

www.birhon.com

ئۇيغۇرچە-خەنزۇچە لۇغەت
维汉大词典

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ
民族出版社

مىللەتلەر نەشرىياتىنىڭ 11-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى

نۇقتىلىق كىتاب تۈرى

مىللەتلەر نەشرىياتى "ئىككىنچى" پىلان مەزگىلىدىكى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مىللەتلەر تىل-يېزىق خىزمىتى

كومىتېتى تەرىپىدىن تۈزۈلدى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مىللەتلەر تىل-يېزىق خىزمىتى

ئۇيغۇرچە-خەنزۇچە لۇغەت

维汉大词典

Tyulemissov Madi مەدى ابوالاصل

tmadi1@gmail.com

مىللەتلەر نەشرىياتى

بېيجىڭ

民族出版社

总顾问

司马义·艾买提
阿不来提·阿不都热西提
司马义·铁力瓦尔地

编纂小组：(按字母表排列)

阿不都沙拉木·阿巴斯(主编)
阿布都哈帕尔·阿布都热合曼
阿布都克里木·毛拉洪
阿布里孜·阿塔吾拉
艾尼瓦尔·阿布都热合曼
张世荣
加米拉·沙塔尔
陈宗振
热依汗·哈木提
茹鲜古丽·艾力
沙比提·肉孜
艾尼扎提·艾优拉尼
郭志刚
廖泽余
马俊民
买买提艾力·阿不都热依木
米娅赛尔·阿不都热西提
米尔苏力唐·乌斯曼诺夫
王振本
艾力·扎依提
伊力哈木·吐尔逊

审定小组：

组长：米尔苏力唐·乌斯曼诺夫

副组长：艾力·扎依提

成员：(按字母表排列)

阿布都哈帕尔·阿布都热合曼
阿布都克里木·毛拉洪
阿布里孜·阿塔吾拉
茹鲜古丽·艾力
艾尼扎提·艾优拉尼
马俊民
买买提艾力·阿不都热依木
米娅赛尔·阿不都热西提
伊力哈木·吐尔逊

باش مەسلەھەتچىلەر :

ئىسمائىل ئەھمەد
ئابلەت ئابدۇرېشىت
ئىسمائىل تىلىۋالدى

تۈزۈش گۇرۇپپىسى (ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە)

ئابدۇسالام ئابباس (باش تۈزگۈچى)

ئابدۇغاپپار ئابدۇراخمان
ئابدۇكېرىم موللاخۇن
ئابلېز ئاتاۋۇللا
ئەنۋەر ئابدۇراخمان
جالت شىرۇڭ

جەمىلە ساتتار

چېن زۇڭجېن

رەبھان ھامۇت

روشەنگۈل ئېلى

سابىت روزى

غەننات غەيۇرانى

گوجىگاڭ

لياۋ زېيۇ

ما جۇنمىن

مەمەت ئېلى ئابدۇرېھىم

مۇيەسسەر ئابدۇرېشىت

مىرسۇلتان ئوسمانوف

ۋاڭ جېنپېن

ئېلى زاھىت

ئىلھام تۇرسۇن

تەكشۈرۈپ بېكىتىش گۇرۇپپىسى :

گۇرۇپپا باشلىقى : مىرسۇلتان ئوسمانوف

مۇئاۋىن باشلىقى : ئېلى زاھىت

گۇرۇپپا ئەزالىرى : (ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە)

ئابدۇغاپپار ئابدۇراخمان

ئابدۇكېرىم موللاخۇن

ئابلېز ئاتاۋۇللا

روشەنگۈل ئېلى

غەننات غەيۇرانى

ما جۇنمىن

مەمەت ئېلى ئابدۇرېھىم

مۇيەسسەر ئابدۇرېشىت

ئىلھام تۇرسۇن

كىرىش سۆز

بۇ لۇغەت مەركەز ۋە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ زور كۈچ بىلەن قوللاپ قۇۋۋەتلىشى ئارقىسىدا كەڭ خەلق ئاممىسى بىلەن يۈز كۆرۈشتى .

لۇغەتنى تۈزۈش خىزمىتى باشتىن - ئاخىر قېيىم باۋدۇن ، نۇر بەكرى ، يۈسۈپ ئەيسا ، ئابدۇقادىر نەسرېدىن ، نۇرلان ئابلىمەجىن ، جاپپار ھەبىبۇللا قاتارلىق رەھبەرلەرنىڭ سەمىمىي غەمخورلۇقى ۋە كونكرېت يېتەكچىلىكىدە ئېلىپ بېرىلدى .

بۇ لۇغەتنى تۈزۈشتە ئۇيغۇر تىلىنى ئۆگەنگۈچى ۋە تەتقىق قىلغۇچىلار كۆزدە تۇتۇلغاچقا ، ئۇنىڭغا ئېلىنغان سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىگە خەنزۇچە تەرجىمىلا بېرىلدى .

بۇ لۇغەت ئۇيغۇر تىلىنى ئۆگەنگۈچىلەر ۋە تەتقىق قىلغۇچىلارنىڭ ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ قېلىپلاشتۇرۇلغان تىل ئالاھىدىلىكلىرى بىلەن تونۇشۇشىغا مۇۋاپىق كېلىدۇ .

بۇ لۇغەتكە ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى لېكسىكا بايلىقى سۈپىتىدە قوللىنىلىۋاتقان ئادەتتىكى سۆزلەر ، سۆز بىرىكمىلىرى ، دائىم قوللىنىلىدىغان پەن - تېخنىكا ئاتالغۇلىرى ، كەسپىي ئاتالغۇلاردىن باشقا قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى ، پايدىلىنىش مۇمكىنچىلىكى بولغان دىئالېكت سۆزلىرى بولۇپ جەمئىي 70 مىڭ ئەتراپىدا سۆز ۋە سۆز بىرىكمىسى ئېلىندى .

سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىگە ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىق ئەدەبىي تىلى ئۆلچىمىدە ئالدى بىلەن ئەسلى مەنىسى ، ئاندىن كېيىن كۆچمە مەنىسى مىساللار بىلەن بېرىلدى . قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى سۆزلىرى ۋە دىئالېكت سۆزلىرىنىڭ ئەسلى مەنىسىلا بېرىلدى ، مىسال بېرىلمىدى .

ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى لېكسىكىسىنى قېلىپلاشتۇرۇش كۆزدە تۇتۇلۇپ ، بۇرۇنقى لۇغەتلەردە ئېلىنىپ قالغان ، لېكىن ئەمەلىي ئىستېمالدا قوللىنىلمايدىغان بەزى ئەرەب - پارس تىلى سۆزلىرى بۇ لۇغەتكە كىرگۈزۈلمىدى .

لۇغەتنىڭ ئاخىرىدا ئوقۇرمەنلەرنىڭ پايدىلىنىشىغا قۇلايلىق بولۇشىنى كۆزدە تۇتۇپ ، دۇنيادىكى تىللار ، مەملىكەتلەر ، غەربىي دىياردىكى قەدىمكى بەگلىكلەر ، ئارۇز ۋەزنى ئاتالغۇلىرى ، ئۆلچەم بىرلىكلىرى ، خىمىيە - ۋى ئېلېمېنتلار ، ئۇيغۇر تىلىدىكى ياسىغۇچى ۋە تۈرلىگۈچى قوشۇمچىلار ، ئۇيغۇر مەدەنىيىتىگە ئائىت بولغان شەيئىلەرنىڭ ئاتالغۇلىرى ۋە ئۇلارنىڭ سۈرەتلىرى ، ئۇيغۇر مەدەنىيەت تارىخىدىكى مەشھۇر شەخسلەر... قاتارلىق ماتېرىياللار قوشۇمچە قىلىندى .

لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى ۋە لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆز - ئاتالغۇلارنى بېكىتىش جەريانىدا گۇرۇپپىمىز تەتقىقاتچى ئىبراھىم مۇتتى ، ئالىي مۇھەررىر ئىمىن تۇرسۇن ، پروفېسسور خەمىت تۆمۈر ، مۇدىر ۋىراج روزى ھاجى مۇھەممەدى ، پروفېسسور ئەنسەردىن مۇسا ، ئالىي مال دوختۇرى **ئىسمائىل ئىبراھىم** ، پروفېسسور چېن شىمىڭ ، پروفېسسور ھەسەنجان تۇنىياز ، ئالىي تەرجىمان تۇرسۇن پالتا ، ئالىي مۇھەررىر ئابلەت نۇردۇن ، دوتسېنت مەجىت باۋۇدۇن ، دوتسېنت ئابلەت مۇھەممەت ، كاندىدات ئالىي مۇھەررىر ئابدۇقادىر ئىمەت ، دوتسېنت روزى بارى ، كاندىدات ئالىي تەرجىمان تۇرۇپ بارات ، كاندىدات ئالىي تەرجىمان ئابلىمىت ئابدۇرېشىت ، كاندىدات ئالىي تەرجىمان چېن يۇڭگۈي ، دوتسېنت دوكتور قۇربان نىزامىدىن قاتارلىق يولداشلارنىڭ خالىسانە ياردەملىرىگە ئېرىشتى . مىللەتلەر نەشرىياتىمۇ لۇغەتنى نەشرگە تەييارلاش خىزمەتلىرىگە ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلدى . مۇشۇ مۇناسىۋەت بىلەن يۇقىرىدا ئىسمى ئاتالغان يولداشلارغا ۋە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارغا سەمىمىي تەشەككۈر ئېيتىمىز .

ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە چوڭ تىپتىكى بۇ لۇغەت مەملىكىتىمىزدە تۇنجى قېتىم نەشر قىلىنغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ كەمچىلىك - يېتەرسىزلىكلەردىن خالىي بولۇشى ناتايىن . شۇڭا بىز كەڭ ئوقۇرمەنلەرنىڭ لۇغەتتە سېزىلگەن مەسىلىلەرگە قارىتا سەمىمىي تۈزىتىش بېرىشلىرىنى ئۈمىد قىلىمىز .

تۈزۈش گۇرۇپپىسى

2006 - يىل 6 - ئاي

前言

这部词典在中央和新疆维吾尔自治区的大力支持下终于同广大人民群众见面了。

本词典的编纂工作自始至终是在克尤木·巴吾东、努尔·白克力、玉素甫·艾沙、阿不都卡德尔·乃斯尔丁、努尔兰·阿不都满金、贾帕尔·艾比不拉等领导的热忱关怀和具体指导下进行的。

编纂这部词典因为是着眼于维吾尔语学习者和研究人员，所以只将其收入的词和词组给出了汉译。这部词典适用于维吾尔语学习者和研究人员了解和熟悉现代维吾尔语规范的语言特点。

这部词典除收入了现代维吾尔语词汇宝藏中正在使用的一般性词语、词组、常用的科技术语、专业术语之外，还收入了古代维吾尔语词和可用的方言词等，总共有7万多词条和词组。

对上述词和词组，我们依照现代维吾尔书面文学语言的标准，首先给出了本义，而后举例给出了转义。古代维吾尔语词和方言词则只给出了本义，未进行例释。

着眼于现代维吾尔语词汇的规范化，过去各种词典中曾经被收入过，但在实际应用中并未被采用的一些阿拉伯语和波斯语借词本词典均没有收入。

本词典着眼于为读者利用提供方便，在后面的附录中收入了世界上的各种语言、各个国家、古代西域各城国等等的名称，收入了阿鲁孜律（维吾尔诗歌韵律）的术语，以及计量单位、化学元素、维吾尔语中的构词和构形附加成分、维吾尔文化相关的术语以及相关的图释、维吾尔文化历史名人等等资料。

本词典在编纂及词语审定过程中，我编写组得到了依布拉音·穆提依研究员、依明·吐尔逊编审、哈密提·铁木尔教授、肉孜阿吉·木汉木的主任医师、安赛尔丁·木沙教授、司马义·依布拉音高级畜牧师、陈世明教授、玉山江·吐尼亚孜教授、吐尔逊·帕力塔译审、阿布来提·努尔东编审、米吉提·巴吾东副教授、阿布来提·穆罕买提副教授、阿不都卡地尔·伊买提副编审、肉孜·巴热副教授、吐鲁甫·巴拉提副译审、阿布力米提·阿不都热西提副译审、陈毓贵副译审、博士库尔班·尼扎米丁副教授等同志的无私帮助。民族出版社也特别关心本词典的出版筹备工作。为此，特向这些同志和有关单位表示诚挚的谢意。

由于这是维吾尔语—汉语大型词典在我国首次出版，其中缺点和不足在所难免。因此，我们恳切希望广大读者发现词典中的问题给予指正。

词典编写组

2006年6月

ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە چوڭ تىپلىق لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈش تەرتىپى

1. لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ

دائىرىسى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى

① لۇغەتكە ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىق ئەدەبىي تىلىدا قوللىنىۋاتقان سۆزلەر ۋە سۆز بىرىكمىلىرى (ھەرقايسى پەن ساھەلىرىدە دائىم ياكى كۆپرەك قوللىنىلىۋاتقان پەن - تېخنىكا ئاتالغۇلىرىمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) كىرگۈزۈلدى .

② يېزىق ئەدەبىي تىلىمىزدا قوللىنىلمىغان ، لېكىن دىئالېكت ۋە شېۋىلەردە كەڭ قوللىنىلىدىغان ، ئەدەبىي تىل بىلەن مەنىسى ئوخشاش بولسىمۇ ، فونېتىكىلىق قۇرۇلمىسى ئوخشاش بولمىغان دىئالېكت ۋە شېۋە سۆزلىرى كىرگۈزۈلدى .

③ يېزىق ئەدەبىي تىلىمىزدا پايدىلىنىش ئىمكانىيىتى كۆزدە تۇتۇلۇپ ، ئۇيغۇرلار تارىختا قوللانغان ، لېكىن ھازىر قوللىنىشتىن قالغان قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى سۆزلىرى كىرگۈزۈلدى .

④ لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ئېلان قىلىنىپ ، 1984 - يىلى 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ رەسمىي يولغا قويۇلغان «ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئېلىپبەسى» دىكى ھەرپ تەرتىپى بويىچە تىزىلدى .

⑤ لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆزلەر بىلەن سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ تىزىلىش ئورنى ۋە خەت شەكلى پەرقلىنىدۇ - رۇلدى .

⑥ تىلىمىزدا يالغۇز قوللىنىلمايدىغان ، باشقا سۆزلەر بىلەن بىرىكىپلا قوللىنىلىدىغان بەزى تەركىبلەر گەرچە سۆزلەر قاتارىدا كىرگۈزۈلگەن بولسىمۇ ، خەنزۇچە تەرجىمىسى بېرەلمەي ، ئاخىرىغا « 下见 » خېتى يېزىلىپ ، ئۆزى بىرىكىپ كېلىدىغان سۆزلەرگە قوشۇلۇپ ھاسىل قىلغان شەكلى سۆز بىرىكمىسى قاتارىدا بېرىلدى .

2. لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆزلەرنىڭ سۆز تۈركۈملىرى ، مەنبەسى ، سۆز

ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ قوللىنىلىش دائىرىسى

① لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن ئىسىم ، سۈپەت ، سان ، ئالماش ، رەۋش ، مىقدار سۆز قاتارلىقلار «تۇرغۇن سۆزلەر» دەپ قارىلىپ ، خەنزۇچە [静] خېتى بىلەن ئىپادىلەندى .

② باغلىغۇچىلار ، ئۇلانمىلار ، سۆز ئارقا ياردەمچىلىرى «ياردەمچى سۆزلەر» دەپ قارىلىپ ، خەنزۇچە [助] خېتى بىلەن ئىپادىلەندى .

③ تەقلىد سۆزلەر (ئاۋاز تەقلىدلىرى ، سېزىم تەقلىدلىرى ، ھالەت تەقلىدلىرى) خەنزۇچە [模] خېتى بىلەن ئىپادىلەندى .

④ ھېس - ھاياجاننى بىلدۈرىدىغان ، ھايۋانلارنى چاقىرىش ، قوغلاش قاتارلىقلاردا قوللىنىلىدىغان سۆزلەر «ئۈندەش سۆزلەر» دەپ قارىلىپ ، خەنزۇچە [叹] خېتى بىلەن ئىپادىلەندى .

⑤ پەقەت ئۆرپ - ئادەت ۋە قائىدە - يوسۇن دائىرىسىدىلا قوللىنىلىدىغان باشقا سۆزلەر بىلەن گرامماتىكا -

لىق باغلىنىشتا كەلمەيدىغان ، ھەتتا بەزىلىرى تولۇق بىر ئوي - پىكىرنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر ئالدى بىلەن تۇرغۇن سۆزلەر قاتارىغا كىرگۈزۈلدى . ئاندىن كېيىن ئادەت سۆزلىرى ئىكەنلىكى < > بىلەن ئىپادىلەندى .

⑥ دىئالېكت ۋە شېۋىلەرگە خاس سۆزلەر < 方 > بىلەن ئىپادىلەندى .

⑦ قەدىمكى سۆزلەر < 古 > بىلەن ئىپادىلەندى .

⑧ پەن - تېخنىكا ساھەسىدە قوللىنىلىدىغان سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرى شۇ سۆزنىڭ كۆپرەك قوللىنىلىدۇ .

⑨ پېئىللار پەقەت ئىسىمداش شەكلى «ماق ، مەك» بىلەن ئېلىندى ۋە ئەسلى دەرىجىدىن كېيىنلا [动]

بىلەن ئىپادىلەندى .

پېئىللارنىڭ «ش ، ئىش ، ئۇش ، ئۇش» بىلەن ياسالغان ئىسىمداش شەكلىدىن پۈتۈنلەي ئىسىمغا ئايلىنىپ

كەتكەنلىرى ئايرىم سۆز ھېسابىدا كىرگۈزۈلۈپ ، باشقا سۆزلەر بىلەن بىرىكىپ كەلگەنلىرى سۆز بىرىكمىسى

قاتارىدا قارالدى ۋە «ماق ، مەك» ئىسىمداش شەكلىنىڭ ئاخىرىغا بېرىلدى .

پېئىل دەرىجىلىرى لېكسىكىدا ، گرامماتىكىلىق كاتېگورىيىدە بولغانلىقى ئۈچۈن مەنتىقىي ئاساسى بولغانلىق -

كى دەرىجىلىرىنىڭ ھەممىسى سۆز قاتارىدا كىرگۈزۈلدى . پېئىل دەرىجىلىرى بىلەن ئوخشاش شەكىلدە كەلگەن

ئاددى دەرىجىلىك پېئىللار پېئىل دەرىجىلىرىدىن كېيىن ئايرىم پېئىل ھېسابىدا بېرىلدى .

3. ئاھاڭداش سۆزلەر ۋە شەكىلداش سۆزلەر

① ئاھاڭداش سۆزلەرنىڭ ئالدى بىلەن ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىدىكىسى ، ئاندىن دىئالېكت

ۋە قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدىكى شەكلى بېرىلدى . ئاھاڭداش سۆزلەرنى بىر - بىرىدىن پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن

شۇ سۆزنىڭ سول تەرەپ ئۈستىكى بۇرچىكىگە ئەرەب رەقىمى قويۇلدى . مەسىلەن :

ئاپ ¹ [静]	ھاياۋانات ۋە جانلىقلارنىڭ ئۆلۈكى
ئاپ ² [静]	ئېتىزنى ئاغدۇرغاندا قالغان قوش ئىزى
ئاپ ³ [静]	پەيت ، پۇرسەت ، ۋاقىت
ئاپ ⁴ [静]	چىدام ، تاقەت
ئاپ ⁵ [静] <古>	جاراھەت ، يارا ئىزى
ئاپ ⁶ [静] <古>	يېتەرلىك ، تولۇق

② شەكىلداش سۆزلەرنىڭ سول تەرەپ ئۈستۈنكى بۇرچىكىگە ئەرەب رەقىمى قويۇلغاندىن باشقا ، ئۇلارنىڭ

پەرقى سوزۇق تاۋۇش تەلەپپۇزىدا بولغانلىقى ئۈچۈن ئۆزۈنراق ئېيتىلىدىغان سوزۇق تاۋۇشلىرىدىن كېيىن

« : » بەلگىسى قويۇلدى . مەسىلەن :

ئاچا ¹	چوڭ قىز قېرىنداش
ئاچا ² (ئا : چا)	ئاچا ياغاچ
ئارا ¹	ئارىلىق
ئارا ² (ئا : را)	دېھقانچىلىق قورالى

4. ئوخشاش مەنىلىك سۆزلەر ۋە سۆز بىرىكمىلىرى

ئوخشاش مەنىلىك سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ ئاساسلىقى (يەنى قېلىپلاشقان ياكى قېلىپلاشتۇرۇش

لازىم دەپ قارالغانلىرى) غا خەنزۇچە تەرجىمە بېرىلدى . مۇنداق ھۆججەت ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ تەڭدىشى ئۆز

قاتارىدا ئېلىنغان بولسىمۇ ، خەنزۇچە تەرجىمىسى بېرىلمەي ، ئاساسلىقىمغا قاراڭ دەپ « = » بەلگىسى بىلەن

كۆرسىتىلدى . مەسىلەن ،

ئالوي [静] <植> 荃芦

سەبرە = ئالوي

ئەدەبىيەت [静] 貌礼不

بىئەدەب = ئەدەبىيەت

جاھانگىرلىك [静] 主义国帝

ئېمپىرىيالىزم = جاھانگىرلىك

5. سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى خەنزۇچە ئىپادىلەش پرىنسىپلىرى

① سۆزلەر ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ ئەسلىي مەنىسى ئالدىدا ، قالغان مەنىلىرى كېيىن بېرىلدى . كۆچمە مەنىلىرى <转> خېتى بېرىلىپ ئاندىن كېيىن بېرىلدى .

② پېئىللارنىڭ ئاددىي دەرىجىسىگىلا خەنزۇچە تەرجىمە بېرىلدى . قالغان دەرىجىلىرى قوش تىرنىق « » ئىچىگە ئېلىنغان ئاددىي دەرىجىگە ھاۋالە قىلىندى . پېئىللارنىڭ باشقا دەرىجىلىرىدىن خەنزۇچىسى بېرىلمىسە ئۇقۇشۇلمايدىغانلىرىغا ئايرىم - ئايرىم خەنزۇچە مەنە بېرىلدى .

③ پېئىل تۈسلىرىنى ئىپادىلەشتە قوللىنىلىدىغان پېئىللارنىڭ لېكسىكىلىق مەنىسى ئاۋۋال ، گرامماتىكىلىق مەنىسى (رولى) ئاخىرىدا كۆرسىتىلدى .

④ ئۇيغۇرلارغا خاس بەزى قورال - جابدۇق ، يېمەك - ئىچمەك ، كىيىم - كېچەك ، چالغۇ ئەسۋابلىرى ، قۇرۇلۇش - بىناكارلىق ، قول ھۈنەرۋەنچىلىك ، تۇرمۇش بۇيۇملىرى قاتارلىقلارغا ئائىت سۆزلەر ئەسلىي تەلەپپۇزغا يېقىن كېلىدىغان خەنزۇچە خەتلەر بىلەن ئىپادىلەنگەندىن كېيىن خەنزۇچە مەنىسى بېرىلدى ۋە لۇغەت ئاخىرىدا سۈرەت ئارقىلىق تونۇشتۇرۇلدى .

6. ئىملا پرىنسىپلىرى

لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ ئىملاسى ئاساسەن «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ ئىملا ۋە تەلەپپۇز لۇغىتى» (1997 - يىل شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى) بىلەن «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى» (بىر توملۇق ، 1999 - يىل ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى) بويىچە ئېلىندى .

7. مىسال پرىنسىپلىرى

① مىسال بېرىلمىسىمۇ چۈشىنىشلىك بولغان سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىگە ، كەسىپىي ئاتالغۇلارغا ، پەن - تېخنىكا ئاتالغۇلىرىغا ، دىئالېكت سۆزلىرىگە ، قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى سۆزلىرىگە مىسال بېرىلمىدى ، سۆزلەرنىڭ كۆچمە مەنىلىرىگە ، بەزى ئىدىيىمۇلۇق سۆز بىرىكمىلىرىگە مىسال بېرىلدى .

② مىسال ئۈچۈن ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي يېزىق تىلىدىكى ماتېرىياللار ، ئۇيغۇر ماقال - تەمسىللىرى ئاساسىي مەنبە قىلىندى .

③ جۈملە مىساللىرىنىڭ ئارىسى بىر - بىرىدىن چېكىت بىلەن ، جۈملە ئەمەس سۆز بىرىكمىسى شەكلىدىكى مىساللارنىڭ ئارىسى بىر - بىرىدىن « / » بەلگىسى بىلەن ئايرىلدى .

④ سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسى ئۈچۈن كەلتۈرۈلگەن مىساللاردا شۇ سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسىنىڭ تۈرلەنمىگەن شەكلى ئۈچۈن « ~ » بەلگىسى قويۇلدى .

8. باشقىلار

① بەزى سۆزلەرنىڭ تەركىبىدىكى سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ ئۇزۇنراق ئوقۇلۇشى ياكى ئاجىزلاشماسلىقى ، بەزى سۆزلەرنىڭ تۈرلىنىشىدە مەلۇم تاۋۇشلارنىڭ چۈشۈپ قېلىشى ياكى قوشۇلۇپ قېلىشى قاتارلىق مەسىلىلەر شۇ سۆزدىن كېيىن چوڭ تىرنىق « () » ئىچىگە ئېلىپ ئەسكەرتىپ قويۇلدى .

略语表

学物生 <生> .	育教 <教> .
食饮 <食> .	学哲 <哲> .
学理生 <理生> .	学数 <数> .
业农 <农> .	学法 <法> .
学物动 <动> .	理物 <物> .
育体 <体> .	学理心 <心> .
学质地, 学理地 <地> .	学化 <化> .
业工手 <手> .	学辑逻 <逻> .
学象气 <气> .	学医 <医> .
输运通交 <交> .	学教宗 <宗> .
学筑建 <建> .	学药 <药> .
济经, 业商 <经> .	学文 <文> .
业矿 <矿> .	学古考 <考> .
业牧畜, 医兽 <牧> .	学言语 <语> .
金冶 <冶> .	学文天 <天> .
程工利水 <水> .	械机 <机> .
油石 <石> .	织纺 <纺> .
学物植, 艺园, 业林 <植> .	学事军 <军> .
学子电 <电> .	剧印 <印> .
剧戏, 蹈舞, 影摄, 视影 <艺> .	语成 <成> .
言方 <方> .	语谚 <谚> .
义转 <转> .	语习 <习> .
语用性女 <女> .	语儿 <儿> .
语词古 <古> .	

《维汉大词典》凡例

一. 词典所收词和词组的范围及其编排

1. 本词典收入了现代维吾尔书面文学语言中使用的词和词组(其中也包括各学科领域中经常或较多使用的科技术语)。

2. 本词典没有收入书面文学语言中未曾使用过,但在方言土语中使用的,虽与文学语言的词义相同,而语音结构却不同的方言土语词汇。

3. 本词典着眼于书面文学语言中参考利用的可能性,收入了维吾尔历史上曾经使用过,但现在已没再使用的古维吾尔语词。

4. 本词典收入的词和词组按照新疆维吾尔自治区人民政府公布,于1984年1月1日起正式施行的《维吾尔文字母表》的字母顺序排列。

5. 本词典收入的词与词组的排列位置和字形有所区别。

6. 本词典虽然在词条中收入了我们语言中不单独使用,仅仅同其他词相组合使用的一些成分,但对其未作汉释,而是在其后面写有“见下”字样,将与其组合的词加在一起产生的形式作为词组予以汉释。

二. 本词典所收入词汇的词类、词源、词与词组的使用范围

1. 本词典所收入的名词、形容词、数词、代词、副词、量词等看作“静词”的,均加注汉文〔静〕字表示。

2. 连词、语气助词、后置词等看作“助词”的,均加注汉文〔助〕字表示。

3. 摹拟词(含象声词、人体感受摹拟词、状态摹拟词)均加注汉文〔模〕字表示。

4. 表示情感的词,在呼唤或驱赶动物等事项中使用的词均被看作“感叹词”,以加注汉文〔叹〕字表示。

5. 仅仅在风俗习惯和礼节范围内使用的,与其他词没有语法联系的,甚至能表达完整思想的词首先收入静词之列,然后以汉文〈习〉字表明其为习惯语词。

6. 方言土语特有的词以汉文〈方〉字表明。

7. 古维吾尔语词以汉文〈古〉字表明。

8. 科学技术领域使用的词和词组以该词应用较多的领域为准,在“〈〉”中表示。

9. 动词仅采用«**ساق ، سەك**»动名词形式并在原形态后面以汉文〔动〕字表明。

动词以附加«**ئۇش ، ئۇش ، ئش ، ش**»构成的动名词形式中,凡已完全变成名词的均作为单独的词收入;其他的词组合在一起的则被列入词组之列,并在«**ساق ، سەك**»动名词后面列出。

动词的语态因属于词汇、语法范畴,凡有逻辑根据的语态均收入词目之列。与动词语态形式相同的一般形态的动词在动词的语态之后单独作为动词列出。

三. 同音词和同形词

1. 同音词中首先将现代维吾尔文学语言中的列出,而后才将方言和古代维吾尔语的形式列出。为使同音词得以相互区分,特在该词的左上角标注阿拉伯数字。例如:

	尸死, 体尸(的物动毙自)	〔静〕	(تاپى)	تاپ
道轨 <转>②声喊的走沟垄着顺牛耕喝吆时地犁③畦②沟犁 <农>①		〔静〕		تاپ؟
	机时, 候时	〔静〕		تاپ؟
	耐忍	〔静〕		تاپ؟
	疤伤, 痕伤, 伤创 <古>	〔静〕		تاپ؟
	足充, 够足 <古>	〔静〕		تاپ؟

2. 同形词除在其左上角标注阿拉伯数字外,由于它们的区别就在于它们的元音发音上,故在发长音的元音

后面置《:》符号以示区别。例如:

胞同女的大龄年己自比	ئاچا
头木的杈分	(ئا:چا) ئاچە
间之, 间中	ئارا
“杈”具工业农	(ئا:را) ئارە

四. 同义词和词组

对同义词和词组中之主要的(即表示基本义的已规范或认为应加以规范的词和词组)均作汉释。与这样的词和词组并列者虽已收入其列,但未加汉释,而是以《=》符号指示参见其主要的词和词组。例如:

荃芦 <植>〔静〕	ئالوي
	سەبرە = ئالوي
的貌礼不〔静〕	ئەدەبسىز
	بىئەدەب = ئەدەبسىز
义主国帝〔静〕	جاھانگىرلىك
	ئىمپىرىيالىزم = جاھانگىرلىك

五. 词义的汉文表达原则

1. 词和词组的本义在前,其他义项在后。转义加注 <转>字之后再释义。
2. 动词仅对其基本语态作汉释。如动词的其他语态未作汉释,则对其不易理解的分别加注汉义。
3. 动词的体在表达上,所采用的动词的词汇意义显示在前,语法意义(作用)显示在后。
4. 表示维吾尔人所特有的一些工具、饮食、服装、乐器、建筑、手工业、生活用品等的词语,在用与其原发音接近的汉字音译表示之后,加注汉义,并在本词典最后通过图片加以介绍。

六. 正字法原则

本词典收入的词和词组的正字法基本依照《现代维吾尔文学语言正字正音词典》(新疆人民出版社,1997年)和《现代维吾尔语详解词典》(新疆人民出版社,一卷集。1999年)拼写。

七. 配例原则

1. 凡即使不配例也能理解的词、词组、专业术语、科技术语、方言词、古维吾尔语词均未配例;词的转义及一些成语词组均已配例。
2. 配例以现代维吾尔文学书面语资料、维吾尔谚语为主要来源。
3. 例句之间相互以句号隔开,凡不成句,词组形式的配例之间相互以《/》符号加以区分。
4. 词或词组的配例中,凡属该词或词组没有形态变化的形式,均加注《~》符号代替。

八. 其他

有些词的成分中元音要读音长点或不弱化,有些词的形态变化中个别音脱落或增加等问题,均在该词后面的大括号《()》内加以注明。

九. 略语表

学物生 <生>	育教 <教>
饮食 <食>	学哲 <哲>
学理生 <理生>	学数 <数>
业农 <农>	学法 <法>
学物动 <动>	理物 <物>
育体 <体>	学理心 <心>
学质地, 学理地 <地>	学化 <化>
业工手 <手>	学辑逻 <逻>

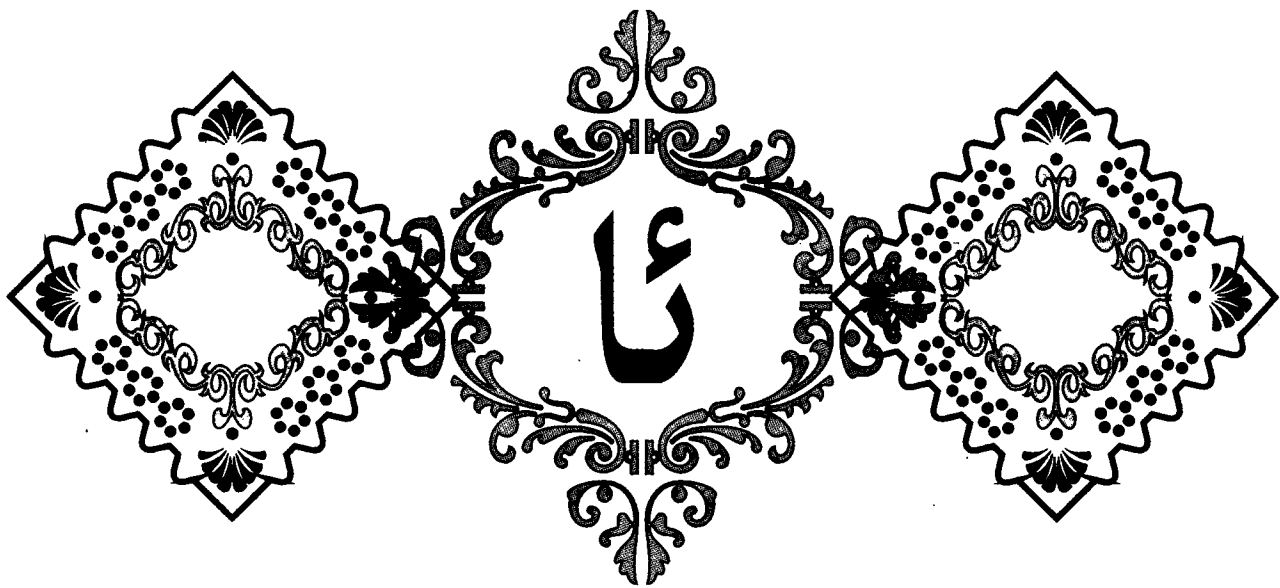
学象气 <气>	学医 <医>
输运通交 <交>	学教宗 <宗>
学筑建 <建>	学药 <药>
济经, 业商 <经>	学文 <文>
业矿 <矿>	学古考 <考>
业牧畜, 医兽 <牧>	学言语 <语>
金冶 <冶>	学文天 <语>
程工利水 <水>	械机 <机>
油石 <石>	织纺 <纺>
学物植, 艺园, 业林 <植>	学事军 <军>
学子电 <电>	刷印 <印>
术美, 乐音, 剧戏, 蹈舞, 影摄, 视影 <艺>	语成 <成>
言方 <方>	语谚 <谚>
义转 <转>	语习 <习>
语用性女 <女>	语儿 <儿>
	语词古 <古>

مۇندەرىجە

录目

1	كۆرىش سۆز
	言前
3	لوغەتنىڭ تۈزۈلۈش تەرتىپى
	例凡
1	ئا
71	ئە
102	ب
173	پ
235	ت
365	ج
394	چ
442	خ
467	د
509	ر
527	ز
543	ژ
544	س
616	ش
643	غ
659	ف
665	ق
779	ك
873	ى
898	ل
912	م
986	ن
1009	ھ
1041	و
1070	ۋ
1089	ۈ
1109	ۇ
1118	ۅ
1131	ىپ

1151	ئى
1199	ي
		قوشۇمچە
		: 录附
1269	ئۇيغۇر تىلىدىكى قوشۇمچىلار 缀词语尔吾维
1299	خەلقئارا تاۋۇش بەلگىلىرى 表标音际国
1300	ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ھەرپلەر بىلەن خەلقئارا ترانسكرىپسىيە بەلگىلىرىنىڭ سېلىشتۇرمىسى 照对标音际国与母字文尔吾维
1301	دۇنيادىكى تىل ۋە تىل سىستېمىلىرىنىڭ ئۇيغۇرچە - ئىنگلىزچە - خەنزۇچە ناملىرى 称名语汉，语英，语尔吾维的系语和言语各上界世
1315	ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى ئارۇز ۋەزنىنىڭ بەھرىلىرى 律格的诗孜鲁阿中歌诗尔吾维
1319	يۇلتۇزلار ۋە بۇرجىلار ناملىرى 宫二十道黄与群星
1324	يىگىرمە تۆت مەۋسۈم 气节四十二
1325	قەمەرىيە ۋە شەمسىيە كالىندارى بويىچە ئايلارنىڭ ناملىرى 称名份月历阳和历阴教兰斯伊
1327	قىتئەلەر ، مەملىكەتلەر ، رايونلار ۋە ئۇلارنىڭ پايتەختلىرى ، مەركەزلىرى ۋە پۇللىرى 表称名币货及府首和都首，区地和家国，洲各
1339	مەملىكىتىمىز تارىخىدىكى سۇلالىلەر يىللىرىنىڭ مىلادىيە يىللىرى بىلەن سېلىشتۇرمىسى 表照对元公代朝史历国我
1342	گېئولوگىيەلىك دەۋرلەر 表简代时质地
1345	ئۆلچەم بىرلىكلىرى 表位单量计
1351	قۇرىقار (غەربىي دىيار)دىكى قەدىمكى بەگلىكلەر 名国城各的域西古
1353	ئۇيغۇر خەلقىدىن مەملىكىتىمىزنىڭ مەدەنىيەت تارىخىدا زور تۆھپە ياراتقان مۇھىم شەخسلەر 物人要重族尔吾维的献贡大重有上史化文我国
1385	نسىپى ئاتۇم ماسسىسى جەدۋىلى (年 1997)表量子原际国
1387	پايدىلانغان ماتېرىياللار 料资考参
1391	سۈرەتلەر 片图

ئابدۇمىلىك ئىشقارى <化> 碱麻蓖
 ئابرويى [静] 誉名，望声，誉声，信威，望威
 ئابرويى كۆتۈرۈلمەك 望威高提，信威高提
 ئابرويىنى بىر تىيىن قىلماق 裂名败身，地扫信威
 ئابرويىنى تۆكمەك 誉名坏败
 ئابرويىنى قىلماق ①敬尊②子面给
 ئابرويىپەرەس [静] 的誉钓名沽，的子面爱，的荣虚爱
 ئابرويىپەرەسلىك [静] 心荣虚
 ئابرويىسىز [静] 望声无，信威无
 ئابرويىسىزلاندۇرماق «ئابرويىسىزلانماق» 态动使的
 ئابرويىسىزلاندۇرۇشماق «ئابرويىسىزلاندۇرماق» 态同共的
 ئابرويىسىزلاندۇرۇلماق «ئابرويىسىزلاندۇرماق» 态动被的
 ئابرويىسىزلانماق [动] 子面丢，信威丧失
 ئابرويىسىزلىق «ئابرويىسىز» 式形词名的
 ئابرويىلۇق [静] 有，的誉声有，的望威有，的信威有
 ئابرويىلۇق ئادەم 子的面 人的望声有
 ئابزاس [静] 落段，段
 ئابزاسلىق [静] 的落段，的段
 文短的段
 ئابستراكت [静] 象抽
 ئابستراكت ئەمگەك 动劳象抽
 ئابستراكت تەپەككۈر <心> 维思象抽
 ئابستراكت سەنئەت <艺> 术艺象抽

ئا ①维尔文第一 ②该字母名
 ئا [叹] 呀，啊 (调强示表，后之词动于加附) : بولۇنغا!
 ئا! 呀走儿点快你! تېزەرەك ماغىنا! 啊儿点快你
 ئا = ئاۋۇ
 ئاباغا <古> [静] 叔叔，伯伯
 ئاباقى <古> [静] 地菜，园果在插而邪避为) 幡邪避
 (幡邪避的
 ئاباك <古> [助] 若倘，若假，果如，如假
 ئابالى <古> [静] 儿点了少，了少
 ئابام <古> [助] 若倘，如假，果如
 ئاباماق <古> [动] 制限，止禁
 ئابايا [静] 才刚，刚刚 : سىزگە دېگەن گەپنى ئۇتۇپ قال.
 了忘别话的说你给才刚.
 ئابايىقى [静] 事的才刚 : ئىش ~
 ئابخاز [静] 人兹哈布阿
 ئابخازچە [静] 的式兹哈布阿②语兹哈布阿①
 ئابدال [静] 乞丐 : ئابدالغا كەپسەن بەرسە، كەمچىنىڭ توغرىمۇ،
 دەيتۇ. <谚> 准不准秤问他，粮舍施乞丐给
 “辣嫌还卜萝吃白”
 ئابداللىق [静] 径行乞丐
 ئابدۇمىلىك = ئىنەكپىتى
 ئابدۇمىلىك پېلىسى <农> 蚕麻蓖
 ئابدۇمىلىك مېيى 油麻蓖

ئاپاق - چاپاق [静] 近亲，热亲
 ئاپاق - چاپاق بولماق 气和团一，热火得打
 ئاپەت [静] 害灾
 ئاپەتتىن قۇتقۇزماق 灾救
 ئاپەتكە ئۇچرىماق 灾受
 ئاپەتلىك [静] 年的难多灾多，年灾 ىل ~ 的难灾
 ئاپەتلىك ئۆزگىرىش 变灾 <天>
 ئاپەتلىك ئۆزگىرىش نەزەرىيىسى 论变灾 <哲>
 ئاپپارات (ئاپپاراتى) [静] 器仪，械机①
 ئاپپاراتى 器仪密精 ② 构机 / 机话电
 ئاپپاراتى 构机家国
 ئاپپاراتچى [静] 师影摄，师机
 ئاپپاراتخانا 房机 [静]
 ئاپپاق <方> [静] 人夫贵
 ئاپپاي [静] 士女，姐大 (称尊的性女识知对)
 ئاپپىلىكانۇرا [静] 法指 <艺>
 ئاپتاپ [静] 光阳 ~ يەرنى تاۋلايدۇ، چاڭا ئەرنى. <谚>
 ئاپتاپنىڭ چىقىشىغا باق، سۇنىڭ ئېقىشىغا. <谚> 人炼苦艰، 堡晒光阳
 ئاپتاپتىن قېچىش خۇسۇسىيىتى <生> 性日背
 ئاپتاپتىن كۆيۈش كېسىلى <农> 病灼日
 ئاپتاپ چاقماق ① 伤灼 (阳太) 枯晒، بۇغداينى ئاپتاپ
 چىقىپ كەتتى. ② 刺. 了枯晒阳太被麦小. كۆزدى ~
 ئاپتاپ 眼刺阳太
 ئاپتاپقا سالماق 晒，晾 ③ كىيىمنى ~ 服衣晾
 ئاپتاپ ئۆتمەك <医> 暑中
 ئاپتاپ ئۆتۈش كېسىلى <医> 病射日
 ئاپتاپ ۋانىسى 浴光日
 ئاپتاپ يېمەك 晒照阳太 ④ ئاپتاپ يېگەن قوغۇن تاتلىق
 بولسۇ. 甜瓜甜的过晒阳太
 ئاپتاپپەرەس <植> [静] 葵向日
 ئاپتاپپەرەس بورى 瓢杆花葵
 ئاپتاپپەرەس توقچى 盘花葵
 ئاپتاپپەرەسلىك ① 地花葵 ② 性光喜
 ئاپتاپخۇمار [静] 的光日喜
 ئاپتاپخۇمار ئۆسۈملۈك 物植性阳，物植光喜
 ئاپتاپسندۇرماق «ئاپتاپسنىماق» 态动使的: ئۇكاڭنى بىر-
 دەم ئاپتاپسندۇرۇپ كىرگىن. 阳太儿会晒弟你带你
 ئاپتاپسنىماق [动] 阳太晒
 ئاپتاپسنىشماق «ئاپتاپسنىماق» 态同共的

ئابستراكت ماكان <逻> 间空象抽
 ئابستراكت ھەرىكەت <法> 为行象抽
 ئابستراكت ئۇقۇم <心> 念概象抽
 ئابستراكتلاشتۇرماق «ئابستراكتلاشماق» 态动使的
 ئابستراكتلاشتۇرۇشماق «ئابستراكتلاشتۇرماق» 态同共的
 ئابستراكتلاشتۇرۇلماق «ئابستراكتلاشتۇرماق» 态动被的
 ئابستراكتلاشماق [动] 化念概，化象抽
 ئابستراكتلىق [静] 性象抽
 ئابسىسسا <数> [静] 标坐横
 ئابسىسسا ئوقى <数> 轴标坐横
 ئابھاۋا [静] 候气
 ئابۋنە [静] (等刊报) 订预
 ئابۋنە پۇلى 款订预
 ئابۋنچى [静] 户用，户订: تېلېفون ئابۋنچىسى 户用话电
 ئابىرتىن <药> [静] 汀沸阿
 ئابىرراتسىيە <物> [静] 差行光，差像
 ئابىدارما [静] <宗> 磨达毗阿 中“藏三”，书经教佛
 “法大”称亦，“藏法对”的
 ئابىدە [静] 碣碑，碑
 ئابىدماق <古> [动] 避回使，藏隐
 ئابىچەشمە <艺> [静] 卡木二十尔吾维)曼希倩比阿
 (一之曲套姆
 ئابىدزەمزمە ① [静] 泉渗渗(的附近房天加麦) ②
 <转> 水神(的病治)
 ئابىكەۋسەر [静] 水泉的泉尔赛凯(中园天)
 ئابىناۋات <植> [静] (一之种品瓜甜)特瓦纳比阿
 ئابىھايات [静] 水之命生(的中说传)
 ئاپا! [静] 妈③ 妈大，娘大② 娘，妈妈，亲母①
 呀(恐惊示表): ئۇنىڭ ئىچىدە بىر قىزنىڭ ~ دېگەن ئا.
 ۋازى ئاڭلاندى. 声喊的“呀妈”娘姑个一来传里子屋.
 ④ (尾词称人三第加) 妈他子孩: ئاپسى! بىاللار كۆ-
 رۇنەيدىغۇ؟ 呢们子孩! 妈他子孩?
 ئاپا! <古> [静] 姐大
 ئاپانت [静] 石灰磷 <矿>
 ئاپارغۇزماق «ئاپارماق» 态动使的
 ئاپارماق [动] 带，送: مەن ئۇنى دوختۇرخانىغا ئاپاردىم. 送我
 院医了去他. ئۇ ئالىقىنىنى ئەمەتلىك قۇلىقىغا ئاپىرىپ بىرىپ-
 مىلەرنى دەدى. 悄悄些了说边耳提麦艾到凑掌手把他.
 话
 ئاپاش <儿> [静] (辈长对辈晚) 称爱的 «ئاپا»

ئاپتونومىيە ھوقۇقى 权治自
 ئاپتونومىيە ئورگىنى 关机治自
 ئاپتونومىيىلىك 的治自〔静〕
 ئاپتۇۋا 瓶汤，壶瓶汤，壶手洗〔静〕
 ئاپتۇۋا - چىلاپچا 具用洗盥〔静〕
 ئاپتېكا 室药配，店药，房药〔静〕
 ئاپچام 瓶汤 <古>〔静〕
 ئاپچىرىماق 缩干，水缩 <方>〔动〕
 ئاپرىل 月四〔静〕
 ئاپشاركا 犬警 <动>〔静〕
 ئاپقۇت 皮衬(的间之子里与子面跟后鞋皮)〔静〕
 ئاپقۇتچى 工匠的皮衬做〔静〕
 ئاپقۇجا 衫长的纱面带(的穿女妇时旧)〔静〕
 ئاپقۇر 碗海〔静〕
 ئاپقۇن 口风进(的坑壤) <方>〔静〕
 ئاپلا : (怒愤，过难，悔懊，讶惊示表) 呀哎，哎〔叹〕
 ~ ، چاتاق بولدى! 呀哎! 了槽，呀哎! ~
 ~ ، ساڭا ئۇۋال بوپتۇغۇ!
 ! 了你枉冤，呀哎
 ئاپلان 物动小的样一鼠老似形 <古，动>〔静〕
 ئاپلانات 镜透差球消 <物>〔静〕
 ئاپلاھۇئەكبەر = ئاپلا
 ئاپلىت 岩英长 <地>②岩晶细 <矿>①〔静〕
 ئاپورت 一之种品果苹) 特尔波阿 <植>〔静〕
 ئاپوفېما = تەرەپ مەركەز ئارىلىقى
 ئاپوفىللىت 石眼鱼 <地>〔静〕
 ئاپوللو 罗波阿(子之斯宙，物人话神腊希)〔静〕
 ئاپوللو شايى كېپىنىكى 蝶绢罗波阿 <动>
 ئاپىلسىن 子橙，子橘 <植>〔静〕
 ئاپىرىدە 下见
 ئاپىرىدە بولماق 生出，现出，生产
 رىدە بولغاندىن تارتىپ، مەندە ئارام يوق. 这在现出人那从自.
 . 过生安有没就我，来以儿
 ئاپىرىدە قىلماق 现出使，生产使
 ئاپىرىشماق «ئاپارماق» 态同共的
 ئاپىرىن 行真，的样好，好，服佩(声彩喝)〔静〕
 نىڭ كەڭ قورساقلىقىڭىزغا. ~ 大宏宽的您佩钦常非我.
 . 量
 ئاپىرىن ئوقۇماق 赏赞，佩钦，颂称，好叫
 قاتناشقۇچىلارنىڭ ئۇنىڭغا ئاپىرىن ئوقۇمىغىنى يوق. 无者会与.
 . 好叫之为不

ئاپتابلېق 方地的射照光阳②的足充光阳①〔静〕
 ئاپتوبۇس 车客大，车汽共公〔静〕
 ئاپتوبۇس بېكىتى 站车汽
 ئاپتوبۇسگرافى 者作传自〔静〕
 ئاپتوبۇسگرافىيە = تەرجىمىھال
 ئاپتوترانسفورماتور <物，电>〔静〕 器压变耦自
 ئاپتور 者笔，者著，者作〔静〕
 ئاپتور بايانى 述叙者作
 ئاپتور كاتالوگى 录目者著
 ئاپتور نومۇرى 号者著
 ئاپتورلۇق «ئاپتور» 词名象抽的
 ئاپتورلۇق ھەققى 税版 <印>
 ئاپتورلۇق ھوقۇقى 权版，权作著 <印，法>
 ئاپتورېمونت 理修车汽〔静〕
 ئاپتوكران 机重起车汽〔静〕
 ئاپتول 油机〔静〕
 ئاپتول پومپا 泵油机
 ئاپتول سۈزگۈچ 器清滤油机 <机>
 ئاپتول مانومېتىرى 计力压油机 <机>
 ئاپتومات (ئاپتوماتى) 枪锋冲，枪步动自〔静〕
 ئاپتوماتىچى 手枪锋冲〔静〕
 ئاپتوماتلاشتۇرماق 态动使的 «ئاپتوماتلاشماق»
 ئاپتوماتلاشتۇرۇشماق 态同共的 «ئاپتوماتلاشتۇرماق»
 ئاپتوماتلاشتۇرۇلماق 态动被的 «ئاپتوماتلاشتۇرماق»
 ئاپتوماتلاشماق 化动自〔动〕
 ئاپتوماتلاشقان ئىشلەپچىقىرىش 产生化动自
 ئاپتوماتلىق 的枪步动自带〔静〕
 ئاپتوماتىك 的化动自，的动自〔静〕
 ئاپتوماتىك ئايرىغۇچ 机分清动自 <机>
 ئاپتوماتىك باشقۇرۇش 理管化动自
 ئاپتوماتىك تىزگىنلەش 制控动自
 ئاپتوماتىك ئىسپىكترومېتىر <物> 仪谱直动自
 ئاپتوموبىل 车汽〔静〕
 ئاپتوموبىل مۇسابىقىسى 赛力拉车汽 <体>
 ئاپتونوم 治自〔静〕
 ئاپتونوم رايون 区治自
 ئاپتونوم ناھىيە 县治自
 ئاپتونوم ئوبلاست 州治自
 ئاپتونومىيە 治自〔静〕
 ئاپتونومىيە قانۇنى 法治自

سۈن . < 谚 > . 下留如不，产家贯万下留亲父让其与

(称尊的人的重望高德对)家人老②。长之技一

ئاانا باشقا بىر تۇغقان 父异母同

ئاانا بولماق ①亲父当②主作，人持主的事喜白红

ئاانا پارتىيە 党子老

ئاانا تۇتماق 亲父作认

ئاانا جەمەتى 属亲系父

ئاانا كەسىپ 业父: ~ بالغا مىراس . 业父承子

ئاانا كۆرگەن - ئانا كۆرگەن < 习 > 认相互辈父

ئاانا كۆرگەن - ئانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲，的解了互相，的识

ئاانا كۆرگەن - ئانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا كۆرگەنلەردىن . 的家一如亲是他跟们我

ئاانا 下见

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاانا قىلماق 予赐，予给，予赋，予赠

ئاپىرىن ئېيتماق = ئاپىرىن ئوقۇماق

ئاپىلاك [静] 乳蜂

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

ئااتا < 动 > [静] 路瘦马 . يوللار يىراق . 马

数名无 <数> ئاتالغۇسىز سان

家学语术〔静〕 ئاتالغۇشۇناس

学语术〔静〕 ئاتالغۇشۇناسلىق

的称名有②的语术有①〔静〕 ئاتالغۇلۇق

数名 <数> ئاتالغۇلۇق سان

ئاتالما = ئاتالغۇ

ئاتالماس 〔静〕 不着不打，会射击：~ ئوقىدىن كۆرەر،

چچالماس پوقىدىن. <谚> 怪不着弹子，不下拉，

来怪粪便。

ئاتالماق «ئاتماق» 的被动态

ئاتالمىش 〔静〕 的谓所：~ ئالمىش 的谓所

ئاتالىق 〔静〕 <古> 少傅，庶子

ئاتامان 〔静〕 ① 领首，领头；سىزنى لىياھىشەن كۆلدە،

بويىتىشىش دەپ ئاتالدىم. 听你说梁山泊当了领首。

② <体> 球棒：~ ئوينىماق 打球棒

ئاتامانلىق 〔静〕 ① 领首，领头，魁党② 球棒的

ئاتام - ئولا 〔静〕 <方> 父亲和其他人

ئاتان 〔静〕 <动> 阉驼

ئاتانماق 〔动〕 落名声：ئۇ يامان ئاتنىپ قالدى. 他落了个

坏名声。

ئاتاۋىزم 〔静〕 <生> 返祖现象

ئاتاينى 〔静〕 特意：~ مۇشۇ ئىش ئۈچۈن كەلدىم. 我是特

意为此事来的。

ئاتەش 〔静〕 ① 火，焰火② <转> 热情，激情

ئاتەشپەرەس 〔静〕 ① 拜火② 的拜火徒，教徒

ئاتەشپەرەسلىك 〔静〕 <宗> 拜火教

ئاتەشدان 〔静〕 火盆

ئاتەشكۈ 〔静〕 铁钩(的口风炉铁开)

ئاتەشنى 〔静〕 焰火，般的热情：~ سلام 热情问候的

ئاتچۈت 〔静〕 报销

ئاتچۈت قىلماق 结帐

ئاتچى 〔静〕 赶马的人

ئاتچىلىق 〔静〕 ① 马帮业② 养马业

ئاتخانا 〔静〕 马号，圈马，厩马

ئاتخۇمار 〔静〕 迷马，欢喜的马

ئاتخۇمارلىق 〔静〕 马癖，欢喜的马

ئاتداش 〔静〕 同名

ئاتروپا 〔静〕 <植> 茄颠

ئاتروپىن 〔静〕 <药> 托品

ئاترىنا 〔静〕 <动> 江珧(类贝生海)

رىمىزدىن تارتىپ دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلگەن. 我们

。农务代世；农务辈辈祖祖

ئاتابەگ 〔静〕 <古> ① 傅师，② 育教者，养教者

ئاتاتماق 〔动〕 <古> 马大成长

ئاتاخان 〔静〕 皇上太

ئاتار - ئۇتار 〔静〕 <古> ① 法枪② 快，速，敏捷

ئاتارمەن 〔静〕 罗喽，卒走，巧灵，实务，利麻

ئاتارمەن - چاپارمەن 〔静〕 罗喽，卒走，将蟹兵虾

ئاتاساغۇن 〔静〕 <古> 生医

ئاتاش 〔静〕 <儿> «ئاتا» 的呢称

ئاتاشماق «ئاتماق» 的同态

ئاتاغ 〔静〕 <古> 定决，言诺

ئاتاغلاماق 〔静〕 <古> 应允，诺

ئاتاق 〔静〕 ① 名声，气名；يامان ~ بىلەن يۈرگەندىن، ياخشى

~ بىلەن ئۆلگەن ئەزەل. <谚> 与背其个坏名声活，

不如下个落好名声死去。② 号称：ئۇنىڭغا «قەھرىمان»

دېگەن ~ بېرىلدى. 他被授“英雄”称号。

ئاتاق ئانا 父义，爹干

ئاتاق ئانا 娘干，母义

ئاتاق بالا 子义，子儿干

ئاتاق چىقارماق 出名

ئاتىقى چىقماق ① 出名：ئەمگەك قىلساڭ ئاتىقىڭ چىقار،

قىلمىساڭ چاتىقىڭ چىقار. <谚> 要劳能出名，不劳

出动毛病。② 落名声：ئۇنىڭ «ئوغرى» دېگەن ئاتىقى چى-

قىپ، ھەممە يەرگە پۇر كەتتى. 他落了个“偷小”的名声，

到处都传开了。

ئاتاق - ئابروى = نام - ئابروى

ئاتاقسىز = نامسىز

ئاتاقسىنماق 〔动〕 <古> 想出，名成想，沽名钓誉

ئاتاقلىق 〔静〕 有名，著名：~ ئالمىش 著名学科家，

著名学者

ئاتاقى 〔静〕 <古> 爸爸亲，爸爸好

ئاتاكا 〔静〕 锋冲

ئاتاكامت 〔静〕 <矿> 铜矿

ئاتالغۇ ① <语> 语术② <逻> 词名<指> 三段论

(中的概念)

ئاتالغۇ تەبىرى 语义定

ئاتالغۇ 〔静〕 <方> 套马索

ئاتالغۇسىز ① 无语术② 无名

ئاتىمات <建>〔静〕 度跨

ئاتىماتنىڭ 下见

ئاتىماتنىڭ ئوكيان <地> 洋西大

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态动使的

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态同共的

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态动被的

ئاتىماتنىڭ 踏，上走，身投，赴奔，发出②马骑①〔动〕

ئاتىماتنىڭ 上：ئالدىنقى سەپكە / 线前赴奔 ~ ئۇ يېغى خىزمەت ئورنىغا

ئاتىماتنىڭ 上踏 ~ سەپەرگە . 位岗作工的新了上走他 .

途旅

ئاتىماتنىڭ 动运技竞，技竞 <体>〔静〕

ئاتىماتنىڭ 径田〔静〕

ئاتىماتنىڭ 的马骑，的马有①〔静〕 بىرنەچچە يىل بۇرۇن ئۆ-

ئاتىماتنىڭ 年几 . نىڭ ئېتى يوق ئىدى ، ئەمدى ئىككى ~ بولۇپ قالدى .

ئاتىماتنىڭ 了马匹两有已在现，马有没他前以 ②的马骑 . ئۈچ

ئاتىماتنىڭ 人的马骑个三了来 . كىشى كەلدى . ~ پىيادىنىڭ ھار-

ئاتىماتنىڭ 难的行步知不的马骑 <谚> . غىنىنى بىلمەس . ~ يال-

ئاتىماتنىڭ غۇز ماڭغۇچە ، پىيادە بىللە ماڭ . <谚> 马骑自独其与

. 行伴结步徒如不，走

ئاتىماتنىڭ 兵骑 <军> ئەسكەر

ئاتىماتنىڭ 队部兵骑 <军> قىسىم

ئاتىماتنىڭ 演表术马 <体> كۆرسىتىش

ئاتىماتنىڭ 枪骑，枪马 <军> مىلىتىق

ئاتىماتنىڭ 为名，叫名〔静〕 ئۇنىڭ ئالسىجان ~ بىر ئوغلى بار .

. 子儿的江木力阿叫名个有他

ئاتىماتنىڭ = ئاتىمات

ئاتىماتنىڭ 距跨 <水> ئارىلىقى

ئاتىماتنىڭ 径跨 <水> دىشامبىتىرى

ئاتىماتنىڭ 棋跳 قاتار

ئاتىماتنىڭ 越跳，越翻，跨〔动〕 بوسۇغىدىن ~ 门过迈

ئاتىماتنىڭ 坎 / ئۇ رايون ئاتلاپ ئوقۇيدۇ . 学上区学跨他 . داۋان ~

ئاتىماتنىڭ 级越，级跳 ~ سىنىپ / 坂达越翻

. 沟渠了过跳我 . ئۆتتۈم

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态同共的

ئاتىماتنىڭ 的掷投，的投〔静〕 ئاتما

ئاتىماتنىڭ 球手 <体> توپ

ئاتىماتنىڭ 枪投，枪标 <体> نەيزە

ئاتىماتنىڭ 抛，扔，投①〔动〕 تاش ئاتقانغا تاش ئات .

ئاتىماتنىڭ 头慢一人还我，头石一我打人 <谚> 德以”同喻；

. 怨报 ②. 击射 . پىلىموت ~ 枪关机打 / ئاتقان ئوق يى-

ئاتىماتنىڭ 盐酸醋，盐酸乙 <化>〔静〕

ئاتىماتنىڭ 酸醋，酸乙 <化> كىسلاتاسى

ئاتىماتنىڭ 醛乙 <化>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 酮丙 <化>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 酰乙 <化>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 碱胆酰乙 <化> خولسىن

ئاتىماتنىڭ 水酰乙 <化> كىسلاتاسى سالىتىسلات

酸杨

ئاتىماتنىڭ 气石电，炔乙 <化>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 基酰，酰 <化>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 白蛋体载基酰 <生> ئاقسىل توشۇغۇچى

ئاتىماتنىڭ ②病疽黄，疽黄 <医>① <古>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

人的黄蜡色面而哀悲因 <转>③花的色黄种一

ئاتىماتنىڭ 索绳，子绳，子带 <古>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 读朗 <古>〔动〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 自②的住捆没，的住拴没① <古>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

的在自由自，的由

ئاتىماتنىڭ 结联，上…在系，上…在拴 <古>〔动〕 ئاتىماتنىڭ

结连

ئاتىماتنىڭ 弓弹〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 者花棉弹②者击射，手射，士战①〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 花棉弹〔静〕 ئۇ ~ بىلەن كۈن كەچۈرىدۇ .

. 子日过花棉弹靠他

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态同共的

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态动被的

ئاتىماتنىڭ 行执，行履，使行〔动〕 ئۇ ۋەزىپىسىنى تولۇق

. 责职了行履全完他 . ئاتقۇردى

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态动使的

ئاتىماتنىڭ 黄大土，(草)模酸 <植>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 射扫，击射 <古>〔动〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 片信明〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 度坡②坡斜①〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 道坡边 <交> يول ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态动使的

ئاتىماتنىڭ 集图地，册图地〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ «ئاتىمات» 态同共的

ئاتىماتنىڭ 脊山 <方>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 巾生卫 <方>〔静〕 ئاتىماتنىڭ

ئاتىماتنىڭ 步〔静〕 ئېرىقىڭ كەڭلىكى ئىككى ~ كېلىدۇ . 沟渠

. 宽步两有

轴叉 <机> ئاچا ئوق

口路岔 ئاچا يول

裆腿 <方>〔静〕 ئاچارا

年荒 饥， 饥 〔静〕 ئاچارچىلىق ~ يىللىرى 荒

师老 <古>〔静〕 ئاچارى

菜酸 <食>〔静〕 ئاچاسەي

称昵的 «ئاچا» <儿>〔静〕 ئاچاش

妹姐 〔静〕 ئاچا - سىغىل

系关妹姐 〔静〕 ئاچا - سىغىلىقتىن

系关妹姐 认否 ئېنىۋالماق

手②抱怀① <古>〔静〕 ئاچاق

手握②抱拥① <古>〔动〕 ئاچاقلاشماق

族昌阿 〔静〕 ئاچاخۇزۇ

的式族昌阿②语族昌阿① 〔静〕 ئاچاخۇزۇچە

路条两 岔三， 口路岔 〔静〕 ئاچال ئىككى يولىنىڭ ئاچىلى

口路岔的

工道扳 <交>〔静〕 ئاچالچى

肉羊拌凉 <食>〔静〕 ئاچالگۆش

肋软 〔静〕 ئاچىقىن

一饥: 饱半饥半 〔静〕 ئاچ - توق ~ يۈرمەك 饱半饥半

顿一饱， 顿

饱半饥半 〔静〕 ئاچ - توقلۇق

杏苦 酸， 辣， 苦① 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

仁 / 果 酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

<转> 婪贪: ئۇ باي بولغىنى بىلەن ئىنتايىن ~ ئادەم .

。人的婪贪极个是却，有富然虽他

会气客 <谚> . ئارتىنغان ئاچ قالار . 饿挨

。食择不饥 <谚> . ئاچ قالغان تاماق تاللىماس . 饿挨

腹空 قورساق

他让 让 饿挨: ئۇنى بىر ۋاق ئاچ قويايلى . 他让

。顿一上饿

。的心贪，的婪贪 〔静〕 ئاچ كۆز ~ تويماق، بېخىل بېيە-

ماس . <谚> 富会不的气小，足知不的心贪

聚地婪贪 婪贪: ~ بىلەن بايلىق توپلىماق 聚地婪贪

富财敛

足不心贪，婪贪 婪贪 قىلماق 足不心贪

人别被时饭吃因指，语用信迷)邪中 ئاچ كىرمەك

(等欠哈打，吐呕，痛子肚而着盯

梁腹薄 <建> ئاچ لىم

〔静〕 淡，浅 (色颜指) ئاچ²

黄米，黄淡，黄浅 ئاچ سېرىق

韵轻 <文> ئاچ قاپسە

红品，红淡，红浅 ئاچ قىزىل

蓝品，蓝淡，蓝浅 ئاچ كۆك

煤瘦 ئاچ كۆمۈر

绿嫩，绿淡，绿浅 ئاچ يېشىل

猫死饿 〔静〕 ئاچىقاپا

婪贪 〔静〕 ئاچىقلىق

ئاچىقلىق قىلماق 吃贪，嘴馋: ياخشى بالا دېگەن ئۇد-

。吃贪么这该不子孩好 . ئاچىقلىق قىلمايدىغان .

的女妇的长年己自比对)②姐姐① 〔静〕 ئاچا (ئاچا)

妈大，婶大，嫂大，姐大(称尊

子撑③子杈，杈树②的开叉，的叉分① 〔静〕 ئاچا

蹄偶 ئاچا تۇياق

蹄偶 <动> ئاچا تۇياقلىقلار

杆叉 <电> ئاچا تۈۋرۈك

杆叉 = ئاچا تۈۋرۈك

栓鼻叉带 ئاچا چۈلۈك

杆叉 <机> ئاچا دەستە

褐尾双 <动> ئاچا قۇيرۇق سۇمۇرغ كېپىنەك

蝶凤

褐犀叉 <动> ئاچا مۇڭگۈز سۇمۇرغ كېپىنەك

蝶凤

子龟金褐犀叉 <动> ئاچا مۇڭگۈز ماي قوڭغۇز

ئاچچىقلانماق «ئاچچىقلىماق» 态复自的: ئۇ كىملىرىگە ئاچچىق.
لىنىۋاتىدۇ؟ 气的谁生在他 ئۇ مېنىڭدىن ئاچچىقلىنىپ يۈ-
رىدۇ. 气的我生在直一他

ئاچچىقلىق «ئاچچىق» 式形词名的

ئاچچىقلىماق 气生，气〔动〕: ئۇ ئاچچىقلاپ ۋارقىراپ كەتتى.
。 来起了喊得气他

ئاچچىقئوت <植>〔静〕 草浆酢

ئاچچىقىلىتىز <植>〔静〕 根辣

ئاچ - زار 〔静〕 的苦饥: ~ تۇرمۇش 活生的苦饥

ئاچ - زارلىق 〔静〕 的苦饥: 寒号饥啼; ئاچ - زارلىقتا كۈن
كەچۈرمەك 日度中寒号饥啼在

ئاچ - زېرىن = ئاچ - زار

ئاچ - زېرىنلىق = ئاچ - زارلىق

ئاچسىغ <古>〔静〕 饿饥，饿

ئاچقۇ <机>〔静〕 开关

ئاچقۇچ 〔静〕 ①匙钥② <转> 键关: تۆتتى زامانىۋىلاشتۇ-

رۇشنىڭ ئاچقۇچى پەن - تېخنىكىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش. 的化四

键关是科技现代代化. ③ <转> 索引: لۇغەتتىڭ ئاچقۇچى

索引的典词

ئاچقۇچ مۇسكۇل <理生> 肌展外

ئاچقۇچ نېرۋا <理生> 经神展外

ئاچقۇچلۇق 〔静〕 ①匙钥带: بەش ~ فۇلۇپ 五带把

匙的匙 ② 锁的匙: ~ ئىش ئورنى 位岗键关

ئاچقۇچلۇق پۇل <经> 币货键关

ئاچقۇچلۇق سۆز 词键关

ئاچلاتماق «ئاچلىماق» 态动使的

ئاچلامچى 〔静〕 师邪驱

ئاچلىق 〔静〕 饿饥: ئاچلىقتا تۇتقان قاچاقنى توقلۇقتا ئۇتۇما.

<谚> 饥时饿忘勿时饱. ئاچلىقتىن خۇمارلىق يامان.

<谚> 受难还饿饥比儿头痛

ئاچلىق ئېلان قىلماق 食绝

ئاچلىماق <动> 邪驱

ئاچماق¹ <动> ① 开: 垦开，辟开，拓开，设开，办开，开

: 开拆，开掀，开揭，开敞，开打，发开，采开，掘开

ئىشك ~ 门开 / كۆڭۈل ~ 心开 / يېڭى كارخانا ~ 办开

ئىشك ~ 业企新 / ئۇ پارچە سېتىش ماگىزىنىدىن بىرنى ئاچتى. 开他

يولى ~ 线航辟开 / بوز يەر ~ 荒开 / 路开，路道拓开 / ھاۋا

كان قۇدۇقى ~ 井矿新掘开 / كۆمۈر كان ~ 矿煤采开

ئىشك ~ 田油发开 / تېلېۋىزور ~ 开打

气忍 <谚> . 智理迭断会气怒
~ يۈتۈش تاغ يۈتۈش . 山吞如

ئاچچىق ئاسارۇن <植> 藜杜

ئاچچىق ئامۇت <植> 梨沙，梨青

ئاچچىق ئانار <植> 榴石酸

ئاچچىق ئەمەن <植> 艾苦

ئاچچىق بادام <植> 杏仁巴苦

ئاچچىق پەربۇن <植> 胡柴红

ئاچچىق بىنەپشە <植> 丁地苦

ئاچچىق تەرخەمەك <植> 瓜黄苦

ئاچچىق تولغاق 产阵的前 痛

ئاچچىق چېچەك <植> 花盞金侧

ئاچچىق چىلان <植> 枣红小，枣酸

ئاچچىق سۇ يېنىش 酸反

ئاچچىق قارا بۇغداي <植> 莽苦

ئاچچىق كاۋا <植> 瓜苦

ئاچچىق كاۋاۋىچىن <植> 萸菜食

ئاچچىق گىلاس <植> 桃樱酸

ئاچچىق ئۆرۈك <植> 杏苦

ئاچچىق ئۈجەي <理生> 肠空

ئاچچىق ئۈجەيدىكىنى دېمەك <成> 说实话实
话心真说

ئاچچىقى چىقماق 气消: ئۇنىڭ ئاچچىقى چىقىپ بولدى.
。 了消全气的他

ئاچچىقىغا ھاي بەرمەك 怒息

ئاچچىقىنى باسماق 怒制

ئاچچىقىنى يۇتماق 气怒住忍

ئاچچىقى يامان 大气脾，坏气脾

ئاچچىقى يانماق 失消气怒: بايا ئۇنىڭ ئاچچىقى نازا كەل-
گەندى، ھازىر ئاچچىقى ياندى. 气在现，冲冲气怒才刚他

。 了消

ئاچچىقتاۋۇز <植>〔静〕 萎瓜

ئاچچىقچاي <方，植>〔静〕 草浆败

ئاچچىق - چۈچۈك 〔静〕 ① 溜溜酸: ~ سۇيۇقئاش 溜酸

酸辣苦 <转>② 杏青的溜溜酸 / 面汤的溜

甜 霜风: ئاچچىق - چۈچۈكنى بېشىدىن كۆپ ئۇتكۈزمەك

辣苦甜酸尽尝，霜风经饱

ئاچچىقسۇ 〔静〕 醋

ئاچچىقلاتماق «ئاچچىقلىماق» 态动使的

ئاچچىقلاشماق «ئاچچىقلىماق» 态同共的

界闻新 ئاخبارات ساھەسى

学量计报情 ئاخبارات ئۆلچەمشۇناسلىقى

员报情②士人界报，者作工闻新①〔静〕 ئاخباراتچى

作工报情②作工闻新①〔静〕 ئاخباراتچىلىق

家学报情，家学闻新〔静〕 ئاخباراتشۇناس

学学报情〔静〕 ئاخباراتشۇناسلىق

人阘②的阘，的骗①〔静〕 ئاختا

马骗 ئاختا ئات

刑腐，刑官 ئاختا قىلماق 阘，骗

ئاختارما ①〔静〕 的过翻，的休轮： ئاختارمدا چالما تالاشماق

的置闲后耕，地的过耕② 气力费白而事的谓无为

滩河 <谚> . سايدا تاش تېپىلمايتۇ ، ئاختارمدا داڭگال .

。瘠瘠土到不找里地耕，头石到不找上

水头(的浇后苗出稼庄) ئاختارما سۈيى

ئاختارما قىلماق ① <农> ②晒翻(往)晒翻

(后种播里地的)

ئاختارمىلىق ① <农> ②晒翻(往)晒翻

ئاختاي ① <植> ②麻升叶类

ئاختۇرماق ① <农> ②使动的

ئاختۇرغۇچى ① <农> ②使动的

ئاختۇرماق ① <动> ②使动的

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى . 着搜有没也么什他

تەرەپنى ~ ئۆي / 索搜处四，寻搜处四 ~ ئۆي

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى . 腾翻，翻② 家抄

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى ؟ 袋口

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى ؟ 的来出翻儿

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى . 料资关有阅查

ئاختۇرۇش گۇۋاھنامىسى <法> 证查搜

ئاختۇرۇشماق ① <法> ②使动的

ئاختۇرۇلغۇچى ① <法> ②使动的

ئاختۇرۇلماق ① <法> ②使动的

ئاختىچى ① <静> ②匠阘

ئاختىق ① <静> ②子孙

ئاخراس ① <静> ②果心人

ئاخسۇم ① <静> ②的事闹爱，的疯酒发爱

ئاخسۇملاماق ① <动> ②恨怀，恨仇

见成抱

ئاخشام ① <静> ②晚昨

ئاخشامقى ① <静> ②的晚昨

情事

奥的然自大开揭 ~ تەبىئەتتىكى سىرنى / 机视电

怀开敞 ~ قۇچاق / 子帘开掀 ~ پەردەنى / 秘

~ ئېچىپ تاشلىماق ②封信开拆 ~ لىپاپ / 抱

了白说，了穿说 ئېيتقاندا / ئېچىپ ئېيتقاندا

了白说，了穿说 ئېيتقاندا / ئېچىپ ئېيتقاندا

~ ئېچماق ② 看好更得显，艳鲜更得显〔动〕

نى بەك ئېچىپتۇ . 看好更得显，毯地新上铺

~ ئېچماق ③ 的我 . 看好更得显，毯地新上铺

。了极饿子肚

ئاچۇرماق ① «ئاچماق» 态动使的

ئاچۇرۇلماق ② «ئاچماق» 态动使的

ئاچۇرۇلماق ③ «ئاچماق» 态动被的

ئاچىرغانماق ④ 怜可，怜悯 <古>〔动〕

ئاچىرغا ⑤ 卜萝水生野 <古，植>〔静〕

ئاچىشماق ⑥ 醉发，酸变 <古>〔动〕

ئاچىغ ⑦ 赏奖，赐赏(的汗可) <古>〔动〕

ئاچىغ ⑧ 饮食的盛丰，食美 <古>〔静〕

ئاچىغلىغ ⑨ 的乐安，的裕富 <古>〔静〕

ئاچىق ⑩ 哥大 <古>〔静〕

ئاچىقتۇرماق ⑪ 态动使的

ئاچىقماق ⑫ 拿里窖菜从 ~ ئورەكتىن سەۋزىنى / 来出拿

出 来 卜 萝 胡

ئاچىقۇلاق ⑬ 柱木的边两机毯织 <手>〔静〕

ئاچىقىشماق ⑭ 态同共的

ئاچىقىلماق ⑮ 态动被的

ئاچىلىماق ⑯ 杈分〔动〕

ئاچىماق ⑰ 树榆的杈分 قارىياغاچ ~ 的杈有，的杈分〔静〕

ئاچىماق چۈلۈك = ئاچا چۈلۈك

ئاچىماق زەنجىر <化> 链叉

ئاچىماق ياغاچ 杈树，子杈

ئاچىنماق ⑱ 施布，舍施 <古>〔动〕

ئاچ - يالىڭاچ ⑲ 交寒饥 迫交寒饥，寒饥〔静〕

冻受饿挨，迫

ئاچ - يالىڭاچلىق ⑳ 迫交寒饥，寒饥〔静〕

ئاچ - يېلىك = ئاچ - يالىڭاچ

ئاخبارات (ئاخباراتى) ① <静> ②息消，闻新

ئاخبارات ③ 报情事军 ~ ھەربىي ④ 报公表发

ئاخبارات ئەدەبىياتى 学文告报

ئاخبارات پىسخولوگىيىسى <心> 学理心报情

بولمايدۇ . 可不人派非事件这

ئادەم قېتىم 次人

ئادەم قىلماق 人成养抚، 人成养培 人成养抚: ئۇنى ئادىل مۇ-

ئەللىم ئادەم قىلدى . 了人成养培他将师老力迪阿 .

ئادەم كىرىدىتى <经> 用信人对

ئادەم كۈچى كاپىتالى <经> 本资力人

ئادەم كۈچى ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 经力人

学济

ئادەم كىلومېتىر 人公里 (旅客周转量计算的

位单)

ئادەم ئېيىق = قوڭۇر ئېيىق

ئادەم ئىسپاتى <法> 证人

ئادەمىئانا 〔静〕 阿丹《古兰经》中记载类人的始祖，

《旧约全书》中称“当亚”

ئادەمچە 〔静〕 一人的一样

ئادەمخور 〔静〕 吃人的人，嗜杀性的人: ~ جالات

性手子剑的

ئادەمخورلۇق 〔静〕 吃人癖，嗜杀性

ئادەمخورلار 〔静〕 联合体: ئۇ بىر ~ ئادەم . 他是个合群

人的

ئادەمزات 〔静〕 人，人类: ~ تۈگۈل ، ئۇچار قۇشلارمۇ ئۇ بىر-

گە بارالمايدۇ . 人说别，人连鸟都去不了那个地方 .

ئادەمزاتسىز 〔静〕 无涉的人: ~ چۆل 的烟人无涉

漠荒

ئادەمسىز 〔静〕 无人

ئادەمسىز بانكا 无人银行

ئادەمسىز مال سېتىش ماگىزىنى <经> 售货人无

店商

ئادەمسىمان 〔静〕 人类的人

ئادەمسىمان مايمۇن 人类猿

ئادەمشۇناس 〔静〕 人类学家

ئادەمشۇناسلىق 〔静〕 人类学

ئادەمگەرچىلىك 〔静〕 情人

ئادەمگەرچىلىكتىن چىقماق ① 不通情人 ② 人不

道的道人: ئادەمگەرچىلىكتىن چىقىپ كەتكەن مۇئامىلە 不待的

遇待人非，遇

ئادەمگەرچىلىك قىلماق 情人讲

ئادەمگىياھ 〔静〕 <植> 参人

ئادەملەشتۈرمەك <动> 〔文〕 人格化

ئادەملەشتۈرۈلمەك «ئادەملەشتۈرمەك» 态动被的

ئادەتتىكى ئەسكەرىي كۈچ <军> 力兵规常

ئادەتتىكى تەئلىمە <数> 程方通普

ئادەتتىكى جىنايى ئىشلار قانۇنى <法> 通普

法刑

ئادەتتىكى چۈمچۈق <动> 鴉通普

ئادەتتىكى كۆزىتىش <气> 测观规常

ئادەتتىكى لۇغەت تەركىبى <语> 汇词般一

ئادەتتىكى ماركا <经> 标商用惯

ئادەتتىكى مەسىلە <数> 题用应般一

ئادەتتىكى مۇستەسنالىق 一 外例性般一

ئادەتتىكى ھەربىي قورال <军> 器兵规常

ئادەتلەندۈرمەك «ئادەتلەنمەك» 态动使的: بالىنى كىچىك-

دىن تارتىپ تازىلىققا رىئايە قىلىشقا ئادەتلەندۈرۈش لازىم . 该应

。 惯习的生卫讲成养小从子孩让

ئادەتلەندۈرۈشمەك «ئادەتلەندۈرمەك» 态同共的

ئادەتلەندۈرۈلمەك «ئادەتلەندۈرمەك» 态动被的

ئادەتلەنمەك 〔动〕 于惯习，成养，惯习: مەن ئەنگەن تۈرۈپ

يۈگۈرۈشكە ئادەتلەندىم . 我成养早起了跑的步的惯习 .

ئادەتلەنگەن جىنايەتچى <法> 犯惯

ئادەتلەنگەن ئوغرى <法> 窃惯，盗惯

ئادەتلىك «ئادەت» 的形容词形式: ئۇ يامان ~ بالا . 他是

一有个的习恶的孩子的

ئادەم 〔静〕 人: كوچىدا بىرمۇ ~ يوق . 街上没也人个一连

有 . ~ دېگەن خام سۈت ئەمگەن نېمە . 人完无人 . ئادەم-

نىڭ ئالىسى ئىچىدە ، ھاياۋاننىڭ ئالىسى تېشىدا . <谚> 物动

知人知 ، 皮肚隔 (心人) 里心在哨花的人 ، 皮表在哨花

不面知 (心) . ~ يەرنى ئالدىمىسا ، يەر ئادەمنى ئالدىمىسا .

<谚> 人骗不地 ، 地骗不人

ئادەم ئاناتومىيىسى 人解剖学

ئادەم ئەتمەك 人待等平 ، 人待看: ئادەم ئەتكەنگە

تەزىم ئەت . <谚> 你待善人别 ، 你待善人别: 以

。 礼还礼

ئادەم بولماق ① 长大: بۇ بالىنى كۆرمىگىلى بىرنەچچە

يىل بويىتىكەن ، ئادەم بولۇپ قاپتۇ ! 见没年几 大长子孩这

了! ② 做人: موللا بولماق ئاسان ، ~ تەس . <谚> 毛当

。 难人做 ، 易容拉

ئادەم بېدىكى <法> 子贩人

ئادەم سالماق ① 人用 ② 人派 ، 人托

ئادەم قويماق ① 人托 ، 人烦央 ، 人: قېنى ، ئارىغا ئادەم قو-

يۇپ باقايلى . 吧人个托就那 . ② 人派: بۇ ئىشقا ئادەم قويماي

ئاددىي نىسبەت <数> 比单
 ئاددىي ھۆكۈم <逻> 判断单简
 ئاددىي ئىستىلىستىكا <语, 文> 学辞修极消
 ئاددىي ئىندۇكسىيلىك خۇلاسى <逻> 归纳单简
 理推
 ئاددىي يوپۇرماق <植> 叶单
 ئاددىي يىل 年平
 ئاددىي - ساددا [静] 朴素, 朴俭: توبى ~ ئۆتكۈزمەك
 俭从事
 ئاددىي - سادىلىق [静] 朴素, 朴俭: ئۇنىڭ ئاددىي -
 سادىلىقى كىشىلەر ئارىسىدا تەسىر قوزغىدى. 他在素朴的他.
 响反了起引间中们
 ئاددىيلاشتۇرماق «ئاددىيلاشماق» 态动使的: رەسمىيەتلەرنى
 续手化简 ~
 ئاددىيلاشتۇرۇشماق «ئاددىيلاشتۇرماق» 态同共的
 ئاددىيلاشتۇرۇلماق «ئاددىيلاشتۇرماق» 态动被的
 ئاددىيلاشتۇرۇلغان تەخلىمە <数> 程方化简
 ئاددىيلاشتۇرۇلغان خەت <语> 字体简(的字汉)
 ئاددىيلاشماق [动] 单简变, 化简: ئۆي سېتىۋېلىش رەسىمى.
 يىتى بۇرۇنقىدىن كۆپ ئاددىيلاشتى. 单简前以比续手房购.
 了多
 ئاددىيلىق [静] ① 通普, 般一, 单简, 常平, 易简, 易简. ئاد.
 دىيلىقتىن مۇرەككەپلىككە ئۆتمەك ② 杂复到单简由
 性纯单
 ئادراسمان [静] <植> 蓬驼骆
 ئادراسمان ئىشقارى 碱蓬驼骆
 ئادرىس [静] 址住, 址地 处讯通
 ئادرىسالىن [静] <理生> 素腺上肾
 ئادسورپىسىيە [静] <农, 化, 物> 用作附吸, 附吸
 ئادوكسا [静] <植> 花福五
 ئادۇليار [静] <矿> 石长冰
 ئادۇن [静] <古> 群马, 马
 ئادۇنچى [静] <古> 人马驯, 人马牧
 ئادۋوكات [静] <法> 师律
 ئادۋوكاتلار جەمئىيىتى <法> 会协师律
 ئادۋوكاتلىق «ئادۋوكات» 词名象抽的
 ئادۋوكاتلىق قانۇنى <法> 法律师律
 ئادۋوكاتلىق ئورنى <法> 所务事师律
 ئادۋېكسىيە [静] <气> 流平
 ئادەپناتىرا 下见

ئادەملىك [静] 格人: ~ خاراكتېر 格性的人 / ئادەمنىڭ
 ئادەملىكى ئاچچىقى كەلگەندە بىلىنەر. <谚> 见下之怒盛
 格人
 ئادەملىك توسالغۇسى <心> 碍障格人
 ئادەملىك غۇرۇر 格人, 严尊的人
 ئاددىي [静] 的常平, 的单简, 的般一, 的通普
 的: ~ رەخت 的通普 布的
 ئاددىي ئاتالغۇلۇق سان <数> 数名单
 ئاددىي ئاي <天> 月平
 ئاددىي ئەمگەك <经> 动劳单简
 ئاددىي ئەمگەكچى 者动劳通普
 ئاددىي تاموژنا بېجى <经> 税关一单
 ئاددىي تاناسىپ <数> 例比单
 ئاددىي تون <物> 音单
 ئاددىي تەرتىپ 序程单简
 ئاددىي جۈملە <语> 句单简
 ئاددىي خەت 信平
 ئاددىي خەلق 民平
 ئاددىي دەرىجە <语> 级单简
 ئاددىي زاكاز 号挂单
 ئاددىي سان <语> 词数单简
 ئاددىي قارىماق 单简得看
 ئاددىي قەنت <化> 糖单
 ئاددىي قىلىپ ئېيتقاندا 说地单简, 之言而简
 ئاددىي كاتۇشكا <物> 圈线单
 ئاددىي كەسىر <数> 数分简
 ئاددىي كرىستال <化> 体晶单
 ئاددىي كۆز ① <理生> 眼肉 <生> ② 眼单
 ئاددىي كىسلاتا <化> 酸单
 ئاددىي گارمونىك تەۋرىنىش <物> 谐, 动振谐简
 动振
 ئاددىي گەپ 桩一事小, 下话在不, 很得易容
 ئاددىي لوگارېفما <数> 数对通普
 ئاددىي ماترىسسسا <数> 阵方素
 ئاددىي ماددا ① <化> 质单 ② <哲> 质物通普
 ئاددىي ماياتنىك <物> 摆单
 ئاددىي مەسىلە <数> 题用应单简
 ئاددىي مۇقاۋا <印> 装平
 ئاددىي نوتا <艺> 谱简
 ئاددىي نۇر <物> 光色单

缀后 <语> ئارقا قوشۇمچە

景背 كۆرۈنۈش ئارقا

卫后 <体> ئارقا مۇھاپىزەتچى

脑后 <理生> ئارقا مېڭە

后开， 门后开打 ئاشماق ~ : ئاشماق ئاشىك

门后园校 / مەكتەپ قورۇسىنىڭ ئارقا ئاشىكى

门后走 ئارقا ئاشىكتىن ماشماق

书背 <经> ئارقا ئىمزا

路后 يول ئارقا

线缝背 ئارقا يېرىق

ئارقىدا قالماق 后落، 进后: ئۇلار مۇسابىقىدە ئارقىدا

قالدى. ئارقىدا قالغان كارخانلار 了后落中赛比在们他.

业企进后

ئارقىغا تارتماق ① 拉后往، 拽后往، 腿后拖: بىز

ئالدىغا تارتماق، ئۇ ئارقىغا تارتىپتۇ. 拉前往们我، 往却他，

拽后 (腿后拖) ②. 拖后往: ئۇلار قۇرۇلۇشنى ئارقىغا

تارتماقچى. 拖后往程工把想们他.

力冲反، 力坐后 <物> ئارقىغا تېپىش كۈچى

踪跟 ئارقىغا چۈشمەك

ئارقىغا سالماق 着带، 着领: ئۇ مېنى ئارقىسىغا سېلىپ

يۈرگىلى ئىككى ئاي بولدى. 月个两了转我着带他.

供翻， 卦变 <成> ئارقىغا سېيمەك

退倒، 退后 ئارقىغا كەتمەك

ئارقىغا كىرمەك ① 跟， 着眼: سەن ئەسكى بالىنىڭ

ئارقىسىغا كىرمە! 你! 别跟坏孩子学! ②! 踪跟

ئوغرى مېنىڭ ئارقامغا كىرىۋاپتۇ. 小偷偷上我了.

ئارقىغا چېكىنمەك ① 退后، 撤后: دۈشمەن ئارقىغا

چېكىنىشكە مەجبۇر بولدى. 敌被人迫退 ②. 步退

ئۇ دەستە ئارقىغا چېكىنىپ كەتتى. 他功退课了.

路头回走، 走后往 ئارقىغا يانماق

ئارقىسىنى قىلماق 着朝背، 去身过背: قىز ئانىسىغا

ئارقىسىنى قىلىپ، يەرگە قاراپ جىم تۇرۇۋالدى. 向着背儿女.

亲母، 低头不语.

ئارقا - ئارقىدىن [静] 续连، 续陆، 贯鱼， 三连二接:

~ ئۈچ قېتىم يېڭى رېكوت ياراتماق 纪新次三造创续连

录 / ~ جەڭ قىلىپ ئۇدا غەلبە قازانماق 捷皆战连 / ئوقۇ-

غۇچلار ~ سىنىپقا كىردى. 学了进走续续陆陆们生学.

室. ~ تېلېفون كېلىۋەردى. 电话二连三打地来.

ئارقا - ئارقىلاپ = ئارقا - ئارقىدىن

ئارقاق <植> [静] 芥石

ئارغامچىنى ئۇزۇن قويۇۋەتمەك <成> 线长放

鱼大钓

ئارغامچا - توقۇناق [静] 具绳

ئارغامچىلىق [静] ① 子绳 - 搓够 ② 子绳根: 的 ~ 擦

毛的子绳根 - 搓够 ② 子绳根: 的 ~ 擦

ئارغامى <方> [静] 头滑

ئارغامىلىق <方> [静] 头滑، 诈狡، 猾狡

ئارغانۇن [静] 琴风

ئارغۇۋا [静] <古> 古尔阿 (一之落部厥突代古)

ئارغۇۋا [静] <古> 地空的间之山两

ئارغۇچ [静] <古> 物蔽蒙، 物惑迷

ئارغۇشتەك [静] <古> 阿胡尔西态 (名器乐)

ئارغۇن¹ [静] 的交杂، 混血

ئارغۇن² <古， 动> [静] 鼠黄، 鼬黄

ئارغۇنلاشتۇرماق «ئارغۇنلاشماق» 的使动态

ئارغۇنلاشتۇرۇشماق «ئارغۇنلاشتۇرماق» 的共动态

ئارغۇنلاشتۇرۇلماق «ئارغۇنلاشتۇرماق» 的被动态

ئارغۇنلاشماق [动] 交杂: 交杂 ① 交杂 ② 交杂

ئارغىماق <动> [静] 马骏، 马大头高، 马洋大

ئارغىماقلىق [静] 的马大头高骑， 的马洋大有

ئارغىگۈل <植> [静] 兰铃晴

ئارق <古> [静] 料废

ئارقا [静] ① 面背， 后背: ئۆيىنىڭ ئارقىسى 背的子房

面 / 面 ① 有后背山. 塔后 ② 闲说后背 ③ 说闲话. 家人户

后 ④ 头后， 面后. 后子房. 塔后 ⑤ 有头

树棵 - 有头 ⑥ 慢. 了面后在落.

拱后 <建> ئارقا ئەگمە

ئارقا بەل 背后، 后背

ئارقا بويى 背后، 身后: بۇ كۆڭلەكنىڭ ئارقا بويى بەك

ئۇزۇن بولۇپ كېتىپتۇ. 这衣衬件后的太长.

ئارقا پەش 襟后

ئارقا پىشاپ 便大

ئارقا تىرەك 山靠، 盾后، 台后

ئارقا چاك <手> 缝后 (服衣)

ئارقا خوت <机> 档车倒

ئارقا سەپ 方后

ئارقا سەھنە <艺> 台后

ئارقا سوزۇق تاۋۇش <语> 音元后

倒摔儿点差 ~ يىقىلىپ چۈشۈشكە : 儿点一

心善, 兆吉 <古>〔静〕 ئازاد

ئازاب (ئازابى) 〔静〕 熬煎, 难磨, 磨折, 苦痛

喻: 熬煎的墓坟如犹难磨的途路 <谚> . گۆر ئازابى

“难日一门出, 好日千家在”同

熬煎受, 苦痛受 تارتماق ئازاب

ئازاب چەكمەك = تازاب تارتماق

磨折他 . ئازاب سالماق : ئۇ بىزگە ئازاب سالىدى . 磨折他

. 们我

的磨折受不〔静〕 ئازابسىز

死乐安 <法> ئازابسىز ئۆلۈم

态动被的 «ئازابلىماق» ئازابلىشماق

态动被的 «ئازابلىماق» ئازابلىنماق

~ 的, 苦, 的难, 苦艰, 难艰②的苦痛①〔静〕 ئازابلىق

事苦, 事难 ~ ئىش / 程旅的苦艰, 途旅的难艰 سەپەر

继 . ئازابلىماق 〔动〕 磨折 : ئۆگەي ئانا ئۇنى ئۇرۇپ ئازابلاپتۇ . 磨折他

. 他磨折, 他打母

苦受经 ~ تارتماق ئازاب - ئوقۇبەت 〔静〕 难灾, 难苦

难受苦受, 难

~ 的热火深水, 的难苦〔静〕 ئازاب - ئوقۇبەتلىك

活生的热火深水, 活生的难苦 تۇرمۇش

~ / 代时的由自 زمان ~ 的放解, 由自①〔静〕 ئازاد

历脱摆 ~ رايون 脱摆②区放解, 由自①〔静〕 ئازاد

学放③限局的史

项数常 <数> ئازاد ئەزا

解③释获②由自到得, 放解得获① ئازاد بولماق

身脱, 脱

放解 ئازاد قىلماق

棟苦 <植>〔静〕 ئازادە

~ 适舒, 畅舒, 绰宽, 畅宽, 敞宽①〔静〕 ئازادە

宽心胸 ~ ھايتى ~ ئىكەن . 敞宽很子屋间这 . 敞宽

畅舒情心, 畅 / 畅舒情心, 畅 / 畅舒情心, 畅

张这 . 哩绰宽才睡人个一床张这 . 束无拘无②

息休于助有, 适舒境环 . 束无拘无② . 束无拘无

~ 便随 / 便随 . 束无拘无 سۆزلەشمەك / 便随

. 坐便随, 气客别 . 束无拘无 سۆزلەشمەك / 便随

在自由自〔静〕 ئازادە - ئەركىن

运放解女妇 ~ ھەرىكىتى ئازادلىق 〔静〕 ①放解 : ئاياللار ~ ھەرىكىتى

由自②动

军放解 ئازادلىق ئارمىيە

曲奏间 <艺> ئازادلىق مۇزىكا

脑间 <理生> ئازادلىق مېڭە

ئازادلىق = پارا

ئازادلىق بەرمەك = پارا بەرمەك

ئازادلىق بېمەك = پارا بېمەك

的子叉带, 的子叉有〔静〕 ئازادلىق (ئازادلىق)

车铲, 车叉 <机, 交> ئازادلىق ماشىنا

厅过, 道通(的间之子屋间两) <方>〔静〕 ئازادلىق

的隔间无〔静〕 ئازادلىقسىز

遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

绕尔图巴 . 遍走, 过穿, 过绕①〔动〕 ئازادلىماق

ئازسىنماق [动] 少嫌 [动]؛ ئۇ پۇلى ئالدى، لېكىن ئازسىندى. 他
。少嫌是但，钱了拿

ئازغاشتۇرماق «ئازغاشماق» 态动使的
ئازغاشماق [动] 糊迷，失迷 [动]؛ ھېلىقى بالا كوچىغا چىققاندا
ئازغىشىپ يوقاپ كەتتى. 了失走路迷街上子孩个那.
ئەمۋاللاردا مەنمۇ ئازغىشىپ قالغىمەن. 犯也我下况情些有.
。糊迷

ئازغاق [静] 的涂糊易，的糊迷易 [静]؛ بەزى ئادەملەر قېرىغاندا
~ بولۇپ قالىدىكەن. 了涂糊就了老人些有.

ئازغان [静] <植> 薇薔野
ئازغان مۇنچىقى <植> 果薇薔

ئازغانلىق [静] ① 薇薔野有 ② 的薇薔野
ئازغانمۇنچاق [静] <植> 楂山

ئازغۇن [静] 的途迷，的足失؛ قاچقۇنغا شەپقەت يوق، ئازغۇن.
غا ھۆرمەت. 敬
。亡逃 < 谚 > 的，悯怜得不的足失，尊受不的足失.

ئازغۇنلۇق «ئازغۇن» 式形词名的
ئازغىر ① <古> [静] 的恶凶，的狠凶 ② 的，挠不折百

ئازغىر ② [静] <古> 狼天 (星)
ئازغىراق [静] <古> 羊山公野

ئازگال [静] 坑؛ ھارۋا ئازگالغا پېتىپ قالدى. 了进陷车大.
。里坑

ئازگاللىق [静] 的坑有； 洼洼坑坑. 的 ~
。洼洼坑坑

ئازلاتماق «ئازلماق» 态动使的
ئازلشلىماق «ئازلماق» 态动被的

ئازلىق «ئاز» 式形词名的؛ ئادەمنىڭ ئازلىقىدىن ۋەزىپە ۋاقتىدا
ئورۇندالمايدۇ. 了成完时按能没务任，少人于由.

ئازلىق قىلماق 少嫌؛ ئوغۇل بالغا يەتمىش ئىككى خىل
ھۈنەرمۇ ئازلىق قىلىدۇ. < 谚 > 艺手种二十七会汉子男

。少嫌也

ئازلماق = ئازايماق
ئازما [静] 的过骗، 的势去

ئازما قوچقار 羊公的势去
ئازما ئايغىر 马儿的过骗

ئازما [静] <方> 水跌
ئازماق [动] ① 路迷؛ ئات ئازما، ئايغا ئەگىشەر. < 谚 > 老

~ ھېساباتتا 错弄，错搞 ②. 走驹马上跟，路了迷马
- ئۆس- 目帐错算 / گەپتە ~ 话错说 ③ 足失؛ ئازغان ياش - ئۆس-

ئازادلىق بەرمەك ① 由自予给 ② 假放前提 (宗时旧)
(校学教

ئازادلىققا چىقماق ① 放解得获 ② 由自到得 (旧)
假放 (校学教宗时

ئازادلىق ئۇرۇش 争战放解
ئازادچىلىك = ئازادلىك

ئازادلىق بەرمەك «ئازادلىق بەرمەك» 态动使的
ئازادلىق بەرمەك [动] 敞宽变，畅舒变؛ ھازىر ئۆي ئىچى

خېلى ئازادلىقتى. 了多敞宽内室在现. ئۇنىڭ كۆڭلى
ئازادلىقتى. 了畅舒情心他.

ئازادلىك «ئازاد» 式形词名的
ئازار [静] 害伤

ئازار بەرمەك 害伤، 曲委؛ ساڭا ھېچكىم ئازار بەرمەيدۇ.
。你曲委会不也谁

ئازار يەتمەك 害伤到受، 曲委到受
ئازار يېمەك 害伤到受، 曲委到受، 屈抱

ئازاراقى [静] <植> 子钱马
ئازارۇل [静] <宗> 且撒

ئازايتماق [动] 少减，减缩，减削؛ ئىس - تۈتەكلەرنى ~
支开减削，支开减缩 ~ چىقىمى / 尘烟少减

ئازايتشماق «ئازايتماق» 态同共的
ئازايتشلىماق «ئازايتماق» 态动被的

ئازايتماق [动] 少减؛ كىرىم ~ 少减入收
ئازايتماق [静] 者术妖行، 医巫

ئازەريۇن = ئاپتاپپەرس
ئاز - تولا [静] ① 少或多或，少或多或؛ كەشىدە ~ كەمچىلىك،

خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 了误错点缺有都少或多或人.
ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他少多懂一儿点维吾尔 ②.

ئاز - تولا 略，微稍؛ بۇ ئاي ئالغان مائاشىدىن ~ ئېشىندىم. 工月这.
。余节有略资

ئاز - تولا تەئەللۇقات
ئازچىلىق [静] 少数؛ كۆپچىلىككە بويىسۇنۇشى كېرەك. 少

。数多从服要数
ئازدان [静] <植> 葵落

ئازدۇرغا [静] <植> 针棘水
ئازدۇر - كۆپتۈر = ئاز - تولا

ئازدۇرماق «ئازماق» 态同使的؛ ئادەمنى ~ 人迷惑
ئازدۇرۇشماق «ئازدۇرماق» 态同共的

ئازدۇرۇلماق «ئازدۇرماق» 态动被的
ئازرىم [静] <古> 垫鞍

程课要主，课主 <教> ئاساسىي دەرس
 诉主 <法> ئاساسىي دەۋا
 药主 <医> ئاساسىي دورا
 波基 <物> ئاساسىي دولقۇن
 厅正 <建> ئاساسىي زال
 荷电本基 <物> ئاساسىي زەرەت
 子粒本基 <物> ئاساسىي زەررىچە
 盾矛要主 <哲> ئاساسىي زىددىيەت
 数基 <经> ئاساسىي سان
 业工础基 <经> ئاساسىي سانائەت
 险本基 <经> ئاساسىي سۇغۇرتا
 统系主 ئاساسىي سىستېما
 相主 <地> ئاساسىي فاتسىيە
 锋主 <气> ئاساسىي فرونت
 式公本基 <数> ئاساسىي فورمۇلا
 层基 ئاساسىي قاتلام
 法宪 ئاساسىي قانۇن
 制宪立，制宪 ئاساسىي قانۇنلۇق تۈزۈم
 政宪 ئاساسىي قانۇنلۇق سىياسەت
 律规本基 <哲> ئاساسىي قانۇنىيەت
 务债主 ئاساسىي قەرز
 军力主 ئاساسىي قوشۇن
 井主 <矿> ئاساسىي قۇدۇق
 建基，设建本基 <经> ئاساسىي قۇرۇلۇش
 值主 <数> ئاساسىي قىممەت
 业行础基 <经> ئاساسىي كەسىپ
 桥主 <建> ئاساسىي كۆۈرۈك
 力主 ئاساسىي كۈچ
 力应主 <物> ئاساسىي كۈچىنىش
 调基 <艺> ئاساسىي كۆي
 体主 ئاساسىي گەۋدە
 汇词本基 <语> ئاساسىي لۇغەت تەركىبى
 育教础基 ئاساسىي مائارىپ
 通磁主 <物> ئاساسىي ماگنىت ئېقىمى
 功本基 ئاساسىي ماھارەت
 练训本基 ئاساسىي مەشىق
 品产流主 <经> ئاساسىي مەھسۇلات
 谢代础基 ئاساسىي مېتابولىزم
 律旋主 <艺> ئاساسىي مېلودىيە
 名本基 ئاساسىي نام

态动使的 «ئاساسلىق» ئاساسلىق
 态同共的 «ئاساسلىق» ئاساسلىق
 据根，据依②态动被的 «ئاساسلىق» ① ئاساسلىق
 تارىخىي خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا / 载记史历据
 验经的年长已自据根 ~ ۋۇزۇن يىللىق تەجربىسىگە
 他 . ~ ئاساسلىق : ئاساسلىق : ئاساسلىق سۆزى ~
 . 据根有话的
 粮主 ئاساسلىق ئاشلىق
 键主 <化> ئاساسلىق باغ
 盐式碱 <化> ئاساسلىق تۈز
 岩性基 <地> ئاساسلىق جىنىس
 应反主 <化> ئاساسلىق رېئاكسىيە
 链主 <化> ئاساسلىق زەنجىر
 风行盛 <气> ئاساسلىق شامال
 法主 <法> ئاساسلىق قانۇن
 病疾要主 ئاساسلىق كېسەل
 己自实证 ~ ئۆز پىكرىنى : 证论，实证 [动] ئاساسلىق
 见意的
 本基②素因要主 ~ ئاساسلىق : ئاساسلىق ① [静] ئاساسىي
 础基，的 : ئاساسلىق ~ ئاساسلىق / 念概本基 ~ نەزەرىيە
 论理
 粮主 ئاساسىي ئاشلىق
 音基 <艺> ئاساسىي ئاۋاز
 系联要主 <哲> ئاساسىي باغلىنىش
 价基 <经> ئاساسىي باھا
 识知本基 ئاساسىي بىلىم
 币货础基 <经> ئاساسىي پۇل
 数参主 <数> ئاساسىي پارامېتىر
 音基 <语> ئاساسىي ئاۋۇش
 面准基 <地> ئاساسىي تەكشىلىك
 动振本基，荡振本基 <物> ئاساسىي تەۋرىنىش
 音主 <艺> ئاساسىي تون
 文正 <印> ئاساسىي تېكىست
 题主 <艺，文> ئاساسىي تېما
 理定本基 <数> ئاساسىي تېئورېما
 言语础基 <语> ئاساسىي تىل
 刑主，罚主 <法> ئاساسىي جازا
 犯主 <法> ئاساسىي جىنايەتچى
 轮动 <机> ئاساسىي چاق
 钉销主 <机> ئاساسىي چۈلۈك

。业

冬门天 <植>〔静〕 ئاسپارتىك

岩页黑，岩板黑 <地>〔静〕 ئاسپىد

生究研〔静〕 ئاسپىرانت

词名象抽的 «ئاسپىرانت» ئاسپىرانتلىق

院生究研，班生究研〔静〕 ئاسپىرانتۇرا

林匹斯阿 <药>〔静〕 ئاسپىرىن

在，下棚瓜在 ئاستىدا باراڭنىڭ ئاستىدا / 下底，底，下〔静〕 ئاست

在، 下棚瓜在 ئاستىدا باراڭنىڭ ئاستىدا / 底桶 ئاستى ئاستىغا قويماق

放下底子桌往

脚下 <印> ئاستى تەرەپ

鞣底 <印> ئاستى تۇلۇق

铸底 <冶> ئاستىدىن قۇيۇش

弦下 <交> ئاستى كىرىچ

线底 <纺> ئاستى يىپ

。 ئاستا ①〔静〕 慢缓，慢 ~ ماڭماق 慢 / ~ قەدەم ئاشلىد.

。 慢行而步 ھاق / ~ ماڭغانمۇ ماڭغان ، توختاپ قالغان يامان .

站怕就，慢怕不 <谚> 悄悄，轻轻，徐徐② .

动开徐徐车火 . قوزغالدى . ~ قىويۇپ قويماق

下放轻轻

脉缓 <医> ئاستا تومۇر

应反速低 <化> ئاستا رېئاكسىيە

速低 ئاستا سۈرئەت

子中慢 <物> ئاستا نېپىترون

流缓 <水> ئاستا ئېقىم

子电慢 <物> ئاستا ئېلېكترون

子离慢 <物> ئاستا ئېئون

徐徐，地缓缓，地慢慢，地慢慢〔静〕 ئاستا - ئاستا

地轻轻，地悄悄，地 ~ ئاستا ~ ئاستا كىرىشپ ساقىمىشقا

باشلىدى . 了复康始开，食进以可地慢慢他 . بۆلۈت ~

ئۈزۈپ ئۆتەكتە . 去过浮飘地缓缓彩云 . ئاستا ~ مېنىڭ

قىشىمغا كەلدى . 前跟我到地悄悄他 .

向定无 <物>〔静〕 ئاستاتىك

计流电向定无 <物> ئاستاتىك گالۋانومېتىر

砷 <化>〔静〕 ئاستاتىن

城京②户门①〔静〕 ئاستانە

学物生体天 <天>〔静〕 ئاستروپىئولوگىيە

宙宇，学年纪天文 <天>〔静〕 ئاستروخىرونولوگىيە

学年纪

学化体天 <天>〔静〕 ئاستروخىمىيە

ئاساسىي نەرسە 品物要主

章宪 ئاساسىي نىزام

虹主 <气> ئاساسىي ھەسەن - ھوسەن

利权本基 ئاساسىي ھوقۇق

攻主 <军> ئاساسىي ھۇجۇم

手攻主 <体> ئاساسىي ھۇجۇمچى

胞细基 <理生> ئاساسىي ھۇجەيرە

肥基，肥底 <农> ئاساسىي ئوغۇت

轴主 <机> ئاساسىي ئوق

念概本基 <逻> ئاساسىي ئۇقۇم

准基 <水> ئاساسىي ئۆلچەم

层断主 <地> ئاساسىي ئۈزۈلمە

流基 <地>② 流主 <哲>① ئاساسىي ئېقىم

道主 <交> ئاساسىي يول

星主 <天> ئاساسىي يۇلتۇز

ئاسان 〔静〕 易容 ~ ئىش 易容 / ئىشنىڭ ئاسنى

يق ، قىلالساڭ قىيىنى يوق . <谚> 易不都事凡 干能，

。 “心用肯要只，事难无上世” 同喻； 难不就

ئاسان تۇغۇت <医> 产顺

ئاسانغا توختىماق = ئاسانغا چۈشمەك

ئاسانغا چۈشمەك 易容 : بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىش ئاسانغا

。 易容不可题问个这决解 .

ئاسان گەپ 易容 举易而轻 : ئالم بولۇش ~ ئەمەس .

。 易容不家学科当

ئاسانچىلىق = ئاسانلىق

ئاسانلاشتۇرماق «ئاسانلاشماق» 态动使的

ئاسانلاشتۇرۇشماق «ئاسانلاشتۇرماق» 态同共的

ئاسانلاشتۇرۇلماق «ئاسانلاشتۇرماق» 态动被的

ئاسانلاشماق 〔动〕 易容变，易容 : ئىش ئاسانلاشتى .

。 了易容得变

ئاسانلىق «ئاسان» 式形词名的 : تۇغدۇرماق 给予方便，

便方供提

ئاسانلىقچە 〔静〕 易轻 : 易轻 易落 泪落 易轻 不

ئاسانلىماق = ئاسانلاشماق

ئاسايش 〔静〕 谥安，谥静，宁安 : ئەلگە ~ بەرمەك 让国

宁安家

ئاسايشتە 〔静〕 谥安，谥静，宁安 : ~ تۇرمۇش 的宁安

活生

ئاسايشلىق 〔静〕 谥安，谥静，宁安 : ~ كۈنلەر

乐居安民人 / 子日的乐安

ئاستىلىق «ئاستا» 式形词名象抽的

ئاستىلىماق ①〔动〕慢放，慢变：ماشىنا تېخىمۇ ئاستىلاشقا
 变，(音声)弱变②。了慢更得走始开车汽. باشلىدى.
 小：مىلىتىق ئاۋازى بارا - بارا ئاستىلاپ قالدى. 了小
 了小

ئاستىن ①〔静〕的下底，的面下：قەۋەت ②层底
 的入

ئاستىن قاپاق <理生> 眼皮下，脸眼下

ئاستىنقى 〔静〕的面下：قەۋەت ②层下

ئاستىنقى ئاساس <数> 面底下，底下

ئاستىنقى تاغلاي <理生> 颞下

ئاستىنقى تۇپراق <农> 土底

ئاستىنقى جاغ <理生> 颌下

ئاستىنقى خا (的车行自) 梁下

ئاستىن - ئۈستۈن 〔静〕上下

ئاستىن - ئۈستۈن بولماق 倒颠：ئاق - قارا ~
 覆地翻天 ~ جاھان / 白黑倒
 颠 ~ ئاستىن - ئۈستۈن قىلماق 倒颠：ئىش پۈتۈلەي ئاس-
 تىن - ئۈستۈن قىلىۋېتىلدى. 了倒颠弄给都情事

ئاستىن - ئۈستۈنلۈك «ئاستىن - ئۈستۈن» 式形词名的
 的顺温③的低，的面下②面下在① <古>〔静〕

ئاسراتماق «ئاسرىماق» 态动使的

ئاسراش 〔静〕 护保

ئاسراش ئىشچىسى 工养保

ئاسراشماق «ئاسرىماق» 态同共的

ئاسرالماق «ئاسرىماق» 态动被的

ئاسراندى 〔静〕 的养收

ئاسراندى بالا 子养

ئاسراندىلىق «ئاسراندى» 式形词名的

ئاسرى <古，动>〔静〕 豹

ئاسرىماق ①〔动〕惜珍，惜爱，护爱：جامائەت مۈلكىنى ~
 物公护爱 / كىيىم - كېچەكنى ~ 物衣惜爱 / ئۆلۈككە
 يىغلا، تىرىكنى ئاسرا. <谚> 人的去死哭
 护养②。人：يېتىم بالىنى ~ 养收③儿孤养收：قو-
 رال - پاراغنى ~ 器武养保 / يول ~ 路养④路养，养保

ئاسسامبىل <电>〔静〕 编汇

ئاسسامبىل پروگراممىسى <电> 序程编汇

ئاسسامبىل تىلى <电> 言语编汇

ئاسسىدىيە <动>〔静〕 鞘海

ئاسسىستېنت 〔静〕 教助

ئاسترودنامىكا <天>〔静〕 天学力动文

ئاستروئىسپېكتروسكوپىيە <天>〔静〕 天学谱光体

ئاستروفوتوگرافىيە <天>〔静〕 天学相照体

ئاستروفىزىكا <天>〔静〕 天学理物体

ئاستروفىزىكىلىق <天>〔静〕 天的学理物体

ئاستروگرافىيە <天>〔静〕 仪相照体

ئاستروگېئودنامىكا <天>〔静〕 天学力动球地文

ئاستروگېئوفىزىكا <天>〔静〕 天学理物球地文

ئاستروگېئولوگىيە <天>〔静〕 天学质地体

ئاستروگېئولوگىيە <天>〔静〕 术星占

ئاسترومېتىرىيە <天>〔静〕 天学量测体

ئاسترومېخانىكا <天>〔静〕 天学力体

ئاسترونوم <天>〔静〕 家学文

ئاسترونومىيە <天>〔静〕 学天文

ئاسترونومىيە تېلېسكوپىيە <天> 镜远望文

ئاسترونومىيە سائىتى <天> 钟天文

ئاسترونومىيە كالىپندارى <天> 历年天文

ئاسترونومىيە يىلنامىسى <天> 历年天文

ئاسترونومىيىلىك 〔形〕 的天文：~ ئەسۋاب 仪天文

~ 器 / 象天文

ئاسترونومىيىلىك بىرلىك <天> 位单天文

ئاسترونومىيىلىك جۇغراپىيە <天> 天学理地体

ئاسترونومىيىلىك كەڭلىك 度纬天文

ئاسترىئونىكا <电>〔静〕 学子电文

ئاستۇرماق «ئاسماق» 态动使的：ئاچقا قازان ئاستۇرما، مۇزلە-
 غانغا ئوت ياقتۇرما. <谚> 锅架者饥让莫，生者冻让莫
 火

ئاستۇرۇشماق «ئاستۇرماق» 态同共的

ئاستۇرۇلماق «ئاستۇرماق» 态动被的

ئاستېرىزم ①〔静〕 官星 <天> ② 芒星 <物>

ئاستىرتىن 〔静〕 暗，里地暗，中暗：تىل بىرىكە-
 تۈرمەك 暗 中 勾 结 / ~ يامان ئىش قىلماق 暗 里 地 背 干 坏

~ 事 / ~ ئورا كولىماق 暗 中 拆 台

ئاستىلاتقۇچ <机>〔静〕 器速减

ئاستىلاتماق «ئاستىلماق» 态动使的：سۈرئەتنى ~ 慢放
 度速

ئاستىلاشتۇرماق «ئاستىلاشماق» 态动使的

ئاستىلاشتۇرۇشماق «ئاستىلاشتۇرماق» 态同共的

ئاستىلاشتۇرۇلماق «ئاستىلاشتۇرماق» 态动被的

ئاستىلاشماق = ئاستىلماق

窗吊 <建> ئاسما دېرىزە

案悬 <法> ئاسما دېلو

斗吊 <水> ئاسما سۈكەن

篮吊 <建> ئاسما سېۋەت

裤带背 ئاسما شىم

构结式挂悬 <建> ئاسما قۇرۇلما

耳吊 <机> ئاسما قۇلاق

带背(的裤服西) ئاسما كەمەر

吊门龙，车天 <机> ئاسما كران

钳吊 <机> ئاسما كۈلۈچ

箱风皮式挂 ئاسما كۆرۈك

桥栈，桥架高，桥吊 ئاسما كۆۋرۈك

灯吊 ئاسما لامپا

心背 ئاسما مايكا

川冰悬 <地> ئاسما مۇزلۇق

环吊 <体> ئاسما ھالقا

轴天 <机> ئاسما ئوق

针吊 <医> ئاسما ئوكۇل

车缆 <机> ئاسما ۋاگون

道栈 ئاسما يول

线锤铅，线吊 <建> ئاسما يىپ

ئاسماق^۱ [动] 挂，挂悬，吊，挎，带佩： دولت بايرىقىنى ~

架衣在挂衣大把 ~ پەلتۇنى كىسىم ئاسقۇچقا / 旗国挂悬

上 / 上墙在吊子篮把 ~ سېۋەتنى تامغا / ئېسىپ ئۆلتۈر-

手着挎里腰他 . 死吊 / ئۇ بېلىگە تاپانچا ئېسىۋالغاندى .

枪 . 佩带马刀 ~ قىلىچ

ئاسماق^۲ [静] 水果把儿

ئاسماق - ئاسماق [静] 一串串，簇簇一，一串串

葡萄葡萄一串串 ~ ئۈزۈملەر

ئاسماقچى [静] 爱刨根问底的人： غەر غەرەزچى كېلەر،

وغرى ~ . <谚> 底问根刨贼盗，测叵怀心徒歹

ئاسماقچىلىق [动] 刨根问底： ئاسماقچىلاپ سورىماق

问地底问

ئاسمان [静] 天，空天： ئاسماندىن چۈشكەندەك قاراپ تۇرماي،

كەتەننى قولۇڭغا ئال ! 来起拿曼土坎把，着

着 . 上脸已自在落会，沫唾吐天朝 <谚> . ئاسمان-

دىكى غازنىڭ شورپىسىغا نان چىلىماق <成> 吃想蟆蛤癞

天上 / 肉鹅 ~ ير قاتتىق، ئۆلەي دېسەم جان تاتلىق .

<谚> 命条舍难死要，硬太地，高太天

天上”同喻： 命条舍难死要，硬太地，高太天

ئاسسىستېنتلىق [静] 作工教助 ~ 工教助做 قىلماق

科艾 . 助教任，作

。助教任校学某在尔拜

ئاسسىمىلياتسىيە [静] 化同

ئاسسىمىلياتسىيە بولماق 化同被

ئاسسىمىلياتسىيە رولى 用作化同

ئاسسىمىلياتسىيە سىياسىتى 策政化同

ئاسسىمىلياتسىيە قىلماق 化同

ئاسسىمىلياتسىيىچى [静] 者义主化同

ئاسسىمىلياتسىيىلىك 的化同 [静]

ئاسغانچۇ <古> [静] 派面两

ئاسغانچۇلاماق <古> [动] 为行派面两

ئاسفالت [静] 油柏，青沥

ئاسفالت يول 路青沥

ئاسفالتلىماق «ئاسفالتلىماق» 态动使的

ئاسفالتلانماق «ئاسفالتلىماق» 态动被的

ئاسفالتلىق [静] 的油柏有

ئاسفالتلىماق [动] 油柏铺，青沥铺 铺上路 ~ يولنى

青沥

ئاسقا <方> [静] 地头石的走能不畜役

ئاسقاق [静] 子耙

ئاسقاق سالماق 地耙

ئاسقۇ [静] 钩挂： ئاسقۇدا گۆش بولسا، بىر كۈنى مېھمانغا

ياراپتۇ . <谚> 愁不客来，肉有上钩

ئاسقۇچ [静] 架(衣)，钩挂

ئاسقىلىق <方> [静] 地石乱

ئاسكارىدا <动> [静] 虫蛔

ئاسلان <动> [静] 猫小

ئاسلانلىماق [动] 猫小生 猫大 . چوڭ مۈشۈك ئاسلانلاپتۇ .

了猫小生

ئاسما [静] ①的挂，②的吊，③挺压(的机纽缝) <建>

锤铅

ئاسما بازغان 锤吊

ئاسما باغ 带背

ئاسما بۆشۈك 床吊小

ئاسما تەك <植> 葡萄野

ئاسما تورۇس <建> 顶吊

ئاسما جازا <建> 架挂

ئاسما خاپان <建> 斗吊

ئاسما خەرىتە 图挂

سى 堂食生学

ئاشخانلىق [静] 的房厨带, 的房厨有

ئاشخورا [静] <方> 碗海

ئاشرۇ [静] <古> 太, 很, 极, 常非, 十分

ئاش - سۇ [静] 男在方礼婚前送给女方的食物或买
钱的物食

ئاش - غىزا = ئاش - تاماق

ئاشقاپاق [静] <植> 子瓠

ئاشقازان [静] <理生> 胃

ئاشقازان ئاستى بېزى <理生> 腺胰

ئاشقازان ئاقمىسى <医> 瘦胃

ئاشقازان بوشلۇقى <理生> 腕胃

ئاشقازان بېزى <理生> 腺胃

ئاشقازان بېغىش پەردىسى <理生> 膜系胃

ئاشقازان پۇلتىپ چىقماق <医> 出膨胃

ئاشقازان بۇرمىسى <医> 皱胃, 襞胃

ئاشقازان توقچىقى <药> 片反然亚阿胃温

ئاشقازان تارتىشىش <医> 挛痉胃

ئاشقازان تۆۋەنلەش <医> 垂下胃

ئاشقازان تېشىلىش <医> 孔穿胃

ئاشقازان چىقىش ئېغىزى <理生> 门幽

ئاشقازان چۈنىنى <动> 蝇胃

ئاشقازان راكى <医> 癌胃

ئاشقازان زېدە بولۇش <医> 烂渍胃

ئاشقازان سۇيۇقلۇقى <理生> 液胃

ئاشقازان شىللىق پەردىسى <理生> 膜粘胃

ئاشقازانغا قان تولۇش <医> 血充胃

ئاشقازان فېرېمېنتى <理生> 酶胃

ئاشقازان قاتلىقى <理生> 褶皱胃

ئاشقازان قاناش <医> 血出胃

ئاشقازان كۆپۇش <医> 胀鼓胃

ئاشقازان كۆيۈپ ئېچىشىش <医> 热灼胃

ئاشقازان كېسىلى <医> 病胃

ئاشقازان كېڭىيش <医> 张扩胃

ئاشقازان كىرىش ئېغىزى <理生> 门贲

ئاشقازان كىسلاتاسى <理生> 酸胃

ئاشقازان لۆمۈلدەش <医> 动蠕胃

ئاشقازاننى يۇيۇش <医> 胃洗

ئاشقازان يارىسى <医> 疡溃胃

ئاشقازان يەللىكى <医> 炎胃

ئاشقازان يىگىلەش <医> 缩萎胃

ئاشقازان - ئۈچەي [静] 胃肠

ئاشقازان - ئۈچەي ھورمونلىرى <理生> 胃肠

素激

ئاشقازان - ئۈچەي يەللىكى <医> 炎胃肠

ئاشقان - تاشقان [静] 的余剩, 的留残: ~ نەرسىلەر 剩

~ / 西东的余 饭剩汤残 تاماق ~ /

ئاشكارا [静] 开公: ~ بەس - مۇنازىرە 公论辩开

سورۇن 开公所 / ئاغرىقنى يوشۇرساڭ, ئۆلۈم ~ <谚>

“火住不包里纸” 同喻: 露暴会亡死, 瞒隐能病疾

。 “人死住不埋里雪”

ئاشكارا ئاكسىيە <经> 券证募公

ئاشكارا ئالامەت <生> 征特性显

ئاشكارا بازار <经> 场市开公

ئاشكارا بولماق 露暴: ئۇ خۇددى قوي ئارسىغا كىرىپ

قالغان ئۆچكىدەك ئاسان ئاشكارا بولۇپ قاپتۇ. 群羊绵像就他

。 露暴易占地似羊山的进混里

ئاشكارا پاي <经> 股开公

ئاشكارا قىلماق 露暴, 开公: ئۇ ئۆز سالاھىيىتىنى ئاش-

كارا قىلدى. 份身的己自了开公他

ئاشكارا ھاۋالە 托委开公

ئاشكارا ئىسسىقلىق 热显

ئاشكارىلاتماق «ئاشكارىلماق» 态动使的

ئاشكارىلاشماق «ئاشكارىلماق» 态同共的

ئاشكارىلانماق «ئاشكارىلماق» 态动被的

ئاشكارىلىق ① «ئاشكارا» 名词形式②透明: سايلامنىڭ

~ دەرىجىسى 选举的透明度

ئاشكارىلىق پىرىنسىپى 则原度明透

ئاشكارىلماق [动] 露暴, 露揭, 露泄: 开公: مەخپىيەت-

لىكنى ~ 密密露暴, 密密露泄 / زىددىيەتنى ~ 矛盾揭

。 来出开公情事把请. 盾 ئىشنى ئاشكارىلەۋېتىڭ.

ئاشكۆكى = يۇمغاقسۇت

ئاشلاتماق «ئاشلىماق» 态动使的

ئاشلاشماق «ئاشلىماق» 态同共的

ئاشلاق [静] 槽

ئاشلامچى [静] 人匠的子皮鞣

ئاشلامچىلىق [静] 业皮鞣

ئاشلانماق «ئاشلىماق» 态动被的

ئاشلەنچۈك [静] <食> 粉凉

ئاشلىق [静] ① 食粮② 做够一顿饭: ئۇيدە ئاران بىر ~

ئاغىزى شۇنداق تاتلىقكى، ھەممە كىشى ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ.
 她欢喜都人人，乖嘴娘姑小
 ئاغىزى (ئېغىزى) چاققان = ئاغىزى (ئېغىزى) ئىتتىك
 瓶如口守，紧嘴 چىڭ
 ئاغىزى (ئېغىزى) شاللاق 嘴婆婆，碎嘴
 ئاغىزىغا (ئېغىزىغا) ئالماق ① 喝吃: مەن كۈن بويى
 ئاغىزىغا بىر نەرسە ئالمىدىم. 我一天什么东都吃有没。
 足不，提一值不 起说，及提②: ئاغىزغا ئالغۇچىلىكى يوق
 你到提有没他. 齿挂 / 你到提有没他. 齿挂
 服驯不(等马，牛) قاتتىق (ئېغىزى) ئاغىزى
 舌拙嘴笨 (ئېغىزى) كالۋا
 ئاغىزى (ئېغىزى) مەھكەم = ئاغىزى (ئېغىزى) چىڭ
 ئاغىزى (ئېغىزى) نىڭ پاشنىسى يوق 说乱口随
 黄雌口信
 ئاغىزى (ئېغىزى) ئوچۇق 的斋把不，的斋封不
 ئاغىزى (ئېغىزى) ئىتتىك 快嘴
 ئاغىزى (ئېغىزى) يامان 损嘴
 ئاغىزى (ئېغىزى) يۇمشاق 软嘴
 ئاغىزى (ئېغىزى) يېنىك 话住不藏里肚，快嘴
 ئاغىزى (ئېغىزى) ئاچماق ① 口开，嘴张: مەن ئېغىز
 ئاچقۇچە، ئۇ مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىمنى دەۋەتتى. 开我等没
 了说 我替先抢就他， 口 寻一，嘴张要刚他. 那么
 برئاز ئويلىنىپ ئۆزىنى تۇتۇۋالدى. 了住忍又思
 斋开②: ئىبتار ۋاقتى بولۇپتۇ، ئېغىز ئاچاي.
 吧斋开们咱，了到候时斋开. لى
 ئاغىزى (ئېغىزى) بارماسلىق 齿启以难，口开好不
 ئاغىزى (ئېغىزى) بۇزماق 逊不言出，骂大口破
 ئاغىزى (ئېغىزى) بېسىقماق 言无口哑，声作不默
 ئاغىزى (ئېغىزى) بېسىلماي 声声口口
 ئاغىزى (ئېغىزى) تاتلىق قىلماق 饥充饼画
 ئاغىزى (ئېغىزى) تاتلىقماق 气口探，风口探
 ئاغىزى (ئېغىزى) تامشماق (慕羨示表)嘴咂
 ئاغىزى (ئېغىزى) تەگمەك 尝: بۇ قوغۇنغا تېخىنىكىڭمۇ
 ئاغىزى تەگسۇن. 瓜甜个这尝尝也员术技让
 ئاغىزى (ئېغىزى) تۇۋاقلىماق 嘴堵
 ئاغىزى (ئېغىزى) تىيماق = ئاغىزى (ئېغىزى) يىغماق
 ئاغىزى (ئېغىزى) دا بار 惠口，愿空许，现兑不说光
 至不实而
 ئاغىزى (ئېغىزى) دا شەھەر ئالماق 夸，兵谈上纸
 口海

主会机②者定不摇动，者常无复反① [静] ئاغىچى
 者义
 义主会机②词名象抽的 «ئاغمىچى» ① ئاغىچىلىق
 狼鼠黄，黼黄 <动> [静] ئاغىمخان
 獾黼 <动> ئاغىمخان بۇرسۇق
 科黼 ئاغىمخانلار ئائىلىسى
 毒中 <古> [动] ئاغۇقماق
 口借②法办① [静] ئاغى
 ئاغى قىلماق 法办想，借找: ئۇ ھاشارغا بارماسلىق.
 نىڭ ئاغىنى قىلدى. 口借的役劳服去不了找他.
 品织丝，缎绸，绸丝 <古> [静] ئاغى^۲
 升上使，上登使 <古> [动] ئاغىتماق
 太太 [静] ئاغىچا
 人夫，太太 خېنىم ئاغىچا
 郎外员库银，库司 <古> [静] ئاغىچى
 式形词名象抽的 «ئاغىچا» ئاغىچىلىق
 (用帚炊当可瓢)瓜丝 <植> [静] ئاغىچىيۇغۇچ
 气赌 <方> [动] ئاغىدىماق
 的贵尊，的贵珍，的贵宝 <古> [静] ئاغىر
 爱怜，爱珍，惜爱 <古> [动] ئاغىرلاماق
 爱珍被，惜珍被②重尊被① <古> [动] ئاغىرلانماق
 尊人受，的重尊人受，的贵尊 <古> [静] ئاغىرلىغ
 的敬
 ئاغىزى (ئاغىزى) [静] 口，嘴: سېنىڭ ئاغىزىڭدىن مۇنداق گەپنىڭ
 چىققانلىقىغا ھەقىقەتەن ھەيرانمەن. 的样这出说里嘴你从
 惊吃我叫真，来话 ىچىلىپلا قالدى. 呆惊息消个这了听姆耶尔麦.
 ئاغىزى ئېچىلىپ كەتسە، توختاتىلى بولمايدۇ. 滔来话起说他.
 河悬若口他，绝不滔 ىت چىقماق <成> 逊不言出，人伤语恶 / ىت ئاغىزى ھە.
 ىل، دىلى زەھەر. 剑腹蜜口.
 话大说 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) باتۇر
 道会说能，说能 ىت ئاغىزى بار
 松嘴，话住不藏里肚 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) بوش
 损嘴 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) بۇزۇق
 损嘴，逊不言出 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) بېزەپ
 河开口信 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) بېسەرەمجان
 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) پالۋان = ئاغىزى (ئېغىزى) باتۇر
 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) پىششىق = ئاغىزى (ئېغىزى) چىڭ
 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) تاتلىق ىت ئاغىزى (ئېغىزى) قىزچاقنىڭ
 ىت ئاغىزى (ئېغىزى) تاتلىق ىت ئاغىزى (ئېغىزى) قىزچاقنىڭ

رغا ئاسانلا ئىشىنىپ كەتمەك 供口信轻
ئاغىز (ئېغىز) يارماق 口开: بۇ ئىش ھەققىدە دادىسىدىن باشقىسىغا ئېغىز يېرىپ بىرىنمە دەپمىگەن. 事件这于关
。 口过开人别向有没, 外之亲父除

ئاغىز (ئېغىز) يارىسى 疮口
ئاغىز (ئېغىز) يامان قىلماق 骂大口破, 人骂
ئاغىز (ئېغىز) يەللىكى <医> 炎腔口
ئاغىز (ئېغىز) يۇڭگۈرۈكى 快嘴: ~ باشقا, ئايلاق
يۇڭگۈرۈكى ئاشقا. <谚> 来福幸快腿, 害祸幸惹快嘴

ئاغىز (ئېغىز) يېلى 句几言美人替示表
تۆت ئېغىز ياخشى گېپىمنى قىلىپ قويسىلا, سىلىدىن
نېمە كېتىدۇ, ئېغىزلىرىنىڭ يېلى. 话好句几上说我替您
。 已而嘴张张过不只, 么什您了不费又

ئاغىز (ئېغىز) يىغماق 嘴闭, 口开少, 话说少
嘴住

ئاغىز (ئېغىز) - بۇرۇن 脸嘴 [静]
ئاغىز - بۇرۇن (ئېغىز - بۇرۇن) غىچە تويماق 呛够
ئۇ بىزنى ئالداپ ئاغىزى - بۇرۇنمىزغىچە تويدۇردى, ئەمدى
ئالدىنمايمىسىز. 呛够得骗们我骗他. 了当

ئاغىز - بۇرۇن (ئېغىز - بۇرۇن) نى قان قىلماق
流血破头得打
ئاغىز - بۇرۇن (ئېغىز - بۇرۇن) يالاشماق 鬼①
混② 奸为狼狈, 气一沓沓, 奸为比朋: كەلسە - كەل.
ھەس ئادەملەر بىلەن ئېغىز - بۇرۇن يالشىپ يۈرمەك 三不和
混鬼人的四不

ئاغىزلاماق <古> [动] 子口开
ئاغىش 越超, 长增, 高升, 升上, 升 <古> [静]
ئاغىل - تاغىل 气怪声怪 [静]
ئاغىلىق^۱ 缎绸, 料衣绸丝 <古> [静]
ئاغىلىق^۲ 库国, 库金 <古> [静]
ئاغىم 距之步一迈 <古> [静]
ئاغىن 吧哑, 的话说会不: 的语言无 <古> [静]
ئاغىنە [静] 友朋: ئاغىنەڭ قاغا بولسا, يېيىشك پوق.
“同喻”: 屎吃着跟能只, 友朋作鸦鸟跟 <谚>

。 “黑者墨近, 赤者
ئاغىنە - بۇرادەر [静] 儿们哥, 友朋
ئاغىنە - بۇرادەرچىلىك [静] 情友
ئاغىنە - ئۆڭگە = ئاغىنە - بۇرادەر
ئاغىنىدارچىلىق [静] 份情友朋, 谊情友朋

ئاغىز (ئېغىز) دا قالماق ① 在还味余 ② 止又言欲
ئاغىز (ئېغىز) دىن بالاغا قالماق 祸贾言直
ئاغىز (ئېغىز) دىن چۈشۈرمەسلىك ① 叨念 ② 口
声声口 地停不, (说)

ئاغىز (ئېغىز) دىن سائەت چىقماق 言, 准很得说
中有必
ئاغىز (ئېغىز) دىن كەتمەك 言失, 出口从祸
ئاغىز (ئېغىز) دىن كىرىپ بۇرۇندىن چىقماق
奸耍, 招花耍 <成>

ئاغىز (ئېغىز) زايە قىلماق 舌唇费
ئاغىز (ئېغىز) غا ئالغۇسىز ① 口出以难 ② 值不
提一

ئاغىز (ئېغىز) غا ئالماق 提, 说: بۇ كۆڭۈلسىز ئىشنى
زادىلا ئېغىزغا ئالمىلى. 了事的快愉不这提要不再们咱.
ئاغىزغا ئالغىلى بولمايدىغان گەپ 话的口出不说

ئاغىز (ئېغىز) غا تېتىماق 香得吃
ئاغىز (ئېغىز) غا چىقماق 雨风城满, 纷纷议论
ئەگەر بۇ يالغان گەپ بولسا, ئەلنىڭ ئېغىزىغا چىقامدۇ?
言谎是 雨风城满得闹会么怎?
ئاغىز (ئېغىز) غا قارىماق 命听, 从听 (人别照依)
的 (动行思意的)

ئاغىز (ئېغىز) غەيرىچىلىماق 嘴多, 嘴插 باشقىلار
پاراڭلىشىۋاتقاندا ئېغىز غەيرىچىلىما! 别你候时的话说人别
嘴插!

ئاغىز (ئېغىز) قىچىشماق 话闲说想
ئاغىز (ئېغىز) كەلمەك 口顺得说: ئۇنىڭ ئۇيغۇرچىغا
خېلى ئاغىزى كېلىپ قالدى. 了口顺挺语尔吾维说他.

ئاغىز (ئېغىز) كۆيمەك 言直敢不
ئاغىز (ئېغىز) مايلىماق 节关通买, 油抹上嘴
ئاغىز (ئېغىز) نىڭ ئۇچىدا 口随: ئۇ باشقىلارنىڭ تەلە.
پىگە ھېچقاچان ~ جاۋاب بەرگەن ئەمەس. 要的人别对他.
。 应答口随不从求

ئاغىز (ئېغىز) ئۇپراتماق 舌口费, 舌唇费
ئاغىز (ئېغىز) ئۇچلىماق 嘴撅
ئاغىز (ئېغىز) ئۆمەللىمەك 状言欲
ئاغىز (ئېغىز) ئۆمچەيتىمەك 状哭欲
ئاغىز (ئېغىز) ئۇششۇتمەك 话的利吉不说
ئاغىز (ئېغىز) ئېچىلىپ قالماق 目瞪口呆, 呆口瞪目
舌结
ئاغىز (ئېغىز) ئىقراى <法> 供口: ئېغىز ئىقرا.

鸭尾硬头白 <动> ئاق باش ئوردەك
 (布白系腰) 孝带 ئاق باغلىماق
 旗白 ئاق بايراق
 衬环 <印> ئاق بەت
 鹈草腰白 <动> ئاق بەل چىمچىق
 燕雨腰白 <动> ئاق بەل ھەيران
 根菊车矢欧 <植> ئاق بەھمەن
 马青铁 色青铁: ئاق ئات
 雉尾长颈白 <动> ئاق بويۇن قىرغاۋۇل
 鲮白, 鱼白 <动> ئاق بېلىق
 子附白 <植> ئاق پارپا
 皮面的胖微净白 ~ 胖微净白: ئاق پۇسىملاق
 醪白 ئاق پۆپۈنەك
 干饼甜 ئاق پېچىنە
 雉尾长冠白 <动> ئاق تاجلىق قىرغاۋۇل
 书皮白 ئاق تاشلىق كىتاب
 卓和尔噶什喀纪世 17) 派山白 <宗> ئاق تاغلىق
 山黑与, 别派义主菲苏教兰斯伊的成形裂分族家
 (称对相派)
 不势 ئاق تاغلىق, قارا تاغلىق بولۇشۇپ كەتمەك
 立两
 票发白空, 票发头白 ئاق تالون
 热白, 炽白 ئاق تاۋ
 荆棘白 <植> ئاق تەسكەن
 描白 <文> ئاق تەسۋىر
 癖白 <医> ئاق تەمرەتكە
 人白, 人种白 ئاق تەنلىك
 病粉白 <农> ئاق توزان كېسىلى
 桃光李白 <植> ئاق توغاج
 痢白 <医> ئاق تولغاق
 鸟雷柳 <动> ئاق توندرا كەكلىكى
 铜白 ئاق تۇج
 子茛苳白 <植> ئاق تۈدەرى
 鹤白 <动> ئاق تۇرنا
 卜萝白 <植> ئاق تۇرۇپ
 帽皮板白 ئاق تۇماق
 雾白 <气> ئاق تۇمان
 鹿唇白 <动> ئاق تۇمشۇق بۇغا
 铁白 ئاق تۆمۈر
 狐白, 狐银 <动> ئاق تۈلكە

ئاغىنلىق = ئاغىندارچىلىق
 ئافانست = يوشۇرۇن كىرىستال جىنىس
 石泡 <矿> [静] ئافرودىت
 洲非 [静] ئافرىقا
 草象 <植> ئافرىقا تېرىقى
 马斑洲非 <动> ئافرىقا زېبرىسى
 鹿颈长洲非 <动> ئافرىقا زىراپىسى
 莲雪洲非 <植> ئافرىقا قار لەيلىسى
 人洲非 [静] ئافرىقىلىق
 人汗富阿 [静] ئافغان
 ئافغانچە [静] ① 语汗富阿, 文汗富阿: ~ سۆزلىشىدىغان.
 ② 们的语汗富阿 的式汗富阿: ئۇ ~ كىيىنىپ
 ۈردۈ. 装服式汗富阿着穿他.
 素霉曲黄 <生> [静] ئافلاتوكسىن
 险素霉曲黄 ئافلاتوكسىن سۇغۇرتىسى
 飞阿 [静] ئافىي
 ئافىيلارچە [静] 飞阿像, 地般飞阿: ~ ئالا - چىپار
 كىيىنگەن كىشى ئافىي 飞阿像 样一飞阿像
 ئاق [静] ① 白, 的色白, 白空, ~ ئىت, قارا ئىت, ھەممە.
 سى بىر ئىت. <谚> 狗是都, 狗黑, 狗白 同喻: “一丘
 貉之”. ~ قويدىن قارا قوزىمۇ تۇغۇلىدۇ. <谚> 也羊白
 会 羔黑生. ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿ ㏀ ㏁ ㏂ ㏃ ㏄ ㏅ ㏆ ㏇ ㏈ ㏉ ㏊ ㏋ ㏌ ㏍ ㏎ ㏏ ㏐ ㏑ ㏒ ㏓ ㏔ ㏕ ㏖ ㏗ ㏘ ㏙ ㏚ ㏛ ㏜ ㏝ ㏞ ㏟ ㏠ ㏡ ㏢ ㏣ ㏤ ㏥ ㏦ ㏧ ㏨ ㏩ ㏪ ㏫ ㏬ ㏭ ㏮ ㏯ ㏰ ㏱ ㏲ ㏳ ㏴ ㏵ ㏶ ㏷ ㏸ ㏹ ㏺ ㏻ ㏼ ㏽ ㏾ ㏿ 㐀 㐁 㐂 㐃 㐄 㐅 㐆 㐇 㐈 㐉 㐊 㐋 㐌 㐍 㐎 㐏 㐐 㐑 㐒 㐓 㐔 㐕 㐖 㐗 㐘 㐙 㐚 㐛 㐜 㐝 㐞 㐟 㐠 㐡 㐢 㐣 㐤 㐥 㐦 㐧 㐨 㐩 㐪 㐫 㐬 㐭 㐮 㐯 㐰 㐱 㐲 㐳 㐴 㐵 㐶 㐷 㐸 㐹 㐺 㐻 㐼 㐽 㐾 㐿 㑀 㑁 㑂 㑃 㑄 㑅 㑆 㑇 㑈 㑉 㑊 㑋 㑌 㑍 㑎 㑏 㑐 㑑 㑒 㑓 㑔 㑕 㑖 㑗 㑘 㑙 㑚 㑛 㑜 㑝 㑞 㑟 㑠 㑡 㑢 㑣 㑤 㑥 㑦 㑧 㑨 㑩 㑪 㑫 㑬 㑭 㑮 㑯 㑰 㑱 㑲 㑳 㑴 㑵 㑶 㑷 㑸 㑹 㑺 㑻 㑼 㑽 㑾 㑿 㒀 㒁 㒂 㒃 㒄 㒅 㒆 㒇 㒈 㒉 㒊 㒋 㒌 㒍 㒎 㒏 㒐 㒑 㒒 㒓 㒔 㒕 㒖 㒗 㒘 㒙 㒚 㒛 㒜 㒝 㒞 㒟 㒠 㒡 㒢 㒣 㒤 㒥 㒦 㒧 㒨 㒩 㒪 㒫 㒬 㒭 㒮 㒯 㒰 㒱 㒲 㒳 㒴 㒵 㒶 㒷 㒸 㒹 㒺 㒻 㒼 㒽 㒾 㒿 㓀 㓁 㓂 㓃 㓄 㓅 㓆 㓇 㓈 㓉 㓊 㓋 㓌 㓍 㓎 㓏 㓐 㓑 㓒 㓓 㓔 㓕 㓖 㓗 㓘 㓙 㓚 㓛 㓜 㓝 㓞 㓟 㓠 㓡 㓢 㓣 㓤 㓥 㓦 㓧 㓨 㓩 㓪 㓫 㓬 㓭 㓮 㓯 㓰 㓱 㓲 㓳 㓴 㓵 㓶 㓷 㓸 㓹 㓺 㓻 㓼 㓽 㓾 㓿 㔀 㔁 㔂 㔃 㔄 㔅 㔆 㔇 㔈 㔉 㔊 㔋 㔌 㔍 㔎 㔏 㔐 㔑 㔒 㔓 㔔 㔕 㔖 㔗 㔘 㔙 㔚 㔛 㔜 㔝 㔞 㔟 㔠 㔡 㔢 㔣 㔤 㔥 㔦 㔧 㔨 㔩 㔪 㔫 㔬 㔭 㔮 㔯 㔰 㔱 㔲 㔳 㔴 㔵 㔶 㔷 㔸 㔹 㔺 㔻 㔼 㔽 㔾 㔿 㕀 㕁 㕂 㕃 㕄 㕅 㕆 㕇 㕈 㕉 㕊 㕋 㕌 㕍 㕎 㕏 㕐 㕑 㕒 㕓 㕔 㕕 㕖 㕗 㕘 㕙 㕚 㕛 㕜 㕝 㕞 㕟 㕠 㕡 㕢 㕣 㕤 㕥 㕦 㕧 㕨 㕩 㕪 㕫 㕬 㕭 㕮 㕯 㕰 㕱 㕲 㕳 㕴 㕵 㕶 㕷 㕸 㕹 㕺 㕻 㕼 㕽 㕾 㕿 㖀 㖁 㖂 㖃 㖄 㖅 㖆 㖇 㖈 㖉 㖊 㖋 㖌 㖍 㖎 㖏 㖐 㖑 㖒 㖓 㖔 㖕 㖖 㖗 㖘 㖙 㖚 㖛 㖜 㖝 㖞 㖟 㖠 㖡 㖢 㖣 㖤 㖥 㖦 㖧 㖨 㖩 㖪 㖫 㖬 㖭 㖮 㖯 㖰 㖱 㖲 㖳 㖴 㖵 㖶 㖷 㖸 㖹 㖺 㖻 㖼 㖽 㖾 㖿 㗀 㗁 㗂 㗃 㗄 㗅 㗆 㗇 㗈 㗉 㗊 㗋 㗌 㗍 㗎 㗏 㗐 㗑 㗒 㗓 㗔 㗕 㗖 㗗 㗘 㗙 㗚 㗛 㗜 㗝 㗞 㗟 㗠 㗡 㗢 㗣 㗤 㗥 㗦 㗧 㗨 㗩 㗪 㗫 㗬 㗭 㗮 㗯 㗰 㗱 㗲 㗳 㗴 㗵 㗶 㗷 㗸 㗹 㗺 㗻 㗼 㗽 㗾 㗿 㘀 㘁 㘂 㘃 㘄 㘅 㘆 㘇 㘈 㘉 㘊 㘋 㘌 㘍 㘎 㘏 㘐 㘑 㘒 㘓 㘔 㘕 㘖 㘗 㘘 㘙 㘚 㘛 㘜 㘝 㘞 㘟 㘠 㘡 㘢 㘣 㘤 㘥 㘦 㘧 㘨 㘩 㘪 㘫 㘬 㘭 㘮 㘯 㘰 㘱 㘲 㘳 㘴 㘵 㘶 㘷 㘸 㘹 㘺 㘻 㘼 㘽 㘾 㘿 㙀 㙁 㙂 㙃 㙄 㙅 㙆 㙇 㙈 㙉 㙊 㙋 㙌 㙍 㙎 㙏 㙐 㙑 㙒 㙓 㙔 㙕 㙖 㙗 㙘 㙙 㙚 㙛 㙜 㙝 㙞 㙟 㙠 㙡 㙢 㙣 㙤 㙥 㙦 㙧 㙨 㙩 㙪 㙫 㙬 㙭 㙮 㙯 㙰 㙱 㙲 㙳 㙴 㙵 㙶 㙷 㙸 㙹 㙺 㙻 㙼 㙽 㙾 㙿 㚀 㚁 㚂 㚃 㚄 㚅 㚆 㚇 㚈 㚉 㚊 㚋 㚌 㚍 㚎 㚏 㚐 㚑 㚒 㚓 㚔 㚕 㚖 㚗 㚘 㚙 㚚 㚛 㚜 㚝 㚞 㚟 㚠 㚡 㚢 㚣 㚤 㚥 㚦 㚧 㚨 㚩 㚪 㚫 㚬 㚭 㚮 㚯 㚰 㚱 㚲 㚳 㚴 㚵 㚶 㚷 㚸 㚹 㚺 㚻 㚼 㚽 㚾 㚿 㜀 㜁 㜂 㜃 㜄 㜅 㜆 㜇 㜈 㜉 㜊 㜋 㜌 㜍 㜎 㜏 㜐 㜑 㜒 㜓 㜔 㜕 㜖 㜗 㜘 㜙 㜚 㜛 㜜 㜝 㜞 㜟 㜠 㜡 㜢 㜣 㜤 㜥 㜦 㜧 㜨 㜩 㜪 㜫 㜬 㜭 㜮 㜯 㜰 㜱 㜲 㜳 㜴 㜵 㜶 㜷 㜸 㜹 㜺 㜻 㜼 㜽 㜾 㜿 㝀 㝁 㝂 㝃 㝄 㝅 㝆 㝇 㝈 㝉 㝊 㝋 㝌 㝍 㝎 㝏 㝐 㝑 㝒 㝓 㝔 㝕 㝖 㝗 㝘 㝙 㝚 㝛 㝜 㝝 㝞 㝟 㝠 㝡 㝢 㝣 㝤 㝥 㝦 㝧 㝨 㝩 㝪 㝫 㝬 㝭 㝮 㝯 㝰 㝱 㝲 㝳 㝴 㝵 㝶 㝷 㝸 㝹 㝺 㝻 㝼 㝽 㝾 㝿 㞀 㞁 㞂 㞃 㞄 㞅 㞆 㞇 㞈 㞉 㞊 㞋 㞌 㞍 㞎 㞏 㞐 㞑 㞒 㞓 㞔 㞕 㞖 㞗 㞘 㞙 㞚 㞛 㞜 㞝 㞞 㞟 㞠 㞡 㞢 㞣 㞤 㞥 㞦 㞧 㞨 㞩 㞪 㞫 㞬 㞭 㞮 㞯 㞰 㞱 㞲 㞳 㞴 㞵 㞶 㞷 㞸 㞹 㞺 㞻 㞼 㞽 㞾 㞿 㟀 㟁 㟂 㟃 㟄 㟅 㟆 㟇 㟈 㟉 㟊 㟋 㟌 㟍 㟎 㟏 㟐 㟑 㟒 㟓 㟔 㟕 㟖 㟗 㟘 㟙 㟚 㟛 㟜 㟝 㟞 㟟 㟠 㟡 㟢 㟣 㟤 㟥 㟦 㟧 㟨 㟩 㟪 㟫 㟬 㟭 㟮 㟯 㟰 㟱 㟲 㟳 㟴 㟵 㟶 㟷 㟸 㟹 㟺 㟻 㟼 㟽 㟾 㟿 㠀 㠁 㠂 㠃 㠄 㠅 㠆 㠇 㠈 㠉 㠊 㠋 㠌 㠍 㠎 㠏 㠐 㠑 㠒 㠓 㠔 㠕 㠖 㠗 㠘 㠙 㠚 㠛 㠜 㠝 㠞 㠟 㠠 㠡 㠢 㠣 㠤 㠥 㠦 㠧 㠨 㠩 㠪 㠫 㠬 㠭 㠮 㠯 㠰 㠱 㠲 㠳 㠴 㠵 㠶 㠷 㠸 㠹 㠺 㠻 㠼 㠽 㠾 㠿 㡀 㡁 㡂 㡃 㡄 㡅 㡆 㡇 㡈 㡉 㡊 㡋 㡌 㡍 㡎 㡏 㡐 㡑 㡒 㡓 㡔 㡕 㡖 㡗 㡘 㡙 㡚 㡛 㡜 㡝 㡞 㡟 㡠 㡡 㡢 㡣 㡤 㡥 㡦 㡧 㡨 㡩 㡪 㡫 㡬 㡭 㡮 㡯 㡰 㡱 㡲 㡳 㡴 㡵 㡶 㡷 㡸 㡹 㡺 㡻 㡼 㡽 㡾 㡿 㢀 㢁 㢂 㢃 㢄 㢅 㢆 㢇 㢈 㢉 㢊 㢋 㢌 㢍 㢎 㢏 㢐 㢑 㢒 㢓 㢔 㢕 㢖 㢗 㢘 㢙 㢚 㢛 㢜 㢝 㢞 㢟 㢠 㢡 㢢 㢣 㢤 㢥 㢦 㢧 㢨 㢩 㢪 㢫 㢬 㢭 㢮 㢯 㢰 㢱 㢲 㢳 㢴 㢵 㢶 㢷 㢸 㢹 㢺 㢻 㢼 㢽 㢾 㢿 㣀 㣁 㣂 㣃 㣄 㣅 㣆 㣇 㣈 㣉 㣊 㣋 㣌 㣍 㣎 㣏 㣐 㣑 㣒 㣓 㣔 㣕 㣖 㣗 㣘 㣙 㣚 㣛 㣜 㣝 㣞 㣟 㣠 㣡 㣢 㣣 㣤 㣥 㣦 㣧 㣨 㣩 㣪 㣫 㣬 㣭 㣮 㣯 㣰 㣱 㣲 㣳 㣴 㣵 㣶 㣷 㣸 㣹 㣺 㣻 㣼 㣽 㣾 㣿 㤀 㤁 㤂 㤃 㤄 㤅 㤆 㤇 㤈 㤉 㤊 㤋 㤌 㤍 㤎 㤏 㤐 㤑 㤒 㤓 㤔 㤕 㤖 㤗 㤘 㤙 㤚 㤛 㤜 㤝 㤞 㤟 㤠 㤡 㤢 㤣 㤤 㤥 㤦 㤧 㤨 㤩 㤪 㤫 㤬 㤭 㤮 㤯 㤰 㤱 㤲 㤳 㤴 㤵 㤶 㤷 㤸 㤹 㤺 㤻 㤼 㤽 㤾 㤿 㥀 㥁 㥂 㥃 㥄 㥅 㥆 㥇 㥈 㥉 㥊 㥋 㥌 㥍 㥎 㥏 㥐 㥑 㥒 㥓 㥔 㥕 㥖 㥗 㥘 㥙 㥚 㥛 㥜 㥝 㥞 㥟 㥠 㥡 㥢 㥣 㥤 㥥 㥦 㥧 㥨 㥩 㥪 㥫 㥬 㥭 㥮 㥯 㥰 㥱 㥲 㥳 㥴 㥵 㥶 㥷 㥸 㥹 㥺 㥻 㥼 㥽 㥾 㥿 㦀 㦁 㦂 㦃 㦄 㦅 㦆 㦇 㦈 㦉 㦊 㦋 㦌 㦍 㦎 㦏 㦐 㦑 㦒 㦓 㦔 㦕 㦖 㦗 㦘 㦙 㦚 㦛 㦜 㦝 㦞 㦟 㦠 㦡 㦢 㦣 㦤 㦥 㦦 㦧 㦨 㦩 㦪 㦫 㦬 㦭 㦮 㦯 㦰 㦱 㦲 㦳 㦴 㦵 㦶 㦷 㦸 㦹 㦺 㦻 㦼 㦽 㦾 㦿 㧀 㧁 㧂 㧃 㧄 㧅 㧆 㧇 㧈 㧉 㧊 㧋 㧌 㧍 㧎 㧏 㧐 㧑 㧒 㧓 㧔 㧕 㧖 㧗 㧘 㧙 㧚 㧛 㧜 㧝 㧞 㧟 㧠 㧡 㧢 㧣 㧤 㧥 㧦 㧧 㧨 㧩 㧪 㧫 㧬 㧭 㧮 㧯 㧰 㧱 㧲 㧳 㧴 㧵 㧶 㧷 㧸 㧹 㧺 㧻 㧼 㧽 㧾 㧿 㨀 㨁 㨂 㨃 㨄 㨅 㨆 㨇 㨈 㨉 㨊 㨋 㨌 㨍 㨎 㨏 㨐 㨑 㨒 㨓 㨔 㨕 㨖 㨗 㨘 㨙 㨚 㨛 㨜 㨝 㨞 㨟 㨠 㨡 㨢 㨣 㨤 㨥 㨦 㨧 㨨 㨩 㨪 㨫 㨬 㨭 㨮 㨯 㨰 㨱 㨲 㨳 㨴 㨵 㨶 㨷 㨸 㨹 㨺 㨻 㨼 㨽 㨾 㨿 㩀 㩁 㩂 㩃 㩄 㩅 㩆 㩇 㩈 㩉 㩊 㩋 㩌 㩍 㩎 㩏 㩐 㩑 㩒 㩓 㩔 㩕 㩖 㩗 㩘 㩙 㩚 㩛 㩜 㩝 㩞 㩟 㩠 㩡 㩢 㩣 㩤 㩥 㩦 㩧 㩨 㩩 㩪 㩫 㩬 㩭 㩮 㩯 㩰 㩱 㩲 㩳 㩴 㩵 㩶 㩷 㩸 㩹 㩺 㩻 㩼 㩽 㩾 㩿 㪀 㪁 㪂 㪃 㪄 㪅 㪆 㪇 㪈 㪉 㪊 㪋 㪌 㪍 㪎 㪏 㪐 㪑 㪒 㪓 㪔 㪕 㪖 㪗 㪘 㪙 㪚 㪛 㪜 㪝 㪞 㪟 㪠 㪡 㪢 㪣 㪤 㪥 㪦 㪧 㪨 㪩 㪪 㪫 㪬 㪭 㪮 㪯 㪰 㪱 㪲 㪳 㪴 㪵 㪶 㪷 㪸 㪹 㪺 㪻 㪼 㪽 㪾 㪿 㫀 㫁 㫂 㫃 㫄 㫅 㫆 㫇 㫈 㫉 㫊 㫋 㫌 㫍 㫎 㫏 㫐 㫑 㫒 㫓 㫔 㫕 㫖 㫗 㫘 㫙 㫚 㫛 㫜 㫝 㫞 㫟 㫠 㫡 㫢 㫣 㫤 㫥 㫦 㫧 㫨 㫩 㫪 㫫 㫬 㫭 㫮 㫯 㫰 㫱 㫲 㫳 㫴 㫵 㫶 㫷 㫸 㫹 㫺 㫻 㫼 㫽 㫾 㫿 㬀 㬁 㬂 㬃 㬄 㬅 㬆 㬇 㬈 㬉 㬊 㬋 㬌 㬍 㬎 㬏 㬐 㬑 㬒 㬓 㬔 㬕 㬖 㬗 㬘 㬙 㬚 㬛 㬜 㬝 㬞 㬟 㬠 㬡 㬢 㬣 㬤 㬥 㬦 㬧 㬨 㬩 㬪 㬫 㬬 㬭 㬮 㬯 㬰 㬱 㬲 㬳 㬴 㬵 㬶 㬷 㬸 㬹 㬺 㬻 㬼 㬽 㬾 㬿 㭀 㭁 㭂 㭃 㭄 㭅 㭆 㭇 㭈 㭉 㭊 㭋 㭌 㭍 㭎 㭏 㭐 㭑 㭒 㭓 㭔 㭕 㭖 㭗 㭘 㭙 㭚 㭛 㭜 㭝 㭞 㭟 㭠 㭡 㭢 㭣 㭤 㭥 㭦 㭧 㭨 㭩 㭪 㭫 㭬 㭭 㭮 㭯 㭰 㭱 㭲 㭳 㭴 㭵 㭶 㭷 㭸 㭹 㭺 㭻 㭼 㭽 㭾 㭿 㮀 㮁 㮂 㮃 㮄 㮅 㮆 㮇 㮈 㮉 㮊 㮋 㮌 㮍 㮎 㮏 㮐 㮑 㮒 㮓 㮔 㮕 㮖 㮗 㮘 㮙 㮚 㮛 㮜 㮝 㮞 㮟 㮠 㮡 㮢 㮣 㮤 㮥 㮦 㮧 㮨 㮩 㮪 㮫 㮬 㮭 㮮 㮯 㮰 㮱 㮲 㮳 㮴 㮵 㮶 㮷 㮸 㮹 㮺 㮻 㮼 㮽 㮾 㮿 㯀 㯁 㯂 㯃 㯄 㯅 㯆 㯇 㯈 㯉 㯊 㯋 㯌 㯍 㯎 㯏 㯐 㯑 㯒 㯓 㯔 㯕 㯖 㯗 㯘 㯙 㯚 㯛 㯜 㯝 㯞 㯟 㯠 㯡 㯢 㯣 㯤 㯥 㯦 㯧 㯨 㯩 㯪 㯫 㯬 㯭 㯮 㯯 㯰 㯱 㯲 㯳 㯴 㯵 㯶 㯷 㯸 㯹 㯺 㯻 㯼 㯽 㯾 㯿 㰀 㰁 㰂 㰃 㰄 㰅 㰆 㰇 㰈 㰉 㰊 㰋 㰌 㰍 㰎 㰏 㰐 㰑 㰒 㰓 㰔 㰕 㰖 㰗 㰘 㰙 㰚 㰛 㰜 㰝 㰞 㰟 㰠 㰡 㰢 㰣 㰤 㰥 㰦 㰧 㰨 㰩 㰪 㰫 㰬 㰭 㰮 㰯 㰰 㰱 㰲 㰳 㰴 㰵 㰶 㰷 㰸 㰹 㰺 㰻 㰼 㰽 㰾 㰿 㱀 㱁 㱂 㱃 㱄 㱅 㱆 㱇 㱈 㱉 㱊 㱋 㱌 㱍 㱎 㱏 㱐 㱑 㱒 㱓 㱔 㱕 㱖 㱗 㱘 㱙 㱚 㱛 㱜 㱝 㱞 㱟 㱠 㱡 㱢 㱣 㱤 㱥 㱦 㱧 㱨 㱩 㱪 㱫 㱬 㱭 㱮 㱯 㱰 㱱 㱲 㱳 㱴 㱵 㱶 㱷 㱸 㱹 㱺 㱻 㱼 㱽 㱾 㱿 㲀 㲁 㲂 㲃 㲄 㲅 㲆 㲇 㲈 㲉 㲊 㲋 㲌 㲍 㲎 㲏 㲐 㲑 㲒 㲓 㲔 㲕 㲖 㲗 㲘 㲙 㲚 㲛 㲜 㲝 㲞 㲟 㲠 㲡 㲢 㲣 㲤 㲥 㲦 㲧 㲨 㲩 㲪 㲫 㲬 㲭 㲮 㲯 㲰 㲱 㲲 㲳 㲴 㲵 㲶 㲷 㲸 㲹 㲺 㲻 㲼 㲽 㲾 㲿 㳀 㳁 㳂 㳃 㳄 㳅 㳆 㳇 㳈 㳉 㳊 㳋 㳌 㳍 㳎 㳏 㳐 㳑 㳒 㳓 㳔 㳕 㳖 㳗 㳘 㳙 㳚 㳛 㳜 㳝 㳞 㳟 㳠 㳡 㳢 㳣 㳤 㳥 㳦 㳧 㳨 㳩 㳪 㳫 㳬 㳭 㳮 㳯 㳰 㳱 㳲 㳳 㳴 㳵 㳶 㳷 㳸 㳹 㳺 㳻 㳼 㳽 㳾 㳿 㴀 㴁 㴂 㴃 㴄 㴅 㴆 㴇 㴈 㴉 㴊 㴋 㴌 㴍 㴎 㴏 㴐 㴑 㴒 㴓 㴔 㴕 㴖 㴗 㴘 㴙 㴚 㴛 㴜 㴝 㴞 㴟 㴠 㴡 㴢 㴣 㴤 㴥 㴦 㴧 㴨 㴩 㴪 㴫 㴬 㴭 㴮 㴯 㴰 㴱 㴲 㴳 㴴 㴵 㴶 㴷 㴸 㴹 㴺 㴻 㴼 㴽 㴾 㴿 㵀 㵁 㵂 㵃 㵄 㵅 㵆 㵇 㵈 㵉 㵊 㵋 㵌 㵍 㵎 㵏 㵐 㵑 㵒 㵓 㵔 㵕 㵖 㵗 㵘 㵙 㵚 㵛 㵜 㵝 㵞 㵟 㵠 㵡 㵢 㵣 㵤 㵥 㵦 㵧 㵨 㵩 㵪 㵫 㵬 㵭 㵮 㵯 㵰 㵱 㵲 㵳 㵴 㵵 㵶 㵷 㵸 㵹 㵺 㵻 㵼 㵽 㵾 㵿 㶀 㶁 㶂 㶃 㶄 㶅 㶆 㶇 㶈 㶉 㶊 㶋 㶌 㶍 㶎 㶏 㶐 㶑 㶒 㶓 㶔 㶕 㶖 㶗 㶘 㶙 㶚 㶛 㶜 㶝 㶞 㶟 㶠 㶡 㶢 㶣 㶤 㶥 㶦 㶧 㶨 㶩 㶪 㶫 㶬 㶭 㶮 㶯 㶰 㶱 㶲 㶳 㶴 㶵 㶶 㶷 㶸 㶹 㶺 㶻 㶼 㶽 㶾 㶿 㷀 㷁 㷂 㷃 㷄 㷅 㷆 㷇 㷈 㷉 㷊 㷋 㷌 㷍 㷎 㷏 㷐 㷑 㷒 㷓 㷔 㷕 㷖 㷗 㷘 㷙 㷚 㷛 㷜 㷝 㷞 㷟 㷠 㷡 㷢 㷣 㷤 㷥 㷦 㷧 㷨 㷩 㷪 㷫 㷬 㷭 㷮 㷯 㷰 㷱 㷲 㷳 㷴 㷵 㷶 㷷 㷸 㷹 㷺 㷻 㷼 㷽 㷾 㷿 㸀 㸁 㸂 㸃 㸄 㸅 㸆 㸇 㸈 㸉 㸊 㸋 㸌 㸍 㸎 㸏 㸐 㸑 㸒 㸓 㸔 㸕 㸖 㸗 㸘 㸙 㸚 㸛 㸜 㸝 㸞 㸟 㸠 㸡 㸢 㸣 㸤 㸥 㸦 㸧 㸨 㸩 㸪 㸫 㸬 㸭 㸮 㸯 㸰 㸱 㸲 㸳 㸴 㸵 㸶 㸷 㸸 㸹 㸺 㸻 㸼 㸽 㸾 㸿 㹀 㹁 㹂 㹃 㹄 㹅 㹆 㹇 㹈 㹉 㹊 㹋 㹌 㹍 㹎 㹏 㹐 㹑 㹒 㹓 㹔 㹕 㹖 㹗 㹘 㹙 㹚 㹛 㹜 㹝 㹞 㹟 㹠 㹡 㹢 㹣 㹤 㹥 㹦 㹧 㹨 㹩 㹪 㹫 㹬 㹭 㹮 㹯 㹰

檀白 <植> ئاق سەندەل
 水雪 سۇ ئاق
 布白漂 <纺> ئاق سۇرۇپ
 火淬 <冶> ئاق سۇغرىش
 柳白 <植> ئاق سۆگەت
 (乳母指专)汁乳的纯洁 ئاق سۈت
 娘麦看 <植> ئاق سۈختە
 鸬鹚白 <动> ئاق سۈندۈك
 黄淡，黄浅 سېرىق ئاق
 雪鹇 <动> ئاق سېرىققۇشقاچ
 草芒三 <植> ئاق سېلو
 花兰白 <植> ئاق سېپەگۈل
 粉白漂 سراج ئاق
 醋白 سرکه ئاق
 帽白小 دوپپا ئاق شاپاق
 桃碧白 <植> ئاق شاپتۇل
 树杏银 <植> ئاق شاكال دەرىخى
 (一之气节四十二)露白 <天> ئاق شەبنەم
 枞，杉冷，杉云 <植> ئاق شەمشاد
 藜滨白 <植> ئاق شورا
 肉炖清 <食> ئاق شورپا
 隼白 <动> ئاق شۇڭقار
 糖白 شېكەر ئاق
 诗韵无 <文> ئاق شېئىر
 芥子隐 <植> ئاق شىتىر
 蒿白 <植> ئاق شىۋاق
 鹅白 <动> ئاق غاز
 磷白 <化> ئاق فوسفور
 的成其享坐，的笨，的用顶不话说 ئاق قاپتال
 (一之气节四十二)雪大 <天> ئاق قار
 地雪天冰 كۆك مۇز ئاق قار -
 松皮白 <植> ئاق قارىغاي
 榆皮白 <植> ئاق قارىياغاچ
 玉白 قاشتاش ئاق
 雁额白 <动> ئاق قاش غاز
 顶玉，心眉白(的额前马) ئاق قاشقا
 鹏山 <动> ئاق قاش قارىققۇشقاچ
 鸦白 <动> ئاق قاغا
 (一之种品葡萄)尔喀什喀白 <植> ئاق قاشقىر
 写眷 ئاققا كۆچۈرمەك

皮铁白 ئاق تۈنكە
 ئاق قالماس = ئاق تۈنكە
 杨白，杨白银 <植> ئاق تېرەك
 怖恐色白 ئاق تېررورلۇق
 刺白 <植> ئاق تىكەن
 飞而翼不，踪无影无 كۆكتىمۇ يوق، ئاق تىمۇ يوق
 病风麻白 <医> ئاق جوزام
 发白 چاچ ئاق
 ئاق چالماق = ئاق سانجىماق
 茶奶 <食> ئاق چاي
 票支白空 ئاق چەك
 鲢白 <动> ئاق چورتان
 芍白 <植> ئاق چوغلۇق
 铁铸口白，铁口白 <冶> ئاق چويۇن
 ئاق چۈشمەك ①: 白花(发头) چاچلىرىڭىزغا ئاق چۈ-
 شۇپتۇ. ②: 了白花已发头的您. 障内白患.
 ئۇنىڭ كۆزىگە ئاق چۈشۈپ قاپتۇ. 障内白了了他.
 蚁白 <动> ئاق چۈمۈلە
 病腐白 ئاق چىرىش كېسىلى
 母云白 <矿> ئاق چىرىمتال
 麻苘，麻白 <植> ئاق چىگە
 ئاق چىگەمەك = ئاق باغلىماق
 褂大白(的员人务医) ئاق خالات
 布大白 ئاق خام
 芦藜 <植> ئاق خەربۇق
 布平白 ئاق خەسە
 带白 <理生> ئاق خۇن
 ئاق دىل = ئاق كۆڭۈل
 病斑白 <医> ئاق كېسەللىكى
 布本，布白 <纺> ئاق رەخت
 菜屈白 <植> ئاق زاغۇن
 矾白 <化> ئاق زەمچە
 花子梔，花白 <植> ئاق زوپار
 ئاق سانجىماق 白花(发须): ئۇ ئانچە - مۇنچە ئاق
 سانجىغان بۇرۇتلىرىنى تولغاپ قويدى. 白花些有捻了捻他.
 子胡的.
 鹈鹕白 <动> ئاق ساقىققۇش
 子奶马白 <植> ئاق سايۋا (一之种品葡萄)
 菊滨 <植> ئاق سەبەدەر

ئىنەك نىڭ ئاقسېتىشماق 牛乳的多奶产

ئاقسېتىشماق ①刷粉: ئۆي ~ 子房刷粉 ②净干弄(清)

米碾 ~ شال / 米碾 / قوناق ~ 玉剥

米 / كۆكتات ~ 菜择 / يايغۇ ~ 芋洋削 / تۇخۇم ~

剥皮蛋鸡③皮蛋鸡剥 现实, 行履 ④言诺现实 ~

نى ~ 恩之育养亲 答报, 报回 ⑤: ئانا سۈتىنى ~ 母答报

反了 ⑥: ئۆزىنى ~ 解辩, 护辩 己自为 ~ 解辩

ئاقلاش تۈزۈمى <法> 制度制护辩

ئاقلاش سۆزى <法> 词辩

ئاقلاش ھوقۇقى <法> 权护辩

ئاقما 的动流 [静]

ئاقما تاۋۇش <语> 音滑, 音流

ئاقما توك <电> 流电流运

ئاقما جىنايەتچى <法> 犯窜流

ئاقما داشقال <水> 渣流

ئاقما مەشغۇلات 业作水流

ئاقما نوپۇس 口人动流

ئاقما ھېساب <经> 帐水流

ئاقما ئوغۇت 料肥体流

ئاقما يارا <医> 管痿

ئاقماق ①流, 淌: بۇلاق سۈيى جىلغىدىن ئېقىپ چىقتى.

泉水从山涧里流出. 来 ②. 汗: جىلەك ئېقىپ قاپتۇ.

了. 通得行 ③. 通不行事这. 通

بۇ ئىش ئاقمايدىكەن.

ئاقمۇچ <植> [静] 椒胡白

ئاقنانچى <静> 者做懒吃好, 者饭闲吃

ئاقنانچىلىق <静> 做懒吃好, 为行汉懒

ئاقناۋات <植> [静] 脆皮白 (一之种品瓜甜)

ئاقئورۇس <静> 俄白

ئاقئۇچ <静> 雾的色白浅: ئۇمان ~ 色白浅

ئاقئۇچ = ئاق توزان

ئاقئورۇق <植> [静] 克鲁阔阿 (一之种品瓜甜)

ئاقئوشاق <静> 米碎

ئاقئۆي <静> 房毡

ئاقئۇاش <静> 脑流马

ئاقئۇاشوت <植> [静] 莲雪

ئاقئۇالداق <静> 花米爆

ئاقئۇىلەك <方> [静] 菜白

ئاق-ئاقى۱ <古> [静] 的, 的过洗清, 的壳去, 的皮去

ئاقسېتىشماق «ئاقساتماق» 态同共的

ئاقسېتىشماق «ئاقساتماق» 态动被的

ئاقسېرىماق ①(动) 粮细吃想 ②(动) 奶牛喝想 奶酸吃想

ئاقسېسل ① <生> [静] 质白蛋

ئاقسېسل ② <静> 疫蹄口

ئاقسېسل پەردە = كۆز ئېقى

ئاقسېسل سېيش <医> 尿白蛋

ئاقسېسل فېرمېنتى <生> 酶白蛋

ئاقسېسل كېسەلئاسى <化> 酸白蛋

ئاقسېلىق 的白蛋有, 的质白蛋 [静]

ئاقسېماق ①(动) 拐一瘸一, 跌: ئاقسېپ ماڭماق 一瘸一

走地拐 ② <转> 误延, 误耽: ئۆستەك قۇرۇلۇشى ئادا.

سدى. 程工渠建了误延.

ئاقشەبنەم <天> [静] 露白

ئاقشېكەر <植> [静] 开喜克阿 (一之种品瓜甜)

ئاقشېل = ئېقىش

ئاق - قارا ① [静] 白黑 ② <转> 非是

ئاق - قارا رەسىم <艺> 画百黑

ئاق - قارىنى ئاجراتماق 白黑清分, 非是清分

ئاق - قارىنى ئارىلاشتۇرماق 白黑淆混

ئاق - قارىنى بىلمەك 歹好识, 歹好得懂

ئاق - قارىنى پەرق ئەتمەك = ئاق - قارىنى ئاجراتماق

ئاققوتان <方, 动> [静] 鹭白

ئاققۇلاق <植> [静] 耳木白

ئاققۇن <静> 员人流自

ئاققۇيرۇق <动> [静] 羊羚鼻高

ئاق - كۆك 下见

ئاق - كۆك دېمەك 短道长说, 扯西拉东: ئاق - كۆك

دەپ ۋاقىتىنى ئۆتكۈزۈمەك 间时延拖, 扯西拉东

ئاقكېسەل <医> [静] 风痲白

ئاقكېسەل توقىچىقى <药> 片期布巴白驱

ئاقلاتماق «ئاقلساق» 态动使的

ئاقلاشماق «ئاقلساق» 态同共的

ئاقلانغۇچى <法> [静] 人护辩被

ئاقلانماق «ئاقلساق» 态动被的

ئاقلىغۇچ ① [静] 子夹木 (的用于席编) ②(动) 用米玉剥

锥木 (的)

ئاقلىغۇچى ① [静] 人的米碾, 人的刷粉事从

人护辩 <法> ②工米碾 ~ شال / 工刷粉

ئاقلىق ① «ئاق» 的, 的多奶产 <转> ②式形词名的

林普卡阿 <药>〔静〕 ئاكاپرىن
 树槐 <植>〔静〕 ئاكاتسىيە
 林槐洋〔静〕 ئاكاتسىيلىك
 义主院学，派院学〔静〕 ئاكادېمىزم
 士院(院学科)〔静〕 ئاكادېمىك
 ئاكادېمىيە〔静〕 ئاكادېمىيىنىڭ مۇخبىر ئەزاسى
 士院讯通院学科
 的院学科〔静〕 ئاكادېمىيلىك
 称昵的「ئاكا」<儿>〔静〕 ئاكاش
 ئاكا - ئوكا〔静〕 ئاكا - ئوكىنىڭ ئازارى بولسىمۇ،
 嫌相互不也，隙嫌有使即弟兄 <谚> . بىزارى يوق .
 弃
 的般弟兄〔静〕 ئاكا - ئوكىلارچە
 的弟兄〔静〕 ئاكا - ئوكىلىق
 系关弟兄 ئاكا - ئوكىلىق مۇناسىۋەت
 书准批〔静〕 ئاكت
 ئاكتىپ〔静〕 ①极积: ~ تەدبىر قوللىنىش
 措积极取采
 活 <化>②与参极积，加参极积 قاتنىشىش / 施
 项产资(的中簿帐) <经>④子分极积③性
 素因极积 ئاكتىپ ئامىل
 键性活 <化> ئاكتىپ باغ
 料染性活 ئاكتىپ بوياق
 币货极积 <化> ئاكتىپ پۇل
 类产资 <经> ئاكتىپ تۈر
 汇词极积 <语> ئاكتىپ سۆز
 收吸主动 <农> ئاكتىپ سۈمۈرۈش
 炭性活 <化> ئاكتىپ كۆمۈر
 资投极积 <经> ئاكتىپ مەبلەغ
 御防极积 <军> ئاكتىپ مۇداپىئە
 托信极积 <经> ئاكتىپ ھاۋالە
 辞修极积 <语，文> ئاكتىپ ئىستىلىستىكا
 疫免动自 <生> ئاكتىپ ئىممۇنىتېت
 的活化 <化>〔静〕 ئاكتىپلاشتۇرغۇچى
 剂活化 <化> ئاكتىپلاشتۇرغۇچى دورا
 酶活化 <生，化> ئاكتىپلاشتۇرغۇچى ئېنزىم
 ئاكتىپلاشتۇرماق ① «ئاكتىپلاشماق» ②态动使的
 活激，活化
 ئاكتىپلاشتۇرۇشماق «ئاكتىپلاشتۇرماق» 态同共的
 ئاكتىپلاشتۇرۇلماق «ئاكتىپلاشتۇرماق» 态动被的
 ئاكتىپلاشماق ①[动] 极积变: ئۇ ھازىر ئاكتىپلىشىپ قال-

的洁清
 的方大，的慨慷 <古>〔形〕 ئاقى²
 下见 ئاقىدى - كۆكىدى
 四道三说 ئاقىدى - كۆكىدى دېمەك
 骂对 <古>〔动〕 ئاقىرشۇلاماق
 根其纳阿，菊虫除 <植>〔静〕 ئاقىرقىرھا
 哲明 <谚> . ئاقىلىق ~: 者贤，者智〔静〕 ئاقىلىق
 身保
 卡能智 <经> ئاقىلىق كارنا
 慨慷为认，方大为认 <古>〔静〕 ئاقىلاماق
 主的智明 ~: 的智睿，的智明〔静〕 ئاقىلانى
 解见的智睿，意
 式形词名的 «ئاقلان» ئاقىلانىلىك
 四道三说，短道长说〔静〕 ئاقىلىي - شاقىلىي
 下见 ئاقىلىي - كۆكىلىي
 长说，四道三说 ئاقىلىي - كۆكىلىي دېمەك
 短道
 徽帽(的员人译翻府王时旧)〔静〕 ئاقىلىيمونچاق
 词名象抽的 «ئاقل» ئاقىلىق
 方大，慨慷 <古>〔静〕 ئاقىلىق
 (手歌间民族克萨哈)肯阿〔静〕 ئاقىن
 兵袭夜 <古，军>〔静〕 ئاقىنچى
 职之肯阿〔静〕 ئاقىنلىق
 ئاقىۋەت〔静〕 ①果后: تۈزۈم قاتتىق بولمىسا، ئېغىر ~ كەل-
 تۈرۈپ چىقىرىدۇ . 果后的重严成造会，严不度制 .
 果: بىر مەھەل تالاش - تارتىش قىلىشىپ، ~ ئۇ يەنىلا يول
 قويدى . 了步让是还他，果结，论争番一过经 .
 ئاقىۋەت جاۋابكارلىقى <法> 任责果后
 杏油白 <植>〔静〕 ئاقىاغلىق
 ! 安平路—你祝! بولسۇن ~: 安平〔静〕 ئاقىبول
 ئاقىبول تىلىمەك: 风顺路—祝，安平路—祝: ئۇلارغا
 ئاقىبول تىلىمەن . 安平路—们他祝我 .
 ئاقىبوللۇق〔静〕 宁安，事无安平，顺风帆—，
 风顺
 ئاكا〔静〕 ①哥哥，长兄: ئاكاڭ كىمنى ئالسا، يەڭگەڭ شۇ .
 «所理情»同喻: 子嫂你是就谁，谁娶哥哥你 <谚>
 男长年对)伯大，叔大，哥大，兄②. “主自由不，在
 (称尊的姓
 ئاكاڭ قارىغاي ~: 子老(称自的慢傲) ھېچنېمىدىن
 قورقمايدۇ . 怕不都么什子老 .

ئاكۇستىكا <物>〔静〕 学声

ئاكۇستىكىلىق <物>〔静〕 的学声

ئاكۇستىكىلىق رېزونانس <物> 振共声

ئاكۇلا = لەھك

ئاكىلە <医>〔静〕 红猩或疹麻由多) 疡溃腔口性急

(发引热)

ئاكىلىق <静> 的长兄، 的哥哥: ~ بۇرچ 务义的长兄

ئاگار <静> 脂琼

ئاگار يېلىمى <化> 胶琼

ئاگارلىق <静> 的脂琼

ئاگاروزا <生>〔静〕 糖脂琼

ئاگالماتولىت <矿>〔静〕 石冻

ئاگاھ 下见

ئاگاھ بولماق ① 道知， 悉知: ~ بولغىنىكى، خەلق ئەھ.

ۋالىمدىن خەۋەرسىز ئەمەس. 道知要你， 道知不是不民人，

ۋالىمدىن خەۋەرسىز ئەمەس. ② 心当， 意留: خەبەردارلار، يانچۇقۇڭلارغا ~

بولۇڭلار! 客顾! 们客顾! 己自心当请! 袋衣! بول بەك تېپىل.

خاق، سەللا ~ بولمىساڭ، يېقىلىپ چۈشىسەن. 滑很面路.

心留不 倒摔会就.

ئاگاھلاندىرۇماق ① «ئاگاھلانماق» 的使动② 告警③ 提

醒: سىزنى يەنە بىر قېتىم ئاگاھلاندىرۇپ قويماي! 我 再 提

您 一 次!

ئاگاھلاندىرۇش <静> 告警

ئاگاھلاندىرۇش جازاسى <法> 分处告警

ئاگاھلاندىرۇش سىزىقى <法> 线戒警

ئاگاھلاندىرۇشماق «ئاگاھلاندىرۇماق» 的共同态

ئاگاھلاندىرۇلماق «ئاگاھلاندىرۇماق» 的被动态

ئاگاھلانماق <动> 知得， 悉获: يازغان خېتىڭىزدىن ئاگاھلان.

سىم . 悉获 中 信 来 的 您 从 .

ئاگاۋا <植>〔静〕 麻剑

ئاگروتېخنىكا <静> 员术技业农

ئاگروتېخنىكا <静> 艺农، 术技业农

ئاگروتېخنىكىلىق <静> 的艺农، 的术技业农

ئاگروخىمىيە <静> 学化业农

ئاگروخىمىيىلىك <静> 的学化业农

ئاگروگىدرولوگىيە <静> 学水文业农

ئاگرومېتېئورولوگىيە <静> 学象气业农

ئاگرونوم <静> 家学农

ئاگرونومىيە <静> 学艺农، 学农

ئاگرونومىيىلىك <静> 的艺农، 的学农

活激， 化活 <物， 化>②. 了极积变在现他 . دى

ئاكتىپلاشقان سۆ <化> 水化活

ئاكتىپلىق <静> 性极积

ئاكتىپلىقنى قوزغىماق 性极积动调

ئاكتىپلىق قىلماق 极积装

ئاكتىن <植>〔静〕 桃猴猕

ئاكتىۋاتسىيە <静> 的化活， 化活 <生， 物， 化>

ئاكتىۋاتسىيە ئېنېرگىيىسى <生> 能化活

ئاكر <静> 亩英

ئاكرونىخىيە <植>〔静〕 香降

ئاكسومېتىر <静> 计轴测

ئاكسىل 下见

ئاكسىل دەرىخى <植> 树枣酸

ئاكسىئوما <静> 的数， 逻 <理公>

ئاكسىيە <静> 券证

ئاكسىيە بازىرى 场市券证

ئاكسىيە بانكىسى 行银券证

ئاكسىيە باھاسى 格价券证

ئاكسىيە بېرژىسى 所易交券证

ئاكسىيە شىركىتى 司公券证

ئاكسىيە ھاۋالىسى 托信券证

ئاكسىيە ۋاستىچىسى 人介中券证

ئاكسىيە يۈرۈشتۈرمەك 券融

ئاكسىيىچى <静> 民股

ئاككورد <静> 的艺和， 弦和 <艺>

ئاككورد شۇناس <静> 的艺和 <艺> 家学声和

ئاككورد شۇناسلىق <静> 的艺和 <艺> 学声和

ئاككوردلاشتۇرماق «ئاككوردلاشماق» 的使动态

ئاككوردلاشتۇرۇشماق «ئاككوردلاشتۇرۇماق» 的共同态

ئاككوردلاشتۇرۇلماق «ئاككوردلاشتۇرۇماق» 的被动态

ئاككوردلاشماق <动> 器配، 声和配

ئاككوردلۇق <静> 的艺和 <艺>

ئاككوردلۇق ئاۋاز <艺> 音弦和

ئاككوردىيون <静> 的艺和 <艺> 琴风手式钮按

ئاككوردىيونچى <静> 手琴风手

ئاككوردىيونلۇق <静> 的琴风手带

ئاككۇبۇس <静> 的交 <交> 车汽瓶电

ئاككۇمۇلىيانۇر <静> 池电蓄

ئاككۇمۇلىيانۇرلۇق <静> 的池电蓄有

ئاكويىن <静> 的因可阿 <药>

气生，子性使 <成> ئالا كۈچۈكى كەلمەك

ئالا كۈچۈكى يانماق = ئالا كۈچۈكى كەتمەك

ئالا نىيەت = ئالا كۆڭۈل

ئالا ئۆپكە 脚毛手毛，躁毛，躁浮

ئالا ئۆپكىلىك 脚毛手毛，躁毛，躁浮: سەن نېمانچە

قىلسەن؟ 脚毛手毛样这吗干你？

ئالا ئۈنمەك <农> 垄断

ئالا يۈز ئۈردەك <动> 鸭脸花

ئالا يىپ ئەشمەك <成> 话闲传

ئالا² <古>〔叹〕 急别，儿点慢

ئالا - بۇلا <静> ① 的色杂，的色六颜五

كەينىگەن كىشىلەر 们人的服衣色六颜五着穿

ئالا 子褥的色杂 / بۇ رەخت بەك ~ ئىكەن . 花太布块这

了哨

ئالا - بۇلماچ <静> 的色杂，的色六颜五，的色杂

的哨胡里

ئالا - پوكان <静> 熟不生半

ئالا - چىپار <静> 的色杂，的色六颜五: ~ خوراز 花

鸡公

ئالارمەن <静> 者买

ئالارمەنلىك «ئالارمەن» 词名象抽的

ئالاشماق <古>〔动〕 选挑，择选，分划，开分

ئالاقە <静> ① 往交，来往，际交: دوستلۇق ئالاقىسى 友好

往交 / سودا ئالاقىسى 来往业商 / ئۇنىڭ ئالاقىسى كەك .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 系关没我和话些这 . مەن بىلەن زىچ ~

قىلىپ تۇرۇڭ . 系联切密持保我与你请 . ~ يوللىرى

ئالاقە 径途络联 式方络联③ 函公: ئۇ مەكتەپنىڭ ئالاقىسىنى

ئېلىپ باردى . 去函公的校学着带他 .

ئالاقە باغلىماق 络联，系联: رەھبەرلەر ئامما بىلەن

يېقىن ئالاقە باغلىشى كېرەك . 众群系联切密要者领导

ئالاقە تورى 网系关

ئالاقە تۈگۈنى <军> 枢纽信通

ئالاقە قەغزى 纸文公

ئالاقە قىلماق = ئالاقىلەشمەك

ئالاق - جالاق 下见

ئالاق - جالاق بولماق 状万恐惊，措失慌惊

ئالاق - جالاق بولۇپ ئەتراپقا قارىدى . 处四地措失慌惊他

望张

ئالاق - جالاق قىلماق 状万恐惊使，措失慌惊使

ئاغۋالا <方>〔静〕 此因

ئاختىماق <古>〔动〕 异诧人令，奇惊人令，怪奇人令

ئاغىل <古>〔静〕 的开敞大

ئال <古>〔静〕 计诡，谋计

ئاللا! <静> ① 的花(杂错色颜)的花: ~ ئىنەكنىڭ بالىسى

چار قۇيرۇق: 巴尾花是接牛的牛奶花 <谚> .

“子其有必父其有 ھايۋاننىڭ ئالىسى تېشىدا، ئادەمنىڭ

ئالىسى ئىچىدە . 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

“皮肚隔心人” 同喻: 内肚 齐不苗出② . 齐不苗出子麦 .

سۈپتۈ . 黄转青由③ . 黄转青由: ~ ئۆرۈك . 生夹饭抓 .

بولۇپ قاپتۇ . 生夹④ 子杏的黄转 了 .

ئاشنىڭ ئالىسى قورساق ئاغرىتار ، كۆڭۈلنىڭ ئالىسى ئادەم

ئۆلتۈرەر . 人死害正不术心 ، 胃脾伤生夹饭 <谚> .

ئالا ئاياغ 马的色白有上子蹄

ئالا بالداق 花着身 的格花: ~ كۆڭەك كىيگەن قىز

娘姑的裙衣连格

ئالا بۇغداش <植> 苞色三

ئالا بوغۇز <动> 鸽颈斑

ئالا بوكان جۇغۇر <动> 鸡田胸斑

ئالا تارتماق (方地的水上不浇里田往) 沟小挖

ئالا تۈمشۈق ساقىقىقۇش <动> 鹈鹕嘴斑

ئالا تىيىن <动> 鼠花

ئالا چەكەن 布曼克且格花

ئالا چەكەن بولماق 乱撩花眼

ئالا غورۇلاي <动> 劳伯花

ئالا قوڭغۇز <动> 甲公郭，青芜斑虎大

ئالا قاغا <动> ① 鸦颈白② <转> 者言闲传

ئالا قويماق (式定否于用多) 掉漏，白空下留: ئۇ

ئۆينىڭ ئاملىرىغا ئالا قويماي رەسىم چاپلىۋېتىپتۇ . 贴上墙给他

画了满

ئالا قۇيرۇق چىل <动> 鸡榛尾花

ئالا قۇيرۇق دېڭىز بۈركۈتى <动> 雕海带玉

雕海尾

ئالا قۇيرۇق بۈركۈت <动> 雕海带玉

ئالا كۆرمەك 待看眼另: 眼心偏: ئۇ بىزنى سەل ئالا

كۆرۈۋاتىدۇ . 待看眼另儿点有们我对他

ئالا كۆڭۈل 意二心三，心二

ئالا كۆڭۈللۈك قىلماق 心二有怀

ئالا كۈچۈك <动> ① 狗花小② <转> 气兜

ئالا كۈچۈكى كەتمەك <成> 气消

ئالاقىزەدە 下见

ئالاقىزەدە بولماق : 皇仓, 恐惶, 张慌, 措失慌惊
دۈشمەنلەر ئالاقىزەدە بولۇشۇپ كەتتى .
ئالاقىزەدە قىلماق : 了措失慌惊人敌 .
吓, 安不恐惶使, 措失慌惊使
眼傻

ئالاقىزەدىلەشتۈرمەك «ئالاقىزەدىلەشمەك»
措失慌惊 [动]
ئالاقىزەدىلىك «ئالاقىزەدە»
دىلىككە تولدى . يامۇل ئىچى ئالاقىزە-
دىلىككە تولدى . 慌恐片一里门衙 .

ئالاقىماق : 败溃, 灭毁, 溃崩 <古> [动]
ئالاقول : 的平公不买卖 ~ سونگەر
的平公不买卖 [静]
人商

ئالاقوللۇق «ئالاقول»
ئالاقىچى : 员信通, 员讯通, 员络联 [静]
ئالاقىچى قىسىم : 兵信通 <军>
ئالاقىچىلىك «ئالاقىچى»
شۇغۇللىنىدۇ . 词名象抽的 : ئۇ ~
خىزمىتى بىلەن

ئالاقىدار : 人关有 ~ زاتلار
关有作工与 . 决解经已题问大重的
~ چوڭ مەسىلىلەر ھەل بولىدى .
~ خىزمەتكە
ئالاقىدار بەلگە : 识标关相

ئالاقىدار تەرەپلەر : 方各关相, 人事当 <法>
ئالاقىدار دۆلەت : 国事当 <法>
ئالاقىدار ھوقۇق : 利权关相

ئالاقىرماق : 闹吵, 嚷吵, 喊呼, 喊叫 <古> [动]
ئالاقىسىز : 的关相不, 的关无 [静]
ئالاقىلەشتۈرمەك «ئالاقىلەشمەك»
ئالاقىلەشمەك : 态动使的 : ئۇ بىز بىلەن
ئالاقىلىشىپ تۇرىدۇ . 系联, 系联 [动]
ئالاقىلىك : 系联着持保们我跟他 .
ئالاقىلىك : 联关相, 系联有 [静]
بىلەن ~ . 联关相互事些这 .

ئالاقىۋاز : 者主义牍文 [静]
ئالاقىۋازلىق : 义主牍文 [静]
ئالاكىل : 急着别, 儿点慢 <古> [叹]

ئالاقىلا : 空 ~ يەر : 的闲空(的物植出长有没)① [静]
ئالاقىلا : 园果在们他 . ۋىلار باغنىڭ ~ يەرلىرىگە
كۆچەت تىكتى . 心操, 心担② . 苗树了栽上地闲空的
ئالاقى : 坂大②地高, 原高, 丘土① [静]
ئالاقىغۇ : 喻特 <文> : 搭搭花花, 落落疏疏,
拉拉稀稀 [静] : ىللىرى ~ ئۈنۈپتۇ .
拉拉稀稀得长苗麦 .

ئالاقىغۇلۇق : 齐不, 乱杂 [静]

ئالاقىغىرماق : 了极饿, 饿极 <方> [动]

ئالاقىغا : 的拿该 <方> [静]

ئالاقىلىق : 安不; 乱, 乱纷, 乱混 [静]

ئالاقىلىماق : 记惦, 心担, 恐惊, 诧惊, 讶惊 [动]

ئالاقىۋماق : 尽力疲精, 气力没, 尽用气力 <古> [动]
力无气有

ئالاقىغىر : 物动齿啣种一 <古, 动> [静]

ئالامەت : 病旧. 象迹的机危 / 象迹的机危
تى كونا كېسەلنىڭ قوزغىلىش ئالامىتى .
① [静] 征特, 志标, 象迹, 兆征; كىرىس ئالامەت .
پەيتىش ئالامىتى ② 号乘 : 号 <数>
تەڭلىك ئالامىتى ③ 号乘 : 常寻不, 外格, 别特
چاچلىرى ~ قويۇق . 密别特得长发头的她 .
ئىش بولىدى . 事的常寻不件一是这 .

ئالامەتلىك : 的象迹.....有, 的征特.....有 [静]

ئالاهازەل : 月个两了过约大 . 莫约, 概大, 约大 [静]
كىرىپ كەلدى . 来进了走爷爷老的岁十八约位一 .
ئالاهازەلقىياس = ئالاهازەل

ئالاهىدە : 人殊特 ~ شەخىس
ئالاهىدە : 出指重着 ~ 要重别特
كۆرسەتمەك ~ / 物 ① [静] 殊特, 别特, 重着;
ئالاهىدە : 来意特我 . 你门专, 意特②
بۇ ئاتلار ~ بېقىلىدۇ . 的养喂门专是马些这 .
ئالاهىدە بانكا : 行银种特

ئالاهىدە بولۇۋالماق : 化殊特
ئالاهىدە باي چىكى : 票股殊特 <经>
ئالاهىدە تاۋار : 品商种特 <经>
ئالاهىدە تېز پويىز : 车列快特
ئالاهىدە زايوم : 债国殊特 <经>

ئالاهىدە ساقچى : 警特 <法>
ئالاهىدە سۇغورتا : 险保种特 <经>
ئالاهىدە سېتىۋېلىش : 购采定特 <经>
ئالاهىدە قانۇن : 法殊特 <法>
ئالاهىدە كەچۈرۈم : 赦特 <法>

ئالاهىدە ماترىسسسا : 阵方异奇 <数>
ئالاهىدە مەبلەغ ھاۋالىسى : 托信金资定特 <经>
ئالاهىدە مەمۇرىي رايون : 区政行别特
ئالاهىدە ھەرىكەت ئەترىتى : 队动别
ئالاهىدە ئوخشىتىش : 喻特 <文>
ئالاهىدە ئۇرۇش : 争战种特

ئالەمدىن كەتمەك = ئالەمدىن ئۆتمەك
 世去，世过 ئالەمدىن ئۆتمەك
 ئالەمدىن يانماق = ئالەمدىن ئۆتمەك
 箭火宙宇 ئالەم راکېتاسى
 器武间空 ئالەم قورالى
 星抱拱 <天> ئالەم قۇتۇپى يۇلتۇزلىرى
 下天遍走，方四游云 ئالەم كەزمەك
 闯南走，者下天遍走，者海四游云 ئالەم كېزەر
 者北
 船飞宙宇 ئالەم كېمىسى
 方四遍传 ئالەمگە پۇر كەتمەك
 ②胜自不喜① <成> ئالەمگە سىغماي كەتمەك
 世一可不
 论宙宇 ئالەم نەزەرىيىسى
 为欲所为 <成> ئالەمنى باشقا كىمەك
 方四彻响 ئالەمنى بىر ئالماق
 天昏得闹，天翻闹 <成> ئالەمنى مەلەم قىلماق
 地黑
 道轨宙宇 <天> ئالەم ئوربىتىسى
 员航宇，员行飞宙宇 ئالەم ئۇچقۇچىسى
 的大莫，的大天 [静] ئالەمبەخش
 的世今 / 的世 ~ ئۇ / ئالەملىك [静] ئالەملىك
 的世来
 的义意义界世有具 [静] ئالەمشۇمۇل
 家学宙宇 [静] ئالەمشۇناس
 学宙宇 [静] ئالەمشۇناسلىق
 观宙宇 <哲> [静] ئالەمقاراش
 的鼠老像下地漠沙在活生 <方，动> [静] ئالەمىلۈن
 物动小种一
 素霉巴阿 <药> [静] ئالەبامىتسىن
 人亚尼巴尔阿 [静] ئالبان
 的式亚尼巴尔阿②语亚尼巴尔阿① [静] ئالبانچە
 簿邮集，册画，集图，集影 [静] ئالبوم
 的集图有，的集影有 [静] ئالبوملۇق
 素霉白 <药> [静] ئالبومىتسىن
 白蛋清，白蛋白，朊白 [静] ئالبۇمىن
 石长钠，岩长钠 <地> [静] ئالبىت
 花纓马，欢合 <植> [静] ئالبىزىيە
 士勇，雄英 <古> [静] ئالپ
 士勇胆孤，雄英胜常 <古> [静] ئالپاغۇت

药效特 <经> ئالاھىدە ئۈنۈملۈك دورا
 许特 <法> ئالاھىدە ئىجازەت
 行银许特 <经> ئالاھىدە ئىجازەتلىك بانكا
 税费消别特 <经> ئالاھىدە ئىستېمال بېجى
 能功异特 ئالاھىدە ئىقتىدار
 区特济经 ئالاھىدە ئىقتىسادىي رايون
 卡导指殊特 ئالاھىدە يېتەكچى كارتوچكا
 态动使的 «ئالاھىدە شەك» ئالاھىدە شەك
 ；化殊特，殊特得变，别特得变 [动] ئالاھىدە شەك
 ；تولسۇ ئالاھىدەلىشىپ كەتكەنلەر ئاممىدىن ئايرىلىپ قالدۇ. 太.
 众群离脱会就了殊特
 ；ئالاھىدەلىك [静] 点特，性殊特
 ；ئالاھىدەلىك ئالاھىدەلىك
 ；性殊特的盾矛
 火野，火 <古> [静] ئالاۋ
 鱼鳔，鳔 <古> [静] ئالاۋان
 他. ئالايتماق «ئالايماق» 态动使的: ئۇ ماڭا كۆزنى ئالايتى.
 ；眼瞪我向
 态同共的 «ئالايماق» ئالايتماق
 ；(语端发的时例举)说如比，如比 [助] ئالايلىق
 ；ئالايلى = ئالايلىق
 ；眼一我了瞪他. ئۇ ماڭا ئالايىپ قويدى. 瞪 [动] ئالايماق
 ；门专，意特 [静] ئالايىتەن
 ；下见 ئالە
 好，妙，好②了你归都全① <习> ئالە شەرىڭنى
 的样
 具阳 <理生> [静] ئالەت
 源起的宙宇 ئالەمنىڭ كېلىپ چىقىشى
 ① [静] ئالەم 宙宇
 ② 世人，世，道世: قىيىن ئىش يوق ئالەمدە، كۆڭۈل
 قويغان ئالەمگە. 事难无上世. 人心有怕只，
 بۈگۈن ~ راستىنلا ئۆزگەردىمۇ؟ 今天世道真的变了
 吗？③ 间时: ئۇ بۇ يەردىن كەتكىلى نە ~ بولدى.
 他离开此地多时了. ④ <转> 了好多，多许
 了. ④ 了. 事多好了干我后之走你. ئىشنى قىلىۋەتتىم.
 ئالەم ئايروپىلانى
 机飞天航
 ئالەم بوشلۇقى
 间空宙宇
 战空太
 战空太
 ئالەم بوشلۇقى ئورۇشى
 战空太
 ئالەم توزىنى
 尘宙宇 <天>
 数常宙宇 <天>
 ئالەم تۇراقلىق سانى
 度速宙宇 <物>
 ئالەم تېزلىكى
 学言语宙宇
 ئالەم تىلشۇناسلىقى

ئالتۇن زاپىسى <经> 备储金黄
 ئالتۇن زايومى 债公金黄
 ئالتۇن سىناش چوكسى 牌对金
 ئالتۇن قوڭغۇز <动> 甲丁吉，子铃金
 ئالتۇن قىرغاۋۇل <动> 鸡锦
 ئالتۇن قوزۇق <动> 子桩金 (富财的久永为意)؛ ىر ~
 <谚> 子桩金是地土
 ئالتۇن كېيىنەك <动> 蝶风喙斑金
 ئالتۇن مېدال 牌金، 章奖质金
 ئالتۇن ھەل ① 金镀② 粉金
 ئالتۇن ۋاراق 箔金
 ئالتۇن ياللىق كاكئوس <植> 琥金
 ئالتۇن ياللىق كاكئوس 金镀
 ئالتۇن يۇلتۇز تاش 石星金
 ئالتۇن يىڭنە <医> 针金
 ئالتۇنشاخ <植> 花黄枝一
 ئالتۇنكۆز <静> 蛉草
 ئالتۇن - كۆمۈش <静> 银金؛ ~ چىققان يەردىن تۇغۇلۇپ
 ئۆسكەن يۇرت ياغىشى. <谚> 方地的银金产盛，
 土的家自如不，寓银寓金”同喻；乡故的长生己自
 “寓
 ئالتۇنكۆل <植> 静 莲金
 ئالتۇنكۆللۈك <静> 的花莲金有
 ئالتۇنلۇق <静> ① 的子金有，的金产；~ ئۆيدىن كۆڭۈل-
 نىڭ تىنچلىقى ياغىشى. <谚> 静心如不，金万有家
 ② 陵金 (墓陵人伟指)
 ئالتۇنيارۇق <宗> 静 经明光金 (经佛)
 ئالتىلىك <静> 六，六
 ئالتىلىك پۈتۈنلەش <数> 四舍六入
 ئالتىمېتىر <静> 仪高测 <气，地>
 ئالتىنچى <静> 六第؛ ~ ئايدا ئالتە چاپان كېيىپتۇ، ئون ئىك-
 كىنچى ئايدا كالتە چاپان. <谚> 祥裕伴六穿份月六
 “令节清不分”喻比；衫短穿却月二十
 ئالتىنچى ئاي 月六
 ئالتىنچى ئاينىڭ پاقىسىدەك يوقاپ كەتمەك 六像
 (向去知不人喻比) 迹匿声销样一蛙青的月
 ئالتىۋارىم <静> 子楞二 <方>
 ئالجىشماق «ئالجىماق» 态同共的
 ئالجىماق <动> 賸昏، 涂糊؛ بالام، قېرىغاندا ئالجىغان داداڭنى
 ئەپۇ قىل! 子孩! 吧爸爸的涂糊老你凉原،

ئالېسېرقاماق <古> 动 凡不命自，强逞
 ئالتاي <静> 泰勒阿 (区地个一的区治自尔吾维疆新)
 ئالتاي ئاغمىخنى <动> 融香
 ئالتاي ئاق باش كالىسى <牧> 牛头白泰勒阿
 ئالتاي قارىغۇ چاشقىنى <动> 鼠泰勒阿
 ئالتاي قوبى <牧> 羊泰勒阿
 ئالتاي ئورمان باقىسى <动> 蛙林泰勒阿
 ئالتاي <古> 静 袄皮皮狐② 狸狐红①
 ئالتە <静> 六؛ ~ ئۆچكىگە يەتتە تېكە. <谚> 山
 母只六
 “事于浮人”同喻؛ 羊山公只七了配羊
 ئالتە ئاتار <军> 枪响六
 ئالتە پاتمان <堆大> 话堆大一
 ئالتە تەرەپلىك <数> 形边六
 ئالتە توك - توك <点丁> 寥 ~ 几无寥寥
 西东的几无寥 / ئادەم ~ 人个半一، 人个几没
 指六؛ ~ ئادەم 指六، 人的头指个六
 ئالتە قىرلىق <数> 形棱六
 ئالتە كۆرەك <动> 驼骆岁七
 ئالتە كۈنلۈك ئالەم <世尘日六> (暂短之世今喻)
 ئالتە ياقلىق <数> 体面六
 ئالتەيلەن <静> 人六
 ئالتۇن <静> ① 金، 子金؛ ساپ ~ 金纯 / يوقالغان پىچاق-
 نىڭ سېپى ~ . <谚> 的子金是儿把子刀的了丢
 باشلىق داداڭ بىلەن قالغۇچە، ياخما باشلىق ئاناڭ بىلەن قال.
 <谚> 面垢头蓬跟如不，爸爸的银戴金穿跟其与
 ② 妈的 的色金؛ ~ دەۋر 金黄 代时 / ~ باشاق
 ③ 穗麦的色黄金 的贵可، 的般子金 ③ ئالتۇندەك نەس-
 告忠的般子金
 ئالتۇن ئاكسىيسى <经> 券金黄，券证金黄
 ئالتۇن بازىرى <经> 场市金黄
 ئالتۇن بىرلىكى تۈزۈمى <经> 制位本金
 ئالتۇن بېلىق <动> 鱼金 (用赏观)
 ئالتۇن پېرىمىئومى <经> 水贴金黄
 ئالتۇن پوتال 粉金
 ئالتۇن توپچا <植> 菊圆桂
 ئالتۇن ئاجادۇق 器金
 ئالتۇن چايقاش 金淘
 ئالتۇن رەڭ مۈشۈك <动> 猫锦، 猫色黄金
 ئالتۇن رودىسى 石矿金
 ئالتۇن رۇبلى <经> 布卢金

前向, 进前 ماقىماق ~ 前朝, 前往, 前向 [静] ئالغا
 进前, 利胜了为! ~ غەلبە ئۈچۈن / 走
 فتىش ئۈچۈن ~ ! 啊冲, 人敌灭了为!
 ئالغا باسماق ① 步进, 进前, 走前向
 前标目着朝 ~ باشاغا قاراپ / 步五走前向
 步进习学 ~ ئۆگىنىشتە / 进
 ئالغا سۈرمەك ① 进促, 动推, 进推
 把社推会进前向 ② 调强: ئۇ دائىم ئۆز پىكرىنى ئالغا
 سۈرىدۇ. 见意的己自调强常经他
 看前向 قارىماق
 头前到走 ئالغا كەتمەك
 ئالغا ئىلگىرىلىمەك = ئالغا باسماق
 ئالغۇ - بەرگۈ [静] 来往济经, 帐(来往)
 گۈنى ھېسابلىماق / 帐算 来往
 来往 بەرگۈ - ئالغۇ - 济经绝断
 方买 [静] ئالغۇچى
 贷信方买 <经> ئالغۇچى كىرىدىتى
 猎捉捕于善 ① [静] ئالغۇر: بۈركۈت
 的钱挣能 ② 鹰的物
 攫于善 ② 物猎捕善 ① 式形词名的 «ئالغۇر»
 钱赚会, 取
 物之拿应, 西东的得应 [静] ئالغۇلۇق
 者集收 <古> [静] ئالغىنچى
 法耳阿 <物> [静] ئالفا
 子粒法耳阿 زەررىچىسى
 射线法耳阿 ئالفا نۇرى
 ئالفاۋىت = ئېلىپبە
 子杞枸 <植> [静] ئالقات
 欢 ③ 赞称, 奖夸 ② 愿祝, 福祝 ① <古> [动] ئالقماق
 呼欢, 迎
 止终, 毕完, 束结, 少减 <古> [动] ئالقىماق
 部全, 切一 <古> [静] ئالقۇ
 扬赞, 赞称, 彩喝, 好叫手拍 <古> [动] ئالقىتىماق
 ئالقىش [静] ① 欢迎: يېڭى شەكىلدىكى دېھقانچىلىق سايمانلىرى
 的民农了到受具农式新. دېھقانلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.
 ② 声掌: گۈلدۈراس ~ 声掌的般鸣雷 / ~ ياك.
 好叫手拍 ئېتىماق بارىكاللا
 ئالقىشقا سازاۋەر بولماق = ئالقىشقا ئېرىشمەك
 ئالقىشقا ئېرىشمەك ① 受到欢迎: ئۇ ئاممىنىڭ ئالقىشىغا
 ئېرىشتى. 受到欢迎的众群了到受他.

赔骗 ئالداپ تۆلتىش
 卖拐 ساتماق ئالداپ
 ئالدىن [静] 先优, 先事, 先预: نېمە ئۈچۈن ماڭا ~ ئېيت.
 مىدىك؟ 我诉告不先么什为你. ۋەدە قىلىشقا.
 ندۇق. 先在约有们我. ① 习预 ~ ئۆگىنىش / ~ خەۋەردار
 قىلماق 先事打招呼 / ~ تەربىيلىنىش ھوقۇقى 先受
 利权育
 批审置前 ئالدىن تەستىقلاش
 分预 ئالدىن تەقسىملەش
 购预 ئالدىن سېتىۋېلىش
 觉先 ئالدىن سېزىش
 的见预有 ئالدىن كۆرەر
 明之见先, 性见预 ئالدىن كۆرەرلىك
 见预 ئالدىن كۆرۈش
 力应预 <建> ئالدىن كۈچەندۈرۈش
 人制发先, 手下先 ئالدىن مۇشت كۆتۈرمەك
 头拳拳先鬼小胆 <谚> . ئالدىن مۇشت كۆتۈرەر.
 馈前 ئالدىن ئىنكاس
 式解预 <数> ئالدىن يېشىم
 先事, 先预 [静] ئالدىنئالا: تەييارلاپ قويغان سوئال
 题问的好备准先事
 ① [静] ئالدىنقى: 的, 面前, 的头前, 哨前 ~ /
 排前 ~ يېرىم يىل ② 年半前 <转> 人前:
 ۋەقەلار قىلىپ باقمىغان ئۇلۇغ ئىش ۋەقەلارنىڭ
 ③ 业事: 前, 列前: ئۇ ئۇزۇنغا يۈگۈرۈش تۈرى بويىچە ~
 茅前列名上目项跑长在他. قاتارغا ئۆتتى.
 叉前(的车行自) ئالدىنقى ئاچا
 项前 <数> ئالدىنقى ئەزا
 舱等头 ئالدىنقى بۆلمە
 期前 <生> ئالدىنقى دەۋر
 派漫浪期早 <艺, 文> ئالدىنقى رومانتىزم
 线前 سەپ ئالدىنقى سەپ
 件条决先, 提前 ئالدىنقى شەرت
 尖顶, 列前 ئالدىنقى قاتار
 极前 <电> ئالدىنقى قۇتۇپ
 沿前 ئالدىنقى قىرغاق
 ① 分部一前 <军> ② 队部头先
 卫前 <体> ئالدىنقى مۇداپىئەچى.
 锋前 <体> ئالدىنقى ھۇجۇمچى
 去失, 失丢, 偷被 <古> [动] ئالسىقماق

。了死已早他
ئاللىقاچانقى 的早老〔静〕的前以久很，的； كونا خامانى
 قايتا سورۇش ھاجەت ئەمەس . 弹重须无调老的去过已早
 。提再要必没事的去过已早
ئاللىقانچە 〔静〕次少多知不 ； بۇ گەپنى ئۇنىڭغا ~ تەكىتە .
 لىدىم . 次少多过调强他对知不我话这
ئاللىقانداق 〔静〕怎知不 ； ~ بىر خىل تۇيغۇ نەتىجە .
 觉感种一的样
ئاللىقاياق 〔静〕里哪知不，方何知不 ； بۇ قىزنىڭ گەپىنى
 ئاڭلاپ ، ئۇنىڭغا بولغان غەزىپىم ئاللىقاياققا ئۈچۈپ كەتتى . 了听 .
 了去儿哪到跑知不也火的子肚我一，话的娘姑这
ئاللىقايىسى 〔静〕个哪知不 (件) ； ~ بىر ئىش
 事件
ئاللىقىيەر 〔静〕处何知不，方地么什知不 ； ئۇ نەرسىلەر
 ئاللىقىيەردە قالدى . 了方地么什在落知不西东些那
ئاللىكىم 〔静〕谁是知不
ئاللىنىپمە 〔静〕么什知不 ； ~ بېسىلغان ماشىنا
 着装知不
 车汽的么什
ئالما 〔静〕 <植> ① 果苹 ② 树果苹
 ئالما بەلىش <食> 饼儿馅果苹
 ئالما شەرىپىتى 汁果苹
 ئالما قېقى 干果苹
 ئالما مۇزىباباسى 酱果苹
ئالماس 〔静〕 <矿> 石钻， 石刚金
 戒钻， 指戒石
 ئالماس دولتا <矿> 头钻石刚金
ئالماش¹ 〔静〕 <语> 词代
ئالماش² 〔静〕 的错交
 ئالماش بۇلۇڭ <数> 角错交， 角错
 ئالماش رىتىملىق ئۇدار <艺> 拍节错交
 ئالماش قاپىپە <文> 韵叠重
ئالماشتۇرغۇچ 〔静〕 器换变
ئالماشتۇرما 下见
 ئالماشتۇرما جۈملە <语> 句装倒
 ئالماشتۇرما ھۆججەت 文换
ئالماشتۇرماق «ئالماشماق» 态动使的 ； 流交， 换交， ； كۆ .
 ئۇپخانغا بېرىپ كىتاب ~ 到图书馆换书 / تاۋار ~ 货换 ،
 品商换交 / پىكىر ~ 见意换交 / غىزىمەت تەجرىبىلىرىنى
 验经作工流交 ~
 ئالماشتۇرۇپ تېرىماق <农> 茬换

态动使的 «ئالقشلاماق»
 ئالقشلاماق 态同共的 «ئالقشلاماق»
 ئالقشلاماق 态动被的 «ئالقشلاماق»
 ئالقشلاماق ； 迎欢 ； چاۋاك چېلىپ ~ 迎欢掌鼓
ئالقىغ 〔静〕 <古> 的久长②的阔宽， 的广宽①
 的远
ئالقىچىسىز 〔静〕 <古> 的硕丰， 的富丰
 的竭不之用， 尽不之取， 的
ئالقىنماق 〔动〕 <古> 束结， 结完
ئالكان 〔静〕 <化> 炔属烷， 类烷
ئالكوگول 〔静〕 <化> 醇乙， 物化醇， 醇
ئالكوگوللاشماق 〔动〕 <化> 化醇
ئالكوگولسىز 〔静〕 毒中精酒
ئالكىن 〔静〕 <化> 炔焔， 焔
ئالگىرات 〔静〕 <植> 子李黄
ئالگىبرا (ئالگىبراسى) 〔静〕 <数> 数代
ئالگىبراشۇناس 〔静〕 家学数代
ئالگىبراشۇناسلىق 〔静〕 学数代
ئالگىبرالىق 〔静〕 的数代
ئالگىبرالىق ئەمەل <数> 算运数代
ئالگىبرالىق بەلگە <数> 号符数代
ئالگىبرالىق نەئىلىمە <数> 程方数代
ئالگىبرالىق ئىپادە <数> 式数代
ئاللا 〔静〕 <宗> 拉安， 主真 ； ~ بەرمىگەننى موللا بەر .
 مەس . <谚> 了不给也拉毛， 的给不拉安
 ئاللا ئىيتماق 谣歌唱 (们人醒叫了为晚夜月斋)
ئاللا 〔叹〕 呀哎， 哪天 ； ~ ، يامان بولدى ! 了糟， 哪天 !
ئاللاتائالا 〔静〕 <宗> 拉安的上无高至
ئاللا - توۋا 〔静〕 地喊天呼
ئاللا - توۋا دېمەك 天连苦叫， 地喊天呼
ئاللا - چۇقان 〔静〕 叫大喊大
ئاللا - چۇقان كۆتۈرمەك 叫大喊大
ئاللا - كاللا 〔静〕 叫大喊大， 地喊天呼
ئاللا - كاللا دېمەك 叫大喊大
ئاللاھۇئەكبەر 〔静〕 <宗> ، 习 ； 大伟拉安
ئاللىرگىيە = زيادە سېزىچانلىق كېسىلى
ئاللىبۇرۇن 〔静〕 就早， 已早 ； ~ سىناق قىلغان 过试就早
ئاللىبىر 〔静〕 不哪知一个 ； ~ سورۇن 一个哪知不
ئاللىغ 〔静〕 <古> 滑巨奸老， 子骗
ئاللىقاچان 〔静〕 经已， 就早， 已早 ； ئۇ ~ ئۆلۈپ كەتكەن .

手倒 <方>〔动〕 ئالشتاماق

眼斜②眼鸡斗，儿眼对①<医>〔静〕 ئالغاي

竿旗花 <植>〔静〕 ئالغول

的人蒙坑，的人骗蒙〔静〕 ئالقاپ

人的人骗蒙 ئالقاپ ئادەم

式形词名的 «ئالقاپ» ئالقاپلىق

ئالقاپلىق قىلماق 骗蒙，骗拐蒙坑 ； ئۇ ئالقاپلىق قىلماق

蔽蒙，骗拐蒙坑他 . لىسپ نۇرغۇن كىشىلەرنى قايمۇقتۇردى . ئۇ ئالقاپلىق قىلماق . 人多许了

好爱的谓无，趣兴的聊无 <古>〔静〕 ئالىق

挛痊球眼(的物动类蹄奇)〔静〕 ئالقاراق

子鸽白的黑尾头 <动>〔静〕 ئالقارغا

心手，掌巴，掌手〔静〕 ئالقان

珠明上掌如视 ئالقاندا كۆتۈرمەك

管严 ئالقاندا ئويناتماق

骨掌 <理生> ئالقان سۆڭىكى

持把，里心手到攥 ئالقانغا ئالماق

中手入落 ئالقانغا چۈشمەك

ئالقان قىچىشماق ① 痒手； 试欲跃跃； ئۇ كەتەننى

كۆرسلا ئالقىنى قىچىشۇ . 试欲跃跃就曼土坎到见他 .

②(法说信迷)财发要

拔不毛一， 嗇吝 ئالقان يالماق

子荡浪 <转>② 膀翅花， 鹞嘴反①〔静〕 ئالقانات

词名象抽的 «ئالقانات» ئالقاناتلىق

丸弹， 方地的大掌巴 ىەر ~ ； 的大掌巴〔静〕 ئالقانچە

地之

ئالقانچىلىك = ئالقانچە

的式掌巴， 的似掌手〔静〕 ئالقانسىمان

掌人仙 <植> ئالقانسىمان كاكئۇس

重加(病疾)， 坏变 <古>〔动〕 ئالقىماق

蚕斑 <动>〔静〕 ئالكۆلۈك

五百二， 子楞二〔静〕 ئالىگەدەن

气脾气楞二〔静〕 ئالىگەدەنلىك

态动被的 «ئاللىماق» ئاللىماق

心二 <转>②式形词名的 «ئالا» ① ئاللىق

向相眼白， 看相眼另〔动〕 ئاللىماق

ئاللىم 〔静〕 者学， 家学科； ~ بولساڭ ، ئاللىم سېنىڭكى .

<谚> 的你是就界世， 者学是你

的花， 的色杂〔静〕 ئالىماچ

ئالمادىس 〔静〕 一万； ئۇ ~ بىرەر بەختسىزلىككە دۇچار بولۇپ

子鬼② . 者弱负欺鬼魔 <谚> . باسدۇ .

的魔恶， 的鬼魔〔静〕 ئالۋاستىلىق

税捐②事差， 役徭①〔静〕 ئالۋان

税捐收征， 差派 ئالۋان سالماق

役差(的税捐收)〔静〕 ئالۋانچى

ئالۋان - سېلىق = ئالۋان - ياساق

ئالۋانكەش = ئالۋانچى

税杂捐苛， 税赋， 役徭〔静〕 ئالۋان - ياساق

楼厦市海 <方>〔静〕 ئالۋۇن

菜灰， 藜 <植>〔静〕 ئالبونا

鲈鱼 <动>〔静〕 ئالبۇغا

ئالبۇرەك 〔静〕 的熟半， 的透熟半 . بۇ تاۋۇز ~ چىقتى .

透熟有没瓜西这

米玉 . بولدى ~ قوناق ； 熟成未(米玉)①〔静〕 ئالپاساق

白儿会一红儿会一脸； 阵一白阵一红② . 熟成未尚

究考着衣 ~ كېيىنمەك 〔静〕 究考

词名象抽的 «ئالپتە» ئالپتىلىك

①<医> 风癩白 ； 痕疤多很有上身② ئالپىپسە

قامچىنىڭ ئىزى ئۇنىڭ دۈمبىسىنى ~ قىلىۋەتكەندى . 使痕鞭

。 疤伤了满留上背的他

①〔静〕 的花 ； ~ مۈشۈك 猫花 ② 怪古奇稀

气怪里怪 ~ چۈش 怪古奇稀 / 梦的 ； ئاۋاز 怪里怪

音声的气

ئالتاغىل توۋلىماق = ئالتاغىل ۋارقىرماق

叫乱呼狂， 叫怪 ئالتاغىل ۋارقىرماق

② 乱 ； 动骚 ①〔静〕 ئالتوپىلاڭ

哄哄 ~ ئۇلار ~ بولۇپ ئالغا يۈگۈرۈشۈپ چىقتى . 哄哄

。 了去出跑地蜂窝一们他； 了去出跑地哄

闹， 浪作风兴， 乱动造制 ئالتوپىلاڭ كۆتۈرمەك

天翻

者浪作风兴， 子分乱动〔静〕 ئالتوپىلاڭچى

乱动〔静〕 ئالتوپىلاڭچىلىق

青儿头楞， 子楞二〔静〕 ئالجوقا

撞莽， 莽鲁〔静〕 ئالجوقىلىق

撞莽事

布子条〔静〕 ئالىچا

棚瓜 <方>〔静〕 ئالىچۇق

①〔静〕 的花 ； ~ ئان 马花 / ~ كۆڭلەك 衣衬花

癣斑花<医> ئالىچىپار تەمرەتكە

素茜 <化>〔静〕 ئالزارىن

ئاليلىرى 〔静〕 下殿，下陞； پادشاه ~ 下陞王国 / ؤد.
 زىر ~ 下阁巨大
 ئاليلىق «ئالى» 式形词名的
 ئاليشىل 〔静〕 花花绿绿 ~، كۆڭلەك 花花绿绿的衣衬
 ئاليشىللىق «ئاليشىل» 式形词名的؛ باغچا ئىچى ئاليشىپ.
 شىللىققا تولدى. 红嫣紫姹里园公。
 ئاليشىماق «ئالايماق» 态同共的
 ئاليومىن 〔静〕 铝
 ئاليومىن قەغەز 铝箔纸
 ئام 〔静〕 <方> 户阴
 ئاماچ¹ 〔静〕 <方> 靶
 ئاماچ² 〔静〕 <古> 犁木
 ئامارى 〔静〕 <古> 一些某，一些
 ئامال (ئامالى) 〔静〕 法办؛ ئامالسىم يوق دېگۈچە، ئەقلىم يوق دېگىن. <谚> 法办没说其与，法办没说如不倒。
 ئامال تاپماق 法设，法办想؛ قىيىنچىلىقلارنى يېغىش ئا.
 مالىنى تېپىش كېرەك. 法设要，法办服克难。
 ئامال قانچە <习> 有什么办法，奈何可无
 ئامال قىلماق = ئامال تاپماق
 ئامال - چارە 〔静〕 法办؛ بارلىق ئامال - چارەلەرنى تاپماق
 法设方想؛ 法办切一尽想
 ئامالسىز 〔静〕 法办没，法无，奈无؛ مەن راستتىنلا ئۇنىڭغا ~ قىلىدىم. 法办没他拿真我。 ~ ئىش 法办没的
 事 / ئۇ ئىككى ئىشنى تەڭ قىلىشقا ~ ئىدى. 法办无他同时
 做两事件。
 ئامالسىزلىق «ئامالسىز» 式形词名的؛ ئۇ ئامالسىزلىقتا ئو.
 قۇشتىن قالىدى. 法办无于他出。
 ئامان 〔静〕 安平，安； ئىل ~ شەھىرىڭك ~، <谚> 安民泰。
 ئامان بولماق 安平，安؛ ئامان بولۇڭك! 祝您安平!
 باش ئامان بولسا، دوپپا تېپىلار. <谚> 住保象脑，子帽。
 ئانا يۇرتۇڭك ئامان بولسا، رەڭگى رويۇڭك سامان بولماس.
 <谚> 心安土故，心安神定。
 ئامان قالماق ① 救得，免幸؛ ئۇ قاراقچىلاردىن ئامان قالدى.
 ② 住保性命，活下来؛ سەلەر قانداق قىلىپ ئامان قالدىڭ.
 لار؟ 你们是怎么活下来的？
 ئامانەت 〔静〕 ① 存放，的存寄，的付托؛ سىزگە بىر ~ سۆز بار ئىدى. 一有付托的话。
 ئامانەتنى تۇتماڭك، يوقالسا ئۆلەرسىز، تام تۇۋىدە ئولتۇرماڭك، يىقىلسا ئۆلەرسىز.

ئالسا، قانداق قىلار؟ 他一万遭不到，怎么办呢？
 ئالسان 〔静〕 人众，群人
 ئاللىق 〔静〕 ① 学博，② 学者派的； مېنىڭ ئاللىدا تولا ~ قىلما! 你在别处，头派的学者弄卖前面!
 ئالنى 〔静〕 <古> ① 额，额前，子门脑② 出突 物出突，部
 ئالنىماق 〔动〕 <古> 执争，夺争
 ئالئوار 〔静〕 <动> 名鸟，鸢同小大，鸢谓可一
 ئالى 〔静〕 最高，的崇高，的级高； ~ ھوقۇقلۇق ئورگان 最高权利机构 / ~ بىلىم يۇرتى 高等学府
 ئالى ئاگرانوم 高级农艺师
 ئالى ئالگېبرا <数> 高等代数
 ئالى بوغالتىر 高级会计师
 ئالى پېداگوگىكا 高等教育学
 ئالى تاشيول 高等公路
 ئالى تەرجىمان 译审
 ئالى تېخنىكوم 大专
 ئالى جازا <法> 刑极
 ئالى دەرىجىلىك 高级，等
 ئالى دەرىجىلىك جانلىقلار <生> 高等生物
 ئالى دەرىجىلىك ئۆسۈملۈك <植> 高等植物
 ئالى سوت 高级法院
 ئالى قوماندان 最高统帅
 ئالى لىكتور 高级讲师
 ئالى مائارىپ 高等教育
 ئالى ماتېماتىكا 高等数学
 ئالى مەكتەپ 高等校，大学
 ئالى مەكتەپ پىسخولوگىيىسى 高等心理学
 ئالى مۇخبىر 高级记者
 ئالى مۇھەررىر 编审
 ئالى ئىقتىسادچى 高级经济师
 ئالى ئىستاتىستىكىچى 高级统计师
 ئالى ئىنژېنېر 高级工程师
 ئالى يوليورۇق 最高指示
 ئالىجاناپ 〔静〕 高尚的，的崇高，的高尚 ~ ئادەم 高尚的人 / ~ خىسلەت 高尚品质，高规格 / ~ ئىش 高尚的事业
 ئالىجانابىلار كېلىشىمى 君子协定
 ئالىجاناپلىق «ئالىجاناپ» 式形词名的

态动使的 «ئامىياكلاشماق» ئامىياكلاشتۇرماق
 态动被的 «ئامىياكلاشتۇرۇلماق» ئامىياكلاشتۇرۇلماق
 化氨 <化>〔动〕 ئامىياكلاشماق
 的氨 <化>〔静〕 ئامىياكلىق
 化基氨，物化氨 <化> ئامىياكلىق بىرىكمە
 物合
 炭泥化氨 تورف ئامىياكلىق
 ئامنىئون = باش سۈيى پەردىسى
 的膜羊无〔静〕 ئامنىئونسىز
 物动膜羊无 <动> ئامنىئونسىز ھايۋان
 的膜羊有〔静〕 ئامنىئونلۇق
 物动膜羊 <动> ئامنىئونلۇق ھايۋان
 槐穗紫，槐绵 <植>〔静〕 ئامورپا
 旧折〔静〕 ئامورتىزاتسىيە
 态形非 <语>②的晶结非 <化>①〔静〕 ئامورف
 的根词，的
 语根词，言语态形非 <语> ئامورف تىل
 体晶结非 ئامورف جىسىم
 物质晶结非 ئامورف ماددا
 子梨②树梨① <植>〔静〕 ئامۇت
 的型子梨〔静〕 ئامۇتسىمان
 园梨，林梨②的梨有①〔静〕 ئامۇتلۇق
 子院的树梨有 ئامۇتلۇق ھويلا
 园梨 ئامۇتلۇق باغ
 品礼，物礼 <古>〔静〕 ئامۇچ
 人众〔静〕 ئامۇخاس
 河姆阿 <地>〔静〕 ئامۇر
 鼬艾小 <动> ئامۇر سېسىق كۆزەنى
 木银金 <植> ئامۇر ئۇچقىتى
 呆口瞪目，惊吃 <古>〔动〕 ئامۇشماق
 实老②的安平，的静平，的静宁① <古>〔静〕 ئامۇل
 的和温格性，的
 宁安，定安，心安，心安 <古>〔静〕 ئامۇللۇق
 洲美，国美 <地>〔静〕 ئامېرىكا
 兰舌龙 <植> ئامېرىكا ئاگاۋىسى
 菊目蛇 <植> ئامېرىكا جۇخارى
 元美 <经> ئامېرىكا دوللىرى
 芦葫西 <植> ئامېرىكا كاۋىسى
 参洋西 <植> ئامېرىكا مېھرىگىياسى
 式美〔静〕 ئامېرىكان

爱喜，欢喜 ئامراقلىقى كەلمەك
 情钟一见，上爱 <古>〔动〕 ئامرانماق
 ،是老，是总，往往，常时，常经 <古>〔静〕 ئامىرۇ
 时随
 得理安心，息歇，息安 <古>〔静〕 ئامرۇلماق
 品牲牺，品祭 <古>〔静〕 ئامشۇ
 子李 <古，植>〔静〕 ئامشۇي
 棍草回 <方>〔静〕 ئامغاي
 众群〔静〕 ئامما
 下见 ئامماننىيە
 生花水 <植> ئامماننىيە ئوتى
 铵 <化>〔静〕 ئامموني
 定固铵 <化> ئامموني تۇراقلىقى
 铵化氯 <化> ئامموني خلور
 的化众大，的俗通〔静〕 ئاممىباب
 学文俗通 ئاممىباب ئەدەبىيات
 言语的化众大，言语的俗通 ئاممىباب تىل
 态动使的 «ئاممىبابلاشماق» ئاممىبابلاشتۇرماق
 态同共的 «ئاممىبابلاشتۇرۇلماق» ئاممىبابلاشتۇرۇلماق
 态动被的 «ئاممىبابلاشتۇرۇلماق» ئاممىبابلاشتۇرۇلماق
 化众大〔静〕 ئاممىبابلاشماق
 式形词名的 «ئاممىباب» ئاممىبابلىق
 业事的众群 ئاممىبابلىق ئىشلار ~ : 的公共，的众群〔静〕 ئاممىبابلىق
 场所公共 ئاممىبابلىق سورۇن
 体团众群 ئاممىبابلىق تەشكىلات
 作工众群 ئاممىبابلىق خىزمەت
 筑建公共 <建> ئاممىبابلىق قۇرۇلۇش
 点观众群 ئاممىبابلىق نۇقتىئىنەزەر
 所厕公共 ئاممىبابلىق ھاجەتخانا
 动运众群 ئاممىبابلىق ھەرىكەت
 线路众群 ئاممىبابلىق يول
 态动使的 «ئاممىبابلاشماق» ئاممىبابلاشتۇرماق
 态同共的 «ئاممىبابلاشتۇرۇلماق» ئاممىبابلاشتۇرۇلماق
 态动被的 «ئاممىبابلاشتۇرۇلماق» ئاممىبابلاشتۇرۇلماق
 化众大，化众群〔动〕 ئاممىبابلاشماق
 群有具 性众群〔静〕 ئاممىبابلىق ئىگە خىزمەت
 作工的性众
 氨 <化>〔静〕 ئاممىياك
 水氨 <化> ئاممىياك سۈيى
 液溶氨 <化> ئاممىياك ئېرىتمىسى

盘母 <机> ئانا دىسكا

干未臭乳 ئانا سۈتى ئاغزىدىن كەتمىگەن
ئانا سۈتىدىن ھالال، 得当所理， 当所理： ماڭا بۇ
پاقلان ~، چۈنكى ئۇنى يېرىم ئاي كېسەك قۇيۇپ تاپقان پۇلۇمغا
ئالغان. 砖打月个半用我是， 得当所理我是羔羊只这.
的买钱工的坯

司公母 ئانا شىركەت

法母 <法> ئانا قانۇن

机母 ئانا ماشىنا

校母 ئانا مەكتەپ

王蜂 ئانا ھەرە

国故، 国祖 ئانا ۋەتەن

土故، 乡故 ئانا يۇرت

ئاندىن تۇغما 条条赤， 挂不丝一： ئۇ كارۋاتتا ~ ھا.
لەتتە ياتاتتى. 上床在躺地条条赤他.

子母 [静] ئانا - بالا

子母 [静] ئانا - باللىق [静] 的子母： ~ مېھىر - مۇھەببەت

系关系子母 مۇناسىۋەت / 情感

解体人 ئاناتومىيە [静] 解剖， 学解剖： ئادەم ئاناتومىيىسى

剖解体人، 学剖

的剖解， 的学剖解 [静] ئاناتومىيىلىك

学理生剖解 ئاناتومىيىلىك فىزىئولوگىيە

聪因) 娘姑的人疼， 娘姑的爱可 <古> [静] ئاناچ

(娘姑小的爱疼人令而灵机， 慧

味气是人引朵花， 香实子是人引榴石 <植> [静] ئانار

بلەن. 榴石 <植> [静] ئانار ~ ئۇرۇقى بلەن، گۈل پۇرۇقى

香

汁榴石 ئانار شەرىپىتى

石子榴石 [静] ئانارتاش

ئانارخىزم = ھۆكۈمەتسىزلىك

ئانارخىزمچى = ھۆكۈمەتسىز

花榴石 <植> [静] ئانارگۈل

园榴石، 林榴石②的榴石有، 的榴石① [静] ئانارلىق

园榴石 ئانارلىق باغ

草鳞腺 <植> [静] ئاناغال

近乃安 <药> [静] ئانالىگىن

下见 ئانالوگ

机算计拟模 ئانالوگ كومپيۇتېر

法推类， 理推比类 <逻> [静] ئانالوگىيە

的析解， 的析分 [静] ئانالىتىك

袜皮式美 ئامېرىكان مەسە

靴皮式美 ئامېرىكان ئۆتۈك

人洲美②人国美① [静] ئامېرىكىلىق

佛陀弥阿 <宗> [静] ئامتابا

态动使的 «ئامدلاشماق» ئامدلاشتۇرماق

态动被的 «ئامدلاشتۇرۇلماق» ئامدلاشتۇرۇلماق

化基氨 <化> [动] ئامدلاشماق

多米阿 <化> [静] ئامدول

林比基氨 <药> [静] ئامدۇبىرىن

脞 <化> [静] ئامدىن

素因性定决 ~ ھەل قىلغۇچ : 素要، 素因 [静] ئامىل

场市素要 ئامىل بازىرى

说素因 ئامىل تەلىماتى

酶粉淀 <化> [静] ئامىلازا

壳(果) <古> [静] ئامىلە

子甘余 <植> [静] ئامىلە

酶粉淀胰 <理生> [静] ئامىلوپسىن

准主祈”为意， 语用祷祈) 门阿 <习， 宗> [静] ئامىن

(“求所我

虫形变， 巴米阿 <生> [静] ئامىوبا

的巴米阿 [静] ئامىوبالىق

疾痢巴米阿 <医> ئامىوبالىق تولغاق

刻片， 间瞬 [静] ئان سىز ساقلاپ تۇرۇڭ، ئانغىچە مەن يېتىپ

كېلىمەن. 到就刻片我， 着等先你.

ئانا [静] ئانا، 妈妈， 亲母① ئۇز ~ 娘亲， 娘生 / 母 - ئۇ.

گەي ~ 娘后， 娘继 / 母 ~ ئايغىدا جەننەت بار. <谚> 母

亲脚是下天堂. ئانىسى غورا يېسە، قىزىنىڭ چىشى قاماپتۇ.

<谚> 娘大， 妈大②. 牙了倒儿女， 杏青吃亲母

您， 妈大？ قەيدىدىن كەلدەلە؟ (对女长年性的尊称)： ~

从哪来儿③ 源头： زۇكام كېسەلنىڭ ئانىسى. 疾是冒感.

病之源④. 母： ~ قۇشقاچ پاتقان كاماغا بالا قۇشقاچ

雀麻母下得容不容却洞墙的雀麻母下得容 <谚> . 雀麻

雀麻

ئانا باشقا بىر تۇغقان 母异父同

ئانا تاختا <电> 板母

ئانا تىل <语> ① 语母 ② 语族本 (学小) 语文

ئانا جەمەت 母系亲属： ھاشىم مېھرىنىساغا ~ يېقىن تۇغ.

ئانا جەمەت 母系亲属的萨妮日合美是木西阿 .

岩母， 质母 <地> ئانا جىنىس

树母 <植> ئانا دەرەخ

表速风 <气>〔静〕 ئانېمومېتىر

长成，大长，大变 <古>〔动〕 ئانقىماق

妈大，母伯〔静〕 ئانىكا

太太老，娘大 <方>〔静〕 ئانىكا

莲支半 <植>〔静〕 ئانىگۈل

爱关地般亲母 كۆيۈنەك ~ ；地般亲母〔静〕 ئانىلارچە

④本母<植>③的亲母②的亲母有①〔静〕 ئانىلىق

蕊雌 <植>

头柱 <植> ئانىلىق ئاغزى

穗雌 <植> ئانىلىق باشاق

柱花 <植> ئانىلىق بويىنى

务义的亲母 ئانىلىق بۇرچ

体母 <生> ئانىلىق تەن

本母，株母 <植> ئانىلىق تۈپ

制系母 ئانىلىق تۈزۈم

系母 ئانىلىق سىستېمىسى

体子配雌 <植> ئانىلىق گامبىتا

花雌 <植> ئانىلىق گۈل

畜母 ئانىلىق مال

爱母 ئانىلىق مېھەر

胞细性雌 <牛> ئانىلىق ھۈجەيرە

胺苯，林尼阿 <化>〔静〕 ئانىلىن

子离阴 <物，化>〔静〕 ئانىئون

管行实其对并领首众公或长家当担①〔静〕 ئانىۋېشى

头的自各派两，中戏游孩小在②人女的重尊受的理

人头带，目

的交巴实老，的侮欺好〔静〕 ئانىي

ئانىي ئايماق 负欺 : كىشىنى بەك ~ 甚太人欺 / ئاجىز-

نى 者弱负欺 ~ نى

ئىھ ；唉，啊(感伤，息叹示表)〔叹〕 ئىھ ، جېنىم بالام ،

سېنى كۆرىدىغان كۈنلەرمۇ بولىدىكەن - ھە . 啊 . 孩好的我，

子，你到见于终我，了 . ~ ، بۇ نېمە دېگەن سەتچىلىك !

！人丢么多这，哟唉

ئىھ تارتماق ；息叹，气叹 : ئۇ ئېغىر ئىھ تارتتى . 深深他 .

。气口一了叹地

ئىھ چەكمەك = ئىھ ئۇرماق

ئىھ ئۇرماق ；息叹，气叹，气叹声唉 : ئىۋىتىكىنى ئۆت-

سۇن ، ئىھ ئۇرغاننىڭ پايدىسى يوق . 唉，吧去过它让的去过 .

。的事于济无是气叹声

ئىھار 〔静〕 胶(的用毯地织)

素激雄，素激性雄 <生>〔静〕 ئاندرۇگېن

箍，圈(的物等筛，罗) <古>〔静〕 ئاندىغ

ئاندىن ；(系关件条示表)才①〔助〕 ئاندىن ، ترشىپ ئۆگەنگەندىلا ،

~ ياخشى نەتىجە ئېرىشكىلى بولىدۇ . 才，习学力努有只 .

。决解后然，下一究研先们我 . قىلايلى . 绩成好得取能

。决解后然，下一究研先们我 . قىلايلى .

ئاندىن باشقا

ئاندىن قالسا ；次其 ئۇ ئالدى بىلەن ئىشلەپچىقىرىش مەس-

لىسىنى ، ~ ئاممىنىڭ تۇرمۇشىغا كۆڭۈل بۆلۈش مەسلىسىنى

سۆزلىدى . 众群心关了谈次其， 题问产生了谈先首他 .

。题问的活生

ئاندىن كېيىن ；后之， 后然 ئۇلار بىرمۇنچە قىيىنچىلىق-

لارنى يېڭىپ ، ~ مول ھوسۇل ئېلىشنىڭ يولىنى تاپتى . 们他 .

。法方的收丰了到找才后然， 难困多许了服克

ئانسامبىل <艺>〔静〕 团(舞歌)

ئانسامبىل نەزەرىيىسى ；论理统系

ئانغا <古>〔静〕 的用无， 的用中不， 的用顶不

ئانقىتماق <古>〔动〕 服屈

ئانكىت <静> ；表历履 ；~ تولدۇرماق ；表历履 ；

ئانگىستروم <静> ；(米厘一之分亿一)埃

ئانگىلوساكسون <静> ；人逊克撒鲁格盎

ئانگىنا <医>〔静〕 ；炎喉， 炎咽喉

ئانلايۇ <古>〔静〕 ；类同， 种同， 样同

ئانناي <方>〔静〕 ；呀哎， 哟哎， 哟

ئانود <电>〔静〕 ；极阳

ئانورگانىك <化>〔静〕 ；机无

ئانورگانىك ئازوت <化> ；氮机无

ئانورگانىك بىرىكمە <化> ；物化合机无

ئانورگانىك خىمىيە <化> ；学化机无

ئانورگانىك فوسفور <化> ；磷机无

ئانورگانىك كىسلاتا <化> ；酸机无

ئانورگانىك ماددا <化> ；物机无， 质物机无

ئانورگانىك ئوغۇت <化> ；料肥机无

ئانۇتماق <古>〔动〕 ；备预， 备准， 备

ئانۇق <古>〔静〕 ；的有现， 的成现

ئانۇقلاماق <古>〔动〕 ；备预， 备准

ئانۇقلۇق <古>〔静〕 ；备预， 备准

ئانۇمى <古， 医>〔静〕 ；风麻

ئانۇنماق <古>〔动〕 ；备预， 备准

ئانېموگرافى <气>〔静〕 ；计速风

! 事的起不了件一了做你，呀呀

矜瞪 <动>〔静〕 ئاھۇ

ئاھۇپەرياد = ئاھ - پەرياد

ئاھۇپىغان = ئاھ - پىغان

ئاھۇزار = ئاھ - زار

ئاھۇنادامت <静> 叹哀

ئاھ - ئۇھ <叹> (声叹悲) 哎，咳

ئاھ - ئۇھلىماق <动> 气叹声唉，气叹，息叹

ئاھ - ۋاھ <叹> 声叹悲

ئاھورتا <医>〔静〕 脉动主

ئاھورتا يايى <医> 弓脉动主

ئاۋا <方>〔静〕 友朋

ئاۋا <方>〔静〕 爸爸，亲父

ئاۋا <古>〔叹〕 哟哎，呀哎，啊 (声吟呻或息叹)

ئاۋاپ <方>〔静〕 子骗

ئاۋات <静> ① 荣繁，华繁，盛昌，兴旺； بازار ~ 市场

ئاۋات / ئىل تىنچ ۋە ~ 盛昌定安家国 / شەھەرنىڭ ئەڭ

ئاۋاتچىلىق <静> 荣繁，盛昌，兴旺； ئائىلىنىڭ ئاۋاتچىلىقى

ئاۋاتچىلىق <静> 荣繁，盛昌，兴旺； ئائىلىنىڭ ئاۋاتچىلىقى

ئاۋاتچىلىق <静> 荣繁，盛昌，兴旺； ئائىلىنىڭ ئاۋاتچىلىقى

ئاۋاتلاشتۇرماق «ئاۋاتلاشماق» 态动使的

ئاۋاتلاشتۇرۇشماق «ئاۋاتلاشتۇرماق» 态同共的

ئاۋاتلاشتۇرۇلماق «ئاۋاتلاشتۇرماق» 态动被的

ئاۋاتلاشماق <动> 荣繁，兴旺，热闹； شەھەر بارغانسېرى

ئاۋاتلاشماقتا . 荣繁越来越市城 . ئۆي ئىچى پاراڭچىلارنىڭ

ئاۋاتلاشماقتا . 荣繁越来越市城 . ئۆي ئىچى پاراڭچىلارنىڭ

ئاۋاتلاشماقتا . 荣繁越来越市城 . ئۆي ئىچى پاراڭچىلارنىڭ

ئاۋاتلىق «ئاۋات» 词形名式； ئېلىمىزنىڭ ئاۋاتلىقى خەلقنىڭ

ئاۋاتلىق «ئاۋات» 词形名式； ئېلىمىزنىڭ ئاۋاتلىقى خەلقنىڭ

ئاۋار <静> 尔瓦阿 (古突厥部族之一)

ئاۋارە <静> ① 于忙； ھەر ئادەم ئۆز ئىشى بىلەن ~ . 人人

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费； ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费； ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费； ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费； ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费； ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费； ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费； ئاۋارە بولما،

ئاۋارچىلىك «ئاۋارە» 词形名式； قوي - ئۆچكىلەرنى ھەي-

ئاۋارچىلىك «ئاۋارە» 词形名式； قوي - ئۆچكىلەرنى ھەي-

ئاۋارچىلىك «ئاۋارە» 词形名式； قوي - ئۆچكىلەرنى ھەي-

ئاھار پېشى (的剩纱浸) 渣浆

ئاھار تېشى (的用纱坠时纱浸) 子坠石

ئاھاڭ (ئاھاڭى) 〔静〕 调声，音声① 的耳悦 ~ يېقىملىق

ئاھاڭ (ئاھاڭى) 〔静〕 调声，音声① 的耳悦 ~ يېقىملىق

ئاھاڭ (ئاھاڭى) 〔静〕 调声，音声① 的耳悦 ~ يېقىملىق

ئاھاڭ (ئاھاڭى) 〔静〕 调声，音声① 的耳悦 ~ يېقىملىق

ئاھاڭ ئارىلىقى <艺> 程音

ئاھاڭ تەرجىمىسى <语> 译音

ئاھاڭ شەكلى <艺> 式调

ئاھاڭغا سالماق : ئۇ شېئىرنى ئاھاڭغا سالىدى . 给他

ئاھاڭغا سالماق : ئۇ شېئىرنى ئاھاڭغا سالىدى . 给他

ئاھاڭدار <静> ① 耳悦，② 听动，味韵有； بۇ شېئىر نېسىدې-

ئاھاڭدار <静> ① 耳悦，② 听动，味韵有； بۇ شېئىر نېسىدې-

ئاھاڭدار تاۋۇش <语> 响音

ئاھاڭدارلىق «ئاھاڭدار» 词名象抽的

ئاھاڭداش <静> 音谐，音同

ئاھاڭداش سۆز <语> 同音

ئاھاڭداشلىق «ئاھاڭداش» 词名象抽的； تاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭ-

ئاھاڭداشلىق «ئاھاڭداش» 词名象抽的； تاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭ-

ئاھاڭداشلىق قانۇنىيىتى 律规谐和

ئاھاڭغىزەبا = ماگىنت

ئاھاڭلىق <静> ① 抑扬顿挫的，② 耳悦的听动

ئاھالە <静> 口人，民居； مەملىكىتىمىز دۇنيا بويىچە ئاھالىسى

ئاھالە <静> 口人，民居； مەملىكىتىمىز دۇنيا بويىچە ئاھالىسى

ئاھالە ئاھالىسى شەھەر ئاھالىسى

ئاھالە قۇرۇلۇشى 民居用筑

ئاھالە كومىتېتى 民居委员会

ئاھالە كېمىلىرى 民用船舶

ئاھالىسىز <静> 人无，少稀烟人

ئاھالىسىز رايون 人无区

ئاھالىلىك <静> 有民居的，烟稠的密

ئاھانەت <静> 侮辱，辱污，辱凌，辱羞； ئاھانەتكە چىداپ

ئاھانەت <静> 侮辱，辱污，辱凌，辱羞； ئاھانەتكە چىداپ

ئاھانەت قىلماق 这对我是极大的羞辱

ئاھانەت قىلماق 这对我是极大的羞辱

ئاھانەتكە قالماق 受侮辱到，受凌辱到

ئاھ - پەرياد = ئاھ - زار

ئاھ - پىغان = ئاھ - زار

ئاھ - زار <静> 号哀，鸣哀

ئاھىھاي <叹> 呀啊，呀呀哎，~ ، قالتىس ئىش قىپسەن!

阶音 <艺> ئاۋاز رېتى

演导音配 ئاۋاز رېژىسسورى

谱声 <物> ئاۋاز ئىسپىكتىرى

决表付交 ئاۋازغا قويماق

门声 ئاۋاز قاپقىقى

列音 <艺> ئاۋاز قاتارى

阻声 <物> ئاۋاز قارشىلىقى

律音 <艺> ئاۋاز قانۇنىيىتى

应响 ~ 响应 ھۆكۈمەتنىڭ چاقىرىقىغا ~

召号府政

卡声 <电> ئاۋاز كارتىسى

器音扩 ئاۋاز كۈچەيتكۈچ

辑剪音录 ئاۋاز كىرىشتۈرۈش

源声 <物> ئاۋاز مەنبەسى

场声 <物> ئاۋاز مەيدانى

人票监 ئاۋاز نازارەتچىسى

射折声 <物> ئاۋازنىڭ سۈنۈشى

性音传 <物> ئاۋاز ئۆتكۈزۈشچانلىق

仪声测 ئاۋاز ئۆلچىگۈچ

果效响音 ئاۋاز ئۈنۈمى

高音 ئاۋاز ئېگىزلىكى

响声无，声无 [静] ئاۋازسىز

枪手声无，枪手声微 ئاۋازسىز تاپانچا

剧哑 ئاۋازسىز تىياتىر

片影声无 ئاۋازسىز فىلىم

影电声无 ئاۋازسىز كىنو

带声无 ئاۋازسىز لېنتا

家学声 [静] ئاۋازشۇناس

学响音，学声 <物> [静] ئاۋازشۇناسلىق

脆清音声 زل ~ ىزىل، 的门噪， 的音声① [静] ئاۋازلىق

声大他. 亮洪音声， 大音声② 娘姑的

的声有③. 话说

片影声有 ئاۋازلىق فىلىم

沙鸣 ئاۋازلىق قوم

影电声有 <艺> ئاۋازلىق كىنو

带声有 ئاۋازلىق لېنتا

媚娇， 骚风， 情风， 情娇 <古> [静] ئاۋاغ

娇撒， 情风弄卖， 俏卖 <古> [动] ئاۋاغلاماق

弱羸， 弱瘦 [静] ئاۋاق

态动使的 «ئاۋاقلاشماق» ئاۋاقلاشتۇرماق

们你给来们我. saldۇق ~ ىزىل، 的门噪， 的音声① [静] ئاۋازلىق

。 烦麻少不了添

望愿 <方> [静] ئاۋازىز

ئاۋازىزكەش [静] 人的闲安得不， 人的稳安得不: ھارۋد.

。 苦吃必， 夫车当. ~ - كەش

ئاۋازىزگەرچىلىك [静] 事烦麻: ئۆزۈمگە ~ تېپىۋالدىم. 我

。 事烦麻件了找个自给

累受 ئاۋازىزگەرچىلىك تارتماق

ئاۋاز (ئاۋازى) [静] 息声， 响声， 音声① ھېچقانداق ~ ىزىل، 的门噪، 音噪②

، 音声的耳悦 / ھويلا ئىچى جىمىت،

。 息声点一有没， 的悄悄静里子院. ىزىل، 的门噪، 音噪②

洪音噪的他. ئۇنىڭ ئاۋازى جارائلىق. ىزىل، 的门噪، 音噪②

亮. ئاۋازىز پۈتۈپ قاپتۇ. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

。 了哑子噪我. ىزىل، 的门噪، 音噪②

西东的喜欢人讨〔静〕 ئاۋۇنچاق

ئاۋۇندۇرماق 〔动〕 静安使，静平使 〔动〕 مەن ئۆزۈمنى ئاۋۇندۇرۇپ.

رۇشقا تىرىشتىم . 来下静平己自使力努我 .

ئاۋۇنماق 〔动〕 来心下静 (情心) ، 来心下静 〔动〕 ئۇ ئاستا -

ئاستا ئاۋۇنۇپ ، كۆز ياشلىرىنى سۈرتتى . 下静平地渐渐他 .

。泪眼了干擦，来

ئاۋۋال 〔静〕 ① 先首，先 〔静〕 前之， 〔静〕 ئىشتىن ~ 先事 / سەن

~ ئاڭلاپ بولۇپ ، ئاندىن گەپ قىل . 言发再完听先你 .

ھەممىدىن ~ تىزىمغا ئالدۇرماق 〔静〕 名报先首 / كېتىشتىن ~ 在

زۇپتۇ . < 谚 > 朵耳的出长先了过超角犄的出长后 ~ / 前之身动

؛ 朵耳的出长先了过超角犄的出长后 < 谚 > .

“蓝于胜而蓝于出青” 同喻 . قىقىشىنى ~ كىرىشتىن ~

ئويلا . < 谚 > 路出好想，前之进走 ~ 先早，先原 ② .

ئۇ ~ يېزىدا 〔静〕 前之进走 ~ 先早，先原 ② . 知道不并先原我 .

تۇرغاندى . 下乡在住先早他 .

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋۋال ئاخشام 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍 〔静〕 晚傍

ئاۋاقلاشماق 〔动〕 瘦，弱瘦 〔动〕 ئۇ بەكلا ئاۋاقلاشسىپ كېتىپتۇ . 瘦他 . 了害厉太得

ئاۋاكادو 〔静〕 梨油，梨鳄 < 植 > 〔静〕

ئاۋالماق 〔动〕 拥簇 < 古 > 〔动〕

ئاۋام 〔静〕 民庶，众大，民平 〔静〕

ئاۋام پالاتا 〔静〕 院议众

ئاۋام خەلق 〔静〕 民黎，民庶

ئاۋانس 〔静〕 付预 < 经 > 〔静〕

ئاۋانس كاپىتال 〔静〕 本资支垫，本资付预 < 经 >

ئاۋانگارت 〔静〕 锋先 〔静〕 ئىشچىلار سىنىپىنىڭ ~ ئەترىتى 人工

ئاۋانگارتلىق 〔静〕 的锋先 〔静〕 的锋先 〔静〕 的锋先 〔静〕 的锋先

ئاۋايلاشماق 〔静〕 态同共的 « ئاۋايلىماق »

ئاۋايلىماق 〔动〕 心当，心小 〔动〕 心当，心小 〔动〕 心当，心小

ئاۋايلىماق 〔动〕 心当，心小 〔动〕 心当，心小 〔动〕 心当，心小

ئاۋتوپىلوت 〔静〕 仪驶驾动自 〔静〕

ئاۋران 〔静〕 坑壤 < 古 > 〔静〕

ئاۋرىئومېتىسن 〔静〕 素霉金 < 药 > 〔静〕

ئاۋزۇرى 〔静〕 面麦大或麦小用 热祖吾阿 < 古，食 > 〔静〕

ئاۋغۇست 〔静〕 月八 〔静〕

ئاۋلاق 〔静〕 风癩白 < 方 > 〔静〕

ئاۋلون 〔静〕 纶奥 < 纺 > 〔静〕

ئاۋۇ 〔静〕 人个那 〔静〕 个那，那 〔静〕 个那，那 〔静〕 个那，那

ئاۋۇت 〔静〕 捧 < 古 > 〔静〕

ئاۋۇتماق 〔静〕 态动使的 « ئاۋۇتماق »

ئاۋۇتۇشماق 〔静〕 态同共的 « ئاۋۇتماق »

ئاۋۇتۇلماق 〔静〕 态动被的 « ئاۋۇتماق »

ئاۋۇرتا 〔静〕 妈奶 < 古 > 〔静〕

ئاۋۇرماق 〔动〕 扑 < 方 > 〔动〕

ئاۋۇرغۇن 〔静〕 果荚树槐 < 古 > 〔静〕

ئاۋۇغاي 〔静〕 的弱瘦，的瘦 < 方 > 〔静〕

ئاۋۇل 〔静〕 (落村民牧) 勒吾阿 〔静〕

ئاۋۇلىماق 〔动〕 话闲说，话坏(人别)讲 < 方 > 〔动〕

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

ئاۋۇنماق 〔动〕 ① 多增 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增 ① 〔动〕 多增

假例来，经行 <理生> ئاي كۆرمەك

华月 ئاي گەردىشى

环耳型月半 ئاي ھالقا

光月 ئاي يورۇقى

掌手 <古> [静] ئايا

冬严 [静] ئاياز

的朗晴，的朗朗，的气秀，的秀清 <古> [静] ئاياس

态同共的 «ئايماق» ئايشماق

ئاياغ [静] ① 脚，足: ~ يۈگۈرۈكى ئاشقا، ئېغىز يۈگۈرۈكى

باشقا. <谚> 端事惹快嘴，饭吃好勤脚 <谚> . ياخشىنىڭ

ئايغىدا قۇرت ئۆلمەس. <谚> . 死不虫下足人好

尾: 头尽، 尾: ھېكايىنىڭ ئايىغى ھېكايىنىڭ ئايىغى / 尾末的事故 / 尾末的事

头一另的床 ئايىغى / 头尽的子村 كارمۇۋاتنىڭ ئايىغى ③ 鞋

ئىشىم ھەل بولغۇچە ئايىغىنىڭ چەمى تېشىلىپ كەتكۈدەك

بولدى. 了破磨快都底鞋的我، 决解未尚情事

ئاياغ ئاستى بولماق ① 踏践受，蹠蹂被: كىشىلىك ھو-

قۇق ~ 蹠蹂到受权人

ئاياغ ئاستى قىلماق ① 踏践，蹠蹂: كونا جەمئىيەت

خەلقىنىڭ ھوقۇقىنى ئاياغ ئاستى قىلاتتى. 旧社旧会踏践会

奸强 <转> ②. 利权

ئاياغ ئاقاۋا <水> 堰尾

ئاياغ باسماق ① 立站، 立足: ئاياغ بېسىپ تۇرغۇدەك يەر

يوق ② 地之立足无 ② 登门: ئۇ ئەزەلدىن بوسۇغىسىغا ئاياغ

باسمايتتى. 他家的人们我登不来从他. ئادەمزات ئاياغ باسىد-

خان يەر ① 至罕迹人 ① 方地的

ئاياغ جازىسى ① 架机纫缝

ئاياغ چاقى ① (的机纫缝) 轮大

ئاياغ سالماق ① 鞋脱 <农> ② 场摊

ئاياغ سۇ ① <农> ① 水次一后最 (的浇子麦给)

水余

ئاياغ كىيىم ① 鞋 (称统)

ئاياغ مەھەللە ① 村下

ئاياغ نۇقتا ① 点终

ئاياغ ئىزى ① 迹足

ئاياغ يۇغۇچى ① (者死为) 者足洗

ئايىغى چىقماق ① 路走会学 (小孩儿): بۇ بالىنىڭ

ئايىغى چىقتى. 绪头 ② 了走会子孩这. 果结有， 结了

绪头: بۇ ئىشنىڭ بۇرۇنراق ئايىغى چىقىش كېرەك ئىدى. 这

绪头 ② 了走会子孩这. 绪头 ② 了走会子孩这. 绪头

头念的绪头

ئائىتى [助] 关有، 关相: يىغىنغا ~ ماتېرىياللار 关有

料材的

ئائىلى [静] ① 庭家، 户: ~ ئادىبىسى 庭家 ① 址地庭家 ~ ئىش-

لىرى ② 户到派摊 ② 务家 / ئائىلىلەرگەچە چاقماق ② 户到派摊

③ 科桑 ئائىلىسى ③ 科桑 <语> ③ 族: تۈركىي تىللار

ئائىلىسى ③ 族语厥突

ئائىلى باشقۇرۇش ئىلمى ③ 庭家 ③ 学理管庭家

ئائىلى باشلىقى ③ 庭家 ③ 家长

ئائىلى بانكىسى ③ 庭家 ③ 行银庭家

ئائىلى تاپشۇرۇقى ③ 庭家 ③ 业作庭家 <教>

ئائىلى تاۋابىئات = ئائىلى تەۋەسى ③ 庭家 ③ 业作庭家

ئائىلى تەربىيىسى ③ 庭家 ③ 育教庭家 <教>

ئائىلى تەۋەسى ③ 庭家 ③ 属家

ئائىلى جەمئىيەتشۇناسلىقى ③ 庭家 ③ 学会社庭家

ئائىلى خىزمەتچىسى ③ 庭家 ③ 员务服庭家

ئائىلى قۇرماق = تۇرمۇش قۇرماق ③ 庭家 ③ 员务服庭家

ئائىلى كېلىپ چىقىشى ③ 庭家 ③ 身出庭家

ئائىلى ئىقتىسادشۇناسلىقى ③ 庭家 ③ 学济经庭家

ئائىلىشۇناس [静] ③ 庭家 ③ 家学庭家

ئائىلىشۇناسلىق [静] ③ 庭家 ③ 学庭家

ئائىلىلىك [静] ① 的家有، 的家成 ② 户: بەش ~ دېھقان

民农户五

ئائىلىلىك بولماق ① 的家有

ئائىلىۋى [静] ① 庭家: ~ تۇرمۇش 庭家 ① 活生庭家 / ~ قو-

شۇمچە كەسىپ ① 庭家 ① 业副庭家

ئاي [静] ① 亮月: ئايىنى ئېتەك بىلەن ياپقىلى بولماس.

<谚> 亮月住不遮襟衣. 亮月佳不遮襟衣. 亮月住不遮襟衣

قوتانلىسا كۈندە. <谚> 雨天当晕日， 雨月当晕月

份月، 月②

ئاي ئاخىرى ① 底月، 终月

ئاي بېشى ① 初月

ئاي بېلىق <动> ① 鱼车翻

ئاي پالتا ① 斧牙月

ئاي تۇتۇلۇش <天> ① 食月

ئاي تۇغماق ① 来出亮月

ئاي چىقماق = ئاي تۇغماق ① 来出亮月

ئاي فازىسى <天> ① 相月

ئاي قاراڭغۇسى ① 夜黑月، 天黑月

ئاي قوتانلىماق <天> ① 晕月

ئاي كالىندارى <天> ① 历阴

。家回不都月个几，校学去一他 . كەلمەيدۇ .
ئايلاپ - يىلاپ [静] 月累年成 : ئۇ سىرتتا تىجارەت بىلەن
مەشغۇل بولۇپ ، ~ كەلمەي يۈردى . 意生做头外在他 .
。来回不月累年

ئايلىندۇرغۇچى [静] 的环循

泵环循 <化> ئايلىندۇرغۇچى ناسوس

ئايلىندۇرماق ① «ئايلىنماق» 态动使的 : چىشلىق چاق بىلەن
示街游 قىلماق سازايى / 动转轮齿用 ~
众 / 哈儿ۋىنى ئوڭغا ~ 拐右向车马让 / قايعۇنى كۈچكە
~ 量力为痛悲化 ② 向转头晕得搞 : قەيىق تەۋرىنىۋې-
رىپ ئۇنىڭ بېشىنى ئايلىندۇرۇۋەتتى . 向转
。向转

ئايلىندۇرۇشماق «ئايلىندۇرماق» 态同共的

ئايلىندۇرۇلماق «ئايلىندۇرماق» 态动被的

ئايلىنىش [动] <习> 习 : 得舍，较计不，地切一惜不
ھېلىغۇ بىر ئات ئىكەن ، ئون ئات بولسىمۇ سېنىڭدىن ~ !

！得舍也我，匹十要是就，马匹一就说别

ئايلىما [静] 的行环، 的旋回، 的转旋

印转 <印> ئايلىما باسقۇ

叶轮动转 <水> ئايلىما پالاق

灯马走 پانۇس ئايلىما

梯盘 <建> ئايلىما پەلەمپەي

泵转旋 <机> ئايلىما پومپا

炉转 <冶> ئايلىما پېچ

路铁行环 تۆمۈرىيول ئايلىما

窑转، 窑转回 <冶> ئايلىما خۇمدان

河流绕 <水> ئايلىما دەريا

盘转 دىسكا ئايلىما

水环循 سۇ ئايلىما

线轮旋، 线转旋 <数> ئايلىما سىزىق

筒滚，筒转 <机> ئايلىما سىلىندىر

交杂回轮 <生> ئايلىما شالغۇتلاشتۇرۇش

风环循 شامال ئايلىما

款贷环循 <经> ئايلىما قەرز پۇل

本资动流 <经> ئايلىما كاپىتال

标坐转旋 <数> ئايلىما كوردىنات

场磁转旋 <物> ئايلىما ماگنىت مەيدانى

赛环循 <体> ئايلىما مۇسابىقە

动运周圆 <物> ئايلىما ھەرىكەت

椅转 ئايلىما ئورۇندۇق

ئايىرىم - ئايىرىم [静] 头分، 别分 : خىزمەتنى ~ ئىشلىدۇ .

理处别分 قىلماق / 作工行进头分

罚处别分 <法> ئايىرىم - ئايىرىم جازا بەرمەك

ئايىرىمچە [静] 别个 : ~ تاپشۇرماق 代交别个

间单② 厢包① [静] ئايىرىمخانا

部局与体整 ~ پۈتۈلۈك ۋە [静] 部局 ئايىرىملىق

者义主离分 [静] ئايىرىمچى

种 ~ ئىرقى [静] ① 义主离分② 离隔 : ئىرقى ئايىرىمچىلىق

离隔族

的换兑، 的换交 [静] ئايىرىۋاش

态动使的 «ئايىرىۋاشلىماق» ئايىرىۋاشلىتماق

态同共的 «ئايىرىۋاشلىماق» ئايىرىۋاشلاشماق

态动被的 «ئايىرىۋاشلىماق» ئايىرىۋاشلىنماق

换兑，换交 [动] ئايىرىۋاشلىماق

单换兑 ئايىرىۋاشلاش تالونى

的形月 [静] ئايىسىمان

母水月海 <动> ئايىسىمان مەدوزا

探侦، 探密 [静] ئايغاق

子探 [静] ئايغاقچى

动活探密 [静] ئايغاقچىلىق

态同共的 «ئايغاقلىماق» ئايغاقلاشماق

ئايغاقلىماق [静] 听探，探打 : ئۇلار بۇ ئۆيىنى ئايغاقلاشماقچان

。子房所这了好探打就早们他 . ئايغاقلاپ بىلىۋالغان .

士谋，哲贤 <古> [静] ئايغۇچى

马儿，马公 <动> [静] ئايغىر

麦滨 <植> ئايغىر قىياق

ئايقاش - سايقاش [静] 乱散，藉枕 : يارىدارلار ۋە ئۆلۈكلەر

。藉枕亡伤 . ياتاتتى ~ ھەر بەردە ~

楚清，确明，显明 <方> [静] ئايقىن

ئايقىن - يايقىن [静] 乱杂，乱散 : كىتابلار پۇلدا ~ تۇ-

راتتى . 上板地在放地乱散籍书 .

标图 <电> [静] ئايكون

婉分 <婉> ③ 间时，日时② 月日① [静] ئاي - كۈن

期产، 期

产临 ئاي كۈنى توشماق

(案图心中的毯地在织) 花亮月 [静] ئايگۈل

纪年己自比对) 娘大，姐大② 姐大① <方> [静] ئايلا

子妻员人差当里府王在对) 嬷嬷③ (称尊的性女的大

(称尊的

~ ئايلاپ [静] 月个几连一 : ئۇ مەكتەپكە بارسا، ئۆيگە ~

好等何，等何，么多 <古>〔静〕¹ ئايغ
 语话，话，词 <古>〔静〕² ئايغ
 陷诬，谤诽，毁诋 <古>〔动〕 ئايغلاماق
 言诺，诺许 <古>〔静〕 ئايق
 已自惜珍 ~ ئۆزنى ئۆزىنى : 惜可，惜怜① 〔动〕 ئايماق
 报好无人恶惜怜 <谚> . ياخشىلىق يوق .
 物衣惜爱 ~ كېچەكنى - كىيىم : 惜珍，惜爱②
 穿子袍有的裳衣惜爱，骑马有的马
 重保，重珍③ . ئايغان ئات مەنەر ، كىيىم ئايغان تون كىيەر .
 重保你请 . ئۆزگىزنى ياخشى ئاياك .
 售惜 <经> ئاياپ سېتىش
 姐小〔静〕 ئايمقىز

心变，卦变②部干的质变化蜕 كادىر كەتكەن كەينىپ
 涂糊③？吗了卦变你؟ ئاينىپ قالدىڭمۇ
 心恶 ~ كۆڭۈل : 心恶④？吗了涂糊你，么怎؟
 得长树 . دەرىخەلەر ئاينىدى . دەل - دەل : 盛旺得长〔动〕² ئاينماق
 盛旺 .
 哟哎，呀哎，喏〔叹〕 ئايھاي
 色景的美多，(喏)呀哎! . تۇختاپ تۇرۇڭ .
 下一停，哟
 ئايھاي سالماق = ئايھايلىماق
 态同共的 «ئاياھايلىماق»
 叫大喊大，叫呼，唤呼〔动〕 ئايھايلىماق
 廊前，间过 <建>〔静〕 ئايۋان
 屋堂 ئايۋان ساراى
 的廊前带，的间过带〔静〕 ئايۋانلىق

话说天白 < 谚 > . كېچىسى گەپ قىلساڭ قۇلاقنى قۇلاققا ياق .
 墙隔”同喻；边耳在贴嘴话说间夜，看看围周朝。
 “耳有
 经神围周 < 理生 > ئەتراپ نېرۋا
 ئەتراپلىق [静] 到周，盘全，面全 ~ ەسلىگە ~ ە قارىماق
 . / 到周虑考，虑考面全 ~ / 题问看面全
 ەلەر بىزگە ~ ە غەمخورلۇق قىلىدىڭلار . ەلەر بىزگە
 . 到周
 ئەتراپلىقلىق [静] 性密周，性面全
 ئەترەت [静] 队 ~ ە باشلىقى / 长队 / ەترەت مۇزىكا
 ئەتسىز [静] 瘰干，巴干
 ئەتكە [静] < 古 > 师太 (官的子王导辅) 师少
 ئەتكەس [静] 私走
 ئەتكەس بولماق 止禁
 ئەتكەس قىلماق 限制，取缔，止禁 . ەشە ۋە خىروئىن
 ئېلىپ - سېتىش قانۇندا ئەتكەس قىلىنغان . ەلەر
 . 因洛海和麻大
 ئەتكەس مال ەلەر، ەلەر، ەلەر
 ئەتكەسچى [静] 私走，者私走
 ئەتكەسچى جىنايەتچى < 法 > 犯私走
 ئەتكەسچىلەر گۆرۈھى < 法 > 团集私走
 ئەتكەسچىلىك [静] 私走 ەلەر
 ئەتكەسچىلىك دېلوسى < 法 > 案私走
 ئەتكەسچىلىك قىلماق < 法 > 私走
 ئەتكەسچىلىك گۇماندارى < 法 > 人疑嫌私走
 ئەتكەنچاي [静] < 食 > 茶奶 : ەشە ئىچىش ئادىتى بار . ەشە ئىچىش ئادىتى بار . ەشە ئىچىش ئادىتى بار .
 ئەتكۈزمەك « ەتكەك » ەلەر ەلەر
 ئەتكۈچ [静] < 机 > 器锁闭
 ئەتلەس [静] 艾德来斯 (采用老的古扎染工艺)
 ئەتلەسچى [静] 艾德来斯者 (艾德来斯者)
 ئەتلەسچىلىك [静] 艾德来斯者
 ئەتلەسگۈل [静] < 植 > 彩五，彩叶
 ئەتلەم [静] < 方 > 私生，种杂
 ئەتلەندۈرمەك « ەتلەنمەك » ەلەر ەلەر
 ئەتلەنمەك [动] 变胖，变肥，变长 ①
 ساقىيىپ خېلى ئەتلەنمەك . ەلەر، ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ② (景光) 裕富变 (子日) 变好 : ەلەر، ەلەر . ەلەر . ەلەر .

ئەپپۇنگۈل [静] < 植 > 粟，人美虞
 ئەت [静] ① 肤皮 : ەلەر، ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ② 肉，膘 : ەلەر ~ ەلەر ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ④ 甜瓜，沃肥
 ئەت ئالماق ① 胖发，福发，胖长 : ەلەر، ەلەر . ەلەر .
 ەلەر، ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ② 膘上，膘长 . ەلەر . ەلەر .
 ئەت توپا ەلەر
 ئەت تۇتماق = ەت قونماق
 ئەتتىن چۈشمەك ① 膘跌 ② 瘦变
 ئەت رەڭ ەلەر
 ئەت قونماق ① 膘上 ② 胖长
 ئەت ئۆسمىسى < 医 > 瘤肉
 ئەتە [静] 天明，日明 : ەلەر ~ ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 < 谚 > ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ئەتە - ئاخشام [静] 一早一晚 : ەلەر ~ ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ئەتەتۈلەقايىق [静] 真理的人 (阿赫德马)
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ئەتە - ئۈگۈن [静] 明后天，日 : ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ئەتەي [静] ① 有意，意故，心存 : ەلەر، ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ئەتەيلەپ = ەلەر
 ئەتەتكەك [叹] (表示懊悔，可惜) : ەلەر ~ ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .
 ئەتەتخەي = ەلەر
 ئەتتەكەن [静] 甲根肉，刺肉
 ئەتتەگنەي = ەلەر
 ئەتراپ (ەتراپ) [静] 附近 : ەلەر، ەلەر . ەلەر .
 ەلەر . ەلەر . ەلەر . ەلەر .

ئەجەبلەنمەك [动] 异诧，异奇，奇惊，讶惊
يراقتىن كەلگەن بۇ مېھمانلارغا ئەجەبلىنىپ قاراشتى .
客来方远些这着看光目的异诧用

ئەجەبلىنەرلىك [静] 的异诧人令，的怪奇
。奇为足不事这 . ئەمەس ~ ئىش
态同共的 «ئەجەبلەنمەك»

ئەجەل [静] 限大，数寿
ئەجەل / ئەجلى توشماي ئۆلمەك 命非于死 / ~ كەلسە ،
ئەقىل قاچار . < 谚 > 到一限大 ، 清不志神 ،
ئەجەل پۈتمەك = ئەجەل توشماق
ئەجەل توشماق 终寿
ئەجەل كەلمەك = ئەجەل يەتمەك
ئەجەل يەتمەك 到已限大 尽已数寿 ،
ئەجەل مۇئەللىق 死猝，亡死然突
ئەجەل مۇتلەق 定已限大，亡死然必
ئەجەللىك [静] 的命致
ئەجەللىك زەربە 击打的命致
ئەجەللىك يەر 位部害要，处命致
ئەجەم [静] < 艺 > 姆介艾 (一之姆卡木二十尔吾维)
ئەجەم مۇقامى < 艺 > 姆卡木姆介艾 (十尔吾维)
(一之姆卡木二
ئەجەمپىتى [静] < 植 > 针藭
ئەجداد (ئەجدادى) [静] 人先，辈先，先祖 : ئىنقىلابى ئەج-
دادلار 命革 辈先 / ئەجدادلارغا ھۆرمەتسىزلىك قىلىش ئەخلاڧ .
سزلىقنىڭ بەلگىسى . 志标的德缺是辈先重尊 .
ئەجدىھا [静] 龙
ئەجدىھا ئۇسسۇلى < 艺 > 舞龙
ئەجدىھا يىللىق 龙属
ئەجدىھا يىلى 年龙
ئەجدىھا دەرخ < 植 > 树血龙
ئەجدىھا گۈل [静] < 植 > 草鱼金
ئەجدىھا ئوت [静] < 植 > 草须龙
ئەجگىي [静] < 方 > 酪奶
ئەجەبىي [静] 的洋，的邦异，的国异，的国外
ئەجەبىيلەرچە [静] 样一人洋像，样一人国外像
ئەجەبىيلىك «ئەجەبىي» 的象名词形
ئەجر (ئەجرىم، ئەجرىك، ئەجرى) [静] 功苦，夫工，血心
ئەجر بۇ ئىشتىن ياخشى نەتىجە قازىنالمىسام، قىلغان ئەجرىم
بىكارغا كېتىدۇ . 那，果结的好个一到不得事件这果如 .
ئۇ نۇرغۇن ~ قېتىۇ . 大好了花他 . 了血心费白是就我

سوغۇقى 寒春 / ئەتىيازنىڭ ئاپتىپىغا كېلىنىڭنى سال ، كۈزنىڭ
ئاپتىپىغا قىزىڭنى . < 谚 > 女让，阳太的天春晒媳儿让
有阳太的天秋，人灼阳太的季春) 阳太的天秋晒儿
。(平公不人待喻比，体人益
ئەتىيازلىق [静] 的季春，的天春 : ~ تازىلىق ھەرىكىتى
动运生卫季
ئەتىيازلىق پىلە < 动 > 蚕春
ئەتىيازلىق تاشقىن 汛春
ئەتىيازلىق تەتىل 假春
ئەتىيازلىق تېرىلغۇ < 农 > 耕春
ئەتىيازلىق زىرائەت < 农 > 物作播春
ئەتىيازلىق قوزا < 牧 > 羔春
ئەتىيازلىق قىراۋ < 气 > 霜晚，霜春
ئەتىيازلىق كىسىم 装春
ئەتىيازلىق نوتا < 农 > 梢春
ئەتىيازلىق ئوسا 灌春
ئەتىيان [静] 身浑
ئەجەب [静] ① 么怎 (异诧示表) : ئۇ ~ كېتىپ قاپتۇغۇ؟
② 呢了走么怎他 (高度程示表) 太，很，分十，真 :
بۇ باغ ~ چىرايلىق ئىكەن . 丽美真园花座这 . خېتىڭىز-
نى تاپشۇرۇۋېلىپ ، ~ خۇشال بولدۇم . 信的你到接 . 高太我，
兴了 . مەن ئۇنى ياردەمگە چاقىراي دەۋىدىم ، ئەجەبمۇ ياخشى ،
ئۆزى كېلىپ قالدى . 了来他好可，忙帮来他找想正我 .
ئەجەب ئەمەس 许或，许也 能可有 : ئۇ كېلىپ قال-
سا ~ . 来会许也他 . ىپ قالسا ~ . 好能可有病的他，药这吃 .
ئەجەب بولماق 扭别得觉，在自不得觉
ئەجەب بىر 样异，常异，异怪 : بۇ ~ ئادەم ئىكەنغۇ !
! 怪真可人这
ئەجەب قىلماق 该应不，话像不 : سەن ئۈنۈگۈن ئەجەب
قىلىڭا، بىز سېنى ئۇنداق قىلار دەپ ئويلىمىغان . 太天昨你
. 干么那会你到想没们我، 话像不
ئەجەب ئىش 事怪
ئەجەبا [叹] 道难 : ~ ئۇ تېخى بىلمەپتۇمۇ؟ 不还道难他
知道？ ئۇلارنىڭ قولىدىن كەلگىنى ~ بىزنىڭ قولىمىزدىن كەل-
مەيدۇ؟ 吗到不做就们我道难，到得做们他
ئەجەبسىنمەك [动] 异诧，怪奇，讶惊
نىپ كەينىڭ قارىدى . 眼一了望后朝地异诧他 .
ئەجەبلەندۈرمەك «ئەجەبلەنمەك» 的使动态
ئەجەبلەندۈرۈشمەك «ئەجەبلەندۈرمەك» 的共同态

ئەخلەت <农> ئوغۇت 肥沤

ئەخلەت - چاۋار [静] 杆秸草枯及圾垃

ئەخلەتچى [静] 人工的圾垃除清，工洁清

ئەخلەتخانا [静] 站圾垃，房圾垃

ئەخلەتلىك [静] 场圾垃，堆圾垃

ئەخمەق [静] 瓜傻，蛋笨: ئەخمەقنىڭ ئەقلى چۈشتىن كېيىن .

<谚> 瓜傻 响后明聪才起来: 同喻“亮葛诸后事”。

ئەخمەقنىڭ چوڭ - كىچىكى يوق . <谚> 瓜傻不分年纪 .

大小 .

ئەخمەق ئەتمەك = ئەخمەق قىلماق

ئەخمەق بولماق 弄愚受，弄捉被: ساڭا ئىشىنىپ ئەخ-

مەق بوپتىمەن . 信我你却被你捉弄了 .

ئەخمەق قىلماق 弄愚，弄捉: خەقنى ئەخمەق قىلىمەن

دەپ ئويلىما . 你思想别弄家人 .

ئەخمەقچىلىق «ئەخمەق» 的象名词

ئەخمەقلىرىچە [静] 蠢的，笨的: ~ ئوي ئوي ئوي 蠢的

法 / ~ گەپ 话蠢

ئەخمەقلىق [静] 事蠢: ئۇ بۇ قېتىم بەك ~ قىلدى . 他这

千次一事蠢事 .

ئەخمەققانە [静] 蠢的: ~ ئوي ئوي ئوي 蠢的 / ~ گەپ

话蠢

ئەخمەققانلىك = ئەخمەقلىق

ئەد <古> [静] ① 物，品物，② 西东，重贵纺织品

ئەدەبىي <文> [静] 的术艺，的学文

ئەدەبىي ئاخبارات 报文学文

ئەدەبىي ئەسەر 品作学文

ئەدەبىي ئەنئەنە 统传学文

ئەدەبىي تەرجىمە 译翻学文

ئەدەبىي تەلەپپۇز <语> 音准标

ئەدەبىي تەنقىد 评批学文

ئەدەبىي تىل <语> 言语学文，言准标

ئەدەبىي چاقچاق 谑雅

ئەدەبىي لەقەم 名笔

ئەدەبىي مىراس 产遗学文

ئەدەبىي ئوبزور 论评学文

ئەدەبىي ئۇسلۇب 格风术艺

ئەدەبىي ئېقىم 派流学文

ئەدەبىي ئىجادىيەت 作创学文

ئەدەبىي ئىستىل 风文

ئەدەبىيات (ئەدەبىياتى) [静] 学文: خەلق ئەدەبىياتى 民间

。夫功

ئەجىر سىڭدۈرمەك 血心出付

ئەجىر قىلماق 夫功下

ئەجىرسىز 未动的，未付出劳动的: ~ ئەدەم

مېۋىسىز دەرىخە ئوخشايدۇ . 木树的实

果结不同如人的动劳出付不 .

ئەجىرلىك [静] 的动劳出付，倾注了血心

ئەچۈشتۈرمەك «ئەچۈشمەك» 的使动

ئەچۈشمەك [动] 来下拿: ئۇ بىر سېۋەت ئۈزۈم ئەچۈشتى .

他一把葡萄筐来下拿了 .

ئەچۈشۈشمەك «ئەچۈشمەك» 的共同

ئەچۈشۈلمەك «ئەچۈشمەك» 的被动

ئەخلاق (ئەخلاقى) [静] 德道，品德，格品，品行: ياخشى

~ 高尚的德道 / ئەخلاقى ياخشى 品行好

ئەخلاق بەلسەپىسى 德道哲学

ئەخلاق تۇيغۇسى 德道感

ئەخلاق جەمئىيەتشۇناسلىقى 德道社会学

ئەخلاق قاراش 德道观

ئەخلاق قائىدىسى 德道规范

ئەخلاق مېخانىزمى 德道机制

ئەخلاق نەزەرىيىسى <哲> 德道论

ئەخلاق - پەزىلەت [静] 德道，品质德道，操情

ئەخلاقسىز [静] 没养教的，缺德的，不道德的，品

ئەخلاقسىزلىق 不行: ~ بالا 没养教的孩子的

ئەخلاقسىزلىق [静] 不道德的，为行的，品行不行

ئەخلاقشۇناس [静] 伦学理家

ئەخلاقشۇناسلىق [静] 伦学理家

ئەخلاقلىق [静] 有养教的，高尚的，好的: ~

بالا 有养教的孩子的

ئەخلاقىي [静] 德道的: كونا ~ قاراش 旧德道观

ئەخلاقىي ئەقىدە <哲> 德道信条

ئەخلاقىي تەربىيە 德道育

ئەخلاقىي خەۋپ 德道危险

ئەخلاقىي غايە <哲> 德道理想

ئەخلەت [静] 圾垃: ئەخلەتلەرنى سۈپۈرۈپ تاشلىماق 除清

圾垃

ئەخلەت زايومى <经> 券债圾垃

ئەخلەت ساندۇقى 圾垃箱

ئەخلەت سۈزگۈچ 器滤过圾垃

ئەخلەت ماشىنىسى 车圾垃

。了貌礼有没太得

ئەدەپسىزلىك 礼失〔静〕 动举礼无， 礼失〔静〕 ئەدەپسىزلىكىمنى كەچۈرۈڭ . 了礼失我， 谅原请 . قىلماي جىم ئول .

تۇرغىن . 貌礼没么那别， 好坐， 子孩 .

ئەدەپ - قائىدە 仪礼， 节礼〔静〕

ئەدەپلەتمەك «ئەدەپلىمەك» 态动使的

ئەدەپلەشمەك «ئەدەپلىمەك» 态同共的

ئەدەپلەنمەك «ئەدەپلىمەك» 态动被的

ئەدەپلىك 貌礼有〔静〕 的貌礼有彬彬， 的礼有彬彬: مېھمان ئالدىدا

~ بولماق 貌礼有人客对

ئەدەپلىمەك 〔动〕 训教， 冶整: ئۇنى راسا ئەدەپلەپ قويدۇم .

。他了治惩狠狠我

ئەدەپ - ئىنساپ 〔静〕 德道义仁

ئەدەپتەك «ئەدەپكە» 态动使的

ئەدەپمەك 〔动〕 <古> 理整， 顿整， 顺理

ئەدەرتچى 〔静〕 <古> 者逐驱， 者逐追

ئەدەس 〔静〕 <植> 豆兵

ئەدەشمەك «ئەدەپكە» 态同共的

ئەدرەس 〔静〕 <植> 菊鳍， 菊嘉阿

ئەدرەك 〔静〕 糖酥(的作制法土)

ئەدرەك 〔静〕 <方> 火香

ئەدرەل 〔静〕 <植> 角八水

ئەدگۈ 〔静〕 <古> 行善， 德阴， 良， 善: 好

ئەدلىك 〔静〕 <古> 翁富， 主财， 的富财有， 的产财有

ئەدلىيە 〔静〕 <法> 法司

ئەدلىيە پىسخولوگىيىسى 学理心法司

ئەدلىيە خادىمى 员法司

ئەدلىيە روھىي كېسەلشۇناسلىقى 学病神精法司

ئەدلىيە ھەمكارلىقى 助互法司

ئەدلىيە ھوقۇقى 权法司

ئەدلىيە ئورگىنى 构机法司

ئەدلىيلىك 〔静〕 <法> 的法司

ئەدلىيلىك باھالاش <法> 定鉴法司

ئەدلىيلىك كەچۈرۈم 免赦法司

ئەدلىيلىك ئىزاھات 释解法司

ئەدنا (ئەدناسى) 〔助〕 是就: ئەدناسى قۇشقاچ تۇتۇش ئۈچۈنۈ

بىر سىقىم تېرىق بولمىسا بولمايدۇ . 把有得也雀麻抓是就 .

。米小

ئەدى 〔静〕 <古> 全完， 分十， 极， 很

ئەدەب 〔静〕 <文> 人文

学文典古 ~ ىكلاسك / 学文

ئەدەبىيات تارىخى 史学文

ئەدەبىيات نەزەرىيىسى 论理学文

ئەدەبىيات ئىنقىلابى 命革学文

ئەدەبىياتچىلىق 〔静〕 业事学文， 动活学文

ئەدەبىيات - سەنئەت 〔静〕 艺文， 术艺学文

ئەدەبىيات - سەنئەت ئالاقىشۇناسلىقى 交艺文

学流

ئەدەبىيات - سەنئەت پىسخولوگىيىسى 心艺文

学理

ئەدەبىيات - سەنئەت جەمئىيەتشۇناسلىقى 社艺文

学会

ئەدەبىيات - سەنئەت ئۇسلۇبشۇناسلىقى 风艺文

学格

ئەدەبىيات - سەنئەت ئىقتىسادشۇناسلىقى 经艺文

学济

ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى 文， 联文

学会联界术艺学

ئەدەبىيات - سەنئەتشۇناسلىق 〔静〕 学艺文

ئەدەبىياتشۇناس 〔静〕 家学文

ئەدەبىيلىك 〔静〕 <文> 性术艺: ئەسەرنىڭ ئەدەبىيلىكى

性术艺的品作

ئەدەپ 〔静〕 貌礼， 节礼: ~ بىلەن سالام قىلماق 貌礼有

候问地

ئەدەپ ساقلىماق 貌礼讲: بۇ قېتىم نېمە ئۈچۈن ئەدەپ

ساقلىمىدىڭ؟ 貌礼讲不么什为你次这？

ئەدەپكە چىقماق 手解: ئەدەپكە چىقىپ كېلەي . 出我

。手个解去

ئەدەپنى بەرمەك 训教， 拾收， 击打: خەپ، ئەدەپنى

بەرمىسەم! 你拾收么怎我看， 着等你! خىيانەتچىلەرنىڭ

ئەدەپى بېرىلدى . 击打了到受子分污贪 .

ئەدەپنى يېمەك 训受， 整挨， 击打受: 应报: بۇزۇق-

لار ئۆلۈتتە ئەدەپنى يەيدۇ . 应报遭必人坏 . 有恶”同喻:

“报恶” .

ئەدەپ - ئەخلاق 〔静〕 德道理伦， 德品

ئەدەپ - ئەخلاقلىق 〔静〕 的貌礼有彬彬， 的礼有彬彬

ئەدەپسىز 〔静〕 貌礼无， 的貌礼无: ~ قىلمىش 貌礼不

为行的

ئەدەپسىز لەشمەك 〔动〕 貌礼讲不 礼有没)礼无得变，

ئەدەپسىزلىشىپ كەتتى . 变子孩些这 . 貌

ئەرەب بېلىمى 胶伯拉阿

ئەرەبچە ① [静] 语伯拉阿, 文伯拉阿; سىز ئەرەبچىنى بىلىمسىز؟ 吗文伯拉阿懂你? ② [静] 的式伯拉阿: ~ ناخشا

曲歌伯拉阿

ئەرەبشۇناس 家学伯拉阿 [静]

ئەرەبشۇناسلىق 学伯拉阿 [静]

ئەرەپات <宗> [静] 山特法拉阿 (东以加麦) 40 里公

的处 (一之地圣的觐朝林斯穆是, 山小座一)

ئەرەپات قىلماق <宗> 山特法拉阿拜朝

(一之课

ئەرەتمەك <古> [动] 人成大长

ئەرەج <古> [静] 逸安, 乐安, 适舒, 服舒

ئەرەجلەتمەك <古> [动] 乐享, 快畅, 服舒, 畅舒
福享

ئەرەختەن - پەرەختەن 下见

ئەرەختەن - پەرەختەن قىلماق 碎粉, 毁捣, 烂砸

ئارمىيىسىز دۈشمەننىڭ ئوۋسىنى ئەرەختەن - پەرەختەن قىلىۋەتە.

تى. 穴巢的人敌了毁捣军我

ئەرەقەيۈ <古> [静] 儒侏

ئەرەن <古> [静] 儿男, 子男

ئەرەنتۈز <古, 天> [静] 座郎秤天, 星秤天

ئەرەنتىر <古> [静] (宫三第之宫二十道黄) 官子双

ئەرەنچە <静> 式男 / ~ ئاياغ 男鞋 / ~ ياسانماق 扮打

装男扮女, 人男

ئەرەنلىك <静> 能功性 (的性男): ئەرەنلىكى ئاجىز 功性

萎阳, 弱能

ئەرەنلىك توقچىقى <药> 片哈斯麦精固

ئەرەباب <静> 物人大, 士人 / ~ داغلىق ~ 士人名知 / دۆ.

لت ئەرەبابلىرى 脑首家国

ئەرەبابلىق <静> 派气流名, 质气物人大, 活气动气概

ئەرەتەك <古> [静] 事故, 说传

ئەرەتەك <古> [静] 的行通, 的多众人行, 的被踩实

路的

ئەرەتخۇ <古> [静] 的常超, 的殊特, 的别特

ئەرەتملىك <古> [静] ① 的间人, 的世浊, 的世尘

的暂短②

ئەرەجىم <方> [静] 决解, 理处

ئەرەچە = ئەرەنچە

ئەرەچە سىيغا <语> 性阳

ئەرەخەق <静> 儿们爷老, 家人男

ئەدىبىلىك «ئەدىب» 词名象抽的: ~ ئالانتى 赋天学文

ئەدىمەك <动> ① 生滋 ② 肆放 ③ 肆放太要不你! 为行示表

سن تولا ئەدەپ كەتمە! 剧加的作动 了大更得下雨. يامغۇر ئەدەپ كەتتى.

ئەدەپ كەتتى. 了剧加情病的他.

ئەدىيال <静> 子毯: يۈك ~ 毯毛 / يىپ ~ 毯线

ئەر ① [静] 男, 性男: ~ بىلەن ئايال ھوقۇقتا باراۋەر. 男

ئەر ② 人男, 夫丈: ئەرنى ~ قىلغانمۇ خوتۇن, ئەرنى

بەر قىلغانمۇ خوتۇن. <谚> 子妻是也的熊狗当夫丈让

③. “少祸夫贤妻” 同喻: 子妻是也的熊狗当夫丈让

ئەر ④ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر.

ئەر دىن ئېشىپ چۈشەدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑤ 汉. 忧分国为儿男 <谚> 不雄英 <谚> 常无福祸

ئەر ⑥ 望声的雄英护维众民, 望希的众民负

ۋەت, بەرگە بىر نۆۋەت. <谚> 常无福祸

ئەر ⑦ 婚离 (方女指): ئۇ ئەر دىن چىقىپ

يەنە ئەرگە تېگىپتۇ. 人了嫁又后离她

ئەر ⑧ 出嫁, 配许: ئۇ قىزىنى ئەرگە بەردى.

ئەر ⑨ 了去出嫁娘姑把他

ئەرگە تەگمەك 嫁出, 门过, 阁出: بۇ يىل ئۇ

ئەرگە تەگدى. 了嫁出年今她

ئەرلەر تۆۋەن ئاۋازى <艺> 音低男

ئەرلەر ئوتتۇرا ئاۋازى <艺> 音中男

ئەرلەر يۇقىرى ئاۋازى <艺> 音高男

ئەر بەتمەك 汉子男为成

ئەر ① [静] 人, 人男 <古>

ئەر ② 女男 / ~ ھوقۇقتا باراۋەر. 平女男

ئەر ③ 等 ④ 妇夫, 妻夫

ئەر ⑤ 的间之妻夫, 的间之女男 [静] ~

ئەر ⑥ 系关妻夫, 系关女男 / ~ مېھرىر - شەپقەت 男

情感妻夫, 感情女

ئەرەب ① 伯拉阿 ② 伯拉阿

ئەرەب بەلسەپسى 学哲伯拉阿

ئەرەب رەقىمى <数> 字数伯拉阿

ئەرەب قىچىسى <植> 芥南状木灌

ئەرەب كېۋىزى <植> 棉草

ئەرەب ھەرىپى <语> 母字伯拉阿

ئەرەب ئېتى <动> 马伯拉阿

ئەرەب يېزىقى <语> 文伯拉阿

ئەرزانلىماق [动] 价跌: يېقىندا شەھىرىسىزدە ئائىلە ئېلېكتىر
 سايمانلىرى ئەرزانلىدى. 最近. 市本家电产品跌价了.
 ئەرز - داد [静] 司官: ~ قىلماق 打官司
 ئەرز - دەۋا [静] 申诉
 ئەرز - دەۋا كوللېگىيىسى <法> 庭诉控
 ئەرز - شىكايەت [静] 控告, 诉控
 ئەرز - شىكايەت كوللېگىيىسى <法> 申告控
 庭诉
 ئەرزنامە <法> [静] 子状, 状诉
 ئەرز - ھال [静] 苦疾: خەلقنىڭ ئەرز - ھالىغا يەتمەك
 苦疾说诉 诉 ھالىنى ئېيتماق
 ئەرز / 苦疾民人贴体
 ئەرزىمەس [静] 皮蒜毛鸡, 重轻足无, 道足不微: ~
 ئىشلار ئىشلىرىنىڭ پىچىقىغا ئالغۇچى.
 ئىشلىرى يوق. 这一些道足不微的提一值. ~ ئىشقا
 داۋراڭ سالماق 小大题作
 ئەرزىمەك [动] 值得: بۇ كىتاب ئوقۇپ چىقىشقا ئەرزىيدۇ.
 读一得值书本这. ۋەتەن ئۈچۈن قۇربان بولۇش ئەرزىيدۇ.
 得值牲牺而国祖为.
 ئەرزىيەت [静] 访信: ~ ئىشخانىسى 信办公室 / ەر
 دەرىجىلىك رەھبەرلەر ~ خىزمىتىگە تولۇق ئەھمىيەت بېرىشى
 لازم. 各领导级都充分重视信访工作.
 ئەرزىيەت ئىشلىرى 信访工作
 ئەرسات [静] ①乱混, 乱纷②宗 <宗> 场广活复
 日审
 ئەرسەك [静] <方> 妇荡: ~ ئايال 爱嫁的人女
 ئەرسەل [静] <古> 的常无复反, 的测莫幻变, 的期长, 的常时, 的常经, 的心负, 的孝不, 的实
 的定固
 ئەرسەللىك [静] <古> 的定固不, 的定穩不
 孝不, 心负, 义弃信背, 实忠不, 的
 ئەرسىرەتمەك «ئەرسىرەتمەك» 态动使的
 ئەرسىرەشمەك «ئەرسىرەتمەك» 态同共的
 ئەرسىرەتمەك [动] 春怀, 人男想
 ئەرسىگ [静] <古> 汉好, 汉子男, 杰英, 夫丈大
 杰豪
 ئەرسىگلىك [静] <古> 概气汉子男, 慨慷, 敢勇
 ئەرسىنماق [动] <古> 人成大长己自
 ئەرش [静] 天上, 空天
 ئەرش خەرىتىسى <天> 图官天
 ئەرشەھلا [静] 霄重九 (天): ەر شەھلاغا كۆتۈرمەك 天上捧

ئەر - خوتۇن [静] 子口两, 妇夫, 妻夫
 ئەر - خوتۇنچىلىق [静] 系关妻夫, 活生妻夫
 ئەر - خوتۇنلۇق [静] 的妻夫: ~ مۇناسىۋەت 系关妻夫
 ئەردەشمەك <方> [动] ①重加 <方> ②厉加本变, 重加
 ئەردەم [静] <方> 德美, 德品, 仪礼, 事本
 ئەردەمبەگى [静] <古> 候德归
 ئەردىنى [静] <古> 贝宝, 宝珍, 宝
 ئەرز [静] <法> 司官, 诉申
 ئەرز خېتى <法> 状诉申
 ئەرز دېلوسى <法> 件案诉申
 ئەرز قىلغۇچى <法> 人诉申
 ئەرز قىلماق <法> 诉申, 状告
 ئەرز ھوقۇقى <法> 权诉申
 ئەرزان [静] 宜便: ~ مال 宜便, 货贱, 货宜便 / ~ ساتماق
 / 卖贱 ~ رەختنىڭ بويىتى تېز كېتەر. <谚> 布宜便
 快色掉. ~ گۆشنىڭ شورپىسى تېتىماس. <谚> 肉宜便
 “货分一钱价分一” 同喻: 汤好出不熬
 ئەرزان ئەمگەك كۈچى 力动劳价廉
 ئەرزان تاۋار 品商价廉
 ئەرزان توختىماق 宜便: بۇ ئايغ ئەرزان توختىدى.
 宜便得买鞋双
 ئەرزان چۈشمەك 宜便: بۇ يەردە ھەسەل كۆپ, شېكەرنىڭ
 ئورنىغا ئۇنى يېسەڭلار ئەرزان چۈشىدۇ. 吃, 多蜜蜂方地这
 宜便糖吃比蜜
 ئەرزان زايوم <经> 券债宜便
 ئەرزان يېمەكلىكلەر 吃小济经
 ئەرزانچى [静] 者卖贱: ئەرزانچىنىڭ مېلى تالاشتا قالىدۇ,
 قىسمەتچىنىڭ مېلى تالادا. <谚> 手抢分十货的者卖贱
 顾光人无货的者卖贵
 ئەرزانچىلىق [静] 廉低价物, 宜便价物
 خېلى ~ ئىكەن, نېمە دەپسە شۇ تېپىلىدىكەن. 物乡家们你
 么什有什么要, 宜便当相价
 ئەرزانلاتماق «ئەرزانلىماق» 态动使的
 ئەرزانلاشتۇرماق «ئەرزانلاشماق» 态同共的
 ئەرزانلاشتۇرۇشماق «ئەرزانلاشتۇرماق» 态同共的
 ئەرزانلاشتۇرۇلماق «ئەرزانلاشتۇرماق» 态动被的
 ئەرزانلاشماق [动] 宜便: قوغۇن 8 - ئايدا ئەرزانلىشىدۇ.
 宜便份月八瓜甜
 ئەرزانلىتىشماق «ئەرزانلاتماق» 态同共的
 ئەرزانلىتىلماق «ئەرزانلاتماق» 态动被的

新在是你 . بېشى جەمئىيەتتە ئەركىلەپ ئويناپ چوڭ بولدۇڭ .

。的大长着玩地在自由自会社

ئەركىن [静] 由自

项由自 <数> ئەركىن ئەزا

场市由自 <经> ئەركىن بازار

格价由自 <经> ئەركىن باھا

间空由自 بوشلۇق ئەركىن

级阶产资由自 بۇرژۇئازىيە ئەركىن

译翻由自 <语> ئەركىن تەرجىمە

头结活，头接活 <机> ئەركىن چېتىق

跤摔式由自 <体> ئەركىن چېلىشىش

争竞由自 رىقابەت ئەركىن

荷电由自 <物> ئەركىن زەرەت

易贸由自 <经> ئەركىن سودا

水由自 <生> ئەركىن سۇ

诗体由自 <文> ئەركىن شېئىر

韵由自 <文> ئەركىن قاپىيە

业职由自 كەسىپ ئەركىن

流对由自 كۈنۈپكىسىيە ئەركىن

操体由自 <体> ئەركىن گىمناستىكا

程行由自 <物> ئەركىن مۇساپە

托信由自 <经> ئەركىن ھاۋالە

泳由自 <体> ئەركىن ئۈزۈش

量矢由自 <物> ئەركىن ۋېكتور

子电由自 <物> ئەركىن ئېلېكترون

能由自 <物> ئەركىن ئېنېرگىيە

标指由自 <物> ئەركىن ئىندېكس

束无拘无 [静] ئەركىن - ئازادە

ئەركىنچىلىك = ئەركىنلىك

态动使的 «ئەركىنلەشمەك» ئەركىنلەشتۈرمەك

态同共的 «ئەركىنلەشتۈرمەك» ئەركىنلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «ئەركىنلەشتۈرمەك» ئەركىنلەشتۈرۈلمەك

化由自 [动] ئەركىنلەشمەك

ئەركىنلىك [静] 由自: سۆز ئەركىنلىكى / 由自 / جىس-

مانى ~ / 由自 / 由自仰信 ئەركىنلىكى

سۆيەر ئەللەر 由自好爱 家国的

人舍 <古> [静] ئەرگەشچى

地营宿，地的目 <古> [静] ئەرگۈ

上子脖物动在套)链项②扣丝螺，纹螺① [静] ئەرگۈل

扣套，纹螺旋 چىقارماق ~ : (圈铁的连相子绳与

天重九上捧

ئەرك [静] 由自: بالىلارنى ئۆز ئەركىگە قويۇپ بېرىشكە

بولمايدۇ . 孩小纵放能不

子娇 由自 ~ : 的爱宠受，的惯娇 [静] ئەركە

的养惯生娇 [静] ئەركە - تاپتالغ

气娇 [静] ئەركە - تاپتالغلىق

羊山阡(的岁一) <动> [静] ئەركەچ

涛波，浪波，浪 <古> [静] ئەركەش

ئەركەك [静] 汉子男，男①: 的公، 的性雄②: ~ قوي

猫郎，猫雄 موشۇك ~ / 羊羯، 羊公

蒿蓬 <植> ئەركەك ئەمەن

头樨 ئەركەك تۈرۈم

悍强，的气之刚阳有 <成> ئەركەك تۈكى بار

子伙小的悍强 ~ يىگىت

锥丝 جەندىر ئەركەك

保，的玉如身守 <成> ئەركەك چىۋىن قونمىغان

的操贞持

卜萝胡性雄 <植> ئەركەك سەۋزە

麻性雄 <植> ئەركەك كەندىر

ئەركەك - چىشى [静] 母公①: قوزنىڭ ئەركەك -

好 <转>② 母公的羔羊分区 ئەتمەك چىشىنى پەرق

解了 直曲非是، 歹 歹好的情事道知，直曲非是的情事

歹好的情事道知，直曲非是的情事

概气汉子男，气子男 [静] ئەركەكچىلىك

ئەركەكزەدەك [静] 性格人男有具: ~ قىز

姑娘的化性男

的概气汉子男، 的气子男 [静] ئەركەكلەرچە

概气汉子男，气子男 [静] ئەركەكلىك

概气汉子男出现表 ئەركەكلىك قىلماق

的滴滴娇，的养惯生娇 [静] ئەركە - نايناق

气娇 [静] ئەركە - نايناقلىق

ئەركىسىز [静] 由自无: ~ ئايال 由自不 人女的

形式词名的 «ئەركىسىز» ئەركىسىزلىك

ئەركىلەتمە [静] 的爱呢، 的热亲， 的呢亲: بۇ ئۇنىڭ ~

ئىسمى . 称爱的他是这

态动使的 «ئەركىلىمەك» ئەركىلەتمەك

态同共的 «ئەركىلىمەك» ئەركىلەشمەك

气娇 [静] ئەركىلىك

ئەركىلىمەك [动] ① 娇撒: قىزچاق ئەركىلەپ ئانىسىغا يېيىد-

شۇۋالى . 在自由自②. 娇撒妈妈着缠女孩小: سەن

风作沓疲同你请 . ئەزىيەتلىك [静] 蹭磨 : ئەزىيەتلىكتىن بەز .
 断两刀一 .
 寡柔优 , 蹭蹭磨磨 , 沓疲风作 ئەزىيەتلىك قىلماق
 ، سەن مۇشۇنداق ئەزىيەتلىك قىلىدىغان بولساڭ ،
 车火了误非 ، 去下蹭磨样这再你 . قالسىن .
 可不可

的伪虚 , 的假虚 , 的假 <古> [静] ئەزۈك
 者谎说 , 者谎撒 <古> [静] ئەزۈكچى
 虚弄 , 话假说 , 谎说 , 谎撒 <古> [动] ئەزۈكلەمەك
 假作

态动使的 « ئەزۈيلىمەك » ئەزۈيەتتەك
 态同共的 « ئەزۈيلىمەك » ئەزۈيەشمەك
 态动被的 « ئەزۈيلىمەك » ئەزۈيەلمەك
 情病 . ئەزۈيلىمەك ① [动] 剧加 : كېسەل ئەزۈيەلەپ كەتتى .
 了剧加 ② . 了没完没 : بۇ گەپنى نېمانچە ئەزۈيەلەپ دەۋر .
 ؟ 说地了没完没话这把嘛干你 ؟

~ : 的爱敬 , 的爱亲 , 的贵尊 , 的敬尊 ① [静] ئەزىز
 ② 友朋的爱亲 دوست ~ / 宾贵 , 人客的敬尊 مېھمان
 都么什比识知 . ~ بىلىم ھەممىدىن . 贵
 . 贵可

ئەزىز كۆرمەك ① : 贵可得看 , 视珍
 贵可还命生比得看谊友把 ~
 的爱可 , 的贵可 , 的贵珍 [静] ئەزىزانە
 红走 , 香吃 ② 态同共的 « ئەزىزلىمەك » ① ئەزىزلەشمەك
 态动使的 « ئەزىزلىمەك » ئەزىزلەنمەك

式形词名的 « ئەزىز » ئەزىزلىك
 ئەزىزلىمەك ① [静] 爱珍 , 惜珍 : ئاتا - ئانىسى بۇ قىزنى
 بەك ئەزىزلەيتتى . بەك ئەزىزلەيتتى . 爱珍加备儿女个这对母父 .
 重敬 ② . 重敬
 尊重 : خەلق ئۈچۈن خىزمەت كۆرسەتكەن كىشىنى ھەممە ئەزىز .
 لەيدۇ . 人的功立民人为 , 重敬都人人

ئەزىزم ① : 大巨 , 大 [静] ئەزىز
 ئەزىزلىك <古> [静] 子印甲指 (的上革皮)
 进改 , 正改 , 善改 , 转好 , 好变 <古> [动] ئەزىزلىمەك
 儿健 , 汉好 [静] ئەزىزلىمەك

ئەزىيەتلىك ① [静] 神精畏无大 , 概气 汉好 , 神精搏拼
 ئەزىيەت ① [静] 苦困 , 难苦 ② 伤害 , 屈委
 ئەزىيەت تارتماق ① 受 , 难苦受 ② 伤害受 , 屈委受
 苦困

ئەزىيەت چەكمەك = ئەزىيەت تارتماق
 ئەزىيەتلىك [静] 的难苦 , 的苦困 , 的难艰 : ~ قىسەت

念概的天先 <哲> ئەزەلىي ئۇقۇم
 论验先 <哲> [静] ئەزەلىيەت

义主心唯验先 ئەزەلىيەت ئىدىيالزمى
 义主验先 <哲> [静] ئەزەلىيچىلىك

验先 [静] ئەزەلىيلىك
 义主心唯验先 <哲> ئەزەلىيلىك ئىدىيالزمى
 ئەزىزىرايى ① [叹] 誓起主真向 : مەن بۇ سۆزنى قىلىدىم .
 . 这话过说没我 , 誓起主真向

ئەزىزىرايى خۇدا <习> 誓发天对 , 誓起主真向
 : مەن ھېچنېمىنى ئۇقمايمەن . 都么什我 , 誓发主真向 .
 . 道知不

态动使的 « ئەزىمەك » ئەزىدۈرمەك
 ئەزىرائىل <宗> [静] 载记中《经兰古》勒伊拉兹阿

神死 , (宜事亡死司专 , 一之使天的
 良善 , 利吉 , 祥吉 , 好 <古> [静] ئەزگۈ

ئەزگۈچى [静] 者迫压 : ~ سىنىپ 级阶迫压 / ئەزگۈچە
 争斗的者迫压抗反 كۈرەش

词名象抽的 « ئەزگۈچى » ئەزگۈچىلىك
 善改 , 转好 , 好变 <古> [动] ئەزگۈلەشمەك

的利有 , 的用有 <古> [静] ئەزلىك
 ئەزىمە [静] ① 蹭磨 , 的沓疲 ② 话嗦啰 : ~ گەپ

的 : ~ ئويلانغۇچە , تەۋەككۈلچى مەقسەتگە يېتىپتۇ . < 谚 >
 的目到达巴家险冒 , 熟成虑考人的沓疲等
 了蹭磨太他 . 了蹭磨太他 . مۇ ~ بىرىنە ئىكەن .

ئەزىمەنى ئەزىمەك ① 嗦啰 ② 叨絮 , 洋磨 , 蹭磨
 工 : ئۇ ئەزىمەنى ئېزىپ بىرمۇنچە ۋاقىتمىنى ئالدى . 里啰他 .
 间时天半我了耗 , 嗦啰 . 间时天半我了耗 , 嗦啰 .
 办你叫把 , 了嗦啰再别 . 办你叫把 , 了嗦啰再别 . غاچ قىلىڭ .
 . 好办快快事

ئەزىمەك ① [动] 烂挤 , 研 : شاپتۇلنى دەسسەپ ئېزىۋەتمەك
 研药把里钵在 ~ دورىنى ھازانچىدا ~ 碎研 ② 烂踩子桃
 使 ⑤ 力气使 ④ 民人迫压 ~ خەلقىنى ③ 迫压 (转) 碎
 他 . 过难 : ئۇنىڭ ھازىرقى ئەھۋالى يۈرەك - باغرىمنى ئەزدى .

楚凄使 , 凄悲使 ⑥ . 过难里心我使况状的在现
 声歌的凄悲娘姑 . 楚凄使 , 凄悲使 ⑥ . 过难里心我使况状的在现
 楚凄情心我使 . 楚凄情心我使 . نىڭ مۇڭلۇق ناخشىسى يۈرىكىمنى ئەزدى .

ئەزىمەلەشمەك ① [动] 嗦啰 : تولا ئەزىمەلەشمەي مەقسەتتىڭنى
 ؟ 吧来机动的你说出接直 , 嗦啰多别你 ?
 疲得变你 . 蹭磨 , 沓疲变 ②
 . 了沓

对 . 了他过见儿
 。你是就，了来起想我，了
 事懂 كىرمەك ئەس
 ئېسى ئاغماق 神走 : مەشغۇلاتتا سەلا ئەس ئاغسا ، قول .
 走一稍时作操 . 故事出会就 ، 器机上不跟手 ، 神
 事懂 ، 得记 ، 事记 ① ېسىنى بىلمەك
 边河在家我得记我 . ئۆيىمىز دەريا بويىدا ئىكەن .
 记就岁两时那他 . ئۇ ئىككى ياش چېغىدىلا ئېسىنى بىلەتتى .
 了事

儿神慌 ② 觉知失丧 ① ېسىنى يوقاتماق
 ئېسىنى يىغماق 神定 : مەن ئېسىمنى يىغىپ قارىسام ،
 ئۆيگە كىرگەن كىشى دوختۇر ئىكەن . 屋走进 ، 看一神定我 .
 生医是来原人的子

ئەسەر ۲ ② [静] <古> 块肉 (料饲的兽食肉给)
 经神 [静] ئەسەب

ئەسەبىي ② [静] 经神 的质经神
 人的质经神

ئەسەبىيلەرچە ② [静] 地质经神 : 地质经神
 来起叫喊地质

ئەسەبىيلەشتۈرمەك « ئەسەبىيلەشمەك » 态动使的
 ئەسەبىيلەشتۈرۈشمەك « ئەسەبىيلەشتۈرمەك » 态同共的

ئەسەبىيلەشتۈرۈلمەك « ئەسەبىيلەشتۈرمەك » 态动被的
 ئەسەبىيلەشمەك ② [动] 火肝动大 狂病心丧 ، 里底斯歇 ،

ئۇ تېخىمۇ ئەسەبىيلەشپ بېلىدىن تاپانچىسىنى سۇغۇرۇۋالدى . 他
 枪手了出拔里腰从 ، 里底斯歇加更

ئەسەبىيلەك ① [静] 质经神 狂想妄 ② 病热狂 ،
 ئەسەر ۱ ① [静] 症候 ، 症状 ، 兆症 : ۇ ھېچقانداق كېسەللىك .

نىڭ ئەسەبىي سىزنى سېزەلمەپتۇ . ھۇنۇڭ قىلغانلىرى ئۇنىڭغا
 迹痕 ، 影踪 ② . 状

قالماپتۇ . 了失消全迹痕的日旧校学个这 .
 ئەسەر قىلماق 动打 ، 动触 : ھۇنۇڭ قىلغانلىرى ئۇنىڭغا

قىلچە ئەسەر قىلمىدى . 他动触有没毫丝为所作所的他 .
 سېنىڭ سۆزۈڭ ماڭا ئەسەر قىلدى . 我了动打话的你 .

ئەسەرى بار 的好嗜有
 ئەسەرى تۇتماق 质经神 转好 ،

ئەسەرى كېسىلمەك 轻减势病 转好 ،
 ئەسەر ۲ ② [静] 品作 ، 著作 : ئىلمىي ~ 著作术学 / ماي بو .

باق ~ 品作画油 / سەھنە ئەسەرى 本剧 / ئەسەرىڭىزنى ئو .
 قۇپ ، ئېستېتىك زوق ئالدىم . 一到得我 ، 作佳的你了读拜 .

运命的难苦

ئەسەر ۱ ① [静] 性记 ، 忆记 : شۇ چاغدا ئۇنىڭ نېمە دېگەنلىكى
 得 不记在现我 ، 的说么怎是他时当 . ھازىر ئېسىمدە يوق .
 了 . ۇ ئىش تېخى ئېسىڭدە بارمۇ ؟ 吗得记还你事这 ؟ ەر
 قېرىسا كۈچىدىن قالار ، خوتۇن قېرىسا ئېسىدىن . < 谚 > 男
 志神 ، 觉知 ② . 性记 没了 老人女 ، 气力 没了 老人
 ئەس تاپماق ① 醒苏 ، 悟觉 ، 悟醒 : ەربىيە بېرىلگەندىن
 كېيىن ، ئۇ ئاخىر ئېسىنى تېپىپ ، ئۆز خانالىقىنى تونۇدى .
 经 . 误错的己自了识认 ، 悟醒于终他育教过
 ، 事懂 ② . 穹开
 مۇئەللىمنىڭ يېتەكچىلىكىدە ، مەن ئاز - تولا ئېسىمنى
 تاپتىم . 穹开些有我 ، 下育教师老在 . ۇلار ئەس تېپىپ
 قالغان بالىلار ، ئۆزلىرى ئۆيلىرىگە قايتىپ كېتەلمەيدۇ .
 们都们他 . 去家回能己自 ، 子孩的事懂是

ئەستە تۇتماق 记取 ، 住记 : ئاناڭنىڭ نەسەبىنى ئېسىڭ .
 دە چىڭ تۇت . 里心在记牢咐嘱的亲母把要你 . ۇتۇمۇش .

تىكى تەجرىبە - ساۋاقلارنى ~ 记取 去过 训教验经的
 ئەستە ساقلاش < 心 > 记牢 ، 住记

ئەستە ساقلاش ئىقتىدارى 力忆记
 ئەستە قالدۇرماق = ئەستە تۇتماق

ئەستە قالماق 记铭 ، 中忆记在留 : ئۆمۈرۋايەت ~ 终
 记铭身

ئەستىن چىقماق 记忘 ، 掉忘 : بۇرۇنقى بەزى كۇڭۈلسىز .
 لىكلەرنى ئېسىمىزدىن چىقىرىۋېتەيلى . 一去 过去 掉忘 们我 让 .

ئەستىن كۆتۈرۈلمەك 忘遗 ، 却忘 ، 忘淡 : ۇ ئاللىبۇ .
 吧事的快愉不些

رۇن خەقنىڭ ئېسىدىن كۆتۈرۈلگەن ھېكايە . 是这 . 人被已个一
 事故的忘遗 . ئون نەچچە يىلنىڭ ئالدىدىكى ئىش كىشىلەر .

نىڭ ئېسىدىن ئاللىقاچان كۆتۈرۈلۈپ كەتتى . 十 . 事的前年几
 了 漠淡已早中忆记的们人在儿

ئەسكە ئالماق 回想 ، 忆回 ، 起想 : ۇ شۇ چاغدىكى ئەھ .
 ۋالنى ئىمكانقەدەر ئەسكە ئالماقچى بولدى . 时当 想回力 尽他 .

مۇھىم بىر ئىشنى ئېسىڭدە ئالدىم . 景情的
 件的起想我 . 事的重要

ئەسكە چۈشمەك 起想 ، 起记 ، 起忆回 : ىر كونا سا .
 ۋاقدىشىم ئېسىمگە چۈشتى . 学同老位一了起想我 .

ئەسكە سالماق 醒提 : ەتە ئەتىگەن ئېسىمگە سېلىپ قوي ،
 يىغىنغا ۋاقتىدا بارمىسام بولمايدۇ . 我 ، 下一我醒提你早明 .

ئەسكە كەلمەك 起想 ، 起记 : ئۇنىڭ بىلەن نەدە كۆرۈش .
 哪在起不想也么怎我 . كەنلىكىم زادىلا ئېسىمگە كەلمىدى .

的了醉喝，的醉 <古>〔静〕 ئەسۈك

的色六颜五，的色色形形 <古>〔静〕 ئەسرىخۇ

(语候问)好你 <习>〔静〕 ئەسسالام

你于降宁安的主愿 <习>〔静〕 ئەسسالامۇئەلەيكۇم

您”为译常通，语用安问福祝的时面见林斯穆)们
 (“好

清不志神，觉知无，忆记无〔静〕 ئەسسز۱

惜可 <古>〔叹〕 ئەسسز۲

式形词名的 «ئەسسز۱» ئەسسزلىك

«ئەسقائماق» ئەسقائماق〔动〕 用管，用顶，用中，事顶： بالام ئەسقېتىپ

فالىدى. 了用顶子孩。 بۇ نەرسەم كېيىن ساڭا ئەسقائىدۇ.
باشقا كۈن چۈشكەندە ئەس.

。友朋的正真是交之难患. قاتقان دوست چىن دوست.

态同共的 «ئەسقائماق» ئەسقېتىشماق

«ئەسكەر» ئەسكەر〔静〕 兵士，兵； يېشى ~ 兵新 / ئاتلىق ~ 骑

兵 / ئەسكەرلەرنىڭ روھى ئۈستۈن. 气士，涨高气士.
。昂高

兵征 ئەسكەر ئالماق

兵当 ئەسكەر بولماق

兵出 ئەسكەر چىقارماق

考备，注备〔静〕 ئەسكەرتىمە

«ئەسكەرتىمەك» ئەسكەرتىمەك〔动〕 ① 醒提，提： ئۇ ئالادا يامغۇر يېغىۋات.

。雨下在正面外醒提次再他. قانلىقىنى يەنە ئەسكەرتتى.

② 明说，解释： ئۇ ئۆزىنىڭ سۈچىلىقىنى ئوقۇغان ئادەم ئىكەن.

لىكىنى ئاتاين ئەسكەرتتى. 利水学是己自明说别特他.

«ئەسكەرتىملىك» ئەسكەرتىملىك〔静〕 的示提

«ئەسكەرتىملىك تالون» ئەسكەرتىملىك <经> 单提示提

«ئەسكەرتىش» ئەسكەرتىش〔静〕 示提，释注

«ئەسكەرتىشمەك» ئەسكەرتىشمەك 态同共的

«ئەسكەرتىلمەك» ئەسكەرتىلمەك 态动被的

«ئەسكەرچە» ئەسكەرچە〔静〕 的式人军，的用军

«ئەسكەرلىك» ئەسكەرلىك 词名象抽的： ئەسكەرلىككە ئالماق 征

兵 / ئەسكەرلىككە چاقىرماق 兵征，兵招 ~ ھايات ~ 人军
。涯生

«ئەسكەرمەك» ئەسكەرمەك〔动〕 起记，起想

«ئەسكۈرمەك» ئەسكۈرمەك <古>〔动〕 嚏喷打

«ئەسكۈرۈك» ئەسكۈرۈك <古>〔静〕 嚏喷

«ئەسكى» ئەسكى〔静〕 的烂破，的坏，的好不： چاپان ~ 衣烂破

服 / ~ ئادەم ~ 人坏 / ~ قىلىق ~ 为行良不 / ~ چاپاننىڭ
ئىچىدە ئادەم بار. <谚> 破虽服衣 (不为意) 错不人其.

。受享的美种

«ئەسەر قەھرىمانى» ئەسەر قەھرىمانى 公人主品作

«ئەسەرلەر توپلىمى» ئەسەرلەر توپلىمى 集文，集全

«ئەسەر ھوقۇقى» ئەسەر ھوقۇقى 权著作

«ئەستى» ئەستى〔叹〕 嗨，咳，呀哎 ~ ، ئۇ نېمىشقا كەلمەيدىغاندۇ!

«ئەستى» ئەستى〔叹〕 嗨 ~ ! 来不何为他， 嗨

«ئەستى» ئەستى〔叹〕 嗨 ~ ! 来不何为他， 嗨

«ئەستى» ئەستى〔叹〕 嗨 ~ ! 来不何为他， 嗨

«ئەستى» ئەستى〔叹〕 嗨 ~ ! 来不何为他， 嗨

«ئەستى» ئەستى〔叹〕 嗨 ~ ! 来不何为他， 嗨

«ئەستى» ئەستى〔叹〕 嗨 ~ ! 来不何为他， 嗨

«ئەستىدىل» ئەستىدىل〔静〕 实踏，真认 ~ / 人的真认

«ئەستىدىل» ئەستىدىل〔静〕 实踏，真认 ~ / 人的真认

«ئەستىدىل» ئەستىدىل〔静〕 实踏，真认 ~ / 人的真认

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

«ئەستىدىللىق» ئەستىدىللىق 式形词名的： ئادەمدە بىر خىل

ئەسەل - ۋەسەل [靜] 产家及族家: ئۇ ياردەمگە موھتاج،
چۈنكى ئۇنىڭ ئەسلى - ۋەسلى قۇرۇپ كەتكەن. 帮要需他.
产荡家倾已他为因، 助

ئەسەل - ۋەسەلدىن ئايرىلماق 子离妻， 亡人破家
产荡家倾， 散

ئەسەلدىە [靜] 来本، 来原: مەن ~ بىر ئوقۇتقۇچى ئىدىم.
师教个是来本我

ئەسەللىك [靜] ① 事记، 事懂: ~ چاغلاردىن تارتىپ 事记从
颖聪②起候时的 颖悟有: ~ بالال 子孩的颖聪
子孩的性悟

ئەسەللىمە [靜] 录忆回: سۇلتاننىڭ ئەسلىمىسى بازارلىق كىتاب
بولۇپ قالدى. 书销畅为成已录忆回的旦力苏

ئەسەللىمەك [动] ① 忆回، 顾回، 想回: ئۆتكەنكى كۈرەش
مۇساپىسىنى ~ 程历斗战的去过忆回 / بۇ ئىشنى ئەسلە.
يەلمەيۋاتىمەن. 来起不想回我事件这. 念怀، 念思②.
ئۇ سېنى كۆپ ئەسلەيدۇ. 你念思常经他.

ئەسەللىھە [靜] 施设، 备设: ھەربىي ~ 施設事军
ئەسەللى [靜] 的来原، 的先原

ئەسەللى ئورگىنال 稿原

ئەسەللى ئەرز <法> 诉原

ئەسەللى باھا <经> 价原

ئەسەللى پەرەز 设假原

ئەسەللى دەرىجە <语> 级原

ئەسەللى دەۋا <法> 诉原

ئەسەللى زات <哲> 体本

ئەسەللى سوت <法> 审原

ئەسەللى سۇغۇرتا 险保原

ئەسەللى سۈپەت <语> 词容形质性

ئەسەللى قىممەت <经> 值价始原

ئەسەللى مەنە <语> 意原، 意本

ئەسەللى مەھسۇلات 品产原

ئەسەللى نەرسە <法> 物原

ئەسەللى نەشرى 版原

ئەسەللى نۇسخا 本原

ئەسەللى ئۇرۇق <生> 种原

ئەسەمەك^۱ [动] ① 肚发子胀: يېگەن تاماق قورسىقىمنى ئېسىپ
بىئارام قىلىۋەتتى. 胀发子肚得撑饭. 过掠، 拂吹②.
刮吹

ئەسەمەك^۲ [动] <古> ① 弃放، 弃抛， 除戒② 少减

ئەسنا [靜] 儿会، 儿阵， 儿当: ئۇ شۇ ئەسنادا يېتىپ كەلدى

~ (人取冠衣以). تامدا قۇشقاچ تولا، نامراتقا پۇتلاش.

<谚> 多麻烦的人苦穷，多雀麻里洞墙破. ~ چا.

پان قىشتا ياخشى. 寒严挡可，破虽服衣 <谚>.

ئەسكى خۇي 癖恶

ئەسكىپۇرۇش [靜] 者购收品废، 的烂破收

ئەسكىپۇرۇشلۇق [靜] 收破烂营生: ~ پونكىتى

站购收

ئەسكى - تۈسكى [靜] 破破的: ~ نەرسەلەر 破破

烂烂 西东的烂烂

ئەسكىرەتمەك «ئەسكىرەتكە» 态动使的

ئەسكىرەتكە [动] ① 旧变， 旧破: ئۇنىڭ كىيىمى ئەسكىرەپ

كەتتى. 他旧服衣的了. 坏变②. بۇ بالال ئەسكىرۋالدى.

了坏变子孩这

ئەسكىرىي «ئەسكىر» 式形容词的: ~ كۈچ 力军، 兵

力 ~ 役兵 خىزمەت

ئەسكىلەشتۈرمەك «ئەسكىلەشمەك» 态动使的

ئەسكىلەشمەك [动] ① 烂破变， 旧破变② 坏变: بالىنى

ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتسەڭ، تېزلا ئەسكىلىشىپ كېتىدۇ. 一孩小

坏变就快很，纵放

ئەسكىلىك [靜] 事坏، 为行良不

ئەسەل [靜] 来原، 来本، 本根: ئەسلىگە كەلمەك 原复恢

状 / ئۇ ئەسلى بۇ يەرلىك ئەمەس. 人地本是不来本他.

ئەسلىنى ئۇتۇماق 本忘 / تەرجىمان بولغان كىشى ئەسلىگە سادىق

بولۇشى ھەم جانلىق تەرجىمە قىلىشى لازىم. 原于忠要者译.

意 又， 灵活地翻译.

ئەسلىگە قايتقان تۇيغۇ <逻> 觉感的原还

ئەسلىگە قايتماق 原还

ئەسلىگە كەلمەك 复恢， 原还، 原复: تەرتىپ ئەسلە.

كە كەلدى. 了复恢序秩. 了复恢全完已康健.

ئەسلىگە كېلىپ بولدى. 了原复经已区地灾受.

ئەسلا [靜] 怎么不: 本根، 不也么怎: مۇنداق ئىشنىڭ بولۇشى ~ خە.

ياللىغا كەلگەن ئەمەس. 种这生发会到想有没也么怎我.

事. 话这过说有没本根我. ىمەدىم ~ بۇ گەپنى مەن

ئەسلەتتە [靜] 录忘备

ئەسلەشمەك «ئەسلىمەك» 态同共的

ئەسلەنمەك «ئەسلىمەك» 态动被的

ئەسەل - نەسەل [靜] 先祖، 族九: ئەسلى - نەسلىمىز دەپ.

قانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلگەن. 农务代世先祖家我.

ئەسل - نەسلىنى قۇرۇتۇۋەتمەك 族九灭

ئەسر قىلماق ① 俘获，② 吸取
 ئەسرگە ئالماق 俘获
 ئەسرگە چۈشمەك 俘被
 ئەسرلەر لاگېرى 营俘战，营虏俘
 ئەسر³ 〔静〕 晚傍
 ئەسر نامىزى <宗> 礼昏
 ئەسر ۋاقتى 晚傍
 ئەسرە 〔静〕 <植> 菟碱
 ئەسرلەپ 〔静〕 一接纪世—地纪世：ئەركىنلىك ئۈچۈن ~
 كۈرەش قىلغان ئافرىقا خەلقى ئاخىر ئەركىنلىككە ئېرىشتى
 一接纪世个—地纪世个由自为而奋的非洲人民
 由自了得获于终
 ئەسرلىك¹ 〔静〕 纪世的：~ يوللارنى باسماق 走过纪世之路
 ئەسرلىك² «ئەسر²» 抽象名词：~ تارىخى 被俘的
 史历
 ئەسىن 〔静〕 <古> 风，风细
 ئەس - ياد 〔静〕 ① 思心：ئالمانىڭ پۈتۈن ئەس - يادى
 斯马力阿的部全思心都在妹妹身上
 ② 记忆：ئەس - يادىدىن كۆتۈرۈلمەك 从记忆中消失
 神志：ئەس - يادىنى يوقاتماق 神志不清
 ئەش 〔静〕 <医> 胎衣，衣胞
 ئەشەددىي 〔静〕 凶恶的，万的恶：~ دۈشمەن 凶恶的敌人
 人，敌死 / چاشقاننىڭ نەزىرىدە مۈشۈكتىن ~ نەرسە يوق
 老在鼠眼里比猫更凶恶的西
 ئەشەددىيلەشتۈرمەك «ئەشەددىيلەشمەك» 使动的态
 ئەشەددىيلەشتۈرۈلمەك «ئەشەددىيلەشتۈرمەك» 被动的态
 ئەشەددىيلىك 〔静〕 凶恶，气凶
 ئەشەددىيلەشمەك 〔动〕 变凶恶
 ئەشتۈرمەك «ئەشمەك» 使动的态
 ئەشتۈرۈلمەك «ئەشتۈرمەك» 被动的态
 ئەششاپتۇل 〔静〕 <植> 粘核桃
 ئەشكەك 〔静〕 <古> 浆，拍子，子板
 ئەشكۈرتى 〔静〕 <古> 中国产花绸
 ئەشكىنچى 〔静〕 <古> 使驿，差驿
 ئەشلىك 〔静〕 <农> 蚕族
 ئەشلىكخانا 〔静〕 室族
 ئەشكىن 〔静〕 <古> 流泻的
 ئەشمە 〔静〕 捻的，编的，成捻的：~ يىپ 捻线的 / ~
 قىماچا (用细皮条分股交叉编成的) 鞭皮 / ~ قۇبماق

那会他就赶来了。
 ئەشەنەتەك «ئەسنەك» 使动的态
 ئەشەنەشمەك «ئەسنەك» 共同的态
 ئەسنەك 〔静〕 <理生> 欠哈
 ئەسنەك تۇتماق 欠哈打想
 ئەسنەك 〔动〕 欠哈打
 ئەس - ھوش ① 〔静〕 觉知，② 理智：ئەس - ھوشى بار
 觉知有② 脑头③ 思心：سز كەتكەندىن كېيىن، مېنىڭ
 پۈتۈن ئەس - ھوشۇم سىزدە قالدى. 我部全的，后之走你
 思心都在你身上。
 ئەس - ھوشىدىن كەتمەك 失去觉知
 ئەس - ھوشىنى تاپماق ① 事懂，② 理事明白：
 ئۇ ھازىر خېلىلا ئەس - ھوشىنى تېپىپ قالدى. 他现在收敛
 了多
 ئەس - ھوشىنى يوقاتماق ① 失去觉知，
 ② 忘乎所以
 ئەس - ھوشىنى يىغماق 神定，神凝：ئۇ بىردەمدىن
 كېيىن ئەس - ھوشىنى يىغىپ ئورنىدىن تۇردى. 过了一
 会儿，他才定了神站起来。
 ئەس - ھوشسىز 〔静〕 昏迷不醒：بۇ بالا ئۈچ
 كۈندىن بۇيان ~ ياتتى. 这孩子三天以来昏迷不醒。
 ئەس - ھوشلۇق 〔静〕 头脑清醒的，有头脑的：~ بالا
 有头脑的孩子
 ئەسۈرمەك 〔动〕 <古> 醉喝，醉
 ئەسۋاب (ئەسۋابى) 〔静〕 器，器材，器械，具器，具用：
 ئوقۇتۇش ئەسۋابلىرى 教仪学 / ھەجرىبە ئەسۋابلىرى 验证
 器材 / چالغۇ ئەسۋابلىرى 器乐 / ياغاچچىلىق ئەسۋابلىرى 工
 具器工
 ئەسۋاب - جابدۇق 〔静〕 具器，具工
 ئەسۋابسىز 〔静〕 无器具的，徒手的：~ ئۇستا سىلتىقىسىز
 无器具的师傅比好。
 ئەسۋابلىق 〔静〕 具有器具的，有的器械
 ئەسۋابلىق گىمناستىكا <体> 徒手体操
 ئەسۋابلىق گىمناستىكا <体> 器械体操
 ئەسۋاب - ئۈسكۈنە 〔静〕 设备
 ئەسۋە 〔静〕 皮疹：~ چىقماق 出疹
 ئەسۋىلىك 〔静〕 皮疹的，疹斑的：~ كېزەك 斑疹寒伤
 ئەسرا 〔静〕 纪世中：ئوتتۇرا ~
 ئەسر² 〔静〕 虏俘

بارلارغا بىرلا سۆز كۆپايە . < 谚 > 通就点一人明聪
 ~ توزىماس ، بىلىم خورىماس . < 谚 > 光闪远永慧智
 < 谚 > 竭枯不永识知 . ئەقىلدىن ئارتۇق بايلىق يوق .
 ~ ياشارتىدۇ ، كۆڭۈل سەم . 富财的重贵更慧智比有没
 رىتىدۇ . < 谚 > 胖体人使会宽心 ، 轻年人使会慧智
 ② 脑头 : ئۇ ئەقىلى بار ئادەم . 人的脑头有是他 .
 ③ 主 . 意 : كالامغا بىر ياخشى ~ كەلدى . 我好个一了到想我 .
 主意 .

ئەقىلى بۇلغانماق 涂糊变

ئەقىلى جايدا 楚清脑头

ئەقىلى قىسقا 浅短光目 ، 短识见 : ئۇ ئۆزىنى ئەقىللىق
 ھېسابلىغان بىلەن ئەمەلىيەتتە ~ ، قولىدىن چوڭ ئىش كەلمەيدۇ .
 他虽作自明聪 ， 但实际光目短浅 ， 不干大事 .

ئەقىلى كالتە = ئەقىلى قىسقا

ئەقىلى كوتا = ئەقىلى قىسقا

ئەقىلىنى تاپماق 明聪变 ، 窍开 ، 事懂 : ئۇ بىر مەزگىل
 ئەگرى يول ماڭغانىدى ، ئەمدى ئەقىلىنى تاپتى . 他有一时段
 间走了弯路 . 明聪变在现 .

ئەقىلىنى يوقاتماق 智理丧失

ئەقىل بۆلۈنمىسى < 心 > 商智

ئەقىل چىش < 理生 > 牙智 ، 齿智

ئەقىلدىن ئاداشماق = ئەقىلدىن ئازماق

ئەقىلدىن ئازماق 智理去失 ، 乱错经神 ، 痴发

ئەقىل سىنىماق 验测力智

ئەقىل كەلمەك 意主出想 ، 头心上计 : مېنىڭ كالامغا
 بىر ئەقىل كەلدى . 我想出了一个办法 .

ئەقىل كۆرسەتمەك 计献 ، 意主出 策划谋出

ئەقىل كۆزى 眼慧 ، 光眼的慧智

ئەقىل كۈچى < 医 > 力智

ئەقىل كىرمەك 事懂 : بۇ بالىغا تېخى ئەقىل كىرمەپتۇ .
 这孩子还不懂事呢 .

ئەقىلگە مۇۋاپىق 理合 : تەلپ 合理的要

ئەقىلگە مۇۋاپىقلىق < 逻 > 性理合

ئەقىل ئۆگەتمەك 教指 ، 拨点 ، 点指 : كۆپرەك ئەقىل
 ئۆگىتىشىڭىزنى سورايمەن . 教指多多请 .

ئەقىل ئىشلەتمەك 筋脑动 ، 子脑动

ئەقىل ئىگىسى 人明聪

ئەقىل يۈرگۈزمەك = ئەقىل ئىشلەتمەك

ئەقىل - پاراسەت < 静 > 智才明聪 ، 慧智 : خەلقىڭ ئە-
 قىل - پاراسىتى پۈتمەس - تۈگمەس . 民人的慧智是无穷

辨发假 چاچ ~ / 饼油 (的状花麻成拧)

ئەشمە قوم 土砂青

ئەشمەك < 动 > 捻 ، 拧 ، 搓 : ئارغامچا ~ 子绳搓 / پىلك
 儿捻灯捻 ~

ئەشىنىت < 地 > < 静 > 石解易

ئەشۈك < 古 > < 静 > 汗可单單 ، 布苫②篷斗 ، 风披①
 或伯克后世去， 陵墓其上， 以分给贫民的丝
 (单單绸)

ئەشىمىسىنمەك < 古 > < 动 > 友朋为视， 友朋作当

ئەشىيا (ئەشىياسى) < 静 > 料 : 料 ~ غام / ماددىي ~ 资物
 ئەقىلى < 静 > 的智， 的力， 的脑， 的性， 的理

ئەقىلى ئەمگەك 动劳力脑

ئەقىلى بىلىش < 哲 > 识认性理

ئەقىلى بىلىم 识知性理

ئەقىلى پائالىيەت 动活力智

ئەقىلى تەربىيە 育智

ئەقىلى تەربىيە پىسخولوگىيىسى 学理心育智

ئەقىلى خۇلاسىە 断推 ، 理推

ئەقىلى قابىلىيەت 能智 ، 力智

ئەقىلى مۇددىئا < 心 > 机动智理

ئەقىلى مۈلۈك ھوقۇقى 权产识知

ئەقىلى ھەقىقەت < 哲 > 理真性理

ئەقىلى ھېسسىيات < 心 > 操情

ئەقىلى ئۇچۇر 息信性理

ئەقىلى ئىقتىدار = ئەقىلى قابىلىيەت .

ئەقىلى ئىقتىدار جىنايىتى < 法 > 罪犯能智

ئەقىلىيە 下见

ئەقىلىيە سۆز < 文 > 言箴 ، 言格

ئەقىدە < 静 > 念信 ، 条信 : دىنىي ~ 条信教宗

ئەقىدە باغلىماق 信崇 ، 拜崇 : ئىست ، ساڭا باغلىغان

ئەقىدەم ! 你拜崇该不我 ، 惜可 !

ئەقىدە قىلماق = ئەقىدە باغلىماق

ئەقىدىچىلىك < 静 > ① 义主理学 < 哲 > ② 条教信笃

ئەقىدىلىك < 静 > 的念信有 : ~ ئادەم ئىشەنچلىك ئادەمدۇر .
 人的念信有是， 人的赖信可 .

ئەقىدىلىك خوتۇن 妇节

ئەقىل (ئەقىلى) < 静 > ① 慧智 ، 力智 : ~ ياشتا ئەمەس ، باشتا .
 < 谚 > 脑头无有在而 ، 小大纪年在不慧智 . 不 . 头 . 脑 . 无 . 有 . 在 . 而 . 小 . 大 . 纪 . 年 . 在 . 不 . 慧 . 智 .

ئەقىلى بويۇڭ بولغۇچە تۈگمىدەك ئەقىلىڭ بولسۇن . < 谚 > 与
 其有高驼的材， 有如不扣的大智的力 . 力智的大扣纽有如不， 材身的高驼驼有其

ئەگىشىمە جۈملە <语> 句偏，句属从

ئەگىشىمە چاق <机> 轮从

ئەگىشىمە دېسكا <机> 盘动从

ئەگىشىمە كېسەللىك <医> 症并合，症发并

ئەگىشىمە ھەرىكەت <物> 动运连牵

ئەگىشىمەك <动> 跟着随，跟随，跟

ئەگىشىپ، قەشقەرمۇ ئاۋاتلىشىپ كەتتى . 荣繁的家国着随 .

了来起荣繁也什喀

ئەگىدۇ <古>〔静〕 刀尖弯，刀弯

(刀的曲弯尖刀的品

ئەگىدۈرمەك «ئەگىمەك» 态动使的

ئەگىدۈرۈشمەك «ئەگىدۈرمەك» 态同共的

ئەگىدۈرۈلمەك «ئەگىدۈرمەك» 态动被的

ئەگىدى <古>〔静〕 坑宰屠 <古>〔静〕 坑宰屠

(坑的挖而生卫

ئەگرۇم <方>〔静〕 池水，坑

ئەگرى <静〕 的折曲，的曲弯，的弯①

ئەگرى / ياغاچ 头木弯② 的恶邪 ~ 的折曲

ئەگرى / كۆڭۈلدە ئەگمە تولا . <谚> 心眼

ئەگرى . 多儿弯弯，正不 ~ كىشى ئازار، توغرا كىشى ئوزار .

荡坦途前正心，向方失迷歪心 <谚>

ئەگرى سىزغۇچ 尺矩，尺曲

ئەگرى سىزىق <数> 线曲

ئەگرى سىزىقلىق ھەرىكەت <物> 动运线曲

ئەگرى قول 摸小偷小 净干不脚手

ئەگرى قىسقىچ <机> 钳夹，钳工锻

ئەگرى ئوق بولى <军> 道弹曲弯

ئەگرى يۈز <数> 面曲

ئەگرى - بۈگرى <静〕 的曲曲弯弯，的儿弯拐里曲

ئەگرى : ~ تاغ يولى 的蜿蜒，的折曲回迂

ئەگرى / چىغىر يول 的蜿蜒条一 路小的 / 路

بەك تەس . 了走难可，的角抹弯拐路条这

ئەگرى - توقاي = ئەگرى - بۈگرى

ئەگرى - توقايلىق ① «ئەگرى - توقاي» 形式词名的

ئەگرى <转> 折曲难艰 : ئادەم ئۆز ھاياتىدا ھەر خىل ئەگرى .

折曲难艰种各到遇会中生一人

ئەگرى - دوناي = ئەگرى - بۈگرى

ئەگرىسۇناي <植>〔静〕 黄地 <植>〔静〕 黄地熟 ~ 黄地生 ~

黄地生 ~

ئەگرىقىيا <植>〔静〕 花柱肋

ئەگىسىيە تېچىل : 的动反〔静〕 质本动反

سەپىتە 论谬动反

ئەگىسىيە تېچىلەشمەك <动〕 动反为变

ئەگىسىيە تېچىلىك <静〕 性动反，动活动反，为行动反

ئەكشىك <古>〔静〕 酸味，果水的熟未)果水的酸味

(榴石的

ئەكەك¹ <动〕 种播

ئەكەك² <古>〔静〕 饕

ئەكەتتىشمەك «ئەكەتەك» 态同共的

ئەكەتلىمەك «ئەكەتەك» 态动被的

ئەكەرگۈزمەك «ئەكەرمەك» 态动使的

ئەكەرمەك <动〕 来带，来拿，进引，人引

~ 室人狼引

ئەكەرىشمەك «ئەكەرمەك» 态同共的

ئەكەرىلمەك «ئەكەرمەك» 态动被的

ئەكەلىشمەك «ئەكەلىك» 态同共的

ئەكەلىنمەك «ئەكەلىك» 态动被的

ئەگە <古>〔静〕 属亲女长年等子姨大，姑，姐妻，姐

ئەگەت <古>〔静〕 娘喜 (女妇的娘新料照时婚结)

ئەگەچ <古>〔静〕 ① 姐姐好，② (称爱的姐姐)姐姐亲，

的似妹姐亲像到感们人使而灵机慧聪其以)姐大小

(娘姑小

ئەگەر <助〕 使假，果如，如假 ~ ۋاقتىم بولسا، چوقۇم با .

رەسەن . 去定一我，间时有果如 . ئەتە يامغۇر يامغىسا،

ئەتەنگەندىلا يولغا چىقىمىز . 雨下不天明如假 .

发出就

ئەگەرچەندە = ئەگر

ئەگەردە = ئەگر

ئەگەشەيى <古>〔静〕 侯票从

ئەگەشتۈرمەك «ئەگەشمەك» 态动使的

ئەگەشتۈرۈشمەك «ئەگەشتۈرمەك» 态同共的

ئەگەشتۈرۈلمەك «ئەگەشتۈرمەك» 态动被的

ئەگەشكۈچى <静〕 从随，者随追，者随跟

ئەگەشكۈچى جىنايەتچى . <法> 犯从，犯从随

ئەگەشمە 的属从，的要次〔静〕

ئەگەشمە باھا <经> 价行随

ئەگەشمە بۆلەك <语> 分成要次 : جۈملىنىڭ ~

بۆلەكلىرى 分成要次的子句

ئەگەشمە تەرجىمە 译传声同

ئەگەشمە تېزلىك <物> 度速加连牵

ئۆتكەندە ئاستا ماشۇن! 行慢要弯拐车汽! يەنە بىر ئەگىپ
 ماڭساقلا ئۆيگە كېلىمىز. 了家到就弯转一再. ②旋盘
 . 旋盘中空在机飞. ئايروپىلان ئاسماندا ئەگمەكتە.
 گۈلشەننىڭ كۆزلىرىدە ياش تامچىلىرى ئەگدى. 转打
 眼的鲜丽古. 转打直水泪里

ئەگىن 胛肩، 背脊 <古>〔静〕

ئەڭ ① 〔静〕 最: ~ مۇھىم مەسىلە 最重 的 要 的 问 题 / ~ بۇرۇن
 بولغاندىمۇ بىر ئاي كېتىدۇ. 最 早 也 要 一 个 月 . ئاھالىسى
 ~ كۆپ مەملىكەت 人 口 最 多 的 家 国 / ~ كۆپ بولغاندا
 ئىككى كۈندىن ئاشمايدۇ. 最 不 多 超 过 两 天 .

ئەڭ ئالىي زايوم <经> 券 债 级 高 最

ئەڭ تۆۋەن جازا <法> 刑 低 最

ئەڭ تۆۋەنكى خانى <数> 位 低 最

ئەڭ چوڭ قىممەت <数> 值 大 最

ئەڭ چوڭ ئومۇمىي بۆلگۈچى <数> 数 约 公 大 最

ئەڭ كىچىك قىممەت <数> 值 小 最

ئەڭ كىچىك ئومۇمىي بۆلۈنگۈچى <数> 公 小 最

数 倍

ئەڭ ئىپتىدائىي قۇرۇقلۇق <地> 陆 大 古 盘

ئەڭ ② 〔静〕 <古> 颊 面

ئەڭ ③ 〔静〕 <古> 子 带 (的 衣 罩 式 女)

ئەڭ ④ 〔静〕 (ۋە ڭ ۋ ۋ ۋ ۋ ۋ ۋ) ① 〔静〕 指 戒 宝 珠 质 金

<转> 宝 法 : 宝 法 的 们 我 是 技 科 业 农 .

② 症 寒 ① 〔静〕 闹 又 哭 又 耍 子 性 的 : ۋ ۋ ۋ ۋ ۋ ۋ .

بالا بوپتۇ. 子 孩 的 已 不 闹 哭 个 是 真 这 .

ئەڭ ⑤ 〔助〕 <方> 后 然

ئەڭ ⑥ 〔静〕 ① 的 症 寒 有 的 虚 阴 的 ② <转> 哭 好

的 闹

ئەڭ ⑦ 〔动〕 <古> 擦 ، 扳 ، 扭 ， 折 ， 卷 ， 弯 擦

ئەڭ ⑧ 〔静〕 脂 胭 : 脂 胭 ~ سۈرمەك 脂 胭 涂 上 脸

ئەڭ ⑨ 〔静〕 <植> 草 紫

ئەل ① 〔静〕 ① 人 众 ، 众 民 ، 民 人 : ~ ئامان ، بۇرت تىنچ .

安民泰国 . ~ ئامانلىقنى تىلەر ، دۈشمەن يامانلىقنى .

<谚> 患 祸 望 盼 人 敌 ، 安 平 望 盼 众 民 . ~ قوزغالسا ،

تەخت قوزغىلار . <谚> 动 骚 众 群 ، 穗 不 座 宝 . ~ پۇ

دېسە ، بوران چىقىدۇ . <谚> 气 口 吹 人 众 ، 起 地 平 风 狂 .

② 家 国 ، 邦 外 ~ 邦 外 ، 国 外

ئەل ئايغى بېسىلماق 寂 俱 籁 万 ، 静 人 深 夜

ئەل ئايغى بېسىلماق = ئەل ئايغى بېسىلماق

线的成纺， 纱的成纺 <古>〔静〕 ئەگرەك

纺被②围包被， 围被① <古>〔动〕 ئەگرىلمەك

率曲 <数>②度曲弯①〔静〕 ئەگرىلىك

涡旋 <古>〔静〕 ئەگرىم

石霓 <地>〔静〕 ئەگرىن

边两的网鱼〔静〕 ئەگرىك

畅舒心情， 心开 <古>〔动〕 ئەگلەنمەك

筛 <方>〔动〕 ئەگلىمەك

ئەگمە ① 〔静〕 ② 的 曲 弯 : سۇ تۈرۈپسىنىڭ ئەگىسى

头弯管水

坝拱 <水> ئەگمە توغان

头弯 <机> ئەگمە چاتقۇ

户窗形拱 <建> ئەگمە دېرىزە

眉月牙， 眉弯 ەگمە فاش

桥拱 <建> ئەگمە كۆۋرۈك

顶屋型拱 <建> ئەگمە ئۆگزە

儿门亮月 <建> ئەگمە ئىشىك

ئەگمەچ = ئەگمە

ئەگمەك 〔动〕 弯， 拱， 弯弄 〔动〕 弯弄 枝 树 把 / بەل .

نى ~ 腰 折 ، 腰 弯 / باش ~ 头 低 ، 服 屈

ئېگىش ماشىنىسى 机 曲 弯

动 飘 ， 动 抖 ， 动 <古>〔动〕 ئەگۈرمەك

门 形 拱 〔静〕 ئەگۈن

的 形 弯 〔静〕 ئەگىتمە

ئەگىتمە سۆز = ئەگىتمە گەپ

话 子 脖 绕 ەگىتمە گەپ

ئەگىتمەك «ئەگىمەك» 态 动 使 的 : گېپىڭ بولسا ئۇدۇل دە .

گەپنى ئەگىتمە . 子 弯 绕 别 ， 说 直 话 有 .

绕 环 ， 绕 围 ， 包 ， 缠 ， 卷 <古>〔动〕 ئەگىرمەك

水 雪 〔静〕 ئەگىز

水 雨 ② 水 雪 ① ئەگىز سۈيى

缕 繁 <植> ئەگىز ئوت

渣 炉 ， 渣 矿 <古>〔静〕 ئەگىش

态 同 共 的 «ئەگىمەك» ئەگىشمەك

处 弯 拐 渠 水 处 弯 拐 〔静〕 ئەگىلىمە ئەگىلىمىسى

态 动 被 的 «ئەگىمەك» ئەگىلمەك

路 的 弯 弯 的 弯 ، 的 曲 弯 : ~ يول ىلار 弯 弯 路 的

② 湾 河 ، 子 弯 : دەريا ئەگىمى / 湾 河 / ئالدىڭىزدا چوڭ ~ بار .

子 弯 大 个 一 有 面 前

ئەگىمەك 〔动〕 弯 转 ， 弯 拐 ① 弯 转 ، 弯 拐 : ماشىنلار دوقمۇشتىن ئەگىپ

ئەمدۈرمەك «ئەمەك» 态动使的

ئەمدى [静] ①刚刚: ئۇ ~ كەتتى. 走刚他. ئۇ ئەمدىلا قەشقەردىن قايتىپ كەلدى. 来回什喀从刚他. ②今如: ~ ③. 了去宁伊到不他今如. ۇلجىغا بارمايدىغان بولدى. 了糟可下这. ④. 了当妥都事的有所下这. ۇلجىغا بارمايدىغان بولدى. 了当妥都事的有所下这.

ئەمدىكى [静] 的在现

ئەمدىلەتنى [静] 刚刚, 刚: ئۇلار ~ يولغا چىققان بولۇشى مۇمكىن. 路上刚刚能可们他. ئەمدىلىكتە [静] 今现, 今如, 今而: قەدىمكى شىۋاق ئۆ. سىدىغان بوز يەرلەر ~ ئېكىنزارلىققا ئايلاندى. 生丛草蒿时古. 地稼庄了成变今如野荒的.

ئەمر [静] ①命令 ②姻婚

ئەمر قىلماق 令下, 旨下: پادشاھ سودىگەرلەرنىڭ مەر- ۋاپىتىلىرىنى تېپىپ بېرىشنى ئەمر قىپتۇ. 回找要令下王国. 珠珍的们人商.

ئەمرىدە تۇتماق 系关妻夫持维: قازى ئۇزاقچە ئىككى خوتۇننى ئەمرىدە تۇتتى. 妻夫持维人女个两同期长孜哈. 系关.

ئەمرىگە ئالماق 妻为娶 (语套的婚结林斯穆): ئۇ بىر نامرات دېھقاننىڭ قىزىنى ئەمرىگە ئالدى. 苦贫个一娶他. 了妻为儿女的民农.

ئەمرەنج [静] <古> 人富, 翁富, 主财

ئەمر - پەرمان [静] 令法

ئەمرىمەرۇپ [静] <宗> 律戒教宗

ئەمرىمەرۇپچى [静] <宗> 者讲宣律戒

ئەمرىمەھەل [静] 题难, 事难

ئەمسۇخ = چاكاندا

ئەمشەن [静] <古> 子桶皮 (料原皮裘的用衣皮制)

ئەمگەك [静] ①动劳: ئەقلى ~ 动劳力脑 / جىسمانى ~ 动劳力体 / ~ بىلەن ئەمر كۆكرەر, يامغۇر بىلەن يەر.

<谚> 动劳靠家发汉好 水雨靠绿变地大. ساقىلد.

نى ساتقان قېرىدىن, ئەمگىكىنى ساتقان بالا ياخشى. <谚> 卖

ئەمگەك [静] ②. 汉老的老卖老倚过胜子孩的力劳 品作 <转>

著作

ئەمگەك بازىرى <经> 场市务劳, 场市动劳

ئەمگەك بايلىقى جۇغراپىيىسى <地> 源资动劳

学理地

ئەمگەك بىلەن تەربىيەلەش <法> 养教动劳

教劳

人的实务 ~ 的强性践实

ئەمەلىيەتچانلىق [静] 神精实务: ئەمگەكچى خەلقنىڭ ئەمە-

لىيەتچانلىقىنى كەمتەرلىك بىلەن ئۆگىنىمىز. 学心虚要们我.

神精实务的民人动劳习

ئەمەلىيەتچى [静] 者实务, 家践实

ئەمەلىيەتچىل [静] 的实务, 的实求

ئەمەلىيەتچىل بولماق 实务真求

ئەمەلىيەتچىلىك [静] 神精实务, 神精实求

ئەمەلىيەتسىز [静] 的践实有没: ~ نەزەرىيە قۇرۇق نەزە-

رىيە. 论理的洞空是论理的践实有没.

ئەمەلىيەتسىزلىك «ئەمەلىيەتسىز» 式形词名的

ئەمەلىيەتتۈرمەك «ئەمەلىيەتتۈرمەك» 态动使的

ئەمەلىيەتتۈرۈشمەك «ئەمەلىيەتتۈرۈشمەك» 态同共的

ئەمەلىيەتتۈرۈلمەك «ئەمەلىيەتتۈرۈلمەك» 态动被的

ئەمەلىيەتتۈرۈلمەك [动] 实落: خىراجەت ئەمەلىيەتتى. 费经.

实落已

ئەمەن [静] <植> 艾, 蒿艾: ھەسەلنى جىق يېسە ~ تېتىي-

دۇ. <谚> 甜不了多糖 苦味得觉了多吃蜜

ئەمەنلىك [静] 方地的生丛子蒿

ئەمەل [静] 板案

ئەمەللىك [静] ① 的板案有 ② 的板案作 料材的

ئەمچەك [静] 房乳: ئەمچەكتىكى بالا 吃奶的孩 / 子

يىغلىغۇچە, ئانا ~ سالماپتۇ. <谚> 不娘, 哭不子孩

奶喂

ئەمچەك بېزى <理生> 腺乳

ئەمچەك تويچىسى <理生> 头奶

ئەمچەك ھالقىسى <理生> 晕乳

ئەمچەك يەللىكى <医> 炎房乳, 炎腺乳

ئەمچەكتىن ئايرىماق 奶断

ئەمچەكتىن چىقارماق = ئەمچەكتىن ئايرىماق

ئەمچەك سالماق 奶喂

ئەمچىكى ئىششىماق 大肿房乳

ئەمچەكسىمان [静] 的状乳

ئەمچەكسىمان ئۆسۈكچە <生> 突乳

ئەمچەكلىك [静] ① 的大房乳 ② 的子孩奶: ~ ئايال

奶 人女の子孩

ئەمچى [静] 生医士, 者脉号: كۆپ ئاغرىغان ~ بولۇر, كۆپ

يۈرگەن بولچى. <谚> 的多路走, 生医当能人之病多

“医良成臂折九” 同喻: 路识

ئەمچىلىك «ئەمچى» 称名业职的 ~ 行 医

的好讨不力出，的吃苦找自 <方>〔静〕 ئەمگەكشا
 的吃苦找自，的住不闲 <方>〔静〕 ئەمگەكلىك
 苦受 <方>〔动〕 ئەمگەنمەك
 苦受 <方>〔动〕 ئەمگىمەك
 态动使的 «ئەملىمەك» ئەملەتەك
 态同共的 «ئەملىمەك» ئەملەشمەك
 态动被的 «ئەملىمەك» ئەملەنمەك
 的劣性，的服驯未 <方>〔静〕 ئەملىك
 办土用 ~ 疗治 ①〔动〕 ئەملىمەك بىلەن ئۇسۇل
 痘牛种 ~ 种接②疗治法 چىچەك
 ~ 而然，是可，是但〔助〕 ئەمما
 بەك يورۇق،小很间房，亮明很但，ئۇ بارماقچى بولىدۇ،
 ~ 巴رمىدى،去想他，去没是可，ئۇ كۆپ قېتىم يېتىلگەن
 بولسىمۇ،~ روهسىزلاندى،次多败失然虽他，
 心灰未 .
 ئەمىمەك〔动〕吃，吮：ئاغزى يۇمشاق موزاي قوش ئەمچەك ئې-
 ىر . 谚> . 奶双吃接牛的软嘴 <喻>：“财生气和”同喻
 斜倾，斜，偏，歪 <古>〔动〕 ئەستىمەك
 首元家国对家国教兰斯伊些一〔静〕 ئەمىر
 王君，（称呼的王亲，主君
 骨脆，骨软 <古>〔静〕 ئەمىرچەك
 子王〔静〕 ئەمىرزادە
 ئەمىرلىك «ئەمىر» 的形容词形式：~ 权王 / ھوقۇق
 كىسىم 饰服王君
 ئەمىر - ئۆمىرا〔静〕 臣大公王
 ئەمىسە〔助〕 末那，么那：سىز خالمايدىكەنسىز، ~ قانداق
 قىلماقچىسىز؟ 意愿不然既你？呢么办怎算打你么那，
 ئەمىك!〔静〕 头乳的子男，房乳，乳 <古>〔静〕
 ئەمىك؟〔静〕 的温，的暖温 <古>〔静〕
 ئەمىن〔静〕 心安，定安，安平
 ئەمىن بولماق 心安，心放
 ئەمىن تاپماق 宁安到得：ئۇنىڭ كۆڭلى ئەمىن تاپتى .
 心安他 .
 ئەمىنلىك〔静〕 安平
 ئەن¹ 烙打 〔静〕 烙(的上身畜家在烙) ~ سالماق
 耳的羊在们我 / 印 قويلارنىڭ قولىغا ~ سېلىپ قويدۇق .
 印烙了打上朵 .
 ئەن² 急湍流水 〔静〕 急湍，急湍(流水) ~ ئېرىق
 道渠
 ئەن تارتماق ① 大变口诀 ① ٲىغىز ئەن تارتىپ كېتىپ،

，造改动劳 <法> ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش
 改劳
 学理心动劳 <心> ئەمگەك پىسخولوگىيىسى
 学会社动劳 ئەمگەك جەمئىيەتشۇناسلىقى
 累积动劳 <经> ئەمگەك جۇغلانمىسى
 耗消动劳 <经> ئەمگەك سەرپىياتى
 险保动劳 ئەمگەك سۇغۇرتىسى
 劳勤，动劳爱 ئەمگەك سۆيەر
 度强动劳 <经> ئەمگەك سىجىللىقى
 夫功下，动劳出付 ئەمگەك سىڭدۈرمەك
 观动劳 ئەمگەك قاراش
 法动劳 <法> ئەمگەك قانۇنى
 劳他 动劳 ٲىلماق ٲۇ ئەمگەك قىلغىلى كەتتى . 了去动
 ئەمگەك قىممىتى <经> 值价动劳
 ئەمگەك كۈچى <经> 力动劳
 ئەمگەك كۈچى بازىرى <经> 场市力动劳
 ئەمگەك كۈنى <经> 日动劳
 ئەمگەك مۇسابىقىسى 赛竞动劳
 ئەمگەك مۇلازىمىتى 务劳 <经>
 ئەمگەك مۇھاپىزىتى 护保动劳 <经>
 ئەمگەك نەمۇنىچىسى 模劳，范模动劳
 ئەمگەك ھەقتى <经> 酬报务劳
 ئەمگەك ھوقۇقى <经> 权动劳
 ئەمگەك ئۈنۈمدارلىقى <经> 率产生动劳
 ئەمگەك ۋاسىتىچىلىكى <经> 介中动劳
 ئەمگەك ۋاسىتىلىرى <经> 料资动劳，段手动劳
 ئەمگەك ئىستاتىستىكىسى 学计统动劳
 ئەمگەك ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经动劳
 ئەمگەكنىڭ ئىجتىمائىيلىشىشى <经> 社动劳
 化会
 ئەمگەكنىڭ ياتلىشىشى <哲> 化异的动劳
 ئەمگەكچان 〔静〕 民的劳勤 ~ خەلق
 ئەمگەكچانلىق 〔静〕 的劳勤 «ئەمگەكچان» 的形容词形式：ئۇنىڭ ئەمگەكچان-
 لىقى ھەممىگە مەلۇم . 他的劳勤是人人共知的 .
 ئەمگەكچى 〔静〕 者动劳 ~ خەلق 民人动劳 / 1 - مای
 ئەمگەكچىلەر بايرىسى 一五节动劳
 ئەمگەكسىز 〔静〕 的动劳不 ٲىسىز ھايات بولماس، ~
 有没就动劳不，命生有没就水有没 <谚> . 有没就动劳不，
 福幸 .

潮高到达 ئەۋجگە كۆتۈرۈلمەك

ئەۋجگە يەتمەك = ئەۋجگە چىقماق

人内，室妻，子妻 <古>〔静〕 ئەۋچى

石性异 <地>〔静〕 ئەۋدىيالىت

孙曾，孙重〔静〕 ئەۋرە

露暴能不体人为认律教兰斯伊)体羞①〔静〕 ئەۋرەت

下住遮布块一用只们她: 部阴，身下②(分部的

身. 布羞遮 ئەۋرەت لاتىسى

代后孙子，孙孙子子〔静〕 ئەۋرە - چەۋرە

子，的孙多子多，的孙子有〔静〕 ئەۋرە - چەۋرىلىك

的堂满孙

坑水渗(的用浴沐内屋)〔静〕 ئەۋرەز

鬼婪贪 ئەۋرەز پاقىسى

苍，宙宇，间人，下天，天，界世 <古>〔静〕 ئەۋرەن

际天，天苍，穹

标石矿 ئەۋرىشكە

品样，本标〔静〕 ئەۋرىشكە

毯地的品样做 ئەۋرىشكە ئالماق

样取，样采 ئەۋرىشكە ئايرىماق

的品样有，的本标有〔静〕 ئەۋرىشكىلىك

柔轻，的软柔② 线丝 ~ 〔静〕 ئەۋرىشىم

的: ~ تال چىۋىق 条柳的软柔 / ئەرنىڭ كۆڭلى ~

。软肠心子男 <谚>

管性柔 ئەۋرىشىم تۇرۇبا

料材性韧 ئەۋرىشىم ماتېرىيال

性塑可，度韧〔静〕 ئەۋرىشىملىك

色气，色脸〔静〕 ئەۋزا (ئەۋزايىم، ئەۋزايىك، ئەۋزاسى)

件条的越优 ئەۋزەل¹ ~ 越优〔静〕

重看，好看 ئەۋزەل كۆرمەك

品产势优 ئەۋزەل مەھسۇلات

佈图膏石〔静〕 ئەۋزەل²

态动使的 «ئەۋزەللەشمەك» ئەۋزەللەشتۈرمەك

态同共的 «ئەۋزەللەشتۈرۈشمەك» ئەۋزەللەشتۈرۈشمەك

态动被的 «ئەۋزەللەشتۈرۈلمەك» ئەۋزەللەشتۈرۈلمەك

越优得变〔动〕 ئەۋزەللەشمەك

性越优〔静〕 ئەۋزەللىك

朽老，老衰，病年老 <古>〔静〕 ئەۋشۈك

ئەۋقاپ = ۋەخپ

历有具 ئەھمىيەت 〔静〕 义意: 义意

事件的义意史

树植视重要. ئەھمىيەت بەرمەك: 重注，视重

究研查调重注 ~ ئەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىشقا

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتسىز

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

。义意么什有没都对些这. ئەھمىيەتلىك

ئەيب قويماق 挑毛病: سز دائىم مېنىڭ ئىشىمغا ئەيب قويسىزغۇ؟ 你怎挑老我的毛病？
 ئەيبكە بۇيرۇماق 怪责: ئۇنى ئەيبكە بۇيرۇمىغىن. 别怪责他. 他不的派.
 我. ئەيبكە بۇيرۇماڭ. 我. 我怪责别请，儿会一了到迟.
 ئەيبىنى ئاچماق 短揭: خەقنىڭ ئەيبىنى ئاچمىغىن يەنە. 了短的家人揭再别.

ئەيبدار = ئەيبلىك

ئەيبسىز ① [静] 无过的，无过的: ~ دوست ئىز. 没过的，没过的. 友朋有没会.
 دىگەن، دوستىز قالار. <谚> 要找不到过的友朋，是病毛挑上身的陷缺无从.<谚> 是病毛挑上身的陷缺无从.
 ئەڭ چوڭ ئەيب. 错过的大最.

ئەيبسىزلىك «ئەيبسىز» 的形词名

ئەيبكار 人犯，犯案 <法> [静]

ئەيبلىش «ئەيبلىمەك» 的另一种动名

ئەيبلىش تەرتىبى 起诉程序 <法>

ئەيبلىش سۆزى 公诉词 <法>

ئەيبلىش ھوقۇقى 公诉权 <法>

ئەيبلىشەك «ئەيبلىمەك» 的共同态

ئەيبلىنگۈچى 公诉人 <法> [静]

ئەيبلىنمەك «ئەيبلىمەك» 的被动态

ئەيبلىك [静] 有过的: بۇ ئىشتا ھېچكىم ~ ئەمەس. 这. 我怪都切一. ~ 儿错没谁都事件.
 ئالمنىڭ يوغنىسىغىنغا ئالما دەرىخى ~ . <谚> 不长果苹 <谚> . 树果苹怪全，大.

ئەيبلىگۈچى 公诉人 <法> [静]

ئەيبلىگۈچى ئورگان 公诉机关 <法>

ئەيبلىمەك ① [动] 指责，责备，怪罪. ② 起诉，公诉.

ئەيبناق [静] 残疾

ئەيبنامە 起诉书 <法> [静]

ئەيۈھەنناس [叹] 大家注意: 哪天的我，~ ، نېمىدېگەن ئۇششۇقلۇق بۇ! 哪天的我! 这，也太赖了!

ئەينەكچىلىك [静] ① 玻璃制造业 ② 玻璃镶嵌: ئىمىن ساد كىچىكىدىن تارتىپ ~ بىلەن جان بېقىپ كەلدى. 小从敏伊. 小从敏伊.
 口口糊家养玻璃镶嵌靠.

ئەينەكسىز [静] 无玻璃的

ئەينەكسىمان [静] 像玻璃一般的

ئەينەكلىك [静] 有玻璃的: ~ دېرىزە 玻璃窗

ئەينەن ① [静] 实如，本原，本原: ئەھۋالنى ~ ئىنكاس قىلماق 如反映情况 / ىكىرىنى ~ يەتكۈزۈمەك 活，像 ② 抄照

ئەينەن سۈرەت 画意写，画生写: ئۇ ~ ئاپسىنىڭ ئۆزىلا بولتۇ. 他像活得长他. 妈他像活得长他.

ئەينەن ئىقرار قىلماق 供不认

ئەينەنسىزلىك [静] 失真

ئەينەنلىك [静] 状原，真性: ئەينەنلىكنى ساقلىماق 保持状原

ئەينۈ [静] 骗子，招摇撞骗者

ئەينۇلا [静] <植> 李子

ئەينۇللىق [静] 李子林

ئەينى [静] 本来，的，来的，当初的，是正: ئەھۋال 己自他是正 / 况情的来本

ئەينى زامان 初当，时当

ئەينىيەت [静] <哲> 一同性

ئەينىيەت قانۇنىيىتى <逻> 一同律

ئەيۈھەش 下见

ئەيۈھەشكە كەلمەك ① 回心转意，同意: مەن گەپ قىلىۋېدىم، ئۇ ئەيۈھەشكە كەلدى. 我一说，他就回心转意.

②. 了. ئۇ ئاسانلا ئەيۈھەشكە كەلدى. 他很快就同意了. 原复，样原复恢.

ئەيۈھەشكە كەلدى. 她乱蓬头的不好容易才原复恢. 样原复恢.

ئەيب [静] ① 错过，错过: بۇ مېنىڭ ئەيبىم ئەمەس. 这. 错过的我不是不. 错过的我是不是. 错的是才力努不，过为不懂不 <谚> . ~

ئەيبلىك [静] 残疾: پۈتتەدا بىر ئاز ئەيبى بار كىشى 残疾点有上腿. 毛的己自 <谚> . / 人

ئەيبلىك [静] 见不看己自病

券债税免 باجسىز زايوم

长生，绿变，青发，芽发 <方>〔动〕 باجغانلىماق

官税，员务税〔静〕 باجگر

作工务税〔静〕 باجگرلىك

باجلاتماق «باجلىماق» 态动使的：ساتقان ئىككى قوينى باجلد-

تب قويدۇم . 税的羊头两的售所了缴我 .

态动被的 «باجلىماق» باجلانماق

态同共的 «باجلاتماق» باجلتاشماق

态动被的 «باجلاتماق» باجلتىلماق

的税含，的税有〔静〕 باجلىق

格价税含 <经> باجلىق باھا

务劳税应 باجلىق ئەمگەك

款税畜牲收征 ~ چارۋىلارنى : باجلىماق 〔动〕 款税收征

鞋皮(勒短)〔静〕 باجىڭگر

系关襟连 的系关襟连有〔静〕 باجلىق

纵操，理管，管 <方>〔动〕 باجىماق

疵瑕，病弊，病毛，陷缺，点缺 <古>〔静〕 باچا

斋封，戒斋 <古>〔静〕 باچاغ

斋封 <古>〔动〕 باچاماق

鸽乳，鸽雏 <动>〔静〕 باچكا

槽油出(的机油榨法土) <手>〔静〕 باچكا

态动使的 «باچكىلىماق» باچكىلاتماق

鸽雏孵〔动〕 باچكىلماق

下见 باخ

子孩搂 ~ بالنى : باخ ئەتمەك <儿> 抱拥，搂

抱拥 <儿>〔静〕 باخ - باخ

汉神，师巫〔静〕¹ باخشى

手猎(的物猎捕鹰用)〔静〕² باخشى

术巫〔静〕¹ باخشلىق

باخشلىق قىلماق 师巫当，神跳：ئوسماننىڭ دادىسى

ئۆمرىنى باخشلىق قىلىپ ئۆتكۈزدى . 以生一亲父的曼斯奥 .

。业为术巫

称名业职的 «بخشى²» باخشلىق²

باخشلىق قىلماق 猎打：سەمەتنىڭ تاغدا باخشلىق

قىلىپ يۈرگىنىگە يېرىم يىل بولدى . 已猎打里山在提麦赛 .

。了年半有

子椽 <方>〔静〕 بادارغا

下见 باداشقان

腿盘 باداشقان قۇرماق

باداڭ ① ② ③ 子围草(的草麦拦上车马) <转> 大

椒胡② 芟草，拔草① <古，植>〔静〕 باتمۇل

باتاتماق «باتىسماق» 态动使的：بىردەمدىلا سەن ئۇنى باتىتىپ

قويدۇڭغۇ ؟ 啦扭别闹他和就儿会一么怎你 ?

باتاشماق «باتىسماق» 态同共的：ئۇلار خېلىدىن بۇيان بىر -

بىرى بىلەن باتىشىپ يۈرىدۇ . 闹互相就来以久很们他 .

。扭别着

باتىسماق 〔动〕 气赌，扭别闹：ئۇ باتىپ كەلمىدى . 气赌他 .

。来有没

باتۇر 〔静〕 士勇，雄英① ~ جەڭدە، ھورۇن كاڭدا .

<谚> 头炆恋贪汉懒，场疆战奋雄英 . باتۇرغا ئوق

كار قىلماس . <谚> 士勇倒不吓弹子 .

باتۇرانه 〔静〕 地敢勇，地勇英 ~ كۈرەش قىلماق 地勇英

战作勇英 جەڭ قىلماق ~ / 争斗

باتۇرلارچە 〔静〕 地敢勇，地勇英 ~ ئۇلار ~ ئېلىشى . 他

。斗搏地勇英们

باتۇرلاشتۇرماق «باتۇرلاشماق» 态动使的

来起敢勇 〔动〕 باتۇرلاشماق

باتۇرلۇق 〔静〕 气勇，神精敢勇，概气雄英：بىلەن ~

ئالغا باسماق 进前勇奋

باتۇرلۇق قىلماق 气勇出拿，神精敢勇出现表

باتىسقان <古>〔静〕 王逐日(名官奴匈)

باتغلىق <古>〔静〕 房茅，所厕

باج 〔静〕 税：دېھقانچىلىق بېجى 农业税 / تاپاۋەت بېجى 所

税得

باج تۈزۈمى <经> 制税，度制收税

باجدىن خالىي رايون 区税保

باج كودى 码编务税

باج ماركىسى 票税花印

باج ۋاكالىتچىسى 人理代务税

باج ۋاكالىتچىلىكى 理代务税

باج ۋاكالىتخانىسى 部理代务税

باج نىسبىتى <经> 率税

باجا 〔静〕 襟连

باجخانا 〔静〕 <经> 所务税，所征稽税

باج - خىراج 〔静〕 赋税

باج - سېلىق 〔静〕 税赋

باجسىز 〔静〕 的税无，的税免：ئۇ ~ تىجارەتتىن ھارام

پايدا ئالدى . 利暴得获中营经税免从他 .

باجسىز ئەمگەك <经> 务劳税应非

باجسىز باھا 格价税含不

· 风防石，胡前 <植>〔静〕 **بارساغان**
 人虎耍，人虎驯 <古>〔静〕 **بارسچى**
 بارغانچە = بارغانسېرى
 بارغانسېرى 愈来愈，越来越〔静〕 تۇرمۇشىمىز ~ ياخ-
 شىلانماقتا . 好越来越活生的们我
 بارغۇزماق «بارماق» 态动使的: شۇنچە يالۋۇرۇپمۇ، قاتتىق
 ئېيتىپمۇ قىزىمنى مەكتەپكە بارغۇزالمىدىم . 未也说歹说好我 .
 学上去儿女叫能
 草种一 <方，植>〔静〕 **بارغىرا**
 物筑建，屋房 <古>〔静〕 **بارق**
 皮羔(的节季毛剪到)〔静〕 **بارقا**
 人行的路头回走不 <古>〔静〕 **بارقىن**
 营行，地营〔静〕 (بارگامى) **بارگام**
 寨扎营安，营扎 **قۇرماق**
 人厥突纪世五十，(四十)思拉尔巴 <古>〔静〕 **بارلاس**
 (落部个一的)
 换调，换兑，换交，动移，动挪 <古>〔动〕 **بارلاماق**
 ① «بار» 式形词名的: مۇنداق ئادەمنىڭ بارلىقىنى ئاڭ-
 لاپمۇ باقمىپتىمەن . 人个一的样这有过说听没都听我
 ② 有所，切一: بارلىقىمىزنى ۋەتەنگە بېغىشلايمىز . 切一把
 ③ <转> 国祖给献: 财钱 ~ بولساڭ بېشىڭنى سىلايدۇ،
 يوقلۇق بولساڭ بېشىڭ سىغمايدۇ . <谚> 心关受备钱有
 身安处无钱没
 现出，生发，生产 **كەلمەك**
 头指，指手 <理生>〔静〕 **بارماق¹**
 印手按 **باسماق**
 数可指屈 **بارماق بىلەن سانغۇدەك**
 算指 **بارماق بىلەن ھېسابلىماق**
 蹶 **بارماق پەردىسى**
 语手 <语> **بارماق تىلى**
 纹指 **چۆڭلىمىچى**
 悔后，悔懊，恨悔 <成> **بارماق چىشلەپ قالماق**
 及莫
 法指 **بارماق ئۇسۇلى**
 算指(用手)诗律格克马尔巴 <文> **بارماق ۋەزنى**
 (诗律格的韵音和脚韵行诗)
 印指 **بارماق ئىزى**
 ② **بارماق²** <动> ① 去，到: قەشقەرگە ~ 什喀去 / مەكتەپكە
 ~ / 学上去 / 巴里巴甫 دېگەن تۈگمەنگە يەتتە قېتىم بېرىپتۇ .
 <谚> (回三走路的走不)回七了去房磨的去愿不

仁同视一，人待等平，待看等同 **باراۋەر كۆرمەك**
 论等平 <哲>〔静〕 **باراۋەرچىلىك**
 等相不，等平不〔静〕 **باراۋەرسىز**
 式形词名的 «باراۋەرسىز» **باراۋەرسىزلىك**
 态动使的 «باراۋەرلەشمەك» **باراۋەرلەشتۈرمەك**
 态同共的 «باراۋەرلەشتۈرمەك» **باراۋەرلەشتۈرۈشمەك**
 态动被的 «باراۋەرلەشتۈرمەك» **باراۋەرلەشتۈرۈلمەك**
 样一得变〔动〕 ئوغلۇمنىڭ بويى ئۆسۈپ ماڭا
 . 了高样一我跟得长头个的子儿
 等平族民 **باراۋەرلىك**〔静〕 等平: مىللەتلەر باراۋەرلىكى
 条襁，子襁 <方>〔静〕 **باراي**
 样一，等同，样同〔静〕 **بارەپتار**
 琵琶 <艺>〔静〕 **باربىت**
 妥比巴 <药>〔静〕 **باربىتال**
 子提(的体液等油，酒量) <古>〔静〕 **بارت**
 碎粉，毁摧，烂砸，碎打，断折 <古>〔动〕 **بارتماق**
 家管 <方>〔静〕 **بارتو**
 衣大短 <古>〔静〕 **بارتۇ**
 部的全，的有所〔静〕 ~ / 人的有所 ~ ئادەم
 ① 富财部全 ② 家有所 ~ / گۇناھ ئۆزۈمدە تۇرۇپ
 قاپ كۆتۈرۈپ نەگە باراي . <谚> 找处何，身自在过罪
 同喻: 身替
 放齐花百 **بارچە گۈللەر تەكشى ئېچىلماق**
 下见 **بارخات**
 柏黄，槩黄 <植> **بارخات دەرىخى**
 丘沙〔静〕 **بارخان**
 丘沙成形〔动〕 **بارخانلىماق**
 碗木，碗 <方>〔静〕 **بارداق**
 子筐大 <方>〔静〕 **باردام**
 自妄②盛丰食饮，客好慨慷① <方>〔静〕 **باردامچى**
 尊独我唯，大尊
 巴ردى - كەلدى〔静〕 往交，往来: بىزنىڭ ئۇلار بىلەن
 巴ردى - كەلدىسىز يوق . 往来有没他们与们我
 巴ردى - كەلدى قىلماق 往交，往来: بىز خېلىدىن
 بېرى تۇققانلار بىلەن باردى - كەلدى قىلالمىدۇق . 来以久好
 . 了往来们戚亲同能未们我
 船驳〔静〕 **بارژا**
 ① <古>〔静〕 (的成形而疹风或咬叮等虱，蚊因) **بارس**
 疹: 包，痞疙
 ② <古>〔静〕 **بارس** 虎老

。人的道交

باريېر <体>〔静〕 架栏 <体>〔静〕 ئوتتۇرا ~ / 栏中 / ئېگىز ~

栏低 ~ / پاكار / 栏高

赛比栏跨 <体> باريېر مۇسابىقىسى

بازا <静> ① 地基: ئىقتىسادىي ~ ② 地基: 地基

墩门(的边两框门门大)③ 地基事军 ~ ھەربىي

بازار <静> ① 市集: 市集, 市场, 扎巴, 巴扎, 巴扎, 巴扎

际国 / ئاشلىق بازىرى / 市场食粮 / خەلقئارا سودا بازىرى

赶, 日集逢 ~ / 集赶 / بازارغا بارماق / 市场易贸

。路销有布种这 . 路销② 日集

بازار ئاچماق / 市场辟开, 市场拓开

بازار ئارقىلىق تەخشمەك / 市场调节

بازار ئالماق / 集赶: مۇشۇ ئالدىمىزدىكى بازارنى ئېلىۋېلىپ,

ئاندىن ماشىدىغان بولدۇم . 走再我集个下了赶等 .

بازار ئەھلى ① 民居镇城 <静> 人的情行懂

بازار باشقۇرۇش <经> 理管场市

بازار باھاسى <经> 价市, 价格场市

بازار بولماق / 样一集赶跟 (哄哄闹, 糟糟乱): نەۋ .

رىلىرم كېلىۋىدى, ئۆيىمىز بازار بولۇپ كەتتى . 一们子孙

. 般一集赶像, 的哄哄闹里子屋, 来

بازار بېگى 总商

بازار تاپماق ① 销畅, 路销有: ئۇنىڭ سامسىسى بازار

تاپتى . 他(销畅)快得卖子包烤的 . ② 吃香: ئەكرەم

قولدىن ئىش كەلمەس ھېسابلىناتتى, يېقىندىن بېرى بازار تېپىپ

很却来近, 人的事办会不是算本原木热科艾 . قالدى .

. 了香吃

بازار تاشلىماق / 罢市

بازار تالاشماق / 市场争夺

بازار تەھلىلى / 析分场市

بازار توسۇقى / 垒壁场市

بازار تىجارەتشۇناسلىقى / 学营经场市

بازار چەكلىمىسى / 束约场市

بازار خەۋپ - خەتىرى <经> / 险风场市

بازاردا بار گەپ / 老, 话的知皆人人, 话的牙掉老

谈常生

بازار رىقابىتى / 竞争场市

بازار زومىگەرلىكى / 市霸行欺

بازار سودىسى <经> / 易贸市场, 易交场市

بازار سۇبېيىكتى / 体主场市

بازار قىممىتى / 值价场市

五到达已龄年的他 . ② 到达: ئۇنىڭ يېشى 50 كە باردى .

. 了岁十 / قوي 100 گە باردى . 只 100 了到已羊 .

بارماقچىلىك <静> 儿点丁一: ~ / جېنىڭغا نېمە چوڭ گەپ

قىلىسن؟ 话的大么这说么怎, 子个的点丁一?

بارنا <方>〔静〕 子把

باروتېرموگراف <气>〔静〕 计度温压气

باروگراف <气, 物>〔静〕 计压气, 仪录记压气

بارومېتىر <气, 物>〔静〕 表雨风, 计雨晴, 计压气

بارومېتىرلىق <静> 雨风有, 的表雨晴有, 的表压气有

的表

باربېتېر <物>〔静〕 管流镇

بارى <植>〔静〕 草雷巴

بارت <矿>〔静〕 石晶重

بارىچە <静> 量尽: كۈچىنىڭ ~ / 力尽 / ئاۋازىنىڭ ~ ناخشا

ئېيتماق / 歌唱门噪大放 / ئۇ جېنىنىڭ ~ ۋارقىردى . 拼他 .

. 叫喊命

بارىغ <古>〔静〕 物臭腐

بارسىكالا <习>〔静〕 伙家好: 的样好, 好(声彩喝)

~ / ناھايىتى ياخشى ئىش قىلىدىغانلار . 样好, 的样你, 做了你们

干们你, 伙家好! 事好大 . 干们你, 伙家好!

! 呀快么这得

بارىكالا ئوقۇماق / 好叫

بارىكالا ئېيتماق / 赞称, 赏赞: مۇئەللىم ئادالەتنىڭ ئەۋ .

赞加大明聪的提来达阿对师老 . لىگە بارىكالا ئېيتتى .

. 赏

بارىكۆل <地>〔静〕 坤里巴

بارىكۆل ئېتى <动> / 马坤里巴

بارىمتاي <古>〔静〕 质人

بارىئون <化, 物>〔静〕 子重

بارى <化>〔静〕 钡

بارىي بوتقىسى <化> / 餐钡

بارىي خلوريد <化> / 钡化氯

بارىي دالا شىپاتى <矿> / 石长钡

بارىي سۇلفات <化> / 钡酸硫

بار - يوق <静> 有所, 共总: بۇ قېتىم بار - يوقى ئۈچ

تېخىلا كىتاب كەلگەندى . 书捆三了来共总回这 . ئۇ

مېنىڭ بار - يوقۇمنى تارتىۋالدى . 抢都西东的有所我把他 .

. 了去

بار - يوقنىڭ ئارىسىدا / 小极, 少极, 谓所无: سېلىم

بار - يوقنىڭ ئارىسىدىكى ئادەم . 打人别和少极是木力色 .

为行奸强②犯侵，略侵①〔静〕 **باسقۇنچىلىق**

奸强②略侵① **باسقۇنچىلىق قىلماق**

人克斯巴〔静〕 **باسك**

的式克斯巴②语克斯巴①〔静〕 **باسكچە**

纹花印，的印②品刷印 **ماتېرىيال** 刷印①〔静〕 **باسما**

布平花印③的

张印 <印> **باسما تاۋاق**

画版(的刷印版木或印胶) **باسما رەسىم**

厂刷印 <印> **باسما زاۋۇتى**

机数压 **باسما سانغۇچ**

体刷印，书楷 <语> **باسما شەكىل**

纸墨吸 **باسما قەغەز**

井流自 **باسما قۇدۇق**

箱风皮 <手> **باسما كۆرۈك**

花印 <印> **باسما گۈل**

本印 <印> **باسما نۇسخا**

体刷印<语>②字铅 <印>① **باسما ھەرپ**

键按，钮按 **باسما ئۇلغۇچ**

子夹鼠老②扣套，子夹鸟①〔静〕 **باسماق¹**

按，按；息平，制抑，压积，制压，压①〔动〕 **باسماق²**

捺：ئاممىنىڭ پىكىرىنى ~ 见意众群制压 / ئالاقىنى بې-

سىپ قويماق 文公压积 文公压积 / نەپسىنى ~ 望欲制抑 / ئاممىنىڭ

نارازىلىقىنى ~ 息平 众群不满 / تامغا ~ 章盖 / مۆھۈر

~ 印盖 / ئوك قوڭغۇرىقىنى ~ 铃电按 / ھاياجانىنى

باسالماسلىق 捺按不住激动心的②走：ئەل باسماغان

يەردە كۆپ يۈرمە. <谚> 足驻少地之去不人众

قەرگ بېرىش ئۈچۈن ئاقسۈنى بېسىپ ئۆتۈشكە توغرا كېلىدۇ.

去喀什要途经阿克苏。载，装③。گۈرۈچنى ۋاگونغا ~

把大米装上火车 / يۈك ~ 货载④，印，刷印：كىتاب

~ 书印 / كۆچۈرۈپ ~ 载转⑤：كىگىز ~ 毡擀

子 / پىيما ~ 筒毡擀⑥打：مۈگدەك ~ 吨打 / ئۇيغۇ

~ 睡瞌打 / تىترەك ~ 颠打 / دەررگ ~ 教用抽鞭打

⑦表示某一物种—没淹质物种—满布，满长，另罩一

物体：يولنى قار بېسىپ كەتتى. 大雪封住了道路。ئېتىز-

نى سۇ بېسىپ كەتتى. 地田了淹水。ئاسماننى تۇمان باستى.

大雾漫天。ئەتراپنى قاراڭغۇلۇق بېسىپ كەتتى. 罩罩暗黑。

周四。زىرائەتنى ئوت - چۆپ بېسىپ كەتتى. 没掩草杂。

稼庄了。ئۇنىڭ يۈز - كۆزىنى ساقال بېسىپ كېتىۋېتتى.

脸长上胡须。كۆزىنى چاپاق ~ 是睛眼是眼⑧踏

实扎，实：بېسىپ كىتاب ئوقۇماق 踏踏实实读书 / بىسۇ

绳根一，线根一 <古>〔静〕 **باسبال**

巴思八〔静〕 **باسبا**

文巴思八 <语> **باسبا يېزىقى**

(料毛级高种一)呢顿士波〔静〕 **باستون**

，石草压②带肚，带皮(的鞣鞍系)①〔静〕 **باستورما**

墩草压

子条皮的鞣鞍定固来用 **باستورما ئۇلاك**

باستورماق ① «باسماق» 使动的②压镇③闯：ئۇلار

ئۆيگە باستورۇپ كىردى. 他闯进室内。

باستورۇپ تىكەك <印> 线明压

باستورۇپ سۇغارماق <水，农> 灌淹，灌漫

باستورۇشماق «باستورماق» 共的态：ئۇلار كۈچ تەشكىللەپ

توپلاندى باستورۇشتى. 他组织力量镇压了乱叛。

باستورۇق ①〔静〕带皮(的鞣鞍系)②的上车马压板

باستورۇلماق «باستورماق» 被动的态：توپلانچىلار تەلتۈكۈس

باستورۇلدى. 乱叛分子已被彻底镇压。

石绢 <地>〔静〕 **باستىت**

壁峭，崖山，岩 <古>〔静〕 **باسغۇق**

باسقاق¹ ~ 套潜，扣套 扣套设 **قويۇش**

باسقاق² 革皮外等〔静〕

子皮的癣疥带 **باسقاق تېرە**

باسقاق³ <古>〔静〕哈斯巴 服征被往派汗古蒙时旧

地督监，长官的地 (动活的吏官方)

باسقاۋۇل <古>〔静〕 辖提

باسقۇ¹ 键按，钮按〔静〕

باسقۇ² 子梯 <方>〔静〕

باسقۇچ¹ 〔静〕①级梯，②阶段，阶段③：تارىخى ~

历史阶段 / ئۈچ باسقۇچقا بۆلمەك 三分个步骤③ <艺>

级音

باسقۇچ² 器墨吸〔静〕

باسقۇچلۇق ①〔静〕的阶台：توققۇز ~ 九级阶台

②有步骤的，有阶段的：بىز خىزمەتلەرنى پىلانلىق ۋە ~

我们计划有，有步骤地进行了工

作。~ ئىمتىھان 阶段考试

باسقۇچلۇق چاق <机> 轮塔

باسقۇچلۇق كرىستاللىنىش <化> 结晶分

باسقۇق <古>〔静〕 棒棍

باسقۇن <古>〔静〕①恶梦②进攻，攻击，略侵，犯侵

باسقۇنچى ①〔静〕者略侵，者犯侵，者奸强②徒匪

باسقۇنچى جىنايەتچى <法> 犯奸强

为，的总⑤。了穗结子麦 . ئالدى ~ بۇغداي / 穗拾
 年 比 首 : 初最，始开，头开⑥的要首，的首
 19 / 初 - ئەسرنىڭ بېشى ئاخىرى / 叶初纪世九十 / گەپنىڭ بېشى
 头话，头开的话

باش ئادۋوكات <法> 律师席首

باش ئاسمانغا تاقاشماق <成> 天欢，狂若喜欣
 地喜 : بۇ خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ بېشىمىز ئاسمانغا تاقاشتى .
 狂若喜欣们我，迅喜个这到

باش ئاسمانغا يەتمەك = باش ئاسمانغا تاقاشماق

باش ئاغرىقى ① 痛头② <转> 烦恼 : ئۇ بىر بالىنى
 ھارۋىغا دەستىتىپ قويۇپ دادىسىغا چوڭ بىر ~ تاپتى . 赶他
 恼烦了来带亲父给，子孩个一伤压车

باش ئاغرىقى توقىچىقى <药> 片亚克库脑醒

باش ئاغرىماق ① 痛头② <成> 筋脑伤 : مۇندىن
 كېيىن مۇنداق باش ئاغرىدىغان ئىشنى ھەرگىز قىلمايلى . 后今
 了事的筋脑伤号这干要不万千

باش ئالماق ① 头砍② <农> 穗抽，穗孕

باش ئامان بولماق : 安平 : ئەمەتنىڭ بېشى ئامان بولسا،
 تېخى ئى - نى ئىشلارنى قىلىدۇ . 艾提麦果如平安的话，
 的业事番一出干会

باش ئاۋاز <艺> 音冠

باش ئايلانماق 胀脑昏头，晕头

باش ئەتىياز = باش باھار

باش ئەگمەك ① 头低② <成> 服屈 : تەھدىت ئالدىدا

باش ئەگمەسلىك 屈不武威

باش ئەلچى 使大

باش بارماق 指拇大，指拇

باش باھار ① 春早② 春立

باش بەرمەك 服驯 : باش بەرمەيدىغان ئات 马的服驯不

باش بوغالتىر <经> 计会总

باش بۇرنى 的熟成先最 : چىلگىنىڭ ~ 的熟成先最

باش بۆلەك 瓜甜 / تاۋۇزنىڭ ~ 瓜西的熟成先最

باش بۆلەك 分成要主 : جۈملىنىڭ باش بۆلەكلىرى 子句

分成要主的

باش بېقىشماق ① 子虱捉相互② 话闲说

باش پوپ <宗> 教主

باش پىتى 虱头

باش پىياز <植> 葱洋

باش تاتلىماق <成> 腮挠耳抓 : 何奈可无，右左

难为

ئىشنى يەنە بىر ھەپتە بېسىپ ئىشلىسەم تۈگەيدۇ . 再事件这
 占侵，入闯⑨。了完就周一上干实扎 : ئۆيگە بېسىپ
 间房入闯 / زېمىننى بېسىۋالماق 占侵 ⑩ 土楼 :
 ئانا بالىنى باغرىغا باستى . 里怀在搂子孩把妈妈

بېسىپ چۈشمەك 倒压，过胜，过超

بېسىپ ئولتۇرماق 坐地静静

بېسىپ ئىشلىمەك 干头埋

بېسىپ يېمەك 吃开放，吃猛

بېسىش فورماتى <印> 式格印打

بېسىش كۇنۇپكىسى <电> 纽按，键按

باشماقدىماق [动] 住压死死，住按死死 : بۆرە ئېتىلىپ

كېلىپ، بوسۇقنى باشماقداپتۇ . 压地死死 獾把来过扑狼

住

باشماقلىق [静] 的键按带，的钮按带 : چالغۇ 盘键

器乐

باشمىچى [静] 徒匪，盗强

باشمىچىلىق [静] ① 业刷印② 动活匪土 当勾匪土

باشمىخانا [静] 厂刷印，所刷印

باشمىل [静] <古> 密悉拔 (十) 之族部厥突纪世一

(—

باشۇنچى [静] <古> 者助帮，手帮，手助

باشۇرۇق [静] ① (的外房毡) 物垫压 ② 常经 的压受

的压被

باشۇرۇقلۇق [静] (前席散) 饭道一后最

باشىغ [静] <古> 处宿住

باشىق [静] <方，牧> ① 处存储草冬 ② 草冬存储

باشىلىق [静] <理生> 脉静中正肘

باشىمچى [静] <古> 的虐暴: 的暴残 夫独，君暴:

باشىنچى [静] <古> 苦困，苦痛，迫压

باش [静] ① 头，脑头，脑头，头脑 ~ ئاتماق 头用

~ / 撞 ~ / ئاقارماق 白变发头 ~ / چۈشۈرمەك 头剃 ~ /

چايىماق 头摇 ~ / لىڭشىتماق 头点 / ئەقىل ياشتا ئەمەس

باشتا . <谚> 脑头无有在而，小大纪年在不慧智

“高年在不智有”同 ~ بېرىلسا بۆك ئىچىدە، قول سۇنسا

يەك ئىچىدە . <谚> 子袖在折胳膊，里子帽在破打头

“扬外可不丑家”同喻 : 里 末或端顶(的体物)②

梢 : تاغ بېشى 头山 / سۇ بېشى 头源的水 / سۇنىڭ بېشى

لاي بولسا، ئايغىمۇ لاي . <谚> 浑游下清不头源

“歪梁下正不梁上” 端两的子棍 头源的水 / سۇنىڭ بېشى ئىككى

بېشى ④ 目头兵士 : چېرىك ③ 目头，领首 ~ نەرمەك

يامان بىر چۈش كۆرۈپ قاپتىكەنەن ، ئەتەگەندە چاپىنىمنى بىر
كەمبەغەلگە بېشىمدىن ئۆرۈپ بەردىم . 梦恶个一了做夜昨 .
。人穷个一了给舍施衣上把就我晨早
باشتىن ياغاچ ئوشتۇماق 贺祝 (俗风族尔吾维按)
، 上然突友好朋亲的盼久或事的贺庆该件一做人有当
用头的人客到举棍木根拿者长的里家 ، 时来而道远
(贺庆示表以 ، 断折棍木将力
باش جايىغا چۈشمەك 醒清 : ئەمدى ئۇنىڭ بېشى جايىغا
چۈشتى . 了醒清他儿会这 .

باش جىنايەتچى ①首祸魁罪 ②犯首 ، 犯主 ، 凶元
باش چاتقۇ <电> 关开总
باش چۆكۈرمەك 头埋 : باش چۆكۈرۈپ ئىشلىمەك
干苦

باش چۈجە 鸡窝头

باش چېچەك 花帽

باش چىقارماق ① <农> 头探②穗吐

باش خام چوت 算预总

باش دەپتەر 簿帐总

باش دەرىجە <语> 级原(的词容形)

باش رول 角主 : ~ ئالماق 角主任担

باش ساقايماق ، 脱解 恼烦除清

باش ساقچى ئىدارىسى 局总察警

باش سوپۇنى 波香发洗

باش سوتچى <法> 长判审

باش سودىيە <法> 官法大

باش سوراقچى <法> 员判审席首

باش سۆڭىكى <理生> 骨颅

باش سۈيى ① <农> 水头 (水次一第的浇稼庄给)

كۈزگى بۇغداينىڭ باش سۈيىنى دەل ۋاقتىدا بېرىش كېرەك . 给

。水头浇时及要麦小

باش سۈيى ② <理生> 水羊

باش سۈيى پەردىسى <理生> 膜羊

باش سېلىنماق 气丧头垂

باش سىلكىمەك 白明放 ، 楚清放 : بېشىڭنى سىلكىۋ .

。醒清要脑头情事干 .

باش سىلماق ، 心关 ، 怀关 : يېتىمنىڭ بېشىنى سىلماق

儿孤怀关

باش شەھەر (的首为) 市城

باش شىركەت <经> 司公总

باشقا ئاق سانجىلماق 白花发头 : ئۇ بېشىغا ئاق ساد .

باش تارتماق ① 托推 ، 辞推 ، 绝拒 ~ داشتىن ~ باش تارتشقا بولمايدىغان مەج .

بۇرىيەت <农> ② 务义的辞容不义 穗抽

باشتا قامچا ئويناتماق <成> 压欺

باشتا كۆتۈرمەك <成> 戴爱 ، 戴拥

باشتا ئوت كۆيمەك <成> 燎火急心 ، 焚如急心 :
ھېلىقى پۇل ئۈچۈن ئۇنىڭ بېشىدا ئوت كۆيۈۋاتىدۇ . 那了为

。焚如急心他 ، 钱笔一

باش تاۋاق (的来端人客的席上给)

باش تەپتىش ① 长察检 <法> ② 长计审

باش تەڭلىمە <数> 程方主

باش تەمرەتكىسى <医> 癖头

باش توخۇ ① 鸡头 : ئۇ ياتاققا ئۇخلىغىلى كىرگەندە ~

چىلىغانىدى . 了过叫已鸡头时觉睡舍宿到他

叫鸡② . 遍头 : ئۇ باش توخۇغىچە كىتاب ئوقۇدى . 鸡到看直书看他 .

。遍头叫

باش تولغىماق 不顺 ， 拗执 ， 听不 : دادىسى ئۇنى

بىرەر ئىشقا بۇيرۇسا ، ئۇ باش تولغايدۇ . 什点干他叫亲父 .

。听不是就他 ， 么

باش تومۇز <天> ① 伏初 ② 暑小

باش تۆرمەك 向转头晕 : ئۇ چوڭ كوچىغا كىرىپ بېشى

تۆرۈپ قالدى . 了向转头晕便街大上走一他 .

باش تېما 题主

باش تىقماق ① 进 : شۇنچە يەردىن كېلىپ ، بىزنىڭ ئۆيگە

باش تىقماي كېتەمسەن ؟ 我进不 ، 来方地的远么那从你

安无 ② 身安 : باش تىققىلى ماكان يوق . 安无

。地之身

باش تىكمەك 去出豁 ، 来心下横

باشتىن تارتىپ تاپانغىچە 脚到头从

باشتىن تۇتۇن چىقارماق <成> 决枪 : 花开袋脑

باشتىن قورقماق 袋脑掉怕

باشتىن تۇتۇن چىقماق <成> 冷冒 ، 跳肉惊心

汗 : بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان قانداق ئاڭلىنىڭ بېشىدىن تۇتۇن چىقىپ

كەتتى . 身一了出得吓叔大尔迪喀 ، 息消个这到听

。汗冷

باشتىن كەچۈرمەك 过经 ， 历经

باشتىن ئۆتمەك 历经 : ئۇلار بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلارنى

بىر - بىرىگە بايان قىلىشتى . 历经已自了述讲相互们他 .

。事的过

باشتىن ئۆرۈمەك (而灾消或庆喜为) 舍施 : ئاخشام

نېيەتكە كەلمەسە ، ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقىلى بولماي .
 成无事一会就 ، 心决定下不果如 .
 باش قايغان ، پۈت تايغان يەرلەردە يۈرمەك <成>
 行而步信 ، 逛瞎 ، 荡游 ، 逛闲
 昏发脑头 ، 向转头晕 ؛ 晕头 باش قايماق
 باش قەھرىمان <文> 公人主
 باش قوشماق 面会 ، 首聚 ، 头碰 : باش قوشۇۋالدۇق .
 了头碰们我
 باش قوشۇش يىغىنى 会头碰
 باش قوماندان <军> 令司总 ، 师统 ، 挥指总
 باش قويماق 头磕 ، 首叩 ، 礼顶 : ئادەمگە باش قويماي .
 头磕人给不绝我 .
 باش قۇر <印> 行一起另 ، 行一第 ، 行首
 باش قىرو <气> 霜初 ، 霜早
 باش قىش <天> 冬初 ، 冬立
 باش كاتىپ 书秘任主 ، 长书秘
 باش كەتمەك 袋脑掉 : ھەقىقەت يولىدا باش كەتسىمۇ ۋاي
 دېمەسلىك 为真掉了脑袋也 不在所惜
 باش كونسۇل 事领总
 باش كۆتۈرمەك ①头抬 ②头出 ③起升 : ئۇپۇقتىن باش
 كۆتۈرۈپ چىققان قۇياش ئۆيىنى يورۇتتى . 升线平地从阳太
 私长滋 ~ شەخسى غەرەز : 长滋④ . 子屋了亮照 ، 起
 心⑤ 角头露显 ، 地头人出
 起再山东 ~ 起再山 来重土卷 : قايتىدىن
 杆腰
 باش كۆككە يەتمەك <成> 气吐眉扬 ، 地喜天欢
 رەھبەرلىكنىڭ ئادىل باھاسى بېشىنى كۆككە يەتكۈزدى . 领导
 了气吐眉扬我使价评正公的
 باش ئاسمانغا يەتمەك = باش كۆككە يەتمەك
 باش كۈز <天> 秋立
 باش كېپىكى <理生> 皮头 ، 屑头
 باش كېسەر = كالا كېسەر
 باش كېلىش <语> 格主
 باش كېلىشلىك جۈملە <语> 句格主
 باش گاڭگىرىماق 蒙发 ، 向转头晕 : بۇ خەۋەرنى ئاڭ .
 لاپ بېشىم گاڭگىراپ ، خېلى ۋاقىتقىچە ئىشخانىدا يالغۇز ئولتۇ .
 رۇپ قاپتىمەن . 息消个这到听 . 了蒙我 ، 公办在人个一
 久好了坐室
 باش مارشال = جۈشۈي

جلغان ئادەم . 人的白花发头是他 .
 باشقا ئاق كىرمەك ①白花发头 ②成 <成> 筹一
 展莫
 باشقا بەخت قۇشى قونماق <成> 福 ، 顶临祚福
 运鸿走大 ، 运走 ؛ 照高星吉 ، 照高星
 باش قاپىيە <文> 韵首
 باشقا تاغ يىقىلماق <成> 顶压山泰 ، 顶压山大
 ； 筋脑伤大 ؛ 展莫筹一 ؛ 头临祸大
 5000 تۇرغۇن يۈەن .
 لىك جەرسانە تالونىنى تاپشۇرۇۋالغاندا ، خۇددى بېشىغا تاغ يىقىل .
 ۋاندەك بولدى . 时单款罚的元 5000 到接贡尔图当 .
 的似了顶压山大如有得
 باشقا تاغ كىيىلمەك = باشقا تاغ يىقىلماق
 باشقا تاڭماق = چېكىگە تاڭماق
 باش قاتماق 筋脑伤 : باشنىڭ ئىچىمۇ قاتتى ، تېشىمۇ قاتتى .
 筋脑了透伤 .
 باش قاتۇرماق 子脑动 ، 机心尽费 ، 汗脑尽绞 ، 苦
 诣孤心
 باشقا چىقماق ①成办 ، 成完 ، 现实 ، 功成办
 ئىش باشقا چىقمايدۇ . 成不办事件这 . ھېچىر ئىشى باشقا
 چىقىدى . 成无事一 . 导④ 上头在骑③ 头上 (酒饮)② .
 果恶食 ، 坏毁或亡死致
 了亡死友朋使致他 . 其食自他 . 了
 果
 باشقا دەسسەمەك 袋脑踩 (侮欺喻比) : سەن تېخى
 مېنىڭ بېشىغا دەسسەمەكچىمۇ ؟ 吗上头我到踩想还你 ؟
 باشقا سوغۇق سۇ قويماق <成> 泼 ، 水凉泼
 水冷
 باش قېتىنچىلىقى 筋脑伤 ، 烦麻 ، 难为 展莫筹一
 باشقا كەلمەك 到遇 : مۇنداق ئىشلار ئابدۇللاننىڭ بېشىغا
 كەلمىگەندى . 事的样这到过遇没拉杜卜阿 . باشقا كەل .
 گەندە باتۇر . 雄英成头临到事 <谚>
 باشقا كۈن چۈشمەك <成> 陷 ، 难落 ، 头临难大
 境困人
 باشقا كىيمەك <成> 天翻闹 : ئۇ ۋارقىراپ - جارقىر .
 راپ مەھەللىنى بېشىغا كىيىدى . 闹子村个把 ، 叫大喊大他
 天了翻
 باشقا كىيىلىپ قالماق <成> 上肩到落 : ئۆيىنىڭ
 ھەممە ئىشى مېنىڭ بېشىغا كىيىلىپ قالدى . 事切一的里家
 上肩的你了到落都
 باشقا ئېلىپ چىقماق 底到做 ، 成做 ، 成办 : قەتئىي

باش بىلەن ①力全: ئۇ ئۆگىنىشكە ~ كىرىپ كەتتى. ھ.
؛(保担)命性以،(保担)袋脑用②。习学了人投力全
مەن بۇ ئىشقا بېشىم بىلەن جاۋاب بېرىمەن. ھ.
保担

بېشى پىشىماق <成> 练老؛ 历阅有؛ ئۇ كۆپىنى
كۆرگەن، بېشى پىشقان ئادەم. ھ. 广识多见位一是他.
人的深

بېشى چوڭ <成> 事其行自، 张主作自， 以为自，
是: ھېلىقى ~ قىز مېنى بەك خاپا قىلدى. ھ.
是其行自个那. 气生分十我叫娘姑的

بېشى چوڭلۇق 事其行自 为妄意恣؛
行孤意一، 为妄意姿 ھېشى چوڭلۇق قىلماق
بېشى چۈشمەك <成> 气丧头垂؛ بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ
ئۇنىڭ بېشى چۈشۈپلا كەتتى. ھ. 息消个这到听،
气丧头垂他، 了

بېشىدا بولماق 护看، 候侍؛ ئاكام ئاغرىدى، ئۇنىڭ
بېشىدا بولماسام بولمايدۇ. ھ. 他候侍不能不我، 病有哥我.
بېشىدا تۇرماق ①料照، 护陪، 护看؛ ياقۇپنىڭ كېسەل-
لى ئېغىرلاشقاندا ئەنئەنەت بېشىدا تۇردى. ھ. 时的重病普库亚.
(事丧婚)持主②. 护看边身在尔外安، 候
بېشىدا سۈيى بار <成> 呵呵傻، 乎乎傻؛ سەن
ئۇنى ~ دەپ قارىما، ئۇنىڭ كۆڭلىدىمۇ سان بار. ھ.
他看别你. 数有可里心他، 的乎乎傻

بېشىدا يالڭاق چاقماق <成> 甚太人欺؛
屎拉上

بېشىغا سۇ قويماق <成> 费浪؛ 指要主)踢糟؛
了费浪他. ھ. 钱) ئۇ خېلى كۆپ پۇلنىڭ بېشىغا سۇ قويدى.
钱多许

بېشىغا ئوت ياقماق <成> 烦麻添؛ ئىشم ئېشىپ-
تېشىپ تۇرۇپتۇ، يەنە بېشىغا ئوت ياقمىغىن. ھ.
多够情事我. 了烦麻添我给再别的， 的

بېشى قاتتىق 不顺؛ 鞴 不顺؛ بۇ ئاتنىڭ نېمىدېگەن ~ ھ!
! 呀顺不顺不多多马匹这

بېشىنى باغلىماق <成> 婚订؛ 女指)儿家人有،
已他. ھ. 婚订经已子) ئۇ قىزنىڭ بېشىنى باغلاپ قويدى.
婚了订儿女给

بېشىنى بىر قىلىپ قويماق <成> 婚办، 婚完؛
事) بالىلارنىڭ بېشىنى بىر قىلىپ قويۇپ، چوڭ غەمدىن قۇتۇل-
دۇم. ھ. 事心桩一了却了， 办已事婚的们子孩

بېشىنى ئوڭلىماق 出嫁؛ 妇媳娶؛ ئەمەننىڭ بېشىنى

باش ماقالە <文> 论社

باش مەمۇر 官长政行

باش مورفېما <语> 素语实

باش مۇدىر <经> 长事董

باش مۇھەررىر <文，印> 编总， 笔主， 辑编总

باش مۇسكۇلى <理生> 肌头

باش مېخانىك <机> 师机总

باش مېرىدىيان <地，天> 线午子初本

باش مېڭە <理生> 脑大

باش مىنىستىر 相首

باش ناخشىچى 唱领

باش نۇقتا 点主

باش سالماق 首垂， 头低

باش ھەرپ <经> 字冠

باش ھېساب <经> 帐总

باش ئوچاق بولماق <成> 得搅، 灶锅当脑头把

胀脑昏头

باش ئوق <交> 轴主

باش ئۇچاستىكا <交> 段总

باش ئۇچقۇچى <交> 长机

باش ئۇرماق ①头叩) 揖作躬打

باش ئۈستىگە <习> 命遵 (语用话答)

باش ئۈششۈك <气> 冻霜早

باش ۋالىي 督总

باش ۋەزىپە 务任总， 务任要首， 职正

باش ۋەزىر ①相宰， ②相首

باش ئىشتاپ 部总 部谋参总

باش ئىنژېنېر <交> 师程工总

باش ياچېيكا 部支总

باش ياز <气，天> ①夏立) ②夏初

باش ياستۇققا يەتمەك <成> 病卧， 倒病

باش ياغلىق 巾头

باش يامغۇر <气> 雨场一头， 雨初

باش يۇغۇچى (者死为) 者足洗

بېشى باغلاقلق <成> 婚了订已: ~ 婚已订

娘姑的婚了

بېشى بوش <成> 婚订未، 配许未؛ ئۇنىڭ قىزىنىڭ

~ 他. 配许未尚女闺的他

بېشى بىر يەردە بولماق 婚成، 婚完؛ ئۇلارنىڭ بېشى

بىر يەردە بولدى. ھ. 婚成已们他

孩的己自作当提麦把我. مەمتى ئۆز بالامدەك كۆرسەن.
 子
 责到受错过因子孩当)知无幼年子孩 **بالا كىچىك**
 话的说时慰劝者三第, 时备 ~, تولىمۇ كاپىپ كەت.
 了备责份过要不, 知无幼年子孩 **مىسىلە**.

仆童 **بالا مالاي**
 铁形方长的间之筒烟与子炉在安) 炉带 **بالا مەش**
 (温保的菜饭作用或热散供可, 盒
 录目子 <电> **بالا مۇندەرىجە**

车河紫 <药> ②衣胞, 盘胎 <医> ① **بالا ھەمراھى**
 工童 **بالا ئىشچى**

片小(的子袖) **بالا يەك**

学文童儿 **بالىلار ئەدەبىياتى**
 园儿幼 **بالىلار باغچىسى**

节童儿 **بالىلار بايرىمى**
 科儿 <医> **بالىلار بۆلۈمى**

痹麻儿小 <医> **بالىلار پالچى**
 学育教儿幼 **بالىلار پېداگوگىكىسى**

学理心童儿 **بالىلار پىسخولوگىيىسى**
 剧童儿 <艺> **بالىلار تىياتىرى**

话童 <文> **بالىلار چۆچىكى**
 片童儿 <艺> **بالىلار فىلىمى**

法童儿 <法> **بالىلار قانۇنى**
 谣童; 歌儿 <文> **بالىلار قوشىقى**

学科儿 <医> **بالىلار كېسەللىكلەرى ئىلمى**
 装童 **بالىلار كىيىمى**

育教前学 **بالىلار مائارىپى**
 曲歌童儿 **بالىلار ناخشىسى**

困童儿 **بالىلار ئۆمكى**

بالا² (بالاسى) [静] ① 难灾, 害祸; ئۇزۇم تاپقان بالاغا نەگ
 吧啞)冤喊去哪到, 祸的闯己自 <谚> . باراي دەۋاغا .
 莲黄吃 ~ ھەسە / 头临难灾 ڪەلمەك / 起不了 <转> ②. 此于在就根祸切一
 两有, 起不了 <转> ②. 此于在就根祸切一
 两有真还, 话讲你 . سۆزگە ~ نېمە ئىكەنسىن . 子下
 子下

بالا بولماق 灾成, 害灾生发; چىكەتكە بالا بولدى . 蝗
 灾成虫

بالا تاپماق 祸惹, 祸闯; ئۇ بالا تاپتى . 了祸闯他

بالا تەگمەك 殃遭; بۇ ئادەمگە نېمە بالا تەگكەندۇ, چىرايى
 了遭知不, 色土如面人个这 . تاتىرىپ كېتىپتۇغۇ . 了遭知不, 色土如面人个这

义主宁枯巴 <哲> [静] **باکۇننچىلىق**
 木电, 木胶 [静] **باکېلىت**

下见 **باگارا**
 牛拉杂巴 <牧> **باگارا كالىسى**

文股八 **باگو** ~ ئەدەبىياتى 八股 <语> [静]
 风作股八 <语> [静] **باگوچىلىق**

榜张 **بالا** ~ چىقارماق [静]
 子榔敲, 子榔打 **بالا** ~ چالماق [静]; 子榔

牌抬(庄坐着争了为时克扑打) **بالا كۆتۈرمەك**
 磅 [静] **بالا**

瓶暖的磅一 چايدان ~ بىر [静] 的磅; **بالىلىق**
 磅 = ھەسل

松叶落 <植> **بال قارىغاي**
 杏蜜 <植> **بال ئۈرۈك**

بال² [静] (的震地和风) 级; بەش ~ شامال 五级风 / ئالتە
 ~ يەر تەۋرەش 六级地震

بالا¹ [静] ① 童儿, 娃娃; ئوغۇل ~ 孩男 / قىز
 ~ 孩女 / بالىنى ئېمىتىمەك 奶孩子 / يىغلىسىغۇچە ئانا

ئەمچەك سالماق. <谚> 奶喂不娘, 哭不子孩. مەن
 كۆھىرەن بالاغا, بالام كۆپەر بالىسىغا. <谚> 的我疼我

子孩的他疼子孩, 子孩 ~ قىلغان ئىشى چالا.
 事不事办, 毛没上嘴; 四落三丢, 事办子孩 <谚>

② 鸟雏的出孵刚或畜初的生出新
 ڪىرە بالا م يۇمشاق. <谚> 如白子孩的己自说鸦乌

。绵似软子孩的己自说猬刺, 雪
 姆保 **بالا باققۇچى**

بالا بانكا 行银属附
 大长; بالا بالا بولغۇچە ئانىسى موما بولار.
 妈妈成变妈妈, 大长子孩到等 <谚>

بالا تاپماق 子孩得; 子孩生 (言而子男对)

بالا تام 墙山
 动胎 **بالا تەۋرەش**

بالا توقاچ 小油罐
 胎堕 **بالا چۈشمەك**

بالا شىركەت 司公子
 通普即, 称对的“法母”)法子 <法> **بالا قانۇن**
 (律法

بالا قۇلۇن 子蛉螟, 子养
 继过, 房过②大养抚子孩把① **بالا قىلماق**

بالا كۆرمەك ① 子孩生, 子孩得; ② 子孩做当; مەن

足富变，来起裕富〔动〕 **باياشاتلاشماق**
 باياشاتلىق 〔静〕 裕富，足富：ئۇ شەھەر ئۆزىنىڭ باياشاتلىقى بىلەن مەشھۇر. 称著而足富以市城座那。
 主财，翁富，人富 <古>〔静〕 **باياغۇت**
 بايان (بايانى) 〔静〕 述叙，述陈：ئاغزاكى ~ 述叙头口
 بايان ئەتمەك = بايان قىلماق
 بايان ئەيلىمەك = بايان قىلماق
 بايان جۈملە <语> 句述陈
 بايان رايى <语> 式述陈
 بايان قىلماق 述叙，述陈
 بايان مەيلى = بايان رايى
 بايان² <艺>〔静〕 扣纽手式琴风
 بايانات (باياناتى) 〔静〕 明声：~ ئېلان قىلماق 明声表发
 باياناتچى 〔静〕 人言发：مۆكۈمەت باياناتچىسى 人言发府政
 بايانچى 〔静〕 扣纽手式琴演奏者
 بايانشېرى 〔静〕 <植> 希央巴 (一之种品葡萄)
 باياننامە 〔静〕 面书，明声呈
 باياۋان (باياۋانى) 〔静〕 漠荒
 باياشات 〔静〕 的庶富，的足富
 بايتاسۇن 〔静〕 <方，植> 柏树的长生处高上山
 物植
 بايتال <动>〔静〕 马母，马牝，马骡
 بايتوسۇن <方，动>〔静〕 三岁马(马牝)
 بايچېچەك 〔静〕 <植> 花山八，花春探，花冰顶
 بايراق 〔静〕 旗，帜：دۆلەت بايرىقى 国旗 / بايرىقى روشن 朝鲜帜旗
 بايراق تىلى <语> 语旗
 بايراق چۈشۈرمەك 旗降
 بايراق چىقارماق 旗升
 بايراقچە 〔静〕 小旗子
 بايراقچى 〔静〕 手旗
 بايراقدار 〔静〕 尖子：~ ئورۇن 尖子单位
 بايراقسىمان 〔静〕 旗状的
 بايراقسىمان بۇلۇت <气> 云状旗
 بايراقلىق 〔静〕 打旗子：يراقتىن ~ بىر توپ ئادەم كۆرۈنەدى. 现出远处一了打旗子的人。
 بايرام 〔静〕 节，日：دۆلەت بايرىقى 国庆节 / ~ ئۆتكۈزۈمەك 过节 / ئاتىڭ ئۆلۈمى ئىنتىقا ~ . <谚> 过狗死马
 . 节
 بايراملىق 〔静〕 日节的：~ تاۋار 日商品 / ~ كىم

باھالاش ئاپپاراتى 构机估评
 باھانە 〔静〕 托，口借：ئۇ بېشىم ئاغرىدى دەپ باھانە قىلىپ كېتىپ قالدى. 了走痛头口借他. بۇغداينىڭ باھانىسىدا قارسۇق سۇ ئىچىپتۇ. <谚> 光沾草莠，水浇地麦
 . “月得先台楼水近”同喻
 باھانە تاپماق 口借找，故借
 باھانە قىلماق 口借，托推：ئۇ ئىشىم بار دەپ باھانە قىلىپ كەلمىدى. 来没事有故托他. ئۇ ئاۋازىم پۈتۈپ قالدى دېگەننى باھانە قىلىپ ناخشا ئېيتىپ بېرىشكە زادىلا ئۇنىمىدى.
 دى. 唱肯不也么怎，了坏子噪托推他.
 باھانە كۆرسەتمەك 口借找，故借
 باھانە - سەۋەب 〔静〕 托，由理，口借
 باھانە - سەۋەب تاپماق 口借找，由理找
 下见 باھانىيە
 باھانىيە مەزھىپى <宗> 派教哈白
 باۋئەن 〔静〕 安保：~ مىللىتى 族安保
 باۋئەنچە 〔静〕 ①语安保 ②式的安保
 باۋۇر 〔静〕 <古> 绳毛细，绳麻细
 باۋۇرچى 〔静〕 <古> 厨御：子厨，师厨
 باي 〔静〕 依巴，翁富：باينىڭ كېلىنى بولغۇچە، كەمبەغەلنىڭ قىزى بول. <谚> 儿女的依巴当不，儿女的人穷当宁
 ~ / 人富 ~ ئادەم 饶富，的有富，的富②. 媳
 دۆلەت 富 ~ / 商富 饶富 ~ / 国富 饶富
 富丰经验经 ئادەم ~ تەجرىبىگە 于富，富丰③然自大的
 富丰养营 ~ ئوزۇقلۇق ماددىغا 人的
 باي دېھقان 农富
 باي رۇدا <矿> 矿富
 بايا 〔静〕 刚，刚刚，刚：ئۇ ~ كەلدى. 来刚他. كۆرەش ~ ياناققا قايتتى. 舍宿回刚刚什热库.
 بايات¹ 〔静〕 <艺> 特雅巴 (一之母卡木二十尔吾维)：
 ~ مۇقامى 姆卡木特雅巴
 بايات² 〔静〕 <古> 帝上，天苍，天上
 باياتىن = بايا
 باياتىنقى = بايتى
 باياشات 〔静〕 裕富，足富：~ نۇرمۇش 裕富活生 / ~ 裕优活生，足富活生
 باياشات پەسل 季旺
 باياشاتچىلىق 〔静〕 足富，华繁
 باياشاتلاشتۇرماق «باياشاتلاشماق» 态动使的
 باياشاتلاشتۇرۇلماق «باياشاتلاشتۇرماق» 态动被的

学吧哑)唔唔啾啾②称别的人哑对①〔模〕 بەپ - بەپ
 (音声的话说)
 面版, 版, 页(的刊书)②脸①〔静〕 بەت
 面水 面表③版一第的纸报 ىبىتى ىبىتى سۇ ىبىتى
 بەت ئاچماق 章篇开揭 : مەلىكىتىمىزنىڭ تارىخىدا ىبىتى
 . ىبىتى ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 بەت رامكىسى <印> 框版
 بەت شەكلى <印> 面版, 版式
 بەت نۇسخىسى <印> 式版, 版式
 بەت ياسىماق <印> 版排, 版组
 بەت ياغزىسى <印> 样大
 بەت بەخت 蛋坏; 鬼霉倒〔静〕
 بەت بەختلىك «بەت بەخت» 的形词名
 بەت بەشىرە 难看, 的陋丑貌相〔静〕 : پاكار ۋە ~ بىر
 كىشى ئۆيگە كىرىپ كەلدى . 一有个又矮又丑的人走
 . 里屋进
 بەت بەشىرىلىك «بەت بەشىرە» 的形词名
 بەت بەزى 味气的闻难, 味臭〔静〕
 بەت بەزى ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 子魏阿臭, 实魏阿 <植> بەت بەزى ىبىتىنىڭ
 式形词名的 «بەت بەزى»
 بەت بەتە 饭抓(的菜炒上加) <食>〔静〕
 بەت بەتەر 如不更, 糟更, 坏更〔静〕 : بۇ ئۇنىڭدىن ~ ئىكەن .
 的如不马牛 糟更个那比个这 活生
 بەت بەتەرلەشمەك «بەت بەتەرلەشمەك» 的动使
 بەت بەتەرلەشمەك 糟更得变, 好不加更〔动〕 : بۇ بالىنىڭ
 ئىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 孩子这: 逊不言出孩子这 . 了脏嘴
 بەت بەتەم 没 的味乏; 的吃好不, 的味没〔静〕 : قوغۇن ~
 瓜甜的味
 بەت بەتەملىك <转>②吃好不, 好不道味, 味没①〔静〕
 味无然素, 味乏
 بەت بەتچاشوت <植>〔静〕 芥苾异
 بەت بەتخەج 人的钱花乱 ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 的霍挥〔静〕 : ئادەم ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 بەت بەتخەجلىك 霍挥〔静〕 : قىلىش, بۇزۇپ - چېچىپ ئىس .
 挥服克该应 . 象现的费浪张铺和度无霍
 بەت بەتخۇيى 孩的好不气脾 ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 的好不气脾〔静〕 : بەلا ~ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 . 脸翻爱的好不气脾 <谚> . 子
 بەت بەتخۇيلۇق «بەتخۇيى» 的形词名

装服日节
 بايرى 古, 的旧②的密亲, 的验考过经① <古>〔静〕
 的老
 بايغىزى 自吹自, 的虚吹爱, 的夸自爱① <古>〔静〕
 的气土里土; 的蛮野, 的化开未②的播
 بايقاشماق 态同共的 «بايقاشماق»
 بايقالماق 态动被的 «بايقاشماق»
 بايقۇت 制抵〔静〕
 بايقۇت قىلماق 制抵
 بايقۇتچىلىق 义主制抵〔静〕
 بايقۇش 怜可, 的幸不 <转>②鸚鵡 <动>①〔静〕
 : ~ موماي 奶奶老的幸不 / ۇاي ~ , سەن جىق جاپا
 چەكتىڭ . 了多太苦的受你, 的怜可, 唉 .
 بايقىماق 察觉, 现发, 觉发〔动〕 : زاپچاسنىڭ يوقالغانلىقىنى
 بايقىدىم . 件零了失丢觉发我 . ئۇ بۇ ماقالىدە بەزى مەسىلە
 لىلەرنىڭ بارلىقىنى بايقىدى . 题问些有章文篇这现发他 .
 بايلىق 富财①〔静〕 : مەنئۇى ~ 富财神精 / ساقلىقىم
 بايلىقىم . 富财是就康健 <谚> . ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 源资②. 源资是就康健 <谚> . ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 汇词③源资产矿 / 源资下地 ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ ىبىتىنىڭ
 汇词
 بايمان 芥米碎 <植>〔静〕
 بايناق 术白 <植>〔静〕
 بايۋەچچە 弟子纨绔, 儿哥子公, 爷少〔静〕
 بايۋەچچىلىك 子架爷少, 头派爷少〔静〕
 بايۋەچچىلىك قىلماق 子架爷少摆, 头派爷少摆
 بايت 节字 <印>〔静〕
 باير 荒③堊, 埂②岗山, 丘土, 地高① <古>〔静〕
 地女处, 地
 بايرقۇ 鱼搏, 固野拔, 固曳拔, 古野拔 <古>〔静〕
 (一之落部厥突古)儿
 بايىقى 鱼捕, 固野拔, 固曳拔, 古野拔 <古>〔静〕
 (一之落部厥突古)
 بايىقى 的才刚〔静〕
 بايىنبۇلاق 巴于位, 名原草)克鲁布音巴 <地>〔静〕
 (州治自古蒙楞郭音-
 بايىنبۇلاق قويى <牧> 羊克鲁布音巴
 بەقەينى 象好, 似好, 若宛, 象好〔静〕 : ئۇنىڭ چىرايى ~ ئاپسىغا
 ئوخشايدۇ . 亲母若宛相长的他 . شادلىق تەنتەنسىگە چۆم .
 گەن كىشىلەر توپى ~ دېڭىز دولقۇنلىرىغا ئوخشايتتى . 騰欢
 . 涛波的海大如宛群人

制毛尾牛牦或丝用)记标, 志标 <古>〔静〕 **بەچكەم**
 (带佩时战参在士壮, 成
 台土的息休或凉纳日夏)榻土 <古>〔静〕 **بەچكۆم**
 (成砌块土由般一, 子
 气运②化造, 气福, 福幸①)〔静〕 **بەخت**
 福祝 **بەخت تىلىمەك**
 气运碰 **بەخت سىنىماق**
 运走, 天齐福洪, 照高星吉 **بەخت قۇشى قونماق**
 世逝幸不 **بەخت قارشى** 幸不: ~ ۋاپات بولماق
 بهختكە يارشما 好幸, 亏幸, 而幸: ~, ئۇنىڭ ئىشى
 دىن ھېچكىمىمۇ قۇسۇر تاپالمىدى. 好幸. 他从能没也谁,
 . 病毛出找中作工
 气晦, 运倒 **بەختى قاچماق**
 命薄, 好不运命 **بەختى قارا**
 بهختى كەلمەك 运走, 转运来时: ئۇنىڭ بەختى كەلدى.
 . 了运走他
 运花桃交, 运好交 **بەختى ئېچىلماق**
 福幸(的人别)送断 **بەختىگە ئولتۇرماق**
 运命, 气运〔静〕 **بەخت - پېشانە**
 气福, 气运〔静〕 **بەخت - تەلەي**
 福幸〔静〕 **بەخت - سائادەت**
 孩子的幸不 **بەختسىز**: ~ بالا
 بهختسىزلىك «بەختسىز» 式形词名的: بەختسىزلىككە يولۇق
 幸不到遭 **ماق**
 有②活生的福幸 **بەختلىك**①〔静〕: ~ تۇرمۇش
 的气福
 代时的福幸 **بەختىيار**: ~ دەۋر
 式形词名的 «بەختىيار»
 下见 **بەخش**
 بهخش ئەتمەك 予赐, 予给: تەبىئەت كىشىلەرگە
 绣锦的们人予赐然自大 **بەخش ئەتكەن گۈزەل تاغ - دەريا**
 宁安来带 ~ **خاتىرجەملىك / 河山**
 بهخشەندە 予给, 于属〔静〕: ~ بۇ ئۆي ماڭا ئۆ.
 有所我为子辈一会不子房座这. 有所
 بهخشەندە قىلماق 予给: ئۇ ئۆزىنىڭ بارلىقىنى
 祖了给献都切一的己自把他. 有所
 . 国
 物之家传〔静〕 **بەخشەندىلىك**
 然安 **بەخىرامان**〔静〕: ~ ئولتۇرماق
 定镇, 闲悠, 然安
 定镇 ~ / 着坐 ~ / 活生地闲悠

的看难色脸〔静〕 **بەترەك**
 بهتقىلىق = قىلىقىز
 بهتقىلىقلىق = قىلىقىزلىق
 بهتقىلىقلىق قىلماق = قىلىقىزلىق قىلماق
 态动使的 «بەتلىمەك» **بەتلەتمەك**
 态同共的 «بەتلىمەك» **بەتلەشمەك**
 子了上 **بەتلەكلىك** 弹子〔静〕: ئوق ~ سلىق
 枪的弹
 态动被的 «بەتلىمەك» **بەتلەنمەك**
 栓枪〔静〕 **بەتلگۈچ**
 书的页百五 **بەتلىك** 页〔静〕: 500 ~ كىتاب
 装枪手给 ~ **بەتلىمەك** 弹子装, 弹子上〔动〕: تاپانچىنى
 弹子
 声名坏, 名罪, 名恶〔静〕 **بەتنام**
 陷诬, 脏栽, 名罪栽 **بەتنام چاپلىماق**
 心居, 的心祸有, 的坏肠心, 的意恶有〔静〕 **بەتنىيەت**
 的良不
 使 **بەتنىيەتلىك** 良不心居, 念邪, 意恶〔静〕: ~ قىلماق
 心坏
 鬼魔的狞狰 **بەتھەيۋەت**: ~ دۆۋە 的恶凶, 的狞狰〔静〕
 布棉细白〔静〕 **بەتس**
 鞋皮〔静〕 **بەتىنكە**
 下见 **بەجا**
 بهجا كەلتۈرمەك 现实, 行执, 成完: ۋەزىپىنى ~
 诺现实 ~ 务任成完 / بۇيرۇقىنى ~ 令命行执 / ۋەدىنى ~
 言
 بهجاندىل 一心一意, 意全全〔静〕: خەلق ئۈچۈن ~
 务服民人为意全全 **بەجاندىللىق** «بەجاندىل» 式形词名的: خىزمەتنى ~
 作工干地意一心一意 **بەجاندىللىق**
 بهجايىكى 同如, 似好, 象好〔静〕: ئىل بىلەن ئۆلۈم ~
 . 宴赴似胜死同民与 <谚> **توي**
 人男的割阉被②人女的礼割被① <古>〔静〕 **بەجەل**
 畜公或
 人男的化性女②童家, 仆童①〔静〕 **بەچچە**
 西东狗, 生畜 <骂>〔静〕 **بەچچىخەر**
 者奸鸡, 者色男好〔静〕 **بەچچىۋاز**
 奸鸡, 色男好〔静〕 **بەچچىۋازلىق**
 罪奸鸡 **بەچچىۋازلىق جىنايىتى**
 奸鸡 **بەچچىۋازلىق قىلماق**

的学文，的术艺〔静〕 بەدىئىي

品作学文 <文> بەدىئىي ئەسەر

维思术艺 تەپەككۈر بەدىئىي

象想术艺 تەسەۋۋۇر بەدىئىي

构虚术艺 <文> توقۇلما بەدىئىي

言语学文 <文> تىل بەدىئىي

片术艺视电 تېلېۋىزىيە فىلىمى بەدىئىي

片术艺 فىلىم بەدىئىي

构结术艺 قۇرۇلما بەدىئىي

动冲术艺 قىزغىنلىق بەدىئىي

操体术艺 گىمناستىكا بەدىئىي

巧技术艺 ماھارەت بەدىئىي

象形术艺 ئوبراز بەدىئىي

法手术艺 ئۇسۇل بەدىئىي

作创术艺 ئىجادىيەت بەدىئىي

括概术艺 يىغىنچاقلاش بەدىئىي

态动使的 «بەدىئىيلەشتۈرمەك» بەدىئىيلەشتۈرمەك

态动被的 «بەدىئىيلەشتۈرۈلمەك» بەدىئىيلەشتۈرۈلمەك

化术艺〔动〕 بەدىئىيلەشمەك

性术艺〔静〕 بەدىئىيلىك

بەرەس = ئاق كېسەل

依白驱 <药> بەرەس مەجۇنى (مەجۇنى ئىترىفىلى)

膏蜜曼阿力菲尔提

培思，果藤酸，果藤酸花白 <药，植>〔静〕 بەرەشكى

果亚利

琵琶 <艺>〔静〕 بەرباپ

下见 بەربات

بەربات بولماق 产破，灭破，灭毁

产破的策政民殖 بولۇشى

产破使；灭破使，灭毁使

بەرباتلىق 灭毁〔静〕

下见 بەرپا

校学立建 ~ مەكتەپ: 现出，生产 بولماق

学立建 ~ مەكتەپ: 设建，立建 قىلماق

场草设建 ~ ئوتلاق / 校

不缺残，的损受，的伤负，的伤受 <古>〔静〕 بەرتۈك

的全

短(的边了沿绒丝黑用上口袖和襟衣)〔静〕 بەرچەتكە

袄皮短，袄棉

柏黄 <植>〔静〕 بەرخۇت

说地

بەخىرامانلىق «بەخىرامان» 式形词名的: ~ شاھلىقتىن ئار-

。帝皇当似胜逸安. ئۇق: 说

بەداز. 先 <谚>. 后之，后然〔静〕. ئاۋۋال ئاتام، ~ كلام.

。经诵后，餐进

下见 بەدەر

天天之逃，踪无影无得逃 قاچماق بەدەر

بەدەل 〔静〕 ①费: ②价代: ③会费: ④代价: ئىسسىق بەدەل

قانلار بەدىلىگە كەلگەن تارىخىي ساۋاقلارنى ئۇتتۇپ قالماسلىقىمىز

كېرەك. 训教史历的来换血鲜用记忘应不们我.

بەدەل تۆلمەك ①交费: ②代价: ③会交: ئىسسىق بەدەل تۆلمەك

بەدەل تۆلمەك ②交费: ③代价: ئۇ بۇ يولدا ھەرقانداق بەدەل تۆلەشكە

تييار ئىدى. 价代何任出付此为备准他.

بەدەلسىز 的价代无，的偿无〔静〕

بەدەللىك 的价代有，的偿有〔静〕: ~ ئەمگەك 的价代有

动劳偿有，动劳的

بەدەن 〔静〕 格体，体身: ~ چىنىقتۇرماق 体身炼锻 / ساغ-

لام. 人个这 ~ 体身的康健 / بۇ ئادەمنىڭ بەدىنى ئاجىز.

。弱格体

بەدەن بوشلۇقى <理生> 腔体

بەدەن تەمرەتكىسى 癖体

بەدەن تەۋرەتكۈچ 机身健摆摇

بەدەن تۈكچىلىرى <理生> 毛汗

بەدەن تېمپېراتۇرىسى 温体

بەدەن تىپى 型体

بەدەن ساغلاملىقى 质体

بەدەن سۇيۇقلۇقى <理生> 液体

بەدەن سېزىمى <理生> 觉触

بەدەن سىرتىدا ئۇرۇقلاندۇرۇش 精受外体

بەدەن شەكلى 形体

بەدەن ئېغىرلىقى <理生> 重体

بەدەن ئىنسانىيەت ئاساسلىقى 学类人质体

بەدەنلىك 的体身〔静〕: ساغلام ~ 的康健体身

بەدەۋى. 的蛮野，的化开有没〔静〕

بەدەۋىلەر ھەرىكىتى (动运) 80-70 纪世 18 国德) 动运

的起兴代年 (动运字文的)

بەدەۋىلىك 态状昧蒙〔静〕

بەدەرەك 头骨贱，货贱下，坏流下 <骂>〔静〕

بەدەرەك (…之种品瓜甜)然得白 <植>〔静〕

بەدەۋەت 人的有富常非 ~ ئادەم: 富巨，有富常非〔静〕

بەشلىك پۈتۈنلەش <数> 四舍五八

بەشلىك تۈزۈم 制分五

بەشۋرۇق <植>〔静〕 克鲁修白 (一之种品瓜甜)

بەشېغىز <方>〔静〕 者嘴多，者事闲管爱，者能逗爱

بەشىنچى 第五〔静〕

بەقسەم <静〕 木赛柯白 (布土的纹条带，的纺混棉丝)

بەقسەم پولۇ <食> 干和干葡萄了拌)饭抓锦什

(饭抓的果

بەقسەم تون 衣外木赛柯白

بەقەم^۱ <植>〔静〕 方苏，木苏 (作可液浸，木乔小绿常)

(料染色红

بەقەم^۲ <方>〔静〕 蛋笨，瓜傻，子疯

بەقۇۋۋەت <静〕 力强身 ~ : 的实壮，的壮力强身

人的壮

بەك^۱ <静〕 太〔静〕 极，常非，分十，太

قىزدىق ئىكەن . 热太水 . ~ ئامىراق 欢喜分十 / ~

سوغۇق 冷常非 / ~ ناچار 气天的坏极 ھاۋا

بەك^۲ <静〕 实结 ~ ئورۇندۇق 子凳的实结 / جەنى ~

大命

بەكە = قەلمىتراش

بەكروۇ <古>〔静〕 坚，硬；固牢，固坚，实结，紧

بەكلەشمەك <古>〔动〕 诺许相互，定约相互

بەكلەك <古>〔静〕 有强，的大强，的大劲，的气力有

的能耐，的固牢，的固坚，的实结，的实坚；的力

بەكنى <古>〔静〕 酒(的成酿物谷等麦大用)

بەگى <静〕 克伯① 人大，爷老② 克伯③ 后之名人

قسەم ~ 分 克伯木斯喀

بەگەدەمەك <古>〔动〕 雄称，治统；王称，克伯当

道当

بەگچەك <静〕 少阔，爷少① 慢傲② 头猾③ <转>

子秃

بەگزادە^۱ <静〕 少阔；孙王；子王

بەگزادە^۲ <植>〔静〕 代扎格伯 (一之种品瓜甜)

بەگلەمەك <古>〔动〕 (员官作看)敬尊

بەگلەك <静〕 国王① 位王② 国公；

بەگى <静〕 果水种一的子李似类

بەك = نەش

بەئىگى <静〕 鬼烟，者烟麻抽

بەئىگىلىك «بەئىگى» 词象名抽的

بەئىش <静〕 性任 ~ ئۇ بەئىشراق بالا . 性任些有个是他

سۆزى بەس - مۇنازىرىگە سەۋەب بولدى . 争了起引话的他

。论

بەش (بەشى) 五〔静〕

بەش ئاتار <军> 响五

بەش ئاناسىر 物种五土，火，水，木，金指)行五

(质

بەش ئەزا 官五 : بەش ئەزاسى راۋرۇس 正端官五

بەش بۇرجەكلىك بىنا 楼大角五

بەش بۇلۇڭلۇق <数> 形角五

بەش پەرز <宗> 课功本基项五教兰斯伊)功五

بەش ئىبادەت : 是容内其，《命天柱五》称亦，称总的

(朝，课

بەش پەنجىلىك يالمانتاق <动> 鼠跳趾五

بەش پىرىنسىپ 土领和权主重尊相互)则原项五

بەش ئىبادەت : 是容内其，《命天柱五》称亦，称总的

(处共

بەش جىڭ 更五

بەش خانلىق 代五 (周后，汉后，晋后，唐后，梁后)

بەش سىزىقلىق نوتا <艺> 谱线五

بەش قولدەك تونۇش : ئۇ ھەسكە ~ . 掌指如了他对家大

بەش قولى بىراقلا ئاغزىغا تىقماق <成> 胡毛眉

抓把一子

بەش كۈنلۈك ئالەم 世尘的暂短

بەش كۈنلۈك دۇنيا = بەش كۈنلۈك ئالەم

بەش ھەدىس <宗> 派叶十教兰斯伊)训圣大五

(录行言德默罕穆的《经兰古》于次仅

بەش ياقلىق <数> 体面五

بەش يىللىق پىلان 划计年五

بەشاڭ <方>〔静〕 约乡

بەشەك <古>〔静〕 闰深，官后

بەشەيلەن <静〕 人个五，人五

بەشبارماق^۱ <静〕 片面拌肉

بەشبارماق^۲ <静〕 草尾虎

بەشتاش <静〕 石子五 (戏游子石抓)石子五

بەشتاش <静〕 戏游子五抓玩

بەشقۇلاق <静〕 球火野

بەشلەك <静〕 牌纸种一的字数有面正，形条长

بەشلەك <文>② 行五 ~ قاغا 黑桃五① : 的五

诗

的定规无〔静〕 بەلگىلىمىسىز
 的定规，的定规有〔静〕 بەلگىلىمىلىك
 实橡；子橡 <植>〔静〕 بەللۇت
 بەللىلى ①〔叹〕 (满不示表，话反)好， ئەمدى تازا
 ئوخشاپتۇ. 好，了烦麻可下这， تېخىچە ماڭماپسەنمۇ؟
 费或讶惊示表)伙家好②？走有没还么怎你，看你
 快得干你，伙家好. قالتىس تېز ئىشلەپسىز. (叹)
 . 呀
 铁扁的侧两子鞍②腰裤①〔静〕 بەللىك
 بەلۋاغ ①〔静〕 带腰① 带肚马② 带地③ <地> 带；ئىسسىق ~
 带林 带寒④ 带状：ئورمان بەلۋاغى
 بەلۋاغسىز 〔静〕 的带无，的带腰无
 بەلۋاغسىمان 〔静〕 的状带
 云状带 <气> بەلۋاغسىمان بۇلۇت
 造构状带 <地> بەلۋاغسىمان تۈزۈلمە
 疹疱状带 <医> بەلۋاغسىمان قوقاق
 构结状带 <地> بەلۋاغسىمان قۇرۇلما
 流气状带 <气> بەلۋاغسىمان ھاۋا ئېقىمى
 بەلۋاغلىق 〔静〕 的带肚带，的带腰带
 بەلۋاغلىق ۋاقىت <地，天> 时区
 بەللىزگۈل 〔静〕 菊雏 <植>
 بەللىش 〔静〕 什利白<食> (点面的成烤打苏
 饼炸油什利白 <食> بەللىش پۈشكەل
 肉沙加 <食> بەللىش گۆش قورۇمىسى
 بەللىك 〔静〕 恐惊，惶恐，惧恐，惧畏 <古>
 بەللىچى 〔静〕 鬼小胆，人的小胆 <古>
 بەللىخەمەك 〔动〕 吓惊，怕惧，怕害 <古>
 بەللى 〔静〕 果青藏，子诃 <植>
 بەللىن 〔静〕 鸡石 <古>
 بەمەل 〔静〕 节关 <方>
 بەمەلچەك 〔静〕 趾脚(的类鸟)② 节关手①
 بەمەلدېرەك 〔静〕 手挽(的把鞭)
 بەن (بەنى) 〔静〕 班 <军> 兵士班一 ~ ىسكەر
 بەنەك 〔静〕 钱铜，钱 <古>
 بەنچاك (بەنچاڭ) 〔静〕 长班
 بەنچاقلىق «بەنچاك» 的抽象名词：تۇرسۇن ~ غىزىمىنى
 ياخشى ئىشلەپ مۇكاپاتلاندى. 图尔苏尔班长得当出色而
 受到了奖励。
 بەند 〔静〕 ① 押关；于忙② 于忙：ئۇ ئۇز ئىشى بەند ~

号信志标 <电> بەلگە سىگنالى
 式公号符 <逻> بەلگە فورمۇلىسى
 桩标 柱标 بەلگە قوزۇق
 بەلگە قىلماق ① 记表，记作② 以...志标为... بۇ
 دەۋر «4 - ماي» ھەرىكىتىنى ئاساسىي بەلگە قىلىدۇ. 时一这
 . 志标要主为动运“四五”以期
 بەلگە گەز 尺标
 بەلگە لوگىكىسى <逻> 辑逻辑数，辑逻辑符
 بەلگە لېنتا <体> 带志标
 بەلگە لىنىيسى <交，军> 线标叠
 بەلگە نەزەرىيسى <哲> 论号符
 بەلگە ئوق 信号弹
 بەلگە ئۇقۇمى <逻> 念概性属
 بەلگىسىز 〔静〕 的记标有没，的号记有没①
 的：ئۇنىڭ نەگە كەتكەنلىكى ~ 清不，了去里哪到他.
 . 楚
 بەلگىسىزلىك 〔静〕 ① 符无，号记无② 志标无
 号定
 بەلگىشۇناسلىق 〔静〕 <逻> 学号符
 بەلگىلەنمەك «بەلگىلەنمەك» 的态动使
 بەلگىلەشمەك «بەلگىلەنمەك» 的态同共
 بەلگىلەنمەك «بەلگىلەنمەك» 的态动被
 بەلگىلەنگەن تېزلىك 度速度定指
 بەلگىلەنگەن سۈرۈك 限期定规
 بەلگىلەنگەن ھەرىكەت <体> 作动定规
 بەلگىلەنگەن ۋارىس <法> 人承继定指
 بەلگىلىك 〔静〕 ① 的志标有，的号符有，的号记有
 قىزىل كىرەست ~ سوما ② 包提的志标字十红有
 ~ / 限期的定规 的定一，的定既，的
 ۋاقىت 的定一 ~ كىرىم / 间的定既
 بەلگىلىك قىممەت <数> 值定确
 بەلگىلىمە 〔静〕 的校学 的定规：مەكتەپنىڭ بەلگىلىمىسى
 定规
 بەلگىلىمەك ① 〔动〕 派定决① 派定决上领导. رەھبەرلىك
 ئۇنى ئۆگىنىشكە ئەۋەتىشى بەلگىلىدى. 习学去他
 定规谁这事这？بۇ ئىشنى كىم بەلگىلىدى؟
 的？مۆھلەتنى ~ 期限定指 / نامزاتلارنىڭ ئىسىملىكىنى
 . 单名的人选候定确有没还们我. تېخى بەلگىلىمىدۇق
 ② 派委：بىراۋنى كاتىپلىققا ~ 书秘当人某派委
 بەلگىلەش ئالمىشى <语> 词代定确

下见 بەيشەت

附归，顺归；依皈 بەيشەت قىلماق

房天(的加麦) <宗>〔静〕 بەيتۇللا

库国；库金〔静〕 بەيتۇلمال

地圣，冷撒路耶 <宗>〔静〕 بەيتۇلمۇقەدەس

族白〔静〕 بەيزۇ

的式族白②语族白①〔静〕 بەيزۇچە

(号封室宗的定颁代清)子贝 <古>〔静〕 بەيزى

莲子百 <植>〔静〕 بەيزىگۈل

马赛〔静〕 بەيگە

马赛加参 بەيگىگە چۈشمەك

地的马赛供可 بەيگىلىك 〔静〕 的马赛供可: ~ يەر

马的赛参 方 ~ ئات

بەينەلمەلل = خەلقئارا

，一之神主教度印，门罗婆)天梵 <宗>〔静〕 براخما

(神之造创即

文米罗婆 <语> براخما يېزىقى

教门罗婆 <宗> براخما دىنى

一第度印③梵②徒教门罗婆① <宗>〔静〕 براخمان

姓种

教门罗婆 <宗>〔静〕 براخمانىزم

براشۇرا = كىتاپچە

(家学物植国英)朗布〔静〕 برائون

体液在浮悬)动运朗布 <物> برائون ھەرىكىتى

(动运则规无的止停不永的作所粒微的中体气或

溴 <化>〔静〕 بروم

水溴 بروم سۈيى

的化溴，的溴〔静〕 بروملۇق

铁化溴 بروملۇق تۆمۈر

物化溴〔静〕 برومىد

برونزا = تۇچ

甲装 <军>〔静〕 برونى

的甲装 <军>〔静〕 برونىۋىك

车列甲装 برونىۋىك پويىز

队部甲装 <军> برونىۋىك قىسىم

(生医国英)氏鲁布〔静〕 بروس

菌杆氏布 بروس تاپاقچە باكتېرىيىسى

矿钛板 <矿，地>〔静〕 بروكىت

布帆〔静〕 بېزبېنت

床军行，床布帆 بېزبېنت كارنۇتات

。事的己自于忙他 . ئىدى

押拘 بولماق ①: 押拘被 زندانغا بەند بولغان تۇتقۇن

于忙②徒囚的里牢地在: گۈللۈكنى پەرۋىش قىلىش بىلەن

于缅沉，于心醉，醉陶③圃花拾收于忙 ~ ھەر خىل

想遐种种于缅沉 ~ خىياللار بىلەن

بەند قىلماق: 由自制限，押关 ئۇلار بىر قىزنى ئۆيگە

بەند قىلىپ قويۇپتۇ . 子屋间一进关娘姑个一把们他

〔静〕 ① <宗> (的主真) 人仆 <转> 者迷痴

痴书，迷书 بەندىسى

〔静〕 (的主真) 人仆(的主真) 务义的尽应

بەندىچىلىك قىلماق 天归

〔静〕 凳板 بەندىك

〔静〕 子班 بەنزە

迭更子班，替交子班 ئالماشماق

〔静〕 <方，食> 子饺，食扁 بەنىشەر

~ / 鼓大 的高，的大巨 〔静〕 دەھىۋەت

~ / 塔的大高 人巨 ئادەم

〔静〕 <文> 里合拜 (律音构结的诗律格兹鲁阿)

〔静〕 ① 益利，惠实，趣乐② 趣乐، 味趣 بەھرە

〔静〕 益利到得，惠实到得，处好到得 بەھرە ئالماق

〔静〕 益利来带，处好来带 بەھرە بەرمەك

〔静〕 益利去失，处好无، 益利无، 益利

بەھرىلەندۈرمەك «بەھرىلەنەك» 态动使的

〔动〕 赏欣，受享: 赏欣، 受享 بەھرىلەنەك

景象赏欣 بەھرىلەنەك

〔静〕 的益受，的利获 بەھرىلىك

〔静〕 受益；受享 بەھرىمەن

~ 受益；受享 بولماق: 受益；受享 بەھرىمەن بولماق

~ 由自受 / 由自受 / 利权等平受享 / 利权

~ 营经种多于益得 بەھرىمەن پايىسىدىن

〔静〕 受益使；受享使 بەھرىمەن قىلماق

〔静〕 «بەھرىمەن» 式形词名的 بەھرىمەنلىك

〔静〕 <植> 草血补 بەھرىمەن

畅 ① 快畅，兴尽，怀开: 畅 بەھۇزۇر

~ / 谈 ~ / 玩地兴尽 ② 睡酣 ئۇخلىماق

~ 坐便随 地束无 ئولتۇرماق

下见 بەۋا

بەۋا كەلمەك: 挡抵: 挡抵: 挡抵، 挡抵، 挡抵، 挡抵

也人的大再事本，来一水洪. دېگەنلەرمۇ بەۋا كېلەلمەيدۇ.

。住不挡抵

业售酒米；业造酿酒米〔静〕 بوزچىلىق

店酒米〔静〕 بوزبخانا

(菊艾)蒿菊 <植>〔静〕 بوزىدان

态同共的 «بوزارماق» بوزىرشماق

洲绿〔静〕 بوستان

~ بوستانلاشتۇرماق «بوستانلاشماق» 态动使的；چۆللىرىنى ~

洲绿为变原荒把

态同共的 «بوستانلاشتۇرماق» بوزستانلاشتۇرۇشماق

态动被的 «بوستانلاشتۇرماق» بوزستانلاشتۇرۇلماق

洲绿为变〔动〕 بوستانلاشماق

林园②洲绿①〔静〕 بوستانلىق

子果油 <方，食>〔静〕 بوسوق

~ بوسۇت 〔静〕 物礼(的送时事喜办)；情人；توي بوسۇتى

物礼的送礼婚为

~ بوسۇتلۇق 〔静〕 物礼(的送事喜办)；情人；تويغا ~

物礼备准礼婚为 تىيارلىماق

~ بوسۇغا (بوسۇغا) 〔静〕 坎门，槛门①

قويماق ②坎门进迈 <转> 坎门，边门；ياتنى بوسۇغىدىن

进人让不为意)人的门上人外让不 كىشى يولاتمايدىغان كىشى

在狼只一 / بىر بۆرە بىزنىڭ بوسۇغىدىلا يۈرىدۇ . (门家

~ بوسۇغا ③. 悠转口门家我 道门，径门 <转> 悠转口门家我

等高入有没还们我 . ماتىماتىكىنىڭ بوسۇغىسىنى كۆرمىدۇق .

~ بوسۇغا ④. 门的学数 缘边 <转> ھايات بوسۇغىسى 命生

缘边的亡死 بوسۇغىسى ئۆلۈم /

~ بوسۇغا داۋان 坎门① 坎门 ھۆججەت بوسۇغا داۋىنى ئېگىز

~ بوسۇغا ② <转> 口关 口关过 ھۆججەت بوسۇغا داۋاندىن ئۆتمەك

~ بوسۇغا ئېگىزلىمەك 高坎门 不，人凌气盛喻比) ھۆججەت بوسۇغا

~ بوسۇغا ③. 接近好 ھۆججەت بوسۇغا ئېگىزلىپ قاپتۇ ، ئاتلىيالىدىم . 门的你

~ بوسۇغا ④. 去进不迈我，高坎

~ بوسۇغىدىن ئاتلىماق 门进，门进跨

~ بوسۇغىسى ئېگىز 起不攀高；高槛门

~ بوسۇغىسىنى توپا باسماق 雀罗可门، 落冷庭门，

~ بوسۇغىغا دەسسەمەك 门登

~ بوسۇغىلىق 〔静〕 的坎门有

~ بوش 〔静〕 空① 碗空 / ئىككى قۇر ~ قالدۇرۇپ

~ بوش 〔静〕 写行两空 / ئۆي ~ تۇرۇپتۇ . 呢着空子房 . ئىسە .

~ بوش 〔静〕 有 . ~ ۋاقىتتا بىر كەلگىن . 下一来候时的空 . ھۆججەت

~ بوش 〔静〕 有 . ~ ۋاقىتتا بىر كەلگىن . 下一来候时的空 . ھۆججەت

~ بوش 〔静〕 有 . ~ ۋاقىتتا بىر كەلگىن . 下一来候时的空 . ھۆججەت

~ بوش 〔静〕 有 . ~ ۋاقىتتا بىر كەلگىن . 下一来候时的空 . ھۆججەت

(的枝分部底由，花白灰开) <植> بوز يۇلغۇن

柳桤

蒲香青 <植> بوز يېكەن

~ بوزۇ 〔静〕 垦开未 ； 荒开 ~ / 地荒 ~ ； ىر ئاچماق 荒开 ،

~ بوزۇ 〔静〕 垦开未 ； 荒开 ~ / 地荒 ~ ； ىر ئاچماق 荒开 ،

~ بوزۇ 〔静〕 垦开未 ； 荒开 ~ / 地荒 ~ ； ىر ئاچماق 荒开 ،

~ بوزۇ 〔静〕 垦开未 ； 荒开 ~ / 地荒 ~ ； ىر ئاچماق 荒开 ،

~ بوزۇ 〔静〕 垦开未 ； 荒开 ~ / 地荒 ~ ； ىر ئاچماق 荒开 ،

酒米

态动使的 «بوزارماق» بوزارتماق

态同共的 «بوزارماق» بوزارتشماق

态动被的 «بوزارماق» بوزارتىلماق

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

~ بوزارماق 〔动〕 白苍得变，色白灰成变 ； ئۇنىڭ چىرايى

蛭缢 <动> بوغما قۇلۇلە

蛇蟒 <动> بوغما يىلان

科蟒 بوغما يىلانلار ئائىلىسى

杆喉白 <医> [静] 喉白 <医> [静] بوغما ~ نىياقچە مىكرۇبى

针防预喉白 ~ / 菌

喉白 <医> بوغما كېسەل

扎②喉咽住扼 ~ 扼، 掐① [动] بوغماق¹

扎结: تاغارنىڭ ئاغزىنى ~ 口袋麻扎 / پۇشقاقتى ~

脚裹 ~ پۇت / 管精输扎结 ~ ئۇرۇق يولىنى / 腿裤扎

结③: ھېسابنى ~ 帐结④堵: سۇنى ~ 水堵 / يول ئېغىم.

زىنى ~ 死咬⑤口路堵: مۇشۇك كەپتەرنى بوغۇپ قويدى.

批制压 ~ تەقىدىنى: 杀扼， 制压⑥. 了死咬子鸽把猫

由自杀扼 ~ 评

钱捆三 [静] ① [捆]: ئۈچ ~ پۇل ② 钱捆

بوغماق ئۈچەي <理生> 肠结 <S> شەكىللىك ~

肠结状 S

蜂羸螺 <动> بوغماق قورساق ھەرە

癌肠结 <医> بوغماق ئۈچەي راکى

子带衣衬 <古> [静] بوغماق³

的宝珠镶(的戴佩娘新夜之婚新) <古> [静] بوغماق⁴

饰首银金

子果油 <食> [静] بوغۇرساق

料饲 [静] بوغۇز¹

②饭下不吃 喉① [静] بوغۇز² بوغۇزدىن غىزا ئۆتمەسلىك

颈(的品物等壶)

音塞喉 <语> بوغۇز پارتلىغۇچى تاۋۇشى

音喉 <语> بوغۇز تاۋۇشى

音擦喉 <语> بوغۇز سىيرىلاڭغۇ تاۋۇشى

房料饲 [静] بوغۇزخانا

菜带海 <植> [静] بوغۇزكۆك

草花喉 <植> [静] بوغۇزگۈل

鸡宰人让 ~ 托غۇنى: 态动使的 «بوغۇزلىماق»

态同共的 «بوغۇزلىماق» بوغۇزلاشماق

宰被 قوي بوغۇزلاشماق «بوغۇزلىماق» 态动被的: بوغۇزلانغان

羊的

① [静] بوغۇزلىق¹ (物谷的料原料饲为作可指)料饲

② 马的料饲吃肯, 马的食挑不 ~ ③ 的料饲吃肯

口刀(的刀下时畜牲宰) [静] بوغۇزلىق²

羊宰 ~ 刎: 宰 [动] بوغۇزلىماق

手把盘磨 <方> [静] بوغۇش

羊母的胎怀 ~ / 马

孕受, 胎怀(畜牲) بوغاز بولماق

孕受, 胎怀(畜牲)使 بوغاز قىلماق

期胎怀 ~ 式形词名的 «بوغاز» بوغازلىق

气天云多, 凉阴 <方> [静] بوغاق

计会 [静] بوغالتىر

~ / 科计会 ~ 作工计会 [静] بوغالتىرلىق

所务事计会

簿式单 ~ 记簿②学计会① [静] بوغالتىرىيە

记簿行银 بوغالتىرىيە

理原计会 <经> بوغالتىرىيە قائىدىسى

机算计计会 <经> بوغالتىرىيە كومپيۇتېرى

度年计会 <经> بوغالتىرىيە يىلى

笨又厚又(得穿) <方> [模] بوغايماق

涨高, 剧加 <方> [静] بوغجول

(包布的物衣装)袱包 [静] بوغجۇما

态动使的 «بوغجۇملىماق» 态动使的: ئۇ قىزغا كىيمە.

态同共的 «بوغجۇملىماق» 态同共的: كىيىملىرىنى بوغجۇملىتتى.

态动被的 «بوغجۇملىماق» 态动被的: كىيىملىرىنى بوغجۇملىتىۋەتتى.

态动被的 «بوغجۇملىماق» 态动被的: كىيىملىرىنى بوغجۇملىتىۋەتتى.

态动被的 «بوغجۇملىماق» 态动被的: كىيىملىرىنى بوغجۇملىتىۋەتتى.

皮袱包做 ~ رەخت بوغجۇملىق [静] 的皮袱包做

布的

包袱包用 [动] بوغجۇملىماق

袱包, 包书 [静] بوغچا

菜苋, 谷穗干, 苋枝反 <植> [静] بوغداش

的秽污, 的脏肮, 的脏 <古> [静] بوغدام

态动使的 «بوغماق» 态动使的: بوغدۇرماق

态动被的 «بوغدۇرماق» 态动被的: بوغدۇرۇلماق

马的色青铁 ~ ③ 色青铁 [静] بوغرۇل

绳细, 子带(的用品口扎, 鞋系) [静] بوغقۇچ

子绳的口袋麻扎 / 带鞋 بوغقۇچى

态动使的 «بوغقۇچلىماق» 态动使的: بوغقۇچلاشماق

态动被的 «بوغقۇچلىماق» 态动被的: ئىككى قانتى مەھ.

鹰的着绑紧紧被膀翅只两 بۇرگۈت

子绳用 ~ 绑子绳用 [动] بوغقۇچلىماق

腿羊住绑

子领口紧松 ~ ياقا ~ ④ 紧松 [静] بوغما

子袖口紧松

芦胡牙牙 <植> بوغما قاپاق

鲨髻双 <动> بولقا باش لەھەك

骨锤 <理生> بولقا سۆمكەك

包面 <食>〔静〕 بولكا

师包面〔静〕 بولكىچى

业包面〔静〕 بولكىچىلىق

房包面〔静〕 بولكىخانا

بولماق¹〔动〕 ① 做，作，成，当 ~ 书秘当 / 书秘当 / 书秘当 / 书秘当

ۋاھچى ~ 人证当 / 人证当 / 人证当 / 人证当

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بۇ سەۋەب بولالمايدۇ . 由理为成能不这 . 由理为成能不这 . 由理为成能不这

بولتالماق «بولتالماق» 态动使的

بولتالماق «بولتالماق» 态同共的

بولتالماق «بولتالماق» 态动被的

بولتىلىق 的栓螺了上〔静〕

بولتىلىق 栓螺上〔动〕

بولجا¹ 的生次 <植>〔静〕

بولجا تېرەك <植> 杨生次

بولجا² (بولجاسى) 计估 <方>〔静〕

بولجالاتماق «بولجالماق» 态动使的

بولجالاشماق «بولجالماق» 态同共的

بولجالانماق «بولجالماق» 态动被的

بولجالىق 林树杨生次〔静〕

بولجالماق <方>〔动〕 量估，计估，算估

بولدۇرماق¹ «بولماق¹» 态动使的；بولۇمسىزنى بولدۇرالمىدى .

دم ، خورجۇن - قاقچىسىنى تولدۇرالمىدىم . 糊泥烂 <谚>

忙帮难器成不人，墙上不

بولدۇرماق² «بولماق²» 态动使的；بولدۇرغان خېمىر ئاتىدىغان

面的

بولدۇرۇلماق «بولدۇرماق²» 态动被的

بولدى 了行〔叹〕 了得，了好，了行 ~ ، يولۇغۇغا مېڭۇر .

了行 吧的你走你，了行 就，了好 . شۇنداق قىلايلى .

了行 办么这 ~ ، ئەمدى تەرگەۋەرمەيلى . 了行 说再要不，了行 .

了行 了 . بۇ بالا تېگىپلا قويدۇڭمۇ ، ~ ، يىغلىغىنى يىغلىغان .

了行 了吗碰你子孩 . 了完没上哭，得，

بولدى قىلماق 了行 了算，了得，了行 了行 了行 了行

了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行

بولدۇنى <古，食>〔静〕 尼多勒勃 <古，食>〔静〕

了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行

بولشېۋىزم <哲>〔静〕 义主维什尔布

بولشېۋىزىملىق <哲>〔静〕 义的维什尔布

بولشېۋىك <哲>〔静〕 克维什尔布

بولشېۋىكلارچە <哲>〔静〕 的式克维什尔布

بولشېۋىكىلىق «بولشېۋىك» 词名象抽的

بولغۇسى ① «بولماق¹» 生发将即②一之式形词动形的

了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行

了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行

بولغۇلۇق <静> ① 该应，当应 ~ 该应，当应 ~ 该应，当应

了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行

了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行 了行

بولقا 榔榔，锤〔静〕

态同共的 «بۇردىلىماق» بۇردىلاشماق
 态动被的 «بۇردىلىماق» بۇردىلانماق
 儿块小成分儘把 ~ ناننى: 块小成分 [动] بۇردىلىماق
 者产资, 子分级阶产资 [静] بۇرژۇئاز
 态动使的 «بۇرژۇئازلاشماق» بۇرژۇئازلاشتۇرماق
 态动被的 «بۇرژۇئازلاشتۇرماق» بۇرژۇئازلاشتۇرۇلماق
 化级阶产资 [动] بۇرژۇئازلاشماق
 级阶产资 [静] بۇرژۇئازىيە
 政专级阶产资 بۇرژۇئازىيە دېكتاتورسى
 主民级阶产资 بۇرژۇئازىيە دېموكراتىيىسى
 级阶产资 بۇرژۇئازىيە كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى
 观生人
 命革级阶产资 بۇرژۇئازىيە ئىنقىلابى
 بۇرژۇئازىيىچە 的式级阶产资 [静]: ~ ئىركىنلەشتۈرۈش
 化由自级阶产资
 的级阶产资 [静] بۇرژۇئازىيىلىك
 僧佛 <古> [静] بۇرساك
 钻花麻 ~ ئىسپىرال: 子钻, 钻 <机> [静] بۇرغا
 孔钻, 井钻 <石> بۇرغا قۇدۇقى
 机钻 <石> بۇرغا ماشىنىسى
 架钻, 塔钻 <石> بۇرغا مۇنارى
 号角牛 [静] بۇرغا
 号角牛吹 بۇرغا چالماق
 بۇرغا - ناغرا [静] 鼓锣, 鼓拉格纳和角号
 欢迎鼓打锣敲, 欢迎鼓拉格纳打角号吹 قارشى ئالماق
 态动使的 «بۇرغىلىماق» بۇرغىلاتماق
 态同共的 «بۇرغىلىماق» بۇرغىلاشماق
 态动被的 «بۇرغىلىماق» بۇرغىلانماق
 井打, 井钻 ~ قۇدۇق: 钻 [动] بۇرغىلىماق
 的多折皱, 的折皱有 <古> [静] بۇرقى
 皱, 折皱起使, 纹皱起使 <古> [动] بۇرقتىتماق
 眉皱
 ②孔钻钻用 بۇرما [静] 钻①: ~ بىلەن تۆشۈك تەشمەك
 旋螺③纹螺 <机>
 泡灯扣丝螺 بۇرما لامپۇچكا
 钉丝螺, 钉螺 بۇرما مىخ
 轴旋螺 بۇرما ئوق
 的状旋螺 [静] بۇرمىسىمان
 货通形旋螺 <经> بۇرمىسىمان پۇل پاخاللىقى
 胀膨

态同共的 «بۇرساق» بۇراشماق
 的汰淘, 的等次 [静] بۇراق
 子皮等次 بۇراق تېرە
 羊汰淘 بۇراق قوي
 品次, 货等次 بۇراق مال
 人乡外, 流育 <方> [静] جۇوالقا
 بۇرالماق ① «بۇرساق» 态复自的: ئۇ بۇردى - دە, چىقىپ
 كەتتى. 他一身转就走去了。 مەكتەپكە بىر بۇرلىپلا
 بارغىلى بولىدۇ. 到校就身转一校学. سولغا ~ ②转左向
 «بۇرساق» 态动被的: ئىش ياخشىلىنىشقا بۇردى. 有情事.
 转, 身转, 折转, 弯拐, 弯转, 变转, 转③. 机转了
 机: مەنئۇ بۇرۇلۇش ئىنقىلاب ۋەزىيىتىدە / 变转的上精神
 كەسكىن بۇرلىش بولدى. 折转的剧急了生发形势命革.
 بۇرلىش تېمپېراتۇرىسى 度温转反
 بۇرلىش دېفورماتسىيىسى 变形转扭 <物>
 بۇرلىش قىلماق = بۇرلىش ياسماق
 بۇرلىش ياسماق 折转现实
 بۇرام [静]: 卷 ~ قەغەز 纸卷
 بۇرانغار <古> [静] 队部翼右
 بۇرنا <古> [静] 箔金
 بۇرتاق <古> [静] 的平不坎坷, 的平不低高
 بۇرج [静] 座星 <天>
 بۇرجەك [静] 子桌 角拐, 落角, 儿角
 儿角 / ھويلىنىڭ بۇرجىكىدە بىر تۈپ شاپتۇل دەرىخى ئۆس-
 كەن. 院子一个角落着一个桃树. كوچىنىڭ بۇر-
 جىكى 角拐道街
 بۇرجۇن <植> [静] 贞女
 بۇرچ [静] 职务, 使命, 天职: ۋەتەننى قوغداش ھەربىر پۇق-
 ترانىڭ مۇقەددەس بۇرچى. 保卫祖国是每个公民的神圣
 义务.
 بۇرچاق <古> [静] 珠汗
 بۇرخان <古> [静] 佛
 بۇردا [静] 块小 (品食指要主): داستىخاندا نان بۇردىلىرى
 چېچىلىپ تۇراتتى. 餐布上乱散地放着一块一块的
 馕的
 بۇردا بولماق 块小为成
 بۇردا قىلماق 块小成分
 بۇردا [静] 套圈, 计鬼, 术骗 <方>
 بۇردا - بۇردا [静] 的块小一块小一
 بۇردىلاتماق «بۇردىلىماق» 态动使的

种播麦小 بۇغداي تېرىمى

بۇغداي سۆز 示表情人头空的话: بۇغداي نېنىڭ بول-
مسا، بۇغداي سۆزۈڭ يوقمىدى. <谚> 难，像面白有没 <谚> . 话情人有没也道

蛛蜘蛛 <动> بۇغداي قىزىل ئۈمۈچۈكى

芒麦 بۇغداي قىلىتىرىقى

收麦 بۇغداي ئورمىسى

色铜古 بۇغداي ئۆڭلۈك (皮肤) 色铜古: ~ يىگىت 古铜色
子伙小的脸

地茬麦，茬麦 بۇغداي ئېگىزى

虫线麦小 <动> بۇغداي يىپقۇرتى

红串一 <植> [静] بۇغدايگۈل

بۇغدايزار = بۇغدايلىق

بۇغدايزارلىق = بۇغدايلىق

地子麦，田麦 [静] بۇغدايلىق

头喉，结喉 <理生> [静] بۇغدايىك

驼骆公 <动> [静] بۇغرا

情发驼骆公 بۇغرىسىغا كىرمەك

布格拉 <古，食> [静] بۇغرا (称名的饭种一) 拉格布

子鸽花嘴小 <动> [静] بۇغۇل

白半黄半 (发须) <古> [静] بۇغۇندا

边这，里这 <方> [静] بۇغۇنۇت

草蹄鹿 <植> [静] بۇغىتاپان

人鹿养 [静] بۇغىچى

业鹿养 [静] بۇغىچىلىق

部卖小 [静] بۇفېت

员货售部卖小 [静] بۇفېتچى

器冲缓 [静] بۇفېر

液溶冲缓 <化> بۇفېر ئېرىتمىسى

冲缓 [动] بۇفېرلىماق

用作冲缓 <机，物，化> بۇفېرلاش رولى

咕咕 [模] بۇق (声叫子鸽)

牛公 <动> [静] بۇقا

配交 (牛) 让 بۇقا قويماق

水 <静> بۇقا (的用水堵) 埽坝，埽木: ~ سالماق
埽坝下，埽木放

品制陶，器陶 <古> [静] بۇقاچ

不泣 <模> بۇق - بۇق (啞呜② 泣抽①) ~ يىغلىماق 不泣
泣抽，声成

态同共的 «بۇقسىراشماق»

花浪起，滚翻花浪 [动] بۇزغۇنلىماق

态动使的 «بۇزۇلدىماق»

音声的出发时腾沸或泡发体液 [动] بۇزۇلدىماق

气臭① [静] بۇس: ئاغرىقى ~ ئۆلتۈرەر، يىگىتنى نومۇس .
烟，气热②。汉好死羞辱，人病死熏气臭 <谚>

气热的出冒里锅 ~ قازاندىن چىققان 烟油，气

بۇسىنى چىقارماسلىق <成> 摸摸偷偷: ئۇلار بىر-
نهچه قوينى بۇسىنى چىقارماي يەۋەتتى. 吃地摸摸偷偷们他 .

羊只几了掉

霾阴起，雾烟起 <古> [动] بۇسارماق

气瘴霏雾，雾烟，尘烟 [静] بۇس - بوغۇناق

机烟油抽，器烟油排 [静] بۇستارتقۇ

霏烟，雾烟，尘烟 [静] بۇس - تۈتەك

队部密秘，兵伏 <古> [静] بۇسقۇ

满充 的气烟满充，的气臭满充 [静] بۇسلۇق ~ ئۆي
子屋的气烟

伏潜，藏隐，藏躲 <古> [动] بۇسماق

茄银金 <植> [静] بۇسۇت

兵伏，伏埋，套圈，井陷 <古> [静] بۇسۇغ

埋打，者套圈设，者井陷布 <古> [静] بۇسۇغچى
者伏

忧，愁忧，伤悲，哀悲，心伤 <古> [动] بۇشانماق
闷烦，心烦，虑

章无乱杂，落八零七，糟糟乱 <古> [静] بۇشى¹

施布 <古> [静] بۇشى²

烦心，闷烦 <古> [动] بۇشۇرغانماق

泡气 (的成形后温加体液) [静] بۇغ

气浊，气烟 [静] بۇغ - بۇس

鹿公，鹿 <动> [静] بۇغا

科鹿 بۇغا ئائىلىسى

热闷 بۇغا تىنجىقى

瑚珊角鹿 <动> بۇغا مۇڭگۈز مارجان

茸鹿，角鹿 بۇغا مۇڭگۈزى

鹿母和鹿公 [静] بۇغا - مارال

春 ~ يىلغى / 麦冬 ~ كۈزگى: 麦小 [静] بۇغداي
麦 / بۇغداينىڭ باھانىسىدا قارمۇق سۇ ئىچىپتۇ. <谚>

“月得先台楼水近”同喻: 光沾草莠，水浇地

穗麦 بۇغداي باشقى

蛾麦 <动> بۇغداي پەرۋانسى

虫蚜麦 <动> بۇغداي پىتى

夺掠被 بۇلاڭ - تالاڭ بولماق

掠抢, 夺掠 بۇلاڭ - تالاڭ قىلماق

者夺掠 [静] بۇلاڭچى

为行掠抢, 劫抢, 夺掠 [静] بۇلاڭچىلىق

罪劫抢 <法> بۇلاڭچىلىق جىنايىتى

案劫抢 <法> بۇلاڭچىلىق دېلوسى

劫抢, 夺掠 بۇلاڭچىلىق قىلماق

兽角独 <古, 动> [静] بۇلان

态动被的 «بۇلساق¹»

بۇلانماق² ① «بۇلساق²» 态动被的: توپغا بۇلانغان گۆش

泥身一了沾倒跌他. 态复自的 «بۇلساق» ② 肉的土了沾

باتقاقتا بۇلىنىپ كەتتى. 泥身一了沾倒跌他.

بۇلبۇل <动> [静] 鸫歌, 鸫夜, 鸫夜, 鸫歌

لمىكك تاغ. <谚> 鸫夜喜鸫夜, 林园喜鸫夜, 鸫夜喜鸫夜, 鸫夜喜鸫夜

بۇلبۇلەك = خەرەك

鸟言人(的中话神) [静] بۇلبۇلگوييا

骗哄②慰安① <方> [动] بۇلتانماق

遣消 <方> [动] بۇلتانماق

年去 [静] بۇلتۇر

的年去 [静] بۇلتۇرقى

哄 <方> [动] بۇلتۇلساق

点地定指 <古> [静] بۇلجار

态动使的 «بۇلجۇماق»

بۇلجۇتماي [静] 死死(住扣)地死死: قارچىغا ئالغان توشقاننى

ئىككىسى يېتىپ كەلگۈچە ~ تۈتۈپ تۇراتتى. 前之来到人主.

的死死得扣子兔的到抓把鹰鹞

肉质 [静] بۇلجۇڭ

肉子腱, 肉质 بۇلجۇڭ گۆش

扎挣, 动扭, 弹动 [动] بۇلجۇماق

嘟咕 [模] بۇلدۇق

بۇلدۇق - بۇلدۇق [模] 嘟咕嘟咕: بۇلاقتىن ~ قىلىپ سۇ

چىقىپ تۇراتتى. 水冒地嘟咕嘟咕里眼泉.

态动使的 «بۇلدۇقساق»

بۇلدۇقساق [静] 响作嘟咕①: نۇرۇبا سۈيىنىڭ بۇلدۇقلىد.

شۇ سۇ بۇلدۇقساق ② <转> 声嘟咕的水来自. 腾翻, 流滚滚

لمىسىم بۇلدۇقساقلىدۇ. 涌泉如感灵的我.

得获被, 到得被 <古> [动] بۇلدۇقساق

态动使的 «بۇلغاساق»

بۇلغار [静] 人亚利加保

بۇلغارچە ① [静] 语亚利加保, 文亚利加保②

情发牛 [动] بۇقسىرىماق

折, 曲弯 <古> [动] بۇقماق

态动使的 «بۇقۇلدىماق»

بۇقۇلدىماق ① «بۇقۇلدىماق» 态同共的

بۇقۇلدىماق ② «بۇقۇلدىماق» 态同共的: كەپتەر بۇقۇلداۋاتىدۇ. 子鸽

叫咕咕① [动] 叫咕咕在: 呜呜, 咽呜 <转> ②. 叫咕咕在

哭地呜呜

牛公小, 犊牛 [静] بۇقچاق

廖山 <植> [静] بۇقشۇت

桦毛山 <植> [静] بۇك

杨黄 <植> [静] بۇكسۇس

穀轮车 [静] بۇل¹

بۇل² [静] 的霉发: ~ بۇغداي 的霉发 / 子麦的霉发 ~ ئاشلىق

食粮的变霉

变霉, 霉发 بۇل بولماق

بۇل³ [静] (马)的斑白有腿 <古>

بۇل⁴ [静] 尔布(家学辑遯, 家学数国英)

بۇل ئالگېبراسى <数> 数代尔布

بۇل فۇنكسىيىسى <数> 数函尔布

بۇلا [静] 于鉴, 眼着, 了为 <古>

بۇلاپ - تالاپ [静] 夺抢, 夺掠

بۇلاپكا [静] 针胸

بۇلاپكىلىق [静] 的针胸带

بۇلاتماق¹ «بۇلساق¹» 态动使的

بۇلاتماق² «بۇلساق²» 态动使的

بۇلاش - تالاش [静] 掠抢, 夺掠

بۇلاشماق¹ «بۇلساق¹» 态同共的

بۇلاشماق² «بۇلساق²» 态同共的

بۇلاق [静] 泉①: سۇ ئانىسى ~, سۆز ئانىسى بۇلاق. <谚>

泉源 <转> ②. 母之话为耳, 母之水为泉

بۇلىقى ئىلھام بۇلىقى / 泉源的识知 / 泉源的感灵

بۇلاق سۈيى 水泉

بۇلاق كۆزى 眼泉

بۇلاق كېدىرى <植> 楠肖

بۇلاقلىق [静] 的泉多, 的泉有

بۇلاغزۇ [静] 族朗布

بۇلاغزۇچە ① [静] 语朗布② 的式朗布

بۇلاڭ [静] 廊前 <古>

بۇلاڭ - تالاڭ [静] 掠抢, 夺掠: دېڭىز قاراڭچىلىرىنىڭ

بۇلاڭ - تاللىشى 夺掠的盗海

彩云满布空天 ~ ئاسمان : 彩云满布 [动] بۇلۇتلانماق
 空天的云多 ئاسمان ~ : 的云多 [静] بۇلۇتلۇق
 天云有 <气> ھاۋا بۇلۇتلۇق
 气天云多 <气> رايى بۇلۇتلۇق ھاۋا
 东的得所后之事干)获收, 益利 <古> [静] بۇلۇش
 (西 嘟咕 [模] بۇلۇق
 汨汨, 嘟咕嘟咕 [模] بۇلۇق - بۇلۇق
 态动使的 «بۇلۇقلىماق» بۇلۇقلىماق
 地嘟咕嘟咕 بۇلۇقلىماق : 嘟咕 [动] بۇلۇقلىماق
 水出
 霾阴, 雾烟, 气瘴 <方> [静] بۇلۇقمازان
 角墙 بۇلۇق تامنىڭ : 儿兒角, 角拐, 落角① [静] بۇلۇق
 ② <数> 角 : 角三 ~ ئۈچ / 角锐 ~ ئۆتكۈر / ئۆتمەس
 角钝 ~
 球角 <体> توپ بۇلۇق
 点顶的角 <数> بۇلۇق چوققىسى
 度角 بۇلۇق گرادۇسى
 ②规角, 器角量 <教>① بۇلۇق ئۆلچىگۈچ
 仪角测, 器角测 <地>③ 计什度角 <电>
 角犄, 落角 [静] بۇلۇق - پۇچقاق
 工的棱墙抹来用匠瓦泥)角阳 <建> [静] بۇلۇقچى
 (具 的形角 [静] بۇلۇقسىمان
 的角 [静] بۇلۇقلىق
 钢角 بۇلۇقلىق پولات
 度速角 بۇلۇقلىق تېزلىك
 率频角 <物> بۇلۇقلىق چاستوتا
 变应角 <物> بۇلۇقلىق دېفورماتسىيە
 尺角 بۇلۇقلىق سىزغۇچ
 移位角 بۇلۇقلىق سىلجىش
 动运向角 بۇلۇقلىق ھەرىكەت
 俘战, 虏俘 <古> [静] بۇلۇن
 品利战, 物获猎, 品物的得获 <古> [静] بۇلۇنچ
 劫打, 劫抢, 夺掠 [动] بۇلۇنماق
 子辣上蘸饅 蘸 [动] بۇلۇنماق : ناننى لازىغا بۇلۇنماق يېمەك
 吃
 钟龙态老, 迈老, 朽老, 化老 <古> [静] بۇلۇنقال
 头乌 <植> [静] بۇلۇنقان
 味香 ~ خوش : 味气 [静] بۇلۇنقى

的式亚
 革脂多, 革性油 [静] بۇلغارى
 态同共的 «بۇلغارى» ئۇلار ئېرىققا ئەسكى -
 扔里渠往们他 . سۇنى بۇلغارى . تۈسكى نەرسىلەرنى تاشلاپ,
 水渠了染污, 烂破
 流, 言谣②江内, 动暴, 义起① <古> [静] بۇلغارى
 语蜚言
 乱慌, 忧担(群人时发爆争战) <古> [静] بۇلغارى
 荡动, 慌惊
 糊面(的品味调无也油无) <古> [静] بۇلغارى
 污排 [静] بۇلغارى : 物染污 ~
 管污排 بۇلغارى تۈرۈبىسى
 态动被的 «بۇلغارى» بۇلغارى
 气染污 <气> بۇلغارى مېتېئورولوگىيىسى
 学象
 斥呵, 斥训②操推① <方> [动] بۇلغارىچىلماق
 皮貂 ~ نېرسى [静] بۇلغارى
 (柳红空中)柳河西 <古, 植> [静] بۇلغارى
 气空染污 ~ ھاۋانى : 染污, 脏弄① [动] بۇلغارى
 败坏誉名 ~ شەننى : 坏败 <转>②水脏弄 ~ نى
 成制粉面和奶, 油羊, 糖)糊面甜 <食> [静] بۇلغارى
 (品食儿婴的 有占, 得取, 得获, 到得 <古> [动] بۇلغارى
 孩子的乎乎胖 ~ بالا : 的乎乎胖 [静] بۇلغارى
 彩云, 云 <气> [静] بۇلغارى : 彩云, 云 <气> [静] بۇلغارى
 看后很好 云人耸高山座这 . بۇلغارى ئاتات
 的壮肥很, 马的
 带云 <气> بۇلغارى بەلۋېغى
 团云 <气> بۇلغارى تويى
 图云 <气> بۇلغارى خەرىتىسى
 系云 <气> بۇلغارى سىستېمىسى
 量云 <气> بۇلغارى مىقدارى
 绵海(造人)②绵海 <动>① [静] بۇلغارى
 拍球绵海 <体> بۇلغارى پالاق
 云无空天 ئاسمان ~ : 云无 [静] بۇلغارىسىز
 带云无 <气> بۇلغارىسىز بەلۋاغ
 的状态云 [静] بۇلغارىسىمان
 的状态绵海 [静] بۇلغارىسىمان
 岩绵海 <地> بۇلغارىسىمان جىنىس
 石矿状绵海 <矿> بۇلغارىسىمان رۇدا

。“眼瞪白使支，懒小支懒大”同喻；巴尾使指又狗，狗
 ；判③务任行执令命 ~ ۋەزىپە ئىجرا قىلىشقا ；令命②
 生医)⑤帽花做订 ~ دوپپا ；做订④刑死判 ~ ئۆلۈمگە
 的用采咐嘱生医 ھەممەچارە ；咐嘱(的
 - 缘机有，份缘有⑥方药开 ~ دورا / 法办有所有，
 到不得的找着急 <谚> . بۇيرۇغان ئالار . گەن قالار ،
 ~ تۆۋەننىڭ بېجىرىشىگە ；令责，成责⑦ . 到得能的缘机

理办位单属下令责

态动被的 «بۇيرۇماق» بۇيرۇلماق

水香 <方>〔静〕 بۇيسۇ

头笼(的骆驼) <方>〔静〕 بۇيلا

بۇيلۇق = بۇراقلىق

的化驯未，的生野，的野 <古>〔静〕 بۇيمۇل

品用活生 بۇيۇملىرى تۇرمۇش بۇيۇملىرى ；品用〔静〕 بۇيۇم

态动使的 «بۇيۇملاشماق» بۇيۇملاشتۇرماق

动劳化物 <经> بۇيۇملاشقان ئەمگەك

态动被的 «بۇيۇملاشتۇرماق» بۇيۇملاشتۇرۇلماق

化物〔动〕 بۇيۇملاشماق

族依布〔静〕 بۇيى

的式依布②语依布①〔静〕 بۇيىچە

地子豆苦〔静〕 بۇيىلىق

بۆ - بۆ ；勃勃 <儿，方>〔模〕 بۆ

的己异，的生陌 <方>〔静〕 بۆتۈن

态动使的 «بۆجىمەك» بۆجەتمەك

态同共的 «بۆجىمەك» بۆجەشمەك

态动被的 «بۆجىمەك» بۆجەلمەك

崽兔 <动>〔静〕 بۆجەن

子崽免生〔动〕 بۆجەنلىمەك

肠灌(的做肠小用) <食>〔静〕 بۆجەي

地翼翼心小，的着瞪(地惧恐)〔静〕 بۆجەيگەك

眼瞪(地惧恐)〔动〕 بۆجەيمەك

(语用子孩小吓)怪妖，鬼〔静〕 بۆجى

花刺，花绣 ~ گۈل ；绣刺 <方>〔动〕 بۆجىمەك

渣奶(的剩后工加皮奶) <方>〔静〕 بۆچۈلۈ

鸪鹑 <古，动>〔静〕 بۆدۈرسىن

鸪鹑 <动>〔静〕 بۆدۈنە

茶鹑黄 <植>〔静〕 بۆدۈنەئوتى

者鸪鹑斗〔静〕 بۆدۈنۇۋاز

鸪斗 ；بىلەن كۈن ئۆتكۈزمەك ；بۆدۈنۇۋازلىق 〔静〕 鸪鹑斗

日度鸪

بۇي سالماق = ئىسرىق سالماق

子豆苦 <植>〔静〕 بۇيا

。坐边这到 . بۇياققا كېلىپ ئولتۇرۇڭ . 边这①〔静〕 بۇياق

来是位这 . 位这，人个这② ~ سىزنى ئىزدەپ كەپتۇ .

的你找 ；的中程过③ . 的来找 ；来以， ；ئىككى - ئۈچ كۈننىڭ بۇياقى

来以天三两

بۇياقتا تۇرسۇن ；说不仅不，不但， ；ئۇ ئىش-

لمىسىزغا ياردەملىشىش ~ ، كۆرۈشكەن يەردە سالام - سەھەتمۇ

也呼招连面了见，活干们我助帮说不且他 . قىلمايدۇ .

。打不

بۇيان^۱ 〔助〕 ；ئىككى ئايدىن ~ 来以月个两 / دۆل-

تىمىز قۇرۇلغاندىن ~ 来以国建

بۇيان^۲ <古>〔静〕 德功，举善，事善

的义仗侠行，的施好善乐 <古>〔静〕 بۇيانچى

的来以年三 ئەھۋال ~ ئۈچ يىلدىن ；的来以〔静〕 بۇيانقى

况情

بۇيرۇتما 〔静〕 ①货订 ②做订 ；~ كىيىم ；做订 ；衣

子柜的做订 ئىشكاپ ~ / 服

بۇيرۇتماق «بۇيرۇماق» ；态动使的 ；بۇيرۇتۇپ توقۇلغان گىلەم

；订预 / 毯地的 ；ئۇلار ئاشخانغا كىرىپلا ئۈچ خىل قورۇما بۇي-

رۇتى . 菜个三了叫便厅餐进一们他 .

بۇيرۇتمىچى 〔静〕 ；人货订 ；者订预

态同共的 «بۇيرىماق» بۇيرۇشماق

بۇيرۇق^۱ 〔静〕 ①命令 ②<电> ；令指

بۇيرۇق بەرمەك ；令命， ；令下

بۇيرۇق بېشىل <语> ；词动令命

枪令发 <体> ；بۇيرۇق تاپانچىسى

بۇيرۇق جۈملە <语> ；句使祈

بۇيرۇق چۈشۈرمەك ；令命达下

بۇيرۇق رايى = بۇيرۇق مەيلى

بۇيرۇق قىلماق = بۇيرۇق بەرمەك

بۇيرۇق مەيلى <语> ；式传祈

بۇيرۇق^۲ <古>〔静〕 ；臣大

بۇيرۇقچى = بۇيرۇقۇۋاز

بۇيرۇقچىلىق = بۇيرۇقۇۋازلىق

بۇيرۇقۇۋاز 〔静〕 ；者令施号发

بۇيرۇقۇۋازلىق 〔静〕 ；义主令命

بۇيرۇقۇۋازلىق قىلماق ；搞 ；义主令命 ；发施号发

بۇيرۇماق 〔动〕 ①遣派 ；发打， ；ئىشقا ~ ；事做发打 / ئىت

ئىتنى بۇيرۇسا ، ئىت قۇيرۇقىنى بۇيرۇپتۇ . <谚> ；发打狗

بۆز تاغار 袋口线棉

بۆزچى 匠工的布土织〔静〕

بۆزچىلىك 布织〔静〕: ساۋۇت بۇرۇن ~ قىلاتتى. 吾萨

布大织前从提

بۆستۈرمەك «بۆسمەك» 态动使的

بۆسكەك 暴粗, 鲁粗 <方>〔静〕

بۆسمە 的起突〔静〕

بۆسمە جىنىسى <地> 岩浆岩

بۆسمەك ①〔动〕 闯, 破冲, 破突: قورشاۋنى ~ 围突 / قا.

مالنى بۆسۈپ ئۆتمەك 锁封破冲 / ئىنقىلاب يولىدا ھەرقانداق

خېيىم - خەتەرنى بۆسۈپ ئۆتمەك 为命革的样么风都险

بۆسۈپ ئۆتمەك 去过闯 / خەقنىڭ ھۇجرىسىغا بۆسۈپ كىرمەك 别进闯

بۆسۈپ ئۆتمەك 开拆, 开劈②间房 / 肉块大下劈 ~ 开拆

تەكشىدىن ~ 开拆口缝从袋口把

بۆسۈشمەك «بۆسمەك» 态同共的

بۆسۈلمەك «بۆسمەك» 态动被的

بۆشۈك ①〔静〕 床摇, 篮摇: بۆشۈكىدە ئۇچۇقتۇرماق 扼

بۆشۈك ②<转> 里篮摇在 / 地源发, 地祥发: ئىنقىلاب بۆشۈكى

篮摇命革, 地祥发命革

بۆشۈك ئانىسى 婆福祈 (的式仪床摇睡持主邀应)

بۆشۈك تويى 礼篮摇 (的办时天十四生出儿婴)

بۆشۈك خالۋىسى 棍木的端两上顶床摇接连

بۆشۈككە سالماق 合愈脐肚儿生初)式仪床摇睡

بۆشۈككە سالماق (式仪的行举后)

بۆشۈكتەۋرەتكۈ = ياپچۈك

بۆك 帽花〔静〕

بۆك ئال دېسە, باش ئالماق <成> 败, 足不事成

بۆك ئال دېسە, باش ئالماق <成>

余有事

بۆكىنى ئاسمانغا ئاتماق <成> 狂若喜欣

بۆكى سۇغا چىلاشماق <成> 挫受, 汤泡

بۆكىگە جىگدە سالماق <成> 骗, 哄

بۆكە 人巨, 手能咬摔 <古>〔静〕

بۆكەن 羊羚 <动>〔静〕

بۆكەن كالا 羚角扭, 牛羚 <动>

بۆكەن مۇڭگۈزى 角羊羚 <药>

بۆكتەر ①〔静〕 子搭马②地洼的下根山①

بۆكتەرگە¹ (卷李行的)

بۆكتەرگە¹ 子搭马〔静〕

بۆكتەرگە² 鬻<动>〔静〕

بۆرە ①<动>〔静〕 狼: بۆرىنىڭ تەڭ ئورتاق, قاغىنىڭ دەرەخ

بېشىدا. <转>②. 吞独食有鸦乌, 享共肉有狼 <谚>

孩男的生出新

بۆرە بۆرسۇق <动> 熊貂, 獾狼

بۆرە تېرىسىنى كېيمەك <成> 或阴天指)脸变

(气生

بۆرە ئۈزۈم <植> 种一的葡萄

بۆرە ئىت = ئاپشاركا

بۆرەك ①〔静〕 <理生> 子腰, 脏肾, 肾

بۆرەك جامى <理生> 孟肾

بۆرەك خالتىسى <理生> 囊肾

بۆرەك خۇرجۇن 裉褙 (的肾像状形)

بۆرەك ساقال 子胡鬣连 (的齐整修剪)

بۆرەك سىلى <医> 核结肾

بۆرەك شارچىسى <理生> 球小肾

بۆرەك قورۇمىسى <食> 花腰炒爆

بۆرەك كاۋىپى <食> 子腰烤

بۆرەك نەيچىسى <理生> 管肾

بۆرەك ئۆسمىسى <医> 瘤肾

بۆرەك يارىسى <医> 疡溃肾

بۆرەك ياقا 领衣 (的低后高前)

بۆرەك بەللىكى <医> 炎肾

بۆرتمە 的起鼓, 的形凸, 的凸〔静〕

بۆرتمە شال 肩披花提

بۆرتمە گۈللۈك ياغلىق 巾头花提

بۆرتمە نەقىش <建> 雕浮

بۆرتمەك¹ 起隆, 起凸〔动〕: بۆرتۈپ چىققان ياڭاق سۆڭىكى

骨颞的起凸

بۆرتمەك² 瘦虫 <农>〔静〕

بۆرتمەك³ 察觉, 现发, 觉发 <古>〔动〕

بۆرچىن 鸭母 <动>〔静〕

بۆرىتىكىنى 子麻大 <植>〔静〕

بۆرىچاقىسى 疮狼斑红 <医>〔静〕

بۆرىسامىقى 芸大 <植>〔静〕

بۆرىسويىمىسى 瓜鼠老 <植>〔静〕

بۆرىقوغۇنى = بۆرىسويىمىسى

بۆرىقۇيرۇق 草尾狼 <植>〔静〕

بۆرىيېمەس 肠结 (的等羊牛)〔静〕

بۆز 布大, 布粗, 布土②的纺棉①〔静〕

بۆز يىپ <手> 线棉粗

态同共的 «بۆلمەك» بۆلەشمەك

بۆلەك¹ [静] ① 外另, 他其, 单独: ئۇيە دادامدىن ~ ئادەم

بوق. 人别有没亲父了除里家. ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى ~

块②. 活生单独们他: ناننىڭ بىر بۆلىكى

③ <语> 分成: جۈملە بۆلەكلىرى <机>④ 分成子句

块板 <地>⑤ 件部

户门立另让. بۆلەك چىقارماق

بۆلەك² [静] ① <方> 裹包② 物礼

بۆلەك - بۆلەك [静] 别分, 各自

بۆلەكتىن [静] 新重, 另行: ~ تەشكىللىمەك 组新重

织 / 组: كۈچلەرنى ~ تەقسىم قىلماق 量力备配行另

بۆلەكچە [静] ① 常寻乎异, 怪古, 样异, 常反, 常反

~ ئادەم 怪古 / 人的 ~ 象反 ② 外格

~ 观壮外格 كۆركەم

بۆلەكلىك [静] ① 成分份的② 分部

بۆلەكلىك پروگرامما 目节块板

بۆلەكلىك تەلىمات. <地> 说学块板

بۆلەكلىك قۇرۇلما. <地> 造构块板

بۆلەكلىمەك [动] 分划, 份分

بۆلەكلەپ ئىسپاتلىماق <逻> 证论绎演

بۆلەكلەش نەزەرىيىسى <地> 论理块板

بۆلەنچۈك = سەگەنچۈك

بۆلەنمەك «بۆلمەك» 态动被的

بۆلجۈرگەن <植> [静] 莓草

بۆلجۈرگەن مۇرابباسى 酱莓草

بۆلجۈرگەنسىمان [静] 的状莓草

بۆلجۈرگەنسىمان جىسىم <地> 体状莓草

بۆلجۈرگەنلىك [静] 地莓草

بۆلجۈرگەنئوت <植> [静] 草梅山

بۆلدۈرمەك «بۆلمەك» 态动使的

بۆلگۈچ [静] 分划: دەۋر ~ 的代时刻

بۆلگۈچى <数> [静] 数约, 数除

بۆلگۈچى ئىبادە <数> 式除

بۆلگۈنچى [静] 者裂分, 子分义主裂分

بۆلگۈنچىلىك [静] 为行裂分, 义主裂分

بۆلگۈنچىلىك سالماق: 拨挑. مىللەتلەر مۇناسىۋىتىگە ~

挑拨民族关系

بۆلگۈنچىلىك قىلماق 裂分搞

بۆلمە [静] ① 间房② 舱客

بۆلمەك [动] ① 分: دەرىجىگە ~ 级分 / تۈرگە ~ 分

بۆكتەرلەتمەك «بۆكتەرلىمەك» 态动使的

بۆكتەرلەشمەك «بۆكتەرلىمەك» 态同共的

بۆكتەرلەنمەك «بۆكتەرلىمەك» 态动被的

بۆكتەرلىك [静] 子搭马成卷

بۆكتەرلىمەك [动] 后子鞍马在捆子搭马或物带捎把

边: توختى قوي تېرىسىنى بۆكتەرلەپ, كىشىلەر بىلەن خوشلاش.

ئاندىن كېيىن يولغا چىقتى. 捆儿卷成卷皮羊把提合托

。了发出就后别告人众同, 边后子鞍马在

بۆكتەنگى <古> [静] 赠捐, 助捐

بۆكتەنچى <古> [静] 者赠捐, 者助捐

بۆكتۈرمە <军> [静] 击伏, 伏埋打

بۆكتۈرمە جەڭ 战击伏

بۆكتۈرمە قوشۇن 队部的伏埋打

بۆكچان [静] 帽单顶一戴只 ~ قېلىۋىدى, ئۇ بۆلتۈر قىشتا ~

قۇلاقچا: ئال دەپ پۇل بەرسەم, شۇنىڭغىمۇ كىتاب ئېلىۋاپتۇ.

皮顶一买他让钱给我, 帽单顶一戴只他冬隆年去

。书了买钱些这用却他, 帽

بۆكسەك <古> [静] 脯胸② 房乳女妇①

بۆكسۈكلەنمەك <古> [动] 出突房乳, 育发房乳

بۆكىسى <方> [静] 腰山

بۆكىسىك <古> [静] 子肚, 腹

بۆكمەك <方> [动] 服屈, 付归, 从服

بۆكمەك² <古> [动] 食厌

بۆكۈل <古> [静] ① 给② 人的饭分(上事喜白红在)

人的饭送爷王

بۆگەچ <方> [静] 捆条柳(的用水堵)

بۆگەك 下见

بۆگەك كۆرپە 垫坐

بۆگەن [静] (粪的拉时膘长始开羊) 粪羊的团成结

بۆگەنلىمەك [动] 粪的团成结拉: قوي سەرىشكە باشلىغان.

دا بۆگەنلەيدۇ. 粪的团成结拉时膘长始开羊

بۆگدە <古> [静] 剑宝, 剑

بۆگمەك <方> [动] 水堵, 挡阻

بۆگۈلمەك <古> [动] 谋计用, 子脑动, 考思

بۆگۈنمەك <古> [动] 量估, 摸估, 为以, 为认, 想

测揣

بۆلە [静] 垛子麦的粒脱未

بۆلە قىلماق <农> 来起垛子麦的粒脱未把

بۆلە يارماق = بۆلە قىلماق

بۆلەتمەك «بۆلمەك» 态动使的

的养教于疏 ~ / 子园的芜荒，子园的料照人
子孩

态状的养教去失，态状的料照人无〔静〕 **بېقىمسزلىق**
的导主〔静〕 **بېقىندۇرغۇچى**
念概位上 <逻> **بېقىندۇرغۇچى ئۇقۇم**
态动使的 «بېقىنماق» **بېقىندۇرماق**
态同共的 «بېقىندۇرماق» **بېقىندۇرۇشماق**
态动被的 «بېقىندۇرماق» **بېقىندۇرۇلماق**

地属，国属附 ~ ئىل ①〔静〕 **بېقىندى**
庸附，品属附②

句属从，句偏 <语> **بېقىندى جۈملە**
国庸附，国属，国属附 **بېقىندى دۆلەت**
法属从 <法> **بېقىندى قانۇن**

附依，的属从②性从依，性属从①〔静〕 **بېقىندىلىق**
态状附依 ~ 的
属从，系关正偏 <语>① **بېقىندىلىق مۇناسىۋەت**
系关附依，系关属从 <逻>②系关

بېقىنماق〔动〕从依，附依，属从，附趋：مۇھەببەت كىشى-
نىڭ ئىرادىسىگە بېقىنمايدۇ دېگەن توغرىمۇ، بېقىندۇ دېگەن توغ-
رىمۇ؟ 确正法说的志意的人从依不是情爱是还，
？确正法说的志意的人从

态同共的 «بېقىنماق» **بېقىنىشماق**
卫后 <体>〔静〕 **بېك**

بېكەت〔静〕站(车汽，车火)：ئاپتۇبۇس بېكىتى 站车汽
بېكىتمە〔静〕书定决

بېكىتمەك① «بېكىتمەك» 态动使的②死关：دەرۋازىنى ~
确，定④灯装里屋 ~ ئۆيگە چىراغ / 手拉门安 ~
定：جىنايىتىنى ~ 案定，罪定 / 案定، 罪定 - جازالاش -
تۈزۈمنى ~ 度制惩奖定确 ~

态同共的 «بېكىتمەك» **بېكىتىشمەك**
着关门 ~ ئىشىك 的关〔静〕 **بېكىتىكىلىك**
بېكىتىلمە〔静〕的定标，的定确：بىر باھاسى بېكىتىلمىسى
价地定标

态动被的 «بېكىتمەك» **بېكىتىلمەك**
بېكىرمەك〔动〕紧变，实瓷变，实结变 <古>
بېكىشمەك〔动〕成达，交成，约订 <方>
بېكىمەك〔动〕紧弄，固加
بېكىندۈرمەك «بېكىنمەك» 态动使的
بېكىنمە〔静〕的闭封

虫包肝 <动> **بېغىر قۇرتى**
بېغىرناق <动>〔静〕鸡沙
بېغىرچۆپ <植>〔静〕辛细
بېغىرساق <方>〔静〕的祥慈，的义情讲，的诚忠
的顺孝

بېغىرلاتماق «بېغىرلماق» 态动使的：كېچىچە چىققان بوران
قوناق مايسلىرىنى يەر بېغىرلىتىپ ياتقۇزۇۋەتتى . 吹风大夜一
了倒伏都苗米玉得

بېغىرلاشماق «بېغىرلماق» 态同共的：ئۇلار يەر بېغىرلىشىپ
خېلى ماڭدى . 离距段一的长当相了进前甸甸们他
بېغىرلىغۇچى 的生蔓，的行爬〔静〕
بېغىرلىغۇچى ھايۋان 物动行爬
بېغىرلىغۇچى ئۆسۈملۈك 物植生蔓
بېغىرلىماق ①〔动〕：يەر بېغىرلاپ ئىلگىرلىمەك 甸甸
沿，过掠，过擦②进前：قارلىغاچ يەر بېغىرلاپ ئۇچۇۋاتىدۇ .
دۇ . 着飞面地过掠子燕 . 穆海提沿山脚发出 .
بېغىرلاپ ئۈزۈش <体> 泳蛙
بېغىش ①〔静〕腕手②把，蒂 <植>
بېغىش پەردىسى <理生> 膜系
بېغىش ②〔静〕食粮多许的去送而面磨候等
态同共的 «بېغىشلىماق» **بېغىشلاشماق**
态动被的 «بېغىشلىماق» **بېغىشلانماق**
足腕〔静〕 **بېغىشلىق**
物动足腕 <动> **بېغىشلىق ھايۋان**
بېغىشلىما〔静〕词题，词献，字题：بېغى يىلغا ~ 年新
词献

بېغىشلىماق 〔动〕：بارلىقىنى ۋەتەنگە ~ 一把切
给祖国 / ئۆزىنى ئىلىم - پەنگە ~ 学科身献 / بۇ سۆز
نۇرساغا ئىشەنچ ۋە ئۈمىد بېغىشلىدى . 带萨妮尔努给话这
。望希和心信了来

بېغىشماق «باقماق» 态同共的：مېھمانلار داستىخاندىكى مەزەگە
بېغىشتى . 肴佳的上桌餐尝品同共们人客 . بېغىشىپ ئۆي-
ئىناق 跳着看相互
بېقىلغۇچى 人养抚被〔静〕
بېقىلماق «باقماق» 态动被的
بېقىم 〔静〕料照，管照，护看：~ ئاھىل 料照到得 / بۇ
بالنىڭ بېقىمى ياخشى بولماپتۇ . 好不得管照子孩这
بېقىمتۇل <方>〔静〕色颜的间之绿黄于介
بېقىمسىز 〔静〕的养教去失，的料照去失：~ باغ 有没

船渔 بېلىقچى كېمىسى

猫鱼 <动> بېلىقچى مۈشۈك

源渔业渔 بېلىقچىلىق ~: 业渔 [静]

学济经业渔 بېلىقچىلىق ئىقتىسادشۇناسلىقى

缸鱼 [静] بېلىقدان

的状鱼 [静] بېلىقسىمان

钳鱼鲤 بېلىقسىمان ئامبۇر

鱼穿柳 <植> [静] بېلىقگۈل

藻鱼 <植> [静] بېلىقلىشى

素绿胆 [静] بېلىۋېردىن

号降, 号符音半低 <艺> [静] بېمول

明拉海苯 <药> [静] بېنادىرل

下见 بېنەپتە

日集逢非 كۈنى بېنەپتە

苯 <化> [静] بېنزول

油汽 [静] بېنزين

弹油汽 بومبا بېنزين

泵油汽 <机> بومبا بېنزين

表油汽 <机> سائىتى بېنزين

器清滤油汽 <机> سۈزگۈچ بېنزين

机动发油汽, 机油汽 <机> موتور بېنزين

拉加孟 <地> [静] بېنگال

鹭兀拟 <动> بېنگال تازقارسى

~ / 汁梓榭 شەرىتى بېھى <植> [静] بېھى

酱汁梓榭 مۇرابباسى ~ / 梓榭蒸 دۈلمىسى

界世乐极, 国天, 堂天 <宗> [静] بېھش

木长②饭抓的梓榭放 پۈلۈ ~: 的瓜木① [静] بېھلىك

林梓榭, 园梓榭 باغ ~: 方地的瓜

京北 <地> [静] بېيجىڭ

间时京北 <地> بېيجىڭ ۋاقتى

诗行双, 谣歌间民 <文> [静] بېيىت

态动使的 «بېيىتاق» بېيىتماق

态同共的 «بېيىتاق» بېيىتاشماق

态动被的 «بېيىتاق» بېيىتىلماق

态同共的 «بېيىتاق» بېيىشماق

民农 . 富丰, 富 [动] بېيىتماق: دېھقانلار بارغانسېرى بېيىدى .

经的们我 . 了来起富越来越 . تەجرىبىمىز تېخىمۇ بېيىدى .

了富丰加更验 .

安不里心 ~ كۆڭلى: 安不 [静] بىئارام

بىئارام بولماق: 安不, 受好不, 安不 بىئارام بولۇپ, ئۆيدە

里家在躲 ~ ئۆيگە: 态复自的 «بېكىمەك» بېكىنمەك

守自关闭, 态状闭封 [静] بېكىنمىچىلىك

守自关闭, 闭封 [静] بېكىنمىلىك

子铸 [静] بېگەن

马河 <动> [静] بېگىموت

族龙崩 [静] بېگۈك

的式龙崩②语龙崩① [静] بېگۈنچە

(位单数对的率功音声算计)贝, 尔贝 <物> [静] بېل

汽 بېلەت [静]: 票 影电 / ماشىنا بېلەتى

票车

箱票 بېلەت ساندۇقى

员票售 [静] بېلەتچى

的票售人无 [静] بېلەتچىسىز

车票售人无 ئاپتوبۇس بېلەتچىسىز

作工票售 [静] بېلەتچىلىك

室票售, 厅票售, 处票售 [静] بېلەتخانا

影电票免 ~: 的票免 [静] بېلەتسىز

的票凭 [静] بېلەتلىك

人斯罗俄白 [静] بېلورۇس

俄白②文斯罗俄白, 语斯罗俄白① [静] بېلورۇسچە

的式斯罗

(物动体软代古种一)石箭 <生> [静] بېلېمىنت

种鱼, 苗鱼 <动> [静] بېلىجان

种鱼产, 苗鱼产 [动] بېلىجانلىماق

鱼钓, 鱼捕 تۇتماق ~: 鱼 [静] بېلىق

鳔鱼 بېلىق پۈۋەكچىسى

腮鱼 بېلىق ساققى

脊鱼 سىرتى تامنىڭ ئۈستىنى ~ قىلىپ قويماق

(形坡斜面两)形脊鱼成搞头墙把

鳞鱼 بېلىق قاسرىقى

刺鱼 بېلىق قىلىنرىقى

藻鱼金 <植> بېلىق يۈسۈن

油肝鱼 بېلىق مېيى

(龙属族汉于当相)鱼属 بېلىق يىللىق

胶鱼 <植> بېلىق يېلىمى

(年龙族汉于相)年鱼 <天> بېلىق يىلى

纲鱼 بېلىقلار سىنىپى

鹰鱼, 鸮 <动> [静] بېلىقتالغۇچ

狗鱼 <动> [静] بېلىقچى¹

夫渔 [静] بېلىقچى²

丝险保 <电> بىخەتەرلىك سىمى

帽全安 بىخەتەرلىك قالىپقى

闸全安 <机> بىخەتەرلىك كلاپانى

相险保 بىخەتەرلىك ئىشكاپى

بىخەستە [静] 神留不، 意注不， 忽疏， 意大心粗

~ تۇرغان ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ ئۆيدىكى كىتابنى ئېلىپ كېتىپ.

تۇ . 书的里屋了走拿， 候时的神留不他趁 .

忽疏， 意大心粗 [静] بىخەستەلىك

忽疏， 意大心粗 بىخەستەلىك قىلماق

بىخەۋەر = خەۋەرسىز

بىخەۋەرلىك = خەۋەرسىزلىك

臭恶发散②馊， 霉发① <方> [动] بىخىسماق

芽出， 芽发 [动] بىخلاشماق

发豆土 . 发复自的 «بىخلىماق» ياقىۇ بىخلىنىپتۇ .

了芽

芽出， 芽发 [动] بىخلىماق

珊瑚 [静] بىخمارجان

بىخۇد [静] 沉沉昏昏， 意大痹麻， 觉知无 ~ ئادەم

睡地沉沉昏昏 ياتماق ~ / 人的意大痹麻

态动使的 «بىخۇدلاشماق»

态同共的 «بىخۇدلاشتۇرماق»

态动被的 «بىخۇدلاشتۇرماق»

痹麻变， 沉沉昏昏得变 [动] بىخۇدلاشماق

沉沉昏昏， 痹麻， 觉知无 [静] بىخۇدلۇق

بىخۇدلۇق قىلماق 心经不漫， 意大痹麻 : ئۇ غىزىمەت.

ته بىخۇدلۇق قىلىدۇ . 心经不漫作工对他 .

بىخۇدۇك [静] 便随， 然安， 心放 ~ ئولتۇرماق 坐便随

式形词名的 «بىخۇدۇك» بىخۇدۇكلۇك

葡萄紫核无 <植> [静] بىدانە

بىداۋا = داۋاسىز

草赖 <植> [静] بىداياق

بىدە - بىدە <方> [静] ① 的哨胡里花 ② 的巴巴皱

道左门旁， 端异， 教邪②新革① <宗> [静] بىدئەت

徒教邪， 子分端异②派新革① <宗> [静] بىدئەتچى

所厕 <方> [静] بىدەرەپ

兵察侦， 员察侦， 探侦 <古> [静] بىدگۈچى

بىدبەرەك = دېرەكسىز

柳花黄 <植> [静] بىدمۇشكى

بىر [静] ① : بىز ~ ئائىلىدىكى كىشىلەر . 家一是我们

的稀拉头一 <谚> . 人 ~ شاتراق موزاي پادىنى بۇلغار .

伶俐可变 [动] بىچارىلەشمەك

相怜可 [静] بىچارىلىك

بىچاغ [静] 适合不候时， 宜时合不 ~ كېلىپ قاپ .

تىمەن ، باشقا ۋاقتتا كېلەي . 候时是不的来我 .

来

的显明， 的确精， 的确明， 的楚清 <古> [静] بىچەۋە

的碎细， 的小细， 的小 <古> [静] بىچەۋە

بىچەل [静] 宜时合不， 便方不， 适合不 ~ ۋاقتتا

كەلدى . 候时是不的来他 .

بىچىقىم [静] 散懒， 懒 ~ خوتۇن چاي قايناتقۇچە ، چاققان

خوتۇن ئاش پىشۇرار . 开没还茶的娘婆懒 <谚> .

熟已饭的人女

路纹 (的上掌手和上脸) <方> [静] بىچىم

子猴 <古> [静] بىچىن

年猴 بىچىن بىلى

芽萌， 芽 <植> [静] بىخ

鳞芽 <植> بىخ تەڭگىچىسى

芽出， 发萌 <植> بىخ چىقارماق

芽萌， 芽发 بىخ سۇرمەك

眼芽 <植> بىخ كۆزى

接芽 <植> بىخ ئۇلاق

芽 = بىخ يارماق

孢芽 <植> بىخ ئىسپوراسى

发萌②芽萌， 芽发① بىخ يارماق

بىخەتەر [静] 全安， 险保 : 20 مىڭ كىلومېتىر ~ يول

里公万两驶行全安 يۇرمەك

流电全安 <物> بىخەتەر توك

头插全安 <电> بىخەتەر چاتقۇ

阻电全安 <物> بىخەتەر قارشىلىق

力应全安 <物> بىخەتەر كۈچىنىش

分水全安 بىخەتەر نەملىك

压电全安 بىخەتەر ئېلېكتر بېسىمى

态动使的 «بىخەتەرلەشمەك» بىخەتەرلەشتۈرمەك

全安得变 [动] بىخەتەرلەشمەك

全安 [静] بىخەتەرلىك

岛全安 <交> بىخەتەرلىك ئارالچىسى

璃玻全安 بىخەتەرلىك ئەينىكى

带全安 بىخەتەرلىك بەلۋېغى

灯险保， 灯全安 <电> ، 交 بىخەتەرلىك چىرىغى

箱险保 بىخەتەرلىك ساندۇقى

بىر پەللىلىك بىر پەللىلىك

بىر پەللىلىك ئۆسۈملۈك <植> 物植叶子单

بىر پۈتى گۈرگە ساڭگىلىماق <成> 子身截半

土人

بىر پۇلغا يارىماسلىق <成> 值不文一

بىر پۈتۈن 体整 ھېسسى بىلىش بىلەن ئەقلىي بىلىش

~ نەرسە . 体整个一是识认性理同识认性感

بىر پۈتۈنلۈك <哲> 体一统

بىر تاغار 一 堆大 ~ قۇرۇق گەپ 一 话废堆大

بىر تايماقتا ھەيدىمەك <成> 并提相，论而概一

论，切刀一 ； بىز سىزنى يامان ئادەملەر بىلەن بىر تايماقتا

ھەيدىمەيمىز . 论并提相人坏同你把不们我

بىر تەرەپ 一 方 一 方

بىر تەرەپ بولماق ① (到得) 决解，理处 ； ئاكامنىڭ

ھەسلىسى بىر تەرەپ بولدى . 理处了到得问题的哥哥

② 理料 ； ئىش تېخى بىر تەرەپ بولماي تۇرۇپ ، قانداقمۇ ماڭالايدۇ

مەن ؟ 走能怎我，好理料有没还情事

بىر تەرەپ قىلماق ① 决解，理处 ； كۈندىلىك خىزمەت .

لەرنى ~ 作工常日理处 / ئۇرۇشنى تېز ~ 战决解速迅

② 争 ； 处裁 ； 理料 ； بىر تەرەپ قىلىشنى كۈتمەك 处裁候听

بىر تەرەپلىمە 面片 ； ئېغىر سانائەتنى ~ راۋاجلاندۇرماق

业工重展发面片

بىر تەرەپلىمىلىك 性面片

بىر تەككىگە باش قويماق = بىر ياستۇققا باش قويماق

بىر تۇغقان 一 同 个 一 母 亲 的 生 血 统 最 近 的 ； ~ ئاكا

兄弟胞同 / ئاكا - ئاكا

بىر تۆشۈككە سېمەك <成> 子裤条一穿

气一滃沉，裤裆

بىر تېرە ، بىر ئۈستىخان بولماق <成> 如瘦骨

头骨包皮，柴

بىر تىپتىكى تەڭلىمە <数> 程方立联

بىر تىيىن ① 钱分一 ② <转> 值不文一 ； ئۈسمەنتى

~ قىلدى . 值不文一得说提麦赛把他

بىر تىيىنغا يارىماسلىق = بىر پۇلغا يارىماسلىق

بىر تىيىننىڭ ئۈستىدە تىك تۇرماق <成> 财爱

命如 一 不 毛 拨 ； 到 钱 眼 里 去

بىر جاڭگالنىڭ بۇرىلىرى <成> 貉之丘一

بىر جان - بىر تەن بولماق <成> 离不影形

间无密亲 ； 随相影形

بىر جىنسلۇق 性单

~ . “汤锅一坏鼠老只一”同喻 ； 牛群一脏弄犊牛

~ 一 <谚> . ھەر بىرىنىڭ تەمى بۆلەك . 有种种，子九生龙一”同喻 ； 同不各味瓜，瓜十结藤

目的们他 . ~ ئۇلارنىڭ نىشانى . 个一同，同相② . “别

依阿 . 同相标 ； 同相标 ； 同相标 ； 同相标 ； 同相标 ； 同相标

事或人的定确不指③ . 作工位单个一同在妇女姆谢

件 ； ~ ئاخشىسى سىزنى ~ ئادەم ئىزدەپ كەلگەندى . 一有

~ ئۇند . 您过找曾人个有上晚天

~ مۇنداق دەپ ، ~ مۇنداق دەپ 一 说样这儿会一，说样那儿会一

بىر ئاش پىشىم 一 夫功饭顿 ； بىر ئاش پىشىمغىچە

مەمەت قايتىپ كەلدى . 夫功饭顿一 . 了来回就提麦麦

بىر ئەزالىق ئىپادە <数> 式项单

بىر باشتىن ① 头从 ； 头从 ； 头从 ； 头从 ； 头从 ； 头从

~ تەكشۈرمەك ； 头从 ； 头从 ； 头从 ； 头从 ； 头从

~ چىقىشقا باش . 序顺按② 业作改批 ； 序顺按 ； 序顺按 ； 序顺按

لمىدى . 车上序顺按始开客乘

بىر باشقا ئېلىپ چىقماق ； 成办，功成做 ； 成办，功成做

بىر باشقا ئېلىپ چىقماق ； ھېچ يەرگە بارمايمەن . 事件这

~ ئۇ بىرەر ئىشنىمۇ بىر باشقا ； 成不办 ； 成不办

~ ئېلىپ چىقالمىدى . 成无事一他

بىر باشلىقلىق تۈزۈم 一 制长

بىر بوغۇملۇق سۆز <语> 词节音单

بىر بولسا ① 许或，许也 ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

~ ھازىر بېيجىڭنىڭ ； 概大，许或，许也 ； 概大，许或，许也

料资手一

眠头 (的蚕) بىرىنچى ئۇيقۇ

际国一第 بىرىنچى ئىنتېرناتسىئونال

先首，一第 [静] بىرىنچىدىن

بىرىنچىلىك بىرىنچىلىكى ئالاشماق : 名一第，名头 [静]

名一第得获 ئالماق بىرىنچىلىكى / 名头争

بىرىولى بىرىولى : 举一，子下一 [静] دۈشمەنى بىرىولىلا يوقاتماق

人敌灭歼举一

石松绿 <矿> [静] بىرىوزا

年一有 [静] بىرىلى بىز ئاقسۇدا كۆرۈشكەن . 年一有 ~

。面过见苏克阿在们我

بىز [静] 们我 : بىزنىڭ ۋەتەن ىمىز ئىزىمىز / 国祖的们我 ~ تەرەپ

方我

بىزار (بىزارى) [静] 厌讨，感反，恶厌，烦厌 : مەن ئۇنىڭ

سۆزىنى ئاڭلاشتىن ~ . 我的话听厌讨我 . ئاكا - ئۇكى .

نىڭ ئازارى بولسىمۇ ، بىزارى يوق . < 谚 > 兼有使即弟兄

。弃嫌相互不也，隙

بىزار بولماق 厌讨，感反，恶厌，烦厌 : ئۆي ئىگىسى

ئاستا - ئاستا بۇ مېھماندىن بىزار بوپتۇ . 起厌讨渐渐人主

了来人客个这 . مەن ئۇنىڭدىن بەك بىزار بولدۇم . 最我

。他得不见最我，他烦

بىزار قىلماق 令人生厌，令人反感 : ئۇنىڭ مەجىزى

كىشىنى بىزار قىلىدۇ . 他性脾的令人反感 : 情性的他

。过不看人

بىزارلىق «بىزار» 的形词名式

بىزارلىق پىسخىكىسى 理心反逆

بىزە [静] 儿点一，儿点丁 <方>

بىزەك [静] 脸赖皮死，赖百气死，厌讨 : ئادەمىمۇ شۇنداق

بىزەك ~ بولامدۇ؟ 有人那麽脸赖皮死吗？ ئۇ بىزەكنى

كۆرىدىغان كۆزۈم يوق . 鬼厌讨个那 . 见想不都见我

بىزەڭلەشتۈرمەك «بىزەڭلەشمەك» 的态动使

بىزەڭلەشمەك [动] 脸赖皮死得变

بىزەڭلىك [静] 脸赖皮死

بىزەڭلىك قىلماق 脸赖皮死

بىزىمان [静] 儿会一，后稍 : بىز ~ بارسىمىز . 后稍们我

。去就

بىزىمانلىققا [静] 儿会等 : سىز ~ ئۆيگە كېلىپ كېتىڭ .

بىزىمانلىققا [静] 儿会等

بىزىنچە [静] 为认们我，依们我，得觉们我

بىزىر [静] 点丁一 <方>

بىرىكتۈرگۈچى گېن <理生> 因基合组

بىرىكتۈرمە [静] 的化合，的合组，的复合，的成合

بىرىكتۈرمەك «بىرىكەك» 的态动使 : بىرىكتۈرۈش ھۈنەر -

سەنئىتى 艺工成合

بىرىكتۈرۈشمەك «بىرىكتۈرمەك» 的态同共

بىرىكتۈرۈلمەك «بىرىكتۈرمەك» 的态动被

بىرىككەن [静] 的成合

بىرىككەن ئاقسىل <生> 白蛋合结

بىرىككەن تۈزۈلمە <地> 造构合缝

بىرىككەن خۇلاسىە <逻> 理推合复

بىرىككەن سۆز <语> 词成合

بىرىككەن قوشما جۈملە <语> 句复合联

بىرىككەن كۋارتىس <矿> 英石合缝

بىرىككەن ھۆكۈم <逻> 断判合复

بىرىككە [静] ①的成合，②的合复，③化合组

بىرىككە ④物合组，⑤物化合 <化>

بىرىككە ئاممىياك <化> 氨成合

بىرىككە ئاھاڭ <艺> 声和

بىرىككە پروپىلېن <石> 烯丙聚

بىرىككە تالا <纺> 维纤成合

بىرىككە لېنزى <物> 镜透合复

بىرىككە ئوغۇت <农> 料肥合复

بىرىككە ئېتىلېن <化> 烯乙聚

بىرىككە ئېقىم <气> 流成合

بىرىككەك [动] ①合组，②结联，③化合，成合

بىرىككەش رېئاكسىيىسى <化> 应反化合

بىرىككەش كۈچى <化> 力和亲

بىرىككەش مىقدارى <体> 量化合

بىرىككەش ئېنېرگىيىسى <物> 能合复

بىرىككەشمەك «بىرىككەك» 的态同共

بىرىماق [静] 过难，闷郁 <方>

بىرىنچى [静] ①一第 : ~ ئاي - 月一，②月元首的要 :

بىرىنچى ئۇلاد ①一第 / ~ 瓜傻号头 务任要首

بىرىنچى خانى <数> 位个

بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى ①一第 战大界世次

بىرىنچى سىگنال سىستېمىسى <理生> 信一第

统系号

بىرىنچى شەخس <语> 称人一第

بىرىنچى قول ①一第 ②手把 - ~ ماتېرىيال 第

بىغەرەز **بىغەرەز** [静] 的明事不，缺心眼的人。 ~ 不^{بالا}明事
 理讲不 <谚> / 子孩的理 / 不^{بىغەرەزدەن} / 容不都狄地人的

بىغەرەزلىك [静] 明事不，缺心眼
 بىغەم = غەمسز

بىغەملىك = غەمسزلىك

بىغرىغ [静] <古> 折弯处 (的囊皮，袋口的满装)

بقارار = قارارسز

بقارارلىق = قارارسزلىق

بىقسىماق «بىقسىماق» 使动的态

بىقسىق [静] 馊

بىقسىماق [动] 馊味，酸臭味

بىقىن [静] ① 肋； ② 左肋 ~ 右肋 / ③ 侧，旁 <转> 侧一

بىقىندىماق «بىقىندىماق» 使动的态

بىقىنداشماق «بىقىنداشماق» 共同的态

بىقىندىماق [动] 捅 (部肋朝)

بىكار [静] ① 无事，空闲； ② 今天无我

事 ~ 间时闲空 / ③ 闲空 ~ 闲空 / ④ 闲空 ~ 闲空 / ⑤ 闲空 ~ 闲空

人闲有没 / ⑥ 闲空 ~ 闲空 / ⑦ 闲空 ~ 闲空 / ⑧ 闲空 ~ 闲空

白 (果效无) 徒然，枉然； ⑨ 闲空 ~ 闲空 / ⑩ 闲空 ~ 闲空

话 / ⑪ 闲空 ~ 闲空 / ⑫ 闲空 ~ 闲空 / ⑬ 闲空 ~ 闲空

费心 / ⑭ 闲空 ~ 闲空 / ⑮ 闲空 ~ 闲空 / ⑯ 闲空 ~ 闲空

烈士们的血不白流 / ⑰ 闲空 ~ 闲空 / ⑱ 闲空 ~ 闲空

争辩也。 ~ 闲空 ~ 闲空 / ⑲ 闲空 ~ 闲空 / ⑳ 闲空 ~ 闲空

<谚> 与 其 闲 待 着， 如 白 干 着。

بىكار بولماق ① 闲，无事； ② 我 今天 闲 下 来 了； ③ 空； ④ 空； ⑤ 空

⑥ 空； ⑦ 空； ⑧ 空； ⑨ 空； ⑩ 空； ⑪ 空； ⑫ 空； ⑬ 空； ⑭ 空

⑮ 空； ⑯ 空； ⑰ 空； ⑱ 空； ⑲ 空； ⑳ 空； ㉑ 空； ㉒ 空

⑳ 空； ㉓ 空； ㉔ 空； ㉕ 空； ㉖ 空； ㉗ 空； ㉘ 空； ㉙ 空

㉚ 空； ㉛ 空； ㉜ 空； ㉝ 空； ㉞ 空； ㉟ 空； ㊱ 空； ㊲ 空

㊳ 空； ㊴ 空； ㊵ 空； ㊶ 空； ㊷ 空； ㊸ 空； ㊹ 空； ㊺ 空

㊻ 空； ㊼ 空； ㊽ 空； ㊾ 空； ㊿ 空； ㋀ 空； ㋁ 空； ㋂ 空

㋃ 空； ㋄ 空； ㋅ 空； ㋆ 空； ㋇ 空； ㋈ 空； ㋉ 空； ㋊ 空

㋋ 空； ㋌ 空； ㋍ 空； ㋎ 空； ㋏ 空； ㋐ 空； ㋑ 空； ㋒ 空

㋓ 空； ㋔ 空； ㋕ 空； ㋖ 空； ㋗ 空； ㋘ 空； ㋙ 空； ㋚ 空

㋛ 空； ㋜ 空； ㋝ 空； ㋞ 空； ㋟ 空； ㋠ 空； ㋡ 空； ㋢ 空

㋣ 空； ㋤ 空； ㋥ 空； ㋦ 空； ㋧ 空； ㋨ 空； ㋩ 空； ㋪ 空

㋫ 空； ㋬ 空； ㋭ 空； ㋮ 空； ㋯ 空； ㋰ 空； ㋱ 空； ㋲ 空

بىزىق [静] <古> 髭

بىزىك [静] <方> 许少，一儿点，一儿点丁

بىسى [静] 刃： 皮囊底部沉淀物 (物淀沉)

بىسى [静] <古> 子底，沉淀物 (物淀沉)

بىسىيات (بىساتى) [静] ① 具家， ② 当家： 当家有所的我

是就当家有所的我。 书子箱一这

بىساتسىز [静] 没， 没具家， 没当家

بىساتلىق [静] 有具家， 有当家的

بىسەرەمجان [静] ① 乱， 乱糟糟； ② 不， 不

安。 里乱糟糟。 恼苦， 恼烦

بىسەرەمجان بولماق ① 乱， 乱糟糟； ② 不， 不

安。 里乱糟糟。 恼苦， 恼烦

外格他。 安不

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞。 乱搞

镯手〔静〕 بىلەزۈك

镯手无〔静〕 بىلەزۈكسىز

的镯手有，的镯手带〔静〕 بىلەزۈككۈك

态同共的 «بىلىمەك» بىلەشمەك

。劲有膊路。 بار، بىلىكىدە كۈچ بار، 膊路，臂手〔静〕 بىلەك

بىلىكى يوغان بىرنى يېڭەر، بىلىسى يوغان مىڭنى. <谚> 路

。人千胜产识知，人一胜粗膊

骨尺 <理生> بىلەك سۆڭىكى

脉动桡 <理生> بىلەك قىزىل تومۇرى

的膊路粗 ~ يوغان: 的膊路، 的臂手〔静〕 بىلەكلىك¹

بىلەكلىك²〔静〕: 的好磨 ~ ئورغاق 的好磨 / 刀镰的好磨

刀剃的好磨 ئۈستىرا

بىلەن 〔助〕 ① 与，同，和，跟: 同连: مەن سەن ~ دوست.

一他同我. 友朋是你和我

②. 的去起 借凭，段手，具工的作动为行示表. ئۇلار

تراكتور ~ ئوغۇت توشۇۋاتىدۇ. 肥运机拉拖用们他.

③. 豪动为行示表. 体主极消的词动态动被示表. تاغ چوققىسى فار

~ قاپلىنىپ تۇراتتى. 着盖覆雪被峰山.

④. 间时的生发作: ئۇلار ئۈرۈمچىگە چۈش ~ يېتىپ كەلدى.

齐木鲁乌了达抵午中们他 表⑤. 了绿也都草， 来到的天春着随.

⑥. 了跑里地米玉他 因原示表. بسەل ~ ئۆلمەك 病因

⑦. 了断打被绪思的他， 簸颠的车汽于由.

⑧. 折转示: ئۇنىڭ ئۆزى سەت بولغىنى ~ كۆڭلى ياخشى.

⑨. 好心的可， 丑虽人他 和词动数少与. 来出不认也他到见是就您.

⑩. 系关配搭定固成形词容形 忙她. 业农事从

⑪. 饭做子儿给着 范的限局示表. 儿那去能没， 会开着忙我.

⑫. 围: بىز ئېكسكۇرسىيە قىلغان يەر قەشقەر شەھىرى ~ چەكلەد.

⑬. 市什喀于限仅方地的观参们我. ۋارقىراش ~

⑭. 题问了不决解叫喊光. ۋارقىراش ~

⑮. 语状成构起一语词性词名与⑯

⑰. 们我了待接地快愉他. ۋارقىراش ~

⑱. 的过磨〔静〕 بىلەنمە

间时费白 ~ ۋاقىت / 空

话废， 话空 بىكار گەپ

بىكارچى 〔静〕 人闲: بىغم - تېرىم پەسلىدە يېزىدا بىرمۇ ~

بولمايدۇ. 人闲个一有没里村， 节季忙农. بىكارچىدىن

خۇدا بىزار. <谚> 做懒吃好， 恶灰也达胡.

بىكارچىلىق 〔静〕 闲清， 散闲， 闲: بىكارچىلىقتىن زېرىك-

مەك 的散闲着过 聊无得闲 〔静〕 بىكارچىلىقتا كۈن ئۆتكۈزمەك

活生

بىكاردىن - بىكار 〔静〕 地白白， 地故无白平， 无缘无，

地故: ~ ئىسراپ بولماق 白白地浪费 / ۇلار ~ ئۇرۇشۇپ

قالدى. 来起了吵地故无白平们他.

بىكارلاشماق «بىكارلىماق» 的使动态

بىكارلاشماق «بىكارلىماق» 的共同态

بىكارلانماق «بىكارلىماق» 的被动态

بىكارلىق «بىكار» 的名词形式

بىكارلىماق 〔动〕 腾: ئۆي ~ 腾子房

بىكە 〔静〕 <古> ① 女少 ② 少妇

بىكەچ 〔静〕 <古> 小女， 士女， 太太

بىكۆيۈم = كۆيۈمسز

بىكىن 〔静〕 <古> 像好， 如同

بىگانە 〔静〕 ① 陌生: ~ كىشى 陌生 ② 背井离乡的

人乡异， 人

بىگەنمەك 〔动〕 <古> 上看， 中看， 上爱

بىگۈمان = گۈمانسىز

بىگۈناھ = گۈناھسىز

بىگىز 〔静〕 子锥

بىگىز بارماق 指食

بىگىز قۇيرۇق ئۆردەك <动> 鸭尾针

بىگىز تۇمشۇق = چىغىغىز

بىگىتۈەن 〔静〕 团兵

بىگىسى 〔静〕 事本: بىگىسى بار ئادەم 有本的事 / ئادەم-

نىڭ بىگىسى قورساقتا، ھايۋاننىڭ بىگىسى تۇياقتا. <谚>

。上子蹄在事本的牲畜， 里子肚在事本的人

بىگىلىماق <方> 〔动〕 报告， 报禀

بىلەتمەك «بىلىمەك» 的使动态

بىلەر - بىلىمەس 〔静〕 不知不觉

بىلىرمەن 〔静〕 ① 见广识， ② 博学万通事， 小

明聪

بىلىرمەنلىك «بىلىرمەن» 的名词形式

بىلىرمەنلىك قىلماق 自作明聪， 小要明聪

态动被的 «بىمىنلەشتۈرۈلمەك»
بىمىنلەشمەك [动] 聊无: ئۇلار بۇ ئىشتا تولمۇ بىمىنلەش
تى. 了聊无太事件这的做们他.

味乏, 聊无②唐荒, 谬荒, 诞荒① [静] بىمىنلىك
بىمىنلەشمەك [静] ①: 早过, 候时是不①: ئۇ ~ كەلدى. 来他.
亡死的外意, 然偶②. 候时是不的

بىنا (بىناسى) [静] 物筑建 [静]: ياتاق بىناسى 舍宿
楼层三 ~ ئۈچ قەۋەتلىك ~ 楼

بىنا بولماق 建造: يېقىنقى يىللاردىن بۇيان, ئۈرۈمچى
نۇرغۇنلىغان قەۋەتلىك مېھمانخانىلار بىنا بولدى. 来年几近.
天开 بولغاندا 鲁木齐建造了多许层高的宾馆. 时之地辟

بىنا قىلماق 建创, 造营: شەھەر ~ شەھەر / 市城建创 / ئور-
مان ~ 林造

بىنائەن [助] 据根, 照依, 照遵, 应: بۇيرۇققا ~ 据根
令 / ئىلتىماسقا ~ 求请照依 / تەكلىپكە ~ 邀应

بىناكارلىق [静] 师筑建
بىناكارلىق [静] 业筑建, 筑建: قۇرۇلۇشى 公筑建

بىناكارلىق ئاكوستىكىسى <建> 学声筑建
بىناكارلىق بېجى <经> 税筑建

بىناكارلىق سانائىتى <建> 业工筑建
بىناكارلىق سەنئىتى 术艺筑建

بىناكارلىق ئىستېتىكىسى 学美筑建
بىناكارلىق ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 经筑建

بىناكارلىق ئىلمى 学济
بىناكارلىق ئىلمى 学筑建

بىناماز [静] 的拜礼做不
بىنامازلىق [静] 拜礼做不

بىنەپ [静] 的处益有没
بىنەپشە ① <药, 植> [静] ①: 菜堇山天, 菜堇, 地花紫, 香

بىنەپشە ② <转> ②: 堇
بىنەپشە ئائىلىسى <植> 科地花紫

بىنەپشە شەرىپىتى <药> 浆糠西甫那比热降
بىنەپشە گۈل <植> [静] 花菜堇山天, 菜堇

بىنەم [静] ①: 田旱②的种耕水雨靠①: 田旱 ~ 田旱
بىنەمچى [静] 民农的田旱种

بىنەملىك [静] 田旱, 地旱(的片大)
بىنت <医> [静] 带绷

بىنتلاتماق «بىنتلماق» 态动使的

式形词名的 «بىلىمىزلىك»
بىلىملىك [静] 的富丰识知, 的识知有
بىلىنەر - بىلىنمەس [静] 约约隐隐: گۈلدۈرماما ئاۋازى ~
ئاڭلىناتتى. 声雷来传约约隐隐.

بىلىنەرلىك [静] 地显明: ھاۋا ~ سوۋۇدى. 地显明气天.
了冷

بىلىنچەك <古> [静] 的出认被
بىلىندۈرمەك «بىلىنمەك» 态动使的

بىلىنمەك ① «بىلىمەك» 态动被的: سۈيىقەستى بىلىنىپ قالماق
露败谋阴②: 道知, 到感, 觉发, 现发: ئۇنىڭ كىم ئىد-
كەنلىكى ئەمدى بىلىندى. 谁是他道知才今如. ۋاقىت بىلىند-
مەي ئۆتۈپ كەتتى. 了去过中觉不知不在间时. سابىرغا

ھاۋا بىردىنلا ئىسسىپ كەتكەندەك بىلىندى. 气天得觉尔比萨.
了来起热然突: 露败, 露表, 露显③: ئۇنىڭ خۇشال-
لىقى چىرايىدىن بىلىنىپ تۇراتتى. 的兴高出露显上脸的他.
色神

بىلىۋېردىن <理生> [静] 素绿胆
بىلىيات <体> [静] 球台 <体> [静]: ئوينىماق 球台打 / جو-
زىسى 球台 / 桌球台 ~ شارچىسى 球台

بىمار [静] ①: 者患, 人病②的病有
بىماس [静] 的谐合不, 的配相不

بىماس قەدەم 不, 伐步的调协不, 调步的致一不
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

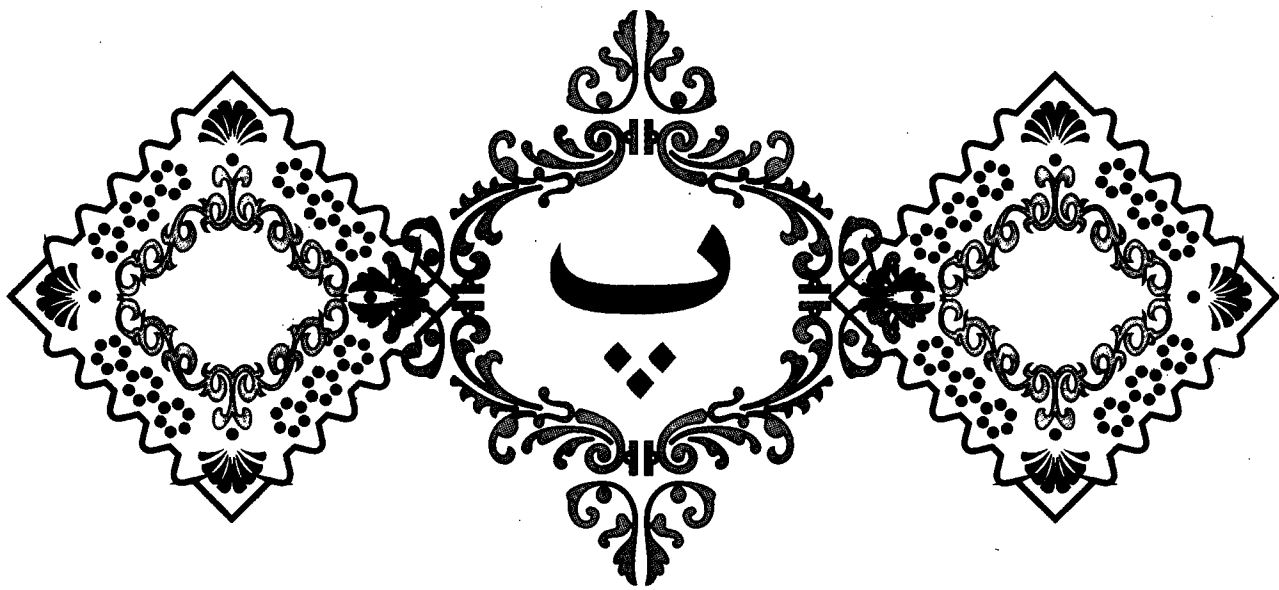
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从
بىمالال [静] ①: 地在自由自, 地迫不容从

学候物物生 <生, 气>〔静〕 بىئوفېئولوگىيە
 的学候物物生〔静〕 بىئوفېئولوگىيىلىك
 学理物物生 <生>〔静〕 بىئوفىزىكا
 的学理物物生〔静〕 بىئوفىزىكىلىق
 学候气物生 <生>〔静〕 بىئوكىلىماتولوگىيە
 的学候气物生〔静〕 بىئوكىلىماتولوگىيىلىك
 家学记传〔静〕 بىئوگرافى
 记传 <文>〔静〕 بىئوگرافىيە
 的记传〔静〕 بىئوگرافىيىلىك
 说小记传 <文> بىئوگرافىيىلىك رومان
 因基物生, 体浆初, 体源生 <生>〔静〕 بىئوگېن
 的体源生〔静〕 بىئوگېنلىق
 学生发物生〔静〕 بىئوگېنىتىكا
 的学生发物生〔静〕 بىئوگېنىتىكىلىق
 学质地物生 <生>〔静〕 بىئوگىئولوگىيە
 的学质地物生〔静〕 بىئوگىئولوگىيىلىك
 家学物生〔静〕 بىئولوگى
 学物生〔静〕 بىئولوگىيە
 学哲学物生 بىئولوگىيە پەلسەپىسى
 的物生, 的物学生〔静〕 بىئولوگىيىلىك
 析分物生 ئانالىز
 成合物生 بىئولوگىيىلىك بىرىكىش
 圈物生 بىئولوگىيىلىك چەمبىرەك
 带物生 <地> بىئولوگىيىلىك زونا
 层物生 بىئولوگىيىلىك قاتلام
 器武物生 <军> بىئولوگىيىلىك قورال
 测监物生 <生> بىئولوگىيىلىك كۆزىتىش
 量物生 بىئولوگىيىلىك مىقدار
 氧化物生 <生> بىئولوگىيىلىك ئوكسىدلىنىش
 战物生 بىئولوگىيىلىك ئۇرۇش
 定检物生 <生> بىئولوگىيىلىك ئېنىقلاش
 碱物生 <化> بىئولوگىيىلىك ئىشقار
 异变物生 بىئولوگىيىلىك ياتلىشىش
 化风物生 بىئولوگىيىلىك يىمىرىلىش
 学数物生 <生>〔静〕 بىئوماتېماتىكا
 的学数物生〔静〕 بىئوماتېماتىكىلىق
 质物生〔静〕 بىئوماددا
 学量测物生, 学计统物生〔静〕 بىئومېتىرىيە
 学象气物生 <生>〔静〕 بىئومېتېئورولوگىيە
 的学象气物生〔静〕 بىئومېتېئورولوگىيىلىك

态同共的 «بىنتىلماق»
 态动被的 «بىنتىلماق»
 带捆绑, 带绷扎〔动〕 بىنتىلماق
 بىنومۇس = نومۇسىز
 بىھاجەت = ھاجەتسىز
 بىھايا = ھاياسىز
 بىھايالىق = ھاياسىزلىق
 白白 بولماق ① 〔静〕 بەھۇدە
 谓无, 劳徒, 白白 ① 〔静〕
 反. 费浪 / ئەكسىيەتچىلەرنىڭ بارلىق ئۇرۇنۇشلىرى ~ ئىش.
 ~ : 的语乱言胡②. 的劳徒是都扎挣切一的派动
 گەپلەرنى قىلماق ھەسەتچىلىق
 谓无, 劳徒, 白白〔静〕 بەھۇدىلىك
 بىھوش = ھوشسىز
 بىھوش بولماق = ھوشسىزلىق
 بىھوش قىلماق = ھوشسىزلىق
 بەھوشلۇق = ھوشسىزلىق
 بەھۆرمەت = ھۆرمەتسىز
 بەھۆرمەتلىك = ھۆرمەتسىزلىك
 بىھېساب = ھېسابسىز
 学天文物生〔静〕 بىئوئاسترونومىيە
 的学天文物生〔静〕 بىئوئاسترونومىيىلىك
 膜物生 <生>〔静〕 بىئوپېردە
 高物生, 物合聚物生 <生, 化>〔静〕 بىئوپولىمېر
 物聚
 的物聚高物生, 的物合聚物生〔静〕 بىئوپولىمېرلىق
 素色物生 <生> بىئوپىگمېنت
 的素色物生 <生>〔静〕 بىئوپىگمېنتلىق
 群落生境(物生) <生>〔静〕 بىئوتوپ
 术技物生〔静〕 بىئوتېخنىكا
 的术技物生〔静〕 بىئوتېخنىكىلىق
 素命生, 素物生 <生>〔静〕 بىئوتىن
 学理地物生 <地>〔静〕 بىئوجۇغراپىيە
 学化物生 <生>〔静〕 بىئوخىمىيە
 的学化物生〔静〕 بىئوخىمىيىلىك
 活生, 学力动物生② 态动命生①〔静〕 بىئودىنامىكا
 学能机
 的学力动物生, 的态动命生〔静〕 بىئودىنامىكىلىق
 圈物生 <生>〔静〕 بىئوسفېرا
 的层物生, 的圈物生〔静〕 بىئوسفېرلىق
 群落群物生 <生>〔静〕 بىئوسېئولوگىيە

举选接直 سايلام بىۋاستە
 觉直 سېزىم بىۋاستە
 市辖直 قاراشلىق شەھەر بىۋاستە
 观直 < 遯 > كۆزىتىش بىۋاستە
 用信接直 < 经 > كىرىدەت بىۋاستە
 息信接直 ئۇچۇر بىۋاستە
 气淘，蛋捣 [静] بىۋاك
 气淘变，蛋捣变 [动] بىۋاكلاشماق
 马母 < 动 > [静] بىيە
 来起拴马母的奶挤要把 بىيە باغلىماق
 (音声的子鸽唤) 咕咕 < 方 > [模] بىيە - بىيە
 许少，点丁一，点一 < 方 > [静] بىيەتكە
 بيۈرۈ [静] (作) 为 执 行 机 构 的 局 : مەركىزىي كوسە
 تېت سىياسىي بيۈروسى 中央委员会政治局
 僚官 [静] بيۈرۈكرات
 级阶产资僚官 بۇرۇنۇن ئازىيە بيۈرۈكرات
 本资僚官 كاپىتال بيۈرۈكرات
 义主本资僚官 كاپىتالىزم بيۈرۈكرات
 的式僚官，的僚官 [静] بيۈرۈكراتلارچە
 化僚官 [动] بيۈرۈكراتلاشماق
 风作僚官，义主僚官 [静] بيۈرۈكراتلىق

的学计统物生 [静] بئومبىترىيىلىك
 家学生仿 [静] بئونىك
 学生仿 [静] بئونىكا
 电物生 < 生 > [静] بئوئېلىكتر
 流电物生 توكى بئوئېلىكتر
 的电物生 [静] بئوئېلىكترلىق
 学力能物生 [静] بئوئېنىرگېتىكا
 的学力能物生 [静] بئوئېنىرگېتىكىلىق
 学计统物生 [静] بئوئىستاتىستىكا
 的学计统物生 [静] بئوئىستاتىستىكىلىق
 豚二缩 < 农 > [静] بئۇرېت
 بۇپا = ۋاپاسز
 بۇپالىق = ۋاپاسزلىق
 بۇپالىق قىلماق = ۋاپاسزلىق قىلماق
 验经接直 的接直، 接直 [静] بىۋاستە ~ تەجرىبە
 引索接直 ئاچقۇچ بىۋاستە
 卷证接直 < 经 > ئاكسىيە بىۋاستە
 税接直 باج بىۋاستە
 利直 < 经 > پايدا بىۋاستە
 票汇接直 < 经 > پېرېۋوت چېكى بىۋاستە
 写描接直 < 文 > نەسۇر بىۋاستە
 理推接直 < 遯 > خۇلاسىە بىۋاستە
 诉自 < 法 > دەۋا بىۋاستە

پائالىيەتشۇناس 〔静〕 家学为行

پائالىيەتشۇناسلىق 〔静〕 学为行

پائالىيەتلىك 〔静〕 ① 的动主，的极积，的跃活，的……② 的动活

پاپا (پاپاسى) <宗>〔静〕 皇教 <宗> 皇教: رىم پاپاسى 皇教马罗
پا - پا 〔叹〕 哇，呀唉: ~ قولۇم كۆيدى. 烫被手，呀唉。了

پاپاخ 〔静〕 帽毛翻，帽皮式其耳土

پاپالىق 〔静〕 <宗> 皇教的: ~ نەختى 皇教宝座

پاپائىن 〔静〕 <化> 酶瓜木

پاپوروتنىك 〔静〕 <植> 物植类蕨

پاپوروتنىكلار 〔静〕 <植> 门物植类蕨

پاپىرۇس 〔静〕 烟卷，烟香

پاپىلىماق 〔动〕 <方> 匍匐，行爬

پاتا 〔静〕 <纺> ① 浆: ~ بەرمەك 浆上 / پاتىن تازىلىماق

پاتىن 〔静〕 浆退 / پېتى بار رەخت 浆了上 布的② 式样: شۇ

پاتىن 〔静〕 样原 / ئۆز پېتى 老样: 子样 原，动不封原③ 示表为行

پاتىن 〔静〕 气状的: ئۇ يۈگۈرگەن پېتى سىنىپقا كىرىپ كەتتى. 他一

پاتىن 〔静〕 到跑气室了教

پاتىن 〔静〕 样走，样变: كىيىمنىڭ تېخى پېتى چۈش-

پاتىن 〔静〕 样走没还服衣

پېتىدىن چۈشمەك 严尊丧失，信威丧失，架下放

پى: ئاغىنە، پېتىدىن چۈشمەك دېسەك، بۇ ئىشنى قىلما. 子

پ ① 维吾尔文第四个字个② 该字母名称

پا 〔叹〕 哇，呀唉: (声叫的后灼烧，烫被)

پائال 〔静〕 极积: ~ قاتناشماق 加参极积 / ~ ئىشلىك 作工极积

پائالىيەت 〔静〕 动活，为行: ئىلمىي ~ 动活术学 / ئىج-

تىمائىي ~ 动活会社 / نەتەربىيە پائالىيىتى 动活育体

پائالىيەت پېنى 学科为行

پائالىيەت جۇغراپىيىسى <地> 学理地为行

پائالىيەت فۇنكسىيىسى <心> 能机为行

پائالىيەت ئىرسىيەتشۇناسلىقى <生> 传遗为行 学

پائالىيەت ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济为行

پائالىيەتچان 〔静〕 的极积，的跃活，的动主: ~ ئادەم 物人跃活

پائالىيەتچانلىق 〔静〕 <心，哲> 性极积，性动能 主

پائالىيەتچانلىقنى يوقات- 性动: سۈيىپكىتىپ ~ 主动能观

پائالىيەتچانلىقنى يوقات- 性动主丧失

پائالىيەتچى 〔静〕 子分动活，家动活，子分跃活

پائالىيەتچىلىك 〔静〕 <心> 义主为行

پائالىيەتچىلىك سىياسەتشۇناسلىقى 政义主为行 学治

پائالىيەتسىز 〔静〕 极积不，动主不，跃活不

پائالىيەتسىزلىك 〔静〕 为无，动主不，跃活不

پاتسفلور <植>〔静〕 莲番西

پاتغا <古>〔静〕 料毡或皮衬师剪裁帽制)子案剪裁

(子案的用所)

پاتقاق <静〕 浆泥, 浆泥 飞浆泥 ~ چاچراپ كەتەك

溅 / كىيىنى ~ قىلىۋەتمەك 泥烂满沾服衣使

泞泥 / 泞泥入陷 پاتقاق پاتماق / 路道的泞泥

كېرەك, پاتقاققا شېغىل. <谚> 卵要泞泥, 慧智要人

石. ~ كۆلدە لايخورەك پادشاھ. <谚> 称鹈田里潭泥

王.

پاتقاق بولماق 泞泥得变 泞泥得变 泞泥得变

泞泥得变 泞泥得变 泞泥得变

پاتقاق قىلماق 泞泥得变使 泞泥得变使 泞泥得变使

泞泥是都得弄子院把要不

پاتقاق كۆمۈر <矿> 煤泥

پاتقاق گازى <化> 气沼 自气沼 自气沼

تەكشۈرۈپ سىگنال بېرىش ۋە توك ئۈزۈش قۇرۇلمىسى

置装电断警报测检动

پاتقاق گازى ئوغۇتى <农> 肥气沼

پاتقاقچىلىق <静〕 泞泥 ~ 泞泥成变 泞泥成变

پاتقاقلاشماق = پاتقاق بولماق

پاتقاقسىز <静〕 的泞泥无

پاتقاقلىق <静〕 带地泞泥, 带地浆翻, 带地浆翻

带地泞泥过

پاتقۇزماق «پاتماق» 态动使的

پاتقۇزۇشماق «پاتقۇزماق» 态同共的

پاتقۇزۇلماق «پاتقۇزماق» 态动被的

پاتلاتماق¹ «پاتلماق¹» 态动使的

پاتلاتماق² «پاتلماق²» 态动使的

پاتلاشماق¹ «پاتلماق¹» 态同共的

پاتلاشماق² «پاتلماق²» 态同共的

پاتلانماق¹ «پاتلماق¹» 态动被的

پاتلانماق² «پاتلماق²» 态动被的

پاتلماق¹ 浆上布给 ~ رهختى 浆上〔动〕

پاتلماق² 净干刮子肚(羊牛)把〔动〕

پاتماق <动〕 下纳容, 下装, 下盛① ۋە خالتىغا 50 جىلگ

ئۈن پاتىدۇ. 面斤 50 下得盛袋口个这

ئادەم پاتىدۇ. 人个 5 容可子屋间这

قازانغا پاتار. <谚> 下得盛锅铁, 羊山的下不容上山

مەن بۇ ئۆيگە پاتىمىدەم. 了去下不待我家个这

ئاياغ پۈتۈمغا پاتىدى. 上不穿我鞋双这

پانگۈل ئېرىدىن. 事种这干别就, 严尊失丧不想你, 友

ئايىرلغان بىلەن پېتىدىن چۈشكىنى يوق. 已然虽丽古提帕

。子架下放下有没然依但, 夫丧

پات² <静〕 快 ~ كەلەك 来回快

پات ئارىدا 将即, 要就: ئۇ ~ كېلىدۇ. 回要就他

。来

پات يېقىندا 近最, 将即: ئۇ ~ ئوقۇشقا بارىدۇ. 最他

。习学去要就近

پات³ <静〕 棋平, 棋平 ~ بولماق 棋平 / 平, 棋平

~ بولدى. 棋平个了下们他

پات⁴ <模〕 啞, 啞 (音声等叭喇车汽) 啞

پات⁵ <静〕 物淀沉 <古>

پاتاسا <静〕 糖子粽 (品食甜种一)

پاتاق <静〕 壳梁高

پاتاناک <静〕 筋大①, 筋脖, 筋大 筋脖子 筋脖子

ئۇنىڭ پاتىغىدىكى قەرز بارغانسېرى كۆپىيىۋەردى. 他的债

。多越来越

پاتاناک سالماق 子叉住捆筋牛用

پاتانخىدماق <动〕 扎捆筋牛用

پاتانخىگۈچ <静〕 子绷的鼠骚打 <古>

پاتانخىگۈشلىماق <动〕 舞挥② 梗脖打① <方>

پات - پات¹ <模〕 啞啞, 啞啞 (音声等叭喇车汽)

پات - پات² <静〕 常常, 常时, 时不 ~ كۆرۈشۈپ

تۇرىسىز. 面见儿头两天三们我

بولۇپ قالدى. 泣哭常时得变子孩这

كېلىپ تۇرىدۇ. 话电来常他

。呀来

پاترون <静〕 具夹 <机>① (电) <电>

پاترۇل <静〕 警巡 口灯, 头灯, 座灯 (的

پاترۇللۇق <静〕 逡巡: ئۇلارنىڭ بىر قىسمى ھويلىغا كىردى,

يەنە بىر قىسمى كويچىدا پاترۇللۇقتا قالدى.

逡巡上街在人分部一另, 子院了

پاترىئارخ <静〕 长族, 长族氏① <宗>② 教主大

پاترىئارخات <静〕 制长族

پاترىئارخال <静〕 法宗

پاترىئارخاللىق <静〕 的法宗: ~ ئائىلىۋى نىزام / 法家

پاترىئارخاللىق <静〕 的法宗

پاترىئارخاللىق <静〕 的法宗

پاترىئارخاللىق <静〕 的法宗

پاترىئارخاللىق <静〕 的法宗

پاختا ئاتما . 牛吹光别你

پاختا پىلتىسى <纺> 条棉

پاختا تەرمەك 花棉摘

پاختا توزۇندىسى 绒棉

پاختا توقۇلما <纺> 品织棉, 品织纺棉

پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى 厂纺棉

پاختا تېرىش ماشىنىسى <农> 机棉摘

پاختا چىقارماق 花轧

پاختا دەرىخى <植> 棉木

پاختا دۇكىنى ①机棉弹②花棉铺

پاختا رەخت <纺> 布棉

پاختا زاۋۇتى <纺> 厂花轧

پاختا يۇگىمى <纺> 卷棉

پاختا يىپ <纺> 纱棉

پاختىنىڭ ئىچىدە ئوت ساقلىغاندەك (利不分万在)

پاختا ساقلايدىغاندەك (下况情的)

پاختا ساقلايدىغاندەك (佑保计百万千)

پاختا ساقلايدىغاندەك (们你佑保计百万千达胡愿)

پاختەك <动>①〔静〕: 鸠斑 <动>①〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>②〔静〕: 鸠斑 <动>②〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>③〔静〕: 鸠斑 <动>③〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>④〔静〕: 鸠斑 <动>④〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑤〔静〕: 鸠斑 <动>⑤〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑥〔静〕: 鸠斑 <动>⑥〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑦〔静〕: 鸠斑 <动>⑦〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑧〔静〕: 鸠斑 <动>⑧〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑨〔静〕: 鸠斑 <动>⑨〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑩〔静〕: 鸠斑 <动>⑩〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑪〔静〕: 鸠斑 <动>⑪〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑫〔静〕: 鸠斑 <动>⑫〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑬〔静〕: 鸠斑 <动>⑬〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑭〔静〕: 鸠斑 <动>⑭〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑮〔静〕: 鸠斑 <动>⑮〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑯〔静〕: 鸠斑 <动>⑯〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑰〔静〕: 鸠斑 <动>⑰〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑱〔静〕: 鸠斑 <动>⑱〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑲〔静〕: 鸠斑 <动>⑲〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>⑳〔静〕: 鸠斑 <动>⑳〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>㉑〔静〕: 鸠斑 <动>㉑〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>㉒〔静〕: 鸠斑 <动>㉒〔静〕: 鸠斑

落

پاچاق - پاچاق قىلماق 落花得打, 毁摧, 碎粉

پاچاق قىلماق 敌毁摧 دشمن ئىستىھكامىنى پاچاق قىلىۋەتمەك

全堡人

پاچاقچى ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

ئادەم 人的子辫抓爱

پاچاقچىلىق 子辫抓爱〔静〕

پاچاقچىلىق قىلماق 子辫抓

پاچاقلىتىش 态动使的 «پاچاقلىتىش»

پاچاقلىتىش 态同共的 «پاچاقلىتىش»

پاچاقلىنىش 态动被的 «پاچاقلىنىش»

پاچاقلىنىش ①〔动〕烂砸, 毁摧, 碎粉: ساندۇقنى ئۇرۇپ ~

پاچاقلىنىش ②〔动〕烂砸子箱把 / بىزنىڭ قوشۇنىمىز دۈشمەن ئىستىھكامىنى پا-

چاقلاپ تاشلىدى . 全堡的人敌了毁摧伍队的们我

پاچىكا 包〔静〕: 包 ~ تاماكا 烟香包

پاخال ①〔静〕: 秸禾 ②〔转〕草稻: خال پاخالىنىش 的, 值贬

پاخال ③〔静〕: 了毛 ④〔转〕: 了毛 ⑤〔转〕: 了毛

پاخال ⑥〔静〕: 了毛 ⑦〔转〕: 了毛

پاخال بولماق ①〔静〕: 了毛 ②〔转〕: 了毛

值贬币

پاخاللاشتۇرماق 态动使的 «پاخاللاشتۇرماق»

پاخاللاشتۇرماق 态同共的 «پاخاللاشتۇرماق»

پاخاللاشتۇرۇلماق 态动被的 «پاخاللاشتۇرۇلماق»

پاخاللاشتۇرۇلماق ①〔动〕荒长, 长疯, 荒: 结不杆长只稼庄

پاخاللاشتۇرۇلماق ②〔转〕: 值贬 <转>③〔静〕: 值贬

پاخاللاشتۇرۇلماق ④〔静〕: 值贬 <转>⑤〔静〕: 值贬

پاخاللىق ①〔静〕: 堆秸禾, 堆秸禾 ②〔转〕: 值贬

پاخاللىق ③〔静〕: 堆秸禾, 堆秸禾 ④〔转〕: 值贬

پاخىياق ①〔静〕: 乱蓬, 的乱蓬 ~ ②〔静〕: 乱蓬, 的乱蓬

پاخىياق ③〔静〕: 菜白的心空 ~ ④〔静〕: 菜白的心空

پاخىياق گەپ ①〔静〕: 空话, 空话 ②〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ③〔静〕: 空话, 空话 ④〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ⑤〔静〕: 空话, 空话 ⑥〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ⑦〔静〕: 空话, 空话 ⑧〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ⑨〔静〕: 空话, 空话 ⑩〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ⑪〔静〕: 空话, 空话 ⑫〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ⑬〔静〕: 空话, 空话 ⑭〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ⑮〔静〕: 空话, 空话 ⑯〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ⑰〔静〕: 空话, 空话 ⑱〔静〕: 空话, 空话

پاخىياق گەپ ⑲〔静〕: 空话, 空话 ⑳〔静〕: 空话, 空话

پادىچىلىق [静] 业牧放

女 ~ ئايال : 主君, 王国, 帝皇 [静] (پادشاهى) 獅 / 君暴 ~ زالم / 王女, 皇 獅. 王之中兽是子 皇当以可都谁, 到得做到得说要只 <谚>. 帝 ~ ئادىل بولسا, پۇقرا مايىل بولار. <谚> 公王国. 正, 心归姓百.

پادىشاهى ئالەم 下陸帝皇 爷岁万,

پادىشاهسىز [静] 的君无

پادىشاهسىزلىق [静] 论君无

پادىشاھلىق [静] ① 帝皇, ② 主君, ③ 国王, ④ 的主君, 的国王 田公, 地土

پادىشاھلىق ئاساسىي قانۇنلۇق تۈزۈم 制宪立主君

پادىشاھلىق تاج 冠王, 冠皇

پادىشاھلىق تۈزۈم 制主君, 制帝

پادىشاھلىق دۆلەت 国主君

پادىشاھلىق قىلماق ① 帝皇当 ② 帝皇归 ③ 有国公, 有国

③ <转> 王称 : ھەمسىگە ئۆزۈم پادىشاھلىق قىلىمەن دەپ

ئويلىما! ىلە بىلەن ئىشەنچىڭنى قانداق قىلىشنى بىلمەيدۇ.

پادىشاھلىق ھاكىمىيەت 权君

پارا (پارى) [静] 套, 双, 副, 对: ىمىم - كىمىم ىمىم

ىمىم / ىمىم ~ ىمىم / ىمىم ~ ىمىم / ىمىم ~ ىمىم

ىمىم / ىمىم ~ ىمىم / ىمىم ~ ىمىم / ىمىم ~ ىمىم

ىمىم

ىمىم پار كەلمەك, ىمىم ىمىم: ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم. ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

پارا (پارى) [静] ① 气蒸, ② 气暖: ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

پاختىلىشىش كېسىلى <植> 病腐白

پاختىلىق [静] 的棉: ~ ئىشتان ىمىم

پاختىلىق ئاياغ ىمىم ىمىم: ىمىم ىمىم, ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

پاختىلىق چاپان ىمىم

پاختىۋەن [静] 炮空: ~ قىلىپ ئاتماق ىمىم

پاختىشە [静] ① 的烂碰, 的破: ~ تۇخۇم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

پاختىشە [静] 的癞长 ىمىم

پاختىشەك باش ① 头秃, 头痢, 头光: <骂> ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

پاختىشەك تاز = پاختىشەك باش

پاختىما [静] 乱蓬, 蓬乱: ~ چاچ ىمىم ىمىم

پاختىما باش ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

پاختىما چىنىنگۈل <植> 麦瞿

پادا [静] 群畜, 群: قىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم ىمىم

物植生寄 <生> پارازت ئۆسۈملۈك

山火生寄 <地> پارازت ۋولقان

主寄 <生> پارازت ئىگىسى

根生寄 <植> پارازت يىلتىز

家学虫生寄 <生>〔动〕 پارازىتتشۇناس

学虫生寄 <生>〔静〕 پارازىتتشۇناسلىق

活生生寄 <生> تۇرمۇش ~ 的寄〔静〕 پارازىتلىق

费消性生寄 <经> پارازىتلىق ئىستېمال

声等断折枝干，烧燃柴干，炮鞭放) 啪噼〔模〕 پاراس (音

奇才，略才，华才，气才〔静〕 پاراسەت

子才 ئىگىسى پاراسەت

的谋智无，的奇才无〔静〕 پاراسەتسىز

谋智无，奇才无〔静〕 پاراسەتسىزلىك

智才有 ئادەم ~ 的谋智有，的奇才有〔静〕 پاراسەتلىك

全双勇智 ھەم جاسارەتلىك ھەم / 人的

啪啪噼噼，剥剥毕毕，啦啪里噼〔模〕 پاراس - پاراس

啪啪噼噼火柴木松 . قارىغاي ئوتۇنى ~ قىلىپ كۆيۈۋاتاتتى .

烧燃地

啪噼噼，啦啪里噼，剥剥毕毕〔模〕 پاراس - پۇرۇس

啪噼噼噼柴劈 . ئوتۇن ~ قىلىپ كۆيۈشكە باشلىدى .

爆的啪啪噼噼 ھىلىغان پوجاغزا ئاۋازى ~ ئېتىلغان .

烧燃地 声竹

پاراسسىدە 〔静〕 声一啦啪 ~ ئارغامچا ~ ئۈزۈلۈپ كەتتى .

了断声一啦啪子绳

态动使的 «پاراسلىماق» پاراسلاتماق

响作啪噼，响作剥毕〔动〕 پاراسلىماق

痛息热扑 <药>〔静〕 پاراسىتامول

的感交副〔静〕 پاراسىمپاتىك

经神感交副 <理生> پاراسىمپاتىك نېرۋا

肥皂肥 پاراشوك 〔静〕 粉，末粉: سۈپۈن پاراشوكى

机粉喷 <农> پاراشوك پۈركۈگۈچ

剂粉，粉药 <药> پاراشوك دورا

射衍末粉 <地> پاراشوك دىفراكسىيىسى

矿粉 <冶> پاراشوك رودا

的状末粉〔静〕 پاراشوكسىمان

伞落降〔静〕 پاراشۇت

伞跳 <体> پاراشۇت بىلەن سەكرىمەك

塔伞跳 <体> پاراشۇت مۇنارى

员动运伞跳，者伞跳 <体>〔静〕 پاراشۇتچى

炉锅 <机> پار قازان

机汽蒸 <机> پار ماشىنىسى

室浴气蒸 پار مۇنچىسى

پار ۋانىسى = پار مۇنچىسى

پار³ 〔模〕 照，闪: بۇ خىل مۇھەببەت يوپۇرماق ئۈستىدىكى بىر

تامچە شەبنەم، كۈن پارلا قىلسا تۈگەيدۇ . 叶像就情爱种这

了没就照一阳太，珠露的上子

意心，情心，心 <方>〔静〕 پار⁴

赂贿〔静〕 پارا

人贿受 <法> پارا ئالغۇچى

贿受 <法> پارا ئالماق

贿行 <法> پارا بەرمەك

پارا بېمەك = پارا ئالماق

线物抛 <数>〔静〕 پارابولا

形线物抛〔静〕 پارابولاسىمان

丘沙形线物抛 <地> پارابولاسىمان بارخان

面物抛 <数>〔静〕 پارابولۇمىد

پارات = كۆرەك

پاراتسىن ئۆتمەك = كۆرەكتىن ئۆتمەك

草黍紫 <植>〔静〕 پاراتېرىق

پاراتىق = قايتۇرما كېزىك

勺漏(的用金淘)〔静〕 پاراچ

پاراخوت 〔静〕 ① 船轮: يولۇچىلار پاراخوتى / يۈك پارا-

خوتى ② 船轮洋远 / 轮货 ~ ھەيدىمەك 船轮驶驾 / ئوكيان پاراخوتى

舰军 ~ 舰巡 ② 船轮洋远 / 舰军 ~ ھەربىي

لغۇچى ~ 舰洋巡

鸟舰军 <动> پاراخوت لاجىنى

员船〔静〕 پاراخوتچى

航洋远 ① 船轮乘 ② 船轮有: ئوكيان پاراخوتچىلىقى

业运

我 ① 船轮乘 ② 船轮有: كەلدىم . 的来船轮乘是

的做懒吃好 ② 物生寄，虫生寄 <生> ① 〔静〕 پارازت

人的做懒吃好 ئادەم ~

蝇生寄 <生> پارازت چىۋىن

号信生寄 <电> پارازت سىگنال

虫生寄 <动> پارازت قۇرت

蟹生寄 <动> پارازت قىسقۇچپاقا

害病性生寄 <农> پارازت كېسەللىك

蜂生寄 <生> پارازت ھەرە

كېچە پارا كەندە قىلدى . 夜一们我了扰搅他 . دۈشمەند .
 人敌扰骚 ~ نى
 پارا كەندىچىلىك [静] 扰烦, 乱混, 乱纷 : ئۇرۇش پارا كەند .
 دىچىلىكى 乱战 / كۆڭۈل پارا كەندىچىلىكى 乱意烦心 , 心
 麻如乱
 پارا كەندىچىلىك سالماق 扰骚, 乱扰, 乱捣
 پارا كەندىلىك = پارا كەندىچىلىك
 پارا گرافى [静] 节 : بىرىنچى باب ئىككىنچى ~ 第一章一第
 节二
 پارا گرافىلىق [静] 的节分, 的节 : بەش ~ 五为分
 书的节
 پاراك [静] 谈闲, 话闲,
 پاراك سالماق 聊闲, 天聊, 聊闲 : بوۋاي ئۆز ئۆتمۈشى
 توغرىسىدا پاراك سېلىپ بەردى . 事往的他了聊爷爷老 .
 پاراك سوقماق = پاراك سالماق
 پاراك قىلماق = پاراك سالماق
 پاراخغا چۈشمەك 来起聊
 پاراخنى دۆك سالماق 地说天谈, 聊神
 پاراخچى [静] 人的天聊爱 : مەھەللىدىكى
 پاراخچىلار دائىم ۋەدىلىشىپ قويغاندەكلا مۇشۇ دەرەخ ئاستىغا
 توپلىناتتى . 托ပါਨاتتى . 里子语的里子们不约而地同集
 . 下树棵这在
 پاراخۇمار [静] 的天聊爱 : يۈنۈس ئەپەندى ~ ئادەم ئىدى .
 . 人的天聊爱位一是生先斯努尤
 پاراخۇمارلىق [静] 天聊欢喜
 پاراخلاشتۇرماق «پاراخلاشماق» 态动使的
 پاراخلاشماق [动] 谈闲, 谈交 : 儿天聊, 闲谈 . خدمت ئۈستىدە
 作工谈 ~
 پاراللاكتىك [静] <天> 的位星
 پاراللاكتىك بۇلۇك <天> 角位星
 پاراللېل [静] ①<数> 的行平 : ئىككى سىزىق ~ 条两
 ②<地> 行平线
 پاراللېل ئالتە ياقلىق <数> 体方长, 体面六行平
 پاراللېل بازار <经> 场市行平
 پاراللېل بۇلۇك <数> 角行平
 پاراللېل پۈرۈلمە <地> 皱褶行平
 پاراللېل تۆت تەرەپلىك <数> 形边四行平
 پاراللېل چېتىق <电> 口接行并
 پاراللېل سودا <经> 易贸平水
 پاراللېل سىزىق <数> 线行平

پاراشوتچى قىسىم <军> 兵降空, 兵伞
 پاراشۇتلۇق [静] 的伞落降带
 پاراشۇتلۇق سەكرەش تەنھەرىكىتى <体> 伞跳
 动运
 پاراشۇر <植> [静] 树天望
 پاراشۇر ئۇرۇقدىشى <植> 属树天望
 پاراغەت [静] 适舒, 闲悠, 适安, 闲安, 逸安 : پاراغەتتە
 ياشماق 逸安求追 / پاراغەتكە بېرىلمەك 活生的闲悠过
 逸安图贪 / پەمسىزنىڭ پاراستى يوق , غەمسىزنىڭ پاراغىتى
 . 逸安难虑无, 智才没灵不脑头 <谚> . 了
 پاراغەتسىز [静] 的适舒不, 的闲悠不, 的逸安不
 پاراغەتلىك [静] 的闲悠, 的逸安 : ~ 生逸安
 活
 پارافىن <矿> [静] 蜡石
 پارافىنلىق [静] 的蜡舍, 蜡石
 پارافىنلىق نېفىت <石> 油蜡舍
 پاراقا [静] 粮公, 粮田
 پاراقا [模] ①哈哈, 哄哄(声笑大) ②嘟嘟咕咕 (容形) ③腾腾沸体液
 پاراقا [静] <方> 了不受, 住不经, 住不耐
 پاراق - پاراق [模] ①哈哈, 哈哈嘻嘻, 嘎嘎叭叭 ②咕咕
 (声沸水) 嘟嘟咕咕
 پاراق - پۈرۈك [模] 哈哈嘻嘻, 嘎嘎叭叭, 哈哈
 پاراقچى [静] 员粮收, 者粮公收 : قاراقچىدىن ~ يامان .
 . 害厉还盗强比的粮收 <谚>
 پاراقىدە [静] 然哄, 嗤扑 : ~ 然哄
 笑大
 پاراقلىتماق «پاراقلىتماق» 态动使的
 پاراقلاشماق «پاراقلىتماق» 态同共的
 پاراقلىتماق [静] ①哄哄(笑大) : پاراقلاپ كۈلمەك 大堂
 笑 ②嘟嘟咕咕水 . سۇ پاراقلاپ قاينىدى . 地嘟嘟咕咕
 . 了开
 پارا كەندە [静] 扰烦, 乱混, 乱纷 : ~ 状乱混
 恹 / ئۇنىڭ كۆڭلى ~ . 他 (麻如乱心) 乱意烦心 .
 ~ ئادەم ئۇنىڭ
 پارا كەندە بولماق 乱意烦心, 乱一作乱, 团 : دۈشمەنلەر
 پارا كەندە بولۇشۇپ تەرەپ - تەرەپكە قاچتى . 团一作乱人敌 .
 四逃处 . 窜逃处 . ۇ كۆڭلى پارا كەندە بولۇپ نېمە قىلىشنى بىل .
 他 . 乱意烦心 . 措所知不 .
 پارا كەندە قىلماق 乱捣, 扰搅, 扰骚 : ئۇ بىزنى بىر

旗党 بايرىقى
 纲党 پروگراممىسى
 织组党 تەشكىلى
 会大表代党 قۇرۇلتىسى
 建党，设建的党 قۇرۇلۇشى
 章党 نىزامنامىسى
 风党 ئىستىلى
 纪党، 律纪的党 ئىنتىزامى
 谱分 <艺>〔静〕
 党تييه² - گۇرۇھ 〔静〕 派党
 派党主民
 的外党，的党非〔静〕
 党非〔静〕
 党تييىلىك 〔静〕 的党，的内党，的党
 部干员党 志同 / 志同
 的性党，的党〔静〕
 性党 党تييىۋىلىك 〔静〕 性党
 场立性党持坚 تۇرماق چىك مەيداندا
 强 / 强
 پارچە 〔静〕 ① 片碎，头零 / 头布
 پارچىسى 头砖碎 / ناننىڭ پارچىلىرى
 ② 片段 / 罗马
 段片③ 无题④ 片 (作诗于用) 说小
 段片⑤ 的零星，的零
 价售零 <经> پارچە باھا
 پارچە بولماق = پارچىلانماق
 云碎 <气> پارچە بۇلۇت
 云积碎 <气> پارچە بۇلۇتلار جۇغلانمىسى
 股零 <经> پارچە پاي
 钱零 پارچە پۇل
 付支零星 <经> پارچە چىقىم
 支开零星，费杂公 <经> پارچە خىراجەت
 头布，布头零 <纺> پارچە رەخت
 售零 <经> پارچە ساتماق
 数小 <数> پارچە سان
 落崩状块 <地> پارچە غۇلاش
 装散 پارچە قاچىلىماق
 校毛 <印> پارچە كوررېكتور
 پارچە - پارچە 〔静〕 片片一，块块一
 冰浮块块一 / 云白片片一

。了跑地烟溜一就，利不己自对况情现发
 物炸爆，信引〔静〕 پارتلاقۇچ
 筒破爆 تۇرۇبا پارتلاقۇچ
 药炸 دورا پارتلاقۇچ
 手破爆〔静〕 پارتلاقۇچ
 态动使的 «پارتلىماق»
 品物炸爆 <法> پارتلىتىش بۇيۇمى
 筒破爆 <军> پارتلىتىش تۇرۇبىسى
 眼炮 <地> پارتلىتىش تۆشۈكى
 地破爆 <地> پارتلىتىش ئىستېراتېگرافىيىسى
 学层
 井炮 <石> پارتلىتىش قۇدۇقى
 业作破爆 پارتلىتىش مەشغۇلاتى
 点炮 <地> پارتلىتىش نۇقتىسى
 的裂爆，的破爆，的炸爆〔静〕 پارتلىغۇچ
 音塞，音裂破，音发爆 <语> پارتلىغۇچ تاۋۇش
 音擦塞 <语> پارتلىغۇچ = دورا پارتلاقۇچ
 星发爆 <天> پارتلىغۇچ سىماب
 星发爆 <天> پارتلىغۇچ سىيرىلاغۇ تاۋۇش
 星发爆 <天> پارتلىغۇچ يۇلتۇز
 发爆，炸爆〔动〕 پارتلىماق بومبا ~ 炸爆弹炸 / زەم
 了炸爆声一隆轰弹声 . بىرەك ئوقى گۇمبۇرلەپ پارتلىدى
 争战发爆 / 争战发爆 بىر كۈنى ھامان پارتلايدۇ .
 发爆会天一有总盾矛
 院剧(的院剧)〔静〕 پارتىر
 谱总 <艺>〔静〕 پارتىتۇرا
 桌同〔静〕 پارتىداش . مەن مەكتەپتە ئەرگىن بىلەن ~ ئىدىم .
 桌同是肯尔艾跟我，时学上
 员队击游〔静〕 پارتىزان
 队击游 پارتىزانلار ئەترىتى
 游过 پارتىزانچە 〔静〕 的式击游 : تۇرۇش كەچۈرمەك
 活生击
 活生击游 پارتىزانلىق 〔静〕 的击游 : تۇرۇش ھىيۋەت
 击游打 پارتىزانلىق قىلماق
 战击游 <军> پارتىزانلىق ئۇرۇشى
 菊胶银 <植>〔静〕 پارتىنىيومگۈل
 党政，党〔静〕 پارتىيە
 员党 پارتىيە ئەزاسى
 费党，费员党 پارتىيە ئەزالىق بەدىلى
 证党 پارتىيە ئەزالىق كىنىشكىسى

帐蚊②方地的多子蚊①〔静〕 پاشلىق
 纱帐蚊 <纺> پاشلىق داكا
 子叶合 <植>〔静〕 پاشئوت
 ، 嚓啪，啪，腾扑(音声的打拍或地落体物)〔模〕 پاق
 掉声一的啪蛋鸡 . 嚏碎 ~ تۇخۇم ~ قىلىپ يەرگە چۈشتى .
 上地在
 پاقا ① <动>〔静〕 蛙斑黑，蛙青，蛙
 凉冰样一蛙青和么怎手的你 ؟ غۇققۇ ؟
 辈之能无，物废 <成> پاقا ئالالمايدىغان سار
 子钳大(的用匠靴) پاقا باش ئامبۇر
 丫脚大 پاقا پۇت
 铁扁角四(的中心圆盘磨)〔静〕 پاقا
 器殖生人女 <方>〔静〕 پاقا
 贝②牛蜗① <方>〔静〕 پاقابەشىكى
 腿小，胫 <理生>〔静〕 پاقالچاق
 骨胫 <理生> پاقالچاق سۆمكىكى
 子肚腿，腓 <理生> پاقالچاق مۇسكۇلى
 拍 - پاق 〔模〕 砰砰，嚏嚏 : ئۇ يوغان بىر تاۋۇزنى قولغا
 ٲىلىپ ~ قىلىپ ئۇرۇپ كۆردى . 瓜西大个一起抱他 .
 拍了拍地砰 .
 拍 - پۇق 〔模〕 啪啪里噼，啦啪里噼 : ئۇ غەزەپتىن ئەسر-
 نى ~ قىلىپ ئۇرۇۋەتتى . 啪里噼虏俘把，遏可不怒他 .
 下几了打地啦
 پاقتىقىدە 〔静〕 地啪，地砰，地嚏 : ئۇ ئۈستىنى ~ بىرنى
 ئۆردى . 子桌下一了拍地啪他 . ئېھتىياتسىزلىقتىن ئۇنىڭ
 قولىدىكى تۇخۇم ~ يەرگە چۈشۈپ چېقىلىپ كەتتى .
 了破上地在掉地啪蛋鸡的里手他，慎
 ②肉羔羊 ~ گۇشى 羔羊① <动>〔静〕 پاقلان
 的墩墩胖得长子孩这 . بۇ بالا ~ بولۇپتۇ .
 花米爆，子豆炒，仁麦炒 <方>〔静〕 پاقۇل
 杨叶密 <植>〔静〕 پاقىتېرەك
 板龟，甲龟 <医>〔静〕 پاقچاناق
 干射 <植>〔静〕 پاقچىغىرتىمقى
 子样的蛙青学，式蛙〔静〕 پاقچىلاپ
 泳蛙 <体> پاقچىلاپ ئۈزمەك
 草连萍，菜荇 <植>〔静〕 پاقىلەش
 态动使的 «باقىلداق» پاقىلداق
 的响嚏嚏，的响砰砰〔静〕 پاقىلداق
 气鸣爆 <化> پاقىلداق گاز
 响砰砰，响嚏嚏〔动〕 پاقىلداق

荡放，的罪有 <转>②婆巫的脏肮 جادۇگەر ~ / 骨
 羈无
 پاسقلىق ①〔静〕 烂，朽 : سېنىڭ پاسقلىقىڭ .
 旺兴业家，羈无荡放你于由 . دىن ئۆيىدىن بىرىكتە قاچتى .
 来起不
 界〔静〕 界地，界边，周四 ~ بەلگىلىمەك
 标周四屋房在 قويماق ~ ئۆيىنىڭ ئەتراپىغا / 界地标，界
 界
 石界 تاش پاسىل
 桩界 <地> پاسىل قوزۇق
 力界临 <冶> پاسىل كۈچ
 点界临 <冶> پاسىل نۇقتىسى
 态状界临 <冶> پاسىل ھالەت
 子豆炒，粒米玉炒，仁麦炒 <方>〔静〕 پاسىلداق
 下见 پاش
 罪露暴 ~ جنابەت : 露败，露泄，露暴 پاش بولماق
 / 行 ئۇ ئۆزىنىڭ ئەپت - بەشىرسىنىڭ پاش بولۇپ قېلىش-
 دىن ئەنسىرىيدۇ . 露毕形原己自心担他 .
 报举，举检，发揭，露揭 پاش قىلماق : سۈيقەستنى
 谋阴露揭 ~
 高家国教兰斯伊些一时旧)夏帕①〔静〕 پاشا (پا : شا)
 ~ 称昵的孩小和辈晚对或名人女②(谓称吏官级
 女男分不)肝心的我 پاشايم / 孜克夏帕
 子蚊 <动>〔静〕 پاشا
 香蚊 كۈجىسى پاشا
 子子 <动> پاشا لىچىنكىسى
 作大题小 <成> پاشىنى پىل قىلماق
 的蚊食 <动>〔静〕 پاشخور
 科亚蚊食 <动> پاشخورلار ئائىلىسى
 游⑤司押④保地③人夜巡②臣事征①〔静〕 پاششاپ
 徼
 使巡警，中郎官都 <古>〔静〕 پاششايبېگى
 游④职之司押③职之保地②夜巡 ①〔静〕 پاششايبلىق
 职之徼
 跟后鞋皮 پاشنى پاشنىڭ پاشنىسى / 跟后(鞋)〔静〕 پاشنا
 鞋皮跟高 ~ تۆپىدى 跟后
 场立没，稳不跟脚 <成> پاشنىسى يوق ~ ئادەم
 人的场立没
 的跟后，的跟后有，的跟后带〔静〕 پاشنىلىق
 的跟后半 ~ ئارا / 的跟高 ~ ئېگىز / 鞋的跟后有

پاكلىنىشماق «پاكلانماق» 态同共的

پاكت 〔静〕 事实 [静]: ~ مۇنازىرىدىن ئۈستۈن . 雄于胜事实 .

辩 . ~ قويۇپ , داۋلى سۆزلىمەك 事实摆 / 理道讲 , 事实

رخى ~ 事实史历

پاكت ئاساسى <法> 据根事实

پاكتسىز 〔静〕 事实有没: ~ گەپ 话的事实有没

پاكتسىزلىق 〔静〕 事实无

پاكتلىق 〔静〕 事实有: ~ ماتېرىيال 材料的

پاكر <石> 〔静〕 器隔封

پاكز 〔静〕 ① 净干, 洁清, 的净洁, 的洁整: ~

سۇ 水净干 / ئۆي ناھايىتى ~ . 洁清很子房 .

~ تۈتىدىكىن . 洁整意注很他 . 洁整着穿

② 秀清, 的气秀, 的秀俊: ~ بۇ بوۋاي ~ قېرىپتۇ . 他

~ قىز 女少的气秀 ③ 洁纯

的, 的洁贞, 的 ~ ئايال 人女的洁纯

پاكز ئالون <经> 单提洁清

پاكز چوڭ بولماق = پاكز ئۆسمەك

پاكز ئۆسمەك <成> 秀俊得落出

پاكزلاتماق «پاكزلىماق» 态动使的

پاكزلاشماق «پاكزلىماق» 态同共的

پاكزلانماق ① «پاكزلىماق» 态动被的: ئۈگۈت پاكزلاندى .

② «پاكزلىماق» 态复自的: 了净干拾收物谷

پاكزلىق 〔静〕 净干, 洁清, 生卫, 洁整: پاكزلىقنى ساق .

لمساق 洁清持保

پاكزلىماق 〔动〕 ① 净干扫打, 净干刷洗: ياتاقنى ~

چىنىنى / 净干扫打舍宿 ~ 化净② 净干洗碗把

مۇھىتىنى ~ 境环化净

پاكستروت <艺> 〔静〕 步四快舞际交

پاكىنەك . 矮①〔静〕: ~ ئادەم 矮, 子矮, 子矮: ~ بوۋاي

儒侏②头老小

پاگون <军> 〔静〕 章肩: ~ ئاقساق 章肩戴

پاگونسىز 〔静〕 的章肩无, 的章肩戴不

پاگونلۇق 〔静〕 的章肩有, 的章肩戴

پاگى <方> 〔静〕 母醉

پاگىسىز 〔静〕 的母醉无

پاگىلىق ① 〔静〕 的母醉带② 材料醉发

پاگا 〔静〕 聋, 子聋, 聋: ~ ئادەم 人聋 / قولىقى ~

قۇلاقنى ~ قىلمۇتەك 聋欲耳震 / ئۇ ~ , ئاڭلىماي .

دۇ . 见不听, 子聋是他

پاڭ قۇلاق 的话听不: ~ بالا 孩子的话听不

باقىلىق¹ 方地的多蛙青 [静]

باقىلىق² ① 〔静〕 四做②塘凹(的铁扁角四安心盘磨)

的用铁扁角

پاقىئوت = جامكا

پاقىئوتۇرماق <植> 〔静〕 前车

پاك 〔静〕 ① 净干, 的洁纯, 的真纯, 白清: قولى ~

~ قىز 女少的真纯 / 净干手

② 实诚, 的心诚, 的洁廉: تاپقىنىم ~ , قۇلىقىم ساق .

<谚> 饭实诚的吃, 烦麻找人没 . ~ ئەمەلدار 洁廉

吏官的(廉清)

پاك دىل 心诚, 心的纯洁

پاك دىللىق 洁纯地心

پاكار <静> 矮, 低: ~ ئادەم 人的矮子个 / ~ تام 矮

矮

پاكار بارىپەر <体> 栏低

پاكار پوتەي <军> 堡地

پاكار جاغجاق <植> 头刺蓝矮

پاكار غوللۇق پۈۋەكگۈل <植> 轮雪矮

پاكار قوناقگۈل <植> 藕蕉

پاكار كېدىر <植> 松偃

پاكار - پاكار 〔静〕 矮矮, 的低低: ~ كەپلەر 矮矮

棚窝的

پاكارلاتماق «پاكارلىماق» 态动使的

پاكارلىتىش نەسىرى <农> 用作化矮

پاكارلاشماق = پاكارلىماق

پاكارلىشىش كېسىلى <农> 病化矮

پاكارلىماق 〔动〕 矮变, 小矮变, 化矮: ئادەم قېرىغاندا

پاكارلاپ كېتىدۇ . 矮变会就老一人

پاك - پاكىز 〔静〕 ① 净干, 净净: ~ بالىلار ~ كىيىنگەندى .

② 净干, 光精: ~ قىز 净干得穿们子孩

~ قىز 净干得刮 / 光光精得刮

净干一

پاك - دىيانەتلىك 〔静〕 公奉洁廉

پاڭلاشماق = پاڭلانماق

پاڭلانماق ① «پاڭلىماق» 态动被的 ② «پاڭلىماق» 复自的

~ گۇناھدىن 过罪刷洗

پاڭلىق 〔静〕 ① 净干, 洁纯, 真纯, 白清, 实诚, 心诚,

洁廉

پاڭلىق قۇرۇلۇشى 设建政廉

پاڭلىماق 〔动〕 净干刷洗, 净干弄

你骂他 . 略省的话的 : ئۇ سېنى ~ دەپ بىرمۇنچە تىللىدى .
。了么么么什是

پالاندى ；佬乡外的逐放被，的军充被，的放流〔静〕
پالاندىنىڭ گېپىنىڭ چوڭلۇقىنى كۆرمەيدىغان !
乡外个这看 ! 大多有话佬

پالچۇقۇت <植>〔静〕 菜胡泥

态动被的 «پالماق»

پالانى ；某〔静〕 ~ ئادەم 某 / ~ جاي 某地

پالانى - پوكۇنى = پالانى - پۇستانى

پالانى - پۇستانى ① 人某某② 那个那个

پالە = جەرىمانە

پالە قويماق = جەرىمانە قويماق

پالەج ；人病痲痺 痲痺 <医>①〔静〕 ~ ئادەم 痲痺

子 <转>② 痲痺 : 痲痺 痲痺 痲痺 痲痺 痲痺 痲痺

。态状痲痺了人陷作工

پالەج بولماق <医> 痲痺 痲痺 痲痺 痲痺 痲痺 痲痺

。了痲痺他 . لىج بولۇپ قاپتۇ .

پالەچلىك ；痲痺〔静〕 痲痺

پالەك = قوزىقۇلاق

پال - پال ；闪一闪一，忽忽〔模〕 闪一闪一 ~ قىلىپ تۇرماق

色 <谚> 看睛眼着闪忽 / تېشى ~ ، ئىچى غالى - غالى .

。中其絮败，外其五金；干中强外；荏内厉

پال - پۇل ；闪一闪一，忽忽〔模〕

پالتا ；头斧，子斧，斧〔静〕 ~ چۈشكۈچە كۈتەك دەم ئاپتۇ .

到得为意)气口了歇墩木，儿当的子斧举趁 <谚>

<谚> 会机息喘的暂短 . ئۆز پۇتىغا ئۆزى ~ چاپماق .

。(脚的己自砸头石起搬)脚的己自砍头斧起举

پالتا سېپى تەگمەك = سامانلىقنىڭ ئاچقۇچى تەگمەك

پالتا - كەكسىنى قاقتۇرماق <成> 手撂

پالتىغا ساپ بولماق <成> (物某) 用可，用有

پالتۇك <方>〔静〕 方地的鞋放

پالچى ；的卦算，者卜占〔静〕

پالچىق <方>〔静〕 浆泥的中注水

پالچىلىق ；当行的卦算，事之卜占〔静〕

پالچىلىق قىلماق ；卦算，卜占

پالس ；梁指 <石>〔静〕

پالسىز ；的卦算不，的卜占不〔静〕 ~ يۈرمە ، پالغا ئىشەنە .

。卜信尽要莫，卜占不要莫 <谚> .

پالقان <方>〔静〕 条铁的里跟后鞋到夹

پالكۆز ；睛眼鼓〔静〕

خوراز قانتىنى پالاقلاماق . 膀翅动煽鸡公 . 响作啦啪③ .

پالاقلىتىپ كىگىز قاقماق ；子毡抖地啦啦啦啦

پالاقلاماق «پالاقلاماق» 态同共的

پالاقلىق ；的形子拍，的形子板〔静〕

پالاقلىق تاشپاقا <动> 玳玳

پالاقلىماق ；腾扑，啦啦，通扑①〔动〕 توخۇنىڭ پالاقلىغان

، ئاۋازى ئاڭلاندى . 走奔 <转>② . 声腾扑的鸡来传 .

。忙奔，波奔 : ئۇ كولىڭكىتىپ ئىشلىرى ئۈچۈن يىلبويى پالاقلى .

。忙奔年成事的体集为他 . دى .

پالاكت ① ；难灾，祸灾〔静〕 ；难灾 / 难遇 ；

。忧忘而乐 <谚> . 忧忘而乐 ~ كۆرۈنمەس .

年 ；的拙笨 <转>② ；的拙笨 ~ ئادەم ；

便灵不得显而老

پالاكت باسماق ；运背，运倒，霉倒 ；

。墙破，霉了倒人 <谚> . ；

。 “牙塞都水凉喝，霉倒人”同喻；人死到遇会也下

气晦，霉倒〔静〕 ；

پالاكتلەشتۈرمەك «پالاكتلەشمەك» 态动使的

；钝迟作动，脚笨手笨，灵不动行〔动〕

。钝迟愈动行老愈人 . ئادەم قېرىغانسىرى پالاكتلەشىدۇ .

پالاكتلىك ；的运背，的气晦，的霉倒〔静〕

پالاكتلىك قىلماق ；脚笨手笨 ；脚笨手笨 ；

。便灵不动行，脚笨手笨 ；

。上地在倒跌地脚笨手笨，己自住不制控制他

杆秸(的碎碾未还后碾被等稼庄)〔静〕

پالان ① ；某某，某〔静〕 ~ ئادەم 某 / ~ ۋاقىتتا

；候时个某在 ；

。呢钱多好了花表块这 . كەتتى .

پالان - پوكۇن = پالان - پۇستان

پالان - پۇستان ；李三张，个那，个这，个某，某〔静〕

；别你 . دەپ گەپنى سوزۇپ ئولتۇرما .

。么什说有没他 . دېمىدى . 完没个说地个那个这

پالان - پۇستان دېيىشمەك ；嘴斗，吵争，论争；

；没来从们我 . ；

。吵争过生发有

پالانچى ；人某〔静〕

پالانچى - پوكۇنچى = پالانچى - پۇستانچى

پالانچى - پۇستانچى ；人某某，人某①〔静〕

；某说你 . ；

。齿启好不些某对示表②？呀来没还么怎，来要人某

پامپا <方>〔静〕 垆坳土大，儿块土大

下见 پامپۇس

پامپۇس بېلىقى <动> 鲟

پامپىلىق <方>〔静〕 方地的多垆坳土大

پامىر <地>〔静〕 尔米帕

پامىر ئېگىزلىكى <地> 原高尔米帕

下见 پان

پان پىسخىزم <哲> 论心泛

پان سىستېما نەزەرىيىسى 论理系泛

پان قۇتا ئۇسۇلى 法方箱泛

پانا <水>①〔静〕 楔 <手>② 楔 (具用匠鞋): ~

قىماق 子楔头植钉

پانا ئۇلاق <农> 接枝

پانادىن <药>〔静〕 定乃百

پانار <静〕 灯风，灯马，灯提

پاناق <静〕 鼻鞍 <医>② 子鼻塌，子鼻扁①

پاناق ھاڭگىت <动> 鸭麻鼻翹

پانامېرىكىچىلىق <静〕 义主美泛

پاناھ (پانامى) <静〕 佑保，护庇，护保

نى ئۆز پاناھىڭدا ساقلىغايەن! 啊主真! 吧子儿的我佑保，

پاناھ بولماق ① 护保，护庇 ② 护庇当充，人护保当

者

پاناھ تاپماق 山靠找，所难避找

پاناھ تارتماق 靠投，奔投: ئۇ سېنى پاناھ تارتىپ كەلدى.

他奔投你来

پاناھ جاي ① 所护庇，② 处难避，所蔽掩

部蔽掩

پاناھ قىلماق 处身栖做，所难避当

پاناھدىماق = پاناھلانماق

پاناھسىز <静〕 的归可家无，的靠无依无: ~ مۇساپەرلەر

孤的靠无依无 - يېتىم / 民难的归可家无

پاناھسىزنىڭ كۈنى تەس، ئەگەشكۈچىنىڭ ھالى / 母寡儿

<谚> 凄凄况景者随追，过难日子者家无

پاناھسىزلىق <静〕 靠无依无，归可家无

پاناھگاھ <静〕 处身栖，所难避

پاناھلانماق <动〕 难避，避退，躲避: باشقا جايعا بېرىپ

了为 / 难避去地外到 / 难避去地外到

跑逃而险危躲避

پاناھلىق <静〕 护庇，护保①: ~ تىلىمەك 护庇求请

پاناھلىق <静〕 难避② 处身栖，所难避: ~ بەرمەك 所难避供提

پالکۆز بېلىق <动> 鱼眼龙

پالکۆز مايىمۇن <动> 猴蜂

پاللاس 下见

پاللاس بېلىق <动> 鲱

پاللىئاتىق <药>〔静〕 剂息姑

پاللىدە <静〕 地忽: چىراغ ~ قىلىپ ياندى. 忽

了着灯下一闪

پالما <植>〔静〕 桐棕

پالما ئارغامچا 绳棕

پالما ئائىلىسى <植> 目桐棕

پالما بامبۇكى <植> 竹棕

پالما تالاسى <植> 毛棕

پالما توقچىقى <药> 片利库穆康肛

پالما ئىپار مۇشۇكى <动> 狸子椰

پالما مەرىزى <植> 苓茯

پالما بېلىمى <药，植> 竭血

پالمتىن <化>〔静〕 脂软

پالمتىن كىسلاتا <化> 酸脂软

پالمىزار = پالمىلىق

پالمىزارلىق = پالمىلىق

پالمىلىق <静〕 林桐棕

پالنامە <静〕 书卜占，书卦

پالوپا <静〕 的跛脚，的绊爱

پالئوت <静〕 草蓍，蓍 <植>

پالۋان <静〕 ① 士勇，士力大: يۈگەنسز ئاتنى ~ مىنىۋان.

<谚> 骑士勇让马的缰无: ئۇ يېنى

يەرگە تەگمىگەن ~ ئىدى. 他的过倒摔人被未从个一是他

手能跛摔

پالۋانلارچە <静〕 地般士勇，地敢勇: ~ جەڭ قىلماق

战作敢勇

پالۋانلىق <静〕 ① 武勇② 职之跛摔

پالېئارىكتىكا <地>〔静〕 界北古

پاللىداتماق «پاللىداتماق» 态动使的

پاللىداتماق «پاللىداتماق» 态同共的

پاللىداتماق <动〕 亮闪，光闪，烁闪，闪闪，晃晃明:

چىراغ نۇرىدا ئۇنىڭ قىلىچى پاللىداپ تۇراتتى. 他下光灯在

亮发闪闪刀马的

پاللىماق <动〕 放流

پالنىلۇگى <静〕 家学粉孢

پالنىلۇگىيە <生>〔静〕 学粉孢

托枪 ملتىق پايىنىكى <转>② 头大的
 的托枪无〔静〕 پاينەكسىز
 的托(枪)②的头大(的蛋)①〔静〕 پاينەكلىك
 头秃，顶秃〔静〕 پاينەكۋاش
 的巴结，的吃口 ② 吃口，巴结 ①〔模〕 پەپپ
 态动使的「پەپلىمەك」 پەپپلەتمەك
 膀肩拍拍〔动〕 پەپپلەشتۈرمەك
 态同共的「پەپلىمەك」 پەپپلەشمەك
 态动被的「پەپلىمەك」 پەپپلەنمەك
 拍 پەپپلىمەك ①〔动〕 拍(轻轻)① بالنى پەپپلەپ ئۇخلاشق
 ، ئوقۇتۇپ ئادەم قىلىدى . ئانا - ئانام مېنى پەپپلەپ ئۆستۈرۈپ ،
 培我把，学上我供，我养抚母父 . 人成养
 策计，招花，计诡谋阴 <方>〔静〕 پەت
 吊②望探 بارماق پەتگە : 访走，访拜，望探①〔静〕 پەتە
 唁吊，丧吊 پەتسى : ئۆلۈم پەتسى
 吊②望探 بارماق پەتگە : 访走，访拜，望探① پەتە قىلىپ
 访拜 بارماق
 丧吊②访拜，望探① پەتە ئوقۇماق
 善地心个一是却，子矮个是然虽他 . كۆڭۈل ئەر ئىدى .
 善地心个一是却，子矮个是然虽他 . 汉子男的良
 板光刮(的用花雕) <建>〔静〕 پەتەكبۇرۇن
 ~ : 证婚结②证表代，证席出(的戴前胸)①〔静〕 پەتتە
 头缠)兰散③证婚结开 يازماق ~ / 证婚结领 ئالماق
 子袋布小的品用洗梳女妇装④分部的上肩到垂(布
 儿眼扣 <手>〔静〕 پەتلە
 儿眼扣开 پەتلە ئاچماق
 襟纽縲，眼扣锁 پەتلە تورلىماق
 绒拉 <纺>〔静〕 پەتلى
 态动使的「پەتلىمەك」 پەتلى قىلىنغان كىيىملىك
 料衣的绒拉
 机绒拉 <纺> پەتلى ماشىنىسى
 的儿眼扣有〔静〕 پەتلىلىك
 盘茶，盘托〔静〕 پەتنۇس
 舞盘托，舞子盘 <艺> پەتنۇس ئۇسسۇلى
 者喜道，者年拜，者访拜①〔静〕 پەتچى
 者的喜道贺祝来前 . گەن پەتچىلەرنىڭ ئايغى ئۈزۈلمىدى .
 者唁吊，者丧吊② . 绝不绎络
 态动使的「پەتلىمەك」 پەتلىمەك

拜دىلىق توك 有功)率功效有
 鸟益 <动> پايدىلىق قۇش
 率功效有 <物> پايدىلىق قۇۋۋەت
 虫益 <动> پايدىلىق ھاشارات
 点高制 <军> پايدىلىق ئېگىزلىك
 功用有 <物> پايدىلىق ئىش
 态同共的「پايدىلناماق」 پايدىلىنىشماق
 态动被的「پايدىلناماق」 پايدىلىنىلماق
 草尾狗 <植>〔静〕 پايزا
 的受忍可不〔静〕 پايسىز
 态动使的「پايسىنماق」 پايسىندۇرماق
 态动被的「پايسىندۇرماق」 پايسىندۇرۇلماق
 缩退①〔动〕 پايسىنماق : مەن بۇ ئىشنى قىلىشتىن سەل پايسى-
 经，了不受② . 了缩退儿点有我事件这 . نىپ قالدىم .
 消不吃，起不
 态同共的「پايسىنماق」 پايسىنىشماق
 者烟水卖 <方>〔静〕 پايقا
 态动使的「پايلماق」^۲ پايلاتماق
 态同共的「پايلماق」^۱ پايلاشماق
 态同共的「پايلماق」^۲ پايلاشماق
 房牢，所留拘，房捕巡〔静〕 پايلاق
 ~ : 听打包，者密告②探坐，探暗①〔静〕 پايلاقچى
 探暗派 قويماق
 探暗，密告，业探侦〔静〕 پايلاقچىلىق
 密告，探侦 پايلاقچىلىق قىلماق
 视监受〔静〕 پايلاقلىق : ھەر بىر باسقان قەدىمىمىڭ كۆز
 视监睛眼只千上有都步一走每我 . ~ بىلەن
 ~ : 受承，受经，起得经①〔动〕 پايلماق
 痛疼受忍 / 难困受经 / 痛疼受忍 / 难困受经
 计估，量估② . 力压住不受承头木这 . لىمايدۇ .
 力量不自 پايلماسلىق : (定否于用
 探窥，探窥〔动〕 پايلماق
 踪追，踪跟، 探窥，伺窥، 探窥
 猫 ~ 探窥处到 / 探窥处到 / 探窥处到 / 探窥处到
 鼠老伺窥 / 鼠老伺窥 / 鼠老伺窥 / 鼠老伺窥
 察侦要天白，人敌着想要间夜 <谚> پايلماق .
 人敌 .
 باشمۇباش = پايمۇباش
 游下①〔静〕 پايناپ : بۇ پايناپراق يەر . 这是
 地的水上浇难较比块
 蛋鸡 <静> پاينەك ① : 头一的大粗(的蛋)①

爱”得获德品良优的己自以是他 . رشكەن كىشى ئىدى .
 。人的号称誉荣“范模民
 令奖嘉，状誉荣 يارلىق پەخىرى
 自 (پەخىرى) [静] 幸荣，傲骄，豪自 [静] پەخىر (پەخىرى) ~ تۇيغۇسى
 傲骄的国祖 پەخىرى / 感豪
 态动使的 «پەخىرلەنمەك»
 幸荣到感，豪自到感，豪自……以 [动] پەخىرلەنمەك
 自为我 . مەن نېفىت ئىشچىسى بولغانلىقىم بىلەن پەخىرلىنىمەن .
 幸荣感深我使临光的你 . ئىگىزدىن ئىنتايىن پەخىرلەندىم .
 的豪自得值 幸荣，的豪自 [静] پەخىرلىك ~ ئىش

事
 态同共的 «پەخىرلەنمەك»
 ②木枕弦，品(的器乐弦)① <艺> [静] پەدە (پە: دە)
 曲一奏弹 چالماق ~ بىر : 子曲
 法指(的器乐弦) <艺> پەدە بېسىش ئۇسۇلى
 弦定 <艺> پەدە باغلىماق
 儿调走(器乐弦) <艺> پەدە چاقماق
 改<成>②曲换，调改<艺> ① پەدە يۆتكىمەك
 张更弦

卦变 <成> پەدىسى بۇزۇلماق
 碗瓷搪 <方> [静] پەدەك
 弦定，的弦了定 <艺> [静] پەدىلىك
 测推① [静] پەرەز 测揣，想猜，设假，测推
 已而测推是过不只切一这 . خالاس . پەقت ~
 ②。测猜是不而，实是的要重 . پاكىت . ~
 想设，设假<逻>③设公<数>

پەرەز قوشما جۈملە <语> 句复设假
 测推，想推① پەرەز قىلماق 计估，断推，测推，想猜
 定假 <逻>② پەرەز قىلىش ئۇسۇلى
 法拟构 <语> پەرەزى [静] 测推，的定假，的设假 . ~ نەتىجىلەر
 果结的定假

پەرەك [静] 隔中鼻
 ① [静] پەسەرەك 人国法 西洋人，的洋②，的式洋 ~
 枪洋 ملتق
 ② [静] پەرەك 的鲜红，的红大 . ~ ياغلىق 巾头红大
 蓉芙木 <植> [静] پەرەڭكۈل
 椒天朝 <植> [静] پەرەڭمۈچ
 衫长纱白头蒙(的穿女妇时旧) [静] پەرەنجە

态同共的 «پەتلىشمەك»
 ① [静] پەتلىشمەك 望看，望探，访拜
 了望看都家一每多不差他 . دېگۈدەك پەتلىپ چىقتى .
 ② 唁吊，丧吊 : جامائەت ھاشىم ئاكنىڭ ئائىلىسىگە بېرىپ
 了唁吊去家叔大木西阿到众公 . پەتلىدى .
 子茄 <方，植> [静] پەتىنگان
 明说法教即，提甫穆 <宗>① [静] پەتۋا (پەتۋاسى)
 ② 定决，裁仲，决裁(的出做典法教兰斯伊据根官
 ، 程章立乱 چىقارماق ~ قالايمىغان : 子点，程章<转>
 ، 口借找 تاپماق ~ 由理，口借 <转>③子点出乱
 由理找

人决裁，人裁仲 <宗> [静] پەتۋاچى
 裁仲 [静] پەتۋاچىلىق
 书决裁写，裁仲 قىلماق پەتۋاچىلىق
 损破，伤②悴憔，伤忧① [静] پەجمۇردە
 悴憔，伤忧① پەجمۇردە بولماق
 损受，伤受② 子孩的悴憔，子孩的伤忧
 了坏都儿花的我 . بولدى . پەجمۇردە
 使②采打精无使，振不靡萎使① پەجمۇردە قىلماق
 坏损，伤受

脚撇(的撇外向下以盖膝)<方> [静] پەچەك
 畜牲等马的了骗，人的了阉 <古> [静] پەچەل
 佩时争战在雄英斗战)志标雄英 <古> [静] پەچەكم
 (等尾縻·带绶绸丝的戴
 台土，榻土(的外室房平) <古，建> [静] پەچكۈم
 击打，斥训，责斥，斥驳，驳反 <方> [静] پەچمە
 下见 پەخەس

پەخەس بولماق 心小，心留 : ئۇ ئاسان ئوت ئالىدىغان
 加多要你，品物燃易是那 . بۇيۇم، تولمۇ پەخەس بولغىن .
 心小 .

翼翼心小 [静] پەخەسلىك
 的誉荣，的誉名 [静] پەخىرى
 授教誉名 پروفېسسور پەخىرى
 席主誉名 پەخىرى رەئىس
 者灵守②队仗仪① پەخىرى قاراۋۇل
 章奖誉荣 <军> پەخىرى مېدال
 号称誉荣 پەخىرى نام
 章勋誉荣 <军> پەخىرى ئوردىن
 衔头，称美，号称誉荣 پەخىرى ئۇنۋان
 ئېسىل پەزىلىتى بىلەن «ئەلسۆيەر» دېگەن پەخىرى ئۇنۋانغا ئې-

台妆梳 ىرداز ئۈستىلى

打爱 خوتۇن ~ : 的扮打爱②师妆化①〔静〕 ىردازچى
人女的扮

扮打爱②业妆化①〔静〕 ىردازچىلىق

院容美，厅容美〔静〕 ىردازخانا

: 的扮打爱不，的扮打不，的扮打没①〔静〕 ىردازسىز
连，扮打没若妈妈你<谚> . كۆرسەتە ~ ئاتاغا ~

的饰粉加不②。见让不也爸爸你

态动使的 « ىردازلىماق » ىردازلاتماق

态同共的 « ىردازلىماق » ىردازلاشماق

« ىردازلانماق » ① « ىردازلىماق » ② 态复自的
态动被的

ىردازلىماق ①〔动〕 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

亮漂漂得扮打尔努丽古 . ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

亮 . ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

，饰装，饰粉②。了亮漂太得修装子房把你们你 . ىردازلىماق

，饰装，璜装 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

<转>③。己自饰粉来绩成的有没本用们他 . ىردازلىماق

非饰过文 ~ ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

帘门 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

幕帷，幔帷，子帘①〔静〕 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

幕帷下降，子帘下放 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

布差遮 ②布差遮 (ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

幕夜 / 幕烟 ~ ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

幕闭 / 幕闭 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜眼 / 膜眼 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜耳 / 膜耳 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜长 / 膜长 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜薄 / 膜薄 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜被 / 膜被 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜电 / 膜电 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜序 / 膜序 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜目 / 膜目 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜学 / 膜学 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜变 / 膜变 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜挂 / 膜挂 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜挂 / 膜挂 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜挂 / 膜挂 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜挂 / 膜挂 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

膜挂 / 膜挂 ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق ىردازلىماق

的衫长纱白穿〔静〕 ىردەنجىلىك

ىردەنجىمۇشك = رىھان

胡柴 <植>〔静〕 ىردەبۇن

戟大 <植>〔静〕 ىردەبىيون

片云甫派白驱 <药> ىردەبىيون توقچىقى

ىردەتۈ ①〔静〕 ىردەتۈ ىردەتۈ ىردەتۈ ىردەتۈ

。 (ىردەتۈ ىردەتۈ ىردەتۈ ىردەتۈ)

诗行双小 (的中歌诗典古) ②

跑逃下一溜刺 قاقماق قاقماق قاقماق قاقماق

跑逃地溜刺 قاقماق قاقماق قاقماق قاقماق

ىردەتۈق = بەشتاما

布裙围②的裙围系，的裙围有①〔静〕 ىردەتۈقلىق

ىردەچىم ①〔静〕 ىردەچىم ىردەچىم ىردەچىم ىردەچىم

(的 ىردەچىم ىردەچىم ىردەچىم ىردەچىم)

固加，牢钉 (子榫或钉铆用) ىردەچىم قاقماق

ىردەچىم مىخ <机>

ىردەچىم ياغاچ ىردەچىم ياغاچ

ىردەچىم ياندۇرماق ىردەچىم ياندۇرماق ىردەچىم ياندۇرماق

牢钉钉铆用门大把

态动使的 « ىردەچىملىك » ىردەچىملىك

态同共的 « ىردەچىملىك » ىردەچىملىك

态动被的 « ىردەچىملىك » ىردەچىملىك

紧弄子盖把 ~ ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

车汽把 ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

层层密密得装货的上

(诗律行双，诗行两) 德 ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

光抛的子靴 ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

建 ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

场登墨粉 ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

光上靴皮给

ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

光抛 (的 ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك)

棍

架下不放，改不子样老 ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

子

样老 <转>②扮打常经① ىردەچىملىك ىردەچىملىك ىردەچىملىك

子架下不放，改不子

毛羽，羽〔静〕² پەي²

球毛羽 <体> پەي توپ

画毛羽 <手> پەي رەسىم

杨黄叶落 <植> پەي شەمشات

蛾羽 <动> پەي قانات پەرۋانە

笔毛羽 قەلەم پەي

头枕毛羽 پەي ياستۇق

萝葛叶羽 <植> پەي يوپۇرماقلىق كامۇك

下见 پەي - پەي

行跳腿单 پەي - پەي ئەتمەك

兵士排一 پەي³ 排 <军>〔静〕: بر ~ ئەسكەر

时握掌，机时住抓 تۇتماق پەيتنى پەيتنى ①〔静〕: 机时

利有 ~ پەيتنى قولدىن بەرمەك / پەيتلىق / پەيدىلىق

头关，刻时，节时，候时 ②机时 ئۇ دەل پەيتىدە كەلدى

刻时机危 ~ خەتەرلىك / 候时是正的来他

头关急紧 ~ جىددىي / 刻时键关 ~

到已机时，熟成机时 پەيت كەلمەك

标指点时 <经> پەيت كۆرسەتكۈچى

机伺，机时待等 پەيت كۈتمەك

的时瞬〔静〕 پەيتلىك

度速时瞬 <物> پەيتلىك تېزلىك

车马轮四的蓬带〔静〕 پەيتون

长排 <军>〔静〕 پەيچاك

裤内 <方>〔静〕 پەيجەمبى

行) ②牌照 ①〔静〕 پەيجۇ (پەيجۇبۇم، پەيجۇيۇك، پەيجۇسى)

照执(车

上不数，格够不 <成> پەيجۇسى يوق

下见 پەيدا

新生产 ~ پەيدا بولماق / 生发，生产，现出

盾矛生发 ~ 前面众观在现出 / 难困的

挑，起引，生产使，生发使，现出使

挑，起引，生产使，生发使，现出使

挑，起引，生产使，生发使，现出使

难困造制 ~ 纷

善改步逐 ~ 地渐渐，地步逐，地渐逐〔静〕 پەيدىنپەي

善改步逐 ~ 进渐序循，进前步逐

幅这 ~ 美①〔静〕 پەيز: 彩精，亮漂，丽美，好美

了美太方地个这 ~ 美真画

了亮漂太花朵这 ~ 美真画

了亮漂太花朵这 ~ 美真画

了亮漂太花朵这 ~ 美真画

态动被的 «پەننىيە شتۇرۇلمەك»

化学科〔动〕 پەننىيە شەمەك

视重 پەننىيە شەمەك: 性学科〔静〕 پەننىيە شەمەك

性学科

膜胃刍(的牛小乳初)〔静〕 پەننىيە شەمەك

边贴〔静〕 پەننىيە شەمەك: 边贴的服衣 پەننىيە شەمەك

边贴绒平 ~

پەننىيە شەمەك = پەننىيە شەمەك

儿泡眼肉，泡眼肿 قاپاق پەننىيە شەمەك

态动使的 «پەننىيە شەمەك»

态同共的 «پەننىيە شەمەك»

态动被的 «پەننىيە شەمەك»

衣给 ~ چاچاننى: 边锁，边沿，边贴上〔动〕 پەننىيە شەمەك

边锁服

满满得装 قاپچانغان ئاشلىق: 当当满满〔静〕 پەننىيە شەمەك

水桶两的当当满满 سۇ ئىككى چىلەك: 食粮 的当当

的常非，的殊特，的别特〔静〕 پەننىيە شەمەك: ئۇ مەۋال

功等特立 كۆرسەتمەك / 况情殊特

使特 ئەلچى

星巨超 <天> چوڭ يۇلتۇز

波常非 <水> دولقۇن

因特 <医>〔静〕 سەۋەب

法常非 <法> قانۇن

会大表代常非 قۇرۇلتاي

会员委常非，会员委别特 كومىتېت

频高超 <物> چاستوتا

性殊特〔静〕 پەننىيە شەمەك

筋抽 ~ سوزۇلماق / 筋了抽 ~ تارتىشماق

筋抽

射反腱 <理生> رەڧلېكىسى

鞘腱 <理生> غىلىپى

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

意注打，算打，算谋，谋蓄 <成> پەننىيە شەمەك

石岩性塑 <地> پلاستىكىلىق جىنس
 性塑可 پلاستىكىلىق خۇسۇسىيەت
 层地性塑 <地> پلاستىكىلىق يەر قاتلىمى
 唱②片铍 پلاستىكىلىق سىنىك: 片薄①〔静〕 پلاستىكىلىق
 片
 پلاكات = لوزۇنكا
 虫涡真 <生>〔静〕 پلانارىيە
 家国主义本资②园植种，场植种①〔静〕 پلانانتاسىيە
 业植种，业企业农大(的)
 行星 <天>〔静〕 پلانېتا
 馆天假，厅象天②仪像天① <天>〔静〕 پلانېتارىيە
 家学星行 <天>〔静〕 پلانېتاشۇناس
 学星行 <天>〔静〕 پلانېتاشۇناسلىق
 机翔滑 <体>〔静〕 پلانېر
 手机翔滑〔静〕 پلانېرچى
 何几面平 <数>〔静〕 پلانېمېترىيە
 松石 <生>〔静〕 پلائون
 论成火 <地>〔静〕 پلوتونىزم
 片底，片胶〔静〕 پليونكا
 计量雨 <气>〔静〕 پليۇۋىئوگرافى
 皮牛，话大〔静〕 پونا
 پو ئاتماق، 牛吹، 话大说: ھەممىنى بىلىمەن دېگەننىڭ
 پو ئاتىنىڭ! 牛吹是就道知都么什说你!
 烟油，气热，气蒸 <方>〔静〕 پونۇ
 炮 <方>〔静〕 پونۇ
 祭司，士教，师牧，甫神，父神 <宗>〔静〕 پوپ
 子个矮，子胖 <方>〔静〕 پوپاي
 衣毛，衫毛棉〔静〕 پوپايكا
 的衣毛穿不，的衣毛无〔静〕 پوپايكىسىز
 的衣毛穿，的衣毛有〔静〕 پوپايكىلىق
 包书，包件文〔静〕 پوپكا
 绸府 <纺>〔静〕 پوپلىن
 诈讹，吓恫，唬诈，吓恐，唬吓，吓威〔静〕 پوپوزا
 诈讹，吓恐，唬吓，吓威 قىلماق پوپوزا
 者诈讹，者吓恐，者胁威〔静〕 پوپوزمچى
 鞋便底平，鞋便底软②鞋儿婴①〔静〕 پوپۇچ
 实压，实踩，紧踩 <方>〔动〕 پوپىلماق
 پونا〔静〕 带腰布系 باغلىماق ~ / باغلىغاننىڭ
 ھەممىسى ئەر ئىكەن، چاچ تارىغاننىڭ ھەممىسى خوتۇن.
 是都不的子辨梳，汉子男是都不的带腰系 <谚>

<物>②柱棱，柱角，体柱角<数>①〔静〕 پرئزما
 板色七，镜棱
 (家险探国俄)基斯尔瓦捷利普〔静〕 پرئىۋالىسكى
 马野氏普 <动> پرئىۋالىسكى ئېتى
 羚原氏普 <动> پرئىۋالىسكى بۆكىنى
 黄麻氏普 <植> پرئىۋالىسكى چاكاندىسى
 口港，头码，埠船 <交>〔静〕 پرستان (پرستانى)
 员店，员货售，员业营〔静〕 پرىكازچىك
 下见 پرىمات
 目长灵 <生> پرىماتلار ئەترىتى
 机印打 <电>〔静〕 پرىنتېر
 则原持坚 تۇرماق چىك: 则原〔静〕 پرىنسىپ
 则原讲，的性则原〔静〕 پرىنسىپال
 ~ / 人的则原讲，人的强性则原 ئادەم ~ / 题问性
 误错性则原 خاتالىق
 则原讲，性则原〔静〕 پرىنسىپاللىق
 妥的则原无 ~ مۇرەسسە: 的则原无〔静〕 پرىنسىپسىز
 协
 则原讲不，则原无〔静〕 پرىنسىپسىزلىق
 则原讲不 قىلماق پرىنسىپسىزلىق
 ~ / 别区则原 ~ پەرق: 的则原〔静〕 پرىنسىپلىق
 题问则原 ھەسەل
 收验，验检〔静〕 پرىيوم
 收验，验检 قىلماق پرىيوم
 يوم قىلىش بويىچە بىر يۈرۈش قاتتىق تۈزۈم ئورناتتى. 公个这
 度制验检子种的格严套一了立建司
 员收验，员验检〔静〕 پرىيومچى
 体子离等 <物>②质生原 <生>①〔静〕 پلازما
 白蛋浆血 <生> پلازما ئاقسلى
 云体子离等 <气> پلازما بۇلۇتى
 膜质 <生> پلازما پەردىسى
 率频体子离等 <物> پلازما چاستوتىسى
 素浆胞 <动>〔静〕 پلازمېت
 粒质 <生>〔静〕 پلازمىد
 体质 <生>〔静〕 پلاستىد
 布胶②膏皮橡 <医>④〔静〕 پلاستىر
 胶塑，料塑〔静〕 پلاستىكا
 塑可，性塑〔静〕 پلاستىكىلىق
 土凝混料塑 <建> پلاستىكىلىق بېتون
 管料塑 تۇرۇبا پلاستىكىلىق

资邮，费邮 پوچتا ھەققى

号(代)刊局邮 پوچتا ۋاكالت نومۇرى

局邮，局政邮 پوچتا ئىدارىسى

件邮 پوچتا يوللانمىسى

业事电邮 ىشلىرى ~ 电邮 [静] پوچتا - تېلېگراف

务业电邮 پوچتا - تېلېگراف كەسپى

局电邮 پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى

<经> پوچتا - تېلېگراف ئىقتىسادشۇناسلىقى

学济经电邮

پوچتاليون = پوچتكەش²

پوچتاليونلۇق = پوچتكەشلىك

پوچتاليونلۇق قىلماق = پوچتكەشلىك قىلماق

所政邮，局邮 [静] پوچتاختانا

夫车(的车篷轮四赶) [静] ¹ پوچتكەش

差邮，员递邮 [静] ² پوچتكەش

作工递邮 [静] پوچتكەشلىك

员递邮当 پوچتكەشلىك قىلماق

工迹字 پوچىركا 迹笔，迹字 [静] پوچىركىسى چىرايلىق

迹笔对 پوچىركىنى سېلىشئورماق / 整

定鉴迹笔 <法> پوچىركا باھالماق

王大牛吹，家牛吹 [静] ¹ پوچى

镢嘴鹤 <矿> [静] ² پوچى

牛吹 [静] پوچىلىق

话大说，牛吹 پوچىلىق قىلماق

徒之色好，之色好 [静] پوخۇر

褒猥，色好 [静] پوخۇرلۇق

女妇褒猥 ~ ئايالارغا 褒猥 قىلماق

بودوپولوكونك = جۇشياۋ

松汉罗 <植> [静] بودوكارپۇس

松汉罗 <植> بودوكارپۇس قارىغىيى

虫跳 <动> [静] بودۇرا

缝中，栏底(的纸报)②壁护，裙墙① [静] بودۇال

(刑酷种一的教兰斯伊)死打石乱 <方> [静] بودىماق

朽 پورا¹ [静] ① 的了糠，的心了空，的了朽

② 卜萝糠 ~ / 墩木的心了空 كوتەك ~ / 木

的胖虚个一是他 . ئادەم . 的胖虚 <转>

瘦树桑 پورى ئۈجمە . 人

色褐木，色木朽 پور رەك

子冲(的心空部尖) پور سۈمبە

胖虚 پور سېمىز

。人女

(舞邀此以中甫来西麦)带腰投 پوتا سالماق

腰掷投女男中甫来西麦)戏游带腰传 پوتا ئويۇنى

(戏游的带腰传后背在，圈一成一围童儿或舞邀带

舞带腰 <艺> پوتا ئۇسسۇلى

粉金 [静] پوتال

粉金上，粉金抹涂 پوتال بەرمەك

的粉金了上，的粉金涂 [静] پوتاللىق

间之台炮个两)程②楼岗，楼炮，台炮 ① [静] پوتەي

(里华十于等约)路程一 پور ~ 离距的

花灯，花烛③絮(的杨柳)②涕鼻① [静] پوتلا

絮吐(柳杨) پوتلا چىقارماق

的状态絮 [静] پوتلىسىمان

序花状絮 <植> پوتلىسىمان گۈل رەتى

电，器位电，计差势电 <机> [静] پوتېنسىيومېتىر

计位

位电，势电，位，势 <化，物> ① [静] پوتېنسىيال

势位②

全势 <物> پوتېنسىيال توسۇق

射散势 <物> پوتېنسىيال چېچىلىش

数函势 <物> پوتېنسىيال فۇنكسىيە

阱势 <物> پوتېنسىيال قۇدۇق

力势有 <物> پوتېنسىيال كۈچ

能位，能势 <化，物> پوتېنسىيال ئېنېرگىيە

用带腰做②的带腰布有，的带腰布系① [静] پوتىلىق

布的用带腰做 的: ~ رەخت

炮鞭放 ~ ئاتماق 炮鞭，竹爆 [静] پوجاخرا

车马轮四(的子蓬动活带，椅座有) [静] پوچتا¹

پوچتا² [静] ① 政邮: ~ بوتكىسى 亭邮②件邮: بۈگۈن

~ كەلدى . 了件邮来天今 . 局邮③ . مەن بۈگۈن پوچتغا

باردەم . 了局邮去天今我

پوچتا ئاپتوموبىلى 车邮

پوچتا پاراخوتى 船邮

پوچتا بېرىۋوتى 汇信，汇邮

پوچتا تامغىسى 戳邮

پوچتا جۇغراپىيىسى <地> 学理地政邮

پوچتا ساندۇقى 箱邮

پوچتا كەپتىرى <体> 鸽信

پوچتا ماركىسى 票邮

پوچتا نومۇرى 码编政邮

的余有事

革心洗，子摊烂拾收 <成> پوقنى ئېرىغدىماق
面

پوقى يۇقماق = پوقغا تېيلىماق

胡，黑道白说，粪喷嘴满 ① <成> پوق بېمەك

胡别！头跟栽，事错做，子岔出②道八说
！道八说

子脖大，病子脖大，大肿腺状甲 <医>①〔静〕 پوقاق

苞打，穗孕 <农>②(病子脖大患)

پوقاق بولماق <农> 苞打，穗孕

了穗孕子麦 . بوپتۇ .

羚喉鹅 <动> پوقاق بۇكەن

兰眼凤，莲眼凤 <植>〔静〕 پوقاقكۈل

小<呢，儿>②工粪运，工洁清所厕①〔静〕 پوقچى

戏把小，巴巴

پوقلاشماق «پوقلماق» 态同共的

پوقلماق [动] 臭搞 (地扫誉名人使前面人众在)

~ پوك [模] 啪，扑，叭，扑 [模] 啞，啞； ده رختن بر تال ئالما ~

到落上树从声一啞啞果苹个一 . قىلىپ يەرگە چۈشۈپتۇ .

。上地了

پوكان ①〔静〕 子嗒，囊嗒； نوخۇ پوكنى 子嗒鸡②胸

脯，胸； ئۇ پوكنىنى ئۈستەلگە قويغىنچە ئۇيقۇغا كەتتى .

。了着睡就，子桌挨一脯胸他

پوكاندەك قىزارماق (得羞) 赤耳红面

پوكنىغا باسماق <成> 有己为据； ئۇ كوللېكتىپ .

نىڭ مال - مۈلكىنى پوكنىغا باستى . 己为据产财体集把他 .

。了有

پوكان ①〔静〕 熟半①(果水)的 浆足灌未②(稼庄)的

③(实) 的干未 (等服衣)

پوكانچى 〔静〕 工宰屠，户屠

پوكانچىلىق 〔静〕 业宰屠

پوكانچىلىق قىلماق 干宰屠活

پوكەي 〔静〕 柜专，台柜，柜铺

پوكەي تۈزۈمى 柜员制

پوكەي نازارەتچىلىكى <经> 督监面柜

پوكەي ھاۋالىسى <经> 托委台柜

پوكەيدى 〔静〕 贩商小

پوك - پوك [模] 通扑，突突，怦怦，腾扑； يۈرەك ~

سالماق 心跳通扑通地跳 / ئوغرىنىڭ يۈرىكى ~

<谚> 虚心贼做

قولسىدىن ~ كەلمەسلىك 来不干事屁 来 ~ ، - دەيدى

دادىسى ئۇنىڭغا قاتتىق خاپا بولۇپ . 他对爸爸！蛋笨，喂 .

净干不脚手 ~ گېلى / 人的题问有，人的净干不股屁

پوق بولماق <成> 脚马露，丑出 ① ئۇنىڭ يۈزى پوق بولدى . 了尽扫面颜他 .

پوق پاچاق <成> 子呆，人的塌塌疲疲

پوق قورساق <成> ① 子肚大 ② 便便腹大 废囊窝，包

پوق قىلماق <成> 糟搞； قىلغان ياخشىلىقلىرىڭنى بىر

ئېغىز زىيادە گېپىڭ پوق قىلدى . 一你被，事好切一的做你 . 了糟搞话的余多句

پوق كۆت 蛋笨； ماۋۇ ~ نېمە دەۋاتىدۇ؟ 在蛋笨个这？ 么什说

پوقنىڭ پۈپۈكىنى بۇزماق <成> 倒帮，事坏 忙

پوقنى ئىككىگە بۆلەلمەسلىك <成> 是一无百 能所无一

پوقى بار <成> 净干不脚手，题问有 ~ نېمىلەر بىلەن ئارىلاشمىغان تۈزۈك . 不伙家的净干不脚手些那同 .

。好为往来

پوقى چوڭ <成> 大话 (孩小指多)

پوقى چىقماق <成> ① 题问出 ② 坏累 了 尽力疲筋

پوقىدىن ئۈركۈمەك <成> 胆吊心提 安不惶惶， 成他子日些这 . ۇ پوقىدىن ئۈركۈپ يۈرۈيدۇ .

。胆吊心提天

پوقىغا تېيلىماق <成> 累连受，连牵受 ھېچ ئىشتىن ھېچ ئىش يوق، ئۇ سەمەتنىڭ پوقىغا تېيلىپ كەتتى .

。累连的提麦赛了受故无白平他

پوقىغا شام قادايدىغان <成> 一不毛的拔，的 鸡

پوقى قاتماق <成> 犟，执固，执，不肯不意执； ئەمدى سېنىڭمۇ پوقۇڭ قاتتىمۇ؟ 吗肯不意执也你在现？

پوقى قىڭغىر <成> 缠难，眼心歪； فاسم تۈز گەپ . 当都话好把是木斯喀 . ئادەم .

。人的缠难的话坏成

پوقىنى بوغۇزلىماق <成> 艾自怨自

پوقىنى چېلىپ ئىچىدىغان <成> 败，足不事成

بوليارمىزاتسىيە <物> [静] 振偏
 بوليارمىبىتىر <物> [静] 计光偏，计振偏
 ③儿团②儿团面米玉(的等牛，骆驼喂)① [静] بوم -
 堆土(的界地志标)
 بوم قىلماق 儿团成团 团末煤把 ~ كۆمۈر ئۇقۇقىنى :
 球煤成
 بومبۇلاق <方> [静] 的圆
 بومپا [静] 筒唧，泵
 بومپا تەڭلىكى 座泵
 بومپاخانا [静] 室泵
 بومپاق [静] 的厚，的凸，的鼓 唇嘴厚 ~ لەۋ
 بومپايتماق «بومپايتماق» 态动使的
 بومپايتىشماق «بومپايتماق» 态同共的
 بومپايتىلماق «بومپايتماق» 态动被的
 بومپايتماق 子肚 ~ قورساق : 囊囊鼓鼓，出凸，出鼓 [动]
 بومپايتماق / ئۇنىڭ يانچۇقى بومپىيىپ كېتىپتۇ. 袋口的他
 بومپايتماق 的鼓鼓得塞
 بومزەك [静] 球皮小，儿球 ~ / 球雪
 ئوينىماق 球打
 بومساق <方> [静] 的圆滚，的圆
 بومسايماق «بومسايماق» 态动使的
 بومسايماق 振，挺，腆，鼓 [动]
 بوملاپ - سوملاپ [静] 地事了衍敷，地心经不漫
 بوملاپ - سوملاپ 地虎虎马马，地叶大枝粗
 بوملاپ - سوملاپ 去过付应情事把地事了衍敷
 بوملاتماق «بوملاتماق» 态动使的
 بوملاشماق «بوملاشماق» 态同共的
 بوملاق [静] 的状儿团
 بوملاق كۆمۈر 球煤
 بوملاق لاي 团泥
 بوملاقلاتماق «بوملاقلماق» 态动使的
 بوملاقلاشماق ① «بوملاقلماق» ② 态同共的 接相互
 بوملاقلاشماق 团一作扭，抱
 بوملاقلىماق «بوملاقلىماق» 态动被的
 بوملاقلىماق 泥团 ~ لايىنى : 儿团成团，儿团成揉 [动]
 بوملاقلىماق / خېمىرنى ~ 团面揉 / قارنى ~ 球雪团
 بوملانماق «بوملانماق» 态动被的
 بوملىماق [动] ① 揉，团 ② 儿团面揉 ~ خېمىرنى / جىگر-
 تەكنى ~ 渣油团 / لايىنى ~ 儿团泥团 ② <转> 哄
 بوملىماق 弄糊 : ئۇ مېنى بوملاپ يولغا سالىدى. 了走弄糊我把他

بولداڭلماق «بولداڭلماق» 态动使的
 بولداڭلاشماق «بولداڭلماق» 态同共的
 بولداڭلىماق [动] 摆摇
 بولدۇرۇڭ [模] ① (西东的着挂) ② 动摆，荡晃，动晃
 بولدۇرۇڭ (儿哪到跟就儿那到走入别) 随尾
 بولدۇرۇڭ - بولدۇرۇڭ [模] 摆摇，动摆，动晃 باردا
 بولماق 钱没，霍挥时钱有 <谚> . يوقىدا قاراپ ئولتۇرۇڭ.
 «醉朝今酒有朝今”同喻：眼俊时
 بولدۇرۇڭ - سولدۇرۇڭ [模] 啾啾
 بولسىز [静] 的板地无
 بولك = تۈن
 بولكا [静] <艺> 卡尔波
 بولكوۋنىك = شاكشاۋ
 بوللۇق [静] 的板地有 : ~ ئۆي 间房的板地有
 بولۇ [静] <食> 饭抓 (用大肉羊和米，卜萝卜，油，葱洋
 بولۇ 称故，食抓手净，熟焖等干葡萄，葱洋
 بولۇسى 饭抓肉鸡 / بېيى بولۇسى 饭抓瓜木 / گۆشسىز
 بولۇسى 素饭抓
 بولياكرىلونىترىل <化> [静] 腈烯丙聚
 بولباش [静] 的子帽绿戴，龟乌，八王
 بولپ [静] <动> 体媳水
 بولپروپىلېن <化> [静] 烯丙聚
 بولپروپىلېن ئالاسى <化> 纶丙
 بولستىرول <化> [静] 烯乙苯聚
 بولستىرول ئالا <化> 维纤烯乙苯聚
 بولفوسفاتلار <化> [静] 盐酸磷聚
 بولگالت [静] <地> 石鹵杂
 بولمېر [静] <化> 物合聚
 بولمېر پارچىلىنىشى <化> 聚解
 بولمېرلانماق <化> [动] (用作) 合聚
 بولمېرلىنىش رېئاكسىيىسى <化> 应反合聚
 بولمېرلىنىش مېخانىزمى <化> 理机合聚
 بولمېرلىنىشچانلىق <化> [静] 度合聚
 بولۋىنىل <化> [静] (基的物合化) 烯乙聚
 بولۋىنىل ئاتىستات <化> 酯烯乙酸醋聚
 بولۋىنىل خلورىد <化> 烯乙氯聚
 بولۋىنىل فلورىد <化> 烯乙氟聚
 بولۋىنىل ئېستېر <化> [静] 酯聚
 بولۋىنىل سېفېر <化> [静] 醚聚
 بوليارسكوپ <物> [静] 镜光偏

话的际边着不 گەپ ~

蛋寡 <畜> بۇچەك تۇخۇم

粒秕 <农> دان بۇچەك

牛牵矮 <植> [静] بۇچەكگۈل

态动使的 «بۇچەكلەشمەك»

بۇچەكلەشتۈرمەك «بۇچەكلەشتۈرمەك»

态动被的 «بۇچەكلەشمەك» ① [动] 秕变: شالغا ئۇششۇك تېگىپ بۇچەكلە.

空, 空 <转> ②. 了秕都打霜遭子稻. شېپ كەتتى.

文. 泛空, 洞: ماقالىنىڭ ئاخىرى بىرئاز بۇچەكلەشپ قاپتۇ.

空儿点有尾结的章

空②秕① [静] بۇچەكلىك

بۇچىقاق① [静] ①脚裤: ئىشتاننىڭ بۇچىقى / 脚裤

تۈرمەك ②脚裤卷 ③皮的分部该或腿小的类兽

كوچىنىڭ بۇچىقىدىكى دۇكان 店商的角街

气打, 捧吹 <成> بۇچىقاقتىن يەل بەرمەك

بۇچىقاقتا پىت چۈشمەك = پاچاققا پىت چۈشمەك

بۇچىقاق② [静] ①子皮碎: جۇۋا پىتىنىڭ پىتىنىڭ

猫花 ②: 的花, 的黄浅

بۇچىقلىق [静] ①脚裤: كەك ~ ئىشتان 子裤的脚裤大

裤叭喇

بۇچىقلىق ئىشتان 裤装童身连

بۇچۇق① [静] ①破碰, 的口豁有, 的口缺有, 的破碰

چىنە ②碗的口豁有 / 碗的破碰 ③锅破 ④的瘪, 的塌, 的

子鼻塌 ~

بۇچۇق② [静] <医> 裂唇, 唇兔, 嘴豁: دورام-جۇقىنىڭ

ئاغزى ~. <谚> 嘴豁变舌学爱

态动使的 «بۇچۇقلىماق»

بۇچۇقلىماق [动] 豁碰, 口缺出碰

态动使的 «بۇچۇقلىماق»

بۇچۇقلىماق [动] ①破碰, 边掉碰, 豁出碰: 口豁出碰,

چىنە بۇچۇقلىماق كەتتى. 边碗了掉碰. 边碗了掉碰.

بۇچۇقلىماق كېتىپتۇ. 了破碰嘴壶. 豁出碰(等刃刀)②.

豁出碰: 子豁出碰. 了破碰嘴壶. 豁出碰

豁

态动使的 «بۇچۇقلىماق»

态同共的 «بۇچۇقلىماق»

بۇچۇقلىماق① «بۇچۇقلىماق» ② 态复自的 «بۇچۇقلىماق»

态动

بۇچۇقلىماق [动] ①烤, 烧: كۆكۈش بۇچۇقلىماق

بىمەك ②吃米玉嫩烤 <转> 磨折, 熬煎: كۈندەشلىك

يۈمىنىڭ خۇشلۇقى پۈت - قولۇمنىڭ بوشلۇقى. <谚> 家自

闲清都脚手, 间空的

بۇتلاتماق «بۇتلاتماق» 态动使的

بۇتلاش [静] ①子绊使 ②暗算, 坏使, 碍阻 ③碍

障: 力阻, 碍障: ئەسكى نامدا قۇشچاق تولا, نامراتقا. ~ <谚>

多碍障头前人穷, 多雀麻上头墙破

بۇتلاشتۇرماق «بۇتلاشماق» 态动使的: ئۇ باھانە تېپىپ مېنى

بۇتلاشتۇرماق. 子绊下我给口借找想他.

بۇتلاشماق① «بۇتلاشماق» 态同共的

بۇتلاشماق② [动] ①绊磕, 绊: تاشقا ~ 头石在绊脚

上 / 绊磕, 碍阻 ②倒绊 ③跟栽, 跤摔. 事的我碍妨要不你.

头: ئۇ بىر قېتىم بۇتلاشماق كېتىپ ھازىرغىچە تۇرالمىۋاتىدۇ.

来起不爬在现到直, 头跟次一了栽他

بۇتلاتماق «بۇتلاتماق» 态动被的

بۇتلاق① [静] 的脚带, 的腿带, 的: تۆت ~ جوزا

桌的腿条四

بۇتلاقلار سىنىپى <动> 纲足腹

بۇتلاق② [静] 的特普: بىر ~ گىر تېشى 砵秤的特普

بۇتلاشماق [静] 石脚绊: بۇتلاشماق ①绊磕, 碍阻

بۇتلاشماق / 碍障清扫, 石脚绊掉搬

碍障到遇

بۇتلاشماق بولماق ①石脚绊为成 ②事碍, 碍妨, 碍

脚碍手

بۇتلاشماق [静] 脚碍手碍, 脚绊手绊

بۇتلاشماق [动] ①子绊使: بۇتلاشماق يېقىنماق 人把子绊使

倒摔 <转> ②暗算, 坏使, 脚手做, 碍阻: ئۇنىڭ بىلەن بار.

دى - كەلدى قىلساڭ, ئاخىر بىر كۈن بۇتلايدۇ. 来他跟要你

你算暗会天一有总, 话的往

بۇتۇقۇما [静] <语> 话通普

بۇتۇق [静] <古> 囊皮腿马, 囊皮小

بۇتۇق [静] 杈打: 杈整, 杈剪: دەرەخنىڭ ھارام شاخلىرىدە.

杈打树给 ~ نى

بۇتۇق قايچىسى 杈整

بۇجۇڭ [静] 晋福(妻正之子世, 王郡, 王亲)

بۇجۇڭ [静] 的心空, 的仁没, 的秕: بۇ يىلنىڭ ياڭاقلىرىنىڭ

تولىسى ~ بولۇپ كېتىپتۇ. 的心空是多大桃核的今

بىلەر كىچىكىدە ئوبدان ئوزۇقلانمىسا, بىلىكى ~ بولۇپ قالدۇ.

弱很会质体, 足不养营候时小孩子

بۇچەك [静] ①秕: ~ بۇغداي ②麦秕 <转> 空, 洞

嗅一嗅 [动] پۇراشتۇرماق

态同共的 «پۇرماق» پۇراشماق

香的肉 ۋۇرۇقى پۇرۇقى گۆشىنىڭ ئىمىزىلىك پۇرۇقى

: 味气, 味① [静] پۇراق

: 味(的格风示表) <转> ②味臭 ~ سېسىق / 味

خوتەن. دىئالېكتىنىڭ پۇرۇقى ۋە ئىلىنىڭ پۇرۇقى / ئۇنىڭ سۆز.

ھەرىكىتىدىن ئەمەلدارلىق پۇرۇقى چىقىپ تۇرىدۇ. ھەرىكىتىدىن ئەمەلدارلىق پۇرۇقى چىقىپ تۇرىدۇ.

的味气无 [静] پۇراقسىز

的味有, 的味 [静] پۇراقلىق

活独香 <药, 植> پۇراقلىق كىرەش

蜡地 <石> موم پۇراقلىق

油剂化溶香 <化> پۇراقلىق ئېرىتكۈچى ماي

菜芹香 <植> پۇراقلىق يېشىلكۆك

鸚磳 <动> [静] پۇرپاش

پۇر - پۇر [模] ① 梭扑 ② 撲撲: تۇرغۇندىن ئىس ~ چى.

烟浓着冒地撲撲烟烟. قىۋاتىدۇ.

间时, 机时, 会机 <方> [静] پۇرچا

豆 <植> [静] پۇرچاق

料豆 <植> پۇرچاق ئائىلىسى

浆豆 پۇرچاق شىرنىسى

饼豆 <农> پۇرچاق كۈنجۈرىسى

螟英豆 <动> پۇرچاق كېپىنىكى

象豆 <动> پۇرچاق مېتىسى

腐豆 پۇرچاق ئۇيۇتمىسى

儿芽豆 پۇرچاق ئۈندۈرمىسى

儿醋豆 پۇرچاق يارمىسى

油豆 پۇرچاق يېغى

پۇرچىقى پىشماسلىق <成> 来不合: ئۇنىڭ بىر.

لەن مېنىڭ پۇرچىقىم پىشمايدۇ. 来不合他跟我.

的状荚豆, 的状豆 [静] پۇرچاقسىمان

云状荚 <气> پۇرچاقسىمان بۇلۇت

造构状荚豆 <地> پۇرچاقسىمان تۈزۈلمە

豆豌(麩)香 <植> [静] پۇرچاقگۈل

地子豆 [静] پۇرچاقلىق

پۇرچاقلىق يەر كاۋىسى = يەر كاۋىسى

پۇرىدە [静] ① 梭扑 ② 撲撲: بىر توپ قۇشقاچ سۆڭەكتىن

。了走飞上树柳从, 下一梭扑雀麻群一. ئۈچۈپ كەتتى.

~ 起拔挺就间眼转, 水浇一米玉. 间眼转, 眼转 <转> ②

起拔挺就间眼转, 水浇一米玉. 间眼转, 眼转 <转> ②

。来

。他着熬煎火之妒嫉. ئوتى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى پۇچىلىدى

~ , 实厚, 实扎, 固牢, 实坚, 实结 ① [静] پۇختىيا

稳②础基的(实扎)实坚 ئاساس ~ / 布的实结 رەخت

的实踏 ئادەم ~ / 伐步的健稳 قەدەم ~ : 实踏, 健

细打精于善④语维通精 ~ ئۇيغۇر تىلىغا ~ : 通精③人

: 算细打精于善上务家在他. ~ ئۇ ئۆي ئىشلىرىغا ~ : 算

算细打精于善上务家在他. ~ ئۇ ئۆي ئىشلىرىغا ~ : 算

虑考密周. 子日过会他 ~ : 密周, 致细, 心精⑤. 子日过会他

~ / 备准心精 ① 实坚, 固牢, 实结 ① پۇختا بولماق

。神留要你上路. 神留 ② 实坚, 固牢, 实结 ① پۇختا بولماق

，地心细, 地实踏脚, 地实实扎扎 ② 实坚, 固牢, 实结 ① پۇختا بولماق

踏该应事做. 地实实踏踏 ② 实坚, 固牢, 实结 ① پۇختا بولماق

。实实踏

态动使的 «پۇختىلماق» پۇختىلاتماق

态同共的 «پۇختىلماق» پۇختىلاشماق

态动被的 «پۇختىلماق» پۇختىلانماق

稳②实厚, 实扎, 固牢, 实坚, 实结 ① [静] پۇختىلىق

度刚 <冶> ③ 实踏, 健

证保, 固保 <经> پۇختىلىق كاپالىتى

: 当停做, 绪就使, 固牢弄, 固加 ① [动] پۇختىلماق

قاشنى ~ / 堤河固加 / ئۆزىنى ~ / 子底家实充 ~ پۇل

细②当停备准事婚把钱攒 ~ يىغىپ توي تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ تەييارلىقنى

明决 <植> [静] پۇنۇس
 子明决 <药, 植> پۇنۇس ئۇرۇقى
 葛 <植> [静] پۇئېرارىيە
 踩(稼庄把)②负欺, 踏践① <方> [动] پۇيپۇلسماق¹
 倒
 人别替括包)盖掩口借找① <方> [动] پۇيپۇلسماق²
 事了衍敷②词托, (盖掩
 苏流小, 子纓小, 子穗小, 穗 [静] پۇپۇچەك
 灵白角 <动> پۇپۇچەك تورغاي
 鹞角 <动> پۇپۇچەك چۈمگەك
 雉角 <动> پۇپۇچەك قىرغاۋۇل
 燕雨头凤 <动> پۇپۇچەك ھەيران
 的子穗小带, 的子纓小带 [静] پۇپۇچەكلىك
 پۇپۇك [静] ① 子穗, 子纓: قوناقلار تەكشى ~ چىقاردى.
 苏流, 络纓②. 子穗了出长地刷刷齐谷包
 头凤的鸡 پۇپۇكى: 头凤, 毛冠③纓帽花 پۇپۇكى
 根须 <植> پۇپۇك يىلتىز
 的子穗无, 的子纓无 [静] پۇپۇكسىز
 的状穗 [静] پۇپۇكسىمان
 序花状穗 <植> پۇپۇكسىمان گۈل رېتى
 پۇپۇكلكۈك [静] ① 的子穗带, 的子纓有: قىزىل ~ نەيزە
 的头凤有, 的毛冠长②枪纓红
 竹石丝 <植> پۇپۇكلكۈك تاشئوت
 子合菜韭 پۇرسى جۈسەي: 子合 <食> [静] پۇرە
 子朵, 虫涂糊②巴结① <方> [静] پۇشۇلۇ
 的通半, 的心实 [静] پۇتەي
 女石 قىز پۇتەي
 轴心实 <机> پۇتەي ئوق
 心通半, 心实 [静] پۇتەيلىك
 پۇتكۈزمەك¹ «پۇتەك» 态动使的: ئۇلار بىنانى ناھايىتى تەس.
 工竣以得楼大使才易容不好们他. پۇتكۈزدى.
 پۇتكۈزمەك² «پۇتەك» 态动使的: بۇمار ~ تىل / 语咒写
 据字写让 ~ خەت
 态同共的 «پۇتكۈزمەك¹» پۇتكۈزۈشمەك¹
 态同共的 «پۇتكۈزمەك²» پۇتكۈزۈشمەك²
 态动被的 «پۇتكۈزمەك¹» پۇتكۈزۈلمەك¹
 态动被的 «پۇتكۈزمەك²» پۇتكۈزۈلمەك²
 پۇتكۈل [静] 个整, 部全, 有所: ~ ئىنسانىيەت
 类 / ئۇ ئۆزىنىڭ ~ ئۆرسىنى ئاتاپ قويدى. 他出了
 己的一. 生

态同共的 «پۇلاڭلىتىشماق» پۇلاڭلىتىشماق
 态动被的 «پۇلاڭلىتىشماق» پۇلاڭلىتىشماق
 摆摇, 动晃, 动摆 [动] پۇلاڭلىشماق
 摆摇风随芦葫的着悬上架. شامالدا پۇلاڭلاپ تۇراتتى.
 财钱 [静] پۇل - بىسات
 的财贪, 的迷财 [静] پۇلپەرەس
 义主金拜 [静] پۇلپەرەسلىك
 土如金挥, 金千掷一 [静] پۇلپەزلىك
 铺当, 行银)寸头币钱, 款钱, 钱 [静] پۇل - پۇچەك
 (语用
 态动使的 «پۇلتايماق» پۇلتايماق
 起隆, 出突, 出凸, 鼓 [动] پۇلتايماق
 东个一来出鼓上脸的他. نەرسە پۇلتىيىپ چىقىپ قاپتۇ.
 西. ئۇنىڭ پۇلتىيىپ تۇرىدىغان كۆزى 睛眼的来出鼓的他
 眼鱼金, 睛眼鼓 <方> [静] پۇلتىكۆز
 的性凸隆 [静] پۇلتىيىشچان
 性凸隆 <医> پۇلتىيىشچان قالقانبەز ئىششىقى
 大肿腺状甲
 义主币货②业钱银① <经> [静] پۇلچىلىق
 款大, 豪富, 人钱有 [静] پۇلدار
 财资, 财钱 [静] پۇل - دۇنيا
 动脉 <物> [静] پۇلساتسىيە
 才者善行有只)桥特拉斯勒普 <宗> [静] پۇلسىرات
 桥之狱地(的过通能
 的费收不, 的费免②的钱有没① [静] پۇلسىز
 疗医费免
 费免②钱无① [静] پۇلسىزلىق
 家学币货 [静] پۇلشۇناس
 学币货 <经> [静] پۇلشۇناسلىق
 人的钱有 ① 的多钱, 的钱有: ئادەم ~
 ② 的重贵, 的钱值: ~ مال 品物的钱值 / قانچە ~
 钱少多值西东这? 西东的钱少多值? نەرسە?
 物财, 财钱 [静] پۇل - مال
 子篮小, 子筐小 <方> [静] پۇلۇق
 下见 پۇلونيا
 丸亚尼鲁普 <药> پۇلونيا كۆمۈلچى
 泡 <方> [动] پۇلسماق
 族米普 [静] پۇمى
 式米普②语米普① [静] پۇمىچە
 族米普 ~ ئۇسۇل
 蹈舞

发沙的着罩布的子褶条条一带用 دۇان

态动使的 «پۈرلەشمەك» پۈرلەشتۈرمەك

态同共的 «پۈرلەشتۈرمەك» پۈرلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «پۈرلەشتۈرمەك» پۈرلەشتۈرۈلمەك

皱纸. 皱起 [动] پۈرلەشمەك. قەغەز پۈرلەشپ كېتىپتۇ.

了. ئۇ پۈرلەشپ كەتكەن ياقلىرىنى تۈزەشتۈردى. 皱把他.

了. 整平搞子领的了.

态动被的 «پۈرلەشمەك» پۈرلەنمەك

皱揉, 皱弄 [动] پۈرلەشمەك. ئۇ قەغەزنى پۈرلەپ يانچۇقغا

了. 袋口了进塞团一成揉纸把他. 捻

① [静] پۈرمەك <水> ③ 皱褶 <地> ② 皱褶, 子褶

的纹皱有, 的子褶有 ④ 纹波, 曲褶

纸纹皱 قەغەز پۈرمە

肌约括 <理生> پۈرمە مۇسكۇل

裙褶百 يوپكا پۈرمە

帽童的褶带 [静] ② پۈرمە

① [动] پۈرمەك. 折, 撇, 绷: پۈرۈپ تىكەك 折来起缝 / ئاغ.

脸绷 ~ يۈزىنى / 嘴撇 ~ زىنى

② [静] ① 处皱褶 ② 门肛

态动使的 «پۈرمىلىمەك» پۈرمىلىتەك

态动被的 «پۈرمىلىمەك» پۈرمىلىنمەك

连的褶带上腰 كۆڭلەك [静] 的褶带: بەل ~

裙衣

带皱褶 <地> پۈرمىلىك بەلۋاغ

① [动] پۈرمىلىمەك. 状褶成缝, 折: كۆڭلەكنىڭ ياقىسىنى ~

子褶缝子领裙衣连给

① [动] پۈرۈشتۈرمەك. 撇: ئاغزىنى ~ 嘴撇

态同共的 «پۈرمەك» پۈرۈشمەك

① [静] پۈرۈك. 的着皱, 的皱褶带 ① [静] ئۈنىڭ گۈشلۈك قاپاقلى-

رى ئاستىدىكى ~ كۆزلىرى يۈمۈلۈپلا قالغانىدى. 泡眼肉他.

②. 上闭经已睛眼的褶皱是满下

的物动的 门肛, 股屁: توخۇنىڭ پۈرۈكى 股屁鸡

的皱褶 [静] پۈرۈلمە

① [静] پۈرۈلمە تاغ <地> 山皱褶

态动被的 «پۈرمەك» پۈرۈلمەك

① [静] پۈرۈم. 皱, 褶: چورۇق 巴巴皱 子窝皮的

② [静] پۈرۈم <方> 罐油木

① [静] ① 末锯 ② 末 (的革皮制鞣) 子末

① [静] پۈزەك 花刨

① [静] پۈستۈلى <古> 藜滨

入五舍四 <数> [静] پۈتۈنلەش

态同共的 «پۈتۈنلىمەك» پۈتۈنلەشمەك

态动被的 «پۈتۈنلىمەك» پۈتۈنلەنمەك

① [静] پۈتۈنلەي. 地底彻, 地统统, 地个整, 地全完

نىڭ تەكلىپىڭىزگە ~ قوشۇلىمەن. 议建的你意同全完我.

~ ئويلىمىغان يەردىن چىققاق 全完出乎意料

① [静] پۈتۈنلۈك. 美完, 整完 ② 整, 全

① [动] پۈتۈنلىمەك. 整化成数小把 ~ پارچە ساننى

数 / 把零钱换成整钱 零把 ~ پۇللارنى

态动使的 «پۈركىمەك» پۈركىتەك

态同共的 «پۈركىمەك» پۈركىشمەك

态动被的 «پۈركىمەك» پۈركىلمەك

① [静] پۈركىنە. 巾头大, 衫长纱白, 衫女袖无

巾头的上围可均干 ~ بېشىنى: 巾头大用 يېماق

头蒙

① [静] پۈركىنچىلىك. 布的肩披做 ② 的肩披披

态复自的 «پۈركىمەك» پۈركىنمەك

态动使的 «پۈركۈمەك» پۈركۈتەك

态同共的 «پۈركۈمەك» پۈركۈشمەك

① [静] پۈركۈگۈچ. 枪喷 <地> ② 器雾喷 <机>

头喷, 管喷, 嘴喷, 器射喷

پۈركۈگۈچ جۈمەك <机> 嘴喷

的洒喷 [静] پۈركۈگۈچى

① [静] پۈركۈگۈچى ئاپتوموبىل <军> 车洒喷

态动被的 «پۈركۈمەك» پۈركۈلمەك

的射喷 [静] پۈركۈمە

① [静] پۈركۈمە ئېقىم <天> 流喷

① [动] پۈركۈمەك. 水喷 ~ سۇ / دورا ~ 药喷

① [静] پۈركۈپ بۇرغىلاش <石> 井钻射喷

① [静] پۈركۈپ سۇغىرىش <农> 灌喷

① [静] پۈركۈپ قۇرۇتۇش <农> 燥干雾喷

① [静] پۈركۈپ ئوغۇتلاش <农> 施喷

① [静] پۈركۈش ماشىنىسى 机雾喷

① [静] پۈركۈش ئېغىزى <冶> 嘴喷

① [动] پۈركىمەك. 住包, 住蒙 ① [动] بېشىنى يوتقانغا چىك ~ 用

②. 住蒙紧紧把头把子被 映掩, 罩笼, 盖覆 <转>

دالا - تۈزنى رەڭمۈرەك گۈلگە پۈركىمىز. 掩野原让要们我.

映在映 嫣紫嫣紫的丛花之中.

① [静] پۈرگۈچ 子哨 <方>

① [静] پۈرلەش 的褶带: يول - يول ~ رەخت بىلەن قاپلانغان

态动使的 «پۈۋلەمەك» پۈۋلەتمەك

态同共的 «پۈۋلەمەك» پۈۋلەشمەك

态动被的 «پۈۋلەمەك» پۈۋلەنمەك

器灰冲，器灰吹 [静] پۈۋلگۈچ

的吹 [静] پۈۋلەمە

器乐管 <艺> پۈۋلەمە چالغۇ

پۈۋلەمەك [动] 吹: ئوتنى ~ 火吹 / سۈت ئىچىپ ئاغزى

酸، 嘴了烫奶牛 <谚> . كۆيگەن قېتىنقىمۇ پۈۋلەپ ئىچەر .

。“绳井怕年十，咬蛇被遭一”同喻；喝着吹也奶

净干分不来起吃②夺豪取巧① پۈۋلەمەي سالماق

净干不

下见 پېئان

桃核山长 <植> پېئان دەرىخى

肱白蛋，肱 <理生> [静] پېپتون

酸氨缩 <理生> ② 肽 <化> ① [静] پېپتىد

酶肽 <化> [静] پېپتىداز

的肽 <化> [静] پېپتىدلىق

键肽 <化> باغ پېپتىدلىق

素化消，酶白蛋胃 <理生> [静] پېپسىن

原酶白蛋胃，原酶胄胃 <生，化> [静] پېپسىنوگىن

芥苳 <植> [静] پېپىلىس

垫鞋 [静] پېتەك

学组岩 <地> [静] پېتروكتونىكا

学化石岩 <地，化> [静] پېتروخىمىيە

学石岩，学相 [静] پېتروگرافىيە

学石岩论理，学理岩 [静] پېترولوگىيە

一堆一，的群一群一，的麻麻密密 <方> [静] پېتلە

的堆

面面死 خېمىر ~ 的起发未面，的面死① [静] پېتىر

这 / 团情 ~ 情 / بۇ قېتىم يېقىلغان نانىنىڭ خېمىرى ~ بولۇپ قاپتۇ .

情 ~ 糟，妙不 <转> ② . 好发没面饷的次

不象好情事的他 . ئوخشايدۇ . / 妙不况

。妙

饷圆小面死 <食> پېتىر توقاج

پېتىر قۇلاق = بەز قۇلاق

饷肉面死 <食> پېتىر گۆشنان

子包面死，子包皮薄 <食> پېتىر مانتا

饷面死 <食> پېتىر نان

捞底海 <成> پېتىر ناندن قىل سۇغۇرغاندەك

易容何谈，难加上难，针

饷薄大 <古> [静] پۈسكەچ

态动使的 «پۈكەك» پۈكتۈرمەك

态动使的 «پۈكلىمەك» پۈكلەتمەك

态动使的 «پۈكلەشمەك» پۈكلەشتۈرمەك

态同共的 «پۈكلىمەك»¹ پۈكلەشمەك¹

起衣衬 . 折打 [动]: كۆڭلەك پۈكلەشپ قاپتۇ .

。了皱

信的着叠 叠折，的着折 [静] پۈكلەكلىك

被的 «پۈكلىمەك» ② 态复自的 «پۈكلىمەك» ① پۈكلەنمەك

态动

的叠折，的折 [静] پۈكلىمە

椅叠折 پۈكلىمە ئورۇندۇق

尺折 پۈكلىمە سىزغۇچ

扇折 پۈكلىمە يەلپۈگۈچ

پۈكلىمەك [动]: 叠折，折: ئۇ خەتنى پۈكلەپ لىپاپقا سالىدى .

。了里封信到装好折信把他

装风旋 پۈكلەپ تۈپلەش

پۈكەمە = پۈكلىمە

铁窝 ~ 折，卷，窝，弯折① [动] پۈكەك

起折 折把，丝 / قەغەزنى ~ 把起折纸把 / بارماقلىق .

起折 算头指起弯 算头指起弯 算头指起弯 算头指起弯 算头指起弯

在放，上心在记 ~ 记 <转> ② 缝来

里心

态同共的 «پۈكەك» پۈكۈشمەك

纸的着叠 叠折，的着折，的弯 [静] پۈكۈك

پۈكۈلمەك ① «پۈكەك» 态复自的: ئۇنىڭ قەدەدى بارغانسېرى

پۈكۈلۈپ، ھازىرلا ئېشەكتىن يىقىلىپ چۈشىدىغاندەك قىلاتتى .

下跌上身驴从要就象好，害厉越来越得弯子身他

的似来 ② . «پۈكەك» 态动被的: پۇللارنىڭ پۈكۈلگەن

整平弄角钱的了折把 تۈزىمەك ئۆزىمەك

堆土，记标(的留界地在) <方> [静] پۈگە

壳弹②子塞瓶 پۈگەت ① [静]: پۈتۈلكىنىڭ پۈگىتى

规塞 <冶> ③

的子塞无 [静] پۈگەتسىز

的子塞有 [静] پۈگەتلىك

(味臭仄讨示表) 哏 [叹] پۈھ

一地噗他 . 模: ئۇ ~ قىلىپ چىراغنى ئۇچۇردى .

。灯了灭吹声

鳔鱼 <动> [静] پۈۋەك

草藁泡 <植> [静] پۈۋەكگۈل

机封上 <印> پېچەتلەش ماشىنىسى
 绕上儿轴线往 ئورساق يېپ پېچەكە 1 轴线〔静〕
 线轴一买 سېتىۋالماق يېپ ~ بر / 线
 线轴 يېپ پېچەك
 儿块糖(的做浆糖用)〔静〕 پېچەك²
 线轴 يېپ ~ : 的轴有, 的轴〔静〕 پېچەكلىك
 干饼 <食>〔静〕 پېچنە
 饼糕, 心点 <食>〔静〕 پېچنە - پىرەنىك
 家学育教〔静〕 پېداگوگ
 学育教〔静〕 پېداگوگكا
 校学科专范师 پېداگوگكا تېخنىكومى
 校学范师 پېداگوگكا مەكتىپى
 学大范师 پېداگوگكا ئۈنۈپىرستېتى
 院学范师 پېداگوگكا ئىنىستىتۇتى
 的范师〔静〕 پېداگوگكىلىق
 育教范师 پېداگوگكىلىق مائارىپ
 跳师巫让 ئويناتماق ~ ئويناشقا ~ 术巫, 神跳〔静〕 پېرە
 术巫行师巫让, 神
 神跳 پېرە ئوينىماق
 盐酸硫(二)过 <化>〔静〕 پېرسۇلفات
 人中剧, 公人主, 色角, 物人 <文>〔静〕 پېرسوناژ
 写描物人 <文> پېرسوناژ تەسۋىرى
 言语物人 <文> پېرسوناژ تىلى
 格性物人 <文> پېرسوناژ خاراكتېرى
 的物人〔静〕 پېرسوناژلىق
 画物人 پېرسوناژلىق رەسىم
 义主格人 <哲, 文>〔静〕 پېرسونالىزم
 静乃奋 <药>〔静〕 پېرفېنازن
 体闪珠, 体光珠<地>②石光珠<矿>① پېرلىت
 猿人类 <动>〔静〕 پېرمان
 盐酸锰高 <化>〔静〕 پېرمانگانات
 下见 پېرم
 系叠二 <石> پېرم سىستېمىسى
 金合磁透 <冶>〔静〕 پېرماللوپى
 计透渗, 仪透渗, 计导磁, 仪导磁〔静〕 پېرمېئامېتىر
 物化氧过 <化>〔静〕 پېروكسىد
 类物化氧过 <化>〔静〕 پېروكسىدلار
 兑汇, 汇 <经>〔静〕 پېرېۋوت
 <经> پېرېۋوت ئاغدۇرۇپ بېرىش مۇئامىلىسى
 来往划汇

پېتىرغا يانماق <成> 办难, 壳卡
 ەنە پېتىرغا ياندى . 了壳卡又后最事的他 .
 饼焖面死 <食> پېتىر ياپما
 来得合②态同共的 «پاتماق» ① پېتىشماق
 来不合此彼 پېتىشالماسلىق
 پېتىق = پاتماق
 پېتىقچىلىق = پاتماقچىلىق
 态动使的 «پېتىقلىماق» پېتىقلىماق
 态同共的 «پېتىقلىماق» پېتىقلىماق
 态动被的 «پېتىقلىماق» پېتىقلىماق
 的中泞泥进陷〔静〕 پېتىقلىق
 踩来踩, 踩〔动〕 پېتىقلىماق : لايىنى ~ 泥踩 / مالار
 ئېتىزنى پېتىقلىۋېتىپتۇ . 了坏踩田把畜牲 .
 嚙, 堆, 群 <方>〔静〕 پېتىلە
 凹〔静〕 پېتىنغۇ
 镜凹, 镜面凹 <物> پېتىنغۇ ئەينەك
 印凹 <印> پېتىنغۇ باسما
 镜透凹 <物> پېتىنغۇ لېنزا
 点凹 <物> پېتىنغۇ نۇقتا
 面凹 <印> پېتىنغۇ يۈز
 敢 ~ 敢胆, 于敢, 敢〔动〕 پېتىنماق
 说 / 说 كم بىزگە تاجاۋۇز قىلىشقا پېتىنىدىكەن , ئۇنى يوقىتىد .
 他灭消就们我, 们我略侵敢胆谁 . سەن ئۇنىڭغا چىپ .
 呢她犯冒敢么怎您? قىلىشقا قانداق پېتىنالىدىكەن?
 态同共的 «پېتىنماق» پېتىنماق
 签封, 皮封, 条封〔静〕 پېچەت
 钳条封 پېچەت ئامبۇرى
 皮封, 条封 = پېچەت چالماق پېچەت چايلماق
 条封贴 پېچەت سالماق
 的封原, 的封拆未① پېچىتى بۇزۇلمىغان ~ پۇل
 的露败未, 的匿隐<转>②钱的封拆未
 话鲜新 ~ گەپ نىڭ / 事的露败
 封有没, 条封无〔静〕 پېچەتسىز
 管保封露 پېچەتسىز ساقلاش
 态动使的 «پېچەتلىمەك» پېچەتلىمەك
 态同共的 «پېچەتلىمەك» پېچەتلىمەك
 态动被的 «پېچەتلىمەك» پېچەتلىنمەك
 钱的着封 ~ پۇل ~ 的着封〔静〕 پېچەتلىك
 封查, 封〔动〕 پېچەتلىمەك : قەغەز بىلەن ساندۇقنى ~ 用
 上封子箱把纸 پېچەتلىمەك / ئىشخانىنى ~ 室公办封查

气小，的小眼②儿眼缝眯，睛眼小 ① پىت كۆز
 的啬吝，的
 门枢，气小 <成> پىت كۆزلۈك قىلماق
 掰斤分 <成> پىتنىڭ ئۈچىيىگە ھېسىپ قۇيماق
 两播斤掂，两
 儿眼心小，肠鸡肚小 <成> پىت ئۈچەي
 儿眼心小耍 <成> پىت ئۈچەيلىك قىلماق
 鬼气小，鬼吝啬 ②蛋笨，鬼脏 ① پىت يېگەن
 鬼气小，鸡公铁 [静] پىتپاخزا
 的蚱食 [静] پىتخور
 蝇蚱食 <农> پىتخور چۈن
 蜂小蚱食 <动> پىتخور كىچىك ھەرە
 子虱满长②态同共的 «پىتلىماق» ① پىتلاشماق
 ،钱有头手<转> ②态复自的 «پىتلىماق» ① پىتلانماق
 . 好意生: بۇ كاساپەت يېقىندىن بۇيان خېلى پىتلىنىپ قاپتۇ .
 . كىچىككەنە پىتلىنىۋالاي . 了钱有头手来近伙家个这
 توخۇ: 腾扑打(中土在鸡)③. 吧财小儿点发也让我
 . 腾扑中土在鸡 . پىتلاندى .
 ① 子虱有 [静] پىتلىق : 蛋光穷②的子虱身满，
 ~ كىچىككەنە ھاللىنىۋېلىپلا خەقنى ياراتمايدىغان بولۇپ قاپتۇ .
 . 啦人起不看就，钱个几了有里包腰蛋光穷个那
 ① 子虱生 [动] پىتلىماق : پىتلاپ كەتكەن ئىچ كىيىم
 衣内
 ① 言流，言妄，言谣 [静] پىتنە
 言谣布散 پىتنە تارقانماق
 ② 谣造 پىتنە تېرىماق
 ③ 言流造制，谣造，言谗进 پىتنە سالماق = پىتنە تېرىماق
 ④ 语蜚言流，言谣 [静] پىتنە - پاساتىڭ : پاساتىڭ
 ⑤ ۋىنى قىسقا، يولسىزنىڭ تىلى . <谚> پىتنە - پاساتىڭ
 . 短
 ⑥ 家言流，者谣造 [静] پىتنە - پاساتىچى
 ⑦ 非是弄搬，伤中谣造 [静] پىتنە - پاساتچىلىق
 ⑧ 的行盛言流，的起四言谣 [静] پىتنە - پاساتلىق
 ⑨ 语蜚言流，言谣 [静] پىتنە - ئىغۇا
 ⑩ 家言流，者谣造 [静] پىتنىچى
 ⑪ ۋەزىر پادىشاھ قېشىدا تۇرۇپتۇ . 到站臣大的非是弄搬个那
 ⑫ 前跟帝皇了 : 家言流，者谣造 ② . پىتنىنخورنىڭ سۆزى
 ، 毒歹话的者谣造 <谚> . پىتنىنخورنىڭ سۆزى يامان ،

下见 پىلىۋېتسىيە
 菜角鹿 <植> پىلىۋېتسىيە ئوتى
 ① ىمزا = كۆپۈك تاش
 ② 石帘红 <地> [静] پىمونت
 ③ 天五 <天> [静] پىنتادا
 ④ 的天五 <天> [静] پىنتادىلىق
 ⑤ 温气均平天五 پىنتادىلىق تېمپېراتورا
 ⑥ 林西尼盘，素霉青 <药> [静] پىنسىلىن
 ⑦ 休退 [静] پىنسىيە
 ⑧ 金休退，费休退 پىنسىيە پۇلى
 ⑨ 休退 چىنماق پىنسىيىگە
 ⑩ 石泥绿叶 <地> [静] پىننىن
 ⑪ 原平准 <地> [静] پىنپىلىن
 ⑫ 词动 <语> [静] پىئىل
 ⑬ 体的词动 <语> پىئىل تۈسى
 ⑭ 态语的词动 <语> پىئىل دەرىجىسى
 ⑮ 干词词动 <语> پىئىل ئۆزىكى
 ⑯ 天乐 ~ خوش : 格性示表配搭词他其与 [静] پىئىل²
 ⑰ 虚谦，逊谦 ~ كىچىك / 朗开格性，派
 ⑱ 的性词动 <语> [静] پىئىللىق¹
 ⑲ 语短词动，组词性词动 <语> پىئىللىق بىرىكمە
 ⑳ 的格性种某有具示表配搭词他其与 [静] پىئىللىق²
 ㉑ 的逊谦 ~ كىچىك / 的情性怪古 ~ غەيرى
 ㉒ 琴钢弹 چالماق ~ : 琴钢 <艺> [静] پىياننو
 ㉓ 家琴钢，者奏演琴钢 <艺> [静] پىياننوچى
 ㉔ ۋىپا = بارىت
 ㉕ 判批 [静] پىپەن
 ㉖ 判批 پىپەن قىلماق
 ㉗ 灵蛔驱，环已氮二对，噪椒胡 <药> [静] پىپېرازىن
 ㉘ 皮枝柳用)②子嘴(的器乐奏吹) <艺> ① [静] پىپى
 ㉙ 子哨(的成做
 ㉚ ۋىپى ئۇلاق = بىخ ئۇلاق
 ㉛ ۋىپىت <动> [静] ① : پىتنىڭ ئاچچىقىدا چاپاننى ئوتقا
 ㉜ ىساپتۇ . <谚> . 里火扔服衣把，气子虱生因
 ㉝ 虫铃棉，蚱棉 پىتى كېۋەز : 虫蚱② . “食废哇
 ㉞ 场市货旧 پىت بازىرى
 ㉟ 道长说 <成> ② 子虱捉相互 ① پىت بېقىشماق
 ㊱ 四道三说，短
 ㊲ پىتنىن پوستۇمبا ئالماق = پىتنىڭ ئۈچىيىگە ھېسىپ قۇي-
 ㊳ ماق

规量具刀 <机> پىچاق پەركاسى
 پىچاق سۆڭەككە قادالماق = پىچاق سۆڭەككە يەتمەك
 了上子脖到架刀 <成> پىچاق سۆڭەككە يەتمەك
 پىچاق دەستىسى = پىچاق سېپى
 پىچاق سۈرمەك (畜牲宰) 子刀动
 پىچاق سېپى 把刀
 پىچاققا يارماق 肉出可，杀宰得值，杀宰够
 پىچاق قوندىقى 架刀 <机>
 پىچىقى كەسمەك ① 利锋刀 ② 果，权用 <成>
 用顶话说，断
 پىچاقچى ① 匠刀制 ② 人刀卖 ③ 手刀飞 ④ <转>
 人的子刀动爱
 پىچاقچىلىق ① 业刀制 ② 棒弄刀舞
 پىچاقسىمان 的形刀
 پىچاقسىمان چاتقۇ <电> 关开型刀
 پىچاقسىمان ئېكەك 锉刀
 پىچاقشماق «پىچاقلىماق» 态同共的
 پىچاقلىق 的刀带，的刀有
 پىچاقلىماق 子刀捅，子刀动 [动] : ئىككى كىشى بىر بىر...
 نى پىچاقلاپ ئۆلتۈرۈشتى . 了亡身子刀捅相互人两
 پىچاقۋاز ① 人刀耍 ② 手刀飞，人的刀动爱
 پىچاقۋازلىق ① 刀耍 ② 子刀动爱
 پىچان = چىغىرئاق
 پىچانگۈل <植> 花兰马，干射，花藺马
 پىچانلىق 方地的生丛莲马
 پىچەك <食> 糖花 (品食甜种一)
 پىچەكگۈل <植> 药山
 پىچىغاس <古> 议协，言诺，约誓
 پىچىغۇچ <古> 子剪，刀剪
 پىچىغىل <古> 口裂，缝裂
 پىچما <古> 的了割
 پىچىماق ① 剪裁，裁剪 : كىسىم ~ 切② 服衣裁
 قوغۇن ~ 瓜切 ③ 阉 : توپاقنى ~ 犊牛阉 ④
 <转> 价开，价定 : باما ~ 定裁，决裁
 پىچۇرماق «پىچماق» 态动使的
 پىچىر [模] 咕啍，咕叽 : (声语耳) 咕啍，咕叽
 قىلغان ئاۋاز ئاڭلىنىپ قالدى . 咕啍的里角墙来传中暗黑
 声 . گەپنىڭ يامىنى ~ ، ئۇلانغىڭ يامىنى قىچىر . <谚>
 子骡怕口牲，咕叽怕话说
 پىچىر - پىچىر [模] 咕啍咕叽 : قىلىپ سۆزلەشمەك 叭

。毒歹更话比人为其
 پىتىنخورلۇق [静] 非是弄搬，伤中谣造
 پىتىنخورلۇق قىلماق 非是弄搬，伤中谣造
 پىتومائىن <医> [静] 毒尸，硷尸
 پىتونىيە <植> 茄冬碧
 پىتۇئىترىن <理生> [静] 素激体垂
 پىتىر¹ <宗> [静] 施布，舍施 (的人穷给后斋开)
 پىتىر بەرمەك <宗> 施布，舍施 (后斋开)
 پىتىر نامىزى <宗> 拜尔特维 (拜然当拜三的)
 پىتىر² [模] 腾跳 (地原在) 状去动来动
 پىتىرا [静] 沙铁，沙铅，弹散 (的用枪猎)
 پىتىراتماق «پىتىرماق» 态动使的
 پىتىراشماق «پىتىرماق» 态同共的
 پىتىراغۇ [静] 的碎零，的散松，的乱散
 پىتىراغۇلۇق [静] 碎零，散松，乱散
 پىتىر - پىتىر «پىتىر» 形式叠重的
 پىتىر - سەدىقە [静] 舍施，施布
 پىتىرلاتماق «پىتىرلىماق» 态动使的
 پىتىرلاشماق «پىتىرلىماق» 态同共的
 پىتىرلىماق [动] 去复来翻，去动来动 : سەن
 تولا پىتىرلاپ كەتتىڭمۇ؟ 呀安不卧坐么怎你？
 پىتىرلاپ ئۇخلىمايسەن؟ 呢觉睡不地去复来翻么怎你？
 پىتىرلىماق [动] 窜流，散溃，散跑 : قويلار پىتىرلاپ كەتتى .
 了散溃人敌 . دۈشمەنلەر پىتىرلاپ كەتتى . 了散跑羊
 ئۈركىگەن قوشلاردەك پىتىرلاپ قېچىشماق 处四鸟之弓惊如
 (散兽鸟作) 逃奔
 پىتىق [模] 嘟咕 (声沸煮体液等粥稀)
 پىتىق - پىتىق [模] 嘟咕嘟咕 : قايىنماق ~ 地嘟咕嘟咕
 (滚) 开
 پىتىقلىماق [动] 响作嘟咕 : قازان پىتىقلاپ قايىنپ كەتتى .
 了开地嘟咕嘟咕
 پىتىگە <方> [静] 子个长不，大子肚孩小
 پىچاق ① 刀，子刀 : ئۈنەس ~ قول كېسەر . <谚>
 手破割爱子刀钝 . يەتمەن پىچاقنىڭ سېپى ئالتۇن .
 东的人别借喻比) 的金是把刀，子刀的了丢 <谚>
 西 . بىر سالا ئۆزۈڭگە . پىچاقنى ئۆزۈڭگە سال ، ئاغ-
 别戳再痛不，己自戳先子刀 <谚>
 具刀 <机> ② . “人于施勿，欲不所己” 同喻 : 人
 几无剩所 <成> پىچاق بىسى قالماق

祖为愿我 . ~ ۋەتەن ئۈچۈن جېنىم : 牲牺, 身献 [静] پىدا
 . 身献国
 躯捐, 身献 پىدا بولماق
 پىدا قىلماق 躯捐, 身献 : ئۇلار خەلقنىڭ ئازادلىق ئىشلىد.
 رى ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلدى . 献而业事放解民人为们他 . 身
 ~ : 的我忘, 的牲牺我自, 的身顾不奋 [静] پىداكار
 士战的 身顾不奋 جەڭچى
 队死敢 پىداكارلار ئەترىتى
 ~ : 地身顾不奋, 地死忘身舍, 地我忘 [静] پىداكارانە
 ئىشلىمەك 作工我忘
 پىداكارلىق [静] پىداكارلىق 神精我忘, 神精牲牺我自 : ~ كۆر-
 سەتمەك 神精牲牺我自现表 / ئادالەت يولىدا ~ كۆرسەتمەك
 / 为勇义见 ~ بىلەن ئىشلىمەك 作工地我忘 / ئۇنىڭ
 پىداكارلىقىغا ھەممە قايىل . 神精我忘的他服佩家大 .
 پىدالىق [静] 躯捐, 身献
 پىدائىي [静] ① 的我忘, 的愿志② 的愿志
 پىدائىي ئەسكەر <军> 兵愿志
 پىدائىي قوشۇن <军> 军勇义, 军愿志
 پىدائىيلارچە [静] 地死忘生舍, 地身顾不奋, 地勇奋
 پىدائىيلىق [静] 死忘生舍, 牲牺我自
 پىدىگەن = چەيزە
 پىرا¹ [静] ① 者老, ② 星寿老, <宗> ③ 老长派非苏
 祖, 爷师, 匠木 ىاغ-ئاچچىلارنىڭ پىرى / 爷师祖的
 پىرىم! 啊! 爷师祖的我, 哟! 天的我, (! ④)
 我 . 傅师, 手高, 手能 <转> ىاغ-ئاچچىلارنىڭ پىرى بىز .
 手高舞际交是们
 پىر تۇتماق 拜..... 师为
 پىر² [模] 呼呼, 喻喻 (音声的动飞类鸟和动转扇风)
 تۈگەننىڭ چاقپىلىكى ~ قىلىپ ئايلاندى . 呼呼车水的房磨 .
 来起了转地
 پىر³ [静] 然索 然索 ھەپسىلىسى ~ بولماق 兴味索然
 پىراق [静] 别离 : ىك پىراقىدىن بىر ئەلىمىڭ يامان .
 < 谚 > 好心伤次一比也别离次千一 .
 پىرامىدا (پىرامىداسى) [静] ① <数> 锥棱, 体锥角
 汉罗叠演表, 汉罗叠 پىراقىداق : ~ ىك پىراقىداق
 塔字金③
 پىرامىدا سىستېمىسى <理生> 统系体锥
 پىرامىدون [静] 洞米拉匹 <药>
 پىراۋەدى [静] 能 不所无, 害厉 <方>

耳接头交, 语私窃窃, 话说地咕咕叽
 态动使的 «پىچىرلىماق»
 态同共的 «پىچىرلىماق»
 پىچىرلىماق [动] 说声小, 语耳, 咕叽 ~ 喃喃
 语私窃窃, 语自
 参或宴赴给送物人大) 缀绸品礼 <古> [静] پىچىش
 (宾来的典庆儿婴加
 态同共的 «پىچىماق»
 言誓, 言诺, 定约 <古> [静] پىچىغ
 态动被的 «پىچىماق» ىكەش بىلەن پىچىلغان تون
 قىسقا كەلمەس . <谚> 短会不子袍的裁后量商
 پىچىم¹ [静] <古> 片, 儿牙
 پىچىم² [静] ① 裁剪(的装服) ② <转> 材身, 貌外
 خۇش ~ ىگىت 子伙小的称匀材身 <转> ③ 价定
 钱价 : قورۇ - جايىنىڭ پىچىسى 院宅的
 师剪裁 [静] پىچىمچى
 پىچىمچىلىق [静] 剪裁 : ئۇ يالغۇز كىيىم تەكشىنلا ئەمەس,
 بەلكى پىچىمچىلىقنىمۇ ئۆگەنۋالدى . 衣缝了会学但不他 .
 服 且而, 学了会裁了 .
 پىخ [模] ① 嘿嘿, 格格, 咪咪, 咪咪, 咪咪, 咪咪
 (音声的出发时手对
 پىخ ئەتمەك <儿> 割, 宰
 پىخ قىلماق ① 嘿嘿, 格格, 咪咪, 咪咪, 咪咪, 咪咪
 了笑嘿嘿尔娜丽古 . 咪咪 <儿> ② .
 了宰羊把, 下一咪咪羊给 ~ قوينى : (宰) 咪
 پىخ - پىخ [模] 格格, 格格, 咪咪, 咪咪, 咪咪, 咪咪
 笑地
 پىخىدە [静] 下一咪咪 ~ ىكۈلۈۋەتمەك 咪咪下一笑起
 来
 پىخىق [静] ① 的音吝, 的吝吝 ② 吝吝吝 : پىخىقنىڭ
 پوقىنى چوقۇنغان قاغىنىڭ قورسىقى ئاغرىيدۇ . <谚> 鸦鸟
 来人的气小跟要不为意) 痛子肚会屎的鬼吝吝了呀
 . (往
 پىخىقلىق [静] 音吝, 吝吝
 气小, 吝吝
 儿门抠, 气小, 吝吝 پىخىقلىق قىلماق
 态同共的 «پىخىلداق»
 پىخىلداق [动] 格格, 格格, 咪咪, 咪咪, 咪咪, 咪咪
 发, 肢胳膊相互们他 . 咪咪 咪咪 咪咪 咪咪 咪咪 咪咪
 出声笑的格格出 . 咪咪 咪咪 咪咪 咪咪 咪咪 咪咪
 动不跑也跑, 的咪咪咪咪得胖他

街在他 . 悠转，步漫，达遛
还头的我 . 晕③。达遛上
。晕

径半旋回 <数> پرقراش رادئوسى

梯旋 <体> پرقراش شوتسى

师大 <宗> ②子巨，匠巨 ① [静] پرکامل

卜萝白小 <方> [静] پرلاک

石绿烧 <地> [静] پروخلور

睛眼蓝 ② 色蓝天②石宝蓝① [静] پروزا

石腊叶 <矿> [静] پروفللت

(心点的制烤酱果与面用种一)克罗皮 [静] پروک

计温高 <物> [静] پرومېتر

学温高测 <电> [静] پرومېترىه

师大，师宗，师祖 [静] پر - ئۇستاز

矿铁黄 <矿> [静] پىرت

(苯杂氮)啞吡 <化> [静] پىردىن

的形柱棱 <数> ② (镜)棱 <物> ① [静] پىرئىزما

镜棱 <物> پىرئىزما ئەينەك

体柱棱 <数> پىرئىزما جىسىم

(声笑)格，嘿 [模] ① پىرىق

葡萄焉 ~ 的份糖去失且而了焉 [静] ② پىرىق

笑地嘿嘿 ① 格格，嘿嘿 [模] پىرىق - پىرىق

态动使的 «پىرلىدماق» پىرلىداتماق

态同共的 «پىرلىدماق» پىرلىداشماق

车风(具玩) [静] پىرلىداق

转旋体物和翔飞鸟响嗡嗡，响呼呼 [动] پىرلىدماق

嗡机动发 . 音声的出发

。转旋地嗡

啞啞 <化> [静] پىرىمدىن

(音声的出发中火在物湿潮)啞 [模] پىز

灼②烧燃地啞啞 ~ 啞啞 ① [模] پىز - پىز

光阳的热灼 ① 啞啞 ~ 热

~ 啞啞 ① [静] پىزئىدە 子下一，声一地啞

。了饿又子下一象好子肚的他 . 啞啞 ① [静] پىزئىدە

的辣辣火 ① 啞啞 ~ 的人灼，的辣辣火 [静] پىزغىرىم

热酷，热灼 ① 啞啞 ~ / 光阳

态动使的 «پىزلىدماق» پىزلىداتماق

态同共的 «پىزلىدماق» پىزلىداشماق

~ 啞啞 ① [动] پىزلىدماق 响发啞啞

。响啞啞得烧柴湿 . 啞啞

干饼甜 <食> [静] پەرنەك

(号称王国及埃古)老法 [静] پىرنەۋن

~ 呼 - 呼 [模] پىر - پىر 喻喻，呼呼

。转地呼呼在扇风 . ەكتە

声的水出挤被果水或出喷水) 刺，味扑 [模] پىدەرت

(声开撕物衣，声气撒，音

~ 刺 - 刺 [模] پىرت - پىرت 刺刺，味扑味扑

。来出喷味扑味扑头喷从水 . قىلىپ ئېتىلىپ چىقتى

~ 扑 [静] پىرتىدە 声一地刺，声一味扑

。气了撒声一味

登登满，当当满 <方> [静] پىردەس

矿铁黄磁 <矿> [静] پىروونت

咯吡，茂(杂)氧 <化> [静] پىررول

~ 下一地呼，下一地扑 [静] پىرىدە 下地喻，

~ 扑雀麻 . 了走飞下一扑雀麻 . ئۇنىڭ بېشى

。了晕下一地喻头的他 . ئايلاندى ~

~ 数分百，比分百 <数> ① [静] پىرسەنت

款贷 ② 率利，率利 ② 五之分百

率利的

号分百 <数> پىرسەنت بەلگىسى

态动使的 «پىرسەنتلەشمەك» پىرسەنتلەشتۈرمەك

态同共的 «پىرسەنتلەشتۈرمەك» پىرسەنتلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «پىرسەنتلەشتۈرمەك» پىرسەنتلەشتۈرۈلمەك

率分百成折，算比分百按 [动] پىرسەنتلەشمەك

的息利有②的比分百，的率分百① [静] پىرسەنتلىك

款存息有 ① تامانەت پىرسەنتلىك

的曲卷，的绕盘，的纽绞 <方> [静] پىرغاي

~ 呼 = 呼 ① پىرفۇراتورا

党②会帮，伙团 ① [静] پىرقە

的转旋 [静] پىرقىراتما

~ 转旋 ① پىرقىراتما ئىشىك

态动使的 «پىرقىرماق» پىرقىراتماق

态同共的 «پىرقىرماق» پىرقىرماق

风，桨旋螺 <机> ② 车风具玩① [静] پىرقىرغۇچ

螺陀③ 扇

的转旋 [静] پىرقىرما

耙转旋 <农> پىرقىرما ترنا

机耕旋 <农> پىرقىرما سوقا

锄转旋 <农> پىرقىرما ئوتىغۇچ

② 动转子轮 ~ 转，转旋 ① [动] پىرقىرماق

不語蜚言流信相 . پاساقتا ئىشىنىش ياخشى ئاقىۋەت بەرمەيدۇ .
。果结好有会

者谣造，家言流〔静〕 **پاساچى - پسق**

，球湿干，表湿干，计湿干 <气>〔静〕 **پىسخرومېتىر**
计度湿

家学理心 <心>〔静〕 **پىسخولوگ**

۔ پىسخولوگىيە 〔静〕 <心> ① 学理心 ① : بالىلار پىسخو-
لوگىيىسى 童儿学理心 / ئاياللار پىسخولوگىيىسى 女妇学理心
② 学理心

学量测理心 <心>〔静〕 **پىسخومېتىرىيە**
理心〔静〕 **پىسخىكا**

学美理心 **پىسخىكا ئېستېتىكىسى**
的理心〔静〕 **پىسخىكىلىق**

分细理心 ئايرىش **پىسخىكىلىق**

动活理心 <心> **پىسخىكىلىق پائالىيەت**

学历史理心 **پىسخىكىلىق تارىخشۇناسلىق**

验实理心 <心> **پىسخىكىلىق تەجرىبە**

析分理心 **پىسخىكىلىق تەھلىل**

学言语理心 **پىسخىكىلىق تىلشۇناسلىق**

(点)征特理心 **پىسخىكىلىق خۇسۇسىيەت**

试测理心 <心> **پىسخىكىلىق سىناق**

象现理心 <心> **پىسخىكىلىق ھادىسە**

心攻，战理心 **پىسخىكىلىق ھۇجۇم**

蹭磨，洋洋懒，腾腾慢〔静〕 **پىسر**

态同共的 «پىسرلىماق» **پىسرلاشماق**

点快你 . تېز ماڭ . **پىسرلىماق** 〔动〕 蹭磨 : پىسرلىماي ، تېز ماڭ .
。蹭磨别，走

尔莞她 . ئۇ ~ قىلىپ كۆلدى . **پىسلىك** 〔模〕 尔莞，微微 : ئۇ ~ قىلىپ كۆلدى .
。笑一

پىسلىك - پىسلىك 〔模〕 尔莞，微微 : ~ قىلىپ كۆلدى .
笑一微微，笑一尔莞

پىسلىقىدە 〔静〕 尔莞，微微 : ئۇ ماڭا قاراپ ~ كۆلۈپ
. قويدى . 笑一微微我对他

态动使的 «پىسلىدماق» **پىسلىداتماق**

儿扣摠，儿扣母子〔静〕 **پىسلىداق**

پىسلىدماق 〔动〕 响作吱吱，响作啾啾① : ھۆل ئوتۇن
پىسلىداپ كۆيۈۋاتاتتى . 着烧燃地啾啾柴木湿 . 哧扑② :

توپنىڭ يېلى پىسلىداپ چىقىپ كەتتى . 撒球皮，声一哧扑 .
。气了

页合小，页合 <方>〔静〕 **پىسنىچا**

پس 〔模〕 刺 (声水溅上火或气撒) : ۋېلىسپىنتنىڭ يېلى ~
قىلىپ چىقىپ كەتتى . 气了撒声一地刺车行自

پىسەنت 〔静〕 心意 (定否于用多)

پىسەنت قىلماسلىق 不，不理睬，在乎不 : ئۇ مە-
نىڭ كېيىمىگە پىسەنت قىلمايدۇ . 的话的说我理不他 . ئۇ بېشىغا
بالا كەلسىمۇ پىسەنت قىلماي يۈرىدۇ . 在不滿也他头临到祸 .
乎

پىسەنتىگە ئالماسلىق = پىسەنت قىلماسلىق

پىسەنتىگە سىغماسلىق 不，意如不，意心合不 : كەيپىد-
ياتىڭدىن قارىغاندا ، ئۇ قىز ئانچە پىسەنتىگە سىغىدىغۇ دەيمەن ؟
吧意你合太不娘姑那 ، 绪情的你看 ، 说我
پىسەنتىگە كەلمەسلىك = پىسەنتىگە سىغماسلىق
پس - پس 〔模〕 溜刺，啾啾 : پوجاڭزا ~ قىلدىۋ ئېتىلىمى-
دى . 响炸有没却，声啾啾出发竹爆 .

پىستان 〔静〕 ① <军> 管雷，门火弹子 (鞋)② 信引，
扣母子，儿扣摠③ 眼扣 (的)

پىستان چاققۇچ : 针撞 ~ پۇرژىنىسى 簧针撞

پىستان چاقماق ① 火瞎弹子，壳卡 ② <转>
壳卡 (题问出) : ئۇنداقتا ، ئىمىن ئاكانى نېمىشقا سايلىماي-
سىلەر ياكى پىستان چاقىدىغان يېرى بارمۇ ؟ 么那 ، 么怎们你 ،
了壳卡方地么什是不是 ، 呢哥大敏伊选不

پىستانلىق 〔静〕 的眼扣有 : ئۆتۈك ~ 子靴的眼扣有
پىستە ① 〔静〕 <动> 狗儿叭，狗子狮小，狗小毛长
狗巴

پىستە ② 〔静〕 <植> 子浑月阿，子榧② 木连黄①

پىستە - بادام 〔静〕 <植> 杏木且巴和子浑月阿

پىستەك 〔静〕 <骂> 子崽，子小

پىستەكگۈل 〔静〕 <植> 牛牵矮

پىستىرما 〔静〕 <军> 伏埋

پىستىرما جەڭ <军> 战击伏

پىستىرما قوشۇن <军> 队部击狙

پىستىرما قويماق <军> 伏埋 : تۆت تەرەپتىن ~ 四
伏埋面

پىستىك 〔静〕 <古> 条棉 (的纱纺)

پىستىگۈل 〔静〕 <植> 参儿孩，参子太

پىستىيا 下见

پىستىيا ئوتى <植> 莲浮水

پىسىسدە 〔静〕 声一哧扑 : ىل چىقىپ كەتتى . 哧扑
。气了泄声

پسق - پاسات 〔静〕 言谣，传谣，语蜚言流 : پسق -

见意求征 پىكىر ئالماق

见意提 پىكىر بەرمەك

پىكىر چۈشمەك 见意现出 (被) 见意提: يىغىندا دە.
موكراتىك ئىستىل ھەققىدە خېلى كۆپ پىكىر چۈشتى. 对上会.
。见意多很了出提题问风作主民

见意有 پىكىر چىقماق

پىكىردىن قايتماق 意主改 头念奔放

پىكىر قاتناشتۇرماق = پىكىر بەرمەك

پىكىر قىلماق 见意提②考思, 想思, 索思, 维思

پىكىر قىلىش ئۈسۈلى 法方想思

پىكىر ئېچىلماق 路思开打, 阔开路思

پىكىر ئېقىمى <哲> 潮思

پىكىر يۈرگۈزمەك 考思, 索思 ھەسەلە ئۈستىدە قايتا.

قايتا ~ 问题考思复反

پىكىر - تەلەپ [静] 求要和见意

پىكىر - خىيال = ئوي - پىكىر

پىكىرداش [静] 道同 志同, 者合道同志, 者投相趣志; ~

بولغىنىسىز ئۈچۈنلا شۇنچە ئۇزاق مەزگىل بىللە ئىشلەپ ۋە

بىر - بىرىمىزنى قوللاپ كەلدۇق. 合道同志们我为因正.

。持支相互并事共起一在直一间时长么这以所

پىكىرلىك [静] 的考思于善, 的虑熟思深: توغرا ~

ئادەم 人的虑熟思深, 人的考思确正

پىكىرلەشمەك [动] 见意换交, 讨商: ئۇلار ئۈگىنىش

توغرىسىدا پىكىرلەشتى. 见意了换交题问习学就们他.

پىگمېنت [静] <生> 素色

پىگمېنتلىق [静] <生> 的素色

پىگمېنتلىق ھۈجەيرە <生> 胞细素色

پىگىلو [静] 车大轮胶

پىك 1 [静] 篷: ھارۋىنىڭ پىڭى 篷车 / ~ ئورنىتىلغان ھارۋا

车大的子篷了装

پىك 2 [模] 腾, 膨: ئەخەتتىڭ ئۇرغان تويى ~ قىلىپ ئۆرد.

دى - دە, سىرتقا چىقىپ كەتتى. 下一地腾球的打提海艾.

。了去面外到飞

پىك - پىك [模] 腾腾, 膨膨: ~ يۈگۈرمەك 跑地腾腾

پىخفاك = كۋادرات

پىخغىدە [静] 下一地膨, 下一地腾: ~ يۈگۈرۈپ كەتمەك

开跑下一地腾

پىخلىق [静] 的篷带: ~ ھارۋا 车篷

پىخلىداشماق «پىخلىداق» 态同共的

پىخلىداق [动] 腾腾, 膨膨

پېشىش مەزگىلى <农> 期熟成

پېشماق 2 [动] 泡浸, 泡

پېشۇرماق «پېشماق» 态动使的

پېشۇرۇشماق «پېشۇرماق» 态同共的

پېشۇرۇقلۇق [静] 的了熟做: تاماق ~ 了熟做饭

پېشۇرۇلماق «پېشۇرماق» 态动被的

پېششماق «پېشماق 2» 态同共的

پېشىلدۇرماق 1 «پېشلىماق 1» 态动使的

پېشىلدۇرماق 2 «پېشلىماق 2» 态动使的

پېشىلغاق <医> [静] 气脚, 气湿脚 (病)

پېشىلماق 1 «پېشماق 1» 态动被的

پېشىلماق 2 «پېشماق 2» 态动被的: ئۇ سۇغا پېشىلىپ پلاقتىپ

يۈردى. 去腾扑来腾扑, 中水在泡他.

پېشىم [静] 一顿的饭工夫: مەن كەلگىلى بىر ئاش ~

بولاي دېدى. 了夫工的饭一顿有快来我.

پىغان (پىغانى) [静] 号哀, 鸣哀, 泣哀, 怨哀: ئۇنىڭ

پىغانى ئۆزلەپ تۇراتتى. 发大怨哀他.

پىغان چەكمەك 号哀, 叹哀, 鸣哀

پىغاندىن چىقماق 快痛, 快畅: ئۇلار پىغاندىن چىققۇ.

دەك ئوينىدى. 快痛很得玩们他.

پىغانسىز [静] 号哀有没, 鸣哀有没, 泣哀有没, 有没

怨哀

پىغانلىق [静] 的怨哀, 的鸣哀, 的苦凄: ~ نەي ساداسى

子日的苦凄 ~ / 声笛的怨哀

پىكاپ [静] <交> 小 型轻(用农), 车汽用两货客型小

车轿小, 车卡

پىكاپلىق [静] ① 小有 ② 坐 小 轿 车 的

پىكرات [静] <化> 苦味酸

پىكرت [静] <地> 苦橄岩, 辉石橄岩

پىكنومېتىر [静] <物> 比重瓶

پىكو [静] 微微

پىكوسېكۇنت [静] 微微秒

پىكومېتىر [静] 微微米

پىكۇس [静] <植> 印 度 橡 胶 树, 橡 皮 树

پىكى [静] <纺> 凸纹布

پىكىر (پىكىرى) [静] ① 见意: ~ بايان قىلماق 意表发

见 / 见 解 意 提 见 ② 解 见: ئىلمىي ~

رىسچە 我 依 思 意 的 高 见 ③ 思 意, 法 想, 意 主, 头 念: پىكىر -

نىڭ بۇ پىكىرنىڭ يامان ئەمەس. 错不意主个这你.

道行人，道便 <交> پىيادلەر يولى

葱洋 <植> [静] پىياز

色绿葱 رهك كۆكى رهك پىياز

پىيىزى پىشماسلىق <成> 来不合: ئۇ ئىككىسىنىڭ
پىيىزى پىشمايدۇ. 来不合俩们他。

پىيىزى گىچ - گىچ <成> 熟成不，候火到不，
题间有身本

پىيىزى گىچلىدماق <成> 间之可两，可两
题间

پىيازگۈل = گۈلساماق

盅茶، 碗茶小 [静] پىياله

舞碗顶 <艺> پىياله ئۈسسۈلى

的形盅茶، 的形碗茶小 [静] پىيالىسىمان

筒毡، 靴毡 [静] پىيما

人的靴毡卖②匠靴毡① [静] پىيمىچى

业靴毡 [静] پىيمىچىلىق

的靴毡有，的靴毡穿 [静] پىيمىلىق

棱三荆 <植> [静] پىيزهك

体晶电压 <物> [静] پىيزوكرىستال

片晶电压 <物> پىيزوكرىستال پلاستىنكا

计强压 <物> [静] پىيزومېتىر

学电压，电压 <物> [静] پىيزوئېلېكتىر

的电压 <物> [静] پىيزوئېلېكتىرلىق

体晶电压 <物> پىيزوئېلېكتىرلىق كرىستال

象现电压 <物> پىيزوئېلېكتىر ھادىسىسى

应效电压 <物> پىيزوئېلېكتىر ئېففېكتى

پىپسە = سەھنە ئەسىرى

香藿 <植> [静] پىننە

膏糖纳平 <药> پىننە گۈلقەنتى

藿香藿 <植> [静] پىننىگۈل

地香藿②的香藿有① [静] پىننىلىك

方地的蔽隐 杰 杰: 的蔽隐، 的静僻 ① [静] پىنھان

暗暗، 中暗②: ئۇ قىزغا بولغان ئىشق - مۇھەببەتنى يۈرد-

كە، ~ تۇتاتى. 中心在藏暗情爱的娘姑对把他。

式形词名的 «پىنھان» پىنھانلىق

队员先少 [静] پىئونېر

队先少 پىئونېرلار ئەترىتى

行银巾领红 <经> پىئونېرلار بانكىسى

营令夏队先少 پىئونېرلار لاگىرى

پىئونېرلىق [静] 队员先少 (份身): ~ بۇرچىنى ئادا قىل-

务义的队员先少行履 ماق

酒啤 [静] پىۋا

酒啤造酿 پىۋا چىقارماق

厂酒啤 پىۋا زاۋۇتى

母醉酒啤 پىۋا ئېچىتىقۇسى

人的酒啤卖②工造酿酒啤① [静] پىۋىچى

业造酿酒啤 [静] پىۋىچىلىق

吧酒啤، 馆酒啤 [静] پىۋىخانا

步徒，行步 步: 的步徒، 的行步 [静] پىيادە

走 / ~ قايتىپ كەلمەك / 来回行步 / ماشىنىغا ئۆلگۈرەلمەي

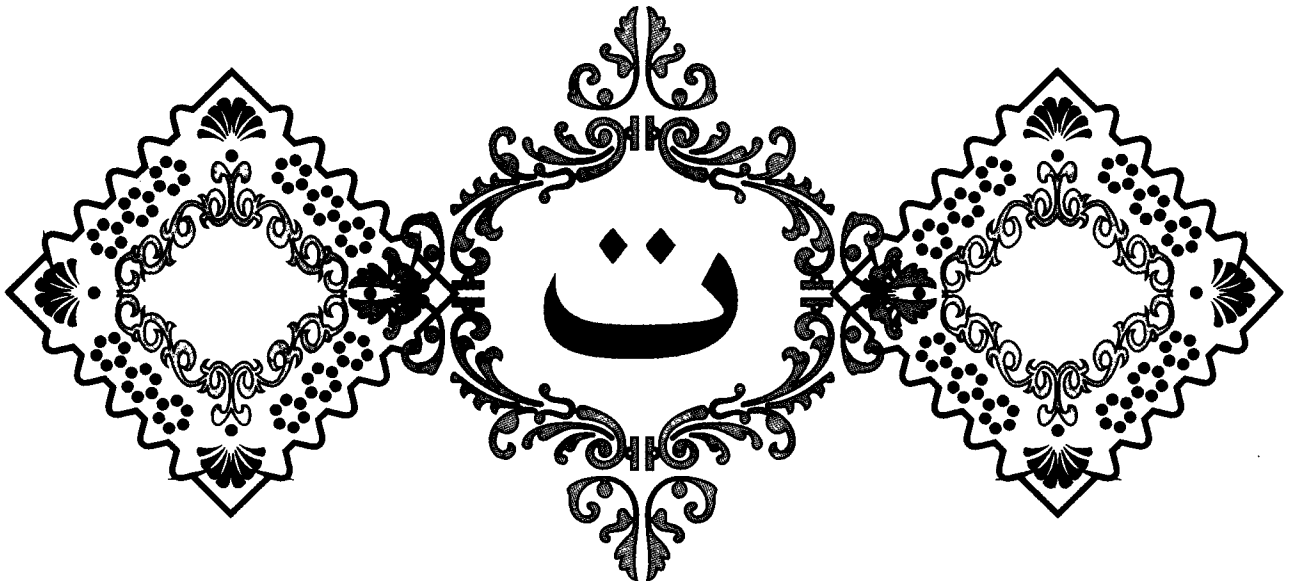
。了走步徒好只，车汽上赶有没我 ~ قالدىم.

兵步 <军> پىيادە ئەسكەر

哨步 پىيادە پوست

胀膨货通式行步 <经> پىيادە پۇل پاخاللىقى

队部兵步，兵步 <军> پىيادە قىسىم

沟犁开 <农> تاپ ئالماق

تاپ باسماق <农> 行压，(地犁指)沟压； ئۇ قوشنى
يۇمشاق، تاپ باستۇرۇپ ھەيدەيتتى . 他把他犁地得一垄一压
。软松很的垄

تاپتىن چىقىماق ① <农> 沟垄开离(时种播)
كۆزۈڭگە قارا، سالغان ئۇرۇقلىرىڭ تاپتىن چىقىپ كەتتى .
越 <转> ②。了去外沟垄到播都子种，点一着看你
现。轨出，轨； ھازىر بەزى ياشلار تاپتىن چىقىپ كېتىۋاتىدۇ .
了轨越人轻年些有在

تاپ سالماق <农> 勾埂打先前地翻，线划墒开
沟犁开，犁开再廓轮出

تاپقا چۈشمەك 道轨上走
تاپقا كىرمەك ① <农> 垄着沿，行着顺(时种播)
沟； ئۇنىڭ تېخنىكىسى ياخشى، سالغان ئۇرۇقلىرىنىڭ ھەممىسى
تاپقا كىردى . 好术技他 . 了里沟垄到播都子种，
<转> 范就，矩规守 ②。 ئۇنىڭ بىز سىزىپ بەرگەن تاپقا
كىرمەسلىكى مۇمكىن ئەمەس . 矩规的定们我守不能不他

تاپ³ 机时，候时 [静]

تاپ¹ 耐忍 [静]

تاپ كېلەلمەسلىك 忍无可忍，住不忍

تاپ³ 疤伤，痕伤，伤创 <古> [静]

تاپ⁶ 足充，够足 <古> [静]

تاپ 怪责，备责 [静]

ت ① 维吾尔文第五个字母②该字母名称

تا 〔助〕到，至： ئۈرۈمچىدىن ~ بېيجىڭغىچە 到齐木鲁乌从
تاڭ ئاتقاندىن ~ كۈن پاتقۇچە 京北 / 日落阳太到亮天从
ئىل / ھازىرغىچە 山 / 今到古从 ۋە / بۈگۈنگە قەدەر
止为今迄，今至

تا ئەبەد 远永： بۈيۈك خىزمەتلىرىڭىزنى تارىخ ~ ئۈنتۈماي-
دۇ . 绩伟功丰的你记忘会不远永史历

تا 〔静〕方 <方> 那个

تائام 〔静〕食饭，食膳： ئاۋۋال ~ ، ئاندىن كلام . <谚>
。事谈再，餐进先

تائەت 〔静〕宗 <宗> 服别，从服②拜礼，拜膜①

تائەت - ئىبادەت 〔静〕宗 <宗> 拜礼，拜膜
تائەت - ئىبادەت قىلماق 拜礼作，拜膜 祷祈，

تاپا 〔助〕古 <古> 面，方，面方

تاپارۇ 〔助〕古 <古> 向方…朝，面方…向

تاپاشىر 〔静〕植 <植> 黄竺天

تاپىلىت = توقچاق

تاپانگۈل 〔静〕植 <植> 春迎南

تاپا (تاپى) 〔静〕尸死，体尸(的物动毙自)
لۈۋېتىپ ~ ئىزدەيدۇ . <谚> 吃尸死寻还死临鸦乌大

تاپنى ئارتماق 脏栽

تاپ² 〔静〕农 <农> 犁③地畦一 犁 ~ 畦； ۋە 犁

تاپا 道轨 <转> ④ 声喊的走沟垄着顺牛耕喝吆时地

头滑耍 نادانلىق قىلماق

江，河大 <古>〔静〕 تادغۇن

质气，情性，性本，格性 <古>〔静〕 نادۇ

نارا¹ 〔静〕 的窄狭，的窄① 道窄，路狭 的窄狭，的窄①

子房的窄狭 / ياخشىنىڭ ياخشىلىقى تېگەر ھەر يەردە، يامان

نىڭ يامانلىقى تېگەر ~ يەردە. <谚> 善行处到人好

人害处窄徒。 ئۆتۈكۈڭ ~ بولسا، جاھاننىڭ كەڭلىكىنىڭ

نېمە پايدىسى؟ <谚> 脚夹靴皮 用何有宽地天，

نارنىڭ گۆرى ~. <谚> 窄也穴墓狭心 窄也穴墓狭心

بېگۈچە، كەڭ يەردە مۇشت يە. <谚> 饭吃处窄在其与

的瘦，的紧②. 拳挨处宽在如不 ~ يۇشۇشقا

بۇ كىيىم ماڭا ~ كەلدى. 瘦嫌上穿我服衣这

的小狭，的隘狭 <转> 的隘狭，的隘狭

义主体爱的隘狭 / كۆز قاراش 点观的隘狭

角锐 <数> تار بۇلۇڭ

论验经隘狭 <哲> تار تەجرىبىچىلىك

鸭沙秋头斑 <动> تار تۇمشۇق ئۆردەك

见之孔一 تار قاراش

路狭，巷小 تار كوچا

义主体集的隘狭 تار كۆلىكتىچىلىق

义主体本 تار مەھكىمىچىلىك

蛙口狭方北 <动> تار ئېغىز پاقا

تارى² (تارى) ①〔静〕 弦(的器乐) <艺>

弦钢 ~ سىم / 弦尔塔都 / 弦心② 弦丝 ~

ئۇ دىلىمنىڭ تارنى چەكتى. 弦心的我了动拨他

排木，子筏 <古>〔静〕 تار³

子底油酥 <古>〔静〕 تار⁴

钱工，水薪，禄俸 <古>〔静〕 تار⁵

促仓，备准有没 <方>〔静〕 تاراپال

头梳让 ~ 态动使的 «تارماق» ھېچنى

谣布散 ~ 态动使的 «تارماق» ھېچنى - پىتنە - ئىغۇغا

会散 ~ 话闲播传 ~ چۆچەك / 言 / سۆز - چۆچەك

秤台，平天 〔静〕 تارازا 秤台，平天

平天的慧智是话道公 <谚>

量分，压，称压 تارازا باسماق

话的量分

秤过 تارازىغا سالماق

衡量度，器衡 〔静〕 تارازا - مىزان

员磅过，人称掌 〔静〕 تارازىچى

تاراس 〔模〕 啞啞，啞啞，啞啞 ~ 啞啞

桥板 <交> تاختا كۆۋرۈك

棚顶板木 <建> تاختا لەمپە

梁板 <建> تاختا لىم

畦田 <农> تاختا يەر

杖面擗和板面 〔静〕 تاختا - نوغۇچ

板地②板木松 〔静〕 ① 板木 〔静〕 板地②

条板木通普 <建> ③ 板地洗 〔静〕

价牌 <经> تاختاي باھاسى

报板 تاختاي گېزىتى

板地有 〔静〕 的板木有，的板地有 〔静〕 的板地有

炕板木 سۇپا / 子屋的

丝生的纺未 <古>〔静〕 تاختۇ

悬在)③ 架告布② 座御(的搭时临)① 〔静〕 تاختىپەر

架手脚 <建> ④ 椅坐(的安端一绳大的空

的状板 〔静〕 تاختىسىمان

理纹壁板 <地> تاختىسىمان دەز

计水量式板 <水> تاختىسىمان سۇ ئۆلچىگۈچ

体合集状板 <地> تاختىسىمان قۇراشما

造构状板 <地> تاختىسىمان قۇرۇلما

根板 <农> تاختىسىمان يىلتىز

态动使的 «تاختىلىماق» تاختىلىتماق

态同共的 «تاختىلىماق» تاختىلىشماق

态动被的 «تاختىلىماق» تاختىلىنماق¹

刷刷齐得长，齐长(稼庄)〔动〕 تاختىلىنماق²

了齐长子麦. تىلاندى

畦成分地把 ~ 畦成分① 〔动〕 تاختىلىماق

纸裁 ~ قەغەز / 子筒皮裁 ~ جۇۋا ② (张大)裁

灌畦 <农> تاختىلاپ سۇغارماق

器鼠捕，子夹鼠老 〔静〕 تاختىمۇشۇك

架碗，板搁(的上墙在钉) 〔静〕 تاختىۋېشى

不，起挂高高 <成> تاختىۋېشىغا ئېلىپ قويماق

边沾

浅 <方>〔静〕 تاخسا

仪测速，仪距准，仪距视 <水>〔静〕 تاخىيومېتىر

离距的处之及所力目至遥之步十从 <古>〔静〕 نادا

狡狴 〔静〕 的狡狴 ~ 人的狡狴 ~ 狴狴

的狡狴 <谚> 狴狴 / 狸狐的 狴狴

。 (手猎过不敌也狸狐的狡狴再)捉被会也狸狐

نادانلىق 〔静〕 狴狴，狴狴: ئۇنىڭ قىلغىنى نادانلىق ئەس،

。 狴狴是而，笨是不他 ~

态动使的 «تاراقلىماق» تاراقلىتماق

态同共的 «تاراقلىماق» تاراقلاشماق

تاراقلىماق [动] 响作嗒嗒，响作隆咕，响作啾啾①

مارۇنلار تاراقلاپ ماڭدى. 响啾啾啾啾来起走车大. 头砖块一下掉，声一嗒嗒. 气神太别你. 气神 <转>②. 来了.

تاراك [模] 啾当，令丁，冬丁，当丁

تاراك - تاراك [模] 当当丁丁

تاراك - تۈرۈك [模] 当丁 (声击撞的体物硬坚容形)

تاراك - تۈرۈك تەگمەك 斥呵声厉. 色厉言疾. 虽哥你. 心好是他但. 斥呵声厉然

تاراخشىماق = تاراخلىماق

تاراخشىدە [静] 啾当: saat ~ قلب يەرگە چۈشۈپ كەتتى.

啾当表 上地在掉声一

态动使的 «تاراخلىماق» تاراخلىتماق

تاراخلىماق [动] 啾啾: ئۇ دانىنىڭ تاراخلىغان ئاۋازىدىن چۆ.

چۈپ كەتتى. 跳一了吓声啾啾的盆脸被他.

تارالماق¹ «تارماق¹» 态动被的: تارالغان چاچ 发头的过梳

تارالماق² ① «تارماق²» 态复自的: كۆپچىلىك تارالدى. 群人

了开散 被的. ②坐开散 «تارماق²» 被的

态动: ئۇنىڭ قوشاقلىرى ئېغىزدىن - ئېغىزغا كۆچۈپ ئەلگە

كەڭ تارالغاندى. 他的一谣歌，十传十，百传千. 民间在

传流为

تارام [静] ①流细: تاراملاردىن توپلانغان سۇ كۆلگە قۇيۇلدى.

②行行一，股股一: سۇ - 水股股

水股股

تارام - تارام [静] 簌簌: 的股股一，的行行一: ئۇنىڭ

ئىسسىق ياشلىرى ~ ئاقاتتى. 他的一流地簌簌泪热的

دەريا سۈيى ~ بولۇپ ئاقماقتا. 流分水河

تاراملىماق [动] 流地簌簌: ئۇنىڭ كۆزىدىن تاراملاپ ياش

تۆكۈلدى. 他的一流地簌簌里眼的

تاران¹ <植> [静] 草德伦

تاران² <手> [静] 绳细的工加半 (用毡制)

تارانچى [静] 奇兰塔 (XVIII 世纪初由南疆迁往伊犁屯

田纳的税吾尔人)

态动使的 «تارانماق» تاراندىرماق

تارانكۆچكى <植> [静] 红台炮 (甜瓜品种之一)

تارانماق «تارماق¹» 态复自的: قىز باش - كۆزىنى پاكىز يۇيۇپ

声一嗒喀

تاراس - تاراس [模] 啾啾啾啾，啾啾啾啾

تاراس - تۈرۈس [模] 喀喀，嗒喀，啾啾啾啾，啾啾

~ مىلتىق ئاۋازى ئاڭلاندى. 声枪的啾啾起响

تاراسسىدە [静] 地啾，下一嗒喀

تاراسلاتماق «تاراسلىماق» 态动使的: تاراسلىتىپ ئوق ئۈزەك

击射枪开地啾啾啾啾

تاراسلىماق [动] 啾啾劈劈，响作裂干，响作乒乓

مۆلدۈر ئۆگزىگە تاراسلاپ چۈشتى. 乒乓上顶屋在打雹冰

响乱. 声枪的乒乓乒乓

تاراش [静] 平不凸凹，平不低高: ئۆستەڭنىڭ تاراشىنى

ئالماق 修整渠道

态动使的 «تاراشلىماق» تاراشلىتماق

态同共的 «تاراشلىماق» تاراشلاشماق

تاراشلاقسىز [静] 未修整的: ~ ئېرىق 水的整修未

渠 / 埂地的好打未

تاراشلانماق «تاراشلىماق» 态动被的: تاراشلانغان ياغاچ 劈被

成薄片的状木的头 / 被修整的田埂

تاراشلىماق [动] 修整 (铲，削，填，补，等整平): ئېتىز-

نىڭ قىرىنى ~ 埂田修整

态同共的 «تارماق¹» تاراشماق¹

تاراشماق² «تارماق²» 态同共的: بىرلەر دەرىستىن چۈشۈپ

ئۆي - ئۆيلىرىگە تاراشتى. 了家回散解后课下们子孩

تارقاق [模] 啾，啾啾，啾，啾: بىرنەرسە ~ قلب يەرگە

چۈشتى. 上地到落声一的啾西东件一

دەرۋازىنى بېيۈەتتى. 他的一上关声一的啾

تاراقا <方> [静] 矮又稀

تاراقان <动> [静] 啾啾

تاراق - تاراق [模] 啾啾，啾啾

تاراق - تۈرۈك [模] 啾啾: قىلغان ئاۋاز 啾啾

تاراق ②音声的: تاراق - تۈرۈقنى يىغىشتۇرماق 收

物杂拾

تاراقچۆپ <植> [静] 唐马

تاراقشىماق = تاراقلىماق

تاراققىدە [静] 吧，吧，吧，吧: بىرنەرسە ~

قلب يەرگە چۈشتى. 上地在掉声一地吧西东件一

توسما تاقىقى ~ ئېتىلىپ قالدى. 了上关声一啾吧门闸

ئۇ ئىشكىنىڭ ~ قىلغان ئاۋازىدىن ئويغىنىپ كەتتى. 一啾吧

声 了醒惊他把， 门铁. 了上关声一的啾

了上关声一的啾

杆拉 <水> تارتما بالداق

器力拉，簧拉 <体> تارتما پۇرژىنا

刀拉 <机> تارتما پىچاق

框屉抽，橱斗五 تارتما ساندۇق

桥吊 <交> تارتما كۆۋرۈك

梁拉 <交> تارتما لىم

床拉 <机> تارتما ئىستانوك

تارتماق [动] ① 拉，扯，引牵； ھارۋا ~ 车拉 / بۇ ئات بىر

توننا يۈك تارتالايدۇ . 货吨一拉能马匹这 . قولدىن تۇتۇپ

~ 住抓，住抓 / چاپاننىڭ پېشىنى تارتۇۋەتمەك 衣上展拉

襟的 / قورۇغا ئارغامچا ~ 院子拉里绳上(如晾衣服)

架电设 / سىم ئاناپ ~ 线电设架 / تۆگە ~ 驼骆牵 / پارا .

~ 后向 / كەينىگە / 力引牵的车机 كۈچى ۋوزنىڭ تارتىش

~ 间时延拖 / ۋاقىتنى كەينىگە ~ 间时延拖 / ئىشنى كەينىگە ~ 拖

~ 你 / 不你 . 撠拉②工洋磨，作工延用 ~ 撠拉要

~ 入吸，收吸，吸③ . 他撠拉要 / ناسوس بىلەن سۇ ~

~ 水吸筒唧 / ئۆسۈملۈكلەر يىلتىزى ئارقىلىق تۇپراقتىكى نەم .

~ 利物植 . 分水的地方壤土收吸部根用利物植 . لىكىنى تارتىدۇ .

~ 磁石吸铁 . 铁吸石磁 . ىنت تۆمۈرنى تارتىدۇ . ىنت زەي

~ 潮吸，潮受④ 引吸，引招，引引，引引； تەبىئەت مەنزىرىسى

~ 引然自景物吸引着人 . ىكىشنى ئۆزىگە تارتىپ تۇرىدۇ . ىكىشنى

~ 引目 / ىكىشبارىنى ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى ~ ىكىشبارىنى

~ 地球的引动力⑤ 抽吸，抽抽； ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 抽筋，牵牵 / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 壁炉不通风不好 . ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 抽壁炉不通风不好 . ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 磨，榨，磨⑦ 任追究 / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 磨，榨，磨⑦ 任追究 / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 秤用称肉摆，紧拉，上； ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 紧拉，摆⑩ 肉称秤用 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

تارتۇق [静] 物礼，品礼，品赠

تارندى . 净净干干得洗梳娘姑

宵晚每内月斋在林斯穆)拜歇间 <宗> [静] تارۋى

一息暂，拜四行进次每，功拜种一的行履愿自后礼

(拜十二共，次

范小缩 ~ دائىرىنى : 态动使的 «تارايماق»

积面小缩 ~ كۆلىمىنى / 围

态同共的 «تارايماق» تارايتماسماق

态动被的 «تارايماق» تارايتماسماق

窄狭变 [动] 收缩，小缩，窄狭变 [动] تارايماق

~ 小缩会后洗服衣些有 . ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

缝收缩 <建> تارايىش چېكى

乱散，沙散盘一 <方> [静] تارايىش

~ 刺模 [刺] 刺，刺，刺，刺 . ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 破撕声一刺刺服衣

~ 小窄 [静] 窄的小窄 [静] تارايىش

棕酒 <植> [静] تارايىش

下见 تارايىش

酸石酒 <化> تارايىش كىسلاتاسى

~ 刺模 [刺] 刺，刺，刺，刺 . ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 刺模 [刺] 刺，刺，刺，刺 . ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 静 [静] 架罗 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

上架罗在

~ 静 [静] 子把铁把长 ~ ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 静 [静] 绳缆，链绞，链绞 [静] تارايىش

~ 静 [静] 杆拉① <机> [静] تارايىش

~ 静 [静] 态同共的 «تارتۇچلىماق»

~ 静 [静] 态动被的 «تارتۇچلىماق»

~ 动 [动] 拽硬拉生，拽 [动] تارتۇچلىماق

~ 来起拽他把 . ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

~ 子房了进拽我把他们 . ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى / ىكىشبارىنى

力引 [静] تارتۇچلىماق

~ 静 [静] 态动使的 «تارتماق» تارتۇق

~ 让拍照

~ 静 [静] 态同共的 «تارتۇقماق»

~ 静 [静] 态动被的 «تارتۇقماق»

~ 静 [静] 难苦，楚苦，苦痛； ~ 静 [静] تارتۇق

苦痛受

屈抽 [静] تارتما

阶台 [静] تارتما

带肚马②(用词形容作)的拉① [静] تارتما

。敛收所有已他上

肉^①的次一称可 گۆش ~ بىر : 的次一称可

烟口 ~ تاماكا : 口^② بىر

تارتىملىق [静] 的人动, 的人引吸 : 的人动, 的人引吸
گۈزەل, بەكمۇ ~ ئىدى. 美很色景这 . 人引吸很, ...

تارتىن [静] <古> 品食, 食饭(的送赠人他)
تارتىنچاق [静] 的腆脰, 的谨拘 : 的腆脰, 的谨拘
تارتىنچاقلىق [静] 腆脰, 谨拘 : 腆脰, 谨拘
چەبىياتاق ئۆتۈۋاتىسەن. 身单个是还在现到你, 腆脰于由 . 汉

情为难, 气客, 谨拘, 束拘 情为难, 气客, 谨拘, 束拘
تارتىنماق [动] 束拘(动), 腆脰, 怯羞, 束拘
气客 : 束拘到感前面人生在 ~ يات ئادەملەردىن
تىنماي سۆزلەۋېرىڭ. 吧说管尽, 情为难别 .

تارتىنشىماق «تارتىنماق» 态同共的
تارچوپ [静] <手> 子架的子皮湿搭
تارچۇق [静] 缝夹, 道夹
تارچىلىق [静] 窄狭 : 窄狭
لەر ؟ 么什干方地的窄狭到钻们你 ?

تارخان [静] <古> 汗尔达, 汗达, 官达, 干达
تارس [模] 啪噼, 嚓喀
تارس - تارس [模] 啪啪噼, 嚓喀
تارس - تارس [模] 啪啪噼, 嚓喀
تارسىسدە [静] 地啪, 声一嚓喀

تارسىلداتماق «تارسىلداماق» 态动使的 : 态动使的
تىپ ئاتماق 枪放地塔塔塔 / 枪放地塔塔塔
تۇرماق 用鞭子抽地打马
تارسىلداق [静] <古> 端上部颈
تارسىلدىماق [动] 塔塔, 啦噼 : 塔塔, 啦噼
تۇردى . 了来起下地啦噼啦噼雹冰 .

تارغاق [静] ① 子梳 : 子梳
<谚> 子梳把一争子秃个两 . 子梳把一争子秃个两 .
<谚> 子梳子秃给, 胶树要还他, 子梳子秃给 .
تۆمۈر تارغىقى . 把一梳铁? 啥有子秃 <谚> .
غاق كەتمەس, تازغا ~ . 菲苏 <谚> . 菲苏 (士教派菲苏)

تارغاقچى [静] ① 子梳制, ② 子梳卖
تارغاقدۇكات [静] 子梳, 子梳
تارغاق - سۈزگۈچ [静] 子梳, 子梳
تارغاقسىمان [静] 的形梳, 的状梳

تارتۇق قىلماق 赐赏 : 赐赏 帕达沙 帕达沙 帕达沙 帕达沙

قەيتۈ . 马匹一他给赐皇帝 .

تارتۇق^۲ [静] 疤痕, 疤伤 : 疤痕, 疤伤
تارتۇقلار كۆزگە ئاشلىنىپ تۇراتتى . 疤痕的疤痕一前额他 .
帘眼入映 . 疤痕的疤痕一有上脸他 . 疤痕的疤痕 .

تارتۇقلىماق «تارتۇقلىماق» 态动使的
تارتۇقلاشماق «تارتۇقلىماق» 态同共的
تارتۇقلىنماق «تارتۇقلىماق» 态动被的
تارتۇقلىماق [动] 励奖, 礼送 : 励奖, 礼送
لمىرىنى تارتۇقلىدى . 奖了授模劳给府政 .
تارتىپ [助] 起...从, 始开...从 : 起...从, 始开...从
起天

تارتىشتۇرماق [动] 拽硬拉生
تارتىشتۇرۇشماق «تارتىشتۇرماق» 态动使的
تارتىشماق^۱ ① «تارتىشماق» 态同共的 : 态同共的
ئۇياققا تارتىشىپ, بۇياققا تارتىشىپ ئاخىر بىر قارارغا كەلدى .
تارتىشماق^۲ [动] ① 筋抽, 挛痉 : 筋抽, 挛痉
قالدى . 了筋抽腿的我 . 了筋抽腿的我 .

تارتىشماق^۲ [动] ① 筋抽, 挛痉 : 筋抽, 挛痉
قالدى . 了筋抽腿的我 . 了筋抽腿的我 .
تارتىشماق^۲ [动] ② 挂牵, 挂牵 : 挂牵, 挂牵
سۈرمىگەچكە يۈزۈم تارتىشىپ قالدى . 有, 油搽有没上脸我 .
的巴巴紧点

تارتىشماق ئوينىماق 皮扯 : 皮扯
تارتىشماق ئوينىپ, ئەرزمىنى بۇ ئۇنىڭغا ئەۋەتسە, ئۇ بۇنىڭغا قاي-
تۇرىدۇ . 皮扯相互们他, 决解有没还事的我
去推来推诉申

تارتىش [静] <古> 召号, 令集召, 书诏(的汗可)
تارتىشما [静] 夺袭

تارتىشما دەريا <地> 河夺被, 河夺袭被
تارتىشما قولتۇق <地> 湾夺袭
تارتىشما ئېقىن = تارتىشما دەريا

تارتىشماق^۱ «تارتىشماق» 态动被的 : 态动被的
ئاشلىق تارتىلدى . 称食粮 .
了过 . 了过

تارتىشماق^۲ [动] ① 少减, 少减 : 少减, 少减
سۈت ~ 少汁乳
了 / 了
ئۆستەننىڭ سۈيى تارتىلدى . 瘦多瘦前以比眠失和劳疲于由他 .
خېلى تارتىلىپ قالدى . 了
③ 敛收 : 敛收 . 了

蒲菖石 <植> تاش ئېگىر
 形), 沙拉石嚼 <成> تاش يەپ قوم چىقىرىدىغان
 (好口胃容
 情无酷冷, 肠心石铁 <成> تاش يۈرەك
 紫花石 <植> تاش يۈسۈن
 外子屋在 ىشدا تېشىدا: 表外, 面外, 外①〔静〕² تاش
 而不华 <成> غال - ىچى غال - پال, ىشى پال - ىشى / 面
 面袄皮 <手> ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 套被 <手> ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 胎外, 带外 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 穴墓外 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 翻外足 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 乡异, 乡外 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 的外 <方>〔静〕 تاشا
 丸塞, 巢精 <理生>〔静〕 تاشاق
 外以……除, 外之, 外〔静〕 (تاشاينى) تاشاينى
 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 册名在们 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 楠石 <植>〔静〕 تاشئەپۈس
 蓬小 <植>〔静〕 تاشبۈرگۈن
 鱼夫杜 <动>〔静〕 تاشبېلىق
 花莲石 <植>〔静〕 تاشبىرغا
 棉石 <矿>〔静〕 تاشپاختا
 瓦棉石 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 鳖, 龟鸟 <动>〔静〕 تاشپاقا
 壳龟鸟, 板龟 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 鬼畜吝 <转>②根豆山 <植>①〔静〕 تاشپۇرچاق
 鸡公铁, 奴财守 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 子石抓〔静〕 (戏游的玩子石个五用) تاشتەرمەك
 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 子石抓玩在娘姑个两. ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 盆土陶〔静〕 تاشتەك

蛾石 <动> تاش پەرۋانسى
 幔石 <地> تاش بەردە
 志, 碑, 记碑, 铭碑, 碑石 <语> تاش پۈتۈك
 板石 <建> تاش تاختا
 守, 儿门枢, 鸡公铁 <成> تاشتىن باغ چىقاوماق
 奴财, 一不毛, 拔: ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 公铁的样一你像是不可们我. ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 鸡
 茶心米 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 竹石丝, 胡柴银 <植> تاش چىنىنگۈل
 坝石堆 <水> تاش دامبا
 磧堤 <地> تاش دۆمبەل
 坡护砌石 <建> تاش زەگۈندە
 滩岩 <地> تاش ساھىل
 窟石 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 岩帽 <矿> تاش قايتاق
 层岩 <矿> تاش قاتلىمى
 蓼生岩 <植> تاش قامچىئوت
 器石 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 代时器石 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 瓜石 <植> تاش قوغۇن
 栎, 栎白 <植> تاش كاشتان
 场石采 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿
 瓜手佛 <植> تاش كاۋا
 镜眼晶水 <地> تاش كۆزەينەك
 桥石 <交> تاش كۆۋرۈك
 拱石 <地> تاش گۈمبەز
 墩石 <建> تاش گۈندە
 石水滴 <地> تاش لەمپە
 蓬果浆 <植> تاش لويلا
 瑚珊石 <动> تاش مارجان
 石陨石 <天> تاش مېتېئورىت
 喝不牛, 拉处一往硬 <成> تاشنى تاپاقا تاخماق
 会附强牵, 扯硬拉生, 头按强水
 不毛一 <成> تاشنى سىقىپ سۈيىنى ئىچمەك
 奴财守当, 拔
 胞细石 <生> تاش ھۈجەيرە
 林石 <地> تاش ئورمان
 品刻石, 雕石 <手> تاش ئويما
 道渠石卵 ىشى تېشىدا: 面封, 儿面②干中强外, 实
 部顶帽皮 <手>③皮书, 面封的书 تېشى / 儿

秋送，色眼丢 ~ كۆز / 弹炸投 ~ بومبا / 产流(畜牲)
 抽，儿闹抓 ~ چەك / 望展，顾回，望眺 ~ نەزەر / 波
 辚甩 ~ چېچىنى / 网撒 ~ تور / 头石扔 ~ تاش / 签
 . / 子 ۇ جان ئاچقىغدا خەتى پۇرلاپ - پۇرلاپ بەرگە تاشلىدى .
 上地在扔团一作揉信把地愤气他
 ، 弃放，弃抛②。了睡上床在倒已他 . تاشلاپ ئۇخلىدى .
 罢 ~ ئىش / 课罢 ~ دەرس : 止停，除戒，掉丢，弃遗
 抛 ~ ئائىلىنى / 烟戒 ~ تاماكا / 家弃 ~ ئائىلىنى / 工
 自暴自 ~ ئۆزىنى / 想幻掉丢 ~ خام خىيالىنى / 子妻弃
 ~ ئۆزىنى ئانىسىنىڭ قۇچىقىغا
 河投，河投，河跳 ~ ئۆزىنى دەرياغا / 里怀亲母他到扑
 : 零凋，谢凋，落，换，蜕④投空 ~ پاراشوتتىن / 杀自
 结的为行或为行示表，词动助作⑤皮脱 ~ پوستىنى
 哭住不忍 ~ يىغلاپ : 的生发下况情的主自由不是果

来出说口随 ~ دەپ / 来起
 子面上 [动] تاشلىماق²
 的出溢 [静] تاشما¹
 流泻 <地> تاشما ئېقىم
 疹皮 <医> [静] تاشما²

河 تاشماق [动] ① 出漫，出溢 : دەريا تېشىپ كەتتى .
 溢里缸从水 . 了来出漫水 . سۇ ئىدىشتىن تېشىپ كەتتى .
 了来出 一般一出超态状作动示表，词动助作② . 了来出
 . 劲干了起鼓新重他 . نىڭ غەيرىتى باشقىدىن ئۇرغۇپ تاشتى .
 تولۇپ - تاشقان ئىشەنچ بىلەن 地心信怀满 / غەزەبى تې .
 平不愤愤 تۇرماق شىپ

تاشمەت <方> [静] ① 的扮打爱 ② 的佻轻，的浮轻
 瓜傻，子疯③
 银”称医中，药人可根)缕繁草霞 <植> [静] تاشئوت
 (“胡柴

تاشيارغان <植> [静] 草耳虎
 تاشيول <交> [静] 路公

学质地路公 <地> تاشيول گېئولوگىيىسى

تاغ [静] ① 山 : قىزىل ~ 山红 / يانار ~ 火山 / قارلىق
 ~ 山雪 / 上山 ئۆستى ~ / 上 ىچى ىچى / ئۆچكە تاغدا
 果在葡萄，钱值上山在羊山 <谚> . ئۆزۈم باغدا .
 钱值园 . تاغنىڭ زىنىتى قورام تاش ، ئادەمنىڭ زىنىتى
 ئۈستىباش . <谚> . 倒山移，海倒江翻 قىلماق باغنى بوستان قىلماق .
 饰 倒山移，海倒江翻 قىلماق باغنى بوستان قىلماق .
 稳 倒山移，海倒江翻 قىلماق باغنى بوستان قىلماق .
 山泰若

。务内好搞如不，务外心

屋外 <建> ئاشقىرىقى ئۆي

态动使的 «تاشقىلىماق» تاشقىلىتماق

تاشقىلىماق [动] 出淌，出漫，出溢 : چېلەكتىكى سۇ تاشقىد .
 . 来出了溢水的里桶 . لاپ تۆكۈلدى .

水洪 [静] ئاشقىن

滔，湃澎 <转> ② 溢泛，溢，漫 ① [动] تاشقىلىماق
 中心他 . ئۇنىڭ قەلبىدە چەكسىز خۇشاللىق تاشقىنلايتتى .
 . 情之快欢着溢洋

芦葫西 <植> [静] تاشكاۋا

鳖石 <动> [静] تاشكۆز

炭石 <矿> [静] تاشكۆمۈر

纪炭石 <地> تاشكۆمۈر دەۋرى

油焦煤 <化> تاشكۆمۈر يېغى

棠海叶小 <植> [静] تاشگۈل

态动使的 «تاشلىماق»¹ تاشلىتماق¹

态动使的 «تاشلىماق»² تاشلىتماق²

态同共的 «تاشلىماق»¹ تاشلاشماق¹

态同共的 «تاشلىماق»² تاشلاشماق²

~ / 儿弃 ~ 的芜荒，的弃遗被 ① [静] تاشلاندىق
 废，物弃废 ② 园果的废荒 باغ ~ / 地土的芜荒
 的弃废，房破 ئۆي ~ / 纸废 قەغەز ~ / 料脚下，物
 子房

物弃废 [静] تاشلانما

狱监入投 ~ تۈرمىگە : 态动被的 «تاشلىماق»¹ ① تاشلىنماق¹
 ② «تاشلىماق» 态复自的 : قۇچاققا ~ 里怀到扑

② تاشلىنماق² «تاشلىماق» 态动被的 : جۇۋا تاشلاندى .
 . 子面了

藜若优 <植> [静] ئاشلويلا

地头石 ىر ~ 的头石有，的多头石 ① [静] تاشلىق¹
 ~ 的 ② 石钻，钻 : 17 ~ 17 سائەت 17 表手钻 ③ 盘 : تۆت ~

磨盘四 تۈگەن

土质石 <农> تاشلىق تۇپراق

蔗茶生石 <植> تاشلىق قاراقېتى

石研煤，石研 <矿> تاشلىق كۆمۈر

② 的 ① [静] تاشلىق² 的皮封有，的子面带
 布儿面挂 ~ رەخت ~ / 件证皮兰 كېنىشكا ~

袄皮面带 <手> تاشلىق جۇۋا

盹鸡 [静] تاشلىق³ : تۇخۇنىڭ تاشلىقى

~ 抛，甩，撒，投，掷，撂，扔 ① [动] تاشلىماق¹

تاغا ئانا (子妻的哥哥亲母) 妈舅
 تاغار 〔静〕 袋麻，袋口 / 子麦袋一 / 子麦袋 ~ ىسىر ~ بۇغداي / ىسىر ~
 گىپ 一 堆大 / 话 / قاپ قوپۇپ تاغارنى يۆلەپتۇ، ئاغرىق قوپۇپ
 ساقنى. < 谚 > 人康健扶掉人病，袋面扶去袋麻
 تاغار قېقىندىسى (等面的剩残内袋口指) 底袋口
 تاغار - تاغار 〔静〕 的袋成袋成 : ~ بۇغداي 的袋成袋成
 麦小
 تاغارچى ① 者袋口织 ② 者袋口售 〔静〕
 تاغارچىلىق 〔静〕 业袋麻
 تاغارچىلىق قىلماق 从 业袋麻事
 تاغارسىز 〔静〕 的袋麻无
 تاغارلاپ 〔静〕 地袋口成 : ئۇنىڭ ئۆيىدە نوپۇس جىق بولغاچقا
 ھەر ئايدا ~ ئاشلىق ئالمىسا يەتمەيدۇ . 多口人里家他 每
 吃不够不就食粮买的袋成不月
 تاغارلىق 〔静〕 的袋麻有
 تاغاق 〔静〕 < 理生 > 骨胛肩，骨琵琶
 تاغاق سۆڭىكى < 理生 > 骨胛肩
 تاغاقئوت 〔静〕 < 植 > 草冰
 تاغ - تاش 〔静〕 野山
 تاغتېشەر 〔静〕 < 动 > 甲山穿
 تاغچى ① 人上山 ② 商货山 〔静〕
 تاغچىلىق 〔静〕 业货山
 تاغچىلىق قىلماق 从 货山卖 事 卖货山
 تاغ - دالا 〔静〕 野原和峦山
 تاغ - داۋان 〔静〕 岭山，峦山
 تاغ - دەريا 〔静〕 山江，川山，河山
 تاغدىنى 〔静〕 < 植 > 胡延，董紫，菜胡延
 تاغدىن - باغدىن 下见
 تاغدىن - باغدىن سۆزلىمەك < 成 > 扯西拉东
 顛، 扯西拉东 三倒四，次伦无语， ۋ تاغدىن - باغدىن سۆزلەپ ئاللا ئاد.
 قۇزدى . 亮天到直一， 扯西拉东他
 تاغشۇت 〔静〕 < 古 > 文韵，歌诗，诗
 تاغشۇرماق 〔动〕 < 古 > 咏吟，咏歌，(诗) 诵朗
 تاغقۇشى 〔静〕 < 植 > 草蹄羊
 تاغلىق 〔静〕 ① 的山，的地山，的多 ② 的山 ③ 区山
 تاغلىق رايون < 地 > 区山
 تاغمۇتاغ 〔静〕 山群，峦山 : ~ يۈرۈپ ئوۋ قىلماق 越山翻
 猎打岭
 تاغۇزماق 〔静〕 < 古 > 的墩墩肉，的胖矮
 تاغۇن! 〔静〕 < 方 > 疫鼠

تاغ ئاغمىخنى < 动 > 融伶
 تاغ ئاق قۇشقىچى < 动 > 雀雪
 تاغ ئەنجۈرى < 植 > 榕山高，树青大
 تاغ پاختىكى < 动 > 鸠斑山
 تاغ توشقىنى < 动 > 兔雪
 تاغ تۇمۇچۇقى < 动 > 雀木旋山高
 تاغ تېرىقى < 植 > 草芒落
 تاغ تېرىكى < 植 > 杨山
 تاغ تىزمىسى 脉山
 تاغ جىنسلىرى شاخچىسى < 地 > 枝岩
 تاغ جىنسى < 地 > 石岩
 تاغ جامغۇرى < 植 > 卜萝山
 تاغ چىلىنى < 植 > 绿绿药
 تاغ دولانىسى < 植 > 红里山
 تاغ رەبھىنى < 植 > 勒罗白
 تاغ زەمبىرىكى < 军 > 炮山
 تاغ سەرغۈلى < 植 > 菊毛寡
 تاغ سۇمبۈلى < 植 > 松甘毛山高
 تاغ سېرىسى < 植 > 槐山
 تاغ سېغىزى < 植 > 菊舌短
 تاغ شاپتۇلى < 植 > 桃山
 تاغ قاغىسى < 动 > 鸦山
 تاغ قامچىئوتى < 药，植 > 蓼芽珠
 تاغ قۇشقىچى < 动 > 雀山
 تاغ قىچىسى < 植 > 菜芥山
 تاغ كەپتىرى < 动 > 子鸽野，子鸽山
 تاغ كۈنجۈتى < 植 > 草宵待
 تاغ كېسىلى < 医 > 病山高
 تاغ گوربىلاسى < 动 > 猩猩大山高
 تاغ لەيلىسى < 植 > 菊毛风山高
 تاغ نەشپۈتى < 植 > 梨豆
 تاغ ئۆچكىسى < 动 > 羊山野，羊青
 تاغ ئۈزۈمى < 植 > 葡萄山
 تاغ ئىتئۈزۈمى < 植 > 泉羊蜀
 تاغ ئېففېكتى < 地 > 应效体山
 تاغ ياغىقى < 植 > 桃核山
 تاغ يۇلتۇزگۈلى < 植 > 菀紫山高
 تاغ يېشىلكۆكى < 植 > 芹山，芹子棱
 تاغا ئاچا 〔静〕 舅舅，伯伯，叔叔
 تاغا ئاچا (子妻的弟弟亲母) 妈舅

的线单 تاق لىنىيىلىك

路铁线单 <交> تاق لىنىيىلىك تۆمۈريول

胞细单 <生> تاق ھۈجەيرە

物生胞细单 <生> تاق ھۈجەيرىلىك جانلىقلار

程音单 <艺> تاق ئىنتىروال

母韵单 <语> تاق يۈنمۇ

~ تاق² 唦 (音声地落物重或撞物硬) [模] 唦: ئىشىك ~

。了上关门声一的唦 . قىلىپ يېپىلدى .

تاق³ = دەل

难艰, 苦困, 难苦, 难困 <古> [静] تاق⁴

تاقا¹ [静] ① 马 (驹, 骡) 掌: توكۇر ئاقا تۆمۈر ~, ئەسكى

皮貂上衣破, 掌好钉马痛 <谚> چاپانغا سۆسەر ياقا .

领 床梭 <机> ② . كىيىم تىكىش ماشىنىسىنىڭ تاقىسى

床梭机纫缝

幅 <方> [静] تاقا² (幅一的中幅双子绸等斯莱特艾)

下见 تاقابىل

تاقابىل تۇرماق 对抗, 衡抗, 付对, 付应: دۈشمەنگە

~ 流逆顶 / 人敌付对 ~ تەتۈر ئېقىمغا ~

تاقابىل كەلمەك = تاقابىل تۇرماق

تاقابىلچانلىق [静] 性逆抗

تاقابىللىق [静] 弈博, 策对

论策对 تاقابىللىق نەزەرىيىسى

态动使的 «تاقماق» تاقاتماق

态动使的 «تاقاراشماق» تاقاراشتۇرماق

تاقاراشماق [动] ① 撞, 碰, 突冲生发② 撞顶: مەرىيەمخان

قاسىم ئاخۇنىنىڭ سۆزىگە تەن بەرمەي خېلى تاقاراشىپ باقتى .

麦耶尔姆对喀斯阿洪的不服气, 他和顶撞

了--阵 .

تاقاشماق ① «تاقماق» 态同共的 碰, 挨, 触: كارىۋات

ئىشىككە تاقىشىپ قالدى . 了上门到碰床 . ئايىغىم تامغا تاقىد .

شېپ قالدى . 了我到挨脚的上 . شەخسى مەنپەئەتكە ~

触及个个人利益 / 涉一及事件③ 碍妨, 碍

碍事: ماڭا تاقاشماي نېرى تۇر . 我碍妨要不 . 儿点边靠,

تاقاق¹ [静] ① 门, 门, 门: تاقاقنى كۆتۈرۈپ قويماق 门闸开

② 枷, 锁: ئىككى يايى بويىنغا ~ سېلىنغان ۋۇسۇڭنىڭ كەي .

ندىن قارا تەرگە چۆمگەن ھالدا ئەگىشىپ كېلەتتى . 个衙役

满大头汗, 带着武松的后. ③ <建> 销插

تاقاق سالماق 销插上

تاقاق² <电> [静] 闸电, 闸刀, 刀闸, 开关

تاقاقماق ① «تاقماق» 态动被的: ئىشىك تاقالدى . 上关门

تاغۇن² [静] <古> 恭维, 语巧言花, 语蜜言甜, 媚谄:

承奉

تاغۇنچى [静] <古> 者媚献, 者媚谄阿, 者承奉

تاغۇنلاماق [动] <古> 媚献, 承奉, 媚谄

تاغىل [静] 有条纹的, 有花纹的: ~ يولۋاس 斑纹老

虎 / ~ ئىنەك 花乳牛 / ~ مۈشۈك 猫花

تاغىل ئات <动> 马斑

تاغىل تاغىمخان <动> 黝虎

تاغىل ئالما <植> 果苹果柠夏

تاغىل پاتىمچۇق <动> 蜥沙条白

تاغىل پەرۋانە <动> 蛾斑

تاغىل تۈتى <动> 鹅鸚皮虎

تاغىل پاقا <动> 蛙花

تاغىل چاشقان <动> 鼠花(金)

تاغىل چۈسۈن <动> 蝇麻

تاغىل قوڭغۇز <动> 甲虎

تاغىل ئىپار مۈشۈك <动> 猫灵斑

تاغىلماق <古> [动] 钝变

تاغىياسانچۇقى [静] <植> 花梅山

تاغتا [静] <纺> 绸夫塔

تاق¹ [静] ① 单: ~ 日单 / ~ سۆز 词单 / ~ 号单

نومۇر 单 / ~ رېلىس 单 / ~ 轨单 / ~ چىملىق ساپان 单

犁 / ~ سان 单, 数奇 / 数单 / 单 / 犁 / 单 / 犁 / 单 / 犁

~ . <谚> 行单不祸, 至双无福. 单 / 犁 / 单 / 犁 / 单 / 犁

لىدۇ, قازا جۈپىنى ~ قىلىدۇ. <谚> 双成单使福幸

难使双成单. ② 独的身: ئۇ ئۆمۈر بويى ئۆيلەنمەي ~ ئۆت-

ئىكەن ئادەم . 他一生未结婚, 活身独过

تاق باغ <化> 键单

تاق پالەج <医> 瘫单

تاق جىنىسلىق <植> 体异雄雌

تاق جىنىسلىق كۆپىيىش <植> 殖繁性单

تاق جىنىسلىق گۈل <植> 花性单

تاق دەرىجە <数> 幕次奇

تاق دەرىجىلىك ئەزا <数> 项次奇

تاق دەرىجىلىك تەڭلىمە <数> 程方次奇

تاق سوزۇق تاۋۇش <语> 音元单

تاق قىممەت <数> 奇

تاق قىممەتلىك فۇنكسىيە <数> 数函奇

تاق كۆك تومۇر <理生> 脉静奇

تاق لىنىيە <交> 线单 不平行线

态动被的 «تاقلانماق»

下见 تاقلما

舞蹈踢 <艺> تاقلما ئۇسسۇل

تاقلانماق¹ 跳〔动〕: ئېرىقتىن ئاقلاپ ئۆتمەك / 渠水过跳

لاپ قىرغاققا چىققاق چىققاق / 岸上跳

处原到回, 去跳来跳

تاقلانماق² 苗间 <农> 〔动〕: كېۋەز / 苗花棉间

苗间 ~

تاقلانماق¹ 人的掌马打②人的掌马钉①〔静〕

تاقلانماق 掌马打, 掌马钉〔静〕

تاقلانماق¹ 秃秃光〔静〕: بەر يەر / 地之毛不, 地秃秃光

تاقلانماق 山的秃秃光

تاقلانماق 头光 باش

تاقلانماق² 当啞〔模〕: ڤاڤا, ڤاڤا / 咯咯, 当啞

ئۇۋازىدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتى. / 声当啞的门被子孩

。醒惊

تاقلانماق 〔模〕: ڤاڤا (声蹄马)

تاقلانماق - تاقلانماق 〔模〕: ڤاڤا, ڤاڤا / 咯咯, 当啞

تاقلانماق - تۇقۇرۇق 〔模〕: ڤاڤا, ڤاڤا / 咯咯, 当啞

تاقلانماق - تۇقۇرۇق 〔模〕: ڤاڤا, ڤاڤا / 咯咯, 当啞

تاقلانماق² 糟八七乱②: نەرسىلەر / 糟八七乱③西东的

تاقلانماق¹ 物杂: ئۆيىدىكى تاقلانماق - تۇقۇرۇق / 物杂

تاقلانماق¹ «تاقلانماق» 态动使的

تاقلانماق² «تاقلانماق» 态同共的

تاقلانماق 秃秃光得变〔动〕: بۇ جۇۋىنىڭ تۈكى چۈشۈپ

تاقلانماق 秃秃光得变, 毛了掉袄皮件这. / 秃秃光得变, 毛了掉袄皮件这

تاقلانماق 的. قۇرغاقچىلىق تۈپەيلىدىن بۇ جايلار تاقلانماق كەتتى.

。了秃秃光得变方地些这使旱干

تاقلانماق 地之毛不〔静〕

تاقلانماق¹ 响作啞啞, 响作ڤاڤا 〔动〕: ئاتلارنىڭ تاقلانماق -

تاقلانماق 蹄马的ڤاڤا. / 蹄马的ڤاڤا

。方远到传声

تاقلانماق² 秃秃光使〔动〕

تاقلانماق 的掌钉没〔静〕

تاقلانماق 掌钉没〔静〕

تاقلانماق 蹄马的形: تاقلانماق / 蹄马的形

تورمۇز 蹄马制式器

تاقلانماق 丘沙形蹄马 <地> بارخان

تاقلانماق 湖形蹄马 <地> كۆل

تاقلانماق 态动使的 «تاقلانماق»

到碰, 到顶, 顶②. 了门关子铺. / 到碰, 到顶, 顶②. 了门关子铺

ياغاچنىڭ بىر ئۇچى دېرىزىگە تاقلاندى. / 户窗到顶端一的头木

。了上头骨到碰子刀. / 了上头骨到碰子刀

تاقلانماق³ 及触: ئىچكى دۇنياسىغا ~ 魂灵及触

تاقلانماق⁴ 到涉牵: سۆز ئايلىنىپ كېلىپ يەنە ئەمەتنىڭ ئائىلە

مەسلىسىگە تاقلاندى. / 到涉牵, 去说来说

。题问庭家

تاقت 耐了去失我. تاقتىم قالدى. / 耐了去失我

。了住不忍我, 心

تاقت قىلماق 受忍, 耐忍

تاقتى تاقت بولماق <成> 住不耐忍: كۈتۈۋې-

رەپ تاقتىم تاقت بولدى. / 了烦耐不得等我

تاقتسىز 不, 的待急不迫, 的住不忍, 的心耐无〔静〕

تاقتسىز 人的心耐无 ~ ئادەم

تاقتسىز ئەندۈرمەك 态动使的 «تاقتسىز ئەندۈرمەك»

تاقتسىز ئەندۈرۈشمەك 态同共的 «تاقتسىز ئەندۈرۈشمەك»

تاقتسىز ئەندۈرمەك 躁焦, 躁焦〔动〕: ئۇ تاقتسىزلىنىپ ئۇ-

ياقت - بۇياقتا قارىدى. / 望张右左地急焦他

تاقتسىزلىك 待等地烦耐不: ىلەن كۈتمەك ~ 烦耐不, 待及不迫〔静〕

待等地烦耐不

تاقتسىزلىنىشمەك 态同共的 «تاقتسىزلىنىشمەك»

تاقتىلىك 性耐有 ~ ئادەم 的耐忍能〔静〕: ىلىنىشمەك ~ 性耐有

人的

下见 تاقتا

تاقتا 蜂小跳 <动> ھەرە

تاقتا - تاقت 走步着踏地瞪咯瞪咯: ڤاڤا, ڤاڤا / 咯咯, 当啞

走步着踏地瞪咯瞪咯

تاقتا - تۇقۇق 兵乒, 当丁〔模〕: قورۇدا ~ قىلغان ئاياغ

تاقتا - تۇقۇقا 次伦无语, 四倒三颠, 糟八七乱〔静〕

تاقتا - تۇقۇقا 语乱言胡, 四倒三颠话说

تاقتا - تۇقۇقا گەپ 话的四倒三颠

تاقتا - تۇقۇقا 戏游种一的玩孩小〔静〕

تاقتىدە 嘭, 当啞, 啞〔静〕: مەن كەپ-

تاقتىدە 嘭, 当啞, 啞〔静〕: مەن كەپ-

تاقتىدە 嘭, 当啞, 啞〔静〕: مەن كەپ-

。了关门把声一

تاقلانماق¹ «تاقلانماق» 态动使的

تاقلانماق² «تاقلانماق» 态动使的

تاقلانماق¹ «تاقلانماق» 态同共的

تاقلانماق² «تاقلانماق» 态同共的

着争他和地脚划手指班尔库 . ئۇنىڭ بىلەن تاكالاشتى .
。么什

精术枝 ~ تاكامۇل [静] 的美完, 的湛精
。人完无人 . بولمايدۇ . 湛

态动使的 « تاكامۇللاشماق »

态同共的 « تاكامۇللاشتۇرماق »

态动被的 « تاكامۇللاشتۇرۇلماق »

تاكامۇللاشماق [动] 美完, 湛精, 善完
湛精渐日术技 ~

<机> ②眼板, 拍节, 子拍, 拍 <艺> ① [静] تاكت
冲气吸 : پورشىن تاكتى شوراش تاكتى / 程冲塞活

程冲气排 تاكتى چىقىرىش / 程

تاك - تاك [模] 梆梆 : ~ قىلىپ ئىشك چەككەن ئاۋاز ئاڭلاڭ .
。声门敲的梆梆来传 . دى

鱼木, 子梆 [静] تاكتاك

担郎货, 郎货 ②夫更, 人的子梆打 ① [静] تاكتاچى
很去过子担郎货 . دى . تاكتاچىلار ئىلگىرى كۆپ ئىدى .

~ : 者告报小打, 者密告, 者言谗进, 子探 ③ . 多
نامدىن چۈشىدۇ . < 谚 > 现出然突会者密告
。 “耳有墙

业职夫更 [静] تاكتاچىلىق

تاكتىلىق [静] 的拍节有 : مەشرەپ مۇزىكىلىرى تولاراق ئۈس-
سۇلغا چۈشىدىغان تېز ۋە شوخ ~ كېلىدۇ . 多曲乐甫莱西麦 .

。拍节快欢的蹈舞合适为

تاكتىكا [静] 略策, 术战 : ئالىسى 战术 / ~ تەلىم-
تەربىيىسى 战术训练 / مەسئۇلاتى گۇرۇپپىلاش تاكتىكىسى 产

略策合组品

تاكتىكا مەشىقى < 军 > 训练术战

家略策, 家术战 [静] تاكتىكىچى

تاكتىكىسىز [静] 的略策无, 的术战无 : ~ ئۇرۇشتا غە-
لبە قىلغىلى بولمايدۇ . 利胜得取会不, 争战的术战无 .

略策无, 术战无 [静] تاكتىكىسىزلىق

تاكتىكىلىق [静] 的略策, 的术战 : ئىستراتېگىيەلىك ئىدىيە
ۋە ~ ھەرىكەت 战略思想和术战行动 / ~ خانالىق 术战

错误

تاكتىكىلىق يادرو قوراللىرى < 军 > 武器核术战

تاكسونومىيە [静] 法类分, 学类分

تاكىسى [静] 车汽租出

تاكىدە [静] 声一咚咕 : ~ چۈشمەك 声一咚咕

تاكى [助] 至, 到

تاقلاشماق « تاقىلىماق » 态同共的

تاقلاقسىز [静] 的掌马钉没

تاقلاقلق [静] 的掌马了钉

تاقلانماق « تاقىلىماق » 态动被的

تاقلىداتماق « تاقىلىماق » 态动使的 : ئىشكىنى ~ 敲门把
响咚咚得

تاقلىدەتتىشماق « تاقىلداتماق » 态同共的

تاقلىدىماق [动] 啞啞, 啞啞, 啞啞 : تاقلىداپ ماڭماق

走地啞啞 / ئىشك ~ 响咚咚门 / يىپ ئىگىرىش چاقى

要得急, 切急 ② . 欢得转啞啞车纺 . تاقلىداپ ئايلاندى .

命 : ئۇ كىنو كۆرگىلى ئالدىراپ تاقلىداپ كەتتى . 匆匆急急他 .

。影电看去要地

تاقلىق [静] 的掌了钉 ① : ~ ئات 铁做 ② 马的掌了钉
铁的用手掌铁做 : ~ تۆمۈر 的用手掌

تاقلىماق [动] 掌钉 ① : ئاتنى ~ 掌钉马给 < 转 > ②

蒙我把他 . 哄, 逛, 蒙, 编

。呛够得

تاقىماق [动] 顶, 顶上, 顶 ① : ئىشكىنى ~ 门顶上,

顶 / 顶 ② 上墙到顶子桌把 قويماق 及触

ئىدىيىسىگە ~ 订, 定, 有, 满 ③ 想思及触 ~ ئۇنىڭ يېشى

30 غا تاقاپ قالدى . 了岁 30 到快他 . 别, 戴佩, 戴 ④ .

奖戴佩 ~ 缀 ⑤ 戴 / 镜眼戴 ~ 章

章 / 章 ⑥ 别前胸 ~ 花一朵 / 托克

扣纽扣 ⑦ 闭关 : زىيان تارتقان كارخانىلارنى ~ 亏闭关

业企损

تاك [模] 乒, 砰 : ئۇ ئىشك ~ قىلىش بىلەنلا ئويغىنىپ كەتتى .

醒便他, 响声一地砰门

指一弹上额的我在谁今如 ! قىلىپ چېكىپ باقسۇنچۇ !

! 头

تاكاس [模] 沙沙, 嚓嚓

تاكاس - تاكاس [模] 沙沙, 嚓嚓 (声步脚) : ~ ماڭماق

走地嚓嚓

تاكاس - تۈكۈس [模] 沙沙嚓嚓

تاكاسلاتماق « تاكاسلىماق » 态动使的

تاكاسلاشماق « تاكاسلىماق » 态同共的

تاكاسلىماق [动] 步碎迈, 走地嚓嚓: 响作嚓嚓

تاكلالاشماق [静] 的头杠, 的扛抬爱 : ئادەم ~ 的杠抬爱

人 / ئۇ ئېغىر - بېسىق ئىشەس, ~ . 个是, 重稳不他 .

。头杠

تاكلالاشماق [动] 扛抬, 吵争 : قۇربان قولىنى شىلتىپ ,

班上去没. ~ ئىشقا بارمىدىمۇ؟ . 道知不？ 啦儿哪去
。道知不？ 吗

(位单量重, 量度) 檀 <古>〔静〕 تاكۋ

壁断垣残, 址遗, 墟废 <古>〔静〕 تاكۋ

(方地的类糖麻制土作) 房糖〔静〕 تاخپاڭ

人的瓜糖作〔静〕 تاخپاڭچى

啪啪, 砰砰〔模〕 تاك - تاك

تاك - توك ~ 当叮, 啪啪〔模〕 تاك ~ قىلىپ بىرنەچچە پىاي ئوق
ئېتىلدى. 枪几好了打地啪啪.

馆堂〔静〕 تاخجاڭ

作工馆堂〔静〕 تاخجاڭلىق

态动使的「 تاخماق » تاخدۇرماق

态同共的「 تاخدۇرماق » تاخدۇرۇشماق

态动被的「 تاخدۇرماق » تاخدۇرۇلماق

子粽〔静〕 تاخزۇغزا

节端午, 节子粽 تاخزۇغزا بايرىمى

人的子粽卖②人的子粽做①〔静〕 تاخزۇغزىچى

粗子脖红脸, 红涨脸 <方>〔动〕 تاخزىماق

تاخسۇق ~ 的罕稀, 的有少〔静〕 تاخسۇق ~ بۇ گەپ ~ گەپ بولدى.
。过讲未从话的样这

的罕稀〔静〕 تاخسۇقلىق

稀糖〔静〕 تاخشىر

تاغغۇت ①〔静〕 تاغغۇت ②人项党, 人特古唐 <地> 拉古唐
~ تېغى 山拉古唐

تاغغۇت تىلى <语> تاغغۇت تىلى

夏西 خانلىقى تاغغۇت خانلىقى

羊滩 <动> تاغغۇت قوبى

文夏西 <语> تاغغۇت يېزىقى

式特古唐②文特古唐, 语特古唐①〔静〕 تاغغۇتچە

子分复, 子钩悬 <植>〔静〕 تاغغۇرئاي

瓜糖 <食>〔静〕 تاغگازا

打碎敲零 <成> تاغگازا پۇلى قىلىپ تۇگەتمەك <成>
完花钱把地

تاغگازا چىشلىۋالغاندەك <成> تاغگازا چىشلىۋالغاندەك
口其

者瓜糖售制〔静〕 تاغگازىچى

当行的瓜糖售制〔静〕 تاغگازىچىلىق

当当叮叮〔模〕 تاغگىر - تۇغگور

地榔, 地兵, 地呼〔静〕 تاغخىدە

日次, 天二第〔静〕 تاغلا

تاكراک 〔模〕 哧哧

تاكراک سالدۇرماق 跑地哧哧让 跑地哧哧
让 ~ ئېشەكنى

تاكراک - تاكراک 地哧哧, 嗒嗒嗒嗒, 嗒嗒〔模〕 تاكراک
تاكراک - تۇكۇرۇك 地哧哧, 嗒嗒嗒嗒, 嗒嗒〔模〕

تاكراغشىماق = تاكراغلىماق

تاكراغلاتماق 态动使的「 تاكراغلىماق »

تاكراغلىماق 响嗒嗒, 响唧当〔动〕 تاكراغلىماق : ئىگىسىنىڭ كۆڭلىنى
بىلگەندەك, ئاتلارمۇ تاكراغلاپ چېپىشقا باشلىدى. 象好也马

。来起了跑地嗒嗒的似思心的人主得懂

تاكلىداتماق « تاكلىدماق » 态动使的 : بوۋاي قولىدىكى تايقىنى
تەگدۇر ئۇرۇپ تاكتىداتتى. 把知不棍拐的上手用爷爷老

。响梆梆得敲么什

تاكلىدەتتىشماق « تاكلىداتماق » 态同共的

تاكلىدەتتىشماق 响梆梆, 响砰砰〔动〕 تاكلىدەتتىشماق : قاردا
غىنە, ئىشەك تاكلىداتىدۇ. 呐门敲, 瞧去你, 子孩

تاكلىدا 早 ~ يۇلتۇزى 星晨 / ~ نۇرى 曦晨 / ئازادلىق تېغى
光曙, 晓拂, 明黎〔静〕 تاكلىدا : ~ سەھەر 晨清, 晨清

تاكلىدا ~ 光曙的放解 菜油出不榨有没, 晚夜的亮不有没 <谚>
قىچا. 籽. 每 كۈنىنىڭ ئۆز تېغى بار, ھەر تاكلىدا ئۆز غېمى بار.

。烦愁有都明黎个每, 明黎有都天每 <谚>

تاك ئاتماق ①亮天②成办 : بىر ئادەم بىلەن ئىش تاك
ئاتمايدۇ. 情事成不办人个一

تاك ئاشماق 马吊 马加比前或乘骑远程 起吊被头, 前
夜一不喂饲料 (料) تاك ئاشماق

تاك سۇزۇلمەك 晓破, 亮蒙蒙天, 白发方东

تاك قاراغغۇسى 暗黑的前明黎, 前之亮天

تاك يورۇماق 亮天 : كۈن ئولتۇرغاندا يېتىۋىدىم, تاك يورۇ-
غاندا بىراقلا كۆزۈمنى ئاچتىم. 了睡人就时落日我

。了眼开睁就下一时

تاكۋ 舌结目瞪口呆, 楞发, 呆惊〔静〕 تاكۋ

تاك قالماق 呆口瞪目, 楞发, 呆发

تاك كۆرمەك 乎在, 介意, 奇好, 怪见 怪不怪见 <谚> تاك كۆرگەنگە
تاك يوق.

تاكۋ 声击撞或声枪)〔模〕 تاكۋ : 当啞, 兵, 啪, 砰
مىلتىق ئاۋازى ئاڭلاندى. 响枪声一的砰到听. ئىشەككە ~

قىلىپ بىرنەرسە تەگكەندەك قىلدى. 东么什象好, 声一地榔.
。上门到碰西

تاكۋ 爸你. ~ 得晓不, 道知不〔叹〕 تاكۋ نەگە كەتتى؟ ~

بولاتى . 把子孩们出赶去 !

外有，遇外有 <转> ② 看外门朝 ① 心(性男于用) : ئۇ : «ئېرىمنىڭ مەندىن كۆڭلى سۇ ئىچمەن . گەن يەرلىرى بار بولغاچقا تالغا قارىغان» دەپ ئويلىدى . 想她 . “的心外有才，方地的我意满不有为因夫丈”

把 扬张 扬张 : ئېغى بىلەن بېغى يوق ئىشلارنى ~ 把 去出扬张事的准没

تالا² (تالاسى) [静] 维纤 : پاختا تالاسى 维纤花棉 / 维纤

维纤造人 ~ 维纤成合 / سۈنئىي ~

تالا ئاقسىلى <医> 白蛋维纤 : دەسلەپكى ~ 纤原 白蛋维

تالا³ (تالاسى) [静] 面(分部的等对体物) 一，角，瓣

半 : پالاسنىڭ ھەر بىر تالاسى 毯线(的后折对) 一各

面 / دوپپىنىڭ تالاسى 帽花(的后折) 一面

تالاپەت [静] 杀伤，亡伤，失损 : دۈشمەن نۇرغۇن تالاپەتكە ئۇچرىدى . 失损大巨了到遭人敌

تالاپەت كۆرمەك 伤损受蒙，亡伤到受

تالاپەت يەتمەك = تالاپەت كۆرمەك

تالا - تالا [静] 一条条，一块块

تالاتماق «تالماق» 态动使的 : باي غوجام دېھقاننىڭ قوينى ئىت . 羊的民农了死咬狗让主财

تالا - تۈز [静] 头外，外室，外户 : تالا - تۈزگە چىتماق

出外 / تالا - تۈزدە يېتىپ قويماق 宿露餐风

تالاز <古> [静] 风卷龙，风旋

تالاس¹ [静] <地> 斯拉塔

تالاس بەدىيىنى <植> 芹斯拉塔，芹犁伊

تالاس² [静] <古> 绳线界(马打或球时地场拉边) 子绳的

تالاش [静] 论争，辩争，议争，执争

تالاش بولماق 论争生发，执争生发，议争生发 : ئۇ .

لاردا بىر مەسلە ئۈستىدە تالاش بولدى . 在他们一个上题问个 . 议争了生发

تالاشتا قالماق 论争生发，执争生发，角口生发 : بۇ مەسلە تالاشتا قالدى . 论争有题问个这对

تالاش - تارتىش [静] 论争，执争，吵 : ~ بېسىلىپ قالدى . 了息平执争

تالاش - تارتىش قىلماق 论争，执争 : بۇ ئىش ھەققىدە . 论争了行进事件这就我们

تالاش - تارتىشلىق [静] 的议争有

تالاشتورماق «تالاشماق» 态动使的 : خوراز سوقۇشتۇرۇش ۋە

تاغلاپچىغ <古> [静] 的怪奇，的异奇，的妙奇，的古

的怪

تاغلاماق <古> [动] 惊吃到感 异论

تاغلاي [静] <理生> 腭 : فاتتىق ~ 腭硬 / يۇمشاق ~ 软

تاغلاي قاقماق 响作舌弹 / 腭

تاغلاي سۆڭىكى <理生> 骨腭

تاغلايلاشتورماق «تاغلايلاشماق» 态动使的

تاغلايلاشتورۇلماق «تاغلايلاشورماق» 态动被的

تاغلايلاشماق <语> [动] 用作化腭

تاغۇماق [动] ① 扎包，捆 : يۈكنى ~ 李行捆 货捆

تاغاي / ئۆلگەن بولسا ئېشىكىنى تاغاي، تىرىك بولسا يارسىنى

تاغاي . <谚> 巴下兜了死 口伤包着活 . ② 搂 : بالە .

سەنى باغرىغا ~ 里怀在搂子孩把 <转> ③ 加强 : ئۈز

قارىشىنى باشقىلارغا ~ 人于加强点观的己自把

تاغۇق¹ <古> [静] 物礼行饯的王国给

تاغۇق² <古> [静] 旒

تاغۇق³ <古> [静] 治统被，迫压被

تال¹ [静] <理生> 脏脾，脾

تال چۇقۇقى <医> 疝脾

تال دۈلمىسى <食> 末肉入塞内脾羊 脾羊蒸 (食蒸)

تال² [静] ① 根，条，支，颀，个 : بىر ~ سەرەڭگە 火根

柴 / بىر ~ يىپ 一烟支 / 烟支 ~ تاماكا 一 / 烟支

~ ئوق 一 弹子颀 / بىر ~ بالا 一 子孩个 ② 儿点 : ئۇ .

نىڭ ئەھۋالىدىن بىر ~ خەۋىرىم يوق . 我 一 点 不 也 知 道

نىڭ ئەھۋالىدىن بىر ~ قورقمايمەن . 我 一 点 不 也 怕 他

نىڭ ئەھۋالىدىن بىر ~ قورقمايمەن . 我 一 点 不 也 怕 他

تال³ [静] 树柳 : نامچە سۇدا ~ كۆكۈرەر . <谚> 能水滴

使 绿 变 树 柳 . تۆگە تالغا تويماق ، سودىگەر مالغا . <谚>

树柳爱骆驼 树柳爱人商 . 钱金爱人商

تال چىۋىق 枝嫩树柳 : تال چىۋىقتەك بوي 柳像一条

子身的轻柔

تال⁴ [静] <方> 蔓枝葡萄，墩葡萄

تاللا¹ (تالاسى) [静] 出，外出 出，外出 出，外出 出，外出

تاغلاي قاقماق 响作舌弹 / 腭

تاغلاي سۆڭىكى <理生> 骨腭

تاغلايلاشتورماق «تاغلايلاشماق» 态动使的

تاغلايلاشتورۇلماق «تاغلايلاشورماق» 态动被的

تاغلايلاشماق <语> [动] 用作化腭

تاغۇماق [动] ① 扎包，捆 : يۈكنى ~ 李行捆 货捆

تاغاي / ئۆلگەن بولسا ئېشىكىنى تاغاي، تىرىك بولسا يارسىنى

论才天 نەزەرىيىسى تالانت

舍劫家打，劫抢 [静] تالان - تاراج

夺掠被，劫抢被 تالان - تاراج بولماق

夺掠，劫抢 تالان - تاراج قىلماق

的分天无，的赋天无，的才天无 [静] تالانتسىز

赋天无，资天无，才天无 [静] تالانتسىزلىق

家学才人 [静] تالانتشۇناس

学才人 [静] تالانتشۇناسلىق

的才天 [静] تالانتلىق 的资天有，的赋天有，的才天 [静] تالانتلىق ~ يازغۇ.

家作的才天 چى

态动被的 «تالماق» تالانماق

的多许，的多很 [静] تالاي ~ ئىشلار 情事多许 / ~

年多许 يىللار

堆大一，多很，多多许 [静] تالاي - تالاي

缕缕一，绺绺一 [静] تال - تال 綫綫 綫綫 ~ ئۆرۈل.

地绺一绺一得编发头的娘姑小 گەندى .

侧躺面仰 <方> [动] تالنايماق

刀弯的子蹄削，铲头平 [静] تالتوز

态动使的 «تالچىماق» تالچىماق

累劳，惫疲，累 [动] تالچىماق 累劳，惫疲، 累 [动] تالچىماق بىرنەچچە كۈندىن بېرى

吧了累你，路天几了赶？ يول يۈرۈپ تالچىقىپ قالغانسىز؟

态同共的 «تالچىماق» تالچىشماق

的信可，的靠可 <古> [静] تالچىغ

疲到感睛眼使 ~ كۈزنى 态动使的 «تالماق»: تالماق

累臂胫使 ~ بلەكنى / 劳

镡冰，镡铁 <古> [静] تالدىز

杉柳 <植> [静] تالشەمشات

雪风暴 <古> [静] تالغاغ

风角羊，病癫 <古> [静] تالغان

起，间之子绳与子馱在别儿棍别 <古> [静] تالغۇچ

(儿棍木小的用作子绳紧拧

雪风暴刮 <古> [动] تالغۇرماق¹

心恶 <古> [动] تالغۇرماق²

子楔铁(的柄头斧固紧) <古> [静] تالغۇق

熟成末而果结刚)葡萄生，葡萄青 <古> [静] تالقا

(葡萄的

伤害，害损 <古> [动] تالقاماق

面炒，粉面炒油 [静] تالقان

登丰谷五 <成> تالقان تۆكىتى 登丰谷五 ~ چاغ .

。节季的登丰谷五是秋金

狗斗鸡斗 تالاشتۇرۇش ئىت

态同共的 «تالاشتۇرماق» تالاشتۇرۇشماق

态动被的 «تالاشتۇرماق» تالاشتۇرۇلماق

人争竞 <经> [静] تالاشقۇچى

在狗 . ① «تالماق» 态同共的: ئىتلار تالاشىۋاتىدۇ .

架咬 吵争，执争，论争② . 架咬

秃不论争事的皮蒜毛鸡为 ~ دەپ

秃 / 吃着抢 تالاشىپ يېمەك / 干着争 تالاشىپ ئىشلىمەك

/ 抢购 تالاشماق يول تالاشار، پىخسىق پۇل .

。钱争鬼畜吝，路争子跛 <谚>

疾痢性恶，疾痢②药毒剧① <古> [静] تالاغۇ

徒教兰斯伊)妻休次三 ~ ئۈچ : 妻休 <宗> [静] تالاق

从并，婚了离算就，“妻休”次三说方男要只，习旧

(活生起一再能不此

书休 تالاق خەت

妻休 تالاق قىلماق

服衣的穿门出 كىيىم ~ 的穿时出外① [静] تالالىق¹

与能② 格性的处相好很人外 ② خۇدايىم بۇنى تالالىقى بار

与个一他了给，他化造主真 . ئادەم قىلىپ يارىتىپتىكەن .

格性的处相好极人外

出，嫁出 تالالىق بولماق 阁出، 嫁出، 出， 阁出، 嫁出 تالالىق بول.

。儿女的阁出已个两有他 بار . غان ئىككى قىزى بار .

出，嫁出 تالالىق قىلماق 出， 嫁出، 嫁出 تالالىق قىلىنى تالالىق

去出了嫁儿女把哥大提合托 . قىلىدى .

名其有虚，表其有虚① <成> تالالىقى بار

看(中)务家会不，看好表外 <谚> ئۆي ئىچىلىكى يوق .

酬应于善，际交长善，往交于善② . (用中不

化 رەخت ~ 维纤有，的维纤 [静] تالالىق²

料布纤

麻剑 <植> تالالىق ئاگاۋى

板维纤 تالالىق پەنەر كە

物作维纤 <植> تالالىق زىرائەت

质维纤 تالالىق ماددا

物植维纤 <植> تالالىق ئۆسۈملۈك

帽角八 شەپكە ~ 的瓣带，的瓣有 [静] تالالىق³

夺掠，夺抢 [静] تالان

夺掠被，劫抢被 تالانغا كەتمەك

夺掠被，劫抢被 تالانغا ئۇچرىماق

夺掠，夺抢 تالان قىلماق

资天，赋天，才天 [静] تالانت

تاۋاپ قىلماق <宗>① 拜参，拜朝，仰瞻： مازارنى
 ~ 墓陵仰瞻② 当权： ئاز بولسىمۇ كۆپكە تاۋاپ قىلىپ
 ئېلىك . 吧下收的多当权，些少然虽 .
 者仰瞻，者拜朝 <宗>〔静〕 تاۋاپچى
 تاۋاپگاھ (تاۋاپگامى) <宗>〔静〕 地圣
 تاۋاپچى <古>〔静〕 官令传
 تاۋارا¹ <静〕 子缀
 تاۋارا² <经>〔静〕 品商
 تاۋار ئاشلىق <经> 粮品商
 تاۋار ئالماشتۇرۇش <经> 换交品商
 تاۋار بىرژىسى 所易交品商
 تاۋار تېخنولوگىيىسى 学术技品商
 تاۋار فورماتسىيىسى <经> 态形品商
 تاۋار قارىشى <经> 念观品商
 تاۋار قىممەتدىشى <经> 物价等品商
 تاۋار كاپىتالى <经> 本资品商
 تاۋار ماركىسى <经> 标商
 تاۋار ماركىشۇناسلىقى <经> 学标商
 تاۋار مەلۇماتنامىسى <经> 单货报
 تاۋار نىسبىتى <经> 率品商
 تاۋارنىڭ ئايلىنىشى <经> 转流品商
 تاۋارنىڭ تىرىلىشى <经> 生再品商
 تاۋارنىڭ ئىككى ياقلىمىلىقلىقى <经> 的品商
 性重两
 تاۋار ئوبوروتى <经> 转流品商
 تاۋار ئۆيى <经> 房品商
 تاۋار ئېتىقادچىلىقى <经> 教物拜品商
 تاۋار ئىشلەپچىقىرىش <经> 产生品商
 تاۋار ئىگىلىكى <经> 济经品商
 تاۋار - تورقا <静〕 缎绸罗绫： توپغا بارساك توپۇپ بار، ~
 كىيىپ بار . <谚> 加参婚礼吃先饱，穿着也要好。
 تاۋار - دۇردۇن <静〕 缎绸
 تاۋار شۇناس <静〕 家学品商
 تاۋار شۇناسلىق <经>〔静〕 学品商
 تاۋارلاشتۇرماق «تاۋارلاشماق» 态动使的
 تاۋارلاشتۇرۇشماق «تاۋارلاشتۇرماق» 态同共的
 تاۋارلاشتۇرۇلماق «تاۋارلاشتۇرماق» 态动被的
 تاۋارلاشماق <动〕 化品商
 تاۋارلۇق <古>〔静〕 房库，仓货
 تاۋاق¹ <静〕 盘木，子盘大，碗土陶， تۆت ~ ئاش 四盘

تانچۇ <古>〔静〕 口一，口
 تاندۇرماق «تانماق» 态动使的
 تاندۇرۇشماق «تاندۇرماق» 态同共的
 تانسما <艺>〔静〕 ① 舞际交 ~ ئوينىماق 舞际交跳
 ② 会舞： تانسما قاتناشماق 会舞加参
 تانسىچى <静〕 人的舞际交跳欢喜，手能舞际交
 تانسىخانا <静〕 厅舞歌，厅舞
 تانسىكەش <静〕 迷舞
 تانكا <军>〔静〕 克坦： تانكىغا قارشى زەمبىرەك 反克坦
 تانكا قىسىم <军> 队部克坦
 تانكىئانار <静〕 炮克坦反
 تانكىچى <静〕 手克坦
 تانگو <艺>〔静〕 戈探
 تانگېنىس <数>〔静〕 切正
 تانگېنىس ئەگرى سىزىقى <数> 线曲切正
 تانگېنىس تېئورېمىسى <数> 理定切正
 تانگېنىس فۇنكسىيىسى <数> 数函切正
 تانماق <动〕 ① 言食，认否，不认： ئۇ گېيىدىن تېنىۋال-
 دى . 他食其言；卦变了。 抵赖罪行 ~ ىنىتىدىن .
 ② <转> 断绝关系： سەن مەندىن تانغان ئادەم .
 我是和你断绝关系的 . ئانا - ئانىسىدىن ~ 母父认否
 تانۇق <古>〔静〕 人证见，人证
 تانۇقلۇق <古>〔静〕 明证，证见
 تاننىن <化>〔静〕 宁丹
 تاۋا (تاۋى) <静〕 精神，心： بۈگۈن تاۋىم يوق . 今天我精神不好。
 تاۋىغا كەلمەك 力体复恢，儿劲过缓
 تاۋى قاچماق 兴扫，采打精无，好不精神
 تاۋى نازۇك <成> 情感，彬彬质文，感善愁多
 弱脆
 تاۋىنى قاينۇرماق 意失使，兴扫使，趣兴去失使
 تاۋى يوق ① 服舒不 ② 趣兴没 好不精神
 تاۋۇ (تاۋى) <静〕 ① 量热 ② 力热，力火 ③ 候火： تۆمۈر تاۋۇ-
 لغاندا تاۋىغا بېقىش كېرەك . 铁打要看候火 . تاۋى تونۇرنىڭ
 تاۋى سەل قايتقاندا يېقىك . 坑稍许回火时再打 .
 تاۋىغا كەلمەك 候火到
 تاۋا <静〕 锅底平，锅平，子铛
 تاۋا كاۋاپ <食> 肉烤子铛
 تاۋابىئات (تاۋابىئاتى) <静〕 属眷： ئائىلە ~ 属家，眷家
 تاۋاپ <静〕 拜朝

得照阳太. تاۋلىماقتا. ھىرئىڭ ئۇچىنى قىزغۇچ مىس رەڭگىدە تاۋلىماقتا.
 色红浅出发梢树杨白
 络拢，拢拉，取争，用利 <古>〔静〕 تاۋماق
 木的人亡送抬殓装林斯穆)匣布塔 <宗>〔静〕 تاۋۇت
 (子匣制
 的匣布塔无〔静〕 تاۋۇتسىز
 (料材)的匣布塔作制②的匣布塔有①〔静〕 تاۋۇتلىق
 瓜西 <植>〔静〕 تاۋۇز
 节秋中 تاۋۇز چاغىنى
 汁瓜西 تاۋۇز شەربىتى
 糖人放口小一开瓜给)瓜西蒸 تاۋۇز شورپىسى
 (食蒸
 空落望希 <成> تاۋۇز قولتۇقىدىن چۈشمەك
 酱瓜西 تاۋۇز مۇرابباسى
 霜瓜西 <药> تاۋۇز ئۇپىسى
 瓜西野 <植>〔静〕 تاۋۇزەك
 地瓜西〔静〕 تاۋۇزلۇق
 ~ / 声步脚 تاۋۇشى ئاياغ تاۋۇشى: 音语，音，音声〔静〕 تاۋۇش
 统系音语 سىستېمىسى
 替交音语 <语> تاۋۇش ئالمىشىش
 率频响音 <艺> تاۋۇش ئامپلىتۇدىسى
 号符音分 <语> تاۋۇش ئايرىش بەلگىسى
 者音发 <语> تاۋۇش بەرگۈچى
 号符音语 <语> تاۋۇش بەلگىسى
 带声 <理生> تاۋۇش پەردىسى
 色音，质音 <语> تاۋۇش تېمبىرى
 落脱音语 <语> تاۋۇش چۈشۈپ قېلىش
 音发 تاۋۇش چىقارماق
 官器音发 <理生> تاۋۇش چىقىرىش ئورگىنى
 位部音发 <语> تاۋۇش چىقىرىش ئورنى
 法方音发 <语> تاۋۇش چىقىرىش ئۇسۇلى
 波声 <语> تاۋۇش دولقۇنى
 构结音语 <语> تاۋۇش قۇرۇلمىسى
 音增 <语> تاۋۇش كۆپىيىپ قېلىش
 强音 <语> تاۋۇش كۈچى
 化弱音语 <语> تاۋۇشلارنىڭ ئاجىزلىشىشى
 偕和音语 <语> تاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭداشلىقى
 音语 <语> تاۋۇشلارنىڭ ئورۇن ئالماشتۇرۇشى
 位换
 替交音语 <语> تاۋۇشلارنىڭ نۆۋەتلىشىشى

饭 / 饭 ىر تاۋاقتا ئاش يېمەك ىر تاۋاقتا / ىر تاۋاقتا قاراپ
 تاۋۇشى، ئىشقا قاراپ سىكىرى. <谚> 碗用饭接
 钱付
 饭上 تاۋاق تارتماق
 饭送(事大他其或事喜白红因) تاۋاق قىلماق
 تاۋاق؟ 张〔静〕: توققۇز ~ قەغەز 九张 / باسما ~
 张印
 تاۋاق - تاۋاق ىر تاۋاق ىر تاۋاق ىر تاۋاق
 匠瓷陶، 匠盘制〔静〕 تاۋاچى
 业瓷陶，业盘制〔静〕 تاۋاچىلىق
 盘金角八 <植>〔静〕 تاۋاڭگۈل
 名扬، 名闻，名出 <方>〔动〕 تاۋاماق
 子痞، 子腿泥 <古>〔静〕 تاۋانچى
 线合 <古>〔动〕 تاۋاراتماق
 速迅，快 <古>〔静〕 تاۋراق
 碌忙，动活速快 <古>〔动〕 تاۋراماق
 石投، 带裤织为)绳细，线的密紧 <古>〔静〕 تاۋران
 (线的好备准而器
 تاۋۇشالماق <古>〔动〕: 采打精无，振不靡萎: 病患
 尽力疲精
 تاۋۇغاچ¹ <古>〔静〕 跋拓 (此称原特来指公元386-
 魏北年 534 年中指泛来后)
 تاۋۇغاچ² <古>〔静〕 的老古而大伟
 تاۋۇكا <静〕 局赌，场赌 ~ 头赌
 تاۋۇكا قۇرماق 局赌设
 تاۋۇكاچى <静〕 者局赌设，者场赌开
 تاۋۇلاتماق «تاۋۇلماق» 态动使的
 تاۋۇلاشماق «تاۋۇلماق» 态同共的
 تاۋۇلانماق ① «تاۋۇلماق» 态动被的: ئالتۇن ئوتتا تاۋۇلنار،
 ئادەم ئەمگەكتە. <谚> 人炼磨动劳，金真炼火烈
 灌田农. 中适情墒 <农>②
 耀闪，光闪③. 中适情墒后
 تاۋۇلىنىپ تۇرىدۇ. 光闪下光阳在穗麦的色金
 تاۋۇلغۇچى <化>〔静〕 的炼提
 剂炼提 <化> تاۋۇلغۇچى رېئاكتىپ
 تاۋۇلىق ىر تاۋۇلىق ىر تاۋۇلىق: 茶热 ىر تاۋۇلىق ىر تاۋۇلىق: 冶陶，炼锻 <转>② 炼冶，炼熔①〔动〕
 تاۋۇلماق
 ئۇلارنى تاۋۇلاپ چېنىقتۇرۇپ، مۇستەھكەم ئىرادىلىك كىشىلەر
 قىلىپ يېتىشتۈرۈش كېرەك. 定坚志意成炼锻们他把要
 تاۋۇلىق. 人的. 彩光放使，烁闪使 <转>③.

铁磁形棒 تاياقسىمان ماگنت

手棍拳 <体>〔静〕 تاياقۋاز

术棍 <体>〔静〕 تاياقۋازلىق

驶驾，航起，锚起 <方>〔动〕 تاياماق

孩这. تايانچ 孩这. 靠依①〔静〕 靠依①〔静〕

梁栋，干骨 <转>②. 靠依的一唯我是子

梁栋家国 كادرلىرى / 量力干骨لىر

拴螺撑支 بولت تايانچ

点据，点撑支 <军> پونكىت تايانچ

墩支 <水> گۇندا تايانچ

梁撑支 <建> لىم تايانچ

点支 <物> نۇقتا تايانچ

~ تايانچسىز 的立孤，的托依所无，的靠依无〔静〕

军孤 قوشۇن

靠依去失 قالماق تايانچسىز

用作干骨 ~ رول 干骨〔静〕 تايانچلىق

手扶的发沙 تايانچۇق 手扶①〔静〕 手扶①〔静〕

山靠有他. 台后，山靠 <转>② تايانچۇق بار.

态动使的 «تايانماق» تاياندۇرماق

长书秘，管总；卫侍 <古>〔静〕 تايانغۇ

手扶 <建>〔静〕 تايانغۇچ

据准，准〔静〕 تايانما

法据准 <法> قانۇن تايانما

借凭，赖依，靠依①〔动〕 تايانماق 借凭，赖依，靠依①〔动〕

学科靠依 ~ پىنىگە - ئىلىم - ىش كۆرمىك 生更力自

起站地着撑 قوبماق ئورنىدىن تايىنىپ ىرگە تايىنىپ ىرگە تايىنىپ

杖拐拄 ~ ھاسغا / 来

تايىنىش نۇقتىسى = تايانچ نۇقتا

摆摆摇摇，跚跚〔模〕 تايىتاك

晃晃摇摇，摆摆摇摇，跚跚〔模〕 تايىتاك - تايىتاك

态动使的 «تايىتالماق» تايىتالماق

态同共的 «تايىتالماق» تايىتالماق

态同共的 «تايىتالماق» تايىتالماق

摆摆摇摇，摇，跚跚〔动〕 تايىتالماق 摆摆摇摇，摇，跚跚〔动〕

行而跚跚，走地摆一摆一

驹马小 <动>〔静〕 تايچاق

芥果棒 <植>〔静〕 تايچۇق

滑〔静〕 تايغا 滑〔静〕 滑〔静〕

~ تايغان 狗猎 <动>①〔静〕 狗猎 <动>①〔静〕

长音 <语> تاۋۇش ئۈزۈنلۈقى

变音 <语> تاۋۇش ئۈزگىرىشى

高音 <语> تاۋۇش ئېگىزلىكى

素音 <语> تاۋۇش ئېلىمېنتى

片声无 ~ 的声无〔静〕 تاۋۇشسىز

的音声有〔静〕 تاۋۇشلۇق

言语在外，言语声有 <语> تاۋۇشلۇق تىل

字文素音 <语> تاۋۇشلۇق يېزىق

完，备完；缺无美完，美尽善尽 <古>〔静〕 تاۋۇشماق

结终，整

户窗的端上框门〔静〕 تاۋىدان

收应 <古>〔静〕 تاۋىغ

阶者业工手 阶层〔静〕 تائىپە 阶者业工手

层阶人商 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

~ 层 层阶人商 تائىپىسى 层阶人商 تائىپىسى

解注，释注 <宗> تەپسىر قىلماق

者诂训，者释注〔静〕 تەپسىرچى

家学诂训，家学释注〔静〕 تەپسىرشۇناس

学诂训〔静〕 تەپسىرشۇناسلىق

容内细详，情详，节细〔静〕 تەپسىلات (تەپسىلاتى)

写描节细 <文> تەپسىلات تەسۋىرى

~ / 况情细详 ئەھۋال ~ 细仔，细详〔静〕 تەپسىلىي

遍一看细仔 كۆرۈپ چىققاق ~ / 谈地细详 سۆزلىمەك

述叙细详 بايان تەپسىلىي

衡平致细 تەڭپۇڭلۇق تەپسىلىي

讯通 خەۋەر تەپسىلىي

则细 <法> قائىدە تەپسىلىي

帐细明 <经> ھېساب تەپسىلىي

扳的枪 تەپكە¹ 机扳 <军>①〔静〕: مىلتىقنىڭ تەپكىسى

~ / 杆踏 تەپكە² 子蹬脚，板踏 <机>②机

杆拉板踏 تارتىمى

子夹兽捕〔静〕 تەپكە³

棍木，扛踏木(的用上机布织制土)〔静〕 تەپكە³

马的人踢爱 تەپكەك 的人踢爱〔静〕: ئات ئات

子键踢 تەپكۈچ 子键 <体>〔静〕: ئۇيىساق

锁碰，锁簧弹 تەپكىلىك 的簧弹带〔静〕: قۇلۇپ

腮炸，炎腺腮 <医>〔静〕 تەپمە¹

的蹬脚〔静〕 تەپمە²

轮砂动脚 <手> تەپمە چاق

圈垫簧弹 <机> تەپمە قىستۇرما

言，想思)的可两来看林斯穆 <宗> تەپمە ھالال

(的间之为行和论

的力座后无〔静〕 تەپمەس

炮力座后无 <军> تەپمەس زەمبەرك

马 تەپمەك 踢①〔动〕: توپ ~ 球踢 / ئات ئۇنى تەپمەۋەتتى.

有没，马的人踢不有没 <谚> ئىتتى چىشلىمەيدۇ دېمە.

狗的人咬不 有没，马的人踢不有没 <谚> ئىتتى چىشلىمەيدۇ دېمە.

打③脚踹直得气 ~ ئاچچىقىدا يەرنى . 狗的人咬不

疹麻 出显，出透④场打 ~ خامان <军>⑤. 了来出

力座后 <军>⑤. 了来出

子性慢 <成> تەپسە تۇرەمس

的忌妒 <转>②滩碱，地碱盐① <古>〔静〕 تەپىز

的小量气

忌妒 <古>〔静〕 تەپىزلىك

轴纬(的用丝生工加)〔静〕 تەپىك

式模维思 <逻> تەپەككۈر ئەندىزىسى

学理心维思 تەپەككۈر پىسخولوگىيىسى

学史历维思 تەپەككۈر تارىخشۇناسلىقى

学理生维思 تەپەككۈر فىزىئولوگىيىسى

律规维思 <逻> تەپەككۈر قانۇنىيىتى

维思 تەپەككۈر قىلماق: تەپەككۈر قىلىش ئۇسۇلى

法方

تەپەت 量热〔静〕: ئاپتاپنىڭ تەپەتى 量热的阳太 / ئوتنىڭ

تەپەتى 量热的火

态动使的 «تەپەك» تەپتۈرمەك

态动被的 «تەپتۈرمەك» تەپتۈرۈلمەك

تەپتىش 察监，察检，核稽，查稽①〔静〕 نېمە بار، نېمە

يوق، ~ فىلايلى. 么什有没，么什有下一核稽. ~ خىز-

متىنى يولغا قويماق 员查检，员查稽②作工察监行施

按巡③长察检 员察督: باشلىقى

تەپتىش سۈببىيىكتى <经> 体主计审

تەپتىش قىلماق 察监，察检，核稽，查稽

院察检 <法> تەپتىش مەھكىمىسى

会员委察监 <法> تەپتىش ھەيئىتى

权察检 <法> تەپتىش ھوقۇقى

体客计审 <经> تەپتىش ئوببىيىكتى

机关察检 <法> تەپتىش ئورگىنى

计审 <经>〔静〕 تەپتىشلىك

态动使的 «تەپچىمەك¹» تەپچىتمەك¹

态动使的 «تەپچىمەك²» تەپچىتمەك²

تەپچىرىمەك = تەپچىمەك¹

态同共的 «تەپچىمەك²» تەپچىشمەك

来出渗水 سۇ تەپچىپ چىققاق ①〔动〕 تەپچىمەك¹

溢洋，露流②

~ تەپچىمەك² 边锁，边繇，边缉〔动〕: چاپاننىڭ پەۋزىنى

儿边衣上锁，儿边衣上缉

裂分造制 تەپرىقە 裂分〔静〕: پەيدا قىلماق

裂分造制 تەپرىقە سالماق

者裂分造制〔静〕 تەپرىقچى

义主裂分〔静〕 تەپرىقچىلىك

义主裂分搞 تەپرىقچىلىك قىلماق

تەپرىقۇواز = تەپرىقچى

تەپرىقۇزالىق = تەپرىقچىلىك

忌妒，妒嫉 <古>〔动〕 تەپزەمەك

(释注的《经兰古》对指专)释注 <宗>〔静〕 تەپسىر

تەتۈر چېتىشتۈرۈش <农> 交反

تەتۈر دولقۇن <水> 浪逆，波反

تەتۈر سىممېترىيە <数> (性) 称对反

تەتۈر شامال <气> 风逆

تەتۈر فازا <电> 相反

تەتۈر فۇنكسىيە <数> 数函反，数函逆

تەتۈر قارىماق ① 坐人朝背 ② 恨记因 (相眼正不)

眼白翻，看

تەتۈر قۇيۇن 风阴，风歪 ~ 风阴，风歪 刮，风歪刮

风阴

تەتۈر قىينىماق <成> 活使，受难使，磨折，待虐

罪受

تەتۈر كوئوردىنات <数> 标坐变逆

تەتۈر كىرىپك 睫倒

تەتۈر نۇقتا <数> 点反

تەتۈر نىسبەت <数> 比逆，比反

تەتۈر ھۆكۈم <数> 命题逆

تەتۈر ھېساب ئالماق 算倒攻反，算倒

تەتۈر ئۇلاق <植> 接枝倒

تەتۈر ئۆسۈم <经> 息日逆

تەتۈر ئېقىم <水> 流逆

تەتۈر ئىسپات <逻> 证反

تەتۈر ئىسپاتلاش ئۇسۇلى <逻> 法证反

تەتۈر ئىندۇكسىيە <心> 导诱负

تەتۈرلۈك [静] 拗执，执固

تەتۈرلۈك قىلماق 导劝服不，壘

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتۈرچە [静] ① 着反 ② 着反 ~ كىيىمنى ~ كىيىپك 衣服穿反

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

(称尊)

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

تەتەي [静] ① 太太 (女妇年成族汉指特) 妈大，姆大 ②

态动使的 «تەرسالاشماق» تەرسالاشتۇرماق
 تەرسالاشماق [动] 来起鞣，来起执固
 来起鞣，来起执固 [动] : ئۇ ئىنتايىن تەرسا-
 لىشىپ كەتتى . 鞣常非得变气脾他
 劲鞣，劲执固，鞣，执固 [静] تەرسالق
 تەرسالقى تۇتماق 鞣，执固得变 : ئۇنىڭ ئازا تەرسالد-
 قى تۇتتى . 了极鞣他
 تەرسالق قىلماق 鞣，执固
 تەرسىنمەك <古> [动] 气脾发，脸翻，儿面翻
 تەرىغىبات (تەرىغىباتى) [静] 动鼓，吹鼓 : ئىشلىرى
 作工
 تەرىغىباتچى [静] 者吹鼓，者动鼓，家动鼓
 تەرىغىباتچىلىق [静] 作工动鼓
 تەرىغىباتچىلىق قىلماق 作工动鼓做
 تەرىغىب [静] 吹鼓，动鼓 : تەشۋىق - ~ ئىشلىرىنى كۈچەيتد-
 ەك 作工动鼓传宣强加
 تەرىغىب قىلماق 吹鼓，动鼓 扬宣
 تەركە [下见
 تەرك قىلماق 弃抛，弃放 : نامازنى ~ 拜礼弃放
 تەركە [静] <古> 速迅，快
 تەركەن <古> [静] 坎尔台 (可汗授地长官的
 衔头)
 تەركىب [静] ①分成 : بىرىكمىلەرنىڭ تەركىبى
 物化合成的
 ②分成划 / 分成级阶 ~ / ئايرىماق
 分 / سىنىپى ~ 小个这在 . بۇ گۇرۇپپا تەركىبىدە مەنمۇ بار .
 员 人成组，员 组 . 我有也中员成组
 تەركىب تاپماق 成组，成构 : جۈملە سۆزلەردىن تەركىب
 ۋەزىپىسى تەركىبىدىن تەركىب تاپىدۇ .
 تەركىبىياز [静] 唯成分论者
 تەركىبىازلىق [静] 唯成分论
 تەركىبىازلىق نەزەرىيىسى 唯成分论
 تەركىبىي [静] 成组，成构 : قىسىم 分部成组
 تەركىبىيەن = تەركىبىيەن
 تەركىدۇنيا [静] ①的世厌，的世避，的居隐②
 的世厌 者 隐，士 隐 : ~ بولۇپ كەتمەك 士隐了成，
 世厌得变 主义世厌② 主义欲禁① [静]
 تەركىدۇنياچىلىق 学哲世厌 <哲>
 تەركىدۇنياچىلىق پەلسەپىسى 学哲世厌
 تەركىدۇش [静] <古> 闹吵爱，的架吵爱，子头非是
 的 闹吵爱，的 的 的 的 的
 تەركىن <古> [静] 的集聚，的累积，的中集
 تەركا [静] 器线倒 (的用毯地织)

تەرتىپلىك دەۋرىلىنىش <理生> 环循大
 تەرتىپلىك ھەقىقىي سان <数> 数实序有
 تەرتىپ - ئىنتىزام [静] 律纪和序秩
 تەرتىز [静] <植> 致台尔台
 تەرجىمان [静] 员译，译翻
 تەرجىمانلىق [静] 作工译翻
 تەرجىمانلىق قىلماق 译翻当，作工译翻做
 تەرجىمە [静] 译翻 : ئەرگەن ~ 译翻由自 / سۆزمۇ - سۆز
 ~ 译翻词逐 (译直) / قەلەم تەرجىمىسى 译笔 译
 تەرجىمىسى 译口，译翻头口 / 译翻 ~ نەزەرىيىسى 理译翻
 论 / ئەدەبىي ~ 译翻学文 / پەن - تېخنىكا تەرجىمىسى
 译翻技科 / ھۆججەت ئالاقە تەرجىمىسى 译翻文公
 تەرجىمە ئاپپاراتى <电> 机译翻
 تەرجىمە پرىنسىپى <语> 则原译翻
 تەرجىمە فىلىم 片制译
 تەرجىمە قىلماق 译翻 : ئۇيغۇرچىدىن خەنزۇچىغا ~ 维
 汉译英 / 汉译 英 / ئىنگلىزچىدىن خەنزۇچىغا ~
 تەرجىمە كودى <电> 码代译翻
 تەرجىمە ئۇسلۇبى <语> 笔译，格风译翻
 تەرجىمىچىلىك [静] 作工译翻 : ئۇ ئەتىدىن - كەچ -
 كەچ ~ بىلەن بەند بولىدۇ . 译翻着忙晚到天一他
 تەرجىمىشۇناس [静] 家学译翻，家译翻
 تەرجىمىشۇناسلىق <语> [静] 学译翻
 تەرجىمىھال (تەرجىمىھالى) [静] 简，历履，记传，传自
 传自写 历 : ~ يازماق
 تەرجىمىھال ئەدەبىياتى 学文记传
 تەرجىمىھال جەدۋىلى 表历履
 تەرجىمىھال <文> [静] 律格兹鲁阿)德班伊吉尔特
 (律韵种一的诗)
 تەرجىمىھال <古> [静] 工劳，工短
 تەرخەمەك <植> [静] 瓜黄 : تۈزلانغان ~ 瓜黄腌 / يېشى
 瓜黄鲜新 ~
 تەرخەمەك مۇراببىسى 酱瓜黄
 تەرخەمەكلىك [静] 地瓜黄 : ئاكام تەرخەمەكلىكىنى سۇغرىتۇ-
 تىدۇ . 地瓜黄浇在哥哥 .
 تەرخۇن <植> [静] 艾龙
 تەرز [静] 式方 : مۇشۇ تەرزىدە بىر تەرەپ قىلماق 式方
 理处
 تەرسا [静] 的执固，的拗执，的鞣 : ~ ئەدەم 的执固
 鞣气脾 / 人 ~

تەسىرلەنمەك «تەسىرلىمەك» 态动被的

تەسىرلىك [静] 的写描, 的象影,

تەسىرلىك خەرىتە <地> 图地象影

تەسىرلىمەك [动] 写描, 绘描, 画刻: ئەسەرلەردە ئىشچى-

دېھقان ئەسكەرلەرنىڭ قەھرىمانلىق ئوبرازىنى تەسىرلەش لازىم.

。象形雄英的兵农工画刻要中品作

تەسىرىي [静] 的写描, 的述叙, 的叙记,

تەسىرىي پىسخولوگىيە <哲> 学理心述记

تەسىرىي تىلشۇناسلىق <语> 学言语写描

تەسىرىي سېمانتىكا <语> 学义语写描

تەسىرىي فونېتىكا <语> 学音语写描

تەسىرىي كېلىماتولوگىيە <气> 学候气性述描

تەسىرىي گرامماتىكا <语> 学法语写描

تەسىرىي گېئولوگىيە <地> 学质地述描

تەسىرىي لېكسىكولوگىيە <语> 学汇词写描

تەسىرىي مېتېئورولوگىيە <气> 学象气性述描

تەسۋىسىمان [静] 的形珠念

تەسۋىسىمان چاقماق <气> 电闪状珠串

تەسۋىسىمان زەمبۇرۇغ 菌珠念

تەسۋىسىمان يۈسۈن <生> 藻珠念

تەسۋىقوناق [静] <植> 仁苾, 米蕙

تەسۋىگۈل [静] <植> 红串串

تەسىر [静] 响影, 用作, 用效: قوزغىلاشنىڭ تەسىرى

学化 / 响影的 / 响影的 / 用作

تەسىر / ئادىلنىڭ تەسىرىدە باشقىلارمۇ ئورنىدىن سەھەر تۇرىد.

خان بولدى. 了起早都也人别响影的力迪阿受.

تەسىر قالدۇرماق 象印下留: مۇنداق روھ مەندە چوڭقۇر

تەسىر قالدۇردى. 象印的刻深了下留我给神精种这.

تەسىر قايتۇرغۇچ <理生> 器应效

تەسىر قوزغىماق 激励, 响反: بۇ ھېكايىلەر كىشىلەر

قەلبىدە چوڭقۇر تەسىر قوزغىدى. 象中心们在事故些这.

。响反的刻深了发

تەسىر قىلماق 响影, 动感, 动感: بۇ سۆز

ماڭا قاتتىق تەسىر قىلدى. 我了动感地深深话句这.

دورا ماڭا خېلى تەسىر قىلدى. 用作起很我对药这. تەسىر

قىلىش كۈچى 力用作

تەسىر كۈچى <物> 力响影, 力用作

تەسىر كۆرسەتمەك 响影生产, 响影: ئۇيغۇر تېبابىتىد.

مۇھىندى تېبابىتىگە خېلى تەسىر كۆرسەتكەن. 也学医尔吾维.

。响影大较过生产学医度印对

تەستىقىي ھۆكۈم <逻> 断判定肯

تەستىقىي ئوقۇم <逻> 念概定肯

تەسكەن! [静] <植> 藜绒驼

تەسكەن? [静] 疮舌: تىلىڭغا ~ چىقسۇن. 疮长头舌你让;

。的头舌烂

تەسكەي [静] 面阴, 阴背: ئۆي ئۆي ئۆي / 子屋的阴背 / تاغنىڭ

~ تەرىپى 面阴的山

تەسكەي ئۆسۈملۈكى <植> 性阴, 物植性阴喜

物植

تەسكىن [静] 慰安

تەسكىن تاپماق 慰安到得: مېنىڭ كۆڭلۈم ئۈمىدلا تەس-

كىن تاپتى. 慰安了到得我.

تەسلىشتۈرمەك «تەسلىشمەك» 态动使的

تەسلىشتۈرۈلمەك «تەسلىشتۈرمەك» 态动被的

تەسلىشمەك [动] 变, 变, 变: بۇ ئىش تېخىمۇ تەس-

لەشتى. 了办难更事件这.

تەسلىك [静] 度难, 度难: ئىشنىڭ تەسلىكى 作工的作

تەسلىم 下见

تەسلىم بولماق 降投

تەسلىم قىلماق 服降, 服征, 服制: دۈشمەننى ~ 降

人敌服

تەسلىمچى [静] 者降投, 者降投 者义主

تەسلىمچىلىك [静] 义主降投

تەسلىمانامە [静] 书降投, 书降

تەسۋى [静] <宗> 珠赞, 珠念

تەسۋى تارتماق = تەسۋى سىيرىماق

تەسۋى سىيرىماق 珠念掐

تەسۋىر [静] 述描, 写描, 容形: تەبىئەت تەسۋىرى 然自

写描态状神精 / 写描的色景

تەسۋىر ئارىلىقى <物> 距象

تەسۋىر بوشلۇقى <物> 间空方象

تەسۋىر پەرقى <物> 差象

تەسۋىر تەكشىلىكى <物> 面平象

تەسۋىر سىگنالى <电> 号信像景

تەسۋىر لامپىسى <电> 管象显

تەسۋىر ئۇسۇلى <物> 法象镜

تەسۋىر ئېگىزلىكى <物> 高象

تەسۋىرچىلىك [静] <哲> 论写模

تەسۋىرلەتمەك «تەسۋىرلىمەك» 态动使的

تەسۋىرلەشمەك «تەسۋىرلىمەك» 态同共的

帖谢, 信谢感 [静] تەشەككۈرنامە
 花盆一 گۈل ~ بر : 盆花 [静] تەشەك
 的状形盆花 [静] تەشەكسىمان
 云盔 <气> تەشەكسىمان بۇلۇت
 态动使的 «تەشەك» تەشتۈرمەك
 态动被的 «تەشتۈرمەك» تەشتۈرۈلمەك
 作协, 工换 <方> [静] تەشكۈت
 器孔穿 <建, 电, 水> [静] تەشكۈچ
 织组党 تەشكىلىي : 成组, 织组 [静] تەشكىل
 تەشكىل بولماق = تەشكىل تاپماق
 تەشكىل تاپماق 成组 : مەركىزىي نېرۋا سىستېمىسى مېڭ
 和脑大由统系经神心中 . تەشكىل تاپقان .
 成组髓脊 .
 تەشكىل قىلماق 占, 建组, 织组 (例比) : ھازىر نۇر-
 族民多许了立成在现 . تەشكىل قىلىندى .
 乡 . خىزمەت گۇرۇپپىسى ~ 组作工织组 / ئىشقا چىقىش
 之 分百占率勤出 . تەشكىل قىلىدۇ .
 八十九 .
 地 ~ تەشكىلات (تەشكىلاتى) [静] 织组, 体团 : يەر ئاستى ~
 织组下 / ئاممىۋىي ~ 体团众群 / ئاساسىي قاتلام تەشكىلات-
 لمىرى 织组层基
 تەشكىلات پىسخولوگىيىسى <心> 织组心理
 织组社 تەشكىلات جەمئىيەتشۇناسلىقى
 者织组 [静] تەشكىلاتچى
 ~ / 能才织组 تەشكىلاتچىلىق [静] 织组 : ~ ماھارىتى 织组能才
 رول ئوينىماق 起组织组
 组 تەشكىلچان [静] 织组性强, 织组有性 : ~ ئادەم
 人的性织组有, 人的强性织
 性织组 [静] تەشكىلچانلىق
 态状织组无 تەشكىلسىز [静] 织组无 : ~ ھالەت
 织组无, 性织组无 [静] تەشكىلسىزلىك
 态动使的 «تەشكىللىمەك» تەشكىللەتمەك
 态动被的 «تەشكىللىمەك» تەشكىللەنمەك
 تەشكىللىك [静] 织组有 : ئىشنى پىلانلىق, ~ ھالدا ئې-
 لمىپ بارماق 划计有 织组有, 作工行进地
 众群织组 ~ 织组 : ئاممىنى 织组
 学济经 تەشكىللەش ئىقتىسادشۇناسلىقى 织组经济
 تەشكىلىي [静] 织组 : ~ تۇرمۇش 织组活生 / ~ قا-
 راش 织组观念 / ~ پىرىنسىپ 织组原则
 法织组 تەشكىلىي قانۇن

印, 会体, 得心, 受感, 想感 [静] تەسرات (تەسراتى)
 习学 تۇرمۇش تەسراتى 活生 受感 / ئۆگىنىش تەسراتى 习学
 象 得心 / ياخشى ~ قالدۇرماق 印的好下留
 تەسرات خاتىرىسى <文> 记扎
 的力染感有, 的感敏, 的动感易 [静] تەسرچان
 器感互 <物> تەسرچان ئىندۇكتور
 力召感, 力染感 [静] تەسرچانلىق
 تەسرلەندۈرگۈچ [静] 的人感, 的染感 : بەدىئىي تەسر-
 نىك ~ كۈچى 艺文 品作的染感力
 态动使的 «تەسرلەنمەك» تەسرلەندۈرمەك
 态动被的 «تەسرلەندۈرمەك» تەسرلەندۈرۈلمەك
 تەسرلەنمەك [动] 动感, 动感 : بۇ كىنۇنى كۆرگەندىن
 家大, 后以片影都这完看 . تەسرلەندى .
 动感受很 .
 感, 的人动, 的动生, 的响影烈强有 [静] تەسرلىك
 事动生 的人 : ~ سۆز 的人感 / ~ ئىش ىزلىرى
 迹 / يېقىملىق ھەم ~ ناخشىلار 的人动切亲 曲歌
 态同共的 «تەسرلەنمەك» تەسرلەنشىمەك
 下见 تەسس
 تەسس قىلماق 立创, 置设, 立设, 办开 : ئىلمىي
 ئورگانلارنى ~ 置设 术学 机构 / قوبۇل قىلىش
 ئىشخانىسىنى ~ 立设 招生办公室
 好个一是这 ~ 张主, 议倡 : بۇ ياخشى ~
 件这 / 张主 这 ىزنىڭ ەشەببۇسىڭىز ىلەن ىلىندى .
 的办议倡的你按是事 .
 تەشەببۇس قىلماق 倡提, 议倡, 起发 : پاك - دىيانەت-
 لىك بولۇشنى ~ 倡提 洁廉 公奉
 有, 的神精创首有, 的神精动主有 [静] تەشەببۇسچان
 人的心取进有 : ~ ئادەم 的心取进
 心取进, 神精创首, 性动主 [静] تەشەببۇسچانلىق
 者导倡, 者倡提, 人起发 [静] تەشەببۇسچى
 首, 神精动主, 性创首, 性动主 [静] تەشەببۇسچىلىق
 神精创
 تەشەببۇسكار = تەشەببۇسچى
 تەشەببۇسكارلىق = تەشەببۇسچىلىق
 书议倡 [静] تەشەببۇسنامە
 ەشەككۈر [静] 谢感, 谢谢 : بىزگە بەرگەن ياردىمىڭگە ~
 助帮的们我对您谢谢
 تەشەككۈر بىلدۈرمەك = تەشەككۈر ئېيتماق
 谢道, 谢感, 谢致 تەشەككۈر ئېيتماق

单传 ۋە رەقىسى تەشۋىقات

者传宣，员传宣〔静〕 تەشۋىقاتچى

作工传宣〔静〕 تەشۋىقاتچىلىق

育教传宣〔静〕 تەشۋىق - تەربىيە

动鼓传宣〔静〕 تەشۋىق - تەرغىپ

饿，的足不心贪，的婪贪，的吃贪 <古>〔静〕 تەشى
鬼死

的心贪，的婪贪 <古>〔静〕 تەشك

تەقەززا (تەقەزاسى) 〔静〕 ① 势趋，配支； هر مىللەتنىڭ

ئۆز شارائىتى ۋە ئۆز خاراكتېرى ھەم ئادەتلىرىنىڭ تەقەززاسى بولۇپ

يېغە شەكىللىنىپ چىققان ئەخلاق قائىدىلىرى بولىدۇ. 各

德道的成形而配支惯习和性特，件条身本受有都族

德道的成形而配支惯习和性特，件条身本受有都族

رشقا ~ ئىكەنلىكىڭلارنى مەكتەپمۇ بىلىدۇ. 范规

们你道知校学. 习实京北去望盼

تەقەززا بولماق 望盼، 望渴؛ سىزنىڭ كېلىشىڭىزگە تە.

قەززا بولىدۇم. 来你望盼我.

تەقەززا قىلماق 望盼使، 望渴使؛ سىز مېنى بەك تەقەز-

زا قىلىۋەتتىڭىز. 了苦等我叫可你.

تەقەززالىق 〔静〕 地切急، 地巴巴眼； بىلەن كۈتمەك 急

待等地切

تەق - تۇرق 〔静〕 段身， 恣姿， 度风； تەق - تۇرقى كېلىش.

كەن 翩翩度风

تەقدىر 〔静〕 数命， 运命؛ بۈگۈنكى كۈندە ئەمگە كىچى خەلق

ئۆز تەقدىرىنى ئۆز قولىغا ئالدى. 天今، 自了握掌民人动劳،

运命的已. 命运的已. 命运的已. 命运的已.

ھوقۇقى 族民自决 / شۈم ~ 命苦 / ئادەمنىڭ تەقدىرى

ئۆز قولىدا. 的握掌已自由是运命的人.

تەقدىرگە تەن بەرمەك <成> 命认， 命由天听

تەقدىر 〔静〕 彰表， 扬表؛ تەقدىرگە ئېرىشمەك، 扬表到受

彰表到受 / خىزمەتتە ~ - تەقدىر بولۇش كېرەك، ئەمما

يەنىلا ~ ئاساس قىلىنىشى لازىم. 表和评批有要中作工.

扬 主为扬表以应仍但.

تەقدىر - تەنقىد 〔静〕 评批与扬表

تەقدىرچىلىك 〔静〕 <哲> 论命宿， 论命天

تەقدىرداش 〔静〕 者运命共

تەقدىردە 〔助〕 果如， 使即， 便即؛ ماشىنا بولماي قالغان ~

پىيادە ماڭمىز. 车汽有没果如، 去行步就们我. ئادىمى.

مىز ئازلىغان تەقدىردىمۇ، بۇ ۋەزىپىنى چوقۇم ئورۇندىمىز. 即

。务任项这成完要定一也们我، 少减人使

线路织组 لۇشىيەن تەشكىلى

تەشمە 〔静〕 ① 道通 (的道隧) ② 坑导， 渠暗 <水> ~

تەشمە 坑导凿开

تەشمە يانچۇق <手> 袋口暗

تەشمەك 通打墙把 ~ تام: 通穿， 通凿， 通打〔动〕 墙，

凿 ~ مۇز / 窿窟挖， 孔穿 ~ نۆشۈك / 窿窟凿上

冰 / گەپ ~ 破点话把 / تامچە سۇ تاشنى تېشىر.

。石穿水滴 <谚>

تەشنا (تەشناسى) 〔静〕 的求渴: سۇغا ~ چۆللەر 的水求渴

滩壁戈

تەشنا بولماق 渴， 渴口， 渴， 求渴， 慕渴؛ ئازادلىق.

قا ~ 放解望渴 / يورۇقلۇققا ~ 明光望渴 / بىلىمگە ~

识知望渴

تەشئالىق 〔静〕 渴， 渴؛ تەشئالىقنى باسماق 渴解 ~ بىلەن

كۈتمەك 地渴似饥如 待等地切急 ~ بىلەن ئۈگەنمەك

习学

تەشۋىش 〔静〕 虑忧， 虑焦؛ بۇ خەۋەر مېنى تەشۋىشكە سالىدۇ.

。虑忧我使息消个这

تەشۋىش قىلماق = تەشۋىشلەنمەك

来起虑忧， 来起虑焦 تەشۋىشكە چۈشمەك

تەشۋىش يېمەك = تەشۋىش قىلماق

تەشۋىشسىز 〔静〕 的挂无牵无، 的虑无忧无؛ ~ ياشىماق

活生地虑无忧无

تەشۋىشلەندۈرمەك «تەشۋىشلەنمەك» 态动使的

تەشۋىشلەندۈرۈشمەك «تەشۋىشلەندۈرمەك» 态同共的

تەشۋىشلەندۈرۈلمەك «تەشۋىشلەندۈرمەك» 态动被的

تەشۋىشلەنمەك 〔动〕 虑焦، 虑忧؛ تەشۋىشلىنىپ بىئارام بول.

安不虑焦 / 安不虑焦 虑忧子孩为 ~ باللاردىن

تەشۋىشلىك 〔静〕 的安不惶惶، 的恐惶؛ ~ كېچە 惶惶

象景的恐惶 晚夜的安不 ~ / كۆرۈنۈش 象景的恐惶

تەشۋىش 〔静〕 传宣؛ ~ 作工传宣 作工传宣

تەشۋىش قىلماق 传宣؛ ياخشى ئادەم، ياخشى ئىشلارنى ~

规通交传宣 ~ قاتناش قائىدىسىنى 事好人好传宣

则 / زامانىۋىلاشتۇرۇش يۆنىلىشىنى تەشۋىش قىلىش كېرەك. 必

。向方的化代现传宣须

تەشۋىقات (تەشۋىقاتى) 〔静〕 传宣؛ ~ رەسىملىرى 传宣

画 / ~ بۆلۈمى 科传宣 / كىنو - تىياتىرلارنىڭ ~ رولى

چوڭ بولىدۇ. 大很用作传宣的剧戏影电.

تەشۋىقات ئاپتوموبىلى 车传宣

تەشۋىقات پىسخولوگىيىسى <心> 学理心传宣

。了完习

تەكرارلىماق [动] 复反，复重①: ئۇ ئۆز پىكرىنى تەكرارلا-
ۋەردى . 己自复重老他 . 习复，习温② . 见意的
课功习复 ~

تەكسە 下见

تەكسە باھا <经> 价平，价牌，价定

تەكشۈرمەك «تەكشۈرمەك» 态动使的

تەكشۈرگۈچ [静] <地> 头探

تەكشۈرگۈچى [静] 者查审，者查调

تەكشۈرمەك [动] ① 查检，查稽，查审，验查，检，查检

查: تەن سالامەتلىكىنى ~ 体身查检 / كېسەل ~ 疾查检

بىلىم / 病 / قان ~ 血验 / يول خېتى ~ 条路验查 / ھېساباتى

~ 目帐查审 / ھېسابتى ~ 究探，究研② 票验

قانۇنىيەتلىرىنى ~ 律规然自究研 / ئىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

لىرى ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش / ىلمىي تەكشۈرۈش ئىش.

。气客很他

تەكلىۋىچى [静] 貌礼究讲，的套客欢喜: ئۇ بىر ~
ئادەم ئىدى . 人的套客爱位一是他 . 的气客不، 的节礼究讲不 [静] ~ گەپ
تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكلىۋىچىسىز 话的气客不

تەكتىلەنمەك «تەكتىلمەك» 态动被的

تەكتىلمەك 调强，申重，重着〔动〕 究讲，调强，申重，重着〔动〕

… / 习学调强 ~ 究讲，调强，申重，重着〔动〕

出指重着 申重府政国中

号重着 <语> 头枕圆〔静〕

头枕圆〔静〕

瓜冬 <植> 枕高，卧而枕高 <成>

枕高，卧而枕高 <成>

忧无

头枕〔静〕 头枕〔静〕

构结状枕 构结状枕

تەگ 部底，底①〔静〕 部底，底①〔静〕

تەگ 部底，底①〔静〕 部底，底①〔静〕

底锅 / 底锅 / 底锅 / 底锅

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

底 / 底 / 底 / 底

تەكشى بېسىم <电> 压均 <电>

تەكشى تېزلىك <物> 度速等 <物>

تەكشى دولقۇن <物> 波面平 <物>

تەكشى ئىسپېكتور <天> 谱平 <天>

تەكشى فازا <化> 相均 <化>

تەكشى يۈز <物，数> 面平 <物，数>

تەكشىسىز 的均匀不，的整齐不，的平不〔静〕 ~ 的均匀不，的整齐不，的平不〔静〕

تەكشىسىز 的均匀不，的整齐不，的平不〔静〕 ~ 的均匀不，的整齐不，的平不〔静〕

苗麦的齐

تەكشىسىزلىك 衡均不，匀均不，整平不〔静〕

تەكشىلەتمەك «تەكشىلمەك» 态动使的

تەكشىلەشمەك «تەكشىلمەك» 态同共的

تەكشىلەنمەك «تەكشىلمەك» 态动被的

تەكشىلىك ①〔静〕 地平 ②地平间山 ~ 地平 ①〔静〕

تەكشىلىك ①〔静〕 地平 ②地平间山 ~ 地平 ①〔静〕

面平

تەكشىلىك خەرىتىسى 图面平

تەكشىلىك گېئومېترىيىسى 何几面平 <数>

تەكشىلىمەك 整平 ~ 平弄，平搞，整平〔静〕

تەكشىلىمەك 整平 ~ 平弄，平搞，整平〔静〕

价物抑平，价物

تەككىلىپ ①〔静〕 请邀，请聘 ①〔静〕

تەككىلىپ ①〔静〕 请邀，请聘 ①〔静〕

تەككىلىپ ①〔静〕 请邀，请聘 ①〔静〕

تەككىلىپ ①〔静〕 请邀，请聘 ①〔静〕

تەككىلىپ بەرمەك 议动，谏进，议提，议建

تەككىلىپ قىلماق ①请，请聘，请邀 ②议提

تەككىلىپ قىلماق ①请，请聘，请邀 ②议提

تەككىلىپ قىلماق ①请，请聘，请邀 ②议提

تەككىلىپ قىلماق ①请，请聘，请邀 ②议提

تەككىلىپ قىلماق ①请，请聘，请邀 ②议提

تەككىلىپنامە ①〔静〕 帖请，柬请，书聘 ②〔静〕

书议倡，案

تەككىلىك 〔静〕 园葡萄

تەككۈزلىك 斑白头额(的畜牲) <古>〔静〕

تەككىت 〔静〕 <艺> 特克太 <艺>〔静〕

تەككىت 〔静〕 <艺> 特克太 <艺>〔静〕

تەككىت 〔静〕 <艺> 特克太 <艺>〔静〕

تەككىت يۈكلىمىسى 词助调强 <语>

تەككىلەشمەك «تەككىلمەك» 态同共的

好到得 ~ پايدىسى : 到收, 到分, 到得⑦。了伤吃果除四。بەشتىن تېگىدۇ. 光沾, 处五到分人每. ئادەم بېشىغا بەشتىن ئالما تەگدى. 果苹个? 钱少多了到分你? سىزگە قانچە پۇل تەگدى? خېتىڭىز بىزگە تەگدى. 信来的你了到收时我. ىشلىگەننىڭ ئاغزى ۋاقتىدا تېگىپ تۇرىدۇ. 纸报到收时按. ئاشقا تېگەر, ئىشلىگەننىڭ بېشى ئاشقا. < 谚 > 里嘴者劳 < 谚 > 击袭, 打攻, 攻围⑧。头石换上头者劳不, 饭热吃围 ~ 夺抢, 盗偷, 占侵, 犯侵 围 / 关机府政攻 / 击袭, 城打攻 ~ 关机府政攻 / 走叨狼被羊 ~ 盗被里家 ~ 凉, 官了当子秃 < 谚 > . 马跑上棚

角中命 < 军 > تېگىش بۇلۇڭخى

觉触 < 理生 > تېگىش سېزىمى

تېگىش قىلماق ① 手动, 口动, 始开, (饭吃): مېھمان. 击攻②. 了餐用始开人客. 击冲, 打攻. 村个这了击袭然突盗强

子瞎, 人盲 < 古 > [静] تەگلوڭ

机经整 < 纺 > [静] تەگۋا

布粗蓝 < 方 > [静] تەگۋاز

的圆, 圆 < 古 > [静] تەگىرمە

筐驮驼骆 < 古 > [静] تەگىرمەك

食供 < 古 > [静] تەگىش¹

局结, 果后 < 古 > [静] تەگىش²

足不微, 的小微, 的提一值不 < 古 > [静] تەگىمسىز
的道

适, 的适合, 的得值, 的该应 < 古 > [静] تەگىملىك
的当

止为...到, 到直, 到 < 古 > [助] تەگىن¹

(位官的女儿汗可予授) 勤特 < 古 > [静] تەگىن²

酬报, 金酬, 物得获, 获收 < 古 > [静] تەگىنچ

蒙承, 到受, 受接, 受 < 古 > [动] تەگىنمەك

تك¹ [静] ① 的等相, 的等同, 的样同: ئىككىسىزنىڭ بويى ~ 高样一几个的俩们我. 敌力均势们他: 等相量力的们他 / 重并, 视重样同. 皮肚胀了吃人一, 体身补了吃伙大 < 谚 > . 平女男. 的均平, 的等平②

子卷 < 古 > [静] تەگىزىنچ

忧的尽无 قايغۇ ~ 的尽无, 的底无 [静] تەگىسىز

端万绪思, 想遐 خىيال ~ / 愁

子靶中打 ~ 态动使的 «تەگمەك» ① تەگكۈزمەك

态动被的 «تەگكۈزمەك» ② تەگلىك

的秤磅 تەگلىكى ③ 人骂, 毁诋 ~

座底 / ئاپتوموبىلىنىڭ تەگلىكى ④ 牌底: تەگلىك. لىدى. 我射影他.

态同共的 «تەگكۈزمەك» تەگكۈزۈشمەك

态动被的 «تەگكۈزمەك» تەگكۈزۈلمەك

~ تەكشى [静] ① 的底有, 的底打, 的下底: تەكشى ~

كېمە ② 船底平, 座底, 盘底: گىرىنىڭ تەگلىكى

座底 / ئاپتوموبىلىنىڭ تەگلىكى ③ 盘底车汽: تەگلىك.

نى ئاچماق ④ 牌摊, 牌底亮: 座支 < 石 >

架托 < 建 > تەگلىك جازا

何任, 的有所 < 古 > [静] تەگمە

تەگمەك [动] ① 触接, 触及, 上挨, 上碰: ئالما شاخلىرى

。了上地到挨要快枝树果苹. 了墙着挨边桌. 了

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

。了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌. 了墙着挨边桌.

荈鳞 <植> غول تەڭگىچە غول

片鳞 <动> تەڭگىچە قاسراق

线地，芽鳞 <植> تەڭگىچە مۇخ

叶鳞 <植> تەڭگىچە يوپۇرماق

的状态鳞 [静] تەڭگىچىسىمان

坑鳞鱼 <地> تەڭگىچىسىمان ئازگال

蚀侵状片鳞 <地> تەڭگىچىسىمان يالنىش

家学币银 [静] تەڭگىشۇناس

学币银 <经> تەڭگىشۇناسلىق

草甲蟹 <植> [静] تەڭگىقۇلاق

تەڭگىلىك [静] تەڭگىشۇناسلىق، 的元银有، 的钱有: بەش - تۆت ~ بولۇ.

ۋالساق نېمە يامان يېرى بار؟ ۋالساق نېمە يامان يېرى بار؟ ۋالساق نېمە يامان يېرى بار؟

靴皮的元银枚十三 ۋالساق نېمە يامان يېرى بار؟

تەڭگىشۇناس [静] ۋالساق نېمە يامان يېرى بار؟

花冬款 <植> [静] تەڭگىيوپۇرماق

تەڭلەشتۈرمەك «تەڭلەشمەك» 态动使的

تەڭلەشتۈرۈلمەك «تەڭلەشتۈرمەك» 态动被的

تەڭلەشمەك «تەڭلىمەك» 态同共的: بىر - بىرىگە مۇشت

头拳举相互 ~

تەڭلەشمەك [动] 等相: كۈچلەر سېلىشتۇرمىسى تەڭلەشتى.

等相比对量力. ئوغلنىڭ بويى ئاتىسىنىڭكىگە تەڭلەشتى.

了高样 一爸爸跟儿头个小孩 相量雨降的年去与量雨降的年今.

بۇلتۇرقىغا تەڭلەشتى. 等

تەڭلەنمەك «تەڭلىمەك» 态动被的

تەڭلىك [静] ① <数> 式等， 等平②号等: مىللەت.

لەرنىڭ تەڭلىكى مىللىتىمىز / ئەر - ئاياللارنىڭ تەڭلىكى

女男 等平③难为， 境窘， 尴尬: ئۇ ھېچ نەرسىنىڭ تەڭلىكى.

كىنى تارتىدى. 活生迫窘过过有没他. سىز مېنى تەڭلىكتە

قويماڭ. 我难为要不你. بۇ كىشىنى ئازا تەڭلىكتە قالدۇردى.

دىغان ئىش ئىكەن. 事的难为人叫是真这.

تەڭلىك بەلگىسى <数> 号符等全، 号等

تەڭلىك تارتماق 少缺، 据拮، 难为: ھازىر تۇرمۇشتا

ھېچنەرسىدىن تەڭلىك تارتمايمىز. 那么什们我上活在现.

缺不

تەڭلىكتە قالماق 难为， 迫窘: مەن تولىمۇ تەڭلىكتە قې.

لېۋاتىمەن. 难为别特我.

تەڭلىكتە قويماق 难为使، 题难出،

تەڭلىككە سالماق = تەڭلىكتە قويماق

تەڭلىك مۇناسىۋىتى <哲> 系关同等

تەڭشەلمەك ① «تەڭشەلمەك» 态动被的 <转> 醉分儿有

了. 意醉分儿有已他. ئۇ خېلىلا تەڭشەلمەك قالغاندى.

تەڭشەلمەك ئالەم 公道世的平公不

تەڭشەلمەك ② [静] <机> 器节调، 器节调 调 调

孔节 / ~ / كۈنۈپكا 器节调 器节调 器节调

دىغان ~ 器节调 器节调 器节调

تەڭشەلمەك ③ [静] <生> 因基节调 因基节调

的节调 [静] تەڭشەلمەك 的节调

تەڭشەلمەك ④ [静] <经> 税节调 税节调

تەڭشەلمەك ⑤ [静] <水> 坝节调 坝节调

تەڭشەلمەك ⑥ [静] <经> 营经场市性节调 营经场市性节调

تەڭشەلمەك ⑦ [静] <石> 剂节调 剂节调

تەڭشەلمەك ⑧ [静] 鼓音调 鼓音调

تەڭشەلمەك ⑨ [静] <机> 阀节调 阀节调

تەڭشەلمەك [动] ① 剂调، 配调، 整调، 匀拌، 谐调: ئور.

مان ھاۋانى تەڭشەيدۇ. 气空节调 林森. 配搭②: ئالىمنىڭ

چوڭ - كىچىكلىرىنى تەڭشەپ ساتماق 大小苹果配搭

配分配搭 生女男 ۋالساق نېمە يامان يېرى بار؟

تەڭشەلمەك [静] 年相近的: ئۇلار ئالماس بىلەن تەڭشەلمەك.

近相龄年斯马力阿与他们

تەڭشەلمەك [静] 庚同， 岁同 庚同， 岁同

تەڭشەلمەك [静] 的年同， 的岁同， 的庚同

تەڭشەلمەك [静] ① 据拮， 难为② 裕宽不， 迫窘， 尴尬，

堪难

تەڭشەلمەك [静] 难为， 堪难: بۇ مەسىلىدە ئۇ تولىمۇ تەڭشەلمەك.

لىقتا قالدى. 难为外格他上题问个这. 难为 难为 难为

需، 堪难 不要您 难为 <谚> 需， 堪难 不要您

将慢防. 防慢做 难为 难为 难为 难为

难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为

下见 难为 难为

تەڭشەلمەك قىلماق 器乐 ~ سازغا: 唱伴، 奏协， 奏伴

歌的唱伴 琴钢 难为 难为 难为 难为 难为 难为

曲 / 难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为

تەڭشەلمەك [静] 圆银， 币银: بىر تەڭگىگە ئېرىزمەس قىلىۋەتمەك

难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为

难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为

难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为 难为

تەڭشەلمەك [动] <动> 豹钱金 豹钱金

تەڭشەلمەك [静] <医> 癣皮牛 癣皮牛

تەڭشەلمەك [静] ① 小圆银② 的状鳞 的状鳞

的净纯 <谚> . ساپ ھاۋا ، تەنگە داۋا . 富财的大巨是
<谚> . تەننىڭ ساقلىقى پادشاھلىق . 益有体身对气空
 . تەننىڭ ساقلىقى جاننىڭ راھىتى . 位皇是就体身壮健
 - ئۆ : 杆枝的物植② . 福幸的命生是壮健体身 <谚>

سۈملۈكنىڭ تېنى 体物植

تەن تىپى <医> 型体

تەن جازاسى <法> 刑苦 ، 刑肉 ، 罚体

تەن جازاسى بەرمەك <法> 刑动

تەن دەۋرىلىكى <理生> 环循大 ، 环循体

تەن ساپاسى 质素体身

تەن ھۈجەيرىسى <生> 胞细体

تەنگە پاتماسلىق = تەنگە سىغماسلىق

تەنگە سىغماسلىق <成> 状万喜欣 ، 禁自不喜

تەن يايرىماق <成> 旷心 ، 放怒花心 ، 畅舒身浑

怡神

تەن² [静] 于属 : بۇ كىتاب ماڭا ~ . 我于属书本这

تەن³ [静] 认承

تەن ئالماق 认承 : ئۆز خاتالىقىنى ~ 错的己自认承

تەن بەرمەك 休甘 ، 心甘 : تەقدىرگە ~ 过罪的己自认承

تەن بەرمەك 休甘 ، 心甘 : تەقدىرگە ~ 命

تەن بەرمەك 休甘 ، 心甘 : تەقدىرگە ~ 命

تەن بەرمەك 休甘 ، 心甘 : تەقدىرگە ~ 命

تەن² [静] 挖苦 ， 奚落 : گەپ ھەتھە ، 话反

تەن² [静] 挖苦 ， 奚落 : گەپ ھەتھە ، 话反

تەن قىلماق 挖苦 ， 奚落

تەن قىلماق 挖苦 ， 奚落

تەن پېۋس [静] 息休 (的间工或间课) : ۋاقتى ۋاقتى

تەن پېۋس [静] 息休 (的间工或间课) : ۋاقتى ۋاقتى

تەن پېۋس [静] 息休 (的间工或间课) : ۋاقتى ۋاقتى

تەن بېھ [静] 斥申 ， 戒惩 ， 责斥 ， 斥训 ، 戒训 : دادىسىنىڭ

تەن بېھ [静] 斥申 ， 戒惩 ， 责斥 ， 斥训 ، 戒训 : دادىسىنىڭ

تەن بېھ [静] 斥申 ， 戒惩 ， 责斥 ， 斥训 ، 戒训 : دادىسىنىڭ

تەن بېھ [静] 斥申 ， 戒惩 ， 责斥 ， 斥训 ، 戒训 : دادىسىنىڭ

تەن بېھ [静] 斥申 ， 戒惩 ， 责斥 ， 斥训 ، 戒训 : دادىسىنىڭ

تەن بېھ [静] 斥申 ， 戒惩 ， 责斥 ， 斥训 ، 戒训 : دادىسىنىڭ

تەن تەربىيە [静] 育体 <体> : ئىشلىرى ۋە ۋەزىپىسى

تەن تەربىيە [静] 育体 <体> : ئىشلىرى ۋە ۋەزىپىسى

تەن تەربىيە [静] 育体 <体> : ئىشلىرى ۋە ۋەزىپىسى

تەن تەربىيە [静] 育体 <体> : ئىشلىرى ۋە ۋەزىپىسى

تەن تەربىيە [静] 育体 <体> : ئىشلىرى ۋە ۋەزىپىسى

地的目到先马的

تەمكىن بولماق 静镇 ، 着沉 ، 重稳

تەمكىنلەشتۈرمەك «تەمكىنلەشمەك» 态动使的

تەمكىنلەشمەك 来下静冷 ， 来下重稳 [动]

تەمكىنلىك 着沉 ، 静镇 ， 重稳 [静]

تەملىك 味滋有 [静] : تاماق ۋە ھەرىكەت ۋە ھەرىكەت

饭的

تەمىيەت <方> [静] 底到 ， 本根 ， 对绝 ， 全完

تەمىن <古> [静] 才方 ， 才刚

تەمىنات (تەمىناتى) [静] ① 应供 ， 给供 ， 给补 : ھەربىيە ~

تەمىنات (تەمىناتى) [静] ① 应供 ， 给供 ， 给补 : ھەربىيە ~

تەمىنات (تەمىناتى) [静] ① 应供 ， 给供 ， 给补 : ھەربىيە ~

تەمىنات (تەمىناتى) [静] ① 应供 ， 给供 ， 给补 : ھەربىيە ~

تەمىنات (تەمىناتى) [静] ① 应供 ， 给供 ， 给补 : ھەربىيە ~

تەمىنات (تەمىناتى) [静] ① 应供 ， 给供 ， 给补 : ھەربىيە ~

تەمىنات (تەمىناتى) [静] ① 应供 ， 给供 ， 给补 : ھەربىيە ~

تەمىناتچى [静] 者应供

تەمىناتچىلىق [静] 应供工作 : ئۇ ئارقا سەپ تەمىناتچىلىقىنى

تەمىناتچىلىق [静] 应供工作 : ئۇ ئارقا سەپ تەمىناتچىلىقىنى

تەمىنات - سودا [静] 销供

تەمىنات - سودا [静] 销供

تەمىنات - سودا [静] 销供

تەمىناتسىز [静] 的应供无 ، 的给补无 : قاتناش راۋان بول-

تەمىناتسىز [静] 的应供无 ، 的给补无 : قاتناش راۋان بول-

تەمىناتسىز [静] 的应供无 ، 的给补无 : قاتناش راۋان بول-

تەمىناتسىز [静] 的应供无 ، 的给补无 : قاتناش راۋان بول-

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەمىناتلىق [静] 的应供有 ، 的给补有 : دېھقانلارمۇ ئەمدى

تەن¹ [静] 体身 ， 体躯 : ئادەمنىڭ تەننى ۋە تەننى

تەن¹ [静] 体身 ， 体躯 : ئادەمنىڭ تەننى ۋە تەننى

تەن¹ [静] 体身 ， 体躯 : ئادەمنىڭ تەننى ۋە تەننى

تەن¹ [静] 体身 ， 体躯 : ئادەمنىڭ تەننى ۋە تەننى

تەن¹ [静] 体身 ， 体躯 : ئادەمنىڭ تەننى ۋە تەننى

率频动振，率频荡振 <物> تەۋرىنىش چاستوتىسى
 期周荡振 <物> تەۋرىنىش دەۋرى
 心中动振 <物> تەۋرىنىش مەركىزى
 态同共的 «تەۋرەتمەك» تەۋرىتىشمەك
 态动被的 «تەۋرەتمەك» تەۋرىتىلمەك
 移不定坚，摇动不毫 [静] تەۋرىمەس
 ،动振，动摆，荡动，摇动，动晃，动震 [动] تەۋرىمەك
 荡振: بالا قورساقتا ~ يەر / 动胎 ~ جوزا / 震地，动地 ~
 تەۋرەپ كەتتى. 了来起动晃桌子. ئۇ ئىدىيە جەھەتتىن
 تەۋرەپ قالدى. 了摇动想思的他. بوراننىڭ گۈكۈرشىگە تاغ
 تەۋرىمەس. <谚> 山动不撼也嗷呼再风
 中震 تەۋرەش مەركىزى
 源震 تەۋرەش مەنبەسى
 子桌②布餐① <古> [静] تەۋسى
 تەۋسىيە [静] تەۋسىيە: دوختۇرنىڭ تەۋسىيەسى
 议建，荐推，告劝，嘱咐 [静] تەۋسىيە
 议建的生医，嘱医 / سىزنىڭ گەپنى توغرىدىن - توغرا
 ئېيتىشىڭىزنى ~ قىلمەن. 说直你劝我.
 说直你劝我. قاسم ئۆز ئور.
 己自替接木依萨荐推木斯喀. قىلدى.
 告劝，劝奉，议建，嘱咐 تەۋسىيە قىلماق
 书议建，案议建 [静] تەۋسىيەنامە
 绕缠，结打 <古> [动] تەۋشەمەك
 劲使，心操，心费，劳操，于忙 <古> [静] تەۋشەك
 ،弄摆②劲使，劲用，力用① <古> [动] تەۋشەنمەك
 捣鼓
 骗欺，骗 <古> [动] تەۋلەمەك
 手搓 <古> [动] تەۋنەمەك
 转旋使，动转使 <古> [动] تەۋىرمەك
 下况情的病有或水缺在)净代 <宗> [静] تەبەممۇم
 (净小大作物代替用
 净代作 <宗> تەبەممۇم قىلماق
 下见 تەبپۇنەم
 前以久很 زامانى تەبپۇنەم
 国天平太 [静] تەبپىڭتەنگو
 一之爵封朝清)吉台 [静] تەبجى
 拳极太 <体> [静] تەبجىچۈەن
 衙官吉台，位职吉台 [静] تەبجىلىك
 师太 <古> [静] تەبشى
 下见 تەيفىڭ
 风台级 12 ~ بال 12: 风台 بورىنى
 眼风台 <气> تەيفىڭ كۆزى

动盲，险冒 [静] تەۋەككۈل
 幸饶，气运碰②动盲，险冒① تەۋەككۈل قىلماق
 花莲金 <植> [静] تەۋەككۈلچاي
 者动盲，家险冒 [静] تەۋەككۈلچى
 为行险冒，义主动盲，义主险冒 [静] تەۋەككۈلچىلىك
 动盲，险冒 تەۋەككۈلچىلىك قىلماق
 饕盛 ~ نان قويدىغان: 匾竹，筐匾，筐箩① [静] تەۋەك
 匾蚕 <农>② 筐箩的用 پىك تەۋىڭى
 筐成筐成 ~ نانلار: 的筐成筐成 [静] تەۋەك
 饕的
 花碗打 <植> [静] تەۋەكگۈل
 来拿地筐成 ~ ئەكەلمەك: 地筐成 [静] تەۋەكخەلپ
 辖管，籍① [静] تەۋەلىك
 籍国 / ئامېرىكا تەۋەلىكىدىكى جۇڭگولۇقلار / 人华籍美
 辖管: 于属② 围范辖管 تەۋەلىك دائىرىسى
 的家国于属 يەر تەۋەلىكىدىكى
 地土
 法籍国 <法> تەۋەلىك قانۇنى
 尾词称人属领 <语> تەۋەلىك قوشۇمچىسى
 系关属领 <语> تەۋەلىك مۇناسىۋىتى
 (文经部全的教太犹)特拉讨 <宗> [静] تەۋرات
 器荡振 [静] تەۋرەتكۈچ
 摇动摇 ~ بۆشۈك: 态动使的 «تەۋرىمەك»① تەۋرەتمەك
 起掀 <转>②! 子桌晃摇别! تەۋرەتمە / 篮
 事大做能他. تەۋرەتمەيدۇ. ئۇ چوڭ ئىشلارنى
 <转>③. 笔执，笔动 ~ قەلەم: (笔)动
 态同共的 «تەۋرىمەك» تەۋرەشمەك
 菜葛诸 <植> [静] تەۋرەكئوت
 的动振，的荡振 <物>② 的动转① [静] تەۋرەنمە
 列数动摆 的动摆 <数，物>③ ~ سانلار قاتارى
 杆摇 تەۋرەنمە پىشاڭ
 流电荡振 <物> تەۋرەنمە توك
 动运转施 <物> تەۋرەنمە ھەرىكەت
 椅转 تەۋرەنمە ئورۇندۇق
 臂摇 <机> تەۋرەنمە يەلكە
 车吊臂摇 <机> تەۋرەنمە يەلكىلىك كران
 态复自的 «تەۋرىمەك»① تەۋرەنمەك
 着动涌般潮海像们人. بەزى كىشىلەر
 起摇动而望失心灰人些有. ئۈمىدسىزلىنىپ تەۋرەنگەن.
 荡振 <物>③. 来 تەۋرىنىش سىم ئورامى
 动摆 <物>④ 动振械机 تەۋرىنىش / 圈线

تەييارلاشماق «تەييارلىماق» 态同共的

تەييارلانماق ① «تەييارلىماق» 态复自的: تەييارلىنىپ تۇرماق

准 ~ ئىمتىھانغا / 发出备准 ~ يولغا چىقىشقا / 好备准

② 试考备房的门专了备准他为上晚. 态动被的 «تەييارلىماق»: كەچتە ئۇنىڭ ئۈچۈن مەخسۇس ئۆي تەييارلانغانىدى.

间

起②者办筹, 者备筹, 者备准 ① [静] تەييارلىغۇچى

者草起件文 ~ ھۆججەت: 者草

تەييارلىق ① [静] 备准, 备预, 筹备: يولغا چىقىش تەييارلىقى

绪就备准 ~ پۈتمەك / 备准的程启

班备预 <教> تەييارلىق سىنىپى

金备准 <经> تەييارلىق فوندى

铃备预 <数> تەييارلىق قوڭغۇرىقى

تەييارلىق قىلماق 备准, 备预, 划筹: مېھمان كۈتۈشكە

~ 客待备准 / ئىمتىھانغا ~ 试考备准

تەييارلىق كۆرمەك = تەييارلىق قىلماق

تەييارلىق كۆرۈش ھەيئىتى 筹委, 会委筹, 会员委备筹

议会备预 ىغىنى تەييارلىق

备准无 ① [静] 的备准无: ~ سۆزگە چىققاق 无备准

言发席即, 言发的

功备准 ~ 划筹, 备预, 备准 [动] تەييارلىماق

发稿手将备准 ~ 课备, 课 / 饭成现 / تاماق سىز-

排 / قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرىنى ~ 备准 筑建材料 / قىشلىق

كۆكتاتلارنى ~ 菜冬备准 / ئاخىرەتلىكىنى ~ 备准 事后

形梯 <数> [静] تراپىتسىيە

眼沙 <医> [静] تراخوما

岩面粗 <矿> [静] تراخت

的岩面粗 <地> [静] تراختلىق

造构岩面粗 تراختلىق تۈزۈلمە

ترادىتسىيە = ئەنئەنە

轨链)式带履 ~ 机拉拖 [静]: زەنجىر تاپانلىق ~ تراكتور

机拉拖(式

起轨链, 机重起式机拉拖 <建> تراكتور كىران

机重

手机拉拖 [静] تراكتورچى

业造修机拉拖 [静] تراكتورسازلىق

态动使的 «تراكتورلاشماق» تراكتورلاشتۇرماق

态动被的 «تراكتورلاشماق» تراكتورلاشتۇرۇلماق

化机拉拖 [动] تراكتورلاشماق

تراگېدىيە = پاجىئە

态动使的 «تەيلىمەك» تەيلىمەك

态同共的 «تەيلىمەك» تەيلىشەمەك

态动被的 «تەيلىمەك» تەيلىنمەك

力用 ① <方> [静] تەيلىك: 力用, 猛 ~ چاپماق 力用

茶酳, 茶苦 چاي ~ ② 曼土砍抡

的好洗把 ~ ى كىرنى: 展平叠, 叠 <方> [动] تەيلىمەك

展平叠服衣

湾台 <地> [静] تەيۋەن

羚鬣湾台 <动> تەيۋەن بۆكىنى

鹧蓝 <动> تەيۋەن قىرغاۋۇلى

猴湾台 <动> تەيۋەن مايمۇنى

态同共的 «تەيلىنمەك» تەيلىنەشمەك

态动被的 «تەيلىنمەك» تەيلىنەنمەك: ئۇ ھەربىدىن كەسىپ

ئالماشتۇرغاندىن كېيىن كانچىلىق ئىدارىسىنىڭ باشلىقلىقىغا تە-

يىنەندى. 长局局务矿为命任被后业转他. ئۇ دوختۇر-

خاننىڭ باشلىقلىقىغا تەيىنلەندى. 长院院医为任委被他.

تەيىنلىمەك ① [动] 任, 命任, 任委, 派委, 委加: باش

ئىلچى ~ 使大派委 ② 定决, 定确: 顿安, 排安: ئۇلار

قۇملۇق يەرنى چېلىش مەيدانى قىلىپ تەيىنلىدى. 定确们他.

场跤摔做地子沙

تەييار ① [静] 的好备准, 的成现 ~ ى كىمىم 的成现 服衣的

衣成 ~ ى ئۆي 的成现 子屋的 / تاماق 饭成现 / سىز-

گە ياتاق ~ 的你 是处住的 的. 的成现 是 دائىم ~ تۇرماق 刻时

好备准 / خىزمىتىڭىزگە ~ 愿 你为 劳效. ~ ئاشقا

ئېغىز كۆپ. <谚> 多者吃饭成现

تەييار بولماق 绪就备准, 当停备准, 好备准: چۈش-

لۈك تاماق تەييار بولدى. 了 好备准 饭午. يولغا چىقىشقا ~

程启备准, 路上备准

发待装整, 待以阵严, 备准时随 تەييار تۇرماق

获而劳不, 成其享坐 <成> تەييارغا ھەييار

劳不, 成其享坐 <成> تەييارغا ھەييار بولماق

获而

تەييار قىلماق = تەييارلىماق

تەييار مەھسۇلات 品成

者饭成现吃, 虫生寄, 汉懒 [静] تەييارتاپ

تەييارتاپ ئورگانىزم <哲> 体机生寄

活生生寄, 做懒吃好 [静] تەييارتاپلىق

活生生寄过 تەييارتاپلىق قىلماق

تەييارگەرلىك = تەييارلىق

态动使的 «تەييارلىماق» تەييارلاتماق

传人一由骨骸将时餐聚)戏游骨骸 توپۇق ئويۇنى
 骨骸示出能若方对, 问询时随可中递传, 人一另给
 (输为则否, 赢为
 开拆, 开劈; 闯, 破冲, 破突 <古>〔动〕 توپۇلماق
 葵竺天 <植>〔静〕 توپىگۈل
 态动使的 «توپىلماق» توپىلاتماق
 态同共的 «توپىلماق» توپىلاشماق
 子乱, 变哗, 乱暴, 乱叛, 乱骚 〔静〕 توپىلاڭ
 乱骚造制, 乱叛动发 توپىلاڭ چىقارماق
 , 饼偷中乱 <成> توپىلاڭدا توقاچ ئوغرىلىماق
 “劫打火趁”同喻
 乱骚动发, 乱叛动发 توپىلاڭ كۆتۈرمەك
 土虚 يەر ىر ~ : 的扬飞土尘, 的土浮 〔静〕 توپىلاڭ
 路 / 地的扬飞土尘 توپىلاڭدىن چىققۇچە تازا قىي-
 نالدىق . 来出走中土虚从易容不好们我
 者变哗, 者乱暴, 者乱叛 〔静〕 توپىلاڭچى
 态动使的 «توپىلماق» توپىلانماق : بۇ يەرلەر توپىلىنىپ بول-
 دى . 了土陈过上都地些这
 ~ 托皮لىق 〔静〕 ① 的土有 ② 的大土 : 地土虚 : قارا
 地土黑 / 地土黑 ~ يەر سېرىق ~ يەر ىر
 里地向, 后青返苗麦)土陈上 <农>〔动〕 توپىلىماق
 上里地给 ~ يەرنى (肥追物作给, 土灰或上坑撒
 土陈
 锈生, 锈 <古>〔动〕 توتۇقماق
 腾图 〔静〕 توتېم
 拜崇腾图 〔静〕 توتېمىزم
 人敌 توچكا 〔静〕 ① 点圆, 点 : دۈشەننىڭ ئوت توچكىلىرى
 心靶中击 توچكىغا تەڭكۆزىمەك : ② 点力火的
 的点带, 的点有 〔静〕 توچكىلىق
 焊点 <电> توچكىلىق كەپشەرلەش
 种品瓜甜)斯玛依托奇妥 <植>〔静〕 توچىتويىماس
 (一之
 ~ توختاتماق ① «توختاتماق» 态动使的 : زاۋۇتى ئىشتىن
 镇, 痛止 ~ ئاغرىقنى / 车停 ~ ماشىنىنى / 工停厂工使
 ~ دۈشەننىڭ ھۈجۈمىنى : 住勒, 止遏, 止制, 制抑②痛
 忍, 捺按, 约制③马住勒 ~ ئاتنى / 攻进的人敌止制
 住不忍我 . 气住沉, 住
 . 笑 . ئۇ كۆز يېشىنى ئارانلا توختاتتى . 泪眼住忍强她 . ئۆزۈ-
 نى توختاتقان ئادەم 的着沉 (的静镇) ④ 人 : ئادەم ~
 子孩看人个一 (雇) 找 ~ ئادەم / 人雇

的乎在不也难灾的大天有
 的队成群成, 的群一群一, 的群成 〔静〕 توپ - توپ
 <艺>③ 头乳 <理生>② 子扣, 扣钮 ① 〔静〕 توپچا
 键琴
 手炮 〔静〕 توپچى
 舰炮 <军> توپچى پاراخوت
 队部兵炮 <军> توپچى قىسىم
 队球 توپچى : توپچىلار كاماندسى 〔静〕
 炮火, 炮大 〔静〕 توپ - زەمبىرەك
 态动使的 «توپىلماق» توپىلاتماق
 态同共的 «توپىلماق» توپىلاشماق
 草莞侧, 草莎水 <植>〔静〕 توپلاق
 的结集, 的累积, 的中集 〔静〕 توپىلاشماق
 料资 توپىلام 〔静〕 ① 集, 集, 编汇 : ماتېرىياللار توپىلى
 合集 <数, 逻>② 集诗 توپىلىرىلار / 编汇
 念概合集 <逻> توپلام ئۇقۇم
 的卷分, 的编汇, 的集汇 〔静〕 توپىلاملىق
 ① «توپىلماق» 态复自的 : يىغىن مەيدانغا نۇرغۇن
 ئادەم توپلاندى . 人多许了集聚上场会 . ② «توپىلماق»
 . 肥多许了积 . 态动使的 نۇرغۇن ئوغۇت توپلاندى
 鞋跟高半 ~ ئارا پاشنىلىق : 鞋跟高 〔静〕 توپىلەي
 的鞋跟高穿 〔静〕 توپىلەيلىك
 性体群 〔静〕 توپلۇق
 积, 集募, 集招, 集召, 合集, 集聚 〔动〕 توپىلىماق : پۇل
 肥积 ~ ئوغۇت / 钱攒 ~
 态同共的 «توپىلماق» توپىلىنىشماق
 师绘测形地 <地>〔静〕 توپوگرافى
 学形地, 学量测形地 <地>〔静〕 توپوگرافىيە
 学质地形地 <地>〔静〕 توپوگىئولوگىيە
 学扑拓 <数>〔静〕 توپولوگىيە
 瞪, 沓杂 〔模〕 توپۇر
 杂, 瞪瞪 (声步脚的沓杂容形) 〔模〕 توپۇر - توپۇر
 瞪瞪们他 . 乱纷, 沓 : ئۇلار ~ قىلىپ بالىخاندىن چۈشتى .
 . 来楼下走地
 态动使的 «توپۇرلىماق» توپۇرلاتماق
 态同共的 «توپۇرلىماق» توپۇرلاشماق : ئۇلار توپۇرلىشىپ ئۆي-
 گە كىردى . 里屋走进中声步脚的沓杂在们他 .
 走地达踢达踢, 声响的沓杂出发 〔动〕 توپۇرلىماق
 的做骨骸②骨骸 (的物动) <理生>① 〔静〕 توپۇق
 具玩

了住停雨 . 了来下停车
 数岁了上 ئادەم ئادەم . 了停表 . 了
 人的 / 健雄力笔 توختىغان / ئۇ بىر پىكىردە توخۇ .
 ئىپالمايۋاتىدۇ . ②值 . 意主定不拿他 . بۇ كىتاب 10 يۈەنگ
 توختىدى . 钱元十值书本这 . بىر تىيىنگىمۇ توختىماسلىق
 一文不③值 . 到讲 , 到谈 . ئۇ بۈگۈن يېزىغا بېرىش ھەققىدە
 توختاپ ئۆتتى . 他去下乡到要到谈天今他 . 存 , 搁④ .
 住不存里手的我 . قولۇمدا پۇل توختىمايدۇ . (定否于用
 . 钱

托火吐②氏月①〔静〕 托火吐

托火吐 <语> 托火吐

托火吐 <方>〔静〕 托火吐

托火吐 <动>〔静〕 (托火吐 , 托火吐 , 托火吐) ~
 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .
 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .
 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐起皮鸡 : 托火吐起皮鸡 ~ 托火吐起皮鸡
 托火吐 <成>②屎鸡 <转>① 托火吐
 托火吐 <成> 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

剧作

托火吐 <生> 托火吐

托火吐 <植> 托火吐

托火吐 托火吐

托火吐 托火吐 <成> 托火吐
 托火吐 (托火吐 , 托火吐) 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .
 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 <植> 托火吐

托火吐 托火吐 , 托火吐 托火吐 <成>

托火吐 托火吐 , 托火吐 托火吐

托火吐 托火吐

托火吐 <植> 托火吐

托火吐 <成> 托火吐

托火吐 , 托火吐

托火吐 托火吐

托火吐 <理生> 托火吐

托火吐 <艺> 托火吐

托火吐 (托火吐 托火吐)

托火吐 托火吐

定商 ~ 价定 ~ 定⑤
止终⑥

托火吐 <法> 托火吐

托火吐 <法> 托火吐

托火吐 «托火吐» 托火吐

托火吐 托火吐 : 托火吐 托火吐
 托火吐 / 托火吐 托火吐
 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .
 托火吐 托火吐

托火吐 ~ 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 ① «托火吐» 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 <水> 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 <地> 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 <法> 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 <方>〔静〕 托火吐

托火吐 «托火吐» 托火吐 . 托火吐 .

托火吐 托火吐 . 托火吐 . 托火吐 .

تورپاق [静] <动> 犊牛公岁两: تورپاقنى كىچىك دەپ-
سەك، يوغان تاغار ئارتىپ كۆر. <谚> 小犊牛我嫌是要
。试一试试袋口大上驮
تورپاقنى چىمدىپ ئۆلتۈرمەك <成> 犊牛死招
(人杀子刀软为意)
تورپاقلىق [静] 的犊牛带، 的犊牛有
تورپاقلىق ئىنەك <动> 牛奶的犊有
تورپىدا [静] <军> 雷鱼
تورپىدا قىيىقى <军> 艇雷鱼
تورت¹ [静] <食> 糕蛋: سېرىق مايلىق ~ 糕蛋油奶
تورت² [模] 噗(声屁放)
تورت - تورت [模] 噗噗
تورتىدە [静] 声一地噗
تورسۇق = چاناج
تورسۇلداق [静] <植> 草丹牡: 茎锤类، 茎锤
تورسىمان [静] 的状网
تورسىمان پەردە <理生> 膜状网
تورسىمان تالا <理生> 维纤状网
تورسىمان تومۇر <植> 脉状网
تورسىمان توقۇلما <理生> 织组状网
تورسىمان دەريا <地> 河状辨
تورسىمان دىشاگرامما 图状网
تورسىمان قاسراق 蚘纹包
تورسىمان قۇرۇلما <地> 构结状辨
تورسىمان ھۈجەيرە <生> 胞细状网
تورسىمان يۈسۈن <生> 纲网水
تورغا [静] 子毡的围部下房毡
تورغاي [静] <动> 雀云
تورغاي چۈچلىماسنا <成> 前明黎، 前亮天
تورغايلا ئائىلىسى <动> 科灵百
تورغايئىل [静] <植> 实虫
تورق [静] 炭草، 炭泥، 煤泥
تورفلاشماق <地> [动] 化炭泥
تورفلۇق [静] 的炭草، 的炭泥
تورفلۇق تۇپراق <地> 土炭泥
تورفلۇق قەۋەت <地> 层炭泥
تورفلۇق لاۋا <地> 岩熔灰凝
تورقا [静] 维纤麻野: يىپ ~ 野用麻纤维的制(因)
تورقا - تاۋار [静] 绸麻

توخۇ يۈرەك <成> 胆，鼠如小胆，鬼小胆，怯胆
事怕小
توخۇ يۈرەكلىك 怯胆，事怕小胆
توخۇچى [静] ①者鸡养 ②者鸡售
توخۇچىلىق [静] ①业鸡养 ②业鸡贩
توخۇسىمان [静] 的形鸡
توخۇسىمانلار ئەترىتى <动> 目形鸡
توداماق <古> [动] 辱侮，负欺，视歧
تور¹ [静] ①网: بېلىق تورى / ئۆمۈچۈك تورى 蛛蜘蛛
تور / قاتناش تورى ②网通交 ③物品状网: ~ ۋاپاق ۋاپاق
تور ④帘窗纱挂 ⑤瓜甜的密细路纹: 的制纱 ③袜
تور ⑤瓜甜的密细路纹: 路纹 ~ باغلىغان قوغۇن
تور ⑥套圈的 局骗，井陷，套圈 人敌人落 套圈的
تور ⑥套圈的 点网، 络网: سودا تورى 网业商 / كومپيۇتېر
تور ⑥套圈的 络网机
تور باغلىماق 网织
تور پاختا 絮棉، 套棉
تور تارتماق ①网织蛛蜘蛛 ②帘窗安，帘窗拉
تور تاشلىماق 网撒
تور توقۇماق 网编，网织
تور خالتا 兜网
تور سالماق = تور تاشلىماق
تورغا چۈشمەك 网落: قۇش قېرىپ تورغا چۈشمەك، ئەر
قېرىپ قولغا چۈشمەك. <谚> 儿男，网落不了老儿鸟
。当上不了老
تورغا كىرمەك ① <动> ②茧作(蚕) <电> 网上
تور كارتى <电> 卡网
تور كۆڭلەك 衣衬线
تور باغلىق 巾头纱，巾纱
تور² [静] 量分، 量重: بۇ پالتىنىڭ تورى يوق.
量分没头斧这 话的他. ئۇنىڭ كېيىنىڭ خېلى تورى بار.
。劲有上手. 劲. 量分有当相 劲. 量分有当相
تور كەتمەك 响影，响相，响相，响相: 害伤害，激刺受，
向 <谚> 向. 影射. 影射. 影射. 影射. 影射. 影射. 影射.
乘指”同喻: 威示的袂皮穿给在意，拳挥的袂穿
。 “鱼池及殃，火失门城”；“影射沙舍”；“槐骂
توراتماق = توسۇرماق
توراشماق = توسۇشماق
تورالغۇ = توسالغۇ
تورالماق = توسالماق

尘飞，物落散〔静〕 توزۇندى

花棍皮 <纺> پاخنا توزۇندى

户屠，夫屠 <古>〔静〕 توزى

突 توساتتىن 然骤，然忽，然突〔静〕 ~ ئۆزگىرىش

。雨大起下然突。 / 变 قاتتىق يامغۇر يېغىپ كەتتى.

~ ئىشك ئېچىلىپ، تونۇش ئەمەس بىر ئادەم كىرىپ كەلدى.

。人生陌个一了来进，了开门然忽

توسالغۇ 石脚绊，物碍阻，物碍障〔静〕 ئىلگىرىلەش يو-

لدىكى توسالغۇنى سۇپۇرۇپ تاشلىماق 扫清前进道路的上障

面雄英 / 碍 بانۇرنىڭ ئالدىدا ئۆتكىلى بولمايدىغان ~ يوق.

。碍障的过不越有没前

توسالغۇ بولماق 碍阻，碍妨 碍阻，碍妨 تەرەققىياتقا ~

/ 展 قاتناشقا ~ 通交碍阻

توسالغۇ سىزىقى 线力阻

توسالغۇ كېسەللىكى <医> 病疾性塞阻

توسالغۇ ماددا <理生> 素扰干

توسالغۇنىڭ پەيدا بولۇشى <语> 阻成

توسالغۇنىڭ داۋاملىشىشى <语> 阻持

توسالغۇنىڭ يىمىرىلىشى <语> 阻除

توسالغۇ ئېچىش توقچىقى <药> 海则障除

片甫

توسالغۇسىز 的畅通，的挡阻无〔静〕 ~ ماشاق 行通

驱长 阻无通畅 قاتتىق ~ / 阻无

入直

توسالغۇلۇق 的碍障有，碍障〔静〕

توسالغۇلۇق يۇگۇرۇش مۇسابىقىسى <体> 碍障

跑赛

توستوغان 罐瓦① <古>〔静〕 盅酒，杯酒②子坛

碗木③觥

توستۇرماق 态动使的「توسماق」 ئۇ بالىلىرىغا قومۇش بىلەن

باغنىڭ ئەتراپىنى توستۇردى. 园果把苇芦用们子孩让他

。来起了围周四 ئانا بوۋاقتى چوڭ قىزىغا بېرىپ توستۇردى.

。(屎或)尿把她让，儿女大给交儿婴把妈妈

توسقاۋۇل 候守，备守 <古>〔静〕

توسقۇل 止截，挡阻，碍阻〔静〕

توسقۇ قىستۇرما <机> 圈垫退止

توسقۇل 关海，卡关 <方>〔静〕

توسقۇن 碍阻，碍阻〔静〕 توشلىماق تاشلىماق 除排

碍阻

توسقۇنسز 的挡阻无，的碍阻无〔静〕

废的里筐. كونىبۇرۇ قۇتىلىرى تورۇڭلاپ تۆكىلىپ كەتتى.

: 唤叫，呼咋 <转>②. 来出了倒下一啷啷盒头罐

ئىش ئۆتۈپ كەتتى، ئەمدى تورۇڭلىما. 再别你，了去过儿事.

。了唤叫

芥果扭，芥珠念 <植>〔静〕 تورۇلا

咕咕水，咕雉 <动>〔静〕 تورۇلغا

拦，挡 <方>〔动〕 تورۇلماق

羔驼 <古>〔静〕 تورۇم

油肠 <方>〔静〕 تورۇنقاي

石钐 <矿>〔静〕 تورىت

تورسماق = توسماق

توزا 孔雀 <动>〔静〕 ~ پەيلىرىنى ئاسرايدۇ، ياخشى ئۆز

ئابرونى ساقلايدۇ. <谚> 好，翼羽的己自护爱雀孔

。誉荣的己自护爱人

توزا 面土〔静〕 面磨时面散飞(面的) ~ يالغان ئىت قو-

پارغۇ ئاستىدا ئۆلەر. <谚> 棒撬在死狗的面土了惯撬

。(场下好有没宜使人别惯占喻)下

توزان 尘灰，土尘，尘粉，尘飞〔静〕

توزان ئالتۇنكۆز <动> 蛉粉

توزان بەلۋېغى <天> 带埃尘

توزان پىت <动> 虱粉

توزان سۇمۇرگۇ <机> 器尘吸

توزان قانات كېپىنەك <动> 蝶粉

توزان يىغقۇچ <机> 器尘除

توزسىمان 式雀孔，状雀孔〔静〕

توزسىمان قىرغاۋۇل <动> 鸡锦

توزغاق 花飞 <纺>② 绒薄，棒薄 <植>〔静〕

توزغاقۋاش 菊沙锡 <植>〔静〕

توزگۈل 草雀孔 <植>〔静〕

توزۇنماق «توزۇماق» 态动使的: توپا ~ 土扬 / ئائىلىنى ~

散离庭家使，亡人破家使

توزۇنۇشماق «توزۇنماق» 态同共的

توزۇنۇلماق «توزۇنماق» 态动被的

توزۇشماق «توزۇماق» 态同共的

توزۇماق 散飞，扬飞① <动> چاڭ تۈزۈپ كەتسەك 土尘

凋，谢凋②. 了开散飞毛羽. / 扬飞 پەي تۈزۈپ كەتتى.

تۈزۈپ كەتتى: 零 破，散四，散离，散走④. 了旧破服衣.

تۈزۈپ كەتتى: 落: قۇچقاچلار تۈزۈپ كەتتى. 了飞纷散四雀麻.

تۈزۈپ كەتتى: 了亡人破家: 了散离庭家.

توسۇن 马烈 ~ 的服顺不，的烈暴情性〔静〕
 توسىرماق 力无，乏疲 <方>〔动〕
 توساتماق 态动使的 «توشماق»
 توستۇرماق ① «توشماق» 态动使的: چايدانغا قايناق سۇ ~
 粮满装里仓 ~ سائنى ئاشلىققا / 水开满灌里瓶水热往
 饭碗一舀地满满 توسماق ئۇسماق توستۇرۇپ / 食
 表填，格表写填 ~ جەدۋەل: 写填②
 توستۇرۇشماق «توشتۇرماق» 态同共的
 توستۇرۇلماق «توشتۇرماق» 态动被的
 توشقان 家 兔野 ~ ياۋا: 子兔 <动>〔静〕
 / 兔 توشقانداك يۈز يىل ياشغۇچە، يولۋاستەك بىر كۈن ياشا.
 那虎老像如不，岁百一活样那子兔像其与 <谚>
 死兔 <谚> ~ ئۆلسە تۈلكە ھازا تۈنۈپتۈ.
 天一活样 只皮子兔 <谚> . تېرىسى ئۈچ كۈن چىدار.
 悲狐 天三耐能 . ئادەمنى نومۇس ئۆلتۈرەر، توشقاننى قومۇش.
 兔死扎茅芦，人死羞辱耻 <谚>
 توشقان باش بېلىق <动> 蛟银
 توشقان كالبۇك 裂唇，唇兔
 توشقان كۆز 眼兔
 توشقانلار ئەترىتى <动> 目形兔
 توشقان يۈرەك = توخۇ يۈرەك
 توشقانچى 兔猎②的兔猎: ~ سار 猎
 鹰兔
 توشقانچىلاپ 的似子兔〔静〕
 توشقانچىلاپ يۈگۈرۈش <体> 腿蹬子兔
 توشقانزەدىكى 蓉苻肉 <植>〔静〕
 توشقانسۆڭەك 槐砂，槐沙 <植>〔静〕
 توشقانقۇلاق 草耳兔 <植>〔静〕
 توشقانقومۇشى 股刀剪 <植>〔静〕
 توشقانقۇيرۇق 娘麦看 <植>〔静〕
 توشقانكالبۇك 花唇兔 <植>〔静〕
 توشقانگۈل 来客仙 <植>〔静〕
 توشقانئوت 榆地 <植>〔静〕
 توشقانئاقى 粟粟，粟板 <植>〔静〕
 توشماق 了满缸水. ئىدىش سۇغا توشتى. مۇددە.
 تى ~ 期到 / ۋاقىت توشتى. 了到间时. ئۇ بىرىنچى ئايدا
 18 گە توشتى. 岁八十满已他份月一. توشقان ھۈندۈرۈەن
 匠工的超高艺手
 توشۇتماق «توشۇماق» 态动使的
 توشۇشماق «توشۇماق» 态同共的

توسقۇنلۇق 障碍①〔静〕 توسقۇنلۇقلارنى سۈپۈرۈپ تاشلىماق
 值数抗阻 抗阻 <物>②障碍除扫
 توسقۇنلۇق قىلمق 障碍设，障碍妨，挡阻
 توسما 岸护，埝土，堰，坝 <水>①〔静〕
 / 堤围，堰塘 物障碍②坝河拦 توسمىسى شامل
 توسمىسى 障风③的隔 ~ قىر 埂地
 توسما تاختا <电> 板挡
 توسما تام 体掩 <军>②墙拦，墙隔①
 توسما كلاپان 闸闸 <机>
 توسما كۆل 湖塞堰 <地>
 توسمىدىن سەكرەش ئات بەيگىسى 栏跳 <体>
 马赛
 توسماق 遮，挡遮，挡，堵，截拦，拦阻，挡阻①〔动〕
 止制，盖 ئاتنى تېز توس. 住拦马把快. يول ~
 / 路 شامالنى ~ 风挡 / ئاپتاپنى ~ 阳太遮 / سۈنى ~
 / 水堵 路 / يول توسۇپ بۇلاڭچىلىق قىلماق 劫打路拦 / تارىخنىڭ
 ئېقىمىنى توسقىلى بولمايدۇ. 挡阻可不流潮史历. پۇل پا-
 خاللىقىنى ~ 胀膨货通止制 / توسۇپ زەربە بەرمەك 击狙،
 击阻 / ئايىنى ئېتەك بىلەن توسقىلى بولماس. 衣用 <谚> .
 亮月住不遮襟 قىلى بولماس. 挡难碑口，拦可河大 <谚> .
 尿把②. 路拦夜黑是总盗强 <谚> .
 尿把孩子小给 ~ بالنى (屎)
 توسمىلىق 的拦阻有，的开隔〔静〕 تاختاي ~ يازلىق
 سەھنە 台舞天露的开隔板木用
 توسۇشماق «توشماق» 态同共的
 توسۇق 障碍①〔静〕 物阻拦，障碍: قاتمۇ قات توسۇقتىن ئۆتەك
 障除排 障碍重重过越 / توسۇقلارنى ئېلىپ تاشلىماق
 然天 ~ سەھىيى: 蔽屏，障屏②网丝铁 ~ سم / 碍
 障屏③障板 (体): تاختاي ~ 障板④障: 子障، ئۆي-
 نىڭ ئوتتۇرىسىدىكى توسۇقنى ئېلىۋەتتىم. 的间中子房把我
 了拆墙隔 障树 ~ 障 / 障
 扇隔，墙隔 تام
 توسۇقتىن ئۆتۈش مۇسابىقىسى 障越超 <体>
 赛碍
 توسۇقلۇق 的住堵，的住挡〔静〕 的着遮: يول ~
 ئىكەن. 通不路.
 توسۇلماق «توشماق» 态动被的: بالا ئىككى قېتىم توسۇلدى.
 被路. 尿次两了把被子孩 يول توسۇلۇپ قاپتۇ.
 了住截

要。看路不正。②性确正，性确准；性确准；性确正。要

。疑置可无是性确正的话这。لـمـقـدا گۇمان يوق .

托格理确² [静] 的腰熊背虎，的膀肩宽 [静] 人的腰熊

弄子埂把 ~ توغرلىماق [动] 直拉，直弄① [动]

端，正摆，正对，准对②直拉子绳把 ~ تانابنى / 直

托格理拉 [静] 正摆，正对，准对②直拉子绳把 ~ تانابنى / 直

办，好弄③表对 ~ سائەتنى / 伍队顿整 ~ سەپنى / 度

。了妥办情事的他。妥 ； ئۇنىڭ ئىشى توغرىلاپ قويۇلدى .

④正纠 [静] 定，定⑤错纠 ~ خاتالىقنى ~ ئۇنىڭ ئۆيىگە بارد .

去天期星在定们我。دىغان ۋاقتىنى يەكشەنبىگە توغرىلاپ .

吧家他。ئىشتىن چۈشكەن ۋاقتقا توغرىلاپ ئۆيۈڭگە باراي .

存再后元千一够凑钱把。يۈەنگە توغرىلاپ بانكىغا قويايلى .

行银。⑦ [转] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

托格理拉 [静] 掉打，掉干，治整 <转> ⑦ . كۈچۈك

每要人平均一肉斤。كىشى بېشىغا توغرا كېلىدىغان كىرىم
人收均人

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر
人的理讲，人的道公

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

托格理拉 [静] 的平公，的道公 (题问理处) ئادەم كېسەر

人九〔静〕 توققۇزەيلەن

叶百，胃巢蜂，胃瓣重 <生>〔静〕 توققۇزتونلۇق

诗行九 <文>②的个九，九①〔静〕 توققۇزلۇق

法九扩 <数> توققۇزلۇق كېڭەيتىش ئۇسۇلى

月九 九第〔静〕 توققۇزىنچى

位九第 <艺> توققۇزىنچى تۇراق

动运九.二一 توققۇزىنچى دېكابىر ھەرىكىتى

羔羊(的岁两满将即) <动>〔静〕 توقلا

态动使的 «توقلسماق»

态同共的 «توقلشماق»

توقلانماق «توقلسماق» 态动被的: ئۇنىڭ قورسىقى توقلاندى.

。了饱吃子肚他

توقلۇق¹ 〔静〕① 饱: تۇغقاندىن يامانلىغان ئەقلىنىڭ يوقلۇقى،

تاماقتىن يامانلىغان قورساقنىڭ توقلۇقى. <谚> 戚亲怪责

饱温，暖饱②。饱太得吃是饭怪责，智理没是无，

توقلۇق² 〔静〕① <古> 光① 角犄缺②(发头无)秃，

角犄

توقلسماق 〔动〕 饱吃: قورساقنى ~ 子肚饱吃 / قورساقنى

توقلا، كەمبەغەلنى يوقلا. <谚> 人穷忘别，饱吃己自

توقماق 〔静〕① 棒头大① 子棒，棒头大② 捆③ 杵，杵 ~

بۇل 钱杵一，钱捆一

توقماقېلىق 〔静〕 <动> 豚河

توقماقچى 〔静〕① 持大棒头者② 手打

توقماقلىق «توقماقلىق» 态动使的

توقماقلاشماق «توقماقلىق» 态同共的

توقماقلىق «توقماقلىق» 态动被的

توقماقلىق 〔动〕 打棒用: بىگۇناھ پۇقرالارنى خالىغانچە ~

姓百的辜无打棒意任

توقۇ 〔静〕 <古> 节礼，矩规

توقۇتماق¹ «توقۇتماق¹» 态动使的: گىلەم ~ 地织让

子筐编让 ~ سېۋەت / 毯

توقۇتماق² «توقۇتماق²» 态动使的: ئاتلارنى ~ 马好备让

鞍

توقۇچ = جىيەك

توقۇر 〔静〕 铃驼小

توقۇرغا 〔静〕 <古> 嘴壶

توقۇش 〔静〕 <古> 突冲，斗战

توقۇشماق¹ «توقۇماق¹» 态同共的: قىز - بىگىت قوشاق تو.

فۇشتى. 歌编女男年青

توقۇشماق² «توقۇماق²» 态同共的

。好为惹不也牛的角犄有没 <谚>

توقال ھەرە <动> 蜂小姬

توقال² 〔静〕 房偏，婆老小，妾

توقال خانىش 妃王 妃子

توقال³ 〔静〕 <古> 螭(物动话神)

توقاللىق 〔静〕 分身的妾: توقاللىققا ئالماق 娶为……

توقاي¹ 〔静〕 的弯，的歪: ئۇنىڭ ئوڭ قولىنىڭ بېغىشى ~

ئىدى. 的弯是腕手右的他

توقاي² 〔静〕 林丛① 帮② 群，伙，堆: بىر ~ ئادەم

人帮一

توقايلىق 〔静〕 林丛，林木灌

توقبات 〔静〕 <古> 跋拓

توق - باسروۇ 〔静〕 <方> 饑不

توق - توق 〔静〕 的饱饱: ئەر - خوتۇن ئىككىلەن ئۆز بالد.

سەنى ~ بېگۇزۇپ، چىرايلىق كىيىندۈرەتتى. 己自让俩夫妇

的亮亮漂漂得穿，的饱饱得吃子孩的

توقتوق 〔静〕 <方> 鸟木啄

توقچىلىق 〔静〕 裕优，实殷，裕富: باياشاتلىق، توقچىلىق.

تىن كۆڭلى - كۆكسى كۆتۈرۈلمەك 舒情心而实殷裕富因

暢 / ئەمگەكتىن ~ ئاپماق 富致动劳 / ئاچارچىلىقنى باشتىن

كەچۈرسىگەن توقچىلىقنىڭ قەدرىگە يەتمەس. <谚> 受有没

。活生裕富惜珍会不苦痛的饥饿过

توقسان 〔静〕 十九

توقساۋۇل 〔静〕 <古> 吏夜巡

توقسىنىنچى 〔静〕 十九第

توققۇز 〔静〕 九

توققۇز ئاتار مىلتىق 九连发枪

توققۇز بوغۇم 〔静〕 <植> 兰蕙

توققۇز تاتار 九姓鞑鞑，九族鞑鞑

توققۇز تەزىم <成> 躬鞠九，三拜九，叩五体

地投

توققۇز قاتار <体> 连子九

توققۇز قىزنىڭ تولغىقى بىر كۈنىدە تۇتماق

<成> 九(女个产阵前痛时发作) 有所喻比(急有)

生发时同事

توققۇز كۆز <理生> 骨荐，骨骶

توققۇز ئوغۇز 九姓乌斯古

توققۇز ئۇيغۇر 九姓回纥

توققۇزى تەل <成> 样样，备齐事万，全俱应一

全齐

子榔敲地咚

子托上顶盔 <古>〔静〕 توغدۇرما

态动使的 «توغماق» توغدۇرماق

垢污的上手 توغرا¹ قولنىڭ توغرىسى 垢污，脏〔静〕

托غرا² <古>〔静〕 罗同 (部一的中勒铁姓九代古)

托غرىلىق 的垢污，的脏〔静〕

托غىناق 〔静〕 ①冷怕的: ~ ئادەم 冷怕 / 人的冷怕 / قبرى ~

كېلىدۇ. 冷怕就了老人 粪胎②.

托غىناقلىق 冷怕〔静〕

توغىكاي 〔静〕 ①头骨大: ئىت بىر توغىكاينى چىشلەپ ئالدىدا

كېتىۋاتاتتى. 头前在走头骨大块一着叨狗. 的龇②.

的牙: ~ چىش بىر ئادەم 个一人的牙龇 / ھېلىقى ~ چىش

شۇ ئىكەن. 他是就的牙龇个那.

توغىگۈز 〔静〕 <动> 猪: ~ قوي بولماس، دۈشمەن ئۆز.

<谚> 羊绵成变会不猪 友朋为成会不人敌.

توغىزنىڭ بىر تال تۈكىنى يۇلغىنىڭ يۇلغان <成> 拔毛猪

毛根一拔上身人的拔不毛一从谓意)根一少根一掉

(获收是也

توغىگۈز بىر سۇق <动> 獾猪

توغىگۈز تورپاق ئوينىماق <成> 哄哄闹，腾闹

ئۈچ بالا ئۆيدە توغىگۈز تورپاق ئويناپتۇ. 闹里屋在子孩个三.

哄哄

توغىگۈز يىللىق 猪属

توغىگۈزتارق 〔静〕 <植> 断续

توغىگۈزلۇق 〔静〕 野猪野，方地的活生猪野

توغىگۈز ياقىقى 〔静〕 <植> 实橡

توغىخىدە 〔静〕 声一地咚，声一地乓: تامغا ~ ئۈسۈۋالماق

上墙到碰声一地咚

توغىلاتقۇ 〔静〕 柜冰，箱冰

توغىلاتماق «توغىلىماق» 态动使的: توغىلاتقان گۇش

冻挨你让我! ئەپۇ قىلىك! / 肉

资结冻 ~ مەسلەمنى ②! 谅原请，了

金 / ېۇلنى توغىلىتىپ قويماق 把结冻钱把 / خادىملارنى

ۋاقىتىچە ~ پارنى ③ 凝冷 <物> 凝冷

凝冷气蒸

توغىلۇق 〔静〕 野粗，鲁粗，暴粗，硬生

كۆڭلۈڭدىن چىقىرىۋەت! 鲁粗的才刚我谅原请!

توغىلىتىلماق «توغىلاتماق» 态动被的

توغىلىتىلغان ئىسپېرما <牧> 精冻

توغىلىماق 〔动〕 ①冻: 冻，却冷，僵冻，硬冻: ېەر توغى-

توڭۇرلىماق 〔动〕 响噼噼，响咚咚: ئۇ ئەتىگىدە توڭۇرلاپ

كەلدى. 了来地噼噼就早大一他.

توڭۇس 〔模〕 噼噼，咚咚

توڭۇس - توڭۇس 〔模〕 噼噼，咚咚

توڭۇسىسىدە 〔静〕 地噼

توڭۇسلاتماق «توڭۇسلىماق» 态动使的

توڭۇسلىماق 〔动〕 响作噼噼: بۇ توڭۇر توڭۇسلاپ نەگ ماڭ.

دىكەنە؟ 呀去儿哪上地噼噼子个这?

توڭۇلداتماق «توڭۇلدىماق» 态动使的: دېرىزىنى ~ 地嗒嗒

子桌敲斗烟用 ~ 户窗敲

توڭۇلداق = تۆمۈرتۈمشۈق

توڭۇلدىماق 〔动〕 响咚咚得敲，响噼噼得敲

响榔

توڭۇ ①〔静〕 土冻: ~ چاپماق 土冻挖 / توق ئىت توڭۇسىمۇ

ئېغىندايدۇ. 滚打能也中土冻在狗的了饱吃 <谚>.

②冻的，的结冻: ~ ېەر 地土的结冻 / گۇش 肉冻

<转> ③ 硬生的，的鲁粗，的野粗: ~ ئادەم 度态

人的硬生 / ېۇلى بارنىڭ گېپى ئوڭ، ېۇلى يوقنىڭ گېپى

~ . 耳逆话说人钱没，耳悦话说人钱有 <谚>.

<转> ④ 未熟的，的生: ~ ھەپ قىلىماق 逊不言出

果苹生 / 瓜甜生 ~ ئالما 果苹生

توڭۇ تۇپراق <农> 土冻

توڭۇ تۇمان <气> 雾冻

توڭۇ تۈتەك <气> 霾冻

توڭۇ سالماق = توڭۇ ياتقۇزماق

توڭۇ سويما ①子蛋瓜生 <转> ②子小头毛: تۈنۈ-

گۈن خىزمەتكە كىرگەن توڭۇ سويىلار 刚参加工作的两天

们子小头毛

توڭۇ شەبنەم <气> 露冻

توڭۇ غوزا <农> 花后霜 (桃棉的絮吐未)

توڭۇ قاپاق 的冰冰冷，的霜冰若冷: ئۇ تازا ~ ئىكەن،

ھېچكىم بىلەن كارى يوق. 管不都谁，霜冰若冷他.

توڭۇ قاغا <动> 鸦寒

توڭۇ ئىسكىلاتى <经> 库冷，库藏冷

توڭۇ ياتقۇزماق <农> 灌冬

توڭۇ يامغۇر <气> 雨冻

توڭۇ² 〔模〕 乒，咚，榔: تاياق ئۇنىڭ بېشىغا ~ قىلىپ تەڭدى.

。上头的他了到敲声一地榔子棍

توڭۇ <古> 〔静〕 ① <动> 豹② 雄鹰

توڭۇ - توڭۇ 〔模〕 乒乒，咚咚: باغنى ~ قىلىپ چالماق 咚

伏人 تومۇز كىرمەك
 暑酷，热炎，热酷 تومۇز ئىسسىق
 了知，蝉 <动>〔静〕 تومۇزغا
 曲奶(的用奶酸作) <方>〔静〕 تومۇزغا
 草至夏欧，草至夏 <植>〔静〕 تومۇزئوت
 的闸水有〔静〕 تومىلىق
 坎闸 <水> تومىلىق تۇغان
 衫长，袍长(式尔吾维)〔静〕 تون¹
 تون پىچماق ①子袍裁②定判，定裁 <转>
 ەكتەپكە قايتقۇچە تەقىم قىلىپ، تونىمىزنى پىچىپ قويۇشقاندە.
 定裁经已事的们我，好配分经已前校返们我.
 习族尔吾维按)袍长上披……给 تون كىيدۈرمەك
 ،袍长式族民上披人的劳功有或人客的贵尊给，俗
 (意敬和待接重隆示表
 تون ياپماق = تون كىيدۈرمەك
 调字，调声，调语 <语>①〔静〕 تون² ~ 第
 调 A تونى A <艺>②声四
 号调 <语> تون بەلگىسى
 تون ئۆزگىرىشى ① <语>② <艺> 调变
 调转
 椿香 <植>〔静〕 تونا
 戴，穿 <古>〔动〕 تونانماق
 的式袍长〔静〕 تونچە
 袄皮式袍长 جوۋا تونچە جوۋا
 领圆 ياقا تونچە ياقا
 的袍长无〔静〕 تونىسىز¹
 言语的调声无〔静〕 تونىسىز² : ~ تىللار
 长绸穿 ~ شايى : 的袍长穿，的袍长有①〔静〕 تونۇلۇق
 . 的袍②的做子袍用的 : مەن ئىككى ~ رەخت سېتىۋالدىم .
 . 布的子袍件两做了买我
 石矿吨一 رۇدا ~ بىر : توننا
 里公吨 كېلومېتىر توننا
 位吨〔静〕 تونناز
 地吨百成 قازماق تونۇلۇق : يۈز ~
 煤采
 吨的 : ئون مىڭ ~ پاراخوت 20 / 轮巨吨万
 车汽运货的吨十二重载 تونۇلۇق : يۈك ئاپتوموبىلى
 让②字认教 ~ خەت : تونۇتاق ① «تونۇتاق»
 认识让，知道道害 : مەن ساڭا ئۆزۈمنى تونۇتۇپ قو-
 . 害厉的我道知你让我 . ياي .

的益无，的用无〔静〕 تومتاياق
 莽翅厚 <植>〔静〕 تومقانات
 粗，犷〔静〕 تومگىرى : پېقىر ~ ئادەم ، سودا - سېتىققا ئانچىلا
 趣兴感太不意生作对，人粗个是人敞 . ەيسلەم يوق
 态动使的 «توملاشماق»
 粗变〔动〕 توملاشماق : بۇغداينىڭ غولى توملىشىپ ئېگىلىپ
 叶，来下了弯，粗变秆麦 . ەيسلەم يوق
 . 了蒿子
 粗〔静〕 توملۇق¹ : ئادەمنىڭ يوتىسىدەك توملۇقتىكى تېرەك
 树杨的粗般一腿
 粗嫌②粗弄① توملۇق قىلماق
 集诗的卷四 توپلىسى شېئىرلار : تۆت ~
 脉 <理生>①〔静〕 تومۇر : تومۇرى پەس . 脉
 弱 . قىزىل ~ 脉动 / كۆك ~ 脉静 / چېكە تومۇرلىرى
 根词 تومۇرى / 子根命，脉命 ~ جان / 脉血一同
 路纹，络脉③ تومۇرى : يوپۇرماقنىڭ تومۇرى / 脉叶 / 脉矿
 路纹的头石 تومۇرى : تاش
 府城，色声露不 <成> تومۇر تۇتقۇزماسلىق
 深很
 测揣 <转>②脉诊，脉号，脉按① تومۇر تۇتماق
 探试，图意 : يىگىت ئۇ يەر ، بۇ يەردىن گەپ ئېچىپ ، ئۇنىڭ
 图意 : تومۇرىنى تۇتۇپ باقمىچى . 扯西拉东子伙小 .
 图意的她
 倾 <转>②动跳的搏脉，搏脉① تومۇر سوقماق
 仰敬，爱热，向往，心 : ئۇ يىگىتنىڭ ساڭا تومۇرى سوقىدە .
 你中看年青位那 . 你中了 . ۇ خىزمەتكە تومۇرۇڭ
 么样作工项那爱热你，样么怎 ؟
 者探试 <转>②生医的脉诊①〔静〕 تومۇرچى
 荳豨，草荳 <植>〔静〕 تومۇردان
 的路纹有，的脉，的络脉，的脉有〔静〕 تومۇرلۇق : ئۇ .
 血满布那他 . ىڭ قىزىل ~ ياقا كۆزلىرى ئەمەتكە تىكىلدى .
 提麦 艾着盯眼鱼金的丝
 金脉 <矿> تومۇرلۇق ئالتۇن
 膜络脉 <理生> تومۇرلۇق پەردە
 英石脉 <矿> تومۇرلۇق كۋارتىس
 夏盛，伏暑，天伏 <气>①〔静〕 تومۇز : باش ~ 初
 / 伏 ~ ىڭلىرى تومۇز : باش ~ ىڭلىرى تومۇز : باش ~ 初
 田在热炎的夏盛着冒民农 . ىڭلىرى تومۇز : باش ~ 初
 暑大② . 动劳间 (气节指)

توي خېتى 证婚结
 توپدىن كېيىن ناغرا چالماق <成> 雨，鼓播后婚
 炮后马，伞送后
 توپغا قوپماق 事婚备准
 توي قىلماق ① 亲成，婚结② 事喜办
 توي مۇراسىمى 礼典婚结，礼婚
 توي ئۈستىگە توي بولماق <成> 喜加上喜
 توي - تاماشا 闹热，乐娱，庆喜〔静〕
 توي - تۆكۈن 事喜，事婚〔静〕
 تويدۇرماق «توپماق» 态动使的：ير تويدۇرار، ئوت كۆيدۈ.
 رەر. <谚> 身烧能火，腹饱能地
 تويدۇرۇپ قويماق <成> 治整，拾收
 تويدۇرۇپ قويمىسام. ئۇنى تازا تويدۇ.
 رۇپ قويمىن، قاراپ نۇر! 着瞧你！
 تويدىقېرىن 〔静〕 <植> 仁克地依妥 (一之种品瓜甜)
 توپغۇچە 够吃，够个吃〔静〕
 توپغۇلۇق ① 〔静〕 物食② 饱吃够，饱吃
 توپلاشماق ① «توپلماق» 态同共的：كېيىن قىزنىڭ ئاتا -
 ئانىسى ئەلچى ئەۋەتتېتۇ ۋە ئىككى تەرەپ كېلىشىپ توپلىشىپتۇ.
 婚了办，妥谈方双，人媒了去派母父的娘姑来后
 事. ② 婚结：ئۇ شىرىنئاي بىلەن توپلاشماقچى. 谢跟要他.
 婚结依阿仁
 توپلۇق ① 〔静〕 礼聘，礼彩，妆嫁：ئۇنىڭغا ناھايىتى كۆپ ~
 ئاپتۇ. 礼聘多很了下了她给. بەرمەس قىزنىڭ توپلۇقى ئېغىر.
 <谚> 品用婚结②. 重礼财娘姑的人配许愿不
 كېلىنگە ئالغان ~ ئۈزۈك، ھالقىلار ھالقاغىلا
 物礼等环耳
 توپلۇق سالماق 礼彩要
 توپلۇق كىيىم 服礼婚结
 توپلىماق 〔动〕 ① 婚结② 庆祝：توي ~ 事喜庆祝
 توپماس ① 〔静〕 鬼死饿，人的馋眼
 ② 饱不吃 ③ 鬼死饿，人的馋眼 <谚> . 饱肚馋眼
 的：ئۇزى توپماسا، كۆزى ~ 的厌无得贪，的婪贪
 ③ 子 ~ ④ 人的婪贪 ~ ⑤ 子 ~ ⑥ 人的婪贪 ~
 ⑦ 子 ~ ⑧ 人的婪贪 ~ ⑨ 子 ~ ⑩ 人的婪贪 ~
 ⑪ 子 ~ ⑫ 人的婪贪 ~ ⑬ 子 ~ ⑭ 人的婪贪 ~
 ⑮ 子 ~ ⑯ 人的婪贪 ~ ⑰ 子 ~ ⑱ 人的婪贪 ~
 ⑲ 子 ~ ⑳ 人的婪贪 ~ ㉑ 子 ~ ㉒ 人的婪贪 ~
 ㉓ 子 ~ ㉔ 人的婪贪 ~ ㉕ 子 ~ ㉖ 人的婪贪 ~
 ㉗ 子 ~ ㉘ 人的婪贪 ~ ㉙ 子 ~ ㉚ 人的婪贪 ~
 ㉛ 子 ~ ㉜ 人的婪贪 ~ ㉝ 子 ~ ㉞ 人的婪贪 ~
 ㉟ 子 ~ ㊱ 人的婪贪 ~ ㊲ 子 ~ ㊳ 人的婪贪 ~
 ㊴ 子 ~ ㊵ 人的婪贪 ~ ㊶ 子 ~ ㊷ 人的婪贪 ~
 ㊸ 子 ~ ㊹ 人的婪贪 ~ ㊺ 子 ~ ㊻ 人的婪贪 ~
 ㊼ 子 ~ ㊽ 人的婪贪 ~ ㊾ 子 ~ ㊿ 人的婪贪 ~
 ㊿ 子 ~ ㊿ 人的婪贪 ~

！呀么什的说是这您，了说不
 توۋا قىلماق ① 悔懊，过悔，悔改
 感误错的犯己自对 ~ سادىر قىلغان خاتالىقىغا / 悔改肯
 ، 誓发我 ② 悔懊到
 . 了干不也再
 توۋا - ئىستىغپار 〔静〕 悔忏：~ ئېيتىپ يەنە گۇناھ قىلىش
 گۇناھنىڭ ئېغىرى. 罪加上罪是乃，罪犯再了悔忏
 توۋا - ئىستىغپار ئوقۇماق 恕宽求祈
 توۋا - ئىستىغپار ئېيتماق = توۋا - ئىستىغپار ئوقۇماق
 توۋرا 〔静〕 袋料饲(的上嘴畜牲在系) 料吃不
 ىبەس، بوغۇز يېسە ~ تېشەر. <谚> 马的人克梅尔卡
 不件一千喻比)透穿袋料饲把会来料起吃，料吃不
 . (及不犹过会事的惯不情愿
 توۋلاشماق «توۋلاشماق» 态动使的
 توۋلاشماق «توۋلاشماق» 态同共的
 توۋلانماق «توۋلانماق» 态动被的
 توۋلىماق ① 〔动〕 唤呼，喊叫，叫呼 ~ 人叫 / 人叫 ~ 人叫 / 人叫 ~
 ② 号口喊 ~ ③ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ④ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑤ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑥ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑦ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑧ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑨ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑩ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑪ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑫ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑬ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑭ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑮ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑯ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑰ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑱ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑲ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ⑳ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉑ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉒ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉓ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉔ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉕ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉖ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉗ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉘ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉙ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉚ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉛ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉜ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉝ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉞ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㉟ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊱ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊲ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊳ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊴ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊵ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊶ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊷ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊸ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊹ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊺ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊻ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊼ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊽ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊾ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训
 ㊿ 孩小斥训 ~ 斥申，斥训

تۈەنجاڭلىق [静] <军> 长团 <职> تۈەنجاڭلىققا تەيىنلەند.

长团为命任 مەك

号大 <艺> [静] تۇبا

竹音观 <植> [静] تۇبا

تۈبېركۈلىۈز = سل

钙灰 ~ بوز / 土黑 ~ قارا: 壤土, 土① [静] تۇپراق

土 / 土国 تۇپراق / ۋەتەن تۇپراقى ئانا

土乡, 土故 ~

تۇپراق بېشى 地坟, 坟

تۇپراق بىئوخىمىيىسى 学化物生壤土

تۇپراق بىئولوگىيىسى 学物生壤土

تۇپراق تېمپېراتۇرىسى <农> 度温壤土

تۇپراق جۇغراپىيىسى 学理地壤土

تۇپراق خىمىيىسى 学化壤土

تۇپراق دېنامىكىسى 学力动壤土

تۇپراق رېئاكسىيىسى 应反壤土

تۇپراق رېئولوگىيىسى 学变流壤土

تۇپراق فازىسى 相土

تۇپراق قەۋىتى <地> 层体土, 层壤土

تۇپراق كلاسسىفىكاتسىيىسى <农> 类分壤土

تۇپراق گېئوخىمىيىسى 学化球地壤土

تۇپراق مورفولوگىيىسى 学态形壤土

تۇپراق مېخانىكىسى 学力壤土

تۇپراق مىكروبيئولوگىيىسى 学物生微壤土

تۇپراق مېنېرالوگىيىسى 学物矿壤土

تۇپراق ئېكولوگىيىسى 学态生壤土

تۇپراق يېپىنچىسى <地> 被土

تۇپراقشۇناس [静] 家学壤土

تۇپراقشۇناسلىق [静] 学壤土

تۇپراقلىق [静] ① 的地土, 的壤土: قارا ~ يەر 地土黑

② 地墓, 墓坟: تۇپراقلىققا چىماق 地墓去

تۇپلۇ [静] <古> 墓坟, 墓

تۇتاقۇ [静] 烧后生产气味的 西东的

تۇتاش [静] ① 连成一片的, 连起来的, 成片的, 连相

: ~ ئورمان 林森一片成, 林森片成② 接连

毗连: 毗连. 田地与林森相毗连. 子房着连园花. ~

تۇپلۇ بىلەن ~ 子房着连园花. ~

تۇتاش ئەگمە <水> 拱连

تۇتاش ناختا 板续连

تۇتاش تېرىماق <农> 种植片成

تويغۇچە يېمەك: 够, 足②. 汗流要活干, 饱吃要饭吃

的足不眠睡 ئۇيقۇغا تويىغان ئادەم / 吃管尽, 够个吃

人 / تەبىئەتنىڭ مەنزىرىسى شۇنداق چىرايلىقى, قاراپ - قاراپ

كۆرۈم تويمايدۇ. 丽美么这是色景然自 不看也看我,

够 ③. 够 烦腻, 恶厌, 烦厌. 够 世厌 ~ دۇنيادىن / سېنىڭ.

دىن تويىدۇم. 你恶厌真我. گېپىڭدىن تويۇپ كەتتىم. 的你

生轻, 了够活 ~ جاندىن. 了腻听我话

تويماق [动] <古> 束结, 结完, 完

توي - مەرىكە [静] 事喜, 礼婚, 筵喜

تويىمىغۇر [静] 的厌无得贪, 的足不心贪, 的婪贪

تويىمىغۇرلۇق [静] 厌无得贪, 婪贪

تويۇشماق «تويماق» 态同共的

تويۇمسىز [静] 的心贪, 的足知不: سەغۇ تازا ~ بىر بالا.

。子孩的足知不个一是真, 呀你

تويۇمسىزلىق [静] 心贪, 足知不

تويۇندۇرماق «تويۇنماق» 态动使的

تويۇندۇرۇلماق «تويۇندۇرماق» 态动被的

تويۇنماق ① «تويماق» 态复自的: تويۇنۇپ يېمەك ② 饱吃

和饱 <化>

تويۇنغان پار <化> 气蒸和饱

تويۇنغان سۇ <化> 水和饱

تويۇنغان سۇيۇقلۇق <石> 液富

تويۇنغان نېفىت <石> 油富

تويۇنغان ھالەت <化> 态状和饱

تويۇنغان ئېرىتمە <化> 液溶和饱

تويۇنغان ھور = تويۇنغان پار

تويۇنمىغان پار <化> 气蒸和饱不

تويۇنۇش بەلۋېغى <地> 带和饱

تويۇنۇش پەرقى <化> 差和饱

تويۇنۇش تېمپېراتۇرىسى <化> 度和温

تويۇنۇش چېكى <化> 限极和饱

تويۇنۇش دەرىجىسى <化> 度和饱

تويۇنۇش نەملىكى <农> 度湿和饱

تويۇنۇش نۇقتىسى <农> 点和饱

تويۇنۇشچانلىق [静] 性和饱

تويۇنۇرۇك [静] <植> 杏云托

تويىن [静] 道老, 士道, 人道

تويىن گۇمپىسى 夫功家道

تۈەن [静] <军> 团

تۈەنجاڭ [静] <军> 长团

تۇرا¹ [模] (声叫鸣的鸟等咕咕水)

تۇرا² [静] <古> 台火烽

تۇرار [静] 的住居: ~ جاي / 宅住, 处住, 地住

قۇرۇلۇشى تۇرار / 程工宅住, 程工房住

تۇرار جاي ~ / 程工宅住, 程工房住

تۇرار جاي ~ / 程工宅住, 程工房住

تۇراق [静] ① 着站, 着待 ② <文> 步音

تۇراق [静] 步音的节音个三 ~ بوغۇملۇق

تۇراقسىز [静] 的定稳不, 的定固不: ~ ھالت

状态

تۇراقسىز ئاتموسفېرا <气> 气大定稳不

تۇراقسىز باج <经> 税缩伸

تۇراقسىز باھا <经> 格价动滑

تۇراقسىز پاسسىپ <经> 债负动流

تۇراقسىز تەڭپۇڭلۇق <物> 衡平定稳不

تۇراقسىز توك <电> 流电定稳不

تۇراقسىز چەكلەش <束> 束约常定非

تۇراقسىز سۆز بىرىكمىسى <语> 组词定固不

تۇراقسىز شامال <气> 风定不

تۇراقسىز فوند <经> 金基动流

تۇراقسىز قىزىتما <医> 热张弛

تۇراقسىز كاپىتال <经> 本资定固非

تۇراقسىز كاتېگورىيە <哲> 畴范动流

تۇراقسىز كىسلاتا <化> 酸定稳不

تۇراقسىز مەبلەغ <经> 金资动流

تۇراقسىز مۈلۈك <经> 产资动流

تۇراقسىز ئۇرغۇ <语> 音重定固不

تۇراقسىزلاشتۇرماق «تۇراقسىزلاشماق» 态动使的

تۇراقسىزلاشتۇرۇشماق «تۇراقسىزلاشتۇرماق» 态同共的

تۇراقسىزلاشتۇرۇلماق «تۇراقسىزلاشتۇرماق» 态动被的

تۇراقسىزلاشماق [动] 定稳不, 定固不: باھا تۇراقسىزلاشماق

شۆھرەگە نەسىرى پۇل باخاللىقى كېلىپ چىقىدۇ. باھا تۇراقسىزلاشماق

。张膨货通现出会越, 定

تۇراقسىزلانماق = تۇراقسىزلاشماق

تۇراقسىزلىق [静] 性定稳不

تۇراقلاشتۇرغۇچى 下见

تۇراقلاشتۇرغۇچى پىرىپارات <牧> 剂定稳

تۇراقلاشتۇرغۇچى رېئاكتىۋ <化> 剂定固

تۇراقلاشتۇرغۇچى ئېنزىم <生> 酶化定固

تۇراقلاشتۇرماق «تۇراقلاشماق» 态动使的: مال باھاسىنى ~

ئۈچ ئالتۇن 金混大铜青

ئۈچ چىراغ 灯铜

ئۈچ دەۋرى 代时铜青

ئۈخۇم [静] 卵, 蛋: توخۇ ئۈخۇمى / 蛋鸡 / قۇرت توخۇمى 虫

ئۈخۇم / بېلىق ئۈخۇمى 卵鱼

ئۈخۇم باسماق 卵孵

ئۈخۇم پاراشوكى 粉蛋

ئۈخۇم پۈشكىلى <食> 饼蛋鸡

ئۈخۇم پۇرسى <食> 子合蛋鸡 (用蛋鸡和苜蓿

或做馅制成)

ئۈخۇم توخۇسى <农> 鸡用蛋

ئۈخۇم تورتى <食> 糕蛋鸡

ئۈخۇم تۇغماق 蛋下

ئۈخۇم چېكىشمەك (用熟鸡蛋大的头相碰)

碰, 破者为赢)

ئۈخۇمدىن تۈك ئۈندۈرمەك <成> 骨挑里蛋鸡

疵求毛吹, 有生中无, 头

ئۈخۇم سامسىسى <食> 子包烤蛋鸡

ئۈخۇم سېرىقى 黄蛋

ئۈخۇم شاكىلى 儿壳蛋

ئۈخۇم شورپىسى <食> 汤蛋鸡

ئۈخۇمنى تاشقا ئۇرماق <成> 卵以, 头石碰蛋鸡

石击

ئۈخۇم ھېسىپ <食> 肠灌蛋鸡

ئۈخۇم ئۇماق <食> 糊糊蛋鸡, 粥蛋鸡

ئۈخۇم ئۈپكە <食> 子肺蛋鸡

ئۈخۇم ئېقى 清蛋

ئۈخۇمى بۇزۇق <成> 种孳

ئۈخۇمى قۇرۇماق <成> 孙绝子断, 后绝

ئۈخۇمەك [静] <植> 树槐

ئۈخۇمەكلىك [静] 林树槐

ئۈخۇمچى [静] 者蛋鸡卖贩

ئۈخۇمچىلىق [静] 业蛋鸡卖贩

ئۈخۇمدان <理生> [静] 巢卵

ئۈخۇمدان نەيچىسى <理生> 管卵输

ئۈخۇمىسمان [静] 的形卵: ~ تاش 石卵

ئۈخۇمىسمان زەمبۇرۇغ <生> 菌卵

ئۈخۇمىلماق «تۇخۇملىماق» 态动使的

تۇخۇملىماق [动] 蛋下, 卵产

تۇدارى <植> [静] 蒴葍甜

蓄储房住 <经> تۇرالغۇ ئامانەت پۇلى
宅住 جايي تۇرالغۇ
学会社宅住 تۇرالغۇ جەمئىيەت شۇناسلىقى
没②的归可家无，的处住有没① تۇرالغۇسى يوق
的定不摆摇，的见意熟成没，的见主有
金基宅住 <经> تۇرالغۇ فوندى
款贷房住 <经> تۇرالغۇ قەرزى
程工宅住，程工居安 <经> تۇرالغۇ قۇرۇلۇشى
贷信宅住 <经> تۇرالغۇ كرىدىتى
资投宅住 <经> تۇرالغۇ مەبلىغى
学济经宅住 <经> تۇرالغۇ ئىقتىساد شۇناسلىقى
准个没，的尔反尔出，的常无复反〔静〕 تۇرالغۇسىز
的心准个没，的头
花哇狗 <植>〔静〕 تۇرانگۈل
滕果盒 <植>〔静〕 تۇربۇت
查追，查搜 <古>〔动〕 تۇربۇنلاماق
手助，从随 <古>〔静〕 تۇربى
تۇربىنا <机>〔静〕: سۇ تۇربىنىسى 机轮水 / هور
تۇربىنىسى 机轮汽
تۇربىنىلىق <静>: 式轮涡 轮汽: هور ~ ئېلېكتر ئىستانسىسى
~ / 机风鼓轮涡 شامال دۇرغۇچ ~ / 厂电热，厂电发
ماشىنا ئىنژىنېر تور تۇربىنىسى / 机平透 ~ / 机电发式轮涡
ئاكتىۋ دېۋگانىل 机动发气喷式轮涡
تۇربىنىلىق سۇ سائىتى <水> 表水式轮涡
تۇربىنىلىق ناسوس <水> 泵水式轮涡
تۇرپان <地>〔静〕 番鲁吐
تۇرپان توخۇسى <动> 鸡番鲁吐
تۇرپى <方>〔静〕 样各式各
تۇر - تۇر [模]: ئۈچىگە قونۇۋالغان تۇرۇلغا ~ قىلىپ
سايراۋاناتى . 叫咕咕咕水的上树桑在落 .
تۇر-خۇن <静> 道烟، 烟: ئوچاقنىڭ تۇرخۇنى 烟的子炉
似来出爬里道烟从像 تۇرغۇغا كىرىپ چىققانداك / 囱
冒里囱烟 / 的 تۇرغۇدىن قايقارا ئىس ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى .
. تۈتۈننىڭ ئاچچىقىنى ~ بىلەر .
的出 烟黑上升天空 . تۈتۈننىڭ ئاچچىقىنى ~ بىلەر .
<谚> 味呛的尘烟知才囱烟有只
的囱烟带，的囱烟有〔静〕 تۇرغۇنلۇق
تۇرشاۋۇل <古>〔静〕 官锋先，官行先
تۇرغاق¹ <古>〔静〕 质人
تۇرغاق² <古>〔静〕 官门，卫门，人门看
تۇرغان - پۈتكەن <静> 的有所，的有仅

风防 ~ بوراندن مۇداپىئە قىلىپ، قۇمنى / 价物定稳
沙固
تۇراقلاشتۇرۇشماق «تۇراقلاشتۇرماق» 态同共的
تۇراقلاشتۇرۇلماق «تۇراقلاشتۇرماق» 态动被的
تۇراقلاشماق 稳价物 ~ مال باھاسى: 定固، 定稳〔动〕
/ 定 نۇرغۇن دېھقانلار شەھەرگە كىرىپ، بىر ئىككى يىلدىلا ئۇ
يەرگە تۇراقلىشىپ قالدى . 就内年两一，城了进民农多许 .
。来下居定里那在
تۇراقلاشقان كاربون <化> 碳定固
تۇراقلانماق = تۇراقلاشماق
تۇراقلىق <静> 的定稳، 的定固: ~ خىزمەت 工的定固
/ 作 مەيدانى ~ ئادەم 人的定稳场立
تۇراقلىق ئەزا = ئازاد ئەزا تۇراقلىق ئەزا
تۇراقلىق باج 税定稳
تۇراقلىق باھا 格价定稳
تۇراقلىق بېسىم <水> 压定
تۇراقلىق توك <物> 流电定恒
تۇراقلىق تېرمودىنامىكا <物> 学力热逆可不
تۇراقلىق تېمپېراتۇرا <气> 温恒
تۇراقلىق جەريان <物，化> 程过逆可不
تۇراقلىق چەكلەش 束约常定
تۇراقلىق رېئاكسىيە <物，化> 应反逆可不
تۇراقلىق سان <数> 数常
تۇراقلىق سۆز بىرىكمىسى <语> 组词定固
تۇراقلىق شامال <气> 风定稳، 风定恒
تۇراقلىق فوند <经> 金基定固
تۇراقلىق قاينام <气> 旋涡定常
تۇراقلىق كاپىتال <经> 本资定固
تۇراقلىق كاتېگورىيە <哲> 畴范定固
تۇراقلىق كىلىمات <气> 候气定常
تۇراقلىق ماگنىت <物> 铁磁久永，铁磁永
تۇراقلىق مەبلەغ <经> 金资定固
تۇراقلىق مۈلۈك <经> 产资定固
تۇراقلىق مىقدار <数> 量恒，量常
تۇراقلىق ئۇرغۇ <语> 音重定固
تۇراقلىق ئېقىم <水> 流定恒
تۇراقلىق ئىبارە <语> 语成
تۇرالغۇ <静> ① 〔静〕 的住居 ② 宅住，所寓: ~ بىنا
儿准，定稳③ 楼宅住
تۇرالغۇ ئاكسىيىسى <经> 券宅住

。儿活的

矿盐 <矿> تۈز كانى

酸盐 <化> تۈز كىسلاتاسى

تۈزنى ئاقلىماق <成> 恩之育养答报: ۋەتەننىڭ

恩之育养的国祖答报 ئاقلىماق تۈزنى

تۈز ھەققى 答报، 报回: ~ خۇدا ھەققى. <谚>

。主真报回是就، 答报

تۈزۈ² <静> (的中牌克扑) A: فاغنىڭ تۈزى 桃黑 / چىل-

A 花梅 تۈزى لىكىنىڭ

تۈزاق <静> 网鸟捕، 夹兽捕، 夹鸟捕 تۈزاقتىن قورققان

قۇش، ئاچا ياغاچقا قونماس. <谚> 不鸟的坏吓夹鸟捕

。上叔树在落敢

تۈزاققا چۈشمەك ① (兽或鸟) 住夹被 <转> ②

套圈入落، 套圈

تۈزاققا دەسسەمەك = تۈزاققا چۈشمەك

تۈزاق قۇرماق ① 夹兽捕放، 夹鸟捕放 <成> ②

局骗设، 套圈设

تۈزاقچى <静> ① (兽) 鸟捕置设 <转> ② 人的器

人的局骗设، 人的套

تۈزاقچىلىق ① (兽) 鸟捕设 <静> ② 器

تۈز - تەم <静> ① 味، 道味: ئۆي تامىقىنىڭ تۈز - تەمى جايدا

بولدۇ. 好真道味饭的里家 <转> ②. 听中، 心可

مانا، سىزدىن خېلى تۈز - تەمى بار گەپنى ئاڭلىدىم. 瞧瞧

。了话的心可到听是算儿这你从

تۈزچى <静> ① 子贩盐， ② 人的盐卖， 工业盐

تۈزچىلىق <静> 业盐: ~ سانائىتى 业工盐制 / ~ شىركەت-

تى 司公业盐

تۈزدان = تۈزلۈك

تۈزسىراتماق «تۈزسىرماق» 态动使的

تۈزسىراشماق «تۈزسىرماق» 态同共的

تۈزسىرماق <动> 盐缺، 盐吃想: تۈزسىراپ كەتكەن قويلار

群羊的盐吃想

تۈزسىز <静> ① 的淡味، 的盐无: ~ ئاش 饭的淡味

② 的味乏، 的味无: ~ گەپ 话的味乏

تۈزسىزلىق <静> ① 轻味، 淡: بۈگۈنكى شوۋگۈرۈچنىڭ تۈز-

سىزلىقىدىن ئاغزىمغىمۇ ئالالمىدىم. 淡盐粥肉的天今

تۈزسىزلىقنى ② <转> 吃: 思意没، 味乏: گەپنىڭ تۈزسىزلىقىنى

قارا! 思意没多话的他، 瞧!

تۈزغۇ <静> (的古) 用品用途旅(的友亲与赠)

تۈزكۈر <静> ① 的义负恩忘: ~ ئادەم 义负恩忘

痛地阵

斗烟② 筒话电① <静> تۈرۈپكا

輶动، 动不动، 子下一 <静> تۈرۈپلا

地卜萝 <静> تۈرۈپلۈك

تۈرۈش ① «تۈرماق» 式形词名动的 况情: بۇ تۈرۈشتا بۇ

ماقالىنى بۈگۈن كېچە ئاران پۈتكۈزگۈدەكسەن. 下况情种这

。完写能强勉晚今你来看章文篇这

تۈرۈش قىلماق 办筹， 备筹: 手着، ئۈكۈم، تويغا تۈ-

رۈش قىلىۋىدىم، مۈنچىلىك مېھمان چاقىرماقچىدىم، قانچىلىك

گۈرۈچ باسام بولار؟ 弟兄， 事婚办筹在正我، 弟兄؟

？米少多下该، 人

تۈرۈش نۇقتىسى <机> 点死

تۈرۈش ھوقۇقى <法> 权留居

تۈرۈشلۈك <静> 驻……的， 在所: بېيجىڭدا ~ چەت

ئەل ئەلچىخانلىرى 馆使国外的京北驻 / ئۈرۈمچىدە ~

قىسىلار 队部的齐木鲁乌驻 / يېزا كومىتېتى ~ مەھەللە

子村的在所会委乡

تۈرۈشلۈك جاي 地住居

تۈرۈشماق «تۈرماق» 态同共的

تۈرۈك <古> <静> 寨山، 寨

تۈرۈك <古> <静> 的瘦

تۈرۈقلۈك <助> 然既: ئايالىڭىز ۋە بالىلىرىڭىز بار ~ ، يەنە

نېمىشقا مۇنداق گەپلەرنى قىلىسىز؟ 小妻有然既你？

？话种这说要还

تۈرۈلمەك «تۈرماق» 态动被的: كاۋاپ دەمسىز، بېۋە - چېۋە

دەمسىز، ئۈزەي ئەكسىپ تۈرۈلدى. 呀肉烤، 呀果水، 不،

。来拿地断

تۈرۈم¹ <静> 樨: 樨 ~ 子樨، 头樨 / چىشى ~ 眼卯،

眼樨 槽樨، 眼樨 ~ / چىقارماق 樨

تۈرۈم² <古> <静> 深人一， 高人一

تۈرۈم³ <古> <静> 驼骆岁两

تۈرۈمتاي <动> <静> 鹰青، 鹰雀松

تۈرۈنچ <植> <静> 椴栲، 椴香

تۈرۈنچە <古> <静> 子橘

تۈرى <古> <静> 的涩苦، 的吃好不، 的味乏، 的味无

تۈز¹ <静> ① 盐: دېڭىز تۈزى 盐海 / ئاش ~ 盐食 / تۈزى

كەم، 淡盐 / 了 ئاشنىڭ تۈزى ئۈتۈپ كېتىپتۇ. 了咸太饭

ئادەم-تەمى سۆز بىلەن، ئاشنىڭ تەمى ~ بىلەن. <谚> 靠人

② <转> 饭: 盐靠菜饭، 谈言

ئىشىنى تۈزۈككەن قىلمايدۇ. 饭的我吃， 我干好好不却

، 官的我罢请， 下阁 . ئۇنىڭ گۇناھىغا تۇش قىلسىلا ئەقسىر . 罪的他顶

边， 面， 面方 [静] تۇش^۲

到遭， 到遇， 到碰 <古> [动] تۇشلانماق

تۇشلۇق [静] ① 的得应， 的当适， 的适合， 的合适

我合 相^②的得应己自拿 相^②的得应己自拿 ئالماق / 作工的己自于合适 鞋的脚

相^②的得应己自拿 ئالماق / 鞋的脚

着尽， 够^③买钱着可， 买钱 . ئۇنىڭمۇ ئۆزىگە ~ قىيىنچىلىقى بار .

难困的己自有也他 着尽 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ ساپال قاچىمۇ

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

بىر توغرام نانغا تۇشلۇقمۇ . 有没都碗土的水开喝个连 . ئالماق ~ يوق

人的 / مەن ئېشىنى يەپ قازىنىنى چاقىدىغان تۈزكۈرلاردىن ئە . مەسەن . 人的义负恩忘， 锅砸饭吃种那是不我 .

义负恩忘 [静] تۈزكۈرلۈق

人认不脸翻， 义负恩忘 تۈزكۈرلۈق قىلماق

تۈزلاتماق «تۈزلساق» 态动使的 قۇربان ئاكام قۇربانلىق قويدى .

نى سويۇپ بولغاندىن كېيىن ، ئوغلغا تېرىسىنى تۈزلىتىپ مەس .

چىتكە ئەۋەتتى . 后牲幸叔大班尔库 . 上子皮在子儿让

了去寺真清到送盐上撒 .

态同共的 «تۈزلساق» تۈزلاشماق

态动被的 «تۈزلساق» تۈزلانماق

鱼咸 <食> تۈزلانغان بېلىق

蛋咸 <食> تۈزلانغان تۇخۇم

菜咸 <食> تۈزلانغان كۆكتات

盐 تۈزلۈق^۱ [静] ① 的咸， 的重味盐， 的盐有 ~ تاماق

地盐产， 滩盐^②饭的重味

土盐 <农> تۈزلۈق تۇپراق

水咸 تۈزلۈق سۇ

湖水咸 <水> تۈزلۈق كۆل

液溶性碱 <化> تۈزلۈق ئېرىتمە

罐盐 [静] تۈزلۈق^۲

， 头大冤 <转> ② 芦葫的水盐盛^① تۈزلۈق قاپاق

简气出 . مەن بۇ ئۆيدىكىلەرنىڭ تۈزلۈق قىلىشى بولۇپ قال .

دم ، مە دەپسلا يوقالغان ، سۇنغان نەرسىلەرنى مەندىن كۆرىدۇ .

就动不动， 了坏了丢西东， 头大冤的人家这了我

我怪 .

苜荬 <植> [静] تۈزلۈقئوت

撒上子皮给 ~ تۈزلساق [静] ① 腌， 盐撒 . تېرىنىنى

析盐 <化> ② / 盐

族土 [静] تۈزۈ

式族土^②语族土^① [静] تۈزۈچە ~ 的式族土

装服

人水管^②老长， 神乡^① <古> [静] تۈزۈن

子屠 <古> [静] تۈزۈ

情性， 格性^②世家， 系族， 族家^① <古> [静] تۈس

羊母岁周 <牧> [静] تۈساق

芽嫩， 芽幼 <古> [静] تۈساق

益效 <古> [静] تۈسۈ

效见， 益有 <古> [动] تۈسۈلماق

等相， 同等 [静] تۈش^۱

تۈش قىلماق 替顶 : مېنى ئەمىلىدىن ئېلىپ تاشلاپ ،

头枕形筒 تۇلۇق ياستۇق

者碌碌赶〔静〕 تۇلۇقچى

螂壳屎，螂蜣 <动>〔静〕 تۇلۇقچىقوغۇز

的轮转有，的子碾有〔静〕 تۇلۇقلۇق

枪手轮左 تۇلۇقلۇق تاپانچا

囊皮牛 / 囊皮羊 囊皮〔静〕 تۇلۇم

子奶马囊皮一 قىبىز ~ بىر / 囊皮羊山

如突，然突 <成> تۇلۇمدىن توقماق چىققاندىك

雷声一地平，意不其出，来其

筏皮 سال تۇلۇم

艇皮 <体> تۇلۇم قىبىق

丹牡新 <植>〔静〕 تۇلۇمان

鼠家褐，鼠家大 <动>〔静〕 تۇلۇمچاشقان

囊皮小②下剥囫圇皮羊把 تۇلۇمچە

نى ~ قىلىپ سويماق تۇلۇمچە

下来见 تۇلۇمچىلاپ

下来剥皮整把 تۇلۇمچىلاپ سويماق

的似囊皮〔静〕 تۇلۇمىسمان

角鬃 <古>〔静〕 تۇلۇن

的寡孤，的寡守 <古>〔静〕 تۇل - ئۆكسۈك

تۇم' 色深〔静〕: 黑漆 ~ / 黄深 ~ / 黑漆 ~ / 黄深 ~

洞洞黑，黑漆 قاراغۇز ~ / 白雪

تۇمار (تۇمارى) 符邪驱，符身护〔静〕 تۇمار

符身护上(挂)戴子脖孩小给 ئېسىپ قويماق

胡字八(的着连) تۇمار بۇرۇت

角三 形角三②符身护小①〔静〕 تۇمارچە

三 旗 ~ / قاتلانغان خت 三成叠 形角三 信 ~ / ئېتىز

田角

下来见 تۇمارچىلاپ

形角三成叠 تۇمارچىلاپ پۈكلىمەك

苜嘴线 <植>〔静〕 تۇماردان

菊头小 <植>〔静〕 تۇمارگۈل

更寡守人女比儿棍光打人男 <谚> 更寡守人女比儿棍光打人男

贵珍，贵可

罩眼皮(的上头鹰在套时鹰驯)〔静〕 تۇماغا

子秃 <谚> تۇماق' 子帽皮〔静〕: 子秃 <谚>

帽皮着盯是老眼的 戴帽皮有会就，全安头要只 <谚>

狂若喜欣 <成> تۇماقنى ئاسمانغا ئاتماق

心扞 <成> تۇماقنى ئالدىغا قويۇپ ئويلىماق

。人为不誓，了废你把不我，瞧着等，吧好. تىي

的多得生子孩 ئايال ~ : 的多得生子孩〔静〕 تۇغۇمچان

人女

تۇغۇندى (人的长间时得呆地一在)人老①〔静〕 تۇ

厂个这是他. مۇشۇ زاۋۇتتىكى تېخنىكا بۆلۈمىنىڭ تۇغۇندىسى

的生衍 <化>②. 人老的科术技

物生衍 <化> تۇغۇندى ماددا

虫履草 <动>〔静〕 تۇفېلىكا

芽幼，苗幼，苗 <古>〔静〕 تۇقۇرچۇق

惜珍，重看，睬理 <方>〔动〕 تۇگىماق

桶油 桶 <静>: ياغاچ ~ / 桶木 / 桶油 ماي تۇغى

<谚> 译翻，事通〔静〕: سوراقتىن ~ يامان. تۇغچى

半 <谚> 害厉还事推比事通. چالا ~ ئادەم ئۆلتۈرەر.

。人死害译翻刀把二: 人死害事通醋瓶

〔静〕译通 (作工) تۇغچىلىق

作工译通做，译通当 تۇغچىلىق قىلماق

桐油 <植>〔静〕 تۇغگۈ

人斯古通〔静〕 تۇغگۈس

通 <语> تۇغگۈس - مانجۇ تىللىرى تۈركۈمى

族语满一斯古

子聋 <古>〔静〕 تۇغۇ

妹姐弟兄胞同的子妻 <古>〔静〕 تۇغۇر

妇寡 <古>〔静〕: 的寡守 ~ خوتۇن تۇغۇر

تۇل قالماق 寡守: ئۇرۇشقا خوتۇن تۇل قالار. <谚>

。寡守必娘婆的架打爱

寡守 تۇل ئۆتمەك

雹冰 <方>〔静〕 تۇلا

的漠冷，的白苍 <古>〔静〕 تۇلاس

马飞，马里千 <转>②马骏①〔静〕 تۇلپار

妇寡 <古>〔静〕 تۇلساق

妇寡 <古>〔静〕 تۇلساق

囊皮(的气了吹) <古>〔静〕 تۇلقۇق

更寡守人女比儿棍光打人男 <谚> 更寡守人女比儿棍光打人男

بويىتاقلىقى يامان. 更寡守人女比儿棍光打人男

。熬难

(球)打 <古>〔动〕 تۇلماق

转②子碾石 子碾，子碾 ①〔静〕: تاش تۇلماق

滚，子转 <机>③轮转的枪手 تۇلۇقى

筒: 筒滚的机字打 تۇلۇقى ماشىنىسىنىڭ

器压镇 <农>

، 涉干， 事闲管 <转> ②嘴伸① تۇمشۇق تىقماق
件这手插要不你 . سەن بۇ ئىشقا تۇمشۇقۇڭنى تىقما . 手插
。 情事

تۇمشۇقتىن سۈرمەك = تۇمشۇقتىن يېتىلىمەك
迫强， 走子鼻着牵 <成> تۇمشۇقتىن يېتىلىمەك
باشقىلار : 唆教， 使唆， 难其为勉， 难所人强， 走着
ئۇنىڭ تۇمشۇقىدىن يېتىلىگەچكە مۇشۇ يامان ئىشلارنى قىلدى .
。 事坏些这了干才， 使唆人受他
上人引， 钩上人让 <成> تۇمشۇقتىن ئىلماق
套圈

تۇمشۇق سوزماق ① 子鼻伸 : بۇ ھاياۋان تۇمشۇقىنى سو-
رۇپ پۇراۋاتىدۇ . 西东嗅在子鼻着伸物动这 : 嘴努② .
ئۇ ئۆي تەرەپكە قاراپ تۇمشۇقىنى سوزۇپ قويدى . 屋朝他
<转> ③ . 嘴努了努边那子
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟ ئۇ ئەجەب تۇمشۇقىنى
سوزۇپ قايتىغۇ ؟ 啦来脸下拉么怎他 ؟

تۇمشۇققا يېمەك <成> 灰子鼻一碰， 子钉碰
تۇمشۇق ئۇچلىماق <成> 嘴抿②嘴噉①
تۇمشۇقى ئۇزۇن <成> 的舌多嘴多， 的嘴多
ئايال 妇舌长， 人女的舌多嘴多

تۇمشۇق يالاشماق 嘴亲 : كۆپكۈندۈزدە ، خەلقىئالم ئالدى-
دا تۇمشۇق يالاشىدۇ ؟ 的嘴亲人众着当天白大有哪 ؟
تۇمشۇقسىمان 状鼻， 状喙 [静]

تۇمشۇقسىمان تۈزۈلمە <地> 造构状鼻
تۇمشۇقلۇق ① 的嘴， 的喙 [静]
تۇمشۇقلۇق ② 头笼②手扯， 绳缰①
تۇمشۇقلۇق سالماق 头笼上， 绳缰上

تۇمشۇق تۇمشۇق ① [静] 的腾腾气雾， 的蒙蒙雾 : ~ كېچە
<转> ② 峦山的罩笼雾烟 ~ / 晚夜的腾腾气
冷寒 <古> [静] تۇملۇغ

تۇمۇ (تۇمۇيۇم ، تۇمۇيۇك ، تۇمۇسى) [静] 冒感
تۇمۇ تەگمەك 冒感، 风伤

تۇمۇچۇق <动> [静] 颧点红
تۇمۇشماق <古> [动] 嘴噉
تۇمۇقاشماق «تۇمۇقماق» 态同共的
تۇمۇقماق [动] 风伤， 冒感

تۇنباش = گەزىنىت
تۇنجۇقتۇرماق ① «تۇنجۇقماق» 态动使的 <转> ② 室使
تۇنجۇقتۇرۇشماق «تۇنجۇقماق» 态同共的
تۇنجۇقتۇرۇشماق «تۇنجۇقماق» 态同共的

问自

تۇماقنى قىرلاپ يۈرمەك <成> 得意得， 得自然悠
洋洋

تۇماق ئۇرۇش <体> 帽皮打鞭
تۇماق ② [动] <古> 封， 捂， 填， 盖， 堵
تۇماقچى [静] 匠帽皮
تۇماقچىلىق [静] 业帽皮

تۇماقچىلىق قىلماق 业帽皮事从， 帽皮做
تۇماقچىلىق ① [静] 的子帽皮有 ② 的用帽皮做 : بىر ~
كۆرپە 皮羔的帽皮个一做

تۇماگۈل <植> [静] 珠吐龙
تۇمان ① [静] 雾， 雾起 ~ 雾起 تۇرۇلمەك / كەچكى ~ 暮
تۇمان باسماق 雾起 漫弥气雾 : ھاۋانى ~ 弥气雾
空天漫

تۇمان تارقىلىشى <气> 消雾
تۇمان قىرو <气> 淤雾
تۇمان ئۆلچىگۈج <气> 仪雾测
تۇمانسىز [静] 的雾无， 的气雾有没 : ھاۋا 朗睛的
空天

تۇمانلاشتۇرماق «تۇمانلاشماق» 态动使的 : بۇلقلاردىن كۆ-
نۈرۈلگەن مور تاغ باغرىنى تۇمانلاشتۇردى . 气蒸的起腾中泉
漫弥雾烟麓山使

تۇمانلاشتۇرۇلماق «تۇمانلاشتۇرماق» 态动被的
تۇمانلاشماق ① [动] 罩笼雾烟被， 漫弥雾烟， 雾起
تاغلار تۇمانلىشىپ كەتتى . 漫弥雾烟山群 <转> ② . 迷
胧朦， 茫

تۇمانلىق ① [静] 的腾腾气雾 ① [静] 的蒙蒙雾 : ~ كېچە
~ 晚夜的腾腾气 ② 峦山的罩笼雾烟 ~ / 晚夜的腾腾气
满布那他那 ۋە قاراغۇ ھاياتى 的 霾阴满布 : ئۇنىڭ ~
， 云星 <天> ④ 的糊模 <转> ③ 活生暗黑的霾阴

تۇمشۇق ① [静] 嘴， 喙 : قاغىنىڭ تۇمشۇقى 的鸦乌
/ 嘴 / تۇڭگۈز تۇمشۇقى 嘴猪 / شۈم ~ 嘴的利吉不 ②
<转> ③ 头(的鞋， 船) : كېمە تۇمشۇقى 头船 / ئۆتۈك تۇم-
شۇقى 尖靴， 头靴 <地> ③ 角岬， 岬 : ئۈمىد تۇمشۇقى
角望好

تۇمشۇق تىرىمەك <成> 勉， 着撑硬， 易容不好
强 : مەن سىغەننى تۇمشۇق تىرەپ تۈگەتتىم . 才易容不好我 .
。 完读范师把

落飘叶枯 ~ غازاك : 落飘②的眼俊眉细

记印, 章印, 印②点斑, 斑① <古>〔静〕 تۆكۈن

تۆگە 〔静〕 <动> 驼骆: قوش لوكللىق ~ 驼峰双 / تۆگە

吃想驼骆 <谚> . نىڭ مەيلى بولسا, يانتاققا بوينىنى سوزار .

子脖长伸会己自, 刺驼骆

“及相不牛马风”同喻, 扎麻管不驼骆 <谚> . بوق

驼骆赛 <体> تۆگە بەيگىسى

上子脖在骑 <成> تۆگە تۆگىلەڭ بولماق

تۆگە تۆگىلەڭ قىلماق <成> 上肩到扛

上肩到扛孩小把 كۆتۈرمەك تۆگىلەڭ قىلىپ

تۆگە ياشاق ماياقلىغاندا <成> 时花开树铁

时来出边西从

饮碗木用 <成> تۆگىنى چۆچەكتە سۇغارغاندەك

(薪车水杯喻) 驼骆

开树铁 <成> تۆگىنىڭ قۇيرۇقى يەرگە يەتكەندە

时来出边西从阳太, 时花

计心于工 <成> تۆگىنى ئۇسسۇلغا سالماق

تۆگۈ 〔静〕 儿儿昏, 落角 <方>

تۆگۈرمەك «تۆگۈرمەك» 态动使的

تۆگۈرمەك (动) 泡, 蘸: ھەسلەگە نان تۆگۈرۈپ يېمەك

水墨上蘸笔把 ~ قەلەمنى سىياغا / 吃蜜蜂蘸

تۆگۈرۈشمەك «تۆگۈرمەك» 态同共的

تۆگۈرۈلمەك «تۆگۈرمەك» 态动被的

تۆگىتپان! <植>〔静〕 树王霸, 草蹄驼骆

تۆگىتپان? <医>〔静〕 足平扁

تۆگىتاز 〔静〕 儿个大傻

تۆگىچى 〔静〕 ① 客驼骆, ② 人的驼骆放

تۆگىچىلىمەك (动) 言食, 卦变: ئۇ ئابايا ماقۇل دەپ, ھازىر

تۆگىچىلىگىلى تۇردى. 了卦变又在现, 了应答才刚他

تۆگىچىلەپ سىيمەك ① 一驼骆像 ② 尿撒样 <转>

言食, 卦变, 约履能不

تۆگىچىلىك 〔静〕 儿活的驼骆赶

تۆگىچىلىك قىلماق 干 儿活驼骆赶

تۆگىسىخىر <植>〔静〕 蓼木刺

تۆگىسىيەر <植>〔静〕 蓼木枝, 蓼木灌

تۆگىقوش <动>〔静〕 鸟驼

تۆگىقۇلاق <植>〔静〕 黄大

تۆگىقۇيرۇق <植>〔静〕 花尾驼

تۆگىقېرىن <植>〔静〕 草头合

تۆگىلىك ① 〔静〕 的驼骆骑 ~ ② 人的驼骆骑

تۆشۈكچە 〔静〕 窿窟小, 洞小, 孔小

تۆشۈكلۈك! 〔静〕 的孔有: ئالتە ~ نەي 笛孔六

تۆشۈكلۈك! ② 〔静〕 的任烹于善: 术任烹

تۆشۈكلۈكى بار 任烹于善

تۆشۈاغ 〔静〕 带肚(的马)

تۆكە <古>〔静〕 墓陵, 墓坟

تۆكتۈرمەك «تۆكەمەك» 态动使的

تۆكتۈرۈلمەك «تۆكتۈرمەك» 态动被的

تۆكمە 〔静〕 多极, 盈充: ھازىر بازاردا مېۋە - چېۋە ~ بولۇپ

كەتتى. 多常非果瓜上场市在现. بۇ يىل قەشتەردە قوغۇن

~ بولدى. 很得多瓜甜什喀年今

تۆكمە قۇم 沙飞, 暴尘沙

تۆكمە قىلىپ ساتماق <经> 卖甩, 售抛, 销倾

تۆكمەك ① 〔动〕 倾, 倒: ھەلەت ~ 坡拉倒 / يۇندا ~

水污倒 / 水污倒 ② 掉倒奶牛的质变把 ~

ئىشلىنمەك 汗流浹背 / 作工地背流汗 / 血流, 血洒 ~

ئۈچۈن ئىسسىق قېنىنى ~ 满堆, 满摆 ③ 血热洒民人为

销倾 佳味美满摆上布桌 ~ داستىخانغا نازۇ نېمەتلەرنى

肴 / بازارغا قوغۇن - تاۋۇزلارنى تۆكۈۋېتىپتۇ. 满堆上场市

果瓜了 商销倾家国达发不向家国达发. 商销倾家国达发

品 ④ <转> 吐露: 诉倾, 露吐: مەن ئۇنىڭغا ئىچ - قارىمە

نى تۆكۈم. 曲心的己自了露吐他对我. 曲心的己自了露吐他对我

威去失 ~ 去失, 坏败 ⑤ 苦诉, 肠衷诉

信 / ئابرويىنى ~ 落吹, 落刮 ⑥ 誉名坏败 ~ بوران مېۋە

لەرنى تۆكۈۋەتتى. 了落吹果水把风大. 了落吹果水把风大

射放, 出放, 出射: قۇياش پۈتۈن ئەتراپقا ئىللىق نۇرنى

تۆكۈپ تۇراتتى. 芒光的暖温着发散处四向阳太

تۆكۈر 〔静〕 <方> ① 钝迟, 钝 ② 缺一, 的手只缺一

的全

有所, 的部全, 的整完, 的全完 ① <古>〔静〕 تۆكۈز

地个整, 地底彻, 地全完 ② 的

تۆكۈشمەك «تۆكەمەك» 态同共的

تۆكۈلمەك ① «تۆكەمەك» 态动被的: ھەر ~ 挥, 汗流

倒果苹的里子筐. 汗 / سېۋەتسىكى ئالمىلار تۆكۈلۈپ كەتتى

了来出 流不水肥: “人家自给留处好”同喻: 简糶进落, 下拌

“上身羊在长毛羊”; “田人外

ەر ② 土故, 地生出 یر

。臣功的收

功立， 献贡， 献奉 [静] تۆھپىكارلىق

蔑诬 ~ 伤中， 毁诋， 蔑污， 谤诽 [静] تۆھمەت

谤诽 < 谤 > . 论言性 / 谤 ~ 谤 / 谤 ~ 谤

。 象脑破砸则神留不， 头石烂砸能

تۆھمەت چاپلىماق 谤排 告诬， 毁诋， 谤排 : 伤中， 谤排

! 我谤排要不你! 我谤排

تۆھمەت قىلماق = تۆھمەت چاپلىماق

黑背， 谤排受， 毁诋遭， 蔑污被 谤排

锅黑的“贼”当了背 ~ 谤排 谤排 « 谤排 » 谤排

تۆھمەتكە ئۇچرىماق = تۆھمەتكە قالماق

تۆھمەت بېشى 岁虚 : 岁虚 ~ 谤排 谤排 谤排 谤排 14 ك

كردى . 岁 14 才岁虚娘姑个这 . 岁

تۆھمەتچى = تۆھمەتخور

تۆھمەتخور [静] 者毁诋， 者蔑污， 者告诬， 者谤排 ~

谤排于死将终者谤排 < 谤排 > . 谤排 谤排 谤排

。 谤排

تۆھمەتخورلۇق [静] 谤排 谤排 谤排

تۆۋەن [静] ① 面下， 边下 : 边下， 面下 ① 面下

~ / 产低 产低 产低 产低 产低 产低 产低 产低 产低 产低

ئازاز 音低， 声低 / 音低 ~ 音低 / 音低 ~ 音低

来头下低

تۆۋەن باج سىياسىتى < 经 > 策政税低

تۆۋەن باسقۇچ 阶段级低

تۆۋەن باھا 价低

تۆۋەن بۇلۇت < 气 > 云低

تۆۋەن بېسىم < 气， 电 > 压低

تۆۋەن پالاتا 院议下

تۆۋەن تېمپېراتۇرا < 电 > 温低

تۆۋەن چاستوتا < 电 > 频低

تۆۋەن خوت < 经 > 档下

تۆۋەن دەرىجە 级下

تۆۋەن قارشىلىق < 电 > 阻电低

تۆۋەن قۇۋۋەت < 电 > 率功低

تۆۋەن قىزىتما < 医 > 烧低

تۆۋەن قىممەت < 经 > 值低

تۆۋەن كەڭلىك < 地 > 度纬低

تۆۋەن كۆرەمەك 视小， 看小

تۆۋەن مولېكۇلا < 化 > 子分低

تۆۋەن ئۆسۈم < 经 > 息低

تۆمۈرتۈمشۇق < 动 > [静] 鸟木啄

تۆمۈرتۈمشۇقسىمانلار < 动 > [静] 类鸟木啄

تۆمۈرتىرناق < 动 > [静] 鹰苍

تۆمۈرتىرناق سېرىق قۇشقاچ < 动 > 雀黄爪铁

تۆمۈرتىكەن < 植 > [静] 藜蒺

تۆمۈرچى [静] 匠铁， 工锻 : ~ 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁

< 谤排 > . 友朋是的煤卖与匠铁 . 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁

بوق، ياغاچچىنىڭ تۇۋىقى . 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁

盖锅 . 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁

。 (铁硬无里手匠铁) 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁 匠铁

تۆمۈرچىلىك [静] 业匠铁， 儿活工锻

تۆمۈردان < 植 > [静] 草荜窳

تۆمۈردەرخ < 植 > [静] 铁苏， 树铁

تۆمۈرلۈك [静] 的铁含 : ~ 的铁含 的铁含 的铁含 的铁含

تۆمۈرلۈك ئوغۇت < 农 > 肥铁

تۆمۈرلۈك < 古 > [静] 处铁熔， 处铁化

تۆمۈريول < 交 > [静] 道铁， 路铁 : 道铁， 路铁

تۆمۈريولچى [静] 工职路铁

تۆمۈنە [静] (的用袋麻缝) 针包绞， 针大

تۆمۈنە يوپۇرماق < 植 > 叶针披

تۆنەتمەك « تۆنەتمەك » 态动使的

تۆنەشمەك « تۆنەشمەك » 态同共的

تۆنەلمەك « تۆنەلمەك » 态动被的

تۆنەتمەك [动] 褙 : 褙 褙 褙 褙 褙 褙 褙 褙 褙 褙

بىرتىلغان جاينى ~ 褙 褙 褙 褙 褙 褙 褙 褙 褙 褙

تۆھپە [静] 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡 : 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡

不献贡的他 . 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡

小 . 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡

还儿会半时一人多许， 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡

解理不 . 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡

。 功立， 绩业， 多具工的傅师子吊半 < 谤排 >

تۆھپە قوشماق 献奉， 献贡做 民人为 ~ 献奉， 献贡做

献贡做

تۆھپە پاراتماق . 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡做

ۋەتىن ۋە خەلق ئۈچۈن تۆھپە ياراتقانلارنىڭ نامى تارىختا

مەڭگۈ ئۆچمەيدۇ . 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡做

。 功立， 绩业， 功劳， 勋功， 献贡做

تۆھپىسىز [静] 的功无， 的献贡无

تۆھپىكار [静] 者献奉， 者献贡 : 者献奉， 者献贡

丰花棉得取了彰表 . 者献奉， 者献贡

说地

تۈرلەتمەك «تۈرلەمەك» 态动使的: مۇئەللىم ئۇنىڭغا ئۈچ ئىسمىنى كېلىشلەر بىلەن تۈرلىتىپ باقتى. 个三给他让师老. 格变词名

态同共的 «تۈرلەمەك»

تۈرلەنمە [静] 物生衍: مەنئۇ مەدەنىيەت ماددىي مەدەنىيەتنىڭ تۈرلەنمىسى ئەمەس. 物生衍的明文质物是不明文神精. 个这. 态动被的 «تۈرلەمەك»: بۇ سۆز تۈرلەنمەيدۇ. 变态形的词动 تۈرلىنىشى پېئىلنىڭ تۈرلىنىشى. 化变形词有没词化

تۈرلۈك [静] ① 各样各式各, 的样各式各: ~ گۈللەر 各式各样. 花 / 各样各式各 / 货百 ~ / 花儿. 条萧业百. 说话句换 ئېيتقاندا قىلىپ ~ ئىككىنچى. 男 < 谚 > 项, 种 ②: ەر كىشىگە يەتمىش ~ ھۈنەر ئاز. (身压不艺) 多不也艺手种十七汉子

تۈرلۈك ماللار سودا سارىيى 场商货百

تۈرلۈك - تۈرلۈك [静] 各样各式各, 样各种各. 形, 的門八花五, 的样各式各 [静] 色色形: ~ تەسىراتلار 各种各样的样感 / 想 ~ ىشىلەر 形形色色 / 们人的色色形 百 مۇشەققەت 千难万险 / ىوللار بىلەن توسقۇنلۇق قىلماق 百 挠阻般

تۈرلۈكچە [静] ① 种种, 各样: ئۇ ~ رەسىملەرنى سىزىدۇ. 各, 法方同不用 ②. 样各种各有画的画他. 种: بۇ ھېسابنى ~ ئىشلەپ باقتىم, لېكىن چىقىرىلمىدىم. 这. 来出算没, 算演着试法方同不用我题道

تۈرلىگۈچى [静] < 语 > 的化变(态形)

تۈرلىگۈچى قوشۇمچە < 语 > 尾词

تۈرلىمەك [动] ① 分类: نەرسىلەرنى ~ 把东西成分类 ② 换变(态形): مۇنۇ ئىسىملارنى كېلىش قوشۇمچىلىرى بىلەن تۈرلەڭلار. 格变尾词列下用请

تۈرمە [静] < 法 > 牢坐, 狱监, 房牢: تۈرمىدە ياتماق / 牢坐 - تۈرمە مەگە كىرمەك / 狱监进 / 狱出 چىقماق / تۈرمىگە ئالماق / 监收, 禁监: تۈرمىدىكى جىنايەتچى 人犯押在 تۈرمە ساقچىسى < 法 > 警狱 تۈرمە قائىدىسى < 法 > 规监

تۈرمەك [动] ① 挽, 缠, 绕: يەڭنى ~ 袖卷, 子袖挽 / 子 / پۇشاقنى ~ 腿裤挽 / ىيەنى ~ 皱, 皱 ② 线缠: قاپقىنى (قوشۇمىسىنى) ~ 头眉皱 / ەرنى (چىرايىنى) ~ 脸下吊, 来脸下沉

تۈركمەنچە [静] ① 曼库土语: ~ سۆزلىمەمسىز؟ 你会说曼库土语吗? ② 曼库土语: ~ ئۇسسۇل 曼库土 蹈舞

تۈركۈلۈگى [静] 家学厥突

تۈركۈلۈگىيە [静] 学厥突

تۈركۈم [静] ① 帮, 伙, 批: ~ كادىر 一批干部 / ىر ~ ئادەم 伙 - 人伙 / تۈركۈمگە بۆلمەك 批分 / ىز: تۈركۈمى تۈركۈمى / 类词 / ىل تۈركۈمى 族语 ② < 生 > 目: قارىغاي - ئارچا < 生 > ③ 目齿啮 تۈركۈمى 目松柏 / ىل ④ 落群 宿 < 天 > ⑤ 群类 < 牧 >

تۈركۈم ئايرىش بەلگىسى < 数 > 号节分

تۈركۈم فىزىئولوگىيىسى < 生 > 学理生体群

تۈركۈم گېنېتىكىسى < 生 > 学传遗体群

تۈركۈم - تۈركۈم [静] 的批大, 的批成, 批批: ~ ىڭدىن ~ ماشىنىلار بازارغا سېلىندى. 辆车种各批批 - 近最. 了市上

تۈركۈم - تۈركۈملەپ [静] 地批大, 地批批 - 地批批: ىلرلار ~ ئاساسى قاتلامغا چۈشتى. 层基到地批批 - 部干. تۈركۈملەپ [静] 地量批, 地批成: ~ ئىشلەپچىقارماق 产生批

تۈركۈملەپ سېتىش < 经 > 售销量批

تۈركۈملەتمەك «تۈركۈلمەك» 态动使的

تۈركۈملەشمەك «تۈركۈلمەك» 态同共的

تۈركۈملەنمەك «تۈركۈلمەك» 态动被的

تۈركۈلمەك [静] 批分, 类分: ئوڭدىن سولغا ئۈچ خانىنى ىر قىلىپ ~ 开分组一为数位三每左到右从 的厥突 [静] تۈركىي

تۈركىي تىللار گۇرۇپپىسى < 语 > 族语厥突

تۈركىي تىللار تىلشۇناسلىقى 学言语厥突

تۈرگە [静] < 纺 > ① 土织布机上机(的) ② 轴织(的) 板雪推, 板土推 ③ 器线绕(的) 架木轴织 < 手 > تۈرگە پۈتى = تۈرگە قوزۇق

تۈرگەش < 古 > [静] 施骑突

تۈرگۈچ [静] 轴线

تۈرگۈچ [静] < 古 > 卷手, 文呈

تۈرگۈزمەك «تۈرمەك» 态动使的

تۈرگۈن [静] 的壮粗, 的大胆: ئۇ يولۋاستەك ~ ئادەم. 他. 人的虎如大胆个是

تۈرگۈنلۈك [静] 胆大, 壮粗: ~ بىلەن سۆزلىمەك 胆大

矿平 <矿> تۈز قۇدۇق

目胸平 <动> تۈز كۆكرەكلىكلەر ئەترىتى

爽直地心 كۆخۇل تۈز

爽直، 率坦， 直耿， 直正， 率直 تۈز كۆخۇللۇك

马③子炉(的状简直)②炉平① <冶> تۈز مەش

炉丁

肠直 تۈز ئۈچەي

子裤(的后前分不) تۈز ئىشتان

袖简直 تۈز يەڭ

把 تۈزەتمەك «تۈزىمەك» 态动使的: شەپكىنى تۈزىتىپ قويماق

~ خاتا جۈملىنى / 误错正纠 ~ خاتالىقنى / 正---正子帽

乱混冶整， 乱混理治 ~ قالايمىقانچىلىقنى / 句错正改

理整 [动] تۈزەشتۈرمەك

تۈزەشمەك «تۈزىمەك» 态同共的: يولداش قاسىم بىزگە سۇ

قۇرۇلۇشى پىلاننى تۈزىشىپ بەرسۇن . 我帮志同木斯喀让

。 划计设建利水订制们

تۈزەلمەس 下见

人的好不改， 人的误错正改不 تۈزەلمەس ئادەم

好修器机 . ماشىنا تۈزەلدى . 态动被的 «تۈزىمەك»

了 . زامان تۈزەلدى . 了好变道世 . 了

好会就我药粒一上吃 . نال دورا ئىچسەملا تۈزىلىپ كېتىمەن .

的 . ئاغرىقىنىڭ تۈزەلگۈسى كەلسە تېۋىپ ئۆزى كېلەر .

， 过改， 正改③ . 门上找生医， 好己自要病 <谚>

， 好改: قايتا - قايتا تەربىيە بېرىلسىمۇ تۈزەلمىگەن ئادەم

人的改不教屡

تۈزۈدۈرمەك «تۈزىمەك» 态动使的

تۈزۈگۈچى [静] ① 者定制: توختام ~ ② 者同合定制

者: دەرسلىك ~ 者编材教 / 者编材教 تۈزۈگۈچىلەر كىم؟

？ 呀谁是都者编的典词本这

تۈزۈگۈچى دېتال <机> 件构

تۈزۈگۈچى گېن <生> 因基构结

تۈزۈلمەك «تۈزۈلمەك» 态动使的

تۈزۈلمەك «تۈزۈلمەك» 态同共的

تۈزۈلمەك [静] 川平， 原平 ~ رايون 区地原平 / ~ يەر

川平 / سورا شقا ماھىر تاغدىن ئۆتەر، سورىمىغان تۈزۈلمەكسىمۇ

تېنەر . <谚> . 原平在窝者路问不， 山高越者路问多

تۈزۈلمەك [静] <地> 川平، 原平: ھارۋا بىر ھازا ماڭ-

غاندىن كېيىن تۈزۈلمەككە چىقتى . 人进后阵一了走车马

。 野旷了

تۈزۈلمەك «تۈزۈلمەك» 态动被的

儿卷菜， 儿卷花菜夹 <食> [静] ۱ تۈرمەل

۲ تۈرمەل ① [静] ② [静] ③ [静]

态动使的 «تۈرمەللىمەك» تۈرمەللىمەك

态同共的 «تۈرمەللىمەك» تۈرمەللىمەك

态动被的 «تۈرمەللىمەك» تۈرمەللىمەك

تۈرمەللىمەك [动] ① 绕， 缠， 盘: ئۈچىچىنى بېشىغا تۈر-

مەلەپ، ئۈستىدىن ياغلىق چىگىۋالغاندى . 头在盘发头把她

堵. 巾头上系面上， 上

لىدى . 河住堵埽用们人 .

轴绕大 [静] تۈرمۈزە

友难(的房牢一同) [静] تۈرمىداش

态同共的 «تۈرمەك» تۈرۈشمەك

تۈرۈك [静] 的着卷， 的着挽， 的着皱: ئۇلارنىڭ قاپاقل-

رى ~، ئاۋازلىرى بوغۇق ئىدى . 嘶音噪， 头眉着皱们他

。 哑

تۈرۈك [静] 粗老大: مەن ئەسلىدە ئادەتتىكى بىر تۈرۈكۈمەن .

粗老大的通通普普是来本我

لغا ئون تاياق . 棍十挨拉毛， 棍一挨人粗 <谚>

تۈرۈكلۈك [静] 巴皱， 皱: ئۇ قاپاقلرى ~ ھالدا توم ئاۋاز

بىلەن سۆز باشلىدى . 来起了说门噪粗用头眉着皱他

تۈرۈكلۈك [静] 粗老: بوۋام ساۋاتسىزلىقى، تۈرۈكلۈككە باق-

ماي، پەن - تېخنىكىنىڭ گېپى چىقىملا ئۆزىچە سۆزلەپ كېتەت-

تى . 科到提一是可， 粗老的字识不个是管尽爷爷老

了没完没个说就他， 题话技

تۈرۈلمەك ① «تۈرمەك» 态动被的: يەڭ تۈرۈلدى . 卷子袖

来起皱头眉的他 . ئۇنىڭ قاپىقى تۈرۈلۈپ قالدى . 了来起

了 . 绕， 滚翻 ②: قارا بۇلۇت جەنۇب تەرەپكە قاراپ تۈرۈ-

لۈپ كەلدى . 来飘边南向着滚翻云乌 . 气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

气 <转> ③: 烟炊的起升袅袅里囱烟从

地之毛不，地

地之毛不，地土的瘠贫〔静〕 تېتىرلىق

态同共的 «تېتىماق» تېتىشماق

تېتىق ①〔静〕 味滋，道味①: تېتىقى بار 有味 / تېتىقى يوق

品味调，精味②味滋没

味乏，的调单，的燥枯②的道味无①〔静〕 تېتىقسىز

的燥枯 ~ / 饭的道味无 ① تاق ~ 的聊无，的

举的聊无 ~ / 活生的调单 تۈرمۈش ~ / 话

人的聊无 ~ / 动

事的聊无，动举聊无〔静〕 تېتىقسىزلىق

事的聊无干 قىلماق تېتىقسىزلىق

铄鬻精神，的朗硬，的满饱精神，的泼活〔静〕 تېتىك

的精神 ~ / 来精神起提你. تۈت ~ 的

铄鬻 ~ / 头老的铄鬻 ئۆزىنى ~ سەزمەك 我自感好 / جاد-

丰容内，泼活，动生 مەزمۇنلۇق پائالىيەتلەر 动

动活的富

态动使的 «تېتىكلەشمەك» تېتىكلەشتۈرمەك

态同共的 «تېتىكلەشتۈرمەك» تېتىكلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «تېتىكلەشتۈرمەك» تېتىكلەشتۈرۈلمەك

تېتىكلەشمەك 〔动〕 抖擞精神，满饱精神，快轻，快爽

مەن خېلى تېتىكلەشپ قالدىم. 我快轻多了. بۇ ئىلھابەخش

نۇتۇقى ئاڭلىغاندىن كېيىن ياشلار تېخىمۇ تېتىكلەشپ قالدى.

了抖擞精神加更人青年，话讲的励鼓番一这了听

تېتىكلىك 〔静〕 抖擞精神，满饱精神: ئۇنىڭ چىرايىدىن

تېتىكلىكى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. 他脸上露出饱满的精神:

多他，瞧你! قارا! ئۇنىڭ تېتىكلىكىنى قارا!

! 精神

灵机变，泼活变 <古>〔动〕 تېتىلمەك

تېتىم ①〔静〕 道味，儿味(的品味调)①: بۇ تۈزنىڭ ھېچ

تېتىمى يوق ئىكەن. 这盐点有味儿. 饭顿一做够②.

的: بىر ~ تۈز 盐的饭顿一做够

تېتىم ②〔静〕 <古> 心耐，力毅，性韧

تېتىملىك 〔静〕 <古> 的性韧有，的毅刚，的心耐有

的气志有

تېتىماق ①〔动〕 尝尝: لەززەتنى ~ / تاماقنىڭ

تەمىنى ~ / 尝尝的饭味 / ئىچىم - تاتلىقنى تېتىغان

过尝，甜是苦是 <谚>. بىراق - يېقىننى يۈرگەن.

的，白明人的，近是远是，道知人的过走，

؛ 苦味得觉了多吃蜜 <谚>. ئەمەن تېتىيدۇ.

~ / 甜不了多糖”同喻 ②. 淡咸: ئاشنىڭ تۈزىنى ~

态动使的 «تېپىشمەك» تېپىشتۈرمەك

谜猜. تېپىشماق ① 语谜〔静〕: تاپماق زېھىنى ئاچماق

。发开的力智对是

تېپىشماق تاپماق 语谜猜

تېپىشماق ② ① «تاپماق» 的态同共: بالىلار يېڭى بىر ئويۇننى

ئويلاپ تېپىشتى. 孩子们想出个新游戏②，

爱相，友朋交: مەن ئۇنىڭ بىلەن ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقاندا

تېپىشقان. 他和我是在大读书时结识的。 ئالىم بىلەن

رابىيە تېپىشىپ قالدى. 阿木力和热比耶交了朋友。

تېپىشمىغۇچە ئېلىشماق. <谚> 彼不此爱，成能夫

父. 妻: ئانا - بالا ئاخىر تېپىشتى.

了逢相于终子. بۈگۈن ئاخشام كۆۈرۈك بېشىدا تېپىشايلى.

。见头桥在们我晚今

تېپىشمەك «تېپەك» 的态同共: ئىككى ئات تېپىشە، ئارىدا

قالغان ئېشەك ئۆلەر. <谚> 二马相踢，中马的间

的别离是斗争 <谚>. 命: تېپىشش ئايرىلىشنىڭ بېشى.

。始开

تېپەك 〔静〕 脚(踢): تۈيۈقسىز تەگكەن ئىككى ~ 的挨然突

脚一了挨 تېپەك ~ / 脚两

تېپىكلىمەك 〔动〕 踢乱: بەدەنلىرىگە ~ 踢乱上身朝

تېپىلغۇسىز 〔静〕 的得难，的见罕: نەرسە نەرسە ئاز، 物罕稀

物见

تېپىلما 〔静〕 物之现发: ئارخېئولو. 物拾，西东的到找

现发古考~ گېيلىك

تېپىلماس 〔静〕 的得难，的见罕

تېپىلماسنىڭ خورمىسى <成> 贵珍，物之贝罕

角麟毛凤，物之

تېپىلماق «تاپماق» 的态动被: يوقالغان نەرسە تېپىلدى.

。了到找西东的

تېپىلمەك «تېپەك» 的态动被

تېپىن 〔静〕 场打，谷打: ئېكىندە يوق، تېپىندە يوق، خاماندا

تەبىيار. <谚> 播时种在，打时场在不也. 收: 场在

~ 时(不劳而获) 场在却时粮

تېپىنگۈ 〔静〕 <古> 马 轡

تېتىتقۇ 〔静〕 品味调，精味

تېتىتماق ① «تېتىماق» 的态动使 <转> ② 给害厉看:

该给他一点害. 看: ئۇنىڭغا نازا بىر تېتىتىپ قويۇش كېرەك.

看看. 看看: ئۇنىڭغا ئۆزۈمنى بىر تېتىتىپ قويىمىسام بولمايدۇ.

。可不害厉的我尝尝他让非

تېتىر 〔静〕 的沃肥不，的瘠贫: بەر 地土的瘠贫

تېرورولۇق 〔静〕 <法> 怖恐，怖恐 为行怖恐： 色白 ~ 怖恐
 怖恐
 动活怖恐搞 تېرورولۇق قىلماق
 土国，土领 〔静〕 تېرىتورىيە
 经土国 <经> تېرىتورىيە ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济
 的土国，的土领 〔静〕 تېرىتورىيەلىك
 划规土国 <经> تېرىتورىيەلىك پىلان
 指手 <古>〔静〕 تېرىسەك
 馐珍，肴佳，食美 <古>〔静〕 تېرگۇ
 堆电差温 <物> تېرموباتارىيە
 学化热 <化>〔静〕 تېرموخىمىيە
 漫弥热，散扩热 <物>〔静〕 تېرمودىففۇزىيە
 学力热 <物>〔静〕 تېرمودىنامىكا
 的学力热 <物>〔静〕 تېرمودىنامىكىلىق
 势学力热 <物> تېرمودىنامىكىلىق پوتېنسىيال
 学力热 <物> تېرمودىنامىكىلىق تەڭپۇڭلۇق
 衡平
 学力热 <物> تېرمودىنامىكىلىق تېمپېراتۇرا
 度温
 数函学力热 <物> تېرمودىنامىكىلىق فۇنكسىيە
 限极学力热 <物> تېرمودىنامىكىلىق لىمىت
 学力热 <物> تېرمودىنامىكىلىق ئېھتىماللىق
 率概
 器电继热 <物>〔静〕 تېرمورېلى
 تېرموس = چايدان
 器温恒 〔静〕 تېرموستات
 的温恒 <建>〔静〕 تېرموستاتلىق
 层成熟，层热 <气>〔静〕 تېرموسفېرا
 质度热 <物>〔静〕 تېرمومېتافىزىم
 暑寒，表度温，计温测 <医，气>〔静〕 تېرمومېتىر
 表温体，表 سېلسىيە تېرمومېتىرى 计度温氏 / فارىد-
 计度温氏华 گېيت تېرمومېتىرى
 电差温，电热 <电>〔静〕 تېرموئېلېكتر
 子电热 <电>〔静〕 تېرموئېلېكترون
 素热 <物>〔静〕 تېرموئېلېمېنت
 阻电敏热 <物>〔静〕 تېرمىستور
 تېرمىن = ئانالغۇ
 端终 <电>〔静〕 تېرىمال
 机端终 <印> تېرىمال ماشىنا

子皮熟 تېرە ئاشلىماق
 革皮制鞣 تېرە ئەيلىمەك
 腺肤皮 <医> تېرە بېزى
 而皮 <经> تېرە پۇل
 张虚，势作腔装，唬吓 <成> تېرە تاراقلىتماق = تاراقلىتماق
 张虚，势作腔装，唬吓 <成> تېرە تاراقلىتماق
 势声
 蝇皮 <动> تېرە چىۋىنى
 疮痕，核结肤皮 <医> تېرە سىلى
 病皮硬 <医> تېرە قېتىش كېسىلى
 皮植 <医> تېرە كۆچۈرمەك
 病肤皮 <医> تېرە كېسىلى
 炎皮 <医> تېرە يەللىكى
 ②圆溜瓜滚(得胖)① تېرىسىگە پاتماي كەتمەك
 ،形忘意得 <成>③禁自不喜，支可不乐 <成>
 世一可不
 剥活，草塞里皮 <成> تېرىسىگە سامان تىقماق
 刮万刀千，皮剥筋抽，皮
 剥筋抽，皮剥活 <成> تېرىسىنى تەتۈر سويماق
 皮寝肉食，皮
 劫洗，空一劫抢，皮刮 <成> تېرىسىنى شىلماق
 皮羊的下剥刚在裹人病把)子皮裹 تېرىگە ئالماق
 (法方的疗治法土种一是，里
 张皮 〔静〕 تېرە - تېرىسەك
 叶大 ~ قارا / 杨白 ~ ئاق : 树杨 <植>〔静〕 تېرەك
 杨天钻 ~ سۇۋادان / 杨青 ~ كۆك / 杨
 带林树杨 تېرەك بوستان
 (用液溶璃玻取)杆托，盘顶，杆铁 〔静〕 تېرەك
 ① 林树杨 ② 林树杨 〔静〕 تېرەكلىك
 路道的立林树杨
 深 ~ كولىماق / 深挖 تېرەن / تېرەنلىق - تېرەنلىق
 浅深的河量测 تېرەنلىق
 度深 〔静〕 تېرەنلىك
 。度深的矿煤道知不们我 لىكىنى بىلمەيسىز .
 油节松 <医>〔静〕 تېرىپىنتېين
 地阶 <地>〔静〕 تېرىراسا
 泽沼地阶 <地> تېرىراسا سازلىقى
 素霉土 <医>〔静〕 تېرىرامېتىسنى
 怖恐 〔静〕 تېرور
 者义主怖恐，子分怖恐 <法>〔静〕 تېرورچى

تېرىلغۇ [靜] <农> ① 种耕，种播： ئەتىيازلىق ~ 春
 播 / ېڭىز تېرىلغۇسى / 种夏 / تېرىلغۇنىڭ قاتلاشچىلىق ۋاقتى
 地耕 ~ 的种耕 ② 节季忙最种播
 具农 具工种播، 具农 تېرىلغۇ سايمانلىرى
 积面地耕 تېرىلغۇ كۆلىمى
 畜耕 تېرىلغۇ ئۇلاغلىرى
 态动被的 «تېرىماق»
 تېرىلمە [靜] ① 的来起凑拼 的凑西拼东， ~ قوشۇن
 苗种播 تېرىلغۇ ۋىزىتىنىڭ 的 ~ كۆچەت
 态动被的 «تېرىمەك»
 تېرىلەن [靜] <化> 纶涤
 تېرىمە [靜] <农> 种耕，种播： ئەتىيازلىق ~ باشلاندى .
 有没 <谚> . 了始开耕春 ~ بولمىسا، يىغم بولماس .
 收有没就种 .
 تېرىمە [靜] ② 割收，摘收： كېۋەزلىكلەردە خوتۇن - قىزلار كې .
 ۋەز تېرىمە كىرىشتى . 花棉摘收始开们女妇里田棉在 .
 棉种 ~ 种播，种 <农> ① [动]
 花 / قۇرلاپ ~ 播条 / قۇچقاچتىن قورققان بۇغداي تېرىماس .
 <谚> 的雀麻怕 (地种别就叫姑拉拉怕) .
 ۋەز تېرىمەك، شۇنى ئالسەن . <谚> 瓜得瓜种，
 豆得 ~ 惹招 <转> ② . 祸闯，祸惹 ~ بالا / چاتاق ~
 烦麻惹 / جىدەل ~ 非生事惹، 事闹 / يامانلىق تېرىغان
 يامانلىق ئورار . <谚> . 应报遭必， 事坏了干
 تېرىمىچى [靜] 的花棉摘 ~ 的 花棉摘 的
 تېرىندى [靜] 的来捡 ~ 的 的海四湖五
 تېز [靜] 快，速迅： ~ بول ! 儿点快!
 تېز ئارىدا 快很，将即，近最： ئۇ ~ قايىتىپ كېلىدۇ .
 了来回就快很他
 递快，邮快 تېز پوچتا
 车快 <交> تېز پويىز
 部餐快 تېز تاماقخانا
 速高 تېز سۈرئەت
 路公速高 <交> تېز سۈرئەتلىك يول
 描速 <艺> تېز سىزما
 子中快 <物> تېز نېيترون
 流湍 <水> تېز ئېقىم
 写速 <文> تېز يېزىش
 تېزەك [靜] (牛，马，骡，的驴) 粪的 : 粪的 / 粪马 / 粪牛
 粪牛 تېزىكى
 气脾牛犯，僵弄，执固 <成> تېزىكى قاتماق

تېرىمىنولوگىيە = ئاتالغۇشۇناس
 تېرىپ - تەرمەپ = تېرىپ - تۆشەپ
 تېرىپ - تۆشەپ [靜] 攒积地点一点一
 تېرىپۇرۇش [靜] 者子皮售收
 تېرىتماق «تېرىماق» 态动使的
 تېرىخور [靜] <动> 蠹皮
 تېرىشماق «تېرىماق» 态同共的
 تېرىشمەك «تېرىمەك» 态同共的
 تېرىق [靜] <植> 子糜，子黍： ~ قۇلىقىدىن بەلگىلىك،
 بالا كىچىكىدىن . <谚> 从子孩， 欠丰出看苗青从子黍
 . 坏好出看小幼
 تېرىق پولۇ <食> 饭抓子糜
 تېرىققا ئۈشكە قويدىغان <成> 眼打上米小在
 儿眼钱钻 ~ 的 (的图是利唯， 的儿眼钱钻) 的儿
 人的
 تېرىقباش [靜] <植> 草颖孔， 草沟沿
 تېرىقتەك [靜] 小极， 小很， 小般米小
 تېرىقچاق [靜] <植> 茅碱
 تېرىقچى [靜] <农> 者植种， 者种耕
 تېرىقچىلىق [靜] 作耕， 业植种： ~ تېخنىكىسى
 术技
 تېرىقچىلىق قىلماق 作耕
 تېرىقچىلىق تۈزۈمى <农> 度制植种
 تېرىقسىز [靜] 的种耕未 的 荒地， ~ يەر 地耕休
 تېرىقلىق [靜] 地子糜， 地子黍 : ئاكام تېرىقلىقنى سۇغرىۋا .
 ندۇ . 地子糜浇在哥哥我
 تېرىقئوت [靜] <植> 草粟
 تېرىكتۈرمەك «تېرىكمەك» 态动使的 : ئۈۋىسىدىكى بۆرىنى
 تېرىكتۈرمە . <谚> 狼之中窝恼惹勿
 تېرىكتۈرۈشمەك «تېرىكتۈرمەك» 态同共的
 تېرىككەك [靜] 的气脾发好， 的气生易， 的燥急
 ئادەم 的气生易 / ~ ئاسان قېرىدۇ . <谚> 大气脾
 活活会者燥暴气脾 <谚> . 老易 ~ تىرىك ئۆلىدۇ .
 死气 . 死气
 تېرىككەكلىك [靜] 躁急， 怒易， 气火 : سىزنىڭ تېرىككەك .
 لىكىڭىز قاچان تۈگەر ؟ 你 的 怒易 的 气脾 的 什么 候 能 改 掉 ؟
 تېرىككەك [动] 气脾发 : قادر قىزىنىڭ گېيىنى ئاڭلاپ تېرىك .
 تى 听尔迪咯 了 火 发 话 的 儿 女 了 . تېرىككەك نىڭ جېنىنى
 ثال . <谚> 人躁暴死气 的 命 偿 不 人 活 死 气 同 喻 .
 تېرىككەك «تېرىكمەك» 态同共的

的有特子王厥突)勤特②隶奴① <古>〔静〕 تېگىن¹
 (号称
 像, 像②止为……到, 到直, 到① <古>〔静〕 تېگىن²
 样—……

态动使的 «تېغىرقىماق» تېغىرقىماق

态同共的 «تېغىرقىماق» تېغىرقىماق

تېغىرقىماق 楞发, 徨彷徨〔动〕 ئۇ رەھىمسىز سىناق گىرۋىد.
 他前面验考的酷残在. تېغىرقاپ قالدى.
 ىكده بېشى قېتىپ, تېغىرقاپ قالدى.
 徨彷徨, 虑焦

تېغىشماق «تاغماق» 态同共的: ئەسكەرلەر ئالدىراش يۈك -
 ناقلىرىنى تېغىشتى. 李行捆地忙忙急急们兵士.

تېغىق ①〔静〕扎包的, 的住捆②儿包的件成扎包①: ~

قول 货捆一 مال ~ ىر ③手的着扎包

تېغىق تاغماق ②① 骨接 <医>

匠骨接, 生医骨接 <医>〔静〕 تېغىقچى

术骨接, 骨接〔静〕 تېغىقچىلىق

补碎骨 <植>〔静〕 تېغىقئوتى

تېغىلماق «تاغماق» 态动被的: باش - كۆزلىرى تېغىلغان ئادەم
 人的扎包被部头

术技感遥 <地, 气>〔静〕 تېلېتېخنىكا

台平感遥 <气> تېلېتېخنىكا سۇپىسى

息信感遥 <气> تېلېتېخنىكا ئۈچۈرى

镜远望天文, 镜远望 <天>〔静〕 تېلېسكوپ

象图传电 <电>〔静〕 تېلېفوتو

电途长 ~ يوللۇق ئۇزۇن <交>〔静〕 تېلېفون

话电内市 ~ شەھەر ئىچىدىكى / 话

话电接 تېلېفون ئالماق

话电打 تېلېفون بەرمەك

议会话电 تېلېفون يىغىنى

تېلېفونلاشتۇرماق «تېلېفونلاشماق» 态动使的: ناھىيە رەھ.
 上接乡们我给导领县. تېلېفونلاشتۇردى.
 话电了

态动被的 «تېلېفونلاشتۇرماق» تېلېفونلاشتۇرۇلماق

تېلېفونلاشماق ①〔动〕话电及普, 话电上装: بۇ يېزىدىكى
 装都村的有所乡个这. تېلېفونلاشتى.
 话电了上

话电打相互〔动〕 تېلېفونلاشماق²

的话电用〔静〕 تېلېفونلۇق

售销话电 تېلېفونلۇق سېتىش

托委话电 تېلېفونلۇق ھاۋالە

子曲

学勘校, 学定鉴文原 <文>〔静〕 تېكىستولوگىيە

的学勘校〔静〕 تېكىستولوگىيىلىك

تېكىن 的给白, 的偿无〔静〕 ~ بولسا, تىكەن بولسىمۇ
 ى. (要不白要不)要也刺是就, 的给白 <谚> . ئال

子钳的掌蹄钉 <手>〔静〕 تېكىنەك

虫生寄, 者食寄〔静〕 تېكىنخور

性生寄, 活生生寄〔静〕 تېكىنخورلۇق

饭口一 <古>〔静〕 تېگۈ

吃饭口一给 <古>〔动〕 تېگۈلەمەك

تېگى - تەكتى ①〔静〕籍原, 细底, 底根: تېگى - تەكتىنى

乌是籍原他. ئۇنىڭ / 细底道知

②. 齐木鲁 身出: تېگى - تەكتىدىن پەخىرلىنىش ساراڭ.

ىنىڭ ئىشى. 蛋傻个是豪自身出以

تېگى - تەكتىگە بەتمەك 底问根究, 细底解了

تېگى - تەكتىنى سۈرۈشتۈرمەك 底问根刨

تېگى - تەكتىنى ئىگىلىمەك 底摸

تېگىرمەك 轿驼(的上背驼骆在驮) <方>〔静〕

تېگىز 齐整, 整平, 直 <方>〔静〕

تېگىشلىك ①〔静〕的得值, 的该应, 的当应: قىلىشقا ~

ئىش 的做当应 / ماختاشقا ~ 奖夸得值 / ئۆگىنىشكە

~ 的习学当应 / ماڭا ~ ئىش 的做我该应 ②事的要必,

的需必: ~ شارائىت 的要必 / چارلەرنى كۆرمەك

的需必: ~ 份一的得应 ③施措要必取采

زۈمگە ~ نەرسىلەرنى ئالدىم, ساڭا تېگىشلىكىنى ئېلىۋال . 我

属④. 吧上拿的得应你把也你, 西东的得应我了

地土的民农于属 يەرلەر ~ دېھقانلارغا ~ 有所……归, 于

人的关有 ⑤: ~ كىشىلەر 的关有

تېگىشمەك¹ «تەگمەك» 态同共的: بۇ نەرسىلەرگە تېگىشمەڭ.
 لار! 西东些这碰别! لار!

تېگىشىش نۇقتىسى <物> 点接触

تېگىشىش يۈزى <物> 面接触

تېگىشمەك² ②〔动〕换交, 换: پۇل ~ سانائەت بۇيۇم.

لمىرنى يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىغا ~ 农换交品业工以
 品产

تېگىشىپ بەرمەك <经> 付兑

تېگىل 情领〔静〕

تېگىل بولماق 了情领: ياخشى كۆڭلىڭىز تېگىل بولدى.

了领我心好片一的您

تېگىم <古>〔静〕 块

لانماق 由浅入深

تېپىلدۇرماق «تېپىلماق» 使动的态: مەن نەۋرەمنى يەكشەنبە كۈنى مۇز تېپىلدۈرۈپ ئويناتتىم. 冰滑去子孙带我天期星. 了玩

تېپىلغاق [静] 滑: ئۈرۈمچىدە قىش كۈنى يول ناھايىتى بولدى. 滑很路天冬齐木鲁乌.

تېپىلغاقلىق [静] 滑, 处滑

تېپىلماق [动] ① 溜, 滑: مۇز ~ 冰滑, 溜 / 滑溜 / 滑 ~ 冰

雪 / 栽, 跤跌 <转> ② 倒滑 ەتەك 头跟 (误错犯喻比): ياش بالارنىڭ تامادىپى تېپىلىپ كەپ.

تىشى بولۇپ تۇرىدىغان ئىش. 年偶人跌尔个是常是. 事的

تېپىلىشماق «تېپىلماق» 共同的态

تستاستىتازون [静] <医> 脉疏氨

تىئازول [静] <药> 唑噻

تىئالدىن [静] <药> 啞噻

تېبەت = شىزاڭ

تېبەت ئاق قىرغاۋۇلى <动> 鸡马藏

تېبەت بۆكىنى <动> 羊羚藏

تېبەت تۈلكىسى <动> 狐藏

تېبەت قۇلانى <动> 驴野藏西

تېبەت مايمۇنى <动> 猴藏西

تېبەت ئۇلارى <动> 鸡雪藏

تېبەتشۇناس [静] 家学藏西

تېبەتشۇناسلىق [静] 学藏西

تىپ [静] ① 型, 式, 类型: قان تىپى 血型 / ىڭى تىپتىكى

ماشىنا 新器机型 ② 型典: ~ پىنشىتۈرمەك 典养培

型 / ~ ياراتماق 造塑型典 / ئىلغار ~ 型典进先 ③ 型号

④ <生> 门

تىپچاق [静] <植> 茅羊

تىپلىق [静] 的型, 的号型: O قان 血型 O ~

تىپلىق ئېغىش پەرقى 误偏型

تىپلىق مەھسۇلات 品产型定

تىپولوگىيە [静] <语> 学类型

تىپولوگىيىلىك [静] 的学类型, 的类型

تىپولوگىيىلىك كلاسسىفىكاتسىيە <语> 分类型

法类

تىپىك [静] 的型典: ~ ئىش ئىزلىرى 迹事型典

تىپىك پېرسوناژ <文> 物人型典

تىپىك تەكشۈرۈش 查调型典

تېنىمەك [动] ① 失迷, 路迷: جاڭگالدا تېنەپ قالماق 丛在

林中迷路 / 了岔说话把他. ئۇ سۆزدە تېنەپ قالدى.

يولدىن تېنەپ قالماق ② 路迷 浪流, 泊漂: ھەر جايدا تېنەپ

يۈرمەك 浪流处到 浪流 / جازانخور ئالدىدا تېنەپ يۈرگەن كەمبەغەل

人在穷的安不恐惶前面者贷利高放在

تېئودولت [静] <交> 仪纬经

تېئورېما [静] <逻> 理定: گېئومېترىيە تېئورېملىرى 几

理定何 / 理定明证 ئىسپاتلىماق

تېئولوگى [静] 家学神

تېئولوگىيە [静] 学神

تېئولوگىيە ئەقىدىلىرى <哲> 条教学神, 学神

义教

تېئولوگىيە تەرەپدارلىرى <哲> 派学神

تېئولوگىيە قارىشى <哲> 念观学神

تېئەك [静] <动> 种一之鸭野

تېئۇپ [静] <医> 生医间民, 中郎: ئۇ ئۇستا ~ ئىدى.

他 是医高明的明医间民的 生医间民.

تېئۇپلىق [静] 务医, 作工生医

تېئۇپلىق قىلماق 医行

تېئۇلغا [静] <植> 条荆

تېئۇلغىلىق [静] 林条荆

تېئۇندۇرماق «تېئۇنماق» 使动的态

تېئۇنماق <宗> 拜膜, 拜崇: بۇرۇن كىشىلەر گامىدا

كۈنگە تېئۇنغان, گامىدا ئوتقا تېئۇنغان, سۇغا تېئۇنغانلارمۇ بار

人有还, 火拜崇时有, 阳太拜崇时有们人前从. ئىدى.

水过拜崇.

تېئۇزم [静] <哲> 论神有

تېئىز [静] 浅: ~ سۇ 浅水 / ~ كۆل 浅湖水 / پاراخوت

~ مۇدا توختاپ قالىدۇ. 浅搁会水浅在船轮.

تېئىز ئاغدۇرماق <农> 耕浅

تېئىز جىلغا 沟浅

تېئىز دېڭىز <地> 海浅

تېئىز قاتلام <地> 层浅

تېئىز ئوقۇر <气> 槽浅

تېئىزلاشتۇرماق «تېئىزلاشماق» 使动的态: لاي سۇ ئېقىۋې-

لىمەك 渠道, 水泥流尽为因. 都道渠, 水

了浅渠.

تېئىزلاشماق [动] 浅变: دەريانىڭ سۈيى تېئىزلاشتى. 水河

了浅变.

تېئىزلىق [静] 处浅, 度浅: تېئىزلىقتىن چوڭقۇرلۇققا راۋاج-

的颤发，的颤震，的抖颤〔静〕 **تىترەڭگۈ**

音颤 <语> **تىترەڭگۈ تاۋۇش**

度颤，动颤，抖颤〔静〕 **تىترەڭگۈلۈك**

态同共的 «تىترەتمەك» **تىترىتىشمەك**

态动被的 «تىترەتمەك» **تىترىتىلمەك**

爱 ~ ئادەم ~ : 的抖发易容，的嗦哆打爱〔静〕 **تىترىگەك**

人的抖发掌手 ئادەم ~ قولى / 人的嗦哆打

的颤震，的动颤，的抖颤〔静〕 **تىترىگۈچى**

تىترىمەك ①〔动〕 栗战，战打，动颤，抖发，嗦哆

发手 ~ قولى / 抖颤音声 ~ ئاۋازى / 颤打脚 ~

抖 / مۇزلاپ تىترەپ كەتمەك 抖发得冷 / ئۇنىڭ بەزىگىكى

②. 颤打直身浑，了犯病疾症他. تىترەپ كەتتى.

动颤，动振 <物>

子弟 <古>〔静〕 **تىتىسى**

扯撕〔动〕 **تىتىقچىلىماق**

تىتىقۇزماق «تىتىماق» 态动使的: ئۆيۈمدە تىتىقۇزۇپ قويۇلغان

羊秋田和的好撕有里家我. خوتەننىڭ كۈزۈم يۇڭىدىن بار.

毛

掘挖，寻搜，腾翻 <方>〔动〕 **تىتىقلىماق**

肉的开撕，肉碎 ~ گۆش ~ : 的碎撕，的开撕〔静〕 **تىتىما**

تىتىما - تاللاڭ 〔静〕 碎破，籍狼，落八零七，碎破离支:

ئوغرىلار ئۇنىڭ ئۆيىنى ~ قىلمۇەتكەندى. 得弄家他把贼窃.

落八零七

تىتىما - تىتىما 〔静〕 的碎破离支，的烂烂破破: كىسىم ~

بولۇپ كەتتى. 烂烂破破服衣. ئۇنىڭ بەدىنى ~ بولۇپ

كەتكەندى. 伤鳞体遍他.

تىتىماق 〔动〕 撕，开撕: يۇڭنى ~ ماس / 毛撕 ~ پاختىنى

把 / قەغەزنى تىتىمۇەتمەك / 碎撕纸把 / پىششىق گۆشنى ~

开撕肉熟 / ئامما ئۇنىڭ جىنايەتلىرىنى پاش قىلىپ، ئۇنى

تىتىمۇەتتى. 行罪的他了露揭底彻众群.

视凝，盯 <古>〔动〕 **تىتىمەك**

页权版，页扉 <印>〔静〕 **تىتىۋل**

骆驼母 <古>〔静〕 **تىتىر**

的涩苦，的涩 <古>〔静〕 **تىتىز**

تىتىشماق «تىتىماق» 态同共的: قولى ئەپچىللەر قويلارنى بىر -

بىرلەپ تۇتۇپ قىرقىشتى، قېرىلار تىتىشتى، بالىلار ئۇزۇن ساۋا-

لار بىلەن ساۋاشتى. 毛剪地个个一羊给的巧手. 人们人老，

毛抽条柳长用们子孩，毛撕

痛剧 <古>〔静〕 **تىتىك**

浆泥，泥 <古>〔静〕 **تىتىك**

格性型典 <文> **تىپىك خاراكتېر**

件案型典 <法> **تىپىك دېلو**

境环型典 <文> **تىپىك مۇھىت**

例事型典 **تىپىك مىسال**

象形型典 <文> **تىپىك ئوبراز**

态动使的 «تىپىكلەشمەك» **تىپىكلەشتۈرمەك**

态同共的 «تىپىكلەشتۈرمەك» **تىپىكلەشتۈرۈشمەك**

态动被的 «تىپىكلەشتۈرمەك» **تىپىكلەشتۈرۈلمەك**

تىپىكلەشمەك 〔动〕 化型典: بۇنىڭ بىلەن موللا زەيدىن ئوب-

رازى تېخىمۇ تىپىكلەشتى. 典加更此因象形的丁再拉毛.

了化型

تىپىكىلىك 〔静〕 性型典: ۋەكىللىككە، تىپىكىلىككە ئىگە بولماق

性型典，性表代有具

下见 **تىتاڭ**

تىتاڭ تومۇر ①脉动颈 ②脉动颈 <转> 子根命 <转> 处命致，

处害要

تىتاڭ تومۇرىغا تەگمەك <成> 要中击，害要及触

处痛到说，害

石榻 <地>〔静〕 **تىتانىت**

下见 **تىت - تىت**

تىت - تىت بولماق 急着，急焦: سىزنى ساقلاپ ئىچىم

تىت - تىت بولۇپ كەتتى. 了急等都你等我.

تىت - تىت قىلماق 急着使，急焦使: جىددى پەيتتە

ھېكايىنىڭ ئايغى چىقماي مېنى تىت - تىت قىلىپ قويدى.

急着我让，文下了没事故头关张

تىترەتمە ①〔静〕 动振，栗战，动颤

تىترەتمە ئاۋاز 音声的抖颤

تىترەتمە خاڭ 奋动振，奋荡震

子摆，疾症 ②嗦哆 <古>〔静〕 **تىترەتمە**

تىترەتمەك «تىترىمەك» 态动使的: كامىلىنىڭ سۆزلىرى دىل-

بەرنىڭ يۈرەك تارنى تىترىتىۋەتتى. 了动拨语话的力米侏.

弦心的尔拜丽迪

تىترەك ①〔静〕 栗战: بەك قورقۇپ كەتكەچكە ئۇنىڭ

تىترىكى خېلى ئۇزۇنغىچە توختىمىدى. 嗦哆他，怕害太于由.

②. 久好了 用耶丽阿，“开放”， ئاۋاز بىلەن. «توتۇرۇش»:

道说音声的抖颤

تىترەك باسماق 颤冷打，嗦哆打

تىترەشمەك «تىترىمەك» 态同共的: چېرىكلەر قورقۇپ تىترى-

شىپ كەتتى. 嗦哆打直得吓们丁兵.

ترناق تاتلىماق ① 缝甲指剔 ② 情为难 <成>
 尅尅情神，思意好不
 ترناق کوچلىماق = ترناق تاتلىماق
 油甲指 拉克ى
 沟甲 <理生> ٲېرىقچىسى
 炎沟甲 <医> ٲېرىقچىسى يەللىكى
 儿点丁一，大儿盖甲指 [静] ترناقچه
 汤刃刀小 <手> [静] ترناقچى
 丁一 ٲىرسە ~ : 儿点一，儿点丁一 [静] ترناقچىلىك
 事小儿点一 ٲىش ~ / 西东儿点
 花仙凤，花甲指 <植> [静] ترناقگۈل
 的号括带②的爪有，的甲指有① [静] ترناقلىق
 态动使的 «ترنلىماق»
 态同共的 «ترنلىماق»
 ٲىرنىلانماق «ترنلىماق» 态动被的 : ٲىستىياز كىرش بىلەنلا
 ٲىزگىلەر ترنلاندى . 一就麦冬春开一 遍。
 地耙 <农> [动] ترنلىماق
 子渣，槽 [静] ترىپ
 下见 ترىپىرەن
 水流花落，败溃，散溃，散四 ٲىرپىرەن بولماق
 ٲىشمەن ئارمىيىسى ترىپىرەن بولۇپ كەتتى . 军成不溃人敌 .
 打，毁击，散击，溃击，散走使 ٲىرپىرەن قىلماق
 水流花落得
 马蓊 <动> [静] ترىپىس
 ٲىرىشچان 的力努，的功用，的奋勤 [静] ~ خىزمەتچى
 的奋勤 员人作工的 ٲىرپىرەن / ٲىرپىرەن / ٲىرپىرەن
 ٲىتى ~ ئىكەن . 力努很他 : 奋勤很他 . ٲىرىشچانغا ٲاقتى
 ٲىتەس، ھورۇننىڭ ئەتىسى تۇگىمەس . <谚> 时人的奋勤
 完个没天明人的懒偷，用够不间
 ٲىرىشچانلىق [静] 功用，力努，勉勤，奋勤 ~ كۆر-
 سەتەك 力努作出
 ٲىرىشچانلىق - ئىقتىسادچىللىق [静] 俭勤 : ٲارىلىق ئىش-
 لارنى ~ بىلەن باشقۇرماق 俭勤 业事切一办 ٲىرپىرەن / ٲىرپىرەن
 نى ~ بىلەن باشقۇرماق 俭勤 家持
 ٲىرىشچاق [静] 的力努，的功用，的奋勤 : ٲۇ بالا تۇگىد-
 ٲىششە ناھايىتى ~ . 功用很习学子孩这 .
 力努，功用，奋勤 [静] ترىشچاقلىق
 ٲىرىشماق [动] 力努，劲使，力尽，求力，气力卖 : ٲىرپىرەن
 争力 تۇگىمەك 习学力努 / ٲىرىششە يۇقىرى تۇرلىمەك
 游上 / ٲىزپىنى ئورۇنداشقا ~ 务任成完力努 / ٲىرپىرەن

تى . 力尽，扎挣③ . 久好了持僵方双 . ٲىرپىرەن تۇرپىمۇ ئالىي مەكتەپكە ئالدۇرالمىدىم . 的大么那了尽我 .
 学大上子儿让能未也，力 行成排，串成连 <古> [动] ترشمەك²
 词置后 <语> [静] ترشمەك
 态动被的 «ترشمەك»
 到支，上钩，顶，挂① [动] ترشمەك
 ٲىرپىرەن قويماق 把挂厢车到机上车② 附，记登上附，
 册注 : ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 注附 <转>③ 件文加附，件附 ~ 明注，释注
 例举加附释注给 ~ 明注，释注
 埂地大，埂地的厚而高 <农> [静] ترگەن
 登攀，援攀 [动] ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 态动使的 «ترملىماق»
 ① «ترملىماق» 态同共的 : ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 态动被的 «ترملىماق» ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 了破抓被脸的他 . ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 抓(甲指用) [动] ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 脸的我抓又，后骂大口破妇泼个
 耙齿钉，子耙 <农> [静] ترنا / 地耙 / ٲىرپىرەن
 子耙把一了买爸爸 . ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 苗鱼(的出化孵刚) <方，动> [静] ترنا
 ① 甲指，爪 : ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 伤甲指 / ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 爪鸟 / ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 括 <数，语>② . (心连指十) 肉离不甲指 <谚>
 号 : ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 号括中 / ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 要语话的里号括，时文课读在 . ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن ٲىرپىرەن
 爪魔 <转>③ . 别区有文本同得读
 求毛吹 <成> ترناق ئاستىدىن كىر ئىزدىمەك
 头骨挑头里蛋鸡，疵 刀甲指 ترناق ئالغۇچ
 的好最 <成> ترنماقتا توختايدىغان : 的呱呱顶，
 ~ 亮漂亮，亮漂亮 娘的 娘的呱呱顶 娘的
 ترنماقتا توختىغۇدەك = ترنماقتا توختايدىغان

。甫瓦热弹年
 (的表仪) <转>②头舌，舌 <理生>①〔静〕¹ تسلى
 针指的针南指 تىلى كومپاس / 针表 تىلى 针指
 ③ <转> 片簧弹 <转> ④簧锁 تىلى قۇلۇپنىڭ تىلى 键按: رويال.
 نىڭ تىلى 键按的琴钢 تىلى
 音元后 <语> تىل ئارقا سوزۇق تاۋۇش
 腺下舌 <理生> تىل ئاستى بېزى
 音元前 <语> تىل ئالدى سوزۇق تاۋۇش
 (的似过舔头舌象) <成> تىل بىلەن يالغاندەك
 净净干干，净二干一: ئۇلار ئۆيىنى تازىلاپ، ~ قىلىۋې-
 تىپتۇ. 净净干干得扫打子屋把们他
 音根舌 <语> تىل تۈۋى تاۋۇشى
 音齿舌 <语> تىل - چىش تاۋۇشى
 音舌卷 <语> تىل قايرىغۇچ تاۋۇش
 (的等牛，羊)头舌烤 <食> تىل قورۇمىسى
 央，音元中 <语> تىل ئوتتۇرا سوزۇق تاۋۇشى
 音元
 音尖舌 <语> تىل ئۈچى تاۋۇشى
 音面舌 <语> تىل ئۈستى تاۋۇشى
 领竖状舌
 的头舌烂嘴烂 <骂> تىلغا مېرەز چىققۇر
 尔吾维 تىلى ئۇيغۇر تىلى ①〔静〕² تسلى
 语 / تۇغقان تىللار تىللا رى 言语属亲 / 言语话: ئۇيغۇر تىلى / دېھقان-
 لارنىڭ تىلى بىلەن ئېيتقاندا ... 说话的民农用 ... / ~ دىل-
 نىڭ ساداسى. <谚> 声心为言. گاجا قىزنىڭ تىلىنى ئانىسى
 بىلەر. <谚> 道知娘话的女哑. تىلىڭ كۆيسە تۈز يالا،
 ئىچىڭ كۆيسە مۈز. <谚> 巴盐舔了烫头舌. 了烧里心，
 冰块吃. تلغا ئىختىيار بەرسەڭ، ئەلگە ئېتىبارسىز بولسىن.
 <谚> 随 <谚> 言发乱口，严尊无前人. ئانا تىلدىن ۋاز
 كېچىش ئانا - ئانىدىن ۋاز كېچىشتۇر. <谚> 母父弃抛于
 的心暖 <谚> 母父弃抛于. نائلىق ~ نايافتىن ئۆتكۈز.
 话. (语蜜言甜) 语棍棒比. تىلى يۇمشاق ئاش يەر، تىلى
 قاتتىق مۇشت. <谚> 吃饭有乖嘴，头拳挨硬嘴.
 سۆيۈرگەنمۇ ~ ، بەزدۈرگەنمۇ ~ . <谚> 相人使能言语
 语. 语恶，语骂②. 仇为目反人使能也，爱相亲
 恶，肉皮伤棒棍 <谚> . سۆڭەكتىن ~ ، گۆشتىن ئۆتەر،
 心人伤语. ③ <转> ④. 舌喉 <转> ③. 心人伤语
 道门，门窍④. 舌喉的民人是纸报的我们. ئۇ
 门窍的业农懂他. 听②骂挨① تىل ئاڭلىماق

تەكشۈمەك¹ «تەكشۈمەك» 态同共的: ئۇلار بىر ئايدا 50 پار
 ئۆتۈك تەكشىتى. 子靴双十五了作月个一们他.
 تەكشۈمەك² «تەكشۈمەك» 态同共的: ئۇلار ئىشىك ئالدىغا
 كۆچت تەكشىتى. 树了栽前门在们他.
 تەكشۈمەك <方>〔静〕 倒塌，倒摔，塌倒，倒
 تەكشۈمەك¹ «تەكشۈمەك» 态动被的: كىيىمىڭىز ياخشى تەكشۈپ-
 تۇ. 好很得做服衣的你.
 تەكشۈمەك² «تەكشۈمەك» 态动被的: باغقا يېڭى سورتلۇق مېۋىلەر
 تەكشۈمەك³ 视注，住盯，盯〔动〕 望地瞪瞪直，视凝，
 视注: ئۇ ھېلىقى تىجارەتچى دوستىغا تەكشۈپ قارىدى. 着
 友朋人商位那着
 تەكشۈمەك «تەكشۈمەك» 态同共的: ئۇلار ھەيرانلىق ئىلگى-
 دە يېزا باشلىقىغا تەكشۈشتى. 长乡着视注地奇惊们他.
 تەكشۈمەك <古>〔静〕 的腾喧，的嚷喧，的杂嘈
 تەكشۈمەك <动> 走溜，走溜 夭夭之逃，吉大之溜:
 ئۇ مېنى كۆرۈپ غىپىدە تەكشۈۋەتتى. 就子下一我到看一他.
 了溜
 تەكشۈمەك <医>〔静〕 炎沟甲
 تەكشۈمەك <方>〔静〕 位那，个那
 تەكشۈمەك <静〕 地荒，地女处: ئېچىلغان ~ 地女处的垦开被
 تەكشۈمەك يەر 地女处
 下见
 تەكشۈمەك <静〕 目耳，作细，听打包，探密，探暗
 تەكشۈمەك <动〕① <法> 探刺: ھەربىي ئاخباراتنى ~
 探刺②报情事军探刺: ئۇلارنىڭ ئىشىنى تەكشۈنلاپ
 باقاي. 从 ~ 事. 的们他下一听探去我. ئىشىكتىن ماراپ ~
 听侦③听偷，看偷外门
 تەكشۈمەك ئاڭلىماق 器听窃，器听侦
 تەكشۈمەك <古>〔静〕 盞灯
 تەكشۈمەك = تەكشۈمەك
 تەكشۈمەك «تەكشۈمەك» 态动使的: مەسئۇل ۋىراج فېلدشېرغا
 بۇ كېسەلنىڭ يۈرەك سوقۇشىنى تەكشۈنچۈ بىلەن تەكشۈشتى.
 动搏脏心的人病个这听器诊听用师医让师医治主
 تەكشۈمەك «تەكشۈمەك» 态同共的
 تەكشۈمەك <电>①〔静〕 机耳: ئۇ تەكشۈنچۈنى قۇلىقىغا
 سالىدى - دە، رادىئونىڭ ئاۋازىنى پەسلىتىپ، ئاڭلاشقا باشلىدى.
 器诊听②. 来起听低放音声机音收把，机耳上戴他
 تەكشۈمەك <动〕 听: دەرس ~ 课听 / بىر توپ كىشى بىر
 ياشنىڭ چېلىۋاتقان راۋابىنى تەكشۈمەكتا. 青个一听在人群一

感语 <语> تىل سەزگۈرلۈكى

才口，术艺言语 <文> تىل سەنئىتى

系语 <语> تىل سىستېمىسى

تىلغا ئالماق <成> 到谈，到提，及提
قىلچە تىلغا ئالمىدى. 到提有没本根他事件这. ئۆتۈپ
كەتكەن ئۆكۈنچىڭنى تىلغا ئالما. 了提再别就疚内的去过.
تىلغا قالماق <成> 贬褒人落，骂挨，说挨
ستېچلىك تۈپەيلىدىن تىلغا قالدى. 了挨事丑件这为因他.
骂顿一

腔开，口开 تىلغا كەلمەك

搭不言前，词其吾支，口拗 تىل قىلماق
语后

构结言语 <语> تىل قۇرۇلمىسى

口到话，话说想，痒头舌 <成> تىل قىچىشماق
边： تىلىم قىچىشىپ ئىككى ئېغىز گەپ قىلىپ قويۇۋىدىم، ئە...
دى بالاغا قالدىم. 边口到话)痒头舌我. 句两了说，
祸大了惹可下

言难苦有，齿启以难 تىل قىسقارماق

不，情为难，口开以难，齿启以难 تىل قىسىلماق
思意好. مېنىڭ ئۇلار بىلەن ھېچ ئالاقەم بولمىسا، تىلىم قىسى...
لىدىغان نەرم بار ئىدى. 系关何任有没们他同我.
的思意好不么

تىل قىسىنچىلىقى <成> 隐之言难
كىمىدىن تىل قىسىنچىلىقىم يوق. 言难么什有没都谁对我.
隐之

舌拙嘴笨 تىل كالۋالاشماق

圆腔正字，确准音发②话说会学① تىل كەلمەك
خەنزۇچە ئۆگەنگەندە، بىزدە يوق تاۋۇشلارغا تىلىم كەلمەي، نازا
قىيىنالىدىم. 时语汉学. 准不发我音语的有没们我.
了劲费. ئۇنىڭ خەنزۇچىغا تىلى كېلىپ قاپتۇ.
了准标当相的说

忍，声吞气忍，骂辱受忍 <成> تىل كۆتۈرمەك
垢含辱

敢不又说想(意介方对怕因) <成> تىل كۆيمەك
说： قىزنىڭ ئېيتىشقا تىلى كۆيۈپ تۇرغان قانداقتۇر بىر گېپى
بارلىقى سېزىلىپ تۇراتتى. 敢不又说想么什有娘姑得觉.
的话的说

辑逻辑言语 تىل لوگىكىسى

病语 <语> تىل نۇقسانى

守攻立订，气一通串 <成> تىلنى بىر قىلماق

声风漏走准不，嘴封，嘴堵 <成> تىل باغلىماق

<法>②气一通串，结勾① تىل بىرىكتۈرمەك
供串

嘴闭，口住 <成> تىل تارتماق

支语 <语> تىل تارمىقى

音语 <语> تىل تاۋۇشى

分成言语 <语> تىل تەركىبى

，毁诋，人伤口出，人伤语恶 تىل تەگگۈزمەك
骂咒

تىل تەگمەك 咒挨，咒被； خۇددى تىل تەگكەندەك، ئۇنىڭ
قولىدىن ئامەت قاچقىلى تۇردى. 样--过咒人被像好他.
运背始

无口哑，舌结口张，塞语 <成> تىل تۇتۇلماق
对以言无，言 دەلىل - ئىسپات ئالدىدا ھېلىم باينىڭ تىلى
بەشى چۈشۈپ كېتىپتۇ. 前面据证在. 巴木力赫，
头了新低，对以言无依. ۋىجدانىم ئالدىدا تىلىم تۇتۇلۇپ
قالدىغان ئىش قىلمىساملا، باشقىلارنىڭ تۆھمەت - ھاقارەتلىرى...
دىن قورقمايمەن. 蔑污人别怕不就，事心亏做有没我.
谤诽

族语 <语> تىل تۈركۈمى

学理地言语 تىل جۇغراپىيىسى

其吾支，词其糊含，嘴噤 <成> تىل چاينىماق
吐吐吞吞； ئۇ تىلنى چايناپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلالماي
قالدى. 了来出不说也话句一，吐吐吞吞他.

及何脐噬，及无悔后，悔后，舌咋 تىل چىشلىمەك
تىل چىقماق. ①(小孩儿)话说会学(儿孩小)؛ ئا.

دەمنىڭمۇ دەسلەپتە «ئانا»، «ئاتا» دەپ تىلى چىقۇدۇ. 时小人
<成>②. 的“爸爸”，“妈妈”叫会学先是也始开一候
争相理据，讳不言直

تىلدىن چۈشۈرمەسلىك <成> 声声口口，叨念
称必言

تىلدىن قالماق 语失 话了不说؛ ھامۇنىڭ كېسىلى
ئېغىر، تىلدىن قاپتۇ. 重很病提木阿. 了话说能不已.
تىلدىن كەتمەك <成> 直，言乱口失，出口从祸
祸贾言

تىلدىن ئىلىنماق <成> 儿把话抓被
دەۋالدىم دەپكىنى بىلەن ئاخىر تىلدىن ئىلىندۇ. 依巴荪尔图.
儿把话了住抓被是还后最但，通一了说然虽

تىل سالماق 骂؛ ئۇ ماڭا ئاغزىنى بۇزۇپ تىل سالدى.
骂大口破我对

让头舌 <成> تىلنى مۇشۇك چىشلۇالغاندەك
 其缄三，说不口闭，语不口缄，发不言一喻，了吃猫
 瓶如口守，口
 تىلنىڭ ئاستىدا تىلى بار = تىلنىڭ تېگىدە تىلى بار
 外言，话有中话 <成> تىلنىڭ تېگىدە تىلى بار
 音有外弦，意之
 弄搬，短道长说，长头舌① <成> تىلى ئۇزۇن
 地余有留，据有之言，理有之言，理有②舌口
 锐尖言语，利犀词言 تىلى ئۆتكۈر
 语言 <成> ②舌拙嘴笨，头舌大① تىلى ئېغىر
 解费语言，涩晦 تىلى ئۆتكۈر
 懂不听我话些有，清不齿口话讲他 تىلى ئۆتكۈر
 了截直，快口直心，语快人快，快口 تىلى ئۆتكۈر
 快口尖舌，当 تىلى ئۆتكۈر
 ②(易容得学言语学指)软头舌① تىلى يۇمشاق
 和温音语，语细言轻 <成> تىلى يۇمشاق
 头头，松轻谈言，晰清吐谈 <成> تىلى يېنىك
 道是 تىلى يېنىك
 人伤话恶，伤中 <成> تىل يارسى
 治易人伤头拳 <谚> تىل يارسى كەتمەس
 愈难人伤语 تىل يارسى
 头喷血狗，口绝不骂 <成> تىل ياغدۇرماق
 簧如舌巧，舌滑嘴油 <成> تىل ياغلىملىق
 言花，色令言巧 <成> تىل ياغلىملىق قىلماق
 舌掠嘴盗，语巧 تىل ياغلىملىق قىلماق
 讥相唇反，嘴顶 تىل ياندۇرماق
 舌 = ئاغزىنى يىغماق تىل يىغماق
 头舌，虏俘〔静〕 تىل ③
 头舌抓，虏俘抓 تىل تۇتماق
 骂漫，骂辱〔静〕 تىل - ئاھانەت
 骂辱到受端无 قالماق
 读诵 <宗>〔静〕 تىل
 读诵 <宗> قۇرئان ~ قىلماق
 堂经诵〔静〕 تىل
 态动使的 «تېلىك» تىلەتەك
 西东的来求乞户各家各从 تىلەتەك
 学文言语〔静〕 تىل - ئەدەبىيات
 态同共的 «تېلىك» تىلەتەك
 原意，愿心，盼企，求要，望愿〔静〕 تىلەك
 偿以愿如 ىلەك / تىلەك بۇگۈن ئىجابەت بوپتۇ
 了受接被天今 تىلەك
 了受接被天今 تىلەك

盟同

化范规言语 <语> تىلنى قېلىپلاشتۇرماق
 合融的言语 <语> تىلنىڭ قوشۇلۇپ كېتىشى
 边嘴到话 <成> تىلنىڭ ئۇچىغا كەلمەك
 嚼嚼 تىل ئۇچلىماق
 剑舌枪唇，战舌 تىل ئۇرۇشى
 之言，凿凿之言，壮气直理 <成> تىل ئۇزارماق
 理有
 力能达表②巴结话说，清不齿口① تىلى ئاجىز
 语言善不，差 تىلى ئاجىز
 薄刻词言，刻尖嘴 تىلى ئاجىز
 齿启以难 تىلى بارماسلىق
 你持支说能不我 تىلى بارماسلىق
 的方一们你责讪，方一们 تىلى بارماسلىق
 气一通串，致一见意 <成> تىلى بىر
 强和贼窃；气一通串盗强和贼窃 ~ تىلى بىر
 子裤条一穿盗 تىلى بىر
 心连心的通 تىلى بىر
 道会说能，伶俐齿口 <成> تىلى پىششىق
 辩善言能，辞说于善，齿俐 تىلى پىششىق
 甜话，语蜜言甜，乖嘴，甜嘴 <成> تىلى تاتلىق
 乖嘴 تىلى تاتلىق
 糊含齿口 <成> ① تىلى تۇتۇق
 隐之言难有，短理，亏理，屈 تىلى تۇتۇق
 短理前面我在他 تىلى تۇتۇق
 听动娓娓，谈而娓娓，乖嘴 <成> تىلى چۈچۈك
 位这欢喜很迪尔图 تىلى چۈچۈك
 娘姑的听动柔温音声话说 تىلى چۈچۈك
 畅流言语 تىلى چۈچۈك
 毒歹语言；يائاللا، بۇ خوتۇننىڭ تىلى ئەجەب
 قوشنىسىنى يامان گەپلەر بىلەن توپغۇزۇپ قويدى
 哪天 تىلى ئەجەب
 来活去死得骂居邻把，了毒太话说人女这 تىلى ئەجەب
 学用语 <语> تىل ئىستېمالشۇناسلىقى
 тил ئىستېمالشۇناسلىقى تىل ئاڭلىماق
 舌②刻尖语言，鲁粗言语① <成> تىلى قاتتىق
 儿弯了不拐头舌，清不字咬，清不齿口，硬头 تىلى قاتتىق
 短理，亏理，短嘴 <成> تىلى قاتتىق
 短嘴人的帐欠 <谚> ~ تىلى قاتتىق
 人做难亏理 <谚> تىلى قاتتىق
 清不齿口，头舌大 <成> تىلى كەمتۈك

، 的话说会不②的言语无， 的头舌无①〔静〕 تەلسىز
 ~: 的言无， 的声无， 的声作不默 <转>③ 的哑
 夜深的静寂 كېچە ~ / 隶奴的声作不默个像 قۇلدەك
 剧哑 <文> تەلسىز تىياتىر
 寂沉， 声无， 声作不默， 话说会不〔静〕 تەلسىزلىق
 ②术妖破 بۇزماق تەلسىنى: 法魔， 术妖①〔静〕 تەلسىم
 的妙神， 的奇神， 的力魔有③境幻， 境仙
 境仙个一若宛 ~
 符神当， 法魔施， 术法施① تەلسىم قىلماق ئۇلار
 بۇ گۆھەرلەرنى تەلسىم قىلىپ، جەزىرلەرگە تاشلاپ قاچ-
 قان 夭夭之逃， 野荒到扔， 符神作当宝贝些这把们他。
 方地的秘神作当， 物之摸捉可不作当②。了
 仙， 境幻， 津迷②术幻， 法魔， 术妖①〔静〕 تەلسىمات
 入进， 境幻入进 تەلسىماتقا كىرمەك: 阵魂迷， 宫迷， 境
 在实林树这. ئىكەن ~ / 阵魂迷
 的幻魔， 的奇神， 的秘神③。阵魂迷个是
 的妙神， 的妙玄〔静〕 تەلسىماتلىق
 的状舌〔静〕 تەلسىمان
 洲角三状舌 <地> تەلسىمان دېلتا
 花状舌 گۈل تەلسىمان
 玄， 的术幻有， 的法魔有， 的法妖有〔静〕 تەلسىملىق
 的幻迷， 的妙神， 的妙
 家学言语 <语>〔静〕 تەلىشۇناس
 学言语 <语>〔静〕 تەلىشۇناسلىق
 典词学言语 <语> تەلىشۇناسلىق لۇغىتى
 派学言语 <语> تەلىشۇناسلىق ئېقىمى
 态动使的 «تەلىشماق» تەلىشماق
 态动共的 «تەلىشماق»: ساپانچىلار قىغلانغان يەرلەر-
 نى تەلىشماق. 了过犁都地的肥过上把人犁掌。
 态动被的 «تەلىشماق» تەلىشماق
 拖. تراكتورلار يەر تەلىشماقتا. 犁①〔动〕 تەلىشماق
 地把猪野. ياۋا چوشقا يەرنى تەلىشۇتەپتەنۇ.
 碎割， 撕②。了开拱
 针鬼 <植>〔静〕 تەلىقانات
 香茅 <植>〔静〕 تەلىقىيار
 轮车， 子轮 <古>〔静〕 تەلىگەن
 只他， 币金孩小给. تەللا (تەللاسىم، تەللايك، تەللاسى) <经>〔静〕 تەللا
 只他، 币金孩小给. تەللاسىم يەيدىغىنى لەڭپۇڭ.
 吃粉凉盘一买会
 水王 <化> تەللا سۈيى

。眼只两是盼企的子瞎
 愿祝〔静〕 تەلەكداش: ئوقۇشنى غەلبىلىك تاماملىشىڭىزغا
 تەلەكداشمەن. 业学成完利顺你祝. سلامەت يېتىپ
 平路一你祝: 达到安平你祝. تەلەكداشمەن.
 安
 愿祝〔静〕 تەلەكداشلىق: سەمىمى ~ بىلدۈرمەك
 愿祝的
 愿祝 تەلەكداشلىق قىلماق
 借〔静〕 تەلەم
 要素， 借 تەلەم تەلىمەك
 静乞〔静〕 تەلەمچى: 子花叫， 乞乞， 的饭要: تەلەمچىنىڭ خالتى-
 سى تۇۋى يوق ھاڭ. <谚> 洞底无是袋口的乞乞
 زۇ ئەمەلىيەتكە باراۋەر بولسا، ~ ئاللىقاچان باي بولۇپ كېتەتتى.
 了翁富成就早乞乞， 实现于等就望愿果如
 乞乞当， 饭要， 乞行〔静〕 تەلەمچىلىك
 乞乞当， 乞行， 饭要， 饭讨 تەلەمچىلىك قىلماق
 来讨乞 ۋىل تەلەنگەن: تەلەنگەن ① «تەلىمەك»
 乞行， 讨乞， 饭要③求乞， 求央②钱的
 لاش كويىدا ئۇنىڭغا - بۇنىڭغا تەلىنىپ، بەش يىلنى ئۆتكۈزدى.
 年五了过， 讨西要东， 命活了为他
 奖夸受 <方>〔静〕 تەلتاتىق
 实实满满， 堂堂满满， 当当满满 <方>〔静〕 تەلتاس
 辞推， 绝谢， 绝回， 绝拒 <方>〔动〕 تەلتاقىلىماق
 托推
 受打挨 تەلتاق قالماق: ئاستىدا قالماق ~ 待虐， 骂打〔静〕 تەلتاق
 气受打挨， 骂
 人情， 友朋 <方>〔静〕 تەلتورغوي
 符身护〔静〕 تەلتۇمار
 细奸， 探暗 <古>〔静〕 تەلچى
 结具， 据字， 结甘 <法>〔静〕 تەلخەت: ئېلىم - بېرىمدا
 的要必是来往济经对(结具)结甘. زۆرۈر ~
 结甘具， 据字立， 结具 <法> تەلخەت بەرمەك
 词托， 口借②由原， 因原① <古>〔静〕 تەلداغ
 会说能， 知先， 者示预， 者卜预 <古>〔静〕 تەلىدەم
 者道
 态动使的 «تەلماق» تەلدۇرماق: ئۇ بىر تاۋۇز سېتىۋېلىپ، شۇ
 就场当， 瓜西个了买他. يەردىلا تەلدۇرۇپ يېمەكچى بولدى.
 掉吃开切人让想
 态同共的 «تەلدۇرماق» تەلدۇرۇشماق
 态动被的 «تەلدۇرماق» تەلدۇرۇلماق

平路一祝 ~ ئاقىبول / 安平祝 ~ ئامانلىق / 福祝 ~
 罪怨求请, 罪请 ~ گۇناھنى / 安
 命饶求请 ~ براۋغا ئۆلۈم تىلگۈچە , ئۆزۈڭگە ئۆمۈر تىلە .
 <谚> 寿长己自求如不, 死早人别望盼其与 <谚>
 زۇڭگە ياخشىلىق تىلەسەڭ , كىشىگە يامانلىق قىلما . <谚>
 恶行人地向别, 好求己自为

تىلىم - تىلىم [静] ① 一条条的, 一道道: گۆش-
 نى قىلىپ كەسەك 把肉割成一条条的 ② 一牙一牙
 的, 一块一块的, 一片一片的: قوغۇن ~ 牙
 瓜甜的

تىلىماتماق «تىلىماتماق» 态动使的
 تىلىملاشماق «تىلىماتماق» 态同共的
 تىلىملانماق «تىلىماتماق» 态动被的

تىلىماتماق [动] 条成切, 丝成切: كۆننى ~
 瓜甜切 ~ قوغۇننى / 条成拉革皮把

تىلىنماق «تىلىنماق» 态动被的: ئۇنىڭ قولى تىلىنىپ كەتتى .
 他的一拉了个口子 . قوغۇن تىلىندى . 瓜甜开了 .

تىل - يېزىق [静] <语> 字文言语: مىللىي ~ 民族
 字文言

تىم¹ = تۇرا
 تىم² = جىم

تىمەن [静] ① 朗硬, 的壮健, 的壮肥, 的壮茁: ~
 بۇزاي 朗硬的人老, ② 建稳, 沉着

تىمەنلەشتۈرمەك «تىمەنلەشمەك» 态动使的

تىمەنلەشمەك [动] 朗硬变, 壮健变, 壮肥变

تىمەنلىك [静] 朗硬, 壮健, 壮肥, 壮茁

تىمتاس [静] 静寂, 悄悄静, 的声无雀鸦: ~ بولۇپ
 قالماق 来下静平, 来下静安, 来下静 ~, ئادەمنىڭ
 قارىسىمۇ كۆرۈنمەيتتى . 上街悄悄静的人影都见不到 .

تىمتاسلاشماق [动] 静, 谧静, 来下静, 悄悄静得变: بىردەم-
 دىن كېيىن ئەتراپ تىمتاسلاشتى . 过了会儿周围静下来了 .

تىمتاسلىق [静] 悄悄然, 声无息: زال ئىچى بىردىن تىم-
 تاسلىققا چۆمدى . 礼下一堂变得悄悄然了 .

تىمجىمەك <方> [动] 力用, 劲使, 劲用

تىمساھ <动> [静] 鱼鳄: دېڭىز بويىدا بولساڭمۇ ~ بىلەن
 دوست بولما . <谚> 住海边儿, 不也同鳄鱼交朋友 . 友

تىمساھ كەسلەنچۈك <动> 鳄鱼

تىللاتماق «تىللاتماق» 态动使的
 تىللاشماق «تىللاتماق» 态同共的

تىللاقوغۇز <动> [静] 子龟金

تىللاگۈل <植> [静] 菊蜡, 花金白

تىللالىق [静] 有金币的: مىڭ ~ نەرسە 一千金币的
 تىللاۋات <植> [静] 草钱金

تىللىق¹ [静] 有舌的: تەتۈر ~ قارماق 带倒刺的钩

تىللىق² [静] 言语的: قوش ~ لوغەت 双词语典

تىللىق ئۇچۇر 息信用语

تىللىماق [动] 骂: ئاغزىنى بۇزۇپ ~ 骂大口破 / خەق
 سىزنى ئوغرى دەپ تىللاۋاتىدۇ . 贼是你骂家人 . تىللاشقا .
 ئىدە بىلەيدىغانلارنىڭ ئىشى . 不是懂道理者干的 .

تىلىما¹ [静] 坎尔井的出口

تىلىما² <医> [静] 毒丹

تىلىما كېسىلى <医> 丹火, 火流, 病毒丹

تىلماچ [静] <语> 通译, 译通, 译翻

تىلماچلىق [静] 通译, 通译, 通译

تىلماچلىق قىلماق 通译当

تىلماق¹ [动] ① 切, 拉开: قوغۇن ~ 瓜切 / تېرىنى ~ 把
 皮子拉开 / گۆشنى تىلىپ تۈزلىماق 把肉拉成条上
 ② 割破, 划破: قولۇمنى ئەينەك تىلىۋەتتى . 我划破了手

تىلماق² <古> [动] 锯, 开锯: تاختاي ~ 手锯板子

تىلماق [静] 堵, 挡, 阻, 拦, 截: تىلماق 截拦

تىلىمۇق [静] 裂唇, 嘴豁: بالا ~ 孩子的嘴豁

تىل - ھاھارەت [静] 骂, 骂: ~ قىلماق 骂, 骂
 骂受辱 / 骂 ~ ئىشتىمەك 受辱

تىلىشماق «تىلىشماق» 态同共的

تىلىقلىق [静] 切的: ~ تاۋۇز 切的瓜 / ~ قوغۇد-
 دىن بىر تىلىم بېدىم . 我吃了牙切的甜瓜 .

تىلىكلىك <古> [静] 惧, 惧, 心担, 忧担

تىلىم [静] 牙, 条, 片: بىر ~ تاۋۇز 西瓜 / بىر ~
 تىلىم 一条 / قوغۇننىڭ بىر تىلىمى بەش مو . 一条带皮的
 五角钱 .

تىلىمەك [动] ① 求, 求, 乞, 讨, 求: ئاش ~ 要
 饭 / پۇل ~ 讨钱 / ياردەم ~ 援求 / يامغۇر ~

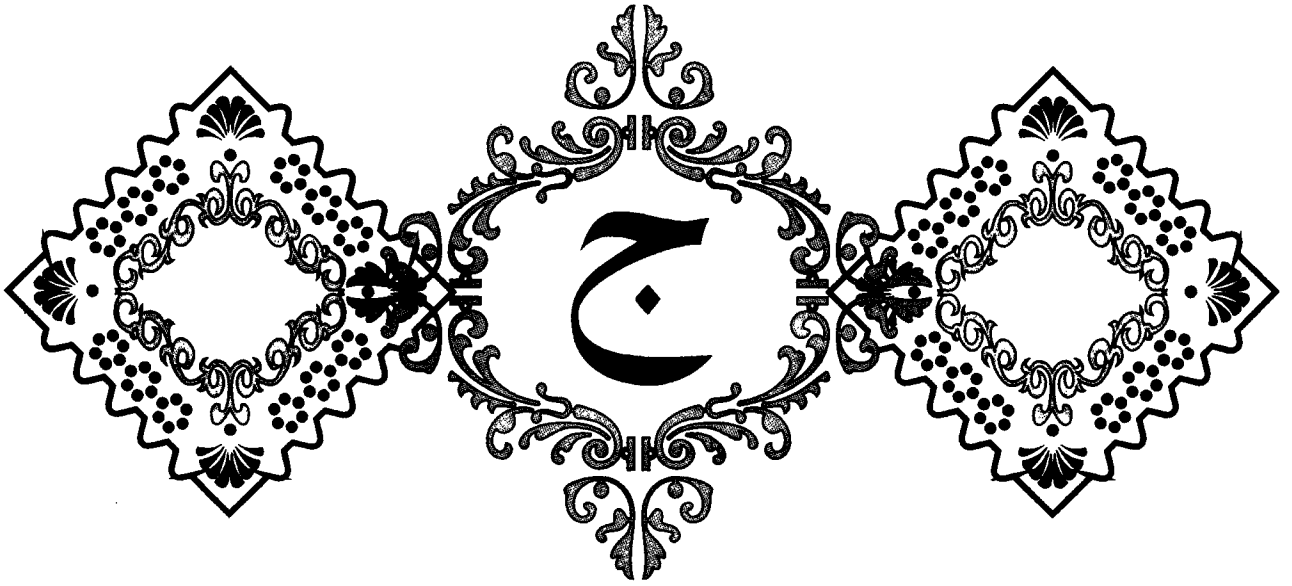
雨求 / تازغا تاغاق بەرسە بېلىم تىلىدۇ . <谚> 秃子
 梳子梳, 地还发胶, 梳子梳, 梳子梳, 梳子梳 . <谚>

تىلىمەك [静] 来讨, 不够着, 盖膝, 盖膝, 盖膝, 盖膝 .
 来讨, 来讨, 来讨, 来讨 . <谚> 横蛮不可支持 .

تىلىمەك ② 愿, 求, 愿: ئۆزۈن ئۆمۈر ~ 愿, 愿, 愿

讯音到不得也儿那 ئالالماسلىق ~ ھېچ يەردىن
 的响不声一，的息无声无〔静〕 تىۋىشسىز
 目剧，剧戏 <文>〔静〕 تىياتىر
 学文剧戏 <文> تىياتىر ئەدەبىياتى
 蹈舞剧戏 <艺> تىياتىر ئۇسسۇلى
 团剧 تىياتىر ئۆمىكى
 业剧戏〔静〕 تىياتىرچىلىق
 场剧，院剧 <艺>〔静〕 تىياتىرخانا
 态动使的 «تىياتىرلاشماق» تىياتىرلاشتۇرماق
 态同共的 «تىياتىرلاشتۇرماق» تىياتىرلاشتۇرۇشماق
 态动被的 «تىياتىرلاشتۇرماق» تىياتىرلاشتۇرۇلماق
 化剧戏〔动〕 تىياتىرلاشماق
 性剧戏 <文>〔静〕 تىياتىرلىق
 粪干(的物动) <方>〔静〕 تىيەك
 态动使的 «تىيماق» تىيدۇرماق
 票钞，币纸 <经>〔静〕 تىيزا
 子鏝(的盘磨鏝) <手>〔静〕 تىيلىق
 تىيماق〔动〕 止停，住止；كۆزۈڭ ئاغرىسا قولۇڭنى تىي، قور-
 痛肚，手住要痛眼 <谚> . سىڭىڭ ئاغرىسا گېلىڭنى تىي .
 口忌要
 态同共的 «تىيماق» تىيىشماق
 鼠灰，鼠松 <动>〔静〕 تىيىن¹
 تىيىن² <经>〔静〕 分<位单币货>: بىر تىيىنغا يارمايدۇ .
 值不文一
 تىيىنلىق〔静〕 分: 8 ~ ماركا 分八的票邮 / بىر ~ پايد-
 处好的钱分一有没 . دىسى يوق .
 子榛 <植>〔静〕 تىيىنباغىقى
 狮海，豹海 <动>〔静〕 تىۋلېن

清澄，的朗明，的澈清，的净洁，的止静〔静〕 تىنىق²
 空天的朗明 ئاسمان ~ / 水的澈清 سۇ ~ :
 تىنىقسىز〔静〕 气断，气没: گەۋدە تىرىك بولماس .
 人活是会不就体身的息气没 <谚>
 تىنىم〔静〕 闲安，闲: ئۇنىڭغا كېچە - كۈندۈز ~ يوق .
 闲安得不夜日他
 تىنىم تاپماق 稳安，闲安: ئۇ ھېچ تىنىم تاپمايدۇ .
 住不闲也儿会
 تىنىمسىز〔静〕 的静安不，的静平不: ئىشلىمەك ~ / 子孩的住不闲 بالا ~ :
 闲得不 的住不
 干地
 تىنىمسىزلىق〔静〕 不闲，静安不，静平不，宁安不: ئىشلىمەك ~ / 子孩的住不闲 بالا ~ :
 闲得不，住
 تىئوفېن〔静〕 吩噻
 头斧小 <方>〔静〕 تىۋەزۇن
 绒梳 تىۋىت〔静〕 ① 绒: ئۈچكە تىۋىتى تارماق ~ / 绒羊山
 绒条 تىۋىت② 毛纤，毛细，毛绒: چىپىرقۇت كەمزۇلنىڭ تىۋىتى
 毛绒的上肩坎
 绒起，绒拉 <纺> تىۋىت چىقىرىش
 巾头绒 تىۋىت شال
 蚧绵 <动> تىۋىت قاسراق قۇرت
 的绒无，的毛绒无〔静〕 تىۋىتسىز
 线绒 تىۋىتلىق〔静〕 的绒有，的绒带: يىپ تىۋىتلىق
 膜毛绒 <生> تىۋىتلىق پەردە
 层毡绒 <生> تىۋىتلىق قەۋەت
 蚧绵 <动> تىۋىتلىق كۆك پىت
 羊山用毛绒 <牧> تىۋىتلىق ئۈچكە
 تىۋىش〔静〕 ① 音声，声: ئاياغ تىۋىشى تىۋىش / ~ چىقار-
 ② 声出不路走 <转>: 信音，讯音，落下

فاپتۇ . < 谚 > 场了散早礼婚，当停备准未还子秃

جاپ 嘟嘟，叨絮〔模〕

جاپا 静〔静〕 苦，苦辛，苦甘； ياخشىدىن ~ كەلمەس، يامان.

دىن ۋاپا . < 谚 > 来带会不人坏，难苦来带会不人好
。安平

جاپا تارتماق 吃，苦受，累受； جاپا تارتمىغانلار را.

ھەتتىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ . 头甜惜珍不，头苦过吃没

جاپا چەكمەك 吃，苦受，累受； جاپا چەكمىگۈچە

ھالاۋەت يوق . < 谚 > 福有哪，苦吃不

جاپا سالماق 使，苦吃，烦麻添； پۈتۈمنىڭ ئا .

رىقى جاپا سالمىغان بولسا، ئۈزۈم كۆپ ياخشى ئىدىم . 果如

的好挺是还我，累拖病的上腿是不

جاپاغا قالماق 受，苦受； ماڭا باردەم بېرىمەن دەپ

جاپاغا قالدغىز، كەچۈرۈڭ . 请，头苦了吃我助帮了为你

。谅原你

جاپا قىلماق 添，烦麻； ئىپۇ قىلىڭ، سىزگە جاپا

قىلدىم . 了烦麻添你给，起不对

جاپاسىز 静〔静〕 不，苦不； ئىش 不 活的不

جاپاكەش 静〔静〕 受，苦人； 人命苦

جاپاكەشلىك 静〔静〕 爱，吃苦找自

جاپالىق 静〔静〕 的，苦辛； سەپەر 的，苦辛 旅的

程 / ~ كۈنلەر 的，苦艰，月岁的苦艰， / 子日的苦艰 ~ تۇرمۇش

活生苦艰

ج ① 维吾尔文第六个字 ② 该字母名称

جا 假〔静〕: ~ گەپ 假话 / ~ ئىش 假事

جابدۇتماق «جابدۇماق» 态动使: مەن بالامغا بىر ھارۋا مال

جابدۇتۇپ يولغا سالدىم . 打便，货车马一好备子孩叫我

。发了路上他发

جابدۇشماق «جابدۇماق» 态同共: قىزلار ئۆينى جابدۇشۇپ

بولۇپ، ھويلىغا چىقتى . 院子到便，子屋好理整们娘姑

。了去里

جابدۇق 静〔静〕 ① 具用，具器: ئالتۇن ~ 具器银金 / ئۆي

جابدۇقلىرى 具家 / ياغاچچىلىق جابدۇقلىرى 具用木工 ② 套

具: ھارۋا جابدۇقلىرى 具套车大 ③ 备准: جابدۇقۇم پۈتسە،

بۇرۇنراق يولغا چىقاي دەيمەن . 了当停备准 . 儿点早想我，

发出

جابدۇق قىلماق 备准做: ياسەن يول جابدۇقى قىلماقتا .

。备准的路上做在正森亚

جابدۇقلىق 静〔静〕 的: ئات 的好备 马的

جابدۇلماق «جابدۇماق» 态动被: ئويۇ - ئوخشاش جابدۇل .

。车轿拉马辆 40 的样一模一了备

جابدۇماق 动〔动〕 ① 备准: يولغا ~ 作 备准的路上 / ئاتنى

~ 房置布 ~ 马好备 ② 置布: ئۆيىنى ~ 扮打，饰装

~ 姑扮打物饰装种各用 ~ قىزنى زىبۇنىنەن بىلەن ~ 子

娘

جابدۇنماق «جابدۇماق» 态复自的: تاز جابدۇنغۇچە توي تار .

屋的边那到传声吱嘎吱嘎的出发机纫缝旧 . تۈزاتى .

。里

态动使的 «جالداقشماق»

جالداقشماق [动] 响作当啞 : ھاۋزا يېزىنىڭ ئېگىزپەس

平不低高村农在车大 . يوللىرىدا جالداقشپ كېتىپ باراتتى .

。着走地当啞当啞上路的

地咣，地砰，地乒 [静] جالداققىدە

جالداقلىماق [动] 栗战，嗦哆②乒，砰，啞啞① : ئىشك جال-

د. اقلاپ يېپىلدى . 了上关地砰门 .

态同共的 «جالداقلىماق»

جالداقلىماق [动] 态动使的 «جالداقلىماق»

جالدىر [模] 啦啞 (声撞碰的链铁，铃驼容形) 铛铃，啞啞

جالدىر - جالدىر [模] 啞啞啞啞，咚咚丁丁

جالدىر - جۇلدۇر [模] 啞啞 : كويزا - كىشەنلەرنىڭ ~

声啦啞的出发镣脚铐手 قىلغان ئاۋازى

态动使的 «جالدىرلىماق»

جالدىرلىماق [动] 响作零丁，响作咚丁 : تۆگە قوڭغۇراق-

لىرىنىڭ جالدىرلىغان ئاۋازى بارغانسېرى يىراقلاپ كەتتى . 铃驼

。远越来越声咚丁的

部下木树)② 节关 (骼骨和翅鸡接连)① [静] جالغاي

条枝(的)

商货皮 [静] جاللاپ

卖买货皮 [静] جاللاپلىق

卖买货皮事从 جاللاپلىق قىلماق

手子剑 [静] جالات

جاللاتلىق [静] 业职手子剑 : قىلچى / 刀屠 ~ ئىپ-

تى - بەشىرسى 相凶，煞恶神凶 孔面的

假虚 [静] جالىق

جالىق قىلماق : 假作虚弄，假做 : ئۇ ھۈندەرگە ھەرگىز

。假做上活艺手在不绝他 . جالىق قىلمايدۇ .

态动使的 «جالماق» جالماق [动] ①引指② 唤使

碗木小② 盅酒，杯酒① [静] جام

沟碱排，沟水排 <方> [静] جاما¹

交性 [静] جاما²

事房行，爱做，交性 جاما قىلماق

社村②人众，众公① [静] جامائە

جامائەت [静] ①会社，众公，共公 : ~ / 款公 ~

拜礼做下领率木玛伊个一同在②话电用公 ىلېفونى

林斯穆的心中为寺真清以指)坊寺，坊教③民教的

(区居聚

纓红(的饰装上矛长或车大，头笼)② 穗发编 سالماق

子婊，女妓，妓娼 [静] جالاپ

棍淫，客嫖 [静] جالاپياز

娼嫖 [静] جالاپيازلىق

院妓 [静] جالاپخانا

淫卖 [静] 淫乱 ~ قىلماق

جالاشتۇرماق «جالاشماق» 态动使的 : ياقۇپ ئۇستا پايدىنى

دەپ ئۆز ھۈنرىنى بەكمۇ جالاشتۇرۇۋەتتى . 为傅师普库亚

。假作虚弄上活艺手在润利

态同共的 «جالاشتۇرماق»

جالاشتۇرۇلماق «جالاشتۇرماق» 态动被的

جالاشلىق [静] 的住得受，的起得经 <方>

جالاشماق [动] 假作虚弄 : ھازىر بەزى كىشىلەر بەك جال-

شپ كەتتى . 假作虚弄人些有在现

جالاق¹ [模] 啞啞 : ئۆيدىن چىقىشىغىلا ~ قىلغان ئاۋاز

ئىككىلىنى . 响声一啞啞得听忽，门出一刚我 .

(状抖发)

束管，唤使 <方> [静] جالاق²

جالاق - جالاق [模] 啞啞啞啞 : 啞啞啞啞

拉②瑟瑟 : ئۇ بەزگەكتەك ~ تىترەيتتى . 一子摆打像他

。抖发瑟瑟，样

جالاق - جۇلۇق [模] 啞啞，乒乒，当丁，的的，声一

的砰 : 声一 : ئۇ يامانلاپ ئىشكىنى ~ قىلىپ يېپىپ چىقىپ

كەتتى . 了去出就上关门把声一的砰，气赌一他

态动使的 «جالاقشماق»

جالاقشماق = جالاقلىماق

جالاققىدە [静] 啞啞，声一地砰，声一地啞 : ئىشك

~ ئېچىلىپ نىيازنىڭ خىيالىنى بۆلۈۋەتتى . 啞啞门，打，开

。绪思的孜亚尼了断

态动使的 «جالاقلىماق»

جالاقلىتىشماق «جالاقلىتىشماق» 态同共的

جالاقلىتىلماق «جالاقلىتىشماق» 态动被的

جالاقلىماق [动] 啞啞，砰，啞啞① : ئىشك جالاقلاپ يېپىل-

دى . 了上关地砰门 : ئوسمان قاتتىق

سوغۇقتىن جالاقلىغىلى تۈردى . 来嗦哆起打得冻曼斯奥

جالداق [模] ①乒，砰，窗门关开地猛) 声的等子箱，

人的叨唠爱 <转>②(音

جالداق - جالداق [模] 啞啞啞啞，啞啞

جالداق - جۇلدۇق [模] 啞啞 : كونسراپ كەتكەن كىيىم

تىكىش ماشىنىسىنىڭ ~ قىلغان ئاۋازى نېرىقى ئۆيگە ئاڭلىنىپ

。好就

جان ئاز قالماق ①奄奄一息②死吓: قاراقچى بېشىد.
ئىزنى ئالمىغىدى دەپ ئەنسىرەپ، جېنىم ئاز قالدى. 强心担我.
。死吓儿点差，袋脑的你要盗

جان ئاغرىتماق 罪受: مەيدە ئاغرىتقان ئاش ئەمەس، جان
ئاغرىتقان دوست ئەمەس. <谚> 饭是不的疼胃使，
。友朋是不的罪受

جان ئالماق 命要
جان ئالماس قورال 非致命武器

جان ئايىماق 逸安图贪: ئۇ جېنىنى بەك ئايىدىغان ئادەم.
。人的逸安图贪特个是他
جان باقار = جان باقتى

جان باقماق 日子过，口糊，命活: ھالال ئەمگەك بىد.
لەن ~ 日子过动劳的实诚靠 / ئۇ كونا جەمئىيەتتە پۈتۈد.
لەي ھۈنەرگە تايىنىپ جان باقاتتى. 旧在会社全完会
。命活艺

جان بانكىسى 行银命生
جان بەرمەك ①命送，命丧，气咽: كېسەل كىشى
ئۆيگە يېتىپ بارمايلا جان بەردى. 了气咽就家到没人病.
②命要不(欢喜常非示表): باللار كىنو دېسە جان بېرد.
دۇ. 了命要不就影电说听一们子孩

جان بىلەن ئويناشماق 命玩: ئۆكۈم بۇ جان بىلەن
ئوينىشىدىغان ئىش جۈمۇ. 弟老，
。呀

جان پىدا 身献: ۋەتەن ئۈچۈن جېنىمىز پىدا.
。身献国

جان پىدا قىلماق 身献，血沥心呕，地涂脑肝: ھەق.
قانى ئىش ئۈچۈن ~ 身献业事义正为 / ئۇ مائارىپ ئىش.
لىرى ئۈچۈن جان پىدا قىلدى. 血沥心呕业事育教为他.

جان پىدالىق 神精身献，神精的我忘: ~ بىلەن ئىش.
لىمەك 我忘工作

جان تالاشماق 挣扎死垂，喘残延苟
جان تەسلىم قىلماق 亡死 真归

جان تومۇر 命脉，线命生，子根命: سۇ ئىنشائى پىد.
زا ئىگىلىكىنىڭ جان تومۇرى. 脉命的业农是利水.

جان تۇمشۇققا كەلمەك ①奄奄一息②转 <转> 命
: ئاقاڭنى تۆۋەنگە چۈشۈرگۈچە جان تۇمشۇققا
كىلدى. 来下放有没还门闸. 了上眼子噪在悬就命.
جان تۇمشۇققا يەتمەك = جان تۇمشۇققا كەلمەك

جامائەت ئەخلاقى 德公، 德道共公

جامائەت پاراۋانلىقى 益公

جامائەت پېيى 股众公会社

جامائەت پىكرى 论與

جامائەت جۇغلانمىسى 累积共公

جامائەت خام چوتى 算预共公

جامائەت خەۋپسىزلىكى <法> 安公، 全安共公

جامائەت خەۋپسىزلىكى مىنىستىرلىكى <法> 公

部安

جامائەت خەۋپسىزلىكى نازارىتى <法> 厅安公

جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسى <法> 局安公

جامائەت زايومى <经> 券债共公

جامائەت فوندى <经> 金基共公

جامائەت گۇۋاھلىقى <法> 证公

جامائەت مەنپەئەتى <政> 益利共公

جامائەت مۈلكى <经> 产财共公

جامائەت ئىشى <法> 务公

جامائەتچىلىك ① [静] 人众，众公: داڭلىق چاقچاقچى

ھېسام پۈتۈن شىنجاڭدا جامائەتچىلىككە تونۇش. 话笑的名著

交，交社②。物人的悉熟所众公疆全是木沙依师大

。人的多交社. 往: جامائەتچىلىكى بار ئادەم.

جامائەتلىك [静] 的多众民教: ~ چوڭ مەسچىت 众民教

寺真清大座一的多

جامادىيەلئاخىر [静] <天> 月六历回

جامادىيەلئەۋۋەل [静] <天> 月五历回

جاماگۈل [静] <方，植> 花草韭野

جامال (جامالى) [静] 貌容: ئايدەك ~ 貌月容花

جامە (جامەسى) [静] 寺真清大(的礼聚日麻主行举)

جامبۇ [静] 布抹，布振

جامىكا [静] <植> 萍青，萍浮

جان [静] ① 命生，命性: ~ بار يەردە قازا بار. <谚>

命 有就命生有. ② 口人: بىزنىڭ ئۆيدە بەش ~ بار.

我 们家五有口人. ③ <转> 劲: جېنىنىڭ بارىچە يۈ.

كۆزىمەك 跑的劲使. 跑命拼 / قورساقتا نان بولسا، بىلەكتە

~ بولىدۇ. <谚> 劲有上膊路، 像有里子肚 表④.

妈妈的爱心，妈妈好 呢亲示 ~ ئانا

جان ئاچچىقىدا 上头火，上头气: ~ قىلغان گەپ

话的说上头

جان ئارام ئالماق 心舒得活: قەيەردە جان ئارام ئالسا،

شۇ يەردە ياشىغان ياخشى. 心舒得活里哪. 里那在活生

。了来又，的死该个这
 جاننى چىقماق ① 绝气: ئېگىزنىڭ ئاچچىقى كەلگۈچە ،
 پاكارنىڭ جاننى چىقىپتۇ . < 谚 > 怒动未还子个大
 : 点极到达碌忙或，气生，惧恐示表②。绝气经已子
 这到听 . بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ئايگۈلنىڭ جاننى چىقاي دەدى .
 息消个 了死怕害直筒丽古依阿， ئالدىراپ جاننىم چىق-
 تى . 了命没快得忙我

جاننى چىڭ 实皮: ~ بالا 子孩的实皮
 جاننىغا باقماق 力量: جاننىغا بېقىپ ئىش قىلساڭچۇ!
 办他 吗行不行而力量
 力量不自事
 جاننىغا ۋاي < 习 > 的受够，的瞧够: ئۇنىڭ ~
 的瞧他够

جاننىم بىلەن < 习 > 力全尽竭: ۋەزىپىنى ~ ئورۇندايد-
 ەن . 务任成完力全尽竭我
 جاننىنى ئاتماق 命出豁: مەن ۋەتەننى قوغ-
 داشقا جاننىمنى ئاتاپ قويدۇم . 辞不死万我国祖卫保为
 جاننىنى جان ئەتمەك 活过: 子曰过， ئۇ جاننىنى ئاران
 穷的活过强勉个是她 . 吧命逃去快个儿上拿，了待儿这
 人

جاننى ئون بولسىمۇ < 成 > 臂六头三有纵
 جاننى ئىچىگە پاتماسلىق < 成 > 禁自不喜: گۈلد-
 نىڭ بىردىنلا جاننى ئىچىگە پاتماي قالغانلىقى دوستىنى ھەيران
 قالدۇردى . 到感友朋的她使， 禁自不喜得变然突丽古
 惊吃

جاننى يوق ① 命没: قوتاندىكى ئۈچ قوينىڭ ئىككىسى يېرىم
 جان، بىرىنىڭ ~ ئىدى . 羊只三有里圈羊 不死半只两
 ، 气力有没， 劲没 < 转 > ② . 了死经已只一， 活
 没脚手的我 . 用耐不， 实结不
 儿劲点一有 儿 . 用耐不布土种这 . ~ بۇ ماتانىڭ ~

جاناب (جانابى) 下阁统总 / باش ئەلچى جانابلىرى 大先使 / 生先使 / جانابى ئالىي-
 لىرى 下陞

جانان (جانانى) 静 [静] 人美的中心، 人的中心: جاندىن كەچ-
 ىمگۈچە جانانغا يەتمەس . < 谚 > 命条一舍不
 人

جانان چىنە 碗瓷细
 جانانە^۱ 静 [静] 人上心، 人中意، 人恋
 جانانە^۲ 静 [静] 植 < 植 > 尼那贾 (一之种品子杏)
 جانباز 静 [静] 身顾不奋، 的死忘生舍

。好时一避暂是还你，你寻搜处到在正
 جاننى قويۇشقا جاي تاپالماسلىق 地无，身藏处无
 容自

جاننى قۇتۇلدۇرماق 命救
 جاننى قىيىنماق 罪受: بۇ يەردە جاننى قىيىناپ نېمە قىل-
 ەن؟ 呢罪受里这在吗干你？

جاننىڭ بارىچە 命拼: ~ يۈگۈرمەك 跑地命拼
 جاننى ئوغرىغا بەرمەسلىك 计生持维强勉: ئىش
 قىلىپ جاننى ئوغرىغا بەرمەي كېلىۋاتمەن . 计
 生持维强勉正反

جاننى ئۇپراتماق 神劳، 体身伤: مۇنچىلىك ئىشقا چى-
 ىنغىنى كۆپ ئۇپراتما . 劳分过要不你، 事小点一么这为
 神

جاننى ئېلىپ جاڭگالدا قويماق 罚惩狠狠示表
 خەپ توختا، بىر كۈنلەر كەلسە جاننىنى ئېلىپ جاڭگالدا قويم-
 ەم . 可不你拾收非我، 候时到， 忙别

جاننى ئېلىپ قاچماق 命逃: سىز بۇ يەردە تۇرماڭ،
 ناندن بىرنەچچىنى ئېلىپ جاننىڭىزنى ئېلىپ قېچىڭ . 在别你
 吧命逃去快个儿上拿，了待儿这

جاننى ئېلىپ يەردە قويماق 死腾折، 死吓
 زىپ، تارتىشىپ قېلىپ، جاننىمنى ئېلىپ يەردە قويدى . 又子孩
 了死腾折我把， 搐抽又， 烧发

جاننى ياقىغا ئالماق 生逃
 جان ھەلقۇمىغا كەلمەك 息一奄奄 日， 育膏人病，
 山西薄

جان ئۈزۈمەك 吸呼止停، 气咽， 气断
 جان يايىرماق 放怒花心، 分万喜欣: بۇ خەۋەرنى ئاڭ-
 لاپ، رەيھاننىڭ جاننى يايىراپ كەتتى . 依热， 息消个这到听
 分万喜欣汗

جان يەر ① 身下 < 转 > ② 部害要
 جاننى بار ① 着活: بۇ توشقاننىڭ قولىنى سىدىرلىدى، ~
 ئىكەن . 着活还، 下一了弹动朵耳的子免只这 ②

< 转 > 量分有، 理道有، 耐能有، 事本有
 نىڭ خېلى ~ . 事本有挺部干个这 . بۇ تەشەببۇسنامىنىڭ
 理道有书议倡个这 .

جاننى بوش 弱软، 松稀: ~ ئادەم 人的弱软
 جاننى تاقىلدىماق 待可不急， 待及不迫: جاننى تاقىل-
 داپ كەتكەن سېيىت كەپتەرلىرىنى قويۇپ بەردى . 待可不急

جاننى چىققۇر 命短، 的死该: بۇ ~ يەنە كەپتۇ .
 了飞放全子鸽把就提依赛的

振子下一他 . 发焕神情，奋
展，现浮③。了来起奋
的来以天几 . ئاڭلىغان ئەھۋال ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا جانلانىدى .
。前眼的他在现展闻所见所

جانلىق 〔静〕 的活①，的命生有，
لىنىپتۇ . 这—切都描写得有命力 .
命生有

生 ② 的动生，的生活，的生栩栩，
动 的 / 写描的 ~ مساال 的生活例子 / بۇ رەسىم راسا
~ 这画幅画画栩栩如生 . ③ 的气勃勃，
活 的，活灵，的活 ~ ئىستىل 的气勃勃 / 格
活 的 . 这篇报导写得活 . ~ بولۇپتۇ .
ئىشلەتەك 活活用

جانلىق ئەمگەك <经> 动劳活

جانلىق ياھا <经> 价物活

جانلىق بەلگىلىمە 定规通变

جانلىق تاۋار <经> 品商活

جانلىق تەبىئەت 界机有

جانلىق تەرجىمە <语> 译活

جانلىق تىل <语> 语口

جانلىقلار سىياسەت شۇناسلىقى 学治政物生

جانلىق مائاش <经> 资工活

جانلىق ئورگانىزم 体物生

جانلىقلىق 〔静〕 性活灵

جانىجان 〔静〕 ① 的爱可，的亲爱，
~ 的爱可 . ۋەتەن 祖的爱

جان / ~ 友朋的爱 ② 切身的 : سۇ قۇرۇلۇشى

خەلق ئاممىسىنىڭ ~ مەنپەئىتىگە مۇناسىۋەتلىك چوڭ ئىش .

水利工程进度是关系到人民群众切身利益的大事 .

جان - ئىمان 〔静〕 魄魂

جان - ئىمانى چىقماق ① 体附不魂 ; ئەخمەتنىڭ

قورقىنىدىن جان - ئىمانى چىقىپ كەتتى . 魂得吓提麦合艾

ئاقلاپ ئۇنىڭ جان - ئىمانى چىقىپ كەتتى . 体附不把可话这了听

。了坏气他

جانىنۋار 〔静〕 ① 灵生 ② 计伙 (对人物格化时用)

(语) : ھەي ~ ، بەيگىنىڭ ئالدىنى بەرمەيتتىڭ ، ئەمدى قېرىدىڭ .

计伙，哎 你如今如，过后落有没来从你上场马

战 . 了

جاھات 〔静〕 ① 德哈加 <宗> ② 斗奋而拉安为

جاھاز 〔静〕 具家

جانبازلىق 〔静〕 神精的身顾不奋

جان - تەن 〔静〕 心身 : ~ بىلەن ۋەتەننى قوغدايمىز . 尽竭

。国祖卫保力全

جان - جان 下见

جان - جېنىدىن ئۆتمەك 透伤，痛刺，骨刺

جان : 心 - جېنىدىن ئۆتۈپ كېتىدىغان سوغۇق 严的骨刺

寒 / بۇ سۆز ئۇنىڭ جان - جېنىدىن ئۆتۈپ كەتتى . 伤话这

。心的他了透

جان - جانىۋار 〔静〕 灵生

جان - جەھل 〔静〕 命拼，力竭 : جان - جەھلى بىلەن كۈچەپ

ئىشلىمەك 作工命拼 / جان - جەھلى بىلەن قارشىلىق كۆر .

سەتمەك 抗顽，抗反命拼

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 心的我

جەڭ تەييارلىقى = ئۇرۇش تەييارلىقى

جەڭ مەيدانى <军> 战场

جەڭچى [静] 士战: قەھرىمان ~ 士战的敢勇

جەڭچىلىك [静] 士战的: ~ رولى 士战的用作

جەڭگاھ (جەڭگامى) [静] 场沙, 场疆

جەڭگە <方> [静] 固牢, 的实坚, 的实厚, 的实结

的实扎, 的

جەڭگەل <方> [静] 累累(实果)

جەڭگى - جەدەل [静] 殴斗, 斗争

جەڭگىۋار [静] 的斗战: ~ ھايات 斗战 / ~ دوستلۇق

意斗战 ~ ئىرادە / ~ ۋەزىپە 斗战 务任

志 ~ قوشۇن 斗战 队

جەڭگىۋار روھ <军> 气士

جەڭگىۋارلاشتۇرماق «جەڭگىۋارلاشماق» 态动使的

جەڭگىۋارلاشتۇرۇلماق «جەڭگىۋارلاشتۇرماق» 态动被的

جەڭگىۋارلاشماق [动] 化斗战: بۇ جەڭگىۋارلاشقان مۇنتىزىم

بىر قوشۇن. 队部规正的化斗战支一这是

جەڭگىۋارلىق [静] 力斗战, 志斗, 神精斗战: جەڭگە-

ۋارلىقنى ئاشۇرماق 力斗战高提

جەڭنامە [静] 事故争战, 录争战

جەلق <医> [静] 淫手

جەلپ 下见

جەلپ قىلماق 引吸: سارايدىكى بېزەكلەر ئارسلانبەگىنىڭ

دققىتىنى جەلپ قىلدى. 拜兰斯尔阿了引吸璜装的殿宫

。力意注的戈

جەلپكار [静] 的力召感于富, 的力引吸有: ~ گەلەر

话的力召感于富

جەلپكارلىق [静] 力召感, 力引吸

جەلپلىك [静] 的力召感于富, 的力引吸有

جەللە <艺> [静] 鼓手铜

جەللىگۈر <方> [静] 手扒

جەللىگۈرلۈك <方> [静] 为行窃扒

جەم [静] 的集聚, 的中集

جەم بولماق 圆团, 聚团, 集聚: بىر يەرگە ~ 聚

团肉骨 ~ قەبرىنداشلار / 堂一济济: 起一在集

圆 / پۈتۈن ئائىلە ئىزالىرى ~ 聚团家全

جەم قىلماق ① 集聚, 集聚使, 聚团使: سازەندىلەر ساز-

لارنى جەم قىلىپ, نەغمە - ناۋا قىلىشىپتۇ. 集器乐把们师乐

唱弹行进, 来起中 ~ بىز قان - قەبرىنداشلارنى ئۇزاق

جۈدالىقتىن كەيىن جەم قىلدۇق. 肉骨的后别久使们我

جەزمەن [静] 定肯, 定一: قانداقلا بولسۇن ئۇنى ~ ئىزدەپ

تاپمەن. 他到找要定一何如论无我. كېلىدۇ.

。来定肯他

جەزمەنلەشتۈرمەك «جەزمەنلەشمەك» 态动使的

جەزمەنلەشتۈرۈشمەك «جەزمەنلەشتۈرمەك» 态同共的

جەزمەنلەشتۈرۈلمەك «جەزمەنلەشتۈرمەك» 态动被的

جەزمەنلەشمەك [动] 定决, 定肯: ئۇلارنىڭ بۈگۈن كەچ-

تۈرۈن يولغا چىقىدىغانلىقى جەزمەنلەشتى. 的发出晚今们他

。了来下决定已事

جەزمەنلىك [静] 性定坚, 性定肯: 性然必,

جەزمەنلەشتۈرمەك «جەزمەنلەشمەك» 态动使的

جەزمەنلەشتۈرۈشمەك «جەزمەنلەشتۈرمەك» 态同共的

جەزمەنلەشتۈرۈلمەك «جەزمەنلەشتۈرمەك» 态动被的

جەزمەنلەشمەك [动] 白明, 定肯: نىق مەيدانغا بارغان ھا-

مانلا, ئوغرىنىڭ كىم ئىكەنلىكى ساقچىلارنىڭ كۆڭلىدە جەزمەنلەش-

تى. 了贼窃是谁白明就里心们察警场现到一

جەزىرە [静] ① 野荒, ② 野旷: دېڭىز تەرەپتىن ئاداش-

قان بىر كېسە ئۇلار تۇرغان جەزىرگە كېلىپ قاپتۇ. 迷只一

。岛荒的在所们他到来船的航

جەزىرىلىك [静] 的野旷, 的烟人无荒

جەزىرىمە [静] 热灼: يازنىڭ ~ ئىسسىقى 热灼的天夏

جەسەت [静] 体遗, 体尸, 首尸

جەسەت تەكشۈرمەك <法> 尸验, 体尸验检

جەسەت ساندۇقى 材棺

جەسەت كۆيدۈرمەك 化火, 尸焚

جەسەت ئۆيى <医> 间平太, 房尸停

جەسەتخانا = جەسەت ئۆيى

جەسۈر [静] 的胆大, 的迈豪, 的敢勇: ~ جەڭچى 敢勇

士战的

جەسۈرانە [静] 的迈豪: ~ روھ 神精的迈豪 ~ ناخشا

声歌的迈豪

جەسۈرلاشماق [动] 胆大变, 惧畏所无

جەسۈرلاشتۇرماق «جەسۈرلاشماق» 态动使的

جەسۈرلۈك [静] 神精敢勇, 气勇, 气豪: ~ كۆرسەتمەك

神精敢勇现表

جەڭگە <建> [静] 子櫟

جەڭگىلىك [静] 材櫟

جەڭ [静] 斗战, 战: ھاۋا جىڭى 战空 / جەڭگە قاتناشماق

战宣 / جەڭگە كىرمەك 斗战入投 / ~ ئېلان قىلماق 战参

جەڭ پرىنسىپى <军> 则原战作

尔塔都着伴 ~ 伴① جور قىلماق : دۇتارغا ناخشىنى
歌唱 ② 儿对配 : بۇ ئىككىسى بىر - بىرىگە جور قىلىپ يا.
رتىلغانىكەن . 配般很人个两这 .

جورا [静] ① 伴同 : ئۇ ئۆز جورىلىرى بىلەن مەسلەھەت.
لەشمەكچى . 量商们伴同的己自和要他 . 偶
偶配找 , 侣伴② . 偶
جورا بولماق ① 偶配作 : بۇ ئايال ئۇنىڭغا جورا بولۇپتۇ .
偶配的他了成人女个这 . 偶配作
. 吧伴伙的我当你 . 偶配作

جوراساق «جوراساق» 态动使的 : ئاناڭنى جوراتما . 妈你惹别 .
. 气生

جوراشماق «جوراساق» 态同共的

جورلۇق [静] 的唱伴 , 的奏伴 , ~ 乐音奏伴

جورۇق [静] <方> 令命

جورۇقچىلىق [静] <方> 令命迫强 , 义主令命

جورۇنقاي [静] <方> 家谱 , 谱家

جورۇماق [动] <方> 令命 : تۇردى ئەركىنى قوناق باشلە .
. 子棒米玉舂肯尔艾派迪尔图 . 子棒米玉舂肯尔艾派迪尔图

جوريتشماق «جوراساق» 态同共的

جوريقەند [静] <植> 瓜甜德堪日卓

جورىلىق [静] 的伙伴有 , 的伴同有 , 的侣伴有

جورساق [动] ① 叨絮 , 叨唠 : ئۇ جوراپ قۇلاقنى ئاغرىتىۋەت .
تى . 疼朵耳人得叨絮他 . 骚牢发② . 骚牢发

كىمۇ شۇنچە جوراش كېتەمدۇ ؟ 说着得用 , 话句三两了说
. 吗骚牢的大么这

جوزا [静] 子桌

جوزا - بەندىك [静] 凳子子桌

جوزام [静] <方, 医> 病风麻

جوسۇلاڭ [静] <方> 场牧

جوغا [静] 嘴壶 : چەينەك جوغىسى 嘴壶茶

جوغا تىلى = جوغا ياپقۇچ

جوغا ياپقۇچ 盖嘴壶

جوغجوق [静] <方, 动> 羊头领

جوغدا [静] (的上头类鸟) 毛冠 , 毛凤

جوغداي [静] (的部膝和部颈驼骆) 毛绒长

جوغدۇن [静] <方> 泼活

جوغدىيەك [静] (的鸡母) 头凤

جوغۇلا [静] <方> (的饰装前胸马) 子穗红

جوغىلىق [静] 的嘴壶带 : ~ 壶茶的嘴带

جوقا [静] 沟山 , 涧山

مىز ئەنە شۇ دەريانىڭ ئايلىنىشىدىكى چەينەككە جايلاشقان .
儿脖子拐的河条那在落座子村的
柄曲 <机> چەينەك دەستە

چەينەكتەك [静] 的小儿个 , 的小儿个 : ~ ئادەم
人的小儿个 . 态动使的 «چەينەكلىمەك»

چەينەكلەشمەك «چەينەكلىمەك» 态同共的 : بىلدىن ئورۇن
. الشىپ , بىر - بىرى بىلەن چەينەكلىشىپ ئولتۇراتتى . 孩子

چەينەكلەنمەك ① «چەينەكلىمەك» 态动被的 ② «چەينەكلىمەك»
. 捣子肘膊用相互 , 位座争了为们

مەك «چەينەكلىمەك» 态复自的 : بوۋاي مامۇق ياستۇققا چەينەكلەندى .
. 上头枕绒羽在靠斜子身着撑子肘膊用爷

چەينەكلىك [静] ① 的弯 , 的曲 ② 的曲弯 , 的曲弯
小的肘压上篮摇 . 枕头

چەينەكلىك ئوق <机> 轴曲

چەينەكلىمەك [动] ① 捣肘膊用 : ئۇ بالىنى چەينەكلەپ
. 静安子孩让 , 下一了捣肘膊用他 . 静安子孩让

چەينەكلەپ ② 来下 : تۇرۇپ تامغا يۆلىنىپ ئولتۇردى .
. 身起着撑肘膊用他 . 来下坐墙靠

چوناڭ [静] ① 团搅 (粥稠面米玉) ② <转> 糟糟乱
. 糟团一得搞情事把 糟团一

چوناڭ چالماق ① 团搅打 ② <转> 糟糟乱得搞
. 糟团一得搞

چونۇ [静] 头锄

چوجەي [静] ① 疮口 ② 子嚼

چوچو <模> [儿] ① 嘘嘘 (给小孩尿把) 的出发尿
. 吗尿尿 , 子孩 ؟ 吧尿尿

چوخۇ [静] <方> 队驴 , 帮驴

چودا [静] 端事 , 纷纭

چودا تۇغدۇرماق 端事起挑

چودا تېرىسماق 纷纭闹 , 架吵

چودا چىقارماق = چودا تېرىسماق

چوداچى [静] 人的事惹爱 , 儿头非是

چودالاشماق [动] 架吵 : ئالدىنقى كۈنى دىلبەر بىلەن ئىككىسىز
. 架一了吵尔拜丽迪跟我天前 . 架一了吵尔拜丽迪跟我天前

چور [静] 称相 , 配般 : قىز بىلەن يىگىت بىر - بىرىگە ~
. 配般很子伙小和娘姑 . 称相

چور بولماق ① 伴 : چور بولۇپ ناخشا ئېيتماق
. 伴 / 唱 伴做 ② 伴做 : ئۇنىڭغا چور

بولغۇدەك ھېچكىم چىقىمىدى . 伴做他跟能人何任有没 . 伴做他跟能人何任有没

学

线午子理地 <地> جۇغراپىيىلىك مېرىدىئان
 冷到感(而烧发因)〔动〕 جۇغرىۇقماق
 体身他. 瑟瑟〔静〕 瑟瑟: ئۇنىڭ تېنى ~ قىلىپ كەتتى.
 来起抖颤瑟瑟
 集搜人让 ~ ماتېرىيال: 态动使的 «جۇغلىساق»
 料材
 态同共的 «جۇغلىساق»
 累积共公 جۇغلىنىما 累积〔静〕: جامائەت جۇغلىنىسى
 比分百积累 <经> جۇغلىنىما پىرسەنت
 金基累积 <经> جۇغلىنىما فوند
 晶堆 <质地> جۇغلىنىما كرىستال
 星聚 <天> جۇغلىنىما يۇلتۇز
 态动被的 «جۇغلىساق»
 资累积 ~ مەبلەغ / 来起攒积钱的星星零零把 ~ نى
 金
 鸡秧 <动>〔静〕 جۇغۇر
 饰胸马(的铃小带) <方>〔静〕 جۇغۇلا
 态动使的 «جۇغۇلداساق»
 态同共的 «جۇغۇلداساق»
 抖发瑟瑟 瑟瑟, 颤发〔动〕 جۇغۇلداساق
 抖发瑟瑟
 下见 جۇڭ
 腔帮 <转>②酒陪① جۇڭ سۆرەشمەك
 قوشۇلۇپ جۇڭ سۆرىشىپ بەردى. 腔帮们我为来过也他.
 将中 <军>〔静〕 جۇڭجياڭ
 职之将中〔静〕 جۇڭجياڭلىق
 华中〔静〕 جۇڭخۇا
 族民华中 جۇڭخۇا مىللەتلىرى
 服山中〔静〕 جۇڭسەنفۇ
 士中 <军>〔静〕 جۇڭشى
 尔噶准 <古>〔静〕 جۇڭغار¹
 (—
 尔噶准 <地>〔静〕 جۇڭغار²
 头乌尔噶准 <植> جۇڭغار بوۋانىسى
 驴野新蒙 <动> جۇڭغار قولانى
 阳锁尔噶准 <植> جۇڭغار يەر مەدىكى
 国中 <地>〔静〕 جۇڭگو
 翁头白 <植> جۇڭگو ئاقۋاشۇتى

。节季的雨暴风急个一
 静〔静〕 寒严的: ئۇ قار ئارىلاش يامغۇر يېغىپ تۇر-
 那. 是雨雪交加的寒严日子. 子日寒严的加交雪雨是那.
 〔静〕 <古, 动> 魔
 雪月六 <植>〔静〕 جۇراڭگۈل
 〔静〕 <古> 坝
 然柔 <古>〔静〕 جۇرجان
 = جۈبۈۋا = جۈبۈز
 叶斗蜂, 菜斗蜂 <植>〔静〕 جۈزغا
 下见 جۇش
 澎涌涵① 澎涌涵: دەريا جۇش ئۇرۇپ ئاقماق
 勃蓬② 勃蓬: جۇش ئۇرۇپ راۋاجلانماق 水河
 展
 的, 的昂高, 的满饱, 的昂激〔静〕 激
 的昂高 神精的满饱 ~ روھ / 绪情的昂高
 〔动〕 澎涌涵: جۇشۇنلىنىپ ئېقىۋاتقان دەريا
 河的流奔涌涵
 〔静〕 激: ئۇنىڭ چىرايىدىن قانداقتۇر بىر ~
 他. 露流上脸的他. 情激的样异种一出
 〔模〕 战寒, 寒: دەريا يۈزىدىن سوغۇق شامال كې-
 لىۋىدى, ئۇنىڭ تېنى ئىختىيارسىز ~ قىلىپ كەتتى.
 上面河. 战寒个了打禁不她, 风冷阵一来吹
 〔模〕 得得, 瑟瑟: ~ تىترىمەك 抖发瑟瑟
 〔静〕 子个, 儿头个, 小子个: جۇڭ كىچىك ئادەم
 人 / 小子个 马色棕的小儿头个 个
 〔静〕 烟人稠密的: ~ مەھەللە 烟人稠密的 区社的
 〔静〕 总共: ~ ئاران يەتمىش - سەككىزچە
 总共有 只 户 七八十 的 乡 村
 〔静〕 ① 理地: تەبىئىي ~ 自 然 地 理 / ② 理地
 济经 / 理地 物植 ~ 地物 ② 理地 学理
 〔静〕 地学理家 学理地
 〔静〕 <地> 理地的: ~ مۇھىت 地环
 境 / ~ ئورۇن 地地理置
 分细理地 理地 圈
 〔静〕 <地> 理地 圈
 〔静〕 <地> 理地 学体系
 〔静〕 <地> 理地 因子
 〔静〕 <地> 理地 纬度
 〔静〕 <地> 理地 气象象

蓉芙木 <植> [静] جۇلاگۈل

泽光发 [动] جۇلالانماق

的亮闪 [静] جۇلالىق ~ بېزەكلەر 的艳鲜泽色, 的亮闪

斯莱特艾车莎的艳鲜泽色 ئەنلىسى ~ / 品饰装

绸

蒿江 <植> [静] جۇلان

衣的褻褻 [静] جۇل - جۇل ~ كىسىم 的烂破, 的褻褻

衫

破 جۇلدارىماق [动] 烂破, 褻褻: جۇلداراپ تۇرغان كىسىم

服衣的烂

جۇلدۇر [静] 的堪不旧破 ~ كىسىم 的堪不旧破

جۇلدۇر كېيەن 服衣的堪不烂破 ~ بىر ئادەم 一个

人的服衣堪不烂破着穿

جۇلغۇشماق «جۇلغۇماق» 态同共的

جۇلغۇماق [动] 毛脱 (兽禽)

جۇلۇق [静] 底鞋皮

جۇلۇقى چىقماق 堪不烂破: جۇلۇقى چىقىپ كەتكەن

جۇرۇن 褻褻的堪不烂破

جۇمقۇلىماق <方> [动] 筹备, 备预, 备准

جۇمھۇرىيەت [静] 和共, 国和共

جۇمھۇرىيەت تۈزۈمى 制和共

جۇمھۇرىيەتچى [静] 派和共, 者义主和共

جۇمھۇرىيەتلىك [静] 的制和共 ~ دۆلەت تۈزۈمى 和共

度制家国的制

جۇمۇ [助] 啊, 呀 ~ ئۇنتۇپ قالمىغىن! 呀了忘别可!

سلىنىڭ بۇ ئىشلىرىغا ئاتلىرى ئازا رازى ئەمەس! ~ 尊令!

! 啊, 意满不在实可事件这您对

جۇنۇپ [静] 的净洁不子身 (的物秽染沾或)

人的净洁不子身 ~ ئادەم 的净洁不子身

جۇنۇن [静] 的情痴

جۇنۇنلۇق [静] 意情绵缠, 情痴

جۇۋا [静] 袄皮 ~ تاشلىقى 袄皮的子面料 / ئۆلك

袄皮板光 / 袄皮板狐 / 袄皮皮羔 ~ كۆرپە 袄皮皮羔

جۇۋا تاراقشىتماق 势声张虚: سەنلەر ھەرقانچە جۇۋا تا-

راقتىقىنىڭ بىلەنمۇ بىكار. 用没也势声张虚再们你

جۇۋىنى تەتۈر كىيەك 赖耍: مانا ئەمدى ئىش ئوڭشىل-

ۋاتقاندا, جۇۋاڭنى تەتۈر كىيىۋالغىنىڭ نېمىسى? 正情事在现?

赖耍要么什为你, 当顺?

جۇۋاز [静] 机油榨土 ~ چۆرۈمەك 机油榨土动开

坊油

药山通普 <植> جۇڭگو پېچەكگۈلى

木连黄 <植> جۇڭگو پىستىسى

蝶凤虎国中 <动> جۇڭگو تاغىل كېيىنكى

菜寒冬 <植> جۇڭگو تۇگمىگۈلى

医中 <医> جۇڭگو تېبابىتى

杨白家 <植> جۇڭگو تېرىكى

绒国中 <动> جۇڭگو تۇتلىق قىسقىچاقسى

蟹螯

竹石 <植> جۇڭگو چىنىگۈلى

菜皂国中 <植> جۇڭگو سوپۇندەرىخى

荆紫 <植> جۇڭگو سېرىش دەرىخى

虫翅缺国中 <动> جۇڭگو قاناتسىز قۇرتى

党产共国中 جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى

侨华 جۇڭگو مۇھاجىرلىرى

蛙林国中 <动> جۇڭگو ئورمان پاقىسى

蒜回回小 <植> جۇڭگو ئېيىق تاپىنى

国中 جۇڭگو ئىشچى - دېھقانلار قىزىل ئارمىيىسى

军红农工

秋国中 <动> جۇڭگو ئىلمەك قۇيرۇق ئوردىكى

鸭沙

جۇڭگوچە [静] ① 国中话, ② 文中, ③ 中式, ④ 国特

的色

画国, 画国中 جۇڭگوچە رەسىم

棋象国中 <体> جۇڭگوچە شاھمات

家学汉, 通国中 [静] جۇڭگوشۇناس

学汉, 学国中 [静] جۇڭگوشۇناسلىق

儿国中 ~ بالا ① 人国中 ② 国的 ~

女妇国中 ئايال ~ / 童

尉中 <军> [静] جۇڭغۇبى

打, 的丁补擦丁补 ② 子鞍软的头鞍有没 ① [静] جۇل

的丁补满

戒金 (جۇلاسى) [静] 泽光: ئالتۇن ئۈزۈكىنىڭ جۇلاسى

泽光的指

جۇلا^۲ [静] 毛额的骆驼

جۇلا^۳ (جۇلاسى) [静] <艺> 拉朱 <艺> 拉朱

(称名目曲个一的分部《曼额乃琼》中《姆

的泽光无 ① 泽光无, 的光无 [静] جۇلاسىز

子珠

芥荆 <植> [静] جۇلاغ

计诡, 招花, 腕手, 俩伎 <方> [静] جۇلاق

سۆزى ئاغزىدىن ئەمدىلا چىقىشىغا گارمۇنچى قىز ئۇنى جېمىلەپ
住劝他把娘姑的琴风手拉，口开要刚者笑讥. قويدى.
数爷爷老. 落数②. 了.
。太太老起落

桃樱 <植>〔静〕 جېنەستە

梅叶榆 <植>〔静〕 جېنەستىگۈل

园桃樱〔静〕 جېنەستىلىك

草胆龙 <植>〔静〕 جېنتىيانا

（谓称的人国中对人度印古）旦震 <古>〔静〕 جېندەن

地阵 <军>〔静〕 جېندى

子钳扣套〔静〕 جېندىر

据字 <方>〔静〕 جى

车普吉〔静〕 جىپ

态动使的 «جېسىلماق» جېسىلاتماق

态动使的 «جېسىلاشماق» جېسىلاشتۇرماق

态动被的 «جېسىلاشماق» جېسىلاشتۇرۇلماق

جېسىلاشماق 〔动〕 ①对（起一在合）合接； بۇ ئىككى

子板块两这. تاختاينىڭ تۇتاشقان جايى ياخشى جېسىلىشىپتۇ.

缝合心的缝合地的好得对方地的. خەلق

بلەن جېسىلىشىپ كەتكەن قەلب ۋە ئىنساننىڭ قەلبى بىلەن

③ 合配: تاختاي تازا جېسىلاشتى. 好得很得拼板地.

态动被的 «جېسىلماق» جېسىلانماق

板木拼 ~ 拼: تاختايلارنى جېسىلماق

军团集 <军>〔静〕 جىتۈەنجۈن

腾扑腾扑〔模〕 جىغ - جىغ

态同共的 «جىشماق» جىشماق

线(的划上体物在等子钉用)〔静〕 جىجىق

，划乱，画乱(西东等棍木小，子钉用)〔动〕 جىجىماق

划: كەپسىز بالا مىڭ بىلەن ئاپتوموبىلىنى جىجىدى.

划乱上车汽在子孩的. ياغاچ ئۇنىڭ قولىنى جىجىۋەتتى.

了破划手的他把头木

下见 جىجىۋىللىق

动激别特，奋兴于过 جىجىۋىللىقى تۇتماق

挥指 <军>〔静〕 جىخۇي

员导指 <军>〔静〕 جىداۋيۈەن

جىددىي ①〔静〕 肃严，峻严，正严，厉严: نىكاھ مەسىلە.

سەكە ~ مۇئامىلە قىلىش كېرەك. 题问姻婚待对肃严要.

② 张紧，急紧，迫切: ~ يىغىلىش 合集急紧

明声正严 جىددىي بايانات

报电快特，报电急加 جىددىي تېلېگرامما

جېجە <方>〔静〕 姥姥，奶奶

جېدەل 〔静〕 吵争，纷纠，端事，是非: كۈندەشلىك ئۆيدە

كۈندە. ~ 架吵天天家人的醋吃风争 <谚>. ~ قىل.

架吵天天家人的醋吃风争 <谚>. ~ قىل. 架吵天天家人的醋吃风争 <谚>. ~ قىل.

端事大扩 架吵闹，架吵 端事大扩 架吵闹

端事造制，纷纠造制 端事造制，纷纠造制

端事造制，纷纠造制 端事造制，纷纠造制

端事造制，纷纠造制 端事造制，纷纠造制

非

者非生是惹，子头非是 〔静〕 جېدەلچى

的架吵爱，的非生事惹 〔静〕 جېدەلخور

架吵爱，非生是惹 〔静〕 جېدەلخورلۇق

闹吵，端争 〔静〕 جېدەل - غوۋغا

闹吵，端争 〔静〕 جېدەل - غوۋغا

闹吵，端争 〔静〕 جېدەل - غوۋغا

闹吵，端争 〔静〕 جېدەل - غوۋغا

闹吵，端争 〔静〕 جېدەل - غوۋغا

闹吵，端争 〔静〕 جېدەل - غوۋغا

闹吵，端争 〔静〕 جېدەل - غوۋغا

车赶紧加

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

吵争，执争，纷纠 〔静〕 جېدەل - ماجىرا

课

课 〔静〕 جېكىمەك = جېكىلمەك

课 〔静〕 جېكىمەك = جېكىلمەك

课 〔静〕 جېكىمەك = جېكىلمەك

课 〔静〕 جېكىمەك = جېكىلمەك

课 〔静〕 جېكىمەك = جېكىلمەك

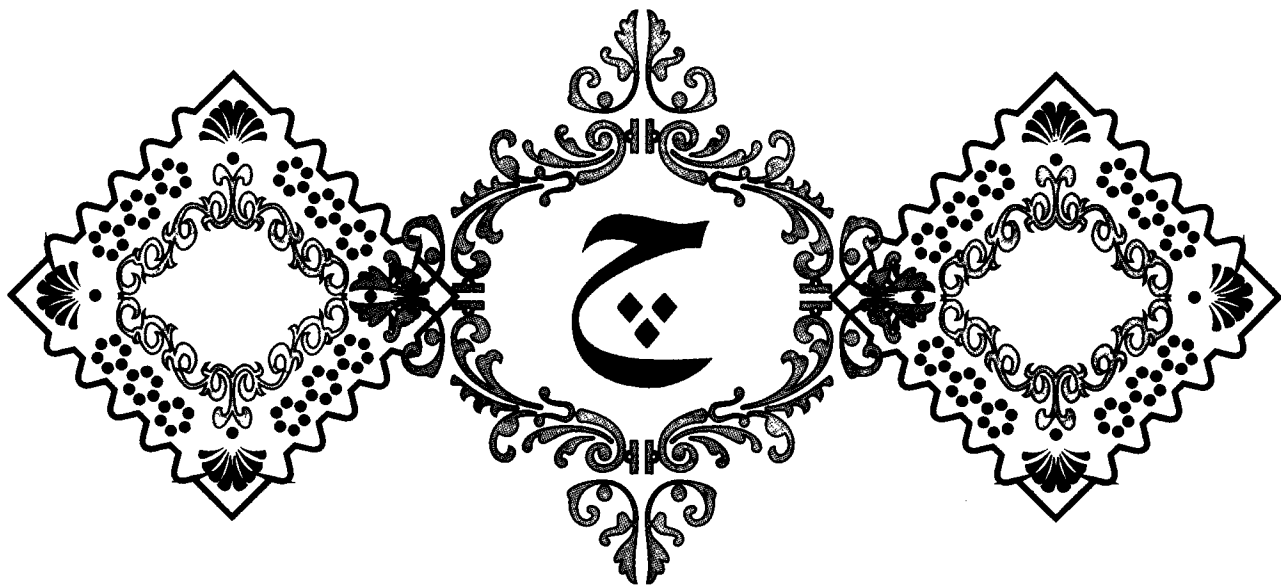
课 〔静〕 جېكىمەك = جېكىلمەك

课 〔静〕 جېكىمەك = جېكىلمەك

课 〔静〕 جېكىمەك = جېكىلمەك

肝，气骨 <转>②脏肝，肝① <理生>〔静〕 **جىگەر**
 宝贝，儿肝心③ 人的气骨有 ئادەم بار جىگەرى بار ئادەم
 宝的我，哟。 . چوڭ بولۇپ كېتىپسەن . 儿
 了么么这得长你，儿贝
 骨肉亲 **جىگەر پارە**
 肝羊焖火 <食> **جىگەر دۈملىمىسى**
 癌肝 <医> **جىگەر راكى**
 色紫 **جىگەر رەڭ**
 虫吸片肝 <医> **جىگەر زۈلۈكى**
 痛绞肝，气肝 <医> **جىگەر سانجىقى**
 管总肝 **جىگەر غول كانلى**
 门肝 **جىگەر قاپقىسى**
 虫包肝 **جىگەر قاپلىق قۇرتى**
 叶小肝 **جىگەر قاناتچىسى**
 化硬肝，变硬肝 <医> **جىگەر قېتىش**
 肝羊烤 <食> **جىگەر كاۋاپ**
 管肝 **جىگەر نەيچىسى**
 大肿肝 <医> **جىگەر ئىششىقى**
 炎肝 <医> **جىگەر يەللىكى**
 的量胆没，的气骨没〔静〕 **جىگەرسىز**
 气志没，气骨没〔静〕 **جىگەرسىزلىك**
 力毅有 ② 的性血有，的气骨有①〔静〕 **جىگەرلىك**
 ~ 的: ~ ئەزىمەت 子汉性血 / بىلىم ئۆگىنىش ئۈچۈن ~
 بولۇش كېرەك . 力毅有要学求 .
جىگدە 〔静〕 <植> 柳银 枣沙，
 春萌心春，春怀 <成> **جىگدە پۇرماق**
 萌心春是非莫娘姑个这؟ قىز جىگدە پۇراپ قالىدۇ نېمە؟
 吧动
جىگدە تالقىنى 粉枣沙
جىگدە چېچىكى 花枣沙 <植>
جىگدە شەربىتى 汁枣沙
جىگدە قاقماق ① ② 枣沙落打 <转> 打，嗦哆打
 颤寒: 壁戈在们我 . ىر كېچە دالدا جىگدە قېقىپ چىقتۇق .
 当上滩 (冻挨) 长团夜一了
جىگدە مۇرابباسى 酱枣沙
جىگدىچۈك = دانچۇق
جىگدىچى 〔静〕 <动> 哥八 鸽鸽
جىگدىزار = جىگدىلىك
جىگدىلىك 〔静〕 ① 的枣沙有: ~ باغ ② 子园的枣沙有
 林枣沙

在存体肉 <哲> **جىسمانى مەۋجۇدىيەت**
 衡均体肉 <哲> **جىسمانى مۇۋازىنەت**
 权身人 <法> **جىسمانى ھوقۇق**
 能体 **جىسمانى ئىقتىدار**
جىسىم (جىسى) 〔静〕 ① 体物: ئاسمان جىسىملىرى
 天 ~ / 体 象物 ② 体躯: بۇ ۋەقەنىڭ بولۇپ ئۆتكىنىگە
 12 يىلدەك بولدى، بۇغراخاننىڭ جىسىمى ئاللىقاچان توپىغا ئايلدى.
 尼پ كەتتى . 了年二十近将生发件事个这 . 汗拉格布，
 了土黄为化已早也体躯的 .
جىغ 〔模〕 惊受示表 然猛， 悸心， 吓惊
 她 ەنزىرنى كۆردى - دە، ئۇنىڭ يۈرىكى ~ قىلىپ كەتتى .
 了紧抽得不由心، 象景的怕可这到看
جىغا 〔静〕 <古> 帽纓
جىغان 〔静〕 <植> 棘沙， 刺沙
جىغانباش 〔静〕 <植> 花头棘
جىغانلىق 〔静〕 地之生丛棘沙
جىغ - جىغ 〔模〕 腾扑腾扑
جىغىلداتماق «جىغىلدماق» 态动使的
جىغىدە 〔静〕 登咯: بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ يۈرىكىم ~ قىلدى.
 ە، كۆزلىرىم قاراڭغۇلاشتى . 话这到听 . “登咯”里心我，
 黑漆片一前眼， 下一
جىغىلدىماق 〔动〕 腾扑 (心) 跳肉惊心، ھويلا ئىشكى
 开打门院 . ئېچىلدى، گۈلشەننىڭ يۈرىكى جىغىلداپ كەتتى .
 跳肉惊心得吓鲜丽古، 了
جىق 〔静〕 多， 多: ~ ئادەم 人多许 / ~ كتاپ 多
 失多贪 <谚> . 书 / جىقنى دەپ ئازدىن قۇرۇق قاپتۇ .
 少 . پولى جىقلارغا پۇل تاتلىق . <谚> 钱爱人的多钱 .
 دەپ كەلسەم گەپ جىق ~ . 长话来说 .
جىققىدە 〔静〕 多很， 多
جىقايتماق «جىقايماق» 态动使的
جىقايماق 〔动〕 增多: ئۇنىڭ ئىشلىرى كۈندىن - كۈنگە جى-
 قايدى . 多天一比天一情事的他 .
جىقلاتماق «جىقلىماق» 态动使的
جىقلانماق «جىقلىماق» 态动被的
جىقلىق 〔静〕 多: مەيداندا ئادەمنىڭ جىقلىقىدىن ئۆتكىلى بول-
 مايتتى . 行通以难得多人上场广 .
جىقلىق قىلماق 多嫌
جىقلىماق 〔动〕 ① 加增: ئادەم بەك جىقلاپ كەتتى . 多太人
 茶添里碗茶往 ~ ② 加， 添: 了
جىك 〔静〕 <方> 弱体后病

چاپان سالماق 服衣脱

چاپان كۆتۈرمەك <成> 结巴，屁马拍

چاپاننى تەتۈر كىيمەك <成> 赖耍，情无脸翻
بەردىنلا چاپىنى تەتۈر كىيدى . 了来赖起耍然突他 .

چاپان ياپماق <成> 庇包，护袒，短护；يامان كە-

شەلەرگە ~ 人坏庇包

چاپىنى تىزدىن ئاشماسلىق ① 体遮不衣 ② <成>
ئىككى بولمىدى ، چاپىنىمىز تىزدىن ئاشمىدى . 霉倒生天，的来起不提
们我会社旧在 . 暖不穿，饱不吃

چاپان - چارا 物衣 [静]

چاپانچى ① [静] 的服衣做 ② <转> 者服衣售制，
چاپانچىدىن كىشلەر بىزار . 屁马拍恶厌们人 . 人的

چاپانچىلىق ① [静] 业衣售制 ② 为行的屁马拍 : ~ يا-
مان ئادەت . 惯习坏种一是屁马拍

چاپانلىق ① [静] 的衫袷穿 ② 的衣上穿 : كۆك ~ كىشى
: 的衣上做够，的衫袷做够 ② 人的衣上色蓝穿个一

بىر ~ رەخت 料布的衣服件一做够

چاپاۋۇل <古> [静] 手击攻

چاپتورماق¹ «چاپماق» 态动使的

چاپتورماق² «چاپماق» 态动使的

چاپتورماق³ «چاپماق» 态动使的

چ ① 维吾尔第七个字母 ② 该字母名称

چابداز [静] 有棕白花的斑 : ~ ئات 马花豹

چاپ [模] 吧唧 (声合开唇嘴) : ئۇ ئاغزىنى ~ قىلىپ قو-
يۇپ ، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى . 嘴下一了唧吧他 .
语言没也

چاپار ① [静] 送消息的人，报信者 ② 从仆

چاپارمەن ① [静] 跑腿的，当差的，从仆 ② 卒走

چاپارمەنلىك [静] 腿跑，差当

چاپارمەنلىك قىلماق 腿跑，差当

چاپاغان [静] <古> 速行者，急行者

چاپاق ① [静] 眼屎，眼眵，目糊 : چاپىقنى ئالدىمەن

دەپ قارىغۇ قىپتۇ . <谚> 屎眼掉擦为 睛眼了瞎弄却

چاپاقنىڭ قارىغۇ : 人的屎眼长 <转> ② . (拙成巧弄)

ئادىشى بار . <谚> 友朋瞎的己自有也人的屎眼长

③ <转> 糊不不清 : ~ خەت 字的清不糊模

چاپاق باسماق 屎眼结

چاپاقلاشماق [动] ① 尿眼结 : كۆزى ~ 尿眼结睛眼 ②

<转> 糊不不清 : چاپاقلىشىپ كەتكەن خەت 模得变

字的清不糊

چاپان ① [静] (袍长襟对族尔吾维) 袷袷 <转> ② 上

衣服，衣

چاپان تارتىپ قويماق <成> 醒提旁从

چاپان چۆرۈمەك 摆打出架的架式

猫嘴偷 ۱: 的嘴偷 [静] چاپقاق

刀砍 [静] چاپقۇ

(雪)雨风, 来袭雪风暴, 来袭雨风暴 [动] چاپقۇدىماق

加交

快, 马的跑善 ۱: 的快得跑, 的跑善 [静] چاپقۇر

马

暴风 <转> ② 雨风暴, 雪风暴 ① [静] چاپقۇن

暴风命革 چاپقۇنى

跑善 [静] چاپقۇرلۇق ۱: 的跑善, 的跑善

称著而跑善以马犁伊 ۱: 的跑善

雪风暴 ۱: 的雨风暴, 的雪风暴 [静] چاپقۇنلۇق

夜晚的

态动使的 «چاپلىماق» چاپلاتماق

态动使的 «چاپلاشماق» چاپلاشتۇرماق

性黏有 ۱: 的身黏易容, 的性黏有 [静] چاپلاشقاق

草的身黏易容 ۱: 泥的

性黏 [静] چاپلاشقاقلىق

粘, 沾 ① [动] چاپلاشماق ۱: 连粘, 粘, 沾

泥点一了沾服衣的他 چاپلىشىپ قاپتۇ. ۱: 泥点

起一在粘纸张几 چاپلىشىپ قاپتۇ. ۱: 起一

靠紧, 贴紧 ②. 了 چاپلىشىپ يېتىۋالماق ۱: 趴地着贴

连粘, 粘 ③ 下 چاپلىشىپ قالماق ④ <转> ۱: 连粘

磨缠, 身缠, 缠纠 چاپلىشىپ قالدۇ. ۱: 磨缠

人大缠是老们子孩 چاپلىشىپ قالدۇ. ۱: 缠纠

力着粘 <物> چاپلىشىش كۈچى

态同共的 «چاپلىماق» چاپلاشماق ۲

的着贴 [静] چاپلاقلىق ۱: 的着贴, 的着贴

了期星两了贴报墙 چاپلاقلىق ۱: 了期星

态动被的 «چاپلىماق» چاپلانماق

跟后胶粘 چاپلانماق ۱: 跟后胶

维纤胶粘 <纺> چاپلىما تالا

板模合胶 <建> چاپلىما قىلىپ

法接靠 <林> چاپلىما ئۇلاق

袋口明 چاپلىما يانچۇق

贴张, 贴 ① [动] چاپلىماق ۱: 贴张, 贴

糊 ۱: 糊 ② 脸贴脸 چاپلىماق ۱: 糊

户窗 / 糊 ③ 封信糊 چاپلىماق ۱: 户窗

机拉拖售出价加 چاپلىماق ۱: 机拉拖

像活 ⑤ 名罪上栽 چاپلىماق ۱: 像活

爸爸他是像活得长子孩这 چاپلىماق ۱: 爸爸

态动使的 «چاپماق» چاپئورماق ۱

态同共的 «چاپئورماق» چاپئورۇشماق ۱

态同共的 «چاپئورماق» چاپئورۇشماق ۲

态同共的 «چاپئورماق» چاپئورۇشماق ۳

态动被的 «چاپئورماق» چاپئورۇلماق ۱

态动被的 «چاپئورماق» چاپئورۇلماق ۲

态动被的 «چاپئورماق» چاپئورۇلماق ۳

气淘 ۱: 的皮顽, 的气淘 <方> [静] چاپئىكەش

猫嘴馋 ② 子孩的 چاپئىكەش ۱: 猫嘴

杈木 ~ 杈 <方> [静] چاپچا

销畅, 俏走 ③ 搏肉, 杀搏 ② 唧吧 ① [静] چاپچاپ

俏走货种这 ۱: 俏走

脑, 潮来血心 ② 场市的隆兴意生 ① چاپچاپ بازار

候时的热发子 چاپچاپ بازار ۱: 候时的

一到放被策政时热发子脑在 چاپچاپ بازار ۱: 一到

子乱出会就, 边 چاپچاپ بازار ۱: 子乱

戮杀, 杀拼 چاپچاپ قىلماق

态同共的 «چاپچىماق» چاپچىشماق

蹄前用马)拉拨, 创 [动] چاپچىماق

系叉交 چاپچىماق ۱: 系叉交

沟碱排的错交横纵 چاپچىماق ۱: 沟碱

子铲小 <方> [静] چاپسا

快走 ۱: 快走 چاپسان ۱: 快走

愈痊速迅 چاپسان ۱: 愈痊速迅

态动使的 «چاپسانلىماق» چاپسانلاتماق ۱: 态动使

度进作工快加 ~ چاپسانلاتماق ۱: 度进

态动使的 «چاپسانلاشماق» چاپسانلاشتۇرماق ۱: 态动使

态同共的 «چاپسانلاشتۇرماق» چاپسانلاشتۇرۇشماق ۱: 态同共

态动被的 «چاپسانلاشتۇرماق» چاپسانلاشتۇرۇلماق ۱: 态动被

快变 [动] چاپسانلاشماق ۱: 快变

了他更步脚的 چاپسانلاشماق ۱: 了他

态同共的 «چاپسانلاتماق» چاپسانلىتىشماق ۱: 态同共

态动被的 «چاپسانلاتماق» چاپسانلىتىلماق ۱: 态动被

速迅, 快 [静] چاپسانلىق ۱: 速迅, 快

速迅却, 年一到不还建创然虽伍队支这 چاپسانلىق ۱: 速迅

起大壮长成速迅却, 年一到不还建创然虽伍队支这 چاپسانلىق ۱: 起大

来 چاپسانلىق ۱: 来

快变, 快 [动] چاپسانلىماق ۱: 快变, 快

声曲乐着随 ۱: 声曲乐

子褥 <古> [静] چاپغۇت ۱: 子褥

吃畜牲) 荏草② 头荏碾 سوقماق ~ (等谷秕和穗的
(荏草的下剩
چار² 的白花① [静] باش ~ 头的白花 / ساقال ~
鸡公花 خوراز ~ 的色杂② 须胡的白
چار پاقا <动> 蟆蛤癞
چار پاقا شىرنىسى <药> 酥蟾
چار يىلان <动> 蛇花白
چار يىلان كۆمىلىچى (ھەبىبى مارى بەرەس) <药>
丸斯热白日马白驱
چار³ 下见
چار بازار 市集动移 扎巴动移
چار بازارچى 商行动移 者帮单跑
چار بازارچىلىق 易贸市集动移
چار⁴ 错过 <方> [静] 失过
چار⁵ 辘, 辘 <古> [静]
چار⁶ 下见
چار پادىشاھ 皇沙
چارا 碗木大 [静]
چارا كۆز 睛眼的深较窝眼
چارادىماق <方> [动] 来起围, 围包
چارازە <方> [静] 种一的毯地
چاراس [模] 嚓喀 (声裂开的器瓷, 璃玻, 冰) 嚓喀
~ قىلىپ سۈنۈپ كەتتى. 了破声一嚓喀璃玻。 دەريادىكى
مۇز ~ قىلىپ يېرىلدى. 了开裂声一嚓喀冰的里河。
چاراس - چۈرۈس [模] 嚓喀嚓喀
چاراسلاتماق «چاراسلىماق» 态动使的
چاراسلىماق [动] 响作嚓喀: پىچاق تېگىشى بىلەنلا تاۋۇز
چاراسلاپ يېرىلدى. 碰一刚刀. 开裂声一嚓喀就瓜西。
چار¹ 施措, 法办 [静] 施措, 法办 ~ ئەپلىك / كەسكىن ~
施措的断果
چارە تاپماق 法办想
چارە قىلماق 法设
چارە كۆرمەك ① 法办想, 施措取采: ئۇلار ئاپەتنىڭ
ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئاكتىپ چارە كۆردى. 他极积取采们
② 灾防施措, 分处, 置处: پارتىيە ئىچىدە ~ 分处内党
چارە² [静] 重更, 过胜: ئۇ بۇ بالىنى ئۆز پەرزەنتىدىنمۇ
كۆرەتتى. 重还女子生亲比得看子孩个这把他
چارە - ئامال [静] 法办
چارە - تەدبىر [静] 措举, 施措

糖喜

چاققون [静] ① 散分② 爱的火发: بۇ كەنتتىكى ئۆيلەر بۇ.
رۇن ~ ئىدى. 散分很前以户住的子村个这
چاققىرلىق <方> [静] 筋脖牛
چاققىياق <植> [静] 草发
چاچلاشماق [动] 打撕: ئۇ ئىككىسى چاچلىشىپ كەتتى.
了来起打撕俩
چاچلىق [静] 的发头长, 的发头有: بۇدۇر ~ بالا 发卷
چاچلىق / ئاق ~ بوۋاي 爷爷老的发头白
چاچلىق بولماق 龄年婚结到已, 熟成育发 (指专)
چاچلىق بولغان قىزى بار. 有子女 (儿孩女)
大长已个一 (龄年婚结到已) 儿女的
چاچلىق گىگرومېتىر <气> 表度湿发毛
چاچما [静] 的状散, 的散
چاچما تاۋار 缎花碎
چاچما چۆگۈن 壶喷
چاچما دوپپا 帽花珠密
چاچما سۇۋاق <建> 灰抹石粘干
چاچما شېئىر <文> 诗体由自, 诗文散
چاچما ئوق <军> 弹霰榴
چاچما يىلتىز <植> 根须
چاچماق [动] ① 撒: ئۇرۇق ~ 子种撒, 子种播撒 / چې-
چىپ تېرىماق ② 播撒, 洒水: سۇ ~ 水洒 / ئايرۇپىلان.
دىن دورا ~ 药喷机飞 ③ 散分, 布散, 发散: گۈللەر خوش
پۇراق چېچىپ تۇراتتى. 香芳阵阵出发散花. ④ (光)
射出, 射照 (等线): قۇياش زېمىنغا ئۆز نۇرىنى چاچتى.
阳射照光大 ⑤ 摊, 派摊: خىراجەتنى كۆپچىلىككە تەڭ
چاچسىز. 摊分家大用费. ⑥ 乱打: ئۇ مېنىڭ پىكرىمنى
چېچىۋەتتى. 乱打他. 路思的了我了乱打他
چاچۋاغ [静] 卡发
چاچۋاغلىق [静] 的卡发戴, 的卡发有
چاچۋان [静] 纱面, 罩面 (的戴女妇)
چاچۋانلىق [静] 的纱面戴, 的罩面戴
چاچى - پاچى [静] 次伦无
چاچى - پاچى دېمەك 语乱言胡, 次伦无语
چاچماق <方> [动] 烦
چاخشاق¹ <古> [静] 滩石顶山
چاخشاق² <古> [静] 干果
چاخمايغىل <方, 习> [静] 鬼死, 的死该
چار¹ [静] ① 头荏 (静) 尽打未, 的出掠上堆物谷从时场扬

架轴(的车纺丝生) <手>〔静〕 چاردان
之曲乐典古族尔吾维)甫再尔恰 <艺>〔静〕 چارزەپ
(一)

: (声裂开的器瓷, 璃玻, 冰容形) 嚓喀, 嚓〔模〕 چارس
。了爆声一嚓炮灯. قىلىپ ئېتىلىپ كەتتى.
成撒子棍, 声一嚓喀. قىلىپ ئۈستۈلۈپ كەتتى.
。截两了

嚓喀嚓喀〔模〕 چارس - چارس
: 剥剥哗哗, 啦啪里嘛, 嚓喀〔模〕 چارس
。مۇخبىرلار ~ قىلىپ سۈرەتكە تارتتى.
嚓喀嚓喀们者记. 照拍地

چاراسسىدە〔静〕 声一嚓喀: ئۇ ئىستاكناغا قايناقسۇ قۇيۇ.
杯璃玻, 水开倒里杯璃玻往他. سۈنۈپ كەتتى.
。了裂破声一嚓喀

چارسلداتماق «چارسلداتماق» 态动使的
چارسلداتماق〔动〕 响作剥嘛: ئوچاقتا قۇرۇق ئوتۇن چار-
剥哗哗出发, 烧燃在柴干里子炉. سىلداپ كۆيۈۋاتاتتى.
。音声的剥

چارسسسىدە〔静〕 的啪, 嚓哇: ئۇ لامپۇچكىنى ~ ئۆچۈرۈ-
ۋەتتى. 关了灯电把声一的啪他. تاش ئەينەككە تېگۈدى,
。ئەينەك ~ يېرىلىپ كەتتى. 上璃玻到打头石.
。了开裂璃玻

چارشەنبە〔静〕 三期星
چارقىيا <植>〔静〕 兰舌凹
چارگاھ <艺>〔静〕 套姆卡木二十尔吾维) 尔尔哈哈
(一之曲

چارلاتماق «چارلسماق» 态动使的
چارلاشماق¹ «چارلسماق» 态同共的
چارلاشماق² (发须)白花变〔动〕: چارلاشقان چاچ
发头的白

چارلانماق «چارلسماق» 态动被的
چارلىغۇچى <军>〔静〕 兵察侦, 员察侦
چارلىغۇچى قاراۋۇل <军> 哨动流
چارلىسماق ① <军> 查巡, 逻巡: يوللارنى ~
。شەھەر ئەتراپىنى ~ 在郊城 ② 探勘: نېفىت

油石探勘 ~
چارلاش ئاپتوموبىلى <交> 车逻巡
چارلاش ئەترىتى 队探勘
چارلاش باسقۇچى <地> 段阶探勘, 段阶察勘
چارلاش ساقچىسى <法> 警巡

چارە - تەدبىر قوللانماق 施措取采
چارە - تەدبىرلىك 略谋有, 的法办有, 的施措有〔静〕
人的略谋有 ئادەم ~ 的

چ-سارەك¹〔静〕 子秤〔静〕 位单量重) 公 10 为常通子秤一,
麦小子秤一 بۇغداي ~ بىر: (斤公 8 为方的有, 斤
چارەك²〔静〕 ① 四分之之一: ~ ② 纪世一之分四
。点十刻一差. كەم ~ 10 غا (钟分 15) 刻

چارەك³〔静〕 作: بۇ رەختنىڭ كەڭلىكى 3 ~ كېلىدۇ.
。作三宽布

چارەك بۇلۇڭ <数> 角限象
چارەكلەپ〔静〕 量子秤用: ساتماق ~ 量子秤用
چارەكلىك〔静〕 ① 子称: بەش ~ تاغار 5 装子秤
② 袋麻 子秤一播可 بىر ~ بىر: 子种子秤一播可
③ 地的一子 地的一

چارەكلىك ئىمتىھان <教> 试考中期
چارپاي〔静〕 畜牲

چارپۇتلاشماق «چارپۇتلاشماق» 态同共的
چارپۇتلانماق «چارپۇتلاشماق» 态动被的
چارپۇتلاشماق〔动〕 子绊使: قاسىجان بىرلا چارپۇتلاپ ئۇنى
تەك مولىق چۈشۈردى. 子绊个一了使江木斯喀.
。葱栽倒个了摔

چارپىلەك <植>〔静〕 克莱皮尔恰 (一之种品瓜甜)
چارت <古>〔静〕 几点丁一, 几点一, 许少
چارناختا〔静〕 床尸洗, 架尸洗
چارناش <植>〔静〕 紫掌鹤
چارنال <植>〔静〕 杷枇

چارچاپ〔静〕 ① 架碗, 架盆, 架皿器, 子架 (的杆栏带) ②
梁圈 <建> ③ 床小

چارچانماق «چارچىماق» 态动使的
چار - چارماق <古>〔静〕 小家, 属眷, 属家
چارچاشماق «چارچىماق» 态同共的
چارچىمالا. 的叫大喊大爱, 的鲁粗话说 ① <方>〔静〕
的人呛涩苦 ②

چارچوق <古>〔静〕 竿滑
چارچۈرۈك〔静〕 克律曲尔恰 (一之种品瓜甜)
چارچىماق〔动〕 倦疲, 惫疲, 累劳, 劳疲, 乏疲: بىر
كۈن يول مېڭىپ بىر ئاز چارچاپ قالدىم. 身, 路天一了跑.
。累儿点有子 乏疲常非我. مەن بەك چارچاپ كەتتىم.
堪不惫疲 كەتمەك ھالىدىن ھالىدىن چارچاپ
چارداش <艺>〔静〕 什达尔查 (名曲舞利牙匈)

چاستوتىمېتىر <物>〔静〕 表兹赫，表率频

چاسغول <植>〔静〕 草茎方

چاسلاتماق «چاسلىماق» 态动使的

چاسلاشماق «چاسلىماق» 态同共的

چاسلانماق «چاسلىماق» 态动被的

چاسلىماق <动> 形方成搞: رهختنى چاسلاپ كەسەك 布把

块方成剪

چاسلاپ تېرىماق 种播形方

چاشقان <动>〔静〕 鼠老 <动>: چاشقاننىڭ ئۆلگۈسى كەلسە، مۇ.

شۈكنىڭ قۇيرۇقىنى چىشلەر. <谚> 鼠老 找死，咬去，

巴尾猫

چاشقان بۇرۇت 髭胡的长又细又

چاشقان تۆشۈكى ساراي كۆرۈنمەك <成> 得吓

藏可处无

چاشقانغا كېپەك ئالدۇرماسلىق <成> 拔不毛一

چاشقان قۇيرۇقىسىمان ئېكەك <医> 圆，锉尾鼠

锉

چاشقانلار ئائىلىسى <动> 科鼠

چاشقان يارا <医> 痲瘰，疮鼠老

چاشقان يىلى 年鼠

چاشقانقۇيرۇق <植>〔静〕 菊疮小

چاشگاھ 午上〔静〕

چاشۇرماق <古>〔动〕 蔑诬，告诬，谤诽

چاشى <古>〔静〕 蔑诬，告诬，谤诽

چاغ¹ <静> 兴高，快愉: كۆڭلى ~ 快愉心情 / ۋاقتىنى

~ ئۆتكۈزمەك 光时过度地快愉

چاغ² <静> 候时，辰时，分时: مەن ئۇ چاغدا ئۇنى تونۇمايتە.

تەم. 他识认不还我候时那。تاك سۆزۈلگەن ~ 蒙刚天

蒙 候时的亮蒙 / قاش قارايدان ~ 分时昏黄

چاغ³ <叹> 去〔声狗轰〕

چاغ⁴ <静> 力能: ئۇنىڭ بۇ ئىشقا چېغى يەتمەدى. 他

能所力能的不办到这事的

事的及

چاغاتاي <史>〔静〕 台合察 (字名的子次汗斯吉成)

چاغاتاي ئەدەبىياتى <文> 台合察学文(14世纪)

چاغاتاي تىلى <语> 台合察语(14世纪至19世纪)

چاغاتاي يېزىقى <语> 台合察文(14世纪至19世纪)

چاغاتاي خانلىقى <语> 台合察国(在古维吾尔语基础上形成的语言学)

چاغاتاي خانلىقى 台合察国

چاغاتاي يېزىقى <语> 台合察文(14世纪至19世纪)

چارلاش قۇدۇقى <地> 井探

چارلاك <方>〔静〕 的色六颜六，的花杂，的色杂

چارئوت = بوزتەكن

چارۋا <古，植>〔静〕 树悬

畜牲〔静〕

چارۋا بېجى <经> 税畜牲

چارۋا گېنېتىكىسى 学传遗畜家

چارۋا مال 畜牲，畜家

چارۋا مەھسۇلاتى 品产畜

چارۋا يولى <牧> 道牧

چارۋاغ <方>〔静〕 网拦(的鱼捕)

چارۋىچى 民牧〔静〕

چارۋىچىلىق <静> 业牧畜，业畜养

چارۋىچىلىق ئىقتىسادشۇناسلىقى 学济经牧畜

چارۋىچىلىق ئىقتىسادى 济经业牧

چارۋىدار <静> 主牧

چارىزم 度制皇沙〔静〕

چارىسىز <静> 已得不，法办没

چارىسىز قالماق 策无手束，展莫筹一

چارىسىزلىق <静> 何奈可无: بۇ چارىسىزلىقتىن بولغان

ئىش. 情事的何奈可无是这

چارىيار <宗>〔静〕 发里哈大四 <宗> 后世逝德穆罕穆指

چارىيار 尔麦欧，尔克伯·布艾: 人承继位四的权掌继相

(里阿和曼斯奥)

چازا <静> 腿盘

چازا قۇرماق 腿盘: چازا قۇرۇپ ئولتۇرماق 坐腿着盘

چازا <静> 卡关: چېگرا چازىسى 卡边

چاس <军>〔静〕 礼: ~ بىرمەك 礼敬，礼军行

چاسا <静> 的方: ~ جوزا 桌方 / ~ ياغلىق 巾头方

چاسا بولغا 头榔方四

چاسا بىخ ئۇلاق 接芽块方

چاسا پولات <冶> 钢方

چاسا پىلتە <冶> 坯方

چاسا خەت 字块方

چاسا قاينارتاش 石沸方

چاسا كۆلۈچ <石> 筒套方

چاستوتا <物>〔静〕 率频

چاستوتا بەلۋېغى <物> 带频

چاستوتا ئىسپېكتىرى <物> 谱频

چاستوتا ئۆزگەرتكۈچ <物> 管频变

焰火的怒愤 焰: غەزەب چاقمىتى
 灯光闪 چراغ چاقماق
 龙雷 <动> چاقماق دىنازاۋۇر
 器雷避, 针雷避 چاقماق قايتۇرغۇچ
 针撞(的枪)②机火打①〔静〕 چاقماق^۲
 ③ چاقماق^۳ 〔静〕 ① 形方, 格方: بانۇرنىڭ ھويلىسى ~ شەك.
 لمدە بولۇپ, ئىشىك - دېرىزىلىرى ھويلىغا قارايتتى. 尔图巴
 方 子院向朝窗门, 形方呈子院的
 口个开上瓜西 ۇرماق ~ تاۋۇزغا ~ 切②布花格
 糖块方 چاقماق قەنت
 核砸 ~ ياشاق / 头石砸 ~ تاش: ① 〔动〕 چاقماق^۱
 拆 ~ ئۆي / 墙拆 ~ تام: 拆②子锁砸 ~ قۇلۇپ / 桃
 擦 ~ گازىر ~ 子瓜嗑 / 划, 擦, 嗑③子房
 ~ 蜚, 咬, 叮(等蜂, 蛇, 子蚊)④柴火划, 柴火
 / 叮子蚊 / 咬蛇 ~ يىسلان / 叮子蚊
 吃蜜有会才, 蜚蜂蜜住经 <谚> . ئادەم ھەسل يەيدۇ.
 毁诋 ~ ئادەم: 人伤(语恶), 言谗进, 毁诋 <转>⑤
 人 / زەھەر گەپ بىلەن ~ 人伤语恶 <转>⑥
 病染⑦钱成合折西东把 ~ پۇلغا ~ ىرەسىنى
 病了上染亲父. 病了刺(眼), 痛刺⑧. ىرەسىنى
 غۇق شامال يۈزۈمنى چاقىتى. 脸了痛吹风冷. ئاپتاپنىڭ
 چاقىنىدىن كۆزۈمنى ئاچالمىدىم. 眼开不睁得刺光阳.
 石火, 石燧 〔静〕 چاقماقتاش
 ① 电闪鸣雷 ىرەسىنى ~ ىرەسىنى چاقماقتاش
 ② 枪的针撞带 ىرەسىنى ~ ىرەسىنى چاقماقتاش
 ③ 的格方有 ىرەسىنى ~ ىرەسىنى چاقماقتاش
 纸格方
 态动使的 «چاقىنماق»
 石辉, 石闪 <矿>〔静〕 چاقىنار تاش
 岩辉, 岩闪 〔静〕 چاقىنار جىنىس
 的烁闪, 的光闪 〔静〕 چاقىنما
 镜显微视闪 <天> چاقىنما مىكروسكوپ
 ① 光发炯炯, 煌辉, 光闪, 烁闪, 耀闪 〔动〕 چاقىنماق
 闪上顶山. چوققىسىدا مەڭگۈ ئېرىمەس قارلار چاقىنماق تۇراتتى.
 闪星星, 烁闪光星 ~ يۈلتۈز. 雪积的化不年长着耀
 光目 ~ كۆزى. 煌辉火灯. چىراغلار چاقىنماق تۇراتتى.
 炯炯
 草叶车 <植>〔静〕 چاقىموت
 言谗〔静〕 چاقۇ
 态动使的 «چاقىرتماق»

办②的忙繁, 的碌碌忙忙① <方>〔静〕 چاقچىلىقاي
 忙瞎, 少法
 开可不得忙, 乎忙, 碌忙 <方>〔静〕 چاقچىلىقايلىق
 交
 门柴, 门笆篱 <方>〔静〕 چاقسا
 的式轮 〔静〕 چاقسىمان
 戒训, 律戒 <古>〔静〕 چاقشايۇت
 草子蝎, 麻荨 <植>〔静〕 چاققاق
 蜂马, 蜂胡 <动> چاققاق ھەمرە
 干快 ① 〔静〕 چاققان ~ ىرەسىنى / 走快 ىرەسىنى ~ ىرەسىنى
 ② 捷敏, 利麻, 索利, 落利 ىرەسىنى ~ ىرەسىنى
 . 汉穷的利麻如不傅师的笨手 <谚> . ىرەسىنى
 ئۇنىڭ ھەرىكىتى ناھايىتى ~ ىرەسىنى . ىرەسىنى
 ~ ىرەسىنى . ىرەسىنى . ىرەسىنى
 ③ 利麻活干他. ىرەسىنى . ىرەسىنى
 ئۆي ىرەسىنى / 间房的凑紧 ىرەسىنى
 态动使的 «چاققانلاشماق»
 ① 快变, 快 〔动〕 چاققانلاشماق
 ىرەسىنى . ىرەسىنى
 捷敏, 索利 〔静〕 چاققانلىق
 惊吃们我令捷敏的他. ىرەسىنى ~ ىرەسىنى
 ىرەسىنى . ىرەسىنى
 了
 态动使的 «چاققانلىق»
 ① 同共的 «چاققانلىق»
 ② 交(狗) 〔动〕 چاققانلىق
 态动使的 «چاققانلىق»
 ① 子轮装, 的子轮有 〔静〕 چاققانلىق
 车汽
 机拉拖式轮 چاققانلىق تراكتور
 炮火行自 <军> چاققانلىق زەمبىرەك
 虫轮 <生> چاققانلىق قۇرت
 机重起式胎轮 <建> چاققانلىق كران
 ① 抢, 磨(轮砂用) 〔动〕 چاققانلىق
 刀菜抢 ~ راقىنى
 床磨 <机> چاققانلىق ئىستانۇكى
 ① 碎易②的池淘 〔静〕 چاققانلىق
 瓜金 <植> چاققانلىق كاۋا
 ① 电闪 〔静〕 چاققانلىق
 战击闪, 战电闪 / ىرەسىنى ~ ىرەسىنى
 ② 了去过般掣电驰风车汽. ىرەسىنى

员

چاكارچىلىق = چاكارلىق

چاكارلىق [静] 作工人佣，作工人仆 [静] 招
人仆收

چاكان <方> [静] 巾头②带腰①

چاكاندا <植> [静] 黄麻

چاكاندىلىق [静] 地黄麻，地黄麻

چاك - چېكى [静] 处缝接

چاك - چېكىدىن بۆسۈلمەك ① 解瓦崩土② 离崩分

析: مۇستەملىكىچىلىك سىستېمىسى چاك - چېكىدىن بۆسۈلۈپ
كەتتى. 了解瓦崩土系体民殖.

چاكسا <方> [静] 位单量重 (斤一于当相)

چاككەدە [静] 嗒吧: ئۇ ~ قىلىپ ئاغزىنى ئاچتى.
嘴了开张声一

چاكدىلىق «چاكدىلىق» 态动使的

چاكدىلىق [动] 响作嗒吧: ئۇنىڭ تاماقلرى ئۈسۈزلۈق-
تىن چاكدىلىپ كەتتى. 烟冒直里子噪得干口他.

چاكمۇخ <植> [静] 菜子蓬

چاكانا [静] ① 的俗庸，的碌庸: ~ ئادەم 庸，人庸

② 人的琐繁: ~ بەلسەپە 学哲琐繁

چاكانا دېموكرات <哲> 者义主主民俗庸

چاكانا دىئالېكتىكا <哲> 法证辩俗庸

چاكانا ماتېرىيالزم <哲> 义主物唯俗庸

چاكانا تەدرىجىي تەرەققىيات <哲> 论化进俗庸

چاكانا ئىنقىلابچى 家命革俗庸

چاكانا ئىنقىلابچىلىق <哲> 义主命革俗庸

چاكانا - چۈكۈنە [静] 碎琐，碎狗零鸡，皮蒜毛鸡

ئىش 事的碎琐，事的皮蒜毛鸡

چاكانىلاشتۇرماق «چاكانىلاشماق» 态动使的

چاكانىلاشماق [动] 俗庸变: ئۇ ئۆزىنىڭ چاكانىلىشىپ قال-
غانلىقىنى ھېس قىلدى. 了俗庸得变己自到感他.چاكانىلىق [静] 风作俗庸，气习俗庸，气俗: چاكانىلىق-
تىن خالى بولماق 离脱，气习俗庸离脱 / 味趣级低离脱

كىنىلىقنى تۈگەتمەك 风作俗庸除消

چاكدىق <古> [静] 板楂

چاڭا [模] 啪: ئۇنىڭغا ~ قىلىپ بىر كاچات تەگدى.
掌巴一了挨地

چاڭ كەلتۈرمەك 彻响: ئۇ ئېيتقان ئىلى خەلق ناخشىسى

دالىنى چاڭ كەلتۈردى. 野原彻响歌民犁伊的唱他

چاڭ؟ [静] 埃尘，土尘: ~ تۇزىق 扬飞土尘 / ~ كۆ-

چاقىرتشماق «چاقىرتماق» 态同共的

چاقىرتىلماق «چاقىرتماق» 态动被的

چاقىرغۇ (BP ئاپپاراتى) [静] 机(BP)呼传

چاقىرماق [动] ① 叫呼，叫呼，唤呼，唤召: ئۇلارنى چاقى-

رىپ كەل. 来叫都们他把. سېنى تېلېفونغا چاقىرىۋاتىدۇ.

人有边那. ئۇياقتا بىرى سېنى چاقىرىۋاتىدۇ. 话电接你叫

. ۋەتەن بىزنى چاقىرىۋاتىدۇ. 唤召在国祖. ياردەمگە

~ 出请邀 ~ قۇرۇلتايغا: 请邀③ 唤传 <法> ② 救呼 ~

/ 会大表代席 征，召号④. 席缺莫了请，门登别请未 <谚> بارما.

: 开召，集召⑤ 兵征，伍入召征 ~ ئەسكەرلىككە

يغىن ~ 会大开召 / چەت ئەلدە تۇرۇشلۇق ئەلچىنى چاقىرد-

ۋالماق 使大外驻回召

چاقىرىشماق «چاقىرماق» 态同共的

چاقىرىق [静] 召号: پارتىيىنىڭ چاقىرىقى 党

چاقىرىق قەغىزى <法> 票传

چاقىرىق قىلماق 召号

چاقىرىقنامە [静] 信请邀(函)

چاقىرىلماق «چاقىرماق» 态动被的

چاقىرىم [静] 里: بىر ~ يول 路里一

چاقىلاي <方> [静] 皮脱裂干部面

چاقىماق [动] 恶厌: بۇرە پاقلىدىن چاقاپ كېتىپتۇ دېسە،

كىم ئىشىنىدۇ؟ 羊羔恶厌会狼恶信相会谁

چاڭا [静] ① 缝裂: تامنىڭ چېكى 缝墙 / ئىشتاتنىڭ

چېكىنى تىكەك ② 缝骑: ئۇچلۇك تالونىڭ چېكىگە

ئامغا باسماق 印盖上缝骑的单联三在

چاڭ باسماق ① 缝合: مىخلانغان تاختايلا بىر - بىرگە

چاڭ باسىدى. 缝合不板木的上钉. 儿茬对 <转> ②.

. ئىككىسىنىڭ 了. 儿茬上对话这你. ىككىسىنىڭ

ئەدەپكەن گەپلىرى چاڭ باسىدى. 上不对话的说人个两们他.

. 儿茬

چاڭا كەتمەك 缝裂: ئامبارنىڭ چاڭ كەتكەن تاملىرى

ھازىرلا ئۈزۈلۈپ چۈشىدىغاندەك تۇراتتى. 好墙的缝裂房库.

. 塌倒要就上马像

چاڭ؟ [模] 呃: (声气吸出发颚上住抵尖舌): ياسىن تۇ-

رۇپ - تۇرۇپ ئاغزىنى ~ قىلىپ قويايتتى. 呃地时不森亚.

. 嘴呃

چاڭ؟ [静] <地> 理节

چاكار [静] ① 人仆，人佣: ~ بولماق 人仆当，人佣做

<转> ② 员务勤，仆公: خەلقىنىڭ چاكارى 民人勤的

چاڭقاچىلىق [静] 象景枯干

چاڭقاچلىق [静] 渴似饥如，心之望渴

چاڭقاچىماق [动] <方> 炎炎日赤

چاڭقۇرۇن [静] <方> 张紧，忙繁，忙

چاڭقىماق ① 渴焦: ئۇلار سۇ ئاپالماي چاڭقاپ كېتىپتۇ. 们他

心的望渴 ② 渴焦常非水到不找

灵

چاڭگا [静] ① 巢鸟: فانا چاڭگىسى 巢鸦鸟 ② <转>

蓬蓬 须胡的蓬蓬乱

چاڭگا باش 发头的蓬蓬乱

چاڭگا بولماق 蓬蓬乱

چاڭگا پاپوروتىبىك <植> 蕨巢鸟

چاڭگا تىزماق ① 巢筑: فارلىغاچلار ئايۋانغا چاڭگا

تىزدى. 巢了筑下檐房在子燕. 身安 <转> ②

سىمەت بىرنەچچە يىل سەرگەردان بولۇپ يۈرۈپ، ئەمدى چاڭگا

تىزۋىدى، يەنە ھەيدىلىپتۇ. 浪流年几了过提麦赛的怜可

了走赶被又，身下安刚，活生

چاڭگا چاشقىنى <动> 鼠巢

چاڭگاق [静] 的起一在连粘: 的起一在连粘

子胡

چاڭگاق - چاڭگاق [静] 的串串一，的噜哪一噜哪一

~ ئۈزۈم 葡萄的串串一

چاڭگاك [静] 钩鱼爪多

چاڭگال [静] ① 子爪: بۈركۈتىنىڭ چاڭگىلى 爪鹰 ②

چاڭگال <转> 敌出逃 掌魔: دۈشمەننىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلماق

~ 把 ③ 掌魔人 把: بىر ~ كەمپۈت بىر ~ 糖果水把

قوناق 米玉把一

چاڭگال سالماق 抓: گۆشكە ~ 肉抓

چاڭگىلىغا ئالماق 纵操，存篡: سايلانى چاڭگىلىغا

ئېلىۋالماق 纵操 / 举选 纵操 / 举选 纵操 纵操 纵操

ئېلىۋالغاندى. 攬独权大已他

چاڭگىلىغا چۈشمەك 中手人落: داداغدىن قالغان مە

راس تاغاننىڭ چاڭگىلىغا چۈشۈپ قالدى. 落产遗的亲父你

了中手父叔你入

چاڭگاللىماق «چاڭگاللىماق» 态动使的

چاڭگاللىماق «چاڭگاللىماق» 态同共的

چاڭگاللىماق «چاڭگاللىماق» 态动被的

چاڭگاللىماق [动] 捧，住抓: ەمدى قانداقمۇ قىلارمەن،

دېدى ئۇ زورخۇرايغىنىچە بېشىنى چاڭگاللاپ. 着捧来下蹲他

؟ 呢办么怎可我在现: 说头

تۈرۈلمەك / 起扬土尘 起扬土尘 / 起扬土尘 起扬土尘

چىقىمىز داڭقى چىقىمىز. <谚> 起扬，尘起不扬马匹一

。“林成不木独，线成不丝单”同喻: 名了不出也尘

چاڭ چىقارماق 头风出，名扬

چاڭ سۈمۈرگۈچ 器尘吸

چاڭ³ <植> [静] 粉花: نىچىسى 管粉花

چاڭ⁴ [静] 子爪

چاڭ سالماق ① 抓: سار چۈجىگە چاڭ سالىدى. 抓鹰老

چاڭ ② 指染: ۋەتىنىمىزنىڭ زېمىنىغا باشقىلارنىڭ چاڭ سە

لىشىغا يول قويۇلمايدۇ. 指染人别容不土领国祖

چاڭ ③ 指染: بىر ئەبلەخ لەيلىگۈلگە چاڭ سالماقچى بولمىدى، لەيلىگۈل

ئۇنىڭ يۈزىگە چاڭغىدە بىر كاچات ساپتۇ. 丽莱对想蛋坏个一

。巴嘴个一他了 搨地“啪”她，手下丽古

چاڭ⁵ <艺> [静] 琴扬

چاڭ⁶ <方> [静] 刀刮(形牙月的用匠皮)

چاڭ⁷ <古> [静] 霞朝，色曙，光曙

چاڭپوزا [静] 子袍长

چاڭئال [静] 莓蕊十

چاڭ - توپا [静] 土尘

چاڭ - توزان [静] 土浮，尘灰，土尘

چاڭ - توزانلىق [静] 的土尘，的尘灰

چاڭ - توزانلىق بوران <气> 暴尘

چاڭ - چاڭ [模] 啾啾叽叽，啾啾

چاڭ - چۈلك [模] 啾啾里劈: ئۇ ئاچچىقىغا پايلىماي، بالسە

نى ~ ئىككىنى ئۇرۇۋەتتى. 啾里劈子孩把，下之气一他

。掌巴两了打拉

چاڭچى [静] 者奏弹琴扬

چاڭچىلە [静] <艺> 戏: قويماق (ئوينىماق) 戏演 /

كۆرەك 戏看

چاڭچىلىچى [静] 员演剧戏，的戏唱

چاڭچىلىكەش = چاڭچىلىچى

چاڭدان <植> [静] 药花

چاڭغا <体> [静] 板雪滑

چاڭغىچى [静] 员动运雪滑，者雪滑

چاڭغىراق [静] 窗天形圆(的制木上顶房毡)

چاڭغاتماق «چاڭغاتماق» 态动使的

چاڭقاشماق «چاڭقاشماق» 态同共的

چاڭقاغا [静] (白子脖，小体)种一的鸦乌

چاڭقاق [静] 的枯焦，枯干，的燥舌干口，的了极渴

~ يەر 地土的枯干

的

چالپالماق 秽污弄，脏弄，黑弄 <古>〔动〕

چالتاي - پالتاي 那说这说，四道三说①〔静〕

پالتايى قويۇپ، راست گەپنى دە! 话实讲，那说这说别!

چالجۇق 地湿，泽草 <方>〔静〕

چالدۇرۇشماق 态同共的「چالدۇرماق」

چالدۇرۇلماق 态动被的「چالدۇرماق」

چالدۇرماق¹ 态动使的「چالماق」

چالدۇرماق² 态动使的「چالماق」

چالسقىماق 击冲受，击打受，打挨 <古>〔动〕

چالغا 镰钎〔静〕

چالغۇ 器乐〔静〕 ئۇيغۇر خەلق چالغۇلىرى 维吾民间乐

器

چالغۇ ئەسۋابى 器乐

چالغۇت 璞，石岩(层一的面外石玉在包)〔静〕

چالغۇچ 器拌搅，棒拌搅〔静〕

چالغۇچى 者演奏，者奏吹，者奏弹〔静〕

چالغۇشۇناس 家学器乐〔静〕

چالغۇشۇناسلىق 学器乐〔静〕

چالغىتماق 态动使的「چالغىماق」

چالغىچى 者售制镰钎②者草刈(镰钎用)①〔静〕

چالغىماق 漾荡水湖 ~ كۆل سۈيى 漾荡〔动〕

چالغىنماق 跳心得唬 <古>〔动〕

چالقان 部位他其体身对症状或包肿) <古，医>〔静〕

移转(的症炎)，响影(的)

چالقانماق 摆摇，动震，动晃 <古>〔动〕

چالقىماق 卫人个讲不 <转>②物染沾① <方>〔静〕

人的脏肮，的生

چاللىق 迈年〔静〕

چالما 块土扔 坩坩土，儿块土〔静〕 ~ ئاتماق / بوققا

~ ئاتساق، يۈزۈڭگە چاچرار. <谚> 块土扔里坑粪往

会上脸的你到滩会 上脸的你会到滩会

。雕双箭一，鸟二石一 <成>

چالمىسى سۇغا چىلاشماق 吹告，汤泡

مىزگە كۆنىگەندىك، بەربىر چالماك سۇغا چىلاشتىغۇ؟ 听你

进不进这情事汤泡吧？

چالما¹ 粥，糊糊 <方>〔静〕

چالما² 粪干畜牲 <方>〔静〕

چالماق¹ 吹 ~ نەي: 击，拍，敲: 奏，弹，拉，吹〔动〕

笛 / 萨 / 尔塔都弹 ~ دۇتار / 琴风手拉 ~ گارمون / 笛

چاڭگىز 楸花 <方，植>〔静〕

چاڭگىل 蓑 <植>〔静〕

پەم چاڭگىل پەرۋانىسى 蛾蓑 <动>

چاڭغىدە 地啪〔静〕 ئۇ نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى ئاقتىرسىپ

بولغۇچە ~ يەنە بىر كاپات تېگىپتۇ. 么怎是清弄有没还他

。掌巴一了挨地啪又，事回一

چاڭلاشماق¹ 子屋. 扬飞土尘〔动〕 ئۆي چاڭلىشىپ كەتتى.

。扬飞土尘

چاڭلاشماق² 花串②粉受，粉传① <植>〔动〕

چاڭلىداتماق 态动使的「چاڭلىدماق」

چاڭلىداشماق 态同共的「چاڭلىدماق」

چاڭلىدماق 音声的脆清出发，音声的亮响出发〔动〕

گۈلنار چاڭلىداپ سۆزلەپ كەتتى. 了来起说尔娜丽古

。亮响很音声 德理انك يۇقىرىقى تەرىپىدىن چاڭلىداپ ئېيتىلدى.

غان تاپانچا ئاۋازى ئاڭلاندى. 枪手的脆清了来传游上河

。声

چال 别 <谚> 儿: 头老〔静〕 چالنى كۆرۈپ بوۋام دېمە.

。爷爷就叫儿头老了见

چالا 全完不〔静〕 ~ قۇرۇماق 干半得晒 ~ ئىشلەنگەن

مەسۇلات 品成半 / گەپنى ~ قىلماق 话截半说

پىشقان ئاش 饭生夹 / ~ توپماق 饱半 / چوڭ ئۆستەڭنىڭ

بىر قىسىم رېمونت ئىشلىرى ~ قالدى. 活补修分部的渠大

孩小 <谚> . ~ قىلغان ئىشى. 巴尾个了剩还

。 (牢不事办，毛没上嘴) 四落三丢，事办

چالا ساۋات 盲文半

چالا مەست 意醉分三，醉半

چالا موللا 刀把二，醋瓶半

چالا ئۇيقۇ 醒半睡半

چالا ئۈلۈك 死半: ئۈرۈپ ~ قىلىپ قويماق 死半个打

چالا يىمىرىلمە <地> 体化风半

چالا - بۇلا 草草，率草①〔静〕 草草，率草①〔静〕: خىزمەتتى ~

چالا ئىشلىك 率草作工 / ئىشنى ~ يىغىشتۇرۇپ قويماق 草草

这事了 少多，微稍② 事了 少多，微稍②: بۇ ئىشنى كۆپچىلىك ~ بىلىدۇ.

。点一道知少多家大事件

چالا - پۇچۇق 切真不①〔静〕 ئۇنىڭ گېپىنى ~ ئاڭلاپ

قالدىم. 切真不得听我话的他. ئارىلىق يىراق، ~ كۆر-

دۈم. 随 随②. 切真不得看，远得离. ~ سالماشماق

候问问便

چالپاق¹ 皮墙(的落剥)〔静〕

چالپاق² 乱杂，的乱纷②的脏肮，的脏① <古>〔静〕

态动使的 «چامداق» چامداق

态同共的 «چامداق» چامداشماق

چامدام ① [静] 子步: ئەمەت چامدىمىنى چوڭ - چوڭ ئېلىپ ماڭدى. 走步大着迈提麦艾. ② 步: ئۇ تېخى بەش - ئالتە ~ ماڭمايلا, دادىسى ئۇچراپ قالدى. 远步六五出走没还他. 爸爸他了到碰便

چامداق ① [动] 步迈: چوڭ چامداپ ماڭماق 走步大开迈 چامداق ② 量步用: چامداپ بېقىڭ, بۇ بىر پارچە يەرنىڭ ئۇزۇنلۇقى قانچىلىك كېلىدىكىن? 长多有地块这, 看下一量步?

چامغۇر ① [静] <植> 菁藜, 菁藜

چامغۇرلۇق ① [静] 地菁藜

چامغۇق ① [静] <古> 者言谗进, 者告诬

چاملاماق ① [动] <古> 诉申, 议抗; 占侵

چامۇر ① [静] <古> 泥

چامۇغا ① [静] <动> 兔鼠

چامىلاتماق ① [静] «چامىلماق» 态动使的

چامىلاشماق ① [静] «چامىلماق» 态同共的

چامىلانماق ① [静] «چامىلماق» 态动被的

چامىلىماق ① [动] 计估, 量估, 模估: سەن چامىلاپ كۆر. 羊只这, 下一计估你? چىن گىن, بۇ قوي قانچە كىلوگرام چىنار? 重多有能

چانا ① [静] 犁爬, 橇雪 ~ تارتماق 撬雪拉 / ~ ئوينىماق 犁爬玩

چاناتماق ① [静] «چانماق» 态动使的

چاناچ ① [静] 囊皮 ~ قىسىز 一 酒奶马囊皮

چاناچ ② [静] <古> 夫懦②的小胆, 弱懦①

چاناشماق ① [静] «چانماق» 态同共的

چاناق ① [静] ① <植> 稗 (壳外的粒物谷) ② 坩埚③ ④ 眶 ⑤ 翼鼻 (的上盘磨在放里房磨) 斗

چاناق ② [静] <古> 罐盐木 (的制剂)

چاناق ③ [静] <古> 嘴礁石

چاناقلىق ① [静] «چاناق» 式形词容形的

چاناقلىق مېۋە ① [静] 果蒴 <植>

چانالماق ① [静] «چانماق» 态动被的

چانچۇ ① [静] <古> 杖面擗

چاندۇرغا ① [静] <植> 尾鸢葱

چاندۇرماق ① [静] «چانماق» 态动使的: ئۇ چاندۇرۇپ قويدى. 他脚马了露

چاندۇرۇشماق ① [静] «چاندۇرماق» 态同共的

چاندسر ① [静] 筋: گۆشنىڭ چاندسرىنى ئېلىپ تاشلىماق 剔

拍, 掌鼓 ~ چاۋاك / 钟敲 ~ قوشغۇراق / 器乐奏 ~

<谚> / 掌击, 掌敲鼓当个一, 像个两了拚

چالماق ② [动] 打(拌搅): تۇخۇم / 蛋鸡打 ~ ئۇماچ 打 糊糊面

چالماق ③ [动] <方> 找寻, 找

چالما - كېسەك ① [静] 儿块土, 拉坨土

چالما - كېسەك قىلماق ① [静] 一 (的教兰斯伊) 死打石乱 (刑酷种)

چالمىلىق ① [静] 的多拉坨土: ~ ئېتىزنىڭ چالمىلىرىنى تىرەك 拉坨土捡里田的多拉坨土在

چالۋاقتماق ① [动] «چالۋاقتماق» 态动使的

چالۋاقتاشماق ① [静] «چالۋاقتاشماق» 态同共的

چالۋاقتماق ① [动] 火肝动大, 气脾发大, 霆雷发大: ئۇ چالۋاقتى. 霆雷发大他

چالغ ① [静] <古> 唤召③ 查翻, 查搜② 究追, 查追① 美十全十不, 缺欠 [静]: دۇنيانىڭ چالغىلىقى تۈگەيدۇ. 的美十全十是会不界世

چام ① [静] 段地 (的给分时路修, 渠挖): ~ بۆلۈپ بەرمەك 段地分

چام ② (چامى) [静] 力能: ئۈتكەندە ئالغان 200 يۈەن قەرز پۇلىنى قايتۇرۇشقا چامىم بار. 元 200 的借去过还偿力能有我

چام ③ [静] 债. بۇ ئىشنى چامىمنىڭ يېتىشىچە قىلدىم. 了尽我事件这

چام يەتمەك ① [静] 及能所力

چام ③ [静] <方> 步, 子步

چام ④ [静] <古> 诉讼, 纷纠, 执争, 论争

چامما ① [静] ① 计估 ② 右左, 下上: چامما سائەت ئىككى بولغان چىغى. 了钟点两是概大计估我

چامما ② [静] 40 ياشلار چا. 40 了钟点两是概大计估我

چامما ③ [静] 人的右左岁十四 ئەدەم

چاممت ① [静] <古> 气怒, 慨愤, 怒愤

چامادان ① [静] 箱提手

چامادانلىق ① [静] 的箱提手带携, 的箱皮有

چامباش ① [静] 术武练, 拳打 ② 术武, 术拳 ~ ئوينىماق

چامباشچى ① [静] 式把拳, 师拳

چامباشچىلىق ① [静] 术武, 术拳

چامبۇل ① [静] 色杂, 的块一白块一黑: ~ ئېشەك 色杂 驴毛

چامچا ① [静] <方> 衫长式男

چام - چارسىم ① [静] <古> 司官, 诉讼

文鲜朝 <语> چاۋشيەن يېزىقى

式鲜朝②文鲜朝，语鲜朝①〔静〕 چاۋشيەنچە

家学鲜朝〔静〕 چاۋشيەنشۇناس

学鲜朝〔静〕 چاۋشيەنشۇناسلىق

马臀花 <方>〔静〕 چاۋكا

杰，的名闻，的名著，的名有 <古>〔静〕 چاۋلۇغ

的萃拔类出，的出

长班(的校学式旧)〔静〕 چاۋۇش

激励 <方>〔动〕 چاۋۇماق

稍鞭 <古>〔静〕 چاۋىغ

名扬，名出 <古>〔动〕 چاۋىقماق

沏了过熬茶 ~ / 茶奶 ~ سۈتلۈك ①〔静〕 چاي

了过熬茶 ~ / 茶喝 ~ ئىچمەك / 茶 ~

~ 头 / 茶 ~ بىر پىيالە ~ 茶碗一 / 茶茯 ~ قارا / 茶 ~

茶砖 ②茶叶: ~ دۈكۈنى 茶店 <转>③请宴 <转>: بۈگۈن

مەن مېھمانلارنى چايغا ئېيتتىم. 今天我请宴客人了。④

<转> 礼聘: تولىق مۇشۇ تىزىملىك بويىچە راسلانسا،

چاينى قايتۇرۇپ بېرىسىز. 结婚用品不如照着这个清单

。礼聘回退将们我，齐备

چاي ئاپارماق 礼聘下，礼聘送

چاي بەرمەك 客请

چاي پۇلى 帐小，费小

چاي تۈكلۈك قۇرتى <动> 虫毛茶

چاي دەرىخى <植> 树茶

چاي دورىسى 药茶 煮茶时加热的调性料，丁用

(成配等皮姜和皮桂，香

چاي زىياپىتى 宴便

چاي قوشۇقى 匙茶

چاي قۇيماق 宴设，礼陪: ئۇ قۇدىلىرىنىڭ ئالدىدا ئۆت-

تە. 在他为因. 礼陪宴设以所，礼了失前面家亲

。礼陪宴设以所，礼了失前面家亲

چاي قىلماق 请宴: ئىل - يۇرتتا ~ 里乡请宴

چاي ئۆتكۈزمەك 宴便设，客待

چاي ۋاقتى 间时饭早

چاي ئىچۈرمەك 婚订: ئۇلارنىڭ ئاتا - ئانىسى ئۇلار تېخى

كىچىك چاغدىلا چاي ئىچۈرۈپ قويۇشقانىدى. 在母父的俩他

。了订婚把就候时的小还们他

چايان <动>〔静〕 子蝎

چايان كاكئۇس <植> 爪蟹

چايانسىمان <静> 的形蝎

人的瘦干 ~ ئادەم 的瘦干 <转>②筋白上肉掉

چانگاك <古>〔静〕 叉

چانماق ①〔动〕 脚马露，儿馅露: يالغان گەپ ھامان چېنىپ

قالدۇ. 来脚马出露会总晚早谎说. 心变②: ئېرىدىن

: 拙见形相，配相不，称相不，色逊③心变夫丈对 ~

ئۆي يامان سېلىنماپتىكەن، شۇغىنىسى گىلەم سەل چېنىپ قاپتۇ.

上不配毯地是只，错不得修子房

否于用)道地⑤。配般不鞋的他. ئايىغى چېنىپ قاپتۇ.

得讲语维的他. ئۇ ئۇيغۇرچىنى چانماي سۆزلەيدۇ. (式定

。道地很

چانماق ①〔动〕 割②: گۆش ~ 肉割 / پىياز ~ 刹

葱洋 / يەرنى ~ 地刨

چاھار 下见

چاھار بۇرجەك <植> 子君使

چاۋ <古>〔静〕 钞

چاۋ 望名，声名 <古>〔静〕

چاۋا <理生>〔静〕 膜网，膜系肠

چاۋا كاۋاپ <食> 肉烤油肚

چاۋا ماي 油肠，油肚

چاۋسىنى چىتقا يايماق <成> 使，底老揭，短揭

چاۋاڭنى چىتقا يايىمەن! 我，着等你! 露毕形原

! 底老的你揭要

چاۋات <静> 的薄而大 (镶)

چاۋات نان <食> 饅薄大

چاۋار <静> 草枯枝干: ~ تېرىپ تۇتۇق قىلماق 一拾干些

火引草枯枝

چاۋارتقۇ <静> 泡燎，茄的结伤烫

چاۋارتماق «چاۋارماق» 态动使的

چاۋار - چاتقال <静> 草乱枝枯

چاۋارماق <动> 泡燎起: قولىم قايناق سۇدا كۆيۈپ چاۋىرىپ

قالدى. 泡燎了起烫水开被手的我

چاۋالاق <静> 声掌: ~ چېلىپ قارشى ئالماق 迎欢掌鼓

چاۋالاق ساقوللىسماق 过通掌鼓 / ئۇ قىزغىن ~ ئىچىدە زالغا

گىرەش. 厅大人进中声掌的热烈在他

چاۋاكلق 下见

چاۋاكلق ئۇسسۇل <艺> 舞掌

چاۋاكلماق <动> 拍(掌手用): ئۇ يوتىسىغا چاۋاكلاپ

قاقتاپ كۆلدى. 笑大哈哈腿大着拍他

چاۋشيەن <地>〔静〕 鲜朝

چاۋشيەن سۆگىتى <植> 柳天钻

平

چوپسا سالماق 锉

چوپسلاتماق 态动使的 «چوپسلماق»

چوپسلاشماق 态同共的 «چوپسلماق»

چوپسلانماق 态动被的 «چوپسلماق»

چوپسلماق 锉 [动]

چوپۇن 瓮大，子坛大，桶水大 <古> [静]

چوت¹ 盘算 [静]

چوت سوقماق 估，价估，计估 <转>②盘算打①

算

چوت² 子铤

چوت³ 头锹 <方> [静]

چوتار¹ 衣衬布土色白细 ~ كۆڭلك <静>

چوتار² 钱头，头抽(的时博赌) [静]

چوتارچى 者头抽 [静]

چوتارچىلىق 头抽 [静]

چوتايپاق 筒毡，靴毡 <方> [静]

چوتكا 子刷 [静] : ئاياغ چوتكىسى / چىش چوتكىسى

刷牙

چوتكىلاتماق 态动使的 «چوتكىلىماق»

چوتكىلاشماق 态同共的 «چوتكىلىماق»

چوتكىلانماق 态动被的 «چوتكىلىماق»

چوتكىلىماق 牙刷 ~ چىش / 鞋刷 ~ ئاياغ [动]

چوتۇر 计，子点 [静] : بۇ ئادەمنىڭ چوتۇرى كۆپ .

。少不子点人个这

چوجماق 长拖，长伸，长拉 <方> [动]

چوجۇق 司 <古> [静]

چوجاق (器殖生孩男小)鸡鸡小，尿 <理生> [静]

چوچۇق 仔猪 <古，动> [静]

چور 子哨的上身子鸽在系 <方> [静]

چورت [模] 喀喀① : كەتەننىڭ سېپى ~ قىلىپ سۇنۇپ كەت .

脆干 <转>②。了断声一喀喀子把的曼土砍 .

子下一 : تىلغىنى چاينىماي ، گەپنى ~ كېسىپ قىل .

说话 . 吾吾支支别，儿点脆干得 .

سەمەت ئۇنىڭ گېپىنى ~ بۆلۈۋەتتى . 话的他了断打子下一提麦赛 .

چورتان 鱼狗 <动> [静]

چورفە 鹌鹑 <动> [静]

چورقى 籽蓬飞 <方> [静]

چورنىك 皮梭(的机纫缝) [静]

چورۇپ 鞋女 <方> [静]

چەملىك 胶 鞋有 [静] : رېزىنكە ~ خەي

鞋布底

چەملىمەك 掌靴钉 ~ ئۆتۈك : 掌鞋钉 [动]

چەن¹ 码尺②测目，量估眼用 چىنى : 量估① [静]

چەنكە ⑤标目中打 تەگكۈزىمەك : 标目，靶④章肩③

规卡 <机>

چەنەك 斗糶 <古> [静]

چەندازا 袋钱，子搭钱 [静]

چەندەكچى 其克代茜 <植> [静] (一之类种品杏)

چەنزە 条檉，子椽 [静]

چەنشتۈرۈك 桃樱 <古，植> [静]

چەنلەتمەك 态动使的 «چەنلەك»

چەنلەشمەك 态同共的 «چەنلەك»

چەنلەنمەك 态动被的 «چەنلەك»

چەنلەمەك 标目准瞄 ئاتاق چەنلەپ : 准瞄① [动]

چەنلەشەك 帽 . شەپكە پېشىغا چەنلەپ تىككەندەك كەلدى .

。适合样一的缝头的我着可像就子

چەۋەنداز 依阿 手骑①士骑 [静] : ئاينىسا ~ قىز ئىسى .

长特有面方些某示表②。娘姑手骑好个是萨妮

چەۋەندازلىق 术骑，术马 <体> [静]

چەۋرە 孙昂，孙昆 [静]

چەۋگەن 球棍曲 <古，体> [静]

چەي 好撮面把 قاندۇرماق : خېمىرنى چېيىگە قاندۇرماق

چەيدو 刀切，刀菜 [静]

چەيزە 子茄 <植> [静]

چەيزە رەڭ 色紫，色子茄

چەيلەتمەك 态动使的 «چەيلەك»

چەيلەشمەك 态同共的 «چەيلەك»

چەيلەنمەك 态动被的 «چەيلەك»

چەيلۈك 足平扁 <方> [静]

چەيلۈك - چۈيلۈك 地下一上一 <方> [静]

چەيلەمەك 群羊 踩① [动] : قويلار ئېتىزلىقنى چەيلەۋەتتى .

面撮 ~ خېمىرنى ②。了坏踩地稼庄把

چەينەك 壶茶 [静]

چەينەك شورپىسى 肉炖壶茶 <食>

چوپان 工牧 [静]

چوپانلىق 作工牧放 [静]

چوپدار 茼葱 <古> [静]

چوپرۇماق 齐看，队列，队排 <古> [动]

چوپسا 锉刀锉用 سىلىقلىماق ~ بىلەن : 锉板，刀锉 [静]

了大长们子孩。 كونا ئۆيلەر چىقمۇپىلگەندىن كېيىن ، قورۇ
。了大扩子院，后以了拆子屋旧。 قاپتۇ . خېلى چوڭىيىپ
。了大扩态事下这。 ئەمدى ئىش چوڭايدى . مانا ،

伙小的大自高自 [静] چوڭچى 子
يىگىت ~ 自大自高自 : 的自大自高自

چوڭچىلىق [静] 自大自高自 : ئۆكەمىتەر ، چوڭچىلىقى يوق ئادەم
ئىدى . 虚谦他 . 人的自大自高自不是

چوڭچىلىق قىلماق 自大自高自

چوڭقۇر [静] ① 深 : ~ 坑深 / 深 ~ / قۇدۇق

井 / 深响影 ~ / تەسىرى ~ / بۇ كىتابنىڭ مەزمۇنى ناھايىتى
~ ، دەسلەپ ئۆگەنگۈچىلەر ئاسانلىقچە چۈشىنىپ كېتەلمەيدۇ .

， 长深， 奥深② . 懂看易容不人的学初， 深很书本这
深 深高， 远深， 刻深， 厚深， 沉深 ~ پەلسەپىۋى پىكىر
~ / 话的长深味意 سۆز مەنىلىك ~ / 哲理的奥
厚深 بلدۇرمەك 沉深示表 悼哀的 ~ / سىنىپى مۇھەببەت
厚深 情感级阶的 ~ / تەسىرات 刻深 象印的 ~ / ئەھمىيەت
问学的深高 ~ / 义意的远深

چوڭقۇرلاتماق «چوڭقۇرلىماق» 态动使的

چوڭقۇرلاشتۇرماق «چوڭقۇرلاشماق» 态动使的 : چۈشەنچىنى
~ 解理深加 / قسقا سۆھبەت مېنىڭ بوۋايغا بولغان تونۇشۇم .
نى چوڭقۇرلاشتۇردى . 暂短 的爷大老对我了深加谈交的
。 识认

چوڭقۇرلاشتۇرۇشماق «چوڭقۇرلاشتۇرماق» 态同共的

چوڭقۇرلاشتۇرۇلماق «چوڭقۇرلاشتۇرماق» 态动被的

چوڭقۇرلاشماق [动] 刻深， 入深， 化深 : بۇ ئىشقا بولغان
تونۇشۇم بۇرۇنقىدىن چوڭقۇرلاشتى . 比识认的事件这对我
深的盾矛 چوڭقۇرلىشىشى 了刻深更去过 化

چوڭقۇرلۇق [静] 处深， 度深 : دەريانىڭ چوڭقۇرلۇقى
。 深河， 度深 / ىككى يۈز مېتىر چوڭقۇرلۇقتا كۆمۈر بار .
200 煤有处深米

چوڭقۇرلۇق ئۆلچىگۈچ 计度深

چوڭقۇرلىتىشماق «چوڭقۇرلاتماق» 态同共的

چوڭقۇرلىتىلماق «چوڭقۇرلاتماق» 态动被的

چوڭقۇرلىماق [动] 深变 : مەن ئەھۋالىنى تولۇقراق بىلىش ئۈ .
چۈن چوڭقۇرلاپ سۈرۈشتۈردۈم . 情解了地面全较了为
。 问询的人深了行进我， 况

چوڭ - كىچىك [静] 小小大大 : ~ يىغىنلارغا قاتناش .
ماق 议会的 小小大大加参 / ىمەللىدىكى ~ ، ئەر -
ئاياللارنىڭ ھەممىسى ئۇنى ياخشى كۆردى . 都少老女男里村

生增

چوڭ قۇرۇقلۇقنىڭ سىلجىشى <地> 漂陆大
移

چوڭ قېرىن <动> 胃瘤

چوڭ قىزىل نومۇر <理生> 脉动大

چوڭ قىلماق 大养

چوڭ كاككۆك <动> 鹃杜大

چوڭ كرىستال <地> 晶巨

چوڭ كۆك نومۇر <理生> 脉静大

چوڭ كۈسۈتكە <动> 鼠黄大

چوڭ گەپ ① 话大 : ئۇنىڭ ~ قىلغىنىنى قاراڭلار . 看
، 啊 了话说大他又 . ② 错不 : بۇ ئىشنى كەچكىچە تۈگەت .

سەكمۇ ~ . 了错不很就完干天一天今活这

چوڭ گۈل ماگنولىيە <植> 兰玉广

چوڭلار مائارىپى 育教人成

چوڭ ماڭدامچى قوڭغۇز <动> 虫甲步硕

چوڭ مولېكۇلا <化> 子分大

چوڭ موما 姐姐的奶奶

چوڭ مۇز دەۋرى <地> 期冰大

چوڭ مۈشۈكئېيىق <动> 猫熊大

چوڭ مۈشۈكئېيىق ئائىلىسى <动> 科猫熊大

چوڭ مېڭە <理生> 脑大

چوڭ مىللەتچىلىك 义主族民大

چوڭ ھامما 姑姑 (姐姐的亲父) 姑姑大

چوڭ ھەشقېيچەك <植> 牛牵花大

چوڭ ئۆي 家老， 家母父 (后居另家成女子) 父称，
(家老为家母)

چوڭ ئىپار مۈشۈك <动> 猫灵大

چوڭ ئىسپورا <植> 子抱大

چوڭ ئىشتارى <植> 草眉画大

چوڭ يا <数> 弧大

چوڭ يەپ، چوڭ ئىچمەك 喝大吃大

چوڭ يەك 袖大 (片半上袖衣)

چوڭ ئىچمەك [静] 器大放

چوڭ ئىچمەك ئەينەك 镜大放

چوڭ ئىچمەك «چوڭ ئىچمەك» 态动使的 : سۈرەتنى ~ 照大放
/ 片 مەسىلىنى ~ 题问大夸

چوڭ ئىچمەك «چوڭ ئىچمەك» 态同共的

چوڭ ئىچمەك «چوڭ ئىچمەك» 态动被的

چوڭ ئىچمەك [动] 大长， 大扩， 大变 : باللار چوڭىيىپ قالدى .

的忡忡心忧，的佳

周豷歃倒 <古，动>〔静〕 چولى

边贴繛 ~ پەۋازنى: 繛〔动〕 چولماق

驼骆 چوم 子鞍软(的用驼骆，驴)〔静〕 چوم
子鞍

(边木的行平边两鞍)木鞍 چوم ياغاچ

看 <谚> ~ 权枢①〔静〕 چوماق

人倒鲜权枢的眼上不

تۈنۈنكىن . 多太权枢的树棵这 . 子棒②: تەلۈنگە ~ تۈنۈنكىن

信时古)克鸡楚③ . 子棒拿人狂让别 <谚> . قوزما .

(谓称的林斯穆对人尔吾维的教佛奉

手打 <转>②者棒使，者棒持①〔静〕 چوماقچى

为行手打〔静〕 چوماقچىلىق

态同共的「چوماقلىماق」 چوماقلاشماق

态动被的「چوماقلىماق」 چوماقلانماق

子节带 ياغاچ ~ 的: 子节带，的子权有〔静〕 چوماقلىق
头木的

打子棒用〔动〕 چوماقلىماق

人匠的子鞍软驼骆制缝〔静〕 چومچى

业行的子鞍软驼骆制缝〔静〕 چومچىلىق

子鞍软了备 تۈگە ~ 的: 子鞍软了备①〔静〕 چوملۇق

的用于鞍软做 كىگىز ~ 料的用于鞍软做② 驼骆的
子毡

(一之落部厥突代古)密处 <古>〔静〕 چومۇل

人的朵耳无〔静〕 چوناق

的主无 <方>〔静〕 چونسىز

篙竿〔静〕 چويلا

球网 <体> چويلا توپ

脚住站 <成> چويلىدا توختىماق

话的皮蒜毛鸡，话的脚住不站 چايدىغان گەپ

脚住不站 <成> چويلىدا تۇرماسلىق

皮蒜毛鸡，言

چويلىچىلىق 篙竿〔静〕: بارچە ھۈنەر ھۈنەر ئەمەس،

ئەسلى ھۈنەر ~ <谚> . 艺手好算不艺手种十四

。艺手的钱挣最是篙竿

火铁生 ~ / 锅铁生 〔静〕 چويۇن
炉

球铅 <体> چويۇن توپ

输赌 چۈا 面凹的骨腕蹄羊 〔静〕 چۈا

(输算上朝面凹，下朝面凸骨腕蹄时博赌)

。他欢喜

چوڭلۇق 大: تاغ باغرىدا ئېسىلىپ تۇرغان ھەر خىل چوڭ.

لۇقتىكى ئاشلار ھازىرلا دومىلاپ چۈشىدىغاندەك تۇيۇلاتتى . 悬

。来下滚要刻立乎似石巨的等不小大的上坡山在垂

号于大 <数> چوڭلۇق بەلگىسى

چوڭلىماق 大长，大变〔动〕: يا ئاللا، بۇ بالا ئەجەب تېز چوڭ.

。了快太得长子孩这，啊天 . لاپ كېتىپتۇ .

چوڭىشىشماق «چوڭلىماق» 态同共的

چولا 夫功，儿空〔静〕: مەن كۈندۈزى ئالدىراش، چولام يوق .

夫功有没，忙天白我 . چولاڭ تەگسە، بىزنىڭكىگە كەل .

。来里这们我到儿空有

ئىشى . 儿活没空有，空没人闲 <谚> .

چولا^۲ 子冲心空〔静〕

چولاتماق «چولماق» 态动使的

چولاشماق «چولماق» 态同共的

چولاق ①〔静〕: قۇلىقى ~ 的手缺①

的: بۆدۈنىنىڭ قۇيرۇقى ~ . 秃③缺残朵耳

的: 的坍塌分部，的口豁有④ . 鹌鹑的巴尾秃

牆的口豁有

چولاق كەتمەندە بوز ئاچماق <成> 缕蓝路竿

(业创苦难喻意)

چولامپاي 〔静〕 <方>: 的短胳膊支一 缺，的手只一缺，
的缺残

چولانماق «چولماق» 态动被的

چولپان 金，星庚长，星太白，星明启 <天>①〔静〕

星明影电 星明 <转>②星

چولتا 〔静〕 ①: 全完不 截半，子拉半，

截半 ~ 截半说 话截半说 话截半说 话截半说

人疾残了成 话截半说 话截半说 话截半说

چولتوك 〔模〕 通扑: 咕咚 (音声的水落物重容形) 咕咚 . 通扑

تېياتسىزلىقتىن ئۇنىڭ سائىتى دەرياغا ~ قىلىپ چۈشۈپ كەتتى .

。里河进掉咕咚表手的他，慎不于由

چولتوككەدە 〔静〕 咕咚: ئالم كۆلگە ~ چۈشۈپ كەتتى .

。里湖进掉声一咕咚木力阿

چولتوكلاتماق «چولتوكلىماق» 态动使的

چولتوكلاشماق «چولتوكلىماق» 态同共的

چولتوكلىماق 通扑，刺刺泼〔动〕

چولتىلىق 〔静〕: 短，全不，残， ئەقلى ~ قىلماق 足不力智

چولدۇر 〔静〕 <方>: 器殖生的孩男小

چولماق 〔静〕 <古>: 的心伤: 的毒歹肠心

草败枝枯 <方>〔静〕 چۇرقا

卷旋(发头) <方>〔静〕 چۇرقۇچ

的松蓬, 的乱散, 的乱蓬 <方>〔静〕 چۇرقۇلاڭ

态动使的 «چۇرقىرماق» چۇرقىراتماق

态同共的 «چۇرقىرماق» چۇرقىراشماق

(声哨口吹) 嚯嚯, 啾啾, 喳喳唧唧 [动] چۇرقىرماق

药泻(的配医厥突) <古>〔静〕 چۇرنى

(声叫的鸟小容形) 啾啾 [模] چۇرۇق¹

哨泥(的制烧土陶用)〔静〕 چۇرۇق²

态动使的 «چۇرۇقلىماق» چۇرۇقلانماق

态同共的 «چۇرۇقلىماق» چۇرۇقلاشماق

叽叽, 叫鸣啾啾(声叫的鸟小容形)〔动〕 چۇرۇقلىماق

鸣地喳喳叽叽雀麻. قۇشچاچلار چۇرۇقلىدى. 叫地喳喳

。叫

人的子性暴火 <方>〔静〕 چۇرۇقچاي

态同共的 «چۇرۇقلىماق» چۇرۇقلىداشماق

孩. چۇرۇقلىداشماق [动] 喳喳叽叽. بالىلار چۇرۇقلىداپ كەتتى.

。来起叫喳喳叽叽们子

的暴火, 的怒发易容, 的躁急〔静〕 چۇس

气脾暴火 چۇس سىجەز

虫臭 <动>〔静〕 چۇسا

，躁急得变子性 ~ سىجەزى: 躁急变 [动] چۇسلاشماق

暴火得变子性

暴火, 躁急〔静〕 چۇسلۇق

的良不心居; 的浊混 <古>〔静〕 چۇغ

崖悬, 崖 <古>〔静〕 چۇغۇردان

药芍白, 药芍疆新 <植>〔静〕 چۇغۇلۇق

者非是拨挑, 者谣造 <古>〔静〕 چۇغۇل

蒿娘播, 茛苳苦 <植>〔静〕 چۇغۇندان

鹰夜 <动>〔静〕 چۇغۇندەك

隼燕 <动> چۇغۇندەك لاجىن

科鹰夜 <动> چۇغۇندەكلەر ئائىلىسى

目鹰夜 <动> چۇغۇندەكلەر ئەترىتى

子乱, 波风, 角口, 纷纠 <古>〔静〕 چۇغى

，声闹吵, 声闹喧, 声哗喧 <古>〔静〕 چۇغى - چامى

声杂嘈

(马的乘骑换轮间站驿) 马驿 <古>〔静〕 چۇغفا

参玄 <植>〔静〕 چۇقا

科参玄 <植> چۇقا ئائىلىسى

待期, 望盼 <方>〔静〕 چۇقاق

، 了来赫尔图؟ قادىرچۇ؟ نۇرسۇن كەلدى، 呢①〔助〕 چۇ؟

？ 吗看也你. كۆرمەيچۇ. — سىزمۇ كۆرمەيسىز؟ 呢尔迪作

还坐着闲. بىكار تۇرغۇچە كىتاب كۆرەيچۇ. 呢看不么怎

--- ساڭچۇ. 嘛了去别就去让不. 嘛②. 呢书儿会一看如不

--- مەنچۇ ئەتە ئۇ يەرگە بارالماي. 吧③. 了不去方地个那天明, 嘛我.

قۇدۇقىغا چۈشەيلىچۇ. 吧去并矿下们我. يولداشلار بىردەم

جم تۇرساڭلارچۇ. 吧儿会一静安, 们志同.

枣红 <古, 植>〔静〕 چۇباقان

甘, 的口可, 的味美, 的味滋有 <古>〔静〕 چۇبۇيان

的甜

衣估, 服衣旧 <古>〔静〕 چۇپىرا

粗又浓又 قاش ~ (的等羊山, 驴)毛粗〔静〕 چۇپۇر

毛眉的

菜芥 <植>〔静〕 چۇپۇرشاڭ

的毛长身浑, 的毛多〔静〕 چۇپۇرلۇق

法想坏〔静〕 چۇتۇر¹

人的坏气脾 <古>〔静〕 چۇتۇر²

肠香, 肠腊〔静〕 چۇجۇق¹

的甜甘, 的蜜甜, 的甜 <古>〔静〕 چۇجۇق²

子嚼马 <方>〔静〕 چۇجىر

子穗(的上边)子毡 چۇچىسى كىگىز چۇچىسى 子穗〔静〕 چۇچا

鱼尾凤 <动> چۇچا قۇيرۇق بېلىق

〔动〕 叫(鸣) چۇچۇلىماق¹

服衣脱 <方>〔动〕 چۇچۇلىماق²

烬余〔静〕 چۇچىلا

餐的子穗带 ھاستىخان 的子穗带〔静〕 چۇچىلىق

巾头的子穗带 رومال ~ / 布

鞋球〔静〕 چۇخەي

态动使的 «چۇخچىلىماق» چۇخچىلاتماق

态同共的 «چۇخچىلىماق» چۇخچىلاشماق

态动被的 «چۇخچىلىماق» چۇخچىلانماق

چۇخچىلىماق [动] 拉拔, 捅: ئوتتى ~ 火捅 / ئوتتى

سىپەيچىلىساڭ ئۆچەر, قوشناڭنى چۇخچىلىساڭ كۆچەر. <谚>

。家搬会居邻非是弄拔老, 灭会火拉拔乱

(音声的等哨口, 叫鸟容形) 啾, 啾 [模] چۇر

子筐大 <方>〔静〕 چۇراك

箭的射前向势姿的卧仰用 <古>〔静〕 چۇرام

眉头皱 <方>〔动〕 چۇرتمەك

子荏苇芦 <方>〔静〕 چۇرچىلىق

گۇمان كالانىنى چۇلغۇغانىدى . 有一个人在问我在脑中
 回
 瓜透熟因类瓜)②的头过熟① <方>〔静〕 چۇلۇق
 过熟瓜西个这 . بۇ تاۋۇز ~ بولۇپ كېتىپتۇ . 荡晃(瓢
 了头

匝匝密密 <方>〔静〕 چۇلۇق^۲
 چۇلۇر ①〔静〕 绳缰 ①〔静〕: ئۇ ئېتىنىك چۇلۇرۇنى چىك تارتىپ
 ئاستا مېنىپ كەتتى . 走着慢慢绳缰的马着扯地紧紧他 .
 ② <转> 运命: ئۇنىڭ چۇلۇرۇ ئىدارە باشلىقىنىڭ قولىدا .
 他运命的在局长手里

چۇلۇرلۇق ①〔静〕: ئات ~ ②马的绳缰有
 子绳的用绳缰做: ئانا ~ 的用绳缰做

چۇما <医>〔静〕 病死黑, 疫鼠
 چۇمبۇرماق <古>〔动〕 弃抛, 掉甩
 چۇمچۇق <动>〔静〕 雀木旋
 چۇمۇلغا <植>〔静〕 缕繁牛, (菜)草肠鹅
 چۇھا ①〔叹〕 驾(声喊的走快畜牲催)

چۇھا^۲ <古>〔静〕 条收, 据收, 据凭, 据字
 چۇۋادان <动>〔静〕 类种个一的子鸽
 چۇۋاش ①〔静〕 人什瓦楚 (一之落部厥突)
 چۇۋاشچە ①〔静〕 语什瓦楚 <语>②文什瓦楚
 的式什

چۇۋالچاق <静> 的琐琐, 的碎琐, 的章无乱杂: ~ ئىش
 的碎琐 / 事 ~ پىكىر 乱素 / 想思 / 乱素 / 想思
 ~ ئىكەن . 这篇章内的章无乱杂 .

چۇۋالچاقلاشتۇرماق «چۇۋالچاقلاشقان» 态动使的
 چۇۋالچاقلاشماق ①〔动〕 琐繁变
 چۇۋالچاقلىق <静> 琐琐, 琐琐, 章无乱杂: بۇ ماقالىنىڭ
 كەمچىلىكى ئۇنىڭ ئىنتايىن چۇۋالچاقلىقىدا . 这篇章的
 缺点在于琐琐于过是点

چۇۋۇرۇماق <方>〔动〕 走个一着跟紧个一
 چۇۋۇتماق «چۇۋۇتماق» 态动使的
 چۇۋۇر ①〔模〕 啾啾, 啾啾
 چۇۋۇر - چۇۋۇر ①〔模〕 啾啾, 啾啾: قۇشلار ~ قىلىپ
 سايراشتى . 小鸟啾啾啾啾 .

چۇۋۇرلاشماق ①〔动〕 声啾啾出发, 声啾啾出发②
 啾啾啾啾, 啾啾啾啾: ئولتۇرغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ سۆزدە
 نى قوللاپ, چۇۋۇرلىشىپ كېتىشتى . 啾啾啾啾们在座的
 言发的他持支示表, 着嚷地
 چۇۋۇشتۇرماق ①〔动〕 卸拆, 卸, 拆

چۇقۇن 〔静〕 声哗喧, 声杂嘈, 声喊呐
 چۇقۇن سالماق ①〔静〕 嚷吵, 嚷叫
 چۇقۇن كۆتۈرمەك ②〔静〕 哄起

چۇقۇنچى ①〔静〕 者哄起, 者哗喧, 者喊呐
 چۇقۇن - سۇرەن ②〔静〕 闹喧, 器喧
 چۇقۇنلىق ③〔静〕 的闹喧, 的哗喧, 的器喧
 چۇقىمىن <古, 食>〔静〕 饼薄蒸, 饅蒸薄
 چۇقۇلاي <方>〔静〕 斑雀
 چۇقىماق <方>〔动〕 盼企, 待期, 望盼

چۇك ①〔模〕 啾啾, 啾啾(声叫的碎细等鸟, 虫容形)
 چۇك - چۇك ②〔模〕 啾啾, 叽叽: چۇجىلەر ~ قىلىشىپ
 يۇردۇ . 小鸡叽叽地叫 .

چۇكۇلداشماق «چۇكۇلداشقان» 态动使的
 چۇكۇلداشماق «چۇكۇلداشقان» 态同共的
 چۇكۇلداشماق ①〔静〕 叫地啾啾, 叫地啾啾: چۇجىلەر چۇ-
 كۇلداۋاتىدۇ . 小鸡啾啾地叫 . سار چۇجىنىڭ چۇكۇلداشقىغا
 غۇش . <谚> 老爱听小鸡叫 .

چۇك ②〔模〕 音声的响又细又的来传处远
 چۇكۇلداشماق «چۇكۇلداشقان» 态动使的
 چۇكۇلداشماق «چۇكۇلداشقان» 态同共的
 چۇكۇلداشماق ②〔动〕 舌八咀七

چۇلبۇ <古>〔静〕 心野, 肠心黑
 چۇلبۇش <古>〔静〕 液黏果水(的上手或服衣在沾)
 چۇل - چۇل ①〔模〕 碎粉: سۆڭەكلەر سۇنۇپ ~ بولۇپ كېتىپتۇ .
 了碎粉得摔头骨 . تاش قىل سائىتىگە تەگدى - دە سا-
 ئەتتىڭ ئەينىكىنى ~ قىلىۋەتتى . 上表手到碰头石 .
 碎粉得碰被子

چۇلق <古>〔静〕 底彻, 全完
 چۇلدا ①〔静〕 背(的等曼土坎, 锤铁, 子斧)
 چۇلدىسى ②〔静〕 背曼上砍

چۇلدۇ ①〔静〕 品利战, 物获猎②品奖, 品赠
 چۇلدۇر ①〔模〕 啾啾, 啾啾

چۇلدۇرلاشماق «چۇلدۇرلىشقان» 态同共的
 چۇلدۇرلىشماق ②〔动〕 说)咕咕啾啾, (话说)地语细声细
 (话): تويىنىڭ ئىچىدىكى بىر ئايال چۇلدۇرلاپ سۆزلەپ كەتتى .
 了来起说地咕咕啾啾人女个一中群人

چۇلغانماق «چۇلغانماق» 态复自的
 چۇلغانماق ①〔动〕 转打, 绕索, 回索: ئۇنىڭ سۆزلىرى مېڭە-
 نى چۇلغۇۋالدى . 转打里子脑的我在是老话的他 .

系关拉 چۆپقەتچىلىك قىلماق

客顾老去失 فالماق ~: 客顾老有没 [静] چۆپقەتسىز
客有 ىنجا رات ~: 的户客有, 的客顾有 [静] چۆپقەتلىك
意生的户

尺木(的匠瓦泥) <方> [静] چۆپگىز

草长 ىر ~: 的草长, 的草有②. 丛草片一进跑子兔
方地的

故讲 ىبىتماق ~: 话童, 事故间民 <文> [静] چۆچەك¹
事

碗木 [静] چۆچەك² ~ بىر ~ قېتىق ~ 奶酸碗木 / «ھەي»,
كالوا» دېگەن گەنى ئاڭلاپ, فاسمىنىڭ كۆزى چۆچەكتەك ئېچىد.
得睁睛眼的木斯喀, 话个这“蛋笨”了听. لىپ كەتتى.
。大样那碗木像

里鼓在蒙 <成> چۆچەكتە چۆپ يېمەك
骆驼饮碗木用 <成> چۆچەكتە تۆگە سۇغارماق
(薪水水杯)

箔蚕 <方> [静] چۆچەك³
祀祭羊宰前场打 <方> [静] چۆچقار
چۆچۈتمەك «چۆچۈمەك» 态动使的: سەن مېنى چۆچۈتۈۋەت.
تىڭ. بۇنىڭ بىلەن پەقەت بالىنىلا چۆچۈ.
تۈش مۇمكىن. 子孩小唬吓能只这.

饨馄包 [静] چۆچۈرە ~: تۈگمەك 饨馄包 / ~ يېمەكتىن
ەقسەت گۆش يېمەكتۈر. <谚> 吃于在的目的饨馄吃
。肉

帽花旦巴曲曲 چۆچۈرە بادامدوپپا
(饨馄像形状)朵耳小 چۆچۈرە قۇلاق
: 盘算错打, 算失 <成> چۆچۈرىنى خام سانىماق
。 盘算了错打人敌. دۈشمەن چۆچۈرىنى خام ساناپتۇ.

者饨馄卖 [静] چۆچۈرمىچى
馆饨馄 [静] چۆچۈرىخانا
态同共的 «چۆچۈمەك» چۆچۈشمەك

惊 ىبىتماق ~: 吓, 惊吃, 惊受① [动] چۆچۈمەك
这到看 / 醒 بۇ ئەھۋالنى كۆرۈپ قاتتىق چۆچۈپ كەتتىم.
: 伤拉, 伤扭②. 跳一我吓, 况情种
伤拉筋 كەتمەك

围周子园 چۆرە¹ ~: باغنىڭ چۆرىسى 围周 [静]
巾头的花了绣上边 ياغلىق ىزىدا چۆرە
婢奴 [静] چۆرە²

饅圆小 <古> [静] چۆرەك

态同共的 «چۈۈشماق» چۈۈشماق

的乱蓬 ىچاچ ~: 的开散, 的乱散, 的乱蓬 [静] چۈۈشۈك
子篮的开散 سېۋەت ~ / 席的开散 بورا ~ / 发头
چۈۈشۈلماق ① «چۈۈشۈماق» 态动被的: يۈك ياخشى تېڭىلماپ.

تسكەن, چۈۈشۈلۈپ كەتتى. 了散都好打没李行. ئۇنىڭ چاچ-
لىرى چۈۈشۈلغان ىچاچ كىيىم - كېچەكلەر ~ 衣
<转>②. 了开散线. ىبى چۈۈشۈلۈپ كەتتى. 乱散物
问的他. ئۇنىڭ مەسىلىسى چۈۈشۈلۈپ چىقتى. 出流子肠.
了来出楼抖被 ىچاچ. 了来

机拆 ~ ماشىنىنى: 散拆, 卸拆, 拆① [动] چۈۈشۈماق
器 / ئۆينى ~ 子房拆 / زاپچاسلارنى ~ 件零卸拆 / چۈ-
ۈشۈپ ساتماق ② 开散使: چاچنى ~ 抖③ 开散发头使
出楼抖题问把 تاشلىماق ىچاچ. 开抖, 楼
开抖袱包把 ~ بوپىنى / 来

卸拆, 卸, 拆 <方> [动] چۈيلىماق
的日天无暗, 的暗黑 <古> [静] چۈيلىك
草割 ~ ئورماق [静] چۈپ¹

酸草 <化> چۈپ كىسلاتاسى
机草割 چۈپ ئورۇش ماشىنىسى
片面 [静] چۈپ² ~ ئۈزۈمەك 片面 ىچاچ / قازانغا ~ سالماق
片面下里锅

湿 [模] چۈپ³
子底, 物淀沉 <古> [模] چۈپ⁴

淋淋湿, 淋淋湿 [静] چۈپ - چۈپ ~: ئۇ قاتتىق يامغۇردا ~
مۇزل بولۇپ كەتتى. 的淋淋湿得浇雨大被身浑他.
چۈپچۈل [静] 酸寒, 饭淡茶粗 ~: ئۇلارنىڭ بۈگۈنكى ئولتۇ-
رۇشى ناھايىتى ~ ئاغىرلاشتى. 很得办会聚的天今们他.
。 酸寒

苓茯 <植> [静] چۈپچىن
清 <药> چۈپچىن توقچىقى (قۇرسى چۈپچىنى ئەلا)

片拉艾亲比曲油 ىچاچخانا¹ [静] 房草
铺面切 [静] چۈپچىخانا²

野原的生不草寸 ~: ① [静] چۈپسىز ىچاچ / 围周子园 چۆرىسى
。 卖买了不做钱没, 畜牲了不养草没 <谚>

户系关, 户客老, 客顾老 [静] چۆپقەت
系关拉 بولماق چۆپقەت بولماق
系关卖买 [静] چۆپقەتچىلىك

چۆكتۈرمە 〔静〕 坠铅，子沉(的具鱼)

چۆكتۈرمەك «چۆكەك» 态动使的

چۆكتۈرۈپ سۇغۇرماق <农> 灌漫

چۆكتۈرۈشمەك «چۆكتۈرمەك» 态同共的

چۆكتۈرۈلمەك «چۆكتۈرمەك» 态动被的

چۆك - چۆك 〔叹〕 下卧 (令口的下卧骆驼使) 下卧
دەپ تۆگىلەرنى چۆكتۈردى . 骆驼让“下卧”声一了喊他 .
。了下卧

چۆكەدە 〔静〕 <古> 骨前耳

چۆكە 〔静〕 ① 的沉下 ② <地> 物积沉 : چوڭ .

قۇر دېڭىز چۆكمىسى 积沉海深

چۆكە پومپا <水> 泵水潜

چۆكە تومۇر <医> 脉沉

چۆكە جىنس <地> 岩积沉

چۆكە سۇ 水积沉

چۆكە ئۆسۈملۈك <植> 物植水沉

چۆكەك 〔动〕 ① 蹲，卧 : تۆگە چۆكتى . 了卧骆驼 . ② .

چۆكە كېمە سۇغا چۆكتى . 入沉 . 溺淹 . 中水入沉船 . سۇغا چۆ .

كۆپ كەتكەن بالا 童儿水溺 ③ <转> 浸沉 : بايرام : 入陷 .

شادلىققا ~ 浸沉 ④ 中之乐欢的日节在浸沉 : 入深 <转> .

ئامما ئارسىغا ~ 入深 / ئاساسى قاتلامغا چوڭقۇر ~ 深

积沉，淀沉 ⑤ 层基入

چۆكۈت 〔静〕 <古> 的小短，的矮

چۆكۈرمەك 〔动〕 ① 使沉入，使卧下 : چېلەكنى سۇغا ~

使水沉入桶中 / ئادىل قۇلاقچىسىنى چۆكۈرۈپ كىدى .

چۆكۈرۈپ ، رەبەرنىڭ شەخسى رولىنى كۆپتۈرۈۋېتىشكە ھەرگىز

بولمايدۇ . 不绝 低能而众群高抬而领导者个人作

用 ③ 浸没 .

چۆكۈش ① «چۆكەك» 另一种动名 <医> ② 沉淀

③ <地> 积沉 ④ <建> 沉降 <心> ⑤ 验体

چۆكۈش سىزىقى <交> 线沉

چۆكۈشمەك «چۆكەك» 态同共的

چۆكۈندى 〔静〕 ① <地> 积沉，物积沉 ② 沉淀，物

چۆكۈندى تۈزۈلمە <地> 造结构积沉

چۆكۈندى جىنس <地> 岩积沉

چۆكۈندى سۇ <水> 水沉降

چۆكۈندى قاتلام <地> 层积沉

چۆكۈندى مېخانىزم <地> 理机积沉

چۆرگۈلەتمەك «چۆرگۈلەتمەك» 态动使的

چۆرگۈلەشمەك «چۆرگۈلەتمەك» 态同共的

چۆرگۈلەشمەك 〔静〕 ① 儿圈 : كۆز چۆرسىگە چۈشكەن ~ 眼

里曲 ③ 旋(的上顶头) ② 儿圈眼黑，儿圈的上边睛

路的弯拐里曲 يول ~ : 弯拐

چۆرگۈلەتمەك 〔动〕 ① 旋盘，绕旋，转旋 : ئۇ بۇ يەردە

خېلى ئۇزۇن چۆرگۈلەپ يۈرۈپ ، ئۇنىڭدىن كېيىن كەتتى . 在他

旋天 ~ زېمىن - ئاسمان . 开离才天半了旋盘里这

飞 . / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى . 转地

在机 村上子旋空上绕了个圈 . 了 . ئىستانوكلار چۆرگۈلدى .

مەكتە . 转旋在床车 . ② 逛，转，悠转 : ئۇ تالغا چىقىپ

باغچىنى بىر چۆرگۈلدى . 园公次一了逛外出他 . كۆچىدا

چۆرگۈلەپ يۈرمەك 在街上来转去，在街上来转悠 / ئۇ

تت - تت بولۇپ ئۆي ئىچىدە چۆرگۈلەپ يۈردى . 在得急他 .

چۆرگۈلەپ كەتتى . 晕眩 ③ . 转打里子屋

功无劳徒，乎忙瞎 <成> چۆرگۈلەپ چىچار

چۆرنەك 〔静〕 皮梭(的机纫缝)

چۆرۈتمەك «چۆرۈتمەك» 态动使的

چۆرۈشمەك «چۆرۈتمەك» 态同共的

چۆرۈلمە 〔静〕 服衣(的送方女给方男)

چۆرۈلمەك - «چۆرۈتمەك» 态动被的

چۆرۈلمىلىك 〔静〕 子料服衣(的送方女给方男)

چۆرۈمەك 〔动〕 ① 动摇，使转动 : چاق ~ 车纺摇 / تې .

لېفوننى ~ 圈 ② 电话拨，话电摇 : دېھقانلار باغنىڭ ئەتراپىغا

تام چۆرۈپ بولدى . 了来起圈子园把墙筑们民农 . 缠 ③ .

绕 : مۇكىغا يىپ ~ 线绕上子梭在 ④ <转> 转运 : تې . پۇ .

تون زاۋۇتىنىڭ ئىشىنىنى ~ 使全厂作工运转来起 ⑤

事件这 转 甩，扔，弃抛 : بۇ ئىشىنى ئۇ چۆرىلەيدۇ .

转得玩他 . 转得玩他 . چىچىنى ئارقىغا ~ 子辨用 / رېئاللىققا ئۇيغۇن

بولمىغان خىياللارنى چۆرۈۋەتمەك 不实现的想法

چۆرىپۈرۈش 〔静〕 子贩人(的奴女卖贩)

چۆرىدەتمەك «چۆرىدەتمەك» 态动使的

چۆرىدەشمەك «چۆرىدەتمەك» 态同共的

چۆرىدەتمەك 〔动〕 围一成圈，绕围 : ئاساسى مەسىلىنى

چۆرىدەپ مۇزاكىرە قىلماق 绕围 主问题要讨论 / ھەممەيلەن

ئۈستەلنى چۆرىدەپ ئولتۇرۇپ گېزىت ئوقۇدى . 着围儿伙大 .

报读圈一成坐子桌

چۆك 〔静〕 峰山断横

چۆكتۈرگۈچ 〔静〕 <化> 剂淀沉

欢在浸沉 ~ خۇراملىققا / شاد - خىيالغا ~ 思沉 / 中
 . 浴沐 <转>③中之乐
 . 中之光阳在浴沐木树
 . چۆمۈچ [静] 子勺 [静] 子勺: قازاندا نېمە بولسا، چۆمۈچكە شۇ چىقار . قازاننىڭ
 . 子勺是人证的锅 <谚> . ~ گۇۋاھچىسى
 的状勺 [静] چۆمۈچسىمان
 骨软状勺 <理生> چۆمۈچسىمان كۆمۈرچەك
 态同共的 «چۆمەك» چۆمۈلدۈرمەك
 态动使的 «چۆمۈلمەك» چۆمۈلمەك
 游里河在 ~ دەريادا : 水游، 澡洗 [动] چۆمۈلمەك
 着 <谚> / 水 / ئالدىرىغان ئۆردەك ئارقىسى بىلەن چۆمۈلەر .
 . ھەممە ئادەم بايرام تەنتەنەسىگە
 . 中之乐欢的日节在浸沉都人的有所 . چۆمۈلگەندى .
 背浹流汗 ~ چىلىق قارا تەرگە ~ چىلىق
 چۆمۈلۈشمەك «چۆمۈلمەك» 态同共的 : قىزلار چۈشتىن كېيىن
 河到来后午们娘姑 . سۇغا چۆمۈلۈشتى . 澡洗里
 . 澡洗里
 چۆنەك [静] 沟垄 : قوغۇن چۆنەك / 沟垄瓜甜 / قېرى ئات
 . 沟垄踩不马老 <谚> . بۇزماس ~
 器垄开 <农> چۆنەك ئاچقۇچ
 沟开، 垄开 چۆنەك تارتماق
 机沟开 <水> چۆنەك تارتىش ماشىنىسى
 犁沟开 <农> چۆنەك سوقىسى
 地的沟垄有 ~ ەر : 的沟垄有 [静] چۆنەكلىك
 畦开， 垄挖， 沟开 <农> [动] چۆنەكلىمەك
 播沟， 作耕垄 <农> چۆنەكلىپ تېرىماق
 灌畦 چۆنەكلىپ سۇغارماق
 چۆنتەك [静] 包腰， 袋衣 : بۈگۈن ئۇ ئاز دېگەندە ئون كوپىنى
 . 包腰了进揣钱块十把少至他天今 . چۆنتەككە سالدى .
 文分无身， 涩羞中囊 <成> چۆنتەككى قۇرۇق
 چۈپەي [静] 气小， 气俗 : ~ ئادەملەر ئاشۇنداق ~ گەپلەرنى
 . 话的气俗样那说才人的气俗 . قىلدۇ .
 气俗得变 [动] چۈپەيلەشمەك
 چۈپەيلىك [静] 气小， 气俗 : ئېسىل ئادەملەردىمۇ ئاز - تولا
 ~ بولدىكەن . 气俗点有也少多上身人的贵高 . دوست .
 中友朋的他在他 . لمىرى ئىچىدە ئۇنىڭ چۈپەيلىكتە نامى بار .
 . 名了出得气小
 چۈپرەندە [静] 孽余渣残， 物废 : چۈپرەندە ھاكىمىيەت
 残的权政制专 . چۈپرەندىلىرى مەغلۇبىيەتكە تەن بەرگىنى يوق .

家学积沉 <地> [静] چۆكۈندىشۇناس
 学积沉 <地> [静] چۆكۈندىشۇناسلىق
 甲马 <古> [静] چۆكە
 壶铝 ~ / 壶铜 ~ 壶 [静] چۆگۈن : 壶
 . 了来出溢水， 了开壶 . تېشىپ كەتتى .
 桶木 <古> [静] چۆكەك
 变漠荒 . 原荒， 漠荒 [静] چۆل
 . 洲绿 . چىلانغا ~ ، ياڭاققا كۆل . <谚> 漠荒宜树枣
 . 多水宜桃核
 莲金旱 <植> چۆل ئالتۇنگۈلى
 人的水喝爱， 人的渴口常 چۆل باقىسى
 灵百沙 <动> چۆل تورغىيى
 香里百 <植> چۆل رەبھىنى
 母贝滩 <植> چۆل سوغىگۈلى
 柳旱 <植> چۆل سۆگىتى
 猫漠荒 <动> چۆل مۈشۈكى
 参丹， 草尾鼠 <植> چۆل يالپۇزى
 态动使的 «چۆلمەك» چۆلمەك
 态同共的 «چۆلمەك» چۆلمەك
 态动被的 «چۆلمەك» چۆلمەك
 原荒 [静] چۆل - باياۋان
 原荒 [静] چۆل - جەزىرە
 چۆلدەرىمەك [动] ① 芜荒 : بۇ باغ بىرنەچچە يىل تاشلىنىپ
 قالغاچقا، ھازىر چۆلدەرىپ كېتىپتۇ . 这园个由子于几由年
 变， 清冷， 落冷 <转>② . 了芜荒在现， 理管人没于
 落落空得 : ئىلگىرى چۆلدەرىپ قالغان بۇ جاي ئەمدى ئاۋاتلىد .
 . 了闹热得变在现， 清冷很里这去过 . شىپ كەتتى .
 چۆللەشمەك [动] ① 化漠荒 ② <转> 芜荒 : باغ - ۋاران
 芜荒园田 ~
 木菟紫 <植> [静] چۆلسېغىز
 这 . 滩壁戈， 漠荒， 原荒 [静] چۆللۈك : بۇ پايانسىز ~
 . 原荒的际无望一是里 .
 池涝， 子池， 塘池 <方> [静] چۆلمۈگى
 (揪外往花棉的里桃棉把)揪 <农> [动] چۆلمەك
 儿旋(的上顶头) <方> [静] چۆمەچ
 把摇(的车纺) [静] چۆمەش
 态动使的 «چۆمەك» چۆمدۈرمەك
 子勺， 勺铁 <方> [静] چۆمگۈچ
 人没， 入潜， 入漫① [动] چۆمەك : ئۇ كۆلگە چۆمۈپتۇ .
 之虑忧入陷 ~ غەمگە : 浸沉، 入陷② . 水湖入潜他

柔软，的软②的废作，的用无①<古>〔静〕 چۈزۈك

的绵绵软，的

事的到不想梦 ىشلار ئىلمىگە كىرمىگەن ىشلار ىچۈش¹ 〔静〕 梦

是钱的人别 <谚> . كىشىدىكى پۇل چۈشىدىكى پۇل .

钱的里梦

魔梦，梦恶做 چۈش بۇزۇلماق

梦圆 چۈشكە تەبىر بەرمەك

梦做 چۈش كۆرمەك

梦圆 چۈش ئۆرۈمەك

早，午上 بۇرۇن چۈشتىن ىچۈش² 〔静〕 午晌，午正，午中

半后，晌半下，午下 چۈشتىن كېيىن / 天半前，晌半

<谚> . تەخمىنەن ئىككى ئىككى چۈشتىن كېيىن كېلەر .

。(亮葛诸后事)后午在谋智的蛋笨

态动使的 «چۈشەتمەك»²

态同共的 «چۈشمەك»²

绳绊开解 چۈشەك 〔静〕 绳绊 چۈشەكنى بوشاتماق

态同共的 «چۈشەكەمەك»²

چۈشەكلىك 〔静〕 的着绊，的绳绊了上 ~ بىرنەچچە ئات

ئوتلاپ يۈرەتتى . 草吃在的绳绊了上匹几 .

چۈشەكەمەك 〔动〕 吃梦① ىچۈشەكەمەك : 话梦说，

دەپ چۈشەكەپ يۈرمەك . 了面白吃想老梦作别们你 .

② ىچۈشەكەمەك : 想梦 ىچۈشەكەمەك ، نەدىمۇ ئۇنداق ياخشى ئىش بولسۇن ؟

？ 事美的样那有会里那，了非非入梦要不

چۈشەلمەك «چۈشەكەمەك»² 态动被的 : پۈتى چۈشەلگەن ئات

马的腿住绊

چۈشەنچە 〔静〕 ① 念概 : ئابستراكت ~ 念概② 解见

见的新出提 چۈشەنچىنى ئوتتۇرىغا قويماق

③ 法看的己自出说 ئېيتماق ىچۈشەنچىسىنى ئېيتماق / 解

释解以予，释解作 بەرمەك ~ 释解

چۈشەندۈرمەك «چۈشەنمەك» 态动使的 : سەۋەبىنى ~ 释解

因原 / قىيىن جۈملىلەرنى ~ 句难解讲 / چۈشەندۈرگۈچى

ىچۈشەنمەك تىپتىكى تراكتورنىڭ تۈزۈلۈشىنى دېھقانلارغا چۈشەندۈردى .

造构的机拉拖式新说解民农给员解讲 . ئۇ چۈشەندۈردى .

گەندەك قىلىپ كۈلۈپ قويدى . 了笑地心会他 .

چۈشەندۈرۈش 〔静〕 明说

چۈشەندۈرۈشمەك «چۈشەندۈرمەك» 态同共的

چۈشەندۈرۈلمەك «چۈشەندۈرمەك» 态动被的

چۈشەنمەسلىك 〔静〕 会误，解误

چۈشەنمەك 〔动〕 解了，白明，懂，解理， تۆۋەنگە كۆز سال .

خاندلا ، ئاممىنىڭ ئارزۇ - تەلەپلىرىنى ھەقىقىي چۈشەنگىلى بو .

。败失心甘不孽余渣

鸡小 ىچۈجە 〔静〕 鸡小，鸡雏 <动>

驴骑；帐算后秋 <成> چۈجىنى كۆزدە سانماق

。瞧着走——本唱看 ىچۈجىنى كۆزدە سانماق تېخى، بەك

。瞧着走——本唱看驴骑，狂太别你 . كۆرەلەپ كەتمەك .

的斗好 <转>② 鸡公小① <动> چۈجە خوراز

(童儿或年少的架打好喻比)鸡公小

草尾狼 <植> 〔静〕 چۈجگۈن

粟，子谷，米小 <植> چۈجگۈن قوناق

鸡母的鸡小带 ىچۈجىلىك 〔静〕 的鸡小带 ~ مېكىيان

态动使的 «چۈچۈتمەك»

态同共的 «چۈچۈتمەك»

态动被的 «چۈچۈتمەك»

甜嘴 ~ تىلى : 的甜甜，的甜 〔静〕 چۈچۈك¹

橘金② 橙酸① <植> چۈچۈك ئاپپىلسىن

鸡鸡小 <儿> 〔静〕 چۈچۈك²

痒痒门肛(儿婴) 〔静〕 چۈچۈك³

痒痒门肛(儿婴) چۈچۈك بولماق

虫蛲 <动> چۈچۈك قۇرتى

草甘 <植> 〔静〕 چۈچۈكبۇيا

便大通(法办土用儿婴的奶吃给) 〔动〕 چۈچۈككىمەك

(物作等米玉)掰，摘 <方> 〔动〕 چۈچۈلمەك

(烟油出排，热烧油把)炼 〔动〕 چۈچۈمەك

葡的甜酸، 的溜溜酸 〔静〕 چۈچۈمەل ~ ئۈزۈم

果苹果的甜酸، 的萄 ~ ئالما

的溜溜酸得变 〔动〕 چۈچۈمەللەشمەك

绸丝柞 〔静〕 چۈچۈنچە

宜便，处好，益利 <古> 〔静〕 چۈر

崽猪野 <方> 〔静〕 چۈرپە

种一的子鸭 <方> 〔静〕 چۈركە

烧焚，烧燃，烧 <古> 〔动〕 چۈركەمەك

过炒②的糊，的焦烧，的着烧① <古> 〔静〕 چۈركۈك

的瘪干变，的收缩، 的

(益利，'处好)到得 <古> 〔动〕 چۈرلەمەك

甜的熟不生半 ~ قوغۇن : 的熟不生半 〔静〕 چۈرۈش

子桃的熟不生半 ~ شاپتۇل / 瓜

很瓜甜个这 . 脆 〔静〕 چۈرۈك : بۇ بەك ~ قوغۇن ئىكەن .

脆 ~ ياغاچ مانېرىيال ىچۈرۈك

草麦新 <植> 〔静〕 چۈرۈكباش

绸花金，绶绵 <古> 〔静〕 چۈز

的解费，的解理以难，的懂易不〔静〕 **چۈشنىكىسىز**
 话的解费 گپ ~ / 题问的懂易容不 ~
چۈشنىكىسىزلىك 〔静〕 解费：~ 解误生发 پيدا قىلماق ~
 会误生产
چۈشنىلمەك «چۈشەنەك» 态动被的
 学时鹑鹑捕抓②器线导(的机纫缝)①〔静〕 **چۈكچۈك**
 器声发鸟
چۈكۈلۈك 子篮小 <方>〔静〕
چۈكۈنەم 人的琐猥 ئادەم ~ : 气俗，琐猥〔静〕
چۈلە 乎乎傻<转>②水的熬干桃，干杏①〔静〕
چۈلۈك ①〔静〕 ②环鼻，栓鼻(的牛和驼骆)
 子销
چۈلۈك ② 椿臭，樗 <植>〔静〕
چۈلۈك پىلىسى 蚕樗 <动>
چۈلۈك 话，的四倒三颠话说，儿帽傻，瓜傻大〔静〕
 的上子点到不说
چۈمەك 的背驼 <方>〔静〕
چۈمبەل 罩面，纱面〔静〕
چۈمبەللىك ①〔静〕 ②女妇的纱面戴 ئايال ~ : 的纱面戴
 布的用罩面做 رەخت ~ : 的用罩面做，的用纱面做
چۈمبەردە = چۈمبەل
 下见 **چۈمچەك**
چۈمچەك قۇلۇسى 蛎牡 <动>
چۈمكەتەك «چۈمكىسەك» 态动使的
چۈمكەشمەك «چۈمكىسەك» 态同共的
چۈمكەلمەك «چۈمكىسەك» 态动被的
چۈمكەنمەك «چۈمكىسەك» 态复自的
چۈمكىسەك 住包，住蒙〔动〕 住：بېشىنى يوتقان بىلەن چۈمكىدۇ .
 头住蒙子被用 ۋالماق / 了住盖都把秧瓜西
چۈمگەك 鸟潜 <动>〔静〕
چۈمگەكلەر ئائىلىسى 科鸟潜 <动>
چۈمگەكلەر ئەترىتى 目鸟潜 <动>
چۈمگەن 地草芳 <古>〔静〕
چۈمۈلە 蚂蚁 <动>〔静〕 蚂蚁：چۈمۈلنىڭ سۆڭەك غاجاش روھى
 精神的头骨啃蚂蚁
چۈمۈلە كىسلاتاسى 酸蚁 <化>
چۈمۈلخور 兽蚁食 <动>〔静〕
چۈمۈلسىمان 的状蚂蚁〔静〕
چۈمۈلسىمان ئالتۇنكۆز 蛉蚁 <动>

面射人 <物> **چۈشۈش يۈزى**
چۈشۈرمەك «چۈشمەك» 头剃，发理 ~ چاچ : 态动使双的
چۈشۈرگە ②道洪溢，闸(的磨水或渠小)①〔静〕 <艺>
 曲终
چۈشۈرمەك «چۈشمەك» 态动使的
 半降 ~ پەردىنى / 帘窗下放 ~ بايراقنى يېرىم / 马下
 成低降 ~ تەننەرخنى / 压血降 ~ قان بېسىمنى / 旗
 本 / 词个一了掉漏 قويماق چۈشۈرۈپ / 刮 ~ ساقال / 头剃 ~ چاچ / 货卸 ~ يۈك / 煤卸 ~
 出价降，售出价贬 ساتماق چۈشۈرۈپ / 子胡
 别低贬 ~ باشقىلارنى / 信威低贬 ~ ئابرويىنى / 售
 干放下 ~ بۇيرۇق ~ 人命达下 ~ كادىرلارنى تۆۋەنگە / 人
 部
چۈشۈرۈشمەك «چۈشۈرمەك» 态同共的
چۈشۈرۈلمەك «چۈشۈرمەك» 态动被的 : ئەمەتنىڭ چېچى پاك -
 پاکىز چۈشۈرۈلۈپتۇ . 净净干干得剃发头的提麦艾
چۈشۈشمەك «چۈشمەك» 态同共的
چۈشۈك ①〔静〕 ②儿产早 ③产流 : ئون تۇغۇتتىن بىر
 品礼③ . 害厉烧分次十比产早次一 <谚> . يامان ~
چۈشۈك قىزىتمىسى 热产流 <医>
 下见 **چۈشۈم**
چۈشۈم كېلىش 格宾 <语>
چۈشۈمسىز 的正醇不道味，的好不道味〔静〕
چۈشۈملۈك 醇道味 چاي ~ : 的正醇(道味叶茶)〔静〕
 叶茶的正
چۈشمەك ① 见梦，梦做〔动〕 : توخۇ داڭگال چۈشەر ، ئۆچكە
 干)丛木灌见梦羊山，拉珂土见梦鸡 <谚> . جاڭگال
 在是你，么怎？ چۈشەۋاتامسەن . نېمە ، (么什务的么什
 吧梦做
چۈشمەك ② 住捆，住绊〔动〕 ① 了 - قولىنى زەنجىر بىلەن
 ~ 缚束 <转> ② 脚手住捆子链用 ~ كونا قاراش بەزد .
 人些一了缚束念观旧 . چۈشەپ قويدى .
 想思的
چۈشۈنەرلىك 流畅，懂易〔静〕 这篇这 ~ بۇ ماقالىنىڭ تىلى
 畅流字文章文
چۈشۈنىشلىك 见易而显，懂易白明〔静〕 ~ سۆز مېنى
 话的懂易 / مەن ئۇنىڭ سوتالغا ناھايىتى ~ جاۋاب بەردىم .
 问 . 答回的误无白明了作题问的他对我
 见易而显题
چۈشۈنىشمەك «چۈشمەك» 态同共的

子链铁被脚手 ~ قوللىرى زەنجىر بىلەن / 马的事这 . ~ بۇ ئىش ساغنا ~ . 的连牵有，的系关有②着拴。连牵有你与

靴皮式女〔静〕 چېتىك

چېتىلدۇرماق «چېتىلماق» 态动使的: ئالىم پاراڭنى بىرەر كونكرېت ئادەمگە چېتىلدۇرماسلىققا تىرىشتى . 使量尽木力阿 . 人的体具个某及涉不话

的联关〔静〕 چېتىلما

品商联关 <经> چېتىلما تاۋار

挂，及涉，扯拉，扯牵②态动被的«چاتماق» ① چېتىلماق 扯牵事件这 . بۇ ئىشقا نۇرغۇن ئادەم چېتىلىپ قالدى . 钩也他事件这 . بۇ ئىشقا ئۇمۇ چېتىلىپ قالدى . 业企钩挂 كارخانا 了去进扯牵被

楸花，楸木花 <植>〔静〕 چېتىن

鸪 <动>〔静〕 چېتىنقۇش

桃 1 چېچەك 1 花〔静〕 (的物植本木指多): شاپتۇل چېچىكى ~ / 花开 ئېچىلماق ~ / 花杏 چېچىكى ~ / 花 凋谢 تۈزۈمۈك 花落 ~ / 凋谢

汛春 سۈيى چېچەك

چېچىكى چاي بولماق <成> 放怒花心: ئۇ بۇ قەدىمقى سودىدا نۇرغۇن پايدىغا ئېرىشكەچكە ، چېچىكى چاي بولدى . 了放怒花心以所，大很利获中意生次这在他

痘牛，花天 <医>〔静〕 2 چېچەك

痘种 ئەملىمەك چېچەك

چېچەك چەكمەك = چېچەك سالماق

出，烦麻出 <转>②花天出① چېچەك چىقماق 量商不: مەسلەھەتسىز قىلىنغان ئىشقا چېچەك چىقىدۇ . 子娄 子娄出会事的干就

چېچەك سالماق = چېچەك ئەملىمەك

苗痘，苗痘牛 <医> چېچەك ۋاكسىنىسى

花与芽和枝嫩〔静〕 چوكان - چېچەك

者痘种〔静〕 چېچەكچى

菜针金，菜椰花 <植>〔静〕 چېچەكسەي

态动使的«چېچەكلىمەك» چېچەكلىمەك

茶 چاي 静〕 چېچەكلىك 的花有，的花开，的花: ~ چاي 花

开花杏 . ①〔动〕 ئۆرۈك چېچەكلىدى . 了 . چېچەكلەش مەزگىلى ②期花开 醪生，醪长 ③: بۇ ئاچچەق . سۇ چېچەكلىپ قاپتۇ . 了醪长醋这

慧颖，的灵机，的智机，的智睿，的明精〔静〕 چېچەن

掰 <方>〔动〕 چۈمبەك

房荫(的干葡萄晾)〔静〕 چۈنچە

چۈنكى 〔助〕 为因，因: مەن كېلەلمىدىم ، ~ يامغۇر ياغدى . 了雨下为因，来有没我

蓝靛 <古>〔静〕 چۈۋىت

口闸(的磨水) <方>〔静〕 چۈيگە

态同共的 1 «چاپماق» 2 چېپىشماق

态同共的 2 «چاپماق» 3 چېپىشماق

态同共的 3 «چاپماق» 4 چېپىشماق

چېپىق <农>〔静〕 锄 (节季的一指): فوناق چېپىقى 锄夏 ~ يازلىق / 节季米玉锄

چېپىلغاق ①〔静〕 管爱 ~ ئادەم: 的事多，的事闲管爱 ②〔静〕 猫的事闲 猫的嘴偷 ~ مۈشۈك

嘴偷(猫)②事多，事闲管①〔静〕 چېپىلغاقلىق

态动被的 1 «چاپماق» 3 چېپىلماق

头 2 چېپىلماق «چاپماق» 态动被的: باشقا يېلىم چېپىلدى . 胶发了抹上

3 چېپىلماق 〔动〕 事闲管爱，缠纠，手插，人介，涉干 (情事的做该人本于属不做去于衷热示表): بىز قا-

زاناغا چېپىلغان ئەر كىشىنى زاغلىق قىلىمىز . 钻爱话笑们我 . 人男房厨的

屑木(的出砍等子铧用匠木)〔静〕 چېپىندى

羔驼岁三 <动>〔静〕 چېتىر

چېتىشتۇرماق «چېتىشماق» 态动使的: ۋاگونلارنى ~ 车把 来起接连厢

态动被的 «چېتىشتۇرماق» چېتىشتۇرۇلماق

性交可 <生>〔静〕 چېتىشىشچانلىق

چېتىشلىق ①〔静〕 的连牵有，的涉牵: جىنايىتى ئىشلار ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与

ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与

ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与

ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 ۋاگونلارنى ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与

态同共的 «چاتماق» 1 چېتىشماق 1

چېتىشماق 2 〔动〕 ①配交 ②连牵: سەت بىر ئىشقا چېتىشىپ 里情事的的面体不件一到连牵

چېتىق ①〔静〕 索马绊 ②镣脚: ھورۇن خوتۇن پۇتقا ~ . 等椅桌)子撑 ③. 镣脚的上腿人男是娘婆懒 <谚>

腿住绊 ①〔静〕 چېتىقلىق

腿住绊 ①〔静〕 چېتىقلىق ~ ئات 腿住绊 ①〔静〕 چېتىقلىق

ئىشقا ئوڭاي چېچىلىپ كەتمەيدۇ . 发易容不都事何任对他 . 怒 . ىرەر ئېغىز سۆز قىلار - قىلماي ، ئۇ چېچىلىپ كەتتى . 了急就他 ، 话句两一上说有没

چېچىلماق² «چاچماق» 态动被的

چېخ 克捷〔静〕

چېخچە 〔静〕(1) 语克捷 ~ : ئۆگەنەك 语克捷② 式克捷 蹈舞克捷 ~ : ئۈسۈل 绳绊 ، 索马绊〔静〕

چېدەر 〔静〕 态动使的 «چېدەرلىمەك»

چېدەرلەشمەك «چېدەرلىمەك» 态同共的

چېدەرلەشمەك «چېدەرلىمەك» 态动被的

چېدەرلەنمەك «چېدەرلىمەك» 态动被的

چېدەرلىمەك 〔动〕把(马)住绊腿 ; ئاتنى ~ 马绊

چېدىرا 〔静〕 篷帐搭 ~ تىكەك 篷帐

چېدىرلىم 架屋 ، 架桁

چېدىر² 〔静〕 <方> 圾拉 (草枯) 枝树干 ، 纸片(等)

چېرتىوژ 纸图〔静〕

چېرتىوژ قەغىزى 纸图绘

چېرتىوژچى 员图制 ، 员图绘〔静〕

چېرتىوژچىلىق 作工图制 ، 作工图绘〔静〕

چېرتىوژخانا 室图制〔静〕

چېركاۋ <宗>〔静〕 堂教

چېرىپاشكا 象椿 <动>〔静〕

چېرىك 丁兵 ، 卒〔静〕

چېرىك ئالماق 兵招

چېرىك تۇتماق 丁壮抓 ، 兵抓

چېرىكىلىك 兵当抓被 تۇتۇلماق 兵当〔静〕 ; چېرىكىلىككە تۇتۇلماق

چېسىلا 〔静〕① 历日② 号 : بۈگۈن چېسىلاغا قانچە ؟ 凡是天今 ؟ 号

چېسىلاىق 〔静〕 的历日带

چېسىلاىق تامغا 戳日

چېسىلاىق سائەت 表的历日带

چېغى 〔助〕 能可 ، 许也 ، 许或 : ئۇ مەن يوق چاغدا كەلگەن . ~ 他 . 能可我是不在的候时的 . 的 . ساڭا دەيمسەم بول .

مايدىغان . ~ 或 . 不许告你不行 . 行 . ئۇ ئۆيدە يوق ، ئىدا . رىگە كەتكەن . ~ 他 . 不在家 . 怕 . 是到关机去吧 .

سوغۇق شامال چىققىلى تۇردى ، يامغۇر ياغدىغان . ~ 风凉 . 了雨下要能可 ، 了来起

چېغىچە <方>〔静〕 宜相 ، 体得 ، 适合 ， 当适

چېقىر 色蓝 ， 色绿〔静〕

چېقىر تىكەن <植> 风防

的 ， 颖悟 : ~ يىگىت 精明的小伙子 / بۇ بالا بەك . ~ 这 . 孩子真机灵 .

چېچەن - پاكىز 癖洁〔静〕

چېچەنلەشتۈرمەك «چېچەنلەشمەك» 态动使的

چېچەنلەشمەك 〔动〕 灵机得变 ， 明精变 ， 觉警 : ئۇ بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا ، سەل چېچەنلىشىپ ، ئۆزىنى دالدىغا ئالدى .

了来起躲便 ， 觉警点有 ， 话些这到听他

چېچەنلىك 〔静〕 智睿 ， 智机 ， 灵机 ， 颖悟 : ئۇنىڭ قىوي كۆزلىرىدىن خاتىرجەملىك ۋە ~ چىقىپ تۇراتتى . 的圆圆他

智睿和详安出露流里睛眼大

چېچەنلىك قىلماق 明聪小耍

چېچىرىغۇر 鬼死 ، 的死该 <方> 骂〔静〕

چېچىشماق «چاچماق» 态同共的 : باللار بىر - بىرىگە ھەدەپ سۇ چېچىشىپ ئويناۋاتتى . 玩水泼相互地劲个一们子孩

ئۇلار پۇل - پۇچەكلىرىنى بۇزۇپ - چېچىشتى . 霍挥们他 . 钱财

چېچىلاغۇ 〔静〕 散懒 ， 漫散 ， 涣散 ， 乱零 ， 乱零

漫 : تۇرمۇشى ~ 漫散活生 / بۇ ماقالە بەك ~ يېزىلىپتۇ . 乱零太得写章文篇这 . 乱零 ~ ئادەم ئىكەن .

人的漫漫很个一是他

چېچىلاغۇلاشماق 〔动〕 乱散变 ， 乱凌变 ， 漫散变 : 散涣 رەھبەرلىك چېچىلاغۇلىشىپ ، بوشاپ كەتسە بولمايدۇ .

懈松 ， 散懒能不导领

چېچىلاغۇلۇق 〔静〕 涣散状态 ， 漫散状态

چېچىلغاق 〔静〕 躁暴性情 ， 易容生气的 ， 爱动肝火

的 : ~ ئادەم 人的火肝动爱

چېچىلغاقلىق 〔静〕 情绪躁暴

چېچىلما 〔静〕 的散 ， 的发散

چېچىلما دولقۇن <物> 波发散

چېچىلما شاۋقۇن <物> 声噪粒散

چېچىلما نۇر <物> 光射散

چېچىلماق¹ 〔动〕 ① 落散 ， 散分 ， 撒落 ، 洒 : ئۈستەل ئۈس . 本几着放地乱散上子桌 . ىتدە كىتابلار چېچىلىپ ياتاتتى . 书 . ئۇنىڭ قول يازمىسىنىڭ بىر قىسمى چېچىلىپ يوقالدى .

他 . 部的分手散失了 . ىرگە چېچىلىپ كەتكەن ئاشلىقنى تېرىپ ئېلىڭلار . 来起拾食粮的上地在洒把你们 . ىق .

قىتى چېچىلىپ كەتمەك ② 力意注散分 发 ، 火动 ، 火恼

作 ، 怒 : قانداق دېگەن مەجەز بۇ ، ھېچنەمىدىن ھېچنەمە يوق ، چېچىلىپ كېتىسەن ! 气脾这你看 ! 火恼就动不动

ئازراق ئىش ئۈچۈن ~ 为一点小事火动 / ئۇ ھەرقانداق بىر

骨颞 چېكە سۆشكى

过晒未角额 <成> چېكىسى ئاپتاپ كۆرمىگەن 太阳 (人的过动劳自亲没喻比) 的: يازىچە تەر تۈكۈپ

ئشلىيدىغىنى بىز، غوجامنىڭ چېكىسى ئاپتاپ كۆرمىدۇ، دەدى ئۇ كەتمەننى دولسىغا ئېلىپ . 说曼土砍起扛他 .

。阳太过晒没都角额连却爷老，作劳汗挥天夏个整 作劳汗挥，汗冒头额 چېكىسىدىن تەر چىقماق

髮在别(贝宝作当) <成> چېكىسىگە تاخماق

上头在顶，间

چېكىسىگە قىسماق = چېكىسىگە تاخماق

چېكەتكە <动> [静] 虫蝗

چېكەتكە ئاپتى 灾蝗

چېكەرمەن 子君癡，鬼烟 [静]

چېكەرمەك <古> [动] 眠失

چېكىت [静] ① 点 ~ گۈللۈك رەخت ② 布花的点有

号句(的文尔吾维) <语>

چېكىت قويماق 号句打

چېكىتسىز [静] ① 不带点② 的号句无

چېكىتلىك [静] 的点有

چېكىتلىك بەش <语> 号分

چېكىتلىك كود <电> 码针点

چېكىشتۈرمەك «چېكىشمەك» 态动使的: تۈخۈم ~ 鸡碰

蛋

چېكىشمەك¹ «چەكەك¹» 态同共的: چېكىشمەگۈچە بېكىش-

مەس . <谚> 识相不打不

چېكىشمەك² «چەكەك²» 态同共的: ئۇلار يولىنىڭ چېتىگىرەك

一了抽，旁路到走们他 . بىر ئورامدىن چېكىشتى .

。烟合莫支 .

چېكىلەك <方> [静] 荡浪

چېكىلمە [静] 鏊

چېكىلمە نەقىش 雕浮的刻鏊

چېكىلمەك¹ ① «چەكەك¹» 态动被的: ئىشك ئۈشتۈمۈت

走，开敲被然突门 . ياتاققا ئابدۇللا كىرىپ كەلدى .

进了来是的是阿杜拉 . ② 伤创受: چېچەكتە چېكىلمىگەن

قىزىلدا قىرىلار . <谚> 折天没花天出

命 . كۆڭلى ~ 伤创到受灵心

چېكىلمەك² «چەكەك²» 态动被的

چېكىلمەك³ [动] 熟快，熟黄 要快葡萄 . ئۈزۈم چېكىلدى .

。了熟

چېكىلىك [静] ① 檐帽 ~ قۇلاقچا 的檐革皮带

چېقىر كۆز 眼碧，睛眼蓝

چېقىر كۆز جۆككەك ئۆردەك <动> 鸭潜眼白

چېقىر ئۈجمە <植> 桑紫

چېقىشتۇرما [静] 别鉴，较比

چېقىشتۇرما بەلگە <医> 候征性别鉴

چېقىشتۇرماق ① 撞碰② 话坏说 状恶告: ئۇ مېنى

بىكاردىن - بىكار ئاكسىغا چېقىشتۇردى . 哥他向故无缘无他 .

。状恶的我告哥

چېقىشتۇرۇشماق «چېقىشتۇرماق» 态同共的

چېقىشماق [静] 笑耍爱 爱逗趣: ئادەم ~ 笑耍爱

人的

چېقىشماق¹ «چاقماق¹» 态同共的

چېقىشماق² [动] 哈哈打，乐逗: بۇ قىز قول - قولغا تەگمەي

سودا قىلىۋېتىپ، قايسىبىرلىرى بىلەن گەپتە چېقىشاتتى . 姑这

。哈哈打人些同面一，意生作面一娘

چېقىق [静] 的破，的破打 ~ كوزا 瓮破，子罐破

چېقىل [静] ① 壁峭② 坝洪防

چېقىل - چۇقۇل [静] 处难(的上活生) 处难到遇

بولۇتماق

چېقىلدۇرغۇچ [静] 挑杆(使漏斗的中原的粮均匀进

入 置装种一的盘磨

چېقىلدۇرۇق = چېقىلدۇرغۇچ

چېقىلغان [静] 电闪

چېقىلغان قايتۇرغۇچ 针雷避

چېقىلماق¹ ① «چاقماق¹» 态复自的: چاقماق چېقىلدى . 闪打

了 . ② «چاقماق²» 态动被的: تەخسە چېقىلدى . 摔被子碟

了碎 . 了碎打被锁枷 . كىشەنلەر چېقىلدى .

چېقىلماق² [动] 动触，惹招，逗挑，犯侵: بۇ نەر-

تەن سىلەرگە چېقىلما . 西东些这动别 . كىشىگە ~ 惹招

人 / كىشىنىڭ مەنپەئىتىگە ~ 益利的人他犯侵

چېقىمچى [静] 者告报小打，者密告，者告诬

چېقىمچىلىق [静] 行密告，为行告诬，为行的言谗进

。惯习的坏很种一是密告 . 为: بەك يامان ئادەت .

چېقىمچىلىق قىلماق 告报小打，非是弄搬

چېقىن [静] 电闪

چېقىندى [静] ① (的出进) ② 子星火(的击打到受体物)

头石碎 子碴，块碎(的出飞处四向: ئاش چېقىندىلىرى

堤溃③ 子碴冰 子碴 / مۇز چېقىندىلىرى

چېكە [静] <理生> 角额，角鬃 髮 ~ چاچ 鬃

发 / چېكىسىگە ئاق كىرمەك 白斑髮两

چىرىك **چىرىك** <植> [静] 花水冷
چىرىك = چىرىك
چىرىك «چىرىك» 态动使的: بالىنى چىرىك.
 ماڭلار! 叫尖子孩让别!
چىرىك «چىرىك» 态动共的: بالىلار چىرىك.
 كەتتى. 了来起叫声尖们子孩.
چىرىك [静] 的叫尖: ئاۋاز 声叫尖
چىرىك [静] 的叫尖爱: ~ بالا 子孩的叫喊声尖爱
چىرىك [动] 叫尖: ئۇ چىرىك. 喊子噪着尖,
 لىدى - دە، ئاتتىن يىقىلىپ چۈشتى. 下跌，声一叫尖她.
 来马
چىرىك <方> [静] 者告宣，人告宣
چىرىك «چىرىك» 态动使的
چىرىك [动] 缠纠: يىپ چىرىك. 到缠纠线.
 了起一
چىرىك [动] ①子绊，儿绊: ئالمجان ئۆزىنى يانغا ئېلىپ،
 ئەركىننىڭ پۈتتە ~ سالىدى. 尔艾给，边一到闪江木力阿.
 ② <转> 子绊个了使肯: 意之预干示表. گەپكە ~
 سالىق / باشقىلارنىڭ ئىشىغا ~ سالىق 事人他足插
چىرىك «چىرىك» 态动被的: ئاپتوموبىلغا بېسىلغان يۈك
 ئۈچ ئارغامچا بىلەن چىرىك. 条三用物货的上车货在装.
 着绕缠子绳: ئۇ ئۇشاق - چۈشەك ئىشلار بىلەن چىرىك.
 身缠事琐被他. قايتۇ.
چىرىك <方> [静] 花酒啤
چىرىك [动] ①缠，绕: ئارغامچىنى پۇناققا ~
 ②. 绕索. 上杈树在缠: بەختىيارنىڭ كالىسىنى يېڭى خىيال
 چىرىك. 绕索头心的尔亚提合拜在头念新种一.
چىرىك <方> [静] 壳贝
چىرىك <化> [静] 剂蚀腐
چىرىك [静] 的腐防
چىرىك 剂腐防 <化>
چىرىك «چىرىك» 态动使的: كادىرلارنى ~
 部 / چىرىك قىغ 肥廐的熟腐
چىرىك <化> [静] 性苛，性蚀腐
چىرىك «چىرىك» 态同共的
چىرىك «چىرىك» 态动被的
چىرىك [模] 啞滴，唧唧
چىرىك «چىرىك» 态同共的
چىرىك [动] 唧唧 (声叫的鸟，虫容形)
چىرىك [静] 的腐陈，的败腐，的烂腐，的朽腐: ~ يا.

孔那冷冰冰的冰的?
چىرىك <成> 发焕光容 نور يېغىپ تۇرماق
 面满光红
چىرىك 红面满，色血了有上脸 يۈگۈرمەك
 光
چىرىك <成> 嘴咧牙龇 پۈرۈشتۈرمەك
چىرىك <成> 主无神六，色血无面 ئۈچمەك
چىرىك - شەكىل [静] 貌容: ئۇلار ياشتمۇ، چىرىك - شە.
 كىلىمۇ بىر - بىرىدىن قېلىشمايدىكەن. 容，上龄年在们她.
 下上相不都上貌
چىرىك [静] 小亮漂 美优，丽美，亮漂: ~ يىگىت
 的亮漂 <谚>. ~ سۆيگەن. 子伙
 ~. (施西出里眼人情)亮漂才的爱心，亮漂算不
 言在而，蛋脸在不亮漂 <谚>. يۈزدە ئەمەس، سۆزدە.
 景的美优 ~ / 亮漂得扮打 ىسانماق
 话的听好，话亮漂 گەپ ~ / 景美，色
چىرىك 处相睦和 چىرىك ئۆتمەك
چىرىك [静] 气平心 地和气平心: ~ نەسەت قىلماق
 说劝地和
چىرىك [动] 亮漂变
چىرىك [模] ① (小容形) 啞唧唧 (声叫的鸟): ئۇ ~
 قىلىپ تۈكۈردى. 沫唾口一了吐地呸他.
چىرىك [静] 地呸: ~ تۈكۈرمەك 口一呸地呸
چىرىك - پىرىك [静] 的碎琐，的碎八七零: ~ ئىش
 事琐 / گەپ 碎言闲 / كۈن بويى ~ ئىشلار بىلەن
 بولۇپ يۈرمەك 整天忙些碎八七零 / چىرىك -
 پىرىك 帐水流报 بەرمەك ەسابلاپ
چىرىك - چىرىك [模] 哇哇，声啞啞，声啞啞，声唧唧
 قارا چېكىنكە ~ قىلىپ چىرىك ئاتىدۇ. 叫地唧唧蟋蟀.
چىرىك [静] 地唧唧
چىرىك [模] 发时烧燃火柴及声裂破的玻璃，(冰) 喀喀
 出 (音的): كۆزىنىڭ ~ قىلىپ قالىدى - دە، دەز كەتتى.
 了裂声一喀喀镜眼
چىرىك «چىرىك» 态动使的
چىرىك [动] 声裂破出发
چىرىك <古> [静] 事喜，趣乐，致兴，足满，适舒
چىرىك <植> [静] 木灌的硬很质木种一
چىرىك <动> [静] 鸟罩
چىرىك <方> [静] 间空的间之崖悬个两
چىرىك <古> [静] 人的穷贫，人的幸不

。(爱是

菜牙痒 <植> [静] چىلۋە

淋淋湿 [模] 1 چىلىق

(音声的西东涮)刷刷 [模] 2 چىلىق

:子样的淌流而和饱因,淋淋湿 [模] چىلىق - چىلىق

بۈتۈن بەدىنى ~ ھۆل بولۇپ كەتەك 淋淋湿身浑

قانچىلىق گامىدا ~ ، گامىدا قۇرۇقچىلىق . <谚> 时有农务

。荡荡空空里仓时有, 登登满满里仓

下见 چىلىقلاپ

漓淋汗大 چىلىقلاپ تەرلىمەك

袋烟水 [静] چىلىم

芦葫烟水 چىلىم قاپتى

水在泡脚把 ~ پۈتى سۇغا : 泡浸, 泡① [动] چىلىماق

سي / 里油汽在泡件零把 ~ زاپچاسلارنى بېنزىغا / 里

چىلاپ / 麻沔, 麻浸 ~ كەندىرنى / 菜腌, 菜泡 ~

تېرىماق 浸种 / ھاراققا دورا ~ 酒药泡② 蘸: 蘸

水墨上蘸尖笔把 ~ سيماقا

微微 چىم 1 [模] [酸, 麻, 等胀, 感痛]: 感痛

痛蜇 疼 / ~ قىلغان ئاغرىق

腰了闪 چىم بولماق : 闪 疼

چىم قىلماق (痛): 刺痛 疼

针腰的我前年两一 . 疼 疼 疼

。了好在现, 疼的样一刺

皮草铺 چىم 2 [静] <植> 皮草 : 皮草铺

常非, 分十, 别特 <古> [静] 3 چىم

腿裹 <方> [静] چىمالتا

指小 <方> [静] چىمەلتەك

花满长, 方地的生丛草花②地草, 坪草① [静] چىمەن

子园的草花满长 方地的草 ~ باغ

的案图卉花有绣, 绒丝色绿为子顶 چىمەن دوپپا

帽小花

鹤 <动> [静] چىمەنتاز

چىمەنزار = چىمەنلىك

چىمەنزارلىق = چىمەنلىك

花带锦 <植> [静] چىمەنگۈل

地草青 [静] چىمەنلىك

树铂乌 <植> [静] چىمچىت

叫鸡 巴眨 [静] چىمچىق : 巴眨 ~ كۆز

态动使的 «چىمچىقلىماق»

چىمچىقلىماق [动] 巴眨: 巴眨 骂, 疼是打

چىلتار = غوڭقا

子绦 [静] چىلتەك

“魂灵个十四”的中说传)坦力启 <宗> [静] چىلتەن

具器的拉沙尼做 [静] چىلچۆپ

包脓, 子疖(的部胸马在长) <古> [静] چىلدەك

子松皮白, 子松果红 <植> [静] چىلغوزا

腺果松, 体果松 <理生> چىلغوزا تەنجە

粒脱 <古> [动] چىلغىلىماق

熟早②(瓜甜的熟早)格丽奇 ① <植> [静] چىلگە

(果瓜, 稼庄)的

麦大春 <植> چىلگە ئارپا

果苹熟早 <植> چىلگە ئالما

瓜木熟早, 梓楹熟早 <植> چىلگە بېھى

瓜甜)奇克谢毕熟早 <植> چىلگە بىشەكشېرىن

(一之种品

瓜西熟早 <植> چىلگە تاۋۇز

桃光李熟早 <植> چىلگە توغاج

子桃熟早 <植> چىلگە شاپتۇل

稻早 <植> چىلگە شال

种品瓜甜)西喀拉喀熟早 <植> چىلگە قارىقاش

(一之

米玉熟早 <植> چىلگە قوناق

葡萄熟早 <植> چىلگە ئۈزۈم

禾熟早 <植> [静] چىلگىباشاق

态动使的 «چىللىماق»

چىللاشماق «چىللىماق» 态同共: 态 疼 疼 疼

، 亮麻麻刚天 . 疼 疼 疼 疼

。来鸣起打地后恐先争便鸡公的有所

宴乏道(的请互家亲后婚) [静] چىللاق

态动被的 «چىللىماق»

چىللىماق 九数, (天十四的热最天夏)暑酷伏数① [静]

期褥产 <医> ②(天十四的冷最天冬)天寒

热褥产 <医> چىلە قىزىنمىسى

花梅(的牌克扑) [静] چىللىك

梅腊 <植> [静] چىللىگۈل

褥产 ① [静] چىللىك 的月子坐②: 的月子坐 ~ ئانا

间房的用月子坐 ② ئۆي / 亲母的期

叫鸡 疼 疼 疼 疼: 疼 疼 疼 疼: 疼 疼 疼 疼

了 ②: 疼 疼 疼 疼: 疼 疼 疼 疼: 疼 疼 疼 疼

骂, 疼是打)你请在是你骂人恋 <谚> چىللىغىنى

感实真 چىنلىق تۇيغۇسى
 چىنلىق نەزەرىيىسى = رېئالزم
 碗瓷〔静〕 چىنتاۋاق
 子盘瓷，子碟瓷〔静〕 چىنتەخسە
 壶瓷〔静〕 چىنچەينەك
 实证，实真变 <古>〔动〕 چىنقىماق
 竹石 <植>〔静〕 چىنگۈل
 族羌〔静〕 چىياك
 痈疔，子疔，背痞 <医>〔静〕 چىيقان

信相不我
 چىن - پىششىق 定肯，定一 <方>〔静〕
 石宝〔静〕 چىنتاش
 桐梧香檀 <方，植>〔静〕 چىندان
 天后大〔静〕 چىندىن
 چىندىنلىق 天后大〔静〕: چىندىنلىققا مەن كېلەي، قانداق؟
 ? 样么怎，来天后大我
 چىنلىق 诚真，实真①〔静〕: مۇھەببەتتىمىزدىكى چىنلىققا
 قىلچىمۇ گۇمانم يوق ئىدى. 真的情爱们我疑怀不毫我.
 真的事故 ھېكايىنىڭ چىنلىقى 性在实，性实真②。诚
 性实

خاتا (خاتاسى) [静] 的误错，的错 ~ قىلماق 错做 / ~
 ئىش قىلىپ قويماق 事错做 / ئۇ ~ گەپ قىلىپ باشقىلارنى
 رەنجىتىپ قويىدى. 人罪得话错说他. بۇ دورنى ~
 ئىچىپ سالماڭ يەنە. 药种这错吃别可你.
 خاتا پىكىر ئېقىمى 潮思误错
 خاتا كەتمەك 错弄，错搞: قوشنام مەنىدىن رەنجىپتۇ،
 نېمىدە خاتا كەتكىنىم ئۆزۈمگە ئايان ئەمەس. 气的我生居邻
 了错儿那已自楚清不都我
 خاتاسىز [静] 的误无，的错差无，的误错有没
 گەپ 的误错有没
 خاتالاشتۇرماق «خاتالاشماق» 的使动态: ھېلىقى جىن ئاخىر
 ئۇنى خاتالاشتۇردى. 就那是那个妖精于终他犯错了
 误
 خاتالاشماق [动] 误错犯: ئۇنداق قىلمىساق خاتالاشمىز.
 误错犯会就我们，做样那不
 خاتالىق [静] 错过，误错 ~ ئۆتكۈزۈمەك 误错犯 / خاتا.
 لىقنى باشقىلارغا دۆڭگىمەك 人于过诿 / خاتالىقنى تۈزەتمەك
 误错正纠，误勘
 خاتالىق پەرقى <数> 差误
 خاتاسىپ [静] <宗> 布推海 (伊) 斯教职称 为意，
 (“者义教讲宣”
 خاتىرە [静] ① 忆记，性记: ئادەمنىڭ خاتىرىسى 18 ياشتىن
 29 ياشقىچە تەدرەققى قىلىپ، چېكىگە يېتىدۇ. 力忆记的人

① 维吾尔文第八个字母 ② 该字母名称 خ
 خاپا [静] 气生，恼怒: ئۇ سەندىن ناھايىتى ~ . 很你对他
 火恼
 خاپا بولماق ① 气生: بۇرۇنقا خاپا بولسام، ساقال چىقتى.
 <谚> 的见怪 ② . 来须胡出长又偏，气的髭唇生
 见别请: 驾劳: خاپا بولماڭ، دىققەتسىزلىكتىن دەپ ساپتىمەن.
 怪，我说了漏了嘴. 嘴了漏说我，怪
 嘴了漏说我，怪
 下一换笔支这把请，驾劳. 请把这支笔换一下.
 خاپا قىلماق 气生使: ئۇ مۇئەللىمنى خاپا قىپتۇ.
 了气生师老让他
 خاپان [静] ① 斗 (磨坊装粮食的容器，方形) ② 称盘
 خاپان باش 头大，袋脑大
 خاپان باش بۈركۈت <动> 雕海头虎
 خاپان باش بېلىق <动> 鱼头大
 خاپىچىلىق [静] 恼气，恼烦: باتۇرنىڭ خاپىچىلىقتىن بېشى
 گاڭگىراپ كەتتى. 胀脑昏头得气尔图巴. 胀脑昏头得气尔图巴. 胀脑昏头得气尔图巴. 胀脑昏头得气尔图巴.
 مىلا ئادەم سېنىڭ ئارزۇيۇڭغا قاراپ يارالغان بولسىدى، دۇنيادا
 ~ بولمىغان بولاتتى. 造望愿的你按都人的有所上界世
 了恼烦有没就上世那么那，化
 خاپىغان [静] 的气生爱，的怒易: ئادەم 的气生爱
 خاپىغان كېسەل <医> 症能官经神
 خاپىلىق [静] 气，恼烦: خاپىلىققا قالماق 气受 / ~ تارتماق
 气受，恼烦 / ~ كەلتۈرمەك 气生人惹

量矢征本 <物> خاس ۋېكتور

票本 <经> خاس ۋېكسل

名专，词名有专 <语> خاس ئىسىم

使 <文> ②态动使的 «خاسلاشماق» ① خاسلاشتۇرماق
化性个

态同共的 «خاسلاشتۇرماق» خاسلاشتۇرۇشماق

态动被的 «خاسلاشتۇرماق» خاسلاشتۇرۇلماق

化性个 [动] خاسلاشماق

性殊特②性个① <心> [静] خاسلىق

خاسلىق <植> [静] 生花: يېغى 油生花 / ~ مەلھىمى
酱生花

地生花 [静] خاسغىلىق

性特，点特 [静] خاسىيەت

خاسىيەتلىك [静] 的祥吉، 的奇神، 的色特有: ~ قار
雪瑞

子盒小，子匣小 <古> [静] خافسى

汗可 [静] خاقان

国汗 [静] خاقانلىق

蒴萆 <植> [静] خاكشى

矿煤 [静] خاك

矿煤采开 خاڭ ئاچماق

خاڭ <静> 夯: ياغاچ ~ 夯木 / تاش ~ 夯石 / ~ سوقماق
砸: 砣夯 ~ / 夯打

工矿 [静] خاڭچى

خاڭخوڭ [静] 儿鼻齁 (的重音鼻带话说)

态动使的 «خاڭدىماق» خاڭدىتماق

态同共的 «خاڭدىماق» خاڭدىشماق

态动被的 «خاڭدىماق» خاڭدىلماق

خاڭدىماق [动] 实夯，夯打: ئىشچىلار بىنانىڭ ئۇلىنى خاڭدىدۇ.
地基的房楼了实夯们人工

خاڭگا = تەرخەمەك

خال (خالى) [静] 痣: ئۈستەڭ يارشىقى تال، قىزنىڭ يارشىقى
~ . <谚> 画如美道渠的柳栽 采一娘姑的痣长，

花

房茅 [静] خالا (خالاسى)

خالات [静] 褂大: ئوپپىراتسىيە بۆلۈمىدىن ئاق ~ كىيگەن سېد.
士护的褂大白穿位一了来出走室术手

خالاتلىق [静] 的褂大穿: مەن كۆزۈمنى ئاچسام، يېنىمدا ئاق

~ ئىككى كىشى كۆلۈمسەرپ قاراپ تۇرۇپتۇ. 睛眼开睁我

。我看着笑微人的褂大白穿位两边身，看一

خار - زارلىق [静] 雨苦风凄: بوۋاي ھاياتنىڭ ئاخىرقى
مەزگىلىنى ~ ئىچىدە ئۆتكۈزدى. 度中雨苦风凄在爷大老
。子日后最的命生了过

态动使的 «خارقىرماق» خارقىراتماق

态同共的 «خارقىرماق» خارقىراشماق

خارقىرماق [动] 声噜呼发: تۈن نىسبى، ھويلىدىن خارقىردۇ.
خان خورەك ئاۋازى ئېنىق ئاڭلىنىپ تۇراتتى. 夜半，院从，
。声噜呼发到听地楚清里

态同共的 «خارلىماق» خارلاشماق

خارلاشماق [静] 气受，辱受: شوپۇر دېگەن شۇنچىلىك خار.
لشېپ كېتەمدۇ؟ 吗气受样这就机司当？

待虐人受，辱屈受 [动] خارلانماق

辱屈受 [静] ~ كۆرەك خارلىق

خارلىماق [动] 待亏，待虐: ئەسرلەرنى خارلىماسلىق 虐不
待亏当应不. / ياشانغانلارنى خارلىماسلىق كېرەك. 虏俘待
。人年老

态同共的 «خارىلدىماق» خارىلداشماق

خارىلدىماق [动] 噜呼打: قاسم تەككىگە بېشىنى قويۇپلا خا.
رىلداپ ئۇخلاپ كەتتى. 呼呼就上头枕到挨一头木斯喀
。了着睡地

خاس [静] ① 的有固， 的有特: بېزا ياشلىرىغا ~ خىسلەت
农村年青所年有特 / «ياڭگار» جۇڭگونىڭ ئۆزىگە
~ خەلق ئۇسسۇلى. 蹈舞间民的有特国中是舞歌秧
كاپىتالىستىك تۈزۈمنىڭ ئۆزىگە ~ زىددىيىتى 本资主义
于属 ② 盾矛的有固 于属 ③ 厅客用专 مېھمانخانا / 票税

性属有特 <逻> خاس بەلگە

则分 <法> خاس پرىنسىپ

程方稟内 <数> خاس تەڭلىمە

动振征本 <物> خاس تەۋرىنىش

度速有固 <物> خاس تېزلىك

率频征本 <物> خاس چاستوتا

性属有特 خاس خۇسۇسىيەت

荷电有固 <物> خاس زەرەت

数函征本 <物，数> خاس فۇنكسىيە

值征本 <数> خاس قىممەت

量质有固 <物> خاس ماسسا

断判称特 <逻> خاس ھۆكۈم

念概独单 <逻> خاس ئۆقۇم

时有固 خاس ۋاقىت

خانلىق [静] <数> 数位: 数位 ~ 一 数位 / ئىككى
 数位两 ~
 خانىم [静] ①女士 ②夫人 ③女老师
 下见 خانىۋەيران
 خانىۋەيران بولماق 产破, 产荡家倾, 产破
 ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە, پۈتكۈل ياۋرۇپادا سان -
 ساناقسىز شەھەرلەر خانىۋەيران بولدى. 第二界世次大战
 间期 整个欧洲无有数个城市遭到破坏。
 خانىۋەيران قىلماق 产破使, 产破, 产荡家倾
 يېزا ئاھالىسىنى خانىۋەيران قىلىۋەتتى. 洪水使村民家倾荡。
 产
 خانىۋەيرانچىلىق = خانىۋەيرانلىق
 خانىۋەيرانلىق [静] 产荡家倾
 خاھى [助] 么要, 罢也: ~ ئۈكەلسۇن, ~ مەن باراي. 要
 去我么要, 来他么 ~ 去. ~ بۇنى ئال, ~ ئۇنى ئال, ئۇز
 مەيلىك. 么要这拿, 么要那拿. 随的你便. ~ بىلىك,
 ~ بىلىمەك, ھېچ ۋەقەسى يوق. 你道知, 罢也道
 么. 罢也道
 خاھىش [静] ①愿意: ئۆز خاھىشىنى بىلدۈرمەك 表示自己
 ②愿意: ناچار ~ 向倾良不 / كاپتالىستىك ~
 向倾义主本资
 خاۋارىج [静] ① <宗> 派吉利瓦哈 “者走出”为意,
 ② (别派教宗的现出最早上史历教兰斯伊纪世中指)
 者教叛 <骂, 转>
 خاۋازا [静] <动> 狗巴哈
 خاۋالىت [静] <方> 睡半睡半, 醒非睡似
 خائىن [静] 徒叛
 خائىنانە = خائىنلارچە
 خائىنلارچە [静] 背信弃义的: ~ ئىش قىلماق 背信弃
 义的勾当
 خائىنلىق [静] 叛背
 خائىنلىق قىلماق 叛背: ئۇ ۋەتەنگە خائىنلىق قىلدى.
 他背叛了祖国。
 خايا [静] <理生> 尿, 屙 (器殖生性男)
 خەپ [叹] 好, 哼 (方对告警示表): ~, كۆرەرمىز!
 吧瞧着等! ~ توختاپ تۇر! 你且慢! ~, سەن
 ئالقانائىنىڭ ئەدىبىنى بەرمىسەم. 好, 我看怎么训教你
 这个。
 خەپرۈك = بەلغەم
 خەپشۈك [叹] 静一静, 静安: بىز ئىشكىتىن كىرىشىمىز بە.

ئادەم 人的言寡默沉: 乐不闷闷, 闷愁② ~ ھالەت
 闷闷乐的状态
 خامۇشلۇق [静] 氛气的郁沉, 情心的闷沉
 خامبېلىۋون <动> [静] 龙色变, 蜥蜴色变, 役避
 خان [静] 汗可, 汗
 خان ئاچا (称尊的友亲女的大己自比対) 大, 姐大
 嫂, 大嫂
 خان ئانا (称尊的女妇年老的位地有对) 人夫太
 后太皇, 太太老
 خان ئايىم 人妇贵
 خان بېلىق 鱼鲑
 خان تۇرۇلغا <动> 鸠皇
 خان قىز (称昵的娘姑对) 姐小
 خانانا [静] ①宅, 舍②所住: جالال مېھمانلارنى ئۆزىتىپ بولۇپ
 ئۆز خانىسىغا قايتتى. 自了到回, 后之人客走送力拉加
 ③ <数> 所住的己 位: 位个 خانىسى / ئونلار
 خانىسى 十位
 خاناقىماق [动] <方> 豫犹, 疑迟
 خانىتەلەس [静] 绸锦
 خانەنچۇ <方> [静] 绸南河
 خانىپەرەس [静] 派皇保
 خانىپەرەسلىك [静] 皇保
 خانزادە [静] 子王, 女子室王
 خانقىز [静] <动> 龟金, 虫瓢
 خانگۈل <植> [静] 花蝶蝴
 خانلەيلۇن [静] 仓来汗 (名曲歌尔吾维)
 خانلىق [静] ①主君, 的王帝, 的君王, ~ ھوقۇق 君
 权 / ~ تۈزۈم 帝制 / ~ يەر 土王, 地土的朝王
 汗②
 国: فوقان خانلىقى 汗罕浩国
 خانمەررە <食> [静] 片肉涮 (锅火)
 خانى [静] 尼哈: ~ مىللىتى 族尼哈
 خانچە [静] ①语尼哈, ②文尼哈, 的式尼哈
 خانىدان (خاندىنى) [静] ①邸府: ۋەزىر خاندىنى 大府臣
 ②. 邸 朝王, 国汗③闹官, 廷朝
 خانىدانلىق [静] 朝皇, 朝王, 代朝: چىن خانىدانلىقى 秦
 朝王 / 朝王 خانىدانلىقلارنىڭ ئالمىشىشى 代换朝改, 迭更代朝
 خانىش [静] 后皇
 خانىقا (خانقاسى) [静] <宗> ①依禅派的拜礼堂②
 清真寺③ (清真寺) 有圆顶的拜礼堂
 خانىكە [静] 主公

息鼻人仰 <成> خەقنىڭ سايسىدا جان باقماق
 木附草依 <成> خەقنىڭ قولىغا كىرۋالماق
 下篱人寄 <成> خەقنىڭ قولىغا قاراپ قالماق
 劳效人别为 <成> خەقنىڭ كەتمىنى چاپماق
 吵爱 ~ (孩小指) 的闹吵爱②闹吵① [静] خەقىش
 孩小的闹
 的闹取理无، 的闹吵爱 [静] خەقىشلىك
 闹取理无 خەقىشلىك قىلماق
 خەلپە = خەلپەت
 模一，了极适合 <习> خەلپەمنىڭكىدەك كەلمەك
 辙一出如，样一
 家学经②学掌(的校学文经)① [静] خەلپەت
 签牙 <方> [静] خەلدەك
 人国中 خەلقى جۇڭگو خەلقى ① [静] خەلق
 勤 / ئۈچۈن تىرىشپ ئىشلىمەك / 民
 团民军 / يېزا خەلقى 民村 / 民
 兴民富 / 结 خەلقى باي قىلىش، ئەلنى گۈللەندۈرۈش
 勤 / 邦 خەلقى غېمىنى يېيىش، خەلقىنىڭ جىددىي ئېھتىياجىنى
 كۈزدە تۇتۇش 想所民人想، 急所民人急 / ~ مائارىپى
 : 的用品، 的间民②会议民国
 空航用民 / 说传间民 ~ ئاۋىئاتسىيەسى
 خەلق ئاممىسى 众大، 众民، 众群民人
 سىنى ئويغاتماق 众民起唤
 兵民 خەلق ئەسكىرى
 体团民人 خەلق تەشكىلاتى
 事故间民 خەلق چۆچىكى
 主民民人 خەلق دېموكراتىيىسى
 专主民民人 خەلق دېموكراتىيىسى دىكتاتورىسى
 政
 测意民 خەلق رايى 意公، 意民
 验
 员审陪民人 <法> خەلق زاسېداتېلى
 谣民 <文> خەلق قوشقى
 会大表代民人 خەلق قۇرۇلتىيىسى
 会员委民人 خەلق كومىتېتى
 社公民人 خەلق گۇمۇشىپسى
 乐音间民 خەلق مۇزىكىسى
 歌民 <文> خەلق ناخشىسى
 权政民人 خەلق ھاكىمىيىتى
 府政民人 خەلق ھۆكۈمىتى

。图布分区地油储了制绘
 态动被的 «خەرىتىلەشتۈرۈلمەك»
 خەرىتىلەشمەك [动] 图地制绘 : ئۈرۈمچى شەھىرى خەرىتىسى
 图地市齐木鲁乌了制绘 . لەشتى
 的图地 [静] خەرىتىلىك
 量测图地 خەرىتىلىك ئۆلچەش
 库宝②库国， 库金① [静] خەزىنە
 券库， 券库国 خەزىنە چېكى
 债公库国 خەزىنە زايومى
 员库司， 库司 [静] خەزىنچى
 职之库司 [静] خەزىنچىلىك : خەزىنچىلىككە تەيىنلەنمەك
 库司为命任被
 芥草 <转>②叶败枝枯① [静] خەس۱
 蒜装， 涂糊装②意特， 意故① <方> [静] خەس۲
 衣衬布棉白 ~ كۆڭلەك [静] خەسە
 气小 ① ~ : 的吝怪، 的吝吝، 的气小 [静] خەسس
 人吝怪، 人的
 吝吝، 气小 [静] خەسسلىك
 草干 [静] خەشەك
 杏毛 <植> خەشەك ئۈزۈك
 ① [静] خەق : خەقنىڭ ئالدىدا كۈلكىگە
 قالمايلى . 话笑闹前跟人在别可咱 . ~ نېمە دېسە شۇ .
 表， 面后词名些某在用② . 么什是就么什说家人
 ، 家人女 ~ خوتۇن / 家人男 ~ ئەر : 人类一那于属示
 家人户庄 ~ دېھقان / 家人道妇
 息鼻人仰 <成> خەقنىڭ ئاغزىغا قاراپ قالماق
 佛献花借 <成> خەقنىڭ پۇلىدا نەزىر قىلماق
 成人因 <成> خەقنىڭ تەرىتىدە ناماز ئوقۇماق
 佛献花借، 人他仗仰، 事
 的人别给 <成> خەقنىڭ تۈگىمىنىگە سۇ قۇيماق
 “裳衣嫁作人他为”同喻， 水注磨水
 皮的人别借 <成> خەقنىڭ جۇۋىسىدا تەرلىمەك
 人因， (用所己自为西东的人别用借喻比) 汗出袄
 人他仗仰， 事成
 借 <成> خەقنىڭ داستىخىنىدا مېھمان ئۇزاتماق
 “佛献花借”同喻， 人客的己自请菜饭的人别
 效人别为 <成> خەقنىڭ دۇمىقىنى چاپماق
 手鼓吹当人别给
 别着随 <成> خەقنىڭ دېيىغا ئۇسسۇل ئوينىماق
 “趋亦步亦”同喻， 舞跳儿点鼓的人

态动使的 «خەلقئارالاشتۇرماق»
 态同共的 «خەلقئارالاشتۇرماق»
 态动被的 «خەلقئارالاشتۇرۇلماق»
 场市. 化际国 [动] خەلقئارالاشماق
 。化际国
 的际国 [静] خەلقئارالمق
 兑汇际国 <经> خەلقئارالمق پېرېۋوت
 券债际国 <经> خەلقئارالمق زايم
 خەلقپەرۋەر [静] 的民人爱热، 的性民人有
 ～ رهبەر 领导的民人爱热
 民人爱 [静] خەلقپەرۋەرلىك
 خەلقچىل [静] 的主民有، 的性民人有: ～ ئىلغار كۈچلەر
 量力步进主民
 性民人 [静] خەلقچىللىق
 众广庭大，众公 [静] خەلقئالەم
 教兰斯伊些一，后世逝德默罕穆发里哈 [静] خەلىپە
 (谓称的袖领府政的一合教政家国
 خەلىپىلىك [静] ①发里哈之职②酋长: ③ ەرەب خەلىپە-
 لىكى 酋长伯拉阿
 خەمەك [静] <植> (的结刚) 瓜，瓜子: ەرەب پېلەكتە
 نون ～، ەرەب بىرىنىڭ تەسمى بۆلەك. <谚> 一藤结十
 。“别有种种，子九生龙一”同喻: 同不各味瓜，瓜
 子鼻头蒜 خەمەك بۇرۇن
 扣钮的银金镶 خەمەك توپچە
 器绳捻 [静] خەمەك
 藤的瓜结不 پېلەك ～ 的瓜结不 [静] خەمەكسىز
 瓜结 [动] خەمەكلىمەك
 集诗卷五 <文> [静] خەمەسە
 衣衬男 <方> [静] خەنتەي
 剑短，首匕 [静] خەنجر
 象齿剑 <动> خەنجر چىشلىق پىل
 虎齿剑 <动> خەنجر چىشلىق يولۋاس
 的状剑短 [静] خەنجرسىمان
 龙剑 <动> خەنجرسىمان دىنازاۋۇر
 蚤剑 <动> خەنجرسىمان سۇ بۇرگىسى
 突剑 <理生> خەنجرسىمان ئۆسۈك
 蜓剪曦板尖 <动> خەنجرسىمان يىڭناغۇچ
 兰萼，蒲萼唐 <植> [静] خەنجرگۈل
 态同共的 «خەنجرلىمەك»
 态动被的 «خەنجرلىمەك»

争战民人 خەلق ئۇرۇشى
 表代民人 خەلق ۋەكىلى
 学文头口间民 <文> خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى
 盾矛部内民人 <哲> خەلق ئىچىدىكى زىددىيەت
 政民 خەلق ئىشلىرى
 خەلق ئىگىلىكى 济经民国: خەلق ئىگىلىكىنى باشقۇر-
 رۇش تۈزۈلمىسى 济经民国 济经民国 济经民国 / 制体理管
 划计济 / خەلق ئىگىلىكىنىڭ نىسبەت مۇناسىۋىتى 济经民国
 系关例比济 / خەلق ئىگىلىكىنى پىلانلىق، نىسبەت بويىچە
 发展例比按划计有济经民国 راۋاجلاندۇرۇش
 خەلقئارا [静] 际国: ～ دوستلار 际国 友 / ～ ئېقىم
 ەسلىلىرى 际国 事
 خەلقئارا ئەدلىيە 际国 法司
 خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمى 际国 节动劳
 خەلقئارا ئەھدىنامە 际国 约公
 خەلقئارا بازار <经> 际国 场市
 خەلقئارا پۇل 际国 币货
 خەلقئارا ترانسكرىپسىيە <语> 际国 标音
 خەلقئارا تېررورچى <法> 际国 子分怖恐
 خەلقئارا جەمئىيەت 际国 会社
 خەلقئارا راسچوت 际国 算结
 خەلقئارا رىقابەت 际国 争竞
 خەلقئارا سوت 际国 庭法
 خەلقئارا سودا <经> 际国 易贸
 خەلقئارا قانۇن <法> 际国 法
 خەلقئارا كۆچمە كاپىتال 际国 资游
 خەلقئارا كرېدىت <经> 际国 贷信
 خەلقئارا كىرىم - چىقىم <经> 际国 收支
 خەلقئارا مەبلەغ <经> 际国 资投
 خەلقئارا مۇناسىۋەت 际国 系关
 خەلقئارا مۇناسىۋەت شۇناسلىق 际国 学系关
 خەلقئارا مۇھىت قانۇنشۇناسلىقى <法> 际国 环
 学法境
 خەلقئارا ھاۋالە <经> 际国 托信
 خەلقئارا ئىتتىپاق 际国 盟联
 خەلقئارا ئىجارە <经> 际国 赁租
 خەلقئارا ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 际国 学济经
 خەلقئارا ئىقتىسادىي ھەمكارلىق 际国 作合济经
 的式际国 [静] خەلقئاراچە
 خەلقئاراچە چېلىش <体> 际国 跤摔式

خەيرلىك كەچ 好上晚

خەير - ئېھسان 物舍施〔静〕

خەير - ئېھسان ئاپپاراتى 构机善慈

خەيرىگۈل 菊人天 <植>〔静〕

خەيرىيەت 善慈 ①〔静〕 舍施，举善，善慈① ~ ئىشلىرى

خەيرىيەت 善慈 ②〔静〕 业事 你，好幸. ئامان قالدىڭ. ~ ، ئامان قالدىڭ.

خەيرىيەت 善慈 ③〔静〕 业事 骨没腿، 地谢天谢. پۈتى سۇنماپتۇ. ~ ، 事无安平

折

خەيرىيەت كەسپى 业事善慈 (业行)

خەيلەمچى 底袜 <方>〔静〕

خەيلى 下见

خەيلى بولماق 害受

خەيلى قىلماق 人害

خەينەن 岛南海 <地>〔静〕

خەينەن بۇغىسى 鹿坡 <动>

خەينەن توشقىنى 兔南海 <动>

خەينەن چىپار قاقىرسى 斑虎南海 <动>

خەينەن ئورمان كەكلىكى 鸬鹚山南海 <动>

خروم ①<化>〔静〕 黄铬② (料颜黄种一)

خروم زەمچىسى 矾铬 <化>

خروم كىسلاتاسى 酸铬 <化>

خروماتىن 质色染 <生>〔静〕

خروملۇق 的铬〔静〕

خروملۇق پولات 钢铬 <冶>

خروموسوما 体色染 <生>〔静〕

خروموسوما يىپچىسى 丝色染 <生>

خروموسومىن 白蛋白体色染 <生>〔静〕

خرومومېر 粒色染 <生>〔静〕

خرومونېما 线体色染 <生>〔静〕

خرومىت 矿铁铬 <矿>〔静〕

خروستال 体晶 <地>〔静〕

خىزوبېرىل 石睛猫，石眼猫，石宝绿金 <地>〔静〕

خىرىستوس 稣耶，督基 <宗>〔静〕

خىرىستىيان 耶，徒教督基② 稣耶，督基① <宗>〔静〕

徒教稣

خىرىستىيان پەلسەپىسى 学哲教督基

خىرىستىيان دىنى 教督基

خىرىستىيانچە 的式教督基〔静〕 告督基

告禱的式

خلامىدىيە 体原衣 <生>〔静〕

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك / خلامىدىيە 证，保险： 证

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

磨折，粥肉 <方>〔静〕 خوردا³

خوردا قىلىماق 惨整，要害；سن مېنى خوردا قىلىۋەتە.

了惨整我把可你. شىك .

خوردا⁴ 〔静〕性成：ئادەم ئۆلتۈرۈشكە ~ بولۇپ كەتكەن نەرسە

。伙家的性成人杀个是他. ئۇ .

خوردان 〔静〕好口胃：باي تولا يېسە ~ دەر، نامرات تولا

人穷，好口胃他说，多得吃主财 <谚> . يېسە ئوبقان .

。鬼死饿是他说，多得吃

خوردىلىق 〔静〕的索脊有

خوردىلىق ھايۋانلار <生> 物动索脊

خورسىندۇرماق «خورسنىماق» 态动使的

خورسنىماق 〔动〕气长出，气叹：ئۇ ئېغىر خورسنىپ قوي.

دى . 气长口一了出地深深他 .

خورلاشماق «خورلسماق» 态同共的

خورلانغۇچى 〔静〕人待虐被 <法>

خورلانماق 〔动〕待虐被，辱受

خورلۇق 〔静〕辱屈

خورلۇق كۆرمەك 辱忍垢含 辱屈受

خورلسماق 〔动〕待虐，践作，辱侮：ئەسرلەرنى ~ 待虐

杀虐 / 虏俘 خورلاپ ئۆلتۈرمەك 虐杀

خورما <植>〔静〕枣海，枣蜜②树枣蜜，树枣海①

خورما رەڭ 色棕深

خورمىزار = خورمىلىق

خورمىلىق 〔静〕①的枣蜜有 ① باغ ~ 园的枣蜜有

林枣蜜②子

خورۇلداتماق «خورۇلدىماق» 态动使的 ھېلىقى خورۇلدا.

تېپ تارتماق 嚙呼嚙呼地抽水烟袋

خورۇلداشماق «خورۇلدىماق» 态同共的

خورۇلدىماق 〔动〕响作嚙呼，嚙呼打，مۈشۈك خورۇلداپ

کاڭدا يانتى . 着卧上坑在嚙呼着打猫 .

خورىتىشماق «خوراتماق» 态同共的

خورىتىلماق «خوراتماق» 态动被的

خورىما 〔静〕散耗

خورىما كۈچ <物> 力散耗

خورىماس 〔静〕①的耗损易不 ~ بۈيۈم 物的耗损易不

品 / ئىقىل تۈزىماس، بىلىم ~ . <谚> . 知，尽不用慧智

完不耗识 ② <转> . 的心闲操不 ~ ئادەم 闲操不

人的心

خورىماق 〔动〕耗消，耗损：كۈچ ~ 力精耗消 / ئەسكىرىي

كۈچ خوراپ تۈگىمەك 竭耗力兵 / ئۇنىڭ بىر تال مويىمۇ خوراپ

خوخا <植>〔静〕 蓊大

خوخىباش <植>〔静〕 菊苞棘

خوخەنزە 〔静〕 汉好

خورا¹ <艺>〔静〕唱合：ئەرلەر خورى 男声合唱 / ئاياللار

خورى 女声合唱 / ئومۇمىي ~ 唱合大 / ئۆسكى ~ 合

团唱

خورا² 〔静〕①的耗易，的耗用不：~ سوپۇن 肥的用经不

~ / 皂 ②面的吃经不 ② 辱屈：ئىلىلىك نۇر، ئىلىلىم.

سىز ~ . <谚> . 辱耻术无学不，荣光学博

خورا³ 〔模〕嚙呼：~ قىلىپ خورەك تارتماق 嚙打嚙呼

خوراتقۇچى 〔静〕的耗消

خوراتقۇچى قىزىتما <医> 热耗消

خوراتماق «خورسماق» 态动使的 ھېراغ يېغىنى ~ 灯费耗

ئورۇن / ماددىي كۈچنى ~ 力物耗消 / دۈشمەننىڭ جانلىق كۈچ.

لىرىنى ~ 量力生有的人敌耗消

خورىتىش ئۇرۇشى <军> 战耗消

خوراز <动>〔静〕 鸡公

خوراز كۆزى <药，植> 子思相

خورازچىلاپ 〔静〕地般鸡公：~ قىچقارماق 鸡公地般，

叫鸡公学

خوراشچان 〔静〕的耗易 ~ بۈيۈم 品耗易

خوراشچانلىق 〔静〕性耗易

خورەك 〔静〕 声嚙

خورەك تارتماق 嚙打

خورىكى چوڭ <成> 扬气高趾，人凌气盛

خورىكى ئۆسمەك <成> 张器焰气，扬气高趾

سېنىڭ راست دېگەنسىرى ئۇنىڭ خورىكىنىڭ ئۆسۈپ كەتكىنىنى

قارا . 人凌气盛越就他，对得说你说越 .

خورىكى يوغىنىماق = خورىكى ئۆسمەك

خورەكچى 〔静〕 人的嚙打爱

خورت 〔模〕 嚙呼，嚙呼 (动物响鼻声)

خورت - خورت 〔模〕 嚙呼嚙呼，嚙呼嚙呼：بىراقتىن بىر

توپ ياۋا چوشقىلار ~ قىلىپ كېلىۋاتاتتى . 远从猪野群一

了来走着嚙呼处

خورتۇلدىماق 〔动〕响作嚙呼，发啾啾啾啾声：خورتۇل .

داپ يىغلىماق 啾啾啾啾地哭

خور - خور 〔模〕 嚙呼嚙呼，嚙呼嚙呼：~ قىلىپ خورەك

تارتماق 嚙打地嚙呼嚙呼

خوردا¹ 〔静〕<生> 索脊

خوردا² 〔静〕<数> 弦

上背马到搭地般褙

خۇرجۇن - قاچا [静] 褙褙

خۇرسەن [静] ① 兴高，喜悦，快愉，乐快，悦喜，快愉，兴高

تولسۇ خۇرسەنمەن . 我感很到兴高 . 对你的来到 . ② 满

意 . 非您对我们子孩们我怀关您于由 . 常满意 .

خۇرسەن بولماق 兴高，喜悦，快愉

خۇرسەن قىلماق 兴高使，快愉使，喜悦使

كەتچىلىرىمىزنىڭ قولغا كەلتۈرگەن ئۇنۇقلىرى خەلقىمىزنى خۇر .

سەن قىلدى . 我们运动的员所取得的成绩使人感到

兴高 .

خۇرسەنچىلىك = خۇرسەنلىك

خۇرسەنلىك [静] 兴高，喜悦，快愉，乐快 . ~ ىلەن قو .

بۇل قىلماق 欣然接受

خۇرۇچ¹ [静] 气脾

خۇرۇچ تۇتماق 怒发，气脾发，儿火发

خۇرۇچ² [静] 料佐，剂加添

خۇرۇشچى [静] 皮调，气淘，皮顽 <方>

خۇرۇم [静] 革软 (革皮的亮光柔软) : ~ سومكا

靴皮 / 包 ~ ئۆتۈك

خۇرۇمچىلىق [静] 业革制

خۇزۇر [静] <植> 李鼠

خۇسۇسەن [静] 别特，是其尤，是别特，~ ئوتتۇرا

مەكتەپ ئوقۇغۇچىلىرى بەدەن چېنىقتۇرۇشنى چىڭ تۇتۇشى كې .

رەك . 年少，别特，是中学里，要抓紧锻炼身体 .

خۇسۇستا [助] 于此，于对，于此就 . ۇلار بۇ ~ مۇزاكىرە .

لەشتى . 他们就此行进行了讨论 .

خۇسۇستىن [助] 因原，为因 : مەن مۇشۇ ~ ۋاقتىدا كېلە .

مىدىم . 因这为个原我未能按时来到 .

خۇسۇسىيە [静] 私人的，私有的，营私

خۇسۇسىيە ئاكسىيە <经> 私募证券

خۇسۇسىيە خەت - چەك 私人信件

خۇسۇسىيە رازۇبىچىك <法> 私探人

خۇسۇسىيە زايوم <经> 私募债券

خۇسۇسىيە سودا - سانائەت 私工商业

خۇسۇسىيە قانۇن <法> 私法

خۇسۇسىيە كاپىتال <经> 私资本

خۇسۇسىيە كاتىپ 私秘书

خۇسۇسىيە كارخانا <经> 私企业

خۇسۇسىيە مال <法> 私货

خۇسۇسىيە مەكتەپ ① 私学立校 ② 私塾

خۇسۇسىيە مۈلۈك <经> 私产，产财有私

خۇسۇسىيە مۈلۈكچىلىك <经> 私制有

خۇسۇسىيە مۈلۈكچىلىك قارشى <经> 私观有

念

خۇسۇسىيە ئىگىدارلىق 私制有

خۇسۇسىيە ئىگىدارلىق ھوقۇقى 私权有

خۇسۇسىيە ئىگىلىك <经> 私经营济

خۇسۇسىيەت [静] ① 征特，性特，色特 : تىلىنىڭ خۇسۇسىيەت .

يىتى 征特的言语 / ماگنىتنىڭ تۆمۈرىنى تارتىش خۇسۇسىيەتى

بار . 磁石有铁吸的特性 . ىلىسى ~ ىلىسى ② 民族特色

<逻> 性属 : ئىجتىمائىي ~ ىلىسى / ىلىسى ىلىسىنىڭ

خۇسۇسىيەتى ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ

خۇسۇسىيەتلىك [静] 特有，点的 : ~ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ

征特

خۇسۇسىيەتلىك [静] 私化

خۇسۇسىيەتلىك [静] 私化 ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ

خۇسۇسىيەتلىك [静] 私心

خۇسۇمەت [静] 见成，仇私 : ~ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ

仇私

خۇسۇمەتچى [静] 者见成抱

خۇسۇمەتچىلىك [静] 仇私，见成

خۇش [静] ① 快愉，乐欢，兴高 : بۇ ئىشتىن ئۇنىڭ كۆڭلى

~ ىدى . 对这件事他心里高兴 . ② 意满 : بۇ ئىشتا

بىزدىن چوقۇم ~ بولىسىز . 在这件事上我肯定对你

对他 . 意满 . ③ <转> 趣兴 : ئۇنىڭ ھاراققا خۇشى يوق .

酒不感兴趣 . 不酒感兴趣 . 不酒感兴趣 . 不酒感兴趣 .

人不看这慢的人 .

خۇش ئاۋاز 悦耳的，听好的 : ئۇ بەك ~ ناخشىچى .

她是她声音十分悦耳的歌 .

خۇش ئەتمەك 兴高使，快愉使 : قانداق ئېتەر، ئۆز

كۆڭلىنى خۇش ئېتەر . <谚> 乐其得自，噪聒鸦乌

خۇش بولماق 兴高，快愉

خۇش پۇراق ① 味香，气香 : ~ دىماغقا گۈبۈلدەپ ئۇ .

رۇلماقتا . 一股股香味扑鼻而来 . ② 郁馥的，的香芳

گۈللەر ~ چاچتى . 花散着郁馥的香气 .

خۇش پۇراقلىق 的香，的香芳 : ~ ئۇسۇملۇكلەر ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ

خۇش پېئىل / 物植 ~ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ

خۇش پېئىل 的善和，的气和 ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ ىلىسىنىڭ

人的好格性

兴，地喜天欢，乐快，快愉〔静〕 خۇشال - خۇراملىق
烈采高 ~ ；بلەن سۆزلەشمەك / 谈交地快愉 مەن بۇ كەب-
چىنى ~ ئىچىدە ئۆتكۈزدۈم . 乐欢在我 . 过了过度中氛气的
。晚夜个

خۇشاللاندىرماق «خۇشاللانماق» 态动使的
خۇشاللانماق 兴高〔动〕: قاسمجان ئۇزۇن يىل كۆرۈشمىگەن
سەپدىشىنى كۆرۈپ ئىنتايىن خۇشاللاندى . 多到见江木斯喀 .
。兴高常非友战的见末年

خۇشاللىق 兴高，快愉，乐欢〔静〕: خۇشاللىققا چۆمىمەك
中之乐欢在浸沉 / ئايشىم خۇشاللىقتىن نېمە قىلارنى بىل-
مەي قالدى . 了么什些干该知不得兴高姆谢依阿 .

خۇشاللىقى ئىچىگە پاتماي قالماق 狂若喜欣
خۇشاللىنىشماق «خۇشاللانماق» 态同共的
خۇشاللىنىشلارلىق 〔静〕: نەتەجە 成的喜可
事的喜可件一是这 ~ ئىش / 绩

خۇشامەت 勤殷献，媚献，承奉〔静〕 ~ سۆزلىرى
/ 言之媚献，话 زېرەك كىشى خۇشامەتنى دوست تۇتماق .
。友朋交承奉与不人明聪 < 谚 >

خۇشامەت قىلماق 勤殷献，媚献，承奉
خۇشامەتچى 〔静〕: 者承奉谀阿，者媚谄，者媚献
مەتچىنىڭ چىشى بولمىسىمۇ، سۆڭەك غاجلار . < 谚 > 媚献
چەت بىنەمنىڭ تۈلكىسى . 头骨动哨能也齿牙有没者
كۆپ، خۇشامەتچىنىڭ كۈلكىسى . < 谚 > 狸狐田早僻偏

خۇشامەتچىلىك 〔静〕: 态神的媚谄
كۆزلىرىدىن بىلىنىپ تۇراتتى . 孜哈 (官行执法教) 神眼的
。态神的媚谄股一出露透中
خۇشامەتگۈي 〔静〕: 的维恭欢喜，的承奉欢喜，的媚
人的媚谄欢喜 ~ ئادەم

خۇشامەتگۈيلۈك = خۇشامەتچىلىك
خۇشبوئي 〔静〕: 的闻好，的芳芬，的香
خۇشبوئي قىچا < 植 > 芥蒜大叶宽，芥蒜大
خۇشتار¹ (خۇشتارى) 〔静〕: 于情钟，于心热，于心醉①

ئۆز خىزمىتىگە ~ 于工的心热 ② 者好爱: سەن-
ئەت خۇشتارلىرى 者好爱艺术艺
خۇشتار بولماق 恋迷: مەن سېنىڭ ناخشاڭغا خۇشتار
بولدۇم . 歌的唱你了上恋迷我 .

خۇشتار قىلماق 恋迷使
خۇشتار² (خۇشتارى) 〔静〕: 尔吾维) 琴尔塔希胡 < 艺 >
 (弦根一十有，器乐弦族

خۇش پىچىم 的称匀态体，的美优段身 ~ ئايال
子伙小的称匀态体 يىگىت ~ / 人女的美优段身
خۇش تەبىئەت 的和温情性

خۇش چاقچاق 又说又，的笑爱说爱，的生风笑谈
~ ئادەم 人的笑爱说爱
خۇش چىراي 的风春面满，的色悦颜和 ~ ئادەم
人的色悦颜和

خۇش خەت 字术美
خۇش خەۋەر 音佳，讯喜，息消好 ~ ئۇ بۇ غۇش
خەۋەرنى ئاڭلاپ ئىنتايىن خۇشال بولدى . 讯喜个这到听他 .
。兴高常非

خۇش قىلماق 兴高使，快愉使: ئۆز نەپسىدىن كەچىد-
گۈچە، كىشىنى غۇش قىلغىلى بولماس . < 谚 > 弃舍不若
。人于悦取能不便，欲私

خۇش كەتتى قىلماق 酒敬
خۇش كەيپ 奕奕采神，奕奕采神 ~ ئۇ ناھايىتى
ئىدى . 奕奕采神他 .

خۇش كۆرمەك 欢喜: مېھماننى ~ 人客迎欢
خۇش مۇئامىلە 的勤殷 的礼有彬彬: ~ ئايال
勤殷 / 人女的美优段身 مېھمانغا كۈتكۈچىلىرىنىڭ غۇش مۇئامىلىسى مېھ-
مانلارنى خۇشال قىلدى . 使度态的礼有彬彬员务服馆宾 .

خۇشى بار 欢喜
خۇشى تۇتماق 来起兴高
خۇشى كەتمەك 趣兴去失: ئۇنىڭ بۇ ئىشتىن خۇشى كەت-
تى . 趣兴了去失已事件这对他 . 趣兴了去失已事件这对他 .
。感好有没他对我 .

خۇشى كەلمەك 意乐，兴高，兴有，趣兴: ئەر كىشىنىڭ
خۇشى كەلسە ئىشلەيدۇ، بولمىسا بىكار يۈرىدۇ . 了有肯尔艾 .
。逛闲就趣兴有没，活干就趣兴

خۇشى يوق 厌讨
خۇشال 〔静〕: 兴高，快愉，乐欢: ئۇ بۈگۈن ناھايىتى
~ . 兴高很天今他 .

خۇشال بولماق 兴高，快愉: ئۆي ئىگىسى مېنى كۆرۈپ
ناھايىتى خۇشال بولدى . 兴高常非得显我了见东房 .
خۇشال قىلماق 兴高使，快愉使: كىشىنى خۇشال
قىلىدىغان ئىش 事的兴高人令

خۇشال - خۇرام 〔静〕: 的地喜天欢，的乐快，的快愉
~ ئۇ . 的烈采高兴 ~ تۇرمۇش 活生的快愉 / بايرامنى ~ ئۇ .
كۈزۈمەك 日节度欢

خۇشال بولماق 兴高，快愉: ئۆي ئىگىسى مېنى كۆرۈپ
ناھايىتى خۇشال بولدى . 兴高常非得显我了见东房 .
خۇشال قىلماق 兴高使，快愉使: كىشىنى خۇشال
قىلىدىغان ئىش 事的兴高人令

خۇشال - خۇرام 〔静〕: 的地喜天欢，的乐快，的快愉
~ ئۇ . 的烈采高兴 ~ تۇرمۇش 活生的快愉 / بايرامنى ~ ئۇ .
كۈزۈمەك 日节度欢

。绩成作工的己自了总结们他 . جىلىرىنى خۇلاسىلىدى .
 郎货〔静〕 خۇلاخزا
 خۇلاخزىچى = خۇلاخزا
 当行郎货〔静〕 خۇلاخزىچىلىق
 郎货当 خۇلاخزىچىلىق قىلماق
 物植毒有种一 <方, 植>〔静〕 خۇلاخخېچىر
 好气脾 ①〔静〕 خۇلق 格性, 性秉, 气脾
 人的
 人女的好不格性 ②〔静〕 خۇلقسىز 的好不格性
 不情性 ③〔静〕 خۇلقلۇق 的气脾, 性秉, 性
 的骚风 ④〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑤〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑥〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑦〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑧〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑨〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑩〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑪〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑫〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑬〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑭〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑮〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑯〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑰〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑱〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑲〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ⑳〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉑〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉒〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉓〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉔〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉕〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉖〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉗〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉘〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉙〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉚〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉛〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉜〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉝〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉞〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㉟〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊱〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊲〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊳〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊴〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊵〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊶〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊷〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊸〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊹〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊺〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊻〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊼〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊽〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊾〔静〕 خۇلق 的好
 的骚风 ㊿〔静〕 خۇلق 的好

恋迷, 心醉〔静〕¹ خۇشتارلىق
 的琴尔塔希胡有〔静〕² خۇشتارلىق
 和 خوشخوي 〔静〕 的亲可藹和, 的色悦颜和
 度态的亲可藹和 ③ / 人老的色悦颜
 菊人美 <植>〔静〕 خوشرويگول
 خوشلۇق 〔静〕 兴高, 情心的快愉: 情心的快愉, 兴高
 手, 间空的家自 <谚> . 情心的快愉, 兴高
 心, 闲清都脚 ④ . 情心的快愉, 兴高
 心的快愉其, 扬表了到受天今他 . 情心的快愉, 兴高
 情 ⑤ . 情心的快愉, 兴高
 来起了跳得兴高学同老到见他 . 情心的快愉, 兴高
 خوشلىماق 〔动〕 欢喜: 欢喜
 物食的腥荤带欢喜太不子孩个那 . 情心的快愉, 兴高
 خوشۇاق 〔静〕 乐快: 乐快
 乐快你祝 . 情心的快愉, 兴高
 كۆرۈنسىزغۇ؟ 呀乐快很得显您？
 خوشياقماس ①〔静〕 趣兴感不②汉懒
 خوشياقماسلىق 〔静〕 得懒, 懒
 走得懒 ~ 口开得懒 ~ 路
 خوشياقماق 〔动〕 服舒得觉①
 خوشياقاندۇ . 服舒痒痒挠 . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中② . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中③ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中④ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑤ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑥ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑦ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑧ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑨ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑩ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑪ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑫ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑬ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑭ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑮ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑯ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑰ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑱ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑲ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中⑳ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉑ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉒ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉓ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉔ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉕ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉖ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉗ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉘ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉙ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉚ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉛ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉜ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉝ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉞ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㉟ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊱ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊲ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊳ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊴ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊵ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊶ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊷ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊸ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊹ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊺ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊻ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊼ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊽ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊾ . 服舒痒痒挠
 兴高, 意心合, 意中㊿ . 服舒痒痒挠

كۆڭلىنى خىرەلەشتۈردى . 闷沉情心他使题问个这 .
 خىرەلەشمەك [动] ① 暗淡，暗发 . چىراغ نۇرى سەل خىرە .
 闷沉情心 ~ ② 闷沉 . 暗发点有光灯 .
 خىرەلىك [静] 暗昏 : ئۇ چەكسىز كەتكەن ~ ئىچىدە گۈزەل
 يۈرتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈردى . 边无在 . 暗昏的中他想起了
 . 乡家的丽美
 خىرپە = سېمىزئوت
 خىرت [模] 溜唏 : ~ قىلىپ بۇرنىنى تارتماق 溜唏溜唏
 涕鼻吸地
 خىرت - خىرت [模] 搭抽 ، 嘘唏 : ~ ئاۋاز چىقىرىپ يىغ .
 لىماق 泣哭地搭搭抽抽
 خىرتلىداتماق «خىرتلىدماق» 态动使的 : روزى بۇرنىنى خىر .
 نىلدىتىپ تارتىپ جاۋاب بەردى . 涕鼻着吸地溜唏溜唏则柔 .
 . 答回
 خىرتلىداشماق «خىرتلىدماق» 态同共的 : بالىلار خىرتلىد .
 شىپ يىغلاشتى . 了哭地噎噎抽抽们子孩 .
 خىرتلىدماق [动] 搭抽 ، 噎抽 : قىز ئۆزىنى تۇتالماي خىر .
 نىلداپ يىغلاپ كەتتى . 来起哭着噎抽地禁自不情娘姑 .
 . 了
 خىر - خىر [模] ① 嘿嘿 : بالىلار ~ قىلىپ كۈلدى . 子孩
 ② 噜呼 : 噜呼 ~ قىلماق 呼噜呼噜喉 响地噜
 خىردەك [静] <方> 咙喉
 خىرقىراتماق «خىرقىرماق» 态动使的
 خىرقىراشماق «خىرقىرماق» 态同共的 : ھەممەيلەن خىرقىرد .
 شىپ كۈلۈشتى . 了笑地嘿嘿都家大 .
 خىرقىراق [静] 的格格 ، 的格格 : ~ ئاۋاز 嘿嘿
 声的 嘿嘿 / 音 ~ كۈلكە ئاۋازى 格格 的笑声
 خىرقىرماق [动] 咻咻 ، 格格 ， 咻咻 : ئاچ ئىتقا ئاش بەر .
 سە ، توق ئىت خىرقىرار . <谚> 给 食喂狗 便狗饱 .
 . 咻咻 . ئۇ خىرقىراپ سۆزلەيدۇ . 的咻咻咻咻话说他 .
 خىرىس [静] 相凶 : ئىتنىڭ خىرىسى 相凶的狗
 خىرىس قىلماق 威发 战挑 ، 汹汹势气 ، 人逼咄咄
 خىرىلداق [静] 的气瓮声瓮 : ~ ئاۋاز 气瓮声瓮
 خىرىلدىماق [动] ① 噜呼 ، 咻咻 : كېكىردەك ~ 呼噜喉
 ② 嘿嘿 : 响噜呼噜 . سوزۇندىكىلەرمۇ سابىت بىلەن تەك خىر .
 ىلداپ كۈلۈشتى . 笑大嘿嘿时同提比萨跟人的场在
 خىزمەت [静] ① 作工 : ئىلمىي تەتقىقات خىزمىتى 工研科
 作 / ىجتىمائىي ~ 作工会社 / ~ كېنىشكىسى 作
 证 / ~ ئورنى 工单作位 / ئۇ بۇ يەرگە خىزمەتكە كەلگىلى

يىتى ~ . 愧羞很前面他在我 .
 خىجىل بولماق 堪难 ، 愧惭 ، 臊害 : ئۇنىڭ ئۈچۈن مەن
 خىجىل بولدۇم . 臊害他替我 . ئۇ ئۆزىنىڭ ئارقىدا قالغانلىقى .
 دىن خىجىل بولدى . 愧惭到感后落的己自为他 . ئۇ سەل
 خىجىل بولۇپ ، ۋىللىدە قىزاردى . 微微 ، 堪难点有到感他 .
 . 脸了红涨
 خىجىل قىلماق 难为 ، 思意好不使 : ئۇ ناخشا ئېيتال .
 مايدۇ ، ئۇنى خىجىل قىلىۋەرمەڭلار . 再别就 ، 歌唱会不她 .
 . 了她为难
 خىجىلچىلىق = خىجالەتچىلىك
 خىجىللىق [静] 涩羞 : ئەر كىن ھەم خۇشاللىق ھەم ~ چىقىپ
 تۇرغان كۆزلىرى بىلەن ماڭا تىكىلدى . 又悦喜既以肯尔艾 .
 . 我视注光目的涩羞
 خىچىك [静] <方> 水层一 的头上冰
 خىدىر [静] <方> 境止 ، 度限 ، 际边 ، 限界
 خىدىك [静] <方> 鞣后 ، 棍紮
 خىدىك [静] <方> 子提油
 خىرا [模] 嘿嘿
 خىر [静] <方> 的臊害不
 خىراج [静] ① 赋田 ② 用费 : 销花 ، 支开 ،
 خىراجە [静] <方> 药泻
 خىراجەت [静] 销花 ، 支开 ، 费经 ، 用费 : ~ چىقىمى
 费 出支用 / خىراجەتنى چەكلىك سوممىدا تىزگىنلىمەك 限
 费经 制控额 / خىراجەتنى ھۆددەگە ئالماق 干包用费 / ھەربىي
 ~ چىقىمى 支开费军 / يول خىراجەتى 费路 / ئائىلە خىراجە .
 تى 支开庭家 / مېنىڭ ~ قىلغۇدەك يېرىم يوق ، مۇنچۇالا
 بۇل كېرەك ئەمەس . 销花么什有没我 . 的多么这了不花 ،
 . 钱
 خىراجەت قىلماق 销花 ، 支开
 خىراجەتسىز [静] 费免 : ~ ئوقۇماق 读就费免
 خىراجەتلىك [静] 费自 ، 支开 ، 销花
 خىرامان [静] ① 的在自逍遥 ، 的脱洒 ، 的迫不容从
 ② 虑无忧无 : ~ ياشىماق 活生地虑无忧无
 خىرە [静] ① 的暗昏 ، 的暗昏 ، 的暗昏 ، 的暗昏 : چىراغ .
 نىڭ ~ يورۇقى 的暗昏 ② <转> 闷沉 ، 郁抑 :
 كۆڭلى ~ بولماق 闷沉情心
 خىرە - شىرە [静] 暗昏 ، 暗淡 : مەن چىراغنىڭ ~ يورۇ .
 قىدا ھېلىقى ئادەمگە قارىدىم . 了看 ، 下光灯的暗昏在我 .
 . 眼一人那
 خىرەلەشتۈرمەك «خىرەلەشمەك» 态动使的 : بۇ سوئال ئۇنىڭ

خزمەتداشلىق [静] 事同(系关): ~ مۇناسىۋىتى 事同
 系关
 خزمەتكار (خزمەتكارى) [静] ① 人仆, 役仆, 工勤②
 员务勤的民人 خەلقنىڭ خزمەتكارى
 خىزىر [静] <宗> 尔孜赫 林斯穆 说传的中 知先的
 饮《生之命之泉》的水以得永, 经常以慈老的人面
 目出, 扶危救困
 老不长, 百岁命长 <成> خىزىر ئۆمرى
 时来运转, 吉星高照: ~ خىزىر يولۇققان <成>
 ئادەم 的时来运转
 ③ 害谋, 计算 خىسالىماق <方> [动] ① 嫉妒②, 住不吃, 消
 害谋, 计算
 寒蓬 <植> [静] خىسەرگۈل
 静 [静] 格品, 气质, 本色: خىسلەت
 命革 ~ 族英雄的特有气质 / 命革
 的者 本色
 静 [静] 格品有, 的气质有: خىسلەتلىك
 人的格品好良有
 静 [静] 砖: خىش
 坏土, 坏砖 ~ / 坏土, 坏砖 ~ 坏土, 坏砖 ~
 拱砖 <建> 拱砖 <建>
 雕砖 <建> 雕砖 <建>
 静 [静] 工砖烧
 静 [静] 业砖烧
 静 [静] 的砖: خىشلىق
 路的砖青铺 路的砖青铺
 模 [模] 哼: خىڭ
 吁气他. 吁气他
 呼地哼了一声。 呼地哼了一声。
 模 [模] 哼, 哼, 会了儿: خىڭ - خىڭ
 老头子哼了会了儿。 老头子哼了会了儿。
 共的态同 共的态同
 动 [动] 发哼哼声: خىڭلىدىماق
 从鼻腔里哼了一声。 从鼻腔里哼了一声。
 扫角眼用汉老. 扫角眼用汉老.
 了地说了。 了地说了。
 静 [静] ① 类种: خىل
 几种子水果 / 几种子水果
 ~ 两种类世观 / 两种类世观
 类分② 的般配, 的相配: 类分② 的般配, 的相配
 找了一自个己的相配的人。 找了一自个己的相配的人。
 最的, 精的良③. 最的, 精的良③.
 的好, 过的挑选: 的好, 过的挑选

بىر يىلدىن ئاشتى. 了多年一作工儿这到他. خىزمەتتە.
 您愿为劳效: 您愿为劳效
 撤消职务③ 劳功: 撤消职务③ 劳功
 罪赎功立 罪赎功立
 居功自傲 居功自傲
 静 [静] ① 力效, 劳效: 静 [静] ① 力效, 劳效
 进请, 愿为劳效: 进请, 愿为劳效
 侍服, 侍奉: 侍服, 侍奉
 母父奉侍 母父奉侍
 静 [静] ① 作工, 候侍②: 静 [静] ① 作工, 候侍②
 他年来多十. 他年来多十
 作工地苦辛辞不 作工地苦辛辞不
 服民人为 ~ 服民人为 ~
 任出, 任上, 职就, 职到 任出, 任上, 职就, 职到
 说演职就表发 说演职就表发
 任上天明长科新. 任上天明长科新
 班上① 参加工作: 班上① 参加工作
 1981 - 1981 1981 - 1981
 2 月参加工作. 2 月参加工作
 命任, 任用: 命任, 任用
 他们是新近任命的干部。 他们是新近任命的干部
 就业: 就业
 就教业育 就教业育
 工务录, 录目务公, 录目作工 工务录, 录目务公, 录目作工
 录
 工务作 工务作
 权职 权职
 滥用职权 滥用职权
 工作时 工作时
 工龄 工龄
 ① 作工, 做作: ① 作工, 做作
 我在此地工作二十一年. 我在此地工作二十一年
 了. 了
 请愿您心放. 请愿您心放
 在这, 我给自亲我回. 在这, 我给自亲我回
 大在使馆任 大在使馆任
 工作会议, 会议公 工作会议, 会议公
 静 [静] ① 作工, 员人: 静 [静] ① 作工, 员人
 家仆 / 家仆
 静 [静] 作工: 静 [静] 作工
 你收下我当工人吧. 你收下我当工人吧
 静 [静] 事同, 同仁 静 [静] 事同, 同仁

者义主想空，家想空，家想幻〔静〕 خىيالپەرەس
 主义想幻，主义想空〔静〕 خىيالپەرەسلىك
 人的思沉 ئادەم 的思沉〔静〕 خىيالچان
 خىيالچانلىق 〔静〕 情神的思沉: ئۇنىڭ تەمكىنلىكى، خىيال-
 چانلىقى قىزنىڭ كۆز ئالدىدىن كەتمەيتتى. 着沉他، 神的思沉，
 前眼娘姑在现浮情
 的想空，的想假，的像想〔静〕 خىيالىي
 说学想空 <哲> خىيالىي تەلىمات
 觉幻 <心> خىيالىي تۇيغۇ
 会社想幻 <哲> خىيالىي جەمئىيەت
 义主会社想空 سوتسىيالىزم خىيالىي
 想空，想假，像想〔静〕 خىيالىيلىق
 خىيانەت 〔静〕 ① 污贪② 叛背，义弃信背: سېنىڭ بۇ قىل-
 对是不为行种这的你؟ ئەمەسمۇ؟ ~ 吗叛背的依塔普苏
 خىيانەت قىلماق ① 污贪: شۇنچە كۆپ بۇلغا خىيانەت قىل-
 غان ئادەمنى جازالىسا بولمايدۇ. 友朋对 ~ دوستىغا ~ دوستىغا
 行不罚处 ② 叛背，信背，义弃: 情爱叛背 ~ مۇھەببەتكە / 谊情弃背
 人的义弃信背② 子分污贪，犯污贪①〔静〕 خىيانەتچى
 案污贪 ① 〔静〕 为行污贪: 为行变叛② 污贪反 تۇرماق قارشى
 件 / خىيانەتچىلىككە قارشى تۇرماق ② 污贪反 义弃信背
 خىيانەتكار = خىيانەتچى
 خىيانەتكارلىق = خىيانەتچىلىك
 义弃信背 〔静〕 的义弃信背: ~ ھۇجۇم خىيانەتكارانە
 攻进的
 〔静〕 〔方〕 大门 (门扇双的院庭) خىيىقوۋۇق
 〔静〕 〔方〕 的野心 خىيىكۆت 的儿们家着不،

。睡入以难，千
 خىيال سۈرمەك 神出: ئۇ ئۆرە تۈرۈپ سەل خىيال سۈرۈپ
 قالدى. 神会一了出着站他.
 خىيالغا پاتماق. 思沉入陷: جمال تىرىنقىنى تاتلاپ خى-
 يالغا پاتتى. 思沉入陷甲指着扼力马加.
 خىيالغا چۆكمەك = خىيالغا پاتماق
 خىيالغا كەتمەك 思凝，神出: ئۇ دېرىزىدىن سىرتقا قاراپ
 خىيالغا كەتتى. 着思凝，外窗着望他.
 خىيال قىلماق 想，往想: ماڭا ئىشەنمىسە ئىختىيارلى-
 رى، ئوبدان خىيال قىلىپ باقسىلا. 我信相不您.
 便，想一想好好要但. 想. ئۇ ئەينى زاماندا تراكتورچى بو-
 لۇشنى خىيال قىلغان ئىدى. 机拉拖名... 当往向时当他.
 手
 خىيال كىرمەك 头念生产: مېنىڭ كۆڭلۈمگە مۇنداق بىر
 خىيال كىرىپ قالدى. 头念个一样这了生产里心的我.
 خىيالى بۆلۈنمەك 路思断打: بۇ گەپنى ئاڭلاپ بىردىنلا
 خىيالىم بۆلۈندى. 了断打被然突路思的我，话这了听.
 خىيالىدىن كۆتۈرۈلمەك 忘淡: بۇ ئىش ئاللىقاچان
 خىيالىدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتتى. 了忘淡已早我事件这.
 خىيالغا كەلگەننى قىلماق <成> 为欲所为: خىيا-
 لىڭىزغا نېمە كەلسە شۇنى قىلىۋېرىڭ. 什干就么什到想您.
 么
 خىيالغا كەلمەك 起想，到想，起记: مۇھىم بىر ئىش
 要重件一起想然突他. ئۇشتۇمتۇت ئۇنىڭ خىيالغا كەلدى.
 情事的
 خىيالغا كىرىپ چىقماسلىق 万万不想到: بۇ ئىش-
 لار ئۇلارنىڭ خىيالغا كىرىپ چىقمايدۇ. 万万们他事的样这.
 到不想
 خىيالەن 〔静〕 像想: ~ دیدار كۆرۈشەك 像想 中会面 ~ /
 断臆 قىلماق ھۆكۈم

。来走地当咣当咣上路的瘠贫在车大 . كېلىۋاتتى
 声一当眶〔静〕 **داقائخىدە**
 须(的处凹唇下在长)〔静〕 **داقال**
 的须有〔静〕 **داقاللىق**
 眶眶〔模〕 **داقداق**
 ، 的梢盯，子探②夫更，人的子梆打①〔静〕 **داقداقچى**
 狗走
 梢盯②更打①〔静〕 **داقداقچىلىق**
 叮 - 叮 〔模〕 **داق** - 叮 (声物击) 当眶 〔模〕: يېقىنلا بىر يەردىكى
 吓声当眶的处近被我 . قىلغان ئاۋازدىن چۆچۈپ كەتتىم .
 跳 - .
 官农 <古>〔静〕 **داققال**
 ، 的响地 〔静〕 **داققىدە** 声一地眶 〔静〕: مۇدىر شىرەگە ~ مۇشتىلىدى - دە ،
 ، 拳一了砸地眶上子桌在任主 . چاچراپ ئورنىدىن ئۈردى .
 起而跃一
 子皮面光，子皮的毛了脱 <方>〔静〕 **داقۇ**
 布纱白 ~ 巾头布纱白 〔静〕 **داكا** 〔静〕: ياغلىق / 巾头布纱白 〔静〕
 良确的〔静〕 **داكرون**
 楞 〔模〕 **داك**
 吓呆 〔静〕 **داك قاتماق** 住呆，住楞: ئوغرى قورققىنىدىن داك قېتىپ
 吓呆了 . 吓偷小 . 吓呆了 .
 钟 〔静〕 **داك**
 钟敲 〔静〕 **داك چالماق**
 钟打 〔静〕 **داك ئۇرماق**
 (声钟) 当 〔模〕 **داك**
 : 望名，气名，声名 〔静〕 (داڭقى، داڭقىك، داڭقى) **داك**
 的响 〔静〕: چىڭچىسىمۇ داڭقى چىك .
 喻: 名了不出也尘扬，尘起不扬马匹一 <谚> .
 。“林成不木独，线成不丝单”同
 誉饮，名闻，名出 〔静〕 **داك چىقارماق**
 名闻，名出 〔静〕 **داك قازانماق**
 扬远声名，名扬，名闻 〔静〕 **داك كەتمەك**
 当丁 〔模〕 **داك** = 当丁 〔模〕 **داك**
 案档 〔静〕 **داخزا**
 鼎 〔静〕 **داخقان**
 无语 ~ 的四倒三颠，的次伦无 〔静〕 **داخقان پۈتى**
 次伦
 草地附，菜地附 <植>〔静〕 **داخقانپۈت**
 达亥 〔静〕 **داخقال** ① 瘠瘠土，拉坨土: توخۇ ~ چۈشەيدۇ، ئۆچكە

(禽飞种一)艾豹 <古，动>〔静〕 **داغلاغۇ**
 态动被的 « داغلىماق 1 » **داغلىنماق 1**
 态动被的 « داغلىماق 2 » **داغلىنماق 2**
 苦痛，郁忧②的痕疤有，的点斑有①〔静〕 **داغلىق**
 菜行独茎腺 <植> **داغلىق تۇدارى**
 病枯斑 <植> **داغلىق قورۇش كېسىلى**
 水灼 ~ 焙: قاپارغۇنى ① 〔动〕 **داغلىماق 1**
 ، 心伤使，过难使②燎火如心 ~ باغرىنى - يۈرەك - 泡
 恨悔使
 油炼 ~ ماينى 〔动〕 (开烧油把) 炼 〔动〕 **داغلىماق 2**
 铁烙，器灼烧 〔静〕 **داغمال**
 态动使的 « داغماللىماق » **داغماللانماق**
 态同共的 « داغماللىماق » **داغماللاشماق**
 态动被的 « داغماللىماق » **داغماللانماق**
 件零接焊 ~ زاپچاسنى 〔动〕 焊 〔动〕 **داغماللىماق**
 族尔斡达 〔静〕 **داغۇر**
 松叶落(安兴) <植> **داغۇر بال قارىغىيى**
 芷白 <植> **داغۇر كىرىشى**
 式尔斡达②文尔斡达，语尔斡达①〔静〕 **داغۇرچە**
 猾巨奸老，端多计诡 <方>〔静〕 **داغۇل**
 端多计诡，猾巨奸老，猾狡 <方>〔静〕 **داغۇللۇق**
 子骗，头滑 〔静〕 **داغۇلۇق**
 戏把的人骗，为行头滑 〔静〕 **داغۇزلۇق**
 及以，也，仍，还 <古>〔静〕 **داغى**
 坦斯格达 <地>〔静〕 **داغىستان**
 羊地山坦斯格达 <牧> **داغىستان تاغ قوبى**
 他 〔模〕 **داق** 〔模〕: ئۇ مۇشتىنى جوزغا ~ قىلىپ ئۈردى .
 门 〔静〕: 上子桌在打拳一地噫
 了上关声一地眶
 地硬，地空 〔静〕 **داق** 〔静〕: 儿板光，硬，空 〔静〕
 水开白 〔静〕 **داق سۇ**
 当眶当眶 〔模〕 **داق**
 次伦无语 〔模〕 **داقا**
 打锣敲 〔静〕 **داقا** 〔静〕: 鼓锣 〔静〕 ~ چېلىپ قارشى ئالماق
 打锣敲 〔静〕 **داقا**
 迎欢地鼓
 落数，吓恫 〔静〕 **داق**
 落数，吓恫 〔静〕 **داق**
 (声动震或声击撞体物) 当咣 〔模〕 **داق**
 态动使的 « داقاشماق » **داقاشتماق**
 响作当咣 〔动〕 **داقاشماق** ① 响作当咣: ھاۋا تېتىر يولدا داقاشىپ

空防战野 <军> دالا ھاۋا مۇداپىئەسى
 队部战野 <军> دالا ئۈرۈش قىسىملىرى
 战野 <军> دالا ئۈرۈشى
 跑野越 <体> دالا يۈگۈرۈشى
 引指，导诱，告劝〔静〕 دالالەت
 导引，导劝，劝奉，告劝 دالالەت قىلماق
 者示启，者告劝〔静〕 دالالەتچى
 厅外，屋外，堂穿，厅门 <建>〔静〕 دالان
 廉飞亚，菊菲尔阿 <植>〔静〕 دالانتكىنى
 房小，庭前 <理生>②间外小①〔静〕 دالانچە
 水房 <理生> دالانچە سۈيى
 的厅外有，的屋外有〔静〕 دالانلىق
 檀黄，树檀 <植>〔静〕 دالېرگىيە
 (家学化，家学理物国英)顿尔道〔静〕 دالتون
 律定顿尔道 <物> دالتون قانۇنى
 دالدا①〔静〕 风背②处蔽隐；بانۇرخان دەرھال ئۆزىنى دالدىغا
 来起蔽隐即立汗尔图巴. ئالدى.
 阻挡，挡遮① دالدا بولماق / 风挡 ~ بورانغا / ئەسكە.
 暗想 <谚> لىك قىلاي دېسە، ئېشەك تېزىكى دالدا بولۇر.
 用作起，事顶 <转>②. 身藏粪驴借，坏使地
 苏纳چ قورساققا دالدا بولماپتۇ. <谚> 饿了不解水开白
 遮，挡 دالدا قىلماق / 风挡 ~ شامالدىن / ئاكام قولنى
 点风着遮手用哥哥. دالدا قىلىپ تاماكىسىنى تۇتاشتۇردى.
 烟香了燃
 槽风背 <地> دالدا ئوقۇر
 角死 <地> دالدا يەر
 帘棉 <古>〔静〕 دالدا
 开避，开躲，蔽隐 <方>〔动〕 دالداسماق
 项护 <古>〔静〕 دالداياقا
 的谣传，者话闲传 <方>〔静〕 دالدىك
 的庇隐 <动>① 蔽隐，护保；بۇ يەر شامالدىن دالدى.
 风避于便方地这. لىنىشقا ئەپلىك ئىكەن. <军>② 蔽隐
 洞身避 <矿> دالدىلىنىش ئۆلكۈرى
 态同共的 «دالدىلماق» دالدىلىنىشماق
 蔽屏 <物>②挡，护掩作①〔动〕 دالدىلىماق
 了来饵诱吃鸟. دالۋاي ①〔静〕 قۇش دالۋايغا كەلدى.
 轮滑木(的上机绸织法土)② دالۋاي
 轮滑木摇 چۆرۈمەك دالۋاي
 态同共的 «دالۋايلماق» دالۋايلاشماق
 饵诱放〔动〕 دالۋايلماق

是的是见梦羊山，拉柯土是的是见梦鸡 <谚> . داڭگال .
 命算 <谚> . پالچىدا ~ تولا، شائىردا خىيال. 丛木灌
 :人下乡，佬巴乡 ②. 多想幻的人诗，多瘠瘠土的
 你看看到倒我. سەن داڭگاللارنىڭ كارامىتىنى بىر كۆرەپچۇ.
 。事本的佬巴乡个这
 地方的多瘠瘠土〔静〕 داڭگاللىق
 达古孜 = كېرەش داڭگۇزى
 态动使的 «دالغىلماق» داڭغىلتماق
 态同共的 «دالغىلماق» داڭغىلتماق
 态动被的 «دالغىلماق» داڭغىلتماق
 的弱瘦，的瘦 <方>〔静〕 داڭغىلر
 学科名著 有名，名驰，名著〔静〕 داڭغىلىق
 ~ ئالم نامى 家画名著 رەسم / 著名 ~ / 家
 探侦大 داڭغىلىق رازۇندچىك
 品产优名 <经> داڭغىلىق مەھسۇلات
 耀夸，奖夸，赏赞〔动〕 داڭغىلماق
 耀夸，耀夸，耀夸 ئۇلار ئۆز ماللىرىنى داڭ.
 物货的己自着耀夸们他. لاپ خېرىدار چاقىرماقتا ئىدى.
 客顾徕招声卖叫以
 态动使的 «دالغىلتماق» داڭغىلتماق
 响作当叮〔动〕 داڭغىلتماق
 下见 见
 济，事顶 达 (定否于用多) بۇنى بېگەچ
 吧儿点吃你. تۇر، ئازراق بولسىمۇ قورسىقىغا دال بولىدۇ.
 饥充充能也少至
 事于济无，事顶不 达 达 بولالماسلىق مۇنچىلىك پۇل
 事于济无钱点一么这. 达 بولالماسلىق دال بولالماسلىق
 峙对，住顶，付对 达 تۇرماق / 托斯نى يار ئېلىپ
 口了决且一坝大. 达 تۇرماق دال تۇرالماسلىق.
 住不顶人个四三们我
 野旷，野原，外野〔静〕 دالا (دالاسى)
 车野越 <交> دالا ئاپتوموبىلى
 马赛野越 <体> دالا ئات بەيگىسى
 军战野 <军> دالا ئارمىيىسى
 场机战野 <军> دالا ئايرودرومى
 鼠田 <动> دالا چاشقىنى
 炮战野 <军> دالا زەمبىرىكى
 石长 <地> دالا شىپاتى
 燕土 <动> دالا قارلىغىچى
 业作外野 <地> دالا مەشغۇلاتى
 练训外野 <军> دالا مەشىقى

شىپ قالدى ، ئابدۇرېھىم ئۇنى دوختۇرخانىدا داۋالىتىپ ئۆزى قاردى .
院医在他让木伊热杜卜阿 ، 了重加病的提伍萨 .
。护守自亲并疗治

态同共的 «داۋالماق»

داۋالانماق «داۋالماق» 的动被态: شۇ قېتىم ئۈرۈمچىدە بىر
- 近将了疗治齐木鲁乌在我次那 . داۋالاندىم .
。月个

داۋالغۇتماق «داۋالغۇتماق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى
داۋالغۇتۇپ ، سۇ ئۈستىگە لىلەپ چىقىپتۇ .
着动搅鱼鲨条那 .
。上面水了在浮 ، 水

داۋالغۇش «داۋالغۇش» 的动摆态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

差误动摆 <物> داۋالغۇش پەرقى

داۋالغۇشچان «داۋالغۇشچان» 的动摆态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

性动摆 «داۋالغۇشچانلىق»

داۋالغۇشلۇق «داۋالغۇشلۇق» 的动摆态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

态同共的 «داۋالغۇتماق»

داۋالغۇتماق «داۋالغۇتماق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى
خۇددى دېڭىز دولقۇنىدەك بىر ئۇيانغا - بىر بۇيانغا داۋالغۇشقا
باشلىدى . باشلىدى . 样一潮海像们人 .
骚地边那儿忽边这儿忽 .
③ 来起动 . ③ 来起动 . ③ 来起动 .
。了动激加更情心的静平不他 .

داۋالماق «داۋالماق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

داۋالماق «داۋالماق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

人救病治 ۋاۋالماق ۋاۋالماق ۋاۋالماق

داۋالاش تەنتەربىيىسى <体> ۋاۋالاش تەنتەربىيىسى

داۋالاش كۇرسى <医> ۋاۋالاش كۇرسى

داۋالاش ئورنى <医> ۋاۋالاش ئورنى

داۋالاش ئۈنۈمى <医> ۋاۋالاش ئۈنۈمى

داۋالاش ئىلمى <医> ۋاۋالاش ئىلمى

داۋالاش يىڭىنىسى <医> ۋاۋالاش يىڭىنىسى

داۋالاشنىش ئۈچۈن كېيىلگە بېرىش <法> ۋاۋالاشنىش

医

داۋام (داۋامى) «داۋام» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

勤考

续继 ۋاۋالماق

داۋاملاشتۇرماق «داۋاملاشتۇرماق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى
تۇرا مەكتەپكە چىققاندىمۇ ئۆزىمى داۋاملاشتۇرۇپتۇ .
他事件这 .
。来下续继地断间不然仍后以学中上

态同共的 «داۋاملاشتۇرماق»

داۋاملاشتۇرۇلماق «داۋاملاشتۇرۇلماق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

داللىق زىرائەت ۋاۋالماق

داللىق ئۆسۈملۈك ۋاۋالماق

داللىق ۋاۋالماق «داللىق ۋاۋالماق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى
- 食啄① [动] ھويلىدا بىر توخۇ دانلاپ يۈرەتتى .
食野打② . 食啄里子院在正鸡只
باشقا يەرلەردە دانلاپ يۈرىدۇ دەپ ئويلاپ ، سەل كەچرەك كەلسە ،
ئۇنىڭدىن گۇمانلىنىپ سوقۇشتى . 人在男着想常妇媳小这 .
。闹吵人男和便点晚稍来回人男要只 ، 食野打面外

دانسىمەن «دانسىمەن» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

哲贤 ، 人的博渊识学 ، 家问学大 [静]

石之人哲 ۋاۋالماق

دانسىمەنلەرچە «دانسىمەنلەرچە» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

的般人圣 [静]

人的博渊识学为成 [动]

دانسىمەنلىك «دانسىمەنلىك» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

哲明 ، 明贤 [静]

دانسىمەنلىك (دانسىمەنلىك) ۋاۋالماق

دانىلاپ ۋاۋالماق

播点 ، 种点 <农> دانىلاپ تېرىماق

دانسىمەن «دانسىمەن» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

池电耳聂丹 <化 ، 物> دانىيىل باتارىيىسى

داهىيە «داهىيە» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

地明英 ، 地般袖领 [静]

想预才天 <哲> داهىيە بېشارەت

داهىيلىق «داهىيلىق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

位地袖领 ، 物人袖领 [静]

داۋ «داۋ» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

学道 <宗> داۋ تەلىماتى

داۋا (داۋاسى) «داۋا» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

~ . 药良的身健是气空鲜新 <谚> . ئۆزۈم تاپقان بالاغا ،

نىڭ باراي داۋاغا . 祸的来惹己自 <谚> . 寻去儿那到 ،

医

داۋا بولماق ۋاۋالماق

داۋا تاپماق ۋاۋالماق ۋاۋالماق ۋاۋالماق

。了法办疗治到找病的爷爷老

治医 ، 疗治 ۋاۋالماق

داۋا (داۋا) «داۋا» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

责斥 ، 斥训 ۋاۋالماق

骂挨 ، 训挨 ۋاۋالماق

داۋا «داۋا» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

散懒 ， 拉拖 ، 头肉 <方> [静]

的治能不 ، 的效疗无 [静]

داۋاسىز ۋاۋالماق

داۋالاتماق «داۋالاتماق» 的动使态: ھېلىقى لەھەڭ سۈنى

自到响影些这于对 . بۇ ئىشلاردىن پادىشاھ خەۋەرسىز ئىدى .
 对把)心多 <转>③. 知所无一帝皇, 事的治统已
 想上身已自往话的说人别 : ئۇنى تىللىسام , ساڭا نېمە
 ەز كەتتى؟ 他骂我 , 你多什么心 ?

条皮(的上腿在定固鞋把来用匠鞋)〔静〕 دەزگىل
 斗熨 ①〔静〕 دەزمال : دەزمالنىڭ ئاستىدىن ئىس چىقتى .
 了烟冒边下 <转>②. 状挺笔的熨 : ئەتىگەن دەزمال .
 笔得熨上早 . لىغان كۆڭلەكنىڭ چۈشكە قالماي دەزمالى كەتتى .
 了样走就午中到没衣衬的挺 دەزمال سالماق = دەزماللىماق

工衣熨〔静〕 دەزمالچى
 دەزماللىماق «دەزماللىماق» 态动使的 : قاسم پۈتكەن شىنى
 قايتا دەزماللىتىپ ئاندىن كىيدى . 熨子裤的好缝把木斯喀 .
 上穿才后线裤出 . دەزماللىماق «دەزماللىماق» 态同共的 : قىزلار كىيىلىرىنى
 دەزماللاشتى . 服衣熨在正们娘姑 .

دەزماللانماق «دەزماللىماق» 态动被的 : ئۇنىڭ قولىدا دەزمال .
 لانغان ئاپئاق خالات تۇراتتى . 熨经已有上手他 .
 服作工 . دەزماللىماق ①〔动〕 熨 : ئۇ كىيىم - كېچەكلەرنى ئىككى - ئۈچ
 كۈندە بىر قېتىم يۇيۇپ دەزماللايتتى . 洗衣服把就天三两她 .
 次一熨 .

دەس ①〔静〕 地直直 , 地猛 : ئۇ ئورنىدىن ~ قوپتى . 碌骨一他 .
 来起爬上床从 . دەس تۇرماق 来起站 : جۇڭگو خەلقى شۇنىڭدىن ئېتىبارەن
 ئورنىدىن دەس تۇردى . 了来起站此从民人国中 .
 دەس قوپماق = دەس تۇرماق

دەس كۆتۈرمەك 起举地猛 : ئۇ تاغارنى دەس كۆتۈرۈپ
 مۇرسىگە ئالدى . 上肩了到放起举地猛袋麻把他 .
 دەست ①〔静〕 为因 , 于由 , 受害被 : سېنىڭ دەستىڭدىن بۇ يەر .
 دە تۇرالمايدىغان بولدۇم . 了去下不呆儿这在我得害你 .
 كېسەل دەستىدە بىر تېرە , بىر سۆڭەك بولۇپ قالدىم . 有为因 .
 了骨包皮了成已我病 . 了 . ئىسسىق دەستىدىن ئۇخلىيالىدىم .
 烟 . 睡入能不得热 . ئىسنىڭ دەستىدىن نەپەس ئالالىدىم .
 得我喘不过气来 . 来气过不喘我得呛 . ئاندىن بىلەن دادىڭىز نىزىڭ دەستە .
 ئىزدىن پۈتى كۆيگەن توخۇدەك تىنماي چېپىپ يۈردۈ . 的你
 跑西奔东蚂蚁的上锅热像得弄你被母父

دەستار = سەللە
 دەستارگۈل ①〔静〕 <植> 菊雏
 دەستە ①〔静〕 子把 , 柄 , 杆 : كەتەن دەستىسى 把曼土坎

畴范级(的词容形), 畴
 方乘 <数> دەرىجىگە كۆتۈرۈش
 دەرىجىنى چۈشۈرمەك 职降, 级降 : دەرىجىسىنى چۈ .
 调外职降 调外级降 : يۆتكىمەك
 دەرىجىلىك ①〔静〕 的级等, 的级

دەرىجىلىك پاي چېكى <经> 票股级等
 دەرىجىلىك مەھسۇلات 品产级等
 دەرىجىلىك مۇسابىقە ②〔静〕 赛级等 <体>
 دەرىجىلىك يەر ئىجارىسى <经> 租地级分
 دەرىجىمۇدەرىجە ①〔静〕 一级一级的, 级逐 : ~ تەكشۈرۈپ
 核审级逐 چىقماق

دەرىجىمۇدەرىجە كىرىش <艺> 进级(的音)
 دەرىخ ①〔叹〕 惜可
 دەرىخا ②〔叹〕 惜可
 دەريا (دەرياسى) ①〔静〕 <地> 河, 江, 川, 流河 : بىز .
 نىڭ دەرياسى . 河的们我 . 岸河 ②<转> .
 大量肚的他, 广宽怀胸他 . ~ ۋىڭ قورسىقى .

دەريا ئاچىلى <水> 汉河
 دەريا بويى 边河
 دەريا بويىغا ئاپىرىپ , سۇغارماي ياندۇرۇپ كەلمەك
 至不实而惠口, 蛇委与虚 <成>
 دەريا بۇغىسى <动> 鹿河
 دەريا چوشقىسى <动> 豚河

دەريادىن بىر تامچە <成> 粟一海沧
 دەريا ساھىلى <地> ① 滩河 ② 畔河
 دەريا قاتنىشى 运河
 دەريا قامىسى <动> 獭江
 دەريا قىنى <地> 床河

دەريا - دەريا ①〔静〕 的河成 , 汪汪 : ~ قان ئاقماق 流血
 汪汪泪眼 / 河成 ~ كۆز ياشلىرى
 دەريالاب ①〔静〕 河成 : ئۇلار ئۆز ۋەتىنى ئۈچۈن ~ قان تۆككەن .
 河成流血而国祖的己自了为们他 .

دەريايى ①〔静〕 <方> 绫
 دەز (دەزى) ①〔静〕 裂, 缝裂, 口豁, 口裂 : دەزى بار
 裂的现出上墙 ~ نامدا پەيدا بولغان / 碗的口裂有
 裂的缝裂有 : ~ 的缝裂有 , 的开裂 ②
 子碟的缝裂有 ~
 دەز كەتمەك ① 裂, 豁, 破 : قاتقان دەريا مۇزلىرىغا
 盅茶的了破 了裂冰的硬冻上河 / دەز كەتكەن پىيالە
 ②<转> 响影 (的面负) : ئۆز سەلتەنتىگە دەز كېتىدىغان

。击打个
 斥训，训教 دەككە بەرمەك
 击打受，斥训受 دەككە يېمەك
 دەككە - دۈككە [静] 恐惊，惧怕，志志： يۈرىمك
 دەككە - دۈككە. 胆吊心提我，安不志志心的我
 دەككە - دۈككە بولماق 安不志志，安不恐惶
 惧怕，恐
 دەككە - دۈككە قالماق 安不志志
 دەككە - دۈككەگە چۈشمەك = دەككە - دۈككە بولماق
 دەككە - دۈككەلىك [静] 志志，恐惶
 دەگدەك [静] <方> 记惦，心担
 دەگدەمەك [动] <方> 记惦，心担
 دەگۈزە [静] <方> 日子过
 دەك [静] 店客，店客，栈客
 دەغجا [静] 人主店，家店
 دەغجالىق [静] 店客开，店开
 دەغجالىق قىلماق 栈客开，店客开，店开
 دەغشەتەك «دەغشەك» 的使动态: مەن ھېلىقى قاسىپقا بۇ
 قوينى كۆتۈرگۈزۈپ دەغشەتتىم. 让我那屠夫把这只羊提
 起来掂一下。
 دەغشەشمەك «دەغشەك» 的共同态: ھەربىر ئىلار دەغشەشپ
 بىرىنە دەبەمسىلەر؟ 你们各位都掂一下说个话吧？
 دەغشەيچى [静] 的差当
 دەغشەمەك [动] ① 掂，量; دەغشەپ باقىنە، بۇنىڭ ئېغىر-
 لىقى قانچىلىك چىقار؟ 掂掂你这有多重？② 摸估，摩揣;
 زەينەپ دادىسىنىڭ گەپلىرىنى كۆڭلىدە دەغشەپ كۆرۈپ، بۇنىڭ
 پاكىتى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى. 再乃普心里摩揣一下。
 爸爸的话，是得觉的。
 دەغشگرەك [静] <方> 吹牛的话
 دەغشگرەكلىمەك [动] <方> 吹牛的话
 دەل [静] 恰，好正: چۈش ۋاقتى ۋاقتى ۋاقتىدا / ~ ۋاقتىدا
 ~ / 中当正 时及，时适，候时是正
 ۋاقتىدا كەپسىز. 候时是正的来您。
 恰如其分 / ~ 恰如其分 / 恰如其分 / 恰如其分 / 恰如其分
 适正 / 恰如其分 / 恰如其分 / 恰如其分 / 恰如其分
 心靶中正弹子. 恰如其分 / 恰如其分 / 恰如其分 / 恰如其分
 我服衣这. 恰如其分 / 恰如其分 / 恰如其分 / 恰如其分
 好正上穿
 دەل ئۈستىدىن چۈشمەك <成> 会其逢适
 دەلتە [静] 傻头傻脑，傻头傻脑: ئادەم ھەممە ئادەم
 人的脑

布的布抹做 [静] 的布抹做
 子桌擦 ~ 抹，擦 (布抹用) [动] 的抹擦
 دەسمايە [静] 本资，金本，钱本: سالفۇچىلىك ~ ىوق. 没
 دەسمايەنى يەپ يېتىۋەرمەي، يېشى غىزەت كۆرسىتىڭلار. 钱本的下可有
 要. 功新立要，本老吃
 دەسمايە سالىماق 资投，钱本下
 دەسمايە غالتەككە چىقماق <成> 财，光赔钱本
 底露，馅露，尽水穷山，竭枯力
 دەسمايە قىلماق ① 钱本做: ئۇ ئىككى مىڭ يۈەن پۇلنى
 دەسمايە قىلىپ بىر تەنزە ئېچىپتۇ. 他元千两用摆了钱本
 子摊个 <转> ② 借口: ئۇ نېمە ئۈچۈن باش-
 قىلارنىڭ تەقدىرىنى ئۆز مۇددەئاسىغا يېتىشىنىڭ دەسمايەسى قىلدى.
 资的的目人个到达作当运命的人别把么什凭他؟
 本
 دەسمايەسىز [静] 的钱本无: ىتجارەت ~ ىتىش
 دەشت [静] 壁戈，原荒: كېزىپ يۈرمەك 壁戈越穿
 دەشت - باياۋان [静] 壁戈，漠荒，原荒
 دەشت - چۆل [静] 漠荒壁戈
 دەشتۈسەھرا [静] 漠大，海瀚
 دەشنىم [静] 骂责，责指，备责
 دەشنىم بەرمەك 骂责
 دەشنىم يېمەك 骂挨，骂责: دەشنىم يېگىنىم، بەش
 نان يېگىنىم. <谚> 挨一顿骂等于吃五个馍 (为意)
 (厚皮脸)
 دەقىقە [静] ① 钟分: شەمشۇر توققۇز ئاي، توققۇز كۈن،
 توققۇز سائەت، توققۇز ~ قورساق كۆتۈرۈپ بىر ئوغۇل بالا
 كۆرۈپتۇ. 谢姆西努尔挺了九个月九天九小时零九分
 钟生子了. ② <转> 间瞬: مۇشۇ
 ۋاقىتتا قەلبىدىكى ھېسىياتىمنى باسالدىم. 此刻我无
 法抑制激动的心情。
 دەقىقىلىك [静] 的刻片，的钟分: بىر ~ مەمنۇنىيەت
 瞬间的
 دەقىقىلىك ئېقىم مىقدارى. <水> 量流间瞬
 دەقىيانۇس [静] 先里克戴 (帝皇马罗古)
 دەقىيانۇستىن بېرى 来以古远，来以史有
 دەقىيانۇستىن قالغان 的来下传流代古
 دەكچەك [静] <方> 锅小的腿只三
 دەككە [静] 斥申，击打，斥训，责斥: كۆپچىلىكنىڭ قارشى
 چىقىشى ئۇنىڭغا ~ بولدى. 他对是反的家大

论证实 <哲>〔静〕 دەلىلچىلىك
 据证无〔静〕 دەلىلسىز ~ گەپلەر پۈت تىرەپ
 的脚住不站是话的据无凭无. تۇرالمايدۇ.
 态动使的 «دەلىللىك» دەلىللىك
 态同共的 «دەلىللىك» دەلىللىك
 态动被的 «دەلىللىك» دەلىللىك
 的据论有, 的据证有〔静〕 دەلىللىك
 据证, 证印, 证论, 实证〔动〕 دەلىللىك
 问题实证来实用 ~ پاكىتلار بىلەن
 并实证 <石> دەلىللەش قۇدۇقى
 经证实 <经> دەلىللەش ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济
 دەلىل - ئىسپات〔静〕 据证 ~ تولۇق 据证 / 分充
 的. 山如证铁. ئىسپاتلار تاغداك تۇرۇپتۇ.
 法据证 <法> دەلىل - ئىسپات قانۇنى
 力效据证 <法> دەلىل - ئىسپات كۈچى
 据无凭无〔静〕 ئىسپاتسىز ~ گەپ 据无凭无
 话的
 دەلىل - ئىسپاتلىق〔静〕 的过证论, 的据证有
 دەم¹ 〔静〕 棍门顶: ئىش پەم بىلەن, ئىشكە ~ بىلەن.
 棍门顶靠门关, 门穹靠活干 <谚>
 دەم سالماق 棍门顶上, بەلام, كەچ كىرىپ قالدى,
 ئىشكە دەم سېلىۋەتكەن. 子孩, 了黑天, 上顶门把,
 دەم² 〔静〕 ① 气喘, 气: ئوت ئىچىدىن چىققانداك دېمىنى ئالال.
 时, 候时② 来气过不喘样一来出里火从像
 刻片, 刻: ئاخىرقى دەمدە 刻时后最 / مۇھەببەتنىڭ
 خۇشاللىق پەيتلىرىمۇ, قايغۇلۇق دەلىرىمۇ بولىدۇ.
 候稍 刻片的伤悲有也, 候时的乐欢
 刻片, 而时③ 儿会一, 而时③ 儿会一等, 刻片
 ~ يۈمۈلماق 开儿会一, 闭儿会 / ئۈستاملار توقۇلۇپ بول.
 خان گىلمەگە ~ يىراقتىن, ~ يېقىندىن تىكىلىپ قارىش
 蒸④. 毯地的好织着视注地近而时远而时们傅师
 抓. 气(炯): پولو بەك ~ يەپ كەتسە, تەمدىن كېتىپ قالىدۇ.
 味走儿点有会, 了长间时得炯饭
 炯就米, 好备准没还卜萝胡 <谚> يەپتۇ.
 了上 (急过之操) ⑤. 直端, 立挺(儿孩小于用): بالا
 ~ تۇرىدىغان بولدى. 小. 站会儿孩小.
 دەم ئالماق 息休: ئۇ بىر يىلدىن بېرى دەم ئالمايدى.
 息休没来年一他
 دەم بەرمەك 我自安我: ئۇ ئۆزىگە دەم بېرىشكە باشلىدى.

儿劲傻, 气傻里傻〔静〕 دەلتىلك
 傻犯. دەلتىلك قىلماق
 木树〔静〕 دەل - دەرخ
 丛树, 地之盛茂木树〔静〕 دەل - دەرخلىك
 的拉牵〔模〕 دەلدەك
 朵耳大 قۇلاق دەلدەك
 دەلدەكشىمەك = دەلدەكلىك
 دەلدەكشىمەك〔动〕 蹒跚, 踉跄, 晃晃摇摇
 走地晃晃摇摇 ئاتماق
 呆②的钝迟, 的拙笨, 的蹒跚履步①〔静〕 دەلدۈش
 病汀克, 症小
 钝迟, 拙笨, 蹒跚履步〔静〕 دەلدۈشلۈك
 悠悠晃晃, 撞撞跌跌〔动〕 دەلدۈگۈنمەك
 靠去过走地撞撞跌跌他. بېرىپ دەرخكە يۈلىنىپ قالدى.
 到上树了到
 的捷敏不, 的伶俐不, 的拙笨, 的钝迟〔静〕 دەلدۈك
 ~ ئادەم 人的钝迟
 拙笨, 钝迟〔静〕 دەلدۈكلۈك
 ③办买②人纪经, 行牙, 客捐① <经>〔静〕 دەلال
 的条皮拉
 دەلال بۇرۇن ئازىيە <经> 级阶产资办买
 条皮拉③办买②行牙①〔静〕 دەلاللىق
 ②人间中当, 客捐当, 行牙当① دەلاللىق قىلماق
 条皮拉
 者条皮拉(女)〔静〕 دەللە
 态同共的 «دەللىك» دەللىك
 态动被的 «دەللىك» دەللىك
 地性对针有 ھالدا بولغان ھالدا دەللىك
 性对针〔静〕 دەللىك
 ②干另单, 客捐当, 行牙当① دەللىك
 ~ ئىش قىلماق 正
 胆大, 经正, 确
 话经正说 قىلماق ~ گەپ قىلماق
 为行条皮拉〔静〕 دەللىك
 合撮, 条皮拉 دەللىك قىلماق
 ① 击射准瞄 ھالدا دەللىك قىلماق 对, 准瞄〔动〕 دەللىك
 拳一揍根朵耳准对 ئاتماق ھالدا دەللىك
 对相锋针〔静〕 دەلمۈدەل
 寒小 <天>〔静〕 دەلۈدىۋانە
 据论, 足充据证 تولۇق دەللىك 据论, 据证〔静〕 دەلىل
 分充
 实事摆, 据证找 دەلىل كەلتۈرمەك
 者论证实 <哲>〔静〕 دەلىلچى

喘残

让 دەملەنمەك¹ «دەلمىمەك¹» 态动使的: ئىشكى دەملەنمەك
上顶门把

دەملەنمەك² «دەلمىمەك²» 态动使的: ئۇ ئايالغا چاي دەملەتتى.
茶沏子妻让他

دەملەشتۈرمەك³ «دەلمىشەك³» 态动使的
دەملەشمەك⁴ «دەلمىمەك⁴» 态同共的: ئىككى قوشنا بىر ھازا

گەپلەشكەندىن كېيىن ئىشكىلىرىنى دەملىشىپ كىرىپ كېتىشى.
了去屋进门上顶便, 后之话子阵一了说居邻个两

دەملەشمەك² «دەلمىمەك²» 态同共的: ئۇلار قايناقسۇ ئېلىپ
چايلرىنى دەملەشتى. 茶了上湖水开打们他

دەملەشمەك³ [动] 换: بىرىمىزنىڭ ئوزۇقىنى يەۋىتەيلى - دە,
بىرىمىزنىڭ يۈكىنى دەملىشىپ كۆتۈرەيلى. 的人个一把们咱

دەملەنمەك¹ «دەلمىمەك¹» 态动被的: ئىشك دەملىنىپ چىراغ
ئاللىقاچان ئۆچۈرۈلۈپتۇ. 了上顶门, 了熄经已早灯, 了

دەملەنمەك² «دەلمىمەك²» 态动被的: دورا - دەرمان بىلەن
دەملەنگەن چاي 药用茶料茶热的

دەملىمەك¹ [静] 棍门顶做: ئوغلۇم دەرۋازغا ئۇزۇن ~ ياغاچ
كېسىپ كەلگەندى. 棍门顶做根一了截门大给子儿我

دەملىمەك² [静] 用常 «بىر» 起一在连: 暂短间时示表,
بۇ دېگەن بىر ~ ئىش. 事的儿会一是就这

دەملىمەك³ [静] 的过息休已: ئات ~ 马的过息休已
دەملىمەك⁴ [动] 顶(棍门顶用): قورۇندىڭ دەرۋازىسىنى

ئىچىدىن ~ 上顶门院把头里从
دەملىمەك² [动] 泡, 沏①: چاي ~ 茶泡, 茶沏②

ئاش ~ 饭焖
دەمۈدەم [静] 地断不, 地停不, 地流轮, 地换轮

دەمىدە [静] ① (的念水着对) 咒②水符: پادشاھ خەۋەر
ئاقلاپ ھوشنى يوقىتىپتۇ, كېنىزەكلەر ئۇنىڭ چېكىسىنى ئۇۋىد.

لاپ, ~ ئىچكۈزۈشۈپتۇ. 官, 去过了晕便息消到听王国

دەمىدە سۈيى 水符
دەمىدە قىلماق 咒念(水朝)

دەن [静] 担: بىر ~ گۈرۈچ 米大担 / پاختا مەھسۇلاتىنى
بەتتە مىڭ دەنگە يەتكۈزدۈق. 担千七达已量产花棉

دەندەنمەك «دەندىمەك» 态动使的
دەندەشمەك «دەندىمەك» 态同共的

دەندىمەك [动] 于惯 (事的好不种某做) 上染, 习.....

。己自慰安己自始开他
دم تارتماق (力用) 吸: تىمساھ قولۋاڭىنى ئادەملىرى بىلەن

بىللە دەم تارتىپتۇ. 去过了吸人带船连鱼鳄.
دم تۇتماق (子鸽) 叫咕咕

دم چىقارماق 声作, 气出, 气呼
دم سالماق 咒念

دم سىقىلماق 喘气, 短气
دم ئېلىشقا چىقماق 休离

دېمى بوغۇلماق 气上不接, 来不上气
دېمى كېسىلمەك 气下接不气上, 来不上气

دېمىنى باسماق 气口歇, 气口喘
دېمىنى چىقارماسلىق 吭不声一, 声作不

دېمىنى راسلىماق 好息休, 来过歇
دېمىنى ئىنچىگە يۇتماق <成> 声低, 声吞气忍

دېمىنى ئىچىگە يۇتقان پېتى يەرگە قاراپ جىم ئولتۇر-
دى. 着坐地声吞气忍, 头下低他

دېمى ئۈچمەك 言无口哑, 失消音声
دېمى ئۈزۈلمەك 气断

دېمى ئىچىدە قالماق 口开不张, 齿启敢不
دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتمەك ① 短气

دېمىنى كۆرۈپ, دېمى ئىچىگە چۈشۈپ, ئەيمىنىپ جىم بولۇپ قالدى.
了吭不声一, 声息气屏就长村了见子伙小

دەمال 时顿, 上马, 即立 [静]
دەماللىققا 时一, 时顿, 上马, 即立 [静]

ئادەمنى قەيەردىدۇر كۆرگەندەك قىلدى, لېكىن, ~ ئەسلىيەل-
مىدى. 是, 是可, 人个这过见儿哪在像好丽古丽莱

دەمەس 劲使②断不, 连一, 气口一① [静]
دەمەس قەدەم 后随, 着跟紧

دەمىدى 症病的气憋, 胀肚 <方> [静]
دەمدان 管气吹铜(的匠师首) [静]

دەمدەر 鸽鹑 <动> [静]: كووۋۇكتىكى دەمدەرلەر تىنىسىز
ئۇنلۇقاتتى. 叫地停不在鸽鹑的里窝子鸽

دەم 表看地时不 [静]: 时不 ~ سائەتكە قارماق
دەم - دەم تۇرماق 立站能, 立站会学(孩小)

دەم - دەم ماڭماق 步学(孩小)
دەمزەك 助辅, 手帮 <方> [静]

دەمىقىما 喘气 [静]
دەمكوتا <医> [静]: 延苟 延苟 قالماق ~ بولۇپ

诚投们他召

者告劝〔静〕 دەۋەتچى

陈条，书议建，书告劝〔静〕 دەۋەتنامە

器石 期时，代时① <天>〔静〕 دەۋرا

期时争战 دەۋرى ئۇرۇش / 代时童儿 ~ باللىق / 代时

武寒 期时 <地>② 纪 <地> 纪 <地>②

期周 <物，化，经>③ 纪

交替代世 <生> دەۋر ئالمىشىش

的代时划 دەۋر بۆلگۈچ

学言语代断 <语> دەۋر تىلىشۋناسلىقى

行横，霸称，雄称，治统① دەۋر سۈرمەك

子日服舒过②时一行横，时一雄称 ~ دەۋر

快痛痛们我间时段一有 . 子日服舒段一了过地快

绕环，绕围① دەۋر قىلماق

农展发业牧畜绕围 قىلدۇرماق 绕环، 绕围①

程过的复往环循 环循② 耕 环循② 耕

律期周 <化> دەۋر قىلىش قانۇنى

论环循 <哲> دەۋر قىلىش نەزەرىيىسى

子毡的部半上房毡盖②衣马，披马①〔静〕 دەۋر²

的褡褳或子垫的上鞍马捆)带皮 دەۋر تاسمىسى

دەۋرداش = زامانداش

的性期周〔静〕 دەۋرلىك

吐呕性期周 <医> دەۋرلىك قۇسۇش

热期周 <医> دەۋرلىك قىزىتما

泛滥①〔动〕 دەۋرىمەك 泛滥①〔动〕 دەۋرىمەك

来起动骚群人 . ئادەملەر دەۋرەپ كەتتى . 了

了

周 دەۋرىي 的期周，的环循，的期周〔静〕 دەۋرىي

机危的性期

脉代 <医> دەۋرىي تومۇر

表期周 <化> دەۋرىي جەدۋەل

数分连 <数> دەۋرىي كەسىر

师老课代 <教> دەۋرىي مۇئەللىم

数小环循 <数> دەۋرىي ئونلۇق كەسىر

的期周非〔静〕 دەۋرىيىسىز

性期周非〔静〕 دەۋرىيىسىزلىك

环循〔动〕 دەۋرىيىلەنمەك

性环循，性期周，期周〔静〕 دەۋرىيلىك

票股性期周 <经> دەۋرىيلىك پاي چېكى

藏贮了惯钻猫 . مۈشۈك قازاققا كىرىپ دەندەپ قاپتۇ . 气

室

دەھرىي = خۇداسىز

دەھرىيلىك = خۇداسىزلىق

特，烈猛 <转>②残凶，险凶，怖恐①〔静〕 دەھشەت

害厉更得吼 害厉 害厉更得吼 بىلەن مۇركىرىمەك

惊吃，怕害，恐惊 دەھشەت باسماق

吓吓，吓恐 دەھشەت سالماق

，的恶凶，的怕可，的怖恐，的酷残〔静〕 دەھشەتلىك

怕可 惊心战胆 : ئاپەت 的怕可 难灾的怕可 ~ / كەلكۈن

相凶，孔面的恶凶 水洪的 ~ / ئەلباز 的恶凶 孔面

刑酷，刑毒 <法> دەھشەتلىك جازا

堂穿，厅过，斗门 <建>〔静〕 دەھلىز

دەۋا (دە: ۋاسى) ① <法>〔静〕 دەۋادا ئۇتۇپ چىقماق

子状 司官②诉败 诉胜 / دەۋادا يېڭىلىمەك

素要的诉讼 <法> دەۋا ئامىلى

序程诉讼 <法> دەۋا تەرتىبى

求请诉讼 <法> دەۋا تەلىپى

间期效时诉讼 <法> دەۋا سۈرۈكى

法诉讼 <法> دەۋا قانۇنى

人诉起 <法> دەۋا قىلغۇچى

دەۋا قىلماق ① <法> 告，诉起，诉上 告، 诉起，诉上

到告就哪到告意愿 到告就哪到告意愿 . شۇ يەرگە دەۋا قىلىش .

独闹 <转>② . 去儿哪 独闹 <转>② . 去儿哪

立 / ئۇلار دەۋا قىلىپ كەلسە ، جامائەتكە ئىستىزىپ قويىمەن .

众公给推就我，闹来们他 众公给推就我，闹来们他

费诉讼 <法> دەۋا ھەققى

权诉讼 <法> دەۋا ھوقۇقى

人理代诉讼 <法> دەۋا ۋاكالىتچىسى

告原 <法>〔静〕 دەۋاگەر

分身告原〔静〕 دەۋاگەرلىك

人事当，者司官打，者诉讼 <法>〔静〕 دەۋالاشقۇچى

的人事当方双取听 的人事当方双取听 ئاڭلىماق

见意

دەۋالاشماق ① <法>〔动〕 诉讼行进，司官打 诉讼行进، 司官打

司官打面上到告 司官打面上到告 ~

دەۋەت ① <静> 唤召，召号，勉劝，说劝，告劝 唤召, 召号, 勉劝, 说劝, 告劝

تم ئۇنىڭ كۆڭلىگە ياقتى . 心的他称很告劝的我 . 心的他称很告劝的我

他劝 ~ ① <静> 劝 他劝 ~ ① <静> 劝

号 ~ ② <静> 唤召，召号 号 ~ ② <静> 唤召, 召号

。们他骗想拉卜阿 . 兜پىسىغا جىگدە سالماقچى بولدى .
 狂若喜欣 <成> دوپپىنى ئاسمانغا ئاتماق
 哉悠，得自然悠 <成> دوپپىنى قىرلاپ يۈرمەك
 哉悠 : ئۇ ئۆتكەلدىن ئۇتۇۋېلىپلا يەنە دوپپىسىنى قىرلاپ يۈرۈر-
 دى . 来起哉悠哉悠又他，关完过一 .
 (家学理物里地奥)勒普多 [静] دوپپىلەر
 应效勒普多 <物> دوپپىلەر ئېغىپكىتى
 的帽花小戴 [静] دوپپىچان
 者帽花小售制 [静] دوپپىچى
 业售制帽花小 [静] دوپپىچىلىق
 花小做②的帽花小戴，的帽花小有① [静] دوپپىلىق
 布的帽花小个两做 ~ ئىككى : 料的帽
 台道 [静] دوئەي
 台道②台道当 قىلماق ~ : 职之台道① [静] دوئەيلىك
 权特的台道 ئىمتىياز : ~
 授教副 <教> [静] دوئىسىنت
 职之授教副 [静] دوئىسىنتلىق
 医名 ~ داغلىق <医> [静] دوختۇر
 院医 <医> [静] دوختۇرخانا
 职之生医 [静] دوختۇرلۇق
 医行，生医当 قىلماق دوختۇرلۇق
 学医 قىلماق دوختۇرلۇق ئىلمى
 骨椎尾 <方> [静] دوخۇلۇر
 用要主，病毛小的犯里间时定特在)病毛 [静] دودا
 (孩小于
 病毛小犯 قىلماق دودىسى
 病毛小成养使 قىلماق دودا
 的蛋捣 [静] دودەن
 态动使的 «دودەنلەشمەك» دودەنلەشتۈرمەك
 دودەنلەشمەك [动] دودەنلەشەن : ئەسەت مۇشۇ كۈنلەردە بەكلا
 蛋捣常非得变日子些这提麦艾 .
 为行蛋捣 [静] دودەنلىك
 蛋捣 قىلماق دودەنلىك
 气赌 [动] دودىلانماق : ئۇ دودەنلىنىپ بىر چەتتە ئولتۇرۇپتۇ .
 边一到了坐气赌她 .
 圈，轮，次 [静] دور
 نەرسە، سىزمۇ ئوغۇشتىپ ئون ئىككىگە ئويناپسىز - دە .
 圈二十了玩地好好圈，子脑费太儿意玩这将麻
 力药 ~ / ئونومى ~ / 理药 ~ ① [静] دورا
 药 ~ 粉药، 药 ~ 对症对 ~ بەرمەك قاراپ ~

统系环循 <理生> دەۋرىلىك سىستېما
 子毡的盖上顶房毡 <方> [静] دەۋىر
 厚地高天知不，大自高自 <方> [动] دەپخانلىماق
 然飘飘，形忘意得
 动煽，唆教 [静] دەيدەي
 دەيدەيگە سالماق 激，惑盅，动挑，动煽 : ئۇلارنى
 دەيدەيگە سېلىپ جېدەلنى چوڭايتىۋەتمەڭلار . 们他激要不们你
 了大弄纷纠把
 者惑盅，者动挑，者唆教 [静] دەيدەيچى
 دەيدەيلىمەك [动] 掇揠，动挑，愚怂 : ئۇلارنى دەيدەيلىپ
 架打们他动挑 سوفۇشتۇرماق
 人族倭 [静] دەيزۇ
 式族倭②文倭، 语族倭① [静] دەيزۇچە
 涕滴滴 <化> [静] دىدەت
 畏敌敌 <化> [静] دىدەۋ
 子呢厚，呢服制 [静] دراپ : پەلتۇ ئىنە ئىزەن / كۈل
 呢服制色灰 ~ رەڭ
 剧话 <艺> [静] دراما
 家作剧 <艺> [静] دراماتورى
 宁晕乘 <药> [静] دراماسىن
 作创剧戏 <艺> [静] درامىچىلىق
 态动使的 «دراملاشماق» دراملاشتۇرماق
 态同共的 «دراملاشتۇرماق» دراملاشتۇرۇشماق
 态动被的 «دراملاشتۇرماق» دراملاشتۇرۇلماق
 本剧剧话成编改 [动] دراملاشماق
 人达维拉德，人茶毗罗达 [静] دراۋىد
 达维拉德 <语> دراۋىد تىللىرى سىستېمىسى
 系语
 酸核糖核氧脱 <生> [静] دىنا : (分成本基的因基)
 AND
 注赌 [静] دىنۇ
 注赌下 قىلماق دىنۇ
 注赌下 قىلماق دىنۇ
 音 <艺> [静] دىنۇ
 的架打副一出摆，前跟到逼 <方> [静] دىنۇتۇلماق
 子样
 者物食发分(中事喜白红) [静] دوپپىگى
 帽花(式族民) [静] دوپپا
 地之锥立无下，瓦片无土 ~ چۈشمەن
 兜پىسىغا جىگدە سالماق <成> 骗哄 : ئابلا ئۇلارنىڭ

态同共的 «دوغدايماق» دوغديشماق
状泥稀〔静〕 دوغسيمان
爱，的短揭爱，的狡狡，的人害爱 <方>〔静〕 دوغولا
的谣传

的墩墩矮，的胖矮〔静〕 دوغىلاق
دوق۱ 吓恫，吓威，胁威〔静〕 دۈشمەننىڭ دوقىدىن قورقماسا.
胁威人敌怕不 لمق

吓吓，吓恐，胁威 دوق قىلماق
دوق۲ 〔模〕 晒: ئۇ قاراغۇدا ~ قىلىپ نامغا ئۈسۈۋاپتۇ.
在他

. 上墙了到撞声一地晒中暗黑
处起凸②的起凸①〔静〕 دوقا
叉块凸 <交> دوقا ئاچا

门脑鼓，头儿绷 دوقا باش
轮动，轮凸 <机> دوقا چاق

دوقا ماڭلاي 儿门脑大，儿门脑凸: تەلەي نەدە دەسە،
دوقا ماڭلايدا دەپتۇ. <谚> 儿哪在气福
好到得先可，意注人别起引先人的起凸部额) 上儿
. “月得先台楼水近”同喻: (处

壳(的等豆，米)〔静〕 دوقاق

〔静〕 关难 (难困的成造害灾然自指) دوقال
题难的到想未到遇 دوقال كەلمەك

关难过 دوقالدىن ئۆتمەك
人的人吓吓爱〔静〕 دوقچى

吓威〔静〕 دوقچىلىق
دوق - دوق 〔模〕 晒晒: ئۇ ئۇنى چېچىدىن تۇتۇپ نامغا ~
. 撞上墙往晒晒发头的他住抓他 . ئۈستۈردى

دوققىدە 〔静〕 地咚，地晒，地哐: ئۇ چىنىنى ~ قويۇپ قويدى.
了下放碗把声一地咚他 . دى

拐道街 دوقمۇش: 处弯拐，角拐〔静〕
处弯

. 角拐个各〔静〕 دوقمۇش - دوقمۇش
دوقۇرماق 〔动〕 ① 去找来找，撞，碰: ئۇ مۇدىرنىڭ ئىشىغا.

نىسغا، ئۆيىگە، ھەتتا مەمۇرىيەتتىكى بارلىق ئىشخانىلارغا قانچە
قېتىملاپ دوقۇرۇپمۇ ئۇنى زادى تاپالمىدى. 公办长校到他 .
就，次少多了找室公办有所上政行至甚，里家，室
他着不找是 ② <转> 跑，跑来跑，窜乱，跑: ئۇ ئىدى .
شكىمۇ ئىشىك دوقۇرۇپ يۈردى . 窜乱门挨他 . ئۇ كەچكىچە
دوقۇرۇپ يۈرۈپ بېلەت ئالالمىدى . 跑到晚也上没买到 . 票

دوقۇرۇشماق ① «دوقۇرماق» 态同共的: ئوقۇغۇچىلار كەچكىدە.

看，欢喜②。报恶得友朋交人坏和，报好得友朋交
重: موللا پۇلنى دوست تۇتماق، قولغا كىرسە بوش تۇتماق .
紧得攥可手了到，钱重看不拉毛 <谚>

友四朋三，友朋〔静〕 ئاغىنە
دوستانە 〔静〕 好友

دوستانە بېرىش - كېلىش 来往好友
دوستانە زىيارەت 问访好友

دوستانلىق 〔静〕 情友: ~ كۆرسەتمەك 情友示表
دوست - بۇرادەر 〔静〕 友好，友朋

دوست - دۈشمەن 〔静〕 友敌
دوستلارچە 〔静〕 的好友，的般友朋

دوستلاشتۇرماق «دوستلاشماق» 态动使的
دوستلاشماق 〔动〕 友朋做，友朋交: بىز دوستلىشىپ كەتتۇق.
友朋了上交们我 .

دوستلۇق 〔静〕 好友，情友，谊友: ~ مۇناسىۋىتى
系关

دوستلۇق لوڭقىسى <体> 杯谊友
دوستلۇق مۇسابىقىسى <体> 赛(比)谊友

دوست - يار 〔静〕 友亲，好相，友朋
دوست - يارەن = دوست - يار

دوسكا 〔静〕 ① 板黑: ~ سۈزتمەك 板擦②板搓
دوشاپ۱ <方>〔静〕 子瓜西

دوشاپ۲ <方>〔静〕 硝皮
دوشاپخانا <方>〔静〕 坊作的子皮熟
دوغا 〔静〕 木形拱，轭(的车马，撬雪)

دوغاپ۱ 〔静〕 奶酸冰: (料饮的冰加奶酸)甫哈多
چىنىدىن ~ ئىچەيلىمۇ، ھاۋا بەك ئىسسىپ كەتتى . 人每们咱
了热太天，样怎奶酸冰碗一喝

دوغاپ۲ <方>〔静〕 泥的成和草麦细和土黄
دوغاپچى 〔静〕 者奶酸冰售制

دوغاپچىلىق 〔静〕 奶酸冰售制: ~ دۇكىنى ئاچماق 哈多开
店奶酸冰开，店甫

دوغاپچىلىق قىلماق 奶酸冰售制
دوغال <植>〔静〕 草定巴施，菊果肋

دوغداق <动>〔静〕 鹏地，鸪大，鸪
دوغداق قوغغۇز <动> 虫甲尾露

دوغدايتماق «دوغدايماق» 态动使的
دوغدايماق 〔动〕 曲婞，伏婞，婞: ئۆيدە ئىككى قىزچاق دوغ.
دېسىپ ئولتۇراتتى . 坐子身着婞娘姑小个两里子屋在

义主条教 <哲>〔静〕 دوگمچىلىق

同合货订〔静〕 دوگوۋور

同合货订订签〔动〕 دوگوۋورلاشماق

دوگك [模] 咚， 嚏； تۇيۇقسىز ~ قىلغان ئاۋاز ھەممىسىزنى چۆچۈ- تۈەتى . 跳一了吓家大们我把声一地咚然突 .

دوگك - دوگك [模] 咚咚， 嚏嚏

دوڭغاس [模] 一撇一撇

دوڭغاسلاتماق «دوڭغاسلىماق» 态动使的

دوڭغاسلاشماق «دوڭغاسلىماق» 态同共的

دوڭغاسلىماق [动] 一撇一撇； ئۇ بېشىنى ساڭگىلىتىپ، دوڭغاسلاپ ئۆيگە كىرىپ كەتتى . 地撇一撇一， 头着垂他 . 家走进

دوڭغاق [静] 的腰躬， 的背驼， 的佝偻① ~ بوۋاي

树桑子脖歪 (树)子脖歪②头老背驼

鬼霉倒 <转>③

دوڭغاقلاتماق «دوڭغاقلىماق» 态动使的

دوڭغاقلىماق [动] ① 佝偻， 腰躬； بوۋى دوڭغاقلاپ ماڭغىدى .

着捶还边一， 着走腰着躬士教女 . چه بېلىگە مۇشتلايتتى .

腰折眉低， 心下首低 <转>② . 腰

نېمانچە دوڭغاقلايسىز ، ناھايىتى چوڭ بولسا بىر دۇبچاغۇ . 对你

。嘛长队个是过不也大再， 腰折眉低么那么怎他

دوڭغالچاق [静] ① 子蹶； ~ ئاتماق 子蹶②子脖歪

(树) ~ ئامۇت 子梨子脖歪

دوڭغايماق ① «دوڭغايماق» 态动使的② 扣倒； ئۇ تۇڭنى

دوڭغايىتىپ ئاستىغا قارىغاندى ، بوغان بىر تۇشۇك كۆرۈندى . 他

。窿窟大个一有， 看一底桶往来过扣桶把

دوڭغايىتىشماق «دوڭغايىتىشماق» 态同共的

دوڭغايىتىلىماق «دوڭغايىتىشماق» 态动被的

دوڭغايماق [动] 腰折， 腰躬

دوڭغۇل [静] 凸

دوڭغىرچاق <方> [静] 子蹶

دوڭغىيشماق «دوڭغايماق» 态同共的

دوڭگۇر [模] 咚咚 (声鼓)

دوڭگۇر - دوڭگۇر [模] 咚咚 (声鼓腰)

دوڭغىىدە [静] 地一嚏， 地一嚏； مەن ئاچچىقىمدا

ئىشكىنى ~ ياپتىم . 地一嚏门把得我气

دوڭغۇلداتماق «دوڭغۇلداشماق» 态动使的

دوڭغۇلداشماق [动] 地一嚏， 地一嚏； بىر پەستىن

كېيىن ئىشك دوڭغۇلدى . 地一嚏门， 地一嚏

。声

چه بويسز ئىستانسىغا دوقۇرۇشۇپمۇ بويسز بېلىتى سېتىۋالماپتۇ .

， 遇相② . 票上买没也站车火跑晚到早从们生学

光目的们他 . 到遇

。起一了到碰 突冲， 撞相， 碰相③ . 突冲، 撞相، 碰相③ . 起一了到碰

دوقۇسلاتماق [动] 推搡； ئاكسى ئۇنى دوقۇسلىتىپ ئۆيگە

ئېلىپ ماڭدى . 家回拉他把地推搡带推哥哥 .

دوقۇلداتماق «دوقۇلداشماق» 态动使的

دوقۇلداشماق [动] 响唧唧， 响唧唧

دوگك [静] 的背驼， 的佝偻， 的锅罗， 的背驼 ~ ئادەم

دوگك كېسىلى <医> 病佝偻， 痛骨软

دوگك [模] 脚步或他其硬物撞声

دوگكار [静] 款大， 的富， 的有富； سودىگەر

دوگكار بايچى <经> 户实

دوگكايە [静] 小铁砧

دوگكتور [静] 土博； تېببى پەنلەر دوگكتورى

دوگكتور ئاشتى [静] 后土博

دوگكتورلۇق [静] 位学士博

دوگكىستىسكىلىن <药> 素霉力强 [静]

دوگكىدە [静] 地嚏

دوگكلات (دوگكلاتى) [静] 告报； ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن ~ 政 告报作工府

دوگكلات بەرمەك 告报做 ； ئادالەت ئېقىم مەسئلىلىرى

ھەققىدە دوگكلات بەردى . 告报事时了做提莱达阿 .

دوگكلات قىلماق ① 报汇， 告报； ئالاقلىشىش نەتىجىسى .

نى ~ 报汇涉交报汇 ② 报禀， 禀回； ئەھۋالنى ئەينەن ~ 报禀实如

دوگكلاتچى [静] 人告报

دوگكلۇق [静] 的背驼， 的佝偻， 的锅罗

دوگكۇرا [静] 距① 部的趾脚像出突侧内腿等雉， 鸡雄

دوگكۇرۇق [分] 眼夜， 蝉附 (的上腿马)②

دوگكۇرۇق [静] <水> 腿牛

دوگكۇلداتماق «دوگكۇلداشماق» 态动使的

دوگكۇلداشماق «دوگكۇلداشماق» 态同共的

دوگكۇلداشماق [动] 走瞪瞪， 响瞪瞪； باقى باھارخاننىڭ ئارقى .

سىدىن دوگكۇلداپ كىرىپ كەتتى . 头后的罕尔哈巴在柯巴 . 去进了走地瞪瞪

دوگكما <哲> [静] 条教

دوگكمتىزم = دوگكچىلىق

دوگكچى <哲> [静] 者义主条教

دوناي [静] 的曲弯 ~ / 膊路弯 قول ~ : 的曲弯
歪配子棒弯 <谚> . توقماق ~ / 木头
。子桩

دونايگول [静] <植> 霄凌

دونداق [静] <方> 的胖矮

دوؤساق [静] <理生> 膀胱

دوؤساق يەللىكى <医> 炎膀胱

دوؤسۇن [静] 腹小, 身下: ~ 脘腹小

دوؤسۇن سوؤمكى <理生> 骨耻

دوؤۇس [静] 斥贬, 骂侮

دوؤۇس قىلماق 操推: ساقچى ئۇنى ئىلدام مېڭىشقا ھەيدەپ

دوؤۇس قىلاتتى . 走快他让他操推劲使察警

دوؤئا (دوؤئاسى) [静] <宗> 祷, 告: ~ ئوقۇماق

词祷念

دوؤئا ئالماق <宗> 福祝受接

دوؤئا بەرمەك <宗> ①福祝②祷祈

دوؤئا قىلماق <宗> 告, 福祝, 祷祈

دوؤئا ياندۇرماق <宗> 祷祈做

دوؤئاغا كەتمەك 费白: سىڭدۇرگەن ئەجرىسىز دوؤئاغا كەت-

تى . 了费白血心的出付们我

دوؤئا - تەكبىر [静] <宗> 告, 祷, 求

دوؤئا - تەلەپ [静] <宗> 祷, 求

دوؤئا - تەلەپ قىلماق 祷, 求

دوؤئا - تىلاۋەت [静] <宗> 告, 祷, 求

دوؤئاگوڧى [静] <宗> 常, 的祷祈常, 的告常: ~ ئادەم

人的祷祈

دوؤئاگوڧىلۇق [静] 祷祈常

دوؤئالزم = ئىككى مەنبەچلىك

دوؤئايىبەت [静] <宗> 咒, 咒 (祷祈性咒)

دوؤئايىبەت قىلماق 咒: ئۇ يۈزىمىڭ ئازاب - ئوقۇبتەلەر

سېلىپ جېنىنى ئالغايىدىن, دەپ دوؤئايىبەت قىلدى . 说咒诅他

“他于命索并难万灾千降愿”

دوؤئايىبەت كەتمەك 咒被

دوؤئايىسالام [静] 候, 候问, 候问连: ~ ئېيتماق 以致

福祝和候问示表, 候问

دۇپ [静] <植> 木柝, 柝, 树柝

دۇپ پىلىسى <动> 蚕柝

دۇپ كۆمۈرى 炭白, 炭冈青

دۇبەن [静] 办督

دۇبىلېر [静] <艺> 角B, 员演备预 (影电): 音配

دوماسايتماق «دوماسايتماق» 态动使的: 嘴噉 ~ 嘴噉

دوماسايتماق [动]

دوماسايشماق «دوماسايتماق» 态同共的

دومىلاتماق «دومىلماق» 态动使的

دومىلاشماق «دومىلماق» 态同共的

دومىلانماق «دومىلماق» 态动被的

دومىلماق [动] 挨(轻轻): ئۇ چاينى ئاغزىغا دولماپ قويۇپ

ئىچمىدى . 喝没边嘴到挨茶把他

دومىنمەش [静] <冶> 炉铁炼, 炉高, 炉风鼓

دومىلاتماق ① «دومىلماق» 态动使的 <转> ② 转周

بىر قىسىم پۇلىنى ~ 转周钱分部一拿

دومىلاشماق «دومىلماق» 态同共的: ئۇلار دومىلىشپ قاتتىق

ئېلىشتى . 斗搏起一在滚们他

دومىلاق [静] 的圆: ~ يۈز 圆 / ~ قالپاق 圆帽子

دومىلاقلىتماق «دومىلاقلىتماق» 态动使的

دومىلاقلاشماق «دومىلاقلىتماق» 态同共的

دومىلاقلىتماق «دومىلاقلىتماق» 态动被的

دومىلاقلىتماق [动] ① 滚, ② 动滚, 揉: خېمىرنى ~ 团

团面揉, 团面

دومىلانما [静] 动滚

دومىلانما ئەلگەك <冶> 筛动滚

دومىلانما پىچاق <机> 刀车

دومىلانما چاق <交> 轮滚

دومىلانما سۈركىلىش <物> 擦摩动滚

دومىلانما قازان <机> 承轴动滚

دومىلانما ئۆسۈم <经> 利复

دومىلانماق «دومىلانماق» 态复自的: بالىلار يېڭى يىغقان قار

ئۆستىدە دومىلاندى . 滚打上雪的下新在们子孩

دومىلە [静] 霉倒: ~ ئادەم 霉倒 / 人的霉倒 事霉倒

دومىلە باسماق 霉倒, 运倒: مېنى بۈگۈن تازا دومىلە

باستى . 了霉倒太天今我

دومىلىتىشماق «دومىلاتماق» 态动使的

دومىلىتىلماق «دومىلاتماق» 态动被的

دومىلماق [动] ① 滚, 动: تاغدىن دولماپ چۈشمەك 从

لەسە ۋە يۈزە قارايدىغان كىشىلەردىن دولماپ چۈشمەيدىغىنى يوق .

的头跟跌不有没人的浅肤, 面片, 观主题问看

دومىنو [静] 儿牛顶 (龙接叫也, 法玩种一的牌骨)

دومىنو كارتىسى 牌骨诺米多

دومىنوئون [静] 领治自

ئىك خېلى. دۇنياسى بار. 产财的多当相有他. ئاتاگىدىن ~
قالغۇچە ھۇنەر قالسۇن. <谚> 产遗留亲父让其与
不, 产遗留亲父让其与 ~ 产遗留亲父让其与 ~ 产遗留亲父让其与 ~
。 留财死人. 留财死人. 留财死人. 留财死人.

财贪 دۇنياغا بېرىلمەك

دۇنياپەرەس [静] 的迷财 的迷财 的迷财 ~ ئادەم 人的迷财

迷财 [静] دۇنياپەرەسلىك

藏宝, 宝财, 产财 [静] دۇنيا - دەپنە

观宙宇, 观界世 <哲> [静] دۇنياقاراش

逆莫, 交之死生 دوست ئىككى ~ 的界世 [静] دۇنياالىق
交之

意界世 [静] 的球全, 的界世 [静] دۇنياۋى

行球全 / 义 ~ سۆيىپە 平水界世 / ~ كەسپلەر 球全

略战球全 ئىستراتېگىيە 业 / ~

学文性界世 <文> دۇنياۋى ئەدەبىيات

神精界世 <哲> دۇنياۋى روھ

录纪界世 <体> دۇنياۋى رېكورت

学球全 دۇنياۋى مەسىللەر ئىلمى

花柳红 <植> [静] دۇۋا

斗决 [静] دۇئېل

斗决 دۇئېلغا چىقماق

钱壁 <动> [静] دۆ

蛋笨, 货蠢②的痴呆, 的拙笨① [静] دۆت

笨蠢 [静] دۆت - كالۋا

دۆتلەشتۈرمەك «دۆتلەشمەك» 态动使的: ھەددىدىن ئارتۇق

چىك تۇتۇش بالىلارنىڭ تەپەككۈرىنى بۇزۇپ, ئۇلارنى دۆتلەشتۈرۈ-

رۇپ قويدۇ. 了紧太得抓. 使, 维思的们子孩坏破会, 了紧太得抓.

笨变们他

دۆتلەشمەك [动] 笨变, 蠢变, 蠢变: ئادەم ئەقلىنى ئىشلە-

تەپ تۇرمىسا, دۆتلەشىپ قالدى. 变会就, 慧智用运不人.

蠢

儿劲傻, 儿劲笨, 为行蠢愚 [静] دۆتلۈك

事傻干, 事蠢干 دۆتلۈك قىلماق

子褥厚 (的制缝绒丝或子缎) <方> [静] دۆرەسكەل

人的子日过门串靠 <方> [静] دۆرۈلمە

(方地的高较里地田) 地凸 [静] دۆش

人的起凸骨额 دۆش ماڭلاي

板砧, 子墩肉 [静] دۆشە

墩肉式盘 دۆشە ئاپاق

(一之种品的梨) 西谢兑 <植> [静] دۆشەش

态动使的 «دۆشكەلمەك» دۆشكەلمەك

界 / دۇنياغا مەشھۇر 名闻界世, 球全名弛 / دۇنيادا تەڭدە.
شى يوق 双无世举 ~ ئوبېيكتىپ / 界世观客 ~ ئۆسۈملۈك.
لمر دۇنياسى 界物植 / ھاياۋانلار دۇنياسى 界物动 / تەبىئەت
دۇنياسى ② 居然自 世人, 间人, 道世, 面世: بۇ ~ 当

世弃, 天西上 ۇ دۇنياغا كەتمەك 世今, 世

论式模界世 <哲> دۇنيا ئەندىزىچىلىكى

场市际国, 场市界世 <经> دۇنيا بازىرى

行银界世 دۇنيا بانكىسى

世辞, 世人别告 دۇنيا بىلەن خوشلاشماق

币货界世 <经> دۇنيا پۇلى

语界世 <语> دۇنيا تىلى

事世谄不 دۇنيادىن بىخەۋەر

世仄 دۇنيادىن توپماق

世辞, 世谢 دۇنيادىن خوشلاشماق

世辞, 去逝 دۇنيادىن كەتمەك

世过, 世去 دۇنيادىن ئۆتمەك

; 切一空目, 世一可不 <成> دۇنياغا پاتماسلىق

ئۇنىڭغا كىچىككەنە مەنەسپ تېگۈندى, ئالچاڭلاپ دۇنياغا پاتماي

كەتتى. 世一可不, 扬气高趾就官的大麻芝了升他.

了

现出, 生产, 世问②生出, 生诞① دۇنياغا كەلمەك

事懂②生降, 世出① دۇنياغا كۆز ئاچماق

界世向面 دۇنياغا يۈزلەنمەك

局格界世 دۇنيا قۇرۇلمىسى

; 裕富, 实殷②面世过见① <成> دۇنيا كۆرگەن

مەخسۇت بېگىم, ئۆزلىرى قول ئىلكىدە بار, دۇنيا كۆرگەن

سېخى بىر كىشى, مۇنچىلىك ئىشنى نەزەردىن ماقت قىلسلا.

事小区区点这, 人之实殷道家是你, 爷王提苏合麦

。 意介要不你请

候气界世 <气> دۇنيا كىلىماتى

دۇنيانى ئاستىن - ئۈستۈن قىلماق 坤乾倒颠: سەن

دۇنيانى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتمەكچىمۇ؟ بۇ سېنىڭ ئۇخلاپ

چۈشۈك! 梦作日白是这? 坤乾倒颠想还你!

世仄 دۇنيانى تەرك ئېتىش

دۇنيانىڭ ئۇ بېشىدىن كىرىپ, بۇ بېشىغا چىقماق

空天阔海, 扯西拉东 <成>

时界世 <天> دۇنيا ۋاقتى

学济经界世 <经> دۇنيا ئىقتىسادشۇناسلىقى

生出, 世出 دۇنيا يۈزىنى كۆرمەك

دۇنيا (دۇنيابىم, دۇنيابىك, دۇنياسى) (静) 产财, 富财: ئۇ-

判裁家国 <体> دۆلەتلىك رېپىرى

律法性国全 <法> دۆلەتلىك قانۇن

试考家国 ئىمتىھان دۆلەتلىك

دۆلەتلىك² [静] 阔① 的有富，的实股，的 ~ ئادەم

阔 人的有富，人阔 ~ كاتتا ئادەم

阔 有，气福有 脸有头有 ~ / 物人大脸有头有

دۆلەتلىك = دۆلەتلىك²

阔① [静] 阔 实股有② 气福有

دۆلەتلىك [静] <植> 光国 <一之种品果苹>

立站，立直 <方> [静] دۆم

洲小中池(的造人) <方> [静] دۆمبۈل

马的岁三 <动> [静] دۆنەن

盘合，地个整，子下一 [静] دۆندۈر

牛岁四 <动> [静] دۆنجىن

دۆۋە [静] ① 堆，垛، 堆 ىخەلت دۆۋىسى / باختا دۆۋىسى

堆花棉 / ىبىر ~ ئوغۇت - ىبىر / ىبىر ~ كىر - قات

堆衣服脏② 地: ىبىر يوغان تاۋاقنى ئېلىپ، ئىنۇغىغا

بولۇدىن ~ ئاپتۇ. 碗大个了拿他، 碗抓碗一满了装了

دۆۋە - دۆۋە [静] 的堆成一堆

面次的皮麸带 <方> [静] دۆۋەز

态动使的 «دۆۋىلىمەك» دۆۋىلىمەك

دۆۋىلىمەك ① «دۆۋىلىمەك» 态同共的 ② 集汇，集聚

起集聚. ىبىر يول چىقاردى. دۆۋىلىشىۋالغانلار ئىككى چەتكە سۈرۈلۈپ يول چىقاردى

的来 人退向两 边，了出 让. 路条一

دۆۋىلىنمە [静] <地> 物积堆

原平积堆 <地> دۆۋىلىنمە تۈزلەڭلىك

层积堆 <地> دۆۋىلىنمە قەۋەت

دۆۋىلىنمەك «دۆۋىلىمەك» 态动被的: ىسكىلاتتا نۇرغۇن ساي-

مانلار دۆۋىلىنگەندى. 具工多许着放堆里房库

دۆۋىلىك [静] 有.....的堆: قۇم ~ 堆沙

دۆۋىلىمەك [动] 堆，积堆，放堆: بۇغداينى خامانغا ~ 把

山如积堆 ~ ىبىر تاغدىك / 上场到堆子麦

دۆيلىۈمەك [动] 挣: بالا ئانىسىنىڭ قۇچىقىدا دۆيلىۈپ بېشىنى

ئارقىسىغا سىلكىيتتى. 挺后住着挣里怀的亲母在子孩

دۆيلىۈنۈش [静] <医> 厥惊，风惊

دۆيۈز [静] <骂> 子胚贱下，货流下，的脸要不

دۆيۈزلۈك [静] 贱下，流下，脸要不

دۆيۈزلۈك قىلماق 脸要不: سېن دۆيۈزلۈك قىلما! 别你

! 脸要不

دۆپ [模] 突突，突突，(心跳声)

دۆلەت مۇداپىئە ئەدەبىياتى <文> 学文防国

دۆلەت مۇداپىئە پەن - تېخنىكىسى <军> 防国

技科

دۆلەت مۇداپىئە تەربىيىسى 育教防国

دۆلەت مۇداپىئە سانائىتى <军> 业工防国

دۆلەت مۇداپىئەسى <军> 防国

دۆلەت مۇداپىئەسى قانۇنچىلىقى <法> 制法防国

دۆلەت مۇداپىئە ھوقۇقى 权职防国

دۆلەت مۇداپىئە ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 防国

学济经

دۆلەت مۈلكى <经> 产资有国

دۆلەت مۈلۈكچىلىكى <经> 制有所家国

دۆلەت نەقچوتى <经> 算决家国

دۆلەت ھاكىمىيىتى <法> 权政家国

دۆلەت ھالقىغان بانكا <经> 行银国跨

دۆلەت ھالقىغان پۇل <经> 币货国跨

دۆلەت ھالقىغان شىركەت <经> 司公国跨

دۆلەت ھالقىغان ئىجارە <经> 赁租国跨

دۆلەت ئورگىنى 机关家国

دۆلەت ئىگىلىكى <经> 济经营国

دۆلەت يولى <交> 道国

دۆلەت يېرى <经> 地土有国

دۆلەت² [静] ① 产财，富财: ئوشۇق ~ باشنى يارماس.

<谚> 头伤不多财 手烫不多钱. قېلىنلىق يېرىم

~ . <谚> 厚皮脸 财笔半. 幸，祉福 <转> ②

福: بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەڭ چوڭ ~ ىدى. 的大最他是这

。祉福

دۆلەت ئاغرىقى 病贵富

دۆلەت قۇشى 星福، 鸟福幸

دۆلەت قۇشى قونماق <成> 高星福，临飞鸟福幸

照高星吉，照高星福 ~ ىبىشغا: 照

دۆلەتنى كۆتۈرۈلمەسلىك 吃不酒敬，举抬识不

酒罚吃

دۆلەت كۆرمەك 福享: ئاتىسىنىڭ دۆلىتىنى كۆرمەك

福的亲父 ىبىر

天齐福洪 ىبىر: ىبىر زىيادە بولماق

دۆلەتلىرىدە = دۆلەتلىرىدە

دۆلەتچىلىك [静] <哲> 主义家国: چوڭ ~ 主义国大

دۆلەتلىرىدە 福的您托 <习> [静]

的家国 [静] دۆلەتلىك

钝圆 <机> دۈگىلەك ئېكەك

دۈگىلەنمەك «دۈگىلەك» 态复自的: بالار دائىم قۇمدا دۈ- گىلىنىپ ئوينىتىتى. 儿玩着滚上子沙在常们子孩.

态同共的 «دۈگىلەتەك» دۈگىلىتىشمەك

态动被的 «دۈگىلەتەك» دۈگىلىتىلمەك

滚球. 动了来边这到: 动滚 [动] توپ بۇ ياققا دۈگىلەپ كەلدى. 滚球.

人的起凸部额 <方> [静] دۈڭىگە

头山小, 梁山 <方> [静] دۈڭىگەل

子罐的口缺有, 器陶的口缺有 <古> [静] دۈلك

笨 <方> [静] دۈلەي

下见 دۈم

扣倒 بولماق: دۈم بولۇپ قالغان قولۇق لەيلەپ كېتىپ

舟小的扣倒叶一着飘上面水. باراتتى.

山斜背 <地> دۈم پۈرمە تاغ

鼻斜背 <地> دۈم پۈرمە تۇمشۇقى

层斜背 <地> دۈم پۈرۈلمە

栽 <转> ② 屎吃狗个撵, 葱栽倒 ① دۈم چۈشمەك

: 命没就……了见, 馋, 图贪 <转> ③ 蛋完, 头跟

就肉见, 肉馋 ~ گۆشك / 宜便贪, 处好图贪 ~ نەپكە

食扑虎饿 <成> ④ 命没

扣 بولماق: ئۇ چىنىنى شىرە ئۈستىگە دۈم قىلىپ

قويدى. 上子桌到扣碗把他.

دۈم كۆمتۈرمەك = دۈم قىلماق

倒卧, 趴 دۈم ياتماق

睡而衣合 <成> دۈم يېتىپ, دۈم قوپماق

梁脊, 背脊, 背 <理生> [静] دۈمبە

鳍脊, 鳍背 <动> دۈمبە قانىتى

肌背 <理生> دۈمبە مۇسكۈلى

油巴尾 ياغ دۈمبە

转运来时 دۈمبىسى ئاپتاپ كۆرمەك

受难背 <转> ② 痒痒背 ① دۈمبىسى قىچىشماق

(西东背想): ھامالچىلىققا كۆنۈپ قاپتىمەن, بىرەر كۈن يۈك

كۆتۈرمىسەم دۈمبەم قىچىشىپ, كۆڭلۈمۈمۇ بىئارام بولۇپ قالىدۇ.

也心, 受难就背的我, 西东扛不天一, 行脚了惯干

- ھە, بەقىلىق! ③ 实踏不: 吃苦讨自, 揍挨想

ئېشەك تۈگەنگە بېرىپتۇ. 房磨去驴毛的痒痒背 <谚>

(吃苦讨自)

地平方 <建> دۈمبەل ① 丘鼓, 磳: يەرنىڭ دۈمبىلىنى ئالماق

敌树嘛干, 见看没装就我事种这到看再! نېمە قىلاي! 呢! سىزنىڭ ياخشى نىيىتىڭىز ئۇنىڭغا دۈشمەنلىك بولۇپ

تۈپۈلىدىكەن. 敌为他与是得觉他使却心好的你. 对敌, 敌为……与

دۈشمەنلىك قىلماق. 对敌相互 ~ ىرىگە. 少不人的敌为他与. ىرىگە

دۈك [模] 咚, 哐, 乒 (声击撞): ئۇ يوغان بىر تاشنى يەرگە ~ قىلىپ تاشلىدى. 上地到扔声一地哐头石大把他.

跳一地嘣心 قىلماق ~ ىرىكى. ىرىكى ~ ئۇرماق

跳乒乓球 ىرىكى. ىرىكى ~ ئۇرماق. ىرىكى ~ ئۇرماق

دۈكۈر - دۈكۈر [模] 嗒嗒: ئاتنىڭ ~ قىلغان ئاياغ تاۋۇشى. 声蹄马的嗒嗒

دۈكۈرلەتمەك. 态动使的 «دۈكۈرلەتمەك»: پولىنى دۈكۈرلەتتىپ

تەپەك ىرىكىنى دۈكۈرلەشەك «دۈكۈرلەتمەك» 态同共的. 响咚咚得踢板地把

دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态同共的. ىرىكىنى دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت.

رسىڭ دۈكۈرلەگەن ئاۋازى ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈرلەتتىپ ئۆتەت. ىرىكىنى دۈكۈرلەتمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态动使的: ئۇنىڭ ھەر بىر قاردا-

胆海 <动> دېڭىز كىرپىسى

合百海 <植> دېڭىز گۈلسامسقى

防海 <军> دېڭىز مۇداپىئەسى

参海 <动> دېڭىز مېھرىگىياسى

哩，里海 مىلى دېڭىز

盆海 <地> دېڭىز ئويمانلىقى

战海 <军> دېڭىز ئۇرۇشى

流海 <地> دېڭىز ئېقىمى

熊海 <动> دېڭىز ئېيىقى

狗海 <动> دېڭىز ئىتى

崖蚀海 <地> دېڭىز يارى

草蔓川 <植> دېڭىز ياقنى

芋海 <植> دېڭىز ياغقى

岭海 <地> دېڭىز بوتىسى

道海 يولى دېڭىز

车盘海，星海 <动> دېڭىز يۇلتۇزى

拔海，面平海 <地> دېڭىز يۈزى

藻海 <植> دېڭىز يۈسۈنى

鱼鳃海 <动> دېڭىز يىلان بېلىقى

豹海 <动> دېڭىز يىلپىزى

家海航②手水，员海① [静] دېڭىزچى

洋海 [静] ئوكيان دېڭىز -

源资洋海 ئوكيان بايلىقى

生洋海 <生> دېڭىز - ئوكيان بىئولوگىيىسى

学物

法洋海 <法> دېڭىز - ئوكيان قانۇنى

洋海 <气> دېڭىز - ئوكيان كىلىماتولوگىيىسى

学候气

候气性洋海 <气> دېڭىز - ئوكيان كىلىماتى

学化球地洋海 دېڭىز - ئوكيان گېئوخىمىيىسى

川冰性洋海 <地> دېڭىز - ئوكيان مۇزلۇقى

境环洋海 <地> دېڭىز - ئوكيان مۇھىتى

洋海 <气> دېڭىز - ئوكيان مېتېئورولوگىيىسى

学象气

海 <经> دېڭىز - ئوكيان ئىقتىسادشۇناسلىقى

学济经洋

洲角三 <地> [静] دېلتا

豚海 <动> [静] دېلفىن

件案，子案 [静] دېلو

案翻 <法> دېلو ئاغدۇرماق

بولدۇ . 力能的在潜种一有都多不差人的有所

态动使的 «دېمەك» دېگۈزمەك

的口出不说، 的来出不说 [静] دېگۈسىز

区海深 رايونى چوڭقۇر ~ [静] دېڭىز

葵海 <动> دېڭىز ئاپتاپپەرسى

军海 <军> دېڭىز ئارمىيىسى

带海 <植> دېڭىز پالىكى

港海 <交> دېڭىز پورتى

象海 <动> دېڭىز پىلى

龟海 <动> دېڭىز تاشپاقىسى

啸海 <气> دېڭىز تاشقىنى

龕蚀海 <地> دېڭىز تەكچىسى

水领，海领 دېڭىز تەۋەسى

域海，海领 دېڭىز تەۋەلىكى

柱蚀海 <地> دېڭىز تۇۋرۇكى

鼠豚，鼠竺天，猪兰荷 <动> دېڭىز چوشقىسى

沟海 <地> دېڭىز چۆكمىسى

图海 <交> دېڭىز خەرىتىسى

浪海 <地> دېڭىز دولقۇنى

豚海 <动> دېڭىز دېلفىنى

鳃海 <动> دېڭىز ساقىقى

滩海，滨海 دېڭىز ساھىلى

易贸上海 <经> دېڭىز سودىسى

台蚀海 <地> دېڭىز سۇپىسى

险保上海 <经> دېڭىز سۇغۇرتىسى

风海 <气> دېڭىز شامىلى

鱼车翻 <动> دېڭىز شەيتىنى

狮海 <动> دېڭىز شىرى

穴蚀海，洞蚀海 <地> دېڭىز غارى

相海 <地> دېڭىز فانتىسىسى

队舰上海 <军> دېڭىز فلوتى

通交上海 <交> دېڭىز قاتنىشى

鹈海 <动> دېڭىز قارۋىنىسى

獾海 <动> دېڭىز قامىسى

蜚海 <动> دېڭىز قوزىقارنى

螺海 <动> دېڭىز قۇلۇلىسى

狸海 <动> دېڭىز قۇندۇزى

蟹海 <动> دېڭىز قىسقۇچپاقىسى

床海 قىنى دېڭىز

牛海 <动> دېڭىز كالىسى

号符音发的母字 <语> دىئاكرىتىك بەلگە
 دىئاگرامما <静> 表图: ئىستانىستىكىلىق دىئاگراممىلار ۋە
 جەدۋەللەر / 表图统计 / ئىشلەپچىقىرىش ئەھۋالىنى كۆرسىتىدۇ.
 表图产生 ~ غان
 断诊 <医> [静] دىئاگنوز
 断诊 <医> دىئاگنوز قويماق
 学断诊 <医> [静] دىئاگنوزشۇناسلىق
 线角对 <数> [静] دىئاگونال
 白对, 话对 <语> [静] دىئالوگ
 白对无, 话对无 [静] دىئالوگسىز
 的白对有, 的话对有 [静] دىئالوگلىق
 言方 <语> [静] دىئالېكت
 图地言方 <语> دىئالېكت خەرىتىسى
 典词言方 <语> دىئالېكت لۇغىتى
 家学言方 <语> [静] دىئالېكتشۇناس
 学言方 <语> [静] دىئالېكتشۇناسلىق
 法证辩 <哲> [静] دىئالېكتىكا
 的证辩 [静] دىئالېكتىكىلىق
 学哲证辩 <哲> دىئالېكتىكىلىق پەلسەپە
 辑逻辑证辩 دىئالېكتىكىلىق لوگىكا
 物唯证辩 <哲> دىئالېكتىكىلىق ماتېرىيالىزم
 义主
 法方证辩 <哲> دىئالېكتىكىلىق ئۇسۇل
 径直 <数> [静] دىئامېتىر
 的径直 [静] دىئامېتىرلىق
 胺元二 <化> [静] دىئامىن
 啞巴地 <药> [静] دىبازۇل
 版底, 片底 <艺> [静] دىبەن
 生寄桑 <植> [静] دىبىق
 牌底 [静] دىبەي
 地挺直 <静> دىبەيدەك: نېمە ~ تۇرسەن, ھوي لەقۇا,
 مېھمانلارغا چاي قۇيمايسەن! 怎么挺挺地站着喂,
 ! 蛋 给客人上茶!
 虫百敌 <药> [静] دىبېتېرىكس
 断续川 <植> [静] دىپساق
 凭文, 书证业毕 [静] دىپلوم
 员人交外, 家交外 [静] دىپلومات (دىپلوماتى)
 立建 的交外 [静] دىپلوماتىك: ~ مۇناسىۋەت ئورناتماق
 节礼交外 / 系关交外 ~ ئەدەپ - قائىدە
 团使交外 دىپلوماتىك ئەلچىلەر ئۆمىكى

时农 <农> دېھقانچىلىق مەۋسۈمى
 义主农重 <经> دېھقانچىلىق ھېرىسلىقى
 人蠢 <静> دېۋەك: 呆痴, 钝迟, 的蠢
 钝迟变, 呆变 [动] دېۋەقلەشمەك
 儿劲蠢 <静> دېۋەقلىك
 事蠢干 قىلماق دېۋەقلىك قىلماق
 态同共的 «دېۋەقلىمەك» بىز زاكۇنى ئېتىمىز
 دەيمىز, ئۇلار ئەتمەيسىلەر دەيدۇ, بىر - بىرىمىزگە دېۋەقلىشىپ
 تىرىكشىپ قالدۇق. 口闸堵要们我. 堵让不们他,
 来起了顶胁威
 汹汹气势, 人逼芒锋, 人逼咄咄① [静] دېۋەقلىمەك
 我到来地汹汹气势他. ئۇ دېۋەقلىپ مېنىڭ ئالدىغا كەلدى.
 前面 不牛老”出摆们他. 吓威鞭举 ~ قامچا كۆتۈرۈپ: 吓威
 吓威鞭举 ~ قامچا كۆتۈرۈپ: 吓威, 吓威
 漾荡, 晃摇 <古> [动] دېۋەدەشمەك
 催 ~ ئاتى (等马) 赶, 催 [动] دېۋىتىماق
 马策, 走快马
 态同共的 «دېۋىتىماق»
 香松, 脂树 [静] دېۋىرقاي
 若寥, 有没乎几 ~ 多不差, 乎几 [静] دىبەرىلك
 星晨
 氘, 氢重 <化> [静] دىبىتىرىي
 态同共的 «دېمەك» ① دېيىشمەك
 么 什着说在们他. 吧些好了 妥谈先事是还竟毕. 涉交③
 事这? 涉交谁跟我
 态动被的 «دېمەك» دېيىلمەك
 岩绿辉 <地> [静] دىئاباز
 病尿糖 <医> [静] دىئابىت
 域音 <艺> [静] دىئاپازون
 藻硅 <植> [静] دىئاتوم
 土藻硅 <地> [静] دىئاتومىت
 计热透 <医> [静] دىئاپېرېمېتىر
 法疗热透 <医> [静] دىئاپېرمىيە
 定安 <药> [静] دىئارېپام
 定安 <药> [静] دىئارېپام = كېرىگەت
 下见 دىئاكرىتىك

دېلوماتىك مۇناسىۋەت = نۆۋەتچىلىك

دېچۆلىك 凉确的 [静]: 衣衬女凉确的 ~ كوپتا

دىخمارلىماق <方> [动] 揉揉推推

دىدار (دىدارى) [静] 容颜, 貌容① ~ كۆرۈشەك 见

دىدارغا ئىنتىزار بولماق 面见望渴 / 面 / 见少 ~ كەم

دىدا <转>② 志标, 子影 违久 / 志标, 子影 违久

دىدا <转>③ 有没都影人个连方地这

دىدا <转>③ 有没都影人个连方地这

دىدارلاشماق [动] 面会, 面见

دىداكتىكا <教> [静] 论学教, 法学教

دىداكتىكىلىق [静] 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىداكتىكىلىق 的论学教, 的法学教① ~ ئەسەر

دىلوماتىك مۇناسىۋەت 系关交外, 交邦, 交国

دىلوماتىك نوتا 会照, 牒通

دىلوماتىك ۋەكىل 代表交外

دىلوماتىك يول 途径交外

دىلوماتىيە [静] 交外 ~ ساھەسى 界交外 / ~ ئەلچە

دىلوماتىيە 官交外 ~ ئەمەلدارى 节使交外

دىلوماتىيە خادىمى 员人交外

دىلوماتىيە مىنىستىرلىكى 部交外

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

دىلوماتىيەلىك 的交外 [静]

机种播

枪机盘转 <军> دىسكىلىق پىلىموت

耙盘圆 <农> دىسكىلىق تىرنا

犁盘圆 <农> دىسكىلىق سوقا

دەشۋار (دەشۋارى) ① [静] 的难艰, 的难困: ئەجەب ~ ئىد.

كەن. 了难太. ~ ئىش 事难

دەشۋارچىلىق [静] 难, 难艰, 难困: نېمىدېگەن ~ بۇ!

! 呀难多有这

دەغ <方> [静] 肥胖, 圆滚, 圆溜瓜滚

دەغىرىماق <方> [动] 儿欢撒

دەغىرىبە <医> [静] 症喉白: دەغىرىبەگە گىرىپتار بولماق

症喉白患

دەغراكتومېتىر <物> [静] 计射衍

دەغراكتىسە <物> [静] 射衍

دەغراكتىسە ئانالىزى <化> 析分射衍

دەغراكتىسە بۇلۇڭى <物> 角射衍

دەغراكتىسە دەرىجىسى <物> 级射衍

دەغراكتىسە نۇسخىسى <物> 样图射衍

دەغراكتىسە ئېكرانى <物> 屏射衍

دەغفۇزور <物> [静] 器散扩, 体射漫

دەغفۇزىيە ① [静] 射漫, 散扩 <物> ② <生, 化, 物>

用作散扩, 散扩

دەغفۇزىيە پومپىسى <物> 泵散扩

دەغفۇزىيە قانۇنى <物> 律定散扩

دەغفۇزىيە ئېقىمى <地> 流散扩

دەغفۇزىيەلىك <生, 化, 物> [静] 的散扩

دەغفۇزىيەلىك پارلىنىش <化> 发蒸散扩

دەغفۇزىيەلىك گۈچ <化, 物> [静] 器散扩

دەغفۇزىيەلىك ① [动] 射漫, 散扩

دەغفۇزىيەلىك سىياسىيەسى <地> [静] 用作异分

دەغفۇزىيەلىك ① [静] 分微 <数> ② 分差 <物>: ~

كەركۈزەك 入输分差

دەغفۇزىيەلىك تەڭلىمە <数> 程方分微

دەغفۇزىيەلىك كومپاراتور <电> 器较比动差

دەغفۇزىيەلىك گېئومېتىرىيە <数> 何几分微

دەغفۇزىيەلىك ① [静] 析解, 解分 ② <生> 化分

دەغفۇزىيەلىك نەمەك «دەغفۇزىيەلىك» 态动被的

دەغفۇزىيەلىك ① [动] 析解, 解分 ② <数> 微求

分微, 数分

دىققەت ① [静] 意注: ~ بىلەن ئاڭلىماق ② 听意注

。了上

دەرىڭ - دەرىڭ 零零啞啞, 啞当啞当, 零零丁丁 [模]

دەرىڭغەدە [静] 铛: ئۇنىڭ قولىدىكى تۆمۈر پارچىسى ~ يەر.

گە چۈشتى. 上地了到掉声一的铛铁块一的里手他

دەرىڭلاشماق «دەرىڭلىماق» 态动使的

دەرىڭلاشماق «دەرىڭلىماق» 态同共的

دەرىڭلىماق [动] 响零零当啞当, 响啞当啞当

دەرىڭلىتماق «دەرىڭلىتماق» 态动使的

دەرىڭلىتماق «دەرىڭلىتماق» 态同共的

دەرىڭلىتماق ① [动] 响得得: بىر جىپ ماشىنا دەرىڭلىداپ تۇرات.

تى. 响得得里那在车普吉辆一. ئۇ دەرىڭلىداپ

تەترەۋاتقان قوللىرىنى يوشۇرۇشقا ئۇرۇناتتى. 瑟瑟藏隐想他

。手双的抖发

دەزېل 下见

دەزېل ماتور <机> 机油柴

دەزېلىن <机> [静] 油柴轻, 油柴

دەزېلىن پومپىسى <机> 泵油柴

دەزېلىن دىنامى <电> 机电发油柴

دەزېلىن سۈزگۈچ <机> 器清滤油柴

دەزىنتەرىيە <医> [静] 痢赤

دەسپېرسىيە <物> [静] 散弥, 散色

دەسپېرسىيە تەڭلىمىسى <数> 程方散色

دەستە <方> [静] 跟后鞋

دەستېن <矿> [静] 石宝蓝海

دەسسوتسىئاتسىيە ① [静] 解分, 解离 <物, 化> ②

<心> 裂分(的中程过理心)

دەسپېراتسىيە [静] 文论位学: دوكتورلۇق دەسپېراتسىيە.

يىمى 文论士博

دەسپېراتسىيە ياقلىماق 辩答文论位学

دەسسەملىياتسىيە <哲> [静] 用作化异, 化异

دەسكى ① [静] 饼铁 <体> ② 盘: بىر ~ ئوق 子盘

دەسكى / سېيالىكنىڭ دەسكىسى 盘圆的机种播 / پىلىموتنىڭ

دەسكىسى 枪机的枪机 / 盘转的 / تېلېفوننىڭ دەسكىسى 电话机的

盘码

دەسكو <艺> [静] 舞科斯迪

دەسكونت <经> [静] 现贴

دەسكونت بانكىسى <经> 行银现贴

دەسكونتلۇق [静] 的现贴

دەسكونتلۇق زايوم <经> 券债现贴

دەسكىلىق [静] 的盘有: بەش ~ سېيالىكا 五个带个圆盘的

音播

员音播当，作工音播做 دىكتورلۇق قىلماق

子袜皮 <古>〔静〕 دىكتۇ

瞪瞪〔模〕 دىك - دىك

دىكىدە دىككە ①〔静〕地忽，地噌，地瞪

كىتتى. 来起了站下一地噌他. 快 <转>②.

بېقىن، كۆڭلۈك ئۆي تامىقى تارتىپ قالسا، ~ كېلىشكۈ ئەپ.

لەسك. 来回能就快很话的饭常吃想，近方地那.

态动使的 «دىكىلىمەك» دىكىلىدەتمەك

态同共的 «دىكىلىمەك» دىكىلىدەشمەك

跑小，走地瞪瞪〔动〕 دىكىلىدەك

دىكىلىمەك (为行姿猥)顶〔动〕

دىگەر دىگەر ①〔静〕钟点五四后午②<宗>

(拜礼次一的做钟点五至

总结 <方>〔动〕 دىگەلىمەك

辛高地 <药>〔静〕 دىگوشىن

黄地洋，黄地毛 <药>〔静〕 دىگىتالىس

棚窝 <方>〔静〕 دىگىلدەي

دىك ①〔模〕瞪②〔静〕直，直

备准地惕警，立直 دىك تۇرماق

者通灵息消，者长朵耳 دىك قۇلاق

دىك - دىك ①〔模〕瞪瞪(声步脚)؛ ~ يۈگۈرمەك

دىڭىزىيا ①〔静〕黄牛 <医>

دىڭىگايىماق «دىڭىگايىماق» 态动使的: قۇيرۇقىنى ~

巴尾

态同共的 «دىڭىگايىماق» دىڭىگايىشماق

起翘巴尾 ~ 起翘立直〔动〕 دىڭىگايىماق

دىڭىگەك ①〔静〕架脚三: دىڭىگەكى تىكلىمەك

来起

دىڭىگۈس ①〔模〕跛一跛

دىڭىگۈسلاتماق «دىڭىگۈسلماق» 态动使的: ئۇ ئاقساق ئېتىنى

دىڭىگۈسلتىپ، ئارانلا قونالغۇغا يېتىۋالدى. 跛一马瘸让他.

。店客了到赶易容不好地颠

态同共的 «دىڭىگۈسلماق» دىڭىگۈسلاشماق

颠一跛一〔动〕 دىڭىگۈسلماق

دىڭىگۈك ①〔静〕的跛，的颠一跛

腿子桌. 的短腿条一، 当 ~ بولۇپ قاپتۇ.

。稳不

态动使的 «دىڭىگۈكلىماق» دىڭىگۈكلىتەك

态同共的 «دىڭىگۈكلىماق» دىڭىگۈكلاشماق

力: مېنىڭ پۈتۈن دىققىتىم سىزدىلا بولدى. 意注部全的我. 立正 <军>③. 上身你在中集都力

دا بەردى بەنجاڭ. 说令下长班“! 正立”

دىققەت بولماق 急，安不燥焦，觉警

。了急等都你等我. 力注

دىققەت قىلماق 意注: بازارنىڭ تەڭشەش رولىنى جارى

قىلدۇرۇشقا دىققەت قىلىش كېرەك. 该应 意注挥发的场市

。用作节调

力意注移转 ىققەتنى بۇرماق

力意注乱打 ىققەتنى بۇزماق

دىققەتنى بۆلمەك ① 力意注散分: ئۇنىڭ دىققىتىنى

بۆلۈۋەتمەسلىك ئۈچۈن جىمجىت ئولتۇردۇم. 他散分不了为.

لىنىڭ بىچارىلەرچە كۆزىنى مۆلدۈرلىتىپ تۇرغان ھالىتى دىققەت.

تىمنى بۆلدى. 我了起引相怜可的转溜溜滴睛眼孩小.

。意注的

دىققەتنى تارتماق 意注起引

دىققەتنى چاچماق = دىققەتنى بۆلمەك

دىققەتنى قوزغىماق = دىققەتنى تارتماق

دىققەتنى يىغماق 力意注中集 神凝

دىققەتچىلىك 虑焦，燥焦〔静〕

دىققەتچىلىكنە قالماق 安不神心，虑焦

دىققەتسىز 意注不，心留不，心小不〔静〕

دىققەتسىزلىك ①〔静〕意大，心小不，意注不: ئۇ دىققەت.

سىزلىكتىن يىقىلىپ كەتتى. 了倒摔心小不他.

دىققەتسىزلىك قىلماق 意大忽疏

دىققەت - ئېتىبار ①〔静〕注关，视听，线视: دىققەت.

قىت - ئېتىبارنى بۇرماق 线视移转 / دىققەت - ئېتىبارنى

قوزغىماق 意注起引 / ~ بىلەن قارىماق 视重 / 视正 / دىققەت.

قىت - ئېتىبارنىڭ سىرتىدا قالدۇرماق 外度之置

دىققەت ①〔静〕的胖矮肉，的墩墩肉: ئادەم ~ 胖又矮

شەخس / 人的 ~ قول ② 手的墩墩肉 ② 粗矮 (物植于用): بىر

تۈپ ~ جىگدە 树枣沙的粗矮裸一

دىك ①〔模〕瞪 (声步脚)

دىكا ①〔静〕卡涂 <纺>: چاپان كاسى ~ / 涂上卡

子裤卡

دىكتاتور = مۇستەبىت

دىكتاتور ①〔静〕政专

دىكتور ①〔静〕员音播

دىكتورلۇق ①〔静〕作工音播: تېلېۋىزىيە دىكتورلۇقى 视电

ئۇنىڭ دىلىنى ئېرىتى . 了软心的他使话句这 . رەيوان
گۈلنىڭ دىلى تالىپقا ئوخشاشلارنىڭ خېتىگە ئېرىپ كەت-
مەيتتى . 信来的人等普力塔为有没心的丽古汉依热 .
动所

دىل ئېزىلمەك 心痛 了透心伤
دىل ياپرىماق 放怒花心 气吐眉扬
دىل يورۇماق <成> 堂亮里心 开顿塞茅
: 朗开 然豁心的人众 神老起拜参始开便
: 朗开 然豁心的人众 . 了仙

دىلى نازۇك 弱脆情感
دىلى يۇمشاق = كۆڭلى يۇمشاق

دىلا <建> [静] 面斜的出创周四框门及板门
دىلئارام (دىلئارامى) [静] 欣欢, 乐欢
: 欣欢, 乐欢 [静] 欣欢, 乐欢
: 欣欢, 乐欢 [静] 欣欢, 乐欢
: 欣欢, 乐欢 [静] 欣欢, 乐欢
: 欣欢, 乐欢 [静] 欣欢, 乐欢

دىلباش <古> [静] 疮牙马
دىلبەر [静] ①美秀, ②丽俏, ③人佳, 人上心
دىلتار (دىلتارى) [静] ①弦心, ②曲心
: 弦心, 曲心 [静] 弦心, 曲心
: 弦心, 曲心 [静] 弦心, 曲心
: 弦心, 曲心 [静] 弦心, 曲心

دىلجەم [静] 心安, 心舒, 快愉, 心放
: 心安, 心舒, 快愉, 心放 [静] 心安, 心舒, 快愉, 心放
: 心安, 心舒, 快愉, 心放 [静] 心安, 心舒, 快愉, 心放
: 心安, 心舒, 快愉, 心放 [静] 心安, 心舒, 快愉, 心放
: 心安, 心舒, 快愉, 心放 [静] 心安, 心舒, 快愉, 心放

دىلخەستە [静] 的烦恼, 的心伤, 的苦痛
دىلخەستە بولماق 烦恼, 心伤, 苦痛
دىلخەستە قىلماق 烦恼使, 心伤使, 苦痛使
دىلخەستىلىك [静] 烦恼, 心伤, 苦痛

دىلخىراج (دىلخىراجى) [静] 吉拉赫里迪 (吾维)
: 吉拉赫里迪 [静] 吉拉赫里迪 (吾维)
: 吉拉赫里迪 [静] 吉拉赫里迪 (吾维)
: 吉拉赫里迪 [静] 吉拉赫里迪 (吾维)
: 吉拉赫里迪 [静] 吉拉赫里迪 (吾维)

دىلرەبا (دىلرەباسى) [静] ①爱心, ②的爱钟, 的人动
: 爱心, 爱钟 [静] 爱心, 爱钟
: 爱心, 爱钟 [静] 爱心, 爱钟
: 爱心, 爱钟 [静] 爱心, 爱钟
: 爱心, 爱钟 [静] 爱心, 爱钟

دىلشاد [静] 心欢, 喜欣, 虑无忧无
دىلشادلىق [静] 心欢, 乐欢, 喜欣, 虑无忧无
دىلكەش [静] ①的已知, 的心知, 的心贴, 的心动
: 的已知, 的心知, 的心贴, 的心动 [静] 的已知, 的心知, 的心贴, 的心动
: 的已知, 的心知, 的心贴, 的心动 [静] 的已知, 的心知, 的心贴, 的心动
: 的已知, 的心知, 的心贴, 的心动 [静] 的已知, 的心知, 的心贴, 的心动

دىڭگۈكلىماق ①一跛一颠, 一瘸一拐: ئۇ دىڭگۈك-
لاپ كېلىۋاتىدۇ . 稳不(具家)② . 来走地颠一跛一他

دىڭگىر [模] 瞪咯
دىڭگىر - دىڭگىر [模] 瞪咯瞪咯
دىڭگىرلاتماق «دىڭگىرلىماق» 态动使的
دىڭگىرلىماق [动] 响作瞪咯

دىڭگىل [静] 长又直又
دىڭگىشماق «دىڭگىماق» 态同共的
دىڭغىدە [静] 地噤, 地噤: زېرەك توشقان ~ سەكرەپ چۆپ-
لۈككە چۈشتى . 丛草了进跳下一地噤子兔的灵机

دىڭلىدىماق [动] 响作噤噤
دىل [静] 灵心, 肠心, 坎心, 眼心, 地心, 感, 心内
: 感, 心内, 地心, 眼心, 坎心, 肠心, 灵心 [静] 感, 心内, 地心, 眼心, 坎心, 肠心, 灵心
: 感, 心内, 地心, 眼心, 坎心, 肠心, 灵心 [静] 感, 心内, 地心, 眼心, 坎心, 肠心, 灵心
: 感, 心内, 地心, 眼心, 坎心, 肠心, 灵心 [静] 感, 心内, 地心, 眼心, 坎心, 肠心, 灵心

دىل باغلىنىماق 慕爱, 心倾
دىل تارتماق = كۆڭۈل تارتماق
دىل تەسكىن تاپماق 一, 来心下放
: 地了落头石块, 来心下放

بۇ خەتنى ئوقۇغاندىن كېيىن سارىخان ئاچىنىڭ كۆڭۈل ئاسمىنىدە-
كى بۇلۇتلار تازىلاپ, دىلى تەسكىن تېپىپ, پۇت - قوللىرىغا ماغ-
دۇر كىرگەندەك بولدى . 头心婢大罕日萨信封这了读 . 劲了有也脚手象好, 来心下放才这她, 散雾开云

دىل چېكىلىمەك = دىل ئاغرىماق
دىل رەنجىمەك 心伤, 不痛快: يۇرتتا دىلىم رەنجىپ بۇ
شەھەرگە كەلدىم . 市城座这到来才快痛不乡家在我 . 儿

دىل سۇنىماق = كۆڭۈل سۇنىماق
دىل سۇنىمەك <成> 快愉情心, 足意满心
: 足意满心, 快愉情心 [成] 足意满心, 快愉情心
: 足意满心, 快愉情心 [成] 足意满心, 快愉情心
: 足意满心, 快愉情心 [成] 足意满心, 快愉情心
: 足意满心, 快愉情心 [成] 足意满心, 快愉情心

دىل سۆيۈنمەك 心开, 欢喜, 兴高自暗: گۈلسۈمخان
ئاچا دىلى سۆيۈنۈپ, ئېتىخارلىق بىلەن ئورنىدىن قىلىشىدىن
توقىدى . 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老
: 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老
: 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老
: 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老
: 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老 到看家人老

دىلغا پۈكەك = كۆڭۈلگە پۈكەك
دىل ئېرىمەك <成> 心动, 来下软心: بۇ سۆز
: 心动, 来下软心 [成] 心动, 来下软心
: 心动, 来下软心 [成] 心动, 来下软心
: 心动, 来下软心 [成] 心动, 来下软心
: 心动, 来下软心 [成] 心动, 来下软心

学会社教宗 دىن جەمئىيەتشۇناسلىقى
 论理教宗 دىن نەزەرىيىسى
 学教宗 دىن ئىلمى
 (位单的力)因达 <物>〔静〕 دننا (دىناسى)
 浆糖儿娜迪炎消 <药>〔静〕 دننار شەرىپىتى
 发装安 <机电>〔静〕 دننام (دىنامى) ~ ئورناتماق
 机电发力风 دننامى / 机电
 机电发动电 <机, 电>〔静〕 دنناموموتور
 仪功测 <交>〔静〕 دننامومېتىر
 学力动 <物>〔静〕 دننامىكا
 的力动〔静〕 دننامىكىلىق
 压动 <物> دننامىكىلىق بېسىم
 学候气力动 <气> دننامىكىلىق كىلىماتولوگىيە
 学质地力动 <地> دننامىكىلىق گېئولوگىيە
 学象气力动 <气> دننامىكىلىق مېتېئورولوگىيە
 力动 <物> دننامىكىلىق ئۆزگىرىشچان مىقدار
 量变学
 经态动 <经> دننامىكىلىق ئىقتىسادشۇناسلىق
 学济
 人的教信 徒教〔静〕 دىندار ~ ئادەم
 教信〔静〕 دىندارلىق
 者教宗一同〔静〕 دىنداش
 的教信不〔静〕 دىنسىز
 教信不〔静〕 دىنسىزلىق
 家学教宗〔静〕 دىنشۇناس
 دىنشۇناسلىق 〔静〕 学教宗: خېلى بۇرۇنلا فولكلور بىلەن
 دىنشۇناسلىقنىڭ يانداش پەنلىك مۇناسىۋىتى شەكىللەنگەن. 俗民
 。科学的邻相了成就早很学教宗和学
 龙恐 <动>〔静〕 دىنوزاۋر
 دىنىي 〔静〕 的教宗: ~ خۇراپات 教宗迷信 / ~ پائالىيەت
 动活教宗 / ~ ھاكىمىيەتچىلىك 教宗主义 / ~ ئېتىقاد
 由自仰信教宗 ھەركىنلىكى
 父教 ئاتا دىنىي
 热狂教宗 ھەسەبىيلىك دىنىي
 义教 <哲> دىنىي ئەقىدە
 学理心教宗 <心> دىنىي پىسخولوگىيە
 彩色教宗 <哲> دىنىي تۈس
 念观教宗 <哲> دىنىي چۈشەنچە
 观界世教宗 <哲> دىنىي دۇنياقاراش
 征象教宗 <哲> دىنىي سىمۋول

心关, 近亲 بولماق دىلكەش
 人引吸, 人动②心知①〔静〕 دىلكەشلىك
 人的良善地心 〔静〕 كىشى ~ ساپ: 的心
 纶涤 <纺>〔静〕 ھەلۋان ~ / 棉涤 ئارىلاشمىسى
 毛涤 ئارىلاشمىسى يۈك
 疗舌牛 <方>〔静〕 دىلۋوش
 腔鼻 <理生>〔静〕 دىماق
 音鼻 <语> دىماق تاۋۇشى
 鼻以之嗤 <成> دىماق قاقماق
 兜了不吃让 <成> دىمىقىدىن دۈت چىقارماق
 走着
 张器焰气, 扬气高趾 <成> دىمىقى ئۆسمەك
 盛, 扬气高趾, 足十气神 <成> دىمىقى ئۈستۈن
 人凌气
 态动使的 «دىماقلاشماق»
 化鼻 <语>〔动〕 دىماقلاشماق
 音元化鼻 <语> دىماقلاشقان سوزۇق تاۋۇش
 瞪迷, 糊迷 <方>〔静〕 دىم - دام
 胛甲二 <化>〔静〕 دىمېتىلامىن
 子房的热闷, 的闷〔静〕 دىمىق ھاۋا ~ /
 你 / 气天的热闷 ھەم تار ئىكەن. 你
 。窄又闷又处住个这们
 人的郁抑 〔静〕 دىمىقتا ① 闷② <转> 郁抑 ~ ئادەم
 日的郁阴 ~ 痛苦, 郁阴, 闷郁 <转>③
 子日的苦痛, 子
 دىمىقتا بولماق 闷郁, 闷烦 ھەم ئۇنىڭ دەستىدىن
 ەن دىمىقتا بولۇپ كەتتىم. 抑压很得搞我把他
 态动使的 «دىماق»
 闷沉, 郁抑②闷①〔静〕 دىمىقتىلىق
 ھەمىقلىق 〔静〕 闷, 热闷: ھاۋانىڭ ئىسسىقلىقى ۋە دىمىقتىلىق
 ھەمىقلىق ھەمىقلىق ئۇلارنىڭ تەشەببۇسى ئارىلىقى تارتىپتۇ. ھەم, 热闷气天于由
 熬难渴口們
 〔动〕 憋, 闷① ھەم ئۇ ئۆيدە دىمىقپ, پېشانىلىرىدىن
 汗淌始开头额得闷里屋在他. 汗淌始开头额得闷里屋在他
 地乐不闷闷 〔转>② 闷郁, 郁抑
 着坐
 教, 教宗 <哲>〔静〕 دىن
 学哲教宗 <哲> دىن پەلسەپىسى
 学理心教宗 <心> دىن پىسخولوگىيىسى
 士教传, 者教传 دىن تارقانتۇچى

魔恶，怪妖，鬼魔(的中话神)〔静〕 دىۋە

怪鬼魔妖，魍魉魅魍〔静〕 پەرى - دىۋە

走狗. 威发①〔动〕 دىۋىنماق : ئىت ئادەمگە دىۋىنەپ كەلدى .

威发人朝来过 ②. 扑: ارات باشلىق ياشلار چېرىكلەرگە

دېۋىندى . 去扑们丁兵向人青年的首为提拉巴 .

态同共的 «دىۋىنماق» دىۋىنشىماق

介，体介电，质介电 <地，物>〔静〕 دىۋىلېكتىرىك

性电

乐肝 <药>〔静〕 دىۋىزوپروپلامىن

国祖，土故，乡故，国故〔静〕 دىيار (دىيارى)

ديانەت ①〔静〕 知良，心良，耻廉，洁廉: دىيانتى بار

ئادەم ① 人的知良有 / دىيانتىنى يوقانماق 耻廉丧失 / ~

义教守恪，诚虔②土之洁廉 ئىگىسى

的诚虔不②的知良没，的心良没①〔静〕 دىيانەتسىز

诚虔不②知良无，心良没①〔静〕 دىيانەتسىزلىك

，的耻廉有，的知良有，的心良有①〔静〕 دىيانەتلىك

的洁廉②的: سىز ئەمدىلا ھەج قىلىپ كەلدىڭىز ، سىز

~ ئادەم . 来回觐朝刚你 . 人的诚虔个是你 .

吋，寸英〔静〕 دىيۇم

寸英四十 تېلېۋىزور ~ ئون تۆت : 的吋英〔静〕 دىيۇملۇق

机视电的

派教 <哲> دىنى مەزھەپ

式仪教宗 دىنى مۇراسىم

情感教宗 <哲> دىنى ھېسسىيات

仰信教宗 <哲> دىنى ئېتىقاد

革改教宗 <哲> دىنى ئىسلاھات

学光折，学光屈 <物>〔静〕 دىۋىپتىرىكا

石辉透 <地>〔静〕 دىۋىپسىد

管级二 <电>〔静〕 دىۋود

岩长闪 <地>〔静〕 دىۋورت

دىۋار (دىۋارى) ①〔静〕 墙围، 壁②: ئاشقازان دىۋارى

壁缸汽 دىۋارى / 壁胃

دىۋان¹ (دىۋانى) ①〔静〕 集诗，子集，集汇，编汇 <文>

نەۋائى دىۋانلىرى 集诗依瓦纳

دىۋان² <建>〔静〕 椅软长，发沙长: ئۇ دىۋانغا كېلىپ

ئولتۇردى . 上发沙到坐来过走他 .

دىۋان³ ③〔静〕 宫皇，宫王: پادشاھ دىۋانغا كىرىپ تاختكە ئولتۇردى .

座宝上坐宫王走进帝皇 .

子花叫，丐乞〔静〕 دىۋانە

帐司(宫王)，簿主 <古>〔静〕 دىۋانېگى

地般丐乞〔静〕 دىۋانلەرچە

讨乞〔静〕 دىۋانچىلىق

乞行，讨乞 دىۋانچىلىق قىلماق

دىۋانچىلىق = دىۋانلىك

抗对达雷 <军> رادارلىق قارشىلاشماق

氛 <化>〔静〕 رادون

射放，射辐 <物>〔静〕 رادئاتسىيە

压射辐 <物> رادئاتسىيە بېسىمى

学物生射辐 رادئاتسىيە بىئولوگىيىسى

衡平射辐 <物> رادئاتسىيە تەڭپۇڭلۇقى

学化射辐 رادئاتسىيە خىمىيىسى

层射辐 <气> رادئاتسىيە قاتلىمى

阻电射辐 <物> رادئاتسىيە قارشىلىقى

率功射辐 <物> رادئاتسىيە قۇۋۋىتى

病射放 <医> رادئاتسىيە كېسەللىكى

候气射辐 <气> رادئاتسىيە كىلىماتى

学传递射辐 رادئاتسىيە گېنتىكىسى

源射辐 رادئاتسىيە مەنبەسى

场射辐 <物> رادئاتسىيە مەيدانى

量通射辐 <物> رادئاتسىيە ئېقىمى

能射辐 <物> رادئاتسىيە ئېنېرگىيىسى

辐，图向方射辐 <物> رادئاتسىيە ئىسخېمىسى

图射

热射辐 <气> رادئاتسىيە ئىسسىقلىقى

射辐激受〔动〕 رادئاتسىيەلەنمەك

的射放，的射辐 <物>〔静〕 رادئاتسىيەلىك

气大射辐 <气> رادئاتسىيەلىك ئاتموسفېرا

称名母字该②母字个十第文尔吾维① ر

راپاۋەت 〔静〕 善行， 助扶， 持扶， 惠恩， 助扶力尽要难困到遇民人区灾

رايونلار خەلقى قىيىنچىلىقتا قالدى، قولۇڭدىن كەلسە راپاۋەتتىڭنى

ئايسا. 处好给， 恩施， 善行

راپاۋەت قىلماق راپاۋەت كۆرمەك

惠恩受

راپاۋەتچىلىك 〔静〕 举善， 事善， 惠恩

راپسودىيە 〔静〕 <艺> 曲想狂

راپس 〔静〕 <植> 竹棕

راپس پالمىسى = راپس

راتسىئونال 〔静〕 <数> 理有

راتسىئونال تەڭلىمە <数> 程方理有

راتسىئونال سان <数> 数理有

راتسىئونال فۇنكسىيە <数> 数函理有

راتسىئونال ئىپادە <数> 式理有

راخاب (راغابى) = دوغاپ

راخابچى = دوغاپچى

راخابچىلىق = دوغاپچىلىق

راخت = دوگ كېسلى

رادار (رادارى) 〔静〕 <军> 达雷

رادار پونكىتى 站达雷

رادار مېتېئورولوگىيىسى <气> 学象气达雷

رادارلىق 〔静〕 的达雷

育教播广 <教> رادىئو مائارىپى
 电台播广 رادىئو ئىستانسىسى
 射放，性射放 <物>〔静〕 رادىئوئاكتىپ
 ،物弃废性射放 <物> رادىئوئاكتىپ تاشلاندىق
 物废性射放
 粒微性射放 <物> رادىئوئاكتىپ زەررىچە
 病射放 <医> رادىئوئاكتىپ كېسەللىكى
 质物性射放 <物> رادىئوئاكتىپ ماددا
 源射放 <物> رادىئوئاكتىپ مەنبە
 线射放 <物> رادىئوئاكتىپ نۇر
 素元性射放 <化> رادىئوئاكتىپ ئېلېمېنت
 素位同性射放 <化> رادىئوئاكتىپ ئىزوتوپ
 的性射放 <物>〔静〕 رادىئوئاكتىپلىق
 染污性射放 رادىئوئاكتىپلىق بۇلغىنىش
 探勘性射放 <矿> رادىئوئاكتىپلىق چارلاش
 学化射放 <化> رادىئوئاكتىپلىق خىمىيە
 疗治射放 <医> رادىئوئاكتىپلىق داۋالاش
 物矿性射放 <矿> رادىئوئاكتىپلىق مىنېرال
 学物生射放〔静〕 رادىئوبىئولوگىيە
 灯照探电线无 <军>〔静〕 رادىئوپروژېكتور
 程工电线无，术技电线无 <物>〔静〕 رادىئوتېخنىكا
 镜远望电射 <天>〔静〕 رادىئوتېلېسكوپ
 话电线无〔静〕 رادىئوتېلېفون
 报电线无〔静〕 رادىئوتېلېگرامما
 频射 <物>〔静〕 رادىئوچاستوتا
 仪空挥电线无 <气>〔静〕 رادىئوزوند
 真传电线无〔静〕 رادىئوفوتوگرافىيە
 象照线射放〔静〕 رادىئوگرافى
 报电线无〔静〕 رادىئوگرامما
 态动被的 «رادىئولاشتۇرماق» رادىئولاشتۇرماق
 态动使的 «رادىئولاشماق» رادىئولاشماق
 化播广〔动〕 رادىئولاشماق
 器位定电线无〔静〕 رادىئولوكاتور
 学射放 <物>〔静〕 رادىئولوگىيە
 的机音收有，的机音收带〔静〕 رادىئولۇق
 仪纬经电线无 <天> رادىئولۇق تېئودولت
 机用两录收 رادىئولۇق ئۇنئالغۇ
 解分射辐〔静〕 رادىئولۇز
 虫射放 <动>〔静〕 رادىئولىبارىيە
 学象气电线无 <气>〔静〕 رادىئومېتېئورولوگىيە

雾射辐 <气> رادىئاتسىيلىك تۇمان
 藏保射辐 <农> رادىئاتسىيلىك ساقلاش
 霜射辐 <气> رادىئاتسىيلىك قىراۋ
 箱水(车汽)，器热散 <机>〔静〕 رادىئاتور
 的向径 <物>〔静〕 رادىئال
 度速向径 <物> رادىئال تېزلىك
 度速加向径 <物> رادىئال تېزلىنىش
 井状射放 <地> رادىئال قۇدۇق
 向径 <水> رادىئال يۆنىلىش
 度弧 <数>〔静〕 رادىئان (رادىئانى)
 点射辐 <天>〔静〕 رادىئانت
 组词或词一同的后脚韵于用复反 <文>〔静〕 رادىپ
 员务话电线无，员务报电线无〔静〕 رادىست
 技务话 رادىستلىق «رادىست» 词名象抽的 ~ تېخنىكىسى
 作工务话作 قىلماق ~ / 术技务报، 术
 进急，进激〔静〕 رادىكال¹
 学理地进激 <地> رادىكال جۇغراپىيە
 党进激 رادىكاللار پارتىيىسى
 学济经进激 <经> رادىكال ئىقتىسادشۇناسلىق
 ،基 <化>② 式根，号根 <数> ①〔静〕 رادىكال²
 团子原，根
 团基 <化> رادىكاللار گۇرۇپپىسى
 :为行进激，想思进激②义主进激 ①〔静〕 رادىكالىق
 保和进激، كونسېرۋانتىپلىقمۇ بىزگە ياراشمايدۇ.
 的宜适不是都对守
 下见 رادىما
 树豆菜 <植> رادىما دەرىخى
 ~ :播广③机音收 ② 电线无 <物>①〔静〕 رادىئو
 目节播广 رادىئو تېلېۋىزىيە
 电射，学文天电线无 <天> رادىئو ئاسترونومىيە
 学文天
 播广电线无 رادىئو ئاڭلىتىش
 器射发电线无 <物> رادىئو تارقاقئۇچ
 波电线无 <物> رادىئو دولقۇنى
 口窗电射 <天>〔静〕 رادىئو رۇجىكى
 学理物电线无 <物> رادىئو فىزىكا
 道频线无 <物> رادىئو قانىلى
 机音收电线无 <物> رادىئو قوبۇللىغۇچ
 剧播广 <艺> رادىئو تىياتىرى
 操体播广 <体> رادىئو گىمناستىكىسى

的怕可么多是这，主真的们我，啊！ قۇنچلۇق مەنزىرە بۇ!

! 象景

رەپىتار (رەپتارى) [静] 形势，势情； جاھاننىڭ رەپتارى 世

情 / زاماننىڭ رەپتارىغا بېقىپ ئىش قىلغانلار دانادۇر. <谚>

识时务者为俊杰。

رەپىرەپ [静] ① 的齷齪 ~ خوتۇن 人女的齷齪② 死半

活不 ~ مېكىيان 鸡母的活不死半

رەپىق [静] 旅伴，友挚，同伴

رەپىقە [静] 人夫

رەت① [静] ① 行，排 ~ بىرىنچى ~ 排一第 / ~ پىشى 头排

~ ئاخىرى 尾排 ~ بويىچە 按序次② 回，回； سائەتنى

قولۇمغا ئېلىپ بىرىنچىچە ~ تىڭشاپ باقتىم. 里手到拿表把我

听好了几遍。

رەتكە تۇرغۇزماق 排列； ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە ~ 按

字母顺序排列

رەتكە تىزماق = رەتكە تۇرغۇزماق

رەتكە چۈشمەك 绪就； ئۇنىڭ خىزمىتى تېخى تولۇق رەتكە

چۈشۈپ بولمىدى. 绪就全完未尚作工的他

رەتكە سالماق 整顿，理整，顿整； ئىنتىزامنى ~ 整

律纪顿 / شەھەر يوللىرىنى ~ 治整 治整 市城

رەتكە ئۆتمەك 选中，选入； ئۇ ئەلاچىلار رەتكە ئۆتتى.

他入选了。了。 تۇرپاننىڭ بۇ يىلقى قۇرۇق ئۈزۈمى

بىرىنچى دەرىجىلىك ئۈزۈم سۈپىتىدە رەتكە ئۆتتى. 番鲁吐年今

葡萄的干被选作一级品。

رەت نومۇرى 号编，号序； ~ بويىچە ئولتۇرماق 号按

人坐对号坐

رەت؟ 下见

رەت قىلماق ① 绝拒，决否； سوۋغىنى ~ 礼收拒

物② <法> 回驳

رەت قىلىش 决否 权

رەت - رەت [静] 一排排，行行 ~ ئېگىز ئىمارەتلەر

一排排高楼大厦 / ئۇلار رەت - رەتى بىلەن ھويلىغا كىر.

他们成行走进内院。

رەتسىز [静] ① 的乱杂，的乱杂② 的章无乱杂； ئۆي ئىچى ~

屋里乱杂不整② (穿着) 不整； كىيىنىشى ~ 着穿

不整。

رەتسىز تۆت تەرەپلىك <数> 形边四则规不

رەتسىز تۈزۈلۈش <化> 构结序无

رەتسىز شەكىل <数> 形图则规不

رەتلەتمەك «رەتلەتمەك» 的态动使的； ھاشىم بۆلۈم خادىملىرىغا

رايى بارمىدى. 了嘴顶再意无他

رايىغا باقماق 就迁 随... 意； ئانىسى ھەر ئىشتا ئۇنىڭ

رايىغا باقاتتى. 他就迁事事亲母的他

رايىغا قارماق = رايىغا باقماق

رايىغا قويماق 随心意； ئۇ دوختۇر بولمىدى دەيدۇ، ئۆزۈم

نىڭ رايىغا قويايلى. 生医当要他说他，心的他随就们我

吧意

رايى قايتماق 望失，意失； ھەشەق 懒意灰心； بۇ ئىشتىن رايىم

قايتىپ كەتتى. 了懒意灰心已事件这对我

رايى يانماق = رايى قايتماق

رايىگىراس [静] <植> 境边 境边 ~ چىگرا 带地，域地，域区，区地 ①

② 域区分划 بۆلمەك رايونلارغا / 区山 ~ تاغلىق / 区地

区治自 ~ ئاپتونوم ； 区园 (位单政行) 区

图地域区 <地> ئاتىلىسى

رايون جۇغراپىيىسى <地> 学理地域区

رايون كىلىماتى <气，地> 候气域区

رايون گېئولوگىيىسى <地> 学质地域区

رايون ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经域区

رايونداش [静] 人的区地同

رايونداشلىق [静] 性域区，性区地； قەبلە ئاساسەن قانداشلىقنىڭ بىرلەشمىسى، مىللەت بولسا رايونداشلىقنىڭ بىرلەش.

مەسىلىسى. 合族是则族民，合结的亲血是要主落部

的合族。

رايونسىز [静] 的区设不

رايونسىز شەھەر 市区设不

رايونشۇناس [静] 家学区地

رايونشۇناسلىق [静] 学区地

رايونلاشتۇرماق «رايونلاشماق» 的态动使的

رايونلاشتۇرۇلماق «رايونلاشتۇرماق» 的态动被的

رايونلاشماق [动] 化域区，化区

رايونلۇق [静] 的区地，的区

رايونلۇق شەھەر 市区设

رايونلۇق كومىتېت 委区

رايىش [静] 的从顺，的从顺； ئادەم 温顺 / 人的温顺 ~

بالا 乖，乖的从顺 子孩乖

رايىشلىق «رايش» 的形词名的

رەب (رەببى) [静] <宗> 的主真对徒教兰斯伊

! 啊主的我，啊！ رەببىم

رەببىنا [静] <宗> 的主真的们我； يا، ~، نېمىدېگەن قور.

作工画绘〔静〕 رەسىمچىلىك

馆像照，室画〔静〕 رەسىمخانا

رەسىم - قائىدە 〔静〕 矩规，俗礼，俗习
كەلدىم، رەسىم - قائىدىلەرنى بىلمەيمەن .
不懂，到乍来初我 . 俗习的里这

رەسىملىك 〔静〕 的画有 : بەت 页画

报画 رەسىملىك ژۇرنال

字文画图 رەسىملىك يېزىق

رەسىم - يوسۇن = رەسىم - قائىدە

رەشك 〔静〕 ① 意醋，儿劲醋，意醋
لىقىنى كۆرۈپ ئايشەمنىڭ كۆڭلىدە ~ قوزغالدى .
看姆谢依阿 . 起一在们他到

رەشك قىلماق 妒嫉، 吃醋 : فانداق، رەشك قىلىۋاتاد .

سن؟ 吗了妒嫉你، 么怎？

رەغد 〔静〕 思心，意心，情心 : رەغدى بار 意心有 / رەغدى
يوق 思心无，意心无 / بىرنەچچە كۈن سىرتقىمۇ چىقىدىم،
بىرەر ئاغىنەم بىلەن كۆرۈشۈشكۈم رەغدىم بارمىدى .
连天几好 . 面见友朋跟思心没也， 出没都门

رەقەم 〔静〕 字数 : ئەرەب رەقىمى 阿拉伯数字 / رىم رەقىمى

字数马罗

رەقەملەشتۈرگۈچ 〔静〕 仪化字数，器码密

رەقەملەشتۈرمەك 〔静〕 的使动的 «رەقەملەشمەك»

رەقەملەشتۈرۈلمەك 〔静〕 的使动的 «رەقەملەشمەك»

رەقەملەشمەك 〔动〕 化字数

رەقەملىك 〔静〕 的字数带，的字数有 : تېلېۋىزىيە
数

视电字

رەقەملىك باشقۇرۇلىدىغان ئىستانوك <机> 控数

床机

رەقەملىك چاستوتامېتىر <物> 计率频字数

رەقەملىك كومپيۇتېر 机算计字数

رەقەملىك كوئېففىتسېنت <数> 数系字数

رەقەملىك مۇلتىمېتىر <物> 表用多字数

رەقەملىك ئولىمپىك <体> 运奥字数

رەقەملىك ۋولتمېتىر <物> 计特伏字数

رەققەگۈل 〔静〕 <植> 一品红

رەقىب 〔静〕 ① 对头，② 冤家

رەقىبلىك 〔静〕 ① 敌意，② 对头的

رەكەت 〔静〕 <宗> 拜 : ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئېكىكى ~ ناماز
ئوقۇدى . 拜礼拜两了做后床起他 .

رەگ 见下

正转，常

رەسۋا (رەسۋاسى) 〔静〕 ① 的脏肮，的流下，的恶丑
见，的脏肮，的流下，的恶丑① (رەسۋاسى) 〔静〕
下，伙家的流下 ئادەم ~ / 事丑 ② 的人得不

西东流下② 话的脏肮 ~ / 痞流

رەسۋا بولماق ① 脏弄 : ئۇنىڭ يېڭى كىيىمى رەسۋا بولۇپ
كەتتى . 名声，丑丢，丑出② . 了脏弄被服衣新的他 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
. 了丑出他天今 . 了脏弄被服衣新的他 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

رەسۋا قىلماق ① 脏弄 : 踏糟，坏搞，脏弄
قىلىۋەتە . 脏弄服衣把别 . 一坏踩稼庄把孩小群 .

苦困②恼气，怒恼，恼苦①〔静〕 رەنج

رەنج تارتماق 气生，气恼 怒恼 رەنج تارتىمىغان ئەر-

خوتۇن 妻夫的扭别过闹没子辈一

رەنج - مۇشەققەت 苦困〔静〕

رەنجداش 者怜相病同〔静〕

رەنجىتىمەك «رەنجىمەك» 态动使的: مەن ئۇنى رەنجىتىپ قويدۇم.

我心人伤~ كۆڭۈلنى. 他了罪得我.

رەنجىتىشمەك «رەنجىمەك» 态同共的

رەنجىشلىك 火窝的，气憋的，心伤的，恼气〔静〕

بۇ بىر ~ ئىش بولتۇ. 是这. 事的恼气人叫件一

رەنجىشمەك «رەنجىمەك» 态同共的: ئۇلار ئۆي ئىگىسىنىڭ

يامان گەپىدىن قاتتىق رەنجىشتى. 语恶言恶的东房被们他.

了坏气

رەنجىمەك 气生，心多，怪见〔动〕 ئۇزاقتىن بۇيان سىلنى

يوقلاپ كېلەلمىدىم، رەنجىمەيدىلا. 请，您望看来有没时多.

رەنجىمەك. 怪见勿. كىمىدىن رەنجىدىڭىز؟ 气的谁生您？

بىز سىزنى دەيدۇق، رەنجىمەك. 气生要不请，你说有没们我.

رەندە 刀刨〔静〕: 子刨 ~ تىغى 刨

رەندە سالماق 刨

رەندە ئىستانوكى 床刨

رەندىچى 工刨〔静〕

رەندىلەتمەك «رەندىلىمەك» 态动使的: ئۇ ياغاچچىغا شالىنى

رەندىلەتتى. 板木刨匠木让.

رەندىلەشمەك «رەندىلىمەك» 态同共的

رەندىلەتمەك «رەندىلىمەك» 态动被的: تاختاي رەندىلەندى.

了. 了好刨子板

رەندىلىمەك 刨〔动〕: تاختايى ~ 板木刨

رەنلىك 的当典，的押抵〔静〕

رەنلىك ئاكسىيە 券证押抵 <经>

رەنلىك زايوم 券债押抵 <经>

رەنلىك ھاۋالە 托委押抵 <经>

رەنلىك ھۆددە 包承押抵 <经>

رەھبەر 人领导，领导〔静〕: دۆلەت رەھبەرلىرى 领导家

人

رەھبەرلىك 领导〔静〕: رەھبەرلىكنى كۈچەيتىمەك 领导强加

رەھبەرلىك / 领导校 رەھبەرلىكى 领导 ~ / 领导校 رەھبەرلىكى

رەھبەرلىك پېنى 子班领导 ~ / 格资

رەھبەرلىك سەنئىتى 学科领导

رەھبەرلىك سەنئىتى 艺术领导

رەھبەرلىك قىلماق 领导

行游色彩 رەڭلىك نامايىش

رەڭلىك نۇر 光彩，光色 <物>

رەڭلىك ئىرق 种人色有

رەڭلىك ئىسپىكتىر 谱光色有 <物>

رەڭمۇرەك 绿绿花花，的色十光五，的色六颜五〔静〕

رەڭمۇرەك ~ / 子绸的色六颜五: يېپەك مال

رەڭمۇرەك ~ / 匹布的绿绿花花: گۈللەر

رەڭمۇرەك ~ / 卉花的斑斓彩色: 朵

رەڭمۇرەك ~ / 卉花的斑斓彩色: 朵

رەڭمۇرەك ~ / 卉花的斑斓彩色: 朵

رەڭمۇرەك ~ / 卉花的斑斓彩色: 朵

招花

رەللە 躁烦，急焦，急着〔形〕

رەللە بولماق 气脾发，急焦，急着: ئۇ نېمە قىلىشنى

رەللە بولماق 起燥烦始开，措所知不他. 来

رەللە قىلماق 气惹，气使，恼气: بۇ ئىش مېنى رەللە قىلدى.

رەللە قىلماق 气惹，气使，恼气: بۇ ئىش مېنى رەللە قىلدى.

رەللە قىلماق 气惹，气使，恼气: بۇ ئىش مېنى رەللە قىلدى.

رەم 算 卜，卦: 卜，卦 ~ ئاچماق 卜占，卦算 ~ / باقماق 算

رەم 算 卜，卦: 卜，卦 ~ ئاچماق 卜占，卦算 ~ / باقماق 算

رەمچى 者卜占，者命算，者卦算〔静〕

رەمچىلىك 术卜占，术卦〔静〕

رەمدانە 花塔水 <植>〔静〕

رەممال = رەمچى

رەمماللىق = رەمچىلىك

رەمنامە 书卜占，书卦〔静〕

رەنا 丽美，致标〔静〕

رەناگۈل 花菊野 <植>〔静〕

رەنالىق 态姿的媚娇〔静〕

رەنە 押抵，当典〔静〕

رەنە بانكىسى 行银押抵 <经>

رەنە سۇغۇرتىسى 险保押抵 <经>

رەنە قويغۇچى 人押抵 <经>

رەنە بۇيۇم 品押抵

رەنە ھاۋالىسى 托信押抵 <经>

رەنە ھوقۇقى 权押抵

رەنگە قويماق <法> 押抵，当典: ئۇنىڭ رەنگە

رەنگە قويغۇدەك ھېچ نەرسى قالمىدى. 以可西东么什有没他.

رەنگە قويغۇدەك ھېچ نەرسى قالمىدى. 以可西东么什有没他.

رەنگە قويغۇدەك ھېچ نەرسى قالمىدى. 以可西东么什有没他.

情无酷冷人待 قىلىق

悲大慈大，慈仁，悲慈 [静] رەھىم - شەپقەت

悲大慈大，的慈仁，的悲慈 [静] رەھىم - شەپقەتلىك

人的悲慈 ئەدەم ~ 的

的慈仁 بوۋاي ~ 的心爱仁有，的慈仁 [静] رەھىملىك

人老

رەۋەن = تۆگتۇلاق

子贩粮 [静] رەۋەندە

食粮卖贩 قىلىق ~ 业粮贩 [静] رەۋەندىچىلىك

词副 <语> [静] رەۋىش

状是词的边前示表，后之词容形在加 [助] رەۋىشتە

地断不 ~ ئۈزلۈكسىز 语

词动副 <语> [静] رەۋىشداش

رەۋىشلەشتۈرمەك «رەۋىشلەشمەك» 态动使的: بۇ قوشۇمچە

附尾词这. بەزى سۆزلەرگە قوشۇلۇپ ئۇلارنى رەۋىشلەشتۈرىدۇ.

。化词副其使后词容形些一在加

رەۋىشلەشتۈرۈلمەك «رەۋىشلەشتۈرمەك» 态动被的

رەۋىشلەشمەك [动] 化词副: پېئىللارنىڭ رەۋىشلىشىشى

化词副的词

رەئىس [静] 席主: دۆلەت رەئىسى 席主家 / مەجلىس

席主议会 رەئىسى

台席主 رەئىس سەھنىسى

症挛痉 <医> [静] رەئىشە

香陵零，勒罗 <植> [静] رەيھان

رو = ئاليوسن

对②面对面坐 ئولتۇرۇشاق ~ 面对面① [静] روبرو

面对街大到来 چوڭ يولىنىڭ روبروسىغا كەلمەك

روبرو بولماق ① 着对面: ئۇنىڭغا روبرو بولۇپ ئول.

تۇردۇم. 了坐下他着对面我. ② 一对一: روبرو بولۇپ

ئېلىشىشماق ③ 斗搏地 一对一 <转> 配般: قاسىجاننىڭ

گۈلىنىساغا روبرو بولالمايدىغان بىرلا يېرى بار، ئۇ بولسىمۇ

ئۇنىڭ بۇرۇن بىر قېتىم توي قىلىپ قالغانلىقى. 只江木斯喀

过结前以他是就那，配般不萨妮丽古跟方地个一有

。婚次一

روبرو قىلىماق 让对: ئۇ بالىسىنىڭ مەڭزىلىرىنى ئال.

قىنى ئارىسىغا ئېلىپ، كۆزلىرىنى ئۆز كۆزىگە روبرو قىلدى.

的己自着对睛眼的子孩让，颊面的子孩着捧手用他

。睛眼

روپاش [静] 的面露头抛不，的纱面盖，的阁闺居深

~ ئايال 抛不 的面露头 / ئېشەك يوقالسا، روپاشتىن

~ / 志同道合 يولداشلار [静] 的导领 ۋەھبىي

部干导领 كادىر ۋەھبىي

称尊的拉安对教兰斯伊)曼赫拉 <宗> [静] ۋەھمان

(“者慈普”为意，一之 ۋەھمان

ۋەھمانلىق [静] 慈仁，慈仁: ئىتتىكىلىك شەيتانلىق، ئېغىر-

是重稳详安，举之鬼魔是火火急急 <谚> . ~ ۋەھمانلىق

。利吉会重稳，事坏要燥急为意: 为行赐天 ۋەھمانلىق

رەھىمەت [静] ① 谢感，谢意: ~ خېتى 信谢感 / مىڭ ~

كۆڭلىڭىزگە ~ 你谢谢，你谢感! سىزنىڭ ياخشى

كۆڭلىڭىزگە ~ 惠恩，典恩②! 意好的你谢谢! خودا،

! 恩开大胡愿! قىلسۇن

رەھىمەت ئوقۇماق = رەھىمەت ئېيتماق

رەھىمەت ئېيتماق 谢称，谢道，谢感: ئۇ بالىسىزنىڭ

جېنىنى قۇتۇلدۇرۇپ قالدى، ئۇنىڭغا چوقۇم رەھىمەت ئېيتىشىمىز

كېرەك. 谢好好要定一们我，命的子孩们我了救他.

他. سەن ئەۋەتكەن كىتابىنى تاپشۇرۇۋالدىم، مۇشۇ خەت ئارقىلىق

ساڭا رەھىمەت ئېيتىمەن! 封这写特，了到收书的来寄你!

! 谢道你向信

رەھىمەت - تەزىم [静] 谢致，忱谢: رەھىمەت -

تەزىمەن كېيىن مېھمانلار تاراشتى. 去散人客后之谢致.

ۋەھىمەتلىك [静] 的故亡，的故已: ~ ئاكام 哥的故已

~ / 哥 ۋەھىمەتلىك

ۋەھىمەتلىك = رەھىمەتلىك

悲慈，慈仁 [静] رەھىم (رەھىمى)

隐惻生产，悲慈发，心善发，情同 رەھىمى كەلمەك

之心，心之: ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا رەھىم كەلدى.

了软心的我，话的他了听

رەھىم قىلىماق 惜怜，悯怜: بىز يىلاندىك ئەسكى ئادەم.

لەرگە ھەرگىز رەھىم قىلمايمىز. 的样一蛇惜怜不决们我

。人 ۋەھىمەتلىك

رەھىمەتلىك [静] 的心怜悯有，的慈仁，的良善地心，

人的好肠心، 人的慈仁 ئەدەم ~ 的好肠心

心之慈仁，心怜悯 [静] رەھىمەتلىك

رەھىمەتلىك تەلىماتى <哲> 学仁

惜怜，悯怜 قىلىماق رەھىمەتلىك

رەھىمەتسىز [静] 的情无，的酷残，的酷冷，

人的情无 ئەدەم ~ 的

رەھىمەتسىز لەرچە [静] 地酷残，地情无: ~ باستۇرماق

压镇地酷

رەھىمەتسىزلىك [静] 情无酷残，情无酷冷: ~ كىشىگە

豁显分十不思意的诗句这. ئەمەس ~
快勤个是见易而显她. كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇ ~
绩成著显的上济经. ئىقتىسادتىكى ~
可晰清. 晰明, 晰清, 楚清②
艾来近. / 见
步进的显明了有力
庄村的处远, 了散雾. بارغانسېرى ~
了晰清越来越.

明里九, 光里千 <植>〔静〕 **روشنەنگۈل**
روشنەنلەشتۈرمەك ① «روشنەنلەشمەك» 态动使的: مەسىلىنى
影显 <艺>② 睛眼亮擦 ~ كۆزنى / 题问清澄 ~
态同共的 «روشنەنلەشتۈرمەك»
态动被的 «روشنەنلەشتۈرمەك»
روشنەنلەشمەك [动] 晰明, 晰清, 楚清, 显明: ئەھۋال
روشنەنلەشتى. 了显明况情. مەسىلە روشنەنلەشتى.
了. كۆز ~ 亮眼 / 神有炯炯光目, 亮眼 ~ روشەن.
لمشەدۇ. 的楚清会都事切一. خەلق ئاممىسىنىڭ كۆزى تې.
了亮雪加更睛眼的众群民人. روشنەنلەشتى.

度晰清②性明鲜①〔静〕 **روشنەنلىك**
روگۈر <药>〔静〕 (剂虫杀)果乐
رول ①〔静〕 舵向方, 舵: پاراخوتنىڭ رولى رولى / تۇتماق
舵掌 ②把车(的车行自)③把角: باش ~ 角主 / 角主 ~
شۈمچە ~ 角配 ④用功, 用功, 用功, 用功 ~ ئوينىماق
用作极积起 / 用作功的符号点标 رولى بىلگىلىرىنىڭ
用 / 用 جىگىرىنىڭ رولى 能功的肝
رول ئالماق 色角扮演 ②: ئۇ مۇشۇ تىياتىردا دېھقاننىڭ رو.
لىنى ئالدى. 民农扮演中剧部这在他.

رول چاقى <机> 轮向转
رولغا چىقماق ①盘向方操 ②色角扮演
رول گەردىشى <机> 盘向转
رول ئوقى <机> 轴向转
رولچى ①〔静〕 舵手 ②扮演者
رولسىز ①〔静〕 的盘向方无 ②的用作无
رولسىز چانا <体> 橇雪舵无
روللۇق ①〔静〕 的盘向方有 ②的用作有, 有,
的能功: كۆپ ~ ئۇنئالغۇز 多功能录音机
روللۇق چانا <体> 橇雪舵有
روللېر 〔静〕 拉罗, 子辘
رولماق <方> 债顶, 债抵
رومال 〔静〕 巾头

سورايتۇ. 人女的中国深问去, 驴毛了丢 <谚>.
روپاش بولماق 面露头抛不, 阁闺居深
روپاش قىلماق 面露头抛让不, 阁闺居深让
كشى مېنى نىكاھغا ئېلىۋېلىپ روپاش قىلىپ قويدى. 娶人这.
了以我后不让我抛露头面.
روپاشلىق «روپاش» 式形词名的
روپچىك 皮衬鞋皮〔静〕
روتور 轮叶, 子转 <物, 机>〔静〕
روجەك ②子格窗①〔静〕 窗口
روجەكلىك ①〔静〕 的子格窗带②的窗有
的: دېرىزە 子格带的窗的
روچىۋىن <动>〔静〕 蝇斑
رودو ①〔静〕 的弱瘦, 的小瘦, 的岫嶙骨瘦: ئەسەم ~
瘦弱 ②人的弱瘦 蛋光穷, 的有没也么仗得穷,
بىر ~ دېھقان. 民农的有没也么仗得穷一个是他.
رودونىت <矿>〔静〕 石辉薇蓄
رودۇپاي ①〔静〕 怪妖(的中话神)②<转>: 赖无: ئۇ
تازىمۇ ~ نېمىكەن. 赖无个是真他.
رودۇپايلىق «رودۇپاي» 词名象抽的: ~ قىلماق 赖无耍
رودۇلاشۇرماق «رودۇلاشماق» 态动使的
رودۇلاشماق [动] 瘦消, 弱衰: ئۇ تولىمۇ رودۇلىشىپ كېتىپ.
了多瘦消他.
روزا <宗>〔静〕 戒斋
روزا ئاي = رامزان
روزا تۇتماق 斋封: مۇشۇ كىنىڭ گۆشكە بويى يەتمەسە, روزا
تۇتۇم دەر. <谚> 肉着不够儿猫 斋了封已自说就.
روزنى مەن تۇتسام, ھېيتنى باشقىلار ئوينىدى. 斋封我, 别,
人却开过节斋.
روزا ھېيت <宗> 节斋开, 节孜肉
روزا - رامزان 〔静〕 <宗> 月斋
روزغار ①〔静〕 物食 ~ ②备准食家 ③产家
活生, 计生
روزغارسىز ①〔静〕 的物食有没 ②的产家有没
روزبىتكا <电>〔静〕 座插
روزدېستۇو 〔静〕 <宗> 诞圣: ~ بايرىمى 节诞圣
روسۇل 〔静〕 <宗> 者使, 里苏来
روسۇللا 〔静〕 <宗> 者使的拉安
روشەن ①〔静〕 亮明, 明鲜, 显明, 著显: ئۇنىڭ كۆزى
~ 他. 的睛眼的亮明. ~ بەدىئىي ئوبراز 形术艺的明鲜
象 / ~ ئىسپات 的显明 / 据证的 象 / بۇ شېئىرنىڭ مەنىسى ئانچە

。了家回假请他. كەتتى

رۇخسەت قىلماق 许准, 予准, 许允, 可许: چەت

ئەلگە چىقىشقا ~ 国出许准 / سىزگە سەمىيى مەننەتدارلىق

بىلدۈرۈشۈمگە رۇخسەت قىلغايسىز! 衷以致你向我许允请!

! 意谢的(挚诚)心

رۇخسەتسىز 许允经未, 可许经未 [静] ئۆيگە ~ كىرمەك

可许经未 قالماق ~ كېتىپ قالماق / 屋进许允经未

校离自擅, 校离

رۇخسەتلىك 许允经, 许准, 可许经 [静] ~ ماڭماق

行出可许

رۇدا 矿, 石矿 [静] تۆمۈر رۇدىسى / 矿铁 ~ ئاللىماق

矿挖 ~ / 矿

رۇدا بەلگىسى 苗矿

رۇدا قاتلىمى 层矿

رۇدا ئۇۋۇسى 窝矿 <地>

道柔 [静]

رۇداۋچە 下见

رۇداۋچە چېلىش <体> 道柔 (跤摔)

رۇدىلىق 矿的, 的石矿 [静] ① ~ قاتلام 层矿 ② 采矿

رۇدىلىق رادىئو قوبۇللىغۇچ 机音收石矿 <物>

رۇس¹ 正端, 直 [静] ~ ياغاچ 直木 / ~ ئولتۇرماق

坐端, 正端

رۇس² 人斯罗俄, 族斯罗俄 [静]

رۇستەك 台工钳 <机> [静]

رۇسچە 俄的, 的语俄 [静] ① ~ يېزىق 文俄 / ~

ھەرپ 母字文俄 / ~ ئۆگەنمەك 语俄学 ② 俄的式: ~

كىيىم 装服式俄

رۇسلانماق «رۇسلماق» 态动使的

رۇسلانماق «رۇسلماق» 态同共的

رۇسلانماق «رۇسلماق» 态动被的: ئوقۇغۇچىلار دەرسخانىدا

رۇسلنىپ ئولتۇرۇشتى. 室教在坐地正正端端们生学

。里

رۇسلماق ① 直弄, 直挺: ئەگرى ياغاچنى ~ 弯把

好穿(服衣把) ② 子身直挺 ~ قەددىنى / 直弄头木

كىيىمنى رۇسلاپ كىيىمەك 好穿服衣把

رۇقىئە 书草(文尔吾维) [静]

رۇقىئەچە 字体草 ~ خەت 体草 [静]

رۇك 咕咕(模) 咕咕(模)

رۇك - رۇك 咕咕(模)

رۇكۇ <宗> 腰躬膝扶手双(时拜礼作) [静]

روھىي بېسىم 力压神经

روھىي توسالغۇ <法> 碍障神经

روھىي دۇنيا 界世神经, 界世心内

روھىي زەخم 伤创神经

روھىي كېسەل <医> 人病神经

روھىي كېسەللىك <医> 病神经

روھىي كىشەن 桎梏神经, 锁枷神经

روھىي ھادىسە ئىلمى 学象现神经

روھىي ئوزۇق 粮食神经

روھىيەت 貌风神经, 态状神经 [静]

روۋۇك 虫怜可的彩打精无, 汉懒的过且过得 [静]

روۋۇك بولماق 洗如贫一变, 贫赤变, 穷贫变

روۋۇك قىلماق 洗如贫一使, 贫赤使, 穷贫使

روي 貌外, 表外 [静]

روي بەرمەك 生发, 现出: مۇرەككەپ ئەھۋال روي بەر-

دى. 况情的杂复了现出.

روياپ 下见

روياپقا چىقماق 罗ياپقا چىقماق: 现实

。了现实愿宿的民人

رويال (رويالى) [静] 琴钢 <艺>

رويالچى 者奏弹琴钢, 家琴钢 [静]

رويان 草茜 <植> [静]

رويخت 单清, 册名, 单名 [静] سايلغۇچىلارنىڭ رويختى

单清物什 رويختى كېرەكلەرنىڭ / 单名民选

رۇبائىي 古尔吾维, 体拜鲁称又) 依巴柔 <文> [静]

(首一行四, 式形种一的词诗典

رۇبائىيچى 人诗依巴柔 [静]

رۇبائىيچىلىق 作写歌诗依巴柔 [静]

رۇبىلىنىك 关开刀闸, 闸电 <电> [静]

رۇتىل 石红金 <矿> [静]

رۇخ 铅亚 <化> [静]

رۇخسارگۈل 兰罗紫 <植> [静]

رۇخسارى 姆卡木二十尔吾维) 尔沙合鲁 <艺> [静]

(一之曲套

رۇخسەت 许准, 许允, 可许 [静] ① ~ مۇنداق قىلىشقا ~

يوق! 干样这许不! 便请, 请! ② 请! 请! ③ 请!

! 进请. ! ~ ? 吗来进以可

رۇخسەت ئالماق ① 假请 ② 可许到得 ③ 许允得取

رۇخسەت بەرمەك = رۇخسەت قىلماق

رۇخسەت سورىماق 假请: ئۇ رۇخسەت سوراپ ئۆيگە

现观客 ~ ئويىيكتىپ : 性实现, 实现 [静] رېئاللىق
 实现视正 قارماق / رېئاللىقتىن / 实现离脱 ئايرىلماق
 实现判批 ~ تەنقىدى : 义主实现 <文> [静] رېئاللىق
 义主实现主义会社 ~ سوتسىيالىستىك / 义主
 者义主实现 <文> [静] رېئاللىق
 的义主实现 قاراش ~ : 的义主实现 [静] رېئاللىق
 点观
 石闪钠 <矿> [静] رېئاللىق
 رېپېنتىسىيە : 演排, 练排 [静] رېپېنتىسىيە / 排彩
 دنئالا ~ 演预 / 厅练排 زالى ~ / 演预
 رېپېنتىسىيە قىلماق : 演排, 练排
 点基准 <水> [静] رېپېنتىسىيە
 托鑽, 子套手(的用鑽打) [静] رېپېنتىسىيە
 员判裁 <体> [静] رېپېنتىسىيە
 رېپېنتىسىيە قىلماق : 作工判裁事从 [静] رېپېنتىسىيە
 员判裁当
 开, 方处开 يازماق ~ : 方药, 方处 <医> [静] رېپېنتىسىيە
 方药
 器受感 <理生> [静] رېپېنتىسىيە
 瓶馏蒸, 甑颈曲 <化> [静] رېپېنتىسىيە
 动移码游 سىيرىلمىسى ~ : 码游 <机, 水> [静] رېپېنتىسىيە
 杆
 制管 <法> [静] رېپېنتىسىيە
 制管 <法> رېپېنتىسىيە ئالماق
 调叙宣(的中曲歌或剧歌) <艺> [静] رېپېنتىسىيە
 榆冠圆 <植> [静] رېپېنتىسىيە
 叉木(的用毡擗) [静] رېپېنتىسىيە
 扣丝 <机> [静] رېپېنتىسىيە
 鸣共, 振共, 振谐 <物> [静] رېپېنتىسىيە
 管鸣共 <物> رېپېنتىسىيە تۇرۇبىسى
 率频振共 <物> رېپېنتىسىيە چاستوتىسى
 器鸣共, 器振共, 器振谐 <物> [静] رېپېنتىسىيە
 رېزىنكى : 皮橡, 胶橡 [静] رېزىنكى / 鞋胶 ~ چاقلىق
 艇皮橡 ~ قېيىق / 车轮胶橡
 印胶 <印> رېزىنكى باسما
 坝胶橡 <水> رېزىنكى تۇغان
 弹皮橡 <军> رېزىنكى ئوق
 的皮橡带, 的胶橡 [静] رېزىنكىلىك
 线皮, 线皮橡 <电> رېزىنكىلىك سىم

腰躬膝扶手双 رۇكۇغا بارماق
 态同共的 «رۇكۇلداشماق»
 رۇكۇلداشماق [动] : 叫咕咕 : 叫咕咕的群鸡来传内院 .
 دىغان ئاۋازلىرى ئاغلاندى .
 尺卷钢 ~ پولات : 尺卷 [静] رۇلېتىكا
 下见 رۇم
 艾苦欧 <植> رۇم ئەمىنى
 曲舞巴伦②舞巴伦① <艺> [静] رۇمبا
 香茴角八 <植> [静] رۇمبەدىيان
 人亚尼马罗 [静] رۇمىن
 亚尼马罗②语亚尼马罗, 文亚尼马罗① [静] رۇمىنچە
 的式 : ~ ئۇسۇل رۇمىنچە
 反核 رېئاكتور : 堆应反 <物> ① [静] رېئاكتور
 反 <化> ② 堆应反水重 رېئاكتورى سۇ رېئاكتورى
 器应反体气 رېئاكتورى گاز رېئاكتورى
 的抗电②的式气喷① [静] رېئاكتورى
 机飞式气喷 رېئاكتورى ئايروپىلان
 势电冲反 <电> رېئاكتورى پوتېنسىئال
 抗阻电 رېئاكتورى قارشىلىق
 力冲反 رېئاكتورى كۈچ
 管抗电 رېئاكتورى لامپا
 机动发气喷 رېئاكتورى موتور
 抗电, 度动反 <电> [静] رېئاكتورى
 رېئاكتورى = ئەكسىيەتچى
 رېئاكتورى : 应反① : 应反学化 ~ ئىسسىق / 应反学化
 敏过 <医> ② 应反核热 رېئاكتورى
 رېئاكتورى بەرمەك : 应反生产① : 应反物药生产 .
 敏过生产② . 应反物药生产 .
 堆应反 <物> رېئاكتورى قازىنى
 رېئاكتورى شەكۈچى : 的应反 <化> [静]
 رېئاكتورى شەكۈچى ماددا : 物应反 <化>
 应反 <化> [动] رېئاكتورى شەكۈچى
 رېئاكتورى شەكۈچى : 的实现 [静] رېئاكتورى شەكۈچى / 活生实现
 ئىشلىتىش : 义意实现有具
 象实, 实写 <文> رېئاللىق
 断判然实 <逻> رېئاللىق
 态动使的 «رېئاللىق» رېئاللىق
 态同共的 «رېئاللىق» رېئاللىق
 态动被的 «رېئاللىق» رېئاللىق
 实现为变 [动] رېئاللىق

دېمەك! 人坑别就，心良有是要你!

禄福，养给〔静〕 رىزىق - نېسىۋە

رسالە 册手①〔静〕 册手②子册小，册手③册手则规业行④: تۆمۈرچە-

لك رسالسى 册手识知工锻

رىشالە 〔静〕拉沙尼(食甜的成制糖白和清蛋用)

رىشتاپ 〔静〕钩属金把木(的用丝属金细拧)

رىشتە 〔静〕①绳细，线②绳细，带纽 <转> ③: دوستلۇق رىشتە-

سى 带纽的情爱 رىشتىسى / 带纽的谊友 رىشتىسى

لى / 丝 كۆڭۈل رىشتىسى / 带纽的灵心 كۆڭۈل رىشتىسى

ئۈزۈلمەسلىك 恋留，舍不依依

رىشتە باغلىماق 恋迷，情钟

رىشتىگە (رىشتىگەسى) 子抹的用缝砖勾 <建>〔静〕

رىغبەت 〔静〕①思心，愿心，愿意，趣兴: ئۇنىڭ كىنو كۆ-

رۈشكە رىغبىتى يوق. 影电看思心有没他. مېنىڭ بۇ ئىشقا

رىغبىتىم يوق. 趣兴没事件这对我. 励鼓②.

رىغبەتلەندۈرمەك «رىغبەتلەنمەك» 态动使的: ئۇ مېنى تېخى-

مۇ تىرىشىپ خىزمەت قىلىشقا رىغبەتلەندۈردى. 加更我励鼓他.

نۇرغۇن ماددىي رىغبەتلەندۈرۈش 刺激质物

رىغبەتلەندۈرۈشمەك «رىغبەتلەندۈرمەك» 态同共的

رىغبەتلەندۈرۈلمەك «رىغبەتلەندۈرمەك» 态动被的

رىغبەتلەنمەك 〔动〕励鼓受，舞鼓受，舞鼓受: مەن

بۇ ئىشتىن ناھايىتى رىغبەتلەندىم. 大很了到受事件这从我.

ئۇلارنىڭ كۆيۈمچانلىقىدىن رىغبەتلەندىم. 舞鼓 / 们他从我.

中心关的到得支了持.

رىقامپىن 〔模〕<药> 平福利

رىقابەت 〔静〕竞争: سودا رىقابىتى 争竞业商 / بۇ ئىشقا، بۇ

كۈنلەردە ~ ئېشى بولمىسا بولمايدۇ. 月年个这. 争竞有没،

的行不是识意.

رىقابەت باھاسى <经> 价竞

رىقابەت تەلىماتى <经> 说学争竞

رىقابەت مېخانىزمى 制机争竞

رىقابەت ئىستراتېگىيىسى 略战争竞

رىقابەتچان 〔静〕富于竞争精神的神，的争竞好喜，的强争，

的胜好

رىقابەتچانلىق 〔静〕神精争竞，神精争竞: ئۇلاردا ~ كەم.

神精争竞乏缺们他

رىقابەتچى 〔静〕者争竞，手对，

رىقابەتسىز 〔静〕争竞无

رىقابەتلەشتۈرمەك «رىقابەتلەشمەك» 态动使的: بۇ قېتىم

كۈچلۈك ئىككى كوماندىنى رىقابەتلەشتۈردۈق. 两让们我次这.

رتوربكا 〔静〕术说演 术辩雄

رتوربكىلىق 〔静〕的说演 的性辞修

رتوربكىلىق خىتاب <语> 唤呼，告呼

رتوربكىلىق سوراق <语> 问反

رىتىم 〔静〕<艺> 奏节: مۇزىكا رىتىمى 奏节乐音 / ~

سېزىمى 感奏节

رىتىم چاستوتىسى <物> 频拍

رىتىمىسىز 〔静〕奏节无: سازنى ~ چالماق 节无得弹琴

奏

رىتىمىسىزلىق «رىتىمىسىز» 式形词名的

رىتىمىسىزلاشتۇرماق «رىتىمىسىزلاشماق» 态动使的

رىتىمىسىزلاشتۇرۇشماق «رىتىمىسىزلاشتۇرماق» 态同共的

رىتىمىسىزلاشتۇرۇلماق «رىتىمىسىزلاشتۇرماق» 态动被的

رىتىمىسىزلاشماق 〔动〕奏节无得变: ئۇنىڭ تومۇر سوقۇشى

رىتىمىسىزلاشتى. 了奏节无得变搏脉的他.

رىتىملىق 〔静〕奏节有: ئاھاڭ ~ 调声的奏节有 / ~

قىدەم 伐步的奏节有 / ~ ئاياغ تاۋۇشى 步脚的奏节有

رىتىملىق 〔声〕~ 响地奏节有

رىتىملىق ئۇدار <艺> 拍节 子拍的奏节有،

رىتىملىق 〔静〕①(的画) ②(的放里锅时糖冰做) ③线

رىتىملىق 〔静〕④(的驼公) 计设 / ئۇنىڭ

رىجىسى بەربات بولدى. 了产破谋预的他.

رىزا (رىزاسى) = رازى

رىزالاشماق = رازىلاشماق

رىزالىق = رازىلىق

رىزىق (رىزىقى) 〔静〕①(真主给予众生的) 养给،

لىق 食吃，粮 一人 <谚>. تۇغۇلغاننىڭ رىزىقى بىللە تۇغۇلار.

لىق 行随养给，生降 ②. 福口，份福. ئادەم ئۆلمەس، رىزىقى

تۈگىمەس. <谚>. 存尚息一 ③. 物食: زاغرا

كەمبەغەلنىڭ رىزىقى. 物食的人穷是饷米玉.

لىق 福折，止终份福 رىزىقى تۈگىمەك

لىق 福口有: قوزنىڭ گۆشىگە سىزنىڭمۇ

لىق 肉羔羊上吃福口有也你. 了肉羔羊上吃福口有也你.

لىق 波奔处到，生谋处四 رىزىقى چېچىلماق

لىق 碗饭砸，益利害侵 رىزىقىغا چاڭ سالماق

لىق لارنىڭ رىزىقىغا چاڭ سالسا، ئۆزىگە قانداق قىسمەت ئېلىپ كېلىد.

لىق 自给会碗饭的人别砸道知不他. ىغىلىقىنى بىلمەيتتى.

لىق 运命么什来带已

لىق 人别砸，人坑，益利人他害侵 رىزىقىغا ئولتۇرماق

لىق: سىزدە ئىنساپ بولسا، خەقنىڭ رىزىقىغا ئولتۇرمىسەن

رئۇايەتچى 〔静〕 者述讲， 者说传

رئۇايەتلەشتۈرمەك «رئۇايەتلەشمەك» 态动使的

رئۇايەتلەشتۈرۈلمەك «رئۇايەتلەشتۈرمەك» 态动被的

رئۇايەتلىك 彩色说传带， 说传为成〔动〕

رئۇايەتلىك 的性奇传， 的彩色说传带〔静〕

رىيازەت 难磨历经 〔静〕 难磨， 刻苦 〔静〕 难磨

رىيازەتسىز 的性奇传， 的彩色说传带〔静〕 难磨历经 〔静〕 难磨， 刻苦 〔静〕 难磨

رىيازەتلىك 的性奇传， 的彩色说传带〔静〕 难磨历经 〔静〕 难磨， 刻苦 〔静〕 难磨

رىيازەتلىك 的性奇传， 的彩色说传带〔静〕 难磨历经 〔静〕 难磨， 刻苦 〔静〕 难磨

رىيازەتلىك 的性奇传， 的彩色说传带〔静〕 难磨历经 〔静〕 难磨， 刻苦 〔静〕 难磨

رىياسەت 持主〔静〕

رىياسەتچى 者持主， 人持主〔静〕

رىياسەتچىلىك 级上在们我 〔静〕 持主 〔静〕 持主 〔静〕 持主

رىياسەتچىلىك 级上在们我 〔静〕 持主 〔静〕 持主 〔静〕 持主

رىياسەتچىلىك 级上在们我 〔静〕 持主 〔静〕 持主 〔静〕 持主

رىياسەتچىلىك 级上在们我 〔静〕 持主 〔静〕 持主 〔静〕 持主

رىياكار 子君伪， 者善伪〔静〕

رىياكارانە 行善伪 〔静〕 的伪虚， 的善伪 〔静〕 的伪虚， 的善伪 〔静〕 的伪虚

رىياكارلىق 套一阳套一阴 〔静〕 套一阳套一阴 〔静〕 套一阳套一阴 〔静〕 套一阳套一阴

رىياكارلىق 套一阳套一阴 〔静〕 套一阳套一阴 〔静〕 套一阳套一阴 〔静〕 套一阳套一阴

。争竞相互队强个

رقابەتلەشتۈرۈشمەك «رقابەتلەشتۈرمەك» 态同共的

رقابەتلەشتۈرۈلمەك «رقابەتلەشتۈرمەك» 态动被的

رقابەتلەشمەك 争竞互相〔动〕 争竞互相 〔动〕 争竞互相

رقابەتلەشى 争竞互相上习学在人个两这 〔静〕 争竞互相上习学在人个两这 〔静〕 争竞互相上习学在人个两这

رقابەتلەش 争竞互相上习学在人个两这 〔静〕 争竞互相上习学在人个两这 〔静〕 争竞互相上习学在人个两这

رىكشا 车包黄， 车力人， 车洋〔静〕

رىكشىچى 夫车力人， 夫车包黄， 夫车洋〔静〕

رىكشىچىلىك «رىكشىچى» 称名业职的

رىككېتسىيە 日 和 寒 伤 疹 斑 体 氏 次 克 立 <医>〔静〕

رىم 马罗 <地>〔静〕

رىم پاپاسى 皇教马罗 <宗>

رىم دىنى 教主天， 教公马罗 <宗>

رىم رەقىمى 字数马罗 <数>

رىم رەيھىنى 穗沙 <植>

رىم ئىمپېرىيىسى 帝国马罗

رىمفون 封米雷 <药>〔静〕

رىۋانول 耳奴佛雷 <药>〔静〕

رىۋايەت 说传 〔静〕 说传 〔静〕 说传 〔静〕 说传 〔静〕

رىۋايەت 说传 〔静〕 说传 〔静〕 说传 〔静〕 说传 〔静〕

رىۋايەت 说传 〔静〕 说传 〔静〕 说传 〔静〕 说传 〔静〕

رىۋايەت 说传 〔静〕 说传 〔静〕 说传 〔静〕 说传 〔静〕

立天顶: 的壮体强身, 的腰熊背虎 [静]① **زەبەردەس**
 的壮强 يىگىت ~ / 士战的腰熊背虎 جەڭچى ~ : 的地
 屹然巍 然巍②子伙小 ~ قەد كۆتۈرۈپ تۇرماق
 立

式形词名的 «زەبەردەس» **زەبەردەسلىك**
زەبۇر [静] <宗> 尔甫宰 德伍达知先给示降拉安对
 (谓称的典经的)

的灵机别特 别特 [静] 常非, 外格, 别特 ~ زېرەك بالا
 . 好外格得长稼庄 . ئوخشىدى ~ زىرائەتلەر / 子孩

زهپەر^۱ (زه: پەر) [静] <植> 花红藏
 زهپەر^۲ [静] 旋凯, 利胜, 利胜 ~ بىلەن قايتماق / 归而旋凯
 قوشۇنى 队军的利胜, 师之利胜
 زهپەر قۇچماق 胜得, 胜获
 زهپەر مارشى 歌凯

زهپت [静] ① 击撞, 击猛; نهيزە - قىلىچنىڭ زەپتىدىن مىڭلاپ
 下倒丁兵千成, 下击猛的刀大矛长在 . يېرىك يىقىلدى .
 打猛地冲冲气怒 了 ② 冲冲气怒 ~ بىلەن ئۇرماق
 大气脾 吧 زهپتى بار

زهپىران [静] ① <植> 花红番, 花红藏, 黄蜡②
 黄蜡色脸 بولماق ~ چىراي

زهخەت [静] 害伤, 难苦, 苦困; مېنى دەپ ~ چەكە .
 . 苦受我为要不

زهخەك [静] <艺> 子拨, 子拨 (的器乐拨弹)
 伤扎包 伤创, 伤, 伤 [静] 口伤; زەخىمىنى تاغماق
 创争战的严重到受 口 / ئۇرۇشتا ئېغىر زەخىمگە ئۇچرىماق
 伤

زهخىم بولماق 伤受
 زەخىم قىلماق 伤致, 伤打
 زەخىم يېمەك 伤受, 伤创受, 伤损受; مېنىڭ مۇرەم
 زەخىم يېگەندى . 伤过我肩膀的 . ئەركىنىڭ خېتىدىن
 则尔阿使信来的肯尔艾 . زەخىم يېدى .
 伤创到受心的丽古

زهخىملەندۈرمەك «زهخىملەنەك» 态动使的
 态同共的 «زهخىملەندۈرمەك»

زهخىملەندۈرۈلمەك «زهخىملەندۈرمەك» 态动被的
 زەخىملەنمەك [动] ① 伤受, 伤创受; بىر جەڭچى زەخىملىدە .
 نىپ يېتىپتۇ . 了 下倒伤受士战个一 . ئالما يەرگە چۈشۈپ
 زەخىملىدى . 了 坏碰上地到掉果苹 . يۈرىكى ~ 受灵心
 失损受, 伤损受, 害损受② 伤创到
 زەخىملىك [静] 的伤创到受, 的伤受, 的痕疤有 ~ :

يامغۇر يېغىشقا باشلىدى . 雨了起下时昏黄 .
 到快日末的人敌 . 日 : دۈشمەنلەر زاۋالغا يېقىنلاپ قالدى .
 了 . كىمىنىڭ زۇلۇمى زور بولسا, زاۋالى يېقىن بولۇر .
 不行多”同喻; 临将日末的谁, 义不行多谁 <谚>
 . “毙自必义

زاۋال بولماق 黑天; ئوسمان سىرتقا چىققاندا, ئاللىقاچان
 زاۋال بولۇپ قالغان ئىدى . 了黑天已早, 时出外曼斯奥 .

زاۋال تاپماق 亡衰, 亡灭
 زاۋالغا يۈز تۇتماق 败衰, 落衰; زاۋالغا يۈز تۇتقان خاندە
 朝王的败衰

زاۋالسىز [静] 的败衰不, 的亡灭不
 زاۋاللىق [静] 亡灭; زاۋاللىققا يۈز تۇتماق 薄日, 亡灭
 山西

زاۋۇت [静] 厂工; پولات زاۋۇتى 钢铁厂 / ئۇن زاۋۇتى 面粉厂

زاۋۇت باھاسى 厂出 格价
 زاۋۇت تەننەرخى 本成产生, 本成厂工
 زاۋۇت قانۇنى <法> 法厂工
 زاۋۇت قائىدىسى 纪厂规厂

زاۋۇت - كان [静] 矿厂
 زاۋۇتلاشتۇرماق «زاۋۇتلاشماق» 态动使的

زاۋۇتلاشتۇرۇلماق «زاۋۇتلاشتۇرماق» 态动被的
 زاۋۇتلاشماق [动] 化工厂工

زاۋۇتلاشقان باقمىچىلىق 业殖养化厂工
 زاۋېن [静] 文杂

زاپە 下见
 زاپە بولماق 费白; تۆككەن تەر زاپە بولمىدى . 白没汗
 流 . بىر كۈنلۈك ئەمگىكىمىز زاپە بولدى . 劳的天一们我 .
 了 费白动

زاپە قىلماق 费浪, 踏糟; ۋاقىتىنى ~ 时费浪
 间 / ئاشلىقنى ~ 食粮踏糟

زاپە كەتمەك 费浪; ۋاقىت ~ 间时费浪 / ئۇنىڭ ئاتقان
 ئوقى پەقەت زاپە كەتمەيدۇ . 发虚不弹他 .

زاپوم [静] ① 债公; ~ ئارقانماق 发行公债② 券债
 زاپوم بازىرى <经> 场市券债
 زاپوم باھاسى <经> 格价券债

زاپوم بېلىتى 券债公
 زاپوم چېكى = زاپوم بېلىتى
 زاپوم سودىسى <经> 卖买债国
 زاپوم ئۆسۈمى <经> 息债

击打受遭 رىماق ۋىرماق
 略侵击打 ~ تاجاۋۇزچىلارغا : 击打 زەربە بەرمەك
 击阻 ~ توسۇپ / 者
 击打受 زەربە يېمەك : 击打受 پارتىزانلاردىن زەربە يېگەن دۈشمەن.
 人敌的击打队击游到受 لەر
 击打受 زەربىلىمەك : 劲费，劲大使 [动] ئۇ تازا زەربىلەپ ئىشلەۋاتاتە.
 活干劲使正他. تى
 手击突 [静] زەربىدار
 机击强 <军> زەربىدار ئايرۇپىلان
 队击突 ئەترەت زەربىدار
 作工击突 زەربىدارلىق [静] 击突 ~ بىلەن ئىشلىمەك
 的击突، 的击冲، 的击打 [静] زەربىلىك
 波击冲 <物> زەربىلىك دولقۇن
 商饰首 [静] زەربۇرۇش
 饰首营经 [静] زەربۇرۇشلۇق : 业售销饰首 ~ قىلماق
 意生饰首做
 黄姜 <植> [静] زەربچۈە
 脓② 水酸(的出吐时吐呕)① [静] زەرداب (زەردابى)
 苦 <转>④ 水乳，清乳③ 水黄(的出流口伤)，水
 水: ئۇنىڭ ئىچى زەردابقا تولدى. 水苦的子肚满他.
 水 ~ زەرداب بولماق 痛苦非常，痛苦: يۈرەك - باغرى ~
 断寸肠肝
 痛悲使，痛苦使 زەرداب قىلماق
 水苦咽 زەرداب يۇتماق
 充 زەردابلىق [静] 痛苦满充，的水苦满充: يۈرەك ~
 心的水苦满
 东财②主财阔 باي ~ 的钱有，的阔① [静] زەردار
 自夸人财有 <谚> مېلىنى ماختار، گاداى بالسىنى.
 子孩己自夸人穷，产财己
 怒 زەردە [静] 胆胆① <转>② 气怒，怒愤 ~ بىلەن سۆز-
 狠恶 说地冲冲气怒③ 说地狠恶 ~ بىلەن ئېيتماق
 说地狠
 发我朝他. 火发 زەردە قىلماق : ئۇ ماڭا زەردە قىلدى.
 火
 怒动易，的火发易，的大气火 بار زەردىسى
 子伙小的怒动易个是他. خېلى ~ يىگىت.
 胃反① زەردىسى قاينىماق : زاغرا يېسەك زەردەك قاينام.
 不怒，烧中火怒 <成>②؟ 吗胃反饕粮粗吃你？
 烧中火怒他. 还可 : ئۇنىڭ زەردىسى قايناپ كەتتى.
 大气火，旺火肝 زەردىسى كۈچلۈك

伤受，心的伤创到受 كۆڭۈل ~ / (脚)腿的伤受 پۈت
 果萃的痕疤有 ئالما ~ / 心的
 卜萝胡 <方，植> [静] زەدەك
 子围墙挂 تارتماق ~ : 子围墙 [静] زەدەۋال
 墙的子围墙挂① [静] تام ~ : 的子围墙挂②
 布的子围墙个一做 رەخت ~ بىر : 的子围墙做②
 下见 زەر
 帽花绣线金用 ~ دوپپىغا : 绣线金用 زەر باسماق
 边金镶，边金缙 زەر تۇتماق
 帽花丝金 زەر دوپپا
 线银金 فۈر يىپ
 电阳，荷电正 ~ مۇسبەت : 荷电 <物> [静] زەرەت
 荷电阴，荷电负 ~ مەنپىي / 荷
 子流载 <物> زەرەت توشۇغۇچ
 量电 <物> زەرەت مىقدارى
 的电带不，的荷电带不 <物> [静] زەرەتسىز
 态动使的 «زەرەتسىزلەنمەك» زەرەتسىزلەندۈرمەك
 态动被的 «زەرەتسىزلەندۈرمەك» زەرەتسىزلەندۈرۈلمەك
 电放 <物> [动] زەرەتسىزلەنمەك
 态动被的 «زەرەتلىمەك» زەرەتلىنمەك
 的电带 <物> [静] زەرەتلىك
 体电带 <物> زەرەتلىك جىسىم
 子粒电带 <物> زەرەتلىك زەررىچە
 器电充 <电> [静] زەرەتلىكگۈچ
 电充 <物> [动] زەرەتلىمەك
 زەرەر = زىيان
 本亏不②品药害无 دورا ~ : 的害无① [静] زەرەرسىز
 卖买的本亏不، 的 سودا ~ : 的本赔不，的
 态动使的 «زەرەرسىزلەنمەك» زەرەرسىزلەندۈرمەك
 态同共的 «زەرەرسىزلەندۈرمەك» زەرەرسىزلەندۈرۈشمەك
 态动被的 «زەرەرسىزلەندۈرمەك» زەرەرسىزلەندۈرۈلمەك
 害无得变 [动] زەرەرسىزلەنمەك
 本亏②情事的害有 ~ ئىش ~ : 的害有① [静] زەرەرلىك
 意生本亏，的本赔， 的 سودا ~ : 的失损有，
 树槭 <植> [静] زەرەك
 踢猛，踢狠 تەپمەك ~ بىلەن زەرب [静] زەرب
 揍狠，打狠 ئۇرماق
 用 ~ دوپپا / 袍锦 ~ تون : 缎丝金，缎锦 [静] زەرباب
 帽花的绣线金
 击打 [静] : 击打 致命的 / 击打 زەربىگە ئۈچ-

榻土的木基有 سۇپا ~ : 的木基有①〔静〕 زەگۈندىلىك
的用木基做②

的色蓝蔚 ئاسمان ھېساب ~ : 的色蓝蔚, 的色蓝浅〔静〕 زەڭگەر
空天

石晶蓝 <地> زەڭگەر شىپات
称别的人黑〔静〕 زەڭكى

: (品食的家回带人客的宴赴给赠馈) 乐再〔静〕 زەللە
: تۆرنى ئالغان ھېساب ئەمەس, ~ ئالغان ھېساب. <谚> 占
。数算才乐再了得, 数算不席上了

زەللە قىلماق 乐再送, 乐再备准 : سايىم ئاكا ھەر بىر.
مىزگە بىر سېۋەتتىن مېۋە, بىر كىلوگرام كەلگۈدەك پىششىق
我给记忘没叔大木依萨 : گۆش زەللە قىلىشنى ئۈتۈمۈدى.
。乐再的肉熟斤公一近, 果水子筐一备准人个每们

者乐再收喜〔静〕 زەللىچى
色绿蓝 <方>〔静〕 زەمباقى

菌真, 菌霉 <生>〔静〕 زەمبۇرۇغ

落菌 <生> زەمبۇرۇغ توپلىمى

丝菌 <生> زەمبۇرۇغ يىپى

菌霉 كېسەللىك ~ : 的菌带 <生>〔静〕 زەمبۇرۇغلۇق
根菌 ~ / 病

زەمبىرەك = توپ

زەمبىرەكچى = توپچى

زەمبىل 子把抬〔静〕 ~ : 托子把抬 ~ / 子把抬编 ~ كۆتۈر.
مەك 子把抬抬

车轮独式子把抬 زەمبىل غالتەك

زەمبىلگە چۈشمەك <成> 赖无耍, 皮赖耍 : قاسم
نۇرغۇن پۇل ئۈتتۈرۈپ قويۇپتىكەن, ئاڭلىسام زەمبىلگە چۈشۈپ
پېتىۋاپتىمىش, ئەمدى ئوينىمىغۇدەك. 钱少不了输木斯喀.
。了玩不也再后今, 赖无耍在说听

者子把抬抬②者子把抬售制①〔静〕 زەمبىلچى

当行的子把抬售制〔静〕 زەمبىلچىلىك

矾明, 矾白 <化>〔静〕 زەمچە

一侧南东殿白尔克内寺圣加麦) 泉渗渗〔静〕 زەم-زەم
水圣, 水泉渗渗 ~ : (泉圣称也, 名泉

下见 زەن

زەن سالىماق 神会精聚, 注贯神全, 细仔 : زەن سەب.
听地注贯神全 ھېساب ئالماق

زەن قويماق = زەن سالىماق

زەنجىر ①子链, 条链 : ئاچقۇچ زەنجىرى ھېساب ئالماق / ۋېلىسە.
چىت زەنجىرى 子链车行自 ھېساب ئالماق ②链锁 ~ سېلىنغان

زەردىسىگە تەگمەك 疤痕揭 处痛的...碰 : نادىرنىڭ
ئۆتكۈز سۆزلىرى تاھىر ئاكامنىڭ زەردىسىگە تازا تەگكەن بولسا
كېرەك. 叔大尔依塔了到碰乎似词言的锐尖尔迪纳
。处痛的

烧中火怒, 火肝动 زەردىسى ئۆرلىمەك
教火拜斯波代古) 德斯亚罗琐 <宗>〔静〕 زەردۈشت

(人始创) زەردۈشت دىنى <宗> 教德斯亚罗琐, 教火拜, 教袄
教袄

肠肝断气, 坏败急气〔静〕 زەردىگۆش

زەردىگۆش بولماق 坏气, 极气 : ئۇ زەردىگۆش بولۇپ
ئۆلدى. 了死气他.

زەردىگۆش قىلماق 坏气使, 急气使 : ئۇ مېنى زەردە.
گۆش قىلدى. 了坏气我把他.

大气火旺, 旺火肝, 的大气脾①〔静〕 زەردىلىك

话气 ھېساب ~ : 的怒愤, 的气生②伙小的

点点一②子粒 <物>①〔静〕 زەررە

子粒, 子粒微 <物>〔静〕 زەررىچە

说粒微 <化, 物> زەررىچە تەلىماتى

器速加子粒 <物> زەررىچە تېزلەتكۈچ

点丁一, 的小微②性子粒 <物>①〔静〕 زەررىچىلىك

儿 : ھاۋادا ~ بۆلۈنۈپ يوق ئىدى. 有没也彩云点一上天.
过毫丝有没他. 毫丝, 点一③

。错

菊蜡 <植>〔静〕 زەرقۇن

匠金 <谚> 匠金〔静〕 زەرگەر : ئالتۇن قەدرىنى ~ بىلەر.
。贵可的子金得懂

饰首工加 ھېساب ئالماق ~ : 业宝珠, 业饰首〔静〕 زەرگەرلىك

绣刺丝金 ~ / 子缎丝金 ھېساب ئالماق ~ : 的成绣线银金用, 的成织线丝金〔静〕 زەرلىك

蛙线金 <动> زەرلىك پاقا

杉豆红, 杉紫 <植>〔静〕 زەرنەپ

酒黄雄 ھېساب ئالماق ~ : 石冠鸡, 黄雄 <矿>〔静〕 زەرنىخ

腔娘娘 <骂, 方>〔静〕 زەننە

茎阴 <理生>〔静〕 زەكەر

头龟 <理生> زەكەر بېشى

羊头领 <方>〔静〕 زەكچى

明聪, 悟颖, 灵机〔静〕 زەكمى

在安而损磨或碱泛防为) 木基 <建>〔静〕 زەگۈندە
(木方的上沿坑或基墙

毒流布散 زەھەر تارقاقماق

火发，毒放②毒下① زەھەر چاقماق

毒排 زەھەر چەكلەمەك

زەھەر خالتىسى <成> 的旺火肝，的大气火

。大真气火子孩这尔外安 . بالا ئىكەن .

人伤语恶 زەھەر سانچىماق

زەھەر قايتۇرماق ①毒解②毒攻 : زەھەرنى زەھەر بىلەن

قايتۇرماق 毒攻毒以

زەھەر قىستىماق (便小)住不憋

化毒 زەھەر قىلماق

毒服 زەھەر ئىچمەك

زەھەر خەندە 毒狠，毒恶 [静]

زەھەر خەندىلىك 毒恶 [静] 狠狠恶，意恶 : ~ بىلەن

击攻毒恶 زەھەر قىلماق

زەھەر خەندىلىك قىلماق 手毒下 : ئۇنىڭ مۇنچىۋالا زە .

ەدەرخەندىلىك قىلىشنى ئويلىمىغان ئىكەن . 这他到想没我 .

。毒狠样

زەھەر - زەقۇم [静] 涩苦

زەھەرسىز 的毒无 [静] : ~ سۇيۇقلۇق 体液毒无

زەھەرسىزلەندۈرمەك «زەھەرسىزلەنمەك» 态动使的 : ئۇھەر

خىل دورا بىلەن كېسەللەرنى زەھەرسىزلەندۈرگەندى . 各用他

。毒解人病给物药种

زەھەرسىزلەندۈرۈشمەك «زەھەرسىزلەندۈرمەك» 态同共的

زەھەرسىزلەندۈرۈلمەك «زەھەرسىزلەندۈرمەك» 态动被的

زەھەرسىزلەنمەك 毒解 [动]

زەھەرسىزلەنمەك <医>[动] 毒消，毒解

زەھەرشۇناس 家学物毒 [静]

زەھەرشۇناسلىق 学理毒，学物毒 [静]

زەھەرلەنمەك «زەھەرلىمەك» 态动被的 : ئەپيۇنىڭ كىرگۈزۈ .

لۇشى بىلەن جۇڭگو خەلقى قاتتىق زەھەرلەندى . 人传的片鸦

不了中 ~ ناچار ئىدىيە بىلەن ~ 害毒受深民人国中使

害毒的想思良

زەھەرلىك 的毒有① [静] : ~ يىلان 蛇毒 / ~ ئوت 毒

辣毒，的毒狠，的毒恶 <转>②箭毒 ~ / 草

的 : ~ سۆز 毒恶 / ~ 话的毒恶 / ~ 段手的辣毒

كۆلكە 笑奸 / ~ گەپ 毒狠 的话的

زەھەرلىك بەدىيان <植> 子床蛇

زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىسى 犯私走品毒

زەھەرلىك چۆپ 草毒

زەھەرلىك چېكىملىك 品毒

打扣门③链锁着套上子 : ئىشكىنىڭ زەنجىرىنى ئاچماق

子扣门开

زەنجىر تاپان 带履 <机> 轨链

زەنجىر تاپان ئاپتوموبىل 车汽带履

زەنجىر تاپان تراكتور 机拉拖带履

زەنجىر توپ 球链

زەنجىر ئۆزەر 的为欲所为

زەنجىرسىز 的扣门无②的子链无① [静] ~ ئىشك 无

门的扣门

زەنجىرسىمان 的锁连 [静]

زەنجىرسىمان باغلىنىش 系联线单

زەنجىرسىمان باكتېرىيە <生> 菌球链

زەنجىرسىمان تىجارەت 营经锁连

زەنجىرسىمان خۇلاسىە <逻> 理推锁连

زەنجىرسىمان رېئاكسىيە <化，物> 应反式链

应反锁连

زەنجىرسىمان زەمبۇرۇغ <生> 菌霉链

زەنجىرسىمان قوشما جۈملە <语> 句复续连

زەنجىرسىمان مولېكۇلا <化> 子分状链

زەنجىرسىمان نىلومېر <水> 计位水式链

زەنجىرلەنمەك «زەنجىرلىمەك» 态动使的 : ئەنۋەر ئىشكىنى

سىرتتىن زەنجىرلىتىپ قويدى . 锁面外从门把人让尔外安

。了上(扣)

زەنجىرلەشمەك «زەنجىرلىمەك» 态同共的

زەنجىرلەنمەك «زەنجىرلىمەك» 态动被的 : ئۇنىڭ پۈت - قولى

زەنجىرلەندى . 链锁了上套被脚手他

زەنجىرلىك ① [静] 的子链 ~ قۇلۇپ 锁子链 ② 门有

的扣 ~ ئىشك 门的扣门有

زەنجىرلىك قىسقۇچ <机> 子钳式链

زەنجىرلىمەك ① [动] 子链上套，链锁上套 ② 扣门上

زەنجىرلىمەك <植> [静] 姜生

زەنجىرلىمەك قۇرت <动> 虫片姜

زەنجىرلىمەك قۇرت كېسىلى <医> 病虫片姜

زەھەر ① [静] 物毒，毒蛇 : يىلاننىڭ زەھىرى / ~ سالماق

~ 毒投 : 毒下 / ~ ئىچمەك 毒服 / تىلى ھەسەل ، دىلى ~

<成> 剑腹蜜口 ② <转> 素毒，毒流 : فېئودالزم .

نىڭ زەھىرى ئىسلاھاتچىسى / ~ تازىلىماق 毒流除清

楚苦满充中心 بىلەن تولماق ~ 楚苦 <转> ③

زەھەر بېزى <生> 腺毒

方地的要必 جايلار بولغان زۆرۈر بولماق 要必
 زۆرۈر تاپماق 要必有为认 ئىدارە باشلىقى بەزى مەس-
 لىلەرنى جىددى كۆرسىتىپ ئۆتۈشنى زۆرۈر تاپتى .
 来出指地肃严问题些一把要必有
 课修必 دەرس زۆرۈر شەرت < 迂 >
 件条要必 < 经 > زۆرۈر مەھسۇلات
 要必又充分 < 迂 > زۆرۈر ۋە يېتەرلىك شەرت
 件条的

زۆرۈرلۈك ① «زۆرۈر» ② 式形词名的 «زۆرۈر» ئىشىنىڭ
 来前能未我، 要紧情事于由 . 要
 必的购统食粮 زۆرۈرلۈكى سېتىۋېلىشنىڭ
 性要
 زۆرۈرىيەت [静] 性要必 ، 性然必 ، ئۈنچىلىك زۆرۈرىيىتى
 بارمۇ ؟ 吗要必个那有 ؟

زۆرۈرىيەت ئالىمى < 哲 > 国王然必
 زۈلۈك [静] < 动 > 蛭医 ؛ 蛭水 ؛ 蛭蚂
 疗疗吸蛭 < 医 > زۈلۈك قويۇش
 下见 زېتا پوتېنىستال < 物 > 位电动

زېدە [静] ① 痕伤 ، 伤创 ؛ ~ قوغۇن 瓜甜的伤有 / زې-
 دىسى يوق ئالما 疤伤没 ② < 转 > 果苹的
 创伤的灵心 ~ 创伤的灵心
 زېدە بولماق ① 痕伤有 ، 伤碰 ؛ سېۋەتتىكى ئالمىلارنىڭ
 ھەممىسى زېدە بولۇپ كېتىپتۇ . 了伤碰都果苹的里子筐
 ② 灵心的伤创到受 زېدە بولغان يۈرەك 灵心的伤创到受
 زېدە قىلماق 伤受使 ، 伤创受使 ؛ بۇرۇن شىللىق پەردە-
 سىنى ~ 伤受膜黏鼻使 / يۈرىكىنى ~ 伤创受灵心使
 زېدەكەمەك < 方 > [动] 烦厌

زېدىلەندۈرمەك «زېدىلەنەك» 态动使的
 زېدىلەنەك «زېدىلەنەك» 态动被的
 伤弄 [动] زېدىلەنەك

زېرەك [静] 伶俐 ، 灵机 ؛ ~ بالا 伶俐的 / 子孩的 / نادان
 گۈلگە يۈگۈرىدۇ ، ~ مېۋىگە . < 谚 > 灵机 ، 花采忙人笨
 . 果摘忙人

زېرەكلەشتۈرمەك «زېرەكلەشمەك» 态动使的
 زېرەكلەشمەك [动] 伶俐变 ، 灵机变 ؛ ئۇ چوڭ بولغانسېرى
 زېرەكلەشپ كېتىپتۇ . 灵机越得变大长越他
 زېرەكلىك «زېرەك» 式形词名的 ؛ ئالماقلىق ~ ، بەرمەكلىك
 نادانلىق . < 谚 > 灵机是取索 ، 蠢愚是予给

زۇننار (زۇننارى) ① [静] ② < 转 > 带腰 (的用饰装)
 链 ؛ بوينىغا ئاسقان زۇننارنىڭ ياقۇت كۆزى ۋالىدىمىقتا .
 光发闪闪石宝的镶上链项 ، 链项着挂上
 زۇۋان (زۇۋانى) [静] 话 ؛ ئۇنىڭ زۇۋانىنى چۈشىنىمەن .
 懂我 . 他的话 . 话的他 . 话的他 . 话的他 . 话的他 . 话的他 .
 声一提麦麦 . 他的话 . 他的话 . 他的话 . 他的话 . 他的话 .
 声出 ، 声吭 ؛ زۇۋان چىقارماي ئولتۇر-
 着坐地吭不声一
 زۇۋاندىن قالماق 话出不说 ؛ بىر جۈپ قول ئۇنىڭ گېلى-
 دىن بوغۇۋالغاندەك زۇۋاندىن قالدى . 像好 . 一有像好 . 一有像好 .
 来话出不说他 ، 样一子
 زۇۋانغا كەلمەك 腔开 ، 口开 ؛ كۆپچىلىك سۆزلىگۈچە ، ئۇ
 ئالدى بىلەن زۇۋانغا كەلدى . 家大 . 话没说有没还都家大 .
 了腔

زۇۋان سۈرمەك 腔搭 ، 声做 ، 气吭 ؛ ئۇ زۇۋان سۈرۈشكە
 يېتىنالمىدى . 声作敢没他 . 有他没他 . 有他没他 .
 声作 . 声作 . 声作 . 声作 . 声作 . 声作 . 声作 . 声作 .
 腔搭人有没也 ، 天半了叨唠他管尽
 زۇۋان كىرمەك 话说 ، 言开 ؛ بوۋاققا تۇيۇقسىز زۇۋان
 كىرىپتۇ . 来话起说然突儿婴

زۇۋانى تۇتۇلماق ① 话出不说 ؛ ئۇنىڭ ئۈچ كۈن زۇۋانى
 تۇتۇلۇپ قالدى . ② < 转 > 了话出不说天三他 .
 言无 ؛ ئۇنىڭ زۇۋانى تۇتۇلۇپ قالدى . 了言无口哑他 .
 زۇۋانىنى دارغا تارتماق < 成 > 整挨 ؛ زۇۋاننىڭ دارغا
 تارتىلغاندىن كېيىن ، ئاندىن ئوچىلىقىنى كۆرسىز .
 之整挨 . 能多有你看再们我后

زۇۋانى ئۈچمەك 语言再不 ، 气吭再不 ، 言无口哑
 زۇۋانى ئىچىگە چۈشمەك 言无口哑 ، 舌结口张
 的河悬若口 ، 的齿俐牙伶 ، 的谈健 [静]
 زۇۋاندارازلىق «زۇۋانداراز» 式形词名的 ؛ مېھمانلار ئۇنىڭ
 زۇۋاندارازلىقىدىن ھەيران قالدى . 悬若口来话起讲他 .
 吃而齿俐牙伶的他为们人客 ؛ 惊一吃大们人客使 ، 河
 . 惊

زۇۋانسىز [静] 的言无 ، 的语言不
 زۇۋانسىزلىق «زۇۋانسىز» 式形词名的
 زۆرۈر [静] 的要必 ، 的必须 ؛ ~ تەدبىر 的要必 /
 تېپىلغاندا 时要必 / سېنىڭ شۇنداق قىلىشىڭ ناھايىتى ~ .
 的要必常非是做么这你 . 的要必常非是做么这你 .
 实际系联须必论理 . 实际系联须必论理 .
 动劳要必 < 经 > زۆرۈر ئەمگەك

凑紧很得排安动活 ئورۇنلاشتۇرۇلغان ~

喘哮喘管气支 <医>〔静〕 زىققە

菜葳 <植>〔静〕 زىققىئوتى

زىقلىق «زىق» 式形词名的: ۇاقتىنىڭ زىقلىقىدىن سىزنىڭكىگە

بارالدىمىز. 去儿那你到能没, 紧间时于由

زىكىر (زىكىرى) <宗>〔静〕 念赞, 颂赞① (主真): مالغا

بېقىپ ~, داپقا بېقىپ سەنەم. <谚> 颂赞况情看 <谚>

伊)尔克齐②. “行而力量, 势度时审”同喻: 舞起点

往, 式仪修功和词祷教宗的拉安颂赞派非苏教兰斯

(蹈舞和乐音以伴往

زىكىر قىلماق 载记, 念怀, 及提, 颂赞, 念赞, 载记中书的已自在他.

ئۆز كىتابىدا بۇ ۋەقەنى زىكىر قىلغان. 件事一这了

上 题问个那的到提面

زىكىر - تەلقىن 〔静〕 诫训

زىكىر - سۆھبەت 〔静〕 谈座

زىكىر - سۈلۈك 〔静〕 道布

زىگونا <生>〔静〕 子合

زىڭ 〔模〕 刺(痛), 扎针(痛): ئۇنىڭ بېشى ~ قىلىپ

ئاغرىشقا باشلىدى. 了来起痛地般扎针头的他.

زىڭ - زىڭ 〔模〕 刺(痛)

زىڭخىدە 〔静〕 地噌(因作动作过猛, 使分部肉筋受伤)

地疼地噌脚右我. ئۇنىڭ پۈتۈم ~ قىلىپ قالدى.

来

زىڭلى 〔静〕 垮累, 坏累

زىڭلى قىلماق 把...坏累: ئۇ مېنى ھەرىكەت قىلىشقا

مەجبۇرلاپ زىڭلى قىلىپ قويدى. 累我把, 动活我着逼他.

了坏

زىڭلىداتماق «زىڭلىداتماق» 态动使的: دادامنىڭ ئېچىنىشلىق

داد - پەريادى مېڭەمنى زىڭلىدەتمەۋەتتى. 哭的惨悲那亲父.

响作噌噌袋脑的我使声叫

زىڭلىداتماق 〔动〕 ① 刺(痛), 似扎针(痛): ئۇنىڭ چېپ-

كىسى زىڭلىداپ, بېشى قايناندىك بولدى. 扎针穴阳太的他.

响噌噌②. 晕儿点有也头, 痛地似

زىل 〔静〕 ① 尖, 脆清细尖, (细而高音声): ئاۋاز ئۇز

زىل ② 致细: قەيۇم ئۇستا ~ ئىش قىلىدۇ. 的傅师木尤柯.

心细 ③ 小, 心眼的儿: ئادەم ~ 的脆弱.

زىل تار <艺> 紧, 迫紧, 紧 〔静〕 紧, 迫紧, 紧

然孜, 香苗息安 <植>〔静〕 زىرە

坠耳 〔静〕 زىرە

觉感的痛刺 〔静〕 زىرىدە

②号符音元示表中语伯拉阿①〔静〕 زەۋەر - زەۋەر

五一 <转> 十一: زىر - زەۋەرگىچە سۆزلەپ بەرمەك

底问根刨 说地十一 / زىر - زەۋەرگىچە سۈرۈشتۈرمەك

زىر - زىر 〔模〕 刺(痛)

زىرىپ 〔静〕 ① <方> 伶俐, 明聪 ② 活线针

人的活线针做 <方>〔静〕 زىرىپچى

زىرىپچىلىق <方>〔静〕 活线针

زىرىق <植>〔静〕 小果黑

زىرىقلىق 〔静〕 小果黑

زىرىلداتماق «زىرىلداتماق» 态动使的

زىرىلداتماق 〔动〕 抖发瑟瑟, 嗦哆, 抖发: بۇ گەپنى ئاڭ-

لاپ ئۇنىڭ بەدىنى زىرىلداپ كەتتى. 嗦哆身浑他话这到听.

来起

زىرىلىك ① <静> 安息香苗的② 放孜: ~ پۈلۈز

饭抓的然

زىغزىق ① <静> 褴褛, 子褥, 筒靴, 套等(的) ② 沿, 边

③ 沿, 边 ④ <转> 水油 <转> ③ 脸皮 ② 沿, 边

儿刺

زىغزىق چىقارماق ① 挑刺, 找边 ② 找中话的他从要不你.

نىڭ سۆزىدىن زىغزىق چىقارما. 水油捞③. 儿

的几条缋有 ① <静> 带缋的: ~ كۆرپە

~ 的边缋做② 子褥长的边缋带 / 子褥

布的边缋做 رەخت

زىغىر 〔静〕 麻胡, 麻亚: ~ مېيى 胡麻油 / ~ باغلى 胡

杆麻

زىغىر رەڭ 栗色, 色

زىغىرچى 〔静〕 爱较真, 爱追究底的人

زىغىرلاتماق «زىغىرلاتماق» 态动使的

زىغىرلاشماق «زىغىرلاشماق» 态同共的

زىغىرلانماق «زىغىرلانماق» 态动被的

زىغىرلىق ① <静> 地麻胡② 种麻胡: ~ ئېتىز 地麻胡

زىغىرلىماق 〔动〕 刨根问底, 纠缠(小事): زىغىرلاپ سو-

رساق 刨根问底, 追究底 / 底究根追, 底问根刨

زىغىرلاپ كەتتى, چوڭ - چوڭ تەرەپتىن ھەل قىلىشىمىز لازىم.

去过的要不分过, 去过的要不分去

زىق 〔静〕 紧, 迫紧, 紧: 紧间时 ~ ۇاقتى

淫奸 咨 静

妇淫，夫奸②者乱淫①〔静〕 زىناخور

情奸②荡淫，为行乱淫①〔静〕 زىناخورلۇق

地进关 咨 静 牢土，牢地 咨 静 牢入 咨 静 牢入

牢入 咨 静 牢入 咨 静 牢入 咨 静 牢入

吏狱 <史>〔静〕 زىندانىبىكى

卒狱〔静〕 زىندانچى

缀点，品饰装 咨 静 缀点，设摆，饰装 咨 静 缀点，品

马，扮打服衣靠人指 咨 静 藉鞍靠马，装衣靠人 <谚>

匣饰首 咨 静 匣饰首 咨 静 匣饰首 咨 静 匣饰首

楼牌 咨 静 楼牌 咨 静 楼牌 咨 静 楼牌

间房的饰装加未 咨 静 间房的饰装加未 咨 静 间房的饰装加未 咨 静

城把 咨 静 城把 咨 静 城把 咨 静 城把 咨 静

来起扮装市

态同共的 咨 静 态同共的 咨 静 态同共的 咨 静

态同共的 咨 静 态同共的 咨 静 态同共的 咨 静

亮漂很得饰装子屋间这 咨 静 亮漂很得饰装子屋间这 咨 静

子房的过饰装 咨 静 子房的过饰装 咨 静 子房的过饰装 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节 咨 静

族尔吾维)尔塔勒孜 <艺>〔静〕 (زلتارى) زىلتارى

弦根 35 有，一之器乐拨弹

玉白质优〔静〕 زىلتاش

毯绒，毯丝，毯地〔静〕 زىلتاش

毯绒，毯丝，毯地 咨 静 毯绒，毯丝，毯地 咨 静

撼震，动震〔静〕 زىلتاش

动轰起引，动震起引 咨 静 动轰起引，动震起引 咨 静

动轰起引，动震起引 咨 静 动轰起引，动震起引 咨 静

动轰起引，动震起引 咨 静 动轰起引，动震起引 咨 静

地动天惊 ~ 咨 静 地动天惊 ~ 咨 静

动轰，动震 咨 静 动轰，动震 咨 静

态动使的 咨 静 态动使的 咨 静 态动使的 咨 静

弱脆变②儿眼心小得变①〔动〕 زىلتاش

脆，儿眼心小③致细，细精②细尖，细①〔静〕 زىلتاش

脆清之音声，细之音声 咨 静 脆清之音声，细之音声 咨 静

条苗〔静〕 咨 静 条苗〔静〕 咨 静 条苗〔静〕 咨 静

条苗 咨 静 条苗 咨 静 条苗 咨 静

草努米 <植>〔静〕 زىلتاش

形式词名的 咨 静 形式词名的 咨 静 形式词名的 咨 静

辛细，根草细度印 <药>〔静〕 زىلتاش

酌斯热白驱 <药> 咨 静 酌斯热白驱 <药> 咨 静

酌然孜力长 <药> 咨 静 酌然孜力长 <药> 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对 咨 静

原酶 <理生>〔静〕 زىلتاش

冷寒，的寒严②冬寒，冬严，寒严①〔静〕 زىلتاش

的 咨 静 的 咨 静 的 咨 静 的 咨 静

的 咨 静 的 咨 静 的 咨 静 的 咨 静

天寒 咨 静 天寒 咨 静 天寒 咨 静 天寒 咨 静

的冬严有没，的寒严有没〔静〕 زىلتاش

糖麻芝〔静〕 زىلتاش

荡淫，乱淫〔静〕 زىلتاش

要也我，价市按是就。بولغاندىمۇ ماڭا ئازراق زىيان بولىدۇ.
。儿点一亏

زىيان تارتماق ① 亏吃: مۇنداق قىلسا ئۇ زىيان تارتىدۇ.
- ئۆتمۈشتە ئەمگەكچى خەلق ساۋاتسىزلىق-
نىڭ زىيىنىنى تارتقاندى. 化文有没了吃民人动劳去过.
亏意生 ~ 本赔，损亏，本亏②。亏的
。 دەسمايدىن زىيان تارتماق 本老损亏 / بۇ زىيان تارتىدە.
غان ئىش. 事的本亏件一是这.

زىيان سالماق 害损，害危，害带: 失损来带: ئاممىنىڭ مەن.
پەئىتىگە زىيان سېلىشقا بولمايدۇ. 益利的众群害损能不.
زىيانغا ئۇچرىماق 损受，失损受蒙
زىيان قىلماق 害危，害损: تاماكا سالامەتلىككە زىيان
قىلىدۇ. 康健害损烟抽. ئاتتۇق گېپىم ئۆزۈمگە زىيان
قىلدى. 己自我了害了多说话.

زىيان كەلتۈرمەك = زىيان سالماق
زىيان ئۇرماق = زىيان سالماق

زىيان يەتكۈزۈشكە بولمايدۇ. 害损，害危: خەلق مەنپەئىتىگە
زىيان يەتكۈزۈشكە بولمايدۇ. 盖利的民人害损能不. باش.
قىلارغا زىيان يەتكۈزۈپ، ئۆزى پايدا ئالماق 己利人损
زىيانداش 害有 [静]: 虫害 / 虫害 ~ قوش
兽害 ~ / 鸟

زىيانداشلىق 害危②害危① [静]
زىيان - زەخمەت 害侵，害损 [静]: جامائەت مۈلكىنى
زىيان - زەخمەتتىن ساقلىماق 维公护财不产损受. 害损受
زىيانسىز 害无① [静]: 的本赔不， 的本亏不②
ئىش 害无 [静] / 事的害无 ~ سودا 卖买的本亏不

زىيانسىز باكتېرىيە <医> 菌原病非
زىيانكەش 害① [静] 者人害， 子分害有， 马之群害②
者本

زىيانكەشلىك 害谋 [静] 害迫， 害陷: زىيانكەشلىككە ئۇچ-
رىماق 害迫受遭， 害陷受遭 / 害陷受遭 害迫治政 ~
زىيانكەشلىك قىلماق 害加， 害迫 害谋

زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچى <法> 人害受
زىيانلىق 害有① [静]: تاماكا سالامەتلىككە ~ 害有烟吸
康健 害有② 的本赔， 的失损受: ~ سودا 生本亏
/ 意 ەگەر ئۇ ئۇچراپ قالسا، ئۇنىڭ بىلەن سۆزلىشىپ باقسىڭىز
~ بولماس. 谈谈他跟妨不， 他见看是要你.

زىيادە [静] 余多: 分过، 度过، 量过， 余多
钱 ~ / 话的余多 ~ / 事的余多 / ەدەدىدىن

~ 兴高分过， 兴高外格 خوشاللانماق
زىيادە بولماق 余多， 多增
زىيادە بېسىم <地> 压超
زىيادە تويۇنماق <化> 和饱过
زىيادە ساپلىق <化> 度纯超
زىيادە سەزگۈرلۈك <医> 敏过: 性敏过 ~ شوک
克休性

زىيادە سېزىم 敏过 <医>
زىيادە قىلماق 多增: رەھمەت ئاتا، خۇدايىم ئۆزلىرىنى
بالا - قازادىن ساقلاپ، ئۆمۈرلىرىنى ئۇزۇن، دۆلەتلىرىنى زىيادە
قىلغاي. 伯大谢谢. 吉趋凶避你佑保主真愿， 伯大谢谢.
。 盛茂源财， 岁

زىيادە ئېرىش 熔过 <化>
زىيادە ئىسسىقلىق 热过 <化>
زىيادە شەك 加增， 多增 [动]

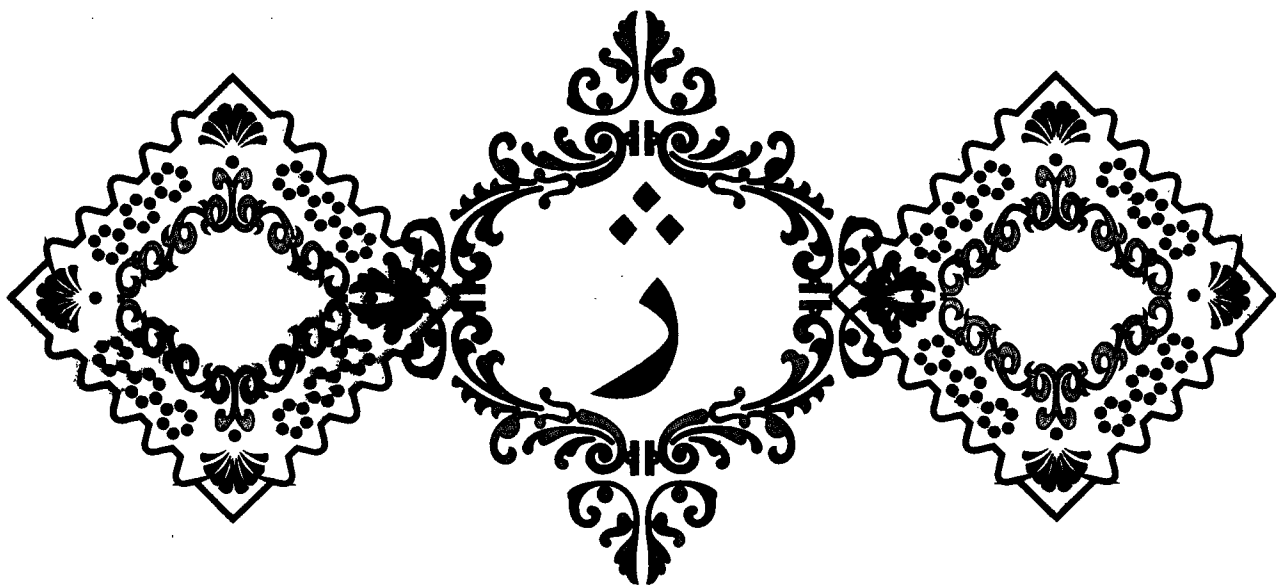
زىيادىلىك «زىيادە» 式形词名的: بەدەندە سەپرانىڭ زىيادىلىكى
تۈپەيلىدىن ھارارەت پەيدا بولىدۇ. 热虚生产内体盛火肝因.
زىيارەت [静] 会拜， 访拜， 问访: زىيارەتكە كەلمەك
访 / چەتئەلدە زىيارەتتە بولۇق. 访了行进外国在们我.
问. زىيارەتكە كەلگەن مېھمانلار 人客的访来 / چاقماق
تېزلىكىدىكى ~ 问访式电闪 / قائىدە - يوسۇنغا مۇۋاپىق ~
会拜性节礼

زىيارەت قىلماق 问访， 访走، 访拜， 问访: ئەمگەك
قەھرىمانىنى ~ 雄英动劳访拜 / ھېيتگاھ جامەسىنى ~
光观寺真清杂提艾

زىيارەتچى 者访拜， 者问访 [静]
زىيارەتشۇناسلىق 学访采 [静]

زىيارەتگاھ 地胜游旅， 地胜光观， 胜名 [静]
زىيالىي 害有②子分识知① [静]: 的识知 ~ ياشلار
انىق

زىيالىيلىق «زىيالىي» 词名象抽的
زىيان 害① [静] 害危， 处害， 害: بۇنىڭ نېمە زىيىنى بار؟
~ 害有么什有会 空亏， 损亏， 失损②: 处害么什有会
زىيىنى يوق. 损无益有. زىياننى تۆلمەك 损偿赔
/ 出賣本亏 ساتماق 失
زىيان بولماق 本赔， 本折， 损亏 بازار نەرخى بويىچە

简闻新 <艺>②刊期，志杂 <文>①〔静〕 ژۇرنال
 片闻新，报
 家作栏专，人稿撰约特 <文>〔静〕 ژۇرنالست

称名母字该②母字个二十第文尔吾维① ژ
 兵宪 <军>〔静〕 ژاندارما
 裁体 <文>〔静〕 ژانسر

贷信方卖 <经> ساتقۇچى كىرىدىتى

ساتقۇزماق «ساتماق» 态动使的: قوبىنغۇ سويغۇزدى، ئەمدى
بۇ گۆشنى كىمگە ساتقۇزۇش مەسلىسىدە ئەمەتجاننىڭ بېشى
قىتتى. 了辛已羊. 提麦艾使这，肉卖去谁让是题问，

。筋脑了伤江

态同共的 «ساتقۇزماق»

态动被的 «ساتقۇزماق»

的卖变可 نەرسە ~: 的钱值، 的卖变可 [静] ساتقۇلۇق
的钱值. نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى سېتىپ بولدۇم. / 西东

。光净得卖已我西东

者戈倒，者节变，徒叛，者卖叛 [静] ساتقۇن

节变，叛背，为行卖出，为行卖叛 [静] ساتقۇنلۇق

ساتقۇنلۇق قىلماق 节变，叛背，卖出

命革叛背，命革卖出 ~ لابقا

棚窝，棚草 [静] ساتما

贱 ~ ئەرزان / 货卖 ~ مال: 售出，卖① [动] ساتماق

卖 ~ ۋەتەننى <转>② 售罄 ~ پارچە / 卖

③ 心良卖出 ~ ۋەجدانىنى / 友朋卖出 ~ دوستىنى / 国

假 <转> 借假: ھۆكۈمەت نامىنى سېتىپ ئۆزى پايدا ئالماق

公 / 私济公 / باشقىلارنىڭ نامىنى سېتىپ ئېلىۋالماق 领冒 / 假

高，谈其夸夸 ~ ھۆكۈمەت نامىنى سېتىپ ئېلىۋالماق 领冒 / 假

高، 谈其夸夸 ~ گەپ / 子皮嘴耍，嘴卖 ~ گەپ

论阔谈

学理心销推 سېتىش پىسخولوگىيىسى

念观销推 <经> سېتىش قارىشى

务服售销 <经> سېتىش مۇلازىمىتى

星土 <天> [静] ساتۇرن

蒜大 <古，植> [静] ساتۇن

相，位单币货和位单量重)尔迪萨 <古> [静] ساتىر

(两一于当

ساتىرا = ھەجۋ

匠头剃，匠发理，员发理，师发理 [静] ساتىراش

铺发理，馆发理 [静] ساتىراشخانا

业发理 [静] ساتىراشلىق

家作刺讽 <文> [静] ساتىرىچى

的外除，的外例 <古> [静] ساچۇ

盐酸糖 <化> [静] ساخارات

酶糖，酶糖蔗 <化> [静] ساخاروزا

计量糖 [静] ساخارومېتىر

物化糖 <化> [静] ساخارىد

曼土坎的子把好

的化净，的用化净 <化> [静] ساپلاشتورغۇچى

空化净 ~ ھاۋانى: 态动使的 «ساپلاشماق»²
气

态同共的 «ساپلاشتورماق»

态动被的 «ساپلاشتورماق»

态同共的 «ساپلىماق»¹

得变气空. ھاۋا ساپلاشتى. 净纯变，纯变 [动]² ساپلاشماق
。了净纯

子把了装 پىچاق ساپلانغان: 态动被的 «ساپلىماق»

刀小的

勺炒②瓢水，勺马① [静] ساپلىق¹

骨带 ~ پىچاق سۆڭەك: 的柄有，的子把带 [静]² ساپلىق²

头木的 子把做②刀的柄 قاسچىغا ~ ياغاچ ئىزدەسەك

头木的儿把子鞭做找

ساپلىق³ ① «ساپ»² 的式形词名的 度净纯，度纯② سۈنلەك

~ دەرىجىسى 度纯的水

律纯 <艺> ساپلىق قانۇنىيىتى

子把安头斧给 ~ پالتىنى: 子把安 [动] ساپلىماق

拖，鞅 [静] ساپما

鞋拖 鞋 ھەش ساپما

套，穿②针穿 ~ يىڭنىگە يىپ: (针)穿① [动] ساپماق¹

套上穿 ~ كالاچنى / 上脚在穿鞋把 ~ پۈتتى ئاياققا

里子袖进伸手把 ~ قولنى يەڭگە / 鞋

接连接，接 <古> [动]² ساپماق

边底蓬帐 <古> [静] ساپىغ

柏乌 <植> [静] ساپىئوم

机良，会机好 <方> [静] سات

珊瑚 <古> [静] ساتا

乐鸣弦族尔吾维)尔它萨 <艺> [静] ساتار (ساتارى)

(弦根 13-7 有，器

它萨，手琴尔它萨②者造制尔它萨① [静] ساتارىچى

者演奏尔

篮花手拱 <植> [静] ساتارگۈل

和主买 ~ ئالارمەن بىلەن: 者售出，主卖 [静] ساتارمەن

主卖

流，者伤中谣造，者非是弄搬 <古> [静] ساتاغاق

家言

~ ساتقۇچى: 者售销，主卖 [静] ساتقۇچى / 员货售 ~ گۈل

者奶牛卖 ~ سۈت / 人花卖

。他到

ساراسمىلىك [静] 的张慌 [静] 的措失慌惊: ئۇنىڭ چىرايىدا

قىلچىمۇ ~ ئالامىتى كۆرۈنمەيدۇ. 失慌惊毫丝有没上脸他.

。子样的措

ساراغان [静] <方, 植> 草羊, 草碱

ساراڭ [静] ① 傻, 痴: ~ خوتۇن 娘婆痴 / ~ بالا 孩傻

زىل ~ 瓜傻, 子痴 ② 子: ساراڭدەك كۆلمەك 笑痴, 笑傻 / قىيىم-

قىيىم- 一第下天 ~ تېپىلماس / 瓜傻的正真, 瓜傻大 ~

瓜傻的号

ساراڭ بولماق 傻犯, 痴发, 痴发

ساراڭ بېدە = تەلۋە بېدە

ساراڭ دوغ (的拌搅奶酸和水, 冰, 浆糖用) 酸冰

奶

ساراڭ قېتىش 痴痴痴痴, 气傻里傻, 脑傻头傻

ساراڭ قىلماق ① 痴发, 痴发 ② 耍, 弄戏, 弄捉, 弄愚

。我弄捉别你. ساراڭ قىلما.

ساراڭ كۆڭۈل 痴心死, 痴心死, 痴心死

ساراڭلار دوختۇرخانىسى 院人痴

ساراڭلىق [静] ① 痴, 痴 ② 傻, 傻: 儿劲傻, 儿劲痴

ساراڭلىق قىلماق 傻犯, 傻干, 事傻干, 闹胡, 来胡, 乱

来: نەسەتتەم شۇكى, ئىككىنچى مۇنداق ساراڭلىق قىلما.

。了事傻种这干再别你劝我

ساراڭلىقى تۇتماق 病痴犯, 痴发

ساراي [静] ① 殿, 官: خان سارىيى 官王 / يازلىق ~ 夏

官 / قىشلىق ~ 官冬 / مەدەنىيەت سارىيى 店②官化文

店客③店马车 ~ كارۋان: 栈, 舍旅, 店旅

ساراياغا چۈشمەك 店住

سارايلىق [静] ① 有殿官, 有店旅② 的厅客有

ساراياۋەن [静] 店主, 主店 (店旅)

ساراياۋەنلىك [静] 业店旅

ساراياۋەنلىك قىلماق 店旅开

سارپ [静] <古> 难不, 难艰, 难困

سارت [静] <古> ① 部厥突的居定为转牧游) 特尔撒

人商, 人意生 <转> ② (称统的族

سارجا [静] <纺> 布毛, 叽咩毛 ~ چاپان 服衣布毛

سارجان [静] ① 绳沙, 丈俄 (拓, 绳沙, 位单度长制俄旧)

为弓一, 规脚两的地土量丈) 弓, 弓步 ② (米 2.134

(绳沙一

سارجانلاتماق «سارجانلىماق» 态动使的

سارجانلاشماق «سارجانلىماق» 态同共的

ساددا دىل 厚忠地心, 朴淳地心

ساددا كۆڭۈل 良善底心

ساددا ماتېرىيالىزم <哲> 义主物唯素朴

ساددا ئېتىقاد <哲> 念信的素朴

ساددىلاشتۇرماق «ساددىلاشماق» 态动使的

ساددىلاشتۇرۇلماق «ساددىلاشتۇرماق» 态动被的

ساددىلاشماق [动] 实朴变, 素朴变, 朴简变

ساددىلىق [静] 朴质, 气稚: ئۇنىڭ چىرايىدىن سەھرا ئايال-

لىرىغا خاس بىر غىمل ~ چىقىپ تۇراتتى. 出露流上脸的她.

。朴质的有特女妇村农种一

سادىر 下见

سادىر بولماق 生发, 犯: بىر كۆڭۈلسىز ئىش سادىر بول-

دى. 事的快愉不件一了生发. مەندىن نېمە گۇناھ سادىر

بولدى؟ 罪么什了犯我？

سادىر قىلماق 生发, 犯: ئۇنىڭ سادىر قىلغان ئەھۋالى

سېنىڭ سادىر قىلغان خاتالىقلىرىڭ ناھا-

يتتى ئېغىر. 重严很误错的犯你.

سادىغا [静] 品祭, 品供, 牲牺

سادىغاڭ كېتەي <习> 的爱亲, 的好: ~ بالام

子孩好的我

سادىق [静] 的实忠, 的诚忠, 的耿耿心忠: ~ دوست

忠 的实忠 / 伴伙的实忠 ~ / 友朋的诚忠

心的 / خەلقىمە ~ / 民人于忠 ~ / مۇردىم

徒 / ئەسلىگە ~ تەرجىمە 文原于实忠 / مۇھەببەتكە

情爱于贞忠 ~

سادىق بولماق 实忠, 诚忠, 贞忠, 耿耿心忠: مائا-

رىپ ئىشلىرىغا ~ 业事育教诚忠

سادىقلىق [静] 心忠, 诚忠: ۋەتەنگە بولغان ~ 的国祖对

诚忠

سادىقلىق كۆرسەتمەك = سادىقەت كۆرسەتمەك

سار <动> [静] 鹰老, 鸢

سارا [静] <方> 的好最, 的选精

ساراپان [静] 裙甲马

ساراسمە [静] 慌惊, 慌惊, 张慌, 安不恐惶

ساراسمە بولماق 慌惊, 慌惊, 张慌, 措失慌惊

ساراسمىدە قالماق 愕惊, 遽惶

ساراسمىگە چۈشمەك 乱意慌心, 安不惶惊

ساراسمىگە سالماق 措失慌惊使

ساراسمىچىلىك [静] 慌, 慌: مەردان بايقى ساراسمىچى-

لىكتە ئۇنىڭغا سەپسالماپتۇ. 意注有没中乱慌才刚旦尔麦.

备预，备准 <古>〔动〕 سارلانماق
 片面小，片面舌雀 <古>〔静〕 سارماچۇق
 杂混绕缠，缠纠 <古>〔静〕 سارماش
 绕缠被，住包被 <古>〔动〕 سارمالماق
 出离分，出捞，出滤 <古>〔动〕 سارماماق
 桶木②袋皮驼① <古>〔静〕 سارنچ
 衬胸②肩垫①〔静〕 سارۇچكا
 马岁两 <方>〔静〕 سارۋا
 目头队驼〔静〕 سارۋان
 向方，面方 <古>〔静〕 سارى
 读诵，诵朗 <古>〔静〕 سارت
 虫蝗，蚱蚂，蟀蟋 <古，动>〔静〕 سارىچغا
 卜萝胡 <古，植>〔静〕 سارىغۇرما
 巾头蒙 <方>〔静〕 سارىغۇچ
 器滤过(绸丝的口罐，嘴壶在绑) <古>〔静〕 سارىم
 罩盖(己自)；缠，包(己自) <古>〔动〕 سارىنماق
 听，乐音听(سازى) ~ ئاڭلىماق〔静〕 سازى
 子曲
 器乐奏弹 سازچالماق
 乐奏，音定，调定，弦定 ساز قىلماق
 ساز² ①〔静〕 的精，的巧精，的好，的： ئاز بولسۇن، ~ بول-
 سۇن . 精而少 . ئاۋازى ~ 好子噪 / مجەزم ~ 的我 .
 好很绪情 . ئىش قوراللىك ~ بولسا، مۇشەققەتلىك ئاز بولار .
 先必，事其善欲工”同喻：少累受，良精具工 <谚>
 动②些一好干情事把 قىلماق ~ ئىشنى . “器其利
 . 听好别特音声的她 . ~ ئۇنىڭ ئاۋازى بەك ~ 听好，听
 ساز³ ③〔静〕 泽沼，地沼 ； تازنى ئەر بولمايدۇ دېمە، سازنى يەر .
 耕了不成泽沼说莫，汉好了不成子秃说莫 <谚>
 地
 苗芦葫水，莨毛碱 <植> ساز چېچىكى
 平鼠水 <动> ساز سۇ چاشقىنى
 鸮水 <动> ساز سۇڭگۇچى
 鸮苇小 <动> ساز قاقىرسى
 桦泽沼 <植> ساز قېيىنى
 桔越斯笃 <植> ساز ئېيىق ئوزۇمى
 处薄又瘦又肉②龙地，蚓蚯 <动>①〔静〕 سازاك
 病虫蛔 <医> سازاك مەدەدە كېسىلى
 سازاڭسىمان 〔静〕 的蠕
 虫蠕 <动> سازاڭسىمان مەدەدە
 肠盲，尾阑 <理生> سازاڭسىمان ئۆسۈكچە

态动被的 «سارجانلانماق» سارجانلانماق
 (弓步用)②垛一为堆(柴木把)①〔动〕 سارجانلانماق
 量丈
 蕨 <植>〔静〕 سارچە
 心安，心放 <古>〔静〕 سارچىماق
 鱼丁沙 <动>〔静〕 ساردىنا
 雪扫 <古，动>〔静〕 سارسال
 浪流②辱屈受，磨折受① <方>〔动〕 سارسالماق
 草花梅叉，草花梅 <植>〔静〕 سارغالداق
 态动使的 «سارغايماق» سارغايماق
 态动被的 «سارغايماق» سارغايتماق
 吾维)千秋轮转，轮转中空，地尔哈沙〔静〕 سارغايىدى
 安上杠木的高多米十在。动活乐娱育体统传的族尔
 (转旋轮车上
 سارغايماق ①〔动〕 黄枯，黄变，黄发 ； ئۇنىڭ چىرايى تې-
 خىمۇ سارغىيىپ كەتتى . 了黄更得变脸的他 .
 <转>② . 求乞，求央，求 ； قەرز ئالىمەن دەپ باشقىلارغا سارغىيىپ
 人求处到借借了为 يۈرمەك
 سارغۇچ 〔静〕 的黄浅，的黄淡 ； چاچ ~ 发头的色黄浅
 سارغۇچ تۇپراق 土黄白
 态同共的 «سارغايماق» سارغىيشماق
 苜菊 <古，植>〔静〕 سارقاچ
 胃瓣重(的物动与反) <古>〔静〕 سارقايىق
 惠恩 <古>〔静〕 سارقۇت
 态动使的 «سارقتماق» سارقتۇزماق
 态动使的 «سارقتماق» سارقتماق ； بوتۈلكىنىڭ تېگىدىكى ياز-
 نى ~ 来出渗油的底瓶让
 态动被的 «سارقتماق» سارقتىلماق
 霜 <古>〔静〕 سارقىم
 سارقىما 〔静〕 的漏渗 ； ~ لاي سۇ سارقىما
 水泥的漏渗
 通磁漏 <物> سارقىما ماگنىت ئېقىمى
 سارقىماق ①〔动〕 出渗，透渗 ； تەر تامچىلد-
 ىرى ئېھتىسادىن سارقىپ چۈشمەك ； 徐徐②出渗头额从珠汗
 星流，星星的动移徐徐 يۇلتۇز سارقىغان ； 动而
 سارقىندى ①〔静〕 滴余，流余 ； قار سۈيىنىڭ سارقىندىسى
 <转>②滴泪的留残 / 流余的水雪
 余建封 ； 的余残，的留遗 ； فېئودالزىمنىڭ سارقىندىلىرى
 兵残 ； ~ زەھەر / ~ ئەسكەر
 سارگاس <植>〔静〕 藻尾马
 裹，缠 <古>〔动〕 سارلاماق

友朋 <古>〔静〕 ساغدىچ
 股屁，部臀 <理生>〔静〕 ساغرا
 盅，碗 <古>〔静〕 ساغراق
 聋变 <古>〔动〕 ساغراماق
 聋〔静〕 ساغرو
 皮表，面表 <古>〔静〕 ساغرى
 摆后(的服衣)②的股屁大①〔静〕 ساغرىلىق
 器奶挤〔静〕 ساغقۇچ
 萨 ~ : 的茁壮，的壮强，的全健，的康健〔静〕 ساغلام
 壮 ~ مایسا / 康健体身 ~ تېنى / 子孩的康健
 ~ / 苗 ~ ئۆسۈپ يېتىلمەك / 长成茁壮 / سلامت تەندە
 . 智理的全健有才，体身的康健有 <谚> . ئىقىل
 ~ ساغلاملاشتۇرماق «ساغلامشماق» 态动使的 : تۈزۈملەرنى
 伍队纯洁 ~ قوشۇنى / 度制全健
 萨غلاملاشتۇرۇلماق «ساغلاملاشتۇرماق» 态动被的 : مالىيە
 . 全健加更作工务财 . خىزمىتى تېخىمۇ ساغلاملاشتۇرۇلدى .
 来起纯洁 : 来起全健，来起康健〔动〕 ساغلاملاشماق
 萨غلاملىق〔静〕 康健，康健 : 状况康健 : تەنىڭ ساغلاملىقى ئادەم .
 富财的人是康健 . دۆلت .
 品健保 بۇيۇملىرى ساغلاملىق گىمناستىكىسى
 操身健 <体> ساغلاملىق گىمناستىكىسى
 羊绵母 <动>〔静〕 ساغلىق
 山挤 ~ ئۆچكىنى / 奶挤 ~ سۈت : (奶)挤〔动〕 ساغماق
 机奶挤 / 奶羊 ~ كالا / 奶牛挤 / سۈت سېغىش ماشىنىسى
 芦葫干 <古，植>〔静〕 ساغناغۇ
 为约，具量之料油，物谷)胡萨 <古>〔静〕 ساغ-ۇ
 (升 16.48
 啐，吐 <古>〔动〕 ساغۇرماق
 翁萨① <古>〔静〕 ساغۇن (的物人大落部禄逻葛)
 师医，夫大②(衔头，号
 杯大(的洒盛) <古>〔静〕 ساغر
 想设，头念，意主，法想 <古>〔静〕 ساغنىچ
 语言以②意主，算打，要想① <古>〔动〕 ساغنىماق
 人助
 发沙〔静〕 ساقا
 完，的好完②康健体身 ~ تېنى : 的康健①〔静〕 ساقا
 完把 بۇزماق ~ : 的好好，的损无好完，的整
 坏搞西东的好 / 坏搞西东的好 / ئۇ ئۆگزىدىن يىقىلىپ چۈشتى، ئەمما
 正，的常正③ . 的好好是但，来下摔上顶房从他 . ~
 ~ / 人的白清 ~ ئادەم : 的病毛无，的白清，的经

蛇盲 <动> سازاڭسىمان يېشىل يىلان
 下见 سازاۋەر
 到受 ~ ماختاشقا : 到受，得赢，得博 سازاۋەر بولماق
 ~ 敬尊到受 ~ ھۆرمەتكە / (赞称)奖夸 / ئالغىشقا
 任信得博 ~ ئىشەنچكە / 声掌得赢
 到受使，得赢使，得博使 سازاۋەر قىلماق
 众示，街游〔静〕 سازايى : ئالسا بازىرى، ئالمىسا ~
 . 众示于等买人没，场市有就买人有 <谚>
 众示被 سازايى بولماق
 街游让 ~ 众示让 سازايى قىلماق : كوچا ئايلاندۇرۇپ ~
 众示
 师乐，者奏演〔静〕 سازەندە
 业奏演 <艺>〔静〕 سازەندىلىك
 制器乐②师乐，家奏演器乐① <艺>〔静〕 سازچى
 者造
 奏演 <艺>〔静〕 سازچىلىق
 奏演 سازچىلىق قىلماق
 态动使的 «سازلىماق» سازلاتماق
 态同共的 «سازلىماق» سازلاشماق
 ① «سازلىماق» 态动被的② <物> 振谐 سازلانماق
 之具工 سازلىق : قورالنىڭ سازلىقى سازلىق
 好之具工，精
 沼多 ~ : 的泽沼多②地湿，地译沼①〔静〕 سازلىق
 方地的泽
 学文水泽沼 <水> سازلىق گىدرولوگىيىسى
 家学泽沼〔静〕 سازلىقشۇناس
 学泽沼 <地>〔静〕 سازلىقشۇناسلىق
 化泽沼 <地>〔静〕 سازلىقلاشماق
 它都调 ~ دۇتارنى : 调定，弦定，音定〔动〕 سازلىماق
 弦尔
 赌爱去进不听话好，吃苦找自 <方>〔静〕 سازىكەپ
 的气
 膏石 <古>〔静〕 سازىچىتاش
 梅茶 <植>〔静〕 ساسانگۈل
 (松蓬其使毛打敲)棒毛打 <古>〔静〕 ساغ
 原复，原还，愈痊 <古>〔动〕 ساغالماق
 蓬盐叶对 <植>〔静〕 ساغان
 态同共的 «ساغۇرماق» ساغۇرۇشماق
 态动被的 «ساغۇرماق» ساغۇرۇلماق
 态动使的 «ساغماق» ساغۇرماق

躁戒

器储存 <电>〔静〕 ساقلىغۇچ

康健 <医>〔静〕 ساقلىق

健保 ساقلىقنى ساقلاش

站健保 ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى

！等一等你请！ ساقلاب تۇرۇڭك! ساقلاب، 等〔动〕 ساقلىماق¹

ساقلابماق² 〔动〕 ① 存， 存保， 管保； نه رسه - كې-

ر، ڪلەرنى ~ 品物放存 / خەت - چەكلەرنى ~ 件信存保

同喻： 子锥住不藏袋口 <谚> . 藏收， 藏贮， 藏储， 储存②

فاپتا ساقلىغىلى بولماس . 同喻： 子锥住不藏袋口 <谚> . 藏收， 藏贮， 藏储， 储存②

保， 守保， 留保， 持维， 持保③ . “火住不包里纸”

保 ~ 护维， 存 / 护维، 存 / 护维، 存 / 护维， 存

暖 / 命性全保 ~ 命性全保 / 命性全保 / 命性全保

暖 / 命性全保 ~ 命性全保 / 命性全保 / 命性全保

暖 / 命性全保 ~ 命性全保 / 命性全保 / 命性全保

暖 / 命性全保 ~ 命性全保 / 命性全保 / 命性全保

暖 / 命性全保 ~ 命性全保 / 命性全保 / 命性全保

。 佑保帝上！ 佑保大胡 . سۇن . 佑保帝上！ 佑保大胡 .

单元储存 <电> ساقلاش بۇلەكچىسى

序程储存 <电> ساقلاش پروگراممىسى

剂存保 <化> ساقلاش دورىسى

箱管保 <经> ساقلاش ساندۇقى

费管保， 费存保〔静〕 ساقلاش راسخودى

的性存储， 的性存保〔静〕 ساقلىنىشچان

ساقلىنىشچانلىق 〔静〕 性承传； 性承传〔静〕 ساقلىنىشچانلىق

传统族民的上术艺 كۈچلۈكرەك بولىدۇ . ساقلىنىشچانلىق كۈچلۈكرەك بولىدۇ .

。 强很性承传

ساقىت 〔静〕 成完已 说已的说该， 说已的说该， 做已的做该； 做已的做该；

كى ۋەزىپە گەدەندىن ~ . 了成完任务的今天 .

已的做该， 说已的说该， 成完已 ساقىت بولماق

过罪切一清洗 ~ 过罪切一清洗 ~ 过罪切一清洗 ~

ساقىت قىلماق 除解， 除免， 除消； 除消， 除免， 除解

清还已务债的负所 ~ 清还已务债的负所 ~

虱羊， 蟀 <古， 动>〔静〕 ساقىرقۇ

渍污， 垢污 <古>〔静〕 ساقىز

的珠滚带 <机>〔静〕 ساقىلىق

轴承珠滚 <机> ساقىلىق قازان

栓球 <机> ساقىلىق قۇلۇپ

怀关， 切关， 心关 <古>〔动〕 ساقىماق¹

眼在现呈糊模， 到见胧朦前眼 <古>〔动〕 ساقىماق²

前

警报 قىلماق مەلۇم قىلماق / 察警通交

车警 <法> ساقچى ئاپتوموبىلى

长警 <法> ساقچى باشلىقى

法察警 <法> ساقچى قانۇنى

队部察警， 队备警 <法> ساقچى قىسىم

犬警 <法， 动> ساقچى ئىتى

局察警②局安公① <法> ساقچى ئىدارىسى

子局

所出派〔静〕 ساقچىخانا

的察警②务警， 戒警①〔静〕 ساقچىلىق

察警当 قىلماق ساقچىلىق

惕警兵哨勤值让)克萨克萨 <古>〔叹〕 ساق - ساق

(词的

们我 - سلامەت ①〔静〕 康健； 康健①〔静〕 康健； 康健①〔静〕 康健；

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很 康健很

拉牵 ~ ېشى: 垂悬, 拉牵, 垂下①〔动〕 **ساقىگىلماق**
 采打精无, 薰发②袋脑着
 库料油(的坊油)②仓粮有①〔静〕 **ساقلىق**
 竹, 子筏竹 ~ بامبوك: 排木, 子筏 <交>〔静〕 **سال**¹
 子筏皮 ~ تولوم / 排
 子筏扎 **سال باغلىماق**
 桥筏 <交> **سال كۆزۈك**
 船筏 <交> **سال كېمە**
 排木放 **سال ئېقىتماق**
 漆 <古>〔静〕 **سال**²
 条②缝指手 **سالاسى**: قولنىڭ سالاسى: 缝指①〔静〕 **سالاسى**
 的形条, 的状
 田条 <农> **سالائېتىز**
 和劝, 解调〔静〕 **سالاسى**²
 话说好, 软朵耳, 劝住不经 **سالالاغابوش**
 苦之解调受, 亏巴哑吃 **سالالاغاكەتمەك**
 和说, 劝规, 解调 **سالاقىلماق**
 头派, 派气, 度风〔静〕 **سالاپەت**
 的风威, 的度风有, 的重庄(貌外)〔静〕 **سالاپەتلىك**
 人的度风有: ئادەم ~ 的派气有
 斯波同, 词借语伯拉阿)特拉撒 <宗>①〔静〕 **سالات**¹
 (的人圣和主真对)②(“拜礼”即, “孜玛乃”)词借语
 词颂
 拜唱, 拜叫, 特拉撒唤 <宗> **سالات توۋلماق**
 (菜拌凉式西)拉沙, 拉色 <食>〔静〕 **سالات**²
 安息安 <植>〔静〕 **سالاجىت**
 佬事和, 者和说, 者劝规, 人解调〔静〕 **سالاجى**
 解调 **سالاجىلىق**〔静〕: 劝规, 和调, 事和
 作工
 和调, 解调 **سالاجىلىق قىلماق**
 族拉撒〔静〕 **سالار**
 的式拉撒②语拉撒①〔静〕 **سالارچە**
 sala - sala 〔静〕①: 排一排一, 一条一条 ~ بۇغداي ئې-
 田麦条条一 **تۈزلىرى**
 杆栏桥 **سالاسۇن**〔静〕: 杆栏, 杆栏
 杆栏木 ~ ياغاچ / 杆栏铁 ~ مۇر
 有 **سالاسۇنلۇق**〔静〕: 的杆栏有, 的杆栏有
 子院的杆栏有面前 **قورا ئالدى** / 梯楼的杆栏
 和调, 停调, 解调〔静〕 **سالاسۇلھى**
 和调, 停调, 解调 **سالاسۇلھى قىلماق**

担, 记惦②念思: 法想, 头念① <古>〔静〕 **ساقىنچ**
 凉悲, 苦痛(的念思), 心
 的好自身洁: 的神敬, 的诚虔 <古>〔静〕 **ساقىنۇق**
 保酒, 者酒斟, 令司酒〔静〕 **ساقىي**
 令司酒当, 官酒当 **ساقىي بولماق**: ساقىي بولساڭ,
 醒清要官酒当 <谚> . ساق بول .
 鹈鹕 <动>〔静〕 **ساقىقۇش**
 职之保酒, 事之酒斟〔静〕 **ساقىيلىق**
 令司酒当, 保酒当 **ساقىيلىق قىلماق**
 词酒祝, 诗酒祝〔静〕 **ساقىينامە**
 态同共的 «ساقىيماق» **ساقىيشماق**
 人塞〔静〕 **ساق**
 号斯克萨 <艺>〔静〕 **ساقسگورن**
 管克萨 <艺>〔静〕 **ساقسوفون**
 尼牟迦释〔静〕 **ساقيامۇنى**
 草姑漆 <植>〔静〕 **ساقىن**
 仓归, 仓入 **ساقى**〔静〕: ساغغا كىرگۈزمەك
 粪 <古>〔静〕 **ساقى**²
 尉都粟搜 <古>〔静〕 **ساقىبىگى**
 员理管仓粮〔静〕 **ساقچى**
 (园僧, 院僧)蓝伽, 蓝伽僧 <宗>〔静〕 **ساقىرام**
 子撒搓 ~ ئىشەك / 子撒 <食>〔静〕 **ساقىزا**
 子撒吃节过天天能哪 <谚> . ھېتىمدى ~ يېگىلى .
 “红日百无花, 好日千无人”同喻
 子撒炸 **ساقىزا سالماق**
 鹰老 <方, 动>〔静〕 **ساقىقارا**
 态同共的 «ساقىقارا» **ساقىقارماق**
 了屎拉鸟. فۇش ساقىقىدى. **ساقىقارماق**¹
 重看, 视重 <方>〔动〕 **ساقىقارماق**²
 水灰石(的子皮泡时子皮鞣) <手>〔静〕 **ساقىقاپ**
 态动使的 «ساقىگىلماق»: ئارغاچنى ئۆگىزىدىن
 来下垂顶房从子绳把 ~ پۈتنى ساقىگىلىتىپ ئولتۇر-
 坐腿着拉搭 / 坐腿着拉搭 <谚> .
 (重繁加更担负喻比)着拉搭让就动不扛
 的着拉牵, 的着垂〔静〕 **ساقىقلاقلق**
 的噜哪里滴, 的拖带扛连〔模〕 **ساقىگىل - سۇڭكۈل**
 你نىڭ ئۇچىسىغا ئارتىۋالغان ~ لاتا - پېتىلىرى
 着他披上
 条布破的噜哪里滴
 态同共的 «ساقىگىلتىلماق» **ساقىگىلتىلماق**
 态同共的 «ساقىگىلتىلماق» **ساقىگىلتىلماق**

康健您祝 . تەلەپن ~ سىزگە . 好良状况
 险保康健 <经> سالامەتلىك سۇغۇرتىسى
 权康健 ھوقۇقى سالامەتلىك
 数指康健, 商健 ئىقتىدارى سالامەتلىك
 问相互 قىلىشماق ~ 喧寒, 候问 [静] سەھەت - سلام
 喧寒互相, 候
 呼招打相互, 意致互相, 候问互相 [动] سالاملاشماق
 呼招打相互, 意致互相, 候问互相 [动] سالاملىق [静] 物礼, 礼面见
 بۇ ئۆزلىرىگە ئەرزمىگەن . 礼薄点一的您给送是这 . ~
 资够不 توشماسلىق سالامىيەت [静] ① 格资 : سالامىيەت توشماسلىق
 : 份身 ② 会员委查审格资 : 格 / ~ تەكشۈرۈش ھەيئىتى
 سالامىيەت ئېنىق بولماسلىق ھەيئىتى سالامىيەت توشماق
 格合, 格资够 سالامىيەتسىز [静] 格资无 : سىز بۇ ئىشقا ئارىلىشىشقا
 . 事此问过格资有没你 . ~
 格资无 [静] سالامىيەتسىزلىك
 深资 ③ 深资, 的格资有 [静] سالامىيەتلىك
 者记
 书信格资 [静] سالامىيەتنامە
 往既 . ~ ئۆتكەن ئىشقا . 怨宽, 怨饶, 谅原 [静] سالماۋات
 . 究不
 下见 سالايە
 合掺, 碾 سالايە قىلماق
 的着拉牵, 的垂下, 的直垂 [静] سالپا
 清不齿口, 头舌大 <方> [静] سالپا
 西游东 ① [静] سالپا - ساپاق : 逛西游东 ~ بەگىگەر
 歪歪 ئۆيلەر ~ 八竖七横, 槽八七乱 ② 们鬼烟的逛
 子房的扭扭
 横, 槽八七乱 ② 悠转, 荡游 ① [静] سالپا - ساپاقلىق
 八竖七
 幅边修不, 脸苦眉愁, 洋洋懒 [静] سالپا - سۇلپاڭ
 的拉牵, 的垂下, 的着垂 [静] سالپاڭ
 朵耳拉牵 ~ ئىت 耳风扇, 耳拉牵 قۇلاق
 狗的
 态动使的 «سالپاڭلىماق» سالپاڭلىتىشماق
 垂下, 拉牵 [动] سالپاڭلىماق
 态动使的 «سالپاڭلىماق» سالپاڭلىتىشماق
 态同共的 «سالپاڭلىماق» سالپاڭلىتىشماق
 耳 ① [动] سالپاڭلىماق : 垂下, 拉牵
 ② 垂下唇嘴 كەتەك سالپىيىپ كەتەك / 来下拉牵朵

سالاکەش = سالاجى
 سالاکەشلىك = سالچىلىق
 地土使 ~ يەرنى : 态动使的 «سالاشماق»
 化田条
 态同共的 «سالاشتىرۇشماق» سالاشتىرۇشماق
 态动被的 «سالاشتىرۇشماق» : 20 مىڭ مو
 了化田条都地土亩万二 . ئېتىز سالاشتىرۇشماق
 已地的们我 . يېرىمىز سالاشتى . 化田条 [动]
 了化田条经 . سالاشماق
 问, 好问 ① [静] 好安, 安平示表 : ~ ئېيتىشماق
 安 / ~ ئادىلە, قانداق ئەھۋالنىڭ, يازلىق تەنلىنى ياخشى ئۆت .
 كۆزدىكىمۇ ؟ 吗好得过假暑 ؟ 何如来近, 莱迪阿, 好你 ؟
 敬致, 意敬, 礼敬, 意致, 候问 ② : سەمىيى سالىمىنى
 قوبۇل قىلغىسىز . 意敬的挚诚我受接请 . يالقۇنلۇق ~ 热
 礼敬的情
 礼做 <宗> ③ 意致, 礼敬 ② 好问 ① سلام بەرمەك
 头摆右左后拜
 信家安平, 信候问 سلام خەت
 向我代请 . ئانامغا سلام دەك . 候问, 好问 سلام دېمەك
 . 好问亲母
 致家方女到人派方男由, 后婚定 سلامغا بارماق
 谢
 到后, 家方男到先后婚夫妇婚新 سلامغا كەلمەك
 安请家方女
 礼还, 礼回 قايتۇرماق سلام
 礼行, 礼敬 قىلماق سلام
 سلام ئېيتماق = سلام دېمەك
 蜚蜚 <动> [静] سالاماندىرا
 你 ? 康健 ① [静] : سالامەتۇ سىز ? (语用呼招打)
 重保你请, 康健你祝 بولۇڭ ؟ 吗好你 ? 吗好体身
 无好完 <转> ③ 达到安平 بارماق : ~ يېتىپ
 回地损无好完书本那 . تەگدى . 损
 . 了手我到
 存幸 قالماق : ① 存幸 : سالامەت قالغان كىشىلەر
 重保 ② 们人的 (语用福祝的者行送给路上) : سالامەت
 . 重保您 قىلىڭ .
 安安平平, 康康健健, 康健 [静] سالامەتچىلىك : سالماڭ
 . 安安平平是的我图 . ~ زۆرۈرى
 状况康健, 康健 [静] سالامەتلىك : سالامەتلىككە دىققەت
 قىلماق 注意康健 / ئۇنىڭ تەن سالامەتلىكى ياخشى . 体身他

شاموراى روھى 武精道士

سامرسىن <植>〔静〕 杉云天山

سان¹ (سانى) 〔静〕 ①数: پۈتۈن ~ 数整 / ئاق ~ 数单

数②数位十 ~ ئونلۇق / 数偶, 数双 ~ جۈپ

目, 量数, ئومۇمىي ~ 数总 / ~ سانماق 数数 / سا.

نى يوق ③算计法无, 数胜可不 ىوق ~ ئۈزگە.

رىشى سۈپەت ئۆزگىرىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. 质起引变量.

④期(的物刊) «تارىم» ژۇرنىلىنىڭ 5 - سانى 《塔里木》.

⑤期五第志杂《木》 <语> 词数 ~ ساناق

词 / 词数序 ~ دەرىجە / 词数约 ~ مۆلچەر

吧额名个决解我给. 吧额名个决解我给. 吧额名个决解我给.

سان باسقۇ <经> 机数压

سان تەگمەك ①额名到分 ②额名到分

到神就, 衔官的大麻芝个到得才他. 衔官的大麻芝到神就.

了得不了得气. 了得不了得气. 了得不了得气.

سان تىزمىسى <数> 列数

ساندىن چىقماق 算漏, 数漏, 算漏, 算漏, 算漏

كەتمەيلى يەنە. 数了漏被再别可们咱.

سان كاتېگورىيىسى 畴范数

سانلار خانىسى <数> 位数

سانلار قاتارى = سان تىزمىسى

سانلار نەزەرىيىسى <数> 论数

سان ئۆزگىرىشى <哲> 变量

سان² <理生>〔静〕 腿后, 腿大

كۆتۈرۈپ, ناۋاي كېلەرمىش نانى. 腿后着提户屠

。(能其显各指喻) 馐热着端傅师馐打, 肉

سان سۆشكى <理生> 骨股

سان گۆش (的物动) 肉腿大: قوينىڭ سان گۆشى

肉腿

سان³ <方>〔静〕 值价, 处用, 义意

سان⁴ <古>〔静〕 亿

سانا (سانايم, سانايىك, ساناسى) <植>〔静〕 泻番, 泻番

叶

سانائەت <静> 业产, 业工: ئېغىر ~ 业工重 / يېنىك ~

业工轻

سانائەت ئالتۇنى <经> 金业工

سانائەت پەنلىرى <教> 科工

سانائەت پىسخولوگىيىسى 业工心理学

سانائەت جۇغراپىيىسى 业工地理学

的己自是子肚, 的人别是饭”同喻: 的己

草麦开不离跑能再挨牛 <谚>. 草麦开不离跑能再挨牛

②. “庙了不跑尚和了得跑”: “尔尔过不”同喻: 房

的草麦有

سامانلىق لاي (泥的草麦了和) 泥草

سامانلىقنىڭ ئاچقۇچى تەگمەك <成> 草了上拿

“箭令当毛鸡着拿”同喻, 匙钥的房

سامانىيولى <天>〔静〕 河天, 河银

سامانىيولى تۇمانلىقى <天> 云星河银

سامانىيولى سىستېمىسى <天> 系河银

سامانىيولى قۇتۇپى <天> 极银

ساماۋار (ساماۋارى) 〔静〕 锅火, 炉茶, 炊茶, 尔瓦马萨

ساماۋار شورپىسى <食> 锅火涮, 汤锅火

ساماۋارچى ①〔静〕 者炊茶造制②者馆茶开

ساماۋارخانا 〔静〕 馆茶(的茶烧炊茶用)

ساماۋى <静> ①的天, 的神, ②的蓝天, 蓝蔚 ~ 蓝蔚

湖的色

ساماۋى چۆچەك 话神

ساماۋى خان 皇天

ساماۋى كىتاب 书天

ساماۋى ئوردا 官天

ساماۋى ئۇسسۇل <艺> 舞飞中空

سامبا <静>〔方〕 匾蚕, 箔蚕

سامبۇسا <静>〔食〕 子包煎油

سامتۇر <静>〔艺〕 尔图木萨 <古>〔静〕 十为原, 器乐拨弹古

三根弦, 现, 五十二根弦

سامدا <古>〔静〕 鞋凉

سامدىماق <动>〔方〕 斜偏, 斜倾, 斜偏, 斜倾

سامسا <静>〔食〕 子包烤

سامساق <静>〔植〕 蒜大

سامساق كۆكى 苗蒜

سامساق مۇرابباسى 酱蒜, 泥蒜

سامساقلىق <静〕 地蒜大

سامسېپەز <静〕 傅师子包烤

سامسېپەزلىك <静〕 业子包烤

سامسخانا <静〕 铺子包烤

سام - ھام 下见

سام - ھام تىللىرى سىستېمىسى <语> 舍闪

系语

ساموراى <静〕 士武: پادشاھ سامورايلرى 军皇

线火，线前 ~ ئالدىنقى / 线阵命革

队排，队列 سەپ تارتماق

队站 سەپتە تۇرماق

سەپ تۈزمەك = سەپ تارتماق

سەپتىن چۈشمەك 伍落，队掉: ئۇ سەپتىن چۈشۈپ قېلىشنى خالماي دىڭگۈزىلىغىنىچە ئەگىشىپ ماڭدى. 愿不他. 伍落意 走伍队着眼紧地低脚—高脚—، لايمۇچكە. نىڭ كەشىپ قىلىنىشى بىلەن كىرسىن چىراغلار سەپتىن چۈشۈپ قالدى. 了伍落灯油煤，明发的炮灯于由.

سەپتىن چىقماق ① <军> 列出: سەپتىن چىق! (令 列出! سەپتىن بىر قەدەم ئالدىغا چىقماق 前向—走步 <转>② 军成不溃，溃崩线阵

سەپتىن قالماق = سەپتىن چۈشمەك

斗战入投 سەپكە ئاتلانماق

سەپكە ئۆتمەك ① 列入人加 ② 流入

سەپ^۲ (سە: يى) 细心 [静]: پۇلىنى ~ بىلەن خەجلىمەك 心经要钱花

سەپى بار 的灵机，的识见有，的谋智有

سەپ^۳ <方> [静] 品需必的备准娘新为

سەپەر^۱ <天> [静] 月二历回

سەپەر^۲ ① [静] 程行，途旅，程旅 ① 的难艰 ~ مۈشكۈل: 程征 ② 的目的行此 بۇ قېتىمقى سەپەرنىڭ مەقسىتى 征长新 ~ يېڭى ئۇزۇن: 途征

سەپەر قىلماق ① 路行: سەپەر قىلغان يول بىلەر، كۆپنى كۆرگەن مول بىلەر. <谚> 路识认人的路行 多得见，路识认人的路行 ② <转> 世过: ئاتام - ئانام ئۆز ۋاقتىدا سەپەر قىلدى. 了世过经已母父的我.

سەپەر كارۋىتى 床军行

سەپەرگە چىقماق 程启，身动

سەپەر^۳ [静] 遍，回，次，趟: يەنە ئىككى ~ ماڭسلا تۈگەيدۇ. 了完就趟两跑再

سەپەرداش [静] 伴旅，人路同: ئۇلار ~ بولۇپ يولغا چىقتى. 路同是你和我. ~ مەن سىز بىلەن. 行同伴结们他. 人

سەپەرداشلىق [静] 伴旅 (系关): ~ مۇناسىۋىتى 系关伴

سەپەرۋەر [静] 动发，员动

سەپەرۋەر قىلماق 动发，员动: ئارمىيىگە كىرىشكە 军参员动

سەپەرۋەرلىك [静] 员动: ئومۇمىي ~ 员动总 / ھەربىي ~

箱具工 سايماڭ ساندۇقى

料用工具②的用具工做① [静] سايماڭلىق

سايۋا <植> [静] (一之种品葡萄)子奶马

سايىپەرەس 性阴喜，的阴喜 [静]

سايىپەرەس ئۆسۈملۈك 物植性荫喜，物植荫喜

سايىپەرەسلىك [静] 性荫蔽

سايىداتماق «سايىدماق» 态动使的

سايىداشماق «سايىدماق» 态同共的

سايىدماق [动] 快凉，凉纳，凉乘: دەرەخ ئاستىدا بىردەم

儿会—快凉下树在 ~

سايىسىز 的凉阴有没 [静]

سايىقى 的才方，的才刚 <方> [静]

سايىك <方> [静] 干葡萄绿

سايىلانماق <医> [动] 影造

سايىلىق [静] 处阴背，处凉阴②的阴背，的凉阴有① 物阴遮③

سايىن [助] 益愈: كۈن ~ 益日 / يىل ~ 年一比年一 سايىۋەن [静] 伞阳，棚凉: ~ ئاستىغا جايلاشتۇرۇلغان دۇغاپ.

چىلىق دۈكىنى 店奶酸冰的下棚凉

سايىۋەن بولماق ① 阳遮: بىر تۈگە ئۇنىڭغا سايىۋەن بو. لۇپ تۇرۇپتۇ. 护庇，庇荫 ② <转> 阳遮他给驼骆峰— 护庇，庇荫

سايىۋەن قىلماق ① 物阳遮做 ② <转> 遮(手用) 们人的己自过护保里子日的难艰最在

سايىۋەنلىك [静] 的篷带，的棚凉有: تاۋار ~ سايىلە 看前额在遮手把 阳

سەبەدرگۈل <植> [静] 菊寿万 / 船游的子篷绸丝带 车马的篷带 ھارۋا ~ ھارۋا

سەبەرە = ئالۋى

سەبگۈل <植> [静] 菹麻

سەبۈكلەمەك <古> [动] 事了衍敷，责塞衍敷 سەبىي [静] ① 的小幼，的幼年 ② 子孺，童幼: ~ بالالا

سەبىيلىك [静] 的气稚，的稚幼 宝的我. ~ سەن تېخى. 稚幼还你，儿女贝

سەبىيلىك [静] 气稚: بۇ كۆزلەردىن بىر خىل ~ ۋە ساد. 天和气稚种一出露流里睛眼这. دىلىق چىقىپ تۇراتتى.

: 真

سەپ^۱ [静] ① 列队，队，排: ~ بولۇپ كېتىۋاتقان جەڭچىلەر 队归 ② 头排 / 士战的进前队列 / 头排 سەپكە قايتماق 队归

② 线阵，线战: سانائەت سەپى ① 线战业工 / ئىنقىلابىي ~

行一行一成排，队列 سەپ - سەپ بولماق
 说胡，言妄，谈之稽无②论谬发大
 放大，扯胡，论谬发大 <成> سەپسەتە ساتماق
 词厥

家论空 <哲>〔静〕 سەپسەتچى
 义主谈空 <哲>〔静〕 سەپسەتچىلىك
 说胡 = سەپسەتچى
 说胡 = سەپسەتچىلىك
 说胡的「说胡」态同共的: ئۇلار ئابدۇۋايىتنىڭ
 瓦杜卜阿把们他. بېشىدىن ئايغىغىچە بىر قۇر سەپسەتچىلىكىنى
 番一了量打脚到头从提依

草芟芟(的水洒上毛往时粘制) <手>〔静〕 سەپسەكۈ
 帚笞

壶喷〔静〕 سەپكۈچ
 斑雀②癡，斑① <医>〔静〕 سەپكۈن
 的斑雀有〔静〕 سەپكۈنلۈك

蚊按，蚊斑黑，蚊疟 <动> سەپكۈنلۈك پاشا
 态动使的「说胡」 سەپلەتمەك
 态同共的「说胡」 سەپلەشمەك
 态动被的「说胡」 سەپلەنمەك
 的齐整，的队成列〔静〕 سەپلىك
 的用代，的用配〔静〕 سەپلىمە

品用代 سەپلىمە بۇيۇم
 件配 سەپلىمە بۆلەك
 币货用代 <经> سەپلىمە پۇل

代②师教备配 ~ ئوقۇتقۇچى: ①〔动〕 سەپلىمەك
 他替代人别用 ~ ئۇنىڭ ئورنىغا باشقىسىنى
 ~ 水泼，水洒 ~ سۇ: ①〔动〕 سەپمەك
 口伤往 <谚> / 食鸡撒
 射洒，射照，射放 <转>②. 油浇上火: 盐撒上

的雅尔文温，的雅优，的雅文 <古>〔静〕 سەپۈك
 陋丑 (سە: نى) ①〔静〕 سەتۈ (سە: نى)
 看难，陋丑，丑①
 孔面的看难，孔面
 的俊有没了老，的丑有没轻年 <谚> . قى
 渣腐豆来老，花枝一青
 的听难 <转>②事的人心恶，事丑
 骂! 话的听难 / 话的听难
 :脸丢，人丢，看难，死羞 <转>③! 呀听难么多的

员动 员动想思 ~ / 员动事军 سەتۈ
 会大员动 ~ / 令

来起员动 سەپسەتۈرۈملىككە كەلمەك
 那渠水从们子儿让他. ئۇ ئوغۇللىرىغا ئۆستەندىن
 渠 那渠水从们子儿让他. ئۇ ئوغۇللىرىغا ئۆستەندىن
 渠 那渠水从们子儿让他. ئۇ ئوغۇللىرىغا ئۆستەندىن

妆嫁备让 <古>〔动〕 سەپتۈرمەك
 态同共的「说胡」 سەپتۈرمەك
 态动被的「说胡」 سەپتۈرۈلمەك
 一之一种品瓜甜)其普赛 <植>〔静〕 سەپچى
 者埂地修 <方>〔静〕 سەپچى

友战 [静] سەپداش: 友战 ~ بېقىن / 友战密亲
 友战的壕战条一 ~

系关友战 [静] سەپداشلىق: ~ مۇناسىۋىتى (系关)
 ① <医>〔静〕 سەپىرا (سەپرايم، سەپرايلىك، سەپراسى)
 吐呕②(一之液体种四的称所学医尔吾维)汁胆黄
 气火，火肝 <转>③ 啾干 ~ قۇرۇق 啾

啾干 ~ قۇرۇق: 啾，呕作，心恶① سەپرا بولماق
 气要真! 火发，火肝动② سەپرا بولۇپ ئۆلىدىغان بولدۇم
 了我死!

气脾暴火 <成> سەپرا خالتىسى
 气脾暴火 = سەپراسى تۇتماق
 气脾暴火 = سەپراسى قاينىماق
 气脾暴火 = سەپراسى قوزغالماق
 火发，火肝动大 <成> سەپراسى ئۆرلىمەك
 吐呕使 سەپراغا تەگمەك

吐呕，啾 سەپرا قىلماق
 暴火子性，暴火气脾 سەپرا سىجەز
 行成列排，队列 [静] سەپراس
 已们兵士. ئۇلارنىڭ قورال - ياراغ ئالغان ھالدا ~ تۇراتتى.
 队列装武副全整

行成排，队列 بولماق سەپراس
 气脾暴火变 [动] سەپراسىغا
 脾大么这么怎 ~ نېمانچە: 气脾，火肝① سەپراسىغا
 ② <转>③: ~ نەرسىلەر جىگەرگە
 肝伤西东的大火. زىيانلىق

藓白 <植>〔静〕 سەپرا ئوتتە
 态动使的「说胡」 سەپسالماق
 看细仔，心留，详端，量打 [动] سەپسالماق
 队队一，排排一 [静] سەپ - سەپ

大穗 باش تارتقان بۇغداي سەردان 的，的大，的满饱〔静〕
 ～ / 米稻的满饱粒颗 گۈرۈچ ～ / 子麦的饱粒
 ～ / 葡萄大 ئۆرۈك ～ / 杏大 بۇۋاق ～ / 娃娃胖
 羊羔的实肥
 商换兑银金，商钱〔静〕 سەراپ
 场市换兑银金 <经> سەراپ بازىرى
 号银，庄钱〔静〕 سەراپخانا
 业换兑币货〔静〕 سەراپلىق
 换兑币货搞，庄钱开 سەراپلىق قىلماق
 匠具鞍〔静〕 سەراچ
 业造制具鞍〔静〕 سەراچلىق
 的离流沛颠，的泊飘，的浪流〔静〕 سەرسان
 离流沛颠，泊飘，浪流 سەرسان بولماق
 湖江迹浪 سەرسان بولۇپ يۈرمەك
 所失离流使，泊飘使，浪流使 سەرسان قىلماق
 离流沛颠，所失离流〔静〕 سەرسان - سەرگەردان
 离流沛颠，泊漂，浪流〔静〕 سەرسانلىق
 沛颠，所失离流〔静〕 سەرسانلىق - سەرگەردانلىق
 离流
 昏发 <方>〔静〕 سەرسۈك
 力无得饿 <古>〔动〕 سەرسۈكلەمەك
 檐屋，檐飞，沿墙性饰装 <建>〔静〕 سەرقەلەم
 板檐房 <建> سەرقەلەم تاختىسى
 檩檐，梳檐 <建> سەرقەلەم جەگىسى
 〔静〕 <古> سەرك
 ①器陶②器陶③片碎器陶
 〔静〕 سەركاتىپ = باش كاتىپ
 ①〔静〕 سەركە <转>③羊头带，羊头②羊山公的过阉
 人头带
 贼路拦，盗强 <古>〔静〕 سەركەر
 领统，将主，帅统 <军>〔静〕 سەركەردە
 份身将主，职之帅统〔静〕 سەركەردىلىك
 的拗执，的犟〔静〕 سەركەش
 拗执，犟〔静〕 سەركەشلىك
 本蒿 <植>〔静〕 سەركىت
 根茅白 <植>〔静〕 سەركىچۈپ
 芥球 <植>〔静〕 سەركىدان
 者浪流，汉浪流〔静〕 سەركەردان
 泊飘，浪流 سەركەردان بولماق
 浪流〔静〕 سەركەردانلىق
 سەرگەردانلىقتا تۇرمۇش كەچۈرمەك
 活生浪流过

سەرەمجانلاشماق ①〔动〕 置布，设摆
 ئوبدانلا سەرەمجانلىشىپ قالدى . 好很得置布子屋的们他 .
 ② 好排安，好顿安，好摆
 ياغاچلار يولداشلارنىڭ ياردەم -
 لىشىشى بىلەن بىردەمدىلا سەرەمجانلاشتى . 帮的们志同于由 .
 助
 齐整，理条有②设摆有，设陈有①〔静〕 سەرەمجانلىق
 蓬飞长，蓬飞 <植>〔静〕 سەربىز
 费花〔静〕 سەراپ
 耗消，费花 سەراپ بولماق
 花，费花 : پۇل ～ 钱费花 / كۈچ ～
 气力花 / زېھىن ～ 力精费花
 2 = مورفولوگىيە سەراپ
 〔静〕 سەراپاي 装服套整
 装服套整上穿给 سەراپاي كىيىدۈرمەك
 的态动被的 «سەرپلىمەك»
 支开，费花，用〔动〕 سەراپلىمەك
 皮羔或皮獭水有沿，高略，顶圆)帽皮〔静〕 سەراپۇش
 〔静〕 (兰散缠可，边窄
 帽皮 سەراپۇش تۇماق
 果木布破 <植>〔静〕 سەراپىستان
 〔静〕 (سەراپىياتى) سەراپىيات
 销花，耗消，耗损 سەراپىياتى ئېنېرگىيە
 耗损量能 / توك سەراپىياتى 耗消的电 / مەي
 耗油 سەراپىياتى
 量耗消 سەراپىيات مىقدارى
 醉陶，迷沉〔静〕 سەرخۇش
 〔静〕 意醉，醉陶 سەرخۇشلۇق
 〔静〕 众贯 <植> سەرخىس
 的尖拔，的选精，的良精〔静〕 سەرخىل
 ～ قوغۇن 选精
 瓜甜的 / گۈلنىڭ سەرخىلى گۈل ئارسىدا، ئىرنىڭ سەرخىلى
 英精儿男，中花万在品精中花 <谚> . ئىل ئارسىدا .
 中众民在
 划计优最 سەرخىل پىلان
 队子种 <体> سەرخىل كوماندا
 的态动使的 «سەرخىلاشماق» : كەسپ قۇ -
 构结业产化优 ～ رۇلىمىنى
 的态同共的 «سەرخىلاشتۇرۇشماق»
 的态动被的 «سەرخىلاشتۇرۇلماق»
 〔动〕 化优 سەرخىلاشماق
 〔静〕 优，精 سەرخىللىق
 〔静〕 . (سەردارى) سەردار
 目头，领头，领首

学理心觉知 سەزگۈ پەسخولوگىيىسى
 经神觉感 <理生> سەزگۈ نېرۋىسى
 道通觉感 <理生> سەزگۈ يولى
 者知感，者觉感 [静] سەزگۈچى
 的觉警，的敏灵，的锐敏，的感敏 [静] سەزگۈر
 件元敏灵 <物> سەزگۈر دېتال
 物作感敏 <农> سەزگۈر زىرائەت
 器化敏 [静] سەزگۈرلەشتۈرگۈچى
 剂化敏 <化> سەزگۈرلەشتۈرگۈچى خۇرۇچ
 态动使的 «سەزگۈرلەشمەك» سەزگۈرلەشتۈرمەك
 态同共的 «سەزگۈرلەشتۈرمەك» سەزگۈرلەشتۈرۈشمەك
 态动被的 «سەزگۈرلەشتۈرمەك» سەزگۈرلەشتۈرۈلمەك
 ；惕警，觉警，锐敏变，感敏变 [动] سەزگۈرلەشمەك
 。来起惕警加更们士战 . ھەتتە سەزگۈرلەشتى .
 سەزگۈرلۈك [静] سەزگۈرلۈك سەزگۈرلۈك
 性觉 性觉
 警治政 ~ سياسي / 性感敏的有特所者记 ~
 性觉 性觉
 觉警 觉警
 سەزگۈرلۈك قىلماق سەزگۈرلۈك قىلماق
 سەزگۈرلۈك [动] سەزگۈرلۈك سەزگۈرلۈك
 察觉，觉发，觉感 [动] سەزگۈرلۈك سەزگۈرلۈك
 到觉感丽古 . بەدىنىگە ئۇنۇنغان ئىسسىق ھارارەتنى سەزدى .
 流热股一的身全已自向通手只这从
 的疑嫌有，的疑可 <古> [静] سەزگۈرلۈك سەزگۈرلۈك
 音声，声 <古> [静] سەزگۈرلۈك سەزگۈرلۈك
 态动使的 «سەسكەنمەك» سەسكەندۈرمەك
 态同共的 «سەسكەندۈرمەك» سەسكەندۈرۈشمەك
 سەسكەنمەك [动] سەسكەنمەك سەسكەنمەك
 厌讨，恶厌，嗦哆，栗战① [动] سەسكەنمەك سەسكەنمەك
 了极恶厌为行种这对我 . لاردىن شۇنداق سەسكەندىم .
 儿孤②子孺① [静] سەغىرە سەغىرە
 的内份儿孤，的得应儿孤 سەغىرە ھەقىقىي سەغىرە
 马海 <动> [静] سەھەنقۇر سەھەنقۇر
 语谚 <方> [静] سەھىمە سەھىمە
 状星流步小 [模] سەك سەك
 星土 <古> [静] سەكەنتىر سەكەنتىر
 钳夹(的用匠铁) <手> [静] سەكپاي سەكپاي
 中卒，风中 <医> [静] سەكتە سەكتە
 死垂，终临 [静] سەكرات سەكرات
 留弥，终临 سەكراتتا ياتماق سەكراتتا ياتماق
 夕旦在死，息一奄奄 سەكراتقا چۈشمەك سەكراتقا چۈشمەك
 去跳来跳，跳呀跳 [静] سەكرەپ سەكرەپ
 跳 <成> سەكرەپ سەكرەپ - سەكرەپ ئورنىغا چۈشمەك

布粗的花印 <手> [静] سەركەز سەركەز
 矮(的用花印布粗给) <手> سەركەز تاختىسى سەركەز تاختىسى
 子桌 子桌
 跚蹒，晃摇 <古> [静] سەركەك سەركەك
 步，撞撞跌跌，晃晃摇摇 <古> [动] سەركەكلەنمەك سەركەكلەنمەك
 跚蹒履 跚蹒履
 ، 遇遭人个 ~ 遇遭，历经 [静] سەركۈزەشت سەركۈزەشت
 人个说述 سۆزلىمەك سۆزلىمەك / 历经人个 历经人个
 历经 历经
 سرелп - مسқаллап [静] سەرلەپ سەرلەپ
 地钱一 地钱一
 较计斤斤，较必铢锱 较计斤斤，较必铢锱
 态动使的 «سەرلىمەك» سەرلەتمەك سەرلەتمەك
 态动被的 «سەرلىمەك» سەرلەنمەك سەرلەنمەك
 سرеләۋهە = ماۋزۇ سەرلەۋهە = ماۋزۇ
 سرеләۋهەسىز = ماۋزۇسىز سەرلەۋهەسىز = ماۋزۇسىز
 سرеләۋهەلىك = ماۋزۇلىك سەرلەۋهەلىك = ماۋزۇلىك
 平天的称两按 ① [静] سەرلىك سەرلىك
 的称两按 ② [静] سەرلىك سەرلىك
 半枚两出掏 ىقارماق ئىككىنى ىقارماق ئىككىنى
 元银的两 元银的两
 金称两按 ~ ئالتۇننى ① [动] سەرلىمەك سەرلىمەك
 两成，称两按 [动] سەرلىمەك سەرلىمەك
 子银卖地两成两成 ساتماق سەلپ سەلپ
 子 / 子
 本资，钱本 [静] سەرمايە سەرمايە
 本资，钱本 [静] سەرمايە سەرمايە
 资投，钱本下 سەرمايە سەرمايە
 主业，主财 [静] سەرمايىدار سەرمايىدار
 的本资无，的钱本无 [静] سەرمايىسىز سەرمايىسىز
 的本资有，的钱本有 [静] سەرمايىلىك سەرمايىلىك
 耐久，受承，受经 <古> [动] سەرمەك سەرمەك
 板架物置；瓮壁 <古> [静] سەرۋ سەرۋ
 耐忍，心耐 <古> [静] سەرىم سەرىم
 乎在不满，虑无忧无 <方> [静] سەرىمەس سەرىمەس
 念挂，心操，忧担，愁发 <方> [动] سەرىمەك سەرىمەك
 耐不，的气住不沉，的心耐无 <古> [静] سەرىمسىز سەرىمسىز
 的烦 的烦
 的气住得沉，的心耐有 <古> [静] سەرىملىك سەرىملىك
 力毅，性韧，心恒，心耐，力耐忍 <古> [静] سەرىنچ سەرىنچ
 态动使的 «سەزىمەك» سەزدۈرمەك سەزدۈرمەك
 态同共的 «سەزدۈرمەك» سەزدۈرۈشمەك سەزدۈرۈشمەك
 态动被的 «سەزدۈرمەك» سەزدۈرۈلمەك سەزدۈرۈلمەك
 觉视 سەزگۈسى سەزگۈسى
 官感，官器觉感 سەزگۈ ئەزالىرى سەزگۈ ئەزالىرى

体面八 <数> سەككىز ياقلىق
 鱼爪八，贼乌枪 <动>〔静〕 سەككىز ئاياغ
 人八〔静〕 سەككىز يىلەن
 八 (的牌克扑)〔静〕 سەككىزلىك : تاپاننىڭ سەككىزلىكى
 8 花梅 / 8 桃红 چىللىكىنىڭ سەككىزلىكى
 制位进八 <数> سەككىزلىك سىستېما
 法分八 <数> سەككىزلىك ئۈسۈل
 八第〔静〕 سەككىزىنچى
 军路八 ىارمىيە ئارمىيە
 (狗)配交 <方>〔动〕 سەككىزلىك شەك
 台凉 (的顶有) <建>〔静〕 سەككىزلىك
 态动使的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 态同共的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 波奔，走奔〔动〕 سەككىزلىك
 狗 <方，动>〔静〕 سەككىزلىك
 狗的觉警 ىت ~ : 的觉警، 的醒清〔静〕 سەككىزلىك
 觉警 بولماق سەككىزلىك
 保 ~ ىمىنى : 惕警持保، 醒清持保 سەككىزلىك
 脑头的醒清持 سەككىزلىك
 态动使的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 态动被的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 来起醒清〔动〕 سەككىزلىك شەك
 性锐敏，性觉警②觉警，醒清①〔静〕 سەككىزلىك
 孩把 ىك بولسىكە : 的吊小〔静〕 سەككىزلىك
 上床吊小在放子 سەككىزلىك
 的床吊有〔静〕 سەككىزلىك
 香合苏 <植>〔静〕 سەككىزلىك
 使，醒提 <转>②态动使的 «سەككىزلىك» ① سەككىزلىك
 觉警 سەككىزلىك
 剂醒清 دورسى سەككىزلىك
 杨叶响 <植>〔静〕 سەككىزلىك
 态同共的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 态动被的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 头让，头洗水冷用我 . سەككىزلىك : سوغۇق سۇدا بېشىمنى
 了. 些醒清脑 . ىلارنى دەرەخ سايسىدا سەككىزلىك كەلگىن .
 凉乘下阴树在们子孩让你 سەككىزلىك
 态同共的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 凉乘下阴树在用们他 . سەككىزلىك ئولتۇرۇشتى .

堂名出不搞谓意，地原回仍去跳来
 <水>②的现闪，的动闪，的跃跳①〔静〕 سەككىزلىك
 儿漂水③水跌状梯阶 سەككىزلىك
 漂水打 چىقارماق سەككىزلىك
 构结性跃跳 <文> سەككىزلىك قۇرۇلما
 态动使的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 ③跃飞 <哲>②式形词名的 «سەككىزلىك» ① سەككىزلىك
 跳起 <体> سەككىزلىك
 鞋跳 <体> سەككىزلىك ئايىغى
 板跳 <体，军> سەككىزلىك تاختىسى
 箱跳 <体> سەككىزلىك ساندۇقى
 台跳 <体> سەككىزلىك سۇپىسى
 态同共的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 态同共的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 态动被的 «سەككىزلىك» سەككىزلىك شەك
 动运育体或戏游)物之跃跳来用①〔静〕 سەككىزلىك
 的跳②(中 سەككىزلىك
 雷跳 <军> سەككىزلىك مىنا
 的式跃跳〔静〕 سەككىزلىك
 蹈舞式跃跳 <艺> سەككىزلىك ئۈسۈل
 跳 سەككىزلىك : 跃跳، 跳①〔动〕 سەككىزلىك
 下跳上顶房从 سەككىزلىك چۈشمەك / 渠水过
 来 / 来 ىتتىرىغا سەككىزلىك چىقماق ②<转> ىت : 跃
 位单进先为成而跃一 ىتتىرىغا سەككىزلىك بولۇپ قالماق
 进跃 <军> سەككىزلىك ئىلگىرىلىمەك
 状星流步小〔模〕 سەككىزلىك - سەككىزلىك
 十八〔静〕 سەككىزلىك
 ~ : 的丁补擦丁补，的多丁补 سەككىزلىك
 服衣的丁补擦丁补 كىيىم سەككىزلىك
 蚣蜈 <动>〔静〕 سەككىزلىك
 ② 子滚木，碌木，礮 <农>①〔静〕 سەككىزلىك
 埽，坝木 <水> سەككىزلىك
 摊药小(的间民尔吾维)〔静〕 سەككىزلىك
 草蚣蜈 <植>〔静〕 سەككىزلىك
 十八第〔静〕 سەككىزلىك
 八〔静〕 سەككىزلىك
 形角八 <数> سەككىزلىك بۇلۇڭلۇق
 形边八 <数> سەككىزلىك تەرەپلىك
 开八 <印> سەككىزلىك فورمات
 版开八 ىت ~ : 的开八 سەككىزلىك فورماتلىق

سەللىسى مۇ. “实无名有” 同喻: 儻个一有没而大布
 异是己自, 林斯穆是兰散 <谚>. ئۆزى كاپىر . سۇلمان, ئۆزى كاپىر .
 “一不里表” 同喻: 徒教
 (声叹惊)啊, 哇 [叹] سەللەمنا
 的兰散缠不, 的兰散无 [静] سەللىسىز
 سەللىلىك ① [静] 的兰散着缠, 的兰散有
 做 شايى ~ : 料兰散, 的兰散做可②人老的兰散着缠
 料兰散买 سەتۈالماق ~ / 子绸的兰散
 (况病于用)落利, 全完, 底彻 [静] سەللىمازا
 سەللىمازا ساقايماق 愈痊: ئۇنىڭ كېسىلى سەللىمازا
 ساقايدى . 了愈痊病的他 .
 团线(的状兰散成绕) [静] سەللىيىپ
 سەلىقە ① [静] 《姆卡木二十尔吾维》克勒赛 <艺>
 愿意, 望愿, 愿心, 致兴, 趣兴②(目曲个一的中
 声尾克勒赛 <艺> سەلىقە چۈشۈرگىسى
 风格, 式方, 力能 [静] سەلىقە ②
 废囊窝 سەلىقىسى يوق
 忆记 [静] سەم (سەمى)
 醒提 سەمگە سالماق
 芥果条 <植> [静] سەمەرتال
 悉, (书汉, 记史)居康, 罕尔马撒 [静] سەمەرقەنت
 (史辽)干思寻, (书唐新, 书隋)国康, (书魏)斤万
 (坦斯克别孜乌今在, 名地一亚中今, 域西古)
 意假情虚 <成> سەمەرقەنت تەكلىپى
 葬下, 葬埋, 葬安, 埋掩 <古> [动] سەمەكلەمەك
 鮠 <动> [静] سەمەندەر
 笑含 <植> [静] سەمەنگۈل
 态动使的 «سەمىمەك» سەمىمەك
 态同共的 «سەمىمەك» سەمىمەك
 态动被的 «سەمىمەك» سەمىمەك
 态同共的 «سەمىمەك» سەمىمەك
 سەمىمەك ① [动] 腰长, 肥长, 胖发
 زىلۇئا ئەمەس, ئوبدانلا سەمىمەك قاپتۇ . 苗样那前先象不罕麦 .
 了多得胖, 了条 . مال سەمىمەك ياغ بولىدۇ, يەر سەمىمەك
 باغ . <谚> 因建可肥地, 油出能肥畜
 سە, ئوقۇرغا چىچار . <谚> 上槽在拉粪把会了肥驴
 (歹好知不谓意) ئومۇمى زىيانغا ئۇچرىتىش ھېسابغا
 ئۆزى ~ : 大变, 胀②己肥公损 .
 似喉咽了堵象好得肿头舌我 . ى .
 的

态同共的 «سەگشەمەك» سەگشەمەك
 سەگشەمەك ① [动] 来起快凉, 爽凉变
 阳太时发出们我 . ھاۋا خېلى سەگشەندى .
 ~ 醒清变② . 了多快凉也气天, 了去下
 醒清变脑头
 的甜酸, 的溜溜酸 <方> [静] سەگىن
 涕鼻, 的涕鼻流常, 的多涕鼻 <古> [静] سەغىرەگۈ
 的撒拉
 意留, 看细 <方> [动] سەغىرەمەك
 柜综(的上机织绸斯莱特艾) [静] سەغىرەقىز
 白明弄, 清弄, 别辨, 分区 <方> [动] سەغىرەمەك
 (分部的出凸前向头山)鼻山 <古> [静] سەغىر
 斑褐黄, 斑雀(的部面) <古> [静] سەغىل
 水洪 <水> [静] سەل ①
 区水洪 <水> سەل رايونى
 多稍 ئارتۇق ~ / 大稍 چوڭ ~ : 微略, 微稍 [静] سەل ②
 觉稍 . 下一等稍 تۆرۈپ تۇرماق ~ / 些
 高略 ~ ئېگىز . 适不
 看小, 估低, 视忽 سەل چاغلىماق
 视轻, 视忽 سەل قارىماق
 流洪, 水洪 <方> [静] سەلەب
 兰烧火 <植> [静] سەلب
 见意面反 پىكىر ~ : 的义贬含, 的面反 [静] سەلبىي
 物人面反 <文> سەلبىي پېرسوناژ
 色角面反 <艺> سەلبىي رول
 义贬 <语> سەلبىي مەنە
 象形面反 <文> سەلبىي ئوبراز
 性面反 [静] سەلبىيلىك
 سەل - پەل = سەل ②
 皇堂, 严威, 严庄②稷王, 稷社① [静] سەلتەنەت
 权限无有 خان ~ : 的利权限无有① [静] سەلتەنەتلىك
 宏, 的丽壮, 的伟雄, 的严威, 的严庄②汗可的利
 殿宫的皇堂丽富, 的伟 ~ سورۇن 的皇堂丽富, 的伟
 رەت ~ / 物筑建的伟宏
 于精, 长擅, 于善, 干能 <方> [静] سەلقىلىغ
 风的柔轻, 风和, 风微 [静] سەلكىن
 年隔 <方> [静] سەلگەش
 سەللە [静] 兰散 (布白的上头在缠徒教男教兰斯伊)
 ~ يۆگىمەك 兰散缠 / 兰散缠 ىوغان ئىمان يوق, داستىخان يوغان
 桌, (仰信)尼马伊有没而大兰散 <谚> . بىر نان يوق .

死没如不，哭再了死其与 < 谚 > . بۇرۇن سەۋب قىل .
 < 谚 > . 法办想时 . سەۋب قىلساڭ ، سېۋتە سۇ توختايدۇ .
 “为人在事”同喻：水住盛能也子筐，法办想要只
 词托，故托 سەۋب كۆرسەتمەك
 سەۋبەچى [静] 者因致，因起，由缘 [静] سەۋبەچى - ئوقۇ .
 بەتنىڭ سەۋبەچىسى - 首祸魁罪的难灾切
 چىسى 因病
 سەۋبەچى بولماق 起引，成造，致导，使致
 كىم سەۋبەچى بولدى ؟ 的起引谁是事这 ؟
 سەۋبەسىز [静] 故无缘无，由理无，故无，因原无
 خىزمەتتىن قالماق 勤缺故无 / 由理无不 / 事
 ئىش بولماس . 事的故无缘无有没 .
 سەۋبەكار = سەۋبەچى
 سەۋبەلىك [静] ① 由原有，故缘有，② 由于由
 گۇناھ ~ ئۇلار جازالاندى . 了到受们他过罪个这于由 . 罚惩
 سەۋب - نەتىجە [静] 果因
 سەۋب - نەتىجە تاپىنىشلىقى < 逻 > 存依果因
 سەۋب - نەتىجە قارىشى < 逻 > 观果因
 سەۋب - نەتىجە قانۇنىيىتى < 逻 > 律果因
 سەۋب - نەتىجە مۇناسىۋىتى < 逻 > 系果因
 سەۋب - نەتىجە ئۇقۇمى < 逻 > 念概果因
 سەۋبەلىك [静] ① 错过，误失，失过
 مەندىن ~ ئۆتتى . 失过 < 法 > ② . 错过的我是
 سەۋبەلىك جىنايىتى < 法 > 罪失过
 سەۋدا (سەۋداسى) [静] ① 迷执，趣情，情痴；
 سەۋداسى 活生趣情 / مۇھەببەت سەۋداسى 著执的情爱对
 ② < 医 > 汁胆黑 < 医 > ③ 倒颠魂神，迷痴，
 ① [静] ① 疯，② 癫，③ 倒颠魂神 < 医 >
 سەۋدايى [静] 症狂癫
 سەۋدايى بولماق 狂发
 سەۋدايى قىلماق 狂发使
 سەۋدايىلىق [静] 儿劲疯 ； ئۇنىڭ سەۋدايىلىقى
 ئەۋجگە چىد . 了害厉更儿劲疯的他 .
 سەۋدەچ [静] < 古 > 篮条柳，筐条柳
 سەۋرا [静] 心耐 ~ ئەقىلىنىڭ بەلگىسى .
 是心耐 < 谚 > . 志标的智理 . سەۋرنىڭ تېگى ئالتۇن .
 根之心耐 < 谚 > . 金黄是底 .
 سەۋر قاچىسى تاشماق 忍可无忍 住不捺按 以难 .

下乡 سەھراچە ~ : 的气土，的下乡 [静]
 人的扮打
 سەھراچىلىق [静] 气土里土，气习下乡
 سەھراللىق [静] ① 下乡 ~ : ② 子孩下乡
 子包土，佬下乡 < 转 >
 سەھرامۇسەھرا [静] 间乡里乡
 سەھرايى = سەھراللىق
 سەھرايىقىيامەت [静] 极，村乡的到不找也西东么什
 村乡的难困端
 سەھنە [静] 台戏，台舞 ~ 政治舞台 / 台舞
 سەھنىسى 台舞史历
 سەھنە ئاپتوموبىل 车台舞
 سەھنە ئەسىرى < 文 > 本脚，本剧
 سەھنە سەنئىتى < 艺 > 术艺台舞
 سەھنە سۆزى < 艺 > 词台
 سەھنە مۇلازىمىتى < 艺 > 务场
 سەھنىدىن چۈشمەك 台下
 سەھنىلەشتۈرمەك «سەھنىلەشمەك» 的使动态：رومانى ~
 把小说改编成剧 / «ئۆگەي ئانا» 的戏剧
 سەھنىلەشتۈرۈلمەك «سەھنىلەشتۈرمەك» 的共同态
 سەھنىلەشتۈرۈلمەك «سەھنىلەشتۈرمەك» 的被动态
 سەھنىلەشمەك [动] 搬上台舞
 سەھىپە [静] ① 页，面版； ② 页书 / گېزىت .
 نىڭ باش سەھىپىسى 报头的纸报 < 转 > ② 章篇 .
 نىڭ يېڭى سەھىپىسى 新的史历 章篇
 سەھىيە [静] 生卫 ~ 生卫 ① 生卫 ② 生卫
 سەھىيە پونكىتى < 医 > 站生卫
 سەھىيە ئىدارىسى 局生卫
 سەھىيە ئىقتىسادشۇناسلىقى 学济经生卫
 سەۋب (سەۋبى) [静] ① 因原，故缘； ئىشنىڭ سەۋبى
 情事 ② 因原 / شۇ سەۋبەتتىن ② 故缘个这于由 .
 سەۋب باغلىغۇچى < 语 > 词连因原
 سەۋب بولماق 起引，致导，使致，成造
 بىرنەچچە كىشىنىڭ ئۆلۈمىگە سەۋب بولدى .
 成造件事起这 . 亡死人多了
 سەۋب بېقىندى جۈملە < 语 > 句从因原
 سەۋب رەۋىشىدىشى < 语 > 词动副因原
 سەۋب قىلماق 法办想 : ئۆلگەندە يىغلىغۇچە ، ئۆلۈشتىن

سەۋىيە [静] 程度，平水 ~ ىلمى / 平水术学 / ماددىي
 的高平水 / ىدام يۇقىرى / 平水质物 ~
 度程化文 / ىمىي سەۋىيە / 人
 的平水没 [静] سەۋىيىسىز
 平水有没 [静] سەۋىيىسىزلىك
 的平水，的平水有 [静] سەۋىيىلىك
 سەي [静] 菜: ~ تېرىماق / ~ قورۇماق 菜炒
 سەي بولماسلىق <成> ىش ىلما: سېنىڭ بۇ
 نېمىلىرىڭ ئۇنىڭ ئەكىلىرى ئالدىدا سەي بولمايدۇ.
 这的你 . ىش ىلما ىلما ىلما ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەي بۇرچاق <植> ىلما، ىلما
 سەي كاۋىسى <植> ىلما، ىلما
 سەيپۇڭ = ماشىنىچى
 سەيپۇڭچىلىق = ماشىنىچىلىق
 سەيپۇڭچىلىق قىلماق = ماشىنىچىلىق قىلماق
 سەيچى [静] ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەيچىلىك [静] ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەيخال <方> [静] ىلما
 سەيخانا [静] ىلما (的烟水) ىلما، ىلما
 بولسا . <谚> . ىلما ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەيخانىسىغا ئوت كەتمەك <成> ىلما ىلما
 سەيدۇ [静] ىلما (状牙月的子皮裁)
 سەيسە [静] ىلما، ىلما
 سەيشەنبە [静] ىلما
 سەيلە [静] ىلما، ىلما، ىلما، ىلما، ىلما، ىلما
 游 / 游 ىلما، ىلما، ىلما، ىلما
 سەيلە قولۇقى ىلما
 سەيلە قىلماق ىلما، ىلما، ىلما، ىلما
 ىلما ىلما ىلما ىلما . ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەيلە - تاماشا [静] ىلما، ىلما
 سەيلەتمەك «سەيلەمەك» ىلما ىلما
 سەيلە - ساياھەت [静] ىلما، ىلما، ىلما
 سەيلە - ساياھەت قىلماق ىلما ىلما ىلما
 سەيلەشمەك «سەيلەمەك» ىلما ىلما
 سەيلەنمەك «سەيلەمەك» ىلما ىلما
 سەيلىچى [静] ىلما
 سەيلىگاھ (سەيلىگامى) [静] ىلما، ىلما
 سەيلىمەك¹ [动] ىلما، ىلما، ىلما
 سەيلىمەك² [静] <方> ىلما، ىلما
 سەينا (سەيناسى) [静] ىلما ىلما ىلما

耐忍
 سەۋر قاچىسى توشماق = سەۋر قاچىسى تاشماق
 سەۋر قىلماق 耐忍، 受忍: ئەتە كېلىڭ، ئۆگۈن كېلىڭ،
 ىلما بولمىسا سەۋر قىلىڭ. <谚> ىلما، ىلما
 决解，来天后，来天明
 耐忍请了不 <谚> . سەۋر قىلساڭ، غورىدىن ىلما پۇتەر .
 深夫功要只”同喻: ىلما ىلما ىلما ىلما
 . “针成磨杵铁
 سەۋر² [静] <天> ىلما: ~ ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەۋر - ئاقەت [静] ىلما، ىلما
 سەۋر - ئاقەتسىز [静] ىلما، ىلما
 سەۋر - ئاقەتلىك [静] ىلما، ىلما
 سەۋرچان [静] ىلما، ىلما، ىلما، ىلما
 سەۋرچانلىق [静] ىلما: ~ ىلما ىلما ىلما ىلما
 育教
 سەۋرسىز [静] ىلما، ىلما، ىلما، ىلما
 سەۋرسىزلەندۈرمەك «سەۋرسىزلەنمەك» ىلما ىلما
 سەۋرسىزلەنمەك [动] ىلما، ىلما، ىلما، ىلما
 ىلما ىلما ىلما ىلما . ىلما ىلما ىلما ىلما
 ىلما . ىلما
 سەۋرسىزلىك [静] ىلما، ىلما، ىلما: ~ ىلما ىلما
 ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەۋر - قانائەت [静] ىلما، ىلما
 سەۋرلىك [静] ىلما، ىلما، ىلما، ىلما: ~ ىلما ىلما ىلما
 ىلما / 人的心 ىلما، ىلما، ىلما، ىلما
 ىلما، ىلما، ىلما، ىلما . ىلما ىلما ىلما ىلما
 . ىلما ىلما
 سەۋزە [静] <植> ىلما
 سەۋزە بۇلماق <食> ىلما ىلما ىلما
 سەۋزە پىگمېنتى <化> ىلما ىلما ىلما
 سەۋزە رەڭ ىلما
 سەۋزە شەرىبىتى <食> ىلما ىلما
 سەۋزە مۇرابباسى <食> ىلما ىلما
 سەۋزىلىك [静] ىلما ىلما: ~ ىلما ىلما ىلما ىلما
 ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەۋزىنازۇڭ [静] <植> ىلما ىلما
 ىلما، ىلما، ىلما، ىلما
 ىلما، ىلما، ىلما، ىلما . ىلما ىلما ىلما ىلما
 . ىلما ىلما ىلما ىلما ىلما
 سەۋسەن = چىغىرتماق
 سەۋىت [静] <古> ىلما، ىلما

.. 维布当了老妓娼，菲苏当了老贼窃 <谚> . سا بۇۋى . 自过改，的面革心洗 <转>②。(士教女派教禅依) 的新

灵百头凤 <动> سوپى تورغاي

僧行苦和菲苏 [静] سوپى - دەرۋىش

别派义主秘神教兰斯伊)派菲苏 <宗> [静] سوپىزم (-之

鹞黄 <动> [静] سوپىسوپياڭ

动活菲苏②务职菲苏① [静] سوپىلىق

动活菲苏搞，菲苏当 سوپىلىق قىلماق

想思派菲苏 <哲> سوپىلىق ئىدىيىسى

禅依和菲苏 [静] سوپى - ئىشان

法民人 سوئا [静] ① <法> 庭法，院法

院 / ئالىي ~ 院法级高 / ئوتتۇرا ~ 院法级中 / ئوچۇق

判审席缺 ~ قىلماق / سىرتىن ~ 审公 ~

庭开 <法> سوت ئاچماق

序程庭法 <法> سوت تەرتىپى

判审付交 <法> سوتقا بەرمەك

判审，审提，审收 سوتقا تارتماق

庭出，庭法席出 <法> سوتقا چىقماق

则规庭开 <法> سوت قائىدىسى

讯审，判审 <法> سوت قىلماق

庭法 <法> سوت كۆللىگىيسى

庭议合 <法> سوت كېڭەشمىسى

院法 <法> سوت مەھكىمىسى

学医法 سوت مىدىتسىناسى

会员委判审，会委审 <法> سوت ھەيئىتى

布纱 <方> [静] سوت²

棒，棍②的权杖无① [静] سوتا

鳎 <动> سوتا بېلىق

官法，事推，员判审 <法> [静] سوتچى

锤法 سوتچى بولقىسى

袍法 سوتچى تونى

庭法 <法> [静] سوتخانا

的会社 <哲> [静] سوتسىيال

社学科 ~ ئىلمىي <哲> [静] سوتسىيالىزم

会社 / 义主会 سوتسىيالىزمىنىڭ تۈپ ئىقتىسادىي قانۇنىيىتى

律规济经本基主义 سوتسىيالىزمىنىڭ نوپۇس قانۇنىيىتى

律规口人义主会社

棉丝，丝生废，茧废 [静] سەيناق

院有，的院宅有，的院庭有 <建> [静] سەينالىق
的子

羊山公岁一(的过阉) <动> [静] سەينەك

疽癩，炎沟甲 <医> [静] سەينۈگە

(员人的事管吏县，克伯替时旧)员差 [静] سەيۋەن

动流 <动> [静] سەييارە : 的回巡，的动流①

星行 <天>② 团技杂

疗医回巡 <医> سەييارە داۋالاش

庭法回巡 <法> سەييارە سوت

商客，商行 <经> سەييارە سودىگەر

校学动流 <教> سەييارە مەكتەپ

星微 <天> [静] سەييارىچاق

سەيياھ (سەيياھى) = ساياھەتچى

岩页 <地> [静] سلانېتىس

سوئال (سوئالى) [静] ① 题问，问疑: مېنىڭ بىر سوئالم

بار . 题问问有我: 题问问有我 . 问疑个有我 ~ سورماق 问问问

题问问 / ئۇنىڭ كالىسىدا تۈرلۈك سوئاللار

پەيدا بولدى . 他. 的脑中生产种种问疑: ② <教> 题

~ چىقارماق 题出 / سوئالنى يەشمەك 题解 / جاۋاب سوئالغا

توغرا كەلمەسلىك 问所非答

. سوئال سورماق 问讯，问询

سوئال لوگىكىسى <逻> سوتال لوجىكىسى

سوئال - جاۋاب [静] 答问

سوئال - سوراق [静] 讯审，问审

سوئال - سوئال [静] 起草

سوپۇن [静] 肥皂: كىر سوپۇنى 洗衣皂 / يۈز سوپۇنى 洗

皂药 ~ دورا / 皂香 ~ ئىتىر / 皂肥皂

سوپۇن تىياتىر 刷肥皂

سوپۇن سۇيۇقلۇقى 剂涤洗

سوپۇنچى [静] ① 造肥皂者 ② 肥皂卖者

سوپۇنچىلىق [静] 业造制肥皂

سوپۇندىن [静] 盒肥皂

سوپۇندەرىخى <植> [静] 子患油，子患无

سوپۇنلاتماق «سوپۇنلىماق» 的动使 态

سوپۇنلاشماق ① «سوپۇنلىماق» 的共同态 <化> 化皂

سوپۇنلانماق «سوپۇنلىماق» 的被动态

سوپۇنلىماق [动] 搓肥皂，打肥皂: قولىنى سوپۇنلاپ يۇماق

手洗肥皂打

سوپى <宗> ① [静] 菲苏 (伊) 派教菲苏 土原

学理心业商 <经> سودا پىسخولوگىيىسى
 易成交达, 成交 سودا پىشماق
 市罢 تاشلماق سودا
 学输运业商 سودا ترانسپورتشۇناسلىقى
 学理地业商 سودا جۇغراپىيىسى
 店商 سودا دۇكىنى
 城贸商, 场商 سودا سارىيى
 司公易贸 <经> سودا شىركىتى
 义主护保易贸 <经> سودا قورۇقچىلىقى
 卖买做, 意生做, 商经 سودا قىلماق
 定协易贸 <经> سودا كېلىشىمى
 标商 سودا ماركىسى
 学标商 سودا ماركىشۇناسلىقى
 心中易贸 سودا مەركىزى
 业务服业商 <经> سودا مۇلازىمەتچىلىكى
 义主商重 <经> سودا ھېرسىلىكى
 处办代务商 سودا ۋاكالىتخانىسى
 据票业商 <经> سودا ۋېكسېلى
 局业商 سودا ئىدارىسى
 卖买, 意生 [静] سودا - تىجارەت
 业商工 [静] سودا - سانائەت
 者业商工 [静] سودا - سانائەتچى
 联商工 سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىسى
 意生, 卖买 [静] سودا - سېتىق
 石钠方 <地> [静] سودالت
 的易贸非 [静] سودىسىز
 汇外易贸非 <经> سودىسىز تاشقى پېرېۋوت
 人商 [静] سودىگەر
 会商 <经> سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسى
 人商成扮打 [静] سودىگەرچە : 的式人商 ~
 样模
 意生, 商经 [静] سودىگەرچىلىك
 意生做, 商经 سودىگەرچىلىك قىلماق
 价把想, 价还价讨, 钱价讲 [动] سودىلاشماق
 نى تۆۋەنلىتىش؛ ئۈچۈن سودىلاشتم. 价还价讨我, 价还价讨而价低为我, 来下降钱
 شىشقا بولمايدۇ. 易交做能不上题问则原.
 سودىلىق [静] سودىلىقم تۈگىسىلا قايتىمەن.
 去回就我完一卖买
 سوديه = سوتچى

者义主会社 [静] سوتسيالزمجى
 的义主会社 <哲> [静] سوتسيالزملىق
 سوتسيالستىك = سوتسيالزملىق
 会社会主义会社 سوتسيالستىك جەمئىيەت
 主义主会社 سوتسيالستىك دېموكراتىيە
 现的义主会社 <文> سوتسيالستىك رېئالزم
 义主实
 义主会社 <法> سوتسيالستىك قانۇنچىلىق
 制法
 义主会社 <经> سوتسيالستىك مۈلۈكچىلىك
 制有所
 济经义主会社 <经> سوتسيالستىك ئىقتىساد
 命革义主会社 سوتسيالستىك ئىنقىلاب
 二是夜昼一. 夜 [静] سوتكا ~ بىر يىگىرمە تۆت سائەت.
 时小个四十
 平夜昼 [静] سوتكىلىق ~ ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا
 动运夜昼的阳太 ھەرىكىتى سوتكىلىق / 度温均
 态动使的 «سوتلىماق»
 行进, 司官打②态同共的 «سوتلىماق» ①
 诉讼
 态动被的 «سوتلىماق»
 犯罪问审 ~ 罪问审 : 判审, 问审 [动] سوتلىماق
 音声, 调, 曲 <方> [静] سونۇق
 长所 [静] سوجاك
 者条皮拉, 客条皮 <方> [静] سوچى
 啾啾 <古> [动] سوخرانماق
 的展发不, 的进长不 <方> [静] سوخرون
 馐肉 <方, 食> [静] سوخس
 疽鼻 <方> [静] سوخۇ
 打苏, 钠酸碳 <化> [静] سونا
 ②留外, 易贸外对 ~ تاشقى : 易贸, 业商① [静] سودا
 成意生的牛. 卖买, 意生. كالىنىك سودىسى پىشىپ قالدى.
 了交. 了. ماھىرە خېلىغىچە ئۇلارنىڭ سودىسىغا قاراپ تۇردى.
 伊热着他做买卖, 看好了半天. سودىدا ئادىل بول.
 平公卖买 ىماق
 好卖买, 好意生 سوتچى ئاقماق
 员专务商 سوتچى ئاقماق
 券证业商 <经> سودا ئاكىسىيىسى
 处务商 سودا باشقارمىسى
 行银行业商 <经> سودا بانكىسى

集的分部--某或分部成组各〔静〕 (سوستاۋى) سوستاۋ
 汇词的言语 سوستاۋى لۇغەت سوستاۋى 合
 سوسكا = ئېمىزگۇ
 桶木〔静〕 سوغا
 酪奶，酪干 <方>〔静〕 سوغات
 سوغان = يىلتاشما
 的色悦颜和 <古>〔静〕 سوغانچىغ
 冷觉感，凉受，冷受 <方>〔动〕 سوغتانماق
 特粟〔静〕 سوغد
 语特粟 <语> سوغد تىلى
 文特粟 <语> سوغد يېزىقى
 的式特粟②语特粟①〔静〕 سوغدچە
 干酪奶制 <古>〔动〕 سوغماق
 肠入灌料调，肉，米大以肠灌 <古>〔静〕 سوغۇت
 (成制中子
 酪干 <古>〔静〕 سوغۇت^۲
 屋. ~ ئۆي / 水凉，水冷 ~ سۇ: 凉，冷①〔静〕 سوغۇق
 <谚> . ~ سەي سەي كوزىنىڭ سۈيى / 菜凉 ~ . 冷子
 耐 سوغۇقتا چىداق / 冷，冷寒②. 凉水 的 罐瓦新
 冷天. ~ چۈشتى / 湿潮且而冷寒 ~ ھەم نەم / 寒
 了③. 的性凉 ~ دورا 的性凉 / 药 的 性凉 ~ كېلىد.
 的性凉是肉羊山 <转>④. 的性凉: 漠冷，淡冷
 冷必止举，冰冰冷人本 <谚> . ~ سوغۇقنىڭ قىلىقى
 . 漠
 带寒 <地> سوغۇق بەلۋاغ
 云冷 <气> سوغۇق بۇلۇت
 轧冷 <冶> سوغۇق پروكاتلاش
 汗虚，汗冷 <理生> سوغۇق تەر
 苏غۇق تەگمەك <医> 凉着①: 感外，凉着
 ~ 横耍，度耍②凉着肺部 ~ 度耍了耍子妻对得气他 . 苏غۇق تەگدى .
 霜冰若冷 سوغۇق تەلەت
 颤寒，噤寒，战寒 سوغۇق تىترەك
 苏غۇق چىراي = سوغۇق تەلەت
 潮寒 <气> سوغۇق دولقۇن
 苏غۇق سۇ چاچماق = سوغۇق سۇ سەپمەك
 水冷泼 <成> سوغۇق سۇ سەپمەك
 锋冷 <气> سوغۇق فرونت
 物动血冷 <生> سوغۇق قانلىق ھايۋانلار
 苏غۇق قاينام <气> 涸冷

态动使的 «سوزماق» سوزدۇرماق
 态同共的 «سوزدۇرماق» سوزدۇرۇشماق
 态动被的 «سوزدۇرماق» سوزدۇرۇلماق
 拉，伸〔静〕 سوزما
 面子把 <食> سوزما چۆپ
 皮把 ~ رېزىنكىنى سوزماق^۱: 伸，长拖，长伸，长拉〔静〕
 出伸 ~ بويىنى / 子脖长伸 ~ ياردەم قولىنى / 长拉筋
 - خېمىر / 读音声长拖 ئوقۇماق سوزۇپ / 手之助援
 拖 ~ قەرزنى: 迟推，延拖 <转>②面拉，面伸 ~
 期婚迟推 ~ توي ۋاقتىنى / 务债延
 弓弹 <方>〔静〕 سوزماق^۲
 拽一拽，拉一拉〔动〕 سوزۇشتۇرماق
 态同共的 «سوزماق» سوزۇشماق
 的长拉〔静〕 سوزۇق^۱
 音母，音元 <语> سوزۇق تاۋۇش
 的音元 سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ چۈشۈپ قېلىشى
 落脱
 <语> سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ ئاسسىمىلياتسىيىسى
 化同的音元
 音元 <语> سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭداشلىقى
 律谐和
 脸驴，脸长 <骂>〔静〕 سوزۇق^۲
 苏زۇلغاق〔静〕 的伸延能，的性弹有: ~ نىلون پايپاق
 袜龙尼性弹
 弹 سوزۇلما〔静〕 的伸延能①: ~ ماتېرىيال
 的长拉音声③的间时延拖②料材性
 益收延递 <经> سوزۇلما تاپاۋەت
 病性慢 <医> سوزۇلما كېسەل
 苏زۇلماق ① «سوزماق» 态动被的: تاش يول يىراققا سوزۇل-
 دى. 处远到伸延路公. ئۇنىڭ كېسىلى بىر ئايغا سوزۇلدى .
 的: 他病的拖了一个月. قۇرۇلۇش مۇددىتى سوزۇلۇپ كەتتى .
 了. 长延期 玉击木 战久持 ئۇزاققا سوزۇلغان ئۇرۇش ② «سوز-
 ماق» 态复自的: ئۇ سوزۇلۇپ ياناتتى . 地腿蹬脯胳膊伸他 .
 . 着
 变应伸拉 <物> سوزۇلۇش دېفورماتسىيىسى
 属金的性延有〔静〕 سوزۇلۇشچان
 延 <机>②性延 <物>①〔静〕 سوزۇلۇشچانلىق
 度伸
 形圆椭 ~ مەيدان سوزۇنچاق〔静〕 的圆长，的形圆椭
 地场

。前眼的他

药凉 <医> 苏古力古

苏古力古 火去，火败

可以，了火上你 . 苏古力古 苏古力古 苏古力古

。火败败

态动使的 «苏古力古»

少减量水，涸干，燥干变 [动] 苏古力古

孔锁，眼窗，孔窗(的上门大) <方> [静] 苏古力古

葱洋 <古，植> [静] 苏古力古

人工水运(的水运桶木用) [静] 苏古力古

业水运 [静] 苏古力古

母贝 <药，植> [静] 苏古力古

苏古力古 的桶木有① [静] 苏古力古 ~ 苏古力古

的; 的苏古力古 苏古力古 苏古力古

头木的桶木个两做 苏古力古 ~ 苏古力古

角丑，者谐诙，者稽滑 <方> [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 <古> [静] 苏古力古

的灰

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

。人的外开十五，袋脑圆长，子个高，胡羊山着留

苏古力古 苏古力古 <植> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <植> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <植> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

。了苏古力古是，系

苏古力古 苏古力古 [静] 苏古力古 苏古力古 ~ 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 <成> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 ~ 苏古力古 苏古力古 苏古力古

。桩

苏古力古 苏古力古 [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <方> [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <古> [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古 [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <古，动> [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <方，动> [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <古> [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <成> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <机> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 <转>② 苏古力古 苏古力古 <医>①

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <气> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <交> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <气> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <气> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <医> 苏古力古

苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <医> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <物> 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 <医> [静] 苏古力古

苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 [静] 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

坏踩被跟后 ڪش ~ 的坏踩被跟后 [静] سوڭغاق
鞋的

溜，趟，行(的出开时子麦割) <农> [静] سول¹
سول ئالماق 溜一出开 ۋى بىر يولى ئىككى سول ئېلىپ
ماڭدى . 溜两了出开趟一他 .
سول تارتماق = سول ئالماق

左，面左 ۋى تەرەپ ~ / 手左 ۋى قول ~ [静] سول²
سولغا بۇرۇلماق / 边 / سولغا بۇرۇل!
口)转左向! (令口)齐看左向!

翼左 سول قانات
相丞左 سول قول ۋەزىر
量矢左 <物> سول ۋېكتور

态动使的 «سولماق»
سولاش [静] ① 的 ۋى سۆزە، 萝卜 ۋى ۋى
发 <转> ② 子孩 ۋى سولاش، 的 ۋى سولاش

态动使的 «سولاشماق»
سولاشماق¹ [静] ① 的 ۋى سولاشماق
سولاشماق² [动] ① 的 ۋى سولاشماق

靡萎，采打精无 <转> ② . 了萎枯子叶 .
靡萎، 采打精无 <转> ② . 了萎枯子叶 .
靡萎، 采打精无 <转> ② . 了萎枯子叶 .

病兰荷 <牧> سولشش كېسىلى
牢监，房牢 [静] سولاق
禁拘，闭禁，禁监，押羈 سولاققا ئالماق

室闭禁，所守看 <法> [静] سولاقخانا
: 的押在 ② 住锁门 ~ ① 住锁 [静] سولاقلىق
犯押在 ۋى سولاقلىق

者条皮拉 [静] سولامچى
当勾的条皮拉 [静] سولامچىلىق
条皮拉 سولامچىلىق قىلماق

子撇左 <古> [静] سولامۇق
态动被的 «سولماق» ② 态复自的 «سولماق» ①
سولتەك [静] ① 的 ۋى سولتەك، 的 ۋى سولتەك

蠢 <骂，转> ② 祥袷的短太 ۋى سولتەك / 鸡公巴尾秃
子小，鬼穷，货 سولچى¹
人的地子麦割配分 [静] سولچى²
派左 [静] سولچىل
的倾左 [静] سولچىل

主义会机倾左 سولچىل ئاغمىچىلىق
主义理学倾左 <哲> سولچىل ئەقىدىچىلىك

秃，巴尾短 ۋى سولچىل ئەقىدىچىلىك ~ 的秃，的短残 [静] سوڭال
笔秃 ۋى قەلەم ~ / 巴

鼠尾兔 <动> سوڭال چاشقان
一颠一象 ۋى ئاتەك قاترىماق ~ [静] سوڭسوك¹
去跑来跑样一马的颠

地茬苇芦 <方> [静] سوڭسوك²
衣大子呢 ۋى پەلتۇ، 绒呢 [静] سوڭنا
身单: 文分无身，空空手两 [静] سوڭۇ - سالتاك

的霉倒该，的咒诅受 <古> [静] سوڭۇل
سوڭۇلدا تىماق «سوڭۇلدا تىماق» 态动使的: ئالدىمىزدىن ئېشىكىدە.
نى سوڭۇلدىتىپ دادام چىقىپ كەلدى . 颠-颠-驴着骑爸爸 .
来走面迎地

态同共的 «سوڭۇلدا تىماق»
سوڭۇلدىماق [动] ① 跑小: مەن ئۇنىڭ كەينىدىن خۇشياقىمدا.
头后他在跟地意乐不我 . 忙奔，波奔，走奔 ② . 跑小

跑西奔东 يۈرمەك
的菜炒，的勺掌 [静] سوڭوزا
سوڭ [静] ① 后，后: كۆڭلۈك نېمىنى تارتسا، شۇنىڭ سو-
ئىدىن قالما . 过错它把别可什么念挂里心你 . 跟后 ② .
پۇتىنىڭ سوڭى سوڭى / 跟后脚 ۋى سوڭى دەسسەك ۋى سوڭى
门肛 <生> ③

漏肛 <医> سوڭ ئاقمىسى
腺门肛 <理生> سوڭ بېزى
肛脱 <医> سوڭ چىقىش
سوڭغا كىرمەك = ئارقىسىغا كىرمەك

弦(的子弓花棉) [静] سوڭباغ
紧 ۋى باغلار ~ 的着挨紧，的着对背相互 [静] سوڭداش
园果的着挨

态动使的 «سوڭداشماق»
سوڭداشماق [动] ① 的 ۋى سوڭداشماق، 头后在跟: سەن ئۇلارغا سوڭداشماق
كېتىپ قالما يەنە! 掉走头后他们在跟别可你!

踩，踩跟后脚用 <方> [动] سوڭدىنماق
误耽，误延，延拖 <古> [动] سوڭراماق
来后，后以，后随，着接 <古> [静] سوڭرە
鼠灰，鼠松 <方，动> [静] سوڭسار
蹲 <方> [动] سوڭسارماق
者肛脱 [静] سوڭسوك

سوڭسوز [静] ① 的 ۋى سوڭسوز، 的 ۋى سوڭسوز
。来出了走鞋的跟后无着拖他 . كەلدى

سوڭسوز [静] ① 的 ۋى سوڭسوز، 的 ۋى سوڭسوز
。来出了走鞋的跟后无着拖他 . كەلدى

سوڭسوز [静] ① 的 ۋى سوڭسوز، 的 ۋى سوڭسوز
。来出了走鞋的跟后无着拖他 . كەلدى

姑慈 <植> سۇ ئوقياسى

肉水注 سۇ ئۇرۇلغان گۆش

层水隔 <地> سۇ ئۆتمەس قاتلام

سۇ ئۈزمەك 泳游: سۇ ئۇرۇش كۆلى 游泳池 / سۇ ئۈ-

رۇش كىيىمى 游泳衣 / سۇ ئۇرۇش يولىنىڭ پاسىل سىزىقى

线志标道泳

栗醋 <植> سۇ ئۈزۈمى

场机上水 <交> سۇ ئۈستى ئايرودرومى

站电水 <水> سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى

能水 <水> سۇ ئېنېرگىيىسى

藻花梅 <植> سۇ ئېيىقتاپىنى

学济经利水 سۇ ئىقتىسادشۇناسلىقى

营经利水, 济经利水 <水> سۇ ئىگىلىكى

碾水 سۇ يارغۇنچىقى

巡, 水巡(时水浇地田给) <水> سۇ ياقىلىماق

情水视

角菱 <植> سۇ ياغمىقى

蚀水 <地> سۇ يالاپ كەتمەك

茭苦水 <植> سۇ يالپۇزى

道航, 路水, 道水 <水, 交> سۇ يولى

推一, 净二干一得推 <成> سۇ يۇقۇنۇرماسلىق

五二六

面平水, 准水 <地> سۇ يۈزى

藻水 <植> سۇ يۈسۈنى

芹水 <植> سۇ يېشىلكۆكى

科蛇游 <动> سۇ يىلانلىرى ئائىلىسى

蛇水, 蛇游 <动> سۇ يىلىنى

火退, 火淬 سۇيىنى ياندۇرماق

土水服 سۇيى ياراشماق

的带热亚, 带热亚 <地>〔静〕 سۇبىتروپىك

带热亚 <地> سۇبىتروپىك بەلۋاغ

候气带热亚 <气, 地> سۇبىتروپىك كىلىمات

体实〔静〕 سۇبىستانسىيە

法体实 <法> سۇبىستانسىيە قانۇنى

论体本 سۇبىستانسىيە نەزەرىيىسى

物华升 <化, 物>〔静〕 سۇبىلىمات

用作华升, 华升 <化, 物>〔静〕 سۇبىلىماتسىيە

华升 <化, 物>〔动〕 سۇبىلىماتسىيەلەنمەك

谢感, 主真美赞”为意原)拉纳哈布苏〔叹〕 سۇبھاناللا

(叹惊的事之生发该不或利吉不对于用现, “主真

碓水 سۇ سوقىسى

淞水 <气> سۇ سۆڭىگىسى

套水 <冶> سۇ سېلىندىرى

系水 <水> سۇ سىستېمىسى

量水蓄 <水> سۇ سىغىمچانلىقى

费白, 流东诸付 <成> سۇغا ئاقماق

尸洗 سۇغا ئالماق

鸡汤落个象 <成> سۇغا چۈشكەن مۇشۇكتەك

汤泡 <成> ②水泡, 水浸 ① سۇغا چىلاشماق

了吹

水跳 <体> سۇغا سەكرەش

水亲, 性水亲 <化> سۇغا مايىللىق

白茭 <植> سۇ غولكۆكى

层水 <水> سۇ قاتلىمى

运水 <交> سۇ قاتنىشى

松水 <植> سۇ قارىغىيى

蓼水 <植> سۇ قامچىئوتى

虱龙 <动> سۇ قوڭغۇزى

程工利水 سۇ قۇرۇلۇشى

鸟河 <动> سۇ قۇشقىچى

风卷龙水 <气> سۇ قۇيۇنى

钱成卖羊把, 卖变 <成> سۇ قىلماق

钱成卖羊把, 卖变上场市在羊把 قىلىپ بولماق

牛水 <动> سۇ كالىسى

泡水起 سۇ كۆتۈرمەك

表位水 <水> سۇ كۆرسەتكۈچ

水 كۈچى <水> سۇ كۈچى ~ بىلەن توك چىقىرىش

电发力

气煤水 سۇ گازى

茈 <植> سۇ لەيلىسى

品产水 سۇ مەھسۇلاتى

角八水 <植> سۇ مۇخى

塔水 سۇ مۇنارىسى

藻尾狐 <植> سۇ مىڭياپرىقى

雷水 <军> سۇ مېلىپىنى

先边河到不 <成> سۇنى كۆرەنەي ئۆتۈك سالماق

急过之操, 靴脱

鱼摸水浑 <成> سۇنى لېيىتلىپ يېتىق تۇتماق

费水 <农, 经> سۇ ھەققى

位水 <水> سۇ ئورنى

态同共的 «سۇلماق»¹ سۇلاشماق
 水沾，湿润 [动]² سۇلاشماق
 窿窟冰(的凿而水汲为) <方> [静] سۇلاق
 ~ / 代唐，朝唐 سۇلالىسى : نالغ 代朝，朝 [静] سۇلالە
 代换朝改 ئالماشماق
 态动被的 «سۇلماق» سۇلانماق
 传中《经兰古》曼赖素，曼莱苏 <宗> [静] سۇلايمان
 (“门罗所”称《书全约旧》，一之者使拉安的说
 帽身隐 سۇلايمان قالپىقى
 سۇلستان [静] 丹苏 (主君的家国兰斯伊些某) ئۆزگە
 宁 <谚> ~ بولغۇچە، ئۆز يۇرتۇدا ئۇلتاڭ بول .
 丹苏做国他在不，底鞋当乡家在
 能 <谚> . ئۆزىنى سورىمىغان ئۆتۈككە ئۇلتاڭ .
 能 <谚> . 殃遭者己自好管能不，王称者己自好管
 座宝的丹苏 ~ تەخت
 سۇلتانىماق [动] : 气丧头垂，气泄，馁气
 气丧头垂样一贼的到抓被象 سۇلتانىماق
 态同共的 «سۇلتانىماق» سۇلتانىشماق
 硫酸 <化> [静] سۇلفات
 纸酸硫 قەغەز سۇلفات
 硫酸 <化> سۇلفات كىسلاتاسى
 酶酯酸硫 <化> [静] سۇلفاتازا
 唑噻胺磺 <药> [静] سۇلفاتىزارول
 啉啞胺磺 <药> [静] سۇلفادىئازىن
 磺酰胺، 胺磺 <药> [静] سۇلفانىلامىد
 胺磺 <药> [静] سۇلفانىلامىدىن
 那佛索 <药> [静] سۇلفونال
 物化硫 <化> [静] سۇلفىد
 啉吡胺磺 <药> [静] سۇلفىدىن
 麦燕 <植> [静] سۇلۇ (سۇلۇيۇم، سۇلۇيۇڭ، سۇلۇسى)
 片麦燕②粥仁麦燕① سۇلۇ يارمىسى
 水 ~ ئېتىز : 的水，的多水，的水有① [静] سۇلۇق
 / 田 تېپىز ~ جىلغا 涧山的浅水② 的汁多 ~ نەشپۈت
 梨香的汁多
 疱水 <医> سۇلۇق قاپارتما
 层水含 <地> سۇلۇق قاتلام
 剂溶水含 <化> سۇلۇق ئېرىتكۈچ
 肿水 <医> سۇلۇق ئىششىق
 地麦燕 [静] سۇلۇلۇق

سۇغۇرماق [动] 出拔，出抽 : قىلىچنى سۇغۇرۇپ ئالماق
 刀拔
 态同共的 «سۇغۇرماق» سۇغۇرۇشماق
 的身抽 [静] سۇغۇرۇلما
 券债身抽 <经> سۇغۇرۇلما زايوم
 的 «سۇغۇرماق» ② 态动被的 «سۇغۇرماق» ① سۇغۇرۇلماق
 人从他 . ئۇ ئادەملەر توپىدىن سۇغۇرۇلۇپ چىقتى . 态复自
 . 来出了溜中群
 蕨足肿 <植> [静] سۇغۇل
 态同共的 «سۇغۇرماق» سۇغۇرىشماق
 态动被的 «سۇغۇرماق» سۇغۇرىلماق : بۇغداي سۇغۇرىلدى .
 鲜用 了过浇子麦 . ساپ قان بىلەن سۇغۇرىلغان دوستلۇق
 谊友的成凝血
 绳毛扁，子带线毛 <古> [静] سۇقۇ
 者词台提 <艺> [静] سۇقۇلېر
 词台提 <艺> [静] سۇقۇلېرلىق
 作工词台提做，词台提 سۇقۇلېرلىق قىلماق
 态动使的 «سۇقۇلماق» سۇقۇتۇرماق
 闯，闯硬，撞冲，撞 <方> [静] سۇقۇرۇ
 鸯鸳 <方，动> [静] سۇقۇسۇر
 胃开，激刺 <古> [动] سۇقۇلاتماق
 藏 <方> [动] سۇقۇلماق
 人进使 <古> [静] سۇقۇلماق
 态复自的 «سۇقۇلماق» سۇقۇنماق : پارتىيە ئىچىگە سۇقۇنۇپ كەتتى .
 内党入混 سۇقۇنماق / ئۇ قوناقلىقىڭ ئىچىگە سۇقۇندى .
 了地米玉到 .
 态同共的 «سۇقۇنماق» سۇقۇنۇشماق
 战挑②求贪，恋迷，好喜① <古> [静] سۇقۇلاتماق
 嘴偷②的事多，的事闲管爱① <方> [静] سۇقۇلەت
 的脚碍手碍，的
 芹毒 <植> [静] سۇكان
 宁溃胃，铝糖硫 <药> [静] سۇكرالغات
 特得显子肚妇孕多水羊因)胎胞双假 [静] سۇكېزەك
 (大别
 寸 [静] سۇڭا
 宋 [静] سۇڭا
 朝宋 سۇڭ سۇلالىسى
 葱，葱大 <植> [静] سۇڭىياز
 子板的宽寸五 تاختاي ~ بەش : 的寸 [静] سۇڭلۇق
 态动使的 «سۇلماق» سۇلاتماق

射折〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 性射折 <物>〔静〕 سۈندۈرۈشچانلىق
 态同共的 «سۈندۈرۈشچان»
 态动被的 «سۈندۈرۈشچان»
 海大，海 <古>〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 雀头石 <古>〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 态动使的 «سۈنماق»
 断头木 . ىاغاچ سۈندۈ . 碎，破，折，断①〔动〕 سۈنماق
 ؛ 了碎璃玻 . ىدەنەك سۈندۈ . 了破碗 . ىچنە سۈندۈ . 了破子镜
 里子帽往了破袋脑，藏里子袖往了折胳膊 <谚>
 射折 <物>②. “扬外可不丑家”同喻；藏
 落破 ىۇنغان بايۇچچە 产破，落破 <转>③线射折
 户落破 ىۇنغان ئائىلە / 弟子
 角射折 <物> سۈنۈش بۇلۇغى
 律定射折 <物> سۈنۈش قانۇنى
 率射折 <物> سۈنۈش نىسبىتى
 面射折 <物> سۈنۈش يۈزى
 之助援出伸 ~ ىاردەم قولىنى ①〔动〕 سۈنماق
 喻；腿伸子被看 <谚> . ىوتقانغا بېقىپ پۈت سۈن . 手
 交提，交递，报呈，递呈，递②. “为而力量”同
 函公递呈 ~ ىەرز / 子状递 ~ ىىشلەپچىقىرىش پىد .
 划计产生报呈 ~ ىانىنى ③ 上送，上呈，上献
 物礼上献 / ىر دەستە گۈل ~ ىاغاچ ④ 晒，烤
 ىاغاچ ~ ىوت / 阳太晒 ~ ىوت
 的折易；性光折〔静〕 سۈنۈشچان
 度光屈，度光曲，度光折 <物>〔静〕 سۈنۈشچانلىق
 态同共的 «سۈنماق»
 片碎②盅茶破 ىىيالە ~ ىدەنەك، ىدەنەك ①〔静〕 سۈنۈشچان
 铁寸无手 ىوق سۈنۈشچانلىق ىوق سۈنۈشچانلىق
 折 <数>④骨接 ىاقماق سۈنۈشچانلىق
 痛 <转>⑤泽光无，采打精无 <转>⑤线折
 满容愁 ىىراي ~ ىىراي / 心的苦痛 ىۇشۇل
 苦愁，苦 / 面
 面 / ىۇشۇلنىڭ دەردىنى سۈنۈشچان بىلىدۇ . 怜相病同
 芝上当 <成> سۈنۈشچانلىق قوشۇقنىڭ سېپى تەگمەك
 箭令当毛鸡着拿，官的大麻
 师骨接 <医>〔静〕 سۈنۈشچانلىق
 术骨接 <医>〔静〕 سۈنۈشچانلىق
 态动被的 «سۈنماق»
 的下之墙上之基地于置)木基 <古，建>〔静〕 سۈنۈشچانلىق

禾升，禾化氯 <化>〔静〕 سۈلېما
 蘸上饷往 ~ ىانىنى : 水蘸，湿润①〔动〕 سۈلېماق
 水呷，水喝②水泼上泥往 ~ ىانىنى / 水
 实木肤盐，果树漆鞣 <植>〔静〕 سۇماق
 送，递 <古>〔动〕 سۇماق
 袋麻，袋口 <方>〔静〕 سۇمال
 饺水 <方，食>〔静〕 سۇمانتىسى
 سۇماي = سۇياغ
 莉茉 <植>〔静〕 سۇمەن
 态体，格体〔静〕 سۇمبات (سۇمباتى)
 的美优态体，的称匀格体〔静〕 سۇمباتلىق ~ ىىگىت
 人女的美优态体 ىايال ~ ىاغاچ / 子伙小的称匀格体
 长 <转>②草酱败，草缣 <植>①〔静〕 سۈمبۈل
 (发头容形)的黑而
 发秀 چاچ سۈمبۈل
 扑相 <体>〔静〕 سۇمۇ
 扑相 <体> سۇمۇ چېلىشىش
 鹏，凰凤 <动>〔静〕 سۇمۇرغ
 木凰凤 <植> سۇمۇرغ دەرىخى
 蝶凰 <动> سۇمۇرغ كېپىنەك
 蕨尾凤 <植>〔静〕 سۇمۇرغۇيرۇق
 سۇمۇق = زەمچە
 的形条 <古>〔静〕 سۈن
 苏萏 <艺>〔静〕 سۇناي ~ ىالماق ىالماق ىالماق / ىالماق ىوق
 سۇنايغە نەدە؟ <谚> ىالماق ىالماق ىالماق ىالماق
 者苏萏吹 <艺>〔静〕 سۇنايچى
 苏萏挺直，腿膊展伸〔动〕 سۇنايلىق
 着躺地挺挺直
 态同共的 «سۇنايلىق»
 暑处，座女室 <天>〔静〕 سۇنۇلە
 坏弄，烂弄 ىالماق ~ ىالماق، ىالماق ىالماق
 镜射折〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 的化约〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 量质化约 <物> سۈندۈرۈشچان ماسسا
 树断折 ~ ىاخنى : 态动使的 «سۈنماق» ①
 枝 / ىچنە ~ ىاغاچ ىاغاچ / ىاغاچ ىاغاچ / ىاغاچ ىاغاچ
 低贬 ىۇنى كىشىلەر ئارىسىدا سۈندۈرۈشچان . 低贬
 手解 ~ ىەرت : 手解 ④ . 他低
 面射折 ىۈزى سۈندۈرۈشچان

酒奶马或酒米(的劲酒去失) <古>〔静〕 سۇۋسۇش
 的直笔，的直②的权桠无，的枝树无①〔静〕 سۇۋلاڭ
 绢手，帕手 <古>〔静〕 سۇۋلۇق
 子窝地，窖地 <方>〔静〕 سۇۋۇق
 释稀，稀变 <古>〔动〕 سۇۋىشماق
 墙抹 ~ سۇۋاق / 墙抹 ~ تام: 抹①〔动〕 سۇۋىشماق
 <建>②水胶抹，糊浆抹 ~ شلم / 药抹 ~ دورا / 灰
 面抹
 恶罪，罪 <古>〔静〕 سۇي
 油素，油物植，油清〔静〕 سۇياغ
 距(的上脚鸡公) <古>〔静〕 سۇياغۇ
 ~ / 汽轿小型线流 پىكپاك ~ : 的型线流〔静〕 سۇيۇر
 车机型线流 پاراۋۇز
 邑封，地封〔静〕 سۇيۇرغال
 的封分〔静〕 سۇيۇرغاللىق
 制封分 تۈزۈم سۇيۇرغاللىق
 封，送奉，赐恩，予赐，赐赏 <古>〔动〕 سۇيۇرغاماق
 赏
 ، 的体液，的态液②泥稀 ~ لاي 的稀①〔静〕 سۇيۇق
 品食质流 تاماق ~ / 料燃态液 يېقىلغۇ ~ : 的质流
 人的佻轻 ئادەم ~ : 荡放，佻轻 <转>④
 璃玻水 <化> سۇيۇق ئەينەك
 体液 <化，物> سۇيۇق جىسىم
 相液 <化> سۇيۇق فازا
 花物性水，佻轻 سۇيۇق كۆڭۈل
 气化液，气态液 <物> سۇيۇق گاز
 质物态液 <哲> سۇيۇق ماددا
 油释稀 <石> سۇيۇق نېفىت
 态液，态状体液 <物，化> سۇيۇق ھالەت
 料肥体液 <农> سۇيۇق ئوغۇت
 液溶稀 <化> سۇيۇق ئېرىتمە
 物货体液 سۇيۇق يۈك
 饭汤，面汤 <食>〔静〕 سۇيۇقئاش
 的溜稀，的稀(等面，汤)〔静〕 سۇيۇق - سەلەڭ
 品食质流 تاماق سۇيۇق - سەلەڭ تاماق
 把 ~ سۇيۇقلاشتۇرماق «سۇيۇقلاشماق» 态动使的: سۈتىنى ~
 精酒释稀 ~ ئىسپىرتنى / 淡冲奶牛
 浮轻变，佻轻变②稀变①〔动〕 سۇيۇقلاشماق
 气煤 ~ گازنى ~ : 态动使的 «سۇيۇقلاندۇرماق»
 化液

(木横
 ~ سۇۋاتماق «سۇۋساق» 态动使的: تام ~ ئوچاق / 墙抹让
 灶炉搪让，灶炉抹让
 杨天钻，杨白 <植>〔静〕 سۇۋادان
 钻有 مويلا ~ : 的杨天钻，的杨天钻有〔静〕 سۇۋادانلىق
 林杨天钻 ئورمان ~ / 子院的杨天
 实尼门，荠角棱 <植>〔静〕 سۇۋارا
 (一之落部语厥突代古)尔瓦苏 <古>〔静〕 سۇۋار
 来全人客. كەلسى ~ مېھمانلار: 都全，全〔静〕 سۇۋارى
 水被都全稼庄. سۇ بېسىپ كەتتى. ~ : 了淹
 了淹
 态动使的 «سۇۋاشماق»
 性黏 ~ لاي 的强性黏，的强力着黏〔静〕 سۇۋاشماق
 泥的强
 泥 سۇۋاشماقلىق
 儿劲黏，性黏〔静〕 سۇۋاشماقلىق
 性黏的
 سۇۋاشماق¹ «سۇۋساق» 态同共的: مەن ئۇنىڭغا تام سۇۋىشىپ
 بەردەم. 墙了抹他帮我.
 着附，粘〔动〕 سۇۋاشماق²
 沙 ~ قۇم: 灰墙，泥灰(的墙抹) <建>〔静〕 سۇۋاق
 泥灰细 ~ ئىنچىكە / 浆
 灰上，泥抹 <建> سۇۋالغۇ
 和，佬事和 <转>②工灰抹 <建>①〔静〕 سۇۋاقچى
 的泥稀
 : 儿活灰抹，作工的灰抹① <建>〔静〕 سۇۋاقچىلىق
 了完程工灰抹的子房. ئۇنىڭ سۇۋاقچىلىقى تۈگىدى.
 为行泥稀和 <转>②
 灰抹干，工灰抹干 <建>① سۇۋاقچىلىق قىلماق
 佬事和当，泥稀和 <转>②儿活
 سۇۋاقسىز <建>〔静〕 سۇۋاقسىز
 的泥上未，的灰抹有没
 墙的灰抹没
 سۇۋاقلىق <建>〔静〕 سۇۋاقلىق
 的泥了上，的灰了抹
 子房的灰了抹
 料涂 <建>〔静〕 سۇۋالغۇ
 态动被的 «سۇۋساق»
 سۇۋاي <牧>〔静〕 سۇۋاي
 (畜母指)的胎空，的育未
 马母的育未
 胎空 سۇۋاي قالماق
 的寡孤，的女无儿无〔静〕 سۇۋاي - سالتاڭ
 渴焦，渴干，渴饥，渴口，渴 <古>〔静〕 سۇۋسالق

物滤过 سۈزگۈچ جىسىم

纸滤过 <化> سۈزگۈچ قەغەز

层滤过，层滤 <水> سۈزگۈچ قەۋەت

的器滤过有〔静〕 سۈزگۈچلۈك

烟香嘴滤过 تاماكا سۈزگۈچلۈك

；湿透，淋淋湿 <转>②乳凝酸，渣乳〔静〕 سۈرمە

雨在服衣的他 . ئۇنىڭ كىيىملىرى يامغۇردا ~ بولۇپ كەتتى .

。湿透得淋中

淋湿 <转>②袋布的奶酸滤① سۈزمە خالتىسى

. 透湿，淋 : ئۇنىڭ ئۈستى - باشلىرى ~ بولۇپ كېتىپتۇ .

。了透湿都身浑他

巴稀个打 <成> سۈزمە خالتىسى قىلىۋەتمەك

伤鳞体遍得打，肤完无体得打，烂

网(的滤过)〔静〕 سۈزمە

网围 تور سۈزمە

盐井 تۈز سۈزمە

，捞②奶牛滤过 ~ سۈت : 滤过，滤①〔动〕 سۈرمەك

捞打 : بېلىق ~ 鱼捞 / چۆپ ~ 片面捞 / سۈدىن ياغاچنى

~ 油撇 / كۆپۈكنى ~ 撇③头木捞打里水从 ~

梳④儿沫撇 <转>⑤(眼眉)起扬 : قاپاقلىرىنى سۈزۈپ

情风弄卖皮眼起扬 ناز قىلماق

抵 <方>〔静〕 سۈزمەك

态同共的 «سۈزمەك» سۈزۈشمەك

水清 ~ : 的净清，的澈清，的清①〔静〕 سۈزۈك

璃玻明透 ~ : 的明透② سۈزۈك ~ 尺明透 / ئەينەك ~

空天的朗晴 ~ : ئاسمان ③

金清，金色清 <矿> سۈزۈك ئالتۇن

体明透 <物> سۈزۈك جىسىم

石闪透 <矿> سۈزۈك چاقنار تاش

漆清 سۈزۈك سىر

蛾翅透 <动> سۈزۈك قانات پەرۋانە

纸明透 قەغەز سۈزۈك

玉软明透 كاۋاش سۈزۈك

胶明透 كاۋچۇك سۈزۈك

状质蜡明透 <生> سۈزۈك موم ھالەت

质角明透 <生> سۈزۈك مۇڭگۈز ماددا

态动使的 «سۈزۈكلەشمەك» سۈزۈكلەشتۈرمەك

化明透〔动〕 سۈزۈكلەشمەك

出捞③度明透②式形词名的 «سۈزۈك» ① سۈزۈكلۈك

条面的出捞 چۆپ ~ : 的出滤، 的

搽上脸往 ~ يۈزىگە ماي : 涂，抹，搽〔动〕 سۈرمەك

脸洗皂肥抹 يۇماق سۈرۈپ سۈيۈن / 油

头石的光磨 ~ : 的光磨〔静〕 سۈرمەل

的臊害不，的厚皮脸 <方>〔静〕 سۈرمەل

厚越来越皮脸 <方>〔动〕 سۈرمەللەشمەك

毛睫的过描 كىرىك ~ : 的过描〔静〕 سۈرمىلىك

下见 سۈرۈشتە

听打，问盘，究追，查追 سۈرۈشتە قىلماق

盘，溯追，诉追，查追 <法>〔动〕 سۈرۈشتۈرمەك

听打，问

错交使，叉交使〔动〕 سۈرۈشتۈرمەك

态同共的 «سۈرۈشتۈرمەك» سۈرۈشتۈرۈشمەك

态动被的 «سۈرۈشتۈرمەك» سۈرۈشتۈرۈلمەك

态同共的 «سۈرمەك» سۈرۈشمەك

态同共的 «سۈرمەك» سۈرۈشمەك

~ سۈرۈك①〔静〕 <法>②期诉讼 : 限期 ~ بىر يىللىق

بلەن پۇل قەرز ئالماق ~ 以一年为借借期 / ئۈچ كۈنلۈك

~ 限期天三给 بەرمەك

群畜 <方>〔静〕 سۈرۈك

移推〔静〕 سۈرۈلمە

质移推 <水> سۈرۈلمە لاتقا

سۈرۈلمەك① ① «سۈرمەك» 态复自的 : سەلمە مەن تەسرەپكە

سۈرۈلۈپ ئولتۇردى . 了坐边这我到挪麦丽赛 . ② «سۈر-

مەك» 态动被的 : ئىشلەپچىقىرىش ئىلگىرى سۈرۈلۈپ ، يېزى-

村农，进推前向产生 . ئۆزگەردى . نىڭ كەمبەغەللىك تۈسى

。了变改貌面穷贫的

سۈرۈلمەك② «سۈرمەك» 态动被的 : بالىنىڭ يۈزىگە سۈيۈن

سۈرۈلدى . 皂肥了抹上脸子孩 . 皂肥了抹上脸子孩 . 皂肥了抹上脸子孩 .

。油了上轴车 . رۇلدى .

态复自的 «سۈرمەك» سۈرۈنمەك

门窍，法办 <方>〔静〕 سۈرۈم

荷蒲叶小，草香唇 <植>〔静〕 سۈزە

态动使的 «سۈزمەك» سۈزدۈرمەك

态同共的 «سۈزدۈرمەك» سۈزدۈرۈشمەك

态动被的 «سۈزدۈرمەك» سۈزدۈرۈلمەك

人瞳，孔瞳 <方>〔静〕 سۈزگار

子篋〔静〕 سۈزگە

的人抵爱，的抵爱 <方>〔静〕 سۈزگەك

器滤过〔静〕 سۈزگۈچ

网滤过 <化> تور سۈزگۈچ

种配

疫免工人 <生> سۈنئىي ئىممۇنىتېت

雨降工人 <气> سۈنئىي يامغۇر

毛造人 <纺> سۈنئىي يۇڭ

丝造人 <纺> سۈنئىي يىپەك: ~ توقۇلما

物织

态动使的 «سۈنئىيەشمەك» سۈنئىيەشتۈرمەك

态同共的 «سۈنئىيەشتۈرمەك» سۈنئىيەشتۈرۈشمەك

态动被的 «سۈنئىيەشتۈرمەك» سۈنئىيەشتۈرۈلمەك

化造人 [动] سۈنئىيەشمەك

作做②为人，工人，造人① [静] سۈنئىيلىك

条肋根两末最的羊牛 [静] سۈۋە

سۈۋەرەك = تاراقان

签，塔及矛，剑，刀)物之儿尖带 <古> [静] سۈۋرى

(等子

سۈيدۈك <理生> [静] 尿: باقىيۇرمىقى ئۇرۇقى سۈيدۈك.

نى راۋانلاشتۇرىدۇ. 尿利子前车

سۈيدۈك ئاجرىتىش سىستېمىسى <理生> 尿泌

统系

禁失便小 سۈيدۈك تۇتالما سلىق

闭尿 <医> سۈيدۈك تۇتۇلۇش

酸尿 <化> سۈيدۈك كىسلاتاسى

素尿 سۈيدۈك ماددىسى

管尿输 <理生> سۈيدۈك نەيچىسى

道尿 <理生> سۈيدۈك يولى

炎道尿 <医> سۈيدۈك يولى يەللىكى

症毒尿 <医> سۈيدۈك زەھەرلىنىش

膀胱 <方> [静] سۈيدۈكۈك

态动使的 «سۈيلىمەك» سۈيلىتەك

态同共的 «سۈيلىمەك» سۈيلىشمەك

态动被的 «سۈيلىمەك» سۈيلىنمەك

سۈيلىمەك [动]: 催促，催促 ~ 帐催 / جاۋاب خەتنى

信回催 ~

器析离，器离分 <化> [静] سېپاراتور

鱼鲛 <动> [静] سېپالوس

症血败 <医> [静] سېپىتسىمىيە

石泡海 <矿> [静] سېپئولت

态同共的 «ساپماق» سېپىشماق

سېپىشمەك «سەپمەك» 态同共的: ئۇلار ئانارنىڭ كىيىمىگە ئ.

تر سېپىشتى. 水香了洒上服衣的尔娜阿往们她

态动被的 «سۈمۈرمەك» سۈمۈرۈلمەك

糊糖芽麦 <食> [静] سۈمۈلمەك

粥面甜(的做汁甚桑) <方> [静] سۈمۈلمەك

鸭雄 <古，动> [静] سۈنە

鸽鹑 <动> [静] سۈندۈك

矛长，矛 <方> [静] سۈنگۈ

准的为行和活生林斯穆)奈逊① <宗> [静] سۈنەت

礼割②(训圣，则

式仪礼割 توي سۈنەت

سۈنەت قىلماق = خەتنە قىلماق

سۈنەتچى = خەتنىچى

سۈنەتلىك = خەتنىلىك

奈逊守遵为意原语伯拉阿)尼逊 <宗> [静] سۈنئىي

(者

徒教教兰斯伊)派尼逊 <宗> سۈنئىي مەزھىپى

(派教个一的多最

~: 的作做②的为人，的工人，的造人① [静] سۈنئىي

كۈلك 笑假，笑的作做

金仿 <经> سۈنئىي ئالتۇن

能智工人 سۈنئىي ئەقىل

云造人 <气> سۈنئىي بۇلۇت

棉造人 <纺> سۈنئىي پاختا

肢假 <医> قول - سۈنئىي پۈت

维纤造人 تالا سۈنئىي

择选工人 <心> سۈنئىي تاللاش

言语造人，言语工人 <语> سۈنئىي تىل

齿义，牙假 <医> سۈنئىي چىش

革造人 <纺> سۈنئىي خۇرۇم

皮鞭水造人 قاما سۈنئىي

子皮奶造人，油奶造人 سۈنئىي قايماق

胶橡造人 <化> سۈنئىي كاۋچۇك

体晶造人 كرىستال سۈنئىي

铁磁造人 ماگنىت سۈنئىي

石理大造人 <建> سۈنئىي مەرمەر

冰造人 مۇز سۈنئىي

油石造人 سۈنئىي نېفىت

سۈنئىي ھەمراھ <天> 星卫造人: ~ ئارقىلىق بىۋا.

视电播直星卫 تېلېۋىزىيە سۈنئىي تارقىلىدىغان

场草工人 <牧> سۈنئىي ئوتلاق

工人，精授工人 <生> سۈنئىي ئۇرۇقلاندۇرۇش

榆冠圆 <植>〔静〕 سېدە
 D 兰地西 <药>〔静〕 سېدىلەند
 林榆冠圆〔静〕 سېدىلىك
 管形蛇的洲欧纪世中)特宾塞 <艺>〔静〕 سېرىپىنت
 (器乐
 母云绢 <矿>〔静〕 سېرىست
 杂，场戏马 ىمەيدانى ~ :戏马，技杂 <艺>〔静〕 سېرىك
 场技
 团戏马，团技杂 ئۆمكى سېرىك
 员演戏马，员演技杂 <艺>〔静〕 سېرىكچى
 戏马，技杂 <艺>〔静〕 سېرىكچىلىك
 戏马演，技杂耍 سېرىكچىلىك قىلماق
 学清血 <生>〔静〕 سېرولوگىيە
 的学清血〔静〕 سېرولوگىيىلىك
 应反学清血 <生> سېرولوگىيىلىك رېئاكسىيە
 平平，般一，边，面方示表配搭“بر”与①〔助〕 سېرى
 我对 . ~ 常常: بارچە ئالم بر ~ ، يالغۇز ماڭا سەن بر ~ .
 于加附②。般一，行还意生 . كېتىۋاتىدۇ . ئەمەس ، بر ~
 来越示表，后词名别个和词动形时去过 . ئوينىغانسېرى
 ئوينىغانسېرى ئوينىغۇسى كېلىدىكەن . 玩想越玩越子孩 .
 展发益日产生 . ئىشلەپچىقىرىش كۈنسېرى راۋاجلانماقتا .
 سېرىس <植>〔静〕 قوۋزىقى ~ / 皮欢合 ~ گۈل
 花欢合
 柳旱 <植> سېرىس سۆگەت
 黄 <转>②珀琥 سېرىق ①〔静〕 黄，的黄
 色黄 ~ / كەھرىۋا ~ 黄蛋
 سېرىق ③的色黄 <转>②珀琥 تۇخۇمنىڭ سېرىقى
 狼鼠黄，鼬黄 <动> سېرىق ئاغمىخان
 欢合金 <植> سېرىق ئاكاتسىيە
 病锈条 ئال سېرىق
 金黄 سېرىق ئالتۇن
 梨黄 <植> سېرىق ئامۇت
 瓜西瓢黄 سېرىق ئەت تاۋۇز
 梅刺黄 <植> سېرىق ئەترگۈل
 蒿花黄 <植> سېرىق ئەمەن
 果花无黄 <植> سېرىق ئەنجۈر
 鹭头黄 <动> سېرىق باش قوتان
 松叶落花黄 <植> سېرىق بال قارىغاي
 蛇环金 <动> سېرىق بالداق يىلان
 莺柳腰黄 <动> سېرىق بەل شاخسانغۇچ

~ / 根城 ىۋى ئۆستى ~ / 头城 ىۋى ئۆستى ~ : 墙城〔静〕 سېپىل
 苏城筑 ىۋى ئۆستى / ىۋى ئۆستى بولمايدىغان ~ يوق ، قىلغىلى
 بولمايدىغان ئىش . <谚> . 干有没 ، 墙城的去不过有没
 . 情事的成不
 阙城，楼城 <建> سېپىل راۋىقى
 连牵受②态动被的 «ساپماق» ① سېپىلماق
 态动被的 «سەپمەك» سېپىلمەك
 人女的围深于属 <方>〔静〕 سېنەر
 网 <印>②网球排 سېتىكىسى ۋالېبول ①〔静〕 سېتىكا
 课，表程课 دەرس سېتىكىسى ④级栅 <物>③目
 表目
 状筛，状网〔静〕 سېتىكىسىمان
 构结状筛 <地> سېتىكىسىمان قۇرۇلما
 的状筛，的状网〔静〕 سېتىكىلىق
 扳塔孔筛 <石> سېتىكىلىق تارېلكا
 管筛 <石> سېتىكىلىق نۇرۇبا
 空一卖变 ~ يوقنى ~ سېتىشتۇرماق
 态同共的 «ساتماق» سېتىشماق
 售出，售销，卖买〔静〕 سېتىق
 人卖买，贩商〔静〕 سېتىقچى
 业行意生，卖买〔静〕 سېتىقچىلىق
 意生做，卖买做 سېتىقچىلىق قىلماق
 سېتىلما = ساتقىن
 ، 卖出，卖叛 <转>②态动被的 «ساتماق» ① سېتىلماق
 敌投身卖 ~ دۈشمەنگە ~ 靠投身卖
 价出卖 سېتىلىش باھاسى
 سېتىلمىلىق = ساتقىنلىق
 间车〔静〕 سېخ
 本成间车 سېخ تەننەرخى
 任主间车 سېخ مۇدىرى
 慷，人的方大 ~ ئادەم ىۋى ئۆستى : 的慷，的方大〔静〕 سېخىي
 . 人的慷 ~ / تاپسا بۆلۈپ يەر ، بېخىل تاپسا بېسىپ .
 物食到找鬼啻吝，吃着分物食到找人方大 <谚>
 ، 动劳肯要只 <谚> . ~ . ئەمگەك قىلساڭ يەر ~ . 吃着藏
 . 人亏会不地
 态动使的 «سېخىلاشماق» سېخىلاشتۇرماق
 来起方大，慷变〔动〕 سېخىلاشماق
 止举慷，止举方大〔静〕 سېخىلىق تۇتماق
 慷变，方大变
 سېخىلىق قىلماق ىۋى ئۆستى
 慷，方大 سېخىلىق قىلماق

蒿萸，菊萸 <植> سېرىق سەبدەر
 菜黄 <植> سېرىق سەي
 柳蒲 <植> سېرىق سۆگەت
 鸬鹚头黄 <动> سېرىق سۈندۈك
 虫针金 <动> سېرىق سىمقۇرت
 桃丝金，桃黄 <植> سېرىق شاپتۇل
 十二雪小②雪小(的春早)① <天> سېرىق قار
 (一之气节四)
 鸬眉黄 <动> سېرىق قاش تۇمۇچۇق
 鸥眉黄 <动> سېرىق قاش چۇمچۇق
 鸬眶金 <动> سېرىق قاش قىلىيورغا
 雉水翅铜 <动> سېرىق قانات جۇغۇر
 鼬腹黄 <动> سېرىق قورساق ئاغىمىخان
 吾棗黄 <植> سېرىق قوقانگۈل
 桦黄 <植> سېرىق قەيسىن
 芥黄 <植> سېرىق قىچا
 病热黄 <医> سېرىق قىزىتما
 茅花黄 <植> سېرىق قىياق
 树金黄 <植> سېرىق كاتالپا
 蒿黄 <植> سېرىق كامپا
 樟黄 <植> سېرىق كامپۇرا
 麻黄 <植> سېرىق كەندىر
 之种品瓜甜)奇口可皮黄 <植> سېرىق كۆكچە
 (—
 杉黄 <植> سېرىق كىپارس
 石玉黄，玉黄 <矿> سېرىق گۆھەر
 芫秦花黄 <植> سېرىق گۈللۈك جىنتيانا
 油酥，油黄 ىماي سېرىق
 黄雌 <矿> سېرىق مەرگىمۇش
 蜡蜂，蜡黄 موم سېرىق
 之种品瓜甜)甘极蜜皮黄 <植> سېرىق مىجگەن
 (—
 糖冰黄 <食> سېرىق ناۋات
 草蓬萍 سېرىق نىلوپەر
 酒黄 سېرىق ھاراق
 蜂胡，蜂黄 <动> سېرىق ھەرە
 子诃黄 <植> سېرىق ھېلىلە
 灌春 <农> سېرىق ئوسا
 草尾狗黄 <植> سېرىق ئىنقىۋىرۇق
 猴丝金 <动> سېرىق يال مايۇن

貂喉黄 <动> سېرىق بوغۇز بۇلغۇن
 虎蜂喉黄 <动> سېرىق بوغۇز كۆكسەك
 ىماي = چۈچۈك بۇيا سېرىق
 鹰黄 <动> سېرىق بۈركۈت
 鱼黄 <动> سېرىق بېلىق
 晶水黄 سېرىق بىللۇر
 腹黄 <动> سېرىق پوكان پۆپۈكلۈك قىرغاۋۇل
 雉角
 豆黄 <植> سېرىق پۇرچاق
 菊磺硫 <植> سېرىق پىلىپىلگۈل
 棠海黄 سېرىق تاش ئالما
 柳花黄 <植> سېرىق تال
 鸬喉黄 سېرىق تاماق تۇمۇچۇق
 烟叶黄，烟旱 سېرىق تاماكا
 品商色黄 <经> سېرىق تاۋار
 癩，痢痢，疮秃，癣黄 <医> سېرىق تەمرەتكە
 体黄 <理生> سېرىق تەنچە
 人种黄 سېرىق تەنلىك
 土黄 <地> سېرىق توپا
 桃光梨黄 <植> سېرىق توغاج
 壤黄 <地> سېرىق تۇپراق
 鸬 <动> سېرىق تۇمۇچۇق
 鹭白嘴黄 <动> سېرىق تۇمشۇق ئاققوتان
 嘴蜡 <动> سېرىق تۇمشۇق قۇشقاچ
 鸬杜胸橙 <动> سېرىق تۆش كاككۈك
 铁黄 <地> سېرىق تۆمۈر
 毛，儿小口黄 <转>②毛汗，毛寒① سېرىق تۈك
 子孩
 黄面，色土如黄 سېرىق تۈكى تەنۈر ئۇرۇلمەك
 瘦肌
 隼爪黄 <动> سېرىق تىرناق چۇغۇندەك
 菊蒿萸 <植> سېرىق جۇخار
 ىماي = سېرىق تەنلىك سېرىق جىنىس
 鼠黄 <动> سېرىق چاشقان
 蚁蚂黄 <动> سېرىق چۈمۈلە
 (菜花金)蓓苜花黄 سېرىق چېچەك بېدە
 母云黄，母云金 <矿> سېرىق چىرىمتال
 鱼姑黄 سېرىق خانبېلىق
 斑褐黄，斑黄 <理生> سېرىق داغ
 蝶凤喙斑金 سېرىق داغلىق سۇمۇرغ كېپىنەك

سېزىلەر - سېزىلمەس [靜] 地觉不知不 [靜]
 سېزىلەرلىك [靜] 的到觉感以可 [靜] 的察觉可: ~ پايدا
 处好的到觉感以可
 سېزىلمەك «سەزمەك» 的态动被
 سېزىم [靜] <理生> 觉感, 觉, 觉知: پۇراش سېزىمى
 嗅 / 觉 / 闻 / 听 / 听 / 闻 / 嗅 / 味 / 觉
 觉视 سېزىمى
 سېزىم قوبۇللىغۇچ <理生> 器受感
 سېزىم ئۆلچىگۈچ <医> 计觉感
 سېزىمچان = سەزگۈر
 سېزىمچانلىق = سەزگۈرلۈك
 سېسترا (سېستراسى) [靜] <医> 士护
 سېستراللىق [靜] 作工士护
 سېستراللىق قىلماق 作工士护
 سېستىماق «سېستىماق» 的态动使: ئۇ گۆشنى سېستىمىپ قو-
 يۇپتۇ. 了臭放肉把他
 سېستىماق «سېستىماق» 的态同共
 سېسىق [靜] 臭, 烂: ~ پۇراق 臭 / 味 ~ گۆشنى
 چۈشۈن تاپار, يامان ئىشنى يامان تاپار. <谚> 找去蝇苍蝇
 肉臭, 事坏干去人坏. 臭, 事坏干去人坏. 臭, 事坏干去人坏.
 爱, 热样一火像的上爱 <谚>. ~ پوتەك
 下, 话脏 ~ گەپ تالاي ~ گەپ بىلەن تويغۇزۇپ
 了. 了饱噎我把话臭堆大一用他
 سېسىق ئاپپىلىسن <植> 枳, 橘枸
 سېسىق ئەڭلىك <植> 草紫臭, 草臭驴
 سېسىق ئەمەن <植> 艾苦
 سېسىق بەز <理生> 腺臭
 سېسىق پىلە <动> 蚕臭
 سېسىق چۈلۈك <植> 椿臭
 سېسىق چىنار <植> 桐梧臭
 سېسىق سانجىقتوت <植> 草松唐
 سېسىق سەندەل <植> 檀臭
 سېسىق قارىقات <植> 蔗茶臭
 سېسىق كامپورا <植> 樟臭
 سېسىق كەررەك <植> 芹盘隐
 سېسىق كېكرەمەك ① 打臭打 ② <转> 恶, 厌讨
 恶, 厌, 心
 سېسىق لويلا <植> 藜状总, 芥荆土
 سېسىق چىقماق <成> 名臭, 出冒气臭(声名)

سېرىق ياۋا مۈشۈك <动> 猫金
 سېرىق يۈگەي <植> 草丝金, 子丝菟
 سېرىق يۈسۈن <植> 灌黄
 سېرىق يىلان <动> 蛇颌黄
 سېرىق يىلان بېلىق <动> 鳝黄
 سېرىق يىلىك <理生> 髓骨黄
 سېرىق ئاش <食> [靜] 面黄
 سېرىق ئىت <理生> [靜] 膜筋, 织组下皮
 سېرىق ئاق <植> [靜] 菊黄大
 سېرىق تۇزغاق <植> [靜] 菊苞纹
 سېرىق ئاق <静> 黄麦小 ① 黄发, 熟黄: بۇغداي ~ بولماق
 熟 / 紧 ~ بولغان مەزگىل ② 期熟黄 ③ 接不黄青 <转>
 巴: 紧 ~ تۇرمۇشنى ~ ئۆتكۈزۈشكە ئادەتلەنمەك 习
 子日
 سېرىق ئاق ۋاقتى 接不黄青 的节时的
 سېرىق ئاق <植> [靜] 刺节对
 سېرىق ئاق <植> [靜] 桃丝金叶贯, 翘连小
 سېرىق ئاق <植> [靜] 花冰顶, 萝苣
 سېرىق ئاق <静> [靜] ① 口水, 涎: 涎, 口水 ~ كەلمەك
 液织组, 水黄 ② 涎垂
 سېرىق ئاق <方, 动> [靜] 子猫夜
 سېرىق ئاق <动> [靜] 雀黄
 سېرىق ئاق <动> [靜] 麟鼠
 سېرىق ئاق <植> [靜] 菜花黄
 سېرىق ئاق <医> [靜] 病疸黄
 سېرىق ئاق <植> [靜] 梅刺
 سېرىق ئاق «سېرىق» 的式形词名的
 سېرىق ئاق = يۇغۇر
 سېرىق ئاق = چايان
 سېرىق ئاق <植> [靜] 香丁, 花香丁
 سېرىق ئاق [靜] 段阶, 部, 集
 سېرىق ئاق «سەزمەك» 的态同共
 سېرىق ئاق <医> [靜] 气胎, 应反娠妊
 سېرىق ئاق ئالامىتى 象胎
 سېرىق ئاق بولماق ① 喜害, 害: 口害, 喜害 ~ 口害
 想, 面杨吃 ② <转> 欢喜: 欢喜 ③ 来不就来不?
 他欢喜谁, 来不就来不?
 سېرىق ئاق قۇسۇقى 吐呕期娠妊
 سېرىق ئاق چىقماق 了散气胎, 期喜害了
 سېرىق ئاق <古> [动] 疑怀, 疑可到感

سېغىندۇرماق «سېغىنماق» 态动使的

鸟思相 <动>〔静〕 سېغىنماق

سېغىنماق <动>〔静〕 想，念怀，念思，念想 ； ئانا - ئانامنى تولد.

。母父念想外格我 . ھۇ سېغىندىم .

سېغىنىشلىق <静>〔静〕 的念思，的情深，的念思怀满

سالام خەت 念思怀满的念候问 / ~ سالم يوللىماق 以致

候问的切深

سېغىنىشماق «سېغىنماق» 态同共的

素霉锋先 <药>〔静〕 سېفالوسپورىن

سېفىي <天>〔静〕 王仙 : ~ يۇلتۇزلار تۈركۈمى 座王仙

سېكانس <数>〔静〕 割正

سېكتور <数>〔静〕 形扇

سېكتورلۇق <静〕 的形扇

سېكتورلۇق كوردىنات <数> 标坐形扇

سېكرېتار = شۇجى

سېكرىك <古>〔静〕 通能才越跳须必上山)口越跳

(处之过

سېكل <文>〔静〕 品作列系

سېكۈنت <静〕 秒 : بىرنەچچە ~ ئىلگىرى 前之钟秒几

سېكۈنت كۆپ مېتىر <水> 米方立秒

سېكۈنت يىغىنسى 针秒

سېكۈنتلۇق <静〕 的秒 : بىر ~ ۋاقىت 间时的钟秒一

سېكۈندومېتىر <静〕 表秒

سېكىرگۈچ <方，动>〔静〕 虫蝗

سېكىرمەك <古>〔动〕 屁放

سېكىلەكە <静〕 ①(的留前婚)②发鬓(的留前婚) 小，儿妇媳小

子娘

سېكىلەكە <静〕 ①(的留前婚)②(的留前婚) (把细为头两，粗间中)杖面擗小

سېكىلەكلىك <静〕 ①(的留前婚)②(的留前婚) 辫发细留 قىزلار ~

سېكىلەكلىكىدە شوخ ۋە چىرايە . 时期时女少②们娘姑的

لىق ئىدى . 亮漂又泼活时期时女少她 .

سېگمېنت <数>〔静〕 形弓

سېگمېنت بەلگىسى <电> 标段

سېغىرىق <植>〔静〕 草眉画

سېلادونت <地>〔静〕 石鳞绿

سېلىسىيە <静〕 斯修尔摄，氏摄(家学文天典瑞)

سېلىسىيە تېرمومېتىرى 计度温氏摄

سېلىسىيە گرادۇس <气> 度氏摄

سېلىسىيە ئۆلچەم سىزىقى <物> 标温氏摄

سېلىقون <化>〔静〕 玢璐赛

著昭

سېلىق ئىرغاي <植> 子枸臭

سېلىق ياپچان <植> 蒿花大

سېلىق يوقىتىش سۇيۇقلۇقى <化> 水臭除

سېلىقتال <植>〔静〕 菜行独

سېلىقچىلىق <静〕 臭恶，气臭 : ئەتراپى ~ قاپلاپ كەتكەك

天熏气臭

سېلىقكۈزەن <动>〔静〕 虎艾，黝臭

سېلىقلىق <静〕 臭

سېلىقئوت <植>〔静〕 草臭

سېلىقھەلەپ <植>〔静〕 参毒

سېلىقيار <植>〔静〕 球绣臭，葵竺天

سېلىقماق <动〕 臭变，臭发① : گۆش سېسىپ قاپتۇ . 臭肉

سېلىقماق . 了 . ئۆي سېسىپ كېتىپتۇ . 了臭太里子屋 . 烂腐② .

پەمدۇر ئاسانلا سېسىپ قالدۇ . 烂易容柿红西 <转>③ .

سېلىق (声名) : ئۇ شۇ ئىش بىلەن ئاجايىپ سېسىپ كەتتى . 困她

。臭很得弄事这

سېلىقچىلىق <静〕 天熏气臭，方地臭 : بۇ سېسىپچىلىقتا

بىزگە نېمە بار ، بۇ يەردىن تېز چىقىپ كېتەيلى . 方地臭这

。儿这开离快，走，事么什们我有

سېغىزۋا <静〕 泥胶，土黏

سېغىز بوتقا <石> 浆泥

سېغىز توپا <地> 土泥胶，土黏

سېغىز رەڭ <静〕 色黄土

سېغىزۋا <静〕 ①(糖姆胶)②(糖泡泡) 脂松硬

سېغىزخان <动>〔静〕 鹊喜 : سېغىزخاننىڭ ئۇۋىسىنى تۇ .

رۇلغا تارتىۋاپتۇ . 巢鹊占鸠 ; 巢鹊夺鸠 <谚> .

سېغىزخاندىن ساق بولماق <成> 警，灵机为甚

觉

سېغىزلىق <静〕 ①(土黏)②(地土黏) 地泥胶，地土黏

سېغىشماق «ساغماق» 态同共的

سېغىقسىز <静〕 的奶过挤没

سېغىقلىق <静〕 的奶过挤

سېغىلماق «ساغماق» 态动被的

سېغىن <静〕 的奶有

سېغىن چارۋا <牧> 畜食奶

سېغىن ئۆچكە <动> 羊山奶

سېغىن ئىنەك <动> 牛乳，牛奶

سېغىنچىچەك <植>〔静〕 梅地点，草咙喉

سېغىنچى <静〕 员奶挤

سانى ~ 对比 两个数字 / 字数对比 / سېلىشتۇرغاندىلا پەرق ئەتكىلى بولىدۇ . 比较有才有鉴别 . 你别看有新旧 ~ 你把能不能 / 比 / سېنى ئۇنىڭ بىلەن سېلىشتۇرغىلى بولمايدۇ . 他和他相提并论 : 对证 , 对查 , 对校 , 对核 ② . 核对他相提并论 . 核对他 ~ 对查原文 / 核对他 ~ 核对他 / 核对他 .

سېلىشتۇرما ~ 文译对校

سېلىشتۇرۇش ئۇسۇلى < 逻辑 > 法比类

سېلىشتۇرۇشماق « سېلىشتۇرماق » 共同的动态

سېلىشتۇرۇلماق « سېلىشتۇرماق » 共同的动态

سېلىشماق « سالماق » 共同的动态

سېلىق¹ [静] ① 税捐 , ② 税赋 < 转 > 担负 . 担负的民农轻减 .

سېلىق تاپشۇرماق 捐纳 , 捐上 , 交赋税

سېلىق سالماق 捐派

سېلىق² [静] < 方 > 礼彩

سېلىق³ [静] 着放 , 着垂 : 垂着 . 垂着 . 垂着 .

تۇق ئىدى . 皮眼着垂人老 . 沉着 . 沉着 . 沉着 .

سېلىكەك [动] ① 少减 , 过忙 : 少减的人行 . 少减的人行 . 少减的人行 .

كېىن سىرتقا چىقىم . 了少人行的上街 . 了少人行的上街 .

كىيىن سىرتقا چىقىم . 了少人行的上街 . 了少人行的上街 .

ئورمان بىر ئاز سېلىكەك قالدى . 了小风 . 点小风 .

ئورمان بىر ئاز سېلىكەك قالدى . 了小雨 . 了小雨 .

سېلىم [静] (的次一放够) 撮 . 撮 ~ 撮 . 撮 .

سېلىن [静] < 化 > 晒

سېلىنچا [静] 垫坐 , 褥坐

سېلىنما [静] 入投 , 放投 : 放投 . 放投 . 放投 .

ئۇتۇش ئۇسۇلى 入投 扣除法

سېلىنما بېجى < 经 > 税入投

سېلىنمىنى كۆپەيتمەك < 经 > 入投加增

سېلىنماق ① « سالماق » ② 共同的动态 (撒衣)

سېلىنىد [静] < 化 > 物化晒

سېمانتىكا [静] < 语 > 语义学

سېمانتىكىلىق [静] 的语义学

سېمانتىكىلىق ئانالىز < 语 > 析分语义学

سېمانتىكىلىق بىرلىك < 语 > 位单语义学

سېمانتىكىلىق پەلسەپە < 哲 > 学哲语义学

سېمانتىكىلىق ئۇچۇر < 文 > 息信语义学

سېمانتىكىلىق ئۆلچەم < 语 > 准标学语义学

سېمونت [静] < 建 > 泥水

سېمونت زاۋۇتى < 建 > 厂泥水

سېللوئىد < 化 > [静] 珞璐赛

سېللىۋولزا < 理生 > [静] 素维纤

سېلستىت < 矿 > [静] 石青天

سېلىترا < 地 > [静] 盐硝 , 石硝

سېلىشتۇرغۇچى [静] 者对校 , 者对核

سېلىشتۇرغۇسىز [静] 的比伦与无 , 的拟比可无

سېلىشتۇرما [静] ① 对比 , 较比 : 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ② 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ③ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ④ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑤ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑥ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑦ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑧ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑨ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑩ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑪ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑫ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑬ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑭ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑮ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑯ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑰ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑱ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑲ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ⑳ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉑ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉒ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉓ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉔ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉕ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉖ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉗ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉘ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉙ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉚ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉛ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉜ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉝ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

سېلىشتۇرما ㉞ 对比 , 的比 : ~ 较比 . 较比 . 较比 .

态动使的 «سېھرلىمەك» **سېھرلەتمەك**
 态同共的 «سېھرلىمەك» **سېھرلەشمەك**
 态动被的 «سېھرلىمەك» **سېھرلەنمەك**
سېھرلىمەك ① [动] 术妖行，法魔施
 راۋان تىللىرىنى قانداقتۇر بىرى سېھرلەپ قويغاندەك ئىدى.
 样一法魔了施人么什被是像头舌的伶俐这我时这
 迷着使，醉沉使 <转>②。了了不动
 سېھرلۇالدى . 迷了着子伙小使娘姑 .
سېھولت <地> [静] 石沸泡，石沸
سېۋەپخانا <方> [静] 堂澡，室浴
سېۋەت [静] 子筐，子篮
سېۋەتچى [静] ①者子篮编，者子篮卖②者子篮卖
 者子篮卖
سېۋەتلەپ [静] 筐成，地筐成
 运地
سېۋىت <方> [静] 钱赏，钱喜
سېيالكا = ئۇرۇق سېلىش ماشىنىسى
سېيسموگراف <地> [静] 仪震地
سېيسمولوگىيە [静] 学震地
سېيسمومېتىر <地> [静] 计震地
سېيىشماق «سايماق» 态同共的
سېيىلماق «سايماق» 态动被的
سېئال <地> [静] 带硅铝
سېئال قاتلىمى <地> 层铝硅
سېئاللاشماق <地> [动] 用作化铝硅，化铝硅
سېئان¹ <化> [静] 氰
سېئان² <化> [静] 楞杪刺，楞杪
سېئاند <化> [静] 物化氰
سېبالدى <植> [静] 莓草山
سېجىتماق «سېجىماق» 态动使的
سېجىماق [动] 动移股屁着扭
سېۋجا <方> [静] 斜，歪
سېبىرىيە <地> [静] 亚利伯西
سېبىرىيە ئاغمىخنى <动> 鼬黄
سېبىرىيە چىلى <动> 鸡翅镰
سېپ <古> [静] 驹马的岁一满
سېپارە [静] 卷 [静] 册，卷 [静] 册 (册各的《经兰古》的册十三成订装)
سېپارە ئوقۇماق <宗> 诵背，诵朗 (经兰古)
سېپارى <植> [静] 榔槟
سېپاق <方> [静] 泥灰(的墙抹)

سېمونت كۆۋرۈك <交> 桥泥水
سېمونت لاي <建> 泥灰，浆灰，浆泥水
سېمونت يول <交> 路泥水
سېمونتلتاق «سېمونتلىماق» 态动使的
سېمونتلاشماق «سېمونتلىماق» 态同共的
سېمونتلانماق «سېمونتلىماق» 态动被的
سېمونتلىماق [动] 泥水铺，泥水抹
سېمىز [静] 的肥，的胖 ~ / 子胖，人胖 ئادەم ~
 肉肥 **سېمىزلىك** [静] 羊肥 ~ / 羊肥
سېمىزلىك كېسىلى <医> 症胖肥
سېمىزئوت <植> [静] 菜寿长，苋齿马
سېنارىيە <文> [静] 影电 本脚，本剧
سېنارىيەلىك <文> [静] 剧编，者编改
سېنارىيەلىك «سېنارىيەلىك» 态动使的
 本剧编改，本剧 ~ 本剧成编改说小把
سېنارىيەلىك «سېنارىيەلىك» 态动被的
سېنارىيەلىك [动] 化本剧
سېنتەبىر [静] 月九
سېنتەبىر [静] 担公 (斤公百一)
سېنوزور <电> [静] 器送传，器感传
سېنىت <水> [静] 岩长正
سېنىمەك <方> [动] 会理不，睬理不，乎在不
سېھرى [静] 的奇神，的魔 ~ 力魅，力魔 / بو
 نەرسىلەر ~ ئالاھىدىلىككە ئىگە . 点特的奇神有西东些这
سېھىر [静] 术妖，术幻，法戏，术魔，法魔 جادۇگەر
 ئۇنى ~ بىلەن كېيىنكە ئايلاندۇرۇپ قويۇپتۇ . 把术妖用师巫
 羊黄了成变他
سېھىر قاتۇرماق 术妖破，法魔解
سېھىر قىلماق = سېھىرلىمەك
سېھىرچى [静] 师巫，师法魔，师术魔
سېھىرگەر [静] 师术魔，师巫，师法魔
سېھىرگەرلىك [静] 术妖，术魔，法魔
سېھىرگەرلىك قىلماق 法魔施
سېھىرلىك [静] ①施了法魔了，有力魅有 ~ ئالما
 力魔的果②诱的人，有力魔有 . يىگىت ئۇنىڭ ~ ،
 لېكىن سادە كۆزلىرىگە تىكىلدى . 魅有那她着视注子伙小
 睛眼的气稚而力
سېھىرلىك كالتەك <体> 棍魔

度强 <经>③度强: 用作反 <物>②性
 度强动劳 سىجىللىقى
 川四 <地>〔静〕 سىچۈەن
 鸬鹚山川四 <动> سىچۈەن ئورمان كەكلىكى
 候伺 <方>〔动〕 سىخولماق
 矿铁菱 <矿>〔静〕 سىدېرىت
 人仓管府王 <方>〔静〕¹ سىدىر¹
 者地主主无租出府王替 <古>〔静〕² سىدىر²
 的尿遗, 的多尿 <古>〔静〕 سىدىك
 (状痛般刺针) 噌〔模〕¹ سىر¹
 密秘的心内 سىرى دىلىنىڭ سىرى: 秘奥, 密秘〔静〕² سىر²
 泄可不, 头掉肯宁 <谚>. كەتسە كەتسۈن, ~ كەتسۈن.
 秘奥的然自大 سىرى تەبىئەتنىڭ سىرى: 秘
 秘奥的命生求探 ئىزدىمەك
 密秘听探 سىر ئالماق
 密秘露泄 سىر بەرمەك
 密保, 密秘守保 سىر تۇتماق
 白大相真 سىر ئېچىلماق
 漆油, 漆上 سىر بەرمەك
 树漆 <植> سىر دەرىخى
 砂朱 <矿> سىر سۈرۈخ
 漆掉 سىرى چۈشمەك
 下见 سىرات
 所教兰斯伊) 桥提拉斯 <宗> سىرات كۆۋرۈكى
 (过通以可者德积平生, 桥的上狱火于置称
 下见 سىراج¹
 墙女, 墙护(的顶房) <建> سىراج تام
 于用, 成制粉籽草和胶树枣沙用) 胶鞋〔静〕² سىراج²
 (鞋制
 草尾独 <植>〔静〕³ سىراج³
 头外, 面外, 外①〔静〕¹ سىرت¹
 面外的楼大 سىرتى بىنانىڭ سىرتى / 动活外课
 之②. 知而望一头外碗油 <谚>. سىرتىدىن مەلۇم.
 ③外此 ~ بۇنىڭدىن / 外之们他 ~ ئۇلاردىن / 外以, 外
 ④脊外: 脊里 گۆشى ~ 分部椎脊(的畜家等羊牛)
 面 <数> سىرتى: 面球 سىرتى / 面锥圆
 员人听旁 <法> سىرتتىن ئاڭلىغۇچى

饲有装上嘴及鼻马在套) 袋料马 <古>〔静〕 سپاڧوزر
 (袋口的料
 士战, 兵士②员官(的廷官)①〔静〕 (سپاھى)
 份身兵士②职之的员官廷官①〔静〕 سپاھلىق
 雅尔文温, 的雅优, 的雅文〔静〕 سپايە
 雅文度态 / 雅文止举 ~ يۈرۈش تۈرۈشلىرى / قىز بالا
 雅文温要家娘姑. چىرايلىق كىيىدىغان. دېگەن ~
 亮漂着穿, 雅尔
 称尊 <语> سپايە تۈر
 语婉委 <语> سپايە سۆز
 雅尔文温, 彬彬质文, 雅文〔静〕 سپايىگەرچىلىك
 态动使的 «سپايىلەشمەك» سپايىلەشتۈرمەك
 态同共的 «سپايىلەشتۈرمەك» سپايىلەشتۈرۈشمەك
 态动被的 «سپايىلەشتۈرمەك» سپايىلەشتۈرۈلمەك
 雅文变, 气和变, 雅文, 气和〔动〕 سپايىلەشمەك
 雅尔文温, 雅优, 雅文〔静〕 سپايىلىك
 说地雅文 لىمەك
 头盖纱白 <方>〔静〕 سپەچ
 牌盾, 牌箭挡 <方>〔静〕 سپەر
 兰黄, 花兰白花 <植>〔静〕 سپەگۈل
 肉的上条肋细〔静〕 سپەنچى
 细得织 گىلەم توقۇلغان ~ 密细②的滑光①〔静〕 سپىتا
 细得干儿活 ھۈنەر قىلماق ~ 细精, 致细③毯地的密
 器石细 سپىتا تاش قورال
 布的滑光, 布细 <纺> سپىتا رەخت
 纺细, 纺精 <纺> سپىتا ئېگىرمەك
 度细<纺>③度程的细②度程的薄①〔静〕 سپىتىلىق
 菜香, 芫荽 <古, 植>〔静〕 سپۈت
 字数〔静〕 سپىر
 枪长, 矛, 刀刺 <古>〔静〕 سىنا
 苦困难艰, 压欺〔静〕 سىتىم
 妖 <转>②君暴, 者迫压, 者压欺①〔静〕 سىتىمكار
 人佳, 人丽: 的媚妩, 的艳 سىتىمكار
 素色胞细 <理生>〔静〕 سىتوخرۇم
 素裂分胞细 <生>〔静〕 سىتوكىنىن
 子望罗, 果眼凤, 婆苹 <植>〔静〕 سىتىرگۈل
 地断不, 地贯连, 地续持, 地续连〔静〕 سىجىل
 找地断不 ئىزدىمەك ~ / 作工续连
 性续持, 性续连①〔静〕 سىجىللىق
 续连和性定稳的策政持保 ساقلىماق

索绞上 سرماق سالماق

绳套了套②的索套有，的绳套有①〔静〕 **سرتماقلىق**
~ ٸارغامچا (的(索套)绳套作充③的索马套上套，的
子绳的绳套作

息消，讯音，信音 <方>〔静〕 **سرتىق**

者信报〔静〕 **سرتىقچى**

工漆油，匠漆油〔静〕 **سرىچى**

作工漆油，儿活漆油〔静〕 **سرىچىلىق**

سرداش 〔静〕 友朋心知，人心知，己知
يولداش بولما، نادان بىلەن ~ <谚> . 伍为人恶与勿
。心交人蠢与勿

心知，知相〔静〕 **سرداشلىق**

谈息，心交，心谈〔动〕 **سرداشماق**

سر - سر (痛疼地似扎针阵阵一) 噌噌〔模〕

子坠耳，环耳〔静〕 **سرغا**

سرغانچۇق 〔静〕 溜滑，滑
، مەن ئۇنىڭغا ئىشەنمەيمەن . ئۇ ھىلىگەر يىلان بېلىقتەك
، 鱼鳝的猾狡条像得滑他 . 他信相不我

态动使的 «سرغىماق» **سرغىتماق**

垂耳 <理生>〔静〕 **سرغىلىق**

سرغىم 〔静〕 <水> 流径
بەر سرغىمى ىر / 流经上地

ئاستى سرغىمى ىر

水流径 <水> **سرغىم سۇ**

的出渗〔静〕 **سرغىما**

物出渗 <医> **سرغىما ماددا**

سرغىماق 〔动〕 动滑(下而上自)①
ئۇستىدىكى تاشلار ئاستا - ئاستا سرغىپ چۈشتى . 淌流，动移，
石的上山 来下滑地缓慢头
ئۇنىڭ ياش تامچىلىرى مەڭزىنى بويلاپ
تۆۋەنگە سرغىدى . 淌流下往颊面着沿珠泪的他
出了渗树松 . 脂松
قارىغايدىن دېۋىرقايى سرغىپ چىقتى .

态动使的 «سرقرىماق» **سرقرىتماق**

سرقرىماق 〔动〕 酸痛
ئۇنىڭ پۇتى سرقرىپ ٸاغرىۋاتىدۇ .
酸痛腿的他
ئۇنىڭ مۇڭگۈزىگە ئۇرسا ، تۇپقى سرقرىپتۇ .
。上蹄牛在痛，上角牛在打 <谚>

炉铁打〔静〕 **سرکا**

盅茶，碗茶小 <方>〔静〕 **سرکايە**

子蚶 <动>〔静〕 **سرکە۱**

سرکە۲ 〔静〕 醋②汁酸(的成制酵发葡萄绿)①

سرکه كىسلاتاسى <化> 酸乙，酸醋

分外 <数> سرتتىن بۆلۈش

识认旁从，识认接间 سرتتىن تونۇماق

判审席缺 <法> سرتتىن سوت قىلماق

席列 سرتتىن قاتناشماق

观外 <哲> سرتتىن كۆزەتمەك

决判席缺 <法> سرتتىن ھۆكۈم چىقارماق

授函 <教> سرتتىن ئوقۇتۇش

سرتقا چىقماق 〔动〕 外出，行出，出外，门出
مەن كۈن بويى سرتقا چىقىدىم . 过去出没天整天昨天

流外 <经> سرتقا ئېقىش

سرتقا قارىماق = تالانغا قارىماق

سرتۋ 〔静〕 <古> 鬣: 毛刚，毛硬: 鬃

سرتتاردۇش 〔静〕 <古> 特薛，陀延薛
(一之落部

سرتقى 〔静〕 ① 的面外，的部外: ~ / 衣外
كۆرۈنۈش ىر / 景外，观外，表外
境环部外 ② <转> 的外之，的外以: ~ ۋاقىت ىر

间 / 动活外课 ىر ~ پائالىيەت

سرتقى ئاجرالما <生> 泌分外

سرتقى بوۋاسىر <医> 痔外

سرتقى پارازىت <生> 物生寄外

سرتقى پلازما <生> 质外

سرتقى پوست ىر 皮表

سرتقى توپ <体> 球外界

سرتقى تىجارەت <经> 业营外境

سرتقى چەمبەر <数> 圆外

سرتقى زەھەر <生> 素毒外

سرتقى سۆڭەك <理生> 骼骨外

سرتقى سۈركىلىش <物> 擦摩外

سرتقى كۈچ ① <物> 力外 ② 力势部外
量力

سرتقى ھورمۇن <理生> 素激外

سرتقى ئوشۇق <理生> 踝外

سرتقى يۈز <数> 积面表

سرتتالماق «سرتلىماق» 态动使的

سرتلان 〔静〕 <动> 狗鬣

سرتلانماق «سرتلىماق» 态动被的

سرتلىماق 〔动〕 半两劈处骨椎脊从(羊的好宰把)

سرتماق 〔静〕 ① 绳套② 索绞
سرتماققا چۈشمەك / 套圈入落 索绞的义主民殖

星狼天 <天>〔静〕 سىرىئوس

您〔静〕 سىز

苎毛绢 <植>〔静〕 سىزام

态动使的 «سىزماق» سىزدۇرماق

态同共的 «سىزدۇرماق» سىزدۇرۇشماق

态动被的 «سىزدۇرماق» سىزدۇرۇلماق

粉画，笔画(的用料衣裁)〔静〕 سىزغۇ

سىزغۇچ شەكىللىك T:尺，子尺〔静〕 / 尺字 T / ھېساب

尺角 ~ بۇلۇڭلۇق / 尺算计 سىزغۇچى

سىزلاغ <古>〔静〕 冷齿(而激刺的冰或水冷受因)

牙倒

瘡下 <医>〔静〕 سىزلام

态同共的 «سىزلىمەك» سىزلىشەك

سىزلىمەك 〔动〕 称相您以，您称 ~ ئۆزىدىن چوڭلارنى ~

您称的长年已自比对

سىزما 〔静〕 ①的画: ~ سۈرەت 像画 / مەن بىر پارچە ~

رەسىم سېتىۋالدىم. 画幅一了买我. 像画，画②: تام ~

画壁

陶彩 ساپال سىزما

سىزما 〔静〕 缝裂(的等管水，坝水) سۇ تۈرىسىدا ~

پەيدا بولۇپ قاپتۇ. 缝裂了现出管水.

سىزما ئېقىم <水> 涌管，流渗

سىزماق 〔动〕 绘: رەسىم ~ 画画 / ئىسھىما ~ 制绘

格打，格方画 ~ خەرىتە ~ 图地制绘 / كاتەكچە ~

سىزماق ②〔动〕 渗: كۆلدىكى سۇ سىزىپ كەتتى. 的里坝滂.

出渗下坝 سۇ چىققان سۇ سىزىپ چىققان سۇ سىزىپ كەتتى.

水的 <转>② 乏: ئۇ كۈندىن - كۈنگە

سىزىپ كېتىۋاتىدۇ. 了瘦天一比天一他. 了瘦天 ~ كۆز ~

سىزماق ③ <古>〔动〕 化溶① 弱衰变② 竭力疲精，弱衰变

سىزىمچىلىق 〔静〕 业图绘，画绘

سىزىمخانا <建>〔静〕 室图制，室图绘

سىزىشچان 〔静〕 的渗浸

سىزىشچانلىق <水>〔静〕 性渗浸

سىزىشماق «سىزماق» 态同共的

سىزىغ <古>〔静〕 疼地似扎针

سىزىق ① 〔静〕 道: سىزىلغان ~ 条线的画 / 条线的画

~ 线直 / ئىگىرى ~ 线曲 / توم ~ 线粗 / ئىنچىكە

~ 线细 / 儿道细 / سۈنۈق ~ 线虚 / غول ~ 主

~ 线 / ئۇيۇق سىزىقى ② 纹平地: رەخت سىزىقلىرى

~ 纹布 / قول سىزىقلىرى ③ 纹指: 围范，线界

سىركىسى سۇ كۆتەرمەيدىغان <成> 说起不经

的笑玩起不开，的

سىركەنەنجۇمىل 〔静〕 于用可，成制糖白加)汁葡萄

(火去

سىركون <矿>〔静〕 石锆

سىركۈل 〔静〕 规脚两，规圆

سىركىپىياز 〔静〕 搜抠: ئىزا تارتماي شاپتۇلۇمنى يەۋ. 气小，搜抠

لىپ، يەنە مېنى ~ دەيسىنا! 羞害不也你! 子桃的了我吃

! 搜抠我说还

سىركىچى 〔静〕 者汁葡萄酸售，者汁葡萄酸制

سىركىچىلىك 〔静〕 业醋贩，业醋制

سىركىلەشمەك 〔动〕 子虬生

سىرلاتماق «سىرلىماق» 态动使的

سىرلاشماق «سىرلىماق» 态同共的

سىرلاق <植>〔静〕 菜儿刺，菊嘴头

سىرلاقلىق 〔静〕 的漆了上

سىرلانماق «سىرلىماق» 态动被的

سىرلىتىشماق «سىرلاتماق» 态同共的

سىرلىتىلماق «سىرلاتماق» 态动被的

سىرلىق ① 〔静〕 的妙玄，的奇神，的秘神，的密密

ھادىسە 象现奇神 / ئادەم 物人秘神 / ~ قىلىپ كۆر-

سەتىك 虚玄弄故 / ئۆزىنى ~ كۆرسەتىك 秘诡动行 / ~

مۇناسىۋەت 系关暧昧，系关密密

سىرلىق شەكىل <哲> 式形秘神

سىرلىق ② 〔静〕 的过漆

سىرلىق قاقالتىر 铁锡铍

سىرلىق كاھىش <建> 瓦琉璃

سىرلىقلاشتۇرماق «سىرلىقلاشماق» 态动使的: پەننى ~ 把

化秘神学科

سىرلىقلاشتۇرۇلماق «سىرلىقلاشتۇرماق» 态动被的

سىرلىقلاشماق 〔动〕 化秘神，秘神变: بۇ ئىش بارغانسېرى

سىرلىقلاشتى. 了化秘神越来越事这.

سىرلىماق 〔动〕 ①漆上②釉上

سىرماق <古>〔静〕 鞴鞍驴

سىرەمەك <古>〔动〕 ①拔，揪，去除，②掉去，包

绕盘，绕缠，卷

سىرەنچەك <植>〔静〕 芥喙脱，芥咀掉

سىرەنچەك <植>〔静〕 芥兰茜

سىرەنچەك <古>〔静〕 璃玻

سىرەنچان <古>〔静〕 杞枸

بۇ گۈللەرگە ئۇنىڭ <转>③. 饭抓的化消难
 ④. 血心的他了注倾花些这. ئىجىرى سىڭىن .
 合融: ھازىرقى زامان مىللەتلەرنى كۆپلىگەن ئالاقىدار قەبىلىلەر
 ۋە قوۋۇملارنىڭ تارىخىي قوشۇلمىسى ياكى سىڭىشىدىن ھاسىل
 بولغان. 历的族部和落部关相多许由是族民诸代现 .
 的成形而合融或合聚史
 不耳两, 己守分安 <成> سىڭىن ناننى بېمەك
 事外窗闻
 سىڭىپ پىشماق 透得烤, 脆得烤: سىڭىپ پىشقان نان
 馕的脆烤
 سىڭىش بېسىمى <物> 压透渗
 سىڭىش مىقدارى <物> 量透渗
 سىڭۈرمەك <古>〔动〕 心伤, 伤悲, 虑忧, 愁忧,
 سىڭى <古>〔静〕 的化消好, 的化消易,
 سىڭىر¹ = پەي²
 سىڭىر² <方>〔静〕 角拐, 处弯拐
 سىڭىرتاش <静〕 膏石
 سىڭىرى <古>〔静〕 象好, 象宛, 样一...象,
 سىڭىشلىك <静〕① 的化消好, 的收吸易: ~ تاماق
 的化饭② 的适合, 的得体: ~ كىيىم 的适合衣
 服 / ~ گەپ 的得体话
 سىڭىشمەك <动〕① 融交, 融合: ىر - بىرگە ~
 穿你服衣这. 适合② 融: بۇ كىيىم ساڭا سىڭىشپ
 ۋە ئۇ يېڭى شارائىتقا سىڭىشپ كەتتى .
 境环新了惯习他 . 熟, 惯③. 适合正
 阿. 了熟混们他和就快很木力
 سىڭىل (سىڭىم, سىڭىلك, سىڭىلىسى) ① 妹妹②
 妹妹 (对的小纪年的女孩): سىڭىلىنىڭ كۈيۈسى
 سىڭىلچاق <静〕 妹妹小, 妹妹小
 سىڭىللىق <静〕① 的妹妹有② 的妹妹作
 سىل¹ <医>〔静〕 病核结
 سىل² <古>〔静〕 的小别特量食, 的物食剔挑好,
 سىلاپ - سىياپ <静〕① 着摸, 脚轻手轻: قىز تامنى
 تۆر تەرەپكە ماڭدى. 去走向方的席上朝墙着摸娘姑 .
 چوتكا تۇتقان مالچى يىگىت ئاتلىرىنى ~ تاراۋاتتى .
 子刷拿. 毛刷马给地脚轻手轻子伙小民牧的
 敷 <转>② . 衍, 付应, 塞搪: ئىشنى ~ ئۆتكۈزۈۋېتىش
 بۇ يەردە ئاقمايدۇ . 衍, 惯娇 <转>③ . 的通不行是儿这在事了衍敷
 纵: بالا دېگەننى ھەددىدىن ئارتۇق ~ ئۆگىتىپ قويساڭ,
 ئۆزۈڭگە بالا بولىدۇ . 惯娇分过是要子孩 . 为成会后日,

(曲套三)

的利胜 (سگنالى) ①〔静〕 号信: غەلبە سگنالى
 的器警, 报警 <转>③ 器警报, 笛汽② 号信
 报警空防 سگنالى
 旗号信 <军> بايراق سگنالى
 报警: 号信发 سگنالى بەرمەك
 灯号信 <交> چراغ سگنالى
 警② 统系号信 <理生>① سگنالى سىستېمىسى
 统系报
 枪号信 <军> سگنالى مىلتىق
 弹号信 <军> سگنالى ئوق
 员号信② 手号信, 兵号信 <军>①〔静〕 سگنالىچى
 的器报警带, 的笛气带, 的器号信带〔静〕 سگنالىلىق
 独 ~ قول سىڭار (سىڭارى) ①〔静〕 的个独, 的只一:
 手只一, 臂 سىڭار باقماق
 看眼白, 视而目侧 سىڭار پاي
 (鞋子)发一, (鞋)只一 سىڭار يان
 ① 侧一, 斜② 侧, 歪: رەسىم ~ ئېسىلىپ
 了歪挂画. 视而目侧, 看相眼冷 سىڭار يان قارىماق
 后时马一骑同人二)位骑后 <古>〔静〕 سىڭارسۇق
 (处之部臀马近靠即, 位骑的人一面 سىڭار كۆز
 鱼口偏, 鱼目比 <动>〔静〕 سىڭەرلىك
 的收吸易, 的化消好, 的化消易〔静〕 سىڭدۈرمە
 = ياپما سىڭدۈرمەك ① «سىڭمەك» 的使动的态: سۇنى قۇمغا ~
 水让 ~ 中沙入渗 / 心透浸 ~ 心出付 / ھالال ئەمە .
 消 ~ ىك 的收吸, 化消② 动劳的实诚出付 ~ ىك
 识知取汲, 识知收吸 ~ ىك 的物食化 سىڭدۈرۈپ سۇغارماق
 灌渗 <农> سىڭدۈرۈشچان
 的强性水吸: 的强性透渗〔静〕 سىڭدۈرۈشچانلىق
 性水吸, 性透渗〔静〕 سىڭدۈرۈشمەك
 «سىڭدۈرمەك» 的共同态 سىڭدۈرۈلمەك
 «سىڭدۈرمەك» 的被动态 سىڭرەمەك
 <古>〔动〕 声成不泣, 泣哭 سىڭمە
 的透渗〔静〕 سىڭمە سۇ
 水透渗 <水, 地> سىڭمەك
 ①〔动〕 透渗: سىڭىپ ئۆتمەك / سۇ يەر ئاستىغا
 سىڭىپ كەتتى . 了下地入渗水. 收吸, 化消②. سىڭىمگەن
 过胜粥的化消好 <谚> . پۈلۈدىن سىڭىن ئۇماچ ياخشى .

呵，斥训 <转>②。惯习的手甩不后手洗有族尔

。他斥训老别你. ئۇنى سىلكۈرمەك. 斥

圈项，链项 <方>〔静〕 سىلكىنچەك

的动振〔静〕 سىلكىنمە

筛动振 <冶> سىلكىنمە غەلۇر

سىلكىنمەك ① «سىلكىمەك» 态复自的: پارلاشتىن يەر سىل-

كىنىپ كەتتى. 动震而炸爆因面地. نۆگە سىلكىنسە،

ئېشەككە يۈك چىقار. <谚> 身甩一驼路

②. «سىلكىمەك» 态动被的: مېڭىسى سىلكىنىپ

كەتەك شايى ياغلىق ئۈزلۈكسىز سىلكىنەتتى. 荡震脑

巾头不被地抖动着。

器震减，器震避 <机> سىلكىنىش پەسەيتكۈچ

茅针 <植>〔静〕 سىلو

料饲贮青 <牧>〔静〕 سىلوس

场贮青，窖贮青 <牧>〔静〕 سىلوسخانا

态动被的 «سىلوسىماق» سىلوسلانماق

料饲贮青制 <牧>〔动〕 سىلوسلىماق

留志 <地>〔静〕 سىلۇر

系留志 <地> سىلۇر سىستېمىسى

（称敬称人二第）您〔静〕 سىلى

硅 <化>〔静〕 سىلىتسىيە

石灰硅 <水> سىلىتسىيە تېشى

硅化氧 <化> سىلىتسىيە ئوكسىدى

胶硅 <化> سىلىتسىيە يېلىمى

化矽 <化>〔动〕 سىلىتسىيەلاشماق

的矽，的硅〔静〕 سىلىتسىيەلىق

钢矽 <冶> سىلىتسىيەلىق پولات

胶橡硅 <化> سىلىتسىيەلىق كاۋچۇك

肥硅 <农> سىلىتسىيەلىق ئوغۇت

肺矽，肺硅 <医> سىلىتسىيەلىق ئۆپكە

光样一璃玻象 ~ ①〔静〕 سىلىق: ئىپەكتەك

表外的蛇 <谚> / 滑 / يىلاننىڭ تېشى ~، ئىچى زەھەر.

②. 毒是里内，滑光: 稳平 <转>

③. 进行地稳平船: 的和温，的气和，的雅文 <转>

④. 辞言 / 辞言 ~ 和温度态: 细，精 <转>

⑤. 细工做，好革皮. ئىكەن. ~ 细: 细工做，好革皮.

来起吃，甜又细又枣蜜. ئۆتىدۇ. ~ 口爽真

口爽真. 口爽真. 口爽真. 口爽真.

口爽真. 口爽真. 口爽真. 口爽真.

口爽真. 口爽真. 口爽真. 口爽真.

。害祸的己自你

态动使的 «سىلماق» سىلانماق

摸来摸去: 索摸，去摸来摸〔动〕 سىلانماق

摸来摸里子靴到塞手把他. سىلاشتۇردى.

了索摸我. سىلاشتۇرۇپ يۈرۈپ سەرەڭگىنى ئاران تاپتىم.

。到找柴火把才易容不好天半〔录〕

态同共的 «سىلماق» سىلاشماق

态动被的 «سىلماق» سىلانماق

们你〔静〕 سىلەر

树朴 <植>〔静〕 سىلتىس

把 ~ 态动使的 «سىلجىماق» سىلجىتىماق

作工动推 ~ 挪挪微稍子椅 / خىزمەتنى ئالغا

力切剪，力剪 <物> سىلجىتىش كۈچى

态同共的 «سىلجىتىماق» سىلجىتىشماق

态动被的 «سىلجىتىماق» سىلجىتىلماق

态同共的 «سىلجىماق» سىلجىشماق

①〔动〕 动移前向 ~ 动移后向 / 动移前向 ~ 动移后向

了进推作工. 动移后向 / 动移后向

② <地> 移位

，形变力剪 <物> سىلجىش دېفورماتسىيەسى

变切

态动使的 «سىلغايماق» سىلغايتىماق

态同共的 «سىلغايتىماق» سىلغايتىشماق

态动被的 «سىلغايتىماق» سىلغايتىلماق

滑光变，光磨〔动〕 سىلغايماق

态动使的 «سىلكىمەك» سىلكىتەك

- 晃回来，晃摇①〔动〕 سىلكىشتۈرمەك

他使，他动晃回来姆太帕. كىشتۈرۈپ ھوشغا كەلتۈردى.

②. 来过醒苏: 堪难使，待对暴粗 <转>

سىلكىشتۈرۈپ ھەيدەۋاتقاندا، سىزمۇ بىرەر ئېغىز گەپ قىلىشقا

ئېرىندىڭىز. 说得懒都话句连你时我轰地暴粗们他.

态动被的 «سىلكىشلىمەك» سىلكىشلەنمەك

态同共的 «سىلكىشلىمەك» سىلكىشلەشمەك

①〔动〕 ② 操推，动甩，动晃，晃摇

<转> 堪难使，待对暴粗

的怯羞，的腴腴，的谨拘 <古>〔静〕 سىلكىم

态同共的 «سىلكىمەك» سىلكىشەك

甩①〔动〕 سىلكىمەك: 手甩 ~ 抖，摇，抖，甩

子毡抖 ~ 推子领着揪 ~ 子毡抖 / 子毡抖 ~ 推子领着揪

揉 / 揉 / 揉 / 揉. 揉 / 揉 / 揉 / 揉.

镜面柱 <物> سىلىندىر ئەينەك
 镜透面柱 <物> سىلىندىر لىنزا
 油缸气 سىلىندىر مېيى
 钢 ~ پولات / 丝铜 ~ مىس: 丝(属金)① [静] سىم
 电话 ۋىيەن سىمى: 线电② 丝铁粗 ~ توم / 丝
 乐) <艺>③ 线接 ئولماق ~ / 圈线 ئورسى ~ / 线
 弦琴洋 سىمى چائىنك سىمى 弦钢(的器
 绳丝钢, 索钢, 索铁 سىم ئارغامچا
 罗丝钢 سىم ئەلگەك
 髭 سىم بۇرۇت
 电线架, 线拉, 线布 <电> سىم تارتماق
 纱铁 سىم تور
 藜蒺铁, 网丝铁 سىم توسۇق
 子胡的稀又粗又 سىم ساقال
 鞭丝钢 سىم قامچا
 床丝钢 سىم كارىۋات
 锯丝钢 سىم ھەرە
 规线 <机> سىم ئۆلچىگۈچ
 路线 سىم يولى
 (雨)毛毛 [模] سىم²
 疆边, 境边, 界边, 限界 <古> [静] سىم³
 汞, 银水 <化> [静] سىماب
 子倍乌 <植> [静] سىماق¹
 胜战, 溃击② 碎弄, 断折, 断弄① <古> [动] سىماق²
 下见 سىمبويوگون
 草茅香, 茅香 <植> سىمبويوگون ئوتى
 下见 سىمپاتىك
 经神感交 <理生> سىمپاتىك نېرۋا
 箏 <古, 艺> [静] سىمتۇر
 的散懒, 的怠倦 <古> [静] سىمداق
 话电线无 ۋىيەن سىمى: 的线无 [静] سىمسىز
 报电线无 سىمسىز تېلېگراف
 沥沥淅淅 [模] سىم - سىم
 : 雨毛毛, 雨小, 雨细 <气> سىم - سىم يامغۇر
 一浇雨大泼瓢. جاندىن ~ جاندىن. 心透凉雨细毛毛, 身
 乐弦管, 曲响交, 乐响交 <艺> [静] سىمفونىيە
 响交, 队乐响交 <艺> سىمفونىيە ئوركېستىرى
 队乐弦管, 团乐
 的响交 <艺> [静] سىمفونىيلىك

栎榭 <植> سىلىق دۇپ
 陆着软 سىلىق قونۇش
 肌意随不, 肌滑平 <理生> سىلىق مۇسكۇل
 渡过稳平 سىلىق ئۆتمەك
 , 的秘神, 的密秘 [静]
 的雅尔文温, 的雅文 [静]
 的婉委, 的
 态动使的 «سىلىقلىماق»
 态动使的 «سىلىقلاشتۇرماق»
 态同共的 «سىلىقلاشتۇرماق»
 态动被的 «سىلىقلاشتۇرۇلماق»
 态同共的 «سىلىقلىماق»
 سىلىقلاشماق² [动] ① 滑光变, 光磨
 سىلىقلىشىپ كەتتى. 了光磨都子把曼土砍.
 <转>②. 了光磨都子把曼土砍.
 气和变, 和温变: ئۇنىڭ سۆزلىرى بۇرۇنقىدىن كۆپ سىم-
 لىقلىشىپ قالدى. 了多和温前以比辞言的他.
 态动被的 «سىلىقلىماق»
 سىلىقلىق [静] ① 气和 ~ بىلەن سورىماق 气和 / 问地
 ئايال نېشىقا بۇنداق ~ قىلىدۇ؟ 气和么这么怎人女这？
 度洁光, 度滑光②
 سىلىقلىماق [动] ① 光抛, 光刨, 光磨
 气和放 <转>② 光磨墙把 ~ تامنى / 光抛壶铜给
 色润章文给 ~ ماقالىنى: 色润 <转>③ 和温放
 床磨 <机> سىلىقلاش ئىستانوكى
 的雅高, 的雅文 <古> [静] سىلىك
 盐酸硅 <矿, 化> [静] سىلىكات
 酸硅 <化> سىلىكات كىسلاتاسى
 令司 <军> [静] سىلىك
 部令司 <军> [静] سىلىڭبۇ
 官长令司 <军> [静] سىلىڭجائىگۈەن (سىلىڭجائىگۈەنى)
 官令司 <军> [静] سىلىڭگۈەن (سىلىڭگۈەنى)
 务职令司 [静] سىلىڭلىق
 令司当 سىلىڭلىق قىلماق
 员令司 <军> [静] سىلىڭئۆۋەن (سىلىڭئۆۋەنى)
 摸抚 ~ ئاغرىغان يەرنى: 摩, 摸抚, 摸① [动]
 老 / 处疼: بوۋاي سۆزلەۋېتىپ ئۇزۇن ساقلىنى سىلاپ قويدى.
 贴体, 心关 <转>②. 子胡长理了理话着说爷爷.
 情领不人恶 <谚> مان كىشى سىلىغاننى بىلمەس.
 筒圆② 柱圆, 体柱圆 <数> ① [静] سىلىندىر
 缸汽 <机>

。美很得变态神的他 . قايتۇ .

سناتماق «سنماق» 态动使的

سناشماق «سنماق» 态同共的: كۈچ ~ 量较; 气力比

سناغماق <古>[动] 炼经有, 练老变, 炼磨, 炼锻

سنماق [静] ① 验试: ~ خانالىقى ② 差误验试: 验考

سناقتىن ئۆتمەك 经受考验③ 验测, 试测: سناقتا يۈز

نومۇر ئالماق 验测 了得 一百分

سنماق ئالماق <教> 验测

سنماق تېشى <矿> 石金试: ئىشلەپچىقىرىش ئەمەل-

يىتى ئىلىم - پەن نەزەرىيەسىنىڭ ~ 理学科是践实产生 .

。石金试的论

سنماق دەرسى <教> 讲试, 教试

سنماق رايونى <农> 区验试

سنماق قەغزى <化> 纸试

سنماق قوچقىرى <牧> 羊情试

سنماق قىلماق 试, 验试, 试测

سنماق مەھسۇلات <经> 品产验试

سنماق نۇسخىسى <印> 本用试

سنماق نۇقتا 点试

سنئالغۇ <艺>[静] 机象录

سنئالغۇ فىلىمى <艺> 片像录

سنئالغۇ لېنتىسى <艺> 带像录, 带磁像录

سنئالغۇ بۇيۇمى <艺> 品制像录

سنئالغۇچى <艺>[静] 员像录

سنالماق «سنماق» 态动被的: پىچاق تاشتا بىلىندۇ, ئادەم

ئىشتا سىنىلدۇ. <谚> 炼中事在人, 磨上石在刀

سنالمىغان قايمىقتىن سىنالمىغان قېتىق ياخشى. <谚> 过尝

。吃好皮奶的过尝未比奶酸的

سىنئەينەك [静] 子镜

سىنانتروپ [静] 人京北, 人猿京北

سىنەك <古, 动>[静] 蝇苍

سىنەكمەك <方>[动] 注, 力意注中集, 注关, 视重

察观意

سىنت [静] 钱分, 币分, 分

سىنتاش <矿>[静] 石萤白

سىنتاكسىس <语>[静] 学构结, 学法句, 法句

سىنتاكسىلىق [静] 的法句

سىنتاكسىلىق باغلىنىش <语> 结, 系联法句

系关构

سىنتاكسىلىق تەھلىل <语> 析分法句

سمفونيلىك پوئىما <艺> 诗响交

سمفونيلىك كونسېرت <艺> 会乐音响交

سىمفۇرت <动>[静] 虫针

سىمىكار [静] 钱工手: كىيىمنىڭ سىمىرى 工手的服衣

قىشقا قاراپ تاۋىقى, ھۈنىرىگ قاراپ سىمىرى. <谚>

。钱付艺手看, 饭上儿活看

سىملاق <古>[动] 解融, 解溶, 化溶, 化融

سىملىق [静] 的丝属金有, 的线有

سىملىق ئەينەك <建> 璃玻丝钢

سىملىق تېلېۋىزىيە <艺> 视电线有

سىملىق رادىئو 播广线有

سىمپىترىيە <数>[静] 称对

سىمپىترىيە ئامىلى <地> 素要称对, 素因称对

سىمپىترىيە تىپى <地> 型称对

سىمپىترىيە قانۇنى <数> 律定称对

سىمپىترىيە مەركىزى <地, 数> 心中称对

سىمپىترىيە ئوقى <数> 轴称对

سىمپىترىيە يۈز <地> 面称对

سىمپىترىيلىك <数>[静] 性称对

سىمولا <化>[静] 脂树

سىمولا كىسلاتاسى <化> 酸胶树

سىمۇول <文>[静]: كەپتەر تىنچلىقىنىڭ سىمۇولى .

。征象的平和是子鸽

سىمۇول قىلماق 征象作当, 征象 征象 V 母字;

ىتەكە ~ 把 V 胜征象 V 母字; 字用征象的利胜作当 V

利

سىمۇولچىلىق <文>[静] 义主征象

سىمۇوللاشتۇرماق «سىمۇولاشماق» 态动使的: قەدىمكى مەر-

كزىي ئاسىيا ئاھالىلىرى قاناتلىق ئات ئوبرازىدىمۇ قۇياش ئېتىقا.

دنى سىمۇوللاشتۇرغان . 作象形的马飞用民人亚中代古

。征象的阳太拜崇为

سىمۇوللاشماق [动] 化征象

سىمۇولزىم = سىمۇولچىلىق

سىمىش <古>[静] 籽瓜

سىمىلدىماق [动]: يامغۇر سىمىلداپ يېغىۋاتىدۇ . 浙雨

。着下地沥沥浙

سىن [静] ① 表外, 态神, 子样: ئادەم سىنى يوق 样人没

躯身(的物动)② 人是不

سىن ئالماق 像录

سىن كىرمەك 美变态神: ئۇنىڭغا ئوبدانلا سىن كىرىپ

机像放 <艺>〔静〕 سنقويغۇ
 锌 <化>〔静〕 سنك
 矾皓， 锌酸硫 <化> سنك سولفات
 矿锌菱 <矿> سنك شىپاتى
 的锌脱〔静〕 سنكسىز
 态动使的 «سنكسىزلانماق»
 锌脱〔动〕 سنكسىزلانماق
 锌镀〔动〕 سنكلانماق
 丝铁锌镀 سم سنكلانغان
 的锌带〔静〕 سنكللك
 石矿锌 رودا سنكللك
 物矿锌舍 <矿> سنكللك منبرال
 肥锌 <农> سنكللك ئوغۇت
 سنكا = قان بۇزۇلۇش كېسىلى
 سنكارمونىزم = سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭداشلىقى
 罗加僧〔静〕 سنكال
 的式罗加僧②语罗加僧①.〔静〕 سنكالچە
 的象图有〔静〕 سنلىق
 播点频视 سنلىق تەلپ - تەقدىم
 盘光频视 سنلىق ئوپتىك دىسكا
 弦正 <数>〔静〕 سنۇس
 流电式弦正 <物> سنۇس توك
 سننپى ①〔静〕 ئىشچىلار سننپى 1 / ئىكس.
 ، 级， 级年 <教> ②级阶剥削 ~ پىلاتاتسىيە قىلغۇچى
 ③生学级年一 ~ ئوقۇغۇچىلىرى 班، 班
 纲 <生> ④堂课， 室教 <教>
 班分②级阶分划① سننپ ئايرىماق
 长班 <教> سننپ باشلىقى
 任主班 <教> سننپ تەربىيىچىسى
 سننپ مەسئۇلى = سننپ تەربىيىچىسى
 会委班 <教> سننپ ھەيئىتى
 会班 سننپ يىغىنى
 班同， 学同班同〔静〕 سننپىداش
 窗同， 班同〔静〕 سننپىداشلىق
 会社级阶无 的级阶无〔静〕 سننپسىز
 室教个十有 مەكتەپ ~ ئون ~ سننپلىق
 校学的
 سننپى 〔静〕 的级阶 ~ زۇلۇم 级阶 迫压 / ~ قېرىنداش
 弟兄级阶
 础基级阶 ئاساس سننپى

能功法句 <语> سنناكسلىق رول
 构结法句 <语> سنناكسلىق قۇرۇلما
 畴范法句 <语> سنناكسلىق كاتېگورىيە
 系关法句 <语> سنناكسلىق مۇناسىۋەت
 群意②段语① <语>〔静〕 سنناكما
 素霉合 <药>〔静〕 سننومپىتىسن
 的合综 <语>②的成合 <化>①〔静〕 سننپتىك
 氨成合 <化> سننپتىك ئاممىياك
 料染成合 <化> سننپتىك بوياق
 维纤成合 <化> سننپتىك تالا
 语合综 <语> سننپتىك تىل
 脂树成合 <化> سننپتىك سىمولا
 胶橡成合 <化> سننپتىك كاۋچۇك
 体晶成合 <地> سننپتىك كرىستال
 石宝成合 <矿> سننپتىك گۆھەر
 油石成合 <化> سننپتىك نېفىت
 <化>③题合 <哲>②法合综， 合综①〔静〕 سننپىز
 体合组， 体合综④成合的物机有
 态动使的 «سننپىزلىماق»
 态同共的 «سننپىزلىماق»
 态动被的 «سننپىزلىماق»
 的成合， 的合综〔静〕 سننپىزلىق
 何几合综 <数> سننپىزلىق گېئومېترىيە
 成合， 合综〔动〕 سننپىزلىماق
 头木的置放上头墙〔静〕 سننجا
 铛铃和环小的内圈鼓手 <古>〔静〕 سننچ
 茶前饭， 茶清〔静〕 سننچاي
 架棚 <方>〔静〕 سننچەك
 ، 架棚满爬蔓茎， 缘攀使 <方>〔动〕 سننچەكلىمەك
 架棚满爬儿瓜瓜使
 士相， 者面相〔静〕 سننچى¹
 梁， 檠 <方>〔静〕 سننچى²
 态同共的 «سننچىلىماق»
 سننچىلىماق 〔动〕 看细， 量打， 详端 : ھەرقانچە سننچىلىدۇ.
 ساممۇ ھازىرقى نۇرسۇنئايىم بۇرۇنقى نۇرسۇنئايىمغا ئوخشىمايۇا.
 تىدۇ . نەدۇ . 详端么怎再我 . 在现 ، 姆依阿荪尔图的
 象不也姆依阿荪尔图的的去过
 ۋاتاتى . 姆依阿荪尔图的去过
 . 西东么什看细在知不们他
 术相观， 术面相〔静〕 سننچىلىق
 سننچىلىق 〔静〕 加迪辛 (一之式形织组断莖)

سياسەتشۇناسلىق [静] 学策政, 学治政

سياسەتۋاز 客政 [静]

سياسەتۋازلىق [静] 腕手治政, 治政头空: مۇنداق سيا-

سەتۋازلىقنى نەدىن ئۆگەندىڭىز؟ 腕手治政 治政头空种这的学儿那在你？ 治

سياسەتۋازلىق قىلماق 腕手治政要

سياسي [静] ①治政: ~ ②务政: ~ 的治政

ئالڭ 治政 悟觉 / ~ ئارقا كۆرۈنۈش 治政 曩背 / ~ سەپەر

ۋەرلىك 治政 员动

سياسي ئالدامچى 子骗治政

سياسي بوهران 机危治政

سياسي بيۇرو 局治政

سياسي پاناھلىق 难避治政

سياسي پروگرامما 纲政, 领纲治政

سياسي پىسخولوگىيە 学理心治政

سياسي تۈزۈلمە 制体治政

سياسي تۈزۈم 度制治政

سياسي جەمئىيەتشۇناسلىق 学会社治政

سياسي جۇغراپىيە 学理地治政

سياسي خىزمەت 工政, 作工治政

سياسي داۋالغۇش 件事治政, 波风治政

سياسي دېموكراتىيە 主民治政

سياسي ساپا 质素治政

سياسي سەزگۈرلۈك 性锐敏治政, 性感敏治政

سياسي سەھنە 台舞治政

سياسي قاراش 见政

سياسي قىياپەت 目面治政

سياسي كۈرەش 争斗治政

سياسي كېڭەش 商协治政

سياسي لۇشيەن 线路治政

سياسي مايلىلىق 向倾治政

سياسي مەزھەپ 别派治政

سياسي مەيدان 场立治政

سياسي مۇھاكىمە 论政

سياسي ھاۋا 气空治政

سياسي ھوقۇق 利权治政

سياسي ئوبزور 论评治政

سياسي ئۆزگىرىش 变政

سياسي ۋەزىيەت 局政

سياسي ئىقتىساد 济经治政

سياسي ئىقتىساد 觉级阶 ئك

سياسي تەركىب 分成级阶

سياسي جەمئىيەت 会社级阶

سياسي دۈشمەن 人敌级阶

سياسي زىددىيەت 盾矛级阶

سياسي كۈرەش 争斗级阶

سياسي لۇشيەن 线路级阶

سياسي مەيدان 场立级阶

سياسي 级阶, 性级阶 [静]

سنىقىماق [动] <古> ① 伤受, 损受, 挫受 ② 色退, 色失

سنىماق [动] ① 试, 验: ماشىنىنى سىناپ كۆرمەك 试

سياسي / سىناپ ئاتماق 射试 / كۈچ ~ 气力试 / سىناپ ئىشلەت-

مەك 用试 / سىناپ ياسىماق 制试 / تەلەي ~ 气运试: 气

سنىماق ② 探试, 试尝: سىناپ كۆرمەك 探试, 试尝 / سىناش

نەزىرى بىلەن قارىماق 探试用 看光眼的 探试 ③ 试测, 验测,

سىناش مۇسابىقىسى 赛试 / چارەكلىك سىناش 中期 验考

سىناش سوئاللىرى 题验测 / مەردنى مەيداندا سىنا-

<谚> 好汉子在沙场上 考场上

سياسي 才秀 <古> [静]

سياسي 的怯胆, 的小胆: 的 弱虚, 的小弱: 的嫩娇, 的细纤 <方> [静]

سياسي 下见

سياسي چۈشمەك 上朝, 后出掷骨石鞞羊个四) 赢赌

(同相不各面一的)

سياسي 籽草种黑, 草种黑 <植> [静]

سياسي 油且亚斯方复 <药> ىيغى

سياسي 籽草种黑带 ىنان ~ 的籽草种黑带 [静]

穰的

سياسي 策政 [静]: ناشقى ~ 策政外交 / دۆلەت سياس-

تى 策国, 策政的家国

سياسي تۈزمەك 策政定制

سياسي خاراكتېرلىك زىيان 损亏性策政

سياسي خاراكتېرلىك ئېتىبار 惠优性策政

سياسي قىلماق 吓威, 吓恫

سياسي ئىنسانشۇناسلىقى 学类人治政

سياسي تىچانلىق [静] 策政: سياسەتچانلىقى كۈچلۈك 政

强性策

سياسي تىچى 家治政 [静]

سياسي تىچانلىق [静] 家学治政

态动被的 «سېلىماق» سېلىنماق

心关，切关，照关〔静〕 سېلىه

~ سېلىه - ره همم 心关，切关，照关〔静〕: سەن ماڭا ~

قلب ئەسلى ھالىتىمگە قايتۇردۇڭ، مەن قانداق قايتۇرارمەن؟

我呢你报回么怎该我，来过复恢我使，我照关你

物礼，赠馈〔静〕 سېلىق

送馈，赠馈 سېلىق بەرمەك

馈②心关，照关；重珍，爱珍，重敬①〔动〕 سېلىماق

赠捐，赠

貌面，孔面〔静〕 سېيما

، 床尿 سېيەك 〔动〕 解小，尿撒，便小； سېيەپ قويماق 床尿，

دۈك قىستىسا، ھورۇنلۇق قىلماي تەرەنكە چىقىش كېرەك. 前睡

尿遗，炕尿 / ئۇخلاش ئالدىدا سېيەپ كېرىش، كېچىسى سۈي-

。懒偷别，手解去就了憋尿里夜，便小要

羊山母的岁二 <方，动>〔静〕 سېينەك

罩乳 <方>〔静〕 سېينبەل

سېير = ئىنەك

莓草果大 <植> سېير بۆلجۈرگەن

场牛奶 سېير خوجىلىقى

业殖养牛奶〔静〕 سېيرچىلىق

态同共的 «سېيەك» سېيشمەك

سېيرىلماق ① «سېيرىماق» 态复自的: تامدىن سېيرىلىپ

过难，伤哀，酸心<转>② 下来滑墙着顺 شاپ چۈشەك

态同共的 «سېيرىلماق» سېيرىلىشماق

، 子帘的拉 ھلىرىما 〔静〕 的开着拉，的动滑: ~ پەردە 拉

幕帷的拉 / چاپان 带拉锁的 衣服

سېيرىماق ①〔动〕 擗: ئۈچەي ~ 子肠擗 / جىگدە غازاڭلىرد-

نى سېيرىپ قويلارغا بەرمەك ②羊喂叶枣沙下擗 (甲指用)

光腾折当家的爸爸他把子孩这. 刮搜，腾折 <转>③ 疗刮(指手或

油. مېنى سېيرىۋېتىدىغان بولدۇڭ - دە! 我把想是你!

了. مېنى سېيرىۋېتىدىغان بولدۇڭ - دە! 我把想是你!

! 呀光刮

疗刮(指手或甲指用) <医> سېيرىپ داۋالىماق

، 光扫，刮搜②净干扫打①〔静〕 سېيرىپ - سۈيۈرۈپ

产荡家倾使，余无地扫

泡红出上身 <方>〔动〕 سېيكنمەك

尿 ~ بالا سېيەك ①〔静〕 的床尿，的尿遗，的多尿

子孩的床 / تاۋۇز سېيەكنىڭ، قارا كاۋا ئوسۇرغاننىڭ.

<谚> 瓜南吃的多屁，瓜西吃的多尿. ~ سۇغا ئام-

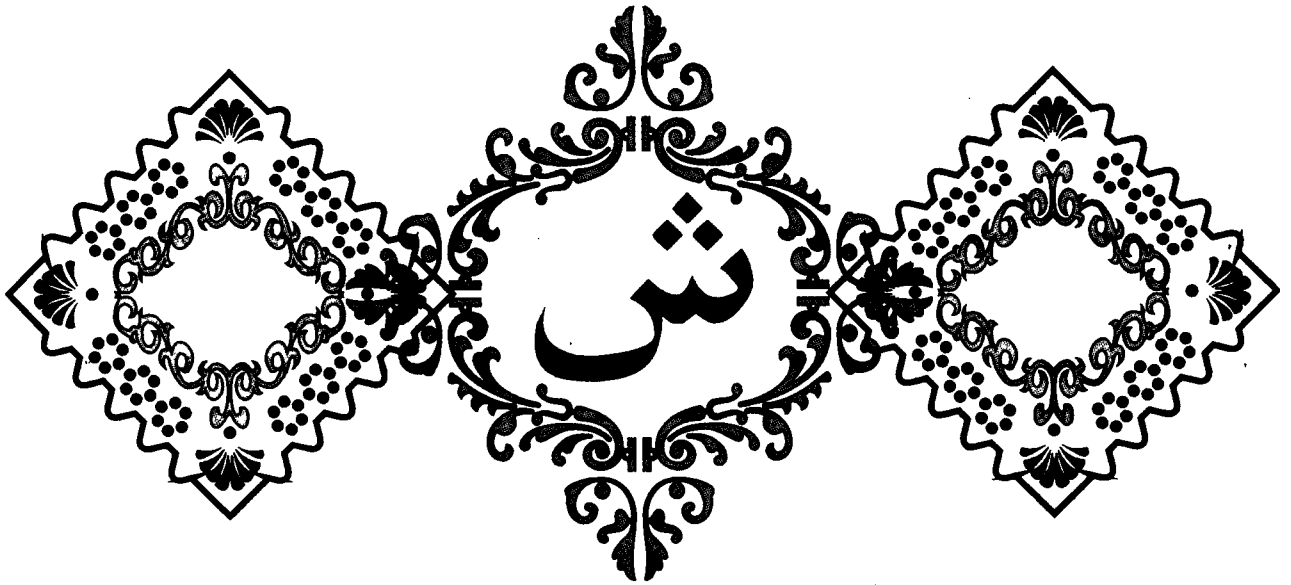
症尿夜 <医>②. 水喝欢喜的多尿 <谚> راق.

سېيەكلىك <医>〔静〕 症尿遗

涩苦，涩〔静〕 سېيگىن

态动使的 «سېلىماق» سېلىنماق

态同共的 «سېلىماق» سېيلاشماق

شاپاچى ①者皮瓜拾〔静〕 妇荡，鞋破 <骂> ②
 شاپاچىلىق 〔静〕 当勾鞋破
 شاپاچىلىق قىلماق 鞋破当，当勾鞋破干
 شاپاق - شالتاق 〔静〕 桃梨果瓜 ~ ىبلەن قۇرساق تويماي.
 دۇ . 子肚饱不填桃梨果瓜 子肚饱不填桃梨果瓜 . ىكۆ .
 نۆرمە . 走带要不但，吃管尽果瓜 <谚>
 شاپاق - شالتاق ۋاقتى 香飘果瓜，季之市上果瓜
 季之
 شاپالداق 拍绳 <方>〔静〕
 شاپبۇيى 芥糖 <植>〔静〕
 شاپپىدە 〔静〕 子下一，地藨，地藨，يامغۇر ~ توختىدى .
 了停子下一雨
 شاپتۇل 〔静〕 ①树桃 ②子桃 桃，
 شاپتۇل پىتى 蚜桃 <动>
 شاپتۇل چېچىكى ①花桃 ②转 <转> 色红粉
 شاپتۇل قاقماق <成> 女轻年于用专 现活气神
 (性
 شاپتۇل قىقى 干桃
 شاپتۇل مېغزى 仁桃
 شاپتۇل يېلىمى 胶桃
 شاپتۇللۇق 园桃，林桃 〔静〕
 شاپ - شاپ 〔模〕 咪扑，唧吧； يولغا يېيىتىلغان قارساي كد .
 شى ماڭسا ئايىقىغا ~ قىلىپ چاپلىشىۋالدۇ . 油柏的铺上路

① 维吾尔文第十四个字 ② 该字母名称
 شا 〔静〕 <古，动> 鹰老
 شابراق 〔静〕 <古> 鞍褥
 شاپا 〔静〕 <植> 草子鸭，菜子眼
 شاپ ① 〔模〕 咪扑，咪扑，达吧，咪吧，咪吧，咪吧，咪吧
 (落) 索利脆
 شاپ ③ 〔静〕 ①刀片大，刀马 ②刀片形的
 شاپ بۇرۇت 胡字八大
 شاپائەت 〔静〕 惠恩
 شاپائەت قىلماق 持扶，惠恩
 شاپائەتچى 〔静〕 人护保，人恩
 شاپائەتسىز 〔静〕 少恩寡，的义无情无，的义不仁不
 的义
 شاپائەتلىك 〔静〕 的慈仁，的爱仁，的悲大慈大
 شاپاش 〔模〕 状走奔
 شاپاشلاتماق 〔动〕 的使动的
 شاپاشلاشماق 〔动〕 的共同的
 شاپاشلىماق 〔动〕 走奔，忙奔； ىھلىقى ئىش ئۈچۈن نەچچە
 كۈن شاپاشلىدىم . 天几好了走奔事件那为我
 شاپاق 〔静〕 皮瓜： تاۋۇز شاپىقى 皮瓜西
 شاپاق بۆك 帽皮瓜，帽皮小的里衬无
 شاپاق دوپپا = شاپاق بۆك
 شاپاق يارسى <医> 疮水黄，包脓

失冒，躁毛 شاتراقلىق قىلماق

稀拉牛 稀拉〔动〕 شاتراقلاپ كېتىپتۇ. 稀拉牛
了

笑地忽 <植>〔静〕 شاتگۈل

甚桑红，甚桑红②桑紫，桑红① <植>〔静〕 شانتۇت
果

酱甚桑紫 <食> شانتۇت مۇرابباسى

花桑红 <植>〔静〕 شانتۇتگۈل

林果桑红，园甚桑紫〔静〕 شانتۇتلۇق

哥鸚，鸚鸚 <动>〔静〕 شانتۇتى

腿毛飞②卫护，弁马(的帝皇)①〔静〕 شانتور

杆连 <机>〔静〕 شانتون

栓螺杆连 <机> شانتون بولتسىسى

承轴杆连 <机> شانتون قازنىسى

床爵 <植>〔静〕 شاتىره

杈①〔静〕 شاخ 杈树，枝树 شېخى شاختىن 杈②: كۆم-

杈分的角鹿③ 秆米玉 شېخى ىقوناق

条定 <农> شاخ بەلگىلىنمەك

笆篱编柳 شاخ توسما

山这，迁思异见 <成> شاخقا قونماق

高山那着望: شاخقا قونۇپ يۈرۈش ياخشى خىسلەت

。质品好是不迁思异见

雀木旋 <动> شاخ چۆمچۈقى

耙磨(的编枝树) <农> شاخ سۆرەم

刀剪枝修，子剪枝剪 شاخ قايچىسى

接枝 <农> شاخ ئۇلاق

击抨，斥驳，饬申，驳反 <成> شېخقا قاقماق

。您驳反会就场在是要我

流支〔静〕 شاخاب

渠干 流支小〔静〕 شاخابچە

流支小的

碴煤，核煤〔静〕 شاخار (شاخارى)

蓬碱 <植>〔静〕 شاخارچى

董兰，董蓝 <植>〔静〕 شاختا

枝分 <植>〔静〕 شاخچە

造构生派 <地> شاخچە تۈزۈلمە

管气支 <理生> شاخچە كاناي

流汊 <地> شاخچە ئېقىن

鸢鹞 <动>〔静〕 شاخسانغۇچ

。脚沾地唧吧唧吧是老，面上在走人

口几哒吧 哒吧〔模〕 شۆپ - شۆپ تاماقنى ~ يەپ بولماق

住抓把一 完吃饭把 ~ / تۈتۈۋالماق

：哗哗， 滋滋， 滋滋， 咪扑咪扑①〔模〕 شۆپۈر - شۆپۈر

的哗哗来传方地么什从知不. ئاۋاز كەلدى.

~ 音干米 忙忙急急， 忙忙匆匆 <转>②.

بۇماق 忙忙急急 قىلىۋەتمەك / ئىشىنى ~ قىلىۋەتمەك

完干事把

印油用 机印油 <印>〔静〕 شاپىگرافى

印机

件印油 شاپىگراف باسمىسى

掌巴，光耳〔静〕 شاپىلاق

豆头鸡 <植> شاپىلاق پۇرچاق

掌巴打，光耳打 شاپىلاق سالماق

掌人仙 <植> شاپىلاق كاكىتۇس

掌巴挨，光耳挨 شاپىلاق يېمەك

态动使的 «شاپىلاقلىماق»

态同共的 «شاپىلاقلىماق»

态动被的 «شاپىلاقلىماق»

شاپىلاقلىماق 掌巴拍，光耳打〔动〕 شاپىلاقلىماق

شاپىلاقلىدى. 掌巴一了打上脸他朝尔凯斯艾. ئۇ تېقىد-

مغا شاپىلاقلاپ «يامان بولدى!» دەپ تۈۋلىدى. 下一了拍他

。“了槽”: 喊腿大

شاپىلدىتاماق 态动使的 «شاپىلدىتاماق»: تاماقنى شاپىلدىتىپ

饭吃地唧吧唧吧 يېمەك

态同共的 «شاپىلدىتاماق»

态同共的 «شاپىلدىتاماق»

شاپىلدىتاماق 响作唧吧，响作滋滋，响作哒吧〔动〕 شاپىلدىتاماق

走地唧吧唧吧 مائىماق

气勇，量胆 <古>〔静〕 شات

子椀 <植>〔静〕 شاتارى

布子格，布棉花格方〔静〕 شاتاۋار

شاتىراق 屎稀①〔静〕 بىر ~ موزاي بىر پادىنى بۇزار.

老只一”同喻: 群牛脏搅会接牛的稀拉头一 <谚>

~ 的脚毛手毛，的躁毛 <转>②。“汤锅一坏鼠

鬼失冒，人的躁毛 ئادەم

稀拉 شاتىراق ئۇرماق

的起不耐 <转>②的稀拉①〔静〕 شاتىراقچى

态动使的 «شاتىراقلىماق»

失冒，躁毛〔静〕 شاتىراقلىق

شاقاقل شەرىپتى شاقاقل شەرىپتى 汁竹玉，露竹玉

شاقايىق <古>〔静〕 丹牡

شاق - شاق 〔模〕 啞咩，啞咩，啞咩咩咩

شاقشاق¹ = جىگدىچى

شاقشاق² 〔静〕 的嘴快，的叨唠，的安不(的用于女)

〔静〕 人女的叨唠 ~ خوتون

شاق - شوق 〔模〕 ① 啞咩里啞咩: ئۇ ئۇكىسىنى ئەيىلەپ ~

بىرنەچچە كاپات سېلىۋەتتى. 弟弟责斥他. 打地拉啞里啞

利脆干，速从，快赶，紧赶 <转>②。光耳个几了

完做事把他落利脆干 قىلىپ پۈتكۈزمەك 地落地

شاققىدە 〔静〕 ① 地啞当，地啞: ئەپكەشنى ~ قويماق

子担下放 <转>② 地猛，地忽 ~ ئۆزىنى چەتكە ئالماق

开闪地霍

شاقۇر <方>〔静〕 ① 布瀑② 水跌

شاقۇر - شوقۇر 〔模〕 啞咩里啞咩，啞咩，啞咩 ~

ناش ئاۋازى كىشىنى بىزار قىلاتتى. 令声头石的啞咩里啞

。厌讨人

شاقىدىماق <方>〔动〕 抹蛋鸡抹(往人人体部位抹)

蛋的民间治方病(法)

شاقىلدىتماق «شاقىلدىماق» 态动使的

شاقىلداق ① 〔静〕 ① 小孩子玩的(浪鼓)② <艺>响

③ 板 <转> 舌薄嘴贫，舌饶 (人女指)

شاقىلدىماق ① 〔动〕 响作啞咩，响作啞咩，响作啞咩

<转> 休不喋喋，绝不滔滔 叨叨絮絮: ئۇ شاقىلداق

ھېچكىمنى سۆزلىگىلى قويمىدى. 何任让不，休不喋喋他

。话说人

شاكال ① 〔静〕 壳外，壳: تۇخۇم شاكىلى شاكىلى 壳蛋鸡 / 壳蛋

شاكىلى ② 儿壳桃核(的下剩干葡萄凉)③ <转>

粕糟: شاكىلىنى تاشلاپ، مېغىزىنى ئالماق 其精华去

粕糟其

شاكال بەدىيان <植> 八角茴香

شاكال توپ <体> 乒乓球

شاكال مىقدارى <经> 量壳含

شاكاللاشماق 〔动〕 壳结: غوزىلار ساغىرىپ شاكاللاشتى. 桃棉

。壳黄了结

شاكالىق 〔静〕 的壳有，的壳带

شاكالىق پاي چېكى <经> 掺水股票

شاكچىك 〔静〕 小鬼: بوۋاي يېنىدا ئولتۇرغان شاكچىكنىكە

بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ گەپ ئاچتى. 鬼小边身着摸抚爷爷老

。来起了说头的

شار - شار 〔模〕 ① 啞咩: يامغۇر ~ ياغدى. 下地啞啞雨

② <转> 得读 啞咩，琅琅，流畅，利流 得读 啞咩 ~ ئوقۇماق

~ / 流畅 写地啞啞 啞咩

شار - شۇر 〔模〕 ① 啞咩，啞咩: يامغۇر ~ قۇيۇۋەتتى. 大

直心，子肠直，舌快嘴快 <转>②。下地啞啞雨

子筒炮，快口

شارقىراتما 〔静〕 ① 布瀑② <水> 水跌

شارقىراتماق «شارقىراتماق» 态动使的

شارقىرىماق 〔动〕 响作啞咩: سۇ شارقىراپ ئاقتى. 啞啞水

滂雨大，下地啞啞雨. يامغۇر شارقىراپ ياغدى. 着流地

。沱

شارىر 〔静〕 <古> 尸死 体尸，尸死

شارىك = ساقا

شارىلدىتماق ① «شارىلدىتماق» 态动使的: چېلەك بىلەن شا.

رىلدىتىپ سۇ قۇيماق. 水倒地啞啞桶水用 <转>② 流

流畅，利

شارىلدىماق ① 〔动〕 响作啞咩，响作啞咩: يامغۇر شارىل-

داپ ياغدى. 下地啞啞啞啞雨. 流，流畅 <转> ②

利: شارىلداپ ئوقۇماق 流畅得读

شازا ① 〔静〕 ② 箕簸 <军> 子梭(的栓): بىر ~ ئوق

ئاتماق 一打子梭子弹

شازاندىرا 〔静〕 <植> 五味子

شازىلماق 〔动〕 撮(箕簸用): ئۇ ئەخلىتى شازىلاپ

سېۋەتكە تۆكتى. 里子筐往地箕簸一箕簸一圾圾把他

。撮

شاستىر 〔静〕 <古> 论(佛经之一)

شاش 〔静〕 躁暴情性: 的驭驾易不，的服驯未: ~ ئات

马烈，马的服驯未

② <转> 皮顽，皮调

شاشلاشماق ① 〔动〕 烈暴的变，服驯易不的变: ئاتلار

سەرىپ شاشلىشىپ كەتتى. 暴更的变子性，壮体肥膘马

② <转> 皮调变，皮顽变: 了烈

شاشلىق ① 〔静〕 驭驾易不，不警桀不: 皮顽，皮调②

شاشلىق قىلماق 野撒，皮调，皮顽

شاشماق <古> 〔动〕 迷路，迷方

شاشۇت 〔静〕 <古> 的白灰，色灰

شاشىر 〔静〕 <植> 芹带阔

شاق 〔模〕 啞咩，啞咩，啞咩，啞咩: قۇلۇپ ~ قىلىپ ئې-

تىلدى. 了住锁声一啞咩子锁

شاقاقل 〔静〕 <植> 精黄竹玉

流东诸付，费白 <成> شامالغا كەتمەك
 شامالغا ئۇچماق = شامالغا كەتمەك
 层风 <气> شامال قاتلىمى
 人的住不坐 ئادەم ~ 的住不坐 <成> شامال قونك
 铃风(的庙寺) شامال قونغۇرىقى
 标向风 <气> شامال كۆرسەتكۈچ
 镜风 شامال كۆز ئەينىكى
 五力风 . 力风 <气> شامال كۈچى ~ بەش بال . 级
 风连)定肯，稳九拿十 <成> شامال كىرمەسلىك
 (来不进也 : بۇ ئىشنىڭ ئەمەلگە ئاشىدىغانلىقىغا شامال كىر-
 无密亲，密亲，切密② . 现实会定肯事件这 . ەيدۇ .
 是们他 . ئۇلار قەدىناس دوست ، ئارسىغا شامال كىرمەيدۇ .
 友朋老的间无密亲
 汤泡，准有没，握把有没 شامال كىرمەك
 量矢风 <气> شامال ۋېكتورى
 风通 <建> شامال ئۆتۈشمەك
 器风测 <电，气> شامال ئۆلچىگۈچ
 口风 <地> شامال ئېغىزى
 应效风 <气> شامال ئېففېكتى
 站电发力风 شامال ئېلېكتر ئىستانسىسى
 能风 <气> شامال ئېنېرگىيىسى
 蚀风 شامال يالىماق
 向风 <气> شامال يۆنىلىشى
 载荷风 <建> شامال يۈكى
 斗风② 车风① [静] شامالچە
 شامالدا تىناق «شامالدا تىناق» 态动使的 : قوناقنى شامالدىتىپ قۇ-
 رۇتاق 干晾米玉把
 ②扇电，机风鼓，机风吹，扇风① [静] شامالدىرغۇچ
 车扇，车风
 态同共的 «شامالدا تىناق» شامالدىتىشماق
 态动被的 «شامالدا تىناق» شامالدىتىلماق
 شامالدىتماق [动] 风伤，凉着，风受①
 风从 من شامالداپ قال-
 دم . 了凉着我 . 气透透② . 快凉快凉 . بىز شامالداپ
 كېلەيلى . 吧快凉快凉去们咱 .
 的风无 [静] شامالسىز
 层风无 <气> شامالسىز قاتلام
 风刮 的 风有 ، 的风多 ، 的风刮 [静] شاماللىق ~ كۈن ئاتد-
 方地的风多 / 天 ~ يەر
 带风 <气> شاماللىق بەلۋاغ

花蜡 شام چىچكى
 ، 穴墓为面下，筑建形拱有面上)穴墓 شام گۆر
 (穴墓的开侧两壕深一在是者或
 子底叶茶 [静] شامالچە
 滚，熟纯，熟烂，烂稀得变 <成> شامال بولماق
 语词的熟烂瓜滚 : شامال بولۇپ كەتكەن ئىبارلەر
 شامال قىلماق ① 烂巴稀得打 : ئىشنى قىلماق ! ھېلى
 بىكار شامال قىلىۋەتمەي . 去事的你干 .
 稀个揍你把我叫别 .
 熟烂瓜滚，熟烂，熟嫫 <转> ② . 烂巴
 گەننى شامال قىلىۋېتىدۇ . 熟嫫很器乐对他 .
 热 ~ 热 [静] <气> شامال : باھار شاماللىق / 风春 / ئىسسىق ~
 风冷 ~ 风微 / 风 / مەيىن ~
 灾风，害风 <气> شامال ئاپىتى
 钻风 <矿> شامال بۇرغىسى
 压风 <气> شامال بېسىمى
 危 <转> ② 风受，风伤① <医> شامال تەگمەك
 及伤，及 : ئۇ ئۆزىنىڭ ھالال ئەمگەك مېۋىسىگە شامال تەگمەي-
 دىغانلىقىنى جەزم قىلغانىدى . 会不定肯他 .
 果成的动劳
 管风 <冶> شامال تۇرۇبىسى
 磨风 شامال تۈگمىنى
 شامال چىقارماق <成> 风煽 : ئۇلار چوڭ خەتلىك
 گېزىت ئارقىلىق شامال چىقىرىپ ، ئوتقۇيرۇقلۇق قىلدى .
 们他 . 了火点风煽报字大用
 شامال چىقماق ① 风起，风刮 : شامال چىقىمسا ،
 دەرەخ لىگىشىماس . <谚> 起不风 ، 摇不树 : 同喻“不风无”
 潮风闹，风起掀② . “浪起
 体附鬼，邪中，风受 شامال دارىماق
 شامالدىن يىمىرىلىش 化风
 达雷风测 <气> شامال رادارى
 箱风 شامال ساندۇقى
 شامال سۈرئىتى <气> 速风 : شامال سۈرئىتىنى ئۆل-
 چىگۈچى 员量测速风
 شامالغا ئەگەشمەك <成> 舵使风看，倒风随
 شامالغا ئەگىشىپ ماڭىدىغان بىر كىشى توغرىسىدا بىرەيلەن سوراپ
 قالدى . 况情的人的倒风随个某及问人有 .
 شامالغا باقماق <成> 舵使风看，事行机见
 شامالغا سورىماق <成> 霍挥，费花白白 : ئۇ ئاتد-
 سىنىڭ مال دۇنياسىنى شامالغا سورۇۋەتتى .
 产财的亲父把他 . 了光霍挥

شانوشهؤكت = شان - شهؤكت
 شانسر <方>〔静〕 页合小
 شاه (شاهم، شاهك، شامي) 〔静〕 帝①，王帝，国
 ④死将，军将，将(时棋下)③帅将(的中子棋) ②王
 萃精，英精<转>
 شاه بىر مهك 将，军将: ئۇ بىرلا شاه بىرپ قارشى تىرەپ.
 了死将方对把就将一他. ى مات قىلدى.
 شاه پالما <植> 棕王
 شاه ساما <艺> 玛萨庭官
 شاه سانىيە 后太皇，后皇政摄
 شاه گۆلسامساق <植> 合百王
 شاهادەتنامە 〔静〕 ①书证，凭文: ئوقۇش پۈتتۈرۈش شاما.
 دەتنامىسى ②书证业毕 料材明证
 شاهانە 〔静〕 ①帝王式②的华毫，的贵华，的贵高
 ~ / 活生的华毫 ~ / 服衣的贵华 ~
 توي 盛典宴华
 شاهەنشاه 〔静〕 ①太上皇，王之中王②岁万，之五九
 尊
 شاهبانو 〔静〕 妃太皇
 شاهتەررە <植>〔静〕 一紫种属植
 شاهزادە 〔静〕 ①子王，②子亲
 شاهزادىگۈل <植>〔静〕 兰子君(花大)
 شاهزادىلىك 〔静〕 子王: شاهزادىلىككە تاللىنىش 挑被
 子王为
 شاهلىق 〔静〕 ①位王②帝王，的王国: ~ تاجى 王冠
 شاهمات 〔静〕 棋象际国: 棋: مۇھاسىرە شامىتى 棋围
 شاهمات تاختىسى 盘棋: پۈتۈن مەملىكەت بىر ~ . 全
 棋盘一国
 شاهمات رسالىسى <体> 谱棋
 شاهمات گۈللۈك كىمخاپ <纺> 锦纹茶
 شاهمات مەستانىسى 迷棋
 شاهمات ھەۋەسكارى 者好爱棋象
 شاهمات ئورۇقى 子棋
 شاهماتچى 〔静〕 手棋
 شاهىت 〔静〕 人证见，人明证，人证
 شاهىت بولماق 证作，人证见当
 شاهىتلىق 〔静〕 分身人证
 شاهىرئوت <植>〔静〕 茅青野
 شاۋجىياك <军>〔静〕 将少
 شاۋراق <植>〔静〕 芥叶革

شاماللىماق = شاماللىماق
 شامان <宗>〔静〕 满萨(师巫的教满萨)
 شامان دىنى <宗> 教满萨
 شامانزىم = شامان دىنى
 شامپان ①〔静〕 檀香(世于名闻酒产因，名地一国法)
 酒檀香②
 شامپان ھارىقى 酒檀香
 شامچە 〔静〕 的式烛蜡
 شامچە دورا <医> 剂栓
 شامچى 〔静〕 者烛蜡制
 شامچىلىق 〔静〕 业烛制
 شامدان 〔静〕 台烛
 شامسىز 〔静〕 的烛蜡无
 شامسىمان 〔静〕 的式烛蜡
 شامسىمان يېكەن <植> 黄蒲
 شاملىق 〔静〕 的烛蜡有，的烛蜡
 شامۇسەھەر 〔静〕 ①晨昏，②早晚常，往往，每每
 شاملىق 〔静〕 ①(的叶茶滤过)罐茶滤②子底茶有
 的多子底茶，的
 شامياغاچ <植>〔静〕 蒿花黄
 شان 〔静〕 光荣，耀荣，誉荣，荣光
 شانا 〔静〕 框综(的机织手): بۆزنى بۇزغان شانىسى، قىزنى
 بۇزغان ئانىسى. <谚> 框综是了毁了，子女了毁了，娘亲是了
 شانا باغلىماق <纺> 框综定固
 شان - شەرەپ 〔静〕 誉荣，荣光: ۋەتەنگە ~ كەلتۈرمەك 为
 光争国祖
 شان - شهؤكت 〔静〕 武威，严威，耀荣，光荣: بايلىق
 ۋە شان - شهؤكتە سازاۋەر بولماق 享受富贵华 / ھەجداد.
 لىرىمىز مەھمۇد كاشغەرى ۋە يۈسۈپ خاس ھاجىپلارنىڭ ئۇلۇغ
 شان - شهؤكتى مەڭگۈ ساقلىنىدۇ. 穆合麻人先的们我.
 流古万光荣大伟的甫吉哈斯哈甫苏玉، 尔噶什喀德
 . 芳
 شان - شوھرەت 〔静〕 誉声，誉荣，望名，望声: ئالەمشۇ.
 مۇل ~ قازانماق 得贏际国誉声 / ~ ۋەتەن ۋە خەلقى مەن.
 سۇپ . 民人和国祖于属誉荣
 شانكىر <医>〔静〕 疔下
 شانلىق 〔静〕 的辉煌，的辉煌: ~ نەمۇنە 辉光
 范典的 / ~ ئەنئەنە 统传荣光 / ~ مۇۋەپپەقىيەت 辉煌的
 就成的

导领自亲

的称人无 <语>〔静〕 شەخسىسىز

定不词动，词动称人无 <语> شەخسىسىز پېئىل

式

态动使的 «شەخسلەشمەك» شەخسلەشتۈرمەك

态同共的 «شەخسلەشتۈرمەك» شەخسلەشتۈرۈشمەك

化性个，化格人〔静〕 شەخسلەشمەك

的人私，的人个〔静〕 شەخسى

由自性个 <哲> شەخسى ئەر كىنلىك

股人个，股产资人个 <经> شەخسى پاي

东股人个 <经> شەخسى پايچى

额得所人个 <经> شەخسى تاپاۋەت

问访人私 شەخسى زىيارەت

私隐人个 سر شەخسى

义主雄英人个 شەخسى قەھرىمانلىق

益利人个 شەخسى مەنپەئەت

产资人私，有所人私 شەخسى مۈلۈك

制有所人私 شەخسى مۈلۈكچىلىك

费消人个 <经> شەخسى ئىستېمال

理心费消人个 شەخسى ئىستېمال پىسخىكىسى

格人，性个〔静〕 شەخسىيەت

心尊自害伤 شەخسىيەتكە تەگمەك

己利，者义主人个，人的利自私自〔静〕 شەخسىيەتچى

者义主

:义主己利，义主人个 <哲>〔静〕 شەخسىيەتچىلىك

义主人个对反 تۇرماق شەخسىيەتچىلىككە قارشى

利私取谋，义主人个搞 قىلماق شەخسىيەتچىلىك

的利私求追不，的私无〔静〕 شەخسىيەتسىز

私无公大，私无〔静〕 شەخسىيەتسىزلىك

态动使的 «شەخسىيەشمەك» شەخسىيەشتۈرمەك

态动被的 «شەخسىيەشتۈرمەك» شەخسىيەشتۈرۈلمەك

化人私，化人个〔动〕 شەخسىيەشمەك

②(主君门也代古的中说传)特达谢①〔静〕 شەددات

。了极酷冷人女个那. ئىكەن. 的见己执固，的固顽，的暴残，的酷冷 <转>

خوتۇن ئۆتۈپ كەتكەن ~ ئىكەن. 了极酷冷人女个那

构结状龛神(的上塔礼宣) <建>〔静〕 شەددە

校学 شەرەپ شەخسى كاتېگورىيىسى: 耀荣，誉荣，荣光〔静〕

举们表代为 زىياپەت زىياپەت شەخسى بېرىگە بېرىلگەن

号称荣光② 会宴的办 شەخسى ئېنىقلىق شەخسى ئېرىشمەك

号称荣光的师程工得获

شەپقەت قىلماق 悲慈发，怜悯 مۇنداق ئادەمگە شەپقەت

。悲慈发能不人种这对 قىلغىلى بولمايدۇ.

شەپقەت ھەم شىرىسى (土护)使天衣白

的心怜悯有，的慈仁，的悲慈〔静〕 شەپقەتچان

شەپقەتچانلىق 切关，情温，慈仁，悲慈〔静〕 يولداشلارغا

馨温片一志同对 قىلماق ~ بىلەن مۇئامىلە

人恩命救，人恩〔静〕 شەپقەتچى

شەپقەتسىز 的酷残，的情无酷冷，的情无〔静〕 تارىخ

~ / 人的情无酷冷 ئادەم ~ . 的情无是史历. ~

斗争酷残 كۈرەش

酷残，情无酷冷，情无〔静〕 شەپقەتسىزلىك

人的慈仁 ئادەم ~ : 的慈仁，的悲慈〔静〕 شەپقەتلىك

شەپكە 帽便，帽服制〔静〕 شەپكىنىڭ زىيى ئېلىق / سەككىز

帽角八 ~ تاللىق

的子帽卖②匠子帽，的子帽做①〔静〕 شەپكىچى

业帽制〔静〕 شەپكىچىلىك

شەپكىلىك 的子帽有，的子帽戴①〔静〕 سېرىق ~ بالا

~ : 的用子帽做，的用子帽缝② 子孩的子帽黄戴

布毛的子帽做 سارجا

息无声无②的动响无，的息声无①〔静〕 شەپسىز

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

ھەرىكىتى سىرلىق ھەم ~ ئىدى. 动不且而秘诡为行的他

。色声

衬布格花 كۆينەك ~ : 布子格，布格花〔静〕 شەتلەنچەك

衣

(物植动)②谱家 شەجەرىسى ئائىلە: 系谱①〔静〕 شەجەرە

志

人私 شەخسى: 人، 人个，人私①〔静〕 شەخسى

شەخسى: 身人②人的识认不 ~ تونۇش ئەمەس / 西东的

نىڭ دەخلىسىزلىكى / شەخسىنىڭ ئەر كىنلىكى

④物人史历 ~ تارىخى: 物人 <文>③由自身人

称人 <语>: 称人 ~ ئىككىنچى

税得所人个 <经> شەخسى تاپاۋەت بېجى

学会社人个 شەخسى جەمئىيەتشۇناسلىقى

附称人，尾词称人 <语> شەخسى قوشۇمچىلىرى

分成加

畴范称人 <语> شەخسى كاتېگورىيىسى

拜崇人个 <哲> شەخسىگە چوقۇنۇش

志物人 <文> شەخسىلەر تەزكىرىسى

شەخسەن 己自،自亲〔静〕 ~ ئۆزى رەھبەرلىك قىلماق

شەكلەندۈرمەك «شەكلەنەك» 态动使的

شەكلەنەك [动] 疑猜, 疑置, 疑怀, 疑生, 疑起
مىنىڭ سۆزىدىن شەكلەنگەن مەمەت ئاچچىقى بىلەن غۇدۇڭشىد
دى. 伊对提麦敏起了疑心, 呼呼地啾啾地.
句一

شەكىلىنىشمەك «شەكلەنەك» 态同共的

شەكىرتۈك [静] <古, 植> 子浑月阿
شەكىل (شەكلى) [静] ① 形式: بەدەئىي ~ 形术艺
/ 式 / 式样, 样式, 型造, 状形 ② 形式族民 ~ مىللىي / 式
/ 样式, 样 / 样: يەر شارنىڭ شەكلى 地球形状 / 状形球地
/ 型造的具玩 شەكلى ئويۇنچۇقنىڭ / 状形的字
شەكلىدىكى يوپۇرماق ئىپتىدائىي / 叶状卵 / 叶状卵
/ 体写手 ~ يازما / 体写手 ~ باسا
④ 式格信书 شەكلى ③ 体刷印 式格
: غەت - چەك شەكلى ④ 式格信书 <哲>

态形质物 شەكلى ماددا شەكلى

شەكىل تۈزەش <医> 形整

شەكىل تۈزەش تاشقى كېسەللەر بۆلۈمى <医>
外科形整

شەكىل چۈشۈرۈش ئاپپاراتى <物> 器描扫

شەكىل سەنئىتى 术艺型造

شەكىلگە كىرمەك 一有具 形成, 状形定

شەكىل لوگىكىسى <哲> 辑逻辑式形

شەكىل مىنېرال شۇناسلىقى 矿物态形矿 学物矿

شەكىل مىنېرالوگىيىسى 矿物态形矿 学物矿

شەكىل ئۆزگەرتىش <生> 形变

شەكىل ئۆزگەرمەك ① 相变, 形变: شەكلى ئۆزگەرگەن

تن جازاسى ② 罚体相变 <物> 变形

شەكىلداش [静] 的形同

شەكىلداش خەتلەر <语> 字形同(的字汉)

شەكىلداش سۆزلەر <语> 词形同

شەكىلداش قاپىيە <文> 韵押词形同

شەكىلداشلىق [静] 形同

شەكىلسىز [静] 的形无: كۈچ 的形无 / 量力的形无 ~ قول

手的形无

شەكىلسىز بازار <经> 场市形无

شەكىلسىز پۇل <经> 币货形无

شەكىلسىز چۆكمە <化> 淀沉形定无

شەكىلسىز خوراش <经> 耗损形无

شەكىلسىز سودا <经> 易贸形无

شەكىلسىز مال - مۈلۈك <经> 产财形无

شەكىلسىز مۈلۈك <经> 产资形无

地: ~ مەغلۇپ بولماق 可耻地失败, 败惨 / ~ قاچماق
窜逃狼狽

شەرمەندىلىك [静] 为行耻无, 事丑, 态丑, 行丑

شەرم - ھايا [静] 耻羞

شەرھ [静] 释阐, 解注, 释注

شەرھلەتمەك «شەرھلەمەك» 态动使的

شەرھلەنەك «شەرھلەمەك» 态动被的: ئۇنىڭ ئەسىرىدە قارا-
بىنىڭ پەلسەپىۋى قاراشلىرى خېلىلا ئەتراپلىق شەرھلەنگەن.
他

点观学哲的比拉法了述阐地面全当相作著的

شەرھلەمەك [动] 明阐, 释阐, 述阐, 释解

مەزمۇنلارنى ~ 释阐的中书容内

شەرۋاز <方> [静] 丁兵, 兵士

شەرىئەت <宗> [静] ① (的教兰斯伊) ② 规教, 法教

شەرىئەت تەۋەرىپى 庭法教宗, 所判裁教宗

شەرىئەتكە تەۋەرىپلىماق 使合乎教法, 规教入纳

规教人步

شەرىئەت مەھكىمىسى <宗> 所判裁教宗

شەرىپ [静] 的贵高, 的神圣: بۇ كىشى مەككە شەرىپكە بار-
غان. 人此过去的神圣的加麦. ئىسىم شەرىپلىرى نېمە؟

姓贵您

شەرىپە <建> [静] 状龕神小

شەشۈك <方> [静] 箱纸

شەققە <医> [静] ① 痛头偏 ② (为治偏痛而读朗)

妇舌饶, 妇泼 <转> ③ 文经(的

经的痛头偏治念 شقە ئوقۇماق

شەك [静] 问疑, 义疑, 惑疑: بۇنىڭدا ~ يوق. 这毫无
的义疑

شەك چۈشمەك 心生疑, 怀疑生

شەك كەلتۈرمەك 引起怀疑, 使疑生

شەكسىز [静] 的定肯, 的疑无: ئۇنىڭ ئارقىسىدىن كېلىۋات-
قان ~ ئابلز ئىدى. 他后面来的定肯是阿卜力孜。

شەك - شۈبھە [静] 惑疑, 问疑, 疑怀

شەك - شۈبھىسىز [静] 的定肯, 的疑无, 的疑置可不

شەكلەن [静] 的上面表, 的上式形: ~ مىللىي, مەزمۇنەن

سوتسىيالىستىك مەدەنىيەت 式形是族民, 的容内是社主
化文的义

شەكلەن بىلىش نەزەرىيىسى <哲> 论识认式形

شەكلەن جىنايەت <法> 犯式形

شەكلەن دېموكراتىيە 主民式形

شەكلەن نىكاھ <法> 婚式形

快，利锋②利麻，索利①〔静〕 شەھەر
 像得磨 قىلىۋەتەك ~ 刃利，刀宝，刀快〔静〕 شەھەردەك
 利锋样一刀宝
 叽哔棉 <纺>〔静〕 شەھىزە
 下见 شەھىسيە

历阳太，历阳 شەھىسيە كالىندارى
 拔挺，的大高 <转>②杨黄 <植>①〔静〕 شەھىشاد
 大高躯身 شەھىشادەك : قەددى شەھىشادەك
 剑宝，剑〔静〕 شەھىشەر / دەستىسى 柄剑 / غىلىپى
 鞘剑
 鱼箭 <动> شەھىشەر بېلىق
 象齿剑 <动> شەھىشەر چىشلىق پىل
 虎齿剑 <动> شەھىشەر چىشلىق يولۋاس
 的泥如铁削，的利锋〔静〕 شەھىشەردەك
 虫蜚 <动>〔静〕 شەھىشەر قۇيرۇق
 莎拉克 <植>〔静〕 شەھىشەر ئوت
 的剑佩，的剑带〔静〕 شەھىشەرلىك ~ چاپارمەن ئات چاپ-
 تۈرۈپ كېلىۋاتتى . 来奔马策役差的剑佩 .
 客剑〔静〕 شەھىشەر ۋاز
 术剑〔静〕 شەھىشەر ۋازلىق
 声名，誉声，誉名，誉荣①〔静〕 شەھىن (شەنى)
 لىگە كەلمىسە ئۇنىمايمەن . 应不我誉名复恢不 . 人② .
 严尊，格 شەھىن : يىگىتلىك شەنى 严尊的汉子男
 声名踢糟，誉声坏败 شەھىنگە چىچماق
 声名没辱，声名污玷，污玷 شەھىنگە داغ تەگكۈزمەك
 誉
 声名没辱 = شەھىنگە داغ تەگكۈزمەك
 声名坏败 = شەھىنگە داغ كەلتۈرمەك
 声名没辱 = شەھىننى بۇلغىماق
 声名坏败，声名没辱 = شەھىننى بۇلغىماق
 声名坏
 坏声名，臭声名，好不声名 شەھىنى يامان : ئاشۇنداق ~
 ئادەم بىلەن ئارىلاشقىنىڭ نېمىسى؟ 你不名声那同么什为你？
 往来人的好
 六期星 <天>〔静〕 شەھىنبە
 市集六周，市集六周 شەھىنبە بازار
 的六期星〔静〕 شەھىنبىلىك
 里城，城〔静〕 شەھەر / سىرتى ~
 乡城 / 外 ~ ۋە يېزا : رايونى ~
 城攻① <转>② 事大干 شەھەر ئالماق

象现形定无 <化> شەكىلسىز ھادىسە
 形无②形定无① <化>〔静〕 شەكىلسىزلىك
 态动使的 «شەكىللەنمەك» : چىن دوستلۇق-
 成形成 ~ ئىجتىمائىي كەيپىياتى / 谊友的诚真成形 ~
 气风会社
 态同共的 «شەكىللەندۈرمەك» : شەكىللەندۈرۈشمەك
 态动被的 «شەكىللەندۈرمەك» : شەكىللەندۈرۈلمەك
 局的新成形 ~ يېڭى ۋەزىيەت : 成形〔动〕 شەكىللەنمەك
 派学的新成形 ~ يېڭى ئېقىم / 面 派学
 的型，的形状，的形有〔静〕 شەكىللىك
 钢槽 / 钢 ەگىكە ~ پولات دۆڭلەك / چاسا ~ پولات
 桥拱石，桥石形拱 كۆۋرۈك ~ تاش
 场市形有 <经> شەكىللىك بازار
 钢型 <冶> شەكىللىك پولات
 币货形有 <经> شەكىللىك پۇل
 耗损形有 <经> شەكىللىك خوراش
 易贸形有 <经> شەكىللىك سودا
 煤型 <矿> شەكىللىك كۆمۈر
 材型 <冶> شەكىللىك ماتېرىيال
 产财形有 <经> شەكىللىك مال - مۈلۈك
 产资形有 <经> شەكىللىك مۈلۈك
 者义主式形，者式形求追〔静〕 شەكىلۋاز
 义主式形〔静〕 شەكىلۋازلىق
 式形求追，义主式形搞 شەكىلۋازلىق قىلماق
 官县〔静〕 شەكىلگەن
 门衙县 شەكىلگەن يامۇلى
 裙衣连绸红 / 裙红〔静〕 شەكىلگەن
 得红脸得羞娘姑 . 綉红块象 .
 綉红披
 红披 شەكىلگەن باغلىماق
 石榴石，色红橙 شەكىلگەن رەڭ
 巾头绸红 شەكىلگەن ياغلىق
 红串，红串一 <植>〔静〕 شەكىلگەن گۈل
 筋 <方>〔静〕 شەكىلگەن
 (马的白道一有嘴至额前)马脸仙①〔静〕 شەكىلگەن فەزە
 鬼叨唠，鬼非是 <骂，转>②
 态动使的 «شەكىلدەنمەك» : شەكىلدەنمەك
 烂溃口伤 ~ يارا : 烂溃，疡溃 <医>〔动〕 شەكىلدەنمەك
 脚笨手笨 <古>〔静〕 شەكىلدەنمەك
 次伦无语，语乱言胡 <方>〔静〕 شەكىلگەن

شەھۋانىي بۇيۇملار <法> 品物秽淫
 شەھۋانىي تەلەپ 欲性، 欲情
 شەھۋانىي رەسىم <艺> 画图秽淫
 شەھۋانىي فىلىم <艺> 片情色
 شەھۋانىي كىتاب 书淫
 شەھۋانىيلىق 件事色桃، 秽淫， 乱淫〔静〕
 شەھۋەت 荡淫， ②欲肉， 欲性， 欲情， 欲淫①〔静〕
 乱淫
 شەھۋەتپەرەس 色好， 狂情色， 的色好， 的荡淫〔静〕
 徒之
 شەھۋەتپەرەسلىك 色好荡淫〔静〕
 شەھۋەتپەرەسلىكى تۇتماق 念淫起
 شەھۋەتپەرەسلىكى قوزغالماق = شەھۋەتپەرەسلىكى تۇت-
 ماق
 شەھۋەتپەرەسلىك قىلماق 欲纵
 شەھۋەتخور = شەھۋەتپەرەس
 شەھۋەتخورلۇق = شەھۋەتپەرەسلىك
 شەۋكەت 宏， 伟雄②华荣， 耀荣， 声名， 望威①〔静〕
 大强， 严威， 严庄③华豪， 煌辉， 伟
 شەۋكەتلىك 雄②的望威有， 的武威， 的耀荣①〔静〕
 的皇堂丽富， 的丽壮， 的伟
 شەۋكىران 芹叶吻钩， 芹毒 <植>〔静〕
 شەيتان ①〔静〕 头滑 <转>②鬼魔， 且撒 <宗>
 灵精鬼， 鬼灵机③子孩的头滑 ~ 子油， 条油老
 头丫鬼 头丫鬼 (孩小指)
 شەيتان ئاتلىماق <理生> 精滑， 精遗， 遗梦
 شەيتان ئارىلاشماق <成> 梗作中从， 鬼捣中从
 بۇ ئىشنى ھازىرچە ئۆزىمىزلا بىلەيلى، ئىشىمىزغا شەيتان ئار-
 لىشىپ قالمىسۇن يەنە. 道知人个几们我就且暂事这
 梗作中从人他防
 شەيتان توساق <宗> 障魔
 شەيتانغا دەرس بېرىدىغان <成> 诡， 滑巨奸老
 端多计: ئۇ دېگەن ~ نەرسە، مەن ئۇنى ئوبدان بىلىمەن.
 得晓全我细底的他， 伙傢的滑巨奸老个一是他
 شەيتانغا نۇختا سالىدىغان <成> 诡， 滑巨奸老
 端多计
 شەيتاننىڭ پەيلى 法魔， 力魔
 شەيتاننىڭ كەينىگە كىرمەك <成> 窍心迷鬼
 酒魂迷了喝: مەن شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپ ئېزىپتەيمەن.
 当了上， 窍心迷鬼我

شەھەر ئاھالىسى 民市
 شەھەر ئەتراپى 郊区， 区郊
 شەھەر باشلىقى 长市
 شەھەر پىلانى <建> 划规市城
 شەھەر تارىخشۇناسلىقى 学史市城
 شەھەر جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社市城
 شەھەر جۇغراپىيىسى 学理地市城
 شەھەر سورىماق 帮城理治
 شەھەر سىستېمىسى 系体市城
 شەھەر قاتنىشى 通交市城
 شەھەر قىياپىتى 容市， 态形市城
 شەھەر كەمبەغەللىرى 民贫市城
 شەھەر كۆرمىگەن <成> 大过见没， 面世过见没
 面场: ~ چالا موللا ئادەمدىن ھېچ ئىش چىقمايدۇ. 没个
 面世过见的把刀不办成么大事。
 شەھەر كېسىلى 病市城
 شەھەر كىلىماتى <气> 候气市城
 شەھەرگە قاراشلىق رايون <地> 区辖市
 شەھەر مالىيەشۇناسلىقى <经> 学政财市城
 شەھەر نوپۇسى <地> 口人市城
 شەھەرنى ئالدى قۇتتاجى <成> 无事一， 物废
 成， 成事败足不事成， 余
 شەھەر ھاۋا رايى <气> 气天市城
 شەھەر ئېكولوگىيىسى <地> 学态生市城
 شەھەر ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经市城
 شەھەرچە 镇城小〔静〕
 شەھەرلەشتۈرمەك «شەھەرلەشمەك» 的动使
 شەھەرلەشتۈرۈلمەك «شەھەرلەشتۈرمەك» 的动被
 شەھەرلەشمەك <地>〔动〕 化市城
 شەھەرلەشكەن رايون <地> 域区化市城
 شەھەرلەشكەن يېزا <地> 村乡化市城
 شەھەرلىك ①〔静〕 的里城， 的市城: ~ ئەل - ئاغىنىلەر
 里城② 友朋的里城
 شەھەرلىك ھۆكۈمەت 府政市
 شەھدان = تەۋەككۈلچاي
 شەھلا 的美俊， 的亮发， 的光闪， 的灵水〔静〕
 شەھلا كۆز 眼睛的亮发， 的光闪， 睛眼的灵水
 شەھۋانىي ①〔静〕 的情色， 的荡淫， 的秽淫: ~ كىتاب -
 زۇرنال 秽淫书刊 / ~ ناخشا 秽淫歌曲， 典歌
 性② 潮高性: ~ لەرزەت دولقۇنى 潮高性的

! 呀人

شەيدالىق [静] 心醉, 迷痴, 迷着, 恋迷

شەيئى [静] 物事生新 ~ يىغى: 物事

شەيئى ئۇقۇمى < 逻辑 > 念概体实

شەيئى ئىسىملىرى < 语 > 称名物事, 词名物事

شلانكا [静] 子管皮

شوتار (شوتارى) [静] ① 号口: شوتارۋازلىققا قارشى تۇرۇش

شوتار ② 号口喊空对反: 牌语标 ~ تاختىسى

شوتار توۋلىماق 号口喊

شوتارۋاز [静] 家动鼓头空, 人的号口喊空

شوتارۋازلىق [静] 号口喊空

شوپاك [静] ① 馆酒, 房烧, 锅烧, 酒烧卖, 酒店酒

شوپانچى [静] 子罐酒, 子坛 (号绰的起者酒嗜或的馆酒开给)

شوپانچى [静] 主(店)馆酒, 柜掌房烧

شوپانچىلىق [静] 业馆酒

شوپۇر [静] 司机, 驶驾

شوپۇرلۇق [静] 作工员驶驾

شوپۇرلۇق قىلماق 机司当, 员驶驾当

شوپۇرلۇق كۆرسى 班训驾, 班练训员驶驾

شوپۇرلۇق كىنىشكىسى < 交 > 驶驾, 证驶驾

照执

شوتان [静] ① 子梯: قاتلىما ~ 梯折 ② 轘: ھارۋىنىڭ شوتىسى

轘车

شوتان قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتان قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتان قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتان قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتسىمان [静] 形梯, 状梯

شوتسىمان بۇلۇت < 气 > 云状梯

شوتىلىق [静] ① 的轘带: ~ ھارۋا ② 车大的轘带

شوتىلىق [静] ① 的轘带: ~ ھارۋا ② 车大的轘带

شوخ [静] ① 的皮调, 的气淘, 的皮顽 ~ بالالا 皮顽

شوخ [静] ① 的皮调, 的气淘, 的皮顽 ~ بالالا 皮顽

شوخا [静] 刺(的木灌或枣沙) 刺

شوخا [静] 刺(的木灌或枣沙) 刺

شوختىن [静] 刺树杏

شوخشۇتماق «شوخشۇماق» 态动使的: ھارۋىنى ~ 车倒

شوخشۇماق ① 退倒, 退后 ② 退倒, 退后 < 转 > 鼓堂退打

شوخشا [静] 退后往马 ~ ئات: 缩

شوخشا = شوخلا پەسدۇر

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

توق ، ~ يىراقتىن بىرسىنىڭ قارىسى كۆرۈندى . 在坐正们我 .
 影人个一了现出处远时当 ، 下树
 شۇ ئان 即随 ، 即立 ، 即当 : ئۇنتۇلغۇسىز بىر ۋەقە ~
 يادىغا كەلدى . 事的忘难件一了起想即当我 .

شۇ ئەسنادا = شۇ ئارىدا

شۇ بويىچە 此照

شۇ پېتى 样那就 ، 样这就 ، 般这
 ئېھتىمال قېرى ئانىسى تونۇيالماسلىقى مۇمكىن . 回样这就他 .
 来他出不认许也娘老 ، 去家

شۇ تاپتا 子阵这 ، 儿会这 : ~ سىلەر نەگە بارماقچى ؟
 去儿那到们你儿会这

شۇ تەرىقىدە 样这 ، 般这 : ئۇ ~ خېلى مېڭىپتۇ . 就他
 久很了走样这

شۇ تۇرقى 样这 ، 般这

شۇ دەم 时当 ، 时此 ، 时这 ، 时这 儿会这

شۇ زامان 即立 ، 即当

شۇ قەدەر 样这 ، 般这 ، 等这 此如

شۇ كەمدە 时那 ， 时当 儿会那

شۇ گەپ 是就 样这就 ， 是就 此如是就

شۇ مەھەل 即立 ， 即当 刻即

شۇ ھالدا 么那 样这

شۇ ھامان 即立 ， 即当 上马

شۇ ياق 边那 : يىڭنە قاياقتا ماڭسا ، يىپ شۇ ياققا ماڭار .
 走针随线 ; 边那去就线 ، 边那走针 < 谚 >

شۇ يان = شۇ ياق

شۇپۇر < 方 > [静] 杈枝 (的来下砍)

شۇپۇڭ [静] 条树细

شۇپۇڭداشماق « شۇپۇڭداشماق » 态动被的

شۇپۇڭداشماق « شۇپۇڭداشماق » 态同共的

شۇپۇڭداشماق (条树用) 打抽 [动]

شۇجى [静] 记书

شۇجىلىق [静] 务职记书 ، 作工记书

شۇجىلىق قىلماق 记书当

شۇدلۇق < 方 > [静] 的能才有 ; 的事办能 ، 的事办会

的领本有

شۇر [模] 喇 ， 啦 : بۇ گەپنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۇنىڭ
 بەدىنىدىكى مۇز ~ قىلىپ ئېرىگەندەك بولدى . 他的话这了听 .

释冰然涣下一地喇心的

شۇرداق < 方 > [静] 饰装

شۇرىدە [静] 地喇 ， 下一啦

吸空 < 物 > ③ 斗烟抽 ~ غاڭزىنى / 烟 煮

用作吸空 < 物 > (静) 剪毛羊 : 剪毛羊 [静]

毛羊用 قىر قىرماق 剪毛羊 [静] : 剪毛羊 [静]
 羔羊的毛过剪末从 تەگسىگەن پاقلان ~ / 毛羊剪剪

葵龙 < 古 , 植 > [静] شوغلو

情深 , 情激 , 情痴 [静] شوق

克休 < 医 > [静] شوك

物礼的送人客上礼婚 < 方 > [静] شوكۇم 1

求央 , 求恳 , 从顺 , 从服 < 方 > [静] شوكۇم 2

شولا [静] 光亮 , 光 , 线光 ① : ئاي شولسى / 光月 / ئوت

شولسى ② 影倒 : قىز قەددىنى رۇسلاپ ، ئۆزىنىڭ سۇ-

دىكى شولسىنى كۆردى . 子身起直娘姑 . 在己自了到看

影倒的中水

شوللىق [静] 的儿影泛 , 的光泛 , 的光带 : قىزغۇچ ~

شوللىق 泛浅着红浅色的光沙的

草霄待 < 植 > [静] شولگۈل

叫大喊大 , 张声 , 扬张 , 声风 < 方 > [静] شوم

者叫大喊大 , 人的扬张爱 < 方 > [静] شومچى

柳山 < 方 > [静] شونا

落 , 下 < 方 > [动] شوۋۇرماق

شۋۋىچى ① < 骂 > (子妻给) 八王 ② , 八王

龟乌

شۋۋىچىلىق ① < 静 > 子帽绿戴 ② 条皮拉

شۋۋىچىلىق قىلماق ① 帽绿戴 , 龟乌当 , 八王当

条皮拉 (女妻给) ② 子

粥肉 [静] شۋۋىگۈرۈچ

شۋۋىنىزم [静] 义主文沙 < 哲 > : چوڭ دۆلەت شۋۋىنىزمى

义主文沙国大

شۋۋىنىزمچى [静] 者义主文沙

径行义主文沙 [静] شۋۋىنىزمچىلىق

的义主文沙 [静] شۋۋىنىزملىق

饭黏肉 < 食 > [静] شۋيولا

شۋيونا ① 绳棉细 , 绳毛细 ② 带鞋 (由) 细或绳棉细

(的成制绳

腰的细纤 , 腰细 شۋيونا بەل

草字山 < 植 > [静] شۋيىنگۈل

斧少 [静] شۋيى

شۋ [静] 那 , 那 , 个这 , 该 : يېڭى كەلگەن ساۋاقداش ~

个那是就能可学同的来新 بولسا كېرەك .

شۋ ئارىدا 时当 , 儿会那 : بىز دەرەخ تۈۋىدە ئولتۇرات .

足知不〔静〕 شۈكۈرسىزلىك

意愜，足知〔静〕 شۈكۈر - قانائەت

官巡〔静〕 شۇڭگەن

务职官巡，作工官巡〔静〕 شۇڭگەنلىك

轴铁(的上盘磨)②管尿(的上篮摇)①〔静〕 شۈمەك

条布的管尿定固(上篮摇) تىرىكى

柴如瘦骨〔静〕 شۈمەكتەك

柴如瘦骨 <成> شۈمەكتەك بولۇپ كەتمەك

: 捋，挽 <方>〔动〕 شۈمدەكلىمەك

态动使的 «شۈمەك» شۈمدۈرمەك

态动使的 «شۈمشەيمەك» شۈمشەيتەك

شۈمشەيمەك ①〔动〕 缩瑟，缩蜷，缩①: ئۇ سوغۇقتا شۈمشە.

يىدىپ ئولتۇرۇۋەردى. 团一了成缩蜷中冷寒在他.

②. 们我一了成缩蜷中冷寒在他. 们我一了成缩蜷中冷寒在他.

一们我 <转> 憋窝

? 吗着憋窝晚到天

态同共的 «شۈمشەيمەك» شۈمشەيشەمەك

شۈمەك 〔动〕 含，吮: مۇز پارچىسىنى ~ 冰块吮 / 块冰吮

药片这. 糖果水含 ~ 糖果水含 ~

。着含里嘴放你

态同共的 «شۈمەك» شۈمۈشمەك

族水〔静〕 شۈيزۈ

习族水 ①〔静〕 语族水②: ئادەت 式族水 ~ 习族水

惯

人介中或，人护庇〔静〕 شېپى

~ شېپى كەلتۈرمەك ① 护保求，护庇寻

戚亲攀 ~ 佑保仙神求 佑保②: تۇغقانچىلىقنى

权买购先优②佑保，护庇①〔静〕 شېپىلىك

权买购先优争 头滑①〔静〕 شېتىلە

稽滑，泼活②的桃轻，的头滑①〔静〕 شېتىللىك

相怪，脸鬼，头滑〔静〕 شېتىللىك قىلماق

相怪出，脸鬼扮②头滑耍① 布毛〔静〕 شېرىس

作协，作合，伙合②伴伙，伙同，伴同①〔静〕 شېرىك

者谋合，者谋同，者伙同<法>③

行银资合，行银办合 <经> شېرىك بانكا

营联，办联，伙搭，伴结，伙合 شېرىك بولماق

犯谋同，犯案同 <法> شېرىك جىنايەتچى

司公资合 <经> شېرىك شىركەت

业企资合 <经> شېرىك كارخانا

营经资合 <经> شېرىك ئىگىلىك

疑置容不

态动使的 «شۈبھىلەنمەك» شۈبھىلەندۈرمەك

شۈبھىلەنمەك 〔动〕 心生，疑怀，疑有: مەن ئۈنىڭدىن

شۈبھىلەندىم. 心疑有他对我.

的疑怀，的心疑，的惑疑〔静〕 شۈبھىلىك

态同共的 «شۈبھىلەنمەك» شۈبھىلىنىشىمەك

味臭的尿，的味臊带 <方>〔静〕 شۈپتۈر

的吃贪，的馋嘴 <方>〔静〕 شۈپشۈك

系族，族家，身出 <古>〔静〕 شۈت

绸丝，绢，丝 <方>〔静〕 شۈتە

盒墨制角 <古>〔静〕 شۈتۈك

满布抹. 泥油，垢油〔静〕 شۈدە

。泥油是

茬晒，茬翻②地耕休，地闲休①〔静〕 شۈدىگەر

晒，茬翻，闲休(地土) <农> شۈدىگەر قىلماق

~ 茬晒 / 天夏个一闲休地田使 ~ 茬晒 / 天夏个一闲休地田使

~ 茬晒 / 天夏个一闲休地田使 ~ 茬晒 / 天夏个一闲休地田使

~ 茬晒 / 天夏个一闲休地田使 ~ 茬晒 / 天夏个一闲休地田使

~ 茬晒 / 天夏个一闲休地田使 ~ 茬晒 / 天夏个一闲休地田使

态动使的 «شۈدىگەرلىمەك» شۈدىگەرلىمەك

茬晒，茬翻 <农>〔动〕 شۈدىگەرلىمەك

态动使的 «شۈركۈنەك» شۈركۈندۈرمەك

شۈركۈنەك 〔动〕 颤打，栗战，嗦哆打: ئۈنىڭ بەدىنى

身他. 白煞得变色脸，嗦哆打直地似水凉了浇像上

。白煞得变色脸，嗦哆打直地似水凉了浇像上

凌冰，冰浮〔静〕 شۈرمەل

~ شۈك 〔静〕 静肃，静安: ئۈنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ شۈك 〔静〕 静肃，静安: ئۈنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ شۈك 〔静〕 静肃，静安: ئۈنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ شۈك 〔静〕 静肃，静安: ئۈنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ شۈك 〔静〕 静肃，静安: ئۈنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ شۈك 〔静〕 静肃，静安: ئۈنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ شۈك 〔静〕 静肃，静安: ئۈنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ شۈك 〔动〕 静安，静肃，静: بۇ شۈم خەۋەر يېتىپ كەل-

~ شۈك 〔动〕 静安，静肃，静: بۇ شۈم خەۋەر يېتىپ كەل-

~ شۈك 〔动〕 静安，静肃，静: بۇ شۈم خەۋەر يېتىپ كەل-

~ شۈك 〔动〕 静安，静肃，静: بۇ شۈم خەۋەر يېتىپ كەل-

~ شۈك 〔动〕 静安，静肃，静: بۇ شۈم خەۋەر يېتىپ كەل-

~ شۈك 〔动〕 静安，静肃，静: بۇ شۈم خەۋەر يېتىپ كەل-

~ شۈك 〔动〕 静安，静肃，静: بۇ شۈم خەۋەر يېتىپ كەل-

。我近

纱其乔〔静〕 شېپۇن

纱其乔花提子缎 <纺> شېپۇن تاۋار

纱其乔花提绒丝金 <纺> شېپۇن دۇخاۋا

窸窣〔模〕 شېپىر

响作窸窣 شېپىر قىلماق

窸窣窸窣〔模〕 شېپىر - شېپىر

窸窣窸窣〔动〕 شېپىرلىماق : 走地盈轻, 走地快轻

。旁身的我到走地盈轻他 . ۇ تۇرۇپ شېپىر -

态动使的 «شېپىلدىماق» شېپىلدىتماق

态同共的 «شېپىلدىماق» شېپىلدىشماق

巴眨 <方>〔静〕 شېپىلداق

脚轻手轻, 脚蹑手蹑, 地轻轻〔动〕 شېپىلدىماق

石晶类 <地>〔静〕 شېپىنېل

草眉画 <植>〔静〕 شىتارى

腿护 <体>〔静〕 شىتلىق

团师 <军>〔静〕 شىتۈەن

芥子离, 草子离 <植>〔静〕 شىتىر

簌簌, 沙沙〔模〕 شىتىر

簌簌, 沙沙〔模〕 شىتىر - شىتىر

态动使的 «شىتىرلىماق» شىتىرلاتماق

芥扇团, 草儿菠 <植>〔静〕 شىتىرلاق

窸窣窸窣〔动〕 شىتىرلىماق : 响作簌簌, 响作沙沙

吹风 . ىكەن غازاڭلار خۇددى چاشقان ماڭغاندەك شىتىرلايتتى .

。响作沙沙地似动走鼠老象叶树的来

شجائەت 〔静〕 شجائەت : 魄气, 力魄, 量胆, 气勇

上界世胜战能气勇 . ىمەرقانداق ئېگىزلىكنى بويسۇندۇرالايدۇ .

为他 . ىمەرقانداق ئېگىزلىكنى بويسۇندۇرالايدۇ . ىمەرقانداق ئېگىزلىكنى بويسۇندۇرالايدۇ .

。服折所魄气的子伙小个这

شجائەتسىز 〔静〕 شجائەتسىز : 魄气无, 力魄无, 量胆无, 气勇无

شجائەتلىك 〔静〕 شجائەتلىك : 的略胆有, 的量胆有, 的猛勇

伙小的猛勇 ~ ىگىست : 的敢勇, 的力魄有, 的魄气

! 敢勇要你们! بولۇڭلار / 子

شدار 〔静〕 شدار : 的片成连, 的高得长, 密茂, 密

شداق 〔静〕 شداق : 的弱瘦, 的瘦

شىددەت 〔静〕 شىددەت : 烈猛 ~ ىلەن ئۇرلىمەك : 涨暴, 涨猛 / ىدۇش -

ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 人敌功猛 / ىوراننىڭ شىددىتى

ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 人敌功猛 / ىوراننىڭ شىددىتى

شىددەتلىك 〔静〕 شىددەتلىك : 的烈猛 ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپا 〔静〕 شېپا : 治, 治医②复康, 愈痊① ىغرىققا ىجىگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 济危扶 . ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

。困

شېپا بولماق ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 效疗有 ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپا تاپماق ① ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 复康, 愈治 : ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

نىڭ شېپا تېپىشى 85 ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 复康, 愈治 : ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

نىڭ شېپا تېپىشى 85 ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 复康, 愈治 : ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

نىڭ شېپا تېپىشى 85 ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 复康, 愈治 : ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

نىڭ شېپا تېپىشى 85 ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 复康, 愈治 : ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

法

شېپا كۆمۈلچى (ھېبى شېپا) <药> شىبىيا

丸帕

شېپە <方>〔静〕 شېپە

شېپات <矿>〔静〕 شېپات

شېپاخانا <医>〔静〕 شېپاخانا

شېپاقۇلاق <植>〔静〕 شېپاقۇلاق

شېپاگەر <静> شېپاگەر : 的春回手妙 ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپاك <静> شېپاك : 亭凉, 子亭

شېپاخلىق <静> شېپاخلىق : 的子亭带, 的子亭有

شېپال <交>〔静〕 شېپال

شېپال شېغىلى <交> شېپال شېغىلى

شېپالىق <静> شېپالىق : 的苦痛解除能; 的病治能, 的效疗有

شېپالىق دورا <静> شېپالىق دورا : 药妙丹灵

شېپالىق قول <成> شېپالىق قول : 手妙春回

شېپاك <模> شېپاك : 晃摇, 动晃, 摆摇

شېپاك - شېپاك <模> شېپاك - شېپاك : 去晃来晃, 摆摆摇摇

شېپاخشماق = شېپاخلىماق

شېپاخلىتماق ① «شېپاخلىماق» ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 摆摇 ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپاخلىتىشماق «شېپاخلىتماق» ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق : 摆摇 ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپاخلىتماق <动> شېپاخلىتماق : 动晃, 晃摇, 摆摇

شېپىدە <静> شېپىدە : 然猛, 地猛, 子下一① ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپىدە <静> شېپىدە : 然猛, 地猛, 子下一① ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپىدە <静> شېپىدە : 然猛, 地猛, 子下一① ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپىدە <静> شېپىدە : 然猛, 地猛, 子下一① ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپىدە <静> شېپىدە : 然猛, 地猛, 子下一① ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېشاماق <古>〔动〕 شېشاماق

شېپ - شېپ <模> شېپ - شېپ : 的声步脚的碎细容形; ھويلەسەن ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپ - شېپ <模> شېپ - شېپ : 的声步脚的碎细容形; ھويلەسەن ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

شېپ - شېپ <模> شېپ - شېپ : 的声步脚的碎细容形; ھويلەسەن ~ ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

。声步

شېشىر <方>〔静〕 شېشىر : 叠叠层层, 匝匝密密, 实密

شېقىماق <动> شېقىماق : 凑他 . ىمەنگە ~ ىلەن ھۇجۇم قىلماق

员电译 <语> شىفىر تەرجىمانى
 的码密〔静〕 شىفىرلىق
 报电码密 شىفىرلىق تېلېگرامما
 拉喀，哒喀，噤喀〔模〕 شىق¹
 (斗十合克西一)克西 <古>〔静〕 شىق²
 态动使的「شىقىلىماق」
 (具玩孩小)啦啦喇〔静〕 شىقىلداق¹
 参草，参沙 <植>〔静〕 شىقىلداق²
 响作噤喀〔动〕 شىقىلدىماق
 猎射，猎打，猎狩〔静〕 شىكار
 猎射，猎狩，猎打 شىكار قىلماق
 饕面二(的合混面白和面粮粗) <方>〔静〕 شىكاراپ
 诉，怨埋，怨抱②诉申，告控，诉控①〔静〕 شىكايەت
 苦
 ، 诉上 ~ يۇقىرىغا : 告控，诉控① شىكايەت قىلماق
 苦诉，怨埋，怨抱② 告控上向
 会诉控，会苦诉 شىكايەت يىغىنى
 者怨抱，主苦，人诉控，者告控〔静〕 شىكايەتچى
 书诉申，书告控，书诉控 <法>〔静〕 شىكايەتنامە
 下见 شىكىللا
 菌氏贺志 <生> شىكىللا باكتېرىيىسى
 米小升五 ~ تېرىق بەش〔静〕 شىك¹
 (声沸水)啾咕〔模〕 شىك²
 笙 <古，艺>〔静〕 شىك³
 起竖 ~ قۇلاقلىرى : 棱支，起翘，起竖〔动〕 شىختايماق
 朵耳起棱支，朵耳
 啾咕啾咕〔模〕 شىك - شىك
 窝脬 <理生>〔静〕 شىختالتاق
 梗小，串(的萄葡)〔静〕 شىخكىل
 态动使的「شىخلىماق」
 态同共的「شىخلىماق」
 态动被的「شىخلىماق」
 米量升用 ~ گۈرۈچنى : 量升用〔动〕 شىخلىماق
 茶 . 响作啾咕〔动〕 شىخلىدىماق
 。 开有没还
 ②饭的舍施，饭的民平给发分① <古>〔静〕 شىلان
 席宴廷官
 厨御 <古>〔静〕 شىلانچى
 帽礼〔静〕 شىلەپە
 的帽礼戴，的帽礼有〔静〕 شىلەپىلىك

态同共的「شىرماق」 شىریشماق
 被绉 的(的绉)脚针〔静〕 شىرىق¹
 脚针的上子被 . يوتقاننىڭ شىرىقلىرى سۆكۈلۈپ كەتتى .
 了线开
 衣棉的儿道带，衣棉的道成绉 شىرىق چاپان
 喇，簌，沙〔模〕 شىرىق²
 态动使的「شىرىقىشماق」
 簌簌，喇喇，沙沙〔模〕 شىرىق - شىرىق
 شىرىقىشماق = شىرىقلىماق
 态动使的「شىرىقلىماق」
 响作喇喇，响作簌簌，响作沙沙〔动〕 شىرىقلىماق
 ۋېلسپېتلازنىڭ چاقى ئاستىدىكى شېغىل ئاشلار شىرىقلايتتى .
 响作喇喇石碎的下子轮车行自
 态动使的「شىرىلدىماق」
 响作喇喇，响作啦啦〔动〕 شىرىلدىماق
 被叶落的前门 . گەن يوپۇرماقلار ئىشىك ئالدىدا شىرىلدايتتى .
 响直啦啦得吹风
 态动被的「شىرماق」 شىرىلماق
 味意<转>②的甜，的汁多，的汁带①〔静〕 شىرىلىك
 的听动妮妮，的长深
 的儿道有，的过绉〔静〕 شىرىما
 شىرىما چاپان = شىرىق چاپان
 底鞋纳 ~ شىرىماق
 纳，绉 : يوتقاننى ~ شىرىق / خەي چەمىنى
 藏西 <地>〔静〕 شىزىك
 的式藏西〔静〕 شىزىقچە
 藏西 <地>〔静〕 شىزىك
 (跤摔式藏)格卡 <体> شىزىقچە چېلىش
 (棋藏)芒密 <体> شىزىقچە شاھمات
 家学藏〔静〕 شىزىقچە شىناس
 学藏 <地>〔静〕 شىزىقچە شىناسلىق
 子味五 <植>〔静〕 شىزىقچە شىزىندارا
 的 用扣绳解②子扞的 用子徽炸① <方>〔静〕 شىش¹
 木扞或角兽
 子篋 <古>〔静〕 شىش²
 布棉，布土〔静〕 شىشە
 子色，子骰〔静〕 شىشخال
 条木的小细〔静〕 شىشىق
 仪司，中侍 <古>〔静〕 شىشاۋۇل
 的率轻，的浮轻 <方>〔静〕 شىشىلداق
 码解，码密译破 يەشىك ~ 码密〔静〕 شىشىر

床铣 <机> شىلىش ئىستانوكى

工铣 شىلىش ئىشچىسى

物植木灌间山种一 <植> [静] شىلۋى

唧吧，噜咕 [模] شىلپ

地唧吧唧吧，地噜噜咕，下一噜咕 [静] شىلپىدە

唧吧唧吧，噜咕噜咕 [模] شىلپ - شىلپ

(物动小指)喝着舔溜唏溜唏 [动] شىلپلاتماق

态同共的 «شلىماق» شىلشماق

唰 [模] شىلىق

唰唰 [模] شىلىق - شىلىق

下一地唰，地唰 [静] شىلىققىدە

态动使的 «شىلىقماق» شىلىقلىماق

响作唰唰，响唰唰 [动] شىلىقلىماق

糊浆打水胶，糊浆 [静] شىلىم

的水胶无，的糊浆无 [静] شىلىمسىز

的性粘，的粘 [静] شىلىمشىق

膜粘 <医> شىلىمشىق پەردە

癌液黏 <医> شىلىمشىق راک

菌黏 <农> شىلىمشىق زەمبۇرۇغ

液黏 <理生> شىلىمشىق سۇيۇقلۇق

蚱胶 <动> شىلىمشىق قاسراق قۇرت

瘤液黏 <医> شىلىمشىق ئۆسمە

态动使的 «شىلىماق²» شىلىملىماق

态动使的 «شىلىشماق²» شىلىملاشتۇرماق

态动被的 «شىلىملاشتۇرماق» شىلىملاشتۇرۇلماق

态同共的 «شىلىشماق¹» شىلىملاشماق

粘发 [动] شىلىملاشماق²

态动被的 «شىلىشماق» شىلىملىنماق

水胶涂，糊浆抹 [动] شىلىملىماق

态动被的 «شىلىماق» شىلىنماق

شىم = ئىشتان

北 [静] شىمال (شىمالى)

的方北，部北 [静] شىمالى

شىمالى ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى (ش ئا ت)

(织纽约北) 织纽约公洋西大北

北华 شىمالى جۇڭگو

北海 شىمالى دېڭىز

极磁北 <物> ② 极北 <地> ① شىمالى قۇتۇپ

圈极北 <地> شىمالى قۇتۇپ چەمبىرىكى

纬北 <地> شىمالى كەڭلىك

鱼鲟 <古，动> [静] شىلپى

态同共的 «شلىتماق» شىلىتىشماق

子蹶 [静] شىلىتىشماق

大说，大拿 <转> ② 子蹶炮 ① شىلىتىش ئاتماق

话：ئۆزۈمنى چاغلىماي شىلىتىش ئېتىپتىمەن، پالاسقا يۆگىنىپ

هەپتە يېتىپتىمەن. <谚> 话大说力量不自

。人见难

شىلىتماق [动] 舞挥，动挥 舞挥 / 脚划手指 قول ~ ئوق

پەتىگەن يەرگە قىلىچ شىلىتما. <谚> 方地的到不射箭

。(事的及不所力做不喻意) 刀挥莫

态动使的 «شلىماق» شىلىدۇرماق

草芒长 <植> [静] شىلدېر

衣蓑 <方> [静] شىلدېپ

簌簌，淙淙，潺潺 (声风或声水流容形) [模] شىلدېر

树或动流水泉，水溪容形) [模] شىلدېر - شىلدېر

飒飒，潺潺 (音声的动颤张纸，叶

لىپ ئاقماقتا. 着流地潺潺水泉. قومۇشلار شامالدا ~

قالاتتى. 响地飒飒风迎芦苇.

态动使的 «شىلدېرلىماق» شىلدېرلىماق

：响作潺潺，响作唰唰，响作沙沙 [动] شىلدېرلىماق

دەرەخ يوپۇرماقلىرى شىلدېرلىماقتا. 响作沙沙叶树. شامالدا

قوناق يوپۇرماقلىرى شىلدېرلىماقتا. 唰唰子叶梁高得刮风.

。响地

شىلدېرما [静] 作啦哗，的响作沙沙，的响作唰唰

的响

شىلدېرما داپ <艺> 鼓手的环铁小带

的取榨善，的取榨 [静] شىلغاق

嘴围，褂罩 <方> [静] شىلگەي

子脖，颈脖 [静] شىللە

担承让，嫁转 ئارتماق شىللىسىگە

شىللىسىگە چىقۇالماق = شىللىسىغا مىنەك

头在骑，上子脖在骑 <成> شىللىسىگە مىنەك

上

شىللىق [静] 的黏

شىللىق پەردە <理生> 膜粘

شىللىك = شىلىتىش

شىللىك ئاتماق = شىلىتىش ئاتماق

子绳的板架货捆 [静] شىللىۋاغ

شىلماق [动] 剥，剔 ① 剥，剔 / 肉剔 / 剥，剔 ② 剥，剔

取榨，夺剥，剥盘 <转> ② 皮牛剥

新疆鬣 **动** < > شىنجاڭ كېلەرى
 华新 [静] شىنخۇا
 社华新 شىنخۇا ئاڭگېنتلىقى
 店书华新 شىنخۇا كىتابخانىسى
 的状楔, 的形楔 [静] شىنسىمان
 带形楔 <农> شىنسىمان زونا
 瑶江 <动> شىنسىمان قۇلۇه
 蒿茭白, 子蒿 <植> [静] شۇاق
 地蒿茭白 [静] شۇاقلق
 味臭足 <方> [静] شۇەر
 地泽沼 <方> [静] شۇەرلىك
 鞋凉(的条皮宽指两为面鞋) [静] شۇەك
 鞋凉做可②的鞋凉穿① [静] شۇەكلىك ~ رەخت
 料面鞋凉
 咕啮, 啮啮, 咕啮 [模] شۇەر
 喳喳啮啮, 咕啮啮啮 [模] شۇەر - شۇەر
 骨蹄(的畜牲) <方> [静] شۇەرغاق
 雪风大, 雪风暴 <气> [静] شۇەرغان
 的雪风大, 的雪风暴 [静] شۇەرغانلىق
 态同共的 «شۇەرلىماق» شۇەرلاشماق
 语私窃窃 ~ ئۆزىگە - ئۆز : 语耳, 咕叽 [动] شۇەرلىماق
 态动使的 «شيلماق» شيلاتماق
 态同共的 «شيلماق» شىلاشماق
 骗②的子轿抬, 的叭喇吹, 精屁马① [静] شىلامچى
 头猾, 子
 马拍须溜, 结巴, 屁马拍 [静] شىلامچىلىق
 屁马拍须溜, 结巴, 屁马拍 شىلامچىلىق قىلماق
 态动被的 «شيلماق» شىلانماق
 取骗 骗, 吹, 拍, 马拍 [动] شيلماق

洋冰北 <地> شىمالي موزئوكيان
 球半北 <地> شىمالي يېرىم شار
 态动使的 «شمايلماق» شمايلاتماق
 态同共的 «شمايلماق» شمايلاشماق
 态动被的 «شمايلماق» شمايلىنماق
 洗始开子袖起捋她. 捋, 挽 [动] شمايلماق
 رنى شمايلاپ كىرىپ يۇيۇشقا باشلىدى.
 了服衣
 猩猩黑 <动> [静] شىمپەنزە
 衲衣 [静] شىم - تۇجۇركا
 装西, 服西 [静] شىم - كاستۇم
 焉在不心, 心经不漫, 乎在不满 <古> [静] شىمتاق
 之置, 会理不, 睬理不, 乎在不 <古> [动] شىمتاماق
 理不
 裤做来用②的子裤黑 ~ قارا : 的子裤① [静] شىملىق
 布的子裤条两做 رەخت ~ ئىككى : 的子
 女修, 姑尼 <古> [静] شىمانچ
 鬼魔, 怪鬼 <古> [静] شىمنو
 缩, 儿抽抽 <方> [动] شىمىقماق
 床②座宝① <古> [静] شىن
 <物> ②子楔头榔 ①子楔 : بولقىنىڭ شىنسى شىنا
 劈
 形楔 <数> شىنا شەكىل
 字文形楔 <语> شىنا يېزىق
 态动使的 «شىنتايماق» شىنتايتماق
 态同共的 «شىنتايماق» شىنتايتشماق
 耳起竖 ~ قۇلاقلىرى : 棱支, 擻, 翘, 竖 [动] شىنتايماق
 朵耳着棱支, 朵
 疆新 <地> [静] شىنجاڭ
 颯北疆新 شىنجاڭ سەمەندىرى

般一者战圣，的似者战圣〔静〕 غازىيانە

草食不鹅 <植>〔静〕 غازىيەمەس

嗒呼：（声音杂的机音收）嘶嘶，擦擦，唰唰〔模〕 غاز
（声吸呼的后炎发道吸呼）

嗒呼嗒呼：嘶嘶，擦擦，唰唰〔模〕 غاز - غاز
嗒呼 - غوژ ①〔模〕 声嗒呼，声啦啦嘎①

根，响地啦啦嘎机音收。 زادلا ئاڭلىغىلى بولمىدى . رىپ،
吵声大②音杂有部肺 楚清不听本

架： 断不吵争了来人亲方女， 断不吵争了来人亲方男 . گۆز - گۆز .
架了来亲方女， 断不吵争了来人亲方男 .

。饭抓菜炒

态动使的 «غازلىدماق» غازلىداتماق

架吵 <转>②态同共的 «غازلىدماق» ① غازلىداتماق

响作嗒呼，响唰唰〔动〕 غازلىدماق

。了老卜萝胡 响作嗒呼，响唰唰〔动〕 غازلىدماق
。了老卜萝胡 响作嗒呼，响唰唰〔动〕 غازلىدماق

轴线小(的丝生绕)〔静〕 غاغىرا

嘎〔模〕 غاق

。去游来游里湖在着叫地呷呷子鸭 . زوپ يۇرۇشتى . غاق - غاق
。去游来游里湖在着叫地呷呷子鸭 . زوپ يۇرۇشتى . غاق - غاق

态动使的 «غاقلىدماق» غاقلىداتماق

态同共的 «غاقلىدماق» غاقلىداتماق

院，着睡刚他 . 院，着睡刚他 . غاقلىدماق
院，着睡刚他 . 院，着睡刚他 . غاقلىدماق

。了来起叫地嘎嘎鹅只一里子

斗烟〔静〕 غاخزا

小)②上轴到绕线把 يىپنى غالتەككە يۆگمەك / 轴(的线)①〔静〕 غالتەك

筒纱，管筒，子筒 <纺>⑥车滑，轮滑 筒纱，管筒，子筒 <纺>⑥车滑，轮滑

杠滚 <机> غالتەك تاياق

鞋冰旱 <体> غالتەك كانكى

组轮滑 <物> غالتەك گۇرۇپپىسى

组轮滑 <物> غالتەك گۇرۇپپىسى

组轮滑 <物> غالتەك گۇرۇپپىسى

的轮滑有②的轴有①〔静〕 غالتەكلىك

的轮滑有②的轴有①〔静〕 غالتەكلىك

者战圣 <宗>〔静〕 غالىرى

者战圣 <宗>〔静〕 غالىرى

。口嗽地嗒咕嗒咕他 . قىلىپ چاقىدى .

液龈固依帕西 <药> غار - غار سۆيى

处船停，头码 <方>〔静〕 غارغالتا

咬的嗒嗒狗来传外门 . قىلىپ تالاشقان ئاۋازلىرى ئاڭلاندى . غار - غور
咬的嗒嗒狗来传外门 . قىلىپ تالاشقان ئاۋازلىرى ئاڭلاندى . غار - غور

。声架

态动使的 «غارقىرماق» غارقىراتماق

态同共的 «غارقىرماق» غارقىراشماق

机飞的来飞隆隆轰 响作隆隆，响作嗡嗡，响作喀喀〔动〕 غارقىرماق
机飞的来飞隆隆轰 响作隆隆，响作嗡嗡，响作喀喀〔动〕 غارقىرماق

蝠蝙蝠 <方，动>〔静〕 غارىشتامال

红里阿 <植>〔静〕 غارىقۇن

活做着忙正，机纫缝着踏地 . نىسنى غارىلدىتىپ ئىش قىلىۋاتتى . غارىلدىتماق
活做着忙正，机纫缝着踏地 . نىسنى غارىلدىتىپ ئىش قىلىۋاتتى . غارىلدىتماق

。去过了飞隆隆轰机飞 . 去过了飞隆隆轰机飞 . غارىلدىتماق
。去过了飞隆隆轰机飞 . 去过了飞隆隆轰机飞 . غارىلدىتماق

读地琅琅 响作隆隆，响作哒喀，响作轰轰①〔动〕 غارىلدىتماق

。肉鹅天吃想 读地琅琅 响作隆隆，响作哒喀，响作轰轰①〔动〕 غارىلدىتماق
。肉鹅天吃想 读地琅琅 响作隆隆，响作哒喀，响作轰轰①〔动〕 غارىلدىتماق

一走”同喻： 鹅住盯要肉鸭上吃 <谚> 鹅住盯要肉鸭上吃 <谚> غاز
一走”同喻： 鹅住盯要肉鸭上吃 <谚> 鹅住盯要肉鸭上吃 <谚> غاز

“步两看，步 蛤蚧”同喻： 饕吃汤肉鹅的上天蘸 <成> 蛤蚧”同喻： 饕吃汤肉鹅的上天蘸 <成> غاز
“步两看，步 蛤蚧”同喻： 饕吃汤肉鹅的上天蘸 <成> 蛤蚧”同喻： 饕吃汤肉鹅的上天蘸 <成> غاز

鹅烤 <食> غاز كاۋىپى

战圣 <宗>〔静〕 غازات

仗打，战圣行进 仗打，战圣行进 غازات قىلماق

叶落，叶枯〔静〕 غازالڭ

了谢凋儿花 . 了谢凋儿花 . غازالڭ بولماق
了谢凋儿花 . 了谢凋儿花 . غازالڭ بولماق

了毁要不可命生的轻年这我 . 了毁要不可命生的轻年这我 . غازالڭ بولماق

蛾叶枯 <动> غازالڭ بەرۋانىسى

了零凋使，谢凋使① 了零凋使，谢凋使① غازالڭ قىلماق
了零凋使，谢凋使① 了零凋使，谢凋使① غازالڭ قىلماق

残摧 残摧 残摧 غازالڭ قىلماق
残摧 残摧 残摧 غازالڭ قىلماق

草白翻 <植>〔静〕 غازتاپان

蒿先马 <植>〔静〕 غازفانائوت

草芽龙，草鹤仙 <植>〔静〕 غازئوت

地之叶败枝枯〔静〕 غازخلىق

者战圣 <宗>〔静〕 غازى

形畸 <医> غەيرى تەبئىي

胎畸 <医> غەيرى تۆرەلمە

质色染异 <生> غەيرى خروماتىن

体色染异 <理生> غەيرى خروموسوما

教异 <宗> غەيرى دىن

方偏 <医> غەيرى رېتسىپ

本开奇 <印> غەيرى فورمات

物价等非 <经> غەيرى قىممەتداش

的质物非 <哲> غەيرى ماددا

在异 <哲> غەيرى مەۋجۇدىيەت

形畸 <医> ②常异, 异① [静] غەيرىيلىك

学理心态变 <心> غەيرىيلىك پىسخولوگىيىسى

的毅刚, 的迈豪 [静] غەيۇر

识胆, 慨气, 毅刚, 气豪 [静] غەيۇرلۇق

غيۋەت <静> 话坏, 话闲, 言谗 [静] غەيۋەت

饭开人客好 <谚> گە كېلەر, يامان مېھمان ~ ئۈستىگە.

。来时言俸人客坏, 来时

غيۋەت قىلماق 话坏说后背: باشقىلارنىڭ غەيۋەتىنى

قىلماق 话坏人别说 话坏人别说 话坏人别说 话坏人别说

خىيانەت. <谚> 话坏家人说就聾为以别

。物财家人吞侵就

غيۋەتچى = غەيۋەتخور

غيۋەتچىلىك = غەيۋەتخورلۇق

人的话坏人别说爱, 人的话闲说爱① [静] غەيۋەتخور

者话坏人别说爱, 者话闲说爱②

كەس, ئاڭلىغۇچىنىڭ قۇلىقىنى. <谚> 舌割该者话闲说

。朵耳割该者话闲听, 头

惯习的话坏人别说 [静] غەيۋەتخورلۇق

言风, 长流短飞, 语碎言闲 [静] غەيۋەت - شكايەت

语风

غوپ [模] 咏扑

غوپىدە [静] 下一咏扑

غوپ - غوپلاڭ <方> [静] 闲空, 荡荡空, 的空空

غوپ [模] 咕咕唧唧, 叨唠, 嚷嚷

غوپ - غوت [模] 叨叨唠唠, 嚷嚷唧唧

غوپ - غوت قىلماق = غوتۇلداشماق

غوپۇلداشماق «غوپۇلداشماق» 态动使的

غوپۇلداشماق «غوپۇلداشماق» 态同共的: غوتۇلداشماقلا, پە-

كەر بولسا ئاشكارا بېرىڭلار. 了嚷唧别.

。来出提开

会机的得难 پۇرسەت ~ / 的

获截, 获缴 ئالماق غەنىمەت

时惜珍 ~ ۋاقتىنى: 失不, 惜珍 غەنىمەت بىلىمەك

机时失不 ~ پۇرسەتنى / 间

员水潜 <体> ②人宝采水潜① [静] غەۋۋاس

帽水潜 غەۋۋاس قالىپقى

衣水潜 غەۋۋاس كىيىمى

作工水潜, 水潜 [静] غەۋۋاسلىق

员水潜当 غەۋۋاسلىق قىلماق

动运水潜 <体> غەۋۋاسلىق تەنھەرىكىتى

天冲 ~ پەلەككە يەتكەن: 气勇, 劲干, 头劲 [静] غەيرەت

رۇنىڭ غەيرەتى ئىش تۈگىگەندە كېلەر. <谚> 干的汉懒

只 <谚> . 来后事劲

。 “为人在事” 同喻: 清得数能也星星, 气勇有要

油加, 劲鼓 قىلماق

غەيرەت كەلمەك 气勇起鼓, 劲干起鼓

غەيرەت كۆرسەتمەك 气勇出拿, 劲干出拿

غەيرەت كىرمەك 气勇足鼓, 足十劲干

ئالماسقا غەيرەت كىرىپ, ئۇنى قوغلاپ كەتتى. 马力阿时这

。 舍不追穷他对, 气勇足鼓斯

غەيرەتسىز 的气勇无, 的劲干无 [静]

غەيرەتسىزلىك 气勇无, 劲干无 [静]

غەيرەت - شىجائەت [静] 气勇, 慨气, 魄力: ~ بىلەن

汉霄冲气 ~ پەلەكتىن ئاشقان / 昂昂气, 赳赳雄

غەيرەتلەندۈرمەك «غەيرەتلەنمەك» 态动使的: ئۇنىڭ سۆزلە-

رى مېنى غەيرەتلەندۈردى. 气勇了起鼓我使话的他

态同共的 «غەيرەتلەندۈرمەك» 态动被的 «غەيرەتلەندۈرمەك»

غەيرەتلەندۈرۈلمەك 态动被的 «غەيرەتلەندۈرمەك»

غەيرەتلەنمەك [动] 气勇起鼓, 劲鼓: 精神作振: قىلىدە-

دىن ~ 气勇起鼓新重, 来起作振新重

غەيرەتلىك 的沛充力精, 的气勇有, 的劲干有 [静]

غەيرەتى [静] 异的常, 的样异, 异①: ~ جنس

性 / 族异 ~ / 况情常异 ئەھۋال ~ / 级阶产无非

~ / 级阶产无非 پرولېتارىيات ~ / 非②乡异, 地异

رەسمى 式正非

غەيرى ئاۋاز 调怪声怪, 调怪

غەيرى ئەقلىلىك <哲> 性理非

غەيرى ئەقلىچىلىك <哲> 义主性理非

غەيرى تاۋار <经> 品商非

鲁粗谈言 ~ لىرى

嚷啾，咕啾 [动] غودۇرماق

啾啾，叨唠 [模] غودۇك

态动使的 «غودۇشماق» غودۇششتماق

态同共的 «غودۇشماق» غودۇشششماق

的叨唠爱，的嚷啾爱 [静] غودۇششغاق

غودۇششماق [动] 啾啾，叨唠，嚷啾: ئۇ بېشىنى تۆۋەن

سېلىپ ئاللىنىپىلەرنى دەپ غودۇششىدى. 啾啾知不头着低他.

。么什着啾

غودۇك - غودۇك [模] 啾啾，叨唠

غورا¹ 声羊唤的时羊公斗 [叹]

غورا² [模] 噜咕 (音声的里子肚)

غورا [静] 杏青①: ئوغلى ~ يېسە، دادىسىنىڭ چىشى قاماپتۇ.

孩毛 <转>②。牙了倒亲父，杏青吃子儿 <谚>

子: شۇ غورلارنىڭ گېيگە كىرىپ يۈردۈشمۇ؟ 信听就你？

？吗话的子孩毛些那

غورا خامتەك 疏理枝蔓 (为利了日光照射，葡在，

葡 (行进时熟半葡

غورا خوردا <食> 糊面杏青，饭稀米大杏青

غورا شال <农> 稻生再

غورا قاپاق 泡眼肉，皮眼吊

غوراپ <方> [静] 葡萄生

غورالداي = غورۇلاي

غورهك <方> [静] 子孩毛，儿小口黄

غورتهك [静] 的起不瞧人叫，的儿眼起不，的小瘦

غور - غور 声羊唤的时羊公斗 [叹]

غور - غور [模] 啾啾，啾啾，突突，答答滴滴: ~ فان

ئاقماق 啾啾啾啾地血流

غورۇ (غورۇيۇم، غورۇيۇك، غورۇسى) [静] ②门栏栅①

栓门

غورۇك [模] 声噜呼 (的出发因原等冒感因)

غورۇك - غورۇك [模] 噜呜噜呜: مىجەزىڭ يوقمۇ نېسە،

ئاۋازىڭ ~ چىقىدىغۇ؟ 吗服舒不你، 噜呜噜呜音声么怎，

？的

غورۇلاي <动> [静] 拉不虎，劳伯

غورۇلدىتماق «غورۇلدىماق» 态动使的

غورۇلدىماق [动] 响作噜咕: ئۇنىڭ قورسىقى غورۇلداپ كەت-

تى. 来起响地噜咕噜咕子肚的他.

غورۇلۇق [静] 的栓门上，的栓门带: ~ ھويلا 门带

子院的栓

غوتۇلدىماق [动] 叨唠，咕啾，嚷啾: ئۇ باشقىلار ئاڭلىغۇ-

دەك ئاۋاز بىلەن غوتۇلداپ قويدى. 音声的到听能人别用他.

。下一了嚷啾

غوجا [静] 爷老① 板老，家东，子主，人主②

غوجىسى بار، چامغۇرنىڭ ئورسى. 子主有还子主 <谚>.

默罕穆卓和③。 “主其有各”同喻: 藏客有也菁蔓

加附④ (称昵的子之爷王: 裔后的发理哈个四和德

称尊表，后名男子用，尾词属领称人一第数单

غوجا بولماق ① 人主当: ئۆزىڭ ئۆزى ~ 主作家当

霸称，宰主②

غوجا تام <建> 子把墙，墙腰 (的用作撑支起)

墙护

غوجا كۆرسۈنگە 假作虚弄，样作模装 人给了为，

看: ~ ئىشلەپ تۇرماق 着干地样作模装

غوجايىن [静] 人主，翁人主，子主: ئۆي غوجايىنى 房

自是们我. 东房，人主 / بىز ئۆز نەقدىرىمىزنىڭ غوجايىنى.

己业，板老②。人主的家国为成应民人动劳.

كەسپەك. 主 家东: ماگىزىن غوجايىنى 板老店商 / غوجايىنلارنىڭ

موقۇق - مەنپەئەتى 益权主业

غوجايىنلىق [静] 的人主，的翁人主: ~ روھ 翁人主

精神 / ~ ئىدىيە 想思翁人主

غوجايىنلىق قىلماق: ئۇ بۇ كارخانغا 家当，家当，板老当

بەش يىل غوجايىنلىق قىلدى. 老年五了当业企个这在他.

。板

غوجايىنلارچە [静] 的人主，的式翁人主: ئىشقا ~

مۇئامىلە قىلماق 以翁人主以 作工待对度态的

غوجىدار [静] 人家管① 长务司，长务总②

غوجىدارلىق [静] 职之家管① 长务司，职之长务总②

职之 份身主领，份身侯诸③

غوجىزادە [静] 子之卓和，裔后卓和: يەتتىنچى ئەۋلاد ~

裔后卓和代七第

غوجىكا [静] 子老，老下天子一第

غوداي [静] <动> 鹰鱼，鸬鹚

غودۇر [静] ① <农> (的子种落自) 物作农生自: ~

بۇغداي، 的娘没，的爹没 <骂>② 子麦的长自生自

的养人没

غودۇر - بۇدۇر [静] 的痞疙里疙: ~ ياغاچ 痞疙里疙

脸的痞疙里疙

غودۇردۇك [静] 鲁粗，糙粗: ~ قول 手的糙粗 / سۆز-

。了不断干树，断折会枝树 <谚> . شېخىدىن سۇنار .
 干主，干茎⑤力主 <军>④干主的角鹿③ شەھەر .
 间山⑥ 道街干主的市城 كۆچلىرى ~ نىڭ
 肩托 غول ئەستەر
 节拔 <农> غول تارتماق
 品商宗大 غول تاۋار
 茎抽 <植> غول چىقارماق
 物作宗大 غول زىرائەت
 易贸宗大 <经> غول سودا
 背痞 <医> غول غەلۋىرىكى
 脉动主 <理生> غول قىزىل تومۇر
 瓦脊 <建> غول كاھىش
 品产宗大 غول مەھسۇلات
 谱总 <艺> غول نوتا
 渠干 <水> غول ئۆستەڭ
 流干 <水> غول ئېقىن
 غولى ئاپتاپ كۆرمەك = دولسى ئاپتاپ كۆرمەك
 غول² [静] 多: سۈيۈڭ ~ ، ھوسۇلۇڭ مول . <谚> 多水 ،
 好成收
 流水，河 <方> [静] غول³
 的梧魁，的高子个，的大高材身 <方> [静] غولاسەن
 蕨线铁 <植> [静] غولچىچىكى
 杖 [静] 的多虞一长，膊路如粗: قىرىق ~ ئۇر .
 杖十四打 ماق
 态动使的 «غولداق» سۆز - چۆچەكنى ~ 助
 气邪风歪长助 ~ ناچار كەپپىياتى / 语蜚言流长
 态同共的 «غولداق» غولداشماق
 噜咕 [模] غولدور
 子肚 ~ قىلماق غولداق: قورساق ~ 噜咕
 响噜咕噜咕
 态动使的 «غولداق» غولداشماق
 咕噜咕子肚 ~ 响作噜咕 [动] غولداشماق
 响噜
 多增 [动] غولدىماق
 的头源无，的茎无，的杆无 [静] غولسىز
 物植茎无 <植> غولسىز ئۆسۈملۈك
 桑地 <植> غولسىز ئۆجمە
 笋萁，苕萁 <植> [静] غولكۆك
 杆宽②人的膀肩宽① [静] غوللۇق ~ ئادەم
 干骨 <转>③物作杆高 زىرائەت ~ ئېگىز ، 的杆， 的

的贫清 تۇرمۇش ~ : 的寒贫，的贫清① [静] غورگىل
 的单筒，的盛丰不②活生的寒贫，活生
 这们我 . بولۇپ قالدى ~ داستىخانىمىز / 饭便，饭淡茶粗
 盛丰不可饭桌
 的单筒，的盛丰不②寒贫，贫清① [静] غورگىللىق
 结花开树杏 . ئۇرۇك غورلىدى: 子杏结 [动] غورلىماق
 了子杏
 茧蚕 پىلە غوزسى ②桃棉，铃棉① <农> [静] غوزا
 غوزا باغلىماق = غوزلىماق
 话 <转>②花棉揪 (里桃棉从)① غوزا چۆلمەك
 皮蒜毛鸡些说净: 长越扯越子肠羊拉狗: 长越拉越
 话的
 虫铃棉 <动> غوزا قۇرتى
 果球，果蒴 <植> غوزا مېۋە
 草麦，秸麦 <方> [静] غوزۇ
 芹果棉 <植> [静] غوزبىش
 秆秸 [静] غوزبىياھ
 花棉 . 桃棉结 [动] غوزلىماق
 了桃棉结始开
 (音声的等蜂蜜) 喻 [模] غوك
 芦葫小 <植> غوك قاپاق
 态动使的 «غوششماق» غوششماق
 态同共的 «غوششماق» غوششماق
 啞 ~ 啞 ②响喻喻① [动] غوششماق
 么什着嚙
 落冷得变，荡荡空得变 <方> [动] غوشغارماق
 喻喻 [模] غوك - غوك
 器鸣蜂 <电> [静] غوشغۇقچى
 篪筥 <艺> [静] غوشقا
 声一地喻 [静] غوشخىدە
 态动使的 «غوششماق» غوششماق
 态同共的 «غوششماق» غوششماق
 竹空 [静] غوششداق
 响喻喻① [动] غوششداق
 我 ئۇچماقتا . 着飞地喻喻蜂蜜 . قولقىم غوششداق كەتتى .
 儿鼻齄，齄发② . 响喻喻朵耳的
 话起说冒感为因他 . قولقىم غوششداق بولۇپ قاپتۇ .
 齄发来
 ① [静] 膀肩，肩 ②宽膀肩 <植> غول¹
 干，秆 قولقىم غولى 秆米玉 / دەرەخ غولدىن سۇنماس ،

。了见不又

غىلتىلك 的溜溜滑，的滑光，的滑，的光〔静〕
滑，冰的洁光 مۇز ~ / 路的滑光 يول ~ / 地的滑光

冰的溜溜

眼斜 <方>〔静〕 غىلجىر

扭扭 ~ قىز بالا 的捏捏扭扭，的作造柔娇〔静〕 غىلجىك

娘姑的捏捏扭

态同共的 «غىلجىلماق» غىلجىلاشماق

儿劲捏扭，子样的作做〔静〕 غىلجىغلىق

غىلجىغلىق قىلماق = غىلجىلماق

捏扭捏扭，作做〔动〕 غىلجىغلىماق

小(的边花切来用子果油做) <方>〔静〕 غىلدۇرغۇچ

轮齿

动滚上面平在物状圆)辘辘轱，辘辘①〔模〕 غىلدىر

的光闪，的亮发，的滑光②(声 ~ ياغلىق تاقغان ئايال

人女的巾头光闪着戴

(具玩孩小)辘轱〔静〕 غىلدىرەك

辘辘，辘辘〔模〕 غىلدىر - غىلدىر

态动使的 «غىلدىرلماق» غىلدىرلاتماق

动滚，辘轱②响辘辘，响辘辘①〔动〕 غىلدىرلماق

萧萧马，辘辘车. ئاتلار كىشەيدۇ.

悠悠颤〔模〕 غىل - غىل 簌簌扑，悠悠颤

。来出了滚地簌簌扑泪眼的他. ياش ئەگىدى ~

下一闪扑，下一簌扑〔静〕 غىللىدە

。眶盈泪眼下一簌扑他. ئالدى

仆童(的中堂天)〔静〕 غىلمان

的僻偏，的静僻，的蔽隐 <方>〔静〕 غىمساۋ

的窄狭 <方>〔静〕 غىمساۋ

欢喜，慕羨，趣兴感，好爱 <方>〔动〕 غىمىسنىماق

~ 地响不声不，地息无声无，然悄〔静〕 غىمىسىدە

去散然悄 كېتىشەك تارقىلىپ

棍木的上子脖狗在绑 <方>〔静〕 غىنجە

子绳的橛雪拉 <方>〔静〕 غىنجىماق

的白苍发头 موماي ئاقارغان 棉皮〔静〕 چىچى غىۋىدەك

太太老

غنىك - پىلك = غىدىك - پىدىك

态动使的 «غىششماق» غىششتماق

态同共的 «غىششماق» غىشششماق

爱 ~ ئادەم غىششغاق 的唧哼爱，的咕咕叽叽爱〔静〕

子孩的唧哼爱 بالا ~ / 人的咕咕叽叽

唧哼，哼①〔动〕 ئۇ كېتىپ بېرىپ غىششاپ ئادەم.

子曲着哼边走边他. شا ئېيتاتتى.

夜一了唧哼子孩. چىقتى. كۈچۈك غىششىدى.

。嚎哀狗小

~ غىك - غىك 叽哼，哼哼，嗡嗡〔模〕

让不夜一了叫地嗡嗡子蚊只一. قىلىپ مېنى ئۇخلايمىدى.

。睡安我

地嗡嗡〔静〕 غىششىدە

态动使的 «غىششماق» غىششلتماق

态同共的 «غىششماق» غىششاشماق

营营，嗡嗡①〔动〕 ئۆيدە بىر پاشا غىششلاپ

يۈرىدۇ. ئۆيۈمۈ ئۆيۈمۈ ئۆيۈمۈ ئۆيۈمۈ.

。烦厌我叫真的唧唧哼哼他. داۋىرىپ جېنىمغا تەگدى.

①〔模〕 غىل 状动颤(的体物性弹)②簌扑

。下泪簌扑中眼的她. دىن ~ قىلىپ ياش ئەگىدى.

滑，的溜溜光，的滑光 <方>〔静〕 غىل؟

鞘①〔静〕 غىلاپ سۆز قېلىپدا ياخشى، پىچاق غىلپىدا.

<谚> 好为中鞘在刀，好矩规讲话说 套枪②. يا.

~ 鞘铁配刀木 <谚>. 鞘铁配刀木. غىلچىنى غىل.

刀马出抽中鞘从 چىقارماق لىپىدىن

膜鞘 <医> غىلاپ پەردە

鼓鞞 <艺> غىلاپ دۇمباق

的鞘入未，的鞘无〔静〕 غىلاپسىز

首匕鞘带 خەنجەر ~ 的鞘入，的鞘带〔静〕 غىلاپلىق

~ / 滩河是全 ساي ~ 是净，是光，是全〔静〕 غىلاك

滩石是净，地头石是净 تاشلىق

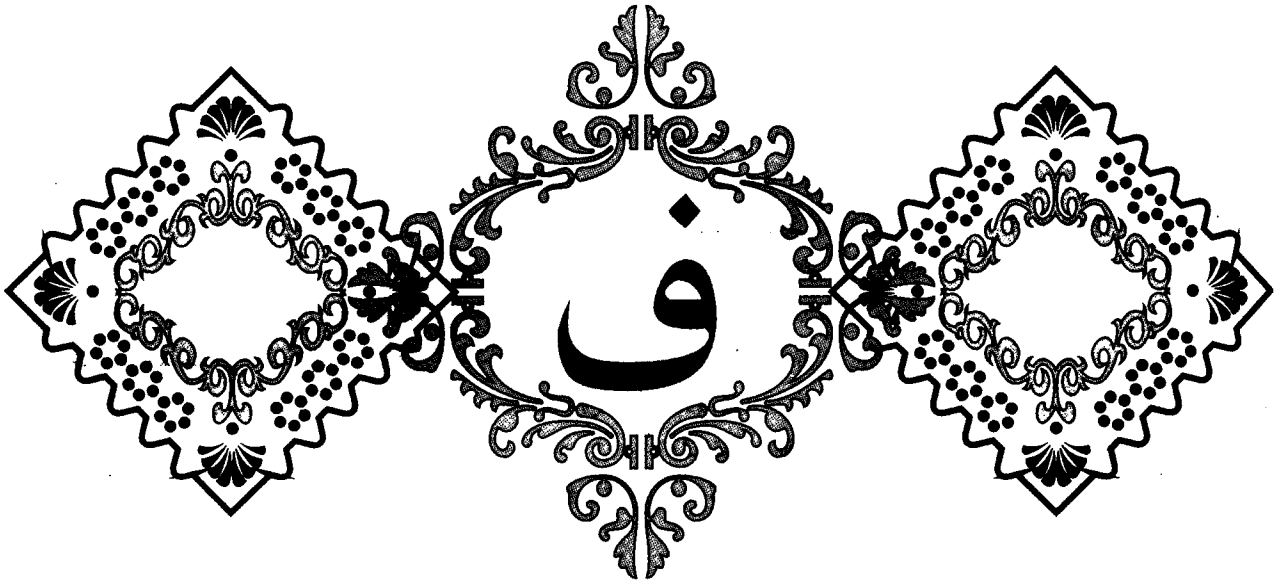
绵绵软，乎乎软 <方>〔静〕 غىلام - غىلام

~ 闪忽，惚恍，稀依，约隐〔模〕 غىل - پال

见可稀依，见可约隐 / يىراقتىكى ئاراللار ~ كۆرۈنۈپ قا.

~ 见可稀依屿岛坐几处远. ئاتتى. بىر ئادەمنىڭ سايىسى ~

晃一，见可惚恍影人个有. كۆرۈندى - دە، غايىپ بولدى.

量常位相 <物> فازا نۇراقلىق مىقدارى
 速相 <物> فازا تېزلىكى
 图相 <物> فازا دىئاگراممىسى
 变跃相，变跃位相 <物> فازا سەكرىشى
 衬相，衬位相 <物> فازا سېلىشتۇرمىسى
 移相 <物> فازا سىلجىشى
 子因相，子因位相 <物> فازا فاككتورى
 律定相物 <物> فازا قانۇنى
 位相 <交> فازا ئورنى
 变相 <物> فازا ئۆزگىرىشى
 فازىلىق [静] 的相，的相: ئۈچ ~ ئېلېكتىر يولى 三
 路电 / ئۈچ ~ گېنېراتور 三 机电发相 / ئۈچ ~ توك
 流电相
 压电相 بېسىم فازىلىق
 化变相物 <物> فازىلىق ئۆزگىرىش
 فاسسىئولا [静] <动> 虫吸 (虫生寄种一)
 فاشىزم [静] 义主斯西法
 فاشىست [静] 子分斯西法
 فاشىستلاشتۇرماق «فاشىستلاشماق» 的使动的
 فاشىستلارچە [静] 的式斯西法
 فاشىستلاشماق [动] 化斯西法
 فاشىستلىق [静] 的斯西法
 فاككتور [静] ① 单数 ② <数> 数因，③ <生> 因
 子

① 维吾尔文第六十个字母 ② 该字母名称
 فابرىكا [静] (的业工轻) 厂工: تىقۇمچىلىق فابرىكىسى
 厂织纺
 فاتسىيە [静] <地> 相
 فارادا [静] <物> 拉法 (位单容电)
 فارادا مېتىر [静] <物> 计拉法
 فارفۇر [静] 瓷陶，瓷
 فارفۇر توپىسى <矿> 土瓷
 فارفۇر خشش <建> 砖瓷
 فارفۇر قاچا - قۇچا 器瓷
 فارفۇر قالپاق <电> 瓶瓷，帽瓷
 فارفۇرچىلىق [静] 业瓷陶
 فارماكولوگىيە [静] <医> 学理药
 فاربىنگىيەت [静] 特海兰华 (家学理物国德)
 فاربىنگىيەت تېرمومېتىرى 华温氏度计
 华温氏标 فاربىنگىيەت تېمپېراتۇرا ئۆلچەم سىزىقى
 فازا [静] ① <物> 相，② <化> 相 ③ <地>
 相，相周 <天> ④ 幕相
 فازا بوشلۇقى <物> 间空相
 فازا بۆلۈڭى <物> 角相
 فازا بېسىمى <物> 压电相
 فازا پەرقى <物> 差相，差位相
 فازا تەڭپۇڭلۇقى <物> 衡平相
 فازا توكى <电> 流电相

的面锋 <气>〔静〕 فرونتلۇق
 雾面锋 <气> فرونتلۇق تۇمان
 糖果 <生，化>〔静〕 فروكتوزا
 学相骨，学相颌〔静〕 فرېنولوگىيە
 昂利氟 <化>〔静〕 فرېئون
 义主德伊洛弗 <心>〔静〕 فرېيدىزم
 者义主德伊洛弗 <心>〔静〕 فرېيدىزمچى
 虫毛鞭 <动>〔静〕 فلاگېل
 鸟烈火 <动>〔静〕 فلامنگو
 绒兰法 <纺>〔静〕 فلانېل
 素黄 <化>〔静〕 فلاۋن
 队舰 <军>〔静〕 فلوت
 考禄福 <植>〔静〕 فلوكس
 素热，质热 <物>〔静〕 فلوكستون
 折屈 <语>〔静〕 فلېكسىيە
 的折屈 <语>〔静〕 فلېكسىيىلىك
 语折屈 <语> فلېكسىيىلىك تىل
 石氟，石萤 <矿>〔静〕 فليۇئوريت
 影摄②语略缩的 «فوتوگرافىيە» ① <艺>〔静〕 فوتو
 机影摄，机相照 فوتو ئاپپارات
 池电光 فوتو باتارىيە
 印影 <印> فوتو باسما
 学物生光 <生> فوتو بىئولوگىيە
 子质光 <物> فوتو پىروتون
 流电光 <物> فوتو توك
 学化光 <化> فوتو خىمىيە
 的学化光 <化> فوتو خىمىيىلىك
 用作化光 <化> فوتو خىمىيىلىك تەسىر
 应反化光 <化> فوتو خىمىيىلىك رېئاكسىيە
 雾烟学化光 <化> فوتو خىمىيىلىك مانان
 片照 فوتو سۈرەت
 作工影摄 فوتو سۈرەتچىلىك
 阻电敏光 <物> فوتو قارشىلىق
 纸相 فوتو قەغزى
 箱暗 <艺> فوتو لېنتا قۇتىسى
 者记影摄 <艺> فوتو مۇخبىر
 本印影 <印> فوتو نۇسخا
 真传 <物> فوتو تېلېگراف
 报电真传 فوتو تېلېگرامما
 球光 <天>〔静〕 فوتوسفېرا

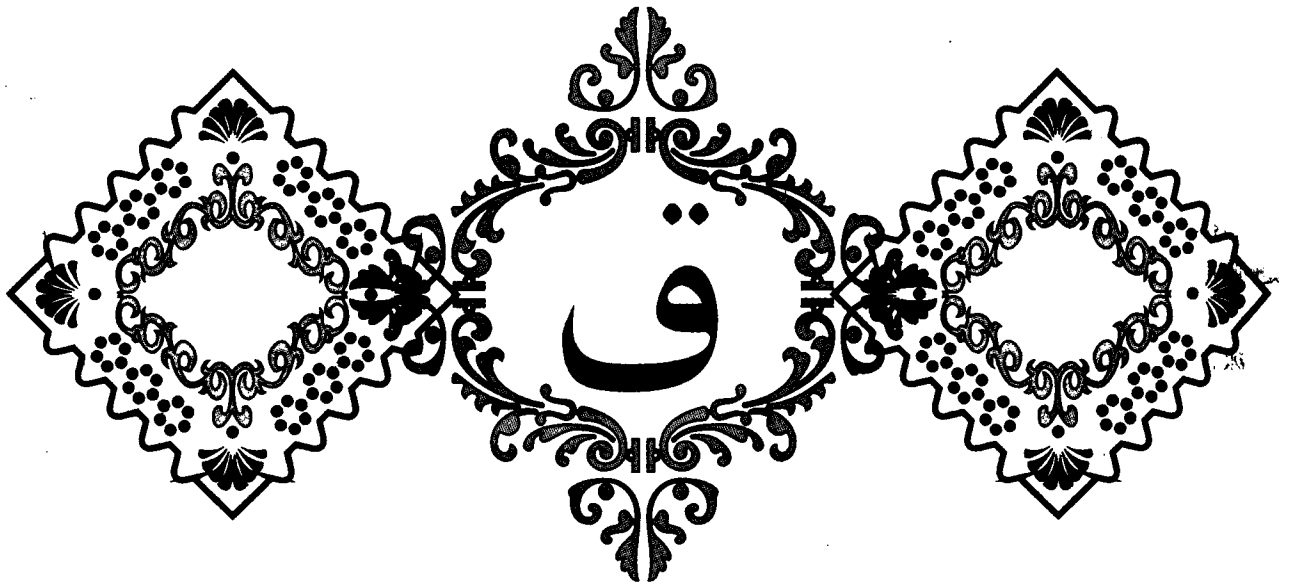
（话电）真传〔静〕 فاكس
 的真传〔静〕 فاكسىلىق
 话电真传 <电> فاكسىلىق تېلېفون
 真传；报电真传；真描；制复迹真〔静〕 فاكسىمىل
 系学化 فاكولتېتى خىمىيە فاكولتېتى <教>〔静〕 فاكولتېت
 糕发〔静〕 فاگاۋ (فاگاۋى)
 管大，管松巴 <艺>〔静〕 فاگوت
 针方〔静〕 فاقجېن
 下见 فالانگى
 虎蝇 <动> فالانگى ئۈمۈچۈكى
 大姓尊？ 呼称何如名
 氏姓，姓〔静〕 ئىسىم - فامىلىلىرى نېمە؟
 想空，想玄，想畅，想幻 <文，哲>〔静〕 فانتازىيە
 小想幻 的象想，的想幻〔静〕 فانتازىيىلىك
 想幻，乐音想幻 说 ~ / 影电想幻 说 ~ / 曲
 石橄榄铁 <矿>〔静〕 فايالت
 勒罗香丁 <药，植>〔名〕 فەرەنجىمىشك
 豆枝刺 <植>〔静〕 فەرسىمان
 氟 <化>〔静〕 فتور
 钙化氟 <化> فتور شېپاتى
 物化氟〔静〕 فتور شۇلتىسى
 态动使的 «فتورلاشماق»
 化氟 <化>〔动〕 فتورلاشماق
 的氟有，的氟含〔静〕 فتورلۇق
 料塑化氟 فتورلۇق سولياۋ
 fraزىئولوگىيە <语>〔静〕 فتورلۇق تىلى فرازىئولو-
 语学熟 语尔吾维 لوگىيىسى
 的性语熟 <语>〔静〕 فرازىئولوگىيىلىك
 合组性语熟 <语> فرازىئولوگىيىلىك بىرىكمە
 服礼大，服尾燕〔静〕 فراك
 人国法，人西兰法〔静〕 فرانسۇز
 ~ 文法，语法②的式西兰法①〔静〕 فرانسۇزچە
 谈交语法用 سۆزلەشكە
 锋 <气>②线阵，线前，线战① <军>〔静〕 فرونت
 锋气大 ئاتوسفېرا فرونتى
 带锋 <气> فرونت بەلۋېغى
 区锋 <气> فرونت رايونى
 线锋 <气> فرونت لىنىيىسى
 面锋 <气> فرونت يۈزى

فورمالزمچى = شەكىلئاز
 林马尔福 <药>〔静〕 فورمالن
 峰振共 <语>〔静〕 فورمانتا
 فورمۇلا ①<数>②<化>式子分 <化> سۈنلەك
 مولېكۇلا فورمۇلىسى 式子分的水
 فورمۇلىلىق ①<格>②<式> 的式公
 فورمۇلىچىلىق <哲>〔静〕 主义式公
 فورمۇلىلاشتۇرماق «فورمۇلىلاشماق» 态动使的
 فورمۇلىلاشتۇرۇلماق «فورمۇلىلاشتۇرماق» 态动被的
 فورمۇلىلاشماق <动> 化式公
 فورمىئات <化>〔静〕 盐酸甲
 فورمىئات كىسلاتاسى <化> 甲酸
 فوسفات <化>〔静〕 盐酸磷
 فوسفات كىسلاتاسى <化> 酸磷
 فوسفاتازا <理生>〔静〕 酶酯酸磷
 فوسفاتلىق <静〕 的酸磷带，的酸磷
 فوسفاتلىق ماي <化> 脂酸磷
 فوسفور <化>〔静〕 磷：磷白 ~ سېرىق ~ 黄
 磷 / 磷红 ~ قىزىل
 فوسفور نۇرى <物> 光磷
 فوسفورسىز <静〕 的磷脱
 فوسفورسىزلاندۇرماق «فوسفورلانماق» 态动使的
 فوسفورسىزلاندۇرۇلماق «فوسفورسىزلاندۇرماق» 态动被的
 فوسفورسىزلانماق <动> 磷脱
 فوسفورلۇق <静〕 的磷有，的磷含
 فوسفورلۇق سائەت 表光夜
 فوسفورلۇق ماي <化> 脂磷
 فوسفورلۇق مىنېرال <矿> 石灰磷
 فوسفورلۇق ئوغۇت <农> 肥磷
 فوسفورلۇق ئىتتىرى رودىسى <矿> 矿钷磷
 فوسفورىت <矿>〔静〕 岩灰磷，土钙磷
 فوسفىن <化>〔静〕 磷
 فوسگېن <化>〔静〕 氯酰碳，气光
 فوكستروت <艺>〔静〕 ①狐步舞②狐步舞
 فوكۇس¹ <物>〔静〕 点光聚，点焦
 فوكۇس ئارىلىقى <物> 距焦
 فوكۇس تەكشىمەك <艺> 焦距，距焦整调
 فوكۇس نۇقتىسى 点光聚，点焦
 فوكۇس² = ياڭزا
 فوكۇس چىقارماق 态姿作故

فوتوسنتېز <植>〔静〕 用作合光
 فوتوفون <静〕 机话电线光
 فوتوكاتود <物>〔静〕 机阴电光
 فوتوگراف <艺>〔静〕 家影摄，师影摄
 فوتوگرافىيە <艺>〔静〕 ①影摄，②象摄，学影摄
 فوتوگرافىيە سەنئىتى <艺> 术艺影摄
 فوتوگرافىيىلىك <静〕 的影摄，的相照
 فوتوگراممېتىرىيە <静〕 量测影摄，学量测影摄
 فوتولابوراتورىيە <艺>〔静〕 室暗
 فوتولامپا <物>〔静〕 管电光
 فوتومېتىر <物>〔静〕 计度光，计光测
 فوتومېتىرىيە <物>〔静〕 学光测，学度光
 فوتومېزون <物>〔静〕 子介光
 فوتون <物>〔静〕 子量光，子光
 فوتون تەلىماتى 说子光
 فوتونابور <印>〔静〕 排照
 فوتونېيترون <物>〔静〕 子中光
 فوتوفېفىكت <物>〔静〕 应效电光
 فوتوفېلىكتىر <物>〔静〕 学电光，电光
 فوتوفېلىكتىرون <物>〔静〕 子电光
 فوتوفېلىمېنت <物>〔静〕 电光，件元电光，管电光
 فوتونىيە <植>〔静〕 楠石
 فورامىنېفېرا <动>〔静〕 虫孔有
 فوردىزم <经>〔静〕 制特福
 فورما <静〕 ①式格，式样；شەھەر فورمىسىدا سېلىنغان ئۆي
 ；②按里城的盖式样的子房（按业行的一）服制
 ھەربىي ~ 装军，服军
 فورمات (فورماتى) <印>〔静〕 本开，开
 فورماتسىيە <哲>〔静〕 态形
 فورماتلاشتۇرماق «فورماتلاشماق» 态动使的
 فورماتلاشتۇرۇش پروگراممىسى <电> 化式格
 فورماتلاشتۇرۇلماق «فورماتلاشتۇرماق» 态动被的
 فورماتلاشماق <动〕 化式格
 فورمال <静〕 的式格，的式形
 فورمال لوگىكا <逻> 辑逻辑式形
 فورمالدېگىد <化>〔静〕 醛甲
 فورمالىزم = شەكىلئازلىق

脍尔戈乌一兰芬 <语> فىن - ئۇگۇر تىللىرى
 كىنىڧ [静] فىنكىيە
 字文كىنىڧ <语> فىنكىيە يېزىقى

钙化氟 <化> [静] فىلىئۇئورت
 人兰芬, 族兰芬 [静] فىن
 的式兰芬②文兰芬, 语兰芬① [静] فىنچە
 尔戈乌一兰芬 [静] فىن - ئۇگۇر

كەپ دەپسە ؟ “受自作自” 同喻: 去儿哪往袋口着扛
 来话起说 < 谚 > . ئىش دەپسە يىراق تاغدىن تاپ . ~ ~ ~
 到不找来儿活起干, 套套一
 قېپى بىلەن . < 谚 > 对户当门, 当相鼓旗
 子匣, 子盒, 子罩 / 套头枕 قېپى كومپيۇتېر قې-
 پى ھېسابلانماق / 盒柴火 قېپى ئىسكىرىپكا قېپى
 壳龟乌 / 壳贝 قېپى قۇلۇل قېپى 子匣琴提: 壳③
 ④ 盒, 袋 / 子种袋两 ئۈرۈق ~ سەرەڭگە
 柴火盒一

قاپ تېشەر < 成 > 的是其行自, 的性任
 قاپ ياردى < 成 > 子小愣, 鬼失冒
 تازا . ~ 子小愣个一是真提麦艾 .

قاپ يۈرەك < 成 > 天包大胆, 胆大
 نى كۆلگە تاشلىغان ~ قايسى ? 哪是
 的里湖进扔任主育训把

قاپ^۲ قاپ < 古 > [静] 胞衣, 衣胞, 盘胎
 قاپ^۳ قاپ < 方 > [静] 话假, 话谎
 قاپارتقۇ = قاپارتما

قاپارتما [静] ① 泡水, (的烫或磨) : سۇ كۆتۈرۈپ چىق-
 قان ~ 起水泡② 子, 子起水泡③ 的起凸, 的起凸
 ~ 案图的起凸类兽了制绘上墙. سۈرەتلىرى چىقىرىلغان
 قاپارتما ئەنكاپ < 建 > 缝勾图凸
 قاپارتما بەت < 印 > 版凸

ق ① 维吾尔文第十七个字母 ② 该字母名称

قاپان [静] < 古 > 盘托, 子盘
 قاپاھەت [静] 行恶, 恶邪, 恶丑
 قاپاھەتلىك [静] 恶 的怕可, 的恶邪, 的陋丑 ~ چۈش
 行劣的怕可 قىلىش / 梦

قاپۇ [静] < 古 > 标目
 قاپۇغ [静] < 古 > 壳, 皮
 قاپۇلا [静] < 古, 动 > 蜂黑
 قاپىرچاق [静] < 古 > 材棺

قابىل [静] 的力得, 的干能, 的干才有, 的力能有
 كادىر ~ / 部干的强力能, 部干的力能有
 人的

قابىللىق [静] 力得, 干能, 干才有, 力能有
 قابىلىيەت [静] 能才, 力能
 قالدماق / 力能动劳丧失 ىستە تۈتۈۈپلىش قابىلىيەتىنى
 忆记

قابىلىيەتسىز [静] 干才有, 力能有
 قاپىلىيەتسىز [静] 的干才有没, 的能无 ~ ئادەم
 人的

قابىلىيەتسىزلىك [静] 干才无, 力能无
 قابىلىيەتلىك [静] 的强力能, 的能才有, 的力能有
 قاپىن [静] < 古 > 付偿, 还偿
 قاپا [静] ① 子袋, 袋口, 袋麻: بارچە گۇناھ ئۈزۈمدە تۇ-
 رۇپ, ~ كۆتۈرۈپ نەگە باراي . < 谚 > 我在全过罪切一

裂脸 <生> قاپاق يوقۇقى

气丧头垂，脸苦眉愁 <成> قاپىقى چۈشمەك
子胡吹，目怒眉横 <成> قاپىقىدىن قار ياغماق
，霜冰若冷，睛眼瞪
。人的峻严目面，霜冰若冷个是他。 ئەلەتى سۇرۇن كىشى .

قاپىقى ساڭگىلىماق = قاپىقى چۈشمەك
قاپىقىنى سۈزمەك 毛眉起扬 (态媚): ۋېيەي ، سزىم .
دېگىز ، — دەدى قىز يىگىتكە قاپىقىنى سۈزۈپ . ” 唷喔 你是 ،
。说毛眉起扬子伙小着朝娘姑“ ، 呀

قاپىقى ئۇششۇق <成> 的冰冰冷 ، 的霜冰若冷 ،
تازىمۇ ~ بىرنېمىكىنا بۇ . 伙家的冰冰冷个是真这 .
قاپىقى ئېچىلماق 笑眼开眉 : شۇ گېپىگە ئۇنىڭ قاپىقى
ئېچىلدى . 笑眼开眉他使话句这我 .

قاپىقى يامان 沉阴脸色 : 霜冰若冷 ، ئۇنىڭ قاپىقى
ياماندەك كۆرۈنگىنى بىلەن ، كۆڭلى ياخشى . 阴脸色他去上看 .
。好心是呵 ، 沉

白菱 <植> [静] قاپاقبۆرتىمكى

子架空，的外其玉金，的表其有徒 [静] قاپاقسۆلەت
قاپاقلىق [静] ① 地芦葫 : ناسۋال قاپىقى تېرىلغان كىچىككەن
: 儿劲笨 <转> ② 地芦葫块小一的芦葫小着种 ~
。儿劲笨这我瞧你 . ھېنىڭ قاپاقلىقىغا قارىماسىز .

草子蝇 [静] قاپاقئوت

寒大 <天> [静] قاپاقياردى

劳伯头大 <方> [静] قاپاقباش

腰山 [静] ① (山)腰 : تاغ قاپتىلىدىكى قارىغايلىق
<地> ④ (的于鞍)部侧 ③ 部侧，身侧 ② 林松的上
台陆，台地
قاپتىلىغا ئالماسلىق <成> 起不理不， 睬不理不，
他 . 顾一屑 : ئۇ روزنىڭ گېپىنى قاپتىلىغا ئېلىپمۇ قويمىدى .
。理不都理话的则柔对

قاپتىلىغا كەلمەسلىك <成> ① 不(水)腰没不 :
دۇنيانى سۇ بېسىپ كەتسە ، ئۆردەكنىڭ قاپتىلىغا كەلمەپتۇ .
乎在不 <转> ② . 愁不予鸭 ، 水大漫天 <谚>

قاپتاللىق [静] 的坡斜有 : تاغ ~ 山的坡斜有
قاپتاللىماق [动] 坡着沿，坡着顺 : تاغنى قاپتاللاپ ماڭماق
走坡山着顺

袍长 <古> [静] قاپتان

قاپتەك [静] 大 : پاھ ، يۈرىكىڭىز ~ ئىكەن - دە ! 您的
! 呀大真子胆

包钱，子袋小 <方> [静] قاپتۇرغا

文阳 <印> قاپارتما خەت

قاپارتما نەقىش = بۆرتە نەقىش

雕浮 <艺> قاپارتما ھەيكەل

态动使的 «قاپارماق»

态动被的 «قاپارتماق»

疹丘，包脓，泡水 <古> [静] قاپارغان

قاپارماق [动] 泡起，泡打 : 子茧出磨 : بۇتۇم قاپىرىپ كەت-
تى . 泡了打脚的我 . كەتمەن چېپىپ قوللىرىم قاپاردى .
。子茧了出磨上手我曼土坎

قاپاق [静] <植> ① 芦葫 : سۇ قاپىقى 芦葫的水盛 / چە-
لىم قاپىقى 芦葫烟水 / نۆزلۈق ~ 芦葫的水盐盛 / ناسۋال
قاپاقنا نان بارمۇ؟ <谚> 吗饑的芦葫小换有 <喻意> ؟
(洗如贫 ~ سۇنسا قايغۇ يوق ، قېرى ئۆلسە يىغا . <谚>
<谚> 哭莫了死人老 ، 愁不了坏芦葫 重不面表重只喻意) 钱值架棚如不芦葫
。 (际实 ②) <转> 蠢，笨 : ئۇنىڭ كاللىسى تازا ~ ئىكەن .
。笨真儿瓜脑的他

子柚 <植> قاپاق ئاپېلىسىن

梨鸭 <植> قاپاق ئامۇت

杨山，树椴 <植> قاپاق تېرەك

枣沙大 <植> قاپاق جىگدە

壶茶铜(的座底带) قاپاق چوگۇن

勺芦葫 قاپاق چۆمۈچ

枣大，枣芦葫 <植> قاپاق چىلان

货蠢，蛋笨 قاپاق كاللا

桃樱大 <植> قاپاق گىلاس

椒子柿 <植> قاپاق لازا

藓芦葫 قاپاق مۇخ

王大皮牛，者在内厉色 قاپاق نوچى

قاپاق [静] <理生> 眼双 ~ قوش : 脸眼，皮眼
/ 皮 / يالاك ~ 皮眼单 / ئاستىنقى ~ 皮眼下 / ئۈستۈند-
كى ~ 皮眼上 / بادام ~ 皮眼上的亮漂 / قاپىقى جۈتنى
قىچقىرىدۇ ، كالبۇكى يەرنى سۇپۇرىدۇ . <谚> 招能皮眼
。 “星门丧，星帚扫”同喻 : 地扫能唇嘴，灾

腺脸 <理生> قاپاق بېزى

قاپاق تارتماق 跳眼，跳皮眼 : ۋاي خۇدايىم ، شۇرىسىز
قۇرۇپتۇ ، مېنىڭ تۈنۈگۈنلا قاپىقىم تارتىۋىدى . 爷天老，咳 .
。了跳就皮眼天昨我，了霉倒可们咱

容怒带面，脸苦眉愁，锁紧头眉 قاپاق تۈرمەك

眠蚕次二第 قاپاق ئۇيغۇسى

套: ئۇنىڭ ياغلىما گەپلىرىگە ئىشىنىپ ، قاپقىنغا چۈشۈپ قالما . 套圈的他上，语巧言花的他信再别你 .
 قاپقانغا دەسسەمەك = قاپقانغا چۈشمەك
 قاپقان قويماق = قاپقان قۇرماق
 قاپقان قۇرماق ① 夹兽捕放 ② 套圈设 <转> : ئۇ يەردە بىزگە قاپقان قۇرۇقلۇق ، ھەرھالدا ئېھتىيات قىلغىنىمىز تۈ . زۇك . 好为些心小何如论无 ، 套圈了设们我给儿那 .
 قاپقان - توزاق [静] 索套和夹兽捕
 قاپقانچى ① [静] 者猎狩夹兽捕用 ② <转> 局骗设
 者套圈设，者
 قاپقانچىلىق ① [静] 猎狩夹兽捕用 ② <转> 计诡施
 قاپقانلىق [静] 的用器兽捕作制
 قاپقۇش [静] <方> 罩灯油煤
 قاپقىلىق [静] 的儿盖带，的儿盖有
 قاپلاتماق «قاپلىماق» 态动使的
 قاپلاشماق ① «قاپلىماق» 态同共的 : ئۇلار سافا ، ئورۇندۇقلارنى رەخت بىلەن قاپلاشتى . 了上罩子椅和发沙把布用们他 .
 قاپلاشماق ② [动] 堵，盈充 : تۇرۇبىغا بىرنەرسە قاپلىشىپ قاپ . تۈ . 西东么什了堵口管水 .
 قاپلاغغا [静] <方> 地之山环面四
 قاپلان [静] <动> 子豹
 قاپلانماق «قاپلىماق» 态动被的
 قاپلىتىشماق «قاپلاتماق» 态同共的
 قاپلىتىلماق «قاپلاتماق» 态动被的
 قاپلىق ① [静] 的儿盖带，的儿壳带 : ئالتۇن ~ يانچۇق سائىتى 暖的子壳红
 چايدان ~ قىزىل / 表怀的儿盖金带
 瓶 ② 着包
 قاپلىق باكتېرىيە <生> 菌细鞘
 قاپلىق تۈرەلمە <生> 蚴囊包
 قاپلىق سىم <电> 线皮
 قاپلىق قۇرت <生> 虫囊
 قاپلىق قۇرت كېسىلى <医> 病虫囊
 قاپلىق ھۈجەيرە <生> 胞细套
 قاپلىما ① [静] 的罩，的套 : چاچان ~ چاچان ② 衫罩白
 筒套 <机> : ئوققا كىيدۈرۈلگەن ~ 筒套的上轴在套
 قاپلىما ئالتۇن 金包
 قاپلىما زىرائەت <农> 物作盖覆
 قاپلىماق ① [动] 上罩，上套 : تېلېۋىزورنى ~ 机视电把
 上罩 / 套被上套子被给 ~ يوقسانى
 ② 罩笼，盖覆 : ئايتاق قار ئېتىزلارنى قاپلىدى . 野田了盖覆雪白皑皑 . ئاس .

قاپچاق [静] <古> 口河，处合汇流河
 قاپچۇق ① [静] 子袋小 : تاماكا قاپچۇقى 包荷烟 ② 包钱
 قاپچاق ③ 钱取中包钱从 壳介，壳 ③ 体软
 قاپچاق (的物动使)
 قاپچى [静] <方> 者的谎说爱，者谎撒
 قاپچىغاي [静] 处风避 (的林森，川山) 地阔开状弯，
 谷峡
 قاپچىمال ① [静] 和麻大 ① 的榨混子苏和麻大 : ياغ ~
 的气傻里傻 <转> ② 油合混 (的子苏)
 قاپسانماق «قاپلىماق» 态动使的
 قاپشاشماق «قاپلىماق» 态同共的
 قاپسالما 下见
 قاپسالما بېسىم <气> 压围
 قاپسالماق «قاپلىماق» 态动被的
 قاپسىماق ① [动] 围 ① 截堵，堵，拦，挡，围 : كىشىلەر ئۈنى قاپسىۋالدى . 间中了在围他把们人 .
 توخۇنى بۇلۇغغا قاپ . ساپ نۇتماق <转> ② 抓角墙到堵鸡把
 بۇ يەرنى قاراغۇلۇق قاپسىۋاپتۇ . 方地个这了罩宠暗黑 .
 قاپقا ① [静] 门大 : ئۇ چوڭ ھويلا قاپقىسى ئالدىغا كېلىپ ئېتىدىن چۈشتى . 马了下前门院大到来他 . يامۇلىنىڭ تۆ .
 مۇر قاپقىسى ② 门铁大的 ② 子盖 : ئەۋرەزنىڭ قاپقىسى ③ 板户窗，门窗
 ③ 子盖的池水 <水> : چۈشۈرگە قاپقىسى ① 门闸
 门闸 ① 水 ① 门闸
 قاپقا باقار 人门看，人门守
 قاپقا توپ 球槌，球门 <体>
 قاپقا كۆك تومۇر <理生> 脉静门
 قاپقاق ① [静] 子盖 : چۆگۈنىڭ قاپقىسى ① 盖壶茶 / سائىتىنىڭ قاپقىسى ② 盖表
 盖表 / 盖兜衣 ② 盖兜衣 ③ 盖表
 ③ 盖表 / 盖兜衣 ② 盖兜衣 ③ 盖表
 膜瓣 <理生> ④ 闸水，门闸 <水> ③
 قاپقاقلىماق «قاپقاقلىماق» 态动使的
 قاپقاقلىشماق «قاپقاقلىماق» 态同共的
 قاپقاقلىنماق «قاپقاقلىماق» 态动被的
 قاپقاقلىق ① [静] 的盖带，的盖有 : يانچۇق سائىتى ~
 有 ② 表怀的儿盖带 ~ ② 板窗带，的门窗有
 ② 表怀的儿盖带
 户窗的门窗
 قاپقاقلىق مېۋە <植> 果盖
 قاپقاقلىماق ① [动] 门上安 ② 儿盖上安，门上安 : 盖盖，门关
 儿
 قاپقان ① [静] 器兽捕 ② 夹兽捕 : 井陷，套圈 <转>
 圈上 <转> ② 住夹夹兽捕被 ① 圈上 <转> ② 住夹夹兽捕被 ①

告警重严 ئاگاھلاندۇرۇش قاتتىق

钢化玻璃 ئەينەك قاتتىق

严子孩对 ~ بالارغا 狠, 厉严① قاتتىق بولماق

②厉 <法> 严从 严: جىنايەتچىلەرگە زەربە بېرىشتە پۇختا, دەل, قاتتىق بولۇش كېرەك. 狠, 准, 稳要击打的犯罪对.

处严 <法> قاتتىق بىر تەرەپ قىلماق

学科硬 قاتتىق پەنلەر

币硬 <经> قاتتىق پۇل

物废体固 قاتتىق تاشلاندىق

聘硬 <理生> قاتتىق تاشلاي

维纤质硬 قاتتىق ئالا

刺痛, 伤刺, 激刺 قاتتىق تەگمەك

尊自他了伤刺话些这. نەپسىگە قاتتىق تەگدى.

紧得抓, 紧抓① قاتتىق تۇتماق

紧得抓② 请邀持坚: ئۇ بىزنى كىنو كۆرۈشكە قاتتىق تۈت.

影电看们我请邀持坚他.

自持坚 ~ 守恪, 持坚 قاتتىق تۇرماق

言诺守恪 ~ گەپتە / 见己执固, 见意的己

体固 <物> قاتتىق جىسىم

铁铸性钢, 钢半 <冶> قاتتىق چويۇن

稠黄 <植> قاتتىق دۇپ

盘硬 <电> قاتتىق دېسكا

寒严 قاتتىق سوغۇق

水硬 <化> قاتتىق سۇ

疔下硬 <医> قاتتىق شانكىر

相固 <冶> قاتتىق فازا

松杜, 松崩, 松儿棒 <植> قاتتىق قارا ئارچا

桧刚

翠翡, 玉硬 <矿> قاتتىق قاشتاش

车回硬 <电> قاتتىق قايتۇرۇش

款贷硬 <经> قاتتىق قەرز

硬手① قاتتىق قول: دۈشەنگە نىسبەتەن ~ بولۇشىمىز

لازم. 硬要们我人敌对. ②厉严: سەن ئوغۇللىرىڭغا

了厉严太们子儿对你. ~ بەكلا

段手硬强, 硬手 قاتتىق قوللۇق

旱大 <气> قاتتىق قۇرغاقچىلىق

金合质硬 <冶> قاتتىق قېتىشما

贝拷硬 <电> قاتتىق كوپپە

心的酷冷 قاتتىق كۆكۈل

煤硬 <矿> قاتتىق كۆمۈر

排排 -- ئۆرۈكلەر ~ 行行 -- 排排 [静] قاتار

鹤仙行行 -- تۈرنىلار ~ / 树仙

态动使的 «قاتارلاشماق» قاتارلاشتۇرماق

态同共的 «قاتارلاشتۇرماق» قاتارلاشتۇرۇشماق

态动被的 «قاتارلاشتۇرماق» قاتارلاشتۇرۇلماق

排并 قاتارلاشماق [动]: 队列, 排并

走排并, 走队列 قاتارلىشىپ ماڭماق / 坐

~ 似类, 的样... 像① [助] قاتارلىق

事种这干人的样这你像? قاتارلىق ئىش قىلسا بولامدۇ?

等②? 吗行 قاتارلىق: يىغىنغا ئالمىجان ~ ئون كىشى قاتناشتى.

。议会了加参人十等江木力阿

~ 作当, 为作① [助] قاتارلىق: ھەق تەلەپ ئىشلىرى ~ بىر

تەرەپ قىلماق 为作 理处事民 / ئۇنى رومان ~ كۆرۈپ ئوقۇ-

ماق 把 它 当 长 小 篇 说 读 ② 像... 样: باشقا سەپداشلار

~ سەنۇ ئۇلارنىڭ چىشىغا تەگدىڭ. 样 一 们 友 战 他 其 像

。 们 他 了 怒 惹 也 你

离不影形, 踪跟, 随追, 随跟 <古> [动] قاتارلىق

枯干而老 [动] قاتارلىق: قاتارلىشىپ كەتكەن ئىككى تۈپ

树枣沙的枯干而老棵两 جىگدە

的实结而瘦, 的瘦干, 的削瘦 [静] قاتارلىق

实结而瘦, 瘦干, 削瘦 [静] قاتارلىق

~ 硬坚, 硬① [静] قاتتىق: ئاسمان يىراق, يەر ~ . <谚>

“门无地入, 路无天上” 同喻, 硬地远天

~ 硬地远天 ىۇمشاق قۇرت يەيدۇ. <谚> 木头硬蛀能子虫软

~ ىۇمشاق قەتئۇالدۇ, ىۇمشاق گەپ قىلساڭ قەتئۇالدۇ. <谚>

~ 硬生②. 干不倒躺他了软说话, 硬变也他了硬说话

~ 硬强 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 烈剧, 烈 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 风大, 风 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 重严, 重严 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 求要格严 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 心信的定坚 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 实结捆 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 声大, 大⑦ ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 喊大, 喊声大 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 难苦, 难艰, 苦艰⑨ ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 重, 深度程, 大度 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 火恼为大 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 睡 ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

~ 悔痛 قاتتىق قىلماق ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە ىۇئامىسە

柳黑 <植> قارا تال
 (热加铁)状红微 <手> قارا تاۋ
 瓜西皮黑 <植> قارا تاۋۇز
 汗冷，汗大 قارا تەر
 背浹流汗，漓淋汗大 قارا تەرگە چۆمىمەك
 刺黑 <植> قارا تەسكەن
 人种黑，人黑 قارا تەن
 人黑②(人)种黑① قارا تەنلىك
 土褐 قارا توپا
 灵百黑 <动> قارا تورغاي
 马骝枣黑②骝枣黑① قارا تورۇق
 病粉黑 <植> قارا توزان
 桃光梨紫，桃光黑 <植> قارا توغاج
 脂杨胡黑 <植> قارا توغرغۇ
 土钙黑，土黑 قارا تۇپراق
 子褥给 ~ 边黑沿① قارا تۇتماق
 ②边黑沿 <转> 丧服 ئۇ ئېرىگە ئالتە ئايدىن ئوشۇق قارا تۇتتى . 丧的月多个六了服夫丈给他 .
 盐黑 <矿> قارا تۇز
 鸡松嘴细 <动> قارا تۇمشۇق چىل
 虎蜂胸黑 <动> قارا تۆش ھەرىخور
 乌木啄黑 <动> قارا تۆمۈرتۇمشۇق
 第三换次(禽飞)毛 قارا تۈلەك
 قارا تۈنكە = قارا قاڭغالنىر
 杨黑，杨青 <植> قارا تېرەك
 单名黑 قارا تىزىملىك
 话黑②话土① قارا تىل
 鸠果颞黑 <动> قارا جاغ تۇرۇلغا
 قارا جاڭگال = قاراڭغۇ جاڭگال
 会社黑 <法> قارا جەمئىيەت
 菊墨 <植> قارا جۇخارگۈل
 体黑 <物> قارا جىسىم
 伤中，告诬，陷诬，毁诋 <成> قارا چاپلىماق
 为行罪犯是人别陷诬 . 为行罪犯是人别陷诬 .
 鼠田黑 <动> قارا چاشقان
 鸥海黑 <动> قارا چاپىكا
 蔗茅 <植> قارا چايسر
 铁铸口灰 <冶> قارا چويۇن
 蚁蚂黑 <动> قارا چۈمۈلە
 花天 <医> قارا چېچەك

牛奶花黑 的: 花黑 ~ ئىنەك
 石钻黑 <矿> قارا ئالماس
 木马 <植> قارا ئەبنۇس
 鸡乌 <动> قارا ئەت توخۇ
 果花无黑 <植> قارا ئەنجۈر
 香木土 <植> قارا ئەندىز
 运背，霉倒②魔梦，梦恶做① <成> قارا باسماق
 雉角头黑 <动> قارا باش پۈپۈچەك قىرغاۋۇل
 鸥遗 <动> قارا باش چاپىكا
 孝戴，丧服 قارا باغلىماق
 竹紫，竹黑 <植> قارا بامبۇك
 病热黑 <医> قارا بەزگەك
 菜白油 <植> قارا بەسەي
 (风级十)风狂 <气> قارا بوران
 锅黑背 <成> ②黑变① قارا بولماق
 鹤颈黑 <动> قارا بويۇن تۇرنا
 鹳颈黑 <动> قارا بويۇن چۈمگەك
 鸬鹚颈黑 <动> قارا بويۇن قارۇنا
 雉颈黑 <动> قارا بويۇن قىرغاۋۇل
 麦黑 <植> قارا بۇغداي
 貂紫，貂黑 <动> قارا بۇلغۇن
 قارا بۇيا = چۈچۈكبۇيا
 梅草黑 <植> قارا بۆلجۈرگەن
 雕乌 <动> قارا بۈركۈت
 土凝混素 <建> قارا بېتون
 鳢乌，鱼黑 <动> قارا بېلىق
 晶墨 <矿> قارا بىللور
 潭泥，坑泥烂 قارا پاتقاق
 鹩脚黑 <动> قارا پاچاق قىلىيورغا
 根草燕飞 <植> قارا پارپا
 蚊伊，蚊斑黑 <动> قارا پاشا
 药火色黑 <化> قارا پوروخ
 鸟潜喉黑 <动> قارا پوكان چۆككەك
 豆黑 <植> قارا پۇرچاق
 素色黑 <理生> قارا پىگمېنت
 雀山顶黑 <动> قارا تاجىلىق تاغ قۇشقىچى
 板黑 قارا تاختا
 报板，报板黑 قارا تاختا گېزىتى
 派山黑 <宗> قارا تاغلىق
 教苏非主义派之一 (一)

果青西, 果青 <植> قارا ھېلىلە
 瓜南籽黑 <植> قارا ئۈزۈك كاۋا
 洞黑 <天> قارا ئۆمكۈر
 房毡, 篷帐 ئوي قارا
 桑黑 <植> قارا ئۈجمە
 葡萄香瑰玫 <植> قارا ئۈزۈم
 根牙狗 <植> قارا ئېجىرىق
 的话利吉不说, 的利吉不嘴 قارا ئېغىز
 熊黑 <动> قارا ئېيىق
 黑 <动> قارا ئېيىس
 子枸黑小, 子枸果黑 <植> قارا ئىرغاي
 قارا ئىسىملىك = قارا تىزىملىك
 务杂, 儿活杂, 活粗 قارا ئىش
 工杂勤 قارا ئىشچى
 雨黑②雨暴① <气> قارا يامغۇر
 قارا يۈرەك = قارا كۆڭۈل
 人的义弃信背, 人的情无脸翻 <骂> قارا يۈز
 徒之耻无
 义弃信背, 情无脸翻 قارا يۈزلۈك
 情无脸翻, 义弃信背 قارا يۈزلۈك قىلماق
 孙王水, 藻轮, 藻黑 <植> قارا يۈسۈن
 儿孤(的亲双去失) قارا يېتىم
 蛇螫 <动> قارا يىلان
 科螫 <动> قارا يىلانلار ئائىلىسى
 髓骨的体肢物动 قارا يىلىك
 قارىسىنى ئالماق ① 近将: قىرىقنىڭ قارىسىنى ئالغان ئا.
 يال 近将十四的人女② 望远: ئۇنىڭ قارىسىنى ئېلىپ ئا.
 قىدىن ماڭدىم. 走头后他在跟着望远我.
 面露不 <成> قارىسىنى كۆرسەتمەسلىك
 服除, 丧除 قارىسىنى ئۈشتۈماق
 踪无影无, 失消 قارىسى يوقالماق
 冤蒙, 陷诬遭 <成> قارىغا كەتمەك
 قارا ② 〔静〕 ① 靶② 标目(的击射)
 准瞄 <军> قارىغا ئالماق
 人佣 <古> 〔静〕 قارا باش
 下见 قاراتما
 语呼 <语> قاراتما سۆز
 哨岗 <方> 〔静〕 قاراتما
 护看人让 ~ دۇكانغا: 态动使的 «قارىماق» ① قاراتماق
 把 ~ دۈشمەنگە ئاپتوماتىنى: 对针, 准对 <转> ② 铺店

! 幸不生一他使
 茅子拂 <植> قارا قىياق
 瓜南皮黑 <植> قارا كاۋا
 蚋 <动> قارا كۆمۈتا
 镜墨 قارا كۆزەينەك
 قارا كۆز بەدىيان = سېرىقچېچەك
 蓝原还 <纺> ② 青藏 ① قارا كۆك
 奇克可皮黑 <植> قارا كۆكچە (一之种品瓜甜)
 的心黑, 肠心黑 قارا كۆڭۈل
 好埋后最藤葡萄把 قارا كۆمۈك
 قارا كۈچ ① 劲蛮: زاۋۇت دېگەندە ~ بىلەن ئىش تىك
 ئاتىدىكەن. 的来过不缓是劲蛮靠厂工. 力势黑 ②.
 力势暗: جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى ھېچقانداق ~ توسىيال.
 مايدۇ. 展发的会社挡阻能不都力势暗黑何任.
 秋晚, 秋深 قارا كۆز
 月岁的难苦 قارا كۈن
 麻芝黑 <药, 植> قارا كۈنجۈت
 病穗黑 <植> قارا كۈيە كېسىلى
 寒伤疹斑 <医> قارا كېزىك
 干葡萄黑②葡萄黑核无 <植> ① قارا كىشىمىش
 丧服 قارا كىيەك
 帮黑 قارا گۈرۈھ
 肉瘦精 قارا گۆش
 瓦拉古黑 <植> قارا گۈلاۋا (一之种品瓜甜)
 桃樱紫 <植> قارا گىلاس
 泥粗(的草麦拌有没) <建> قارا لاي
 鹤黑 <动> قارا لەيلەك
 料材黑 قارا ماتېرىيال
 قارا ماشىنا = يۈك ئاپتوموبىلى
 畜大 قارا مال ①
 货黑 <经> قارا مال ②
 莓树黑 <植> قارا مالىنا
 腊黑 قارا موم
 属金色黑 <冶> قارا مېتال
 客黑 قارا مېھمان
 枪火, 枪土 قارا مىلتىق
 仙水黑 <植> قارا نەرگىس
 流盲, 户黑 قارا نوپۇس
 徒歹③家心野②心野, 肠心黑 ① قارا نىيەت
 蜂马 <动> قارا ھەرە

花滴雪 <植>〔静〕 قارچېچكى

鹰苍 <动>〔静〕 قارچىغا

睛眼的亮漂又而利锐光目 قارچىغا كۆز

骨软状肋〔静〕 قارچىغىلىق

珠冰(的碎细上面水水流时寒严) <古>〔静〕 قاردۇ

声一嚓喀头木. قارس¹ 〔模〕 嚓喀: ياغاچ ~ قىلىپ سۇندى. 了断

袷袂曼克且毛 <古>〔静〕 قارس²

狐玄 <动>〔静〕 قارساق

声一地喀, 声一嚓喀〔静〕 قارسىسىدە

قارس - قۇرس 〔模〕 嚓喀, 啪嗒: غەزەپلەنگەن ئانا ئوغلىد. نى ~ قىلىپ ئىككى كاچات سالىد. 儿了打啪嗒得气亲父. 光耳个两子

雪无 <气>〔静〕 قارسىز

态动使的 «قارسىلدىماق» قارسىلدىماق

鞘(的子鞭)〔静〕 قارسىلداق

قارسىلدىماق 〔动〕 嚓喀, 啪嗒: ياغاچ قارسىلداپ سۇندى. 她. 了断嚓喀头木. 响作啪嗒糖泡泡的里嘴

寸尺(的服衣) <古>〔静〕 قارشاغ

量作以 <古>〔动〕 قارشاماق

立对, 盾矛 <古>〔静〕 قارشۇت

قارشى¹ 〔静〕 ①对反, 反: بۇ ئىشقا كىم ~ ? 事? ئانكىغا ~ قورال ②器武克坦反 立对: بىر - بىرىگە ~ تەرەپلەر ③面立对个各 抗, 逆: ئۇ ~ تەرەپتىن كېلىۋاتاتتى. 来走面对从他. qarar ئون ئاۋازغا ~ 15 ئاۋاز بىلەن ماقۇللاندى. 过通票十对票五十以议决. ziyadah سېزىمچانلىققا ~ دورىلار ④抗过敏药物 / شامالغا ~ ماخماق 走风顶, 走风逆, 走风迎, 面对 ④ 面对: بىزنىڭ ئۆي مەكتەپ. نىڭ قارشىسىدا. 面对校学家们我

قارشى ئالماق ⑤ 迎: ساۋاقداشلار چەت ئەللىك مېھمانلارنى قارشى ئالدى. 宾来国外迎欢们学同. كىيىمىڭگە قاراپ قارشى ئالدىدۇ, ئەقلىڭگە قاراپ ئۈزۈتىدۇ. <谚> 夜看迎欢. 慧智看客待, 装

票对反 ئاۋاز قارشى

项立对 <逻> قارشى بۆلەك

角对 <数> قارشى بۆلۈك

位对 <艺> قارشى پونكىت

策对 قارشى تەدبىر

方对 قارشى تەرەپ

失冒, 事行莽鲁 قاراملىق قىلماق

从服, 从顺〔静〕 قاراملىق²

قارانچۇق 〔静〕 ① 靠依: بۇ كۈچۈك ئۇنىڭ بىردىنبىر ھەمراھى ۋە بىردىنبىر قارانچۇقى ئىدى. 伙的一唯他是狗小只这. ② 人草稻. 靠依的一唯和伴木 <转> ③. 人草稻了立方地个几好在们他. تىكتى. 人头木个是直筒他. 人: ئۇ پەقەتلا بىر ~. قارانچۇق بولماق ④ 看照, 映照: بۇ ئون نەچچە بالىغا ئايسىخان ئانا قارانچۇق بولاتتى. 依阿是都子孩个几十这. 的看照妈大罕斯: 人头木成, 人头木当 <转> ②. 的看照妈大罕斯, 呗待就待, 行. قارانچۇق بولۇپ. 人头木个当

阁内守看 قارانچۇق كابىنت

قارانچۇقسىز 〔静〕 靠依无 ~ موماي 太老的靠依无

们子孩的靠依无得变 بالىلار ~ / 婆

的照关人有, 的靠依有〔静〕 قارانچۇقلۇق

قاراۋۇل 〔静〕 ① <军> 哨兵 ② 哨岗: شەرقىي دېڭىزدە.

كى ئالدىنقى ~ 哨前海东 ③ <法> 警岗

站防边, 所哨 <军> قاراۋۇل بېكىتى

伦卡 ② 亭岗, 所哨 <法> ① 〔静〕 قاراۋۇلخانا

的岗站人无, 的兵哨有没〔静〕 قاراۋۇلسىز

岗站 〔静〕 قاراۋۇللۇق: قاراۋۇللۇقتا تۇرماق

卡哨 <军> قاراۋۇللۇق چازىسى

卫守, 岗站 قاراۋۇللۇق قىلماق

态动使的 «قارايماق» قارايماق

态同共的 «قارايتماق» قارايتماق

态动被的 «قارايتماق» قارايتىلماق

قارايماق 〔动〕 黑发, 黑变: خامدىن تىكىلگەن كۆڭلەك كىر بولۇپ قارىيىپ كەتكەندى. 黑发得脏衣衬的做布土

قارت¹ 〔模〕 怄, 悻: يۈرىكىم ~ قىلىپ, ئىختىيارسىز ئەندىكىپ كەتتىم. 来战寒起打禁不跳一地怄心的我

قارت² 〔静〕 尾鹰雀巴周围黑道的: قۇرغۇي تۆت ~ بولغاندا ئاندىن ئاغنى ئاللايدۇ. 尾鹰雀四有黑条道时能才时道黑道的

的坏气脾 ② 疮 ① <古>〔静〕 قارت³

克扑打, 牌纸玩 قارتا ~ ئوينىماق 〔静〕 牌纸, 克扑

牌摊 قارتا ئاچماق

肠直的马〔静〕 قارتا⁴

跳地嘣 قارتىدە 〔静〕 地怄, 地悻: يۈرىكى ~ قىلىپ كەتمەك 嘣心

跳地嘣

人的克扑玩善, 者牌纸玩善〔静〕 قارتىچى

子日的加交雪风，天雪风暴 كۈنلەر

态动使的 «قارغىماق» قارغاتماق

态同共的 «قارغىماق» قارغاشماق

，咒诅（的徒信对主真，神天）<古>〔静〕 قارغاق
骂咒

态动被的 «قارغىماق» قارغالماق

台火烽，台望瞭 <古>〔静〕 قارغۇي

قارغىش 〔静〕 咒诅；ئىتىنىڭ قارغىشىغا پىت ئۆلمەس . <谚>
。子虱死不咒狗

قارغىش ئالماق 咒诅受；ئالقش ئالغان ئامان، قارغىش

ئالغان يامان . <谚> 殃遭的咒诅受，安平 的迎欢受

قارغىش تەڭگۈر <骂> 的该死，的咒诅该

قارغىش تەڭمەك 咒诅遭

قارغىشقا قالماق 咒诅被

قارغىشقا كەتمەك 咒诅到受

قارغىشچى 〔静〕 人的咒诅爱，人的骂咒爱

قاغا چېچسۇن . <谚> 里嘴他给鸦乌让，人的咒诅爱
。屎拉

قارغىماق 〔动〕 骂咒；ئۇ ئىچىدە قازىنى قارغىدى . 他

قۇشنىڭ سايرىمايدىغىنى يوق، دۈشمەننىڭ

قارغىمايدىغىنى . <谚> 不有没人敌，的叫不有没鸟小

。的咒诅

قار - قات 〔静〕 灾雪

قار قاراغ 〔静〕 <古> 漠荒，地之毛不

قارلاش 〔静〕 <古> 产破，落破，寒贫，苦贫

قارلۇق 〔静〕 <古> 禄逻葛（一之落部厥突代古）

قارلىغاج 〔静〕 <动> 子燕；~ بەس ئۈچتى، يەرگە يامغۇر
چۈشتى . <谚> 雨落地，飞低子燕

دان بېرىدۇ، قېرىنداش قېرىنداشقا جان . <谚> 燕给子燕
。命舍胞同为胞同，食送子

قارلىغاج ئائىلىسى <动> 科燕

قارلىغاج تىللىرى چىقماق <成> 呢，语蜜言甜
已不喃

قارلىغاج قانات بۇرۇت 胡字八，胡翼燕

قارلىغاج قۇيرۇقلۇق چاپان 服尾燕

قارلىغاج ياقا 领衣式装西

قارلىغاجسىمان 〔静〕 的子燕如状

قارلىغاجسىمان پۇپۇچەك چايكا <动> 凤端嘴黑
鸥燕头

قارلىغاجسىمان چايكا <动> 鸥燕

قارشى تەسىر 用作反

قارشى تەكلىپ 约邀反 <法>

قارشى تەنچە 体抗 <医>

قارشى تۇرماق 反 ~ 抗反，对反；مۇستەملىكىچىلىككە ~
略侵抗反 ~ 义主民殖对

قارشى تىزىس 题反 <逻>

قارشى چىقماق 反 ~ 对反，对反；شەھەرگە كىرىپ ئوقۇت
قىلىشقا ~ 反 ~ 对反 / 意生做城进对反

迫压的人敌抗

قارشى كېيىلىك 保担反

قارشى مۇقام 戏台对，调反

قارشى نۇر 光逆 <物>

قارشى ھۇجۇم <军> 锋冲反，击冲反

قارشى ئىسپات 证反 <法>

قارشى؟ 〔静〕 <古> 殿

قارشىلاشتۇرماق «قارشىلاشماق» 态动使的

قارشىلاشماق 〔动〕 拒抗，抗对；خەلق بىلەن ~ 对

对作家大和 ~ 抗对 / 民人抗

قارشىلىشىش 〔静〕 ① 拒抗，抗对；② <生> 拮
用作抗对，用作抗

قارشىلىشىش تەدبىرى <法> 施措抗对

قارشىلىشىش مۇسابىقىسى <体> 赛抗对

قارشىلىق ① «قارشى» ② 式形词名的 拒抗，议抗，抗反

③ <哲> 抗对 ④ <物> 力阻 ⑤ <物> 阻电

قارشىلىق بىلدۈرمەك 对反示表，对反示表；ئۇ

مېنىڭ پىكىرىگە قارشىلىق بىلدۈرمىدى . 对反示表有没他

。见意的我 . 抗反示表跑逃用子孩

قارشىلىق پىسخىكىسى <心> 理心反逆

قارشىلىق تېرمومېتىرى <物> 计度温阻电

قارشىلىق ساندۇقى <物> 箱阻电

قارشىلىق سىمى <物> 丝阻电

قارشىلىق قانۇنى <物> 律定阻电

قارشىلىق كۆرسەتمەك 拒抗，抗抵，抗反

قارشىلىق كۈچى <物> ① 力阻 ② 力抗抵

قارشىلىقسىز 〔静〕 的抗反无，的力阻无；~ ئىلگىرىلد-
ەك 入直驱长

قار - شۇبىرغان 〔静〕 雪风暴；قار - شۇبىرغانغا قارسىلىق
雪风暴着冒

قار - شۇبىرغانلىق 〔静〕 的雪风暴，的加交雪风；~

皮树 <古>〔静〕 قازىز
 牢地，穴，坑 <古>〔静〕 قازىق
 官法教高最和孜喀 <宗>〔静〕 قازى - قوززات
 教兰斯伊)官法大，官法席首 <宗>〔静〕 قازىكالان
 (的
 قازىلىق <宗>〔静〕 职之孜喀: جامائەت ئۇنى قازىلىققا
 تەيىنلىدى. 孜喀为他命任众公
 亲姻 <古>〔静〕 قازىن
 亲姻，人家亲，家亲 <古>〔静〕 قازىناغۇن
 态同共的 «قازانماق»
 态动被的 «قازانماق»
 鞭抽，子拍打指手用，指手窝)啪噼，吧咯〔模〕 قاس
 (音声的出发等子
 قاس چىقارماق ① 声吧咯出弄: قول ئوگىلىرىنى ئۇۋۇ.
 لاپ ~ 挑刺儿 <成>② 声吧咯出弄指手窝 ~ 挑作工的们我给要他. مىزدىن قاس چىقىرىدىغان بولىدى.
 儿刺
 قاساتماق¹ «قاسماق¹» 态动使的
 قاساتماق² «قاسماق²» 态动使的: سەيپۇڭغا ئىشتىنىمنى قاسا:
 تىم . 缝包子裤的我给缝裁让我
 قاساشتۇرماق 〔动〕 缝包，边锁，缝上折
 قاساشماق¹ «قاسماق¹» 态同共的: ئۇلار قوناق قاساشمۇناتتى.
 粒米玉剥在正们他
 قاساشماق² «قاسماق²» 态同共的: ئۇلار كىيىم - كېچەكلەرنى
 قاساشماقتا. 缝包装服给在正们她
 قاساق 〔静〕 子褶，处缝包(的口边裤衣)
 قاساقلىق 〔静〕 的缝过包
 قاسالماق¹ «قاسماق¹» 态动被的
 قاسالماق² «قاسماق²» 态动被的
 قاسساپ 〔静〕 户屠，肉卖: قوينى ~ سويىۋىن. <谚>
 宰去户屠让羊 (家行找事办谓意) قاسساپقا ماي قاينۇ.
 命愁羊山，油惜户屠 <谚>. ئۆچكىگە جان. 经的念难本有人人”
 同喻: 宰了三只羊成就了户屠. ~ دوستىغا ئۇستىخان
 师厨，好子刀的户屠 <谚>. ئاشپەزنىڭ چۆمۈچى. 好子勺的
 友朋送头骨用屠户. قاسساپنىڭ پېچىتى نو.
 肺鸡取能屠户巧 <谚>. ئاشپەز
 肉吃师厨，油嚼户屠 <谚>. قاسساپقا پۇل بې-
 肉卖给钱 <谚>. نازايغا قساراپتۇ. 餽卖瞧眼，

锅小〔静〕 قازانچاق
 轴骨胯 <理生>② 虫龟水 <动>①〔静〕 قازانچۇق
 匠锅铸〔静〕 قازانچى: قولاقنى نەدىن چىقارسا، قازانچىنىڭ
 ئىختىيارى. 的匠锅铸听全，儿哪在朵耳锅 <谚>.
 业锅铸〔静〕 قازانچىلىق
 房炉锅〔静〕 قازانخانا
 态动使的 «قازانماق»
 具炊，盆瓢碗锅〔静〕 قازان - قۇمۇچ
 虫游上水种一 <方，动>〔静〕 قازانقىردى
 成得取 ~ 得获，得取〔动〕 قازانماق: مۇۋەپپەقىيەت
 得赢，誉荣得获 ~ شۆھرەت / 利胜得取 ~ غەلبە / 功
 誉荣
 枣拐沙 <植>〔静〕 قازانىاردى
 观本基的教兰斯伊)论命天① <宗>〔静〕 قازانىقەدەر
 <转>② (的定决先预拉安是运命的类人为认，点
 三连二接 ~ 幸不，难灾
 幸不的
 态动使的 «قازماق»
 态同共的 «قازدۇرماق»
 态动被的 «قازدۇرماق»
 的泞泥而岖崎 <古>〔静〕 قازغان
 益利，就成，绩成，获收，得获 <古>〔静〕 قازغانچ
 得获，得取，到得 <古>〔动〕 قازغانماق
 源资的采开 ~ 的采开，的掘发①〔静〕 قازما
 物掘发②
 掘，井挖 ~ قۇدۇق: قۇدۇق، 采开，掘，挖〔动〕 قازماق
 井 / خەندەك ~ 沟壕挖 / گۆر ~ 墓掘，坟挖
 力潜掘挖 ~ يوشۇرۇن كۈچلەرنى ~ 矿采 ~
 业采开，业掘采〔静〕 قازمىچىلىق
 业掘采 <矿> قازمىچىلىق سانائىتى
 间套〔静〕 قازناق: دادام قازناقتا يوق. <谚>
 同喻: 间套在不爹我
 ① <宗> 孜喀 (官行执法教兰斯伊) قازى: دەۋا-
 گر سۇس بولسا، ~ مۇتتەھەم بويىتۇ. <谚> 松一告原
 横变孜喀. قازىدىن قېچىپ، پادىشاھقا ئۇچراپتۇ. <谚>
 戏游等甫西麦)孜喀②. 帝皇了上遇，孜喀了开躲
 (者规违罚主，人持主的
 所判裁教宗 <宗>〔静〕 قازىخانا
 蚩，子胥(的长上手而动劳因) <古>〔静〕 قازىرغاق
 子胥，子

笆篱上围带林给苇芦用 ~

尿 <古>〔静〕 قاشان

石玉〔静〕 قاشتاش

鐲玉 قاشتاش بىلەزۈك

者作制器玉②者石玉采①〔静〕 قاشتاشچى

的似石玉〔静〕 قاشتاشسىمان

(菜)草崙山 <植>〔静〕 قاشتاشئوت

苦贫 قاشاق〔静〕 穷贫，困穷，寒贫，苦贫 ~ دېھقان

~ / 民农 ~ ئادەم 人的寒贫 / 人穷 ~ / 民农

日度中困穷在 كەچۈرمەك

态动使的 «قاشاقلاشماق» قاشاقلاشتۇرماق

态同共的 «قاشاقلاشتۇرماق» قاشاقلاشتۇرۇشماق

态动被的 «قاشاقلاشتۇرماق» قاشاقلاشتۇرۇلماق

قاشاقلاشماق〔动〕 穷变，困贫变 ~ پۇقرا تولىمۇ قاشاقلاشقا.

شب كەتسە بولىمايدۇ . 困贫太得变可不姓百老 .

式形词名的 «قاشاق» قاشاقلىق

额)马 قاشقا〔静〕 斑白(的前额畜牲)① ئاتنىڭ قاشقىسى

羔羊山的斑白带额 قاشقىسى بار ئوغلاق / 斑白的(前

标，记标 <转>③马顶玉色棕 ~ جەدە : 马顶玉②

志 : 马顶玉② : 志 بۇ قاشقىسى بار كىيىملەر بىلەن ھەرگىزمۇ ئۆيەرگە يېتىپ

بارالمايسەن . 服衣的记标带这你凭就 . 那了不到对绝 .

儿 .

马顶玉 <动> قاشقا ئات

菎苜花黄，樨木草 <植> قاشقا بېدە

豆刀 <植> قاشقا پۇرچاق

قاشقىسى بار ①斑白有额②的题问有 <转>

ئۇ چاغلاردا مۇنداق ~ ئائىلىلەرگە كىرىش جىنايەت ھېسابلىناتتى .

的罪有是家人的“题问有”种这进要时当

眼眉，目眉〔静〕 قاش - قاپاق

头垂，脸苦眉愁 <成> قاش - قاپىقى چۈشمەك

气丧

下沉，来脸下吊<成> قاش - قاپىقى سېلىنماق

来脸

鸡顶骨，鹞大 <动>〔静〕 قاشقالداق

戏游类球童儿种一 <方>〔静〕 قاشقۇنچۇق

قاشقىر〔静〕 尔克西喀(种两绿白有，葡萄圆种一)

枣顶玉 ①斑白有(头额) : ئاق ~ تورۇق ئات

马骝

獾石，獾蟹 <动>〔静〕 قاشقۇوغلاق

目眉，眼眉〔静〕 قاش - كۆز

眉皱 قېشىنى ھىمىرمەك

毛眉耸 قېشىنى ئۇچۇرماق

قاش^۲〔静〕 边旁，前跟，边身 : مەن ھازىرلا ئۇنىڭ قېشىدىن

كەلدىم . 来边身他从刚我 . 他

。前跟我到来

قاش^۳〔静〕 ①岸 : يول يۈرسەڭ باشقا چىق ، سۇ ئۈزسەڭ

قاشقا . <谚> 游岸朝泳游，走头向路走 ②堤 : ئۆس-

تەڭ چېپىپ ~ ياسماق ③堤修渠挖 <转> ③ : 面方，分部

ھەيئەت ئەزالىرى ئىككى قاشقا بۆلۈنۈپ كەتتى . 成分们员委

。分部两了

قاشقا دەسسەمەك <成> 下愈况每，气景不

قاش گۈندە 座桥梁桥，台桥

قاش^۴〔静〕 鞍鞍

قاشا (قاشاسى) 〔静〕 笆篱，栏栅 : مەھكەم بولسا ، تۈلكە

كەرلەمس . 进不钻狸狐，紧得扎笆篱 <谚>

... قاشا تام 墙笆篱

态动使的 «قاشارماق» قاشارتماق

قاشارماق〔动〕 钝变 : ئورغاق قاشاردى . 了钝刀镰

قاشاغۇ〔静〕 乐头老，钩痒搔，子刷马 <古>

قاشاڭا〔静〕 儿边子皮(的硬又厚又，的来下剪)

قاشاڭا^۲〔静〕 ①笨，弩 : ئات مىنگۈچە ، پىيادە ماڭ ئۆلگۈ-

چە : <谚> 马弩骑别也，死累步徒可宁 ~ ئۆردەك

بەلدۇر ئۈچىدۇ . <谚> 飞先鸟笨，飞先子鸭笨 ~

ئات ئوقۇردىن نېرى كەتمەس . <谚> 槽恋马弩 ~ 钝②

性慢 ③子刀钝 ③子刀钝 ③子刀钝 ③子刀钝

肉太人些这 . 肉，子性慢，缓迟作动 ~ ئايال

了

态动使的 «قاشاڭلاشماق» قاشاڭلاشتۇرماق

قاشاڭلاشماق〔动〕 ①钝迟变，缓迟变 : ئادەم قېرىغاندا

ئىنكاس قايتۇرۇشى قاشاڭلىشىدۇ . 了老人 迟得变就映反，

钝② . 了钝 پالتا بەك قاشاڭلىشىپ كېتىپتۇ . 钝变

了钝

قاشاڭلىق ① «قاشاڭا» 式形词名的 ②状态性情 : قىل-

ماي تېز بولۇش ! 快，工洋磨别 !

قاشاللاتماق 态动使的 «قاشالماق»

قاشالاشماق 态同共的 «قاشالماق»

قاشالانماق 态动被的 «قاشالماق»

قاشالىق〔静〕 笆篱有 : 子院的笆篱有 ② 有

قاشالىق ئېتىز <农> 田围

قاشالىماق〔动〕 笆篱围 : ئورمان بەلۋاغلىرىنى قومۇش بىلەن

地土

哈哈②(音声的时惊受或蛋下鸡母)咯咯①〔模〕 قاقاق

哈哈哈哈哈②咯咯咯咯①〔模〕 قاقاق - قاقاق

态动使的 «قاقاقلىق» قاقاقلتماق

态同共的 «قاقاقلىق» قاقاقلشماق

قاقاقلماق 叫咯咯〔动〕: تويۇقسىز قاقاقلاپ كەتكەن توغۇ

ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ. 声叫鸡的咯咯来传然突

قاقالماق 呛〔动〕: ئۇ سۇ ئىچىۋېتىپ، تويۇقسىز قاقىلىپ كەتتى.

了着呛然突水喝他

قاقاهلىماق 哈哈〔动〕: قاقاهلاپ كۈلەك كۈلەك 笑大哈哈

قافتەك 儿点丁 - 儿点丁: خېسىر ~ 儿团面儿点丁

态动使的 «قاقماق» قاقتۇرماق

态同共的 «قاقتۇرماق» قاقتۇرۇشماق

态动被的 «قاقتۇرماق» قاقتۇرۇلماق

قاقتى - سوقتى 索勒，诈敲〔静〕: ئۇ قىمارۋاز،

لىق بىلەن ۋە كىشىلەرنى ~ قىلىپ كۈن ئۆتكۈزۈۋاتقان بو

ۋەيرانى. 子家败的日度诈敲和博赌靠个一是他

قاقتى - سوقتى قىلماق 索勒，诈敲 骗行，杠竹敲，

诈敲〔静〕 سوقتىلىق قاقتى -

قاقراتماق 响作啾啾使，响作咚咚使 <古>〔动〕

قاقراشماق 干变 <古>〔动〕: 干，溷干，

قاقشاتقۇچ 的命致，的重沉〔静〕: دۈشمەنگە ~ زەربە بەر.

مەك 击打重沉以人敌给

قاقشاتماق «قاقشماق» 态动使的: ئادەمنى ئۈمىد ياشىنىتىدۇ،

غەم قاقشىتىدۇ. <谚> 苦叫人令愁忧，轻年人使望希

بار ئوخشىتار، يوق قاقشىتار. <谚> 钱没，事成的钱有

。苦叫的

态同共的 «قاقشماق» قاقشاشماق

قاقشال 枯干，枯①〔静〕: 枯干，枯 / 木 枯 ~ دەرەخ

树 ~ يۇلغۇن كۆتىكى ② 柳红 的 枯干 <转> 瘦骨

柴如 响磷骨瘦， 响磷骨瘦. موماي ~ قولدا بالىنىڭ بېشىنى سىل.

柴如 响磷骨瘦. 头的子孩摸抚手的响磷骨瘦用太太老. 木枯③.

高得装木枯的上车大. بېسىلغان ~ 的高

قاقشال بولماق ① 枯: سۇنىڭ يوقلۇقىدىن دەرەخلەر قۇرۇپ

قاقشال بولۇپ كەتتى. 子枯干都木树水无为因. 骨②.

响磷骨瘦，柴如瘦 柴如瘦骨得病子孩. بولا كېسەل دەستىدىن قۇرۇق قاقشال

بولۇپ قالغاندى. 柴如瘦骨得病子孩

قاقشالاشماق ① 枯变 ② 柴如瘦骨得变

قاقشاللىق 〔静〕: 丛木枯，枯干 从木枯，枯干

(用食妇产供可，等糖，油加再，粉成磨后

儿鼻门，儿扣门〔静〕 قاغتموشۇق

香金郁犁伊，姑慈光，瓣鸦老 <植>〔静〕 قاغىتىرناق

的弱脆 <方>〔静〕 قاغىزپاپاق

的形鸦〔静〕 قاغىسىمان

鸚鵡 <动> كاككوك قاغىسىمان

草德多 <植>〔静〕 قاغىقامغىقى

条柳(的枝嫩萄葡绑) <古>〔静〕 قاغىل

子村 时小一过好恰 好恰，好正，正〔静〕 قاقا ~ ئوتتۇرسى

时小一过好恰 时小一过好恰 时小一过好恰 时小一过好恰

腰齐 قاق بەل

午正 قاق چۈش

早清大，早大一 قاق سەھەر

间中正，中正 قاق ئوتتۇرا

红西 قاق^۲ 干果瓜〔静〕: شاپتۇل قىقى 干桃 干果瓜 / 干柿

干瓜密哈 干瓜密哈 قىقى قوغۇن قىقى

干果了成 干果了成 干果了成 干果了成

干果了成上枝树在果花无 干果了成上枝树在果花无

干杏晾 ~ ئۆرۈكنى قاق سالماق

子包烤干果 <食> قاق سامسا

贫赤，有所无一，洗如贫一 <成> قاق سەنەم

洗如贫一她得弄子儿 洗如贫一她得弄子儿 洗如贫一她得弄子儿

头骨把一 <成> قاق سۆڭەك ~ بولۇپ

头骨把一下剩得瘦 头骨把一下剩得瘦

水干杏(的制熬) قاق سۈيى

儿干晒 ~ ئۆرۈكنى قاق قىلماق

潭水干，洼水干〔静〕 قاق^۳

〔模〕 قاق^۴ 哑哑(声叫鸦乌): مىلتىق ئېتىلىشى بىلەن تەڭ

响枪声一着随. قانلار ~ - ~ قىلىپ ئۇچۇپ كېتىشتى.

了走飞叫着地哑哑鸦乌群一 了走飞叫着地哑哑鸦乌群一

痂疮②儿干涕鼻，儿牛涕鼻 <理生>①〔静〕 قاقچا

痂结 قاقچا باغلىماق

的脏，的垢污有②垢污① <古>〔静〕 قاقچا^۲

胞同，戚亲 <古>〔静〕 قا - قاداش

戈的凉荒 的秃秃光，的凉荒〔静〕 قاققاس ~ چۆل 凉荒

岭秃山荒 道街的秃秃光 ~ كوچا 秃秃光 / 岭秃山荒

凉荒片一〔静〕 قاقسچىلىق 凉荒片 ~ 一是处到.

凉荒片 凉荒片

态动使的 «قاقسلاشماق» قاقسلاشتۇرماق

的 了 芜荒 〔动〕 قاقسلاشماق 的 了 芜荒 〔动〕 قاقسلاشماق

。了去过经已代时的
 قامال قىلماق ① 围包: پۈتۈن شەھەر تۆت ئەتراپتىن قامال
 قىلىندى. 了围包面四被市城. 封 ～ ھېگرىنى: 锁封②. 了围包面四被市城.
 闭封 <医>③ 境边锁
 قامالاتماق «قاماللىماق» 态动使的
 قاماللاشماق «قاماللىماق» 态同共的
 قاماللانماق «قاماللىماق» 态动被的
 قاماللىغۇچ 子爪 [静]
 قاماللىغۇچ كۆرە <矿> 斗抓
 قاماللىماق [动] 揪, 抓: ھېلىقى لۈكچەك ئۇنىڭ چاپىنىنىڭ
 ياقىسىدىن قاماللاپ تۈتتى. 了领衣的他了住揪氓流个那.
 قامالماق «قامساق» 态动被的
 قامەت 材身, 材体: قامەتتى كېلىشكەن يىگىت 匀材身
 子伙小的称
 قامەتلىك [静] 梧魁: ～ ئادەم 梧魁 人的
 قامپاشى <方> [静] 絮苇芦
 قامچا [静] 子鞭: ～ يېمەك 子鞭挨 / ئاتقا ～ ئۇرماق
 用 不马好 <谚>. 马抽子鞭 / ياخشى ئاتقا ～ لازم ئەمەس. <谚>
 打鞭须 则马劣, 鞭一须只马好 <谚>. ～ يامان ئاتقا يۈز ～ .
 鞭百须
 قامچا تۈك <生> 毛鞭
 قامچا تۈكلۈك قۇرت <动> 虫毛鞭
 قامچا تۈكلۈكلەر سىنىپى <动> 纲毛鞭
 قامچا ئويناتماق 鞭皮舞挥
 قامچىسىدىن قان تامماق <成> 鞭子淌的血(意)
 喻 暴残常非, 性成暴残喻: بۇ زالىمنىڭ قامچىسىدىن قان
 ئاسدۇ. 暴残常非君暴个这. 暴残常非君暴个这.
 قامچىغا باسماق 答鞭
 قامچىغا تۈكۈرمەك <成> 掌擦拳摩, 试欲跃跃
 鞭扬马奋
 قامچىسىز [静] 子鞭挨不: نەغمىسىز شاراب ～ ئازاب.
 <谚> 苦受子鞭挨不同如, 酒伴曲乐有没
 قامچىسىمان [静] 的状鞭
 قامچىسىمان كاكىتوس <植> 鞭人仙
 قامچىغۇ <古> [静] 泡(的长上指手, 唇嘴), 泡水
 疹泡
 قامچىگۈل <植> [静] 草荏
 قامچىلاتماق «قامچىلىماق» 态动使的
 قامچىلاشماق «قامچىلىماق» 态同共的

若倘, 如假, 果如 <古> [静] 倘
 么怎, 样怎 <古> [静] 么
 草子蝎 <方, 植> [静] 蝎
 火柴, 料燃 <方> [静] 柴
 棚草, 子棚 <方> [静] 棚
 空天, 空高 <古> [静] 空
 礼财, 礼彩, 礼聘 <古> [静] 礼
 小的上之木柁屋房所两在盖)楼骑 <古> [静] 楼
 房楼小的方上门大在, (房楼
 قامساق [动] 生(火), 烧: قالايديغان كۆمۈر كۆمۈر 煤的烧 / قا-
 لاشنى بىلىسەك قارىمۇ كۆيدۈ. <谚> 能也雪, 火生会是要
 着点
 قالىن <古> [静] 量大, 多
 قالىنچۇ <古> [静] 的余剩, 的下剩
 قانچىق <古> [静] 满萨, 木喀
 قاملا [动] [静] 獭水
 قانما تۇماق (檐无)帽皮獭水
 قامتا <方> [静] 棍木的上网鱼在绑
 قاماتاق! «قامساق!» 态动使的: سەنلەر ئۇنى تۈرمىگە قامات-
 تىڭ. 狱监了进关他把们你是.
 قاماتماق! «قامساق!» 态动使的: غورا چىشىمنى قامىتىپ قوي-
 دى. 牙的我了倒杏青.
 قاماشتۇرماق «قاماشماق» 态动使的: كۈن نۇرى كۆزنى ～
 花眼得照光阳
 قاماشماق! «قامساق!» 态同共的: ئۇنى تۈتۈۋېلىپ قاماشتى.
 来起了关住抓他把
 قاماشماق! «قامساق!» 态动使的: كۆز ～ 眩目, 花眼
 قاماشىغ <古> [静] 做, 能可有没, 何奈可无, 奈无
 到不
 قاماق [静] 禁监
 قاماق جازاسى <法> 刑徒
 قاماققا ئالماق <法> 禁监, 监收
 قاماق مۇددىتى <法> 期刑
 قاماقخانا [静] 所守看, 牢监, 房牢
 قاماقلىق [静] 押关, 押关: ～ ئادەم 押关 / ئۇ ئۈچ
 يىلدىن بەرى ～ . 着关被直一他来年三.
 قامال (قامالى) [静] ① 爪: ئىبلىس قامالى 爪魔② <转>
 围包: جەڭگىۋار قىسىم دۈشمەن قامالنى بىتچىت قىلىۋەتتى.
 斗战 破冲队部 敌了 围包的人 锁封 <转> ③. 锁封 锁封被家国们我. 锁封被家国们我.

间房的似窝鸡关机在 . نەكتەك ئۆيىدە زادىلا قاملىشالمىدىم .
 丽美，亮漂，致标⑤。了不应适也么怎我里
 得合<转>⑥! 致标多娘姑这! ئۇلار ئىككىسى ئاستا - ئاستا قاملىشىپ قالدى .
 来
 了来得合得变慢慢俩
 来不合夫丈跟她

قامۇس [静] <文> 辞科百，典科全

قامۇغ [静] <古> 的有所，的部全，切一

قامۇق^۲ [静] <古> 粪马

قامىتماق [动] <古> 动开，动移

قامىچ [静] <古> 勺，子勺

قامىچلاماق [动] <古> 盛勺汤用，舀勺汤用

قامىماق^۱ [动] <法> 禁监，押羈，押关

قامىماق^۲ [动] ① (眼)花: ئەتىدىن كەچكە تېلېۋىزور كۆرۈپ
 花都眼的我，视电看晚到早从 . كۆزلىرىم قاماپ كەتتى .
 了 . ② (牙)倒: ئانىسى غورا يېسە ، قىزنىڭ چىشى قاماپتۇ .
 <谚> 牙了倒儿女，杏青吃亲母

قان [静] ① 血، 液血: ~ چىقتى ، جان چىقتى . 于等血出 .
 命丢 . قاننى ~ بىلەن يۇغىلى بولماس . <谚> 用能不血
 子痞，赖无②。“休时何报相冤冤”同喻: 洗血

قان ئالماق <医> 血抽

قان ئامبىرى <医> 库血

قان ئايلىنىش <理生> 环循液血

قان بەرمەك <医> 血献

قان بولماق 血流: قولۇم قان بولدى . 了我流血手的
 ۋەرك - باغرىم قان بولدى . 血淌在心的我
 قان بولۇشماق 斗恶، 战血: ئۇلار كىچىككەنە بىر ئىش
 ئۈچۈن قان بولۇشۇپ كېتىشتى . 斗恶竟事小件一了为们他
 场一了

قان بۇزۇلۇش كېسىلى <医> 病血坏

قان بېجى <经> 税宰屠

قان بېسىم ئۆلچىگۈچ <医> 计压血

قان بېسىمى <理生> 压血

قان پلازمىسى = قان شىرنىسى

قان پلاستىنىكىسى <理生> 板小血

قان تولغاق <医> 痢赤

قان تومۇر <理生> 管血

قان تومۇرلۇق پەردە <理生> 膜络脉

قان تۆكمەك 血喋، 血流

قان تىپى <理生> 型血

قامچلانماق «قامچىلىماق» 态动被的

قامچىلىق [静] ① 子鞭带: يىگىت 伙小的子鞭带

子鞭做可② 子: بىر ~ ئاسا 一条皮的子鞭条一做

قامچىلىماق [动] ① 抽鞭，打鞭: ئاتنى پات - پات ~ 不

② 马抽地时: كونا جەمئىيەتنى ~ 旧挾鞭

③ 会社: ئۆزۈمنى دائىم قامچىلاپ تۇ- 策鞭 <转>

رىسەن . 己自策鞭常经我 . دەرد بىزنى قامچىلاپ مۇشۇ يەرگە

ئېلىپ كەلدى . 里这了到带们我把، 们我促催苦痛

قامچىئوت [静] <植> 蓝蓼，蓼

قامداتماق «قامدىماق» 态动使的

قامداشماق «قامدىماق» 态同共的

قامداقماق «قامدىماق» 态动被的

قامدىما [静] 的应供，的持维

قامدىما تىجارەت <经> 营经场市性持维

قامدىماق [动] ① 给供，供提: ئاشلىق بىلەن ~ 粮供提

/ 食: ئۆز - ئۆزىنى ~ 自给自足② 足满: خەلقنىڭ

ئېھتىياجىنى ~ 要需的民人足满 / تۇرمۇشنى ~ 活生持维

قامشاماق [动] <古> 弹动，动行，动移，动起来

قامغاق [静] <植> 棵蓬扎，菜毛猪

قامغاقلىق [静] ① 的菜毛猪有: ~ 的菜毛猪长

② 方的菜毛猪长: 地菜毛猪

قامغىرماق [动] <古> 倒歪，斜倾

قاملاشتۇرماق «قاملاشماق» 态动使的

قاملاشتۇرۇشماق «قاملاشتۇرماق» 态同共的

قاملاشتۇرۇلماق «قاملاشتۇرماق» 态动被的

قاملاشماق [静] 的像不，的话像不

قاملاشماسلىق [静] ① 当妥不: 适合不， ② 相宜不

③ 体得不， ④ 看难， ⑤ 样像不: 话像不

⑤ 样像不: 来不合

قاملاشماق [动] ① 好办: ئادەم جىگەرلىك بولسىلا،

ئالەمدە قاملاشمايدىغان ئىش يوق . 气志有人要只

② 事的好不办有: بۇ قىزنىڭ كىيگەن كۆڭلىكى ناھايىتى قام-

لاشقانكەن . 适合很裙衣连的穿娘姑这 . مۇنۇ سۆزىڭىز

قاملاشمىدى . 了(话像不)适合不就话这您 . ③ 配相

④ 配般: ئۆزۈم قايناتان مۇسەللەستىن بىرئاز بار ، گۆش بىلەن

和، 酒葡萄的烧己自我儿点一有还 . ⑤ 配肉

⑥ 好正来起配肉: ئىككىڭلار بىر - بىرىڭلارغا ناھايىتى قاملى-

شىسىلەر ، مەن ئىككىڭلارغا ئاتا بولاي . 配般很俩你 . ⑦ 配

⑧ 事回像， ⑨ 话像: مۇنداق دەسەڭ قاملى-

شامدۇ؟ 婚主的们你 . ⑩ 吗话像说么这你؟ ⑪ 惯习， ⑫ 应适: ئىدارىنىڭ كا-

战血，战血入投 قان كەچمەك
 栓血 <理生> قان نۆكچىسى
 球血，胞细血 <理生> قان ھۈجەيرىسى
 凝血 قان ئۇيۇش
 血流使 قان ئېقىتماق
 的性成血嗜②鬼血嗜① قان ئىچەر
 血造 <理生> قان ئىشلەش
 血造 <理生> قان يۇتماق <成> 恨饮，恨舍
 死而恨舍 كەتمەك
 红，光红泛上脸 ~ چىرايىغا : 光红泛 قان يۈگۈرمەك
 面满光 قان يېغى <理生> 脂血
 哭痛 قان يىغلىماق
 قېنى قىزىماق <成> 烧中火怒，火光，火发
 ئۆزىنى قانچە تەمكىن تۇتۇشقا تىرىشىسۇ، لېكىن بارغانسېرى قېنى قىزىۋاتاتتى . 烧中火怒越来越是
 还可，来下静冷己自使力极管尽他 . 刚方气血 قېنى ئۇرغۇپ تۇرماق
 生产 قاناتەت [静] 足知，足满 ~ تۇيغۇسى پەيدا بولماق
 的尽无是足知 <谚> . 感足满 / ~ تۈگىمەس خەزىنە . 库宝
 人的足知 قاناتەتچان [静] 的足知 : ~ ئادەم
 式形词名的 «قاناتەتچان» قاناتەتچانلىق
 的足知不，的足满不 [静] قاناتەتسىز
 式形词名的 «قاناتەتسىز» قاناتەتسىزلىك
 态动使的 «قاناتەتلەنمەك» قاناتەتلەندۈرمەك
 态同共的 «قاناتەتلەندۈرمەك» قاناتەتلەندۈرۈشمەك
 态动被的 «قاناتەتلەندۈرمەك» قاناتەتلەندۈرۈلمەك
 : 足满到感，足满，意满到感，意满 [动] قاناتەتلەنمەك
 满到感答回的您对我 . سىزنىڭ جاۋابىڭىزدىن قاناتەتلەندىم . 意
 满有没们他 . ۇلار بۇنىڭ بىلەن قاناتەتلىنىپ قالمىدى . 此于足
 قاناتەتلىك [静] 的足知 : ~ ئادەم 的足知 / ~ كىشى .
 足知”同喻: 饱子肚人的足知 <谚> . ىڭ قارىنى توق . 乐常者
 “ . قاناتەتلىنەرلىك [静] 的意满人令 : ئۇ مۇخبىرلارنىڭ ھەر-
 做都题问个每的者记对他 . ىر سوئالغا ~ جاۋاب بەردى . 答回的意满人令了
 قانات [静] ① 膀翅，翼: قۇش قانىتى بىلەن ئۇچۇپ، قۇيرۇقى
 بىلەن قونار . <谚> . 翔飞膀翅用儿鸟 <谚> . 落降巴尾用，

沉血 <医> قان چۆكۈش
 起不耐 <骂> 的起不耐 : سېنى كىم بىلمەيدۇ،
 起不耐个是你，你道知不谁! نېمىغۇ! 起不耐个是你，你道知不谁!
 ! 伙家的!
 牲宰 قان چىقارماق
 牲宰 قان دانچىسى = قان ھۈجەيرىسى
 象血 <医> قان رايى
 清血 <医> قان زەردابى
 病清血 <医> قان زەردابى كېسىلى
 症毒血 <医> قان زەھەرلىنىش كېسىلى
 释稀液血 قان سۇيۇلۇش
 症血稀 <医> قان سۇيۇلۇش كېسىلى
 素黄血 <理生> قان سېرىق پىگمېنتى
 窦血 <生> قان سىنوسى
 尿血 <医> قان سىيش
 虫吸血 <动> قان شورغۇچ قۇرت
 血吸 قان شورىماق
 糖血 <理生> قان شېكېرى
 浆血 <理生> قان شىرنىسى
 洗血，血喋，染血 قانغا بويىماق
 命抵命以，血偿血以 قانغا جان، جانغا جان
 قان قاچماق : 色血有没 : مېنىڭ بۇ سۆزۈم بىلەن تەڭ،
 ئۇنىڭ چىرايىنىڭ قېنى قېچىپ، بۇرنىنىڭ ئۇچىغا تەر تامچىلىرى
 تەپچىرەپ چىقتى . 话这我听一 . 冒也尖鼻，色血无面他，
 珠汗了出 . 出
 债血 قان قەرز
 鬼命短，的死该 <骂> قان قۇسقۇر
 苦痛心内 <转> ②血吐，血咯 ① قان قۇسماق
 状万
 胞同肉骨，胞同 قان قېرىنداش
 系关胞同肉骨，系关胞同 قان قېرىنداشلىق
 急性，躁急 قان قىزىقلىق : بالام ئېغىر - بېسىق بول،
 急性要不，儿点一重稳要你，子孩 . ىقلىمىغىن .
 白蛋红血 <理生> قان قىزىل ئاقسىلى
 仇血 قان قىساسى
 鲜的子鸽或鸡，羊使)血放②牲宰① قان قىلماق
 血上蹭使，血上弄③(法办土的病治上身人病到流血
 (磨折受使，过难使)血淌使<转>④ قان قىلماق
 ①血流，血冒 <转> ②妒嫉 : ئۇنىڭ
 死要得妒嫉他 . ىچىدىن قان كەتتى .

念概律法 <法> قانون ئوقۇمى
 力效律法 <法> قانون ئونۇمى
 识意律法 <法> قانون ئېڭى
 革改律法 <法> قانون ئىسلاھاتى
 律法，义主无虚律法 <法> قانون ئىنكارچىلىقى
 义主定否
 论外排律法 <法> قانون بەكلىمىچىلىكى
 规法，定规与律法 <法> [静] قانون - بەلگىلىمە
 令法 <法> [静] قانون - پەرمان
 度制律法 <法> [静] قانون - تۈزۈم
 制法 <法> [静] قانونچىلىق
 则原制法 <法> قانونچىلىق پىرىنسىپى
 心制法 <心> قانونچىلىق پىسخولوگىيىسى
 学理
 念观制法 <法> قانونچىلىق قارشى
 会员委制法 <法> قانونچىلىق كومىتېتى
 法非 <法> [静] قانونسىز
 得所法非 <法> قانونسىز تاپاۋەت
 同合法非 <法> قانونسىز توختام
 民移法非 <法> قانونسىز كۆچمەن
 入收法非 <法> قانونسىز كىرىم
 产财法非 <法> قانونسىز مال - مۈلۈك
 动活法非 <法> قانونسىز ھەرىكەت
 法非 [静] قانونسىزلارچە
 式形词名的 «قانونسىز» قانونسىزلىق
 天无法无，法犯 قىلماق قانونسىزلىق قىلماق
 家学法，家学律法 <法> [静] قانونشۇناس
 学法 <法> [静] قانونشۇناسلىق
 论理学法 <法> قانونشۇناسلىق نەزەرىيىسى
 态动使的 «قانونلاشماق» قانونلاشتۇرماق
 态同共的 «قانونلاشتۇرماق» قانونلاشتۇرۇشماق
 态动被的 «قانونلاشتۇرۇلماق» قانونلاشتۇرۇلماق
 قانونلاشماق [动] ① 法合，化法合
 قالدى. 了化法合事这. قانونلاشقان تەشكىلات ھەمكارلىقى
 ② 定法: قانونلاشقان ئىملا قائىدىسى 定法字正的
 قانونلۇق [静] 法合، 的定法، 的法: ~ ئىقتىسادىي
 ھەيئەت ھەمكارلىقى 益利济经法合 / ~ ئورۇن ھەمكارلىقى 位
 家国法宪 ەدۆلەت ئاساسىي ~ 位
 时定法 <地> قانونلۇق ۋاقىت
 规法，章规律法 <法> [静] قانون - نىزام

的酷残 <转> ② 子鞭的血淌 ① قانلىق قامچا
 压欺
 手血，手的血沾 قانلىق قول
 争斗血流 قانلىق كۆرەش
 件事血流 قانلىق ۋەقە
 肿血 <医> قانلىق ئىششىق
 满 ~ ① [动] قانماق: 足意满心 / 足意满心 / 足意满心 / 足意满心
 偿以愿如，足意满心 ~ ئارمىنىغا - ئارزۇ / 望欲足
 够，足 ②: سۇغا ~ 水足喝 / 水足喝 / 水足喝 / 水足喝
 我睡想个够。 渴近解不水远
 个一哪，个哪 <古> [静] قانۇ
 قانون [静] ① 则法，律规: 则法، 律规: 则法، 律规: 则法، 律规
 则法然自，律规然自 则法然自، 律规然自 / 律规展发会社
 ② 法规，律法，法: 法规，律法，法: 法规，律法，法: 法规，律法，法
 律定 <化，物，数> ③ 律法行执 قىلماق
 قانون ئاساسى
 据依律法 <法> قانون پەلسەپىسى
 学哲律法 <哲> قانون پىرىنسىپى
 则原律法 <法> قانون تارمىقى
 门部律法 <法> قانون تەرتىپى
 序程律法 <法> قانون تەلىپى
 求要律法 <法> قانون تورى
 网法 <法> قانون تىلشۇناسلىقى
 学言语律法 <语> قانون دوختۇرى
 医法 <医> قانون دوختۇرلۇقى
 学医法 <医> قانون ساقچىسى
 警法 <法> قانون ساھەسى
 界律法 <法> قانون ساۋاتى
 识常律法 <法> قانون سىستېمىسى
 系法，系体律法 <法> قانونغا مۇراجىئەت قىلماق
 律法诸诉 <法> قانون قارىغۇسى
 盲法 <法> قانون قامۇسى
 典法，书全律法 <法> قانون كەسپى
 业专律法 <法> قانون كېڭىشى
 会法立 <法> قانون لايىھىسى
 案法，案草律法 <法> قانون لوگىكىسى
 学辑逻辑律法 <逻辑> قانون مەسلىھەتچىسى
 问顾律法 <法> قانون نەزەرىيىسى
 理法 <法> قانوننى تاللاش
 择选律法 <法>

قايجىلاشماق ① «قايجىلسماق» 态同共的 叉交②: قايجىلاش.

قان يول 叉交相互 路口③配交(狗于用): ئىتلار قايجىلىشپ قاپتۇ. 了配交狗.

قايجىلانما 〔静〕 的式刀剪

带切剪 <地> قايجىلانما بەلۋاغ

造构切剪 <地> قايجىلانما تۈزۈلمە

形变切剪 <物> قايجىلانما دېفورماتسىيە

力剪, 力切剪 <物> قايجىلانما كۈچ

力应剪, 力应切剪 <物> قايجىلانما كۈچىنىش

قايجىلانماق ① «قايجىلسماق» 态动被的 叉交②

قايجىلسماق 〔动〕: شاخلارنى ~ 枝剪 / شامنىڭ پىلىكىنى 芯烛剪 ~

قايدۇرماق «قايرماق» 态动使的: تولا مېڭىمنى قايدۇرما. 别. 筋脑伤我让尽

قايدۇرۇشماق «قايدۇرماق» 态同共的

قايدۇرۇلماق «قايدۇرماق» 态动被的

قايراق 〔静〕 <方> 石磨

قايران 下见

قايران بېلىق <动> 鱼鲑

قايرىتماق «قايرىماق» 态动使的

قايرىشتۇرماق 〔动〕: ئەسكەرلەر ئۇنىڭ قولىنى قايرىش. 膊膊的他把们兵士. 了走押着剪反

قايرىشماق «قايرىماق» 态同共的

قايرىلما 〔静〕 的翘, 的弯, 的翻

قايرىلما قاش 眉叶柳, 眉牙月

قايرىلماق ① «قايرىماق» 态动被的: پىچاقنىڭ بىسى قايرىلىپ

كەتتى. 了卷刃刀. 了扭手的我. 了. 宽渠 <谚>. 叫要不脚崴, 跳要不. 街大是就去过拐. 师老是来原, 看一身转. 看. 了. 候时的西偏阳太 / 候时的西偏阳太. 午正了过.

قايرىما 〔静〕 的翘, 的弯, 的翻

قايرىما ياقا 领翻

قايرىماق ①〔动〕: دەرەخ شېخىنى ~ 枝树扳 / قول.

نى ~ 手窝, 手扭 / بېشىنى ~ 头扭②: پەردىنى ~

撤③头后到撩发头把 ~ 子帘撩

重把 开丢, 开 重把 开丢, 开

قایتۇرۇۋالماق ④表代回撤 <法> 还偿

قایتۇرۇش قاتلىمى <物> 层射反

قایتۇرۇش قانۇنى <物> 律定射反

قایتۇرۇش كوئېففىتسىيەسى <物> 数系射反

قایتۇرۇش كۈچى <物> 力射反

قایتۇرۇش يۈزى <物> 面射反

قایتۇرۇشچان 〔1 静〕 的馈反, 的性射反

قایتۇرۇشچانلىق 〔静〕 的馈反, 用作馈反

قایتۇرۇشماق «قایتۇرماق» 态同共的

قایتۇرۇلماق «قایتۇرماق» 态动被的

قایتىدىن 〔静〕 重, 新重: ~ 记登新重 册注新重 / 写重 册注新重 / 返 册注新重

قایتىشماق «قایتىماق» 态同共的

قایتىلاتماق «قایتىلسماق» 态动使的

قایتىلانما 〔静〕 复反①, 现再, 演重: ئىشنىڭ قايتىلانمىسى / 复反的情事 复反的象形

قایتىلانماق 〔静〕 复反的象形 复反的象形

قایتىلانماق 〔静〕 复反的象形 复反的象形

قایتىلانماق 〔静〕 复反的象形 复反的象形

قایتىلانماق 〔静〕 复反的象形 复反的象形

قایتىلانماق 〔静〕 复反的象形 复反的象形

قایتىلانماق 〔静〕 复反的象形 复反的象形

قایتىلانماق 〔静〕 复反的象形 复反的象形

قایتىلانماق 〔静〕 复反的象形 复反的象形

قایتىلانماق «قایتىلسماق» 态动被的

قایتىلسماق 〔动〕: 复重, 复反: قايتىلاپ سورىماق 复反

قایتىلسماق 〔动〕: 复重, 复反: قايتىلاپ سورىماق 复反

قایتىلسماق 〔动〕: 复重, 复反: قايتىلاپ سورىماق 复反

قایتىلىنىشچانلىق <农>〔静〕 性逆反, 性复反

قايجا ①〔静〕 子剪, 刀剪: 杠杈(的口牲套坊油)②

قايجا پەلەمپەي <建> 梯楼式刀剪

قايجا پۈت 腿圈罗

قايجا تۇمشۇق چايقا <动> 鸥海嘴交

قايجا كەلمەك <成> 起一到碰: بۇ ئىككى ئىش

قايجا ئېرىق <理生> 沟叉交

قايجىسىمان 〔静〕 的状刀剪

قايجىسىمان پەرق <经> 差刀剪

قايجىسىمان تىرەك <建> 架支形剪

قايجىسىمان كران 机重起形剪

قايجىلانماق «قايجىلسماق» 态动使的

友 كۆرۈشمەك ~ : 地好友，地般友密 [静] قەدىردانلارچە
 见会地好
 式形词名的 «قەدىردان» قەدىردانلىق
 值不文一得变，值价去失 [动] قەدىرسىزلىنمەك
 式形词名的 «قەدىرسىز» قەدىرسىزلىك
 价身，严尊②处好，处之贵可① [静] قەدىر - قىممەت
 态同共的 «قەدىرلىمەك» قەدىرلەشمەك
 态动被的 «قەدىرلىمەك» قەدىرلەنمەك
 ۋە قەدىرلىك [静] ① 的爱敬，的敬可，的贵尊，: مېھرىبان ۋە
 قەدىرلىك كىشى 祥慈而可敬的人 ② 贵珍，: تاش
 爱亲③。贵珍地产在头石 <谚> . ~ يېرىدە .
 的爱可，的: مېھنىڭ قەدىرلىكىم مېھرىبان
 قەدىرلىمەك [动] ① 重器，重敬: باشقا ئېلىپ ~ 戴拥
 . 惜珍，视珍，爱珍② 重敬: مەن ۋەتىنىمنى قەدىرلىمەن .
 珍们他 . 国祖爱珍我 . ئۇلار ئىلىم - مەرىپەتنى قەدىرلەيدۇ .
 . 化文学科视 . 命寿信相莫，阴光惜珍要 <谚> .
 قەدىم [静] ① 代古，时古: قەدىمدىن قالغان ئۆرپ - ئادەت
 习俗风的来下传留代古: 的古老，的古② 的
 古老 / 人古 / بۇ يوللار ~ يوللار، ئۇزۇن يوللار . 路些这 .
 路的长漫，路的
 的式典古，的式古 [静] قەدىمچە
 跤摔式典古 <体> قەدىمچە چېلىشىش
 古 [静] 的古，的代古，的古老: ~ مەدەنىيەت
 . 族民的老古 / 明文古代، 化文代
 نى بۈگۈنكى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرماق 用今为古
 قەدىمكى ئاھاڭ <语> 音古
 قەدىمكى جانلىقلار <生> 物生古
 قەدىمكى جانلىقلار ئىلمى <生> 学物生古
 قەدىمكى جۇغراپىيە <地> 学理地古
 قەدىمكى خەرىتە <地> 图地古
 قەدىمكى زامان 代古
 قەدىمكى زامان پەلسەپىسى <哲> 学哲代古
 قەدىمكى زامان دىئالېكتىكىسى <哲> 辯代古
 法证
 قەدىمكى زامان ئىدىئالزمى <哲> 心唯代古
 主义
 قەدىمكى سۆزلەر <语> 词语古
 قەدىمكى شەرق پەلسەپىسى <哲> 方东代古
 学哲
 قەدىمكى كىلىمات <气> 候气古
 قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى <语> 语鹤回

器速加步同 <物> قەدەمداش تېزلەتكۈچ
 费消步同 <经> قەدەمداش ئىستېمال
 性步同 [静] قەدەمداشلىق
 动不动，常常，每每 [静] قەدەمدە ~ : نەچچە قېتىم ئۈم
 دېگىنىڭ نېمىسى؟ 气叹声唉就动不动必何你？
 قەدەمدە بىر 常常: 内间时短， مۇنداق ئىشلار ~ ئۈچ-
 راپ تۇرىدۇ . 到碰会常常事种这
 قەدەملەتەك «قەدەملىمەك» 态动使的
 قەدەملەشمەك «قەدەملىمەك» 态同共的
 路的步百一 路 [静] 的步: يۈز ~ يول
 قەدەملىمەك [动] ① 步起，步迈: ئۈچۈك - چوڭ قەدەملىپ
 ئۆيدىن چىقتى . 间房出走步大迈他 . 量步用② . ئۇ قە-
 دەملىپ كۆرۈۋىدى، بېشىدىن ئايغىغىچە 50 قەدەم كەلدى .
 步十五有尾到头从，下了一量子步
 步逐，步步 [静] قەدەمقەدەم
 盅酒，杯酒 [静] قەدەھ
 酒敬 قەدەھ تۇتماق
 词酒敬 قەدەھ سۆزى
 قەدەھ كۆتۈرمەك 杯干，杯举: دوستلۇق ئۈچۈن
 قەدەھ كۆتۈرەيلى! 杯干而谊友为!
 قەددى - قامەت [静] 态体，形体，段身: قامىتى
 كېلىشكەن 美优形体
 قەددى - قامەتلىك [静] 的称匀段身，的美优态体，
 的堂堂表
 قەدىر (قەدرى) [静] ① 处之贵可，处好，值价: ئالتۇن
 قەدىرنى زەرگەر بىلەر . <谚> 道知匠饰手值价的子金 .
 ئاتا بولمىغان ئاتا قەدىرنى بىلمەس . <谚> 知不就亲父当没 .
 信威，望威，严尊② . 贵可的亲父: ئىنسان قەدىرنى قوغ-
 دىماق / 严尊的人卫捍 بولار .
 <谚> 高信威人的确正话说 .
 قەدىرگە يەتمەك ① 惜珍: دوستلۇقىڭ قەدىرگە يەتمەس-
 لىك ② 谊友惜珍不 ③ 贵可到识认: ئۆمۈرنىڭ
 贵可的命生到识认 ~
 قەدىرنى بىلمەك = قەدىرگە يەتمەك
 قەدرى ئۆتۈلمەك 贵可到感: ۋەتەن قەدرى بەك ئۆتۈلدى .
 贵可的国祖感备
 قەدىر ئەھۋال <习> 一般，以可还，好还: ~
 جاۋاب بەرمەك / 答回性般 / بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز ~ ئۆتۈۋاتى-
 دۇ . 以可还活生的们我 .
 قەدىر كېچىسى <宗> 晚日七十二月九历回 (文经降颁始开夜该于拉安传
 像 ~ 像: 的价没 [静] ، 的价不文一: غازاڭدەك
 值价无样一叶枯 / سەندەك ~ لالىدىن مىڭنى قوشسىمۇ
 بىر ئوغلۇمغا تەك بولالمايدۇ . 一样这你个千一上添使即 .
 子儿个一我上不抵也狗家丧的值不文
 قەدىردان [静] ① 的爱敬，的敬尊，的贵尊: ~ داھىي
 爱可 ② 友朋的贵尊 / دوست ~ / 袖领的爱敬
 乡家的

قەرز ① [静] 款贷，债。 قەرزى بار كىشىنىڭ يۈرىكىدە دەزى بار. <谚> 病心块有总人的债有. ~ ئېلىپ بەرمە. گىنىڭنى كۆرى، نۇغۇلۇپ ئۆلمىگىنىڭنى. <谚> 就生有. 钱还要借借，死有 (义务)任责的亲父尽 قىلماق قەرزنى ئادا قىلماق ②款贷，借借 ① قەرز ئالماق 借举 <经> ②款贷，借借 ① قەرز بەرگۈچى 人款贷，方贷 <经> ②主债 ① قەرز بەرمەك <经> 款放 ②款欠，款借 ① قەرز بۇل 款贷 <经> ②款欠，款借 ① قەرز بۇتۇمى <经> 定协款贷 ② قەرز سودىسى <经> 易交务债 ③ قەرز قايتۇرماق <经> 偿清务债 ④ قەرز كاپىتالى <经> 本资贷借 ⑤ قەرز ھاۋالىسى <经> 托信款贷 ⑥ قەرز ئۈنۈمى <经> 益效款贷

قەرزدار ① [静] 人债，人债负，户债，人欠 ① قەرزدارنىڭ تىلى قىسقا. <谚> 短嘴人欠人. قەرزدارنىڭ قەبرىسى يوق. <谚> 墓坟有没人欠人. قەرزدارنىڭ پا-دشاھ بولسا، ئەرزىڭنى خۇدا ئاڭلىسۇن. <谚> 当户债的你. 上皇了，状告去达胡找有只. قەرزداردىن پۈتكەننى ئال، تۈگىمەندىن چىققانى. <谚> 少多收就少多还户债. 少多拿就少多出房. ~ 的你欠远永我. ~ قەرزدار بولماق ② 欠，欠 ③ قەرزدار بولساڭ بېرىپ قۇتۇل، كېسەل بولساڭ ئۆلۈپ. <谚> 钱还须身脱欠. 死有只身脱病欠

قەرزدارلىق ① «قەرزدار» 词名象抽的 ② 券证务债 <经> قەرزدارلىق ئاكسىيىسى ③ قەرزدارلىق قانۇنى <法> 法务债 ④ قەرزدارلىق كىرىزىسى <经> 机危务债

قەرنە [静] 纪世一之分三 ⑤ قەسىم بەرمەك ⑥ 誓宣，誓起，誓发 «قۇرئان» تۈتۈپ ~ 按手《经兰古》誓发 / ۋەتەننى گۈللەندۈرۈش ئۈچۈن ئادا. 誓宣 ~ 誓发 ⑦ قەسىم پۇرىماق ⑧ 贫赤，有所无一得穷 ⑨ 词誓，言誓 ⑩ قەسىم سۆزى

قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقى <语> 文鹤回 ① قەدىمكى ئېمىستكۈچىلەر <生> 类兽原 ② قەدىمكى يېزىق <语> 字文古 ③ قەدىمكى يېڭىلىنىش سېرىيىسى <地> 纪新古 ④ قەدىمكى يېڭىلىنىش دەۋرى <地> 世新古 ⑤ قەدىمى [静] 的老古，的代古，的古 ⑥ قەدىمى تۇپراق <农> 壤土古 ⑦ قەدىمى مىللەت ⑧ 族民老古，族民代古 ⑨ قەدىمىلىك «قەدىمى» 式形词名的 ⑩ قەدىناس [静] 的老，的密亲. ئۇلار ~ ئەر - خوتۇن ئىدى. 妻老夫老是们他. 友朋老是实确们. 地故的别久了到回我. 远边处地使即，土故开离别，丑得长使即，伴 ⑪ قەدىناس دوست ⑫ قەدىناسلىق ⑬ «قەدىناس» 式形词名的 ⑭ 情交 ⑮ ناسلىقنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن ⑯ قەر (قەرى) [静] 处深最，处低最，处高最 ⑰ قەرى قەرى / 霄九，空太，空高 ⑱ 处深海大 ⑲ 底海 ⑳ قەرەل (قەرەلى) [静] 限期，期. قەرەلى توشماق / 满期 / قەرە. لى ئۆتەك ㉑ 期过 / قەرەز قايتۇرۇش قەرەلى ㉒ 限期款还 ㉓ 期债 ㉔ قەرەلسىز [静] 的期活，的期定不，的期限无. ~ بۇل ئامانەت كىنىشكىسى ㉕ 折存期活 / نوي ئىشى ~ سوزۇلدى. 婚. 迟推期限无事 ㉖ قەرەلسىز بۇل ئامانەتى ㉗ 蓄储期活 <经> ⑲ قەرەللىك [静] 的期有，的期定 ㉘ قەرەللىك بومبا ㉙ 弹炸时定 ㉚ قەرەللىك بۇل ئامانەتى <经> 蓄储期定 ㉛ قەرەللىك تاپاۋەت <经> 益收期定 ㉜ قەرەللىك چەك <经> 票期 ㉝ قەرەللىك مال <经> 货期 ㉞ قەرەللىك ھوقۇق <经> 权期 ㉟ قەرەللىك ھوقۇق سودىسى <经> 易交权期 ㊱ قەرەللىك ئۆمۈر سۇغۇرتىسى <经> 险寿期定 ㊲ قەرەللىك ئىجارە <经> 租期 ㊳ قەرەللىك ئىلمىي ژۇرنال ㊴ 刊期术学

歌赞，歌颂，词颂 <文>〔静〕 قەسەدە

人诗歌颂〔静〕 قەسەدېچى

作写诗颂〔静〕 قەسەدېچىلىك

قەسەدېخان = قەسەدېچى

قەسەدېخانلىق = قەسەدېچىلىك

殿堂，厦大③塞要，堡城②邸府，府①〔静〕 قەسىر

قەشقەر <地>〔静〕 قەشقەرنىڭ قىشى ئاز، سوغۇقى

ئەتىياز. <谚> 什喀 <地>〔静〕 قەشقەرنىڭ قىشى ئاز، سوغۇقى

多气天谓意)天春在寒，短天冬什喀 <谚> .

。(然未于惠防应，变

姆乃赛什喀 <艺> قەشقەر سەنىمى

姆卡木什喀 <艺> قەشقەر مۇقامى

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

②纸白 ~ 票 <转> ③明证开 票 <转> ③明证开

闻新，纸报白 قەغەزى ①〔静〕 张纸，纸

قەسەم قىلماق = قەسەم بەرمەك

قەسەم ئىچمەك = قەسەم بەرمەك

قەسەمخور <静> ① 誓发爱 ② 誓发爱 人的誓发爱: ئۇ ~ ئادەم .

<谚> 人的誓发爱是个是他 . قەسەمخورنىڭ ئۆمرى قىسقا .

。长不命人的誓发爱

قەسەمخورلۇق «قەسەمخور» 词名象抽的: كاززاپلىقنىڭ نىقا .

。誓发咒赌是具面的骗撞摇招 . ~ بى

قەسەمنامە <静> 词誓

قەسەمىياد <静> 誓宣

قەسەمىياد قىلماق = قەسەم بەرمەك

قەسەمىياد يىغىنى 誓会大师誓

قەست <静> ① 图意 图企 谋图: جىنىنىڭ قەستى شاپتۇلدا .

<谚> 子桃子在图意的鬼 “酒在不意之翁醉” 同喻:

② 谋阴 “公沛在意，剑舞庄顶” 碎粉举一被谋阴的人敌 .

قەست قىلماق ① 害谋，算暗: بۆرمى دوستىغا قەست

قىلماس . <谚> 友朋算暗不都狼连 人令祷祈过通)人咒② .

者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

人令祷祈过通)人咒② . 者算暗视鄙要 <谚> . قىل

قەھرىمانلىق قىلماق = قەھرىمانلىق كۆرسەتمەك
 概气雄英现表 قەھرىمانلىق كۆرسەتمەك
 قەھۋە [静] 啡咖
 قەھۋەخانا [静] 馆啡咖
 قەۋەت¹ [静] ①层: يەر قەۋىتى / 层地 / 5 - قەۋىتى
 层底的榭柜 / ئىشكاپنىڭ ئاستىنى قەۋىتى
 ②股: ئىككى ~ يىپ 线股两
 قەۋەت مودېل <地> 型模层壳
 قەۋەت ئېگىزلىكى <建> 高层
 قەۋەت² [静] 别特, 常非, 外格
 美外格 / ئۇ ھېكايە ئېيتىشقا ~ ئۇستا ئىدى .
 故讲长擅别特他 . 事
 قەۋەتسىمان [静] 的状层: ~ تۈزۈلمە
 构结状层
 قەۋەت - قەۋەت [静] 一层一层, 层层
 一层一层 ~ بىنالار
 قەۋەتلىك [静] 的层: ئون ئىككى ~
 楼层二十
 قەۋەتلىك قاتلام <地> 层叠
 قەۋەتلىك كۆيۈش 烧燃状层
 قەۋەتلىك ئۆي <建> 房楼
 قەۋەتلىك ئېقىم <物> 流层
 قەۋەتلىك «قەۋەتلىك» 态动使的
 قەۋەتلىك «قەۋەتلىك» 态同共的
 قەۋەتلىك «قەۋەتلىك» 态动被的
 قەۋەتلىك [动] 一层一层: كۆرپىلەرنى قەۋەتلىپ
 层一 罪加层层 子褥铺地层
 قەۋەتلىپ بىخاندۇرماق 芽催积层
 قەۋەتمۇقەۋەت = قەۋەت - قەۋەت
 قەۋەتلىك [静] <医> 秘便
 قەۋەتلىك بولماق 秘便
 قەي قىلماق 下见
 قەي قىلماق 吐, 吐呕
 قەيەر [静] 哪, 儿哪: ~ ئاغرىسا, جان شۇ يەردە .
 <谚> 哪, 痛儿哪 儿哪在就命, 哪, 痛儿哪
 道知能是要 <谚> . سەم, شۇ يەرگە پاخال سېلىپ قوياتتىم .
 了草稻上垫儿那在就早, 儿哪在捧 . باش قەيەردە بو-
 لسا, پۇت شۇ يەردە . <谚> 儿那在就脚, 儿哪在就头
 قەيەرلىك [静] 人里哪, 人的儿哪
 قەيت 下见
 قەيت قىلماق ①调强: بايا قەيت قىلغىنىمىزدەك
 我如正 ②载记, 明写, 定肯: بۇ ئاساسىي

子钩(的肉挂) <方> [静] قەن
 قەنت [静] 糖方: چاقماق ~ 糖块方
 قەنت چاي 茶的糖放
 قەنتنى چاقماق <成> 受享情尽, 头甜到尝
 قەنتدان [静] 盒果糖, 罐糖
 قەنتدەك [静] ①的甜甘: قوغۇن ~ 瓜密哈的甜甘
 ②可
 قەنت: ~ گەپ قىلدىڭ . 了极好的说你 . 爱
 قەنت - گېزەك [静] 果糖: ~ ماگىزىنى / 店果糖
 قەنتنىڭ 厂果糖
 قەنتلەشمەك <化> [动] 化糖
 قەنت - ناۋات [静] 糖冰和糖方
 قەنتدەك [静] 果糖(的做制工手庭家)
 قەنتدەك [静] ①者造制果糖 ②商果糖
 قەنتدەك <植> [静] 草蒴薄
 قەنتدەك [静] 架灯形枝, 扞蜡形枝
 قەنتدەك [静] 人蜡点
 قەنتدەك <植> [静] 特瓦纳德堪 (之一种品瓜甜)
 قەنت 下见
 قەنتچىلىك [静] 荒饥, 饥: ~ يىلى / 年荒 / 年荒
 قەنتچىلىك 荒备 荒备 ئالدىنى ئالماق
 قەنت [静] 怒, 怒: بۇ قەنتچىلىك بار, زەھرىمۇ بار يىگىت .
 量胆有又气火有既子伙小这
 قەنت - غەزەپ [静] 怒, 怒: قەنت - غەزەپنى قوزغىماق
 怒激
 قەنتلىك [静] 的冲冲气怒, 的怒: قەنتلىك
 怒的海大 涛怒的海大
 قەنتلىك [静] ①(寒)严: ~ سوغۇق ②寒严: 的寒严
 ~ قەنتلىك ③冬严, 天冬的寒严: مۇنداق ~ سوغۇقتا
 نەگە بارىسەن? 去里哪到你月腊冬寒这?
 قەنتلىك <气> 寒严, 寒酷
 قەنتلىك <植> [静] 菊冷
 قەنتلىك (قەنتلىك) [静] ①的勇英, 的雄英: ~ جۇڭ
 英, 队军的勇英 ②民人国中的雄英 / 民人国中的雄英
 伍队的雄英 ③英雄: 公人主 <文> ④英雄: 公人主的中书
 قەنتلىك = قەنتلىك
 قەنتلىك [静] 地烈壮, 地敢勇, 地勇英: ~ كۈ-
 رەش قىلماق ⑤斗战勇英 / 斗战勇英 ⑥牲牺地烈壮
 قەنتلىك «قەنتلىك» 式形词名的: ~ تۆھپىسى 英雄
 迹事雄英 / 绩业 ~ ئىش - ئىزلىرى

سېلىش نىيىتىدىن يېنىپ ، پىكاپ سېتىۋالدىم . 了有然突我 .
 . 车汽小辆一了买 ، 房新盖弃放 ، 头念新个一
 水腹 <医> قورساققا سۇ چۈشۈش
 قورساققا سېلىپ قويماق <成> 心在恨怀 : ئۇنىڭ
 قىلغان ئىزا - ئاھانەتلىرىنى قورسقىمغا سېلىپ قويدۇم . 他对
 . 心在恨怀我辱羞的
 叫咕咕子肚(得饿) قورساق كولدۇرلىماق
 气生 <转> ②胀腹① قورساق كۆپمەك
 قورساق كۆپۈكى <成> 气有 ، 气生 : قورساق كۆپۈ-
 كىمىز تارقىماي تۇرۇپ ، ئۇ يەنە قاملاشمىغان گەپنى قىلىۋەردى .
 的四不三不说地了没完没又他 ، 消没还气的们我
 . 话出
 قورساق كۆپۈكىنى چىقارماق <成> 气撒
 气消 ، 气泄 : قاسم دەيدىغىنىنى دەپ قورساق كۆپۈكىنى
 . 气口了出 ، 了说都的说该木斯喀 . 气口了出 ،
 قورساق كۆتۈرمەك 子肚大 ، 喜有
 肌腹 <理生> قورساق مۇسكۇلى
 قورساق ناغرا چالماق = قورساق كولدۇرلىماق
 قورساقنى ئەستەزلىمەك <成> 子肚垫垫 : ئۇ قې-
 تىپكەتكەن نان بىلەن قورسقىنى ئانچە - مۇنچە ئەستەزلىۋال-
 دى . 子肚垫了垫少多饑干用他
 قورساقنى قىرلىماق = قورساقنى توقلىماق
 قورساقنى كەڭ تۇتماق 量大宏宽 : مەدەنىيەتلىك ئادەم
 دېگەن قورساقنى كەڭ تۇتۇش كېرەك . 宏宽该应人的化文有 .
 量大
 قورساق ئۇرۇشى قىلماق = قورساق سوقۇشتۇرماق
 قورساق ئېسىلمەك = قورساق كۆپمەك
 قورساق تار <成> 窄狭胸心 ، 肠鸡肚小 ، 量气
 小 : نېمانداق ~ ئادەمسىز ؟ 肠鸡肚小样这是么怎你 ؟
 人 ؟
 قورسقىدا بار = بويىدا بار
 قورسقىدا جىن بار <成> 胎鬼怀心 ، 鬼有里心 :
 . 鬼有里心他来看 . 鬼有里心
 قورسقىدا چوت سوقماق <成> 磨琢 ، 算盘里心
 قورسقىدا چۈتۈرى بار <成> 小的己自有里心
 胎鬼怀心 ، 九九
 قورسقىدا ئۇماچ بار <成> 多懂得 ， 问学有 :
 ~ قادر ، ئۇنى مۇۋاپىق ئورۇنغا قويۇش كېرەك . 学有是他 .
 . 位岗的适合在放他把该应 ، 部干的问
 墨点无胸 ، 问学没 قورسقىدا ئۇماچ يوق

قورساقتا غۇم ساقلىماق 怀于耿耿 ، 心在恨怀 : ئۇ
 20 نەچچە يىل بۇرۇن تاياق يېگىنى ئۈچۈن قورسقىدا غۇم ساقلاپ
 كەلدى . 怀于耿耿事的打被前年多 20 对今至他 .
 قورساققا قالماق 孕怀 : قورساققا قالغان بالا 子腹遗
 قورساققا گەپ ياتماسلىق <成> 住不藏里子肚
 话快口直心 : ئۇنىڭ قورسقىدا گەپ ياتمايدۇ ، بۇ گەپلەرنى
 ئۇنىڭغا ھەرگىز دېمەسلىك كېرەك . 千话些这 ، 快口直心他 .
 . 说他对能不万
 子肚饱吃 قورساق توقلىماق
 قورساقنى تاپماق 猜透心思 : قورساقنى تاپ-
 دېمەي ، دەيدىغىنىڭنى دېمەسەن ! 心的你猜我让要不你 !
 思 猜你 ! 说直就话么什有 ، 说直就话么什有 ، 思
 ! 嘛了思心的他透
 قورساقنى تۆكۈمەك 把子肚的里话的倒出 : ئۇ
 . ھېس قىلدى . 来出倒友朋给话的里子肚把他 . 很到感 ،
 松轻
 قورساقنى چىقارماق <成> 来出说 ، 来出讲
 谄胡
 قورساق جېدىلى 食争
 قورساق چاپلىشىپ كەتمەك 心后贴心前得饿 肚 ،
 了 瘡 饿 子 : قورساقنى چاپلىشىپ كەتتى ، يېگۈدەك بىرنەرسە
 بارمۇ ؟ 有没的吃么什有 ، 了瘡饿都子肚的我 ؟
 قورساق چىڭدىماق <成> 足喝饱吃 ، 子肚饱填
 قورساق ساقلىماق 子肚留 : زىياپەتكە قورساق ساقلاۋاتام-
 سەن ؟ 席吃去子肚着留是不是你 ؟
 قورساق سالماق 子肚腆(胖发因) 肚叠胸腆 ،
 便便腹
 قورساق سوقۇشتۇرماق <成> 暗争明 ، 角斗心勾
 斗 : شۇ ۋەقەدىن كېيىن قۇربان بىلەن سادىق ئوتتۇرىسىدىكى
 ھۆججەت بىر قانچە نەرسە . 发件事次这 .
 化激加更斗暗争明的间之克迪萨和班尔库 ، 后生
 了
 قورساق سۈيى 水腹 <医>
 قورساققا پۈكۈمەك = كۆڭلىگە پۈكۈمەك
 قورساققا جىن كىرمەك <成> 胎鬼怀心① 藏包 ،
 心祸 作发心贼 : ئالتۇننى كۆرگەن سودىگەرنىڭ قورسقىغا
 جىن كىرىپ ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىش قارارىغا كەپتۇ . 金了到看 .
 ، 意主新了有② . 他掉干定决 ، 胎鬼怀心人商的子
 头念新了有 : قورسقىمغا بىر جىن كىردى - دە ، ئۆي

قىلىپ، بىرەر ئىشىنىمۇ يۈرەكلىك بىر تەرەپ قىلمايتتى .

。 理处胆大敢不也事么什， 事怕小胆他

的畏无大， 的惧畏所无〔静〕 **قورقماس**

。 的畏无大， 的惧畏所无〔动〕 **قورقماق**

。 人恶怕也鬼 <谚> . بۇرىدىن قورققان قوي باقماس .

<谚> . 羊养不就狼怕 <谚> . قورققان يەردە جىن بار .

。 鬼有必方地的怕害 <谚> . 头拳拳先人的怕害

。 头拳拳先人的怕害 <谚> . 头拳拳先人的怕害

。 头拳拳先人的怕害 <谚> . 头拳拳先人的怕害

。 头拳拳先人的怕害 <谚> . 头拳拳先人的怕害

。 “兵皆木草”同喻: 个五成看子影连， 双

态动使的 «قورقماق» **قورقۇتماق**

态同共的 «قورقۇتماق» **قورقۇتۇشماق**

态同共的 «قورقماق» **قورقۇشماق**

قورقۇمسىرماق 〔动〕 怕害儿点有 : ئۇ گوبيا ئارقىسىدىن

بىرى قوغلاپ كېلىۋاتقاندەك قورقۇمسىراپ ، ئېتىغا ھېلىدىن ھېلى

قىمچا ئۇراتتى . 害儿点有的似来追谁有后身像好他 .

。 马抽子鞭用地时不， 怕

قورقۇمسىز = **قورقماس**

قورقۇمسىزلىق «قورقۇمسىز» 式形词名的

قورقۇنچ 〔静〕 惧畏، 惧恐: پۈتۈن ۈجۇدۇم ~ ئىچىدە تىد.

。 栗战身浑我中惧恐在 .

قورقۇنچ باسماق: 恐惊 : ئۇنى قورقۇنچ بېسىپ ، يەلكىلد.

。 冷冰肩两得恐惊他 . رى مۇزلاپ كەتكەندى .

قورقۇنچ چۈشمەك 感惧恐生产 : 恐惊، ھىشىقىدۇر .

كۆڭلۈمگە قورقۇنچ چۈشۈپ ، يۈرىكىم قاتتىق ئۇرۇشقا باشلىدى .

。 了害厉得跳始开心， 惧恐生心我么什为知不

قورقۇنچ سالماق : 令……惧恐: ئىتىنىڭ ئەنسىز قاۋىشى

كىشىنىڭ كۆڭلىگە قورقۇنچ سېلىپ تۇراتتى . 声叫的安不狗 .

。 惧恐生心人令

قورقۇنچاق 〔静〕 ① 懦怯， 小胆 : ~ ئادەم 人的懦怯

، ② 人的小胆， 夫懦 鬼小胆: قورقۇنچاقنىڭ تۇسمى بولغۇچە ،

بانۇرنىڭ چۈشمەك بول . <谚> . 子棒勇士勇当宁

不鬼小胆 <谚> . 子帽的夫 胆 <谚> . 耻知

。 ~ ھەسەتخور بولار ، نامەرد قەسەمخور . 咒賭爱人之义不، 妒嫉爱鬼小

قورقۇنچاقلىق «قورقۇنچاق» 式形词名的: پەخەس بولۇش

。 懦怯是不都心小候时何任 . ھېچقاچان ~ ئەمەس .

قورقۇنچاقلىق قىلماق 惧胆، 惧恐

قورقۇنچلۇق 〔静〕 的怕可: 的人吓، 的怖恐， 的怕可

。 况情的怕可常非了到遇他 . ئەھۋالغا دۇج كەلگەندى . ~

无胸 <成> 无胸 <成> 无胸 <成> 无胸 <成> 无胸 <成>

。 个一识不字的大斗， 丁识不目， 墨点

识不目个一是却， 雄鹰是然虽他 . 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

。 粗老大的丁

قورۇقدالماق «قورۇقدىماق» 态动被的: قورۇقدالمىغان شەھەر
市城的防没不

قورۇقدانماق «قورۇقدىماق» 态复自的: قاراچىلاردىن قورۇق-
دىنىش ئۈچۈن لەشكەر ئورۇنلاشتۇرماق 盗强备防兵士置布
قورۇقدىماق [动]: 卫护, 护保 卫护: قىسمەت باھالىق تاشلار سې-
لىنىغان ساندۇقلارنى يۈزلەپ لەشكەر قورۇقداپ كەلمەكتە ئىدى.

。来走子箱的石宝着装着卫护兵士名余百
قورۇقسىز¹ [静]: 的纹皱有没 纹皱: كېرەم ئۇنىڭ ~, ئالمىدەك
قىزىل يۈزىگە قاراپ ئولتۇراتتى. 木热克着她看那她着有没那
。蛋脸红的似果苹, 的纹

قورۇقسىز² [静]: 的墙围有没
قورۇقسىز³ [静]: 的炒未
قورۇقسىمان [静]: 的状纹皱
قورۇقسىمان قۇرۇلما <地> 构结状纹皱

قورۇقلۇق¹ [静]: 的好炒: سەيلەر ~, ھەممە نەرسە تەييار
ئىدى. 当妥备准切一, 好炒已菜.
قورۇقلۇق² [静]: ① 场围有: ئۇ بۇ يەرگە كېلىپ ئۇزۇن ئۆت-
مەي بىر ~ بولۇپ قالەي. 他此来迁他不地久有就一了处

墙围有②. 场围
قورۇل [静]: ① 星准: پەمىسىز باتۇرلۇق قورۇلى يوق مىلىتىق.
<谚> 冲要, 塞要②. 枪的星准无同如勇之谋无
يولدا ھېچ ئىش كۆرۈلمىدى, ھەممە قورۇلدىن توسالغۇسىز ئۆت-
تۈم. 了过通地挡阻无毫我, 生发没也事么什上路一

。塞要的有所
قورۇلغا ئالماق 准瞄: ئۇ ئېيىقنىڭ بېشىنى قورۇلغا ئال-
دى. 部头的熊了准瞄他.

قورۇلماق¹ «قورۇلماق» 态动被的
قورۇلماق² ① «قورۇلماق» 态动被的: ئۇ ئۆتۈكنى كىيىپ ئون
قەدەم ماڭا - ماڭمايلا پۇتلىرى قورۇلۇپ ئاغرىشقا باشلىدى. 他
ئۆتۈك. 来起了痛得夹始开就脚步十走没, 子靴上穿

。了干都油打没靴皮. مايلانغانلىقى ئۈچۈن قورۇلۇپ قاپتۇ.
قورۇلماق² ② <医> 缩搐: ئۇنىڭ تېنى ئورۇقلاپ قورۇلۇپ كېتىپتۇ.
萎凋. <植> ③. 了儿抽抽都得瘦体身的他

قورۇم¹ [静]: 制钳, 围包 <方>
قورۇم² [静]: ① 巨石 <古> ② 巨额产
قورۇما [静]: ① 的炒② 的炒: تاشماق تارتىلدى, كېيىن
قورۇسلار كەلتۈرۈلدى. 了上饭, 菜了上又来后.

قورۇما بېلىق <食> 鱼烧红
قورۇما چۆچۈرە <食> 饨馄煎
قورۇما قېرىن <食> 子肚炒

ئۇنىڭ خىيالىنى قانداقتۇر ~ ھېسسىيات ئورۇنلاندى. 他在
。罩笼所感怖恐种某被海脑的

قورلۇغ [静]: 者损亏, 者损受 <古>
قورلۇق¹ [静]: 业产有 <古>
قورلۇق² [静]: 囊皮小(的酒奶马盛) <古>
قورمال [静]: 畜牧, 木林, 稼庄护看候王为) <古>

人护守(的
قورۇ (قورۇبۇم, قورۇيۇلك, قورۇسى) [静]: 院宅, 子院
园, 子圈, 栏: ئۇ قورۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئاتتىن چۈشتى.
他到来他到前院宅. 马了下了前院宅
كىتتى. 了去里园校到进他. ئۇ ماللارنى ئوتتۇرا قورۇغا مە-

يدى. 里圈的间中到赶畜牲把他.
قورۇتماق¹ «قورۇماق» 态动使的: ئۇ كۆپىنچە ئايالغا تۇخۇم
سەي قورۇتۇپ بەيتتى. 吃菜蛋鸡炒子妻让常他.

قورۇتماق² «قورۇماق» 态动使的: ئۇ بالىلىرىغا چۈشۈن قورۇ-
تىدۇ. 蝇苍蝇们子孩让他.
قورۇ - جاي [静]: 落院, 院宅

قورۇشماق¹ «قورۇماق» 态同共的: قىزلار تۆت بەش خىل
سەي قورۇشتى. 菜碟五四了炒们娘姑.
قورۇشماق² «قورۇماق» 态同共的: ئۇلار ئىككىسى پاشلارنى
قورۇشۇپ يۈرتتى. 子蚊赶在俩们他.

قورۇغۇچ [静]: 尘拂(的做尾牛牦)
قورۇق¹ [静]: 子褶, 纹皱: ئۇنىڭ پېشانىسىدا چوڭقۇر قورۇق-
لار پەيدا بولدى. 纹皱的深深了现出头额的他. دەرد قو-
رۇقى كېتەر, ئاچ قورۇقى كەتمەس. <谚> 皱的下留苦愁

。掉不去纹皱的下留饿饥, 失消会纹
قورۇق باسماق: 纹皱是满, 纹皱满布: قورۇق باسقان
يۈز 脸的纹皱满布
قورۇق چۈشمەك 纹皱长, 纹皱有: ئۇنىڭ كۆزىدىن
تۆكۈلگەن ياش قورۇق چۈشكەن مەڭزىدىن ئېقىپ چۈشتى. 眼他.

。来下了流颊面的纹皱有着沿水泪的中
قورۇق² [静]: ① 场围: باسىمچىلار قورۇقنى تالىدى. 人们徒匪.
场围了抢. ② 场围: ئوت - چۆپلۈك ~ بەرپا قىلىندى. 草了起建.
③ 场围: 墙围. ④ 场围: 墙围. ⑤ 场围: 墙围. ⑥ 场围: 墙围. ⑦ 场围: 墙围.

⑧ 场围: 墙围. ⑨ 场围: 墙围. ⑩ 场围: 墙围.
⑪ 场围: 墙围. ⑫ 场围: 墙围. ⑬ 场围: 墙围.
⑭ 场围: 墙围. ⑮ 场围: 墙围. ⑯ 场围: 墙围.
⑰ 场围: 墙围. ⑱ 场围: 墙围. ⑲ 场围: 墙围.
⑳ 场围: 墙围. ㉑ 场围: 墙围. ㉒ 场围: 墙围.
㉓ 场围: 墙围. ㉔ 场围: 墙围. ㉕ 场围: 墙围.
㉖ 场围: 墙围. ㉗ 场围: 墙围. ㉘ 场围: 墙围.
㉙ 场围: 墙围. ㉚ 场围: 墙围. ㉛ 场围: 墙围.
㉜ 场围: 墙围. ㉝ 场围: 墙围. ㉞ 场围: 墙围.
㉟ 场围: 墙围. ㊱ 场围: 墙围. ㊲ 场围: 墙围.
㊳ 场围: 墙围. ㊴ 场围: 墙围. ㊵ 场围: 墙围.
㊶ 场围: 墙围. ㊷ 场围: 墙围. ㊸ 场围: 墙围.
㊹ 场围: 墙围. ㊺ 场围: 墙围. ㊻ 场围: 墙围.
㊼ 场围: 墙围. ㊽ 场围: 墙围. ㊾ 场围: 墙围.
㊿ 场围: 墙围.

قورۇقچى [静]: 尉护, 鏢保
قورۇقچىلىق [静]: 义主护保
قورۇقداتماق «قورۇقدىماق» 态动使的

态同共的 «قوزغىماق» قوزغاشماق

的动不〔静〕 قوزغالماس

قوزغالماس بلوك = قوزغالماس غالتەك

栓螺死 <机> قوزغالماس بولنا

轮滑定 <物> قوزغالماس غالتەك

点动不 <数> قوزغالماس نۇقتا

قوزغالماق ① 动起，动发，动〔动〕 ئۇپتوبۇس يەنە قوزغالىدى.

了来起动发又车客 كۆپچىلىكنىڭ كۈچىشى بىلەن بۇ

چوڭ تاشمۇ قوزغالىدى. 也头石大块这، 儿劲使家大于由.

了身动京北从他. ئۇ بېيجىڭدىن قوزغالىدى.

ئۇنىڭ كونا كېسىلى قوزغىلىپ قالدى. 了发复病旧他.

قوزغالسا، تەخت قوزغىلار. <谚> 翻掀座宝，起奋众民

态同共的 «قوزغاتاق» قوزغىتىشماق

的发激〔静〕 قوزغىتىلما

态发激 قوزغىتىلما ھالەت

态动被的 «قوزغانماق» قوزغىتىلماق

子分发激 <化> قوزغىتىلغان مولېكۇلا

قوزغىلاڭ ① 动暴，义起〔静〕 خەلق قوزغىلىڭى پارتلىدى.

。义起民人了发

قوزغىلاڭ كۆتۈرمەك ② 动暴，义起 事举，事起

者动暴，者义起〔静〕 قوزغىلاڭچى

的发激〔静〕 قوزغىلىشچان

态状发激 قوزغىلىشچان ھالەت

形式词名的 «قوزغىلىشچانلىق» قوزغىلىشچانلىق

态同共的 «قوزغالماق» قوزغىلىشماق

قوزغىماق ③ 动移，动挪 ھەرقايسىلىرىنى قوزغاپ قويدى.

دىغان بولدىق، ئەپۇ قىلىشسلا. 动挪动挪位诸请要们我

④ <转> 动发，动发 引见请 ىلار ئاھالىلەرنى كۆپەت

تىكشەكە قوزغىدى. 树植众群动发们他. 引 <转> ③.

起 论见请 ىلارنىڭ تالاش - تارتىشى جامائەت ئىچىدە زور

مۇنازىرە قوزغىدى. 论争的们他在论争中众公起

论辩. 论 ىلار ۋە ماشىنا سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىدا يېڭى بىر ئىدى.

قلاب قوزغىغان. 汽蒸和汽车在工生产业中产生引

④ <转> 命革的新场 激刺，起激，发激 ەننىڭ ئاممىسىنىڭ

ئىقتىسادىنىڭ ئىقتىسادىنىڭ ئىقتىسادىنىڭ ئىقتىسادىنىڭ

زېمىنى ~ 激刺，起激，发激 ەننىڭ ئاممىسىنىڭ

قوزۇق ⑤ 静 桩，子桩，桩 ىلارنىڭ ئاممىسىنىڭ

子 / ئاتنى قوزۇققا باغلاپ قويماق ىلارنىڭ ئاممىسىنىڭ

قوزۇق چىش <理生> 齿犬

قوزۇق ئۇلاق <农> 接枝

قورۇما كاۋاپ = قازان كاۋىپى

قورۇما گاڭجەن <食> 饭炒，饭米炒

قورۇما ئۈندۈرمە <食> 芽豆炒

قورۇماق ① 动 炒: پولىمۇ قورۇشتىن، شورپا سورۇشتىن.

<谚> 扬须汤肉，炒要饭抓

قورۇماق ② 动 夹: ئۆتۈك پۈتۈمنى قورۇپ ئاغرىتىۋەتتى.

皮. 把靴的我脚夹痛了. 抽抽，儿. 缩

了缩得冷都子身把，冷挺天. 冷挺天. 冷挺天.

。来起

قورۇماق ③ 动 ① 卫护，卫护，卫护 守看: باغنى قورۇپ ئولتۇر.

园果看 ② 赶 (等蝇苍，儿鸟) 赶 园果看 ② 赶 (等蝇苍，儿鸟)

دەك ھالى يوق. 有没都气力的蝇苍赶连他.

قورۇغان يەرگە قوندى. <谚> 方地的它赶落专蝇苍

تېرىقىمۇ تېرىمايمەن، قوشقاچمۇ قورۇمايمەن. <谚> 也子谷

。赶愿不也雀麻，种想不

قورۇن <古>〔静〕 子烟(的成熏火被内囱烟或壁墙)

قورۇنماق ① «قورۇماق» 态复自的 ② 束拘，束拘 拘: قورۇن.

ماي ئازادە ئولتۇرۇڭ. 坐便随，束拘别. 坐便随，束拘别.

نېمىشىقىدۇر قورۇنغاندەك بولدى. 好我到看他么什为知不.

。谨拘很像

قورىغان <古>〔静〕 营兵，营军

قوزا <动>〔静〕 羔羊绵

قوزا چوش 时午正到快

قوزا دىزىنتېرىيىسى <牧> 疾痢羊羔

قوزاچىچەك <古，植>〔静〕 花荷白

قوزام <静〕 乖乖，宝贝小

قوزا - ئوغلاق <动>〔静〕 羊羔

قوزغاتقۇچ <静〕 ① <物> 器动启 ② <医> 器搏起

قوزغاتقۇچ ئامىل <化，物> 素因发激

قوزغاتقۇچ دورا <医> 剂奋兴

قوزغاتقۇچ دىسكا <电> 盘动启

قوزغاتقۇچ رېئاكتىپ <化> 剂发激

قوزغاتقۇچ فاكىتور <生> 子动启

قوزغاتقۇچ كاتۇشكا <电> 圈线发激，圈线动启

قوزغاتقۇچ گېن <生> 因基动启

قوزغاتقۇچ ئېنېرگىيە <物> 能发激

قوزغاتماق ① «قوزغىماق» 态动使的 ② 激刺，发激，动启 ③ 经

神激刺 ~ 激刺، 发激، 动启 ④ 激刺，动启 <生> ⑤ <机>

发 ~ 激刺，发激，动启 ④ 激刺，动启 <生> ⑤ <机>

动开，动启，动发

人语双 كىشى ~ 的语双 <语> قوش تىللىق
 性两 <生> قوش جنس
 雌，的性两②体同雄雌① <生> قوش جنسلىق
 的体同雄
 交双 <生> قوش چېتىشتۈرۈش
 号冒 <语> قوش چېكىت
 犁铧双 قوش چىشلىق ساپان
 籍国重双 قوش دۆلەت تەۋەلىكى
 导领重双 قوش رەھبەرلىك
 线复，轨双 <交> قوش زېلىس
 份身重双 قوش سالاھىيەت
 射折双 <物> قوش سۇنۇش
 皮眼双 <理生> قوش قاپاق
 韵叠双 <文> قوش قاپىيە
 翅双，扇双 قوش قانات
 扇双 قوش قاناتلىق ~ 的翅双，的扇双
 目翅双 قوش قاناتلىقلار ئەترىتى / 门
 线天道频双 قوش قانال 道频双: قوش قاناللىق ئانتېننا
 床层双، 床下上层双 ~ 层双 قوش قەۋەت
 姐妹的家一另娶同人二弟兄)亲门双 قوش قۇدا
 (家亲的成结而
 虬铗伟 <动> قوش قۇيرۇق ئاتلاش قۇرت
 虫尾双 <动> قوش قۇيرۇقلۇق قۇرت
 老偕头白 قوش قېرىماق
 的随相影形，的离不影形 <成> قوش كىندىك
 友朋的离不影形 ~ ئاغىنىلەر
 音唇双 <语> قوش لەۋ تاۋۇشى
 驼峰双 <动> قوش لوككىلىق تۆگە
 线复，线双 <交> قوش لىنىيە
 物动栖两，纲栖两 <动> قوش ماكانلىقلار
 关双 <语> قوش مەنىلىك
 语关双，关双语一 <语> قوش مەنىلىك سۆز
 子分双 <化> قوش مولېكۇلا
 系关重双 <哲> قوش مۇناسىۋەت
 角双 قوش مۇڭگۈز
 纲经神双 <动> قوش نېرۋىلىقلار سىنىپى
 婚重 <法> قوش نىكاھلانماق
 婚重 قوش نىكاھلىق
 体晶轴双 قوش ئوقلۇق كرىستال
 子拍复 <艺> قوش ئۇدار

用子桩做②的子桩带，的子桩有①〔静〕 قوزۇقلۇق
 头木的用于桩做 ~ ياغاچ 的
 ~ قوزۇقۇۋاغ 扣活，结活(的状环成系)〔静〕
 住拴马把扣活成弄 قىلىپ باغلىماق
 月个一头季春②官羊白① <古，天>〔静〕 قوزى
 羔羊小 <动>〔静〕 قوزىچاق
 菇蘑 <植>〔静〕 قوزىقارنى
 菜菠 <植>〔静〕 قوزىقۇلاق
 态动使的 «قوزىلىماق» قوزىلىتماق
 羊母的羔带 ~ ساغلىق 的羔羊带〔静〕 قوزىلىق
 始开羊绵. 羔产〔动〕 قوزىلىماق
 了羔产
 下见 قوزىۋاي
 (形圆长)瓜西依瓦孜库 <植> قوزىۋاي تاۋۇز
 户窗层双 重双，双 〔静〕 قوش
 单不祸，至双无福 <谚> ~ كەپتۇ. 行
 果悬双 <植> قوش ئاسماق مېۋە
 里衬，子里层双 قوش ئەستەر
 拱曲双 <建> قوش ئەگمە
 幅双 幅双 是布这 ~ 幅双 是布这
 宜便，幅双是布这
 栓螺头双 <机> قوش باش بولتا
 价双 <经> قوش باھا
 刃双 قوش بىس
 剑刃双 قوش بىسلىق ~ 的刃双
 叶子双 <植> قوش پەللە
 的叶子双 <植> قوش پەللىلىك
 物植叶子双 <植> قوش پەللىلىك ئۆسۈملۈك
 双 分成双 <化> قوش تەركىبلىك ~ شېكەر
 糖
 قوش توچكا = قوش چېكىت
 杠双 <体> قوش تورنىك
 障碍重双 <体> قوش توساق
 语宾双 <语> قوش تولدۇرغۇچى
 管双，筒双 قوش تۇرۇبا
 双 管双，的筒双 قوش تۇرۇبىلىق ~ تېلېسكوپ
 镜远望天文筒
 制体重双 <经> قوش تۈزۈلمە
 号名书，号括双 <语> قوش تىرناق

谣歌编 قوشاق توقۇماق
 قوشاق تۈزمەك = قوشاق توقۇماق
 谣歌写吟 قوشاق قاتماق
 قوشاق قوشماق = قوشاق توقۇماق
 手歌民 <艺>〔静〕 قوشاقچى
 作创歌民，作创谣歌〔静〕 قوشاقچىلىق
 قوشاقداتماق «قوشاقدىماق» 态动使的: مەن ئۇلارغا ئۇلاغىنى قوشاقداتتىم . 起一在拴畜牲把们他让我 .
 قوشاقداشماق «قوشاقدىماق» 态同共的
 قوشاقدالماق «قوشاقدىماق» 态动被的
 قوشاقدىماق 〔动〕 一连个一连起拴地个: قويلارنى قوشاقدەپ باغلىماق قوشاق
 قوشام 〔静〕 ①枝树，②枝柳红，枝柳红，②枝柳树，①枝柳红
 قوشتۇرماق «قوشماق» 态动使的: ئۇ ئۇغلىغا 5 كە 8 نى قوشتۇرۇپ كۆردى . 让子儿用 5 加 8 . مەن ئۇنىڭغا ھارۋا قوشتۇردۇم . 让我他套车马 .
 قوشچى 〔静〕 人犁掌
 قوشغۇن <古，植>〔静〕 芦嫩
 قوشقاۋاق <方>〔静〕 粒谷的壳脱
 قوش - قوش 〔静〕 对成双成，的两两: ~ كېلىۋاتقان ھەربىي ماشىنىلار 对成开来 的军车
 قوشلاپ 〔静〕 地对成双成，地三连二接
 قوشقۇچ <理生>〔静〕 的缔结
 قوشقۇچ توقۇلما <理生> 织组缔结
 قوشقىناق <方>〔静〕 处接联骨盆
 قوشكېزەك ①〔静〕 生双，子生孪，②胎胞双 <转> 亲
 友挚，伴伙密
 قوشكېزەك سۇغۇرتىسى <经> 险保胎胞双
 قوشلاپ 〔静〕 地个一接个一连，地三连二接: ~ كەلگەن خۇشاللىق قوشلاپ قوشلاپ قوشلاپ قوشلاپ
 地个一接个一连 地个一接个一连 地个一接个一连 地个一接个一连
 قوشلاش 〔静〕 处合汇的流水条两
 قوشلاق 〔静〕 的双
 قوشلاق غوزا 蚩官双
 قوشلاق يىپ 线股双
 قوشلاڭ <方>〔静〕 带腰房毡
 قوشما ①〔静〕 的合联，②的合复 <数>
 قوشما بايانات 明声合联
 قوشما بۇلۇڭ <数> 角軛共
 قوشما تۈز <化> 盐复

精受双 <生> قوش ئۇرۇقلىنىش
 位学双 <教> قوش ئۇنۋان
 牙尖双，齿臼前 <理生> قوش ئېزىق
 程音复 <艺> قوش ئىنتېرۋال
 射衍缝双 <物> قوش يۈچۈك دىففىراكسىيىسى
 套牛给 (قاتماق) قوش 〔静〕 犁: كالسىنى قوشقا قوشماق (قاتماق)
 犁 / 犁 قوشتا يوق، ئوناقتا يوق، خاماندا تەييار . <谚> 犁 <谚> 犁
 其享坐”同喻: 在却时获收，在不时草锄，在不时地 . “成
 قوشتىن چىقىرىپ سۆرمەگە سالماق 套又犁下卸
 “腾折番轮”同喻: 耙上
 قوش چىقماق 犁开: جەنۇبىي شىنجاڭدا 2 - ئاينىڭ
 20 - كۈنىدىن كېيىن قوش چىقىدۇ . 南疆二月十二日后
 . 犁开
 قوش سالماق 犁下，犁开: يەرمۇ تاۋلىنىلا دەپ قاپتۇ،
 ئەتە چۈشتە قوش سالماق بولىدىغان ئوخشايدۇ . (湿) 好快地
 . 了耕开以可就概大午中天明，了 (作耕合适度
 قوش كالسىنى 牛的犁套
 قوش ھەيدىمەك 地犁，地耕: ئۇ قوش ھەيدەۋاتقان دەپ .
 قانىنىڭ ئالدىغا بېرىپ سالام بەردى . 面民农的地犁在正到他
 . 礼个了行前
 قوش ③ 〔静〕 寨营①，地营，帐营，~ تىكەك 帐营搭 安，
 寨扎营 / ئۇلار ئۇرۇشنى داۋاملاشتۇرۇشقا پېتىنالىماي قوشىغا
 قايتتى . 他们不敢继续打仗，到回了地营 . قوشقا
 كىرىپ، ياۋىنى چېكىندۈرۈش ئۈستىدە مەسلىھەتلەشتى . 进们他
 (的人牧)，帐营 (的队商) ② . 计之敌退讨商帐营人
 篷帐: تۈگىچىلەر قوشى 赶骆驼的人 / 帐营 / قوشتا مالدىن
 ئىت جىق . <谚> 多还畜牲比狗里篷帐
 . قوشۇڭدىن ئايرىل . <谚> 篷帐开离可宁
 . 友朋开离要不
 قوش تۈگىسى 驮骆驼的帐营驮 (头后在走般一)
 قوش ④ 〔静〕 <方> 槽水 (的房磨)
 قوشاتتار 枪响双，枪筒双〔静〕
 قوشاق ① 〔静〕 的起一在捆 ~ ئۇلاغ 牲的起一在捆
 ② 畜 (的做子绳根一用) 绳套: قوزلارنى قوشاققا قوشلاپ
 . قوي . 上绳套根一到绑羔羊把
 قوشاق ئارغامچا 子绳的畜牲绑上场麦
 قوشاق ② 〔静〕 <文> 歌民，歌山，谣歌: خەلق قوشاقلىرى
 歌民，谣歌间民 / خەلق قوشىقى قېرىماس . <谚> 歌民
 . 表不盛常

撮 < 谚 > 儿。ئىككى باشنى ~ ساۋاب، ئايرىماق گۇناھ。
 ، 充补 < 转 > ④。过罪是人两散折，举善是亲成合
 插话： ئۇ بالا سىلىدىن تارتىنىپ قالغاندۇ؟ — دەپ قوشۇپ
 曹曰子孩那。吧了羞害您见子孩那。道充补机司“
 ⑤ < 转 > 献贡： ئۇلار بۇ ئۇلۇغ قۇرۇلۇش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ
 宏个这为心决们他。 بارلىق كۈچىنى قوشۇشقا بەل باغلىدى。
 量力部全的己自出献贡程工的伟
 法加 < 数 > قوشۇش ئەمىلى
 号加 < 数 > قوشۇش بەلگىسى

قوشمىلىك 床牙下上， 龌齿下上 [静]
 قوشنا ① [静] 居邻： ئۆي سېتىۋالما، ~ سېتىۋال . < 谚 >
 房购莫， 居邻购要 火捅乱 < 谚 > . ئوتنى كوچد-
 房会居邻儿碰找乱， 灭会 只一上闭也你， 子瞎是要居邻 < 谚 > .
 眼 邻自来有也上会 . 邻， 的邻相 ② . “俗随乡入” 同喻；
 邻乡 的村邻乡 免都化文的家国何任 . 响影的化文国邻受了不

角邻 < 数 > قوشنا بۇلۇڭ
 边邻 < 数 > قوشنا تەرەپلەر
 国邻， 邦邻 قوشنا دۆلەت
 色近邻 < 艺 > قوشنا رەڭ

قوشنا - قولۇم = قولۇم - قوشنا
 قوشنى - ئاشنى 舍右邻左， 居邻 < 古 > [静]
 系关里邻， 系关居邻 [静] قوشنىدارچىلىق

系关里邻处 قوشنىدارچىلىق قىلماق
 的居邻无 [静] قوشنىسىز
 的居邻有 [静] قوشنىلىق

居邻有 قوشنىلىق بولماق
 态同共的 « قوشماق » 2 قوشۇشماق
 قوشۇق 匙羹， 羹调， 勺木小 [静] قازانغا چۆمۈچ كېرەك،

تاۋاققا . ~ 勺木须碗木， 勺铁须锅铁 < 谚 > .
 饭勺一是就穗一 < 谚 > . ئاش ~ باش
 鹬咀勺 < 动 > قوشۇق تۇمشۇق قىلىيورغا
 用 ~ 留子勺用， 子勺动 ① قوشۇق سالماق
 饭留子勺 < 转 > ② 嘴插， 话插： 话插， 嘴插 .
 不得不我 . ۋە « ەھ » ، « شۇنداق .
 ۋە » دەپ زورغا گەپكە قوشۇق سېلىپ ئولتۇراتتىم .
 . “ 吗样这是 ” ، “ 的是 ” 说会附嘴插

句复， 句合复 < 语 > قوشما جۈملە
 音元复， 音元合复 < 语 > قوشما سوزۇق تاۋۇش
 险保合 قوشما سۇغۇرتا
 尺例比式复 قوشما ماسىشتاب
 理推断判合复 < 逻 > قوشما ھۆكۈملۈك خۇلاسىە
 轴轳共 < 数 > قوشما ئوق
 音辅复 < 语 > قوشما ئۈزۈك تاۋۇش
 词名合复 < 语 > قوشما ئىسىم
 国众合 قوشما ئىشتات

影形 < 转 > ② 子生双 ~ الا 的双 ① [静] قوشماق
 密亲为成们我让 . ئاداش بولايلى . 的密亲، 的离不
 . 吧友朋的

芽生并 < 植 > قوشماق بىخ
 象轳共 < 物 > قوشماق تەسۋىر
 面轳共 < 物 > قوشماق تەكشىلىك
 儿仁双 قوشماق مېغىز
 晶孪 < 化 > قوشماق كرىستال
 线光轳共 < 物 > قوشماق نۇر
 点轳共 < 数， 物 > قوشماق نۇقتا
 毒病体联 < 生 > قوشماق ۋىرۇس = سۇقسۇر

قوشماق ② [动] ① < 数 > 加： بىرگە ئىككىنى قوشما ئۈچ بو-
 لىدۇ . 三于等二加一 . 加， 加增، 添增 ② . ئۇ قۇرۇق
 给又荣虚了为她 . بۇ گۈزەل تەبىئەت ئۇلارنىڭ مۇھەببىتىگە
 然自大的丽美这 . 喜加上喜， 爱加上爱们他使
 ، 进加， 入兑， 合搀 ③ . 入了搀酒给像好他 .
 水 . ئۇمۇ بۇ شىركەتكە پاي قوشقان . 人加入司公个这在也他
 了 ④ . 股了 合聚， 并合 . ئىككى مەكتەپنى قوشماق قانداق
 بولار ؟ 样么怎并合校学个两把们咱 ؟ ئاتىسى باشقىنى
 异合聚头笼 < 谚 > . ۇدا قوشىدۇ ، ئۈيۈرى باشقىنى نۇختا .
 . 人父异全成达胡， 马群 . ئايرىماق ئاسان .
 < 谚 > 难合聚易容开分 . ۋىغا قوشما، كارىۋاتنىڭ ئاستىغا سۆرەپتۇ .
 上套猫给 < 谚 > . 与参让، 上带让 ⑥ . 下底床到拉会它， 丰大的
 的愿你 . كارۋانلارغا قوشۇپ قوياي، بىللە كەتكىن .
 走儿块一، 上带队商让就， 话 . 事此与参们我让能不 .
 بولمايدۇ . 块一到合撮俩他把该们咱 . 撮 ⑦ . 撮 ⑦ .
 撮 ⑦ . 撮 ⑦ . 撮 ⑦ . 撮 ⑦ . 撮 ⑦ . 撮 ⑦ . 撮 ⑦ . 撮 ⑦ .

宛子刺 <植>〔静〕 قوغا
 草苔 <植>〔静〕 قوغاجاي
 的草苔〔静〕 قوغاجايلىق
 泽沼草苔 <地> قوغاجايلىق سزالىق
 槽水 <方>〔静〕 قوغاچ
 草麦碎〔静〕 قوغان
 态动使的 «قوغدسماق» قوغداتماق
 态同共的 «قوغدسماق» قوغداشماق
 人护保被 <法>〔静〕 قوغدالغۇچى
 的护保被〔静〕 قوغدالما
 易贸护保 <经> قوغدالما سودا
 态动被的 «قوغدسماق» قوغدالماق
 ① «قوغدسماق» 态复自的 ② 卫防 : قوغدنىش
 战自卫自 ئۇرۇشى
 قوغدنىش سودىسى = قوغدالما سودا
 度强卫防 <法> قوغدنىش سىجىللىقى
 军自卫 قوغدنىش قوشۇنى
 服全安 قوغدنىش كىيىمى
 利权性护保 <经> قوغدنىش ھوقۇقى
 段手卫防 <法> قوغدنىش ۋاستىسى
 卫保②者护保，者卫捍，者卫保①〔静〕 قوغدىغۇچى
 的护保，的卫护，的
 织组护保 <生> قوغدىغۇچى توقۇلما
 舰卫护 <军> قوغدىغۇچى كېمە
 疫免性护保 <牧> قوغدىغۇچى ئىممۇنتېت
 祖卫保 ~ ۋەتەننى : 护保，卫捍，卫保①〔动〕 قوغدىماق
 / 国 / كىشىلىك ھوقۇقىنى ~ 权人卫捍 / قانۇن دېگەن سىزگە
 ئوخشاش كىشىلەرنى قوغدايدۇ . 人的样这你像护保律法 .
 护掩 <军>②
 价护保 <经> قوغداش باھاسى
 科卫保 قوغداش بۆلۈمى
 剂护保 <农> قوغداش دورىسى
 层护保 <矿> قوغداش قاتلىمى
 的朽(间中)，的心空，的空中 <古>〔静〕 قوغشماق
 态动使的 «قوغلىماق» قوغلاتماق
 的踪追，的追〔静〕 قوغلاشما
 策决踪追 قوغلاشما تەدبىر
 ① «قوغلىماق» 态同共的 ② 求追 : نام - مەنپەئەت
 捉③润利求追 ~ پايدا / 利逐名追，利名求追 ~
 藏迷

值价余剩 <经> قوشۇمچە قىسمەت
 价余剩 <经> قوشۇمچە قىسمەت نەزەرىيىسى
 论值
 قوشۇمچە كەسىپ = قوشۇمچە ئىگىلىك
 约附，约契加附 قوشۇمچە كېلىشىم
 人收贴补 <经> قوشۇمچە كىرىم
 系加附 قوشۇمچە لىنىيە
 资工加附 <经> قوشۇمچە مائاش
 款条充补 <法> قوشۇمچە ماددا
 题标副 <印> قوشۇمچە ماۋزۇ
 余剩 <经>②品产副① قوشۇمچە مەھسۇلات
 品产
 物矿副 <矿> قوشۇمچە مىنېرال
 本副 قوشۇمچە نۇسخا
 经神副 <理生> قوشۇمچە نېرۋا
 象现副 <逻> قوشۇمچە ھادىسە
 件附 قوشۇمچە ھۆججەت
 肥追，施追 <农> قوشۇمچە ئوغۇتلىماق
 轴副 <机> قوشۇمچە ئوق
 师教职兼 <教> قوشۇمچە ئوقۇتقۇچى
 宰附 <理生> قوشۇمچە ئۇرۇقدان
 法余剩 <逻> قوشۇمچە ئۇسۇل
 员人职兼 ۋەزىپە : ئۆتۈگۈچى قوشۇمچە
 金酬加附，酬工加附 قوشۇمچە ئىش ھەققى
 业副 قوشۇمچە ئىگىلىك
 助补，贴补 قوشۇمچە ياردەم
 品食副 قوشۇمچە يېمەكلىك
 的充补无，的助辅无，的加附无①〔静〕 قوشۇمچىسىز
 的分成加附无 <语>②
 <语>②的充补有，的加附有①〔静〕 قوشۇمچىلىق
 的分成加附有
 语着黏 <语> قوشۇمچىلىق تىل
 قوشۇن ①〔静〕 <军> 队部，队军 : چەت ئەل قوشۇنلىرى
 / 队军国外 ~ 伍队 <转>②兵出，师出 تارتماق
 بىر قانچە كۈچلۈك كادىرلار قوشۇنى 伍队部干的力得较比
 قوشۇۋا 〔静〕 <方> 植 : 勺小如花)草种一的上山
 (药人可根，红色)
 قوشۇۋاشۇت <植>〔静〕 草头合
 饭或中眼进掉)屑碎圾垃，屑碎物脏 <古>〔静〕 قوغ
 (西东脏的中食)

金混大铅舍 <矿> قوغۇشۇنلۇق ئالتۇن

油汽铅加 قوغۇشۇنلۇق بېنزىن

قوغۇن <植>〔静〕 瓜密哈，瓜甜

خام - پىششىقنى تاللىماس. <谚> 瓜甜偷贼窃

熟生 قوغۇننىڭ ئوبدىنى ئۇزۇن پىلەكتە، چىشىنىڭ ئوبدىنى

تۆۋەن ئېڭىكتە. <谚> 下在长牙好，上蔓长在长瓜好

上颌 ~ پىشسا ساپقىدا تۇرماس. <谚> 暮自蒂熟瓜

。(亡会终老人喻暗)

曹瓜 قوغۇن تاختىسى

游野瓜尝 قوغۇن سەيلىسى

汁瓜甜 قوغۇن شىرنىسى

干瓜密哈 قوغۇن قېقى

酱瓜甜 قوغۇن مۇرابباسى

类瓜，瓜西瓜甜〔静〕 قوغۇن - تاۋۇز

子贩瓜，人瓜卖②农瓜①〔静〕 قوغۇنچى

业瓜贩，业行瓜卖②业瓜种①〔静〕 قوغۇنچىلىق

南，芦葫，瓜西，瓜甜指)菜瓜〔静〕 قوغۇن - قاپاق

(等瓜

葵竺天 <植>〔静〕 قوغۇنكۈل

地瓜，田瓜〔静〕 قوغۇنلۇق

的当便很往来，路近 <成> قوغۇنلۇقنىڭ يولى

在现. ~ 路: ھازىر ئاقسۇ بىلەن ئۈرۈمچىنىڭ ئارىلىقى دېگەن. ~

。当便很往来间之齐木鲁乌同苏克阿

土浮，土尘 <古>〔静〕 قوق

قوقاس <静〕 儿子火，火底: ھۇ ئۆچەي دەپ قالغان قوقاسنى

كۈلۈڭغا تارتتى - دە، شاخ - شۈمبىلارنى مورا ئوچاققا سېلىپ

ئوتنى ئۇلغايتتى. 口炉到扒火底的灭快把她. 旺烧火让炉壁进

。旺烧火让炉壁进

قوقاسقا دەسسەمەك <成> 样一火上踩像

(恼气，吓惊，怕

疹泡 <医>〔静〕 قوقاق

قوقاق تەگمەك (而吓惊因) 疹泡长: ئاغنام

ئۆزلىرىگە قوقاق تېگىپتۇ، مەن دەمدە ئوقۇپ قويماي، ساقىيىپ

كېتىدىلا. 的好会，咒个念我，了着惊您天昨

قوقاق تۇتماق ① 疹泡满长: بىچارە بالىنىڭ بەل ئاستىنى

قوقاق تۇتۇپ كېتىپتۇ. 疹泡了满长下腰子孩的怜可

② <转> 火发: يەنە نېمىشقا قوققى تۇتۇپ قالدىكىن؟ 他

？呀火么什发又

قوقاق تېشى قوقاق تېشى

疹泡出 قوقاق چىقماق

者除开被，者逐驱被〔静〕 قوغلاندى

قوغلاندى بولماق 除开被，逐驱被: مەن مەكتەپتىن

قوغلاندى بولغۇدەك جىنايەت ئۆتكۈزمىدىم. 学让该犯没可我

。过罪的除开校

قوغلاندى قىلماق 除开，逐驱: ئۇنى مەكتەپتىن قوغلا-

دى. قىلىش كېرەك. 校出除开他把该应

态动被的 «قوغلىماق» قوغلىنماق

的逐驱〔静〕 قوغلىغۇچى

机逐驱 <军> قوغلىغۇچى ئايروپىلان

舰逐驱 <军> قوغلىغۇچى پاراخوت

قوغلىغۇچى كېمە = قوغلىغۇچى پاراخوت

下见 قوغلىما

قوغلىما سۈيۈت <艺> 光灯，光灯台舞

قوغلىماق ①〔动〕 追，赶追: قاچقانمۇ خۇدا دەيدۇ، قوغلىغانمۇ

خۇدا دەيدۇ. <谚> 达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

配交(羊) <牧>⑤

的过熟未和的过熟已括包)料皮 <古>〔静〕 قوغۇش

(子皮

铅〔静〕 قوغۇشۇن

玻璃铅 قوغۇشۇن ئەينەك

印铅 <印> قوغۇشۇن باسما

封铅 قوغۇشۇن پېچەت

丹铅 <化> قوغۇشۇن سۇرۇخ

丝铅 قوغۇشۇن سىم

字铅 <印> قوغۇشۇن ھەرپ

的铅无〔静〕 قوغۇشۇنسىز

油汽铅无 قوغۇشۇنسىز بېنزىن

态动使的 «قوغۇشۇنسىزلانماق» قوغۇشۇنسىزلاندىرماق

被的 «قوغۇشۇنسىزلاندىرۇلماق» قوغۇشۇنسىزلاندىرۇلماق

态动

铅脱〔动〕 قوغۇشۇنسىزلانماق

的铅舍，的铅〔静〕 قوغۇشۇنلۇق

手动摆 产财人他指染
路走

业工手 业工手

者业工手 者业工手

手伸 手伸

首匕的内筒靴向伸手将刻立他

包提手 包提手

来下闲，来手出腾① <成>

下闲活农 下闲活农

手歇② 手歇②

头当管不 头当管不

作工弃放别，干要都，员社当是还，头

手伸 手伸

手之 手之

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

手甩 手甩

动制手，车刹手 <交> 手费

手费 手费

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

手携 手携

قول يازما 稿手，本写手

قول ياغلىق 帕手，绢手

قول ياندۇرماق 手还：باشقىلار ئۇرسىمۇ ئۇ قول ياندۇرما.

دى. 手还没也他他打人别

قول يەتمەك 手得够着：قول يەتمەك شاپتۇل ئاچچىق.

葡萄上不吃”同喻：酸子桃说就子桃到不够 <谚>

。“的酸是葡萄说就

قول² <古>〔静〕 槽血，槽细(的上剑刀)

قولاش 巴巴皱皱，巴皱〔静〕

قولاشماق (式形定否用多)当便，当顺，便灵〔动〕

ئۇنىڭ قەدەملىرى پەقەت قولاشمايتتى. 便灵不很子步的他.

ئۇ قولاشمىغان ھەرىكەت بىلەن ئوت تۇتاشتۇردى. 不很用他.

。火了燃点作动的当顺

قولان <古>〔静〕 胸绊(一之具马)

قولاي <静〕 适合 利便，利顺，便方，适合

利便 会机的 / 作工便方 ~ / شارائىت

件条

قول - ئاياغ 脚手〔静〕 قول - ئاياغقا كوپزا - كەشەن سالماق

脚手给戴上脚镣

قولايىسىز <静〕 的适合不，的便方不，的遂顺不：ئۇ

يەردە قاتناش تولمىۇ ~ . 便方不很通交的里那 . ئۇنىڭ

پېتىپ كېلىشى مېنى ~ ئەھۋالدىن قۇتۇلدۇردى . 使来到的他 .

。况境的利不了脱摆我

قولايىسىزلىق <静〕 适合不，便方不，遂顺不：ئۇ كېلىپ

بىزگە نۇرغۇن قولايىسىزلىقلارنى تۇغدۇردى . 造们我给来一他 .

。便不多许了成

قولايلاشتۇرماق «قولايلاشماق» 态动使的

قولايلاشماق <动〕 利顺得变，便方得变：ئىشلىرىمىز خېلى

قولايلىشىۋاتىدۇ . 利顺当相得变业事的们我 .

قولايلىق <静〕 利便，便方：ئۇلار دېھقانلارنىڭ داۋالانىشىغا ~

يارىتىپ بەردى . 利便了供提疗医民农给他们 .

قولبىچ <古>〔静〕 部下窝肢胳膊

قول - پۇت <静〕 脚四，脚手

قول - پۇت بولماق <成〕 忙帮，助相：قىزلار ئۇ .

نىڭغا قول - پۇت بولۇشتى . 忙帮他给都们娘姑 . قولۇم .

دىن كەلسە، ساڭا قول - پۇت بولۇشنى خالايمەن . 能要只 .

。你助邦于乐我，到办

قولتارتقۇ <静〕 带布的脚手儿婴定固上床摇

قولتغۇ <古>〔静〕 需急，求需

قولتغۇچى <古>〔静〕 者需急，者求需

بولغاچقا توپنى ۋاقتىدا قىلالىمىدۇق . 没事喜，紧头手我为因 .

。办时及有

قولى كەڭ <成〕 方大：ئۇنىڭ ئېرى ~ ئادەم . 丈她 .

。人的方大个是夫

قولى كەلمەك <成〕 学会：ھە، بىرئاز قولۇڭ كېلىپ

قالدى . 的是一点你会学你，是

قولى گال گال 笨手笨，笨手笨：قولۇڭ گال ئىكەن، ئوغ .

。了笨太手你，子孩

قولى گۈل گۈل 巧手灵心，巧手灵心：بۇ چوكاننىڭ ~ ئىكەن .

。巧手灵心妇少这

قولى لاۋزا = قولى تەمسىز

قولىنى ئەگرى قىلماسلىق <成〕 懒偷，干得懒

ئۇ ھېچ ئىشقا قولنى ئەگرى قىلمايدۇ . 得懒都儿活么什他 .

。干

قولىنى قايتۇرماق <成〕 物礼受拒：ئالە، ئال،

چوڭلارنىڭ قولنى قايتۇرساڭ بولمايدۇ . 人大，上拿，上拿 .

。绝回能不物礼的

قولىنى نەگە سۇنسا، شۇ يەرگە يەتمەك <成〕

ئەمدى قولۇمنى نەگە سۇنسام، شۇ

يەرگە يېتىدۇ، مانا پۇل دېگەن ! 通亨运财在现我 ! 钱是就

!

قولىنى ياندۇرماق = قولىنى قايتۇرماق

قولىنى يۇماق <成〕 干不手洗

قولىنى يىغماق = قولىنى تارتماق

قولى ئوچۇق <成〕 慨慷，气大：فادە، قولى ئو .

چۇقىنىڭ يولى ئوچۇق . 宽自路，方大人 <谚〕 .

قولى ئۇزارماق <成〕 来起裕宽头手 ىلالام ئالدىرد .

ما، قولسىز ئۇزارغاندىراق سېتىۋالارمىز، - دېدى ئاتىسى چۇ .

شەندۈرۈپ . 宽头手等，急着要不，子孩”：说劝解亲父 .

。“吧买再了裕

قولى ئۈزۈن <成〕 钱趁，钱有

قولى ئۈزۈك = قولى قىسقا

قولى ئېغىر <成〕 快勤不，差术技，笨手

قولى ئىشقا بارماسلىق <成〕 得懒，手动得懒

活干

قولى ئىشقا تەگمەك <成〕 干手着，手动

قولى يەڭگىل = قولى يېنىك

قولى يوق <成〕 与参没，手插没：بىزگە زىيان -

زەخمەت سېلىشتا ئۇنىڭ ~ . 们我害与参没他 .

قولى يېنىك <成〕 超高技艺，巧手

قولداشلىق [静] 窝肢腋，腋① کتابنى قولتۇقغا قىستۇرماق
 把书把在下腋 / بادشاھنىڭ قۇيرۇقى ئۇزۇن ، قولتۇقى
 كەڭ . < 地，转 > ② . 宽下腋，长巴尾帝皇 < 谚 > .
 ③ 湾海، 湾 دەريا قولتۇقى / 湾河 قولتۇقى
 : (的次一夹够下腋) 子掐一，捧小一④ 谷溺 < 地 >
 火柴子掐小一来捧 كەلمەك
 芽腋
 قولتۇق بىخ
 湾港 < 交 >
 قولتۇق پورتى
 臭狐 < 医 >
 قولتۇق پۇراش
 找，子日过人他靠 < 成 >
 قولتۇقتا ئىسسىنماق
 取下腋人别在 باشقىلارنىڭ قولتۇقىدا ئىسسىنماق
 伞护保
 “下篱人寄”同喻；暖
 依 < 转 > ② 杖拐 (的用者伤腿) ①
 قولتۇق تاياق
 靠： ئۇنىڭ قولتۇق تاياققا ئېرىشكەنلىكى راست ئىكەن - دە .
 麻靠依了有的真他
 قولتۇق تۈكى
 毛腋 < 理生 >
 قولتۇق ئېغىزى
 口湾 < 地 >
 قولتۇق ئېقىمى
 流湾 < 地 >
 قولتۇقىدىن تاۋۇز چۈشۈپ كەتمەك
 瓜西 < 成 >
 (空落望希指喻) 空场一水打篮竹，下摔窝腋从
 قولتۇقىغا كىرىۋالماق
 附攀 < 成 >
 قولتۇقلىتىش
 态动使的 « قولتۇقلىتىش »
 قولتۇقلاشماق
 态同共的 « قولتۇقلاشماق »
 قولتۇقلىنىش
 态动被的 « قولتۇقلىنىش »
 قولتۇقلىماق
 [动] ① (窝肢腋用) 夹； ئۈرەخت، پاختىلارنى
 قولتۇقلاپ دۇكانغا كەلدى . 他夹着棉布和花布走进了店。
 ② 扶，扶搀 . ئۇلار مېنى قولتۇقلاپ دوختۇرخانىغا ئاپاردى .
 他们把我们扶着送到了医院。
 قولتۇقماچ
 [静] < 方 > (的下腋在夹可) 子捆
 قولچاق
 [静] < 古 > ① 柄把，手拉，套手② 套手
 قولچوماق
 [静] ① 子棒② < 转 > 凶帮
 手打，
 قولچوماق بولماق
 < 成 > 依作虎为 虐为纒助，
 قولچوماقچىلىق
 [静] 当勾凶帮
 虐为纒助，依作虎为
 قولچىراغ
 [静] 筒电手
 قولداچى
 [静] < 古 > 者讨乞，丐乞
 قولداش
 [静] ① 志同道合， 志同
 ； یتىملىككە چارەم يوق . 相儉② . 奈无孤独， 冤难道同
 ； ینگىت قولدىشى 郎伴， 相儉男 / قىز قولدىشى 相儉女
 娘伴

قولداشلىق [静] 事之相儉当充 [静] سادىرنى قولداشلىققا تەك .
 相儉当尔迪萨请我 . لمىپ قىلىم .
 قولداما [静] < 食 > 子什麻，子皮杏搓手
 (食面种
 قولقا [静] 西东的借 (品用小活生指)
 قولقا بەرمەك (品用小活生) 给借
 قولقاپ = پەلەي
 قولقاپلىق [静] 的套手戴，的套手有
 قول - قانات [静] 膀臂，膀右膀左 : بۇ بالا مېنىڭ قول -
 قانتىم . 我是子孩这 . 膀右膀左的
 قول - قانات بولماق < 成 > 手右左当充，左当充
 膀右膀
 قول - قاناتلىقلار ئەترىتى < 动 > 目手翼
 قوللاپ [静] < 方 > 页合
 قوللاپ - قۇۋۋەتلىمەك [动] 赞成，持支 : سېخ رەھبەرلىكى
 مۇنداق ئىلغار چارە - تەدبىرلەرنىڭ ئومۇملىشىشىنى قوللاپ -
 قۇۋۋەتلەيدۇ . 措举的进先种这广推持支导领间车 .
 قوللاشماق « قوللىماق » 态同共的
 قوللانما [静] ① 南指 : بۇ كىتابلار ئۇيغۇر تىبابەت ئەھلىنىڭ
 مۇھىم پايىدىلىنىش قوللانمىلىرىدىن بولۇپ قالدى . 成书些这 .
 了吾尔吾维的家学医尔吾维的 册手② . 南指考参要重的
 册手学教有头手你 ؟ قولىڭىزدا ئوقۇتۇش قوللانمىسى بارمۇ ؟
 吗 ؟ ئۇ چاغدا تارىخ دەرسىدە ئۇيغۇر تىل - يېزىقىدىكى قول -
 لانمىلار يوق ئىدى . 那那历史课没有文尔吾维的 .
 قوللانماق [动] 用采，用取，用运 : ئۇلارغا مەدەت بېرىش
 سىياسىتىنى قوللىنىش لازىم . 他对该应 . 策政励激用采们
 办儿点取采得也们咱 . قوللانماق دەيمەن . 法 . تەنقىد ۋە ئۆز -
 ئۆزىنى تەنقىد قىلىش ئۇسۇلىنى قوللىنىش .
 法 . 我应们该用运该应们我 . 法方的评批我自和评批
 قوللۇق [静] ① 的手，用手 : بىر ~ ئادەم 只一手的人，
 独臂人② 套，副 : بىر ~ ياغاچچىلىق جابدۇقى 工木套一
 具 / 器具 ~ قارتا 一副牌③ 儿把木 (的上子碾)
 قوللىماق [动] 持支，成赞 : ئۇنىڭ توغرا پىكىرلىرىنى قوللايدۇ .
 我赞们他成正确的意见 .
 قوللىنىشچان [静] 的实用，的用于便
 قوللىنىلماق « قوللىماق » 态动被的 : كۆپ قوللىنىلىدىغان
 سۆزلەر 常用词汇
 قولماق [动] < 古 > 求祈，求请
 قولمۇقول [静] ① 手动齐一 ~ ئىشلىمەك 干手动齐一
 ② 手亲，手把手 ~ ئاپشۇرماق 给交手亲

قومۇش [静] <植> 葦芦 ~ ئىكەن دەپ خارلىسا، يەرگە چۈشسە بورىسا. <谚> 葦芦是看小别 <谚> 葦芦是到地铺，
子

花芦，穗子葦 قومۇش پۇپۇكى

糖蔗 شېكىرى قومۇش

物饰的缝线银用上边帽花小 قاش قومۇش

笔管芦 قەلەم قومۇش

卖葦芦割 [静] قومۇشچىلىق

قومۇشزار = قومۇشلۇق

قومۇشزارلىق = قومۇشلۇق

قومۇشسىز [静] 的葦芦有没，的子葦有没

塘葦، 荡葦芦 [静] قومۇشلۇق

密哈 <地> [静] قومۇل

姆乃赛密哈 <艺> قومۇل سەنىمى

姆卡木密哈 <艺> قومۇل مۇقامى

قومىماق <古> [动] 热，动激②盼企，念想，念挂①

人投情热，志致心专，衷

قونات <古> [静] 已知，人的洽融处相②居邻①

قوناق^۱ <植> [静] 梁高，米玉 ى ئويغا. <谚> 地洼种着苜，上坡种谷包

قوناق^۲ [静] 宿，处脚歇②客过(的宿留，的脚歇)①

地营

قوناق بولماق (宿留)客作

قوناق تۇتماق 营宿，宿投

قوناق قىلماق 宿留，客请

قوناقگۈل <植> [静] 蕉人美

قوناقلىق [静] ① 的米玉，的梁高，的~ ئېتىز 地米玉 高，

قوناقلىقتا ماش بولماس، قېرى كىشى ياش. <谚> 地梁能不了老人，豆绿成不长地米玉

童还指”同喻：响哗哗地花棉，块土扔地米玉往 <谚>

“槐骂桑

قونالغۇ [静] 栈客，方地的夜过，地营宿

قونالغۇلۇق «قونالغۇ» 词名象抽的: ئۇلار مۇشۇ ئۆڭكۈرنى ~ قىلىپ بېكىتىشتى. 营宿洞山个这在定确们他

قونچ [静] 子勒靴，筒靴 قوينۇڭدىن تۈكۈلسە قونچۇڭغا.

<谚> 在烂肉”同喻: 里筒靴到落，来出掉里怀从

“里锅

قونچ شەندىزە (的勒靴做) 子植

قونچلۇق [静] 的勒高，的勒有 <静> 矮 كىگىز پاپىاق ~

无望一，的际无边无，的限无 <古> [静] قولۇسىز

的际 قولۇقتۇق <方> [静] 妻婚未

قولۇغا <古> [静] 苗，藤，枝

قولۇلاماق <古> [动] 悟领，会领，讨探

قولۇم - قوشنا [静] 邻居坊街，舍右邻左

قولۇاق [静] 艇小，船小，舟小，子划

قولۇاق تەنھەرىكىتى <体> 动运艇划

قولۇاق ئىلەڭگۈچ 千秋式船

قولۇاقچى [静] 夫船

قولۇاقچىلىق [静] 船划，业渡摆，业船划

قولۇاقسىمان [静] 的形舟

قولۇاقسىمان پەرۋانە <动> 蛾舟

قول - ئىلىك [静] 头手

قول - ئىلىكىدە بار <成> 钱有，裕宽头手

قول - ئىلىكىدە يوق <成> 钱没，据拮头手

قوماچ [静] 痴②等麻大，类谷的炒爆①

قوماندان (قوماندانى) [静] 挥指②帅统，令司①

قومانندانلىق «قوماندان» 词名象抽的: شۇ قېتىملىق ئۇرۇش.

نىڭ ~ ۋەزىپىسىنى ئۈستۈمگە ئېلىشقا توغرا كەلگەندى. 次那

战役需要由我担任指挥任务。

قومانندانلىق قىلماق 挥指: ئۇ بۇ قېتىمقى ئۇرۇشقا ئۆزى

قومانندانلىق قىلماقچى بولدى. 斗战次这挥指自亲算打他

قومىدۇ <古> [静] 袋箭

قوشوي <古> [静] ① 虱羊，蝉(的血饱吸)

② 人的尿出不排而满胀膀胱

قومۇرئىماق «قومۇرئىماق» 态动使的

قومۇرئىماق [动] ① 掉抠，出抠，掉拔，出拔 掉: دەرەخنى يىلا.

تىزى بىلەن ~ 出拔根连树把 / ئىككى پارچە يوغان خىش.

نى قومۇرۇۋەتمەك / 砖大块两掉抠 把 ~ 攘把

攘从 来出拿里坑 手到搞，手到弄 <转> ② 来

دا كېيىمگە كىرگەن بولساڭ، ھېچ بولمىسا ئىككى مىڭ يۈەننى

قومۇراتتۇق. 搞以可少至们咱，话的我听是要你初当

元千两到

قومۇرۇشماق «قومۇرئىماق» 态同共的

قومۇرۇلماق ① «قومۇرئىماق» 态动被的: قومۇرۇلغان كۆچەت.

لەرنى قايتىدىن تىكەك ② 上栽新重苗树的来出拔把

قۇمۇ: بۇ توي ئۈچۈن پۈتۈن قەشقەرلىكلەر قۇمۇ.

قۇمۇ: بۇ توي ئۈچۈن پۈتۈن قەشقەرلىكلەر قۇمۇ.

قۇمۇ: بۇ توي ئۈچۈن پۈتۈن قەشقەرلىكلەر قۇمۇ.

了来起动都人

皮树

孔皮 قوۋزاق تۆشۈكى

接嫁皮插 <农> قوۋزاق ئۇلاق

皮桂肉 <植>〔静〕 قوۋزاقدارچىن

قوۋزاقلاشماق <动> 皮树长 تۆمۈرتۈمۈشۈك جىگدە تېنىنىڭ
يېرىلىپ قوۋزاقلاشقان جايلىرىنى چوقۇلدى . 沙啄在鸟木啄 .

。方地的皮树出长裂开上身树枣

的皮树，的皮树有〔静〕 قوۋزاقلىق

قومۇم - قېرىنداش 〔静〕 قومۇم ① 族部，族氏 <宗>② 一同 清真寺的教民

قومۇم - قېرىنداش 〔静〕 亲六，族亲

قومۇم - قېرىنداشلىق 〔静〕 قومۇم - قېرىنداش 的抽象名词

~ مۇناسۋىتى 族亲关系

قوۋۇرغا <理生>〔静〕 骨肋

قوۋۇرغا كاۋاب <食> 骨排烤

قوۋۇرغىسىغا ماي تولماق <成> 裕富，来起富

。来起 ھۆكۈمەت يېڭى سىياسەتنى يولغا قويغاندىن كېيىن بىز-
دەكلەرنىڭمۇ قوۋۇرغىسىغا خېلى ماي تولۇپ قالدى . 行实府政 .

。了来起裕富当相也人的样这们我像，后以策政新
胖，来起肥 <成> قوۋۇرغىسىغا ماي قونماق

来起

قوۋۇرغىسى كۆرۈنۈپ قالماق ① 柴如瘦骨

，ئۇلارنىڭ كۈچى يەتمەيدۇ ، 洗如贫一 <成>② 骨包皮
们他，量力没们他！ ئۇلارنىڭ قوۋۇرغىسى كۆرۈنگىلى نەكەم !

！了洗如贫一就早

قوۋۇرغىسىنى ئەگمەك <成> 发人惹，呕作人令

你瞧 . 火 : ئەپلىكىلىكىڭنى كۆرمەيدىغان ، قوۋۇرغىنى ئېگىپ .

心恶我叫，子下两那 . دەرھال كېتىڭ ، قوۋۇرغىنى تولا

ئەگمەي ، ئەپتىڭىزنى بوسۇغامدا مۇندىن كېيىن زادى كۆرمەي .
见口门家我在我让别后今 ، 火发我惹尽别，开走快

。你到

قوۋۇرغىسىنى سانغۇدەك بولۇپ قالماق = قوۋۇرغى-

سى كۆرۈنۈپ قالماق

قوۋۇرغىلىق 〔静〕 的肋，的骨肋

قوۋۇرماق <方>〔动〕 刀抹，刀擦摩，刀钢

قوۋۇز ① <理生>〔静〕 颞腮，帮腮，腮

قوۋۇز تاۋۇشى <语> 音边

قوۋۇز خالىتىسى <动> 囊颞

قوۋۇزنى كۆپتۈرمەك ① 帮腮起鼓 <转>② 胡

叨唠，吹

قوۋۇز ② <艺>〔静〕 孜乌库 (器乐奏吹种一)

袜毡筒短，袜毡靴

鞋皮靴高 قونچلۇق بەتىنكە

靴皮靴高 قونچلۇق ئۈتۈك

قونداق 〔静〕 木栖，架栖 ① : نىوخۇنى كۆلچەككە ھەيدەيدۇ ،
ئۆردەكنى قونداقتا . 架上子鸭赶，池入鸡赶 <谚> . 托枪 ② . “难所人强” 同

上肩到杠托枪把

قونداقلىق 〔静〕 ① 托枪带 ② 的托枪做 架栖做，
的用

下见 قوندۇرما

قوندۇرما ئۆي <建> 楼吊

قوندۇرماق ① «قونماق» ② 态动使的 (起一到缝体主与等子袖的好做把) 缀，缝 ③

قونماق 〔静〕 粪胎，尿脐 的内天几后生出畜幼或儿婴) 粪胎，尿脐

قونماقلىق 〔动〕 粪胎排，尿脐排

قونماق ① 〔动〕 息栖 落，陆着，落降， ئست تويغان يېرىدە

ئۇخلار ، قۇش قونغان يېرىدە . 方地的饱吃在睡狗 <谚> . قونۇشنى

بىلمەس . 落得懂不，飞得懂只鸟鸟 <谚> . 落得懂不，飞得懂只鸟鸟

شېرىنى بار يەرگە قوندى . 脚落方地 飞 . 脚落方地 尘 . 了陆着来飞隆轰机

لار ، قونغاندىن كېيىن ئۆي ئىگىسى . 夜过，宿住 ② . 了上子桌在落土

قونماق ③ . 难为人主后宿留，朕 营宿 <军> 夜一了过儿这在人客个那 . 出绽，现出 <转>④

قونماق ④ . 出绽，现出 : ئەسلىسەڭ ئېسىڭگە قونار . 来起想能就，忆回肯要只 <谚>

قونماق ⑤ . 容笑了出绽脸的他 . 长增，长 <转>⑤ . 长增润利 ~ پايدا / 膘长，肉长 ~ ئات

قونماق 〔静〕 <古> 方地的夜过，馆驿，地营宿

قونۇشماق «قونماق» 态同共的

قونۇق <古>〔静〕 人客

قونۇقلاماق <古>〔动〕 客待，客请，待接，待招

قوۋۇل ① <古>〔静〕 桶木

قوۋۇل ② <古>〔静〕 革鼻，革梁鼻(的头簪)

قوۋۇداش <古>〔静〕 的心贪，的婪贪

قوۋۇداق <古>〔静〕 者恋迷，者心贪，者婪贪

قوۋۇزاق <植>〔静〕 皮表，皮(的木树) <动> 皮表，皮(的木树) 德，رەخ قوۋۇزنى

态动使的 «قويماق» 态动使的 «قويماق»
 的着拿，的着放 [静] قويماق - تۇتقان
 自能不 <成> قويماق - تۇتقىنىنى بىلمەسلىك
 四落三丢，制

天京叶叠，莲瓦，松瓦 <植> [静] قويماق ئوت
 قويلوق 羊有 [静] : كەنجى ئوغۇل 200 ~ بولغىنىغا خۇش
 . 羊只百二了有兴高很子儿小 . بولدى

物加附等料饲的加上物驮的马 [静] قويماق
 放回书把 ~ كتابنى جايغا : 搁，放① [动] قويماق
 原回放书把 ~ كتابنى جايغا

处 / 草吃去放畜牲把 ~ ئۇلاغلارنى ئوتقا ~ ېتىزلىققا سۇ
 / 播广播，机音收放 ~ رادىئونى / 水放里田往 ~
 ىشىنى ھازىرچە قويۇپ تۇرايلى . 搁一搁先们咱事件这 .

بۇۋاي. قويغىنىنى بىلمەس ، موماي تويغىنىنى . < 谚 > 足知不婆太老，搁会不
 就他点到没还 . 放生学把 . ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 توشماي تۇرۇپ ئوقۇغۇچىلارنى قويۇپ بەردى . ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

了放生学把 . ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .
 ىشنى ئۇ ئەمەتنى قويۇپ ، مېنى قوغلاشقا باشلىدى .

屑碎物脏(的中酒在落) <古> [静] قوۋۇز³
 态动使的 «قوۋۇشماق» 态同共的 «قوۋۇشماق»
 态动被的 «قوۋۇشماق» 态动被的 «قوۋۇشماق»
 合结 [动] قوۋۇشماق

قوۋۇق¹ 门城大، 门城① [静] : شەھەر قوۋۇقى 门城 / ئورددا
 قوۋۇقى 门宫② : ئۇنىڭ بوينىغا ~ ، پۇتغا كىشىن ، قولغا
 كوزى سېلىنغانىدى . 镣脚着上上脚，枷着套上子脖他 .

铐手着戴上手 . 铸手着戴上手
 腹小的畜牲 <方> [静] قوۋۇق²
 的心空，的空中 <古> [静] قوۋۇق³

قوۋۇقچى = دەرۋازۋەن
 قوۋۇقلۇق [静] 的门大有، 的门城有 : چوڭ ئۈچ ~ ئوردا
 殿宫的门大道三有

务债 <方> [静] قوۋۇل
 的朽腐，的朽 <古> [静] قوۋى¹
 的运走不، 的气晦， 的霉倒 <古> [静] قوۋى²

قوي¹ 羊绵 <动> [静] ~ باقماي پاقلان يەپتۇ ، ئاش تېرىماي
 吃却食粮种不，羊羔得吃却羊喂不 <谚> . ئاق نان
 . مېھمان دېگەن قويدىن ياۋاش . 成其享坐”同喻：儻白得
 . 便主随客”同喻：实老还羊比人客 <谚>

莓草果水 <植> قوي بۆلجۈرگىنى
 癣疥羊 <医> قوي تەمرەتكىسى

可装，皮羊着披 <成> قوي تېرىسىگە ئورانماق
 是他 . 实老装，怜 . 狼的皮羊着披只一

痘羊 <医> قوي چېچىكى
 睛眼大的色棕深 孜 孜
 深棕色的大眼睛

قوينى بۇرىگە باقتۇرماق <成> 狼给托羊把
 مۇنداق قىلساق، قوينى بۇرىگە باقتۇرغاندەك بىر ئىش بولمامدۇ ؟
 ؟ 吗了狼给托羊把于等不岂， 做样这果如

قوي يىللىق 羊属
 年羊 يىلى قوي²
 部底沟山， 底谷峡 <古> [静] قوي²

里襟大的服衣， 里怀， 怀 <古> [静] قوي³
 蓬沙 <植> [静] قويانجىن
 人羊牧， 信羊 [静] قويچى
 سۇدىن ئۆتۈپ بولار . 口渡着找人羊牧等没 <谚> . تۆگىچى

河了过经已的驼路 . 业羊养، 羊养 [静] قويچىلىق

。切密常非系关的们他 . ~ مۇناسىۋىتى بەكمۇ

雾浓 <气> قويۇق تۇمان

油重，油稠 <矿> قويۇق نېفىت

流重 <水> قويۇق ئېقىم

قويۇقشاش = پولۇ

قويۇق - سۇيۇق [静] 稠的稀的，吃的喝的，的们：مېھمانلارغا

。了齐上都的稀的稠们人客给 . ئاتاملار تەل تارتىلدى .

قويۇقلاشتۇرماق ① «قويۇقلاشماق» 态动使的：ئارمىيە بىلەن

ئاممىنىڭ مۇناسىۋىتىنى ~ 切密 系军民关系 ② <化> 缩

浓缩，合

قويۇقلاشتۇرۇلماق «قويۇقلاشتۇرماق» 态动被的

قويۇقلاشماق [动] 稠变①，浓变，密变，深变：شۈۈڭۈ-

زۈچ قايناتقانسىرى قويۇقلىشىپ كەتتى . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

。密年一比年一枝果苹 . 稠越煮越粥肉 .

قويۇق . ئۇلار ئىككى

قورچاق ئەسكەرنى كۆزەتچىلىككە قويدى . 派 ① . x x x 了葬埋六期星于们我 .

。看察 . ئۇ بىر قىسىم پارتىزانلارنى دۈشمەننى تۇتۇشقا قويدى .

。托 ② . 人敌抓去员队击游分部一派他 .

。好和没也和说去人托们他 . 媒说娘姑他给人托已我 .

。打 ③ . 揍 . سادىر ئۇنىڭ بېشىغا راسا بىرنى قويدى . 尔迪萨 .

。朝 . 下一了揍狠狠上头他朝 . 命 (名) 取 (名) ④ .

。肯尔艾名取子儿给他 . 德 ⑤ . 影电演 ~ 目节演 ~ 演 ⑥ .

。苗上栽要只 <谚> . 栽 ⑦ . 影电演 ~ 目节演 ~ 演 ⑧ .

。迈 ⑨ . 树杨大成长号记，分) 打 ⑩ . 的法办有会总，吧子步开迈您 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

。分零了打他给师老 . 分零了打他给师老 .

قويۇمىچى 子骗，人商包皮 [静]

قويۇشماق «قويماق» 态同共的

قويۇق [静] 稠①，浓，糨：~ 油奶稠 / 油奶稠 ~ 稠① .

~ 稠①，浓，密浓② 浆泥，泥糨 ~ 稠① .

~ 稠①，浓，密浓② 浆泥，泥糨 ~ 稠① .

~ 稠①，浓，密浓② 浆泥，泥糨 ~ 稠① .

~ 稠①，浓，密浓② 浆泥，泥糨 ~ 稠① .

~ 稠①，浓，密浓② 浆泥，泥糨 ~ 稠① .

~ 稠①，浓，密浓② 浆泥，泥糨 ~ 稠① .

~ 稠①，浓，密浓② 浆泥，泥糨 ~ 稠① .

قويۇلدۇرغۇچ [静] <化> 器缩浓

قويۇلدۇرغۇچ خۇرۇچ <石> 剂稠增

قويۇلدۇرماق «قويۇلماق» 态动使的

قويۇلدۇرۇشماق «قويۇلدۇرماق» 态同共的

قويۇلدۇرۇلماق «قويۇلدۇرماق» 态动被的

قويۇلدۇرۇلغان ئۇران <物> 铀缩浓

قويۇلماق! «قويماق» 态动被的：لېگەننىڭ ئۈستىگە ھورى چىد-

قىپ تۇرغان ئات گۆشى قويۇلغاندى . 气热着冒着放上子盘 .

。肉马的

动煽，的性动煽②处速从，者动煽到找速从
单传的性动煽 ۋەرەقىلەر ~ 的:

قۇتراتقۇلۇق [动] 动煽 [静] : دۈشمەننىڭ قۇتراتقۇلۇقىدىن ھوشيار بولۇش كېرەك . 惕警高提要动煽的人敌对 .

قۇتراتقۇلۇق قىلماق : بولمىغۇر گەپ تارقىتىپ قۇت- راتقۇلۇق قىلىپ يۈرمەك 动煽行进言流布散

态动使的 «قۇترماق»

态同共的 «قۇترماق»

قۇترماق [动] ① 窞乱 [动] : كىيەرەك ، كىيەرەك ، كىيەرەك 窞乱得吓

窞地蔽隐而时，开公而时 قۇتراپ يۈرمەك / 动 窞经曾人敌 .

时 狂了起刮 . 时 狂了起刮 . قۇترىدى . قارا بوران قۇترىدى . 时 狂了起刮 . 时 狂了起刮 .

风雪暴起要就儿会一

قۇتقۇزماق [动] 救，救，救，救，救 [动] 济救，救抢，救拯，救挽，救解，救

救病治 ~ 救搭，救营 救病治 ~ 救搭، 救营

人 / 年 青足失救挽 ~ 员 救营，员 救救救 人 / 年 青足失救挽 ~ 员 救营, 员 救救救

灾 千消德一，祸 千除善一 < 谚 > . 灾 千消德一, 祸 千除善一 < 谚 > . 灾 千消德一, 祸 千除善一

命人要 < 谚 > . 命人要 < 谚 > . 命人要 < 谚 > . 命人要 < 谚 > .

。钱是也的命人救，钱是

قۇتقۇزۇش [静] 济救，救补 [静] ~ 济救，救补 [静] ~ 济救，救补 [静] ~ 济救，救补 [静] ~

。济救的钱块百一我了给里乡 . 济救的钱块百一我了给里乡 .

قۇتقۇزۇش ئاپتوموبىلى < 医 > 车护救 < 医 >

粮济救 粮济救 粮济救

所护救 < 军 > 所护救 < 军 >

款济救，金济救 款济救, 金济救

施措救补 < 法 > 施措救补 < 法 >

用信急济 < 经 > 用信急济 < 经 >

态同共的 «قۇتۇزماق»

态动被的 «قۇتۇزماق»

态同共的 «قۇتۇزماق»

芝灵 < 药，植 > [静]

قۇتلۇق [静] ① 的庆喜，的福幸，的运幸 的庆喜, 的福幸, 的运幸

吉，家之福幸 ~ 吉 ~ 祥吉，圣神② 刻时运幸

福天洞，地圣 ~ 福天洞, 地圣 ~ 福天洞, 地圣

称名的祥吉 ~ 称名的祥吉 ~ 称名的祥吉 ~ 称名的祥吉 ~

قۇتلۇق بولسۇن < 习 > 乐快祝，利顺祝 < 习 > 乐快祝, 利顺祝 < 习 >

日生你祝 ! ~ 日生你祝 ! ~ 日生你祝 ! ~ 日生你祝 ! ~

液血 قۇيۇلماق² : 浓变，稠变 [动] 稠变

قويۇن (قوينۇم، قوينۇك، قوينى) : قوينۇڭدىن تۆكۈلسە قوينۇچۇغا . 筒靴到落，来出掉里怀从 < 谚 >

。里 筒靴到落，来出掉里怀从 < 谚 > . 筒靴到落, 来出掉里怀从 < 谚 > . 筒靴到落, 来出掉里怀从 < 谚 > .

قوينىغا ئالماق ① : ئۇلار مېنى قوينىغا ئالدى . 人己自作当

قوينىغا ئېلىپ، ئۆيلۈك - ئوچاقلىق قىلىپ قويدى . 业立家成我助帮还，我照

قوينىغا كىرىمەك < 成 > : ئۇ بۇلارنىڭ قوينىغا كىرىگەندىن كېيىن خارلىقتىن قۇتۇلدى . 靠投 < 成 > 靠投 < 成 >

قوينىغا ئۆزىنى ئاتماق < 成 > : 靠投، 抱怀人投 < 成 >

قوينى كەڭ < 成 > : 大方地 抱怀的人敌了人投，们我了叛背他

قوينى كەڭ < 成 > : 大方地 抱怀的人敌了人投, 们我了叛背他

قويۇن ئاچماق < 成 > : 怀胸开敞，抱怀开敞

قويۇن دەپتەر 本记笔小

قويۇن سائەت = يانچۇق سائىتى

قويۇن يانچۇق 袋口的面里衣外

قۇبا [静] < 植 > 草模酸

قۇبا [静] < 古，动 >

قۇبا [静] < 古 > 的色褐黄

قۇبىبە = گۇمبەز

قۇبچىر [静] < 古 > 税赋的收应(府政)

قۇتا [静] 子盒，子匣 ~ 子盒، 子匣 ~ 子盒, 子匣 ~ 子盒, 子匣 ~

قۇتاتماق «قۇنماق» : 态动使的 盒烟 قۇتىسى / 盒药 قۇتىسى

قۇتادغۇبىلىك [静] 慧智乐福 性理哲代古族尔吾维 用所无春青，们它了开离，学科是，识知是库宝

(“识知的福幸于赐”为意，诗长喻劝

قۇتبە [静] < 宗 > 讲宣，教宣

قۇتراتقۇ [静] ① 者动煽 讲宣, 教宣

物合聚性极非 <化> قۇتۇپسىز پولىمېر
 子分极无 <物> قۇتۇپسىز مولېكۇلا
 液溶性极非 <化> قۇتۇپسىز ئېرىتكۈچ
 态动使的 «قۇتۇپسىزلاشماق»
 态动被的 «قۇتۇپسىزلاشماق»
 化极非 [动] قۇتۇپسىزلاشماق
 花极北，草奈林 <植> [静] قۇتۇپكىگۈل
 振偏 <物> ②化极 <化> ① [动] قۇتۇپلانماق
 荷电化极 <物> قۇتۇپلانغان زەرەت
 子粒化极 <化> قۇتۇپلانغان زەرىچە
 子分化极 <化> قۇتۇپلانغان مولېكۇلا
 光振偏，光偏 <物> قۇتۇپلانغان نۇر
 流电化极 <物> قۇتۇپلىنىش توكى
 程过化极 <物> قۇتۇپلىنىش جەريانى
 度强化极 <电> قۇتۇپلىنىش كۈچى
 قۇتۇپلۇق <化> [静] 的极，的性极: ئۈچ ~ خروستال
 管极三 لاسپا
 物合化性极 <化> قۇتۇپلۇق بىرىكمە
 铁磁性极 <物> قۇتۇپلۇق ماگنىت
 子分极有，子分性极 <化> قۇتۇپلۇق مولېكۇلا
 剂溶性极 <化> قۇتۇپلۇق ئېرىتكۈچ
 器偏起 <物> [静] قۇتۇپلىغۇچ
 的振偏 [静] قۇتۇپلىنىشچان
 镜大放振偏 <物> قۇتۇپلىنىشچان لوپا
 镜微显振偏 <物> قۇتۇپلىنىشچان مىكروسكوپ
 率化极 <物> [静] قۇتۇپلىنىشچانلىق
 整完，部全，全完 <古> [静] قۇتۇرۇ
 的撞乱，的狂发，的獷猖，的动蠢 <古> [静] قۇتۇز
 态动使的 «قۇتۇلماق»
 态同共的 «قۇتۇلدۇرماق»
 态动被的 «قۇتۇلدۇرۇلماق»
 逃法无，的脱摆法无，的脱解法无 [静] قۇتۇلغۇسىز
 的脱解法无 ھەسرەت - قاغۇ ~ 的免避可不，的脱
 担负的脱摆法无 يۈك ~ / 伤哀
 痛脱摆 ~ ئازابتىن / 脱解，脱摆① [动] قۇتۇلماق
 忧脱摆 ~ غەمدىن / 境困脱摆 ~ ئەھۋالدىن / 苦
 <谚> / 愁消，愁 / ياخشىغا يېتىشمەك تەس، ياماندىن ~
 免避，脱逃②. 脱摆难人恶，及企难人好
 يامان بولسا، قېچىپ قۇتۇلارسەن، خوتۇنۇڭ يامان بولسا، قانداق
 逃么恚坏婆老，脱逃以可坏友朋 <谚>؟ قۇتۇلارسەن؟

! 乐快
 每，天每②日吉道黄，辰良日吉① قۇتلۇق كۈن
 。长方日来 . بار قۇتلۇق كۈنى خۇدانىڭ : 天天，日
 香结 <植> [静] قۇتلۇقگۈل
 ~ قۇتلۇقلاشماق «قۇتلۇقلىماق» 态同共的: ئۆزئارا تويىنى
 喜道相互
 قۇتلۇقلىنماق «قۇتلۇقلىماق» 态动被的: مەمۇرچىلىق بولغان
 年丰庆 ~ يىل
 قۇتلۇقلىماق [动] 喜贺，贺恭，贺祝，贺庆: تەغۇلغان
 龄同 . قۇتلۇقلىدى ئۇنى تەغۇتۇشلىرى / 日生贺祝 ~ كۈنىنى
 。喜贺他给人
 草祥吉 <植> [静] قۇتلۇقئوت
 = قۇتلۇقلىماق قۇتلۇقلىماق
 体群，团集 <古> [静] قۇتۇ
 ~ قۇتۇپ [静] 极 <地> ① 极南 / شمالي ~
 ⑤极 <数> ④ 极 <天> ③ 地极 <地> ② 极北
 极 <物> ⑥极 <转> 端极: بىر قۇتۇپتىن يەنە بىر
 قۇتۇپقا ئۆتمەك 从一端到另一端 / ئىككى
 قۇتۇپقا بۆلۈنمەك 两分极
 冠极 <天> قۇتۇپ تاجى
 板极 <物> قۇتۇپ تاجىسى
 面极 <数> قۇتۇپ تەكشىلىكى
 圈极 <地> قۇتۇپ چەمبىرى
 线极 <数> قۇتۇپ سىزىقى
 锋极 <气> قۇتۇپ فرونتى
 标坐极 <数> قۇتۇپ كوئوردىناتى
 昼极 <地> قۇتۇپ كۈندۈزى
 夜极 <地> قۇتۇپ كېچىسى
 候气地极 <地> قۇتۇپ كىلىماتى
 川冰地极 <地> قۇتۇپ مۇزلۇقى
 学象气地极 <气> قۇتۇپ مېتېئورولوگىيىسى
 光极 <天> قۇتۇپ نۇرى
 旋气地极 <气> قۇتۇپ ھاۋا قاينىمى
 团气地极 <气> قۇتۇپ ھاۋا ماسسىسى
 轴极 <数> قۇتۇپ ئوقى
 矢极，量矢极 <物> قۇتۇپ ۋېكتور
 性极 <生，物> [静] قۇتۇپچانلىق
 果极北 <植> [静] قۇتۇپدان
 的性极非 <化> [静] قۇتۇپسىز
 键性极非 <化> قۇتۇپسىز باغ

的然自很是这中人年青的纪年样这你在 . ىئى ئىش . 事

قۇرامىغا كەلمەك = قۇرامىغا يەتمەك

قۇرامىغا يەتمەك 年成, 成人: ئۇ چوڭ بولۇپ قۇرامىغا يەتتى . 了人成大长他

قۇرامچۇر <植>〔静〕 松石

قۇرامساق^۱ <方>〔静〕 西东旧, 物遗(的母父)

قۇرامساق^۲ <古>〔静〕 袋箭

قۇراملىق <静〕 同一年, 的岁年同: ئىككىمىز ~ ىمىز 同位一起来进 . 一岁年哥哥我

人的小

قۇرامياپچان <植>〔静〕 蒿女藏

قۇرئان (قۇرئانى) <宗>〔静〕 经兰古

قۇرئان تۇتماق (《经兰古》按手) 誓发: مەن ھازىر

ئالدىڭىزدا تۇزغا دەسسەپ, قۇرئان تۇتۇپ بەرىمىن . 你在在现我 . 誓发我, 誓起前面

قۇرئە <静〕 卦, 卜

قۇرئە باقماق = پال باقماق

قۇرئە سالماق = پال سالماق

قۇرئەنداز = پالچى

قۇرب <静〕 力, 量力, 力能: قۇربى بولسا, مېنىڭ بىلەن چىلىشىپ باقسۇن . 较一摔我跟他让就量力有若

قۇربى يەتمەك 及能所力, 力尽: ئۇنىڭغا قۇربىمىزنىڭ يېتىشىچە ياردەم بېرىمىز . 他助帮力尽会们我 . ئۇنچە قىمەت نەرسىنى سېتىۋېلىشقا قۇربىم يەتمەيدۇ . 么这起不买我

西东的贵

قۇربان (قۇربانى) <静〕 ①烈士: ئىنقىلابىي ~ ىيى 烈士命革 ~ ىيى ②牺牲: نۇرغۇن قۇربانلارنى بېرىش بەدىلىگە بۇ ئورۇنغا ئېرىش . 肯 . 出付很得多才牲牺得才到个位置 . ③ <转> 牲牺, 者牲

قۇربان بەرمەك ①牺牲: مەن بۇ مۇقەددەس ئىش ئۈچۈن ىيى 牲牺 . 牲牺 ②出付: ئۇ شۇنچە قۇربان بېرىپمۇ كۆزلىگەن مەقسىتىگە يېتەلمىدى . 牲牺 ③出付: 牲牺 ④出付: 牲牺 ⑤出付: 牲牺 ⑥出付: 牲牺 ⑦出付: 牲牺 ⑧出付: 牲牺 ⑨出付: 牲牺 ⑩出付: 牲牺

牲牺, 者牲

قۇربان بەرمەك ①牺牲: مەن بۇ مۇقەددەس ئىش ئۈچۈن ىيى 牲牺 . 牲牺 ②出付: ئۇ شۇنچە قۇربان بېرىپمۇ كۆزلىگەن مەقسىتىگە يېتەلمىدى . 牲牺 ③出付: 牲牺 ④出付: 牲牺 ⑤出付: 牲牺 ⑥出付: 牲牺 ⑦出付: 牲牺 ⑧出付: 牲牺 ⑨出付: 牲牺 ⑩出付: 牲牺

牲牺 ②出付: ئۇ شۇنچە قۇربان بېرىپمۇ كۆزلىگەن مەقسىتىگە يېتەلمىدى . 牲牺 ③出付: 牲牺 ④出付: 牲牺 ⑤出付: 牲牺 ⑥出付: 牲牺 ⑦出付: 牲牺 ⑧出付: 牲牺 ⑨出付: 牲牺 ⑩出付: 牲牺

牲牺 ③出付: ئۇ شۇنچە قۇربان بېرىپمۇ كۆزلىگەن مەقسىتىگە يېتەلمىدى . 牲牺 ④出付: 牲牺 ⑤出付: 牲牺 ⑥出付: 牲牺 ⑦出付: 牲牺 ⑧出付: 牲牺 ⑨出付: 牲牺 ⑩出付: 牲牺

牲牺 ④出付: ئۇ شۇنچە قۇربان بېرىپمۇ كۆزلىگەن مەقسىتىگە يېتەلمىدى . 牲牺 ⑤出付: 牲牺 ⑥出付: 牲牺 ⑦出付: 牲牺 ⑧出付: 牲牺 ⑨出付: 牲牺 ⑩出付: 牲牺

牲牺 ⑤出付: ئۇ شۇنچە قۇربان بېرىپمۇ كۆزلىگەن مەقسىتىگە يېتەلمىدى . 牲牺 ⑥出付: 牲牺 ⑦出付: 牲牺 ⑧出付: 牲牺 ⑨出付: 牲牺 ⑩出付: 牲牺

牲牺 ⑥出付: ئۇ شۇنچە قۇربان بېرىپمۇ كۆزلىگەن مەقسىتىگە يېتەلمىدى . 牲牺 ⑦出付: 牲牺 ⑧出付: 牲牺 ⑨出付: 牲牺 ⑩出付: 牲牺

②的亲姻, 的家亲: ~ ىيى مۇناسىۋەتتىن شەكىللەنگەن تۇغقان . 戚亲的成形系关亲姻 . 类三为分以可系关

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرا <静〕 ①行, 排: ئۇنىڭ كۆزلىرى رەتلەك يېزىلغان بۇ قۇر . ىيى چۈشتى . 字行行一的齐整写书这到意注他 . ىيى . ىيى

قۇرغاق / 气空的燥干 | ماۋا ~ : 的旱干، 的燥干 [静]

رايون رايون 区地旱干

قۇرغاق پەسل <地> 季旱، 季干

قۇرغاق تۇپراق <地> 土旱干

قۇرغاق تۇمان <气> 雾干

قۇرغاق تۈتەك <气> 霾干

قۇرغاق چىرىش <农> 腐干

قۇرغاق رېئاكتىپ <化> 剂试干

قۇرغاق رېئاكتسىيە <化> 应反干

قۇرغاق سوغۇق فرونت <气> 锋冷干

قۇرغاق شامال <气> 风燥干

قۇرغاق كىلىمات <地> 候气燥干، 候气旱干

قۇرغاق مەزگىل <地> 期旱干، 期干

قۇرغاق ئىسسىق شامال <气> 风旱干، 风热干

قۇرغاق ئىسسىق مەزگىل <气> 期干، 期热干

قۇرغاق يۇك <牧> 毛干

قۇرغاقچىلىق [静] <地> 旱干， 早干: شىنجاڭ ~ ئېغىر بولىدىغان، قۇم - بوران كۆپ رايون. 疆新个是疆旱重， 秋早春. 区地的沙风多. ئەتىيازدا ~، كۈزدە ھۆلچىلىك. 涝. ئىشلىگەن چىلىق - چىلىق، ئىشلىمىگەن ~. <谚> . 荒饥落的儿活干不، 仓满粮的儿活干

قۇرغاقچىلىق ئاپىتى 灾旱

قۇرغاقچىلىق چاستوتىسى <地> 数频旱干

قۇرغاقچىلىق مەزگىلى <气> 期旱

قۇرغاقلاشتۇرماق «قۇرغاقلاشماق» 态动使的

قۇرغاقلاشماق [动] 干发، 干: كۆز ~ 干发睛眼

قۇرغاقلىق «قۇرغاق» 式形词名的: ئۆينىڭ قۇرغاقلىقى 子屋 燥干的

قۇرغاقلىق دەرىجىسى <气> 度燥干، 度强旱干

قۇرغاقلىق ئىندېكىسى <地> 数指旱干

قۇرغۇ <古> [静] 的躁急، 的子性急， 的薄轻， 的浮轻

قۇرغۇزماق «قۇرماق» 态动使的 的脚毛手毛، 的失冒， 的

قۇرغۇلۇق <古> [静] 的躁急， 子性急， 薄轻的格性

قۇرغۇن <静> [静] 的干用等子剂擗: 扑面، 面干: ئازراق ~ سەپەك 面干些撒

قۇرغۇنلۇق [静] 的干用等子剂擗: 扑面: بىزدە كېسەل ئۈچۈن تۈر- مۇشلۇق بولغان يەتتە ئائىلىدىن ~ سوراپ، ئاش ئېتىدىغان ئادەت بار. 家人的灶立家成已户七向是就، 惯习个有们我

قۇربان ئېيى <天> 月二十历回

قۇربانسىز [静] 的牲牺无: 的牲牺出付不: كۈرەش ~ بولمايدۇ. 牲牺有没会不争斗.

قۇربانلىق [静] ① <宗> 牲宰: قوينى قۇربانلىققا ئاتىماق يارائقان / 牲宰于用羊把 牲宰于用羊把. 造而牲宰为只羊， 造而望希为人男 <谚> . يارائقان.

② <转> 品牲牺: سەن پۈتۈنلەي ئورۇنسز قۇربانلىققا ئاي- لىنىپ كەتتىڭ. 品牲牺的谓无了成全完你. <宗> ③.

羊罪替، 羊的用牲宰 ~ قوي 的: 用牲宰 牲宰 牲宰 قىلماق: قۇربان ھېيتتا ھەممە ئۆي دېگۈ- دەك قۇربانلىق قىلىشتى. 牲宰都家家乎几节邦尔古.

قۇربېشى [静] <古> 总干

قۇربېگى [静] <古> 队长卫

قۇرت [静] <动> 子虫، 虫: ~ ياغاچنى ئىچىدىن يەر . <谚> 头木空蛀面里从子虫 头木空蛀面里从子虫. قۇرتنىڭ ئىلاجى قاي- ئاق سۇ. <谚> 水开用须虫治

قۇرت چۈشمەك 子虫长: شاپتۇلغا ~ 桃长子虫

子虫长头木 ~ ياغاچقا / 子 瘦虫 <生> قۇرت ھۈررىكى

قۇرت [静] <古> 狼

قۇرتانا [静] <植> 芥蒜心灯

قۇرت - قۇرغۇز [静] <动> 虫昆

قۇرتقا [静] <方> 奶奶، 婆太老

قۇرتلاتماق «قۇرتلىماق» 态动使的 果苹的子虫有 ~، 的子虫有 [静]

قۇرتلىماق [动] 子虫长: قۇرتلىغان نەرسە 子虫长 子东的

قۇرتتوت [静] <植> 草夏虫冬

قۇرتۇلماق <古> [动] ① 脱摆 ② 松轻

قۇرچى [静] <方> 肠大的牛

قۇرداش [静] 人龄同: مەن ئۇنىڭ بىلەن ~ . 是他跟我 . 人龄同

قۇرداشلىق [静] 同， 庚同: قۇرداشلىقىمىزنىمۇ دوستلۇق- مىزنى مۇستەھكەملىگەن قوشۇمچە ئائىلانىڭ بىرى دېيىشكە بولىدۇ. 之素因带附的谊友们我固巩是也龄同说以可 .

قۇرداشماق <古> [动] 同相级品، 位地等同于处

قۇردان [静] <植> 草麦旱

قۇرشاغ¹ [静] <古> 带织毛، 绳毛编

قۇرشاغ² [静] <古> 带腰

قۇرشۇ [静] <方> 栏围، 圈

陷诬被，告诬受 قۇرۇق گەپكە قالماق
受……让，告诬受……让 قۇرۇق گەپكە قويماق

陷诬

在存的虚空 <哲> قۇرۇق مەۋجۇدىيەت

冰干 مۇز قۇرۇق

果干 <植> قۇرۇق مېۋە

名虚落 قۇرۇق نامى قالماق

势声张虚 <成> قۇرۇق ھارۋىنى ئەپچاقماق

<化>②空放，驶空 <交>① قۇرۇق ھەيدەش

馏干

子肚着捂 قۇرۇق ھۇ 啾干: قورسىقنى تۇتۇپ ~ قىلماق

啾干

呕干 قۇرۇق ھۇ تۇتۇش

草干 <牧> قۇرۇق ئوت

包皮了成 <成> قۇرۇق ئۇستىخان بولۇپ قالماق

柴如瘦骨، 骨

渠水干 <成> قۇرۇق ئۇستەڭگە مىراپ بولماق

凳板冷坐، 官水当上

干葡萄 قۇرۇق ئۈزۈم

流干 <水> قۇرۇق ئېقىم

嘴奶空 قۇرۇق ئېمىزگۈ

租干，赁租式干 <经> قۇرۇق ئىجارە

热虚 <医>②热干① قۇرۇق ئىسسىق

责努空(者患疾病) <医> قۇرۇق ئىنجىق

咳干 قۇرۇق يۆتەل

咳干 قۇرۇق يۆتەلمەك

قۇرۇقتىن - قۇرۇق [静] 手空، 口空: ~ قانداق

، 空凭، 地故无白平②? 归而手空能怎们我? قايتمىز?

白白: ~ سۆزلىمەك 口空 说白话 / ~ تۆھمەت قىلماق

告诬空凭

قۇرۇقچىلىق [静] ①干，旱干: ەالارنى ~ قاپلىغان . 原

ئىۋېۋم ~ ، پەتگە كېلىپ قالسا قانداق قىلارمەن? مېنىڭ ئەسىرىگىنىم

的心担我? 喝没吃没②. 旱干片一野

چىلىق ، بولمىسا ~ . <谚> 时钱无，脚大手大时钱有

。熬难荒饥

قۇرۇقىدىماق [动] ①干弄، 的干换: ەبۇۋاقنىڭ ئاستىنى ~

尿干换常 ~ پات - پات / 干擦身下儿婴把

弄，空腾 <转>②圈垫 ~ قوتانلارنى / 布

光: ساندۇقنى ~ 子箱腾 / ئۇلار نېمەتلەرنى بولۇشغا يەپ

中无① <成> قۇرۇق چاقماقتىن ئوت چىقارماق
有生: ۇ قۇرۇق چاقماقتىن ئوت چىقىرىپ ، پو ئېتىپ يۈرىدۇ .

生本无做，狼白套手空② . 牛吹处到， 有生中无他
意: ۇ قۇرۇق چاقماقتىن ئوت چىقىرىپ ، بېرىمۇنچە پۇل تاپتى .

。钱多许了赚، 狼白套手空他

قۇرۇق چاي 茶口空، 茶喝干: ~ ئىچكۈچە ، نان بىلەن

ئىچسىڭىز بولىمىدۇ? 吗好不喝饞着就، 茶喝口空其与?

قۇرۇق چايدىن كىچات ياغىشى . <谚> 如不还茶喝干让

。掌巴一给

قۇرۇق چەك = قۇرۇق پۇل چىكى

馏干 <化> قۇرۇق چەككەلەش

非非入想، 想空 قىلماق: ~ 想空 خىيال

开天想异، 想空于涵沉 قۇرۇق خىيالغا بېرىلمەك

قۇرۇق رەسىم - يوسۇن 礼浮文虚

قۇرۇق ساي <地> 谷干

寒虚 <医>②冷干① قۇرۇق سوغۇق

قۇرۇق سۇز = قۇرۇق گەپ

قۇرۇق سۆڭەك 头骨干①، 头骨的肉带不: قۇرۇق

包皮②. 油出不熬头骨干 <谚> . سۆڭەكتىن ياغ چىقىماق

骨: ئۇنىڭ قۇرۇق سۆڭەكتەك ئۇرۇق قوللىرى 他包皮那

手瘦的似

قۇرۇق سۆلەت 头派空، 子架空: ~ ياغاچ پەشەت .

空架 <谚> 袂短木如犹子架空 . ~ قىلىپ قويماق 空架

柴如瘦骨②枯干① قۇرۇق قاقشال بولۇپ قالماق

قۇرۇق قالماق 空落، 获所无一، 到得没: ھەممىدىن

~ 空落部全 / 获所无一 / ئۇ ئاخىر ئانا مىراسىدىن قۇرۇق

قالدى . 产遗的亲父到得有没后最他 .

浆血干 <医> قۇرۇق قان پلازمىسى

قۇرۇق قول 手空 拳空手赤: سىلىنى ~ يولغا سېلىش .

نا قانداق يۈزىمىز چىدايدۇ? 么们我? 您让思意好

。 路? ۇ قۇرۇق قولى بىلەن يولۋاسنى ئۇرۇپ ئۆلتۈرەلەيدىكەن .

。 呢虎老死打拳空手赤能他

قۇرۇق قىلماق 到得让不: قېنى ، پۇلدىن قۇرۇق قويد .

么怎能你， 钱到得你让不我! ىمە قىلالايسەنكىن!

! 样

قۇرۇق كۆكتات 菜干

قۇرۇق گەپ 话空: ~ قىلۇقتا ياقماس . <谚> 话空

填话空 <谚> . قۇرۇق گەپكە قورساق تويماق . 耳顺不

。 子肚饱不

قۇرۇق گەپ ساتماق <成> 药膏皮狗卖، 话空说

枪机装联 <军> قۇرۇلما پىلىموت
 学言语义主构造 <语> قۇرۇلما تىلىشۇناسلىقى
 件构 <机> قۇرۇلما دېتال
 湖造构 <地> قۇرۇلما كۆل
 学质地造构 <地> قۇرۇلما گېئولوگىيىسى
 地造构 <地> قۇرۇلما گېئومورفولوگىيىسى
 学貌
 学济经构造 <经> قۇرۇلما ئىقتىسادشۇناسلىقى
 قۇرۇلماق ① «قۇرماق» 态动被的، يېشى بىر مەكتەپ قۇرۇل-
 دى. 建新. 一所学校. ② 成构. 成构词由子句
 لىدۇ. 成构词由子句
 قۇرۇلمىچىلىق <语> [静] 义主构造 ~ نەزەرىيىسى
 论理义主构造
 家学构造 [静] قۇرۇلمىشۇناس
 学构造 [静] قۇرۇلمىشۇناسلىق
 قۇرۇلمىلىق <地> [静] 的构造，的造构 ~ باغاج ~ ئىمارەت
 物筑建构结
 货通性构造 <经> قۇرۇلمىلىق پۇل پاخاللىقى
 膨胀
 地阶造构 <地> قۇرۇلمىلىق تېرراسا
 制资工构造 <经> قۇرۇلمىلىق مائاش تۈزۈمى
 动运造构 <地> قۇرۇلمىلىق ھەرىكەت
 震地造构 <地> قۇرۇلمىلىق يەر تەۋرەش
 قۇرۇلۇش ① «قۇرۇلماق» 式形词名的؛ مەكتەپنىڭ ~ مۇرا-
 建的党 设建② 礼典校建 设
 ؛ 程工، 筑建③ 设 建主义会社 ~ سوتسىيالىستىك / 设
 ④ 队工施، 队程工 ~ ئەترىتى / 构造筑建
 ~ 作工上地工在 قۇرۇلۇشتا ئىشلىمەك
 车程工 <建> قۇرۇلۇش ئاپتوموبىلى
 具工筑建 <建> قۇرۇلۇش ئەسۋابلىرى
 员工施 <建> قۇرۇلۇش باشقۇرغۇچى
 价造程工 <建> قۇرۇلۇش باھاسى
 学石岩程工 <地> قۇرۇلۇش پېترولوگىيىسى
 学理心程工 <心> قۇرۇلۇش پىسىخولوگىيىسى
 术技程工 <建> قۇرۇلۇش تېخنىكىسى
 学理地筑建 学理地筑建 قۇرۇلۇش جۇغراپىيىسى
 债公设建 <经> قۇرۇلۇش زايومى
 度密筑建 <建> قۇرۇلۇش زىچلىقى
 险保程工 <经> قۇرۇلۇش سۇغۇرتىسى
 学震地程工 <地> قۇرۇلۇش سېسىمولوگىيىسى

席桌餐把，吃地情尽们他 . داستىخاننى قۇرۇقداپ قويدى .
 了光喝们他 . 空一卷 ئۇلار ئۈچ بوتۇلكىنى قۇرۇقلىدى .
 了空(磨的坊磨)③ . 瓶三
 然荡使，光弄，空弄 <成> قۇرۇقداپ قويماق
 存无
 قۇرۇقداپ قۇرۇقداپ «قۇرۇقداپ» 态动被的؛ تۈگەن قۇرۇقلىدى
 . 物谷加快赶، 了空盘磨 . دەرھال ئۈگۈت قۇيالى .
 قۇرۇقلىق ① «قۇرۇق» 式形词名的؛ ھاۋانىڭ قۇرۇقلىقى
 气 قۇرۇقلىق ② 干燥的候 地陆، 陆
 - ياۋروپا چوڭ قۇرۇقلىقى 陆犬亚欧
 军陆 <军> قۇرۇقلىق ئارمىيىسى
 棚陆، 架陆大 <地> قۇرۇقلىق بوسۇغىسى
 块板陆大، 块陆 <地> قۇرۇقلىق بۆلىكى
 岸口路陆境边 ىورتى قۇرۇقلىق
 龟陆 <动> قۇرۇقلىق تاشپاقىسى
 域陆 <地> قۇرۇقلىق تەۋەلىكى
 风陆 <气> قۇرۇقلىق شامىلى
 稻旱 <农> قۇرۇقلىق شېلى
 积沉相陆 <地> قۇرۇقلىق فاتىسىيە چۆكۈندىسى
 通交路陆 <交> قۇرۇقلىق قاتنىشى
 盾陆 <地> قۇرۇقلىق قالقنى
 隆陆، 基陆 <地> قۇرۇقلىق كۆتۈرۈلمىسى
 桥陆 <地> قۇرۇقلىق كۆۋرۈكى
 棉地陆 <植> قۇرۇقلىق كېۋىزى
 候气性陆大 <气> قۇرۇقلىق كىلىماتى
 拱陆 <地> قۇرۇقلىق گۈمبىزى
 学文水地陆 ىندىرولوگىيىسى قۇرۇقلىق
 冰陆 <地> قۇرۇقلىق مۇزى
 团气陆大 <气> قۇرۇقلىق ھاۋا ماسسىسى
 - قۇرۇقلىق ئىقلىمى = قۇرۇقلىق كىلىماتى
 坡陆 <地> قۇرۇقلىق يانتۇلۇقى
 قۇرۇقلىق؟ «قۇرۇقلىق» 的上架 [静]؛ يەردە قاپقان ~
 . 夹兽捕着支上地
 قۇرۇلتاي <静> ① 会大 ② 会大代表؛ خەلق قۇرۇلتىيى
 人 会大代表民
 قۇرۇلما ① «قۇرۇلما» 的构造，的构造 ② 的构造، 的构造؛ ماشىنىدە
 نىڭ قۇرۇلما ىسى 器机的构造 / ئاتوم قۇرۇلما ىسى 原
 置装 <机> ④ 构造 <建> ③
 件构造制预 <建> قۇرۇلما بۆلەك .
 钢构造 <冶> قۇرۇلما پولات

态动被的 «قۇرۇمداق» قۇرۇمداق

掏 ~ 掏 (灰烟除清): تۇرغۇنى

囱烟扫打, 囱烟

烟煤 ~ 的多烟煤, 的烟煤有 [静]

囱烟的多

子毡的了黑熏烟被 <古> [静] قۇرۇنچى

(马赶上赶快驹马唤)热库 <古> [感] قۇرى

凑拼, 接连 [动] قۇرىماق

的面阴, 的阴背 <方> [静] قۇز

者裁仲(的庭法教宗) [静] قۇزات

花柄芒 <植> [静] قۇزغا

鸦鸟大 <动> [静] قۇزغۇن

火花发, 星火溅, 星火冒 <古> [动] قۇزغىرماق

偶木, 偶玩 <古> [静] قۇزۇرچۇق

鞞后 <古> [静] قۇزۇرغۇن

妇少 <古> [静] قۇزۇز

处低, 面下 <古> [静] قۇزى

(根铃兜马)香木青, 香木 <植> [静] قۇستە

剂吐催 <医> [静] قۇستۇرغۇچ

药吐催 <医> دورا قۇستۇرغۇچى

态动使的 «قۇسماق» قۇستۇرماق

态动被的 «قۇستۇرماق» قۇستۇرۇلماق

قۇسماق [动] 吐, 吐呕: كۆڭلۈم ئاينىدۇ, ئازغىنا تاماق يە.

سممۇ قۇسۇپ تاشلايمەن. 心恶我. 吐就饭点一上吃.

ئاخىر ئۆزىنىڭ ناتوغرا يوللار بىلەن تېپىۋالغان پۇللىرىنى قۇستى.

。来出了吐钱的来弄段手当正不用己自将于终他

قۇسۇر [静] 病弊, 病毛: ئۇ قۇسۇرى يوق, كۆڭلى

تۈز, يېڭىلىق خۇمار كىشى. 病毛有没个是他 (挑可无)

。人的事新欢喜, 直耿, (剔

قۇسۇر تاپماق 剔挑, 病毛挑, 剔挑, 剔挑: ئۇ مېنىڭ

قىلغان ئىشىمدىن قۇسۇر تاپىدۇ. 剔挑里儿活的干我

。儿

قۇسۇر چىقارماق = قۇسۇر تاپماق

剔挑, 剔挑 قۇسۇر ئىزدىمەك

剔挑 [静] قۇسۇرچى

剔挑可无, 的陷缺无, 的病毛无 [静] قۇسۇرسىز

态同共的 «قۇسماق» قۇسۇشماق

物吐呕 [静] قۇسۇق

قۇش <动> [静] 禽, 鸟: بەخت قۇشى 福鸟 / ئۆي

قۇشى 禽家 / ~ تىلىنى ~ بىلەر. <谚> 语鸟通鸟

式形筑建 <建> قۇرۇلۇش شەكلى

司公建土, 司公筑建 <建> قۇرۇلۇش شىركىتى

队部程工, 兵程工 <军> قۇرۇلۇش قىسمى

积面筑建 <建> قۇرۇلۇش كۆلىمى

学文水程工 گېئودولوگىيىسى قۇرۇلۇش

学量测程工 گېئودېزىيىسى قۇرۇلۇش

学质地程工 <地> قۇرۇلۇش گېئولوگىيىسى

قۇرۇلۇش لايىھەسى = بىناكارلىق لايىھىسى

料材筑建 <建> قۇرۇلۇش ماتېرىياللىرى

械机程工 <建> قۇرۇلۇش ماشىنىلىرى

地工筑建 <建> قۇرۇلۇش مەيدانى

学力筑建 <建> قۇرۇلۇش مېخانىكىسى

قۇرۇلۇش ئورنى = قۇرۇلۇش مەيدانى

备设筑建 <建> قۇرۇلۇش ئۈسكۈنىلىرى

人工筑建 قۇرۇلۇش ئىشچىسى

济经程工 <经> قۇرۇلۇش ئىقتىسادشۇناسلىقى

学

学程工 ئىلمى قۇرۇلۇش

人工筑建 [静] قۇرۇلۇشچى

烟油, 烟煤②黑碳 <化> ① [静] قۇرۇم

器烟除 قۇرۇم تازىلىغۇچ

厂黑碳 قۇرۇم زاۋۇتى

业工黑碳 قۇرۇم سانائىتى

قۇرۇماق [动] ① 干, 干: قۇيغان سۇنىڭ قۇرۇپ قېلىشىدىن

ئەنسىرىمەك. 掉干水的浇心担别你. سازلىقلار ئاستا -

ئاستا قۇرۇۋاتىدۇ. 涸干渐渐在泽沼. 萎枯 <转> ②.

被木树. 竭枯 被木树. 竭枯 دەرخەلەر شورنىڭ دەستىدىن قۇرۇپ كېتىپتۇ.

了 萎枯得弄碱. 了 萎枯得弄碱 قۇرۇپ قاپتۇ. 竭枯水井.

了. 了 光, 尽 <转> ③. 了. 了 光, 尽 <转> ③. 了.

了. 了 光花钱的里. 了 光花钱的里 <转> ④. 了 光花钱的里

不示表(式令命称人三第用) ⑤ 物动种绝. 不示表(式令命称人三第用) ⑤ 物动种绝

满. 满 性记的死该这我. 满 性记的死该这我. 满

。平水业专种那, 吧的他去. 吧的他去. 吧的他去

见, 的他滚, 的他去 <骂, 习> قۇرۇپ كەتسۇن

吧去鬼. 吧去鬼 چىرايى ~, چىرايىغا چاي قۇيۇپ ئىچكىلى بولات.

تىمۇ؟ 吧去鬼. 吧去鬼 چىرايىغا چاي قۇيۇپ ئىچكىلى بولات.

نىڭ گېيى! 吧去鬼. 吧去鬼 چىرايىغا چاي قۇيۇپ ئىچكىلى بولات.

的孙绝子断 <骂, 习> قۇرۇپ كەتكۈر

态动使的 «قۇرۇمداق» قۇرۇمداق

态同共的 «قۇرۇمداق» قۇرۇمداق

多，子耗拿狗 <成> قۇشقۇنغا يوق قىسىلغاندەك
 事闲管
 不足裹，鼓堂退打 <成> قۇشقۇنغا ئولتۇرماق
 前

带皮的上轘车到系鞮后 قۇشقۇن يانېغى
 态动使的 «قۇشلىماق»
 态同共的 «قۇشلىماق»
 态动被的 «قۇشلىماق»
 ；手到弄 <贬，转> ②(猎狩)鷹放 ①〔动〕 قۇشلىماق
 . ساۋاقدىشىغا خىيانەت قىلىپ، گۈلشەننى قۇشلىغان ئۈزۈك .
 . 你是的手到弄鲜丽古把学同了叛背
 قۇشناچ [静] 娘师 (多指多教宗士的人夫) : قۇشناچم .
 娘师 <谚> . نىڭ ئېشىنى ئوخشاتقان موللىكانىڭ ئوتېشى .
 米无为难妇巧” 同喻: 菜的叔大拉毛是的靠好饭的
 . “炊之

قوغۇش <古>〔静〕 (一划齐整使)具工的箭整修
 قۇك <古>〔静〕 (肉)的瘦
 قۇقئاۋ <古>〔静〕 (器) 籥笙 (古) 篴
 قۇل [静] 才奴，仆奴，隶奴
 <谚> . 克伯像要饭吃，隶奴像要活干 .
 كاللا ئۇلتۇرەر . <谚> 死累隶奴将会好叫爷老
 قۇل بولماق 才奴当，仆奴作，隶奴为沦，隶奴当
 قۇل قىلماق 役奴

قۇلا [静] ①(马)的色褐黄 ; ~ نايچاق 驹马的色褐黄
 马骠黄 ②
 قۇلابۇز <古>〔静〕 ① 人头领，人路带 ② 领头，手
 南指，册

قۇلاق [静] ① 耳，朵耳; دارداك ~ 朵耳大 / قۇلاقچىنىڭ
 قۇلقىنى 朵耳的帽皮 / 朵耳 ~ غۇقۇلدىماق / 鸣耳
 بۇرۇن ئاشىق بولار . <谚> 情钟早睛眼比朵耳
 ئاڭلىغان يالغان، كۆز كۆرگەن راست . <谚> 虚为听耳
 ، 遍一说话 <谚> . گەپ بىر، ~ ئىككى . 实为见眼
 . ماشىنىدا ② 轴旋，轴旋 . (遍一说只话喻意) 只两朵耳
 نىڭ قۇلقىنى ئىسكىرىپىكىنىڭ قۇلقىنى 轴旋的器机 / 轴
 ئۇ رادىئونى قولىغا ئېلىپ قۇلقىنى تولغىدى . 起拿他
 <植> ④ 儿把上(的盘磨) ③ . 纽旋了动拧机音收
 芽，儿瓣，枝藜 : كۆممىقوناق مايىلىرى ئۈچ ~ بولۇپ ئۆس-
 تى . 线眼，目耳 <转> ⑤ . 枝藜个三了出长米玉 .
 线眼当局察警给 بولماق ~ ساقچى ئىدارىسىگە

~ بالىسى كۆككە قارايدۇ، قوي بالىسى يەرگە . 鸟雏 <谚>
 . 面地看羊小，天蓝望 . قۇشنى يەم بىلەن ئالدايدۇ، ئادەم-
 نى گەپ بىلەن . <谚> 话用人骗，饵用鸟骗
 نىڭ سايرمايدىغىنى يوق، دۈشمەنىڭ قارغىمايدىغىنى . <谚>
 . 的咒不有没人敌，的叫不有没鸟
 چۈشمەس، ئەر قېرىپ قولغا . <谚> 网落不老鸟
 鷹 ② . 当上不

قۇش باش مۇخ قۇرت <动> 虫苔草头鸟
 قۇش بۇرۇن 鼻钩鷹
 قۇش خوجىلىقى = قۇشچىلىق فېرمىسى
 قۇش ئوغۇتى <农> 肥粪禽
 قۇشلار سىنىپى <动> 纲鸟

قۇشېبىگى <古>〔静〕 人圈(的鷹猎养帝皇为)
 قۇشتەك [静] 好绪情，轻很 : بۈگۈن مەن ~ قوپۇپتىمەن .
 好绪情我床起天今

قۇشچى [静] 人鷹养 (者猎狩鷹养)
 قۇشچىلىق [静] 业禽养
 قۇشچىلىق فېرمىسى 场禽养
 قۇشخانا [静] 场宰屠
 قۇششۇناس [静] 家学类鸟
 قۇششۇناسلىق [静] 学类鸟
 قۇشغۇن <古，植>〔静〕 黄大

قۇشقاچ [静] 雀麻 <动> ~ بولسىمۇ قاسساپ سويسۇن .
 <谚> 宰去户屠让也，雀麻是便即 . بولسىمۇ
 گۆش . <谚> 肉是也蝇苍”同喻: 肉是也雀麻
 كامادا، موللام تامادا . <谚> 洞钻雀麻，心贪拉毛
 قۇشقاچتىن قورققان بۇغداي تېرىماس . <谚> 不的雀麻怕
 . “了地种不就叫姑蝌蝌怕”同喻: 麦小种

قۇشقاچ تىللىرى چىقماق <成> 语蜜言甜 : خې-
 تىمىم، بۈگۈن سىلىگە نېمە بولدى، قۇشقاچ تىللىرى چىقىپ كېتىپ-
 么怎话说，(语巧言花)语蜜言甜天今您，姐小
 甜

قۇشقاچ تىلى ئاش <食> 片面形角三
 قۇشقاچ جېگى <军> 战雀麻
 قۇشقاچتىل [静] 竹扁，蓄蒹 <植>
 قۇشقاچسىمان [静] 的形雀
 قۇشقاچسىمانلار ئەترىتى <动> 目形雀
 قۇشقاتان <植>〔静〕 马绵欧，众贯
 قۇشقونماس <植>〔静〕 廉飞，菊翅大
 قۇشقۇن [静] 棍纒，鞮

“环丫，喂”到听娘姑 . ئاۋاز قىزنىڭ قۇلىقىغا كىرىپ قالدى .
声喊的 ھازىر ئاپىسىنىڭ قىلىۋاتقان گەپ - سۆزلىرى ئۇ
نىڭ قۇلىقىغا كىرمەيدىغان بولدى . 不听她话的说妈妈在现 .
了去进

قۇلاققا مۇشتىلىغاندەك <成> 耳刺 : ئۇنىڭ گېپى قۇ-
لىقىغا مۇشتىلىغاندەك تۇيۇلدى . 他(他)耳刺了听我话的
(了耳刺到感我话

قۇلاققا ياقماق <成> 耳顺 , 耳悦 : قۇرۇق گەپ قۇلاققا ياقماق .
耳顺不话空 <谚>

قۇلاققا يەتمەك <成> 到听 , 到传 : بۇ گەپلەر پادشاھ .
نىڭ قۇلىقىغا يەتتى . 这此话传到皇帝耳朵里 .

قۇلاق قۇلۇلسى <理生> 蜗耳
قۇلاق قىزىماق <成> 烧发朵耳 : قۇلىقىم قىزىۋاتتى .
دۇ , كىم گېپىمنى قىلىۋاتىدىكەنە ؟ 烧发朵耳我
在谁是怕 , 吧我说

قۇلاق كەستى <骂> ①种蠢 , ②坏蛋 , ③狗群
قۇلاق كولىغۇچ 子挖耳
قۇلاق كىرى = قۇلاق سېغىزى
قۇلاق گىجىكى <理生> 轮耳

قۇلاق موللىسى <成> 濡耳染目成 , 的学之
قۇلاق مونچىقى <理生> 屏耳

قۇلاق - مېڭىنى يېمەك <成> ①耳刺 , ②人死烦
ئۇنىڭغۇنى بولۇشىغا قويۇۋېلىپ , قۇلاق - مېڭىنى يېپ كەتتىڭ .
了人死烦 , 机音录放声大你

قۇلاقنى پاك قىلىۋەتمەك 聋欲耳震
قۇلاقنى تولغىماق <成> 唆教 , 唆调 : 意主出
قۇلاقنى دىڭ تۇتماق <成> 朵耳起竖 : قۇلىقىڭنى
دىڭ تۇتۇپ ئاڭلا . 着听朵耳起竖

قۇلاقنى سوزماق ①朵耳揪 <转> ②训教 : گەپكە
كىرمىسە , قۇلىقىنى سوزۇپ قوي . 他训教训教 , 话听不
قۇلاقنى قىزىتماق <成> 亲说 , 亲提 : قىز چوڭ بول-
سا , قۇلاقنى قىزىتىدىغان كىشىلەرمۇ كۆپىيىدۇ . 了大娘姑

قۇلاقنى يارماق = قۇلاقنى پاك قىلىۋەتمەك
قۇلاقنى يېمەك <成> 叨唠 , 不休喋喋
قۇلاق يوپۇرماق <成> 充耳不闻 , 不闻不问 : 置
قۇلاق يۇتقۇنچاق نەيچىسى <理生> 管咽耳
قۇلاق يۇمشىقى <理生> 垂耳 , 垂朵耳

قۇلاق ئاغرىتماق <成> 人烦 , 叨唠 , 不休喋喋
قۇلاق ئاغرىقى <成> 恼烦
قۇلاق ئاقماق <医> 漏耳

قۇلاق ئالدى بېزى يەللىكى <医> 炎腺腮
قۇلاق پەردىسى <理生> 膜鼓
قۇلاق پىشماق <成> 熟听 , 惯听 , 出了听朵耳 , 茧了
子 : بۇ گەپنى تولا ئاڭلاپ قۇلىقىمۇ پىشىپ قالدى . 我话这
了子茧出听都朵耳 , 了多太得听

قۇلاققا تۇتماق <成> 记牢 , 住记
قۇلاققا ساقلىماق = قۇلاققا تۇتماق
قۇلاق تۈۋىدە 际耳 , 边耳 , 根耳

قۇلاق تىنچ <成> 静清根耳 : ئېشىكى يوق موللامنىڭ
قۇلىقى تىنچ . <谚> 静清根耳 , 驴没拉毛 “同喻” 见
“心不烦” .
قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 静清刚根耳的我
来出又

قۇلاقتىن قۇلاققا ئاڭلانماق <成> 一 , 传相转辗
十传十 , 十传
قۇلاقتىن كەتمەك (而老年因) 聪失 : 背变朵耳
قۇلاق تىنماق = قۇلاق تىنچىماق

قۇلاق چىشلەتمەك 朵耳咬 : 让母父的子儿有俗旧
大长为意 , 朵耳的孩女小友朋好要下一咬子儿小
(她娶

قۇلاقتىن نېرى كەتمەسلىك <成> 耳在犹言
قۇلاق دالانچىسى <理生> 房耳
قۇلاق دىڭ <成> 候听 (息消) 觉警
قۇلاق سالماق : 听倾 , 听 : ياخشى گەپكە قۇلاق سال , يامان
گەپكە ياماق . <谚> 听倾要话好 , 正指要话坏

قۇلاق سۇپرىسى <理生> 廓耳 , 郭耳
قۇلاق سېغىزى <医> 屎耳 , 垢耳
قۇلاققا سېلىپ قويماق <成> ①叮叮 , ②囔囔

قۇلاق غۇڭۇلدىماق <医> 鸣耳
قۇلاق قاقماق : 朵耳捂 : مەزىن قۇلاق قېقىپ , بامىدات
نامىزغا ئىزان توۋلاشقا باشلىدى . 始开 , 朵耳着捂员礼宣
礼宣孜马乃礼晨为

قۇلاققا قۇيۇپ قويماق <成> ①命面提耳 , ②千叮万嘱
قۇلاق كىرمەك : 进听 , 见听 : « ھاي دېدەك ! » دېگەن

。 羊了不成皮驴野 < 谚 > دۇ .

芥南拟 < 植 > [静] قۇلانىچاق

豆叶无 < 植 > [静] قۇلانقۇيرۇق

的驴野有 [静] قۇلانلىق

蜓蜻 < 方， 动 > [静] قۇلاي

子贩隶奴 [静] قۇلپۇرۇش

隶奴小 [静] قۇلچاق

女婢和仆奴 [静] قۇل - چۆرە

义主隶奴 [静] قۇلچىلىق

主隶奴 [静] قۇلدار

قۇلدارلىق [静] ① 制有占隶奴: قەدىمكى زاماندا ~ خېلى

ئەۋج ئالغان . 行盛当相制有占隶奴候时古

的主隶奴، 的隶

的相才奴، 的似隶奴 < 古 > [静] قۇلسىغ

箍铁(的等窗门) [静] قۇلاپ

قۇلدارچە [静] ② 似仆奴， 地似录奴: ~ 的般隶奴،

骨媚颜奴， 膝婢颜奴 باش ئەگىدەك

قۇللۇق ① «قۇل» 词名象抽的: قۇللۇقتىن قۇتۇلماق

脱摆 / 役奴 / قۇللۇقتا تۇتماق 役奴 / قۇللۇقتا چۈشۈرمەك

使..... 命遵， 是 < 习 > ② 隶奴为沦， 下阁， 是 ۋەتەر،

的化奴، 的隶奴 ④! 您谢谢! سىزگە ~ 谢谢 ③ 命遵

قۇللۇق بىلدۈرمەك، 是称 ۋەتەر: قول قوۋۇشتۇ-

رۇپ ~ 是称手拱

قۇللۇق تۈزۈم 制隶奴

قۇللۇق جەمئىيەت 会社隶奴

قۇلماق < 植 > [静] 布忽، 花酒啤

قۇلماقلىق [静] 地的花酒啤种

قۇلۇپ [静] 锁: ئىشكىتە ~ يوق ئىكەن . 锁上没上门 ~

چاققانلىقتىن تانماقچىمۇ سەن؟ 锁了砸， 帐认不想还你，

吗？

قۇلۇپ سالماق 锁上， 锁: ئىشكىكە ~ 门锁 / دەرۋازىغا

~ 锁上门大给， 门大锁 ~ < 成 > 使.....

言无口哑

قۇلۇپساز [静] 匠锁修

قۇلۇپسازلىق [静] 业锁修

قۇلۇپلىماق «قۇلۇپلىماق» 态动使的

قۇلۇپلاشماق «قۇلۇپلىماق» 态同共的

قۇلۇپلانماق «قۇلۇپلىماق» 态动被的

قۇلۇپلاققى [静] 的着锁، 着锁: ئىشخانا ~ تۈردۈ . 公办

~ 着锁室 ىن房的着锁 ئۆي ~ 。

قۇلاق يۈڭىكى = قۇلاق گىجىكى

قۇلاق يىڭىنسى 针耳 < 医 >

قۇلقى تۆشۈك < 成 > 墙的风透不有没: ەمە ئا .

ەمەنىڭ ~ ، مۇنداق مەخپىيەتلىكنى يوشۇرۇپ قالماق تەس .

。 住不瞒密密种这، 墙的风透不有没

قۇلقىدىن تۇتۇپ < 成 > 过地一一، 过手亲: قۇي-

لارنى ~ ساناپ بەرمەك / 数羊着抓手亲 ~ سانماق

钱数地张张一

قۇلقىدىن كەتمەسلىك < 成 > 犹言， 际耳绕紫

耳在

قۇلقىغا چۈشۈپ قالماق < 成 > 到听被، 到传،

.....朵耳的: 里朵耳的: بۇ گەپلەر ئاخىر ئاكىسىنىڭ قۇلقىغا چۈشۈپ

قاپتۇ . 了里朵耳的哥哥他到传后最话些这

قۇلقىغا گەپ كىرمەسلىك 去进不听

قۇلقىغا ناغرا چالغاندەك < 成 > 听难不، 耳顺: بۇ

گەپلەر موماينىڭ ~ تۇيۇلدى . 不很来起听太太老话些这

。 耳顺

قۇلقىم سىزدە < 习 > 听恭耳洗我

قۇلقىنى بۇرمىاق < 成 > 让..... 改主意: تەيىچى

چىنۋاڭ خوجامنىڭ قۇلقىنى بۇراپ ، نورۇز دامولامنى غوجامغا

ئۇستاز قىلدۇرغان . 如诺叫، 意主了改卓和王亲让吉台

。 师教当卓和给拉毛大孜

قۇلقى ئۇزۇن < 成 > 通灵息消، 方八听耳

قۇلقى ئېغىر < 成 > 听重， 背朵耳

قۇلقى يۇمشاق < 成 > 顺温， 话听: ئۇ بالا ئوبدان ،

~ ، نېمە دەپسە شۇنى قىلدۇ . 么什干叫، 话听， 好子孩那

。 么什干就

قۇلاق? < 方 > [静] 渠小一(量计的水)

قۇلاقچا [静] 帽皮(的耳帽带)

قۇلاقچوپ [静] ① (的机织绸斯莱特艾) ② 手扶(织)

头接(的上机毯

قۇلاقچىچەك [静] 金(的珠珍镶边两， 石宝镶间中)

卡发

قۇلاقچىلىق [静] 业帽皮②的帽皮戴، 的帽皮有①

قۇلاقلىق: «قۇلاقلىق» < 古 > [静] 珥日

قۇلاقلىق [静] 的朵耳带: 把带، 的朵耳带: كوزا

碗木的把带 ~ / 子罐

قۇلاقلىق گايكا < 机 > 母螺形蝶

قۇلاقۋاغ [静] 环绳， 环皮(的轭与辘车结连)

قۇلان < 动 > [静] ~ 驴野， 驴兰库: تېرسى كۆن بولماي-

子罐药，子铍沙 <医> قۇم چۈگۈن
 同喻：时花开子沙 <成> قۇم چېچە كىلگەندە
 “来出边西从阳太”，“花开树铁”
 花开子沙 قۇم چېچە كىلمەك
 袋沙 <体> قۇم خالتا
 鼎砂 قۇم داخقان
 粒砂 <地> قۇم دانچىسى
 陶沙 قۇم ساپال
 蚕沙 <动> قۇم سازىكى
 算细打精 <成> قۇم سانماق
 酌斟，算细打精
 数则家人，头石数你 <谚> . خەق قۇم سانایدۇ .
 “人能有后背人能，手中强有自中强” 同喻：子沙
 数则家人，头石数你
 农？吗了意注你 . دېھقانلار قۇم سانایدۇ .
 农？吗了意注你
 算细打精都民
 面浆沙抹 قۇم سۇزاق <建> 面浆沙 ~ قىلماق
 土粘质砂 <建> قۇم سېغىز
 糖砂 قۇم شېكەر
 转②谈之稽无① <成> قۇمغا مۆھۈر باسقاندەك
 逝即瞬
 时年老，头心记牢的学时轻年 <谚> . ~ ئۆگەنگەن .
 逝即瞬转的学
 坩埚②锅沙① قۇم قازان
 人的嗦罗话说，人的多话 <成> قۇم قازى
 纸砂 قۇم قەغەز
 虫沙 <动> قۇم قۇرتى
 型砂，模砂 <冶> قۇم قېلىپ
 垆沙 <地> قۇم قىرى
 قۇم كۆلچىكى = قۇم ئازگىلى
 布砂 <机> قۇم لاتا
 沙泥 <水> قۇم لاتقا
 层沙泥 <地> قۇم لاتقا قاتلىمى
 浆砂 <建> قۇم لاي
 盘沙 قۇم مودېل
 型砂 <冶> قۇم ئۆزەك
 林沙防，林沙固 قۇم ئىھاتە ئورمانلىقى
 层盖漠 <地> قۇم يېپىنچا
 涛波，浪波，波 <古>〔静〕 قۇم^۲
 笼子鸽，笼鸡 <方>〔静〕 قۇم^۱
 房偏，婆老小，妾 <古>〔静〕 قۇم^۲
 圈围包，围包 <古>〔静〕 قۇمارغال

的锁带 چامادان ~ : 的着锁，的锁有〔静〕 قۇلۇپلۇق
 箱皮
 无口哑使②门锁 ~ ئىشكىنى : 锁①〔动〕 قۇلۇپلىماق
 口哑他使话这 . بۇ گەپ ئۇنىڭ ئاغزىنى قۇلۇپلىدى .
 言
 言无
 螺钉，丝螺③贝②牛蜗① <动>〔静〕 قۇلۇلە
 涡轮 <机> قۇلۇلە ئوق
 雕贝 <艺> قۇلۇلە ئويما
 的贝噬，的贝嗜〔静〕 قۇلۇلسخور
 的形蜗〔静〕 قۇلۇلسىمان
 管蜗 <水> قۇلۇلسىمان تۇرۇبا
 杆蜗 <水> قۇلۇلسىمان دەستە
 驹马(的内之岁一) <动>〔静〕 قۇلۇن
 痧肠绞 <医>〔静〕 قۇلۇنجى
 驹马小 <动>〔静〕 قۇلۇنچاق
 马有，的驹马带②词名象抽的 «قۇلۇن» ① قۇلۇنلۇق
 的驹
 马母驹带 <动> قۇلۇنلۇق بايتال
 马母 . 驹产，驹马下〔动〕 قۇلۇنلىماق
 驹产 . 驹产
 鳍小(的侧两后头鱼)〔静〕 قۇلۇقتە
 قۇم^۱ قۇم^۱ : 子沙，沙〔静〕 قۇم^۱ ~ دۇۋسى 堆沙 / ~ يىغىلسا تاغ بو-
 لار، ئەل يىغىلسا باغ . <谚> 山成可沙聚，聚成建众聚 .
 坑沙 <体> قۇم ئازگىلى
 红花，果沙 <植> قۇم ئالما
 梨沙 <植> قۇم ئامۇت
 丘沙 قۇم بارخىنى
 土壤砂 <地> قۇم ئەت تۇپراق
 疗沙 <医> قۇم بىلەن داۋالاش
 石磨粗 قۇم بىلەي
 石板，岩砂 <地> قۇم تاش
 瓜西瓢沙 قۇم تاۋۇز
 子匣话，人的多话，人的说爱 قۇم تەللە
 人的碎嘴 قۇم تۈۋرىسى
 土砂 <地> قۇم تۇپراق
 坝沙 <水> قۇم تۇغان
 嘴沙 <地> قۇم تۇمشۇق
 蓬沙 <植> قۇم تېرىق
 轮砂 قۇم چاق
 沙冲 <水> قۇم چابىقاش

车漠沙, 车汽漠沙 <交> قۇملۇق ئاپتوموبىلى
 蟒沙 <动> قۇملۇق بوغما يىلىنى
 球足滩沙 <体> قۇملۇق پۇتبولى
 岩砂 <地> قۇملۇق تاغ جىنسلىرى
 球排滩沙 <体> قۇملۇق ۋالىبولى
 (一之种品的杏)特麦库 <植>〔静〕 قۇمەت
 缀蚤 <植>〔静〕 قۇمىخان
 兰下松 <植>〔静〕 قۇمىرە
 (一之落部语厥突代古)人克梅库〔静〕 قۇمىق
 语克梅库②的式克梅库①〔静〕 قۇمىقچە
 粪②头石小的大般蛋粪羊 ۋاشاق ئاش ①〔静〕 قۇمىلاق
 دهك يوغانلىقتىكى ئۇشاق ئاش
 石卜占, 石卵鹅小 ۋاش ~ 的状态
 卦算, 卜占(子石用) قۇمىلاق سالماق
 قۇمىلاقچى 〔静〕 卜占者: ~ ئۇشاق ئاشلارنى بىر بەرگە جەم قىلىپ: «ياپىرىم!» دەپ ئاشلارنى تەخمىنەن ئۈچ بۆلەككە بۆلدى.
 便“主的我”声一了叫, 起一到拢头石小把者卜占
 份三了成分约大头石把
 粪拉(等骆驼, 兔, 羊)〔动〕 قۇمىلاقلىماق
 细仔, 真认 <方>〔静〕 قۇنت
 人夫, 主公 <古>〔静〕 قۇنچۇي
 獭水, 狸河, 狸海 <动>〔静〕 قۇندۇز
 发头的亮油黑乌 چاچ قۇندۇز
 香狸海 <动> قۇندۇز ئىپارى
 红顶朱 <植>〔静〕 قۇندۇزگۈل
 藻狸 <植>〔静〕 قۇندۇزلەش
 葱花 <植>〔静〕 قۇندۇزئوت
 器亮擦, 器光抛 <古>〔静〕 قۇندىغۇ
 哀悲, 的伤悲, 的伤忧, 的愁忧① <古>〔静〕 قۇنۇق
 子骗②的
 发, 愁忧, 受难, 累受, 苦吃 <古>〔动〕 قۇنۇقماق
 忧担, 愁
 藤钩 <植>〔静〕 قۇنۇن
 قۇۋا 〔静〕 猾, 猾奸, 猾狡: پەسىچە, سەن مەندىنمۇ قۇۋراق ئىكەنەن. 猾还我比你, 摸估我. باينىڭ تۆگىچىسى بول.
 主财给 <谚> . قۇيچىسى بولساڭ قۇل. ~ بولسەن, قۇيچىسى بولساڭ قۇل.
 隶奴成羊放主财给, 猾狡变骆驼放狐”同喻: 钩上会也狸狐的猾狡 <谚> . قۇدىن ئىلىنار. ~ تۈلكە تۇمشۇ.
 “误明聪被反明聪”: “手猎好过不斗也猾狡再狸
 的干干, 枯干, 透干〔静〕 قۇۋۇ

痂疮癩〔静〕 قۇماق
 疤疮癩满长 قۇماق باسماق
 自吹自, 的牛吹爱, 的夸自爱 <古>〔静〕 قۇماقچى
 的播
 鹭秃鸨 <动>〔静〕 قۇماي
 者道会说能, 者谈健 <方>〔静〕 قۇمباش
 暴尘沙, 暴沙 <气>②沙风①〔静〕 قۇم - بوران
 土沙风 <地> قۇم - بوران تۇپرىقى
 蚪蝌 <动>〔静〕 قۇمچاق
 下见 قۇمخور
 禾旱 <植> قۇمخور قىياق
 态动使的 «قۇمىدماق»
 态同共的 «قۇمىدماق»
 态动被的 «قۇمىدماق»
 数其计不 <转>②的样一子沙像①〔静〕 قۇمىدەك
 他. 数胜不数, 数胜可不
 数胜不数兵士的
 قۇمىدماق 〔动〕 磨沙用, 擦子沙用: قىلىچنى قۇمداپ پارقىد.
 راتماق 光磨刀马把子沙用
 地质沙 ىر ~ 的质沙, 的沙含〔静〕 قۇمىسالك
 土沙, 土沙粉 <建> قۇمىسالك توپا
 土粘质砂 <地> قۇمىسالك سېغىز
 的大量沙含, 的沙多〔静〕 قۇمىسالكغۇ
 菊苞粉 <植>〔静〕 قۇمىسېغىز
 的上轮砂. 光磨粒砂 〔动〕 قۇمىسرىماق
 了光磨粒砂
 的状沙〔静〕 قۇمىسىمان
 土壤砂 ىت تۇپراق قۇمىسىمان
 瘤样沙 <医> قۇمىسىمان ئۆسمە
 砾砂, 石沙〔静〕 قۇم - شېغىل
 坛沙, 罐沙〔静〕 قۇمىغان
 禾旱 <植>〔静〕 قۇمىقياق
 麻麻密密得变, 多很得变〔静〕 قۇمىلاپ
 ەگەن ~ كېتىپتۇ. 麻麻密密得变人方地这.
 态动使的 «قۇملاشماق»
 沙地土 ىدەر قۇملىشىپ كەتەك قۇملاشماق. 〔动〕 化碛沙
 化碛
 子沙有, 的沙含①〔静〕 قۇمىلۇق
 沙漠, 地沙②滩沙 ىماز, ىماز قۇمىلۇقتىكى يۇلغۇن ىماز
 漠沙大干玛拉克塔 ىكەكلىساكان قۇمىلۇقى 柳红的上

، 值价养营 <转>⑤。婚起不结他 . قۇۋۇتى يەتەيدۇ .
 饭的值价养营有 饭 进 : قۇۋۇتى بار تاماق 补进
 剂壮强，药补 <医> قۇۋۇت دورىسى
 数因率功 <物> قۇۋۇت فاكتورى
 量力有使 量力有使 补滋 : بۇ دورا ئادەمگە
 قۇۋۇت قىلىدۇ . 人补滋药种这 .
 泵力动 <机> قۇۋۇت ناسوسى
 器功测，计功测 <电> قۇۋۇت ئۆلچىگۈچ
 的值价养营有没②的弱软，的力无①〔静〕 قۇۋۇتەتسىز
 态动使的 «قۇۋۇتەتسىزلىك» قۇۋۇتەتسىزلىك
 قۇۋۇتەتسىزلىك 变无得力，衰弱 : ئادەم كېسەل
 بولۇپ ئۇزۇن مەزگىل ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالسا ، پۈتۈن بەدىنى
 قۇۋۇتەتسىزلىنىپ كېتىدۇ . 人患病期卧床会变得身
 力无
 式形词名的 «قۇۋۇتەتسىزلىك» قۇۋۇتەتسىزلىك
 态同共的 «قۇۋۇتەتسىزلىك» قۇۋۇتەتسىزلىك
 态动使的 «قۇۋۇتەتسىزلىك» قۇۋۇتەتسىزلىك : بەدىنى ~
 体身补滋
 قۇۋۇتەتسىزلىك ① «قۇۋۇتەتسىزلىك» 态动被的 : بۇ پىكرىم كۆپ-
 چىلىك تەرىپىدىن دەرھال قۇۋۇتەتلىدى . 我得立刻见意个这我 .
 量力有得变，壮强变，力体复恢② . 持支的家大到
 سەن ئارام ئال ، قۇۋۇتەتلىن . 息休要你 . 力体复恢 . بىلىكىم
 قۇۋۇتەتلىدى . 我膊的变有力量了 .
 قۇۋۇتەتلىك 〔静〕① 有力量，有力气 : ىلار ئۇتى ،
 بالىلار چوڭ بولۇپ ~ كىشى بولدى . 一 年 年 过去 了 孩 ،
 的养营于富② . 人的气力有了成，了大长们子
 效肥，好力地③ 饮食的养营于富 تاماقلار ~ : 的补
 料肥效高 高 ~ 地的好力地 / ~ 高
 料饲能高 <牧> قۇۋۇتەتلىك يەم - خەشەك
 品食化强 强增① 补滋 : ئادەمگىيام بەدىنى قۇۋۇ-
 ۋەتلىيدۇ . 参人补滋体身 <转>② . 主，成赞，持支
 张 : ئۇنىڭ پىكىرىنى قۇۋۇتەتلىيەن . 我成赞的他意的 . 见
 西张主是他 . غرب تەرەپكە قاراپ ئىلگىرىلەشنى قۇۋۇتەتلىيدۇ .
 的进
 قۇياش 〔静〕 阳太 : ~ كىرمىگەن ئۆيگە تېۋىپ كىرەر .
 <谚> 不进光阳 了的不进屋子医生 . ~ يۇلتۇزلاردىن نۇر
 ئالماس . <谚> 太阳不向星星借光 . قۇياشقا كۆپ قا-
 رىغان كۆزىسىز قالار . <谚> 多看得看阳太 . 失明会睛眼 .
 قۇياش ئاتموسفېراسى <气> 气大阳太

心空，洞空 <方>〔静〕 1 قۇۋاق
 ③脚山，麓山② 林丛，林木灌① <古>〔静〕 2 قۇۋاق
 者役劳偿无(长乡给)
 到感 قىلماق ~ : 快愉，悦喜，兴高〔静〕 قۇۋانچ
 兴高
 ، 兴高②的快愉，的悦喜，的兴高①〔静〕 قۇۋانچلىق
 ~ / 报喜，息消的兴高 兴高 ~ : 快愉，悦喜
 情表的快愉
 态动使的 «قۇۋانماق» قۇۋانماق
 高里心我 . 悦喜，兴高①〔动〕 قۇۋانماق
 陶② . 兴高很我你到见 . 兴 兴
 你 ! 醉 : ئۆزۈڭلارنىڭ باتۇرلۇقىغا قۇۋىنىپ كېتىۋاتىسىلەر ھە !
 ！ 啊敢勇的己自于醉陶们
 偏傀，偶木 <方>〔静〕 قۇۋچەپ
 议会，会集 <古>〔静〕 قۇۋراغ
 蓄积，累积，多成少积 <古>〔动〕 قۇۋراماق
 态动使的 «قۇۋلاشماق» قۇۋلاشماق
 头滑变，猾狡变〔动〕 قۇۋلاشماق
 ！ 伙家的头滑很得变个是他 ! برىبە
 奸弄会不 ئادەم يوق قۇۋلۇقى : 式形词名的 «قۇۋ» قۇۋلۇق
 生猾狡 <谚> / 人的滑耍 قۇۋلۇقتىن شۇملۇق تۇغۇلار .
 凶 险 .
 头滑耍，滑耍 : ئۇ ھەرقانچە قۇۋلۇق
 قىلىسىمۇ ، پېشقەدەم ساقچىنىڭ سوراقلىرىغا بىر - بىرلەپ جاۋاب
 بېرىشكە مەجبۇر بولدى . 滑耍再他 . 滑耍再他 . 滑耍再他 .
 问审的察警老
 计诡，俩伎贼鬼〔静〕 قۇۋلۇق - شۇملۇق
 俩伎贼鬼么什了用使他 . ئىشلەتكەنلىكى ئايلىن بولدى . ~
 揭若然昭经已都
 计诡施，鬼搞 قۇۋلۇق - شۇملۇق قىلماق
 梁偷， 柱换
 活生校学的快愉 ىلىنىپ ھاياتى قۇۋانماق : ~ 的快愉〔静〕 قۇۋانماق
 式形词名的 «قۇۋانماق» قۇۋانماق
 血失时娩分在给)饭甜米小油奶 <古>〔静〕 قۇۋۇت
 (品食的用食妇产的多过
 刮，擦摩，磨 <方>〔动〕 قۇۋۇرماق
 力满充身浑 ىلىنىپ بەدەنگە ~ تولماق 力①〔静〕 قۇۋۇت
 ③量能②力臂，量力的膊 قۇۋۇتىنى ىلىنىپ ىلىنىپ ىلىنىپ ىلىنىپ
 <物> 率功 ~ / 能电 قۇۋۇتىنى ىلىنىپ ىلىنىپ ىلىنىپ ىلىنىپ
 ④ <转> 起得..... ، 到达量力

角(眼)⑤尾船 قۇيرۇقى كېمىنىڭ قۇيرۇقى / 部尾车火 قۇيرۇقى
 后场打)⑥下一瞥角眼用 قويماق قاراپ قۇيرۇقىدا قاراپ قويماق
 <贬, 转>⑦渣余的场麦: خاماننىڭ قۇيرۇقى 渣余(的
 地霸恶 قۇيرۇقى پومبىششىكلارنىڭ قۇيرۇقى 从肋, 从仆
 从肋的子分罪犯 قۇيرۇقى قۇيرۇقىنىڭ / 从仆的主

鳍尾 <动> قۇيرۇق پالاقچىسى
 艾自怨自, 急着干 <成> قۇيرۇق تالماسق
 抓让不, 色声露不 <成> قۇيرۇق تۇتقۇزماسلىق
 子辮, 柄把落不, 子辮 قۇيرۇق تۇتقۇزمايۇقاتلىقىنى قارا!
 就他看你, 忙么这情事! 面露不是

灯尾 <交> قۇيرۇق چىراغ
 قۇيرۇق دىڭگايىتىماق = قۇيرۇق كۆتۈرمەك
 骨尾 <理生> قۇيرۇق سۆڭىكى
 怜乞尾摇 <成> قۇيرۇق شىپاڭشىتىماق
 قۇيرۇق شىپاڭشاتماق = قۇيرۇق شىپاڭشىتىماق
 尾羊炒爆 <食> قۇيرۇق قورۇمىسى
 巴尾翘 <成> قۇيرۇق كۆتۈرمەك
 羊挂 <成> قۇيرۇق كۆرستىپ, ئۆپكە ساتماق
 肉狗卖, 头

قۇيرۇق ماي = قۇيرۇق ياغ
 随伴让, 随跟让 <成> قۇيرۇقىغا چاتماق
 跑逃巴尾起夹 <成> قۇيرۇقىنى تىككۈتمەك
 窜鼠头抱, 夭夭之逃
 策上为走, 掉跑 <成> قۇيرۇقىنى خادا قىلماق
 去死 <成> قۇيرۇقىنى قۇم باسماق
 常常他. قۇيرۇقىنى قۇم بېسىپ كەتكەن بوۋىلىرىنى ئەسلەيتتى.
 人先的去死已早念怀. تۆگە سىگۈچە قۇيرۇقىنى قۇم بىي-
 سىپتۇ. 掉埋沙被巴巴尾, 尿完撒到等駝駱 <谚>

巴尾起夹 <成> قۇيرۇقىنى قىسماق
 قۇيرۇقىنى كەسمەك = قۇيرۇقىنى ئۈزەك
 قۇيرۇقىنى ئۈزەك <成> 尾收, 尾扫, ئەمدى بۇ
 خىزمەتنىڭ قۇيرۇقىنى ئۈزەيلى. 收作工项这给们咱在现.
 吧尾

油巴尾羊 ياغ قۇيرۇق
 羽党, 凶帮, 从仆 [静] قۇيرۇقچى
 义主巴尾 [静] قۇيرۇقچىلىق
 的尾无 [静] قۇيرۇقسىز
 目形蛙, 目尾无 <动> قۇيرۇقسىزلار ئەترىتى
 部尾④射: ئايرىپىلاننىڭ قۇيرۇقى / 部尾机飞 قۇيرۇقىسىدا قۇيرۇقسىز.

动活阳太 <天> قۇياش پائالىيىتى
 冕日 <天> قۇياش تاجى
 谱光阳太 <物> قۇياش ئىسپىكتىرى
 日阳太 <天> قۇياش سوتكىسى
 系阳太 <天> قۇياش سىستېمىسى
 说学系阳太 <天> قۇياش سىستېمىسى تەلىماتى

风阳太 <天> قۇياش شامىلى
 学理物阳太 <物> قۇياش فىزىكىسى
 子黑阳太, 斑日 <天> قۇياش قارا دېغى
 点日近 <天> قۇياشقا يېقىن نۇقتا
 圈风, 晕日, 华日 <天> قۇياش قوتىنى
 قۇياش قۇۋۋىتى = قۇياش ئېنېرگىيىسى
 历阳太 <天> قۇياش كالىندارى
 日, 说心中阳太 <天> قۇياش مەركەز تەلىماتى
 说心

炉阳太, 灶阳太 قۇياش ئوچىقى
 珥日 <天> قۇياش ئۆسۈكى
 قۇياش ۋانىسى = ئاپتاپ ۋانىسى
 能阳太 قۇياش ئېنېرگىيىسى
 年阳太 <天> قۇياش يىلى

قۇياشسىز [静] 的阳太没: ~ ھەم تۇمانلىق كۈن 没
 天一的雾有且而阳
 虫阳太 <动> [静] قۇياشقۇرت
 鸟阳太 <动> [静] قۇياشقۇش
 天一阳太有: ~ كۈن [静] 的阳太有 قۇياشلىق

甲盔 <古> [静] قۇياغ
 声喝吆的羊赶)嘘, 呼 [叹] قۇيت
 态动使的 «قۇياغ» قۇياغ: ئۇ خوتۇنغا مېھمانلارغا چاي
 قۇيدۇردى. 茶倒们人客给子妻让他. 坏砖打们他让们我. بىز ئۇلارغا خىش
 قۇيدۇردۇق.

قۇيرۇق [静] ①巴尾, 尾: قۇيرۇقىنى كۆتۈرگەن كالا تېزەك.
 屎拉要准巴尾翘牛 <谚> ىتى قالىماق. ىتى ئىت.
 ىتى بۇيرۇما, ىتى قوپۇپ قۇيرۇقىنى بۇيرۇپتۇ. <谚> ىتى
 狗大 <谚> ىتى بۇيرۇما, ىتى قوپۇپ قۇيرۇقىنى بۇيرۇپتۇ.
 懒小支懒大”同喻: 巴尾使支来起狗小, 狗小使支
 支为宁”同喻: 尾驼当不, 冠鸡作宁 <谚> ىتى بول.
 后牛为不, 首鸡 ىتى بول. ىتى بول. ىتى بول. ىتى بول.
 部的油带腿后羊②. 住不藏巴尾的者谎说 <谚>
 注部臀往 قويماق ئوكۇل قۇيرۇقتا قۇيرۇق قۇيرۇقىنى بىر تۇتام.
 部臀③油巴尾羊, 分
 部尾④射: ئايرىپىلاننىڭ قۇيرۇقى / 部尾机飞 قۇيرۇقىسىدا قۇيرۇقسىز.

廉出倒里子模个一像 <成> قۇيرۇپ قويغاندەك
样一模一，儿脱活，的
。样一模一爸爸你和得长你

惊吃，惊受 <古>〔动〕 قۇيماق³

股屁，部臀 <方>〔静〕 قۇيمۇچ

工砂翻，工铸〔静〕 قۇيىمچى

造铸 <静> قۇيىمچىلىق 作工砂翻，业造铸：~ زارۋۇنى

子沙的用砂翻 قۇيىمچىلىقتا ئىشلىتىدىغان قۇم

税造铸 <经> قۇيىمچىلىق بېجى

间车砂翻，间车造铸 قۇيىمچىلىق سېخى

料肥，肥 <方>〔静〕 قۇيۇت

肥施〔动〕 قۇيۇتلىماق

钢纯〔静〕 قۇيۇچ

态同共的「قۇيماق」 قۇيۇشماق

的灵机，的巧灵，的利麻，的捷敏 <古>〔静〕 قۇيۇغ

就，完一茶的壶大. چوگكچىدىكى چاي قۇيۇلماق ① «قۇيماق» 态动被的

，入流③。注如流汗，来起热气天. تەر قۇيۇلۇپتۇ.

，入注. بۇ دەريا مەشھۇر باغراش كۆلىگە قۇيۇلىدۇ.

，耀照，射照④。湖腾斯博的名著入汇

光的色金，了来出阳太. ئېتىزلارغا ئالتۇن نۇرى قۇيۇلدى.

。野田着耀照芒

骨骺，骨尾②腩① <理生>〔静〕 قۇيۇمچاق

，动涡 <物>②风卷龙，风旋 <气>①〔静〕 قۇيۇن

旋涡

腿毛飞 <转>②风旋 <气>①〔静〕 قۇيۇنتاز

，掣电驰风，地似也飞②的般风旋①〔静〕 قۇيۇندەك

，去开般掣电驰. بىكارپ شەھەرگە قاراپ ~ يۈرۈپ كەتتى.

。去开般掣电驰

的状旋涡〔静〕 قۇيۇنسىمان

动运旋涡 <物> قۇيۇنسىمان ھەرىكەت

的旋有〔静〕 قۇيۇنلۇق

场电旋有 <物> قۇيۇنلۇق ئېلېكتر مەيدانى

的沉低，的下，的低 <古>〔静〕 قۇيى

燃，(火)着 <方>〔动〕 قۇيىشماق

，富暴，发暴，财横发，发暴〔动〕 قۇيىنماق

。财横发大来年几他. بۇيان بەك قۇيىنىدى.

习学苦刻 قۇيىنماق 〔静〕 刻苦: قۇيىنسىمان ئۆگەنەك

态同共的「قۇيىنماق」 قۇيىنسىمان

。记痕状尾下留部后在机飞. مان ئىز قالدۇردى.
尾大 قوي ~ چوگك 的巴尾，的巴尾有〔静〕 قۇيرۇقلۇق
羊巴

目蝻蝶，目尾有 <动> قۇيرۇقلۇقلار ئەترىتى

蝻尾 <动> قۇيرۇقلۇق لىچىنكا

星帚扫，星慧 <天> قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز

发毛的糊燎②发头的上顶头①〔静〕 قۇيما

قۇيما ~ ھىدى پۇراپتۇ. 儿味发毛的糊燎了到闻他.

发怒，竖倒发毛 <成> قۇيما چىچى تەتۈر ئۈرۈلمەك = قۇيما چىچى تەك تۇرماق

冠冲

毛废 <纺> قۇيما يۇك

قۇيىسىنى ئۈرلەتمەك <成> قۇيما... 惹... 气生: قۇيما...

نى تولا ئۈرلەتمەي، تېز بول! 儿点快，气生我惹尽别!

丑，看难 <方>〔静〕 قۇي - قۇيى

态动使的「قۇيىلىماق」 قۇيىلىتىماق

态同共的「قۇيىلىماق」 قۇيىلىشماق

态动被的「قۇيىلىماق」 قۇيىلىنماق

头羊燎 ~ 燎〔动〕 قۇيىنىڭ كاللىسىنى

: 件铸②锅的铸〔静〕 قۇيما ① 的铸

件铸铁生 قۇيىسى

钢铸 <冶> قۇيما پولات

币铸 <经> قۇيما پۇل

坯管水 قۇيما تۇرۇبا

锭铁 <冶> قۇيما چويۇن

件铸 <冶> قۇيما زاپچاس

指戒的石宝镶不 قۇيما ئۈزۈك

饼油糖 <古>〔静〕 قۇيما

香油، 饼油 <食>〔静〕 قۇيماق¹ کەج

، 香油吃天春 <谚> قۇيماق كېكىرىپتۇ.

。“肠断愁后日，量思不事做”同喻

暖灌 ~ 倒，盛，斟，灌①〔动〕 قۇيماق²

盛里袋口往 ~ 酒斟 ~ 瓶 / ھاراق ~ خالتىغا ئۇن ~

(手洗)水倒上手往 ~ 茶倒 ~ 面 / قولىغا سۇ ~

灌③坯砖打 ~ 锅铸 ~ 注，浇，铸② / خىش ~

，制 / ھېسىپ ~ 肠灌 / ھېسىپ تەك ئۆلۈپتۇ دېسە،

条了死末且说人 <谚> قۇيماق دەپتۇ. 馮我是肺面说他，馮

。(嘴插乱，是为以自指喻) 馮

馮 (睛眼) 剌④ / 馮 (睛眼) 剌④: 馮 دەدىن كېيىن بىردىنلا يامغۇر قۇ-

。馮雨雨大子下一，儿会一了过.

线根

قېتىمقى = قېتىملىق
 قېتىملاپ [静] 次, 遍: ئۇ بۇ كىتابنى قانچە ~ ئوقۇپ چىققان. دۇ؟ 呀遍几了读他书本这
 قېتىملىق «قېتىم» 的形容词式: ئۇ ئۈنكەن ~ يىغىنغا قاتناشمىدى. 议会次上加参有没他
 قېتىنچا [静] 的补增, 的充补, 的足补
 قېتىنچىلىق [静] 透伤, 神劳, 扰烦, 烦麻: باش قېتىنچىلىق 筋脑透伤
 قېچىر [静] ① <动> 子骡: ئات ~ 骡马 / ئېشەك ~ 子骡 <谚> / قېچىرنىڭ ئۇيىقى قىزسا, ساياغا سال. 子骡 <谚> 派能定一, 畜役的养喂心精喻意) 开放就你, 跑要育生能不 <转> ③ 子性爆火 <转> ②. (场用上) (性女子用)的
 قېچىر تەخەي <动> 驹骡
 قېچىر ساياغا چىققاق <成> 兴尽, 来上致兴
 قېچىر ساياغا چىقىپتۇ, ئۇ قاتلامسىمۇ بىرنېمىلەرنى قىلىپ ئۇسسۇل ئوينىدى. 了来上致兴, 好不跳舞管尽, 了来上致兴. 跳地乱胡
 قېچىرچى [静] 驹脚(的货运子骡用)
 قېچىرچىلىق [静] 行脚(的具工为子骡以)
 قېچىرلىق [静] ① 子骡有: بۇ يىل ~ بولۇپ قالدۇق. 今 ② 子骡骑了: مەن ~ بىر بوۋايىنى كۆردۈم. 爷大老的子骡骑个一到看我
 كەلدى. 了来回子骡骑他
 قېچىرلىماق [动] 驹骡产, 驹骡生: بايتال قېچىرلىدى. 母. 驹骡了产马
 قېچىشماق «قاچماق» 态同共的
 قېچىق <方, 动> [静] 蠕
 قېرى ① [静] 老: ~ سېدە 榆冠圆老 / ~ ئات چۈنەك بۇزاس. <谚> 犁毁不马老
 قوشقاچ كېچەككە ئالدىنما. <谚> 皮鼓上会不雀麻老
 كالا شاپاققا ئامراق. <谚> 当的 ~ 吃请了来人年老 <谚> 皮瓜喜牛老
 قۇلاق ئۇزۇن قۇلاق. <谚> 耳风顺是朵耳老
 كەلسە ئاشقا, ياش كەلسە ئىشقا. <谚> 干活派了来人青年, 饭
 نىڭ كىتابى بار. <谚> 书有必里家的人老有
 ىلار بۇ دۇنيانىڭ مېھىمىنى. <谚> 人客的世今是人老
 قېرىنى قايتا ساقلا, ئۆلۈكىنى ھەپتە ساقلا. <谚> 世在人老
 放存日七需终寿人老, 养贍心精要需

华凝, 结凝, 固凝 <化, 物> [静] قېتىش
 点固凝 <化> قېتىش نۇقتىسى
 的凝促 [静] قېتىشتۇرغۇچى
 剂固凝, 剂凝促 <化> قېتىشتۇرغۇچى خۇرۇچ
 性结凝, 性固凝 <化, 物> [静] قېتىش- قېتىشچانلىق
 强性固凝 كۈچلۈك
 的八杂七杂, 的凑八拼七 [静] قۇراش - قېتىش
 凑八拼七, 凑拼, 凑 قۇراش قىلماق
 تاپقان - تەرگەنلىرىمىزنى قېتىش - قۇراش قىلىپ, ئىككىڭلار- نىڭ بېشىنى ئوڭلاپ قويساق دەيمەن. 我把想我 钱的攒积们我把想我
 了. 了办事婚的俩们你把, 上凑都全
 قېتىشما <冶> ① <静> 金合② 结凝
 钢金合 <冶> قېتىشما پولات
 土粘结胶 <地> قېتىشما سېغىز تۇپراق
 凝泥水. سېمونت قېتىشىپتۇ. 固凝, 硬变 [动] قېتىشماق¹
 合愈口伤 ~ يارا. 了固
 数指结固 <地> قېتىشش كۆرسەتكۈچى
 قېتىشماق² «قاتماق» 态同共的: ئۇلار ھارۋىلىرىنى قېتىشتى. 们他 了好套全车把们他
 قېتىق [静] 奶酸: ~ ئىچكەن قۇتۇلدى, تاۋاق يالغان تۇتۇلدى.
 <谚> 捉被的碗舔, 脱逃的奶酸吃
 时奶酸冰喝, 兄称时奶酸喝 <谚> ىچكەندە ئاكا, دوغ ئىچكەندە ئۇكا.
 弟道 ~ نانغا ئۈلگۈرمىدى, نان قېتىققا. <谚> 酸上挣 <谚> 酸上挣 <谚>
 奶酸上不挣 僮上挣, 僮上不挣 奶
 قېتىقنى پېتىق قىلماق <成> 宜便足占
 用该把, 掉用都的
 安不, 足满不 <成> قېتىقى ئۇيۇماسلىق
 者奶酸卖 [静] قېتىقچى
 的犁着套 ئۇي قوشقا ~ قوشقا. 的好套 [静] قېتىقلىق
 牛耕
 大. ① «قاتماق» 态动被的: ھارۋا قېتىلىپ بولدى.
 同我. 苏ۆزىڭىزگە قېتىلسەن. 意同, 应答②. 了好套车
 . 话的你好意
 قېتىم ① [静] 次, 回, 趟, 遍: ئۇ كۈندە ئۈچ ~ كالا ساغدۇ.
 奶次三挤牛给天一她
 . 了回八第是儿这来你次这上算. كېلىشك. زىنچى ~
 两开天一车班. قاتنايدۇ. ~ قاتنىدىكى ئىككى ~ قاتنىدىكى قىرىق ~ ئىزدەپتۇ. <谚> 心
 趟. ئالدىرىغاندا قولىدىكى قىرىق ~ ئىزدەپتۇ. <谚> 心
 . 遍十四找西东的里手时乱意慌
 قېتىم² [静] 根(的针次一穿够只): ئىككى ~ يىسىپ 两

قېرىلىق مەزگىلى ① 期年老，期龄老 ② <牧> 老
 期畜
 قېرىلىق يەتمەك 老衰，老变；بۇ بەلكى ماڭا قېرىلىق
 يەتكەنلىكىڭنىڭ ئالامىتى بولسا كېرەك. 这也许我是衰老的
 象迹
 قېرىلىقشۇناس [静] 老年学家
 قېرىلىقشۇناسلىق [静] 老年学
 قېرىم [静] 沟深，坑深(的挖)；چاپماق (كولسماق)
 沟深挖，坑深
 قېرىماق [静] ① 老；ئەر قېرىسا ئۆزىگە بىلىنەر، خوتۇن قېرىسا
 ئۆزىگە. <谚> 男人老了，白明己自了老人男
 ② 化老；چىش ~ 化老齿牙③ 迟(定否于用)迟④
 دەۋا قېرىماس، ئالتۇن قېرىماس. <谚> 迟会不司官，
 朽会不子
 قېرىمدىماق [动] 沟深挖，坑深挖；تەكنى قېرىمداپ ئاچقاندا
 دا، چاچ يىلتىزلىرىنى كېسىپ، ئالدىنقى يىلى بېرىلگەن ئوغۇنلار.
 نى قىرىپ ئېلىۋېتىمىز. 时沟挖藤葡萄给，根须掉割要，
 把上年头的肥刮掉。
 قېرىن [静] 胃室多；قوينىڭ قېرىنى 子肚羊
 قېرىن قورۇمىسى <食> 子肚炒爆
 قېرىن كاۋىپى <食> 子肚烤
 قېرىن يېغى 膜网
 قېرىنچە [静] <理生> 室心；يۈرەكنىڭ سول قېرىنچىسى
 室心左
 قېرىنداش ① [静] 胞同① 同胞；قېرىنداشنى يۈرەك تونۇيدۇ.
 <谚> 同胞心连心 胞同 印相心
 قېرىنداشنى تاللىغىلى بولمايدۇ.
 <谚> 同胞不胞同 选挑能不胞同
 قېرىنداشىم.
 <成> 亏巴哑吃 同喻；“头大冤当”弟兄② ~
 مىللەت 弟兄 民族 / 弟兄 国家 / قېرىنداشتىن
 قارىنىم ياخشى. <谚> 自己肚比兄弟亲 同胞。
 قېرىنداش
 使即弟兄 <谚> 兄弟不相，嫌有嫌。
 قېرىنداش تىللار <语> 言语属亲
 قېرىنداش ② [静] 笔铅；~ ئۇچلىماق 笔铅削 / ~ بىلەن
 يازماق 笔铅用
 قېرىنداش ئۇچلىغۇچ 刀笔卷
 قېرىنداشلارچە [静] 弟兄般的；~ دوستلۇق 弟兄般的
 谊友 / ~ مېھرىبانلىق 弟兄般的情的
 قېرىنداشلىق «قېرىنداش ①» 的象名抽：~ بۇرچۇمنى ئادا
 قىلاي. 我让弟兄尽吧务义的。

قېرى تۈلكە <成> 滑巨奸老，头滑老，狸狐老
 قېرى كالغا پىچاق ياققانداك <成> 似宝至获如
 地：~ ، بۇ گەپ ئۇنىڭغا يېقىپ كەتتى. 如得觉他使话这
 似宝至获。耳顺地
 قېرى مەجەز 气老 老年少年成
 قېرى ئورمان 林树化龄老
 قېرى ① [静] 力克② (子尺的布土量) 力克①
 单量计 (分公 70 合约，位
 قېرىتماق «قېرىماق» 的使动态：باش قېرىتماق، غەم قېرىتار.
 <谚> 老衰人使会则愁忧，老苍人让会不龄年
 قېرى - چۈرى [静] 人年老：~ ۋە ئاجىز - مېھىپىلار
 老惜 残病弱 / ~ ، غېرىپ - غۇرۋالارنىڭ بېشىنى سىلىماق
 贫怜
 قېرىشتۇرماق «قېرىشماق» 的使动态
 قېرىشماق [静] 的对作爱：~ ئادەم 人的对作爱
 قېرىشماقلىق «قېرىشماق» 的形词式
 قېرىشقانداك [静] ① 的似对作：ئەجەبۇ تاڭ ئاتايدۇ، مەن
 بىلەن ~ . 天不是就亮，好我和对作似。
 偏②
 偏，偏巧：ئۇ مېنى ئىزدەپ كەلسە، ~ مەن ئۆيۈدە بولماي قاپ-
 تىمەن. 家在不偏偏我，我找来他
 قېرىشماق [动] 对作：ئۇ ھەر دائىم مەن بىلەن قېرىشىدۇ.
 他对作我跟总他
 <谚> 作爱 对作 亲娶
 قېرىشقاننىڭ قارىنى ئاچ. <谚> 子肚俄人的对
 对作 <谚> 就娶对头的儿女。
 قېرىق [静] ① 涩苦，涩；قاغا جىگدىسىنىڭ تەمى ~ بولىدۇ.
 沙枣味涩② 怕(事某做)：بۇ ئادەم دورا ئىچىشكە
 ~ . 这小孩这. 怕人个这. 药吃怕人个这. ~
 我. 流水不流. 转③. 头剃怕子
 的们地水里流不水
 قېرىق بامبۇك <植> 竹苦
 قېرى - قارىتاڭ = قېرى - چۈرى
 قېرىقلىق «قېرىق» 的形词式
 قېرىقلىق قىلماق 涩苦觉感，涩嫌
 قېرىقش [静] <植> 莠牛
 قېرىلىق ① «قېرى» 的象名抽：ئۇنىڭ
 قېرىلىقى بىلىنمەيدۇ. 他不显老. ~ ئىشكىنىڭ ئارقىسىدا
 تۇرار. <谚> 衰老就在后. ~ بىلەن ئۆلمەس، ياشلىق
 بىلەن تۇرىماس. <谚> 死不老是，死就老是. 常在青是不也
 在
 قېرىلىق دېغى 斑人老

子楦靴皮 قېلىپى ئۆتۈك قېلىپى / 子模皂肥皂 قېلىپى / 子
 <水>④型模，具模<机>③模铸，模型铸<冶>②
 一是直一，化变有没况情的他: ئۇنىڭ ئەھۋالى ئۆزگەرمەي
 ىر قېلىپتا كېلىۋاتىدۇ. 子样，式样 <转>⑤板模
 子套，范规 <转>⑥。子样个
 作工行进范规种一按 قونا قېلىپنى بۇزماق
 子套老破打

قېلىپتا يوق <成> 的矩规懂不: نازا ~ بىرىمىكەنا!
 ! 伙家的矩规懂不个是真

轨越 <成> قېلىپتىن چىقماق
 قېلىپقا تارتماق 楦: ئۆتۈكنى قېلىپقا تارتىپ قويماق . 把我
 。楦一楦子靴

范规入进，轨正入步 <成> قېلىپقا چۈشمەك
 上子帽给 ~ بۆكنى: 楦，头楦上① قېلىپقا سالماق
 范规③轨正入纳 <成>②子靴楦 ~ ئۆتۈكنى / 头楦
 砂型 <冶> قېلىپ قۇمى
 型造 <冶> قېلىپ ياسماق

者义主式公②的义主式公① [静] قېلىپىياز
 风作义主式公，义主式公 [静] قېلىپىيازلىق

匠楦②工型模① [静] قېلىپچى
 قېلىپسىز ① [静] 的子模有没，的子模上没: پىسلاسىز
 子模上没像就事的划计有没 <谚> . غىش ~ غىش
 规不 ②. 砖 的范规不合: ~ خەنزۇچە خەت
 钢的格规不合 ~ پولات / 字汉的范

态动使的 «قېلىپلىماق»
 态动使的 «قېلىپلاشماق»
 规 <经> قېلىپلاشتۇرۇش ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济经范

态同共的 «قېلىپلاشتۇرماق»
 态动被的 «قېلىپلاشتۇرۇلماق»

件构型定 <机> قېلىپلاشتۇرۇلغان دېتال
 化范规②形成，型定① [动] قېلىپلاشماق

换变范规 <经> قېلىپلاشقان ئالماشتۇرۇش
 范教 <军>② 册手范规① قېلىپلاشقان قوللانما
 准标，法语范规 <语> قېلىپلاشقان گرامماتىكا
 法语

学辑逻辑范规 <逻> قېلىپلاشقان لوگىكا
 作动范规 <艺，体> قېلىپلاشقان ھەرىكەت

态动被的 «قېلىپلىماق»
 楦，的子模②的子楦有，的子模有① [静] قېلىپلىق

的状态子肚 [静] قېرىنسىمان
 茹蘑状肚 <植> قېرىنسىمان قوزىقارنى

耳木 <植> [静] قېرىنقۇلاق
 قبرى - ياش [静] 少老: بۇ ناخشىنى ~ ، ئەر - ئايالنىڭ
 ەمىسى بىلىدۇ . 会都少老女男歌首这

肠马熏 <食> [静] قېزا
 掘挖，采开 [静] قېزىش

度进采开 <矿> قېزىش سۈرئىتى
 方挖 <建> قېزىش كۆبى

机掘挖，机土挖 قېزىش ماشىنىسى
 场采 <矿> قېزىش مەيدانى

权采开 <矿> قېزىش ھوقۇقى
 备设进掘 <矿> قېزىش ئۈسكۈنىلىرى

态同共的 «قازماق»
 藏矿②物文下地，物土出① [静] قېزىلما

物文土出，物文下地 قېزىلما بايلىق = كان بايلىقى
 物文土出، 物文下地 قېزىلما يادىكارلىق

已子池 . 态动被的 «قازماق» كۆلچەك قېزىلدى .
 好挖

和条肋的马②的肠马带，的肠马有① [静] قېزىلىق
 方地的油条肋有带

饭抓肠马 <食> قېزىلىق پولۇ
 疙疙，吵吵争争②物什重粗① [静] قېقىر - چوقۇر

瘩瘩
 抖一抖，拍一拍 [动] قېقىشتۇرماق

态同共的 «قاقماق»
 قېقىقلىق [静] 着钉: دېرىزىنىڭ قاق ئۈستىگە چوڭ بىر مىخ

子靴 . 态动被的 «قاقماق» ئۆتۈككە نال قېقىلدى .
 了掌钉

履步 <转>②撞撞跌跌① [静] قېقىلىپ - سوقۇلۇپ
 年一过度地艰维履步: بىر يىلنى ئۆتكۈزۈشكە قىيىن

قېقىندى - سوقۇندى [静] 的苦受: سەن
 قالغان ئۆزۈڭدە كۈچلاردا ~ بولۇپ يۈرمەي، مېنىڭ دۆلىتىمدە

上街在必不生半后你 باشا . ئەركىن قىلىپ، ھەرىكەتتە
 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受

是我 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受
 是 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受
 是我 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受

. 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受
 是我 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受
 是我 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受

. 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受
 是我 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受
 是我 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受

态同共的 «قىچانماق» قىچىنىشماق

肠版 [静] قىتا

剂发染 [静] قىتات

态动使的 «قىتاتلىماق» قىتاتلىماق

态动被的 «قىتاتلىماق» قىتاتلىماق

发头染 ~ چاچنى : (发头, 须胡)染 [动] قىتاتلىماق

丹契 <古> [静] قىتان

大七 ~ يەتتە : 陆大, 洲, 洲大 <地> [静] قىتتە

陆大洲亚, 洲亚 ئاسيا قىتئەسى / 洲

际洲 <军> قىتئەلەر ئارا باشقۇرۇلىدىغان بومبا

弹导

(韵押行双每, 诗情抒典古) 额特克 <文> [静] قىتئە

子油老 [静] قىتلانما

擦子锯. ەدرە قىتلنىپتۇ. 态动被的 «قىتلماق» قىتلانماق

。了亮

(具铁指专) 亮擦 [动] قىتلماق

(谓所无都切一等责指对) 油, 皮 [静] قىتمال

态动使的 «قىتمالاشماق» قىتمالاشماق

قىتمالاشماق [动] 油变, 皮变 : بۇ بالا تىل ئىشتىۋېرىپ

。了皮骂, 骂挨老子孩这. قىتمالىشىپ كېتىپتۇ.

式形词名的 «قىتمال» قىتمالىق

刺挑爱 ئادەم ~ : 儿的刺挑爱, 的头儿刺 [静] قىتىغۇر

ده, سېرىق يۇگەي باسقان بېدە. <谚> 总里心的头儿刺

。上着首满缠丝菟像就, 伤有

式形词名的 «قىتىغۇر» قىتىغۇرلۇق

قىتىغۇرلۇق قىلماق 挑儿刺 : ئۇ نەدىن كەلگەن بولسۇن,

بىزنىڭ ئادەم, قىتىغۇرلۇق قىلما! 不! 哪管儿来的, 我是他,

! 儿刺挑别, 人们的

قىتىغۇشماق [动] 来下不坐, 住不待

菜芥②菜油① <植> [静] قىچا

末芥 قىچا ئالقىنى

间离拨挑, 拨挑 <成> قىچا چاچماق

油籽菜 قىچا يېغى

态动使的 «قىچقارماق» قىچقارتماق

态同共的 «قىچقارتماق» قىچقارتىشماق

态动被的 «قىچقارتماق» قىچقارتىلماق

我叫谁? كىم قىچقارغان مېنى قىچقارماق [动] ① 呼唤, 叫

了? ② 请, 请邀 : بىز ھېيت مۇناسىۋىتى بىلەن تۇغقانلىرىمىز.

نى ئۇيمىزگە قىچقارتىۋېلىشنى ئويلاۋاتىمىز. 我借想他们

业船航②业船造① [静] قېيىقچىلىق

边锁, 儿边缉 قېيىقچىلىق : 缉 [动] قېيىماق

岳 ~ ئاش / 桦白 ~ ئاق : 树桦, 桦 <植> [静] قېيىن

桦东江 ~ تۆمۈر / 桦

亲姻 <古> [静] قېيىن

公公②父岳① [静] قېيىنئاتا

姐的夫丈②子姨大, 姐姐的子妻① [静] قېيىنئاجا

子姑大, 姑姑大, 姐

子伯大②子舅大① [静] قېيىنئاغا

婆婆②母岳① [静] قېيىنئانا

子姑小②子姨小① [静] قېيىنئىسىڭىل

قېيىنئىسىڭىچە = قېيىنئاجا

子叔小②子舅小① [静] قېيىنئىنى

戚亲, 家亲 [静] قېيىن - بويان

亲结 قېيىن - بويان بولماق

满长 جاي ~ : 林树桦②的树桦满长① [静] قېيىنلىق

方地的树桦

قى۱ [模] 咯 (声驴赶)

قى۲ [叹] <古> 喂

قبىلە [静] <宗> 向朝的拜礼林斯穆界世 : مۇسۇلمان.

لار ناماز ئوقۇغان چاغدا يۈزنى قىبلىگە قىلىدۇ. 乃做林斯穆

。向方拜礼朝面时孜玛

قبىلىگاھ (قبىلىگامى) ① <宗> ② 向方白尔克 [静]

地圣 <转>

<转> ② 盘罗, 针南指① [静] قىبلىنەما (قبىلىنەماسى)

行是论理. 南指, 针指

。南指的动

قىبلىنەما قىلماق 以……南指为 : ئىلغار نەزەرىيىنى

قىبلىنەما قىلغان پارتىيە 党的南指为论理进先以

قېپال [静] 穴阳太, 角额, 角鬓

脉静头窝肘, 脉静头 <医> قېپال تومۇر

穗接 [静] قېپا

人克恰普克, 克恰普克 [静] قېپاق

恰普克②文克恰普克, 语克恰普克① [静] قېپاقچە

式克

子腰金 <植> [静] قېپان

外格而疤痕住不藏为因他. 东拘, 尴尬 [动] قېپانماق

见个是她. 尴尬 قىچقىلىرىدىن قېپىنىدىغان قىز ئىكەن.

。娘姑的东拘就人

ھۇرۇنغا ئېتىزنىڭ قىرىنى تىلگ
 كۆرۈنەر . 山座一是埂田的里眼汉懒 <谚> . بۇزۇلمىلا
 ھىلگىلىدىغان يوق ، ئېچىلمايدىغان سىر . <谚> . 了不坏有没
 牧，地田，野田，川平④ . 神秘的开不揭有没，埂地
 <谚> . 外野，场 غالغۇز ~ ئاشقۇچە ، كۆپ داۋان ئاشار . <谚> . 山过翻经已人众，川平过身只等没
 要了大儿女，家成要了大儿子喻意) 野田下完吃儿
 子 . 人嫁 去场牧到弄群羊把你 ! پادىنى قىرغا ئاپىرىپ باق . 子
 قىزىڭنى ئالغۇچە قىرىڭدىن ئۆتەي ، ئالغاندىن كېيىن جېنىڭدىن
 <谚> 敬毕恭毕妇媳聘门登 皮眼⑤ : ئۇ ماڭا كۆزىنىڭ قىرىدا قاراپ قويدى . 眼斜他
 . 眼一我看了看

قىر ئاشالماسلىق <成> 好不境家 (意生)， 气景

قىر ئاشماق 过越 : قىمىرلىغان قىر ئاشار . <谚> 只
 . 坡山越能就，动肯要

قىر بېشى 头地，头田

قىر تارتماق = قىر سالماق

قىر سالماق 埂打，埂地打

قىر² (模) 尔咯 (音声的出发哭痛孩小)

قىر³ <古> [静] 的色灰青，的白灰

قىرا <古> [静] 埂田，地田，田

قىرائەت <宗> [静] (经兰古) 读诵 : ئۆگىنىشەك 习学
 (经兰古) 读诵

قىرائەتخان <宗> ① [静] ② <转> 者经兰古读诵
 子呆书

قىرائەتخاندا <宗> ① [静] 堂经诵① (静)
 室览阅 <转> ② (的)

قىرائەتخانلىق <宗> ① [静] ② <转> (经兰古) 读诵
 气究学

قىرائەتخانلىق قىلماق ① 经诵② 书死读

قىراغ <古> [静] 远偏，僻偏

قىراغلاماق <古> [动] 后，退，躲避，避回，避逃，逃
 退撤，退倒，退

قىران <静> ① 强身，壮力强身 ② [静] 强身我
 小壮精的岁五十二 يىگىت ~ باشلىق / 候时的关力

قىران بۇركۇت <动> 鹰雄

قىچقىرىشماق . 来里家到请们戚亲把节
 地的请没，约失莫方地的请 <谚> . ىغان يەرگە بارما .
 了叫鸡公 . 叫，鸣③ . 门登别方
 同喻；鸣叫是的会鸡 <谚> . توخۇ بىلگىنىنى قىچقىرار .
 “事的做会已自做该人”

قىچقىرىشماق «قىچقىرماق» 态同共的

قىچقىرىلماق «قىچقىرماق» 态动被的

قىچىقىق <古> [静] 土尘，尘灰

قىچىشتۇرماق «قىچىشماق» 态动使的

قىچىشماق <医> [静] 疮癩，疮疥，疥

قىچىشماق : 痒，痒发 [动] - تازى كۆرسە بېشى قىچىشار .

ئېشەك تۈگىنىگە ئۆزى بېرىپتۇ . <谚> 痒发就皮头，子秃见子秃

痒背脊子馱 <谚> . 自，痒背脊子馱

“吃若讨自”同喻；房磨去已

قىچىشماق يەرنى تاتلىماق <成> 痒搔靴隔

痒痛关无

قىچىق [静] 痒

قىچىق كەلمەك ① 痒发② 麻肉

قىچىق ئولاشماق 痒发

قىچىقى بار ① 肢胳膊怕② <转> 荡放 (多) 净干不，

(风作活生人女指

قىچىقلاشماق «قىچىقلىماق» 态同共的

قىچىقلىماق [动] 肢胳膊 笑逗肢胳膊 كۈلدۈرمەك

قىچىگۈل <植> [静] 罗夏剪

قىچىلىق [静] ① 的菜油，的菜芥，地菜油② 的菜芥，

قويۇق ئۆسكەن ~ ئېتىز 地菜油的密稠得长 / قىچىقلىقتا

ئىشلىمەك 活千里地菜油在

قىچىم <植> [静] 罗秋剪

قىدىرتماق «قىدىرماق» 态动使的

قىدىرماق [动] ① 寻找 : باينىڭ غالچىلىرى ھەممە يەرنى قىدىر

رەپ پولاتنى ئىزدەشتى . 珀找寻，寻找处到狗走的主财

查勘，探勘②。提拉

قىدىرىسەپ تەكشۈرمەك <矿> 勘踏，探勘，察勘

تەكلىماكاننى ~ 干玛拉克塔察勘 / قىدىرىسەپ تەكشۈرۈش

ئەترىتى 探勘 / نفتلىكىنى ~ 田油勘踏

قىدىرىشماق «قىدىرماق» 态同共的

قىدىرىلماق «قىدىرماق» 态动被的

قىرا [静] ① 边，沿 : جۈزىنىڭ قىرى 边子桌 (褙衣) 棱②

، 埂③ 来棱出弄子褙把 قىرماق قىرىنى چىقارماق (的)

<谚> . بۇزار . 埂地，埂田 ېھىشنى بىلىمگەن ئۆي ~

قرسىسىدە [静] 声一达喀，声一吧喀 ~ سۇندى . 了断声一吧喀苇芦 .

قىرس - قىرس [模] 哒喀哒喀，吧喀吧喀

قىرسىق [静] 人的儿门抠 ~ 搜抠，儿门抠

قىرسىقلىق «قىرسىق» 式形词名的

قىرسىقلىق قىلماق [静] 搜抠，儿门抠 ~ ئۇ ئۆيدىمۇ شۇ

قىرسىقلىقنى قىلدىكىن دەيمەن . 么这这里家在他想我 .

吧儿门抠

قىرسىلدىتماق «قىرسىلدىتماق» 态动使的

قىرسىلدىتماق [动] 响哒喀，响吧喀

قىرغاق [静] ① 岸沿，边，滨，岸 ② 岸河，

دەريا قىرغىقى / 边河 / 边河 / 边河

دېڭىز قىرغىقى / 边海 / 边海 / 边海

ئوتتۇرا دېڭىز قىرغىقى / 边两的路

ئانا كۆرۈپ قىز ئال، ~ كۆرۈپ بۇز . 媳娶 < 谚 >

儿沿 ~ 儿边布看要布大买，娘地看要如

قىرغاقچى [静] 子抹泥(的沿窗门抹)

قىرغاۋۇل [静] 鸡山，鸡野，雉 < 动 >

قىرغاۋۇللار ئائىلىسى < 动 > 科雉

قىرغۇ [静] ① 刀刮，(制丝属金)球洁清，

② 儿床礲，(制丝属金)球洁清，刀刮

قىرغۇ تاش 器削刮制石

قىرغۇ ئىشچىسى < 机 > 工刨，工铣

قىرغۇچ¹ = قىرغۇ

قىرغۇچ² [静] 骨颞(的鱼)

قىرغۇچى [静] ① 工车 ② 者杀屠 ③ 者戮杀，

قىرغۇچى ئايرۇپىلان < 军 > 机击歼

قىرغۇزماق «قىرماق»² 态动使的

قىرغۇزۇشماق «قىرغۇزماق» 态同共的

قىرغۇزۇلماق «قىرغۇزماق» 态动被的

قىرغىز [静] 族孜克尔柯

قىرغىز قوبى < 牧 > 羊孜克尔柯

قىرغىزچە [静] ① 语孜克尔柯 ② 文孜克尔柯

的孜契

قىرغىلاتماق < 古 > [动] 白苍得变，白灰成变，白发

قىرغىن¹ [静] 戮杀，杀屠 ~ 杀屠的腥血

قىرغىن قىلماق 杀屠，杀屠行进 ~ ئاددىي پۇقرالارنى

民平杀屠

قىرغىن² [静] 仆奴，环丫 < 方 >

قىرغىن - چاپقۇن [静] 杀屠大，戮杀

قىرغىنچى [静] 的性人绝灭，的杀屠

قران يىگىت 子伙小壮

قىرانگۈل < 植 > [静] 花雪蓝小

قىرانلىق «قران» 式形词名的 ~ بۇ ئادەمگە ~ يېشىغا يەتكۈچە

تۆت قېتىم لەقمە قويۇلغان . 已纪年的壮力强身到入个这

قىرتا¹ [静] 的叨絮，的塌疲 ~ ئادەم / 人的塌疲

خوتۇن 娘婆叨絮

قىرتا² < 古 > [静] ① 的矮低 ② 的短 ③ 的坏气脾

قىرتاق = قېرىق

قىرتاقلاشماق [动] 苦变 ~ ئەتىياز بولغاندا بەسەينىڭ تەمى

قىرتاقلىشىپ قالدۇ . 苦变会道味的菜白天春

قىرتو < 方 > [静] 的肉长不，的弱瘦，的瘦

قىر - تىرگەن [静] 子埂，埂地

قىرتىش¹ < 方 > [静] 分部的掉刮被西东

قىرتىش² < 方 > [静] 容面，孔面，皮脸，脸

قىرتىشلاتماق «قىرتىشماق» 态动使的

قىرتىشلانماق «قىرتىشماق» 态动被的

قىرتىشماق [动] 遍二第刮(后遍一过刮发毛)

قىر - چاپ [静] 杀砍，杀搏 ~ دۈشمەن قوشۇنى ئىچىگە

قىلىپ كىرمەك 中之军敌进杀

قىرچاغۇ [静] 钝弩，的快不走，的动不干 ~ ئېشەك

قىرچاغۇ [静] 马弩 ~ 驴的快不走

قىرچاغۇلۇق «قىرچاغۇ» 式形词名的

قىزچالماق < 古 > [动] 破蹭，中击

قىرچى [静] 商行

قىرچىلاغۇ [静] 的穿经不，的损磨易 ~ رەخت 布的穿

قىرچىلدۇرماق «قىرچىلماق» 态动使的 ~ بۇ ئىش ئادەمنى

قىرچىلدۇرىدۇ . 烦腻人让儿活这

قىرچىلما [静] 子油老

قىرچىلماق [动] ① 破磨，损磨 (沿边) ② 磨，磨 ~ چۆرىسى قىرچىلماق

قىرچىلماق كەتكەن كىتاب ④ 书的了损磨边四 ③ 书的了损磨边四

قىرچىلماق كەتكەن كىتاب ④ 书的了损磨边四 ③ 书的了损磨边四

قىرچىلماق كەتكەن كىتاب ④ 书的了损磨边四 ③ 书的了损磨边四

قىرچىلماق كەتكەن كىتاب ④ 书的了损磨边四 ③ 书的了损磨边四

قىرچىلماق كەتكەن كىتاب ④ 书的了损磨边四 ③ 书的了损磨边四

قىرچىلىق [静] 当行商行

قىرچىن [静] 的固坚，的固牢，的实坚，的实结

قىرچىن ئال < 植 > 柳杞沙，柳曲

قىر - دالا [静] 地野，野原，川平

قىرس [模] 哒喀，吧喀

屈性线折，架桁弦折 <建> قىرلىق چېدىرلىم

蝗菱 <动> قىرلىق چېكەتكە

砾角 <地> قىرلىق شېغىل

麦菱 <植> قىرلىق قارا بۇغداي

岩砾角 <地> قىرلىق قۇرام تاش

田圩 <农> قىرلىق ئېتىز

قىرلىماق / 埂田打 ~ ئېتىزنى: 堤修，埂打① [动]

رىقنى ~ 坝堤修 / قىردا بار، قىرلاشتا يوق. <谚>

قىرلىماق ~ كېسىك ②: 他没却时埂打，他有上子

قىرلىماق <成> / 埂出折子帽把 ~ بۇكىنى

③ 忧无枕

قىرما 体锥圆，锥圆 <古> [静]

قىرماچى 匠皮 <古> [静]

قىرماق¹ 巴锅 [静]

قىرماق² [动] 刮①，旋，铲，车: ساقال - بۇرۇتتىنى ~

子胡 / 锅刮 ~ بالا / 胎打，子孩刮 ~

نوكتا بىرنەرسىلەرنى ~ 西东些车上床车在 / خانان ~

麦场② 杀，杀屠: دۈشمەننى ~ 敌杀③ 咯: گېلىنى ~

子噪清，子噪咯 <机> ④ 削切

قىرىش پىچىقى 刀车 <机>

قىرىش ئىستانوكى 床车 <机>

قىرىغى 敌死，头对死

قىرمۇقىر [静] 地子埂个 - 子埂个 - 地块 - 地块

地: ئېتىزلارنى ~ تەكشۈرمەك 查检地

地田

قىرمىزاق 榭壁，龛壁 <方> [静]

قىرو 霜 <气> [静]

قىرو ئاپىتى 害霜，灾霜 <气>

قىرو چۈشمەك 霜降，霜下 <气>

قىرو سۈنگۈسى 淞霜 <气>

قىرو مەزگىلى 期霜有 <气>

قىرودىماق [动] 霜下① ② 霜下 <转> 白变: چاچلىرىم قىرودى.

دى. 了白发头的我.

قىروسىز [静] 的霜无

قىروسىز بەلۋاغ <农，气> 带霜无

قىروسىز مەزگىل <气> 期霜无

قىروسىمان [静] 的状霜

قىروسىمان پاختىلىشىش كېسىلى <农> 病菌霜

قىروسىمان زەمبۇرۇغ <牧> 菌霜

قىسى [静] <古> 高兴，畅舒情心，快愉情心，心开

قىرغىنچىلىق [静] 杀屠: پىللارنى قىرغىنچىلىقتىن قۇتقۇزۇ.

ۋېلىش 杀屠遭免象大使

قىرغىنچىلىق قىلماق 戮杀，杀屠

قىر - قاش 埂堤，子埂 [静]

قىرقلۇم <古> [静] 木鲁克柯 (具量的积容量)

قىرقتىماق «قىرقتماق» 态动使的

قىرقتىشماق «قىرقتىماق» 态同共的

قىرقتىلىماق «قىرقتىماق» 态动被的

قىر - قىر 肩摩，攘攘熙熙，麻麻密密 <方> [静]

踵接

قىرقىشماق «قىرقتماق» 态同共的

قىرقىلىماق «قىرقتماق» 态动被的

قىرقىم [静] ① 的剪，的剪: مەزگىلى مەزگىلى 时的毛剪羊

毛剪② 节: قوي بۇغى قىرقىغا كەلدى. 了剪该毛羊。

قىرقىم چاچ 发短，发剪

قىرقىم ۋاقتى 节时毛剪

قىرقتىماق [动] 除剪，剪: دەرەخنىڭ ئۈچلىرىنى ~ 树剪

梢 / چاچنى ~ 发头剪 / ساقال - بۇرۇتتىنى ~ 胡剪

须 / يىلتىزنى ~ 根除 / 掉拔根连，根除 ~ پېيىنى 筋割 -

(刑酷种

قىرقىمچى <牧> [静] 工毛剪

قىرىقن 人佣女，女婢 <古> [静]

قىرىقىندى [静] 西东的掉剪: چاچ قىرىقىندىلىرى 来下剪

发头的

قىرلاتماق «قىرلىماق» 态动使的

قىرلاشماق «قىرلىماق» 态同共的

قىرلاق 芥果薄 <植> [静]

قىرلاقلق [静] (堤)的好修，(埂)的好打

قىرلانماق «قىرلىماق» 态动被的

قىرلىتىشماق «قىرلاتماق» 态同共的

قىرلىتىلىماق «قىرلاتماق» 态动被的

قىرلىق [静] 的状棱，的棱有: ئۈچ ~ ئىكەك 锉棱三

刀 / كۆپ ~ ئىستاكان 杯璃玻的状棱面多

قىرلىق پولات <冶> 钢角

قىرلىق پۇرچاق <植> 豆椋四

قىرلىق پىندەك <植> 椋三黑

قىرلىق پىسىزەك <植> 椋三荆

قىرلىق تاشپاقا <动> 龟皮椋

قىرلىق تومۇزغا <动> 蝉菱

قىرلىق چاقنار تاش 岩闪角

烈采

قىرىچە [靜] 侧: ~ قويماق / 放侧 ~ قارماق 侧而目视

قىرىچە تەگمەك 餓: نېمانداق قىرىچە تېگىۋېرسىز ماڭا!

! 我饿么那老嘛干你

قىرىچە - يېنىچە [靜] 侧

قىرىچە - يېنىچە تەگمەك 餓

قىرىشتۇرماق [动] 刮, 铲, 车

قىرىشماق «قىرماق» 态同共的

قىرىق [靜] ①十四: ~ كىشى بىر ياق, قىغىغىر كىشى بىر

ياق. <谚> 边一为人邪奸, 边一为人十四 <谚> 得”同喻:

“助寡道失, 助多道 <谚> ~ ئاغچا ئاچتىن ئۆلۈپتۇ.

“死饿全个个得懒, 位十四姐小人夫 ~ يىلدا باي بى-

لەن كەمبەغەل تەڭلىشىدۇ. <谚> 等相会年十四富与贫

“西河年十三, 东河年十三” 同喻 <成> 十四

“家我到年 ~ يىلدا بىر ئېشەك ئويۇنى. <成> 十四

“逢难载千” 同喻: 戏驴的遇一年 ~

~ كۈن سالام. <谚> 安问天十四伴旅的日一

~ ئاشچىدىن بىر باشچى ياغىشى. <谚> 饭做个十四有其与

~ قېنىم ئۆتەر. 的 ~ قېنىم ئۆتەر. 的 ~ قېنىم ئۆتەر.

“斗筋翻头里眼钱” 同喻 十四有袋衣与手的鬼吝啬

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

~ ئارىلىقى ~ يىللىق. <谚> 斗筋翻头里眼钱” 同喻

قىرىقپۇرماق [靜] <植> 蕨耳

قىرىلماق «قىرماق» 态动被的: قويلارنىڭ ھەممىسى قىرىلىپ

تۈگىدى. 了完杀全羊

قىرىم [靜] 革羊制土

قىرىم مەسە 靴软革羊山

قىرىندى [靜] ①花刨②屑碎 (的金属后削切的): تۆمۈر

قىرىندىسى 屑铁

قىرىندى پەنەرەكە 板维纤, 板缩庄, 板花刨

قىز ① [靜] 娘姑: قىزنىڭ كۆزى قىزىلدا. <谚> 盯娘姑

色红是的. قىزدىن ئارتۇق جۇۋان بار, ئاتتىن ئارتۇق غۇنان.

<谚> 驹马的强马比有, 妇少的强娘姑比有

فۇچاق لازىم, قويا پىچاق. <谚> 须只羊, 抱怀须娘姑

刀换. قىزنىڭ كۆزى ئوسمىدا, تازىنىڭ كۆزى پوسمىدا.

<谚> 帽睡小是的钉子秃, 草眉画是的盯娘娘

~ ۋاقتىم سۇلتان ۋاقتىم, جۇۋان ۋاقتىم شەيتان ۋاقتىم.

<谚> 旦撒像时妇少成, (王国) 丹苏像时娘姑当

(鬼魔) 桑指” 同喻: 听媳儿给, 说儿女着对 <谚>

“槐骂. ~ چوڭ بولسا كۆز تولا, ئوغۇل چوڭ بولسا سۆز.

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

<谚> 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女

قىز ئالماق 亲娶, 妇媳娶

قىز ئەپقاچماق (俗旧种一) 亲抢

قىز بەرمەك 儿女嫁

قىز تالاق <骂, 习> 夫丈被儿女的家人咒诅

掉休

قىز چىقارماق = قىز بەرمەك

位座号

قىزغىنىپتۇ . 饭的使天妒忌鬼魔 < 谚 > . بېلىق جېنىدا
 命拼是鱼 . توخۇ جېنىدا بىر - بىرىدىن قىزغىنىدۇ .
 妒忌相互命拼是鸡 , 抢
 戒愆众当 , 戒傲 < 古 > [静] قىزغۇت
 的红粉 , 的红浅 , 的色红淡 [静] قىزغۇچ
 壤红砖 < 地 > قىزغۇچ تۇپراق
 黄异便小 < 医 > قىزغۇچ سۇيدوك
 鱼工赤 < 动 > قىزغۇچ سىكات
 蜂蛛 < 动 > قىزغۇچ ھەرە
 蛇链赤火 < 动 > قىزغۇچ بىلان
 的身红脖白 < 古 > [静] قىزغۇل
 的天朝火热 , 的切热 , 的情热 , 的烈热 [静] قىزغىن
 ~ قارشى ئېلىنماق / 迎欢烈热到受
 得行进作工 . 候间的情热达转 ~ كېتىپ باردۇ .
 天朝火热 . قىزغىنلىق « قىزغىن » 的式形词名的 : خلق ئاممىسىنىڭ قىز-
 洋情热 ~ 情热的众群民人 / 情热腔满 , 溢
 待接情热 قىزغىنلىق / 情热腔满 , 溢
 态同共的 « قىزغىنلىق »
 追娘姑 < 体 > [静] قىزقۇۋار (育体统传族克萨哈)
 子疹 , 疹麻 < 古 , 医 > [静] قىزلامۇق
 的女有 , 的儿女有 ① [静] قىزلىق ~ ئۆي خان كۆۋ-
 桥的官王向通是家人的儿女有 < 谚 > . روكى .
 前门家人的儿女有 < 谚 > . ئۆيگە قىرىق ئات باغلىنار .
 ③ 颜容的娘姑 ~ ② 的娘姑 . 马匹十四着拴
 气脾儿孩子女 : قىز دېگەن بەرىبەر قىزلىقنى قىلماي قالمايدۇ .
 娘姑做 , 时女少 ④ . 气脾儿孩子女要要正反家子孩子女
 漂时娘姑做她 . 时 : ئۇ قىزلىقىدا ناھايىتى چىرايلىق ئىدى .
 操贞去失 ⑤ 操贞 , 贞童 . 很得亮
 身失
 膜女处 < 理生 > قىزلىق پەردىسى
 暖 ① [静] قىزىتقۇچ ② 器和 , 和暖 : ~ ئاپتاپ
 光阳的煦和 , 光阳的和
 ① [静] قىزىتما ② 烧高 , 烧 : 热 ~ ② 烧高 (يەڭگىل)
 烧低 , 热低 ~
 期热发 < 医 > قىزىتما دەۋرى
 烧高发 < 医 > قىزىتما ئۆرلىمەك
 ① « قىزىتماق » 的态动使的 : ئوت قالاپ داسى ~ 生
 起闹热典庆使 ~ 闹热使 ② 热烧子盆把火
 来

相俚女 , 娘伴 قىز قولدىشى
 亲迎 قىز كۆچۈرمەك
 妆嫁 قىز مېلى
 前之娶被娘新为俗民) 宴嫁出 قىز ئولتۇرۇشى
 (餐聚孩女叫也 , 宴的设友女其及娘新为专
 娘新接 , 亲接 قىز يۆتكىمەك
 的吝怪 , 的吝啬 < 古 > [静] قىز²
 炉金炼 < 古 > [静] قىزا
 قىزارتماق « قىزارماق » 的态动使的 : پىياز شاكىلى بىلەن قىزار-
 تېپ پىشۇرغان توخۇم ئۇچۇر ئۇچۇر ئۇچۇر / 蛋鸡的红煮皮葱洋用 بولىدى , مېنى
 قىزارتماق ! 了我羞别 , 了行 !
 态同共的 « قىزارتماق »
 态动被的 « قىزارتماق »
 ① [动] قىزارماق : 红 , 红变
 رازنىڭ تاجىسىدەك قىزىرىپ كەتكەن . 鸡公像得红腿的他 .
 羞娘姑 . 冠鸡的 قىز ئۇيالىغىنىدىن قىزىرىپ كەتتى .
 ② < 转 > 脸红了 : 火发 . 火发别 , 了行 , 火大么这发么怎你 .
 兰吊 < 植 > [静] قىزەنگۈل
 鞭王霸 < 植 > [静] قىزەيگۈل
 娘姑小 , 孩女小 [静] قىزچاق
 媳妇小娘姑大 , 妇少娘姑 [静] قىز - چوكان
 ① [动] قىزدۇرماق ② 热发 , 烧发 : 红烧 , 热烧
 态同共的 « قىزدۇرماق »
 态动被的 « قىزدۇرماق »
 < 古 > [静] قىزغاق : 吝 , 的气小 , 的妒嫉好 , 的醋吃好
 的食独吃 , 的吝
 ① [静] قىزغانچۇق : 小气 ~ 小气 / 子孩的气小
 باشقىلار « كۆزى كىچىك » , ~ دەيتتى . 他说人别 " 搜抠 " ,
 " 气小 " . ئۇ تۆتۈننى بۇلۇتقا كۆرسەتمەيدىغان قىزغانچۇقلاردىن
 بولسا كېرەك . 毛一) 冒上天往让不都烟连个是概大他 .
 鬼气小的 (拔不 < 谚 > . قىزغانچۇقنىڭ ئېشىنى ئىت يەر .
 小气鬼的 (吃狗被饭的鬼气小 , 的妒嫉爱) ② . ئۇنىڭ
 مۇنداق ئاسانلا ئۈندەككە كېلىشىنى بىلگەن بولسام , ھېلىقى
 قىزغانچۇقنىڭ يېنىغا بېرىپ لاۋزىلىشىپ يۈرمەيدىكەنمەن .
 那儿眼心小个那到会不就我 , 话说好么这他道知是
 . 了眼显人丢去里
 式形词名的 « قىزغانچۇق »
 ① 得不舍 ② 妒忌 قىزغانچۇقلۇق قىلماق
 ① 得不舍 , 妒忌 : قىزغانچۇق قىلماق : 妒忌 , 得不舍 [动] قىزغانماق

قزىتىشماق «قزىتماق» 态同共的

قزىتىلماق «قزىتماق» 态动被的

قزىرىپ - تاتىرىپ 赤耳红面 [静]

قزىرىشماق ① «قزارماق» 态同共的 脸翻，脸红② كۆل- 脸得逗笑玩被 كەتمەك

从俩我 / 红 ئىككىمىز ئەزەلدىن قزىرىشىپ باققان ئەمەس .

脸过红没来 بۇ ئىش توغرىلۇق ئۇنىڭ بىلەن قزىرىش-

تۇق . 脸了翻他跟们我事这为

قزىتىشماق ① «قزىتماق» 态同共的: ئانچە قزىتىشىپ كەتمەي ئوي-

لىشىپ كۆرەيلى ، يېنىكىلىق قىلمايلى . 考虑考，急太别

。事行率草别

قزىتىشماق ② «قزىتماق» 态动被的: ئۇ راۋابىي

چالغانسېرى قزىتىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他

بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قزىتىشىپ كېتىدۇ . 马匹这

。劲来越跑越后路上

قزىتىشماق ③ «قزىتماق» 态同共的: ئۇ راۋابىي

چالغانسېرى قزىتىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他

بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قزىتىشىپ كېتىدۇ . 马匹这

。劲来越跑越后路上

قزىتىشماق ④ «قزىتماق» 态同共的: ئۇ راۋابىي

چالغانسېرى قزىتىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他

بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قزىتىشىپ كېتىدۇ . 马匹这

。劲来越跑越后路上

قزىتىشماق ⑤ «قزىتماق» 态同共的: ئۇ راۋابىي

چالغانسېرى قزىتىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他

بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قزىتىشىپ كېتىدۇ . 马匹这

。劲来越跑越后路上

قزىتىشماق ⑥ «قزىتماق» 态同共的: ئۇ راۋابىي

چالغانسېرى قزىتىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他

بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قزىتىشىپ كېتىدۇ . 马匹这

。劲来越跑越后路上

قزىتىشماق ⑦ «قزىتماق» 态同共的: ئۇ راۋابىي

چالغانسېرى قزىتىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他

بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قزىتىشىپ كېتىدۇ . 马匹这

。劲来越跑越后路上

قزىتىشماق ⑧ «قزىتماق» 态同共的: ئۇ راۋابىي

چالغانسېرى قزىتىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他

بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قزىتىشىپ كېتىدۇ . 马匹这

。劲来越跑越后路上

قزىتىشماق ⑨ «قزىتماق» 态同共的: ئۇ راۋابىي

چالغانسېرى قزىتىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他

بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قزىتىشىپ كېتىدۇ . 马匹这

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

儿劲闹

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

人的躁暴，急性性

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

事故的趣有别特讲爷爷老

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

完干它把儿劲

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

趣兴种一的我这是

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىتىشماق «قزىتماق» 态动被的

قزىل تاڭلاي < 植 > 花米肋
 قزىل تال < 植 > 柳皮红, 柳杞
 قزىل تەرەت < 医 > 血便
 قزىل تورۇق < 动 > (马)红枣
 قزىل توغاج < 植 > 桃光梨红
 قزىل تومۇر < 理生 > 脉动
 قزىل تۇپراق < 地 > 壤红
 قزىل تۇز < 化 > 盐血赤
 قزىل تۇمشۇق بېلىقچى < 动 > 鸥嘴红
 قزىل تۇمشۇق چايكا < 动 > 鸥燕嘴红
 قزىل تۆمۈر تاش < 矿 > 石铁赤
 قزىل تۆمۈر رۇدىسى < 矿 > 矿铁赤
 قزىل تۈلكە < 动 > 狐火, 狐赤
 قزىل جامكا < 植 > 萍红
 قزىل چۇغلۇق < 植 > 芍赤
 قزىل چۈمۈلە < 动 > 蚁赤
 قزىل چېچەك سەي پۇرچىقى < 植 > 豆菜花红
 قزىل چېچەكتال < 植 > 条枝胡
 قزىل چېرپاشكا < 动 > 蟾红
 قزىل چىپار بۆكەن < 动 > 羚斑赤
 قزىل چىراغ < 交 > 灯红
 قزىل خۇن < 理生 > 带赤
 قزىل داغ كېسىلى < 农 > 病星赤
 قزىل دولقۇن < 地 > 潮赤
 قزىل دولانا < 植 > 楂山野
 قزىل رەقەم < 经 > 字红, 字赤
 قزىل رەقەم زايومى < 经 > 债国字赤
 قزىل زەرەڭ < 植 > 枫角五
 قزىل ساپال توپىسى < 地 > 土陶赤
 قزىل ساياۋا < 植 > 子奶马赤, 子品葡萄
 (一之
 قزىل سەندەل < 植 > 香檀紫
 قزىل سۇۋادان < 植 > 杨赤
 قزىل سىر < 矿 > 砂朱
 قزىل سىزىق < 建 > 线红
 قزىل شەمشاد < 植 > 杉红
 قزىل قاشقا تۇرنا = قزىل باش تۇرنا
 قزىل قانات تام چۈمچۈقى < 动 > 雀壁旋翅红
 قزىل قانتېپەر < 植 > 阳锁
 قزىل فوسفور < 磷 > 磷红

قزىل¹ [静] 色红, 红 ~ / 旗红, 红旗 ~ / سیاھ 墨红
 水 ~ / ئالما سارغايماس . < 谚 > 黄变会不果苹红
 قزىل ئارچا < 植 > 桧红, 柏红
 قزىل ئارمىيە 军红
 قزىل ئالا < 牧 > 花白红
 قزىل ئالۇچا < 植 > 子李红
 قزىل ئەپيۇنگۈل < 植 > 粟罌红
 قزىل ئەتىرگۈل < 植 > 瑰玫红
 قزىل ئەنجۈر شاپتۇل < 植 > 桃蟠红
 قزىل ئەنقا < 植 > 凤赤
 قزىل باش تۇرنا < 动 > 鹤顶丹
 قزىل باش چۆككەك ئۆردەك < 动 > 鸭潜头红
 قزىل باش چىۋىن < 动 > 蝇头红
 قزىل باش قۇشقاچ < 动 > 雀顶朱
 قزىل بەھمەن < 植 > 菊丽大红
 قزىل بوغۇز بۇدۇنە < 动 > 鸚喉红
 قزىل بويۇن بۇلبۇل < 动 > 颞点红
 قزىل بويۇن تۇرنا < 动 > 鹤颈赤
 قزىل بويۇن چۈمگەك < 动 > 鸭潜颈赤
 قزىل بويۇن قىلىورغا < 动 > 鹞颈红
 قزىل بويۇن ئۆردەك < 动 > 鸭颈红
 قزىل بۇغداش < 植 > 菜苋红
 قزىل بۇلۇت < 气 > 云烧火
 قزىل بۇيا < 植 > 草豆红
 قزىل بۆكەن < 动 > 羊羚红
 قزىل بېلىق < 动 > 鱼红
 قزىل پاچاق < 成 > 匪赤, 子分化赤
 قزىل پاچاق قىرغاۋۇل < 动 > 鸡野脚红
 قزىل پاچاق قىلىورغا < 动 > 鹞脚红
 قزىل پاچاق لاجىن < 动 > 隼脚红
 قزىل پاچاق ھەيران < 动 > 燕丝金
 قزىل پەرەڭگۈل < 植 > 桑抹
 قزىل پىوكان پىۋپۇچەك قىرغاۋۇل < 动 > 胸红
 雉角
 قزىل پوكان قارا ياۋا غاز < 动 > 雁黑胸红
 قزىل پۇرچاق < 植 > 豆赤
 قزىل پىچانگۈل < 植 > 花兰马红
 قزىل پىياز < 植 > 葱野
 قزىل تاجىلىق تۇرنا = قزىل باش تۇرنا
 قزىل تاشلىق كىتاب < 书 > 书皮红

珊瑚红 <动> قىزىل مارجان
 قىزىل ماش = قىزىل پۇرچاق
 红桔 <植> قىزىل ماندارسن
 兔鼠红 <动> قىزىل موغا
 珠珍红 قىزىل مونچاق
 精黄 <植> قىزىل مېۋىلىك شاقاقۇل
 铜红 قىزىل مىس
 酒红 قىزىل ھاراق
 土灰石色红 <地> قىزىل ھاك تۇپراق
 璩玛红 قىزىل ھېقىق
 新月新红 قىزىل ھىلال ئاي 新月新红 ھەممىيىتى 新月新红
 蜘蛛红 <动> قىزىل ئۈمۈچۈك
 甚桑红，刺柘，桑柘 <植> قىزىل ئۈجمە
 叶三红 <植> قىزىل ئۈچقۇلاق
 曲红 قىزىل ئېچىتقۇ
 橘越红 <植> قىزىل ئېيىق ئۈزۈمى
 鸚朱，鸚红 <动> قىزىل ئېيىس
 鼠黄颊赤 <动> قىزىل ئىگەك كۈسۈتكە
 石宝红 <矿> قىزىل ياقۇت
 雨红 <气> قىزىل يامغۇر
 梨豆 <植> قىزىل ياۋا ئامۇت
 杷枇叶赤 <植> قىزىل يوپۇرماق چارتال
 黄大叶红 <植> قىزىل يوپۇرماقلىق رەۋەن
 蟾条赤 <动> قىزىل يوللۇق چېرىپاشكا
 藻红 <植> قىزىل يۈسۈن
 髓骨红 قىزىل يىلىك
 疹麻 <医>〔静〕 قىزىل^۲
 疹麻出 قىزىل چىقماق
 子麦的堆成堆场完打 <方>〔静〕 قىزىل^۳
 种这，种一的子杏)子杏红 <方，植>〔静〕 قىزىلئەك
 (色红成就子下一，色变不时熟快子杏
 鼻糟酒〔静〕 قىزىلئورۇن
 菜芽蓼 <古，植>〔静〕 قىزىلئېچە
 قىزىلتاسما = قۇشقاچتىل
 指的人精)阵一白阵一红①〔静〕 قىزىل - تىزىل
 的绿绿红红②(态状
 麻虎，妇心落 <植>〔静〕 قىزىلجۇلا
 菜甜 <植>〔静〕 قىزىلچا
 酱菜甜 قىزىلچا مۇرابباسى
 地菜甜〔静〕 قىزىلچىلىق

松果，松海，松赤，松红 <植> قىزىل قارىغاي
 玉红 قىزىل قاشتاش
 鸭膀赤 <动> قىزىل قانات ئۆردەك
 球血红 <理生> قىزىل قان دانچىسى
 قىزىل قوچۇرا = قىزىل قارىغاي
 腹红 <动> قىزىل قورساق پۈپۈچەك قىرغاۋۇل
 雉角
 鸡田胸红 <动> قىزىل قولتۇق پاقا
 梁高红 <植> قىزىل قوناق
 قىزىل قۇرت ①(类鸟指)毛出长未
 بالىلىرىنى ~ ۋاقتىدىلا يىلان يەپ كېتىپتۇ. 鸟小的鸟只那
 ②(人指)小。了掉吃蛇被就时毛出长未还
 我是子孩这. ھەممىدىن تارتىپ بېقىپ چوڭ قىلغاندىم.
 的. 的大养他把小从
 雀朱 <动> قىزىل قۇشقاچ
 قىزىل قۇلاق = شوخلك
 杏公红 <植> 杏(一之种品杏)
 鸬尾红 <动> قىزىل قۇيرۇق بۇلبۇل
 鸬歌尾红 <动> قىزىل قۇيرۇق جىگدىچى
 劳伯尾红 <动> قىزىل قۇيرۇق غورۇلاي
 病僵赤 <农> قىزىل قېتىشىش
 头菜红 <植> قىزىل قىزىلچا
 得闹 قىزىل قىيامەت <成> 天盈反沸 ~ بولماق
 天盈反沸
 字十红 قىزىل كرىبىست
 会字十红 قىزىل كرىبىست ھەممىيىتى
 子骗，手子骗 <成> قىزىل كۆز
 行 <成> قىزىل كۆزلىك 径行子骗 ~ قىلماق
 骗
 蜂眼赤 <动> قىزىل كۆز ھەرە
 种品瓜甜)奇克奎瓢红 <植> قىزىل كۆكچە
 石水寒 <矿> قىزىل گەج
 舞花红 <艺> قىزىل گۈل ئۈسسۈلى
 脂石赤 قىزىل گىل
 隼红 <动> قىزىل لاجىن
 قىزىل لازا = قىزىلموچىس
 葵蜀红 <植> قىزىل لەيلى
 人美虞 <植> قىزىل لەيلىقازاق
 天景红叶狭，七三土 <植> قىزىل مارال

品产线短 <经> قىس مەھسۇلات

无到受在)仇复态同 <宗>① [静] قىساس (قىساسى)

正施实度程的伤受按，式方样同以，时伤害体肉端

仇，仇复②(“血还血以，牙还牙以”即，仇复的当

قىساس ئالماق : 仇复，仇报 خەلق بىگۇناھ قامالغانلىقى.

无被们我为会定一民人. مىز ئۈچۈن چوقۇم قىساس ئالىدۇ.

。仇复而押关辜

قىساس تۇتماق : 应报遭 ئۇلارنى بىر كۈنى ئۇنىڭ قىساسى

تۈتىدۇ. 应报的他遭会天一有终们他.

قىساسقا قالماق : 应报遭 ئۇ جەزمەن قىساسىغا قالىدۇ.

。应报我遭会必他

قىساسچى 者仇报，者仇复 [静]

قىساسچىلىق 义主仇复 [静]

قىساسكار = قىساسچى

قىساسكارلىق = قىساسچىلىق

قىساق <地> [静] 峽، 谷峽

قىستاتماق 态动使的 «قىستىماق»

قىستاشماق 态同共的 «قىستىماق»

قىستاققا ئالماق 逼， 迫逼 : بەگ بىزنى ھەممە تەرەپتىن

قىستاققا ئالغىلى تۈردى. 们我逼面方各从克伯.

قىستاقچىلىق [静] 逼， 迫逼

قىستا - قىستاڭ [静] 挤拥， 挤 : ئادەم كۆپ، ئۆي تولىمۇ

~ بولۇپ كەتتى. 多人里屋. 了挤太，

قىستاڭ [静] ① 挤拥， 的窄狭 : قوتان 的窄狭

棚 / يېرىمىز ئار ۋە ~ ئىدى. 挤又窄又方地的住们我.

② 的难艰 : ~ كۈنلەر 的难艰 ③ 子日的难艰

方地的挤拥

قىستاڭ خۇلاسىە <逻> 理推难二

قىستاقچىلىق [静] ① 挤， 挤拥 : ئاشخاننىڭ ئىچى بەك

~ 很得挤里馆饭. ② 方地的挤拥. ئۇ ~ ئىچكە -

كاللىرىنىڭ قېشىغا ماڭدى. 边群牛的挤拥到走他.

قىستاڭغۇ [静] 的很得挤， 的窄狭， 的由自不， 息室人令，

的 : ~ يەر 息室人令

قىستالماق «قىستىماق» 态动被的

قىستۇرما [静] ① 入插 : ~ ناخشا - مۇزىكا ② 曲插

<机> 根盘 <电> ③ 片垫， 圈垫， 垫衬

قىستۇرما ئاھاڭ = قىستۇرما كۆي

قىستۇرما بايان <文> 叙插

قىستۇرما بەت <印> 页增

قىستۇرما تاپ <农> 耩靠

这， 种一(的子杏)子杏红 <植> [静] قىزىلقاچار

(色红成就子下一， 色变不时熟快子杏种

红尾狗 <植> [静] قىزىلقۇيرۇق

雨谷 <天> [静] قىزىلكوس

菜紫 <古， 植> [静] قىزىلكۆك

病霉赤 <植> [静] قىزىلكۈيە

花瑰玫 <植> قىزىلكۈل

蕊花瑰玫 <植> قىزىلكۈل سېرىقى

汁瑰玫 شەرىپىتى قىزىلكۈل

酱瑰玫 مۇرابباسى قىزىلكۈل

液服口花瑰玫 <药> قىزىلكۈل ئىچىملىكى

قىزىلكۈللۈك ① 地花瑰玫 [静] ② 的花红 : ~ كۆڭلەك

子裙花红

式形词名的 «قىزىل» قىزىللىق

椒辣红 <植> [静] قىزىلمۇچ

者伦乱， 的灰爬 [静] قىزىلۋاش¹

称种一的派学仪斐沙对)头红 <宗> [静] قىزىلۋاش²

(称故， 子帽红的布头缠有裹戴人军派该， 呼

瓜甜籽红 <植> [静] قىزىلىئۇرۇق

道食， 管食 <理生> [静] قىزىلىئۆڭگەچ

癌道食 <医> قىزىلىئۆڭگەچ راكى

核结管食 <医> قىزىلىئۆڭگەچ سىلى

人女坏， 鞋破 [静] قىزىلىئىشتان

下见 قىزىما

璃玻热电 قىزىما ئەينەك

قىزىماق [动] ① 热发， 红烧烧发 : پۈتۈن بەدىنىم قىزىپ

كەتتى. 热发身浑我. 热斗熨. 了热斗熨. تۆمۈر

قىزىدى. 了红烧铁. ② <转> 趣兴感， 趣兴生产 : ئۇلار مۇنداق ماشىنىغا قىزىپ قالدى. 产器机种这对们他.

③ <转> 趣兴了生 场麦. 来起闹热戏游. 来起闹热戏游. 趣兴了生

场麦. 来起闹热戏游. 来起闹热戏游. 趣兴了生

起激烈战斗. 来起张紧儿活的上他. 来起张紧儿活的上他.

④ <转> 来 气生， 急 : ئۇ قىزىپ نېرۋىسى ئۆرلىدى. 来

了火上急气

قىزى - يىگىت 娘新郎新， 子伙小娘姑 [静]

قىس [静] ① 短， 缺 : ئاشلىق ~ 缺短食粮 / كۆكتات ~

مەزگىل 季淡菜蔬 / ئوغۇت ~ 料肥缺 / ئەتىيازدا سۇ بەك

~ بولدى. 了缺太水天春. 促仓， 紧 ②. 时 ~ 促仓太间时， 紧太间

قىس مال 货缺紧

。流里地荒抛往地白白在却水的里渠，候

马骡小(的驹下未) <古>〔静〕 قىسراق

قىسسە <文>〔静〕 说小篇中性记传①: موللا زەيدىن

ھەققىدە ~ 义演, 说传②传丁再拉毛 ~ ئات قىسمى

义演国三 ~ ئۈچ پادىشاھلىق ھەققىدە / 说传的马

人书说〔静〕 قىسىخان

书说〔静〕 قىسىخانلىق

قىسقا ①〔静〕: 短 ~ مۇساپە 短程 / ~ مۇددەتلىك كۇرس

同喻: 短留要铁截, 长留宜木锯 <谚> . ~ كەسەك

的暂短 ۋاقت ~ 促短, 暂短②. “匠铁短, 匠木长”

~ / 间时 明简, 短简③命生的促短 ۋاقت ~ 明简, 短简③

~ / 话的短简 乏缺, 缺④讯简, 闻新明简 ~ خەۋەر 明简, 短简③

~ / 话的短简 乏缺, 缺④讯简, 闻新明简 ~ خەۋەر

短识见, 慧智乏缺 ~ ئەقىلى

离距短 <体> قىسقا ئارىلىق

雕趾短 <动> قىسقا بارماق بۈركۈت

套袜 قىسقا پايپاق

قىسقا پەم = كالتە پەم

脉短 <医> قىسقا تومۇر

路短 <电> قىسقا تۇتىشىش

波短 <物> قىسقا دولقۇن

讯通波短 <军> قىسقا دولقۇن ئالاقىسى

射辐波短 <物> قىسقا دولقۇنلۇق رادىئاتسىيە

音元短 <语> قىسقا سوزۇق تاۋۇش

骨短 <理生> قىسقا سۆڭەك

蛸短 <动> قىسقا سىياھ بېلىق

活独茎短 <植> قىسقا غوللۇق داڭگۆي

稻粳 <植> قىسقا غوللۇق شال

鸱耳短 <动> قىسقا قۇلاق ئۈكە

鼠鼯尾短 <动> قىسقا قۇيرۇق قارىغۇ چاشقان

猴尾短 <动> قىسقا قۇيرۇق مايمۇن

期短 قىسقا مۇددەت

羚角短 <动> قىسقا مۇڭگۈزلۈك بۆكەن

笛短 <艺> قىسقا نەي

说小型微, 说小你迷 <文> قىسقا ھېكايە

评短 <文> قىسقا ئوبزور

裙短超 قىسقا يوپكا

毛剪重 <牧> قىسقا يۈڭ

蒜根小 <植> قىسقا يىلتىزلىق ياۋا سامساق

قىسقارتما 〔静〕 写缩, 要摘, 录摘

板插 <电> قىستۇرما تاختا

图插 <艺> قىستۇرما رەسىم

语入插 <语> قىستۇرما سۆز

قىستۇرما سۈرەت = قىستۇرما رەسىم

层夹 <地> قىستۇرما قاتلام

层夹 <建> قىستۇرما قەۋەت

曲插 <艺> قىستۇرما كۆي

法接袋 <农> قىستۇرما ئۇلاق

缝拼键木 <建> قىستۇرما ياپسار

قىستۇرماق ①〔动〕: ئۇ قەغەزنى تۆمۈر قىستۇرۇپ قىستۇرۇپ

قويدى. 上夹子夹铁用纸把他. مۇئەللىم يوقلىما دەپتەرنى

قۇلتۇقىغا قىستۇرۇپ سىنىپقا كەتتى. 老把师考勤薄在夹腋

下走向教室. ②垫, 塞. ئۇ پېشىنى بېلىگە قىستۇردى.

他把他衣服塞进裤腰里. ئۇ باغاچنى چامادان ئاستىغا قىستۇردى.

他把纸条塞到皮箱下面. ئۇ جوزىنىڭ پۈتىغا بىر-تۈردى.

他把纸条塞到腿下. 西东个了垫下腿子桌往他. 插③.

(话): سۆز (گەپ) ~ 插话④ <转> 领: رابىخان بۇ-گۈنكى چايغا ئۈچ بالىسىنى قىستۇرۇپ كەپتۇ.

热比罕罕领着. 宴的天今赴子孩个

态同共的 «قىستۇرماق»

夹〔静〕 قىستۇرۇقلۇق

قىستۇرۇلماق ① «قىستۇرماق» 的被动状态: ئۇنىڭ قۇلتۇقىغا

بىرنەرسە قىستۇرۇلغانىدى. 西东个着夹里窝肢路他.

② «قىستۇرماق» 的复自状态: ئۇ نېمە ئىش بولسا قىستۇرۇلۇ-

ۋالدىكەن. 子杠一插要都事么什他.

قىستىلاڭ 〔静〕: زىندان ئىچى ~ , تار قەپەسكە ئوخشايدۇ.

地牢里像挤又窄的鸟笼.

态同共的 «قىستىلماق»

قىستىماق ①〔动〕: سەن قىستىماق قىستۇرۇپمەن! 别乱你!

挤! 挤, قىستاپ خەت يېزىلغان قەغەز ئۈستىگە قىستاپمەن!

挤②: دۈشمەن ئۇلارنى ئۈچ تەرەپتىن قىستاپ كەلدى.

他们从三面逼向我. 进逼他们向面三从人敌

③. 了逼逼始开来又他. 了逼逼始开来又他. 了逼逼始开来又他.

忍, 憋④. 了逼逼始开来又他. 了逼逼始开来又他.

忍不住笑 ~ 忍 / 便 (小) 大便. 了逼逼始开来又他.

的别分. 了逼逼始开来又他. 了逼逼始开来又他.

了逼逼始开来又他. 了逼逼始开来又他. 了逼逼始开来又他.

您为难会不会我, 话的样那? 您为难会不会我, 话的样那?

物货 乏匱, 少缺, 缺短〔静〕 قىسچىلىق

缺短 / 乏匱食粮 قىسچىلىق / سۇنىڭ قىسچىلىقىدا

时的缺水. 缺短 / 乏匱食粮 قىسچىلىق / سۇنىڭ قىسچىلىقىدا ئېرىقتىكى سۇ بىكارلا ئاق يەرگە ئېقىپ كېتىۋاتىدۇ.

قىسقىق ① [静] 的缝眯: ~ كۆز 眼缝眯 ② 缩着的: ئۇ.
 نىڭ بويىنى ~ . 他的脖子是缩着的。
 قىسقىلىق ① «قىسقىق» 的形容词式: ئۇنىڭ كۆزىنىڭ قىسقىق-لىقى ئىيىپ ئەمەسمۇ? 他的眼缝眯是不缺陷吧? ② 夹着:
 قۇلقىمغا گۈل ~ . 我耳朵上夹着花。
 قىسىل [静] <方> ① 峡海 ② 峻岭, 峭壁, 狭沟。
 قىسىلچاق [静] 缝夹: چوڭ تاشنىڭ قىسىلچىقىدىن چىقىۋاتقان مېنىرال سۇ 大石头的缝夹中冒出的泉水 / مىشك-نىڭ قىسىلچىقىدىن مارقاق 从门缝里偷看
 قىسىلدۇرماق «قىسىلماق» 的使动形态
 قىسىلماق ① «قىسماق» 的被动形态: ئۈنۈم ئىشك يىچۇقۇمغا قىسىلىپ قالدى. 我脚被门缝夹住了。② «قىسماق»
 的自复形态: قىسىلچىراق ئولتۇرايلى. 咱俩挤着坐。
 ئوتتۇرىغا ~ ئۆتۈرۈش: ئۇلار ئاشلىق ۋە باشقا لازىمەتلىكلەردىن قىسىلىپ تۇرۇۋاتىدۇ. 他们和粮食别的必-
 须品都挤得很紧。 بۇ ئايدا پۈلدىن بىر ئاز قىسىلىپ قالدىم. 这-
 个月我有钱紧几点了。 <转> ④ 束拘: 在不自在: قىسىملىپ قالماڭ, قىبنى ئولتۇرۇڭ! 坐请, 束拘别!
 قىسىلشماق «قىسىلماق» 的共同形态
 قىسىم (قىسىمى) [静] ① 分部: كادرلارنىڭ بىر قىسىمى 干
 部的 / خەتنىڭ ئاخىرقى قىسىمى 信尾的分部 ② 分部一: 部
 册: ئۈچ قىسىمىدىن تەركىب تاپقان رومان 三部的长篇篇
 / ئۇيغۇر تىلى دەرسلىكىنىڭ 2 - قىسىمى 维吾尔语维
 语第二册 ③ 材教: مېنىڭ قىسىمى 材教 ④ 部: مېنىڭ قىسىمى 部
 部: 北京部 ~ 队部 北京部 / 队部 北京部
 قىسىم بەلگىسى <军> 军号 部队
 قىسىم تۈرى <军> 兵种
 قىسىم نامى <军> 番号
 قىسىم [静] <方> ② 迫压, 抑压。
 قىسىملىق [静] 的部, 的分部, 的集, 的: كۆپ ~ تېلپ-
 ۋىزىيە تىياتىرى 多部电视连续剧
 قىسىنچىلىق [静] 为难: ~ بولمايدۇ. 难为不。
 قىسىنماق ① «قىسماق» 的自复形态: 恋留 ② 挂牵: 肚挂牵。
 بولسام, قىسىنماق ىقلىدىن بىر قوشۇق سۈمۈ ئۆتمەيدۇ.
 我恋留儿女, 在我, 不去下咽都水勺一连, ئانا, 妈妈,
 我带我这两块大花布。
 قىش [静] 冬, 天冬: قىشنىڭ غېمىنى يازدا يە, يازنىڭ غېمىنى
 قىشتا. <谚> 天冬操要天冬, 天夏操要天夏
 心. قىشنىڭ ئاپتىپى دۈشمەننىڭ كۈلگىنىچە بار. <谚>

قىسماق ① [静] <古> 儿系镜
 قىسىما - قىسىما [静] 各式各样, 的样各种各
 色: ~ گەلەر 各式各样 / ~ گۈللەر 各式各样
 花的样
 قىسىمەت ① [静] <宗> 数命, 运命: باشلىرىغا نېمە ~
 كېلىدۇ, كىم بىلىدۇ? 您将遇什么运命知道?
 خۇدانىڭ بەندىلىرىگە ئاتا قىلغان قىسمەتلىرى 真主赐予奴仆
 们的命运: 经历 ② 数命的: 你 ~ 遇遭, 历经
 同 的数命, 的运命 [静] 同 的数命, 的运命
 قىسىمەتلىك [静] 的数命, 的运命: ئوخشاش ~ ئادەملەر
 人们的运命
 قىسىمەن [静] ① 局部的, 的分部: مەنپەئەت 利部局
 / 益 ~ ئامما ② 群众分部 有些: ئۇنىڭ پىكىر-
 لىرى ~ توغرا. 他意的分部正确。 بۇ ئۇنىڭ كۆڭلىنى
 ~ تىنچىتتى. 这使他安心定了些。
 قىسىمەن ئاسسىمىلياتسىيە <语> 同分化
 قىسىمەن تاپاۋەت <经> 所得
 قىسىمەن تۇتۇلۇش (ئاي) <天> 偏食 (月)
 قىسىمەن دىسسىمىلياتسىيە <语> 局, 化异分部
 قىسىمەن سۈپەت ئۆزگىرىشى <哲> 变质分部
 قىسىمەن ماس مۇناسىۋەت <逻> 交叉关系, 分部
 系关合重
 قىسىمەن ماس ئۇقۇم <逻> 交叉概念
 قىسىمەن ھەجىملىك <逻> 周延
 قىسىمەن يېتىلمەسلىك <生> 分部不性
 قىسىمەن يىغما خۇلاسىھ <逻> 不全归纳推理
 قىسىمەنلىك [静] 部局, 分部: ~ بىلەن پۈتۈنلۈك 部和局
 体整
 قىسۇرماق <古> [动] 短弄
 قىسىر [静] 的空胎: ~ ئېنەك 空胎的母牛
 قىسىر چارۋا <牧> 不孕畜
 قىسىر قالماق <牧> 空怀, 胎空
 قىسىرقانماق <古> [动] 不舍, 舍难
 قىسىشتۇرماق ① [动] 眯起, 起缝眯: كۆزلىرىنى قىسىشتۈر-
 ۋېلىپ قارىماق 眯起眼睛, 去进加
 قىسىشتۇرماق «قىسماق» 的共同形态: ئالدىدا قول قىسىشتار, ئار-
 قىدىن تاش ئېتىشتار. <谚> 背互投, 手握相互面当
 。“脚踏下台, 手握上台” 比喻: 头石
 قىسىغ [静] <古> 牢监, 狱

قىشلىقى [静] 天冬: ئۇ يازلىقى يەر تېرىپ زىرائەت پەرىقى
 قىلسا، ~ ئوغۇت يىغانتى. 稼庄管地种夏他.
 قىشلىقى قايان باراي، يازلىقى ساراي سالاى. <谚> 去天冬
 . 房住盖天夏，方何

قىشلىماق [动] 冬过，冬越: بىز گەمىدە قىشلىدۇق.
 们我 . 冬的过里子窝地在

قىش - ياز [静] 年常，年整，夏冬: ئۇ يۇلك رەختتىن
 تىكلىگەن شىمىنى ~ ئۈستىدىن چۈشۈرمەي كىيىپ يۈرەتتى.
 他 . 身离不子裤布毛着穿年常

قىغ [静] 肥厩，肥粪，粪口牲

قىغى [静] 者肥积，者粪拾

قىغسىز [静] 的肥厩无，的肥粪无: يەر پۇلسىز ئەر.
 . 子汉的钱没，地的肥粪无 <谚>

قىغ - قات [静] 肥粪，粪口牲 <方>

قىغلىتماق «قىغلىماق» 态动使的

قىغلىشماق «قىغلىماق» 态同共的

قىغلىنماق «قىغلىماق» 态动被的

قىغلىق [静] 堆粪，堆厩肥的方地: ئۇلار قىغلىققا دۆۈنلە.

گەن يەرلىك ئوغۇتنى ئېتىز بېشىغا يۆتكەشكە تۇتۇش قىلدى.
 . 运头地往肥家农的上堆粪在堆把始开们他

قىغلىماق [动] 肥厩施: يەرنى ~ 肥施，肥上

قىق [模] 咯 (音声的子噪清)

قىقىرىشماق [动] <古> 一呼起喊

قىقۇ - ماچۇ [静] <方> 闹吵，大喊大叫

قىقى - قىق [模] 喔喔 (声叫鸡)

قىك [静] <古> 的恶凶，的狠凶，的毒恶

قىغراق [静] 刀切，刀菜

قىغراق بۇرۇن 子鼻的直又高又 梁鼻凸

قىغراق تۇش 贫赤，一洗如贫

قىغراق سۇگەك = باقالچاق سۇغكى

قىغىغايتماق «قىغىغايماق» 态动使的

قىغىغايتماشماق «قىغىغايماق» 态同共的

قىغىغايتملىماق «قىغىغايماق» 态动被的

قىغىغايماق [动] ① 斜倾: تام قىغىغايدى. 了斜倾墙

تەختىرلاۋان قىغىغىيىپ، ۋالگ پەسكە دوسلاپ كەتتى. 一子轿

歪 来下了滚王. 阳太 كۈن تاغنىڭ ئارقىسىغا قىغىغايدى.

歪 斜 <转> ②. 了山落阳太，斜西

ئۇ جۇۋىنى بېشىغا قويۇپ قىغىغايدى. 侧，卧侧，卧斜

侧，下头在垫袄皮把他. 下躺身

سىدى. 睡入能不久久可，上床到了躺然虽我

，意诚无且少稀喻意) 笑的人敌如仅，光阳的天冬
 炉的天冬 <谚>. قىشتا ئوچاق ئۆزىگە تارتار. (弱微
 眼的天冬 <谚>. قىشنىڭ كۆزى قارىغۇ. 人拢能灶
 ، ~ ئوچتى تار. (观美讲必不装冬喻意) 的瞎是瞎
 . 家自回快赶，窄头灶天冬 <谚>. قوپ ئۆيۈڭگە بار.
 قىشنىڭ سوغۇقىدا تۇتغاندىن، يازنىڭ ئىسسىقىدا كۆيگەن ياخشى.
 <谚> 冬挨天冬过强热受天夏. قەشقەرنىڭ قىشى
 ئاز، سوغۇقى ئەتىياز. <谚> 春在冷最，短天冬什喀
 . 天

قىش پەسلى 季冬

قىشتىن چىقماق <牧> 冬越

قىشچە [静] 一天冬，一天冬: دېھقانلار ~ قوتاندىن ئوغۇت
 توشىدى. 肥运外往里圈从天冬一们民农
 لارنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇرۇشنى پىلانلىدۇق. 天冬划计们我

习学民农织组

قىش - زېمىستان [静] 月腊冬寒

قىش - قىرو [静] 天冬，月腊冬寒: 80 ياشنىڭ قارىسىنى

ئالغان ئادەم بۇ قىش - قىرودا تەنزە ئاچمەن دەپ جانلىرىنى

قىناپ نېمە قىلىدىلا؟ 了人的十八快 要还月腊冬寒这

冬 呀罪个这受嘛干，摊摆 冬 ~ يقىنلىشىپ كېلىۋاتىدۇ..

了近临天

قىشقىل [静] <方> 酸

قىشقىلداق [静] <植> 芹棱空

قىشلاتماق «قىشلىماق» 态动使的

قىشلاشماق «قىشلىماق» 态同共的

قىشلاق [静] 子窝冬，子窝冬: قىشلاققا كۆچمەك 冬入转

子窝

قىشلىق [静] ① 的天冬，的季冬，的冬越: ~ كىيىم 冬

قىشلىق / 装冬，服衣天 季冬 / 甫莱西麦的季冬 / ~ يەم-

خەشەك 料饲冬，料饲冬越 品食冬过 قىشلىقنى يازدا

قىل. <谚> 好备天夏品食冬过

قىشلىق بىخ <植> 芽冬

قىشلىق تەتل <教> 假寒

قىشلىق تەنھەرىكەت <体> 冬运

قىشلىق ئىسپورا <动> 子孢冬

قىشلىق قوزا <牧> 羔冬

قىشلىق قوزىقارنى. <植> 菇冬

قىشلىق كۆكتات 菜冬

قىشلىق مۇسسۇن شامىلى <气> 风季冬

قىشلىق ئۇيقۇ = ئۆچەك

。击可
 قىل قالماق <成> 儿点差，点一差
 چۈشكىلى قىل قالدى. 倒摔点一差他
 قىل قان تومۇر <理生> 管血微，管血细毛
 قىل قۇتۇپ <物> 极丝
 قىل كۆتۈرمەسلىك <成> 弱脆 (情感)
 ۇنىڭ تا. 打起不受，弱脆格性她
 ۇى نازۇك، قىل كۆتۈرمەيدۇ.
 击
 قىلنى پىل كۆرسەتمەك <成> 大夸，做大题小
 实其过言，词其
 قىلنى قىرىق يارماق <成> 毫秋察明，切一察洞
 قىل ھەرە 锯丝钢
 قىل ئۆتكۈزمەسلىك <成> 拔不毛一
 قىل ئۈستىدە تۇرماق <成> 之中风，发一钩千
 危之卵累，发容不间，危可岌岌，烛
 قىل يوپۇرماقلىق ئەمەن <植> 艾叶细，蒿陈茵
 قىل يوپۇرماقلىق شۇاق <植> 蒿茭白叶细
 قىل يوپۇرماقلىق قارىغاي <植> 松尾马
 قىلات (قىلاتى) [静] 锋刃
 قىلات؟ [静] 边毛 <冶>
 قىلا - قىلماي [静] 干始开没还，手动未尚
 قىلتاجى [静] 顶带，戴顶 <古>
 قىلتاق [静] ① 套圈 <转>② 儿套鸟捕 (的做毛鬃)
 阱陷
 قىلتاققا چۈشمەك ① 住套 (套鸟捕被)
 ىر تارتقانكەن، كەكلىكىنىڭ ئىككىلا پۇتى قىلتاققا چۈشۈپ قاپ-
 ②. 了住套就腿条两的鸡石，子绳拉一人猎
 <成> 当上，阱陷入落，套圈上
 ناققا چۈشۈڭ، ئەمدى ھوشۇڭ بىلەن يۈرگەن. 次一过上你
 了明聪放得可下这，当
 قىلتاققا دەسسەمەك = قىلتاققا چۈشمەك
 قىلتاققا ئىلىنماق = قىلتاققا چۈشمەك
 قىلتاق قويماق <成> 台拆，阱陷设，套圈设
 قىلتاق قۇرماق = قىلتاق قويماق
 قىلتاقچى [静] ① 者套鸟捕 ② 者套圈 <转>
 者阱陷
 قىلتاقچىلىق [静] 阱陷设，套圈设
 ىنىڭ قىلتاقچىلىقىڭ قانچە ئائىلىنى خانىۋەيران قىلدى؟ 喂，你
 ؟ 庭家少多了毁套圈的设你，吗道知
 قىلتاماق [静] <医> 痼道食，嘔噎

قېغىر [静] ① 斜: تاماكنىنى ~ چىشلىۋالغان
 卷烟 ~ / 衣衫斜领 كۆڭلەك ~ / ئولتۇرساڭمۇ
 تۈز سۆزلە. 正得可话说，歪得坐 <谚>
 歪官器一 ~ / بويۇن ئۇلارنىڭ بىرى ~ ، بىرى
 كور، بىرى كېكەچ. 巴结个一，瞎个一，歪个一们他
 ③ <转> 邪: 邪，恶: 邪 ~ ئىش قىرىق يىلدىن كېيىنمۇ بىلد-
 نەر. <谚> 露败会也后年十四使即事邪
 “发须终病 道得”同喻: 边一为人的恶邪，边一为人十四 <谚>
 “助寡道失，助多
 قېغىر تۇمشۇق قىلىورغا <动> 鹬嘴弯
 قېغىر دەسسەمەك <成> 坏学，路邪走
 قېغىر گەپ <成> 圈兜，话的掖掖藏藏，话错
 话的子
 قېغىر ئېغىز بېلىق <动> 鱼口偏
 قېغىر يول 路邪，路弯
 قېغىر - سىغىر [静] 七歪，曲曲弯弯，扭扭歪歪
 扭歪歪得写字的他. پېزىلغان ~ 八扭
 八扭七歪 ۋە دەرىخەلەر ~ / 路的曲曲弯弯
 树的
 قېغىر - قىيسىق [静] 的曲曲弯弯，的扭扭歪歪
 قىغىرلىق «قىغىر» 式形词名的: بۇ خەتنىڭ قىغىرلىقىنى
 ھېسابقا ئالساڭدا، ھەر ھالدا چىرايلىق ئىكەن. 了除字个这
 亮漂算还总外之斜
 قىغىر - مايماق = قىغىر - سىغىر
 قىل [静] ① 毛刚，毛鬃: ئاتنىڭ بىر تال قىلى
 鬃马根一
 ② 丝细: لامپۇكىنىڭ قىلى ③ 丝灯电
 的 微细 <转>
 قىل ئاراغامچا 子绳的捻鬃马
 قىل ئەلگەك 罗尾马
 قىل چاغلىق 微乎其微，点半星一: ئۇنىڭ ~ گۈنامە-
 مۇ يوق. 有没都错过点半星一他
 قىلدىن قىيىق كەتمەك <成> 稍，辄动，动不动
 就动不动他. 离偏有
 哭
 قىلدىن ئىنچىكە 致细
 قىل سىغىماسلىق <成> ① 确万真千
 ، 义地经天
 破不扑颠. قىل سىغمايدىغان ھەقىقەت 确万真千
 理真的 ② 理真的 破不扑颠
 ىڭ ئولتۇرسىغا قىلى سىغمايدۇ. 间无密亲
 间无密亲间之们他. 间无密亲间之们
 سىزنىڭ تۆمپىڭىزنىڭ زورلۇقىغا قىلى سىغمايدۇ. 懈无大之劳的您

ناشلاپ، بازارغا يورغلاش دېھقاننىڭ قىلقى ئەمەس. ئۇلارنىڭ بەسكەش قىلغىلىرىدىن كىشىلەر بىزار بولدى. ئۇلارنىڭ بەسكەش قىلغىلىرىدىن كىشىلەر بىزار بولدى. ئۇلارنىڭ بەسكەش قىلغىلىرىدىن كىشىلەر بىزار بولدى.

قىلىق چىقارماق

قىلىقسىز [靜] 的戾乖为行، 的习恶有， 的德缺， 的恶作
子样的戾乖为行 剧 ~

قىلىقسىزلىق «قىلىقسىز»

قىلىقلانماق [動] 子样怪做 ； 的形词名的 «قىلىقسىز»
似孩小像 ~ 恹作态

قىلىقلىق [靜] 的气习 ① 的气习: يامان ~ 的气习坏有
的性德有， 的好品行 ② 的性德有， 的好品行 ②

قوشنا بول، قىزىڭ ئۆسە، قىلىقلىقلار بىلەن قوشنا بول . قوشنا بول، قىزىڭ ئۆسە، قىلىقلىقلار بىلەن قوشنا بول . قوشنا بول، قىزىڭ ئۆسە، قىلىقلىقلار بىلەن قوشنا بول .

“居而邻择母孟”同喻: 居邻做人的好品行

قىلىنج [靜] <古> 的气脾， 情性， 为行

قىلىنچانماق [動] <古> 恹作态 ； 的娇撒

قىلىنماق «قىلماق»

قىلىش [靜] <植> 苗香苗小

قىلىورغا [靜] <動> 的形鸱

قىلىورغىسىمان [靜] 的形鸱

قىلىورغىسىمانلار ئەترىتى <動> 目形鸱

قىلىلان [靜] <動> 虫线铁

قىمم [靜] ① (模) 的 (感痛) ② <转> 的麻麻密密， 攘攘熙熙
قىممات [靜] 的法办， 法子法: ئۇ سېنى ھەر ~ ىلەن جايلاپ
قىممىتىدۇ. 你拾收法办种各用会他

قىمار [靜] 的博赌: پۇل تىكىپ شاھمات - دامكا ئوينىغانلىق
بولسۇ. 博赌是就注下钱用棋下

قىمار دەسمائىسى <法> 本赌

قىمار ئوينىماق 博赌

قىمارخانا [靜] 场赌

قىمارۋاز [靜] 的棍赌， 徒赌: ئۇ تۇتۇرۇۋەتكەن قىمارۋازدەك ئول . تۇرۇماق (着坐地似棍赌的了光输像)

قىمارۋازلىق «قىمارۋاز» 的词名象抽: مەن مۇنداق تەۋەككۈل . 样的气丧头垂) 子 / بەڭگى قەلەندەر، ئوغرى ~ . <谚> 丐乞是鬼烟 . 徒赌是贼窃

قىمارۋازلىق «قىمارۋاز» 的词名象抽: مەن مۇنداق تەۋەككۈل . چىلىككە ، قىمارۋازلىققا قوشۇلالمايمەن ! 种这意同能不我

قىمارۋازلىق 博赌种这， 冒险

قىمدالماق «قىمدىماق» 的态动被的

قىمدانماق «قىمدىماق» 的态复自的

ئالدىغا تىزدۇق . 我把们我 所作的所作的一一在摆面的
ئۆچۈن پۇشايمان قىلىدۇ: 恶罪的己自为会天一有终们他
的悔后径行

قىلمىش - ئەتمىش [靜] 的为所做所

قىلمىشلىق [靜] <法> 的人为行

قىلىچ [靜] 的刀大， 刀马: بېشىڭغا ~ ىلىسىمۇ توغرا سۆزلە . 话真说要也， 上头到架刀 <谚>
كىسەس . 伤不人己自”同喻: 鞘己自砍不刀马 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> .

قىلىچ [靜] 的刀大， 刀马: بېشىڭغا ~ ىلىسىمۇ توغرا سۆزلە . 话真说要也， 上头到架刀 <谚>
كىسەس . 伤不人己自”同喻: 鞘己自砍不刀马 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> .

قىلىچ [靜] 的刀大， 刀马: بېشىڭغا ~ ىلىسىمۇ توغرا سۆزلە . 话真说要也， 上头到架刀 <谚>
كىسەس . 伤不人己自”同喻: 鞘己自砍不刀马 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> .

قىلىچ [靜] 的刀大， 刀马: بېشىڭغا ~ ىلىسىمۇ توغرا سۆزلە . 话真说要也， 上头到架刀 <谚>
كىسەس . 伤不人己自”同喻: 鞘己自砍不刀马 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> .

قىلىچ [靜] 的刀大， 刀马: بېشىڭغا ~ ىلىسىمۇ توغرا سۆزلە . 话真说要也， 上头到架刀 <谚>
كىسەس . 伤不人己自”同喻: 鞘己自砍不刀马 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> . 总刀 <谚> .

قىلىچ ئارتماق 刀举， 刀抽

قىلىچتىن ئۆتكۈزمەك 劈刀， 砍刀

قىلىچنى يالىڭاچلىماق 来刀出抽

قىلىچ ئويناتماق 刀大舞， 刀马舞挥

قىلىچ ئۇسسۇلى <艺> 舞刀马

قىلىچىدىن قان تاماق <成> 血鲜满沾刀屠

قىلىچكۈل [靜] <植> 花荷箭令

قىلىچلاشماق [動] 的杀砍， 刀动: ئۇلار بېسىپ كېلىپ بىز بىلەن قىلىچلىشىپ كەتتى . 战刃白) 战 . 战刃白) 战 . 战刃白) 战 . 战刃白) 战 . 战刃白) 战 .

قىلىچۋاز [靜] 的手刀大

قىلىچۋازلىق [靜] ① <体> 的剑击 ② 的战刃白， 战刀大 ； 术剑， 术刀: ئۇ قىلىچۋازلىقنى ياخشى كۆرىدۇ . 喜他 . 术剑欢 . 术剑欢 . 术剑欢 . 术剑欢 . 术剑欢 . 术剑欢 .

قىلىچۋازلىق تەنھەرىكىتى <动> 动运剑击

قىلىچۋازلىق قىلماق 剑击， 剑舞， 刀舞

قىلىشماق «قىلماق» 的态同共的

قىلىشماق [靜] ① 的情性， 德行: ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 .

قىلىشماق [靜] ① 的情性， 德行: ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى ىلارنىڭ قىلىشماقلىرى . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 . 性的这， 瞧 .

قىلىشماق [靜] ② 的气习 ② 的气习: ىلىشماقلىرى ىلىشماقلىرى ىلىشماقلىرى ىلىشماقلىرى ىلىشماقلىرى ىلىشماقلىرى . 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 . 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 . 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 ~ 习氓流 .

قىلىشماق [靜] ③ 的有没所前以们我是式方

券证价无 <经> قىممەتسىز ئاكسىيە

贵嫌 [动] قىممەتسىنمەك

家学值价 [静] قىممەتشۇناس

学值价 [静] قىممەتشۇناسلىق

态动使的 «قىممەتلىمەك» قىممەتلەتمەك

态动使的 «قىممەتلەشمەك» قىممەتلەشتۈرمەك

态同共的 «قىممەتلەشتۈرمەك» قىممەتلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «قىممەتلەشتۈرمەك» قىممەتلەشتۈرۈلمەك

قىممەتلەشمەك = قىممەتلىمەك

قىممەتلىك [静] ① 的贵，的贵昂，的重贵: ~ كىيىم-

贵珍 <转> ② 品物重贵: بۇيۇم ~ / 料衣的贵昂: لىك

的贵尊: ~ مېھمان / 物礼的贵珍: سۇغۇغا ~ بۇر-

ست ③ 会机的贵宝: ~ 的贵尊 <转> ③ 会机的贵宝

人客

券证价有，券证值价 <经> قىممەتلىك ئاكسىيە

قىممەتلىمەك [动] 价涨: 贵: گۆش بۇرۇتقىغا قارىغاندا قىم-

مەتلىدى. 了贵前以比肉.

قىمىر [模] 弹动

قىمىر قىلماق [动] 弹动: 弹动! 弹动!

قىمىر - قىمىر [模] 弹动، 动

قىمىر - قىمىر قىلماق 弹动弹动، 动一动

قىمىرلاتماق «قىمىرلىماق» 态动使的

قىمىرلاشماق «قىمىرلىماق» 态同共的

قىمىرلىتىشماق «قىمىرلاتماق» 态同共的

قىمىرلىماق [动] 弹动: ئۇ ئولتۇرغان جايدىن قىمىرلاپمۇ

قويمىدى. 动不动一儿那在坐他. ئۇنىڭ ئېڭىك گۆشلىرى

قىمىرلاپ كەتتى. 起了动微微肉的上巴下他.

قىمىرلىغان قىر ئاشار. <谚> 动肯要只

坎

قىمىز [静] <食> 酒奶马، 酒乳马

قىمىزخانا [静] 店酒乳马

قىمىلداشماق «قىمىلداشماق» 态动使的

قىمىلداشماق «قىمىلداشماق» 态同共的

قىمىلداشماق [动] 动蠕， 弹动

قىمىلداشماق [静] ① 鞘， 鞘刀: قىلىچ قىنىدا ياتسا، دات باسدۇ.

<谚> 锈生会鞘出不总刀: 河: دەريا قىنى

床: پاراخوت قىنى / 坞船 / 物之裹包容形③ 床

دىن چىقىپ كېتەيلا دەپ كەتتى. 了来出跳快都心的我.

قىمىلداشماق 出越， 出冲

قىمىلداشماق [成] <成> 抑自能不， 住不抑制

قىمىلداشماق [动] 严盖， 紧塞: يوتقاننىڭ چۆرىسىدىن سوغۇق كىرىۋاتىدۇ، قىمداپ قويغىنا! 点塞塞， 气凉进面四子被! ！ ！

قىمىلداشماق [静] <古> ① 得不舍 ② 妒忌

قىمىشتىماق «قىمىشماق» 态动使的

قىمىشماق [动] ① 痛作噌噌: پۈتۈمغا دورىنى سۈرتۈپ تېڭىد-

ۋەتكەندىن كېيىن قىمىشپ ئاغرىغىلى تۇردى. 药上抹脚的我.

， 来起多 <转> ② . 来起了痛地噌噌后以好扎包

面前院影电: 满: كىنو خانانا ئالدىدا ئادەم قىمىشپ كېتىپتۇ.

。(动攒头人) 人了满站

قىمىر - قىمىر [模] ① 噌噌: ~ قىلىپ ئاغرىپ كەتمەك

قىمىر - قىمىر [模] ② 痛地: 攘攘熙熙، 麻麻密密 <转> ② 痛地

熙熙们人， 凡非闹热天今市集. ~ 攘攘

攘攘

قىممەت [静] ① <经> 值价: تاۋارنىڭ ئالماشتۇرۇش قىممى-

تى ② 值价换交的品商: بىزنىڭ بۇ رەختلىرىمىزنىڭ

خەلقئارا بازاردىكى قىممىتى قانداق بولىدۇ؟ 国在布些这们我؟

③ <数> 何如钱价的上场市际: 贵昂 ④ 值: نېمانچە

~ ⑤ <转> 贵么这么怎刀这? ⑥ <转> 重贵: بىلىم

دۆلەتتىن ~ . <谚> 重贵富财比识知

قىممەت باھا 重贵، 贵昂 钱价

قىممەت باھالىق 的贵珍، 的档高، 的贵昂 钱价

قىممەت باھالىق تاۋار <经> 品商 档高

قىممەت بەلگىسى <经> 号符值价، 号记值价

قىممەت جىسمى 体实值价

قىممەت شەكلى <经> 式形值价

قىممەت فورماتسىيىسى <经> 态形值价

قىممەت قارىشى 观值价

قىممەت قانۇنىيىتى <经> 律规值价

قىممەت قوشماق <经> 值加

قىممەت مۇناسىۋىتى <经> 系关值价

قىممەت مىزانى = قىممەت ئۆلچىمى

قىممەت مىقدارى <经> 量值价

قىممەت ئۆلچىمى <经> 度尺值价

قىممەتچى [静] 者卖贵， 者价高卖

قىممەتچىلىك [静] 贵昂价物: ~ بولسا، ساتقۇچىدا ئىنساپ

قالماي، ئەرزانچىلىق بولسا، ئالغۇچىدا. <谚> 贵昂价物

。 心良讲不主买则宜便价物، 心良讲不主卖则

قىممەتداش [静] <经> 物价等

قىممەتسىز [静] 的价无، 的值价无

.....②目面治政 ~ سياسى / 貌面新的村农 قىياپىتى
子样的 (格位时加附): ئۇ بىر ئاز ئالدىرىغان قىياپەتتە سۆز
قىلدى. 说子样的急着些有着带他.

师面相 [静] قىياپەتشۇناس

学面相 [静] قىياپەتشۇناسلىق

隐 قىياپەتلىك [静] 的目面, 的貌面
人的目面藏

قىيا - چىيا [模] 嚷吵, 哗喧
 بازارچىلارنىڭ قىيا - چىياسى
吵吵里院子. 叫喊, 喊呼
 叫大喊大, 闹大吵大

قىياس (قىياسى) [静] 测推, 测猜, 设假
 بۇ كىشى مېنىڭ بۇ قىياسلىرىمنىڭ ھەممىسىنى تەستىقلىدى.
 我定了肯人这. 测推切一这

قىياس قانۇنشۇناسلىقى <法> 测推, 设假①
 ئاۋازىدىن ئۇنىڭ بوۋىسى ئىكەنلىكىنى قىياس قىلدى.
 提从他. 测推, 设假②. 爷爷他是测推音声的者问
 把们我. 了听样一事故话神当事些这

قىياس ھېكايىسى <文> 说小理推
 قىياسەن [静] 的测猜, 的测推, 的想假, 的设假
 غا كېلىش ئېھتىمالى بولغان يېڭى كۈلپەنتى ~ كۆز ئالدىغا كەل.
 难灾新的临降能可像想
 敌想假 <军> قىياسەن دۈشمەن

قىياسى [静] 的理推
 قىياسى فىلىم <艺> 片理推
 قىياق [静] <植> 草臺
 قىياقلىق [静] 地草臺
 قىياللىق [静] 崖山, 地之石岩多

قىياللىق تۇندىرا كەكلىكى <动> 鸟雷岩
 قىيام (قىيامى) [静] ① 浆: شېكەر قىيامى 浆糖② 浆果水
 酱 (的) 酱: ئالما قىيامى 酱果苹 / پەمىدۇر قىيامى 酱茄蕃
 قىيام بولماق (酱) 好熬: ئۇرۇكلەر قىيام بوپتۇ, ئوتنى
 توختىتىلار. 了停火把, 了好熬酱杏
 قىيامغا كەلمەك ① 酱成, ② 熟成 <转> 候火到
 子炉. 足满到得
 了候火到子金的放里

قىيام² [静] ① 午正: كۈن ~ بوپتۇ. 了午正. ② <宗>

قىنىغا چۈشمەك <成> 原复 化常正, 原复
 قىنا [静] <方> 鞘

قىناتماق «قىنىماق» 态动使的

قىنىشماق «قىنىماق» 态同共的

قىناق [静] (的刻) 记印, 星秤: ئۇ جىڭنىڭ تېشىنى ئۇنىڭ
 ياغىچىنىڭ ئاغىرىقى قىنىقىغا قويدى. 最杆秤到放砵秤把他
 上星秤个一后

قىناققا كەلمەك <成> 定商, 好量商

قىناقلىق [静] 的星秤有, 的记印有

قىناقلىق ئوق <机> 轴键花

قىنالماق «قىنىماق» 态动被的

قىناماق <古> [动] 鞘人插入, 中鞘

قىندۇرماق <古> [动] 使, 渴饥使, 渴干使, 望渴使
 渴焦

قىن - قىن 下见

قىن - قىنىغا پاتماسلىق <成> 可不, 胜自不喜
 世一

قىنلاماق <古> [动] 中鞘人插, 鞘人

قىنلىق [静] 的鞘带, 的: كۈمۈش ~ خەنجەر 鞘银
 قىنىغ [静] <古> 狠心

قىنىقماق <古> [静] 应适, 惯习成养

قىنىماق ① 刻② 位复使, 原复使: تاياقنى قىناپ بەلگە
 سالماق 在棍上子记刻 / 号记刻 / ئوتنى پۇۋلىسە تۇتىشىدۇ, سۈنى
 قىنىسا ماڭىدۇ. <谚> 流就位复水, 着就了吹火

قىمھ [模] 喀 (声笑, 声子噪清)

قىمۇ [静] <古> 运幸, 气福, 福幸

قىمۇتۇ [静] <古> 子剪, 刀剪

قىيا [静] 崖山, 峭壁: قىياغا ئۆمىلەپ چىقماق 峭壁上爬
 قىيا تاش 石岩

قىيا تاش رەسىمشۇناسلىقى 学画岩

قىيا تاش رەسىملىرى 画岩

قىيا [静] ① 斜, 着斜: ئۇ ماڭا ~ قاراپ قويدى. 看着斜他
 射斜光阳. 眼一我了
 上台阳到. ② 截半, 微略: ئۇچۇق تۇراتتى.
 着开半门. ③ 脸边半出露阳太. 蓝的银镶到藏
 后幕

قىيا باقماق [静] 警, 看着斜: ئۇ كەينىگە قىيا باقتى.
 朝他. 眼一了警后

قىياپەت [静] ① 貌面, 目面, 容面, 貌外: يېزىنىڭ يېڭى

قىيماق¹ [动] ① 剪: قەغەز ~ 纸剪 / كتاب - زورنالاردىن
 قىيۋېلىنغان رەسىم 从书刊上剪下来图② 破划 割,
 破划 ③. 了破划手我把玻璃. ئەينەك قولۇمنى قىيۋەتتى. 破
 切剪 <物>

قىيماق² [动] 得舍: ئۆلۈم دېگەن بىر! بالكىزغا قانداق قىيالايدى.
 سىز؟ 子孩得舍能么怎你! 次一有只死 子孩得舍能么怎你?
 开离得不舍里心他. 开离得不舍里心他.

قىيىمىلاتماق «قىيىمىلماق» 态动使的
 قىيىمىلانماق «قىيىمىلماق» 态动被的
 قىيىملىق 的末肉带, 的馅有 [静]

قىيىملىق قاتىلىما <食> 千末肉, 饼层千末肉
 饊层

قىيىملىق قۇيماق <食> 香油末肉

قىيىملىق لازا <食> 子辣馅肉

قىيىملىق يۇتازا <食> 子香油末肉

قىيىمىلماق [动] 泥肉刹, 馅做

قىيىناتماق «قىيىنماق» 态动使的

قىيىنشماق «قىيىنماق» 态同共的

قىيىن [静] 讯刑, 拷问

قىيىناقخانا [静] 室讯刑

قىيىنالماق ① «قىيىنماق» 态动被的 ② «قىيىنماق» 复自的

态: كېسەل قىيىنلىپ نەپەس ئالاتتى. 吸呼地难艰人病.
 ③ 迫窘, 难为: ئاڧلىسام, ئۇ ئىقتىسادتىن قىيىنلىۋېتىپتۇ.
 迫窘上济经他说听

قىيىنماق [动] ① 待虐, 磨折, 受难使: ئەسىرلەرنى قىيى.
 难使, 磨折, 待虐. 房俘待虐许不. 难使, 磨折, 待虐. 房俘待虐许不.
 قىيىندى. 受难很我使病个这. 讯刑, 拷问. 讯刑, 拷问. 讯刑, 拷问.
 بىزنىڭ ئادەمىمىزنى ۋەھشىيانە جازا چارىلىرى بىلەن قىيىندى.
 他们各用种酷刑拷问我的人们. 为难, 为难. 为难, 为难.
 دادا, جېنىم دادا, بىر تال قىزىڭنى قىيىنما! 爸爸好, 爸爸!

别再为难你为这独女生儿了!

قىيىش بۇلۇڭى <物> 角切剪

قىيىش دېفورماتسىيىسى <物> 形变切剪, 切剪
 变应剪, 变应

قىيىش كۈچىنىشى <物> 力应切剪, 力应剪

قىيىت [静] <古> 苦困难艰, 难困

قىيىشماق «قىيىماق» 态同共的

قىيىق¹ [静] 皮调, 擗, 擗: ~ 子孩皮调 / ~ 擗
 擗很他. 气脾擗 / 气脾擗

قىيىق² [静] ① 斜: بۇ رەخت ~ كېسىلىپ قاپتۇ. 裁布块这

儿玩地去跑来 儿玩地去跑来. 儿玩地去跑来. 儿玩地去跑来.
 擦子孩的上身在骑把, 儿欢撒一驴毛. 擦子孩的上身在骑把, 儿欢撒一驴毛.
 拂吹风春. 拂吹风春. 拂吹风春. 拂吹风春.
 弯儿点有 [静] 弯儿点有. 弯儿点有. 弯儿点有.
 毛眉的弯儿

قىيىقچا [静] 子滚(的子撒边花切)

قىيىقتىشماق «قىيىقاتماق» 态同共的

قىيىقاس [静] 声喊叫, 声嚷喧. 声喊叫, 声嚷喧.
 ~ چىقىپتۇ. 起四声喊来起打一仗

قىيىقاس سالماق 叫喊大, 叫喊大. 叫喊大, 叫喊大.
 队拉拉. 队拉拉. 队拉拉. 队拉拉.
 了翻震馆育体把要都叫大喊

قىيىقاس - چۇقان [静] 喊呐, 叫喊. 喊呐, 叫喊.
 چىققانلارمۇ بىر ياقتىن ئېتىپ, بىر ياقتىن ~ بىلەن ئىلگىرىلدى.
 前着喊呐边一, 击射边一也人的来面后们他从. 进

قىيىقاس - چۇقان سالماق = قىيىقاس - چۇقان كۆتۈرمەك
 قىيىقاس - چۇقان كۆتۈرمەك 叫喊大, 叫喊大. 叫喊大, 叫喊大.
 مەيلەن قىيىقاس - چۇقان كۆتۈرۈپ, دەرياغا ئۇزىنى ئېتىپ,
 كېسىگە چىقىشتى. 了上爬里河到跳着叫喊大都家大. 船

قىيىما [静] 子包 馅, 泥肉, 末肉. 子包 馅, 泥肉, 末肉.

قىيىما پولى <食> 饭丸子肉 / 馅肉

قىيىما شورپا <食> 汤丸子

قىيىما قىلماق 馅刹, 末肉刹

قىيىما كاۋاپ <食> 丸肉烤

قىيىما كۆمۈلك 子丸肉

قىيىما كۆمەج <食> 饼馅(的成焖烩余坑饊用)

قىيىما ياپما <食> 饼焖馅肉

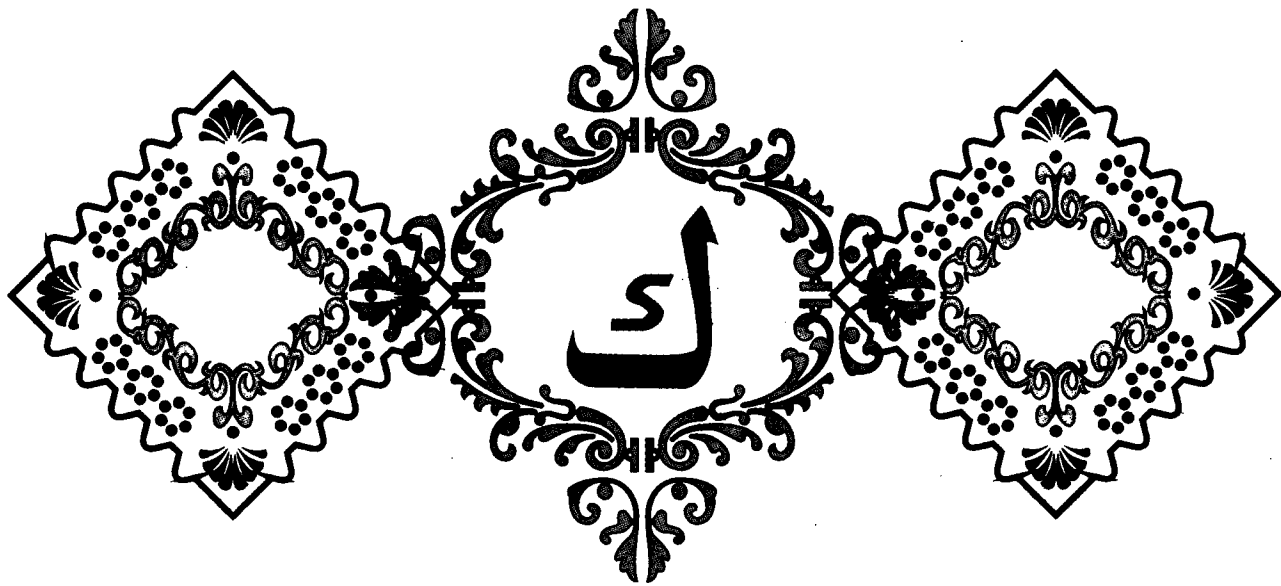
قىيىما [静] 品制剪: قەغەز قىيىمىسى / 纸剪 ~ سۈرەت سەن.
 术艺影剪

قىيىما - چىيىما 下见

قىيىما - چىيىما بولماق 烂, 酱肉成, 泥肉成. 烂, 酱肉成, 泥肉成.
 نېمە بولدى, مۇشۇك تاتىلغاندەك قىيىما - چىيىما بولۇپ كېتىپتۇ.
 咋? 烂都的似了抓猫像, 了么怎手的你? 咋? 烂都的似了抓猫像, 了么怎手的你?

قىيىما - چىيىما قىلماق 个刹, 刚万刀千, 泥肉成刹. 个刹, 刚万刀千, 泥肉成刹.
 烂弄, 烂巴稀. 烂弄, 烂巴稀. 烂弄, 烂巴稀. 烂弄, 烂巴稀.
 了烂扎刺被都腿的们他. 了烂扎刺被都腿的们他.

قىيىماسلىق [静] 心忍不, 得不舍

把一(地猛) 子下一: يىگىت كاپ قىلىپ ئۇنىڭ ياقىسىدىن
تۇتى . 领衣的他了住揪把一子伙小 . ئۇلار قاتىلىنى كاپ
拮, 住抓犯凶把子下一们他, باغلىدى . دە, 来起了

كاپالەت [静] 证保, 障保: غەلبە قىلىشنىڭ كاپالىتى
利胜 证保到得 بولماق ئىگە / 障保的
كاپالەت بەرگۈچى <法> 人证保
كاپالەت بەرمەك 证保, 保担: خاتىرجەم بولۇڭ, ئۇلار
بۇنىڭغا ئاللىقاچان كاپالەت بەرگەن . 心放你 . 他对已早们他,
证保了出做

كاپالەت پۇلى <经> 款押, 金证保, 金押
كاپالەت ھاۋالىسى <经> 托信证保
كاپالەتسىز [静] 的证保无, 的障保无: ئىشچىلارنىڭ تۈر-
مۇشىنى ~ قالدۇرۇشقا بولمايدۇ . 保无活生的人工让能不 . 障

كاپالەتلەندۈرمەك «كاپالەتلەنمەك» 态动使的: كەڭ خەلق
ئاممىسىنىڭ سالامەتلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈش زۆرۈر . 证保须必 .
康健体身的众群民人大广

كاپالەتلەندۈرۈلمەك «كاپالەتلەندۈرمەك» 态动被的
كاپالەتلەنمەك [动] 障保到受, 证保到得
كاپالەتلىك [静] 的证保, 的障保, 的证保有, 障保有
كاپالەتلىك تۆلەم سۇغۇرتىسى <经> 险保赔保
كاپالەتلىك چىقىم <经> 付保

① 维吾尔文第八十个字母 ② 该字母名称

كبابە <植> [静] 茄澄莼

كابىل [静] 缆电

كابينكا [静] 体本室驶驾, 体壳室驶驾, 室驶驾

كابينت [静] ① 办公室 ② 阁内: ئىچكى ~ ئەزالىرى 内

阁成员 / 阁内总理事 / 阁内成员

كابينتى 部会长办公会 / 阁内, 部会长办公会

倒

كاپا [静] 状刀剃钢布刀钢用

كاپقا تارتماق ① 钢(刀剃): سانراش ئۈستام ئۈستىرىنى

ھەدەپ كاپقا تارتتى . 刀剃钢地儿劲个一师发理 . 用② .

刮轻轻刀刮 (子皮的泡浸)

كاپقا كەلمەك 飘飘然: ئۇ تازا كاپقا كېلىدىغان ئادەم -

! 呢人的然飘飘就夸一个是在实可他!

كاپا [静] 儿套嘴(的上嘴畜役在套)

كاپا [模] ① 大口吞食状 ② 状物抓猛迅

كەپ شەتمەك 吃口大 (品食状粉或的小): ئىپتىڭ

ھارسا دۇڭگە چاپ, ئۈسسەڭ تالقان كاپ ئەت . <谚> 累马

难困是越”同喻: 面炒吃口大了渴口, 坡上其赶驱了

“前向越

كەپ قىلماق ① 一口, 一口: بالا پۇرچاقنى كاپ قە-

لىمپ ئاغزىغا ساپتۇ - دە, چاپناپ - چاپناپ يۈتۈۋېتىپتۇ . 孩

② . 去下了咽就嚼了嚼, 里嘴到放子豆口大一把手

处书秘 كاتىبات باشقارمىسى

作工书秘 [静] كاتىباتلىق

书文②书秘① [静] كاتىپ

学书秘 [静] كاتىپشۇناسلىق

作工书文，作工书秘 [静] كاتىپلىق

者素我行我，者是为以自，者用自悛刚 [静] كاتىۋال

能逞，张主作自，是为以自 [静] كاتىۋاللىق

能逞，明聪作自，是为以自 كاتىۋاللىق قىلماق

炮弹火，莎秋喀 <军> [静] كاتىۋشا

~ كاج 的拗执，的执固① [静] كاج ئۇنىڭ مىجەزى ئىنتايىن

ئىدى. تولىق يېپىلمايدىغۇ؟ 执固常非气脾的他. ②. 梭翘. ئىشكىك كاجمۇ ئىدى.

مه، تولىق يېپىلمايدىغۇ؟ 执固常非气脾的你. ②. 梭翘. ئىشكىك كاجمۇ ئىدى.

؟ 呀严

运背，硬命 كاج بەلك

كاج پېشانە = تەنۇر پېشانە

كاج تەقدىر = كاج بەلك

كاج تەلەي ① 运厄，运背：~ ئۇنى يەنە چۆل - جە.

زىرىگە ئەكىلىپ تاشلىدى. 运厄又把又把他抛在弃荒之中。

② 运背的：ئەزەلدىن ~ ئىكەنمەن، ھېچقانداق ئىشەنمەن ئوڭدىن

كەلمىدى. 运背向一我. 顺不事事.

كاج زامان 代时的般梦恶，代时的幸不.

كاجلارچە 地执固 [静]

كاجلاشۇرماق «كاجلاشماق» 态动使的

كاجلاشماق [动] 执固变，来起执固， ھوي، نېمانچە

كاجلىشىپ كەتتىڭ، بىر قېتىم گەپ يېسەڭ بولمامدۇ؟ 喂，你

كاجلىشىپ كەتتىڭ، بىر قېتىم گەپ يېسەڭ بولمامدۇ؟ 喂，你

كاجلىق «كاج» 式形词名的

كاجلىق قىلماق = كاجلىق تۇتماق

كاجلىق تۇتماق 执固， 舉： ئۇنىڭ يەنە كاجلىق تۇتتى.

了来起舉又他

كاجۇ <方> [静] 架支木方(的壁井水定固)

كاجۇپ <手> [静] 具夹制木(的用匠鞍)

كاجۇۋا ① 筐驮 [静] 架口井③箱粮贮口敞②(轿)與，

كاجى <纺> [静] 布叽味，布其卡

كاجات ① 巴嘴 [静] 巴嘴； ئۇ بالسىنىڭ كاجىتىغا بىرنى سالىدى.

~ 光耳，掌巴②. 下一了打巴嘴子孩朝

بىلەن سالىدۇ؟ 吗光耳一了打手反他？

كاجات سالماق = كاجاتلىماق

كاجات يېمەك 光耳挨，掌巴挨： ئۇ كاجات يېگەن مەڭ.

زىنى سىلاپ قىزغا تىكىلدى. 颊面的光耳了挨着摸他.

كانالوگ سىستېمىسى 体系录目

كاتالز <化> [静] 化催

كاتالزاتور <化> [静] 剂化催

كاتالزلوق <化> [静] 的化催

كانالزلوق رېئاكسىيە <化> 应反化催

كانالزلماق [动] 化催

كاتايا <植> [静] 杉银

كانەك ① 窝(的等兔，鸡) ② 格方 [静]

كانەكچە! ① 格方，子格： ~ دەپتەر 本格方 / شامان

ئاختىسىنىڭ كاتەكچىلىرى 子格的盘棋 ② 栏： ئىسكەرتىش

كانەكچىسى 栏注备

كانەكچە ② 脚压(机纫缝) [静]

كانەكسىمان 的状格方，的状格 [静]

كانەكسىمان تۈزۈلمە <地> 造构状格

كانەكسىمان خەرتە <地> 图地格网

كانەكلىك [静] 的格，的格方

كانەكلىك تۈزۈلمە <地> 造构子格

كاتتا ① 大盛，大： ~ ئادەم (كىشى) 物人大 / ~

زىياپەت 大盛 ② 会宴丽富， 皇堂 ③ 屋房的贵华饰装

ئىسرى 者长乡本， 贵显乡本. يۇرت كاتتە.

ئىسرى 者长乡本， 贵显乡本.

كاتتېر <医> [静] 管尿导， 管导

كاتتېلىق «كاتتا» 词名象抽的

كاتتېۋاش ① 头头， ② 魁党 [静]

كانساندۇق [静] 柜粮贮大家农(的床当可)

كاتلېت <食> [静] 饼馅小

كانتېندى ① 茶儿， ② 酚茶儿(邻二苯酚)

كانود = مەنپى قۇتۇپ

كانود نۇرى <物> 线射极阴

كانولىك <宗> [静] 教主天

كانولىك دىنى = كانولىك

كانۇ <方> [静] 床

كانۇشكا = ئورام

كانىت <数> [静] 股， 边角直(的形角三角直)

كانىر [静] 艇汽

كانىگورىيە [静] 畴范

كانىگورىيە ئەندىزىچىلىكى <哲> 论式模畴范

كانىلىيە 下见

كانىلىيە گۈلى <植> 兰特卡

كاتىبات [静] 务事书文， 务事书秘

بېمەك 嘎兹嘎兹嚼硬

كاراس - كۇرۇس [模] 兹咯兹嘎
كاراسلاتماق [动] 响作兹嘎: ئات بىر باش فوناقنى كازاسلا.
تىپ يەۋاناتتى. 米玉穗一吃地兹嘎兹嘎在正马.

كاراسلىتىشماق «كاراسلاتماق» 态同共的
كاراسلىماق [动] 响地兹嘎兹嘎

كارامەت [静] ① 事本, 通神: قبىنى, كارامىتىك بولسا, مەن بىلەن بەسلىشىپ باق. 比比我跟事本有你. يىگىتىنىڭ بار.
لىق كارامىتى قولىدىكى ئەڭگۈشتەردە. 小伙子的全部神通
لىق كارامىتى قولىدىكى ئەڭگۈشتەردە. 妙奥②. 上宝法的中手他在都
بار. 妙奥有定里这. ③ 的奇神, 的异奇: ~ ئىش
别特匹一是这. ④ 事的奇神, 常非: ئۇ ~ ياخشى ئادەم. 非个是他.
人的好常. 马的气灵有

كارامەت كۆرسەتمەك 通神显
كارامەت ئىگىسى 者大广通神
كارامىتى ئاشكارا بولماق 露毕形原, 穿技驴黔, 脚马露

كارامەتچى [静] 家言预, 者通神显: ئەمدى كارامەتچىلەر.
نىڭ كارامەتلىرىمۇ كارغا كەلمەيۋاتتى. 的们家言预子下这.
了灵不也通神

كارامەتلىك [静] 的事本有, 的大广通神, 的力魔有,
كارانتىن [静] <医> 疫检
كارانتىن پونكىتى 站疫检, 所疫检
كارانتىن قىلماق 疫检

كارائوكې [静] 拉卡 KO
كارايەت [静] 系干, 系关: ھېچ كارايىتى يوق. 关么什没.
系, 题问么什没.

كارايىتى چاغلىق 紧要不, 么什上不算
كارەك [静] <方> ① 叭喇, ② 筒烟, ③ <理生> 管气
كاربازول [静] <化> 啞味

كاربورۇند [静] <矿> 砂玉刚, 砂刚金
كاربوكسىل [静] <化> 基羧
كاربوكسىللاشماق [动] <化> 化羧
كاربون [静] <化> 碳

كاربون (IV) ئوكسىدى <化> 碳化氧二
كاربون چالا ئوكسىدى = كاربون (I) ئوكسىدى
كاربون دەۋرى = تاش كۆمۈر دەۋرى
كاربون زەنجىرى <化> 链碳
كاربون سۇ بىرىكمىسى <化> 物化合水碳

。娘姑着

كاچاتلاشماق «كاچاتلاشماق» 态同共的: سودىگەرنىڭ خوتۇن -
قىزلىرى ئۆزلىرىنى كاچاتلىشىپ يىغلاشتى. 儿女婆老的人商.
来起了哭巴嘴己自着打

كاچاتلىماق [动] 光耳打: ئۇ تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ ئۆزىنى
كاچاتلىدى. 光耳己自打着跪他.

كاچالكا [静] 泵油石
كاچالكىلىق [静] <矿> 的油抽, 的机油抽
كاچالكىلىق قۇدۇق <矿> 井油抽

كاچكۆل [静] 窿窟冰(的凿鱼捕, 水打为)
كادىر [静] 部干: كادىرلارنى ئىشقا سالماق 部干用使 / 部干.
دىرلار سىياسىتى 策政部干

كادىرلار ساناتورىيىسى 所休干, 院养疗部干
كادىرلار مەكتىپى 校干, 校学部干
كادىرلىق «كادىر» 词名象抽的: كادىرلىققا ئىمتىھان بەرمەك
试考干招, 干考

كارا (كارى) [静] 系关, 系干, 事: سېنىڭ كارىڭ نېمە?
干何你与? 事么什你

كاردىن چىقماق 卡ردىن چىقماق 废报, 用中不, 用顶不: كاردىن
چىققان ئادەم 人的用中不 / يامغۇر يېغىپ قالسا, ئوغۇتلار
كاردىن چىقىدۇ. 废报会就料肥, 雨下一

كارغا كەلمەك 卡рга 卡لمەك 用管, 用顶, 用作起, 用中, 用作起,
ھەرھالدا كارغا كېلىپ قالدى. 我孩子总计用顶了.

كار قىلماق 卡р قىلماق 用作起, 用顶: بۇ دورا ماڭا كار قىلىمىدى
我对药这不起用作. 吧ئورغا ئوق كار قىلماس. <谚>
箭下不难住勇士.

كارى بولماق 卡رى بولماق 会理, 管: ئەلۋەتتە كارىم بولىدۇ.
管要. 管别你事这. 管别你事这. 管别你事这. 管别你事这.
كارى چاغلىق 要紧关无, 道足不微, 要紧关无: بۇ
ئىشنىڭ ~ 大不系关事件这.

كار² [模] 呃(声嗝打): ئادەم بار يەردە ~ قىلىپ كېكىرىش
ئەدەپسىزلىك. 貌礼不嗝打地“呃呃”方地的人有.

كار³ [静] <方> 官卫侍(的爷王或王国)
كارابىن [静] <军> 宾卡 (枪)

كارات [静] 拉克(克 0.2 合, 位单量重石宝)
كاراس¹ [模] 兹咯, 兹嘎(声嚼咀)

كاراس² [静] <动> 鱼鲫
كاراسسىدە [静] 地兹嘎兹嘎

كاراس - كاراس [模] 兹嘎兹嘎: قاتتىق ناننى ~ چاپناپ

类分图

计设图地 <地> كارتوگرافىيىلىك لايىھىلەش

地 <地> كارتوگرافىيىلىك مودېل نەزەرىيىسى

论式模图

读判图地 <地> كارتوگرافىيىلىك ئوقۇش

息信图地 <地> كارتوگرافىيىلىك ئۇچۇر

地 <地> كارتوگرافىيىلىك ئۇچۇر سىستېمىسى

统系息信图

地 <地> كارتوگرافىيىلىك ئۇچۇر نەزەرىيىسى

论息信图

كارتوگرافىيىلىك ئۆلچەش = خەرىتىلىك ئۆلچەش

度精图制 <地> كارتوگرافىيىلىك ئېنىقلىق

<地> كارتوگرافىيىلىك يەتكۈزۈش نەزەرىيىسى

论输传图地

板纸硬, 纸粪马②(画动)通卡① [静] كارتون

片画动 <艺> كارتون فىلىم

式形织组断垄义主本资)尔特卡 <经> [静] كارتېل

(一之

كارتىلداشق «كارتىلداشق» 态动使的

(西东割或剪裁)响地歎 [动] كارتىلداشق

作②业企业工 كارخاننى سانائەت كارخاننى ① [静] كارخانا

工木, 坊作工木 كارخاننى : 社, 厂, 坊

社纫缝, 厂纫缝 كارخاننى كىيىمچىلىك / 厂

的式业企 [静] كارخانچە

理管化业企 <经> كارخانچە باشقۇرۇش

家业企 [静] كارخانچى

态动使的 «كارخانلاشق» 态动使的

态动被的 «كارخانلاشتۇرماق» 态动被的

化业企 [动] كارخانلاشق

经有 كاردالقا [静] 历阅有, 验经有, 老, 练老, ~ ئادەم

人的练老, 人的验 / ئىشنى كاردالدىن سورا, ئاشنى باداڭ.

。图粮看成收, 人老问情事 <谚> دىن.

筐箩大 <方> [静] كاردالقا

教主机枢, 教主衣红 <宗> [静] كاردىنال

كاردىناللىق [静] ① 教主机枢, 教主衣红. كاردىناللىققا ئېرىش.

衣红② 教主衣红任 قىلماق ~ / 职之教主衣红获

的教主枢, 的教主. قىزغۇچ ~ چاپنى كۆكۈيۈشنىڭ يۈ.

زىگە تېگىپ كەتتى. 脸的“蛇牛”了到碰袍红的教主衣红.

。上

器描扫动心 <医> [静] كاردىئوگرافى

族碳 <化> كاربون گۇرۇپپىسى

源碳 <生> كاربون مەنبەسى

养营碳 <农> كاربون ئوزۇقلۇقى

碳化氧一 <化> كاربون (I) ئوكسىدى

碳酸 <化> [静] كاربونات

酸碳 <化> كاربونات كىسلاتاسى

态动使的 «كاربونسزلاشماق» كاربونسزلاشتۇرماق

态动被的 «كاربونسزلاشتۇرۇلماق» كاربونسزلاشتۇرۇلماق

碳脱 <化> [动] كاربونسزلاشماق

的碳含 [静] كاربونلۇق

钢素碳 <冶> كاربونلۇق پولات

基酰碳, 基羰, 羰 <化> [静] كاربونىل

物化合基羰 <化> كاربونىل بىرىكمىسى

基羰 <化> كاربونىل گۇرۇپپا

石电②物化碳① <化> [静] كاربىد

肱乙, 肱 <化> [静] كاربىلئامىن

كاربىئوراتور = گازلاشتۇرغۇچ

鱼鲤 <动> [静] كارب

耳挖金 <植> [静] كاربىس

柄耳鹤 <植> [静] كاربىنوس

(音声的等布, 纸裁)歎 [模] كارت

卡录目 مۇندەرىجە كارتىسى ① [静] كارتا

كارتىدە [静] 地歎: ئۇ ئورغاق بىلەن ئارغامچىنى ~ كەستى.

。了断割子绳把刀镰用下一地歎他

嚓咔嚓咔嚓, 歎歎 [模] كارت - كارت

كارت - كۇرت [模] 嚓咔嚓咔嚓, 歎歎: كۆكتاتنى ~ توغ.

菜切嚓咔嚓咔嚓

长 كارتوچكا [静] ① 卡, 片卡: «سەددىچىن» كارتوچكىسى

片名②卡城

的片卡 [静] كارتوچكىلىق

录目片卡 كارتوچكىلىق كاتالوگ

帐式片卡 <经> كارتوچكىلىق ھېساب دەپتىرى

学图地 <地> [静] كارتوگرافىيە

号符图地 <地> كارتوگرافىيە بەلگىشۇناسلىقى

学

辑编图地 <地> كارتوگرافىيە تەھرىرلىكى

言语图地 <地> كارتوگرافىيە تىلى

的学图地 <地> [静] كارتوگرافىيىلىك

地 <地> كارتوگرافىيىلىك كلاسسىفىكاتسىيە

头锅马，目头队商 كارۋان بېشى
 كارۋان ساراي = دەك
 业行队商〔静〕 كارۋانچىلىق
 廊走，廊门，道过〔静〕 كارىدور
 道过有 بنا ~ 的廊走有，的道过有〔静〕 كارىدورلۇق
 楼大的
 坑②井儿坎① <水>〔静〕 كارىز
 者井儿坎看②者井儿坎挖①〔静〕 كارىزچى
 作工的井儿坎挖〔静〕 كارىزچىلىق
 方地的井儿坎有〔静〕 كارىزلىق
 瓜木番 <植>〔静〕 كارىكا
 态动使的 «كارىلدىماق»
 态同共的 «كارىلدىماق»
 声呢呢发〔动〕 كارىلدىماق
 ~ / 床丝钢 ~ سم / 床木 ~ ياغاچ 床〔静〕 كارىۋات
 单床 كىرلىكى ~ / 头床 بېشى
 做 ياغاچ ~ 的床做，的床做可①〔静〕 كارىۋاتلىق
 做 ~ دوختۇرغانا 的位床，的床有②头木的床张一
 院医的位床个百一有
 者辩诡，子骗，家言谎〔静〕 كاززاپ
 ،论辩诡 <哲>②词名象抽的 «كاززاپ» ① كاززاپلىق
 术辩诡
 木香连 <植>〔静〕 كازۇئارنى
 素酪干，素酪 <化>〔静〕 كازبىنى
 〔模〕 咖，啞啞 (声菜炒) كاز
 咖 ~ 咖 (声菜炒) 啞啞，啞啞 〔模〕 كاز - كۆز
 出传里房厨 . قىلىپ سەي قورۇۋاتقان ئاۋاز ئاڭلىنىپ تۇراتتى .
 音声的菜炒啞啞 .
 态动使的 «كازىلدىماق»
 响作啞啞，声啞啞出发〔动〕 كازىلدىماق
 〔模〕 喀，吱喀 (声战打齿牙或西东断咬) كاس
 小①碗木小 ②奶酸碗木小 ~ قېتىق ~ بىر ~
 个 (瓜) : بوۋاي بىر ~ قوغۇننى پىچاق بىلەن ئويۇپ يەپ ئول .
 吃瓜甜个半着剃刀用儿那在坐爷大老 . تۇراتتى .
 把 (瓜) 半两成切 : تاۋۇزنى كاسا قىلىپ
 吃半两成切瓜西把 يېمەك
 〔静〕 股屁 : كاسانى بىز تەرەپكە قوي . 们我坐股屁
 来边这
 骨坐 <理生> كاسا سۆڭىكى
 经神骨坐 <理生> كاسا نېرۋىسى

图电机 <医>〔静〕 كاردنوگرامما
 地呢〔静〕 كارىدە : ئۇ تاماقتىن كېيىن ~ بىرنى كېكىرىپ ،
 继话题把，嗝个了打地呢后饭他 . سۆزنى داۋام قىلدى .
 去下续
 盆饭木②缸，坛① <方>〔静〕 كارسان
 溶岩，特斯喀 <地>〔静〕 كارست
 用作特斯喀 <地> كارست تەسىرى
 水溶岩 <地> كارست سۈيى
 湖蚀溶 <地> كارست كۆلى
 地特斯喀 <地> كارست گېئومورفولوگىيىسى
 学貌
 化特斯喀 <地>〔动〕 كارستلاشماق
 的特斯喀 <地>〔静〕 كارستلىق
 原平特斯喀 <地> كارستلىق تۈزلەڭلىك
 斗溶 <地> كارستلىق جىلغا
 谷蚀溶 <地> كارستلىق ساي
 盆蚀溶 <地> كارستلىق ئويمانلىق
 〔模〕 呢呢 (声嗝打) كار - كار
 态动使的 «كاركىرماق» بۇ نېمىلىرىڭنى تولا
 كاركىرماي ، بالدۇرراق يولغا سالساڭ بولمامدۇ ؟
 这的你让别 ？ 吗行不走们他让几点早，叫乱伙家些
 态同共的 «كاركىرماق» : كوپا مەستلىرى كار .
 كىرىشىپ باردى . 了累喊汉醉的上街 .
 〔动〕 响咕咕① <转>② 喊乱，叫喊 : ۋا .
 觉的家人把 ؟ دەمىڭ ئۇيغۇسىنى بۇزۇپ نېمىگە كاركىرايمەن ؟
 了搅都 呀么什喊乱你，
 下见 كارلىنا
 菊刺 <植> كارلىنا ئوتى
 红脂胭，红洋 <化>〔静〕 كارمىن
 石卤光 <矿>〔静〕 كارنالىت
 虫蠕种一 <方，动>〔静〕 كارنىچۈك
 〔静〕 诺卡 (家学数国法) كارنوت
 理定诺卡 <数> كارنوت تېئورېمىسى
 素红叶，素卜萝胡 <化>〔静〕 كاروتت
 王，员成室王 ①〔静〕 كارول ~ ئائىلىسىنىڭ ئەزالىرى
 ②〔转〕 王大 : 王 ③ 王大油石 كارولى
 〔静〕 王 (的中克扑)
 队商 (的带地漠沙于返往) 〔静〕 كارۋان ~
 汪汪儿狗 <谚> 行样照队商， 凭任”同喻；
 起浪风 “船鱼钓坐稳，

馕薄大 <食>〔静〕 **كاچقا**

كاككوك <动>〔静〕 规子， 鹃杜， 鸟谷布

。 字名的己自叫会只鹃杜 <谚> . منى قىچتيرار .

鸪鸪 <动> **كاككوك تۇرۇلغا**

藓芦葫 <植> **كاككوك زىغىرى**

形鹃杜 <静> **كاككوكسىمان**

目形鹃 <动> **كاككوكسىمانلار ئەترىتى**

经山映， 花鹃杜 <植>〔静〕 **كاككوككول**

囊荚， 蔓筋狗 <植>〔静〕 **كاككوكئوتى**

没， 空空手两， 洗如贫一， 有所无一〔静〕 **كاكسالتاڭ**

业没家

كاكىل <建>〔静〕 泥草细 <建>〔静〕 **كاكىل**

泥草和

كاكىل لاي = كاكىل

薯铃马， 芋洋 <方>〔静〕 **كاكىلاڭ**

草细 ~ 和泥草细， 的抹泥草细〔静〕 **كاكىللىق**

浆泥的和泥草细用 سۇۋماق / 墙的抹泥

抹

蛋下(鸡) <方>〔动〕 **كاكىلماق**

كاكىنەچ = شوخلك

汁浆酸 شەربىتى **كاكىنەچ**

酱浆酸 مۇرابباسى **كاكىنەچ**

كاڭا١ <静> 炕 ~ 炕 盘 / 炕 盘 炕 盘 炕 盘 . 炕 盘 炕 盘 . 炕 盘 炕 盘 .

。 炕 热 恋 汉 懒， 场 沙 战 士 勇 <谚>

部下箱风皮 <手>〔静〕 **كاڭا٢**

كاڭا٣ <模> ① 汪(声叫的时击攻受狗)汪① ② 喀， 吭， 喀

(声嗽)

كاڭشىتماق «كاڭشماق» 态动使的； 汪 汪 汪 汪 汪 汪 .

。 叫 汪 汪 得 打 狗 把 他 .

كاڭشىشماق «كاڭشماق» 态同共的； 汪 汪 汪 汪 汪 汪 .

。 汪 汪 汪 汪 汪 汪 . 汪 汪 汪 汪 汪 汪 . 汪 汪 汪 汪 汪 汪 .

。 声 闹 喧 的 们 人 和 声 汪 汪 的 狗 来

كاڭشىماق <动> ① 汪 汪 汪 汪 汪 汪 . 汪 汪 汪 汪 汪 汪 .

。 汪 汪 汪 汪 汪 汪 . 汪 汪 汪 汪 汪 汪 . 汪 汪 汪 汪 汪 汪 .

。 汪 汪 汪 汪 汪 汪 . 汪 汪 汪 汪 汪 汪 . 汪 汪 汪 汪 汪 汪 .

儿团， 痞疙 <方>〔静〕 **كاڭخا١**

子筐大 <方>〔静〕 **كاڭخا٢**

喀 喀 . 汪 汪〔模〕 **كاڭ**

态动使的 «كاڭكلاشماق» **كاڭكلاشتۇرماق**

坨， 儿团成 <方>〔动〕 **كاڭكلاشماق**

粒颗森卡热清 <药> **كاسنە جەۋھىرى**

人艺手的儿活做订做〔静〕 **كاسنىچى**

货订， 做订〔静〕 **كاسنىچىلىق**

货订受接 **كاسنىچىلىق قىلماق**

刀锉梭三〔静〕 **كاسىۋال**

绳毛扁〔静〕 **كاشا**

子栗， 栗板 <植>〔静〕 **كاشتان**

胶子栗 **كاشتان يېلىمى**

林子栗〔静〕 **كاشتانلىق**

热解于用)汤仁果枣红②剂汤① <药>〔静〕 **كاشكاپ**

(炎消

كاشكى <助> 好多该， 了好就…… 助 . 好多该， 了好就…… 助 .

。 天 黑 大 这 . 天 黑 大 这 . 天 黑 大 这 .

。 天 黑 大 这 . 天 黑 大 这 . 天 黑 大 这 .

。 好多该(光)亮月有是要? 走么怎们你

瓦琉璃②璃琉①〔静〕 **كاشى**

كاشىلا <静> 障故① 障故① 障故① 障故① 障故① .

火点车汽了查检他 . 火点车汽了查检他 . 火点车汽了查检他 .

。 火 点 车 汽 了 查 检 他 . 火 点 车 汽 了 查 检 他 .

。 火 点 车 汽 了 查 检 他 . 火 点 车 汽 了 查 检 他 .

。 火 点 车 汽 了 查 检 他 . 火 点 车 汽 了 查 检 他 .

。 火 点 车 汽 了 查 检 他 . 火 点 车 汽 了 查 检 他 .

。 火 点 车 汽 了 查 检 他 . 火 点 车 汽 了 查 检 他 .

。 闷 沉 情 心

。 差 出， 题 问 出， 病 毛 出， 子 乱 出

们 我 愿 但 ！ 子 乱 出 别 事 的

！ 子 乱 出 别 事 的

。 快 他 碍 妨 衣 大 的 上 身 他 . 快 他 碍 妨 衣 大 的 上 身 他 .

。 快 他 碍 妨 衣 大 的 上 身 他 . 快 他 碍 妨 衣 大 的 上 身 他 .

。 走

~ 地 碍 障 无， 地 扰 干 无〔静〕 **كاشىلسىز**

续 手 办 地 碍 障 无 毫

的 瓦 璃 琉， 的 璃 琉 有〔静〕 **كاشىلىق**

芎川 <植>〔静〕 **كاشىم**

脑樟〔静〕 **كافور**

。 室 研 教 文 语 (室 研 教) 〔静〕 **كافىدرا**

室 研 教 文 语

徽 帽 <军>〔静〕 **كاكار**

可 可 <植>〔静〕 **كاكاو**

掌 人 仙 <植>〔静〕 **كاكتۇس**

~ / 人的拙笨 ئادەم ~ : 笨粗，拙笨 [静] كالانپاي
子椅的笨粗 ئورۇندۇق كالانپاي

态动使的 «كالانپاشماق» كالانپاشماق
كالانپاشماق 笨粗变，拙笨变 [动]
به كالانپاشماق كېتىۋاتىمەن . 了拙笨越老越是己自我 .

式形词名的 «كالانپاي» كالانپايلىق
疙瘩的紧扎，扣的紧系 <方> [静] كالاۋانۇن

圈木(的口牲拴上场麦) <方> [静] كالك
كالپۇك 唇，唇嘴 [静] ئاستىقى / 唇嘴上 ~
亡唇 <谚> . چش توڭۇپتۇ . ~ / 唇嘴下 ~

。寒齿

كالپۇكنى چىشلەمەك ①唇嘴咬 <转> ②怒制
ئاجچىقىڭ كەلسە، كالپۇكۇڭنى چىشلە . <谚> 来上气脾
، 悔后 <转> ③ . 怒制要
كېيىن كالپۇكۇڭنى چىشلەپ قالسىن . 友朋，走们我跟 .
的悔后会后以然不

كالپۇكى يەر سۇپۇرمەك <成> 的高高得撇嘴
瓶油挂能上嘴 : خوش، نېمە بولدۇڭ، كالپۇكلىرىڭ يەر
سۇپۇرۇپلا كېتىپتۇغۇ؟ 哎，了么怎又你，高老得撇嘴，

كالپۇكسىمان 的状唇 [静]

كالپۇكسىمان گۈل <植> 花形唇
كالپۇكلىق 的唇有，的唇 [静] ئات ~ بولار، ئادەم بۇرۇت .
لۇق . <谚> 须胡长会人，唇咀厚有马

促急，促 ① [静] 短 : ~ / 衣上短 چابان ~ / چاچ 短②
促急，促 : ~ ، ~ يۆتلىمەك 断断续续
嗽咳续续断断

市集小 كالته بازارچى
人意生的上市市集小 كالته پەم
كالتە پەم : 浅短光眼，短识见 قارا،
سېنىڭ كالتە پەملىكىڭنى ! 你瞧 ! 浅短多光眼 !

痛阵前产 كالته تولغاق
底鞋截半 كالته جەم
كالتە قوشۇڭنىڭ سېپى تەگمەك <成> 鸡着拿

“行来令把便，手在权朝一”同喻：箭令当毛
蛋光穷，子棒穷 <成> كالته قۇيرۇق
كالته ئويلىماق 虑考欠，周不虑考

كالته ياز <气> 虎老秋
كالتهك 子棍，子棒① [静] ~ بىلەن ئۇرماق 打子棒用
② 打，揍 : سېنىڭ كالتىكىڭنى كۆتۈرەلمەيمەن . 不经可我 .

。打你住

كاغلىق 子屋的炕有 ئۆي . ~ : 的炕带，的炕有 [静]
كاشمەنزە 子面炕(的炕盘) [静]

态动使的 «كاغلىدماق» كاشلداشماق
态同共的 «كاغلىدماق» كاشلداشماق
كاغلىدماق 声咯咯出发，声吭吭出发 [动]
غۇق تېگىپ قالدىمۇ نېمە، توختىماي كاشلداپ يۆتلىگىلى تۇردى .

。停不嗽咳咯咯，了凉受是概大他
كالا <动> [静] 牛 : كالاغۇ كۆڭۈل بۆلگۈچە، بالاغۇ كۆڭۈل
بۆل . <谚> 子孩的你心关如不，牛的你心关其与

科牛 <动> كالا ئائىلىسى
牛羚 <动> كالا بۆكەن
蛙牛 <动> كالا پاقا

乳牛 سۈتى كالا
疫肺牛 <牧> كالا سىلى
场牛奶，场牛养 <牧> كالا فېرمىسى

瘟肠烂 <牧> كالا ۋاباسى
كالا يىلى = ئۆي يىلى

套靴软 ~ مەيسە / 鞋套靴皮 ~ ئۆتۈك [静] كالاچ
不合，嘴大开咧(得兴高) بولۇپ كەتمەك / 鞋
嘴拢

车篮摇，车童②车马轮四的簧弹带① [静] كلاسكا
كالاڭ [静] 歪(轮车) ۋېلىسىپىتنىڭ چاقى ~ بولۇپ قاپتۇ .
自歪轮车行 . ~ ھارۋا يول بۇزار، يامان ئادەم يۇرت .
<谚> 乡毁人恶，路毁车歪

كالاڭ كەتمەك (子轮) 歪 : ياخشى قۇراشتۇرۇلمىغانلىق .
تىن يېڭىلا ئالغان ۋېلىسىپىتنىڭ ئارقا چاقى بىر ئايغا قالماي
كالاڭ كەتتى . 一到不车行自的买新好不得装组为因 .
了歪就轮后月个

球郎克，球乐康 <体> [静] كالاڭچۇر
كلام (كلامى) <宗> [静] 为意原语伯拉阿)姆拉凯①
“话谈” ②义教，主认， <转> 话 : ئاۋۋال ئاتام، ئاندىن
~ . <谚> 活干再子肚饱吃”同喻：话谈后，餐进先

“儿”
كالامۇس <植> [静] 藤省，藤白
كالامۇلا <宗> [静] (称别的《经兰古》)言之主真
، 劈雷打天 <习> كالامۇلا ئۇرسۇن : ئەگەر مەن شۇ
پىششىق قىلغان بولسام، ~ . 雷打天，事那了做是要我 .

劈
كالامشەرنىپ = كالامۇلا
كالامىن <矿> [静] 矿极异

كالتسىي كاربونات <化> 钙酸碳
 كالتسىي گلۇكونات <药> 钙酸糖葡萄
 كالتسىلاشتۇرماق «كالتسىلاشق» 态动使的
 كالتسىلاشتۇرۇلماق «كالتسىلاشتۇرماق» 态动被的
 كالتسىلاشقماق <地>②<理生，化>①〔动〕 积钙
 كالتسىيلىشىش رولى <化> 用作化钙
 كالتسىيلىق〔静〕 的钙含
 كالتسىيلىق دالا شىپاتى 石长钙
 كالتسىيلىق شور <矿> 硝芒钙含
 كالتسىيلىق قەۋەت <地> 层积钙
 كالتىساق <方>〔静〕 靴勒矮，靴筒短
 كالجاق <静〕 歪而大：~ ئېغىزى چاڭدا / ~ ئاياغ چاڭدا
 كالجاق 脚
 كالجايماق «كالجايماق» 态动使的：ئۇ ئاغزىنى كالجايىپ
 مەسخىرىلىك كۆلۈپ قويدى. 笑了笑地讽刺嘴着咧他
 كالجايماق <动〕 笑嘴咧：نېمە كالجايىپ كەتتىك؟ 笑嘴咧你
 么什
 كالجىيشماق «كالجايماق» 态同共的
 كالدېر <模〕 ①咕叽②爱咕叽 人的咕叽爱
 كالدېر - كالدېر <模〕 咕叽哩叽，咕叽叽叽
 كالدېر - كۆلدۈر <模〕 咕叽哩叽，哇哇里哇：ئۇلار بىر
 ھاذا ~ سۆزلەشتى. 天半了说地咕叽哩叽们他
 كالدېرلتماق «كالدېرلتماق» 态动使的
 كالدېرلاشماق «كالدېرلتماق» 态同共的：مېنىڭ ئارقامدا
 كىملىرىدۇر كالدېرلىشىۋاتىدۇ. 咕叽叽头后我在谁是知不
 咕
 كالدېرلتماق <动〕 咕叽叽叽，咕叽哩叽：ئۇمۇ ماڭا بىر
 نەرسىلەرنى كۆرستىپ كالدېرلىدى. 朝西东么什着指也他
 咕叽哩叽我
 كالا <静〕 瓜脑，袋脑，头
 كالاڭ نەگە كەتتى <习> 去儿哪上子脑的你
 了，子脑有没有你：~ ، دەپ تۇرسام قىلغىنىڭنى قارا!
 子脑有没有底到
 做么这要偏你，遍少多了说我，
 كالا بىر يەردە بولماسلىق <成> 焉在不心
 马意猿，定不神心， 乱很子脑， ھازىر كاللام بىر يەردە
 ۋەس، كېيىنچە پاراڭلاشماق قانداق؟ 乱很子脑在现我
 以后可以谈再后以
 كالا بىلەن جاۋاب بەرمەك <成> 担袋脑用
 保

كالتەك تارتىشىش <体> 民族尔吾维)戏游棍拨
 (种一的戏游园
 كالتەك توپ <体> 球棒
 كالتەك گىمناستىكىسى <体> 操棒
 كالتەك يېمەك 捧挨
 كالتەكچى <静〕 ①者棒执，②者棍持，打，凶帮
 手
 كالتەكسىمان <静〕 的状棒
 كالتەكسىمان تاياقچە باكتېرىيە <生> 菌杆状棒
 كالتەكسىمان ۋېبراتور <机> 器捣振式棒
 كالتەكلەتمەك «كالتەكلەمەك» 态动使的：ئۇ ئەتراپىدىكىلەرگە
 باتۇرنى قالايمىقان كالتەكلەتتىپ ھەيدەپ چىقارغۇزدى. 周让他
 去出了赶打乱顿一尔图巴把人的围
 كالتەكلەشمەك «كالتەكلەمەك» 态同共的：ئۇلار قولدا قورا.
 لى بارلىرىنى غەزەپ بىلەن كالتەكلەشتى. 手打棒狠狠们他
 人的器武有里
 كالتەكلەنمەك «كالتەكلەمەك» 态动被的：ئۇ ئەينى ۋاقىتتا
 «ئاق مۇتەخەسسسلنىشىش يولغا ماڭغۇچى» دەپ قارىلىنىپ
 كالتەكلەنگەندى. 到受，“路道专白走”为诬被他时当
 判批了
 كالتەكلەمەك <动〕 打棒，揍：ئۇ قاتلىنى تازا كالتەكلەدى.
 判批，击抨 <转>②. 手凶了揍地狠狠他
 كالتە - كۈتە <静〕 短短长长，两着不三着，八碎七零
 八碎七零事干 قىلماق ~ / 头木的短短长长
 两着 ~ / ئىش قىلماق
 كالتە - كۆسەي <静〕 ①零零八七碎，的堂名没，
 ئىشلار 零零八七碎 / سۇ قۇرۇلۇشى بىلىم بىلەن بولىدىغان
 ئىش، ~ ئېرىق - ئۆستەڭلەرنى چېپىش باشقا گەپ. 工利水
 事回一另是渠水的堂名没挖，事的做识知凭是可程
 子俗夫凡②：يېشىم چوڭراق بولغىنى بىلەن سىزگە جۈپ
 بولالمىغۇدەك كالتە - كۆسەيلەردىن ئەمەسمەن. 大纪年然虽我
 子俗夫凡种那的你上配是不并可，点了
 كالتىست <静〕 <矿> 石解方
 كالتسىي <静〕 <化> 钙
 كالتسىي توقىچىقى <药> 片钙
 كالتسىي تۇزى <化> 盐钙
 كالتسىي خلوئىد <化> 钙化氯
 كالتسىي سۇپېر فوسفات <化> 钙酸磷过
 كالتسىي سۇلفات <化> 钙酸硫
 كالتسىي فوسفات <化> 钙酸磷

كالىسىنىڭ سۈيى بار = بېشىدا سۈيى بار
كالىسىنىڭ قېتىقى چىقماق <成> 汁脑尽绞
مەسلىنى ئايدىڭلاشتۇرالمى ، كالىنىڭ قېتىقى چىقاي دەدى . 我

。 题问个这清搞没也 ، 汁脑尽绞
كالىسىنى ئىشقا سالماق <成> 筋脑动开
باشقارغا تايىنىۋالما ، كالاڭنى ئىشقا سال . 筋
。 筋脑动开己自要 ، 人别靠

كالىسى ئىلىشىپ كەتمەك <成> 胀脑昏头
， 向转头晕 ； 噩噩浑浑 ، 向转头晕
ھېلىمۇ كالىڭنى ئېلىشىپ كەتمەيدىكەن . 行还您 . 么这在泡 ، 行还您 .
。 胀脑昏头不也里据数的多

كالىسى ئىشلىمەك <成> 灵瓜脑
活灵子脑 : ئۇ كالىسى ئىشلەيدىغان بالا . 灵瓜脑个是他 .
。 子孩的活

كالىسى يوق <成> 脑头没
见主没 ، 脑头没 : نېمانداق كالا .
لاڭ يوق سېنىڭ ؟ 脑头有没么这么怎人个这你 ؟

كالىغا كىرمەك 掉不忘老
نىڭ كالىسىغا كىرىۋالدى . 掉不忘老他事件这 .

كالىمۇ يېمەسلىك ، چىشمۇ چاقماسلىق <成>
盈不” : “亏吃不宜便占不” 同喻 : 牙毁不也头羊啃不 .
。 彰宜得相 ، 亏不
取采好最事件这 . چاشمۇ چاقمايدىغان بىر يول تۇتساق . 见主没 ، 脑头没 : نېمانداق كالا .
。 策之全两

كالىنى بىر قىلماق <成> 气通 ، 气好通
بۇ ئادەملەر ئالىيۇرۇن كالىسىنى بىر قىلمۇالغان ، مىڭ
قاقشاشمۇ بولمايدۇ . 了气过通就早人伙这 . 也喊再你 ، 了气过通就早人伙这 .
。 用没

كالىنى چىرمىماق <成> 际脑绕紫
كالىنى چىرمۇيلىپ ھېچ ئارام بەرمەيۋاتىدۇ . 情事的天昨 .
。 宁安得不我令 ، 际脑在绕紫直一

كالىنى سىلكمەك <成> 白明放
سەن كالاڭنى سىل .
كىۋەت ! 白明放要你 !

كالا - پاچاق [静] 蹄和头(的羊牛)

كالا - پاچاق = كالا - پاچاق

كالىك [静] ① 团 ، 块 : قىغ كالىكلىرى ② 儿团
团一 擦 ، 团 ； 擦 ~ 擦 / 糖冰块 一 擦 / 糖冰块 ~ 擦

钱擦 一 擦 / 线

كالىك ئالتۇن <矿> 金块(的然天)

كالىك رۇدا <矿> 矿团

كالىك قۇرۇلما <地> 构结状块

كالا چىگىشلەشمەك <成> 团一作乱子脑
كالا دەپسە ، پاچاق دەپسە <成> 问所非答所
嘴马对不头牛

كالا سوقۇشتۇرماق <成> 斗争 ، 拨挑
كالا سوقۇشتۇرۇپ نېمە پايدىغا ئېرىشەرمىز ؟ 斗争相互们我
？ 处好么什到得会

كالا قاتماق = باش قاتماق

كالا قويماق 抵 ، 顶 : قوچقار ئارقىسىغا يېنىپ ، ئۇنى بىر
كالا قويۇپلا يىقىتىۋەتتى . 退后往羊公 . 的它把就顶一再 ، 退后往羊公 .
。 了倒摔手对

كالا قىزىماق <成> 潮来血心 ، 热发脑头
سەت مەسلىسىدە كالا قىزىپ كەتسە ، چاتاق چىقىدۇ . 策政在 .
。 子乱出会就热发脑头是要上题问

كالا كەتمەك 袋脑掉 : ئوغلۇم ، بالىلىق قىلما ، بۇ كالا
كېتىدىغان ئىش ! 子儿 ، 气子孩耍别 ، 子儿 !
! 事

كالاڭغا ئاگاھ بول <习> 袋脑的你心小

كالاڭغا ھېزى بول = كالاڭغا ئاگاھ بول

كالا ئىشلەتمەك 子脑动

كالىدىن ئايرىلماق <成> 袋脑掉 ، 处异首身
كالىدىن ئۆتمەك <成> 开得想 ، 通想 : بۇ ئىش
كالىدىن ئۆتمەيۋاتىدۇ . 通不想也么怎我事件这 .

كالىنى يىلار <成> 脑头有

كالىسى جايدىدا <成> 灵瓜脑 ، 醒清脑头 ، 脑头有
كالىسىدىن تۇتۇن چىقماق = بېشىدىن تۇتۇن چىقماق
كالىسىدىن تۇڭلۇك ئاچماق <成> 开上袋脑在
窗天窗让，花开袋脑让，给吃枪儿子 : ئازراق يالغان سۆزلەيدىغان بولساڭ ، كالاڭدىن تۇڭلۇك ئاچمەن ! 句半说是要你 !
! 花开袋脑的你让就我，话假

كالىسىغا سىغماسلىق <成> 通不想 ، 不受接
كالىسىغا كەلمەك 来起想

كالىسى قاپاق <成> 笨瓜脑

كالىسى قاتماق 筋脑伤 展莫筹一

كالىسى قىزىپ كەتمەك <成> 热发脑头 ، 潮来血
头砍 ، 袋脑要 <成> 头砍 ، 袋脑要

كالىسىنى ئالماق <成> 头砍 ، 袋脑要
كالىسىنى قوچۇماق : 乱搅子脑把 : 乱搅子脑把
كالىنى قوچۇۋەتتىڭ ! 了没完没个说你 ! 搅都子脑我把

! 了乱

كالىسىنىڭ زاغۇنى بار = بېشىدا سۈيى بار

动不迈，便灵不(脚腿)②。来起吾吾支支他。لاشتى
ئۇنىڭ پۇتلىرى كالۋالنىش، بىر قەدەمۇ ماڭالمىدى. 腿的拖.
。了不走也步一，动不迈

كالۋالىق «كالۋا» 式形词名的: غەزەز ئۇقمايدىغان كالۋالىقنىز
قاچانمۇ تۈگەر؟ 改能时几儿劲笨的儿眼心没这你？

كالۋالىق قىلماق 脑傻头傻，傻犯

كالۋوتۇن ① [静] 线银，线金: ~ باساق 线金绣，线金绣
帽花的绣线银金: ~ دوپپا 的绣线银，的绣线金② 线

下见 كالبدون

كالبدون ھەرىكىتى <地> 动运东里加

كالېندار (كالېندارى) [静] <天> ① 本历，书历，日
历② 历挂 ~ ئاساسا / 历台 كالېندارى 历黄，历

法 历: دېھقانلار (قەدىرىيە) كالېندارى 历农，历阴 / ھىچ
رىيە كالېندارى 历利吉希 历回，历回 / مىلادىيە كالېندارى 历

历阳，历

كالېندارچىلىق [静] 书历制编，法历制编

كالېندارلىق [静] 的: ~ سائەت 表的: 历日带

كالېيدوسكوپ [静] 筒花万

下见 كالئازار

كالئازار كېسىلى <医> 病热黑

كالسوراتور [静] 器准校

كالسېر <军> [静] 径口(的炮，枪)

كالسېرلىق [静] 的: چوڭ ~ مىلتىق 枪步径口大

كالزېرە <植> [静] 菊鸩斑虫驱

كالزېرە كۆمۈلچى (ھەببى كالزېرە) <药> 方复

丸菊鸩斑虫驱

كالزېرە ئوكۇلى <药> 液射注菊鸩斑虫驱

كالفورنىيە <地> [静] 亚尼福利加

كالفورنىيە بېدىسى <植> 菜花金

كالفورنىيە يالغان رەبەنى <植> 草菱花

كالقۇلاق [静] <植> 花蕊毛

كالكەندىر <植> [静] 菁田

كالكومشار [静] 的: تازا ~ بىرىنمىكەن!
! 伙家蠢个是真

伙家蠢个是真

كالكومشارلىق «كالكومشار» 式形词名的

كالكومشارلىق قىلماق 事蠢干

كالنا <植> [静] 花球绣

كالۋا [静] 卷，团: بىر ~ يىپ 线卷一

كاللى <化> [静] 钾

كاللى برومىد <药> 钾化溴

كاللەك لاۋا <地> 岩熔状块

كاللەكبەسەي [静] <植> 菜包包，菜心卷，白花莲
蓝甘球结

كاللەكسىمان [静] 的: 状块团

كاللەكسىمان تۈزۈلمە <地> 状块，造构状块团

造构

كاللەك - كاللەك [静] 的: 团团一，的团成

كاللەكلەتمەك «كاللەكلىمەك» 态动使的

كاللەكلەشتۈرمەك «كاللەكلەشمەك» 态动使的

كاللەكلەشمەك [动] 团成结，块成结: سۈت پاراشوكى
كاللەكلەشتى. 了团成结粉奶

态动被的: «كاللەكلىمەك»

كاللەكلەنمەك [动] 擦成擦，儿团成弄: يىپنى ~
绕线把

擦成码钱把 ~ پۇلنى / 儿团成

كاللىپاي [静] 地四倒三颠，地脑没头没: ~ سۆزلىمەك
(四倒三颠) 脑没头没话说

者碎杂和蹄头羊牛熟卖 [静]

كاللىپەز خاننا [静] 子铺碎杂

كاللىپەزلىك [静] 碎杂蹄头卖

كاللىكېسەر [静] 手子剑，手斧刀

كاللىگىر = پاشنا

كاللىماشاڭ [静] 团一作乱: ~ بولۇپ كەتمەك
团 - 作乱

团 - 作乱

كاللىماشاڭ قىلىۋەتمەك 团 - 得搞，团 - 成乱得搞

糟

كالوپان <植> [静] 楸刺

器定测量热，器热量 <物> [静]

كالورىمېتىر <物> [静] 学热量

كالورىيە <物> [静] 卡，里路卡 (位单量热)

كالومېل <化> [静] 汞甘

كالون [静] 队(车): ماشىنا كالونى 队车汽 / 队车

تويۇس كالونى 队车汽公共

كالونىسى 队纵: بەشتىن ~ بولماق 队纵路五成 / 队纵

كالونىسى 队纵重轱

كالۋا [静] 笨，拙: زېرەك بالا تېپىپ سۆزلەيدۇ، ~ بالا كۆپۈپ .

«话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 <谚> 。

«话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 <谚> 。

«话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 <谚> 。

«话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 <谚> 。

«话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 <谚> 。

«话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 <谚> 。

«话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 <谚> 。

«话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 <谚> 。

树樟，樟芳 <植> كامفورا دەرىخى
 藜味樟 <植> كامفورا ئوتى
 烯苾 <化>〔静〕 كامفېن
 萝莛 <植>〔静〕 كامۇك
 胎补，胎内补 يامساق ~ :胎内(的轮车)①〔静〕 كامېرا
 胆(球)②
 箱暗 <物>②房牢，室囚①〔静〕 كامېر^۲
 叉音 <物>〔静〕 كامېرتون
 ،的足十，的美尽善尽，的善完，的美完〔静〕 كامىل
 精通: ئەڭ ~ قاتناش قورالى 美完最 具工通交 / بۇ-
 نىڭغا ئىشەنچىمىز ~ .对 此 我 们 信 心 十 足 . ئۆز كەسپىڭە
 务业身本通精
 架支(的上机毯织)〔静〕 كامىلا
 坎(坎ى) 〔静〕 ① 矿，山矿: كۆمۈر كانى 煤矿 / كانىنى
 قىدىرىش 矿探，山矿探勘 矿探 ~ / قازغان بايلىق تاپار، سۆز
 قازغان يامانلىق. <谚> 富财得的矿挖
 报②盛产某东种的方地: مېۋە كانى 瓜果
 乡 / ئاشلىق كانى 川粮米
 坎 ٲاپتوموبىلى 山矿车
 坎 ٲاچماق 矿开
 坎 ٲايلىقى 藏矿
 坎 ٲەلۇبغى <地> 带矿
 坎 ٲوزىنى <矿> 尘矿
 坎 ٲومۇرى <地> 脉矿
 坎 ٲۇۋرۇكى <矿> 柱矿
 坎 ٲايونى 区矿
 坎 ٲاتلىمى <矿> 层矿
 坎 ٲىشۇلوگىيىسى <地> 质地山矿
 坎 ٲەھسۇلاتى 产矿
 坎 ٲوچاق (的 讷 打 能 又， 饭 做 能 既) 炉 壁， 土
 灶
 坎 ٲاتمىسى <矿> 床矿
 坎 ٲا <动>〔静〕 螨
 坎 ٲاپ <植>①〔静〕 麻， 麻 红 ~ : ئاغار 袋麻② 布麻
 ~ قولچاق 布麻 套手
 坎 ٲادا <地>〔静〕 大拿加
 坎 ٲادا ٲۇرنىسى <动> 鹤立沙
 坎 ٲارا (كانارى) 〔静〕 边， 沿 边， 缘 边 : ئانىسىغا قاراپ قىز
 ٲال، 坎 ٲارىغا قاراپ بۇز . <谚> 娘 她 看 妇 媳 娶
 坎 ٲا 布 沿 边 看 布 . باغدىكى كۆلنىڭ كانارى 园 子 里 的 塘 池 边

坎 ٲالى پوتېنسىئالى <化> 位钾
 坎 ٲالى پېرمانگانات <药> 高 锰 酸 钾 ، 灰 锰 氧
 坎 ٲالى ٲۇزى <矿> 盐钾
 坎 ٲالى خلوريد <化> 钾 化 氯
 坎 ٲالى سۇلفات <化> 钾 酸 硫
 坎 ٲالى كاربونات <化> 钾 酸 碳
 坎 ٲالى ھىدروكسىد <化> 钾 化 氧 氢
 坎 ٲالى ئوكسىدى <化> 钾 化 氧
 坎 ٲالى ئىشقارى = 坎 ٲالى كاربونات
 坎 ٲالىلىق <化>〔静〕 的 钾
 坎 ٲالىلىق مىنېرال <矿> 物 矿 钾 含
 坎 ٲالىلىق ئوغۇت <农> 肥 钾
 坎 ٲار <静> 孔， 眼، 洞 : دەرىخ كامىرى 孔 树， 穴 树 / نام-
 نىڭ كامىرى 洞 墙
 坎 ٲار ئىشىك <建> 洞 门 空
 坎 ٲازىرېيۇس <植>〔静〕 蒿 苦
 坎 ٲال^۱ (كامالى) 〔静〕 美 尽 善 尽， 美 完
 坎 ٲال ٲاچماق 善 完， 臻 于 美 完 : ئۇ ئۆز كەسپىدە كامال
 ٲېشىنى ئارزۇ قىلاتتى . 希 他 在 望 上 务 业 于 善 完 .
 坎 ٲالغا يەتمەك 善 完， 美 尽 善 尽
 坎 ٲال^۲ <方>〔静〕 子 棍 的 线 经 毯 地 绕
 坎 ٲالەت = كامال^۱
 坎 ٲالەتكە يەتمەك = كامالغا يەتمەك
 坎 ٲالەتەك 〔静〕 器 石 投، 弓 弹
 坎 ٲالمان (كامانى) 〔静〕 弓 : كامانى توغرىلاپ ئوق ٲاتماق 弓 把
 箭 射 准 瞄
 坎 ٲانچە <静> ① 小 弓 ② <艺> 琴 弓 ③ (的 用 等 西 东 铜)
 子 弓
 坎 ٲاندېروپىكا <静> 差 出 : ~ خىراجىتى (پۇلى) 出 费 差 ،
 差 旅 费 / 差 旅 费 出 他 到 伊 犁 出
 差 去 了 .
 坎 ٲاندېروپىكىغا چىقماق 差 出
 坎 ٲابالا <动>〔静〕 鱼 目 比
 坎 ٲابىرج <地>〔静〕 桥 剑
 坎 ٲابىرج تەڭلىمىسى <数> 式 程 方 桥 剑
 坎 ٲا ٲا <古>〔静〕 艾
 坎 ٲا ٲاشى <方>〔静〕 花 芦
 坎 ٲافان <化>〔静〕 苾
 坎 ٲافورا <植>〔静〕 木 樟
 坎 ٲافورا ٲىلە قۇرتى <动> 蚕 樟

花状筒 <植> كانايسىمان گۈل

كانايگۈل = ھەشقىچەك

كانايلىق <静> 的叭喇带，的叭喇有 <静> قوش ~ ئۇنئالغۇ 双

机音录叭喇

كانتۇ <方>〔静〕 偷小

كانتىزم <哲>〔静〕 义主德康

كانجا <农>〔静〕 灌冬

كانجلك <植>〔静〕 水麦冬

كانجىلتماق «كانجىلماق» 态动使的: بالىلارنى بۇيرۇپ، بۇغۇ.

داينى كانجىلىتىپ قويغىن. 吧灌冬麦小给去们子孩叫你.

كانجىلشماق «كانجىلساق» 态同共的: دېھقانلار كۈزگى بۇغۇ.

داينى كانجىلاشتى. 灌冬了行进麦冬给们民农.

كانجىلانماق «كانجىلماق» 态动被的: ناھىيە بويىچە كۈزگى.

بۇغداي بىر قېتىم كانجىلىنىپ بولدى. 灌冬已麦小县全.

次

كانجىلماق <动> 灌冬

كانچى <静> 工矿

كانچىلىق <静> 业矿

كانچىلىق سانائىتى <矿> 业工矿采

كانچىلىق قانۇنى <法> 法业矿

كاندۇك <农> ①〔静〕 的畦②床苗，畦

كاندۇكلاشتۇرماق «كاندۇكلاشماق» 态动使的

كاندۇكلاشماق <动> 田畦成形

كاندۇكلىماق <动> 田畦成划，(田)畦成分: كاندۇكلاپ سۇ.

غارماق (畦)块分 地浇

كاندېلا <物>〔静〕 拉德坎，拉德坎 (国)光烛际国，光发强度

(位

كاندېلا سائەت <物> 时小光烛，时小拉德坎

كاندىدات <静> ①〔静〕 补候，副: ~ پارتىيە ئەزاسى 员党补候

كاندىدات ②员党备预 ③人选候

كاندىدات ئالىي مۇھەررەر 审编副

كاندىدات باش تەرجىمان 审译副

كاندىدات باش ئىنژېنېر 师程工总副

كاندىدات تەتقىقاتچى 员究研副

كاندىدات مۇدىر تېخنىك 师技任主副

كاندىداتلىق <静> 补候，(期)备预: ~ سالاھىيىتى 候

كاندىداتلىق 候，期补候 / 格资人选候，格资

كانشۇناس <静> 家学矿

كانشۇناسلىق <静> 学矿

كانكى <静> 刀冰: مېنىڭ كانكىم 的我 / 刀冰 / 刀冰

كانارا <静> 子架肉的钩带: كانارىدا گۆش ئېسىقلىق تۇرىدۇ.

。肉着挂上子架肉

كانارىئوت <植>〔静〕 草雀丝金

كانامىتىسن <药>〔静〕 素霉那卡

下见 كاناۋال

كاناۋال پۇرچىقى <植> 豆刀

كاناي <静> ①〔静〕 喇叭机音收 器声扬，喇叭

② <音> 号: ~ چالماق 号吹 ③筒烟: مەشنىڭ كانىيى

④筒烟的炊茶 ⑤管气 <转> 子噪: كانىيىدىن ئالماق (手用)

⑤管气 (咙喉)子噪住掐

كانىيىغا تىقماق ① 塞里嘴往 ②吃让，处好给

③ 賄: خەنىڭ كانىيىغا تىقىسماق، ئىشىڭ پۈتمەيدۇ. 家人往不

④ 西东塞里咀 (处好家人给不) 成不办就事的你，

كانىيىغا ئۇرماق = كانىيىغا تىقماق

كانىيىغا ئېسىلماق <成> 烦麻找，任责追: ئۇ

ئېنىقلاش باھانىسى بىلەن كانىيىمىزغا ئېسىلدى. 查清口借他.

。烦麻的们我找

كانىيىغىچە تويماق <成> 的够够，透烦: دادى.

سى بالا باقىنىغا كانىيىغىچە تويدى. 够够得养子孩养爹他.

的。

كانىيىغىچە قەرزگە بوغۇلماق <成> 累累债负

筑高台债

كانىيىنى مايلىماق = كانىيىنى ياغلىماق

كانىيىنى ياغلىماق <成> 给……油抹上嘴

賄: ئۇ ئاللىقاچان باشقىلارنىڭ كانىيىنى ياغلاپ بولغان گەپ.

。了油抹上咀家人给就早他

كانىيى يوغىناپ كەتمەك <成> 开大口胃，心贪

足不: ھازىر بەزى كىشىلەردە ئىنساپ يوق، كانىيى يوغىناپ

كەتتى، ئالمىنلا دەپ تۇرىدۇ. 灭泯心良人些有在现.

。了大太在实口胃，要想

كانىيى يىرتىلماق <成> 竭力嘶声: نېمانداق كاند.

يىڭ يىرتىلغۇچە ۋارقىرايسەن؟ 干叫大喊大地竭力嘶声你？

？么什

كانايچە <静> ①〔静〕 喇叭小: ئۇ گېزىت قەغەزىنى يىرتىۋېلىپ ~

ياسدى. 支 <理生> ②。喇叭小成做了撕纸报把他.

张扩管气支 ③ 管气: كانايچىنىڭ كېڭىيىشى

④ 管气: كانايچە يەللىكى <医> 炎管气支

كانايچى <静> ①〔静〕 手号，兵号，司号员 <转> ② 手鼓吹

كانايسىمان <静> 状筒，状叭喇

。业学了废荒，子

كەپسەن 粮舍施〔静〕(的人穷给民农后场打时旧) : ئالماق
داغا ~ بەرسە ، تارازاڭ توغرىمۇ دەپتۇ . < 谚 >
“核嫌还枣吃白”同喻: 对不对称你问还他，粮舍施
。“了大

人的粮舍施讨〔静〕 كەپسەنچى

粮舍施讨〔静〕 كەپسەنچىلىك

كەپسەنچىلىك قىلماق 粮舍施讨 : خالتا كۆتۈرۈپ

粮舍施讨子袋着扛

كەپسەنلەتمەك «كەپسەنلىمەك» 态动使的

粮舍施出分〔动〕 كەپسەنلىمەك

كەپسىز 孩子的皮顽 ~ بالا 的气淘，的皮顽〔静〕

كەپسىز لەشمەك 气淘变，皮调变〔动〕

كەپسىزلىك «كەپسىز» 式形词名的 : قارا ، سېنىڭ كەپسىزلىك

! 儿劲皮调的你瞧! كىڭنى

كەپسىزلىك قىلماق 气淘，皮调

كەپشەر 焊〔静〕

كەپشەر ئاپتوموبىلى 车接焊

كەپشەر ئالتۇنى 金药焊

كەپشەر ئامبۇرى 钳焊

كەپشەر چوكسى 条焊

كەپشەر دورسى 剂焊

كەپشەر قەلىسى 锡焊

كەپشەر قىلماق = كەپشەرلىمەك

كەپشەر لامپىسى 灯喷

كەپشەر ئۆزىكى 芯焊

كەپشەرچى 工焊电，工焊〔静〕

كەپشەرچىلىك 作工接焊〔静〕

كەپشەرلەتمەك «كەپشەرلىمەك» 态动使的 : بىز چېلەك كەپ-

شەرلەتكىلى كېلىۋىدۇق . 的桶水焊来是们我

كەپشەرلەشمەك «كەپشەرلىمەك» 态同共的 : مەن سىزگە كەپ-

شەرلىشىپ بېرەي ! 吧焊你帮来我 !

كەپشەرلەنمەك «كەپشەرلىمەك» 态动被的 : ئاغزى كەپشەرلە-

كەن تۇچ كۆپ 罐铜青的口子了焊

كەپشەرلىگۈچ 枪焊〔静〕

كەپشەرلىمەك 接焊，焊〔动〕 : مەن سېخقا كىرسەم ، ئۇ بىر-

نەرسىنى كەپشەرلەۋاتتى . 时间车进我 . 东个一焊在正他，

。西

كەپكە 帽舌鸭〔静〕

كەپكۈر 铲漏(的用饭抓作)〔静〕

كايتماق «كايماق» 态动使的 : مەن سىزنى كايىتىپ قويدۇم .
。了气生你惹我

كايىشماق «كايماق» 态同共的 : ئۇلار كايىشىپ كەتتى .
。来起怨埋相互们他

كايماق ①〔动〕 气生 : ئۇ ئايالغا قاتتىق كايىۋاتتى . 常非他
② 怨埋，怨抱 . 气的子妻生

ئەكەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :
ئەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :

ئەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :
ئەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :

ئەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :
ئەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :

ئەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :
ئەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :

كەبە 拜礼林斯穆，房天的加麦)白尔克 <宗>〔静〕
(心中的觐朝

كەبى 样一，如宛，似好〔助〕

كەبىت 店酒，店商 <古>〔静〕

كەبىسە 闰 <天>〔静〕

كەبىسە ئاي 月闰 <天>

كەبىسە كۈن 日闰 <天>

كەبىسە يىل 年闰 <天>

كەپ¹ 具工制木的用网织 <方>〔静〕

كەپ² 托壤套的用壤打②子模的坯砖打① <方>〔静〕

كەپە¹ 庐茅，舍茅，棚草〔静〕

كەپە² 瓜鼠老 <植>〔静〕

كەپەرەس 粉轻，汞甘 <药>〔静〕

كەپتاۋۇل 将郎中 <古>〔静〕

كەپتەر 子鸽 <动>〔静〕

كەپتەر - پاختەك ئائىلىسى 科鸽鸠 <动>

كەپتەر چېچىكى 病痘鸽

كەپتەر چېچىكى ۋىروسى 毒病痘鸽

كەپتەر دەرىخى 桐珙 <植>

كەپتىرى بىلەن پاختىكىنى ئايرىماق 清分 <成>

莠良

كەپتىرى ئوڭدا ئۇچماق = پاختىكى ئوڭدا ئۇچماق

كەپتەرخانا 房子鸽〔静〕

كەپتەرسمان 的形鸽〔静〕

كەپتەررۋاز 目形鸽 <动>

كەپتەررۋازلىق «كەپتەررۋاز» 词名象抽的 : ئۇ كەپتەررۋازلىققا
بېرىلىپ كېتىپ ، ئوقۇشقا تەسر يەتكۈزۈپ قويدى . 鸽玩贪他

墙架框木(的房毡定固) <方>〔静〕 **كەرگە^۲**
 下见 **كەرگۈچى**
 经神眼动 <理生> **كەرگۈچى نېرۋا**
 态动使的 «كەرمەك» **كەرگۈزمەك**
كەرگۈك <古>〔静〕 面”吃小味风尔吾维)斗漏肺面 <古>〔静〕
 充处管气肺羊在缝处管食近子肚羊截，时作制“肺
 (斗漏作
كەرمان <植>〔静〕 志远
كەرمەك^۱ <动> 叉，挺，撑，绷
 ئوتتۇرىغا چىقتى. 出而身挺他. ئۇ چاتراق كېرىشى مەشوق
 قىلىۋاتاتتى. 叉劈练在他.
كەرمەك^۲ <古>〔动〕 叫狗，吠
كەرۋۇل <植>〔静〕 芹球双，芹果针
كەرىتمەك <古>〔动〕 叫汪汪狗令，吠狗使
كەرىش^۱ <古>〔静〕 对相锋针，峙对，立对，抗对
كەرىش^۲ <古>〔静〕 背脊，梁脊的马
كەرىشمەك <古>〔动〕 咀顶，撞顶，吵争，执争
كەرىقۇر <动>〔静〕 鸡松
كەرىم <古>〔静〕 毯花
كەز^۱ <静> 候时，候时
 ئۇ كەزدە نەلەردە ئىدىك؟ 候时那
 儿哪在你
 别了到机时. تۇرما. 张慌
كەز^۲ <古>〔静〕 部后，后
كەزدۈرمەك «كەزمەك» 态动使的
كەزگۈ <古>〔静〕 装服，着衣，服衣
كەزلىك <古>〔静〕 刀小用女
كەزمەك <动> 转，游漫，历游
 پۈتۈن دۇنيانى ~ 世游周
 市全遍转 چىقماق
كەزۈت <古>〔静〕 物礼的赠属亲给人新)品礼婚结
 (装服的穿时礼婚指要主
كەزۈك <古>〔静〕 衣雨
كەس <古>〔静〕 块
كەسپىي <静> 的业行，的务业，的业专，的业职
كەسپىي ئالدامچى <法> 骗惯
كەسپىي ئائىلە <经> 户业专
كەسپىي ئەخلاق 道德业职
كەسپىي ئەسكەر <军> 兵业专
كەسپىي بېدىك <经> 人纪经务专
كەسپىي بىلىم 识知务业，识知业专
كەسپىي تەنھەرىكەتچى <体> 员动运业职

怨宽，宥宽，谅原，免豁，免赦〔静〕 **كەچۈرۈم**
 饶告，饶讨，罪请，罪谢 **كەچۈرۈم سورىماق**
 罪谢我向再一他. مەندىن قايتا - قايتا كەچۈرۈم سورىدى.
 免豁，免赦②谅原，恕宽① **كەچۈرۈم قىلماق**
كەد <古>〔静〕 ③固坚，实结②的力有，的大气力①
 余多，多
كەدكەر <古>〔静〕 疑怀，惑疑，疑嫌
كەدگەرمەك <古>〔动〕 训服不，野撒(马)
كەدلەنمەك <古>〔动〕 誉荣得赢，声名好得获
كەدۈك <古>〔静〕 织毛的内盔战在(衬)帽内盔，帽衬
 (子帽的制品
كەدىن <古>〔静〕 方后，后，方西，西
كەرەپشە = يېشىلكۆك
كەرەش <方，植>〔静〕 菜芹野
كەرەشمە 〔静〕 态媚
كەرەم ①〔静〕 高崇③慨慷，义侠②慈恩，典恩，惠恩①
 大伟
كەرەملىك 〔静〕 的悲大慈大，的德大恩大
 大慈大，啊! ئۇلۇغ خۇدايم / ئەي، ~ 上皇的德大恩大
 ！达胡的大伟，的悲
كەرت <方>〔静〕 长擅，于善
كەرتگۈنچ <古>〔静〕 任信，心信
كەرتگۈنمەك <古>〔静〕 信相，认承
كەرتەك <动> 削，儿印刻，
 شويىنى باغلا. 绳细上系再，儿印个刻微稍上头木在. ئاندىن
كەرتشمەك «كەرتەك» 态同共的
كەرتەك 〔静〕 口缺，儿印的刻
كەرتىلمەك «كەرتەك» 态动被的
كەرچىن <古>〔静〕 钝舌落齿，舌拙嘴笨，清不齿口
 下见 **كەررە**
كەررە جەدۋىلى = كۆپەيتىش جەدۋىلى
كەررەك <植>〔静〕 廉飞
كەررۇۋ <古>〔静〕 弹泥(的用弓弹)
كەررۇۋ <古>〔静〕 水浅，滩浅
كەركىمدان <动>〔静〕 牛犀
كەرگىسىپانچۇش <动>〔静〕 鸟犀
كەرگىسىپانچۇش ئائىلىسى <动> 科鸟犀
كەرگىداناگۈل <植>〔静〕 樺木
كەرگىداناگۈل <植>〔静〕 草樺木
كەرگە^۱ 〔静〕 子绷(的用花绣)

كەسلەشمەك «كەسلەك» 态同共的: ئۇلار شاخ - شۇبىلارنى
كەسلەشتى. 杈枝了掉剪们他

كەسلەم ①〔静〕截, ②(的成截)段; بىر ~ بامبۇك نور
管竹截一

كەسلەملىك ①〔静〕的截成分, ②的段成分...
纸开八 قەغەز ~ سەككىز (纸)

كەسلەنچۈك <动>〔静〕蛇脚四, 蜥蜴
يلان بولمىقى مىڭ يىللىق. <谚> 一要得蛇变要蜥蜴
(来出边西从阳太非除)年

كەسلەنچۈكلەر ئاتىلىسى <动>
目蜥蜴 <动> كەسلەنچۈكلەر ئەترتى

كەسلەندى 〔静〕段(的好截): ئوتۇن كەسلەندىلىرى
كەسلەنمەك «كەسلەك» 态动被的: كەسلەنگەن ئوتۇنلار
火柴的好

كەسلەمە <医>〔静〕片切 <医> مۈزلىتىلغان ~
كەسلەك <动> 截; كەسلەپ قويۇلغان ئوتۇن

كەسپە ①〔静〕的切, ②的剪; گېزىت كەسپىلىرى
片纸色彩 رەڭلىك قەغەز كەسپىلىرى (的剪或

片纸色彩 رەڭلىك قەغەز كەسپىلىرى

كەسمە ئاۋاز <艺> 音分切

كەسمە پالەج <医> 雍截

كەسمە توپلام <数> 集交

كەسمە فىلىم <艺> 片纸剪

كەسمە كۆرۈنۈش 图视剖

كەسمە لەغمەن 面切

كەسمە ھۆكۈم <逻> 断判言直

كەسمە ئۇلاق <农> 接芽

كەسمە ئۈچ ھۆكۈملۈك <逻> 论段三言直

كەسمە يۈز <数> 面部, 面断, 面截

كەسمە يۈز خەرىتىسى 图面截, 图面剖

كەسمە يۈز مورفولوگىيىسى <地> 态形面剖

كەسمە ①〔静〕头矛扁, 铍箭扁

كەسپەك ①〔动〕切, 割, 截, 砍, 代; گۆش ~
肉 / پۈتى ~ 肢截 / دەرەخ ~ 木伐, 树砍 /
پىچاق قول كېسەر. <谚> 手破割会也刀钝

كەسپەك ئۈزۈن كەس, تۆمۈر كەسپەك قىسقا.
木锯 <谚> 木锯

كەسپەك ①「كەسكىن」式形词名的
烈剧, 性锐尖②

كەسپەك «كەسلەك» 态动使的: ئوتۇنى
تە ئۆلچەپ بىر كەس. <谚> 裁次一衣量次七

كەسپى خەزىنە <经> 库务业
كەسپى دىرېكتور 理经务业

كەسپى راسخوت 费业事, 费务业
كەسپى سەۋىيە 平水务业, 平水业专

كەسپى كېسەللىك <医> 病业职
كەسپى ئورۇن 位单业事

كەسپى ئۇنۋان 称职
كەسپى يازغۇچى 家作业专

كەستەر <古>〔静〕盆花
كەستەم <古>〔静〕便(的客之速不的到来晚夜待招)

كەستۈرمەك «كەسەك» 态动使的
كەسە <古>〔助〕后之, 后以..., 后...

كەس - كەسلا 〔静〕儿哪割, 儿那...
سویدۇم, ئىككىلىسى ~ ماي چىقتى. 只两, 羊只两

كەسكەك ①〔静〕的利, 的割, (的用狗栓), 棍节竹
كەسكەك = خەتتىچى 油出儿那那哪割是全羊

كەسكۈچ 〔静〕割切, 切剪

كەسكىن ①〔静〕的锐尖, 的烈激
كەسكىن ② 锐尖词言 ~ سۆزى - گەپ -
种一以 人的断果 ~ 的定坚 ③

كەسكىن ④ 说音声的定坚 ~ 即立
لاردىكىدىن ~ 同不全完年往与 朋
长首. 措所知不们我使, 化变的度十八百一个了来子下

كەسكىنلەشتۈرمەك «كەسكىنلەشمەك»
盾矛化激, 化锐尖盾矛使 ~ 态动使的

كەسكىنلەشتۈرۈشمەك «كەسكىنلەشتۈرمەك»
态同共的

كەسكىنلەشتۈرۈلمەك «كەسكىنلەشتۈرمەك»
态动被的

كەسكىنلەشمەك ① 锐尖得变也辞言的他
رەسۇ كەسكىنلەشمەكتە ئىدى. 烈激, 化激, 锐尖变

كەسكىنلەشمەك ② 锐尖得变也辞言的他
رەسۇ كەسكىنلەشمەكتە ئىدى. 烈激, 化激, 锐尖变

كەسكىنلەشمەك ③ 来起烈激赛比
كەسكىنلەشمەكتە ئىدى. 烈激, 化激, 锐尖变

كەسكىنلەشمەك ④ 来起烈激赛比
كەسكىنلەشمەكتە ئىدى. 烈激, 化激, 锐尖变

كەسكىنلىك ① «كەسكىن» 式形词名的
烈剧, 性锐尖②

كەسلەتمەك «كەسلەك» 态动使的: ئوتۇنى
火柴截子儿

。效成见初作协化业产行

数余③数分②的数① <数>〔静〕 كەسىر

词数分 <语>②数分 <数>① كەسىر سان

线数分 <数> كەسىر سىزىقى

分约 <数> كەسىر قىسقارتىش

数指分 <数> كەسىر كۆرسەتكۈچ

式分 <数> كەسىر ئىپادە

余无②数整①〔静〕 كەسىرسىز

。除整四被能八 بۆلۈندۈ . 的数

简数 九 除整四被能八 بۆلۈندۈ . 的数

简数 九 除整四被能八 بۆلۈندۈ . 的数

。除整四被能八

鞋的套上靴软②鞋拖皮①〔静〕 كەش (كەشى)

丈千落 -- 跌大价身 <成> كەش بازىرىدا قالماق

之逃，跑逃，开走① <成> كەشنى توغرىلىماق

早是还我 天天 بالدۇرراق كەشنى توغرىلىسام بولغۇدەك . 天天

妙为开走点 妙为开走点 妙为开走点

面后头头在跟们丁兵时当 面后头头在跟们丁兵时当

«ماقسلا خېنىم» 了天天之逃 了天天之逃

便“姐小吧走请”说们我 便“姐小吧走请”说们我

你，叽哼是要他 你，叽哼是要他

。去村农的儿点远到撵他把就

走撵被，堪不狍狼 <成> كەشنى قولتۇقلىماق

走撵被，堪不狍狼 <成> كەشنى قولتۇقلىماق

走撵被，堪不狍狼 <成> كەشنى قولتۇقلىماق

走撵被，堪不狍狼 <成> كەشنى قولتۇقلىماق

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

公穿横 越横，穿横<转> تاشيولنى كېسىپ ئۆتمەك

路 去过穿里这从 越横，穿横<转> تاشيولنى كېسىپ ئۆتمەك

德里亚斯نى كېسىپ ئۆتمەك 断：断切④ 江长渡横

之地两断切 تاشلىماق كېسىپ ئۆتمەك 断：断切④

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间

地高苦〔静〕 كەكرىلىك

كەكلىك <动>〔静〕 鸡石， 鸬鹚 <动> 鸬鹚 ~ 鸬鹚 / 鸬鹚

كەكلىكى 鸡石 / ~ باغقا كۆنمەس ، بۆلبۇل تاغقا . <谚>

。 间山惯不待灵百， 林园惯不待鸡石

كەكلىك قاش 毛眉的浓而短

者鸡石斗〔静〕 كەكلىكۋاز

鸡石斗〔静〕 كەكلىكۋازلىق

كەكەنمەك <古>〔动〕 见成抱， 怨结， 仇记

香松， 药肿消， 药炎消 <古>〔静〕 كەكۈش

案答， 复答 <古>〔静〕 كەگىنچ

كەڭ <静> ① 阔宽， 阔宽， 宽 广宽， 阔宽， 宽 ① ~ يەلكىلىك ئادەم 膀肩宽

人的 / ~ كوچا 道街的阔宽 / ئۇنىڭ قوينى ئالەمچە ~ .

他怀胸像宇宙般宽广。 ~ ئېرىقتىن ئانلىما ، پۈتۈم

叫要不脚了崴， 跳要不沟渠宽 <谚> . قايرىلدى دېمە .

ئاش تەك ، نان تەك ، سول نېمىشقا ~ ؟ <谚> ？ 等相饭

为活干， 分平食饭喻意) ； 垫宽留何为子麦割， 同相

何有轻有重) ； كەڭگە ~ دۇنيا ، تارقاتار دۇنيا . <谚>

胸怀宽广天产地， 胸狭窄地天窄。 ~ بولسالىك كەم

阔广 ② . 愁不事万广宽怀胸 <谚> . بولمايسەن .

阔 ~ ئېتىز - ئېرىق 野田的阔广 ③ 大肥， 大宽 ③ 大肥， 大宽 ③

تون يىرتىلماس ، كېڭەشلىك ئىش بۇزۇلماس . <谚> 宽子袍 <谚>

不大事不吹会， 商协的会不吹。 ~ كىيىم سۆرۈلۈپ يىر .

تارلار ، تاركىيىم تارتىشىپ . <谚> 破拖会大肥服衣 <谚>

破服瘦了会崩破。 <转> ④ 大广， 泛广， 博广 ~ خە .

群众人大广 ⑤ 具博广的识知 ⑤ <转> 富丰， 盛丰

~ ئۇنىڭ داستىخنى ~ . 他筵席的盛丰。 مەزمۇنى ئىنتايىن

~ 富丰非常容内； 泛广非常容内

كەڭ بۇلۇڭ <数> 角钝

كەڭ بۇلۇڭلۇق لېنزا 头镜角广

钝角三角 <数> 角钝 钝角三角 <数>

كەڭ تۇمشۇق قۇش ئائىلىسى <动> 科鸟嘴阔

كەڭ تۇمشۇق قىلىيورغا <动> 鹞喙宽

كەڭ تۈردە 泛广地： ~ تەشۋىق قىلماق 泛广地

كەڭ تۈزلەڭلىك 川平马

كەڭ سوزۇق تاۋۇش <语> 音元宽

كەڭ غوللۇق ھەرە <动> 蜂小肩广

كەڭ قاپىيە <文> 韵阳

كەڭ قورساق <成> 大量(肚)度 广宽怀胸， 大量(肚)度

لى تولىمۇ ~ ئادەم ئىكەنلا . 人的大量(肚)度是个是你

كەشپىياتشۇناسلىق <静> 学造创

كەشتە 花绣， 绣刺〔静〕

头枕绣 ~ ياستۇققا : 绣刺， 绣 头枕绣 ~ ياستۇققا

كەشتە كۆڭلەك 衣衬花绣

كەشتە ياغلىق 帕手花绣

كەشتىچى <静> 工花绣 : ئىش بىلمەس ~ بوپتۇ ، ئاش بىلمەس

饭做会不， 工花绣了当的活干会不 <谚> . ئۇگىرىجى .

。“数充芋溢”同喻： 匠面切了当的

كەشتىچىلىك <静> 业花绣， 绣刺 <静> : كەشتىچىلىكىمۇ قول سانا .

ئەتىڭ بىر تۈرى . 业工手种一是也业绣刺 .

كەشتىگۈل <静> 球绣大

كەشتىلەنمەك <كەشتىلىمەك> 态动使的 : ئۇ ئاپىسىغا كۆڭلە .

كىنى كەشتىلەنمەكچى بولدى . 绣衣衬的他给妈妈让想他 .

花

كەشتىلەشمەك <كەشتىلىمەك> 态同共的 : كەشتىچى قىزلار

كەشتىلەشمەكتە . 花绣在正们娘姑花绣 .

كەشتىلەنمەك <كەشتىلىمەك> 态动被的 : ياغلىققا كەشتىلەن .

گەن شېئىر 诗的绣上帕手

كەشتىلىمەك <动> 花绣， 绣刺 : كەشتىلەپ تىككەن كۆڭلەك

衣衬的制缝花了绣

كەشتىلىك <静> 的花绣 : ~ ياستۇق 头枕花绣

كەشتىلىك داكا <纺> 罗纱花绣

كەشكۈن <静> 销木 (的轭木接连里坊油)

كەشمىر <静> 尔米什克 <地>

كەشمىر ياغلىق ① 巾头米司开 ② 巾头纱薄

كەڭ ① <静> 仇宿， 怨积， 见成， 意敌 : ~ يوق تاماقتا شەك

يوق . <谚> 疑犯不饭吃， 仇宿有没

كەڭ ساقلىماق 怀于耿耿， 见成抱， 仇记

كەڭ ② <静> 口官子 <医>

كەڭ ③ <静> 难苦， 苦困 <古>

كەڭە <静> 砍砍

كەڭە ساقال 胡短的直平端末上颞下)子胡砍砍

(子

كەڭە ترۈن <静> 植 <古> (的哑沙和病牙疗治于用)

物植种一

كەڭەشمەك <动> 见成抱互 <古> 扭别闹

كەڭەرە <静> 蒿苦 <植> : كەڭەرنى ئاشقا سالما ،

كەڭەرنى ئاشقا . <谚> 坎用莫头石刨， 蒿苦下莫里饭

。 曼土

。儿点大弄子场把，方

态同共的 «كەڭرىتمەك»

态动被的 «كەڭرىتمەك»

كەڭرىچىلىك ①〔静〕 裕充，富丰

想，裕充活生在现. شۇنى تاپالايسىز. ھازىر تۇرمۇش دېگەن

。是得多食粮. بولۇپ كەتتى. 是得多食粮

。是得多食粮. بولۇپ كەتتى. 是得多食粮

كەڭرىمەك ①〔动〕 大扩，大变

盘地小小这得觉他. بارغانسېرى كەڭرىۋاتقاندەك تۇيولاتتى.

了大越来越. 了大越来越. 了大越来越

。了得多多食粮的民农年今. كەڭرىپ قالدى.

كەڭ - كۈشادە ①〔静〕 盛丰，裕富，足富

很得办会宴. 活生地裕. زىياپەت ناھايىتى ~ ئۆتكۈزۈلدى.

。盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰.

。盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰. 盛丰.

大，敞宽③坐便

渣余的下剩后场打 <方>〔静〕 كەڭگى

كەڭلىك ① «كەڭ» 的形词名: بۇ دىيارنىڭ كەڭلىكى ھەم.

。知皆人人大之域地个这. ئۆتۈكۈڭ تار بولسا،

。知皆人人大之域地个这. ئۆتۈكۈڭ تار بولسا،

。知皆人人大之域地个这. ئۆتۈكۈڭ تار بولسا،

。知皆人人大之域地个这. ئۆتۈكۈڭ تار بولسا،

。知皆人人大之域地个这. ئۆتۈكۈڭ تار بولسا،

。知皆人人大之域地个这. ئۆتۈكۈڭ تار بولسا،

。知皆人人大之域地个这. ئۆتۈكۈڭ تار بولسا،

鼠跳 <古，动>〔静〕 كەلەگۈ

瓜西野 <方，植>〔静〕 كەلپىغۇن

① «كەلمەك» 态动使的 چاي ~ 饭上，茶上

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

。来带，来运，来引，来拿. سۇ ~ 水引 / يامان ئاقىۋەت

大量(肚)度 بولماق ~

كەڭ قورساقلىق <成> 度大容宽，量大宏宽

量办 事宽宏大量. بىلەن ئىش كۆرمەك

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

。方大，慨慷 <成> 愧. ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلىك.

衣外长(的子里无)②甲马, 衣上袖无①〔静〕 **كەمزۇل**

衣外长有, 的甲马穿, 的甲马有①〔静〕 **كەمزۇللۇق**

~ 的衣外长做, 的甲马做②的衣外长穿, 的
~ 布的衣外长件一做, 布的甲马件一做
كەمستەسلىك 视歧不〔静〕

则原视歧非 **كەمستەسلىك پىرنىسىپى**
كەمستەك 视歧〔动〕: ئاياللارنى ~
~ 罪视歧 <法> **كەمستىش جىنايىتى**

كەمستىشەك «كەمستەك» 态同共的
كەمستىلمەك «كەمستەك» 态动被的: ئەينى چاغدا ئۇلار
~ 的视歧受备们他时当

~ 薄菲自妄, 信自去失〔动〕 **كەمسىنمەك**
~ 薄菲自妄, 信自去失

~ 的视歧受备们他时当
كەمسىنمەك 薄菲自妄, 信自去失〔动〕

~ 的视歧受备们他时当
كەمسىنمەك 薄菲自妄, 信自去失〔动〕

~ 的视歧受备们他时当
كەمشۇك 短巴下, 的长唇上②牙豁①〔静〕

كەم - كوتا 西东的缺短〔静〕: تويىنلا كەم - كوتالسىنى
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەم - كوتسىز 扣不折不〔静〕: كوتالسىنى
~ 扣不折不不是这

~ 的视歧受备们他时当
كەملەتمەك¹ «كەملىك¹» 态动使的: نېمە بولسا بولسۇنكى,
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملەتمەك² «كەملىك²» 态动使的: ئۇ ئوغلغا ئاشلىقنى
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملەشمەك «كەملىك²» 态同共的: ئۇلار نۆۋەت بويىچە
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملىك «كەم» 态同共的: سېنىڭ نېمە كەملىكىڭ بار?
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملىك «كەملىك²» 态动被的: بۇغداي كەملىنىپ تاغار.
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملىك «كەم» 态同共的: كەسپى بىلىمىڭ كەملىكى
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملىك قىلماق ①缺, 少: بىرلا نەرسە كەملىك
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملىك قىلماق ②嫌: شۇنچۇلا پۇل
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملىك ①短, 少: بۇ رەخت كەملىككە يېرىم
~ 的视歧受备们他时当

~ 的视歧受备们他时当
كەملىك ①短, 少: بۇ رەخت كەملىككە يېرىم
~ 的视歧受备们他时当

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕 **كەمتەرەنە**
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
سۆزلىك «كەمتەر» 式形词名的: كەمتەرلىك
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك «كەمتەر» 式形词名的: كەمتەرلىك
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕
كەمتەرلىك قىلماق 心虚, 虚谦, 心虚
~ 地恭谦, 地逊谦, 地心虚, 地虚谦〔静〕

。了活生的地酒天花

كەيپىسىز 乐不闷闷，落低绪情〔静〕 تۈنۈگۈن سىلنى
ناھايىتى ~ كۆردۈم، بىرەر ھادىسە بولمىغاندۇ؟
您看我天昨 不闷闷他 . ئولتۇراتى . ئۇ ~
. 着坐地乐

كەيپىسىزلەندۈرمەك «كەيپىسىزلەنمەك» 态动使的 : تەھلىل
نەتىجىسى سېنى تازا كەيپىسىزلەندۈرۈشى مۇمكىن .
可果结析分 . 兴扫为大你让能

كەيپىسىزلەنمەك 乐不闷闷，好不心情〔动〕
لەنگەن ھالدا ئۆيىگە قايتىپ كەلدى .
到回地乐不闷闷他 . 里家

كەيپىسىزلىك «كەيپىسىز» 式形词名的 : بۈگۈنكى كەيپىسىزلىك
كىمنى ئۇمۇ بېلىقغانىدى .
好不绪情天今我现发也他 .

كەيپىسىزلىنىشمەك «كەيپىسىزلەنمەك» 态同共的
كەيپىلىك ①〔静〕 醉، 态醉 醉 : كۈچلۈك ھاياجان خۇددى ئىچسە .
لىكىن كېيىنكى كەيپىلىككە ئوخشايدۇ .
是像好奋兴的度极 .

态醉的后酒喝 ②<转> . 的性醉麻، 的性醉麻带
~ ٲچىملىك 料饮性醉麻 / ~ ٲچىملىك 吸性醉麻
勃勃致兴，奋兴 <转> ③品毒، 品

كەيپىيات (كەيپىياتى) ①〔静〕 绪情，情心 : ئۇنىڭ كەيپىياتى
ياخشى . 好(情心)绪情的他 .
他 . 好(情心)绪情 ②. 氛气，象气，气风 : دەرساننىڭ

كەيپىياتى نولسۇ ناچار بولدى . 差很氛气堂课 . ٲىڭى ~
بارلىققا كەلدى . 象气新了现出 .
ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى ئىج .
坏败为行的们他 . 气风会社了

كەيپىيات خاتىرىسى <心> 忆记绪情
关开 ①〔静〕 ھىگۈن

كەيلىگ ①<古>〔静〕 子猴 ②的似子猴
的崇崇鬼鬼، 的
的套، 的戴 ①〔静〕 ھىمە

كەيمە تاز 痢痢头满，头痢痢(的状圈)
发假，套头 ①〔静〕 ھىن
كەين ①〔静〕 后，边后，面后，头后 : ئېشەكنىڭ كەينى ٲۈتى

。边后我在坐他 / 腿后的驴
. 后 ②. 子村个有面后山 .
تاغنىڭ كەينىدە بىر كەنت بار .
. 后背 : ئۇ تەر تامچىلىرىنى قولنىڭ كەينى بىلەن سۈرتۈۋەتتى .
. 珠汗掉擦手用他 .
. 人的囊最是人的人说后背 .
. 人 的囊最是人的人说后背 .

كەينىدە غوڭشماق 咕滴后背 : ئۇ دائىم سەمەتنىڭ

كەيپى تازا = كەيپى چاغ

كەيپى تۇتماق ① 昂高绪情，好致兴
زەندىلەر ئەڭ شوخ ، ئەڭ قىزغىن پەدىلەرگە چالماقتا ئىدى .
情 ②. 调曲的情热最，快欢最着弹们师乐的昂高绪
情 ②. 躁烦绪心，好不绪
ھېس قىلىپ ، ئاستاغىنە چىقىپ كەتتىم .
不绪情他到感我 .
. 了开走身转地悄悄便，好
كەيپى تۆۋەن 落低绪情 : بۈگۈن كەيپىڭىز تۆۋەن كۆرۈند .
دۇ . 落低绪情得显您天今 .

كەيپى جايدا <成> 好心情，好绪情 : دوستۇم ، بۇ .
گۈن كەيپىڭ جايدىغۇ؟ 友朋 ، 你天今好心情 ？
كەيپى چاغ <成> 好心情，快愉情心 : ئادەمنىڭ ~
ۋاقتىدا ئاچچىق نەرسىمۇ تاتلىق تېتىيدىكەن .
的快愉情心人 .

كەيپ سۈرمەك 瘾过 甜得觉也西东的苦候时
خۇمارلاشتۇرۇپ كەيپ سۈرمەكتە .
眼着闭半，片鸦着抽他 .
. 瘾着过睛

كەيپىنى بۇزماق 兴败，兴扫 兴扫他令件一了生发天今 .
بۇزىدىغان بىر ئىش يۈز بەردى .
. 事的

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق
كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم ، - دېدى خەلىچخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” .

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق
كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم ، - دېدى خەلىچخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” .

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق
كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم ، - دېدى خەلىچخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” .

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق
كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم ، - دېدى خەلىچخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” .

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق
كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم ، - دېدى خەلىچخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” .

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق
كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم ، - دېدى خەلىچخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” .

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق
كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم ، - دېدى خەلىچخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” .

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق
كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم ، - دېدى خەلىچخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” .

كەينىدە غوڭشىپ ، باشقىلارغا ئۇنى يامان كۆرسىتىدۇ .
 常经他 . 他坏败前 人别在 ، 提麦赛咕喃后背
 كەينىدە قالماق = ئارقىدا قالماق
 كەينىدىن كۆلمەك = ئارقىدىن كۆلمەك
 كەينىگە تارتماق = ئارقىغا تارتماق
 弹反
 كەينىگە چۈشمەك 踪眼 : ئۇ كەينىگە چۈشكىنىمىزنى تۇ .
 يۇپ قالدىمىكىن ؟ 吧了他踪跟们我现发是他怕恐 ؟
 كەينىگە سالماق = ئارقىغا سالماق
 كەينىگە سۆرمەك = ئارقىغا سۆرمەك
 كەينىگە سىيمەك <成> 卦变 ، 言食 ، 肥而言食 : ئەمدى ئۇ كەينىگە سىيمەي ، دېگىنى بويىچە ئىش قىلسۇن ! 他让
 卦变别 做的说按就
 كەينىگە قارىماق = ئارقىغا قارىماق
 كەينىگە كەتمەك <成> 退倒 ، 路坡下走 : ىز بەزى
 مەسىللەرگە سەل قارىغاچقا ، كۆپ كەينىگە كەتتۇق . 因们我
 路坡下少不了走 ، 题问些一了视忽
 كەينىگە كىرمەك <成> ① 随跟 ، 随追 : ئېھتىمال
 بۇ كىشىمۇ باشقىلارنىڭ كەينىگە كىرىپ ، بەزى يامان ئىشلارنى
 قىلىپ قويغاندۇ ؟ 大概这人也人个跟着跟了干人别着
 吧 ？ ② 算盘 : 考虑 ، 考虑 : 吧 阿 ، 说理照 . ىدى . 依
 了事件这虑考该就前年五四罕姆
 كەينىنى قىلماق ① 身过背 ، 朝背 : كەينىڭنى قىلغىنى !
 朝背他 . 去身过背 ! ئۇ دېرىزىگە كەينىنى قىلىپ ئولتۇردى .
 ② <转> 坐户窗 . 不理睬 : ئۇلار ھەرقاچان بىزگە كەينى .
 نى قىلىپ يۈرەتتى . 们我睬理不从们他 . ③ <转> 背
 (运) ، 不顺 : بۇ قېتىم ئامەت بىزگە كەينىنى قىلغان ئوخشايدۇ .
 不顺气运像好们我次这 .

كراخمال <化>〔静〕 粉淀
 كراخمال ئېنىمى <生> 酶粉淀
 كراخماللىق 〔静〕 的粉淀
 كران <机>〔静〕 车吊 ، 机重起
 كران كاكئۇس <植> 玉鹭巨
 كران لىمى <建> 梁车吊
 كرانلىق 〔静〕 ① 的车吊带 ② 的车吊用
 كرانلىق ئاپتوموبىل 车汽重起
 كرانلىق قۇرۇلۇش <建> 装吊
 كرېئاتىن <理生>〔静〕 酸肌
 كرېپوستىوي = يانچى
 كرېتىن <医>〔静〕 病汀克
 كرېدىت <经>〔静〕 ① 用信 ② 贷信
 كرېدىت پۇلى <经> 币货用信
 كرېدىت پىشاخى <经> 杆杠贷信
 كرېدىت فوندى <经> 金基贷信
 كرېدىت كارتوچكىسى <经> 卡用信
 كرېدىت كىرىسى <经> 机危用信
 كرېدىت گۇۋاھنامىسى <经> 证用信
 كرېدىت نورمىسى <经> 额限用信
 كرېدىتئىشۇناس 〔静〕 家学用信
 كرېدىتئىشۇناسلىق 〔静〕 <经> 学用信
 كرېدىتلىق 〔静〕 <经> 的， 的 用信 ، 的 贷信 : ~ مال سېتىدۇ .
 ۋېلىش ۋېلىش ۋېلىش ۋېلىش
 كرېزول <化>〔静〕 酚甲
 كرېست ① <宗> 〔静〕 字十 ② 架字十
 كرېست ئارمىيىسى = ئەھلىسەلب
 كرېست تاش <地> 石字十
 كرېست گۈل تاجى <植> 冠花字十
 كرېست گۈللۈكلەر ئائىلىسى <植> 科花字十
 كرېسلو 〔静〕 椅乐安
 كرېمنىي <化>〔静〕 硅
 كرېمنىي قۇمى <地> 砂硅
 كرېمنىي ئوكسىدى <化> 硅化氧二 ، 氧硅
 كرېمنىيلىق 〔静〕 的硅含 ، 的硅
 كرېمنىيلىق پولات <冶> 钢砂 ، 钢硅
 كرېمنىيلىق تۆمۈر <冶> 铁硅
 كرېمنىيلىق جىنس <地> 岩质硅
 كرېسىپەر = ئوكيان پارلاش پاراخوتى
 كىرىتىك <物>〔静〕 界临 ، 的界临

كەينىچە 〔静〕 身背着 : ~ ماشماق 走着倒 ، 走着退
 كەينىچىلەپ 〔静〕 走着倒 ، 走着退 ، 着倒 ، 着退
 كەينىچىلەپ سۇ ئۇزۇش <体> 泳仰
 كەينى - كەينىدىن 〔静〕 三二连接 ، 纷纷 ， 续陆 : 继相
 ئوقۇغۇچىلار ~ سىنىپقا كىرىشتى . 室教走进续陆们生学
 ئۇلار ~ ئۆز قاراشلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشتى . 出提纷纷们他
 点观的己自
 كەيۋاك <杏>〔静〕 衣雨毡
 كراتون <地>〔静〕 通拉克 (块地定稳)
 كراتون ئويمانلىق <地> 地盆通拉克
 كراتېر <天>〔静〕 山形环

计温低〔静〕 كرىئومېتىر
 门气，门活，门阀，阀 <机>①〔静〕 (كلاپان) كلاپان
 膜瓣，瓣 <理生>③瓣活(的器乐奏吹) <艺>②
 杆门气 <机> كلاپان دەستىسى
 纲颚瓣 <动> كلاپان ساقاقلغىلار سىنىپى
 管导门气 <机> كلاپان غىلىپى
 室门气 <机>〔静〕 كلاپانخانا
 的瓣活有，的门活有，的门阀带〔静〕 كلاپانلىق
 门闸式瓣活 <水> كلاپانلىق تاقاق
 苔鹿训，蕊石 <植>〔静〕 كلادونىيە
 素元学化种各内壳地示表)克拉克 <地>〔静〕 كلارك
 (率含均平的
 管簧单 <艺>〔静〕 كلارنېت
 纲 <生>〔静〕 كلاس (كلاسى)
 义主典古 <文>〔静〕 كلاسسىزم
 类分物植，法类分物植 <静〕 كلاسسىفىكاتسىيە
 类分物植، 法类分物植 = كلاسسىفىكاتسىيەلىك
 级分，类分〔动〕 كلاسسىفىكاتسىيەلىك
 类分言语给
 著作典经 ~ 的典古，的典经〔静〕 كلاسسىك
 学文典古 <文> كلاسسىك ئەدەبىيات
 学哲典古 <哲> كلاسسىك پەلسەپە
 治政典古 <经> كلاسسىك سىياسىي ئىقتىساد
 学济经
 (学)理物典经 كلاسسىك فىزىكا
 乐音典古 <艺> كلاسسىك مۇزىكا
 学力典经 <物> كلاسسىك مېخانىكا
 学电典经 <物> كلاسسىك ئېلېكترودنامىكا
 学
 法计统典经 كلاسسىك ئىستاتىستىكا
 隆克 <生>〔静〕 كلون
 床临 <医>〔静〕 كلنىك
 状症床临 <医> كلنىك ئالامەتلەر
 断诊床临 <医> كلنىك دىئاگنوز
 学医床临 <医> كلنىك مېدىتسىنا
 现表床临 <医> كلنىك ئىپادە
 床临 <医>〔静〕 كلنىكا
 生医床临 كلنىكا دوختۇرى
 的床临 <医>〔静〕 كلنىكىلىق

角界临 <物> كرىتەك بۆلۈك
 强压界临，压界临 <物> كرىتەك بېسىم
 位电界临 <物> كرىتەك پوتېنسىيال
 度温界临 <物> كرىتەك تېمپېراتۇرا
 值界临 <物> كرىتەك قىممەت
 力应界临 <建> كرىتەك كۈچىنىش
 态界临 <物> كرىتەك ھالەت
 度湿界临 <物> كرىتەك نەملىك
 尼阻界临 <物> كرىتەك ئۈچۈش
 كرىزىس <静〕 机危治政 ~ سياسىي / ئىقتىسادىي
 机危济经 ~
 <矿>②体晶، 体晶结①〔静〕 كرىستىتال (كرىستالى)
 晶水
 带晶 <地> كرىستال بەلۋىغى
 阵点体晶 <物> كرىستال پەنجىرىسى
 页晶 <地> كرىستال پلاستىنكا
 学化晶结 <化> كرىستال خىمىيىسى
 水晶结 <化> كرىستال سۇ
 系晶 <地> كرىستال سىستېمىسى
 学理物体晶 <物> كرىستال فىزىكىسى
 格晶 <地> كرىستال كاتەكچىسى
 洞晶 <地> كرىستال كاۋاكچىلىرى
 簇晶 <地> كرىستال گۇرۇپپىسى
 管体晶 <物> كرىستال لامپا
 胞晶 <地> كرىستال ھۈجەيرىسى
 学光体晶 <物> كرىستال ئوپتىكىسى
 核晶 <地> كرىستال يادروسى
 ②体晶非 ~ 的晶结非①〔静〕 كرىستالسىز
 质晶非 <地>
 的状晶〔静〕 كرىستالسىمان
 态动使的 «كرىستالاشماق» كرىستاللاشماق
 态动被的 «كرىستاللاشتۇرۇلماق» كرىستاللاشتۇرۇلماق
 结 <动〕 化晶، 晶结: كرىستاللاشقان ماددا
 物晶
 度晶结 كرىستاللىشىش دەرىجىسى
 学体晶، 学晶结〔静〕 كرىستاللوگرافىيە
 体晶结 <地> 的晶结〔静〕 كرىستاللىق
 体晶结 <地> كرىستاللىق جىنىس
 硅晶 <电> كرىستاللىق كرىمنىي
 石晶冰 <矿>〔静〕 كرىئولت

كوئىنۇس <植>〔静〕 枥黄

كوچا <街>〔静〕 巷，街① 上街②

كوچا ئاپتوبۇسى <交> 公共汽车

كوچا ئاغزى 路口

كوچا پارىكى <成> 街谈巷议: كوچا پاراخلىرىغا ئىشىنىپ كەتكىلى بولمايدۇ. 对那街些谈巷议: 能轻信。

كوچا تىياتىرى <艺> 活报剧

كوچا چىرىغى 路灯

كوچا چىگدىماق <成> 压马路，逛大街: بۇ بىر توپ بىكار تەلەپەر ئەتىگەندىن كەچكە شەھەردە كوچا چىگداپ لاغىلاپ يۈرۈشتى. 这帮闲手好游家的伙一天到晚在城里逛来逛去压马路。

كوچا خەۋىرى <成> 小道消息

كوچا ناخشىسى 街头歌曲

كوچا ئۇرۇشى <军> 巷战

كوچىدا قالماق 街头落流: كوچىدا قالغان كىشىلەرنى قانداق قىلىمىز؟ 对街头的人们的怎么办？

كوچىغا چىقماق ① 街上出: ئۇنىڭ بىلەن خەيرلىك. ② <转> 出了后别道他跟我. 张扬开，开传: 这开些话. ③ <转> 了路邪走 (人女指): ئۇ كوچىغا چىقىپ قالغان شالاق خوتۇن دەپ قارالغانىدى. 放荡的女人。

كوچىغا يايماق <成> 外向传: بۇ گەپلەرنى نومۇسىز ئەرلەر كوچىغا يايغان ئوخشايدۇ. 无耻的男人向外向传的. 这是些好话像.

كوچا - كوي ① 街巷，外户，大街小巷: كوچا - كويلاردا ئېقىپ يۈرگەن ماش - ماش گەپلەر 大街小巷的传流. 消息

كوچىلاشماق «كوچىلىماق» 的使动态

كوچىلاشتۇرماق 〔动〕 去抠来抠，捣鼓

كوچىلاشماق «كوچىلىماق» 的共同态

كوچىلانماق «كوچىلىماق» 的被动态

كوچىلىماق ① 〔动〕 捅，剔，掏: ئوت ~ 火捅 / بۇرۇن ~ 鼻子 / چىش ~ 牙刷 / يانچۇق ~ 袋口 ② 根刨: 儿 (问): ەن يەنە كوچىلاپ سورىماقچى بولۇۋىدىم، لېكىن دادام يول قويىدى. 还想刨根问底，可爸爸不让. ③ 找碴: 儿 揭: ەتنى كوچىلىساڭ ئۆچەر، قوشنىنى كوچىلا. 乱找火子会，乱找邻居会. <谚> 乱捅炉子火会，乱找邻居会. 搬搬. 不翻腾. <谚>

كلينكىلىق پاتولوگىيە <医> 临床病理学

كلينكىلىق دورىگەرلىك <医> 临床药理学

كلينكىلىق كۆزىتىش <医> 临床观察

كلينكىلىق ئىرسىيەت شۇناسلىق <医> 临床遗传学

كوبالت <化>〔静〕 钴

كوپ <模> 〔静〕 噗 (声物落)

كوپىدە <静> 地: پاتىمە ئاتقان ئالمنى مەخسۇم ~ تۇتۇ. 麦合苏木地地住了帕提麦的来过. 苹果.

كوپتا <静> 女上衣: ئۇ ئۆچىسىغا يۇڭ ~ كىيىۋالغانىدى. 她穿上了一件毛上衣.

كوپ - كوپ <模> 〔静〕 通

كوپپىرنىك <静> 哥白尼 (波兰天文家，近代天文学奠基人)

كوپپىرنىك سىستېمىسى <天> 哥白尼体系

كوپپراتسىيە <静> 合作

كوپپراتسىيە ئىگىلىكى <经> 合作经济

كوپپراتىپ <静> <经> 合作社

كوپپراتسىيەلەشتۈرمەك «كوپپراتسىيەلەشمەك» 的使动态: 现实农业合作化 ~ 使动

كوپپراتسىيەلەشتۈرۈشمەك «كوپپراتسىيەلەشتۈرمەك» 的共同态

كوپپراتسىيەلەشتۈرۈلمەك «كوپپراتسىيەلەشتۈرمەك» 的被动态

كوپپراتسىيەلەشمەك <动> 合作化

كوپپىرس <静> 〔静〕 小方凳 (皮鞋匠的)

كوپپىيە <静> ① 稿底，草稿，原稿: ماقالىنىڭ كوپپىيىسى 文 章的稿底② 拷贝: كىنو كوپپىيىسى 电影的拷贝

كوت <模> 〔静〕 叨叨，叨叨

كوتتا <静> 短: كۈندۈزى ماڭغان يىلاننىڭ ئۆمرى ~ ، كېچىسى 蛇的命短. <谚> 白天爬行的蛇命短. 动: 男人的短命.

كوتلىنگىنىس <数>〔静〕 余切

كوتتۇرماق <模> 叨叨唠唠，不休的嘴，的: 的碎嘴，的休不喋喋. 的舌饶 / 妇舌饶 ~

كوتتۇرماق (不休的喋喋) 叨叨唠唠的话

كوتتۇرۇشماق «كوتتۇرۇشماق» 的使动态

كوتتۇرۇشماق «كوتتۇرۇشماق» 的共同态

كوتتۇرۇشماق <动> 叨唠，叨叨

كوركسماق ①〔动〕响作汨汨: نوردىن سۇ كوركراپ پۇز.
 شۇنىڭدە. 来出流地汨汨里槽水从水.
 响作噜咕②. 响作噜咕里子肚 ~ قورساق
 勒尔库 <地>〔静〕 كورلا
 姆乃赛勒尔库 <艺> كورلا سەنىمى
 梨香勒尔库 <植> كورلا نەشىۋىتى
 كورلۇق «كور» 词名象抽的: ساۋاتسىزلىق كۆزى ئوچۇق ~ .
 瞎眼是盲文. بۇنى چۈشەنمىسەڭ، ھەقىقەتەن ~ قىلغان
 بولمىدىن. 了瞎是真你，解理不都这连.
 كورنۇس 莼菜山 <植>〔静〕
 كورنېت 号铜，特涅考 <艺>〔静〕
 كورنېرۇپىن 石晶柱 <地>〔静〕
 كوروپىكا 盒纸硬①〔静〕 ئۇ كوروپىكىدىن كۆڭلەكنى ئېلىپ
 دادامغا سۇندى. 爸爸我给递衣衬取出里盒纸从他.
 条②: بىر ~ تا، 烟香条一 تاماكا
 كورونوگراف 仪冕日 <天>〔静〕
 كورۇلدىماق 汨汨，咕咕，响作(响作): نوردىن سۇ
 كورۇلداپ چۈشۈۋاتتى. 来下流地汨汨里槽水从水.
 كورۇندونىت 岩玉刚 <地>〔静〕
 كورىيە 丽高〔静〕
 كورىيە مېھرىگىياسى <植> 参鲜朝，参丽高
 كوزا 子坛，罐瓦，子罐〔静〕 ~ كۈندە سۇنماس، كۈندە
 سۇنار. 坏会总天一有可，坏天天会不罐瓦 <谚>
 خام ~ سۇغا چۈشە، ساق چىقماس. 子坛巴泥 <谚>.
 坏就水见
 كوزۇپ 厢车(的车汽)〔静〕
 كوزۇپلۇق 的厢车有，的厢车带〔静〕 ماشىنا بىلەن
 车汽的
 كوزىچى 者罐瓦售制〔静〕
 كوزىچىلىق 业罐瓦〔静〕
 كوزىر ①〔静〕(的牌克扑)主: ~ چۈشمەك ②主调
 <转> 牌王: سىز بۇ ئىشتا مېنىڭ ئاخىرقى كوزىرىم بولدى.
 牌王张一后最我是您上事件这. 牌王 ~ قىسىم
 牌王③队部: بۇ ماگىزىنىمىزدىكى ~ تاۋار.
 品商头拳的店商们我是这
 كوزىر كۆرسەتمەك <成> 牌王出拿، 牌王亮
 ھەممەيلەن ئۆزىگە تۇشلۇق كوزىر كۆرسەتمەكچى بولۇشتى. 大
 牌王的己自出拿算打都家
 كوزىر مەھسۇلات <经> 品产头拳
 كوس¹ 斜〔静〕(匹布于用)匹: ~ يىرتىلغان رەخت 斜扯的了

。短人死揭不人活，错过的人死
 كوچمۇكوچا 〔静〕街挨，街条一条一: ئۇ ~ ئاي.
 لىنىپ، ئاخىر كوناۋېرتقا يېزىلغان قورۇنى تېپىپتۇ.
 街条一他. 子院的写上封信了到找于终，转地街条一
 كود 码代，码电〔静〕
 كودلاشتۇرغۇچ 器码编 <电>〔静〕
 كودلاشتۇرماق 态动使的 «كودلاشماق»
 كودلاشتۇرۇلماق 态动被的 «كودلاشتۇرماق»
 كودلاشماق 码编 <电>〔动〕
 كودوغداس 皮刮把双形牙月(的子皮刮) <手>〔静〕
 刀
 كودېئىن 因待可磷，因待可 <药>〔静〕
 كور¹ 〔模〕 哗: سۇ ~ قىلىپ تۆكۈلدى. 了掉倒地哗水.
 كور² 〔静〕 瞎: سىزنى ئالدىمام، كۆزۈم ~ بولسۇن.
 是要. 瞎变眼我让，你骗. 瞎变眼我让，你骗
 <谚> 概拐次一丢只子瞎
 كورا 锅铝 ~ ئاليۇمىن: 锅(的状筒直的耳双带)〔静〕
 كوراج 的邦邦硬，的硬 <方>〔静〕
 كوراگان 干拉库，马驹，婿女的汗 <古>〔静〕
 كورەك 的巴皱又硬又〔静〕
 كورەك جۇۋا 衣大皮旧(的巴皱又硬又)
 كورىپۇس 栋〔静〕 ئۇ 10 - كورپۇستا ئولتۇردى.
 楼属家栋五十二第 ئائىلىلەر بىناسى 25 - ~
 军 <军>②
 كورت 〔静〕 擦七(法玩种一的牌克扑)
 كورتىزون 松地考，松的可 <药>〔静〕
 كورديپرېت 石青堇 <矿>〔静〕
 كوررېكتور 员对校②对校① <印>〔静〕
 كوررېكتور كومپيۇتېر 机算计错容
 كوررېكتورلۇق 作工对校 <印>〔静〕
 كوررېكتورلۇق قىلماق 对校当，作工对校干
 كوررېكتورلۇق ماشىنىسى <电> 机对校
 كوررىدە 〔静〕 地哗: بالا چۆمۈچتىكى سۇنى ~ تۆكۈۋەتتى.
 了掉倒地哗水的里瓢把子孩
 كور - كور 噜咕，咕咕，汨汨〔模〕
 كوركرانما 水跌〔静〕
 كوركرانماق «كوركسماق» 态动使的: چايىنى كوركرىتىپ
 قۇيماق 茶倒里碗向地啾咕啾咕
 كوركرام 水跌(的溪小)〔静〕
 كوركرىتىشماق «كوركرانماق» 态同共的

خەقنىڭ كوكۇلىسىغا ئېسىلۋېلىش رەزىللىك . 人揪就动不动 .
 的鄙卑是子辨
 的辨发有〔静〕 كوكۇلىلىق
 鹤灰 <动> كوكۇلىلىق تۇرنا
 炎沟甲，脓化沟甲指 <方>〔静〕 كوكۇنە
 累劳，烦麻，事的碎琐 <方>〔静〕 كوكۇنچىلىق
 车汽 <方>〔静〕 كوڭكا
 乐可〔静〕 كولا
 坑挖人让 ~ ئازگال : 态动使的 «كولساق»
 把牠 كولاشتۇرماق 〔动〕 掏，挖 : ئۇ يانچۇقىنى كولاشتۇردى .
 下一了掏袋衣 .
 كولاشماق «كولساق» 态同共的 : ئەسكەرلەر ئالدىراپ - تېنەپ
 ئاكوپ كولاشتى . 壕战挖忙忙急急们兵士 .
 كولانماق «كولساق» 态动被的 : جىرىم تىكىش ئۈچۈن نۇرغۇن
 ئورەك كولاندى . 坑多许了挖，树植了为 .
 甌颈曲，瓶烧，杯烧〔静〕 كولبا
 كولباسا (كولباسىم، كولباسايىك، كولباساسى) 〔静〕 肠灌
 肠粉，肠红，肠腊，肠香
 庄农体集〔静〕 كولخوز
 员庄庄农体集〔静〕 كولخوزچى
 态动使的 «كولخوزلاشماق»
 态同共的 «كولخوزلاشتۇرماق»
 态动被的 «كولخوزلاشتۇرۇلماق»
 化庄农体集现实〔动〕 كولخوزلاشماق
 脑，的当上易容 <转>② 啞咣，啞咣①〔模〕 كولدور
 的弦根少子
 〔模〕 啞当啞当 (声鼓郎货或铛铃) كولدور -
 态动使的 «كولدورلاشماق» : كولدورمىنى ~
 把 啞当得弄铃驼 / 鼓浪拨摇，响啞当得弄铃驼把
 ! 人弄捉别你 !
 态同共的 «كولدورلاشماق»
 态同共的 «كولدورلاشماق»
 态动被的 «كولدورلاشماق»
 弄捉受 <转>② 响作啞当①〔动〕 كولدورلىماق
 郎货② 铃铜 (的上子脖畜役在系) ①〔静〕 كولدورما
 鼓浪拨，鼓
 的铃铜有，的铛铃挂〔静〕 كولدورمىلىق
 来走过正队商驼骆的铃驼着挂 .
 芊芋，头芋 <植>〔静〕 كولكاز
 脱虚 <医>〔静〕 كوللاپس

布
 了断声一嚓嘎 〔模〕 كوس² : قىلىپ ئۈزۈلمەك
 كوسا : 〔静〕 儿嘴公老 (少稀子胡或子胡长不) : ئۇنىڭ
 ~ يۈزۈ چۈيۈندەك كۆكىرىپ كەتتى . 铁得变脸公老的他 .
 青 . ئەخەق بىلمەس ئېتىنىڭ ھارغىنىنى ، ~ بىلمەس ئۇزىنىڭ
 قېرىغىنىنى . 知不脸公老，累马己自知不瓜傻 <谚>
 . 老人己自
 儿结骨，子结 (的上物植) <方>〔静〕 كوسە
 了折下一嚓嘎 〔静〕 : 下一嚓嘎 كوسسىدە
 〔模〕 嚓嘎嚓嘎 كوس - كوس
 学化演体天 <天>〔静〕 كوسموگونىيە
 的 西东头会不，人的意生做会不 <方>〔静〕 كوسودا
 人
 休不喋喋，叨唠 <方>〔静〕 كوسۇغۇر
 态动使的 «كوسۇلدىماق» : كوسۇلدىتىپ چايدى .
 〔模〕 嚼嚓嘎嚓嘎 نىماق
 响作嚓嘎〔动〕 كوسۇلدىماق
 割余 <数>〔静〕 كوسپىكانس
 式形词名的 «كوسا»
 弦余 <数>〔静〕 كوسىنۇس
 的弦余〔静〕 كوسىنۇسلۇق
 物 <物> 余弦发射 〔物〕 كوسىنۇسلۇق تارقاقچۇچ
 碱啡咖，因啡咖 <化>〔静〕 كوفېئىن
 草芳，草青〔静〕 كوكات
 地草芳，地草青〔静〕 كوكاتلىق
 碱柯古，因卡可 <化>〔静〕 كوكالىن
 炭焦〔静〕 كوكس
 青沥焦 〔静〕 كوكس ئاسفالت
 厂焦炼 〔静〕 كوكس زاۋۇتى
 油焦煤，油焦 <化> 〔静〕 كوكس مېيى
 态动使的 «كوكسلاشماق»
 态动被的 «كوكسلاشتۇرماق»
 化焦 <化>〔动〕 كوكسلاشماق
 杨黄叶大，矛卫青冬 <植>〔静〕 كوكۇلوشاخ
 子椰，子椰 <植>〔静〕 كوكۇل
 糖子椰 〔静〕 كوكۇل شەكەر
 〔静〕 辨发，发
 辨发，子辨 〔静〕 كوكۇللاپس
 子辨抓 <成> 〔静〕 كوكۇللاپمىدىن تۇتماق
 子辨揪 <成> 〔静〕 كوكۇللاپمىدىن ئېسىلماق : ھە دېسلا

كوللودئون 棉弱，棉胶 <化>〔静〕
 كوللودىي 酞珞珂，胶棉火 <化>〔静〕
 كوللوزا 物质状胶〔静〕
 كوللوزىلىق 的质胶〔静〕
 كوللوئىد 质胶，体胶 <化，物>〔静〕
 كوللوئىد خىمىيىسى 学化体胶 <化>〔静〕
 كوللوئىد ئېرىتمىسى 液溶法胶
 كوللېكتور 器向换，器电集 <物>〔静〕
 كوللېكتىپ ①体集〔静〕: سىنىپ كوللېكتىپى ②体集班
 活生体集 ~ تۇرمۇش 的体集
 كوللېكتىپ جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社体集
 كوللېكتىپ رەھبەرلىك 导领体集
 كوللېكتىپ گىمناستىكا <体> 操体团
 كوللېكتىپ مۇزىكا <艺> 奏齐
 كوللېكتىپ مۇلۇكچىلىك <经> 制有所体集
 كوللېكتىپ ناخشا <艺> 唱齐
 كوللېكتىپ ئۇسسۇل <艺> 舞体集
 كوللېكتىپ ئىگىلىك <经> 济经体集
 كوللېكتىپچىلىق 义主体集〔静〕
 كوللېكتىپچىلىق نۇقتىئىنەزىرى 点观义主体集
 كوللېكتىپلاشتۇرماق «كوللېكتىپلاشماق» 态动使的: پىزا-
 ئىگىلىكنى ~ 化体集业农现实
 كوللېكتىپلاشتۇرۇشماق «كوللېكتىپلاشتۇرماق» 态同共的
 كوللېكتىپلاشتۇرۇلماق «كوللېكتىپلاشتۇرماق» 态动被的
 كوللېكتىپلاشماق 化体集〔动〕
 كوللېكتىپلىق 的体集〔静〕
 كوللېكتىپىزم = كوللېكتىپچىلىق
 كوللېگىيە ①会委〔静〕: ئادۇۋكانلار كوللېگىيىسى 师律
 庭法②会委编 会委 / رېداكسىيە كوللېگىيىسى
 كولورانتۇرا <艺>〔静〕 腔花
 كولورانتۇرىلىق <艺>〔静〕: ئاياللار ~ يۇقىرى
 ئاۋازى 腔花女高音
 كولورېمېتىر <物>〔静〕 计度色
 كولورېمېتىرىيە <物>〔静〕 学度色
 كولتېشماق «كولاتاق» 态同共的
 كولتېلماق «كولاتاق» 态动被的
 كولما 下见
 كولما ياقاق <植> 桃核皮厚
 كولماق ①〔动〕 挖，掘，掘，挖 ~ 挖塘池 (涝)
 坑掘谁 <谚> / ئورنى كىم كولسا، ئۆزى چۈشەر.

كوللودئون 棉弱，棉胶 <化>〔静〕
 كوللودىي 酞珞珂，胶棉火 <化>〔静〕
 كوللوزا 物质状胶〔静〕
 كوللوزىلىق 的质胶〔静〕
 كوللوئىد 质胶，体胶 <化，物>〔静〕
 كوللوئىد خىمىيىسى 学化体胶 <化>〔静〕
 كوللوئىد ئېرىتمىسى 液溶法胶
 كوللېكتور 器向换，器电集 <物>〔静〕
 كوللېكتىپ ①体集〔静〕: سىنىپ كوللېكتىپى ②体集班
 活生体集 ~ تۇرمۇش 的体集
 كوللېكتىپ جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社体集
 كوللېكتىپ رەھبەرلىك 导领体集
 كوللېكتىپ گىمناستىكا <体> 操体团
 كوللېكتىپ مۇزىكا <艺> 奏齐
 كوللېكتىپ مۇلۇكچىلىك <经> 制有所体集
 كوللېكتىپ ناخشا <艺> 唱齐
 كوللېكتىپ ئۇسسۇل <艺> 舞体集
 كوللېكتىپ ئىگىلىك <经> 济经体集
 كوللېكتىپچىلىق 义主体集〔静〕
 كوللېكتىپچىلىق نۇقتىئىنەزىرى 点观义主体集
 كوللېكتىپلاشتۇرماق «كوللېكتىپلاشماق» 态动使的: پىزا-
 ئىگىلىكنى ~ 化体集业农现实
 كوللېكتىپلاشتۇرۇشماق «كوللېكتىپلاشتۇرماق» 态同共的
 كوللېكتىپلاشتۇرۇلماق «كوللېكتىپلاشتۇرماق» 态动被的
 كوللېكتىپلاشماق 化体集〔动〕
 كوللېكتىپلىق 的体集〔静〕
 كوللېكتىپىزم = كوللېكتىپچىلىق
 كوللېگىيە ①会委〔静〕: ئادۇۋكانلار كوللېگىيىسى 师律
 庭法②会委编 会委 / رېداكسىيە كوللېگىيىسى
 كولورانتۇرا <艺>〔静〕 腔花
 كولورانتۇرىلىق <艺>〔静〕: ئاياللار ~ يۇقىرى
 ئاۋازى 腔花女高音
 كولورېمېتىر <物>〔静〕 计度色
 كولورېمېتىرىيە <物>〔静〕 学度色
 كولتېشماق «كولاتاق» 态同共的
 كولتېلماق «كولاتاق» 态动被的
 كولما 下见
 كولما ياقاق <植> 桃核皮厚
 كولماق ①〔动〕 挖，掘，掘，挖 ~ 挖塘池 (涝)
 坑掘谁 <谚> / ئورنى كىم كولسا، ئۆزى چۈشەر.

会员委生招 كومتېتى قىلىش قوبۇل قىلىش / 委体
<军>②员委务国①〔静〕 كومىسسار (كومىسسارى)
员委(治政)

كومىسسىيە ①〔静〕 组, 会员委
生招 كومتېتى قىلىش قوبۇل قىلىش / 会员委试考
员考监, 员委②组小
。 物理考监来师老坦力苏 . بولۇپ كىردى . ~
旧 陈, 旧①〔静〕 补的旧 <谚> . 界世
补的旧 <谚> . يېڭىنى ئاياپ . 穿着惜爱的新, 穿着
كونسى . <谚> . 好的旧友朋, 好的新裳衣 . ~ ئوس .
تسخانى ئىت غاجماس . <谚> . 头骨陈哨不狗 . ~
بېزىق 老文 / ~ ئۇسۇل 老方 / ~ كېسەل 老病 ,
病旧 / ~ جەڭچىلەر 老战士 / ~ گەپ قۇلاققا ياقماس .
<谚> 听中不话老 (数复) : 人前, 人先③ . 牙有着趁” : 说人前 . دېگەن .
“肉吃快

怨宿 كونا ئاداۋەت
俗习旧, 习旧 كونا ئادەت
代时器石旧 كونا تاش قورال دەۋرى
承继, 缺守残抱 <成> كونا جەندىگە يېپىشماق
钵衣 كونا خاماننى سورىماق <成>
饭冷炒, 帐老算
麻芝烂子谷陈翻 كونا خاماننى سورۇشنىڭ ئورنى
。 用没帐老算 (动不动) 是总 . يوق .
河年老 <地> كونا دەريا
老, 弹重调老 <成> كونا سەنەمگە دەسسەمەك
谈常生
质旧 <哲> كونا سۈپەت
法旧 <法> كونا قانۇن
规陈 كونا قائىدە
套套老, 框框老 <成> كونا قېلىپ
湖年老 <地> كونا كۆل
كونا كېسەل قوزغالماق ①发复病旧 : ئۇنىڭ كونا
كېسىلى يەنە قوزغىلىپتۇ . دە . 了发复又病旧的他 .
<转>② 病毛老犯, 发复病旧
事的去过, 谈常生老 كونا گەپ
义主物唯旧 <哲> كونا ماتېرىيالنىم
调滥词陈, 谈常生老, 子调旧 <成> كونا مۇقام
重调老, 谈常生老 <成> كونا مۇقامغا توۋلىماق

作曲 <艺> كومپوزىتورلۇق قىلماق
脑电, 机微, 机算计 <电>〔静〕 كومپيۇتېر
毒病机算计 <电> كومپيۇتېر ۋىرۇسى
的脑电〔静〕 كومپيۇتېرلىق
价竞脑电 كومپيۇتېرلىق باھا تاللىشىش
托委脑电 كومپيۇتېرلىق ھاۋالە
子坛〔静〕 كومزەك
蛋笨, 笨〔静〕 كومشا
巴嘴①〔静〕 كومشار
废囊窝, 蛋笨② . 拳一了打巴咀的狗着照他 .
لىدى .
态动使的 «كومشايمان»
态同共的 «كومشايمان» كومشايتىماق
软瘫, 蔫发〔动〕 كومشايمان
发会就儿会一, 烟麻抽儿劲个一们他 .
لىلا كومشىيدۇ .
的蔫

态同共的 «كومشايمان» كومشىيشماق
كوم - كوم 〔模〕 嘚嘚, 噗噗
人的粗活干〔静〕 كومكومچى (人艺手于用多)
造滥制粗〔静〕 كومكومچىلىق
社公黎巴 كوممۇنىسى 〔静〕 كوممۇنا
义主产共〔静〕 كوممۇنىزم
者义主产共〔静〕 كوممۇنىزمچى
的义主产共〔静〕 كوممۇنىزىملىق
德道义主产共 كوممۇنىزىملىق ئەخلاق
界世义主产共 <哲> كوممۇنىزىملىق دۇنياقاراش
观

员党产共, 人党产共〔静〕 كوممۇنىست
的义主产共〔静〕 كوممۇنىستىك
党产共 كوممۇنىستىك پارتىيە
年青义主产共 كوممۇنىستىك ياشلار ئىتتىپاقى
团青共, 团 كومىتەت
地嘚, 地噗〔静〕 كومىتەدە
星彗 <天>〔静〕 كومېتا
头彗 <天> كومېتا بېشى
辩彗 <天> كومېتا چېچى
剧喜 <艺>〔静〕 كومېدىيە
的剧喜〔静〕 كومېدىيەلىك
片剧喜 <艺> كومېدىيەلىك فىلىم
剧喜歌, 剧歌喜 <艺> كومېدىيەلىك ئوپېرا
كومىتېت 〔静〕 员会委: ئەتەربىيە كومىتېتى ۋە تەربىيە كومىتېتى ۋە تەربىيە كومىتېتى

态同共的 «كونكرېتلاشتۇرۇشماق»
 态动被的 «كونكرېتلاشتۇرۇلماق»
 كونكرېتلاشماق [动] 体具，化体具
 了体具加更制责任的我们. ىز تېخىمۇ كونكرېتلاشتى .
 式形词名的 «كونكرېت» ىوبرازلارنىڭ روشەن .
 性体具和性明鲜的象形 ىكونكرېتلىقى
 锥圆，体锥圆 <数> [静] كونۇس
 的状锥圆 [静] كونۇسسيمان
 面锥圆 <数> كونۇسسيمان سىرت
 阀形锥 <机> كونۇسسيمان كىلاپان
 山冰形锥 <地> كونۇسسيمان مۇز تاغ
 封信 [静] كونۇپىرت
 管频变，器化转，器流变 <物> [静] كونۇپىرتىر
 的封信无 [静] كونۇپىرتسىز
 的封信有 [静] كونۇپىرتلىق
 器流对 <物> [静] كونۇپىكتور
 流对热 كونۇپىكسىيە <物> [静] ئىسسىقلىق كونۇپىكسىيە
 流对热 كونۇپىكسىيە
 式方旧照，惯习老按① [静] كونۇچە ~ پىكر قىلماق
 的式老②干式方旧照 ئىشلىمەك ~ / 维思惯习老按
 的式旧 : ~ مەكتەپ ىىڭ ىڭ ىڭ ىڭ ىڭ
 态动使的 «كونىرماق» ىكونىرماق
 态同共的 «كونىرماق» ىكونىرماق
 态动被的 «كونىرماق» ىكونىرماق
 旧变 [动] ىكونىرماق ىكونىرغان چاۋان ىىڭ ىڭ ىڭ ىڭ ىڭ
 式形词名的 «كونا» ىكونىلىقى ساقلاش ىىڭ ىڭ ىڭ ىڭ ىڭ
 派旧守 ىكونىلىق تەرەپدارى ىكونىلىق تەرەپدارى
 ① <数> 标坐 <化> ② كونوردىنات (كونوردىناتى) [静] ىكونوردىنات
 价配，位配 ىكونوردىنات سىستېمىسى <数> ىكونوردىنات
 ىكونوردىنات كاتەكچىسى <数> ىكونوردىنات
 ىكونوردىنات ئوقى <数> ىكونوردىنات
 架鞋撑属金(的用匠靴) [静] كوۋا
 价共 <化> [静] كوۋالېنت
 的价共 <化> [静] كوۋالېنتلىق
 键价共 <化> كوۋالېنتلىق باغ
 窝子鸽 [静] كوۋۇك
 数系 <数> [静] كوئېففىتسىيەت
 数系全安 ىكونىلىق تەرەپدارى / ىكونىلىق تەرەپدارى
 酶辅 <药> [静] كوئېنزم

提重话旧，弹
 谷年老 <地> كونا ۋادى
 点接，点触 <物> [静] كونتاكت
 券副(的票影电)②纵操，制控① [静] كونترول
 台制控 ىكونترول سۇپىسى
 人制控 ~ نوپۇسى ىكونترول قىلماق ىكونترول قىلماق
 纵操，制控 ىكونترول قىلماق نوپۇسى ~
 举选纵操 ~ سايلامنى / ىكونترول
 路电回，路回 <物> [静] كونتۇر
 文后前，文下上，境语 <语> [静] كونتېكىست
 境语无，文下上无 <语> [静] كونتېكىستسىز
 كوندىنساتور = ىكوندىنساتور
 合缩 <化> [静] كوندىنساتسىيە
 应反合缩 <化> كوندىنساتسىيە رېئاكسىيەسى
 记笔堂课②义讲，案教① <教> [静] كونسپىك
 كونستىتۇتسىيە = ئاساسى قانۇن
 事领 [静] كونسۇل
 权判裁事领 ىكونسۇل كېسىم ىكونسۇل ىكونسۇل قانۇن
 导辅 <教> ② ىكونسۇلتاتسىيە ىكونسۇلتاتسىيە ىكونسۇلتاتسىيە
 馆事领 [静] ىكونسۇلتاتسىيە
 词名象抽的 «كونسۇل» ىكونسۇللۇق
 事领为命任 ىكونسۇل
 协③会奏演，会乐音②舞歌① <艺> [静] كونسېرت
 曲奏 ىكونسېرت
 晚乐音，会晚舞歌 <艺> ىكونسېرت كېچىلىكى
 会 ىكونسېرت
 头罐 (كونسېرۋاسى) ىكونسېرۋا ~ قۇتىسى
 头罐鱼 ىكونسېرۋاسى / ىكونسېرۋا
 头罐 = مۇتەئەسسىپ ىكونسېرۋاتىپ
 头罐 = مۇتەئەسسىپ ىكونسېرۋاتىپلىق
 象构 [静] ىكونفورماتسىيە
 形位 <数> [静] ىكونفىگۇراتسىيە
 间空形位 <数> ىكونفىگۇراتسىيە بوشلۇقى
 分积形位 <数> ىكونفىگۇراتسىيە ئىنتېگرالى
 体具 [静] ىكونكرېت ~ ئەھۋال ىكونكرېت ىكونكرېت
 析分体具 ىقىلماق ىكونكرېت ىكونكرېت
 动劳体具 <经> ىكونكرېت ئەمگەك
 理真体具 <哲> ىكونكرېت ىكونكرېت
 念概体具 <逻> ىكونكرېت ىكونكرېت
 式动使的 «كونكرېتلاشتۇرۇماق» ىكونكرېتلاشتۇرۇماق
 化体具策政把 ~ ىكونكرېتلاشتۇرۇماق

。人熏屁的放噗噗，人害话的咕
 嘀嘀后背②话的咕咕嘀嘀① كۈس - كۈس گەپ
 咕咕
 咕叽，咕嘀〔模〕 كۈسۈر
 咕咕叽叽，咕咕嘀嘀〔模〕 كۈسۈر - كۈسۈر
 كۈسۈرلاشماق «كۈسۈرلىماق» 态同共的: دادا - بالا بىر ھازا
 。

天半了咕嘀俩子父. كۈسۈرلاشتى.
 كۈسۈرلىماق〔动〕咕咕叽叽，咕咕嘀嘀: ۋەزىر پادشاھ.
 نىڭ قۇلىقىغا كۈسۈرلاپ ئەقىل ئۇگىتىپتۇ.
 耳帝皇着对臣大. 意主出咕咕叽叽朵
 下见 كۈسۈك
 语私窃窃，咕叽，咕嘀〔模〕 كۈسۈك - كۈسۈك
 كۈسۈلداشماق «كۈسۈلدىماق» 态同共的: كۈسۈلدىشىپ گەپ.
 话地说地喳喳叽叽 لەشمەك
 咕叽，咕嘀〔动〕 كۈسۈلدىماق
 (声气漏)啞〔模〕 كۈش
 音声的人扑狗唤，羊喝咩②啞啞①〔模〕 كۈش - كۈش
 态同共的 «كۈشۈلدىماق»
 发蛇. 声啞啞出发〔动〕 كۈشۈلدىماق
 。

。声啞啞出
 كۈكۈ = پىستە?
 粪碎的畜牲②粉齏，末粉，粉①〔静〕 كۈكۈم
 粉齏，末粉〔静〕 كۈكۈم - تالقان
 碎粉得碰，粉齏为化① كۈكۈم - تالقان بولماق
 ئىستاكان قولۇمدىن چۈشۈپ كېتىپ كۈكۈم - تالقان بولۇپ
 。

碎粉得碰下地到掉里手我从子杯. كەتتى.
 碎粉: دۈشمەن ئىستىھكاملىرى كۈكۈم - تالقان بولدى.
 了碎粉被地阵
 齏成……使，碎……使① كۈكۈم - تالقان قىلماق
 粉: ئۇنداق تاۋاقنى چىقىپ، كۈكۈم - تالقان قىلمۇنئىش كەپ.
 。

ۇاقئانەك بىرنىپىلىرىنى دەپ كۈتۈلدايتتى. 梦做在是像人那.
 。么什着咕嘀样一
 车库 <地>〔静〕 كۈچا
 姆乃赛车库 <艺> كۈچا سەنىمى
 皮羔车库 كۈچا كۆرپىسى
 鳖木番，子钱马 <植>〔静〕 كۈچۈلا
 (声飞鸟)梭扑〔模〕 كۈر
 雀麻. 下一梭扑〔静〕 كۈررىدە
 。

了飞都下一梭扑
 计会 كۈرسۈ ①〔静〕班训短，班练训
 班训②班训驾 - كۈرسۈ شوپۇرلار / 班练训
 程教③年学: ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ بىرىنچى كۈرسىنى تۈ.
 。

程疗④. 年一学大了完上我. گەتتىم.
 月个半程疗个一. كۈرسۈ يېرىم ئاي.
 班办 ىچماق كۈرسۈ ②〔静〕值行情:
 بازاردا مالنىڭ كۈرسۈ بىر خىل تۇرۇ.
 。

定稳行情场市. ۋاندىۇ.
 。

。

本复，本印翻 <印> كۆپەيتىمە نۇسخا
 加增 ~ 态动使的 «كۆپەيمەك» ① كۆپەيتىمەك
 乘 <数> ② 畜种良殖繁 ~ نەسلىك ماللارنى / 累积
 二乘五 ~ بەشى ئىككىگە
 法乘，乘 <数> [静] كۆپەيتىش
 算法法乘 <数> كۆپەيتىش ئەمىلى
 号乘 <数> كۆپەيتىش بەلگىسى
 九九法乘，表法乘 <数> كۆپەيتىش جەدۋىلى
 表诀口法乘，表
 态同共的 «كۆپەيتىمەك» كۆپەيتىشمەك
 态动被的 «كۆپەيتىمەك» كۆپەيتىلمەك
 的加增②数乘被 <数> ① [静] كۆپەيتىگۈچى
 进累 <经> ②的加增① [静] كۆپەيمە
 税进累 <经> كۆپەيمە باج
 额加增值价 <经> كۆپەيمە قىممەت
 ~ 多增钱 / 多增钱 ~ بۇل : 加增，多增① [动] كۆپەيمەك
 多增畜牲，殖繁畜牲 ~ مال : 殖生，殖繁② 加增人
 的张夸，的大夸②的凸，凸① [静] كۆپتۈرمە
 璃玻泡浮 <建> كۆپتۈرمە ئەينەك
 绣刺线绒 <纺> كۆپتۈرمە كەشتە
 雕浮 <建> كۆپتۈرمە گۈل = بۇرتىمە گۈل
 雕浮 <建> كۆپتۈرمە نەقىش
 ① «كۆپەيمەك» 态动使的 : پوكان غورا قورسقىنى
 ② 大夸 . 胀发子肚我使子杏的熟半 . كۆپتۈرۈپ قويدى
 ③ 化膨 ③ 难困大夸 ~ قىيىنچىلىقنى
 王大牛吹，者实其过言 [静] كۆپتۈرمىچى
 张夸，大夸，虚吹 [静] كۆپتۈرۈش
 态同共的 «كۆپتۈرمەك» كۆپتۈرۈشمەك
 态动被的 «كۆپتۈرمەك» كۆپتۈرۈلمەك
 件饰(的上袋箭) <古> [静] كۆپتى
 意致多多 سلام ~ : 多很，多多 [静] كۆپ - كۆپتىن
 态动使的 «كۆپچۈمەك» كۆپچۈتمەك
 ② . 了发面 . خېمىر كۆپچۈپتۈ . 发① [动] كۆپچۈمەك
 肿脸的他 . ئۇنىڭ يۈزلىرى كۆپچۈپتۈ . 肿，胀肿 <转>
 地鼓鼓气 سۆزلىمەك : كۆپچۈپ سۆزلىمەك <转> ③ . 了
 说
 大 ① [静] كۆپچىلىك : 儿伙大，家大
 话里心的家大 سۆز كۆپچىلىكىنىڭ كۆڭلىدىكى / 望希的家
 ② 数多 : 志同数多 يولداشلار ~
 子褥 <古> [静] كۆپسۈن

كۆپ ئەزالىق ئىپادە = كۆپ ئەزالىق
 的节音多 <语> كۆپ بوغۇملۇق
 词音多，词节音多 <语> كۆپ بوغۇملۇق سۆز
 同合边多 <法> كۆپ تەرەپلىك توختام
 症汗多 <医> كۆپ تەرلەش كېسەللىكى
 纲毛多 <动> كۆپ تۈكلۈكلەر سىنىپى
 号节删，号略省 <语> كۆپ چېكىت
 数位多 <数> كۆپ خانىلىق سان
 营经种多 <经> كۆپ خىل ئىگىلىك
 多顶，多至 كۆپ دېگەندە
 症频尿，症崩尿 <医> كۆپ سىيش كېسىلى
 界世极多 كۆپ قۇتۇپلۇق دۇنيا
 学辑逻辑值多 <逻> كۆپ قىممەت لوگىكىسى
 送里干，重意人轻礼 <成> كۆپكە تەۋە قىلماق
 重义情轻礼，毛鹅
 物动胞细多 <动> كۆپ كىلپتىكىلىقلار
 因基多 <生> كۆپ گېن
 论心中多 <哲> كۆپ مەركەزچىلىك
 论元多，义主元多 <哲> كۆپ مەنبەچىلىك
 的义多 <语> كۆپ مەنىلىك
 词义多 <语> كۆپ مەنىلىك سۆز
 程方元多 <数> كۆپ نامەلۇملۇق تەڭلىمە
 偶多，嫁多，娶多 كۆپ نىكاھلىق
 制偶多 كۆپ نىكاھلىق تۈزۈم
 桑沧经历，广识多见 : كۆپ ياشى-
 问别 <谚> . گاندن سورماي، كۆپنى كۆرگەندىن سورا .
 的广识多见问要，的大纪年
 物生胞细多 <生> كۆپ ھۈجەيرىلىك جانلىق
 箭火级多 كۆپ ئوگىلىك راکېتا
 义主神多，论神多 <宗> كۆپ ئىلاھچىلىق
 教神多 <哲> كۆپ ئىلاھلىق دىن
 体面多 <数> كۆپ ياقلىق
 角面多 <数> كۆپ ياقلىق بۇلۇڭ
 题用应步多 <数> كۆپ يوللۇق مەسىلە
 蛋混 <方，骂> [静] كۆپەش
 器法乘 <电> [静] كۆپەيتكىۈچ
 ① [静] كۆپەيتكىۈچى : 因，数因 <数> ② 数乘 <数>
 的乘③子
 式因，式乘 <数> كۆپەيتكىۈچى ئىپادە
 ① [静] ② 积乘 <数> ③ 的制复

蝉沫 <动> كۆپۈكلۈك تومۇزغا
 泥水气加 <建> كۆپۈكلۈك سېمونت
 的凸〔静〕 كۆپۈنگۈ

镜透聚会，镜面凸，镜凸 <物> كۆپۈنگۈ ئەينەك
 版凸 <印> كۆپۈنگۈ بەت
 坝点，坝岸凸 <水> كۆپۈنگۈ توسما
 体面凸 <物> كۆپۈنگۈ جىسىم
 极凸 <电> كۆپۈنگۈ قۇتۇپ
 镜透凸 <物> كۆپۈنگۈ لىنزا
 点透凸 <物> كۆپۈنگۈ نۇقتا
 蛸蝶海 <动>〔静〕 كۆپىكىدەريا

كۆپىنچە <静> 常，往往
 ۋەر ئېلىپ ئۇردى . 他照关常常子生独的他

كۆپىيىش <生>〔静〕 殖繁，殖生
 器殖生 <理生> كۆپىيىش ئەزاسى
 腺殖生 <理生> كۆپىيىش بېزى
 期周殖生 <生> كۆپىيىش دەۋرى
 统系殖生 <理生> كۆپىيىش سىستېمىسى
 力能殖生，力能殖繁 <生> كۆپىيىش قابىلىيىتى
 数系殖繁 <农> كۆپىيىش كوئېففېنتسىيىتى
 率殖繁 <生> كۆپىيىش نىسبىتى
 كۆپىيىش ئىقتىدارى = كۆپىيىش قابىلىيىتى
 龄适殖繁 <牧> كۆپىيىش يېشى
 率长增，率殖增〔静〕 كۆپىيىشچانلىق

كۆت ①〔静〕 股屁：كۆتگە تەپەك 股屁踢 / كۆتدە ئىشتان
 叫却字名，穿子裤有没 <谚> . ئىت ئۈستىخان يېسە ، كۆتى
 威布江尔玛 (如贵珠串戴) . بلەن كېڭىشەر . 头骨吃狗 <谚> . 量商股屁跟，
 的股屁卖 <骂>②。(后想前思要事干
 كۆتىنىڭ پىرى تۇتماق <成> 脑擗头擗，擗死
 起擗死他 . 进不听也话么什，来
 没，心恒没，住不顶，住不坐 <成> كۆتى بوش
 孩的心恒没个是真你 . 劲韧 ~ تازىمۇ ~ بالا ئىكەنەن .
 子 . 等话说 <成> كۆتى بلەن ئاغزىنىڭ پەرقى يوق
 说他 . 屁放于 ~ بولغاچقا ، باشقىلار ئۇنى كۆزگە ئىلمايدۇ .
 他起不看都人别，屁放于等话
 白清不，净干不脚手 <成> كۆتى پوق
 动多，稳不坐，住不坐 <成> كۆتى تىنماسلىق

长猛②害厉更得变，剧加① <方>〔动〕 كۆپىمەك
 地的住羔羊山②羔羊的生刚① <方>〔静〕 كۆپىكەك
 方

帮多多 ىاردمە بىرەمەك ~ : 地量大，地多多〔静〕 كۆپىلەپ
 购采量大，买购量大 سېتىۋالماق ~ / 助
 ① «كۆپ» 式形词名的 : كوجىدا ئادەملەرنىڭ كۆپلۈ-
 كىدىن ماڭغىلى بولمايدۇ . 动不走得多人上街 . <语>② .
 数复

多嫌 قىلماق كۆپلۈك
 人多很 كىشىلەر ~ : 多许，多很〔静〕 كۆپلىگەن
 的膨胀〔静〕 كۆپمە

土润膨 توپا كۆپمە
 泥水膨胀 سېمونت كۆپمە

كۆپمەك ①〔动〕 胀，鼓 : توپقا يەل كىرىۋىدى ، دەرهاال كۆپتى .
 了鼓上马气打一球 . 了鼓上马气打一球 . 了鼓上马气打一球 .
 了发面 ~ خېمىر : 发② . 肚胀会霍首吃牛 . 了发面 / نان
 ~ 了来起发馕 ③ <转> 气，气生 : بار دەپ تۆكمە ،
 为因别也，摔倒而有为因别 <谚> . 气生而有没 .
 说气蛋笨，说话找人灵机 <谚> . 说气蛋笨，说话找人灵机 <谚>

数系膨胀 <物> كۆپۈش كوئېففېنتسىيىتى
 ①〔静〕 沫泡，沫泡 ① 子沫，沫泡 : پۇا كۆپۈكى 沫泡酒啤 / سۇ
 沫泡的水 / 沫泡的 ② 子沫汤肉 ③ 气生而有没 . 沫泡的水 / 沫泡的 ② 子沫汤肉
 气出 ③ 水涎，涎 <理> 沫泡的水 / 沫泡的 ② 子沫汤肉
 石浮 <矿> 沫泡的水 / 沫泡的 ② 子沫汤肉
 沫泡成变① 沫泡成变② <转> 沫泡成变① 沫泡成变② <转> 沫泡成变①
 影

济经沫泡 <经> كۆپۈك ئىقتىساد
 剂泡消 كۆپۈك يوقاتقۇچ
 ①〔静〕 泡液 <生>② 泡气，泡小(体液)
 的沫泡无，的泡气无〔静〕 كۆپۈكسىز
 态动使的 «كۆپۈكسىزلەندۈرمەك» 态动使的 «كۆپۈكسىزلەندۈرمەك»
 泡消〔动〕 كۆپۈكسىزلەندۈرمەك
 态动使的 «كۆپۈكلەندۈرمەك» 态动使的 «كۆپۈكلەندۈرمەك»
 泡发，剂泡起 <建> كۆپۈكلەندۈرگۈچى خۇرۇچ

油原泡起 ئېفىت كۆپۈكلەندۈرمەك : 泡起〔动〕 كۆپۈكلەندۈرمەك
 的多沫泡，的沫泡有〔静〕 كۆپۈكلۈك
 璃玻沫泡 <建> كۆپۈكلۈك ئەينەك
 土凝混沫泡，硷沫泡〔建〕 كۆپۈكلۈك بېتون

洗如贫一得变，穷变 <成> كۆتى ئوچۇق قالماق
 丑露，脚马露 <成> كۆتى ئېچىلماق
 怕她上事件这 . قورقاتى . 脚马出露
 . 脚马出露
 腾腾慢慢，蹭蹭磨磨 <成> كۆتى ئېغىر
 腾慢慢你 . 磨慢慢你 . 空空手两果结，腾
كۆتەك ① [静] 墩树果苹 : ئالما كۆتىكى 墩树 / 墩
 不割以可子墩个这 . نۇرغۇن شال چىقىدۇ . 子板少
 底存，根存 <转> ② 儿墩胖 根存 . 券副
 簿帐水流 根存的票支 张副
 车牛，车大轮木 张副
كۆتەكگەي [静] <方> 疮伤，疮鞍 口伤，疤伤
 腰山，坡山 ① [静] <方> 人马跟，人马牵 ② [静] <古>
 肠直 <理生> [静] 张副
 痛肠直 <医> 张副
كۆتەنباش ① [静] 头肠直 ② <转> 因起 : ئىشنىڭ كۆتەن .
 我在因起的情事 . 因起 . 我在因起的情事 .
كۆتەك [静] <方> 一第数倒，的后最
كۆتۈرۈم [静] <古，建> 台土，台凉 (的外室房平)
كۆتىكى [静] <古> 堆土，丘土，丘
 كۆتەش = كۆت
كۆتەك [静] 短，秃，秃光，秃光 ~ : 髭短 / ~ 秃
 树秃 / 秃光 ~ / 秃光 ~ / 秃光 ~ / 秃光 ~ / 秃光 ~ / 秃光 ~ / 秃光 ~
كۆتەك - كۆتەك [静] 的小矮，的短短
كۆتەكلەشمەك «كۆتەكلەشمەك» 态动使的
كۆتەكلەشمەك [动] 短变，秃变 : 秃变 . 秃变 . 秃变 .
 秃变 . 秃变 . 秃变 . 秃变 . 秃变 . 秃变 . 秃变 . 秃变 .
كۆتۈ [静] <古> 顶屋
كۆتۈرە [静] 包承
 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~
 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~
 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~ 工包 ~
كۆتۈرەڭگۈ ① [静] 的满饱，的扬昂，的盛旺 (绪情)

话说，了不受，主不顶 <成> كۆتى چىداساسلىق
 数算不 : بۇ ئىشنى قىلىشقا كۆتۈڭ چىدامدۇ؟
 ؟ 吗了得
كۆتى چىڭ <成> 住得顶，住得坐 有，劲韧有
 心恒 : ئۇنىڭ خېلى ~ ، بۇ ئىشنى جەزمەن قىلالايدۇ .
 到办能定一事件这，心恒有当
كۆتىگە تەپمەك <成> 走赶，走撵，开踢脚一
 要你 . 门出地扫 : ئىشتا سۇسۇق قىلساڭ ، كۆتۈڭگە تەپمەن .
 工洋磨是 : 去出踢脚一你把就我 .
كۆتىگە پوق كەپلەشمەك <成> 儿门股屁到屎
 屎是总他 . 我找来才了儿门股屁到
كۆتىگە سۆيگۈدەك بولماق <成> 股屁亲差就
 (好讨) : ئۇ باشلىقنىڭ كۆتىگە سۆيگۈدەك بولغان بولسىمۇ ،
 باشلىق ئۇنىڭغا يول قويمىدى . 了股屁司上亲差就他 .
 步让不是还
كۆتىگە كىرىۋالماق = ئارقىسىغا كىرىۋالماق
كۆتىگە يىپ ساپماق <成> ① 骗哄 ② 欺，诈欺
 负 : ياۋاشنى تاپسام ، كۆتىگە يىپ ساپسام . 实老到找 <谚> .
 。“骑人被善马，欺人被善人”同喻：负欺就人
كۆتىنى ئاچماق <成> 短揭 : ئۆلۈكتىن نەگە بارسەن
 دەپ سورىسا ، بارنىڭ پۇلىنى چاقىلى ، يوقنىڭ كۆتىنى ئاچقىد .
 钱有尽撒 : 说他，儿哪去人死问 <谚> .
 短的人钱没揭，钱财的人
كۆتىنى قويالماسلىق <成> 安不立坐，住不坐
 ئۇ بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ، كۆتىنى قويالماسلىق قالدى . 消这到听 .
 了住不坐就他，息
كۆتىنى قىسماق <成> 巴尾紧夹 : مۇندىن كېيىن
 كۆتۈڭنى قىسىپ يۈر ! 巴尾紧夹要你后今 ! 巴尾紧夹
 گۈلۈڭنى قىس ، گۈلۈڭ تۈزغاندا كۆتۈڭنى قىس . 有 <谚> .
 巴尾夹候时的谢花，花上戴候时的花
كۆتىنى كۆلماسلىق <成> 短道长说，四道三说
 人说后背，股屁扭 : خەقىنىڭ كۆتىنى كولاپ نېمە پايدا
 ناپىنىڭ ؟ 处好么什了到捞底到，股屁家人扭你
كۆتىنى ئېلىپ يۈزىگە چاپلىماق <成> 到贴股屁
 耻无颜厚，耻知不恬，上脸 : ئۇ ئاخىر كۆتىنى ئېلىپ
 ۈزىگە چاپلىدى ، ئاغزىغا كەلگىنىنى دەپ چىقىپ كەتتى . 最他 .
 了走就顿一说胡地耻无颜厚竟后
كۆتى ئوچۇق <成> 洗如贫一，腕光
 نىڭ ~ . <谚> . “亏吃会软心”同喻：腕光的软心

人夫，子妻 <方>〔静〕² كۆچ

儿会一，刻时 <古>〔静〕³ كۆچ

果苹 كۆچتى ئالما 木苗，苗树① <植>〔静〕 كۆچت

其与<谚> . 苗 / كۆچتى سۇندۇرغۇچە ، قولۇڭنى سۇندۇر .
苗，苗秧(的栽移)②。膊路的己自折如不，苗树折

پەمدۇر كۆچتى 苗柿红西

كۆچت بەلگىلىمەك = كۆچت مۇقىلماق

كۆچت تىكەمەك 树植，树栽 ； كۆچت تىكەك پۇتاپ
تۇر ، كۆكتات تېرىساك ئوتاپ تۇر . <谚> 枝剪勤树栽
。草锄勤莱

كۆچت كاندۇكى 床苗，田秧 <农>

كۆچت مۇقىلماق 植定 <农>

كۆچتچىلىك 育县 ； ناهىيىلىك ~ مەيدانى
场苗

كۆچەتزار = كۆچەتلىك

كۆچەتلىك 圃苗〔静〕

كۆچرۈم 迁批大(慌惊群人故变生发因) <古>〔静〕
徒

كۆچكۈچ 1871 指专) 迁迫② 徙迁大， 移迁大①〔静〕

斯克萨哈今至迁人尔吾维批一区地犁伊迫强俄沙年
(坦) : مېنىك بوۋام 1871 - يىلدىكى كۆچكۈچتە غۇلجىدىن
چىققانىكىن . 的犁伊开离时迁迫年 1871 是父祖的我 .

كۆچكۈچ ناخشىسى 歌迁迫

كۆچكۈن¹ 〔静〕① 的动流 : يۇلتۇزلار تەخمىنەن ئۈچ غىل
بولدۇ : تۇراقلىق يۇلتۇز ، سەييارە يۇلتۇز ۋە ~ يۇلتۇز .
星星 . 塌崩， 崩② . 星流， 星行， 星恒 : 种三有约大

كۆچكۈنى 崩山 / 崩雪 كۆچكۈنى

كۆچكۈن² 〔静〕 <古> 的动流， 的牧游

كۆچمە 〔静〕① 的动流， 的动移， 的回巡② <语>
的申引， 的移

كۆچمە بارخان 丘沙动流 <地>

كۆچمە دولقۇن 波进前， 波行 <物>

كۆچمە سۇغۇرتا <经> 险保动流

كۆچمە فوند 金基动流

كۆچمە قۇم 沙流

كۆچمە كاپىتال <经> 资游

كۆچمە كرېدىت <经> 用信产动

كۆچمە كۆرگەزمە 览展回巡

كۆچمە كۆل <地> 湖移游

كۆچمە ماياك <交> 船灯， 塔灯动流

كۆتۈرمىكەشلىك قىلماق = كۆتۈرمىچىلىك قىلماق

كۆتۈرۈشچان 载承 ； 的荷负， 的载承〔静〕 ~ جىسىم
体荷负， 物

كۆتۈرۈشچانلىق 量重载 <交>② 重荷 <建>①〔静〕

كۆتۈرۈشلۈك 开 ； 住得受， 起得经〔静〕 ~ ئادەم
人的笑玩起得

كۆتۈرۈشلۈك ئادەم 人的心耐有， 人的起得经

كۆتۈرۈشمەك «كۆتۈرمەك» 态同共的 ； چامادانى كۆتۈرۈشۈپ
بېرى . 子箱提你帮来我 .

كۆتۈرۈلمە <地>〔静〕 的起隆② 起隆①

كۆتۈرۈلمە بەلۋاغ 带起隆 <地>

كۆتۈرۈلمە رايون 区起隆 <地>

كۆتۈرۈلمەك ① «كۆتۈرمەك» 态动被的 ； پەردە ~
幕帷 ； نازىرلىققا / 起升 ② 长厅为升提被 ~

态复 ； ئورنىدىن سەل ~ 来身起欠， 身起微微 / كۈن
نەيزە بويى كۆتۈرۈلدى . 亮大已天， 梢树上日 . <转>③ .

了好日子 ； دېھقانلار بۇرۇنقىدىن جىق كۆتۈرۈلۈپ كەتتى .
来起 <转>④ . 了多好日子前以比民农

كۆتۈرۈلۈش كۈچى <气> 力升抬

كۆتۈرۈم 抱一， 火柴挑一 ； 抱， 儿挑〔静〕 ~ ئوتۇن
火柴

كۆتۈك <方>〔静〕 钱工的工牧给

كۆتۈەللىك 棍紮， 鞣 <方>〔静〕

كۆتۈچەك 〔静〕 子茬(的物植杆粗等米玉) ； ئۆتكەن يىلقى
كۆتۈچەكلەر شۇ پېتى تۇراتتى . 不封原还子茬谷包的年去 .
里地在地动

كۆتۈيوغان = چىقان

كۆجە 〔静〕 粥肉粒米玉， 粥肉仁麦 ； 菁蔓， 末肉加
(成煮)

كۆجۈم 〔静〕 的集密， 的密稠 ； ~ مەھەللە
居的集密 ； 区民

كۆجۈم بازار 场市中集

كۆجۈملەشتۈرمەك «كۆجۈملەشمەك» 态动使的

كۆجۈملەشتۈرۈلمەك «كۆجۈملەشتۈرمەك» 态动被的

كۆجۈملەشمەك 〔动〕 集密变， 密稠变 ； ئىلگىرىكى تارقاق
كەتتەر ھازىر كۆجۈملەشتى . 得变在现子村的散分前以 .
了集密

كۆچ¹ 〔静〕① 徙迁(的时徙) ~ ئارتقان تۆ .
گە ، قوتازلىرى 物什的时徙 ； چارۋىچىلارنىڭ ~ ئارتقان تۆ .
雪②等牛牦， 骆驼的物什着驮们民牧 ； 崩 : ~ كۆچتى . 了崩雪 .

كۆچۈرمەك ① «كۆچمەك» 态动使的: ئۆي / 家搬 ~ 抄 / 写抄 ② 栽移 ~ 载转, 印翻 باساق / 抄, 袭抄 ③ 誊 ~ 誊 / 义讲抄 ~ 抄: 写誊 作人他 (窃剽) 袭抄 ~ باشقىلارنىڭ ئەسەرلىرىنى: 窃剽 驱病的患后体附鬼将指, 法说信迷) 鬼赶, 邪驱 ④ 品把 (处别至): قىزنىڭ كېسىلىنى مۇشۇ قورچاققا كۆچۈرگەن. 徙: 植移 <医> ⑤. 上偶木个这了到赶病的姑娘 肤皮植移 ~

费迁搬, 费移迁 <经> كۆچۈرمىچى 者 窃剽, 者袭抄 ② 员写缮, 者写抄 ① [静]

者 袭抄 ② 作工写誊, 作工写抄 ① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞 ② 作工写抄做 ① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者

كۆچۈرمىگەش = كۆچۈرمىچى كۆچۈرمىگەشلىك = كۆچۈرمىچىلىك

كۆچۈرۈشمەك «كۆچۈرمەك» 态同共的: ئۇلار ئۆيلىرىنى شەھەردىن يىراق جايعا كۆچۈرۈشتى. 徙. 市城离远到搬家把们他. 方地的

كۆچۈرۈلمە 本摹, 本拓, 片拓 [静] كۆچۈرۈلمەك 态动被的 «كۆچۈرمەك»

كۆچۈشچانلىق 率移迁 [静] كۆچۈشمەك «كۆچمەك» 态同共的: ئۇلار دەريا بويىغا كۆچۈش.

تى. 边河到了搬们他. 部臀 <古> [静] كۆچۈك 苇芦 <方> [静] كۆدەي

كۆرە [助] 其与: ئەسكىنى دوست تۇتقاندىن ~, تەنھا يۈرگەن. 来独往独如不, 友朋交人恶与其与.

كۆرەمەن 众观 [静] كۆرەمەن 演会 ① [静] 演调, 演会: ئەدەبىيات - سەنئەت كۆرىكى

مۇند. 阅检 ② 演会艺文: كۆرەكتىن ئۆتمەك 阅检受 / ~ 阅. 台阅检 ىرى

كۆرەك 的脆得做, 的好得熟 <方> [静] كۆرەك 的傲高 [静] 的足十气神, 的傲高 [静]

كۆرەك 的足十气神种那初起他. ئەپتىدىن قىلچە ئەسەر قالمىدى. 了影踪无毫得变子样

كۆرەڭلەتمەك «كۆرەڭلىمەك» 态动使的: بىر مەھەل سېنى كۆرەڭلەتكەن ئالدامچى دۇنيا ساڭا بىر كېپەنلىك بېرىشنى راۋا

كۆرمىدى. 头到道世人骗个这的世一可不你让度一. 你给肯不都布尸裹块连来

金资动流 <经> كۆچمە مەبلەغ كۆچمە مەكتەپ = سەييارە مەكتەپ كۆچمە مەنە 义申引, 义转 <语> كۆچمە مۈلۈك 财浮, 产动 <经> 房屋动活 <建> كۆچمە ئۆي 的徙迁不 ② 的定固, 的动不 ① [静] كۆچمەس

丘沙定固 <地> كۆچمەس بارخان 鸟留 <动> كۆچمەس قۇشلار

产资定固, 产动不 <经> كۆچمەك ① [动] 移转, 移迁, 迁, 搬 家搬 ~ / 别到移转 ~ باشقا ياققا / 居新人迁 ~ 就, 穷得觉你 <谚> . 处

一另到转 ~ باشقا بىر مەسىلىگە. 试一 试家搬 十, 十传一, 传相口口 ~ ئېغىزدىن ئېغىزغا 个 题问个

百传 变 <教> ③ 升 (班, 级): بۇ يىل سىنىپتىن كۆچەلدىمۇ? 游回, 徙迁 ④? 吗了级升年今你? 位

度速动徒 <物> كۆچۈش تېزلىكى كۆچمەن ① [静] 的动流 ① 的牧游, 民移 ②: ئۇيغۇر كۆچمەن

لىرى 民游 ③ 民移尔吾维 活生牧游 كۆچمەن تۇرمۇش 民牧动流 民牧动流 牧游 法民移 <法> كۆچمەنلەر قانۇنى

كۆچمەنلىك ① [静] 的动流 ① 的牧游, 动流 ①: ئۇلار كۆچمەنلىكتە تۆت بەش يىلنى ئۆتكۈزدى. 年个五四了过度中动流在们他. 头 人跨渐逐活生牧游从 قويماق قەدەم تۇرمۇشتىن تەدرىجىي ھالدا 活生耕农

كۆچۈرتمەك 态动使的 «كۆچۈرمەك» 者写抄, 员写缮, 者写抄 [静] 者写抄, 员写缮, 者写抄 [静] 者写抄, 员写缮, 者写抄 [静]

抄 / 写抄 ② 的引, 的抄 ① [静] 抄 / 写抄 ③ 的窃剽 抄 / 写抄 ④ 的义主验经 抄 / 写抄 ⑤ 的

抄 / 写抄 ⑥ 的 抄 / 写抄 ⑦ 的 抄 / 写抄 ⑧ 的 抄 / 写抄 ⑨ 的 抄 / 写抄 ⑩ 的

抄 / 写抄 ⑪ 的 抄 / 写抄 ⑫ 的 抄 / 写抄 ⑬ 的 抄 / 写抄 ⑭ 的 抄 / 写抄 ⑮ 的

抄 / 写抄 ⑯ 的 抄 / 写抄 ⑰ 的 抄 / 写抄 ⑱ 的 抄 / 写抄 ⑲ 的 抄 / 写抄 ⑳ 的

抄 / 写抄 ㉑ 的 抄 / 写抄 ㉒ 的 抄 / 写抄 ㉓ 的 抄 / 写抄 ㉔ 的 抄 / 写抄 ㉕ 的

抄 / 写抄 ㉖ 的 抄 / 写抄 ㉗ 的 抄 / 写抄 ㉘ 的 抄 / 写抄 ㉙ 的 抄 / 写抄 ㉚ 的

抄 / 写抄 ㉛ 的 抄 / 写抄 ㉜ 的 抄 / 写抄 ㉝ 的 抄 / 写抄 ㉞ 的 抄 / 写抄 ㉟ 的

抄 / 写抄 ㊱ 的 抄 / 写抄 ㊲ 的 抄 / 写抄 ㊳ 的 抄 / 写抄 ㊴ 的 抄 / 写抄 ㊵ 的

抄 / 写抄 ㊶ 的 抄 / 写抄 ㊷ 的 抄 / 写抄 ㊸ 的 抄 / 写抄 ㊹ 的 抄 / 写抄 ㊺ 的

。鬼魔个了进引里家们我，佑保达胡。لېپ كەپتىمىز .
 见牛奶让别 < 谚 > . ئەخمەققە قىز .
 看生医让 ~ دۇختۇرغا كېمەل . 娘姑见人蠢让别，奶到
 : 示出 ② 容市览浏们人客让 ~ مېھمانلارغا شەھەر / 病
 : 示出 ② 明证示出 ~ خىزمەت كىنىشكىڭىزنى كۆرسىتىڭ .
 ، 路指 ~ يول : 示指，出指，指 ③ . 证作工示出您请
 缺的中作工出指 ~ خىزمەتتىكى كەمچىلىكىنى / 点指
 / 点 مېنىڭ كۆرسەتكىنىم بويىچە ئىش قىلساڭ ، مەقسىتىڭگە
 . 的目到达能就你，做去的示指我按是要 .
 显，己自现表 ~ ئۆزىنى : 示演，示展，示显，现表 ④
 活生实现了示展者作中说小 . 罗马ندا ئاپتور رېئال
 示演们我给他 . 法方作操的新了 忠装假 ~
 显人向 ⑤ 通事万装假 ~ ئۆزىنى بىلەرمەن قىلىپ / 厚
 你给要我则否，路的你走好 . 量力的己自示 ياخشىلىقچە يولۇڭغا ماڭ .
 看害厉 .

كۆرسىتىش ئالماش < 语 > 词代示指
 كۆرسىتىش ئۇسۇلى < 数 > 法举例

كۆرسەتمىلىك < 静 > 的示指，的示展，的观直

كۆرسەتمىلىك لايىھە < 艺 > 计设示展

كۆرسەتمىلىك ئوقۇتۇش < 教 > 学教观直

كۆرسىتىشمەك «كۆرسەتمەك» 态同共的 : كۆپچىلىك مۇسابە .
 قىدە ئۇتۇتۇرۇش سەۋەبلىرىنى كۆرسىتىشتى . 比了出指家大 .
 因原的败失赛 .

كۆرسىتىلمەك «كۆرسەتمەك» 态动被的 : ئۇ سايلامدا ھاكىم .
 长县为荐推被他中举选 . 长县为荐推被他中举选 .
 人 选 候 .

كۆرك [静] 面容，容面，美 : نىل كۆركى ماقال ، ئەر كۆركى
 . 须胡是美子男，语谚是美言语 < 谚 > .

كۆركەتمەك < 古 > [动] 亮漂亮，丽美变

كۆركەم [静] 的看好，的丽美，的亮漂亮，的丽壮 :
 يىگىت (的亮漂亮) 子伙小 / ھويلا - ئارام 丽美
 院庭的

كۆركەمسىز [静] 的观美不，的看好不

كۆركەملەشتۈرمەك «كۆركەملەشمەك» 态动使的 : قىزنىڭ
 قاپقارا چاچلىرى ھۆسننى تېخىمۇ كۆركەملەشتۈرۈۋەتكەندى . 姑
 . 色姿分几了添平加更发头的黑乌娘
 态动被的 «كۆركەملەشتۈرمەك»

كۆرەنلەشمەك «كۆرەنلەشمەك» 态同共的 : ئۇلار غەلبە قىل .
 意得洋洋而利胜为因们他 .
 كۆرەنلىك «كۆرەن» 式形词名的 : ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ~
 ① 态神的意得出露流中眼他 .
 كۆرەنلىك «كۆرەن» 式形词名的 : ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ~
 ① 态神的意得出露流中眼他 .
 现活气神，洋洋意得，气神，意得 [动] :
 كۆرەنلەپ خۇدىنى يوقاتماق / 形忘意得
 兵骄 < 谚 > . 气神太别你 ! 气神太别你 !
 . 败必

كۆرەلمەس [静] 的妒嫉爱 : كۆرەلمەسنىڭ كۆزىنى ئوي .
 . 掉挖该瞎眼的妒嫉爱 < 谚 >

كۆرەلمەسلىك «كۆرەلمەس» 式形词名的 : ئۇنىڭ گەپلىرى ~
 ① 妒嫉了满充中谈言的他 .

كۆرپە [静] 子褥 : مېھمانغا ~ سالماق 客给褥铺人
 褥铺 < 谚 > . ىبلىش ھۆرمەت ، داستىخان سېلىش ھىممەت .

情盛是布餐铺，敬尊是子

褥 < 医 > كۆرپە يارسى

子褥与头枕 كۆرپە ياستۇق

皮羔 [静] كۆرپە

子帽皮羊 كۆرپە تۇماق

衣大皮羔 كۆرپە جۇۋا

的生晚，的生再 < 古 > [静] كۆرپە

褥坐，子褥小 [静] كۆرپىچەك

的子褥个一做 رەخت ~ بىر : 料子褥 ① [静] كۆرپىلىك
 的子褥有 ② 布

كۆرسەتكۈچ [静] ① 的示指，的指 : خەرىتىگە ~ بەلگىسى

指，器示指 ② (头箭) 记标示指上标上图地在 قويماق

⑤ 数指 < 数 > ④ 索引 ③ 标路 ~ -- ىول : 示标，针

: 单绩成 < 教 > ⑥ 标指量质 ~ سۈپەت : 标指 < 经 >

单绩成年学看让 كۆرسەتكۈچنى كۆرسەتمەك

② 指食，指拇二 ① < 理生 > كۆرسەتكۈچ بارماق

趾脚二

鞭教 < 教 > كۆرسەتكۈچ تاياق

灯示指 < 交 > كۆرسەتكۈچ چىراغ

带，的针指带，的器示指带 ① [静] كۆرسەتكۈچلۈك

的数指，的数指带 ② 的示标

程方数指 < 数 > كۆرسەتكۈچلۈك تەڭلىمە

数函数指 < 数 > كۆرسەتكۈچلۈك فۇنكسىيە

示提，示指，令命，令指 [静] كۆرسەتمە

... 给指，看... ① «كۆرەك» 态动使的 ② 让

... 让，看... ① «كۆرەك» 态动使的 : ئۆيگە شەيتان ئې .

，的目悦②。了来带人的久已念思您把我，吧金赏
 的观美，的看好
 ，齐整么那果水的上桌。شۈنچە رەتلىك ئىدى。بۇ كۆرۈلمۈككە قىز ئىكەن。
 姑娘的看好挺个是这

的现忽隐忽，的约约隐隐〔静〕 كۆرۈنمەس - كۆرۈنەرلىك
 كۆرۈنەرلىك 的显著，的著显〔静〕 كۆرۈنەرلىك
 مۇكاپاتلاندى。彰表了到受者著显绩成。ئىشلەپچىقىرىش
 شارائىتىدا ~ ئۆزگىرىش بولدى。的显明了有件条产生。
 变化

誉饮，名闻，名出 <古>〔动〕 كۆرۈنچلەمەك
 的见可〔静〕 كۆرۈنمە

率功观表 <物> كۆرۈنمە قۇۋۋەت

置位视 <天> كۆرۈنمە ئورۇن

线平地视〔天〕 كۆرۈنمە ئۇيۇق

的见不看〔静〕 كۆرۈنمەس

光见可不 <物> كۆرۈنمەس يورۇقلۇق

كۆرۈنمەك ① «كۆرمەك» 态复自的: ئۇ دوختۇرغا كۆرۈنگىلى
 到我。病看去他。بېرىپ ئاپماغا كۆرۈنۈپ كېلىي。كەتتى
 出现②。来就下一去儿那妈我
 帆船了现出远。كۆرۈنگەن تاغ يىراق ئەمەس。
 远太会不山的见得看 <谚>

كۆرۈنۈش ①〔静〕 貌外，形外，观外
 机音录 观外的物筑建 كۆرۈنۈش / ئۇنئالغۇنىڭ كۆرۈنۈشى
 ،象景②容市，貌外的市城 كۆرۈنۈشى / 形外的
 过而闪一前眼 ~ پال ئۆتكەن - 面场的
 人惊个一 ~ كىشىنى ھەيران قالدۇرغىدەك بىر - 象景的
 实老(面表)表外 ياۋاش كۆرۈنۈشتە ياۋاش ③面场的
 ④ <文> 面画，景场
 تەسۋىرلەنگەن. 景场活生了写描说小. يازغىنىم يېزىمىزدىن
 <艺> ⑤. 面画幅一的村农们我是的写所我. بىر ~
 . شۇ ~ ئۈستىگە كىنونىڭ نامى بېرىلىدۇ.
 ⑥ <戏> 场. 字名的影电有还上头镜个这在
 چى پەردە ئىككىنچى ~ 第一幕第二场 ⑦ 画景风: ئۆيگە ~
 ئاستۇق. 画景风了挂里屋在们我.

面见 كۆرۈنۈش بەرمەك

度宁视 <天> ② 度见能 ① كۆرۈنۈش دەرىجىسى

كۆرۈنۈشلۈك «كۆرۈنۈش» 的式形词容形的: تىۋت پەردە،
 سەككىز ~ دراما 八幕四 剧场话

كۆرۈنۈشمەك «كۆرۈنەك» 的态同共的: ئۇلار دوختۇرخانىغا بې-

،的看好……有 <成> كۆرىدىغىنىنى كۆرمەك
 . 场下好没: يەنە ئۇنداق قىلساڭ، كۆرىدىغىنىڭنى كۆرسەن.
 . 的看好你有، 干么那再是要你

闻所见所〔静〕 بىلىپ - كۆرۈپ

到乍来初，面见次初〔静〕 كۆرۈشمەي - كۆرۈشە
 كۆرۈشتۈرمەك «كۆرۈشمەك» 态动使的: بۇ بالىنى ئۆزىنىڭ
 自眼子孩这让他们咱. ئانىسى بىلەن بىر كۆرۈشتۈرەيلى.
 吧面一见母父己

态动被的 «كۆرۈشتۈرمەك» كۆرۈشتۈرۈلمەك

كۆرۈشمەك ① «كۆرمەك» 的态同共的: بۇ رەسىمنى ئۇلار
 . 了看着传们他画幅这. قولغا ئېلىپ كۆرۈشتى.
 ~ 晤会，见面，见相，见会②
 晤会，见面友挚和 ~ 宾贵见会 / 贵见会
 . 面见常们我. بىز دائىم كۆرۈشۈپ تۇرىمىز. / 友挚

效见 <方>〔动〕 كۆرۈشمەك

箱风皮〔静〕 كۆرۈك

木穗盐 <植>〔静〕 كۆرۈك

念思，念想，见想 <古>〔动〕 كۆرۈكسەمەك

箱风拉〔动〕 كۆرۈكلىمەك

子探，探密，谍间 <古>〔静〕 كۆرۈك

كۆرۈلمەك ① «كۆرمەك» 态动被的: پېئىلنىڭ مەيلى كاتېگورىيە.
 见畴范式的词动. ىسى پېئىلنىڭ خەۋەر شەكلىدە كۆرۈلىدۇ.
 式形语谓词动于. 现出，生发②. ھېچقاچان كۆرۈلۈپ
 . 了现出题问的过生发未从. باقمىغان مەسىلە كۆرۈلدى.
 要，死么要. ~ يا، ئۆلۈم، يا ①〔静〕 活生
 活么 (仁成便功成不即亦). يامانغا ئۆلۈم يوق، ياخشىغا
 难，苦痛②. 日度难人好，了不死人坏 <谚>. ~
 不者使 <谚>. ~ 处: ئەلچىگە ئۆلۈم يوق، جازىپغا ~.
 . 难刁勿人言代，杀能

梦②议思，想设 ① <古>〔静〕 كۆرۈم

的卜占，的命算，的卦算 <古>〔静〕 كۆرۈمچى

كۆرۈمسىز 〔静〕 的观美不，的看难，的看好不
 斑黑的看难 داغ

كۆرۈمسىزلەشمەك 〔动〕 看难变: ئىشنىڭ ئالدىراشلىقىدا ئۆ-
 نىڭ كىيىملىرى كۆرۈمسىزلىشىپ كەتكەندى. 忙很他为因.
 . 看难很得变都服衣

كۆرۈمسىزلىك «كۆرۈمسىز» 的式形词名的: بۇنىڭ كۆرۈمسىز-
 لىكىنى قاراڭ! 看难多有伙家这看!

كۆرۈملىك ①〔静〕 物礼，金赏(的者喜讯来带给)
 قبى، ~ بېرىڭ، مەن سېغىنغان كىشىڭىزنى ئەكەلدىم. 给

上看东的人别上瞄会不也穷再们我 . 西件这 .

前眼 他在生发就事 . 前眼 他在生发就事 .

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

前眼 他在绕紫面场个那 . 前眼 他在绕紫面场个那 .

了病看院医去们他 . 了病看院医去们他 . 了病看院医去们他 .
情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 睛眼 ~ 睛眼
脉脉 / 睛眼的脉脉 / 睛眼的脉脉 / 睛眼的脉脉
大甚见所, 小虽睛眼 <谚> 大甚见所, 小虽睛眼 <谚>
宿归的光是睛眼 <谚> 宿归的光是睛眼 <谚>
处藏隐的 处藏隐的 处藏隐的
滴珠眼 <谚> 滴珠眼 <谚> 滴珠眼 <谚>
惹去别的动爱眼; 怕可人的转溜 惹去别的动爱眼; 怕可人的转溜
远自心, 见不眼 <谚> 远自心, 见不眼 <谚>
情动不心, 见看不眼 <谚> 情动不心, 见看不眼 <谚>
趁 <谚> 趁 <谚> 趁 <谚>
肉吃快牙有着趁, 识见长好眼着 肉吃快牙有着趁, 识见长好眼着
“何几生人 何几生人 何几生人
眼鸦鸟啄不鸦 眼鸦鸟啄不鸦 眼鸦鸟啄不鸦
手动莫痛眼 <谚> 手动莫痛眼 <谚> 手动莫痛眼 <谚>
吃 ~ 吃 ~ 吃 ~
洞个是睛眼 洞个是睛眼 洞个是睛眼
利锐光目, 强力视 利锐光目, 强力视
孔户窗 孔户窗 孔户窗
儿面, 儿眼, 孔 <转> 儿面, 儿眼, 孔 <转>
儿眼泉 儿眼泉 儿眼泉
儿面指戒 儿面指戒 儿面指戒
头镜 / 头镜 / 头镜
口(的等箍搭)④ 口(的等箍搭)④ 口(的等箍搭)④
开打也口箍搭个那把你 开打也口箍搭个那把你
冠, 尖顶, 子尖 <转> 冠, 尖顶, 子尖 <转>
尖的中师教系全是 尖的中师教系全是
局业工 局业工 局业工
门窍, 道门 <转>⑥ 门窍, 道门 <转>⑥
人的门窍懂 人的门窍懂
的梢盯 <转>⑦ 的梢盯 <转>⑦
! 意注要, 的梢盯有面后你! 意注要, 的梢盯有面后你!
生出 <转>② 生出 <转>②
明聪变 <转>③ 明聪变 <转>③
了明聪得变我后 了明聪得变我后
界眼了开他使活 界眼了开他使活
房后眼 <理生> 房后眼 <理生>
看地睛转不目 看地睛转不目
转不目尔拜科艾 转不目尔拜科艾
儿蛋脸的亮漂 儿蛋脸的亮漂
睛眼瞪① 睛眼瞪①
么什干我瞪你? <转>② 么什干我瞪你? <转>②

糊 分不白黑، 糊 识认不么怎， 吗了人起不瞧你？ قاپسەنغۇ؟ 们我

كۆزنى قۇيۇۋەتمەك 瞎打
كۆزنىڭ ئاچچىقىنى چىقارماق <成> 刻片睡小
چۈشلۈك تاماقتىن كېيىن كۆزۈمنىڭ ئاچچىقىنى
چىقىرىۋېلىپ، يەنە يېزىقچىلىق ئۈستىلىگە كېلىمەن.
我后饭午. 刻片睡小
来前桌公办到还،
كۆزنىڭ ئوچۇقىدا <成> 世在还着趁
ئوچۇقىدا سېنى ئۆيلەپ قويساق دەۋاتىمىز.
在还着趁想们我.
家成你给世

كۆزنىڭ ئىچىگە قارىماق <成> 眼的迷迷色用
看睛
كۆزنىڭ يۈنىدىسىنى چىقارماق <成> 子鼻哭
哭: مۇشۇ گەپكىمۇ كۆزۈڭنىڭ يۈنىدىسىنى چىقىرىپ ئولتۇرام.
سەن؟ 么什干子鼻哭话句几么这为

كۆزنىڭ يېغىنى يېمەك <成> 照彩光، 目夺彩光
人: ئۇ كۆزنىڭ يېغىنى يەيدىغان قىز بولۇپ ئۆسۈپتۇ.
成长她.
了个一光彩照的人姑娘.
كۆزنى يۈمۈپ ئاچقۇچە <成> 间之眼转
间， 那刹一، 间 转之眼转
. 了去过就间之眼转期假月个一

كۆز ئولتۇرۇشماق 睇 睇， 去进睇眼两， 睇
كۆز ئويمىنى <理生> 窝眼
كۆز ئۇلاق = بىخ ئۇلاق
كۆز ئۈزەي <成> 睛转不目
قىسىدىن ~ قاراپ قالدى. 小从子伙她从她后头转睛
地睛转不目头后她从子伙小.
看

كۆزۈڭگە قارا <习> 心当، 心小، 儿点着看
~ ، ئالدىڭدا ئېرىق بار. 渠水有头前، 儿点着看.
كۆز ئېچىلماق <成> 开顿塞茅، 界眼开大
نەۋقىران چېغىدا يۇرت ئارىلىساڭ، كۆزۈڭ ئېچىلىدۇ.
年壮青.
时代走南闯北، 你大会开眼界.

كۆز ئېقى <理生> 白眼، 膜巩
كۆز ئېقى مۇڭگۈز پەردىسى <理生> 膜角巩
كۆز ئېقى يەللىكى <医> 炎膜巩
كۆزى ئاچ = ئاچ كۆز
كۆزى ئارقىدا قالماق <成> 舍不依依， 得不舍
ئۆيىنى شۇلارغا تاشلاپ كەلدىم - يۇ، كۆزۈم ئارقىدا قالدى.
家
是甩给他们了， 我可不舍得.

。 人动常非
كۆزگە ئىسسىق كۆرۈنمەك <成> 热亲到感①
感亲到近: ئۇ چېچەنلىكى بىلەن ئۇستازنىڭ كۆزىگە ئىسسىق
كۆرۈنۈپ قالدى. 近亲到感师老让敏机的已自以他.
② 熟面: ئىچەپ كۆزۈمگە ئىسسىق كۆرۈنسىز، سىزنى بىر
يەردە كۆردۈمغۇ دەيمەن. 哪在是不是我， 熟面么这么怎.
您过见儿

كۆزگە ئىشەنمەي قالماق 耳， 睛眼的已自信相不
新一目
كۆزگە ئىلماسلىق 起不看， 起不瞧， 起不眼: 起不看.
گە ئىلمىغان پۇتقا چوماق <谚> 人倒斜拄杖的眼起不
。“人倒斜拄杖”同喻

كۆزگە ئىلماق 上得看， 起得看
كۆزگە ياش ئالماق 泪含 ەپلىكە ە ەپسلا كۆزىگە ياش
ئالدىغان نازۇك قىز. 姑弱脆的泪掉便动不动是开丽麦.
娘

كۆزگە ياغ تولماق <成> 人无中目
راستىنلا ئادەمنىڭ مەرتىۋىسى ئۆسكەندە كۆزىگە ياغ تولۇپ كېتەم.
دىكىن؟ 人无中目会就官升人是的是真道难？

كۆزگە يېقىن <成> 的欢喜人讨， 的爱喜人令
كۆز گۆھىرى <理生> 体晶水， 体状晶
كۆز گۆھىرى دۇغلاشمىسى <医> 障内白
كۆزلىرى ئويناپ كەتمەك 舞色飞眉， 笑眼开眉
كۆز مونچاق 珠念， 珠佛
كۆز مۆلچىرى = كۆز چېنى

كۆز نۇرلانىماق 露出希望的目的: 光
نىپ كۈلۈمسىردى. 光目的望希了出露着笑微他.
كۆز نۇرى ① 力视
: 儿宝贝， 儿肝心 <转> ② 爷爷老的(明失)力视
جېنىم بالام، كۆز نۇرۇم، يۈرەك پارەم. 子孩宝贝.
心的我، 子孩宝贝.
儿尖心的我， 儿肝

كۆزنى پارقىرىتىپ تۇرماق ① 巴巴眼地着看: ئۇ
كۆزنى پارقىرىتىپ تۇرسا، قانداقمۇ ئۇنىڭغا بەرمەي يېگىلى بول.
...ئۇن؟ 吃他给不能么怎، 着看地巴巴眼他？
睛: قىلغۇلۇقنى قىلىۋېلىپ، نېسە كۆزۈڭنى پارقىرىتىپ تۇرد.
سەن؟ 眼么什瞪还你، 了做都做

كۆزنى چاپاق باسماق ① 尿眼满长
بالىنىڭ كۆزىنى چاپاق بېسىپتۇ. 屎眼是都眼满孩小.
<成> 糊目眇眼满， 屎眼满长
: 人起不瞧， 白黑分不
كۆزنى چاپاق بېسىپتۇ. <谚> 面糖做行政的子席编

。他看面正敢不，事往起想
 كۆزىگە كىرىۋالماق <成> 缠，缠纠： ئانا، تولا گەپ-
 سوراپ مېھماننىڭ كۆزىگە كىرىۋالماي، ئاۋۋال بىزگە چاي بەر-
 سەڭچۈ . 妈 . 话多么那问人客着缠别，
 茶上们我给先 . 吧

كۆز ئىلىنماق = كۆزى ئۇيقۇغا بارماق
 كۆز ئىمىر - چىمىر بولماق 乱撩花眼
 كۆزنى بىلمەك <成> 道门懂，门窍懂： ئۇ ماشە-
 نىنىڭ كۆزنى بىلىدۇ . 他懂机器 (车汽) .

كۆزنى تاپماق <成> 门窍找： بىر ئىشنى قىلمىساڭ
 بىر گەپ، قىلغاندىن كېيىن، قانداق بولمىسۇن كۆزنى تېپىشك
 كېرەك . 一不事件干则已，然干了，无论如何要找 . 门窍

كۆزنى چوقۇماق ① 瞎眼啄： قانداق ئۇنىڭ كۆزىنى چو-
 قۇماس . <谚> 眼瞎啄不瞎鸟 同喻： 同“相不类”
 ② <成> 害谋： ئۇ مېنىڭ كۆزۈمنى چوقۇيدىغاندەك
 تۇرىدۇ . 他像要好我害谋 .

كۆزىنىڭ پاختىسىنى چىقارماق <成> 眼瞪
 眼白

كۆزى ئوچۇق قارىغۇ <成> 瞎眼睁： ئوغلۇمنى
 ماڭا ئوخشاش ~ بولۇپ قالمىسۇن دەپ مەكتەپكە بەردىم . 了为
 学了上他送我，瞎眼睁个成样一我跟子儿让不
 恨抱，终而憾抱 ① <成> 眼瞎死不，天终

目瞑不死，愿如 ② <成> 费白，搭白： 20 كۈنىڭ
 يېتەلمەي، ئالەمدىن كۆزى ئوچۇق كەتتى . 他母亲未亲心
 愿如，愿如 ② <成> 费白，搭白： 20 كۈنىڭ
 كۆزى ئوچۇق كەتتى . 十二块钱费了 .

كۆزى ئۇيقۇغا بارماق 睡瞌打 (刚)，睡着： ئەمدى
 كۆزۈم ئۇيقۇغا بېرىپتەكەن، تېلېفون جىرىڭلاپ ئويغىنىپ كەت-
 تىم . 我刚入睡，电铃把我吵醒了 .

كۆزى ئۆتكۈر <成> 利锐光目، 利犀光目： ئۇنىڭ
 ~ ، خېلى ئىشلارنى دەرھال كۆرۈۋالالايدۇ . 利锐光目他 .
 多事马上可以看出来 .

كۆزى ئېقىپ كەتكۈر <习> 瞎眼： ھۇ
 ~ ، ئالدىرىما، كۆرىدىغىنىڭ بارغۇ تېخى ! 你这个瞎眼
 的，等着瞧，你有看好的！
 كۆزى ئىتتىك <成> 快眼： ئۇنىڭ كۆزى تولىمۇ
 ئىتتىك ئىدى . 他眼特别快 .

كۆزى يامان <成> 凶眼 (迷信说法) 人的有为认

كۆزى بولۇپ قالماق <成> 子尖了成 ； 儿尖冒
 ئۇ سەنئەت گۇرۇپپىسىنىڭ كۆزى بولۇپ قالدى . 她成了艺术 .
 子尖的组小

كۆزى پىششىق <成> 长擅： ئۇنىڭ سودا ئىشلىرىنى
 قىلىشقا ~ . 他擅经商 .

كۆزى پىشماق <成> ① 练熟： ئۇنىڭ ھۈنەرگە كۆزى
 پىشىپ قالدى . 他(的)手艺很经练了 . ② (在某一行
 练利 (中业) ； دادام سودا - سېتىشقا خۇشتار بولغاچقا ، مېنى كە-
 چىكىمىدىلا كۆزى پىشىمۇ دەپ گەزمالچىلىق دۈككىنىڭ شاگىرتلىققا
 بەرگەن . 父亲欢喜经商，为让我从小，练利我让了 .
 一到布店当学徒 .

كۆزى تالادا قالماق <成> 焉在不心 ； 焉
 ئۆزۈم كىنو كۆرۈۋاتسامۇ ، كۆزۈم تالادا قالدى . 我
 院，却在不在心 .

كۆز تويماق 足知，够看
 كۆزى چاققان <成> 快眼，尖眼； ~ ، قولى ئىتتىك
 快眼疾手，快手疾眼

كۆزى چانقىدىن چىقىپ كەتمەك <成> ① (气)
 得 (得) 睛眼快出圆睁，牛眼圆睁： غەزەپتەن ئۇنىڭ
 كۆزلىرى چانقىدىن چىقىپ كەتتى . 他气得眼快出圆睁 .
 ② (得吓) 直发眼两 (得吓) ； 了来
 كۆزى چانقىدىن چىقىپ كەتتى . 抖发腿两他 . 了来
 直 .

كۆزىدە بولماق 到看让 ； بادشاھنىڭ كۆزىدە بولغۇچە ،
 كۆڭلىدە بول . <谚> 前眼帝皇在其与 . 帝皇在如不 .
 间心

كۆزى دۈمبىسىگە ئۆتۈپ قالماق <成> 长睛眼
 抽眼， 上背后到 ； ئوھۇ ، بالىلارنىڭ چوڭ بولۇپ قالغانلى-
 قىنى كۆرمىي ، كۆزۈم دۈمبىگە ئۆتۈپ قاپتىمۇ ؟ 囉 ، 子孩
 ； 了去上背后到长睛眼我道难，到不看都了太长 .

كۆزۈدىن ئوت چاقىنماق = كۆزۈدىن ئوت چىقماق
 死要得妒嫉 <成> ； 死要得妒嫉
 ； 到兴高便，死要得妒会人别到想他 . 点极了 .

كۆزى ئىشارىتى 示暗， 色眼丢， 色眼使
 كۆزى كىچىك <成> 小眼， 小气： نېمانداق كۆزى
 ？ 你怎这么小气 ؟
 看面正敢不 <成> ； 看面正敢不 . ئۆت .
 ； 看面正敢不 . ئۆت . 看面正敢不 . ئۆت . 看面正敢不 . ئۆت .

كۆزەتچىلىك «كۆزەتچى» 词名象抽的
 更打，夜巡，哨放 كۆزەتچىلىك قىلماق
 器视监〔静〕 كۆزەتكۈچ
 员察观，员视巡〔静〕 كۆزەتكۈچى
 形察观 ~ ۋەزىيەتنى؛ 视监，测观，察观〔动〕 كۆزەتمەك
 象气测观 ~ ھاۋارايىنى / 势 / ھاۋارايىنى
 动行的人敌视监密严 ~ قاتتىق
 物体天测实 <天> كۆزىتىش ئاسترو فىزىكىسى
 学理
 塔望观，台平测观 كۆزىتىش پەشتىقى
 观 <军>②站测观 <天>① كۆزىتىش پونكىتى
 所察
 灯照探 كۆزىتىش چىرىغى
 井应反 <水> كۆزىتىش قۇدۇقى
 组视巡 كۆزىتىش گۇرۇپپىسى
 力察洞 كۆزىتىش ئىقتىدارى
 子罐 <古>〔静〕 كۆزەچ
 候等②卫守，护监，护保① <古>〔动〕 كۆزەزمەك
 待等
 以用时毯地织或布织)子弓线分 <古>〔静〕 كۆزەك
 (线纬和线经开分
 娩分〔动〕 كۆزەيمەك
 镜眼戴 / 镜眼戴 ~ ھەممە / 框镜眼 / 框镜眼 ~ ھەممە / 腿镜眼 / 腿镜眼 ~ ھەممە / 盒镜眼 / 盒镜眼 ~ ھەممە
 镜眼戴个一 ~ ھەممە / 镜眼戴〔静〕 كۆزەينەكلىك
 人的
 蛇镜眼 <动> كۆزەينەكلىك يىلان
 的良精，的选精 <古>〔静〕 كۆزۈرۈم
 状球眼，状眼〔静〕 كۆزسىمان
 造构状球眼 <地> كۆزسىمان تۈزۈلمە
 子胜和睛眼〔静〕 كۆز - قارىن
 كۆز - قارىن توق <成> 足知: قول - ئىلكىمىزدە
 头手然虽们我 . قارىنمىز توق . ھەممە . 足知挺是但，多不
 线眼，目耳，线内 <法> كۆز - قۇلاق
 كۆز - قۇلاق بولماق <成> ① 照关: بىز سەپەرگە
 چىقىدىغان بولۇپ قالدۇق، بالىلىرىمىزغا ئانچە - مۇنچە كۆز -
 قۇلاق بولۇپ قويارسىز . 了门远出要们我 . 子孩的们我
 梢盯② . ئۇ ئابدۇراخماننىڭ بۇ يەرگە كېلىپ
 بىر ئايدىن بېرى ئۆزىگە كۆز - قۇلاق بولۇپ يۈرگەنلىكىنى

.. نوقانچى . 祸灾来带西东的过看给会، 气邪有中眼
 نىڭ كۆزى يامان، سۈخەنچىنىڭ سۆزى . <谚> 眼的人粮讨
 凶话的话闲传，凶 .
 كۆز ياشلىماق 泪挥，泪落: ئانا، كۆزۈڭنى ياشلىما،
 ئوغۇلك ئۇمىدىڭنى ھەرگىز يەردە قويمايدۇ . 泪落别，妈妈 .
 望期的你负辜不决子儿你
 كۆز يەتكۈسىز - 际无望: ~ ھەممە يېرى ئال .
 تۈندەك چاقناپ نۇراتى . 烂灿光金处到野田的际无望 -
 كۆز يەتمەك <成> ① 握把有، 心有: بۇ ئىشنىڭ
 ھەل بولۇشىغا كۆزۈم يېتىدۇ . 握把有我决解的事件这 .
 ② 握把有我决解的事件这 . ئۇنىڭ كەلمەيدىغانلىقىغا كۆزۈم يەتكەن . 料我 .
 透看 . 来会不他到
 كۆز يورۇقىدا <成> 亮天着趁: ئۇلار ~ ئاتىنى
 بوغۇزغا قويۇپ، بالدۇرلا يېتىپ ئۇخلاپ قېلىشتى . 着趁们他 .
 了着睡下躺早早，料添马给亮天
 كۆز يورۇماق 娩分: مەلىكە ۋاقتى - سائىتى كەلگەندە
 كۆزى يورۇپ بىر ئوغۇل تۇغدى . 娩分便时到辰时主公 .
 孩男个了生
 كۆز يۇمماق ① 眼闭，② 目闭 <转> 觉睡: ئاتا -
 بالا ئىككىسى پاراڭسېلىشىپ، تالڭ ئاتارغا يېقىن ئازراق كۆز
 يۇمۇشتى . 觉儿会一了睡才时亮天快，天聊俩子父 .
 ③ <转> 理真(杀抹)视无 ~ ھەقىقەتكە: 杀抹، 视无
 ④ <转> 世去، 目瞑: ئارىدىن ئۇزاق ئۆتمەي، بوۋاي كۆز
 يۇمۇپتۇ . 了世去便爷爷老，久不了过
 كۆز يۇمۇشلىماق 睛眯眼，睛眯眼: 眼只闭眼只睁，
 缝眯人老 . 缝眯人老 . 问提我向睛眼起
 كۆز يۇگۇرتىمەك 眼一扫: 目过، 眼一扫: ئۇ قەغەزگە ئىتتىكلا
 كۆز يۇگۇرتۇپ، بىر ئاز جىددىيلەشتى . 纸眼一了扫快很他 .
 了张紧儿点有، 上
 كۆز يېتىم 睛眼看得到的，睛眼能见的: ~ يەر
 方地的到得看睛眼
 كۆز يېشى قىلماق 泪抹，开哭，泪流
 察观，守看，望守〔静〕 كۆزەت
 كۆزەتتە تۇرماق 卫守，守看: چوڭ دەۋرۇزىدا كېچە -
 كۈندۈر ئىككى ساقچى كۆزەتتە تۇرىدۇ . 察警个两有口门大 .
 卫守夜日
 كۆزەت قىلماق 夜巡，卫守，守看
 更，人夜巡③者卫守，哨岗②员察观①〔静〕 كۆزەتچى
 夫

كۆسەي [静] ① 棍火拨 <静> 条通: 条通 ~ ئۇزۇن بولسا ، قول كۆي-
 ەس . <谚> . 手着不烫，长棍火拨
 ② . 短要话说，长要条通 <谚> . قىل ، گەپنى قىسقا .
 <转> 抢长 : نەچچە زامانلاردىن بۇيان ۋاڭ - غوجىلار مۇشۇ
 ~ بىلەن ئەلنى قورقۇتۇپ ، بويىنىمىزغا مىنىپ كەلگەن .
 头们我在骑，民人唬吓枪长这用就们人大公王来以
 . 上

كۆسەيگۈل <植> [静] 花菜苦
 كۆسۈرۈك <古> [静] 绊马(的蹄前马在拴)
 كۆسگۈك <古> [静] 人草稻，物邪避
 كۆسۈش <古> [静] 的重敬，的重贵，的贵宝
 كۆسۈلمەك <古> [动] 长延，长伸，出伸
 كۆشەتمەك «كۆشەمەك» 态动使的: كالىنىڭ ئېغىزىغا كۆشەك
 ەسلىپ كۆشەتسە، قورساق كۆپۈكى ياندۇ .
 回上架里嘴牛在 . 好以可就胀肚，乌反它让棍草
 . 乌反上地草在卧都骆驼 .
 كۆشەشمەك «كۆشەمەك» 态同共的: تۈگىلەر چۆپلۈكتە كۆشە-
 شىپ ياندۇ .

كۆشەك [静] ① 棍草回②套嘴(的上嘴畜牲) 动乌反)
 腮(的物动乌反) ③ (棍木小的里嘴在架横时胀肚物
 的草出长又后烧火) ②地荒烧① <方> [静] 草出长又后烧火②地荒烧①
 方地

كۆشۈك [静] 子袋草: باينىڭ كۆشۈكىدە مۇ ئوختار . <谚>
 水住得盛子袋草的人富 . سەۋب قىلساڭ ، كۆشۈكتە سۇ
 ئوختايدۇ . <谚> . 水打以可也子袋草，当得法方要只
 كۆشۈك ھارۋا 车大状笼
 كۆشۈكى بىر تىيىن <成> 值不文分，值不文一
 كۆشۈك [静] ① 地凉阴 <方>

كۆشۈكلىك [静] 的套嘴戴: ~ ئېشەك 驴的套嘴戴
 كۆشۈگە [静] ① 幔床 ② 子帐，幔床 的绷上机织绸斯莱特艾
 布
 كۆشگە <古> [静] 子影(的疏稀)，阴树(的疏稀)
 كۆشگۈچىلەر <动> [静] 物动乌反，类乌反
 كۆشەمەك [动] 乌反: چايىنماي يېگەن كۆشەمەي ئۆلەر .
 <谚> 死而乌反不会就吃着嚼不 . چىچەن يىگىت
 感能子伙小的感敏 <谚> . ىلاننىڭ كۆشگىنىنى بىلەر .
 . 乌反蛇道觉

كۆشمەل <方> [静] 袋麻花
 كۆك [静] ① 青，蓝 ② 水墨蓝 ~ / 水 眼蓝 ~ / 睛
 ~ / 草青 ~ / 天(蓝)青 ② (痕伤)青 ~ / 晴
 了青都上身得打被 چۈشمەك ~ ەستىدىن بەدىنىگە ~ ىبايق

سەزمىدى . 来月个一里这到曼合热杜卜阿现发有没他 .
 . 梢的己自盯在直一

كۆز - كۆز 下见
 كۆز - كۆز قىلماق 耀炫，榜标，弄卖: قوراللىق
 كۈچنى ~ 力武耀炫 / ئاتالمىش ئەركىنلىكى ~ 所榜标
 问学弄卖 ~ ىلىمىنى / 由自的谓
 كۆز كىشىمەك <古> [动] 见会，到碰，到遇，见遇

كۆزگۈ [静] 子镜 <古>
 كۆزگىمەك <方> [动] 视监，视巡，察观
 كۆزلەشمەك «كۆزلىمەك» 态同共的
 كۆزلەنمەك «كۆزلىمەك» 态动被的: كۆزلەنگەن نشان 期预
 想理的定确 ىايە ىلەنگەن / 标目
 كۆزلۈك «كۆز» 的形容词形式: ياقۇت ~ 戒石宝
 指 / ياقۇت ~ ھالقا 环耳石宝
 كۆزلىمە [静] 的期预
 值期预 ىقىمەت

كۆزلىمەك [动] ① 谋，求谋，取: خەلقى ئازادلىققا چىقىد-
 ىشىنى ~ 放解谋民人为 / شەخسى مەنپەئەتى ~ 谋
 著朝，准瞄②利私(取 ىچىرغانى كۆزلىپ ئايالتىنى ئاتتى .
 着吊上板花天准瞄他 . ىلەتتىنى ئاتتى .
 去过了扔斧牙月把，灯的 ىلەتتىنى ئاتتى .
 那朝步大开迈他 . ىلەتتىنى ئاتتى .
 . 去走子孩个

كۆزىمەن <古> [静] 馕(的熟焖中烬余或火炭在)馕焖
 كۆزىكە [静] ① (窗)孔: ىلەتتىنى ئاتتى .
 蝶眼 <动> ىلەتتىنى ئاتتى .
 射反 <古> [静] ىلەتتىنى ئاتتى .
 斯鑫 <动> [静] ىلەتتىنى ئاتتى .
 网的成织毛尾马用)罩眼护 <古> [静] ىلەتتىنى ئاتتى .

كۆزۈنچ <古> [静] 者看观，众观
 كۆزۈشمەك «كۆزۈشمەك» 态同共的
 كۆزۈشمەك «كۆزۈشمەك» 态动被的
 长生(的间之桃结与苗出花棉) <方> [静] ىلەتتىنى ئاتتى .
 饭剩 <方> [静] ىلەتتىنى ئاتتى .
 志向，望希，要想，想 <古> [动] ىلەتتىنى ئاتتى .

(厚略皮，圆果，一

翁头白，僧法佛，僧法佛胸兰 <动> كۆك قاغا

科僧法佛 <动> كۆك قاغلار ئائىلىسى

目僧法佛 <动> كۆك قاغلار ئەترىتى

蓝蓼 <植> كۆك قامچشوت

貉青 <动> كۆك قوشغارچا

鹭苍，鹭岩 <动> كۆك قوتان

瓜冬 <植> كۆك كاۋا

鸽岩 <动> كۆك كەپتەر

煤蓝 <矿> كۆك كۆمۈر

鲸蓝 <动> كۆك كىت

干葡萄绿 <植> كۆك كىشمىش

菇蘑鲜 <植> كۆك قوزىقارنى

困贫对绝 ② 贫赤 ① 困 نامرات

蜂青 <动> كۆك ھەرە

料饲青 <牧> كۆك ئوت - چۆپ

كۆك ئوغۇت = يېشىل ئوغۇت

源能色蓝 源 ئېنېرگىيە

石宝蓝 <矿> كۆك ياقۇت

刺驼骆，草柄芒 <植> كۆك يانتاق

藻蓝 <植> كۆك يۈسۈن

كۆك يىپ ئۆتكۈزگۈ = سەينۈگە

菜白通普 <植> كۆك يېسىسۈلەك

كۆك² 空天，天蓝，天 [静] بۈركۈت كۆكتە پەرۋاز قىلماقتا.

<谚> 翱翔上天蓝在鹰雄。 كۆككە باقما، كۆپكە باق.

，司上的官当看只要不意喻)人众看要，天苍看只别

。 بىلىم ئۆگەنسە كىشى، كۆككە يېتەر بېشى.

<谚> 地立天顶能就，习学肯要人。 كۆككەن تىلە،

يەردىن ئاپ. <谚> 地靠如不天靠

كۆك تەڭرى <宗> 里格腾 (宗) 意，一之念观教满萨)

运命及以，“主先”的象现然自切一宰主含包，天为

(等

كۆككە سورۇماق <成> 且一于毁，尽殆霍挥，

ئاتا - ئانىسىڭ نەچچە يىللاپ ئاپقان - تەرگىنىنى بىر ئايدىلا

كۆككە سورىدى. 在他蓄积的年多月个一在里月个一

。了尽殆霍

كۆككە سىغىنىش <宗> 天拜

كۆككە كۆتۈرمەك <成> 天了上捧，天九到捧，

之上: ئۇ دوستىنى ماختاپ كۆككە كۆتۈرۈۋەتتى. 友朋把他

。上天了到捧

花代代 <植> كۆك ئاپېلسىن

柏翠柄长，柏翠 <植> كۆك ئارچا

和水，盐，糖沙，矾明，酸硫用)液硝皮 كۆك ئاش

(成制碱杨胡

石雀孔 <矿> كۆك ئالتۇن ئاش

靛青 <动> كۆك ئاغمىخان

石闪蓝 <矿> كۆك چاقنار ئاش

梨沙，梨头大 <植> كۆك ئامۇت

子迂君 <植> كۆك ئەبنۇس

蒿青 <植> كۆك ئەمەن

蕉香青 <植> كۆك بانان

马青 <动> كۆك بوز

虎蜂喉绿 <动> كۆك بوغۇز ھەرخور

青群 <化> ② 料颜蓝 ① 青 كۆك بوياق

颧点蓝 <动> كۆك بويۇن بۇلبۇل

麦蓝 <植> كۆك بۇغداي

كۆك بۇيا = چۈچۈك بۇيا

鱼青 <动> كۆك بېلىق

鹞脚青小 <动> كۆك پاچاق قىلىورغا

豆豌 <植> كۆك پۇرچاق

象豆宛 <动> كۆك پۇرچاق مېنىسى

蜂茧蚜 <动> كۆك پىت ھەرە

蝇蚜食 <动> كۆك پىتخور چىۋىن

棉石蓝 <矿> كۆك تاشپاخنا

洋洋意得，意得洋洋 <成> كۆك تاشقا مىنمەك

书皮蓝 کتاب كۆك تاشلىق

叶烟，草烟 <植> كۆك تاماكا

脉静 <理生> كۆك تومۇر

毛换次二(禽飞) كۆك تۆلەك

杨青 <植> كۆك تېرەك

芹刺 <植> كۆك تىكەن

鸟翠耳蓝 <动> كۆك جاغ كۆكتارغاق

菊翠 <植> كۆك جۇخار

茶绿 چاي كۆك چاي

图蓝 <建> كۆك چېرتىۋۇز

鯖 <动> كۆك چېپار بېلىق

栗地，梨地，蹄马，芥苳 <植> كۆك رەبھان

奶淡，乳脂脱 كۆك سۈت

玉青，玉绿 <矿> كۆك قاشتاش

كۆك قاشقىر <植> 尔克什喀绿(种品葡萄)

草胶橡 <植>〔静〕 كۆكسېغز¹

石滑 <矿>〔静〕 كۆكسېغز²

粉石滑 كۆكسېغز ئۇنى

草米小 <植>〔静〕 كۆكسېراپ

厉加本变，嘴拌，执争 <方>〔动〕 كۆكسېمەك

芹兰普 <植>〔静〕 كۆكفانات

炎沟甲 <古>〔静〕 كۆكگىنە

كۆكلەتمەك¹ «كۆكلىمەك¹» 态动使的：تۇنجى باھار يامغۇرى زىرائەتلەرنى كۆكلەتتى . 了青返都稼庄使雨春场头

كۆكلەتمەك² «كۆكلىمەك²» 态动使的：ئۇستام شاگىرتىغا جۈ . ۋىنى كۆكلىتىۋاتاتتى . 袄皮笄弟徒让正傅师

كۆكلەشمەك <古>〔动〕 相互，缠纠相互，住挂相互 叉交

كۆكلىم [静] ① 天春；نورۇز دېمەك ~ بايرىمى دېمەكتۇر . ② 地草芳，牧场春；日节的天春是节孜鲁奴 (牧春)地草芳到来们他 . كۆكلىمگە كېلىپ چېدىر ئىكتى . 篷帐了起搭(场

细底清模，底问根刨 <古>〔动〕 كۆكلەمەك

كۆكلەمەك¹ [动] ① 绿变，绿；جاھان ئىسسىپ، تەكلەر كۆك . ② 了绿葡萄，暖变地大 . 达发，旺兴 ③ 了绿葡萄，暖变地大 . ئۇنىڭ ئۆلۈمى ئەمدىلا بەختىنىڭ تەمىنى تېتىپ كۆكلەۋاتقان ئائىلە . گە چوڭقۇر قايغۇ - مۇسەبەت ئېلىپ كەلدى . 个这给死的他 . 的深深来带庭家的来起旺兴，头甜的福幸到尝刚刚 . 哀悲

期青返 <农> كۆكلەش مەزگىلى

كۆكلەمەك² [动] ① (脚针大用) 紵；كېيىمنى ئاۋۋال كۆكلە . ② 再上紵先服衣 . ③ ۋېلىپ، ئاندىن تىكسەك ئىسكەتلىك بولىدۇ . ④ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑤ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑥ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑦ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑧ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑨ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑩ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑪ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑫ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑬ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑭ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑮ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑯ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑰ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑱ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑲ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ⑳ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉑ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉒ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉓ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉔ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉕ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉖ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉗ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉘ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉙ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉚ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉛ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉜ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉝ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉞ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㉟ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊱ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊲ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊳ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊴ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊵ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊶ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊷ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊸ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊹ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊺ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊻ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊼ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊽ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊾ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 . ㊿ 跨，跳 . 好得做，样走不，缝 .

天景 <植>〔静〕 كۆكمارال

羊岩 <动>〔静〕 كۆكمەت

芥果异 <植>〔静〕 كۆكمەر

粟罌 <植>〔静〕 كۆكنار

者粟罌售出工加，者粟罌种 <静〕 كۆكنارچى

馆烟大，馆片鸦 <静〕 كۆكنارخانا

كۆكناۋات <植>〔静〕 特瓦纳克库 (甜瓜品种之一)

كۆكۈرنە <古>〔静〕 (鸟)颊赤

子鸽 <方，动>〔静〕 كۆكۈشكەن

洲绿，野原的色绿 <静〕 كۆكۈلمەيدان

蓝浅，蓝淡 <静〕 كۆكۈمتۈل

农菜 [静] كۆكچى

كۆكچىچىقاق [静] 稀拉(畜牲) ەتيازدا ~ بولۇپ ئۆلگەن ئوغلاق ئاز ئەمەس . 不羊山小的了死而稀拉因天春 . 少

业菜种 [静] كۆكچىلىك

房乳 <转>② 膛胸，脯胸，胸① [静] كۆكرەك

围胸 <理生> كۆكرەك ئايلانمىسى

膛胸，廓胸，腔胸 <理生> كۆكرەك بوشلۇقى

腺胸 <理生> كۆكرەك بېزى

鳍胸 <动> كۆكرەك پالاقچىسى

炎膜胸 <医> كۆكرەك پەردە بەللىكى

膜胸 <理生> كۆكرەك پەردىسى

裙衣连的缝折胸前 كۆكرەك پۈرمە

墙胸 <建> كۆكرەك تام

肌大胸 <理生> كۆكرەك چوڭ مۇسكۇلى

廓胸 <理生> كۆكرەك قەپىسى

كۆكرەك كەرمەك 身挺，胸挺 . كۆكرەك كېرىپ ئوتتۇ . 出而身挺 چىقماق

梁胸 <建> كۆكرەك لىم

肌胸 <理生> كۆكرەك مۇسكۇلى

椎胸 <理生> كۆكرەك ئومۇرتقىسى

的满丰脯胸 [静] كۆكرەكلىك

كۆكس [静] ① 胸；كۆكسى ئاغرىماق 痛胸 / كۆكسىگە ئۇرماق 怀胸 <转>② 胸捶

袋口米 <植>〔静〕 كۆكسار

属袋口米 <植> كۆكسار ئۇرۇقدىشى

涨高，升上，升高，高提 <方>〔动〕 كۆكسەمەك

胸心，襟胸，怀胸 [静] كۆكس - قارىن

كۆكسى - قارىن بوشىماق <成> 水苦吐，气消 来出吐全水苦把到哭 يىغلىماق 开胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ① 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ② 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ③ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ④ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑤ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑥ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑦ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑧ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑨ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑩ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑪ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑫ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑬ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑭ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑮ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑯ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑰ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑱ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑲ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑳ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉑ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉒ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉓ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉔ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉕ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉖ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉗ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉘ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉙ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉚ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉛ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉜ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉝ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉞ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉟ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊱ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊲ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊳ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊴ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊵ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊶ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊷ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊸ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊹ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊺ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊻ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊼ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊽ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊾ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊿ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔

كۆكسى - قارىننى تۆكمەك <成> 肠衷诉倾 我对他 . 肠衷诉倾我 他对 . 阔 ① 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ② 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ③ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ④ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑤ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑥ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑦ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑧ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑨ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑩ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑪ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑫ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑬ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑭ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑮ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑯ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑰ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑱ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑲ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ⑳ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉑ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉒ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉓ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉔ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉕ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉖ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉗ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉘ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉙ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉚ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉛ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉜ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉝ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉞ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㉟ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊱ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊲ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊳ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊴ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊵ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊶ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊷ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊸ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊹ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊺ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊻ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊼ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊽ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊾ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔 ㊿ 胸心，广宽襟胸 <成> 阔

李桃樱 <植>〔静〕 كۆكسۇلتان

的嗽咳爱，的嗽咳常经 <方>〔静〕 كۆكسۇ

冲冲气怒，怒愤 <古>〔静〕 كۆكسۇن

心散去。 كۆڭلۈمنى تاپ، پۈلۈيۈمنى يە. <谚> 心欢我讨
 饭抓我吃。 ~ قۇش، ئەقىل ئۇۋا. <谚> 心境心
 巢鸟如慧智，鸟飞。 كۆڭۈلنىڭ كىرىنى ئېيتسا كېتەر
 消会出说蒂芥的中心 <谚> . يۇسا. <谚> 消会出说蒂芥的中心
 心，肠心，胸心，灵心，心②。 掉会过洗渍污的服衣
 思： ~ ئاغرىقىنى ~ بېرىپ ئال. <谚> 心须还病心
 医药。 可心。 <谚> 医心. 可心. 可心. <谚> 医心. 可心. 可心.
 通相以。 通相以。 <谚> 通相以. 通相以. <谚> 通相以.
 到不看便睛眼，到不. 到不看便睛眼，到不
 <谚> 到不看便睛眼，到不. <谚> 到不看便睛眼，到不.
 念邪生灵心. 念邪生灵心. <谚> 念邪生灵心. 念邪生灵心.
 宽要胸心，窄虽子屋 <谚> . 宽要胸心，窄虽子屋
 脸 <谚> . 脸 <谚> . 脸 <谚> . 脸 <谚> .
 好肠心如不白蛋. 好肠心如不白蛋. <谚> 好肠心如不白蛋.
 在思心的子孩，子孩在思心的妈妈 <谚> . 在思心的子孩，子孩在思心的妈妈
 ；“愁不儿里千行母，忧担母里千行儿”同喻；头外
 “上头石在心的女儿，上身女儿在心的母父”

كۆڭلى ئاق <成> 良善地心 ~ ئادەم 良善地心
 人的

كۆڭلى ئالا = ئالا كۆڭۈل
 كۆڭلى ئەگرى <成> 正不木心 ~ ئادەم 不木心

人的正
 كۆڭلى بار <成> 于心倾，于情钟； ئۇنىڭ قىزد.

ئىزغا ~ ئىكەن. 儿女您于心倾他. 儿女您于心倾他.

كۆڭلى باشقا : 人别了有里心 : ئەسلى ئۇنىڭ ~ ئىكەن.
 人别了有里心他来原

كۆڭلى باي <成> 宽心 : 宽心 <成> 宽心 ~
 宽心人穷

كۆڭلى بۇزۇق <成> 坏心，良不心居 : ~ باش.
 人别找爱人的良不心居 <谚> . 人别找爱人的良不心居

错的
 كۆڭلى پارا كەندە = كۆڭلى پەرىشان

كۆڭلى پەرىشان : 乱意烦心، 乱意烦心 ~ ئۇنىڭ
 乱意烦心像好他. 乱意烦心像好他.

كۆڭلى پەس <成> 坯流下，作下 : 坯流下، 作下
 了坯流下个那提别你. 了坯流下个那提别你.

كۆڭلى پۈتۈن <成> 处自然泰，虑无忧无
 لىغىزنى پۈتۈن تۈتۈك، سىزگە ئۇ قىزچىلىك بىرى تېپىلا.

ماسسىدى ؟ 她像到不找还你道难，处自然泰要可你
 ？ 吗娘姑的样

كۆڭلى تار = ئىچى تار

蛇牛 <动> [静] كۆكۈيۈن
 壶水 <方> [静] كۆكۈر

米玉青，米玉嫩 <植> [静] كۆكۈشاش
 饭抓米玉 <良> كۆكۈشاش بولۇ

كۆكۈپىشى 官龙，人水管 [静] ئاناڭ ~ بولغۇچە، يېرىڭ سۇ
 你如不،人水管当爸爸让其与 <谚> . 你如不،人水管当爸爸让其与

游上在地田家. 游上在地田家.
 水缺不中渠，人水管识认 <谚> . 水缺不中渠，人水管识认

كۆكۈپىشلىق ① 儿活的水管 ② 稼庄看 地草看
 的绿速，的绿变易 [静] كۆكۈپىشچان

式形词名的 «كۆكۈپىشچان»
 菌霉 ② 霉 ① [静] كۆكۈپىرىك

菌霉 <生> كۆكۈپىرىك زەمبۇرۇغى
 病菌霉 <生> كۆكۈپىرىك كېسىلى

厉加本变 <方> [动] كۆكۈپىمەك
 鸟蜂食，虎蜂，隼 啖 <动> [静] كۆكۈپىمەك

科虎蜂 <动> كۆكۈپىمەك ئائىلىسى
 草瑞香 <植> [静] كۆكۈپىيار

كۆكۈپىيامان = كۆكۈپىمەت
 瑞草香 <植> كۆكۈپىياۋوت

咳日百 <医> [静] كۆكۈپىۋىتەل
 的绊羈有没，的开放 <古> [静] كۆپى

كۆگە¹ = پېسىزەك
 炭木 <方> [静] كۆگە²

子鸭公 <方> [静] كۆگەل
 (用羔羊捆)子绳的钩带 [静] كۆگەن

كۆگەنلىمەك <动> 住拴，住钩，捆 [动]
 قوزا، ئوغاقلارنى ~ 住拴羔羊把

裙衣连②衫衬，衣衬① [静] كۆڭلەك
 衣衬穿只，衫衬穿只 [静] كۆڭلەكچان

شاپ قالسىن. 的风受会，衫衬穿只别. ئۇ ~ پەيتى

艾穿 ~ قىز 的裙衣连穿① [静] كۆڭلەك

的裙衣连，的衫衬② 娘姑的裙衣连 艾穿
 布的裙衣连件一，布的衫衬件

的想臆，的考思，的象想 [静] كۆڭلەكچان
 意写 <艺> كۆڭلەكچان ماسسىدا

思沉，虑考，素思 <古> [动] كۆڭلەكچان
 心境，情心① [静] كۆڭلەكچان

坏情心 <谚> 绪心

كۆڭلى - كۆكسى كەڭ <成> 量大宏宽 : نامرات
بولغىنىمىز بىلەن ، كۆڭلى - كۆكسىمىز كەڭ .
量大宏宽是但 ، 苦

كۆڭلىگە قارماق <成> 思心着顺 : بالىنىڭ ~
思心的子孩着

كۆڭلىگە قول سالماق <成> 思心摸揣
法 : ئاۋۋال كۆڭلىگە قول سېلىپ كۆرۈپ ، ئاندىن گەپ ئاچماق .

چىمەن . 话说口开后然 ، 法想的他下一解了先想我 .
كۆڭلى نازۇك <成> 感善愁多 ، 弱脆情感 : ئادەم

قېرىغاندا ~ بولۇپ قالدىكىن . 愁多得变就年老到人 .
感善

كۆڭلىنى رام قىلماق <成> 喜人讨 ، 合迎 ، 悦取
欢 ، 欢得赢 ، 心 : شۇ كۈندىن باشلاپ قىز يىگىتنىڭ كۆڭلىنى

رام قىلىۋاپتۇ . 心欢的伙小了得赢就娘姑此从
كۆڭلى ئوچۇق <成> 快愉情心 ، 朗开情心 : بىز .

گون قىزنىڭ ~ بولغاچقا ، ئۇنىڭ قىزغا سۆز ئاچقۇسى كەلدى .
说话找娘姑跟他他以所 ، 快愉情心的娘姑日今

كۆڭلى ئۈزۈك = كۆڭلى سۇنۇق
كۆڭلى ياخشى 心好 ، 好心 : دادام ~ ئادەم ، سىلەرگە

ھەرگىز توك تەگمەيدۇ . 你对会不对绝 ، 人心好个是爸我 .
硬生度态们

كۆڭلى يوق <成> 欢喜不 : گۈزەلنىڭ ساڭا قىلچە ~
ئىكەن . 你欢喜不也点一丽再古 .

كۆڭلى يۇمشاق <成> 软心 : بىز دېھقان خەق ~
كېلىمىز . 软心汉稼庄们咱 .

كۆڭلى يېقىن 亲 ， 近亲 ، 好要 : سىز بىلەن كۆڭلۈم
يېقىن بولغاچقا ، بۇ گەپنى سىزگە دەۋاتىمەن . 亲很你和我 .

您诉告话这把才以所
كۆڭۈل ئاچماق ① 心开 ② 乐娱 . 遣消 : ئۇ ئىچى پۇش .

سلا باغچىلارنى ئايلىنىپ كۆڭۈل ئاچاتى . 事心烦有一他 .
遣消园公逛就

كۆڭۈل ئارام تاپماق ① 得理安心 ② 心安 ، 心放 :
مەسلىھەتتىڭىزدىن كۆڭلۈم ئارام تېپىپ قالدى . 导劝您了听 .

كۆڭۈل ئارامى 心舒 ، 心安 : بىرىنچە كۈن بولدى ،
كۆڭلۈمنىڭ ھېچ ئارامى يوق . 安

كۆڭۈل ئازادلىكى 畅舒情心 : مېھمانلار تونۇشقاندىن
كېيىن ، ئۆزئارا كۆڭۈل ئازادلىك ھېس قىلىشتى . 相互人客 .

كۆڭۈل ئازادلىكى 畅舒情心 : مېھمانلار تونۇشقاندىن
كېيىن ، ئۆزئارا كۆڭۈل ئازادلىك ھېس قىلىشتى . 相互人客 .

كۆڭۈل ئازادلىكى 畅舒情心 : مېھمانلار تونۇشقاندىن
كېيىن ، ئۆزئارا كۆڭۈل ئازادلىك ھېس قىلىشتى . 相互人客 .

كۆڭلى توق <成> 踏实里心 ، 足知
كۆڭلى تۈز <成> 爽直 ، 直耿 ، 直心 : ئادەم 心

人的直
كۆڭلى جايدا 心安 ، 心放 : بۇ ئادەمنىڭ تېرىكىپ سۆز .

لىكىنىگە قارىغاندا ، ~ بولمىسا كېرەك . 不里心能可人这 .
大很气火话说 ، 安

كۆڭلى چىگىچ <成> 重重事心 ، 乐不闷闷
欢寡郁 : ~ تۇرغان گۈلنار ئالىمنىڭ چاقچىقىغا كۆلىمدى .

来起不笑话皮俏的木力阿对尔娜丽古的宁不绪心
كۆڭلى دەريا <成> 撑能里肚相幸 ، 量大宏宽

船 : داداڭ ۋىجدانلىق ، ~ ئادەم ئىدى . 良有个一是爸爸你 .
人的量大宏宽 ، 心

كۆڭلىدە كىر يوق <成> 见成抱不 ، 在实底心
كۆڭلى زەھەر <成> 狠心 ، 毒歹心内 : كۆڭلى زە .

ھەرنىڭ قولىمۇ زەھەر . 狠也手 ، 人的毒心 <谚> .
كۆڭلى ساپ 洁纯地心 : بۇ كىشىنىڭ قايىقى ياماندەك

كۆرۈنگىنى بىلەن ~ . 地心但 ، 沉阴色脸人个这然虽 .
洁纯

كۆڭلى سۇنۇق <成> 的碎心 ، 的伤忧 ، 的心伤
~ 心伤的心 娘姑的

كۆڭلى سۇيۇق <成> 花杨性水 : مېنىزە ، شۇنچە
~ 心成当我把是不是您 - دە ؟ 子女的花杨性

كۆڭلى غەش 乱意烦心 ، 好不情心 ، 宁不绪心 :
كۆڭلۈڭ غەش بولسا ، يىگىنىڭ لەش بولار . 若情心 <谚> .

藻水如饭吃 ، 好不 . 乱很绪思 ، 宁不绪心他 .
كۆڭلى قارا <成> 肠心黑 ، 黑心 : كۆڭلى قارىنىڭ

无脸翻人的黑心 : 黑也脸人的黑心 <谚> . 情
كۆڭلى قارىلىق قىلماق <成> 心居 ، 恶险心居

测叵 : مەن سېنىڭ كۆڭلى قارىلىق قىلغىنىڭنى ئېيتمايلا قويماي .
恶险心居你提不且暂我

كۆڭلى قالماق <成> 望失 ، 心灰 ① : بۇ ئىشتىن
كۆڭلۈم قالدى . 望失已早事此对我 . 意介 ， 怪见 ② .

كۆڭلى قانماق : 足意满心 : ئوغلنىڭ ئىشىدىن كۆڭلى
قانغان ئانا ئۆزىنى تېخىمۇ كۈچلۈك ھېس قىلىشقا باشلىدى .

量力有更己自到感亲父的足意满心为所作所子儿对
了 .

كۆڭلى كەڭ <成> 量大宏宽

كۆڭلى كەڭ <成> 量大宏宽

欣: كۆڭلۈمنى ئاۋۇندۇرىدىغان ئاخىرقى ئۈمىدۈ ئەمدى يوققا چىقتى. 了有乌为化也下一这望希后最的欣欢我令. كۆڭۈلنى رەنجىتمەك 心人伤, 罪得: يەنە بىرى كۆڭۈللىرىنى رەنجىتكەن ئوخشامدۇ؟ 罪得谁有又是不是? 了您

كۆڭۈلنى زېدە قىلماق <成> 心伤使, 屈委受使. سىزگە ئازار بەرگەن قارا كۆڭۈل مېنىڭمۇ كۆڭلۈمنى زېدە قىلدى. 屈委了受我使也人心黑的情感您害伤

كۆڭۈلنى غەش قىلماق 心烦 心, 快不人令: قاغا پوق يېمەستە كۆڭۈلنى غەش قىلىدىغان گەپلەرنى دېمەسەڭچۇ. 清大. 话的心烦人令说别请早

كۆڭۈلنىڭ چىگىچىنى يەشمەك <成> 心里除解. 瘡疙的: سەن كېلىپ كۆڭلۈمنىڭ چىگىچىنى يېشىۋەتتىڭ, ئۆزۈمۈ يېنىكلىپ قالدىم. 瘡疙的里心我了除解来你. 了松轻也

كۆڭۈلنىڭ كەينىگە كىرمەك <成> 欲所心随. 欲所心随你. كۆڭۈلنىڭ كەينىگە كىرىپ قالغان كۈنۈڭ شۇ. 场下种这得落才

كۆڭۈلنى يېرىم قىلماق <成> 过难使, 心伤使. كۆڭۈلنىڭ يېرىم قىلماق ئۇكام, ئىش بۇنىڭ بىلەنلا تۈگىمەيدۇ. 完有没还情事, 过难别您, 弟小

كۆڭۈل ئورنىغا چۈشمەك <成> 心放, 踏里心, 实: ئەمدى كۆڭلۈم ئورنىغا چۈشتى. 了心放才我下一这. 好讨, 心人络笼 <成> كۆڭۈل ئوۋلاشقا بەكمۇ ئۇستا. 心人络笼于善很他. سىزنىڭ مېنى ياخشى كۆرۈشۈڭىز ئەرلەرنىڭ ئاياللار كۆڭلىنى ئوۋلىشىدىن باشقا ئىش ئەمەس. 我欢喜您. 套一那

كۆڭۈل ئۇتماق <成> 住哄, 住络笼: قولۇڭدىن كېلىشىچە كۆڭلىنى ئۇت. 住哄他把计百万千要你. 去不意过里心 愿情: سىزنى مۇنداقلا يولغا سېلىپ قويۇشقا كۆڭلۈم ئۇنمايدۇ. 去不意过里心我, 行送您为地单简么这

كۆڭۈل ئۆسمەك <成> 兴高, 快欢, 畅欢, 气喜. 洋洋 兴高采烈: بوپتۇ, خالغىنىنى ئېلىپ بېرىڭ, بالنىڭ كۆڭلى ئۆسۈپ قالسۇن. 了好, 就给他上买他想买的, 兴高兴高子孩

كۆڭۈل ئۆيمەك 心安, 不安: ئۇلار كۆڭلى ئۆيگەن ھالدا بىر - بىرىگە قاراشتى. 看相互地安不们他. 弃放 <成> كۆڭۈل ئۈزمەك

ئىكەن, كۆڭلۈمگە تېگىپ قالدى. 膩都我, 膩油太飯的您. 了住

كۆڭۈلگە جىن كىرمەك <成> 念邪生心, 生心, 意恶 胎鬼怀心, 心歹生. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. 念邪生顿罕斯依阿

كۆڭۈلگە سۇ يۈگۈرمەك <成> 心称, 心遂. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. 意如心称, 欲所心遂. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. 意如心称到感, 番一了详端目瞩

كۆڭۈلگە شەك چۈشمەك 疑生, 妄疑生心. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى.

كۆڭۈلگە كەلمەك <成> 怪见, 心多, 意介: سىزگە بىر ئىشنى دېسەم, كۆڭلىڭىزگە كېلەمدۇ؟ 吧意介不您, 事

كۆڭۈلگە گۇمان چۈشمەك = كۆڭۈلگە شەك چۈشمەك. كۆڭۈلگە ئوت سالماق <成> 情爱起激①. گۈزەل. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى.

كۆڭۈلگە يارشا يارىشا <习> 思心着顺, 子面给: ئۇ. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى.

كۆڭۈلگە ياقماق 意中, 心顺, 心可. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى.

كۆڭۈلنى ئەزمەك <成> 磨折: ئەجەپ كۆڭلۈمنى ئەزىڭ. 了够磨折我把你. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى.

كۆڭۈلنى پارا كەندە قىلماق 乱意烦心人让. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى. ىسساخانىنىڭ كۆڭلىگە جىن كىردى.

كۆڭۈلنى چۈشەنمەك 情心解理: بايقىتى سۆزۈمنى ئاخىرغا قەدەر چۈشەنگەن بولاتتىڭىز. 刚. 情心的我解理会就, 完说我听您是要才. 欢人令, 心安人令 <成> كۆڭۈل ئاۋۇندۇرماق

翻掀车大把 كۆمتۈرۈۋەتەك ۋىنى

态同共的 «كۆمتۈرمەك» كۆمتۈرۈشمەك

كۆمتۈرۈلمەك «كۆمتۈرمەك» 态动被的: ئاسمان كۆمتۈرۈلۈپ

! 谓所无都陷地坍天, 呀你! ھە - كەتسىمۇ چاتقىڭ يوق

كۆمتۈرۈلمە [静] 的置倒 [静]

貌地置倒 <地> كۆمتۈرۈلمە يەر شەكلى

宝财的藏埋 <古> [静] كۆمچۈ

كۆمدۈرمەك «كۆمەك» 态动使的: ئۇ بالىلىرىغا ئۈزۈم ئالدى-

رنى كۆمدۈردى. 了埋藤葡萄把们子孩让他

态动被的 «كۆمدۈرمەك» كۆمدۈرۈلمەك

味糊 <古> [静] كۆمشۈك

的烤里火炭在埋 [静] كۆمىمە

瓜南焖炭 كاۋا كۆمىمە

蛋鸡焖炭 تۆخۇم كۆمىمە

南到塞肉块大的好切把)肉烤焖炭 كاۋاپ كۆمىمە

(成而制烤中火炭入埋里子肚瓜

كۆمىمەك [动] ① 埋, 掩, 埋, سۆزە ~ 卜萝卜埋 / ئۆلۈك

雪 <谚> ~ 掩埋尸 / 体 / 体尸掩埋 ~

“火住不包里纸”同喻: 人死住不埋里

مۇ؟ ياپسام پىشارمۇ؟ 熟能上贴是还熟能里火到焖؟

够足你给想我. 决不豫犹 <转> ②. 供提分充: سېنى بايلىققا كۆمۈپ،

كۆمۈپ، ئاناغىمۇ ياردەم قىلغۇم كېلىدۇ.

。亲母你助帮想也, 你助帮想, 富财的

كۆممىقوناق [静] <植> 米玉, 米包, 谷包,

螟米玉 <动> كۆممىقوناق كۆيە بەرۋانىسى

象米玉 <动> كۆممىقوناق مىتىسى

地米玉 [静] كۆممىقوناقلىق

كۆمۈر [静] 煤, 炭, 炭煤, 煤 ~ فالساق 煤烧

青沥煤 <建> كۆمۈر ئاسفالىتى

浆煤 كۆمۈر بوتقىسى

棒炭 كۆمۈر تاياقچىسى

积沉炭 <地> كۆمۈر چۆكۈندىسى

器煤卸 <矿> كۆمۈر چۈشۈرگۈچ

业工炭煤 كۆمۈر سانائىتى

耗煤 كۆمۈر سەرپىياتى

物合化水碳 <化> كۆمۈر سۇ بىرىكمىسى

系煤 <矿> كۆمۈر سىستېمىسى

层煤 <矿> كۆمۈر قاتلىمى

炭褐贝 <地> كۆمۈر قاشتېشى

井煤 <矿> كۆمۈر قۇدۇقى

“兵皆木革”; “影蛇弓杯”同喻: 个五成子影连
狗, 车拉马 <谚>. ۋىنى ئات تارتىدۇ, كۆلەڭگىسىنى ئىت.
子影拉. ئەمەلنىڭ كۆلەڭگىسى ئۇنىڭغا يېقىنلاپ كەلدى.
。他了近逼影阴的神死

济经子影 <经> كۆلەڭگە ئېگىلىك

كۆلەڭگىسىدىن ئۈر كۆمەك <成> 状万恐惊: ئۇ
نىمە ئۈچۈندۇر كۆلەڭگىسىدىن ئۈر كۆپ يۈرىدۇ.
。状万恐惊是总他

的影无 [静] كۆلەڭگىسىز

灯影无 <医> كۆلەڭگىسىز چىراغ

地凉荫 [静] كۆلەڭگىلىك

كۆلەم [静] ① 积面: يەر كۆلىسى 积面② 模规: قۇرۇ-
لۇش كۆلىسى 模规的程工

的模规无, 的模规(非)不 [静] كۆلەمسىز

经济模规非 <经> كۆلەمسىز ئىگىلىك

كۆلەملىك [静] 的模规: كەك ~ ھۈجۈم 模规大进的

益效模规 <经> كۆلەملىك ئۈنۈم

济经模规 <经> كۆلەملىك ئىگىلىك

棚草, 屋小 [静] كۆلبە

كۆلچەك [静] ① 塘池, 子池, 坝涝, (池) 水蓄, ②
洼水 <水>

池浴共公 مۇنچا كۆلچەك

畜役 <古> [静] كۆلۈك

子影 <方> [静] كۆلۈگە

线光, 光 <方> [静] كۆلۈگەچ

凶水, 塘水, 塘池小 <古> [静] كۆلۈك

物阳遮做 <古> [动] كۆلىتمەك

كۆمەچ [静] ① 余(火中烤的)炭烤馍② 贴中坑(馕)

馕糊(的来下掉住不
糊变了坏烤馕, 糊面改了坏做饭 <谚>. ~ ۈزۈپ

。煤 <转> ③. 益利: ئۆز كۆمىچىگە چوغ تارتماق <成>

利私谋

锅平, 子铛 [静] كۆمىچىدان

处蔽掩, 物挡遮 <方> [静] كۆمەك

的多人族, 的多戚亲 <方> [静] كۆمەك

助帮 <方> [静] كۆمەك

冰浮 <方> [静] كۆمەل

法魔, 的法魔使 <古> [静] كۆمەن

态动使的 «كۆمتۈرمەك» كۆمتۈرتەك

كۆمتۈرمەك [静] 扣倒: چىنىنى ~ 来过扣倒碗把 / ھار-

埋被才人 . 花棉了满 . 没 .

قۇن [静] 革皮 : ~ زاۋۇتى 厂革皮 / ياخشى ئاتنىڭ تېرىسى قېمىش بولار , ~ بولماس . < 谚 > . 条皮做能皮马好 < 谚 > . 革制能 .

窝蜂, 巢蜂 [静] كۆنەك

كۆنەك قېرىن = ئۆپكە ئاغزى

煤窝蜂 كۆنەك كۆمۈر

壶颈长 < 古 > [静] كۆنەك

的状窝蜂 [静] كۆنەكسىمان

丘沙状窝蜂 < 地 > كۆنەكسىمان بارخان

织组状窝蜂 < 理生 > كۆنەكسىمان توقۇلما

子醇奶酸, 曲奶(的奶酸) [静] كۆنەلگۈ

的曲奶作 [静] كۆنەلگۈلۈك

分部的饰缀下子领衣衬头套 [静] كۆنەك

كۆنچى [静] 人工革制, 人工革皮, 匠皮

تۆمۈرچى, پۇلنى ئۇسار كۆنچى . < 谚 > 咣叮铁打匠铁

。 蓑袋麻钱盛匠皮, 响

业革皮, 业革制 [静] كۆنچىلىك

弯, 弯弄 < 古 > [动] كۆندەلەتمەك

涧山 < 方 > [静] كۆندۈ

كۆندۈرمەك ① «كۆنەك» 态动使的 ② 服说 : مەن ئۇنى

كۆندۈرەلمىدىم . 他服说能没我 . ③ 服驯, 化驯 : ئاتنى ~

手练 ~ قولنى / 语口练 ~ تىلنى ④ 练 / 马驯

كۆندۈرۈشمەك «كۆندۈرمەك» 态同共的

كۆندۈرۈلمەك «كۆندۈرمەك» 态动被的 : بۇ شىر ھايۋانات باغ .

چىسىدا كۆندۈرۈلدى . 这狮子头在经已子狮头这 . 化驯里园物动在经已子狮头这 .

了 .

子箱泥 < 方 > [静] كۆندۈك

كۆندىلەك [静] 的向横, 的横 : مىلتىقنى ئېگەرنىڭ قېشىغا

前鞍马在放横枪把 قويماق ~

肠结横 < 理生 > كۆندىلەك بوغماق ئۈچەي

杆挺(的车吊) < 机 > كۆندىلەك بىلەك

梁横 < 建 > كۆندىلەك لىم

量质横 < 物 > كۆندىلەك ماسسا

槽横 < 气 > كۆندىلەك ئوقۇر

地盆向横 < 地 > كۆندىلەك ئويمانلىق

层断横 < 地 > كۆندىلەك ئۈزۈلمە

كۆنەك [动] ① 意同, 应答 : ئۇ ئاخىر مەسىلەتمىزگە كۆند .

دى . 他后同我意了 . ② 知足, 足满 . 意主的们我了意同后他 . 巴里

机煤截, 机煤采 < 机 > كۆمۈر قېزىش ماشىنىسى

矿煤 坎 كۆمۈر

气煤 坎 كۆمۈر گازى

质炭 < 矿 > كۆمۈر ماددىسى

油制煤, 油焦煤 < 化 > كۆمۈر مېيى

床煤 < 矿 > كۆمۈر ياتمىسى

屋房顶圆 [静] : ~ ئۆي 圆顶房

骨软 < 理生 > [静] كۆمۈرچەك

织组骨软 < 理生 > كۆمۈرچەك توقۇلمىسى

瘤骨软 < 医 > كۆمۈرچەك ئۆسمىسى

炎骨软 < 医 > كۆمۈرچەك بەللىكى

的骨软 [静] كۆمۈرچەكلىك

鱼骨软 < 动 > كۆمۈرچەكلىك بېلىق

人煤卖, 人煤挖 [静] كۆمۈرچى

业炭煤 [静] كۆمۈرچىلىك

房炭②场煤① [静] كۆمۈرخانا

煤无 [静] كۆمۈرسىز

层煤无 < 地 > كۆمۈرسىز قاتلام

炭脱 [动] كۆمۈرسىزلەنمەك

化炭 < 化 > [动] كۆمۈرلەشمەك

的炭煤②田煤 < 矿 > ① [静] كۆمۈرلۈك

学岩煤 كۆمۈرلۈك پېترولوگىيىسى

器阻变精炭 < 物 > كۆمۈرلۈك رېئوسات

岩页质炭 < 矿 > كۆمۈرلۈك سىلانېتىس

学质地田煤 كۆمۈرلۈك گېئولوگىيىسى

扣倒, 扣 [动] كۆمۈرمەك

态同共的 «كۆمۈرمەك»

态动被的 «كۆمۈرمەك»

态同共的 «كۆمۈرمەك»

子金的藏埋 [静] ~ ئالتۇن 的藏埋, 埋

财地, 财底 < 经 > كۆمۈك دۇنيا

的里土湿在埋 埋 [静] نەم توپىغا ~ سەۋزە 的里土湿在埋

~ 卜萝胡 / ئۇيغۇر تېبابىتىمىزنىڭ مولى بايلىقلىرى تېخى ~

مالدا ياتماقتا . 我门维吾尔医学的富宝藏有期待

。 掘

藏埋 [静] كۆمۈلمە

谷藏埋 < 地 > كۆمۈلمە جىلغا

形地藏埋 < 地 > كۆمۈلمە بەر شەكلى

كۆمۈلمەك «كۆمۈمەك» 态动被的 : يول قارغا كۆمۈلۈپ كەتتى .

堆厂工 . 了住封雪被路 路被雪封住了 . 工路堆

كۆيدۈرمەك ① «كۆيەك» 态动使的: قەغەز / 纸烧 ~ قول / 纸烧
نى كۆيدۈرۈۋالماق / 着烫手把 كۆيدۈرسىمۇ كۈن ياخشى
烧焙 <地>②. 好阳太是还, 热灼管尽 <谚>

كۆيگۈچى 〔静〕 的烧燃

说素燃 ئامىل تەلىماتى

كۆيمەس 〔静〕 的火防: ~ بىناكارلىق ماتېرىيالى 防火建
料材筑

كۆيمەك ①〔动〕 烧, 着: لامپۇچكا كۆيۈپ كېتىپتۇ. 烧泡灯
. كۆمۈر كۆيدى. 了着煤. كۆيگەن ئوتنىڭ تۈتۈنى يوق.
<谚> 烟有没火的着烧 焦, 烫②. ئوتتى كىم تۇتسا,

شۇنىڭ قولى كۆيەر. <谚> 手谁烫, 火抓谁 同喻:
<谚> 焚自必者火 竟嘴 <谚>. ئاغزى قەپتىقتا كۆيۈپتۇ. 手烫不长棍火拨

了烫奶酸让. گۆش بىلەن ياغ بىر تۇغقان, پىيازنىڭ كۆي-
گىنى كۆيگەن. <谚> 家一是油和肉 葱洋是的焦烧,
③ <转> 爱, 爱深: كۆيگەن جۇۋانغا ئات نېزكى ئاي كۆ-

رۈنەر. <谚> 亮月成看也美马, 妇少的爱深 同喻:
“施西出里眼人情” كۆيگەنگە كۆي, كۆرۈنگەنگە كۆيە.
<转>④. 人的你好讨爱别, 人的你爱爱要 <谚>

家, 家爱关. ئۆي دېگەنگە كۆيسە ئۆي بولىدۇ. 切关, 爱关
. مەن كۆيەرمەن بالامغا, بالام كۆيەر بالامسىغا.
<谚> 子孩的他爱关子孩, 子孩爱关我 ماڭا كۆي-

گۈچە ئېرىڭنى سۆي. 我爱其如不, 我丈夫你爱如不, 夫丈你爱如不,
<转> 害陷害: مەن مۇشۇ ئىشتا ناھەق كۆيۈپ كەتتىم.
<转>⑥. (了死枉冤) 陷诬了到受上事件这在我

ئەرزىسەس بىر ئىشقا ئون كوي كۆيۈپ كەتتى. 为了一不件
. 钱块十了亏事的得
كۆيۈش نۇقتىسى <化> 点燃

كۆيۈش نىسبىتى <化> 比烧燃
كۆيمەنمەك <古>〔动〕 故托, 口借
كۆيۈپ - پىشىپ ①〔静〕 恋热: ئۇلار بىر - بىرىگە ~ ,

ئېلىپ تېگىشكەن. 他们此彼是们他. 地忱热②. 的合结恋热此
地命卖, 地勤辛: ئۇ قورسىقىنى بېقىش ئۈچۈن ~ ئىش-
لىدىۇ. 活干地命卖他口糊了为

كۆيۈشچان 〔静〕 的可燃
كۆيۈشچان گاز 体气燃可
كۆيۈشچان ماددا 质物性燃可

كۆيۈشچانلىق ① «كۆيۈشچان» 的式形词名的
性燃
كۆيۈشمەك «كۆيەك» 态同共的: ئۇلار خېلىدىن بۇيان بىر -

~ ئۇلار يېزا تۇر- 服驯, 惯, 惯习③切一的有已足满 ~
مۇشغا كۆنۈپ قالدى. 活生村农了惯习经已们他. قولۇم
ئىشقا كۆندى. 了惯干活干手的我. قارچىغا قولغا كۆندى.

了服驯鹰猎. 态同共的 «كۆنمەك»
كۆنۈك 〔静〕 的服驯①, 的化驯, 的惯习: ئات ئات ~
<转>②. 惯习很此对我. ~ مەن بۇنىڭغا خېلى / 马的

贴服. ئۇ ماڭا ~. 贴贴服服我对他.
كۆنۈكمە <教>〔静〕 习练, 题习练: ~ ئىشلىمەك 练作
习

كۆنۈكمەك = كۆنمەك
كۆنۈكۈشمەك = كۆنۈشمەك
كۆنى <古>〔静〕 的正①, 的直, 的直正②, 的直
的正纯, 的爽直, 的直爽

كۆۋەجمەك 〔动〕 沫泡泛, 浪泛: ئېرىق سۈيى ~ 水渠
淌流沫泡着泛

كۆۋەزلىك <古>〔静〕 傲骄, 慢傲, 傲高
كۆۋتۈك <古>〔静〕 躯身, 体躯, 体身
كۆۋرۈك 〔静〕 梁桥, 桥

كۆۋرۈك ئەگمىسى <建> 拱桥
كۆۋرۈك تەگلىكى <建> 座桥
كۆۋرۈك سالاسۈنى <建> 栏桥, 杆栏桥
كۆۋرۈك مۇنارى <建> 塔桥
كۆۋرۈك مېڭە <理生> 桥脑

كۆۋرۈكچە ①〔静〕 小②桥式
كۆۋرۈكسىمان 〔静〕 的式桥, 的状桥
كۆۋرۈكسىمان توك توغرىلىغۇچ <物> 整式桥
器流

كۆۋرۈكسىمان ئۇلاق <农> 接桥
كۆۋرۈكلىك ①〔静〕 的桥做可: بىر ~ ياغاچ 座一做可
人 的梁桥②料木的桥: ~ رول ئوينىماق 用作梁桥起

كۆۋرۈكلىك 〔静〕 汛桃, 汛桃, 汛春: 桃花汛
كۆۋرۈكچۈك <方>〔静〕 方地的滚打(等骡, 驴, 马)
كۆيدە <古>〔静〕 塌坩

كۆيدۈرگە ①〔静〕 精人害② 疽炭 <医>
كۆيۈشچان <机>〔静〕 器烧燃

كۆيۈشچان بومبا <军> 弹烧燃
كۆيۈشچان ئىشقار <化> 碱烧
كۆيۈشچانلىك 〔静〕 为行人害
كۆيۈشچانلىك خىلىماق 人害

。儿劲大

者迫压，者裁独，霸恶 <古>〔静〕 **كۈچەك**

者虐暴，君暴 <古>〔静〕 **كۈچەمچى**

كۈچەنمەك «كۈچمەك» 态复自的：ئۇ ئانچە كۈچەنمەستىنلا

قورام تاشلارنى كۆتۈرەتتى . 举石巨把就儿劲使么怎没他 .

。来起了

كۈچەيتكۈچ <物>〔静〕 器大放

كۈچەيتكۈچ لامپا <物> 管大放

كۈچەيتمەك [动] 强加，强增，强化：رههەرلىكنى ~ 加

习学语外化强 ~ / 导领强 / 心信强增 ~ 习学语外化强 ~

习学语外化强 ~

كۈچەيتىش ئىستانسىسى <电> 台转差

كۈچەيتىشمەك «كۈچەيتمەك» 态同共的

كۈچەيتىلمەك «كۈچەيتمەك» 态动被的

كۈچەيمەك [动] ① 强增，大强：دۆلىتىمىز كۈچەيمەكتە . 我

چەيدى . 烈强变，烈猛变②。来起大强在正家国们

得哭娘姑 . 大越下越雨 . قىزنىڭ يىغىسى كۈچەيدى .

了害厉

。了害厉

كۈچۈشگۈر [静] 的大气力 ~ 的大气力 人的大气力

كۈچۈشگۈرلۈك «كۈچۈشگۈر» 式形词名的：بىز ئۇنىڭ

كۈچۈشگۈرلۈكىدىن ھەيران قالدۇق . 而大气力他为很们我 .

。惊吃

كۈچسىز [静] ① 的力无，的儿劲没，的弱微，的弱软

ئانا ~ پۇتلىرىنى ئاران يۆتكەپ كېتىۋاتاتتى . 移强勉亲母 .

腿双的力无着动 ~ / 烟的儿劲没 تاماكا ~ / چىراغ ~

نۇرى ۋە ئاجىز 力无弱软 ② 的瘠贫 / 光灯的弱微

壤土的瘠贫 ھەر ئايرىق ~ / 地薄，地土的瘠贫

كۈچسىز پۇل <经> 货通软，币软

كۈچسىزلەندۈرمەك «كۈچسىزلەنمەك» 态动使的

كۈچسىزلەندۈرۈشمەك «كۈچسىزلەندۈرمەك» 态同共的

كۈچسىزلەندۈرۈلمەك «كۈچسىزلەندۈرمەك» 态动被的

كۈچسىزلەنمەك [动] 弱衰：ئۇ ئاغرىق ئازابىدىن كۈندىن -

كۈنگە كۈچسىزلەندى . 衰天一比天一得磨折痛病被他 .

。弱

كۈچسىزلىك «كۈچسىز» 式形词名的

كۈچ - قۇدرەت = كۈچ - قۇۋۋەت

كۈچ - قۇۋۋەت [静] 力威，量力

كۈچكەي <古>〔静〕 的酷残，的暴残，的虐暴

كۈچلەندۈرمەك «كۈچلەنمەك» 态动使的：يۈرەكنى كۈچلەندۈرۈمەك

ئېلىپ قالدۇ . 的坏累马把会，害厉么这得用你 .

كۈچ بەرمەك ① 量力予给：قەھرىماننىڭ رومى كىشىگە

مۆلچەرلىگۈسىز كۈچ بېرىدۇ . 可不以人予给神精的雄英 .

量力的量估 ② 力出：ئۇلاغ دېگەننى ئوبدان باقساڭ ، ئۇ

ساڭا يەتتە - سەككىز يىل ئوشۇق كۈچ بېرىدۇ . 好得喂口牲 .

③ 劲住得吃 . 力年八七出你给多能

。劲住不吃子绳这 . 劲住不吃子绳这 .

كۈچ تەڭپۇڭلۇقى <物> 衡平的力

كۈچ توپلىماق 锐蓄精养，量力蓄积，量力集聚

كۈچتىن قالماق ① 力体失丧，气力没：ئەر قېرىسا

كۈچىدىن قالار ، خوتۇن قېرىسا ئېسىدىن . 老人男 <谚> .

② 效失 <转> . 性记没了老人女，气力没了

废：ھۆكۈم كۈچىدىن قالماق 决判效失 (效无) / بۇرۇنقى

تۈزۈملەرنىڭ بىرمۇنچىسى كۈچىدىن قالدى . 些一度制的前以 .

。了废作经已

كۈچ چىقارماق 力出，劲使：بۇ ئىشقا جىق كۈچ چىقار .

دېڭىز . 力大很了出您事件这

كۈچ سىستېمىسى <物> 系力

كۈچ سىناشماق 量较

كۈچ كۆرسەتمەك ① 量力示显 ② <转> 用作起

كۈچ كىرمەك 劲了有，儿劲过缓：بىزدەم ئولتۇرغان .

دىن كېيىن پۈت - قولۇمغا كۈچ كىردى . 后之儿会一了坐 .

。来儿劲过缓才肢四

كۈچ مەركىزى <物> 心力

كۈچ مەيدانى <物> 场力

كۈچ مومېنتى <物> 矩力

كۈچ نۇقتىسى <物> 点力

كۈچ ئۇلىماق ① 劲加，油加：كۈچ ئۇلاپ ئىشلىمەك

② <体> 干 (油加) 劲加 力接：كۈچ ئۇلاپ يۈگۈرۈش مۇ .

赛力接 سابقىسى

كۈچ ئېلىشماق = كۈچ سىناشماق

كۈچ يەتمەك ① 及可量力，气力有：بۇ تاشنى كۆتۈر .

رۈشكە كۈچۈم يېتىدۇ . 头石块这起举气力有我 . ئېشەككە

كۈچۈك يەتمەسە ، ئۇر توقۇمنى . <谚> 打就驴住不制

② <转> 子鞍 到办能：بولدى غەم قىلماڭ ، بىرەر ئا .

دەمنى يۆتكەشكە كۈچۈم يېتىدۇ . 了行，愁别，

到办能还

كۈچ ² <古>〔静〕 麻芝

كۈچەشمەك «كۈچمەك» 态同共的：بۇ ئىشقا ئۈنچىلىك كۈچ .

شېپ كەتمەسەڭلارمۇ بولىدۇ . 么那费必不以可们你事这

· 好脸晒阳。 كۈزنىڭ قېتىقىنى كۈيۈ ئوغلۇك كەلسىمۇ بەرمە .
 给别也了来婿女奶酸的天秋 < 谚 > . كۈزدە توي تولا ،
 ئەتىيازدا ئۆلۈم : < 谚 > . 多事丧天春 ، 多事喜天秋
 季秋 كۈز پەسلى
 虎老秋 < 气 > كۈز تىنجىقى
 羔秋 < 动 > [静] كۈزەك
 كۈزەك باقلان = كۈزەك
 毛秋 [静] كۈزەم
 كۈزەم يۈك = كۈزەم
 菊车矢禾 < 植 > [静] كۈز تىسكەن
 虫火荧 < 古 ، 动 > [静] كۈز كۈنى
 粮秋 < 天 > [静] كۈزگى : 的天秋 ، 的种天秋①
 麦冬②
 麦冬 < 植 > كۈزگى بۇغداي
 菜油冬 < 植 > كۈزگى قىچا
 菊珀 < 植 > [静] كۈزگىل
 场牧秋 ، 场草秋 < 牧 > [静] كۈزلەك
 装秋 كىسىم ~ : 的季秋 ، 的天秋 [静] كۈزلۈك
 耕秋 < 农 > كۈزلۈك ئاختارما
 播秋 < 农 > كۈزلۈك تېرىلغۇ
 播秋 < 农 > كۈزلۈك تېرىم
 稼庄秋 ، 物作秋大 < 农 > كۈزلۈك زىرائەت
 瓜甜秋 < 植 > كۈزلۈك قوغۇن
 分秋 < 天 > كۈزلۈك كۈن تەڭلىكى
 秋苳 < 农 > كۈزلۈك ئوتالغۇ
 灌冬 < 农 > كۈزلۈك ئوسا
 菜白大 < 植 > كۈزلۈك يېسىسۈپلەك
 收秋 < 农 > كۈزلۈك يىغىم
 (口袋麻) 紧收 < 方 > [动] كۈزۈكدىمەك
 秋入 < 农 > [动] كۈزۈكمەك
 骨肋 < 古 > [静] كۈسۈرى
 鼠黄 < 动 > [静] كۈسۈتكە
 咳嗽 [叹] كۈش : 的等羊赶 (声喝吆)
 كۈشەندە : 敌天① [静] : چېكەتكە زىرائەتلەرنىڭ كۈشەندىسى .
 头对死 ، 家冤② . 敌天的物作农是虫蝗 شۇنداق
 قىلىپ ، تۈنۈگۈنكى دوستۇم بۈگۈن كۈشەندەم بولۇپ قالدىمۇ ؟
 唐 来一么这天昨来的友朋今天竟成了冤家吗 ؟
 词名象抽的 « كۈشەندە » كۈشەندىلىك
 对作 كۈشەندىلىك قىلماق
 者唆教②的唆挑 ، 的唆教① [静] كۈشكۈرتكۈچى

كۈرەلمەك « كۈرەلمەك » 态动被的 : 态动被的 : قارلار كۈرۈلۈپ ، قورۇ
 净干干得扫院子院 ، 走铲被雪 . باكز تازىلانى . 淨
 淨
 地之息栖猪野 [静] كۈرپە
 等杖拐 ، 柄鞭 ، 杆箭制来用) 子柁 < 古 > [静] كۈرت
 (木树的
 套头 < 古 > [静] كۈرتۈك
 苦穷 ، 困穷 ، 穷 < 方 > [静] كۈررەك
 狗的情发 : 情发 (狗母) ① [静] كۈرسۈك
 ~ 情发 (狗母 ، 狼母)
 狗母的情发 < 骂 ， 转 > ②
 情发 (狗母 ، 狼母) كۈرسۈككە كىرمەك
 了情发狗母 . 情发 [动] : 情发 (狗母)
 米小煮奶或水用) 饭米小拌油 < 古 > [静] كۈرشەك
 (食饭的用食后油加并
 鸡绶吐 ، 鸡火 [静] كۈركە
 香金郁 < 植 > [静] كۈركۈمگۈل
 子褂 ، 褂小 < 古 > [静] كۈرمە
 草稗 ، 米稗 ، 稗旱 ، 子稗 < 植 > [静] كۈرمەك
 万上千成 ، 量大 [静] كۈرمىك
 子虱 (的上身马) < 方 > [静] كۈرۈت
 星火 < 古 > [静] كۈرۈد
 的窝抱 [静] كۈرۈك
 窝抱 بولماق
 鸡的窝抱 توخۇ كۈرۈك
 已想 ، 物之惯习已想① < 成 > كۈرۈكى تۇتماق
 子性使 ، 绪情闹②事之惯习
 转好绪情 ، 消气 < 成 > كۈرۈكى يېشىلمەك
 声叫咯咯 (鸡母) [模] كۈرۈك
 声叫咯咯 (鸡母) [模] كۈرۈك - كۈرۈك
 态动使的 « كۈرۈلمەك » : 态动使的 : ۇلارغا گۈرۈچنى كۈرۈد .
 米量斗用们他让我 .
 态同共的 « كۈرۈلمەك » : 态同共的 : ۇلار بۇغداينى كۈرۈد .
 麦小量斗用们他 .
 态动被的 « كۈرۈلمەك » : 态动被的 : ۇرپا كۈرۈلەندى . 麦大 .
 了过量斗用们他 .
 物谷量斗用 ~ ۇگۈتنى : 量斗用 [动] كۈرۈك
 子麦铲 ~ ۇغداي / 雪铲 ~ ۇر / 雪铲
 筐驮果瓜 < 古 > [静] كۈرۈك
 日秋 ، 天秋 ، 秋 [静] : 天秋 ، 秋 [静] : 日秋 ، 天秋 ، 秋 [静]
 天秋 < 谚 > / 天秋 < 谚 > : 天秋 ، 秋 [静] : 天秋 ، 秋 [静]
 天秋 < 谚 > / 天秋 < 谚 > : 天秋 ، 秋 [静] : 天秋 ، 秋 [静]

، 人的及可不愚是不可我 . مېنى ئانچە كولدۇرلاتما .
。我弄戏别你

的昼白，的天白〔静〕 كۈندۈزكى

的昼白，的天白〔静〕 كۈندۈزلۈك

春季四 <植>〔静〕 كۈندىباھار

事常日 ① 的常日，的天每〔静〕 كۈندىلىك ~ ئىشلار 日

饭常家 ② 的常家 ~ تاماق 日

活生常日 كۈندىلىك تۇرمۇش

记日 كۈندىلىك خاتىرە

作工常日 كۈندىلىك خىزمەت

报日 <经> كۈندىلىك ھېسابات

~ كۈندىن - كۈنگە 〔静〕 益日，天一比天... ۋەتىنىسىز ~

。荣繁益日国祖的们我 . گۈللەنمەكتە .

كۈنساناپ ① 的天每，天乎几，天每〔静〕 يېقىندىن بۇيان ئۆيلە .

家您近最 . رىگە ~ ئەلچىلەر توپى يىغىلىدىغان بولۇپ قالدى .

益日，天一比天一② . 儿那在聚人媒群一有都天每

كۈنساين = كۈندىن - كۈنگە

كۈنسىپرى = كۈندىن - كۈنگە

كۈنسىز 〔静〕 过不...天 : مەن تۆت ~ قايتىپ كەلمەيمەن .

。来回不天四过不我

كۈنگەي ① 的阳朝，的阳向，的面阳 ~ ئۆي 向阳

面阳 <建>② 子屋的

植性阳，物植光喜 <植> كۈنگەي ئۆسۈملۈكى

物

墙花②子垛箭，墙女① <建>〔静〕 كۈنگۈرە

花带②的子垛箭有，的墙女有①〔静〕 كۈنگىرىلىك

的墙

墙花 <建> تام كۈنگۈرىلىك

كۈنلەپ 〔静〕 一天地，天成，一天地 ~ ۋاقىت كەتتى . 子日

出不天成他 . ئۇ ~ سىرتقا چىقمايتتى . 去过地天天

。门

地天天一，日一复日〔静〕 كۈنلەپ - كۈنلەپ

كۈنلەشمەك «كۈنلىك» 态同共的 : ئۇلار بىر - بىرىنى كۈن .

吵天天，妒嫉相互们她 . لىشىپ كۈندە جاڭجال قىلىشتى .

。架

伞〔静〕 كۈنلۈك

كۈنلۈك ① 的天，的日 : بېسىم ~ يول 半天路

程 / 日 ~ خىزمەت 一天工 / 作 ~ نورما 日额

空买空卖 <经> كۈنلۈك پايچى

客线短 <经> كۈنلۈك خېرىدار

的状麻芝〔静〕 كۈنجۈتسىمان

石矿染浸 <地> كۈنجۈتسىمان رۇدا

كۈنجۈتۈلۈك ① 的麻芝种，的麻芝有 : ~ ئېتىز

麻芝去他 . 地麻芝② : ئۇ كۈنجۈتۈلكە كەتتى .

。了地

饊麻芝 نان كۈنجۈتۈلۈك

，渣油生花 〔静〕 饼油，渣油 : خاسىك كۈنجۈرسى 渣油

饼生花

肥饼 <农> كۈنجۈرە ئوغۇت

子领 <方>〔静〕 كۈنجۈك

葵日向 <方，植>〔静〕 كۈنچىچەك

كۈنچى = كۈنداش

边东，方东，东〔静〕 كۈنچىقىش

كۈنچىلىك = كۈنداشلىق

كۈنچىلىك قىلماق = كۈنداشلىق قىلماق

的阳喜〔静〕 كۈنخۇمار

种树性阳 <植> كۈنخۇمار دەرەخ

〔静〕 间之互相妾妻) 妹姐 〔静〕 كۈنداش

。كۈنداشلىق ① 的妾妻有 : ~ ئۆيدە كۈندە جاڭجال .

间之妾妻) 妹姐② . 架吵天天里家的妾妻有 <谚>

儿劲醋，意醋③ 系关(的

醋吃(间之人女) كۈنداشلىق قىلماق

كۈندە 〔静〕 天天 : ~ ھېيتىمدى ساڭزا يېگىلى . <成>

日百无花，好日千无人”同喻 : 子懒吃节过天天能哪

“红 ~ غوغۇنا بېشىڭدا ، ئويلماي قىلغان ئىشىڭدا . <谚>

。宁不日终，策失旦一

日每天每，天天〔静〕 كۈندە - كۈندە

的阳朝，的阳向 <古>〔静〕 كۈندەم

香乳 <植>〔静〕 كۈندۈر

كۈندۈز 〔静〕 天白，昼白 : كۈندۈزى سۆزلىگەك ، كېچىسى

جۈيلۈگەك . <谚> 多话梦上晚，话说学天白

قىلىساڭ ئەتراپىڭغا باق ، كېچىسى گەپ قىلساڭ قۇلاقنى

قىنۇلاققا ياق . <谚> 周四看话说天白

。乘耳咬 命蛇的动活天白 <谚> . كۈندۈزى ئۆمرى قىسقا ، كېچىسى

قىسقا . 短命人男的动活间夜，短命人

ئىشىنىڭ كېچىسى ناخشا ئېيتقان يارى بار كىشى . <谚>

。人恋有的歌唱上晚，处苦有的歌唱天白

干，灯点天白大 <成> كۈندۈزى چىزاغ ياقماق

。及可不愚，事傻 : كۈندۈزى چىزاغ ياقىدىغانلاردىن ئەمەس .

屑皮头的白白过长. قۇماقنىڭ ئورنىغا قاپقارا چاچ چىقىپتۇ.
。发头的黑黑了出长儿那疮癩的
~ : 的子麸掺, 的子麸带, 的子麸有〔静〕

面的子麸带 ئۈن

布尸裹〔静〕 كېپەن

准 <转> ②衣殓裁, 布尸裹裁① كېپەن پىچماق
葬埋备

布尸裹缠, 布尸裹包 كېپەنگە ئالماق

伙家坏, 棍恶②贼墓盗① كېپەن ئوغرىسى

之头出无永 <骂> كېپىنى تىزىدىن ئاشماسلىق
永你让主真! ئىلاھىم, ئىلاھىم!
! 日之头出无

的衣殓无, 的布尸裹无〔静〕 كېپەنسىز

式形词名的 «كېپەنسىز» كېپەنسىزلىك

态动使的 «كېپەنلىمەك» كېپەنلەتمەك

态同共的 «كېپەنلىمەك» كېپەنلەشمەك

كېپەنلەنمەك «كېپەنلىمەك» 态动被的: ئۇنىڭ جەسىدى كېپەن-

。了葬埋布尸裹上包被体尸的他. لىنىپ دەپنە قىلىندى.

布大的布尸裹做 مانا ~ : 料的布尸裹做〔静〕 كېپەنلىك

كېپەنلىمەك 〔动〕 布尸裹包: باغۋەن بوۋاينى يۇيۇپ, كېپەن-

لەپ, نامىزنى چۈشۈرۈپتۇ ۋە ئۆزىنىڭ بېغىغا گۆر كولاپ دەپنە

فىتىپتۇ. 礼殡过行, 布尸裹上包, 过洗人老丁园把.

。了葬埋坟挖里园果的他

كېپىلەر 〔静〕 勒普开 (家学文天国德)

كېپىلەر تەڭلىمىسى <天> 程方勒普开

كېپىل 〔静〕 人保①, 人保担②, 证保, 保担: بۇ بالىنىڭ

ئامانلىقىغا تامامەن ئۆزلىرى ~ . 子孩这证保全完得您.

。全安

كېپىل بولماق ①人保作, 保担, 证保: كېپىل بول-

ھالڭ, كېپىننىڭ كۆيەر. <谚> 烧衣殓, 人保作

“连牵受人保作” مەن جېنىم بىلەن كېپىل بولمەن.

保担供提 <经> ③保作 <法> ②. 保担命性

كېپىلگە بەرمەك <法> 保取

كېپىللىك ①〔静〕 <经> ②保担 <法> 保具

كېپىللىك بۇيۇمى <经> 物保担

كېپىللىك توختىمى <法> 同合保担

كېپىللىك تۈزۈمى <法> 度制保担

كېپىللىك خېتى ① <法> ②书保具 <经> 函保

كېپىللىك قەرز پۇلى <经> 款贷保担

كېپىللىك قىلماق 保担, 证保: كىم سىزنىڭ سالاھىيە-

كۆيۈشتۈرمەك «كۆيۈشمەك» 态动使的

كۆيۈشمەك 〔动〕 麻发, 麻 [动], 木麻, 麻发, 麻

ۋە - قۇللار كۆيۈشۈشكە باشلىدى. 木麻始开肢四得冷.

كۆيۈلۈك 〔静〕 方女给送方男一的身衣服,

具用或料

كۆيىباش 〔静〕 病穗黑, 病粉黑

كۆۋادرات (كۆۋادراتى) <数> 〔静〕 ①形方正②方平:

كۆۋادرات دەرىجە <数> 方方的五

كۆۋادراتقا كەلتۈرۈش <数> 方配

كۆۋادراتلار ئايرىمىسى <数> 差方, 差方平

كۆۋادرات ماترىسىسا <数> 阵方

كۆۋادرات يىلتىز <数> 根方平

كۆۋادراتلىق 〔静〕 的方平

كۆۋادراتورا <天> 〔静〕 照方

كۆۋارتىنا <艺> 〔静〕 音度四

كۆۋارتىس <矿> 〔静〕 英石

كۆۋارتىس قۇمى <矿> 沙英石

كۆۋارتىسلىق 〔静〕 的英石

كۆۋارتىسلىق پورفىر <矿> 岩斑英石

كۆۋارتىسلىق جىنىس <矿> 岩英石

كۆۋارتىسلىق سائەت 钟英石, 表英石

كۆۋارك <物> 〔静〕 子层, 克夸

كۆۋانت <物> 〔静〕 子量

كۆۋانت بىئولوگىيىسى 学物生子量

كۆۋانت خىمىيىسى 学化子量

كۆۋانت سانى <物> 数子量

كۆۋانت مېخانىكىسى <物> 学力子量

كۆۋانت نەزەرىيىسى <物> 论子量

كۆۋانت ھالەت <物> 态子量

كۆۋانت ئوپتىكىسى <物> 学光子量

كۆۋانت ئىستاتىستىكىسى <物> 法计统子量

كۆپەيك 〔静〕 ①皮肤, ②子麸, ③屑皮头, 屑, 末:

كۆپەيك ئالتۇن / 末锯 屑铁 كېپىكى

كۆپەيك كىسىمان 〔静〕 的皮肤状

كۆپەيك كىسىمان ماددا 物状皮麸

كۆپەيكلەشتۈرمەك «كۆپەكلەشمەك» 态动使的: بۇ سوپۇن

ۋە - باشنى كۆپەكلەشتۈرۈۋېتىدىكەن. 屑皮头长了用皂肥这.

كۆپەكلەشمەك 〔动〕 屑皮头生: ئاپئاق كۆپەكلەشپ كەتكەن

。了冷

كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلىماق <成> 日继以夜
ئۇلار كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ ئىشلىمەكتە . 继以夜在们他 .
。作工地日

كېچە - كۈندۈز [静] ① 夜昼，夜日
天三睡，夜昼三睡 ئۇخلىماق ~ ئۇچ / 干地停不夜日
。个这是就想晚到天一俩妻夫 . 夜三 ② 晚到天一
كېچە - كۈندۈزلەپ [静] 夜日，地夜夜日日
日们生医 . 离不步寸，边身人病在候守夜

كېچە - كېچىلەپ [静] 夜夜，夜夜
بېزىش بىلەن مەشغۇل ئىدى . 西东写着忙夜整他 .
كېچىچە [静] 夜彻，宵通，夜彻
不夜彻 ئۇخلىماسلىق ~ 眠

كېچىسىز [静] 夜过不
过不，走一这您 . 心担会我，来不回夜半
كېچىشمەك^۱ «كېچەك» 态同共的 ئۇلار دەريانى ئاتلىق
كېچىشىپ قونالغۇغا يېتىپ باردى . 宿了达到河过马骑们他 .
。地营

كېچىشمەك^۲ «كېچەك» 态同共的
كېچىك [静] 渡摆، 口渡
دەن ئۇتۇپ بولار . 渡摆过 ئۆتمەك . 河了过经巴的驼
كېچىككە كىرمەك <成> 路走 : تاغا ، بىز ئەمدى سىز
باشلىغان كېچىككە كىرىسىز . 叔叔 . 路的领您走就们我 ،
ھەقىقەتەن يامان كېچىككە كىرىپ قالغان ئىكەنمەن . 走实确我 .
。路邪了

كېچىكتۈرمە [静] 的延缓，的迟推
كېچىكتۈرمە چىقىم <经> 付迟
كېچىكتۈرمەك «كېچىكەك» 态动使的 : مېنىڭچە ، بۇ پىلانى
ھازىرچە كېچىكتۈرگەن تۈزۈك . 为缓暂划计个这为认我 .
迟推定决们我 . 宜 . 会议

كېچىكتۈرۈشمەك «كېچىكتۈرمەك» 态同共的
كېچىكتۈرۈلمەك «كېچىكتۈرمەك» 态动被的
كېچىكەك [动] ① 到迟，到晚，点晚 : ئۇ دەرسكە كېچىكتى .
了到迟课上他 . 点晚车火 . 点晚车火 .
。右左钟分十 . ىمپېراتور تۆۋەن بولغانلىقتىن ، كۈزلۈك زىرا .

تىڭىزگە كېپىللىك قىلالايدۇ؟ (格资)份身的您保担能谁？

限期保担 <法> كېپىللىك مۇددىتى

权保担 <法> كېپىللىك ھوقۇقى

叨唠②完没个哭① <方> [动] كېپىللىماق

كېپىنەك <动> [静] ① 蝶蝴 : پەرۋانە بولماس ، ياسانچۇق
مەردانە . 了不成的扮装爱，蛾飞了不成蝶蝴 <谚> .
士勇 . ~ گۈلگە ئامراق ، ياسانچۇق كېيىمگە . 蝶 <谚> .
蝶② . 裳衣欢喜的扮打爱，卉花欢喜蝶
蛾蚕

鱼蝶蝴 <动> كېپىنەك بېلىق

袄毡袖无 كېپىنەك تون

结蝶蝴 كېپىنەك تۈگۈن

骨蝶 <理生> كېپىنەك سۆڭەك

胸性染传(的患羊山) <牧> كېپىنەك كېسىلى

炎膜

下见 كېپىنەكچىلەپ

泳蝶 <体> كېپىنەكچىلەپ ئۈزۈش

的形蝶，的状蝶 [静] كېپىنەكسىمان

蛉角蝶 <动> كېپىنەكسىمان ئالتۇنكۆز

阀形蝶 <机> كېپىنەكسىمان كلاپان

冠花状蝶 <植> كېپىنەكسىمان گۈل تاجىسى

堇色三，花蝶蝴 <植> [静] كېپىنەكگۈل

鱼哈马大，鱼哈麻大 <动> [静] كېتا

需事喜办 پۇل ~ توپغا : 的需用，的要需 [静] كېتەرلىك

用需地麦冬 ئۇرۇقلۇق ~ 钱的要

子种的

体酮 <理生> [静] كېتون

كېتىشمەك «كەتەك» 态同共的 : ئوقۇغۇچىلار ئۆيلىرىگە كې .

。了去家回们生学 . تشتى .

كېتىلمەك «كەتەك» 态动被的 : كىتاب ئۆيگە ئېلىپ كېتىلدى .

。了家回带被书

杉油 <植> [静] كېتىلبىرىيە

夜的洁皎光月 ~ ئايدىك : 上晚，晚夜① [静] كېچە

。 / 晚 شۇ كېچىسى ھەر ئىككىلىسىلا بىئارام بولۇپ ئۇخلىيال .

مىدى . 觉着不睡得过难都人两晚当 . كېچىسى ئېيتقان

سۆز خوتۇننىڭ راست ، كۈندۈزى ئېيتقان سۆز ئانىنىڭ . <谚>

。真当的亲母话的说天白，真当的婆老话的说上晚

قاراقچى كېچىسى تۈسەدۇ ، شەپەرەك كېچىسى ئۇچىدۇ . <谚>

。飞乱上晚蝠蝙蝠，路拦上晚盗强 ~ نەدە

بولدىڭىز ؟ 儿哪在您晚昨？ 太晚昨 . ىك سوغۇق بولدى .

كېلىشمەك¹ 亮漂，称匀〔静〕 罗匀 ٲٲٲك، ~ بىر ئادەم
 人的称匀分十，盛旺精神个一
 来不合，调协不〔静〕 كېلىشمەكلىك
 往来来来，往来〔静〕 بېرىش - كېلىش
 者解调，者和调，人停调〔静〕 كېلىشتۈرگۈچى
 态动使的 «كېلىشمەك²» ① كېلىشتۈرمەك
 كېلىشىشى ۋە كېلىشتۈرۈشى بىلەن ئۇنىڭ ئوقۇشقا كىرىشى قارار
 ئاپتى. 学就定决他，解调和商磋家大过经. ئىر- خوتۇن
 漂，妙巧得干示表② 解和人二妻夫使 ~ ئىككىسىنى
 亮: مانا، مانا، بۇنى ناھايىتى كېلىشتۈرۈپ ئېيتتىڭىز - دە.
 瞧，瞧 嘛了好太得说你，亮
 瞧. 亮漂很得答回你题问些这. تۈرۈپ جاۋاب بېرىپسىز.
 案方中折 كېلىشتۈرۈش لايىھىسى
 态同共的 «كېلىشتۈرمەك» كېلىشتۈرۈشمەك
 态动被的 «كېلىشتۈرمەك» كېلىشتۈرۈلمەك
 义主和调，义主衷折 <哲>〔静〕 كېلىشتۈرمىچىلىك
 亮漂，致标，称匀②定约，妥谈①〔静〕 كېلىشكەن
 子伙小的(致标)称匀 يىگىت
 来往，往来〔静〕 كېلىش - كېتىش
 有机，会机〔静〕 كېلىشلىك
 会
 不的受遭 ~ بېشىغا كەلگەن 幸不〔静〕 كېلىشمەسلىك
 遭他近最. ئۇ بويتاق بولۇپ قاپتۇ. 幸
 / يېقىندا ~ بولۇپ، 汉身单了成，幸不逢
 幸
 态同共的 «كەلمەك» كېلىشمەك¹ ڧىرىق بويدا ئولتۇرغان كە-
 شلەر كېلىشتى. 了来入些那的边渠在坐.
 妥谈，定商，商协①〔动〕 كېلىشمەك²
 بېجىرىشكە توغرا كېلىدۇ. 办着商协得事件这. ئۇلار
 قىيىنچىلىقى بار ئائىلىلەرگە قەرز پۇل تارقىتىپ بېرىشكە كېلىش.
 نى. 款贷放发户难困给定商们他. ئۇلار باھادا ئوڧايلا
 كېلىشىپ قالدى. 钱价了妥谈就易容很们他. ئورما ئۈس-
 تىدە جاڭجال قىلغۇچە، يەر ھەيدەشتە كېلىش. <谚> 收其与
 :宜适，当妥，适合②. 商协时地犁如不，架吵时割
 . 了适合太穿你服衣这. بۇ كىيىم سىزگە تازا كېلىشىپتۇ.
 ۇنداق قىلىشىڭىز كېلىشمەيدۇ. 当妥不做样这您.
 ىرىنڭ ھاۋاسى سالقىن، ئوت - چۆپلىرى مول بولغاچقا تورۇق
 ئاقا تازا كېلىشتى. 爽凉气空儿这. 红枣宜适很，多草，
 马. 好和，来得合③. بۇ ئىككىسى خېلى كېلىشىپ قالدى.
 来得合挺人个两这. ھازىر بۇ ئىر - خوتۇن ئىككىسى
 كېلىشىپ قالدى. 了和好俩妻夫这在现.

策政义主张扩行实 قويماق
 裕优，适舒变，裕富，有富变 <古>〔动〕 كېڭرۈنمەك
 的胀膨，的胀膨易〔静〕 كېڭىيشچان
 广 <逻>②率胀膨 <物>①〔静〕 كېڭىيشچانلىق
 性延
 草肥催种一 <方>〔静〕 كېلەپ
 世的来未 دۇنيا ~ 的来未，的来将①〔静〕 كېلەچەك
 信的来未对 بولغان ئىشەنچ: 来未②界
 ~ 景前，程前③来未的辉光 ~ پارلاق / 心
 程前绣锦
 家学来未〔静〕 كېلەچەكشۇناس
 学来未〔静〕 كېلەچەكشۇناسلىق
 蚶蛤 <动>〔静〕 كېلەر¹
 ~ / 年明，年来 يىل ~ 个一下，的来未〔静〕 كېلەر²
 拜礼个下 ھەپتە ~ / نۆۋەت 次一下
 时来将 <语> كېلەر زامان
 往来来来，往来〔静〕 كېلەر - كېتەر
 言流 ~ 的传流，的传口〔静〕 كېلەر - كېچەر
 语蜚
 下的后以 مايلام ~ 的次下，的后以〔静〕 كېلەركى
 举选(的次
 笨手笨，的笨粗，的重笨，的大肥①〔静〕 كېلەڭسىز
 身的重笨 بىنەت ~ / 服衣的大肥: كىيىم. 的脚
 人的脚笨手笨 ئادەم ~ / 子筐的笨粗 سېۋەت ~ 躯
 构机(的肿臃)大庞 ئورگان ~ 的肿臃，的大庞②
 态动使的 «كېلەڭسىزلەشمەك» كېلەڭسىزلەشتۈرمەك
 态动使的 «كېلەڭسىزلەشمەك» كېلەڭسىزلەشمەك
 那简精 كەتكەن مەمۇرىي ئورۇنلارنى ئىنچىلاش
 构机政行的肿臃得变些
 式形词名的 «كېلەڭسىز» كېلەڭسىزلىك
 (位单度温学力热)文尔开 <物>〔静〕 كېلۈىن
 温氏开 <物> كېلۈىن تېمپېراتۇرا ئىشكالىسى
 标温学力热，标
 的他. 身出〔静〕 كېلىپچىقىش
 . 人工是身出
 往来来来，去去来来〔静〕 كېلىپ - كېتىپ
 树笼灯，树栾 <植>〔静〕 كېلىر
 格变 ىلەن تۈرلىنىش ىلەن ~ 格 <语>〔静〕 كېلىش
 分成加附格 <语> كېلىش قوشۇمچىسى
 畴范格 <语> كېلىش كاتېگورىيىسى

级弱减 <语> كېمەيتىمە دەرىجە
 少减 ~ 态动使的 «كېمەيتەك» تېرىلغۇ پىلاننى
 划计种播
 态同共的 «كېمەيتەك» كېمەيتىشمەك
 态动被的 «كېمەيتەك» كېمەيتىلمەك
 数减被 <数>〔静〕 كېمەيگۈچى
 的递减，的减〔静〕 كېمەيمە
 税退累 <经> كېمەيمە باج
 今 少减，减〔动〕 كېمەيمەك
 了少眠睡的他。了产减年
 下见 كېمىرىي
 系武寒 <地> كېمىرىي سىستېمىسى
 公艚，夫船〔静〕 كېمىچى
 业渡摆，业航航〔静〕 كېمىچىلىك
 的顶圆，的形拱③屋房形拱②窟①〔静〕 كېمىر
 蓝伽僧顶圆 <宗> كېمىر ساخرام
 屋顶圆 <建> كېمىر ئۆي
 的齿啮〔静〕 كېمىرگۈچى
 物动类齿啮 <动> كېمىرگۈچى ھاياۋان
 كېمىرمەك 啮，咬，啃〔动〕
 叶桑吃蚕。سۆڭەك ~ (غاجلىماق) 头骨啃 / مۇ-
 شۈك قەدرىنى چاشقان تۇماقنى كېمىرگەندە بىلەرسەن. <谚>
 贵可的猫道知会才，帽皮了咬鼠老
 师船造〔静〕 كېمىساز
 业船造〔静〕 كېمىسازلىق
 业工船造 كېمىسازلىق سانائىتى
 学船造 كېمىسازلىق ئىلمى
 的状舟，的状船〔静〕 كېمىسىمان
 皱褶状舟 <地> كېمىسىمان پۈرۈلمە
 速减〔静〕 كېمىشىچان
 动运速减 <物> كېمىشىچان ھەرىكەت
 鼠袋 <动>〔静〕 كېنگۈرۈ
 女仕，女官〔静〕 كېنىزەك
 来晚，点晚，到迟 <古>〔动〕 كېنىكەمەك
 花棉 <植>〔静〕 كېۋەز
 麻苘 <植> كېۋەز ئانىسى
 蚌棉 <动> كېۋەز پىتى
 虫铃棉 <动> كېۋەز غوزا قۇرتى
 蛛蜘红棉 <动> كېۋەز قىزىل ئۈمۈچۈكى
 花葵 <植>〔静〕 كېۋەزگۈل

协成达 ھاسىل قىلماق ~ 定协，议协〔静〕 كېلىشىم
 定协战停 كېلىشىمى توختىتىش / 议
 价议，格价议协 <经> كېلىشىم باھا
 的定协，的议协〔静〕 كېلىشىملىك
 则税定协 <经> كېلىشىملىك باج قائىدىسى
 税关定协 <经> كېلىشىملىك تاموژنا بېجى
 付议 <经> كېلىشىملىك چىقىم
 率利定协 <经> كېلىشىملىك ئۆسۈم نىسبىتى
 书定义，书议协〔静〕 كېلىشىمنامە
 来人 كۆپ ~ 来往，往来(人客)〔静〕 كېلىم - كېتىم
 往人
 كېلىن 妇媳儿①〔静〕 كېلىنغىنى كەلگەندە كۆر، بۆكىنى
 كىيگەندە. <谚> 瞧再上戴子帽，看再了来妇媳
 كېلىنئىگە نېمە قىلساڭ، قىزىڭدىن شۇنى كۆرسەن. <谚>
 ~ 遇遭样同有会也儿女你，妇媳儿待对么恁你
 恁媳儿当要 <谚> بولسىڭىز كېلىڭ، بولمىسا كېتىڭ.
 娘新②. 开走就媳儿当不，来就
 كېلىن چۈشۈرمەك (子儿给) 妇媳娶
 كېلىن كۆرمەك 妇媳儿了有 ئاپپاشا كېلىن كۆرۈپ،
 ئۆيىڭ ئىشلىرىدىن خېلى بوشىدى. 妇媳儿了有夏帕依阿.
 了多松轻事务家
 كېلىن يۆتكەمەك 亲迎 娘新接
 妇媳小〔静〕 كېلىنچەك
 妇媳儿有〔静〕 كېلىنلىك
 妇媳儿了有，家了成们子儿给他
 的媳儿有为成，妇媳娶子儿给 كېلىنلىك بولماق
 态动被的 «كەلەك» دەملەپ قويۇلغان چاي ئېلىپ
 كېلىندى. 了来端茶的好沏
 去忽来忽 <方>〔静〕 كېلىۋارا
 船货 / 船 ①〔静〕 كېمە
 船渡② 船渔 كېمىسى چۈشتۈك جاننىڭ غېمىگە
 完命心担，船渡了上 <谚> چۈشتۈك.
 经保船船 <经> كېمە - پاراخوت سۇغۇرتىسى
 税泊停 <经> كېمە توختىتىش بېجى
 台船 كېمە سۇپىسى
 贝船啮，蛆船 <动> كېمە قۇلۇلە
 闸船 <交> كېمە ئۆتكىلى
 数减 <静> كېمەيتكۈچى
 式减 <数> كېمەيتكۈچى ئىپادە
 的小减，的少减〔静〕 كېمەيتەمە

官的讼争管掌下手爷王)吉台小 کچک تەيجی

(员

号括小 <数> کچک ترناق

门窍②雍垂悬，舌小① <理生> کچک تىل

出说，话里心出说 <成> کچک تىلى چىقماق

就们他，肚下酒杯两 . تۇردى . 神秘的里心 ئىككى قەدەھ ھاراقنى ئىچۈۋەتكەندىن كېيىن ئۇ .

就们他，肚下酒杯两 . تۇردى . 神秘的里心 ئىككى قەدەھ ھاراقنى ئىچۈۋەتكەندىن كېيىن ئۇ .

了神秘的里心出说始开

كچک تىلىنى بىلمەك <成> ① 窍绝得懂 : ئۇ

类一房磨得懂他 . تۇگمەتنىڭ ھەممە كچک تىلىنى بىلدۇ .

كچک تىلىنى بىلسەن ، دەپ باقە ، ئۇ بۇ ئىشقا قانداق قارار ؟

كچک تىلىنى بىلسەن ، دەپ باقە ، ئۇ بۇ ئىشقا قانداق قارار ؟

看么怎事这对他说你，的想里子肚他知道你

唇阴小 <理生> لەۋ كچک جىنسى

玛切扑恰小 <艺> كچک چاپچىما

鸥小 <动> كچک چايكا

鹈小 <动> كچک چۆمگەك

妾 <法>②房偏，婆老小① خوتۇن كچک

蓊小 <植> خوخا كچک

鴉小 <动> كچک دوغداق

修小 <机> كچک رېمونت

荷襄 <植> كچک زەنجىۋىل

过曲套姆卡木)克勒赛小 <艺> كچک سەلىقە

(门

鲛小 <动> كچک سەمەندەر

(式调小)姆乃赛小 <艺> كچک سەنەم

星行小 <天> كچک سەييارە

蜂小金 <动> كچک سېرىق ھەرە

蜂茧小 <动> كچک غوزەك ھەرە

鹈杓小 <动> كچک قىليورغا

鸱杜小 <动> كچک كاككۆك

量热)里路卡小，卡小 <物> كچک كالورىيە

(位单

气小，小眼 . كۆز . كچک كۆز

气小 كچک كۆزلۈك

宜便小贪，气小 كچک كۆزلۈك قىلماق

乘小 <宗> كچک كۆلۈڭگۈ

调小 <艺> كچک كۆي

候气小 <气> كچک كىلىمات

隼小 <动> كچک لاجىن

(声狗小唤)啾啾〔叹〕 كت - كت

西东啃等鼠老，声字写)吱咯吱咯，唰唰〔模〕 كىتىر

(声

或字写笔硬用)吱咯吱咯，唰唰〔模〕 كىتىر - كىتىر

写地唰唰 يازماق قىلسپ خەت : (音声的西东咬鼠老

出传里子箱从 . قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى . / ساندۇقتىن ~

。声响的吱咯吱咯

كىتىرلاتماق «كىتىرلىماق» 态动使的 : كاتىپ بولسا گەپنىڭ

زىر - زەۋىرنى قالدۇرماي يېزىپ ، قەلىمىنى كىتىرلىتىۋاتتى .

。着写地唰唰漏不字一书秘

态同共的 «كىتىرلىماق»

كىتىرلىماق ①〔动〕 响沙沙，响唰唰 响吱咯吱咯 : ئەۋ .

知不下坑水渗 . رەز تېگىدە نېمىدۇر كىتىرلاۋاتقانداق قىلدى .

夜半到乎忙脚蹶手蹶他 . 响作吱咯吱咯在像么什

رم كېچىگىچە كىتىرلاپ چىقتى . 夜半到乎忙脚蹶手蹶他 .

كچک 〔静〕小 : كۆز ~ بولسىمۇ ، كۆرىدىغىنى چوڭ . <谚>

大可的看，小虽睛眼 تۇن كىشىنىڭ باھانىسى ئەلگەك . <谚>

风放是的闹孩小 . 罗面筛是的闹人女，箬

买会只他，币金孩小给是要 <谚> . 吃粉凉

小 <谚> . 吃粉凉 小计不人大”同喻：人凉原易容人老，

误错犯易容孩 小计不人大”同喻：人凉原易容人老，

。 “过人

叔叔 ئانا كچک

裆直 ئاغ كچک

鹅天小 <动> كچىك ئاققۇ

宙宇小 <哲> كچىك ئالەم

(妹妹的亲母)妈姨 ئانا كچىك

月小 <天> كچىك ئاي

眠蚕次三第 كچىك بەھەك

(弟弟的父祖)祖叔，爷爷叔 كچىك بوۋا

鹰小 <动> كچىك بۈركۈت

獭水爪小 <动> كچىك پەنجىلىك قاما

كچىك پېشىل 逊谦 : بولساڭ ، كچىكلەپ كەتمەي .

。小渺得变你使会不逊谦 <谚> .

是逊谦 . 是逊谦 逊谦 : بولساڭ ، كچىكلەپ كەتمەي .

。德美种一

菊目蛇 <植> كچىك پىلىپىل

(弟兄的亲母)舅舅 ئاغا كچىك

便小 كچىك تەرەت

铺衣洗，房衣洗〔静〕 كىرخانا

居邻院同 <古>〔静〕 كىردەش

丽古鲜柔. 来往，往交，出出进进〔静〕 كىردى - چىقتى

。来往他跟不本根，“坏心”，“头滑”他嫌

净干 净干 净干 的垢污无①〔静〕 كىرسىز

他 的纯洁 <转>②鞋白的

性本的康健纯洁

油煤〔静〕 كىرسىن

灯油煤 كىرسىن لامپا

炉油煤 كىرسىن ئوچاق

粉铅 <古>〔静〕 كىرشەن

服衣洗 服衣洗 服衣洗 西东脏，服衣脏〔静〕 كىر - فات

期情发驼骆 <古>〔静〕 كىركىن

摆摇，动摆，动晃 <古>〔动〕 كىركىنەك

雕浮形圈圆(的处灯吊板花天)〔静〕 كىرگۈل

的进引，的入输〔静〕 كىرگۈزمە

赁租进引 <经> كىرگۈزمە ئىجارە

~ كىرگۈزمەك ① «كىرمەك» 态动使的: قوشۇنى شەھەرگە

人输 <电>② 乘请送 ~ باغاق / 城入队军(让)引

态同共的 «كىرگۈزمەك» كىرگۈزۈشمەك

كىرگۈزۈلمەك «كىرگۈزمەك» 态动被的: بۇ توپلامغا بۇرۇن

集部这. ئېلان قىلىنغان ھېكايىلەردىن بىر قىسمى كىرگۈزۈلدى.

。说小篇短分部一的表发前以了人收子

كىرلەشتۈرمەك «كىرلەشمەك» 态动使的: بۇ بالا بىردەمدە يې-

غى كىيىمنى كىرلەشتۈرۈۋەتتى. 衣新把就儿会一子孩这.

。了脏弄服

كىرلەشمەك = كىر بولماق

كىرلىشەنكۈ 的脏肮，的兮兮脏〔静〕 كىرلىشەنكۈ

帕手的兮兮脏

كىرلىسەك ① <纺> 单被，单被②布单被 <静> 套被 كىرلىكى

套被 كىرلىكى

كىرلىكلىك 的于单了罩，的于单有〔静〕 كىرلىكلىك

كىرمەك ① <动> 入，入，进① <动> 入，入，进① 城进 / ھەك.

تەپ قوينغا ~ 学人 / كىرشتىن ئاۋۋال چىقىشى ئويلا.

<谚> 去出着想先得前之去进. ئەلگە كىرسەك ئې-

لىنچە، سۇغا كىرسەك بېلىنچە. <谚> 国入，俗随乡入

禁问. نان يۈز قولدىن ئۆتۈپ ئېغىزغا كىرەر. <谚> 嫌

区地个这们我了人进此从教兰斯伊. 手人百经须口入

رىمىزگە كىردى. 区地个这们我了人进此从教兰斯伊

夸自刺以谓刺. 夸自刺以谓刺. 夸自刺以谓刺

的我说谓刺，雪如白子孩的我说谓刺 <谚> . 的我说谓刺，雪如白子孩的我说谓刺

腐豆子孩家人，花支一子孩家自”同喻：绵绵软子孩

。“好的家自是也丑再子孩”：“渣

钝刺 <动> كىرپە بېلىق

刺刺 <植>〔静〕 كىرپىئوت

草观鹅 <植>〔静〕 كىرپىباش

毛睫〔静〕 كىرپىك

纲毛纤 <动> كىرپىك تۈكلۈكلەر سىنىپى

كىرپىك قاقماق 眼合: كېچىچە كىرپىك قاقماق چىقىم.

。眼合没夜一我

睡贪，觉睡 كىرپىك ئىلىنماق

كىرپىك يۇمماق 觉睡，眼合: يىگىت ئەمدىلا كىرپىك

يۇمغاندا، جاڭگالدا ئاتلىقلار پەيدا بولدى. 眼合刚刚子伙小.

。人的马骑群一了现出中林木灌

的稀毛睫，的毛睫无〔静〕 كىرپىكسىز

的状睫〔静〕 كىرپىكسىمان

体状睫 <理生> كىرپىكسىمان نەنچە

肌状睫 <理生> كىرپىكسىمان مۇسكۇل

毛睫长 ~ ئۇزۇن 的密毛睫，的毛睫〔静〕 كىرپىكلىك

的

东啃鼠老，声菜生吃人，声西东剪)嚓喀〔模〕 كىرت

(声西

كىرتەيمەك <动> 陷深(睛眼而等累劳因) كۈزلىرىم

كىرتىيىپ ئورۇقلاپ كېتىپتەن. 下了瘦，陷深睛眼我.

。去

下一嚓喀，声一嚓喀〔静〕 كىرتتەدە

嚓喀，嚓喀〔模〕 كىرت - كىرت

كىرتۈا 约誓，言誓，誓 <古>〔静〕 كىرتۈا

كىرتۈۋ 性实真②的实真，的信可① <古>〔静〕 كىرتۈۋ

者妒嫉，者忌妒 <古>〔静〕 كىرتۈچ

كىرتىك ① <静> 碗的口豁 ~ چىنە 碗的口豁② <机>

托梭摆

领尖 ياقا كىرتىك

كىرتىلدىماق «كىرتىلدىماق» 态动使的

كىرتىلدىماق 响嚓喀〔动〕 ئىچكىرىكى ئۆيدىن قاچىلارنىڭ

كىرتىلدىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. 嚓喀的子剪出传屋内.

。声嚓

工衣洗〔静〕 كىرچى

业衣洗〔静〕 كىرچىلىك

长流短飞，语碎言闲 <方>〔静〕 كىسسە
 酸 <化>〔静〕 كىسلاتا (كىسلاتاسى)
 根酸 <化> كىسلاتا قالدۇقى
 酯酸 <化> كىسلاتا ئېستېرى
 态动使的 «كىسلاتاسىزلانماق»
 态动被的 «كىسلاتاسىزلاندىرماق»
 酸脱〔动〕 كىسلاتاسىزلانماق
 كىسلاتالاشتۇرماق «كىسلاتالاشماق» 态动使的: كىسلاتالىق
 يامغۇر تۇپراقنى كىسلاتالاشتۇردۇ. 酸化壤土使会雨酸。
 态动被的 «كىسلاتالاشتۇرماق»
 كىسلاتالاشماق〔动〕 化酸
 كىسلاتالىق〔静〕 的性酸
 كىسلاتالىق پارچىلىنىش <化> 解分性酸
 كىسلاتالىق پولات <冶> 钢性酸
 كىسلاتالىق تۇپراق <农> 土性酸
 كىسلاتالىق تۇز <化> 盐式酸
 كىسلاتالىق جىنىس <地> 岩性酸
 كىسلاتالىق يامغۇر <气> 雨酸
 كىسلورود = ئوكسىگېن
 鬼命短，的杀天，死该 <方>〔静〕 كىسىلدەك
 苯甲二 <化>〔静〕 كىسىلېن
 貂黑，貂紫 <古>〔静〕 كىشۈ
 筒箭，袋箭，囊箭 <古>〔静〕 كىشۈ
 悔忏，过悔 <古>〔静〕 كىشانتى
 桎梏①〔静〕 桎梏② <转> 桎梏: فېئودالسىزم كىشەندە.
 لىرى ئىدىئىيەلىك / روھىي ~ 桎梏神经
 كىشەن سالماق = كىشەنلىسەك
 的镣脚带不〔静〕 كىشەنسىز
 态动使的 «كىشەنلىسەك»
 态动被的 «كىشەنلىسەك»: پۇتلىرى كىشەنلەندە.
 人的镣脚上戴上脚 گەن ئادەم
 的铐镣着带，的镣脚着带〔静〕 كىشەنلىك
 人的铐镣着带脚手 ئادەم ~
 给 ~ 铐镣戴，铐镣上①〔动〕 كىشەنلىسەك
 铐镣上戴上人犯 <转>② 铐镣: جاھالەت زەنجىرى بىزنى
 كىشەنلەپ تاشلىدى. 们我了缚束锁枷的暗黑。
 人猎 <古>〔静〕 كىشچى
 干葡萄白核无②葡萄白核无 <植>①〔静〕 كىشمىش
 杏黄 <植> كىشمىش ئۈرۈك
 葡萄白核无 <植> كىشمىش ئۈزۈم

نېپىلىرىغا كىرىشتى. 室教的己自走进们生学. 手着②.
 始开，入投 ماقالە يېزىشقا ~ 手着 (始开) 文章写 / ئى.
 作工(始开)入投 ~ شقا
 كېرىشمەك² 〔静〕 水缩(匹布)①
 كېرىشىپ قىسقارتىۋېتىۋالدى. 他洗衣衬的他. 了短变水缩后
 <医> 病癩，风痲羊，叉交③ 角羊，风痲羊，病癩: قولنىڭ
 بارماقلىرى بىر - بىرىگە ~ 错交相互指手 / 错交 ۋە چىشلە.
 رى كىرىشكەن، مۇشتۇمى چىڭ تۇگۈلگەندى. 牙着咬他.
 头拳紧
 脏变，脏 <古>〔动〕 كىرىكمەك
 态动被的 «كىرىمەك» 态动被的: جىنايەتچى جازا مەيدانىغا ئې.
 لىپ كىرىلدى. 场刑到送押被人犯.
 كىرىم 〔静〕 入收: يىللىق ~ 入收年 / دەپقانچىلىق كىرىمى
 入收业农
 كىرىم بولماق 入收: قوغۇن پىشقاندا ھەپتىدە
 ئىككى - ئۈچ يۈز كوي كىرىم بولىدۇ. 候时的熟瓜甜.
 块百三二入收周 钱: ئىنەكپىتىدىن كىرىم بولغان پۇل
 钱的赚麻蓖从
 كىرىم بېجى <经> 税入收
 出數不入 <经> كىرىم چىقىمىنى قاپلىماسلىق
 كىرىم قىلماق 入收: ئۇ تۇخۇم سېتىپ يۈز كويدىن ئارتۇق
 كىرىم قىلدى. 钱块多百一入收蛋鸡卖他.
 支收 <经>〔静〕 支收
 托信付收 <经> كىرىم - چىقىم ھاۋالىسى
 帐支收 <经> كىرىم - چىقىم ھېساباتى
 花荒 <植>〔静〕 花荒
 的入收无〔静〕 كىرىمسىز
 门衙水清 كىرىمسىز ئورگان
 子合小، 子袋小، 子匣小 <古>〔静〕 كىز
 密机守保使②存保， 藏收① <古>〔动〕 كىزلەمەك
 的藏秘，的藏收，的藏隐 <古>〔静〕 كىزلەنچۈ
 〔模〕 拉款，啞 (音声的菜下后热油或前沸煮水)
 声一拉款，声一地啞〔静〕 كىزۋىدە
 拉款，啞啞〔模〕 كىز - كىز
 态动使的 «كىزىلدىماق» 响拉款，响啞啞〔动〕 كىزىلدىماق
 人里家，子妻，妻 <古>〔静〕 كىس
 素黄叶〔静〕 كىسانتوفىل
 氘 <化>〔静〕 كىسپون
 鬼臊腌，的死该 <骂>〔静〕 كىسپۈرۈش

么这得闹会情事道知谁？ ~ مۇنداق چوڭىيىپ كېتىشىنى ~

؟ 大

كىم بىلىدۇ = كىم بىلسۇن

下见 **كىمئارتۇق**

卖拍 <经> **كىمئارتۇق سودىسى**

商卖拍 <经> **كىمئارتۇق سودىگىرى**

卖拍 <经> **كىمئارتۇق قىلىپ ساتماق**

谁论无 [静] **كىمەرسە**

箔金 <古> [静] **كىمباغ**

缎锦，锦织 [静] (كىمخاب) **كىمخاب**

知不 . 谁 (是知不) [静] **كىمدۇر** ~ بىرى ئىشكىنى چەكتى .

。门敲在谁是

كىمدىكىم [静] 谁是论不 : ئەمدى ~ ۋاڧلىقنى تىكلەيمەن

他，王立想谁是论无在现 . ئۆزىنىڭ بېشىنى بەيدۇ .

。死找是就

线金 <古> [静] **كىمىسەن**

证份身 [静] **كىمىلىك**

毯线花 <古> [静] **كىمىشكە**

服和 [静] **كىمىنو**

②药老不生常，药金炼(的师术金炼)① [静] **كىمىيا**

学化

家学化，师金炼 [静] **كىمىياگەر**

术金炼 [静] **كىمىياگەرلىك**

香麝脐连 <古> [静] **كىن**

酶激 <化> [静] **كىنازا**

刺讽的辣辛 ~ ئاچچىق : 讥讽，刺讽 [静] **كىنايە**

他刺讽 ~ ئۇنىڭغا : 刺讽 **قىلماق**

家刺讽 [静] **كىنايىچى**

刺讽 **كىنايىلىك** : 的讥讽带，的刺讽带 [静] ~ گەپ

笑地讥讽 **كۈلەك** / 话的

喻讽 <语> **كىنايىلىك ئوخشىتىش**

爵公②公大① [静] **كىنەز**

国公大 [静] **كىنەزلىك**

，心中 <转>②脐肚，带脐<理生>① [静] **كىندىك**

地腹 : ئۇ قەشقەرنىڭ كىندىكىدىن . 的心中市什喀是他

人 . ئاسيا كىندىكى 地腹洲亚，心中洲亚，心亚，

带脐 <理生> **كىندىك بېغى**

: 长生，生出 <成> **كىندىك قېنى تۆكۈلمەك**

كىندىك قېنىم تۆكۈلگەن ئەزىز يۇرتۇمنى تاشلاپ نەگمۇ بارار .

؟ 呀去方地么什到地宝生出开离我？

米千，里公 [静] **كلومېتىر**

كلومېتىرلىق [静] 的里公 : بىر مىڭ بەش يۈز ~ مۇساپە

程路的里公百五千一

算里公按，计里公以 [动] **كلومېتىرلىماق**

(姆)欧千 <物> [静] **كلوئوم**

瓦千 <物> [静] **كلوۋات**

度，时小瓦千 <电> **كلوۋات سائەت**

计瓦千 <物> [静] **كلوۋاتمېتىر**

伏千 <电> [静] **كلوۋولت**

计伏千，表伏千 <电> [静] **كلوۋولتمېتىر**

كىلېتكا = ھۈجەيرە

كىلېتكىشۇناس = ھۈجەيرىشۇناس

كىلېتكىشۇناسلىق = ھۈجەيرىشۇناسلىق

匙钥 <方> [静] **كىلت**

巴结，头舌短 <方> [静] **كىلىگىي**

候气 <气> [静] (كىلىماتى) **كىلىمات**

源资候气 <气> **كىلىمات بايلىقى**

带候气 <地> **كىلىمات بەلۋېغى**

图候气 <气> **كىلىمات خەرىتىسى**

期周候气 <气> **كىلىمات دەۋرىلىكى**

区候气 <气> **كىلىمات رايونى**

كىلىمات گېئومورفولوگىيىسى <地> 貌地候气

学

化变候气 <气> **كىلىمات ئۆزگىرىشى**

势趋候气 <气> **كىلىمات يۆنىلىشى**

家学候气 [静] **كىلىماتشۇناس**

学候气 [静] **كىلىماتشۇناسلىق**

志候气 <气> [静] **كىلىماتوگرافىيە**

念怀，念思，念想 <方> [动] **كىلىمەك**

布油，布漆 [静] **كىليونكا**

爱你 <谚> . شۇ چىرايلىق . 谁 [静] **كىم**

谁 亮漂就谁，谁 ~ بىكار، سەن بىكار، ھويلدىكى ئىت

بىكار . 闲最狗的里院子，闲你，闲谁 <谚> . كىمنىڭ

多恶作谁 <谚> . زاۋالى يېقىن بولار . 毙自必义不行多”同喻；期死近临谁，端

نى يېڭى كىيدى، ھېكىم بەگنىڭ ئوغلى شۇ . ~ چاپاننى كونا

كىيدى، تامنى تەشكەن ئوغرى شۇ . 裳衣新穿谁 <谚> . 裳衣旧穿谁；弟子家官是就谁

室的入墙破是就谁， 贼窃

。 盗

كىم بىلسۇن <习> 道知谁， 道知能谁

ئىشنىڭ

营经证无 <经> كىنىشكىسىز تىجارەت
 的证有〔静〕 كىنىشكىلىق
 鸟维几 <动>〔静〕 كۈي
 毯地 <古>〔静〕 كۈيز
 杆球台个这. يەڭگىل ئىكەن. ~ بۇ
 杆球台〔静〕 كىي
 . 轻真
 的套〔静〕 كىيدۈرمە
 管套 <机> كىيدۈرمە تۇرۇبا
 板筒套 <机> كىيدۈرمە كۈلۈچ
 孩给 ~ كىيدۈرمەك «كىيەك» 态动使的: بالغا كىيىم
 戴李冠张 ~ ئەمەتنىڭ دوپپىسىنى سەمەتكە / 服衣穿子
 态同共的 «كىيدۈرمەك»
 كىيدۈرۈلمەك «كىيدۈرمەك» 态动被的
 袜穿 ~ پايپاق / 服衣穿 ~ كىيىم: 戴, 穿〔动〕 كىيەك
 子 / دوپپا ~ 子帽戴 / پەلەي ~ 套手戴 / كۈنىنى ياماپ
 着惜爱的新, 穿着补的旧 <谚>. يېڭىنى ئاياپ.
 . 穿
 的人亲方双给送指多) 装服的用所婚结〔静〕 كىيىت
 (服衣
 كىيىتلىك = كىيىت
 态同共的 «كىيەك» كىيىشمەك
 态动被的 «كىيەك» كىيىلمەك
 كىيىم (静) ① 服衣, 裳衣: ~ تىكىمەك 做服衣 / ~ سال.
 maq 脱服衣 / ئادەم زىنىنتى ~ , يەر زىنىنتى دەرەخ, دەرەخ
 زىنىنتى يوپۇرماق. <谚> 装的, 服衣是饰装的人
 装的地, 服衣是饰装的人. 叶绿是饰装的树, 木树是饰
 缝子肚, 补缝能服衣 <谚>. قورساقنى يامغىلى بولماس.
 了不补 了. كۆڭۈلنىڭ كىرىنى ئېيتسا كېتەر, كىيىمنىڭ كىرىنى
 يۇسا. <谚> 消会出说蒂芥的中心
 洗渍污的服衣, 消会出说蒂芥的中心 <谚>.
 ~ باغ / 子帽 ~ باش ②. 拌会过
 鞋
 架衣 كىيىم ئاسقۇچ
 儿特模装时 كىيىم مودېلى
 罩衣, 单苦 كىيىم ياپقۇچ
 师装服(的剧影)〔静〕 كىيىمچەك
 的服衣穿没, 的服衣有没〔静〕 كىيىمسىز
 服被, 着衣, 装服〔静〕 كىيىم - كېچەك
 厂装服 كىيىم - كېچەك زاۋۇتى
 计设装服 كىيىم - كېچەك لايىھىلەش
 كىيىملىك (静) ① 的服衣穿, 的服衣: ماش رەك ~ ھەر.

轴中, 轴心 <机> كىندىك ئوق
 落剥带脐(后生出) كىندىكى چۈشمەك
 离不影形, 足手如亲 <成> كىندىكى قوش
 如亲是不是他跟你? قوشمىدى
 如亲是不是他跟你?
 足手
 婆生接, 婆产〔静〕 كىندىكئانا
 碎粉, 化融, 化溶 <古>〔动〕 كىنلەمەك
 影电体立 ~ ئىستېرىئولۇق: 影电〔静〕 كىنو
 学文影电 <文> كىنو ئەدەبىياتى
 学号符影电 كىنو بەلگىشۇناسلىقى
 本剧学文影电 <文> كىنو سىنارىيىسى
 影电拍 ئالماق كىنوفا
 片影, 片影电 كىنو فىلىم
 影电放 كىنو قويماق
 周影电 كىنو ھەپتىلىكى
 学美影电 كىنو ئېستېتىكىسى
 厂片制影电 كىنو ئىستۇدىيىسى
 员映放影电〔静〕 كىنوچى
 业影电〔静〕 كىنوچىلىق
 院影电〔静〕 كىنوخانا
 家学影电〔静〕 كىنوشۇناس
 学影电〔静〕 كىنوشۇناسلىق
 كىنولاشتۇرماق «كىنولاشماق» 态动使的: سەھنە ئەسىرىنى
 影电成拍本剧把 ~
 态动被的 «كىنولاشتۇرماق»
 影电成拍〔动〕 كىنولاشماق
 砂辰, 砂朱 <化>〔静〕 كىنوۋار
 学态动, 学理动 <物>〔静〕 كىنېتىكا
 的态动②的学理动① <物>〔静〕 كىنېتىكىلىق
 理动, 程方学理动 <物> كىنېتىكىلىق نەئلىمە
 程方
 压电动 <物> كىنېتىكىلىق ئېلېكتر بېسىمى
 经态动 <经> كىنېتىكىلىق ئىقتىسادشۇناسلىق
 学济
 度粘力动 <化, 物> كىنېتىكىلىق يېپىشقاقلىق
 学动运 <物>〔静〕 كىنېماتىكا
 كىنىشكا (静) ① 证: خىزمەت كىنىشكىسى 证作工 / ئەزالىق
 كىنىشكىسى 证员会 / داۋالاش كىنىشكىسى 证疗医 ② 折子:
 照执 <经> ③ 折存 كىنىشكىسى
 照执无, 证无, 件证无〔静〕 كىنىشكىسىز

كۈيۈنۈشمەك «كۈيۈنەك» 态同共的: پاكىز، رەتلىك كۈيۈ-
 نۈشكەن كۈشۈر كۈشۈر 衣整着净干齐
 放)里居②(家学科兰波)里居① <物>〔静〕 كۈيۈرۈ
 (位单度强性射
 律定里居 <物> كۈيۈرۈ قانۇنى
 点里居 <物，化> كۈيۈرۈ نۇقتىسى

بىي يىگىت ②人军轻年的装服色绿草穿个一
 بىر ~ رەخت 一 料布的服衣件
 كۈيۈنۈرمەك «كۈيۈنەك» 态动使的: ئۈسەدەر تۈرۈپلا بالد-
 لارنى كۈيۈنۈرتتى. 她总是一早起来给孩子穿衣服。
 كۈيۈنۈرۈشمەك «كۈيۈنۈرمەك» 态同共的
 كۈيۈنۈرۈلمەك «كۈيۈنۈرمەك» 态动被的
 كۈيۈنەك «كۈيۈنەك» 态复自的: ئالېشىل كۈيۈنۈگەن قىز -
 جۇۋانلار 得穿花花绿绿的姑娘少妇们

器乐种几给他们他. نەچچە خىل مۇزىكىنى گارمونىيەلەشتۈردى. 声和

声和 <艺>〔动〕 گارمونىيەلەشمەك

和谐 <物>②的声和①〔静〕 گارمونىيەلىك

音谐 <物> گارمونىيەلىك ئاۋاز

子振谐 <物> گارمونىيەلىك تەۋرەتكۈچ

频谐 <物> گارمونىيەلىك چاستوتا

波谐 <物> گارمونىيەلىك دولقۇن

调声和 <艺> گارمونىيەلىك كۆي

程音声和 <艺> گارمونىيەلىك ئىنتىروۋال

气 گاز(گازى) 〔静〕 气然天، 气 斯瓦: ~ جسم 气

体 / زەھەرلىك ~ 气毒 / كۆمۈر گازى / تەبىئىي 气

气化液 ~ سۇيۇقلاندۇرۇلغان / 气然天 ~

车气燃، 车斯瓦 <交> گاز ئاپتوموبىل

锚气 <石> گاز ئايرىغۇچ

弹气毒 <军> گاز بومبا

炸爆斯瓦 گاز پارتلىماق

گاز تاپانچا <体> 枪手气 (米毫 4.5 为径口)

器定检斯瓦 <矿> گاز تەكشۈرگۈچ

计度温体气 <物> گاز تېرمومېتىرى

机火打体气 گاز چاقماق

学力动体气 <物> گاز دىنامىكىسى

泥水气加 <建> گاز سېمونت

层气 <矿> گاز قاتلىمى

井气 <矿> گاز قۇدۇقى

灯汽 لامپا گاز

机气煤، 机动发气煤 <机> گاز ماتور

گاز مىلتىق <体> 枪步气: ~ بىلەن قارىغا ئېتىش

مەيدانى 气 场射击枪气 / ئۆرە تۈرۈپ گاز مىلتىقتا قارىغا ئاتماق

射立枪步气

态气 گاز ھالەت

炉气煤، 灶气燃 گاز ئوچاق

料肥体气 <农> گاز ئوغۇت

镐风 <机> گاز ئۈچكە

气燃، 料燃体气 گاز يېقىلغۇ

巾纱، 巾头纱薄 〔静〕 گاز²: ~ ياغلىق

态动使的 «گازسىزلانماق» گازسىزلاندۇرماق

态动被的 «گازسىزلاندۇرماق» گازسىزلاندۇرۇلماق

(斯瓦) 气除排، 斯瓦排، 气去 〔动〕 گازسىزلانماق

物质态气، 质物状气 〔静〕 گازسىمان: ~ ماددا

绪思的乱纷得变 خىيال كەتكەن ماچلىشىپ

式形词名的 «گادرمماچلىق» گادرمماچلىق

篮投 <体> 〔静〕 篮球: گارغا توپ ئاتماق / يا-

篮木 ~ غاچ

板篮 <体> گار تاختىسى

筐篮，圈篮 <体> گار چەمبىرى

垢污，的秽污，的脏 <方> 〔静〕 گارا

昏头昏脑，迷糊 〔静〕 گاراخ: كالاڭ راستتىنلا ~ بولۇپ قاپ-

脑昏头昏是真你. تۇ.

站车汽途长②场车停，房车汽① 〔静〕 گاراژ

昏昏，眩昏，沉昏②听重，背耳① 〔静〕 گاراڭا

你 گاراڭ بولماق ①: 聋: قۇلىڭىڭ گاراڭ بولۇپ قالدىمۇ؟

昏昏，沉昏，眩昏②: 吗了聋朵耳的

头晕得搞，脑昏头昏得搞②聋搞① گاراڭ قىلماق

向转: چىگىش ئوي - خىياللار ئۇنى گاراڭ قىلىپ قويغاندى.

脑昏头昏得搞他把绪思的乱纷

گاراڭ² 〔模〕 哑嘶，哑沙

گاراڭ - گۇرۇڭ 〔模〕 哑嘶，哑沙: زۇكام تېگىپ ئۈنۈم ~

болۇپ قالدى. 哑嘶点有子噪冒感因我.

式形词名的 «گاراڭا» گاراڭلىق

蛋笨，货蠢②的痴呆，的抽笨① <方> 〔静〕 گارايى

卡特 〔模〕 嚓味 (声割切子刀): ئۇ ئارغامچىنى ~ قىلىپ

割断了. 了断割子绳把下一嚓味他.

گارتتىدە <转>②下一嚓味，下一地嚓① 〔静〕 گارت

下，下: ئۇ ئېھتىياتسىزلىقتىن قولىنى ~ كېسىۋالدى.

了破割手把子下一心小不他

哩喊②刮地嚓嚓 〔模〕 嚓嚓①: قىرماق قىرماق ②

喳味، 子下一: سەيپۇڭ ئۇنىڭ بويىنى ئۆلچىدى - دە، ~

哩喊便，材身的他过量缝裁. قىلىپ پېچىشقا باشلىدى.

来起了裁地喳

子梘 <植> 〔静〕 گادېنىيا

的篮球无 〔静〕 گارسىز

盆便②孟痰① 〔静〕 گارشوك

琴风手拉 〔静〕 琴风手: ~ چالماق

裙褶百 يوپكا گارمون

手琴风手 〔静〕 گارمونچى

声和 <艺> 〔静〕 گارمونىيە

家学声和 <艺> 〔静〕 گارمونىيشۇناس

学声和 <艺> 〔静〕 گارمونىيشۇناسلىق

态动使的 «گارمونىيەلەشمەك» گارمونىيەلەشتۈرمەك: ئۇلار

螺陀抽， 衮衮打 گاگار ئويىنماق

的蠢愚， 的明聪不 <方>〔静〕 گاگو

志意铁钢، ئىرادە ~ 钢〔静〕 گاگا

· 田气 <矿>②的汽充， 的气充①〔静〕 گاگلىق
带气充 <地> گازلىق زونا
水汽②水气充① گازلىق سۇ
煤气 <矿> گازلىق كۆمۈر
割气 گازلىق كېسىش

蜡刻)②簧盘， 板钢(的车汽)① <机>〔静〕 گاگىبەن
板钢(的用纸

گاغىبى (گاگىبىم، گاگىبىك، گاگىبىسى) 〔静〕 笔钢: بۇ مې-
نىك گاگىبىم. ~ 笔钢的我是这 ~ 帽笔钢 قالىپتى

尖笔钢 ئۇچى ~ / 套笔钢

饭米焖 گاغىبەن <食>〔静〕 饭米大， 饭干: دۈلمىكەك
(具刑)子杠 〔静〕 گاغزا

子杠压 گاغزىغا باسماق

物长无身， 有所无一， 洗如贫一〔静〕 گاغسا - جىسا
壁四徒家， 洗如贫一得变 گاغسا - جىسا بولماق

清不忘神， 涂糊里糊 <方>〔静〕 گاگاس

好②子伙小的义仗 يىگىت ~ 的义仗①〔静〕 گاگىگۈلك
汉好提依色 ~ سېيىت: 汉硬， 汉

گاگىگۈخلۈك «گاگىگۈلك» 式形词名的: شۇمۇ گاگىگۈخلۈقمۇ؟
! 汉硬么什算这你

گاگىگىراتماق «گاگىگىرماق» 态动使的: ئويلىمىغان يەردىن
بېرىلگەن بۇ سوئال مېنى گاگىگىرنتۆەتتى. 想有没来从这个这

。了住愣我使题问的过

گاگىگىراشماق «گاگىگىرماق» 态同共的: مىلتىقلىرىنى قۇچاق-
لاپ مۈگدەپ ياتقان دۈشمەن ئەسكەرلىرى كۆزلىرىنى ئۇۋۇلىشىپ

睛眼着揉人敌的盹打子杆枪着抱. بىر پەس گاگىگىراشتى.
。儿会一了愣

گاگىگىرىماق 〔动〕 呆发， 愣发: 向转头晕， 措所知不，
بۇ گەپنى ئاڭلاپ، ئۇ گاگىگىراپ قالدى. 愣他， 话这了听

。了住

گاگىلىقئوت = قوچاققول

گاگال 〔静〕 咙喉، 子: ~ ئاغرىقى 咙喉 / گېلى چىقىپ
大腺腺状甲، 子脖大长 قالماق

گاگال ئاۋارىسى <成> 人的劳操而口糊为
ئاۋارىسىنىڭ قورسىقى تويىسلا بولدى. 的劳操而口糊为个这

。了足意满心就饭饱顿一吃伙家

گاگالدىن ئالماق 背拊亢扼， 背拊喉扼

گاگالدىن قىسماق <成> 子肚饱吃让不: ئۇنى گالدن
قىسقان بىلەن ئەمگەككە يارىمىسا بىكار - دە. 饱吃他让不

。嘛搭白是也活了他， 子肚

器油化， 器化汽〔静〕 گازلاشتۇرغۇچ

态动使的 «گازلاشماق» گازلاشتۇرماق

化汽， 化气〔动〕 گازلاشماق

田气 <矿>②的汽充， 的气充①〔静〕 گازلىق

带气充 <地> گازلىق زونا

水汽②水气充① گازلىق سۇ

煤气 <矿> گازلىق كۆمۈر

割气 گازلىق كېسىش

计量汽， 计量气 <物>〔静〕 گازومېتىر

壶提倒 <植>〔静〕 گازۋان

子瓜嗑 گازىر <植>〔静〕 子花葵， 子瓜: چاقماق ~

瓜打 <植> گازىر تاۋۇز

眼缝眯， 眼眯 گازىر كۆز

油花葵 گازىر يېغى

(食零类之子瓜指泛)子豆和子瓜〔静〕 گازىر - پۇرچاق

者子瓜卖〔静〕 گازىرچى

子嗑 <方>〔静〕 گازىن

گاژ 〔模〕 ① 吱吱(声菜炒) ② 嗡嗡(音声的飞蝇苍) ③

(音杂的等机音收)沙沙

地沙， 地喻， 地啞 〔静〕 گاژرىدە

沙沙， 嗡嗡， 啞啞 〔模〕 گاژ - گاژ

拉欵拉欵， 沙沙， 嗡嗡， 啞啞 〔模〕 گاژ - گاژ

态动使的 «گاژىلدىماق» گاژىلدىماق

态同共的 «گاژىلدىماق» گاژىلدىماق

响拉欵， 响沙沙， 响嗡嗡， 响啞啞 〔动〕 گاژىلدىماق

在放铁的了红烧. قىزىتقان تۆمۈر سۇغا سېلىنسا گاژىلدايدۇ.

响啞啞就里水. قۇلىقىم گاژىلداپ قالدى. 响啞啞就里水

。响啞

گاگاس 〔静〕 子聋: ~ ئادەم، 子聋: ~ بولماق 变

聋震， 聋搞 ~ قىلماق / 聋

گاگاس 〔静〕 <方> 斯嘎① 〔静〕 疙土的锅支以用上灶式旧

糙粗， 糙毛 <转>③泥膛炉②(痞)

头花葵 <方>〔静〕 گاستاڭ

平舒胃 <药>〔静〕 گاستروپىن

蝇胃马， 蝇胃肠， 蝇胃 <动>〔静〕 گاستروفىل

学哑聋 گاس - گاچا 〔静〕 哑聋: گاس - گاچىلار مەكتىپى

残和人哑聋 گاس / 校 - گاچىلار ۋە مېيىپىلار تەتەربىيىسى

育体人疾

گاگاشت <方>〔静〕 虑顾， 虑忧， 忧担

螺陀， 衮衮 〔静〕 گاگار

用顶话说 گەپ ئاقماق

挨③论议人被，说人被②话听① گەپ ئاڭلىماق

斥训

گەپ ئالماق <成> 风口探，气口探

چېكىپ بېقىپ گەپ ئالماقچى بولدى. 一探试想木太合艾. 气口的他探探，下

گەپ ئانسى <成> 子匣话，人的聊爱

گەپ ئەپقاچماق 题话移转

گەپ ئەگىتمەك 说地角抹弯拐，子弯绕话说

گەپ بەرمەسلىك 说分容不，话说人让不

گەپ بەرمەي سۆزلەپ كەتتى. 说我容不，讲己自管只他. 话

گەپ بولماق ① 纷纷论议，论议有

چوڭ ئۆستەڭنى كېڭەيتىپ قۇرۇش توغرىسىدا نۇرغۇن گەپ بولۇ.

ۋېتىنىۋ. 多很论议渠大建扩就乡桃核

数算话说

گەپ تاپماق ① 儿头说找，辞说到找

儿刺挑，有生中无，事生谣

گەپ تارقاقماق 语蜚言流布散，风放

گەپ تاشلىماق 风口探，气口探，探试

دەنلا ئايشەمگە گەپ تاشلىغۇسى كېلىپ قالدى. 想间然突他

。气口的姆谢依阿下一探试

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

گەپ تالاشماق ① 执争别也谁们咱！

择选子配 <农> گامبىلىق تاللاش

گانتېل <体>〔静〕 铃哑

گاندون <医>〔静〕 套孕避

گانگىرېنا <医>〔静〕 疽坏

گاه <静> ① 有时，而时：～ پەيدا بولۇپ، ～ غايىب بولماق

紧忽，松时紧时 بوشاشماق ～، چىڭىپ ～ / 现时隐时

雪下而时，雨下而时 قار ياغماق ～، يامغۇر، ～ / 松忽

嘎② (声叫的人主鹰猎放时猎狩)

گاه - گاه <静> 常常，时不

گامى = گام

گاهىبر <静> 有些某，些有：～ ئادەم بەرگە / ～ ۋاقىتتا

候时些有

گاهىدا <静> 有时，而时

گاهى - گاهى <静> 有时，而时

گائۇس <静>〔物〕 斯高 (位单度强应感磁)

گائۇس تەقسىماتى <数> 布分斯高

گائۇس نېئورېمىسى <物> 理定斯高

گائۇس ئوپتىكىسى <物> 学光斯高

گائۇس ئوكۇليارى <物> 镜目斯高

گائۇسېتىر <静>〔物〕 计斯高

گاۋزىبان <静>〔植〕 草舌牛

گاۋزىبان توقمىچىقى <药> 片斑滋高方复

گاۋشەن <静> 人族山高

گاىكا <静>〔交，机〕 帽丝螺，帽螺，母丝螺，母螺

گەپ <静> ① 话，言：قۇرۇق ～، 话废，话空 / ئاچچىق ～

话的薄刻 / 话气，话的薄刻 / 语冷言冷 / 语冷言冷 / 语冷言冷

～ 言传 / 言传 / 言传 / 言传 / 言传 / 言传 / 言传 / 言传

<谚> 象对看要话说 / 象对看要话说 / 象对看要话说 / 象对看要话说

نى يارار، يامان ～ باشنى. <谚> 伤语恶，石穿话好

人. <转> ② 事，事 / 事 / 事 / 事 / 事 / 事 / 事 / 事

～ 问有里这. بار. 事没，事没 / 事没，事没 / 事没，事没 / 事没，事没

口看. ③ 气口. 章文有头里这. 气口

气 / 气 / 气 / 气 / 气 / 气 / 气 / 气

<转> ⑤ 言谣造编 / 言谣造编 / 言谣造编 / 言谣造编

<转> ⑥ 杂嘴多人 / 杂嘴多人 / 杂嘴多人 / 杂嘴多人

言诺守信 / 言诺守信 / 言诺守信 / 言诺守信

卦变，言其食

گەپ، ئاچماق 起说，起提 / 起说，起提 / 起说，起提 / 起说，起提

。事件这起提悔后他. 头话断打，话插

گەپ ئارىلىماق

گەپ شاخلاتماق <成> 醋加油添，叶加枝添

گەپ قاتماق = گەپ قىستۇرماق

گەپ قاچۇرماق <成> 词其吾支，词其烁闪

避，谈而不

دى . 话真说肯不，辞其吾支始开他

گەپ قايتۇرماق = گەپ ياندۇرماق

گەپ قىستۇرماق 插话，插嘴：ئۇ ئارىلاپ - ئارىلاپ

گەپ قىستۇرۇپ ئولتۇردى . 话插地时不那在坐他

گەپ قىلماق ① 说，说，说，说，说，说

لاپراق گەپ قىلمايدىكەنسن . 你这个人怎么说这么随便

② <转> 便 . 管教，导教，育教

گەپ قىلىپ قوي ، ئۇ ھامان مېنى ئۆز كۆرمەيدۇ . 艾把你请

دادا بولغان . 散教教如乔 . 下一育教

ئادەم بالىڭىزغا بىر - ئىككى ئېغىز گەپ قىلىڭ . 父作是你

③ <转> 明说，释解 . 句几管教要子儿对，的亲

解劝： ئۇنىڭغا بىر نەچچە ئېغىز گەپ قىلىپ قويۇڭ . 恰

سۇن . 句几释解他给你请 . 气生要不他叫

گەپكە ئارىلاشماق 插话，嘴插

گەپكە باقماق 说着顺，气口看

گەپكە پوسما كىيدۇرمەك <成> 子弯绕话说

角抹弯转话： ئۇ گەپكە پوسما كىيدۇرۇپ نېمە قىلىمىز؟ 咱

们说转弯抹角什么干？

گەپ كەتمەسلىك 说得没，疑置容不

گەپكە تويدۇرماق 说得台下不下人得说

گەپكە تۇتماق (话用) 住缠，缠纠

يولدىن قويدۇم ، ئاتقا مىنگىشىڭ ، شەھەرگە يەتكۈزۈپ قويماي . 我

里城到送你把我，马上请，了路赶误耽，话说你住缠

去

گەپكە چۈشمەك 来起聊，来起谈

گەپكە سالماق 问探，套话用

گەپكە سال . <谚> 打用不，诈用于傻对

گەپكە قالماق <成> 怨埋受，难责受，是不落

سېنى دەپ گەپكە قالدىم . 是因就我为你才不落

گەپكە قانات - فۇيرۇق چىقارماق <成> 加油添

醋，叶加枝添

گەپكە قوشۇق سالماق <成> 嘴多，嘴插，话插

گەپكە قوشۇق سالماي شۇك ئولتۇر . 多别，着坐地乖乖你

嘴

گەپكە قويماق <成> 备责受使

گەپكە كىرمەك 从听，话听

来开破说话把就，身全我下一了量打

گەپ تەگمەك ① 方地的话说有，话说到轮

بەردە گەپ تەگمەك . 话说到轮没里那在 . 责受②

ياخشىغا بەرسەڭ نېھى تېگەر ، يامانغا بەرسەڭ

گەپ . <谚> 议非受人坏了给，宜便得人好了给

گەپ توشۇماق <成> 嘴调，非是弄搬，话闲传

舌学

گەپ توقۇماق 话瞎编，造谣：يالغان - ياۋىداق گەپ

لەرنى توقۇماق 话假造编，有生中无

گەپ تېپىپ بەرمەك ① 答对自，如其恰分②

实口人贻，儿把话下落，柄话下留

گەپ تېرىماق 话瞎编，造谣：باقى يېنىك تەبىئەتلىك ،

ئاغزى ئىتتىك ، گەپ تېرىمايدۇ دېگىلى بولمايدۇ . 性个是柯巴

话瞎编不说难很，人的快嘴，躁浮情

گەپ تىڭشىماق 听窃，听偷

گەپتىن پۇتاق چىقارماق <成> 儿刺挑里话

نىڭ گەپتىن پۇتاق چىقىرىشقا ئاجايىپ ئۇستا ئىكەنسىز . 很你

儿刺挑里话家人从会

گەپتىن چىقماسلىق <成> 从计听言，听使命唯

ئۇ ئاتا - ئانىسىنىڭ گەپتىن چىقمايدۇ . 计听言母父对他

从 . گەپتىن قالماق ① 语失

دى . 了月个一经已语失他 . ھوي ، ئىككى

ئېغىز گەپتىن قالساڭ نېمە بولىدۇ؟ 你少说两句有什么不

行？

گەپتىن گەپ چىقماق 闲之谈间，中之谈言

ئىشقا چىقىرىشقا ئاجايىپ ئۇستا ئىكەنسىز . 话中引出话题：گەپتىن گەپ چىقىپ ، مەسلە ئە

مەنكە ئاقالدى . 柄话引出中话 . 身提麦合艾到扯题问

上

گەپتىن ئىلماق 儿把柄住抓，柄把住抓

گەپتىن يانماق 卦变，言食

گەپ خالتىسى = گەپ ئانىسى

گەپ دارىتماق 射影：ئۇ گەپنى ماڭا دارىتسې قىلىۋاتتى .

我射影话的他

گەپ ساتماق <成> 谈高，谈其夸夸，子皮嘴耍

论阔：مەدداھ گەپ سېتىشتىن ئۇيالماس ، ھورۇن پىت بېقىش

تىن . <谚> 子虱捉人懒，耻知不论阔谈高者书说

不害臊

گەپ سالماق 口开，头话起提

گەپ سىغماسلىق <成> 疑置容不，说得没

直我恕请. گەپنىڭ ئوچۇقىنى ئېيتىۋەرگەنلىكىمنى كەچۈرۈڭ. 言
 话, 委原的话, 意原的话 تەتۈرى - گەپنىڭ ئوك - تەتۈرىنى
 脉去龙来的话, 直曲非是的 تەتۈرىنى
 再委原的话清弄是还. ئۇقۇپراق بىرنېمە دېگىنىسىز تۈزۈك. 好为么什说

风口出露, 头话出亮 گەپنىڭ ئۈچىنى چىقارماق
 断打话把 گەپنى ئۈزمەك
 悉纤, 详其厌不 <成> گەپنى ئېزىپ ئىچۈرمەك
 遗无: گەپنى ئۈنچە ئېزىپ ئىچۈرمىسەڭمۇ ئۇ چۈشىنىۋالدى.
 的白明会也他, 说地详其厌不么这着不用
 从计听言, 从听, 话听 گەپنى يەردە قويماسلىق
 词其甚过, 词其大夸, 染渲 گەپنى يوغىناتماق
 ئۆزىڭىزنى بېسىۋېلىڭ بۇرادەر, ئەمدى گەپنى يوغىناتسىڭىز, چا.
 ناقنىڭ چوڭى چىقىدۇ. 弟老. 夸要不再, 些一制克要你,
 题问大出要则否, 词其大

گەپنى يۈتۈۋەتمەك <成> 止又言欲, 吐半吞半
 尾露头藏
 者听窃, 朵耳长 <成> گەپ ئوغرىسى
 听探, 听窃 گەپ ئوغرىلىماق
 گەپ ئويۇنى = سۆز ئويۇنى
 گەپ ئۇقماسلىق 话听不
 گەپ ئۆتمەك <成> 数算话说, 灵话说
 的说他昨天我. ئۈنۈگۈن قىلغان گېسىم ئۆتكەن ئوخشايدۇ.
 灵挺还像好话

历皇老翻, 帐老算, 提重话旧 گەپ ئۆرمەك
 唆教, 子点出, 策划谋出, 点指 گەپ ئۆگەتمەك
 他. ۇ سەلسىگە گەپ ئۆگىتىپ, ئۇنى يامان يولغا باشلىدى.
 路邪了上走她使, 麦丽赛唆教

头过话说, 重言 <成> گەپ ئېغىر كەلمەك
 گەپ ئىشتىمەك 落数受, 骂挨, 说挨
 们我果如? 们我果如? رەھبەرلىكتىن گەپ ئىشتىپ قالارمىزىكىن?
 吧说的导领挨要怕恐, 做样这
 گەپ ياسىماق 编瞎, 造捏, 造编
 把, 编瞎会不我. بارنى يوق, يوقنى بار دېيىشنى بىلمەيمەن.
 有成说的有没把, 有没成说的有
 گەپ ياندۇرماق 嘴顶
 ۇتقىنىنى قارا! 哪看! 嘴顶还纪年小小,
 گەپ بوپۇتماق 大夸, 染渲
 辯强理无, 理夺辞强 <成> گەپ يورغلاتماق

不落②息消有, 信音有① <成> گەپ كەلمەك
 是人挨, 是: ئەنسىرىمەك, سىزگە گەپ كېلىدىغان ئىشنى
 是. 是不落你让会不们我, 心担别. ەرگىز قىلمايىز.
 气口探, 听探, 话的方对套 گەپ كوچىلىماق
 گەپ كولىماق = گەپ كوچىلىماق
 说起得经 <成> گەپ كۆتۈرمەك
 头话换转, 话题移转 گەپنى بۇرۇتماق
 话插, 头话断打 گەپنى بۆلمەك
 径口一统, 气一通串 <成> گەپنى بىر قىلماق
 ئىككىسى گەپنى بىر قىلىۋېلىپ, ئۇشتۇمتۇت قېچىپ كېتەرمە.
 突气一通串会不会们他心担我. ئەنسىرىمەن.
 走逃然

妥谈, 定商 <成> گەپنى پىشۇرماق
 辞其吾支, 叨絮 <成> گەپنى چاينىماق
 扯西拉东, 休不絮絮话说 گەپنى سوزماق
 گەپنى سوزماي بىر يەرگە كېلىلى, نەچچىنى باھالىماق بولىدۇ?
 了扯再要不, 吧好
 断打话把 گەپنى كەسمەك
 话说人让 گەپنى گەپ قىلماق
 话又说继续人认 گەپنى گەپكە قوشماق
 ئىلاج بار تراكتورنىڭ ئاۋازىنى پەسەيتىپ, گەپنى گەپكە قوش.
 可尽, 些慢开机拉拖把你请": 说他. ۋ. دەدى ئۇ.
 "谈谈续继人让, 点小音声让能

گەپنىڭ بولار يېرى ①之简而之, ②之蔽以言一, 话情实, 话实
 گەپنىڭ بېلىگە تەپمەك <成> 话插, 头话断打
 岔打: ئەگەر مېنىڭ ئورنىمدا سەن بولساڭ, قانداق قىلات.
 تىڭ؟ - دەدى ئۇ. گەپنىڭ بېلىگە تېپىپ. 说头话断打他.
 "呢办么怎该, 我是你果如"

گەپنىڭ پوسكاللىسى <成> ①之简而之, ②之蔽以言一
 人直刀单, 话实②之蔽以言一: تىلغىنى چاينىماي, گەپنىڭ
 说实话实, 辞其吾支要不! 说
 底清摸, 思意的话白明 گەپنىڭ تېگىگە بەتمەك
 白明才这提麦艾. 细
 思意的话了
 گەپنىڭ شېخىغا ئۇرماق = گەپنىڭ بېلىگە تەپمەك
 以言一, 之简而总, 之简而简 گەپنىڭ قىسقىسى
 今, 之简而总. بۈگۈن مەن بارالمايمەن.
 成不去我天
 话亮说户窗开打, 言直, 话实 گەپنىڭ ئوچۇقى

托所负不，望所负不 **گەپى يەردە قالماسلىق**

下见 **گەپ - ئاغىز**

据有之言，理有之言 **گەپ - ئاغىزى جايدا**

辞说到找，的有生中无，的事生谣造〔静〕 **گەپتاپتى**

的四道三说，的

者道会说能，者辩善言能，者谈健〔静〕 **گەپچى**

俐伶齿口，辩善言能〔静〕 **گەپچىلىك**

者谈健，的聊爱，的说爱〔静〕 **گەپخۇمار**

گەپدان **گەپدان** 的才口有，的谈健，的道会说能〔静〕

غۇچە، ئىشچان بول. <谚> 说能其与 < 做会如不，

گەپدانلىق 式形词名的 «گەپدان»: گەپدانلىقنىڭ ئوتتۇز پۈتتى

بار. <谚> 道会说能 枝生外节会就，

گەپدانلىق قىلماق 簧如舌巧，谈而侃侃

道论而坐，簧如舌巧〔静〕 **گەپساتتى**

گەپ - سۆز 〔静〕 ① 语话，语言，话

بولۇۋاتقان گەپ - سۆزگە دىققىتىنى بۆلۈۋاتقان ئۇ ئورنىدىن

起了站然突他的话听朵耳着竖. لىكىكىدە ئۇردى.

来. ~ ۋە يۈرۈش - تۇرۇش <转> ② 止举谈言

论: كىشىلەر ئارىسىدا خىلمۇ - خىل ~ بولدى. 人们中

议论纷

گەپ - سۆز تىلشۇناسلىقى <语> 学言语语话

گەپ - سۆز يوق ① 动响无，息声无，静动没

不他. 响不声: ئۇ گەپ - سۆز يوقلا ئۆيگە قايتىپ كەلدى.

里家到回地响不声 < 定肯，说得没，题问没> ②. ئۇ

چاغدا سىزنىڭ ئارزۇ - تىلەكلىرىڭىز ھەرقانچە چوڭ بولسىمۇ ~

ئەمەلگە ئاشىدۇ. 候时那到. 你望期再高的定肯也实能

现

گەپ - سۆزسىز 〔静〕 语不言不，气吭不，声吭不

着看地声作不 **قاراپ تۇرماق** ~ 发不言

گەپلەشتۈرمەك «گەپلەشمەك» 态动使的: ئەكبەر بىر - بىرى

بىلەن مەجىزى كېلىشمەيدىغان ئىككى ساۋاقداشنى كۆرۈشتۈرۈپ

见学同名两的来不合气脾使尔拜科艾. گەپلەشتۈردى.

了谈交面

گەپلەشمەك 〔动〕 话说，话谈 聊，谈交，

لەشتۇق. 我聊们了很久.

گەج 〔静〕 膏石

گەج سۇۋاق <建> 灰抹膏石，浆灰

گەج نەقىش <建> 雕浮膏石，案图膏石

گەج ھەيكەل 像膏石

گەجگە <理生>〔静〕 颈脖

分三矫理无: ئىسپات يېتەرلىك تۇرسا، يەنە نېمىدەپ گەپ

يورغىلىتىسىز؟ 理夺词强还么什为你，足充据证？

گەپ يوق <成> 定肯，说得没，题问没 ماللىرد.

مىزنىڭ سۈپىتىدە ~. 说得没量质的物货们我.

گەپ بېمەك 去: 听进，话听: ئۇنىڭغا شۇنچە گەپ قىلسام،

ھېچ گەپنىمى يەيدىغاندەك ئەمەس. 听本根他，天半了说我.

去进不

گەپ يىرماق 话抢，头话断打

گەپنى ئاشكارا 快口直心，语快人快，言直: ئۇ كۆڭ.

لى تۈز، ~ ساددا ئادەم. 人实老的快口直心个是他.

裤子一穿，气出孔鼻个一，致一径口 **گەپى بىر**

子: ئۇلارنىڭ گەپى بىر، سەن ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ ئۇلارنى

بېگەلمەيسەن. 气出孔鼻个一是都家人. 也样么怎再你，

们他倒不搬

گەپى بىر يەردىن چىقماق <成> 合而谋不

同而

گەپنى توك 硬生语话，气粗声粗: رەھمەتلىك دادام

گەپنى توغراق ئادەم ئىدى. 人的硬生点有话说个是父先.

گەپنى تۈز 快口直心，快嘴: بۇ بەكلا ~ قىز ئىكەن.

娘姑的快口直心位是真这

گەپنى جايدا 理有之言: يارايىسەن يىگىت، بۇ گەپنىڭ

جايدا. 理有得说话这你，子小好.

子上点到说，理有之言 **گەپنى جايدىن چىقماق**

گەپنى چاك باسماي قالماق 马对不头牛，头对不话

嘴: بۇ گەپنىڭ چاك باسماي قالدى. 头对不话这你.

گەپنى چوڭ 大气口，话大: گەپنىڭ چوڭلۇقىنى قارا،

ئۇزۇڭگە چۈشلۈق، ئاقىدىغان گەپ قىلساڭچۇ! 多看气口你看!

! 吧话的行的可的份身你合符些说是还，大

گەپنى سېسىق <成> 舌薄嘴尖，损嘴 薄刻话说，

گەپنى قولاشماسلىق 语后搭不言前

گەپنى قىممەت . 语少言寡

گەپ <成> 二不说 到说，数算话说，

到做

گەپنى قىلماق ① (人某)到谈，(人某)到说

起 (人某) ② 念惦，念叨: كىچىك ئاپاڭ گەپنىڭنى قىلىۋاتىد.

دۇ، سېنىڭ گەپنىڭنى قىلىدىغانلارمۇ بار ئىكەن. 说还姑姑你.

你起 念惦，你起 ③ 嘛在人有的你念惦，

ئۇ كەلسە كەلسۇن، كەلمىسە گەپنى قىلسۇن. 来就来要他.

度态明表就来不

گەپنىڭ تىكىنى بار <成> 儿刺带中话

被圈鼓，了坏鼓手的手鼓 < 谚 > . شى مايۇنغا ئويۇنچۇق .
 ②。“话笑着人让，好拍没屁马”同喻；具玩当子猴
 数气，运命 < 转 >
 گردىشسىمان 〔静〕 环状的：قۇياش ئىتەراپىدىكى ~ شولا
 华日
 گردىشلىك 〔静〕 的边带，的边有：كۈمۈش ~ كۆزەينەك
 镜眼边银
 گردىن 下见
 گەردىن چىنە 碗花大口撒
 گەرنىز 〔静〕 檐飞，檐②窗帘架幔帷，架帘窗①
 گەرسى 〔静〕 线毛细
 گەرسى ياغلىق 巾头线毛细
 گەزۈ ① 〔静〕 子挡① (米 0.71 合，位单度长旧) : 5 ~ چىت
 ~ پولات / 子尺木 ~ ياغاچ 子尺，尺②布花子挡五
 尺钢
 گەزۈ ② 〔静〕 ① < 理生 > ② 裂(的上唇嘴) 裂干唇嘴
 گەزۈ ③ 〔静〕 候时到 候时到 候时到 候时到 候时到 候时到
 گەزپەرۋانە < 动 > 〔静〕 蛾尺
 گەزلىتەك «گەزلىمەك» 态动使的
 گەزلىشمەك ① «گەزلىمەك» 态同共的 : ئۇلار ھە دەپ مانا گەز-
 لەشتى . 来布土起量地儿劲个一们他
 گەزلىشمەك ② < 动 > 裂干(唇嘴) 裂干
 گەزلىنمەك «گەزلىمەك» 态动被的 : ئۇلار گەزلىنگەن رەختلەر-
 نى ماشىنىغا باستى . 上车了到装布的好量把们他
 گەزلىك 〔静〕 子挡 : تۆت ~ بىر گىلەم 一条四子挡
 毯地
 گەزلىمە < 纺 > 〔静〕 布，匹布，品织纺
 گەزلىمە رەخت < 纺 > 料布，匹布，布
 گەزلىمەك ① < 动 > 布量 ~ رەختنى
 گەزلىمەك ② < 古 > 弓拉，弓上搭
 گەزمال = گەزلىمە
 گەزمالچى 〔静〕 商布
 گەزمالچىلىق 〔静〕 卖买匹布，卖生匹布
 گەزىنە 〔静〕 托馕(具用馕烤，形圆呈，成作布粗用)
 گەزىنگۈل < 植 > 〔静〕 菊锋轮
 گەزىنىت 〔静〕 < 植 > 花盆蓝，萝卜山
 گەكسى 〔静〕 < 方，骂 > 的臊害不，的皮脸厚，的
 的手伸爱，的
 گەگىنمەل < 动 > 〔静〕 子鸭花

水二的浇子麦给 < 农 > سۇ گەجگە
 骨枕 < 理生 > گەجگە سۇڭەك
 檩脊 < 建 > گەجگە لىم
 髁枕 < 理生 > گەجگە ئۆسۈكچىسى
 炼磨过受没 < 成 > گەجگىسى ئاپناپ كۆرمىگەن
 的晒日吹风经未，的 ~ بۇ بالا بۇ ئىشنىڭ ھۆددىسى-
 دىن چىقالارمۇ؟ 炼磨过受没 这的孩能子这的任胜这的作工项
 吗？
 گەجگىگە مىنمەك < 成 > 头到骑，上子脖到骑
 上 : سېنىڭ راست دەپ بەرسەك ، گەجگىمىزگە مىنىدىغان ئوخ-
 شماسەن؟ 子们我到骑非还你道难，对你说若们我？
 成不上
 گەجلىنمەك «گەجلىمەك» 态动使的
 گەجلىنمەك «گەجلىمەك» 态动被的
 گەجلىمەك < 建 > 〔动〕 膏石抹
 گەختە < 方 > 〔静〕 子袜皮(的穿天冬)
 گەدەن 〔静〕 项，颈
 گەدەندە قالماق < 成 > 债欠，欠 : يەنە 50 يۈەن گەدە-
 نىڭىزدە قالدى . 元十五欠仍你
 گەدەندىن ساقىت قىلماق < 成 > 清，(义务) 了
 偿(务债)
 گەدەنگە ئارتماق < 成 > 上身……在落，担承让
 负担，当担，担承 < 成 > گەدەنگە ئالماق
 گەدەنگە چۈشمەك < 成 > 肩在落，上身……到落
 上 : ئېغىر يۈك گەدىنىگە چۈشتى . 上身我了在落担重
 گەدىنىنى تاتلىماق 头挠，腮挠耳抓
 گەدىنى قاتتىق < 成 > 犟倔 : بۇ بالىنىڭ ~ ئىكەن .
 犟倔子孩这
 گەدىنى يۇمشاق < 成 > 受顺来逆，气下声低
 گەدىنىنى قاشلىماق = گەدىنىنى تاتلىماق
 گەدەنباغ 〔静〕 (的挂上子脖驼骆峰二第数倒中队驼)
 铃驼
 گەدەنكەشلىك 〔静〕 执固，拗执，犟，倔
 گەدەنكەشلىك قىلماق 拗，犟
 گەرەتكە < 体 > 〔静〕 长分公十六至十五用) 戏游棒掷
 (胜为倒击，杆短的着立处远掷棒木的
 گەرچە 〔助〕 然虽，虽
 گەردىنى 〔静〕 后王(的棋象国际)
 گەردىش 〔静〕 ① 圈鼓手 گردىشى داپنىڭ : قاس-
 قاننىڭ گەردىشى 圈屈笼 ھېيى سۇنسا ، گەردە-

。来出现展

~: 的梧魁, 的大个子, 的大高身躯①〔静〕 گەۋدىلىك

问的出突 ەسلە ~: 的出突②子伙小的梧魁 يىگىت

化变出突的新 ئۆزگىرىش يېڭى / 题

木曲, 头轭, 轭〔静〕 گەيتۈ

长街〔静〕 گەيجاك

塹地 <地>〔静〕 گرابېن

石笔 <地>〔静〕 گرابىتولت

最天今 ~ 35 度: بۈگۈن يۇقىرى تېمپېراتۇرا

五十经东 ~ 15 度. شەرقىي مېرىدىيان

度

差之度五 ەرق ~ بەش: 的度〔静〕 گرادۇسلۇق

历日的计度温带 گرادۇسلۇق كالىندار

降比, 率减递, 度陡, 度梯 <水>〔静〕 گرادىئېنت

的度梯〔静〕 گرادىئېنتلىق

风度梯 <气>: گرادىئېنتلىق-شامال

爵伯〔静〕 گرافى

芯笔铅②墨石 <矿>①〔静〕 گرافىت

的墨石〔静〕 گرافىتلىق

板墨石 <冶> تاختا گرافىتلىق

碳墨石 <冶> گرافىتلىق كاربون

克〔静〕 گرام (گراسى)

子原克 <化> گرام ئاتوم

子分克 <化> گرام مولېكۇلا

量当克 <化> گرام ئېكۋىۋالېنت

态动使的 «گراملىماق» گراملانماق

态动被的 «گراملىماق» گراملانماق

百五装 ەنەك 500 ~ بونۇلكا

子瓶的克

(位单为克以)称〔动〕 گراملىماق

گرامماتىكا <语>〔静〕① 法语: ئۇيغۇر تىلى گرامماتىكىسى

~ ئەمەلىي / 法语语论 ~ نەزەرىيىۋى / 法语语尔吾维

语②法语史历 ~ تارىخىي / 法语用实, 法语实践

学法

语法学 گرامماتىكا ئىلمىي

式形词容形的 «گرامماتىكا» گرامماتىكىلىق

征特法语 <语> گرامماتىكىلىق ئالاھىدىلىك

位单法语 <语> گرامماتىكىلىق بىرلىك

析分法语 <语> گرامماتىكىلىق تەھلىل

抬高番轮停不腿两, 走步正 <方>〔动〕 گەڭكىلىمەك

走起

裤马〔静〕 گەلپى

人的脑晃头摇路走 <方>〔静〕 گەلدەك

项, 颈 <方>〔静〕 گەللە

脸要不, 皮脸厚 <方, 骂>〔静〕 گەلۈۋر

苦痛, 苦 <方>〔静〕 گەم

沉阴 <方>〔静〕 گەم

窝地, 窖地〔静〕 گەمە

五了好选已去里窖地到放存为. قوغۇن تەخلەپ قويۇلدى.

瓜密哈个百

服舒不 <方>〔静〕 گەملەنمەك

苗草 <方>〔静〕 گەنجى

豪)实诚 ەمە ~: 的爽豪, 的实诚 <方>〔静〕 گەنجىك

人的(爽

گەندە = پوق

的便粪食喜 <生>〔静〕 گەندىخور

身 گەۋدە ①〔静〕 干躯, 体躯, 材身

②人的大高躯 ەمە: ماشىنا گەۋدىسى

身车 / 体船 گەۋدىسى بىلەن چارۋىچىلىق

بىر پۈتۈن ~. ەمە ئاساسىي گەۋدە.

体主

程工体主 <建> گەۋدە قۇرۇلۇشى

态动使的 «گەۋدەلەشمەك» گەۋدەلەشتۈرمەك

پانى بىر گەۋدەلەشتۈرۈش قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈردى.

。设建的化体一洲欧了进促议会

态动被的 «گەۋدەلەشتۈرمەك» گەۋدەلەشتۈرۈلمەك

نىڭ بىر گەۋدەلەشتۈرۈلۈشىدە چوڭ ئىلگىرىلەش بولدى.

。展进的大很了有化体一

体一成构, 体一成组, 体一为成〔动〕 گەۋدەلەشمەك

态动使的 «گەۋدەلەنمەك» گەۋدەلەندۈرمەك

نۇقتىنى ئالامدە گەۋدەلەندۈرمەن. 突别特中章文在将我

。点一这出

态同共的 «گەۋدەلەندۈرمەك» گەۋدەلەندۈرۈشمەك

态动被的 «گەۋدەلەندۈرمەك» گەۋدەلەندۈرۈلمەك

态动使的 «گەۋدەلەنمەك» گەۋدەلەنمەك

بەش يىل بۇرۇن يۇرتقا بارغىنىمىزدا كۆرگەن بەزى ئىشلار كۆز

ئالدىدا گەۋدەلەندى. 情事些一的到看时乡家回前年五

。前眼的我在现呈又 ەمە: ئۇنىڭ سەنئەت ماھارىتى مۇشۇ رەسىم.

。他技术艺的巧在这幅画中充分

糖葡萄 <化>〔静〕 گلۇكوزا

油甘 <化>〔静〕 گلىتسىرىن

体糖配，苷糖，貳 <化>〔静〕 گلىكوزىد

糖元，糖原 <理生>〔静〕 گلىكوكېن

解醉糖 <化>〔静〕 گلىكولىز

泉圭，表圭 <天>〔静〕 گنومون

岩麻片 <地>〔静〕 گنېيس

壁戈 <地>〔静〕 گوبى

人的胖虚 <虚> 胖虚 〔静〕 گوبەي

布腿裹 〔静〕 گوجەي

腿裹打 گوجەي يۆگمەك

里坑进掉 گوداڭ گوداڭغا چۈشۈپ كەتمەك

地坑平铲 گوداڭلىق گوداڭلىقنى تۈزلىمەك

全地 <地>〔静〕 گورست

线平水②平水，的平水① 〔静〕 گورزونتال

离距平水 <数> گورزونتال ئارىلىق

影投平水 <数> گورزونتال پروېكسىيە

面平水 <数> گورزونتال تەكشىلىك

撑支平水 <建> گورزونتال تىرەك

层岩平水 <地> گورزونتال جىنس قاتلىمى

带地平水 <地> گورزونتال زونا

线平水 گورزونتال سىزىق

井平水 <矿> گورزونتال قۇدۇق

向方平水 <数> گورزونتال يۆنىلىش

猩猩大 <动>〔静〕 گورىللا

皮赖，赖无 〔静〕 گوشۇڭ

儿劲皮赖，儿劲赖无 〔静〕 گوشۇڭلۇق

皮赖耍，赖无耍 گوشۇڭلۇق قىلماق

盔锅 〔静〕 گوکەي

像他. ~ گول 〔静〕 的哄易容，的憨①

：(物植于用)的长易，的活易②。哄易容样一孩小

。西东的活易容极是草笈笈. نېمە ~ بېكمۇ

当上，骗受 گول بولماق

哄，骗 گول قىلماق

(家学数国德)赫巴德哥 〔静〕 گولدىباخ

想猜赫巴德哥 <数> گولدىباخ قىياسى

夫尔高 <体>〔静〕 گولنى

球夫尔高 <体> گولف توپ

兰荷 <地>〔静〕 گوللاندىيە

兔兰荷 <动> گوللاندىيە توشقىنى

式形法语 <语> گرامماتىكىلىق شەكىل

则规法语 <语> گرامماتىكىلىق قائىدىلەر

构结法语 <语> گرامماتىكىلىق قۇرۇلما

畴范法语 <语> گرامماتىكىلىق كاتېگورىيە

义意法语 <语> گرامماتىكىلىق مەنە

象现法语 <语> گرامماتىكىلىق ھادىسە

体变法法语 <语> گرامماتىكىلىق ۋارىيانت

段手法法语 <语> گرامماتىكىلىق ۋاستە

كرانات = قول بومبىسى

岩粒白 <地>〔静〕 گرانولت

石岗花，岩岗花 〔静〕 گرانت

构结(岩)岗花 <地> گرانت تۈزۈلمىسى

层岩岗花 <地> گرانت قاتلىمى

闪岗花 〔静〕 گرانتلىق «گرانت» 式形词容形的

岩长

力重，力引有万 <物>〔静〕 گراۋىتاتسىيە

的力重，的力引有万 〔静〕 گراۋىتاتسىيەلىك

势力重 <物> گراۋىتاتسىيەلىك پوتېنسىيال

水力重 <水> گراۋىتاتسىيەلىك سۇ

蚀侵力重 <地> گراۋىتاتسىيەلىك يالىنىش

计差重 <水>〔静〕 گراۋىمېتىر

学量测力重 <地>〔静〕 گراۋىمېتىرىيە

亚吉鲁格 〔静〕 گرۇزىن

吉鲁格②文亚吉鲁格，语亚吉鲁格① 〔静〕 گرۇزىنچە

的式亚

器转回，仪螺陀 <物>〔静〕 گروسكوپ

素霉黄灰 <药>〔静〕 گرېزېتوفۇلۇن

人腊希 〔静〕 گرېك

母字腊希 گېرىك ئېلىپبەسى

的式腊希②文腊希，语腊希① 〔静〕 گرېكچە

袋水热 〔静〕 گرېلكا

岩英云 <地>〔静〕 گرېزېن

(名地一国英)治尼林格 <地>〔静〕 گرېنۋىچ

线午子治尼林格 <地> گرېنۋىچ مېرىديان

间时治尼林格 <地> گرېنۋىچ ۋاقتى

石绿海 <地>〔静〕 گلاۋكوت

障内绿，眼光青 <医>〔静〕 گلاۋكوما

仪球地 <地>〔静〕 گلوبۇس

白蛋球，肌球 <理生>〔静〕 گلوبۇلىن

素糖血高胰 <生>〔静〕 گلۇكاگون

花白黑种一)牛兰荷 <动> گوللاندىيە كالىسى
(牛种
菊兰荷 <植> گوللاندىيە يۇلتۇز گۈلى
昧愚除消 昧愚，痴愚 [静] گوللۇق
گوللىماق 诳，骗，哄 [动] قىز دادىسىنى مەكتەپكە باردىم دەپ
گوللاپتۇ. 了去学上她说爸爸她哄儿女
گولوگرافىيە = مولوگرافىيە
گولوگرافىيىلىك = مولوگرافىيىلىك
گولوگرامما = مولوگرامما
گوللىماق 冤喊，状告，告 <方> [动]
گومۇش 里傻 里傻，气傻里傻，呵阿傻 [静]
子孩的气傻
گومۇشلۇق 儿劲傻，气傻里傻 [静]
گومۇشلۇق قىلماق 事傻干，傻犯
گومىنداڭ 党民国 [静]
گومىنداڭچى 人党民国 [静]
گوۋۋيۈەن 院务国 [静]
گويا 如宛，佛仿，乎似，似好，像好 [助] ~ كۆرمىگەندە.
دەك 过见有没像好 / ئۇنداق ئىش بولمىغاندەك
事其
گوياخەي 物植叶无 <方，植> [静]
گوياكى = گويا
گويورۇ 肉油过 [静]
گۇئاندىن 脉胺亚，胛 <化> [静]
گۇەنخۇا 话官 <语> [静]
گۇەنسەي 材棺 [静]
گۇپياڭ 咕咕 [模]
گۇپياڭ ئەتمەك 场捧，腔帮
گۇپياڭچى 虫声应，手鼓吹 [静] : يالغانچىغا ~ لازم.
。虫声应要需子骗 <谚>
گۇپياڭچىلىق 叭喇吹，喊呐旗摇，场捧，腔帮 [静]
گۇپياڭچىلىق قىلماق 喊呐旗摇，场捧，腔帮
گۇچ 咯咯，吱咯 [模] (声西东咬)
گۇچچىدە 声一吱咯 [静]
گۇچ - گۇچ 咯咯 吱咯，吱咯吱咯 [模]
گۇچۇلداتماق 态动使的 «گۇچۇلداتماق»
گۇچۇلداتماق 态同共的 «گۇچۇلداتماق»
گۇچۇلداتماق 响作 咯咯，响作 吱咯 ① [动] <转> ②
安不志志
گۇدۇڭ 铃吊大 ② 响作 咕咕 ~ 铃吊大 ① [模]

驼骆的铃吊大挂 تۇگە ئاسقان تۇگە 铃驼
车马轡轱铁(的铃吊大挂下车) گۇدۇڭ ھارۋا
گۇدۇڭ - گۇدۇڭ 咯咕咯咕，咕咕唧唧 [模]
گۇدۇڭلاشماق 态同共的 «گۇدۇڭلاشماق» كېچىدە ئۇلار گۇدۇڭلاشماق دەپ دۇڭلىشىپ كەتتى. 来起咕啱们他间夜
گۇدۇڭلاشماق 咕啱，咕啱，啱咕 [动]
گۇرۇپپا 组小，组 ① [静] گۇرۇپپىلار بويىچە تەڭپۇڭلاشتۇر.
ماق 组小 衡平组 / گۇرۇپپىلارنىڭ ئىشلىگەن مەسئۇلاتىغا قاراپ
بېرىلىدىغان ئىش ھەققى 组班 计件工资 ② <数> 群
گۇرۇپپا رەسىم 画组 <艺>
گۇرۇپپا قاراۋۇل 哨组 <军>
گۇرۇپپىلاشتۇرماق 态动使的 «گۇرۇپپىلاشماق»
گۇرۇپپىلاشتۇرۇشماق 态同共的 «گۇرۇپپىلاشتۇرماق»
گۇرۇپپىلاشتۇرۇلماق 态动被的 «گۇرۇپپىلاشتۇرماق»
گۇرۇپپىلاشماق 组编 [动]
گۇرۇپپىلانماق 态动被的 «گۇرۇپپىلانماق»
گۇرۇپپىلىماق 组分 ② 合组 ① <数> [动]
گۇرۇپپىلاش جەدۋىلى 表组分
گۇرۇپپىلاش قانۇنى 律合组，律合组 <数>
گۇرۇپپىلاش ئۇسۇلى 法合组，法组分
گۇرۇپپىلىق «گۇرۇپپا» 的形容词形式
گۇرۇپپىلىق كۆي 曲组 <艺>
گۇرۇپپىلىق مۇزىكا = گۇرۇپپىلىق كۆي
گۇرۇپپىلىق ناخشا 歌组 <艺>
گۇرۇپپىلىق ئىنتېگرال 分积团集 <数>
گۇرۇپپىلىق يېيىلىش 开展团集 <数>
گۇرۇپپىۋاز 者义主体团小 [静]
گۇرۇپپىۋازلىق 义主体团小 [静]
گۇرۇپپىۋازلىق قىلماق 义主体团小搞
گۇرۇھ 集动反 ① [静] : ئەكسىيەتچىلەر گۇرۇھى
/ 团 统治团 ② 别派، 派，派帮，系派، 派
/ 党 ~ 派 / ~ بولۇپ شەكىللەنمەك 派成形
/ 系 ~ ئۇيۇشتۇرماق 派结帮拉
گۇرۇھتىن خالىلىق 性别派非 <哲>
گۇرۇھ - گۇرۇھ 伙伙团团，伙伙一，帮帮一 [静]
ئادەملەر 一帮一 帮 / ~ بولۇپ ئۇيۇشماق 伙团团成结
伙
گۇرۇھۋاز 人的性派搞，者动活别派搞 [静]
گۇرۇھۋازلىق 动活系派，动活别派，性派 [静] : تا
لاش - تارتىشى 派性争执，派性争执 / ~ خۇبى 派性危

花白黑种一)牛兰荷 <动> گوللاندىيە كالىسى
(牛种
菊兰荷 <植> گوللاندىيە يۇلتۇز گۈلى
昧愚除消 昧愚，痴愚 [静] گوللۇق
گوللىماق 诳，骗，哄 [动] قىز دادىسىنى مەكتەپكە باردىم دەپ
گوللاپتۇ. 了去学上她说爸爸她哄儿女
گولوگرافىيە = مولوگرافىيە
گولوگرافىيىلىك = مولوگرافىيىلىك
گولوگرامما = مولوگرامما
گوللىماق 冤喊，状告，告 <方> [动]
گومۇش 里傻 里傻，气傻里傻，呵阿傻 [静]
子孩的气傻
گومۇشلۇق 儿劲傻，气傻里傻 [静]
گومۇشلۇق قىلماق 事傻干，傻犯
گومىنداڭ 党民国 [静]
گومىنداڭچى 人党民国 [静]
گوۋۋيۈەن 院务国 [静]
گويا 如宛，佛仿，乎似，似好，像好 [助] ~ كۆرمىگەندە.
دەك 过见有没像好 / ئۇنداق ئىش بولمىغاندەك
事其
گوياخەي 物植叶无 <方，植> [静]
گوياكى = گويا
گويورۇ 肉油过 [静]
گۇئاندىن 脉胺亚，胛 <化> [静]
گۇەنخۇا 话官 <语> [静]
گۇەنسەي 材棺 [静]
گۇپياڭ 咕咕 [模]
گۇپياڭ ئەتمەك 场捧，腔帮
گۇپياڭچى 虫声应，手鼓吹 [静] : يالغانچىغا ~ لازم.
。虫声应要需子骗 <谚>
گۇپياڭچىلىق 叭喇吹，喊呐旗摇，场捧，腔帮 [静]
گۇپياڭچىلىق قىلماق 喊呐旗摇，场捧，腔帮
گۇچ 咯咯，吱咯 [模] (声西东咬)
گۇچچىدە 声一吱咯 [静]
گۇچ - گۇچ 咯咯 吱咯，吱咯吱咯 [模]
گۇچۇلداتماق 态动使的 «گۇچۇلداتماق»
گۇچۇلداتماق 态同共的 «گۇچۇلداتماق»
گۇچۇلداتماق 响作 咯咯，响作 吱咯 ① [动] <转> ②
安不志志
گۇدۇڭ 铃吊大 ② 响作 咕咕 ~ 铃吊大 ① [模]

处暗昏，处暗黑〔静〕 گۈنڭىلىق

态同共的 «گۈنڭۈرلىماق» گۈنڭۈرلاشماق

啾啾 ~ 啾啾 咕呱，啾啾〔动〕 گۈنڭۈرلىماق
传里屋。 ئۇيىدىن گۈنڭۈرلىغان ئادەم ئاۋازى ئاڭلاندى.
。音声的咕呱人有出

گۈنڭۈر - مۇنڭۇر 咕呱呱呱〔模〕
سالماق 语私窃窃，说地咕呱呱呱

گۈنڭۈرلاشماق «گۈنڭۈرلىماق» 态同共的: ئۇلار گۈنڭۈرلىشىپ
بىرىنىلىرىنى دېيىشتى. 么什些了说咕呱呱呱们他.

گۈنڭۈرلىدىماق 咕呱呱呱，咕呱呱呱〔静〕
ئۇ گۈ- ئۇلداپ بىرىنىلىرىنى سۆزلىگەندەك قىلىدۇ.
。么什说在地咕呱

گۈلا 轴线经(的上机织) <纺>〔静〕

尺木的用线系(上轴线经往) گۈلا چوپسا

گۈلاب (گۈلابى) 汁瑰玫〔静〕

گۈلابخانا 店汁瑰玫〔静〕

گۈلاخ 坑灰贮(的前灶浴气蒸)〔静〕

گۈلىماق <方>〔动〕 白变皮熟使

گۈم' 隆轰，轰〔模〕

گۈم قىلماق 声一地轰: بومبا گۈم قىلىپ پارتلىدى.
。了炸声一地轰弹

گۈم' 灭覆，溃崩，亡灭〔静〕

گۈم بولماق 台垮，解瓦崩土，没覆，溃崩

گۈم قىلماق 毁击，毁摧: يوتىنى گۈم قىلماي تۈرۈپ
ھۇجۇمغا ئۆتۈش ئۆزىمىزنى ئۆلۈمگە تۈتۈپ بېرىش بىلەن باراۋەر.
。死找去于等攻进起发就台炮毁摧先首不

گۈماشتا 人理代〔静〕

گۈمان (گۈمانى) 疑猜，疑嫌，疑怀〔静〕
ئۇنىڭدىن گۈمانىم بار. 疑怀有他对我. ~ ئىماننى قاچۇرار.
。念信丧失会疑猜<谚>

گۈمان تۇغۇلماق 疑怀生产，心疑起

گۈمان چۈشمەك = گۈمان تۇغۇلماق

گۈمان قىلماق 心疑，疑置，疑怀

گۈمانخور ① 人的疑多，人的重心疑〔静〕
的鬼疑神疑，的重心疑

گۈمانخورلۇق «گۈمانخور» 词名象抽的

گۈمانسىرلىماق «گۈمانسىرلىماق» 态动使的

گۈمانسىرلىماق «گۈمانسىرلىماق» 态同共的

گۈمانسىرلىماق 疑猜，心疑起，疑生〔动〕

گۈمانسىز 的疑置可无，的疑无〔静〕

害危别派，害

别派搞，性派搞，伙结帮拉 گۈرۈھۋازلىق قىلماق
动活

گۈشا 位部的子盖与口壶接连 <手>〔静〕

گۈك 〔模〕 咕〔模〕 (声叫的等鸠斑，子鸽)

گۈك - گۈك 咕咕〔模〕: تۈرۈلغا ~ قىلىپ سايىدى.
。叫地咕咕咕

گۈ - گۈ = گۈك - گۈك

گۈگۈت <方>〔静〕 柴火

گۈگۈلىماق 叫咕咕〔动〕: كەپتىرلەر گۈگۈلىماقتا.
。叫咕咕

گۈگۈم 晚傍，昏黄〔静〕: ~ ۋاقتى 昏黄 / 候时昏黄 ~ ۋاق.
تىدا قىز كۆرمە، قاش - كۆزنى ئۆز كۆرمە. <谚> 昏黄

گۈگۈم چۈشمەك 黑刚天，暗昏变

گۈك' 〔模〕 喻(声飞虫)

گۈك' 〔静〕 工①，日工: ~ غاتىرلىمەك 工记 / ئۇنىڭغا
يىلىغا 300 ~ بېرىدىكىن. 工个百三记他给年一.

گۈك 算划不，来不划 <成> 算划不，来不划
گۈك' 〔静〕 公 <古> (名官)

گۈنچۈك 分工〔静〕: ~ ئالماق 分工 / ~ باھالاپ نومۇر
تويماق 分记工评

گۈنچۈر 头工〔静〕

گۈنچۈرلىماق «گۈنچۈرلىماق» 态同共的

گۈنچۈرلىماق 牙牙学语: يالغانچىنىڭ چىرايلىق سۆزى.
دىن بوۋاقتىڭ گۈنچۈرلىشى ياخشى. <谚> 牙牙学的儿婴

گۈنچۈرلىماق 话亮漂的者谎说过胜
رەساي مال، تېز بېرىپ كەل. 回快去快，啾啾别.

گۈنچۈرلىماق 社公民人: خەلق گۈنچۈرلىشى
گۈنچۈرلىشىلتۈرماق «گۈنچۈرلىشىلتۈرماق» 态动使的: بېزا ئىگىلى.

گۈنچۈرلىشىلتۈرماق 动运化社公和化作合业
گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق «گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق» 态动被的

گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق 化社公〔动〕: ئۇ گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلغاندا بوغالتىرلىق
ئىشلىتىشنى ئىشلىگەندى. 工计会过干曾他时化社公.

گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق 约约隐隐，淡暗，暗昏〔静〕
گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق 见可约隐，现隐. گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق

گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق 响作喻喻 ~ قىلماق 响作喻喻

گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق 响作喻喻 ~ قىلماق 响作喻喻

گۈنچۈرلىشىلتۈرۈلماق 响作喻喻 ~ قىلماق 响作喻喻

。罪请贵显里乡向子儿代定决后最，去想来想他
 گۇناھىنى بوينىغا ئالماق = گۇناھىنى گەدىنىگە ئالماق
 罪服，罪认 ئالماق گۇناھىنى گەدىنىگە
 گۇناھىنى يۇماق 罪赎: ماڭا گۇناھىنى يۇيۇش بۇرسىغى
 بېرىڭ . 会机的罪赎我给请 .
 گۇناھ يازماق 过记
 گۇناھسىز 罪无 [静] 的: 辜无 ~ دەپ مۇكۇم قىلماق
 罪无判宣
 گۇناھكار 罪有 [静] ① 者罪有 ② 人犯 ③ 人
 گۇناھكار بولماق 人罪为成
 گۇناھكارلىق «گۇناھكار» 词名象抽的
 گۇناھلىق 罪有 [静] 的恶罪，
 گۇناھكارلارچە 罪像 [静] 样一犯罪像
 گۇندا ① 粗大 [静] ② 木大 ③ (具刑) 枷 ④ 木横 (的上机毯织)
 گۇندىپاي 头牢，卒狱，吏狱 [静]
 گۇندىخانا 房牢，狱牢，牢监 [静]
 گۇۋاھ (گۇۋاھى) ① 明证: يالغان ~ 证伪 / ئۇنىڭ
 سالچىلىق ھاياتىغا مۇشۇ دەريا ~ 他 有涯生排放的
 证为河 ② 人证见，人证 ③ 证: خۇدا گۇۋاھدۇركى، مەن بۇ
 ئىشتا بىگۇناھ . 证作主真 . 的辜无是我上事件这在
 گۇۋاھ بولماق 证作
 گۇۋاھچى 人证见，人证 [静] 人明证，人明证: گۇۋاھچىنىڭ گۇ-
 ۋاھلىق سۆزى 人证的人证 / 词证的人证 / 词证: تارىخنىڭ گۇۋاھچىسى 的史历
 人证见 / 人证 / 人证: گۇۋاھچىلاردىن سورىماق 人证询问 / 人证 / 人证: گۇۋاھچىلار-
 نى سوتقا چاقىرتماق 庭出人证传
 گۇۋاھچىلىق «گۇۋاھچى» 词名象抽的
 گۇۋاھچىلىققا تارتماق 证作(人某)传
 گۇۋاھلىق [静] 明证: مەن تولۇق گۇۋاھلىقتىن ئۆتتىم . 我
 明证充分能
 گۇۋاھلىق بەرمەك <法> 证作，证认
 گۇۋاھلىق خېتى 书明证，书证公
 گۇۋاھلىق سۆز <法> 言证
 گۇۋاھنامە 件证，书证 [静]
 گۇۋاھنامە بەرمەك 证开
 گۇي <骂> [静] 八王
 گۇيتوزا = گۇي
 گۇدەك ① 幼孩，提孩，儿小: ~ ۋاقتى 幼年时期，
 ② 代时提孩 <转> 幼稚，真天: سىز تېخى ~ ئىكەن .
 سىز . 嫩太还你，幼稚太还你 .

گۇمانسىزلىق «گۇمانسىز» 式形词名的
 گۇماندار (گۇماندارى) 者嫌疑，者嫌疑 [静]
 گۇمانلاندىرماق «گۇمانلانماق» 态动使的: ئۇنىڭ سۆزى كى-
 شنى گۇمانلاندىرىدۇ . 疑怀人令话的他 .
 گۇمانلانماق [动] 疑猜，疑怀，惑疑: ھەممىدىن ~ 疑怀
 切一 / بۇ گەپتىن ھېچكىم گۇمانلانمايدۇ . 怀会不也谁话这 .
 疑
 گۇمانلىق [静] 的疑可迹形，的问疑有，的疑可 ~
 نەرسە 物疑可
 گۇمانلىق جىنايەتچى 犯嫌，犯嫌疑 <法>
 گۇمانلىق دېلو 案疑 <法>
 گۇمانلىنىشماق «گۇمانلانماق» 态同共的
 گۇمانسىز 主义文人 [静]
 گۇمانسىز 主义文人 [静]
 گۇمانسى 疑怀 [静] 的: ھەممىدىن ~ 疑怀 的
 光 / ~ ھەممىدىن 问题的疑可
 گۇمبالك [模] 隆轰
 گۇمبا - گۇمبالك = گۇمبالك - گۇمبالك
 گۇمبالك - گۇمبالك [模] 隆轰隆轰
 گۇمپا [静] 功，功: ھەممىدىن ~ 功 夫功 / گۇمپىسى
 人的夫功有 ۋادەم
 گۇمران [静] 灭毁
 گۇمران بولماق 台垮，溃崩，灭覆
 گۇمران قىلماق 毁摧，灭覆使: بىز فاشىزمنىڭ تەخ-
 تى - بەختىنى گۇمران قىلدۇق . 宝的斯西法了毁摧们我 .
 座
 گۇمرانلىق «گۇمران» 式形词名的
 گۇمراھ 的途迷 [静]
 گۇم - گۇم [模] 砰砰，轰轰: بىرسى دەۋۋازىنى ~ قىلىپ
 ئوردى . 门大打敲砰砰人有
 گۇمبىدە [静] 声一地轰，声一隆轰: ~ پارتلىماق 隆轰
 炸爆声一
 گۇناھ (گۇناھى) 过罪，恶罪，孽罪 [静]
 گۇناھ قىلماق 孽作，孽造
 گۇناھ ئۆتكۈزمەك 罪犯: بىز ھېچقانداق گۇناھ ئۆتكۈزمە-
 دۇق . 罪么什犯有没们我
 گۇناھىدىن كەچمەك 过罪恕饶，罪恕
 گۇناھىدىن ئۆتمەك = گۇناھىدىن كەچمەك
 گۇناھىنى تىلىمەك 饶求，罪请: ئويلا، ئويلا، ئۇ ئاخىر
 يۇرت چوڭلىرىدىن ئوغلنىڭ گۇناھىنى تىلەش قارارىغا كەلدى .

人质出 <经> گۆرۈ قويغۇچى
人或)押抵作当……以②典承① گۆرۈگە ئالماق
(质
出, 人典出, 人押质 <经> گۆرۈگە قويغۇچى
人质
典出, 押抵, 当 گۆرۈگە قويماق
期当, 期典 گۆرۈ مۇددىتى
权质 <经> گۆرۈ ھوقۇقى
铺当 [静] گۆرۈخانا
人典承, 员店铺当, 板老铺当 [静] گۆرۈكەش
业铺当 [静] گۆرۈكەشلىك
物饰(的挂上子脖驼骆头带) [静] گۆرۈەن
地墓, 地坟 [静] گۆرۈستان
墓公, 地墓 [静] گۆرۈستانلىق
害陷, 蔑诬 <方> [静] گۆسەھ
的全健, 的大气力, 的壮强 <方> [静] گۆسەھك
گۆش [静] ① 肉: قوي گۆشى 肉羊 / گۆشنى يېگەنمۇ ئوغرى,
شورپىسىنى ئىچكەنمۇ ئوغرى. <谚> 贼是也的
汤喝, 贼是的肉吃 肉是也的
指喻)葱洋是的是炒, 家一是油和肉 <谚> گۆشنى
瓢②。(人外是就人外, 友朋是就友朋
子合肉 <食> گۆش پۇرسى
色红暗的出后温高加质物些某)热红 گۆش تاپ
(亮光的
松肉 <食> گۆش تالقىنى
鸡肉 <动> گۆش توخۇسى
巾头色肉 <食> گۆش رەك: ياغلىق
羊用肉 <牧> گۆش قویى
牛肉 <牧> گۆش كالىسى
头罐类肉 <食> گۆش كونسېرۋاسى
子墩肉剁, 子墩肉 گۆش كۆتسكى
头羊挂 <成> گۆش كۆرستىپ ئۆپكە ساتماق
肉狗卖
饼肉焖火 <食> گۆش كۆمەج
گۆش يېمەكلىكلىرى 品肉: تازىلىقنى تەكشۈرمەك
质检生卫品肉
گۆشەيمەك <动> 气吭不, 言无口哑: تاڭگازا چىشلۇالغان.
糖着嚼像么怎你? زۇۋان سۈرمەي گۆشىيىپ تۈرسەنغۇ?
? 呀里那在站地吭不声一样一瓜
的肉食 [静] گۆشخور

学前教育儿幼 گۆدەكلەر پېداگوگىكىسى
烂真天 漫烂真天, 的真天 [静] گۆدەكلەرچە
法想的漫
气稚, 气子孩 [静] گۆدەكلەك
گۆدەكلەك قىلماق: 气子孩耍
。气子孩了耍我
面仰, 仰 <方> [静] گۆدەگە
旅 <谚> . 墓坟, 坟 [静] گۆر
日一门出, 好日千家在”同喻: 苦之墓坟同如苦之途
。 “难
死九, 生逃里死 <成> گۆر ئاغزىدىن قايتماق
生一
风, 木就将行 <成> گۆر ئاغزىغا بېرىپ قالماق
烛残中
中墓坟从同如 <成> گۆردىن ئېچىۋالغاندەك
头土, 土是身浑, (人的土尘是身浑喻比)的来出挖
脸土
گۆر قاراغۇسى 洞洞黑, 咚隆咕黑
葬埋 <成> گۆرگە تىنماق
گۆرگە كىرمەك: 墓坟进
گۆرگە كىرگەن تىرىك چىق.
ماس, ئۆيگە كىرگەن قۇرۇق. <谚> 活会不的墓坟了进
能不入死喻意) 归而手空会不的子屋了进, 来出着
。(待款受不会不客做, 活复
گۆرگە ئىنتەرمەك: 墓坟人推
مېنى: 人坑, 害坑, 害坑
گۆرگە ئىنتەرمەكچىمىدىك?
? 吗我害坑想你?
گۆر لەخمىسى 墓室 (的面侧穴墓)
گۆردىن ئۆرە تۇرماق <成> 息安到不得也了死
的猪变世来 <骂> گۆردىن توڭگۇز قويغۇر
家的地之身葬无死 <骂> گۆرگە ئوت كەتكۈر
伙
گۆرە 堆 [静] 群
گۆرە: 堆堆一 [静] 人群群一 ئادەم ~
گۆرداش 者起一在埋 [静]
گۆركار 人墓掘 [静]
گۆركارلىق «گۆركار» 词名象抽的: 墓掘
گۆرۈكەشلىك 墓坟有: 地坟 ~
گۆرۈگە 典 [静]
گۆرۈگە بۇيۇم 物押抵, 物当典, 物质
گۆرۈ خەت 据典, 票当
گۆرۈ سۇغۇرتىسى <经> 险保物质

گۈپ [模] ① 扑通，腾地； ئۇ نام ئۈستىدىن ~ قىلىپ يەرگە سەكرەپ چۈشتى . 腾他从头墙上跳到地 > ② . 咕咕 : 下一啷咕 . 茶碗一了完喝下一啷

گۈپسە <方> [静] 人的肥胖，人的梧魁体身

گۈپسەن <方> [静] 瓮大，子坛大

گۈپسەيمەك <方> [动] 胀，肿

گۈپ - گۈپ [模] 扑腾扑腾，咕咕咕咕 : ~ يىقىلىق 倒摔腾扑腾扑

گۈپۈر - غالاپ [模] ① 咕咚，② 喧啷

گۈپۈر - گۈپۈر [模] 沙沙，噫噫 : ~ ئاياغ تاۋۇشى 沙沙 声脚步的

گۈپۈرلەتمەك «گۈپۈرلىك» 的使动态

گۈپۈرلەشمەك «گۈپۈرلىك» 的共同态

گۈپۈرلىمەك [动] 扑腾，怦怦

گۈجە <方> [静] 口借

گۈجۈر <方> [静] 处暗，暗黑，黑

گۈدرەت [静] 心疑，团疑

گۈدرەت چۈشمەك 疑猜，疑怀，惑疑 : شۇ ھامان كۆڭلۈمگە ~ چۈشتى . 我心疑了起时顿我

گۈدۈك [静] ① 笛汽 : ~ ئاۋازى 笛汽② 声笛汽 : ئۇنى پاراخوتنىڭ گۈدۈكى ئويغاتتى . 他

گۈدۈك چالماق 笛鸣

گۈر [模] 忽忽，啦啦，哄，飏，拉呼 : بىر توپ قۇش ~ قەلسىپ ئۇچۇپ كەتتى . 鸟群一拉拉地飞走了 . 了

دەرسخانغا كىرىشى بىلەن ئوقۇغۇچىلار ~ قىلىپ ئورنىدىن قو . 来起了站啦忽们生学，堂课进一师老

گۈرەن <理生> [静] 腮

گۈرەن بەز يەللىكى <医> 腮疼，炎腺腮

گۈرەن كۆپتۈرمەك 粗子脖红脸

گۈرەنلىك [静] ① 大帮子的 : ~ يىگىت 大帮子的

分部的腮马在系头笼马②子伙小

گۈرجەك [静] 铁锹 / 木锹 ~ تۆمۈر

گۈررىدە [静] 扑棱，下一呼啦 : قۇشقاچلار ~ ئۇچۇپ كەتتى . 麻雀扑棱一声飞走了 . 了

گۈرزە [静] 槌棒，牙棒

گۈرزىچى [静] 手棒执

گۈرس [模] 扑腾，咕咚

گۆشخورلار ئەترىتى <动> 目肉食

گۆشخور ھايۋان <动> 兽肉食，物动肉食

گۆشخورلۇق <生> [静] 性肉食

گۆشسىز [静] 的素，的肉有没 : ~ سەي سەي / ~ تاماق 吃

گۆشسىمان [静] 的状肉

گۆشگىردە <食> [静] 烤包种子之一(形圆)

گۆشلەشمەك [动] 长丰得满而柔软

گۆشلۈك [静] ① 的肉有，的荤 : ~ تاماق 荤，饭肉 的厚瓢 ~ قوغۇن 菜

گۆشلۈك پالاقچە <动> 猪肉 的多肉，的用肉③瓜甜

گۆشلۈك پۈلۈ <食> 饭抓肉

گۆشلۈك قاشتېشى 玉的纯色成

گۆشۈن [静] <食> 肉

گۆشۈنە <植> [静] 黄大

گۆش - ياغ [静] 油肉

گۆكۈ <方> [静] 钓鱼

گۈلەيمەك [动] 圆瞪眼，吹胡子瞪眼 : ئۇ گۈلدەپ بىر قارىۋالدى . دە ، چالۋاق سىنىپتىن چىقىپ كەتتى . 他瞪了一眼就冲地走教了室

گۈلمۈ <方> [静] 网渔

گۈلەيمەك «گۈلەيمەك» 的共同态 : ئۇلار بىر - بىرىگە گۈلەيمەك . 他们相互吹胡子瞪眼

گۈن <方> [静] 深

گۈھەر [静] ① 宝，宝珍，宝贝 : ~ تېپىۋالغاندەك 至获如 宝珍为视 / 宝珍为视 / 宝珍为视 / 宝珍为视

گۈھەرلىك [静] 的宝，的宝珠产，的贝宝

گۈھەرشۇناس [静] 家专宝珠

گۈھەرشۇناسلىق [静] 业专宝珠

گۈھەرىك [静] 的贝宝，的宝珠产，的宝有

گۈبەك [静] ① 物饰(的挂上辫发) ② 手洗壶(的上环)

گۈھەرشۇناس [静] 家专宝珠

گۈھەرشۇناسلىق [静] 业专宝珠

گۈھەرىك [静] 的贝宝，的宝珠产，的宝有

گۈبەك [静] ① 物饰(的挂上辫发) ② 手洗壶(的上环)

گۈبەك [静] 的贝宝，的宝珠产，的宝有

态动被的 «گۈزەللەشتۈرۈلمەك» گۈزەللەشتۈرۈلمەك
 گۈزەللەشمەك [动] 丽秀变，丽美变 [动] ۋەتەننىڭ زېمىنى
 گۈزەللەشمەكتە . 丽秀加更山河国祖 .
 گۈزەللەشك [静] 丽美，美 [静] شېئىرنىڭ گۈزەللىكى
 / 美 ەدرەخنىڭ گۈزەللىكى ياپراقتىن ، ئادەمنىڭ گۈزەللىكى
 ئەخلاقىتىن . <谚> 上德在美人，上叶在美树
 育美 <教> گۈزەللىك تەربىيىسى
 动运美健 <体> گۈزەللىك تەنھەرىكىتى
 感美 <心> گۈزەللىك تۇيغۇسى
 操美健 <体> گۈزەللىك گىمناستىكىسى
 گۈس - گۈس [模] 欸欸، 噶噶 : سەپ - سەپ خەلق
 ئەسكەرلىرى ~ دەسسەپ ئاجايىپ رەتلەك ماڭماقتا . 一
 兵走起 欸欸 的，非常整齐 . ئۇ ~ دەسسەپ ئالدىغا
 ماڭدى . 他噶噶地往前走 .
 辐轮، 条辐 [静] گۈگۈسۈن
 子轮的条辐带 : چاق ~ 的条辐带 [静] گۈگۈسۈنلۈك
 磺硫 <化> [静] گۈڭگۈرت
 菌细硫 <化> گۈڭگۈرت باكتېرىيىسى
 分硫، 量硫含 <治> گۈڭگۈرت تەركىبى
 گۈڭگۈرت كىسلاتاسى = سۇلفات كىسلاتاسى
 的磺硫无 [静] گۈڭگۈرتسىز
 气甜 <矿> گۈڭگۈرتسىز گاز
 态动使的 «گۈڭگۈرتسىزلەندۈرۈلمەك» گۈڭگۈرتسىزلەندۈرۈلمەك
 塔硫脱 <石> گۈڭگۈرتسىزلەندۈرۈش مۇنارى
 被的 «گۈڭگۈرتسىزلەندۈرۈلمەك» گۈڭگۈرتسىزلەندۈرۈلمەك
 态动
 硫脱 [动] گۈڭگۈرتسىزلەندۈرۈلمەك
 态动使的 «گۈڭگۈرتلەشمەك» گۈڭگۈرتلەشمەك
 态动被的 «گۈڭگۈرتلەشتۈرۈلمەك» گۈڭگۈرتلەشتۈرۈلمەك
 化硫 <化> [动] گۈڭگۈرتلەشمەك
 胶橡化硫 گۈڭگۈرتلەشكەن كاۋچوك
 物化硫 <化> گۈڭگۈرتلەشكەن ماددا
 的磺硫带، 的化硫 [静] گۈڭگۈرتلۈك
 泉温磺硫 گۈڭگۈرتلۈك ئارشاڭ
 料染化硫 گۈڭگۈرتلۈك بوياق
 层硫含 <地> گۈڭگۈرتلۈك قەۋەت
 皮根藓白 گۈڭگۈرتلۈك گىياھ
 油石 硫含 گۈڭگۈرتلۈك نېفىت
 ① [静] گۈل <植> 花， 儿花， 花 : ياۋا ~ 花野 / قەغەز ~
 子扞花， 花纸 / گۈل تۈكۈلەر ئىختىيارى ، ئېقىن سۇنىڭ يوق

گۈرسىسدە [静] 声一咚咕， 声一腾扑
 欸欸 [模] گۈرس - گۈرس
 态动使的 «گۈركىرمەك» گۈركىرمەك
 态同共的 «گۈركىرمەك» گۈركىرمەك
 ① [动] 响呼呼، 啸呼呼 : بوران گۈركىرەپ چىقتى .
 ماشىنا ، 鸣轰， 响隆隆， 响轰轰② . 着啸呼风大
 动大， 雷如跳暴， 霆雷发大 <转> ③ 鸣轰器机 ~
 ！ 霆雷发大我对要不你 ! 火肝
 ④ گۈر - گۈر [模] 呼呼， 刺刺呼， 呼呼 : ئوت ~ قىلىپ
 刮地 呼呼 风 刮 地 / 烧燃地 呼呼 火
 饭米大 米 [静] : ~ تاماق گۈرۈچ
 机米水碾 گۈرۈچ ئاقلىماق
 米碾 گۈرۈچ بۇلماق <食>
 粥米大 糖米 گۈرۈچ تويىنى
 象米 <动> گۈرۈچ مىنىسى
 酒米 گۈرۈچ ھارىقى
 拖使 ~ 态动使的 «گۈرۈلدەتمەك» تراكتورنى
 声鸣轰出发机拉 گۈرۈلدەتمەك
 态同共的 «گۈرۈلدەتمەك» ماشىنا - تراكتورلار
 过驶隆隆轰机拉拖车汽 . گۈرۈلدەشپ ئۆتۈشتى .
 旺得着火容形)呼呼， 熊熊， 烘烘① [动] گۈرۈلدەتمەك
 烘烘得着火子炉 . كۆيدى . 或(声风或
 烧地 苏غۇق شامال گۈرۈلدەپ چىقتى . 吹地呼呼风寒 .
 ② 隆隆， 鸣轰， 轰轰 : بىر ماشىنا گۈرۈلدەپ ئۇچقانداك ئۆتۈپ
 كەتتى . 一地 呼呼 车汽 辆 一 过而驰飞下
 场市， 市闹 [静] گۈزەر
 ① [静] گۈزەل 的丽秀， 的丽美， 美 : ~ مەنزىرە
 / 景美 ~ 德美 / ۋەتەن 的丽美 ② 国祖 的丽美
 美她 . 女 人美， 人佳 : ئۇنىڭ گۈزەللىكىگە گەپ سىغمايدۇ .
 言可不 ~ 活生的好美 / 活生的好美 的
 春青
 艺型造، 术美艺工， 术美 <艺> گۈزەل سەنئەت
 术
 片术美 <艺> گۈزەل سەنئەت فىلىمى
 论概术美 <艺> گۈزەل سەنئەت نەزەرىيىسى
 学术美 <艺> گۈزەل سەنئەت ئىلمى
 态动使的 «گۈزەللەشمەك» گۈزەللەشتۈرۈلمەك : ئۇلار مەكتەپ
 加更境环园校使们他 . ۋەتەنلەشتۈردى . 丽美

沓疲，的怠懈，的拉拖，的沓拖 <方>〔静〕 گۈلەش
 的水带泥拖，的
 果干〔静〕 قاق - گۈلە
 涡旋 <方>〔静〕 گۈلەك
 菊寿万，花盏金 <植>〔静〕 گۈلەمشۇا
 花雀翠 <植>〔静〕 گۈلەنبەر
 گۈلبوغۇن = بادرنجى بۇيا
 花腰爆油 <食>〔静〕 گۈلبۆرەك
 蚤花 <动>〔静〕 گۈلبۈرگە
 丁地花紫 <植>〔静〕 گۈلبىنەپشە
 酱兰罗紫 گۈلبىنەپشە مۇرابباسى
 梅叶榆 <植>〔静〕 گۈلجىنەستە
 茶花〔静〕 گۈلچاي
 圈花〔静〕 گۈلچەمبىرەك
 گۈل - چېچەك <植>〔静〕 花，朵花，卉花： باھار پەس-
 لىدە، ھەممە يەردە گۈل - چېچەكلەر ئېچىلىدۇ .
 花处到里季春 . 开盛朵
 . 开盛朵
 姑娘花卖 ~ قىز ② 花卖 匠儿花①〔静〕 گۈلچى
 栽培卉花 ② 栽培卉花〔静〕 گۈلچىلىك
 家专
 花球绣 <植>〔静〕 گۈلچىمەن
 竿旗花 <植>〔静〕 گۈلخار
 火篝起生 ② 火篝，火营，火篝〔静〕 گۈلخان
 会晚火营 گۈلخان كېچىلىكى
 舞火篝 <艺> گۈلخان ئۇسسۇلى
 圃花，房花〔静〕 گۈلخانا
 葵冬 <植>〔静〕 گۈلخەيرى
 گۈلدار = گۈللۈك
 子桂肉 <植>〔静〕 گۈلدارچىن
 瓶花〔静〕 گۈلدان
 束花〔静〕 گۈلدەستە
 گۈلدۈر ② 隆隆，隆隆〔模〕 گۈلدۈر
 隆隆： ئۆي گۈلدۈر قىلىپ ئۆرۈ-
 لۈپ چۈشتى . 了塌倒声一隆隆子房 . گۈلدۈرى بار ، ياد-
 غۇزى يوق . <谚> 响隆隆听只 来下雨见不，
 响隆隆听只 . “雨下不，雷打干”
 گۈلدۈراس ② 隆隆轰〔模〕 گۈلدۈراس
 声掌的般鸣雷 گۈلدۈراس ئالقش
 势声张虚，喻大轰大〔模〕 گۈلدۈر - تاراق
 گۈلدۈر - گۈپپاڭ ② 隆隆轰〔模〕 گۈلدۈر
 گۈلدۈر - غالاپ ① 隆隆轰〔模〕 گۈلدۈر
 ، 哗喧，器喧② 啞啞，咚咕①

، 好 <转>② . 情无水流，意有花落 <谚> . كارى
 . ~ ئۇنىڭ قولى : 巧灵，巧 <转>③ 亮漂，丽美，美
 青年 باشلارنىڭ گۈلى : 杰俊，英精，华精④ . 巧手的她
 - ئۇ ئوتتۇز ئوغۇلنىڭ گۈ-
 لى . 杰俊的汉子男是他 .
 گۈل باسماق <手> 花印
 گۈل بەرگى <植> 瓣花
 گۈل بېسىش سېخى <纺> 间车花印
 گۈل بىخى <植> 芽花
 گۈل تاجى <植> 冠花
 گۈل تەخسىسى <植> 盘花
 گۈل تۈگمەك <手> 花扎
 گۈل تىزمىسى = گۈل رېتى
 گۈل تىكمەك <手> 绣刺，花绣
 گۈل چېڭى <植> 粉花
 گۈل چېڭى خالتىسى <植> 囊粉花
 گۈل چېڭى نەيچىسى <植> 管粉花
 گۈل چىراي 貌月容花
 گۈل رېتى <植> 序花
 گۈل ساپىقى <植> 梗花
 گۈل سەيلىسى 游野花赏
 گۈل شەربىتى 汁花，露花
 گۈل شىرنىسى 蜜花，汁花
 گۈل قىسماق 花戴
 گۈل قىيامى 酱瑰玫
 گۈل كاپۇستا <植> 菜(椰)花
 گۈل كاسسىسى <植> 萼花
 گۈل كەلتۈرمەك <成> 锦，亮漂的干，好加上好
 花添上
 گۈل كۆرۈنمەك <成> 显，丽美样一儿花像得显
 丽美外格得
 گۈل ئوقى <植> 轴花
 گۈل ئۈستىگە گۈل كەلتۈرمەك <成> 花添上锦
 گۈلى گۈلىگە كەلمەك <成> 生天，叶绿配花红
 对一 缘良配天，对一
 对一的生天是真女男年青对一这 . ەنلەر ئىكەن .
 گۈل بېيىنچىسى <植> 被花
 گۈل يېپى <植> 丝花
 گۈلە ② 干杏〔静〕 گۈلە
 گۈلە مۇرابباسى 酱干杏

兵卫，人的岗站〔静〕 گېزەكچى
 勤执岗站〔静〕 گېزەكچىلىك
 的杀天，的死该 <骂，转>②虫毒①〔静〕 گېزەندە
 帮黑，棍恶
 报日疆新 گېزىتى شىنجاڭ گېزىتى: 纸报，章报，报〔静〕 گېزىت
 版面，幅篇纸报 گېزىت سەھىپىسى
 人报，人报卖，者行发纸报〔静〕 گېزىتچى
 业报〔静〕 گېزىتچىلىك
 馆报，社报〔静〕 گېزىتخانا
 刊报，志杂章报〔静〕 گېزىت - ژورنال
 گېزىرىشمەك «گېزەرمەك» 态同共的: گېزىرىشىپ تۇرماي،
 儿活干，里这在站皮脸着厚要不! بىرىنلار! 吧去
 顷公〔静〕 گېكتار
 器印胶，版胶 <印>〔静〕 گېكتوگراف
 分公百，克百〔静〕 گېكتوگرام
 升公百，升百〔静〕 گېكتولىتىر
 尺公百，米百〔静〕 گېكتومېتىر
 六六六 <化>〔静〕 گېكساخلوران
 (家学哲国德)尔格黑〔静〕 گېگېل
 学哲尔格黑 <哲> گېگېل بەلسەپىسى
 法证辩尔格黑 <哲> گېگىل دىئالېكتىكىسى
 义主尔格黑 <哲>〔静〕 گېگىلچىلىق
 人佬仡，族佬仡〔静〕 گېلاۋ
 的式佬仡②语佬仡①〔静〕 گېلاۋچە
 (子皮的下以分公三长毛)克莱革 <方>〔静〕 گېلەك
 连黄胡 <植>〔静〕 گېلىسېمىوم
 住抓，着抱 <方>〔动〕 گېلىكتەمەك
 髓石血<矿>②菜芥天<植>①〔静〕 گېلىئوتروپ
 仪光回，器射反光日③石滴血
 素红血，素红血铁正 <生>〔静〕 گېماتىن
 芽胞 <生>〔静〕 گېمما
 阮青血，白蛋青血 <理生>〔静〕 گېموتسىيانىن
 گېموروي = بوۋاسىر
 白蛋红血 <理生>〔静〕 گېموگلوبىن
 素血溶〔静〕 گېمولىزىن
 因基 <生>〔静〕 گېن
 换转因基 <生> گېن ئالمىشىش
 库因基 <生> گېن ئامبىرى
 号符因基 <生> گېن بەلگىسى

罐顶拱 <石> گۆمبەزسىمان باك
 造构状穹 <地> گۆمبەزسىمان تۈزۈلمە
 幕银形球，影电幕穹 گۆمبەزسىمان ئېكران
 形拱 ~ ئىمارەت: 的形拱，的顶屋圆有〔静〕 گۆمبەزلىك
 筑建
 (声塌倒的墙高或声炸爆)隆隆，隆轰〔模〕 گۆمبۈر
 隆轰，隆隆〔模〕 گۆمبۈر - گۆمبۈر
 گۆمبۈرلەتمەك «گۆمبۈرلىمەك» 态动使的: ئۇلار ھەدەپ گۆم-
 بۈرلىتىپ توپ ئېتىۋاتتى. 开地隆隆轰地儿劲个一们他.
 炮
 گۆمبۈرلىمەك 响作隆隆，鸣轰，隆轰〔动〕 گۆمبۈرلىمەك
 爆地隆隆隆轰弹榴手. 炸
 炸
 (员官的税收并关守)尹关 <古>〔静〕 گۆمۈرۈك
 尉都关 <古>〔静〕 گۆمۈرۈكبەگى
 塌崩，塌坍，塌〔动〕 گۆمۈرۈلمەك
 了坍井. چۈشتى.
 眼两，光无睛眼. 光，泽光〔静〕 گۈن
 神无
 毛抖〔动〕 گۈۋۈنمەك
 撞撞跌跌，趄趄打 <方>〔动〕 گۈيەلمەك
 军卫近〔静〕 گۈاردىيە
 (剂凝抗用血输)素肝〔静〕 گېپارسىن
 法张夸 <数>〔静〕 گېپىربولا
 矿铁针 <矿>〔静〕 گېتىت
 的皱，的曲卷 <方>〔静〕 گېدە
 گېرەم = گەم
 徽国 گېرب: دولت گېربى
 گېرتسوي = كىنەز
 西海 <地>〔静〕 گېرتسېن
 带皱褶西海 <地> گېرتسېن پۈرۈلمە بەلۋېغى
 期西海 <地> گېرتسېن مەزگىلى
 动运西海 <地> گېرتسېن ھەرىكىتى
 (位单率波周)兹赫 <物>〔静〕 گېرتسىس
 人曼耳日〔静〕 گېرمان
 式曼耳日②文语曼耳日①〔静〕 گېرمانچە
 گېزەرمە = بىزەك
 脸着厚，脸赖皮死〔动〕 گېزەرمەك
 گېزەك! = قەن - گېزەك
 次轮，序次〔静〕 گېزەك^۲

锤质地 <地> گېئولوگ بولقىسى
 学质地 [静] گېئولوگىيە
 学经济质地 گېئولوگىيە ئىقتىسادشۇناسلىقى
 گېئولوگىيىلىك [静] <地> 的质地: ~ يىراقتىن سېزىش
 心中感遥质地 ەدىركىزى
 害灾质地 <地> گېئولوگىيىلىك ئاپەت
 学史地 <地> گېئولوگىيىلىك تارىخشۇناسلىق
 查调质地 <地> گېئولوگىيىلىك تەكشۈرۈش
 地, 成构质地 <地> گېئولوگىيىلىك تۈزۈلۈش
 造构质
 探勘质地 <地> گېئولوگىيىلىك چارلاش
 (位)层质地 <地> گېئولوگىيىلىك قاتلام
 产矿质地 <地> گېئولوگىيىلىك قېزىلما
 代球地 <地> گېئولوگىيىلىك ئىرا
 代年质地 <地> گېئولوگىيىلىك يىللار
 学数质地 <地> گېئوماتېماتىكا
 学磁地, 磁地 <电> [静] گېئوماگنىتىزم
 学貌地 <地> [静] گېئومورفولوگىيە
 的貌地 <地> [静] گېئومورفولوگىيىلىك
 因成貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك ئامىل
 组貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك بىرىكىش
 合
 列序貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك تەرتىپ
 程过貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك جەريان
 代时貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك دەۋر
 何几 [静] گېئومېتىر
 家学何几 <数> [静] گېئومېتىرشۇناس
 析解 ~ ئانالىتىك: 何几, 学何几 [静] گېئومېتىرىيە
 何几
 的何几 <数> [静] گېئومېتىرىيىلىك
 理公何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك ئاكسىيوما
 理定何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك تېئورېما
 形图何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك شەكىل
 何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك كرىستاللوگرافىيە
 学晶结
 型模何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك مودېل
 学光何几 <物> گېئومېتىرىيىلىك ئوپتىكا
 学力质地 <地> [静] گېئومېخانىكا
 学态生质地 <地> [静] گېئوئېكولوگىيە
 体球地 <地> [静] گېئوئىد

带因基 <生> گېن بەلۋېغى
 型因基 <生> گېن تىپى
 源因基 <生> گېن مەنبەسى
 物产因基 <生> گېن مەھسۇلى
 素霉大庆 <药> [静] گېنتامىستىن
 (位单感电)利亨 <物> [静] گېنىرى
 律定利亨 <物> گېنىرى قانۇنى
 计利亨 <物> [静] گېنىرمېتىر
 器生发②机电发① [静] گېنىراتور
 组机, 组机电发 <水> گېنىراتور گۈرۈپپىسى
 的生发, 的电发 <机> [静] گېنىراتورلۇق
 军将 [静] گېنىرال
 斜背地, 斜背 <地> [静] گېئوئانتىكلىنال
 表温地 <地> [静] گېئوتېرمومېتىر
 学温地, 学热地 [静] گېئوتېرمىكا
 学造构地大 <地> [静] گېئوتېكتونىكا
 年质地, 学代年质地 <地> [静] گېئوخورونولوگىيە
 表代
 学化球地, 学化质地 <地> [静] گېئوخېمىيە
 的学化球地, 的学化质地 [静] گېئوخېمىيىلىك
 学化球地 <矿> گېئوخېمىيىلىك پېترولوگىيە
 矿探
 探化 <地> گېئوخېمىيىلىك چارلاش
 观景学化球地 <地> گېئوخېمىيىلىك مەنزىرە
 学量测地大, 量测 <地> [静] گېئودېزىيە
 的量测 <地> [静] گېئودېزىيىلىك
 标觇 <地> گېئودېزىيىلىك بەلگە
 测勘地大 <地> گېئودېزىيىلىك تەكشۈرۈش
 标坐地大 <地> گېئودېزىيىلىك كوئوردىنات
 线午子地大 <地> گېئودېزىيىلىك مېرىدىيان
 面准水地大 <水> گېئودېزىيىلىك ئۈرۈۋېن
 量测地大 <地> گېئودېزىيىلىك ئۆلچەش
 圈地, 界陆 <地> [静] گېئوسفېرا
 斜向大, 槽地 <地> [静] گېئوسىنكلىنال
 学理物球地 <地> [静] گېئوفىزىكا
 的学理物球地 <地> [静] گېئوفىزىكىلىق
 理物球地 <地> گېئوفىزىكىلىق پېترولوگىيە
 探勘理物球地 <石> گېئوفىزىكىلىق چارلاش
 者学质地, 家学质地 [静] گېئولوگىيە

榜标，弄卖，耀炫 <方>〔动〕 گىچاڭلاتماق
 声一吱咯，声一吱嘎，下一吱嘎〔静〕 گىچچىدە
 گىچ - گىچ 模 吱嘎吱嘎: مۇنۇ مانتىنىڭ پىيزى ~ قىلدە.
 دۇ، پىشىمغان ئوخشايدۇ. 吱嘎来起吃葱洋的里子包这
 。熟没还像好，的吱嘎
 گىچماچ 静 的杂纷，的乱杂: ~ ئىش 事的乱杂 /
 خىيال 乱纷绪思
 گىچماچلاشماق 动 乱杂，乱纷: پىكىرلىرىم گىچماچلىشىپ
 كتى. 很得乱绪思我
 گىچىر 模 (声牙磨)吱咯
 گىچىر - گىچىر 模 吱咯吱咯
 گىچىرلاتماق 动 态动使的«گىچىرلىماق»: ئۇ ئاچچىقىدا چىشلىدە.
 رنى گىچىرلاتتى. 响作吱咯齿牙得气他
 گىچىرلىماق 动 响作吱咯
 گىچىلداتماق 动 态动使的«گىچىلداتماق»: ئۇ ئاچچىقىدا چىشلىدە.
 رنى گىچىلداتتى. 响作吱咯
 گىچىماچاڭ 静 的糟糟乱: ~ ئىش 事的糟糟乱 / ئۇرۇق
 لۇقلار ~ بولۇپ كېتىپتۇ. 了起一在杂混子种种各
 گىدەك 静 的摆大摇大爱，的子架摆爱 <方>
 گىدەيتىمەك 动 态动使的«گىدەيتىمەك»: ئۇ ئاچچىقىدا چىشلىدە.
 摆，天朝孔鼻，外天首昂，扬气高趾①
 گىدەيتىمەك 动 子架 模 大的摆大模大，慢傲，傲高②
 着坐地样大
 گىدىك 静 的(的走会刚)狗小 <动>
 گىدىك - گىدىك 叹 的嗝的嗝: ئۇ ئاچچىقىدا چىشلىدە.
 (音声)
 گىدىگەي 静 的慢傲，的傲高 <方>
 گىدىشىمەك 动 态同共的«گىدەيتىمەك»: ئۇ ئاچچىقىدا چىشلىدە.
 كېلىشتى. 里屋进走地慢傲们他
 گىرى 静 ①<机>②<交> 秤地，磅地
 گىرى تېشى 秤地
 گىرى تېشى 秤地
 گىرە (گىرەسى) 静 ①<静> 页合: ئىشىكىنىڭ گىرەسى
 گىرە / ~ ئورناتماق 页合装② 错交，又交
 گىرە سالماق 静 的: ئانىنىڭ بوينىغا ~ 子脖的亲母搂
 گىرە غوزا 动 <动> 蚩串
 گىرە قىلماق 静 ①<静> 错交，又交② 像石骰的用博赌把
 گىرە قىلماق 静 起一到搅样一牌洗: قىمارۋازلار يېڭىۋاشتىن ئۇشۇقنى
 قىلىشتى. 起一了到搅石骰把新重们徒赌

猿臂长 <动>〔静〕 كسبون
 素霉赤 <药>〔静〕 كىبېرىللىن
 菌霉赤 <生> كىبېرىللىن باكتېرىيسى
 矿铝水三 <矿>〔静〕 كىبىست
 态状眠催②术眠催① <医>〔静〕 كىپنوز
 师医眠催〔静〕 كىپنوزچى
 眠催被〔动〕 كىپنوزلانماق
 词名象抽的«گىپنوز» كىپنوزلۇق
 术眠催施，眠催 كىپنوزلۇق قىلماق
 盐酸氯次 <化>〔静〕 كىپوخلورت
 体垂脑，体垂下脑 <理生>〔静〕 كىپوفىز
 腺体垂 <理生> كىپوفىز بېزى
 线曲双 <数>〔静〕 كىپىربولا
 面曲双 <数>〔静〕 كىپىربولوئىد
 子超〔静〕 كىپىرون
 膏石 <医>〔静〕 كىپىس
 态动使的«گىپىسلىماق» كىپىسلاتماق
 态同共的«گىپىسلىماق» كىپىسلاشماق
 态动被的«گىپىسلىماق» كىپىسلانماق
 的膏石〔静〕 كىپىسلىق
 土凝混膏石 <水> كىپىسلىق بېتون
 给 ~ پۈتتى: 膏石打，膏石上 <医>〔动〕 كىپىسلىماق
 膏石打腿
 琴弦六，他吉 <艺>〔静〕 كىنتار (كىنتارى)
 者演奏他吉〔静〕 كىنتارچى
 乱团一，糟团一②丝铁状环的用丝纛①〔静〕 كىجەك
 糟糟乱，麻: ئۇنىڭ ~ چاچلىرىدىن ئادەمنىڭ قورققۇسى
 كېلەتتى. 怕害人令发头的蓬蓬乱那她
 گىجەكلەشمەك 动 糟糟乱: 团一成乱: ساقال - بۇرۇتلىدە.
 乱又长又得长须胡 كىتەك
 گىجىرماچ 静 的: 绪头无，的糟糟乱，的乱杂
 这得弄线股这把么怎你؟ قىلىۋەتتىڭ؟
 了乱么
 گىجىك 静 的: 执固，塌疲，子性慢
 گاداى ياخشى. <谚> 蛋光穷利麻如不傅师塌疲
 گىجىڭلىق 静 的: 又懒又，腾腾慢慢，蹭蹭磨磨
 گىجىڭلىق قىلماق 静 的: 腾腾慢慢，蹭磨
 么这么怎你？蹭磨么
 گىجىم 静 ①<静> 子套鞍② 纹花状齿形方的上边帽花小
 گىچ 模 (音声的西东等菜生吃)吱嘎

态同共的 «گىئىلداشماق»
 响嗡嗡 [动] گىئىلداشماق
 料染色丹铁 ھويان ~ : 子土红, 丹铁 [静] گىل
 岩泥 <地> گىل تاش
 红绛, 红朱 گىل رەڭ
 砂朱 <矿> گىل رۇدىسى
 画水山色绛 <艺> گىل سىزما
 桃樱酸, 桃樱 <植> [静] گىلاس
 酱桃樱 گىلاس مۇرابباسى
 花樱 [静] گىلاسگۈل
 林挑樱, 园挑樱②的挑樱有① [静] گىلاسلىق
 壁绝崖悬, 壁陡, 壁峭, 崖悬, 崖山 <方> [静] گىلاڭ
 (一之种品瓜甜) 瓦拉格 <植> [静] گىلاۋا
 毯地织 ~ توقۇماق [静] گىلەم
 裪褙 (的案图毯地带) گىلەم خۇرجۇن
 幅花小 (的纹花毯地有绣) گىلەم دوپپا
 ~ 案图毯地 گىلەم نۇسخا
 商毯地②工织编毯地, 匠毯地织① [静] گىلەمچى
 业毯织 [静] گىلەمچىلىك
 厂毯地, 厂毯织 گىلەمچىلىك كارخانىسى
 毯地织够②的毯地铺, 的毯地有① [静] گىلەملىك
 毛的毯地块两织够 يۇڭ ~ ئىككى
 (位单势通磁) 析吉 <物> [静] گىلىبەرت
 摆摇, 晃摇 [模] گىلىدىڭ
 者患病头摇性经神 گىلىدىڭ باش
 晃晃摇摇, 晃晃 [模] گىلىدىڭ - گىلىدىڭ
 گىلىدىڭلار «گىلىدىڭلار» 态动使的: ئۇ بېشىنى گىلىدىڭ.
 歌着唱地脑晃头摇他. لىتىپ ناخشا ئېيتماقتا.
 左头 ~ بېشى: 晃摇右左, 动晃右左 [动] گىلىدىڭلماق
 晃摇右
 针别 <方> [静] گىلگال
 松水 <植> [静] گىلىپتو
 念思 <方> [动] گىلىماق
 根无, 的可两棱模, 的儿准没 <方> [静] گىلىگىتالڭ
 的堂名没, 的据
 服便军 [静] گىمناستوركا
 操体 <体> [静] گىمناستىكا
 子垫操体 <体> گىمناستىكا پالسى
 棒操体, 棍操体 <体> گىمناستىكا تايىقى
 运操体, 作动操体 <体> گىمناستىكا ھەرىكىتى

装化, 妆化 [静] گىرمم
 品妆化 گىرم بۇيۇملىرى
 装化 گىرم قىلماق
 师装化 [静] گىرمچى
 室装化 [静] گىرمخانا
 的现忽隐忽, 的约约隐隐, 的缈缈① [静] گىرمسەن
 楼厦市海, 景厦②显隐, 见可约隐 گىرمسەنلەشمەك
 گىرمسەنلەشمەك [动] 胧朦 [动] 暗灰, 暗淡, 暗昏, 胧朦: يايىپ-
 شىل دالار بىز يىراقلاشقانىمىز ئايدىدا گىرمسەنلىشىپ قېلىد.
 越得变下光月在野原的色绿远越得走们我. ۋاتاتتى.
 来起暗灰
 的好装化 [静] گىرمىلىك
 排彩 گىرمىلىك رېپېنتىسىيە
 发机话电, 机音收) 嗡嗡, 啦刺啦刺, 擦擦 [模] گىز
 (音杂的出发时障故生
 蒂芥 <转> ② 啦刺啦刺, 嗡嗡① [模] گىز - گىز
 唆挑 گىز - گىزگە سالماق
 吵争, 嘴吵, 擦磨闹 [动] گىزلاشماق
 گىزىلداشماق «گىزىلداشماق» 态动使的: رادىئونى گىزىلداش.
 ھا! 响作啦刺啦刺机音收让要不请!
 گىزىلداشماق «گىزىلداشماق» 态同共的: چىۋىنىلەر گىزىلداش.
 飞地嗡嗡蝇苍. شىپ ئۇچۇپ يۈرىدۇ.
 作嗡嗡②声味味出发时开要快水① [动] گىزىلداشماق
 声嗡嗡的蝇苍 گىزىلداشماق گىزىلداشماق
 胺组 <化> [静] گىستامىن
 学理生织组 <理生> [静] گىستوفىزىئولوگىيە
 图率频式梯阶 <水> [静] گىستوگرامما
 家学织组 <生> [静] گىستولوگى
 学织组 <生> [静] گىستولوگىيە
 阮组, 白蛋组 <理生> [静] گىستون
 器湿验, 器度湿 [静] گىگروسكوپ
 计度湿 [静] گىگروگراف
 表度湿 [静] گىگرومېتىر
 (度湿) 量测 [静] گىگرومېتىرىيە
 学生卫 <医> [静] گىگېنا
 的生卫 <医> [静] گىگېنلىق
 询咨生卫 <医> گىگېنلىق مەسلىھەت
 嗡嗡 [模] گىڭ
 嗡嗡 [模] گىڭ - گىڭ
 态动使的 «گىڭلىداشماق» گىڭلىداشماق

药草 ~ دورلىق / 地之毛不，方

的生不木草，的草有没〔静〕 گىياھسىز

直条一设，戏游统传族尔吾维)戏游钱掷〔静〕 گىيەك

者游玩，直扶土培，钱铜一置分公四至三隔每，线

(掷投子弹用外之米九，八在站

动

凳操体 <体> گىمناستىكا ئورۇندۇقى

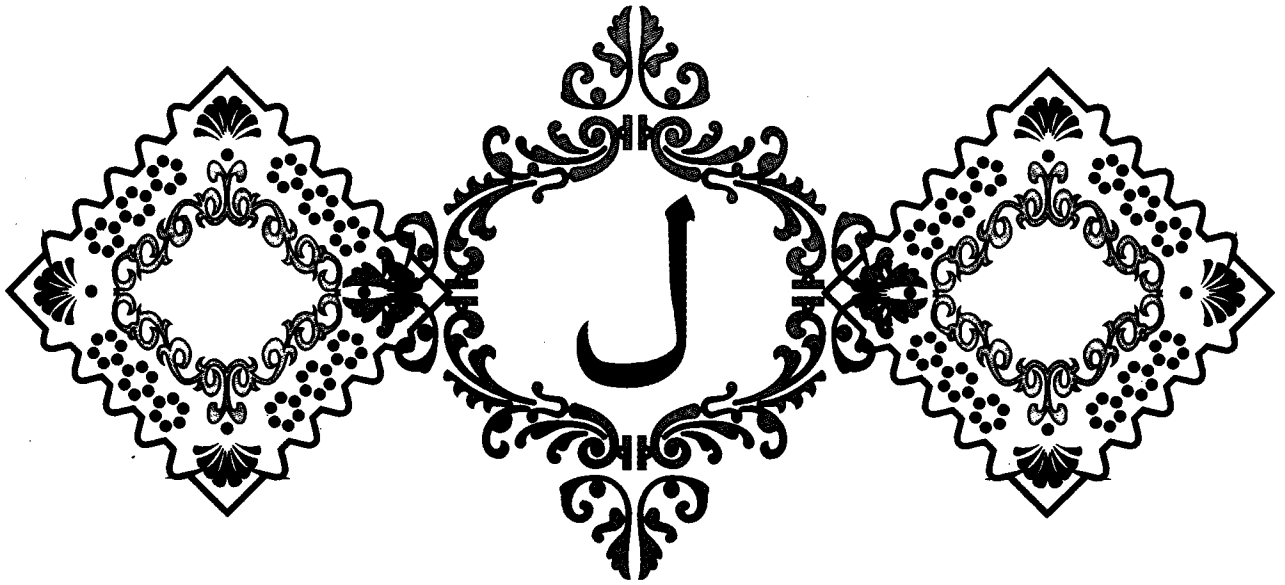
گىنە = ئاداۋەت

恨仇，怨仇，见偏，见成〔静〕 گىنە - ئاداۋەت

家专科妇 <医>〔静〕 گىنېكولوگى

学科妇 <医>〔静〕 گىنېكولوگىيە

地的草长不 ەر ئۈنمەيدىغان يەر ~ : 草〔静〕 گىياھ (گىياھى)

脚笨手笨，的拙笨 <方>〔静〕 لاپەندى
 人的坐地洋洋懒〔静〕 لاچاق
 态动使的「لاچایماق」
 洋洋懒 <转>②形变，扁压被①〔动〕 لاچایماق
 坐地洋洋懒 ئولتورماق
 子鼻塌 بۇرۇن ～ 的塌〔静〕 لاچۇق
 者话大说，者牛吹〔静〕 لاچى
 叶树，子叶 <方>〔静〕 لاچىن
 态同共的「لاچایماق」 ئۇلار لاچىشىپ ئولتۇرۇپ
 起一在坐的洋洋懒们他 . سوقۇشتى . 天闲聊
 لاچخور = لاچى
 ، 缓慢，缓迟，的薄淡，的弱微 <方>〔静〕 لاچشاك
 腾腾慢
 <谚> . ～ ئاش ئۆتتە ، ئاش ئۆتتە ، ئاش ئۆتتە .
 工换，工变〔静〕 لاچقۇت
 工变儿活有，借互粮有
 态动使的「لاچقۇتلاشماق」
 工换，工变〔动〕 لاچقۇتلاشماق
 一闪忽灯 . 了天下
 了天下
 柳榉，柳枰，柳柜，柳麻，杨枫 <植>〔静〕 لاچسنا

称名母字该②母字个十二第文尔吾维① ل
 贝螺 <古>〔静〕 لاپاي
 人女邋邋 ～ خوتۇن 幅边修不，邋邋〔静〕 لابدۇر
 态动使的「لابدۇرلاشماق」
 邋邋变，幅边修不得变〔动〕 لابدۇرلاشماق
 式形词名的「لابدۇر」
 石长拉 <矿>〔静〕 لابرادور
 室验实，室验化〔静〕 لابورانتورپە
 员验实，员验化〔静〕 لابورانت
 说他 . ～ ئۇنىڭ گەپلىرىنىڭ تولىسى . 话大是半多的
 牛吹，话大说 话大说 话大说
 牛吹，话大说 话大说 话大说
 (态状路行驼骆)悠忽慢慢，忙不慌不〔模〕 لاچ۲
 地忽，闪〔模〕 لاچ۳
 地忽火 . 地忽① ئوت لاچ قىلىپ ئۆچتى .
 看一地猛 地，地，了灭
 地，地，了灭
 棚窝，棚工，棚草，子棚 <建>〔静〕 لاپاس۱
 (状走行)忙急，匆匆〔模〕 لاپاس۲
 态同共的「لاپاسلاشماق」
 场市的顶棚有 的棚有〔静〕 لاپاسلىق
 忙忙急急，匆匆急急〔动〕 لاپاسلىماق
 他 . 着走地匆匆急急他 . 了灭地忽灯 . 了灭地忽灯 . 了灭地忽灯 . 了灭地忽灯 .

那到能么怎，布米一带不 بولسۇ؟ یرگ قانداق بارغلى بولسۇ؟
 ؟ 去儿
 态动使的 «لاتلاشماق»
 لاتلاشتۇرماق 囊窝变〔动〕
 ？呀了囊窝越来越么怎你
 母字丁拉 丁拉〔静〕
 语丁拉 <语>
 文丁拉 <语>
 的式丁拉②文丁拉，语丁拉①〔静〕
 态动使的 «لاتلاشماق»
 态动被的 «لاتلاشتۇرماق»
 化丁拉〔动〕
 矿铁蓝，石青天，石金青 <矿>〔静〕
 行飞秀优对)鷹雄 <转>②隼 <动>①〔静〕
 (颂称的员
 科隼 <动>
 蔻豆 <植>〔静〕
 的形隼〔静〕
 目形隼 <动>
 袋草状网(的料草装)〔静〕
 来出取火炭的里子炉把剪火用
 族拮拉〔静〕
 的式拮拉②语拮拉①〔静〕
 下见
 甲步拉 <动>
 椒菜，子辣甜 ~ 子辣青 / 子辣红 / 子辣
 石金青 <地>〔静〕
 光激 <物>〔静〕
 器光激 <物>
 术技光激 <军>
 盘光 <电>
 伤损光激 <医>
 器武光激 <军>
 的光激 <物>〔静〕
 机印打光激
 乐音光激
 枪光激
 纸蜡〔静〕

脓<转>②儿块布旧 ~ 布烂，布破①〔静〕
 包，物废，头肉，~ هدى، بۆتەك ئولتۇرماي ئىچە ماۋۇنى .
 去下喝它把，着坐地似佛像别你，头肉，哎
 松稀，塌疲 <成>②子袜布①
 钞布 <经>
 轮砂布 <手>
 你，了行！了蹭磨
 鞋布 <手>
 了蹭磨别再
 望希大么什有没，废囊窝个是他 .
 儿劲头肉，子样囊窝
 事囊窝干
 纸皮桑
 布砂
 废囊窝 <骂>
 雅风，雅文，雅优〔静〕
 呆口瞪目我使姿风的雅文他 .
 布烂〔静〕
 蛛土拉 <动>
 票彩〔静〕
 税票彩，税彩博 <经>
 券债票彩 <经>
 的票彩有，的票彩〔静〕
 蓄储(采)奖摸 <经>
 物淀沉，泥淤 <水>〔静〕
 管淤排，管渣 <水>
 鼓泥，包泥
 井泥沉 <水>
 机泥捞 <水>
 肥泥
 淤②渠的泥淤有 ~ 泥淤有①〔静〕
 水沙夹 <水>
 (称蔑的商布对)布破卖〔静〕
 的布带不，的布破有没〔静〕

囊窝，的塌疲〔静〕 لامزەللە
 式形词名的 «لامزەللە» لامزەللەلىك
 事囊窝干 لامزەللەلىك قىلماق
 镏 <化>〔静〕 لانتان
 丹纓马，梅色五 <植>〔静〕 لانتانگۈل
 兰铃 <植>〔静〕 لاندشكۈل
 鱼蝻蛄 <动>〔静〕 لانست
 脂毛羊(水含) <医>〔静〕 لانولن
 蜡封，蜡 <古>〔静〕 لاۋ
 浆岩，岩熔 <地>〔静〕 لاۋا
 流岩熔 لاۋا ئېقىمى
 圾垃(等便粪，纸废，叶枝物植)〔静〕 لاۋا
 那刹，间瞬 <古>〔静〕 لاۋا
 务职，位职〔静〕 لاۋازىم
 务庶，务事〔静〕 لاۋازىمات
 作工务总，作工性务事 لاۋازىمات خىزمىتى
 干务总②员务司，员理管 <军>①〔静〕 لاۋازىماتچى
 务庶，事
 作工务总，作工务司〔静〕 لاۋازىماتچىلىق
 圾垃〔静〕 لاۋا - لاتقا
 安柳 <植>〔静〕 لاۋان
 草衣薰 <植>〔静〕 لاۋاندا
 树桂月 <植>〔静〕 لاۋر
 无而淡 تاماق ~ : 的吃好不，的味无而淡①〔静〕 لاۋزا
 ،的聊无 <转>②瓜的吃好不 قوغۇن ~ / 饭的味
 人的聊无 ئادەم ~ / 话的聊无 گەپ ~ : 的味乏
 态动使的 «لاۋزىلاشماق» لاۋزىلاشماق
 无而淡 تاماق ~ : 的吃好不، 道味没①〔动〕 لاۋزىلاشماق
 达 بولغاندىن بۇيان قوغۇننىڭ تەمى بارغانسېرى لاۋزىلاشماق كېتىپ
 好不越来越道味的瓜甜来以当列了长里地 . بارىدۇ .
 : 尬尴，趣没讨，聊无(事做，话说) <转>② . 了
 ئۇ قولدىن كەلمەيدىغان ئىشى زورمۇ - زور قىلىمەن دەپ ئاخىر
 个了讨果结 ، 事的来不干己自做要硬他 . لاۋزىلاشتى .
 . 噪没
 动举聊无〔静〕 لاۋزىلىق
 动举聊无搞 لاۋزىلىق قىلماق
 卒士〔静〕 لاۋۋەلشكەر
 态动使的 «لاۋۋەلدىماق» لاۋۋەلدىماق
 熊熊在火 . ئوت لاۋۋەلداپ كۆيەكتە . لاۋۋەلدىماق

(号绰和孩小于用多)包气娇 <方>〔静〕 لاق
 人的幅边修不 <方>〔静〕 لاگۇر
 洋洋懒〔动〕 قىزىم ، قاچانغىچە لالسىپ ئولتۇرسەن؟
 你，儿女 洋洋懒地坐到什么时候？
 金香郁 <植>〔静〕 لالە
 花の色红鲜 گۈل ~ : 色红鲜 لالە رەڭ
 球光三 <植>〔静〕 لالە كاكئۇس
 ، 犬之家丧 ~ ئىت : 的荡游处四，的家丧①〔静〕 لالما
 ~ : 狗皮癞，的脸要不，的闲好手游 <转>②狗野
 ئادەم <转> . سالما بول . بولغۇچە ، / 人的闲好手游
 食自动劳可宁”同喻：虎蝎作如不，狗皮癞为成其与
 力其 脸要不闲好手游能， . ئاخبارمىلىقىڭ چالسى
 يامان ، خوتۇن كىشىنىڭ لالسى . <谚> 耕休的地土
 . 经正不人女的闲好手游，硬坚痞
 态动使的 «لالمىلاشماق» لالمىلاشماق
 闲好手游得变〔动〕 لالمىلاشماق
 式形词名的 «لالما» لالمىلىق
 闲好手游，逛西游东 لالمىلىق قىلماق
 子把抬 <方>〔静〕 لالو
 方地的开盛香金郁〔静〕 لالزار
 لالزارلىق = لالزار
 لالگۈل = لالە
 لام ①〔静〕 阿伯拉母字 «ل» 称名的 <转>② 话 : قاسم
 . بۇ توغرىدا ~ دەيدى . 吭不声一此对木斯喀 .
 嘛喇 <宗>〔静〕 لاما (لاماسى)
 教嘛喇 <宗> لاما دىنى
 (家学物博国法)克马拉〔静〕 لامارك
 学化进物(生)说学克马拉 <生> لامارك تەلىماتى
 (一之说
 义主克马拉 <哲>〔静〕 لاماركىزم
 (茶糊于用可)草芭姆莱 <方，植>〔静〕 لامبا
 油煤〔静〕 لامپا : 灯油煤指多) كىرىسىن لامپىسى
 捻灯，心灯 ~ پىلىكى / 罩灯 ~ شېشى / 灯
 岩斑煌 <地>〔静〕 لامپروفەر
 灯口丝螺 ~ بۇرمىلىق : 泡灯电 <物>〔静〕 لامپۇچكەل
 泡灯 / 泡灯口卡 ~ قىلى / 丝灯
 下见 لامپۇچكەل
 吭不，声吭不，吭不声一 جىم دەمەسلىك
 . جىم دەمەستىن بىر ھازا ئولتۇرۇشتى .
 . 气吭没天半老着坐家大

鹼田 <动>〔静〕 لاخورهك

水浑 ~ : 的浑, 的浊浑〔静〕 لاخوش

人的塌疲 ئادەم ~ : 的沓拖, 的塌疲〔静〕 لاغزەل

态动使的 «لاغزەللەشمەك» لاغزەللەشتۈرمەك

沓拖变, 塌疲变〔动〕 لاغزەللەشمەك

儿劲沓拖, 儿劲塌疲〔静〕 لاغزەللەك

泥淤〔静〕 لايقا

池淀沉〔静〕 لايلاتما

淤放 <农>②态动使的 «لايلماق» ① لايلاتماق

态同共的 «لايلماق» لايلاشماق¹

浑变, 浊浑变〔动〕 لايلاشماق²

的聊无, 的唐荒, 的谬荒, 的诞荒 <古>〔静〕 لايلاق

态动被的 «لايلماق» لايلانماق

棚顶泥 <建>〔静〕 لايلەمپە

的泥〔静〕 لايلق

流石泥 <地> لايلق تاش ئېقىن

页岩质泥 <地> لايلق سىلانېتىس

泥掬〔动〕 لايلماق¹

气赌, 扭别闹 <方>〔动〕 لايلماق²

~ : 的宜适, 的当适, 的合适, 的适合①〔静〕 لايسق

ئادەم / 人的适合 ماڭا ~ كېلىدىغان كىيىم - كېچەك يوق

ئىكەن. 的做配, 的得值②. 服衣的穿我合适有没. بۇ ئالدىغا ~

~ جازالاشقا / 敬尊得值 ~ ھۆرمەتكە : 为愧不, 的得应

愧不你. ~ سىز خەلق ئوقۇتقۇچىسى بولۇشقا ~

励奖应理 ~ مۇكاپاتلاشقا ③. 师教民人为

买钱着可 ④مال ئالماق ~ پۇلغا : 着照, 着尽, 着可

对⑤布买钱元十着尽 رەخت ئالماق ~ ئون كويغا / 货

象: ئۇ قىزنىڭ لايتقى بارمۇ؟ ئۇ ئالدىغا ~

象对找②宜适为认, 适合为认① لايسق تاپماق

上得配②合适, 适合① لايسق كەلمەك

象对找 لايسق ئىزدەمەك

态动使的 «لايقلاشماق» لايقلاشتۇرماق

态同共的 «لايقلاشماق» لايقلاشتۇرۇشماق

态动被的 «لايقلاشماق» لايقلاشتۇرۇلماق

لايقلاشماق〔动〕 应适, 合适 : يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن بىز

مۇشۇ چۆلگە لايقلىشىپ, چوڭقۇر يىلتىز تارتقان ئىكەنمىز. 随

扎地深深, 原荒片这了应适也们我, 逝流的月岁着

。根了下了

لايقىندا〔静〕 当适, 体得, 宜相, 适合 ~ ئىش قىلماق

~ / 体得话说 قىلماق ~ / 事的宜相做

。烧燃

离分务事教宗和权政家国)张主离分教政〔静〕 لائىك

(张主的务事家国涉干教宗许允不, 的

张主的离分教宗和权政家国〔静〕 لائىكچىلىق

咚咕他. ئۇ گۈپپىدە لايقا يىقىلدى. لاي <建>〔静〕

~ بىلەن داۋالاش / 疗泥 ئىلتىق / ئىلتىقنىڭ

بىگىنىنى سايدا كۆر, خېچىرنىڭ بىگىنىنى لايدا. <谚> 的里泥了到摔下一

塘泥在事本的子驷, 川平在事本 لايدىن ياسىغان كوزا

سۇغا چۈشسە ساق چىقماق. <谚> 不经子罐的做巴泥 <谚>

浑弄水把 قىلىۋەتمەك : سۇنى ~

灰拌, 泥和 <建> لاي ئەتمەك

泵砂泥 <石> لاي پومپىسى

封泥 لاي پېچەت

板灰托 <建> لاي تاختىسى

料泡 <建> لاي چىلىماق

水浑 <水> لاي سۇ

لای قىلماق = لاي ئەتمەك

人泥, 塑泥 <艺> لاي ھەيكەل

流泥 <地> لاي ئېقىن

灌淤 <农> لاي ياتقۇزماق

لبىي خام <成> 劲后没① : سەن تازا ~ بىرنەرسە.

~ 智弱②. 伙家的劲后没个一是真你

。智弱子孩这

لاياقەت〔静〕 格资 : ئۇنىڭ بۇ ئىشنى قىلغۇدەك لاياقتى يوق.

。格够不事这做他

格合不〔静〕 لايافەتسىز

式形词名的 «لايافەتسىزلىك» لايافەتسىزلىك

لايافەتلىك〔静〕 的格合 : ئالىي مەكتەپنىڭ ~ ئوقۇغۇچىسى

生学大的格合

品产格合 لايافەتلىك مەھسۇلات

蛋笨, 鬼脏, 常常平平, 子腿泥 <方>〔动〕 لايپاچاق

~ 缓迟, 钝迟, 的沓拖, 的塌疲 <方>〔静〕 لايپاس

拙笨

脑呆头呆 <古>〔静〕 لايپاك

状泥〔静〕 لايسىمان

蛉泥 <动> لايسىمان ئالتۇنكۆز

工泥 <建>〔静〕¹ لايچى¹

鳅泥 <方, 动>〔静〕² لايچى²

儿活瓦泥〔静〕 لايچىلىق

师技瓦泥 <建> لايچىلىق ئۈستىسى

لەقۇا كېسىلى <医> 痹麻经神部面 风中，
 态动使的 «لەقۇالاشماق»
 态同共的 «لەقۇالاشۇرماق»
 لەقۇالاشماق [动] 振不靡萎，软瘫
 不，着躺老么这你？
 吗了振不靡萎更是
 是也这 . ۵ - ~
 为行散懒种一
 的数胜不数 [静] لەك - لەك
 鸞纸，箏风 [静] لەگلەك
 箏风放 لەگلەك ئۇچۇرماق
 餉粮 [静] لەك۱
 餉粮吃 لەك يېمەك
 噌，状动晃 [模] لەك۲
 粉凉 [静] لەقۇوك
 粉凉做 لەقۇوك ئۇيۇتماق
 者粉凉卖，者粉凉做 [静] لەقۇوقچى
 业粉凉 [静] لەقۇوقچىلىق
 لەقۇوزە = گازارما
 磨推手，磨石 <方> [静] لەقۇوزە
 锚 [静] لەقۇوگرا
 说弟徒对主船：“锚起备准”！
 锚抛 لەقۇوگرا تاشلىماق
 栈客，店客 [静] لەقۇوگر۲
 槽 <古> [静] لەقۇوگرچۆپ
 板老栈客，家店 [静] لەقۇوگرچى
 定锚 <水> [动] لەقۇوگرلىمەك
 杆栏车大 [模] لەقۇوگرزە
 栓鼻(的畜牲胎空非) <方> [静] لەقۇوگوت
 地腾① [静] لەقۇوگىدە
 子下一 <转>②
 个时中高上他 . 截大一了长子下一家庄后雨 .
 态状的动晃 [静] لەك - لوك
 面拉拉 <食> [静] لەقۇومەن
 鼠跳 <动> [静] لەقۇومەنتاقتاق
 馆面拉 [静] لەقۇومەنخانا
 的痴憨，的气傻里傻，的呵呵傻 <方> [动] لەلە
 荡游，荡浪 [动] لەلەخشىمەك
 لەلەخلىمەك = لەلەخشىمەك

لەرزىگە كەلمەك 地震，震撼；
 地动天震声炸爆 .
 的扬悠，的盈轻，的柔轻，的微微① [静] لەرزىزان
 盈轻着迈 步脚的
 步脚的 ~ / 风
 的柔轻，风微
 步脚的 ~ / 膀翅的盈轻着动摆
 声歌的扬悠
 板行 <艺> لەرزىزان مەرغۇل
 乐②道味的饭 乐① [静] لەرزىزەت
 趣兴，趣 乐的活生受享
 感他使气空的新清 .
 畅舒到
 乐快到得，趣乐受享，受享到得
 索 <转>②的口可不，的味滋无① [静] لەرزەتەسىز
 活生的味乏 的调单，的味乏，的味无然
 式形词名的 «لەرزەتەسىز»
 态动使的 «لەرزەتلەنمەك»
 地味有津津 ~ 味有津津 [动] لەرزەتلەنمەك
 饭吃
 味滋有 的味美，的味滋有① [静] لەرزەتلىك
 饭的 <转>② 的趣乐有，的趣情满充
 活生的趣情满充
 态同共的 «لەرزەتلەنمەك»
 棉水，藻水 <植> [静] لەرش
 液黏 <古> [静] لەرشپ
 卒，兵 [静] لەرشكەر
 胜不无战兵士的明严律
 兵招 لەرشكەر ئالماق
 阵列兵率，兵出 لەرشكەر تارتماق
 营军，营兵 [静] لەرشكەرگاھ
 号外，号绰① [静] لەرقەم
 号绰的 !
 惯叫被号绰 لەرقەم سىگمەك
 号绰起，号外起 لەرقەم قويماق
 者号外起善，者号外起 [静] لەرقەمچى
 号外起被，号绰起被 [动] لەرقەملەنمەك
 的号别有，的号外有，的号绰有 [静] لەرقەملىك
 的羊黄叫号外
 呆，痴① [静] لەقۇوا
 呆多你！
 吗走儿点快能不你
 散懒，拙笨，笨蠢②! 啊

لەۋ - چىش [静] 齿唇

لەۋ - چىش تاۋۇشى <语> 音齿唇

لەۋز [静] ①话: ئانامنىڭ لەۋزى 我亲母的话 <转>②

言诺

لەۋز قىلماق ①口开②诺承, 诺许

لەۋزىدە تۇرماق 言诺守信 用信讲

لەۋزىدىن يېنىۋالماق 诺承回撤, 悔反

لەۋزىگە ئەمەل قىلماق = لەۋزىدە تۇرماق

لەۋزىنى ئالماق 听(人某)的话: ماقۇل, سېنىڭ لەۋزىنى ئالاي. 行, 我听你话。

لەۋزىنى يەردە قويماق 不信讲, 话听不: ئانامنىڭ لەۋزىنى يەردە قويايلىمەن. 我亲母听不能不我话。

لەۋلەشتۈرمەك «لەۋلەشمەك» 态动使的

لەۋلەشتۈرۈلمەك «لەۋلەشتۈرمەك» 态动被的

لەۋلەشمەك [动] <语> 化唇: ئۇيغۇر تىلىدا «ئو, ئۇ, ئۆ»

«ئو, ئۇ, ئۆ» تاۋۇشلىرى لەۋلەشكەن سوزۇق تاۋۇشلاردۇر. 中语尔吾维

“ئو, ئۇ, ئۆ” 音元唇圆是音等

لەۋلەشكەن سوزۇق تاۋۇش <语> 音元唇圆

لەۋلەشمىگەن سوزۇق تاۋۇش <说> 元唇圆非

音无唇展, 音

لەۋھە [静] 旗锦, 标锦

لەۋھە تالشىش مۇسابىقىسى <体> 赛标锦

لەيسو [静] <药> 儿苏来

لەيسلىمەك [动] <方> 面皮平削

لەيلەتمەك «لەيلىمەك» 态动使的

لەيلەشمەك «لەيلىمەك» 态同共的

لەيلەك [静] <动> 鹤

لەيلەك تۇمشۇق كۆكتارغاق <动> 鸟翠嘴鹤

لەيلەك تۇرنا <动> 鹤羽蓑

لەيلەكسىمان [静] 的形鹤

لەيلەكسىمانلار ئەترىتى <动> 目形鹤

لەيلى [静] <植> 花葵蜀

لەيلىزار [静] 地葵蜀

لەيلىزارلىق = لەيلىزار

لەيلىقازاق [静] <植> 人美虞: ئانام بارغۇچە ~ توزۇپتۇ.

لەيلىقازاق <谚> 到赶妈妈等 了 美虞人美虞 (机)

لەيلىگەك [静] <动> 蚌蚌

لەيلىگۈچ [静] ① <水> 鱼, 子浮②标浮(的深水测)

筒浮 <交>③漂

لەلشۇ <方> [静] 的聊无, 的碎嘴, 的叨絮爱

لەمبەر <方> [静] 登登满, 当当满

لەمبۇق <纺> [静] 叽哔线

لەمپە [静] 檐屋, 檐房 ەمپىسى يوق ساراي, مەن قايان با-

راي؟ <谚> 檐房无店旅 去处何往我, 名有喻意)؟

لەمپىلىك [静] 的檐屋有, 的檐房有 (身存处无人的戴拥受不却声

لەمشىرمەك [动] <方> 淌流, 出渗

لەنەت [静] 骂咒, 咒诅

لەنەت ئوقۇماق 讨声, 骂咒, 咒诅

لەنەت باغدۇرماق = لەنەت ئوقۇماق

لەنەتگەردى = لەنتى

لەنەتلەنمەك [动] 骂咒被, 咒诅被

لەنەتلىك [静] 的恨可 ~ كونا جەمئىيەت 恨可的旧社

لەنەت - نەپرەت [静] 恨愤, 讨声: دۈشمەنگە بىردەك ~ ياغ.

دۇرماق 同仇敌忾 / خەلقى ئالەمنىڭ لەنەت - نەپرەتتىگە قالماق

天之下不大

لەنتى [静] ① 蛋浑: بۇ لەنتىنى دەرھال كۆرۈمدىن يوقىد.

تەڭلار! 滚蛋浑个这叫快赶! 恶可, 的杀天, 的死该②!

لەنتىنى 的: ~ كونا جەمئىيەت 恶可的旧社

لەھەت [静] 室墓

لەھەك [静] <动> 鱼鲨

لەۋ [静] ① <理生> 唇嘴, 唇: لەۋى قانماق 流唇嘴

② 唇嘴上 ~ ئاستىنقى / 唇嘴下 ~ ئۈستۈنكى / 血

<转> 沿, 边: كۆلنىڭ لەۋى 湖边 / كاڭنىڭ لەۋى 坑

沿 / لەۋى پۈچۈك چىنە 碗的口豁有

لەۋ تاۋۇشى <语> 音唇双, 音唇

لەۋ سۇرۇخ 红口

لەۋىگە باسماق 吻

لەۋىنى چىشلەپ قالماق <成> 及莫悔后

لەۋىنى چىشلەمەك <成> 关牙紧咬, 牙着咬

ئەبىر كۈنلەرنى لەۋىنى چىشلەپ ئۆتكۈزدى. 过度牙着咬他

لەۋىنىڭ كەلسە, لەۋىڭنى چىشە. 月岁的苦艰了

لەۋىنىڭ كەلسە, لەۋىڭنى چىشە. 月岁的苦艰了

。关牙紧咬, 来上气脾 <谚>

لەۋەن [静] 的丽美, 的爱可, 的甜嘴

لەۋەنلىك [动] 爱可得变, 甜嘴得变: ماڭا ئۇ كۈندە

ئۇ كۈنگە لەۋەنلىشىپ كېتىۋاتقاندەك تۈيۈلدى. 他得觉我一

爱可得变天 比天

لەۋەنلىك «لەۋەن» 式形词名的

لەۋەي [叹] 是, 唉 (声应答)

的墩墩矮，的胖矮 <方>〔静〕 لوخۇ
 汉懒，人懒 <方>〔静〕 لودور
 总老〔静〕 لوزۇڭ
 语标幅横，幅横〔静〕 لوزۇنكا
 厢包〔静〕 لوژا
 旺烧，烧燃熊熊，熊熊 <方>〔动〕 لوغۇلدىماق
 的肉骨剔了买我 ~ ىردىن بېرىدىن لوقا
 ① 的乎乎胖 ② 的骨剔 ③ 的骨剔。肉骨剔了买我 . ئالدىم
 ① 肉净 ② 处好 <转> ③ 肉骨剔，肉净 ④ 水油，处好 <转>
 宜便 ⑤ 宜便 : لوق گۆشك ئىگە بولماق
 ⑥ 状痛疼地胀一胀一 ⑦ 突〔模〕 لوق^۲
 ⑧ 草克卡罗 <方，植>〔静〕 لوقاق
 ⑨ 的我 . لوق - لوق ⑩ 突突〔模〕 بېشىم ~ قىلىپ ئاغرىۋاتىدۇ .
 ⑪ 痛地突突头
 ⑫ 插 <转> ⑬ 肉口一 ⑭ 肉口一 گۆش ~ بىر : ⑮ 口一①〔静〕 لوقىما
 ⑯ 话的
 ⑰ 岔打，嘴插 لوقما سالماق
 ⑱ 态动使的 «لوقۇلدىماق»
 ⑲ 的我 ⑳ 痛胀头 ㉑ 的我
 ㉒ 痛 ㉓ 的我
 ㉔ 鼻闫门，闫锁木〔静〕 لوك^۱
 ㉕ 颠一颠一〔模〕 لوك^۲
 ㉖ 船 <水>〔静〕 لوك^۳
 ㉗ 峰驼 <方>〔静〕 لوكتا
 ㉘ 锁木，闫门〔静〕 لوكدان
 ㉙ 个两的骆驼 ㉚ 的骆驼 ㉛ 的骆驼 ㉜ 的骆驼
 ㉝ 的骆驼 ㉞ 的骆驼 ㉟ 的骆驼 ㊱ 的骆驼
 ㊲ 的骆驼 ㊳ 的骆驼 ㊴ 的骆驼 ㊵ 的骆驼
 ㊶ 的骆驼 ㊷ 的骆驼 ㊸ 的骆驼 ㊹ 的骆驼
 ㊺ 的骆驼 ㊻ 的骆驼 ㊼ 的骆驼 ㊽ 的骆驼
 ㊾ 的骆驼 ㊿ 的骆驼

物游浮，的游浮〔静〕 لەيلىگۈچى
 物生游浮 جانلىقلار لەيلىگۈچى
 鲸脊露 <动> لەيلىگۈچى كىت
 لەيلىگۈل = لەيلى
 的动浮，的浮飘〔静〕 لەيلىمە
 格价动浮 <经> لەيلىمە باھا
 标浮 <交> لەيلىمە بەلگە
 秤力浮 تارازا لەيلىمە
 石浮 <矿> لەيلىمە تاش
 液悬 لەيلىمە جىنس = لەيلىمە تاش
 尺准水标浮 <水> لەيلىمە رېيكا
 筒浮 <石> لەيلىمە سىلىندىر
 球浮 <石> لەيلىمە شار
 石巨滑圆，石漂，砾漂 <地> لەيلىمە قورام تاش
 桥浮 <交> لەيلىمە كۆۋرۈك
 阀浮 <石> لەيلىمە كلاپان
 资工动浮 <经> لەيلىمە ماش
 箍浮 <石> لەيلىمە مۇفتا
 承轴气空 <机> لەيلىمە ئوق قازان
 物植游浮 <生> لەيلىمە ئۆسۈملۈك
 水在浮漂 ~ ىر ئۈستىدە سۇ ئۈستىدە لەيلىمەك
 ① 浮漂，浮漂 ② 上面 ③ 上面
 ④ 上面 ⑤ 上面 ⑥ 上面 ⑦ 上面
 ⑧ 上面 ⑨ 上面 ⑩ 上面 ⑪ 上面
 ⑫ 上面 ⑬ 上面 ⑭ 上面 ⑮ 上面
 ⑯ 上面 ⑰ 上面 ⑱ 上面 ⑲ 上面
 ⑳ 上面 ㉑ 上面 ㉒ 上面 ㉓ 上面
 ㉔ 上面 ㉕ 上面 ㉖ 上面 ㉗ 上面
 ㉘ 上面 ㉙ 上面 ㉚ 上面 ㉛ 上面
 ㉜ 上面 ㉝ 上面 ㉞ 上面 ㉟ 上面
 ㊱ 上面 ㊲ 上面 ㊳ 上面 ㊴ 上面
 ㊵ 上面 ㊶ 上面 ㊷ 上面 ㊸ 上面
 ㊹ 上面 ㊺ 上面 ㊻ 上面 ㊼ 上面
 ㊽ 上面 ㊾ 上面 ㊿ 上面

腰裤〔静〕 لېپەز
 骨盖膝，骨骸 <理生>〔静〕 لېپەك
 戏游石击克派来 <体> لېپەك ئويۇنى
 膝牛 <植>〔静〕 لېپەكگۈل
 子轻 <物>〔静〕 لېپتون
 岩粒麻英长 <矿>〔静〕 لېپتت
 烂烂破破 <方>〔静〕 لېپىر
 者烂破收 <方>〔静〕 لېپىرچى
 脂鳞卵 <理生>〔静〕 لېپىستىن
 后却冷雪冰，水冷以食冷火败 <古，食>〔静〕 لېتۈ
 （食饭种一的料作种各有内，用食
 头盖纱白（的戴女妇年老）〔静〕 لېچەك
 头盖着带上头。 مالغان ياشانغان بىر ئايال كىرىپ كەلدى.
 了来进走女妇年老位一的头盖
 的头盖纱白戴，的头盖纱白披。〔静〕 لېچەكلىك
 女妇位两的头盖纱白戴 ئايال ئىككى
 堡德莱〔静〕 لېدىبور
 体氏莱 <冶> لېدىبور تەنچىسى
 织组微显铁钢) (种一之
 盘烤〔静〕 لېس
 板模，板样②规形云，板形云，板线曲①〔静〕 لېكالو
 师讲 <教>〔静〕 لېكتور
 务职师讲〔静〕 لېكتورلۇق
 素集凝 <理生>〔静〕 لېكتىن
 吾维 汇词 <语>〔静〕 لېكسىكا
 构结汇词 قۇرۇلمىسى ~ / 汇词语尔
 لېكسىكوگرافىيە = 论غهتۇناسلىق
 学汇词 <语>〔静〕 لېكسىكولوگىيە
 的汇词 <语>〔静〕 لېكسىكىلىق
 位单汇词 <语> لېكسىكىلىق بىرلىك
 义意汇词 <语> لېكسىكىلىق مەنە
 课大，座讲 <教>〔静〕 لېكسىيە
 课大听，座讲听 <教> لېكسىيە ئاڭلىماق
 课大讲，座讲开 <教> لېكسىيە بەرمەك
 台讲 <教> لېكسىيە مۇنبىزى
 座讲开 <教> لېكسىيە ئوقۇماق
 是但〔助〕 لېكىن
 盘茶，子盘大，盘属金大〔静〕 لېگەن
 理定助辅，理引<数>〔静〕 لېمما
 绸 ~ شايى: 带彩，子带(的用饰装)①〔静〕 لېنتا

龙辰，龙 <古，动>〔静〕 لۇۋ
 线的成合线经根 20 或根 16〔静〕 لۇت
 物杂的浮飘上面水〔静〕 لۇجە
 巾毛〔静〕 لۇڭگە
 被巾毛 <纺> لۇڭگە ئەدىيال
 拐一瘸一，跛 <方>〔动〕 لۇڭگەشلىمەك
 放堆，积堆，堆 <方>〔动〕 لۇڭلىمەك
 的性弹有，的软柔〔模〕 لۇم
 态动使的 «لۇمشىمەك»
 软 乎乎软〔动〕 لۇمشىمەك
 软 乎软得变瓜甜. پاتاق لۇمشىپ تۇرغان يوللار
 乎软得变瓜甜. قوغۇن لۇمشىپ قاپتۇ. / 地浆翻的乎乎
 了乎
 软 ~ يەر: 性弹有，绵绵软，乎乎软①〔模〕 لۇم - لۇم
 ②床思梦席，床的性弹有 ك-سارۋات ~ / 地的乎乎
 <转> 塌疲: مۇنداق ~ بىلەن ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقىلى
 的事成不办是人塌疲个么这跟. بولمايدۇ.
 热然簸他. ياش ئالدى ~ ئۇ كۆزىگە 然: لۇمىمدە
 眶盈泪
 态动使的 «لۇمۇلدەتمەك»
 乞睛眼他么什为知不. لۇمۇلدەتمەك
 我着望地怜
 态同共的 «لۇمۇلدەشمەك»
 动蠕②乎乎软得变，软松得变①〔动〕 لۇمۇلدەشمەك
 然木③. 了动蠕始开子虫. قۇرتلار لۇمۇلدەشكە باشلىدى.
 着看地然木 吝乞，滞呆
 流，子流二〔静〕 لۇكچەك
 为行氓流，气习氓流〔静〕 لۇكچەكلىك
 罪犯氓流 <法> لۇكچەكلىك جىنايىتى
 案氓流 <法> لۇكچەكلىك دېلوسى
 氓流耍 流流 流流
 旅 <军>〔静〕 لۇي
 长旅 <军>〔静〕 لۇيجاڭ
 累劳，倦疲，劳疲 <方>〔动〕 لۇيلىمەك
 封信〔静〕 لۇيپاپ
 ②信的封信装 ~ خەت: 的封信装①〔静〕 لۇيپاپلىق
 语隐，话的说明不 ~ گەپ: 的说明不 <转>
 蓄含，转婉，晦隐②封信装①〔动〕 لۇيپاپلىماق
 马ًا «بەك ئۈچۈك دەۋەتتىڭ، لېپاپلاپراق دېيىش كېرەك ئىدى»
 微稍该应，了直太得说你”: 说我对友朋. دېدى.
 “。些一蓄含

将麻打 ٲوئىنماق

ماجال (ماجالى) 〔静〕 力〔静〕，气力，量力； ئۇنىڭ كۆزىنى ئاچقىد.

چىلىكىمۇ ماجالى يوق. 有他没都气力的眼睛连他.

بۇلىنى تۆلەشكە ماجالىم يەتمەيدۇ. 费学付支力无我.

ماجالى قالماسلىق 瘁交力心，竭力疲精

ماجالسىز 〔静〕 力无〔静〕 惫疲，乏疲

ماجالسىزلانماق 〔动〕 力无变〔动〕 惫疲变

ماجالسىزلىق 〔静〕 力无〔静〕 惫疲，乏疲

ماجىرا (ماجىراسى) 〔静〕 角口，纷纭 波风，子乱； چېگرا

ماجىراسى 纷纭界边 / ئىچكى ~ 乱内 / 江内，乱内 ~

بېسىقماي تۇرۇپ يەنە بىر ~ چىقتى. 又波一，平未波一.

起

ماجىرا بولماق 角口生发，纷纭生发

ماجىرا تېرىماق 端事起挑，纷纭起引

ماجىرا چىقماق 波风起，子乱出

ماجىرا بۇز بەرمەك 纷纭生发

ماجىرانى سېتىۋالماق 自，烦麻找自，祸招，事惹

恼烦寻

ماجىراچى 〔静〕 子头非是 者非生是惹

ماجىرالاشتۇرماق «ماجىرالاشماق» 态动使的

ماجىرالاشماق 〔动〕 纷纭闹 角口起，波风起

ماجىرالىق 〔静〕 的纷纭，波风； ئۇنىڭ كۆڭلىدىن ئاشۇ

~ يىللار تېخى چىقىپ كەتسەندى. 事多那记忘有没还他.

年代的

ماجى - گۇجۇ <方> 〔静〕 嚷喧，杂嘈

ماچ 〔模〕 ① 啣嘍 (声压挤) 啣吧② (吃) 下上西东

唇合开

ماچتا 〔静〕 <交> 桅杆，樯帆； كېمە ماچتىسى 桅船 / ~

顶桅 ئۇچى

吊塔 كران ماچتا

ماچچىدە 〔静〕 啣吧，下一啣嘍 声一啣吧； ~ ئېزىلىپ كەتسەك

了坏挤下一啣嘍

ماچ - ماچ 〔模〕 啣嘍啣嘍，啣吧啣吧

ماچىلداتماق «ماچىلداتماق» 态动使的

ماچىلداتماق 〔动〕 响作啣嘍

ماچىن 〔静〕 <古> 秦马① (称古的“华中”) 田和②

带 15 纪世的前后旧称

ماخارا 〔静〕 <食> 儿花麻

花麻炸 سالماق ماخار

ماخارا 〔静〕 <方> 子鼻塌

ماتېرىيالزىملىق تەجرىبىچىلىك <哲> 唯物论

唯物论 唯物论主义

ماتېرىيالزىملىق تەلىمات <哲> 唯物主义学说

ماتېرىيالست = ماتېرىيالزىمچى

ماتېماتىكا <数> 〔静〕 数学

ماتېماتىكا پەلسەپىسى <哲> 哲学数学

ماتېماتىكا پىسخولوگىيىسى <心> 心理学数学

ماتېماتىكا تىلشۇناسلىقى <语> 语言学数学

ماتېماتىكا جەمئىيەتشۇناسلىقى 社会学数学

ماتېماتىكا فورمۇللىرى <数> 公式数学

ماتېماتىكا لوگىكىسى <逻> 辑逻辑数学

ماتېماتىكا ئىدىئالزىمى <哲> 唯心主义数学

ماتېماتىكىلىق <数> 〔静〕 的数学，的理数

ماتېماتىكىلىق پىسخولوگىيە = ماتېماتىكا پىسخولوگىيە

يسى

ماتېماتىكىلىق تەھلىل <数> 析分数学

ماتېماتىكىلىق فىزىكا <物> 物理学数学

ماتېماتىكىلىق كرستاللوگرافىيە <地> 结学数学

学晶

ماتېماتىكىلىق گېئولوگىيە <地> 质地学数学

ماتېماتىكىلىق ھېسابلاش <数> 算计学数学

ماتېماتىكىلىق ئۇسۇل <数> 法方学数学

ماتېماتىكىلىق ئېنىقلىما <数> 义定学数学

ماتېماتىكىلىق ئىستاتىستىكا <数> 计统理数

ماتېماتىكىلىق ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 经理数

学济

ماتىغۇچ 〔静〕 (的捆而形变不料木使为) 板夹

ماتېماتىكىچى 〔静〕 家学数

ماتىماق¹ 〔动〕 ① 捆，绑 (地紧紧) ； قوينى ماتاپ باغلا. 羊把

形变不 (料木) 使②. 来起绑捆

ماتىماق² 〔动〕 <方> 挖

ماتىۋ 〔静〕 ① <文> 题副 ② <艺> (的品作乐音)

材题

ماجازا <方> 〔静〕 子架马，子椅

ماجاس <方> 〔静〕 人的弱体，人的弱虚，人的弱软

ماجاق 〔静〕 的了压，的了碾，的了挤

ماجاقلانماق «ماجاقلانماق» 态动被的

ماجاقلىماق 〔动〕 烂压，烂碾，烂挤 ； ھاۋا مېۋە - چۆلدەر.

نى ماجاقلىۋەتتى. 了烂压果水把车大.

ماجاك 〔静〕 将麻

态同共的 «ماختانماق» ماختىنىشماق
 轮手，轮飞 <交> [静] ماخوۋىك
 义主赫马 <哲> [静] ماخىزم
 者义主赫马 <哲> [静] ماخىزمچى
 (驴指)的牝，的母 [静] مادا
 驴草，驴母 <动> مادا ئېشەك
 的式女 [静] ماداخان
 鹭 <方，动> [静] مادارا¹
 2 مادارا (مادارى) [静] 气力，量力，力
 了气力有没他 . سىدى .
 竭力，尽力疲筋 قۇرۇماق مادارى
 堪不惫疲，气力没，量力去失 مادارىدىن كەتمەك
 3 مادارا <古> [静] 鬼魔
 庸中，和调，衷折 [静] مادارا (ماداراسى)
 4 مادارا قىلماق 和调，衷折 : ئۇنىڭ مادارا قىلىشى بىلەن
 了息平波风，和调他经 . جىدەل بېسىقتى .
 者和调，者衷折 [静] ماداراچى
 2 道之庸中，义主衷折 <哲> ① [静] ماداراچىلىق
 义主靖
 义主衷折搞，衷折搞 قىلماق ماداراچىلىق
 精无，的尽力疲精，的精神没，的力无 [静] مادارسىز
 的采打
 态动使的 «مادارسىزلانماق» مادارسىزلاندۇرماق
 态动被的 «مادارسىزلاندۇرماق» مادارسىزلاندۇرۇلماق
 弱软，力无得变，弱变，虚变 [动] مادارسىزلانماق
 力无
 采打精无，神精没，力无 [静] مادارسىزلىق
 1 مادارلانماق 复恢神精，儿劲过缓 [动] : ئۇ خېلى مادارلە-
 نىپ، يۈز - كۆزلىرىگە قان يۈگۈرۈپ قالدى . 儿劲过缓他 .
 面满光红得变，来
 2 ماداخۇكا <植> [静] 木荆紫
 1 第 ~ مادادا [静] 款条，目条，文条，条 : بىرىنچى ~
 条 / قانۇن ماددىلىرى ماددا
 2 ماددا [静] 质物 : پارتلىغۇچى ~ / ئورگانىك ~
 质物机
 象抽的质物 <哲> ماددا ئابستىراكتسىيىسى
 谢代陈新 <生> ماددا ئالمىشىش
 2 ماددا ئالمىشىش فىزىئولوگىيىسى <生> 生谢代
 学理
 3 ماددا زەررچىلىرى <物> 粒微质物

1 [静] ماخاۋ 厌讨，的恶可 <转> ② 风麻 <医>
 人的厌讨 : ئادەم ~
 1 ① ماخاۋ بولماق <转> ② 病风麻得 <医>
 糕
 1 ① ماخاۋ قىلماق 了砸搞，糕糟弄 : ئۇ بۇ ئىشنى ماخاۋ
 قىلىۋەتتى . 了砸搞事件这他 .
 1 ① ماخاۋ كېسىلى <医> 病风麻
 1 ① ماختاپ - ئۇچۇرۇپ [静] 捧吹 汤魂迷灌，捧吹
 1 ① ماختاتماق «ماختاتماق» 态动使的
 1 ① ماختاشماق «ماختاشماق» 态同共的 : ئۆزئارا ~ 捧吹相互
 1 ① ماختالماق «ماختالماق» 态动被的
 1 ① ماختانچاق [静] 的播自吹自，的嘘吹爱，的夸自爱
 ~ ئادەم 人的吹自爱 / ~ ئادەملەرنىڭ نەزىرى ئۆز ئىسمى-
 غىلا تىكىلىدۇ . 字名的己自着盯是总睛眼人的夸自爱 .
 ~ بىكارچىغا ئويۇنچۇق . <谚> 闲好手游是者嘘吹好
 <谚> 牛吹爱 . 偶玩的人
 ~ بىلەن يالغانچى قوشكېزەك . <谚> 的着露是总股屁者
 . 胎胞双是者谎说和者播自吹自
 1 ① ماختانچاقلىق [静] 大自郎夜，播自吹自
 1 ① ماختانچاقلىق قىلماق 大自郎夜，播自吹自
 1 ① ماختانماق «ماختانماق» 态复自的 : ئۇ ھەمىشە ماختىنىپ يۈرد-
 دۇ . 播自吹自是总他 .
 1 ① ماختانغاننىڭ ئۆيىگە بارما ، كېرىلگەن-
 نىڭ تويىغا . <谚> 里家者夸自好去别
 1 ① ماختانسا چېچىلىدۇ ، يوق ماختانسا ئېچىلىدۇ . 礼婚者
 . 露半形原夸自者穷，土如金挥夸自者富 <谚>
 1 ① ماختۇم [静] <方> 自吹自爱，的嘘吹爱，的夸自爱
 的播
 1 ① ماختىماق [动] 扬赞，赞称，奖夸，夸 : ياخشى ئىشلارنى
 ھەمە كىشى ماختايدۇ . 夸人人好事好 . ئۆزىنى ~ 夸自
 1 ① ماختىمىن / ئۆزىنى ماختىغان بىرىنچى ئەخمەق ، خوتۇنىنى ماختى-
 غان ئىككىنچى ئەخمەق . <谚> 涂糊号头是的己自夸
 1 ① ماختا ، 虫涂糊号二是的婆老夸，虫
 1 ① خوتۇنىنى ئۆلگەندە . <谚> 奖夸再了化消食饭
 1 ① ماختىغان مالخايغا چېچىپتۇ . <谚> 被
 1 ① : “馅了露”；“皮牛破吹”同喻；里帽毡在拉屎的奖夸
 1 ① . “底子漏吹” . نادان ئۆز قەد-
 1 ① <谚> 天上吹是就你 . 珍懂不也者愚
 1 ① . 己自惜
 1 ① ماختىنارلىق [静] 赞得值，的赞称得值，的德骄得值
 1 ① 的奖夸得值，的扬

化物， 化质物 [动] ماددىلاشماق
 性质物 [静] ماددىلىق
 味美， 道味的口可 <古> [静] مادۇر
 生先， 师导， 师老 <古> [静] مار
 态动使的 «مارشماق» ماراتماق
 工短 <古> [静] ماراز¹
 夜黑 <古> [静] ماراز²
 态同共的 «مارشماق» ماراتشماق
 (名地个一的腊希古)松拉马 <地> [静] مارافون
 式松拉马 [静] مارافونچە
 松拉马 <体> مارافونچە يۇگۈرۈش مۇسابىقىسى
 跑赛
 探暗， 探密， 者梢盯 [静] مارلقچى
 探暗派 探暗派 مارلقچى قويماق
 探侦， 访私察暗 [静] مارلقچىلىق
 探侦 梢盯 «مارلقچىلىق قويماق»
 鹿母， 鹿雌 <动> [静] مارال
 芦藜 <植> [静] مارالقۇلاق
 下见 ماراتتا
 芋竹 <植> ماراتتا گۈلى
 豆眉 <植> [静] مارانقاش
 翠边银 <植> [静] مارانگۈل
 节女妇八三 月三 [静] 8 - ~ ئايالار بايرىمى
 喀， 喀 [模] مارت²
 (声等涕鼻擤) 喀， 喀 [静] مارتىندە
 喀 [模] مارت - مۇرت
 (师程工国法)丁马 [静] مارتېن
 钢炉平 <冶> مارتېن بولتى
 炉平， 炉丁马 <冶> مارتېن مېشى
 间车炉丁马 <冶> مارتېن سېخى
 体氏马 <冶> [静] مارتېنىست
 石磷钙板 <化> مارتېنىست تېشى
 态动使的 «مارتلىشماق» مارتلىداتماق
 态同共的 «مارتلىشماق» مارتلىداشماق
 涕鼻擤， 涕鼻吸 [动] مارتلىداتماق
 串 链项， 珠串， 子珠②珊瑚① [静] مارجان
 链项珠珍 ~ / 链项戴佩 / مەرۋايىت ~
 岛珊瑚 <地> مارجان ئارىلى
 岩珠珍 <地> مارجان تاغ جىنسىلىرى
 母珠珍 <矿> مارجان چىرىمتال

论理质物 <哲> ماددا نەزەرىيىسى
 论活物 <哲> ماددا ھايات نەزەرىيىسى
 程方态物 <物> ماددا ھالىتى تەڭلىمىسى
 息信质物 ماددا ئۇچۇرى
 性一第的质物 <哲> ماددىنىڭ بىرلەمچىلىكى
 构结质物 ماددىنىڭ تۈزۈلۈشى
 不质物 <化， 哲> ماددىنىڭ يوقالماسلىق قانۇنى
 律定灭
 义主质物 <哲> [静] ماددىچىلىق
 的质物准 [静] ماددىسىمان
 体实质物准 <哲> ماددىسىمان سۇبىستانسىيە
 态动使的 «ماددىلاشماق» ماددىلاشتۇرماق
 化例条 [动] ماددىلاشماق
 规条三 的款条， 的文条 [静] ماددىلىق
 逐条逐条 مەنە تەلەپ قىلىش
 明说条逐 逐条逐条 [静] ماددىمۇماددا
 的质物 [静] ماددى
 素因质物 <哲> ماددى ئامىل
 资物 <经> ماددى ئەشيا
 经资物 <经> ماددى ئەشيا ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济
 物实 بۇيۇم ماددى
 维思质物 <哲> ماددى تەپەككۈر
 耗损质物 <经> ماددى خوراش
 证物 <法> ماددى دەلىل - ئىسپات
 波质物 <哲> ماددى دولقۇن
 界世质物 <哲> ماددى دۇنيا
 质物， 励鼓质物 <经> ماددى رىغبەتلەندۈرۈش
 激励
 耗消质物 <经> ماددى سەرپىيات
 体实质物 <哲> ماددى سۇبىستانسىيە
 用信物对 <经> ماددى كرىدىت
 明文质物 ماددى مەدەنىيلىك
 益利质物 <经> ماددى مەنپەئەت
 点质 <物> ماددى نۇقتا
 权物 <法> ماددى ھوقۇق
 产生质物 ماددى ئىشلەپچىقىرىش
 助资， 助援质物 ماددى ياردەم
 态动使的 «ماددىلاشماق» ماددىلاشتۇرماق
 态动被的 «ماددىلاشتۇرماق» ماددىلاشتۇرۇلماق

②的号牌，的标商 ② كېيىنكى كىيىم تىكىش ماشىنىسى
 机纫缝牌蝶蝴蝶 ② مازارىيون
 氧锰灰，钾酸锰高 <化> [静] مازگانسوپ
 凌激冰 [静] ماروژنى
 人的凌激冰实 [静] ماروژنچى
 业饮冷，业凌激冰售制 [静] ماروژنچىلىق
 店饮冷，店凌激冰 [静] ماروژنخاننا
 皮羔胎(的月个五至三) <牧> [静] مارى
 皮羔胎 <牧> مارى قەلبىزە
 岩灰泥 <地> [静] مارىل قە
 官器(的人) <古> [静] مارىم
 视窥，探窥，看偷 [动] مارىماق
 ②(狗指)人咬息无声无① مازاپ چىشلىمىيەك
 人整中暗 <转> مازاپ
 絮败① [静] مازاپ 絮败的衣棉 ھېزى ھېزى
 败了出露，头秃不住盖 <谚> مازاپ ھېزى چىقىپتۇ
 章弥盖欲 同喻：絮败 ھېزى ھېزى
 絮败留人坏，迹事留人好 <谚> مازاپ ھېزى
 的厌耐，的味乏的聊无 ھېزى ھېزى
 讨，伙傢的味乏，伙傢的聊无 <骂> مازاپ ھېزى
 废囊窝，顶秃的厌 ھېزى ھېزى
 露败 <成> مازاپ ھېزى ھېزى
 脚马露 ھېزى ھېزى
 露毕形原，形原现，露暴 <成> مازاپ ھېزى ھېزى
 发事窗东，白大相真 ھېزى ھېزى
 期长段手的辩较以他，话实说 ھېزى ھېزى
 誉荣了取骗 ھېزى ھېزى
 ①(宗) [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 ②(称通家念纪，墓坟之贵显及哲贤赫谢教 ھېزى ھېزى
 的孩有) <谚> مازاپ ھېزى ھېزى
 市闹如 ھېزى ھېزى
 喻：块生擲扎麻朝 <成> مازاپ ھېزى ھېزى
 “道不逆天”“敬不大”同 ھېزى ھېزى
 祭坟上 <成> مازاپ ھېزى ھېزى
 ②墓的贵显① ھېزى ھېزى
 者祀祭坟上常经 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 地墓，地坟 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 和扎麻 (的) ھېزى ھېزى
 番瑞 <植> [静] مازاپ ھېزى ھېزى

礁珊瑚 ھېزى ھېزى
 纲珊瑚 <动> مازاپ ھېزى ھېزى
 的似链项，的状圈项 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 电闪状珠 <气> مازاپ ھېزى ھېزى
 藻圈项，藻珠串 <植> مازاپ ھېزى ھېزى
 花兰珠，兰珊瑚 <植> [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 儿点不小 <方> [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 套客假，礼虚 <方> [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 星火 <天> [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 赛马 <地> [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 曲赛马 <艺> مازاپ ھېزى ھېزى
 曲行进 <艺> [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 曲行进 ھېزى ھېزى
 ۋەنشۇي = ھېزى ھېزى
 ۋەنشۇيلىق = ھېزى ھېزى
 ① [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 ②票贴 ھېزى ھېزى
 号牌， ھېزى ھېزى
 册注标商 ھېزى ھېزى
 印花印 <经> مازاپ ھېزى ھېزى
 邮集 ھېزى ھېزى
 让转标商 <经> مازاپ ھېزى ھېزى
 可许标商 <经> مازاپ ھېزى ھېزى
 权用专标商 <经> مازاپ ھېزى ھېزى
 主义思克马 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 者主义思克马 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 主义宁列思克马 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 的主义宗列思克马 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 思克马 <哲> مازاپ ھېزى ھېزى
 学哲主义宁列 ھېزى ھېزى
 主义思克马 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 点观主义思克 ھېزى ھېزى
 思克马 <哲> مازاپ ھېزى ھېزى
 论识认主义 ھېزى ھېزى
 辩主义思克马 <哲> مازاپ ھېزى ھېزى
 法证 ھېزى ھېزى
 爵侯(侯) [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 的号牌无，的标商无②的票邮无① ھېزى ھېزى
 品商标商无 <经> مازاپ ھېزى ھېزى
 学票邮 [静] مازاپ ھېزى ھېزى
 信贴票邮了贴 <经> مازاپ ھېزى ھېزى
 ① [静] مازاپ ھېزى ھېزى

尺例比 ماسشتابلىق سىزغۇچ
 苦挖，讥讽，笑嘲 <方> [动] ماسقيرتماق
 罩口 [静] ماسكا
 罩口戴 ماسكا تارتماق
 做 رەخت ~ 的罩口做②的罩口戴① [静] ماسكىلىق
 布的罩口
 器配适 [静] ماسلاشتۇرغۇچ
 态动使的 «ماسلاشماق» ماسلاشتۇرماق
 构机调协 ماسلاشتۇرۇش ئاپپاراتى
 能职调协 <经> ماسلاشتۇرۇش فونكسىيىسى
 态同共的 «ماسلاشتۇرماق» ماسلاشتۇرۇشماق
 态动被的 «ماسلاشتۇرۇلماق» ماسلاشتۇرۇلماق
 的谐合，的性激应 [静] ماسلاشما
 资投性激应 <经> ماسلاشما مەبلەغ
 奏合 <艺> ماسلاشما مۇزىكا
 一调协，谐和，合配，合适，应适① [动] ماسلاشماق
 致：شارئىقتا ~ 境环应适 / ئۆزئارا ~ 合配相互 / ماس-
 لىشىپ ئىشلىمەك 作工合配 / تاۋۇشلارنىڭ ماسلىشىش قانۇنى
 策互相 ~ ئۆزئارا ~ 应呼，应策 <军>②律谐和音语
 应呼相遥 ~ يىراقتىن ~ 应
 律谐和 <哲> ماسلىشىش قانۇنى
 系关致一 <语> ماسلىشىش مۇناسىۋىتى
 效应同协 <物> ماسلىشىش ئېففېكتى
 的调协，的强性应适 [静] ماسلىشىشچان
 性调协，性应适 [静] ماسلىشىشچانلىق
 应对 [静] ماسلىق
 理原应对 <物> ماسلىق پرىنسىپى
 律规应对 <哲> ماسلىق قانۇنى
 系关应对 ماسلىق مۇناسىۋىتى
 豆绿 <植> [静] ماش
 饼油薄豆绿 <食> ماش چەلپەك
 色绿草 ماش رەڭ
 汁豆绿 <食> ماش شىرنىسى
 象豆绿 <农> ماش مىنسى
 条面豆绿 <食> ماش ئۆگرە
 子镊(的用金炼匠饰首) <手> [静] ماشا
 于用常，语用叹感)拉安沙麻 <宗> [叹] ماشائالا
 为义申引，“意天”为意，叹感的物事奇新和好美对
 (“了极好”
 开劈节骨按肉生把 <方> [动] ماشاماق

笑嘲，刺讽，落奚 [静] مازاق
 مازاق قىلماق 揶揄，笑嗤，刺讽，落奚 : بىراۋغا ياد-
 شىلىقچە نەسەت قىلىش ، ھەرگىز ئۇنى مازاق قىلماسلىق كې-
 رەك . 人落奚要不万千，说劝地好好该应
 态动使的 «مازلاشماق» مازلاشتۇرماق
 赖聊无百，相洋出 [动] مازلاشماق
 醉迷，夸自，傲骄 <方> [动] مازوز
 油渣，油重 [静] مازۇت
 曲舞卡祖马，舞卡祖马 <艺> [静] مازۇركا
 称相，调协，谐和 [静] ماس
 调协不个这眼色绿 . مەس
 角位同 <数> ماس بۇلۇڭ
 点顶应对 <数> ماس چوققا
 合整 <地> ماس دەسسەتىش
 步同 ماس قەدەملىك
 流电步同 <物> ماس قەدەملىك توك
 器速加步同 <物> ماس قەدەملىك تېزلەتكۈچ
 营经场市性步同 <经> ماس قەدەملىك تىجارەت
 星卫象气步同 <气> ماس قەدەملىك مېتېئورولوگىيە ھەمراھى
 关开步同 <物> ماس قەدەملىك ئۇلغۇچ
 乎合 ~ ھەقىقەتكە ~ 理真 ماس كەلمەك
 合相，乎合，合符
 机算计容兼 ماس كومپيۇتېر
 力应 <冶> ماس كۈچ
 论合符 <逻> ماس كېلىش تەلىماتى
 系关容相 <逻> ماس كېلىش مۇناسىۋىتى
 点应对 <数> ماس نۇقتا
 溶谐 <化> ماس ئېرىش
 程音声和 <艺> ماس ئىنتېرۋال
 ① [静] ماسسا
 ②量质 <物，化> ماسسا تەسىرى قانۇنى
 律(定)用作量质 <物> ماسسا سان
 数量质 <化，物> ماسسا ھەرىكىتى
 动运量质 <哲> ماسسا ئىسپېكتروگراف
 仪谱质 <物> ماسسا ئىسپېكتروگرافىيىسى
 法谱质 <化> ماسسىنىڭ ساقلىنىش قانۇنى
 恒守量质 <物> 律定
 尺缩，尺比，尺例比 [静] ماسشتاب (ماسشتابى)
 的例比有 [静] ماسشتابلىق

来车汽乘 مەك

声名，誉荣 <古> [静] ماغ

ماغدۇر [静] 力气，气力 头劲； برئازمۇ ماغدۇرۇم قال-
مدى . 了有没也劲点我一我 . بقولدا ~ يوق . 肢四 . 力无

药补 ماغدۇر دورسى

ماغدۇرىدىن قالماق = ماغدۇرىدىن كەتمەك

ماغدۇرىدىن كەتمەك 乏力，衰疲

ماغدۇرىغا كەلمەك 力气复恢，元气复恢

ماغدۇرسىز [静] 的劲没，的乏疲，的绵绵软

ماغدۇرسىزلاندۇرماق «ماغدۇرسىزلانماق» 态动使的

ماغدۇرسىزلاندۇرۇلماق «ماغدۇرسىزلاندۇرماق» 态动被的

ماغدۇرسىزلانماق [动] 竭力疲精，力无弱软得变

ماغدۇرسىزلىق [静] 弱虚，乏疲，弱软

ماغدۇرلاندۇرماق «ماغدۇرلانماق» 态动使的； ماغدۇرلاندۇ-

رىدىغان دورىلاردىن ئىچىپ بېرىش كېرەك . 吃要一补进些的

药

ماغدۇرلانماق [动] 力气复恢 ； خېلى ماغدۇرلىنىپ قالدىم .

我体的力恢复了。少

ماغدۇرلۇق [静] 的劲有，的大劲 ； ئادەم ~ 人的劲有

ماغزاپ [静] 沫泡 ； سوپۇن ماغزىپى 沫泡皂肥 / ماغزىپى يوق

سوپۇن 沫泡有没 皂肥的沫泡

ماغزاپ چىقماق 沫泡起，沫泡泛

ماقات [静] <方> 墓坟

ماقالا (ماقالى) [静] <文> 语谚 ； ئۇيغۇر خەلق ماقاللىرى

语谚间民尔吾维 / ئەر كۆركى ساقال ، سۆز كۆركى ~ .

<谚> 语谚在美言语，须胡在美子男

ئاتىسى . <谚> 父之言语是语谚

ماقالە [静] <文> 章文 ； چىقىرىش ، يازماق 章文写

چىقىرىش / گېزىتكە ~ ئەۋەتمەك 稿投纸报给 / باش ~ 社

论 / ماقالىنىڭ قۇرۇلمىسى 章文的构结

ماقۇل [静] 行，以可，吧好 ； ~ ، شۇنداق قىلايلى . 行，就

吧办么这 . 吧， ； مەن ئەتە باراي . 吧好， 去天明我

ماقۇل بولماق 意同 ； 应答， ； ئايگۈل يىگىتىنىڭ

تەكلىپىگە ماقۇل بولدى . 依阿丽古应了 ； 请的子伙小

求

ماقۇل تاپماق = ماقۇل كۆرمەك

ماقۇل جاۋاب 应答， 允诺

ماقۇل چۈشمەك 成赞， ； 允应， ； ئۇنىڭ مەسلىھىتى

ھەممەيلەنگە ماقۇل چۈشتى . 他家大都成赞他的主意

ماشايخ [静] ① 老长，长族 ； بېشىڭنى كىم سىلسا ماشايخ-

خىڭ شۇ ، يېنىڭدا كىم ئولتۇرسا چىرايلىقىڭ شۇ . <谚> 谁

的你是就谁， ； 旁身你坐谁， ； 长族的你是就谁， ； 你心关
伊)② . “亮漂最就的你爱， ； 娘是便奶有” 同喻； 人美

师教， 家学法， 家学神(的教兰斯

ماشچۆپ [静] <食> 面切豆绿

ماشخوردا [静] <食> 饭稀菜肉豆绿

ماشقاق [静] <方> 腿小， 胫

ماشكا [静] ① <动> 犬猎 <转> 犬鹰

ماشلىق [静] <农> 地豆绿

ماشىنا [静] <机> ① 械机， 器机 ； ئانا ~ 母作工

机 / 机 ； يېڭى ماشىنىنى قۇراشتۇرماق 新机新装安

قول ماشىنىسى 摇手 / 机 ； ئاياغ ماشىنىسى 脚踏机

ماشىنا ③ ； قارا ~ 车卡 / ~ بىلەن كەلدىم . 车汽坐是我

的来

ماشىنا ئادەم <机> 器机

ماشىنا بېكىتى 站车汽

ماشىنا تاختىسى <交> 板机

ماشىنا تەپكىسى <机> 板踏脚

ماشىنا قول <机> 手器机

ماشىنا يىپ 线机

ماشىنا - سايماق [静] 具机 ； دېھقانچىلىق ماشىنا - سايماق-

لىرى 具机用农

ماشىنىچى [静] 缝裁

ماشىنىچىلىق [静] 业 ； ھازىر يېزىلاردا ~ كارخانلىرى

قۇرۇلدى . 厂 ； 现 ； 在 ； 成 ； 立 ； 了 ； 缝 ； 裁 ； 厂

ماشىنىچىلىق قىلماق 当裁缝

ماشىنىسازلىق [静] 械制

ماشىنىسازلىق سانائىتى 业造制械机

ماشىنىسازلىق زاۋۇتى 厂械机

ماشىنىست [静] 员字打

ماشىنىستلىق [静] 作工字打

ماشىنىستلىق قىلماق 作工字打做

ماشىنىلاشتۇرماق «ماشىنىلاشماق» 态动使的 ； بىزا ئىگىلى-

كىنى ~ 化械机业农现实

ماشىنىلاشتۇرۇلماق «ماشىنىلاشتۇرماق» 态动被的

ماشىنىلاشماق [动] 化械机

ماشىنىلاشقان قۇدۇق <农> 井机

ماشىنىلاشقان قىسىم <军> 队部化械机

ماشىنىلىق [静] ① 备配了械机的车汽乘② ； ~ كەل-

ماگنات (ماگناتى) <经> [静] 头巨, 亨大 <经> [静] 头巨融金 头巨融金 / 亨大油石
 ماگنولىيە <植> [静] 兰木 <植> [静] 兰木
 ماگنولىيە ئائىلىسى <植> 科兰木 <植>
 ماگنېزىت <地> [静] 石镁, 砂镁 <地> [静]
 ماگنىت <物> ① [静] <矿> ② 体磁, 铁磁, 石磁, 磁
 ماگنىت مىنىرىش 磁矿
 ماگنىت ئەينەك <物> 镜磁
 ماگنىت باغ <物> 链磁
 ماگنىت بورنى <天> 暴磁
 ماگنىت بېسىمى <物> 压磁
 ماگنىت تاش <矿> 石磁
 ماگنىت تەسىرى <物> 应效磁
 ماگنىت زەرستى <物> 荷磁
 ماگنىت سېلىشتۇرما قارشىلىقى <物> 率阻磁
 ماگنىت شىشە <物> 瓶磁
 ماگنىت قاپ <物> 壳磁
 ماگنىت قارشىلىقى <物> 阻磁
 ماگنىت قۇتۇپى <物> 极磁
 ماگنىت قۇدۇق <物> 阱磁
 ماگنىت كاندۇكچىسى <物> 畴磁
 ماگنىت كۈچى <物> 力磁
 ماگنىت مەيدانى <物> 场磁
 ماگنىت مومبىتى <物> 矩磁
 ماگنىت مۇھىتى <物> 质介磁
 ماگنىت ئىستىرىلكا <物> 针磁
 ماگنىت ئېقىمى <物> 量通磁
 ماگنىت ئېنېرگىيىسى <物> 能磁
 ماگنىت ئىندۇكسىيىسى <物> 应感磁
 ماگنىت يولى <物> 路磁
 ماگنىت يولى قانۇنى <物> 律定路磁
 ماگنىتتون <物> [静] 管控磁
 ماگنىتسىز لاندۇرماق «ماگنىتسىز لىناق» 态动使的
 ماگنىتسىز لاندۇرۇلماق «ماگنىتسىز لاندۇرماق» 态动被的
 ماگنىتسىز لىناق <物> [动] 磁去
 ماگنىتلاشتۇرماق «ماگنىتلاشماق» 态动使的
 ماگنىتلاشتۇرۇلماق «ماگنىتلاشتۇرماق» 态动被的
 ماگنىتلاشماق <物> [动] 化磁
 ماگنىتلىق <物> [静] 的铁磁, 有的磁性
 ماگنىتلىق يارابان <物> 鼓磁

ماكروۇقۇرۇلما 织组观宏, 构结观宏
 ماكروۇ كوماندا 令指(观)宏
 ماكروۇ كىلىمات <气> 候气太
 ماكروۇ كىلىماتولوگىيە <气> 学候气大
 ماكروۇ گلوبۇلىن <生> 白蛋球巨
 ماكروۇ مائارىپ <教> 育教观宏
 ماكروۇ مولىكولا <化> 子分大
 ماكروۇ مىقدار 量观宏
 ماكروۇ ھالىت 态观宏
 ماكروۇ ئىسپورا <生> 子孢大
 ماكروۇ ئىسلاھات 革改观宏
 ماكروۇ ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 学济经观宏
 ماكروۇ ئىگىلىك <经> 济经观宏
 ماكروۇلۇق [静] 的观宏
 ماكروۇلۇق باشقۇرۇش 理管观宏
 ماكروۇلۇق تەكشۈش 节调观宏
 ماكروۇلۇق تىزگىنلەش 制控观宏
 ماكروۇلۇق ئىدارە قىلىش = ماکروۇلۇق تىزگىنلەش
 ماكسۇبل [静] 韦斯克麦 (家学理物国英)
 ماكسۇبل تەكلىمىسى <物> 程亦韦斯克麦
 ماكسىمۇم [静] ① <数> 大极, 度限大最, 度限高最
 ② 限上
 ماكسىمۇم تېرمومېتىر <物> 表度温高最
 ماكسىمۇم تېمپېراتۇرا <气> 度温高最
 ماكسىمۇم قىممەت 值高最
 ماك (模) 嘛 (声作合开唇嘴) 唧吧唧吧
 ماكىلداتماق «ماكىلداتماق» 态动使的: 嘛 (声作合开唇嘴) 唧吧唧吧
 ماكىلداتماق 动
 ماكىلداتماق [动] 动嘛, 一张一嘴, 嘛 (声作合开唇嘴) 唧吧唧吧
 ما كېرەك, ئۇنىڭ ئاغزى ماكىلداپ تۇراتتى. 太为因是能可
 ماگما 着动嘛在总嘴的他, 了渴
 ماگما 岩火, 岩浆岩 <地> 岩成火, 岩浆岩
 ماگما قاتلىمى 层岩 <地> 层岩
 ماگما نەزەرىيىسى 论成火 <地> 论成火
 ماگما ياپىمىسى 盖岩 <地> 盖岩
 ماگما تېزىم 用作浆岩 <地> [静] 用作浆岩
 ماگمىلىق <静> 的浆岩
 ماگمىلىق سۇ <水> 水浆岩

线划线干 <交> ماگىستىرال سىزىق
 的线干〔静〕 ماگىستىراللىق
 绘测线干 <交> ماگىستىراللىق ئۆلچەش
 位学士硕 <教>〔静〕 ماگىستىرلىق
 席下，首下，地脚下 <方>〔静〕 ماڭدا
 态动使的 «ماڭدماق» ماڭداتماق
 莲线铁，通木疆新 <植>〔静〕 ماڭدار
 态同共的 «ماڭدماق» ماڭداشماق
 一 ماڭدام 〔静〕 步：步 ىر ~ ىرگىمۇ ئاپتوبۇسقا چۈشمەدۇق؟
 ？吗车汽公共坐要也路步
 如多，是即拾俯，是皆比比 <成> ماڭدامدا ىر
 是皆目触，毛牛
 地步一步一〔静〕 ماڭداممۇماڭدام
 下见 ماڭدامچى
 甲步 <动> ماڭدامچى قوغۇز
 去人派 ~ ئادەم / 去人派 ىر.
 转运厂工使 ~ زاۋۇتى / 船划，船撑 ىر
 态同共的 «ماڭدۇرماق» ماڭدۇرۇشماق
 态动被的 «ماڭدۇرماق» ماڭدۇرۇلماق
 测步〔动〕 ماڭدۇرماق ىر، قانچە ماڭدام ئىكەن؟
 ？步少多有，下一测步你
 叫吼(物动) <古>〔动〕 ماڭراماق
 炉脚，炉暖，盆炭 <方>〔静〕 ماڭغال
 人切一，人的有所〔静〕 ماڭغان - تورغان
 走慢 <方>〔动〕 ماڭغىلىماق
 鼻涕①〔静〕 鼻涕擦②鼻涕拖 ىر، ىر
 鼻涕 ىر
 鼻涕① ىر، ىر
 鼻涕流② ىر، ىر
 力为能无，转不儿
 也鼻涕连① <成> ماڭغىسىنى تارتالماي قالماق
 开可不得忙② (劲差，能无，蛋笨，废囊窝)了不擗
 乎乐亦不得忙，交
 羊绵的白雪 <牧>〔静〕 ماڭقان
 的状球成工加饰首将)子铕心空 <手>〔静〕 ماڭقال
 (具工种一
 祉福，福幸 <古>〔静〕 ماڭقال
 满饱庭天，宽额前 ىر، ىر
 ② <转> 部顶 ىر، ىر
 汗流血流，汗血，水汗 <成> ماڭلاي تەرى

头磁 <物> باش ماگىنتلىق
 光旋致磁 <物> ماگىنتلىق تولغىنىش
 和饱性磁 <物> ماگىنتلىق تويۇنۇش
 体磁 <物> ماگىنتلىق جىسىم
 疗磁 <医> ماگىنتلىق داۋالاش
 盘磁 <物> ماگىنتلىق دىسكا
 振共磁 <物> ماگىنتلىق رېزونانس
 金合磁 <冶> ماگىنتلىق قېتىشما
 焦聚磁 <物> ماگىنتلىق فوكۇسلاش
 卡磁 <物> ماگىنتلىق كارتا
 料材性磁 <物> ماگىنتلىق ماتېرىيال
 带磁 ىر، ىر
 镜透磁 <物> ماگىنتلىق لىنزا
 物矿性磁 <矿> ماگىنتلىق مىنېرال
 缩伸致磁 <物> ماگىنتلىق ئىستېرىكسىيە
 的化磁易 <物>〔静〕 ماگىنتلىنىشچان
 化磁，性化磁，性磁 <物>〔静〕 ماگىنتلىنىشچانلىق
 率
 器磁验 <物>〔静〕 ماگىنتوسكوپ
 仪磁地，计强磁 <物>〔静〕 ماگىنتومېتىر
 (位单矩磁)子磁 <物>〔静〕 ماگىنتون
 学磁 <物>〔静〕 ماگىنتىزم
 镁 <化>〔静〕 ماگنىي
 盐镁 <矿> ماگنىي تۇزى
 灯光镁 ىر، ىر
 剂试镁 <化> ماگنىي رېئاكتىۋى
 镁酸硫 <化> ماگنىي سۇلفات
 光镁 <化> ماگنىي نۇرى
 氧镁 <化> ماگنىي ئوكسىد
 的镁〔静〕 ماگنىيلىق
 石辉镁 <矿> ماگنىيلىق پروكسېن
 砖镁 <冶> ماگنىيلىق خىش
 矿镁菱 <矿> ماگنىيلىق رۇدا
 水盐镁 <水> ماگنىيلىق سۇ
 部市门，汇总，行商，店商〔静〕 ماگىزىن
 员货售〔静〕 ماگىزىنچى
 务业店商，作工员货售〔静〕 ماگىزىنچىلىق
 士硕 <教>〔静〕 ماگىستىر
 线干〔静〕 ىر، ىر
 线干路铁 / 线干路水 ىر، ىر

。色血无上脸，产财无中家 <谚> . راييدا قېنى يوق .
 物财有 <谚> . مېلى بارنىڭ مېلىغا ، مېلى يوقنىڭ جېنىغا .
 命性惜者物财无，物财惜者 . مېلى يوقنىڭ ھۆسنى يوق .
 ، 彩光无上脸者产家有没 <谚> . باينى ~ باسدۇ .
 。多子孩人穷，多富财人富 <谚> . كەمبەغەلنى بالا .
 (饰首和着衣指)品用性女 饰首和着衣③

货易，流交资物 <经> مال ئالماشتۇرۇش
 货易 = مال قىلماق

样货 <经> مال ئەۋرىشكىسى

员牧放，员养饲 <牧> مال باققۇچى

牧放，畜牲养喂 مال باقماق

价物 <经> مال باھاسى

活成，大长(畜幼) مال بولماق

税物货 <经> مال بېجى

货识 مال تونۇماق

务业医兽，作工医兽 مال دوختۇرلۇق

站医兽 مال دوختۇرلۇق پونكىتى

消医兽 <牧> مال دوختۇرلۇق دېزىنفېكسىيىسى
 毒

医兽 مال دوختۇرى

单定，单货定 <经> مال زاكاس تالونى

员销推②员货售① <经> مال ساتقۇچى

栈货②店货，店商① <经> مال سارىيى

易交畜牲 مال سودىسى

场养饲，场牧 مال فېرمىسى

畜牲添增 مال قىلماق

石雀孔 <矿> [静] مالاخت

烦麻，扰打，扰烦 [静] مالال

مالال كەلمەك 烦麻嫌，嫌不烦： پەشمەن بولسە .

، جانابلىرىغا كۆرسىتىپ دەپ ئالغاج كەلدىم ، مالال كەلمەسە ،

كۆرۈپ باقسىلا . 熟成不然虽 . 阅一下阁给来带是还我 ،

。目过过请，话的便方

驾劳，扰打 مالال قىلماق

مالال كۆرمەك 烦麻嫌： مالال كۆرمىسىڭىز ، ماڭا ياردەم

بېرىڭ . 我助帮请，话的烦麻嫌不你

烦麻，扰烦 [静] مالاللىق

مالاللىق كەلتۈرمەك 烦麻添，难为，恼烦加增

。了烦麻添您给我 . سىزگە مالاللىق كەلتۈرۈپ قويدۇم .

恼烦到遇，烦麻到遇 مالاللىق يەتمەك

مالاماق <古> [动] 焯

儿海刘 چاچ ماڭلاي

骨额 <理生> ماڭلاي سۆڭىكى

楣门②舌帽① [静] ماڭلايچە

料用的窗楣，楣门作②的宽额前① [静] ماڭلايلىق

(缎绸的纹龙有)龙蟒 <古> [静] ماڭلۇڭ

快 ~ 快 / 路走 ~ 走① [动] ماڭماق

走 / 辟道 ~ 行步 / 迈步 / 迈步 / 迈步 / 迈步 .

跑得就来头到，走得懒 <谚> . ماڭغان دەريا ، ياتقان بورد .

يا . 下底在铺象的着躺，水河的流常象的着走 <谚> .

<转>②。“辱受者惰懒，进前者奋勤”同喻： 席苇的

脚的路走 <谚> . ماڭغان پۇتقا توپا يۇقار . 旋斡，动走

土尘落上 . 土尘落上 . ماڭغاننىڭ يولى تۈگەر ، ئولتۇرغاننىڭ كۈنى ئۆتەر .

同喻： 阴光度虚的着坐，完走能路的着走 <谚> .

“（停）站怕就，慢怕不” . ماڭغۇسى كەلمىگەن ئۆي بويۇد .

脖拥坏摔会牛的走意愿不 <谚> . تۈرۈقنى سۇندۇرار .

姑那和想要你 . ئوتتۇرىدا مەن ماڭاي . 姑那和想要你

：行运，驶行③ . (合说间中)动走你替去我，家成娘

马شنا مېڭىۋاتىدۇ . 驶行在车汽 . پويىز ماڭماقتا . 家成娘

的作动示表，词动副“پ”合结，词动助作④ . 行运在

工记天每 ~ 续持 كۈندە گۇڭنى خاتىرىلەپ ~

步，子步 <古> [静] ماڭم

(物动的中话神)狸力 <古，动> [静] ماڭۇز

مال [静] 畜牲① 畜役，畜大 ~ 畜役，畜大 ~ 畜役，畜大 ~ 畜役，畜大 ~

باقار . <谚> . 放牧能也奶奶，畜牲有要只 ~ 放牧能也奶奶 .

رسە ياغ بولار ، يەر سەمرسە ياغ بولار . 壮肥羊牛 <谚> .

好林园沃肥地土，多油出 . ياخشى ئىست يېرىم ~ .

<谚> . 畜牲个半于等狗好 ~ 畜牲个半于等狗好 . ئىگىسىنى دورايدۇ .

<谚> . 人主效仿畜牲 ~ 人主效仿畜牲 . ئىگىسىنى دورىمىسا ھارام .

<谚> . 伯拉阿系木拉哈)木拉哈为人主效仿不畜牲 ~ 伯拉阿系木拉哈)木拉哈为人主效仿不畜牲 .

“止禁被”，“洁不”，“忌禁”为意，词译音语 牧让要畜牲 <谚> .

تاپقان باقسۇن ، ئوتۇننى چاپقان باقسۇن . 生夫担让要火炉，养人 ~ 生夫担让要火炉，养人 .

<谚> . 鸡养先，畜养要 . مېلىڭ مىڭغا يەتكۈچە ، ئۆڭىڭكى مىڭغا

يەتسۇن . <谚> . 千上友朋有如不，千上畜牲有其与 ~ 千上友朋有如不，千上畜牲有其与 .

ئۈچ نەرسىدە بەرىكەت بار : مالدا ، تالدا ، شالدا . <谚> . 种三 <谚> .

， 资物，物货② . 田稻，园葡萄，畜牲，财生能西东

产财 贼窃 <谚> . 务服货送 / 货运 / 货运 / 货运 / 货运 .

横蛮还主失比 ~ 横蛮还主失比 . تۈرى بىلەن ، ئادەم قاياشى بىلەن .

分群以人，聚类以物 <谚> . قولدا مېلى يوقنىڭ چە .

مال - دۇنيا [静] 产财，富财，财钱
 مالسزلىق [静] 的畜牲无
 مالسىز [静] 产财无②畜牲无①
 مالغۇشلىماق = قوچۇماق [静] 藤油灯 <植>
 مال كەنگىنى [静] 藤油灯
 مال - مۈلۈك [静] 产财 ثومۇننىڭ مال - مۈلكى 共公
 产财 / ئۇلار دۆلەتنىڭ مال - مۈلكىنى قوغداش يولىدا يارلاڭ.
 伤了受产财家国护保为们他. 命如财爱人些有. 命如财爱人些有.
 مال - مۈلۈك بېجى <经> 税产财
 مال - مۈلۈك تەركىبى <经> 成构产财
 مال - مۈلۈك سۇغۇرتىسى <经> 险保产财
 مال - مۈلۈك كاپىتالى <经> 本资产财
 مال - مۈلۈك ھۆكۈمىتى <经> 托信产财
 مال - مۈلۈك ھوقۇقى <经，法> 权产，权产财
 مال - مېھنەت [静] 畜牲 <方>
 مال - ۋاران [静] 畜牲
 مالخاي [静] 帽皮②帽毡白①
 مالخوليا = سۇدا
 مالساتاڭ [静] 的糟团一，的糟糟乱，的乱
 مالساتاڭ بولماق 乱变，乱套，乱弄，乱弄. ماتېرىياللار
 مالساتاڭ بولۇپ كەتسۇن. 了乱弄别料材.
 مالساتاڭ قىلماق 乱搞，乱弄. ئۇنى نېمانچە مالساتاڭ
 قىلىۋەتتىڭ؟ 啊糟糟乱得弄子房把么怎你？
 مالساتاڭچىلىق [静] 纷纷乱，糟八七乱，气瘴烟乌
 مالسان [静] 的纷纷乱，的糟八七乱
 مالسان بولماق 糟八七乱，气瘴烟乌: ئۇيىنىڭ ئىچى
 مالسان بولۇپ كەتتى. 的糟八七乱里屋.
 مالسان قىلماق 乱搞，乱弄，乱捣. بازارنى مالسان
 قىلىۋاتقانلارمۇ يەنە شۇلار ئىدى. 他们也是的乱搞场市把.
 مالسانچى [静] 者乱捣，者乱捣，子分乱捣
 مالسانچىلىق [静] 乱混，乱纷，糟糟乱: ئىچىدە قال.
 ماق 中之乱混入陷 / مالسانچىلىقتىن قۇتۇلماق 从乱混中
 乱混脱摆，身脱
 مالسانلاشتۇرماق «مالسانلاشماق» 态动使的
 مالسانلاشماق [动] 来起乱
 مالسانلىق = مالسانچىلىق
 مالنا [静] <植> 子钩悬，莓叶槭，莓山
 مالنا مۇرابباسى 酱莓树
 ماليه [静] <经> 务财，政财

مالامەت [静] 难责
 مالامەت قىلماق 怨埋，落数，难责
 مالامەت يەتمەك 备责受，难责受
 مالامەتلىك [静] 的怨埋，的落数，的难责有带
 مالائىك [静] <宗> 使天，使天神天
 مالاي [静] 人仆，人佣① 从仆②役仆
 مالاي - پولىنىزىيە [静] <地> 亚西尼里玻来马
 مالاي - پولىنىزىيە تىللىرى سىستېمىسى <语>
 系语亚西尼里玻来马
 مالايا [静] <地> 亚来马
 مالايا ئېيىقى <动> 熊亚来马
 مالايلاچە [静] 膝卑颜奴
 مالايلىق [静] 膝卑颜奴，径行才奴
 مالايلىق روھ <哲> 神精才奴
 مالايلىق قىلماق 才奴当
 مالەم [静] 重深难苦，热火深水，世乱
 زىدە ئالەم بار، بىلىمىزنىڭ كۆزىدە. <谚> 者识知有
 难苦世乱中眼者识知无，宽天广地中眼
 مال - بېسات [静] 富财，产财，财钱
 مالپەرەس [静] 的财贪，迷财
 مالپەرەسلىك «مالپەرەس» 式形词名的
 مالپىگۈل [静] <植> 葵络马
 مالتازا [静] <化> 酶糖芽麦
 مالتاغۇچ [静] <古> 子划
 مالتاق [静] 桶木大
 مالتۇس [静] 斯萨尔马 (家学济经国英)
 مالتۇس پارامېتىرى <经> 数参斯萨尔马
 مالتۇس تەلىماتى <经> 说学斯萨尔马
 مالتۇسچىلىق [静] <经> 义主斯萨尔马
 مالتىلماق «مالتىلماق» 态动使的
 مالتىلاشماق «مالتىلماق» 态同共的
 مالتىلانماق «مالتىلماق» 态动被的
 مالتىلماق [动] ① 拉拨 (嘴用畜牲) ② 拉拨
 麦拉拨 ~ سامانى: 拉拨 (嘴用畜牲)
 مالتىلماق 草② 搅乱，腾翻. بالا قاپچىدىكى ئاشنى قولى بىلەن مالتىلما.
 通一了搅乱饭的里碗把手用子孩.
 مالچى [静] 人牧，工牧
 مالچىلىق 业牧放
 مالخانا [静] 厩，棚 (的畜牲)
 مالغۇن [静] <方，植> 柳川山
 مالدار [静] 人富，主牧

، 今如到时，上马，即立，今至，今迄 **مانا ئەمدى**
 来头到您今如到时，听好很的说您候时的始开
 پىنۆالدىڭىز . 了数算不又话的

؛ 擲一注孤，休不二做不一，去出豁 **مانا ئەمسە**
 . 了发出就们我，么那 **يولغا چىقتۇق** . ~
 ، 然显，晰清，显明，见显，出凸 **مانا مەن دەپ**
 荐自遂毛，勇奋告自，见易而显
 惫疲经已们他，显明很 **بىلىنىپ تۇراتتى** .
 堪不

مانا - ئەنە = ئەنە - مانا

مانا 豆土②头芋① <古> [静]

ماناپا 子裙布纱 <方> [静]

ماناسقان 雾云，雾烟 <方> [静]

ماناقچى 头捕，捕巡 <古> [静]

مانان 漫弥气雾 ① [静] 气雾，尘浮； ~ باسماق 漫弥气雾 / ~

②尘浮的起扬 ~ **كۆتۈرۈلگەن / 罩笼气雾**

雾轻 <气>

مانان 花苇芦，穗米玉 <方> [静]

مانانلاشتۇرماق 态动使的 «مانانلاشماق»

مانانلاشماق ① [动] 腾腾气雾，绕缭气烟② <转>

涩发，糊模(晴眼)

مانانلىق ① [静] 罩笼雾云，雾有 ② [静] 的盖遮雾云 ھاۋا ~

稀依，淡暗，糊模，暗昏②气天

مانتا 包皮薄，子包面死 ~ پىتىر <食> [静] 子包

子 / 子包肉 ~ **گۆش / 子包面发** ~ بولاق / 子

子包包 / 子包包 **كاۋا مانتىسى** 瓜南 / 子包瓜南

دوم جۈشۈپتۈ . <谚> 子包吃过有没 屉笼到扑人的子包

里 . **مانتىغا پىياز ، سامسغا تۈز ، ھەركىمنىڭ يارى ئۆزىگە ئۆز**

自会人情的人各，巴盐放得子包烤，葱洋有须子包

。夸已

مانتا خېنە <植> 仙凤瓣重

مانتا كاۋا <植> 瓜倭长，瓜南

مانتىپەز [静] 人的子包卖

مانتىپەزلىك [静] 当行的子包卖

مانتىچى ① = مانتىپەز

مانتىچى ② [静] <方，骂> 鞋破，妇荡，妇娼

مانتىخانا [静] 铺子包

مانتىسسما <数> [静] 数尾

مانجا [静] 钱工； 钱工 的服衣 مانجىسى

مالیہ تہتشلکی <经> 核稽务财

مالیہ تەڭپۇڭلۇقى <经> 衡平政财

مالیہ خامچوتى <经> 算预政财

مالیہ دوکارى <经> 头寡政财

مالیہ زاپىسى <经> 备储政财，备后政财

مالیہ زايومى <经> 券债政财

مالیہ زومىگىرى <经> 阙财

مالیہ كاپىتالى <经> 本资政财

مالیہ كىرىسى <经> 机危政财

مالیہ كىرىمى <经> 入收政财

مالیہ گۆرۈمى <经> 团财

مالیہ نەقچوتى <经> 算决政财

مالیہ ھۆددىگەرلىكى <经> 干包政财

مالیہ ئونكولى <经> 支透政财

مالیہ يىلى <经> 度年政财

مالیہ - سودا [静] <经> 贸财，易贸政财

مالیہ شۇناس [静] 家学政财

مالیہ شۇناسلىق <经> [静] 学政财

مامات (ماماتى) [静] 亡死，死

مامات بولماق 亡死，去死，死

ماماتلىق [静] 亡死，死

مامكاپ <植> [静] 丁地花黄，英公蒲

مامونت <动> [静] 象毛，犄猛

مامۇتقازى <植> [静] 政嗜提木马(一之种品瓜甜)

مامۇق [静] 绒羽，毛绒(的类禽等鹅，鸭)

مامۇق چاپان 服绒羽

مامۇق ياستۇق 头枕绒鸭

مامۇق يوتقان 子被绒鹅

مامىدانە <植> [静] 子金干，子随续

مامىران = ياۋا زاغۇن

مامىران كاپسۇلى <药> 囊胶泻止然木玛

مامىرانچىن [静] <植> 连黄

مامىسا <植> [静] 粟罂海，花春丽

مان <古> [静] (的用而羊绵的牙满长对)的满

مانا [静] ① (是就) ~ ، 里这(在)，看(语用指近)

看你，是就这，里这(在)，看(语用指近)① [静]

。里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~

。里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~

。里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~

。里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~ ، 里这在就书的你，看(是就) ~

树油茶 <植> مايلق چاي دهرىخى
料油 <农> مايلق دان
物作料油 مايلق زىرائەت
馐油 نان مايلق نان

巾毛手擦(的用品食腻油等饭抓吃)〔静〕 مايلق^۲
上器机给 ~ ماشىنىسى : 油搽, 油上〔动〕 مايلقماق
袖上车大给 ~ ھارۋىنى / 油打鞋给 ~ ٲايغىنى / 油
弯 ٲايماق / 嘴歪 ٲايماق : 的斜, 的歪①〔静〕 مايلق
罗内, 的内向趾脚 ~ ٲىچ / 脚歪 ٲايماق / 头木
同喻: 子痴学腿圈罗 <谚> . ٲوكۈرنى دوراٲتۇ . / 圈
走 <成>②走地斜斜歪歪① ٲايماق دەسسەمەك
路邪

~ ٲايماق - سايلماق 〔静〕 八扭七歪, 扭扭歪歪: خەتى ~
بازماق 扭扭歪歪得写字

مايمۇن <动> 〔静〕 子猴: ئۇ دەرەخكە مايمۇندەك چىقىپ
كەتتى . 树上了爬地样—子猴象他
树喜欢猴 <植> مايمۇن دەرەخى
松石 <植> مايمۇن زەنجىۋىلى
桃猴猕 <植> مايمۇن شاپتۇلى
: 人弄耍, 招花耍, 戏猴耍 <成> مايمۇن ئويۇنى
ئۇنىڭ مايمۇن ئويۇنىغا ھېچكەم گول بولمايدۇ . 谁
会上不也 . 当的人弄耍他

猴属 يىللىق مايمۇن
年猴 <天> مايمۇن يىلى
的猿类, 的子猴象 〔静〕 مايمۇنسىمان
人猿 مايمۇنسىمان ئادەم

草猩猩 <植> 〔静〕 مايمۇنكۈل
~ مايل^۱ / 倾左 ~ سولغا / ٲوڭغا ~
色绿近接 ~ يېشىلغا / 倾右
的头过熟, 的熟烂, 的透熟 <古> 〔静〕 مايل^۲

态动使的 «مايللاشماق»
同认, 向倾 〔动〕 مايللاشماق
心人 مايللىق 〔静〕 性向倾: كىشىلەر قەلبىنىڭ مايللىقى
向所

策政斜倾 مايللىق سياستى
~ ٲايماق (声叫羊) 咩 〔模〕 مە^۱
~ ٲايماق مە^۲ : 吧去拿, 你给 〔叹〕 مە^۲
~ ٲايماق مە^۲ : 吧去拿, 你给 . ٲال . 茶有里瓶暖

机苗间 <农> مايسا تاقلاش ماشىنىسى
苗间 <农> مايسا تاقلىماق
苗补 <农> مايسا تولۇقلىماق
苗栽, 秧插 مايسا تىككەك
色绿草 مايسا رەڭ

秧插, 苗移 مايسا كۆچۈرمەك
期苗 <农> مايسا مەزگىلى
〔静〕 مايسەن <植> 仙伊麻 (杏皮薄)
的生而配交牛黄公和牛犏母) <方> 〔静〕 مايسۇڭ
牛种杂(代二第

态动使的 «مايسىرماق»
مايسىرماق 〔动〕 润发(油缺因辆车, 器机): ھارۋىنىڭ
چاقى بەك مايسىراپ كېتىپتۇ . 了行不得涩油缺因子轮车 .
مايسىز 〔静〕 的肪脂无, 的油无: ٲاش - تاماق
菜饭

مايسىزلىق «مايسىز» 式形词名的
田秧 <农> 〔静〕 مايسىلىق
物动的快不跑②腿圈罗① <古> 〔静〕 مايقۇق
甲龟金, 子龟金 <动> 〔静〕 مايقۇڭغۇز
螯蟻 <动> 〔静〕 مايقۇڭغۇز لىچىنكىسى
螯蜚, 螂蟑 <方, 动> 〔静〕 مايقۇرت
心背 〔静〕 مايقا

的膊胳膊着光, 的心背穿只 〔静〕 مايقىچان
= ٲىيىقتاپان
态动使的 «مايلماق»
مايلاشماق^۱ «مايلماق» 态同共的: ئۇلار ئۆتۈكلەرنى مايلدا .
准油擦子靴给在正们他 . شىپ زىياپەتكە تەييارلىنىۋاتاتتى .
宴赴备

满沾服衣 ~ ٲايماق مە^۲ : 渍油满沾, 污油 〔动〕
油满沾手 ~ قول / 油

态动使的 «مايلاشماق»
的油擦未, 的油上未 〔静〕 مايلاقسىز
的油了擦, 的油了上 〔静〕 مايلاللىق
的鞋皮擦②工滑润① 〔静〕 مايلامچى
业行的鞋皮擦 〔静〕 مايلامچىلىق
鞋皮擦 〔静〕 مايلامچىلىق قىلماق

复自的 «مايلماق» ① «مايلماق» 态动被的
态
巾毛的斑斑迹油 ~ لۇڭگ 〔静〕 مايلشاڭغۇ
饭抓的腻油 ~ ٲولۇ 〔静〕 مايلق^۱

垂②路道的柳垂着种 يول ~ : 的柳垂着种, 的柳杨
凉乘林柳垂去 مەجنۇنتاللىقتا سەگىدىسەك . 林柳垂, 丛柳
地似疯发 قىلماق ~ ئىش قىلماق [静] مەجنۇنلارچە
干

态状癫疯 مەجنۇنلۇق ~ مالىتى 癫疯, 狂发 [静]

动被 <语> ②知未 <数> ① [静] مەجهۇل

句动被 <语> مەجهۇل جۈملە

态动被 <语> مەجهۇل دەرىجە

数知未 <数> مەجهۇل سان

مەجۇسى = ئاتەشپەرەس

مەجۇسىلىق = ئاتەشپەرەسلىك

剂膏蜜②剂醉麻① <药> [静] مەجۇن

<药> مەجۇنى داۋائىلمىشكى (ئىپار مەجۇنى)

膏蜜克西米依瓦达心养

<药> مەجۇنى ماددە تۇلەيات (قۇۋۋەت مەجۇنى)

膏蜜特亚阿力土得玛力强

秘 مەخپىي [静] 的要机, 的密机, 的密秘

谈密, 话谈密 / 通串密秘 / مەن بۇ

ئىشى ~ نوت . 密秘守保事此对要你

报情密秘 ئاخبارات مەخپىي

系联密秘, 络联密秘 ئالاقە مەخپىي

号暗 مەخپىي بەلگە

令密 مەخپىي بۇيرۇق : مەخپىي بۇيرۇقنى كېچىلەپ تارقاتا.

令密出发夜连 ماق

电密, 报电码密 مەخپىي تېلېگرامما

器听窃 مەخپىي تىگىشغۇچ

信密, 函信密秘 مەخپىي خەت - چەك

方秘 <医> مەخپىي رېتسېپ

号代 <军> مەخپىي نومۇر

件密, 件文密机 مەخپىي ھۆججەت

帐暗 <经> مەخپىي ھېسابات

密秘 [静] مەخپىيەت

密机, 密秘 [静] مەخپىيەتلىك . سەندىن يوشۇرىدىغان ھېچ.

مەخپىيەتلىكىم يوق . 密秘的你着瞒何任有没我 .

态动使的 «مەخپىيەتلىك» مەخپىيەشتۈرمەك

态同共的 «مەخپىيەشتۈرمەك» مەخپىيەشتۈرۈشمەك

态动被的 «مەخپىيەشتۈرمەك» مەخپىيەشتۈرۈلمەك

密秘得变, 化密秘 [动] مەخپىيەشمەك

密机, 密秘 [静] مەخپىيلىك

下见 مەختۇم

مەجبۇرلاشماق «مەجبۇرلاشماق» 态同共的 : ئۇلار مېنى ھۆججەت يېزىشقا مەجبۇرلاشتى . 据字写我着逼们他 .

态动被的 «مەجبۇرلاشماق» مەجبۇرلانماق

式形词名的 «مەجبۇر» مەجبۇرلۇق

使迫, 迫逼, 迫强 [动] مەجبۇرلاشماق

措施制强 <法> مەجبۇرلاش تەدبىرى

为娶强 مەجبۇرىي ~ خوتۇنلۇققا ئالماق ئالماق مەجبۇرىي

院住制强 ~ ياتقۇزۇپ قويماق مەجبۇرىي

役劳 <法> مەجبۇرىي ئەمگەك

动振迫强 <物> مەجبۇرىي تەۋرىنىش

态语制强, 态动使 <语> مەجبۇرىي دەرىجە

债公制强 <经> مەجبۇرىي زايوم

险保制强 <经> مەجبۇرىي سۇغۇرتا

育教义务 <教> مەجبۇرىي مائارىپ

姻婚迫强 <法> مەجبۇرىي نىكاھ

مەجبۇرىيەت [静] ① 迫强, 制强 : ئۇ يەردە يەنە دىنىي دەرس

ئوقۇشىمۇ ~ ئىدى . 课教宗上迫强还里那 . ② 义务 :

مەجبۇرىيەتنى ئادا قىلماق 义务行履, 义务尽, 义务

ئۈستىگە ئالماق 义务担承

的伤负, 的伤受 [静] مەجرۇھ

废残为成, 残致 بولماق مەجرۇھ

院利福人疾残 مەجرۇھلار ساناتورىيىسى

式形词名的 «مەجرۇھ» مەجرۇھلۇق

鸽雏 <方, 动> [静] مەجگە

مەجلىس [静] 会, 议会 : ~ ئاچماق 会开 / ~ ئۆتكۈزمەك

会散 مەجلىستىن تارقىماق 会散

室议会 [静] مەجلىسخانا

迷会开 [静] مەجلىسۋاز

词名象抽的 «مەجلىسۋاز» مەجلىسۋازلىق

丛刊 (مەجلىئەسى) [静] <印> مەجلىئە, 书丛, 集汇, 编汇

刊丛

人的情痴②人狂, 者狂发① [静] مەجنۇن

情痴 如痴如狂 : سىزنىڭ پىراقىڭىزدا مەجنۇن بولۇپ , خۇدۇمنى بىلمەي يۈردۈم . 如我令别离的您 .

魄落魄失, 狂如痴

槐垂倒 <植> مەجنۇن تۇخۇمەك

枣须龙 <植> مەجنۇن چىلان

榆垂, 榆倒 <植> مەجنۇن قارىياغاچ

柳垂, 柳杨垂 <植> [静] مەجنۇنتال

垂着种, 的柳垂有, 的柳杨垂有① [静] مەجنۇنتاللىق

مەدەھىيەت ئىنسانشۇناسلىقى 学类人化文
 مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرى 物文
 مەدەنىيەت يۇرتى 馆化文
 مەدەنىيەتپەرۋەر 者导倡化文〔静〕
 مەدەنىيەتپەرۋەرلىك «مەدەنىيەتپەرۋەر» 词名象抽的
 مەدەنىيەتسىز 的化文有没〔静〕
 مەدەنىيەتسىزلىك «مەدەنىيەتسىز» 式形词名的
 مەدەنىيەتلىك 的化文有〔静〕: ئەمگەكچىلەر 的化文有
 者动劳
 مەدەنىيەت - مائارىپ 育教化文〔静〕
 مەدەنىيەتتۈرمەك «مەدەنىيەتتۈرمەك» 态动使的
 مەدەنىيەتتۈرۈلمەك «مەدەنىيەتتۈرۈلمەك» 态动被的
 مەدەنىيەتتۈرمەك 化明文有，化明文〔动〕: مەدەنىيەتتۈرۈش دە-
 رجىسى 度程化明文 / بۇ يەرنىڭ دېھقانلىرى غېنىلا مەدەنىيە-
 شىپ قاپتۇ. 化文的当相了有民农的地此
 مەدەنىيەتلىك 化明文: ماددىي 明物质 / مەنىۋى ~
 明文神情
 مەدداھ (مەدداھى) ①〔静〕: گەپ سېتىشتىن ئۇيال-
 ماس، ھورۇن پىت بېقىشتىن. <谚> 人夸夸人书说
 ، 的皮嘴卖<转>②. 臊害不子虱捉人懒， 羞害
 的药膏皮狗卖
 مەدداھلارچە 〔静〕: 地绝不滔滔， 地般人书说 ~ سۆز-
 لىك 讲地绝不滔滔
 مەدداھلىق «مەدداھ» 词名象抽的: ئۇيغۇرلارنىڭ ناخشا -
 قوشاق ئېيتىش ۋە ~ ئادەتلىرى ئۇزۇن تارىخقا ئىگە. 尔吾维
 . 史历的久悠着有惯习俗风的书说和谣歌唱人
 مەدداھلىق قىلماق ①〔静〕: 书说②<转> 子皮嘴卖，
 药膏皮狗
 مەددە <动>〔静〕 虫蛔
 مەدرىسە 〔静〕 院学文经， 校学文经级高
 مەدھىيە 〔静〕 词颂， 歌赞， 颂赞， 扬颂. ۋەتەنگە ~ 国祖
 颂
 مەدھىيە ئوقۇماق 扬颂， 颂歌， 颂赞 扬颂، 颂歌 ۋەتەنگە
 国祖大伟颂歌 ~
 مەدھىيىچى 〔静〕 者颂歌， 者扬颂， 者美赞
 مەدھىيىچىلىك «مەدھىيىچى» 词名象抽的
 مەدھىيەتتەك «مەدھىيەتتەك» 态动使的
 مەدھىيەتتەك «مەدھىيەتتەك» 态同共的
 مەدھىيەتتەك «مەدھىيەتتەك» 态动被的: ئۇنىڭ ئېسىل
 پەزىلەتلىرى مەدھىيەلەندى. 扬赞到受质品秀优的他

مەدەھىيەتتەك 〔动〕 扬颂， 颂赞， 颂歌
 يەتتى ~ 就成的大伟扬颂
 مەدىكار = كۈنلۈكچى
 مەدىكارلارچە 〔静〕 地似工短: ~ ئىشلىمەك 干地似工短
 活
 مەدىكارلىق «مەدىكار» 词名象抽的: مەدىكارلىققا ئالماق 雇
 工短
 مەدىكارلىق قىلماق 工短打
 مەرىئا 〔静〕 地女处， 地荒 <方>
 مەرىپكە 〔静〕 品成半的雕浮
 مەرىمەك «مەرىمەك» 态动使的: قوينى ئاچ قويۇپ ~ 羊让
 叫咩咩得饿
 مەرىز ①〔静〕 疮痍， 疮毒， 疮痍
 ②. 疮痍生头秃， 念一生命一 <谚> . ~
 <转> 端弊， 病弊: ھەجۋى رەسىم جەمئىيەتنىڭ مەرىزلى-
 رىگە نەشتەر تۈرۈشى كېرەك. 弊的会社砭针该应画刺讽
 ③. 端 劣恶， 肮脏， 劣卑
 那卑个鄙家伙的脏动手的过吧了. ~ كېسەل، ئۆپكە
 سىلىدەك تۈرىدۇ. 疾恶 核结肺是像就
 مەرىز ② 〔静〕 <植> 苓伏
 مەرىزدار 〔静〕 的疮毒长， 的疮痍长
 مەرىشمەك «مەرىشمەك» 态同共的: قويلار مەرىشمەكتە .
 叫咩咩在都羊小羊大
 مەرىپە 〔静〕 面斜的锋刀
 مەرىتم 〔静〕 遍， 回， 次: ئۇ بىرقانچە ~ ماددىي مۇكاپاتقا
 ئېرىشكەن. 励奖质物次多得获他. بۇ ئىشتا مەن ساڭا
 مەرىتمەن ~ ئىشىنىمەن. 心放个千一是我对你上事件这在
 مەرىتۋە ①〔静〕 望声， 望威: ئۇ ئۆزىنىڭ قارىنى - كۆكسە-
 نىڭ كەڭلىكى، توغرا سۆزلۈكلۈكى بىلەن كىشىلەر ئىچىدە ~
 قازاندى. 阔开襟胸的己自以他
 中赢得了威望. ②. 望官， 衔官: ~ ئادەمگە ھۆسن قوش-
 ماس، ئادەم مەرىتۈنگە ھۆسن قوشار. <谚> 给会不衔官
 人却人给会衔官增色. 色增人
 مەرىتۋە چۈشمەك 级降
 مەرىتۋە ئۈسمەك 级晋
 مەرىتۋە ①〔静〕 次
 مەرىتۋىسىز 〔静〕 的官当没， 的衔官无
 مەرىتۋىلىك 〔静〕 的官当， 的衔官有
 مەرد ①〔静〕 言一 鼎九言一: 的言千金 ~ ئادەم
 言一 鼎九 ②. 的言千金 ~ ئادەم 的言千金 ~ ئادەم
 的言千金 ~ ئادەم 的言千金 ~ ئادەم 的言千金 ~ ئادەم

ئىدارىسىگە مەسئۇل بولدى . 他从此负责教育局(工作) . 我对他们应该 . 我负责 . 负责人 .

مەسئۇل بوغالتىر <经> 师计会 主办会

مەسئۇل مۇھەررىر 责任编辑

مەسئۇل ۇراج <医> 主治医师

مەسئۇل ئىستاتىستىكىچى 统计师

مەسئۇلۇق «مەسئۇل» 的形词式: ئۇ مېنى رازۇندىكا ئىش .

لىرىنىڭ مەسئۇلۇقىغا بەلگىلىدى . 他确定我负责侦察工

们我 . 作 . 你是在这做下 . 事件

مەسئۇلىيەت [静] 任责: مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالماق 担承

尽职尽 任责履行 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

مەسئۇلىيەتچان 任责的, 任责的, 任责的, 任责的

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

مەسئۇلىيەتچانلىق [静] ① 任责心, 任责心, 任责心

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

مەسئۇلىيەتسىز [静] 任责不, 任责不, 任责不

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

مەسئۇلىيەتسىزلىك «مەسئۇلىيەتسىز» 的形词式

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

مەسئۇلىيەتلىك [静] 任责有, 任责有, 任责有

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

مەسئۇلىيەتنامە [静] 任责书

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

مەسلە [静] ① 问题: بۇنىڭدا بىر ~ بار, بولمىسا, ئۇ نېمىش .

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

ئالماقچى . 我想向您请教 .

مەسلەھەت بەرمەك 出主意: ھاكىم دېھقانلارنىڭ قانداق

قىلغاندا تېزىرەك بېيىغىلى بولىدىغانلىقى توغرىلۇق مەسلەھەت بەر .

دى . 县长就农民如何快点致富出了主意 .

مەسلەھەت چېيى 议婚(或人家方双) 帮忙上礼

亲的(会宴的礼) 商议(会宴的礼) 亲的(会宴的礼)

مەسلەھەت چېيىغا بارىمەن . 明天我要去喀斯木的议婚 .

مەسلەھەت سالماق 商量... 量商

مەسلەھەت سورىماق 教请, 教请, 教请, 教请

مەسلەھەت قىلماق 商量, 商量, 商量, 商量

مەسلەھەت قىلىشچىتۇ . 他们商量让他住院 .

مەسلەھەت كۆرسەتمەك = مەسلەھەت بەرمەك

مەسلەھەت مۇلازىمىتى 务服询咨

مەسلەھەتنى يوق <成> 没意思: بۈگۈنكى كىنونىڭ

تازىمۇ ~ ئىكەن . 今天的电影太没意思了 . 你

مەسلەھەتچى [静] 出主意的人, 出主意的人, 出主意的人

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责 / 任责

的意随〔静〕 مەقسەتسىزلىك

心意随 <心> مەقسەتسىزلىك پىسخىكىسى

理

مەقسەتلىك〔静〕的的目有，的意故：ئۇ ~ ھالدا دۇتتار۔

نەك بىر تال تارنى ئۇزۇپ تاشلىدى . 塔都根一把意故他 .

了断弄给弦琴尔

校学〔静〕 مەكتەپ

مەكتەپ ئاچماق 校学开，学办

校学埋管，学办 <教> مەكتەپ باشقۇرماق

学院学 <教> مەكتەپ پەلسەپىسى

育教校学 <教> مەكتەپ تەربىيىسى

育体校学 <体> مەكتەپ تەنتەربىيىسى

学退 <教> مەكتەپتىن چېكىنمەك

藉学除开，校出除开 <教> مەكتەپتىن چىقارماق

学逃 <教> مەكتەپتىن قاچماق

学失 <教> مەكتەپتىن قالماق

学入 <教> مەكتەپكە كىرمەك

学过上没，书过念没 كۆرمىگەن

龄学 <教> مەكتەپ بېشى

友校〔静〕 مەكتەپداش

书吁呼②函信，牍尺，信书①〔静〕 مەكتۇپ

مەكتۇپ يوللىماق 书上：يۇقىرىغا مەكتۇپ يوللاپ ئۆز

بىكرىنى بايان قىلماق 事言书上

术学法教兰斯伊赫鲁克麦① <宗>〔静〕 مەكرۇھ

未虽训圣和《经兰古》指，“为行的恶憎可”为意，语

，厌讨人令②(行言的责谴责应为认法教而禁严文明

，好不用，的倡提必不，的许赞到不得， قولۇنى يۈيۈپلا

سلكىمە، سلكىسەك ~ بولىدۇ . 手甩就手了洗要不

食可不，真清不③。好不手

~ / 商奸 猾狡，诈奸〔静〕 مەككار

دۈشمەن 猾狡 / 人敌的猾狡 / ئون سوقۇرنىڭ توققۇزى ~

。刁个九子瞎个十 <谚>

猾狡 地猾狡，地诈奸〔静〕 مەككارلارچە

笑奸，笑地

مەككارلىق «مەككار» 式形词名的；مەككارلىقتا ئاتقى چىققان

人的名了出得诈狡 ئادەم

مەككارلىق قىلماق 奸耍，滑耍，头滑耍

سۆز قىلىش ياخشى دەپ مەككارلىق قىلاتتىڭ، ئەمدى سەۋز قىل۔

غن . 吧忍就你在现么那，好耐忍说奸耍你 .

مەككە <地>〔静〕 加麦

躁戒骄 / كەمتەرلىك كىشىنى ئالغا باستۇرىدۇ، ~ كىشىنى

ئارقىدا قالدۇرىدۇ . 落人使傲骄，步进人使心虚 <谚> .

后

态同共的 «مەغرۇرلىنىشماق»

مەغرەب = غەرب

败失 . 败，败失〔静〕 مەغلۇبىيەت

为败转 母之功成是 غالەبىيەتنىڭ ئانىسى . غالەبىيەتكە ئايلاندۇرماق

胜

义主败失〔静〕 مەغلۇبىيەتچىلىك

论败失 قارشى مەغلۇبىيەتچىلىك

~ / 役战的败失 جەڭ 的败失〔静〕 مەغلۇبىيەتلىك

训教的败失 ساۋاق

败失〔静〕 مەغلۇپ

مەغلۇپ بولماق 败失 : مەغرۇر قوشۇن مەغلۇپ بولار .

。败必兵骄 <谚>

مەغلۇپ قىلماق 败打，败击 : بىز دۈشمەنلەرنى مەغلۇپ

قىلدۇق . 人敌了败打们我 .

مەقئەت = سولك

مەقئەت ئاقمىسى = سولك ئاقمىسى

مەقئەت يولى <理生> 道肛

مەقئەت بېرىلمىسى <医> 裂肛

مەقبەرە ①墓②墓陵 墓陵及其屋宇式建筑；

ئەجدادلارنىڭ مەقبەرىسى 先人的人们墓陵

مەقسەت ①的目〔静〕 宗旨：~ بىمەك - ئىچمەكتە ئەمەس،

قورساق تويغۇزماقتا . 饱吃是而，嚼吃是不的目 <谚> .

子肚 餓吃 <谚> . چۆچۈرە بىمەكتىن ~ گۆش بىمەك .

肉吃是的目的 餓 بىزنىڭ مەقسىتىمىز خەلق ئۈچۈن خىز-

مت قىلىش . 务服民人为是宗旨的们我 . 意 <哲>② .

旨

词动的目 <语> مەقسەت پېئىلى

词动副的目 <语> مەقسەت رەۋىشىدىشى

مەقسەت قىلماق ①以...的目为： بەدەن چېنىقتۇرۇشنى

ئىشەنچ بىلەن پاراڭلىشىشنى ②的目为体身炼 ھەم ئىشەنچ بىلەن پاراڭلىشىشنى

مەقسەت قىلىپ، ئۇنىڭ ئۆيىگە بارىدىغان بولىدۇم . 迪跟想我 .

。家她去定决 天聊尔拜丽

的目到达 مەقسەتكە يەتمەك

مەقسەت ھالىتى <语> 语状的目

论的目 <哲>〔静〕 مەقسەتچىلىك

مەقسەتسىز 的的目无〔静〕 ئۇ تالادا ~ ئايلىنىپ يۈرۈپتۇ .

。悠转地的目无漫头外在他

مەڭگۈلۈك ھەقىقەت <哲> 理真恒永

مەڭگۈلۈك ئۇيقۇ 眠长

مەڭگۈلۈك ئۇيقۇغا كەتمەك 眠长

مەڭگۈلۈك ئىدىيە <哲> 念观恒永

مەڭگۈسىر <方> [静] 忘健① <方> [静] 意随② 心随

欲所

مەڭلەشمەك [动] 醪长, 霉发: يامغۇردا قېلىپ مەڭلىشىپ

قالغان جىگدە 枣沙的醪长得淋雨被

مەڭلىك [静] 的痣有: ~ ئايال 人女的痣有

مەڭشى <古> [静] 福幸, 乐快, 乐

مەڭلەمەك [动] <古> 快到感, 悦喜到感, 乐快

兴高到感, 活

مەڭلىگ [静] <古> 受享, 逸安, 乐安

مەلەق [静] ①烂巴稀② <转> 沉昏: ~ ئۇيقۇغا كەتمەك

睡沉, 睡昏

مەلەق بولماق ①软变, 烂巴稀变: ئۇ لەشكەرلەرنىڭ

ئاتلىرى ئاستىدا مەلەق بولۇپ كەتتى. 得踩马的们兵士被他

تۇتۇپ, سائىتىگە قارىدى. ②迷昏: ئۇ مەلەق بولۇپ ياتقان بالىنىڭ تومۇسىنى

لىرى ئۇتۇپ, سائىتىگە قارىدى. 脉号子孩的

。脉号子孩的

مەلەق - مەلەق [静] 烂巴稀, 碎粉

مەلەك <方> [静] 误耽, 碍妨

مەلتۈك <方> [静] 全不缺残, 的损缺有, 的口缺有

的病毛有, 的陷缺有, 的

مەلغۇزە <植> [静] 芥杆旗, 草儿塔

مەللە <静> [静] ①黄土, 黄淡, 黄浅: ~ توخۇ 鸡的色黄淡

祥袷布土黄 ~ 布土黄②

مەللە پاختا <植> 棉岛海

مەللە رەڭ 色黄土

مەللىچاي <植> [静] 草柄扁

مەلھەم [静] 药膏, 膏药: يارىغا ~ سۈرتەك 药涂口伤给

膏 / يارىغا ~ چاپلىماق 药膏贴口伤给

مەلھەم بولماق 治疗受, 慰抚: ىزنىڭ ناخشا - مۇزىكىدا.

لىرىسىز سىلىنىڭ يۈرەك دەردلىرىگە مەلھەم بولۇپ, كۆڭۈللىرىنى

ئىچىدۇ. ىمىزنىڭ ئىچىدۇ. ىمىزنىڭ ئىچىدۇ. ىمىزنىڭ ئىچىدۇ.

。心开您

مەلھەم دورا <医> 药膏, 膏药

مەلۇم [静] ①道知: ىمىزگە ~ ىمىزگە 周所众, 道知家大

知 / ىمىزگە بىزگە تېخى ~ ىمىزگە. 知不还今至们我

道. ىمىزگە, ىمىزگە: ~ ىمىزگە 某, 某②. 期时个某

مەككە چىغى <植> 茅香

مەككىچامغۇرى [静] <方, 植> 豆土

مەكىتاش [静] 石金试

مەككە [静] 痣黑, 痣

مەككە <古> [静] 食鸟, 粒谷, 物谷

مەڭدەتمەك «مەڭدەتمەك»: ئۇنىڭ كۈلكىسى مېنى

مەڭدەتتى قويدى. 措所知不我使笑的他

مەڭدەشمەك «مەڭدەشمەك»: ئۇلار بۇ ئەھۋالنى كۆ-

رۈپ مەڭدەشىپ كەتتى. 了呆惊就况情个这到看们他

مەڭدەتمەك <古> [动] 揪, 除拔

مەڭدەتمەك [静] 发爱 呆发爱, 的呆发爱, 的呆发爱 ~ ئادەم

人的(儿神愣)呆

مەڭدەتمەك [静] 发爱 呆发爱, 的呆发爱, 的呆发爱

مەڭدەتمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发

تۇيۇقسىز خۇشاللىقتىن مەڭدەپ ئېسىنى يوقىتىپ قويدى. 亲母

مەڭدەتمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发

مەڭدەتمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发

مەڭدەتمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发

مەڭدەتمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发, 呆发

。了住站样一

مەڭز [静] 颊面: قىزنىڭ ئاناردەك مەڭزى 面的扑扑红娘姑

颊

مەڭز سۆڭىكى <理生> 骨颧

مەڭزەك <古> [静] 处之同相, 点同共

مەڭزەمەك <方> [动] 近亲, 近靠, 近接

مەڭكۈ <方> [静] (羊口满)羊岁一

مەڭكەن [静] 杆麦, 秸麦

مەڭگۈ [静] 远永, 远永: ~ ئەسلىمەك 记铭远永

ئۆچمەسلىك 灭磨不永 / ىمىزگە ~ ىمىزگە 朽不垂永, 生永

مەڭگۈتاش [静] 碑石, 铭碑

مەڭگۈلۈك [静] 恒永, 久永

مەڭگۈلۈك ئادالەت <哲> 义正恒永

مەڭگۈلۈك ئەخلاق <哲> 道德恒永

مەڭگۈلۈك پۇشايمان 恨之天终

مەڭگۈلۈك تەڭلىمە <数> 程方期久

مەڭگۈلۈك قار <气> 雪年万

مەڭگۈلۈك گاز <物> 体气久永

مەڭگۈلۈك ماگنىت = تۇراقلىق ماگنىت

مەڭگۈلۈك مۇز <气> 冰年万

مەڭگۈلۈك ھەرىكەت <哲> 动运的恒永

。湃澎湃涌情之悦喜乐欢中心的我 . مەۋج ئوردى .
 实际人个这 . ~ بۇ ئادەم ھەقىقەتەن . 在存 [静] مەۋجۇت
 . 在存
 在存 مەۋجۇت بولماق : 在存 زىددىيەت دائىم مەۋجۇت بولۇپ
 . 的在存常经是盾矛 نۇرىدۇ .
 式形词名的 «مەۋجۇت» مەۋجۇتلۇق
 物在存 <哲> [静] مەۋجۇدات
 存 مەۋجۇدىيەت [静] ، 在存 ، 切一 ~ ئاخىى بەلگىلەيدۇ .
 ، باشقىچە گۈزەل كۆرۈنەتى . 识意定决在
 对切一这个整 ، 然自大个整 .
 . 丽美外格 ، 鲜新外格得显都我于
 论在存 <哲> مەۋجۇدىيەت نەزەرىيىسى
 义主在存 <哲> [静] مەۋجۇدىيەتچىلىك
 季种播 مەۋسۇم [静] ① 节时 ، 节季 : تېرىقچىلىق مەۋسۇمى
 ② 节时忙农 / 节 دەپقانچىلىقنىڭ ئالدىراش مەۋسۇمى
 ④ 期学一第 ~ بىرىنچى : 期学 <数> ③ 气节 <天>
 代时年青 مەۋسۇمى ياشلىق : 期时 ، 代时 <转>
 的期学②的性节季① [静] مەۋسۇملۇق
 考末期 ، 试考期学 <数> مەۋسۇملۇق ئىمتىھان
 试
 立 ، 点足立① [静] مەۋقە (مەۋقەسىم ، مەۋقەيىك ، مەۋقەسى)
 : 位地②场立的已自持坚 چىڭ تۇرماق مەۋقەسىدە چىڭ
 ھاۋا ~ جەھەتتە ئوت (قۇياش) نىڭ تۆۋىنىدە ، سۇنىڭ ئۈستىدە
 . 上之水 ، 下之(阳太)火于处上位地在气空 نۇرىدۇ .
 的场立有没 [静] مەۋقەسىز
 式形词名的 «مەۋقەسىز» مەۋقەسىزلىك
 稳不场立 ، 定不摆摇 مەۋقەسىزلىك قىلماق
 (日念纪辰诞德默罕穆) 纪圣 <宗> [静] مەۋلۇت
 圣赞 <宗> مەۋلۇت ئوقۇماق
 的拟虚 <电> ③ 的虚②的象抽① [静] مەۋھۇم
 券证假 <经> مەۋھۇم ئاكسىيە
 象虚 <物 ، 数> مەۋھۇم تەسۋىر
 物虚 <物> مەۋھۇم جىسىم
 念概象抽 <逻> مەۋھۇم چۈشەنچە
 盘拟虚 <物> مەۋھۇم دىسكا
 器储存拟虚 <电> مەۋھۇم ساقلىغۇچ
 数虚 <数> مەۋھۇم سان
 部虚 <数> مەۋھۇم قىسىم
 本资拟虚 <经> مەۋھۇم كاپىتال
 子量虚 <物 ، 化> مەۋھۇم كۆنات

录目品产 <经> مەھسۇلات كاتالوگى
 名品 ، 牌品 <经> مەھسۇلات نامى
 准标品产 <经> مەھسۇلاتنى ئۆلچەملەشتۈرمەك
 化
 列系品产 <经> مەھسۇلاتنى يۈرۈشلەشتۈرمەك
 化
 水产高 量产 [静] : يۇقىرى ~ شال 高 田产
 稻 / 田产 高 ~ يۇقىرى ~ ئېتىز 高 田
 日算清 ، 日末 <宗> [静] مەھشەر
 日算清 ، 日末 <宗> مەھشەر كۈنى
 清总行进日末界世) 场道公 <宗> [静] مەھشەرگاھ
 (方地的算
 死判被他 ~ 子孩 ، 心当要已自你 .
 民人的治统被 ~ 民人的治统被 : 的治统被 ، 的治辖被② 刑
 判被 ، 决判被 ، 为沦 ، 制控被 مەھكۇم بولماق
 刑徒处判被 ~ 刑徒处判被 : قاماق جازاسىغا
 为沦(使)令 ، 制受令② 罚判 ، 罚惩决判 ~
 式形词名的 «مەھكۇم» مەھكۇملۇق
 院局 ， 署公 ， 署官② 邸官 ， 府官① [静] مەھكىمە
 人作工的(署公员专)署专 مەھكىمىسىنىڭ خادىمى
 员 / 员 检到排安被他 . ئۇ تەپتىش مەھكىمىسىگە ئورۇنلاشتى .
 调被我 (作工) 院察 . مەن سوت مەھكىمىسىگە يۆتكەلدىم .
 . 院法了到
 恋迷 ، 迷痴 [静] مەھلىيا
 迷迷 ، 迷人 مەھلىيا بولماق : يىگىت قىزنىڭ ھۆسنىگە
 . 了住迷给貌容的娘姑被子伙小 مەھلىيا بولۇپ قاپتۇ .
 迷神醉心使 ، 引吸 مەھلىيا قىلماق : بۇ ناخشا - ئۇس-
 . 迷神醉心们我使舞歌些这 سۇللار بىزنى مەھلىيا قىلدى .
 式形词名的 «مەھلىيا» مەھلىيالىق
 涛波 ، 浪波② 涌汹 ، 湃澎湃① [静] مەۋج
 湃澎湃涌情之悦喜乐欢中心的我 . مەۋج ئوردى .
 实际人个这 . ~ بۇ ئادەم ھەقىقەتەن . 在存 [静] مەۋجۇت
 . 在存
 在存 مەۋجۇت بولماق : 在存 زىددىيەت دائىم مەۋجۇت بولۇپ
 . 的在存常经是盾矛 نۇرىدۇ .
 式形词名的 «مەۋجۇت» مەۋجۇتلۇق
 物在存 <哲> [静] مەۋجۇدات
 存 مەۋجۇدىيەت [静] ، 在存 ، 切一 ~ ئاخىى بەلگىلەيدۇ .
 ، باشقىچە گۈزەل كۆرۈنەتى . 识意定决在
 对切一这个整 ، 然自大个整 .
 . 丽美外格 ، 鲜新外格得显都我于
 论在存 <哲> مەۋجۇدىيەت نەزەرىيىسى
 义主在存 <哲> [静] مەۋجۇدىيەتچىلىك
 季种播 مەۋسۇم [静] ① 节时 ، 节季 : تېرىقچىلىق مەۋسۇمى
 ② 节时忙农 / 节 دەپقانچىلىقنىڭ ئالدىراش مەۋسۇمى
 ④ 期学一第 ~ بىرىنچى : 期学 <数> ③ 气节 <天>
 代时年青 مەۋسۇمى ياشلىق : 期时 ، 代时 <转>
 的期学②的性节季① [静] مەۋسۇملۇق
 考末期 ، 试考期学 <数> مەۋسۇملۇق ئىمتىھان
 试
 立 ، 点足立① [静] مەۋقە (مەۋقەسىم ، مەۋقەيىك ، مەۋقەسى)
 : 位地②场立的已自持坚 چىڭ تۇرماق مەۋقەسىدە چىڭ
 ھاۋا ~ جەھەتتە ئوت (قۇياش) نىڭ تۆۋىنىدە ، سۇنىڭ ئۈستىدە
 . 上之水 ، 下之(阳太)火于处上位地在气空 نۇرىدۇ .
 的场立有没 [静] مەۋقەسىز
 式形词名的 «مەۋقەسىز» مەۋقەسىزلىك
 稳不场立 ، 定不摆摇 مەۋقەسىزلىك قىلماق
 (日念纪辰诞德默罕穆) 纪圣 <宗> [静] مەۋلۇت
 圣赞 <宗> مەۋلۇت ئوقۇماق
 的拟虚 <电> ③ 的虚②的象抽① [静] مەۋھۇم
 券证假 <经> مەۋھۇم ئاكسىيە
 象虚 <物 ، 数> مەۋھۇم تەسۋىر
 物虚 <物> مەۋھۇم جىسىم
 念概象抽 <逻> مەۋھۇم چۈشەنچە
 盘拟虚 <物> مەۋھۇم دىسكا
 器储存拟虚 <电> مەۋھۇم ساقلىغۇچ
 数虚 <数> مەۋھۇم سان
 部虚 <数> مەۋھۇم قىسىم
 本资拟虚 <经> مەۋھۇم كاپىتال
 子量虚 <物 ، 化> مەۋھۇم كۆنات

مەيدانغا چۈشمەك ① (土斗角)场上: قاسم پالۋانمۇ
مەيدانغا چۈشتى. 了场上也士力大木斯喀. 阵上②. 了场上也士力大木斯喀.
بلەكلىرىنى شىمايلاپ ئۆزى مەيدانغا چۈشتى. 亲子袖起挽他.
了阵上自

مەيدانغا چىقماق = مەيدانغا كەلمەك
مەيدانغا كەلمەك 生产, 现出, 现涌, 生发: ئوقۇغۇ.
چىلار ئارسىدا بىرمۇنچە ياخشى ئىش, ياخشى ئادەملەر مەيدانغا

كەلدى. 事好人好多许了现涌中生学.
مەيدان مەنبەسى <物> 源场
مەيدان نەزەرىيىسى <物> 论场

مەيدان نۇقتىسى <物> 点场
مەيدانچاق 小场, 子场小 [静]
مەيدانخانا 旧时吸麻醉品的烟馆 [静]

مەيدانسىز 没立有的场 [静]
مەيدانكەش 开烟馆的人, 烟馆老板 [静]
مەيدانكەشلىك 烟馆业 [静]

مەيدانلاشتۇرماق «مەيدانلاشماق» 使动的态
مەيدانلاشتۇرۇلماق «مەيدانلاشتۇرماق» 被动的态
مەيدانلاشماق [动] 农化场, 条田化: ىپىزمىزنىڭ يەرلىرى

رەتلەندى ھەم مەيدانلاشتى. 条并治整已都地土的乡们我.
了化田

مەيدە ① 胸, 膛胸, 口胸 <转> ② 胃: مەيدەم ئې.
چىشىپ ئاغرىيدىغان بولۇپ قالدى. 痛酸(口胸)胃的我.
ئاغرىتقان ئاش ئەمەس, كۆڭۈل ئاغرىتقان دوست. <谚> 让

مەيدە كەرمەك ① 挺胸起挺 <成> ② 昂首挺胸 <成>
مەيدەسىدە ئەركەك تۈكى بار <成> 气之刚阳有
مەيدەسىدە ئەركەك تۈكى بار <成> 汉子男的正真, 夫丈夫汉子男

مەيدىسىگە تەپمەك <成> 心负, 以德报怨
مەيدىگە ئۇرماق ① 拍胸脯, 捶胸 <成> ② 包打
مەيدىگە ئۇرماق ① 拍胸脯, 捶胸 <成> ② 包打

مەيدە ② 小: ىش ىش ىش / ىش ىش ىش
مەيدە قېلىپ <手> 小(的坊染) 子模花印小
مەيدە - چۈيدە = ئۇششاق - چۈشەك
مەيدىلىمەك = پارچىلىماق

مەيزاپ 静 [静] 土造葡萄酒
مەيىل ① 静 [静] 兴趣: ئۇسۇلغا مەيلىگىز بولسا, ماۋۇ يەرگە كې.
لىك. 来儿这到, 话的趣兴有蹈舞对你. 向意②. 来儿这到, 话的趣兴有蹈舞对你.

مەيىل ① 静 [静] 兴趣: ئۇسۇلغا مەيلىگىز بولسا, ماۋۇ يەرگە كې.
لىك. 来儿这到, 话的趣兴有蹈舞对你. 向意②. 来儿这到, 话的趣兴有蹈舞对你.
مەيىل ① 静 [静] 兴趣: ئۇسۇلغا مەيلىگىز بولسا, ماۋۇ يەرگە كې.
لىك. 来儿这到, 话的趣兴有蹈舞对你. 向意②. 来儿这到, 话的趣兴有蹈舞对你.

مەۋھۇم ئۇقۇم = مەۋھۇم چۈشەنچە
مەۋھۇم ئىش <物> 功虚
مەۋھۇم ئىندېكىس <物> 标傀

مەۋھۇم يىلتىز <数> 根虚, 根数虚
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇملۇق «مەۋھۇم» 的形词式: ~ بىلەن كونكرېتلىق

تەجىبە ① 静 [静] 活生, 计生: مەئىشتىم يامان ئەمەس.
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]
مەۋھۇمچىلىق 义主象抽 [静]

石菇蘑 موكۇسىمان تاش

珊瑚菊 موكۇسىمان مارجان

蒙古古蒙 [静] موغۇل

蒿蛔 <植> موغۇل ئەمىنى

兔古蒙 <动> موغۇل توشقىنى

族语古蒙 <语> موغۇل تىللىرى تۈركۈمى

羊黄 <动> موغۇل جەرنى

羊古蒙 <动> موغۇل قوبى

草冰古蒙 <植> موغۇل قىيىقى

马古蒙 <动> موغۇل ئېتى

种人古蒙 موغۇل ئىرقى

文蒙，字文古蒙 <语> موغۇل يېزىقى

蒙 موغۇلچە [静] ① 语蒙， ② 文蒙的式： ~ كىسىم

族蒙 ~ ئادەت / 蹈舞古蒙 ~ ئۇسسۇل / 装服的式古

俗习

家学蒙，家学古蒙 [静] موغۇلشۇناس

学古蒙 [静] موغۇلشۇناسلىق

مول [静] ① 富丰， ② 硕丰： ~ بايلىق / 富丰源资 ~ مې-

ۋە 丰 硕丰的果成 ② 盛丰： ~ داستىخان

盛宴的席

收丰 مول ھوسۇل

مولاتماق «مولماق» 的动使态： بز ئۇلارغا يەرنى مولاتتۇق .

地量丈亩按们他让他们

مولاشماق «مولماق» 的共同态： ۇلار بۇغدايلىقنى مولاشتى .

地子麦了量丈亩按们他

مولانماق «مولماق» 的被动态： قوغۇنلۇق مولاندى . 地瓜甜

了. 过量丈 (位单为亩以)

مولتان [静] <地> 坦尔木 (城古一度印)

土粘坦尔木 <矿> مولتان سېغىزى

مولچىلىق [静] 裕丰， 足富， 富丰： ~ يىللىرى 丰年， 好

景年 / ؤاي - ؤوي ! نېمىدېگەن ~ بۇ ؟ 哇 ! 么这么富丰

呀 ?

مولا [静] ① 拉毛 (者学教兰斯伊) : ئاللا بەرمىگەنى ~

بەرمەس . <谚> 的赐不拉安 毛拉不也会给 . 毛拉 .

لىنىڭ دېگىنىنى قىل ، قىلغىنىنى قىلما . <谚> 的说拉毛

做去你 他做不可的能 . ~ ئوقۇپ يەر ، قاغا چوقۇپ .

<谚> 吃着啄鸦鸟， 吃着念拉毛 . مولاننىڭ ئاغزى

دۇئادا ، كۆزى پۈلۈدا . <谚> 的睛眼， 祈在嘴拉毛

饭抓着 . ~ بىلگىنىنى ئوقۇيدۇ ، توخۇ كۆرگىنىنى چوقۇيدۇ .

<谚> 的见己自啄只鸡， 的懂己自念只拉毛

手艺人吗？

鞋修，鞋制 قىلماق موزدۇزلۇق

莫莱斯 (英国家物理学学家) [静] موزېلىي

律定莫莱斯 <物> موزېلىي قانۇنى

! 咕味 : كاسامغا موسلا قىلىپ يىڭنە سانچىدى شۇ !

! 呀针一了扎上股屁我给人那， 下一味咕

下一味咕 [静] موسسىدە

的软发， 的囊囊软 ② 咕味咕味 ① [模] موس - موس

~ قوغۇن 的囊囊软 / 瓜的囊囊软 ~ نان 的软发

的动使态 «موسۇلداق»

声作味咕， 响作味咕 [动] موسۇلداق

兔鼠 <动> [静] موغا

雁 <动> [静] موغازى

魔术师， 巫师， 魔法魔 <古> [静] موغۇچ

穷词 <古> [动] موقورلاماق

地墓 [模] موك

موك چۈشمەك ① 下倒子下一， 下倒地墓

让弹子发一 . ئوق بىلەن ئۇ ئەبلەخ ئىزىغلا موك چۈشتى .

那坏蛋倒地倒了 . ② 到落然突 . 到落子下一 : مې-

لىقى نەرسە قولۇمغا موك چۈشتى . 到落子下一西东个那

我上手了 .

موك سالماق 羊牵手顺， 进放子下一 : ئۇ پۈلۈنى ياد .

他顺手牵羊把钱放进袋口了 . چۇقىغا موك سالىدى .

موك سوقماق ① 狼吞虎咽 : ئۇ پۈلۈنى موك سوقتى .

他在他狼吞虎咽吃抓饭 ② . 有己为据

موك ياقماق 很乐意， 意中

موكا [静] ① <纺> 子梭 (的机纽缝) ② 芯梭

موكا بېلىق <动> 鱼梭

موكسىز [静] 的梭无

موكسىز توقۇش ماشىنىسى <纺> 机织梭无

موكسىمان [静] 的状梭

موكسىمان باكتېرىيە <生> 菌杆状梭

موكسىمان دېپلوماتىيە 交外梭穿

موكسىمان قىسقىچ پاقا <动> 蟹子梭

موككىدە [静] 地墓 : ئۇ ئازراق دەم ئالاي دەپ ~

ياتتى . 地墓想歇一会上， 便躺地下来了 .

موك - موك [模] 噜噜噜， 噜噜噜， 很快地 : ~

بېمەك 很快地吃， 吃地噜噜噜

موگۇ = قوزىقارنى

莫莱斯 [静] 石菇蘑

非头头的儿劲干没，场立没，事怕小胆种这。مايدۇ .
。可不头跟栽

موللاقچى ① 人的头跟翻② ③ 的头跟翻 <转> 鞋破

窗悬中 <建> موللاقچى دېرىزە

斗箕 <矿> موللاقچى سۈكەن

子鸽的头跟翻会 <动> موللاقچى كەپتەر

铲斗翻 <冶> موللاقچى گۈرجهك

车斗翻 ماشىنا موللاقچى

称尊的拉毛对 [静] موللام

（一之种品子杏）维拉毛 <植> [静] موللاۋى

موللىقويقاق [静] <方> 一着连棍小根两 具玩种一
(偶木小着系上线，线根

مولللىق [静] 子样的拉毛，拉毛当；سېنىڭ بۇ چىرايىڭ.

看上脸这你 ەككەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟ دىن ~ كۆرۈنەيدۇ،

不 ەككەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟ ەككەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟ ەككەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟

چاچا چەكمەي پۇل ئۇنەر. <谚> 拉毛当 ەككەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟

。钱来能就苦吃用

مولۇق^۱ [静] 的亩 : بىر ~ يەر 一亩地

مولۇق^۲ [静] 的毛，的角 : بىر ~ قەغەز پۇل 一毛的纸

مولۇڭ [静] <方> 乱蓬

مولۇن [静] <动> 猫狸，子狸، 猫豹

مولېكۇلا [静] <物> 子分

مولېكۇلا ئاكۇستىكىسى <物> 学声子分

مولېكۇلا بۆلۈتى <物> 云子分

مولېكۇلا بىئولوگىيىسى <生> 学物生子分

مولېكۇلا تەڭلىمىسى <物> 化，程方子分

مولېكۇلا توپى <物> 化، 群子分

مولېكۇلا چاستوتىسى <物> 化، 率频子分

مولېكۇلا دەستىسى <物> 束子分

مولېكۇلا رېئاكسىيىسى <化> 应反子分

مولېكۇلا سائىتى <物> 钟子分

مولېكۇلا سانى <物> 数子分

مولېكۇلا فورمۇلىسى <物> 化，式子分

مولېكۇلا فىزىكىسى <物> 学理物子分

مولېكۇلا قۇرۇلمىسى <物> 化，构结子分

مولېكۇلا كونسورماتسىيىسى <物> 化，子分

象构

مولېكۇلا گېنېتىكىسى <生> 学传遗子分

مولېكۇلا لازېرى <物> 光激子分

كۆپ بولسا، قوي ھارام بوپتۇ. <谚> 了多拉毛，死暴羊；
傅师，生先②。“蛋下不多鸡，水治不多龙”同喻
去生先给交儿女把他. قىزىنى موللىغا ئوقۇغىلى بەرگەندى .

了书念 . چالا ~ ۋاراقلايدۇ، ئەگرى نوغۇچ ئارقاڭلايدۇ .

。响哪唯杖面的了弯，书翻光生先子吊半 <谚>

قۇشناچىمنىڭ ئېشىنى ئوخشاتقان موللامنىڭ ئوت - يېشى .
喻：好菜蔬的傅师是的靠，香得做饭的娘师 <谚>

“炊之米无为难妇巧”同 缀后的称尊表作③. قادىر
拉毛敏伊 ~ ئىمىن / 拉毛尔迪喀 ~

موللا بولماق ① 拉毛当 ② 拉毛成，就轻驾 <转>

：余有刃游，熟 ەككەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟ ەككەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟ ەككەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟

刃游当相经已题问种这理处，中作工的年多在他 . 了余有

موللا تاپقاق 鬼灵机 明聪小

موللا تاپقاقلىق 劲灵机 明聪小，神如事料 : موللا
تاپقاقلىقىنى قوي ئۇكا، ئەمدى يولمىزغا ماڭايلى . 的你起收 .

。路开在现们咱，弟老吧明聪小

موللا قىلماق ① 教(宗知教) : مۇشۇ بالانى موللا
قىلىپ قويمايىكىن دەيمەن . 成学子孩个这教想我 . ② .

<转> 授传 : سەن مېنى خېلى بىر نېمىنى چۈشىنىدىغان
موللا قىلىپ قويدۇڭ . 西东多许了懂我会教你 .

موللا مۇشۇك <成> 事怕小胆，实老

موللا مۇشۇك بولماق <成> 实老 : 事怕小胆 : ئۇ
بىزگە ھۆركىرىگەن بىلەن، باشلىقنى كۆرگەن ھامان موللا مۇشۇك

بولۇپ كېتىدۇ . 吼们我朝他看别 . 就刻立长首见看一，

。了实老

موللاشتۇرماق «موللاشق» 的使动态 : بۇ شىپاخانا دورا -
دەرمەكلەرنى موللاشتۇرۇپ، كېسەللەرنىڭ قىزغىن ئالقىشىغا ئې-

رىشتى . 热的人病了到受，富丰很得弄药把所诊个这 .

。迎欢烈

موللاشقاق [动] 富丰变 : يېمەك - ئىچمىكىمىز موللاشقاق
كەتتى . 了富丰得变品食的们我 .

موللاق [静] 头跟，斗筋 : تەك ~ چۈشمەك 一 栽头跟个
葱栽倒，倒

موللاق ئاتماق ① 头跟翻，斗筋翻 : بالار موللاق ئې-

ۋەتتەشپ ئوينىشى . 玩头跟翻们子孩 . 翻腾 <体> ② .

<转> ③ 栽，头跟栽 : ئۇ ئات ئۈستىدىن سۇغا موللاق ئې-
تىشقا ئاسلا قالدى . 里水到栽上马从儿点差他 . ئۇنداق

قورقۇنچاق، مەيدانىسىز، بېلى بوش باشلىقلار موللاق ئاتماي قال-

مۇبارەكلەنمەك «مۇبارەكلەمەك» 态动被的

مۇبارەكلەمەك [动] 祝贺, 祝庆, 贺庆, 贺祝

喜贺 ~ توينى / 利胜祝庆 ~

张夸<语>②夸浮, 大夸, 张夸① [静]

مۇبالغە بولماق 夸浮, 张夸, 大夸

دېڭىزدەك چوڭقۇر دېسە, ھەرگىز مۇبالغە بولمايدۇ.

恩的他说。张夸是不绝, 深海似情

مۇبالغە قىلماق 夸浮, 大夸, 张夸

رېپىنى مۇبالغە قىلىشۇ, كىچىكلىتىۋېتىشۇ مۇمكىن ئەمەس.

。能可不都小缩大夸面方个某的他对

مۇبالغىلەشتۈرمەك «مۇبالغىلەشمەك» 态动使的

مۇبالغىلەشتۈرۈلمەك «مۇبالغىلەشتۈرمەك» 态动被的

مۇبالغىلەشمەك [动] 夸浮, 大夸, 张夸

مۇباھ <宗> [静] 哈巴穆 例破下况情殊特在法教

(为行的许准)

مۇپەتتىش [静] 按巡③员计审②学视, 学督①

مۇپەتتىشلىك [静] 作工计审②作工学督①

مۇپەسسەل = تەپسىلى

مۇپتى <宗> [静] 提夫穆 (官明说法教教兰斯伊)

مۇپتىلا [静] 患, 遭

مۇپتىلا بولماق 遭① 逢遭, 遇遭, 受遭

病患 ~ 灾受 ~ 难 / 患② 灾受 ~ 病患

مۇپتىلا قىلماق 遭① 遇遭使, 受遭使

病重患使 ~ 患使② 险危遇

مۇت [静] 的得白, 的给白, 的送白, 的费免

西东的得白

مۇت كېپەن <成> 食寄, 生寄, 做懒吃好

ئەنە شۇ مۇت كېپەنلەرگە لەنەت ئوقۇيمەن.

者做懒吃

مۇتالىئە (مۇتالىئەسى) [静] 究研, 修研, 读研

تۇرغانلار ئۆز مۇتالىئەلىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى.

。究研的己自了

مۇتالىئە قىلماق 究研, 修研, 读研

مۇتالىئە يۈرگۈزمەك 究研, 讨研, 修研

مۇتەئەسسەپ [静] 旧守, 守保①

مۇتەئەسسەپ 子分守保② 力势 (旧)

لدۇ. 固顽很都子分守保

مۇتەئەسسەپلەشتۈرمەك «مۇتەئەسسەپلەشمەك» 态动使的

مۇتەئەسسەپلەشمەك [动] 旧守变, 守保变

مۇتەئەسسەپلىك [静] 守保② 义主守保 <哲>①

مۇئاۋىن رېژىسسور 演导副

مۇئاۋىنلىق [静] 的副 ~ ۋەزىپە 职副

مۇتەسسەسە [静] 施设, 关机, 构机 ئىلمىي مۇتەسسەسەلەر

构机生卫 / 构机术学 سەھىيە مۇتەسسەسەلىرى

مۇتەككەل [静] 表代, 人理代

مۇتەككەل بولماق 表代, 理代 ئىككى خادىم ئۇلارغا

。们他表代将员人作工位两

مۇتەللىق [静] 的空悬, 的着悬 ~ ئاش (石悬) 加麦

阁楼中空 رازاق ~ / (一之迹古

空悬, 悬 مۇتەللىق تۇرماق

مۇتەللىم [静] 师教, 师老 مېنىڭ مۇتەللىمىم

师 / 师 مۇزىكا مۇتەللىمى 师教乐音

مۇتەللىمچىلىك = مۇتەللىك

مۇتەللىملىك [静] 作工师教

مۇتەللىملىك قىلماق 书教, 员教当

مۇتەببەن [静] 的定特, 的定一 ~ شارائىت 一条的定一

段阶史历的定一 باسقۇچ ~ / 件 تاريخى

مۇتەببەن ئادەم <法> 人定特

مۇتەببەن ئوبيېكت <法> 象对定特

مۇتەببەنچىلىك [静] 论定肯 <逻>

مۇتەببەنلەشتۈرمەك «مۇتەببەنلەشمەك» 态动使的

لەرنى ~ 绩成定肯

مۇتەببەنلەشتۈرۈشمەك «مۇتەببەنلەشتۈرمەك» 态同共的

مۇتەببەنلەشتۈرۈلمەك «مۇتەببەنلەشتۈرمەك» 态动被的

مۇتەببەنلەشمەك [动] 定肯 بۇ خىل ئېتىقاد قارشى تارد.

خىي يوسۇندا پەيدا بولغان, تاريخى يوسۇندا مۇتەببەنلەشكەن.

。的定肯地史历, 生产地史历是观仰信种这

مۇتەببەنلىك ① «مۇتەببەن» 式形词名的 <哲>② 定规

性定肯 <逻>③ 性

مۇبارەك! [静] 祥吉, 大伟, 圣神① تويىنى ~

مۇبارەك! / 土的神乡故 نامى 大的他 ~ / 名大的

喜恭, 贺恭② 地之祥吉, 地圣

مۇبارەك! <习> [静] 贺恭, 喜恭 دوستۇم, ~ بولسۇن

توي قىلىۋاپسەن. 了婚结你喜恭, 友朋. يېڭى يىلىڭىز.

غا ~ 年新贺恭! باي يېڭى كىيىم كىيسە ~ ! كەمبەغەل

يېڭى كىيىم كىيسە, كىم بەردى. <谚> 喜恭衣新穿人富

。的给谁是问衣新穿人穷! 喜恭

مۇبارەكلەشمەك «مۇبارەكلەمەك» 态同共的

مۇبارەكلەشمەك 家大 ىدىن بىلەن قويۇلغان بۇ مەنىلىك ئىسمىنى مۇبارەكلەشتۈتۈ.

。字名的义意有个这的起望希怀满贺祝

。多

مۇداپىئە (مۇداپىئەسى) [静] 卫防, 守防, 御防

مۇداپىئە سىستېمىسى <军> 体系御防

مۇداپىئە قېشى <水> 堤防洪

مۇداپىئە قىلماق ① 卫防, 守防, 御防: چىگرا رايونى

~ 守防 ② <转> 边戍, 疆边 (卫守) 守防 ~

ئۇششۇكتىن ~ 冻霜遭麦小防预

مۇداپىئە كۆرمەك ① 卫防, 守防, 御防: شەھەردىكىلەر

。 守防 墙城上登人里城 . 守防

② <转> 防, 防预: ئاپەتتىن مۇداپىئە كۆرۈپ, چارۋا ماللار.

نى ئاسراش 灾防 畜保

مۇداپىئە لىنىيىسى <军> 线防

مۇداپىئە ئوكۇلى <医> 射注防预, 针防

مۇداپىئە ئىستېھكامى 地阵御防

مۇداپىئەچى [静] <体> (中, 后, 前) 卫

مۇداپىئەچى قىسىم <军> 队部卫警

مۇداپىئەلەنمەك [动] 卫防, 守防, 御防: كەلكۈندىن ~

洪防

مۇداپىئەلىنىشمەك «مۇداپىئەلەنمەك» 态同共的

مۇداخىلە [静] 涉干: قوراللىق ~ 涉干装武

مۇداخىلچى [静] 者涉干

مۇداخىلچى قوشۇن <军> 军涉干

مۇدەررىس [静] (伊) 斯教高级学文校 (的) 师教

مۇدەررىسلىك [静] 职之师教文经

مۇدەررىسلىك قىلماق 当教文, 师教文

مۇددەت [静] 限期, 期: ئىشلىتىش مۇددىتى 使用限期 / ~

توشاق 期到 / مۇددەتى ئۆتۈپ كەتمەك 期过

مۇددەتسىز [静] 的期无

مۇددەتسىز قاماق جازاسى <法> 刑徒期无

مۇددەتلىك [静] 的期有, 的期定

مۇددەتلىك چەك <经> 票支期定

مۇددەتلىك قاماق جازاسى <法> 刑徒期有

مۇددىئا (مۇددىئايم, مۇددىئايلك, مۇددىئاسى) [静] 机动

مۇددىئا ئىشلىتىش زادى نېمە؟ 用意, 心用, 图意

مۇددىئا ئىشلىتىش زادى نېمە؟ 用意, 心用, 图意

مۇددىئا تەلىماتى <哲> 说机动

مۇدەھىش [静] 的怕可, 的恶凶, 的恶万, 的烈猛: ~

ئاپەت 的怕可 / 难灾的 ~ / 难灾的怕可

مۇدەھىش بوران 的烈猛 / 会

مۇدۇي [静] <方> 视敌, 对敌

مۇدەر ① [静] 任主: سىنىپ مۇدەرى 任主班 / ئىلمىي ~

<经> ② 长校 任主: مەكتەپ مۇدەرى 任主 / 任主

董事, 理经

مۇجەسسەملەشتۈرمەك «مۇجەسسەملەشمەك» 态动使的

مۇجەسسەملەشمەك [动] 聚凝, 集汇, 集聚

مۇجەسسەملەنمەك «مۇجەسسەملەشمەك» 态动被的

مۇجەسسەملەشمەك [动] 中集, 聚凝: ئىشچىلارنىڭ قەلب

ئارزۇسىنى زاۋۇت باشلىقى ئۆز سۆزىگە مۇجەسسەملىدى . 厂长

。 愿心的的人们工了中集话的

مۇجەككىدەك <方> [动] 撞撞跌跌, 趑趑打

مۇجۇتماق «مۇجۇتماق» 态动使的

مۇجۇشماق «مۇجۇتماق» 态同共的

مۇجۇق [静] 枢 <电> ② 枢户, 轴门 ①

مۇجۇلماق «مۇجۇتماق» 态动被的: بۇنىڭسىزمۇ يۈرەكلىرىم مۇ.

جۈلۈپ ئارانلا تۇراتتىم . 我不立坐得揪也心的我, 这有没 .

。 安

مۇجۇتماق [动] 揉, 捏 ①: ئۇ يىگىتنىڭ دولىسىنى مۇجۇپ قويدى .

دى . 膀肩的子伙小下了一捏他 . چىلانغان كىرلارنى

مۇجۇيمەن . 服衣脏的着泡揉要我 . <转> ② (心) 揪

ئۇنىڭ يۈرىكىنى قانداقتۇر يوشۇرۇن بىرەرەسە مۇجۇپ ئازابلايتتى .

。 他着磨折, 心的他着揪西东的状态名可不种有隐

مۇخ [静] <植> 藓, 藓苔

مۇخالىپ [静] 盾矛, 反违, 背违: ئۆز رايغا ~ 本背违

意

مۇخالىپ كەلمەك 盾矛, 反违, 背违: بۇ قارار كۆپچە .

لىكىنىڭ رايغا مۇخالىپ كەلدى . 的家大了背违定决个这 .

。 愿意

مۇخالىپلىق «مۇخالىپ» 式形词名的

مۇخالىپلىق قىلماق 反违, 背违: ۋىجدانغا ~ 良背违

知良着味, 心

مۇخەممەس <文> ① [静] 诗步五, 诗行五 <数> ②

形角五

مۇخبىر [静] 员讯通, 者记

مۇخبىر ئاكادېمىك 士院讯通

مۇخبىرلىق [静] 业职者记, 作工闻新, 访采: ~ 闻

مۇخبىرلىق قىلماق ① 者记当 ② 访采

مۇختارىيەت = ئاپتونومىيە

مۇختارىيەتچى [静] 者论治自, 者治自张主

مۇختەمىلات (مۇختەمىلاتى) [静] <文> 诗行四, 特哈穆

(诗行四的意异音同且并, 韵押行四, 二, 一) 提拉米

مۇخسىمان [静] 的形藓苔

مۇخلىق [静] 地藓苔, 地衣地

مۇخلىس [静] 徒信: دىن مۇخلىسى 徒信教宗, 徒教 / سا .

دىن ~ 徒信实忠 / ئۇنىڭ مۇخلىسى جىق . 徒信的他

مۇرەسسەلەشمەك [动] 衷折到达，协妥成达 [动] ۇلار ئىك-
كى كۈن كېڭىشىپ ئاخىر مۇرەسسەلەشتى . 他的天两过经们他 .
。协妥了成达终最，商协

مۇرەسسە - مادارا [静] 庸中，协妥，衷折，和调 [静]

مۇرەسسە - مادارا يولى <哲> 道之庸中

مۇرەسسەنامە [静] <法> 书解调

مۇرەككەپ [静] ① 杂复 : ئەھۋال ئىلگىرىكى قېتىمقىدىن

كۆپ ~ ئىكەن . 多得多得杂复次一前比况情 . ② 合复 : ئام-

ھونىيا بىر خىل ~ غاز بولۇپ ، ئۇ ھايۋانلارغا زىيانلىق ، ئۆسۈم-

لۈكلەرگە پايدىلىق . 亚尼摩阿一是种复合气体，它对它，

。益有物植对，害有物

مۇرەككەپ ئاسپىرىن <医> 林匹斯阿方复

مۇرەككەپ ئانىلىق <植> 蕊雌复合

مۇرەككەپ ئاۋاز <物> 声合复

مۇرەككەپ باج <经> 税合复

مۇرەككەپ تاناسىپ <数> 例比复

مۇرەككەپ تۈز <化> 盐复

مۇرەككەپ جۈملە <语> 句复

مۇرەككەپ خەۋەر . <语> 语谓成合

مۇرەككەپ دېلو <法> 件案杂复

مۇرەككەپ رېتسىپ <医> 方复

مۇرەككەپ سان <数> 数复

مۇرەككەپ فۇنكسىيە <数> 数函复

مۇرەككەپ كەسىر <数> 数分繁

مۇرەككەپ كۆز <生> 眼复

مۇرەككەپ كىسلاتا <化> 酸复

مۇرەككەپ لوگارىفما <数> 数对复

مۇرەككەپ ماپانتىك <物> 摆复

مۇرەككەپ مېۋە <植> 果花聚

مۇرەككەپ نۇر <物> 光复

مۇرەككەپ نىسبەت <数> 比复

مۇرەككەپ ھۆكۈم <逻> 断判杂复

مۇرەككەپ ئوغۇت <法> 料肥合复

مۇرەككەپ ئورۇقدان <植> 房子复

مۇرەككەپ ۋىتامىن B <药> B 素生维合复

مۇرەككەپ يوپۇرماق <植> 叶复

مۇرەككەپ يىلتىز <数> 根复

مۇرەككەپلەشتۈرمەك «مۇرەككەپلەشمەك» 态动使的 : ئۇلار

بۇ مەسىلىنى مۇرەككەپلەشتۈرۈپ قويدى . 问个这把们他 .

。了化杂复题

مۇدىرلىق [静] 长校，职之事董，职之理经，职之任主 [静]

مۇرەككەپلەشتۈرمەك / 职之

گىزىنىڭ ~ ۋەزىپىسىنى بېجىرمەك 务职理经店商任担

مۇدىرىيەت [静] ① 职之任主 ② 职之理经 ③ 会事董

室公办长校

مۇراببا (مۇرابباسى) <食> [静] 酱果

مۇراجىئەت [静] 愿请，求请，吁呼

مۇراجىئەت قىلماق ① 吁呼，诸诉 : مويىسپىت قەربلار

ئۆستەڭ چېپىپ سۇ ئەكەلشنى مۇراجىئەت قىلدى . 高年迈老 .

水引渠挖吁呼们人老的 . قورال كۈچىگە مۇراجىئەت قىلدى .

لمش ياخشى چارە ئەمەس . 助借 ② . 法办好是不力武诸诉 .

بۇ مەسىلىدە نەۋايى ئەسەرلىرىگە مۇراجىئەت قىلىشقا

توغرا كەلدى . 依瓦纳助借得上题问个这在 . ③ . 作著的

愿请

مۇراجىئەتنامە [静] 书愿请，书吁呼

مۇراد (مۇرادى) [静] 愿宿，愿心

مۇرادىغا يەتمەك 意如心称，偿以愿如 : مۇرادىغا يە-

كەي ! 意如事事祝 !

مۇراد - مەقسەت [静] 图意，愿意，意心

مۇراسىم [静] 礼仪，式仪 : ئىسىم قويۇش مۇراسىمى نام

礼仪 / ئوقۇش باشلاش مۇراسىمى 礼典学开

مۇراسىم قوشاقلىرى <文> 谣歌典庆

مۇراسىم ماۋىشى <军> 式列分

مۇراسىم ئۆزىسىۋلى <艺> 舞礼典

مۇراسىملىق [静] 的礼典，的式仪

مۇرەببە . <文> [静] ① 诗行四 ② 方平

مۇرەببى [静] ① 者养教，者育养，者怀关 ② 的家当 (女)

(呼称的夫丈对人

مۇرەسسە (مۇرەسسەسى) [静] 庸中，和调，衷折，协妥

مۇرەسسە تەشكىلاتى <法> 织组解调

مۇرەسسە قىلماق ① 和调，停调，解调 ② <法>

解调

مۇرەسسەچى [静] ① 者和调 ② 佬事和，人解调

者义主衷折，子分协妥 ③ 员解调 <法>

مۇرەسسەچىلىك [静] ① 义主和调 ② 义主衷折，义主

性协妥 ② 道

مۇرەسسەسىز [静] 的协妥不，的和调可不 : ~ كۈرەش

争斗的和调可不

مۇرەسسەسىزلىك [静] 性和调可不，性协妥不

مۇرەسسەلەشتۈرمەك «مۇرەسسەلەشمەك» 态动使的

谷冰 <地> مۇز جىلغا
 积沉水冰 <地> مۇز چۆكۈندىسى
 子脸冷，孔面的冷冰 مۇز چىراي
 袋冰 <医> مۇز خالتا
 口山的封冰，坂达冰 مۇز داۋان
 期冰，期河冰 <地> مۇز دەۋرى
 磧冰 <地> مۇز دۈمبەل
 楔冰 <地> مۇز شىنا
 冰 قاپاق = مۇز تەلەت
 层冰 <地> مۇز قاتلىمى
 晶冰 <地> مۇز كرىستالى
 崩冰 <地> مۇز كۆچكۈنى
 湖斗冰 <地> مۇز كۆل
 鹬冰 <动> مۇز لايخورىكى
 场冰滑 <体> مۇز مەيدانى
 斗冰 <地> مۇز ۋارونكىسى
 蚀冰 <地> مۇز چىرىشى
 冻解 مۇز ئېرىمەك
 核冰 <地> مۇز يادروسى
 船冰破 مۇز يارغۇچى پاراخوت
 被冰 <地> مۇز يېپىنچىسى

مۇزاكرە ① [静] 讨论 ~: يىغىنى / 会讨论 / مۇزاكرە
 قويماق ② 讨论交提 <教> 习复: ئوقۇغۇچىلار كۈندە ئالتە
 سائەت دەرس، ئىككى سائەت مۇزاكرەگە قاتنىشىشى كېرەك.
 习复节两和课节六的天每加参须必们生学
 مۇزاكرە قىلماق ① 讨论: «سوتسىيالىستىك مەنىۋى
 مەدەنىيلىك» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشنىڭ چارە - تەدبىرلىمە.
 رىنى مۇزاكرە قىلدۇق. 我”展开了讨论们
 “明文神”的动活和法办的施措. <教> ② 习复: كۈندە
 ئەتتىگەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، يۈز - كۆزۈمنى يۇيۇپلا بىر سائەت
 دەرس مۇزاكرە قىلىمەن. 每天早晨起床洗床过我脸都要
 习复一个小个功时课。
 مۇزاكرىسىز [静] 未经讨论: ئۇنىڭ تەكلىپى.
 لىرىنىڭ كۆپچىلىكى مۇزاكرىسىزلا قوبۇل قىلىندى. 他的多
 建数议未经讨论就通过了。
 مۇزاكرىلەشمەك [动] 讨论: تۈنۈگۈن دوختۇرخانا رەھبەر-
 لىكى بىلەن مۇزاكرىلەشتۇق. 昨天我跟他们院领导讨论
 过了。
 مۇزاخانا [静] 窖冰
 مۇزدەك [静] 冷冰: 的冷冰 / 水的冷冰 / سەھەرنىڭ ~

مۇزەككەپلەشتۈرۈلمەك «مۇزەككەپلەشتۈرۈلمەك» 态动被的
 مۇزەككەپلەشمەك [动] 杂复，杂复变: دەرس بارغاندا.
 来越越得变始开课功. مۇزەككەپلەشتۈرۈلمەك باشلىدى
 里那. 了杂复
 了化杂复变形势的
 مۇزەككەپلىك [静] 性杂复: مەسىلىنىڭ مۇزەككەپلىكى
 问
 性杂复的题
 مۇرتارماق [动] <方> 视注，望，盯
 مۇرتەت [静] ① <宗> 兰斯伊奔放，叛背)德泰尔穆
 者逆叛 <转> ② (者教
 مۇرتەتلىك [静] 道不逆大，道叛经离，逆叛，教叛
 مۇرتۇقگۈل [静] <植> 花鼻
 مۇرچۇبا [静] <植> 柏刁石，冬门天
 مۇردا [静] 首尸，体尸
 مۇردىخانا [静] 房尸停
 مۇرسەت [静] <植> 竹石果瘦，木果裸
 مۇرمەككى [静] <植> 药没
 مۇرۇۋەت [静] 事善，行善，惠恩
 مۇرۇۋەت قىلماق 举善行，善行，恩施
 مۇرۇۋەتسىز [静] 无情无这 جاهان ~ بۇ: 的义无情无
 界世的义
 مۇرۇۋەتلىك [静] 的义仗侠行，的人助于乐
 مۇرۇلۇغ [静] <方> 配许，的诺许
 مۇرۋانت [静] <古> 珠串
 مۇرت [静] ① 徒教，徒信: سادىق ~ 徒信实忠 / خىدا-
 رىستىئان مۇرتى مۇرتى 徒教基督 / 徒信
 徒 <转> ② «مەدەنىيەت زور» 羽党，徒党: بۇ «سىلىك»
 ئىنقىلابى» مەزگىلىدە مۇرتلىرىنى باشلاپ، ئۇرۇش، چېقىش،
 بۇلاش بىلەن شۇغۇللانغان. 这个“司令”在“文大化革命”
 期间曾带领羽党打搞，砸，抢。
 مۇز¹ [静] 冰: ~ پارچىسى 冰块
 مۇز پېشانە 蛮野，暴粗，硬生
 مۇز تاغ ① <地> 山格塔士慕
 مۇز تەلەت 子脸冷，孔面的冰冰冷，霜冰若冷
 ئۇنىڭ مۇز تەلەتنى كۆرگۈم يوق. 冰若冷他到看意愿不我
 子样的霜
 مۇز توپ <体> 球冰
 مۇز تۇتماق 冰结: مۇز تۇتۇپ كەتكەن يول ئەينەكتەك
 پارقىراپ تۇراتتى. 光着闪样一璃玻像路道的冰了结
 مۇز تېيىلىش <体> 冰滑

导诱正 <理生> مۇسبەت ئىندۇكسىيە

子离阳 <化，物> مۇسبەت ئىئون

者制专，者裁独，君暴 [静] مۇستەبىت

裁独，制专 [静] مۇستەبىتلىك

裁独，制专 قىلماق مۇستەبىتلىك قىلماق

مۇستەسنا [静] 外例: ئۇيغۇر تېبابىتى پەن بولغانىكەن، ئۇ

ئۈزلۈكسىز راۋاجلىنىش، يېڭىلىنىش، ئىختىرا قىلىش، تاكامۇل.

لمشش قانۇنىيىتىدىن ~ ئەمەس. 科是然既学医尔吾维.

善完和明发，新更，展发断不循遵地外例无就它，学

律规的

任责外除 <法> مۇستەسنا جاۋابكار

款条外例 <法> مۇستەسنا ماددا

مۇستەسناسىز [静] 外例无，外例不 [静] مۇستەسناسىز

~ ھالدا قانۇنغا رىئايە قىلىشى كېرەك. 例无毫要都人切一

。法守地外

مۇستەسنالىق «مۇستەسنا» 式形词名的

~ مۇستەقىل [静] 立独: ~ پىكىر قىلىش 立独 / 考思立独

ۋە ئۆز - ئۆزىگە خوجا بولۇش 主自立独

弦和立独 <艺> مۇستەقىل ئاكورىد

音立独 <艺> مۇستەقىل ئاۋاز

分成立独 <语> مۇستەقىل بۆلەك

国王立独 پادىشاھلىق مۇستەقىل

科学立独 پەن مۇستەقىل

句立独 <语> مۇستەقىل جۈملە

罪犯立独 <法> مۇستەقىل جىنايەت

国立独 دۆلەت مۇستەقىل

词实 <语> مۇستەقىل سۆز

系立孤 سىستېما مۇستەقىل

列系立独 قاتار مۇستەقىل

子分立独 [静] مۇستەقىلچى

مۇستەقىللىق [静] 立独، 性立独: مۇستەقىللىقنى قولغا

كەلتۈرمەك 立独取争

地民殖 [静] مۇستەملىكە

地民殖为沦 بولماق مۇستەملىكە

地民殖为沦使 قىلماق مۇستەملىكە

者民殖，者义主民殖 [静] مۇستەملىكىچى

义主民殖 [静] مۇستەملىكىچىلىك

策政义主民殖 سىياسىتى مۇستەملىكىچىلىك

态状地民殖 [静] مۇستەملىكىلىك

法教兰斯伊) 卜哈台斯穆① <宗> [静] مۇستەھەپ

的人乡离护爱 [静] مۇساپىرپەرۋەر

式形词名的 «مۇساپىرپەرۋەرلىك» مۇساپىرپەرۋەرلىك

مۇساپىرچىلىق = مۇساپىرلىق

处宿寄，栈客 [静] مۇساپىرخانا

؛定不泊漂，离流沛颠，乡离井背 [静] مۇساپىرلىق

离了够受我. مۇساپىرلىقنىڭ دەردىنى يەتكۈچە تارتقانمەن.

。苦之井背乡

مۇساپىلىك [静] 的程里，的程路: 的程里 ~ ساياھەت

行旅途长

收没 [静] مۇسادىرە

物脏收没 ~ زاك مالنى: 收没 مۇسادىرە قىلماق

梅金小)里沙木 <植> [静] مۇسالى (مەۋسەل سەپىت)

(草

诗行七 <文> [静] مۇسەببە

诗行六 <文> [静] مۇسەددەس

酒葡萄 [静] مۇسەللەس¹

诗行三 <文> [静] مۇسەللەس²

诗行八 <文> [静] مۇسەممەن

阳，正 <化，物，数> [静] مۇسبەت

关相正 باغلىنىش مۇسبەت

角正 <数> بۇلۇڭ مۇسبەت

压电正، 压正 <物> بېسىم مۇسبەت

度速加正 <物> تېزلىنىش مۇسبەت

度温正 <物> تېمپېراتۇرا مۇسبەت

幂正 <数> دەرىجە مۇسبەت

应反性阳 <医> رېئاكسىيە مۇسبەت

荷电正 <物> زەرەت مۇسبەت

数正 <数> سان مۇسبەت

数函正 <数> فۇنكسىيە مۇسبەت

阻电正 <物> قارشىلىق مۇسبەت

极正 <物> قۇتۇپ مۇسبەت

值正 <数> قىممەت مۇسبەت

مۇسبەت كرېستال ① <化，物> ② 晶正 <矿>

晶正

数指正 <数> كۆرسەتكۈچ مۇسبەت

断判正 <罗> ھۆكۈم مۇسبەت

念概正 <罗> ئۇقۇم مۇسبەت

息利正 <经> ئۇسۇم مۇسبەت

电正 <物> ئېلېكتر مۇسبەت

子电正 <物> ئېلېكترون مۇسبەت

- ئاستا ~ . 的对不是心的者主真信害伤, 矩规的
 ئاستا. 来儿慢慢—矩规的林斯穆 <谚> .
 在不矩规的林斯穆 <谚> . ئىل ئىچىدە .
 . 中众民在而, 寺真清
 مۇسۇلمانلىق «مۇسۇلمان» 词名象抽的
 مۇسبەت [静] 事丧
 مۇشاۋىر [静] 问顾, 士谋
 مۇشاۋىرەك <艺> [静] 木二十尔吾维))克热乌夏木
 (一之曲套《姆卡
 مۇشاۋىرلىق [静] 职之士谋
 مۇشائىرە [静] <文> 诗赛, 和唱
 مۇشائىرە يىغىنى <文> 会诗赛
 مۇشەققەت [静] 苦辛, 难艰, 苦艰
 مۇشەققەت چەكەك 苦受
 مۇشەققەتچىلىك [静] 苦艰, 难艰
 مۇشەققەتسىز [静] 不苦吃, 难艰不, 苦艰不
 مۇشەققەتسىز / 活生的苦艰不 <谚> .
 . 艺手的苦吃不有
 مۇشەققەتلىك [静] 的难艰, 的苦艰
 مۇشەققەتلىك / 动劳的
 مۇشت [静] 拳握, 拳握 头拳, 拳
 还他, 饭送家人 <谚> . بېرىپتۇ . / 头
 . “锅家谁砸, 饭家谁吃”: “德报怨以”同喻: 拳老
 مۇشت ئاتماق ①拳挥② <转> 德报怨以: 这对为他 .
 يىخشى ئادەمگە مۇشت ئاتقانلىقىغا نومۇس قىلدى .
 . 辱耻到感而德报怨以人好个
 مۇشت كۆتۈرمەك 手动, 拳举
 . 拳举先的小胆 <谚> . كۆتۈرەر .
 مۇشتا [静] 槌木(的用毛, 棉弹)
 مۇشتاق [静] 求渴, 望盼, 望渴
 مۇشتاق بولماق 求渴, 望盼, 望渴
 مۇشتاقلىق «مۇشتاق» 词名象抽的
 مۇشتەر 下见
 مۇشتەر گۈل <植> 球雪香
 مۇشتەرى [静] 户订(的报书)
 مۇشتەرى بولماق 订, 阅订
 . 订, 阅订 «شىنجاڭ گېزىتى»
 . 《报日疆新》了订我 . 订
 مۇشتەك [静] 锅袋烟, 斗烟
 مۇشتەك [静] 小小, 的小小
 . 么什得懂子孩的小小

受, 的荐推被, 的许嘉可, 的意满人令为意, 词用专
 的可许规教②(的赏赞
 مۇستەھەپ قىلماق <宗> 体羞净, 身下净
 مۇستەھەپخانا [静] 房身净 <宗>
 مۇستەھزاد [静] (体诗种一)句短长 <文>
 مۇستەھكەم [静] ①固坚, 固圉 ~ دۆلەت مۇداپىئەسى
 固 <转> ②垒堡的固坚 قورغان ~ / 防国的固圉
 固牢, 定 固牢, 定 ~ ئىرادە ~ / 志意的定坚
 دوستلۇق ~ / 谊友的
 مۇستەھكەم بولماق 固稳, 固牢, 固坚 : ئوقۇغۇچى-
 لارنىڭ زېھنى پائالىيەتكە بولغان خۇشتارلىقى قانچىلىك مۇس-
 تەھكەم بولسا, ئۇلارنىڭ زېھنى قانچىلىكى تەرەققىي
 قىلىدۇ . 固稳多有趣兴的动活力智对们生学
 . 展发少多有就力智
 مۇستەھكەم قىلماق = مۇستەھكەملىك
 مۇستەھكەم ئىستىھكام <军> 事工久永
 مۇستەھكەملىك «مۇستەھكەملىك» 态动使的
 مۇستەھكەملىك «مۇستەھكەملىك» 态同共的
 مۇستەھكەملىك «مۇستەھكەملىك» 态动被的
 مۇستەھكەملىك «مۇستەھكەم» 式形词名的
 مۇستەھكەملىك [动] 固加, 固加 固加 ~
 固加 ~ 地营 / دۆلەت مۇداپىئەسىنى ~ 防国固圉 / بىلىمنى ~
 识知固圉
 مۇسسۇن 下见
 مۇسسۇن شامىلى <气> 风季
 مۇسسۇن كىلىماتى <气> 候气风季
 مۇسسۇن ئورمىنى <地> 林雨季, 林雨风季
 مۇسسۇن ئوقۇرى <气> 槽风季
 مۇسكۇل [静] <理生> 肉肌, 肌
 肌
 مۇسكۇل بوغۇمى <理生> 节肌
 مۇسكۇل تالاسى <理生> 维纤肌
 مۇسكۇل توقۇلمىسى <理生> 织组肌
 مۇسكۇل ئۆسمىسى <医> 瘤肌
 مۇسۇلمان [静] <宗> 林的斯穆, 的式林的斯穆
 通的徒信教兰斯伊)林的斯穆
 的意旨拉安服顺即, “者服顺”为意原语伯拉阿, 称
 (人
 مۇسۇلمانچە [静] 林的斯穆, 的式林的斯穆
 مۇسۇلمانچىلىق [静] 矩规的林斯穆
 林斯穆按 . بەندىنىڭ كۆڭلىگە ئازار بېرىش توغرا ئەمەس .

。嘛人大个像倒话说几点丁不小他 . قىلىدىغۇ .
 态动使的 «مۇشتلاشق» مۇشتلاشتۇرماق
 师拳，手击拳 [静] مۇشتلاشچى
 殴斗②态同共的 «مۇشتلماق» ① مۇشتلاشماق
 击拳，打拳 [动] مۇشتلماق
 霸恶，头寡②强豪，豪士① [静] مۇشتۇمزور
 为行横专，道霸 [静] مۇشتۇمزورلۇق
 道霸行横，道霸 قىلماق مۇشتۇمزورلۇق
 香麝黑 [静] مۇشك

。麻人大的像倒话说几点丁不小他 . قىلىدىغۇ .
 料香，香涎龙和香麝 [静] مۇشك - ئەنبەر
 个这 : ئادەم ~ / 事件这 : ئىش ~ : 个这，这 [静] مۇشۇ
 人，人 ~ تايىنىك ئۆزىدە كەلگەن بولسا، ناھايىتى ياخشى
 بولاتى - ە . 要 . 候时就太好了 . ~ تاپتا ئاشۇ مۇز -
 德ك سوغۇق چايى ئەكىلىپ بەرسە، ئەجەب ئويىدان بولاتى -
 ە ! 会这 ! 那把冰凉的茶就来太好了 !
 مۇشۇنچە [静] 多么这，多么这 : ~ نەرسنى قانداق كۆ-
 تۇرۇپ كېتىمسز ؟ 怎么些西东我么怎么走 ؟
 مۇشۇنچىلىك [静] 这就么些，这就些 : مۇشۇنچىلىكلا قال-
 دى، يەتمەسكىن ؟ 就剩这多么些了，不怕吧 ؟
 مۇشۇنچىۋالا [静] 多么这，多么这 : نېمە ئۈچۈن ~ باش
 قاتۇرۇپ ئۆگىتىمسز ؟ 你为什么费这多么脑筋去教 ؟
 مۇشۇنداق [静] 这就样，这就么 : مەن كەتمەيمەن ، ئۆمرۈم
 بويى ~ ئۆتۈپ كېتەي . 我不走，这辈儿就让我过么 .
 吧 .

。麻人大的像倒话说几点丁不小他 . قىلىدىغۇ .
 料香，香涎龙和香麝 [静] مۇشك - ئەنبەر
 个这 : ئادەم ~ / 事件这 : ئىش ~ : 个这，这 [静] مۇشۇ
 人，人 ~ تايىنىك ئۆزىدە كەلگەن بولسا، ناھايىتى ياخشى
 بولاتى - ە . 要 . 候时就太好了 . ~ تاپتا ئاشۇ مۇز -
 德ك سوغۇق چايى ئەكىلىپ بەرسە، ئەجەب ئويىدان بولاتى -
 ە ! 会这 ! 那把冰凉的茶就来太好了 !
 مۇشۇنچە [静] 多么这，多么这 : ~ نەرسنى قانداق كۆ-
 تۇرۇپ كېتىمسز ؟ 怎么些西东我么怎么走 ؟
 مۇشۇنچىلىك [静] 这就么些，这就些 : مۇشۇنچىلىكلا قال-
 دى، يەتمەسكىن ؟ 就剩这多么些了，不怕吧 ؟
 مۇشۇنچىۋالا [静] 多么这，多么这 : نېمە ئۈچۈن ~ باش
 قاتۇرۇپ ئۆگىتىمسز ؟ 你为什么费这多么脑筋去教 ؟
 مۇشۇنداق [静] 这就样，这就么 : مەن كەتمەيمەن ، ئۆمرۈم
 بويى ~ ئۆتۈپ كېتەي . 我不走，这辈儿就让我过么 .
 吧 .

。麻人大的像倒话说几点丁不小他 . قىلىدىغۇ .
 田的水进先(中地耕片大) <方> [静] مۇغال
 ، 诈狡②子孩的蒜装 ~ بالا [静] مۇغەمبەر ①
 诈奸
 诈诡 ~ كۆلمەك [静] مۇغەمبەرلەرچە 地，地诈狡
 笑奸，笑地
 式形词名的 «مۇغەمبەر» مۇغەمبەرلىك
 态作惺惺，蒜装 مۇغەمبەرلىك قىلماق
 器合离 <机> [静] مۇفتا
 下见 مۇقاتىل

。麻人大的像倒话说几点丁不小他 . قىلىدىغۇ .
 田的水进先(中地耕片大) <方> [静] مۇغال
 ، 诈狡②子孩的蒜装 ~ بالا [静] مۇغەمبەر ①
 诈奸
 诈诡 ~ كۆلمەك [静] مۇغەمبەرلەرچە 地，地诈狡
 笑奸，笑地
 式形词名的 «مۇغەمبەر» مۇغەمبەرلىك
 态作惺惺，蒜装 مۇغەمبەرلىك قىلماق
 器合离 <机> [静] مۇفتا
 下见 مۇقاتىل
 树果腰 <植> مۇقانتىل دەرىخى
 古型大尔吾维)姆卡木 <艺>① [静] مۇقام (مۇقامى)
 出演 (曲乐典 : 12 ~ 二十姆卡木 / ~ ئورۇنلىماق
 姆卡木 <艺>② 曲，调曲 : 曲 : يېڭى مۇقامغا راۋاب چالماق
 ~ بەلگىلىمەك
 曲新奏甫瓦热 <转>③ 法章，子调 : 曲 : 子调
 / 子调定 / 子调定 ~ 调高唱 / 调高唱 توۋلىماق
 / ئۇستا كۆرمىگەن
 的教调傅师经未 <谚> . شاگىرت ھەر مۇقامغا يورغىلار .

。麻人大的像倒话说几点丁不小他 . قىلىدىغۇ .

态同共的 «مۇكاپاتلىماق» مۇكاپاتلاشماق

态动被的 «مۇكاپاتلىماق» مۇكاپاتلانماق

مۇكاپاتلىق [静] 的奖有, 的奖 [静] ~ بىلىم سىناش پائالىيىتى

戏游奖有 <经> ئويۇن ~ / 动活赛竞知识奖有

蓄储奖有 <经> مۇكاپاتلىق پۇل ئامانئىتى

券债奖有 <经> مۇكاپاتلىق زايوم

售销奖有 <经> مۇكاپاتلىق سېتىش

مۇكاپاتلىماق [动] 奖嘉, 赏奖, 励奖: ئىلغار خىزمەتچى-

لمەرنى ~ 者作工进先励奖 / تۆھپىكارلارنى ~

员人

状奖 [静] مۇكاپاتنامە

مۇكەممەل [静] 的备完, 制精, 美完, 善完 ~ ئەسلىھە

善 [静] 的备完, 制精, 美完, 善完 ~ پىلان / 划计的美完 / ئىسراپ,

پارس تىللىرىنى ~ بىلىمەك 语伯拉阿通精

单提式全 <经> مۇكەممەل تالون

井善完 <矿> مۇكەممەل قۇدۇق

مۇكەممەل ماتېرىيالزم <哲> 主义物唯的足十

者

酶全 <生> مۇكەممەل ئېنزىم

的备完不, 的美完不, 的善完不 [静] مۇكەممەلسىز

式形词名的 «مۇكەممەلسىز» مۇكەممەلسىزلىك

态动使的 «مۇكەممەللەشمەك» مۇكەممەللەشتۈرمەك

态动被的 «مۇكەممەللەشتۈرمەك» مۇكەممەللەشتۈرۈلمەك

مۇكەممەللەشمەك [动] 善完, 美完: رەسام خىيالىيەت-

سەۋۋۇرىدا گۈزەل قىزنىڭ مۇكەممەللەشكەن ئوبرازىنى شەكىل-

لەندۈرۈۋالدى. 经已象形女俊的美完中像想的家画在

成形. ئوقۇتۇش-پىلاننى تېخىمۇ مۇكەممەللەشتى. 的们我

了善完更划计学教

性美完 [静] مۇكەممەللىك

مۇك 1 [静] 闷郁, 闷苦, 愁忧: ئۇ سىڭلىسىنىڭ مۇڭلىرىنى

ئاقلاپ, ئىچ ئاغرىتىپ يىغلاپتۇ. 情同, 闷苦的妹妹说听她

了哭地

مۇك 2 [静] 慧智 <古>

مۇقداش [静] 者怜相病同, 己知, 者: بىر سۆزلىشىپ ~ دېمە,

بىللە مېڭىپ يولداش. <谚> 己知认就话次一谈要不

了. 侣伴认就路程一走要不

مۇقداشقاق [静] 天聊爱, 心谈爱: سەھرىقلار ~ بولىدۇ.

了. 天聊爱人下乡

مۇقداشقاق [动] 肠衷诉互, 谈慰, 心谈

مۇك - زار [静] 愁悲, 苦愁, 怨哀

مۇقەررەر ۋەكىل <法> 表代然当

论然必 [静] مۇقەررەرچىلىك

态动使的 «مۇقەررەرلەشمەك» مۇقەررەرلەشتۈرمەك

态动被的 «مۇقەررەرلەشتۈرۈلمەك» مۇقەررەرلەشتۈرۈلمەك

مۇقەررەرلەشمەك [动] 局定成, 然必为成: غەلبە مۇقەر-

رەلشىپ قالدى. 局定成已利胜

然必②性然必① <哲> [静] مۇقەررەرلىك

通串, 结勾 <方> [动] مۇقۇلداشماق

مۇقۇلداشماق <方> [动] 惫疲, 尽力疲精, 劳疲度极

钝迟变, 钝变: 堪不

مۇقىل [静] 胶树桐棕野②药没库穆①

مۇقىم [静] 的定稳, 定固 ~ ۋاقىت / 间时的定固 / مال

بىھاسى ~ . 定稳价物

مۇقىم باھا <经> 价平

مۇقىم بولتا <冶> 栓螺定固

مۇقىم تەننەرخ <经> 本成定固

مۇقىم دولقۇن <物> 波定

مۇقىم مائاش <经> 资工定固

مۇقىم مۈلۈك <经> 产资定固

مۇقىم مىلودىيە <艺> 律旋定

مۇقىم ھالەت <物> 态定

مۇقىم ئۆسۈم <经> 息定

مۇقىمىسىز = تۇراقسىز

式形词名的 «مۇقىمىسىز» مۇقىمىسىزلىق

مۇقىملاشتۇرماق: «مۇقىملاشماق» 态动使的

مۇقىملاشتۇرۇلماق: «مۇقىملاشتۇرۇلماق» 态动被的

مۇقىملاشماق [动] 局定成, 定固, 定稳: ئۇ كەتەپنىڭ

مۇدىرىيەت ئىشخانىسىغا يۆتكىلىپ مۇقىملىشىپ قالدى. 到调他

来下定稳室公办长校. تەجرىبىنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بول-

غانلىقى مۇقىملاشتى. 局定成已成功验实

مۇقىملىق ① «مۇقىم» 式形词名的 ② 性定固, 性定稳

مۇكاپات (مۇكاپاتى) [静] 奖, 励奖, 赏奖: بىرىنچى دەرىجى-

لىك ~ 一 / 奖等 / ماددىي ~ 励奖质物 / ئالىي ~ 高崇

赏奖的

مۇكاپات ئالماق 奖得

مۇكاپات بەرمەك 奖发, 奖授, 奖颁

مۇكاپات بېجى <经> 税金奖

مۇكاپات پۇلى 金奖

مۇكاپات لەۋھە 旗奖

مۇكاپات لوڭقىسى <体> 杯奖

石来模 <矿> [静] مۇللىت

的真, 真 <方> [静] مۇم

人的露不藏深 <方> [静] مۇمپۇق

的气小, 的吝啬 <方> [静] مۇمسق

是要你. ~ 能可 [静] مۇمكىن

今他. ~ 上见会能可去

了不来能可天

量尽, 能可尽 مۇمكىن بولۇشچە

مۇمكىنچىلىك [静] ① 性能可, 性行可: بۇ پىلاننىڭ

研该应们我. مۇمكىنچىلىكىنى مۇھاكىمە قىلىشىمىز كېرەك.

工为因. 性行可的划计个这下一究

دراش بولغانلىقتىن يۇرتۇمغا بېرىشقا ~ بولمىدى.

能可不已家老去我, 忙太作

مۇمكىنچىلىك تەتقىقاتى 研究性行可

析分性行可 مۇمكىنچىلىك تەھلىلى

مۇمكىنقەدەر [静] 地能可尽: ئۇ تېخى ياش, ~ ئۆزىمىز

最们我, 轻年还他. تەربىيە بېرىپ تۈزىتىۋالغىنىمىز ياخشى.

好为他正纠育教已自能可尽好

مۇمىيا (مۇمىيايم, مۇمىيايىك, مۇمىياسى) [静] ① <医>

伊乃木 ③ 剂腐防 <医> ② 药骨接 (的医尔吾维)

مۇمىيالانماق «مۇمىيالماق» 态动使的

مۇمىيالانماق «مۇمىيالماق» 态动被的

مۇمىيالماق [动] 理处腐防: جەستىنى ~ 行进体尸对

理处腐防

مۇن <古> [静] 富财, 本资, 钱本

مۇناپىق [静] ① 诈诡, 诈奸: ~ ئادەم 的(诈诡)诈奸

心良没 <骂> ④ 贼蠢, 类败 ③ 者信伪 <宗> ② 人

地下该, 的心良没! 蛋混, 的

! 的狱

مۇناپىقلاشماق [动] 诈奸变: ئۇ ياش ۋاقتىدا خېلى تۈزۈك

轻年他. بالىدەك قىلىۋىدى, بىراق كېيىن مۇناپىقلىشىپ كەتتى.

了诈奸变来后是可, 子孩的经正挺个是时

مۇناپىقلىق «مۇناپىق» 式形词名的

مۇناپىقلىق قىلماق 心良卖出, 刀三面两

مۇناجات (مۇناجاتى) [静] ① 告祷, 告祷 ② <文>

歌圣

مۇناجات قىلماق 求祈 (助神): تەڭرىگە ~ 上求祈

苍

مۇنار (مۇنارى) [静] 塔: مەسچىت مۇنارى 清真寺塔 / خاتىرە

碑念纪, 塔念纪 مۇنارى

مۇخايماق [动] 闷苦, 寂孤到感: نامازدىن كېيىن مۇخىد.

儿会一了坐闷我后过孜玛乃. يىپ بىردەم ئولتۇردۇم

مۇخلانماق [动] 伤忧, 闷苦, 郁忧, 愁忧

مۇخلۇق [静] 的伤忧, 的闷苦, 的郁忧, 的愁忧: ئۇ.

歌的伤忧 ناخشا ~ / 态神的郁忧他 قىياپىتى

مۇلازىم [静] ① 差听, ② 员务服

مۇلازىمەت [静] 务服: دېھقانلار بازار ھەققىدىكى ئۇچۇرغا, قەرز

پۇلغا, تېخنىكا جەھەتتىكى ياردەم قاتارلىق مۇلازىمەتكە موھتاج.

服的面方等助援术技, 款贷, 息信场市要需们民农

。务

مۇلازىمەت بونكىتى 站务服

مۇلازىمەت سودىسى <经> 易贸务服

مۇلازىمەت قىلماق. 务服: ياخشى مۇلازىمەت قىلماق,

خېرىدارلار رازى بولىدۇ. 务服们我好. 意满就客顾.

مۇلازىمەتچى [静] 员务服, 者侍

مۇلازىمەتچىلىك [静] ① 业务服, ② 作工务服

مۇلازىملىق [静] 务服, 性务服

مۇلازىملىق كەسىپى 业务服

مۇلاھىزە [静] ① 法想, ② 见意: مەن ئايالىمنىڭ بۇ مۇلاھىزە.

سىگە قوشۇلدىم. 法想的子妻我了意同我. 评, 论议 ②. 法想的

评述, 论 述题问济经 ~ ئىقتىسادىي مەسىلىلەرگە دائىر

评

مۇلاھىزە قىلماق ① 讨探, ② 考思: يىمامچى پادشاھنىڭ

ھېكەتلىك سۆزىنى مۇلاھىزە قىلىپ, ئۇنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىپ.

تۈ. 思意的它了白明, 句警的帝皇考思匠补缝 ②.

<逻辑> 论推

مۇلاھىزە يۈرگۈزمەك = مۇلاھىزە قىلماق

مۇلاۋ [静] 佬佗, 佬佗 人佬佗

مۇلاۋچە [静] ① 佬佗语, ② 式佬佗

مۇلايىم [静] 善和, 善和, 气: ~ بوۋاي 的藹和 爷老的

气和人待 قىلماق 气 / 爷 ~ مۇئامىلە قىلماق

مۇلايىملاشتۇرماق «مۇلايىملاشماق» 态动使的

مۇلايىملاشماق [动] 藹和变, 气和变, 柔温变: ئۇ مېنىڭ

بۇ ھالىغا رەھىم كېلىپ قالدىمۇ بىردىنلا مۇلايىملاشتى. 或他.

了气和得变子下一, 心之隐惻了有子样这我对是许

مۇلايىملىق «مۇلايىم» 式形词名的: ~ ئامەت كەلتۈرەر. 和

。祥致气

مۇلتىپلېت <物> [静] 线谱重多

مۇلتىمېتىر <电> [静] 表用多

مۇلغۇي = سراج

مۇناسىۋەت 〔静〕 ①系关: دوستلۇق ۋە قوشنىدارچىلىق مۇنا-
 سۋىتى سۇلتى ھەمكارلىقىدا / 系关睦睦好友
 ، 际之... ③关公 ، 系关共公<转> ②系关交外立
 为...: دۆلەت بايرىمى مۇناسىۋىتى بىلەن سۆھبەت يىغىنى چاقىد-
 رىلدى . 会谈座了开召际之庆国 .
 مۇناسىۋەت باغلاش 系关拉 ، 络联 ، 系联立建
 مۇناسىۋەت بۆلۈمى 部关公
 مۇناسىۋەتچى 〔静〕 的系联 ، 的关公
 مۇناسىۋەتچى خانىم 姐小关公
 مۇناسىۋەتسىز 〔静〕 关无: ~ ئىشلار 无的关 / ~
 ئىشلار بىلەن كارىڭ بولمىسۇن . 事的关无管别你 .
 مۇناسىۋەتلىك 〔动〕 的关有 : ~ ئورۇنلار 无的关
 مۇناسىۋەتلىك 〔动〕 系联 : 络联 : ئۇنىڭ بىلەن مۇناسى-
 ۋەتلىشىپ بېقىڭ . 下一系联他跟请 .
 مۇناسىۋەتلىك 〔静〕 的关有 : ~ ئورۇنلار 无的关
 关 位单关 ، 部关有 / 门部关有 : ~ چوڭ ئىش
 事大的运命家国到系
 مۇناسىۋەتلىك كىشى 人系关
 مۇناسىۋەتلىك مەسىلە 题问关有
 مۇناقى 〔静〕 植 < > 葡萄子奶马 ، 葡萄克纳穆
 مۇنەججىم 〔静〕 ① < > 天 ، 日视 ، 家星占 ، 家相星
 ، ~ ئۇ بەك ، 官 熟思深常非他 . 熟思深常非他 .
 官 熟思深常非他 . 论结下于急不事凡 ، 虑
 مۇنەججىملىك 〔静〕 术星占 ، 学相星
 مۇنەججىملىك قىلماق 星占 ، 相星看
 مۇنەۋۋەر 〔静〕 ①秀优: ~ ئىسەر 秀优 / ~ ئوقۇت-
 قۇچى 秀优 < > ②师教秀优 < > ③台讲: 台讲
 مۇنبەت 〔静〕 的沃肥: ~ ىر 沃肥的沃肥 / ~ ئېتىز
 田良 ، 地田的沃肥
 مۇنبەر 〔静〕 ① < > 宗 讲演 (的内殿大拜礼寺真清)
 < > ③台讲上登 چىقماق 坛讲: 台讲
 坛论 坛论 坛文: 坛文 ، 坛论学
 مۇنبەر سوتسىيالىزمى 义主会社坛讲
 مۇنبۇق 〔静〕 < > 密神 ، 密秘
 مۇنتۇرماق 〔动〕 < > 惑盛 ، 惑迷
 مۇنتىزىم 〔静〕 规正: ~ ەربىيە ئالماق 育教规正受
 مۇنتىزىم ئارمىيە < > 军规正
 مۇنتىزىم پىرامىدا < > 锥棱正

مۇنار تىكلەمەك 碑树
 مۇنارسىمان 〔静〕 的式塔 ، 的状塔
 مۇنارسىمان بۇلۇت < > 云状塔
 مۇنارسىمان تېلېسكوپ < > 望远镜式塔
 مۇنارسىمان چاق < > 轮塔
 مۇنارسىمان كران < > 吊塔 ، 机重起式塔
 مۇنارلىق 〔静〕 的塔 ， 的塔有
 مۇنازا 〔静〕 < > 的贵珍 ، 的贵宝
 مۇنازىرە 〔静〕 论辩 ، 论争 ، 辩争 : ئىلمىي ~ 辩证学
 / 论 ~ تەلپ قىلمايدىغان پاكىت 实事的辩争可无
 مۇنازىرە باسقۇچى < > 阶段论辩
 مۇنازىرە قىلماق 论争 ، 辩争 ، 论辩
 مۇنازىرىچى 〔静〕 家论辩 ، 士辩
 مۇنازىرىسىز 〔静〕 的论争经不 ، 的论辩经不
 的议 : ھەقىقەتتى ~ ئېنىقلاش قىيىن . 以难论争过经不
 辨真明辨 .
 مۇنازىرىلەشتۈرمەك « مۇنازىرىلەشمەك » 态动使的
 مۇنازىرىلەشمەك 〔动〕 论争 ، 论辩 ، 辩争 : 战论
 بۇ مەسىلە توغرىسىدا خېلى مۇنازىرىلەشكەن بولسىمۇ ، بىر پىكىر-
 گە كېلەلمىدى . 有没但 ، 久很了论争题问个这对们他 .
 致一成达 .
 مۇنازىرىلىك 〔静〕 的论争 ، 的论辩
 مۇنازىرىلىك دەۋا < > 诉讼式论辩
 مۇناسىپ 〔静〕 ①合适: 应相 : بۇ قىزنىڭ كىيىنىش ۋە يۈ-
 زۈش - تۈۈۋۈشلىرى شەھەر شارائىتىغا مۇناسىپ بولۇپ ، گۈزەللىك-
 كىگە ھۆسن قوشۇپ تۇراتتى . 城合适止举着穿的娘姑这 .
 ، 为愧不② . 色姿分几了平貌美的她给 . 境环市
 我 . 愧无之当 : بىزنىڭ ئارمىيىمىز ئۇلۇغ ئارمىيە بولۇشقا .
 ~ 值③ . 队军的大伟为愧不队军的们
 助援的提一得值 ياردەم
 مۇناسىپ فۇنكسىيە < > 数函响应
 مۇناسىپ كەلمەك 〔静〕 称相 ، 配相 ، 应相 : 合符 . ئىس-
 مىڭمۇ ئۆزۈڭگە مۇناسىپ كېلىدىكەن . 相挺你名字的你 .
 称 . 称 乐然当我 ، 意心的我合符果如 ، 看看我让 .
 意 .
 مۇناسىپ كۆرمەك 〔静〕 适合为认 : شەھەر خەلقى پادىشاھلىق
 تەختىنى روزىبەگكە مۇناسىپ كۆرۈپتۇ . 皇为认民人的邦城
 适合克伯则柔给位
 مۇناسىپلىق « مۇناسىپ » 式形词名的

。国亡党亡会就， 贿受污贪服克
 亡沦使， 亡灭 قىلماق مۇنقىرىز قىلماق
 词名象抽的 «مۇنقىرىز» مۇنقىرىزچىلىك : مۇنقىرىزچىلىككە
 قارشى تۇرماق 论国亡对反 ۋەتەننى مۇنقىرىزچىلىكتىن قۇ-
 亡救، 国救 تۇلدۇرماق
 式形词名的 «مۇنقىرىز» مۇنقىرىزلىك
 的对反， 的绝拒， 的定否 [静] مۇنكىر
 说传) 尔克奈— 尔克孟 <宗> [静] مۇنكىر - نەكىر
 (使天个两的人死审预里墓坟在
 个这， 这 [静] مۇنۇ
 曠昏老年 <方> [动] مۇنۇماق
 卫保， 防护， 护保 [静] مۇھاپىزەت : ئۇلار مېنى ئايرىم ھال-
 دا بىرسىنىڭ مۇھاپىزىتىگە تاپشۇردى . 他们把我另单给交
 护保人个一 ئاشلىق ئامبىرىنىڭ مۇھاپىزىتى ياخشى بولمى-
 خاچقا، بىر مۇنچە ئاشلىق بۇزۇلۇپ چاشقانغا يەم بولۇپ كەتكەن .
 了吃鼠老被， 坏毁食粮多许， 善不护防为因库粮
 网防护 <交> مۇھاپىزەت بەلۋىغى . مۇھاپىزەت
 墙护 <建> مۇھاپىزەت تېمى
 堤防护 <水> مۇھاپىزەت دامبىسى
 罩护， 罩防护 <机> مۇھاپىزەت قاپقىمى
 哨卫警 <军> مۇھاپىزەت قاراۋۇلى
 层护保 <物> مۇھاپىزەت قەۋىتى
 桩护保 <水> مۇھاپىزەت قوزۇقى
 行护保 <农> مۇھاپىزەت قۇرى
 岸护 <水> مۇھاپىزەت قېشى
 卫警， 护保 : ھازىر بار ئورمانلارنى
 ياخشى مۇھاپىزەت قىلىش كېرەك . 林树的有现好护保要 .
 阀防护 <机> مۇھاپىزەت كلاپانى
 兵卫， 员卫警 [静] مۇھاپىزەتچى
 队部卫警 <军> مۇھاپىزەتچى قىسىم
 作工卫警， 作工卫保 [静] مۇھاپىزەتچىلىك
 士迁 <宗> ① [静] مۇھاجىر
 ② (林斯穆的外以加麦到居迁而害迫徒教神多加麦
 外 民侨 : جۇڭگو مۇھاجىرى / 侨华 چەت ئەل مۇھاجىرلىرى
 民侨国
 商侨 سودىگەر مۇھاجىر
 词名象抽的 «مۇھاجىر» مۇھاجىرلىقتا ياشىماق
 居侨
 围包 [静] مۇھاسىرە : ئىچىدە قالماق 围包被 / مۇھاسىرە

柱棱正 <数> مۇنتىزىم پىرىزما
 形边多正 <数> مۇنتىزىم قوشۇن = مۇنتىزىم ئارمىيە
 体面多正 <数> مۇنتىزىم كۆپ تەرەپلىك
 战规正 <军> مۇنتىزىم ئۇرۇش
 形角三正 <数> مۇنتىزىم ئۈچ بۇلۇڭ
 式形词名的 «مۇنتىزىم» مۇنتىزىملىق
 态动使的 «مۇنتىزىملاشماق» مۇنتىزىملاشتۇرماق
 态动被的 «مۇنتىزىملاشتۇرۇلماق» مۇنتىزىملاشتۇرۇلماق
 化规正 [动] مۇنتىزىملاشماق : بىز ئارمىيىمىزنى زامانىۋى-
 لاشقان، مۇنتىزىملاشقان ئارمىيە قىلىپ قۇرۇپ چىقىشىمىز
 军的化规正، 化代现支一成建队军把要们我 . 我
 们要把一支现化建成的军队 . 队
 练训化规正 <军> مۇنتىزىملاشقان تەلىم
 习练化规正 مۇنتىزىملاشقان مەشىق
 澡洗， 浴人 مۇنچىغا چۈشمەك : 堂澡، 室浴 [静] مۇنچا
 这？ 样这، 么这 [静] مۇنچە : ئالدىراپ نەگە باراتتىڭ ؟
 儿点么这 ؟ 去儿哪到急么 نەرسىنى كۆتۈرەلمەسەن ؟
 ？ 吗来起不提都你西东
 人工堂澡 [静] مۇنچىچى
 的堂澡有، 的堂澡 [静] مۇنچىلىق
 车浴淋 <交> مۇنچىلىق ئاپتوموبىل
 和温么这 么这 [静] مۇنچىلىك : مۇنچىلىق / ~
 ？ 么什算路儿点么这 ؟ يول دېگەن نېمە ؟
 的多么这 ئادەم : 样这، 么这 [静] مۇنچىچۇالا
 事的多么这 ؟ ئىشنى قانداق قىلىپ تۈگىتىرسەن ؟ 人 / ~
 ？ 完干能么怎你儿
 种这， 样这 [静] مۇنداق : ئۇنداق قازانغا ~ چۆمۈچ .
 <谚> “计就计将” 同喻 : 勺的样这下， 锅的样那
 “事行机见” . سەن ~ خاپا قىلساڭ، كىم ساڭا ياردەم
 ؟ 你助帮会还谁، 气生人惹么这你 ؟ قىلىدۇ ؟
 么那 [助] مۇنداقتا
 说话句换 ئېيتقاندا ~ : 儿样这就 [静] مۇنداقتا
 录目的书图 مۇندەرىجە : 录目 [静] مۇندەرىجە
 瓜傻， 子呆， 子傻 <古> [静] مۇندۇز
 = قاغىتىرناق مۇندۇلاق
 的从顺不، 的服驯不، 的野 <古> [静] مۇنقا
 亡灭 [静] مۇنقىرىز
 亡沦، 亡灭 مۇنقىرىز بولماق : خىيانەتچىلىك ۋە پارا-
 خوزلۇقنى تۈگەتمەسەك، پارتىيە ۋە دۆلەت مۇنقىرىز بولىدۇ . 不

理管境环 مۇھىت باشقۇرۇش
 源资意环 مۇھىت بايلىقى
 染污境环 مۇھىت بۇلغىنىش
 税境环 <经> مۇھىت بېجى
 学物生境环 مۇھىت بىئولوگىيىسى
 数参境环 مۇھىت پارامېتىرى
 学理心境环 مۇھىت پىسخولوگىيىسى
 مۇھىت پېنى = مۇھىت ئىلمى
 描景，写描物景 <文> مۇھىت تەسۋىرى
 拟模境环 مۇھىت تەقلىدى
 学理地境环 مۇھىت جۇغراپىيىسى
 术艺境环 <艺> مۇھىت سەنئىتى
 学会社境环 مۇھىت جەمئىيەتشۇناسلىقى
 量质境环 مۇھىت سۈپىتى
 学化球地境环 مۇھىت گېئوخىمىيىسى
 质地境环 مۇھىت گېئولوگىيىسى
 则准境环 مۇھىت مىزانى
 论理境环 <生> مۇھىت نەزەرىيىسى
 应效境环 مۇھىت ئېففېكتى
 化演境环 مۇھىت تەدرىجىي تەرەققىياتى
 学计统境环 مۇھىت ئىستاتىستىكىسى
 数指境环 مۇھىت ئىندېكىسى
 学科境环 مۇھىت ئىلمى
 مۇھىم [静] 要紧，要重：~ ۋەزىپە زۆرۈر / ~ ئىش
 事紧要
 头关要紧 مۇھىم پەيت
 案要 <法> مۇھىم دېلو
 号挂双 مۇھىم زاكاس
 件要 مۇھىم ھۆججەت
 点要، 点重 مۇھىم نۇقتا
 مۇھىملىق [静] 性要重：مۇھىتنى ئاسراش خىزمىتىنىڭ مۇھىملىقى
 性要重的作工保环
 مۇۋاپىق [静] 应相，当适，当妥，适合，理合：~ فۇيۇق
 تېرىماق / 植密理合 / ئۇ ۋەدەسىگە ~ ئۇلارنى ئوبدان رازى قىلدى.
 们他了谢答地好好诺照按他.
 购采量适 <经> مۇۋاپىق سېتىۋېلىش
 激励宜适 <心> مۇۋاپىق غىدىقلاش
 مۇۋاپىق كەلمەك 合适，适合
 ەل مۇۋاپىق كەلدى.
 ۇ شارائىت ئۈجمە ئۆستۈرۈشكە تازا مۇۋاپىق كېلىدۇ.
 桑植合适常非件条这

سىرىگە چۈشۈپ قالماق 包围 / مۇھاسىرنى بۆسۈپ چىقى-
 围突
 مۇھاسىرە قىلماق <军> 包围：دۈشمەننى مۇھاسىرە
 قىلىپ يوقاتماق 人敌歼围
 مۇھاكىمە [静] ① 讨论，讨论，讨论② <逻>
 论推
 مۇھاكىمە تېمىسى <逻> 题论
 مۇھاكىمە قىلماق ① 讨论，讨论② <逻>
 论推
 مۇھەببەت [静] 爱，情爱，情感：ۋەتەنگە ~ 的国祖对
 爱 / مۇھەببەتنى سېتىۋالغىلى بولماس. <谚> 买是情爱
 情爱 <谚> . ۇيقۇ جاي . 的来不 ~ چىراي ناللىماس ،
 ى كۆرۈنمەيدىغان ئوت ، 方地挑不睡睦 ، 蛋脸桃不
 ى تۈگىمەيدىغان دەرد . <谚> 火的形式无是情爱
 . ى ئۆلۈمنى يېڭىر . <谚> 神死胜战能情爱
 مۇھەببەت باغلىماق 爱恋谈，爱恋
 مۇھەببەت تۇغۇلماق 情爱生产，情感生产
 مۇھەببەت قوشاقلىرى <文> 谣歌情爱
 مۇھەببەت لىرىكىسى <文> 诗情抒情爱
 مۇھەببەتسىز [静] 情爱无، 情感无
 مۇھەببەتلىشمەك [动] 爱说情谈، 爱恋谈
 مۇھەببەتلىك [静] 爱，的情感；的情感有، 的情感有
 的情
 مۇھەببەتنامە [静] 书情
 مۇھەببەت - نەپرەت [静] 憎爱：مۇھەببەت - نەپرەتنى ئېنىق
 明分憎爱
 مۇھەررەم [静] <天> 月元历回
 مۇھەررىس [静] 辑编
 مۇھەررىرلىك [静] 作工辑编
 مۇھەررىرلىك قىلماق 辑编，订校
 مۇھەممەد [静] <宗> 德默罕穆 (人始创教兰斯伊)
 مۇھىت [静] ① 境环：تەبىئىي ~ 境环然自 / يېڭى مۇھىتقا
 كۆنۈپ كەتمەك 境环新应适② <化> 质介
 مۇھىت ئاسراش 保环، 护保境环
 مۇھىت ئاسراش قانۇنشۇناسلىقى <法> 保境环
 学法护
 مۇھىت ئاسراش قانۇنى <法> 保环، 法护保境环
 法
 مۇھىت ئاكوستىكىسى <物> 学声境环
 مۇھىت ئامىلى <地> 素要境环

的行一每)诗顶贯，诗合离 <文>〔静〕 مۇۋەششەھ
诗种一的词成合组能母字尾的诗句一后最或母字首
(体

مۇۋەققەت <静> 的时临〔静〕: ~ ىرلەشمە 合联的时临 / پارتە.
كومنىڭ ~ شۇجىسى 理代(时临)记书委党
阁内时临 كابينەت مۇۋەققەت
府政时临 ھۆكۈمەت مۇۋەققەت

مۇيات <方>〔静〕 的贵珍，的贵宝 <方>〔静〕 مۇيات
的想理

مۇياتلىق <方>〔静〕 品念纪，宝家传，物遗 <方>〔静〕 مۇياتلىق
مۇيان <古>〔静〕 善慈，德功，事善 <古>〔静〕 مۇيان

مۇيانچىلىق <古>〔静〕 架劝，解劝，停调，解调 <古>〔静〕 مۇيانچىلىق
مۇيانلىق <古>〔静〕 茶，房水供(的水饮人路行供) <古>〔静〕 مۇيانلىق

مۇيەسسەر 馆旅，栈客，店客: 房水
下见 مۇيەسسەر

مۇيەسسەر بولماق 以得，得博，到得，到受 مۇيەسسەر بولماق
تاشقا ~ 赞称到受 / ئالقىشقا ~ 声掌得博 / ئۇنىڭ

مۇيەسسەر قىلماق 得博使，到得使，到受使 مۇيەسسەر قىلماق
ىدارنى كۆرۈشكە ~ 面的他到见以得 ~

مۇيغاق <古，动>〔静〕 羊山野 <古，动>〔静〕 مۇيغاق
مۇيىم - تۇيىم <方>〔静〕 衍敷，就将，合凑 <方>〔静〕 مۇيىم

مۇ [模] 的: 啐; باغلاقتىكى موزاي ~ دەپ يەنە مۇرىدى. 的着拴
。了叫地啐又犊牛

مۆتىدىل <地>①〔静〕 和温 <地>①: ھاۋا راىى ~ 和温候气
② 和温، 的气和، 的性温: ساۋۇت دېگەن ئۇ ئادەمغۇ ~ ىر

مۆتىدىللىك ىادەم. 呀人个那提伍萨. 人的气和个是، ىپمەكلىك
ئادەمنىڭ مېجىزىگە ئىسسىقۇ كەلمەيدىغان، سوغۇقۇ كەلمەيدىغان

مۆتىدىللىك ىپمەكلىكتۇر. 的寒不又热不既性体的人对是物食性温. ىپمەكلىكتۇر
。物食

مۆتىدىللىك ىپمەكلىكتۇر. 的寒不又热不既性体的人对是物食性温. ىپمەكلىكتۇر
。物食

مۆتىدىللىك ىپمەكلىكتۇر. 的寒不又热不既性体的人对是物食性温. ىپمەكلىكتۇر
。物食

مۆتىدىللىك ىپمەكلىكتۇر. 的寒不又热不既性体的人对是物食性温. ىپمەكلىكتۇر
。物食

مۆتىدىللىك ىپمەكلىكتۇر. 的寒不又热不既性体的人对是物食性温. ىپمەكلىكتۇر
。物食

مۆتىدىللىك ىپمەكلىكتۇر. 的寒不又热不既性体的人对是物食性温. ىپمەكلىكتۇر
。物食

مۆتىدىللىك ىپمەكلىكتۇر. 的寒不又热不既性体的人对是物食性温. ىپمەكلىكتۇر
。物食

适为认，适合为认，理合为认 مۇۋاپىق كۆرمەك
的我为认们他. ئۇلار مېنىڭ پىكىرىمنى مۇۋاپىق كۆردى. 当
، رەھبەرلىك قايتا - قايتا ئويلىنىشتىن كېيىن،
ئۇلاردىن قادىرنى مۇۋاپىق كۆردى. 适合尔迪喀中人些这为认，后

مۇۋاپىقلاشتۇرماق 益利当正 <经> مۇۋاپىقلاشتۇرماق
态动使的 «مۇۋاپىقلاشماق» مۇۋاپىقلاشتۇرماق

مۇۋاپىقلاشتۇرۇلماق 态动被的 «مۇۋاپىقلاشتۇرۇلماق» مۇۋاپىقلاشتۇرۇلماق
مۇۋاپىقلاشماق 应: 适，合适 <动> مۇۋاپىقلاشماق

مۇۋاپىقلاشماق زمانىدىكى تەبىئەت ئىلمىگە مۇۋاپىقلاشقان تەبىئەت نەزەرىيە ئاساس.
لىرىنى ئوتتۇرىغا قويغان. 时代时一那应适了出提先首他. 基础论理学医的学科然自

مۇۋاپىقلىق 式形词名的 «مۇۋاپىق» مۇۋاپىقلىق
مۇۋازىنەت 衡均، 衡平〔静〕 مۇۋازىنەت

مۇۋازىنەت 论衡均 <哲> مۇۋازىنەت نەزەرىيىسى
مۇۋازىنەتلىك 的衡均، 的衡平〔静〕 مۇۋازىنەتلىك

مۇۋازىنەتلىك 场市势均 <经> مۇۋازىنەتلىك بازار
مۇۋازىنەتلىك 态形衡均 <哲> مۇۋازىنەتلىك فورماتىسىيە

مۇۋەببەلسىيەت 冬麦 <植>〔静〕 مۇۋەببەلسىيەت
下见 مۇۋەببەلسىيەت

مۇۋەببەلسىيەت 以得，幸有，会机有 مۇۋەببەلسىيەت بولماق
ۋاقتىدا خىزمەت بىلەن يېزىلارغا چىقىشقا مۇۋەببەلسىيەت بولدۇم. 正

مۇۋەببەلسىيەت 村农去会机有系关作工因我时天春巧
تمقى يىغىنغا قاتنىشىشقا مۇۋەببەلسىيەت بولدۇم. 这加参幸有我. 会议次

مۇۋەببەلسىيەت 功成，就成〔静〕 مۇۋەببەلسىيەت بولدى
چۈن تەقىقات ئورنىدىكى يولداشلار ئۇنى سەمىمىي تەبرىكلەدى.
祝地意诚心诚们志同的所研究，就成些这为因. 他贺成，功成得获，就成得取

مۇۋەببەلسىيەت 功: ىز چوقۇم مۇۋەببەلسىيەت قازانىمىز. 成会定一们我. 功
。功

مۇۋەببەلسىيەت 功成得获 ىز چوقۇم مۇۋەببەلسىيەت قازانىمىز. 成会定一们我. 功
。功

مۇۋەببەلسىيەت 功成得获 ىز چوقۇم مۇۋەببەلسىيەت قازانىمىز. 成会定一们我. 功
。功

مۇۋەببەلسىيەت 功成得获 ىز چوقۇم مۇۋەببەلسىيەت قازانىمىز. 成会定一们我. 功
。功

مۇۋەببەلسىيەت 功成得获 ىز چوقۇم مۇۋەببەلسىيەت قازانىمىز. 成会定一们我. 功
。功

مۇۋەببەلسىيەت 功成得获 ىز چوقۇم مۇۋەببەلسىيەت قازانىمىز. 成会定一们我. 功
。功

مۇۋەببەلسىيەت 功成得获 ىز چوقۇم مۇۋەببەلسىيەت قازانىمىز. 成会定一们我. 功
。功

مۇۋەببەلسىيەت 功成得获 ىز چوقۇم مۇۋەببەلسىيەت قازانىمىز. 成会定一们我. 功
。功

子厥炮驴 . 子厥炮 [动] مۆشكۈمەك
。了

مۆشگەك = مۆشكۈگەك

式形词名的 «مۆك» مۆشكۈك

傻犯, 涂糊犯, 懂懵 مۆشكۈك قىلماق

状泪含眼双[模] مۆل

子鞅软(的驴) [静] مۆلە

测目 مۆلچەر [静] 量估, 计估, 算估

学科测预 <经> مۆلچەر پېنى

数概 <语> مۆلچەر سان

学法测预 <法> مۆلچەر قانۇنشۇناسلىقى

值估 <经> مۆلچەر قىممەت

报估 <经> مۆلچەر مەلۇمات

态动使的 «مۆلچەرلىمەك» مۆلچەرلەتمەك

态同共的 «مۆلچەرلىمەك» مۆلچەرلەشمەك

态动被的 «مۆلچەرلىمەك» مۆلچەرلەنمەك

مۆلچەرلىگۈسىز [静] 量估法无, 计估法无

زيان ~ بولدى . 计估法无失损的次一这 . بۇ ئىشلار ~

زور ھەم چوڭقۇر ئەھمىيەتكە ئىگە . 量估法无有具业事项此 .

。义意的远深而大重的

مۆلچەرلىمەك [动] 测估, 量估, 计估①

چەرلەپ كۆرمەك 计估下一形势 / خاتا ~ 误, 计估错误

测② <转> 瞄, 准瞄: ئۇ بۇرنىڭ كۆكرىكىنى مۆلچەرلەپ

ئاتقاندى, ئوق تەگمىدى . 击射口胸的狼准瞄他 .

。中

مۆلدۈر¹ [静] <气> 雹冰

灾雹 <气> مۆلدۈر ئاپىتى

暴雹 <气> مۆلدۈر بورىنى

胚雹 <气> مۆلدۈر تۆرەلمىسى

险保雹冰 <经> مۆلدۈر سۇغۇرتىسى

مۆلدۈر² [模] 簌扑②溜溜滴①

态动使的 «مۆلدۈرلىمەك» مۆلدۈرلەتمەك

的雹冰 [静] مۆلدۈرلۈك

مۆلدۈرلۈك بۇلۇت <气> 云雹

مۆلدۈرلىمەك [动] 转溜溜滴滴(睛眼)①

دۈرلەپ تۇرغان يوغان كۆزلىرىدىن مەيۈسلۈك چىقىپ تۇراتتى .

簌扑② . 色神的郁忧出露流睛眼大的转溜溜滴滴她那

: ئانا كۆزلىرىدىن مۆلدۈرلەپ چۈشۈۋاتقان ياشلىرىنى قول ياغ .

لىق بىلەن سۈرتتى . 母亲用手帕去擦簌簌的下落

。泪

مۆجىزە كۆرسەتمەك 迹奇示显

مۆجىزە ياراتماق 迹奇造创

مۆجىزىلىك [静] 的异奇, 的奇神

مۆرەتمەك «مۆرىمەك» 态动使的

مۆرەشمەك «مۆرىمەك» 态同共的

مۆرىت [静] 遇机, 会机, 机时, 机良

مۆرىتى كەلمەك 到会机, 到机时

مۆرىمەس [静] 吭不声一 ~ ئادەم: 声作不默, 吭不声一

人的声作不默, 人的

مۆرىمەك [动] 叫唤① <转> 语言, 声吭, 气吭

بالدۇراق مۆرەپ قوبىسىڭىز بولماسمىدى؟ 不声吭儿点早你？

吗行？

مۆسۈن [静] <方> 坠耳

مۆشۈكتاپان [静] <植> 菊儿猫

مۆكتۈرمە [静] 伏埋① <军> 兵伏 ~ يولغا ~ قويۇڭ .

لار . 兵伏排安上路在要们你 .

مۆكتۈرمە جەڭ <军> 击伏, 战击狙

مۆكتۈرمە قۇرۇلۇش <建> 程工蔽隐

مۆكتۈرمەك «مۆكەك» 态动使的

مۆكتۈرۈلمەك «مۆكتۈرمەك» 态动被的

مۆككەك [静] 的伏潜爱, 的藏躲爱

مۆككەك پەرۋانە <动> 蛾潜

مۆككەك چىۋىن <动> 蝇潜

مۆككەك [动] 藏, 藏隐, 藏躲: قۇياش ئاستا تاغ كەينىگە

مۆكتى . 面后的山了到躲地慢慢阳太 . ئۇ دەرخ كەينىگە

مۆكتى . 面后树了到藏他 .

مۆكۈرۈ [静] <方> 的老衰, 的小瘦

مۆكۈشمەك¹ «مۆكەك» 态同共的

مۆكۈشمەك² [静] 藏迷捉

مۆكۈشمەك ئوينىماق 藏迷捉玩: بالىلار مۆكۈشمەك

ئوينىۋاتتى . 藏迷捉玩在们子孩 .

مۆكۈمۈكلەك [静] 儿猫藏, 藏迷捉

مۆگە - ماش <方> [静] 果瓜, 品果

مۆڭ [静] 的脑呆头呆, 的气傻里傻, 的呵呵傻 ~ ئادەم

دۆڭ دېمە . <谚> 弹动不, 瓜傻是为以别你声吱不

斗可不水海, 相貌可不人”同喻: 土堆一是为以别你

。量

مۆشكۈشمەك «مۆشكۈمەك» 态同共的

مۆشكۈگەك [静] 的子厥炮爱: ئات ~ 马

息信糊模 مۇجەللە ئۇچۇر

态动使的 «مۇجەللەشمەك» مۇجەللەشتۈرمەك

态同共的 «مۇجەللەشتۈرمەك» مۇجەللەشتۈرۈشمەك

态动被的 «مۇجەللەشتۈرمەك» مۇجەللەشتۈرۈلمەك

مۇجەللەشمەك [动] 糊含变，糊模变
بارغانسېرى مۇجەللەشسې كەتتى . ئۇنىڭ سۆزلىرى قىزىقماق كەتتى .

式形词名的 «مۇجەللەك» مۇجەللەك

学言语糊模 <语> مۇجەللەك تىلشۇناسلىقى

学辑逻辑糊模 <逻辑> مۇجەللەك لوگىكىسى

学数糊模 <数> مۇجەللەك ماتېماتىكىسى

مۇچە [静] 体肢，肢<理生> تۆت ~ 四肢 / مۇچە-لىرى ساق ساغ مۇچەللىك

支地，肖生 [静] مۇچەل

历皇，书历肖生 [静] مۇچەلنامە

平不低高，低低高高 [静] مۇدۈر

蟾铃 <动> مۇدۈر پاقا

مۇدۈر - چوقۇر [静] 平不低高，平不凸凹
يولدا بىر ئېشەك ھارۋىسى ئاستا كېتىۋاتتى . 农在车驴辆一 . 着走上路的平不低高村

平不凸凹，平不低高 [静] مۇدۈر - مۇدۈر

مۇدۈرۈلمەك [动] 蹄前失①
كېتىدىغان چاغلىرى بولىدۇ . 候时的蹄前失有也马好 . 不有没马 <谚> . 起翘② . 的胜不无战有没人，的蹄前失十打会就，起翘个一过打 <谚> . 起翘个

巧精，小 <方> [静] مۇدۈك

مۇرە [静] 膀肩① 膀， 膀
كىنگە ماڭدى . 了走身转上膀肩在挂包书把他 . 稍肩的衣衬件这 . 骨锁② . 儿点了宽微

带肩 <理生> مۇرە بېغى

抛布大，板木的低间中高头两板衬 مۇرە تاختا (用光)

مۇرە تاش 石光抛 (用光抛布大)

مۇرە چىقارماق = دولە چىقارماق

مۇرە قاقماق 膀肩拍 膀肩拍 膀肩拍
«يىگىت» دەپ ماختاپ قويدى . 说奖夸膀肩的我着拍长首 . «子伙小棒»

مۆلدۈر - مۆلدۈر [模] ① 溜滴溜滴 ② 簌扑簌扑

ئۇنىڭ كۆزىدىن ~ ياش تامچىلىرى قۇيۇلدى . 中眼他从珠泪 .

。来下了落地簌扑簌扑

مۆللىدە [静] 簌扑， 簌扑~ ياش ئالدى .

。出而眶夺泪眼下一簌扑他

مۆل - مۆل [模] 溜滴滴 溜滴滴 ~ قىلىپ قاراپ

ئولتۇردۇ . 着看着地溜滴滴睛眼子孩 .

态动使的 «مۆللىدەك» مۆللىدەك

مۆللىدەك [动] 巴眨 巴眨 ~ ئۇ ماڭا مۆللىدەپ قاراپ، پەس ئاۋاز

بىلەن سۆزلىدى . 说声小眼着巴眨我朝他 .

مۆمىن [静] ① 穆民 (伊兰斯教)， ② <转> 笃

厚忠，实笃，诚 教好良过受个一给嫁儿女把要你 . كىشىگە نىكاھلاپ بەر .

。人好的厚忠，的育

مۆمىنلەرچە [静] 地顺恭，地诚笃

مۆمىنلىك «مۆمىن» 词名象抽的

مۆنۈرىمەك [动] <方> 缓暂，停暂 (痛疼于用要主)

مۆھتەرەم [静] 的敬可，的敬尊 ~ ئەپەندى (可) 的敬尊 生先(的敬)

مۆھلەت [静] 限期，限期 ~ ىلەك شامەتن قىرىق كۈنلۈك

سورايتۇ . 限期天十四了求请王国向主公 ~

توشاي دەپ قالدى . 了到快期限的月个一

مۆھلەت ئالماق 期限要 期限得 期限得 ~ مەن ئۇنىڭدىن ئىك .

كى ئايلىق مۆھلەت ئالدىم . 限的月个两到得儿那他从我 . 期

مۆھلەت بەرمەك 期限给 期限给 ~ سىزگە قانچە ھەپتە مۆھلەت بەردى ؟

؟ 限期的周几你了给 ؟

مۆھلەتسىز [静] 期限无，期限无

مۆھلەتلىك [静] 期限有，期限有

مۆھۈر (مۆھرى) [静] 章图，印 ~ باسماق 印盖

مۆھۈردار (مۆھۈردارى) [静] 臣大玺掌

مۆھۈردارلىق [静] 职之玺掌，职之臣大玺掌

مۆھۈرلەتمەك «مۆھۈرلەك» 态动使的

مۆھۈرلەشمەك «مۆھۈرلەك» 态同共的

مۆھۈرلەنمەك «مۆھۈرلەك» 态动被的

مۆھۈرلۈك [静] 的印盖 ~ تلخت 据字的印盖

مۆھۈرلۈك يەر <经> 段地约批

مۆھۈرلەشمەك [动] 印盖 ~ توختامنى 印盖同合给

مۆجەللەك [静] 的糊模，的糊含，的混合

مۆجەللەك توپلانما <数> 合集糊模

似屎藏猫像 <成> مۇشۇك پوقنى يوشۇرغاندەك
(深如莫讳)的

头 —— 葱洋吃猫 <成> مۇشۇك پىياز يېگەندەك
在他，嘿！ 遭： 遭一 ～ ۇ ئاماكا چېكۋاتىدۇ!
。 遭一头 —— 葱洋吃猫是可这， 烟抽

须碟 <植> [静] مۇشۇكتاپان
草尾猫， 草头棒 <植> [静] مۇشۇكفۇيرۇق
猫熊 <动> [静] مۇشۇكئىپىق
مۇشۇكياپىلاق = ئوك

背拱腰弯， 子锅罗， 倭佝 <古> [静] مۇك
态动使的 «مۇكچەيتەك»
态同共的 «مۇكچەيتەك» مۇكچەيتەشمەك
态动被的 «مۇكچەيتەك» مۇكچەيتەشمەك
مۇكچەيمەك [动] 腰倭佝， 锅罗， 腰弓
ۋاي كېلىۋاتىدۇ . 头老的腰倭佝位一来走 . مۇكچەيتەشمەك
。 治曼土坎用能腰弓 <谚> . 态同共的 «مۇكچەيتەك»
مۇكچەيتەشمەك مۇكۈل - تېقىل <方> [静] مۇكۈل
的式女 <古> [静] مۇكۈم
睡瞌 <方> [静] مۇگدەك
睡瞌打， 盹打 <方> [动] مۇگدەيمەك

مۇڭگۈز [静] 角， 角犄 . ئىت دېسەك فۇيرۇقى يوق ، ئۆچ-
ك دېسەك مۇڭگۈزى . <谚> . 巴尾没， 狗是说
。 类不伦不”：“像不四”同喻； 角犄没， 羊
后 <谚> . 于胜而蓝于出青”同喻； 朵耳的长先过超角犄的长
。 “蓝
مۇڭگۈز ئاشكارا بولماق <成> 相本出露 : 相本出露
他候时个这在就 . 柳غدىلا ئۇنىڭ مۇڭگۈزى ئاشكارا بولدى .
。 相本了出露

莨毛果角 <植> مۇڭگۈز باش
膜角 <理生> مۇڭگۈز پەردە
炎膜角 <医> مۇڭگۈز پەردە يەللىكى
岩角 <地> مۇڭگۈز تاش

مۇڭگۈز چىقماق ①角出， 角长 <转> ②角反一
态 : ھېلىقى مالىمانچىلىق يىللاردا ھەر ياۋاشلارغا مۇڭگۈز چى-
قىپ ، ئىسيانچى بولۇپ كەتكەن . 在个那个年的乱动
。 派反造了成态常反一都人的实老常非

质角 <生> مۇڭگۈز ماددا
مۇڭگۈزسىز [静] 角无 ~ ھايۋانلار 无角动物

مۇرە قىسماق 肩耸 (道知不示表)؛ ئۇ ھېچنېمىنى
بىلمىگەن قىياپەتتە قوللىرىنى يېيىپ ، مۇرىسىنى قىستى .
。 肩下一了耸， 手双开摊， 道知不都么什作
مۇرىنى مۇرىگە تىرىمەك 肩并， 肩并肩 ； ئۇ دېگەن
بىز بىلەن مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ كۆرەش قىلغان سەپداش .
。 友战的战作肩并们我是

مۇرەن <方> [静] 口渡②河①
مۇرگۈمەك <方> [动] 失闪， 失前打
مۇرىدەشمەك «مۇرىدەشمەك» 态同共的
مۇرىدەشمەك [动] 靠肩用， 推肩用 . يىگىتلەر تراكتورنى زو-
رۇقۇپ مۇرىدەيتتى . 机拉拖推肩用劲使们子伙小 .
بىلەن يىگىت بىر - بىرىنى مۇرىدەپ كېتىپ باراتتى . 和
姑娘 . 走肩着靠肩子伙小

مۇرىلىك [静] 肩垫
مۇسۇن [静] 枝嫩
مۇشكۈل [静] 的难艰، 的巨艰 ~ ۋەزىپە 的巨艰
任的巨艰 / 务 ~ ئەھۋالغا چۈشۈپ قالماق / 境困于陷 ~ ئىش يوق
ئالەمدە ، كۆڭۈل قويغان ئادەمگە . 心有怕只， 事难无上世 .
。 人

مۇشكۈللەشتۈرمەك «مۇشكۈللەشمەك» 态动使的
مۇشكۈللەشتۈرۈلمەك «مۇشكۈللەشتۈرمەك» 态动被的
مۇشكۈللەشمەك [动] 难困变， 难艰变 . ھازىر ھېلىقى
ئىش تېخىمۇ مۇشكۈللىشىپ كەتتى . 困更得变事件那在现
。 了难

مۇشكۈللۈك [静] 难困， 难艰 . بۇ ~ بىز ئۈچۈن ھېچقانچە
گپ ئەمەس . 么什算不说来们我对难困这
مۇشۇك <动> [静] 猫 ~ چۈشىدە چاشقان كۆرەر .
<谚> 鼠老见梦都会梦做猫 . مۇشۇككە ئويۇن ، چاشقانغا
قىيىن . <谚> 难为鼠老， 戏游儿猫 . گۆشكە بويى
يەتمەسە ، روزا تۇتۇم دەر . <谚> 肉上不够猫
自说就 . 了斋封己 . مۇشۇكنىڭ پۇلى يوق ، گۆشكە ئامراق .
<谚> 肉吃想， 钱没猫 . “肉鹅天吃想蝶蛤癞”同喻 .
شۇكىنى ھارۇنغا قاتسالك ، كاتنىڭ ئاستىغا سۆرەيدۇ .
<谚> 拉下底床往会， 车上套猫蛤
مۇشۇك ئاپتاپقا چىقماسلىق <成> 图可利无
水油 : 这 ۋىنچىلىك نەرسە دېگەنگە مۇشۇك ئاپتاپقا چىقمايدۇ .
。 图可利无西东

مۇشۇك بىلىمىنى يېگەندەك <成> 地似事没像
، 地似事没像
， 觉不鬼， 知不人； 事其无若
رسەنغۇ؟ 呢地似事没像还么怎， 了得的得该你？

مېتال فىزىكىسى 学理物属金

مېتال كان ياتمىسى <矿> 床矿属金

مېتال كرىستال <矿> 体晶属金

مېتال مىنېرال <矿> 物矿属金

مېتال ئۆتكۈزگۈچ <物> 体导属金

مېتال ئېلېمېنت <化> 素元属金

مېتالچىلىق <冶> 工金②金冶①

مېتالچىلىق سانائىتى <冶> 业工金冶

مېتالسىز <静> 属金无

مېتالشۇناس <静> 家学属金

مېتالشۇناسلىق <静> 学属金

مېتاللوگرافىيە <静> 学相金

مېتاللىق <静> 的属金

مېتاللىق خۇسۇسىيەت <物> 性属金

مېتالوگىكا <静> 辑逻辑

مېتامورفىزم <静> 用作质变

مېتان <化> 气沼，烷甲

مېتان باكتېرىيىسى <生> 菌细烷甲

مېتان رادىكالى <化> 基甲

مېتانول <化> 醇甲

مېترو <交> 铁地

مېترو ئىستانسىسى <建> 站铁地

مېتروندازول <药> 灵滴灭

مېتود <静> 法，法方 ىقۇتۇش مېتودى بىلىش پائالىيىتىنىڭ

قانۇنىيىتىگە ئۇيغۇن بولۇشى كېرەك . 知认合符该应法

律规的动活

مېتودلىق <静> 的法方有 ىقۇتۇش مېتودى بىلىش

چوڭقۇر ، ～ ئوقۇتقۇچى . 方有，深高识知，稳沉个是他

。师教的法

مېتودولوگىيە <哲> 论法方

مېتېئور <天> 陨 (分部地落)石

مېتېئور يامغۇرى <天> 雨石陨

مېتېئورولوگىيە <气> 学象气

مېتېئورولوگىيە ئىستانسىسى <气> 台象气

مېتېئورولوگىيەشۇناس <静> 家学象气

مېتېئورولوگىيىلىك <静> 的象气

مېتېئورولوگىيىلىك كود <气> 码电象气

مېتېئورولوگىيىلىك كۆزىتىش <气> 测观象气

مېتىر <静> 尺突米，尺米②尺公，米①

مېتىر بېلىق <动> 鱼鲟

مۇڭغۇزسىمان <静> 的状角

مۇڭغۇزسىمان مېۋە <植> 果角

مۇڭغۇزلەشمەك <动> 糙粗变，化质角②角成变①

مۇڭغۇزلويلا <植> 藜果角

مۇڭغۇزلۈك <静> 的角犄有，的角有

مۇڭغۇزگەك <古> 胈胈，胈老，子胈

مۇڭغۇزلەنمەك <古> 角犄出长

مۈلكۈمەك <动> 爬

مۈلكى <静> 的职文，的政行

مۈلكى ئەمەلدار 官文

مۈلۈك (مۈلكۈم، مۈلكۈك، مۈلكى) <静> 业产，产财

مۈلۈك بېجى <经> 税业物

مۈلۈك پاي چېكى <经> 票股产资

مۈلۈك بېيى <经> 股产资

مۈلۈك رەنسىسى <经> 押低产资

مۈلۈك ھوقۇقدارى <经> 者有所权产

مۈلۈك ھوقۇقى <经> 权产

مۈلۈكچىلىك <静> 制有所 ىكوللېكتىپ ～ 有所体集

مۈلۈكچىلىك / ىقۇسۇسى ～ 制有私，制有所人私

制有公

مۈلۈكچىلىك قۇرۇلمىسى 构结制有所

مۈلۈكدار (مۈلۈكدارى) <静> 主业，者产有

مۈلۈكسىز <静> 的业产无，的产财无

مۈلۈكلىك <静> 的业产有，的产财有

مۈن <古> 汤肉，汤

مۈنۈش <方> 呀哎，哟哎 (用多性女)

مۈنۈكۈم <方> 的顺驯，的服驯，顺温，实老

مېتافىزىكا <哲> 学上而形

مېتافىزىكىلىق <静> 的学上而形

مېتافىزىكىلىق قاراش <哲> 点观的学上而形

مېتافىزىكىلىق ماتېرىيالزم <哲> 唯学上而形

义主物

مېتال <静> 属金

مېتال ئەمەس مىنېرال <矿> 物矿属金非

مېتال ئەمەس ئېلېمېنت <化> 素元属金非

مېتال پاراشوكى <冶> 粉属金

مېتال پۇل <经> 币硬，币货属金

مېتال پۇل نەزەرىيىسى <经> 论属金币货

مېتال خىمىيىسى 学化属金

مېتال رۇدىسى <矿> 石矿属金，矿属金

功械机 <物> مېخانكىلىق ئىش
 予授，章发颁 ىمەك بەرمەك : 章奖 [静] (مېدالى) مېدال
 章奖质金 ~ ئالتۇن / 章奖戴佩 ىمەك / 章奖
 的章奖戴，的章奖有 [静] مېداللىق
 饰颈(的像肖形圆有嵌) [静] مېدالىون
 <动>②(妖女的中话神腊希)萨杠墨① [静] مېدۇزا
 蜃海
 مېدىتسىنا = تېببىي ئىلىم
 行夜德默罕穆)吉拉尔米，节霄登 <宗> [静] مېراج
 (日七十月七历教兰斯伊为，日念纪霄升
 汞红 <药> [静] مېركۇروخروم
 水药红 <药> مېركۇروخروم ئېرىتمىسى
 泥灰，岩灰泥 <地> [静] مېرگېل
 线午子，度经 <地> [静] مېرىدىيان
 带午子 <地> مېرىدىيان بەلۋىغى
 线经 <地> مېرىدىيان سىزىقى
 的线经 [静] مېرىدىيانلىق
 锋圈经 <气> مېرىدىيانلىق فرونت
 羊绵毛细，羊奴利美 <动> [静] مېرىنوس
 子原介 <物> [静] مېزوئاتوم
 层间中 <天> [静] مېزوسفېرا
 顶层间中 <气> مېزوسفېرا چوققىسى
 子介 <物> [静] مېزون
 亚米达不索美 <地> [静] مېسوپوتامىيە
 达不索美 <天> مېسوپوتامىيە ئاسترونومىيىسى
 学文天亚米
 مېشچان = ئەرەك
 مېشچانلىق = ئەرەكلىك
 مېغىز¹ [静] ①仁果 : ئۆرۈك مېغىزى / 仁杏 / ياقاق مېغىزى
 内的话 مېغىزى مېغىزى : گەپنىڭ مېغىزى 核内 <转>②仁桃核
 <谚> . يەر ~ يەر ، سېغىز يەر ، سېغىز يەر .
 。地贝宝是地土粘，地險凶是地子沙
 饨馄仁桃核 <食> مېغىز چۆچۈرىسى
 色棕浅 مېغىز رەڭ
 <药> مېغىز مەجۈنى (مەجۈنى لوبوبى سەغىرى)
 膏蜜里河赛甫菠萝身强
 مېغىزنى چاقماق <成> 头甜到尝 : ئۇ ھالال ئەم.
 。头甜的动劳实诚了到尝他 . ھەككىڭ مېغىزنى چاقتى .
 黑用多，宽指两约)儿边的沿周四子褥 [静] مېغىز²
 (布

量尺米用 مېتىر سالماق
 态动使的 «مېتىرلىماق» مېتىرلاتماق
 态同共的 «مېتىرلىماق» مېتىرلاشماق
 态动被的 «مېتىرلىماق» مېتىرلانماق
 米百四 ىمەك ~ 400 : 的尺公، 的米 [静] مېتىرلىق
 渠水的
 مېتىرلىماق [动] (尺米用) ىمەك : ىمەك بىر مېتىرلاپ
 كۆرۈڭ . 看看遍一量再布大把你 .
 مېتىل <化> [静] 基甲
 紫胆龙，紫基甲 <化> مېتىل بىنەپشىسى
 醇甲 <化> مېتىل ئىسپىرتى
 胺甲 <化> [静] مېتىلئامىن
 (基)甲次，(基)甲亚 <化> [静] مېتىلېن
 鎬②子鑿① [静] مېتىن
 مېخانىزم [静] ①械机，构机 : سۈيۈقلۈك بېسىم
 مېخانىزمى ىمەك / ئۆتكۈزگۈچى ~ ②构机动传
 <转> ىمەك : ىمەك مېخانىزمى ىمەك ③制机争竞
 论械机
 مېخانىكا [静] <物> 学力，学械机
 مېخانىكا قانۇنى <物> 律定学力
 مېخانىكىشۇناس [静] <物> 家学力
 مېخانىكىلىق [静] 的学力، 的械机
 مېخانىكىلىق ئالەم نەزەرىيىسى <哲> 宙宇械机
 论
 مېخانىكىلىق ئەستە قالدۇرۇش <心> 忆记械机
 مېخانىكىلىق پارچىلىنىش <地> 解崩械机
 مېخانىكىلىق تەسىر <物> 用作械机
 مېخانىكىلىق تەۋرىنىش <物> 动振械机
 مېخانىكىلىق توقۇلما <生> 织组械机
 مېخانىكىلىق دولقۇن <物> 波械机
 مېخانىكىلىق دۆۋىلەنمە <地> 积堆械机
 مېخانىكىلىق سانغۇچ <经> 器数记械机
 مېخانىكىلىق سىجىللىق <物> 度强械机
 مېخانىكىلىق سىستېما <物> 统系学力
 مېخانىكىلىق كۈچ <物> 力械机
 مېخانىكىلىق ماتېرىيالنىزم <哲> 义主物唯械机
 مېخانىكىلىق ماسسا <物> 量质学力
 مېخانىكىلىق ھەرىكەت <物> 动运械机
 مېخانىكىلىق ئۈنۈم <物> 率效械机
 مېخانىكىلىق ئېنېرگىيە <物> 能械机

化软脑 <医> مېگە يۇمشاش
 肿脓脑 <医> مېگە يىرىكلىق ئىششىقى
 缩萎脑 <医> مېگە يىگلەش
 脑头有 <成> مېگىسى بار
 涂糊脑头 مېگىسى ئىلەشمەك
 脑头没 <成> مېگىسى يوق
 魂，主无神六 <成> مېگىسىدىن تۇتۇن چىقماق
 散魄飞 散魄飞
 ،的窍开不 <成> مېگىسىنى قاغا چوقۇۋالغاندەك
 脑呆头呆 脑呆头呆
 مېگىگە چىقماق 痛头得呛: بېنزىنىڭ يۇرتى مېگىگە
 . 痛头我得呛味油汽 . 痛头我得呛
 水积脑 <医> مېگىگە سۇ يىغىلىش
 血充脑 <医> مېگىگە قان تولۇش
 足不血供脑 <医> مېگىگە قان يېتىشمەسلىك
 مېگىنى چۇلغىماق: 脑头缠纠: بۇ خىيال مېنىڭ مېگە.
 . 脑头的我着缠纠头念个这 . 脑头的我着缠纠头念个这
 涂糊子脑得搅 مېگىنى قوچۇماق
 مېگىنى بېمەك <成> 胀脑昏头使: ئۇ كۈتۈلدۈرۈپ
 昏头我得吵، 叨叨地了没完没他 . 叨叨地了没完没他 . 叨叨地了没完没他
 . 胀脑
 مېگىش - تۇرۇش - تۇرۇش <静> 止举، 动举: ئۇنىڭ مېگىش -
 تۇرۇشى جايدا . 体得止举的他 . 体得止举的他 . 体得止举的他 . 体得止举的他
 باشقىچە بولۇپ قاپتۇغۇ؟ 呀常反么怎动举的你
 مېگىشلىق <静> 的走善
 مېگىشلىق ئات 马走، 马的走善
 مېگىشماق «ماشماق» 态同共的
 مېگىلماق «ماشماق» 态动被的
 مېلودىيە <艺> <静> 律旋
 مېلودىيە ئىلمى 学律旋
 مېلودىيىسىز <静> 律旋无
 مېلودىيىلىك <静> 的律旋
 مېلىس <方> <静> 斯利莫 (种一的甫莱西麦)
 مېلىلىت <矿> <静> 石长黄
 مېمار <静> 师筑建
 مېمارچىلىق <静> 业筑建
 مېموراندىم <静> 录忘备
 مېمورىيال <静> <经> 的帐转
 مېمورىيال چەك <经> 票支帐转
 مېمورىيال راسچوت <经> 算结帐转

مېغزلاتماق «مېغزلىماق» 态动使的
 مېغزلاشماق «مېغزلىماق» 态同共的
 مېغزلانماق «مېغزلىماق» 态动被的
 مېغزلىق 仁甜 仁甜 ~ ئۈرۈك ~ ئاتلىق: 的仁有，的仁果 [静]
 杏
 مېغزلىماق 儿边沿 (子褥给) [动]
 مېكىچىن 猪 <骂> ② 猪母 <动> ① [静]
 مېكىيان 鸡母 <动> [静]: مېكىياننىڭ ئوي - پىكىرى بىر
 سىقىم تېرىق . 米小把一是一是求追的鸡母 <谚>
 مېگابار 巴兆 <物> [静]
 مېگابايت 字节兆 <电> [静]
 مېگافون 叭喇音扩，器音扩 [静]
 مېگاگېرتس 兹赫兆 <物> [静]
 مېگاۋات 瓦兆，特瓦兆 <物> [静]
 مېگاۋولت 伏兆，特伏兆 <物> [静]
 مېگوم 欧兆 <物> [静]
 مېگە <理生> [静]: چوڭ ~ 脑大 / ئارقا ~ 脑后
 مېگە ئاستى بېزى 体垂下脑 <理生>
 مېگە پەردىسى 膜脑 <理生>
 مېگە پەردىسى يەللىكى 炎膜脑 <医>
 مېگە پېنى 学科脑
 مېگە توسۇلمىسى 塞栓脑 <医>
 مېگە چىقۇقى 疝脑 <医>
 مېگە سىلكىنىش 荡震脑 <医>
 مېگە غولى <理生> 干脑
 مېگە قاتۇرماق <成> 筋脑动
 مېگە قان ئازلىقى <医> 血贫脑
 مېگە قاناش <医> 血出脑，血溢脑
 مېگە قېپى <理生> 颅脑
 مېگە قېتىقى <理生> 浆脑
 مېگە قېرىنچىسى <理生> 室脑
 مېگە كۆۈرۈكى <理生> 桥脑
 مېگە نېرۋىسى <理生> 经神脑
 مېگە ھۈجەيرىسى <理生> 胞细脑
 مېگە ئۆسمىسى <医> 瘤脑
 مېگە ئېچىلماق <成> 豁，悟大然恍，开顿塞茅
 朗开然
 مېگە ئېلېكتر دولقۇنى <医> 波电脑
 مېگە ئىشلىمەك 灵瓜脑，灵袋脑
 مېگە يەللىكى <医> 炎脑

客问别 < 谚 > . كېلىشىنى سورما ، كېلىشىنى سورما .
 来时何人客问要，走时何人
 尽是醉人客 < 谚 > . ساھىبخاننىڭ مەستلىكى ئەيب .
 错过是醉人主，兴

客做 مېھمان بولماق

授教座客 مېھمان پروفېسسور

待款，待招，客请 مېھمان قىلماق

馆宾②室客会，厅客①〔静〕 مېھمانخانا

的厅客带，的厅客有〔静〕 مېھمانخانلىق

客做〔静〕 مېھماندارچىلىق

، مېھماندوست 〔静〕 客好 〔静〕 ئۇيغۇر خەلقى داستىخنى كەك ،

。客好(情热)慨慷民人尔吾维 . ~

形式词名的 «مېھماندوست» مېھماندوستلۇق

店饭，店酒〔静〕 مېھمانساراي

位席人客 〔静〕 的客做，的人客 〔静〕 مېھمانلىق ~ ئورۇن

服礼 مېھمانلىق كىسىم

， مېھنەت 〔静〕 ① 动劳 : ئادەمنىڭ سۆلتىگە قارىما ، مېھنەتكە

功② . قارا . 动劳的他看要，头派看别人看 < 谚 > .

苦劳，夫

的动劳爱热 مېھنەت سۆيەر

， مېھنەتسىز 〔静〕 动劳付出，不 〔静〕 夫功下不، ھېچبىر مېھنەت-

动劳何任出付不 . ئەمەس . سىزلا نەتىجىگە ئېرىشىش مۇمكىن ئەمەس .

。就成得取能可不就

， مېھنەتكەش 〔静〕 的动劳，的苦劳， ~ خەلق 众大苦劳

的动劳付出，的夫功下〔静〕 مېھنەتلىك

، مېھىر (مېھرى) 〔静〕 爱慈，爱，情恩，爱心 : ئانا مېھرى

爱可 مېھرى / مېھرى ئىسسىق 爱母

上爱，爱钟 مېھرى چۈشمەك

得舍，爱割 مېھرىدىن كەچمەك

舍不恋恋，恋留，得不舍 مېھرىنى ئۈزەلمەسلىك

， مېھرىسىز 〔静〕 的心爱有没 〔静〕 مېھرىسىز

形式词名的 «مېھرىسىز» مېھرىسىزلىك

， مېھىر - شەپقەت 〔静〕 情恩，惠恩，慈仁，悲慈

的慈仁，的大情恩〔静〕 مېھىر - شەپقەتلىك

， مېھىرلىك 〔静〕 的祥慈，的爱慈 : ئانا - ئانا 慈(祥慈)

母父的(爱)

， مېھىر - مۇھەببەت 〔静〕 爱关，爱恩

، مېۋە 〔静〕 ① 果水，② 果成 < 转 > 实果，果成 : غەلىبە

， مېۋىسى 实果动劳 / 实果利胜 مېۋىسى

果结 مېۋە بەرمەك

帐转 مېمورىيال ھېسابات

， مېنبىا 〔静〕 巴门，人巴门 : مىللىتى 族巴门

， مېنپاچە 〔静〕 ① 语巴门 ② 式巴门

， مېنتول < 化 > 〔静〕 醇荷薄，脑荷薄

， مېنتول مەلھىمى < 医 > 油金万，油凉清

， مېندېل 〔静〕 尔德孟(家学传遗利地奥)

， مېندېل فاككتورى < 生 > 子因尔德孟

， مېندېل قانۇنى < 生 > 律定尔德孟

， مېندېلىزم 〔静〕 < 生 > 义主尔德孟

， مېنزۇلا < 地 > 〔静〕 仪板平

، مېنىخچە 〔静〕 看我依，为认我，得觉我，为以我 : ~

。对不的说他为认我 . ئۇنىڭ ئېيتقىنى توغرا ئەمەس .

， مېھىر 〔静〕 礼彩

، مېھىر ھەقىقى 礼彩

، مېھىراب (مېھرابى) 〔静〕 < 宗 > 神(的中正殿大寺真清)

， مېھىر 坛神، 龛

، مېھىرىبان (مېھرىبانى) 〔静〕 ① 祥慈，爱慈 : مەن ئۇنىڭ ~

ئانىلار دەك بېشىمنى سىلاپ تۇرۇپ ماڭا بەرگەن تەربىيىسىنى ھەر-

، گىز ئۇنتۇمايمەن . 我怀关地般母慈她记忘会不绝我

， مېھىر ② 人上心，人的爱心

， مېھىرىبانلاشماق < 动 > 祥慈变

، مېھىرىبانلىق 〔静〕 祥慈，爱慈，爱博，情恩 : مومىسى ~

، بىلەن كۈلۈمسىردى . 了笑地祥慈母祖他

، مېھىرىبانلىق قىلماق 爱疼，抚爱 : تاغام ماڭا بەك

، مېھىرىبانلىق قىلىپ كەلدى . 我爱疼分十直一叔叔

، مېھىرىبانلىق كۆرسەتمەك 怀为悲慈

، مېھىرىبانلىق ئېقىمى < 哲 > 派学爱博

، مېھىرىقۇت < 植 > 〔静〕 芝灵

، مېھىرىگىياھ (مېھىرىگىياھى) 〔静〕 < 植 > 参人

، مېھىرىگىياھگۈل < 植 > 〔静〕 草菱花

، مېھىرىئوت < 植 > 〔静〕 草紫滇

، مېھىمان 〔静〕 人客，客宾 : ~ كەلسە ، بەخت كېلىدۇ . < 谚 >

، مېھىمانغا 〔静〕 到人客 . 来福幸， ~ قويدىن بۇۋاش . < 谚 >

، مېھىمانغا 〔静〕 实老羊 人客害伤说别为意) 猫撵别时在人客 < 谚 > .

، مېھىمانغا 〔静〕 尊还亲父比人客 < 谚 > . ~ ئاناڭدىن ئۇلۇغ .

، مېھىمانغا 〔静〕 吃要会不人客 < 谚 > . ~ سوراپ يېمەس .

، مېھىماننىڭ ئېتى بەسى ، يەتتە كۈندىن ئاشسا سېسى . < 谚 >

، مېھىمانغا 〔静〕 香吃不天七过越，长可不客作人

، مېھىمانغا 〔静〕 多探试是可，坐久不人客 < 谚 > .

، مېھىمانغا 〔静〕 多探试是可，坐久不人客 < 谚 > .

。 “谷

林木果 ئورمان مېۋىلىك

物植实结 <植> مېۋىلىك ئۆسۈملۈك

مېۋىلىمەك ① [动] 果结: بۇ يىل ئۇرۇكلەر خېلى ئوبدان

结有<转>②。 好得结子果树杏年今. مېۋىلەپ قالدى.

果: مۇھەببەت گۈللەرنى ھەقىقىي ھېسسىيات بىلەن سۇغرىپ تۇرمىغاندا، ئۇ مېۋىلىمەيدۇ. 情的爱不要朵花

的正真用. 浇灌去情. 果结有会不就它.

人疾残 ~ ئادەم 疾残، 废残 [静] مېيىپ

残， 废残 مېيىپ بولماق

残致 مېيىپ قىلماق

废残， 残伤 <医> [静] مېيىپلىك

体遗， 体埋 <宗> [静] مېيىت

仪葬(的式林斯穆) مېيىت نامىزى

殡送， 丧送 ئۇزاتماق مېيىت

者尸洗 مېيىت بۇغۇچى

尸洗 مېيىت يۇماق

房尸停 [静] مېيىتخانا

状动蠕 [模] مت

مت قىلماسلىق ① 动不: 衷于动无: شۇنچە گەپ قىل.

سام مت قىلماسەنغۇ؟ 动有没也动你， 多么这了说我.

情表无، 气吭不②

متە <动> [静] 象米: گۈرۈچكە ~ چۈشۈپتۇ. 长米大

了象米

متەۋە <方> [静] 笑玩

متەۋىلەشمەك <方> [动] 辩证， 理讲

متىتىدە [静] 微微: ئەتراپ شۇنچە قاراغۇ ئىدىكى، پۈتى ~

يۆتكەسە غۇلاپ كېتىدىغاندەك ئىدى. 微微脚، 黑么这是围周.

样一了倒要象就下一动挪

متكوت [静] 白脱(骨踝)

متكوت بولماق: ئۇنىڭ پۈتى متكوت بولۇپ كې.

تېپتۇ. 了白脱脚的他

مت - مت [模] 状动眨: كۆزنى ~ قىلماق 眼眨

متومتسن <药> [静] 素霉力自

متىق [模] 状步碎迈

متىقلاشماق «متىقلىماق» 态同共的

متىقلىماق [动] 步碎迈

متىق - متىق [模] 状蹒跚儿幼

متىلداشماق «متىلداشماق» 态动使的

متىلداشماق «متىلداشماق» 态同共的

果坐، 果挂 مېۋە تۈگمەك

朵骨实果 <植> مېۋە تۈگۈنى

蝇果 <动> مېۋە چىۋىنى

店果水 مېۋە دۈكىنى

子包馅果 <食> مېۋە سامسا

醋果 مېۋە سىركىسى

露子果 مېۋە شەربىتى

皮果 مېۋە شۈپۈكى

汁果 مېۋە شىرنىسى

糖果 <食> مېۋە شېكىرى

干果 مېۋە قېقى

泥果 مېۋە قىيامى

头罐果水 مېۋە كونسېرۋاسى

酱果 <食> مېۋە مۇرابباسى

酒果 مېۋە ھارىقى

料饮果汁 مېۋە ئۈسسۈزلۈقى

冻果 مېۋە ئۈيۈتمىسى

料饮肉果 مېۋە ئىچىملىكى

胶果 مېۋە يېلىمى

果结始开 مېۋىگە كىرمەك

مېۋە - چىۋە [静] 品果، 果水

مېۋىشۇناس مېۋىشۇناس [静] 家学培栽树果، 家学树果

مېۋىشۇناسلىق مېۋىشۇناسلىق [静] 学培栽树果، 学树果

مېۋىسىز مېۋىسىز [静] 的果结不، 的实果没: دەرەخنى قاقما.

<谚> 摇要不树的实果没. بىلىمسز ئادەم ~ دە.

رەخ. <谚> 树的果结不像就人的识知没. دەرەخ.

تىن تۆت ياخشى، ھورۇن ئادەمدىن بۇت. <谚> 果结不树

佛如不惰懒若人، 桑如不

枝空، 秆空 مېۋىسىز شاخ

مېۋىزار مېۋىزار [静] 丛树果، 林树果

مېۋىزارلىق = مېۋىزار

مېۋىلەتمەك «مېۋىلىمەك» 态动使的

مېۋىلىك [静] 的实果有، 的果水: دەرەخ ئېگىلىپ تۇ.

رار، مېۋىسىز دەرەخ غادىيىپ تۇرار. <谚> 总树的实果有

者识学有”同喻: 着立挺是总树的实果无، 身着俯是

“得自洋洋则醋瓶半， 慎谨虚谦

园果 باغ مېۋىلىك

مېۋىلىك دەرەخ ① <植> ② 树果: 树的实果有

果有 <谚> 树的子果: مېۋىلىك دەرەخنىڭ بېشى تۆۋەن.

若怀虚是总人的识知有”同喻: 头着低是总树的实

踩地叽咕叽咕 دەسىمەك

黏 <转>② 唧咕唧咕，叽咕叽咕① [模] مىچ - مىچ 糊糊黏

态动使的 «مىچلىدماق»

态同共的 «مىچلىدماق»

مىچلىدماق ① [动] 咻扑① 搭抽，唧咕，叽咕，咻扑① <转>② . 着哭地搭搭抽抽娘姑 . چىلداپ يىغلاۋاتىدۇ .

黏发 : گاڭپىن مىچىلداپ قاپتۇ . 了黏做饭米 . مىخ [静] 子钉 ~ قاقماق 子钉钉 / مىخنى ئايساڭ ، تا . قىدىن ئايرىلىسەن . <谚> 子钉得不舍 掌马住不钉 ، 子钉得不舍

مىخ سەندەل <手> 砧铁小

مىخ قېلىپى 模子钉 (用儿帽子钉做)

مىخ مەتبەئە <印> 印铅，刷印字活

مىخ يېزىق <语> 字文形楔

مىختەك ① [静] 似子钉② <转>② 牢牢 : بۇ گەپنى ئېسىڭىزدە ~ ساقلاڭ . 住记牢牢要你话这

مىختەك قادالماق 盯狠狠，盯死死 : قانچە ئونلىغان غەزەپلىك كۆزلەر ئۇنىڭغا مىختەك قادالدى . 他着盯地狠狠睛

مىختەك ئولتۇرماق 一地动不动 : تاماقتىن كېيىن مىختەك ئولتۇرۇپ كىتاب كۆرسەن . 地动不动一我后饭 . 书看来下坐

مىخدارچىن <植> [静] 香丁香

مىخلاتماق «مىخلىماق» 态动使的

مىخلاشماق «مىخلىماق» 态同共的

مىخلانماق «مىخلىماق» 态动被的

مىخلىق [静] 的子钉，的子钉有

مىخلىق ئاياغ <体> 鞋子钉

مىخلىماق [动] 钉 : ساندۇق ~ 子箱钉

مىخزاڭۇل <植> [静] 花梅

مىدىر [模] 动蠕，弹动，动

مىدىر - مىدىر [模] 动蠕，弹动，动

مىدىر - مىدىر قىلماسلىق 弹动不 : 动不丝纹，弹动不

مىدىر - مىدىر قىلماي ياتماق 一地动不动 : 着躺地动不动

مىدىرلاتماق «مىدىرلىماق» 态动使的

مىدىرلاشماق «مىدىرلىماق» 态同共的

مىدىرلىماق ① [动] 弹动，动 : ئۇنىڭ لەۋلىرى بىلىنەر - بىلىنمەس مىدىرلىدى . 下一了动觉不知不唇嘴的他

مىدىرلىغان قىر ئاشار . <谚> 只肯要就动平过 : 乎忙，忙 <转>② . “断木锯绳”同喻

متىلىدماق [动] 微动 : مىتىلىدماي جىم ئولتۇر ! 坐实老 ! 动别，下

متىلوس 下见

متىلوس قۇلۇلسى <动> 贝貽

مىجەز (مىجەزى) [静] 气脾① 情性，子性，气脾① : مىن ئۇنىڭ مىجەزىنى بىلىسەن . 气脾的他解了我 . بۇ كىشىنىڭ مىجەزى ياخشى . 好(情性)气脾人个这 . 点一，了病我 . 了病我 . نازا مىجەزم يوقتەك تۇرىدۇ . 点一，了病我 . 了病我 . نازا مىجەزم يوقتەك تۇرىدۇ . 特质体的指学医尔吾维)体 <医>③ . 有没也精神

寒体 热体 مىجەزى ئىسسىق / مىجەزى سوغۇق

مىجەزى بوش ① 头劲没 ② 小劲干，头劲没

مىجەزى پىتىر 绪情没，精神没

مىجەزى قوداڭشىماق 火发，气脾发 : بۇ ئىش ئېسىم - گە كېلىش بىلەنلا مىجەزم تېخىمۇ قوداڭشىپ كەتتى . 想一我 . 了大更就儿火事这起

مىجەزى يوق 精神没，服舒不 : ئۇنىڭ ~ بولۇپ قېلىپ ، تېۋىپقا باردى . 夫大了看去，服舒不他

مىجەز - خۇلق [静] 性秉，气脾，性脾

مىجگەن <植> [静] 瓜甘极蜜 (一之种品瓜甜)

مىجىتماق «مىجىماق» 态动使的

مىجىر [模] 麻麻密密

مىجىر - مىجىر [模] 麻麻密密 : چۈمۈلەر ئۈستىخانغا ~ ئولشۇۋاپتۇ . 上头骨在爬地麻麻密密蚂蚁

مىجىشماق «مىجىماق» 态同共的

مىجىق [静] ① 瘪挤 : ~ چىلەك 瘪挤的 / ~ داس ② 盆的瘪挤 : 子性慢 ~ ئادەم 子性慢

مىجىقى چىقماق 烂巴稀，烂压，烂挤 : مىجىقى چىد -

قىپ كەتكەن داس 子盆的烂挤

مىجىقلاتماق «مىجىقلىماق» 态动使的

مىجىقلاشماق «مىجىقلىماق» 态同共的

مىجىقلانماق «مىجىقلىماق» 态动被的

مىجىقلىماق [动] 搓，揉，捏 : قولۇمدىكى گۆشنى مىجىقلىغان . 着捏我 . 亲母的去远着看肉的中手

مىجىلماق «مىجىماق» 态动被的

مىجىماق [动] 压踩，压挤，捏 : قىيمىنى مىجىپ ، دورا - دەرىماننى تەڭشىشەك 料调拌馅捏 / شاپتۇلنى دەسەپ مىجد -

ۋەتەك 把桃踩烂

مىچ [模] 咻扑① 叽咕，叽咕，咻扑 [静] 唧咕唧咕，叽咕叽咕，咻扑咻扑 ~

号吹 静 [静] مىزگان ~ چالماق

员号司，兵号，手号 [静] مىزگانچى

兰仔米 <植> [静] مىزگۈل

麻麻密密 [模] مىژ

踵接肩摩，攘攘熙熙，麻麻密密 [模] مىژ - مىژ

态同共的 «مىژلىدماق» مىژلىدماق

مىژلىدماق = مىغلىدماق

铜 [静] مىس¹

具铜 مىس ئەسۋاب

镜铜 مىس ئەينەك

头秃②人的发头黄① مىس باش

元铜，币铸铜 <经> مىس تەڭگە

盐酸铜 <化> مىس تۇزى

壶茶铜 مىس چەينەك

壶茶铜颈长 مىس چۆگۈن

锈铜 مىس دېتى

色褐棕 مىس رەڭ

铜酸硫 <化> مىس سۇلفات

锅铜 مىس قازان

器铜 مىس قورال

代时器铜 مىس قورال دەۋرى

模铜 مىس قېلىپ

焊铜 مىس كەپشەر

蓝铜 <矿> مىس نىل

腾腾慢，悠悠慢 [模] مىس²

مسال (مسالى) ①子例: بۇ روماندا دىئالېكتىكىغا دائىر

نۇرغۇن مىساللار بار. 这 小部 中说 有 许多 于 辩 证的 法

子例 ②.<数> 子式: ئىمتىھاندا ماتېماتىكىدىن ئىككى

مەسىلە، ئۈچ ~ چۈشتى. 考 试 时 数 学 了 两 道 应 用

题 三，道 子 式 题 .

مىستىكا <哲> [静] 学玄，论秘神

مىستىكىلىق [静] 的义主秘神

مىسرا (مىسرايم، مىسرايىك، مىسراسى) <文> 学文义主秘神

مىسرا (مىسرايم، مىسرايىك، مىسراسى) <文> [静] 诗

句诗，行

مىسرالىق [静] 的诗，的行，的行: ئىككى ~ شېئىر 双 行 诗

مىسران [静] 子凿铁 (的用渣油 掘坊油)

مىسىندە [静] 地腾腾慢，地悠悠慢

مىسىزلىنىدۇرۇلماق «مىسىزلىنىدۇرۇلماق» 态动使的

مىسىزلىنىدۇرۇلماق «مىسىزلىنىدۇرۇلماق» 态动被的

كىچە مىدىرلاپلا يۈرىمەن . 晚到忙早从我

مىدىر - مىدىر 状动蠕 [模]

مىدىك [静] 人家出与)人的佛信家在，土居 <古>

(对相

مىراب (مىرابى) [静] 人水管: ئاتالغۇ ~ بولغۇچە، يېرىك سۇ

بېشىدا بولسۇن. <谚> 你如不，人水管当亲父你其与

。处源水在田的

مىرابلىق [静] 作工水管

مىراخور [静] 养管掌中宫)仆太，人围，师围 <古>

(人的马

مىراس (مىراسى) [静] 产遗: تارىخى مىراسلارنى قۇتقۇزۇش

的 亲 父 < 谚 > . ~ ئانا كەسپى بالغا . 抢救 历史 史 产 的

。产遗的 子孩 给是 就业 专

مىراس بېجى <经> 税产遗

مىراس خېتى 据字产遗

مىراس قالماق 产遗留

مىراسخور [静] 人承继产遗

مىراسخورلۇق «مىراسخور» 词名象抽的

مىراسخورلۇق ھوقۇقى <法> 权承继产遗

مىرت [模] 溜刺

مىرتا <植> [静] 娘金桃

مىرتىدە [静] 下一溜刺: سوپۇن ھۆل قولۇمدىن ~ چىقىپ

كەتتى . 去出了滑中手湿的我从下一溜刺皂肥

مىرت - مىرت [模] 溜刺溜刺

مىرزىگۈل <植> [静] 草雀孔，菊寿万

مىرسال <植> [静] 草引砂

مىرغەمىزە <方> [静] 子弯绕爱话说，者语巧言花

人的

مىرقىراتماق «مىرقىراتماق» 态动使的

مىرقىراشماق «مىرقىراتماق» 态同共的

مىرقىراتماق [动] (孩小于用)哭大声放

مىرگىنىيە 下见

مىرگىنىيە ئوتى <植> 草阜种，铃美

مىرۋەت [静] 纹螺，扣丝螺

مىرىكا <植> [静] 梅杨

مىرىك [静] 者哭爱 <方>

مىزنان (مىزنانى) [静] ①平天 ②子戮，<军> ③例条

历回 <天> ⑤官秤天 <天> ④绳准，则准 <转>

月七年阳太

مىزانگۈل <植> [静] 菊啄异，菊嘴异

的

，的糊黏，的子性慢②蹭蹭磨磨①〔模〕 مىس - مىس
人的子性慢 ئادەم ~ :的缓迟作动

断寡柔优，儿劲糊黏〔静〕 مىسلىق

断寡柔优 مىس - مىسلىق قىلماق

植香芳等草甘，枝柏用)刷牙克瓦斯密〔静〕 مىسۋاك
(成制物

态动被的 «مىسۋاكلماق»

牙刷刷牙克瓦斯密用〔动〕 مىسۋاكلماق

及埃 <地>〔动〕 مىسر

鹰夜及埃 <动> مىسر چۇغۇندىكى

子垫草②草稻 <植>①<方>〔静〕 مىسل

碗铜(的用火淬匠饰首)〔静〕 مىسلچە

态同共的 «مىسلداشماق»

斯条慢 مىسلدىماق〔动〕 مىسلدىماق 腾腾慢

斯条慢 قىلماق 腾腾慢 / 儿活干地 腾腾慢 腾腾慢

话说地理

颖股剪 <植>〔静〕 مىسلىقياق

色青灰，色灰 <方>〔静〕 مىسى

(声涕鼻擤)咯〔模〕 مىش¹

猫 <方，动>〔静〕 مىش²

子皮的过熟，毛过剪〔静〕 مىشە

壳弹 <军>〔静〕 مىشەك

壳弹有没 ئوق بولمايدۇ. ~ :的壳弹无〔静〕 مىشەكسىز

。弹为其成不

的壳弹有〔静〕 مىشەكلىك

态动使的 «مىشقىرماق»

不! مىشقىرماق 涕鼻涕 涕鼻涕 涕鼻涕 涕鼻涕

! 涕鼻涕地随要

态同共的 «مىشقىرماق»

的哭爱，的性耐没 <方>〔静〕 مىشقىرىق

说听，说据〔静〕 مىش - مىش

مىش - مىش پاراڭ = مىش - مىش گەپ

闻传，息消道小 مىش - مىش گەپ

态动使的 «مىشلىدىماق»

态同共的 «مىشلىدىماق»

泣抽，搭搭抽抽②声涕鼻涕出发①〔动〕 مىشلىدىماق

麻麻密密〔模〕 مىغ

-. مىغ - مىغ 麻麻密密 麻麻密密 麻麻密密 麻麻密密

。人了满挤麻麻密密场广. ئادەم بىلەن توشتى.

铜脱〔动〕 مىسىزلانماق

مىسىزئونېر = دىن تارقاقچى

戡<经>②香麝钱五 ئىپار ~ بىش :钱①〔静〕 مىسقال

子

布大细 داکا مىسقال

مىسقالچە〔静〕 儿点点一，儿点丁一 : سابت دېگەننىڭ

ئىشلىرى مىسقالچىمۇ قىلالمىدى . 儿点丁一事的提比萨

。成弄没都

态动使的 «مىسقاللماق»

态同共的 «مىسقاللماق»

态动被的 «مىسقاللماق»

单为钱以 单为钱以①〔静〕 مىسقاللىق

镯手的钱十二 بىلەزۈك ~ يىگىرمە : 秤的位

平天平 مىسقاللىق تارازا

مىسقاللىماق〔动〕 称子戡用，称地钱一钱一 称子戡用

子金称子戡用，子金称地钱一钱一 ~

匠铜〔静〕 مىسكەر

业匠铜 <手>〔静〕 مىسكەرلىك

铺匠铜 مىسكەرلىك دۈكىنى

儿活匠铜干 مىسكەرلىك قىلماق

مىسكىن〔静〕 ① 困贫，苦穷 ~ ، يېتىم - يېسىرلەرنى

يۆلىمەك 独孤，怜可②者靠无苦孤，苦穷助扶 独孤

子样的脸苦眉愁的他 قىياپىتى ~

态动使的 «مىسكىنلەشمەك»

مىسكىنلەشمەك〔动〕 戚悲，愁发 戚悲，愁发 戚悲，愁发

个两这 ئىككى قېرى كۈندىن - كۈنگە مىسكىنلىشىپ باراتتى .

。愁发天一比天一老的女子有没

式形词名的 «مىسكىن»

下见 مىسلى

未所前，的前空，的例先无 مىسلى كۆرۈلمىگەن

事的例前无史次一是这 . بۇ تارىختا ~ بىر ۋەقە .

。件

مىسلىسىز〔静〕 的前空，的未所前，的有 未所前

چىلارغا ~ ئېغىر قىيىنچىلىقلارنى كەلتۈردى . 革给况情一这

。难困的重严前空多许了来带们者命

的铜含，的铜加，的铜〔静〕 مىسلىق

金混大铜红 مىسلىق ئالتۇن

物矿铜含 <矿> مىسلىق مىنېرال

肥铜 <农> مىسلىق ئوغۇت

腾腾慢，的散懒，的洋洋懒 <方>〔静〕 مىسلىمىيال

مىكرو سېكۇنت 秒微
 مىكرو فارادا <物> 拉法微 (拉法一之分万百)
 مىكرو فوتوگرافىيە <艺> 影摄微显
 مىكرو فىزىكا 学理物观微
 مىكرو قۇرۇلما 结构微
 مىكرو كاتالوگ 录目微缩
 مىكرو كارتا 片卡微缩
 مىكرو كرىستال <矿> 晶微
 مىكرو كوماندا 令指微
 مىكرو كومپيۇتېر 机微, 机算计子电型微
 مىكرو كۆلۈن <物> 仓库微 (仓库一之分万百)
 مىكرو كىلىمات 候气小
 مىكرو كىلىماتولوگىيە 学候气小
 مىكرو كىيۇرى <物> 里居微 (里居一之分万百)
 مىكرو گېنىرى <物> 利亨微 (利亨一之分万百)
 مىكرو لاپا 管型微
 مىكرو لىتىر (升毫一之分千) 升微
 مىكرو ماتور 机动电型微
 مىكرو ماشىنا 机电率功小
 مىكرو مالىيە <经> 务财观微
 مىكرو مانومېتىر <物> 计压微
 مىكرو مېتىر ①尺分千, ②仪微测, 米微
 مىكرو مىقدار 量微
 مىكرو مىللىمېتىر 米毫微
 مىكرو ئورگانىزم <生> 物生微
 مىكرو ئورگانىزىملىق 的物生微, 的物生微有
 مىكرو ئوم <物> 姆欧微 (姆欧一之分万百)
 مىكرو ۋات <物> 瓦微 (特瓦一之分万百)
 مىكرو ۋولت <物> 伏微 (特伏一之分万百)
 مىكرو ھېسابلاش ماشىنىسى <电> 机算计型微
 مىكرو ھېكايە <文> 说小型微
 مىكرو ئېلېكتر <物> 子电微
 مىكرو ئېلېكترونىكا <物> 学子电微
 مىكرو ئېلېمېنت <化> 素元量微
 مىكرو ئىسپورا <生> 子孢小
 مىكرو ئىسخېما 图型微
 مىكرو ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 学济经观微
 مىكرو ئىنگىلىك <经> 济经观微
 مىكروپىسىز <生> [静] 菌, 物生微
 مىكروپىسىز [静] 的菌无: ~ ئۆستۈرۈش 养培菌无

مىغىلداشماق «مىغىلداشماق» 态同共的
 مىغىلدىماق 攘攘熙熙, 踵接肩摩 [动] ىكشەنە بولغاچ.
 قىسكىن, بازاردا كىشلەر مىغىلدايتتى. 天期星为因是许或.
 (攘攘熙熙)踵接肩摩们人上扎巴, 吧
 مىقدار (مىقدارى) ① [静] 量: ئىسسىقلىق مىقدارى 热
 / 量 كۆپ مىقداردىكى سۇ ② 水的量大: بىر ~ كىسلاتاغا
 ئۈچ ~ سۇ قوشماق 水份三加酸份一
 مىقدار تەھلىلى 析分量定
 مىقدار رەۋىشى <语> 词副量数
 مىقدار سۆز <语> 词量
 مىقدار ئۆزگەرتكۈچ <电> 器量变
 مىقدارلىق [静] 的额数, 的量
 مىققىدە ① [静] 满丰 ② 适合刚: ئۇنىڭ كىيىمى بەدىنىگە
 ~ كەپتۇ. 适合刚得穿衣服的他.
 مىقياس (مىقياسى) [静] 围范: پۈتۈن مەملىكەت مىقياسىدا
 内围范国全
 مىكائىل <宗> [静] 传教兰斯伊 勒迦米, 来伊卡米
 (职之物万宙宇察观司专, 一之使天大四的说
 مىكە <方> [静] 墨
 مىكرو ① [静] 观微 ② 量微 ③ 型微
 مىكرو ئاپپارات 机相照型微
 مىكرو ئاپتوموبىل 车汽型微
 مىكرو ئامپېر <物> 培安微 (培安一之分万百)
 مىكرو بار <物> 巴微 (压气大一之分万百)
 مىكرو بىئولوگىيە 学物生微
 مىكرو بىئولوگىيەشۇناس 家学物生微
 مىكرو پروگرامما 序程微
 مىكرو پىلىۋنىكا <艺> 片胶微缩
 مىكرو تەسىر <物> 扰微
 مىكرو تەنچە <生> 体微
 مىكرو تەھلىل 析分量微
 مىكرو تۇپراقشۇناسلىق <农> 学壤土微
 مىكرو تېلېفون 器话受送
 مىكرو تېلېۋىزور 机视电型微
 مىكرو تىلشۇناسلىق <语> 学言语观微
 مىكرو خىمىيە <化> 学化量微
 مىكرو دولقۇن <物> 波微
 مىكرو دۇنيا <哲> 界世观微
 مىكرو رايون 区小
 مىكرو زەررىچە <物> 子粒观微

مىڭ قىلغان بىلەن 做么怎再 مىڭ قىلغان بىلەنمۇ سىز بۇ ئىشنى بېشىغا ئېلىپ چىقالمايسىز . 做么怎再 ، 你事件这 ، 成不办也 .

مىڭ مەرتىۋە ① 去覆来翻 : بۇ ئىشنى ئۇنىڭغا ~ ئېيتىدۇ . قان بولسامۇ ، زادىلا پەرۋا قىلمىدى . 他跟他去覆来翻我事这 . 事回当不是就他 ، 说 رىڭگىغۇ ~ ئىشنىمەن . 信相全完我话的你 . بىر قاراڭلا . 满常非就我 ، 眼一看你要只 . رازى بولمەن . 了意 .

مىڭ ئۆلۈپ ، بىر تىرىلمەك <成> 苦万辛千 ؛ مىڭ تىرىلمەك ، 天升佛二 ، 世出佛 存幸的金淘 . يازغا ئاران ئۆلىشىۋالدى . 天夏了到熬易容不好苦万辛千者

鹿马 <动> [静] مىڭئاياغ

节关个各 ، 身浑 <方> [静] مىڭئەر

مىڭئىر [静] 示表 “多很” : ئۇنىڭ كۆڭلىدىن ~ خىياللار كەچتى . 法想多多许许过掠里心的他 .

مىڭئىر مۇشەققەت 险万难千 ، 苦万辛千 ؛ ئۇلار مىڭئىر مۇشەققەتتە مەنزىلگە يېتىپتۇ . 到了才苦万辛千们他 . 地的目

مىڭئىۋانە <植> [静] 子仙天 ، 若蓂

مىڭئىگەن <方> [静] 锅(状简直，的耳双带)

مىڭئىلاپ [静] 的千成

مىڭئىلاپ - مىڭئىلاپ [静] 千成千成

مىڭئىلاپچە [静] 分万，千成 : ماڭا بەرگەن ئىلھاملارغا ~ تشەككۈر . 励鼓的我对您谢感分万 .

مىڭئىلاق <古> [静] 克拉明 (名地国汗鹑回古)

مىڭئىلغان [静] 地千成 : تاغ - دەريالار 水万山千

مىڭئىلغان - تۈمەنلىگەن [静] 万上千成

مىڭئىلغان - ئونمىڭئىلغان = مىڭئىلغان - تۈمەنلىگەن

مىڭئىلىق [静] ① 的千一 ② 的千 : مىڭئىلقا بۆرە تەگسە ، بىرلىككە 挨羊只独 ، 狼遭羊只千 <谚> . بىچاق ئېلىپ يۈگۈرەر . 刀

مىڭئىلقار خانىسى <数> 数位千

مىڭئۆي [静] 洞佛千

مىڭئۆپۈرماق <植> [静] 草齿锯 ، 薯叶千

مىسىل [静] ① 里英 (1.6093 合) ② 里海 (1852 合) (米

مىلاد <宗> [静] 日生诞稣耶

مىلاد بايرىمى 节诞圣

مىكروپسىزىلاندىۇرماق «مىكروپسىزىلانماق» 态动使的

مىكروپسىزىلاندىۇرۇلماق «مىكروپسىزىلاندىۇرماق» 态动被的

مىكروپسىزىلانماق [动] 化菌无

مىكروپىلانماق <医> [动] 染感 : يارلىرىڭىز مىكروپىلىنىپ قالسىۇن . 了染感口伤的你让要不 .

مىكروسكوپ [静] 镜微显

مىكروسكوپلۇق [静] 的微显

مىكروفون [静] 筒话 ، 器音扩 ، 风克麦

مىكروگرافىيە [静] 片照微显

مىكروگرافىيە [静] 术相照微显

مىكرولۇق [静] 观微 ، 微

مىكرولۇق جانلاندىۇرۇش <经> 活搞观微

مىكرولۇق سۇغىرىش <水> 灌微

مىكرون [静] 米微 (米一之分万百)

مىكوپلازما <生> [静] 体原支

مىكولوگىيە [静] 学菌真

مىكىر (مىكرى) [静] 计诡

مىكىر ئىشلەتمەك 计诡施

مىكىر - سىكىر <方> [静] 毛鸡 ، 的碎琐 ، 的碎零 的皮蒜

مىكىرلىك [静] 端多计诡 ، 诈诡

مىكى - مىكى [静] 没 كەپ ~ : 的糊糊含含 ، 的儿准没 话的儿准

مىكىماتىت <地> [静] 岩合混

مىكىماتىتلاشماق <地> [动] 化岩合混

مىڭ [静] ① 千 : ئون ~ 万 - يۈز ~ 万十 / ~ ۱۰۰۰ .

لىغاندىن بىر كۆرگەن ئىلا . <谚> 见一如不闻百 .

خىشم بار ، تېمىم يوق . <谚> 墙堵一无 ، 砖块千有 .

~ سەرنى يوقاتقان بىر سەر . <谚> 千去失而两一为因

~ ياخشى : 多得... <转> ② . “大失小因”同喻 ; 两

多得好好

مىڭ بالالىقتا 易容不好 : ئۇنى ئىزدەپ تاپتىم . 他到找才易容不好

مىڭ تاغار 多很 ، 多许 : ~ 堆大一 . 我 . 事堆大一有

مىڭ تەسلىكتە 易容不好 : ~ كۆرۈپ چىقتىم . 不好

مىڭ توۋا = پەندىيات 完看才易容

مىڭ قىلىسىمۇ 做么怎再 : ~ ، ئۇ پەيلىدىن يانمىدى .

مىڭ قىلىسىمۇ 做么怎再 : ~ ، ئۇ پەيلىدىن يانمىدى .

مىڭ قىلىسىمۇ 做么怎再 : ~ ، ئۇ پەيلىدىن يانمىدى .

مىڭ قىلىسىمۇ 做么怎再 : ~ ، ئۇ پەيلىدىن يانمىدى .

مىڭ قىلىسىمۇ 做么怎再 : ~ ، ئۇ پەيلىدىن يانمىدى .

识意我自族民 ئۆزلۈك ئاڭ مىللىي
 感豪自族民 مىللىي ئىپتىخار
 济经族民 <经> مىللىي ئىقتىساد
 权特族民 مىللىي ئىمتىياز
 命革族民 مىللىي ئىنقىلاب
 态动使的 «مىللىلاشماق»
 态同共的 «مىللىلاشتۇرماق»
 态动被的 «مىللىلاشتۇرۇلماق»
 化族民 [动] مىللىلاشماق
 式形词名的 «مىللىي»
 岩稜糜 [静] مىلونىت
 的岩稜糜 [静] مىلونىتلىق
 义主阀军，义主国军 [静] مىلىتارىزم
 者义主国军，阀军 [静] مىلىتارىست
 态动使的 «مىلىتارىستلاشماق»
 态动被的 «مىلىتارىستلاشتۇرۇلماق»
 化义主国军 [动] مىلىتارىستلاشماق
 的阀军，的义主国军 [静] مىلىتارىستلىق
 风作阀军 مىلىتارىستلىق ئىستىل
 (音声的等巴泥踩) 兹扑 [模] مىلىچ
 融后冻像都全上道街. پۈتۈن كوچا - كويلار توغلاپ
 融后冻像都全上道街. بولۇپ كەتتى. ئېرىگەن تاۋۇز دەك ~
 的囊囊软兹扑兹扑来起走，瓜西的了化
 态动使的 «مىلىچلىماق»
 泞泥得变，囊囊软得变，烂稀 [动] مىلىچلىماق
 لمىچلاپ كەتكەن يەر يۈزى ئىخەلت - چاۋار بىلەن قاپلانغانىدى.
 圾垃满布面地的泞泥得变
 店货杂 货百小，货杂 [静] مىلىچمال
 主店货杂，商货杂 [静] مىلىچمالچى
 兹扑兹扑 [模] مىلىچ - مىلىچ
 乎乎软 [模] مىلىق
 囊囊软，绵绵软，乎乎软 [模] مىلىق - مىلىق
 地囊囊软，地乎乎软 [静] مىلىققىدە
 态动使的 «مىلىقلىماق»
 囊囊软得变，乎乎软得变 [动] مىلىقلىماق
 了烂始开，乎乎软得变果苹. لاپ سېشىقا باشلاپتۇ.
 的囊囊软，的乎乎软，的绵绵软 [模] مىلىق - مىلىق
 床牙，龈齿 مىلىكى <理生> [静] مىلىك
 蘸饴 沾، 蘸 [动] مىلىمەك
 怕就怕 / 吃蜜蜂 / مىلەپ يېگەن مېھماندىن قورق. <谚>

义主关闭族民 مىللىي بېكىنىمچىلىك
 别差族民 مىللىي پەرق
 得所民国 <经> مىللىي تاپاۋەت
 论分成族民唯 مىللىي تەركىبچىلىك
 彩色族民 مىللىي تۈس
 域区族民 مىللىي تېررىتورىيە
 治自域区族民 مىللىي تېررىتورىيەلىك ئاپتونومىيە
 言语族民 <语> مىللىي تىل
 格性族民 مىللىي خاراكتېر
 性属族民，点特族民 مىللىي خۇسۇسىيەت
 入收民国 <经> مىللىي دارامەت
 家国族民 مىللىي دۆلەت
 命革主民族民 مىللىي دېموكراتىك ئىنقىلاب
 迫压族民 مىللىي زۇلۇم
 盾矛族民 مىللىي زىددىيەت
 策政族民 مىللىي سىياسەت
 式形族民 مىللىي شەكىل
 心尊自族民 مىللىي غورۇر
 会大民国 مىللىي قۇرۇلتاي
 团集族民 مىللىي گۇرۇھ
 本资族民 <经> مىللىي كاپىتال
 视歧族民 مىللىي كەمسىتىش
 义主张扩族民 مىللىي كېڭەيمىچىلىك
 纷纠族民 مىللىي ماجىرا
 议会民国 مىللىي مەجلىس
 化文族民 مىللىي مەدەنىيەت
 题问族民 مىللىي مەسىلە
 益利族民 مىللىي مەنپەئەت
 义主己利族民 مىللىي مەنپەئەتپەرەسلىك
 东音族民 مىللىي مۇزىكا
 学乐音族民 <艺> مىللىي مۇزىكىشۇناسلىق
 立独族民 مىللىي مۇستەقىللىق
 类败族民 مىللىي مۇناپىق
 动运族民 مىللىي ھەرىكەت
 府政民国 مىللىي ھۆكۈمەت
 情感族民 مىللىي ھېسسىيات
 语同共族民 <语> مىللىي ئورتاق تىل
 队乐族民 <艺> مىللىي ئوركېستىر
 格风族民 مىللىي ئۇسلۇب
 俗习族民، 俗风族民 مىللىي ئادەت

② <转>坐(椅交): باي ناهايتى مەنسەپپەرس ئادەم ئىكەن، ئۇ بىرەر مەنسەپنىڭ چوققىسىغا مىنگۈسى كەلسىمۇ ھېچ ئىش ئېلىپ ئېلىشقا ئىشەنمەيدۇ. 人的官当爱个是依巴. 路门到不找是就可，椅交的官

مننەت [静] 功表 让人感恩: مېھنەتتىن قاچما، مننەتتىن قاچ . 功表怕要，动劳怕别 <谚> . يېتىم ئۆز ئېشىنى يەيدۇ، كىشىنىڭ مىننەتىنى تارتىدۇ . <谚> 己自吃儿孤 <谚> . 恩的人别感得却，饭的

مننەت قىلماق 功表 以人自居: ئىباق ئۇنىڭغا يېگۈزگەن بىر چىشلەم كەكلىك گۆشىنى مىننەت قىلىپ، ئاغزى بېسىلماي كاپشېپ كەتتى . 鸡呱呱口一了吃他让克巴阿 . 完没个叨絮功表就，肉(鸡石)

مننەتدار [静] 激感，谢感: سىلەردىن مىننەتدارمەن . 我 们你谢感

مننەتدار بولماق 激感，谢感: بۇنى ئاڭلىغان پادىشاھ ياداچىدىن ناھايىتى مىننەتدار بولۇپ كېتىپتۇ . 说听帝皇 匠木激感分十后

مننەتدارلىق «مننەتدار» 的形词式: ئۇ ~ بىلەن مېنىڭ قوللىرىمنى سىقتى . 手的我了握紧紧地激感他

مننەتسىز [静] 不表功: ئۇ قەدىمى يەتكەنلىكى جايىنىڭ ھەممىسىدە ھالال تەرنىنى ~ تۆككەندى . 之到所他

مننەتلىك [静] 的赐恩，感恩: ~ ئېشىڭدىن قارىنىڭ ئېچى ياخشى . <谚> 子肚饿如不，饭的赐恩吃其与 <谚> . 之食来嗟吃不，饿挨可宁”同喻

زەتلىك، تىلەپ يېگەن . ~ <谚> 味有滋有饭吃动劳靠 <谚> . 尽不思感得饭吃要全靠 子式 <数> [静] مننور

مننوت [静] ①分，钟: سائەت بەشتىن ئون ~ ئوتتۇرىسى . 没都钟分一他 . 分十过点五

②(分的一度十六分之) . 待 مننوت - سېكۇنت [静] 秒一分一，秒分: مننوت -

سېكۇنتنى قولدىن بەرمەسلىك 争必秒分 秒夺分 / 秒 . 分 - سېكۇنتنىمۇ قەدىرلىمەك 秒一分一惜珍

مننوتلۇق [静] 的钟分: 15 ~ ئىش 五十分 的钟分 事

مننوس [静] <数> ①减号② 负 号减，号负 <数> مننوس سان <数> 数负

مننېتا [静] <地> 岩煌之

。人客的吃着蘸

مليارد [静] 十亿: ئون ~ 一百亿 翁富万万亿 [静]

مىلىيە [静] <植> 棟

مىليون [静] 万: ئون ~ 一千万 / يۈز ~ 一亿

مىليونلاپ [静] 的万百成

مىليونلارچە [静] 的万百成

مىليونلىغان [静] 的万上千成，的万万千千: ~ ئىنىق

لابىي جەڭچى 的万上千成 士战命革的

مىليونېر [静] 翁富万百

مىھىكا [静] 情表面部: مىھىكا ئۇمىتا ئارتىس 面部于善 员演的情表

مىنا (مىناسى) [静] <军> 雷地，雷手

مىنا تازىلىماق 雷扫

مىناسىز [静] 的雷地无，的雷手无

مىناسىزلاندۇرماق «مىناسىزلانماق» 的态动使的

مىناسىزلاندۇرۇلماق «مىناسىزلاندۇرماق» 的态动被的

مىناسىزلانماق [动] 雷扫

مىنالاشتۇرماق «مىنالاشماق» 的态动使的

مىنالاشتۇرۇلماق «مىنالاشتۇرماق» 的态动被的

مىنالاشماق [动] 雷布

مىنامىوت [静] <军> 炮击迫

مىنامىوتچى [静] 手炮击迫

مىنەپتە [静] <方> 日作工

مىندۇرمەك «مىنەك» 的态动使的

مىندۇرۇشمەك «مىندۇرمەك» 的态同共的

مىندۇرۇلمەك «مىندۇرمەك» 的态动被的

مىنگەشتۇرمەك ① «مىنگەشمەك» 的态动使的: ئۇ مېنى ۋېلىد .

سېپىتكە مىنگەشتۇرۇپ مەكتەپكە كەلدى . 着带车行自骑他

مىنىڭ ئۆگەنگەن ② . 腿着架腿 腿郎二着跷: ئۇ ساپادا ئول .

تۇرۇپ پۇتلىرىنى مىنگەشتۇردى . 上发沙在坐他 . 二着跷，

腿郎

مىنگەشتۇرۇشمەك «مىنگەشتۇرمەك» 的态同共的

مىنگەشتۇرۇلمەك «مىنگەشتۇرمەك» 的态动被的

مىنگەشمەك [动] ① 让人带(车行自，驴，马用): ئات

كەينىگە مىنگەشمە، مىنگەشكەندىن كېيىن كۆتۈم ئاغرىدى دېمە .

<谚> 疼屁股喊叫别就了骑然既，背后马在骑别

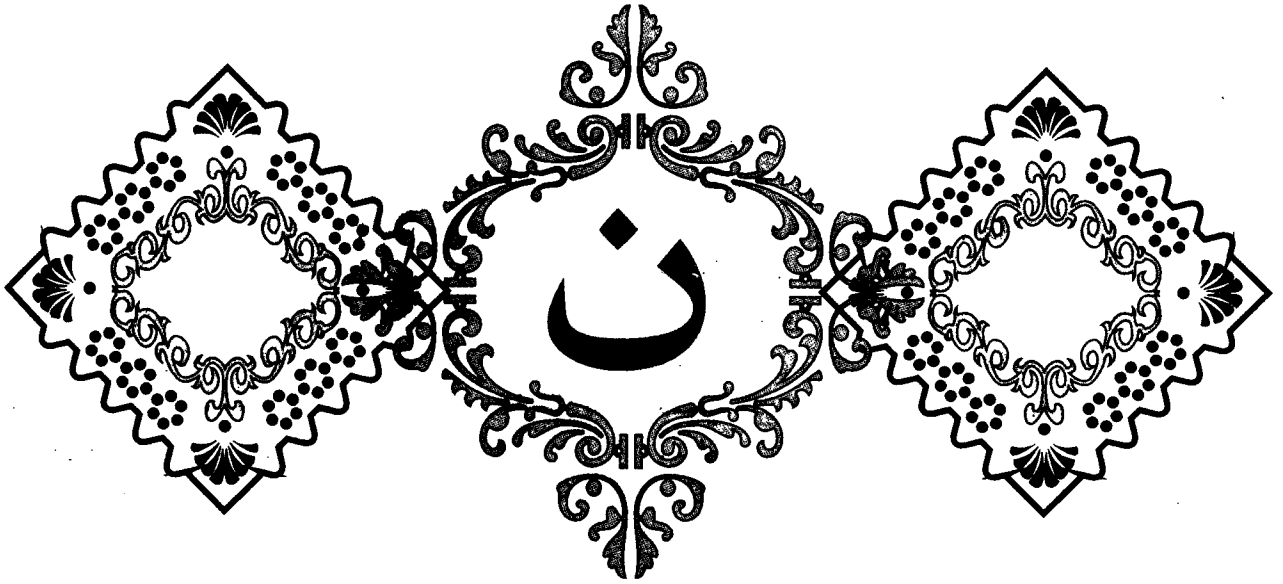
② (等线电) 线搭，线绞

مىنگو [静] 国民

مىنەك [动] ① 骑: ئاتقا ~ 马骑 / ۋېلىسپېنتكە ~ 自骑

度限小最，限下②的低最，的小最①〔静〕 مىنىمۇم
 表度温低最 <气> مىنىمۇم تېرمومېتىر
 度温低最 <气> مىنىمۇم تېمپېراتۇرا
 值小最 <数> مىنىمۇم قىممەت
 仪分千，表分千 <物>〔静〕 مىنىمېتىر
 品作术艺型小 <艺>〔静〕 مىنىاتۇرا
 根脉百 <植>〔静〕 مېھراز
 态动使的 «مىياغلاماق» مىياغلاماق
 态同共的 «مىياغلاماق» مىياغلاماق
 (猫小)叫咪咪〔动〕 مىياغلاماق
 看难②坏① <方>〔静〕 مىيانە
 喵，咪〔模〕 مىياۋ
 族苗〔静〕 مىياۋزۇ
 的式族苗②文苗，语苗①〔静〕 مىياۋزۇچە
 态动使的 «مىياۋلماق» مىياۋلماق
 态同共的 «مىياۋلماق» مىياۋلماق
 喵喵在猫。 مۇشۇك مىياۋلاۋاتىدۇ. 喵喵〔动〕 مىياۋلماق
 。叫地
 喵喵，咪咪〔模〕 مىياۋ - مىياۋ
 轻为同子微中，子电与子介 μ <物>〔静〕 مىيۇئون
 (种一的子)
 角嘴 <理生>〔静〕 مىيىق
 笑一微微 مىيىقىدا كۆلمەك

矿，的物矿②质矿，物矿①〔静〕 مىنىرال (مىنىرالى)
 的质
 氮质矿 <化> مىنىرال ئازوت
 泉矿 <地> مىنىرال بۇلاق
 棉物矿 پاخنا مىنىرال
 盐机无，盐矿 <化> مىنىرال تۇز
 水泉矿②水物矿① <水> مىنىرال سۇ
 油物矿 <矿> مىنىرال ماي
 养营质矿 <地> مىنىرال ئوزۇقلۇق
 料肥物矿 ئوغۇت مىنىرال
 家学物矿〔静〕 مىنىرال شۇناس
 学物矿〔静〕 مىنىرال شۇناسلىق
 态动使的 «مىنىرالاشماق» مىنىرالاشماق
 态动被的 «مىنىرالاشتۇرۇلماق» مىنىرالاشتۇرۇلماق
 化矿〔动〕 مىنىرالاشماق
 学相矿〔静〕 مىنىرالوگرافىيە
 车包面，车客小〔静〕 مىنىبۇس
 部交外 مىنىستىر تاشقى ئىشلار مىنىستىرى
 理助长部 ~ ياردەمچى / 长
 部交外 مىنىستىرلىق تاشقى ئىشلار مىنىستىرلىقى
 马的骑好 ئات مىنىشلىك ~ 的骑好〔静〕 مىنىشلىك
 态同共的 «مىنىشەك» مىنىشەك
 西东的寸尺小最〔静〕 مىنىمال
 值价低最 مىنىمال قىممەت

。己自送断

色紫 <方>〔静〕 **ناپارمان**

的洁清不 قول ~ : 的净干不，的洁清不①〔静〕 **ناپاك**
的孽造，的坏<转>②子身的净干不 **بەدەن ~ / 手**

词名象抽的 «ناپاك» **ناپاكلق**

头压 <石>②压水，头水 <水>①〔静〕 **ناپور**

~ **ناتايىن** 〔静〕①不—定，得见不，必未，ئۇنىڭ كېلىشى ~

的可两棱模②来定一不他

石沸钠 <矿>〔静〕 **ناترولت**

钠 <化>〔静〕 **ناترىي**

盐钠 <化> **ناترىي تۇزى**

钠化氯 <化> **ناترىي خلوريد**

钠酸硫 <化> **ناترىي سۇلفات**

钠酸硅 <化> **ناترىي سىلىكات**

钠酸碳 <化> **ناترىي كاربونات**

钠氢酸碳 <化> **ناترىي ھىدروكاربونات**

钠化氧氢 <化> **ناترىي ھىدروكسىد**

灯钠 **لامپا**

钠酸硝 <化> **ناترىي نىترات**

的钠 <化>〔静〕 **ناترىيلىق**

璃玻钠 **ناترىيلىق ئەينەك**

石长钠 <水> **ناترىيلىق دالا شېپاتى**

石硝钠 <地> **ناترىيلىق سېلىمترا**

称名母字该②母字个三十二第文尔吾维① **ن**

نائەھلىي 〔静〕的作下，的义无情无，نائەھلىيگە قەرزدار
莫，债借者义情无向莫 <谚> . **بولما، ناتونۇشقا ھەمراھ .**

。伴结人生陌同

式形词名的 «نائەھلىي» **نائەھلىيلىك**

事的理情合不做，僻乖事做 **نائەھلىيلىك قىلماق**

ناباب 〔静〕①不—适，的适合不，的用中不：~ جاي

- **تېرىقچە-** / 境环的适合不 / 方地的当适不

لمىقتا ~ يەر / 方地的植种于适不 ~ / سايمان / 具工

~ نەرسە / 具工 的良不，的好不②西东的用中不

~ **بالا** / 子孩坏 ~ **ئادەم** / 子分良不

式形词名的 «ناباب» **نابابلىق**

版排②字铅① <印>〔静〕 **نابور**

机字排 <印> **نابور ماشىنىسى**

工字排 <印>〔静〕 **نابورچىك**

作工字排 <印>〔静〕 **نابورچىكىلىك**

字排，作工字排干 **نابورچىكىلىك قىلماق**

房字排 <印>〔静〕 **نابورخانا**

灭毁〔静〕 **نابۇت**

نابۇت بولماق ①灭毁，坏毁：زىرائەتلەر بوراندا نابۇت

بولۇپ كەتتى . 了毁风被稼庄 . 亡死② . 故亡，生丧：ئۇ-

رۇشتا نۇرغۇن ئادەم نابۇت بولدى . 人多许了死中争战 .

~ **نابۇت قىلماق** ①坏毁，送葬②送断：ئۆزىنى ~

ناچارلاشماق <动> 坏变，化恶，劣低变 [动] . ئۇنىڭ ئۈستە تۇتۇش قابىلىيىتى كۈندىن - كۈنگە ناچارلىشىپ كېتىۋاتىدۇ . 差天一比天一力忆记的他 .

ناچارلىق <名> «ناچار» 式形词名的: بۇ ئارغامچا سۈپىتىنىڭ ناچار- لىقىدىن ئۈزۈلۈپ كەتتى . 断拉差量质为因子绳根这 .

ناچارلىق دەرىجىسى 不良率

ناخشا <艺> [静] 歌曲

ناخشا مىلودىيىسى <艺> 律旋乐声

ناخشا ئىيتماق 歌唱

ناخشا - كۆي [静] 歌曲

ناخشا - ئۈسسۈل <艺> [静] 舞歌

ناخشا - ئۈسسۈللۈك <艺> [静] 的舞歌

ناخشا - ئۈسسۈللۈك تىياتىر <艺> 剧舞歌

ناخشىچى <艺> [静] 手歌女 ~ ئايال 家唱歌, 手歌

ناخشىچىلىق [静] 涯生唱歌

ناخشىسىز [静] 的歌无: ~ , مۇزىكىسىز تۇرمۇشنىڭ قانچە- لىك مەزىسى بار؟ 声歌有没, 么什有活生的乐音有没

ناخشىلىق [静] 的歌有 意思？

ناخشىلىق مۇزىكا <艺> 乐声

ناخۇش <方> [静] 的中适甜酸

ناخۇش ئانار <植> 榴石甜酸

ناخۇن [静] 子拨

نادامەت [静] 苦愁, 伤悲, 叹悲

نادامەت چەكەك (历经, 受经) 哀悲, 痛悲, 伤悲

نادامەتلىك [静] 人令 人令 的悲可, 的心伤人令 ~ كۈنلەر

نادان <静> [静] 况景的悲可 ئەھۋال ~ / 月岁的心伤的蠢愚, 的昧愚, 的蠢愚, 的知无 ~ ئادەم

نادانغا سۆزلىگەن ئىست سۆزۈم, ئۆلۈككە يىغلىغان ئىست / 人 كۆزۈم . <谚> 泣哭人死对, 惜可话的我理讲人蠢跟

نادانلارچە [静] 知无 知无, 昧愚, 涂糊: ~ بىلجىرلىماق ~ 涂糊事做 قىلماق / 说妄

نادانلاشتۇرماق «نادانلاشماق» 态动使的 涂糊变, 昧愚变 [动] نادانلىق [静] 知无, 昧愚: ئۆمۈر نادانلىقتا ئۆتمەك 在生 -- 过度中知无昧愚 خەلقىنى نادانلىقتا تۇتۇش سىياسىتى 策政民愚 ~ / قاراشغۇلۇقتىن يامان . <谚> 黑比昧愚 . 怕可更暗

ناترىيلىق قەۋەت <地> 层质钠

ناتىسىزم [静] 主义粹纳

ناتىسىست [静] 粹纳: ~ ئۇرۇش جىنايەتچىلىرى 犯战粹纳

ناتوغرا [静] 的对不, 的确正不, 的误错: ~ نۇقتىئىئىنە- زەر 点观的误错

ناتوغرا رىقابەت <经> 争竞当正不

ناتوغرا كەسىر <数> 数分假

ناتوغرا نەپەس <医> 吸呼常异

ناتوغرىلىق [静] 为行良不, 假虚, 误错

ناتونۇش [静] 的疏生, 的生陌, 的识认不: ~ ئادەم 人的识认不 / 人的识认不 / 道街的陌生 / 陌生 的识认不 ~ يېڭى مەسىلىلەرگە دۇچ كېلىمىز . 遇会们我候时有 . 陌生全完到 新的(生陌) 陌生

ناتونۇشلۇق [静] 的识认不, 陌生, 陌生

ناتۇرا <艺> [静] 景外

ناتۇرال <经> [静] 的然自②的付偿物实用①

ناتۇرال ئامىل <哲> 素因然自

ناتۇرال باج <经> 税物实

ناتۇرال زاپوم <经> 券债物实

ناتۇرال شەكىل <物> 式形物实

ناتۇرال قانۇن <法> 法然自

ناتۇرال كرېدىت <经> 贷信物实

ناتۇرال ماشاش = ناتۇرال ئىش ھەققى

ناتۇرال ئىش ھەققى 资工物实

ناتۇرال ئىگىلىك <经> 济经然自

ناتۇرال يەر ئىجارىسى <经> 租地物实

ناتۇرالنىزم <哲> [静] 义主然自

ناتىق [静] 者才口有, 者令辞于善, 家辩雄, 家说演

ناتىقلىق [静] 才辩, 辩善言能: ~ قىلماق 论议发大, 论议发大, 谈其夸夸 论阔谈高

ناچارلىك <方> [静] 弱柔, 弱娇, 力无, 弱虚, 弱衰

ناچارلىق 弱 [静] 轴线底(的机纫缝)

ناچارلىق [静] 量质 ~ سۈپىتى: 的良不, 的好不, 的劣低

ناچارلىق / 劣低 ~ / كەپپىيات 不, 气风良不, 气邪风歪, 风作良不

ناچارلىق تۈپ <农> 株劣

ناچارلىق سورت <经> 种品质劣

ناچارلىق نەسلى <牧> 种劣

ناچارلاشتۇرماق «ناچارلاشماق» 态动使的

。耳悦来起听处远音声的呐喷和拉格

膜耳，鼓耳，膜鼓 <理生> ناغرا پەردە

舞鼓铁 <艺> ناغرا ئۇسسۇلى

耳中，室鼓 <理生>〔静〕 ناغراخانا

鼓〔静〕 ناغرا - دۇمباق

呐喷和鼓〔静〕 ناغرا - سۇنای

号鼓〔静〕 ناغرا - كاناي

手鼓铁，手鼓拉格纳 <艺>〔静〕 ناغرىچى

么什为，样么怎，么怎 <古>〔静〕 ناغۇ

庚长，星白太，星金 <古>〔静〕 ناغىد

脑樟臭，精油脑石，苯骈，萘 <化>〔静〕 نفتالين

丸脑樟 <化> نفتالين كۆمىلىچى

油萘 <化> نفتالين مېيى

نافتين = هالقلىق ئالكان

人疾残 <医>〔静〕 ناكار ~ ئادەم ىەكەن .

ناكار بولماق : 废残 : ئۇنىڭ پۈتى ناكار بولۇپ قالدى .

。了废残腿的他

ناكار قىلماق : 废残使 : قاراپ تۇرۇپ ، ئۇ جانىۋار .

نى ناكار قىلىپ قويدۇڭا . 么怎 给灵生个一把就地睁睁眼

？了残弄

ناكارلىق «ناكار» 式形词名的 : ئۇ ناكارلىقنىڭ ئازابىنى خېلى

جىق تارتقان كونا ئەسكەر ئىدى . 的个是尝残疾之苦

。兵老

ناكەس 〔静〕 ① 的鄙卑，的龌龊鄙卑，的流下 : ~ ئادەم

。人的鄙卑，人小，② 的吝啬 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

دا قىستار ھەم گۆردە . <谚> . 欠你 吝吝的 鬼 会他，

。还你逼都里墓坟和上路在

ناكەسلىك 〔静〕 为行劣卑，为行鄙卑，为行流下

ناكرىت <矿>〔静〕 土陶珠珍，石珠珍

ناگان = تاپانچا

ناگاندا 〔静〕 果如，时有

ناگان - ناگاندا 〔静〕 而偶，时有 : بىز ئۇنىڭ بىلەن ~ ئۇچ .

。他到见会时有们我 . رىشىپ قالىسىز .

ناگۇلا <方>〔静〕 愁发 : 气生，满不

نال (نالى) 〔静〕 掌铁 (的钉上跟后鞋皮) : ئۆتۈكنىڭ نالى

掌鞋

نال قاقماق 掌鞋钉

نالايىق 〔静〕 的当恰不，的宜适不，的适合不

举的宜相不 ھەرىكەت ~ / 话的宜适不 گەپ ~ 的

用适不 ~ ئىشلىتىشكە / 见意的当适不 پىكىر ~ / 动

滴滴娇，的情风弄卖，的娇撒，的爱可〔静〕 نازىنىن

们娘姑的美娇 قىزلار ~ 的

ناس = ناسۇال

的徒督基对中《经兰古》拉萨奈 <宗>〔静〕 ناسارا

(谓称

人的吃贪 ئادەم يەلەمەن : 的吃贪，的住不闲嘴〔静〕 ناسناس

ناسوس 〔静〕 <机> 筒气打 : 泵 : ~ بىلەن يەل بەرمەك

水抽泵用 سۇ چىقارماق ~ / 气打筒气用

房泵〔静〕 ناسوسخانا

的泵〔静〕 ناسوسلۇق

ناسوسلۇق تەسىر <气> 用作泵

成制合混等灰石，灰黄麻，叶烟用)斯纳〔静〕 ناسۇال

含象 سېلىۋالغاندەك ~ : 烟的下舌在含种一的

(吐吐吞吞话说指)般一斯纳了

斯纳含 ناسۇال چەكەمەك

ناسۇال قاپاق <植> 芦葫小，芦葫斯纳 : ناسۇال قا .

分无身示表)吗的吃换芦葫斯纳用能 ؟

؟ (文

ناسۇالچى 〔静〕 者斯纳售制

ناسۇالچىلىق 〔静〕 当行斯纳做

ناشايان 〔静〕 的统体成不，的面体不，的瞻观失有 : ~

ئىش 的面体不

ناشتا 〔静〕 点早 : 饭早 : ئۇ ~ ۋاقىتىدا كەلدى . 时饭早他

的来 . ئۇ ناشتىدىن كېيىن دۇكانغا باردى . 商去后饭早他

。了店

ناشتا قىلماق : 餐早进，饭早吃 : ئايچامال ناشتا قىلىپلا

خىزمەتكە كەتتى . 了班上就去饭早过吃丽玛加依阿

ناشتىسىز 〔静〕 饭早吃未，饭早吃不 : ھەي بالام ، ئەند .

گەندە ~ نەگە بارىسەن ؟ - دەدى ئانىسى . 说亲母 : 子孩

《 去儿哪上吃不都饭早连早清大

ناشتىلىق «ناشتا» 式形词容形的 : تاماق 点早 ~ 早

餐 / ~ بەرمەك 点早应供

ناشۇكۈر 〔静〕 的恩感不，的足知不

ناشۇكۈرلۈك «ناشۇكۈر» 式形词名的

ناشۇكۈرلۈك قىلماق 恩感不，足知不

ناشى 〔静〕 人西纳 : ~ مىللىتى 族西纳

ناشىچە 〔静〕 ① 西纳语 ② 西纳的式

ناغاچ 〔静〕 <古> 父舅，舅

ناغرا 〔静〕 <艺> 鼓铁，鼓拉格纳 : چالماق 鼓敲，打

鼓 / ~ بىلەن سۇنابىنىڭ ئۇنى يىراقتىن ياخشى . <谚> نال

间时的后前点四

刚阳太，昏黄②祷落日，礼昏 <宗>① نماز شام
后落 ~ : بولوپ قالدى . 了候时昏黄到 . من تۇنۇگۇن ناماز
到回 (后落刚阳太)候时的昏黄天昨我 . شامدا كەلدىم .
里家

者患症盲夜 <医> نماز شام فارغۇسى

人的拜礼做常 <宗>〔静〕 نامازخان

的拜礼作不 <宗>〔静〕 نامازسىز

花脂胭，花莉茉紫 <植>〔静〕 نامازشامگۈل

你向我 . ~ من سىزگە : 不是赔，歉道①〔静〕 ناماقۇل

的当恰不，的理合不，的性理乏缺②。歉道

求要 的理合不 لىپ

ناماقۇل بولماق 歉道 不是赔，كەچۈرۈڭ ، من سىزگە

ناماقۇل بولاي . 歉道你向我，凉原请 .

ناماقۇللۇق «ناماقۇل» 词名象抽的 : تاپقىنى ناماقۇللۇقتىن

的礼赔够刚的到赚 <谚> . ئاشاپتۇ .

席宴的礼赔 ناماقۇللۇق چىيى

楚清〔静〕 نامايبان

نامايبان بولماق 现露，现呈，现展，现出 出露，بۇ ئىشتىن

的切深了现体事这 . جوڭقۇر غەمخورلۇق نامايبان بولدى . 怀

。怀

نامايبان قىلماق 示显 示显 ~ ئۆز كۆچىنى ~ 的己自示显

量力

نامايبەندە 〔静〕① 物人表代，作表代， جوڭگو ئالىملىرىنىڭ

ئەڭ ئېسىل نامايبەندىلىرى 国中 学科家秀优最人表代秀

物 / 物 قۇرۇلۇش ساھەسىدىكى ئۆچمەس ~ 代朽不的业筑建

命革国中 碑程里② 作表 作表 碑程里

碑程里的

نامايبىش 〔静〕 威示行游，行游 威示行游，行游 ~ ئۆتكۈزمەك 行游行举

نامايبىش قىلماق ① 行游，现表② 威示，行游 示显，现表 . ئىش .

چىلار سىنىپىنىڭ كۆچىنى ~ 量力的级阶人工示显

نامايبىشچى 〔静〕 者行游，者 威示行游， نامايبىشچىلار قوشۇ .

伍队行游 نى

نامە 〔静〕① 信书 信书 : ~ يازماق 修书 / ~ ئەۋەتەك 书致

② (素语性词名) 书 明证 素语性词名 : گۇۋاھنامە / 书明证 书明证نامە

书吁呼

نامەرد 〔静〕 的气小，的气义讲不 的气小，的气义讲不 的义仁不，的义仁不 的义仁不，的义仁不

的 : نامەردەك سوزساڭ بوينوڭغى، بۇچەك ياڭاققا تولدۇردۇ قويد .

نوڭغى . 子脖子鬼气小冲若 <谚> 塞挑核瘥把会他،

“气子肚一惹反，人之义不告求”同喻：怀的你满

声号哀，声吟呻〔静〕 نالە

ناله قىلماق ① 怨抱，恨怨② 号哀，吟呻，叹悲

تەڭرىگە ناله قىلىپ، بەندىدىن رەنجىمەك 人忧天怨 / ئۆز

تەقدىرىدىن ~ 运命的己自怨抱

نالە - پەرياد 〔静〕 怨哀，吟呻，号哀，苦叫

نالە - پەرياد كۆتۈرمەك 天连苦叫

نالە - پىغان 〔静〕 痛哀，鸣哀，号哀

نالە - زار 〔静〕 声鸣哀，声怨，涕流哭痛，泣悲

پەرىنى ~ 道载声怨 道载声怨 道载声怨

نالەش 〔静〕 <艺> 希菜纳 (曲乐间民尔吾维)

نالىق 〔静〕 的掌钉 ~ ئۆتۈك 靴皮的掌钉

نام (نامى) 〔静〕 ① 义名，号称，称名 义名，号称，称名 义名，号称，称名

的府政以 ھۆكۈمەت نامىدىن رەھمەت ئېيتماق 以 谢感示表 义名

的义名的己自以 ىز نامىدىن خەت يازماق / 谢感示表 义名

写信② 望名，声名 : نامى ئۈلۈغ، سۈپىسى قۇرۇق .

<谚> 荡荡空单饭，皇而堂声名

نام سۇغۇرتىسى <经> 险保誉名

نامىغا داغ تەڭكۈزمەك 誉声玷污，声名坏败

نامىنى ئەسلىگە كەلتۈرمەك 誉名复恢

نامىنى بۇلغىماق <法> 誉名坏毁

نامىنى ساتماق 冒顶名 着打，替顶名 冒顶名 着打，替顶名

نامىنى سېتىپ قىلغان ئەسكىلىكىرىڭ ئازمۇ؟ 人别着打你？

旗号干的坏事还吗？ 旗号干的坏事还吗？

نام - ئابروي 〔静〕 声名，誉名 声名，誉名 ~ ئۇ دائىما ~ قازىنىشى ئوي .

لايدىكەن . 声名好得获想总他 .

نام - ئاتاق 〔静〕 望声，誉声，望名，声名，称名

نام - ئاتاق ھوقۇقى <法> 权称名

ناماتمان 〔静〕 <方> 商子毡，匠毡

ناماز 〔静〕 <宗> 拜礼，孜玛乃① 拜礼，孜玛乃① 拜礼，孜玛乃①

拜礼 拜礼 (称故，拜礼次五作天每徒教兰斯伊) / جۈمە

نامىزى 拜礼 孜玛乃日礼聚 (拜礼) 孜玛乃日礼聚 (拜礼)

孜玛 拜礼② (拜礼) 孜玛 拜礼② (拜礼) 孜玛 拜礼② (拜礼)

礼酬，金 礼酬，金

ناماز بامدات ① <宗> 礼晨 礼晨 <宗> 礼晨 礼晨

候时的亮麻麻天，前之升 候时的亮麻麻天，前之升

ناماز پېشىن ① <宗> 礼晌 礼晌 <宗> 礼晌 礼晌

ناماز چۈشۈرمەك <宗> 词仪殡诵，礼殡行举

ناماز خۇپتەن ① <宗> 礼宵 礼宵 <宗> 礼宵 礼宵

间时的钟点九至七上 间时的钟点九至七上

ناماز دىگەر ① <宗> 礼哺 礼哺 <宗> 礼哺 礼哺

不交内之天三果如 . كالىسنى ئالسىمەن . شۈرۈپ بەرمىسە ،
。袋脑的他要就我， 来出

的檐有〔静〕 **ناۋالىق**

ناۋاي : 人的馐卖， 人的馐烤〔静〕 人的馐卖， 人的馐烤〔静〕
سايقا قارايتۇ . < 谚 > . 肉卖着看睛眼， 的馐卖给交钱把 < 谚 > .
。 “分不次主， 四落三丢” 同喻： 的

ناۋايچىلىق = ناۋايلىق

子铺馐卖②房馐烤①〔静〕 **ناۋايخانا**

当行的馐烤〔静〕 **ناۋايلىق**

业馐烤事从 纳ايلىق قىلماق

题问的楚清不 明确不， 楚清不〔静〕 **نائىنىق**

执法教②手助， 手副， 人理代， 者替代①〔静〕 **نائىب**

(者规教反违打鞭责负， 子鞭持手)官行

到得， 到受〔静〕 **نائىل**

نائىل بولماق 到得， 到受， 得博

敬尊的民人到受 ~
到受使， 到得使 نائىل، قىلماق

نائىلاج = ئىلاجسىز

نائىنساپ = ئىنساپسىز

نائىنساپلىق = ئىنساپسىزلىق

苗树松 <方>〔静〕 **نايتاق**

(称名落部， 族部)蛮乃〔静〕 **نايمان**

奈يناق (性女指多)的作做， 的捏扭〔静〕 **نايناق**

奈يناقلاتماق «نايناقلىماق» 态动使的

奈يناقلاشماق «نايناقلىماق» 态同共的

子样的欢撒②作做， 捏扭①〔静〕 **نايناقلىق**

欢撒②态作捏扭， 娇撒①〔静〕 **نايناقلىماق**

的高崇， 的贵高， 的尚高 <古>〔静〕 **نايۋازىكى**

亿万一， 兆<占>〔静〕 **نايۋت**

儿哪②么什①〔静〕 **نەۋا**

： 天半好， 久好②候时么什， 间时么什① **نە چاغ**

。 了天半好了来我 . ~ مەن كەلگىلى ~

نە زامان 候时么什， 间时么什 : نە زاماندىكى گەپنى

قىلىۋاتىسىن؟ 呀话的候时么什的是说你？

نە كەم 天半好， 久好 : مەن سېنى ساقلاۋاتقىلى ~ . 我 .

。 了久好你等

نە ۋاقىت 天半好， 久好②候时么什， 间时么什①

نەۋە^۲ [助] 论无， 也...既， 又...既 : ~ خەت، ~ خە.

ۋەر يوق . 讯音无义， 信书无既 . 讯音无义， 信书无既 . ~ بىز، ~ ئۇلار بىز

پىكىرگە قوشۇلمىدۇق . 果如， 一万， 且一 [助] ~ ئۈچ كۈن ئىچىدە تاپ .

， 兴高很 分十， 常非， 极， 很 [静] **ناھايىتى**

~ 兴高分十 / 了极远， 远很 ىراق ~ / 兴高分十

لىرى ~ ياخشى ئىكەن . 好常非们人的里那 .

: 的枉冤， 的道公不， 的正公不， 的平公不 [静] **ناھىق**

责地正公不 ~ ئىش قىلماق / 人枉冤 ھىق بىلەن ناھىقى ئېنىق

~ 备 / 人枉冤 قىلماق / ھىق بىلەن ناھىقى ئېنىق

~ 非是清分， 非是辨明 ئىرىساق

枉冤受 ھىق بولماق

ناھىقچىلىق : 事冤， 事枉冤 [静]

屈委受， 枉冤被

ناھىقچىلىق قىلماق 屈委， 枉冤 : بىر مۇ ياخشى ئادەمگە

ناھىقچىلىق قىلماسلىق 人好个一枉冤不

ناھىقلىق = ناھىقچىلىق

县 [静] : ~ بازىرى 城县 ~ / 县 تەزكىرسى 县

志 / 志 ئاپتونوم ~ 县治自

ناھىيىلىك 的级县， 的县 [静] : ~ خەلق ھۆكۈمىتى 人县

府政民

把 的明高不， 的行内不， 的行懂不 [静] **نائۇستا**

的明高不 ىاتراش ~ / 匠木的行懂不 ىاغاچچى ~ 刀

的角斲 ىاشپەز ~ / 师尉刀把 ىاشپەز ~ / 师发理

匠铁

式形词名的 «نائۇستا»

نائۇمىد = ئۇمىدسىز

نائۇمىد شەيتان = ئۇمىدسىز شەيتان

卡木二十尔吾维》瓦纳 <艺>①〔静〕 (ناۋاسى) **ناۋا**

卡木瓦纳奏弹 ىالماق : سازنى ناۋاغا چالماق

③啾鸣的鸟灵百 ىۋىلىنىڭ ناۋاسى : 啾鸣， 叫鸣②姆

调曲的耳悦， 调曲快欢 ~ خوش

ناۋا قىلماق 啾鸣， 啼， 啾鸣 : باھار قۇشلىرى زوق - شوخ

بىلەن ناۋا قىلماقتا ئىدى . 啾鸣地快欢在儿鸟的天春 .

姆卡木瓦纳 <艺> **ناۋا مۇقامى**

檐房 (ناۋاسى) [静] <建> : 板檐 ىاشاۋانىڭ ناۋاسى 檐房

板檐的

冰黄 ~ 糖冰白 ~ ئاق : 糖冰 <食>〔静〕 **ناۋات**

语蜜言甜， 话的蜜甜 سۆز ىناۋاتىڭەك : 糖

色牙， 色蜜 رەڭ ىناۋات

瑙ات رەڭ كەھرىۋا <矿> 瑙ات رەڭ كەھرىۋا

者售制冰糖 [静] **ناۋاتچى**

业糖冰 [静] **ناۋاتچىلىق**

ناۋادا [助] 果如， 一万， 且一 ~ ئۈچ كۈن ئىچىدە تاپ .

恨憎，恨愤，恨仇 ياغدۇرماق نەپرەت

态动使的 «نەپرەتلەنمەك» نەپرەتلەندۈرمەك

厌恶，恨痛，恨仇，恨憎 [动] نەپرەتلەنمەك

的愤愤，的恨憎，的厌恶，的憎可 [静] نەپرەتلىك

态同共的 «نەپرەتلەنمەك» نەپرەتلەنشمەك

欲情，望欲，欲贪，心贪 [静] نەپس

نەپس ئاۋارسى = گال ئاۋارسى

尺三涎垂，滴欲涎垂 <成> نەپسى تاقىلدىماق

贪 <转> ②吃贪 ① نەپسىگە ئامراق

鬼婪贪 <骂> نەپسىگە بالا تەگگۈر

待可不急，于急 <成> نەپسىگە ئوت كەتمەك

足不心贪，厌无得贪 نەپسىنى قويۇۋەتمەك

昏智令利，心熏欲利 نەپسىنىڭ كەينىگە كىرمەك

欲禁，望欲制克 نەپسىنى يىغماق

得贪，足不心贪，婪贪，嘴贪，吃贪 نەپسى يامان

厌无

膨胀欲贪 نەپسى بوغنىماق

欲情，欲淫 نەپسانىيەت: 荡淫，秽淫 [静] نەپسانىيەت

心私，利私، 欲贪 [静] نەپسانىيەت

者义主己利 [静] نەپسانىيەتچى

义主己利 [静] نەپسانىيەتچىلىك

弊舞私徇 <法> نەپسانىيەتچىلىك قىلماق

艺工手的美精، 细精，的美精，的巧精 [静] نەپس

كت 巧灵 / 作动 灵巧 ~ / قول ھۈنەر بۇيۇملىرى نەپس

品

品术美 نەپس سەنئەت <艺> 术美 ~ : بۇيۇملىرى نەپس

画笔工 <艺> نەپس سىزما

致精变，细精变，美精变，巧精变 [动] نەپىسلەشمەك

态动使的 «نەپىسلەشمەك» نەپىسلەشتۈرمەك

式形词名的 «نەپس» نەپىسلىك

男内日百后婚离，规教兰斯伊按)金休① [静] نەپىقە

金恤抚，恤抚②(费活生的方女给方

金恤抚发，恤抚 نەپىقە بەرمەك

金恤抚 نەپىقە پۇلى

托信恤抚 <经> نەپىقە ھاۋالىسى

方地么什，里哪 <方> [静] نەت

样怎，何如 <古> [静] نەتەگى

نەتەتجە [静] ① 果结，绩成，果成，效成: مۇسابىقىنىڭ

نەتەتجىسى 比赛果结 / ئۆگىنىش نەتىجىسى 习成 / 习成 / نەتەت

جىگە ئېرىشمەك ② 果成得取 <数> نەتەتجىسى

既 . 见意个这意 . سوغۇقنى سەزىمدى ، ~ ئىسسىقنى .

热到不觉感也，冷到不觉感 . ~ كۈندۈزى دەم ئالالدىم .

体能没都我上晚是或天白是论无 . ~ كېچىسى .

息 . ~ ئات ، ~ نومۇس ! 辱大耻奇 ! ~ كىتاب ، ~

无 . 书是论无 . ئاۋۇندۇرالمىيتى . ئاۋۇندۇرالمىيتى .

心开他使能不都情爱是论 .

子鸽公 <方，动> [静] نەتە

نەپ ~ 水油，惠实，宜便，处好 [静] نەپ ~

处好没都们我事件这 . بوق .

نەپ ئالماق 处好得 水油捞，宜便占: شۇنچە پايپى .

تەك بولۇپ قانچىلىك نەپ ئالارسەن؟ 什到得能乎忙么这你？

啊处好么

نەپ بەرمەك 处好给: ئۇنى نەپ بېرىدۇ دەپ ئويلاۋاتام .

سەن؟ 吗处好你给能他想你？

نەپ تەگمەك 利得 处好得，宜便占: ئۇنىڭدىن بىزگە

ھېچقاچە نەپ تەگمىدى . 处好何任到得们我使有没他 .

نەپرەت [静] 名，位: ئۈچ ~ ئوقۇغۇچى 生学名

نەپەس [静] ① <理生> 吸呼: سۈنئىيەت ~ ئالدۇرماق 工人

吸呼 / ئاخىرقى نەپەسكىچە 直最到后 气口 ② 会一

儿阵一，儿 ~ كۈتۈپ تۇرۇڭ . 儿会一 儿 . 儿

~ ئولتۇرۇڭ . 儿阵一坐你 . 儿

نەپەس ئالماق 气吸، 吸呼

نەپەس توختىماق 气断， 吸呼止停

نەپەس راسلىماق 息喘

نەپەس سىستېمىسى <理生> 统系吸呼

نەپەس يولى <理生> 道吸呼

نەپەسنى ئىچىگە چۈشۈپ كەتمەك <成> 气泄،

气丧头垂，气丧心灰，溜溜灰

نەپەسسىز نەپەسسىز [静] 的吸呼不

نەپەسسىز تاۋۇش <语> 音气送不

نەپەسلەندۈرگۈچ [静] <医> 器吸呼

نەپەسلەندۈرمەك «نەپەسلەنمەك» 态动使的

نەپەسلەندۈرۈلمەك «نەپەسلەندۈرمەك» 态动被的

نەپەسلەنمەك [动] 气吸， 吸呼

نەپەسلىك [静] 的吸呼

نەپەسلىك تاۋۇش <语> 音气送

نەپرەت [静] 恨愤，恨憎，恨仇: 恨示表

慨 / دوستقا مۇھەببەت، دۈشمەنگە ~ . <谚> 爱友朋对

恨人敌对

نەپرەت ئوقۇماق 恨憎示表

نەزەر [静] 瞥，看，线视，光眼，光目： ئۈرۈمچىگە بىر ~
 警一齐鲁鲁乌
 线视移转 نەزەر ئاغدۇرماق
 نەزەر تاشلىماق = نەزەر سالماق
 نەزەر چۈشمەك = كۆز چۈشمەك
 نەزەر دائىرە 野视，线视，眼界： نەزەر دائىرسى كەك
 阔开眼界
 نەزەردە تۇتماق 意注，眼着，重注，考虑到，于鉴：
 نىۋەتتىكى ۋەزىيەتتى ~ 前目于鉴，形势前目考虑到
 形势
 نەزەردىن چۈشمەك <成> 心人去失，心人得不，
 得失： 心人去失 نەزەردىن چۈشمەك 心人
 心人
 نەزەردىن ساقىت قىلماق 淘汰，消取
 نەزەر سالماق 注目，瞩目，展望： دۇنياغا ~ 世眼放
 来未展望 ~ 界世瞩目 / 界
 نەزەرگە ئالماق 重视，注重
 نەزەرگە سىغماسلىق 惯不看，上看
 نەزەربەند [静] <法> 禁软，禁拘
 نەزەربەند قىلماق <法> 禁软施实
 نەزەرىيە [静] 论理： نەزەرىيىنى ئەمەلىيەت بىلەن بىرلەشتۈر-
 ىك 际实系联论理
 نەزەرىيىگە ئايلاندۇرماق 化论理
 نەزەرىيىچى [静] <哲> 家论理
 نەزەرىيىسىز [静] 论理无
 نەزەرىيىلىك [静] 的论理： ~ 问题论理
 نەزەرىيىۋى [静] 的论理，的性论理： ~ ئاساس 基论理
 础 / ~ مقاله 论理性文章 / ~ خۇلاسە 论理的上论理的
 نەزەرىيىۋى باھا <经> 格价论理
 نەزەرىيىۋى پەرق <物> 差误论理
 نەزەرىيىۋى تەپەككۈر <逻> 维思论理
 نەزەرىيىۋى تەربىيە <教> 育教论理
 نەزەرىيىۋى تەھلىل 析分论理
 نەزەرىيىۋى تىلشۇناسلىق 学言语论理
 نەزەرىيىۋى جەمئىيەتشۇناسلىق 学会社论理
 نەزەرىيىۋى فىزىكا 理物论理
 نەزەرىيىۋى مېخانىكا <物> 学力论理
 نەزم [静] <文> 文韵，文诗，赋： ~ يازماق 诗写
 نەزم تياتىرى <艺> 剧诗
 نەزمىسىز [静] 的诗无，的文韵无

نەتجە بەرمەك 效成见，果结有
 نەتجە بۆلەك <逻> 件后
 نەتجىسىز [静] 的效成无，的果结无
 نەتجىسىزلىك «نەتجىسىز» 式形词名的
 نەتجىلەندۈرمەك «نەتجىلەنمەك» 态动使的
 نەتجىلەنمەك [动] 以... 尾结... 以... 局结... 以... 终告... 以...
 ئىش مۇۋەپپەقىيەت بىلەن نەتجىلەندى . 终告功成以情事
 نەتجىلىك [静] 的效成有，的果结有： ياخشى ~ خدمەت
 作工的效成好有
 نەچچە [静] 少多，几： ~ قېتىم 次 / سائەت ~ بولدى ؟
 人工少多 ئىشچى ؟ ~ 了点儿表
 نەچچە - نەچچە [静] 多好多好： ~ ئادەم كېلىپ كەتتى .
 人多好多好过来
 نەچچەيلەن [静] 人个几
 نەچچىلەپ [静] 多好
 نەچچىلىك [静] 多好，多，少多
 نەچچىلىگەن [静] 少多
 نەچچىنچى [静] 几第
 نەچچىنچىلىك [静] 第几第，名几第： ئۇ نەچچىنچىلىكىنى
 ئالدى ؟ 名几第了得他 ؟
 نەخكەش [静] 器丝绕的上机织
 نەره [静] 声喊呐，声吼
 نەره تارتماق 叫吼，喊呐
 نەرەك <古> [静] 要需何为
 نەرخ [静] 钱价，格价： نەرخنى ئۆستۈرمەك 价涨，提
 价 / نەرخى يۇقىرى 高格价
 نەرخشۇناس [静] <经> 家学情行
 نەرخشۇناسلىق [静] <经> 学情行
 نەرخ - ھاۋا [静] 情行，格价
 نەرسە [静] 西东①，件物，品物： بۇ قانداق ~ ؟ 件是这 ؟
 西东么什②？ 么什 : ئۇ ساڭا بىر ~ دېدىمۇ ؟ 说你对他
 了没么什了 ؟ ئۇنىڭغا قارىغاندا بۇ ھېچ ~ ئەمەس . 那起比
 么什了不算这个 儿艺玩，伙家，西东③ . 儿艺玩么什算他 ؟ ~ ئۇ قانداق / 伙家固顽
 نەرسە ھوقۇقى <法> 权物
 نەرسە ئېتىقادچىلىقى <哲> 教物拜
 نەرسە - كېرەك [静] 西东，物什，品用： تۇرمۇشقا لازىم-
 لىق ~ 生必活需
 نەرسىلەشتۈرۈش [静] <文> 物拟
 نەرسىگۈل <植> [静] 花仙水

种育 <牧> نەسل يېتىشتۈرۈش

种育 <生>〔静〕 نەسلچىلىك

的宗同，的族同〔静〕 نەسلداش

宗同，族同〔静〕 نەسلداشلىق

~ نەسلسىز 〔静〕 的力能育生无，的育生不

物动的力能育生无是子骡 ھاياۋان

器种配 <牧>〔静〕 نەسللەندۈرگۈچ

员种配 <牧>〔静〕 نەسللەندۈرگۈچى

态动被的 «نەسللەنمەك»

态动被的 «نەسللەندۈرمەك»

胎怀，孕受，胎受 <动>〔动〕 نەسللەنمەك

的种良〔静〕 نەسللىك

马种良，马种 <牧> نەسللىك ئات

场畜种 <牧> نەسللىك چارۋا فېرمىسى

羊种良 <牧> نەسللىك قوي

畜种 <牧> نەسللىك مال

族九，第门，世家〔静〕 نەسل - نەسەب

香里九 <植>〔静〕 نەسەبگۈل

~ / 告忠 ~ 告忠 〔静〕 نەسەت

同喻：甜实果，苦戒劝 <谚> . ئاتلىق .

“行于利耳逆言忠，病于利药良口苦”

~ نەسەت قىلماق 戒劝，告劝，说劝，导劝，劝规

导劝行进子孩的皮顽对 ~ كەپسىز بالغا

者劝规，者说劝〔静〕 نەسەتچى

~ نەسەتگۈي = نەسەتچى

词名象抽的 «نەسەتگۈي» نەسەتگۈيلۈق

的导劝，的告劝〔静〕 نەسەتلىك

نەشە 〔静〕 烟麻大，酚麻种一

烟麻抽 نەشە چەكمەك

梨香②树梨① <植>〔静〕 نەشپۈت

梨香 <植> نەشپۈت ئامۇت

汁梨香 <食> نەشپۈت شەربىتى

去开剝梨将)梨蒸 <食> نەشپۈت دۈلمىسى

(熟蒸糖冰入塞，核

瓜香，瓜梨 <植>〔静〕 نەشپۈتقوغۇن

园梨 ھاياۋان ~ 林树梨②的梨①〔静〕 نەشپۈتلۈك

〔静〕 ①(的等蜂蜜)②刀叶柳(的用术手科外)

~ نەشتەر ③针毒，刺毒 <转>

。他了中刺地似首匕如话句这 . نەشتەردەك تەگدى .

نەشتەرنى سانجىماق = نەشتەرنى تەقماق

家学诗 <文>〔静〕 نەزمشۇناس

学诗 <文>〔静〕 نەزمشۇناسلىق

态动使的 «نەزملەشمەك» نەزملەشتۈرمەك

态动被的 «نەزملەشتۈرمەك» نەزملەشتۈرۈلمەك

文韵成改被〔动〕 نەزملەشمەك

的文韵，的诗〔静〕 نەزمىي

文韵 <文> نەزمىي ئەسەر

~ نەزىر 〔静〕 <宗> 尔孜乃 奠祭，尔孜乃

祭年办举，尔孜乃年周行

~ نەزىر بەرمەك = نەزىر قىلماق

为林斯穆)尔孜乃行举，尔孜乃做 نەزىر قىلماق

(动活念悼种一的行举而人亡念纪

~ نەزىر ئۆتكۈزمەك = نەزىر قىلماق

~ نەزىرە 〔静〕 <文> 和唱，和酬，和： ليۇ يازى ئەپەندىگە

生先子亚柳和

~ نەزىر - چىراغ 〔静〕 <宗> 奉供，祀祭

~ / 人的霉倒 〔静〕 نەس 的利吉不，的霉倒

~ نەس 的利吉不 ئىش

~ نەس باسماق 霉倒，运倒： غەپلەتتە قالغان كىشىنى نەس

باسدۇ . 霉倒易容人的知无味愚

~ نەسەب (نەسەبى) 〔静〕 系世，族家，系族

~ نەسەبشۇناس 〔静〕 家学系谱

~ نەسەبشۇناسلىق 〔静〕 学系谱

~ نەسەبلىك 〔静〕 的系世，的族家，的系族 豪 ~ ئالىي

族家门

~ نەسەبنامە 〔静〕 谱家

~ نەسچىلىك 〔静〕 利吉不，霉倒

~ نەسر <文>〔静〕 文散

~ نەسرىي 〔静〕 <文> 的文散 的： شەكىل 文体文散

~ نەسرىي ئەسەر <文> 文散

~ نەسرىي شېئىر <文> 诗文散

~ نەسىل (نەسلىم، نەسلىك، نەسلى) 〔静〕 ① 系世，第门，血

~ 后，孙子，裔后②第门族贵 نەسلى ئېسىلزادىلەرنىڭ

~ 代： نەسىلدىن نەسلىگە قالماق 代代相传 ③ 种： ~

~ 代传，种传 قالدۇرماق

~ نەسلى قۇرۇماق 种绝，后绝

~ نەسلىنى تارتماق 传遗

~ نەسلى ئۈزۈلۈپ قالماق 后断，后绝

~ نەسل پادىسى <牧> 群品

~ نەسل چېكىنىش <牧> 化退种品

匯外期即 <经> نەق تاشقى پېرېۋوت

犯行现 <法> نەق جىنايەتچى

算决 <经> نەق چوت

卖现 نەق ساتماق

易交期即 <经> نەق سودا

货现 <经> نەق مال

场现 نەق مەيدان

么多，等何 [静] نەق دەر

的有现 [静] نەق دانە

金现，款现 نەق دانە پۇل

易交金现 سودا نەق دانە

家刻雕，师刻雕 [静] نەق قاش

刻雕，术刻雕 <艺> [静] نەق قاشلىق

态动使的 «نەق شەك» نەق شەك

态动被的 «نەق شەك» نەق شەك

上对(目帐)②现兑① [动] نەق شەك

恰恰，好正 [静] نەق مۇنەق

的欠除和的有现 [静] نەق - نېسى

雕浮 [静] نەق شى

案图刻 نەق شى ئويماق

نەق شىچى = نەق قاش

نەق شىلىك [静] 案图刻雕有，的雕浮有，的 ~ ئىمارەت

筑建的雕浮有，物筑建的案图刻雕有

态动使的 «نەق شەك» نەق شەك

态同共的 «نەق شەك» نەق شەك

态动被的 «نەق شەك» نەق شەك

刻雕 [动] نەق شەك

语用引，文引③语俗②说传间民① [静] نەق شى

نەق شى قىلماق = نەق شى كەلتۈرەك

证引，用引 نەق شى كەلتۈرەك

鱼鳄，鳄 <古，动> [静] نەك

下见 نەكە

头榔的头平为面一，棱有面一 نەكە بولغا

么什为，何为，么怎 <古> [静] نەكۈ

品物，西东 <古> [静] نەك

何为 <古> [静] نەلۈك

哪是您？ ~ سىز : 人的方地么什，人里哪 [静] نەلىك

？人里

木枕的端顶子柱 <建> [静] نەلىن

哪跑地 نەم [静] 分水①，潮，滴 : يەرنەك نېمى قېچىپتۇ .

人伤语恶 <成> نەشتەرنى سانجىماق

态动使的 «نەشتەرلىمەك» نەشتەرلەتمەك

态动被的 «نەشتەرلىمەك» نەشتەرلەنمەك

刺，蜇 [动] نەشتەرلىمەك

~ نەشر [静] <印> 版 : بىرىنچى نەشرى 第一版 / بېيجىڭ ~

版京北

物版出 <法> نەشر بۇيۇمى

税版出，税版 <经> نەشر بېجى

版出，出印 نەشر دىن چىقماق

计版出 نەشر قىلماق 版出 : نەشر قىلىش پىلانى

出文尔吾维用 نەشر قىلىدىغان كىتابلار / 划

书的版

权版 <印> نەشر ھوقۇقى

馆书印，部版出，社版出 [静] نەشرىيات (نەشرىياتى)

业事版出 [静] نەشرىياتچىلىق

的版 [静] نەشرىيات

本版 <印> نەشرىي نۇسخا

نەشخور = نەشكەش

نەشخورلۇق = نەشكەشلىك

者烟麻吸 [静] نەشكەش

烟麻抽 [静] نەشكەشلىك

草忧忘，草萱 <植> [静] نەغەزگۈل

迷歌，人的曲歌爱喜 <方> [静] نەغەم

曲乐 <艺> [静] نەغەمە

唱弹，奏弹 <艺> نەغەمە قىلماق

唱弹 <艺> [静] نەغەمە - ناۋا

员奏演，师乐 <艺> [静] نەغەمچى

词名象抽的 «نەغەمچى» نەغەمچىلىك

员奏演当，师乐当 نەغەمچىلىك قىلماق

厅乐音，场广乐音 [静] نەغەمخانا

نەغەمكەش = نەغەمچى

是正 是正的来他 . 候时是正的 ~ نەق [静] ① 的有现，② 好正 : ~ شۇنىڭ ئۆزى

。候时是正的来他 . 候时是正的 ~ نەق [静] ① 的有现，② 好正 : ~ شۇنىڭ ئۆزى

买现 نەق ئالماق

价现 <经> نەق باھا

金现，钱现 نەق پۇل

票支金现 <经> نەق پۇل چېكى

出支金现，付现 <经> نەق پۇل چىقىمى

险保金现 <经> نەق پۇل سۇغۇرتىسى

率汇钞现 <经> نەق پېرېۋوت نىسبىتى

نەنمۇ 下见

木桶 <植> نەنمۇ دەرىخى

榭壁长, 龛壁长 <方>〔静〕 نەۋەي

春初〔静〕 نەۋباھار

女孙 ~ قىز / 子孙 ~ ئوغۇل 孙〔静〕 نەۋرە

姐表②姐堂① نەۋرە ئاچا

哥表②哥堂① نەۋرە ئاكا

妹表②妹堂① نەۋرە سىڭىل

妹姐弟兄(的父祖同)伯叔 نەۋرە قېرىنداش

子孙抱, 子孙添 نەۋرە كۆرمەك

弟表②弟堂① نەۋرە ئۇكا

نەۋرە ئىنى = نەۋرە ئۇكا

孙孙子, 孙子〔静〕 نەۋرە - چەۋرە

方气血 ىگىت ~ 的壮强, 的刚方气血〔静〕 نەۋقىران

子伙小的刚

子管②子笛①〔静〕 نەي

子笛吹 نەي چالماق

子砧心空(的用匠铜) <手> نەي سەندەل

(跳舞间民族苗)笙芦跳 <艺> نەي ئۈسسۈلى

~ نەيچە 子管, 管细〔静〕 子管璃玻 / قۇمۇش ~

管芦

胎胚管试 <医> نەيچە تۆرەلمىسى

胞管 <生> نەيچە ھۈجەيرە

者作制子笛, 者笛吹〔静〕 نەيچى

的状管〔静〕 نەيچىسىمان

草璃琉筒长 <植>〔静〕 نەيچىگۈل

~ نەيرەك 计诡, 招花, 腕手, 俩伎〔静〕 دۈشمەننىڭ نەيرەك.

俩伎的人敌 لەرى

~ نەيرەك ئىشلەتمەك 招花耍, 腕手耍

头滑, 者计诡展施, 者腕手耍〔静〕 نەيرەكخۇاز

~ نەيرەكخۇازلىق 计诡, 俩伎骗欺①〔静〕 术辩诡<逻>②

~ نەيرەكخۇازلىق قىلماق 计诡施, 腕手耍

~ نەيزە 枪长, 矛①〔静〕 枪缨红 ~ ئۇكۇك

刀刺 <军>③枪标 <体>

~ نەيزە تىقماق 捅刀刺用, 刺矛用

~ نەيزە قۇرت 虫箭 <动>

~ نەيزە قۇيرۇق بېلىق <动> 鱼尾矛

~ نەيزە ئۇرماق = نەيزە تىقماق

~ نەيزە ئېتىش 枪标掷 <体>

~ نەيزۇ 碗黑口扁 <方>〔静〕

的润湿, 的湿潮, 的分水满充, 的分水有含②。了

壤土的湿潮 توپا ~

潮受 نەم تارتماق

候气湿潮 <地> نەم كىلىمات

空气润湿, 空气湿 <气> نەم ھاۋا

了潮子麦. 潮, 潮吸 نەم يېمەك. بۇغداي نەم يېدى.

~ ھاۋا 的湿潮, 的湿点有, 的潮点有〔静〕 نەمخۇش

空气的润湿

~ نەمدەتمەك 态动使的 «نەمدەتك»

~ نەمدەشمەك 态同共的 «نەمدەتك»

~ نەمدەلمەك 态动被的 «نەمدەتك»

~ نەمدەتمەك 潮弄, 湿浸, 湿弄, 润浸, 润〔动〕 بۇغداينى

再湿浸子种把 تېرىساق نەمدەپ / 子麦润浸 ~ ئۇرۇقنى

子皮湿浸 ~ تېرىنى / 种

~ نەملەشتۈرمەك 态动使的 «نەملەشەك»

~ نەملەشمەك 湿变, 潮发, 润湿〔动〕 潮发更衣

潮发更衣

~ نەملەشەك 的湿润微略〔静〕 نەملەشەكخۇ

~ نەملەك 湿潮, 气潮②情滴, 度湿①〔静〕 يەرنىڭ نەملە.

كى ياخشى. 好情滴地土. بۇ ئۇيىنىڭ نەملىكىدىن ئادەم ياتقىلى

بولمايدۇ. 潮太子屋这. 潮发更衣

~ نەملىك 衣服

~ نەملىك 害湿 <农> ئاپىتى

~ نەملىك 量湿含 <水> تەركىبى

~ نەملىك 衡平分水 <农> تەڭپۇڭلۇقى

~ نەملىك 器湿恒 <化> تۇراقلاشتۇرغۇچ

~ نەملىك 度梯度湿 <气, 地> گرادىئېنتى

~ نەملىكىنى ساقلىماق 墒保 <农>

~ نەملىك 器湿测 <气> ئۆلچىگۈچ

~ نەملىك 量当水持 <农> ئېكۇئۇبىلىتى

~ نەملىك 数指润湿 <农> ئىندېكىسى

~ نەمۇنە 品念纪, 物遗②范模, 样榜①〔静〕 ئاتامدىن قال.

~ نەمۇنە 下留友朋. ~ دوستۇمدىن قالغان / 物遗的亲父

~ نەمۇنە 本标究研 نەتىقىات نەمۇنلىرى

~ نەمۇنە 则作身以, 范示出做, 样榜出做 品念纪的

~ نەمۇنە 范模为作, 样榜为...以

~ نەمۇنە 则作身以, 范示 كۆرسەتمەك

~ نەمۇنچى 范模动劳 نەمۇنچىسى 范模〔静〕

~ نەمۇنلىك 的范模〔静〕 用作范模 / ھەرىكەت

~ نەمۇنچى 为行范模, 动行范模

تەكنىڭ نوئىسى ۋىنۇننىڭ نىۋىسى

芽长 نوتا سۈرمەك

نوتا ② 会照式正 ~ رەسمى: 会照 [静]

会照交递 نوتا تاپشۇرماق

乐照 نوتا ③ 谱乐, 谱 <艺> [静]

奏演谱

架谱 <艺> نوتا جازىسى

表谱 <艺> نوتا جەدۋىلى

录目谱乐 <艺> نوتا كاتالوگى

谱记, 曲谱 <艺> نوتاغا ئالماق

نوتىلىق <艺> [静] 的谱乐

نوچى ① 好最, 的起不了, 的样好 ② 杰豪, 汉好 [静]

牲畜买: مال دېگەننىڭ نوچىسىنى تاللاپ ئېلىش كېرەك.

。买的好最挑要

起不了得变 [动] نوچىلاشماق

魄气杰豪, 慨气汉好 [静] نوچىلىق

نوچىلىق قىلماق 汉好逞, 强逞, 能逞; نېمە نوچىلىق

قىلىسەن? 能么什逞你?

نوختا [静] 头笼: ئاتنىڭ نوختىسى ئېشەككە توغرا كەلمەپتۇ.

<谚> 上头驴到不套头笼马

تىلىنىڭ سۆڭىكى. <谚> 头骨没头舌, 头笼没上嘴

。“河开口信”, “的门把有没上咀”同喻

نوختا سالماق ① 头笼戴 ② <成> 纵操, 制控,

束: 束人穷给人钱有, 好理料事已自把人各.

نوختا سالدى. 套头笼

نوختىسى يوق ① 头笼有没 ② <成> 为非做胡,

为欲所为

نوختىسىز ① 头笼戴未, 的绊羈无, 的 ~ 未

نوختىسىز ② <转> 马的头笼戴, 的束拘受不, ~ 管人无

子孩的教

نوختىلاتماق «نوختىلىماق» 态动使的

نوختىلانماق «نوختىلىماق» 态动被的: نوختىلانغان ئات

马的头笼

نوختىلىق [静] 的头笼有

نوختىلىماق ① 头笼戴 ② <成> 束约, 纵操, 制控,

نوختىئاغ = چۆلۈز

نوخلا ① 眼骨 [静] 肉息, 的长上子鼻驴和马) ②

子架, 焰气 <转>

نوخلسىنى ئالماق ① 眼骨去割 ② <成> 灭, 服治,

نەيزىچى = نەيزىۋاز

丹卷 <植> [静] نەيزىقۇلاق

态动使的 «نەيزىلىمەك» نەيزىلەتمەك

① «نەيزىلىمەك» 态同共的 ② 杀刺, 刺对

刺拼

态动被的 «نەيزىلىمەك» نەيزىلەنمەك

的刀刺带, 的枪长带, 的矛带 [静] نەيزىلىك

杀刺, 刺 [动] نەيزىلىمەك

手枪长, 手矛长 [静] نەيزىۋاز

术杀刺 [静] نەيزىۋازلىق

杀刺 نەيزىۋازلىق قىلماق

نەيشېكەر <植> [静] 尔柯谢乃 (一之种品瓜甜)

的奏伴子笛用 [静] نەيلىك

نوبىل [静] 尔贝诺 (家学化典瑞)

نوبىل فوندى جەمئىيىتى 会金基尔贝诺

نوبىل مۇكاپاتى 奖尔贝诺

نوب [静] 事, 情事 <方>

نوباسماق <方> [动] 忌顾, 惧畏

نوپۇز [静] 势权, 威权, 望威

~ 的势权有, 的威权有, 的望威有 [静] نوپۇزلۇق

士人威权 ئىباب

نوپۇس [静] ① 口人: ~ كۆپەيمەك 加增口人 / شەھەر

نوپۇسى ② 口市城

نوپۇس باشقۇرۇش <法> 理管口户

نوپۇس بېجى <经> 税头人, 税口户, 税口丁

نوپۇس تەۋەلىكى <法> 籍户

نوپۇس جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社口人

نوپۇس جۇغراپىيىسى <地> 学理地口人

نوپۇستىن ئۆچۈرمەك 口户销注

نوپۇس ساقچىسى <法> 警籍户

نوپۇسقا ئالماق 口户上, 口户报

نوپۇس قانۇنىيىتى <哲> 律规口人

نوپۇس نەزەرىيىسى <哲> 论口人

نوپۇس ئىستاتىستىكىسى 学计统口人

نوپۇس ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经口人

نوپۇسشۇناس [静] 家学口人

نوپۇسشۇناسلىق [静] 学口人

نوپۇق <方> [静] 的密秘, 的藏暗, 的藏隐

نوتا <植> [静] ① 芽嫩, 芽幼, 枝嫩, 茎新: تالىنىڭ نو-

تسى ② 枝嫩树柳 ③ 藤新(的物植生蔓等葡萄) 蔓嫩,

学理

نورماللاشتۇرماق «نورمالاشماق» 态动使: مۇناسىۋەتتى ~
 化常正系关使
 نورماللاشتۇرۇلماق «نورمالاشماق» 态动被
 常正势局 ~ ۋەزىيەت: 化常正〔动〕
 化常正系关 ~ مۇناسىۋەت / 化
 نورماللىق 态常, 态状常正〔静〕
 نورمىسىز 的量定不, 的额定有没〔静〕
 نورمىسىز ئىستېمال <经> 额定无费消
 نورمىلىق 物量定 ~ مال: 的量定有, 的额定有〔静〕
 应供量定 تەمىنلىمەك ~ / 品
 نورمىلىق ئامانەت پۇل <经> 蓄储额定
 نورمىلىق باشقۇرۇش <经> 理管额定
 نورمىلىق تەمىنلەش <经> 应供量定
 نورمىلىق تەننەرخ <经> 本成额定
 نورمىلىق توك بېسىمى <物, 电> 压电定额
 نورمىلىق سېتىش <经> 售配
 نورمىلىق قەرز پۇل <经> 款贷额定
 نورۇز 一初年大 كۈنى ~ 年新(的历旧尔吾维)〔静〕
 (日一十二月三历公于当相)
 نورۇز بايرىمى 日该, 年新历旧尔吾维)节孜鲁诺
 (动活祝庆和祖祭行举
 نورۇز ئېشى 门专而节孜鲁诺祝庆为)饭孜鲁诺
 (饭的做芽麦用的备准
 نورۇز گۈل 花春报 <植>〔静〕
 نورۇزلۇق 饭的节孜鲁诺 ئاش ~ 的节孜鲁诺〔静〕
 نورىت 岩长苏 <地>〔静〕
 نوش 水之命生(的中说传) <古>〔静〕
 نوغاي 一(之族民语厥突)人盖诺〔静〕
 نوغايچە 的式盖诺②文盖诺, 语盖诺①〔静〕
 نوغۇچ¹ 杖面, 杖面擗〔静〕
 نوغۇچ² 轴线分 <机>〔静〕
 نوغۇچ - ناختا 板面和杖面〔静〕
 نوقتىچلىق 忙繁, 忙 <方>〔静〕
 نوقانچى 丐乞(的粮讨场麦到) <方>〔静〕
 نوقۇت 豆桃, 豆嘴鹰 <植>〔静〕
 نوقۇت رەڭ 色黄淡
 نوقۇشتۇرماق 搽, 推, 搥(手用)〔动〕
 نوقۇشماق 态同共的 «نوقۇماق»
 نوقۇشلىماق 搽, 捅, 搥〔动〕 ئۇلار ئىشكتىن كىرىپلا مېنى

风威杀, 焰气

نوخلىسى ئۆسمەك 器焰气 <成>②眼骨长①
 来起风威, 张
 نور¹ 空③瓦水滴, 水滴 <建>②槽渡, 槽水①〔静〕
 的心
 نور² 湖 <方>〔静〕
 نورسىمان 的状槽〔静〕
 نورسىمان كاھىش 瓦槽, 瓦型槽 <建>
 نورلۇق 的筒带, 的槽水带〔静〕
 نورما 产生 ①〔静〕 量定, 额定
 نورما ②范规 范规德道 نورمىسى
 نورما تۈزۈمى <经> 制额配
 نورما بېكىتمەك 额定
 نورمال ①〔静〕 的常正 ~ ئەھۋال 常正
 نورمال ②况情常正 ~ / 象现常正
 نورمال ئاتموسفېرا <气> 气大准标
 نورمال بارومېتىر <气> 表压气准标
 نورمال باھا <经> 格价准标
 نورمال پەرق <经> 差准标
 نورمال تەكشىلىك <数> 面法, 面平法
 نورمال تەۋرىنىش <物> 动振正简
 نورمال تېزلىنىش <物> 度速加向法
 نورمال چاستوتا <物> 率频正简
 نورمال چۈشۈش <物> 射入正
 نورمال سۇ <水> 水平, 水常正
 نورمال سىزىق <数> 线法
 نورمال قورۇلۇش <农> 缩收态常
 نورمال قىممەت <经> 值准标
 نورمال كوئوردىنات <物> 标坐正简
 نورمال كۆرۈنۈش <数> 式线法
 نورمال كۈچىنىش <水> 力应正
 نورمال لوگىكا <逻> 学辑逻范规
 نورمال ھالەت <冶> 态常
 نورمال ھەرىكەت <物> 行运常正
 نورمال ئېلېكتىر قۇتۇپى <电> 极电准标
 نورمالسىز 氛气的常正不 كەيپىيات ~ 的常正不〔静〕
 نورمالسىز دىسپېرسىيە <物> 散色常反
 نورمالسىز سۇمۇرۇش <化, 物> 收吸常反
 نورمالسىزلىق «نورمالسىز» 式形词名的
 نورمالسىزلىق پىسخولوگىيىسى <心> 心态变

神有，神眼的亮明 كۆز ~ / 灯的亮明 چراغ ~ / 星
 睛眼的
 胞细明 <生> نۇرلۇق ھۈجەيرە
 火底，儿子火 <方>〔静〕 نۇرما
 族怒 مىللىتى ~ : 人族怒〔静〕 نۇزۇ
 式族怒②语族怒①〔静〕 نۇزۇچە
 式，式样②本标，子样，本样，品样①〔静〕 نۇسخا
 服 نۇسخىسى / 样货 نۇسخىسى مال : 样花，式形，样
 帽花 نۇسخىسى / 儿样花 نۇسخىسى گۈل / 品样装
 ~ نۇسخىسى / 件文份五 ھۆججەت بەش ~ 份 : 本③样式
 析分心岩 <地>④件原，著原，本正，本原
 器样取，器样采 نۇسخا ئالغۇچ
 写复，制复 نۇسخا ئېلىش
 《姆卡木二十尔吾维》赫斯奴 <艺>〔静〕 نۇسخا
 (名曲个一的分部《曼额乃琼》中
 声尾赫斯奴 <艺> نۇسخا چۈشۈرگىسى
 机印复 <印>〔静〕 نۇسخالىغۇ
 式朗伊 ىرمان ~ ىرمان : 的样花，的样式〔静〕 نۇسخىلىق
 毯地的样
 ، 气福③援支，持支②利胜，胜优，胜①〔静〕 نۇسرەت
 气运
 胜得 نۇسرەت تاپماق
 نۇسرەت قازانماق = نۇسرەت تاپماق
 日吉 ~ / 人之福有，人的运幸
 نۇقتا ىننق / 点难 ~ قىيىن : 点地，点①〔静〕 نۇقتا
 点学教 نۇقتىسى / 点试، 点验试
 نۇقتىغا تىكىكە ىننق / 点一着盯睛眼
 شش نۇقتىسى / 点交 قايىناش نۇقتىسى / 点沸 / 点
 ىس نۇقتىسى / 点冰 تېگىش نۇقتىسى
 点触
 点蹲 نۇقتىسىدا تۇرماق : ىننقا بېرىپ ~
 点蹲
 查调点重 نۇقتىلىق : ىننقا تەكشۈرمەك
 户点重 نۇقتىلىق ئائىلە
 科学点重 نۇقتىلىق پەن
 荷电点 <物, 电> نۇقتىلىق زەرەت
 问题点重 نۇقتىلىق مەسىلە
 位单点重 نۇقتىلىق ئورۇن
 道人 ~ نۇقتىئىنەزەر <哲>〔静〕 نۇقتىئىنەزەر

度光屈 <物> نۇر سۇندۇرۇشچانلىق
 镜光滤، 片光滤 <物> نۇر سۈزگۈچ
 线光 <物> نۇر سىزىقى
 镜光反 <物> نۇر قايتۇرغۇچ ئەينەك
 光反 <物> نۇر قايتۇرماق
 笔光 نۇر قەلەم
 缆光 <电> نۇر كابىل
 射透 <物> نۇر ئۆتكۈزۈش
 率射透 <物> نۇر ئۆتكۈزۈشچانلىق
 计设光灯 <艺> نۇر لايىھىلەش
 者计设光灯 <艺> نۇر لايىھىلىگۈچى
 镜光散 نۇر يىغىنۇچ كۆزەينەك
 螺陀打 <静> نۇر : ئويناپماق
 : 的雅高度气، 的贵华容雍، 的发焕光容〔静〕 نۇرانە
 庞脸的人照彩光، 发焕光容 ~
 灯的暗昏 چراغ ~ : 的暗昏، 的淡暗①〔静〕 نۇرسىز
 无 ~ : 的板呆، 的情表无، 的神无 <转>②光
 容面的情表无 چراغ ~ / 睛眼的
 态动使的 «نۇرسىزلانماق»
 态动被的 «نۇرسىزلاندىرۇلماق»
 来起暗昏，来起淡暗〔动〕 نۇرسىزلانماق
 状射放〔静〕 نۇرسىلمان
 肥施状射放 <农> نۇرسىلمان ئوغۇتلاش
 ~ / 书多很 كتاب ~ : 多许，多很，多〔静〕 نۇرغۇن
 年多许 يىللار
 经饱，浅不历阅 <成> نۇرغۇن قازاندا قايىنىغان
 霜风
 式形词名的 «نۇرغۇن»
 نۇرغۇنلۇق قىلماق : 余多，多嫌
 ىلۇق قىلىدۇ . 多嫌我西东这
 加增，多增〔动〕 نۇرغۇنلىماق
 牛例薰 <植>〔静〕 نۇرگۈل
 态动使的 «نۇرلانماق»
 态动被的 «نۇرلاندىرۇلماق»
 炯③光闪，烁闪，耀闪②亮发，光发①〔动〕 نۇرلانماق
 目夺彩光，发焕光容，光发炯
 ىتى . 目夺彩光里子屋
 亮发闪闪，的灿灿，的煌辉，的辉光①〔静〕 نۇرلۇق
 明光，的亮发，的亮光②阳太的辉光
 ىتى ~ : 的亮明، 的
 明，星的晶晶亮，星星的亮发 يۇلتۇز ~

能点零 <物> نۆل نۇقتا ئېنېرگىيىسى
 的零 [静] نۆللۈك
 算预基零 <经> نۆللۈك خامچوت
 长增零 <经> نۆللۈك ئېشىش
 的零 [静] نۆلنىچى
 幂次零 <数> نۆلنىچى دەرىجە
 族零 <化> نۆلنىچى گۇرۇپپا
 序次按 ~ بىلەن كىرمەك 流轮, 序次① [静] نۆۋەت
 ~ 进 次②作工流轮 ئىشلىمەك بىلەن / 进
 次上 ~ ئۆتكەن / 次下 ~ كېلەر / 次首, 次初, 次一第
 前当, 前目 [静] نۆۋەتتە
 的当天, 的前当, 的前目 [静] نۆۋەتتىكى
 纸报的天当 سانى ~ گېزىتىنىڭ / 务任的前当
 哨 <军> ②者勤值, 员班值, 生日值① [静] نۆۋەتچى
 的班当, 的日值, 的班值③勤值, 哨步, 兵
 车班 <交> نۆۋەتچى ئاپتوموبىل
 机班 <交> نۆۋەتچى ئايرۇپىلان
 轮班 <交> نۆۋەتچى پاراخوت
 生医班值 نۆۋەتچى دوختۇر
 班值 [静] نۆۋەتچىلىك
 班当, 班值 نۆۋەتچىلىك قىلماق
 序次按不 [静] نۆۋەتسىز
 态动使的 «نۆۋەتلىشمەك» نۆۋەتلىشتۈرمەك
 种轮, 作轮 <农> نۆۋەتلىشتۈرۈپ تېرىماق
 态动被的 «نۆۋەتلىشتۈرمەك» نۆۋەتلىشتۈرۈلمەك
 的流轮 [静] نۆۋەتلىشمە
 叶生轮 <植> نۆۋەتلىشمە يوپۇرماق
 替交, 换轮, 流轮 [动] نۆۋەتلىشىپ ئىشلىد.
 替交的音语 نۆۋەتلىشىش / 干流轮 ھەك
 的薄 [静] نېپىز
 件簿 <机> نېپىز بۆلەك
 板合胶形薄 نېپىز پەنەركە
 鼓扁 <艺> نېپىز دۇمباق
 层薄 <矿> نېپىز قاتلام
 层薄 = نېپىز قاتلام
 态动使的 «نېپىزلىشمەك» نېپىزلىشتۈرمەك
 态动使的 «نېپىزلىشمەك» نېپىزلىشتۈرمەك
 薄变 [动] نېپىزلىشمەك

点观义主
 نۇقسان (نۇقسانى) : 疵瑕, 病毛, 病弊; 陷缺, 点缺 [静]
 خىزمەتتىكى نۇقسانلار 工作中 的 点缺 / 点缺的中作工
 是伪虚. ~ چوڭ ئەڭ چوڭ / 陷缺的上
 的疵瑕最大
 响影, 坏败, 害妨 نۇقسان يەتمەك
 没, 的疵瑕无, 的陷缺无, 的点缺无 [静] نۇقسانسىز
 的病毛
 有, 的病毛有, 的陷缺有, 的点缺有 [静] نۇقسانلىق
 物货的疵瑕有 的疵瑕有, 的错差 ~ مال
 子核 <物> [静] نۆكلون
 酸核 <化> نۆكلون كىسلاتاسى
 酸贰核 <化> [静] نۆكلېئوتىد
 贰核 <化> [静] نۆكلېئوزىد
 艰维步举 <方> [动] نۆتۈرىمەك
 舍茅小, 棚草小 <方> [静] نۆچە
 砂凼 <化> [静] نۆشۈدۈر
 郎中 [静] نۆكەر
 将郎中 بېشى نۆكەر
 或棍木小在缠油浸花棉) 烛油②轴线绕① [静] نۆكچە
 东的形条长指③(灵亡祀祭或明照以用, 上杆笈笈
 锥冰 ~ مۇز: 西
 条金 نۆكچە ئالتۇن
 条苗材身 نۆكچە بوي
 锭钢 <冶> نۆكچە پولات
 糖冰状条长 <食> نۆكچە ناۋات
 度零, 零① [静] نۆل
 下零 نۆلدىن تۆۋەن / نۆلدىن تۆۋەن
 ②上零 نۆلدىن يۇقىرى / 度二下零 نۆلدىن تۆۋەن
 分零 <教> نۆل بۆلۈك
 角零 <数> نۆل بېسىم
 压电零 <电> نۆل سىزىق
 线零 <石> نۆل سىم
 线零 <物> نۆل فورما
 式形零 <语> نۆل قىممەت
 值零 <数> نۆل كۆرسەتكۈچ
 数指零 <数> نۆلگە باراۋەر = نۆلگە تەڭ
 零于等 نۆلگە تەڭ
 度零 <数, 气> نۆل گىرادۇس
 点零 <化, 物> نۆل نۇقتا

لىرىنى ~ تۈزەشتۈرمەك 发头理了理
 نېرى - بېرى بولماق 儿点半星一上差
 نېرى - بېرى دېيىشىپ قالماق 角口生发 : ئۇنىڭ
 بىلەن نېرى - بېرى دېيىشىپ قالدىم . 点一了生发他和我 .
 角口儿 .
 نېرى - بېرىسىغا قارىماي 断果 , 然断 , 然贸
 نېرى - بېرىسىنى سورىماق 短问长问 问追 , 追多更要你们
 ئۇنىڭ نېرى - بېرىسىنى تولا سورىماڭلار . 追多更要你们 .
 啦事件这问 .
 نېرى - بېرى قىلماق ① 拾收 , 理处 : ئىشلارنى نېرى-
 بېرى قىلىۋېتىپ يولغا چىقتىم . 了路上就情事完理处我 .
 ② 乱弄 , 乱搞 : مەن كەلگۈچە جۈزىدىكى كىتابلارنى بىر كىم
 نېرى - بېرى قىلىۋەتتىم . 桌乱弄人让要不前之来我 .
 籍书的上子 .
 نېرى - بېرى گەپ 闲言碎语 : ئارىسىدا ھېچقانداق ~
 ئۆتمىدى . 语碎言闲何任有没间之们我 .
 نېرىقى [静] 的那边 : ئۆيۈم دەريانىڭ ~ تەرىپىدە . 在家的我 .
 边一那的河 .
 نېرىن [静] < 食 > 仁尼 (肉汤煮的短面条 , 拌肉丁
 成制葱洋及肠马或)
 نېرىنچى [静] 做尼仁的面师傅
 نېرىقىشماق « 共同的 » 同共的
 نېرىقىشماق [静] 爱 , 的作做爱 , 的扭别闹 , 的气赌爱
 的装
 نېرىقىشماق [动] 赌气 , 装假 , 作做 , 恼气 : نېرىقىشماق ئول-
 تۈرۈڭ . 吧下坐 , 气赌别 .
 نېسى [静] 除 : نېسىدىن تەلىم يوق . 欠除不概 .
 نېسى تاشقى پېرىۋوت < 经 > 汇外期远
 نېسى ساتماق 销除
 نېسى قالماق 欠除
 نېسىگە ئالماق 购除
 نېسى قىلماق 除 , 销除 , 欠除 : نەق سېتىلدۇ , نېسى
 قىلىنمايدۇ . 欠除不概 , 易交金现 .
 نېسىپ [静] 缘机 , 分缘
 نېسىپ بولماق 缘机有 , 分缘有 , 到得 (有) ... 机的
 会 : ماڭا ئۇنىڭ دىدارىنى كۆرۈش نېسىپ بولمىدى . 缘无我 .
 面见他同 . 有于终我 . 了书本这到得会机 .
 نېسىپ قىلماق 准恩 : خۇدا نېسىپ قىلسا , بىزمۇ بار-
 去也们我 , 准恩主真果如 .

نېپزلهنمەك « نېپزلىمەك » 被动的
 نېپزلىمەك [动] 变薄 : بۇ چاپاننىڭ پاختىسى نېپزلىپ كېتىپ-
 تۈ . 了薄变花棉的服衣件这 .
 نېتاك [静] < 古 > 不奇怪
 نېتەي [静] < 古 > 我该怎么 , 好是何如
 نېچۈن [静] < 古 > 为什么
 نېرۋا [静] ① < 理生 > 神 : سىپاتىمەك ~ 神感交
 / 经神 ② < 转 > 神经的 , 经神
 نېرۋا كۆرۈش نېرۋىسى 经神视 / 经
 神 , 的质经神 ③ 经神 , 的躁烦易 , 的气动爱 , 的敏过经
 人的
 نېرۋا ئاجىزلىقى < 医 > 弱衰经神
 نېرۋا بىئولوگىيىسى < 生 > 生物学经神
 نېرۋا تەڭشىكى < 理生 > 节调经神
 نېرۋا توقۇلمىسى < 理生 > 织组经神
 نېرۋا تۈگۈنچىلىرى < 理生 > 节经神
 نېرۋا تىلشۇناسلىقى < 语 > 学言语经神
 نېرۋا زىيادە سېزىمچانلىقى < 医 > 敏过经神
 نېرۋا سىستېمىسى < 理生 > 统系经神
 نېرۋا كېسىلى < 医 > 病经神
 نېرۋا مەركىزى < 理生 > 枢中经神
 نېرۋا نەيچىسى < 理生 > 管经神
 نېرۋا ھۈجەيرىسى < 心 , 理生 > 经神 , 元经神
 胞细
 نېرۋا ئىمپۇلسى < 理生 > 动冲经神
 نېرۋا يەللىكى < 医 > 炎经神
 نېرۋىسى بۇزۇلماق < 医 > 乱错经神
 نېرى [静] ① 的那边 : تۈرۈنۇر , 站边靠 , 站边那
 那 / ~ 站边靠 , 站边那
 نېرىسىدا . 边那院影电在校学们我 . 以 , 点远 (... 离) ② . 边那
 西东些这把你 . قويغىن . ~ 远
 离吉昌 . 点远放 . 36 كيلومېتىر نېرىدا . 里公 36 齐木鲁乌
 نېرى تۈر , بېرى تۈر دېمەك 去支来支
 نېرى - بېرى [静] ① 回来 : ماڭماق ~ 来踱 , 去走来走
 نېرىسىنى 委原 , 果后因前 ② 去踱
 一西 , 下一东 ③ . 委原的情事道知不我 .
 下 : ~ پاراڭلاشماق 东拉西扯地聊 ④ 匆匆 : 乱胡 : 达-
 تىخانى ~ يىغىشتۇرماق 匆匆 ⑤ 单餐拾收
 不示表 ⑥ 出了就些了吃乱胡 ⑦ 心经
 思意的便随 , 心经 ~ ئەھۋالاشماق 寒喧几句 / 句

。“豆得豆种，瓜得瓜种”同喻：么什收么什种 <谚>
 ② 加第三人称词尾表示疑问：问疑示表尾词称人三第加
 怎么去看，会有知明？明知么？影电
 家这。了们我上跟伙

نېمە ئۈچۈن = نېمىشقا

无，样怎管不，歹好，样怎论不 نېمىلا بولمىسۇن
 何如论： نېمىلا بولمىسۇن ، ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىش كېرەك .
 复答个一他给得总歹

نېمىلا قىلمىسۇن 说么怎管不

نېمەت ① 食物 ② 恩惠

نېمەتلىك 的盛丰物食，的物食有

نېمىدۇر ① 静 不知是什么： سىرتتا ~ بىرىنچە تارقىشىپ كەت-
 动响在么什是知不头外 . تى .

نېمىدېگەن ① 静 么多： ~ ياخشى 好多 / ~ ئىسسىق
 热么多

نېمىرغا ① 静 <方> 地之湿潮

نېمىس ① 静 人国德，人志意德

نېمىسچە ① 静 文德，语德 ② 德式

نېمىشقا ① 静 么什为，么何为： ~ كەلسىڭىز؟
 么什为你？ 来有没

نېمىشقىدۇر ① 助 不知为什么，不知为什么： ~ ئۇ كەلمى-
 دى . 来没他么什为知不

نېمىكى ① 静 无什么论： ساندۇقتىن ~ دۇنيا چىقسا ، سىزنىڭ
 بولسۇن . 你归都，宝财么什有论无里子箱

نېمىگە ① 静 么什为： ~ كۈلسىز؟ 笑么什为您？
 نېمىگىدۇر ① 助 不知为什么，不知为什么： ~ ئۇ . نۇ-

نۇگۈن بىزنىڭكىگە كەپتىكىن . 我到事么什为知不天昨他 .
 了来里家们

نېئورگانىك ① 静 <化> 无机

نېئورگانىك بىرىكمە ① 静 <化> 无机物化合

نېئورگانىك خىمىيە ① 静 无机化学

نېئون ① 静 <化> 氖

نېئونلۇق ① 静 的氖

نېئونلۇق لامپا ① 静 灯管，日光灯

نېيترال ① 静 <化> 中和的，中的性

نېيترال تۇپراق ① 静 <地> 中性土壤

نېيترال تۇز ① 静 <化> 中性盐

نېيترال جىنس ① 静 <地> 中性岩

نېيترال رېئاكسىيە ① 静 <化> 中性反应

نېسۋە ① 静 份一(的得应人某)： 额份， 份一
 ئېلىپ قويۇڭلار . 吧下留份一的我把你们

نېفىلىن ① 静 <地> 石墨

نېفىت ① 静 石油： ~ ساقلىنىۋاتقان قاتلام 层油贮

نېفىت چارلاش ① 静 石油勘探

نېفىت - خىمىيە سانائىتى ① 静 石油工业

نېفىت فازىسى ① 静 <石> 石油

نېفىت قاتلىمى ① 静 <矿> 油层

نېفىت قۇدۇقى ① 静 <矿> 油井

نېفىت گازى ① 静 石油气

نېفىت گېئوخىمىيىسى ① 静 石油地质学

نېفىت گېئولوگىيىسى ① 静 石油地质学

نېفىت مەنبەسى ① 静 <矿> 油源

نېفىت ئۇۋىسى ① 静 <矿> 油藏

نېفىت ئىمبارگوسى ① 静 石油禁运

نېفىتلىك ① 静 田油： قاراماي نېفىتلىكى 田油依玛拉克
 ② 静 的油舍

نېفىتلىك رايون ① 静 <地> 油区

نېفىتلىك قاتلام ① 静 <地> 油层

نېكروتوكسىن ① 静 <医> 死环毒素

نېكروز ① 静 <医> 死环

نېكروزلانماق ① 动 <医> 死环

نېكروزلۇق ① 静 的死环

نېكروزلۇق جىگەر يەللىكى ① 静 <牧> 黑疫

نېگاتىپ ① 静 片底，版底

نېگىر ① 静 黑人，人种黑： ~ ئايال 女人黑

نېگىر ئىرقى ① 静 尼罗格人种

نېگىز ① 静 根基，本根： بىنانىڭ نېگىزى پۈتتى . 基的楼大

نېگىزلىك ① 静 的本基，的本基： ~ مەسىلە 本根

نېگىزلىك قانۇن ① 静 <法> 本法

نېگىزلىك قانۇن ① 静 <法> 本法

نېلۇپەر ① 静 花莲，花荷，藕莲

نېلۇپەر ئۇسسۇلى ① 静 <艺> 荷花舞

نېمانچە ① 静 怎么样： ~ ھاسراپ كەتتىڭ؟ 这么怎你

نېمانداق ① 静 怎么样(那)： سەن ~ يازسەن؟ 怎你

نېمە ① 静 怎么样： ~ ئادەم بۇ؟ 这么怎这是个人

نېمە ① 静 怎么样： ~ دەۋانسىز؟ 你说什么？ ساڭا

نېمە ① 静 怎么样： ~ ئادەم بۇ؟ 这么怎这是个人

نېمە ① 静 怎么样： ~ دەۋانسىز؟ 你说什么？ ساڭا

نېمە ① 静 怎么样： ~ ئادەم بۇ؟ 这么怎这是个人

نجىس [靜] 的脏肮① 的齷齪，的净干不: ~ نەرسە
 西东坏，蛋坏②西东的脏肮
 式形词名的 «نجىس» نىجىسلىق
 草冰 <植> [靜] نىجىم
 草墙 <植> [靜] نىجىۋەل
 ~ / 股一的线 نىخ [靜]: يېپىڭ بىر نىخى 股(的绳，线)
 股合 قاتماق
 细 ~ نىخلىق [靜]: ئۈچ ~ يىپ 线股三 / ئىنچىكە ~
 的股
 寂圆，盘涅 <古，宗> [靜] نىرۋانا
 ~ نىزا (نىزاسى) [靜] 不和，怨结，执争，纷纭
 纷纭闹，和不此彼 بولماق
 态动使的 «نىزالاشماق» نىزالاشماق
 多见，多得见 نىزالاشماق [动]: ئۇلار نىزالدا.
 了执争生发们他 شىپ قاپتۇ.
 法规②章规，程章，例条① [靜] نىزام
 的规法合不，规法按不，的规法有没 [靜] نىزامسىز
 式形词名的 «نىزامسىز» نىزامسىزلىق
 的循可章有 [靜] نىزاملىق
 章党 نىزامنامە [靜]: پارتىيە نىزامنامىسى
 往神，醉陶，迷人，迷着 <古> [靜] نىزۋانى
 石刀磨 <古> [靜] نىزداغ
 树果兰 <植> [靜] نىسا
 نسبتە [靜] ① <数> 比，例比，率比② 对比: كۈچلەر
 比对的量力 نىسبەتى
 号比 <数> نىسبەت بەلگىسى
 任责例比 <经> نىسبەت جاۋابكارلىقى
 值比 <数> نىسبەت قىممىتى
 系关例比 <经> نىسبەت مۇناسىۋىتى
 ~ / 好较比 ياخشى ~ نىسبەتەن [靜] ① 对比，地对相
 说来我对 ئېيتقاندا ~ ماڭا 于对，对② 差较比
 态动使的 «نىسبەتلىك» نىسبەتلىك
 态动使的 «نىسبەتلىك» نىسبەتلىك
 法例比 نىسبەتلىك شۇسۇلى
 比对 [动] نىسبەتلىك شەك
 نسبتەلىك [靜] 的例比有，的例比按: خەلق ئىگىلىكىنى
 ~ راۋاجلاندۇرماق 例比按地发展国经济
 减衰例比按 <电> نىسبەتلىك ئاجىزلىشىش
 نسبتەلىك باج <经> 税率定
 نسبتەلىك سۇغۇرتا <经> 险保摊分

نېيترال ئېرىتكۈچ <化> 剂溶性中
 态动使的 «نېيترالاشماق» نېيترالاشماق
 态动使的 «نېيترالاشماق» نېيترالاشماق
 和中 <化> [动] نېيترالاشماق
 子中 <物> [靜] نېيترون
 弹子中 <军> نېيترون بومبىسى
 炮子中 <军> نېيترون توپى
 学理物子中 نېيترون فىزىكىسى
 器武子中 <军> نېيترون قوراللىرى
 流子中 <军> نېيترون ئېقىمى
 星子中 <天> نېيترون يۇلتۇز
 子微中，子中微 <物> [靜] نېيترىنو
 学文天子微中 نېيترىنو ئاسترونومىيىسى
 多见，多得见 نى [靜]: نى، 多，好: ~ ئىشلارنى كۆرگەن
 广识
 子链脚，镯脚 <古> [靜] نىپۇر
 盐酸硝 <化> [靜] نىترات
 酸硝 <化> نىترات كىسلاتاسى
 化硝 <化> [动] نىتراتلاشماق
 用作化硝 <化> نىتراتلىشىش رولى
 的态硝 [靜] نىتراتلىق
 氮态硝 <农> نىتراتلىق ئازوت
 肥氮态硝 <冶> نىتراتلىق ئوغۇت
 化硝，基硝 <化> [靜] نىترو
 (素)维纤化硝 <化> [靜] نىتروسېلليۇلوزا
 油甘化硝 <化> [靜] نىتروگلىتسىپرىن
 نىتروگېن = ئازوت
 盐酸硝亚 [靜] نىترىت
 菌细化硝亚 <生> نىترىت باكتېرىيىسى
 物化氮 <化> [靜] نىترىد
 睛 <化> [靜] نىترىل
 救拯 [靜] نىجات
 星救 نىجات يۇلتۇز
 星救，者命救，者救拯 [靜] نىجاتچى
 نىجاتكار = نىجاتچى
 式形词名的 «نىجات» نىجاتلىق
 救得 نىجاتلىق تاپماق
 救求 نىجاتلىق تىلىمەك
 道之世救，路出 نىجاتلىق يولى
 屎尿，物脏，物秽 [靜] نىجاسەت

的: نشانغا تەگكوزمەك ③标目中打 迹事, 绩功 ②: ئەدەب-
يات - سەئەت ساھەسىدە ئۇنىڭدىن ئۆچمەس ~ قالدى . 文在他 .
。绩功的灭磨可不了树建面方艺
 نشان خادىسى 竿标, 杆标
 نشانغا ئاتماق 击射准瞄
 نشانغا ئالماق 标目安瞄
 نشان قويماق 记标留, 号记打
 نشانسىز ①〔静〕的记标无, 的号记无②的目无, 的
 的的子靶无, 的标目无
 نشانسىز ئوق ئاتماق <成> 矢放的无
 نشانە ①〔静〕标目②念纪: بۇ مەندىن سىزگە ~ بولۇپ
 قالسۇن . 品念纪的我给赠这是
 نشانلاشماق «نشانلماق» 态同共的
 نشانلانماق «نشانلماق» 态动被的
 نشانلىق ①〔静〕的的目有, 的标目有, 的子靶有②的
 的的记标
 نشانلىق بازار <经> 场市标目
 نشانلىق باشقۇرۇش <经> 理管标目
 نشانلىق تەپەككۈر <哲> 维思向定
 نشانلىق تەربىيەلەش <教> 育教标目 定向, 培养
 نشانلىق رېفلىكس <心> 射反向定
 نشانلىق نەسىلچىلىك <牧> 种育向定
 نشانلىق ئوق ئاتماق <成> 矢放的有
 نشانلماق 〔动〕准瞄, 准对: نشانلاپ ئاتماق 击射准瞄
 نغۇشاك 〔静〕<古> 听<古> 者道布(教尼摩)听, 者听聆,
 众听
 نىقاب (نىقابى) ①〔静〕罩面, 纱面 ~ تارتماق 罩面戴
 <转> 皮画, 装伪, 具面假: نىقابنى ئېچىپ تاشلىماق 揭
 下具面假的谊友 ئاستىدا نىقابى دوستلۇق نىقابى ئاستىدا
 نىقابسىز 〔静〕的装伪无
 نىقابلاتماق «نقابلماق» 态动使的
 نىقابلاشماق «نقابلماق» 态同共的
 نىقابلانماق «نقابلماق» 态动被的
 نىقابلىق 〔静〕的的纱面戴, 的面假戴, 的装伪的
 نىقابلىق تانسا <艺> 会舞面假
 نىقابلىق ئۇسسۇل <艺> 舞面假
 نىقابلىماق ①〔动〕的纱面戴, 具面假戴②<转> 饰掩,
 来起装伪: ئۆز ئەيىبنى ~ ئۆزىنى / 陷缺的己自饰掩
 来起装伪己自把 ~

对相 ①〔静〕半, ②个半: ئۈستۈنلۈك ~ 对相
 势优
 نسپىي ئەگرىلىك <数> 率曲对相
 نسپىي پەرق <数> 差误比相
 نسپىي تۇرغۇنلۇق ①对相②定稳对相 <物>
 止静
 نسپىي تېزلىك <物> 度速对相
 نسپىي سودا <经> 卖买对相
 نسپىي سۈپەت <语> 词容形系关
 نسپىي قىممەت <数> 值对相
 نسپىي كۆرسەتكۈچ <经> 标指对相
 نسپىي مائاش <经> 资工对相
 نسپىي نەملىك <气> 度湿对相
 نسپىي ھەرىكەت <物> 动运对相
 نسپىي ھەقىقەت <哲> 理真对相
 نسپىي ئىش ھەققى <经> 钱工对相
 نسپىيچىلىك <哲>〔静〕主义对相
 نسپىيشەپ 〔静〕夜子
 نسپىيلىك <哲>〔静〕性对相
 نسپىيلىك ئاستروفىزىكىسى <天> 天论对相
 学理物体
 نسپىيلىك پرىنسىپى <物> 理原性对相
 نسپىيلىك تېرمودىنامىكىسى <物> 热论对相
 学力
 نسپىيلىك دىنامىكىسى <物> 学力动论对相
 نسپىيلىك زەررىچىسى <物> 子粒性论对相
 نسپىيلىك فىزىكىسى 学理物论对相
 نسپىيلىك قائىدىسى <哲> 理原性对相
 نسپىيلىك ماسسىسى <物> 量质性论对相
 نسپىيلىك مەيدان تەئەللىمىسى <物> 性论对相
 程方场
 نسپىيلىك مېخانىكىسى <物> 学力论对相
 نسپىيلىك نەزەرىيىسى <物> 论对相
 نسپىيلىك ئېففېكتى <物> 相, 应效性论对相
 应效论对
 نىشاپ 〔静〕坡斜(的顶屋)
 نىشالا <食>〔静〕拉沙尼(一)的成制浆糖和白蛋用种
 (食甜)
 نىشالچى ①〔静〕者拉沙尼作制②者拉沙尼卖
 نشان (نشانى) ①〔静〕记标, 号记②标目, 子靶, 标目

镍鍍 [动] نىكىللىماق
 人美, 人恋, 人中意 [静] نىكار (نگارى)
 往向, 待期, 望盼 <方> [静] نىكارەن
 靛青, 蓝靛 <化> [静] نىل
 色蓝深 نىل رەك
 儿幼, 儿婴 <方> [静] نىلقا
 龙尼 <石> [静] نىلون
 袜龙尼 <纺> نىلون پايپاق
 布龙尼 <纺> نىلون رەخت
 草至夏 <植> [静] نىمام
 (名曲乐古典尔吾维)德拍姆尼 <艺> [静] نىمپەدە
 肉扇半 نىمىتە ~ بر: 扇半(的肉羊牛) [静]
 态动被的 «نىمىتلىمەك»
 态动被的 «نىمىتلىنمەك»
 态动被的 «نىمىتلىمەك» نىمىتلىمەك [动]
 半两劈一(羊, 牛的后宰屠把) [动]
 半两劈一体胴羊, 牛把 ~ نى
 نىمجان [静] 的活不死半, 的力无气有
 <医> ②人的活不死半 ~ نادم / 着躺地力无气有
 人物植
 为方地的有, 斤公五为般一)子称半 [静] نىمچارەك
 (斤公四
 甲马, 衣上袖无 [静] نىمچە
 工童, 工徒②工帮① [静] نىمكار
 نىمكەش [静] 的新半 ~ / 服衣的新半 ~
 鞋的新半
 品商手二 <经> نىمكەش تاۋار
 1.25 合, 位单量重)克谢米尼 <方> [静] نىمىششەك
 (斤公
 等强最, 多很, 多许, 好最, 大最示表 [静] نى - نى
 面场大多许过见 نىمەن ~ نىشلارنى كۆرگەن نىمەن
 都他士力大的强最. نىمەن ~ پالۋانلارنى يىقتان.
 过倒摔
 盐酸铈 <化> [静] نىئوبات
 仪平水, 仪准水 <水> [静] نىۋېلىر
 点准水 <水> نىۋېلىر نۇقتىسى
 面基准水 نىۋېلىرلىق [静] 的准水 ~ نىمەن
 尺准水 <水> نىۋېلىرلىق رېيكى
 量测平水, 量测准水 <水> [动] نىۋېلىرلىمەك
 舍施, 祭献 [静] نىياز
 发头撮小一(的留孩小给信迷时旧) نىياز چاچ

态同共的 «نقتاشماق»
 态动被的 «نقتالماق»
 手进塞都西东的有所把他. نقتالماق [动] ①
 手进塞都西东的有所把他. نقتالماق [动] ②
 打上墙到按 نقتالماق [动] ③
 了馊饭. نقتالماق [动]
 法教兰斯伊按)康尼, 罕卡尼① [静] نىكاه (نىكامى)
 婚, 姻婚②(礼婚行举
 础基姻婚 <法> نىكاه ئاساسى
 由自姻婚 <法> نىكاه ئەر كىنىلىكى
 约婚 <法> نىكاه توختىمى
 度制姻婚 نىكاه تۈزۈمى
 婚离 <法> نىكاه تىن ئاجراشماق
 姻婚卖买 <法> نىكاه سودىسى
 缘姻有 نىكاه غايىپ
 法姻婚 <法> نىكاه قانۇنى
 婚结 نىكاه قىلماق
 系关姻婚 <法> نىكاه مۇناسىۋىتى
 结行举下持主甸阿在)罕卡尼念 نىكاه ئوقۇماق
 (式仪婚
 妻为...娶 نىكاهغا ئالماق
 نىكاهسىز [静] 的婚非, 的婚过结没 ~ نىكاهسىز
 居妍 نىكاهسىز ~ / 子生私, 子生婚非
 态动使的 «نىكاهلىماق»
 婚成, 婚结 [动] نىكاهلانماق
 的婚次一过结 [静] نىكاهلىق
 人女
 نىكاهلىماق [动] 嫁出, 配许
 了. نىكاهلىماق [动] 嫁出, 配许
 起挥, 起抡 <古> [动] نىكەمەك
 碱烟, 丁古尼 <化> [静] نىكوتىن
 酸烟 <化> نىكوتىن كىسلاتاسى
 (学家理物国英)尔科尼 [静] نىكول
 镜光偏, 镜棱尔科尼 <物> نىكول پىرىزمىسى
 矿镍砷红 <矿> [静] نىكولت
 镍 <化> [静] نىكېل
 态动使的 «نىكېللىماق»
 态动被的 «نىكېللىنماق»
 的镍 [静] نىكېللىق
 钢镍 <冶> نىكېللىق پولات

正不术心，良不心居 نىيىتى بۇزۇق

心歹起，念邪起 نىيىتى بۇزۇلماق

نىيىتىدىن قايتماق = نىيىتىدىن يانماق

意转心回 يانماق نىيىتىدىن

نىيەتلىك «نىيەت» شەكىللىنىش ھالىتى: ياخشى ~ ئادەم خىيالى

人的恶险心居 ئادەم ~ شۇم / 人

نيۇتون [静] (家学理物国英)顿牛: نيۇتوننىڭ ئىلمى

律定力引有万的顿牛 قانۇنى كۈچى تارتىش

律定顿牛 <物> نيۇتون قانۇنى

环顿牛 <物> نيۇتون ھالقىسى

(根留发童如犹)

回，次 <方> [静] نىياۋە

نىيەت [静] ① 心居，术心，眼心，意心，肠心

~ ياخشى / 心野 ~ قارا / 心好

نىڭ قازىنى تۆشۈك. <谚> 漏也锅坏心

如人害”同喻； 心用，机动②. “己害

提而机动的作工进改着抱是这. ىدى. ىرلىگەن تەكلىپ ئىشلىتىدە بې-

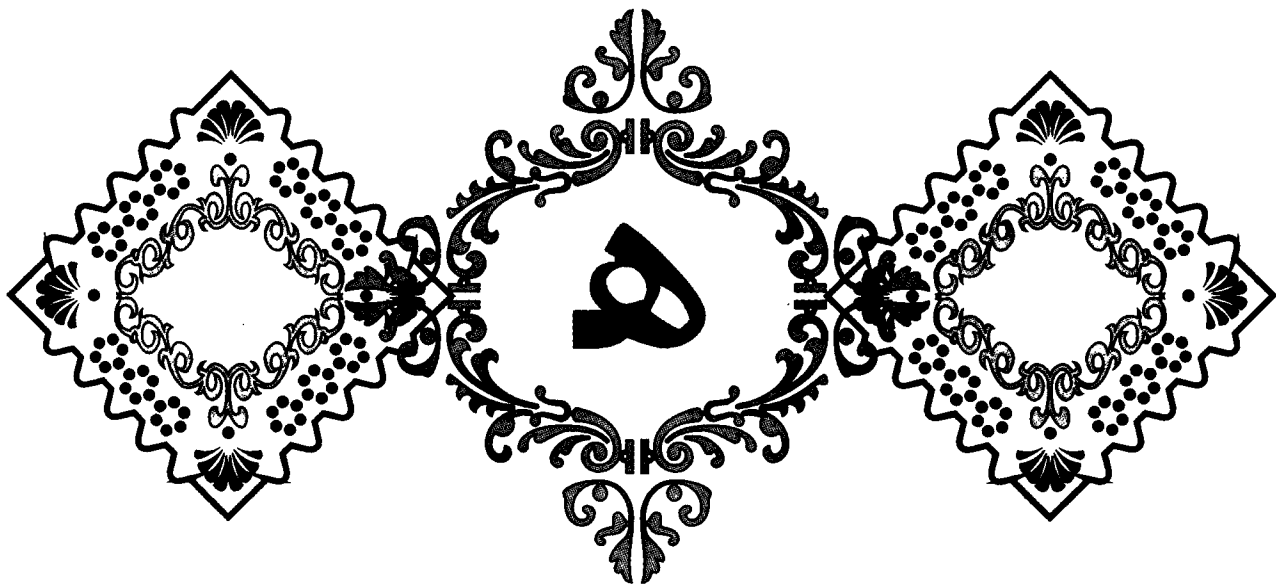
。议建的出

نىيەت باغلىماق = نىيەت قىلماق

نىيەت قىلماق ① 主定打: دېھقان بولۇشقا ~

封 <宗>② 跑逃意主定打 ~ قېچىشنى / 民农当意

。了斋封天今我. بۈگۈن نىيەت قىلدىم. 斋

ھاجەت [靜] 要需，求需，要必，求要，求要 ھاجىتى يوق . 没
 ؟ 做么这必何？ مۇنداق قىلىشنىڭ نېمە ھاجىتى؟ 要必有
 بېخلىغا ھاجىتىڭ چۈشە يوق دەيدۇ، سېخغا ھاجىتىڭ چۈشە
 慷向，有没说他，助求鬼啻吝向 < 谚 > . ھاجەت دەيدۇ .
 “手伸莫前鬼啻吝”同喻；行说他，助求人慨
 钱要需 ~ ھاجەت بولماق ① 要必有 ② 要需： ھاجەت بولماق ~ ھاجەت
 ھاجەتتىن چىقماق 要需足满： ھاجەتتىن چىقىدىغان چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ئۆزى ئوبدان ئىش . ھاجەتتىن چىقىدىغان ئۆزى
 ھاجەت چۈشمەك 人于求有 ھېچكىمگە ھاجەتتىن چىقىدىغان
 چۈشكىنى يوق، ئوبدان كېتىپ بارىمىز . ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان . ھاجەتتىن چىقىدىغان .

ھاجەت قىستىماق 便小大想，急内
 ھاجەت قىلماق 所厕上，手解

ھاجەتتىن چىقىدىغان [靜] 要需不، 要必不، ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان / ھاجەتتىن چىقىدىغان / ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان . ھاجەتتىن چىقىدىغان . ھاجەتتىن چىقىدىغان .

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان / ھاجەتتىن چىقىدىغان / ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھ ① 维尔文第二十四个字母该字名
 ھا [模] 哈，哼； ئۇ ~ ~ ~ دەپ قاقلاپ كۈلۈپ كەتتى .
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان
 ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان ھاجەتتىن چىقىدىغان

暴羊了多拉毛 < 谚 > . بولسۇ . قوي ~ قوي بولسا ، قوي ~ بولسۇ .
不 < 转 > ② . “蛋下不多鸡，水治不多龙”同喻：死
④ (物植于用) 的长痲 < 转 > ③ 的正不路来，的义
费荒，费白

② 死自 (宰屠经不畜牲)，食可不 ① Haram بولماق ، 食可不 ①
动劳的天 --- . بىر كۈنلۈك ئىشم Haram بولىدى . 费荒，费白
了费白 ③ . 的恶厌 . شۇ ئىشتىن كېيىن بۇ شەھەر
. 恶厌分十市城座这对他，此从 . Haram بولىدى .

钱黑，款赃 < 法 > Haram بۇل

子生私 بالا Haramدىن بولغان بالا

枝痲，杈痲 < 植 > Haram شاخ

藤痲 شۇڭ Haram شۇڭ

Haram قىلماق ① 吃可不得弄 ② 费浪 ③ 费白，令
恶厌人令，厌讨

Haram مال < 法 > 货私，物赃，货黑

Haram مال - مۈلۈك 货黑，财横，财之义不

Haram نىيەت 心贼，念恶，心野，心坏

Haram ئوت < 植 > 草野，草荒

Haram ئۆلمەك 死暴，死横

Haram تاماق < 骂 > [静] 吃好，者食白吃，者获而劳不
者做懒

Haram تاماقلق [静] 获而劳不，做懒吃好吃

Haram تاماقلق قىلماق 获而劳不

Haram زادە < 骂 > [静] 子骗，头滑 ② 种杂，子生私 ①

Haram سۈيۈدۈك < 骂 > [静] 子生私，种杂

Haram زادىلەشمەك 奸变，滑变 [动]

Haram زادىلىك « Haram زادە » 词名象抽的

Haram زادىلىك قىلماق 脚手做，招花耍，头滑耍

Haram قىلماق ① « Haram » 式形词名的 < 骂 > ② 蛋混，种杂
Haram يا ① [静] 夜前，夕前；拜رام ھارپىسى 夕前日 / 夕前 .

夜前的命革 ھارپىسى

Haram دۇق [静] 累劳，劳疲，倦疲

Haram دۇق ئالماق 息歇，息休

Haram دۇق چىيى 帮谢答后事丧婚) 茶乏解，宴乏道 ھارپىسى
(友亲的忙

Haram دۇق چىيى بەرمەك 尘洗，风接

Haram دۇق چىقماق 劳疲除消，来儿劲过缓，乏解

Haram دۇق سورىماق 乏道

Haram دۇق ئېشى 饭乏解

Haram دۇق يەتمەك 乏疲，倦疲

对，“者拜朝”为意) 吉阿，者觐朝 < 宗 > [静] ھاجى
穆的课功拜朝了行履定规法教按并，拜朝加麦往前
 . 称尊的林斯 ھەرەمگە بەرپىتۇ . ~ منىگەن ئېشەكمۇ
得人一”同喻：了拜朝去也驴毛的骑吉阿连 < 谚 >

。“天升犬鸡，道

Haram بىلىق « ھاجى » 词名象抽的 : ~ ھەرتۈسىگە ئىگە ئادەم .
 . 人的衔头吉阿有具

Haram ھادىس [静] 常非，别特，外格 ھادىس : ئۇ ~ ياۋاش بالا .
 . 子孩的实老别特个 -

Haram ھادىسە [静] ① 象现 : تەبىئەت ھادىسلىرى 象然自 / ~
 ۋە ماھىيەت ھادىسە ② 象怪 ~ غەلىتە / 质本和象现

故事通交 ھادىسىسى

事肇，故事生发 ھادىسە يۈز بەرمەك

故事遇遭 ھادىسىگە يولۇقماق

Haram سىچىلىك < 哲 > [静] 论象现

Haram سىچىلىك نەزەرىيىسى < 哲 > 论理象唯

Haram سىشۇناس [静] 家学象现

Haram سىشۇناسلىق [静] 学象现

下见 ھار

ھار ئالماق 屈委受，辱受

ھار كەلمەك 屈委受，辱受 : ئۇنىڭ كېيى ماڭا بەك ھار
 . 屈委受很我使话的他 . كەلدى .

ھارارەت [静] ① 量热，度热 : يۇقىرى ~ ② 高度热 :
 بەدەن ھارارىتى ③ 温体 < 转 > ③ 热炽，热灼 : قىزنىڭ پاك

يۈرىكىدە بىر خىل ئوتلۇق ~ پەيدا بولىدى . 心的纯洁娘姑 .
 . 热炽的样一火像种一了生产

ھارارەتسىز [静] 的量热有没，冰冰冷

ھارارەتلىك [静] 的量热有，的量热有

ھاراق ① [静] 酒 : ئاق ~ 酒烧，酒白

ھاراق ئېچىتقۇسى 曲酒

ھاراق ② [静] 木枕 (的櫪房垫顶墙)

ھاراق - شاراب [静] 酒，类酒

ھاراقكەش [静] 徒酒，鬼酒

ھاراقكەشلىك [静] 酒酗 : ~ بىر خىل يامان ئادەت . 酒酗
 . 习恶种一是

Haram ھارام < 宗 > ① [静] 为意，词译音语伯拉阿) 姆拉哈
 禁严即，词用专法教兰斯伊为，“的止禁被”，“忌禁”

洁不 ھاراقكەشلىك : (净洁不，洁圣不示表，为行想思的
 毛 < 谚 > . كۈچى ھالال . / 肉的净

。用利可力其，食可不肉驴；用可力其，洁不驴

瞪目，呆发，愣发，呆惊〔动〕 ھاك تەك بولماق

呆口

瞪目，惊一吃大，愕惊〔动〕 ھاك - تەك قالماق

呆口

讶惊，异惊，奇惊〔静〕 ھاك - تەكلىق

态动使的 «ھاخراتماق»

态同共的 «ھاخراتماق»

态同共的 «ھاخراتماق»

ھاخراتماق ھاخراتماق ھاخراتماق ھاخراتماق ھاخراتماق ھاخراتماق

锁枷，桎梏②轭牛①〔静〕 ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

。着开敞都窗门，看一子院进他 . ئوچۇق تۇراتى .

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

讶惊，惊吃

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

态同共的 «ھاغۇق»

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

。 ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

碗木杨黄 ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

杨黄 <植> ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

事烦麻 <方>〔静〕 ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

鸭麻 <动>〔静〕 ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

树天望 <植> ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

式形词名的 «ھاغۇق»

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

发地愣愣眼两他 . ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

发儿这在你？ ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

？ ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

。 ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق ھاغۇق

质灰石 <化> ھاك ماددسى

效应灰石 <地> ھاك ئېففېكتى

ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

地慢傲，地傲高〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

态动使的 «ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

慢傲得变，来起傲骄〔动〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

气骄，气傲〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

人凌气盛，慢傲 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

。 “的灰石卖得不见的面卖” ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

业灰石〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

态动使的 «ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

态同共的 «ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

态动被的 «ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

态同共的 «ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

态动被的 «ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

的灰石，的灰石含〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

土性灰石，壤土性灰石 <地> ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

屋房刷粉 ~ ئۆي : ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

克阿③者政执，者统治②县知，长县①〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

(主领的上史亚中)木奇阿，木

高最城各疆南原)克伯木奇阿 <古>〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

年 1883，袭世除废后疆新一统清。袭世，呼称员官

(撤裁后省建

ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

者裁独〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

义主权极〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

家国 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

家 / 权政 / 权政 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

。 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

。 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

的权政〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

何如论无，之总，正反 <方>〔助〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

院庭，子院 <方>〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

渊深入坠 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

然木，愣〔静〕 ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك ھاك

ھالقىما 〔静〕 的越超，的越跨

ھالقىما پەن 学科科学跨

ھالقىما ئىرسىيەت <生> 传遗亲超

ھالقىما ئىستېمال <经> 费消前超

ھالقىما ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 学济经超

ھالقىماق 〔动〕 ① 越逾，越翻，越：ياخشى گەپ بوسۇغىد.

دىن چىققۇچە، يامان گەپ يەتتە تاغدىن ھالقىپتۇ. <谚> 好

五逾年 ~ یشى ئەللىكتىن ~ 里万传话坏，门出没话

+ / داۋاندىن ~ 越超②坡大越翻 : رېئاللىقتىن ھالقىپ

كەتمەك 实现越超

ھالكايى <方>〔静〕 色黄淡

ھاللازلىماق <方>〔动〕 跳边叫边驴公

ھاللاڭ <方>〔静〕 的阔广，的阔开，的开敞

ھاللاندىرماق «ھاللاناق» 态动使的

ھاللانماق ① 裕富，② 足富，缓(体身)复恢，

ھاللىسە <方>〔静〕 享共，分均

ھاللىق <静> 裕富，康小 ~ تۇرمۇش 活生康小

ھاللىق جەمئىيەت <经> 会社康小

ھاللىق سەۋىيە <经> 平水康小

ھال - مۇڭ <静> 衷苦，痒痛，衷苦

ھال - مۇڭغا يەتمەك 衷体，痒痛心关，苦疾心关

衷苦

ھال - مۇڭ ئېيتماق 肠衷诉倾

ھال - ئوقەت <静> 况境，计生：ئائىلىنىڭ ھال - ئوقىتى

ياخشىلانماق 转好境家

ھالۋا <静> 糊面糖(成制面白，糖白，油羊用) ھالۋنى

ھېكىم يەر، تاياقنى يېتىم. <谚> 挨儿孤，糖蜜吃家官

棒棍

ھالۋىچى <静> 制售糊面糖者：بورچى ~ بولسا، كۆزنى

چاپاق بېسىپتۇ. <谚> 糊面糖做改的子席编 满得弄，

“山隔如行隔”同喻：糊目眇眼

ھالۋىۋىدىت <静> 〔植〕 子柿 <方>

ھام <模> 西东吃，口张

ھام قىلماق <儿> 西东吃，口张

ھاماقەت <静> ① 涂糊，的蠢愚，② 涂糊，虫笨，蛋笨. ھا-

ماقتى ھارماڭ دېمە، ھارغاندا ئۆزى توختايدۇ. <谚> 怕别

。住停会己自了累，着累蛋笨

ھاماقەتلەرچە <静> 地蠢愚，地涂糊里糊 地气傻里傻，

ھاماقەتلەشتۈرمەك «ھاماقەتلەشمەك» 态动使的

ھاماقەتلەشمەك <动> 蠢变，涂糊变

ھال - ئەھۋال سورماق 暖问寒问

ھالبۇكى <助> 然而，然固，然倒，却：~ ، بۇ دۇنيا.

نىڭ ئىشلىرى سىز ئويلىغاندەك ئۈنچە ئاسان ئەمەس. 世，而然

。单简么那的想你像不并事的上界 ئۈكتى، ~ مەن

قېلىپ قالدىم. 来下了留我而，了去他

ھالىپۇ <静> <方> 者做大题小，者话大说

ھالىسرائماق «ھالىسرائماق» 态动使的

ھالىسرائماق «ھالىسرائماق» 态同共的

ھالىسرائماق <动> 尽力疲精，堪不惫疲

ھالىسىز <静> 力无弱软，~ ياتماق 地力无弱软

着躺

ھالىسىزلاندىرماق «ھالىسىزلانماق» 态动使的

ھالىسىزلاندىرۇشماق «ھالىسىزلاندىرماق» 态同共的

ھالىسىزلاندىرۇلماق «ھالىسىزلاندىرماق» 态动被的

ھالىسىزلانماق <动> 堪不惫疲，尽力疲精，弱虚

ھالىسىزلىق «ھالىسىز» 式形词名的

ھالقا <静> ① 环：تۆمۈر ~ 环铁 / ئىشىك ھالقىسى 环门

② 环耳：ئالتۇن ~ 环耳金 / قۇلاققا ~ 环耳戴

③ <转> 节环：ئوقۇتۇش ھالقىلىرى ھالقىلىرى 节环学教

④ <转> 包围，圈围包 围包，圈围包

圈围包的人敌出冲

ھالقىسىمان <静> 的形环，的状环 ھالقىسىمان ~ تۇتۇلۇشى

食环日

ھالقىسىمان تۈزۈلمە <地> 构状环，构结状环

ھالقىسىمان داغ <植> 斑环

ھالقىسىمان سۇ پەردىسى <水> 膜水状环

ھالقىسىمان كۆمۈرچەك <理生> 骨软状环

ھالقىتماق «ھالقىتماق» 态动使的

ھالقىشماق «ھالقىشماق» 态同共的

ھالقىلاشماق <动> 化环 <化>

ھالقىلىق <静> ① 的环有，② <转> 的键关 ~

بەسلە 题问键关

ھالقىلىق ئات <体> 马鞍

ھالقىلىق ئالكان <石> 烷环

ھالقىلىق ئالكېن <化> 烯环

ھالقىلىق بىرىكمە <化> 物合化环

ھالقىلىق پەيت 刻时键关

ھالقىلىق چۈدەر <牧> 绳绊环带

ھالقىلىق ھىدروكاربون <化> 烃环

ھاۋا [模] 汪 (声叫狗容形): ئىتىنىڭ ~ قىلغان ئاۋازىنى
 ئاڭلاپ چۆچۈپ كەتتىم. 一了吓我把, 叫声一的汪狗到听.
 跳
 ھاۋا (ھاۋاسى) [静] ① 气空: ساپ ~ ھاۋا
 的新清, 气空鲜新 ~ ھاۋا ② 气天: ~ ئوچۇق 晴天③, 空天, ~ بوشلۇقى
 气天, 氛气治政 ~ ④ 空天 <转> 气风治政
 ھاۋا ئارمىيىسى <军> 军空
 ھاۋا ئالماشتۇرغۇچ 器风通
 ھاۋا بەرمەك ① 糖喷 (子帽小的棺上往时帽小制)
 水喷上子皮往②
 ھاۋا بېسىمى <气> 压气
 ھاۋا پومپىسى <机> 泵气
 ھاۋا تاپان 四个摔 ~ 天朝面仰, 天朝脚四
 天朝脚
 ھاۋا تەڭشىگۈچ 器调空
 ھاۋا تەڭشىمەك <建> 节调气空
 ھاۋا تەۋەلىكى 空领
 ھاۋا ترانسپورتى <交> 运空, 输运空航
 ھاۋا تۆشۈكچىسى <治> 孔气, 眼气
 ھاۋا تېمپېراتۇرىسى <气> 温气
 ھاۋا خالتىسى <动> 囊气(的鱼)
 ھاۋا خېنىملىرى <交> 姐空
 ھاۋادىن بىزار مىكرو جانلىقلار 物生微性气嫌
 ھاۋا رايى <气> 气天
 ھاۋا رايى خەرىتىسى <气> 图气天
 ھاۋا رايى سىستېمىسى <气> 统系气天
 ھاۋا رايى ماقال - تەمسىللىرى <语> 语谚气天
 ھاۋا رەڭ 色蓝天
 ھاۋا سۈزگۈچ <机> 器清滤气空
 ھاۋا سۈمۈرگۈچ <机> 器气抽
 ھاۋا شارى 球气
 ھاۋا قاتلىمى <气> 层气
 ھاۋا قاتنىشى <交> 通交中空, 通交空航
 ھاۋا قارشىلىقى <物> 力阻气空
 ھاۋا قىزىتقۇچ 器热预气空
 ھاۋا كەپلەشمەك 哽气
 ھاۋا كىلىماتى <气> 候气
 ھاۋا ماسسىسى <气> 团气
 ھاۋا مۇداپىئەسى <军> 空防

ھاماقەتلىك [静] 事涂糊, 事傻, 事蠢, 蠢愚
 ھاماقەتلىك قىلماق 事蠢干
 ھامان [静] ① 会总, 是总, 总 ~ ھەل كېلىدۇ.
 的来会总他. ② 的决解要是总题问. 就...
 且一, 归终 即之招, 到就叫一. 且一, 归终
 来 ھەقىقەت ~ ھەقىقەت. 理真是归终理真.
 ئامما تەرىپىدىن ئىگىلەنگەن ~ ھايت زور ماددىي كۈچكە ئايلىد.
 ندۇ. 物的巨大成变会就, 握掌所众群为且一论理.
 量力质
 ھامانە [静] 约大, 概大 ~ ھەمىدۇ.
 来不概大他. 了
 ھامما [静] 妈妈, 姨, 母姑, 妈姑, 姑姑
 ھاغىشى, ھاممىدىن باداڭ. <谚> 强叔叔比袋口
 。“娘是便奶有”同喻: 好妈姑比
 ھاممال [静] 工运搬, 夫脚
 ھامماللىق [静] 运搬
 ھامماللىق قىلماق 作工运搬事从
 ھاممام [静] 堂澡, 室浴, 池浴
 ھاممامغا چۈشمەك 澡洗
 ھاممامچى [静] 工澡搓, 员务服室浴
 ھامۇ [方] <叹> 啊, 呀
 ھامىلە [静] 孕身, 孕身 ~ ھاغىشى بار.
 孕身有她. 了孕怀她: 了
 ھامىلە بەردىسى <理生> 膜胎
 ھامىلە تەۋرىمەك 动胎
 ھامىلە دېغى <理生> 斑胎
 ھامىلە مېڭى <理生> 记胎
 ھامىلە ئورنى <医> 位胎
 ھامىلىدار [静] ① 的孕怀, 的娠妊, 成造 <转> ②
 致: ھامىلىلىك ئاقىۋەتكە ~ 果后性剧悲成造
 ھامىلىدار بولماق 孕怀
 ھامىلىدارلىق [静] 孕有, 娠妊, 孕怀
 ھامىلىدارلىق تۇتقاقلىقى <医> 痲子
 ھامىلىدارلىق قوققى <医> 疹疱娠妊
 ھامىلىدارلىق مەزگىلى <医> 期娠妊, 期孕
 ھامىي [静] ① 护庇, 者护保, 人护监 <法> ②
 ھامىي دۆلەت 国护保
 ھامىيلىق «ھامىي» 词名象抽: ھامىيلىققا ئېلىنماق
 护保被, 护
 ھامىيلىق قىلماق 护监, 护庇, 护保

。叫汪

别你，嘿 ھايا (ھاياسى) 耻廉，耻羞 [静] ھايا

。做样那

ھايا (ھاياسى) 耻廉，耻羞 [静] ھايا ھايانى بىلمەيدىغان ئادەم

。头临难灾会就，耻廉去失若人 <谚>

耻知，臊害，羞害 ھايا قىلماق

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

ھايات (ھاياتى) ھاياتنى بېغىشلىماق ھاياتنى بېغىشلىماق ئادەم

袭空 <军> ھاۋا ھۆجۈمى

战空 <军> ھاۋا ئۇرۇشى

流气 <气> ھاۋا ئېقىمى

线航，道航 <交> ھاۋا يولى

步散②气空吸呼① ھاۋا يېمەك

根气，根生气 <植> [静] ھاۋا ئېلىتىرى

说传，物人事故《经兰古》娃好 <宗> [静] ھاۋا ئانا

的中《经圣》即为认者学数多，妻之丹阿祖始类人为

“娃夏”妻之“当亚”

窗风，窗天，窗气 <建> [静] ھاۋادان

的气空有没 [静] ھاۋاسىز

空真 ھاۋاسىز بوشلۇق

气空鲜新吸呼 [动] ھاۋالانماق

ھاۋالە [静] ①托委，托拜，付托: پالانچىنىڭ ھاۋالىسى بى-

لەن ھاۋالە بىنەن ھاۋالە بىنەن ھاۋالە بىنەن

行银托信 <经> ھاۋالە بانكىسى

约契托信 <经> ھاۋالە پۈتۈمى

同合托委 <法> ھاۋالە توختامى

人托信，人托委 ھاۋالە قىلغۇچى

行托委 <经> ھاۋالە قىلغۇچى بانكا

付托，托拜，托委 ھاۋالە قىلماق

司公资投托信 <经> ھاۋالە مەبلەغ شىركىتى

托委人无 ھاۋالىسىز ھاۋالىسىز ھاۋالىسىز

事的

ھاۋالىق [静] ①的气空②的好气空，的鲜新气象

ھويلا ھاۋالىق ھاۋالىق

ھاۋالىلىك [静] 的托委，的托受

售代，售销托委 <经> ھاۋالىلىك سېتىش

款贷托委 <经> ھاۋالىلىك قەرز

证保托受 <经> ھاۋالىلىك كاپالەت

赁租托委，租代 <经> ھاۋالىلىك ئىجارە

钵乳，钵研 [静] ھاۋانچا

铁，水油出不轧 <成> ھاۋانچىدا سۇ سوقماق

豆大

ھاۋايى - ھاۋەس [静] 事艳，情色，欲淫

ھاۋايى - ھاۋەسكە بېرىلمەك ھاۋايى - ھاۋەسكە بېرىلمەك

ھاۋىشىماق «ھاۋىشماق» 态动使的

ھاۋىشىماق «ھاۋىشماق» 态同共的

ھاۋىشماق [动] 叫汪汪 ھاۋىشماق [动] 叫汪汪

ھاۋ - ھاۋ [模] 汪汪 ھاۋىشماق [模] 汪汪

ھاۋىشماق [动] 叫汪汪 ھاۋىشماق [动] 叫汪汪

态同共的 «هايقىر شىماق» ھايقىرىشماق

嗨(叹赞，奋兴示表)嘿，嘿 [叹] ھايات

هاي - هاي [叹] 嗨，嗨 [叹] ھاى - ھاى : 哟哎，呀啊 [叹] ، نېمىدېگەن چىرايلىق مەنزىرە! 啊，多美景色! ئېلىشتا ~ ، بېرىشتە ۋاي - ۋاي . <谚> 叫呀哎时还，笑哈哈时借

هاي - ھۇي [叹] 喝吆 : ~ دەپ ۋارقىرىماق 六喝五吆

ھايۋان [静] 畜①، 兽: ئۆي ھايۋانلىرى / 畜家 ھايۋانلىق

رى ھايۋان / 畜役 / يىۋايى ~ 兽野 / بىرتۇچ ~ 兽猛② ھايۋانلىق

(指泛) ~ ئورنىدا ئىشلىمەك 马作牛当 / ھايۋاندىن بەت

تەر تۇرمۇش كەچۈرمەك 过马牛如不生③ ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ~ ھايۋانلىق / ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ~ ھايۋانلىق / ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق <军> ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق <动> ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق [动] ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق باغچىسى ھايۋانلىق باغچىسى

ھايۋانلىق پىسخولوگىيىسى <心> ھايۋانلىق پىسخولوگىيىسى

ھايۋانلىق تاكسونومىيىسى ھايۋانلىق تاكسونومىيىسى

ھايۋانلىق تەبىئەت كۆرۈش ئاساسلىقى ھايۋانلىق تەبىئەت كۆرۈش ئاساسلىقى

ھايۋانلىق تۈرەلمىش ئاساسلىقى ھايۋانلىق تۈرەلمىش ئاساسلىقى

ھايۋانلىق جۇغراپىيىسى ھايۋانلىق جۇغراپىيىسى

ھايۋانلىق دۇنياسى ھايۋانلىق دۇنياسى

ھايۋانلىق فىزىئولوگىيىسى ھايۋانلىق فىزىئولوگىيىسى

ھايۋانلىق قاتمىسى ھايۋانلىق قاتمىسى

ھايۋانلىق مورفولوگىيىسى ھايۋانلىق مورفولوگىيىسى

ھايۋانلىق ئېكولوگىيىسى ھايۋانلىق ئېكولوگىيىسى

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

ھايۋانلىق ھايۋانلىق ھايۋانلىق

费军 ھەربىي خىراجەت
 兵服 ھەربىي خىزمەت <军> ① 役兵: ~ ئۆتمەك
 作工事军②役
 医军 ھەربىي دوختۇر
 主民事军 <军> ھەربىي دېموكراتىيە
 区军 <军> ھەربىي رايون
 识常事军 <军> ھەربىي ساۋات
 队军, 队部 <军> ھەربىي سەپتىن
 伍退, 员复 ھايتماق
 庭法事军 <军> ھەربىي سوت
 法军 <军> ھەربىي قانۇن
 器兵, 械军 ھەربىي قورال
 力兵, 力军, 量力事军 ھەربىي كۈچ
 服军 ھەربىي كىسىم
 营兵, 营军 <军> ھەربىي لاگېر
 役兵 ھەربىي مەجبۇرىيەت
 练操事军, 训军 <军> ھەربىي مەشىق
 象气事军 <军> ھەربىي مېتېئورولوگىيە
 态状严戒, 严戒 ھەربىي ھالەت
 动行事军 ھەربىي ھەرىكەت
 衔军 <军> ھەربىي ئۇنۋان
 变兵 ھەربىي ئۆزگىرىش
 学哲事军 ھەربىي ئىشلار پەلسەپىسى
 学理心事军 ھەربىي ئىشلار پىسخولوگىيىسى
 学会社事军 ھەربىي ئىشلار جەمئىيەتشۇناسلىقى
 衅挑事军 ھەربىي ئىغۋاگەرچىلىك
 学科事军, 学事军 <军> ھەربىي ئىلىم
 程工事军, 施設事军 <军> ھەربىي ئىنشاتات
 军行 <军> ھەربىي يۈرۈش
 态动使的 «ھەربىيلەشمەك»
 态动被的 «ھەربىيلەشتۈرۈلمەك»
 化事军 <军> [动] ھەربىيلەشمەك
 词名象抽的 «ھەربىي»
 ھەرپ [静] ① <语> 母字: چوڭ ~ 母字写大 / كىچىك
 母字, 字 <印> ② 母字写小 ~
 字排 <印> ھەرپ تىزماق
 体字 <印> ھەرپ شەكلى
 模字 <印> ھەرپ قېلىپى
 架字排, 盘字 <印> ھەرپ كاسسىسى
 称名母字 <语> ھەرپ نامى

板 ~ تىلما / 锯钢 ~ پولات: 子锯, 锯① [静] ھەرە^۲
 鳍背, 鳍② 锯手 قول ھەرىسى / 锯
 盗谷锯 <动> ھەرە چىش ئاشلىق مەنسى
 状齿锯 ھەرە چىشسىمان
 脉状齿锯 <医> ھەرە چىشسىمان تومۇر
 齿锯 ھەرە چىشى
 架锯钢 ھەرە قوندىقى
 末锯 ھەرە كېپىكى
 床锯 <机> ھەرە ئىستانوك
 磨折, 苦痛 [静] ھەرەج
 ھەرەج تارتماق = جاپا چەكمەك
 ھەرەڭ - سەرەڭ [静] ھەرەڭ, 的乱胡, 的怪奇
 古奇离做 ھەرەڭ, 的离陆怪光
 的, 的门八花五, 的, 的 ~ چۈش كۆرمەك
 的, 的 ~ / 语乱言胡, 说胡 قىلماق
 的, 的 ~ / 梦的怪
 服异装奇穿 ھەك
 地麦和加麦指般一) 房天, 地禁① <宗> [静] ھەرەم
 阁闺, 房闺, 室内, 禁宫② (区地围周及地圣两那
 人阉, 官宦, 监太 <古> [静] ھەرەمئاغىسى
 个各 ھەرەبىر [静] 各, 个各, 个每: ~ تەرەققىيات باسقۇچى
 得各 ھەرەبىر ~ 段阶展发
 所其
 ھەرەبىرلىرى [静] 位各, 位诸, 位列, 公诸: بۇ مەسىلىگە
 ھەرەبىرلىرىنىڭ كۆزقاراشلىرى قانداقكىن?
 看么怎位各知不?
 ？ 题问个这
 ھەربىي [静] <军> ① 军, 的事军, 的人军: چوڭ ~
 كېمە ھەرەبىيلىرىگە ئېتىبار بەرمەك
 人军待优
 ھەربىي ئاپتوموبىل ھەرەبىي
 车军 ھەرەبىي ئات
 马军, 马用军
 ھەربىي ئايروپىلان <军> ھەرەبىي
 机飞用军
 ھەربىي ئايرودرۇم <军> ھەرەبىي
 场机用军
 ھەربىي ئەسلىھە <军> ھەرەبىي
 械军, 械器用军
 ھەربىي بازا <军> ھەرەبىي
 地基事军
 ھەرەبىي پاراخوت <军> ھەرەبىي
 舰军
 ھەرەبىي پورت <军> ھەرەبىي
 港军
 ھەرەبىي تەلىم <军> ھەرەبىي
 训军, 练训事军
 ھەرەبىي تەمىنات ھەرەبىي
 需军
 ھەرەبىي تەييارلىق <军> ھەرەبىي
 备军
 ھەرەبىي تۈزۈم <军> ھەرەبىي
 度制事军
 ھەرەبىي جۇغراپىيە <军> ھەرەبىي
 理地事军

«4 - ماي» ھە. 来下留足富，去过会累劳 <谚>
本的动运 ھەرىكەتتىڭ تەبىئىتى / 动运
性 / ھەرىكەتتىڭ مۇتلەقلىكى / 性对绝的动运 / ماددا ھەرى.

动运转旋 ~ ئايلانما / 动运质物

ھەرىكەت پەلسەپىسى <哲> 学哲动行

ھەرىكەت پىسخولوگىيىسى <心> 学理心动运

ھەرىكەت تەپەككۈرى <心> 维思作动

ھەرىكەت تەسۋىرى <文> 写描动行

ھەرىكەت تېزلىكى <物> 度速动运

ھەرىكەت خاتىرىسى <心> 忆记动运

ھەرىكەت سەزگۈسى <心> 觉知动运

ھەرىكەت سىجىللىقى <体> 度强动运

ھەرىكەت قانۇنى <物> 律定动运

ھەرىكەت قىلماق ① 动运، 动活، 动行: ئۆز بېشىم.

چىلىق بىلەن ~ ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش / 力努② 动行自擅: يىخىشى نەتىجە

قازىنىشقا ~ ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش / 力努

ھەرىكەتكە كەلمەك ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش: كۆپچىلىك

ھەرىكەتكە كەلسە، ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش بولىدۇ. ھەرىكەتكە كەلسە، ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش بولىدۇ.

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش، ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش.

ھەرىكەت مېخانىزمى <经> 制机行运

ھەرىكەت مىقدارى <体> 量动活، 量动运

ھەرىكەت نەزەرىيىسى <哲> 论动运

ھەرىكەت ئېنېرگىيىسى <物，电> 能动

ھەرىكەت ئىسمى <物> 学动运

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش: ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش.

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش / ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش / ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <地> 带动活

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <机> 栓螺活

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <机> 轮动

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <物> 轮滑动

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <气> 层动活

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <建> 车吊动行

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <交> 桥动活

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <数> 点动

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <军> 战动运، 战动机

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش <生> 子抱动游

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش ئىندېكس

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش، ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەت نۇسخىسى <印> 样字

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش [静] ھەرىكەتتىن ئۆزىنى تۇتۇش

液化消 <理生> ھەزىم سۇيۇقلۇقى

统系化消 <理生> ھەزىم سىستېمىسى

ھەزىم قىلماق ①化消② <转> 解理，会领，
دەرسە مۇنچۇۋالا كۆپ مەزمۇن سۆزلەنسە، ئاسان ھەزىم قىلغىلى بولمايدۇ. 解理易容不，容内多么这讲课题一.

ھەزىم قىلىش ئەزاسى <理生> 官器化消

ھەزىم يولى <理生> 道化消

ھەسەت [静] 忌妒، 妒嫉: ~ قوزغالماق 忌妒生顿

بىلەن قارىماق 妒嫉用 看神眼的

ھەسەت قىلماق 妒嫉، 忌妒: ئۇ ساڭا ھەسەت قىلىدۇ.

你妒嫉他

ھەسەتخور [静] 者忌妒，者妒嫉

ھەسەتخورلۇق [静] 心妒嫉，心忌妒: ~ قوزغالماق 起引

忌妒

ھەسەتخورلۇق قىلماق = ھەسەت قىلماق

ھەسەل [静] ①蜜: ~ ئالماق 蜜收，蜜买 / ھەسەلنى كۆپ

پىسە، ئەمەن تېتىيدۇ. <谚> 多吃蜜蜂，了多吃苦

تەككىنى. <谚> 蜜蜂有蜜吃，刺有花采. <转> ②

味: “甜不了多蜜”同喻

蜜甜，美甜

ھەسەل ئايرىغۇچ 机蜜分

ھەسەل بېزى <植> 腺蜜

ھەسەل جەۋھىرى 乳蜂

ھەسەل رەڭ 色蜜

ھەسەل شەرىبىتى 浆王蜂

ھەسەل ھەرىسى <动> 蜂蜜

ھەسەلچى [静] 者蜜蜂卖，人蜂养

ھەسەلچىلىك [静] 业蜂养，业蜜酿

ھەسەلچىلىك فېرمىسى 场蜂养

ھەسەن - ھۈسەن [静] 虹，虹彩

ھەسەن - ھۈسەن شولىسى <气> 霓，虹副

ھەسرەت [静] 感伤，伤忧，哀悲，伤悲

ھەسرەتتە قالماق 伤忧，懊懊

ھەسرەت چەكمەك 叹哀，叹悲

ھەسرەتسىز [静] 的虑忧无，的伤忧无: ~ ئادەم يوق،

ساقايماق كېسەل. <谚> 病疾的好不治有没，无有没

人的虑无忧

ھەسرەتلەندۈرمەك «ھەسرەتلەنمەك» 态动使的

ھەسرەتلەنمەك [动] 感伤，伤忧，伤悲，怅愁

ھەسرەتلىك [静] 的痛悲，的心伤，的哀悲

ھەرىكەتسىز نەرسە <哲> 物静

ھەرىكەتسىزلىك «ھەرىكەتسىز» 式形词名的

ھەرىكەتلەندۈرگۈچ <机> ①[静] 器进推，器动推

~ كۈچ 力动推，的力动，的动，的动驱，的动推②

力动

ھەرىكەتلەندۈرگۈچ چاق <机> 轮动驱，轮动

ھەرىكەتلەندۈرگۈچ ئوق <机> 轴力动

ھەرىكەتلەندۈرمەك «ھەرىكەتلەنمەك» 态动使的

ھەرىكەتلەندۈرۈشمەك «ھەرىكەتلەندۈرمەك» 态同共的

ھەرىكەتلەندۈرۈلمەك «ھەرىكەتلەندۈرمەك» 态动被的

ھەرىكەتلەنمەك [动] 来起动发，来起动行: باشلار، ھەرىكەتلىنىڭلار! 吧来起动行，们年青!

لەندى. 了来起动发分充众群

ھەرىكەتلىك [静] 的动活，的动运，的动

ھەرىكەتلىك ئۇچۇر 息信态动

ھەرىكەتلىك ئېلان 告广态动

ھەرىكەتلىنىشمەك «ھەرىكەتلەنمەك» 态同共的

ھەرىكەتنام = ئىسىمداش

ھەرىلەتمەك «ھەرىلەمەك» 态动使的

ھەرىلەشمەك «ھەرىلەمەك» 态同共的

ھەرىلەنمەك «ھەرىلەمەك» 态动被的

ھەرىلەمەك [动] 锯: ياغاچنى ~ 头木锯

ھەزەم <植> [静] 子信风

ھەزەر [静] 心小，防提

ھەزەر قىلماق 防提，心当，心小: دۈشمەندىن ھەزەر

قىلغىن، ھورۇندىن بىزار بولغىن. <谚> 懒，防提要人敌

弃厌须人

ھەزەت [静] 人大，下阁，生先 (称尊的贵显对)

ھەزىل [静] 谑戏

ھەزىل قىلماق 谑戏，话笑，言戏，笑玩

ھەزىلەك [静] <骂> ①童变，妓男②气女里女③

物废 <转>

ھەزىلەكلىك «ھەزىلەك» 词名象抽的

ھەزىلەكەش [静] 者笑玩开爱，者谐谈，者谑戏

ھەزىلەكەشلىك «ھەزىلەكەش» 词名象抽的

ھەزىلەشمەك [动] 笑玩开相互

ھەزىم [静] 化消: ئاسان ~ بولىدىغان يېمەكلىك 化消易容

物食的

ھەزىم بولماق 化消

ھەزىم بېزى <理生> 腺化消

所馆堂楼

ھەشەم - دەرەم [静] 力气和销花 ~ مۇنچۇالا ~ قىلغۇلوق ئەمەستى . 力气和销花多么这着不用来本 .

下见 ھەش - پەش

ھەش - پەش دېگۈچە 眼转一，间之眼眨 一，晃一，那刹 ~ تاماق تەييار بولدى . 那刹就饭间之眼眨 . 了 .

ھەشتار (ھەشتارى) [静] <艺> 尔塔希艾 (尔吾维种一) 器乐鸣弦族

ھەشتارخان <植> [静] 杨白柴，杨白山

ھەشتىيەك <宗> [静] 产遗的子妻给留夫亡 (一之分八的产遗占)

ھەشقاللا [静] 谢感，谢谢

ھەشقاللا ئىيتماق 谢致，谢道

ھەشقىپچەك <植> [静] 花叭喇，花牛牵

ھەق (ھەقى) [静] ① 金酬，酬报，价代； ھەقى ھەقى 稿

② 利权： ھەقى ھەقى 稿 / 费稿， ھەقى ھەقى 稿 / 资工， ھەقى ھەقى 稿

③ 的当正： ھەقى ھەقى 稿 / 道正 ~ 的公， ھەقى ھەقى 稿

④ <转> 得应有罪你是分处个这 . ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەقى ھەقى 稿 . 人在事谋， ھەقى ھەقى 稿

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسسە [静] ① 倍： ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

ھەسرەت - نادامەت [静] 恨悔， ھەسرەت - نادامەت [静]

争之非大是大 ھاق مۇنازىرىسى

产财，当家，产家，具家 <方>〔静〕 ھەقۇۋ

的怜可，的苦穷，的微卑〔静〕 ھەقىر

视轻，视蔑，视鄙，视藐 ھەقىر كۆرمەك

ھەقىقەت ھەقىقەت 情实，谛真，理真〔静〕

真对相 ~ نىسپى / 理真持坚 / 对绝 ~ مۇتلەق / 理真

要道天寻追，蛇毒杀斩要理真求追 <谚> . ھەقىقەتتى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەمەك قىنىما

جاننى . ھەقىقەتتى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەمەك قىنىما

ھەقىقەت قارىشى <哲> ھەقىقەت قارىشى

ھەقىقەتكە قايتماق ھەقىقەتكە قايتماق

ھەقىقەت نەزەرىيىسى <哲> ھەقىقەت نەزەرىيىسى

ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن

如确的 . ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن

此 . ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن

了. ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن

ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

据实凭真 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

事 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

的挚真，的诚真② ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

己知见难患 <谚> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

情爱的挚真 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

实地在 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

干地实打实，干地在在 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

情实 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

价实 <经> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

空真 <物> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

学实才真 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

币货实真 <经> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

义定实真 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

像实 <物> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

皮真 <理生> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

数实 <数> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

值真 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

疽炭性真 <医> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

果真 <植> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

断判实真 <逻> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

念概实真 <逻> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

液溶真 <化> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

据实凭真 ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

根实 <数> ھەقىقىي ھەقىقىي ھەقىقىي

ھەقىقىيلىق ھەقىقىيلىق ھەقىقىيلىق ھەقىقىيلىق

伙伴，友朋②居邻① <方>〔静〕 ھەقىمىسايە

拉安的尊至 <宗>〔静〕 ھەقئائالا

ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

为木斯喀 . ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

讲讲儿会一，的面方这讲讲儿会一，心开友朋使了

没我面方这 . ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

。见面方那 . ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

物②主债，人权债 <法>①〔静〕 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

人事当，主 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

كۆزەتكۈچى سالاھىيەتتىن بىلەن خۇلاسسىنى يېزىشقا ھەقتە .

مىز . ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

人证见和人事当，告原的案惨一这为作们我 . ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

。论结一这出写应理 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

方权债 <经> ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

国权债 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

券证权债 <经> ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

疗医费免 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

动劳偿无 <经> ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

助援偿无 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

式形词名的 «ھەقتە» ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

事的义正 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

业 / ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

动行当正 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

求要当正 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

为勇义见 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

义取生舍 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

的正公，的义正〔静〕 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

词名象抽的 «ھەقتە» ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

革改于关 ~ ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

谁 . ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

谁？ ~ ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

让转偿有 ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

动劳偿有 <经> ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

援支偿有 <经> ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

非是清分 / ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

چوڭ ھەقتە / ھەقتە ھەقتە ھەقتە ھەقتە

ھەمئاۋاق 〔静〕 ①者餐进桌同 ②者餐共，伙同 <转> 弟难兄难，子帮一
 友朋肉酒 <成> ھەمئاۋاق ئاغىنە
 ھەمئاۋاقلق «ھەمئاۋاق» 式形词名象抽的
 ھەمبەھەت 〔静〕 作合力通，作合，作协
 ھەمبەھەتلىك «ھەمبەھەت» 式形词名象抽的
 ھەمداستىخان 〔静〕 者餐进席同 ~ بولماق 餐进席同
 餐就桌同
 ھەمدە 〔助〕 且并，及以
 ھەمدەپنە 〔静〕 葬随，葬殉，葬陪
 ھەمدەپنە بۇيۇم 〔静〕 物葬陪 (品)
 ھەمدەرد 〔静〕 怜相病同
 ھەمدەم 〔静〕 伴同，伙伴
 ھەمدەم بولماق ① 谊交，情交，交结，忙帮② 帮，忙帮
 助扶，助
 ھەمدەم خىيال 想异，想乱思胡，想梦，想空，想幻
 非非人想，开天
 ھەمدەملىك «ھەمدەم» 式形词名象抽的
 ھەمدۇسانا 〔静〕 <宗> 词颂赞 (的知先和拉安对)
 ھەمدۇسانا ئوقۇماق = ھەمدۇسانا ئېيتماق
 ھەمدۇسانا ئېيتماق 德颂功歌，歌赞唱，歌赞颂
 ھەمراھ (ھەراھى) 〔静〕 ① 伴同，伙伴 ② 员随，侣伴
 星卫地球人造人 ھەراھى سۇنشى ھەراھى
 ھەراھ بولماق 伴作，伴陪，同陪，同随，行随
 ھەراھ تەنچە <生> 体随
 ھەراھ سىزىق <数> 线伴
 ھەراھ قىلماق 伴结，伴搭，伴作
 ھەراھ مىنېرال <地> 物矿生伴
 ھەراھ ھۈجەيرە <生> 胞细生伴，胞伴
 ھەراھ يوپۇرماق <植> 叶托
 ھەراھسىز 〔静〕 人一身只，的身孤，的儿伴无
 ھەراھلىق 〔静〕 同陪，伴陪 ۋۇنىڭ ھەراھلىقىدا 的他在
 同陪他由，下伴陪
 ھەمىزە 〔静〕 符的音喉示表中母字伯拉阿在) 再木海
 («م» 号
 ھەمسات 〔静〕 <方> 上马，即立，刻立，儿会一
 ھەمسال 〔静〕 <方> 心关② 庚同，年同，龄同①
 ھەمسەپەر = سەپەرداش
 ھەمسورۇن 〔静〕 者座同，者席同
 ھەمسورۇن بولماق 座同，席同

ھەل^۱ 粉属金 〔静〕
 ھەل بەرمەك = ھەللىك
 ھەل^۲ 下见
 ھەل بولماق 决解: بۇ مەسلە ئاللىقاچان ھەل بولغان.
 了决解就早题问个这
 ھەل قىلغۇچ 决定的性: ~ ئامىل 素因性定决
 غەلبە 决定的性胜
 ھەل قىلغۇچ مۇسابىقە <体> 赛决
 ھەل قىلغۇچ ئۇرۇش <军> 战决
 ھەل قىلماق 决解: ھەل قىلغان دېلورانى ~
 件案的压积理处
 ھەلپ 〔静〕 料草，草拌 (的成拌等子麸和草碎用) ڪا.
 لغا ~ بەرمەك 草拌喂牛给
 ھەلپ ئەتمەك 料草拌
 ھەلىق 〔静〕 <儿> 的脏脏，脏
 ھەلىك 〔静〕 着忙，于忙: ئۇ تېرىقچىلىق بىلەن ~ 着忙他.
 地种
 ھەلىكچىلىك 〔静〕 烦麻
 ھەلىكچىلىك تارتماق 累受，力费，劲费
 ھەلىك 〔静〕 <方> 的痴憨，的笨
 ھەلچى 〔静〕 工金贴，工金镀
 ھەلچىلىك 〔静〕 业金贴，业金镀
 ھەلقە 〔静〕 <宗> 词主赞
 ھەلقە قىلماق (起一在坐围们非苏) 词颂读
 ھەلقۇم 〔静〕 <理生> 喉咽，咽
 ھەلقۇمغا كەلمەك <成> 夕且在危，奄奄息气
 ھەللىك 〔静〕 «ھەللىك» 态动使的
 ھەللىك 〔静〕 «ھەللىك» 态同共的
 ھەللىك 〔静〕 «ھەللىك» 态动被的
 ھەللىك 〔静〕 的金贴，的金贴，的金贴，的金贴
 ھەللىك 〔动〕 金贴，金镀
 ھەلىيە 〔静〕 绳线的上子链头笼驼骆
 ھەم 〔助〕 ① 而，及以，与，同，跟，和，及 ② 而，ئىشچى، دېھ-
 قان ~ زىيالىيلار 人工，和民农，和民农 / زېرەك ~ باتۇر
 快既，好又快又 ھەم ~ تېز، ~ ياخشى
 好又
 ھەمەك 〔静〕 <食> 饕薄大
 ھەمەل 〔静〕 <医> 肠灌
 ھەمەل قىلماق <医> 肠灌
 ھەمەلچە 〔静〕 器肠灌

收好 ~ ياخشى : 景年, 成收, 成年, 获收 [静] ھوسۇل
 产丰, 收丰 ~ مول / 成年好, 成
 成收, 获收 ھوسۇل ئالماق
 获收有, 好成收 ھوسۇل بەرمەك
 ھوسۇلدار = ھوسۇللۇق
 ھوسۇلدارلىق [静] <植> 性育能
 ھوسۇلسىز [静] 收歉, 成收没
 ھوسۇللۇق [静] 的产高, 的产丰
 ھوسۇللۇق رۇدا <矿> 矿富, 石矿富
 ھوسۇللۇق ئېتىز 田产丰, 田产高
 ھوش¹ [叹] 嘘 [声喝吆的时走回往牛让或牛挡]
 ھوش² [静] <理生> 智理, 性悟②觉知①
 بار بالا. 子孩的性悟有个是这. ئۇنىڭ ھوشى جايدا.
 楚清脑头他, 智理很他
 ھوشىدىن كەتمەك 迷昏, 清不智神, 觉知去失
 醒不
 ھوشىغا كەلمەك 醒苏, 觉知复恢
 ھوشىنى بىلمەك 明聪放, 白明放
 ھوشىنى تاپماق 明放, 来过白明②来过醒清①
 明聪放, 白
 ھوشىنى يوقاتماق 以所乎忘②觉知失丧①
 ھوشىنى يىغماق 神会精聚, 神定
 ھوشسىز [静] 清不志神, 醒不迷昏, 觉知去失
 ~ ياتدۇ. 着躺地醒不迷昏人病
 ھوشسىزلىنىدۇرماق ① «ھوشسىزلىنىدۇرماق»
 醉麻刺针 ~ يىغىنە بىلەن <医>
 ھوشسىزلىنىدۇرۇش دورىسى <医> 剂醉麻
 ھوشسىزلىنىدۇرۇشماق «ھوشسىزلىنىدۇرماق»
 ھوشسىزلىنىدۇرۇلماق «ھوشسىزلىنىدۇرماق»
 ھوشسىزلىنىدۇرۇلماق 态动被的
 ھوشسىزلىنىدۇرۇلماق 清不志神, 醒不迷昏, 觉知去失 [动]
 ئۇ ھوشسىزلىنىپ قاپتۇ. 觉知了去失他
 ھوشسىزلىق [静] 状态迷昏
 ھوشسىزلىنىشماق «ھوشسىزلىنىدۇرماق»
 ھوشسىزلىنىشماق 态同共的
 ھوششەرە [叹] 了棒太, 了好太
 ھوش - كالا [静] 志神, 筋脑, 脑头
 ھوش - كالىسى 脑头没 有 脑头 / 醒清脑头, 脑头有
 ھوش - كالىسى 醒清志神, 醒清脑头 جايدا
 ھوش - كالىسىنى يوقاتماق = ھوش - كالىسىنى يوقاتماق
 ھوشلۇق [静] 醒清脑头, 脑头有
 ھوشيار [静] 的警机, 的觉警, 的惕警

ھەييارلىق قىلماق 头滑耍
 ھونا [叹] <儿> 背一背
 ھوپ - ھوپ [叹] 来起站它喝吆, 后倒滑驴毛) 噢噢
 (音声的
 ھوت [静] <春立> ~ , كەتمەن سېپىنى تۇت. <谚>
 地把逮, 到一天春”同喻: 紧攥子把曼土坎, 春立到
 . “刨
 ھوج [叹] <古> 其喘 (声羊山赶)
 ھودەق [静] <方> 赖无 的理讲不,
 ھودكىن [静] 金奇霍 <师医国英>
 ھودكىن كېسەللىكى <医> 巴淋, 病氏金奇霍
 瘤胞细状网
 ھودۇقتۇرماق «ھودۇقماق» 态动使的
 ھودۇققاق [静] 鬼失冒, 鬼张慌
 ھودۇقماق [动] 措失惶张, 神慌, 张慌
 ھودۇقماق ھالدا 来跑地措失慌惊他. يۇگۇرۇپ كەلدى.
 ھودۇقۇپ قۇيرۇقنى تىككۈتمەك 窳逃惶仓 / ھودۇقۇپ كەتمە.
 ھودۇقۇپ نېمە قىلىشىمنى بىلمەي قال.
 ھودۇقۇپ نېمە قىلىشىمنى بىلمەي قال.
 ھودۇقۇشماق «ھودۇقماق» 态同共的
 ھورا¹ [静] 气热, 气蒸
 ھور تۇرىنىسى <机> 机轮汽
 ھورغا ئايلىنماق 发蒸
 ھور ماشىنىسى <机> 机汽蒸
 ھورى تۈگەپ, شورى قالماق 无一, 几无剩所
 ھورىنى چىقارماسلىق ① 不 <成> ② 气热冒让不
 ھوردا ھوردا 响不声不, 色声露不, 色声动
 ھوردا ھوردا 臼木, 钵研木 <方> [静]
 ھورداتماق «ھوردىماق» 态动使的
 ھورداشماق [动] 气湿上蒙 ھورداشقان دېرىزە 气湿上蒙
 ھورداق [静] 疗熏 (药草的好煎用)
 ھوردالماق «ھوردىماق» 态动被的
 ھوردانماق «ھوردىماق» 态复自的
 ھوردىماق [动] 呵, 气哈 ھوردىماق ھوردىماق
 ھوردىماق 气哈手的冷冻给子孩. تۇتۇپ ھوردىدى.
 ھورمۇن [静] <理生> 素激, 蒙尔荷
 ھورمىل [静] <植> 子种蓬驼骆
 ھورنان [静] <食> 头馒, 馍蒸

火篝②焰火① <方>〔静〕 ھولا

术影摄息全 <艺>〔静〕 ھولوگرافىيە

的影摄息全〔静〕 ھولوگرافىيىلىك

鬼失冒，人的失失冒冒 ئادەم ~: 的失冒〔静〕 ھولولوپ

为行失冒〔静〕 ھولولوپلۇق

失失冒冒，事失冒做 ھولولوپلۇق قىلماق

目怒 ھومايماق: 视怒，瞪，瞪〔动〕 ھومىيىپ قارىماق

视而

态同共的「ھومايماق」 ھومىيىشماق

奴凶 <古>〔静〕 ھون

، 小量气，猾奸 <转>②癌道食，囁噓①〔静〕 ھونئاق

的人害

（声转右令车力畜赶）呕呕呕〔叹〕 ھو - ھو - ھو

炎发，肿 <方>〔动〕 ھوۋۇقماق

~ / 娘姑，嗨 ھوي: 嗨，喂（唤呼示表）①〔叹〕 ھوي

، 啊（意等异惊，讽嘲，问疑示表）②子孩，喂 ھولام - ھولام

怎是这，啊？ ھو: 哦，咳，嘿，咦

来候时么什你，咦？ ھو: 哦，咳，嘿，咦

的？ ھو: 哦，咳，嘿，咦

ئىشۇ بار ئىكەن. 咳，咳，咳，咳

دەپتىمۇ؟ ھو: 哦，咳，咳，咳

قەلىمىڭ ئەمەسمۇ؟ ھو: 哦，咳，咳，咳

قاسىغۇ! ھو: 哦，咳，咳，咳

ھويت ھويت ھويت

ھويت - ھويت ھويت: 羞羞〔叹〕 ھويت

ئوچۇق تۇرسا ھېچ گەپ يوق، قوينىڭ ئېچىلىپ قالسا ~

。嚷嚷乱就露一羊绵，常为以习股屁露羊山 <谚>

ھويلا ھويلا ھويلا: 庭，院庭，落院，子院〔静〕 ھويلا

子院

ھويلا چۆرىمەك ھويلا چۆرىمەك

ھويلا - ئارام ھويلا: 院庭，落院，院庭〔静〕 ھويلا

ھويلا - ئارام ئورمىنى ھويلا: 庭，院庭，落院，子院〔静〕 ھويلا

ھويلىلىق ھويلىلىق: 的院庭有，的子院带〔静〕 ھويلىلىق

ھو ھو: 斥（责斥或视鄙示表）〔叹〕 ھو

ۋانىسەن؟ ھو: 斥（责斥或视鄙示表）〔叹〕 ھو

ھۇجرا ھۇجرا: 室内，室卧，屋内〔静〕 ھۇجرا

ھۇجرا گېيى ھۇجرا گېيى: 典庆的行举友朋方双女男日次婚结

ھۇجىرداش ھۇجىرداش: 屋同，室同〔静〕 ھۇجىرداش

ھۇجىرلىق ھۇجىرلىق: 的室卧有，的屋内有〔静〕 ھۇجىرلىق

ھۇجۇم ھۇجۇم: 击攻，攻进〔静〕 ھۇجۇم

狗防提 ~ ھوشيار بولماق: 惕警，防提

~ ھوشيار بولساڭ، ئاپەت كۆر -

مەيسەن. 殃遭不防提有 <谚>

态动使的「ھوشيارلاشماق」 ھوشيارلاشتۇرماق

来起觉警，来起惕警〔动〕 ھوشيارلاشماق

ھوشيارلىق ھوشيارلىق: 性觉警，性惕警〔静〕 ھوشيارلىق ئۆستۈر -

مەك ھوشيارلىق / 惕警高提 ~ ھوشيارلىق / 性惕警治政

بوشاشماق 惕警松放

ھوقۇق ھوقۇق: 利权，力权，权①〔静〕 ھوقۇق

~ / 权 ھوقۇق ھوقۇق: 权举选和被权举选 ھوقۇق ھوقۇق

~ / 权 ھوقۇق ھوقۇق: 权职②权夺 ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇق ھوقۇق: 权职用滥

ھوقۇق ھوقۇق: 权受 ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇق ھوقۇق: 权授 ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇق ھوقۇق: 利夺权争 ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇق ھوقۇق: 权掌 ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇق ھوقۇق: 利权弃放，权弃 ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇق ھوقۇق: 限权，围范权职 ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇق ھوقۇق: 险保利权 <经> ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇق ھوقۇق: 值价力权 <经> ھوقۇق ھوقۇق

ھوقۇقچىلىق ھوقۇقچىلىق: 权法〔静〕 ھوقۇقچىلىق

ھوقۇقچىلىق ھوقۇقچىلىق: 想思权法 <法> ھوقۇقچىلىق

ھوقۇقدار ھوقۇقدار: 者权当，者权掌〔静〕 ھوقۇقدار

ھوقۇقسىز ھوقۇقسىز: 的力权有没，的权无〔静〕 ھوقۇقسىز

ھوقۇقسىز ھوقۇقسىز: 格价权除 <经> ھوقۇقسىز ھوقۇقسىز

ھوقۇقسىز ھوقۇقسىز: 股权失 <经> ھوقۇقسىز ھوقۇقسىز

ھوقۇقسىزلىق ھوقۇقسىزلىق: 式形词名的「ھوقۇقسىز」 ھوقۇقسىزلىق

ھوقۇقسۇناس ھوقۇقسۇناس: 家学力权〔静〕 ھوقۇقسۇناس

ھوقۇقسۇناسلىق ھوقۇقسۇناسلىق: 学力权〔静〕 ھوقۇقسۇناسلىق

ھوقۇقلىق ھوقۇقلىق: 的权，的利权，的权有，的利权有〔静〕 ھوقۇقلىق

تەكشۈرۈشكە ~ ھوقۇقلىق / 查检权有 ~ ھوقۇقلىق

ھوقۇقلىق

ھوقۇقلىق ھوقۇقلىق: 券债利权 <经> ھوقۇقلىق

ھوقۇق ھوقۇق: 益权〔静〕 ھوقۇق ھوقۇق

ھوگا ھوگا: 声哗喧，声喊呐，声杂嘈，声嚷喧 <方>〔静〕 ھوگا

ھوگا ھوگا: 橱壁，龕壁 <方>〔静〕 ھوگا

ھوگا - سۈرەن ھوگا - سۈرەن: 声喊呐，声杂嘈，声哗喧 <方>〔静〕 ھوگا

ھوگۇنا ھوگۇنا: 羊黄公 <方，动>〔静〕 ھوگۇنا

ھوگ ھوگ: 地高的来起垒坯土或头石用 <方>〔静〕 ھوگ

ھوڭغارماق ھوڭغارماق: 芜荒，凉荒，凉凄 <方>〔动〕 ھوڭغارماق

则定德洪 <物> ھۇند قائىدىسى

嗷嗷 [模] ھۇۋ

翘连叶贯 <药> [静] ھۇۋبارىقۇن

ھۇۋقۇش = ئۆك

的形鸚 [静] ھۇۋقۇشسىمان

目形鸚 <动> ھۇۋقۇشسىمانلار ئەترىتى

态动使的 «ھۇۋلىماق»

ھۇۋلاشماق «ھۇۋلىماق» 态同共的

ھۇۋلىماق [动] 嗷，嗷 (声叫的狗或狼) 叫嗷，

تاغقا قاراپ ھۇۋلار . <谚> 叫嗷山向崽狼

ھۇۋ - ھۇۋ [模] 呜呜 (声笛汽) 呜呜

قىلىپ چىرقىرايتى . 叫呜呜笛汽的上船轮

ھۇيگېنس [静] 斯更惠 (家学理物兰荷)

家学

ھۇيگېنس پىرىنسىپى <物> 理原斯更惠

ھۇيگېنس ئوكۇلىارى <物> 镜目斯更惠

ھۇ [模] 啐 (声吐呕) 哇，啐

ھۇ بولماق 心恶，啐

ھۇ قىلماق ① 啐，吐呕：ئۇ ھۇ قىلدى - دە، قۇسۇۋەتتى .

啐他吐了 . 了吐声一的啐他 ② 呕作 .

心恶：ئۇنى كۆرسەم ھۇ قىلغۇم كېلىدۇ . 恶就他见看我 .

心 .

ھۆپۈپ [静] <动> 鸟胜戴

ھۆپىگەر [静] ① 人艺手，匠工，② 小贩，摊小

主摊，贩

ھۆپىگەرلىك [静] ① 艺手活儿② 小贩业

ھۆپىگەن [静] <方> 一鼠类动物

ھۆتۈت - پۈتۈت [模] 瞎话，空话，胡言乱语

ھۆتۈت - پۈتۈت دېمەك 短道长说，三道四说

哼哼：بۇ ئاخىرقى قارار، ھېچكىمنىڭ ھۆتۈت - پۈتۈت

دېيىشكە ھەقىقى يوق! 这是! 最决后也权无说三

! 四

ھۆتۈتلىمەك [动] 短道长说，三道四说，哼哼

ھۆججەت [静] ① 献文，件文 ~ 重要文 / 件

مى ~ 正文式 / 件 ~ 历史文献② 据字

据凭，据收，据收，据收 ~ 据字写

ھۆججەتشۇناس [静] 家学献文

ھۆججەتشۇناسلىق [静] 学献文

ھۆججەتلەشتۈرمەك «ھۆججەتلەشمەك» 态动使的

ھۆججەتلەشتۈرۈلمەك «ھۆججەتلەشتۈرمەك» 态动被的

ھۆجۈم قىلماق 攻击，击攻，击冲

ھۆجۈمچى [静] ① 手击攻 ② <体> 攻主，手攻主

ھۆجۈمسىز [静] 击攻不，攻不

ھۆجۈملۈك [静] 击攻，攻

ھۇررا [叹] 啊冲，拉乌

ھۇررەك [静] <方> 赖无，皮泼，子痞

ھۇرۇن [静] ① 懒，惰：~ ئادەم 懒人 / ~ خوتۇن 懒

懒②。懒太子孩这 . ~ بۇ بالا بەك / 人女

的汉懒 <谚> . 虫懒，汉

<谚> . 完个没天明

，远嫌都水的里子院连汉懒

却他，活派汉懒给你 <谚> .

战在雄英 <谚> . ~ كاڭدا . 你教指会

上坑在汉懒，场

~ ئېشەك يۈكنىڭ ئېغىرىنى كۆتۈرەر .

“法治的懒有懒”同喻；驮重驮驴懒 <谚>

ھۇرۇنلاشتۇرماق «ھۇرۇنلاشماق» 态动使的

ھۇرۇنلاشماق [动] 来起惰懒，懒变

ھۇرۇنلۇك [静] 惰怠，惰怠：ھۇرۇنلۇقتى تۈگەت .

مەك 儿劲懒服克

ھۇرۇنلۇق قىلماق 懒偷

ھۇزۇر [静] 快畅，畅舒，乐快，趣乐：~ بىلمەك 到感

快畅 / 乐快到感，快畅

趣乐的活生受享 ھۇزۇرنى كۆرمەك

ھۇزۇر ئالماق 乐享，受享

ھۇزۇر [静] 前面，面前，边身：كەچكىگە بىر ئىش بىلەن

ئۆزلىرىنىڭ ھۇزۇرلىرىغا كېلىشىم . 因我一小件到事您

来前

ھۇزۇرلاندىرماق «ھۇزۇرلانماق» 态动使的

ھۇزۇرلانماق [动] 畅舒，快畅，服舒：兴尽；ھۇزۇرلىنىپ

بىر ئۇخلىماق 舒舒坦坦地睡一觉 / بىر يۇيۇنۇۋىدىم، ئاجا .

洗了个澡，服舒极了 . ھۇزۇرلىنىپ

ھۇزۇرلىنىپ ئاڭلىماق 兴尽地听乐音

ھۇزۇرلىنىشماق «ھۇزۇرلانماق» 态同共的

ھۇزۇر - ھالاۋەت [静] 畅舒，快畅，乐快，乐享

ھۇزۇرلۇك [静] 畅舒，服舒：~ ھېس قىلماق 畅舒到感

ھۇق - ھۇق [模] 咕咕 (声鸣鸽)

ھۇقۇيتماق [动] 喊，叫

ھۇما [静] <动> 鸟福幸

ھۇند [静] 德洪 (家学理物国德)

敬尊的人别到受 بولماق سازاۋەر
 炮礼 توبى ھۆرمەت
 队仗仪 قاراۋۇلى ھۆرمەت
 ھۆرمەت قىلماق 敬崇، 重敬， 重尊， 敬尊
 قىلساڭ، ھۆرمەت كۆرسەن. <谚> 人受才， 人别重尊
 互相 ~ بىرىنى - بىرىنى / 实事实重尊 ~ پاكىتقا . 重敬
 敬尊
 重敬到受， 敬尊到受 ھۆرمەت كۆرمەك
 的重敬受不، 的重尊受不〔静〕 ھۆرمەتسىز
 礼失， 礼无〔静〕 ھۆرمەتسىزلىك
 态同共的 «ھۆرمەتلىك» ھۆرمەتلەشمەك
 态动被的 «ھۆرمەتلىك» ھۆرمەتلەنمەك
 的爱敬， 的贵尊， 的敬尊〔静〕 ھۆرمەتلىك
 ；仰敬， 重敬， 敬崇， 重尊， 敬尊〔动〕 ھۆرمەتلىمەك
 ~ چوڭلارنى ~ 者长敬尊 / ئاممىنىڭ تەشەببۇسكارلىقىنى ~
 神精创首的众群重尊
 下见〔模〕 ھۆر - ھۆر
 哭大声放， 哭号， 哭大啾嚨 ھۆر - ھۆر يىغلىماق
 下见 ھۆرۈ - پۈرۈ
 势声张虚， 势作腔装， 唬吓 ھۆرۈ - پۈرۈ دېمەك
 嚷嚷瞎， 话大说 ھۆرۈ - پۈرۈ قىلماق
 花县 <植>〔静〕 ھۆرىگۈل
 由自〔静〕 ھۆرىيەت
 的由自好爱〔静〕 ھۆرىيەتپەرۋەر
 式形词名的 «ھۆرىيەتپەرۋەرلىك» ھۆرىيەتپەرۋەرلىك
 色姿， 容面， 颜容， 容姿〔静〕 ھۆسن
 美媲， 艳争 ھۆسن تالاشماق
 ~ ھۆسن تۈزەش <医> ①容整 / داۋالاش يولى بىلەن ~
 术手容美 ②容整性疗医 ~ ھۆسن - جامال
 色姿， 颜容， 貌容〔静〕 ھۆسنخەت
 字术美〔静〕 ھۆكمەت
 言偈， 歌诗 <文>〔静〕 ھۆكمەت
 语偈说， 言偈唱 ھۆكمەت ئېيتماق
 者言偈颂〔静〕 ھۆكمەتچى
 ③语断， 断论②断判 <逻>①〔静〕 ھۆكۈم (ھۆكىمى)
 ④决判布宣， 判宣 قىلماق ~ ھۆكۈم <法>
 命之长县 ھۆكۈمى ھۆكۈمى <转>
 断推 <逻>②决判 <法>① ھۆكۈم چىقارماق
 ②雄称， 道当， 政当， 治统① ھۆكۈم سۈرمەك
 ③雄称， 道当， 政当， 治统① ھۆكۈم سۈرمەك
 ④雄称， 道当， 政当， 治统① ھۆكۈم سۈرمەك
 <转> 浸沉， 满充， 现呈

件文成形〔动〕 ھۆججەتلەشمەك
 务债的据字有 قەرز ~ 的据字有①〔静〕 ھۆججەتلىك
 的献文②
 片录纪， 片献文 <艺> ھۆججەتلىك فىلىم
 塌坍， 塌 <方>〔动〕 ھۆججەك
 侍常中， 吏信中官 <古>〔静〕 ھۆدەيجى
 担承〔静〕 ھۆدە
 揽包， 办承， 包承， 担承 ھۆدە ئالماق
 ھۆدە قىلماق ① 揽包， 办包， 当担， 担承
 لۇشنى ~ 程工包， 程工设建担承 / سېتىپ بېرىشنى ~
 揽我题问出 / 销包 ھۆدە قىلماق مەن ھۆدە قىلماق .
 误无保担 ~ توغرا بولۇشىغا ②. 着
 ھۆدەدىن چىقماق 当担， 任胜 ھۆدەدىن چىقىدىن
 دىن چىقماق 作工任胜 / ئۇ ئېغىر ۋەزىپىنىڭ ھۆدەسىدىن
 چىقالايدۇ . 任重当担以可他 .
 ھۆدەدىگە ئالماق ；干包， 揽承， 包承， 担承， 当担
 مەھسۇلاتنى ~ 产包 / ئىشنى ~ 工包 / قۇرۇلۇشنى ~ 承
 程工包 / زاكازنى ~ 货订揽承 / ھۆدەدىگە ئېلىش تۈزۈمى
 么怎这 / 制干包 بۇنى قانداقمۇ ھۆدەدىگە ئالغىلى بولسۇن !
 ！起得当担能
 ھۆدەدىگە بەرمەك 包承让， 包发
 ھۆدەدىس 对绝， 本根， 竟究 <方>〔静〕
 ھۆدەدىگەر ①〔静〕 担②人包承， 者营经包承 <法>
 人保
 ھۆدەدىگەرلىك 包承， 工包〔静〕
 ھۆدەدىگەرلىك تۈزۈمى <经> 制干包， 制包承
 ھۆر¹ 仙天， 女仙〔静〕
 ھۆر² 的由自〔静〕 ；ئادەم ھۆر / ھۆر زامان ھۆر
 代时
 ھۆر - پەرى 仙天， 女仙〔静〕
 ھۆر - غىلمان 女倩男俊〔静〕
 ھۆركىرەتمەك «ھۆركىرەك» 态动使的
 ھۆركىرەشمەك «ھۆركىرەك» 态同共的
 ھۆركىرەمەك ①〔动〕 叫， 叫吼 <转>② 叫乱， 喊狂
 吼 : كالا ~ 叫牛 / نېمانچە ھۆركىرەيسەن؟ 么什吼你？
 ③ 哭大啾嚨 ھۆركىرەپ يىغلىماق
 ھۆرلۈك 由自得获 چىقماق ھۆرلۈككە چىقماق ；由自〔静〕
 ھۆرمەت ；重敬， 严尊， 重尊， 敬尊， 尊， 敬〔静〕
 ھۆرمەت . كە لايق ھۆرمەتتىكى ھۆرمەتنى ئۆز قولىدا .
 <谚> 上手已自在严尊的人 . باشقىلارنىڭ ھۆرمەتىگە

ھۆك [模] 呜呜 (声哭) 呜呜
 ھۆخرەتمەك «ھۆخرەتمەك» 态动使的
 ھۆخرەشمەك «ھۆخرەتمەك» 态同共的
 ھۆخرەتمەك [动] 呜呜，哇哇：ھۆخرەپ يىغلىماق 大啾啾
 哭大声放，哭
 ھۆڭگۈرەك [静] 跳跳，脚跳
 ھۆڭگۈرەك ئاتماق = ھۆڭگۈرەكلىمەك
 ھۆڭگۈرەكلىمەك [动] 跳跳，脚跳
 ھۆڭخىدە [静] 哇一地声：ئۇ ~ يىغلىۋەتتى . 声一地哇
 来起了哭
 ھۆك - ھۆك [模] 呜呜啾啾，哇哇：~ يىغلىماق 哇哇
 哭大啾啾，哭痛
 ھۆل [静] ① 的湿潮，的湿：~ ئوتۇن 湿柴 / ~ يەر 潮湿
 的鲜②地的湿潮
 ھۆل بولماق 湿弄
 ھۆل تامغا ئېشەك تەپكەندەك <成> 不，谈之经不
 四不三不，类不伦
 ھۆل تەمرەتكە <医> 疹湿
 ھۆل چاغلاق <农> 翻地，土松
 ھۆل خش ① 湿土② 高帽子
 ھۆل خشقا دەسسەمەك <成> 上当，受骗
 圈中，套
 ھۆل خش قويماق <成> 承奉，维恭，帽高戴
 汤米灌，子
 ھۆل قىلماق 湿浸，湿弄
 ھۆل مېۋە 果鲜
 ھۆل ئىجارە <经> 湿租，赁租式湿
 ھۆل ئىسساق <医> 热潮
 ھۆلچىلىك [静] 涝：ھۆلچىلىكتىن ساقلانماق 涝防
 ھۆلچىلىك ئاپىتى 灾涝
 ھۆل - قۇرۇق [静] 湿干，鲜干 - مېۋە - چىۋە 鲜干
 品果
 ھۆللەتمەك «ھۆللەتمەك» 态动使的
 ھۆللەشمەك «ھۆللەتمەك» 态同共的
 ھۆللەنمەك «ھۆللەتمەك» 态动被的
 ھۆلۈك «ھۆل» 式形词名的
 ھۆللەتمەك [动] 湿弄，湿浸：~ لۇڭگىنى 湿弄巾手把
 ھۆل - يېغىن [静] 水雨
 ھۆل - يېغىن مىقدارى <气> 量水降
 ھۆمۈدەشمەك «ھۆمۈدەشمەك» 态同共的

دى . 氛气的静寂满充里厅大 . خېلى ئۇزۇنغىچە ئې-
 盛 <转> ③ 中之静寂在浸沉间时长 ~
 行风，靡风，行 ىگىتلەر ئارىسىدا ئۇزۇن چاچ قويۇش بىر
 ەزگىل ھۆكۈم سۈرگەن . 时一行风发长留中青年男在 .
 ھۆكۈم قىلماق ① 断定，断判 : كىمىنىڭ توغرا ، كىمىنىڭ
 خاتا ئىكەنلىكىگە ~ 判，决判 <法> ② 非谁是谁断判 ~
 处 : ئۆلۈمگە ~ 刑死处判
 ھۆكۈم ياردەمچىسى <语> 词助断判
 ھۆكۈما [静] ① 家言预，人哲，生医 ② 大夫
 ھۆكۈمەت [静] ① 府政 : ~ ئورگانلىرى 构机府政
 ② 报公府政 : ~ ئىشى 事公 / ~
 خىراجىتى 费公
 ھۆكۈمەت بۆلى <经> 款公
 ھۆكۈمەت بېيى <经> 股公
 ھۆكۈمەت خەزىنىسى <经> 库国，库公
 ھۆكۈمەت خىزمەتچىسى 员务公，员职府政
 ھۆكۈمەت خىزمىتى 差公
 ھۆكۈمەت زايومى <经> 券债府政
 ھۆكۈمەت قەرزى <经> 款贷府政
 ھۆكۈمەت گۇۋاھلىقى 证公
 ھۆكۈمەت مەشغۇلاتى 作运府政
 ھۆكۈمەت يېرى 地公，田公
 ھۆكۈمەتسىز [静] 的府政无
 ھۆكۈمەتسىزلىك [静] 义主府政无，状态府政无
 ھۆكۈمەتسىزلىك سىياسەتشۇناسلىقى 政府政非
 学治
 ھۆكۈمچى [静] 人判宣，人决裁
 ھۆكۈمدار [静] 者政执，者治统
 ھۆكۈمدارلىق «ھۆكۈمدار» 词名象抽的
 ھۆكۈمران (ھۆكۈمرانى) [静] ① 者治统 ② 的治统 : ~
 گۈرۈھ 团集治统
 ھۆكۈمران سىنىپ 级阶治统
 ھۆكۈمرانلىق [静] 权治统，治统
 ھۆكۈمرانلىق قىلماق 治统
 ھۆكۈمرانلىق ھوقۇقى 权治统
 ھۆكۈملەنگۈچى [静] <逻> 词主
 ھۆكۈملۈك [静] <逻> 题命
 ھۆكۈملۈك ئىستاتىستىكا 计统断推
 ھۆكۈملىگۈچى [静] <逻> ① 词宾 ② 项谓
 ھۆكۈمنامە [静] <法> 书决判

睛眼瞪子胡吹

态同共的 «ھۈرپەيمەك» ھۈرپەيشەمەك

疙长上脸 چىتماق ھۈررەك ~ بۈزىگ : 疮痍, 瘡疙① [靜]

癭虫 <植>③子痞, 赖无 <转>②痞

蚊癭 <动> ھۈررەك پاشا

结硬长, 疮痍长, 瘡疙长 [动] ھۈررەكلەشمەك

的结硬有, 的疮痍有, 的瘡疙有 [靜] ھۈررەكلىك

瘡疙疙疙 [靜] ھۈررەك - ھۈررەك

ھۈسەينى <植> [靜] 尼赛胡 (一之种品葡萄)

量热 <方> [靜] ھۈل

茶油 [靜] ھۈمەلچاي

ھۈمەمە <静> 汤汤, 水水 [靜] (儿婴于用)

ھۈنەر <静> 艺技, 艺手① ~ بۈتمەس - تۈگمەس گۈھەر .

如不, 贯万有家”同喻: 宝的尽不之取是艺技 <谚>

~ كۆر . 事本, 儿腕手, 手身 <转>② . “身在技一

手身显 سەتمەك

ھۈنەر قىلماق 活艺手做

ھۈنەر ئىشلەتمەك 俩伎耍, 腕手耍 : سەن تولا ھۈنەر

。点一实老, 俩伎耍别你 . سەمىيرەك يول . ئىشلەتمەي ,

ھۈنەرى چىقماق <成> 道邪门歪会学 : ئۇنىڭ

يېقىندىن بۇيان خېلى ھۈنەرى چىقىپ قالدى . 会学近最他 .

。道邪门歪些一了

ھۈنەر - سەنئەت <静> 艺工 ~ مەشغۇلات قائىدىسى 艺工

程规作操

ھۈنەر - سەنئەت بۇيۇمى 品艺工

ھۈنەر - سەنئەت پېترولوگىيىسى 学石岩艺工

ھۈنەر - سەنئەت تەرتىپى 程流艺工

ھۈنەرسىز [靜] 的长之技一无, 的艺手没

ھۈنەرلىك [靜] 的艺技有, 的艺手有 ~ كىشى خار بول .

ماس . <谚> 欺受不人的艺手有 . گۈھەرلىك بولۇش .

تىن ~ بولۇش ئارتۇق . <谚> 富财银金有 <谚> . 一有如不,

。长之技

ھۈنەرۋەن [靜] 者业工手, 人艺手 : ~ باي بولماس , قور .

سقىنى ئاچ قويماس . <谚> 不饿也却, 了不富人艺手

。着

ھۈنەرۋەنلىك [靜] 业工手, 活艺手

ھېجىر [靜] 碗陶

ھېجىقىز = ھەزىلك

ھېج [靜] 何任① (定否于用) 么什, 么什 . ئىش يوق .

~ ئىش يوقتەك ② 事其无若 . 有没也事

ھۆمۈدسەك [动] 咻咻气, 吁吁喘气 ھۆمۈدەپ يۈگۈرۈپ

跑地吁吁喘气我 . كەلسەم , كېتىپ قالغىنىنى قارىمامدىغان .

。了走却他, 瞧, 来

ھۆۋسىلە <方> [靜] 套客, 气客

ھۈ [模] 咽鸣 (声哭的人女) ~ تارتىپ يىغلىماق 咽鸣

泣而

下见 ھۈپ

ھۈپ ئۆتمەك 热受, 暑中, 暑中易容活干天热大 .

ئۆتۈپ قالدۇ . 暑中易容活干天热大 .

ھۈپىدە [靜] 地喇, 下一拉喇, ۋۇزى ~ قىزدىرىپ

كەتتى . 她的一地喇脸的红了 . گۈللەر ~ ئېچىلدى .

。开盛花

下见 ھۈپ - ھۈپ

ھۈپ - ھۈپ ئىسسىق 热酷, 热炽, 热暑, 暑酷

ھۈپ - ھۈپ ئىسسىققا زادى چىدىغىلى بولمىدى . 难人使热暑 .

。受忍以

ھۈپۈلدەمەك [动] 热受

ھۈجەيرە <生> [靜] 胞细

ھۈجەيرە بىئولوگىيىسى <生> 学物生胞细

ھۈجەيرە پەردىسى <生> 膜胞细

ھۈجەيرە پلازمىسى <生> 质胞细

ھۈجەيرە تاختىسى <生> 板胞细

ھۈجەيرە تۈپى <生> 株胞细

ھۈجەيرە سۇيۇقلۇقى <生> 液胞细

ھۈجەيرە فىزىئولوگىيىسى <理生> 学理生胞细

ھۈجەيرە گېنى <生> 因基质胞细

ھۈجەيرە ئۇدۇمى <生> 传遗胞细

ھۈجەيرە ئىرسىيەتشۇناسلىقى <生> 遗胞细

学传

ھۈجەيرە يادروسى <生> 核胞细

ھۈجەيرىسىز [靜] 的胞细无

ھۈجەيرىسىز ئورگانىك جىسىم <生> 的胞细无

体机有

ھۈجەيرىشۇناس [靜] <生> 家学胞细

ھۈجەيرىشۇناسلىق [靜] <生> 学胞细

ھۈجەيرىلىك [靜] 的质胞, 的胞细

ھۈجەيرىلىك شالغۇت <生> 种杂质胞

ھۈجەيرىلىك كۆپەيتىش <生> 养培胞细

ھۈرپەيتەمەك «ھۈرپەيمەك» 态动使的

ھۈرپەيمەك [动] 起竖 (发毛)① ~ ئىش يوقتەك ② 眼瞪, 瞪

ھېچقايسى [靜] 无论哪一，谁，也都：谁。过干没都谁们我事这。باقمىغان。 بۇنىڭدىن ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىنىڭ خەۋىرى يوق. 谁们他事这。 道知不也

ھېچقەيەر [靜] 任何地方

ھېچقىسى 下见

ھېچقىسى يوق 紧要不，系关没，么什没：~، ئۆ- زۇم كىرىۋېرىمەن. 系关没. 去进己自我. ھېچكىم [靜] 谁论无，任何人，么什人，都谁：ھېچكىم. گە دەپمە. 说人任对别. ~ بىلمەيدۇ. 道知不都谁. ھېچنە [靜] 任何地方：بۈگۈن ھېچنەگە بارمىدىم. 任天今我. 去有没都地方何

ھېچنېمە [靜] 无论什么，么什，么什，么什：~ دەپمىدىم. 没也么什他. ئۇنىڭ ھېچنېمىسى يوق. 说没都么什我. 有所无一他，有

ھېچنېمىدىن ھېچنېمە يوق 无缘无，故无白凭 为你. كېتىمەن دەيسىنا؟ 去回要故无缘无么什

ھېرىپ - چارچاش [靜] 疲，惫，倦，累

ھېرىپ - ئېچىپ [靜] 累死累活，又累又饿

ھېرىس [靜] ① 贪求，贪婪，贪恋：ئادەم ~ 财贪

② 人的入迷，魔着

ھېرىس بولماق 入迷，迷人，迷恋，迷沉：ھېرىس

بولۇپ كەتسەك / 迷人 / مۇزىكىغا ~ 迷音于迷沉

ھېرىسلىك «ھېرىس» 的形容词式

ھېرىسمەن [靜] 喜，好喜，欢喜，迷人：كىتابقا ~ ئادەم 喜

欢读书的人，书迷

ھېرىسمەنلىك «ھېرىسمەن» 的形容词式

ھېرىقماق [动] <方> 有些累

ھېزى 下见

ھېزى بولماق 当心，小心，留神：كىچىك بالغا ھېزى

بول. 留神小孩

ھېس [靜] <哲> 感觉，知觉

ھېس قىلماق 感觉到，感觉到：مەسىلىنىڭ ئېغىرلىد-

قىنى ھېس قىلدۇق. 我感们到问题严重. مېنىڭ ھېس

قىلىشىمچە 我觉得

ھېساب (ھېسابى) [靜] ① 帐，目：دەپتىرى 帐

本 / ھېسابتىن كۆتۈرۈۋەتمەك 销帐 / ھېسابتا بار، ھەمدەمدە

يوق. <谚> 实无名有 <算> ② 算术：دەرسى 术算

课 / ~ چىقارماق 演算③ 算，数算：ئۇنىڭ دەپكىنى ~ ئە-

كەلمەيدىغۇ؟ 怎么还不来呀？③ 本根：~ ۋاقىتىم يوق. 我
间时没本根

ھېچ ئادەم 人何论无，人何任

ھېچ بولمىسا 少至，样么怎再，样怎论无

ھېچ كىشى 人个一哪论无，人何任

ھېچ گەپ ① 下话在不 ھۆسنخەت يېزىش ماڭا ~ ئە-

مەس. 写美术字我对来说在不话下. ② 不说定：قې-

نى، بېرىپ باقايلى، ئەپلىشىپ قالسا، ~ ئەمەس. 一去们咱

下，不说定会办的好的. ③ 无所谓. 不值大惊小怪

ھېچ نەرسە 也；么什东，都么什东；ھېچ نەرسىسى

يوق 也么什东 / 有没有都么什东

过见

ھېچ ۋەقە 何任事，何任情：~ بولمىدى. 么什没

ھېچ ۋەقەسى يوق 紧要不，系关没，么什没：~،

خىجىل بولماڭ، يەنە بىرنى سېتىۋالساق بولىدۇ. 别，

难为. 再买一个就行了

ھېچ ئىش 何任事，何任情：~ كۆرمىگەن 出初

庐茅，少更事 / ئۇنچۇۋالا ئەنسىرەپ كەتسەك، ~ يوق.

你别的什么事儿也没有.

ھېچ ياق 任何地方，都儿哪，也儿哪

ھېچ يەر 任何地方，都儿哪，也儿哪：ھېچ يەردە

يوق. 任何地方都没有. ھېچ يەرگە بارمىدىم. ھېچ ھېچ

去没

ھېچبولمىغاندا [助] 无论怎么，再，少至：~

كۈندە يىگىرمە نەچچە يۈەن پۇل تاپالايمەن. 我一

天能赚十二多元. بۇ ئېتىزدەن ~ ئىككى يۈز جىڭ

بۇغداي ئالغىلى بولىدۇ. 这块地至少能收二百斤麦子.

ھېچبىر [靜] 任何，么什，毫丝，一，点：~ توغرا

يېرى يوق 有没有任何地方的，一无是处 / ~ سەۋەب

يوق 么什理由也没有 / ~ ئىككىلەنمەي 毫犹不豫

بۇقۇنۇش / 摇动不 / 么什点味都 / ~ ئامال

يوق 有没有点办法，一办点法都没有

ھېچقاچان [靜] 任何时，无论何时：مەن ~

سزنى ئۇنتۇمايمەن. 我任何时都不会忘记你. مۇنداق

ئىش ~ بولمىغان. 从未有过这种事.

ھېچقانچە [靜] 没多少：ئۇنىڭ ~ بىئىسىسى يوق. 他没多

少事.

ھېچقانداق [靜] 无论怎么，任何：~ ئادەم كۆرۈنمىدى.

没见到任何人.

？呢样

一儿会一，地儿阵一儿阵一〔静〕 ھېلىدىن - ھېلىغا
- 地儿会 ۇ تۇكسىز يوغان بېشىنى ~ قول ياغلىقى بىلەن ئېر-
نېپ تۇراتتى . 一他 . 一儿阵一儿阵一 用手儿擦着头
。袋脑大

ھېلىغىچە 〔静〕 在现到，至今 ۇ زاۋۇتتىن ~ كەلمەيۋاتد-
دۇ . 来回厂工从没还在现到他 . ھېلىقى سۆزلەر ~ ئې-
سىمدە . 着记还今至我话些那

ھېلىقى 〔静〕 那个那 ~ ئادەم كىم ؟ 那个那人 ~ ؟ ئىش
فانداق بولدى ؟ 那个事件那 ؟ 了样么怎事件那 ؟

ھېلىلە 〔静〕 <植> 果青藏

ھېلىلە قورۇق 怪八丑，纹皱脸满

ھېلىمۇ 〔静〕 ① 还，依然 ۇ كتاب ~ مەندە . 还书本那
儿这我在 ۇ ~ ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرۇۋاتىدۇ . 旧仍他
见意的自己持坚 ۇ . گېپىڭىز ~ ئېسىمدە . 依我话的你
得记然 ② <转> 亏幸，好幸 ۇ ~ بەرداشلىق بەردىڭ .
了住顶你亏幸

ھېلىمۇ ياخشى 而幸，亏幸，好幸，好还

ھېلىھەم 〔静〕 然仍，依然 ۇ شۇنداق . 样那是然仍
ھېموگلوبىن = قان قىزىل ئاقسىلى

ھېيت 〔静〕 伊兰斯教的(的)节，日节 ۇ قۇربان ~ 邦尔古
节，节幸 / 节牲 / روزا ~ 节，节肉孜，节斋开 / ھېيتىنى خۇ-
شال - خۇرام ئۆتكۈزمەك 欢度节日 / روزىنى مەن تۇتسام ،
ھېيتىنى باشقىلار ئويناپتۇ . <谚> 我是的斋封 ۇ . 的
却是人别是却 ۇ . “裳衣嫁作人他” 喻

ھېيت بولماق 过节，过年 ۇ : ھېيتىم ئاق كۆڭلەك كىيگەندە
ھېيت بولار . <谚> 孤儿穿上白衬衣如同过

ھېيت قىلماق 过节

ھېيت نامىزى <宗> 拜礼日节

ھېيت - ئايەم 〔静〕 日节，年节，逢年过节

ھېيت - بايرام 〔静〕 日节

ھېيتلىماق 使动的「ھېيتلىماق」

ھېيتلاشماق 共同的「ھېيتلىماق」

ھېيتلىق 〔静〕 ① 过节，日节 ۇ : ~ ھېيت كىيىم ۇ
~ 装 / ھېيت - ئىچمەك 日节食品 ② 年货 : ~ ئالماق
物礼日节 ③ 年货买

ھېيتلىق بەرمەك 钱岁压给

ھېيتلىماق 〔动〕 节拜

ھېيتىماق 〔动〕 拘谨，不好意思，敬畏

ھېيتقىشماق 共同的「ھېيتىماق」

ھېسىيات (ھېسىياتى) 〔静〕 ① 感情，情感 : ھېسىيات-
نى ئىپادىلىمەك 情抒，情感达表 / ھېسىياتقا بېرىلىپ ئىش
قىلماق 情感用事 ② 会感，想感 : ھېسىياتىنى سۆزلە-
مەك 个谈人个体会感(想)

ھېسىيات دەسمائىسى <经> 投资情感

ھېسىياتچان 〔静〕 于富的情感，多情的 ~ ئادەم 情多
人的

ھېسىياتچانلىق 〔静〕 名词的式形

ھېسىياتسىز 〔静〕 没有情感，无感染力

ھېسىياتلىق 〔静〕 于富的情感，有感染力

ھېسىيلىق 〔静〕 <哲> 性感

ھېس - ھاياجان 〔静〕 情激

ھېسىپ <食> 〔静〕 肠灌

ھېسىپ قۇيماق 做肠灌

ھېق 〔静〕 儿，噎

ھېق تۇتماق 打，噎住，呃逆

ھېقىق 〔静〕 <药，矿> 玛瑙

ھېكايە 〔静〕 短小故事，说 ~ ھېيتماق 故事 / ھېكا-
يىنىڭ ۋەقەلىكى تەسىرلىك . 故事情节动人 . ھېكايىلەر توپ-
لىمى 小短篇集说

ھېكايە فىلىم <艺> 片事故

ھېكايىچى 〔静〕 ① 爱讲事故者，讲事故者 ② 短小
者作说

ھېكايىچىلىق 〔静〕 ① 写事故作，② 写短小说作

ھېكىم 〔静〕 ① 医生，良医 ② 官，家官

ھېكىمەت 〔静〕 ① 智谋，计谋 ② 哲理，奥妙

ھېكىمەتلىك 〔静〕 有智谋的，有才略的，贤明的，
的哲理有富的

ھېكىمەتلىك سۆز <语> 格言，箴言

ھېكىماچ 〔静〕 <方> 只一套牛头的犁

ھېلمھولتز 〔静〕 亥姆霍兹(德国学科家)

ھېلمھولتز تەڭلىمىسى <数> 程方兹亥姆霍兹

ھېلى 〔静〕 ① 刚刚，才刚，刚刚 ۇ : ھېلى كەلدى . 来刚他
~ دېگەن گەپنى ئۇنتۇپ قالدىڭمۇ ؟ 才刚说才刚的话你忘了吗 ؟
② 一儿会 ~ ۇنداق ، ~ مۇنداق دېمەك 一儿会 ~ 么这儿
一我 . 尔反尔出 : 说么那儿会 ~ 说
儿就(去就我) .

ھېلى بىكار 小点心(等着你) (语用胁威)

ھېلىتىن 〔静〕 刚刚就，就在 ~ گەپكە كىرمەيدۇ ، كې-
يىن قانداق بولار ؟ 话听不就在现以，知不道怎么

学力静体流 <物>〔静〕 هندروئىستاتىكا
 力静体流②的学力静水①〔静〕 هندروئىستاتىكىلىق
 的学
 圈水 <地>〔静〕 هندروسفېرا
 纳声，器音听中水〔静〕 هندروفون
 烃 <化>〔静〕 هندروكاربون
 物化氧氢 <化>〔静〕 هندروكسد
 基羟 <化>〔静〕 هندروكسل
 氯化氧氢，氨羟，胍 <化>〔静〕 هندروكسىئامىن
 松的可化氢 <药>〔静〕 هندروكورتىزون
 线程过的量流水 <水>〔静〕 هندروگرافى
 学理地文水 <水>〔静〕 هندروگرافىيە
 氢 <化>〔静〕 هندروگېن
 子原氢 <化，物> هندروگېن ئاتومى
 的氢脱〔静〕 هندروگېنسىز
 态动使的「هندروگېنسىزلاشتۇرماق」
 被的「هندروگېنسىزلاشتۇرماق」
 态动
 氢脱 <化>〔动〕 هندروگېنسىزلاشماق
 态动使的「هندروگېنلاشماق」
 态动被的「هندروگېنلاشتۇرماق」
 化氢 <化>〔动〕 هندروگېنلاشماق
 的化氢〔静〕 هندروگېنلىق
 机电发力水 <水>〔静〕 هندروگېنېراتور
 学质地文水 <水>〔静〕 هندروگېئولوگىيە
 的质地文水 <水>〔静〕 هندروگېئولوگىيىلىك
 学文水 <水>〔静〕 هندرولوگىيە
 的文水〔静〕 هندرولوگىيىلىك
 水 <水> هندرولوگىيىلىك ئوخشاشلىق ئۇسۇلى
 法似相文
 解水 <化>〔静〕 هندرولىز
 态动被的「هندرولىزلىماق」
 解水 <化>〔动〕 هندرولىزلىماق
 学金冶法湿 <冶>〔静〕 هندرومېتاللورگىيە
 计重比体液 <水>〔静〕 هندرومېتىر
 学量测文水 <水>〔静〕 هندرومېتىرىيە
 的文水〔静〕 هندرومېتىرىيىلىك
 水 <水> هندرومېتىرىيىلىك ۋېرتىكال سىزىقى
 线垂文
 学象气文水 <水>〔静〕 هندرومېتئورولوگىيە

的笑爱，的嘴咧牙龇 <方>〔静〕 هجاق
 态动使的「هجايماق」
 笑皮嬉 ئادەم ~ 的. 的笑爱，的嘴咧牙龇〔静〕 هجايغاق
 . چىشقاڭ باىلىغا ئىت ئىگىشەر، ~ قىزغا يىگىت . / 人的脸
 。子伙小招娘姑的笑爱，狗招孩小的稀拉爱 <谚>
 德默罕穆知先年 622 元公徙迁 <宗>〔静〕 هجىماق
 的「不干」同喻；嘴咧牙龇别就笑会不 <谚> . جايدا .
 “强勉别事”
 愁别，苦痛的别离 ئازابى ~ : 别惜，别离〔静〕 هجران
 德默罕穆知先年 622 元公徙迁 <宗>〔静〕 هجرەت
 (名故，那地麦到徙迁加麦由林斯穆期早领导
 徙迁加麦由德默罕穆指专)徙迁 قىلماق
 (那地麦
 回，历教兰斯伊，历来吉希 <天>〔静〕 هجرىيە
 称国中，法历教宗的用通林斯穆和家国兰斯伊)历
 (“历回”
 态同共的「هجايماق」
 味臭 ~ سېسقى / 味膩油 باغ ھىدى 味气①〔静〕 ھىد
 息气的亡死 ھىدى ئۆلۈم ھىدى : 息声，息气 <转>②
 螞水 <动>〔静〕 ھىدرا
 纲螞水 <动> ھىدرالار سىنىپى
 物化水，物合水 <化>〔静〕 ھىدرات
 合水，化水 <化>〔动〕 ھىدراتلاشماق
 用作化水 <化> ھىدراتلىشىش رولى
 的化水，的合水 <化>〔静〕 ھىدراتلىق
 子质化水 <化> ھىدراتلىق پىروتون
 氨联，胍 <化>〔静〕 ھىدرازىن
 学力水 <水>〔静〕 ھىدراۋلىكا
 的力水〔静〕 ھىدراۋلىكىلىق
 径半力水 <水> ھىدراۋلىكىلىق رادىئوس
 波锤水 <水> ھىدراۋلىكىلىق زەربە دولقۇنى
 度粗力水 <水> ھىدراۋلىكىلىق يىرىكىلىك
 (用单不)生水②利水，力水 <水>①〔静〕 ھىدرو
 学声水〔静〕 ھىدروئاكۇستىكا
 学物生生水 <生>〔静〕 ھىدروبىئولوگىيە
 程工利水，师程工利水 <水>〔静〕 ھىدروتېخنىك
 家学
 学工水，学程工利水 <水>〔静〕 ھىدروتېخنىكا
 学化水 <化>〔静〕 ھىدروخىمىيە
 学力动水〔静〕 ھىدرودىنامىكا

ھىيلە قىلماق، 计诡搞، 计用 ھىيلە قىلماق
 ھىيلە - مېكر [靜] 计诡谋阴 招花، 俩伎، ٲوچۇق -
 ئاشكارا بولۇش، ~ ئىشلەتمەسلىك كېرەك . 大正明光要 .
 不، 计诡谋阴搞要
 ھىيلە - نەيرەك = ھىيلە - مېكر
 ھىيلىگەر [靜] 猾巨奸老، 猾狡 ٲولكە 狸狐的猾狡
 ھىيلىگەرلىك [靜] 猾狡، 诈狡
 ھىيلىگەرلىك قىلماق 头滑耍
 ھىيللىك [靜] 的诈狡 ٲولكە 狸狐的猾狡
 ~ ئىشتا خەير يوق . < ٲ >
 果善无诈

ھىندى پەرەڭگۈلى < 植 > 槿木
 ھىندى چىمەنگۈلى < 植 > 红日百
 ھىندى دىنى < 宗 > 教度印
 ھىندى كاۋىسى < 植 > 瓜笋
 ھىندى نېلۇفرى < 药， 植 > 菜苻
 ھىندى ئوسمىسى < 植 > 黛青
 ھىندى ئوكيان < 地 > 洋度印
 ھىندىچە [靜] 的式度印② 语地印①
 ھىيلە [靜] 计诡搞، 招花، 计诡
 ، ٲولكە 狸狐的猾狡 ~ ئىشلەتمەسلىك كېرەك . 大正明光要 .
 不، 计诡谋阴搞要
 ھىيللىك [靜] 的诈狡 ٲولكە 狸狐的猾狡
 ~ ئىشتا خەير يوق . < ٲ >
 果善无诈

。了化象形被都面方个各的活生会社中说小
 的化象形 ئوبىرازلاشماق : ئوبىرازلاشماق [动] 言语
 使 ئوبىرازلىق : ئوبىرازلىق [静] 言语的化象形用
 维思象形 <心> ئوبىرازلىق تەپەككۈر
 学维思象形 ئوبىرازلىق تەپەككۈرشۇناسلىق
 彩色象形 <语> ئوبىرازلىق تۈس
 论评 <文> [静] ئوبىزور
 员论评 [静] ئوبىزورچى
 事从 ئوبىزورچىلىق : ئوبىزورچىلىق [静] 作工论评
 作工论评
 州治自 ~ ئاپتونوم [静] ئوبىلاست
 委党州 [静] ئوبىلاستلىق : 的州
 流币货 ئوبوروت <经> [静] 通流, 转周, 转周本资 / 通
 税通流 <经> ئوبوروت بېجى
 币货转周 <经> ئوبوروت پۇلى
 金转周 <经> ئوبوروت خىراجىتى
 通流, 转周 <经> ئوبوروت قىلماق
 段手通流 <经> ئوبوروت ۋاسىتىسى
 地高, 冈高: 丘, 墩 <古> [静] ئوبۇز
 岩曜黑 <地> [静] ئوبىسدىئان

称名字该②母字个五十二第文尔吾维① ئو
 落部 <古> [静] ئوبا
 ① [静] ئوبدان : 好, 好得弹器乐他
 . 办么这就, 好, 好得弹器乐他
 قوغۇننىڭ ئوبدىنى ئۇزۇن پىلەكتە, چىشىنىڭ ئوبدىنى تۆۋەن ئې-
 ئىكتە. 上颌下在长牙好, 上藤长在结瓜好 <谚> .
 畜赖, 牛是畜好 <谚> . يامىنى توڭگۇز.
 . 好正得来您. 好正, 好恰②. 猪是
 ئوبدانلاشماق «ئوبدانلىماق» 态同共的: ئىككى بالدا گۇناھ
 他让, 错过有没都子孩个两. ئوبدانلىشىپ قالسۇن.
 . 吧好和们
 ئوبدانلىق «ئوبدان» 式形词名的: ئۇنىڭ مەجەزىنىڭ ئوبدانلى-
 قىنى دەپمەسىز! 了得不得好气脾的他!
 ئوبدانلىماق [动] 好变: ئۇنىڭ ئەھۋالى خېلى ئوبدانلاپ قال-
 دى. 了多好况情的他.
 的雄英 (ئوبىرازى) [静] 象形: قەھرىماننىڭ ئوبىرازى
 象形
 忆记象形 <心> ئوبىراز خاتىرىسى
 象形造塑 <文> ئوبىراز ياراتماق
 性象形 <文> [静] ئوبىرازچانلىق
 态动使的 «ئوبىرازلاشماق»
 ئوبىرازلاشتۇرۇلماق «ئوبىرازلاشتۇرماق» 态动被的: بۇروماندا
 ئىجتىمائىي تۇرمۇشنىڭ ھەممە تەرىپى ئوبىرازلاشتۇرۇلغان. 部这

谷河，滩河②地洼① <古>〔静〕 **ئوپۇرۇق**

ئوپقان 鬼死饿，的吃贪〔静〕 ئادەم ئېگەن / 人的吃贪 ~ ئادەم ئېگەن / 鬼死饿，的吃贪〔静〕
تولا يېسە خوردان دەيدۇ، نامرات تولا يېسە ~ دەيدۇ. <谚>
死饿他说，多得吃人穷；福口有他说，多得吃主财
。鬼

ئوپقانلىق «ئوپقان» 式形词名的

ئوپ - ئوپۇق <古>〔叹〕 普喔普喔 (来起)
站驴的倒滑唤)普喔普喔 <古>〔叹〕 (来起)

ئوپوكا <地>〔静〕 土灰泥，土白蛋

ئوپۇ <古>〔静〕 风卷龙，风旋① 环，旋盘，转旋②
环循，绕

ئوپۇر <方>〔静〕 局骗③ 眼眶，窝眼② 坑，地低①
陷阱

ئوپۇر - ئوپۇر 〔模〕 声沓杂，声杂嘈 出然突这被他
 ئوپۇر - ئوپۇردىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتى. 了醒惊声杂嘈的现
 ئوپۇر - ئوپۇر بولماق 团一作乱 声步脚的沓杂来传面外
 ئوپۇر - ئوپۇر بولۇپ كەتتى. 团一作乱里院影电

ئوپۇر - ئوپۇر 乱杂，沓杂 处远 ئاتلارنىڭ ئوپۇر - ئوپۇر قىلغان تۇياق ئاۋازى ئاڭلاندى
 声蹄马的沓杂马多许来传

ئوپۇر - چۇقۇر <方>〔静〕 平不低高，洼洼坑坑
ئوپۇل - ئوپۇل <静> 忙忙匆匆，忙急 ىدى
 了走地忙忙匆匆他

ئوپېرا (ئوپېراسى) <艺>〔静〕 剧歌

ئوپېرا تىياتىرى <艺> 院剧歌

ئوپېرا ئۆمىكى <艺> 团剧歌

ئوپېراتسىيە <医>①〔静〕 术手做 术手
 术手动 / ئۇ ئوپېراتسىيەدىن چىقىپ، تەخمىنەن بىر سائەت
 ئۆتكەندىن كېيىن كۆزنى ئاچتى. 术后小一约大完术手他
 役战 <军>②。眼开睁才

ئوپېراتسىيە كارىۋىتى <医> 台术手

ئوپېراتسىيە نەزەرىيىسى <数> 学筹运

ئوپېراتور <静> 师像摄，师影摄影电

ئوپېراتورلۇق <静> 作工影摄

ئوپېرلاشتۇرماق «ئوپېرلاشماق» 态同共的 شائىر ئۆزى
 ئوپېرلاشتۇرغان «پەرات - شېرىن» داستانى سەھنىدە ئوينالدى.
 演经已《琳希与特哈尔帕》的剧歌成编改已自人诗
 了出

夫丈，人男 <方>〔静〕 **ئوبۇشقا**

ئوبىيېكت <哲，法>①〔静〕 体客 体客 <哲，法>①〔静〕
 ىيېكتنىڭ مۇناسىۋىتى / 系关的体客与体主
 究研学科 ئوبىيېكتى 象对②体客的利权
 象对

ئوبىيېكتىپ <静> 观客，的观客 条观客 ~ شارائىت
 论结观客 خۇلاسى ~ / 件

ئوبىيېكتىپ ئەمەلىيەت <哲> 际实观客

ئوبىيېكتىپ چىنلىق <哲> 在实观客

ئوبىيېكتىپ دۇنيا <哲> 界世观客

ئوبىيېكتىپ دىئالېكتىكا <哲> 法证辩观客

ئوبىيېكتىپ رېئاللىق 实现观客

ئوبىيېكتىپ شەرت <法> 件条观客

ئوبىيېكتىپ شەيئى <哲> 物事观客

ئوبىيېكتىپ قانۇنىيەت <哲> 律规观客

ئوبىيېكتىپ ماتېرىياللىق <哲> 义主物唯观客

ئوبىيېكتىپ مەۋجۇدىيەت <哲> 在存观客

ئوبىيېكتىپ مۇقەررەلىك <哲> 性然必观客

ئوبىيېكتىپ ھەقىقەت <哲> 理真观客

ئوبىيېكتىپ ئىدىئاللىق <哲> 主义心唯观客

ئوبىيېكتىپچىلىق <哲>〔静〕 义主观客

ئوبىيېكتىپلىق <静> 性观客，观客

ئوپال <矿>〔静〕 石白蛋

ئوپپورتۇنىزم = ئاغىچىلىق

ئوپپورتۇنىزمچى = ئاغىچى

ئوپتىكا <物>〔静〕 学光

ئوپتىكىلىق <静> 的学光

ئوپتىكىلىق ئەسۋاب <物> 器光学

ئوپتىكىلىق ئەينەك <物> 璃玻光学

ئوپتىكىلىق پەنجىرە <物> 栅光

ئوپتىكىلىق تالا <物> 维纤导光，维纤学光
 纤光

ئوپتىكىلىق تېلېسكوپ 镜远望学光

ئوپتىكىلىق ساقلىغۇچ <电> 器储存光

ئوپتىكىلىق مىكروسكوپ <物> 镜微显学光

ئوپتىمېتىر <物>〔静〕 仪微测学光，器示指学光
 仪较比学光

ئوپتىمىزم <静> 义主观乐

ئوپتىمىزمچى <静> 者义主观乐

ئوپچىن <古>〔静〕 甲铠

指中 <理生> ئوتتۇرا بارماق
 几个等中 ئوتتۇرا بوي
 号括中 ئوتتۇرا ترناق
 币货径口中 <经> ئوتتۇرا دائىرلىك پۇل
 等中 مائارىپ ~ 档中، 等中 ئوتتۇرا دەرىجىلىك
 育教
 波中 <物> ئوتتۇرا دولقۇن
 农中 ئوتتۇرا دېھقان
 东中 <地> ئوتتۇرا شەرق
 石长中 <地> ئوتتۇرا شىپات جىنس
 层中 ئوتتۇرا قاتلام
 气大层中 <气> ئوتتۇرا قەۋەت ئاتموسفېرا
 缀中 <语> ئوتتۇرا قوشۇمچە
 ئوتتۇرا قول = ئوتتۇرا بارماق
 度纬中 <地> ئوتتۇرا كەڭلىك
 候气中 <气> ئوتتۇرا كىلىمات
 学候气中 <气> ئوتتۇرا كىلىمات ئىلمى
 学中 ئوتتۇرا مەكتەپ
 卫中 <体> ئوتتۇرا مۇداپىئەچى
 <军> ئوتتۇرا مۇساپىلىك باشقۇرۇلدىغان بومبا
 弹导程中
 脑中 <理生> ئوتتۇرا مېڭە
 点中 <数> ئوتتۇرا نۇقتا
 ئوتتۇرا ھال 等中، 儿溜不中، 等中 ئاپتوموبىل ~ تېزلىكتە
 . 进行度速等中以车汽 . كېتىپ باراتتى .
 锋中 <体> ئوتتۇرا ھۇجۇمچى
 ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 均平 : ھەربىر ئىشچى - خىزمەت-
 均平工职个每 . ئىككى يۈز يۈەن مۇكاپات تەگدى . چىگە ~
 . 金奖元 200 得分
 ئوتتۇرا ھېسابتا = ئوتتۇرا ھېساب بىلەن
 游中 <水> ئوتتۇرا ئېقىم
 骨股 <理生> ئوتتۇرا ئىلىك
 年中 ئوتتۇرا ياش
 社年中 ئوتتۇرا ياشلىقلار جەمئىيەتشۇناسلىقى
 学会
 难两退进， 难为右左 ئوتتۇرىدا قالماق
 ئوتتۇرىغا ئالماق ① 拥簇， 来起围
 كۈرەش قىلماق 斗围 / ئىشچىلار ئۆز ۋەكىلىنى ئوتتۇرىغا ئېلىۋې-
 لىپ قىزغىن ئالقىشلىماقتا . 表代的己自着拥簇们人工
 纳接② . 着呼欢地烈热

古 . ئوتى بار 的欢喜人讨 : گۈلەندەم خېلى ~ قىز ئىدى .
 . 娘姑的欢喜人讨个是姆代兰
 会就时轻减念思的子孩对 . 会就时轻减念思的
 会就时轻减念思的 . 的好

ئوتى تۇتماق = ئاچ كىرمەك
 魂销人令， 心倾人令 ئوتى يامان
 熬煎的情爱受 <成> ئوتىدا كۆيمەك
 ئوتىدا ئۆرتەنمەك = ئوتىدا كۆيمەك
 他 . ئوتىدا «ئوتىداق» : ئۇ بالىلارغا ئوت ئوتاتتى .
 . 了草锄们子孩让
 中郎， 生医 <方> [静] ئوتىداق
 态同共的 «ئوتىداق» ئوتىداق
 下就早大一们他 . 下就早大一们他 .
 了去草锄地 . 了去草锄地
 窝搭 ~ 棚窝 (的住时临人牧) [静] ئوتىداق
 棚窝住 ئوتىداق / 棚
 者草除， 者草锄 [静] ئوتىداقچى
 节季草除 [静] ئوتىداقغۇ
 棉 . 棉 . 了完锄花
 治医， 疗治， 病治 <古> [动] ئوتىداق
 料草 [静] ئوتىداق - بوغۇز
 石电 <化> [静] ئوتىداقتاش
 ، 旬中， 期中， 间中، 级中، 等中، 中① [静] ئوتىداقتۇرا
 央中 : يىلىنىڭ ئوتتۇرىسى / 中年
 月和阳太在处球地 . 月和阳太在处球地 .
 食月生发会就间中亮 . 食月生发会就间中亮
 小头两， 大间中 كىچىك / 小头两， 大间中
 品作的写期中争战 品作的写期中争战
 旬中 / 旬中 كۈلنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك بىر ئارال بار . 旬中
 19 . 19 - ئەسەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا 19 . 19 - ئەسەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا
 中纪世九十 中纪世九十
 女妇年中 女妇年中
 院法民人级中 院法民人级中
 亚中، 亚细亚中 <地> ئوتتۇرا ئاسىيا
 鹰夜亚中 <动> ئوتتۇرا ئاسىيا چۇغۇندىكى
 鸽亚中 <动> ئوتتۇرا ئاسىيا ياۋا كەپتىرى
 音中 <艺> ئوتتۇرا ئاۋاز
 纪世中 ئوتتۇرا ئەسىر

ئوتتۇز [静] 十三: ~ كۈن روزا تۈتۈپ ، پوقتا ئېغىز ئېچىپتۇ .
 闻浪大江大”同喻: 屎嘴一吃, 斋天十三封 < 谚 >
 同喻: 遍十三了见人的恨仇 < 谚 > . ئۆچ كۆرگەننى
 ~ قېتىم كۆرۈپتۇ . “窄路家冤” .

ئوتتۇز ئوغۇل 子伙小多众 : مەن ئوتتۇز ئوغۇلنىڭ ئال .
 过证保前面子伙小多众在我 . بەرگەن .

ئوتتۇزىنچى [静] < 数 > 第十三

ئوت - چۆپ [静] 草牧, 草: ئاتقى يوق ئەردىن ئوت - چۆپ
 草长如不, 汉子界的气名没 < 谚 > . بار دۆلك ياغشى .
 . 岗土的

ئوتخانا [静] 房草(的料草存贮)

ئوتخانە [静] < 机 > 室烧燃

ئوتخور [静] 的草食: ~ ھايۋانلار 物动食草, 物动草食

ئوتخور بېلىق < 动 > 鱼草

ئوتخورلۇق [静] 性草食

ئوتران [静] < 古 > 子裤

ئوترۇغ [静] < 古 > 屿岛, 岛

ئوت - سامان [静] 草(称总)

ئوت - سۇ [静] 草水: ئوت - سۈيى مول جاي 美丰草水
 方地的

ئوتسىندۇرماق «ئوتسىنماق» 态动使的

ئوتسىنماق [动] 火烤: ئۇلار تونۇر بېشىدا ئوتسىنىپ ئولتۇرات .
 تى . 火烤前坑饕在坐们他 .

ئوتسىنىشماق «ئوتسىنماق» 态同共的: ئۇلار گۈلخان ئەتراپدا
 ئوتسىنىشچاق پاراڭلاشماقتا ئىدى . 火烤边围周火篝在们他 .
 . 天聊边

ئوتغۇن [静] < 古 > 带皮宽(的带肚马紧收)

ئوتقاراق [静] < 古 > 仁瞳, 孔瞳

ئوتقاش [静] 炬火

ئوتقۇيرۇق [静] 的火点风煽: ~ ئادەم 人的火点风煽

ئوتقۇيرۇقلۇق [静] 火点风煽

ئوتقۇيرۇقلۇق قىلماق 火点风煽

ئوت - كاۋاپ 下见

ئوت - كاۋاپ بولماق < 成 > 来活去死得爱: قىز

ئۇنىڭغا ئوت - كاۋاپ بولۇپ كۆيۈپ يۈردى . 得爱他对娘姑 .

. 来活去死

ئوتكۆز [静] 具工的石钻验

ئوتلتماق¹ «ئوتلتماق» 态动使的

ئوتلتماق² «ئوتلتماق» 态动使的: ماڭا بىر يۈتۈم ئوتلتىپ

ئوتتۇرىغا تاشلىماق 出提: پىكىرنى ~ 见意出提
 ئوتتۇرىغا چۈشمەك ① 停调间居, 旋幹中从: بۇ
 ئىش ئالماقۇنىڭ ئوتتۇرىغا چۈشۈشى بىلەن تىنىچىپ قالدى .
 ② 出提. 来下息平才停调间居洪阿木力阿于由事
 بۇ قېتىمقى پائالىيەتتىن كېيىن نۇرغۇن پىكىرلەر ئوتتۇرىغا چۈش-
 تى . 见意多许了出提后之动活次这 .

ئوتتۇرىغا چىقماق ① 面出, 来出站: ئۇ ئوتتۇرىغا
 چىقىپ ئۆز پىكىرلىرىنى بايان قىلدى . 自了述陈来出站他
 ② 决解面出 出. 见意的已
 了现出又今天 . 现
 地头人出, 角头露崭 ③ . 事件一

ئوتتۇرىغا سالماق 出提: ئۇ ئۆز پىكىرنى ئوتتۇرىغا سال-
 دى . 见意的已自了出提他 .

ئوتتۇرىغا قويماق 出提: ئۇ جىرىم تىكىپ ئورمان بىنا
 قىلىش ھەققىدە ئۆز پىكىرنى ئوتتۇرىغا قويدى . 林造树植就他 .
 . 见意的已自了出提

ئوتتۇرىغا كىرمەك 间居: ئوتتۇرىغا كىرىپ ياراشتۇرماق
 解调间居

ئوتتۇرانچى [静] (的个中子孩三) 二老: ~ ئوغۇل 老
 子次, 二

ئوتتۇرانچى بوۋا 父祖曾

ئوتتۇرانچى موما 母祖曾

ئوتتۇرىچە [静] 均平: ~ ماڭاش 均平 / 资工均平 / ~ مو بېشى
 ھەسۇلاتى 均平 / 亩产 / 均平 / ۈنىڭ ~ نەتىجىسى 82 ئىدى . 他
 . 分 82 是绩成均平的

ئوتتۇرىچە باھا < 经 > 格价均平

ئوتتۇرىچە پايدا < 经 > 润利均平

ئوتتۇرىچە پەرق < 物 > 差误均平

ئوتتۇرىچە تېزلىك < 物 > 度速均平

ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا < 气 > 度温均平

ئوتتۇرىچە چەتنەش < 物 > 差偏均平

ئوتتۇرىچە سان < 数 > 数均平

ئوتتۇرىچە قىممەت < 数 > 值均, 值均

ئوتتۇرىچە ئۆمۈر 命寿均平

ئوتتۇرىچە ئىقتىسادشۇناسلىق < 经 > 经观中
 学济

ئوتتۇرىچە ئىگىلىك < 经 > 济经观中

ئوتتۇرىلاشماق [动] 半一: يول ئوتتۇرىلاشتى . 了走已路 .
 . 半一

ئوتتۇرىلىق [静] 间中

。了草吃始开羔羊 . قالدى

烧低发，红泛上脸〔动〕 ئوتۇقماق²

ئوتۇن 柴木，火柴〔静〕 يارغان پالتا ئىشكىنىڭ سىرتىدا قاپتۇ . 妇媳”同喻：外门屋在忘，柴完劈头斧<谚>

。“桥拆河过”：“外墙丢人媒，门进娶

叶败枝枯，草柴〔静〕 ئوتۇن - چاۋار

人柴卖，夫樵〔静〕 ئوتۇنچى

生营的柴卖柴砍，樵打〔静〕 ئوتۇنچىلىق

房柴，棚柴〔静〕 ئوتۇنخانا

炭薪〔静〕 ئوتۇن - كۆمۈر

林炭薪〔静〕 ئوتۇنلۇق

柴木〔静〕 ئوتۇن - ياغاچ

母云铀钙 <矿>〔静〕 ئوتۇننىست

头锄〔静〕 ئوتۇنغۇچ

锄菜蔬给 ~ 草除，草锄〔动〕 ئوتۇنماق

草锄米玉给，米玉榜 ~ قوناق / 草

ئوتۇياش 菜蔬〔静〕 قۇشناچىمنىڭ ئېشىنى ئوخشاتقان موللام .

先拉毛靠全，好得做饭的娘师 <谚> . نىڭ ئوتۇپىشى .

。“炊之米无为难妇巧”同喻：好菜的生

业菜〔静〕 ئوتۇياشچى

业植种菜蔬〔静〕 ئوتۇياشچىلىق

地菜〔静〕 ئوتۇياشلىق

菜须龙，笋芦，柏刁石 <植>〔静〕 ئوچىن

ئوچ¹ = ئوچۇم

，笔制木其以人厥突)名树种一 <古，植>〔静〕 ئوچ²

(杖拐，锤纺

ئوچاق 灶炉①〔静〕 ~ سالماق 盘灶 / ئوچىقىمنىڭ چىد .

شى يوق، مۇل - قۇرۇق بىلەن ئىشى يوق . <谚> 没灶炉

②。(烧能都火柴的湿的干指)湿或干管不，齿牙有

熔命革 地源发，地祥发，炉熔

地祥发的化文尔吾维 ئۇيغۇر مەدەنىيىتىنىڭ ئوچىقى

台锅，头灶 ىشى ئوچاق

肝龙伏 <药> ئوچاق چالمىسى

翻闹，糟糟乱得搞，气瘴烟乌得搞 ئوچاق قىلماق

闹子孩些这 . 天了 بۇ بالىلار بېشىمنى ئوچاق قىلمۇەتتى .

。天了翻

管风通(的用匠铁) <手>〔静〕 ئوقنەيزە

ئوچۇق 开敞 开睁，开张，放开，开①〔静〕 ~ دەرۋازا .

。着开门大 放放都天每园公 . باغچا كۈندە . ياتاقنىڭ

دېرىزىسى ~ ئىدى . 着开敞子窗的舍宿 . ئېغىز ئاچ

قويۇڭا ! 口一呷我让 !

ئوتلاشماق¹ «ئوتلىماق¹» 态同共的

ئوتلاشماق² «ئوتلىماق²» 态同共的 : ئۇلار چاي ئوتلاشتى . 茶饮们

ئوتلاق 场牧，场草〔静〕

兔草 <动> ئوتلاق توشقىنى

业牧畜地草 ئوتلاق چارۋىچىلىقى

蜥草，蜥原草 <动> ئوتلاق سالمىسى

鼠跳原草 <动> ئوتلاق يالمانتاقتىقى

猫斑原草 <动> ئوتلاق ياۋا مۇشۇكى

业场草，营经场草〔静〕 ئوتلاقچىلىق

茶口一 水口 ~ 水 / 水口 ~ 水 / 水口 ~ 水

ئوتلانماق «ئوتلىماق²» 态动被的 : ئارىدا بىر - ئىككى ئوتلام

چايۇ ئوتلاندى، بىرەر پارچىدىن نانمۇ بېيىلدى . 一了呷间其

。饕块几了吃，茶口两

满长 的盛茂草青，的草满长①〔静〕 ئوتلۇق¹

流水 方地的草 / سۈزۈك سۇلۇق، يۇمران ~ گۈزەل يايلاق ئوتلام

地草②原草丽美的草嫩满长，澈清

热炽②心的热火 ~ يۈرەك ①〔静〕 ئوتلۇق²

炯那他 的神有炯炯③的煦和，的

⑤的忌妒人别起引易容 <转>④眼双的神有炯

烈强 ~ مۇھەببەت ⑥情爱的烈强，情感的

⑥情爱的烈强，情感的 息叹的苦痛

ئوتلۇق³ 膛炉〔静〕 口风通(的坑饕)

، ساماۋەرنىڭ ئوتلۇقى 膛炉的炊茶

ئوتلىماق¹ 草吃〔动〕 ئۇ ئاتىن چۈشۈپ، ئاتىنى ئوتلاشقا

قويۇۋەتتى . 草吃去马放，马了下了他

ئوتلىماق² 抵，呷〔动〕 : موماي چايىنى ئىككى ئوتلىدى . 茶口两了抵太

把火起点，俗旧族尔吾维)邪驱火用〔动〕 ئوتلىماق³

نىڭ كېسەلنى ئوتلاپ ساقايتىش ئادىتى بار . ىبىزدا بىزى دېھقانلار .

俗习的病治邪驱火用有

ئوتنھارۋا = بويىز

ئوتوسكوپ 镜耳 <医>〔静〕

帽员官会社旧②子穗金的前帽花小①〔静〕 ئوتۇغات

志标衔官的上子

戴顶 ئوتۇغات مونچاق

ئوتۇقماق¹ 草吃始开(后奶断畜幼)〔动〕 قوزىلار ئوتۇقۇپ

什有，人爽直个是他 . ھۇنىدە نېمە بولسا شۇنى دەۋېرىدۇ .
 . 么什说么
 槽明 <水> ئوچۇق نور
 信息开公 ئوچۇق ئۇچۇر
 济经型放开 <经> ئوچۇق ئىقتىساد
 试考卷开 <教> ئوچۇق ئىمتىھان
 布诚开，落磊明光，大正明光〔静〕 ئاشكارا - ئوچۇق
 . 公： ~ ئىش قىلىش، ھىيلە - سىكر ئىشلەتمەسلىك لازم .
 - سۆز . 计诡谋阴搞要不، 大正明光要事做
 . 过谈地公布诚开没还们他 . لەشىگەندى .
 ، 地裸裸赤，地骨露，然公〔静〕 ئوچۇق - ئوچۇقتىن
 毁撕然公 تاشلىماق يىرتىپ كېلىشىمنى ~ 地胆张目明
 法吹鼓地胆张目明 / 议协 / 法شزىنى ~ تەرغىپ قىلماق
 义主斯西
 . 地阔开，天露〔静〕 ئوچۇقچىلىق
 阔开是周四们我 . ىتۇت ئەتراپىمىز ~ .
 . 地
 ~ ئوچۇقلاشتۇرماق «ئوچۇقلاشماق» 态动使的 : مەسلىنى
 化朗明题问使
 态动被的 «ئوچۇقلاشتۇرماق»
 . ئوچۇقلاشماق [动] 化朗明 : بۇ چىگىش مەسلە ئوچۇقلاشتى .
 . 了化朗明题难个这
 式形词名的 «ئوچۇق»
 大正明光，落磊明光〔静〕 ئوچۇق - يورۇق
 ىتۇچۇم [静] ① 捧 : ئۇ ئوچۇمىدىكى گۈلە - فاقلارنى بالىلارغا
 . 们子孩了给分果干的捧上手把他 . ەقىسىلەپ بەردى .
 捧几了喝他 . ىلېلىپ ئىچتى .
 破撮小一 ۇزغۇنچىلار ~ ىسر : 撮小 <转>② . 水泉
 子分坏
 . 态动使的 «ئوچۇملىماق»
 态同共的 «ئۇچۇملىماق»
 态动被的 «ئوچۇملىماق»
 ىتۇچۇملىماق [动] 捧，掬 : ئۇ ئوچۇمىلارنى ئۇچۇملاپ ئاغزىغا
 . ىلدى . 放里嘴往就甚桑起捧他 .
 笔随，写特 <文>〔静〕 ئوچۇملىق
 石赭 <矿>〔静〕 ئوخرا
 牙狗，齿犬，牙犬(的狗)〔静〕 ئوخراھ
 样作模装，作做②的比类，的喻比①〔静〕 ئوخشاتما
 件案推类 <法> ئوخشاتما دېلو
 ىتۇخشاتماق [动] ① 拟比，作比，作当，比相 : بىز ياشلىق

ئۇلەمەس . 不饿人的(的西东要敢)的话说敢 <谚> .
 仍眼双的他 . 死 . ئۇنىڭ كۆزلىرى تېخىچە ~ تۇراتتى .
 清，朗开，朗睛②子瞎眼睁睁 ۇزى ~ ۇزى . 着睜然的
 的朗睛 ۇزى ~ ۇزى . 朗睛气天天今 . ~ ۇزى . 脆
 一是他 . ىگىت ئىكەن . / 空天
 ، 率坦，露坦，白坦③ . 子伙小的朗开的笑爱说爱个
 ، 荡坦 ۇزى : ۇزى . 荡坦襟胸，白坦怀襟 ~ ۇزى .
 清④见意换交地率坦 ىكەرلەشمەك ~ ۇزى . 体身的露坦
 清迹字 ~ ۇزى . 朗明，显明，晰明，醒清，晰清，楚
 . 晰清音发 ~ ۇزى / 显明迹字，楚 .
 ىك مېڭىسى ناھايتى ~ ۇزى . ىلدۇ . ىلرەتەن ئاھىتى
 . ىمانلار تارقاپ، ىراقىتىكى ىزىلار بارغانسېرى ~ ۇزى .
 . ىشكە باشلىدى . ىسەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن .
 . ىكەر بولسا، ~ ىتۇتۇرغا قۇيۇلار .
 : ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 : ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 : ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 脸对开公 ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 对开公 <心>⑧ ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 价标码明，价标 <经> ئوچۇق باھا
 节音开 <语> ئوچۇق بوغۇم
 饼子合口开(子合的麦烧同) <食> ئوچۇق پۇرە
 法塞去血有 <牧> ئوچۇق بېچىش
 管明 <水> ئوچۇق تۇرۇبا
 报电码明 ئوچۇق تېلېگىرامما
 : ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 人老的 ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 信开公 ئوچۇق خەت
 课摩观，课开公 <教> ئوچۇق دەرس
 域水际国，海公 ئوچۇق دېڭىز
 审公 <法> ئوچۇق سوت
 折骨性放开 <医> ئوچۇق سۇنۇق
 人的率直 ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 统系放开 ئوچۇق سىستېما
 核结肺性放开 <医> ئوچۇق سىل
 市城放开 ئوچۇق شەھەر
 ، 人的方大 ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن ىلرەتەن
 人的慨慷
 红大 ئوچۇق قىزىل
 ىتۇخشاتماق [动] ① 拟比，作比，作当，比相 : بىز ياشلىق

ئورئاق بەلگە 符配通
 ئورئاق پاي <经> 股有共
 ئورئاق پروگرامما 领纲同共
 ئورئاق نىل 语同共
 ئورئاق دەۋا <法> 诉讼同共
 ئورئاق ئىگىدارچىلىق <法，经> 有共
 ئورئاقچى [静] 者种伙
 ئورئاقچىلىق [静] 耕伙，种伙
 ئورئاقلاشتۇرماق «ئورئاقلاشماق» 态动使的； مال - مۈلۈكنى
 有共产财使 ~
 ئورئاقلاشماق [动] ① 同共； غەلبە خۇشاللىقىغا ~ 胜享分
 达②。 忧分你为我 . 悦喜的利
 就们他与我 . 识共成 . بۇ ھەقتە ئۇلار بىلەن ئورئاقلاشتىم .
 识共成达此 .
 ئورئاقلىق [静] ① 性同共， 性致一， 点同共； ئۇلارنىڭ
 سىجىز - خاراكتېرىدا ھېچقانداق ~ يوق . 有没上格性们他 .
 点同共何任 <哲>② . 性同共، 性共
 ئورئاقلىقى 盾矛的性共
 ئورتودوكس [静] 子分派统正
 ئورتودوكسال [静] 的统正
 ئورتوگونال [静] <数> 的交正
 ئورتىت [静] <地> 石帘褐
 ئوردا [静] <古> ① 殿官② 廷朝
 ئوردا ئەدەبىياتى <文> 学文廷官
 ئوردا بېگى 官账司中官
 ئوردا تارىخچىسى 官史
 ئوردا شائىرى 人诗廷官
 ئوردا - ساراى [静] 阙官， 殿官
 ئوردان [静] <植> 草茜
 ئوردوۋىك [静] <地> 陶奥
 ئوردوۋىك سىستېمىسى <地> 系陶奥
 ئوردۇۋا [静] 都尔乌
 ئوردۇۋا [静] <古> ① 队军， 营军② 队部， 地营， 宿
 地营
 ئوردۇچە [静] ① 语都尔乌② 的式都尔乌
 ئوردېر [静] <经> 票传， 单帐
 ئوردېن [静] 章勋
 ئوردىنات [静] <数> 标坐纵
 ئوردىنات ئوقى <数> 轴纵， 轴标坐纵
 ئورغاق [静] 刀镰： ~ تۇتۇپ ئاتالغۇچە ، ئۇيماق تۇتۇپ

ئوراقچى 下见
 ئوراقچى پەرۋانە <动> 蛾叶卷
 ئوراقسىز [静] 的装散， 的装包无 [静] ~ بۇيۇم 的装包无
 品物
 ئوراقلىق [静] 的着卷， 的着包 [静] ~ نەرسىنى
 ئېچىپ كۆردى . 眼一了看西东的着包纸报用开打他 .
 ئورالغان [静] <气> 风颶
 ئورالما [静] 的裹包被， 的着包被 [静]
 ئورالما پوست <矿> 壳包 (物矿)
 ئورالما جىسىم <地> 体包， 体裹包
 ئورالماق «ئورساق» 态动被的
 ئوراما (ئورامى) [静] ① 圈， 卷② 圈线 : سىم ئورامى
 两卷够 ~ تاماكا ئىككى / 纸卷一 桃， 轴
 线轴一، 线轴一، 叶烟的烟支
 ئورام سانى <物> 数匝 (的圈线)
 ئورام² [静] <古> 道街， 巷， 街
 ئوراملىق [静] 的绕螺
 ئوراملىق ھالقا <物> 环绕螺
 ئورانگۇتان [静] <动> 猩猩大， 猩猩
 ئورانلاشماق [动] <古> 语暗对， 号暗对
 ئورانماق «ئورساق» 态复自的 : مېنىڭ قىزىتىم ئۆرلەپ يوتقان .
 غا ئورنىنىپ ياتقاندىم . 着躺里子被在裹， 烧高发我 .
 ئوراي [静] <方> 儿旋 (的上顶头)
 ئورەك [静] 坑小 : گەندە ئورىكى / لاي ئورىكى 坑泥
 ئوربىتا [静] <物، 天> 道轨 : ئاتومدىكى ئېلېكتروننىڭ ھە .
 رىكىتى بەلگىلىك ~ بويىچە بولىدۇ . 按动运子电的中子原 .
 行进道轨的定一照 ىر شارى ئوربىتىسى دېيىلىدۇ . 叫线路的转阳太绕围球地 .
 道轨球地作
 ئوربىتا قىيىسۇق بولۇڭى <天> 角偏道轨
 ئوربىتا ماگنىت مومېنتى <物> 矩磁道轨
 ئوربىتىلىق [静] 的道轨有
 ئوربىتىلىق ئايلىنىش <天> 转公
 ئورپاق [静] <古> 戴穿، 裳衣， 服衣
 ئورتا = ئوتتۇرا
 ئورتاق [静] 同共 : بىزدە ~ غايە بولۇشى كېرەك . 有要们我
 想理同共 . ~ كۆڭۈل بۆلىدىغان مەسىلە 同共 的心关同共
 题问 / بۇرنىڭ تەڭ ~ ، قانغىنىڭ دەرەخ ئۇچىدا . <谚>
 吃梢树在食觅鸦鸟， 吃同共物食得觅狼
 ئورتاق بازار 市场同共

物矿机有 <地> ئورگانىك مېنىرال
 料肥机有 <农> ئورگانىك ئوغۇت
 剂溶机有 <化> ئورگانىك ئېرىتكۈچ
 的下属，的庸附，的属附 <方>〔静〕 ئورلاڭ
 纶奥 <纺>〔静〕 ئورلون
 收麦 / 收麦 割收 割收 <农>〔静〕 ئورما
 پشتى، ~ باشلاندى. 了熟子麦，了始开割收，
 了熟子麦，了始开割收 <谚> ئورمىنى
 神死，片分要割收 <谚> ئورمىنى ئۆلۈم
 . 命人要
 季节割收 节季 割收 ئورما ۋاقتى
 草割 ~ 割 / 麦小割 ~ 割收، 割 <动> ئورماق
 机割收 ئورۇش ماشىنىسى
 林护 林树，林森 〔静〕 ئورمان ~ ئاسرىماق
 带林 ئورمان بەلۋېغى
 貂松 <动> ئورمان بۇلغۇنى
 分林 ئورمان بۆلۈكى
 林造 ئورمان بىنا قىلماق
 冠林 ئورمان تاجىسى
 网林 ئورمان تورى
 型林 ئورمان تىپى
 鸡棒 <动> ئورمان چىلى
 ئورمان داڭگۈبى = ئورمان كىرىشى
 法林森 ئورمان قانۇنى
 鸬鹚 <动> ئورمان كەكلىكى
 活羌 <植> ئورمان كىرىشى
 学候气业林 ئورمان كىلىماتولوگىيىسى
 候气林森 <气> ئورمان كىلىماتى
 猫林 <动> ئورمان مۈشۈكى
 学象气林森 <气> ئورمان مېتېئورولوگىيىسى
 鸮林 <动> ئورمان ھۇقۇشى
 统系态生林森 ئورمان ئېكولوگىيە سىستېمىسى
 学态生林森 ئورمان ئېكولوگىيىسى
 ئورمان ئېكولوگىيىسى ئىقتىسادشۇناسلىقى <经>
 学济经态生林森
 榛果大 <植> ئورمان ياڭقى
 鼠鼯 <动> ئورمان يەر قازىرى
 龄林 ئورمان يېشى
 员林护، 员管林 〔静〕 ئورمانچى
 业林 〔静〕 ئورمانچىلىق
 场林 ئورمانچىلىق مەيدانى

، 在健爸爸的刀镰握个有其与 <谚> ئانالڭ قالسۇن .
 爹的官当其与”同喻：世在妈妈的针顶拿个有如不
 . “在娘的饭要如不，在
 镰开麦小 ~ بۇغدايغا : 镰开 ئورغاق تەگمەك
 ئورغاق سالماق = ئورغاق تەگمەك
 人的刀镰作制 〔静〕 ئورغاقچى
 形园半 〔静〕 ئورغاقسىمان
 态动使的 «ئورماق» ئورغاقچى : ئۇ بىزگە بۇغداي ئورغۇزدى .
 子麦割们我让他
 乐弦管②队乐① <艺>〔静〕 ئوركېستىر
 谱乐弦管 <艺> ئوركېستىر نوتىسى
 态动使的 «ئوركېستىرلاشماق» ئوركېستىرلاشماق
 规器配 <艺> ئوركېستىرلاشتۇرۇش قائىدىسى
 . 则
 态动被的 «ئوركېستىرلاشماق» ئوركېستىرلاشماق
 器配 <艺>〔动〕 ئوركېستىرلاشماق
 弦管 ئوركېستىرلىق 〔静〕 的乐弦管 : ~ مۇزىكا ئۆمىكى
 器乐弦管 / 团乐 ~ چالغۇ ئورگىن
 器觉感 ئورگان ① <理生>〔静〕 سېزىش ئورگىنى
 官 / ئاڭلاش ئورگىنى ئورگان ② 官器 : مەمۇرىي
 ~ / 构机事军 ئورگان ③ 官器 : ھەربىي ئىشلار ئورگىنى
 报关机 作工关机 ~ / 构机事军 ئورگان ④ 官器 : ھەربىي ئىشلار ئورگىنى
 琴风管 <艺>〔静〕 ئورگان ⑤
 : 官器 ② 体物生، 体机 <理生>① 〔静〕 ئورگان ⑥
 官器动运 ئورگانىزمى
 学物生体机 <生> ئورگانىزم بىئولوگىيىسى
 学理心能官 <心> ئورگانىزم پىسخولوگىيىسى
 ئورگانىك 〔静〕 的机有 : بىز بۇ ئۈچ قىسىمنى ~ ھالدا بىر-
 لەشتۈردۇق . 了来起合结地机有分部三这把们我
 氮机有 <化> ئورگانىك ئازوت
 璃玻机有 <化> ئورگانىك ئەينەك
 料染机有 <化> ئورگانىك بوياق
 物合化机有 <化> ئورگانىك بىرىكمە
 土机有 <农> ئورگانىك تۇپراق
 体机有 <化> ئورگانىك جىسىم
 学化机有 <化> ئورگانىك خىمىيە
 应反机有 <化> ئورگانىك رېئاكسىيە
 成合机有 <化> ئورگانىك سىنتېز
 磷机有 <农> ئورگانىك فوسفور
 物机有 <化> ئورگانىك ماددا

之们他 . ئۇلارنىڭ ئارىسىدا مۇستەھكەم دوستلۇق ئورنىغانىدى .
 置安③. 谊友的固牢了立建间
 物装包〔静〕 ئورۇ
 变, 的硬发②燥干, 枯干, 干① <古>〔静〕 ئورۇت
 的硬
 煤火 <方>〔静〕 ئورۇغۇچ
 花莲金 <植>〔静〕 ئورۇسگۈل
 态同共的 «ئورۇماق»
 ئورۇشماق ①. ئورۇقۇق. 瘦很他. ~ ئۇ ناھايىتى . قوناق شېخىدەك . 远路瘦马 . يول يىراق . ~ ئات / 杆米玉像得瘦 ~ . 屎硬拉牛瘦 <谚> . كالىنىڭ پوقى چوڭ . ~ ئۆي . 瘰, 秕②. 角犄大个长牛瘦 <谚> . غا يوغان مۇڭگۈز . ~ دان 粒瘰, 谷秕
 子棒穷 <转>②马瘦① ئورۇق ئات
 果瘦 ئورۇق مېۋە
 路道, 路 <古>〔静〕 ئورۇقۇق
 的割未 ئورۇقسىز 〔静〕 的割未 ~ قالغان بۇغدايلار
 麦小
 ئورۇقلىتماق «ئورۇقلىماق» 态动使的: ئۇ ھازىر ئۆزىنى ئو-
 رۇقلىتىۋاتىدۇ . 肥减在正在现他 .
 ئورۇقلىقۇق ① 〔静〕 瘦, 相瘦: بۆرە يۇڭىنى پاخپايتىپ ئورۇقلىۋ-
 قىنى بىلدۈرمەس . <谚> 松抖毛把狼 相瘦露不,
 ئورۇقلىقۇق ② 〔静〕 的割收: ~ بۇغداي 子麦的割收已
 ئورۇقلىماق ① 〔动〕 瘦变, 瘦: 瘦变, 瘦: يېقىندا ئۇ نېمىشقىدۇر ئو-
 رۇقلاپ كەتتى . 了瘦么什为道知不他近最 . 膘掉② .
 كالا ئورۇقلىدى . 了膘掉牛 .
 ئورۇقلىماق «ئورۇماق» 态动被的: نەچچە ئون مو بۇغداي ئورۇل-
 دى . 了割麦小亩十几 .
 ئورۇقلىقۇق <方>〔静〕 槽料出(的房磨)
 ئورۇقۇم ① 〔静〕 割收, 镰开 ① 〔静〕 镰开子麦 ②
 茬: ئىككىنچى ~ بېدە 茬苜茬二第
 ئورۇن (ئورنى) ① 〔静〕 点地, 方地, 所处: ئىدارىنىڭ ئور-
 نى 点地的关机 / ئۇنىڭ كىيىملىرى ئۆزى قويغان ئورۇندا تۈ-
 راتتى . 他 的 还 服 衣 的 在 他 自 己 的 放 地 的 方 . بۇ قايىسى ~ ?
 子位, 置位, 门部, 位部②? (方地) 所处么什是这
 位座: تاۋۇش چىقىرىش ئورۇنلىرى 位部音发 / نەشرىيات
 ئورنى 门部版出 / كارىۋاتى ئۆز ئورنىغا جايلاشتۇرماق 把
 位占, 置位 占 ~ ئىگىلىمەك 〔静〕 置位的来原到安
 子 / ھەركىم ئۆز ئورنىغا ئۆتسۇن . 位各就各 . بۇ مېنىڭ
 ئورۇنمۇ . 我的位座 ③. 铺床, 盖铺③ . 是这: ئۇ ساقاغا سې-

ئورمانچىلىق ئىقتىسادشۇناسلىقى 学济经业林
 ئورمانزار = ئورمان
 ئورمانزارلىق = ئورمانلىق
 ئورمانشۇناس 〔静〕 家学林
 ئورمانشۇناسلىق 〔静〕 学林
 ئورمانلاشتۇرماق «ئورمانلاشماق» 态动使的
 ئورمانلاشتۇرۇلماق «ئورمانلاشتۇرماق» 态动被的
 ئورمانلاشماق 〔动〕 化林森, 盖覆林森
 ئورمانلىق ① 〔静〕 林森: ئورمانلىقنىڭ ئىچكىرىسى 深林森
 ② 处的林多: ~ 带地林多 / 林山 〔静〕 木梨花, 木桐花
 ئورمىچى 〔静〕 客麦, 人麦割
 ئورمىلىق 〔静〕 地的割收要: ئاتام سەھەردىلا ئورمىلىققا چى-
 قىپ كەتكەندى . 了去里地的割收要到就早清大爸爸 .
 ئورناتماق ① «ئورناتماق» 态动使的, 装安②: 立竖使: ئى-
 شك - دېرىزە ~ 窗门装安 / تېلېفون ~ 电装安
 话 / تۇۋرۇك ~ 子柱立 ~ 立确, 立建③ 立: دېپلوماتىك مۇنا-
 سۋەت ~ 系关交外立建 ~ 度制定确 ④ 架: 记登⑤ 线天设架 ~ 枪关机起架
 ئوپۇسىنى ئورنىتىپ بولمىدىم . 口户记登有没还我 .
 ئورناشتۇرماق «ئورناشتۇرماق» 态动使的
 ئورناشتۇرۇشماق «ئورناشتۇرماق» 态同共的
 ئورناشتۇرۇلماق «ئورناشتۇرماق» 态动被的
 ئورناشتۇرماق ① 〔动〕 于位: ئىككى سۇ ئارىسىغا ئورناشتۇرماق پوتىي
 位 于 之 的 间 的 碣 堡 ② 记 铭, 刻 铭: بوۋاينىڭ تەسىر-
 لىك سۆزلىرى قەلبىمىزگە چىڭ ئورناشتى . 爷爷感的人话
 深深语 刻铭我在 . 中心们我
 ئورنۇق <古>〔静〕 床
 ئورنىتىشماق «ئورناتماق» 态同共的
 ئورنىتىلماق «ئورناتماق» 态动被的: ئىككى دۆلەت ئوتتۇرىسى-
 دا دوستلۇق ۋە ھەمكارلىق مۇناسىۋىتى ئورنىتىلدى . 间之国两
 立建 了好友作合关系 .
 ئورنىدا ① 〔静〕 地原: ئۇ ~ قىسىم قىلماي تۇرىۋەردى . 原他
 地: ئۇنىڭ ~ ئانىسى ②. 着站地动不地 替: 像... 地样
 جاۋاب بەردى . 了答回他替妈妈 . ۇ باينىڭ ئۆيدە ئات -
 كالا ~ ئىشلىدى . 儿活干样一马牛像家主财在他 .
 ③ 恰, 当, 理有: گەپ دېگەننى ئورنىدىراق قىلىڭ! 说要话
 得有点恰(几点) !
 ئورنىماق ① 〔动〕 刻铭, 记铭: ئۇنىڭ سۆزلىرى قەلبىمىزگە
 ئورناپ قالغانىدى . 中心们我在记铭话的他 : 立建② .

، 言诺行履 ~ ۋەدىنى / 务任的己自成完 ~ پىسىنى
 索要现实 ~ تەلەپنى / 令命行执 ~ بۇيرۇقنى / 约践
 ~ مۇزىكا / 曲歌唱演 ~ ناخشا : 奏演، 唱演، 演表②
 曲乐奏演

术艺演表 ئورۇنلاش سەنئىتى
 巧技演表 ئورۇنلاش ماھارىتى
 格风演表 ئورۇنلاش ئۇسلۇبى

草母 <植>〔静〕 ئورۇۋەن

素维谷 <药>〔静〕 ئورىزانول

的卷〔静〕 ئورغۇچى

叶苞，叶卷 <植> ئورغۇچى يوپۇرماق

须卷 <植> ئورغۇچى يىپچە

稿②稿文，稿原① <印>〔静〕 ئورىگىنال (ئورىگىنالى)
 纸

的缠，的绕〔静〕 ئورىما

线包纱 <物> ئورىما سىم

ئورىماق ①〔动〕 卷，绕，缠，裹，包
 线往 ~ ىغا بايتىما / 布脚裹缠上脚往 ~ ىغا
 线绕上轴 / 线绕上轴 / 线绕上轴
 绕环③。话说喳喳唧唧他着围们娘姑。
 绕围 : شەھەر ئەتراپىنى تاغلار ئوراپ تۇرىدۇ。
 市城

座户猎 <天>〔静〕 ئورىئون

素尿 <衣，化>〔静〕 ئورىيا

ئوزاق ①〔静〕 天前 ~ / 天前 ~
 ئوزاق ② (ئوزاقى) 样模〔静〕 : ئوزايگىدىن قارىغاندا، قە
 ىين ئىشقا دۇچ كەلگەندەك قىلسەنغۇ؟
 子样看，子样看
 ？ 题难个一

的(天，年)前〔静〕 ئوزاقى

年前 ئوزاقى يىل

态动使的「ئوزماق」 ئوزدۇرماق

起记，起忆回 <古>〔动〕 ئوزغارماق

把火，焰火 <古>〔静〕 ئوزغۇچ

ئوزماق ①〔动〕 过超，过越，越超
 ماشىنا ئاتلىقلاردىن ئوزۇپ
 كتتى . 人的马骑了越超车汽 .
 ئەللەردىن ئوزۇپ كەتمەك
 家国中展发他其过超
 读没，步进人的书过读 <谚> .
 步退人的书过

尖冒上习学 ~ ئوقۇشتا : 尖冒 ئوزۇپ چىقماق

免避，脱逃，脱解，脱摆 <古>〔动〕 ئوزماق²

垫坐(车汽)②子椅，子凳①〔静〕 ئورۇندۇق

的子椅有，的子凳有〔静〕 ئورۇندۇقلۇق

位去失 <静> 子位无，置位无①

的义意无，的谓无②子位去失，置

，的当适不，的理无③ 牲牺的谓无免避

的端无 ~ ىلەپ / 索要理无 ~ ىلەپ / 索要理无 ~ ىلەپ

责指端无 ئەيىبلەمەك ~ / 当不用使金资

式形词名的「ئورۇنسز» ئورۇنسزلىق

盖铺〔静〕 ئورۇن - كۆرپە

态动使的「ئورۇنلىماق» ئورۇنلىماق

ئورۇنلاشتۇرماق «ئورۇنلاشماق» 态动使的 : ئۇ مېھمانلارنى

ئۆز ئۆيىگە ئورۇنلاشتۇردى . 里家己自到顿安人客把他

كەسىپ ئالماشقان ھەربىيلەرنى ~ ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

佈，作工排安 ~ ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

佈，作工排安 ~ ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

佈，作工排安 ~ ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

佈，作工排安 ~ ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

佈，作工排安 ~ ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

态同共的「ئورۇنلاشتۇرماق» ئورۇنلاشتۇرۇشماق

态动被的「ئورۇنلاشتۇرۇلماق» ئورۇنلاشتۇرۇلماق

舍宿了排安己人客 . 舍宿了排安己人客 .

态同共的「ئورۇنلىماق」¹ ئورۇنلاشماق¹

态动被的「ئورۇنلاشماق」² ئورۇنلاشماق²

نىڭ ئۆيىگە ئورۇنلاشتى . 里家民农了到住晚当们他

50 - يىللاردا مۇشۇ يېزىغا كېلىپ ئورۇنلاشقاندى . 是他

50 : (学就或作工)置安被② . 的家安乡个这到来代年

置安被他 . ئۇ ناھىيىلىك رادىئو ئىستانسىسىغا ئورۇنلاشتى .

我 . 站播广县在 . ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

我 . 站播广县在 . ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

我 . 站播广县在 . ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

我 . 站播广县在 . ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

我 . 站播广县在 . ىلەپ / 间时排安理合 ~ ىلەپ

态动被的「ئورۇنلىماق» ئورۇنلانماق

了成完务任的我们

十四有 ①〔静〕 ئورۇنلۇق

正当，的理合，的理有② (车轿大)士巴大的位座个

的 : ئۇنىڭ دېگەنلىرى ~ . 理有话的说他 .

要的正当，求要的理合 ئەلەپ ~ / 用费的理合

所其得死 ئۆلۈش ~ / 求

ئورۇنلىماق ①〔动〕 现实，行执，行履，成完

言谣，伤中，毁诋，蔑污，谤诽 <古>〔静〕 ئوزۇن
，者非是弄搬，者告诬，者谤诽 <古>〔静〕 ئوزۇنچى
者伤中谣造

ئوسا <农>〔静〕 灌溉(的前种播)① 透浇地把
地的过浇，地的过灌(前种播)②

ئوسىغا سۇ باشلاندىمۇ؟ 吗了水浇地灌冬给？
ئوسا بولماق <农> 水浇，水灌(地的前种播)给
بۇغداي تېرىيدىغان يەرلەر ئوسا بولدى. 了
了

ئوسا تاۋلاشماق 好墒地: ئوسا تاۋلاشمىسا، ماسىسلار تو.
لۇق ئۆسەلمەيدۇ. 全不长儿苗，好不墒地

ئوسا سۈيى <农> 水前播
ئوسا قىلماق <农> 水浇，灌溉(前种播)

بىرگە جىددىي ئوسا قىلىشۇناتتى. 农们正在张紧灌地
。溉

ئوسازون <化>〔静〕 ئوسال
، 人的糕糟 ~ ئادەم 糕糟 <静> ئوسال
样这么怎色脸的你？ ~ چىرايىڭ نېمانچە ~ 人的儿劲差

ئوسال بولماق 境窘人陷 堪难 堪难 堪难
ئوسال بولماق 看难，堪难 看难: ئۇ سەل ئوسال بولۇپ،
ۋەلىلىدە قىزاردى. 脸了红涨微微，堪难点有到感他
ياش يېگىت ئىشتا قېرىلارغا يېتەلمىسە، بەك ئوسال بولدىۇ.

ئوسال قىلماق 堪难使 堪难使: ئۇ ئادەمنى ئوسال قىلىدىغان بەزى
گەپلەرنى قىلىۋەتتى. 他的话的堪难人令些一了讲他

ئوساللاشتۇرماق «ئوساللاشماق» 态动使的: باشقىلارنىڭ ئال-
دىدا مېنى ئوساللاشتۇرما جۇمۇ! 难我前面人别在要不你!

ئوساللاشماق ① <动> 坏变，糟变，化恶: ئۇنىڭ مەجەزى
ئوساللىشىپ كەتتى. 了坏变气脾的他. نېمانچە ئوساللىشىپ

كەتتىڭ؟ 么这得变么怎你؟ ئۇنىڭ سالامەتلىكى ئوساللاش-
تى. 丑丢，堪难②. 了化恶况状康健的他. ئۇ ئۆزىنى
چاغلىماي ئوساللىشىپ قالدى. 丑了丢力量不自他

ئوساللىق «ئوسال» 式形词名的: مۇنداق ئوساللىقنى ئۆز ئىخ-
تىيارىم بىلەن قىلىدىمۇ؟ 眼现人丢种这干愿情甘心是我？
吗事的

ئوسانماق <古>〔动〕 ① 烦厌，厌讨，恶厌，烦厌
悔后

ئوستېرتاگىيە 下见
ئوستېرتاگىيە قىل قۇرتى <动> 虫线氏奥

ئوزوكېرت <矿>〔静〕 蜡地
ئوزون <化>〔静〕 氧臭

ئوزون بۇلۇتى <气> 云氧臭
ئوزون قاتلىمى <气> 层氧臭

ئوزۇغ <古>〔静〕 的醒清，的着醒
ئوزۇق¹ <静> ① 品食，物食: بالغا قۇۋۋەتلىك ~ كېرەك . 儿

~ مەنئى: 养营，粮食 <转>②. 品食养营要需童
的业工是炭煤. 粮食神精 / 粮食神精
ئوزۇقنىڭ تارتىپ ئادەملەرگىچە جىمى جانلىقلار يەر-
دىن ~ ئېلىپ ھايات كەچۈرىدۇ. 粮食生物生有所人到物植从

ئوزۇق² <古>〔静〕 的越超
ئوزۇق - تۈلۈك <静> 粮口，粮干，品食，粮食，物食

ئوزۇقسىز <静> 的物食无，的粮食无
ئوزۇقشۇناس <静> 家学养营

ئوزۇقشۇناسلىق <静> 学养营
ئوزۇقلاندۇرماق «ئوزۇقلانماق» 态动使的

ئوزۇقلاندۇرۇشماق «ئوزۇقلاندۇرماق» 态同共的
ئوزۇقلاندۇرۇلماق «ئوزۇقلاندۇرماق» 态动被的: بالىلار قۇۋ-

ۋەتلىك ئوزۇقلاندۇرۇلغاندىلا، ساغلام ئۆسۈپ يېتەلمەيدۇ. 孩给
。长成康健能才，品食的富丰养营供提子

ئوزۇقلانماق ① <动> 吃，吃饭: ئۇلار خورجۇنلىرىدىن مايلىق
توقاچلىرىنى ئېلىپ ئوزۇقلاندى. 油小出拿里褙褙从们他
مېھمانلار ئوبدان ئوزۇقلىنىپ ئارام ئالسۇن. 人客请
ئوزۇقلۇق¹ <静> ① 的物食有: ~ ئات ھارماس. <谚>

ئوزۇقلۇق² <静> ② 的养营有: ~ يېمەكلىكلەر
干④地稼庄 ~ 的稼庄种 <转>③ 品食养营
点一上带他: ئۇ ئازراق ~ ئېلىپ يولغا راۋان بوپتۇ.

ئوزۇقلۇق³ <静> ⑤ 的养营: ئوزۇقلۇققا باي يېمەكلىكلەر
品食的富丰养

ئوزۇقلۇق ئاشلىق 粮口
ئوزۇقلۇق تەركىبى 分成养营

ئوزۇقلۇق زەنجىرى <生> 链物食
ئوزۇقلۇق قىممىتى 值价养营

ئوزۇقلۇق كۆمۈلچى <农> 块养营
ئوزۇقلۇق ماددا 分养，质物养营

ئوزۇقلۇق² <古>〔静〕 性惕警: 觉警，惕警，警机
性觉警

ئوزۇق - ئوقەت <静> 物食

ئوسسلاتورىيە 下见

藻颀 <植> ئوسسلاتورىيە يۈسۈنى

刺讽，弄嘲，笑嘲，笑讥 <古>〔动〕 ئوسغانچۇلاماق

走流水 <谚> . سۇ كېتىدۇ قاش قالدۇ . (子叶) 玛斯奥，蓝板，兰菘 <植>〔静〕 ئوسما

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

“庙了不跑

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

尚和了得跑”同喻；在毛眉了掉玛斯奥，在头石了

ئوشتۇماق ①〔动〕 断折，折； ئۇ سۆگەتتىن بىر تال چۆپۈك

ئوشتۇۋالدى . 条树根一下折上树柳从他 . 碎搞，掰② .

نان ~ 饷掰 / يامانلىق سۈيىنى ئىچكۈچە ، قاپقىنى ئوشتۇۋەت .

。碎打芦葫水把如不，水的人恶喝其与 <谚>

的《姆卡木二十尔吾维》克夏乌 <艺>〔静〕 ئوششاق

(曲套八第

开的余多 چىقىم ~ 余富，余多，多〔静〕 ئوششۇق

中不话的余多 <谚> . گەپ قۇلاققا ياقماس . 支

伤不富财的余富 <谚> . 听 ~ دۆلەت باشنى يارماس .

头田于在他 . ئۇ كېرىمىدە يېرىم يىلدىن ئوشۇقراق تۇردى .

头国 . دۆلەت ~ ئاشلىقنى بىزدىن سېتىۋالماقچى .

。粮余购收们我向算打家

动劳余剩 <经> ئوشۇق ئەمگەك

品产余剩 <经> ئوشۇق مەھسۇلات

载超 <交> ئوشۇق يۈك

ئوشۇق؟ ①〔静〕 骨踝 <理生> ئۇنىڭ پۇتىنىڭ ئوشۇقى

石髀③骨腕蹄② . 了白脱骨踝的他 . 骨髀

石髀打 ئوشۇق ئوينىماق

牌羊个四) 贏(賭玩)① ئوشۇقى ئالچۇ چۈشمەك

石(上朝均面凹)② <转> 运走 : ئوشۇقۇك ئالچۇ چۈش .

تى ، ئەمما ئالدىراپ كەتمە ، تېخى كۆرىمىز ! 啦运红走可你 !

！ 瞧着走们咱，忙别是但

ئوشۇقى ئالچۇ قويماق = ئوشۇقى ئالچۇ چۈشمەك

ئوشۇق - تۆشۈك 〔静〕 的多过，的余多 : ئۇ ئىشقا پۇختا ،

的多不话，实踏事做个是他 . كېيى يوق بالا ئىدى .

。子孩

ئوشۇقتىن - ئوشۇق 〔静〕 地谓无，地白白 : مەن ~ بىر-

مۇنچە نەرسىلەرنى ئويلاپ يۈرۈپتەمەن . 那了虑考地白白我 .

。多么

ئوشۇقچە ①〔静〕 地谓无，地白白 : ئاۋازە بولماق

的余多 乎忙瞎，烦 ~ 的下余剩，的余多 ②

人 ~ 品产余剩 品产余剩 / بۇ يەردە سۆزلەپ ئولتۇرۇش

~ ئىش - تە ! 嘛举一此多是说儿这在 ! 嘛 ~ كۈچنىڭ

ھەممىسى مۇشۇ يەرگە سەرپ قىلىندى . 了在花都力余有所 .

。方地个这

ئوشۇقچە خادىم 员冗

ئوشۇقچىلىق 〔静〕 余多，余富 : ماشىنىلارنىڭ ياخشىلىنىشى

ئادەم كۈچىنىڭ ئوشۇقچىلىقىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . 的器机

。余多为成动劳力人使进改

式形词名的 «ئوشۇق» ئوشۇقلۇق

官子 <古, 理生>〔静〕 **ئوغۇلچۇق**

ئوغۇلسىز <静> 子儿有没: ئۇ ئوغلى قازا قىلىپ كېتىپ ،

قالدى . 子儿了没 ، 世去子儿他 .

ئوغۇل - قىز <静> 女子 ، 女儿: قەھرىمان ئوغۇل - قىزلار

女儿雄英

ئوغۇللۇق <静> «ئوغۇل» 词名象抽的: ئوغۇللۇققا ئالماق

义为收 <静> / 子儿干认 ، 子 / 门插倒 كىرمەك

ئادەم ، بۇ ئىشلارنى بىلىشىڭىز كېرەك . 的孩男 ، 的子儿②务义的子儿

子儿个三有是也你 . 得懂该您事些这 ، 了人的

قىردى . 爸爸看照爱的子儿用他 .

子柱(的榱架面上) <古>〔静〕 **ئوغۇلمۇق**

吐呕 <方>〔动〕 **ئوغۇماق**

ئوغۇنۇتتە <方>〔静〕 里那在 ، 儿那在

盒饵毒 <静〕 **ئوغىدان**

官军 <军>〔静〕 **ئوفتسىبەر**

词名象抽的 «ئوفتسىبەر» **ئوفتسىبىرلىق**

石纹蛇 ، 岩绿蛇 <矿>〔静〕 **ئوفىئولت**

箭个一 <静〕 ①箭 ، 矢: ئالدىغا ئوقتەك ئېتىلىپ بارماق

去前上冲步 / نشانلىق ~ ئاتماق 的有放矢 / ~ يەتمىگەن

بەرگە قىلىچ شىلتىمە . <谚> 刀挥莫方地的到不射箭

弹子的出射 <谚> . 弹子②: ئاتقان ~ قايتىپ كەلمەس .

“收难水覆”同喻: 来不回 / ئېيتىلغان سۆز ئېتىلغان .

“追难马驱 ، 言喻: 便粪怪出不拉 ، 弹子怪中不打 <谚> .

“房茅怪来屎出不拉”同

ئوق ئاتماق ، 枪开 射击: ئۇ ئارقا - ئارقىدىن ئۈچ پاي

ئوق ئاتتى . 枪三了开连他 . 射击弹实 ~ راست

ئوق باسماق 弹子上

ئوق تەگمەك 中击 ، 弹中

ئوق چىقارماق = ئوق ئاتماق

ئوق مۇسابىسى <军> 程射

ئوق ئۈزىمەك = ئوق ئاتماق

ئوق ئىزى 孔弹 ، 痕弹

ئوق ياغدۇرماق 射扫

ئوق يولى <军> 道弹

ئوق تېمەك = ئوق تەگمەك

ئوق يىلان <动> 蛇箭 ، 蝰极北

ئوققا تۇتماق 射扫 ، 射击: ئەتراپنى ~ 射扫围周向

دەن كۆپرەكى قوشۇمچە ئوغۇتلاندى . 肥了追子麦亩多千五 .

ئوغۇتلۇق <静〕 ①施了肥 ، 的肥了上 ، 的用料肥做②:

~ ئۈسۈملۈك 肥绿物作

ئوغۇتلىماق <动〕 肥上 ، 肥施: ئۇلار بۇغداي يېرىنى بىر كۈد .

دىلا ئوغۇتلاپ بولدى . 肥了完施地麦给就天一们他 .

ئوغۇر¹ <古>〔静〕 时机 ، 间时 ، 候时

ئوغۇر² <古>〔静〕 福幸 ، 气福 ، 福

ئوغۇر³ <古>〔静〕 马的斑白有梁鼻

ئوغۇر⁴ <方>〔静〕 钵乳木 ، 臼木

ئوغۇرلۇغ <古>〔静〕 的时其当正

ئوغۇز¹ <静〕 乳初

ئوغۇز چىش <理生> 牙乳 ، 齿乳

ئوغۇز شورپا (的喂儿婴的内天 40 后生出给)

汤肉

ئوغۇز² <古>〔静〕 斯古乌 ， 揭呼 ، 之落部厥突代古

(—

ئوغۇش <古>〔静〕 族氏 ، 族家 ، 属亲

ئوغۇق <古>〔静〕 子袜皮

ئوغۇل (ئوغلى) <静〕 ①子儿: ئۇنىڭ ئادىل ئىسىملىك بىر

ئوغلى بار . 子儿的力迪阿叫名个有他 . 孩男②: ئوغ -

سا ئۆزىدىن كۆرەر ، قىز تۇغسا ئۆزگىدىن . <谚> 孩男了生

己自夸 . 人别怪孩女了生 ، 己自夸 . قىز ئاند .

نى . <谚> . 妈妈学孩女 ، 爸爸学孩男 ③: ئوغ -

لۇم ، ئۇنداق قىلماڭ ، ماڭا ئىچىڭىز ئاغرىسۇن! 子孩! 这别 ،

، 生学男 ④! 吧我怜可可怜可 ، 样

生男

ئوغۇل بالا ①孩男 ②儿男 ، 汉子男 ، 丈夫大: قا -

سىم ئاكا ، ~ ئىكەنسىز . 汉子男个是真您 ، 哥大木斯喀 .

ئوغۇل بالسلىق = ئوغۇل بالسلىق

ئوغۇل بالسلىق 汉子男 魄气 丈夫大: 概气 ~ قىل -

ماق 魄气汉子男有事做

ئوغۇل نەۋرە 子孙

ئوغۇلجىماق <方>〔动〕 敬尊 ، 重尊

ئوغۇلچاق <静〕 子小小 ، 孩男小: ئوغۇلچاقلارنىڭ يېشى

يېتىپ ، سۈننىتىنى ئورۇنلاش زۆرۈر بولۇپ قالدى . 们子小小 .

了礼割办该 ، 了到龄年的

ئوغۇلچە <静〕 的式孩男: ~ ياسانماق 装男扮女

ئوغۇلچىلاپ 下见

ئوغۇلچىلاپ كىرمەك 门插倒 ، 赘入: ئۇ قىزنىڭ ئۆ -

يىگە ئوغۇلچىلاپ كىردى . 了家娘新赘入他 .

ئوقلاشماق «ئوقلىماق» 态同共的: ئەسكەرلەر زەمبىرەكنى ئوق-
 لاشتى. 弹炮了上炮大给们兵士.
 ئوقلانماق «ئوقلىماق» 态动被的: ئوقلانغان تاپانچا ئوقۇرۇق
 枪手的膛
 ئوقلىماق 膛上〔动〕: 弹子填装, زەمبىرەكنى 上弹炮 ~
 膛 / ئۇ تۆپلىككە يامشىپ چىقىپ كېتىۋېتىپ ئاپتوماتى ئوق.
 了. 弹子了上装枪锋冲给并丘土上爬他.
 ئوقۇبەت 〔静〕 难苦: ئۇ كونا جەمئىيەتتە نۇرغۇن ~ تارتقان.
 他旧社受会很多苦.
 ئوقۇبەتسىز 〔静〕 难苦无: ~ تۇرمۇش 的难苦有没
 活生
 ئوقۇبەتلىك 〔静〕 难苦: ~ تۇرمۇش 活生的难苦
 ئوقۇتقۇچى 〔静〕 师教, 教员: ئوقۇتقۇچىلار قوشۇنى ئوقۇتقۇچى
 伍队资师, 伍
 ئوقۇتقۇچىلىق 〔静〕 工学教: ~ قىلماق 工学教事从
 师教当, 作
 ئوقۇتماق «ئوقۇتماق» 态动使的: ئۇ ماڭا بېغىشلىمىنى ئوقۇت-
 تى. 词献读我让他. 词献读我让他. ئىقتىسادى ئەھۋالى ياخشى بولمىغاچقا,
 ئۇ بالىلىرىنى ئوقۇتالمىدى. 因经济状况不好, 未能他,
 学上们子孩让
 ئوقۇتۇش پىلانى <数> 划计学教
 ئوقۇتۇش تەتقىقاتى <数> 究研学教
 ئوقۇتۇش سائىتى <教> 时学
 ئوقۇتۇش پروگراممىسى 纲大学教
 ئوقۇر 〔静〕 槽: ئالمىغان ئاتقا ~ ساپتۇ. <谚> 没还马
 槽盘就买. 同喻: “急过之操”. ئات ئايلىنىپ ئوقۇرىنى تا-
 يار. <谚> 头槽归终里千走马. 同喻: “根归叶落”.
 槽 <气>
 ئوقۇرى ئېگىز <成> 高槛门: 尘出世傲”同喻;
 “合寡落落
 ئوقۇرەك 〔静〕 <理生> 骨锁, 窝肩
 ئوقۇرسىمان 〔静〕 的形槽, 的状槽
 ئوقۇرسىمان تۆۋەن بېسىم <气> 压低形槽
 ئوقۇرسىمان قۇيۇن <气> 旋气槽, 旋气式槽
 ئوقۇرسىمان ۋادى <地> 谷形槽
 ئوقۇرلۇق 〔静〕 的槽有
 ئوقۇرلۇق بېتون تاختا <建> 板型槽
 ئوقۇرلۇق پروكاتلاش <冶> 轧槽
 ئوقۇرمەن 〔静〕 者读
 ئوقۇرۇق¹ 〔静〕 <动> 蝇皮牛

ئوق² 〔静〕 ① 轴: چاقنىڭ ئوقى 轴的子轮 / ھارۋىنىڭ ئوقى
 轴车 / جۇۋازنىڭ ئوقى 轴木的机油榨土 / يەر شارنىڭ
 ئۆز ئوقى ئەتراپىدا ئايلىنىشى 转自球地 轴, 轴 <数> ②
 线心中, 线
 ئوق پىشاڭ 扛撬(的盘磨撬)
 ئوق سىزىق <数> 线轴
 ئوق كۆزنەك <机> 瓦轴, 套轴
 ئوق ۋېكتور <物> (量) 矢轴
 ئوق ئېرىق <水> 渠斗
 ئوق يىلتىز. 根主, 根直 <植>
 ئوق³ 〔静〕 (份的产遗) 份: مەراس ئۈچ ~ قىلىنىپ, ئىككى ~
 ئوغۇلغا, بىر ~ قىزغا بېرىلدى. 份三成搞产遗. 份两给份了
 儿, 子儿一份给了儿女.
 ئوق⁴ 〔助〕 <古> 是就, 就: 仅仅, 是就, 就... (前调强表) 啊,
 (气语的词个
 ئوقا 〔静〕 <古> 证保, 保担
 ئوقەت 〔静〕 ① 意生: 卖买, 意生: مەن بۈگۈنكى ئوقەتتىمىدىن خېلىلا
 مەنۈن بولدۇم. 意满当相意生的天今对我. بيعگم ئۈچۈن
 خىزمەت, ئۆزۈم ئۈچۈن ~. <谚> 子主为活干
 西东么什是这? 西东②. 己自为
 ئوقەتچى 〔静〕 人意生, 人卖买
 ئوقەتچىلىك ① «ئوقەت» 词名象抽的 <经> 业实
 ئوقەتچىلىك بانكىسى <经> 行银业实
 ئوقتارغا 〔静〕 <方> 洼洼坑坑, 平不低高, 平不凸凹
 ئوقتام 〔静〕 <古> 地箭一
 ئوقچۇتماق «ئوقچۇتماق» 态动使的
 ئوقچۇتماق 〔动〕 ① 出冒, 溅进: بېلىقلار سۇ ئۈستىگە ئوق-
 چۇپ چىقتى. 面水了出跳鱼. بۇلاق سۈيى ئوقچۇپ چىققاقتا.
 ② <转> 越跳, 跳: 着冒外往水泉. 跳, 越: ئىت بىرلا ئوق-
 چۇپ ئۇنىڭ كەينىگە ئۆتۈۋاتتۇ. 狗一就跳到了他的身
 后
 ئوقداش 〔静〕 的轴同
 ئوقداش كابىل <物> 线轴同
 ئوقدان 〔静〕 ① 袋箭, 囊箭, ② 袋弹子, ③ 夹弹
 ئوق - دورا 〔静〕 药弹
 ئوقسىمان 的式轴
 ئوقسىمان يۈگەلمە بۇلۇت <气> 云轴卷
 ئوققازان 〔静〕 <机> 轴承
 ئوقلاتماق «ئوقلىماق» 态动使的: ئوقلىتىپ جەڭچىلەرگە مىل-
 تىقنى ئوقلاتتى. 弹子上装枪给们士战让官军.

来起了念始开 . ئۇ سۆزگە چىقىدىغانلارنىڭ ئىسمىنى ئوقۇ-
 ، 书念， 书读， 学上② . 字名的人言发了读宣他 . ۋى
 个三有他 . بىرسىمۇ ئوقۇمىغان . 学学在他 . ئۇ مەكتەپتە ئوقۇيدۇ . 子孩
 不 < 谚 > . ئوقۇماي موللا بولغان ، چۇقۇماي قاغا . 书读校
 ؛ “术无学不” 同喻 ؛ 鸦乌了成啄会不 ، 拉毛了当书念
 他 . ئۇ ئۇيغۇر تىلىنى ئوقۇغان . “喝混吃混” ؛ “数充芋滥”
 . 语尔吾维过学
 ، 的历阅有 ، 的广识见 ، 的问学有 [静] ئوقۇمۇشلۇق
 问学有 كىشى ~ / 士之识有 ، 士人明开 ~ ؛ 明开
 家人香书 ~ / 士之学饱 ، 人的
 ئوقيا (ئوقيايم ، ئوقيايك ، ئوقياسى) [静] 箭， 箭弓 ~ ؛ 箭
 箭射
 械军 ، 器兵 [静] ئوق - ياراغ
 披伽犷 < 动 > [静] ئوكاپى
 烷辛 < 化 > [静] ئوكتان
 限卦 < 数 > ② 仪分八 < 交 > ① [静] ئوكتانت
 程频倍 < 电 > ② 度八 < 艺 > ① [静] ئوكتاۋا
 盐酸二乙 ، 盐酸草 < 化 > [静] ئوكسالات
 物化氧 < 化 > [静] ئوكسىد
 酶化氧 < 化 > [静] ئوكسىدازا
 的化氧脱 [静] ئوكسىدسىز
 态动使的 « ئوكسىدسىزلانماق »
 态动被的 « ئوكسىدسىزلاندۇرماق »
 化氧脱 ، 原还 < 化 > [动] ئوكسىدسىزلانماق
 器化氧除 < 化 > [静] ئوكسىدسىزلىغۇچ
 的原还 < 化 > [静] ئوكسىدسىزلىغۇچى
 酶原还 < 化 > ئوكسىدسىزلىغۇچى ئېنزم
 态动使的 « ئوكسىدلانماق »
 态动被的 « ئوكسىدلاندۇرماق »
 态动被的 « ئوكسىدلىنماق »
 应反化氧 < 化 > ئوكسىدلىنىش رىئاكسىيىسى
 剂化氧 < 化 > [静] ئوكسىدلىغۇچ
 的化氧 < 化 > [静] ئوكسىدلىغۇچى
 酶化氧 < 化 > ئوكسىدلىغۇچى ئېنزم
 化氧 [动] ئوكسىدلىماق
 氧 < 化 > [静] ئوكسىگېن
 子原氧 < 化 > ئوكسىگېن ئاتومى
 瓶气氧 ئوكسىگېن بالونى
 枪氧 ، پۈركۈگۈچ ئوكسىگېن

蛆蝇皮 < 动 > ئوقۇرۇق قۇرتى
 病蚋蝇皮牛 < 牧 > ئوقۇرۇق كېسىلى
 长(的实果上树打)② 索马套① < 方 > [静] ئوقۇرۇق²
 子杆
 跳乱蹦乱(得蜚蝇皮牛被) [动] ئوقۇرۇقلىماق
 . 跳乱得蜚蝇皮牛被牛 . ئوقۇرۇقلىدى
 习学 [静] ئوقۇش
 费学 < 教 > ئوقۇش پۇلى
 历学 ئوقۇش تارىخى
 籍学 < 教 > ئوقۇش تەۋەلىكى
 制学 < 教 > ئوقۇش تۈزۈمى
 学停 < 教 > ئوقۇشتىن توختاش
 学辍 < 教 > ئوقۇشتىن قالماق
 学逃 ئوقۇشتىن قاچماق
 款贷学助 ، 金学贷 < 教 > ئوقۇش قەرز پۇلى
 学小 ~ 本读 : باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ
 本读
 期学 ئوقۇش مەۋسۈمى
 金奖 ئوقۇش مۇكاپات پۇلى
 金学助 < 教 > ئوقۇش ياردەم پۇلى
 龄学 < 教 > ئوقۇش يېشى
 年学 ئوقۇش يىلى
 学失 [静] ئوقۇشسىز
 学失 ئوقۇشسىز قالماق
 儿少 ئوقۇشلۇق : ئۆسۈرلەر ئوقۇشلۇقى
 物读 [静] 本读 ، 物读
 本读文语 ئوقۇشلۇقى
 ئوقۇشماق « ئوقۇماق » 态同共的 ؛ پىئونېرلار ياغراق ئاۋازدا ئەت-
 رەت مارشىنى ئوقۇشتى . 歌队唱高们员队先少 .
 学教 [静] ئوقۇتۇش
 生男 ، 生学男 ~ ئوغۇل ؛ 生学① [静] ئوقۇغۇچى
 / 生女 ، 生学女 ~
 者读② 生招 قىلماق
 者读名一的报贵 بىر ئوقۇغۇچىسى
 会生学 ئوقۇغۇچىلار ئۇيۇشمىسى
 生学 ~ 词名象抽的 « ئوقۇغۇچى »
 代时生学的我 دەۋرىم ~ مېنىڭ
 涯生
 证生学 < 教 > ئوقۇغۇچىلىق كىنىشكىسى
 态动被的 « ئوقۇماق »
 念 ، 读① [动] ئوقۇماق
 / 报读 ~ 念 ؛ گېزىت
 几好了读通书本这把他 . بىردىنەچچە قېتىم ئوقۇپ چىقتى .
 遍 . ئۇ خەتنى ئاچتى - دە ، ئوقۇشقا باشلىدى . 信开打他 ،

利便造创，便方供提 يارىتىپ بەرمەك ~ / 决解地易
ئوڭايلىقچە [静] 地易轻，地易容 [静] غەلبە ~ قولغا كەلمەي-
دۇ . 的到得易轻是不利胜 .

ئوڭ - تەتۈر [静] ①反正 : بۇ رەختنىڭ ئوڭ - تەتۈرى يوق
ئىكەن . ئىكەن . 反正有没布种这 . ②乱胡 : 四倒三颠 . ھېلىقى
ئايال ~ ۋارقىراشقا باشلىدى . 来起喊乱始开人女个那 .
~ سۆزلىمەك 四倒三颠话说 胡言乱语 / ئوڭ - تەتۈرى
بىلىمەك 白黑清分，非是白明

ئوڭتەي - توڭتەي [静] 糟糟乱，涂糊塌一，藉狼 . با-
لار ئۆيىنى ~ قىلىۋەتتى . 涂糊塌一得搞子屋把们子孩 .
ئوڭتەي - توڭتەي بولماق 糟糟乱得变 塌一得变 .
涂糊 : ئۆيىنىڭ ئىچى ئوڭتەي - توڭتەي بولۇپ كەتكەندى .
的糟糟乱得变头里子屋

ئوڭچىن [静] <古> 怪鬼，鬼恶，魂鬼，灵幽，灵亡
ئوڭچە [静] 自独，独单 ~ / 谈交独单 سۆزلەشمەك
ئۆي تۇتماق 活生自独，居独 销经家独
ئوڭچە قالماق 人某归 剩只，下剩只， ئەمدى ئۆي
قاسمغا ئوڭچە قالغاندى . 了人一木斯喀归子房在现 .
تامباخاندا رەيھان بىلەن قاسم ئوڭچە قالدى . 剩只里馆餐 .
了木斯喀和罕依热下

ئوڭچى [静] 派右
ئوڭچىل [静] 倾右 ~ / 义主会机倾右 ئاغمىچىلىق
ئىدىيە 想思倾右 ~ / 向倾倾右 خاھىش
ئوڭچىل بۆلگۈنچىلىك 主义裂分倾右
ئوڭچىل تەسلىمچىلىك 主义降投倾右

ئوڭچىللىق [静] 倾右 : ئوڭچىللىققا فارشى تۇرماق 倾右反
ئوڭخاي [静] 惯右用手 : ~ 惯右用手 子孩
子撒

ئوڭدا [静] 仰，面仰 : ~ ياتماق 卧仰 躺着身
着 / ~ ۈزۈمەك 泳仰 / ئوڭدىسىغا يىقىلماق 仰个了摔
叉八 天朝面仰个摔，
ئوڭدا پۈرۈلمە <地> 斜向
ئوڭدا چۈشمەك ①头跟栽 ②头跟栽 <转> 运厄遭，霉倒
ئوڭدا قالماق = ئوڭدا چۈشمەك
ئوڭدا قويماق 拾收 (头苦吃使) : بۇدا ئايخان قا .
سىمنى ئوڭدا قويدى . 顿一了整木斯喀把罕依阿次这 .

ئوڭدا يېتىپ يېمەك 吃着坐，吃着躺 : ئوڭدا يېتىپ
يېسە، تاغمۇ توشمايدۇ . 空山吃坐 .
ئوڭدا - دۈمە [静] 翻来过倒去 : ئۇنىڭ كۆزلىرىگە
قاراغۇلۇق تىقىلىپ، ئۆي ~ بولۇپ چۆرگەلەۋاتقاندىك كۆرۈنۈپ

ئوڭ نىسبەت = ئوڭ تاناسىپ
ئوڭ ئۈزۈلمە <地> 断正
ئوڭ ۋالېنت <化> 价正
ئوڭ ۋېكتور <物> 矢右
ئوڭ ئىندۇكسىيە <心> 导诱正
ئوڭ يانتۇلۇق <水> 坡顺
ئوڭ يۈرەك دالانچىسى <理生> 房心右
ئوڭ يۈرەك قېرىنچىسى <理生> 室心右
ئوڭ يۈز (的子席) 面正

ئوڭ² [静] <古> 气运，数命，运命
ئوڭارماق [动] <古> ①好搞，好修，妥搞，②正改，改，
③好复康

ئوڭامۇق <古> [静] 的人近易平，的和随
ئوڭخاي [静] 易容，易轻，当便，利便 : ~ ئىش 的易容
/ 事 易容很题目 . 决解地易容很题目 . 了 .
غەلبە قىلماق 胜取易轻 / ئۆي - سەرەجان ئاز بولسا،
يىغىشتۇرماق ~ بولسۇ . 很来起拾收，多不具家里子房 .
当便

ئوڭايسىز [静] 易容不 : 便不，便方不 : شارائىت
ئوڭايسىز [静] 的难，的堪，的尴 : ~ ئەھۋالغا
چۈشۈپ قالماق 地境的堪难人陷

ئوڭايسىز لاندۇرماق «ئوڭايسىز لاندۇرماق» 的使动的 : بۇ ئىش
مېنى ئوڭايسىز لاندۇرۇپ قويدى . 堪难我令事件这 .
ئوڭايسىز لاندۇرۇشماق «ئوڭايسىز لاندۇرۇشماق» 的共同的
ئوڭايسىز لاندۇرۇشماق [动] 窘发，为难，情 : ناتونۇش كى-
شىلەرنىڭ ئالدىدا ئۇ ھەممىشە ئوڭايسىز لاندۇرۇش . 她前面人生在 .
情为难很是总

ئوڭايسىزلىق [静] ①不便 : خىراجەتنىڭ كەملىكى خىزمەتكە
كۆپ ~ كەلتۈرۈۋاتىدۇ . 不多诸来带作工给缺短的金资 .
②窘态 : 窘态 . 便 窘的上脸我到看他 . 窘的上脸我到看他 .
窘的上脸我到看他 . 窘的上脸我到看他 . 窘的上脸我到看他 .
了笑大哈哈再不便态

ئوڭايشلاشتۇرماق «ئوڭايشلاشماق» 的使动的 : ئۇ كۆرسەتكەن
ئۇسۇل نۇرغۇن ئىشلىرىمىزنى ئوڭايشلاشتۇردى . 方的点指所他 .
了易容得变事多许的们我使法

ئوڭايشلاشتۇرۇشماق «ئوڭايشلاشتۇرماق» 的共同的
ئوڭايشلاشتۇرۇلماق «ئوڭايشلاشتۇرماق» 的动的
ئوڭايشلاشماق [动] 易容变，变方便 : ھازىر سىرتقا چىقىپ
ئىش بېجىرىش ئوڭايشلاشتى . 了便方事办门出在现 .
ئوڭايشلىق [静] 易容，便方 : ~ بىلەن ھەل بولماق 容很

ئوڭۇشسىزلىق [静] 折挫: مەغلۇبىيەت ۋە ~ بىزگە ساۋاق بەردى. 们我了训教折挫和败失. بىر ئوڭۇشسىزلىققا ئۈچ-رساڭ، بىر ئەقىل تاپىسەن. < 谚 > 智一长一吃
 ئوڭۇشلۇق [静] 通亨，当顺，利顺: مەسلە ~ مەل بولدى. 决解利顺问题. ئوپپراتسىيە ~ بولدى. 利顺很术手
 ھەممە ئىش ~ 通亨事万

ئوڭۇقماق [动] <古> 色变② 色褪①

ئول [静] <古> 它，她，他

ئولاش - چولاش [静] ① 手脚七，手动齐一: ئۇلار ~ قازان ئېسىشىپتۇ. 们他手脚齐一(脚八手七)手动齐一. 窝一们他. ② 拥蜂，蜂窝: ئۇلار ~ ئۆيگە كىرىشتى. 屋了进地蜂

ئولاشتۇرماق «ئولاشماق» 态动使的

ئولاشماق [动] 拥簇，绕围: ساۋاقداشلار مۇئەللىمنىڭ ئەتراپىدا. ھا ئولاشتى. 围周师老在绕围们学同. كىشىلەر ئۇنىڭغا ئولشىپتۇ. 边身他到拥们人. گۆشكە چىۋىن ئولاشتى. 蝇苍了满爬上肉

ئولاق [静] ① 舟木独 ② 槽木: ئولاقتا مال سۇغارماق 槽木用 口牲饮

ئولان [静] <方> ① 孤单，② 自由: 便随

ئولپاق [静] 童儿皮帽

ئولپاڭ [静] 小口大底深的坑: ~ توپسى 土房老 陈. 土房老 陈. (用料肥作) 土

ئولپان [静] 税赋

ئولتۇراق [静] 居的: ىيىڭى ~ 居新

ئولتۇراق ئۆي 住房: ىمدارسىزدە ئىشچى - خىزمەتچىلەر. نىڭ ئولتۇراق ئۆيى سېلىنىۋاتىدۇ. 们我工职盖在正关机们. 房

ئولتۇراقلاشتۇرماق «ئولتۇراقلاشماق» 态动使的: ئۇلار كۆچ-مەنلەرنى بۇ يەرگە ئولتۇراقلاشتۇردى. 们他在民移置安们. 居定

ئولتۇراقلاشتۇرۇلماق «ئولتۇراقلاشتۇرماق» 态动被的

ئولتۇراقلاشماق [动] 居，居住: ھازىرقى چارۋىچىلار ئولتۇراقلىشىپ چارۋىچىلىق قىلىدۇ. 们牧放居定民牧的在现. ئۇلار بىزنىڭ مەھەللىگە ئولتۇراقلاشتى. 们我到了住们他. 区民居

ئولتۇراقلىشىش ھوقۇقى <法> 权住居，权留居: ئولتۇراقلىق [静] 的住，住居

ئولتۇراقلىق ىتجارەتچى 商坐

ئولتۇرا - ئولتۇرماي [静] 坐没还坐连，稳坐未尚

كەتتى. 来起转地旋天像好子屋，黑漆片一前眼他. 态动使的 «ئولاشماق» ئوڭدۇرماق

ئوك - سول [静] 右左

ئوڭاشتماق = ئوڭلاشماق

ئوڭاشماق = ئوڭلاشماق

ئوڭشالماق = ئوڭلانماق

ئوڭشىماق [动] ① 修整，顿整，修整，理整，理修: كو-

نىنى ئوڭشاپ يېڭىدەك قىلىۋەتەك 新如旧整 / سۇ ئىشائاتلىد-

رىنى ~ 施设利水修整 / ئېرىق - ئۆستەڭلەرنى ~ 治整

، 正纠，改修③ 形势转扭 ~ 转扭② 道河

这把我: 正修: مەن بۇ ھېكايىنى بىرنەچچە قېتىم ئوڭشىدىم.

遍几好了改修说小篇. 误失正纠 ~ 遍几好了改修说小篇

يىمىنى ئوڭشاشقا بەرمەك 把衣服送去改 ~ 下一改去送服衣把 / خاتانى ~

④ 误改: 善改: تاپقان پۈلۈك ھالىمىزنى ئوڭشىيالىمىدى.

况境的的们我善改能未并钱的挣你

ئوڭغاق [静] <方> 物植种一的蓬飞似类

ئوڭغايماق <方> 恹憔悴变 [动]

ئوڭغۇل [静] <方> 儿眼(的儿把装具工等头斧)

ئوڭغۇل - دوڭغۇل [静] 不坎坷，洼洼坑坑，平不岖崎

: 平 ~ 路的平不岖崎 / يەر ئۈستى ~ ئىكەن، توپا

بلەن تىندۇرۇپ تەكىلىۋېتىش كېرەك. 洼洼坑坑上面地.

平填土用要. بۇ يول ~ بولۇپ، مېڭىش ناھايىتى تەس.

走难很，平不坎坷路条这

ئوڭلاتماق «ئوڭلىماق» 态动使的: ئۇنىڭغا سائىتىمنى ئوڭلات-

تىم. 表了修我给他让我

ئوڭلاشماق «ئوڭلىماق» 态同共的: مەن ئۇنىڭ كەتسىنىنى

ئوڭلىشىپ بەردىم. 曼土坎了修他帮我

ئوڭلانماق ① «ئوڭلىماق» 态动被的: ماشىنا ئاخىر ئوڭلاندى.

了修于终车汽. ② «ئوڭلىماق» 态复自的: ئۇنىڭ

كېسىلى خېلى ئوڭلىنىپ قالدى. 了多好病的他

ئوڭلۇق [静] 达通，明白: ىر ئىش بۇ تېۋىپ بەكمۇ ~ ئادەم.

人的达通很位是生医个这

ئوڭلىماق [动] 修整，理整，正改，缮修，修翻，理修:

سائەتنى ~ 表钟理修 / كىيىمنى ~ 服衣改修 / ئۆيىنى

~ 子房修翻 / ئىشنى ~ 作工顿整

ئوڭماق [动] 当顺，当顺: ىتىگەن ئوڭمىغان كەچكە ئوڭ-

ماس. 当顺不天一，当顺不上早 < 谚 >

ئوڭۇش [静] 利顺: ئۇنىڭ ئىشلىرى ئەمدىلىكتە خېلى ~ تېپىپ

قالدى. 了多利顺事做在现他

ئوڭۇشسىز [静] 利不，利顺不: ىزىيەت ئولتۇرماق 面局的利不

ئومۇملاشتۇرۇشماق «ئومۇملاشتۇرماق» 态同共的
 ئومۇملاشتۇرۇلماق «ئومۇملاشتۇرماق» 态动被的
 ئومۇملاشماق [静] 广推，及普： ئۇلارنىڭ تەجرىبىلىرى زا. ۋۇت بويىچە ئومۇملاشتى. رايونلاردا ئاساسىي مائارىپ ئومۇملاشتى. 广推厂全在已验经的们他. 了及普区地些这. 育教基础
 ئومۇملىق [静] 局大，局全 发出局全从，局大全顾
 ئومۇمىي [静] ① 的有公，的共公 的 ~ 有公，的共公 的 ~ 有公，的共公 的 ~ 有公，的共公
 ② 的体总，的总 的 ~ 的体总，的总 的 ~ 的体总，的总 的 ~ 的体总，的总
 ③ 人收总 的 ~ 的收总，的总 的 ~ 的收总，的总 的 ~ 的收总，的总
 况情普遍，况情 的 ~ 况情普遍，况情 的 ~ 况情普遍，况情 的 ~ 况情普遍，况情
 项通 <数> ئومۇمىي ئەزا
 述概，论概 <文> ئومۇمىي بايان
 角共公 <数> ئومۇمىي بولۇڭ
 令通 ئومۇمىي بۇيرۇق
 数因公，数约公 <数> ئومۇمىي بۆلگۈچى
 数倍公 <数> ئومۇمىي بۆلۈنگۈچى
 利毛，润利毛 <经> ئومۇمىي پايدا
 差公 <数> ئومۇمىي پەرق
 纲总 ئومۇمىي پروگرامما
 则总 ئومۇمىي پرىنسىپ
 学理心通普 ئومۇمىي پىسخولوگىيە
 史通 ئومۇمىي تارىخ
 边共公 <数> ئومۇمىي تەرەپ
 衡平合综 <经> ئومۇمىي تەڭپۇڭلۇق
 线垂公 <数> ئومۇمىي تىكلىك
 学言语通普 <语> ئومۇمىي تىلشۇناسلىق
 学理地通普 <地> ئومۇمىي جۇغراپىيە
 所民全 <经> ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكى
 制有
 学图地通普 <地> ئومۇمىي خەرىتىشۇناسلىق
 民全 ئومۇمىي خەلق
 唱合大 <艺> ئومۇمىي خور
 学化通普 <化> ئومۇمىي خىمىيە
 法证辩般一 <哲> ئومۇمىي دىئالېكتىكا
 射辐总 <物> ئومۇمىي رادىئاتسىيە

ئولج 子儿亲，子儿乖，子儿好 <古> [静]
 ئولگوساخارد 物化糖粉豆 <化> [静]
 ئولماق 掐，拧 <方> [动]
 ئولمىپىك 克匹林奥 <地> [静]
 ئولمىپىك تەنھەرىكەت مۇسابىقىسى 林奥 <体>
 会动运克匹
 ئوم ② (1854 - 1787، 家学理物国德) 姆欧 [静]
 (位单阻力，阻声，阻电) 姆欧 <物>
 ئوم قانۇنى 律定姆欧 <物>
 ئومارنا 箱蜂 [静]
 ئوماق [静] 讨喜人欢，的爱可： بۇ بەك ~ بالا. 孩子这. 爱可很
 ئوماقلاشماق [动] 欢喜人讨，爱可得长 人讨得长天一比天一孩子这. ئوماقلاشماقتا. دن - كۈنگ
 . 欢喜
 ئوماقلىق «ئوماق» 的形词名 你! ئۇنىڭ ئوماقلىقىغا قارا!
 爱可多他看 流她. ئۇنىڭدىن بىر خىل ~ چىقىپ توراتتى. 露一出可种的爱子样的.
 ئومبا - دومبا <方> [静] 不成象话 伦不，子样成不，话象不
 类不
 ئوممىتېر 计姆欧 <物> [静]
 ئومۇت 棒，棒牙狼 [静]
 ئومۇرتقا 椎脊，骨椎 <理生> [静]
 ئومۇرتقا تۇۋرۇكى = ئومۇرتقا
 ئومۇرتقىسىز 的椎脊无 [静]
 ئومۇرتقىسىز ھايۋان <生> 物动椎脊无
 ئومۇرتقىلىق 的椎脊有 [静]
 ئومۇرتقىلىق ھايۋان <生> 物动椎脊
 ئومۇم [静] 众在 共公，体全，家大，人众
 认公是他. ئۇ ~ ئېتىراپ قىلغان ۋەكىل. 前面(家大)人
 表代的 产财共公 مۈلكى / ئومۇمنىڭ ئىختىيا.
 رىغا ئۆتكۈزىدەك 公归
 ئومۇمەن [静] ① 体大，般一 ~ ئېيتقاندا 大，说来般一
 说来的总，说来上体 说来的总 / مۇنداق دورا ~ بالغا زىيانلىق
 ئەمەس. 处害没子孩对般一药种这. بۇ ماقالە ~ ياخشى
 يېزىلغان. 好很得写上体大章文篇这. 之总②. ~ ،
 سز شۇنداق دېيىشكە ھەقلىقسىز. 之总. 理道有说么这您，
 ئومۇملاشتۇرماق «ئومۇملاشماق» 的使动态 育教及普 ~ 种品新广推 ~
 指复分总 <语> ئومۇملاشتۇرغۇچى سۆز

ھەل قىلماق 全解面

ئومۇندۇرماق «ئومۇنماق» 态动使: سەن ئۇنى ئومۇندۇرما .
。 望失他叫别你

ئومۇنماق [动] 望指 (西东的住不靠): سەن ئومۇنۇپ قال .
。 望指别你 哈 .

ئومۇنۇشماق «ئومۇنماق» 态同共的

ئومۇسماق [动] <古> 翔飞, 翱翔

ئون [数] 十: ~ نەچچە ئادەم 几十个 / ~ كۈلكنىڭ بىر
يىغىسى بار . <谚> 有十次必有一次哭: 同喻“乐
。 悲生极

ئون بېشى بولسىمۇ = ئون جېنى بولسىمۇ

ئون جېنى بولسىمۇ 三头六臂: ئاممىدىن ئايرىلساڭ ،
ئون جېنىڭ بولسىمۇ بىكار . 离群开众 ، 你就有是头六
。 用顶不也臂

ئون جېنىنىڭ بىرى قالماق <成> 死累了 ، 疼死
了: ھېرپ ئون جېنىنىڭ بىرى قالدى . 我死累了 . 福رس .
قىم شۇنداق ئاغرىدىكى ، ئون جېنىنىڭ بىرى قالدى . 肚子痛
。 啦了不受得

ئون سەككىز مىڭ ئالەم 寰宇 , 寰球 , 普天之下 ،
四海之内

ئون گۈلنىڭ بىرى ئېچىلمىغان 青春少年: مەن
تېخى ياش ، ئون گۈلۈمنىڭ بىرى ئېچىلمىدى . 我还年轻 ،
。 少年青春当

ئونلار خانىسى <数> 十位

ئون ئۆلۈپ ، بىر تىرىلمەك <成> 九死一生

ئون ئىككى بارماق ئۈچەي <理生> 二十指肠

ئون ئىككى بۇرج <天> 黄道二十宫

ئون ئىككى مۇقام <艺> 二十木卡姆

ئون ئىككى مۇجەل <天> 二十肖生

ئون ياقلىق <数> 十体面

ئوناق [静] <方> 估计, 揣测

ئونەيلەن [静] 十个人

ئونبېشى [静] ①十户长, ②长伍

ئونتولوگىيە [静] <哲> 本体论

ئونلاپ [静] 十成地

ئونلۇق [静] ① <数> 十位进, ② (的牌克扑)

ئونلۇق ئونلۇقى 红桃十 / چىللىكنىڭ ئونلۇقى 梅花十

ئونلۇق تۈرگە ئايرىش ئۇسۇلى <数> 十分进

ئونلۇق قارشىلىق ساندۇقى <电, 物> 电进十

ئومۇمىي زىيان <经> 损毛

ئومۇمىي سان <印> 总期号

ئومۇمىي سايلام <法> 选普

ئومۇمىي سۇغۇرتىشۇناسلىق 总保体学

ئومۇمىي سىزىق <数> 公共线

ئومۇمىي سىستېما نەزەرىيىسى 普通系统论

ئومۇمىي فونېتىكا <语> 普通语音学

ئومۇمىي فىزىكا 普通物理学

ئومۇمىي قانۇن <法> 法公

ئومۇمىي قانۇنىيەت 一般规律, 普遍规律

ئومۇمىي قائىدە 通则

ئومۇمىي قىممەت <经> 总值

ئومۇمىي كاتالوگ 总目录

ئومۇمىي كەچۈرۈم <法> 赦大

ئومۇمىي كۆپەيتكىچى <数> 公因数, 因子

ئەڭ چوڭ ~ ئەڭ چوڭ 子因公最大 (数)

ئومۇمىي كۆرسەتكۈچ <数> 总指数

ئومۇمىي گرامماتىكا <语> 普通语法学

ئومۇمىي گېئولوگىيە <地> 普通地质学

ئومۇمىي لايىھە 总体设计

ئومۇمىي لوگىكا <逻> 普通逻辑

ئومۇمىي لېكسىكونولوگىيە <语> 普通汇词学

ئومۇمىي مەخرەج <数> 公分母, 母分

ئومۇمىي مەھسۇلات 总产

ئومۇمىي مۈلۈكچىلىك <经> 公有制

ئومۇمىي مېتېئورولوگىيە <气> 普通气象学

ئومۇمىي نۇقتا <数> 公共点, 共点

ئومۇمىي نىسبەت <数> 比公

ئومۇمىي ھەقىقەت <哲> 一般真, 普遍真

ئومۇمىي ھۇجۇم <军> 总攻击

ئومۇمىي ھۆكۈم <逻> 全称判断

ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش 公告, 通报

ئومۇمىي ئېغىرلىق 重毛

ئومۇمىي ئىگىلىك <经> 公有经济

ئومۇمىي ئىنتېگرال <数> 积分通

ئومۇمىي يېشىم <数> 通解

ئومۇمىي يىغىن 全会, 全体议会

ئومۇمىيلىق [静] <哲> 一般性, 普遍性: ~

نۇقتىئىنەزىرى بولۇشى كېرەك . 要有全局观点 .

ئومۇمىيۈزلۈك [静] 全面: ~ كېڭەيتىمەك 推广 / ~

بار. <谚> 天老有子兔，鹰猎有人猎

ئوۋچى چىرىپاشكا <动> 螭猎

ئوۋچى لاجىن <动> 隼游

ئوۋچىلىق <静> 猎狩: مەن ئوۋچىلىقنى ياخشى كۆرەن . 我

猎打 ~ . 猎狩欢喜

ئوۋسەي <静> 球外界

ئوۋلاتماق «ئوۋلساق» 态动使的: مەن ئۇنىڭغا توشقان ئوۋلات .

ئىم . 了子兔打他让我

ئوۋلاشماق «ئوۋلساق» 态同共的: ئۇلار بىر ئېيىقنى ئوۋلاش .

تى . 熊只一了获猎们他

ئوۋلانماق «ئوۋلساق» 态动被的: ئوۋلانغان ھايۋانلار ھالەتتە

物动的

ئوۋلساق <动> 猎打① 取猎: كېيىك ئوۋلاپ تاغقا چىق ،

يارنى ئىزدەپ باغقا . <谚> 上去鹿猎要 去人恋找 ، 山上

② <转> 得赢 . 因果 得 . <谚> ىپتەر ، ىل دىلىنى ئاغرىتقانلار ھەسرەت چىكەر . ىپتەر

③ <转> 取骗 . 叹悲空者心民伤 ، 业伟建者心民

سەن ئۇنىڭ قەلبىنى ئوۋلىيالمايسەن . 心的她了不取骗你

ئوي <静> 注低: بۇ يەر بەك ~ ئىكەن . 注低 洼低太方地这

了 . ئۇ دۈشمەننىڭ ئوقىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئوبراق بىر جايىنى

تاللاپ يېتىۋالدى . 低个了找 ، 弹子的人敌避躲了为他

لىك . 了倒卧方地的儿点 了 . ىگە جىسىم تىكە ، ئويغا ئوي سالما .

<谚> 房盖莫地洼 ، 树种别上坡

ئوي قاسراق قۇرۇقلۇق تاشپاقىسى <动> 甲凹

龟陆

ئوي <静> ① 法想 ، 头念 ، 意主 ، 想思: ئۇنىڭ ئويىچە ،

مۇنداق قىلساق بولىدۇ . 么这以可们我 ، 法想的他照按

做 . ىمىنىڭ ئۇنى بىر كۆرۈش ئويۇم بار . 他下一见有我

法想的 . ىن خاتا ئويىدىن قايت . 念的误错消打要你

头 . ۇنىڭ كۆڭلىگە بىر ~ كەلدى . 念个了起里心他

头 . ىغا بىر ~ كەلدى . ىمىنىڭ . 忆记② . 头

ئويغا دەرھال ھېلىقى كىشى كەلدى . 个那了起想上马他

人

ئويغا پاتماق ، 思沉入陷 ، 思沉

ئويغا چۆكەك = ئويغا پاتماق

ئويغا چۆمەك = ئويغا پاتماق

ئويغا سالماق : 考思... 考思: ئۇنىڭ سۆزلىرى

كىشىنى چوڭقۇر ئويغا سالدى . 思深人令话的他

ئوي <咳> : ~ ، ىپدىسى يوق نەرسىنى قويۇپ تۇرساڭچۇ .

咳 . 啦提别就西东的益无 ، 咳

箱阻

ئونلۇق كەسر <数> 数小

ئونلۇق كەسر چېكىنى <数> 点数小

ئونلۇق لوگارفىما <数> 数对用常

ئونلىغان <静> 的十成: نەچچە ~ مەكتەپ قۇرۇلدى . 了立建

校学所十几

ئوننىڭ <静> 万: ~ يۈەن ، 元万一 ، 元万

ئوننىڭلار خانىسى <数> 位万

ئوننىڭلاپ <静> 地万成

ئوننىڭلاپ - يۈزمىڭلاپ <静> 地万十数

ئوننىڭلىغان <静> 的万上千成: نەچچە ~ خەلق ئاممىسى

众群民人万上千成

ئونۇ <静> <古> 个这前眼 ، 个这就

ئونماق <动> <方> 想

ئونىنچى <静> 第十: ئۇنىڭ نەتىجىسى سىنىپ بويىچە ~

ئورۇندا . 位第十班全居绩成的他

ئونىنچىلىق <静> 第十名

ئوھۇ <叹> (意得，讶惊示表) 哟， 唷， 喏， 嗨: ~ ، ئۇ

ئىزا تارتىپ قالدىغۇ! 哟， 害了她！ 了！ ~ ، ئىچىمۇ يوغان

تاۋۇز ئىكەن! 唷， 这大么瓜! ~ ، نىچە دېگەن

كاتتا ئىمارەت بۇ! 唷... 楼的大多! ~ سەنمۇ كېلىپ

قايسىغۇ! 嗨， 你来了! ~ ، مەن ئاپتىم! 哈哈

! 了着

ئوھۇش <女> <叹> (厌讨，恶厌，满不示表) 嘘: ~ ،

يوللىرىغا ماڭسلا! 吧路的你走， 厌讨!

ئوھۇي = ئوھۇ

ئوۋ <静> 猎打 ، 猎狩: ئوۋدىن قايتىپ كەلمەك كەلمەك 猎打 回来

② 物猎: ~ ىزلىمەك 物猎找寻

ئوۋغا چىقماق <静> 猎出: ئوۋغا چىقساڭ پالتا بىلەن ، يۇرت

سورساڭ دانا بىلەن . <谚> 头斧拿猎出 ، 人高用国治

ئوۋ قوشاقلىرى <文> 谣猎

ئوۋ قىلماق = ئوۋ ئوۋلساق

ئوۋ مىلتىقى 枪猎

ئوۋ ئوۋلساق <静> 猎打 ، 猎狩: بىر كۈنى مەمەت ئوۋ ئوۋلاپ

شۇ تاغقا بېرىپ قايتۇ . 天一 . 上山座这到来猎打提麦麦

ئوۋ ئۇسسۇلى <艺> 舞猎

ئوۋ ئىتى <动> 狗猎 ، 犬猎

ئوۋچى <静> 人猎: ~ قانچە ھىيلە بىلسە ، ئېيىقىمۇ شۇنچە

يول بىلىدۇ . <谚> 计条少多有人猎 ، 少多有就熊狗

ئوۋچىنىڭ قارچىغىسى بولسا ، توشقاننىڭ خۇداسى 儿招个

ئويدۇرۇلماق¹ «ئويدۇرماق¹» 态动被的
 ئويدۇرۇلماق² «ئويدۇرماق²» 态动被的: ئويدۇرۇلغان پاكىت
 实事造捏

ئوي - دۆڭك [静] 坎坎沟沟, 平不低高
 ئوي - دۆڭنى ياخشى بەلتى . 坎坎沟沟的里这悉熟他 .
 ئويرات [静] 特拉卫, 特鲁厄, 刺瓦 (一之落部古蒙)
 ئويغاتماق [动] 起唤, 醒唤, 醒叫, 醒让
 تۈۋلپ ئويغاتتى . 了醒叫子儿把他 . ئۇنىڭ سۆزى مېنى
 خىيالىدىن ئويغاتتى . 醒唤中思沉从我把话的他 . خەلق
 ئاممىسىنى ~ 众民起唤
 ئويغاق [静] 着醒: ھەممىسى قاتتىق ئۇيقۇغا كەتكەن بولۇپ,
 ئۇ تېخىچىلا ~ ئىدى . 了睡熟都人别, 着醒还他 . ئويغاق .
 نى زورلاپ ئۇخلاقمى بولماس . <谚> 硬能不人的着醒
 . 觉睡让

ئويغاقلىق [静] 醒, 着醒: ئۈگدەك دېگىنىمىز پۈتۈنلەي ئۇخ-
 لاپ قېلىش بىلەن ئويغاقلىقنىڭ ئارىلىقىدىكى ھالەتنى كۆرسىتىد-
 دۇ . 态状的间之着醒和睡入全完指是睡瞌 .
 ئويغانماق [动] 醒①, 醒睡: ئۇ تېخى ئويغانمىدى . 没还他
 醒② <转> 醒苏, 苏复: يايلاق ئويغاندى, ئوت -
 چۆپلەر كۆكۈردى . 了醒苏原草, 了青返草 . 了 زمىن ئويغان .
 دى . 了苏复地大 . 醒③ <转> 醒觉, 悟醒, 悟觉 . 了
 رەققىي قىلىۋاتقان ئەللەر ئويغاندى . 了醒觉都家国中展发 .
 كادىرلار ئويغانغاندا دېھقانلارمۇ ئويغاندى . 民农时悟醒部干
 了悟觉也们 醒④ <转> 生萌: مېنىڭ قەلبىمدە ھازا .
 رەتلەك بىر تۇيغۇ ئويغىنىشقا باشلىدى . 生萌始开中心的我 .
 . 觉感的乎乎热种一

ئويغۇ [静] <古> 刀劊
 ئويغىتىلماق 态动被的 «ئويغاتماق»
 ئويغىنىشماق «ئويغانماق» 态同共的: بىللار ئويغىنىشىپ,
 يۈز - كۆزلىرىنى يۇيۇشتى . 脸了洗后醒睡们子孩
 ئويلاشماق «ئويلىماق» 态同共的: بىز كەلگۈسىنى ئويلىشىد-
 مىز كېرەك . 来未到想该应们我 . ئاۋۋال ئەمەلىي ئەھۋالنى
 كۆرىمەن, ئاندىن بۇ ھەقتە ئويلىشىپ باقمىن . 际实看看先我
 . 虑考虑考此就后然, 况情
 ئويلانماق «ئويلىماق» 态复自的: قايتا - قايتا ~ 思复反
 / 考 / ئۇلار ئويلىنىپتۇ, ئەمما بىرەر ئامال تاپالماپتۇ . 思们他
 考虑思 ~ ئەتراپلىق ~ 来想出没也法办个一是但, 着考
 / 到周 / مەسىلە ئۈستىدە ~ 题问索思 / مەن ئويلىنىپ كۆ-
 رۇپ ئاندىن سىزگە جاۋاب بېرى . 复答再下一虑考我 .
 . 你

ئوي¹ [静] <古> 黑枣
 ئويپاك = ئويماق

ئوي - پىكىر [静] 法想, 绪思, 路思, 头念: ئۇنىڭ كال-
 مىسىدا ھەر خىل ئوي - پىكىرلەر چۆرگەلەپتى . 在法想多许
 . ئۇنىڭ نېمە ئوي - پىكىرى بارلىقىنى كىم
 بىلىسۇن . 转打里子脑他 . 头念么什有他道知谁 . مېكىيانىڭ ئوي - پىك-
 رى بىر سىقىم تېرىق . <谚> 米小把一是的想鸡母
 ئۇ سۆزلىمەكچى, ئۇنىڭ ئوي - پىكىرىنى بۆلۈۋەتمەڭلار . 正他
 . 路思的他断打别, 言发备准在
 ئويچان [静] 的思沉: ئۇ ~ ھالدا دەپ . 说着思沉他
 ئويچانلىق «ئويچان» 式形词名的: ئۇ ئاپئاق قار باسقان دالغا
 ~ بىلەن تىكىلدى . 原的皑皑雪白着视注边思沉边他
 . 野

ئوي - چوڭقۇر [静] 洼洼坑坑, 平不坎坷: يولنىڭ
 ئوي - چوڭقۇرى ۋە يولنىڭ / 洼洼坑坑的上路 بىلىمگەن يەرنىڭ
 ئوي - چوڭقۇرى تولا . <谚> 多坎坷方地的悉熟不
 ئويچى [静] 者想冥思苦, 者思沉: مۇشۇ كۈنلەردە بەكلا ~
 بولۇپ قالىدۇ . 人的想冥思苦了成直简你日子些这
 ئوي - خىيال [静] 思心, 法想, 算打: ھەركىمنىڭ ئوي -
 خىيالى باشقا . (算打)法想的人各有人各
 ئوي - دوغۇل [静] 洼洼坑坑, 平不低高: كىچىك ماشىنا
 ~ يېزا يولىدا سىلكىنىپ كېتىۋاتتى . 洼洼坑坑在车汽小
 . 着簸颠上路道间乡的
 ئويدۇرما [静] 构虚, 撰杜, 造捏, 造臆, 想臆: بۇ پۈتۈد-
 لەي ~ 构虚属纯这 / 事故 ~ 构虚 / 事 ~ 构虚
 话的造捏

ئويدۇرماق¹ «ئويماق²» 态动使的
 ئويدۇرماق² [动] 构虚, 撰杜, 造编, 造捏, 造臆: پىت-
 نە - پاسات ئويدۇرۇپ چىقماق / 言谣造编 / ئويدۇرۇپ چىققان
 پاكىت 造捏 的实事 / 实事的造捏 造捏 / 造捏 的造捏
 ئويدۇرۇپ چىقارغىلى بولمايدۇ . 能不是律规的展发会社
 . 的造臆
 ئويدۇرمىچى [静] 者撰杜, 者造捏: ئويدۇرمى-
 چىلار ئويدۇرۇپ چىقارغان ئىغۇدا دەستىدىن توپتوغرا 15 يىل
 ئازاب چەكتىم . 言谣的造编们者陷诬于由
 . 罪年 15 了
 ئويدۇرمىچىلىق [静] 造捏, 陷诬: ئۇنىڭ ئويدۇرمىچىلىقى
 دەستىدىن بىرقانچە ئادەم خانىۋەيران بولۇپ كەتتى . 的他于由
 . 亡人破家得弄被人个几好, 陷诬
 ئويدۇرۇشماق «ئويدۇرماق¹» 态同共的

地盆尔噶准 ئوينانلىقى جوڭغار / 地

师刻雕，匠刻雕 [静] ئويمىچى

业刻雕 [静] ئويمىچىلىق

ئويمىكەش = ئويمىچى

ئويمىكەشلىك = ئويمىچىلىق

ئويناتماق ① «ئوينماق» 态动使的: ئۇ ئۇلارنى تۇرپاندا ئىككى

كۈن ئويناتتى. 天两了玩番鲁吐在们他让他. 动挥②.

耍，动舞，舞挥 ~ قىلىچ / 耍，刀大动挥 / 刀大耍 / قامچا

~ 鞭皮舞挥 / مایمۇن ~ 儿猴耍 / قاش - كۆزنى ~

眼弄眉挤 / كۆزلىرىنى ~ 溜溜滴儿珠眼 / 动转地

~ 句词弄玩

ئويناش [静] ① 夫情② 妇姘，

ئويناشماق ① «ئوينماق» 态同共的: بالىلار ھويلدا ئويناش.

ماقتا. 耍玩里院子在们子孩. 耍玩里院子在们子孩.

跳，歌唱地地喜天欢们我. ئۇسسۇل ئويناشتۇق. 舞

不可，事大的里家是这. بۇ ئائىلىمىزنىڭ چوڭ ئىشى،

بۇنىڭ بىلەن ئويناشقىلى بولمايدۇ. 的玩着闹是

的玩着闹是. ئۇزۇڭنىڭ ھاياتى بىلەن ئويناشساڭ بولمايدۇ.

戏儿当命生己自拿能不你

ئويناق [静] 的快欢，的快欢: 的灵水， ~ ناخشا ئاۋازلىرى

睛眼的她. 声歌 / ئۇنىڭ كۆزى يەنە بۇرۇنقىدە، كلا ~ ئىدى.

灵水样那前以跟然依

ئويناقلاتماق «ئويناقلىماق» 态动使的

ئويناقلاشماق «ئويناقلىماق» 态同共的

ئويناقلىماق [动] 跳乱蹦欢，儿欢撒

ناقلاپ يۈرمەكتە. 跳乱蹦欢上原草在羊小.

ئوينالماق «ئوينماق» 态动被的: خەلقىڭ قاتتىق تەلەپ

قىلىشى ئارقىسىدا بۇ دراما يەنە ئون مەيدان ئوينالدى.

场十了演又剧话台这， 下求要烈强的民

ئوينىغۇچ¹ [静] 轴线的上机织斯莱特艾

ئوينىغۇچ² [静] <方，植> 子蛋瓜 (瓜甜熟早种一)

ئوينماق [动] ① 耍玩，耍，弄玩，玩: بالىلار باغچىدا ئوي-

ناپ قىزىپ كەتتى. 劲起得玩里园公在们子孩.

سنىڭ ئۆيىگە ئويناپ چىققاندى. 了去耍玩叔叔到他.

ئاياللار بىلەن ~ 性女弄玩 ② 跳(舞) 扮演(目节):

سىز تانسىنى بەك ياخشى ئوينىدىكىسىز. 得跳舞谊交的您.

好很. ئۇ بۇ درامىدا دېھقاننىڭ رولىنى ناھايىتى مۇۋەپپەقىيەت-

لىك ئوينىدى. 农了扮演地功成分十他里剧话场这在

民角色的. ③ 打(球，牌，等)，(棋)下: توپ ~ 打

球 / قارتا ~ 牌玩，牌打 / شامات ~ 棋下 ④ 动跳

ئويلماق [动] 及料，到料，想料，料意，虑考，想

ئويلاشقا ۋە سۆزلەشكە جۈرئەت قىلماق 说敢想敢 / ئىش مۇۋەپ-

پەقىيەتلىك بولۇپ چىقمايدۇ، دەپ زادىلا ئويلىمىغان ئىكەنمەن.

功成不会情事到想没也么怎我会他到料有没我.

ئۇنداق گەپنى قىلار، دەپ ئويلىمىغاندىم.

出全完 چىققاق يەردىن چىققاق 话说这说

我. 话的样这说. 外之料意乎 / ئۇنى بۈگۈن كېلىدۇ دەپ ئويلىماپتەنمەن.

来会天今他到料没. ئويلىماي سۆزلىسەڭ، ئاغرىماي ئۆل-

سەن. <谚> 终而疾无，通一说乱

ئويلماق [动] <方> 走逃，跑逃

ئويما [静] 刻雕: ~ خەت 刻雕的字的 / تاش ~ 石

雕木 / ياغاچ ~ 雕

ئويما باسما <印> 印凹

ئويما بالكون <建> 台阳凹

ئويما رەسىم <艺> 画版

ئويما قۇلۇپ 锁暗

ئويما قېلىپ 模阴

ئويما مەتبەئە <印> 版凹

ئويما نەقىش <艺> 雕浮

ئويمات [静] <方> 地耕 (的小大亩百一至亩十)

地田

ئويماق [静] 针顶: ئورغاق تۇتۇپ ئاناڭ قالغۇچە، ~ تۇتۇپ

ئاناڭ قالسۇن. <谚> 在健爸爸的刀镰握个有其与

爹的官当其与”同喻: 世在妈妈的针顶拿个有如不

。“在娘的饭要如不，在

ئويماق² [动] ① 挖，剜: ئويۇپ يېسەڭ، ئون كۈن يېتەر، قە-

رىپ يېسەڭ، قىرىق كۈن. <谚> 天十够吃着剜，

② 瓜西吃着剜 ئويۇپ يېمەك يېمەك 天十四够吃

章图刻 ~ نامغا / 案图雕 ~ نەقىش 刻: 刻雕 <转>

ئويماقسىز [静] 的针顶无: خوتۇن بولماس، تىغىسىز ئەر.

人男是不子刀有没，人女是不针顶有没 <谚>

ئويماقلىق [静] 的针顶戴，的针顶有: قول ~ 针顶戴

手的

ئويمان [静] 洼: ~ يەر 洼低，地洼 地洼، ئويماننى تىن-

دۇرماق 地洼填

ئويمان يول <交> 道凹

ئويمانتاج [静] <植> 洼瓣花

ئويمان - چوققۇر = ئوي - چوققۇر

ئويمان - دۆڭ = ئوي - دۆڭ

ئويمانلىق [静] <地> 地盆: تارىم ئويمانلىقى 盆木里塔

:堂名, 戏把 <转>④! 笑玩是不可这! ئەمەس ~
 بۇ ئۇنىڭ ئوينىغان ئويۇنى ئىدى. 戏把的耍他是这.
 你, 堂名有里这. سەل پەخەس بولۇڭلار. 儿点心小得们

ئويۇن چىقارماق 腕手耍, 戏把鬼耍
 ئويۇن قويماق 戏演, 目节演

ئويۇن قېيى قىيى 者儿玩贪: زاكر كىچكىدە ~ ئىدى. 扎
 . 玩贪太候时小尔克

ئويۇن قىلماق 笑玩开, 玩着闹
 ئويۇن كومپيۇتېرى 机戏游子电

ئويۇن كۆرسەتمەك 耍 <转>② 目节演, 戏演①
 招花

ئويۇن - تاماشا 玩游, 耍玩, 戏游 [静]

ئويۇنچا 口领(分部的空挖时服衣裁) [静]

ئويۇن - چاقچاق 笑笑说说, 笑玩 [静]

ئويۇن - چاقچاقچى 笑玩开好, 人的笑爱说爱 [静]
 人的

ئويۇنچۇق 偶玩, 具玩① [静]: قىزچاق ئۆزىنىڭ ئويۇنچۇقلە-
 رى بىلەن ھەپلىشىپ ئولتۇراتتى. 自弄摆里那在坐娘姑小.

ئويۇنچى 具玩的己 具玩 <转>②: سىز باشلىقىڭىزنىڭ ئويۇنچۇ-
 قىغا ئايلىنىپ قاپسىز - دە. 嘛了物玩的儿头头了成您.

ئويۇنچى 人的戏演① [静]: سەنئەت ئۆمىكىنىڭ ئويۇنچىلىرى
 子孩的玩贪 人: 人的玩贪② 们员演的团工文

ئويۇنخانا 室艺游② 院戏, 子园戏① [静]

ئويۇن - كۈلكە 笑笑说说, 笑嬉 [静]

动转: ئۇنىڭ بارماقلىرى راۋاب پەدىلىرى ئۈستىدە ئوينىتىتى.
 动跳上弦琴甫瓦热在指手的他. ئۇنىڭ كۆزلىرى ئويناپ
 كەتتى. 转溜溜滴睛眼的她. ئۇنىڭ يۈزىكى شادلىقتىن ئوي-
 ناپ كەتتى. 来起了跳得奋兴心的他. 弄摆⑤.
 低娘姑个那. 稍发的己自着弄摆头着. 过⑥ (节): روزنى مەن تۇد-
 سام, ھېيتنى باشقىلار ئويناپتۇ. 我是的斋封 <谚>.
 参 ~ توي “裳衣嫁作人他为” 同喻: 人别是却的节
 迪萨. 出露⑦ 礼婚加. 容笑了出露上脸克

ئويناش سەنئىتى <艺> 术艺演表

ئويۇشماق «ئويماق» 态同共的: ئۇلار نەقىش ئويۇشماقتا.
 儿花雕在们

ئويۇق ① 榭壁, 龕壁 [静]: ئويۇقتا ئورۇن - كۆرپىلەر تە-
 زىپ قويۇلغان. 坑的刨石玉采②. 盖铺着摆里榭壁.

ئويۇق ② 样花(的用绣刺) <方> [静]

ئويۇقچە 榭壁小, 龕壁小 [静]

ئويۇلماق «ئويماق» 态动被的: تامنىڭ بىر يېرى ئويۇلۇپ
 كېتىپتۇ. 块一了去进凹墙.

ئويۇم 量的来出挖次一具工的定一用 [静] 土锹一

ئويۇن 耍玩, 戏游① [静]: بالىلار ئويۇنى 戏游童儿 / مۇ-
 شۈككە ~, چاشقانغا قىيىن. 为鼠老, 戏游做猫 <谚>.

ئويۇنچى 戏, 目节②. 难 练排们他. 目节了好
 ~ كۆرۈۋاتقان تاماشىبىنلار دۈرىدە ئورۇنلىرىدىن

تۇرۇشتى. 来起了站地幕们众观的戏看. 笑玩③.

己 / ئۆزىنى ئۇپراتمايدىغان ئادەم 人的养保会

ئۇپراق [静] <古> 的了旧用， 的了损磨

ئۇپراقچىلىق [静] <方> 心烦找自 操份过， 麻

ئۇپرىتىشماق «ئۇپراتماق» 态同共的

ئۇپرىتماق [动] ① 损磨， 坏磨， 耗损； دتالار ئۇپراپ كەت-

تى . 了坏磨件零 . ② <转> 了 . 心操 ، 心费 ؛ ى بۇ ئىشقا تولا

ئۇپرىماق . 了心费太别就你事件 这 .

ئۇپراش نىسىتى 率耗损

ئۇپراش ھەققى <经> 费旧折

ئۇپراش يۈزى <地> 面蚀磨

ئۇپۇق [静] <地> 际天， 线平地

ئۇپۇق سىزىقى 线标地， 线平地

ئۇپىلاتماق «ئۇپىلماق» 态动使的

ئۇپىلاشماق «ئۇپىلماق» 态同共的

ئۇپىلانماق «ئۇپىلماق» 态动被的

ئۇپىلماق [动] 粉涂， 粉搽

ئۇتتۇر = ئۇدۇل

ئۇتتۇر چىش <理生> 牙门， 齿门

ئۇتتۇر مىجەز 子性直， 儿眼心直

ئۇتتۇر ئوقت = ئۇدۇل ئوقت

ئۇتتۇرلۇق = ئۇدۇللۇق

ئۇتتۇرۇنماق <古> ① 面碰， 面迎， 面照 ② 对抗，

击撞， 撞对 ③ 抗反

① 维吾尔文第二十六个字母该② 称名母字

ئۇ² [静] ① 他， 她， 它； ~ كىم؟ 他是(她)他？ ~ ئوقۇ-

غۇچى . 他(她)是学 . ② 那， 那个； ھېلىقى لۇغەت-

تىن يەنە بىرنى ئالدىم ، ئۇنى ئۇكامغا بېرىمەن . 了买又我 .

ئۇنى ئۇكامغا بېرىمەن . 弟弟我给送它将， 典词个那本

بولدۇ . 父叔我是人个那 . ۇ دېگەن ~ دېگەن ~ زامان ، بۇ دېگەن

بۇ زامان . 时一彼 . 时一此 .

ئۇ ئالەم = ئۇ دۇنيا

ئۇ دۇنيا <宗> 泉九， 世后， 间阴

ئۇ دۇنياغا كەتمەك <成> 古作， 世去

ئۇ دۇنيالىق <宗> 的间阴， 的世后

ئۇ دۇنيالىق - بۇ دۇنيالىق بولۇشماق <成> 不势

天戴共不， 立两

ئۇ شاختىن بۇ شاخقا قونماق <成> 那着望山这

迁思异见， 高山

ئۇ - بۇ [静] 个那， 个这 ~ دېمەك 那说这说 三说，

四道

ئۇپا [静] 粉扑， 粉， 粉香 ~ قوتسى 盒粉香 / ~ سۇر-

مەك 粉搽

ئۇپاسانچ [静] <古> 者土修做备准， 者道修

ئۇپا - ئەغلىك [静] 粉脂 ~ سۇرتەك 粉脂搽

ئۇپراتماق «ئۇپرىتماق» 态动使的 : ئايغىنى ~ 磨鞋把

自践作 ~ ئاغزىنى / 破 舌口费， 皮嘴磨 ~

羊公种 ئۇرۇقلۇق قوچقار
林子种 ئۇرۇقلۇق ئورمان
田子种 ئۇرۇقلۇق ئېتىزى

的气娇، 的扮打爱 <方>〔静〕 ئۇرۇقچاي

ئۇرۇلماق «ئۇرماق» 态动被的: تامغا ~ 上墙到碰 / 上

杈气香 ~ خۇشپۇراق دىماغقا / 岸海击冲 ~ غاققا

一轻. 鼻 / ئاستىراق يۆتكەيلى، ئەسۋابلار ئۇرۇلۇپ كەتسۇن. 搬儿点
了碰了磕别器仪，

ئۇرۇلۇپ - سوقۇلۇپ 〔静〕 碰碰头磕，脑碰头: يۈك-

着背. 纳ق كۆتۈرۈۋالغان بىر كىشى ~ ئۆيگە كىرىپ كەلدى.

~ 了来屋进地碰碰磕磕人个一的行李
ۈرۈپ قىستا - قىستاڭچىلىقتا تاماشا كۆرمەكتە. 磕入群大一

。闹热看着挤地脑碰头

石毒解 <古>〔静〕 ئۇرۇمداي

料染 <古>〔静〕 ئۇرۇمزون

贿赂 <古>〔静〕 ئۇرۇنچ

士战، 士武 <古>〔静〕 ئۇرۇنغۇ

线切 <数>〔静〕 ئۇرۇنما

角线切 <数> ئۇرۇنما بۇلۇڭ

面切 <数> ئۇرۇنما تەكشىلىك

度速加线切 <物> ئۇرۇنما تېزلىنىش

坝丁 <水> ئۇرۇنما دامبا

力应向切 <物> ئۇرۇنما كۈچىنىش

圆椭切吻 <数> ئۇرۇنما ئېللىپس

数根切吻 <数> ئۇرۇنما ئېلېمېنت

ئۇرۇنماق ① «ئۇرماق» 态复自的: بۇ ئىشقا مەن ئۇرۇنۇپ

باقاي. 撞، 碰②. 试一我事这. ۈرۈندى . 上西东硬个一到碰手的我

。上西东硬个一到碰手的我

ئۇرۇنماق ② 图贪， 图试， 谋图， 图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

ۈپلىشقا ~ 害杀谋图 ~ 图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

دامچىلىق قىلىشقا ~ 图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

كەچۈرۈشكە ~ 图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

图企 〔动〕 图贪， 图试， 谋图， 图企

ئۇرۇق - تۇغقان 〔静〕 属亲， 戚亲

远戚亲 <谚> يرىقى ياخشى، ئوتۇن - ياغاچنىڭ بېقىنى.

好了近火柴，好了 خەلق توپى تەۋرىشەر.

寇敌来，头聚戚亲动响有 <谚> . 动齐众民

丧婚 <谚> . 动齐众民

戚亲靠事大

系关戚亲 〔静〕 ئۇرۇق - تۇغقانچىلىق

族家，族亲，族宗 〔静〕 ئۇرۇق - جەمەت

的族家，的族亲，的族宗 〔静〕 ئۇرۇق - جەمەتلىك

ئۇرۇقچا 〔静〕 核 <植> 核: شاپتۇل ئۇرۇقچىسى / 核桃

核砸 ~ / 核杏 ۇرۇقچىسى

ئۇرۇقچا تېپىش (戏游统传族尔吾维) 核桃猜

者种育 〔静〕 ئۇرۇقچى

育培子种 〔静〕 ئۇرۇقچىلىق

站种育 ئۇرۇقچىلىق پونكىتى

ئۇرۇقداش 〔静〕 宗同① 属 <生> ②: خېنە ئۇرۇقدىشى

属花仙凤

② 族氏 〔静〕 ①: ھاكىمىيىتى

② 族氏 〔静〕 ①: ھاكىمىيىتى

② 族氏 〔静〕 ①: ھاكىمىيىتى

物动科猫于属虎老 . ۋان

度量族氏 ئۇرۇقداشلىق تۈزۈمى

社公族氏 ئۇرۇقداشلىق جامائەسى

会社族氏 ئۇرۇقداشلىق جەمئىيىتى

ئۇرۇقدان 〔静〕 ① <植> ②房子 <理生> 巢精

丸辜

囊阴 <理生> ئۇرۇقدان خالتىسى

器辜套 ئۇرۇقدان قىلتىقى

辜附 <理生> ئۇرۇقدان ھەمراھى

素丸辜 <医> ئۇرۇقدان ھورمۇنى

萄葡籽无 〔静〕 的籽无 ~ ۈزۈم

属亲，戚亲 〔静〕 ئۇرۇق - قاياش

态动使的 «ئۇرۇقلانماق» ئۇرۇقلاندۇرماق

站种配 ئۇرۇقلاندۇرۇش پونكىتى

态同共的 «ئۇرۇقلاندۇرماق» ئۇرۇقلاندۇرۇشماق

态动被的 «ئۇرۇقلانماق» ئۇرۇقلاندۇرۇلماق

精受 〔动〕 ئۇرۇقلانماق

膜精受 <理生> ئۇرۇقلىنىش پەردىسى

子种作②子种留 〔静〕 ①: 子种 ~ ۈرۈقلۇق

种育 的种留، 的用 ~ ۈرۈقلۇق

种麦，子麦的用种 ۇرۇقلۇق بۇغداي

燥烦到感家大们我使远遥的程路. مىزگە ئېغىر كەلدى.

倦疲, 杳拖, 拉拖 <古>〔静〕 ئۇزاقلىق²

离远, 远走〔动〕 ئۇزاقلىماق

لمىشىپ, شىمالغا قاراپ ئۇزاقلاپ كېتىۋاتىمەن. 母了别告我.
去远方北朝, 校

豆丽 <植>〔静〕 ئۇزۇبۇيا

鸡锦 <动>〔静〕 ئۇزۇقسراۋۇل

态动使的 «ئۇزلاشماق»

更得变, 了高长姆乃图再. 变①巧灵变②亮漂变

تېخىمۇ ئۇزلىشىپ كەتكەندى. 了亮漂加

的练老, 的历阅有, 的验经有 <古>〔静〕 ئۇزۇلۇغ

式形词名的 «ئۇز» ئۇزۇلۇق¹

舍牛, 圈牛 <古>〔静〕 ئۇزۇلۇق²

弟徒, 工徒, 工帮 <古>〔静〕 ئۇزۇماق

面后在, 着眼 <古>〔静〕 ئۇزۇ¹

睡瞌, 意睡, 觉睡, 眠睡 <古>〔静〕 ئۇزۇ²

墩土, 岗, 丘 <古>〔静〕 ئۇزۇ³

癖疥, 子癩 <古, 医>〔静〕 ئۇزۇز

~ / 子绳长 ئارقان ~ : 长漫, 久长, 长〔静〕 ئۇزۇن

كېچە 夜长 ~ / يول 漫的长 路道的长 漫 ~ بۇ شىم ماڭا ~ كېلىدۇ.

长着穿我子裤条这. ئۆمۈرنى قىسقا كەس, ياغاچنى ~

“匠铁短, 匠木长” 同喻: 长留宜木锯, 短留要铁截 <谚>

“匠铁短 ~ گەپ ئۆزىنى ئورار, ~ چاچان پۈتى.

脚绊会了长子袍, 己自缠会了长话 <谚>

نىڭ ئارىسىدا قىسقا بار, قىسقىنىڭ ئارىسىدا ~ بار. 有中长.

“长所有寸, 短所有尺” 同喻: 长有中短, 短

نىڭكىدە ~ ئولتۇردى. 久很了坐家我在他.

来以古亘 ئالەم 古亘: ئۇزۇن ئالەمدىن بېرى

草薹穗长 <植> ئۇزۇن باشلىق قىياق

龙梁 <动> ئۇزۇن بويۇن دىنوزاۋۇر

狸带颈长 <动> ئۇزۇن بويۇن ئىپار مۈشۈك

蛾石角长 <动> ئۇزۇن بۇرۇت تاش پەرۋانە

牛天 <动> ئۇزۇن بۇرۇتلۇق قوڭغۇز

鲸须长 <动> ئۇزۇن بۇرۇتلۇق كىت

目鼻长 <动> ئۇزۇن بۇرۇنلۇقلار ئەترىتى

蛸宛长 <动> ئۇزۇن بېغىش سىيا بېلىق

猿臂长 <动> ئۇزۇن بىلەك ئادەمسىمان مايىمۇن

蛛喜, 蛸 <动> ئۇزۇن پۇتلۇق ئۇمۇچۈك

蚕胴长 پىلە ئۇزۇن

架群打, 殴斗〔静〕 نۇر - يىقىت

架群打, 打撕, 殴斗 نۇر - يىقىت قىلماق

娘姑个这. ئىكەن ~ بۇ قىزنىڭ قولى ①巧灵〔静〕

的亮漂②. 巧手的 ~ ئايال 漂亮的人 / ئاز قىل,

~ قىل. <谚> 些好干要但, 些少干可宁

① «ئۇزۇماق» 态动使的 送, 伸 ② 送, 伸 ③ 给送书把手伸

بىرىمەك 发打, 送欢, 行送 ③ 给送书把手伸

~ / 客送, 行送人客给 ④ 送欢 会送欢

程起发打, 行送 ~ ەرىگە

期长延 ~ مۇددەتنى 态动使的 «ئۇزۇرماق»

要长身的衣上 ~ كىيىمنىڭ بويىنى بىر ساتتىمىتىر

米厘一放

态同共的 «ئۇزۇرماق» ئۇزۇرتىشماق

态动被的 «ئۇزۇرماق» ئۇزۇرتىلماق

了长天. كۈن ئۇزاردى. 长变〔动〕 ئۇزۇرماق

مۇسابىقىسى يەنە يېرىم سائەت ئۇزاردى. 排球赛又延长了半

时小

态同共的 «ئۇزۇساق» ئۇزۇشماق

的久悠, 的长漫, 的远久, 的久长, 的长〔静〕 ئۇزۇق

~ / 期长 短夜长昼. تۈن قىسقا. ~ مۇددەت 长

程历的长漫 / 史历的久悠 漫的长 / 史历的久悠

گىلى ~ بولدى. 了来没久好他.

来以期长 ئۇزۇقتىن بۇيان

ئۇزۇقتىن بېرى = ئۇزۇقتىن بۇيان

儿会不一, 久不 ئۇزۇققا بارماي

ئۇزۇققا بارمايلا, 久不车上我. 了来就他,

又久不去过昏他. ەنە ھوشىغا كەلدى. ھوشىدىن كېتىپ,

了醒清

件这 延拖 ئۇزۇققا سوزما. ئۇزۇققا سوزماق

了拖要不事

代时古远 <地> ئۇزۇق قەدىمكى زامان

议计长从, 看远长从 ئۇزۇقنى كۆرمەك

议计长从 ئۇزۇقنى كۆزلىمەك

态动使的 «ئۇزۇقلاشماق» ئۇزۇقلاشتۇرماق

态同共的 «ئۇزۇقلاشتۇرماق» ئۇزۇقلاشتۇرۇشماق

态动被的 «ئۇزۇقلاشتۇرماق» ئۇزۇقلاشتۇرۇلماق

远音 [动] ئۇزۇقلاشماق 远离: ئۇنىڭ ئاۋازى بىزدىن بارغانسېرى

来越们我离音声的他. ئۇزۇقلىشىپ ئاخىر ئاڭلانماي قالدى.

了失消便来后到, 远越

式形词名的 «ئۇزۇق» ئۇزۇقلىق¹ ھەممە.

ئۇزۇن تالا / ئۇزۇندىن - ئۇزۇنغا سەپ تارتقان چوڭ قوشۇن

队部大的长又而长得排

ئۇزۇنغىچە 久好，间时长好〔静〕 كۆرۈشىمگىلى 18 يىل

بولغان ساۋاقداشلار ~ پاراڭلاشتى . 18 年没见面同的学谈 . 久好了

短长〔静〕 قىسقا

ئۇزۇن - قىسقا دەسسەمەك 脚一低脚一高

ئۇزۇن - قىسقا دەسسەپ بىزگە قاراپ كەلمەكتە . 一高们他

。来走们我向地脚一低脚

ئۇزۇن - قىسقا گەپ 语碎言闲

ئۇزۇنلۇق ①〔静〕 度长 ① . جۈزىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىك .

كىنى ئۆلچەمەك 度宽和度长的子桌量 / ئۇزۇنلۇقى قانچە

مېتىر كېلىدۇ؟ 米少多长 ② 度经 ② . ۋە كەڭلىك 度

度纬和

ئۇزۇنلۇق بىرلىكى 位单度长 <数>

ئۇزۇنماق 灭熄，熄，灭 <古>〔动〕

ئۇزۇپل 位单度速行航只船，里海/时小)节〔静〕

ئۇزۇتما 酪奶，奶酸 <古>〔静〕

ئۇزۇتسماق 态同共的 «ئۇزۇتماق»

ئۇزۇتسماق 态动被的 «ئۇزۇتماق»

ئۇزۇتماق ①〔动〕 远走，去离 人客 . مېھمانلار ئۇزۇپ كەتتى .

了去离 题离话的你 . گېپىڭ مەقسەتتىن ئۇزۇپ كەتتى .

了 过超，过赶 ② . ئۇ ئۆپلىسىپتلىق كىشىدىن ئۇزۇپ كەت .

تى . 人的车行自骑了过赶他 . 1000 مېتىرلىق يۈگۈرۈش

مۇسابىقىسىدە ئۇ باشقا تەنھەرىكەتچىلەردىن ئۇزۇپ كەتتى . 一在

千米的赛跑中他超过了他的运动员 ③ . 散 : توي خۇ .

了散地兴兴高高礼婚 . خورام ئۇزۇدى . شال -

ئۇزۇتماق ② 觉睡 <古>〔动〕

ئۇس ①〔静〕 禽猛 <古> (等鹰山，鸷秃)

ئۇسانماق 执，迷痴，心经不漫，意大忽疏 <古>〔静〕

悟不迷

ئۇسبارلاماق 托委②待交，交递，付托① <古>〔动〕

ئۇستە ①〔静〕 傅师，人匠，匠工 师工木 ~ ياغاچچى

；能退前面傅师在 قىلماق ئالدىدا بىلەرمەنلىك قىلماق

。 / 斧弄门班”同喻 / باردا قولۇنى تارت ، موللا باردا تە .

لسىنى . 口开莫前面拉毛，手动别前跟傅师 <谚> .

~ كۆرمىگەن شاگىرت ھەر مۇقامغا يورغىلار . 末 <谚> .

好艺手，的超高艺技② . 琴弹乱弟徒的点指傅师经

，于精，于善，长擅③匠铁的好艺手 ；的 ~ تۆمۈرچى

行在 : شاماتقا ~ 棋下长擅 / گەپكە ~ 健，谈言于善

维纤长 تالا

ئۇزۇن تالالىق پاختا 棉绒长 <植>

ئۇزۇن تۇمشۇق تۇتىلىق . كۆكۈيۈن 蛇蜂 <动>

ئۇزۇن تۇمشۇق يارماقگۈل 丹血活筒长 <植>

ئۇزۇن تۇمشۇق يەر قازار 睛齁 <动>

ئۇزۇن جاھان = ئۇزۇن ئالەم

ئۇزۇن دولقۇن 波长 <物>

ئۇزۇندىن بۇيان 来以久很，来以期长 ； ~ مەن ئىز .

چىل بۇ كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىۋاتمەن . 一我，来以久很 .

。业专一这着事从直

ئۇزۇندىن بېرى = ئۇزاقتىن بېرى

ئۇزۇن زىراۋەندە 木青香 <植>

ئۇزۇن سەپەر ① 征长② 途长①

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش 音元长 <语>

ئۇزۇن سۇڭەك 骨长 <理生>

ئۇزۇن شاخ ① ② 枝果长② 枝长 <农>

ئۇزۇن قۇلاق 方八听耳，通灵息消 <成>

ئۇزۇن قۇلاق بامبۇك 竹杷粽 <植>

ئۇزۇن قۇلاق ھۇقۇش 鹰头猫耳长 <动>

ئۇزۇن قۇلاق يالمانتاقتاق 鼠跳耳长 <动>

ئۇزۇن قۇيرۇق بۇغا 鹿麋 <动>

ئۇزۇن قۇيرۇق سۇغۇر 獭旱尾长 <动>

ئۇزۇن قۇيرۇق كۈسۈتكە 鼠黄尾长 <动>

ئۇزۇن قۇيرۇق مايمۇن 猴尾长 <动>

ئۇزۇن كۆيرەك 蓬盐叶长 <植>

ئۇزۇن گەپنىڭ قىسقىسى <习> 话长，之言而总

说短 : ~ ، مېنىڭ بۇ يەردە ھېچقانداق تۇغىنىم يوق . 话长

。戚亲何任有没我方地这，说短

ئۇزۇن نەي 笛长 <艺>

ئۇزۇن ئۆتمەي 久不

ئۇزۇن ئىمپۇلس 冲脉长 <电>

ئۇزۇن يوللۇق 的途长

ئۇزۇن يوللۇق ترانسپورت 输运途长

ئۇزۇن يوللۇق تېلېفون 话电途长

ئۇزۇنئۇرا 子个高〔静〕

ئۇزۇنچاق ① 的形圆长〔静〕 : لېگەن 子盘形圆长

ئۇزۇنچاق تۇخۇم <生> 卵型长

ئۇزۇنچاق چېرىپاشكا 蟾长 <动>

ئۇزۇنچاق مېگە 髓延 <理生>

ئۇزۇندىن - ئۇزۇن ； ~ سۆزلىمەك 话讲 <静> 长又而长

! 能逞别可你

ئۇستىنىق ئىشلەتمەك = ئۇستىلىق قىلماق

ئۇسرىق 〔静〕 <古> 人的睡瞌打，人的儿盹打

ئۇسساقماق «ئۇسساق» 态动使的

ئۇسساشماق «ئۇسساق» 态同共的

ئۇسسۇرى 〔静〕 <地> 里苏乌

ئۇسسۇرى ئامۇتى <植> 梨子秋

ئۇسسۇز 〔静〕 的水浇未，的水缺，的水有没 ~ زىرا.

ئەتلەرنى سۇغارماق 稼庄的水缺浇

ئۇسسۇزلۇق 〔静〕 渴 渴止 渴 / ئۇسسۇزلۇقنى باسماق 渴 / ئۇس-

سۇزلۇقنى قاندۇرماق 渴解 / يىراقتىكى سۇدا ~ قانماس .

< 谚 > 渴近解不水远

ئۇسسۇل 〔静〕 蹈舞，舞

ئۇسسۇل ئاناتومىيىسى < 艺 > 学剖解蹈舞

ئۇسسۇل تىلى < 艺 > 汇语蹈舞

ئۇسسۇلغا تارتماق 舞跳清邀 : ئايشەم گۈلنى ئۇسسۇلغا

تارتتى . 舞跳丽古清邀姆谢依阿 .

ئۇسسۇلغا چۈشمەك 舞跳场上

ئۇسسۇلغا سالماق ① 使... 舞跳 : بىر پۇل بېرىپ ئۇس-

سۇلغا سالسا ، ئون پۇل بېرىپ توختاتقىلى بولماس . < 谚 >

شۇنداق قىلىپ ، سەن ئۇنىمۇ ئۇسسۇلغا سالماقچىمىدىك؟

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

خەت ② 让人让 . 住不止制钱块十给 ، 舞跳去让钱块一给

~ ئۇيغۇرچىغا / 语维通精 ~ ئۇ ئېتىز ئىشلىرىغا . 点在儿活稼庄干他 的过

ئۇستات 〔静〕 的腕手耍

ئۇستاتلىق 〔静〕 腕手耍

ئۇستاتلىق قىلماق 腕手耍

ئۇستاز (ئۇستازى) 〔静〕 ① 师老，长师，师导 ② 师导 ~ تۇنماق 师拜

ئۇستازلىق «ئۇستاز» 词名象抽的 : ئۇستازلىققا ئالاھىدە تەك-

لىپ قىلىنغان ئالىم 者学的师导为聘特

ئۇستام 〔静〕 傅师 (称尊的匠工对)

ئۇستىخان = سۇڭەك

ئۇستىخان سۇرمەك 材身长，头骨长

ئۇستىخان سۇرۇشتۇرمەك 第门问询

ئۇستىخىنى تازا 清冰洁玉，白清子身

ئۇستىخىنى چۈشمەك 惯住 : قانداق ئاغىنە ، ئۈرۈمچىگە

ئۇستىخىنىڭ چۈشۈپ قالدىمۇ؟ 木鲁乌到，吗好你，友朋老

؟ 吧了惯住齐

ئۇستىخىنى قاتماق 实结变骨子身

ئۇستىخانلىق 〔静〕 ① 的壮强大高 ~ ئادەم 壮强大高

ئۇستىخانلىق 〔静〕 ① 的骨连，的头骨带 ② 人的

字的劲苍力笔 خەت ~ 的健雄，的

ئۇستىخان - ئۇستىخان 下见

ئۇستىخان - ئۇستىخىنىدىن ئۆتمەك 骨刺

ئۇستىخان - ئۇستىخىنىغا سىڭمەك 里子骨入渗

ئۇستىخانلىق (为行的良的不的成形期长指) : ئەسكىلىك ~ 子骨到坏

家到坏: 里

ئۇستىرا 〔静〕 刀剃

ئۇستىرلاپ < 天 > 〔静〕 仪天浑

ئۇستىكار 〔静〕 ① 匠工 ② 师技

ئۇستىكارلىق «ئۇستىكار» 词名象抽的

ئۇستىكارلىق قىلماق 能逞

ئۇستىلىق ① «ئۇستا» 词名象抽的 : شاگىرتلىقتىن ئۇستىلىققا

ئۆسكىنىگە ئالتە ئايچە بولدى . 了月多个六已师出我 .

ئۇستىلىقنى كۆرسەتمەك 艺手 ② 巧 ③ 手一露，艺手示显

~ بىلەن پايدىلانماق 用利地妙巧

ئۇستىلىق قىلماق ① 招高使 : سىز سۆزدە ئۇستىلىق

قىلمىغان بولسىڭىز ، مېنىڭ چەككەن ئازابىم بوشقا كەتكەن بولات.

تى . 了受白就苦的我，辩善言能你是不要 . 能逞 ② .

~ بۇ ئىشتا سەن ئۇستىلىق قىلما! 巧取，手一露 上事件这!

饭盛子妻让他

学法念概 <法> ئۇقۇم قانۇنشۇناسلىقى
 系关念概 <逻> ئۇقۇملار مۇناسىۋىتى
 论念概 <逻> ئۇقۇم نەزەرىيىسى
 话的懂难 گەپ ~ : 的楚清不، 的懂难 [静] ئۇقۇمسىز
 ئۇقۇمسىزلىق «ئۇقۇمسىز» 式形词名的: ئۇنىڭ نۇقتىنىڭ
 ، 物无洞空话讲的他 . ئۇنىڭ نۇقتىسى بىزار قىلدى .
 。 烦厌人的有所令
 化念概 [动] ئۇقۇملاشماق
 态动使的 «ئۇقۇملاشماق» ئۇقۇملاشتۇرماق
 态动被的 «ئۇقۇملاشتۇرماق» ئۇقۇملاشتۇرۇلماق
 ئۇقۇملۇق [静] 晰清， 明了: ئۇ دوكلاتنى قىسقا، ~ قىل .
 了明短简告报的作他 . دى
 拿捏②(药)敷① <方> [动] ئۇقىلىماق
 (子男的小己自比纪年呼称)弟兄②弟弟① [静] ئۇكا
 (语口)妹妹③
 人兰克乌， 兰克乌 [静] ئۇكرائىن
 克乌 كىيىم ~ : 的式兰克乌②语兰克乌① ئۇكرائىنچە
 装服式兰
 仪斜测 [静] ئۇكلونومېتىر
 的弟弟 词名象抽的 «ئۇكا» ئۇكىلىق
 务义
 尔戈乌 [静] ئۇگۇر
 兰芬尔戈乌 [静] ئۇگۇر - فىن
 兰芬一尔戈乌 <语> ئۇگۇر - فىن تىللىرى
 族语
 ئۇل <建> [静] ئۇل
 地基②基根， 基房， 基地①
 基墙 لى
 石基 <建> ئۇل تېشى
 桩础基 <建> ئۇل قوزۇقى
 基奠， 基地打 ئۇل قويماق
 业产础基 <经> ئۇل كەسىپ
 牌路， 标路(的中漠荒) <古> [静] ئۇلا
 ئۇلاتماق «ئۇلماق» 态动使的: مەن قاسىمغا توك سىمىنى ئۇ-
 لاتتىم . 线电了接木斯喀让我
 绢手 <古> [静] ئۇلاتۇ
 也， 仍②及以， 及， 和① <古> [助] ئۇلاتى
 鸡雪 <动> [静] ئۇلار
 的脉脉情含 <古> [静] ئۇلاس
 下见 ئۇلاشما
 导诱性时继 <心> ئۇلاشما ئىندۇكسىيە

帝上， 苍上， 天苍， 者能万 <古> [静] ئۇغان¹
 (名族古)丸乌， 桓乌 <古> [静] ئۇغان²
 曲酒麦 <古> [静] ئۇغۇت
 方地那在 <方> [静] ئۇغۇنۇتتە
 缦了缦 چاۋان ~ / 子缘线金 ~ زەر : 子缘 [静] ئۇقا
 衣上的子缘了
 鹭白 <动> [静] ئۇقار
 下见 ئۇفاق
 人已自做当②念思， 念想① ئۇقاق تارتماق
 缘了缦 چاۋان ~ : 的子缘了缦، 的子缘有 [静] ئۇقالىق
 衣上的子
 通头口 ~ ئاغزاقى : 态动使的 «ئۇقماق» ئۇقۇتۇرماق
 诉告息消个这把他 . ئۇ بۇ خەۋەرنى ئامىغا ئۇقتۇردى . 知
 事明说导领向 ~ رەھبەرلىككە ئىشنىڭ سەۋەبىنى 众群了
 。 楚清说话把你 . 由 گەپنى ئۇقتۇرۇپ دە .
 示告， 告通， 知通 [静] ئۇقتۇرۇش
 知通出发 ئۇقتۇرۇش چىقارماق
 知告， 知通 ئۇقتۇرۇش قىلماق
 چۈشتىن كېيىن سائەت
 ئىككىدە يىغىن ئېچىلىدۇ، سىز ئۇنىڭغا ئۇقتۇرۇش قىلىڭ .
 会开钟点两午下， 他诉告你
 的知通 [静] ئۇقتۇرۇشلۇق
 款贷知通، 款放知通 <经> ئۇقتۇرۇشلۇق قەرز
 的得晓不， 的知道不 [静] ئۇقماس
 懂不装假 ئۇقماسقا سالماق
 ۇقماق [动] 解理، 解了， 白明， 得懂， 道知
 بۇ ئىشنىڭ
 ئاسان ئەمەسلىكىنى ئۇقىمەن . 的易容不是事件这道知我
 ئۇقۇپ تۇرۇپ ئۇقۇماسلىققا سالماق 懂不装假 / غەرىزىڭنى
 图意的你白明我 . ئۇقتۇم .
 话的清不糊舍 گەپ ~ : 的清不糊舍 [静] ئۇقۇشسىز
 的白明، 的懂易 [形] ئۇقۇشلۇق ~
 懂易课的讲师老 . ىلىپ ئۆتەتتى .
 除消 ئۇقۇشماسلىق [静] 会误: ئۇقۇشماسلىقنى تۈگەتمەك
 会误
 听打， 解了 [动] ئۇقۇشماق¹
 况情的他下一听打天今你 . ۇشۇپ باقتىنە .
 态同共的 «ئۇقماق» بۇ ئىشنى ھەمىلىرى ئۇقۇش-
 ىلا، بۇ ھەقتىكى گەپ - سۆز ئەمدى مۇشۇ يەردە تۈگىسۇن .
 止为此到就话的面方这، 了知道都们你事件这
 智理، 性理، 识意 <古> [静] ئۇقۇغ
 念概 [静] ئۇقۇم

计伟宏的设建议主会社 پىلانى ~ سىيالىزم قۇرۇلۇشىنىڭ ~
 志壮 ~ / 想理大远 ~ / 划
 式形词名的 «ئۇلۇغۇر»
 背马 <古>〔静〕 ئۇلۇق^۱
 的旧陈，的旧 <古>〔静〕 ئۇلۇق^۲
 镞箭 <古>〔静〕 ئۇلۇن
 头接 <石>〔静〕 ئۇلغۇچ
 的上接〔静〕 ئۇلما
 发假，发头的上接 چاچ
 ئۇلما چاچ
 发假，发头的上接 چاچ
 ①〔动〕 连接，接
 نى ئۇلاپ ئۇزارتماق ②子袖长接
 上树果苹到接嫁梨把
 灌串 <水> ئۇلاپ سۇغىرىش
 人客 <古>〔静〕 ئۇما
 的能不所无，的及能所力，的能万 <古>〔动〕 ئۇماق
 糊糊打 ~ / 糊糊 ~ 粥，糊糊〔静〕 ئۇماچ
 粥熬 ~ / 粥煮 ~ بولۇپ كەتمەك
 粥锅一成变 ~ / 粥煮熬
 不也赫谢，扎麻的粥有没 <谚> .
 “早起不利无”同喻：待会
 还有借有是也糊糊 <谚>
 桶饭 <成> ئۇماچ قورساق
 房粥〔静〕 ئۇماچخانا
 作振，奋振，发奋 <古>〔动〕 ئۇماقلاتماق
 望欲，望期，望希 <古>〔静〕 ئۇمانچ
 丸辜，巢精 <方>〔静〕 ئۇماي^۱
 胞衣，衣胞，盘胎②神女① <古>〔静〕 ئۇماي^۲
 状糊为成后水茶进泡)克塔木乌 <方>〔静〕 ئۇماتاق
 (饷的
 望欲，欲贪，望愿，求要 <古>〔静〕 ئۇمدۇ
 子花叫，丐乞 <古>〔静〕 ئۇمدۇچى
 图贪，望希，求要 <古>〔动〕 ئۇمماق
 盼企，望期，望希 <古>〔静〕 ئۇمۇغ
 仰信：望期，望指，望希 <古>〔静〕 ئۇمۇنچ
 盆脸洗 (的头龙水带)〔静〕 ئۇمۇالنەك
 ~ / 面白，面麦小 ئۇنى بۇغداي
 粉面，面〔静〕 ئۇن
 罗 خالتىسى 袋口面 ~ / تارتماق 面磨 ~ / تاسقىماق
 面色，面无中家 <谚> .
 面 / ئۇنى يوقنىڭ خۇنى يوق .
 黄蜡 (色血无脸) . ~ يوق دېسە ،
 زالك دەيدۇ ، ھاردىم دېسە ،
 说家人：团搅吃要他，面没说家人 <谚> .
 مالك دەيدۇ .
 “壶那提开不壶哪”同喻：走家人让他，了累

叶加枝添话说 ~ گەپنى / 态事大扩 ~ ئىشنى / 量力
 态同共的 «ئۇلغايىتماق»
 态动被的 «ئۇلغايىتماق»
 旺变，大壮，高涨，大涨，大闹，大变〔动〕 ئۇلغايماق
 势火，了大势火 ~ ئوت / 了涨水 ~ سۇ : 多变，盛
 盛很 / ئىش ئۇلغايىدى . 了大闹情事 .
 ئارمىيىسىزنىڭ كۈ .
 چى ئۇلغايىدى . 了大壮量力的军我 .
 گەپ ئۇلغىيىپ كەتمەك
 来起多议论
 的基地有〔静〕 ئۇلۇق
 蒙今在代古)盟联络部，斯芦乌 <古>〔静〕 ئۇلۇس
 而合联络部族民些某的部南东俄欧与亚利伯西，古
 (织组的家国似近成
 伟 ~ ۋەتەن : 的大巨，的大宏，的大伟①〔静〕 ئۇلۇغ
 ~ / 旨宏 مەقسەت ~ / 图宏 پىلان ~ / 国祖的大
 头，领首②名大 ~ / 绩伟功丰 تۆھپە
 命的领首们我是就这 . ئۇلۇغسىزنىڭ يارلىقى مانا شۇ .
 目 : ③ . 大 : 令
 着开大门 . ئوچۇق . سۇ ~ كەپتۇ .
 大很得来水
 眠蚕次四第 ئۇلۇغ بەھەك
 父祖高 بوۋا ئۇلۇغ
 气叹深深 ئۇلۇغ تىنماق
 论学教大 دىداكتىكا ئۇلۇغ
 母祖高 موما ئۇلۇغ
 子公孙王〔静〕 ئۇلۇغزادە
 命自，大尊自妄，大自慢傲 <古>〔静〕 ئۇلۇغسىغ
 凡不
 大自，傲高，傲骄〔动〕 ئۇلۇغسىنماق
 大小〔静〕 كىچىك - ئۇلۇغ / ئىزاغى
 ئېچىلسا ~ دېمەي سۆزلەۋەرمەك
 小没大没话说 / ئائىلىدىكى
 了来都小大家全 . ھەممىسى كەلدى .
 叹短吁长 ئۇلۇغ - كىچىك تىنماق
 态动使的 «ئۇلۇغلىماق»
 态同共的 «ئۇلۇغلىماق»
 态动被的 «ئۇلۇغلىماق»
 式形词名的 «ئۇلۇغ»
 尚崇 ~ ئادالەتنى : 尚崇，敬崇，崇推〔动〕 ئۇلۇغلىماق
 义正
 少老，小老〔静〕 ئۇششاق - ئۇلۇغ
 ~ ھەممىسى ياخشى .
 好都少老
 的大远，的大宏，的伟宏，的伟雄〔静〕 ئۇلۇغۇر - سوتە

么什了得算难困点么

ئۇنچىۋالا [静] 此如 (大, 多) 么那, (大, 多) 么那 ~ 么那

بولۇشنىڭ ھاجىتى يوق. 烦麻此如必不. ~ 么那 么那 么那

تۈگىتىرىمىز؟ 情事多么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنىڭ ~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇندا [静] 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنداق [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

有 < 么那 > 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

其以: "计就计将" 么那 么那 么那 么那 么那 么那

。"身之人其治还, 道之人

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

星星

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

子分动反

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

筋面 ئۇن تىلىپى

面药, 粉药 ئۇن دورا

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

人的

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

月岁的

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇيۇلغۇ (子绳的畜牲捆)索捆 <方>〔静〕

旋盘 <古>〔动〕 ئۇيۇلغۇماق

ئۇيۇل - ئۇيۇل 的块成块成〔静〕

ئۇيۇماق 〔动〕 结凝，固凝； قېتىق ~ قان / 结凝乳酸 ~ قان

结凝油 ~ ماي / 血淤； 固凝液血

ئۇيۇندى 〔静〕 物结凝： قان ئۇيۇندىسى / شورپا ئۇيۇت.

冻汤， 冻肉 دىسى

ئۇيۇتشماسق «ئۇياتماق» 态同共的： ئۇلار قىلىپ قويغان ئىشلى.

رغا قاتتىق ئۇيۇتشتى . 愧羞到感深深事的干所对们他 .

ئۇيۇلشماسق «ئۇيالماق» 态同共的： قىزلار ئۇيۇلشمىپ ، يۈز-

لىرىنى تۇتشمىپ يەرگە قارىۋالدى . 低脸住捂得羞们娘姑 .

。 头了下

ئۇيۇشتۇرۇلماق «ئۇيۇشتۇرماق» 态动被的

ئۇيۇشماق 〔动〕 ① 结团， 合联 ② 组， 织组 ③ 组， 织组 ④ 组， 织组 ⑤ 组， 织组 ⑥ 组， 织组 ⑦ 组， 织组 ⑧ 组， 织组 ⑨ 组， 织组 ⑩ 组， 织组 ⑪ 组， 织组 ⑫ 组， 织组 ⑬ 组， 织组 ⑭ 组， 织组 ⑮ 组， 织组 ⑯ 组， 织组 ⑰ 组， 织组 ⑱ 组， 织组 ⑲ 组， 织组 ⑳ 组， 织组 ㉑ 组， 织组 ㉒ 组， 织组 ㉓ 组， 织组 ㉔ 组， 织组 ㉕ 组， 织组 ㉖ 组， 织组 ㉗ 组， 织组 ㉘ 组， 织组 ㉙ 组， 织组 ㉚ 组， 织组 ㉛ 组， 织组 ㉜ 组， 织组 ㉝ 组， 织组 ㉞ 组， 织组 ㉟ 组， 织组 ㊱ 组， 织组 ㊲ 组， 织组 ㊳ 组， 织组 ㊴ 组， 织组 ㊵ 组， 织组 ㊶ 组， 织组 ㊷ 组， 织组 ㊸ 组， 织组 ㊹ 组， 织组 ㊺ 组， 织组 ㊻ 组， 织组 ㊼ 组， 织组 ㊽ 组， 织组 ㊾ 组， 织组 ㊿ 组， 织组

دېھقانلار ئۇيۇشتى . 了来起织组民农

باش ئىشچىلاردىن ئۇيۇشقان تېخنىكا

بىلىم ئىشچىلارنىڭ ئۇيۇشۇشى

ئۇيۇشماق 〔动〕 麻酸， 木麻， 麻发 〔动〕 苏合香

。 了木麻冻腿的我 . شۇپ قالدى .

ئۇيۇق 〔静〕 ① 人草稻 ② 子靶， 靶

ئۇيۇل 〔静〕 块状， 的实心的： ~ 石磐 石磐

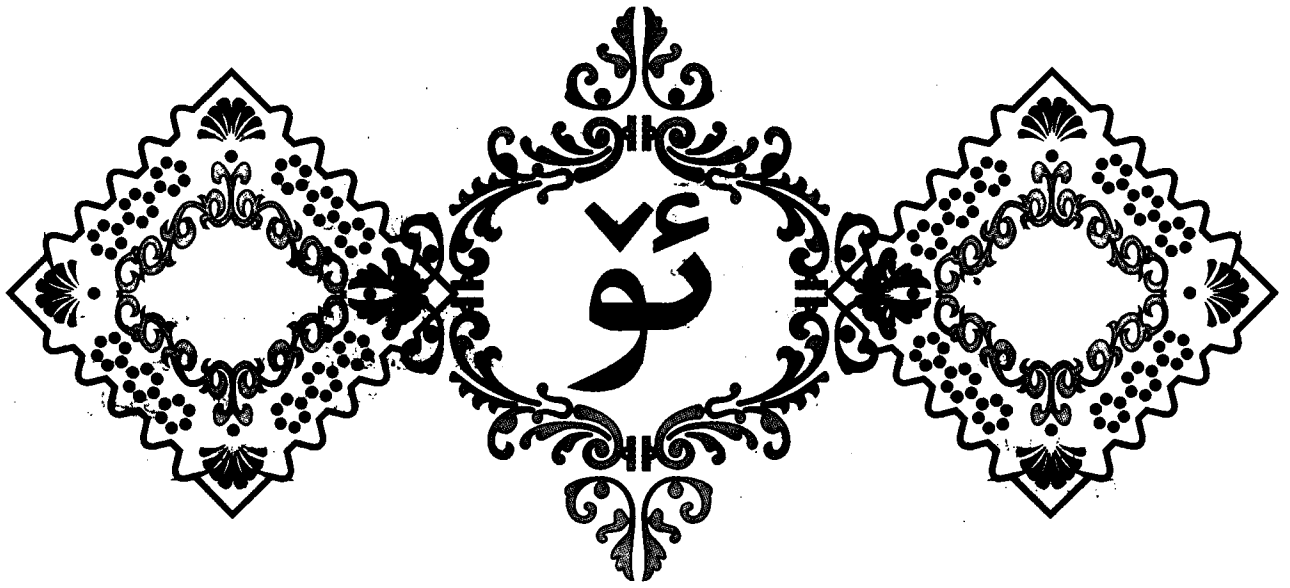
ئۇيۇل ئالتۇن 块金

ئۇيۇل توپ 球心实 <体>

ئۇيۇل تۈۋرۈك 柱腹实 <建>

ئۇيۇل خىش 砖心实 <建>

ئۇيۇل دوڭۇز 梁腹实 <水>

（糊面和油清入灌，净洗血的内肺
 脉动肺 <理生> ئۆپكە قىزىل تومۇرى
 脉静肺 <理生> ئۆپكە كۆك تومۇرى
 ئۆپكە كېسىلى <医> 病肺؛ ئۇ ئۆپكە كېسىلىگە گى...
 رېپتار بولغىلى يېرىم يىل بولدى . 了年半有已病肺患他 .
 炎肺 <医> ئۆپكە يەللىكى
 肿气肺 <医> ئۆپكە يەللىك ئىششىقى
 不喘(得累) <成> ئۆپكىسى ئاغزىغا تىقىلماق
 哭动激分过或曲委受，痛悲因②气下接不气上，吁
 话出不说得
 无剩所 <成> ئۆپكىسى تۈگەپ ، كانىيى قالماق
 . 几 汽的牙掉老个这把想你 ؟ 堪不旧陈物事容形 ؛ ماشىناڭنىڭ ئۆپكىسى تۈگەپ كا .
 نىيى قالغاندا ماڭا ساتاي دەمسەن ؟ 吗我给卖车
 ؟
 烟冒都子噪得渴他 . 烟冒子噪 ؛ ئۇنىڭ ئۆپكە .
 烟冒都子噪得渴他 . ئۆسۈلۈك بەر .
 . 喝水他给快 ، 了
 赤 ، 儿馅露 ، 形原现 <成> ئۆپكىسى . كۆرۈنمەك
 羊将 ، 品食统传族尔吾维) 子肺灌 洗如贫 — ، 贫

ئۆ ① 维尔文第二十七个字母 ② 该字母名称
 ، 闹热③烧燃②热发，烧发① <古>〔动〕 ئۆپەلمەك
 奋亢，奋兴
 右左，近附，周四，围周〔静〕 ئۆپچۆرە
 有没近附 . 围周的子屋 / بۇ ئۆپچۆرىدە ھېچكىم يوق .
 一他 . 人何任 . ئۇ بىر ھەپتە ئۆپچۆرىسىدە قايتىپ كېلىدۇ .
 . 来回就右左周
 不，好再的诺许”同喻；尾羊的天明过胜肺羊的天今
 不，好再的诺许”同喻；尾羊的天明过胜肺羊的天今
 如眼前实的惠“ .
 泡肺 <理生> ئۆپكە پۈۋە كچىسى
 肿囊肺 <医> ئۆپكە خالتىلىق ئىششىقى
 癌肺 <医> ئۆپكە راكى
 虫吸肺 <医> ئۆپكە زۇلۇكى
 肿水肺 <医> ئۆپكە سۇلۇق ئىششىقى
 核结肺 <医> ئۆپكە سىلى
 门肺 <理生> ئۆپكە قاپقىقى
 处患于贴肺的羔羊宰新用)肺贴①
 怒，怒愤，气生③! 呵至备怀关是真他对你!
 怒，怒愤，气生③! 呵至备怀关是真他对你!
 遇可不
 叶肺 <理生> ئۆپكە قانىتى
 羊将 ، 品食统传族尔吾维) 子肺灌 洗如贫 — ، 贫

猾狡 <古>〔静〕 ئۆتەچىقما

ئۆتەشمەك «ئۆتسەك» 态同共的: ئۇلار بىرلىكتە ناماز ئۆتەش.

。拜礼了做起一们他 . تى

地住(的住暂途沿人牧时场转畜牧)〔静〕 ئۆتەك¹

羹羊的累积年多 <方>〔静〕 ئۆتەك²

人的竹伶苦孤, 人生陌. <古>〔静〕 ئۆتەك³

务义, 务任 <古>〔静〕 ئۆتەك⁴

人债负, 户债 <古>〔静〕 ئۆتەكچى

理办, 行履, 行执, 成完 <古>〔静〕 ئۆتەكلىمەك

驛, 驛 <古>③口转②店客小的陋筒①〔静〕 ئۆتەك

站驛, 亭

税口转 <经> ئۆتەك بېجى

易贸口转 <经> ئۆتەك سودىسى

让转〔静〕 ئۆتەل

让转 قىلماق ئۆتەل

态动被的 «ئۆتسەك» ئۆتەلمەك

为因, 此因, 以所: 来后, 后以 <古>〔助〕 ئۆتۈرۈ

无幻变, 的常无复反, 的假虚 <古>〔静〕 ئۆتۈرۈك

的常

药泻 <古, 药>〔静〕 ئۆتۈرۈم

ئۆتكەل 隘关, 口关〔静〕 ئۆتكەل / 关难 ~ قىيىن

بۆسۈپ ئۆتۈپ كەتسەلا, ئىش ئاسانلىشىدۇ. 一这破突要只

。了办好就情事, 关

ئۆتكەنلى ئىگىلىمەك 关把: بۆلۈم باشلىقى ئۆتكەنلى

把长科由 ئىگىلىپ, خىزمەت سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىدۇ.

。量质作工证保, 关

ئۆتكەمە 子筛〔静〕 ئۆتكەمدىن ئۆتۈپ, غەلۋىردە توختاپتۇ.

，了过闯浪大风大”同喻: 筛了不过子筛了过 <谚>

。“船了翻里沟河小

告劝, 说劝, 导劝, 劝规 <古>〔动〕 ئۆتكەمدەك

人的子筛卖②人的子筛做制①〔静〕 ئۆتكەمچى

往 <古> 的: 式形词动形时去过的 «ئۆتسەك» 往

的逆流月岁的过度 <谚> / 日 ~ ئۆتۈر ئاققان سۇ.

。年流水似: 水

时去过 <语> ئۆتكەن زامان

年去 يىل ئۆتكەن

往过 يولۇچىلار ~ 的: 往过①〔静〕 ئۆتكەن - كەچكەن

去过 گەپلەر ~ 的: 往以, 的过经, 的去过②人行的

事的去过, 事往 ئىشلار ~ / 话的

ئۆتكەنكى 的日昔, 的前以, 的去过〔静〕 ئۆتكەنكى

自饰粉地计百方千然虽们他. ئۆپكەنكى كۆرۈنۈپ قالدى.

。了儿馅露是还终最, 己

ئۆپكەنكىنى باسماق <成> 气住沉: ئۆپكەنكىنى بېسىد.

。讲慢慢, 气住沉. ۈپلەپ ئالدىرىماي سۆزلە.

见不人杀 <成> ئۆپكەنكىنى ئىچىدىن قاقماق

血 俩子父们我对他, 唉. ھەي بۇ ئادەم ئاتا - بالا ئىككىسىزنىڭ ئۆپ-

كسىزنى ئىچىنىزدىن قېقىپ بولدى. ! (血见不人杀)人杀子刀软是真

断寸肠肝, 生欲不痛 <成> ئۆپكەنكىنى ئۈرۈلمەك

躁躁毛毛, 躁浮 <成> ئۆپكەنكىسى يوق

ئۆپكە - زاسۈي 碎杂, 水下〔静〕

ئۆپكە - قېرىن = ئۆپكە - زاسۈي

ئۆپكە - ھېسىپ 吾维)子肺面和子肠灌 <食>〔静〕

(品食统传族尔

ئۆپكۈك <古, 动>〔静〕 鸟胜戴

ئۆپكەلمەتمەك «ئۆپكەلمەك» 态动使的

ئۆپكەلمەشمەك «ئۆپكەلمەك» 态同共的

下见 ئۆپكەلىك

ئۆپكەلىك بېلىق <动> 鱼肺

ئۆپكەلىمەك 搭抽①〔动〕 ئۆپكەلىپ يىغلىماق 地搭搭抽抽

愤气②泣抽, 哭

ئۆپ - ئۆپ <古>〔叹〕 丢众当而已自嘘吹对)啾啾

(笑讥, 刺讽示表人的丑

ئۆپۈپ - تېتىپ <方>〔静〕 口两上吃(吃想不因)

ئۆت¹ 胆 <理生>〔静〕

ئۆت پىگمېنتى <理生> 素色胆

ئۆت تېشى <医> 石结胆

ئۆت سۇيۇقلۇقى <理生> 胆汁

ئۆت كىسلاتاسى <化> 酸胆

ئۆت مەدەدىسى <医> 虫蠕道胆

ئۆت نەيچىسى <理生> 管胆

ئۆتى يېرىلماق 肺了炸气

ئۆت يەللىكى <医> 炎囊胆

ئۆت² (洞树, 洞墙)洞, 孔 <古>〔静〕

ئۆت³ 意主, 量商, 议建, 告忠 <古>〔静〕

ئۆتە 极到达示表)大, 其极, 外格, 份过 <方>〔静〕

瓜傻大 ساراڭ ~ / 蛋笨大 ئەخمەق ~ / 点. ~ زالىم

人的暴残其极

ئۆتەتمەك «ئۆتسەك» 态动使的: مەن ئۇنىڭغا بۇ ۈزىپىنى ئۆ-

تەتتىم. 务任项这了行执他让我

种火耕刀 <农> ئۆرتەپ تېرىش
 鸭 ئۆردەك (ئۆ:دەك) <动>〔静〕: 子鸭 ~ تۇخۇمى
 蛋 / ئۆردەكنىڭ گۆشىنى پىسەك ، غازنىڭ پىسىدە بول .
 看，步一走”同喻: 鹅着盯得还，肉子鸭上吃 <谚>
 . “步两
 鸭烤 <食> ئۆردەك كاۋىپى
 沾不，错认不 <成> ئۆردەككە سۇ يۇقمىغاندەك
 边
 科鸭 <动> ئۆردەكلەر ئائىلىسى
 ئۆردەكىنى ئۆردەك ، غېزىنى غاز قىلماق <成>
 麻乱斩刀快
 兽嘴鸭 <动>〔静〕 ئۆردەكتۈمشۈك
 的式子鸭〔静〕 ئۆردەكچىلەپ
 走步蹲 <体> ئۆردەكچىلەپ مېڭىش
 索马绊②脑搭① <古>〔静〕 ئۆرك
 峰驼②尖浪，头浪①〔静〕 ئۆركەش
 浪波 <静> ① 浪波翻滚: ~ ئىلى دەرياسى
 浪波. 的峰驼有②河犁伊的滚翻 ~ تۆگە 单峰 / ىك.
 ىكى ~ تۆگە 双峰
 牛瘤 <动> ئۆركەشلىك كالا
 涌汹，滚翻〔动〕 ئۆركەشلىمەك : دەريا ئۆركەشلىپ ئاقماقتا .
 涌汹腾奔水河
 峰驼 <古>〔静〕 ئۆركۈ
 头潮，尖浪 <古>〔静〕 ① ئۆركۈچ
 灶铁脚三 <古>〔静〕 ② ئۆركۈچ
 的贵高，的等高，的级高 <古>〔静〕 ئۆركى
 动运右左后前脯胸着贴紧 <方>〔动〕 ئۆركىمەك
 房毡，篷帐 <古>〔静〕 ئۆركە
 蛛蜘 <古>〔静〕 ئۆركەمچى
 条皮 <古>〔静〕 ئۆرگەن
 子辫 <古>〔静〕 ئۆرگۈچ
 服佩真，了棒太，的样好 <习>〔静〕 ئۆرگۈلەي
 动转，悠转〔动〕 ئۆرگۈلمەك
 态同共的 «ئۆرگۈلمەك» ئۆرگۈلۈشمەك
 座宝 <古>〔静〕 ئۆرگۈن
 ئۆرگۈنەك = ئىنجىبار
 筑修，筑建，造建，建修 <古>〔动〕 ئۆرگىمەك
 白发，色褪 <古>〔动〕 ئۆرغەرمەك
 坡上 <古>〔静〕 ئۆرلەم
 升位水使 ~ سۇنى: 态动使的 «ئۆرلەمەك» ئۆرلەتمەك

。袄皮件一来出缝刚刚 . ئىسمى بىر جۇۋا ئۆرە بولدى .
 太格价个这 . 高، 贵④ : بۇ باھا بەك ئۆرە بولۇپ كەتتى .
 . 了高
 帽花小式女花绣线金 ئۆرە بۆك
 轧立 <冶> ئۆرە پروكاتلاش
 立直，起站 : ئادەم ئاش بىلەن ئۆرە تۇرىدۇ .
 来起得站能才饭吃有只人 . قۇرۇق تاغار ئۆرە تۇرماس .
 . 来起不立袋口空 <谚>
 碗土，碗木 ئۆرە چۆچەك
 起立使，起抬① : قاسم بېشىنى سەل ئۆرە
 了望围周向头起抬稍稍木斯喀 . قىلىپ ئەتراپقا قارىدى .
 想我 . 愈痊使② . 眼一 : مەن ئۇنى مەك تەستە ئۆرە قىلدىم .
 . 了好治病的他把法办尽
 他 ئۆرە كېزىك <医> 寒伤副 : ئۇ ~ بولۇپ قاپتۇ .
 . 寒伤副了得
 炉天冲，炉高 <冶> ئۆرە مەش
 领立，领直 ئۆرە ياقا
 若宛 <方>〔静〕 ② ئۆرە
 来不起卧仰(物动)〔动〕 ئۆرەدېمەك
 的怪古，的怪奇 <方>〔静〕 ئۆرەسكەل
 威扬，威示 <古>〔动〕 ئۆرەغلىمەك
 立直空腾腿前(马，驴)〔动〕 ① ئۆرەنلىمەك
 起堆 <方>〔动〕 ② ئۆرەنلىمەك
 俗习，尚风，惯习俗风〔静〕 ئۆرپ - ئادەت : كونا ئۆرپ -
 ئادەتنى ئۆزگەرتىمەك 惯习俗风旧改变 / 俗易风移 / يېشى
 尚风新 ~
 火野，火 <古>〔静〕 ئۆرت
 态动使的 «ئۆرتىمەك» ئۆرتەتمەك
 态同共的 «ئۆرتىمەك» ئۆرتەشمەك
 态动被的 «ئۆرتىمەك» ئۆرتەلمەك
 态复自的 «ئۆرتىمەك» ئۆرتەنمەك
 堆食粮(的上场麦) <古>〔静〕 ئۆرتكۈن
 顶屋 <古>〔静〕 ئۆرتىمەن
 墓陵物人大，罩鞍如)布苫，单罩 <古>〔静〕 ئۆرتۈك
 (罩绸的上
 的密秘，的中暗，的暗暗 <古>〔静〕 ئۆرتۈگۈن
 阴(气天) <古>〔动〕 ئۆرتۈلمەك
 上罩己自，上盖己自 <古>〔动〕 ئۆرتۈنمەك
 煎受使 <转>②纸烧 ~ قەغەزنى: 烧①〔动〕 ئۆرتىمەك
 熬煎到受灵心使，~ يۈرىكىنى: 熬

地的目，营阵，地营宿 <古>〔静〕¹ ئۆرۈگۈ

静平，心安 <古>〔静〕² ئۆرۈگۈ

金酬 <古>〔静〕 ئۆرۈك

ئۆرۈلمەك ①〔动〕 倒塌，覆倾，塌倒，倒

，过②。了塌倒墙。了倒树。了倒树。了倒树。

了倒树。了倒树。了倒树。了倒树。

了倒树。了倒树。了倒树。了倒树。

了倒树。了倒树。了倒树。了倒树。

了倒树。了倒树。了倒树。了倒树。

ئۆرۈلۈپ - چۆرۈلۈپ 〔静〕 去复来翻，去倒来颠

ئۆرۈلۈپ - چۆرۈلۈپ 〔静〕 去复来翻，去倒来颠

ئۆرۈلۈپ - چۆرۈلۈپ 〔静〕 去复来翻，去倒来颠

ئۆرۈم¹ 〔静〕 辫，绲；辫，绲

ئۆرۈم¹ 〔静〕 辫，绲；辫，绲

ئۆرۈم¹ 〔静〕 辫，绲；辫，绲

ئۆرۈم¹ 〔静〕 辫，绲；辫，绲

ئۆرۈم¹ 〔静〕 辫，绲；辫，绲

ئۆرۈم² 〔静〕 赏中礼婚或甫莱西委办举在常通

ئۆرۈم² 〔静〕 赏中礼婚或甫莱西委办举在常通

ئۆرۈم² 〔静〕 赏中礼婚或甫莱西委办举在常通

ئۆرۈم³ 〔静〕 服衣的烂烂破破，服衣的褴褛

ئۆرۈم³ 〔静〕 服衣的烂烂破破，服衣的褴褛

ئۆرۈم³ 〔静〕 服衣的烂烂破破，服衣的褴褛

ئۆرۈم³ 〔静〕 服衣的烂烂破破，服衣的褴褛

ئۆرۈم³ 〔静〕 服衣的烂烂破破，服衣的褴褛

ئۆرۈم⁴ 〔动〕 推墙把 ~ 翻打，翻推，倒推

ئۆرۈم⁴ 〔动〕 推墙把 ~ 翻打，翻推，倒推

ئۆرۈم⁴ 〔动〕 推墙把 ~ 翻打，翻推，倒推

ئۆرۈم⁴ 〔动〕 推墙把 ~ 翻打，翻推，倒推

ئۆرۈم⁴ 〔动〕 推墙把 ~ 翻打，翻推，倒推

ئۆرۈم⁴ 〔动〕 推墙把 ~ 翻打，翻推，倒推

ئۆرۈم⁴ 〔动〕 推墙把 ~ 翻打，翻推，倒推

ئۆرۈم⁴ 〔动〕 推墙把 ~ 翻打，翻推，倒推

ئۆرتۈپە 〔静〕 糟糟乱，乱慌

ئۆرتۈپە 〔静〕 糟糟乱，乱慌

ئۆرتۈپە 〔静〕 糟糟乱，乱慌

ئۆرتۈپە 〔静〕 糟糟乱，乱慌

ئۆرتۈپە 〔静〕 糟糟乱，乱慌

ئۆرتۈپە 〔静〕 糟糟乱，乱慌

ئۆرتۈپە 〔静〕 糟糟乱，乱慌

价抬 ~ 价抬 / 丈三冒火使 ~ 高

力升 <物> ئۆرلىتىش كۈچى

态同共的 «ئۆرلىمەك» ئۆرلىمەك

上度温 ~ 涨上，升上①〔动〕 ئۆرلىمەك

物 ~ 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升

物 ~ 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升

物 ~ 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升

物 ~ 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升 / 升

ئۆرۈمەك¹ <方>〔静〕 袋口毛鬃

ئۆرۈمەك² <方>〔静〕 布的织毛驼

ئۆرۈمەك³ <古>〔动〕 起升

ئۆرۈنەك ①〔静〕 本样，品样

率表 ②样榜 ~ 样榜

ئۆرۈنەك ① 样抽，样取

ئۆرۈنەك ② 样榜为作花种那我

ئۆرۈنەك ③ 样榜的习学为作他以要你

ئۆرۈنەك ④ 案列 <法> 德律

ئۆرۈنەك ⑤ 法效

ئۆرۈنەك ⑥ 艰向不他法效要我

ئۆرۈنەك ⑦ 神精的服屈苦困难

ئۆرۈنەك ⑧ 法效得值神精种这的他

ئۆرۈنەك ⑨ 率表的示范 〔静〕 起

用作率 起 ~ 起 ~ 起 ~ 起 ~ 起 ~ 起 ~ 起 ~ 起

ئۆرۈپ - چۆرۈپ 〔静〕 去复来翻

ئۆرۈپ - چۆرۈپ 〔静〕 去复来翻

ئۆرۈپ - چۆرۈپ 〔静〕 去复来翻

ئۆرۈتمەك «ئۆرۈمەك» 的动使

ئۆرۈش ① «ئۆرۈمەك» 的另一种动名

ئۆرۈش ② 线经

ئۆرۈشتۈرمەك 〔动〕 腾翻

到腾翻都子褥子被他

到腾翻都子褥子被他

到腾翻都子褥子被他

到腾翻都子褥子被他

ئۆرۈك 〔静〕 杏，杏

ئۆرۈك 〔静〕 杏，杏

ئۆرۈك 〔静〕 杏，杏

ئۆرۈك 〔静〕 杏，杏

ئۆرۈك 〔静〕 杏，杏

ئۆرۈك 〔静〕 杏，杏

器容电变可 <物> ئۆزگىرىشچان توكدان
 荆紫羊，甲蹄羊 <植> ئۆزگىرىشچان چاتقال
 算预动变 <经> ئۆزگىرىشچان خامچوت
 阑光变可 <物> ئۆزگىرىشچان دىئافراگما
 机电发流交 <物> ئۆزگىرىشچان دىنام
 速变 <物> ئۆزگىرىشچان سۈرئەت
 容变 <电> ئۆزگىرىشچان سىغىم
 风向变 <气> ئۆزگىرىشچان شامال
 阻电变可 <物> ئۆزگىرىشچان قارشىلىق
 虫性变 <农> ئۆزگىرىشچان قۇرت
 本资变可 <经> ئۆزگىرىشچان كاپىتال
 品产比可不 <经> ئۆزگىرىشچان مەھسۇلات
 量变 <物> ئۆزگىرىشچان مىقدار
 动运速匀非 <物> ئۆزگىرىشچان ھەرىكەت
 流速变 <水> ئۆزگىرىشچان ئېقىم
 星变 <天> ئۆزگىرىشچان يۇلتۇز

<哲>②性变可，性变多①〔静〕 ئۆزگىرىشچانلىق
 性异变

的化变无，的变不〔静〕 ئۆزگىرىشسىز
 的化变有，的变多〔静〕 ئۆزگىرىشلىك

态同共的 «ئۆزگەرمەك» ئۆزگىرىشمەك

下见 ئۆزلەشتۈرمە

语引接间 <语> ئۆزلەشتۈرمە سۆز

物植培栽 ئۆزلەشتۈرمە ئۆسۈملۈك

ئۆزلەشتۈرمەك ① «ئۆزلەشمەك» 的态动使: بېغى تېخنىكىنى

荒垦，地荒垦开 ~ 垦开②术技新握掌 ~

，通弄，化消③ ىسر قېتىمىدىلا لېكىمىيە كۆپ بولۇپ كەتسە،

化消生学，多太得讲次一. ئوقۇغۇچىلار ئۆزلەشتۈرەلمەيدۇ.

识知学科懂弄 ~ ىبلىم . 了不

态同共的 «ئۆزلەشتۈرمەك» ئۆزلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «ئۆزلەشتۈرمەك» ئۆزلەشتۈرۈلمەك

的熟〔静〕 ئۆزلەشمە

土熟 ئۆزلەشمە تۇپراق

地熟 <农> ئۆزلەشمە يەر

ئۆزلەشمەك ①〔动〕 片一成打，熟混，洽融. ۋاقتىنىڭ ئۆزۈ

تۇشى بىلەن جەڭچىلەرگە ئۆزلىشىپ كەتتىم. ۋاقتىنىڭ ئۆزۈ

كەتتى. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

كەتتى. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

كەتتى. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

كەتتى. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

كەتتى. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

弦和变 <艺> ئۆزگەرمە ئاككورد
 音变 <艺> ئۆزگەرمە ئاۋاز
 价变 <经> ئۆزگەرمە باھا
 土性变 <农> ئۆزگەرمە تۇپراق
 程音化变 <艺> ئۆزگەرمە ئىنتېرۋال

可不 ~ 的改更可不，的变不〔静〕 ئۆزگەرمەس
 定决的改更

格价比可，格价变不 <经> ئۆزگەرمەس باھا

律规变不 <哲> ئۆزگەرمەس قانۇنىيەت

本资变不 <经> ئۆزگەرمەس كاپىتال

量变不 <数> ئۆزگەرمەس مىقدار

变，革变，动变，变改，化变，变①〔动〕 ئۆزگەرمەك

。了变然突气天. ھاۋا رايى بىردىنلا ئۆزگەردى. 更变，样

变改貌面的齐木鲁乌. ئۆزگەردى. ئۆزگەرمەك قىياپىتى

了. ئۇنىڭ چىرايى ئۆزگىرىپ كەتتى. 了. 变色脸的他. ئۆزگەردى.

نىڭ ۋەزىپىسى ئۆزگەردى. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

مەزمۇنى ئازراق ئۆزگەردى. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

قاس تاغلارنىڭ قىياپىتى زور دەرىجىدە ئۆزگىرىپ كەتتى. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

时代时 ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

了样变大 ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

相变，罚体相变 <法> ئۆزگەرمەك تەن جازالىشىش

刑肉

种变 <生> ئۆزگەرمەك تۈر

岩质变 <地> ئۆزگەرمەك جىنس

晶变 <地> ئۆزگەرمەك كرىستال

值量变 <物> ئۆزگىرىش قىممىتى

比变 <物> ئۆزگىرىش نىسبىتى

青冬沙疆新 <植>〔静〕 ئۆزگەن

~ : 的色特有，的特独，的外另，的别〔静〕 ئۆزگەچە

ئىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ / ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ / ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

كسىم ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

之言换，说话句换 ئۆزگەچە ئېيتقاندا

ئۆزگەچىلىك. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

كى بار. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

ئۆزگىرىشچان ①〔静〕 的变，的测莫幻变，的变多①〔静〕 ئۆزگىرىشچان

تيازدا كىلىمات ~ بولىدۇ. ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~ ىشەھەر تۇرمۇشىغا ~

变易 <哲>②气天的测莫

ئۆزگىرىشچان تەننەرخ <经> ئۆزگىرىشچان تەننەرخ

本成

流电变交，电流交 <电> ئۆزگىرىشچان توك

学理病物植 <生> ئۆسۈملۈك پاتولوگىيىسى
 维纤物植 ئۆسۈملۈك تالاسى
 学胎胚物植 ئۆسۈملۈك تۈرەلمىشۇناسلىقى
 落群物植 <生> ئۆسۈملۈك تۈركۈمى
 药草 <医> ئۆسۈملۈك دورا
 学理生物植 ئۆسۈملۈك فىزىئولوگىيىسى
 石化物植 ئۆسۈملۈك قاتمىسى
 学态形物植 ئۆسۈملۈك مورفولوگىيىسى
 素激物植 <生> ئۆسۈملۈك ھورمۇنى
 学态生物植 ئۆسۈملۈك ئېكولوگىيىسى
 碱物植 <化> ئۆسۈملۈك ئىشقارى
 被植 <植> ئۆسۈملۈك يېپىنچا
 油物植 ئۆسۈملۈك يېغى
 家学物植 <植>〔静〕 ئۆسۈملۈكشۇناس
 学物植〔静〕 ئۆسۈملۈكشۇناسلىق
 网兔捕支 ~ 网兔捕〔静〕 ئۆشە
 莼菘洋西 <植>〔静〕 ئۆشە
 税，一之税教宗)尔舍欧，税一什 <宗>〔静〕 ئۆشەرە
 什收征 ~ ٲالماق (等不 5 ~ 10% 的收入为般一率
 税一什抽 ٲايرماق ~ / 税一
 宗指泛)课天和税一什 <宗>〔静〕 ئۆشەرە - زاكات (税教
 者收征税一什〔静〕 ئۆشەرچى
 上肩在扛 ٲالماق ئۆشنگە ٲان، 肩〔静〕 ئۆشە¹
 萝松 <植>〔静〕 ئۆشە²
 多许，多很，多 <古>〔静〕 ئۆك¹
 调强示表 ، «لا» 词气语于当相 <古>〔助〕 ئۆك²
 (孩小指多)的欢喜人讨، 的爱可 <方>〔静〕 ئۆكەرە
 对反〔静〕 ئۆكتە
 他 ئۆكتە قوپماق 对反: ئۇ بۇ تەكلىپكە ئۆكتە قوپتى .
 。议建个这对反
 月十〔静〕 ئۆكتەبىر
 命革月十 ئۆكتەبىر ئىنقىلابى
 ، 的躁暴气脾، 的愤气， 的怒愤 <古>〔静〕 ئۆكتەك
 的坏气脾
 . ئۆكتەم 蛋捣， 皮赖耍， 赖无〔静〕
 。皮赖真人这
 横蛮， 横专， 横骄， 横强〔静〕 ئۆكتەملىك
 扈跋横专 ئۆكتەملىك قىلماق
 池水蓄， 子池， 塘池 <方>〔静〕 ئۆكتۈ

。高提益日平水化
 期长生 <农> ئۆسۈش مەزگىلى
 率长生 <农> ئۆسۈش نىسبىتى
 年少〔静〕 ئۆسمۈر
 官年少 ئۆسمۈرلەر سارىيى
 时年童 دەۋر ~ : 的童年، 的年少〔静〕 ئۆسمۈرلۈك
 时期年少， 代
 家学瘤肿 <医>〔静〕 ئۆسمىشۇناس
 学瘤肿 <医>〔静〕 ئۆسمىشۇناسلىق
 ~ / 发头的长得长 چاچ ~ : 的长得长〔静〕 ئۆسۈك
 ، ساقال 子胡的长得长 / ئۇ قاتشارلىق، چوڭ كۆز، ~ قاش،
 个一是他 . 60 لاردىن ھالقىغان بىر كىشى ئىدى .
 的岁 60 过超龄年، 的长长得长毛眉، 睛眼大， 梁鼻
 . 人
 质骨 ئۆسۈكچە <医>〔静〕 سۆڭەك ئۆسۈكچىسى
 生增
 利红， 息利 <经>〔静〕 ئۆسۈم
 税息利 <经> ئۆسۈم بېجى
 差利 <经> ئۆسۈم پەرقى
 钱利 <经> ئۆسۈم پۇلى
 票息 <经> ئۆسۈم چېكى
 率利 <经> ئۆسۈم نىسبىتى
 息利好偏 ئۆسۈم ئىستىكى
 瘦虫 <方>〔静〕 ئۆسۈمتە
 的息无، 的息利无〔静〕 ئۆسۈمسىز
 股息无 <经> ئۆسۈمسىز پاي
 票股息除 <经> ئۆسۈمسىز پاي چېكى
 零， 券债零， 券债息无 <经> ئۆسۈمسىز زايوم
 券债率利
 款贷息无 <经> ئۆسۈمسىز قەرز پۇل
 学息利 <经>〔静〕 ئۆسۈمشۇناسلىق
 的息有〔静〕 ئۆسۈملۈك¹
 票股息有 <经> ئۆسۈملۈك پاي چېكى
 券债息有 <经> ئۆسۈملۈك زايوم
 款贷息有 <经> ئۆسۈملۈك قەرز
 本资息生 <经> ئۆسۈملۈك كاپىتال
 生水 ئۆسۈملۈك² <植>〔静〕 سۇ ئۆسۈملۈكلىرى
 / 物植 物植 / مەنزىرە ئۆسۈملۈكلىرى 物植赏观 / كۆپ يىللىق ~
 物植生年多
 学理生物植 ئۆسۈملۈك ئاناتومىيىسى

。了合愈就快很口

ئۆڭى يامان (合愈易不伤创指)好不肤皮
تېخىز تېخىچە ساقايىغىنىغا قارىغاندا، ئۆڭىڭىز يامان ئىكەن .

。好不肤皮的你来看，好未今至口伤的

治，愈痊，变改，善改，转好 <古>〔动〕 ئۆڭىمەك
正改，好

襟衣 <方>〔静〕 ئۆڭىر

的有专，的用专 <古>〔静〕 ئۆڭىيۈك

态动使的 «ئۆڭتۈرمەك» ئۆڭتۈرمەك

态同共的 «ئۆڭتۈرمەك» ئۆڭتۈرۈشمەك

态动被的 «ئۆڭتۈرمەك» ئۆڭتۈرۈلمەك

ئۆڭتۈرمەك 置倒，扣〔动〕 ئۆڭتۈرۈپ
قويدى . 上子桌在扣碗把他 .

的色脱〔静〕 ئۆڭتۈرگۈچ

剂色脱 <化> ئۆڭتۈرگۈچ رېشاكتىپ

态动使的 «ئۆڭمەك» ئۆڭدۈرمەك

方前，前；方东，东 <古>〔静〕 ئۆڭدۈن

俗习，惯习；令法，律法 <古>〔静〕 ئۆڭدى

发假戴 <古>〔动〕 ئۆڭىكلەنمەك

去过，前以，先预，前先 <古>〔静〕 ئۆڭىرە

ئۆڭىسۈرۈن 的当适不，常异色脸〔静〕 ئۆڭىسۈرۈن دادىسى
~ بىر ئادەم ئىدى . 的常异色脸个是亲父的娘姑位那 .

。人

ئۆڭىسۈل 色血〔静〕 ئۆڭىسۈل چىرايىنىڭ ئۆڭىسۈلى يوق . 的他
。色血无毫上脸

ئۆڭىسۈلى ئۆچمەك 色失，沉阴色脸

بولغاندىن كېيىن ، ئۆڭىسۈلى ئۆچكەن ھالدا چوققۇر خىيالغا پاتتى .

。思沉了入陷，色失惊大后信完读他

内胸，膛胸 <方>〔静〕 ئۆڭىكەر

粹纯，全完 <方>〔静〕 ئۆڭىكەي

身俯，腰弯 <方>〔动〕 ئۆڭىكەيمەك

穴洞，洞〔静〕 ئۆڭىكۈر

的洞，的穴洞〔静〕 ئۆڭىكۈرلۈك

上搭，来过扣倒 <方>〔动〕 ئۆڭىكۈرمەك

ئۆڭىگە 友朋〔静〕 ئۆڭىگە مېلىك مېلىغا يەتكۈچە ، ئۆڭىگەك مېلىغا يەت .
سۈن . 友朋的千上有如不，羊只千有其与 <谚> .

腮上，腮，舌巧 <古>〔静〕 ئۆڭىگەچ

ئۆڭىگەك ① 易② 布的色褪易 ① 易② 布的色褪易

人的脸变易 ① 易② 布的色褪易

ئۆڭىگۈل <方>〔静〕 ئۆڭىگۈل 好不，常异(色脸)

的措

昏头昏，疯发，智理失丧 <古>〔动〕 ئۆگىرىمەك
身舍，命舍；脑

讨探，谈商，量商 <古>〔动〕 ئۆگىلەشمەك

清，觉知复恢；明聪变，事懂 <古>〔动〕 ئۆگىلەنمەك
来过醒

赞称，赞夸，奖夸 <古>〔动〕 ئۆگىمەك

诫劝，诲教 <古>〔静〕 ئۆگۈتۈ

颂歌，美赞，颂赞 <古>〔静〕 ئۆگۈتۈ

导劝，说劝，劝规；意主出 <古>〔动〕 ئۆگۈنلەمەك

骗哄，骗欺 <古>〔动〕 ئۆگۈرمەك

河大，江 <古>〔静〕 ئۆگۈز

乖乖，贝宝小 <古>〔静〕 ئۆگۈك

ئۆگۈنۈ 天后〔静〕 قاسم ئەتە ئۈنىمىسا ، ئۆگۈنۈ ئۇنار ؟ 喀
吧意同会后，意同不天明果如木斯

众与，样异，同不，外另，外以 <古>〔静〕 ئۆگۈنۈ
同不

事的天后 ① ئىشلار 天后〔静〕 ~

后 ② ئۆگۈنلۈك 天后〔静〕 ~ ئىشنى ئۆگۈن قىلىش كېرەك . 后
。做天后要事的天

我天后 . ③ ئۆگۈنلۈككە 天后〔静〕 ~ ئۈرۈمچىگە ماڭمىن . 我天后
。齐木鲁乌去

态同共的 «ئۆگىتمەك» ئۆگىتىشمەك

态动被的 «ئۆگىتمەك» ئۆگىتىلمەك

快愉，乐快，兴高 <古>〔动〕 ئۆگىرىمەك

ئۆگىنىش ① 习学〔静〕 ~ ئۈسۈلى 习学 / 法方习学 / سياسىي ~
习学治政

② 习学 习学 ③ 习学 习学 ④ 习学 习学

态同共的 «ئۆگىنمەك» ئۆگىنىشمەك

态动被的 «ئۆگىنمەك» ئۆگىنىلمەك

色脸的 ① 他 ② 色脸 ③ 他的色脸 . ④ 色脸 ⑤ 他的色脸 . 了变
面光

⑥ 色脸 ⑦ 他的色脸 . 了变 ⑧ 色脸 ⑨ 他的色脸 . 了变

帽皮面光 <手> ئۆڭ نۇماق

袄皮面光 <手> ئۆڭ جۇۋا

ئۆڭىدىن كەتمەك 白苍色脸 ① 白苍色脸 ② 白苍色脸 . 白苍色脸子
。白苍色脸子

色失(脸)，白煞色脸，脸变 ③ 色失(脸)，白煞色脸，脸变

ئۆڭى ياخشى ④ 好肤皮 (合愈易容伤创指) ⑤ 好肤皮 ⑥ 好肤皮 . ⑦ 好肤皮 . ⑧ 好肤皮 . ⑨ 好肤皮 . ⑩ 好肤皮 . ⑪ 好肤皮 . ⑫ 好肤皮 . ⑬ 好肤皮 . ⑭ 好肤皮 . ⑮ 好肤皮 . ⑯ 好肤皮 . ⑰ 好肤皮 . ⑱ 好肤皮 . ⑲ 好肤皮 . ⑳ 好肤皮 . ㉑ 好肤皮 . ㉒ 好肤皮 . ㉓ 好肤皮 . ㉔ 好肤皮 . ㉕ 好肤皮 . ㉖ 好肤皮 . ㉗ 好肤皮 . ㉘ 好肤皮 . ㉙ 好肤皮 . ㉚ 好肤皮 . ㉛ 好肤皮 . ㉜ 好肤皮 . ㉝ 好肤皮 . ㉞ 好肤皮 . ㉟ 好肤皮 . ㊱ 好肤皮 . ㊲ 好肤皮 . ㊳ 好肤皮 . ㊴ 好肤皮 . ㊵ 好肤皮 . ㊶ 好肤皮 . ㊷ 好肤皮 . ㊸ 好肤皮 . ㊹ 好肤皮 . ㊺ 好肤皮 . ㊻ 好肤皮 . ㊼ 好肤皮 . ㊽ 好肤皮 . ㊾ 好肤皮 . ㊿ 好肤皮 .

手歌〔静〕 ئۆلەنچى

扎挣死垂，活不死半 <古>〔静〕 ئۆلەلىك

强的死该 ھارقاچى ~ : 的死该 <骂>〔静〕 ئۆلمەيدىغان

盜

~ ئۆلۈپ - تارتىپ <静> 短两长三: ناۋادا ماۋۇ خوتۇن

؟ 呢短两长三个有人女个这一万؟ قالسىچۇ؟

活拼死拼〔静〕 ئۆلۈپ - تىرىلىپ

杀谋，杀残相互 <古>〔静〕 ئۆلۈت

手凶，者杀谋 <古>〔静〕 ئۆلۈتچى

态同共的 «ئۆلمەك» ئۆلۈشمەك

尸洗 ھۇماق يۇماق: 人死，体尸，尸死①〔静〕 ئۆلۈك

不狗好 <谚> / ياخشى ئىت ئۆلۈكىنى كۆرسەتمەپتۇ.

<谚> . 尸露 ~ دېسە گۆردە يوق، تىرىك دېسە ساندا.

不人”同喻: 数人在不人活是说，墓坟在不人死是说

. 鬼象不鬼，人象 ئۆلۈكىنى ئىت يېمەپتۇ، تىرىكىنى پىت .

，板死②。脏嫌都子虱着活，吃不都狗了死 <谚>

方作工的板死 ئۆسۈلى خىزمەت ~ : 沉沉气死，板呆

记死 ھادىماق ~ / 板呆事办 ئىشلىمەك ~ / 法

~ : 的命生去失④睛眼的神无 ~ كۆز ~ : 的神无③

驴死 ئېشەك ~ / 马死 ئات

肉死 <医> ئۆلۈك ئەت

棉海，花梢柴 <药> ئۆلۈك بۇلۇت

角死 <军> ئۆلۈك بۇلۇك

译死 <语> ئۆلۈك تەرجىمە

土浮，土虚 توپا ئۆلۈك

产死 <医> ئۆلۈك تۇغماق

河死 <水> ئۆلۈك دەريا

海死 <地> ئۆلۈك دېڭىز

水死 <水> ئۆلۈك سۇ

底海: 魂叫人死为 <习> ئۆلۈككە جان تىلىمەك

月捞中水，月捞

妙，生回死起 <习> ئۆلۈككە جان كىرگۈزمەك

春回手

货销滞，品商销滞 <经> ئۆلۈك مال

胎死 <医> ئۆلۈك ھامىلە

~ ئۆلۈكى ئارتۇق <习> 倍千一强，倍千一好

。倍千一好她比娜热. ئۆلۈكىمۇ ئارتۇق .

赖依 <成> ئۆلۈكىنى ئارتماق

狗死耍，赖耍 ئۆلۈكىنى ساتماق

毛死 ئۆلۈك يۈك

瘫，的遂不身半，的活不死半 <古>〔静〕 ئۆلۈدرۈم
的痠

省行，省〔静〕 ئۆلكە^۱

田水，地浇水 يەر ~ : 的浇水 <农>〔静〕 ئۆلكە^۲

~ / 府政省 ھۆكۈمەت ~ : 的立省，的省〔静〕 ئۆلكىلىك

委党省，委省 پارتكوم

怕，死要得怕 ھورقماق ~ : 命要，死要〔静〕 ئۆلگۈدەك

要得渴，死要得渴 ئۆسۈسەپ كەتمەك ~ / 命要得

泥如醉烂，醉大酹酪 ھولماق ~ / 命

鬼死，的命短，的死该 <骂>〔静〕 ئۆلگۈر

的朽不 ھەسر ~ : 的朽不垂永，的朽不〔静〕 ئۆلمەس

品作

~ ئۆلمەس مال (等产田，银金)产动不，产实

。了死树 ھەرخ ئۆلۈپتۇ. 死枯，亡死，死①〔动〕 ئۆلمەك

战在死他. 死饿 ~ ئۆچكە مەيداندا ئۆلدى.

泛地土. 了上场 زىرائەتلەر ئۆلدى. 票影电. 了死枯稼庄，碱

时多许的我. 费白③. 了废作 ھەقۇن ۋاقتىم ئۆلدى.

费白动劳的我. 了费白都间 مېنىڭ ئەمگىم ئۆلدى.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

了. 命要得欢喜示表④. 了 ھەقۇن ھەقۇن بېرىدۇ.

ئۆيگە قايتماق 家回 / ئۆيۈك تار بولسىمۇ ، كۆڭلۈك كەڭ بولسۇن . 宽心要也 ، 窄屋便耶 < 谚 > . ئۆيدىكى ھېساب بازارغا توغرا كەلمەس . 情行上不对算打的里家 < 谚 > . ئۆيى باشقىنىڭ مۇخى باشقا . < 谚 > 同不愁 ، 同不家 . “ 经的念难有都家家 ” 同

ئۆي ئايرىماق 家分
ئۆي بولماق 家居 : مەن بىلەن ئۆي بولامسىز ياكى ئىاجىرد . شامسىز ؟ 呢婚离是还 ، 呢日子过家居我跟你 ؟
ئۆي بېسىپ 户挨家挨 户挨家挨 : ھال سورىماق 问慰

ئۆي بىساتى 当家
ئۆي توشقىنى 兔家 < 动 >
ئۆي تۇتماق ① 婚结 : ئۇلار ئۆي تۇتمىلى ئۈزۈن يىللار بولدى . 家持② . 了年多好婚结们他 .
ئۆي جىگدىچىسى 哥八家 < 动 >

ئۆي چاشقىنى 鼠家小 < 动 >
ئۆي جېيى 宴家 (的办举喜之迁乔为)
ئۆي خېتى 契房
ئۆيدە بوران ئۇچماق < 成 > 洗如贫一
ئۆيدىن چاشقان يامانلىماق < 成 > 洗如贫一 ، 有所无

ئۆي سالماق 子房盖
ئۆي قارلىغىچى 燕家 < 动 >
ئۆي قورتى 子虫房 < 动 >
ئۆي قوشى 禽家 < 动 >
ئۆي كەپتىرى 鸽家 < 动 >

ئۆي كۆتۈرمەك 除扫大 (庭家) : بۈگۈن ئۇ ئۆي كۆتۈرۈپ تازىلىق قىلىدۇ . 除扫大搞要他天今 .
ئۆيىنى پىرقىراتماق < 成 > 活生的庭家撑支 : ئۇ ئۆزى كىچىك بولغىنى بىلەن خېلى جىگىرى بار ، شۇنچە چوڭ بىر ئۆيىنى پىرقىرتىۋاتىدۇ . 小虽纪年他 ، 气骨有很担 ،

ئۆيىنى چۆرگىلەتمەك = ئۆيىنى پىرقىراتماق
ئۆي ئىجارىسى 租房 < 经 >
ئۆي ئىدارىسى 局管房 ، 局理管产房

ئۆي - جاي 舍房 ، 宅住 [静]
ئۆي - زېمىن 易交产地房 产地房 [静] : ھەسەت سودىسى 业物 < 经 >
ئۆي - زېمىن كەسپى 业产地房 < 经 >
ئۆي - زېمىن ئىدارىسى 局理管产地房

ئۆمۈرلۈك چىش < 理生 > 牙恒 ، 齿恒
ئۆمۈرلۈك سۇغورتا < 经 > 险保身终
ئۆمۈرلۈك مائارىپ 育教身终
ئۆمۈرۋايەت [静] 身终 ، 生毕 : 子辈一 ~ ئۆتۈماسلىق
忘不世永 ، 忘不身终

ئۆمۈلدۈرۈك [静] 绊胸
ئۆمىسلاقمان [静] < 方 > 忙慌 ، 忙急
ئۆمىسەتمەك « ئۆمىسەك » 的使动态
ئۆمىسەشمەك « ئۆمىسەك » 的共同态
ئۆمىسلىگۈچى [静] 的爬爬

ئۆمىسلىگۈچىلەر سىنىپى < 动 > 纲行爬
ئۆمىسلىگۈچى ھاياۋان < 动 > 物动行爬
ئۆمىسلىمەك [动] 爬 ، 行爬 ، 匍匐 : بالا ئۆمىسلىگۈدەك بولدى . 了爬会子孩 . 了 . 爬چىلەر دۈشمەننىڭ سىم توساقلرىدىن ئۆتۈلمەپ ئۆتتى . 网丝铁人敌过通匍匐们士战 .

ئۆنەمەك < 古 > [动] 高升 ، 升上
ئۆتۈرمەك < 古 > [动] 离远使 ، 走放 ، 遣派
ئۆنۈجىمەس [静] < 方 > 天天 (蛋下) : ~ 托خو 天下
鸡的蛋

ئۆنۈجىمەك < 方 > [动] 夜过 ، 下住 ، 天一隔
ئۆنچە [静] 子麦 (的捆待后割收)
ئۆنچە قۇرۇتۇش ماشىنىسى < 农 ， 机 > 机晒割
ئۆنچە ماشىنىسى < 农 ， 机 > 机捆割

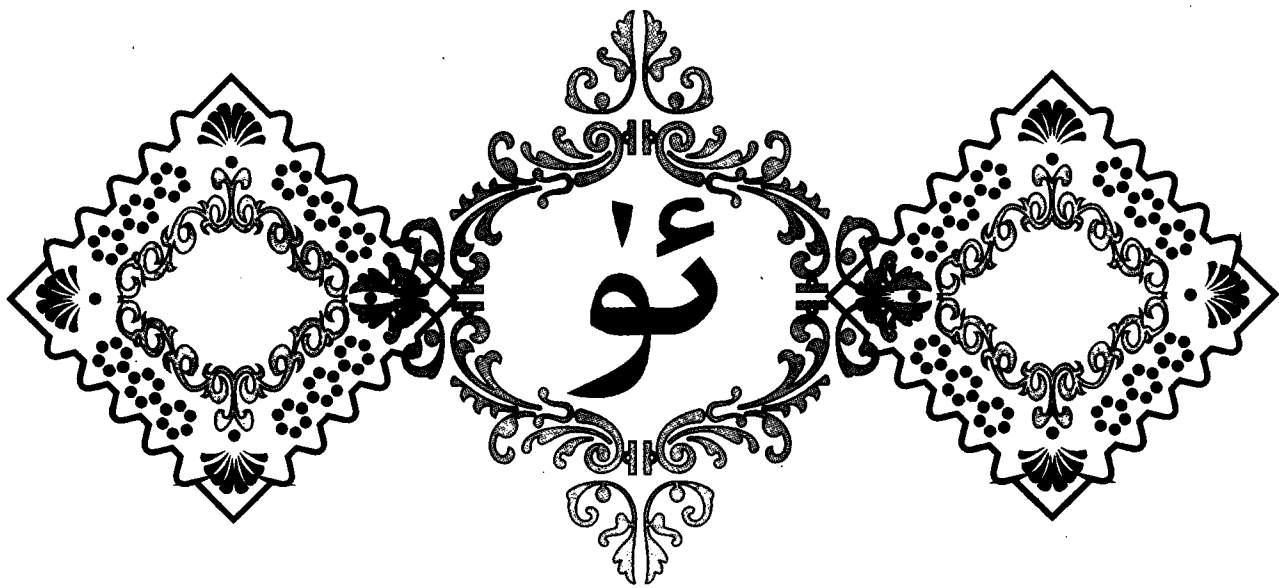
ئۆنچە [静] < 方 > 份份
ئۆنچۈك [静] < 方 > 舍茅 ， 棚草
ئۆندە [静] < 方 > 起不了 ， 害厉
ئۆندەرەتمەك « ئۆندەرەك » 的使动态
ئۆندەرەشمەك « ئۆندەرەك » 的共同态
ئۆندەرەيمەك [动] 惊① ， 惊受 : ئۆندەرەپ ئويغىنىپ كەتمەك
醒惊 醒醒 (醒而惊受时睡熟) ② 张慌 : ئۆندەرەيمەي سۆزلەك . 说慢慢 ، 急别 .

ئۆندىلىك [静] < 方 > 失过 ， 错过 ， 误错
ئۆنلەمەك < 古 > [动] 长成 ， 大长
ئۆھۈ [模] 喀喀 : ئۇ تۈن بويى ~ ، ~ قىلىپ يۈتلىپ چىقتى . 夜一了嗽咳地喀喀他

ئۆھۈلىمەك [动] 嗽咳地喀喀
ئۆۋەر = كۈنگىي
ئۆۋەك [静] < 方 > 垫靠
ئۆي [静] 子房 ، 子屋 ، 屋房 ، 子屋 : 间房 ، 子屋 ، 屋房 / 木屋 ~ 榑如不房买 < 谚 > . 屋里 ~ / 屋里 ~

ئاڭلىسا ، كۆڭلى ئۆيمەي قالمايتتى . 声这到听人么什论无 .
 的胆吊心提不有没音 .
 ئۆيمۇئۆي [静] 挨家挨户 : ~ يۈرۈپ تەشۋىق قىلماق 挨家挨户
 知通户挨 [静] 挨家挨户 / 传宣
 ئۆي - ئوتاق [静] 当家 ، 业家 ، 当家
 ئۆي - ئوتاق بولماق 日子过起一 ، 日子过家成
 ئۆي - ئوچاق [静] 当家
 ئۆي - ئوچاقلىق [静] 成家了 ， 结了婚 : ~ ئادەم 成家了
 人的家了成
 ئۆي - ئوچاقلىق بولماق 成家 : ئۇنىڭ ئۆي - ئوچاقلىق بولدىغان ۋاقتى بولۇپ قالغانىدى . 候时的家成该了到他 .
 了 .
 ئۆي - ئوچاقلىق قىلماق = ئۆيلۈك قىلماق
 ئۆيۈك [静] ① 小家 ، ② 眷家 ، 产家 ، 业家
 ئۆيۈكلىك [静] ① 有小家的 ， ② 有眷家的 ， 有产家的
 的业家有
 ئۆيۈكچى [静] 室家
 ئۆيۈكچىلىك [静] ① 家务 ， 持家 : بۇ ئايالنىڭ ئۆيۈكچىلىكى يوق . 个这女不人个持家 . ② 日常穿的 : ~ كىيىم
 服便 ، 服衣的穿常日
 ئۆي - ئىمارەت [静] 舍房 ، 屋房

ئۆيسىز [静] 无房的 : ~ ئائىلە 户房无
 ئۆيلەك [静] < 方 > 沼泽 ، 地草
 ئۆيلەنمەك [动] 结婚 (子男) : ئۇ ئانارخانغا ئۆيلەندى . 跟他 .
 了婚结罕尔娜阿
 ئۆيلۈك ① « ئۆي » 的形容词形式 ② 宅基 ③ 有舍家的 :
 بۇ كەنتتە ئەللىك ~ ئادەم بار . 家人户十五有里村个这 .
 ئۆيلۈك بولماق 成家 : ئۇلارنىڭ ئۆيلۈك بولغىنىغا ئانچە ئۇ .
 زۇن بولمىدى . 长太不间时家成们他 .
 ئۆيلۈك قىلماق 让... 成家 ، 让媳妇 : مەن سېنى كۆ .
 زۇمنىڭ ئوچۇق ۋاقتىدا ئۆيلۈك قىلىسام بولمايدۇ . 生有在我 .
 可不媳妇娶你给非年之
 ئۆيلۈك - ئوچاقلىق [静] 成家了 : ~ ئادەم 成家了
 人的
 ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولماق 成家 : بالىلىرىم ئۆيلۈك -
 ئوچاقلىق بولدى . 了家成子孩家我 .
 ئۆيلەمەك [动] 娶媳妇 : چوڭ ئوغلىمنى ئۆيلەپ قويدۇم . 我
 了媳妇了娶子儿大给
 ئۆي - ماكان [静] 所住 : ئۆي - ماكاندىن ئايرىلماق
 所失离流
 ئۆي - ماكانسىز [静] 无可归 : ~ سەرگەردان 家无
 汉浪流的归可
 ئۆي - ماكانلىق [静] 有家的舍有 : 的园家有
 ئۆيمەك [动] 担心 ، 提心吊胆 : بۇ ئاۋازنى ھەرقانداق كىشى

朝，楚暮秦朝，迁思异见 <成> ئۈجمە كۆڭۈل
 花杨性水，四暮三
 蠮桑 <动> ئۈجمە كېيىنكى
 酱葇桑 ئۈجمە مۇرابباسى
 虫象桑 <动> ئۈجمە مەنسىسى
 属桑 <植> ئۈجمە ئۇرۇقدىشى
 ئۈجمەسىنى تېرىپ يېمەك <成> ئۈجمەسىنى تېرىپ يېمەك
 少，唆罗别， ئۈجمەسىنى تېرىپ يېمەك،
 事闲管
 ئۈجمەزار = ئۈجمەلىك
 ئۈجمەزارلىق = ئۈجمەلىك
 的状桑 [静] ئۈجمەسىمان
 胚椹桑 <生> ئۈجمەسىمان تۈرەلمە
 桑扶 <植> [静] ئۈجمەگۈل
 园树桑 باغ ~ : 的树桑长，林树桑 [静] ئۈجمەلىك
 眼了花看 <成> ئۈجمەلىك باققا كىرىپ قالماق
 (好个哪买知不)
 水汗، 血心 [静] ئۈجمەزار
 汗流، 血心费花 ئۈجمەزار قىلماق
 伴侣，伴同，侣伴，偶配 <方> [静] ئۈجمەزار
 鸡鸡小 <方> [静] ئۈجمەزار
 宰 <动> ئۈچ [静] 三: ~ قوي سويغان قاسساپ بوپتۇ.
 宰 <动> ئۈچ [静] 三: ~ قوي سويغان قاسساپ بوپتۇ.
 宰 <动> ئۈچ [静] 三: ~ قوي سويغان قاسساپ بوپتۇ.
 宰 <动> ئۈچ [静] 三: ~ قوي سويغان قاسساپ بوپتۇ.

称名母字该② 母字个八十二第文尔吾维① ئۈ
 地洼，处深 <古> [静] ئۈت
 里那在，边那在 <方> [静] ئۈتتە
 ئۈتتەتمەك «ئۈتتەتمەك» 态动使的: مەن قاسسىغا كالا ئۈتتەتمەك.
 了头羊燎木斯喀叫我 . ئۈتتەتمەك
 态同共的 «ئۈتتەتمەك» ئۈتتەتمەك
 ئۈتتەتمەك «ئۈتتەتمەك» 态动被的: قوينىڭ كاللىسى ئۈتتەتمەك
 了头羊燎被头羊 . ئۈتتەتمەك
 ئۈتتەتمەك [动]: قوينىڭ كاللىسىنى ~ 头羊燎 / كالا
 ئۈتتەتمەك قۇلاق يەپتۇ، پاقالچاق ئۈتتەتمەك تۇياق . <谚>
 了燎 “失偿不得”同喻: 子蹄个吃腿了燎，朵耳个吃头
 ئۈتتەتمەك (的服衣烫熨)铁烙 <古> [静]
 梅杨地 <植> [静] ئۈجمەزار
 骨椎尾(的物动) [静] ئۈجمەزار
 ئۈجمەزار <植> [静] ①桑: ~ دەرىخى ② 椹桑: ئۈجمەزار
 里嘴我掉，熟快快椹桑 <谚> . ئۈجمەزار چۈش .
 “成其享坐”: “兔持株守”同喻: 头
 科桑 <植> ئۈجمەزار
 虱木桑 <动> ئۈجمەزار پىتى
 虫噪象 <动> ئۈجمەزار پىل تۈمشۈق قوڭغۇزى
 蚕家، 蚕桑 <动> ئۈجمەزار پىلىسى
 浆糖椹桑 ئۈجمەزار شەرىپىتى
 ئۈجمەزار شەرىپىتى = ئۈجمەزار شەرىپىتى

ئۈچ ئۆلچەم 度三

ئۈچ ئۆلچەملىك بوشلۇق = ئۈچ ئۆلچەملىك ماكان

ئۈچ ئۆلچەملىك ماكان < 遯 > 间空维三

ئۈچەك [静] < 生 > 眠休

ئۈچەككە كىرمەك 眠休入进

ئۈچەلك [静] < 方 > 箱具工小(的用女妇线纺)

ئۈچەي [静] ① < 理生 > 肠，管肠，子肠；كۈلۈپ ئۈچەي.

لمىرم ئۈزۈلۈپ كېتەي دەپ قالدى . 断快都子肠得我 . 肠得笑我 .

了 . كۈتەن ~ 肠大 / ياغلىق ~ 肠肥 ② 衣肠

ئۈچەي بوشاشماق < 医 > 缓弛肠

ئۈچەي بېزى < 理生 > 腺肠

ئۈچەي پارازىتى < 动 > 虫生寄道肠

ئۈچەي تاشقى كېسەللىكلەرى < 医 > 科外肠

ئۈچەي تۇبېركۇلىوزى = ئۈچەي سىلى

ئۈچەي توسۇلۇش < 医 > 塞阻肠，阻梗肠

ئۈچەي تولغىشىش < 牧 > 结缠肠

ئۈچەي تۇرۇلۇش < 医 > 叠套肠

ئۈچەي تېشىلىش < 医 > 孔穿肠

ئۈچەي تىقىلمىسى < 牧 > 症结，结闭肠

ئۈچەي تىۋىتى < 理生 > 毛绒肠

ئۈچەي چاپلىشىش < 医 > 连粘肠

ئۈچەي دىۋارى < 理生 > 壁肠

ئۈچەي زەھىرى < 理生 > 素毒肠

ئۈچەي سانجىقى < 医 > 痛绞肠

ئۈچەي سۇيۇقلۇقى < 理生 > 液肠

ئۈچەي سىلى < 医 > 核结肠

ئۈچەي قورۇمىسى < 食 > 肠羊炒爆

ئۈچەي كاۋىپى < 食 > 肠羊烤

ئۈچەي كېزىكى < 医 > 寒伤肠

ئۈچەي تارتىشىپ كەتمەك < 成 > 辘肠饥，极饿

辘：تاماق تەييار بولدىمۇ؟ تېز بولۇڭ، ئۈچەيلەرم تارتىشىپ

كەتتى . 了极饿我，点快？有没了好饿 .

ئۈچەي بەللىكى < 医 > 炎肠

ئۈچىيى دۈمبىسىگە چاپلاشماق < 成 > 心前得饿

心后贴

ئۈچەي - باغىر [静] 肠衷

ئۈچەي - باغىرنى تۈكەمەك < 成 > 肠衷诉倾

ئۈچەي - باغىرنى سىيرىماق < 成 > 肚挂肠牵

ئۈچەي - قېرىن [静] 腑六脏五

ئۈچەيلەن [静] 人个三 ~ كەلى . 人个三了来 .

行人三”同喻；者识赏汗可被有必中之人三 < 谚 > . “师我有必

ئۈچ ئاتلاپ يىراققا سەكرەش < 体 > 远跳级三

ئۈچ ئاككورد < 艺 > 弦和三

ئۈچ ئەزالىق < 数 > 式项三

ئۈچ ئەزالىق تەڭلىمە < 数 > 程方式项三

ئۈچ باسقۇچ فورمۇلىسى < 遯 > 式段三

ئۈچ باسقۇچ قانۇنىيىتى < 遯 > 律段三

ئۈچ باشلىق چاتقۇ < 通 > (头龙水)通三

ئۈچ بۇرجەك قەرز < 经 > 债角三

ئۈچ بۇرجەك يەلكەنسىمان قۇلۇلە < 动 > 帆角三

蚌

ئۈچ بۇلۇڭ < 数 > 形角三，角三

ئۈچ بۇلۇڭ سىزغۇچ < 尺角三，板角三 >

ئۈچ بۇلۇڭلۇق ئېچىلما < 地 > 面角三层断

ئۈچ بىرلەشكەن تەنچە < 生 > 体联三

ئۈچ بىرلەشمە باج < 经 > 税合联部三

ئۈچ بىرلەشمە تومۇر < 医 > 脉联三

ئۈچ بىرلەشمە ۋاكسىنا < 牧 > 苗联三

ئۈچ بىرلىك < 体一位三 >

ئۈچ پەنجىلىك يالمانتاقناق < 动 > 鼠跳趾三

ئۈچ تالاق (克拉搭个三) 妻休 姻婚的回挽可不，

ئۈچ تەرەپلىك = ئۈچ بۇلۇڭ

ئۈچ خانلىق سان < 数 > 数位三

ئۈچ سېكۇنت قائىدىسى < 体 > 则规钟秒三

ئۈچ فازا < 物 > 相三

ئۈچ فازا نۇقتىسى < 物 > 点相三

ئۈچ قۇتۇپلۇق لامپا < 电 > 管极三

ئۈچ قىرلىق پىرىزما < 物 > 柱棱三，镜棱三

ئۈچ قىرلىق تۆمۈر < 铁角三 >

ئۈچ قىرلىق سىزغۇچ < 尺棱三 >

ئۈچ مۇڭگۈزلۈك دىنوزاۋىر < 动 > 龙角三

ئۈچ نامەلۈملۈق تەڭلىمە < 数 > 程方元三

ئۈچ نەزىر < 宗 > 祭日三，尔孜乃日三

ئۈچ ھەسسىلىك تەنچە < 生 > 体倍三

ئۈچ ھۆكۈملۈك نەزەرىيە < 遯 > 论段三

ئۈچ ھۆكۈملۈك ئاكسىئوما < 遯 > 理公的论段三

ئۈچ ھۆكۈملۈك ئەندىزە < 遯 > 格的论段三

ئۈچ ھۆكۈملۈك شەكىل < 遯 > 式的论段三

ئۈچ ھۆكۈملۈك قائىدە < 遯 > 则规的论段三

头饶，头找 <经>〔静〕 ئۈستەك

头找给 ئۈستەك بەرمەك

蓄储水贴 ئامانەت ~ : 的水贴有〔静〕 ئۈستەكلىك

者胜优，者旋凯，者胜战，者利胜 <古>〔静〕 ئۈستەك

子桌〔静〕 ئۈستەل

势优占，风上占，过超，过胜 <古>〔动〕 ئۈستەمەك

ئۈستىباش 身浑，着衣〔静〕 ئۈستىباشى جۈل - جۈل بولۇپ

身浑 كەتمەك 褙褙衫衣 / ئۈستىباشى توپا بولۇپ كەتمەك

土是

的面表，的面上〔静〕 ئۈستىكى

上表 <地> ئۈستىكى توپا قاتلىمى

的加追〔静〕 ئۈستىلمە

动劳加追 <经> ئۈستىلمە ئەمگەك

润利加追 <经> ئۈستىلمە پايدا

本资加追 <经> ئۈستىلمە كاپىتال

态动使的 «ئۈسەك» ئۈستۈرمەك

连二接，地三再，地断不连接〔静〕 ئۈست - ئۈستىگە

。来起下地断不连接雨 . يامغۇر ~ يامغۇردى . 地三

接子伙小这 . بۇ يىگىت ~ ئۈچ پىيالە سوغۇق سۇ ئىچتى .

。水凉碗三了喝连

二接，地三再，地断不连接〔静〕 ئۈست - ئۈستىلەپ

地三连

ئۈستۈن 的势优，的超高，的高〔静〕 ئۈستۈن

~ تۇرمۇشتىن ~ تۇرىدۇ . 活生实现于高术艺 . نەزىرى ~

高光眼

土表 ئۈستۈنكى 的头上，的面上〔静〕 ~ توپا قاتلىمى

类位上 ئۈستۈنكى تۈر

层上 ئۈستۈنكى قەۋەت

风上，势优〔静〕 ئۈستۈنلۈك

势优夺争 ئۈستۈنلۈك تالاشماق

风上占，势优得取 ئۈستۈنلۈك قازانماق

权先优 <法> ئۈستۈنلۈك ھوقۇقى

.....就，于关〔助〕 ئۈستىدە

牛的人抵爱 كالا ~ : 的人抵爱，的抵爱〔静〕 ئۈسكەك^۱

架脚三〔静〕 ئۈسكەك^۲

箱的物谷盛里坊磨^②子筐长^① <方>〔静〕 ئۈسكەن

子

备设套一 ~ بىر يۈرۈش : 备设〔静〕 ئۈسكۈنە

备装，备设〔静〕 ئۈسكۈنە - جابدۇق

态动使的 «ئۈسكۈنلەشمەك» ئۈسكۈنلەشتۈرمەك

丝铁断易，线电的断易 سم ~ / 线

性断间〔静〕 ئۈزۈلۈشچانلىق

们他 . ئۇلار ئۈزۈلۈشۈپ كەتتى . 婚离〔动〕 ئۈزۈلۈشمەك

。了婚离

ئۈزۈم <植>〔静〕 萄葡核无 ~ كىشمىش / مۇناقى

架萄葡 萄葡紫 ~ سايۋا / 萄葡子奶马 ~ بارىڭى

袖萄葡 <植> ئۈزۈم ئاپپىلىسن

浆糖萄葡 ئۈزۈم شەرىبىتى

ئۈزۈم شىرنىسى = ئۈزۈم شەرىبىتى

病疽炭萄葡 <植> ئۈزۈم كۆيدۈرگىسى

酱萄葡 ئۈزۈم مۇرابباسى

石萄葡 <地>〔静〕 ئۈزۈمتاش

人的萄葡卖^②人的萄葡植种^①〔静〕 ئۈزۈمچى

业植种萄葡 <农>〔静〕 ئۈزۈمچىلىك

ئۈزۈمزار = ئۈزۈملۈك

ئۈزۈمزارلىق = ئۈزۈملۈك

的状萄葡〔静〕 ئۈزۈمسىمان

胎萄葡 <医> ئۈزۈمسىمان تۈرەلمە

菌球萄葡 <生> ئۈزۈمسىمان شارچە باكتېرىيە

ئۈزۈمسىمان ھامىلە = ئۈزۈمسىمان تۈرەلمە

棠海季四 <植>〔静〕 ئۈزۈمگۈل

园萄葡〔静〕 ئۈزۈملۈك

断片，要摘，录摘 <语>〔静〕 ئۈزۈندى

欲情 <古>〔静〕 ئۈزۈنك

往 ئۈست ①〔静〕 头上，面上

衣 书放面上桌课 对及涉所示表，用连词动些某与^②服衣套头上服

象 : براۋ ئۈستىدىن ئەرز قىلىنماق 人某告控 / دۈشمەن

ئۈستىدىن غەلبە قىلماق 战敌胜 / ئاش ئۈستىگە كېلىپ

قالماق 正碰上吃饭

颞上，颌上 <理生> ئۈست جاغ

层表 <地> ئۈست قاتلام

ئۈستىدىن چۈشمەك 上赶上正，上碰上正 : دەل

ئۈستىدىن چۈشكىنىڭنى قارىغىنا ! 了上赶上正，你看 !

ئۈستىگە ئالماق 认承，任担，当担，负担，担承

مەسئۇلىيەتنى ~ 任责担承 / ۋەتەننى قوغداش مەجبۇرىيەتنى

~ 务义的国祖卫保起负担 ~ رهبەرلىك خىزمىتىنى ~

认错认承 ~ خاتالىقنى / 务职导领任担

上肩到落^②上赶上^① ئۈستىگە چۈشمەك

矿天露 ئۈستى ئوچۇق كان

打，叫声尖②唆教，使唆① <古>〔动〕 ئۈشگۈرمەك
 声嘶发，鸣啸，哨唢
 萝松 <植>〔静〕 ئۈشە
 (声水饮牛唤)什哦什哦〔叹〕 ئۈش - ئۈش
 毛毫，毛细，毛体 <古>〔静〕 ئۈك
 赛到插)毛羽的鹰头猫②鹰头猫① <动>〔静〕 ئۈكە
 (邪避可说传，上头马
 座星熊大 <天>〔静〕 ئۈكەر
 参峨 <植>〔静〕 ئۈكەرئوتى
 材棺 <古>〔静〕 ئۈكەك^۱
 堞城②台火烽① <古>〔静〕 ئۈكەك^۲
 多许，多 <古>〔静〕 ئۈكۈش
 多为以，多为认 <古>〔动〕 ئۈكۈشلەمەك
 节关膝. ئۈگە <理生>〔静〕 تىز ئۈگىسى. 节关膝
 级(的箭火)②
 炎节关 <医> ئۈگە يەللىكى
 态动使的 «ئۈگىسەك»
 态同共的 «ئۈگىسەك»
 睡瞌，盹〔静〕 ئۈگدەك
 睡瞌打，盹打 باسماق ئۈگدەك
 的睡瞌爱，的盹打爱〔静〕 ئۈگىدىگەك
 鼠睡 <动> ئۈگىدىگەك چاشقان
 :寐假，睡微，睡瞌打，儿盹打〔动〕 ئۈگىدىمەك
 儿盹打上车火在 ~
 面切 ئۈگرە <食>〔静〕 条面细
 / 条 ئۈگرىنى تاشلاپ، ئالغان يەپتۇ، يۈرتىنى تاشلاپ، ئارمان.
 。恨悔留乡故弃抛，面炒吃条面下撒 <谚>
 ئۈگرىچى 傅师面切〔静〕 ئىش بىلمەس كەشتىچى بوپتۇ،
 会不，工绣刺了成的行懂不 <谚> . ~
 。“数充芋滥”同喻: 傅师面切了成饭做
 摇 <古>〔动〕 ئۈگرىمەك
 物累积 <方>〔静〕 ئۈگمەك
 油(的油榨备准)②物谷(的面磨备准)①〔静〕 ئۈگۈت
 料
 净干弄物谷把 ئۈگۈت ئەتمەك
 者物谷洁清〔静〕 ئۈگۈتچى
 把②状抓手① <方>〔静〕 ئۈگۈچ
 料木(的备准而子箱做为) <方>〔静〕 ئۈگۈچەكلىك
 抓 <方>〔动〕 ئۈگۈچلىمەك
 米小，粟 <古>〔静〕 ئۈگۈر

态同共的 «ئۈسكۈنلەشتۈرۈشمەك»
 态动被的 «ئۈسكۈنلەشتۈرۈلمەك»
 备设备配，化备设〔动〕 ئۈسكۈنلەشمەك
 的备设有〔静〕 ئۈسكۈنلىك
 碰，撞，触，抵①〔动〕 ئۈسمەك
 . بۇ كالا ئادەم ئۈسۈدۈ .
 赖诬，赖 <转>② 墙撞 ~ تاغا . 人抵牛这
 لىنى يوقىتىپ قويۇپ، باشقىلارغا ئۈسۈۋاتىدۇ .
 了丢钱把他 .
 人别赖 .
 态同共的 «ئۈسەك»
 了来起顶牛头两 . دى . ئۈسۈشمەك
 开劈，开
 的滑平，的滑光 <古>〔静〕 ئۈشەك
 下见 ئۈشتە
 光磨(布粗，纱棉) <纺> ئۈشتە قىلماق
 工光磨(布粗，纱棉)〔静〕 ئۈشتىگەر
 活光磨〔静〕 ئۈشتىگەرلىك
 态动使的 «ئۈشۈمەك»
 ① ئۈشۈشمەك
 了坏冻手把他 . تۈۋاپتۇ .
 话的利吉不说② . ئۈشۈشمەك
 ! 话的利吉不说要不你 !
 害冻 <医>② 害冻，冻霜 <气>①〔静〕 ئۈشۈشۈك
 伤冻
 害冻 <农> ئۈشۈشۈك ئاپىتى
 害冻遭，霜打 <农> ئۈشۈشۈك تەگمەك
 鸡雏的出孵秋深 <动> ئۈشۈشۈك چۈجىسى
 霜下，霜降 ئۈشۈشۈك چۈشمەك
 膏疮冻 <药> ئۈشۈشۈك مەلھىمى
 伤冻，疮冻 <医> ئۈشۈشۈك يارىسى
 坏冻，伤冻〔动〕 ئۈشۈشمەك
 了死冻菜 . 了伤冻朵耳的
 吹口哨〔动〕 ئۈشقىرتماق
 态同共的 «ئۈشقىرتماق»
 叫呼〔动〕 ئۈشقىرماق
 头钻，子钻，机孔穿〔静〕 ئۈشكە
 叫呼②吹口哨① <方>〔静〕 ئۈشكۈرمەك^۱
 起记，想回，忆回 <古>〔动〕 ئۈشكۈرمەك^۲
 态动使的 «ئۈشكىلىمەك»
 态同共的 «ئۈشكىلىمەك»
 态动被的 «ئۈشكىلىمەك»
 头木钻 ~ ياغاچ 钻打，孔钻，钻〔动〕 ئۈشكىلىمەك

业发批 <经> ئۈلگۈجە سودا

ئۈلگۈجەك <建>〔静〕 轴门，枢
ئىشك ئۈلگۈجىكى چىرسمايدۇ . 轴门，腐不水流 <谚> . 藁不

选筛 <方>〔动〕 ئۈلگۈدېمەك

态动使的 «ئۈلگۈرمەك» ئۈلگۈرتەك

食粮的备准而面磨为 <方>〔静〕 ئۈلگۈرچە

ئۈلگۈرمەك <动> 及得来，上得赶
كەل . 来赶钟点五你 . 坐)上赶 بارماق ئۈلگۈرۈپ
电看及得来没我 . كنو كۆرۈشكە ئۈلگۈرەلمىدىم . 车火 . 影

态同共的 «ئۈلگۈرمەك» ئۈلگۈرۈشمەك

ئۈلگىلىك <静> 的范示，的范模
学范模 ئۈلگۈرۈشۈچى ~ : 用作范示，用作范模 رول ~ / 生

葱海 <植>〔静〕 ئۈلگۈل

ئۈلۈش <静> ① 份，几份
己自领 ئالماق ئۈلۈشنى ~ : 份② 几份的
己自献贡 قوشماق ئۈلۈشنى ~ : 份② 几份的
量力份一的

ئۈلۈشكۈن <静> 天前 ~ ئۈ : 的来天前是他 . 的
ئۈلۈشلۈك <静> 的额份有

ئۈلۈشلۈك تاشقى پېرېۋوت <经> 汇外成留

ئۈلۈشلۈك قايتا سۇغورتا <法> 险保再数成

ئۈلۈشلۈك قەرز <法> 债之分按

ئۈلۈشلۈك ئىجارە <经> 赁租成抽

ئۈلۈشىل <静> 年前

ئۈلۈكە <古> 植)〔静〕 花旋田

ئۈمچەيتەك <动> 态动使的 «ئۈمچەيتەك»

ئۈمچەيتەك <静> 嘴撇 (作动的时哭欲孩小指)

ئۈمچىيشمەك <动> 态同共的 «ئۈمچەيتەك»

ئۈمىدەت <静> 宗)〔静〕 徒信，特麦翁，语用专教兰斯伊

指跟随穆罕默德并接受伊兰斯教的徒信)

ئۈمىد <静> 望期，望希 ~ : ئۈمىدىمىز ئەمەلگە ئاشتى . 我们
了现实望希的

ئۈمىد باغلىماق 望指，望希托寄

ئۈمىد قىلماق 望期，望希 ~ : سىلەرنىڭ ۋاقتىدا يىغىنغا
قاتنىشىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمىز . 议会加参时按你们望希

ئۈمىد كۈتمەك 望期，望盼，望期

ئۈمىد ئۈزمەك 望绝

ئۈمىدىنى ئاقلىماق 答报，愿还 ~ : ئۇ دادىسىنىڭ ئۈمىدى .

ئۈمىدىنى ئاقلاشقا ۋەدە بەردى . 愿还亲父给要证保他

ئۈگۈرلۈك <古>〔静〕 仓粟

ئۈگۈك <古>〔静〕 束拘，抑压受，在自不，情为难
苦痛受

ئۈگۈم <古>〔静〕 堆，群

ئۈگۈمەك <古>〔动〕 积，集收②化软使，软变使①
积堆，累

ئۈگۈن <古>〔静〕 编汇，集汇，物合集，成集，合集
和总

ئۈگۈنەك <植>〔静〕 蓼芽株

ئۈگۈسىز <静> 的节关无，的节骨无

ئۈگۈسىز ئەگمە <建> 拱较无

ئۈگۈلىك <静> 的节，的节关有

ئۈگۈلىك ئۇلاش <机> 接较

ئۈگۈزىن <古>〔静〕 景屋，楼屋市海

ئۈلەشتۈرمەك <动> 配分 : 分配
家大给配分

ئۈلەشتۈرۈشمەك <动> 态同共的 «ئۈلەشتۈرمەك»

ئۈلەشتۈرۈلمەك <动> 态动被的 «ئۈلەشتۈرمەك»

ئۈلەشمەك <动> 分 : 分
档搭，伙伴 档搭，伙伴

ئۈلپەت بولماق 旧叙，情友叙，友朋交

ئۈلپەت قىلماق 档搭为……以

ئۈلپەتچىلىك <静> ① 情交② 会聚

ئۈلپەتچىلىك قىلماق ① 从过往交② 会聚

ئۈلپەتلەشمەك <动> 旧叙，情友叙，友朋交

ئۈلگە <静> ① 样式，子样 : 样式② 样式

ئۈلگە بولماق 板模 <生>③ 兵标，模楷，板样，样榜

ئۈلگە بولماق 法效，样榜……学② 子样描①

ئۈلگە بولماق 兵标做，板样做，样榜做

ئۈلگە تىكلەمەك 兵标树，板样树

ئۈلگە دەرس <教> 课摩观

ئۈلگە قاتلام <地> 层志标

ئۈلگە قىلماق 以……为，样榜为……以，样榜做
模楷

ئۈلگە كۆرسەتمەك 范示，样榜出做

ئۈلگۈۋا <静> 古)〔静〕 书证保：保担，证保

ئۈلگۈۋا <静> 古)〔静〕 官称天

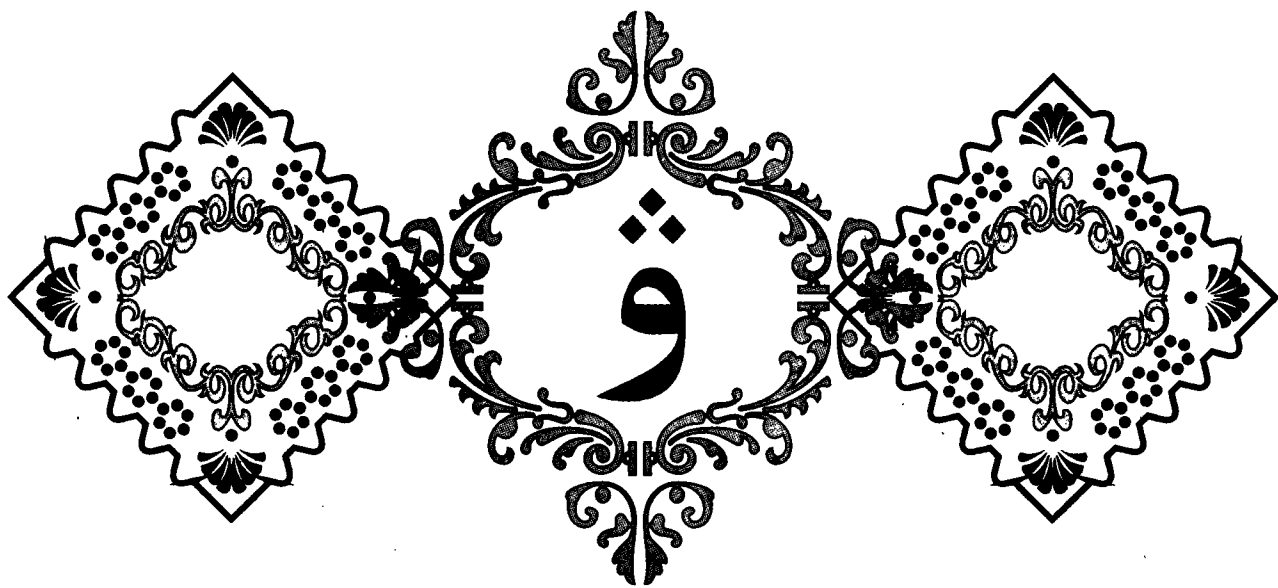
ئۈلگۈجە <静> 的批整，的发批

ئۈلگۈجە باھا <经> 价发批

ئۈلگۈجە ساتماق <经> 发批

数效失 <物> ئۈنۈمسىز سان
 井干，井空 <石> ئۈنۈمسىز قۇدۇق
 本资产生非 <经> ئۈنۈمسىز كاپىتال
 气贫 <石> ئۈنۈمسىز گاز
 地土瘠贫，田瘠 <地> ئۈنۈمسىز يەر
 式形词名的 «ئۈنۈمسىز»
 学效功 [静] ئۈنۈمشۈناسلىق
 能 <语> ②的果效有，的效成有 ① [静] ئۈنۈملۈك
 缀词的性产能 ئۈنۈمچىلار ~ : 的性产
 压逸 <地> ئۈنۈملۈك بېسىم
 势效有 <物> ئۈنۈملۈك پوتېنسىئال
 分成效有 <农> ئۈنۈملۈك تەركىب
 土肥 <农> ئۈنۈملۈك تۇپراق
 藜分效有 <农> ئۈنۈملۈك تۇپچە
 度温效有 <农> ئۈنۈملۈك تېمپېراتۇرا
 射辐效有 <气> ئۈنۈملۈك رادىئاتسىيە
 字数效有 رەقەم ئۈنۈملۈك
 值效有 قىممەت ئۈنۈملۈك
 本资产生 <经> ئۈنۈملۈك كاپىتال
 积面效有 كۆلەم ئۈنۈملۈك
 气富，气肥 <石> ئۈنۈملۈك گاز
 头水效有 <水> ئۈنۈملۈك ئاۋۇر
 (名族古)孙乌 <古> [静] ئۈيسۈن
 心粗，虎马，忽疏 <古> [静] ئۈيكۈ
 充冒，效仿，仿模 <古> [动] ئۈيكۈنمەك
 像好 <古> [静] ئۈيلە
 忽，嗦哆打，抖发，动颤，动震 <古> [动] ئۈيۈمەك
 动闪，闪
 一指常通)马群一 يىلقا ~ بىر : 群(的马) [静] ئۈيۈر
 ، ئاتىسى باشقىنى خۇدا قوشىدۇ ،
 群异，意天是道同者父异 <谚> . ئۈيۈرى باشقىنى نوختا .
 。头笼靠作合马
 涡旋：风卷龙，风旋 <古> [静] ئۈيۈرمە

枪手声无 ئۈنسىز تاپانچا
 影电声无 <艺> ئۈنسىز كىنو
 像声 <艺> [静] ئۈن - سىن
 ۈنلەتمەك «ئۈنلىمەك» 态动使的: پويىزنى سۆرىگەن بوقد-
 سى ، ئاغرىنى ئۈنلەتكەن چوكىسى . <谚> 头车靠车火拖
 。槌鼓靠鼓响敲
 态同共的 «ئۈنلىمەك»
 ۈنلۈك [静] 的亮响，的亮洪，的声大 ~ ئوقۇماق
 呼痰声大 خىتاپ قىلماق / 读朗声大
 ۈنلىمەك 响鸣，叫喊，声出 [动] : كەپتەر ئۈنلەۋاتىدۇ .
 叫鸣在子
 ۈنمەك 芽萌，芽出，芽发 ① [动] : بۇغداي ئۈنۈپتۇ .
 怀，子孩怀 ~ قورساقتا بالا <转> ② . 了芽发
 . 啻吝示表 ④ 现出，出冒 ③ 孕
 。来钱出不挤上身他
 效作工 ئۈنۈمى خىزمەت : 效收，果效，率效 [静] ئۈنۈم
 好果效 ياخشى ئۈنۈمى / 率
 效奏，效见 ئۈنۈم بەرمەك
 说果效 <哲> ئۈنۈم تەلىماتى
 ۈنۈمدار 的高产量，的饶富，的沃肥 ① [静] : ~ يەر
 成有 ۈنلىمەك ② 地土的沃肥
 动劳的效
 ۈنۈمدارلىق 力肥 ① [静] : يەرنىڭ ئۈنۈمدارلىقىنى ئۆستۈر-
 مەك ۈنلىمەك ② 力肥的地土高提
 ۈنلىمەك ۈنۈمى ئۆستۈرمەك
 率产生高提
 效等 <电> [静] ئۈنۈمداش
 ۈنۈمداش ئېلېكترون <物> 子电效等
 ۈنۈمداش ئېلېكتر يولى <物> 路电效等
 : 的果效无 ② 的量产低，的瘠贫 ① [静] ئۈنۈمسىز
 : ئىش ۈنلىمەك ③ 事的益无劳徒 ~ قو-
 ۈنۈمچىلار 性产能非
 ۈنۈمسىز ئەمگەك <经> 动劳产生非
 ۈنۈمسىز تۇپراق <地> 土瘠
 ۈنۈمسىز رۇدا <矿> 矿贫

ؤاپۇرۇش [靜] 商靴皮，子販鞋皮

ؤاپۇرۇشلۇق [靜] 业鞋售

ؤاتا [模] ... 啵嘚

ؤاتە [靜] ②(1819 — 1736，家学理物国英)特瓦

<物> 特瓦 (位单率功的电)

ؤات سائەت <物> 时瓦，时小特瓦

ؤاتلىق [靜] <物> 的特瓦，的瓦: 25 ~ لامبۇچكا 十二

泡灯的瓦五

ؤاتمېتىر [靜] <物> 计特瓦

ؤات - ؤات [模] 的叨叨爱，的啵嘚爱: بۇ ~ ئايال ئىكەن .

。人女的(啵嘚)叨叨爱个是这

ؤاتلىداتماق «ؤاتلىدماق» 态动使的

ؤاتلىداشماق «ؤاتلىدماق» 态同共的

ؤاتلىداق [靜] 人的(啵嘚)叨絮爱

ؤاتلىدماق [动] 嚷嚷: 叨唠，啵嘚，不休不喋喋: كۆپچە-

لىك ئۇخلاپ قالدى، ؤاتلىداۋەرمە . 你(啵嘚)嚷嚷别你

。了(啵嘚)嚷嚷别你 . ئاغزىغا تەگمەي ؤاتلىداپ كەتتى .

。了来起说地休不喋喋提麦艾

ؤاجرا [靜] <宗> 刚金，刚金 士力刚

ؤاجىپ [靜] <宗> 卜吉瓦 (务义的尽应人个林斯穆指，“责职”，“务义”

裂声一啦刺瓜西 . 裂声 [模] 裂声

ؤاچ [模] 裂声: تاۋۇز ~ قىلىپ بېرىلدى . 裂声

。了开

ؤ ① 维吾尔文第二十九个字母 ② 该字母名称

ؤابا (ؤاباسى) [靜] 疫瘟: توخۇ ۋاباسى 瘟鸡 / ~ تارقالماق

~ / 行流疫瘟 神瘟 ئىلامى

ؤاپا (ؤاباسى) [靜] 义情，义信

ؤاپاغا جاپا قىلماق 德报怨以，报仇将恩

ؤاپا قىلماق ① 守信，义信讲: مەن ۋەدەمگە ۋاپا قىلدى-

مەن . 我守信诺言 . ② 顺孝: ئانا - ئانىسىغا ~ 母父顺孝

ؤاپات (ؤاپاتى) [靜] 世逝: ئۇنىڭ ۋاپاتى بىز ئۈچۈن چوڭ

يوقىتىش . 他(世逝)我是世逝的们的大损失 .

ؤاپات بولماق 世去，世逝

ؤاپادار (ؤاپادارى) [靜] ① 的实忠，的诚忠，的义情有:

~ دوست 的实忠的(友朋) / ~ خوتۇن 的(义有情有)诚忠

ؤاپادارلىق [靜] ① 义信，义情② 子妻: ئوغۇل 孝子

~ كۆرسەتمەك 孝 ② 情恩: كۆرسەتمەك

孝

ؤاپاسىز [靜] ① 的实忠不，的心负，的情薄: ئادەم

~ 孙子孝不 ② 人的情薄: پەرزەنت 孝子不

ؤاپاسىزلىق «ؤاپاسىز» 形式词名的

ؤاپاسىزلىق قىلماق 义负恩忘，心负，义弃信背

كىشىلەرگە ۋاپاسىزلىق قىلماسلىق كېرەك . 心亏做应不人对 .

。事 . ئۇ ماڭا ۋاپاسىزلىق قىلدى . 他(于)我有了做他 .

ؤاپالىق [靜] ① 的实忠，的义情讲，的贞忠: ~ دوست

的顺孝② 友朋的实忠

ۋاز كەچمەك ① 弃放: ھوقۇقىدىن ~ 权弃 / ئۇ ئۆز
بىكىرىدىن ۋاز كەچتى. 见意的已自了弃放他.
ۋاز ئاتا - ئانىسىدىن ۋاز كېچىپ، يىراق يۇرتقا كەتتى.
他. 乡他走远, 母父弃

ۋازا 盘脚高(的心点, 果水盛) [静]

ۋازارەت = مىنىستىرلىق

ۋازۇ 族伧 [静]

ۋازۇچە ① 伧语 ② 族伧的 [静]

ۋازىلىن 林士凡 <化> [静]

ۋاز 麻麻密密, 攘攘熙熙, 吱, 啞 [模]

ۋازژىدە ① 啞地, ② 地啞, 地啞 [静]

ۋاز - ۋاز ① 啞啞, ② 啞啞 [模]

ۋاز - ۋاز ① 啞啞, ② 啞啞 [模]

ۋازىلدىماق «ۋازىلدىماق» 态动使的

ۋازىلدىماق ① 啞啞, ② 啞啞: 啞呼, 溜刺, 啞呼

ۋازىلداپ چۈشەتتى. 来下着落着啞呼弹炮. 啞啞

ۋازىلداپ ئۇخلايدى. 啞啞无人使, 叫乱啞啞蝇苍.

ۋاس ① 啞, 啞 [模]

ۋاسا ① 条木短的上子椽个两在搭平) 条木 [静]

ۋاسا تاق <建> 条木单

ۋاسا جۈپ <建> 条木双

ۋاسا رەندىسى 子刨小(的条木刨)

ۋاسالغۇ 干椽桑 [静]

ۋاسسىدە 啞, 啞 [静]

ۋاسكىتبول ① 球篮 <体> [静]

ۋاسكىتبولچى 员动运球篮 [静]

ۋاستە ① 段手 [静]: 段手 ① 段手: 段手的权政取夺是争战命革.

② 媒 ③ 介: 介 ④ 媒: 介 ⑤ 媒: 介 ⑥ 媒: 介

⑦ 媒: 介 ⑧ 媒: 介 ⑨ 媒: 介 ⑩ 媒: 介

⑪ 媒: 介 ⑫ 媒: 介 ⑬ 媒: 介 ⑭ 媒: 介

⑮ 媒: 介 ⑯ 媒: 介 ⑰ 媒: 介 ⑱ 媒: 介

⑲ 媒: 介 ⑳ 媒: 介 ㉑ 媒: 介 ㉒ 媒: 介

⑳ 媒: 介 ㉓ 媒: 介 ㉔ 媒: 介 ㉕ 媒: 介

ۋاستە كېلىش ① 格具工 <语>

ۋاستەپەرەس ① 者义主具工 <哲> [静]

ۋاستەپەرەسلىك ① 主义具工 <哲> [静]

ۋاستىچى ① 人介中 <法> ② 人间中 [静]

ۋاستىچى تاۋۇش ① 头韵, 音介 <语>

ۋاستىچى جىسىم ① 体介媒

ۋاستىچى سودىگەر <经> 商间中

ۋارقىرماق ① [动] 令喝, 叫喊, 喊叫: 声大 ~ 喊

叫喊 / پوستتا تۇرغان ئەسكەر «توختا» دەپ ۋارقىردى.

② “住站”: 声一喝大兵哨

تولا ۋارقىرىغىن. 斥呵分过要不, 孩小是他.

ۋارونكا 斗漏 [静]

ۋارونكىسىمان 斗漏的形 [静]

ۋارونكىسىمان ئۆمۈچۈك <动> 蛛网斗漏

ۋار - ۋار ① 哇哇, 哇哇 (模) 哇哇, 哇哇 (模)

② 音 ③ 音: ④ 音 ~ 音 ⑤ 音 ~ 音 ⑥ 音 ~ 音

⑦ 音 ~ 音 ⑧ 音 ~ 音 ⑨ 音 ~ 音 ⑩ 音 ~ 音

⑪ 音 ~ 音 ⑫ 音 ~ 音 ⑬ 音 ~ 音 ⑭ 音 ~ 音

⑮ 音 ~ 音 ⑯ 音 ~ 音 ⑰ 音 ~ 音 ⑱ 音 ~ 音

⑲ 音 ~ 音 ⑳ 音 ~ 音 ㉑ 音 ~ 音 ㉒ 音 ~ 音

⑳ 音 ~ 音 ㉓ 音 ~ 音 ㉔ 音 ~ 音 ㉕ 音 ~ 音

㉖ 音 ~ 音 ㉗ 音 ~ 音 ㉘ 音 ~ 音 ㉙ 音 ~ 音

㉚ 音 ~ 音 ㉛ 音 ~ 音 ㉜ 音 ~ 音 ㉝ 音 ~ 音

㉞ 音 ~ 音 ㉟ 音 ~ 音 ㊱ 音 ~ 音 ㊲ 音 ~ 音

㊳ 音 ~ 音 ㊴ 音 ~ 音 ㊵ 音 ~ 音 ㊶ 音 ~ 音

㊷ 音 ~ 音 ㊸ 音 ~ 音 ㊹ 音 ~ 音 ㊺ 音 ~ 音

㊻ 音 ~ 音 ㊼ 音 ~ 音 ㊽ 音 ~ 音 ㊾ 音 ~ 音

㊿ 音 ~ 音 ① 音 ~ 音 ② 音 ~ 音 ③ 音 ~ 音

④ 音 ~ 音 ⑤ 音 ~ 音 ⑥ 音 ~ 音 ⑦ 音 ~ 音

⑧ 音 ~ 音 ⑨ 音 ~ 音 ⑩ 音 ~ 音 ⑪ 音 ~ 音

⑫ 音 ~ 音 ⑬ 音 ~ 音 ⑭ 音 ~ 音 ⑮ 音 ~ 音

⑯ 音 ~ 音 ⑰ 音 ~ 音 ⑱ 音 ~ 音 ⑲ 音 ~ 音

⑳ 音 ~ 音 ㉑ 音 ~ 音 ㉒ 音 ~ 音 ㉓ 音 ~ 音

㉔ 音 ~ 音 ㉕ 音 ~ 音 ㉖ 音 ~ 音 ㉗ 音 ~ 音

㉘ 音 ~ 音 ㉙ 音 ~ 音 ㉚ 音 ~ 音 ㉛ 音 ~ 音

㉜ 音 ~ 音 ㉝ 音 ~ 音 ㉞ 音 ~ 音 ㉟ 音 ~ 音

㊱ 音 ~ 音 ㊲ 音 ~ 音 ㊳ 音 ~ 音 ㊴ 音 ~ 音

㊵ 音 ~ 音 ㊶ 音 ~ 音 ㊷ 音 ~ 音 ㊸ 音 ~ 音

㊹ 音 ~ 音 ㊺ 音 ~ 音 ㊻ 音 ~ 音 ㊼ 音 ~ 音

㊽ 音 ~ 音 ㊾ 音 ~ 音 ㊿ 音 ~ 音 ① 音 ~ 音

② 音 ~ 音 ③ 音 ~ 音 ④ 音 ~ 音 ⑤ 音 ~ 音

⑥ 音 ~ 音 ⑦ 音 ~ 音 ⑧ 音 ~ 音 ⑨ 音 ~ 音

⑩ 音 ~ 音 ⑪ 音 ~ 音 ⑫ 音 ~ 音 ⑬ 音 ~ 音

⑭ 音 ~ 音 ⑮ 音 ~ 音 ⑯ 音 ~ 音 ⑰ 音 ~ 音

⑱ 音 ~ 音 ⑲ 音 ~ 音 ㉑ 音 ~ 音 ㉒ 音 ~ 音

㉓ 音 ~ 音 ㉔ 音 ~ 音 ㉕ 音 ~ 音 ㉖ 音 ~ 音

㉗ 音 ~ 音 ㉘ 音 ~ 音 ㉙ 音 ~ 音 ㉚ 音 ~ 音

㉛ 音 ~ 音 ㉜ 音 ~ 音 ㉝ 音 ~ 音 ㉞ 音 ~ 音

器铁(的用块冰敲)〔静〕 ۋاشاق

ۋاشاك = پاساك

ۋاشاخدىماق = پاساخدىماق

ۋاششىده 〔静〕 地欸欸

ۋاش-ۋۇش 〔模〕 欸欸

ۋاشلىداتماق «ۋاشلىدماق» 态动使的

ۋاشلىدماق 〔动〕 响地欸

ۋاغچىر 〔静〕 <方> 的曲卷

ۋاق¹ 〔模〕 ① 啪: قوغۇن ~ قىلىپ يېرىلىپ كەتتى. 地啪瓜甜.

②. 了开裂 (声叫的等鸡山, 鸡母) 咕咕嘎嘎

ۋاق² 下见

ۋاق قالماق 〔静〕 晚来, 到迟: كەچۈرۈڭلار, ۋاق قالدىم. 请

了晚来我, 谅原

ۋاق قويماق 〔静〕 搁耽

ۋاق³ 〔静〕 顿: كۈندە ئۈچ ~ تاماق 饭顿三天一

ۋاقتانۋاق 〔静〕 候时: ~ كەلگەندە, دېگەن گېپىڭدىن يېنىۋال.

مساقلا بولدى. 候时到. 了好就言食不你

ۋاقتىنچە 〔静〕 且暂, 时临: بۇ ئىش ~ تۈرۈپ

تۈردۈ. 此暂事不暂. 会休时暂. 理处不暂事此. 此

بۇ مەسكە توغرىسىدا ~ گەپ قىلماي تۇرايلى. 暂题问个这

提不且

ۋاقچە 〔静〕 迟, 晚: ~ قايتماق 回迟, 归晚 / مەن ~

كەلدىم. 了迟来我

ۋاققىدە 〔静〕 啪: ئۇ جوزىغا ~ ئۈرۈپ چېچىلىپ سۆزلەپ كەت.

تى. 了他起讲地冲冲气, 掌一了拍地啪子桌把他

ۋاقلىق 〔静〕 的顿: بىر ~ تاماق 饭顿一

ۋاق - ۋاق 〔模〕 啪劈, 啪劈: ئۇ ~ قىلىپ يۈك ساۋاۋاتتى.

了. 毛羊打抽地啪啪劈劈他

ۋاق - ۋۇق 〔模〕 啪劈

ۋاقىپ 下见

ۋاقىپ بولماق 〔静〕 悉获, 悉知: ئەھۋالڭىزدىن ۋا.

قىپ بولدۇم. 你况情的我已我 (得晓) 悉知. يازغان خېتىد.

ئىزنى تاپشۇرۇۋېلىپ, مەزمۇنىدىن ۋاقىپ بولدۇم. 收已信来

阅, 悉尽容内

ۋاقىپلاندىرماق «ۋاقىپلانماق» 态动使的

ۋاقىپلاندىرۇشماق «ۋاقىپلاندىرماق» 态同共的

ۋاقىپلاندىرۇلماق «ۋاقىپلاندىرماق» 态动被的

ۋاقىپلانماق = ۋاقىپ بولماق

ۋاقت 〔静〕 ① 时, 分, 间时, 光时, 节时, 日时: پە-

شەن ۋاقتى / 时午 / ياز ۋاقتى 候时的天夏, 夏令 / ۋا.

ۋاستىچى ماددا <心> 质物介中

ۋاستىچى ئۇقۇم <逻> 念概介中

ۋاستىچىلىك «ۋاستىچى» 词名象抽的: ~ رول ئوينىماق

我是他. 用作介媒起 / ئۇ ئارىسىدا ~ قىلىدىغان ئادەم.

人介中的们

ۋاستىچىلىك كەسپى <经> 务业手转

ۋاستىسىز 〔静〕 地接直

ۋاستىسىز بايان مەيلى <语> 式述陈接直

ۋاستىسىز خۇلاسىە <逻> 理推接直

ۋاستىلىك 〔静〕 的接间

ۋاستىلىك ئاكسىيە <经> 券证接间

ۋاستىلىك ئايلانما ئېقىم <气> 流环接间

ۋاستىلىك باج <经> 税接间

ۋاستىلىك باغلىنىش <逻> 系联接间

ۋاستىلىك پۇل مۇئامىلىسى <经> 融金接间

ۋاستىلىك تەجرىبە <哲> 验经接间

ۋاستىلىك تەركىب <语> 分成接间

ۋاستىلىك تەسۋىر <文> 写描接间

ۋاستىلىك تەننەرخ <经> 本成接间

ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى <语> 语宾接间

ۋاستىلىك خۇلاسىە <逻> 理推接间

ۋاستىلىك دەلىل - ئىسپات <法> 据证接间

ۋاستىلىك راسچوت <经> 算结间中

ۋاستىلىك رەددىيە <逻> 驳反接间

ۋاستىلىك رول <哲> 用作介中

ۋاستىلىك سايلام 举选接间

ۋاستىلىك سودا <经> 易贸接间

ۋاستىلىك قانۇن <法> 法接间

ۋاستىلىك لىرىكا <夏> 情寄物托

ۋاستىلىك مائاش <经> 资工接间

ۋاستىلىك ماددا <化?> 物介媒

ۋاستىلىك ئوبييەكت <法> 体客接间

ۋاستىلىك ئۆلچەم <水> 量测接间

ۋاستىلىك ۋاكالىتلىك <法> 理货接间

ۋاستىلىك ئىسپات <逻> 证论接间

ۋاستىلىك ئىشارەت 示暗接间

ۋاستىلىك ئىمپورت <经> 口进接间

ۋاستىلىك يۈتكەش <经> 口转

ۋاستىلىك مەيدان = ۋاستىلىك

ۋاش 〔模〕 欸

ۋاقتداشلىق نىسپىيلىكى 性对相的性时同
 ۋاقت - سائەت [静] 候时، 辰时، 机时. بۇ ئىشك ۋاقت.
 تى - سائىتى كەلگەندە بىر گەپ بولار. 会事件这你候时到.
 的晓分有

ۋاقتىسىز [静] 早过， 时适不， ~ ئۆلمەك 天， 逝
 折 / گۈللەر ~ خازان بولدى. 了谢凋地早过儿花.
 كېلىپ فالغانلىقىم ئۈچۈن كەچۈرۈڭلار. 的来我， 谅原请.
 候时是

ۋاقتىسىز قېرىماق 衰早， 老早

ۋاقتىسىمان [静] <物> 时类

ۋاقتىسىمان سىزىق [静] <物> 线时类

ۋاقتىشۇناس [静] 家学时

ۋاقتىشۇناسلىق [静] 学间时

ۋاقتىلىق [静] 的时暂， 的行暂， ~ قىيىنچىلىق

难困时暂 / چارە 法办行暂 / قەرز 款贷时临

ۋاقتىلىق ئاھالە 民居性久永非

ۋاقتىلىق باج <经> 税时临

ۋاقتىلىق باجگىر <经> 员征代، 员人征代

ۋاقتىلىق رەئىس 席主时临

ۋاقتىلىق سودا <经> 业商时临

ۋاقتىلىق قەرز <经> 款贷时临

ۋاقتىلىق مەھەللە 落聚期短

ۋاقتىلىق ھۆكۈم <法> 决判时临

ۋاقتىلىق ئوقۇغۇچى 生读借

ۋاقتىلىق ۋاكالتچى 办代时临

ۋاقتىلىق ئىشچى <经> 工时临

ۋاقتىلىق «ۋاقتىلىق» 态动使的

ۋاقتىلىق «ۋاقتىلىق» 态同共的

ۋاقتىلىق [静] 叫嘎嘎: ئۆردەكلەر ۋاقتىلىق. 嘎在子鸭.
 叫嘎

ۋاقتىلىق [静] ① 的上实事: ~ نىكاح 姻婚的上实事

ۋاقتىلىق 的实真: ~ ھېكايە 事故的实真

ۋاقتىلىق [模] 啪: ھېچاق تېگىش بىلەن تەك تاۋۇز ~ قىلىپ يېرىلىپ
 كەتتى. 了开裂声一地啪就瓜西碰一子刀.

ۋاقتىلىق دېمەك ① 叫苦: ئۇ كەتەننى چاپا - چاپماي ۋاقتىلىق

دېدى. 输了认. 了来苦起叫就曼土坎下几了抡刚他.

ئۇ بىردەم ئېلىشىپ، ئاخىر ۋاقتىلىق دېدى. 儿会一了量较他.

了输了认于终

ۋاقتىلىق [静] 托委

ۋاقتىلىق [静] <经> 税征代

قىتتى غەنىمەت بىلەمەك / 待我不时 时昏黄 ۋاقتى
 分 / ئىشتىن سىرتقى ~ ۋاقتىقا قاتتىق رىئايە / 间时余业
 قىلىپ، يىغىنغا ئۆز ۋاقتىدا كېلەيلى. 刻时守严. 到时准.
 会. بۇنىڭ ئۈچۈن بەلگىلىك ~ كېرەك. 时的一要需这.
 ② 日 阴光: ~ گويا ئاتقان ئوق. 箭似阳光.

ۋاقتى چاغ 快愉神精: توختىنىڭ ~ 愉神精提合托.

ۋاقتى خۇش = ۋاقتى چاغ

ۋاقتى كەلمەك 候时到، 时临: ۋاقتى كېلىپ بىرەر ئىش

يۈز بەرسە، كىم مەسئۇل بولىدۇ؟ 负来谁， 事了出候时到？

责？ ۋاقتى كەلگەندە ئالدىراپ قالماسلىق ئۈچۈن، ئالدىن تەييار-

لىنايلى. 急着时临得省， 好备准先事.

ۋاقتى ئۆتمەك 期过، 时过: ۋاقتى ئۆتكەن ئالون ئالون

据单

ۋاقتى يەتمەك 空有 候时到، بازارغا بېرىشقا ۋاقتىك يې-

تەمدۇ؟ 吗空有你街趟一上 ۋاقتى ۋاقتى

يەتتىغۇ دەيمەن. 了候时的家回到该在现.

ۋاقت بەلگىلىگۈچ 器时定 <电>

ۋاقت بېقىندى جۈملە <语> 句从间时

ۋاقت بىئولوگىيىسى <生> 学物生间时

ۋاقت پەرقى <地> 差时

ۋاقت تەگمەك 儿空有، 间时有: قاچان ۋاقتىڭ تېگى-

دۇ؟ 儿空有候时么什你

ۋاقت توغرىلىغۇچ 器正校差时

ۋاقت جەدۋىلى 表程日، 表间时

ۋاقت چېكى <法> 限时، 效时

ۋاقت چىقارماق 空抽، 间时抽: مەن بەك ئالدىراش،

ۋاقت چىقىرالمىدىم. 间时出不抽， 忙很我.

ۋاقت خاتىرىلىگۈچى <体> 员时计

ۋاقت رايونى <地> 区时

ۋاقت رەۋىشى <语> 词副间时

ۋاقت سەزگۈسى <心> 觉知间时

ۋاقت لوگىكىسى 学辑逻态时

ۋاقتنى ئالماق 间时占

ۋاقت ھالىتى <语> 语状间时

ۋاقت ھېسابلىغۇچ 器时计

ۋاقت ئىسمى <语> 词名间时

ۋاقت ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经间时

ۋاقتداش [静] 的时同

ۋاقتداشلىق [静] 性时同

ۋالۋاشلىق = قالايمىقانچىلىق

ۋالىي ①专员 ②总督 ③太守

ۋالىي مەھكىمە 专 公 员 署

ۋالىيلىق «ۋالىي» 抽 象 名 词: ۋالىيلىققا تەيىنلىمەك 专 任 员

ۋانكومىتسەن <药> 静 素 霉 古 万

ۋاندا ①盆浴, 缸浴, 盆澡 ②给 羊 消 毒 的 药 池

ۋاننانىن 静 能 年 万

ۋاننىلاتماق «ۋاننىلىماق» 的 使 动 态

ۋاننىلاشماق «ۋاننىلىماق» 的 共 同 态

ۋاننىلانماق «ۋاننىلىماق» 的 被 动 态

ۋاننىلىماق 动 药 浴

ۋاننىلىن 静 <化> 素 兰 香, 醴 草 香

ۋاھ 叹 〔叹〕 (示 惊 讶, 赞 叹), 喏, ~, بۇ قانداق دېگەن

كەپ؟ 嘿, 这是, 是什么话? ~, ناھايىتى ياخشى ئىش ئىكەن

بۇ. 喏, 这是, 真是, 一件好事。

ۋاھابىي 静 <宗> 派 比 哈 瓦

《经兰》和《伊的斯教训》

ۋاھالەنكى 助 〔助〕 然 而, 可 是, 却: مەن ئۇنىڭدىن شۇنچە

ئۈمىد كۈتكەندىم, ~, ئۇ ئۈمىدىمنى يەردە قويدى. 对 曾 我

他 抱 过 很 大 的 希 望, 可 是 他 负 了 我 的 希 望。

ۋاھ - ۋاھ 叹 〔叹〕 呀 呀 哎 呀 (示 惊 讶), ~, نېمىدېگەن گۈ.

زەل جاي بۇ! 呀 呀 哎! 多 么 美 丽 的 地 方! ~, قارا بۇنىڭ

چوڭ بولۇپ كەتكىنىنى. 看看, 呀 呀 哎. 他 都 这 长 么 大

了。

ۋاي 叹 〔叹〕 啊, 啊, 呀 呀 哎, 哟 哎: ~, سىز ئىكەنسىزغۇ!

呀 哎, 你 是 来 原 啊! ~, قورسىقىم بەك ئاغرىپ كەتتى.

哎 哟, 我 的 肚 子 太 痛 了。

ۋاي ئاتام 我 的 妈 呀 (示 感 到 难 或 惊 异): ~, 的 多 么 这,

呀 妈 的 我! 呀 呀 哎! 呀 呀 哎! 呀 呀 哎! 呀 呀 哎!

人 怎 么 能 容 纳 得 下 呀! ~, نېمانداق قاراغۇ ئۆي بۇ!

我 的 妈 呀, 这 屋 子 怎 么 这 么 黑 洞 洞!

ۋاي خۇدايمى 唉, 呀 达 胡 (示 惊 疑 或 不 以 为 然):

ۋاي خۇدايمىي, ئەمدى قانداق قىلارمەن! 呀 达 胡! 我 叫 我 可

咋 办 呀! 呀 呀 哎! 呀 呀 哎! 呀 呀 哎! 呀 呀 哎! 呀 呀 哎!

唉, 不 是 就 哪 个 几 钱 的 麻 事。

ۋاي قوۋۇرغام 哟 (示 嘲 讽): ~, تېخى چىقىپ كېتە.

مەن دەپ بىزنى قورقۇتماقچىمۇسەن? 哟, 你 以 想 出 走 吓 唬

我 们 吗? ~, شۇمۇ گەپ بويىتىمۇ? 哟, 这 算 什 么

话?

ۋالاق 〔模〕 啦 啞 (从 瓢 中 倒 水 的 声 音)

ۋالاقىتە گگۈر 静 舌 饶, 爱 唠 叨, 碎 嘴: قېرىغىنىڭدا بەك.

مۇ ~ بولۇپ قاپسەن. 你 越 老 越 嘴 越 碎 了。

ۋالاقىتە گگۈرلۈك 静 舌 饶

ۋالاقىتە گگۈرلۈك قىلىماق 舌 饶, 爱 唠 叨, 碎 嘴: سەن

تولسۇ ۋالاقىتە گگۈرلۈك قىلىدىكەنەن. 你 太 饶 舌 了。

ۋالاقىتىماق = ۋالاقىتاق

ۋالاقىشماق = ۋالاقىسماق

ۋالاقىتىماق «ۋالاقىسماق» 的 使 动 态

ۋالاقىشماق «ۋالاقىسماق» 的 共 同 态

ۋالاقىسماق 〔动〕 哇 哩 呱 啦, 哇 哩 哇 哇: ئۇ ۋالاقىلاپ سۆز.

لەپ كەتتى. 他 呱 哩 呱 啦 说 起 来 了。

ۋالاق - ۋالاق 〔模〕 ① 哇 哩 呱 啦, 哇 哩 哇 哇: ئۇ ~ سۆز.

لەپ كەتسە, ھېچكىم چۈشەنەلمەي قالدۇ. 他 讲 起 话 来 哇 哩 哇 哇

哇 哩 哇 哩 懂 得 听 人 没 的 啦 哇

ۋالاق - ۋۇلۇق 〔模〕 哇 哩 呱 啦, 哇 哩 哇 哩: ئۇ زۇھرەمنى

چېچىدىن تۇتۇۋېلىپ, ~ ئۇرۇۋەتتى. 他 揪 住 佐 合 热 的 姆 头

发 劈 里 啦 打 地 起 来 了。

ۋالەك 静 <方> 小 碾 子

ۋاكتورنا 静 <艺> 圆 号

ۋاللىي 静 球 棒 棒 (一 种 儿 童 游 戏): ~ ئوينىماق 棒 打

球 棒

ۋاللىدە 静 忽 地, 忽 地, 闪 忽: چىراغ ~ ياندى. 灯 火 忽 闪 一

下 亮 了。

ۋالۇن 静 <地> 漂 砾

ۋال - ۋال 〔模〕 熠 熠, 一 闪 一 闪: ~ چاقناپ تۇرماق 彩 光

熠 熠 / 闪 闪 ~ يالتىراپ تۇراتتى. 大 刀 闪 着 寒 光。

ۋال - ۋۇل = ۋال

ۋالېنت 静 ① <化> 价 化, 原 价 子 价 ② <语> 价 配

ۋالېنتلىق 静 <化> 的 价

ۋالېنتلىق ئېلېكترون <化> 价 电 子

ۋالېبول 静 <体> 排 球

ۋالېبول مەيدانى <体> 排 球 场

ۋالېتىن 静 <纺> 丁 尔 凡

ۋالسى 静 ① 圆 舞 曲 ② <艺> 兹 尔 华

ۋالدىلداق «ۋالدىلساق» 的 使 动 态

ۋالدىلداق 〔动〕 闪 光, 闪 耀, 闪 烁, 闪 闪 发 光: ئاغ چوق.

قىمىدا مەڭگۈ ئېرىمەس قارلار ئاپتاپتا ۋالدىلداپ تۇراتتى. 山 顶

上 常 年 不 化 的 雪 积 在 阳 光 下 闪 闪 发 光。

ۋالۋاش = قالايمىقان

(语用候问内圈化文教兰斯伊)们你于临

国祖卫保 قوغداق ۋەتەننى: 国祖 [静] ۋەتەن

者义主国爱, 者国爱 [静] ۋەتەنپەرۋەر

ۋەتەنپەرۋەرلىك [静] 国爱, 义主国爱: ~ نازلىق ھەرد.

动运生卫国爱 كىتى

胞同国祖, 人国同 [静] ۋەتەنداش

词名象抽的 «ۋەتەنداش» ۋەتەنداشلىق

ۋەتەنسىز [静] 的国祖无, 的国祖去失, 的国亡,

ۋەتەنلىك [静] 的国祖有

ۋەتۈەرەك^۱ 下见

ۋەتۈەرىكى چىقماق 堪不烂破: ىر ئايغا قالماي يېشى

ئايقىنىڭ ۋەتۈەرىكى چىقتى. 月个一到不.

了子样像不得

ۋەتۈەرەك^۲ [静] <方> 箏风

ۋەج (ۋەجى) [静] ① 词托, 口借, 实口, 产财② 因原,

ئۇنىڭ قانچىلىك ۋەجى بار? 产财少多有他? ۋەجىڭگە بېقىپ

خەجىڭ بولسۇن. <谚> 出为入量

ۋەخپە [静] <宗> 夫克瓦 (赠) 寺真清给

或校学文经, 寺真清给赠)

ۋەخپە ئەۋلاد 留给代后作夫克瓦, 的夫克瓦

地的

ۋەخپە قىلماق (夫克瓦为作) 赠馈

ۋەخپە مۇتلەق 种意任 但将分部收益交真清寺

地

ۋەخپە بەر 夫克瓦 地

ۋەدە [静] 言诺: ۋەدىگە ۋاپا قىلماق 言诺行履 / ۋەدىگە

خىلاپلىق قىلماق 言诺背违

ۋەدە بەرمەك 愿许, 诺许

ۋەدە قىلماق = ۋەدە بەرمەك

ۋەدىدە تۇرماق 信守, 约践

ۋەدىش [静] <方> 惯习成养

ۋەدىلەشمەك [动] 定约: ىز بۈگۈن باغىغا بېرىشقا ۋەدىلەش.

تۇق. 园公去定约天今们我

ۋەدىلىك [静] 的诺承有: ~ توختام 诺承同合

ۋەدىنامە [静] 书证保

ۋەرەقە [静] 单传: ەشۇق ۋەرەقىسى 单传

ۋەز [静] <宗> 诫劝 (伊) 斯兰教指拜前阿甸教

ۋەزچى [静] <宗> 者诫劝, 者教说

ۋەزخان [静] <宗> 者诫劝, 者教说

ۋاي ئىست 惜可

ۋايە 下见

ۋايىگە يەتمەك ① 年成: قىزىمىز ۋايىگە يېتىپ قالدى. 我

美尽善尽②. 了年成已娘姑的们

ۋايتاڭ [叹] 道知天

ۋايتوۋا [叹] 哪天, 呀哎: ~, ئەجەب بىزار قىلىدىك. 哪天,

人烦真你

ۋايداد (ۋايدادى) [叹] 号呼, 地抢天呼: ئۆزىنى ھەرياققا ئۆ.

رۇپ ~ قىلماق 号呼走奔 / دۈشمەنلەرنىڭ ئەدىبىنى بېرىپ,

~ دېگۈزدۇق. 敌人我被他们打得鬼哭神嚎. ۋايدادى بەلك.

كە يەتمەك 天连苦叫

ۋايداد دېمەك 苦叫: توختىماي ~ 迭不苦叫

ۋايجان [叹] 呀哎, 哟哎 (表示惊, 苦痛): ~, قورسىد.

قىم ئاغرىپ كەتتى! 哟哎! 痛子肚的我, ~, بەك ھېرىپ

كەتتىم. 呀哎. 我, 太累了. 了. ئىختىيارسىز ~ دەۋەتمەك 由不

ۋايە 喊得一声

ۋايجانلىق [动] «ۋايجانلىق» 的使动

ۋايجانلاشماق [动] «ۋايجانلىق» 的同共

ۋايجانلىق [动] 叫地哟哎哟哎, 苦叫

ۋايساشماق [动] «ۋايساق» 的同共

ۋايسماق [动] 叫, 喊: ئۇ ئاغرىقتىن ۋايساپ كەتتى.

叫直得痛他

ۋاي - ۋاي [叹] 啊, 呀哎: ~, نېمانداق چىرايلىق مەنزىرە

! 呀色景的亮漂多, 啊!

ۋاي - ۋوي [叹] 哟哎 (表示惊, 意等讽嘲): ~, نې-

مىدىگەن گۈزەل يەر - بۇ! 哟哎! 多, 美么地的丽方!

~, مۇنۇ ئاداشنىڭ مەدەنلىقىنى. 哟哟哎. 这老位多兄

会 (子皮嘴卖) 能逞

ۋايسم 下见

ۋايسم يېمەك ① 惧恐② 忧担: ئانا كېچە - كۈندۈز ئوغلىد.

دىن ۋايسم يەيتتى. 忧担子儿为夜黑天白亲母

ۋايسەي [叹] 哟哎, 哎 (表示满, 意专性女): ~, ى

قولۇمنى ئىشىك قىسۋالدى. 哟哎, 我的手被门夹住了

~, پۇل, پۇل دەپ دۇكان ئاچاتۇقۇمۇ? 哟, 一个劲儿地说地

钱, 难道我们开百货铺的吗?

ۋە [助] 和, 与, 同: ئىشچى ~ دېھقانلار دۆلەتنىڭ خوجايىد.

لىرى. 人工和农民是家的主人. ەتقىد ~ ئۆز -

ئۆزىنى تەنقىد قىلماق 与自我批评 / ئوقۇتقۇچى ~

生学和师老

ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام [静] <习> 愿的主安宁也

رك، ~، 已而此如，法办想另！
 ۋەسۋەسە [静] ①惑诱，②惑迷，惑惶，恐惶：شەيتاننىڭ
 ۋەسۋەسىسى 鬼魔的惑诱 / شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى بىلەن
 يولدىن ئازماق 鬼迷心窍
 ۋەسۋەسىگە چۈشمەك 慌惊，惶恐
 ۋەسۋەسىگە سالماق ①使慌惊，使惶恐：بۇ ۋەقە
 ئۇنى ۋەسۋەسىگە سالدى. 这件事使他慌惊不安。②
 掇：شەيتان مېنى ۋەسۋەسىگە سالغاچقا، بۇ ئەخمىقانىە ئىشنى
 قىلىپ قويۇپتىمەن. 由于鬼魔的掇揷，这件事
 ۋەسۋەسىلىك [静] ①惑诱的人：~ خيال 惑诱的人
 ②令人惶恐的，令人慌惊的，蛊惑的人：~ سۆز
 蛊惑的人的论言
 ۋەسقىقە [静] 契约
 ۋەسقىسى يوق 言而无信，信而无言：~ ئادەم
 人的言而无信
 ۋەسقىسىز = ۋەسقىسى يوق
 ۋەسىل (ۋەسىلى) [静] 产家：ئۇنىڭ ۋەسىلى قۇرۇغان. 他
 已倾家荡产。
 ۋەسىيە [静] 嘱遗，言遗，训遗：~ قالدۇرماق
 嘱遗
 ۋەسىيەت قىلماق 嘱遗立：بوۋاي مال - مۈلكىنى ئوغلغا
 قالدۇرۇشنى ۋەسىيەت قىپتۇ. 老大爷将财产留给
 儿子。
 ۋەسىيەتنامە [静] 书遗
 ۋەسىيلىك [静] ①护监②托管：خەلقئارا ~
 ۋەسىيلىك قىلماق 护监
 ۋەسىيلىك ھوقۇقى <法> 权护监
 ۋەششەمسى [静] <宗> 夜守时歌唱谣
 ۋەقە (ۋەقىسى) [静] 变事，故事，恣事，件事：شەن ۋە-
 قىسى 安西变事 / قاتناش ۋەقىسى 通交故事 / ~ كېڭىيىپ
 كەتمەك 恣事大扩 / ئىنسانىيەت تارىخىدىكى ئۇلۇغ ۋەقەلەر
 人类历史上伟大的事件
 ۋەقە تۇغدۇرماق 肇事，造事端
 ۋەقەلىك [静] <文> 节情：ھېكايىنىڭ ۋەقەلىكى
 情节
 ۋەقەلىك شېئىر <文> 诗节情
 ۋەقەلىك ئۇسسۇل <艺> 舞节情
 ۋەكىل [静] ①代表：خەلق ۋەكىلى 人民代表 / تولۇق
 ۋەكىللىك 全权代表 / ۋاقىتلىق ~ ② 表代时临

ۋەزخانا <宗> [静] 所诫劝
 ۋەزخانلىق «ۋەزخان» 词名象抽的：~ قىلماق 诫劝
 ۋەزىمىن [静] 重稳，稳沉：ئۇ ~ ئادەم. 他为人重稳。
 ۋەزىمىن تۇغان <水> 坝力重
 ۋەزىمىنلەشمەك [动] 重稳变，沉着变：ئۇ چوڭايغانىپىرى
 ۋەزىمىنلىشىپ كەتتى. 他随着年龄的增长，变得重稳了。
 ۋەزىمىنلىك [静] 重稳，稳沉，沉着：~ بىلەن دېمەك
 沉着地说
 ۋەز - نەسەھەت [静] 教训，训诫：ئەمەلىيەتنى ئاساس
 قىلغان ۋەز - نەسەھەتتىن ياخشى نەتىجە چىقمايدۇ.
 实际不是教训的会有好结果的。
 ۋەزىپە [静] ①任务：تەشكىل مائىفا تاپشۇرغان جەددى ~
 织上交给我的我急任 / ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالماق
 ②任职：ۋەزىپىگە تەيىنلەنمەك 任职
 ۋەزىپە مائاشى 工资
 ۋەزىپە ئۆتمەك 职供，任职：ئۇنىڭ مۇھىت ئاسراش
 ئىدارىسىدە ۋەزىپە ئۆتەۋاتقىنىغا ئۇزاق بولدى.
 他供职在环保局多年了。
 ۋەزىپىدىن چۈشمەك 职去，卸任
 ۋەزىپىدىن قالدۇرماق 职免
 ۋەزىپىدىن ئېلىپ تاشلماق 免罢，销撤职务
 ۋەزىپىنى ئادا قىلالماسلىق جىنايىتى <法> 罪
 ۋەزىپىسىز ①任务无 [静] ②无职务的
 ۋەزىپىلىك [静] 有任务的，有职务的
 ۋەزىر [静] 大臣，相宰，相丞
 ۋەزىر ئەزەم 相丞，相首
 ۋەزىرلىك «ۋەزىر» 词名象抽的：~ قىلماق 大臣任
 ۋەزىر - ۋۇزرا [静] 朝廷要员
 ۋەزىمىن (ۋەزىنى) [静] ①重量，分量：يۈك ۋەزىنى
 重 / ئۇنىڭ سۆزىنىڭ خېلى ۋەزىنى بار. 他的话分量有
 重量。②律韵，律格：شېئىرنىڭ ۋەزىنى 律韵的诗
 ۋەزىن كوئىففىتسىپىنى <物> 数系权
 ۋەزىنسىز [静] 分量无
 ۋەزىنلىك [静] ①分量有：~ سۆز 分量有 ② 有
 韵的律韵
 ۋەزىيەت [静] 形势，局势：خەلقئارا ~ 际国，形势际国
 局 / ئىنقىلابىي ~ 形势命革 / مۇقىم ~ 局的定稳
 面 / ۋەزىيەتنىڭ تەقەززاسى 大趋势
 ۋەسسالىم [静] [习] 习已完结：باشقا ئىلاج تېپىش كې-

子曰

怖恐 ۋەسىملىك ~ 的惊险，的怖恐 [静]

片险惊 فلم ~ / 象景的

示启 <宗> [静] ۋەھىي

ۋەھىي [叹]: 喂! ~، نىگ بارسىن؟ 喂! 去儿哪上你

。了掉巾围的你，喂 ۋەھىي شارباق چۈشۈپ: قالدى .

ۋەھىي [模] 哈哈 (话笑示表)

ۋەھىران ~ 的废墟，的坏毁 [静]

ۋەھىران بولماق ① 坏毁，溃崩，落破: یر تەۋ .

رمشتە دېھقانلارنىڭ ئۆيلىرى ۋەھىران بولدى . 的民农中震地

。坏毁了到遭房住 دۈشمەن ئەسكەرلىرى ۋەھىران بولۇپ

بەدر قاچتى . 坏毁到遭物文 . ۋەھىران بولغان

ۋەھىران بولدى . 坏破到遭物文 . ۋەھىران بولغان

کارخانا ۋەھىران بولدى

ۋەھىران بولۇش قانۇنى <法> 法产破

ۋەھىران قىلماق 坏毁，坏破: ۋەھىران قىلدى ~

ۋەھىران / 梁桥坏 بۇ قېتىمقى بوران - چاپقۇن زىرائەتلەرنى ۋەھىران

قىلىۋەتتى . 家庄了损毁雨风暴场这

ۋەھىرانە [静] ① 塌坍: تاغ باغرىدا بىر ~ قەدىسى

بۇتداننا بار ئىدى . 庙古的落败座一有下坡山

ۋەھىرانە [静] ② . 委样这常经他 . 振不靡委， 废

。振不靡

ۋەھىرانچىلىق «ۋەھىران» 的式形词名的 ۋەھىرانچىلىق

~ 坏破的巨大了成造震地 . ۋەھىرانچىلىق چىقاردى .

ۋەھىرانلىق [静] ① 墟废， ۋەھىرانچىلىق [静] ② 产破: ~ خىراجىتى

用费产破

ۋەھىرانلىق <宗> [静] 狱火 (层一下最的中狱火层七)

ۋەھىرانلىق [静] ۋەھىرانلىق [静]

ۋەھىرانلىق [静] ۋەھىرانلىق [静]: ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق <电> [静] 器生发号信频摆 ۋەھىرانلىق [静]

ۋەھىرانلىق [静] ۋەھىرانلىق [静] (酒) ۋەھىرانلىق [静]

ۋەھىرانلىق <化> [静] 气氢， 氢 ۋەھىرانلىق [静]

ۋەھىرانلىق <军> ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق [静]

ۋەھىرانلىق <物> [静] 特伏

ۋەھىرانلىق <物> ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق [静]

ۋەھىرانلىق <物> [静] ۋەھىرانلىق [静] ۋەھىرانلىق [静]

ۋەھىرانلىق <物> [静] ۋەھىرانلىق <物> [静]

ۋەھىرانلىق <物> [静] ۋەھىرانلىق <物> [静]

ۋەھىرانلىق <化> [静] ۋەھىرانلىق ~ ۋەھىرانلىق [静]

ۋەھىرانلىق [静] 的钨

办代(的上交外)

ۋەھىرانلىق <经> 币货用代

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق [静] ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق <语> ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق <方> [静] 棍木的绳套马系上车大

ۋەھىرانلىق <方> [静] ① 子孩野 ② 子生私

ۋەھىرانلىق [静] 子太皇， 储王

ۋەھىرانلىق «ۋەھىرانلىق» 的 ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق [静] 子生私

ۋەھىرانلىق <宗> [静] 徒圣

ۋەھىرانلىق «ۋەھىرانلىق» 的 ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق <植> [静] 兰带万

ۋەھىرانلىق [静] 子丸 ~ شورپىسى 汤子丸

ۋەھىرانلىق [静] 等等 (尽未举列示表)

ۋەھىرانلىق [静] 忍残， 暴残

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق 吓恫， 吓恐

ۋەھىرانلىق [静] ① 暴残， 恶凶， 的残凶: ~ دۈشمەن

ۋەھىرانلىق ② 人敌的恶凶: ~ ئادەم 人的蛮野

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق 物动猛凶

ۋەھىرانلىق [静] 暴残， 酷残， 的残凶: ~ ھۆكۈم -

ۋەھىرانلىق / 治统的暴残 ~ ئازابلان 磨折的酷残

ۋەھىرانلىق [静] 地蛮野， 地忍残， 地酷残， 地暴残

~ ئۆلتۈرمەك 杀残 ۋەھىرانلىق / 为行的蛮野

ۋەھىرانلىق «ۋەھىرانلىق» 的 ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق [动] 暴残变: 忍残变: 狠凶变

ۋەھىرانلىق [静] 暴施 ~ 径行蛮野، 行暴

ۋەھىرانلىق [静] 怖恐， 惧恐， 慌恐: ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق ~ ئىچىدە قالدى . 的水洪到受因村全

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق . 中之慌恐的度极于处

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق . ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

ۋەھىرانلىق [静] 的安平， 的静平: ~ ۋەھىرانلىق ۋەھىرانلىق

关机证签 ئورگىنى

ۋىزۋوت = پەي^۳

ۋىژ 〔模〕 噙， 飕

飞地嗖弹子. ۋىژىدە 〔静〕 地嗖: ئوق ~ ئۆتۈپ كەتتى. 去过

ۋىژ - ۋىژ 〔模〕 嗖嗖， 溜刺: ~ سوغۇق شامال جاندىن ئۆتەتتى. 冷冰身浑人得吹风寒的嗖嗖. ئوقلار قۇلاق تەۋىدىن ~ ئۆتۈپ تۇراتتى. 擦边耳从地溜刺溜刺弹子. 去过

ۋىژىلدىتماق «ۋىژىلدىماق» 态动使的

ۋىژىلدىماق 〔动〕 嗖嗖①， 嗷呼， 溜刺②响噙噙

ۋىسكوزا <化>〔静〕 胶黏①， 粘②造人丝

ۋىسكورنۇلق 〔静〕 的胶黏: ~ ئالا 维纤胶黏

ۋىسكى 〔静〕 忌士威

ۋىسمانزىم <生>〔静〕 义主曼斯魏 (说学文尔达新)

ۋىسمۇت <化>〔静〕 铅苍， 铋

ۋىسمۇتىن <矿>〔静〕 矿铋辉

ۋىش 〔模〕 刺刺， 啾啾

ۋىششىدە 〔静〕 ①飞群鸟时出发音的②蚊出发音 声啾啾(的)

ۋىش - ۋىش 〔模〕 刺刺， 啾啾

ۋىشلىدىتماق «ۋىشلىدىماق» 态动使的

ۋىشلىدىماق 〔动〕 刺刺， 啾啾: ئوت تۇتاشتاق پوجاڭزىدىن ۋىشلىداپ ئۇچقۇن چىقتى. 火着冒地刺刺， 了着点竹爆. 星. 爬边蛇. يلان ۋىشلىداپ ماغىنىچە چاشقانغا ئېتىلدى. 去扑鼠老只一向音的啾啾出发边

ۋىش 〔模〕 用柳条抽打软东西时出发音

ۋىشلىدىتماق «ۋىشلىدىماق» 态动使的

ۋىشلىدىماق 〔动〕 飒飒响

ۋىكىستىرېمىيە 下见

ۋىكىستىرېمىيە چاتقىلى <植> 花茺

ۋىگىل 下见

ۋىگىل پۇرچىقى <植> 豆眉

ۋىگىل 〔模〕 喻: ىر پاي ئوق قۇلاق تۇۋىدىن ~ قىلىپ ئۆتۈپ كەتتى. 过擦边耳从声一地喻弹子颗一

ۋىگىلدىدە 〔静〕 地喻: ئوق ~ ئۆتۈپ كەتتى. 一地喻弹子. 了去过飞声

ۋىگىل - ۋىگىل 〔模〕 噙噙

ۋىغىلىدىتماق «ۋىغىلىدىماق» 态动使的

ۋىغىلىدىماق 〔动〕 ①噙噙出发②噙噙， 声噙噙

ۋىجدان ئازابى 备责的心良

ۋىجدان قاينىماق 膺填愤义: ئۇ ناھەقچىلىكنى كۆرسە، ۋىجدانى قاينايدۇ. 膺填愤义便事的屈冤到见他. ۋىجدان كۆتۈرمەك (定否于用) 惯看: خۇشامەت قىلىشنى ۋىجدانم كۆتۈرمەيدۇ. 事的须溜马拍惯不看我

ۋىجداندىن 〔静〕 心良凭

ۋىجدانسىز 〔静〕 的良天无， 的心良没

ۋىجدانسىزلىق «ۋىجدانسىز» 式形词名的: ~ قىلماق 昧心良

ۋىجدانلىق 〔静〕 的良天有， 的心良有: ~ ئادەم 心良有 人的

ۋىجداننى 〔静〕 的良天， 的心良: ~ بۇرچ 职天

ۋىجىك 〔静〕 的小瘦: ~ بالا 孩子的小瘦

ۋىجىكلەشتۈرمەك «ۋىجىكلەشمەك» 态动使的

ۋىجىكلەشمەك 〔动〕 小瘦变: ئۇ كېسەل دەستىدىن كۈندىن - كۈنگە ۋىجىكلەشپ كەتتى. 一比天一他得害病场一. 小瘦天

ۋىچ 〔模〕 啾啾， 呢喃(的鸟声)

ۋىچ - ۋىچ 〔模〕 啾啾， 叽叽喳喳， 呢喃: قارلغاچ ~ قىلىپ سايرىماقتا. 叫地啾啾呢呢子燕

ۋىچىرلاتماق «ۋىچىرلىماق» 态动使的

ۋىچىرلاشماق «ۋىچىرلىماق» 态同共的

ۋىچىرلىماق 〔动〕 啾啾， 叽叽喳喳: قۇشقاچلار ۋىچىرلىماقتا. 叫啾啾叽叽在雀麻

ۋىچىر - ۋىچىر 〔模〕 啾啾唧唧: قۇشلار ~ قىلىپ سايراۋا. 叫地啾啾唧唧在儿鸟

ۋىدالاشماق 〔动〕 别告， 别诀， 别永 (者死与): ئۇ بىزدىن ۋىدالاشتى. 了别永们我和他. 别告体遗与

ۋىدالىق 〔静〕 的别诀: ~ سۆز 话讲的别诀

ۋىدىس <植>〔静〕 藤葡萄野

ۋىرتۇئال <气>〔静〕 的虚

ۋىرتۇئال بېسىم <气> 压虚

ۋىرتۇئال تېمپېراتۇرا <气> 温虚

ۋىرۇس <医> 毒病

ۋىرۇسشۇناس <医>〔静〕 家学毒病

ۋىرۇسشۇناسلىق <医>〔静〕 学毒病

ۋىرۇسلۇق <医>〔静〕 性毒病: ~ جىگەر يىللىكى 毒病 炎肝性

ۋىزا 〔静〕 证签: چىگرىدىن كىرىش ۋىزىسى 入境证 / ~

。上心到放话的他把别，气

气泄，儿劲松 <成> ۋىنتىسى بوشماق

ۋىنتىسى كەم <成> 弦根少子脑: بۇ ئاداشنىڭ بىر

؟ 弦根缺子脑是不是兄老个这 ۋىنتىسى كەمۇ نېمە؟

耶奈毗 <宗>〔静〕 ۋىنايا

态动使的 «ۋىنتىلىماق» ۋىنتىلتماق

态同共的 «ۋىنتىلىماق» ۋىنتىلتاشماق

态动被的 «ۋىنتىلىماق» ۋىنتىلتانماق

丝螺上〔动〕 ۋىنتىلىماق

酒葡萄〔静〕 ۋىنو

业酒葡萄〔静〕 ۋىنوچىلىق

维纤烯乙 ۋىنىل <化>〔静〕: تالا 基烯乙 ~

纶呢维 <纺>〔静〕 ۋىنىلون

ۋىئولېت 下见

兰罗紫 <植> ۋىئولېت گۈلى

匾牌，牌招〔静〕 ۋىۋىسكا

的牌招无〔静〕 ۋىۋىسكىسىز

的牌招有〔静〕 ۋىۋىسكىلىق

~: (用专性女，等满不，异惊示表) 哟哎〔叹〕 ۋىيە

پۈتۈمنى دەسسۋالدىڭ. 哟哎. 踩你脚我了. ~. ، كىم بۇ؟

؟ 呀谁这是，哟哎

脸的他. ۋىل ①〔模〕 地刷: ئۇنىڭ يۈزى ~ قىلىپ قىزاردى.

微微②. 了红下一地刷. ۋىل ②. 微微: سۇ ~ ، ~ قىلىپ قايناۋاتىدۇ.

。着开地微微水

郡，区地②区专①〔静〕 ۋىلايەت

的区专〔静〕 ۋىلايەتلىك

委党区地，委地 ۋىلايەتلىك پارتكوم

刷脸的她. ۋىللىدە ①〔静〕 地刷: ئۇنىڭ يۈزى ~ قىزاردى.

。了红地

滚微微 ۋىل - ۋىل: قايىنماق 微微动: ~ 闪忽〔模〕 ۋىللىدە

热温 ~ / 沸 ۋىلىق

微微〔模〕 微微(笑): بوۋاق ~ قىلىپ كۈلدى. 微儿婴

。笑一微

ۋىلىققىدە = ۋىلىق

莞 ۋىلىقلىماق ①〔动〕 莞，尔莞(笑一): ۋىلىقلاپ كۈلمەك

笑一尔

地格格 ۋىلىق - ۋىلىق ①〔模〕 莞，尔莞: ~ كۈلمەك 格格地

声笑的蜜甜儿婴 ~ كۈلۈشى ۋىلىقلىماق ②〔动〕 莞，尔莞: ۋىلىقلاپ كۈلمەك

态动使的 «ۋىلىقلىماق» ۋىلىقلىدۇ

: (腾沸) 微微②光微闪，光闪微微①〔动〕 ۋىلىقلىدۇ

。着腾沸地微微水. ۋىلىقلاپ قايناۋاتىدۇ.

钉丝螺〔静〕 ۋىنتا

ۋىنتىسى بوش <成> 气呆，心信没，心决没: ئۇ.

呆点有他. ۋىنتا ۋىنتىسى بوش: ئۇ. سۆزىنى كۆڭۈللىرىگە ئالمىسلا.

的叙记，的事叙 <文>〔静〕 ئېيىك

文叙记，文事叙 ئېيىك ئەسەر

诗长事叙 ئېيىك داستان

诗事叙 ئېيىك شېئىر

词题首卷 <文>〔静〕 ئېيىگراف

声尾，语结 <文>〔静〕 ئېيىلوغ

动移，弹动；身动，身起 <古>〔动〕 ئېيىمەك

舍右邻左，居邻 <方>〔静〕 ئېيى - مەلە

器准标，具准标 <化>〔静〕 ئېيتالون

烷乙 <化>〔静〕 ئېتان

醇乙 <化>〔静〕 ئېتانول

下的衣大 ئېتەك ①〔静〕 پەلەتۈننىڭ ئېتىكى

摆 / كۈننى ~ بىلەن ياپقىلى بولماس. <谚> 不遮襟衣

脚山，麓山 ئېتىكى تاغ ②. 阳太住

ئېتەك كۆنۈرمىسى 襟衣

向偏，护袒 ئېتەك ياپماق

ئېتىكى كەڭ <成> 慨慷 方大

ئېتىكى ئوتلۇق <成> 目瞶人引；非生是惹；

ئايال 目瞶人引 人女的

ئېتەكسىز 〔静〕 的状筒； كۆڭلەك 裙筒

ئېتەكلىپ 〔静〕 兜襟衣用； بىر تۈپ قىزلار باغدا ~ ئالما تۈ-

شۇۋاناتى. 果苹运兜襟衣用园果在娘姑群一

ئېتەكلىك 〔静〕 的襟衣； كەڭ ~ قارا كۆڭلەك 裙黑襟宽

ئې ① 维吾尔文第十三个字母 ② 该字母名称

ئېپوپىيە <文>〔静〕 诗史篇长

ئېپوس <文>〔静〕 诗史事叙

ئېپوكسى <化>〔静〕 的氧环

ئېپوكسى گۇرۇپپا <化> 族氧环

ئېپوكسى سمولا <化> 脂树氧环

ئېپىپىروگېنلىق <地>〔静〕 的陆造

ئېپىپىروگېنلىق تەسىر <地> 用作陆造

ئېپىپىروگېنلىق ھەرىكەت <地> 动运陆造

ئېپىتېلىيە <静>〔理生〕 皮上

ئېپىتېلىيە توقۇلمىسى <理生> 织组皮上

ئېپىتېلىيە ھۈجەيرىسى <理生> 胞细皮上

ئېيى - جېيى 〔静〕 细底，道门，门窍； مەن بۇ يەرنىڭ

ئېيى - جېيىنى بىلىپ بولغۇچە خېلى ۋاقىت ئۆتتى. 清摸我等

间时长好了过已细底的里这

ئېپىدە 〔静〕 的适合； ئېپىدەرەك بىرنەرسە ئۇچرسا ئالماقچە-

دەم. 我就西东的适合到碰想我

ئېپىدوت <地>〔静〕 石帘绿

ئېپىدېرما <生>〔静〕 皮表

ئېپىزوت <文>〔静〕 节细

ئېپىسكوپ <宗>〔静〕 教主

ئېپىسكوپلۇق <宗>〔静〕 职之教主

ئېپىفىز <理生>〔静〕 骺骨

坐打，静坐 ئېتىكاپتا ئولتۇرماق
 室静坐 <宗>〔静〕 ئېتىكاپخانا
 着关紧门大。~ دەرۋازا چىڭ : 着的关〔静〕 ئېتىكىلىك
 的理伦〔静〕 ئېتىكىلىق
 基烷乙，基乙 <化>〔静〕 ئېتىل
 酯乙酸醋，酯乙酸乙 <化> ئېتىل ئاتسىپات
 醚乙 <化> ئېتىل ئېفىر
 醇乙 <化> ئېتىل ئالكاهول
 胺乙 <化>〔静〕 ئېتىلامىن
 花米玉爆 ~ فوناق : 态动使的「ئېتىلماق」
 的发喷，的射喷〔静〕 ئېتىلما
 岩出喷，岩发喷 <地> ئېتىلما جىنىس
 气喷 <地> ئېتىلما گاز
 流射，流射喷 <水> ئېتىلما ئېقىم
 ① «ئاتماق» 态动被的 : ئېتىلغان تاش دەرىخە تەگ.
 上树棵一到碰头石的出扔。 ىر خائىن ئېتىلدى .
 嘣竹爆。 徒叛个一了毙枪
 了响声一地。 ىفست تۇرۇبا ئارقىلىق ئېتىلىپ چىقتى .
 来出流涌道管从油 ىفست تۇرۇبا ئارقىلىق ئېتىلىپ چىقتى .
 发喷浆岩。 ىفست تۇرۇبا ئارقىلىق ئېتىلىپ چىقتى .
 出而门夺他。 ئۇ ئىشىكتىن ئېتىلىپ چىقتى .
 洞巢人敌扑直 كىرمەك ئۇۇسىغا ئېتىلىپ كىرمەك
 ىفستىلمەك¹ «ئەتەك¹» 态动被的 : ىول ئېتىلىپ قالدى .
 塞阻 ىفستىلمەك² «ئەتەك²» 态动被的 : تام تۇشۇكى ئېتىلدى .
 塞闭孔鼻 ىفستىلمەك³ «ئەتەك³» 态动被的 : ىول ئېتىلىپ قالدى .
 熟做饭抓 . ىفستىلمەك⁴ «ئەتەك⁴» 态动被的 : ىول ئېتىلىپ قالدى .
 班下我 . ىفستىلمەك⁵ «ئەتەك⁵» 态动被的 : ىول ئېتىلىپ قالدى .
 了上好做已饭里家， ىفستىلمەك⁶ «ئەتەك⁶» 态动被的 : ىول ئېتىلىپ قالدى .
 烯乙 <化>〔静〕 ئېتىلېن
 胺二乙 <化>〔静〕 ئېتىلېندىئامىن
 ئېتىلىشماق «ئېتىلماق» 态同共的 : تۆت - بەش چىرىك خۇد .
 ى قوزغا ئېتىلغان بۇردەك ئېتىلىشىپ ، ئۇنى چەمبەرچەس باغ .
 ىسى . ى قوزغا ئېتىلغان بۇردەك ئېتىلىشىپ ، ئۇنى چەمبەرچەس باغ .
 过扑般一狼恶的羊羔向扑像的兵当个五四 . ىسى .
 绑大花五他把， ىسى . ى قوزغا ئېتىلغان بۇردەك ئېتىلىشىپ ، ئۇنى چەمبەرچەس باغ .
 两舍够 ~ ناس ئىككى : ىسى . ى قوزغا ئېتىلغان بۇردەك ئېتىلىشىپ ، ئۇنى چەمبەرچەس باغ .
 斯纳的次
 家学源词〔静〕 ئېتىمولوگى
 学源语，学源词 <语>〔静〕 ئېتىمولوگىيە
 的学源词〔静〕 ئېتىمولوگىيەلىك
 典词学源词 ئېتىمولوگىيەلىك لۇغەت

地下，田下 ئېتىزلىق : 地田，田〔静〕 ئېتىزلىق
 菜苕苦 <植> ئېتىزلىق بوزتىكىنى
 贼木田 <植> ئېتىزلىق قىرىقوغۇمى
 间田，田农〔静〕 ئېتىز - ئېرىق
 田农 <农> ئېتىز - ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشى
 设建本基
 理管间田 <农> ئېتىز - ئېرىق پەرۋىشى
 活农 ئېتىز - ئېرىق ئىشلىرى
 ③击射 <军> ②词名动种一另的 «ئاتماق» ① ئېتىش
 火交
 速射 <军> ئېتىش سۈرئىتى
 线射 <军> ئېتىش سىزىقى
 器兵，器火 <军> ئېتىش قوراللىرى
 障故击射 <军> ئېتىش كاشىلىسى
 点力火，点射发 <军> ئېتىش نۇقتىسى
 标目击射 <军> ئېتىش نىشانى
 态同共的 «ئاتماق» ئېتىشماق
 态同共的 «ئەتەك¹» ئېتىشەك¹
 态同共的 «ئەتەك²» ئېتىشەك²
 战有处远 . ىفستىلمەك¹ «ئەتەك¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 战有处远 . ىفستىلمەك² «ئەتەك²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 战有处远 . ىفستىلمەك³ «ئەتەك³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 战有处远 . ىفستىلمەك⁴ «ئەتەك⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 战有处远 . ىفستىلمەك⁵ «ئەتەك⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 战有处远 . ىفستىلمەك⁶ «ئەتەك⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷ «ئەتەك⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸ «ئەتەك⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹ «ئەتەك⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹⁰ «ئەتەك¹⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹¹ «ئەتەك¹¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹² «ئەتەك¹²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹³ «ئەتەك¹³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹⁴ «ئەتەك¹⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹⁵ «ئەتەك¹⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹⁶ «ئەتەك¹⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹⁷ «ئەتەك¹⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹⁸ «ئەتەك¹⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹⁹ «ئەتەك¹⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²⁰ «ئەتەك²⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²¹ «ئەتەك²¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²² «ئەتەك²²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²³ «ئەتەك²³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²⁴ «ئەتەك²⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²⁵ «ئەتەك²⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²⁶ «ئەتەك²⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²⁷ «ئەتەك²⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²⁸ «ئەتەك²⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك²⁹ «ئەتەك²⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³⁰ «ئەتەك³⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³¹ «ئەتەك³¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³² «ئەتەك³²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³³ «ئەتەك³³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³⁴ «ئەتەك³⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³⁵ «ئەتەك³⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³⁶ «ئەتەك³⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³⁷ «ئەتەك³⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³⁸ «ئەتەك³⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك³⁹ «ئەتەك³⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴⁰ «ئەتەك⁴⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴¹ «ئەتەك⁴¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴² «ئەتەك⁴²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴³ «ئەتەك⁴³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴⁴ «ئەتەك⁴⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴⁵ «ئەتەك⁴⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴⁶ «ئەتەك⁴⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴⁷ «ئەتەك⁴⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴⁸ «ئەتەك⁴⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁴⁹ «ئەتەك⁴⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵⁰ «ئەتەك⁵⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵¹ «ئەتەك⁵¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵² «ئەتەك⁵²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵³ «ئەتەك⁵³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵⁴ «ئەتەك⁵⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵⁵ «ئەتەك⁵⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵⁶ «ئەتەك⁵⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵⁷ «ئەتەك⁵⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵⁸ «ئەتەك⁵⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁵⁹ «ئەتەك⁵⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶⁰ «ئەتەك⁶⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶¹ «ئەتەك⁶¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶² «ئەتەك⁶²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶³ «ئەتەك⁶³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶⁴ «ئەتەك⁶⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶⁵ «ئەتەك⁶⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶⁶ «ئەتەك⁶⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶⁷ «ئەتەك⁶⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶⁸ «ئەتەك⁶⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁶⁹ «ئەتەك⁶⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷⁰ «ئەتەك⁷⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷¹ «ئەتەك⁷¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷² «ئەتەك⁷²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷³ «ئەتەك⁷³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷⁴ «ئەتەك⁷⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷⁵ «ئەتەك⁷⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷⁶ «ئەتەك⁷⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷⁷ «ئەتەك⁷⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷⁸ «ئەتەك⁷⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁷⁹ «ئەتەك⁷⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸⁰ «ئەتەك⁸⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸¹ «ئەتەك⁸¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸² «ئەتەك⁸²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸³ «ئەتەك⁸³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸⁴ «ئەتەك⁸⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸⁵ «ئەتەك⁸⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸⁶ «ئەتەك⁸⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸⁷ «ئەتەك⁸⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸⁸ «ئەتەك⁸⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁸⁹ «ئەتەك⁸⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹⁰ «ئەتەك⁹⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹¹ «ئەتەك⁹¹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹² «ئەتەك⁹²» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹³ «ئەتەك⁹³» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹⁴ «ئەتەك⁹⁴» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹⁵ «ئەتەك⁹⁵» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹⁶ «ئەتەك⁹⁶» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹⁷ «ئەتەك⁹⁷» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹⁸ «ئەتەك⁹⁸» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك⁹⁹ «ئەتەك⁹⁹» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .
 仰信教宗 ~ ىفستىلمەك¹⁰⁰ «ئەتەك¹⁰⁰» 态同共的 : بولۇۋاتىدۇ .

带地陵丘〔静〕 ئېدىرلىق
 杠抬 <方>〔动〕 ئېدىقشماق
 子钻 <古>〔静〕 ئېر
 古 〔静〕 (ئېراسى) ھاياتلىق ئېراسى
 代生新 ھاياتلىق ئېراسى / 代生
 ئېرەكەشمەك 〔动〕 对作: سەن ھۆكۈمەت بىلەن ئېرەكەشمە.
 . 对作府政和要不你
 人男 <方>〔静〕 ئېرەكتە
 园甸伊 〔静〕 ئېرەم
 园乐(的说所中话神) 〔静〕 ئېرەمباغ
 香枫, 树枫 <植>〔静〕 ئېرەن¹
 脂香枫 <植> ئېرەن يېلىمى
 下见² ئېرەن²
 睬理, 视重 قىلماق ئېرەن قىلماق
 心经不漫, 乎在不 〔静〕 ئېرەنسىز
 理不之置, 心经不漫 قارىماق ئېرەنسىز
 心轻以掉, 心经不漫, 乎在不 〔静〕 ئېرەنسىزلىك
 乎在不 ئېرەنسىزلىك قىلماق
 ئېرەنشەك 〔动〕 注关, 意在: ئۇ بۇ ئىشقا ئانچە ئېرەنشەپ
 . 意在么怎没事件这对他 . كەتمىدى
 林树枫 〔静〕 ئېرەنلىك
 问学, 识知 〔静〕 ئېرپان
 态动使的 «ئېرئاق» ئېرئاق
 掉擦 ~ توپنى / 手擦 ~ قولنى 〔动〕 ئېرئاق
 汗揩 ~ تەرنى / 土尘
 态同共的 «ئېرئاق» ئېرئاق
 态动被的 «ئېرئاق» ئېرئاق
 (属)子鸭 <古>〔静〕 ئېرەكە
 (位单的量能和功)格尔 <物>〔静〕 ئېرگى
 棣唐 <植>〔静〕 ئېرگە
 碱角麦 <医>〔静〕 ئېرگوتىن
 缘边, 边, 近附, 围周 <古>〔静〕 ئېرەنەك
 茅蔗 <植>〔静〕 ئېرئانتوس
 炎膜虹 <医>〔静〕 ئېرئىت
 素霉红 <医>〔静〕 ئېرئىتروسىن
 净洁洗②剂溶 <化>① 〔静〕 ئېرئىتكۈچ
 的溶解 〔静〕 ئېرئىتكۈچى
 腺溶解 <理生> بىز¹
 剂化催融熔 <化> ئېرئىتكۈچى كاتالىزاتور
 油剂溶 <化> ئېرئىتكۈچى ماي

态动使的 «ئېچىنماق» ئېچىندۇرماق
 : 惜惋, 过难, 惜痛, 心痛, 惜怜, 悯怜 〔动〕 ئېچىنماق
 . جاپاكەشلەرگە ~ ئۇ ئۆزىنىڭ خاتا قىلغانلىقىغا قاتتىق ئېچىندى .
 心痛常非到感误错犯己自对他 .
 گۈلزادە ئۆزىنىڭ ئۆمرىنى بىۋەدە ئۆتكۈزگەنلىكىگە ئىنتايىن ئېچىندى .
 生一度虚惜痛分十代扎丽古 . ئۇ دوستىنىڭ ۋاپات بولغانلىقىنى ئاڭلاپ ئىنتايىن ئېچىندى .
 逝友朋到听他 .
 过难常非息消的世 ۋاپات بولغانلىقىنى ئاڭلاپ ئىنتايىن ئېچىندى .
 离别且一, 年三处相 . ئېچىندى . كىشى بەك ئېچىندى .
 . 惜惋分十人使
 ئېچىنىش «ئېچىنماق» 一另的动名词形式: دادسىنىڭ چىرايىدا بىر خىل ~ ئالامىتى كۆرۈندى .
 出露上脸的爸爸 . 情表的酸辛种一
 ئېچىنىشلىق 〔静〕 的酸辛, 的惨悲, 的痛惨 ~ ئەسلىدىن ھەقىقەتتىكى ئېچىنىشلىق .
 后的痛惨, 局结的惨悲 ~ / 忆回的痛惨
 果
 态同共的 «ئېچىنماق» ئېچىنىشماق
 蚩 <动>〔静〕 ئېچىنىشوردا
 辽, 啊! 〔叹〕 (叹赞示表) 呵: ~ , بىپايان دېڭىز! 啊, 辽!
 ! 海大的阔
 仪声回 〔静〕 ئېچىنىشوردا
 下见 ئېچىنىشوردا
 芦葫水 <植> ئېچىنىشوردا
 〔静〕 ئېچىنىشوردا = قاپلىق قۇرت كېسىلى
 (天十四后产)子月 〔静〕 ئېچىنىشوردا
 子月坐 ئېچىنىشوردا
 条布红挂(上门间期子月坐) ئېچىنىشوردا
 月满过 ئېچىنىشوردا
 间期子月, 子月 ۋاقتى ئېچىنىشوردا
 的子月坐 〔静〕 ئېچىنىشوردا
 的患隐有, 的险危有 <方>〔静〕 ئېچىنىشوردا
 钱的过花. 目数 〔静〕 ئېچىنىشوردا
 . 目数没
 态动使的 «ئېچىتىلماق» ئېچىتىلماق
 态同共的 «ئېچىتىلماق» ئېچىتىلماق
 态动被的 «ئېچىتىلماق» ئېچىتىلماق
 的了清算 ~ سان 清算 〔静〕 ئېچىتىلماق
 的了点清, 的了清算
 数有中心事做 قىلماق ~ / 字数
 品商点清 ~ مالارنى : 点盘, 点清 〔动〕 ئېچىتىلماق
 陵丘 〔静〕 ئېچىتىلماق

平眷家的您？ ئېسەن¹ 〔静〕 安平； بالا - چاقىلىرى ئېسەنمۇ؟
 ？ 吗安
 年明 〔静〕 ئېسەن²
 ئېسەنچىلىك 〔静〕 安平； ~ بولسا، كېلەر يىلى قەشقەرگە
 بارىمەن . 去什喀到年明我， 话的安平果如。
 态动使的 «ئېسەنگىرىمەك» ئېسەنگىرەتمەك
 态同共的 «ئېسەنگىرىمەك» ئېسەنگىرەشمەك
 ئېسەنگىرىمەك 〔动〕 ① 脑头昏冲 以所乎忘， غەلبە
 冲前面利胜在要不 . ئالدىدا ئېسەنگىرەپ قالماسلىق كېزەك .
 感困② . 脑头昏
 候问相互 〔动〕 ئېسەنلەشمەك
 候问، 安请 سورماق ~ 宁安، 安平 〔静〕 ئېسەنلىك¹
 明年明我 . ئاقسۇغا ئېسەنلىككە بارىمىز . 苏克阿去年
 苏克阿去年
 ئېسپىرانتو = دۇنيا تىلى
 素激雌 <理生> 〔静〕 ئېستروگېن
 人亚尼沙爱 〔静〕 ئېستونلار
 义主美唯 〔静〕 ئېستېتىزم
 力能美审 ~ / قابىلىيەت 美审 〔静〕 ئېستېتىك
 育教美审， 育美 تربىيە
 学美 〔静〕 ئېستېتىكا
 家学美 〔静〕 ئېستېتىكىشۇناس
 美审 = ئېستېتىكا
 的美审， 的学美 〔静〕 ئېستېتىكىلىق
 趣情美审 美审 〔静〕 ئېستېتىكىلىق زوق
 酯 <化> 〔静〕 ئېستېر
 化酯 <化> 〔动〕 ئېستېرلىماق
 酶酯 <化> 〔静〕 ئېستېراز
 队舰 <军> 〔静〕 ئېسكادرا
 树叶七 <植> 〔静〕 ئېسكۇلۇس
 闻， 嗅 <方> 〔动〕 ئېسكىمەك
 人摩基斯爱 〔静〕 ئېسكىموس
 坠耳， 环耳 <方> 〔静〕 ئېسىرغا
 惜爱 <方> 〔动〕 ئېسىركىمەك
 耻无， 恶邪， 过罪 <古> 〔静〕 ئېسىز
 坏学， 坏变 <古> 〔动〕 ئېسىزلەنمەك
 态同共的 «ئاساق» ئېسىشماق
 的吊未， 的挂未 〔形〕 ئېسىقسىز
 子帽 . ~ 的着吊， 的着挂 〔静〕 ئېسىقلىق
 的上子概在挂是

上得懒 ~ بازارغا چىقىشقا 〔动〕 ئېرىنمەك
 习学地倦不 ئېرىنمەي ئۆگەنمەك / 街
 石沸毛 <地> 〔静〕 ئېرىئونىت
 糊里稀 涂糊里稀 〔静〕 ئېزىدېپ - تېزىدېپ
 干地涂糊里稀你是不怕恐事件这？ قىلىپ قويماغىنىمەن
 ？ 吧的
 踏糟 〔静〕 ئېزىدېپ - يانچىپ
 样像不得踏糟地瓜块这把们偷小 . ۋەيران قىلىۋەتتى .
 了子
 楼厦市海، 景厦 〔静〕 ئېزىتقۇ
 的人昏迷② 楼厦市海， 景厦 〔静〕 ئېزىتقۇ
 话鬼， 话的人昏迷
 词名象抽的 «ئېزىتقۇ» ئېزىتقۇلۇق
 心人惑蛊 ئېزىتقۇلۇق قىلماق
 牙槽， 齿臼 <理生> 〔静〕 ئېزىق
 牙磨 چىش ئېزىق
 态动使的 «ئېزىقماق» ئېزىقتۇرماق
 态同共的 «ئېزىقتۇرماق» ئېزىقتۇرۇشماق
 态动被的 «ئېزىقتۇرماق» ئېزىقتۇرۇلماق
 说， 误口③ 途歧人误 <转> ② 路迷① 〔动〕 ئېزىقماق
 说他， 误口了生发他 . ئۇ گېيىدىن ئېزىقپ قالدى .
 话了错
 态同共的 «ئېزىقماق» ئېزىقىشماق
 慢② 塌疲， 糊黏， 散懒， 洋洋懒① 〔静〕 ئېزىلەشكۈ
 子性
 塌疲， 散懒 〔静〕 ئېزىلەشكۈلۈك
 踏磨， 散懒， 振不靡萎 ئېزىلەشكۈلۈك قىلماق
 踏磨别， 吧干快 . تېزىرەك ئىشلە .
 了
 的迫压被②者迫压被① 〔静〕 ئېزىلگۈچى
 族民迫压被 مىللەت ئېزىلگۈچى
 烂煮， 烂挤， 烂压① 〔动〕 ئېزىلمەك
 了烂煮饭 . ئاش ئېزىلىپ كەتتى . 被② . 了烂压子杏
 迫压 : ئېزىلگەن مىللەت 族民迫压被③ 洋洋懒， 散懒③
 人的散懒 يۈرىدىغان ئادەم 人的散懒 神精起不打
 压带挤连 〔静〕 ئېزىلىپ - يانچىلىپ
 味气 <古> 〔静〕 ئېس
 态同共的 «ئېسەدىمەك» ئېسەدەشمەك
 哭地搭搭抽抽 搭抽 〔动〕 ئېسەدەشمەك
 泣抽
 身附鬼 〔动〕 ئېسەلەنمەك

穩沉人待

ئېغىر - بېسىقلىق [靜] 着沉 [靜] 气静心平; ~ بىلەن جا-

ؤاب بەرمەك 沉地着回答

ئېغىرچىلىق [靜] ① 艰，困，境困: تۈرمۈشنىڭ ئې-

غىرچىلىقى 活生 艰的 / ئاتام ئۆلمىگەن بولسا، ئاتام مۇنچە-

ۋالا ئېغىرچىلىقلارغا قالماي ئىدى. 妈妈，着活还爸爸果如.

② 境困的大么这人陷会不也

ئېغىرچىلىقنى ئۈستىگە ئالماق 担负 担重 <转>

قىلارغا ئارتىپ قويماق 转嫁 担负

ئېغىرسىنماق [动] 重嫌

ئېغىرسىنشىماق «ئېغىرسىنماق» 态同共的

ئېغىرقات [靜] 子身重

ئېغىرلاتماق «ئېغىرلىماق» 态动使的: بالىلارنى ئالداپ ساتقان

چىنايەتچىلەرنى ئېغىرلىتىپ جازالاش كېرەك. 应加重处罚

。 拐卖儿童的犯罪

ئېغىرلاشتۇرماق «ئېغىرلاشماق» 态动使的

ئېغىرلاشتۇرۇلماق «ئېغىرلاشتۇرماق» 态动被的

ئېغىرلاشماق [动] ① 变重，沉重，加重，昏沉: كېسەل

~ 加重病情，病恶情化 / كرىزىس ~ 加重危机 / قە-

دىم ~ 沉重脚步 / كاللا ~ 昏沉脑袋 ② 艰，难

ئۇنىڭ نەپىسى ئېغىرلاشتى. 他呼吸的困难. ③ 快分要

婉分快人女这: 了大子肚: بۇ ئايال ئېغىرلىشىپ قاپتۇ.

了

ئېغىرلىق [靜] ① 重，量重: بەدەن ئېغىرلىقى 重体 / بۇ

بېلىقنىڭ ئېغىرلىقى قانچە چىڭ كېلەر؟ 这条鱼有几斤重؟

ئېغىرلىقىدىن كۆتۈرەلمىدىم. 动不拿我得重. 沉，着沉 ②

穩: ~ رەھمانلىق، يېنىكلىك شەيتانلىق. <谚> 是穩沉

。 圣贤之德，是浮轻鬼行径

ئېغىرلىق قىلماق ① 沉，住气: سىز ئېغىرلىق قە-

لىڭ. 沉住你气. ② 嫌重: بۇ ۋەزىپىنى ئورۇند-

لاش ماڭا ئېغىرلىق قىلىدۇ. 完成这项任务我觉得困难.

مۇنچە كۆپ يۈك بېسىلسا، ھارۋىغا ئېغىرلىق قىلىدۇ. 么这装

。 多货物的车不吃住

ئېغىرلىق كۆتۈرۈش <体> 重举

ئېغىرلىق كۈچى <物> 力重

ئېغىرلىق مەركىزى <物> 心重

ئېغىرلىق نۇقتىسى <物> 点重

ئېغىرلىق يەلكىسى <物> 臂重

ئېغىرلىق يوقىتىش <物> 重失

ئېغىرلىماق [动] 变重，加重: ئۇنىڭ كېسىلى ئېغىرلاپ قال-

غا ئېغىر تەگمى، سىلىقراق بول. 他对你态度和柔一些，别粗声粗气。

ئېغىر جازا 重罚

ئېغىر جازالىماق <法> 办重，严，惩 罚处重从

ئېغىر چۈشمەك 大销花: بۇ توي بىزگە بەك ئېغىر چۈش-

تى. 这婚礼他们花销太大了。

ئېغىر دىزېلىن <石> 重柴油

ئېغىر زەمبىرەك <军> 重炮

ئېغىر سانائەت 重工业

ئېغىر سۇ <化> 水重

ئېغىر قورال <军> 重武器

ئېغىر كارۋان 慢性子，肉头，老，黏糊: تازا ~

ئاداش ئىكەن ئۇ. 这老兄是个黏糊。

ئېغىر كەتەك (得说话) 重: ئۇنداق دېمەك، بۇ گېپى-

ئىز ئېغىر كەتتى. 别那么说，你这话说重了。

ئېغىر كەلمەك ① 重: ئۇ مەندىن بەش كىلو ئېغىر كەلدى.

他比我重五斤. ② 吃力: بۇ ئىش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلدى.

他干这事吃力. ③ 难消化: بۇ تاماق كېسەل ئادەمگە ئېغىر

كېلىدۇ. 这饭病的样这. ④ 难以忍受: 吃人病饭的样这.

قەزىنىڭ سوغۇق مۇئامىلىسى ماڭا ئېغىر كەلدى. 冷漠的姑娘.

ئىدەتتىمەن ئېغىرلاشماق. 受难以忍受. ⑤ 嫌重: ھاۋا خېلىلا ئىسسىق قال-

دى، ياغىتلىق چاپان ئېغىر كېلىدۇ. 天了，暖气和多穿棉衣.

嫌重衣

ئېغىر كۆرمەك 难畏，难为，介意: ئۇ ماڭا بۇ گەپنى

ئېيتىشنى ئېغىر كۆردى. 我跟他话这讲我难为到感. ھې-

لىقى گەپنى ئويلىمايلا دەپ ساپتىمەن، ئېغىر كۆرمەك. 那才刚

。 句句是心无我的，你可别介意。

ئېغىر ماي <化> 油重

ئېغىر مېتال 属金重

ئېغىر ھىدروگېن <化> 氢重

ئېغىر ئۈستىخان 慢性子

ئېغىر ئېلېمېنت <物> 素元重

ئېغىر يانتقۇ 万籁俱寂，熟睡，沉睡: ~، پۈتۈن يېزا

جىمجىتلىققا چۆمگەندى. 万籁俱寂，全村一片沉寂。

ئېغىر ئاياغ [靜] 有孕的，怀孕的: ~ ئايال 孕妇

ئېغىر ئاياغ بولماق 怀孕

ئېغىر بوي [靜] 怀孕，子身重: ئۇنىڭ ئايالى ~ بولۇپ قاپتۇ.

他妻子怀孕了。

ئېغىر - بېسىق [靜] 穩沉，沉着，穩: ~ ئادەم

人的沉着，人的穩重 / كىشىلەرگە ~ مۇئامىلىدە بولماق

。策政的确正

圈〔静〕 ئېغىل

ئېغىل قىلماق <成> 脏搞 糟糟乱得搞: سلەر

。啦脏搞子屋把你们: ئۆينى ئېغىل قىلىۋېتىپسىلەرغۇ .

态动使的 «ئېغىنماق» ئېغىناتماق

态同共的 «ئېغىنماق» ئېغىناشماق

ئېغىنماق 〔动〕滚打: ئات ئېغىنغان يەردە تۈك قالار, ئېشەك

驴, 毛留方地的滚打马 <谚> . ئېغىنغان يەردە تېزەك .

。粪留方地的滚打

ئېغىنالت 〔静〕 哒呀, 奴匈白, 族民代古, 国滑名初

(等闾挹, 但挹名译曾亦)

ئېغىنلىق <物>〔静〕 应效

的应效〔静〕 ئېغىنلىق

灯能节 لامپا ئېغىنلىق

器应效 <理生>〔静〕 ئېغىنلىق

碱黄麻 <药>〔静〕 ئېغىنلىق

醚乙 <化>〔静〕 ئېغىر

以太 <物>〔静〕 ئېغىر

风以太 <物> ئېغىر شامىلى

酯酶 <化>〔静〕 ئېغىراز

人亚比俄塞埃〔静〕 ئېغىر

物积冲〔静〕 ئېقىتما

ئېقىتماق 〔动〕 流, 冲: سۇ نۇرغۇن قۇم - شېغىلارنى ئېقىتىپ

كەلدى. 石沙多许了来冲水. ئۈستىگە سۇغا چىقىۋېدىم,

我走了冲水, 水打边渠到. چىلىكىمنى سۇ ئېقىتىپ كەتتى.

。桶水的

ئېقىتماي - تېقىتماي 〔静〕 地动不封原, 地漏不滴点

ئۇ ئايشەمنىڭ گېپىنى ~ ئېرىغا يەتكۈزۈپتۇ. 姆谢依阿把他

。夫丈的她了给达传地漏不滴点话的

态同共的 «ئېقىتماق» ئېقىتىشماق

态动被的 «ئېقىتماق» ئېقىتىلماق

ئېقىش «ئاقماق» 〔动〕 另一种动名词形式: ~ مىقدارى 量流

ئېقىش ئاقماق, 利顺, 当顺, 火红: ئىش ئېقىش ئاپتى.

红很意生的他. 利顺情事. ئۇنىڭ ئوقىتى ئېقىش ئاپتى.

。火

ئېقىش سۈرئىتى <水> 速流

ئېقىش قارشىلىقى <水> 阻流

ئېقىش مۇساپىسى <水> 程流

ئېقىش ئۆزگىرىشچانلىقى <地> 变流

ئېقىشچان 〔静〕 的性动流

دى. 了重加情病的他

ئېغىر - يېنىك 〔静〕 的重轻: ئېغىر ئاياغ ۋاقتىدا ~ نەرسە.

لەرنى كۆتۈرمەسلىك كېرەك. 要不都西东重轻间期孕怀.

。抬

ئېغىز 〔静〕 ① 口, 嘴; ② 间: ئىككى ~ ئۆي 子房间两

بىر ~ گەپ - 话句

ئېغىز ئاقماق ① 口张, ② 口开, 斋开

ئېغىز ئالماق ① (疮) 烂溃: جاراهەت: ~ 烂溃口伤

。露败: بۇ ئىش ئاخىر ئېغىز ئالدى. 了露败于终事件这.

ئېغىز ئەدەبىياتى 学文头口

ئېغىز بوشلۇقى <理生> 腔口

ئېغىز تەرجىمىسى <语> 译口

ئېغىز تەگمەك 尝: نەشپۈتكە ~ 梨香尝

ئېغىز تىلى = جانلىق تىل

ئېغىز گارمۇنى 琴口

ئېغىز ئۆي 间外

ئېغىز ئىقراى <法> 供口

ئېغىز ئىمتىھانى 试口

ئېغىز يەللىكى <医> 炎口

ئېغىز - بۇرۇن 〔静〕 脸嘴

ئېغىز - بۇرۇن يالاشماق 奸为狈狼

ئېغىزچە 〔静〕 的头口: ~ ئۇقتۇرۇش 知通头口

ئېغىزچە تەرجىمە <语> 译翻头口, 译口

ئېغىزچە ھېسابلىماق 算运头口, 算口

ئېغىزدۇرۇق 〔静〕 子嚼马

ئېغىزلاندۇرماق «ئېغىزلانماق» 态动使的

ئېغىزلاندۇرۇشماق «ئېغىزلاندۇرماق» 态同共的

ئېغىزلاندۇرۇلماق «ئېغىزلاندۇرماق» 态动被的

ئېغىزلانماق 〔动〕 ① 饭吃, 饭喂(次一第后生出儿婴)

② 话说口开

ئېغىزلىق «ئېغىز» 式: 形容词的形: ئىككى ~ ئۆي 间两

子屋

ئېغىزمان 〔静〕 颈

ئېغىش 〔静〕 向偏, 差偏: خىزمەتتىكى ~ 偏的中作工

差 / ئېغىشنى تۈزەتمەك 偏纠

ئېغىش بۇلۇغى ① <物> 角偏, ② <数> 角转偏

ئېغىش ھالىتى <数> 态偏

ئېغىشماق ① «ئاقماق» 态同共的 ② 离偏: ئۇلار توغرا يولدىن

ئېغىشتى. 道正了离偏们他. 渝不终始 ③. ئۇ توغرا

سياسەتنى ئېغىشماي ئىجرا قىلدى. 了行执地渝不终始他.

器乐拨弹厥突代古)麦克伊 <古, 艺>〔静〕 ئېكەمە
(一之)

外胞细, 浆胞外, 膜质外 <生>〔静〕 ئېكتوپلازما
质层

膜质外 <生>〔静〕 ئېكتوپلاست
屏光荧, 幕屏, 幕银〔静〕 ئېكران (ئېكرانى)
幕字 ئېكران خېتى

片影幕银宽 ฟิลم كەڭ ~ 幕银有〔静〕 ئېكرانلىق
话电视可 <电> ئېكرانلىق تېلېفون

层逸散, 层气大外 <气>〔静〕 ئېكزوسفېرا
斯克爱〔静〕 ئېكس
线射斯克爱 <物> ئېكس نۇر

衍线射 X <物> ئېكس نۇر دىفراككومېنتىرى
仪射

射衍线射 X <物> ئېكس نۇر دىفراكسىيىسى

摄线射 X <物> ئېكس نۇر ئىسپېكتروگرافى
仪谱

曲兴即 <艺>〔静〕 ئېكسپرومىت
ئېكسپلاتاتور = ئېكسپلاتاتسىيىچى

度制剥削 ۋۇزۇمى ئۆزۈمى : 剥削〔静〕 ئېكسپلاتاتسىيە
ئېكسپلاتاتسىيە قىلماق : 剥削 : باشقىلارنىڭ ئەمگىكىنى
动劳的人他剥削 ~

者剥削〔静〕 ئېكسپلاتاتسىيىچى
出输, 口出〔静〕 ئېكسپورت

税出输, 税口出 <经> ئېكسپورت بېجى
品商口出 <经> ئېكسپورت تاۋارلىرى
代替口出 <经> ئېكسپورت سەپلىمىسى
出输, 口出 قىلماق ئېكسپورت قىلماق
疫检口出 <经> ئېكسپورت كارانتىنى
贷信口出 <经> ئېكسپورت كرىدىتى

卖口出 ۋەپ ~ : 方卖口出 <经>〔静〕 ئېكسپورتچى
方

的口出〔静〕 ئېكسپورتلۇق
赁租口出 <经> ئېكسپورتلۇق ئىجارە

光曝 <物>②端开 <文>①〔静〕 ئېكسپوزىتسىيە
险探〔静〕 ئېكسپېدىتسىيە
家险探〔静〕 ئېكسپېدىتسىيىچى

物出浸, 物取萃 <化>〔静〕 ئېكستراكت
取萃 <化>〔动〕 ئېكستراكتلىماق
壳退(的炮枪), 器取提, 器取萃〔静〕 ئېكستراكتور

体流 <物> ئېقىشچان جىسىم
质流 <水> ئېقىشچان ماددا
性动流〔静〕 ئېقىشچانلىق
态同共的 «ئاقماق» ئېقىشماق
~ ئېقىم / 流气 ئېقىمى : 西东的动流①〔静〕 ئېقىم
潮史历 ~ تارىخىي : 流潮②流寒 ~ سوغۇق / 流暖
派流新 ~ يېڭى : 派流③潮思 ئېقىمى / 流
派学 ~ مى

器流分 <电> ئېقىم بۆلگۈچ
速流 <物> ئېقىم تېزلىكى
量矢量密流 <物> ئېقىم زىچلىق ۋېكتورى
线流 <物> ئېقىم سىزىقى
事时 ئېقىم مەسىلىلىرى
图程流 <电> ئېقىم ئىسخېمىسى
的动流②水流①〔静〕 ئېقىن
网流 <水> ئېقىن تورى
流截 <水> ئېقىن توسماق
物积冲 ئېقىن چۆكۈندىسى
游旅流漂 ئېقىن ساياھىتى
水流 سۇ ئېقىن
层流 <水> ئېقىن قاتلىمى
造构动流 <地> ئېقىن قۇرۇلمىسى
量流 <水> ئېقىن مىقدارى
器流变 <水> ئېقىن ئۆزگەرتكۈچ
流断 <水> ئېقىن ئۈزۈلۈشى
蚀冲 ئېقىن يالنىش
积冲 <地>〔静〕 ئېقىندى
原平积冲 <地> ئېقىندى تۈزلەڭلىك
层积冲 <地> ئېقىندى قاتلام
学川河, 学流河 <地>〔静〕 ئېقىنشۇناسلىق
官器性(的兽母)〔静〕 ئېكە
刀锉, 锉〔静〕 ئېكەك
铁锉 ~ تۆمۈرگە : 锉
骨颌 <理生> ئېكەك سۆڭىكى
锉锦什, 刀锉小〔静〕 ئېكەكچە
态动使的 «ئېكەكلىمەك» ئېكەكلەنمەك
态同共的 «ئېكەكلىمەك» ئېكەكلەشمەك
态动被的 «ئېكەكلىمەك» ئېكەكلەنمەك
锉〔动〕 ئېكەكلىمەك
床锉 ئېكەكلەش ئىستانوكى

学济经

绝灭态生 <生> ئېكولوگىيىلىك يوقىلىش
 内)②器热节(的炉锅)① <机>〔静〕 ئېكونومىيازىر
 器油节(的机燃
 道赤 <地>〔静〕 ئېكۋاتور
 带道赤 <地> ئېكۋاتور بەلۋىغى
 风道赤 <气> ئېكۋاتور شامىلى
 <化，物>②物价等 <经>①〔静〕 ئېكۋىۋالېنت
 量当
 的效等，的量当 <物，化> ئېكۋىۋالېنتلىق
 度浓量当 <化> ئېكۋىۋالېنتلىق قويۇقلۇق
 弹核量当 <军> ئېكۋىۋالېنتلىق يادرو بومبىسى
 态同共的 «ئىكەك» ئېكشىمەك
 物作农，稼庄〔静〕 ئېكىن¹
 膀肩，肩〔静〕 ئېكىن²
 ئېكىنزار = ئېكىنلىك
 ئېكىنزارلىق = ئېكىنلىك
 园植种，地稼庄〔静〕 ئېكىنلىك
 蚌挑，蹭，擦摩 <方>〔动〕 ئېكىنمەك
 子鞍〔静〕 ئېگەر
 鞍备 توقۇماق ئېگەر توقۇماق
 鞍鞍〔静〕 ئېگەر - توقۇم
 具鞍〔静〕 ئېگەر - جابدۇق
 匠鞍〔静〕 ئېگەرچى
 业鞍制〔静〕 ئېگەرچىلىك
 ئېگەررسىز
 的鞍备未，的鞍无〔静〕 ئۇ ئاتنى ئېگەررسىزلا
 了上骑就他子鞍备没马. مىنىۋالدى.
 的状鞍马，的形鞍马〔静〕 ئېگەررسمان
 谷状鞍 <地> ئېگەررسمان جىلغا
 ئېگەرلەتمەك «ئېگەرلىمەك» 态动使的
 ئېگەرلەشمەك «ئېگەرلىمەك» 态同共的
 ئېگەرلەكلىك〔静〕 ئېگەرلەكلىك
 的子鞍好备 的: ناسىر ئېغىلدىن ~ ئاتنى
 的子鞍好备匹一出牵里号马从尔斯纳. يىتىلپ چىقتى.
 马。
 ئېگەرلەنمەك «ئېگەرلىمەك» 态动被的
 ئېگەرلىك〔静〕 ئېگەرلىك
 的子鞍有 的: ئات ئېگەرلىك
 子鞍备〔动〕 ئېگەرلىمەك
 ئېگەررەمەك <古>〔动〕 ئېگەررەمەك
 环循，绕围
 ئېگەررەنمەك <古>〔动〕 ئېگەررەنمەك
 苦受，气叹，息叹，叹悲

钩弹抓，器

值极 <数>〔静〕 ئېكسترېموم
 义主端极，论激过〔静〕 ئېكسترېمىزم
 子分激过，者义主端极〔静〕 ئېكسترېمىزمچى
 器湿防，器燥干 <机>〔静〕 ئېكسكاتور
 机土掘，铲电〔静〕 ئېكسكاتاتور
 ، 团观参 ئۆسكى ~ : 光观，观参〔静〕 ئېكسكۇرسىيە
 团光观
 光观，观参 قىلماق ئېكسكۇرسىيە
 者观参〔静〕 ئېكسكۇرسىيىچى
 ئېكسوتوكسىن = تاشقى زەھر
 子激 <物>〔静〕 ئېكستون
 岩辉榴 <地>〔静〕 ئېكولوگىت
 道黄 <天>〔静〕 ئېكلىپتىكا
 的道黄 <天>〔静〕 ئېكلىپتىكىلىق
 纬黄 <天> ئېكلىپتىكىلىق كەڭلىك
 经黄 <天> ئېكلىپتىكىلىق ئۇزۇنلۇق
 圈态生 <生，地>〔静〕 ئېكوسفىرا
 家学态生〔静〕 ئېكولوگى
 学态生 <生>〔静〕 ئېكولوگىيە
 行银态生 <经> ئېكولوگىيە بانكىسى
 学理论态生 <生> ئېكولوگىيە ئېتىكىسى
 的态生〔静〕 ئېكولوگىيىلىك
 态生，子因态生 <生> ئېكولوگىيىلىك ئاساس
 素因
 布分态生 ئېكولوگىيىلىك تارقىلىش
 拟模态生 <农> ئېكولوگىيىلىك تەقلىد
 态生 <生，地> ئېكولوگىيىلىك تەڭپۇڭلۇق
 衡平
 学理地态生 <地> ئېكولوگىيىلىك جۇغراپىيە
 域区态生 <生> ئېكولوگىيىلىك رايون
 统系态生 <生> ئېكولوگىيىلىك سىستېما
 候气态生 <生> ئېكولوگىيىلىك كىلىمات
 气态生 <气> ئېكولوگىيىلىك كىلىماتولوگىيە
 学候
 境环态生 <生> ئېكولوگىيىلىك مۇھىت
 益效态生 <经> ئېكولوگىيىلىك ئۈنۈم
 态生 <生> ئېكولوگىيىلىك ئىرسىيە تىشۋناسلىق
 学传遗
 态生 <经> ئېكولوگىيىلىك ئىقتىسادشۋناسلىق

ئېگىزلىتىشمەك «ئېگىزلىتىش» 态同共的
 ئېگىزلىتىلمەك «ئېگىزلىتىش» 态动被的
 ئېگىزلىك ① [静] 度高，高 度：بويۇمنىڭ ئېگىزلىكى 160 مەتەر.
 ئېگىزلىك ② 原高 度：پامىر ئېگىزلىكى ۷۰۰۰ مەتەر.
 ئېگىزلىك سازلىقى <地> 泽沼原高
 ئېگىزلىمەك [动] 高增，高升
 ئېگىشەك «ئېگىشەك» 态同共的
 ئېگىشەك [静] 的曲弯 ~ ياغاچ 头木的曲弯
 ئېگىشەك [静] 的曲弯微微，的曲弯：قوتازنىڭ پۈتىسى
 قىسقا، بېلى ~ كېلىدۇ. 短腿牛牦，曲弯微微腰
 ئېگىلدۈرمەك «ئېگىلمەك» 态动使的
 ئېگىلمەس [静] 的屈不،的曲弯不
 ئېگىلمەس - سۇنماس [静] 的挠不折百，的挠不屈不
 ئېگىلمەك ① «ئېگىشەك» 态动被的 ② 曲弯，弯：دەرەخ شاخ-لىرى ئېگىلدى. 了弯枝树. باشاقلرى ئېگىلىپ تۇراتتى. 垂低穗麦. ② «ئېگىشەك» 态复自的
 ئېگىلىپ، 身 服屈， 安请身俯 / 安请身俯 ئېگىلىپ، 头 的 下 低 斩 不 刀 快 <谚> . باشنى قىلىچ كەسمەس.
 ئېگىلىش دەرىجىسى <建> 度挠
 ئېگىلىش دەپفورماتسىيىسى <物> 变应曲弯
 ئېگىلىش كۈچىنىشى <物> 力应曲弯
 ئېگىلىش مومېنتى <建> 矩弯
 ئېگىلمەي - سۇنماي [静] 的挠不屈不 ~ كۈرەش قىلماق
 争斗地挠不屈不
 ئېگىلىپ - پۈكۈلۈپ [静] 的腰哈 ~ ئۇ بايغا ~ سالم بەردى .
 安请依巴向地腰哈头点他
 ئېگىلىشچان [静] 的曲弯易
 ئېگىلىشچان تۇرۇبا <石> 管性挠
 ئېگىلىشچانلىق [静] 性曲弯，性弹
 ئېگىن [静] 的穿衣，衣服
 ئېگىن - ئاياغ [静] 的装服
 ئېگىشەك [静] 的巴下，颌下 <理生>

罪受
 ئېگىزىچى <古> [静] 儿指扳
 ئېگىچە [静] 的姐姐
 ئېگىچە - سىغىل [静] 的姐妹
 ئېگىر <植> [静] 草蒲，蒲菖
 ئېگىرتەك «ئېگىرمەك» 态动使的
 ئېگىرگۈل <植> [静] 莲韭
 ئېگىرمەك [动] 的纺 ~ يىپ 线纺
 ئېگىرىش فابرىكىسى 厂纱纺
 ئېگىرىش ماشىنىسى 机纱纺
 ئېگىرىشمەك «ئېگىرمەك» 态同共的
 ئېگىرىلمەك «ئېگىرمەك» 态动被的
 ئېگىز [静] 的大高，高 ~ تاغ 山高 / ~ ئىمارەت 大高
 和高曲 <谚> . 和高曲 物筑建的 / ~ پەدىگە جور چىقماق . 寨
 ئېگىزنىڭ ئىچىنى كەلگۈچە، پاكارتىڭ جىنى چىقىپتۇ .
 死半得气巴儿个矮，气生没还儿个高 <谚>
 ئېگىز بارىپەر <体> 栏高
 ئېگىز تاغ ئاغمىخنى <动> 融伶
 ئېگىز تاغ قامچىتوتى <植> 蓼山高
 ئېگىز تاغ كىلىماتى <气> 候气山高
 ئېگىز تاغ موغىسى <动> 兔鼠山高
 ئېگىز تەكشىلىك <地> 地台
 ئېگىز سازلىق <地> 泽沼位高
 ئېگىز ئوقۇرغا بويۇن سوزماق <成> 枝高攀
 肉鹅天吃想蟆蛤癞
 ئېگىز ئۇلاق <农> 接高
 ئېگىزگە سەكرەش <体> 高跳
 ئېگىز - پەس [静] ① 高低高高，低低高高 ~ تاغلار
 高低高高 / 山的低低高高 ~ يول 的平不低高 / ئۆسكەن
 高低高低，四不三不② 木树的齐不差参得长
 高低高低 糟 ~ چۈش كۆرمەك 梦的糟八七乌做
 ئېگىز - پەس تورنىك <体> 杠低高
 ئېگىز - پەس دەسسەمەك ① 走地脚一浅脚一深②
 <转> 道歪门邪走，道邪走 歪门邪走要不，道正走要你 . توغرا يولدا مالق . 道
 ئېگىز - پەس گەپ ① 说三道四，四不三不
 ② 说三道四后背家人在要不 ~ قىلما . 道
 ئېگىز - پەسلىك «ئېگىز - پەس» 式形词名的
 ئېگىزلىتمەك «ئېگىزلىمەك» 态动使的

学理心告广 <心> ئېلان پىسخولوگىيىسى
 牌告广②栏告布① ئېلان تاختىسى
 者营经告广 ئېلان تىجارەتچىسى
 告广出②示告出， 告布出① ئېلان چىقارماق
 法告广 <法> ئېلان قانۇنى
 发 ~ باياتان : 表发②布公， 布宣① ئېلان قىلماق
 明声表
 员幕报 [静] ئېلانچى
 业告广 [静] ئېلانچىلىق
 学告广 [静] ئېلان شۇناسلىق
 骂辱， 备责 <方> [静] ئېلە
 去送， 去带， 走拿， 去拿 <古> [动] ئېلەتمەك
 流支 [静] ئېلەك
 鹭 <古， 动> [静] ئېلقۇش
 圆椭 <数> [静] ئېللىپسىس
 的状圆椭 [静] ئېللىپسىسىمان
 的圆椭 [静] ئېللىپسىلىق
 振偏圆椭 <物> ئېللىپسىلىق قۇتۇپلىشىش
 学何几圆椭 <数> ئېللىپسىلىق گېئومېترىيە
 规圆椭 <数> [静] ئېللىپسىسوغرافى
 面园椭， 面球椭 <数> [静] ئېللىپسىسويىد
 诺尼尔厄 <气> [静] ئېلىنىو
 象现诺尼尔厄 <气> ئېلىنىو ھادىسىسى
 角距 <天> [静] ئېلونگانسىيە
 族春伦鄂 ~ 春伦鄂 [静] ئېلۇنچۇن
 的式春伦鄂②语春伦鄂① [静] ئېلۇنچۇنچە
 力电， 电 [静] ئېلېكتر
 镗电， 钻电 <机> ئېلېكتر بۇرغا
 ئېلېكتر بېسىمى = توك بېسىمى
 ئېلېكتر پاتېفون = توك پاتېفون
 位电， 势电 <物> ئېلېكتر پوتېنسىيالى
 ئېلېكتر پومپا 泵动电
 网力电， 网电 <物> ئېلېكتر تورى
 抗电 <物> ئېلېكتر توسقۇنلۇقى
 学工电 <物> ئېلېكتر تېخنىكىسى
 波电 <物> ئېلېكتر دولقۇنى
 学力动电 <物> ئېلېكتر دىنامىكا
 荷电 <物> ئېلېكتر زەرىتى
 度密流电 <物> ئېلېكتر زىچلىقى
 线流电 <物> ئېلېكتر سىزىقى

巴下 ئادەم ~ : 的大巴下， 的大颞下 [静] ئېڭەكلەك
 人的大
 颞护 [静] ئېڭەكلەك
 茬麦 ئېڭىز : 茬 [静] بۇغداي ئېڭىزى
 茬倒 <农> ئېڭىز ئالماشتۇرماق
 种复， 播复 <农> ئېڭىز تېرىلغۇسى
 地子茬 [静] ئېڭىزلىق
 坡下 [静] ئېڭىش
 地坡， 地坡下 ئېڭىش يەر
 腰着弯微微 ئادەم ~ : 的腰着弯微微 [静] ئېڭىشەڭگۈ
 人的
 态动使的 «ئېڭىشەك» ئېڭىشتۈرمەك
 态动被的 «ئېڭىشتۈرمەك» ئېڭىشتۈرۈلمەك
 的形弓， 的曲弯 [静] ئېڭىشە
 身俯， 腰哈 [动] ئېڭىشەك
 体身 ~ ئالدىغا . 了上地在掉笔钢， 腰哈一我 .
 倾前
 态同共的 «ئېڭىشەك» ئېڭىششەمەك
 马 <古， 动> [静] ئېل
 流下， 贱下， 鄙卑 <古> [静] ئېل
 指手， 臂手， 手 <古> [静] ئېل
 的性弹有 [静] ئېلاستىك
 膜性弹 <生> ئېلاستىك بەردە
 钢簧弹 ئېلاستىك بولات
 维纤性弹 <纺> ئېلاستىك تالا
 肌组性弹 <生> ئېلاستىك توقۇلما
 体性弹 <物> ئېلاستىك جىسىم
 度限性弹， 限极性弹 <物> ئېلاستىك چەك
 能势性弹 <物> ئېلاستىك دېفورماتسىيە
 交外性弹 ئېلاستىك دېپلوماتىيە
 撞碰性弹 <物> ئېلاستىك سوقۇلۇش
 力弹， 力性弹 <物> ئېلاستىك كۈچ
 胀膨性弹 <物> ئېلاستىك كېڭىيىش
 骨软性弹 <生> ئېلاستىك كۆمۈرچەك
 学力性弹 <物> ئېلاستىك مېخانىكا
 ئېلاستىكلىق [静] <物> ئېلاستىكلىقى
 性弹的体物
 ئېلان (ئېلانى) [静] 示告， 告布① : 事启， 告布① : 示告民安
 广②告布出 چىقارماق ~ / 示告民安
 体媒告广 ~ 告 : 告

~ 化工电业

ئېلېكترلەشتۈرۈلمەك «ئېلېكترلەشتۈرمەك» 的被动状态
ئېلېكترلەشمەك 〔动〕 电气化: ھازىر يېزىلارمۇ ئېلېكترلەش-
تى. 现实也村农在电气化了.

ئېلېكترلەشكەن ئوقۇتۇش <教> 电气化教学
ئېلېكترلەشكەن مائارىپ <教> 电气化教育
ئېلېكترلىك 〔静〕 的电, 的气电: ~ ساپان 犁电

ئېلىكترلىك تەسۋىر <电> 电象
ئېلېكترلىك چىغرىق 车绞力电, 车扬卷力电
ئېلېكترلىك درىزابل 艇飞动电

ئېلېكترلىك قۇتۇبلىنىش <电> 化极电
ئېلېكترلىك كىلاپان 阀动电
ئېلېكترلىك كۆز 眼电

ئېلېكترلىك ئورۇندۇق 椅电
ئېلېكتروبۇس 〔静〕 车客动电, 车电
ئېلېكتروخىمىيە 〔静〕 <化> 学化电

ئېلېكترودىئاللىز = ئېلېكتر قۇتۇپى
ئېلېكترودىئاللىز <化>〔静〕 析渗电
ئېلېكترودىنامىكا 〔静〕 <物> 学力动电

ئېلېكترودىئوگرافى <医>〔静〕 计描流电动心
ئېلېكتروسكوپ 〔静〕 <物> 器电验
ئېلېكتروفور 〔静〕 <物> 盘电起

ئېلېكتروفوربىز 〔静〕 <物> 泳电
ئېلېكتروكاردىئوگرافى <医>〔静〕 机图电心
ئېلېكتروكاردىئوگرامما 〔静〕 <医> 图电心

ئېلېكتروگرافىيە 〔静〕 器波示, 器录记电
ئېلېكتروگرافىيە 〔静〕 术刻电, 术录记电
术报

ئېلېكتروگرافىيىلىك 〔静〕 的术刻电, 的术录记电
的术报电真传
ئېلېكترولىت <物>〔静〕 液(溶)解电, 质解电

ئېلېكترولىز 〔静〕 <化> 解电
ئېلېكترولىز جەريان <物, 化> 程过解电
ئېلېكترولىزاتور 〔静〕 槽解电

ئېلېكترولىزلىماق <物>〔动〕 解电
ئېلېكتروماگنىت 〔静〕 <物> 体磁电
ئېلېكتروموبىل 〔静〕 车瓶电, 车动自力电

ئېلېكترومېتىر 〔静〕 <物> 计电静
ئېلېكترومېخانىكا <物>〔静〕 学程工机电
ئېلېكترون <电>〔静〕 子电: ئىسسىق ~ 子电热 / مۇس-

ئېلېكتر سىغىمچانلىقى <物> 率容电

ئېلېكتر سىغىمى <物> 容电

ئېلېكتر شامىلى <物> 风电

ئېلېكتر قارشىلىقى <物> 阻电

ئېلېكتر قوغۇراق 铃电

ئېلېكتر قۇتۇپى <物> 极电

ئېلېكتر قۇۋۋىتى <物> 率功电

ئېلېكتر كۈنۈپكىسى <物> 键电

ئېلېكتر كۆۈرۈكى <物> 桥电

ئېلېكتر كۈچى <物> 力电: ~ بىلەن سۇغىرىش پۈد-
كتى 站灌电

ئېلېكتر گەردىشى <电, 物> 晕电

ئېلېكتر لامپىسى 灯电

ئېلېكتر ماتور <物> 机动电

ئېلېكتر ماگنىت دولقۇنى <物> 波磁电

ئېلېكتر ماگنىتلىق رادىئاتسىيە <物> 射辐磁电

ئېلېكتر ماگنىتلىق رېلى <物> 器电继磁电

ئېلېكتر ماگنىتلىق كىلاپان <物> 阀磁电

ئېلېكتر ماگنىتلىق ماسسا <物> 量质磁电

ئېلېكتر ماگنىت مەيدانى <物> 场磁电

ئېلېكتر ماگنىتى <物> 磁电

ئېلېكتر ماگنىت ئىندۇكسىيىسى <物> 磁电
感应

ئېلېكتر مەنبەسى = توك مەنبەسى

ئېلېكتر مەيدانى <物> 场电

ئېلېكتر مومېنتى <物> 矩电

ئېلېكتر ئۆتكۈزۈش <物> 电导, 导电

ئېلېكتر ئۆتكۈزۈشچانلىق <物> 导电, 率导电
性

ئېلېكتر ئۇچقۇنى 花火电, 花电

ئېلېكتر ۋالىنتى <化> 价电

ئېلېكتر ئېغىشى <物> 转偏电

ئېلېكتر ئېقىمى <电> 流电

ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى <电> 能电

ئېلېكتر ئىستانسىسى 站电

ئېلېكتر ئىلمى 学电

ئېلېكتر ئىنشائاتى 程工力电

ئېلېكتر يايى <电> 弧电

ئېلېكتر يولى = توك يولى

ئېلېكترلەشتۈرمەك «ئېلېكترلەشمەك» 的使动状态: سانائەتنى

计特

能电静 <物> ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق ئېنېرگىيە

机电起 <物>〔静〕 ئېلېكترون ئاتور

歌悲②诗挽，诗哀 <文>①〔静〕 ئېلېگىيە

素元学化 ~ خىمىيۇى: 素元 <化>①〔静〕 ئېلېمېنت

素要②

表期周素元 <化> ئېلېمېنتلار دەۋرىي جەدۋىلى

律期周素元 <化> ئېلېمېنتلار دەۋرىي قانۇنى

等初 ~ ماتېماتىكا ~ : 的级初，的等初①〔静〕 ئېلېمېنتلار

最 ~ زەررچە ~ : 的小②化文等初 ~ / 学数

子粒小

机升提，机降升〔静〕 ئېلېۋاتور

(音读的母字个一第文伯拉阿)甫力艾〔静〕 ئېلېپ

ئېلېپە (ئېلېپەسى) 〔静〕 <语>① 表母字: ئۇيغۇر ئېلېپە.

本课字识②表母字文尔吾维 بەسى

表母字 <语> ئېلېپە جەدۋىلى

式形词容形的 «ئېلېپە» ئېلېپەلىك

字文音表，字文音拼 <语> ئېلېپەلىك يېزىق

录目序音 ئېلېپەلىك كاتالوگ

路道的直笔 ~ يول 〔静〕 ئېلېپتەك

直笔 تۈز ئېلېپتەك

人卖买小，贩商小〔静〕 ئېلېپسانار

卖买小做 قىلماق ~ : 卖买小〔静〕 ئېلېپسانارلىق

卖转，卖倒〔静〕 ئېلېپ - سېتىش

子骗，子拐〔静〕 ئېلېپقاچار

ئېلىش¹ «ئالماق» 另的一动名词形式: ئۇنىڭدا مېنىڭ ئې-

لىشىم بار. 他欠我的款。

辕车 <方>〔静〕² ئېلىش坝水分〔静〕³ ئېلىش

口水(的水引里渠向里河从) ئېلىش بېشى

减 <数>〔静〕⁴ ئېلىش

法减 <数> ئېلىش ئەمەلى

号减 <数> ئېلىش بەلگىسى

易交〔静〕 ئېلىش - بېرىش

的代借，的换交〔静〕 ئېلىشما

词代借 <文> ئېلىشما ئىبارە

ئېلىشماق¹ ① «ئالماق» 共的②态同共的 搏拼，搏交:

ھايات - مامانلىق ئېلىشىش 斗搏死生 / دۈشمەنلەر بىز بىلەن

ئېلىشىشقا جۈرئەت قىلالمايدۇ. 敌不人我和们交③.

试比: ئېلىشىپ كۆرگۈڭ يوقمۇ؟ 你不想比下一试吗？

子电负 ~ مەنپىي / 子电正 ~ بەت

束子电 <物> ئېلېكترون دەستىسى

业工子电 ئېلېكترون سانائىتى

层子电 <物> ئېلېكترون قەۋىتى

气子电 <物> ئېلېكترون گازى

学光子电 <物> ئېلېكترون ئوپتىكىسى

流子电 <物> ئېلېكترون ئېقىمى

学子电 <物> ئېلېكترون ئىلمى

的子电〔静〕 ئېلېكترونلۇق

报情子电 <电> ئېلېكترونلۇق ئاخبارات

枪子电 <电> ئېلېكترونلۇق پروژىكتور

器乐子电 <艺> ئېلېكترونلۇق چالغۇ

察侦子电 <军> ئېلېكترونلۇق رازۋېد

琴子电 <艺> ئېلېكترونلۇق رويال

钟子电，表子电 ئېلېكترونلۇق سائەت

术相照子电 ئېلېكترونلۇق فوتوگراف

计度光子电 <军> ئېلېكترونلۇق فوتومېتىر

抗对子电 <军> ئېلېكترونلۇق قارشىلىق

器搏起子电 <医> ئېلېكترونلۇق قوزغاتقۇچ

管子电 <物> ئېلېكترونلۇق لامپا

乐音子电 <艺> ئېلېكترونلۇق مۇزىكا

脑电 <电> ئېلېكترونلۇق مېخە

镜微显子电 <物> ئېلېكترونلۇق مىكروسكوپ

器声传子电 <电> ئېلېكترونلۇق مىكروفون

器增倍子电 <电> ئېلېكترونلۇق ھەسسلىگۈچ

件文子电 ئېلېكترونلۇق ھۆججەت

算计子电 ئېلېكترونلۇق ھېسابلاش

战子电 <军> ئېلېكترونلۇق ئۇرۇش

件邮子电 ئېلېكترونلۇق يوللانما

特伏子电 <物>〔静〕 ئېلېكترون ئۆۋلەت

学子电 <物>〔静〕 ئېلېكترونىكا

描扫图电脑 <医>〔静〕 ئېلېكترون ئېنسىفالىوگراف

图电脑 <医>〔静〕 ئېلېكترون ئېنسىفالىوگرامما

气电，车机力电，车机动电 <交>〔静〕 ئېلېكترون ئۆۋز

车机

学电静 <物>〔静〕 ئېلېكترون ئىستاتىكا

的电静 <物>〔静〕 ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق

力电静 <物> ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق كۈچ

场电静 <物> ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق مەيدان

伏电静 <物> ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق ۋولتمېتىر

邪 <古>〔静〕 ئېمىزەڭگۈ
 嘴奶〔静〕 ئېمىزگۈ
 态同共的 «ئەمەك» ئېمىشمەك
 吃凡，俗习族等尔吾维按)妹兄奶同〔静〕 ئېمىكداش
 (婚通能不女子的奶女妇一同过
 词名象抽的 «ئېمىكداش» ئېمىكداشلىق
 ئېمىلداش = ئېمىكداش
 ئېمىلداشلىق = ئېمىكداشلىق
 记印(的打上朵耳畜牲在) <方>〔静〕 ئېنەك¹
 器殖生性男 <方>〔静〕 ئېنەك²
 能热舍，焯 <物>〔静〕 ئېنتالپىيە
 嫡 <物>〔静〕 ئېنتروپىيە
 度 <艺>〔静〕 ئېنتېرۋال
 质胞内，浆胞内，质内 <生>〔静〕 ئېندوپلازما
 子孢内 <植>〔静〕 ئېندوسپورا
 酶 <生>〔静〕 ئېنزىم
 白蛋白酶 <生> ئېنزىم ئاقسۇلى
 石火顽，石辉顽 <地>〔静〕 ئېنستانت
 书全科百〔静〕 ئېنسىكلوپېدىيە
 的科百〔静〕 ئېنسىكلوپېدىيىلىك
 典词科百 ئېنسىكلوپېدىيىلىك لۇغەت
 熊浣 <动>〔静〕 ئېنوت
 学程工力动，学力动〔静〕 ئېنېرگىيىكا
 量能 <物>〔静〕 ئېنېرگىيە
 带能 <物> ئېنېرگىيە بەلۋېغى
 ئېنېرگىيە تېخنىكىسى ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济经术技源能 <经>
 级能 <物> ئېنېرگىيە دەرىجىسى
 度密量能 <物> ئېنېرگىيە زىچلىقى
 耗能 <治> ئېنېرگىيە سەرپىياتى
 机危原能 <经> ئېنېرگىيە كرىزىسى
 煤力动 ئېنېرگىيە كۆمۈرى
 源能 <物> ئېنېرگىيە مەنبەسى
 流能 <物> ئېنېرگىيە ئېقىمى
 谱能 <物> ئېنېرگىيە ئىسپېكتىرى
 经源能 <经> ئېنېرگىيە ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济
 论能唯 <哲>〔静〕 ئېنېرگىيىچىلىك
 说 ھېنىق ①〔静〕 明晰，确明，显明，白明
 ھېنىق / 明 - قارىنى ~ ئامراتماق 明白黑 / ئۇنىڭ نەگ

乱错神情 ئېلىشىپ قالماق
 换调，换交 <方>〔动〕² ئېلىشماق
 搏拼，锋交，量较〔静〕 ئېلىشىش
 税赋 <方>〔静〕 ئېلىق
 税杂捐苛，税赋役徭〔静〕 ئېلىق - سېلىق
 子孢 <动>〔静〕¹ ئېلىك¹
 手 <古>〔静〕² ئېلىك²
 他 ھېلىم 〔静〕 项进，入收
 多出入收支。 ھېلىم - بېرىم
 贷借，来往济经，卖买，易交〔静〕 ھېلىم - سېتىم
 易交，卖买〔静〕 ئېلىم - سېتىم
 由自卖买 ئېلىم - سېتىم ئەر كىلىكى
 税易交 ئېلىم - سېتىم بېجى
 同合卖买 <经> ئېلىم - سېتىم توختىمى
 数减被 <数>〔静〕 ئېلىنغۇچى
 态动被的 «ئالماق» ئېلىنماق
 琅玕②瓷搪①〔静〕 ئېمال
 工瓷搪〔静〕 ئېمالچى
 瓶花琅玕 ~ لوڭقا 〔静〕 ئېماللىق
 (位单气射性射放)曼埃 <物>〔静〕 ئېمان
 树柞，栎 <植>〔静〕 ئېمەن
 蚕柞 <动> ئېمەن پىلىسى
 运禁〔静〕 ئېمبارگو
 鹁鹁 <动>〔静〕 ئېمۇقۇش
 剂乳 <化>〔静〕 ئېمۇلسىيە
 器化乳 <石>〔静〕 ئېمۇلسىيەلەشتۈرگۈچ
 的化乳 <化>〔静〕 ئېمۇلسىيەلەشتۈرگۈچى
 剂化乳 <化> ئېمۇلسىيەلەشتۈرگۈچى رېئاكتىپ
 态动使的 «ئېمۇلسىيەلەشمەك» ئېمۇلسىيەلەشتۈرمەك
 态动被的 «ئېمۇلسىيەلەشتۈرۈلمەك» ئېمۇلسىيەلەشتۈرۈلمەك
 化乳〔动〕 ئېمۇلسىيەلەشمەك
 的乳哺〔静〕 ئېمىتكۈچى
 物动乳哺 ھايۋان ئېمىتكۈچى
 态动使的 «ئېمىتمەك» ئېمىتكۈزمەك
 奶，奶喂子孩给 ~ بالىنى ；态动使的 «ئېمەك» ئېمىتمەك
 子孩
 态同共的 «ئېمىتمەك» ئېمىتىشمەك
 态动被的 «ئېمىتمەك» ئېمىتىلمەك
 ئېمىزەك = ئېمىزگۈ

كەتكەنلىكى ~ ئەمەس . 明不向他 . ھەق - ناھەقى ~
 ئايرىماق / 非是清分 خېتى ~ 明显迹字 / مەقسىتى ~ 目
 确明的 / زمانلار تارقاپ ، يىراقتىكى يىزىلار بارغانسېرى ~
 كۆرۈنۈشكە باشلىدى . 晰明越来越庄村的处远 ، 了散雾 .
 了 . ئۇنىڭ ئېيتقانلىقى ~ ، سوراڭنىڭ نېمە ھاجىتى ؟ 话这
 : 切真 ، 确准 ، 楚清② ؟ 问去再必何 ، 的说他是明明
 了说他 . ئۇ بىر ھازا سۆزلەپمۇ مەسلىنى ~ چۈشەندۈرەلمىدى .
 时的确准 ~ ۋاقىت . 楚清说题问把有没也天半
 真不得看 ، 远太 . ~ كۆرۈنمەيدۇ . 间 / ئارىلىق بەك يىراق ، ~
 切③ . 定肯 : ~ جاۋاب 的定肯 / 复答的定肯 ئۇنىڭ ئەتە كېلىد .
 شى ~ 来定肯天明他 .

ئېنىق بۆلۈنمە < 数 > 数商
 ئېنىق قىممەت < 数 > 值确准 ، 值确精
 ئېنىق ئوخشىتىش < 文 > 喻明
 ئېنىق ئۆتكەن زامان < 语 > 时去过定确
 ئېنىق ئىنتېگرال < 数 > 分积定

ئېنىقسىز [静] 切真不 ، 确明不 ، 显明不
 ئېنىقسىز ئالماش < 语 > 词代定不
 ئېنىقسىز تەدبىر 策决型定确非
 ئېنىقسىز تەڭلىمە < 数 > 程方定不
 ئېنىقسىز راي < 语 > 式糊含
 ئېنىقسىز مەلۇمات 告报的确准不
 ئېنىقسىز ئىپادە < 数 > 式定不

ئېنىقسىزلىق « ئېنىقسىز » 式形词名的
 ئېنىقسىزلىق پرىنسىپى < 逻 > 理原(性)定确不
 ئېنىقلىماق « ئېنىقلىماق » 态动使的
 ئېنىقلاشماق « ئېنىقلىماق » 态同共的
 ئېنىقلىغۇچى [静] 语饰修被 ، 词心中

ئېنىقلىغۇچى ئەزا < 逻 > 项义定被
 ئېنىقلىنماق « ئېنىقلىماق » 态动被的
 ئېنىقلىغۇچ [静] 式别判 < 数 >
 ئېنىقلىغۇچى [静] 语饰修 ، 语定 < 语 >
 ئېنىقلىغۇچى ئەزا < 逻 > 项义定被

ئېنىقلىق [静] ① 确精 ، 性确准 ، 晰清② < 哲 >
 性实确
 ئېنىقلىق دەرىجىسى < 电 > 率辨分
 ئېنىقلىما [静] ① 说明的② < 逻 > ③ 义定 < 数 > 还
 算逆运 ، 原

ئېنىقلىماق [动] ① 查明 ، 清弄 ، 查核 : سەۋەبىنى ~ 查
 因原明 / ھەقىقىي ئەھۋالنى ~ 相真清弄 / پاكىتنى ~ 核

ئېھتىياتچان [静] 的心细 ، 的心小 ، 的慎谨 ~ ئادەم
 能 : ~ شۇنداقتۇ . 样这是概大 . ئۇنىڭ يىغىنغا قاتنىشىش
 ئېھتىمالى بار . 他会也参加议会 . مەن ~ كېلەلمەسەن .
 我怕恐我不来 . 我能不怕恐我 . يامغۇر يېغىپ قېلىش ئېھتىمالى بار .
 雨下要住 . ئۇنىڭ بۈگۈن كېلىپ قېلىشى ~ . 今定不说 .
 天他会来 . ~ ئۇ بۈگۈن كەلمەيدۇ . 他不许或天今他 . 了

ئېھتىمال < 静 > 断判能可
 ئېھتىمالغا يېقىن 能可有 : ئۇنىڭ بۈگۈنكى يىغىنغا قات .
 能 : ~ شۇنداقتۇ . 样这是概大 . ئۇنىڭ يىغىنغا قاتنىشىش
 ئېھتىمالى بار . 他会也参加议会 . مەن ~ كېلەلمەسەن .
 我怕恐我不来 . 我能不怕恐我 . يامغۇر يېغىپ قېلىش ئېھتىمالى بار .
 雨下要住 . ئۇنىڭ بۈگۈن كېلىپ قېلىشى ~ . 今定不说 .
 天他会来 . ~ ئۇ بۈگۈن كەلمەيدۇ . 他不许或天今他 . 了

ئېھتىماللىق [静] < 数 > 率概
 ئېھتىماللىق تەڭلىمىسى < 数 > 程方率概
 ئېھتىماللىق لوگىكىسى < 逻 > 辑逻辑概
 ئېھتىماللىق نەزەرىيىسى < 数 > 论率概

ئېھتىيات [静] 心小 ، 慎慎 ، 重慎 : ئۇ ئىشكە ئالدىغا كېلىپ
 ~ بىلەن ئىشكە چەكتى . 前门到来他 . 前门到 . 门敲了敲地心小 .
 ئېھتىيات بۆلى < 经 > 金备储 ، 金用备
 ئېھتىيات ساندۇقى 箱险保
 ئېھتىيات سېڭى 仓备储 ، 仓荒备
 ئېھتىيات سىگنالى < 法 > 号信戒警
 ئېھتىيات فوندى < 经 > 金基备后

ئېھتىيات قىلماق 心小 ، 慎慎 ، 重慎 ، 心当 ، 备防 :
 ئېھتىيات قىلىڭ ، پويىز كېلىۋاتىدۇ . 小心 ، 车火了 . 了 . سۆز -
 ھەرىكەتتە ~ 慎谨行言 / 慎谨 / ھەرىكەتتە ~ 慎谨 / 慎谨 . 惊受心当 .
 心当 / چۆچۈپ كېتىشتىن ئېھتىيات قىلىڭ . 惊受心当 .
 ئېھتىيات مەبلەغى < 经 > 金资动机
 ئېھتىيات ئىشىكى 门平太

刺挑，摘指 ئېۋەن قويماق

的缺点无，的病毛无〔静〕 ئېۋەنسز

的陷缺有，的病毛有〔静〕 ئېۋەنلىك

脂(树)戟大 <化，药>〔静〕 ئېۋفوربىي

语转婉 <语>〔静〕 ئېۋفېمىزم

下见 ئېۋكالىپت

树桉 <植> ئېۋكالىپت دەرىخى

油桉 <植> ئېۋكالىپت يېغى

仲杜 <植>〔静〕 ئېۋكوممىيە

(树)仲杜 <植> ئېۋكوممىيە دەرىخى

虫眼 <动>〔静〕 ئېۋگلىنا

ئېۋگېنىكا = سۈپەتلىك تۇغۇت ئىلمى

莨菪吴 <植>〔静〕 ئېۋودىيە

ئېۋولىوتسىيە = تەدرىجى تەرەققىيات

ئېۋولىوتسىيە نەزەرىيىسى = تەدرىجى تەرەققىيات نەزەرىيىسى

پىسى

人克温鄂〔静〕 ئېۋېنكى

的式克温鄂②语克温鄂①〔静〕 ئېۋېنكېچە

说如比〔助〕 ئېيتايلىق

ئېيتقاندەك〔静〕 然果，然其不果；ئۇ، قار ياغىدۇ دەپ

ئېيتقاندى، ~ ياغىدۇ. 雪下就说他，雪下就然果。

态动使的「ئېيتماق」 ئېيتقۇزماق

ئېيتقۇسىز〔静〕 的完不说，的状言可不；~ خۇشاللىق

快愉的完不说

ئېيتماق〔动〕① 说，讲，诉告；يالغان ~ 谎说 / پۈتۈن

ھەقىقىي ئەھۋالنى ~ 说全出真情 / ئۆزىنىڭ غەزىنى ~

تى. 他心依力哈木说穿了。~ ھېكايە ~ 故讲

~ 歌唱 / ئېيتىش ماھارىتى ③功唱 ②讲来果效从 ①唱；ناخشا

~ 歌唱 / ئېيتىش ماھارىتى ③功唱 ②讲来果效从 ①唱；ناخشا

~ 歌唱 / ئېيتىش ماھارىتى ③功唱 ②讲来果效从 ①唱；ناخشا

宴赴请邀 ~ چايغا / 礼婚加参

此如愿但 <习> ئېيتقىنىڭ كەلسۇن

诉告备准，讲备准，说备准〔助〕 ئېيتماقچى

① «ئېيتماق» 态同共的 ②吵争 ③角口生发；

ئۇلار دائىم ئېيتىشىدۇ. 吵争常经们他. ③. 扭别闹

去: خاتىرجەم بولۇڭ، ئۇ سىز بىلەن ئېيتىشمايدۇ. 心放请

不他. 扭别闹你跟会不他. ③. 扭别闹你跟他不

④. 去不过我跟老么什为你. ④. 道交打，弄摆

! 钟弄摆别! ئېيتىشما!

①〔静〕 吵争，扭别闹②唱对

人的慎谨

ئېھتىياتچان بولماق :重慎，心细，翼翼心小，慎谨

ئىشتا- / 慎谨事做 / سىز ئارتۇقچە ئېھتىياتچان بولۇپ كەتتى.

ئىز. 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

بولۇش كېرەك. 重慎别特要题问个这对.

ئېھتىياتچانلىق «ئېھتىياتچان» 式形词名的: ئۇنىڭ ئېھتىيات.

چانلىقى ھەممە ئادەمگە نەمۇنە بولدى. 为成已风作慎谨的他.

考重慎. 模楷的人有所. 考重慎. 模楷的人有所.

虑 / ~ 事行慎谨 事行慎谨 事行慎谨 事行慎谨.

ئېھتىياتسىز 心小不，慎不〔静〕

ئېھتىياتسىزلىق 心小不，慎不〔静〕: كەچۈرۈڭ، ئېھتىيات.

سىزلىقتىن چايداننى ئۇرۇۋەتتىم. 起不对，翻打慎不我.

瓶水热. 瓶水热. 瓶水热. 瓶水热.

ئېھتىياتلىق 心小，慎谨: ئۇ ئۇ ياق - بۇ ياققا قاراپ،

~ 地翼翼心小，盼右顾左他. 地翼翼心小，盼右顾左他.

子园了进钻口豁从. 子园了进钻口豁从.

ئېھتىياج (ئېھتىياجى) 求需，要需〔静〕 ئىقتىسادى ~ 经

要需的上济 / ئىنقىلابنىڭ ئېھتىياجى 要需的命革 / ئېھ-

تىياجغا قاراپ تەقسىم قىلماق 配分需按 配分需按

ئېھتىياج چۈشمەك 求要 于求有，求要 于求有，求要.

تىياجىم چۈشۈپ قالدى. 求要个有您对我. 求要个有您对我.

ئېھتىياجىدىن چىقماق 求要足满 求要足满

ئېھتىياجسىز 的要需不〔静〕: 的要需不 的要需不.

ئېھتىياجسىزلىق «ئېھتىياجسىز» 式形词名的: 的要需不.

ئېھتىياجلىق 的要需，的要需，的要需〔静〕: 的要需，的要需.

品需必 / 品需必 / 品需必 / 品需必. 品需必 / 品需必.

يۆتكىلىپ بولدى. 全齐配调已部干的要需所. 全齐配调已部干的要需所.

ئېھرام^۱ (ئېھرامى) 塔字金〔静〕

① <宗>〔静〕 人进者觐朝教兰斯伊)戒受

净浴沐点地定规在括包，式仪教宗项一的行履前加麦

如)饰修戒，足跌头科，〔“服觐朝”称亦)衣戒披，身

猎狩戒，血流戒，吵争戒，事房戒，〔等甲指剪，发理

结动活觐朝到直，等木树“地圣”和灵生地陆害伤或

。(布的用身裹时觐朝指)衣戒②。(束

戒受(前觐朝) <宗> ئېھرام باغلىماق

ئېھسان (ئېھسانى) 术德道理伦教兰斯伊)桑赫伊〔静〕

，善为人与，人待诚以括包容内，“善行”为意，语

点缺，失过，病毛〔静〕 (等等产财儿孤吞侵不，女妇待虐不

ئېۋەن (ئېۋەنى) 点缺，失过，病毛〔静〕

刺挑，失过找，病毛找 ئېۋەن تاپماق

胆熊 ئېيىق ئۆتى

莨毛 <植>〔静〕 ئېيىقتاپان

的熊似类〔静〕 ئېيىقسىمان

貂熊 <动> ئېيىقسىمان بۇلغۇن

蜂熊 <动> ئېيىقسىمان ھەرە

熊猫 <动> ئېيىقسىمان ئىپارمۇشوك

橘越 <植>〔静〕 ئېيىقتۇزۇمى

条皮细(的头上带肚) ئاسسى ~ : 带肚〔静〕 ئېيىل

态动被的 «ئېيتماق» ئېيىتلماق

。家学理物国德藉美)坦斯因爱〔静〕 ئېيىنششتىيىن

(1955—1879

程方坦斯因爱 <物> ئېيىنششتىيىن تەڭلىمىسى

狗是便即 <谚> . ئۆڭكۈر بولسىمۇ ئۆيۈم بولسۇن .

狗是便即 <谚> . ئۆڭكۈر بولسىمۇ ئۆيۈم بولسۇن .

；家个这认也我，洞山是便即，夫丈个这认也我，熊

。“狗随狗嫁，鸡随鸡嫁”同喻

明决野 <植> ئېيىق پۇرچىقى

猴熊 <动> ئېيىق مايمۇن

ئىبىرەت [静] ①训教，戒鉴：بىز بۇ قېتىمقى ۋەقەدىن ~
 ئېلىشىمىز كېرەك . 戒鉴为故事次比以应们我 . 示警② .
 ئىبىرەت ئالماق 引为以戒
 ئىبىرەت قىلماق 做戒：بىرنى جازالاپ ، كۆپكە ~ 一惩
 百做
 ئىبىرەتلىك [静] 有教益的，有示警的用作的：~ سۆز
 言格，话的益教有
 ئىبىرەتنامە [静] 劝戒书
 ئىبىلس [静] <宗> 魔恶
 ئىبىلسلىق [静] 魔法
 ئىبىس <动> [静] 鸮
 ئىپادە [静] ①现表：情表：ئۇنىڭ ئىپادىسى ياخشى . 他的
 好现表 . ئۇنىڭ چىرايىدا ھېچقانداق ~ يوق . 脸上他的
 情表无毫 . ②现体：مانا بۇ دوستلۇقنىڭ جانلىق ئىپادىسى .
 这是这的动生体现 . ③ <数> 式：ئالگېبرالىق ~
 代数式
 ئىپادە بىلدۈرمەك ①示表②表态
 ئىپادىچىلەر [静] <文> 派学义主现表
 ئىپادىچىلىك [静] <文> 主义现表
 ئىپادىسىز [静] 无情表：ئۇ ماڭا ھېچ ~ قاراپ قويدى . 他
 无毫情表地望了我一 . 眼
 ئىپادىلەشمەك «ئىپادىلەشمەك» 共同态：ئۇلار مۇشۇ سوۋغات
 بىلەن ئۆز كۆڭلىنى ئىپادىلەشتى . 他们用这个礼物表达了

ئى ①维吾尔第三十一一个字母名称
 ئىئانە [静] 献捐，赠捐
 ئىئانە قىلماق 献捐，赠捐：ئۇلار ئاپەتكە ئۇچرىغان خەلق .
 لەرنى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن پۇل ئىئانە قىلدى . 济救款捐们他 .
 民灾
 ئىئانە توپلىماق 捐募
 ئىبادەت [静] <宗> ①特达巴伊“拜崇”为意，斯穆，
 林所履行的（一切宗教的修通称）②拜礼，拜祈
 ئىبادەت قىلماق 做拜礼，拜祈
 ئىبادەتخانا [静] 拜礼堂，寺院
 ئىبادەتسىز [静] 不做拜礼，~ يۈرمەك 拜礼不做，祈
 祷
 ئىبارە [静] ①语词，眼字，辞言：مۇۋاپىق ~ ئاپالماسلىق
 找不到到当的字的 / 眼字 / 辞言 转婉用 婉转用 辞言 说
 短话②短语：مۇستەقىل ~ 短立独
 语
 ئىبارەت [助] ①判断助词：بېيجىڭ ، تىيەنجىن ، شاڭخەيدىن
 ~ ئۈچ چوڭ شەھەر 京北，天津，上海三大城市②是：
 ئۇنىڭ مەقسىتى دوختۇر بولۇشتىن ~ . 他的目的是当的医
 生
 ئىبرانىي [静] 希伯来人（犹太人的别称）
 ئىبرانىيچە [静] ①希伯来语②希伯来式：~ كىيىم
 希伯来式的服装

ئىپتىخار (ئىپتىخارى) 傲骄〔静〕 豪自，傲骄
。傲骄的国祖是他 . ئىپتىخارى

ئىپتىخارلاندۇرماق «ئىپتىخارلاناق» 态动使的
ئىپتىخارلاناق 〔动〕 豪自到感，豪到感
ۋەتەننىمىزدىن چەكسىز ئىپتىخارلىنىمەن . 国祖的大伟为我 .
豪自比无到感

ئىپتىخارلىق 〔静〕 情豪，豪自感，感豪
~ 情豪 ~ 情豪 / 怀满 ~ 情豪 / 情豪满充
情豪满充

ئىپتىدا (ئىپتىداسى) 始开，源起，初起，先首〔静〕
ئىپتىدائى 〔静〕 始原① 初，级初，等初②

ئىپتىدائى ئاتموسفېرا <气> 气大生初

ئىپتىدائى ئادەم 人始原

ئىپتىدائى باسقۇچ 阶段始起

ئىپتىدائى توپ 群始原

ئىپتىدائى تەپەككۇرشۇناسلىق 学维思始原

ئىپتىدائى تىل <语> 言语始原

ئىپتىدائى جامائە 社公始原

ئىپتىدائى جانلىقلار <生> 物生始原

ئىپتىدائى جەمئىيەت 会社始原

ئىپتىدائى چۈشەنچە 解理步初

ئىپتىدائى خوردىلىقلار <动> 物动索原

ئىپتىدائى قۇيرۇق قۇرت <动> 虫尾原

ئىپتىدائى مىنېرال <矿> 物矿生原

ئىپتىدائى ھايۋانلار <动> 物动生原

ئىپتىدائى ئورمان <植> 林森始原

ئىپتىدائى ئۆسۈملۈك <植> 物植生原

ئىپتىدائىلاشماق 〔动〕 化始初

ئىپتىدائىلىق 〔静〕 息气始原 : بۇ مۇزىكىدىن بىر خىل ~

چىقىپ تۇراتتى . 息气始原种一出露流曲乐首这

ئىپىرۈك <古> 〔静〕 物合混之奶鲜与奶酸 (便秘给可)
〔便通者〕

ئىپىرت <化> 〔静〕 气子芥

ئىپلاس 〔静〕 的脏肮，的脏肮，的脏肮 : ~ نەرسە 东脏

~ / 西 ~ / 机动 的鄙卑，的鄙卑 <转>②

قىلىق 〔静〕 的流下，的流下 : ~ غەزەز 机动的鄙卑

قىلىق <骂>③ 为行的流下 : ~ 徒之耻无，货流下

ئادەم 伙家的流下

ئىپلاسچىلىق 〔静〕 当勾的脏肮，当勾的齷齪

ئىپلاسلارچە 〔静〕 地脏肮，地齷齪，地鄙卑 : ~ ئىش

。意心的己自

ئىپادىلەنمەك «ئىپادىلەنمەك» 态动被的 : ئۇنىڭ شېئىرلىرىدا
ۋەتەنگە بولغان قىزغىن مۇھەببەت ئىپادىلىنىپ تۇرىدۇ . 他的每

。爱热的国祖对出露流都诗首一

ئىپادىلىنىش تىپى 型现表

ئىپادىلەنمەك 〔动〕 示表，现表，露流，发抒 : ئىرادىتى ~
/ 心决示表 / 概气英雄现表 ~ ھېسىد .

ياتتى ~ 情感发抒，情感露流

ئىپادىلەش ۋاستىلىرى <文> 法手现表

ئىپادىلەش ئىقتىدارى 力能达表

ئىپادىلىك 〔静〕 的情表于富 : كۆزلەر ~ 眼睛的情表于富
神

ئىپار 〔静〕 香麝

ئىپار گۈلسامساق <植> 合百(麝)香

ئىپار - جەمبىل 〔静〕 料香

ئىپارچاشقان <动>〔静〕 鼠麝

ئىپار - زەپەر 〔静〕 料香

ئىپاركالا <动>〔静〕 牛麝

ئىپاركېيىك <动>〔静〕 獐香，麝

ئىپاركىت <动>〔静〕 鲸香抹

ئىپارئوت <植>〔静〕 草水香

ئىپارگۈل = سېرىن

ئىپارلىق 〔静〕 的香麝 : خوش پۇراق 味香的香麝

ئىپىت 〔静〕 官器性的性女① : 操贞，节贞，洁贞②

ئىپىتىگە تەگمەك 污奸

ئىپىتىنى ساتماق 淫卖，操贞卖出

ئىپىتىنى يوقاتماق 身失，操贞去失

ئىپىتلىك 〔静〕 的操贞持保，的操贞持保，的操贞持保 : ~
ئايال 洁贞的女

ئىپىپەت - نومۇس 〔静〕 操贞，节贞 : 耻廉 ؛ 操贞，节贞 -
نومۇسنى ساقلىماق 操贞持保

ئىپىپەت - نومۇسلۇق 〔静〕 的操贞持保，的操贞持保

ئىپتار <宗> 〔静〕 斋开 : ~ ۋاقتى 间时斋开

ئىپتار قىلماق : ئۇلار ھەر كۈنى كەچقۇرۇن بىرلىكتە
ئىپتار قىلاتتى . 斋开起一在要都晚傍天每们她

ئىپتارچى 〔静〕 者斋开

ئىپتارلاشماق «ئىپتارلماق» 态同共的

ئىپتارلىق 〔静〕 品食的斋开 : ئايشەمخان بۈگۈن ~ ئۈچۈن
بولۇ ئەتكەندى . 饭抓是的做斋开晚今为罕姆谢依阿

ئىپتارلماق 〔动〕 斋开

熊狗 <动> ئىت ئىيىق

宝狗 ئىت يادىتېشى

头骨贱，货贱 <骂> ②槽食狗 ① ئىت يالقى

年狗 ئىت يىلى

，月累年长 <成> ئىت يىلىدىن ئېشەك يىلىغىچە

他等地月累年长我？ ساقلایمەنمۇ؟

？ (吗月马年驴到他等还我)吗

顺驯，从顺，从服 [静] ئىتائەت

令命从服 ~ بۇيرۇققا : 从服，从顺

ئىتائەتچان [静] 的贴贴服服，的服驯，的从顺

顺实老个一是就小从森亚 . ئىدى . كىچىكىدىنلا ياۋاش ، ~

。子孩的从

ئىتائەتچانلىق [静] 耳贴首俯 ، 贴服，顺恭 ~ بىلەن

活干地贴贴服服 ئىش قىلماق

ئىتائەتسىز [静] 的顺驯不 ~ بالا 子孩的顺驯不

子孩的强

ئىتائەتسىزلىك «ئىتائەتسىز» 式形词名的 ~ قىلماق 不

从驯不，从顺

ئىتائەتلىك = ئىتائەتچان

ئىتائەتمەن = ئىتائەتچان

ئىتائەتمەنلىك = ئىتائەتچانلىق

ئىتچاچى [静] <方> 者狗斗

ئىتالغۇ [静] <动> 鬻

ئىتالىيان [静] 的利大意，人利大意

ئىتالىيانچە [静] ①语利大意 : ئۇ ئىتالىيانچىنى نەدە ئۇگۇد.

نىپتىكەن ؟ 式利大意 ②的语利大意了学儿哪在是他

的: ~ ئۇسۇل 舞利大意 / 舞利大意 ~ كىيىم 装服利大意

ئىتتېرۈش [静] <植> 果薇薔野

ئىتتېرەس [静] 的狗欢喜，的狗爱如命: ~ ئادەم 狗爱

人的命如

ئىتتېرەسلىك «ئىتتېرەس» 式形词名的

ئىتتاپان [静] <植> 天景纪

ئىتتەرتەك «ئىتتەرمەك» 态动使的

ئىتتەرمەك [动] 揉，推 ~ ھارۋا / 车推 / جاۋابكارلىقنى

باشقىلارغا ئىتتىرىش ياخشى ئەمەس . 不人别给推任责把

好 . ئۇنى بىر ئىتتىرىپ موللاق ئاقۇزۇۋەتتى . 他把便揉一

。斗跟个了撵

ئىتتىرىپ كۆتۈرۈش <体> 举推

ئىتتىرىش كۈچى <物> 力推

当勾的鄙卑干 قىلماق

ئىپلاسلاشماق [动] ①脏肮变 ②鄙卑变 : بۇ ئادەم بۇرۇتقە.

。了鄙卑加更前以比得变人个这 . دىنمۇ ئىپلاسلاشقاندى .

ئىپلاسلىق [静] ①秽污 ②秽污 : 为行脏肮，当勾鄙卑

ئىپلاسلىقلىرى ئاشكارىلىنىپ قالدى . 暴经已当勾鄙卑的他

。遗无露

ئىپومپىيە [静] <植> 菜雍

ئىسپىن [静] <古> 的明鲜，的亮明，的明光 辉光，

的亮闪，的烂灿，的

ئىت [静] 犬: لالما ~ 狗野 犬家丧，狗皮癩 / ئىت

نى چىشلىنىدۇ دېمە ، ئاتنى تەپمەيدۇ دېمە . <谚> 会就狗是

人踢会就马是，人咬 . ئىتتىن قورققان گاداي ئەمەس .

<谚> 狗怕不蛋光穷 . 狗怕不蛋光穷 ~ بىلەن ئاغىنە بولساڭ ، قولۇڭ .

دىن تاياق چۈشمسۇن . <谚> 离别子棍，交朋友狗跟

手 . ~ ئىگىسىنى چىشلىمەيدۇ . <谚> 人主咬不狗

~ ئىتلىقنى قىلمىسا ، كۆڭلى تىنماس . <谚> 狗要不狗

بۇرەر . <谚> 行样照队驼，吠狂狗任凭 “屎吃了不改狗” 同喻: 安不心气脾

使支狗大 <谚> ~ قويۇپ قۇيرۇقىنى بۇيرۇپتۇ .

个支，懒小支懒大” 同喻: 巴尾使支来起狗小，狗小

“眼瞪白 ~ سۆڭەك يېسە ، كۆتى بىلەن كېڭشەر .

<谚> 虑考要事凡喻意)量商股屁跟得，头骨啃狗

。(果后

ئىت ئائىلىسى <动> 科犬

ئىت باش قارچۇغا <动> 雕头狗

ئىت بۆرسۇق <动> 獾狗

ئىت بولۇپ كېتەي <习> 用咒赌)狗小变我让

(语 : کتابىڭنى ئەتە قايتۇرۇپ بەرمىسەم ، ~ 天明果如 .

。狗小变我让，书的你还

ئىت بۇرگىسى <动> 蚤狗

ئىت بېلىق <动> 鱼狗

ئىت تالاشتۇرماق 狗斗

ئىت خۇي = ئىت مەجەز

ئىت مەجەز (人的架打气 生就动不动，躁暴格性容形) 气脾狗

~ ئادەم 人的躁暴格性

ئىتنىڭ بالىسى <骂> 的养娘狗，子崽狗

ئىتنىڭ قۇرتىدەك <成> 毛牛如多

ئىتنىڭ كۈنى 活生的样一狗猪 : كونا جەمئىيەتتە بىز

ئىتنىڭ كۈنىنى كۆرگەن . 生的如不狗猪着过们我会社旧

。活

贷赁赁租 <经> ئىجارە كىرىدىتى
 保担赁租 <经> ئىجارە كېيىللىكى
 期租 ئىجارە مۇددىتى
 费赁租，金租 ئىجارە ھەققى
 人租承 ئىجارىگە ئالغۇچى
 ئىجارىگە ئالماق، 租، 赁租، 用租: يەرنى ئىجارىگە
 ئېلىپ تېرىماق 租种土地 / ئۆينى ~ / 房租 / ئامبارنى ~
 库仓用租
 ئىجارىگە بەرمەك، 租出: بۇ ئۆينى باشقا كىشىگە ئىجارىگە
 بېرىپ بولدۇق. 这房子已于租给人了。
 ئىجارىگە قويماق، 租出: دۇكاننى قىسمەت باھادا ~ 重
 店商租出金
 住房租 ئىجارىگە ئولتۇرماق
 者租出〔静〕 ئىجارىچى
 ئىجارىكەش = ئىجارىچى
 词名象抽的 «ئىجارىكەش»
 ئىجازەت 〔静〕 许允，许准: كەلمەك ئىرادە، كەتمەك ~
 许允须开离，己自由来客 <谚>
 准获，许允到得 ئىجازەت ئالماق
 许允，许准، 许允 ئىجازەت بەرمەك
 求请، 许允، 许准 ئىجازەت سورىماق: ئۇ دوستىدىن كېتىشكە ئىجا-
 زەت سوراپتۇ. 他请求朋友开离许允。
 许允，许允 ئىجازەت قىلماق
 ئىجازەتسىز 〔静〕 未许允的，未许允的: باغقا ~
 كرمهك 未许允人果园
 的许允，的许允 〔静〕 ئىجازەتلىك
 证可许 〔静〕 ئىجازەتنامە
 的会社 ① 〔静〕 ئىجتىمائىي ~ / ئورۇن ② 地会社
 的: ~ مولۇك 公共财
 ئىجتىمائىي ئاپەت 公共害
 ئىجتىمائىي ئاپەت ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 公
 学济害
 ئىجتىمائىي ئاساس 基础会社
 ئىجتىمائىي ئاڭ <哲> 意识会社
 ئىجتىمائىي ئالاقە 社交، 际交会社
 ئىجتىمائىي ئەخلاق 德公会社
 ئىجتىمائىي ئەمگەك 动劳会社
 ئىجتىمائىي بىئولوگىيە <生> 生物生会社
 ئىجتىمائىي پاراۋانلىق 利福会社، 益公会社
 ئىجتىمائىي پەن 科文، 学科会社

见意性建设 ئىجابىي پىكىر
 物人面正 <文> ئىجابىي پېرسوناژ
 验经面正 ئىجابىي تەجرىبە
 育教面正 ئىجابىي تەربىيە
 议建性建设 ئىجابىي تەكلىپ
 用作极积 ئىجابىي رول
 物人面正 <文> ئىجابىي قەھرىمان
 义褒 <语> ئىجابىي مەنە
 性建设，性极积〔静〕 ئىجابىيلىق
 这 〔静〕 创作，造创 (ئىجادى) 这: بۇ خەلقنىڭ ئىجادى.
 作创的民人是
 造创被 ئىجاد بولماق
 新造创 ~ 作创: يېڭى ماشىنىنى ئىجاد قىلماق
 曲歌新作创 ~ يېڭى ناخشا / 器机
 的性造创有〔静〕 ئىجادچان
 〔静〕 首创精神: ئۇلار ئىجادچانلىق.
 نى تولۇق جارى قىلدۇرماقتا. 他充们分挥发首创精神。
 者作创，者造创〔静〕 ئىجادچى
 性造创②动活作创，动活造创①〔静〕 ئىجادچىلىق
 〔静〕 的性造创: ~ 作工 / ~
 见创，见意性造创 پىكىر
 动劳性造创 ئىجادىي ئەمگەك
 维思性造创 ئىجادىي تەپەككۈر
 创头口 〔静〕 ① 造创，作创: ئېغىز ئىجادىيىتى
 作创术艺 ~ بەدىئىي / 作
 由自作创 <文> ئىجادىيەت ئەركىنلىكى
 理心造创 <心> ئىجادىيەت پىسخولوگىيىسى
 学
 学维思造创 ئىجادىيەت تەپەككۈرشۇناسلىقى
 法方作创 <文> ئىجادىيەت ئۇسۇلى
 学造创〔静〕 ئىجادىيەتتەشۇناسلىق
 性造创〔静〕 ئىجادىيلىق
 租收 〔静〕 租: ئۆي ئىجارىسى / ~ 租收
 场市赁租 <经> ئىجارە بازىرى
 人纪赁租، 商租经 ئىجارە بىدىكى
 约租 <经> ئىجارە پۈتۈمى
 同合赁租<经> ئىجارە توختامى
 制赁租<经> ئىجارە تۈزۈمى
 营经赁租<经> ئىجارە تىجارىتى
 易贸赁租<经> ئىجارە سودىسى

很问学门这对他 . قىلىدۇ . ئۇ بۇ پەنگە بەك ~ قىلىدۇ . / 作工地
。 夫功下

ئىجتىھات قىلماق 奋发، 奋勤

: 的功用不، 的勤勉不， 的奋勤不 [静] ئىجتىھاتسىز

~ ئوقۇغۇچى 生学的奋勤不

式形词名的 « ئىجتىھاتسىز »

ئىجتىھاتلىق [静] 的功用، 的勤勉， 的奋勤 : ~ ئوقۇ .

غۇچى 生学的奋勤 / سابت كىچىكىدىلا ~ ئىدى . 提比萨

。 功用很就小从

ئىجرا (ئىجراسى) [静] 行执 : ھۆججەتنىڭ ئىجراسى تەكشۈ .

。 况情行执的件文了查检 . رۇلدى

ئىجرا بولماق 施实， 行执到得

ئىجرا قىلىدۇرۇلغۇچى < 法 > 人行执被

ئىجرا قىلماق 行遵، 行执 : بىز يۇقىرىنىڭ بۇيرۇقىنى

。 令命级上行执们我 . ئىجرا قىلىمىز .

ئىجراچى [静] < 法 > 者施实， 者行执， 员行执

。 关机行执 < 法 > ئىجراچى ئورگان

的行执 [静] ئىجرائىي

ئىجرائىي رەئىس 席主行执

ئىجرائىي كاتىپ 书秘行执

ئىجرائىيە [静] 行执 : ~ كومىتېتى 行执委 / ~ مۇ .

دىرى 董事行执

ئىجرائىيە ھەيئىتى 员成会员委行执

ئىجىر - مىجىر [模] 的麻麻密密 : ~ سىزىقلار 麻麻密密

着写上纸 . 条线的麻 / قەغەزە ~ يېزىلغان خەتلەر تۇراتتى .

。 字小的麻麻密密

ئىچىك [静] < 方 > 爱疼， 爱喜， 欢喜

ئىچ [静] ① 里， 边里， 面里， 内， 部内 : ئۆي ئىچى 子屋

凉很里堂礼 / 内室， 里 / زالىنىڭ ئىچى ناھايىتى سالىقن .

爽 . ئۇ بىر يىل ئىچىدە بىر قېتىم رۇخسەت سورىدى .

。 假次一过请有没里年一他 باش يېرىلسا بۆك ئىچىدە ،

قول سۇنسا يەك ئىچىدە . < 谚 > 折臂， 里子帽在破破头

心， 胸心， 心 ② . “ 扬外可不丑家 ” 同喻 : 里子袖在折

眼 : 眼 : يەي دەسە چىشى ئاغرىيدۇ ، بېرەي دەسە ئىچى . < 谚 >

想 疼 心 人 给 ، 痛 牙 吃 想 暗 恨 / 中 暗 ، 暗 ③ . 中 暗 恨 / 暗 恨 暗 恨

暗 恨 / 暗 恨 暗 恨 暗 恨 / 暗 恨 暗 恨 暗 恨

暗 恨 暗 恨 暗 恨 暗 恨 / 暗 恨 暗 恨 暗 恨

ئىچ ئات 马 轡 : ~ تارتسا ، يانداق تارتماپتۇ ، ئايغىر تارتسا ،

بايتال تارتماپتۇ . < 谚 > 拉马公 ؛ 拉不马梢 ، 车拉马轡

。 拉不马母 ، 车 人 ” : “ 调协不互， 是其行各 ” 同喻 :

ئىجتىمائىي پىسخولوگىيە < 心 > 学理心会社

ئىجتىمائىي تەبەككۇرشۇناسلىق 学维思会社

ئىجتىمائىي تەرەققىيات 化进会社، 展发会社

ئىجتىمائىي نەسىر 响影会社، 用作会社

ئىجتىمائىي تەلەپ 求需会社

ئىجتىمائىي تەلىمات < 哲 > 说学会社

ئىجتىمائىي تۈزۈم 度制会社

ئىجتىمائىي تىلشۇناسلىق < 语 > 学言语会社

ئىجتىمائىي دىئالېكت < 语 > 言方会社

ئىجتىمائىي سۇغۇرتا < 经 > 学言语会社

金基金保会社

ئىجتىمائىي فورماتسىيە < 哲 > 态形会社

ئىجتىمائىي فوندى 金积公 < 经 >

ئىجتىمائىي فۇنكسىيە 能职会社

ئىجتىمائىي قاتلام 阶层会社

ئىجتىمائىي قانۇنشۇناسلىق < 法 > 学法会社

ئىجتىمائىي قانۇنىيەت 律规会社

ئىجتىمائىي قىممەت < 经 > 值价会社

ئىجتىمائىي گۇرۇھ 团集会社

ئىجتىمائىي مائارىپ < 教 > 育教会社

ئىجتىمائىي مەۋجۇدىيەت < 哲 > 在存会社

ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت 系关会社

ئىجتىمائىي مۇناسىۋەتشۇناسلىق 学系关共公

ئىجتىمائىي مۇھىت 境环会社

ئىجتىمائىي نازارەتچىلىك 督监会社

ئىجتىمائىي ھادىسە 象现会社

ئىجتىمائىي ئۆلچەمشۇناسلىق 学量计会社

ئىجتىمائىي ئۈنۈم 益效会社، 果效会社

ئىجتىمائىي ئىشانە 资捐会社

ئىجتىمائىي ئىدىئولوگىيە 态形识意会社

ئىجتىمائىي ئىسلاھات 革改会社

ئىجتىمائىي ئىش تەقسىماتى 工分会社

ئىجتىمائىي ئىشلەپچىقىرىش 产生会社

ئىجتىمائىي ئىنقىلاب 命革会社

ئىجتىمائىيلاشتۇرماق « ئىجتىمائىيلاشماق » 态动使的

ئىجتىمائىيلاشتۇرۇلماق « ئىجتىمائىيلاشتۇرماق » 态动被的

ئىجتىمائىيلاشماق [动] 化会社

ئىجتىمائىيلىق [静] 性会社

ئىجتىھات (ئىجتىھاتى) [静] 奋发 ، 功用 ، 勤勉 ، 奋勤

~ بىلەن ئۆگەنەك 习学奋勤 / ~ بىلەن ئىشلىسەك 勤勉

ئىچ قىزىماق ①慕羨، ②妒嫉، گۈلسۈم يېشى
 ئۆيگە كۆچۈۋېدى، رىزۋان ئىچى قىزىپ ئولتۇرالمىي قالدى. 古
 了住不坐得妒嫉宛孜孜热，居新进搬姆苏丽
 裙衬 ③ كۆڭلەك
 ئىچ كۆيەر ④ 的心知: دوست 友朋心知
 ئىچ كۆيۈك ⑤ 炙焦، 灼焦: يادكارنىڭ ئىچ كۆيۈكىدە ئۇنىڭ
 بۈرەك ئاغرىقى كۈندىن - كۈنگە ئېغىرلاشتى. 作迪亞为于由
 ⑥ 重加益日病脏心的他، 安不灼焦尔
 ئىچ كۆيۈ ئوغۇل، 婿女赘人 婿女门插倒
 ئىچ كىسىم ⑦ 衣内
 ئىچ گۆر ⑧ 穴墓内
 ئىچ مايماق ① 腿圈罗 ② <医> 足翻内
 ئىچ ئوشۇق <理生> 踝内
 ئىچ ئۆتمەك = ئىچ سۈرمەك
 ئىچى ئادىماق ① 妒嫉 ② 红眼
 ئىچى بوشىماق ① 大便通 ② 心舒 ③ 坦舒里心: دەر-
 دىمنى تۆكۈپ بولۇۋىدىم، ئىچىم بوشاپ قالدى. 我，苦了完诉
 ④ 了坦舒里心的
 ئىچى پىششىق ⑤ 严嘴， ⑥ 瓶如口守: ئادەم 嘴
 ⑦ 人的严
 ئىچى تار ⑧ 小狭胸心، ⑨ 小量气: بۇ كىشىنىڭ ئىچى بەك
 تار ئىكەن. ⑩ 小太量气人个这
 ئىچى تارلىق ⑪ 窄狭胸心، ⑫ 嫉妒: بەزى ئادەملەر باشقىلار ئۆزۈ-
 ۈدىن ئېشىپ كەتسە، ئىچى تارلىق قىلىدۇ. ⑬ 微稍人别人些有
 ⑭ 嫉妒怀心就已自过超
 ئىچى تىت - تىت بولماق = ئىچى تىتىلدىماق
 ئىچى تىتىلدىماق <成> ⑮ 急焦، ⑯ 焦心، ⑰ 燥烦: شو-
 پۇرنىڭ ئالدىرىغىنىغا قاراپ ئىچىم تىتىلدىماق كەتتى. 司到见
 ⑱ 来起躁烦就里心我، ⑲ 子样的急着不机
 ئىچىدە توڭگۇز قاتىرماق <成> ⑳ 测叵怀心، ㉑ 藏包
 ⑳ 心祸، ㉒ 居心险恶: ئۇ ئىچىدە تۇڭگۇز قاتىرايدىغان ئادەم.
 ㉓ 人的恶险心居个一是他
 ئىچى دەريا <成> ㉔ 阔开胸心، ㉕ 大量气
 ئىچىدە زەھەر قاينىماق <成> ㉖ 辣毒阴阴: ئۇ ئىچىدە
 زەھەر قاينايدىغان خوتۇن ئىكەن. ㉗ 女的辣毒阴阴个一是她
 ㉘ 人
 ئىچىدە گەپ ياتمايدىغان ㉙ 话住不藏里心
 ئىچىدە ئوقۇماق ㉚ 读默
 ئىچىدىن توڭگۇز قوپماق = ئىچىدە توڭگۇز قاتىرماق

① 号把一
 ② 病心 ③ ئىچ ئاغرىق
 ④ ئىچ ئاغرىماق ⑤ ① 疼心， ② 怜悯: ئاشلىقنىڭ مۇنداق بى-
 زەپ قىلىنغىنىغا ئادەمنىڭ ئىچى ئاغرىيدۇ. ③ 食粮踏糟样这
 ④ 疼心人叫 ⑤ ② 得不舍: ئۇ ئالىمنى سېستىمۇبېتىشكە رازىكى،
 خەققە بېرىشكە ئىچى ئاغرىيدۇ. ⑥ 掉烂果苹让原宁他
 ⑦ 吃人别给得不
 ⑧ ئىچ ئالغاي <医> ⑨ 眼对، ⑩ 视斜内
 ⑪ ئىچ بوۋاسىر <医> ⑫ 痔内
 ⑬ ئىچ بۇزۇلماق ⑭ ① 子肚闹 ② 念邪生心
 ⑮ ئىچ بىخ ⑯ 线里، ⑰ 线内
 ⑱ ئىچ پەتلە ⑲ 边的锁(面里服衣在)
 ⑳ ئىچ پەش ㉑ 襟底
 ㉒ ئىچ پەش تارتماق <成> ㉓ 爱相، ㉔ 爱求: ئۇلار ئىچ پەش
 تارتىشىپ يۈرگىلى خېلى ۋاقىت بولدى. ㉕ 长很经已爱相们他
 ㉖ 了间时
 ㉗ ئىچ پەۋاز <建> ㉘ 线脚地
 ㉙ ئىچ پۇشماق ㉚ ① 闷烦، ② 烦心، ③ 恼烦， ④ 闷苦: بۈگۈن نېمىش-
 قىدۇر ئىچىم پۇشۇپ تۇرىدۇ. ⑤ 烦心样这啥为知不天今我
 ⑥ ئىچىم پۇشۇپ تىتىلدىماق كەتتى. ⑦ 慌得堵里心我
 ⑧ ئىچ پۇشۇقى ⑨ 闷烦
 ⑩ ئىچ پۇشۇقىنى چىقارماق ⑪ ① 闷解， ② 闷解， ③ 闷烦遣排: 心散
 ④ ئۇ دائىم دۇتار چېلىپ ئىچ پۇشۇقىنى چىقىراتتى. ⑤ 独弹常经他
 ⑥ 闷解尔塔
 ⑦ ئىچ تامبال ⑧ ① 裤内، ② 裤衬
 ⑨ ئىچ تىكىچ = ئىچ بىخ
 ⑩ ئىچتىن تېگىشىش <数> ⑪ 接内
 ⑫ ئىچتىن ئۇرۇنۇش <数> ⑬ 切内
 ⑭ ئىچ چاتقۇ <电> ⑮ 头接内
 ⑯ ئىچ چىرماق <体> ⑰ 子坎裹， ⑱ 子绊使下胯从
 ⑲ ⑲ 跤
 ⑳ ئىچ چىققۇ <医> ㉑ 疝内
 ㉒ ئىچ سۈرمەك ㉓ 子肚拉， ㉔ 泻腹
 ㉕ ئىچ سىر ㉖ ① 密秘心内: ئۇلار بىر - بىرىگە ئىچ سىرىنى
 ㉗ تۆكۈشتى. ㉘ 密秘的心内吐倾相互们他
 ㉙ ئىچ قاپ <石> ㉚ 套衬
 ㉛ ئىچ قاپىپە <文> ㉜ 韵内押， ㉝ 韵内
 ㉞ ئىچ قاتماق ㉟ 燥干便大， ㊱ 秘便
 ㊲ ئىچ قۇلاق ㊳ 子里的朵耳帽皮
 ㊴ ئىچ قېلىپ <机> ㊵ 型心

动一机灵，想一念转②。了胎鬼怀心就提拉巴的钱
 里子肚在憋，里心在闷 ئىچىگە سالماق
 ئىچىگە كىرىپ چىقماق <成> 思心摸揣： ئۇنىڭ
 摸揣我. كىنوفا بارغۇسى بار ئىكەن. ئادەمنىڭ ئىچىدە.
 影电看去想他来原，思心的他下一了
 摸揣以难思心的人. بولمايدۇ.
 ئىچىگە ئوت تۇتاشماق <成> 火情起燃： قىز بۇ
 ناتونۇش يىگىتنى بىر كۆردى - دە، ئىچىگە ئوت تۇتاشتى. 姑娘
 火情了起燃便里心، 面一伙小的生陌个这了见
 ئىچىگە ئوت چۈشمەك <成> 情之慕爱生产
 قىزنى كۆرۈپلا، ئىچىگە ئوت چۈشتى. 我 - 姑娘位那见一
 情之慕爱了生产便
 ئىچىگە ئوت سالماق <成> 动心然怦人令
 ناخشىسى ھەرقانداق قىزنىڭ ئىچىگە ئوت سالدۇ. 会声歌的他
 动心然怦姑娘个一何任使
 ئىچىگە ئوت كەتمەك = ئىچىگە ئوت تۇتاشماق
 ئىچىگە ئۇرماق <成> 穿鞋小给، 吃头苦给
 ھەقىقەت ئىچىگە ئۇرۇپ كەتكەچكە، بوۋام دوختۇرخانىدا يېتىپ
 قالدى. 院医了进住而冤之白不了不受因爷爷
 ئىچىگە يۇتماق 把某情种藏绪情里心： مەن بۇ ئا.
 ھانەتلەرنى ئىچىگە يۇتۇپ، ئاشخانغا قاراپ ماڭدىم. 着忍强我
 一着憋، 声吞气忍 ~ دەردى. 去走房厨朝辱羞种这
 气口
 ئىچىنى تىگىشماق <成> 思寻، 量思، 酌斟
 ئىچىنى تىگىشاپ، ئىپادە بىلدۈرمەي ئولتۇرۇۋەردى. 表有没他
 着坐地默默着思寻، 恹
 ئىچىنى قىزىتماق <成> 嫉妒人令، 红眼人令
 تازا ياسىنىپ چىقىپ، ئۇنىڭ ئىچىنى قىزىتايلى. 好好们咱
 了好嫉妒他让， 番一扮打
 ئىچى ئۇرتەنمەك <成> 燎火急心، 焦心
 تارتقان زىيىنى ئۈچۈن ئىچىم ئۇرتىنىپ كەتتى. 爱上村为我
 燎火急心失损的
 ئىچى ئېچىشماق <成> 酸心到感
 ئۇۋال قىلغانلىقىنى ئويلىسام، ئىچىم ئېچىشىدۇ. 冤他起想一
 酸心到感就我们你了枉
 ئىچى ئېلىشماق ①胃反②心恶
 ئىچى يامان 正不术心، 毒恶肠心، 坏眼心
 ئىچ ياغ 油肠
 ئىچ يانچۇق 袋内(的服衣)
 ئىچانماق <古> [动] 防提، 防预، 免避， 止防

ئىچىدىن قان كەتمەك <成> 恨嫉، 忌妒
 نىڭ شۆھرىتى بارغانسېرى ئېشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەندە،
 زاپىرنىڭ ئىچىدىن قان كەتتى. 气名的尔尔图到看尔伊扎
 恨嫉怀心، 大越来越
 ئىچى زەھەر <成> 毒心
 ئۇ تىلى ھەسەل بولغىنى بىدە.
 لەن ~ ئادەم. 人的毒心甜嘴个一是他
 ئىچى سىقىلماق 闷憋 ھاۋا تىنجىق بولغانلىقتىن ئىچىم
 سىقىلىپ، بىئارام بولۇپ كېتىۋاتىمەن. 热闷气天于由
 受难很我得
 ئىچى سىيرىلماق ①疼心
 مۇنداق ئىسراپچىلىقىنى كۆر-
 گەن ئادەمنىڭ ئىچى سىيرىلىدۇ - دە. 浪张铺样这到看
 疼心人叫真، 费
 ②酸心 ېۇ ئەھۋالىنى كۆرگەندىن كې-
 ىن، ئىچىم سىيرىلىپ كەتتى. 酸心阵一我后况情这到看
 ئىچى قارا <成> 的肠心黑 依巴的肠心黑
 ئىچى قارىلىق قىلماق <成> 歹怀心، 良不心居
 祸乐灾幸، 意
 ئىچى قاينىماق <成> 平不忿忿، 火恼
 قايناپ تىت - تىت بولغاچقا، ئۇ يان - بۇ يان ماڭاتتى. 忿他
 忿忿 去走来走地平不忿 呢行么怎心之仇如恶嫉点一有没
 بولمىسا، ئازراق ئىچى قاينىمىسا، قانداق بولغىنى؟ 心良点一有
 ئىچى قوتۇر 正不术心، 坏使心成
 ئىچى قوتۇرلۇق قىلماق 心祸藏包， 坏使心成
 ئىچى كەتمەك = ئىچى سۈرمەك
 ئىچى كەڭ 大量气، 阔开胸心
 ئىچى كەلمەك 便大
 ئىچى كۆيمەك ①疼心
 بوۋاينىڭ نەۋرىسىگە ئىچى كۆيدى-
 دۇ. 子孙小疼心爷爷 ②情钟
 ئۇنىڭ گۈلشەنگە ئىچى
 كۆيۈپ كېلىۋاتقانلىقى ھەممىگە ئايان ئىدى. 丽古于情钟他
 知周所众已鲜
 ئىچى كۈچلۈك <成> 强好性生، 胜好强争
 بىلىنىڭ بەك ~ ، ناھەقچىلىكىنى كۆرسە چىداپ تۇرالمىدۇ. 这
 屈冤了不受， 强好性生子孩
 ئىچىگە ئالماق ①纳接
 ھۇلار مېنى ئىدە-
 چىگە ئالمىدۇ. 里心在放②. 我纳接不们他. ئايمىخاذا.
 نىڭ گېيىنى ئىچىڭىزگە ئېلىپ كەتسەڭ. 的罕姆依阿把别你
 里心在放话
 ئىچىگە تىنماق <成> 里心在憋(恼苦把)
 ئىچىگە جىن كىرمەك <成> 胎鬼怀心①
 مۇنچە-
 ۋالا پۇلنى كۆرگەن باراڭنىڭ ئىچىگە جىن كىردى. 多么这到见

- ②脏内，官器部内 <理生> ① ئىچكى ئىزا
- 项内<数>
- 税物货内国 <经> . ئىچكى باج
- 市场市内国 <经> ئىچكى بازار
- 系联在内 <哲> ئىچكى باغلىنىش
- 角内 <数> ئىچكى بۇلۇك
- 压内 <物> ئىچكى بېسىم
- 物生寄内 <生> ئىچكى پارازىت
- 膜内 <医> ئىچكى پەردە
- 质内 <医> ئىچكى پىلازما
- 汇内 <经> ئىچكى پېرېۋوت
- 计审部内 ئىچكى تەپتىشلىك
- 集子 <数> ئىچكى توپلام
- 动暴部内 ئىچكى توپىلاڭ
- 力推内 <物> ئىچكى تۈرتكە
- 皮内 <理生> ئىچكى تېرە
- ②制牵部内，控内 <经> ① ئىچكى تىزگىنلەش
- 抑制内 <医>
- 架手脚里 <建> ئىچكى جازا
- 穉内 <植> ئىچكى چاناق
- 河内 <地> ئىچكى دەريا
- 界世心内 ئىچكى دۇنيا
- 海内，海陆内 <地> ئىچكى دېڭىز
- 径内 <数> ئىچكى دىئامېتىر
- 径半内 <数> ئىچكى رادىئۇس
- 债公内国，债内 <经> ئىچكى زايوم
- 伤内 <医> ئىچكى زەخىملىنىش
- 菌生内 <生> ئىچكى زەمبۇرۇغ
- 路电内 <物，电> ئىچكى زەنجىر
- 素毒内 <医> ئىچكى زەھەر
- 盾矛部内 <哲> ئىچكى زىددىيەت
- 存内 <电> ئىچكى ساقلىغۇچ
- 线内 <军> ئىچكى سەپ
- 战作线内 لىش
- 因内 <哲> ئىچكى سەۋەب
- 星行内 <天> ئىچكى سەييارە
- 贸内，易贸内国 <经> ئىچكى سودا
- 域水内 ئىچكى سۇ تەۋەلىكى
- 骨内，络骨内 <理生> ئىچكى سۆڭەك
- 擦磨内 <物> ئىچكى سۈركىلىش

心留，心

ئىچىر كەشمەك 间无密亲，近亲〔动〕 بىز بىر يىل بىللە
ئىشلەپ ئاكا - ئۆكىدەك ئىچىر كىشىپ قالغاندۇق . 同共们我
人的酒喝爱 ئىچىر مەن . 弟兄如亲经已年一了作工
〔静〕

喝始开刚〔静〕 ئىچىر مە - ئىچىمەي

的语尔吾维代现于当相)里，内 <古>〔静〕 ئىچىرە
(格位和格向

衷诉倾 肠衷〔静〕 ئىچ - باغرىنى تۆككەك
迹心白剖 肠 / ئىچ - باغرىنى يارماق

سرت 〔静〕 外内: ئىدارىنىڭ ئىچى - سىرتىدا بۇ
توغرۇلۇق جىق گەپلەر بولۇۋاتىدۇ . 纷论议此对外内关机 . 纷

قارنى 〔静〕 ①脏六腑五，②转 <衷苦>، ئىچ - قارىنى
قارىنىڭكىنى يىگىتكە يىپىدىن يىگىنىسىگىچە
سۆزلەپ بەردى . 小了诉告地十一一事心的她把娘姑 . 子伙

衷诉倾，事心说诉 <成> ئىچ - قارىنىنى تۆككەك
民农向们我 . 肠: بىز دېھقانلارغا ئىچ - قارىنىمىزنى تۆكتۈق . 事心了说诉

畅情心，堂亮里心 <成> ئىچ - قارىنى ئېچىلماق
快: ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشىۋېدىم، ئىچ - قارىنىم خېلى ئېچىلىپ
قالدى . 多许了堂亮里心，儿会一了聊他和我 .

ئىچقويۇن - تاشقويۇن 间无密亲〔静〕 片一成打，
دوستلار 间无密亲 / 友朋的间无密亲 ىلەن ~
بولۇشى كېرەك . 片一成打众群民农同要部干 .

ئىچقويۇن - تاشقويۇن بولماق 间无密亲 一成打，
片: شۇنىڭدىن كېيىن بىز ئۇلار بىلەن ئىچقويۇن - تاشقويۇن
بولۇپ كەتتۇق . 片一了成打们他和就们我后以此从 .

入弄，入进使 <古>〔动〕 ئىچكىرەمەك

者血嗜，鬼血吸 <古>〔静〕 ئىچكىكەك

的吃难，的喝难〔静〕 ئىچكىكۈسسز

ئىچكىكۈلۈك = ئىچكىسلىك

ئىچكى ①〔静〕 的部内，的存内，的内①
情 / ~ سر 幕内 / ئوبىيكتىپ شەيئىلەرنىڭ ~ باغلىنىشى
务事内国 ②系联在的物事观客 ~ ئىشلار

泌分内 <理生> ئىچكى ئاجراتما

ئىچكى ئامىل <哲> 因内: 素因在内，因内
مۇھىم رول ئوينىغان . 用作要重了起因内上事件这在 .

环循内 ئىچكى ئايلىنىش

象同质类 <地> [静] ئىزومورفىزم
 素能异质同 <化> [静] ئىزومېر
 化构异 <化> [动] ئىزومېرلەنمەك
 烷辛异 <化> [静] ئىزوتوكتان
 ئىزوتوت = پەي
 年后 <古> [静] ئىزى¹
 分十，极，太，很 <古> [静] ئىزى²
 ئىس [静] 烟: قويۇق ~ 烟浓 / چىمماق / ئوچاق.
 ئىن ~ يانماق / 烟倒子炉 / كۆزۈمنى ئېچىشتۇرۇۋەتتى.
 了烟串饭. 睛眼的我了熏烟
 ئۇ ئىسنى بۇلۇتقا كۆرسەتمەيدىغان، يۇندىسىنى ئىتقا كۆرسەتمەي.
 饭剩见狗饿让不، 烟到见彩云让不是他.
 دىغان ئادەم. “拔不毛一鸡公铁”同喻: 人的
 毒中气煤 ئىس ئالماق
 ئىسپات (ئىسپاتى) [静] 据凭، 证凭، 明证， 据证
 چىلىك ~ 据证的靠可 / 据证示出 / 据证
 شۇنداق، يەنىلا ~ بولۇشى كېرەك. 此如虽话.
 要然仍是但， 证凭有
 ئىسپات ئالماق <法> 证取
 ئىسپات تاپماق 证求
 ئىسپات تالونى <经> 单凭， 单批
 ئىسپات تېمىسى <逻> 题论
 ئىسپات قەغىزى 信明证
 ئىسپات نەزەرىيىسى <逻> 论明证
 ئىسپاتسىز [静] 据证有没: گەپ ~ / 话的据证无
 خەۋەر 据无凭无 息消
 ئىسپاتلىماق «ئىسپاتلىماق» 态动使的
 ئىسپاتلاشماق «ئىسپاتلىماق» 态同共的: ئۇلار كۆپلىگەن ئەم.
 لىي مىساللار ئارقىلىق بۇ ئۇسۇلنىڭ ئۈنۈم بېرىدىغانلىقىنى ئىس.
 效有法方个这明证例实多许过通们他.
 ئىسپاتلانماق «ئىسپاتلىماق» 态动被的: كىتابىي بىلىملەر ئە.
 ەلىيەتتە ئىسپاتلىنىدۇ. 证印到得中践实在识知本书.
 جاۋابكارنىڭ گۇناھسىزلىقى ئىسپاتلاندى. 到得罪无的告被.
 实证了
 ئىسپاتلىق [静] 据证有: قۇرۇق سۆز قىلماي، ~ سۆز.
 لك. 据证有要话说، 说瞎空凭别你.
 ئىسپاتلىق شەكىل <逻> 式证带
 ئىسپاتلىق ماركا <经> 标商明证
 ئىسپاتلىماق [动] 明证، 实证: بۇ ئۇسۇلنىڭ كۆزقاراشنىڭ
 توغرىلىقىنى ئىسپاتلىدى. 的确正是点观的他明证这.

ئىزمىلىك [静] 的: خۇرچۇن 褙带的褙带
 ئىزمىلىمەك [动] 褙纽扣
 ئىزنا (ئىزناسى) [静] 迹遗، 迹痕①: كونا تامنىڭ ئىزناسى
 廓轮②迹痕的墙旧: رەسم بىر ئادەمنىڭ ئىزناسىنى سى.
 زىپ چىقاردى. 廓轮的人个一了出画家画.
 型字③: 型打 چىقارماق ~
 ئىزناسىز [静] 的痕迹无
 ئىزناسىز سىزما <艺> 涂平(的画绘)
 ئىزناك [静] 章证، 章徽: مەكتەپ ئىزنىكى 徽校 / خاتىرە
 ئىزنىكى 章念纪
 ئىزنالىق [静] 的痕迹有، 廓轮有: سىزما ~ 痕有
 画绘的迹
 ئىزھار (ئىزھارى) [静] 白表، 诉倾
 ئىزھار قىلماق 诉倾، 露吐: كۆڭلىدىكىنى ~
 肠衷诉倾 / ئۇ خېتىدە ئۆزىنىڭ سەنئەتكە بولغان قىزغىنلى.
 قىنى ئىزھار قىپتۇ. 爱热的术艺对了说诉里信在他.
 ئىزوتروپىيە [静] ① <地> 性同向 <物> ② 同向各
 性
 ئىزوتوپ [静] <物، 化> 素位同: تەركىبى 素位同
 分成
 ئىزوتوپ گېئولوگىيىسى <地> 学质地素位同
 ئىزوتونىيە [静] <物، 化> 性压渗等، 性渗等
 ئىزوتېرما [静] <物> 象现温等، 温同
 ئىزوتېرمىك [静] <电> 温等
 ئىزوفازا [静] ① <天> 线相等 <地> ② 位等(食日)
 相
 ئىزوتوپىس [静] <建> 线高等
 ئىزوتوپىس ئارىلىقى 距高等
 ئىزولىياتسىيە [静] <物> 缘绝
 ئىزولىياتسىيلىك [静] <物> 的缘绝
 ئىزولىياتسىيلىك مۇھىت <物> 质介缘绝
 ئىزولىياتسىيلىك ئۆتكۈزگۈچ <物> 体导缘绝
 ئىزولىياتسىيەلەنمەك «ئىزولىياتسىيلىك» 态动使的
 ئىزولىياتسىيەلەشمەك «ئىزولىياتسىيلىك» 态同共的
 ئىزولىياتسىيەلەنمەك «ئىزولىياتسىيلىك» 态动被的
 ئىزولىياتسىيلىمەك [动] 缘绝
 ئىزولىياتور [静] <物> 体缘绝
 ئىزولىياتور لېنىنا <电> 带缘绝
 ئىزومورفى [静] ① <化> 晶同 ② <地> 象现晶同
 象同质类، 形同

<数>②术视体立 <医>①〔静〕 ئىستېرېئوگرافىيە
 法画平体立
 的面平体立〔静〕 ئىستېرېئوگرافىيىلىك
 影投面平体立 ئىستېرېئوگرافىيىلىك پروېكسىيە
 声体立 ئاۋاز ~ : 的体立〔静〕 ئىستېرېئولۇق
 视电体立 <电> ئىستېرېئولۇق تېلېۋىزىيە
 图地体立 <地> ئىستېرېئولۇق خەرىتە
 全，影摄体立 <艺> ئىستېرېئولۇق فوتوگرافىيە
 影摄息
 构结体立 <文> ئىستېرېئولۇق قۇرۇلما
 影电体立 <艺> ئىستېرېئولۇق كىنو
 战体立 <军> ئىستېرېئولۇق ئۇرۇش
 机音录声体立 ئىستېرېئولۇق ئۇنئالغۇ
 业农体立 <农> ئىستېرېئولۇق يېزا ئىگىلىكى
 几体立，学何几体立 <数>〔静〕 ئىستېرېئومېتىرىيە
 何
 病癒，里底斯歇〔静〕 ئىستېرىيە
 领占，服征〔静〕 (ئىستېلاسى) ئىستېلا
 领占，服征 ئىستېلا قىلماق
 者领占，者服征〔静〕 ئىستېلاجى
 策政服征 (ئىستېمالى) ئىستېلاجىلىق ~ : 领占，服征〔静〕
 意义用常的词 مەنىسى ~ سۆزنىڭ ~ مەنىسى
 税费消 <经> ئىستېمال بېجى
 膨胀费消 <经> ئىستېمال پاخاللىقى
 学理心费消 <心> ئىستېمال پىسخولوگىيىسى
 出支性费消 ئىستېمال چىقىمى
 次层费消 ئىستېمال دەرىجىسى
 域领费消 ئىستېمال ساھەسى
 金基费消 ئىستېمال فوندى
 用使① قىلماق ~ : كۈندىلىك ئىستېمال قىلىدۇ.
 用 ~ تاماق، 用服، 用饮، 用食②货百用日
 餐 / دورا ~ 药服
 值价用使 ئىستېمال قىممىتى
 社作合费消 ئىستېمال كوپراتىپى
 向倾费消 <经> ئىستېمال مايلىلىقى
 资投性费消 ئىستېمال مەبلەغى
 式方费消 <经> ئىستېمال ئۇسۇلى
 料资费消 ئىستېمال ۋاستىلىرى
 学经济费消 ئىستېمال ئىقتىسادشۇناسلىقى

ئىستېكىسىز ~ : 的志有没، 的愿意有没〔静〕 ئىستېكىسىز
 ئادەم بولمايدۇ . 人的志有没在存不上界世 .
 层流平 <气>〔静〕 ئىستراتوسفېرا
 顶层流平 <气> ئىستراتوسفېرا چوققىسى
 子层 <物>〔静〕 ئىستراتون
 略战〔静〕 ئىستراتېگىيە
 家学略战〔静〕 ئىستراتېگىيەشۇناس
 学略战〔静〕 ئىستراتېگىيەشۇناسلىق
 想思略战 ~ ئىدىيە 的略战〔静〕 ئىستراتېگىيىلىك
 点据略战 ئىستراتېگىيىلىك پونكىت
 貳拗角羊，貳子花旋毛毒 <药>〔静〕 ئىستروفانتىن
 (号符)头箭②针指①〔静〕 ئىستىرېلكا
 表的针指带 ~ : 的针指带〔静〕 ئىستىرېلكىلىق
 格严 <物>〔静〕 ئىستىرېكسىيە
 栏专〔静〕 ئىستون
 家作栏专 ئىستون يازغۇچىسى
 筒炮，筒枪〔静〕 ئىستوۋۇل
 的式词形容的 «ئىستوۋۇل» ئىككى ~ ئوۋ
 枪猎筒双 مەلتىقى
 生学大〔静〕 ئىستۇدىنت
 厂片制 <艺>〔静〕 ئىستۇدىيە . تەڭرىتاغ كىنو ئىستۇدىيە .
 厂片制影电山天 يىسى ئىستۇدىيە / شائىخىي كىنو تەرجىمە ئىستۇدىيە .
 厂制译影电海上 سى
 烟硝，雾烟，烟云，火烟〔静〕 ئىس - تۈتەك : ھاۋانى
 ~ قاپلاپ كەتتى . 漫弥硝烟空天؛ 漫弥雾烟空天 .
 脂硬 <化>〔静〕 ئىستېئارىن
 酸脂硬 <化> ئىستېئارىن كىسلاتاسى
 职辞求请 (ئىستېپاسى) ~ : 职辞〔静〕 ئىستېپا
 职辞，退引 ئىستېپا بەرمەك
 呈辞〔静〕 ئىستېپانامە
 ىستېدات = قابىلىيەت
 ىستېداتلىق = قابىلىيەتلىك
 醇固类，(物化合)族甾 <化>〔静〕 ئىستېروئىد
 学化族甾 <化> ئىستېروئىد خىمىيىسى
 醇固类，素激类甾 <生> ئىستېروئىد ھورمۇن
 素激
 体立 <物>〔静〕 ئىستېرېئو
 学化体立〔静〕 ئىستېرېئوخىمىيە
 体 <医>②镜体立 <物>①〔静〕 ئىستېرېئوسكوپ
 镜视

封建风

ئىستېمەك [动] 求企, 求迫. ۇ پۈتۈن ۇجۇدى بىلەن خىزى.
متىنى ياخشى ئىشلەشنىلا ئويلايدۇ, باشقا ھېچنەرسە ئىستىد.
مەيدۇ. 么什求企不并, 好搞作工把想意一心一他.

ئىستېمۇلىن = قوزغاتقۇچ دورا

ئىستىنجا [静] <宗> 下净: ~ قىلماق 净小, 净.
ئىستېھكام (ئىستېھكامى) [静] <军> 事工, 地阵: ئىس-

تېھكامنى مۇستەھكەملىمەك 地阵固圉

ئىستېھكام ئۇرۇشى <军> 战地阵

ئىسچوت [静] 户帐: ~ ئاچماق 户帐开

ئىسچوتچىك = توك سائىتى

ئىسخېما [静] 图意示, 表图, 解图, 图: ئىستانوك ئىس-

خېمىسى 图床机 / شەھەر قاتناش ئىسخېمىسى 通交市城

图 / سۈنئىي ھەمراھنىڭ ئايلىنىش ئىسخېمىسى 运星卫造人

图意示行

ئىسراپ [静] 费浪

ئىسراپ بولماق 费浪: بۇ ئۆستەك چېپىلىشتىن بۇرۇن
سۇ بەك ئىسراپ بولۇپ كېتەتتى. 渠条这挖开 的水前以.
. 重严很费浪

ئىسراپ قىلماق 费浪: پۇلىنى ~ 钱金费浪 / ۋاقىتىنى

~ 间时费浪 / كۈچنى ~ 力精费浪

ئىسراپچىلىق [静] 费浪: ۋاقىت ئىسراپچىلىقى 浪的间时

费 / خىيانەتچىلىك بىلەن ~ ئېغىر جىنايەت. 费浪和污贪.

. 罪犯的重严是

ئىسراپخور [静] 者费浪

ئىسراپخورلۇق = ئىسراپچىلىق

ئىسرافىل [静] <宗> 勒菲拉斯依 <古> 的说传《经兰古》

“尔斐拉”称《经圣》，一之使天大四的拉安

ئىسرە [静] <古> 面下在 低:

ئىسرىق [静] 香 [静] 蓬驼骆燃点, 清气空使叶枝树柏,

(邪驱或新

ئىسرىق سالماق 香熏

ئىسرىقدان [静] 炉香

ئىسرىقلانماق «ئىسرىقلماق» 态动使的

ئىسرىقلانماق «ئىسرىقلماق» 态动被的

ئىسرىقلماق [动] 熏火用(后叶枝树柏燃点)

ئىسرىم [静] <古> 的头眉皱

ئىسسىتقۇ [静] ① (心人暖) 语话, 动行, 动行: ياخشى سۆز

~ , يامان سۆز سوۋۇتقۇ. <谚> 心人暖话好, 心人暖话好

ئىسسىتقۇسى 语咒(的鬼驱)②. 心 咒的师巫

ئىستېمالچى [静] 者费消, 户用: ئىستېمالچىلارنىڭ ھو-

قۇق - مەنپەئىتى 益权者费消

ئىستىئارە [静] <文> 喻隐

ئىستىبادات [静] 裁独, 制专: ~ ھۆكۈمەت 府政裁独

府政制

ئىستىباداتچىلىق [静] 义主裁独, 义主制专

ئىستىباداتلىق [静] 裁独, 制专: ~ قىلماق 裁独搞

制专行

ئىستىخىيە [静] 发自

ئىستىخىيەچىلىك [静] 论发自

ئىستىخىيەلىك [静] <哲> 的发自

ئىستىخىيەلىك ماتېرىيالنىزم 义主物唯发自

ئىستىراتېيە [静] <印> 版铅, 型纸

ئىستىرېپتومىتسىن <药> [静] 素霉链

ئىستىسقا [静] <医> 水腹

ئىستىسىنا [静] 消对, 消抵, 斥排, 外例: كۈچلەرنىڭ

بىر - بىرىنى ~ قىلىشى 消对的量力 / رېئالزىملىق ئىجادد-

يەت ئۆسۈلى سەنئەتتىكى مۇبالغىنى ~ قىلمايدۇ. 义主实现

. 张夸的上术艺斥排不并法方作创

ئىستىسناسىز [静] 的外例无

ئىستىغپار [静] <宗> 悔忏

ئىستىغپار ئېيتماق <宗> 悔忏

ئىستىقامەت [静] <宗> 静坐 <宗> 一之修功教兰斯伊

洁纯到达求以, 词诵赞念, 眠睡少, 食饭少间期静坐

(的目的灵心

ئىستىقامەت قىلماق <宗> 静坐

ئىستىقامەتتە ئولتۇرماق <宗> 坐打, 静坐

ئىستىقامەتچى [静] 者静坐

ئىستىقبال (ئىستىقبالى) [静] 途前, 程前: پارلاق ~ 明光

途前的

ئىستىقبالىسىز [静] 的途前无, 的途前景暗

ئىستىقبالىلىق [静] 的途前有: ~ ياش 的途前有

人年青

ئىستىتىل [静] ① 风作: تۇرمۇش ئىستىتىلى 风作活生

ئىستىتىلى ② 风党: 格风 ② 格风: ئۆگىنىش ئىستىتىلى / يازغۇ-

چىلىق ئىستىتىلى 格风的家作

ئىستىتىلىتىكا [静] <语> 学辞修

ئىستىتىلىتىكىلىق [静] 的辞修

ئىستىتىلىتىكىلىق ۋاستە 格辞修, 段手辞修

ئىستىتىلى [静] 的风作: پارتىيىنىڭ ~ قۇرۇلۇشى 作的党

ئىسسىقلىق ئالماشتۇرۇش <物> 换交热
 ئىسسىقلىق بايلىقى 源资热, 源资量热
 ئىسسىقلىق پومپىسى 泵热 <物>
 ئىسسىقلىق تارقاقچۇق 器热散 <物>
 ئىسسىقلىق ئاشمىسى 疹粟 <医>
 ئىسسىقلىق تەڭپۇڭلۇقى 衡平热 <物>
 ئىسسىقلىق توسالغۇسى 障热 <物>
 ئىسسىقلىق تېخنىكىسى 学工热 <电>
 ئىسسىقلىق چىقماق 子痒长
 ئىسسىقلىق سەرپىياتى 量热耗
 ئىسسىقلىق سېزىمى 觉温 <理生>
 ئىسسىقلىق سىغىمى 量容热 <物>
 ئىسسىقلىق قارشىلىقى 阻电敏热 <物>
 ئىسسىقلىق قىلماق ① 汗发: سوغۇقنىز ئېشىپ كېتەتۇ، ئىسسىق قىلىڭ. 热嫌② 吧汗发发，寒了受你.
 بۇ چاۋان ئىسسىق قىلدى. 热太服衣这穿.
 ئىسسىقلىق قىممىتى 值热
 ئىسسىقلىق كۈچى 力热 <物>
 ئىسسىقلىق مەنبەسى 源热 <物>
 ئىسسىقلىق مېخانىكىسى 学力热
 ئىسسىقلىق مىقدارى 量热 <物>
 ئىسسىقلىق ئۆتكۈزمەك 热导, 导传热 <物>
 ئىسسىقلىق ئۈنۈمى 率效热
 ئىسسىقلىق ئېففېكتى 应效热 <物>
 ئىسسىقلىق ئېنېرگىيىسى 能热 <物>
 ئىسسىقلىق ئىلمى 学热 <物>
 ئىسسىقلىق يىغقۇچ 器暖采
 ئىسسىقلىق² 由天二第礼婚在, 俗习族尔吾维 <静>
 饭(的家男到送方女) 饭送 بارماق ~ ئېلىپ
 ئىسسىقلىق³ 子痒 <静>
 ئىسسىقلىق <动> 热: ئۇ ئىسسىقلاپ كېتىپ جۇۋىسىنى سېلىد.
 ۋەتتى. 热脱了去
 ئىسسىقلىقدا <静> 热趁①: تاماقنى ~ يېمەك 饭吃热趁
 早趁: بۇ يەردىن ~ كېتىۋالايلى. 地个这开离早趁们咱
 方
 ئىسسىقلىق <动> 热变①: ھاۋا ئىسسىدى. 变候气
 了热. كۈن ئىسسىدى. 了热天. 热发②: پۈتى ~ 脚腿
 热发上身 ~ بەدىنى / 热发
 ئىسسىقلىق قىلماق «ئىسسىقلىق» 态动使的
 ئىسسىقلىق «ئىسسىقلىق» 态复自的

ئىسسىقلىق ئالماشتۇرۇش «ئىسسىقلىق» 态同共的: ئۇلار ئوت يېقىپ
 ئىسسىقلىق ئولتۇراتتى. 暖取火起生们他
 ئىسسىقلىق پۇلى 费炭冬, 费火烤, 费暖取
 ئىسسىقلىق <物, 数> [静] 面球
 ئىسسىقلىق <物, 数> [静] 的面球
 ئىسسىقلىق ئاسترونومىيە <天> 天文面球
 ئىسسىقلىق ئەينەك <物> 镜面球
 ئىسسىقلىق تىرگۈنومېتىرىيە <数> 角三面球
 学
 ئىسسىقلىق دولقۇن <物> 波面球
 ئىسسىقلىق گېئومېتىرىيە <数> 何几面球
 ئىسسىقلىق لېنزا <物> 镜透面球
 ئىسسىقلىق ماياتنىك <物> 摆面球
 ئىسسىقلىق <宗> [静] 人亡对林斯穆)舍施, 特戛斯伊
 戒斋能未故因前生 式方罪赎种一的取采所等觐朝,
 (人穷给舍施偿补为作等物实, 财钱以即
 ئىسسىقلىق ئالماق 物舍施收, 金舍施收
 ئىسسىقلىق بەرمەك 物舍施发分, 金舍施发分
 ئىسسىقلىق <宗> [静] 人的施舍受接
 ئىسسىقلىق <动> [静] 鸟平太
 ئىسسىقلىق <静> 哨鸽
 ئىسسىقلىق <动> 哨吹, 哨口打, 哨打: ئۇلار ماڭا
 قاراپ بىر ئىسسىقلىق قويدى. 哨口声一了打我朝们他
 ئىسسىقلىق «ئىسسىقلىق» 态同共的
 ئىسسىقلىق <静> 声哨啾
 ئىسسىقلىق (ئىسكىپ) <静> 钉蟻蚂
 ئىسسىقلىق = ئاتلىق لىن ىسسىقلىق
 ئىسسىقلىق <地> [静] 岩长砂
 ئىسسىقلىق (ئىسكىتى) <静> 样式: بۇ كىيىم ئىسكىتىدىن كې.
 了样走服衣件这. ھەر خىل ئىسكىتتىكى كىيىملەر
 衣服的种类各
 ئىسسىقلىق كىرىمەك 丽秀变: يېڭى فورما ئۇنىڭغا خېلى
 ئىسسىقلىق كىرگۈزۈپتۇ. 丽秀分几了添增她给样式新.
 好段身的你, 子孩! جۈمۈ! 看!
 ئىسسىقلىق <静> 的看难样模, 的看难形外: ئورۇند.
 人女的看难样模 子凳的看难形外 / ~ ئايال
 ئىسسىقلىق <静> 的美优段身, 的看好材身①
 看好样式 的看好样式② 人女的美优段身
 子靴皮的

سى ~ 事私 / ئۆي ئىشى 务家 / ~ ئادەمگە باغلىق.
 为人在事 ~ ناھايىتى ئوڭۇشلۇق بولدى. 利顺很情事.
 مۇناسىۋەتلىك ئىشلار ھەققىدە مەسلىھەتلەشمەك
 宜 / ~ ئۈستىسىدىن قورقار. <谚> 家行怕事. كۈچ
 بىرلىكتە، ~ ئۈملۈكتە. <谚> 量力有结团.
 齐 ~ ئالدىراش ئىشلار 务事 / ئىنقىلابىي ئىشلار 革命
 业 / قەھرىمانلىق ئىش ئىزلىرى 英雄事迹 / دىققەت قىلىدۇ.
 خان ئىشلار 注意② 事项，活计: قارا ~ 活粗 / يىغىنە
 ئىشى 活线针 / سىز كەنتىڭ ئىشلىرىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ قوۋ.
 سىڭىز. 下一排安计活的上村把你. ~ بار يەردە ئاش
 بار. <谚> 吃饭有就干活有. <物>③ 功
 ئىش ئادىمى 踏实肯干的事: مېنىڭچە، ھامۇت
 ھەقىقىي بىر ~ . 看我. 人的干肯踏实正真是提木阿.
 ئىش ئاقماق 功成情事، 利顺情事: ئۇ يان ئويلا،
 بۇ يان ئويلا، سىز يېزا باشلىقى بولسىڭىز، ئىشىمىز ئاقىدۇ دېگەن
 يەرگە كەلدىم. 想右想左我. 想你想到是长乡的们我.
 功成会儿事.
 ئىش باسماق 忙繁情事، 多太情事: كۆرۈپ تۇرۇپتە.
 لا، ئىش بېسىۋالدى، ۋاقىت چىقىرىۋالدىم. 了见看你.
 多太 间时出不抽我.
 ئىش باشقارمىسى 办事
 ئىش باشلىماق 工开، 工施
 ئىش بۇزار 儿头的事坏، 马之群害
 ئىش بۇزۇقى = ئىش بۇزار
 ئىش بېشى ① 工头 ② 带人头
 ئىش بېلىتى 单工派
 ئىش پىرىنسىپى <物> 理原的功
 ئىش پېتىر 办难情事: ئۇنىڭ ئىشى پېتىر.
 办难
 ئىش تاپماق ① 活找 ② 作工找، 事找， 事惹
 烦麻: بۇ نېمە قىلغىنىڭىز؟ ئۆزىڭىزگە ئىش تاپماقچىمۇسىز؟
 的搞咋是这你 呀事惹己自给要؟
 ئىش تارتماق (鞋皮给) 上楦
 ئىش تاشلاش سۇغۇرتىسى <经> 险工罢
 ئىش تاشلىماق ① 工下作 ② 工罢
 ئىش تاڭ ئاتماسلىق <成> 事于济无
 了不决解， 事于济无
 题问: يىغلىمىسلا، يىغا بىلەن ئىش تاڭ ئاتمايدۇ.
 哭别你.
 题问了不决解哭
 ئىش تامام - ۋەسسالام <习> 成告功大
 大事万， 成告功大
 吉

ئىست [叹] 惜可: ~ ، سەل كېچىكىپ كەپتىمەن، پويىز
 كېتىپ قاپتۇ. 惜可. 了走开经已车火， 步一了迟来我.
 ~ ، بىرنەچچە يىل ئوقۇغىنىم بىكار كەتتى. 惜可.
 年几这我， 惜可.
 了读白书
 ئىسىرغانماق <古> [动] 脸了红羞 <古> [动] 情为难， 意好不
 思
 ئىسىرماق <古> [动] 咬
 ئىسك <古> [静] 的旱干， 的涸干
 ئىسىم (ئىسمى) [静] ① 名， 名: ئادەم ئىسمى / 名人 ~
 قويماق 起名 / ئىسىڭىز نېمە؟ 字名起
 字名起 / 字名起
 了评批名指导领. 了评批名指导领.
 词名 <语>②. 我
 ئىسىمداش [静] ① 名同: مەن ئۇنىڭ بىلەن ~ . 他和我
 词名动 <语>②. 名同
 ئىسىمسىز [静] 的名匿， 的名无
 ئىسىمسىز باي <经> 股名记无
 ئىسىمسىز پۇل چېكى <经> 票支名记不
 ئىسىمشۇناس [静] 家学名姓
 ئىسىمشۇناسلىق [静] 学名姓
 ئىسىم - فامىلە [静] 名姓
 ئىسىم - فامىلە ھوقۇقى <法> 权名姓
 ئىسىملاشماق <动> [语] <语> 化物名: ئىسىملاشقان سۈپەت
 词容形的化物名
 ئىسىملىك [静] ① 单名， 册名: مۇكاپاتلانغۇچىلار ئىسىملىكى
 册名 / 单名人奖受 / 册名生学
 册名 / 册名生学
 لىكتىن ئۆچۈرۈۋەتمەك 除名② 名: بۇ مەھەللىدە ساير ~
 ئادەم بارمۇ؟ 这个村里有叫萨比的人？
 ئىسىملىك باي <经> 股名记
 ئىسىملىك پۇل چېكى <经> 票支名记
 ئىسىيان (ئىسىيان) [静] 反造， 乱叛， 变哗: ئىسىيانى باس-
 叛平
 ئىسىيان قىلماق = ئىسىيان كۆتۈرمەك
 ئىسىيان كۆتۈرمەك 乱叛， 反造
 ئىسىيانچى [静] 者乱叛， 者反造
 ئىسىيانچىلىق [静] 为行变哗， 为行乱叛， 为行反造
 ئىسىيانكار = ئىسىيانچى
 ئىسىيانكارانە [静] 以反造， 神精反造
 ئىسىيانكارلىق [静] 反造: ~ روھى 神精反造
 ئىش [静] ① 事， 情事، 宜事， 务事， 业事， 项事: ھۆكۈ-
 مەن ئىشى 公事 / دۆلەتنىڭ چوڭ ئىشلىرى 大家国事 / شەخ-

ئىشقا سالماق ① 用使، 用动: كونا چارىنى ~ 用使
 调②察警装武用动 ~ قصوراللق ساقچىلارنى / 法办旧
 素因极积切一动调 ~ بارلىق ئاكتىپ ئامىللارنى ~ 动
 任 ~ 用选، 用起， 用任 ئىشقا قويماق
 亲唯人任 ~ ئۆز يېقىنلىرىنىلا ~ 贤唯人
 业就 ئورۇنلاشماق
 ئىشقا يارماق ① 事顶， 事中: بۇ چارە ئىشقا يارمايدۇ .
 这法不予中用: ② 家当: كەمبەغەلنىڭ بالىسى بالدۇر
 ئىشقا يارايدۇ . 家当早子孩的人穷
 ئىش قەغىزى 笺用公
 ئىش قىلماق ① 事做، 事办، 事干， 情事② 事用: ھېس-
 سياقا بېرىلىپ ~ 事用情感
 ئىش كۆرگەن 广识多见， 历阅有، 识见有: ~
 ئادەم 人的历阅有
 ئىش كۆرمەك 事办، 情事干: ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ
 事办况情际实按 ~
 ئىش كۆرمىگەن 短识见، 浅历阅، 事懂不
 ئىش كۈتمەك 业待: ئىش كۈتۈپ تۇرۇۋاتقانلار 人业待
 员
 ئىش كۈنى 日作工
 ئىش كىيىمى 服作工
 ئىش مەيدانى 地工
 ئىش مىقدارى 量作工
 ئىشنىڭ بېشىنى تۇتماق <成> 事干، 儿活干:
 تېزەرك بىرەر ئىشنىڭ بېشىنى تۈتۈپ، قەرزىڭنى تۆل! 快赶
 ! 掉还债的你把، 儿活些干
 ئىشنىڭ تىلى <成> 儿门窍: ئىشنىڭ تىلىنى بىلمەك
 行懂، 门窍懂
 ئىشنىڭ قىزىقى 的思意有، 的彩精: گەپ قىلماڭلار،
 ئىشنىڭ قىزىقىنى ئاغرىدا ئاڭلايسىلەر . 说别， 了彩精， 还的
 呢面后在
 ئىشنىڭ يولى 理事، 理道: ھەر ~ بار . 都事种各
 门窍有 理事究讲要都事事
 ئىشنى يىغماق 子摊收
 ئىش ھەققى 资工: ئاساسىي ~ 资工本基 / ~ تۈزۈمى
 制资工 / ~ فوندى 金基资工
 ئىش ئوچاستىكىسى 段工
 ئىش ئوخشاشماق <转> 事办， 妥办事， 好办事
 成办
 ئىش ئورنى ① 作工岗位 ② 作工单位 ③ <矿> 工

ئىش تەرتىپى 序工
 ئىش تەقسىماتى 工分: ~ خدمەت ئېھتىياجىغا ماسلد-
 ششى كېرەك . 要需的作工应适要工分 .
 ئىش تەۋرەتمەك <成> 业事番一干، 事干: ئۇ چوڭ
 بىر ئىش تەۋرەتمەدۇ، نېمە؟ 呀事大番一干要是不是他؟
 ئىش توختىماق 工停
 ئىش تۇتماق 事办: زامانغا قاراپ ئىش تۇت، يوتقانغا قا-
 راپ پۈت سۇن . <谚> 办事审时度势، 睡觉丈量被伸
 腿
 ئىش تۈرى 种工
 ئىش تۈزۈمى 制作工
 ئىش تۈگىمەك ① 作工毕完 <转> 蛋完: ئەمدى
 ئۇنىڭ ئىشى تۈگىدى . 了蛋完他下这 .
 ئىش تېرىماق <成> 子娄捅، 烦麻惹 事惹: ئۇ
 يەنە بىر ئىش تېرىپ قويدى . 了子娄下捅又他 .
 ئىش تېشى 的线经紧拉(着吊时绸斯莱特艾织)
 头石
 ئىش تىكەمەك 儿活纫缝干
 ئىشتىن چىقماق ① 用中不: ماشىنا ئىشتىن چىقىپ-
 تۇ . 了坏器机 . ② 了去失作工能， 力去失动劳能: ئۇ
 نەم يەردە ئۇزاق ئىشلىگەن ئادەم بولغاچقا، بالدۇر ئىشتىن چى-
 قىپ كەتتى . 地早过此因， 活干方地的湿潮在期长他 .
 力去失了作工了
 ئىشتىن سىرتقى 的余业: ~ مائارىپ 育教余业 / ~
 تەنتەربىيە مەكتىپى 校体余业
 ئىشتىن قالماق ① 勤缺، 工误: ئۇ بىر ئاي ئىچىدە بەش
 كۈن ئىشتىن قالدى . 天五勤缺他内之月一在 .
 去失② . 力能作工: ئۇ ئائىلىدە دەم ئېلىۋاتىدۇ، ئىشتىن قالغىلى
 خېلى بولدى . 息休里家在他 . 力能作工了去失已早 .
 ئىش چىقماق 题问出، 儿事出
 ئىش رايونى 区工
 ئىشقا ئاشماق 现实: ئۇلارنىڭ تەلىپى ئىشقا ئاشتى .
 了现实求要的们他
 ئىشقا بۇيرۇماق 使支， 使唤， 使指: ئۇ ئۆز ئىشىغا
 خەقنى بۇيرۇشقا ئۇستا ئىكەن . 跑他替人别使指会最他 .
 腿 . 这 . 腿 ىشقا ئۇلار جەزمەن سىزنى بۇيرۇغان بولغىيتتى .
 的干你使指们他是定一事件
 ئىشقا چۈشمەك ① 始开作工 ② 班上 ③ 上任: ئۇ ئى-
 دارە باشلىقى بولغانلىقى جاكارلانغان ھامان ئىشقا چۈشتى . 一
 宣
 布了他任局长上就任了 .

ۋە / 友朋的赖信可最 دوست ~ ئىك / 息消的靠可

划计的握把有 پىلان

的服信人令〔静〕 ئىشەندۈرەرلىك

ئىشەندۈرمەك «ئىشەنمەك» 态动使的: ئۇ بىر ئېغىز سۆز بىلەنلا مېنى ئىشەندۈردى. 他一句就话说得我信了。

态同共的 «ئىشەندۈرمەك» ئىشەندۈرۈشمەك

态动被的 «ئىشەندۈرمەك» ئىشەندۈرۈلمەك

的信可不, 的住不靠, 的靠可不〔静〕 ئىشەنگۈسىز

群信相 ~ ئاممىغا: 任信, 信相, 信〔动〕 ئىشەنمەك

众 / 众 / بۈگەپكە ئىشەنمەيىن. 这我话不信。 بۇ ئادەمگە ئىشەن.

گىلى بولمايدۇ. 此人不可信。 بۇنىڭ راستلىقىغا ~ تەس.

的真是这相以难. ئىشەنگەن تاغدا كېيىك ياتماپتۇ. <谚>

“来而兴乘”: “望所失大”同喻: 羊黄有没上山的望指

。“归而兴败

迹事进先 ~ ئىلغار: 迹事〔静〕 پائالىيەت

ئىشپىيون ئىشپىيون [静] 务特 ~ ئەۋەتمەك 派遣特务 / ئىشپىيون.

防特 防特 防特 防特 防特 防特 防特 防特 防特 防特

动活务特搞 قىلماق ~ 动活务特〔静〕 ئىشپىيونلۇق

罪务特 <法> ئىشپىيونلۇق جىنايىتى

ئىشتاب (ئىشتابى) [静] <军> 部令司 部挥指, 部令司 部挥指, 部令司 部挥指

~ 部总 / 部总 / 部总 / 部总 / 部总 / 部总 / 部总 / 部总 / 部总 / 部总

部挥指设建利水 ئىشتابى قوماندانلىق ئىشتابى

ئىشتات (ئىشتاتى) [静] (的家国等国美) 州, 邦: ئىستاتى

رىكا قوشما ئىشتاتلىرى ئىستاتى / 国众合坚利美 阿

州亚尼福里加 州加斯拉

ئىشتات (ئىشتاتى) [静] 制建, 制编 编短, 编短

编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编

编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编

编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编 / 编

编减, 编缩 / 编减, 编缩 / 编减, 编缩 / 编减, 编缩

准标制编 ئىشتات ئۆلچىمى

ئىشتاتلىق [静] 的编在, 的内编, 的制建, 的编在

员人编在, 员定制

ئىشتاتلىق ئەمەلىي كۈچ <军> 力实制编

草眉画 <植> [静] ئىشتارى

ئىشتان [静] 子裤: يالاك ~ 裤单 / 裤单 ~ 裤单

裤 / 裤 / 裤 / 裤 / 裤 / 裤 / 裤 / 裤 / 裤 / 裤

。“知家自病有家自”同喻: 白明里心谁档

ئىشتانغا چىقارماق 流尿滚屁得吓 ھېلىقى ئەبلەخ

قورقىنىدىن ئىشتانغا چىقىرىۋەتكەندى. 那伙家个吓屁滚

面作

ئىش ئورنىدىن قالماق: 岗下 ئىش ئورنىدىن قالغانلارغا

غەمخورلۇق قىلماق 员人岗下心关

ئىش ئوڭدىن كەلمەك <成> 运好交, 运走

ئىش ئوڭدىن كەلدى. 他运走了。

ئىش ئۆلگى 畜役

ئىش ئۈنۈمى 率效作工

ئىش ۋاقتى ① 作工 ② 时工

ئىشىڭنى قىل <习> 事闲管少: كارىڭ بولمىسۇن,

! 吧开走, 事的你没! ~

ئىش ياقماس 的惰懒, 的活干得懒

ئىشارە [静] 示暗, 示意, 示表 势姿的用所时思意示表,

ئىشارەت [静] 示表 势姿的做所眼, 手用时思意示表

قول ئىشارتى 势手 / مەن ئۇنىڭ ئىشارتىنى چۈشەنمىدىم.

不我明白他暗示。

ئىشارەت تىلى <语> 语体态, 语势手

ئىشارەت قىلماق 示暗, 示意: كۆز ئىشارتى قىلماق

ئىشارەت قىلماق / 意示目以 以目示意 / 以目示意

قىلدى. 上关门把他意示生医.

ئىشارەتلىمەك «ئىشارەتلىمەك» 态同共的

ئىشارەتلىك [静] 的意示: ~ خەرىتە ئىشارەتلىك

ئىشارەتلىمەك <动> 画比, 意示: خەيرۇللا كۆزى بىلەن قا.

ھارنىڭ ئۆيى تەرەپنى ئىشارەتلىدى. 海如拉用眼示意喀了

。边那家尔哈

ئىشان (ئىشانى) [静] <宗> 禅依 (伊禅 首派菲苏教兰斯伊)

在领 与中亚新疆地区别称)

ئىشانلىق «ئىشان» 词名象抽的

ئىشەنچ [静] 任信, 心信, 握把, 儿谱: قەتئىي ~ 定坚

ئىشەنچنى يوقاتماق 心信 / 心信 心信 心信 心信 心信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچنى بەردە قويماق 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信 任信

ئىشەنچسىزلىك «ئىشەنچسىز» 式形词名的

ئىشەنچلىك [静] 的靠可, 的赖信可, 的握把有: ~ خە.

لەقتىن ئۇنىڭ تېنى ئاجىزلاپ كېتىپتۇ . 振不欲食于由 . 他
。了弱变体身

ئىشتىھالىق [静] 欲食有 [静] 的大量饭 . 的大量饭 ~ 他
人的

ئىشتىياق (ئىشتىياقى) [静] 趣志, 趣兴, 致兴, 好癖
ئۇلارنىڭ ئىشتىياقى ئوخشاش . 同相趣志的俩们他 . ئىشدا .
بىياقا بولغان ~ 好癖的学文对 / 好癖كىنى ~ بىلەن ئاڭ .
لسماق 乐音听地勃勃致兴 / 乐音听地 ~ 情纵 ناخشا ئېيتماق
唱歌

ئىشتىياق باغلىماق . 爱热, 好喜; ئۆز خىزمىتىگە ~
乐音好喜 ~ 作工职本爱热

ئىشتىياقى چۈشمەك 爱; 上; 爱 ~ ىزىغا ~ 村农上爱
ئىشچان [静] 快勤, 劳勤, 谨勤; ~ ئادەم 人的快勤
باغۇن 牛黄老 / 丁园的劳勤 / ىشچاننىڭ پۇلى تۈگە .
مەس, بەتخەننىڭ قەرزى . < 谚 > 完不花钱的人谨勤
~ 完不还债的者侈 . 难受苦受者情懒, 餐饱顿顿者劳勤 < 谚 >

ئىشچانلىق «ئىشچان» 的形词名: ئۇ ئىل - يۇرت ئاردا
سىدا ئىشچانلىقى بىلەن مەشھۇر ئىدى . 自以他间民里乡在
。名闻而劳勤的己

ئىشچى [静] 人工
ئىشچى ئاقسۆڭەك 族贵人工
ئىشچىلار سىنىپى 级阶人工
ئىشچىلار غەۋغاسى 潮工
ئىشچىلار ھەرىكىتى 动运人工
ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى 会工
ئىشچى ھەرە < 动 > 蜂工

ئىشچى - خىزمەتچى [静] 工职: ئىشچى - خىزمەتچىلەر
قۇرۇلتىيى 工职代大表会 / ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىش
كۈتۈش سۇغۇرتىسى 工职待业保险

ئىشچى - دېھقان [静] 农工, 民农和人工: ئىشچى -
دېھقانلار ئىشتىياقى 农工联盟 / ئىشچى - دېھقانلار تېز ساۋات
چىقىرىش مەكتىپى 农工速成学校

ئىشچىلىق «ئىشچى» 的象名词: ئىشچىلىققا قوبۇل قىلماق
工招 ~ 装人工
ئىشخانا [静] 坊作①, 房工: تۆمۈرچىلىك ئىشخانىسى 铁
室公办② 铺匠
ئىشخانا خىراجىتى 费公办
ئىشخانا ۋاگون < 交 > 车守
ئىشداش [静] 事同

。流尿

ئىشتىنى تىزىدىن ئاشماسلىق < 成 > 体遮不衣
洗如贫一: ئۇ ئىشتىنى تىزىدىن ئاشماي ئالەمدىن ئۆتتى . 他
。了世过(地洗如贫一)就子日好天一上过有没生一

带裤 [静] ئىشتانباغ

ئىشتانباغى بوش 荡放, 松带腰裤

ئىشتانبايپاق [静] 裤脚连(的穿儿孩小)

ئىشتانسىز [静] 的子裤穿没, 的子裤没
چۈشكە ئىككى غېرىچ بۆز كىرىپتۇ . < 谚 > 人的子裤没
。布粗柞两了见梦

ئىشتانكا [静] ① 铃杠 < 体 > ② 杆油 < 石 >

ئىشتان - كۆخلەك [静] 裤衣

ئىشتانلىق [静] ① 的子裤穿, 的子裤有; كۆك ~ كىشى
一缝可 的子裤缝② 人的子裤蓝穿
布的子裤条

ئىشتە [叹] 哎(女不表人满): ~ نېمە قىلغىنىڭ بۇ! 哎!
! 么什干是这你

ئىشتەي = ئىشتە

ئىشتىراك (ئىشتىراكى) [静] 席出, 临光 加参

ئىشتىراك قىلماق 席出, 临莅 加参; زىياپەتكە ~
会宴席出

ئىشتىراكچى [静] 者加参, 者席出

ئىشتىك [静] 刀刺, 刺枪 ~ 刀刺拼 量饭, 口胃, 欲食 [静]

ئىشتىھا (ئىشتىھاسى) [静] 量饭, 口胃, 欲食
ئىشتىھا ئاچماق 胃开

ئىشتىھا توقمىچىقى < 药 > 勒米阿西日瓦加胃开
片

ئىشتىھا تۇنۇلماق 食伤, 食厌, 振不欲食; كەيپىيات
ياخشى بولمىسا, ئىشتىھا تۇنۇلدى . 东下不吃就, 好不绪情 . 西

ئىشتىھا ساقلىماق 西东好吃着等子肚着空
داستخاندىكى نازۇ - نېمەتلەرگە ئەتگەندىن بېرى ئىشتىھا ساقلىد .
غانىدى . 美的上桌餐吃候等子肚着空起晨早从们他
。肴佳味

ئىشتىھا نەغمىسى 乐音轻的胃开兴助时饭吃

ئىشتىھاسىز [静] 的欲食无, 的食厌; لەغمەنى ~ يەپ ئول .
تۇرغان شەۋكەت قىسقىلا جاۋاب بەردى . 有没但面拌着吃
。答回的短筒了作只提开肖的欲食点一

ئىشتىھاسىزلا نىماق [动] 振不欲食

ئىشتىھاسىزلىق «ئىشتىھاسىز» 的形词名: ئىشتىھاسىز

ئىشقى چۈشمەك 心倾，情钟

ئىشقار (ئىشقارى) 碱 <化>〔静〕 ~ سۈيى 水碱

ئىشقارخور 的碱嗜 <化>〔静〕

ئىشقارخۇمار 的碱喜 <化>〔静〕

ئىشقارلىق 的性碱②的碱有①〔静〕

ئىشقارلىق ئاكومولياتوز <物> 池电蓄性碱

ئىشقارلىق بوياق 料染性碱

ئىشقارلىق پولات 钢性碱

ئىشقارلىق توپا 土碱

ئىشقارلىق توپا مېتاللىرى 属金土碱

ئىشقارلىق تۇز 盐式碱

ئىشقارلىق جنس 岩性碱

ئىشقارلىق دالا شىپاتى <地> 岩长辉性碱

ئىشقارلىق رېئاكسىيە <化> 应反性碱

ئىشقارلىق مېتال <化> 属金碱

ئىشقارلىق مېتال ئاتومى <物，化> 子原属金碱

ئىشقارلىق مىس <化> 铜王

ئىشقارلىق ئوكسىد 物化氧性碱

ئىشقارلىق ئېرىتمە 熔碱

ئىشقىسىز 的好爱无，的情爱无〔静〕

ئىشقى - مۇھەببەت 情艳，情爱〔静〕 ~ ھېكايىسى 情艳

ئىشقى / 说小 ~ خېتى 书情

ئىشقىلاتماق «ئىشقىلىماق» 态动使的

ئىشقىلاشماق «ئىشقىلىماق» 态同共的

ئىشقىلانماق «ئىشقىلىماق» 态动被的

ئىشقىلىپ 助〔助〕 说么怎管不，正反，算总： ~ ئۇ ئاخىر

بارىدى . 去没后最他正反 / ~ بۇ مەسىلىنى چۈشىنىۋال .

دىم . 了懂弄题问个这把算总我 .

ئىشقىلىماق 揉，搓，摩按： قولنى ~ 手搓 / دۈمبىنى

~ 背揉

ئىشقىدۇاز 者好爱，者恋迷〔静〕 توپ ئويناشقا ~ 球

~ 迷 / سازغا 者好爱乐音

ئىشقىۋازلىق 色女，情色〔静〕 ئىشقىۋازلىققا بېرىلمەك 耽

色女于

ئىشكاپ (ئىشكاپى) 子柜〔静〕 كىمىم ئىشكاپى 柜衣 / كد .

تاب ئىشكاپى 橱书

ئىشكالا = ئۆلچەم سىزىقى

ئىشكەل = كىشەن

ئىشكۇم <古>〔静〕 碗木大(的用专汗可) 盘膳，

ئىشلەپچىقارغۇچى 者产生〔静〕

ئىشەرەت 乐作欢寻〔静〕

ئىشەرەتپەرەس 徒之乐作欢寻〔静〕

ئىشەرەتپەرەسلىك 酒天花，绿酒红灯，迷金醉纸〔静〕

~ 地 活生的迷金醉纸过 قىلماق

ئىشەرەتخانا 场乐娱〔静〕

ئىشەرەتخۇمار 人的乐作欢寻〔静〕

ئىشەرەتتەنگىز <艺>〔静〕 二十在)孜格安特莱西伊

套姆卡木的作创汗莎尼曼阿妃王国汗羌尔叶纪世

(名曲曲

ئىشسىز ①〔静〕 的干事无，的事事所无，的逛闲，的 . ى .

لمسىزگە ئىش يوق، ئىشسىزغا ئاش يوق . <谚> 术无学不

ىش، 的业无②。吃可饭无的事事所无，做可事无的

~ 的业 率业失 ىشسىزلار نىسبىتى ىشسىزلىق

~ سۇ . 象现业失，况状业失，业失〔静〕 ىشسىزلىق

غۇرتىسى 险保业失

ئىششەك 于等约克谢伊一，位单量重旧)克谢伊〔静〕

(斤市五

ئىششىتماق «ئىششماق» 态动使的

ئىششىق 肿浮 <医>〔静〕 症炎，肿浮 ~ كېسىلى 肿浮

بىرئاز ~ بار ئىكەن . 病 / ئىششىقنى ياندۇرماق 炎消，肿消 / قىزنىڭ كۆزىدە

بىرئاز ~ بار ئىكەن . 肿浮点有睛眼的娘姑 .

ئىششىق چىۋىنى <动> 蝇实

ئىششىقسىمان 的状肿浮，的状突肿〔静〕

ئىششىقسىمان بەز <理生> 体上脑

ئىششىماق ①〔动〕 肿，炎发： ئۇنىڭ يۈرەك كېسىلى ئېغىر ئى .

كەن، يۈزلىرى ئىششىپ كېتىپتۇ . 他都脸，轻不病脏心的他 .

了肿 .

ئىشغال 领占〔静〕

ئىشغال قىلماق . 据占，领占 . شەھەرنى ~ 市城据占

ئىشغالىيەت 敌 领占〔静〕 دۈشمەن ئىشغالىيەتتىكى رايون

区占

ئىشغالىيەتچى 者领占〔静〕

ئىشغۇن <古，植>〔静〕 种一之黄大

ئىشقى ①〔静〕 情恋，情爱： ئىشقى يوق ياردىن ئىسسىق ئوچاق

ياخشى . <谚> 热②。人情的情无过胜灶炉的烘烘暖

~ 爱 ۋەتەن ئىشقى 对 爱热的 对 祖国 爱热的 / بىلىم ئىشقى 对 知识

爱热的

ئىشقى ئوتى 爱热的情焰火： ~ پۈۋەلگەنگە ئۆچمەس .

<谚> 灭不吹焰火的情爱

ئىشقى سەۋداسى 者情痴，种情

短打 قىلماق ~ 词名象抽的 «ئىشلەمچى» ئىشلەمچىلىك
工零打，工
件工〔静〕 ئىشلەنمە

ئىشلەنمەك «ئىشلەمەك» 态动被的: ئىش ئىشلىنىپ بولدى.
造制国中 ئىشلەنگەن . 了完干(儿活)事
ئىشلىتىلمەك «ئىشلەتمەك» 态动被的: بۈگۈن توپتوغرا بەش
يۈز كوي ئىشلىتىلدى . 元百五了用整整天今 .
ئىشلىق 〔静〕 的干情事有: ئىشلىقنىڭ ئىشى پۈتەر ، ئىشمىز-
نىڭ كۈنى ئۆتەر . <谚> 虚的逛闲，成有业事的事干
。 阴光度

ئىشلىمەك ①〔动〕 活干，作工，工做，事做，做
关机在 ~ ئىدارىدە / 业作做 ~ ئىشپۇرۇق / 作工做~
工极积 ~ ئىشپۇرۇق / 工做厂工在 ~ ئىشپۇرۇق / 事做
里地在儿块一们他 . ئىشلىگەننىڭ بىللە ئىشلىمەكتە . 活干
。 活干 . 脸满纹绉的情懒，面满光红的劳勤 <谚> .
ئىشلىگەن چىشلەيدۇ . <谚> 食得者劳 . ئىشلىمەي چىش-
لىمەك ② 获而劳不 造制، 作制: قەغەز ~ 纸造 / توڭ-
تاق ~ 箱冰造制 / فىلىم ~ 片影作制 / ئاھاڭ ~ 作
曲 ③ 用顶، 用中，用得: ئۇنىڭ كاللىسى ئىشلەيدۇ .
的他 . 使好子脑的 . ھازىر بۇ داۋالاش كىنىشكىسى ئىشلى-
مەيدىغان بولۇپ قالدى . 了用顶不证疗医个这在现 .

ئىشلەپ ئوقۇش <教> 读工
ئىشنىمەك <古> 〔动〕 光发，烁闪，耀闪，光闪
ئىش - ھەرىكەت 〔静〕 动举，为行，动行: ئۇنىڭ ئىش-
ھەرىكىتىدىن ياخشى ئادەم ئىكەنلىكى چىقىپ تۇرىدۇ . 的他从
。 人好个一是他出看以可中动举

ئىش - ئوقۇت 〔静〕 生营
ئىشۋاز ①〔静〕 者的住不闲 ②<转> 人的活干于忙，
者义主务事

ئىشۋازلىق 〔静〕 身缠务事 义主务事，务事于忙，
ئىشى <古> 〔静〕 子妻

ئىشلىتىمەك ①〔动〕 听: ئاۋاز ~ 音声听 / ئۇ كۈنلەردە ئۇنىڭ
دەردىنى كىم ئىشلىتىتتى . ؟ 那在里子日些那在
论议人遭 ~ 骂挨 / 遭: تىل ~ 挨 ② 呢
ئىشلىتىشمەك «ئىشلىتمەك» 态同共的
ئىشلىتىلمەك «ئىشلىتمەك» 态动被的: بىر خىل غەيرىي ئاۋاز
فۇلىقىغا ئىشلىتىلدى . 中耳的我到传音声的样异种一
ئىشلىك 〔静〕 门: ~ نومۇرى 牌门 / ھالقىسى 环门 ~

ئىشلەپچىقارماق 〔动〕 产生
ئىشلەپچىقىرىش 〔静〕 产生: سانائەت ئىشلەپچىقىرىشى
产生 业工 / 产生 发展 产生 展发 产生 业工
ئىشلەپچىقىرىش ئامبىللىرى <经> 素要产生
ئىشلەپچىقىرىش ئەسلىھەلىرى 施設产生
ئىشلەپچىقىرىش ئەمگىكى 动劳产生
ئىشلەپچىقىرىش پىلانى 划计产生
ئىشلەپچىقىرىش تارمىقى 门类产生
ئىشلەپچىقىرىش تەننەرخى 本成产生
ئىشلەپچىقىرىش تىپى 型类产生
ئىشلەپچىقىرىش خىراجىتى 用费产生
ئىشلەپچىقىرىش فوندى 金基产生
ئىشلەپچىقىرىش قارىشى <经> 念观产生
ئىشلەپچىقىرىش قورالى 具工产生
ئىشلەپچىقىرىش كاپىتالى 本资产生
ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى 力产生
ئىشلەپچىقىرىش كۈچلىرى ئىقتىسادشۇناسلىقى
学济经力产生 <经>

ئىشلەپچىقىرىش مۇناسىۋەتلىرى 系关产生
ئىشلەپچىقىرىش ئوشۇقچىلىقى 剩过产生
ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلى 式方产生
ئىشلەپچىقىرىش ۋاسىتىلىرى 料资产生
ئىشلەپچىقىرىش ئىقتىدارى 力能产生

ئىشلەتمەك ① «ئىشلەمەك» 态动使的: ئۇ مېنى ھەر كۈنى
ئون سائەتتىن ئارتۇق ئىشلىتىدۇ . 多个十作工天每我叫他 .
②. 时小 好很笔支这 . 武 这 . 使 这 . 武 这 . 使 这 . 武 这 . 使 这 .
بۇ قەلەم ئىشلىتىشكە ناھايىتى ئەپلىك . ئىشلەتكىلى بولمايدۇ .
بۇ قەلەمنىڭ ئۈچى بۇزۇلۇپتۇ، ئىشلەتكىلى بولمايدۇ .
بۇ ئاتنى يات ئادەم ئىشلىتەلمەي . 成不使笔，了坏尖笔
دۇ . 唤使人生听不马匹这 .

ئىشلىتىش ھوقۇقى 权用使
ئىشلىتىش ئىجارىسى 赁租用使
ئىشلەشمەك «ئىشلەمەك» 态同共的: ئۇ ماڭا ئىشلىشىپ بېرىدۇ .
活干我帮他 .

ئىشلەك <古> 〔静〕 熟，的干才有，的奋勤，的劳勤
ئىشلەكسىز 〔静〕 做没，干没: بىزگە تەقسىم قىلىپ بەرگەن
ئىش تېخىچە ~ تۇرىدۇ . 干没还儿活的分们我给
ئىشلەمچى ①〔静〕 工短，工零 ② 的劳勤: ~ ىد-
گىت 子伙小的劳勤

会社 ~ ئىقتىساد (ئىقتىسادى) 济经 [静]: سوتىيالىستىك
 点长增济经 ئىقتىسادنىڭ ئېشىش نۇقتىسى / 济经主义
 期周济经 ئىقتىساد دەۋرىيلىكى
 粮约节 ~ ئىقتىساد قىلماق 省节, 约节: ئاشلىق
 钱省节 ~ پۇل / 食
 学测预济经 ئىقتىساد مۆلچەرشۇناسلىقى
 化异济经 ئىقتىسادنىڭ ياتلىشىشى
 学量计济经 ئىقتىساد ئۆلچەشمۇناسلىقى
 一是他. ئادەم. 的 [静] 的俭节 ~ ئۇ ناھايىتى
 . 人的俭节很个
 家持俭勤 ئىقتىسادچانلىق 俭节, 俭勤 [静]: بىلەن كۈن كەچۈر-
 日度俭勤 / ئائىلىنى ~ بىلەن باشقۇرماق
 师济经 [静] ئىقتىسادچى
 俭节活生 بولماق 俭节 [静] تۇرمۇشتا ~
 约节, 俭节 [静] ئىقتىسادچىلىق ۋە تەننى تىرىشچانلىق
 ۋە ~ بىلەن گۈللەندۈرمەك 国建俭勤 / 国建俭勤 بىلەن
 ئىشلەپ, ~ بىلەن ئوقۇماق 学俭工勤
 家学济经 [静] ئىقتىسادشۇناس
 学济经 [静] ئىقتىسادشۇناسلىق
 态动使的 «ئىقتىسادلاشماق»
 态动被的 «ئىقتىسادلاشتۇرماق»
 化济经 [动] ئىقتىسادلاشماق
 的有富, 财钱有 [静] ئىقتىسادلىق
 动他其抱不指)人济经, 者义主济经 [静] ئىقتىساداۋاز
 (人的动活行进则原济经按并, 益利济经求追只, 机
 主义济经 [静] ئىقتىساداۋازلىق
 的济经 [静] ئىقتىسادىي
 报情济经 ئاخبارات ئىقتىسادىي
 法司济经 ئەدلىيە ئىقتىسادىي
 式模济经 ئەندىزە ئىقتىسادىي
 础基济经 بازىس ئىقتىسادىي
 理管济经 باشقۇرۇش ئىقتىسادىي
 ئىقتىسادىي بوھران = ئىقتىسادىي كىرىزىس
 体合联济经 بىرلەشمە ئىقتىسادىي
 杆杠济经 پىشاك ئىقتىسادىي
 计审 ئىقتىسادىي تەپتىش
 策决济经 تەدبىر ئىقتىسادىي
 分成济经 تەركىب ئىقتىسادىي
 同合济经 توختام ئىقتىسادىي
 络网济经 تور ئىقتىسادىي

يوچۇقى 缝门 / ئىشكىنى چىڭ تاقىماق 户门闭紧 / ئارقا
 务服门上 ئالدىغا بېرىپ خىزمەت قىلماق / 门后 ~
 人门看, 人门守 ئىشك باقار
 门门 ئىشك تاقىقى
 板门 ئىشك قاپقىقى
 扇门 ئىشك قانىتى
 檐门, 篷雨 ئىشك لەمپىسى
 (差小的官王护守)者门 <古> [静] ئىشكىئاغا
 梁过 <建> [静] ئىشكىبېشى
 窗门 [静] ئىشك - دېرىزە
 姐小金千, 人夫贵②女妇① <古> [静] ئىشكلىر
 子辨 <古> [静] ئىشكىن
 疑半信半, 疑将信将 [静] ئىشكەنەمەي
 ىدەپ ~ ئۇنىڭغا قارىدى . 一他了望地疑半信半普乃再 .
 眼
 令 [静] 人信服地: ئۇ ئۆز نۇقتىئىنەزىرىنى ~
 قىلىپ سۆزلىدى . 点观的已自了述讲地服信人令他 .
 态同共的 «ئىشكەك»
 添泽 <植> [静] ئىغراج
 言谣 (ئىغۋاسى) [静] 言谣: ~ تارقىتىماق 布散谣言
 言谣造编, 谣造 توقۇماق
 者谣造, 者衅挑 [静] ئىغۋاگەر
 动活衅挑, 为行衅挑 [静] ئىغۋاگەرچىلىك
 衅挑争战 ۋاگەرچىلىكى
 衅挑 ئىغۋاگەرچىلىك قىلماق
 ئىغۋاگەرلىك = ئىغۋاگەرچىلىك
 途前, 程前②福幸, 气福① [静] ئىقبال (ئىقبالى)
 跟随 <宗> [静] ئىقتىدا
 跟随 <宗> ئىقتىدا قىلماق
 能才, 干才, 力能 [静] ئىقتىدار (ئىقتىدارى)
 能才造创 ئىقتىدارى / 力能动劳 ئىقتىدارى / 能才造创
 ۇنداق ~ يوق . 干才种这有没我 .
 的能才无, 的领本无, 的能无 [静] ئىقتىدارسىز
 人的能无 ئادەم
 词名象抽的 «ئىقتىدارسىز» بۇ ئىش ئۇ
 كشىنىڭ ھەقىقەتن ئىقتىدارسىزلىقىنى ئىسپاتلىدى . 事件这
 . 能无确的人个这明证
 的领本有, 的干才有, 的能才有 [静] ئىقتىدارلىق
 部干的干才有 ئانما بۇ مەسىلىنى بىر تەرەپ قىلىش-
 . 题问个这决解力能有众群 . ~ قا

。对不得做认承他 . ئىدى ~

ئىقرار بولماق 认承, 认供: ئۇ سادىر قىلغان خاتالىقىغا

ئىقرار بولدى . 误错犯所己自了认承他 .

ئىقرار قىلماق 认承, 认供: ئۇ ئاكسىغا يالغان گەپ

قىلغانلىقىنى ئىقرار قىلدى . 话假了说哥哥对认承他 .

ئۆز خاتالىقىنى يوشۇرماستىن ئىقرار قىلدى . 错的己自对他 .

。 讳不认供误

ئىقرارنامە [静] 状供

ئىقلىم [静] 候物, 候气①: ئىقلىمى سوغۇق جايلار 候气

الدى: 球全, 球环②方地的冷寒 宇环, 球全, 球环

كەتەك 名扬全球

ئىقلىم بايلىقى <气> 源资候气

ئىقلىم تۈرى <气> 类分候气

ئىقلىم تىپى <气> 型类候气

ئىقلىم جۇغراپىيىسى 学理地候气

ئىقلىم شارائىتى <气> 件条候气

ئىقلىم قۇشلىرى 鸟候

ئىقلىم نورمالسىزلىقى <气> 常反候气

ئىقلىم ئۆزگىرىشى <气> 迁变候气

ئىقلىمىيا [静] <药> 落银金 物出析的时银金炼锤

(湿祛目明于用间民)

ئىقلاچ [静] <古, 动> 马骏

ئىكتە [静] <古, 动> 雏窝

ئىكتۈ [静] <古> 畜家

ئىكتى [静] <方> 头滑, 滑刁

ئىكرام [静]: 敬尊 ~ تەلەپ قىلىشىز, ~ قىلىش <谚>

。 人敬尊先你, 你重尊人要

ئىككىبىرەك = قوشكېزەك

ئىككى [静] 二, 两, 双: ~ ئادەم 二人 / ئىككىنىڭ بىرى

二之一 / ~ ياشلىق بالا 两岁的孩 / ~ قولۇمنى

كۆتۈرۈپ قوللايمەن . 成赞手双举我 . ~ كىشىلىك كارىۋات

双人床 / ~ قوچقارنىڭ بېشى بىر قازاندا قايىنماي <谚>

~ . “虎二容不山一” 同喻: 头羊公个两下不煮锅一

قوچقار ئۈسۈشكەندە, بۇرنىڭ قورسىقى ئاچىدۇ . <谚> 只两

得人渔, 争相蚌鹬” 同喻: 开大口胃的狼, 抵相羊公

。 “利

ئىككى ئارىلىق بولماق <成> ① 跑面两 ② 左右

难为, 难为不面两, 好讨 ~ يېقىنەن بېرى ئىككى ئارىلىق بولۇپ

قالدىم, ئۇنىڭغا قارسام بۇ قالدۇ, بۇنىڭغا قارسام ئۇ .

。 头那了不顾, 头这了顾, 难为右左我

ئىقتىسادىي تۈزۈلمە 制体济经

ئىقتىسادىي تۈزۈم 度制济经

ئىقتىسادىي جازا <法> 罚处济经, 裁制济经

ئىقتىسادىي جان تومۇر 脉命济经

ئىقتىسادىي جەمئىيەتشۇناسلىق 学会社济经

ئىقتىسادىي جۇغراپىيە 理地济经

ئىقتىسادىي جۇغراپىيە ئىلمى 学理地济经

ئىقتىسادىي جىنايەت <法> 罪犯济经

ئىقتىسادىي رايون 区济经

ئىقتىسادىي رايونلارغا ئايرىش 划区济经

ئىقتىسادىي زىرائەت 物作济经

ئىقتىسادىي سىياسەت 策政济经

ئىقتىسادىي قامال 锁封济经

ئىقتىسادىي قانۇن 法济经: ~ تۈزمەك 法立济经

ئىقتىسادىي قانۇنشۇناسلىق <法> 学法济经

ئىقتىسادىي قانۇنىيەت 律规济经

ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش 设建济经

ئىقتىسادىي كاتېگورىيە 畴范济经

ئىقتىسادىي كەسىپ 务业济经

ئىقتىسادىي كۈچ 力实济经

ئىقتىسادىي كىرىزىس 机危济经

ئىقتىسادىي كۆرسەتكۈچ 标指济经

ئىقتىسادىي كۈرەش 争斗济经

ئىقتىسادىي كېڭەيمىچىلىك 张扩济经

ئىقتىسادىي گەۋدە 体实济经

ئىقتىسادىي مەركەز 心中济经

ئىقتىسادىي مەنپەئەت 益利济经

ئىقتىسادىي مۇپەتتىش 员计审

ئىقتىسادىي مېخانىزم 制机济经

ئىقتىسادىي ھەمكارلىق 作合济经

ئىقتىسادىي ھېسابات 核算济经

ئىقتىسادىي ئورمان 林济经

ئىقتىسادىي ئۈچۈر 息信济经

ئىقتىسادىي ئۈنۈم 效济经, 益效济经, 果效济经

率

ئىقتىسادىي ئۈنۈمشۇناسلىق 学果效济经

ئىقتىسادىي ۋاستە 段手济经

ئىقتىسادىي ئىستاتىستىكا 计统济经

ئىقتىسادىي ئىنسانشۇناسلىق 学类人济经

ئىقرار (ئىقرارى) [静] ① 口供 ② 认承: ئۇ توغرا قىلمىغىغا

血贫性发继 <医> ئىككىلەمچى قان ئازلىق
 力应次 <水> ئىككىلەمچى كۈچىنىش
 病发继 <医> ئىككىلەمچى كېسەللىك
 品产游下 <经> ئىككىلەمچى مەھسۇلات
 音重次 <语> ئىككىلەمچى ئۇرغۇ
 元长性二第 ئىككىلەمچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش
 音
 根生次 <植> ئىككىلەمچى يىلتىز
 ئىككىلەندۈرمەك «ئىككىلەنەك» 态动使: ئۇنىڭ بۇ
 迟我得说话句这的他 . گېپى مېنى ئىككىلەندۈرۈپ قويدى .
 决不疑 .
 ئىككىلەنەك [动] 豫犹, 踌躇, 疑迟: ئۇ ئىككىلىنىپ بىر
 قارارغا كېلەلمەيۋاتاتتى . 决不豫犹他 . سەن بۇ ئىشتا قىلچە
 ئىككىلەنەسلىڭ كېرەك . 豫犹要不毫丝你事件这对 .
 踌躇他 . ئۇ بىرھازا ئىككىلىنىپ تۇرۇپ , ئاخىر ماقۇل بولدى .
 晌半了 . ئەمدى ئىككىلىنىشكە بولمايدۇ .
 了疑迟能不再
 位进二 [静] ئىككىلىك
 数位进二 <数> ئىككىلىك ساناق سىستېمىسى
 制
 制位进二 <数> ئىككىلىك سىستېما
 ئىككىلىنىشمەك «ئىككىلەنەك» 态同共
 ئىككىنچى [静] ① 二第: ~ ئۆي 二第 / 1 - ئايىنىڭ
 ~ كۈنى 二第 / ~ سىنىپ 二第 / ئۆتكەن ئە .
 سىرنىڭ ~ يېرىمى 二第 / 叶半下 二第 / مۇنداق ئىشنى
 ~ قىلمايمەن . 了事的样这做不再我 . 了别的 ③ . سەن بۇ .
 ئىشنى ~ بىر ئادەمگە دېمە . 讲人别给要不你事件这 .
 度速宙宇二第 <物> ئىككىنچى ئالەم تېزلىكى
 速声亚 <物> ئىككىنچى ئاۋاز تېزلىكى
 月二 <天> ئىككىنچى ئاي
 运级二第 <数> ئىككىنچى باسقۇچلۇق ئەمەل
 算
 传二 <体> ئىككىنچى پاس
 手传二 <体> ئىككىنچى پاسچى
 方乙, 方对 ئىككىنچى تەرەپ
 稳亚 <物, 化> ئىككىنچى تۇراقلىق تەڭپۇڭلۇق
 衡平
 态稳亚 <物, 化> ئىككىنچى تۇراقلىق ھالەت
 换, 说话句换 ئىككىنچى تۈرلۈك قىلىپ ئېيتقاندا
 之言

ئىككى كۈننىڭ بىرىدە <成> 五差三隔: ئۇ ~
 . 爷爷望探来五差三隔他 .
 船只两踩脚 <成> ئىككى كېمىگە دەسسەمەك
 ئىككى گەپنىڭ بىرى بولسا 声声口口, 口闭口张:
 道知不说声声口口他 . بىلمەيمەن دەيدۇ . ~
 论元二 <哲> ئىككى مەنبەچىلىك
 济经元二 <经> ئىككى مەنبەلىك ئىگىلىك
 式程方元二 <数> ئىككى نامەلۇملۇق تەڭلىمە
 论点两 <哲> ئىككى نۇقتىچىلىق
 难为右左 ئىككى ئوتتۇرىدا قالماق
 ئىككى ئېغىز گەپ 一话句两: سىلگە ئىككى ئېغىز
 . 说您跟要话句两一有我 .
 ئىككى ئىلىك خەت 条批, 函便, 条便: ~ يېزىۋەت .
 كەن بولسلا , تولىمۇ ياخشى بولاتتى . 再就条便个写您驾劳 .
 了过好
 角面二 <数> ئىككى ياقلىق بۇلۇڭ
 形面二 <数> ئىككى ياقلىق شەكىل
 面方两 ئىككى ياقلىما
 ئىككى ياقلىمىلىق ① <哲> 二重性: ~ ماش تۈ .
 动劳 二重工资制 / ئەمگەكنىڭ ئىككى ياقلىمىلىقلىقى
 性重二的 二重性的 / ئاۋازنىڭ ئىككى ياقلىمىلىقلىقى
 ② 二重性, 二重性: ~ خىسەت 二重人格 / شەيئىنىڭ
 ئىككى ياقلىمىلىقلىقى 二重性的物事
 ئىككى يانغا قارىماق <成> 盼右顾左
 ئىككى يۈزلۈك 二面的: ~ 卡面双 叽
 ئىككى يۈزلىمە 二面三的刀: ~ 刀三面两 的
 人
 ئىككى يۈزلىمىچى 二面派
 ئىككى يۈزلىمىچىلىك 二面派手法: ~ 法
 手派面两 要
 孕身有, 子身双 [静] ئىككىقات
 孕怀 二
 波次 <电> ② 二第 <哲> ① [静] ئىككىلەمچى
 梁污次二 ئىككىلەمچى بۇلغىنىش
 木林生次 ئىككىلەمچى دەرەخ
 河成后 ئىككىلەمچى دەريا
 纪叠二 <地> ئىككىلەمچى دەۋر
 波次二 <物> ئىككىلەمچى دولقۇن
 系叠二 <地> ئىككىلەمچى سىستېما
 旋气生次, 旋气副 <气> ئىككىلەمچى سىكلون

<语>②. 道知人主气脾的狗 <谚>. ئىگىسىگە مەلۇم. 语主
 «مەن بىر كىتاب ئالدىم» دېگەن جۈملىنىڭ ئىگىسى
 . «我» 是语主的子句—这“书本—了买我”. «مەن»
 ، 有具④(呼称的主真对徒教兰斯伊)主 <宗>③
 . 有拥: مەلىكىتىمىز ئىنتايىن مول تەبىئىي بايلىقلارغا ~
 . 源资然自的富丰极有拥国我. ئاتوم قوراللىرىغا ~ دۆ.
 家国的器武核有拥 لتەلر
 ئىگە بولماق ① 有具，有占，有拥，有握: بۇ يەرنى
 ئاچساق، مول تەبىئىي بايلىققا ئىگە بولىمىز. 片这发开们我.
 源资富丰有拥将，方地. بىز نۇرغۇن خام ئەشيا مەنبەلى.
 ىرگە ئىگە بولدۇق. 源来料原多很了握掌们我. 到得②.
 我. 到受，得取: بىز بىرىنچى قول ماتېرىيالغا ئىگە بولدۇق.
 ىلۇش ھەممىدىن مۇھىم. 任信的们学同到得是要重最. ساۋاقداشلارنىڭ ئىشەنچىگە ئىگە بو.
 ③ 主作，当承: ئادەم ئۆزى قىلغان ئىشقا ئۆزى ئىگە بولۇشى
 لازم. 当承己自要事的做己自.
 ئىگە قىلماق 有具使，备具使
 ئىگە - چاقا [静] 者管照，者护庇: ئۇ خۇددى ئىگە -
 چاقىسى يوق ئادەمدەك كوچىنىڭ بىر بۇلۇشىدا ئولتۇراتتى.
 他. 着坐里落角个一的道街在样一人的管照人无像好
 ئىگە - چاقىسىز [静] 的主无: 的靠无依无: ~ ئۆي
 子孩的靠无依无 بالا ~ / 屋房的主无
 ئىگە - چاقىلىق [静] 的主有: 的靠依有
 ئىگە - خەۋەر [静] <语> 谓主: ~ مۇناسىۋىتى ئالماق
 系
 ئىگە - خەۋەرلىك [静] <语> 谓主: ~ جۈملە
 主 构结谓主 قۇرۇلما ~ / 句谓
 ئىگەكىم [叹] 样怎管不: ~ ، ھەممىمىز قېرىنداش بولغان.
 دىكىن، مېنىمۇ يوقلاپ قويساڭ بولاتتىغۇ! 们我، 样怎管不!
 ! 嘛我看一看去应也你، 弟兄胞同是都
 ئىگەمەك <古> [动] 系，捆，拴: 定固
 ئىگەنمەك <古> [动] 胎怀
 ئىگچىل <古> [静] 的病多
 ئىگدىش <古> [静] 胞同، 的母同
 ئىگدىلمەك <古> [动] 养培被，练训受，育教受
 ئىگرەنمەك <古> [动] 吟呻
 ئىگسىزلىك <古> [静] 康健
 ئىگلەمەك <古> [动] 病患，病生
 ئىگىد <古> [静] 的伪虚，的假虚，的假
 ئىگىدار <静> [静] 人有持，者有所: ئىگىدارنىڭ ھوقۇق - مەد.

九二 <气> جۇ ئىككىنچى جۇ
 ئىككىنچى جۇڭ قۇرۇقلۇق 陆大次
 ئىككىنچى دەرىجىلىك ئەگرى سىرت <数> 二
 面曲次
 ئىككىنچى دەرىجىلىك تەڭسىزلىك <数> 二
 式等不
 ئىككىنچى دەرىجىلىك تەڭلىمە <数> 二
 程方次二
 ئىككىنچى دۇنيا ىككىنچى دۇنيا ىككىنچى دۇنيا ىككىنچى دۇنيا
 战大界世次二第 战大界世次二第 战大界世次二第 战大界世次二第
 ئىككىنچى رەت ① ىككىنچى رەت ② <法> 二第 ىككىنچى رەت ① ىككىنچى رەت ②
 序顺二第 <法> 二第 序顺二第 <法> 二第 序顺二第 <法> 二第
 审二 <法> 审二 <法> 审二 <法> 审二
 ئىككىنچى سوغۇق فرونت <气> 冷副 ىككىنچى سوغۇق فرونت <气> 冷副
 ئىككىنچى كەسىپ <经> 业产二第 ىككىنچى كەسىپ <经> 业产二第
 ئىككىنچى ئىنتېرناتسىئونال ىككىنچى ئىنتېرناتسىئونال ىككىنچى ئىنتېرناتسىئونال ىككىنچى ئىنتېرناتسىئونال
 ىككىنچىدىن ىككىنچىدىن ىككىنچىدىن ىككىنچىدىن
 次其 [助]: بۇ يېزىنىڭ تۈپرىقى ناچار، ~
 . 水缺是次其，差质土子村个这. سۈي قس.
 ئىككىنچىلەپ [静] 再: بۇنىڭدىن كېيىن سېنىڭ ئۆيۈڭگە
 ~ بارمايمەن. 了去家你到不再我后以今从.
 ئىككىنچىلىك [静] 二第 名: 军亚: ئىككىنچىلىكنى ئالماق
 军亚得获，名二第获
 ئىككىنچىلەن [静] 二，人，俩，人两: ئۇلار ~ مەكتەپكە كەت-
 تى. 了去校学到人二们他.
 ئىككىنچىلىك [静] 量当 物价等
 ئىككىنچىلىك [静] <化> 的价等，的量当
 ئىككىنچىلىك [静] <军> 弹核量当
 ئىككىنچىلىك [动] <古> 待虐，磨折，压欺，迫压
 ئىككىنچىلىك [静] <古> 疑怀，惑疑，疑猜，疑嫌
 ئىككىنچىلىك [静] <古> 踌躇，的疑迟，的决不豫犹
 的踏
 ئىككىنچىلىك [静] ① 碎琐，的碎零: 的皮蒜毛鸡，的碎琐
 ② 处之微细，委原，细底: بۇ ئىشقا يېڭىدىن كىرىشتۇق،
 ئىككىنچىلىك - چىكىرنى تېخى بىلىپ بولالمىدۇق. 干始开刚们我.
 . 透摸有没还处之微细，事这
 ئىككىنچىلىك [静] <方> 闷苦，苦痛，楚苦
 ئىككىنچىلىك [静] <方> 的间之时 5 至时 3 午下) 时申
 (间时
 ئىككىنچىلىك [静] <古> 病疾，病
 ئىككىنچىلىك [静] ① 家东，人主: ئۆي ئىگىسى 主房，东房 / ىر
 ئىككىنچىلىك [静] 人主的地土 / 东店 ئىككىنچىلىك / مال ئىككىنچىلىك
 ئوغرى كۈچلۈك. <谚> 小偷比失主还凶. ئىتتىڭ پەيلى

ئىلتىشكەك [静] 随的, 平易的人: ~ ئادەم 随和
人的

ئىلتىشمەك [动] ① 掺, 杂混: قوناق ئۈنى بىلەن بۇغداي ئۈنى
ئىلتىشپ قاپتۇ. 玉米面和白面一到了一起②. 交手打
往来, 道: ئۇ بۇ يەرگە كەلگەندىن بۇيان ھېچكىمگە ئىلتىشمەي
يۈرۈۋەردى. 来自他到这来, 独, 往, 人何任跟
道交打不都: ③ 出错: ھېسابتا ~ 错经神④ 目帐错算
: 乱 了. 他经错乱了

ئىلتەك [静] <古> 主, 家东

ئىلتەقچى = چارچى

ئىلتەكگۈچ [静] 千秋: ~ ئۈچماق 荡千秋

ئىلتەل [叹] <古> 啫 (对伯克, 可应的诺声)

ئىلتەنچ 1 [静] <方> 挖, 苦, 奚, 反唇相讥

ئىلتەنچ 2 [静] <古> 弯多, 的, 曲, 的, 拐, 的, 弯

ئىلتەنەك 1 [动] <方> 缠, 纠

ئىلتەنەك 2 [动] <古> 治, 统

ئىلتىسۇن [静] <动> 伊巴利逊 (一) (种鸭)

ئىلتىبوخچا [静] <方> 出, 送, 给, 家, 儿女, 包, 线, 针

ئىلتىپات (ئىلتىپاتى) [静] ① 恩, 典, 恩, 惠: 恩, 惠: 惠

لىكىنى خەلق كۆرەش ئارقىلىق قولغا كەلتۈرگەن, ئۇ ھېچقانداق
ئىلتىپاتتىن كەلگەن ئەمەس. 自由人由民争斗得来, 不,
谢感: ② 盛情: 什麼人么恩赐. 感, 谢
情盛的你

ئىلتىپات قىلماق ① 恩开 ② 赏, 识, 赏, 赏: 光, 赏, 恩, 惠

مىزگە ئىلتىپات قىلسىلا. 请赏到寒舍一坐. ىلتىپات
قىلىپ بۇ سوۋغىنى قوبۇل قىلغايىسىز. 请赏收下这份礼
تاماققا ئىلتىپات قىلسىلا. 请赏就餐

ئىلتىپات كۆرسەتمەك 照, 关, 勤, 殷: 勤, 殷: 勤, 殷
گۆدەك, كۆپرەك ئىلتىپات كۆرسىتىشلىرىنى ئۆتۈنمىز. 我们
照, 关, 多, 您, 请, 还, 子, 孩, 的, 很, 稚, 幼

ئىلتىپاتسىز [静] 漠, 冷: 漠, 冷, 的, 很, 寒, 凉. 请
لىققا چىدىغىلى بولمايدۇ. 我对这们种的冷漠不是遇

的, 忍, 容, 可

ئىلتىپاتسىزلىق [静] 漠, 冷, 的, 态, 度: 度, 漠, 冷, 的, 态, 度
. 漠, 冷, 的, 态, 们, 我, 对, 他

ئىلتىپاتلىق [静] 盛, 情: ~ تەكلىپلىرى ئۈچۈن ئىنتايىن
مىننەتدارمەن. 对您的盛情邀请感激万分

ئىلتىجا (ئىلتىجاسى) [静] 求, 要, 求, 请, 求: 求, 乞, 拜, 求

تىجايىمنى بىر قېتىم قوبۇل قىلىڭ. 请接受我的请求
ئىلتىجا قىلماق 求, 乞, 拜, 求: 求, 乞, 拜, 求

ئىلتىجا قىلماق 法, 办, 法, 设
ئىلتىجانىڭ بارىچە 能, 可, 尽, 量: ~ بۇرۇنراق جاۋاب
بەرسىڭىز. 请, 你, 尽, 能, 早, 一, 点, 答, 复

ئىلتىجىسىز [静] 已, 得, 不, 何, 奈, 可, 无, 法, 办, 没
: مەن ~ ئەمە. 我, 在, 现, 在, 无, 奈, 何, 的, 地, 境, 无
قۇل بولدى. 他, 得, 不, 已, 而, 同, 意

ئىلتىجىسىزلىق «ئىلتىجىسىز» 词, 象, 名, 象, 抽, 的: قاسم
ئىلتىجىسىزلىق. 喀, 斯, 木, 得, 已, 而, 离, 开, 自, 己
: 家, 乡

ئىلتاھ (ئىلتاھى) [静] <宗> 神, 灵: ئىلتاھم
ئىلتاھ. 神, 灵, 保, 佑, 灵, 神

ئىلتاھ ئىزلەش تەلىماتى <宗> 寻, 神, 论
ئىلتاھ ئامىن <宗> [静] 阿敏 (或乞求或舍施的时)
“求所我准祈”为意, 语用

ئىلتاھ ئامىنغا كەتمەك <成> 空, 落, 费, 白: شۇنچە
كۆپ پۇل خەجلدۇق, ھەممىسى ئىلتاھ ئامىنغا كەتتى. 我
们, 少, 不, 了, 全, 都, 费, 了, 钱

ئىلتاھە (ئىلتاھەسى) [静] <宗> 神, 女
ئىلتاھى [静] 神, 的, 奇, 神: ~ كۈچ 神, 的, 奇, 力

ئىلتاھى دۇنيا 天国

ئىلتاھى ھاكىمىيەت <哲> 神, 权

ئىلتاھىيەت [静] 神, 学

ئىلتاھىيەت شۇناس [静] 神, 家, 学

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق [静] 神, 学

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلتاھىيەت شۇناسلىق «ئىلتاھىيەت شۇناسلىق» 的
态, 同, 共, 的

ئىلغارلىق [靜] 性步进, 性进先. سېنىڭ كاساپىتىڭدىن
 گۈرۈپپىسىز ئىككى قېتىم ئىلغارلىقتىن قېلىپ قالدى. 小们我
 史历 ~ تاريخي. 号称进先了去失次两得害你被组
 步进的

ئىلغارماق <古> [动] 步快②忙忽, 忙赶, 忙急①
 走疾, 走

«ئىلغىماق» ئىلتىجالىق 态同共的

ئىلغانچى [靜] <古> 士贡 (人的帝皇于举荐被代古)
 ئىلغاندى [靜] 的下剩挑, 的残挑. ~ / 货残 全

ئالما 果苹的下剩挑 / كوچىغا شاپتۇل سېتىۋالغىلى چىقسام,
 ئىلغاندىلىرى قالغانىكەن, ئالمىدىم. 子桃买去街上我
 . 买没我, 的下剩挑是

«ئىلغىماق» ئىلتىجالىق 态动被的

ئىلغۇ [靜] 子钩, 钩挂. ئۇلار كىيىملىرىنى سېلىپ ئىلغۇغا
 ئېسىپ قويۇشتى. 了上钩衣在挂服衣下脱们他. ئىل.
 خۇدا گۆشۈك بولسا, بىر كۈنى مېھمانغا يارار. <谚> 有上钩
 . 愁不客来, 肉

ئىلغۇچ [靜] 扣纪风, 销插, 儿锦钉①
 ۋەتەك 销插开拉 ② 针别, 针钩

ئىلغىم [靜] <植> 芹膜斑

ئىلغىماق [动] ① 挑, 选挑; ② 食挑. 清分: ئاق -
 قارىنى ~ 白黑清分

ئىلغىموت [靜] <植> 芹瓣膜

ئىلگەشمەك <方> [动] ① 连牵, ② 预干, ③ 涉干
 ④ 得获, 得取; 握, 持 <古> [动] ① 到得, 得取

ئىلگەك [靜] ① 销插, ② 扣纪风. ئۇ ھەربىي كىيىم كىيگەندە
 . 扣纪风开打不从服军穿他. ئىلگىكىنى ئېچىۋەتمەيدۇ.

③ 子钩

ئىلگىرى [靜] ① 前从, 前以, 前以, 往以, 先原, 前先; ② 前
 ~ ساۋاقداش ئىدۇق. 学同老是先原们我. مەن ~ بۇ يەرگە

كېلىپ باقمىغاندىم. 前以我. 方地个这过来有没前以我. مەن ~
 ③ ھەجىب ئاڭلىماپتىمەنغۇ? 说听没么怎我前以? ④ 面前, 前
 ⑤ 步进: بۇ شەھەرنىڭ تەرەققىياتى بۇرۇنلا ~ ئىدى. 市城座这
 . 达发当相就来原

ئىلگىرى باسماق ① 展进: ئۇنىڭ ئىشى بىرئاز ئىلگىرى
 . 展进点一了有情事的他. باسماق

ئىلگىرى سۈرمەك ① 进促, 进增, 进推; ② 促
 / 作工动推, 作工进 ③ ھەرقايسى ئەل خەلقىلىرى ئوتتۇرىسىدە.

كى دوستلۇقنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك. 民人国各进增要
 . 谊友の間之

ئايىرىشلىرىنى ئىلتىجا قىلىمەن. 非是清分您求祈我.
 ئىلتىجالىق [靜] 的求祈, 的望期: ئۇ ھەمراھىغا ~ كۆز.
 لىرى بىلەن تەلمۈرۈپ قارىدى. 同着望光目的求祈以他.
 . 伴

ئىلتىماس (ئىلتىماسى) [靜] ① 子呈, ② 求请
 . 求请个有我. ىلتىماس قىلماق ىلتىماس قىلماق
 . ىلتىماس قىلماق ىلتىماس قىلماق: ئۇ ئۆزىگە يۇقىرىنىڭ
 ئەڭ جاپالىق ۋەزىپە تاپشۇرۇشىنى ئىلتىماس قىلدى. 上求请他.
 . 务任的巨艰最他给交级

ئىلدام [靜] 快, 速快, 速急, 速迅: ~ ماڭماق / با.
 لىخاندىن ~ چۈشكەن چولپان ئىشكىنى ئاچتى. 楼下速快.
 的促急着迈 ىلتىماس قىلماق ىلتىماس قىلماق: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملاتماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: سۈرئەتنى ~
 伐步快加 / 度速 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态同共的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملاتماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: سۈرئەتنى ~
 伐步快加 / 度速 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态同共的

ئىلداملاتماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: سۈرئەتنى ~
 伐步快加 / 度速 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态同共的

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的
 ىلتىماس قىلماق «ئىلداملاتماق» 态动使的: ئۇنىڭ
 . 了快太走行度

的藹和، 的情热②

云暖 <气> ئىللىق بۇلۇت

ئىللىق چىراي 情热، 色悦颜和: ئۇ مېھماننى ~ قار-
شى ئالدى . 客迎情热他 .

锋暖 <气> ئىللىق فرونت

流暖 <气> ئىللىق ئېقىم

ئىللىقلىق «ئىللىق» 式形词名的: ئۇنىڭ چىرايدىكى ~ مې-
نىڭ ئەندىشلىرىمنى بىردىنلا تۈگەتتى . 情表的色悦颜和她 .
了散云消烟子下一心担的我使我

ئىلماق ① [动] 扣: 挂 . ئۇ شەپكىسىنى ئېلىپ تامدىكى قوزۇققا
ئىلىپ قويدى . 上子概墙在挂子帽下脱他 . ئۇ مېھمانغا .

نىغا كىرىپ ئىشكىنى ئىچىدىن ئىلدى . 厅客进走他 .
نى ئىلماق ② (把话) 住抓: ئىلھام مەمەتنىڭ سۆزىنى

ئىلىۋالدى . 把话的提麦麦了住抓木哈力伊

ئىلمان 静 [静] 的温: ~ سۇ 水温 / ~ چاي 茶温

ئىلمان قانلىق ھاياۋان 物动温常

ئىلمە 静 [静] <纺> 的织针

ئىلمە توقۇلما <纺> 物织针، 品织针

ئىلمەك ① [静] 钩: ئىشك ئىلمىكى 的弯②钩门

ئىلمەك بۇرۇن 鼻钩鹰

ئىلمەك بۇدۇر (مېڭىدە) <理生> 回钩

ئىلمەك تۇتام <理生> 束钩

ئىلمەك تۈكچە 毛状钩

ئىلمەك قۇرت 虫钩

ئىلمەك كۈلۈچ 手板钩

ئىلمەك گەپ 话子脖绕

ئىلمەكلىك 静 [静] 的儿钩带، 的口卡带

ئىلمەكلىك پاترون 头灯口卡

ئىلمېنىت <矿> [静] 矿铁钛

ئىلمىنۇجۇم = ئاسترونومىيە

ئىلمىي ① [静] 的学科， 的术学: ~ خادىم 作工学科

者 ~ / ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلماق 田种学科 / ~ ئەسەر

的务教②题问术学 ~ / 著作术学

ئىلمىي باشقارما 处务教

ئىلمىي بايقاش 现发学科

ئىلمىي پەرەز 见预学科

ئىلمىي تەتقىقات 研科， 究研学科

ئىلمىي تەجرىبە 验实学科

ئىلمىي تەكشۈرۈش 察考学科

ئىلمىي جەمئىيەت 会学

ئىلگىرى كەلمەك 隆兴، 旺兴: كېرەمنىڭ ئىش -

ئوقىتى خېلى ئىلگىرى كېلىپ قالدى . 兴很意生的木热克 . 隆

ئىلگىرى - ئاخىر 静 [静] 后前، 后先: بىز ~ بولۇپ بەش

قېتىم يىغىن ئاچتۇق . 会次五了开后先们我 .

ئىلگىرى - كېيىن 静 [静] 后前، 后先: بېيجىڭغا ~ بەش

قېتىم باردىم . 次五京北了去后先我 .

ئىلگىرىكى 静 [静] 的前以، 的前从، 的先原: ~ ئىش

期时个一前 事的前以 / ~ چاغ

ئىلگىرىلەتمەك «ئىلگىرىلەمەك» 态动使的: خىزمەتنى ~

作工进推

ئىلگىرىلەشمەك «ئىلگىرىلەمەك» 态同共的

ئىلگىرىلەمەك 静 [静] 折转، 进前

ئىلگىرىلەمە دولقۇن <物> 波进前

ئىلگىرىلەمە قوشما جۈملە <语> 句复折转

ئىلگىرىلەمە ھەرىكەت <物> 动平

ئىلگىرىلەمەك ① [动] 进挺، 进推، 展进， 进前: بىر قە-

دەم ~ 步一进 / يېزىلاردىكى ئېلېكترونلۇق ئىلگىرى-

لىدى . 展进的大很了有化气电的村农 . قوشۇنلىرىمىز

جەنۇبقا قاراپ ئىلگىرىلەمەكتە . 进推南向正军我 .

ئۇ ئىدارىمىزغا كەلگەن ئۈچ يىل ئىچىدە خېلىلا ئىلگىرىلەپ كەت-

تى . 步进的大很了有中年三的位单们我到 .

ئىلگىرىلىگەن ھالدا 步一进: بۇ مەسىلىنى يەنىمۇ ~

تەتقىق قىلىشقا توغرا كېلىدۇ . 研步一进更要需题问个这 .

究

ئىللا - بىللا <习> [静] 对绝: 儿根压: مەن ئۇنى ~

كۆرمىدىم . 他到见有没儿根压我 .

ئىللا - تاۋارا = ئىللا - بىللا

ئىللەت ① [静] 候症، 病疾: كونا ~ 疾固 / ساقايماق ~

زەلمەس . <谚> 陷缺، 病弊， 病毛②症绝: ~ تۈزەلمىگۈچە مىللەت تۇ-

لوگىيلىك ~ 陷缺的上理生

ئىللەتسىز 静 [静] 的病弊有没، 的陷缺有没، 的疵瑕无:

~ ئادەم يوق . 人的病弊无有没 .

ئىللەتلىك 静 [静] 的病弊有، 的病毛有: ~ ئادەم مۇ

人的病

ئىللىپكس 静 [静] <植> 青冬

ئىللىت 静 [静] <矿> 石利伊

ئىللىق ① [静] 的和暖، 的暖温، 的煦和: ~ باھار شا-

مىلى 和煦的春风， 和风畅 / ~ ھاۋا 气和暖的天气

ئىلىتىشماق «ئىلتىماق» 态同共的

ئىلىتىلماق «ئىلتىماق» 态动被的

ئىلىشاغۇ 涂糊 [静] 涂糊 [静] 人涂糊 人涂糊 ~ ئادەم 涂糊

ئىلىشاغۇلۇق «ئىلىشاغۇ» 式形词名的

ئىلىشتۇرماق «ئىلىشماق» 态动使的 情事把 ~ ئىشنى

涂糊搅袋脑把 ~ كالىنى / 乱搅

ئىلىشقۇ 际交，系联，系关 <方> [静]

ئىلىشماق^۱ «ئىلماق» 态同共的

ئىلىشماق^۲ «ئىلىشماق» ① [动] 错算 ~ 错搞 / 错算 / 错搞

تە ~ 错说 / 错说 ~ ئىشتا / 错做事做 ~ 涂糊变，乱错神精 ② 错做事做

ئۇ ئىلىشىپ قاپتۇ. 常正不神精他. 涂糊子脑，常正不神精他. 心恶 ③. 涂糊子脑

بىنىڭ كۆڭلۈم ئىلىشىپ كەتتى: 心恶到感我

ئىلىقلىق [静] 的着挂，的着别: 的着挂 已门 ~ تۇرىدۇ. 已门

~ 上架衣在挂衣大的他. 上 ~ 住别经

~ 住别经

ئىلىق - مىلىق <方> [静] 热不冷不

ئىلىك (ئىلكىم، ئىلكىك، ئىلكى) [静] ① 头手，手

كىمە بار. 指手 ②. (钱)有头手我

ئىلىك ئالماق 泛指接受的人别受接指 候问或见意: 候问或见意

قادىرنىڭ گېپىنى ئىلىك ئالىدۇ. 话的尔迪喀听麦丽赛. 话的尔迪喀听麦丽赛

شەەر ئۇنىڭ سالىمىنى ئىلىك ئالىدۇ. 睬理有没尔麦谢. 睬理有没尔麦谢

~ 候问的他

ئىلىكىدە تۇتماق 有持

ئىلىكىگە ئالماق 布摆，握掌

ئىلىكىگە ئۆتمەك 握掌 归，握掌 家国由 ~ دۆلەت

有所家国 / 有所家国 ~ 手之人某于操

ئىلىكىتەللە [静] 嫁陪

ئىلىكىدىمەك <方> [动] 可认，注关

ئىلىكىس <植> [静] 青冬毛

ئىلىكىلەمەك <方> [动] 有占: 得获，得取，取争

握掌

ئىلىگ <古> [静] 者政执，者治统

ئىلىم [静] 识学，术学，问学 研钻

~ / 问学 问学 研钻

ئىلىم ئالماق 知求

ئىلىم ئەھلى 士之学饱，者学

ئىلىم بەرمەك 识知授传

ئىلىم نوپۇزلۇقى 威权术学

ئىلىماق [动] 热变，温变，热温

ئىلىم - بىلىم [静] 问学识学

ئىلمىي ژۇرنال 报学

ئىلمىي سوتسىيالىزم 主义会社学科

ئىلمىي فانتازىيە 想幻学科

ئىلمىي ماقالە 文论术学

ئىلمىي مەزھەپ 派学

ئىلمىي مۇلاھىزە 点论学科

ئىلمىي مۇھاكىمە 讨论术学

ئىلمىي ھۆكۈم <逻> 断论学科

ئىلمىي ئۇنۋان 位学: 位学: 博士 位学: 博士

ئىلمىي ئۇنۋان 位学 ~ / 位学 会员委位学

ئىلمىي ئىسپاتلاش <逻> 证论学科

ئىلمىيلىك [静] 性术学，性学科

ئىلھام (ئىلھامى) [静] 感灵: 感灵: 示启 ~ 灵生产

~ 示启到受，感

ئىلھام ئالماق 舞鼓到受，发启到得: 发启到得: 舞鼓到受

~ 发启了到受中话讲的他从我. 发启了到受中话讲的他从我

ئىلھام بەرمەك 发启，舞鼓: 发启 舞鼓: 发启

ئىلھام بەردى. 大很发启的们我对事件这. 大很发启的们我对事件这

رەش ئىرادىسىگە ~ 志斗的众群舞鼓

ئىلھام تەپەككۈر شۇناسلىقى 学维思感灵

ئىلھامبەخش [静] 有量力舞鼓有，的力召感有: 有量力舞鼓有

ئەدەبىي ئەسەر 品作学文的力召感有

ئىلھامچى [静] 者励鼓，者舞鼓

ئىلھاملاندۇرماق «ئىلھاملانماق» 态动使的: 态动使的

ئىلھاملاندۇردى. 我了他舞鼓话的他. 我了他舞鼓话的他

ئىلھاملاندۇرۇشماق «ئىلھاملاندۇرماق» 态同共的

ئىلھاملاندۇرۇلماق «ئىلھاملاندۇرماق» 态动被的

ئىلھاملانماق [动] ① 舞鼓受，励鼓受，受: 受: 示启到受

ئۇنىڭ ھېچنېمىدىن قورقمايدىغان باتۇرلۇقىدىن ئىلھاملاندى. 人

ئۇ ئىلھاملانغاندا ئاز - تولا شېئىر يېزىپ قويدۇ. 他当

~ 他当 他当 他当 他当 他当 他当 他当 他当 他当 他当

~ 他当 他当 他当 他当 他当 他当 他当 他当 他当 他当

ئىلى [静] <地> 犁伊

ئىلى ئاق چوشقىسى <畜> 猪白犁伊

ئىلى ئېتى <牧> 马犁伊

ئىلى ئېتىز چاشقىنى <动> 鼠田犁伊

ئىلىتىماق «ئىلىماق» 态动使的: 态动使的 热烧水把 / 热烧水把

~ 蛋鸡冲

ئىلىتىش توقچىقى <药> 司奴里加晒瓦加散温

片

ئىمارەتچىلىك [靜] 业建筑 [靜] : سەنئىتى ىتى مۇھىمى / ىتى مۇھىمى
ئۇيغۇر ئىمارەتچىلىكىنىڭ بىر خىل مىللىي ئۇسلۇبى. ىتى مۇھىمى
。 ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمارەتلىك [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى
ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىماژنىزم [靜] <文> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمام (ئىمامى) [靜] <宗> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى
(ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى)

ئىمامەت «ئىمام» ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمامەتچىلىك «ئىمامەت» ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمامەتچىلىك قىلىماق ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىماملىق «ئىمام» ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمام - مەزىن ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمان (ئىمانى) [靜] <宗> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى
نىيەت (نىيەت) ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىماننى قىلىش: «行力体身，认招舌口，信诚心内» ىتى مۇھىمى

ئىماننى قىلىش: «行力体身，认招舌口，信诚心内» ىتى مۇھىمى

ئىماننى قىلىش: «行力体身，认招舌口，信诚心内» ىتى مۇھىمى

ئىماننى قىلىش: «行力体身，认招舌口，信诚心内» ىتى مۇھىمى

ئىماندىن چىقماق ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانغا كەلتۈرمەك <成> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانغا كەلتۈرۈپ قويدۇم. ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمان كەلتۈرمەك ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمان ئېيتماق ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانى قاچماق <成> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانى قىرىق گەز ئۆرلىمەك <成> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانى قىرىق گەز ئۆرلىدىم. ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانى قىرىق گەز ئۆرلىدىم. ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانى كامىل ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانى كۆيمەك ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىماننى ساتماق ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىماننى ئۇچماق <成> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىماننى ئۇچماق <成> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىماننى ئۇچماق <成> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىماننى ئۇچماق <成> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانسىز [靜] <宗> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىمانسىز [靜] <宗> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىشارەت [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىشارەت تىلى <语> ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىشارەت قىلىماق ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىشارەتلىك [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىمپەرۋەر [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى
ئىلىمپەرۋەر ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىمپەرۋەرلىك [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - پەن [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى
ئىلىم - پەن ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ھېكەت [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ھېكەت [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى
ئىلىم - ھېكەت [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ھېكەت [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - مەرىپەت [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى
ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى
ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

ئىلىم - ئېرىپان [靜] ىتى مۇھىمى ىتى مۇھىمى

<医> ئىممۇنتىت تاشقى كېسەللىكلەر بۆلۈمى
 科外疫免
 性受耐疫免<医> ئىممۇنتىت چىداملىقلىقى
 学化疫免 ئىممۇنتىت خىمىيىسى
 理药疫免<医> ئىممۇنتىت فارماكولوگىيىسى
 学
 应反疫免<医> ئىممۇنتىت رېئاكسىيىسى
 生疫免<理生> ئىممۇنتىت فىزىئولوگىيىسى
 学理
 乱混疫免<医> ئىممۇنتىت قالايمىقانلىشىش
 乏缺疫免<医> ئىممۇنتىت كەملىكى
 力疫免<医> ئىممۇنتىت كۈچى
 抑制疫免<医> ئىممۇنتىتنى تورمۇزلىماق
 生发疫免<生> ئىممۇنتىت ھاسىل بولماق
 疫免得获<生> ئىممۇنتىت ھاسىل قىلماق
 免<生，医> ئىممۇنتىت ئىرسىيەت شۇناسلىقى
 学传遗疫
 能动疫免<生> ئىممۇنتىت ئىقتىدارى
 的强性疫免<医>〔静〕 ئىممۇنتىتچان
 性疫免强<医>〔静〕 ئىممۇنتىتچانلىق
 的性疫免，的疫免<医>〔静〕 ئىممۇنتىتلىق
 性活疫免<医> ئىممۇنتىتلىق ئاكتىپلىق
 记忆疫免<生> ئىممۇنتىتلىق خاتىرە
 法疗疫免<医> ئىممۇنتىتلىق داۋالاش
 断诊疫免<医> ئىممۇنتىتلىق دىئاگنوز
 病疾性疫免<医> ئىممۇنتىتلىق كېسەللىك
 质物疫免<生> ئىممۇنتىتلىق ماددا
 胞细疫免<生> ئىممۇنتىتلىق ھۈجەيرە
 造改疫免<医> ئىممۇنتىتلىق ئۆزگەرتىش
 向偏疫免<医> ئىممۇنتىتلىق ئېغىش
 ~ ئىمىر - چىمىر ①〔模〕 ئىمىر، 乱撩物视睛眼
 بولۇپ كەتتى. 乱撩花眼我. ②草撩: بۇ خەتنى نېمانداق
 ~ يازدىڭ؟ 草撩样这么怎得写字个这的你؟
 藜山<植>〔静〕 ئىمىزاق
 据. ~ ئىمىش 〔助〕 说据، 说听: كارىز سۈيى تاتلىق بولار. ~
 据. ~ ئىمىش 〔助〕 说甜是水并儿坎说. بۈگۈنكى كىنو بەك ياخشى. ~
 ۋاقانلار يەنە بار. ~ ئىمىش 〔助〕 说影电的天今说. ئۇنىڭ ئاشۇ ئۇنالغۇسىنى تالىشىد.
 要着抢人有还机录收个那他说听. ~
 . 呢
 拐一瘸一<方>〔动〕 ئىمىلەكلىمەك

همىسىنى ~ كۆپچىلىككە دەپ بەرسىڭىز. 尽的道知你把.
 们我. 家大给述讲量. بۇ ۋەزىپىنى ~ تېز ئورۇندايمىز.
 . 务任成完快尽
 ئىمكانىيەت ①〔静〕 能可: 地余. 能可: بۇ يەردىن ئۆتۈشنىڭ زادىلا
 ئىمكانىيىتى يوق. 去过能可不本根方地个这.
 性: ئۇلارنىڭ يېنىشىۋېلىش ئىمكانىيىتى يوق. 复有没们他.
 . 性能可的婚
 ئىمكانىيەت بەرمەك 能可供提
 ئىمكانىيەت تۈسى <语> 体动能
 ئىمكانىيەت قالدۇرماق 地余有留
 ئىمكانىيەتسىز 〔静〕 能可不: ئىش ~ 事的能可不
 ئىمكانىيەتسىزلىك 〔静〕 性能可不: بۇ ئىشتا ~ ئىمكانىيەت.
 ىەتتىن چوڭ. 性能可于大能可不的事件这.
 ئىمكانىيەتلىك 〔静〕 的能可有: 的地余有. ~ ئىش
 事的能可 / ~ شەرت - شارائىتلارنى ياراتماق 可供提
 件的能
 ئىملا (ئىملاسى) 〔静〕 法字正، 法写拼 ئۇيغۇر تىلىنىڭ
 ئىملاسى 法字正语尔吾维، 法写拼语尔吾维
 ئىملا قائىدىسى <语> 法字正， 法写拼
 ئىملا لۇغىتى <语> 词典法字正
 ئىملاماق <古> 〔动〕 易以: 示暗، 号暗打， 势手打
 点指号暗， 势手
 ئىملىق = تەقلد
 ئىملىماق 〔动〕 画比， 嘴努: ئۇ ئىملىۋىدى، ئايشىم چۈشەن.
 دى. 了白明姆谢依阿， 下一了画比他.
 ئىممۇنلانماق «ئىمۇنلىماق» 态动被的
 ئىممۇنلىماق <生>〔静〕 疫免
 ئىممۇنوگېن <生>〔静〕 原疫免
 ئىممۇنوبىئولوگىيە = ئىممۇنتىت بىئولوگىيىسى
 ئىممۇنوپاتولوگىيە = ئىممۇنتىت پاتولوگىيىسى
 ئىممۇنوخىمىيە = ئىممۇنتىت خىمىيىسى
 ئىممۇنوفارماكولوگىيە = ئىممۇنتىت فارماكولوگىيىسى
 ئىممۇنوگېماتولوگىيە 〔静〕 学液血疫免
 ئىممۇنوگېنېتىكا = ئىممۇنتىت ئىرسىيەت شۇناسلىقى
 ئىممۇنولوگىيە 〔静〕 学疫免
 ئىممۇنولوگىيىلىك 〔静〕 的学疫免
 ئىممۇنتىت <医>〔静〕 疫免، 性疫免
 ئىممۇنتىت ئانا ھۈجەيرىسى <医> 胞细母疫免
 ئىممۇنتىت بىئولوگىيىسى <医> 学物生疫免
 ئىممۇنتىت پاتولوگىيىسى 学理病疫免

的效有②(人的子面有)人的信威有 ئەدەم ~ 用的
 效有然仍件证个这 . ~ بۇ گۇۋاھنامە يەنلا .
 币货用信 <经> ئىناۋەتلىك پۇل
 卷证用信 ئىناۋەتلىك دو كومېنت
 字数效有 <数> ئىناۋەتلىك رەقەم
 数效有 <数> ئىناۋەتلىك سان
 社作合贷信 <经> ئىناۋەتلىك قەرز كوپىراتىپى
 悯慈, 善慈, 慈仁 [静] ئىناپەت
 妈妈 <方> [静] ئىنە
 气串肠小, 气肠小, 气疝 <古, 医> [静] ئىنەگۈ
 求央, 告求, 求恳 <古> [动] ئىنەلمەك
 好, 好常非 ياشى ~ 极, 分十, 常非 [静] ئىنتايىن
 书的趣有分十 قىزىق كىتاب / 了极
 曲序短 <艺> [静] ئىنتىرادا
 学虫昆 <生> [静] ئىنتومولوگىيە
 调变 ئۆزگىرىشى [静] ئىنتوناتسىيە
 的调音 [静] ئىنتوناتسىيەلىك
 仪涉干 <物> [静] ئىنتېرفېزومېتىر
 素扰干 <生> [静] ئىنتېرفېرون
 涉干 <物> [静] ئىنتېرفېرنىسىيە
 件条涉干 ئىنتېرفېرنىسىيە شەرتى
 镜微显涉干 ئىنتېرفېرنىسىيە مىكروسكوپى
 象现涉干 ئىنتېرفېرنىسىيە ھادىسىسى
 的涉干 [静] ئىنتېرفېرنىسىيەلىك
 歌际国 ئىنتېرناتسىئونال [静] ئىنتېرناتسىئونال
 义主际国 [静] ئىنتېرناتسىئونالزىمى
 者义主际国 [静] ئىنتېرناتسىئونالزىمىچى
 者义主际国是恩求白 . ئىنتېرناتسىئونالزىمىچىدۇر .
 的主义际国 [静] ئىنتېرناتسىئونالزىملىق ~ ياردەم
 神精主义际国 روه ~ / 助援的主义际国
 网特因 [静] ئىنتېرنېت
 器分积 <物, 电> [静] ئىنتېگراتور
 分积, 学分积 <数> [静] ئىنتېگرال
 线曲分积 <数> ئىنتېگرال ئەگرى سىزىقى
 算运分积 <数> ئىنتېگرال ئەمىلى

ئىن¹ / 穴洞, 窝 [静] ئىنىق ئىنى 熊 穴洞 / چاشقان
 ئىنى 鼠洞老
 堆物谷的场扬待好压已 <方> [静] ئىن²
 点一远 <古> [静] ئىنارو
 ~ / 处和睦和 ئۆتمەك ~ 洽融, 谐和, 睦和 [静] ئىناق
 系关好友邻睦 دوستلۇق مۇناسىۋىتى قوشنىدارچىلىق,
 ئىناقسىز ~ 洽融不, 的谐和不, 的睦和不 [静] ئىناقسىز
 会社的谐和不 جەمئىيەت ~ / 庭家的睦和不 ئىلە
 ئىناقسىزلىق «ئىناقسىز» 式形词名的: خىزمەتداشلار ئاردا
 سىدا ~ پەيدا بولسا, ياخشى بولمايدۇ. 相洽融不间之事同
 . 好不就处
 态动使的 «ئىناقلاشماق» ئىناقلاشتۇرماق
 态动被的 «ئىناقلاشتۇرۇلماق» ئىناقلاشتۇرۇلماق
 睦和变 [动] ئىناقلاشماق
 系关善亲, 系关谐和, 系关睦和 [静] ئىناقلىق
 系关睦和视重 بەرمەك لىققا ئەھمىيەت
 年青的民平为父, 族贵为母 男夷 <古> [静] ئىنال
 公王, 克伯: 王亲, 子王 <古> [静] ئىنالچىق
 到得 ئىنتام (ئىنتامى) [静] ئىنتامغا ئېرىشىشكە
 高最是戴爱的民人. ئىل سۇيگۈسى ئەك ئالىي ~ 赐赏
 的 颁奖的
 品赠到得 ئىنتام ئالماق
 赏悬, 赏行 ئىنتام بەرمەك
 品礼送赠 ~ سوۋغا: 送赠, 赠馈 ئىنتام قىلماق
 的靠可, 的任信可, 的赖信可 <古> [静] ئىنانچ
 任信, 信相 <古> [动] ئىنانماق
 / 高誉信 ئىناۋەت [静] ئىناۋەتتى ئۈستۈن
 ~ ئالتۇندىن قىمەت. 金黄于贵誉信 .
 ىناۋەت تۆكۈلمەك 地扫誉信: كىم لەۋزىدە تۇرمىسا,
 شۇنىڭ ئىناۋەتتى تۆكۈلدۈ. 誉信会就谁, 用信守不谁
 . 地扫
 誉信立树 ئىناۋەت تىكلەمەك
 用信守坚, 誉信持保 ئىناۋەت ساقلىماق
 信诚无, 的用信守不, 的誉信无① [静] ئىناۋەتسىز
 这. ~ بۇ گۇۋاھنامە . 的效失, 的废作, 的效无②的
 合. ~ ئوختامنىڭ مۇددىتى ئۆتۈپ كەتسە ~ . 效无明证个
 证凭效失 ئالون ~ . 废作就期过同
 废作 ئىناۋەتسىز قىلماق
 废作, 效无②望声无, 信威无① [静] ئىناۋەتسىزلىك
 信讲, 的誉信有, 的子面有, 的信威有① ئىناۋەتلىك

体应感，器应感 <电> [静] ئىندۇكتور
 计感电，表应感 <物> [静] ئىندۇكتورمېتىر
 抗感 <物> [静] ئىندۇكتورنىڭ قارشىلىق
 抗感 <物> ئىندۇكتورنىڭ توسقۇنلۇق
 电应感 <物> [静] ئىندۇكتورنىڭ توك
 电应感 <物> [静] ئىندۇكتورنىڭ توك
 圈应感 <物> ئىندۇكتورنىڭ ئورامى
 的应感 <电> [静] ئىندۇكتورنىڭ
 流电应感 <物> ئىندۇكتورنىڭ توك
 荷电生感 <物> ئىندۇكتورنىڭ زەرەت
 圈线应感 <物> ئىندۇكتورنىڭ كاتۇشكا
 扰干应感 <物> ئىندۇكتورنىڭ كاشىلا
 电生感 <物> ئىندۇكتورنىڭ ئېلېكتر مەيدانى

场

态动被的 «ئىندۇكتورنىڭ»
 应感②纳归① [动] ئىندۇكتورنىڭ
 ئىندېكس = ئاچقۇچ
 的引索有 [静] ئىندېكسلىق
 茆 <化> [静] ئىندېن
 人安第印 [静] ئىندېئان
 的式安第印②语安第印① [静] ئىندېئانچە
 剂示指 <化> [静] ئىندېكاتور
 天后大 [静] ئىندېن
 天后大他 [静] ئىندېنلىق : ئۇ ئىندېنلىققا كېلىدۇ .
 来

ئىندېدۇئال = خاس
 ئىندېدۇئاللاشتۇرماق = خاسلاشتۇرماق
 ئىندېدۇئاللاشتۇرۇشماق = خاسلاشتۇرۇشماق
 ئىندېدۇئاللاشتۇرۇلماق = خاسلاشتۇرۇلماق
 ئىندېدۇئاللىق = خاسلىق
 ئىندېدۇئاللىق پىسخولوگىيىسى = خاسلىق پىسخو-
 لوگىيىسى

ئىنژېنېر [静] ئىنژېنېر
 工②作工师工程，职之师工程① [静] ئىنژېنېرلىق
 车程工 ئىنژېنېرلىق ئاپتوموبىلى
 作工师工程干 ئىنژېنېرلىق قىلماق
 学质地工程 <地> ئىنژېنېرلىق گېئولوگىيىسى
 业作程工 ئىنژېنېرلىق مەشغۇلاتى

细 细 / 毛 细 / 细 纤，细① [静] ئىنچىكە
 细 细 / 音 声 的 细 尖 ② 活 的 细 尖
 细 细 / 写 描 地 细 细 ③ 的 致 细， 的 腻 细， 的 微 细
 细 细 / 别 差 微 细 的 义 词 ④ 的 微 细
 细 细 / 作 工 治 政 想 思 好 做 地 致 细 ⑤ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑥ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑦ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑧ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑨ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑩ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑪ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑫ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑬ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑭ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑮ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑯ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑰ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑱ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑲ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑳ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉑ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉒ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉓ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉔ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉕ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉖ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉗ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉘ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉙ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉚ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉛ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉜ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉝ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉞ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉟ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊱ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊲ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊳ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊴ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊵ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊶ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊷ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊸ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊹ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊺ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊻ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊼ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊽ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊾ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊿ 的 微 细

细 细 / 算 细 打 精 ① 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ② 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ③ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ④ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑤ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑥ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑦ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑧ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑨ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑩ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑪ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑫ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑬ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑭ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑮ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑯ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑰ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑱ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑲ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ⑳ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉑ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉒ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉓ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉔ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉕ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉖ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉗ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉘ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉙ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉚ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉛ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉜ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉝ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉞ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㉟ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊱ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊲ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊳ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊴ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊵ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊶ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊷ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊸ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊹ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊺ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊻ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊼ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊽ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊾ 的 微 细
 细 细 / 算 细 打 精 ㊿ 的 微 细

ئىززەتتى قوغدىماق 严尊的人做护保

ئىنسانىيەت 类人 [静] : 类人 ~ / 史历类人 تارىخى ~ / تەرەققىياتى

类人 ~ / 步进的类人، 展发的类人 مەدەنىيلىكى

明文

ئىنسانىيەت ئېكولوگىيىسى 学态生类人

ئىنسانىيەتچىلىك 事، 活生的有特类人全)道人 [静]

(动活، 业

ئىنسانىيلىق «ئىنسانى» 式形词名的

ئىنسانىيلاشتۇرماق «ئىنسانىلاشماق» 态动使的

ئىنسانىيلاشتۇرۇلماق «ئىنسانىيلاشتۇرماق» 态动被的

ئىنسانىلاشماق [动] 化格人

ئىنستىتۇت 院学① [静] : سانائەت ئىنستىتۇتى 院学②

ئىنستىتۇت 所: تىل تەتقىقات ئىنستىتۇتى 所(究研)

ئىنسى - جىن 魂鬼: 烟人 [静] : ئىنسى - جىندىن ئەسەر

بوق . 烟人无渺 . 烟人 ~ / 知不人 قەدىمى يەتىگەن يەر

觉不鬼

ئىنسىلىق <理生> [静] 素岛胰

ئىنسىقتى 赠磨، 洋洋懒 <方> [静]

ئىنشا (ئىنشاسى) 字写习练، 字习 [静]

ئىنشائات (ئىنشائاتى) 程工 [静] : سۇ ئىنشائاتى 程工利水

ئىنشائالا 主靠托， 佑主蒙如 <宗> [静]

ئىنفرا 下见

ئىنفرا ئاۋاز <物> 声次

ئىنفرا ئاۋاز دولقۇنى <物> 波声次

ئىنفرا قىزىل نۇر <物> 线外红

ئىنفرا قىزىل يۇلتۇز <天> 星红外

ئىنقىلەت راتسىيە <医> [静] 透渗② 润浸①

ئىنقىلاب (ئىنقىلابى) 命革 [静] : ئىدىيىۋى ~ 革想思

ئىنقىلابىي رېئالزم / تېخنىكا ئىنقىلابىي رېئالزم / سانائەت ئىنقىلابىي رېئالزم

命革

ئىنقىلاب قىلماق 命革: ئىنقىلاب قىلىش كېرەك ئىكەن،

بىر ئىنقىلابىي پارتىيە بولۇشى كېرەك . 命革要就命革要

。 党命革个

ئىنقىلاب ۋەزىيىتى 形势命革

ئىنقىلابچى 家命革، 者命革 [静]

ئىنقىلابىي رېئالزم: 的命革 ~ 部干命革 命革

ئىنقىلابىي ئەدەبىيات 学文命革

ئىنقىلابىي تەشەببۇسكارلىق 性动主命革

ئىنقىلابىي رومانىزم <文> 主义漫浪命革

ئىنقىلابىي رېئالزم <文> 主义实现命革

ئىنسانىيەت كەلمەك 心善发

ئىنسانىيەت كەلمەك 足知② 心良讲① 心良 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 尽丧良天

ئىنسانىيەت كەلمەك 知良، 心良 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 足知不② 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 足知不② 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有، 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

ئىنسانىيەت كەلمەك 的良天有， 的良天 [静]

体气性情 <化> ئىنېرت گاز
 素元性情 <化> ئىنېرت ئېلېمېنت
 量惯，性情 <物> [静] ئىنېرتسىيە
 律定性惯 <物> ئىنېرتسىيە قانۇنى
 积量惯 <物，数> ئىنېرتسىيە كۆپەيتىمىسى
 矩性情 <物> ئىنېرتسىيە مومېنتى
 力性情 <物> ئىنېرتسىيە كۈچى
 惯非，的性情非 <数，物> [静] ئىنېرتسىيەسىز
 的量
 系性情非 <物> ئىنېرتسىيەسىز سىستېما
 的量惯，的性情 <数，物> [静] ئىنېرتسىيەلىك
 货通性情 <经> ئىنېرتسىيەلىك پۇل پاخاللىقى
 胀膨
 波性情 <物> ئىنېرتسىيەلىك دولقۇن
 力性情 <物> ئىنېرتسىيەلىك كۈچ
 量质性情 <物> ئىنېرتسىيەلىك ماسسا
 动运性情 <物> ئىنېرتسىيەلىك ھەرىكەت
 的性情 [静] ئىنېرتلىق
 轮性情 <石，机> ئىنېرتلىق چاق
 料骨 <建> ئىنېرتلىق ماتېرىيال
 质物性呆，质物性情 <化> ئىنېرتلىق ماددا
 轴性情 <石，机> ئىنېرتلىق ئوق
 弟弟 [静] ئىنى
 妹弟 ئىنىنىڭ ئايالى
 从顺，从服 <古> [动] ئىنىقماق
 娘奶，母乳(的女子室王) <方> [静] ئىنىگە
 系关弟兄 的弟弟 [静] ئىنىلىق ~ مۇناسىۋەت
 防护 [静] ئىھاتە
 带防护 بەلۋېغى
 堤防护 ئىھاتە توسمىسى
 林防护 ئىھاتە ئورمانلىقى
 的防护 [静] ئىھاتىلىق
 道护(的路铁) <交> ئىھاتىلىق يول
 岩霞霓 <地> [静] ئىئولت
 子离 <化，物> [静] ئىئون
 器换交子离 <化，物> ئىئون ئالماشتۇرغۇچ
 换交子离 <化> ئىئون ئالماشتۇرماق
 泵子离 پومپىسى
 器速加子离 <物> ئىئون تېزلەتكۈچ
 对子离 <化，物> ئىئون جۈپى

主义英雄命革 ئىنقىلابىي قەھرىمانلىق
 士烈命革 ئىنقىلابىي قۇربان
 义主观乐命革 ئىنقىلابىي ئومىدۋارلىق
 态动使的 «ئىنقىلابىلاشماق»
 态动被的 «ئىنقىلابىلاشتۇرۇلماق»
 化命革 [动] ئىنقىلابىلاشماق
 性命革 [静] ئىنقىلابىلىق
 定否 [静] ئىنكار
 式定肯定否 <逻> ئىنكار - تەستىقىي شەكىل
 理定否 <数> ئىنكار تېئورىيە
 式形的定否 <逻> ئىنكار شەكلى
 否盘全 ~ پۈتۈنلەي 认否，定否 ئىنكار قىلماق
 定理 / ھەممىنى ~ 切一定否 / ئوبىيكتىپ ھەقىقەتنىڭ
 理真观客定否能不. مەۋجۇتلۇقىنى ئىنكار قىلىشقا بولمايدۇ.
 在存的
 定否之定否 <哲> ئىنكارنى ئىنكار قىلىش
 断判定否 <逻> ئىنكار ھۆكۈم
 念概定否 <逻> ئىنكار ئۇقۇم
 小定否，词气语定否 <语> ئىنكار يۈكلەمىسى
 词品
 者义主无虚 [静] ئىنكارچى
 义主认承不，义主无虚 <哲> [静] ئىنكارچىلىق
 映反 [静] ئىنكاس (ئىنكاسى)
 应反 ئىنكاس قايتۇرماق
 映反 ھەم ئەھۋالى ئىنكاس قىلغىلى
 的况情映反来是我. كەلدىم.
 论映反 <哲> ئىنكاس نەزەرىيىسى
 化孵工人②伏潜① [静] ئىنكۇباتسىيە
 箱化孵 ئىنكۇباتسىيە ساندۇقى
 机卵孵 [静] ئىنكۇباتور
 人国英 [静] ئىنگلىز
 亩英 ئىنگلىز موسى
 里英 ئىنگلىز مىلى
 的式国英②文英，语英① [静] ئىنگلىزچە
 剂制抑，剂化阻 <化> [静] ئىنگىبتور
 闻，嗅 <方> [动] ئىنلىماق
 降下，落下 <方> [动] ئىنمەك
 <气>②转逆，转倒 <化，物>① [静] ئىنۋېرسىيە
 演反 <数>③温逆
 性情 <化> [静] ئىنېرت

层离电 <气> [静] ئىئونوسفېرا

剂换交子离 <化> [静] ئىئونىتلار

子剔箭 <古> [静] ئۈۋەنلەگۈچ

壶手洗 [静] ئۇرۇق

软泡发头把 ~ چاچ : 态动使的 «ئۈۋەنەك»

态同共的 «ئۈۋەنەك» ئۈۋەنەشەك

态动被的 «ئۈۋەنەك» ئۈۋەنەلمەك

~ / 饊的软泡 نان : 的软变, 的软泡 [静] ئۇۋۇق¹

子皮的软泡 تېرە

羊青, 羊山野 <古, 动> [静] ئۇۋۇق²

态动被的 «ئۈۋەنەك» ئۈۋەنەلمەك

软泡 [动] ئۈۋەنەلمەك

矿金稀黑 <地> [静] ئۈۋەنەكسىپىنت

软变发头 ~ چاچ : 软泡, 软变 [动] ئۈۋەنەك

软变子皮 ~ تېرە / 软泡饊 ~

颠打, 抖发, 嗦哆, 动抖 <古> [动] ئىيماق

随追, 随跟 <古> [动] ئىيەك

月七 [静] ئىيۈل

节童儿一六 ~ بالار بايرىمى : 月六 [静] ئىيۈن

葡萄碎(的来下掉上梗葡萄从) <方> [静] ئىيىن¹

同一, 同共; 随跟, 着跟 <古> [静] ئىيىن²

束子离 <物> ئىئون دەستىسى

器集收子离 <化> ئىئون يىغقۇچ

态动使的 «ئۈۋەنەك» ئۈۋەنەشەك

离电 <电> [动] ئۈۋەنەشەك

子离, 势子离 <化> ئىئونلىشىش پۈتۈنسىيالى

位

数常离电 <化> ئىئونلىشىش تۇراقلىقى

率离电 <化> ئىئونلىشىش دەرىجىسى

度密离电 <化> ئىئونلىشىش زىچلىقى

宝离电 <化> ئىئونلىشىش كامېراسى

衡平离电 <化> ئىئونلىشىش مۇۋازىنىتى

能离电 <化> ئىئونلىشىش ئېنېرگىيىسى

迹径离电 <化> ئىئونلىشىش ئىزى

态动被的 «ئۈۋەنەك» ئۈۋەنەلمەك

的子离带 [静] ئىئونلۇق

键子离 <化> ئىئونلۇق باغ

物合化子离 <化> ئىئونلۇق بىرىكمە

层离电 <气> ئىئونلۇق قەۋەت

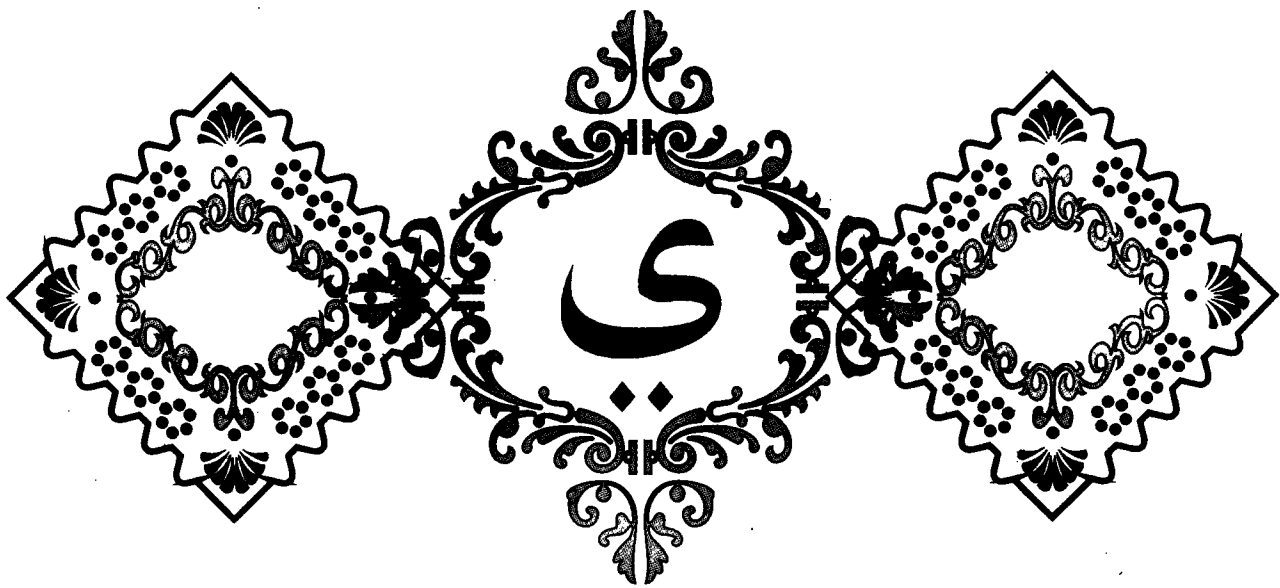
体晶子离 <物> ئىئونلۇق كرىستال

管子离 <物> ئىئونلۇق لامپا

液溶子离 <化> ئىئونلۇق ئېرىتمە

化子离 [动] ئىئونلىماق

计子离 [静] ئىئونمېتىر

ياپاقۇ② <古>〔静〕 (物等发和毛)团成缠纠，乱紊
 ياپ① <古>〔静〕 的缺无整完，的形圆正
 ياپ② <古>〔静〕 毛夏
 ياپا <方>〔静〕 部全，全完
 ياپاغ <古>〔静〕 附，的着黏②庸附，属从，属附①
 的着
 ياپال <静〕 脸的扁而长: بوز ~
 ياپان <方>〔静〕 披马，被鞍，单罩
 ياپەن <方>〔静〕 子板的坐人车赶头前车大
 ياپپاخزا <静〕 〔静〕 〔草的生而匍匐种一)子胖芽
 ياپتا <静〕 〔静〕 赢连博赌②的说明不①
 ياپتا كەلمەك 赢连: ئۇدا بىرنەچچە قېتىم ياپتا كېلىۋېدى،
 ئۇ خۇشاللىقىدىن ئولتۇرالمىي قالدى. 得兴高，次几赢连他.
 了住不坐
 ياپتا گەپ 音之外弦，槐骂桑指
 ياپتاچ <古>〔静〕 披雨
 ياپتۇرماق <静〕 户窗关人让 ~ دەپرىنى: 态动使的
 ياپتۇرۇلماق <静〕 态动被的
 ياپچان <古>〔静〕 茅羽，蒿旱，蒿
 ياپراق <静〕 ①〔静〕 ②〔静〕 片薄: گۆشتىن بىر ~ كەسمەك
 肉片一切
 ياپراق قىرغۇچ ھەرە <动> 蜂叶切
 ياپراقچە <静〕 片叶

① 维吾尔文第三十二个字母该②字母名称
 يا① (ياسىم، يايلىك، ياسى) 〔静〕 弓: ~ ۋە ئوق 箭和弓
 يا② 〔助〕 者或，么要，不要: سىز ئەتە ~ ئۆگۈن بىر كېلىپ
 كېتىڭ. 来天后或天明你请. 趟 ~ سەن كەل، ~ مەن
 باراي. 去我么要，来你么要. ئۇ يەردە ~ ئوت ئۆسمەيدۇ،
 ~ دەرەخ ئۆسمەيدۇ. 树长不又，草长不既里那. قوغۇنغا
 ئوغرى كەلسە، ~ پىشقىنىنى قويما، ~ خەمسكىنى. <谚>
 偷都的生的熟管不，地瓜进钻偷小
 يا ئۆلۈم، يا كۆرۈم 破网是就，死鱼是不
 仁成便功 休不二作不一
 يا بولمىسا 然不要: ~، ئۆزۈڭ بېرىپ باققىن. 不要
 吧趟一去己自你然
 يا③ 〔叹〕 啊，呀 (讶惊示表): ~ خۇدا! 啊天的我，呀!
 يا ئاللا 啊主真: ~، شۇنداقمۇ ئادەم بولىدىكەن - ھە!
 啊天 呀人的样这有然竟，啊天
 يا پەرۋەردىگار 啊主: 哪天，啊主: يا پەرۋەردىگارم، قىزىمنىڭ
 كۆڭلىگە ئىنساپ بەرگەيسەن! 啊主的我! 儿女的我给你求，
 哪到你，哪天? نەگە كەتتىڭ؟ 吧心的爱仁颗一
 ؟呀了去儿
 يا رەببىم 啊主真: ~، نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق ۋەقە بۇ!
 啊事情的怕可么多，啊主真
 يابا = گاچا
 ياباقۇ① <古>〔静〕 库巴亚 (一之落部厥突代古)

ياغاي دەۋاتىدۇ ، خاماندىكى بۇغدايلارنى بورا بىلەن يېھپ قويۇڭ .
 了雨下要 把，的上麦子用席上。 ئىينى ئىتەك
 结③。 亮月住不遮襟衣 < 谚 > . بىلەن ياپقىلى بولماس .
 帐结 ~ ھېسابنى < 帐

ياپمال < 静 > 檐山 (分部的去出伸前向腰山)

ياپون < 静 > 本日

ياپون چايگۈلى < 植 > 茶山

ياپون زىرىقى < 植 > 槩刺

ياپون ئۇچقىتى < 植 > 花银金

ياپونچە < 静 > ① 文日， 语日 ② 日： ئۇ ياپونچىنى بىلىدۇ . 懂他

服和， 服衣式本日 چاپان ~ ② 的式本日 . 语日

ياپۇشغاق < 静 > ① < 古 > 者人缠爱②耳苍 < 植 >

ياپى < 静 > 架鞍， 枕鞍 < 古 >

ياپىر < 叹 > 乖乖， (讶惊示表) ~ ، سەن راستىنلا باتۇر

ئىكەنسەن! 嗨! 你果然是个英雄! ~ ، مۇنداقمۇ ئىش

بولدىكەن - 乖! 乖! 竟有这种事!

ياپىلاق < 静 > 的扁

ياپىلاق ئارچا < 植 > 柏扁

ياپىلاق پولات < 冶 > 钢扁

ياپىلاق پۇرۇزنا < 机 > 条发

ياپىلاق تەنلىكلەر تىپى < 生 > 扁物动形扁

ياپىلاق تۆمشۈق لەيلەك < 动 > 鹤嘴扁

ياپىلاق چاقماق < 气 > 电闪状片

ياپىلاق سۆڭەك < 理生 > 骨扁

ياپىلاق شاپتۇل = ئەنجۈر شاپتۇل

ياپىلاق قوڭغۇز < 动 > 甲扁

ياپىلاق قۇرۇلما < 地 > 构结状片

ياپىلاق قۇلۇلە < 动 > 螺卷扁

ياپىلاق لەڭمەن < 食 > 面抻扁

ياپىلاقلىماق «ياپىلاقلىماق» 态动使的

ياپىلاقلاشتۇرماق «ياپىلاقلاشماق» ② 态动使的

ياپىلاقلاشماق ① «ياپىلاقلىماق» 态同共的

ياپىلاقلاشماق ② < 动 > 扁变

ياپىلاقلىماق «ياپىلاقلىماق» 态动被的

ياپىلاقلىماق < 动 > 扁砸 : مىخنىڭ ئۈچىنى سوقۇپ ~ 子钉把

扁砸尖

يات < 静 > 的， 的生陌， 的识认， 的己异 : ياتنىڭ ئوتىنى بۇۋ-

لەپ ساقلى كۆيۈپتۇ . < 谚 > 火吹人生给 了自了烧 的己

胡子 . ياتنىڭ ياندىن ئۆتەر ، تۇغقاننىڭ جاندىن . < 谚 > 外

， 亲的人， 恶语旁风 . 亲的人， 恶语旁心 . ~ يېگۈچە ،

ياپراقسىمان < 静 > 状片叶

ياپراقسىمان تۈزۈلمە < 地 > 造构状片叶

ياپراقسىمان سويۇلۇش < 地 > 落剥状页

ياپىرى ① < 古 > 的拉牵， 的垂下 < 静 >

ياپىرى ② < 古 > 的阔开， 的坦平 < 静 >

ياپىسار < 静 > 隙缝， 子缝

ياپىسار رەندە 子刨缝开

ياپىسار كەلمەك : تاختا ياپىسار كەلدى . 板木 . 缝合， 吻合

缝合了 .

ياپىسارلاماق «ياپىسارلاماق» 态动使的

ياپىسارلاشماق «ياپىسارلاماق» 态同共的

ياپىسارلانماق «ياپىسارلاماق» 态动被的

ياپىسارلاماق < 动 > 缝合 : ئۇلار شالارنى بىر - بىرىگە ياپىسارلاپ

سالدى . 缝了上合一板木的定固们他 .

ياپىسال < 静 > 的歪， 的斜， 的偏 < 方 >

ياپىغاق < 静 > 器鸟捕 < 古 >

ياپىغۇت < 静 > 子褥毛 (的成而制缝毛装面里) < 古 >

ياپىغۇچ < 静 > 子棒的口牲赶

ياپىقاق < 静 > 子罩

ياپىقۇچ < 静 > ① 布苫， 子罩， 帐幔， 子盖 < 机 > ② 盖

板 : ~ نور 罩纱 / ئىدىشنىڭ ياپقۇچى 子盖缸

ياپىما < 静 > 的着遮， 的着盖

ياپما ئاپتوموبىل 车汽式厢

ياپما ئەنلىك فىلىم < 艺 > 片影式幅遮

ياپما تاختا 板盖

ياپما قاپاق 泡眼的垂下， 皮眼吊

ياپما قاتلام < 地 > 层盖覆

ياپما ئىشلەپچىقىرىش < 经 > 产生式闭环

ياپىمە < 静 > 饼铺压， 饼焖 < 食 > 统传种一人尔吾维

在， 物食 饼面发或面死层数盖上肉炖

ياپىماق ① < 动 > 合， 闭， 关 : ئىشكىنى ~ 门关 / ئىشكىنى

بوش يېھپ قويماق 把 上掩虚门 / يىغىنىنى يېھپ نۇقى 闭

， 盖遮， 盖掩， 盖②卷掩， 书上合 ~ 词幕 病给

， 盖遮食粮把子席用 ~ 子盖盖 ~ 捂， 蒙 子被盖人

罪盖掩 ~ 来起 / خاتالىقنى ~ 误错掩遮 / جىنايىتىنى

行 ~ 羞遮 ~ 丑遮 / ئەۋرەتنى ~ 羞遮 / ھەق-

قەتنى يالغان - ياۋىداق سۆزلەر بىلەن ياپقىلى بولمايدۇ . 掩言谎

蒙 上子桌 ~ 盖 真了不 理 . ئۈستەل ئۈستىنى قەغەز بىلەن ~

蒙 子桌 ~ 盖 真了不 理 . ئۈستەل ئۈستىنى قەغەز بىلەن

纸层一 / كوزىنىڭ ئاغزىنى ~ 口的子罐住捂 / يامغۇر

ياتلاشتۇرۇلماق «ياتلاشتۇرماق» 态动被的
 ياتلاشماق ①〔动〕疏生，远疏。ئۇلار بىر - بىرىنى ئىزدەش.
 ②. 了疏生便往来不互们他. مەي ياتلىشىپ كېتىشكەندى.
 化异 <哲>
 动劳化异 <哲> ياتلاشقان ئەمگەك
 雨风求(石魔以) <古>〔动〕 ياتلاماق
 下见 ياتلىق
 门过，阁出，嫁出 ياتلىق بولماق
 门过让，阁出让，嫁 ياتلىق قىلماق
 的式卧②的匍匐①〔静〕 ياتما
 柏地铺 <植> ياتما ئارچا
 蒿艾状垫 <植> ياتما ئەمەن
 炉锅式卧 <建> ياتما پار قازان
 前车平 <植> ياتما باقىيۇرماق
 草耳兔 <植> ياتما توشقانقۇلاق
 胆龙垂俯 <植> ياتما جېنتىيانا
 茱萸状垫 <植> ياتما خاكشى
 肤地伏 <植> ياتما سۇپۇرگە
 茎匍匐 <植> ياتما غول
 莲睡 <植> ياتما نېلۇپەر
 草糙卧平 <植> ياتما قوتۇرئوت
 ياتماق ①〔动〕躺，卧，住，卧： ئۇ يېتىپ بىردەم ئارام ئالدى.
 儿会一了歇着躺他. ئۇ دوختۇرخانىدا ئۈچ ئاي يېتىپ چىقتى.
 他在医院里住了三个月. ئوڭدا ~ 卧仰 / دۈم ~
 卧俯 / ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالماق 病卧 / توخۇ كاتتىكىدە
 里窝在卧鸡. ياتقان ئۆكۈزگە يەم يوق. <谚> 躺
 吃料没牛的着. ئۇنىڭ ئىچىدە گەپ ياتمايدۇ. 里子肚他
 ②. 话住不存. 伏倒. بەزى ئۇسۇملۇكلارنىڭ غوللىرى بەرگە
 بيتۇالدى. 面地在伏葡茎的物植些有. بۇغدايلار يېتىۋال.
 了伏倒子麦. 了. 蹲，坐③. ئۇ تۈرمىدە ياتقان. 过坐他
 ④. 牢. 于属. بۇ مەزھەپچىلىككە ياتىدىغان بىر خىل ھەرىكەت.
 这是 一宗派主义者的活动. 了. 放⑤. بىر دۆۋە كىتاب
 书堆一着放上子桌. ىشە ئۈستىدە ياتاتتى.
 ياتۇغان <古，艺>〔静〕罕图亚 (器乐弦种一)
 ياتوغانچى <古>〔静〕家乐音，者演奏
 يات - يۈپۈر <方>〔静〕的疏生，的生陌
 的识
 币银〔静〕 ياقەن
 部支党 ياقىپكا <静〕部支
 螂螳 <动>〔静〕 ياقۇمەك

ئۇغقان ئۆلگۈچە. <谚> 终你伴人亲，喝吃你伴人外
 . 生
 体异 <生> يات تەن
 性异 جنس يات
 族异، 姓种异 خەلق يات
 人外 قول يات
 为行的聊无，动举的眼顺不 قىلىق يات
 待看人外当，外见 كۆرمەك يات
 种异 نەسل يات
 地异 يەر يات
 刀马，刀片大 <古>〔静〕 ياتاغان
 舍宿生学 ئوقۇغۇچىلار ياتقى 舍宿②室卧①〔静〕 ياتاق
 厢车铺卧，车寝 ىاتاق ۋاگون
 ياتاقخانا = ياتاق
 室同〔静〕 ياتاقداش
 的舍宿同〔静〕 ياتاقداشلىق
 校学宿寄 ىاتاقداشلىق ~ مەكتەپ ئورۇنلاش
 杖木的用花棉弹 <方>〔静〕 ياتاقچى
 ياتسىراتماق «ياتسىرماق» 态动使的، بۇ بالا ئۆيىمىزگە يېتىدۇ.
 我到刚子孩这! ئۇنى زادى ياتسىرتىپ قويما!
 ! 生怯他叫别万千，家
 ياتسىراشماق «ياتسىرماق» 态同共的: ئۇزۇندىن بۇيان بار.
 دى - كەلدى قىلىشماي ياتسىرىشىپ قالدۇق. 来没多久很们我
 . 了疏生得显，往
 ياتسىرىماق <动〕生认，生怯，生怕: بۇ بالا باشقىلاردىن
 ياتسىراۋاتىدۇ. 生认人别对子孩这. بالا كىچىك ئاپسىنىڭ
 ئۆيىدە تۇرۇپ كەلگەچكە، ئاتا - ئانىسىدىنمۇ ياتسىرايدىغان بولۇپ
 قاپتۇ. 了疏生都母父跟، 家妈姑在住直一子孩
 ياتسىنىماق = ياتسىرماق
 人的着躺起一在 <古>〔静〕 ياتىغاشۇق
 卫侍，兵哨 <古>〔静〕 ياتىغاق
 ياتقۇزماق ① «ياتماق» 态动使的: دوختۇر كېسەلنى ئورنىغا
 ياتقۇزۇپ قويدى. 了. 下躺人病扶生医. قارا بوران بۇغدايلار.
 نى ياتقۇزۇۋەتتى. 了. 伏倒得吹风狂给子麦. 了. 设铺، 铺②.
 灌 ~ 皮草铺 / رېلىس ~ 灌③轨钢设铺 ~ لاي: 灌 ~ 灌
 灌冬 ~ 淤
 态同共的 «ياتقۇزماق» ياتقۇزۇشماق
 态动被的 «ياتقۇزماق» ياتقۇزۇلماق
 态动使的 «ياتلاشماق» ياتلاشتۇرماق
 态同共的 «ياتلاشتۇرماق» ياتلاشتۇرۇشماق

善改活

ياخشىلىق [静] 心好，事好① ~ يەردە قالماق، يامانلىق ئۆزىدىن ئاشماس. <谚> 其食自恶作，没埋会不事好 处好，行善，德恩，惠恩②。果 شىنىڭ ئىشى، يامانلىققا ~ ەر كىشىنىڭ ئىشى. <谚> 以 . 范风汉好怨报德以，缘人理天德报德

ياخشىلىق قىلماق 待善，善行，事好做 尽意愿我 . 人别待善量

ياخشىلىققە [静] 地实实老老，地乖乖，地好好 ~ ېرىپ ئىشنى قىل . 事的你干去地乖乖你

ياخشىلىماق [动] 良改，善改，进改① ~ سىيىسىنى ~ 度态务服进改 / ئۆي ھاياۋانلىرىنىڭ نەسلىنى 动劳善改 ~ 种品畜家良改 / 好好②件条 下一扎包好好，了破割手的你

ياخشى - يامان [静] 恶善，歹好，坏好 ئايرىماسلىق 分不莠良，坏好分不 歹好识不 ىادى [静] 忆记 不记我事这 . 把你得记你 ？ 了得 ？ 吗了儿哪在搁书 念想 ~ ىاد ئەتمەك 念怀，念思，念想 ىاتا - ئانىنى ~ ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك ىاد ئەتمەك = ىاد ئەتمەك

ياچىۋەك تۇخۇمى 蛸蝶

ياچىۋەكسىمان [静] 的形螂蝶，的状螂蝶

ياچىۋەكسىمان راک <动> 虾姑，虾螂蝶

ياخشى [静] 好良，良，好 ~ ىادەم ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا ~ ىادا

置装核 قۇرۇلما ~ 的核有〔静〕 يادرولۇق

的滥泛，的溢漫 <古>〔静〕 يادغۇن

يادلاتماق «يادلىماق» 态动使的: مۇئەللىم بىزگە شېئىر يادلات.

。诗首一了诵背们我让师老 . تى .

态同共的 «يادلىماق» يادلانماق

态动被的 «يادلىماق» يادلىماق

烂得背 ~ پىششىق / 诗背 ~ شېئىر : 背①〔动〕 يادلىماق

念怀②熟

忘难 ~ ئۈتۈلگۈسىز : 念记②铭碑，文碑①〔静〕 يادنامە

念记的

②(石结道肠胃马)宝马 <医>①〔静〕 يادىداش

(石雨求)石魔<转>

师巫的止停雨求或雨求咒念 <古>〔静〕 يادىچى

يادىكار (يادىكارى) ①〔静〕 品念纪，物遗: بۇ سائەت سىزگە

~ بولسۇن . 品念纪作你给送表块这 . رەھبەتلىك ئاتامدىن

قالغان ~ 森亚 念留②物遗的父先 : ساۋاقداش ياسىنغا ~

念留学同

يادىكارلىق ①〔静〕 物遗②物文: ىتات - بوۋىلاردىن

قالغان ~ 物遗的先祖 / ىتاتى تارىخى ~ 迹遗的史历

يادىلىق <古>〔静〕 的淌处到，的开淌流

يادىم. <古>〔静〕 子毯，垫坐，子褥

يادىماق <动> 瘦变，瘦消: ئۇ بەك ياداڭ كېتىپتۇ . 瘦消他 .

。很得

يار¹ (يارى) ①〔静〕 友朋②恋人: يارنى تاپقاندا گەپ يوق ،

گەپنى تاپقاندا ~ . <谚> . 没时话有，话有没时人恋有

。人恋有 . كېيىك ئوۋلاپ تاققا چىق ، يارنى ئىزدەپ باققا .

<谚> 园果进人恋找要，山上去羊黄打要 . يارمە .

نىڭ تىللىغىنى چىللىغىنى . <谚> 你请是你骂人恋

。 (爱是骂，疼是 يارىڭنى گۈل ئارسىدىن ئىزدە ، ئىركىڭنى

ئىل ئارسىدىن . <谚> 丛花进人恋找要，靠由自找要，

。众民

يار تۇتماق 友朋交

يار² ①〔静〕 崖: تىك ~ 崖悬②(堤河)被冲水的出口

يار ئالماق 堤决，口决

يارغا ئىتتەرمەك 推上崖悬往，推里坑水往

يار كەتمەك 堤决，口决

يار³ 下见

يار بەرمەك 可许，许允: شەرت - شارائىت يار بەرسە ،

بىزمۇ شۇنداق قىلاتتۇق . 许允件条果如 . 么这会也们我，

。的做

يادىغا چۈشمەك = يادىغا كەلمەك

يادىغا سالماق 起想使: ئۇنىڭ بۇ گېپى مۇندىن بىر ئاي

بۇرۇن بولغان بىر ئىشنى يادىغا سالىد . 起想我使话的他 .

。事件一的生发前月个一

يادىغا كەلمەك 起想: يادىغا تۇيۇقسىز بىر ئىش كەلدى .

。事件一了起想然突我

يادىغا يەتمەك = يادىغا كەلمەك

يادا 雨，水雨 <方>〔静〕

ياداتماق «يادىماق» 态动使的

يادااشماق «يادىماق» 态同共的: ئۇلار ئۇزۇن يول بېسىپ ياد .

شېپ كېتىپتۇ . 了瘦变都涉跋途长们他

ياداغۇ 瘦消，瘦消〔静〕 ~ يۈز 脸的瘦清

ياداغۇرۇلماق <方>〔动〕 瘦消，弱瘦

ياداغۇلۇق «ياداغۇ» 式形词名的

ياداچا <方>〔静〕 乱胡

ياداي - چۇداي <方>〔静〕 陋简，单简，便随

يادرو ①〔静〕 核 <物> ②子核，核 <生> ③<转>

心核 رهبەرلىك يادروسى 心核导领

يادرو ئاقسىلى <生> 白蛋核

يادرو پارچىلىنىشى <物> 变裂核

يادرو پەردىسى <生> 膜核

يادرو تورپېدا <军> 雷鱼核

يادرو رېئاكسىيىسى <物> 应反核

يادرو زەرەتى <物> 荷电核

يادرو سۇيۇقلۇقى <生> 液核

يادرو فىزىكىسى 子核 学理物

يادرو قازىنى <化> 堆应反核

يادرو قەنتى <生> 糖核

يادرو قورالى <军> 器武核

يادرو كۈچى <物> 力核

يادرو كىسلاتاسى <生> 酸核

يادرو مېغىزى <生> 仁核

يادرو ئوق <军> 头弹核

يادرو ئېنېرگىيىسى <物> 能核

يادرو يىغىلىشى <物> 变聚核

يادرو يىمىرىلىشى <物> 变蜕核，变衰核

يادروسىز لاندۇرماق «يادروسىز لاندۇرماق» 态动使的

يادروسىز لاندۇرۇلماق «يادروسىز لاندۇرۇلماق» 态动被的

يادروسىز <物>〔静〕 的核无

يادروسىز لاندۇرماق <动> 化核无

马好，马

ياراقسىز [静] 的劲差，的用顶不，的用中不。用顶不料材这。~ بۇ ماتېرىيال / 品物的用中不

ياراقسىزلاشماق [动] 息出没，用适不，用中不

ياراقسىزلىق «ياراقسىز» 式形词名的

ياراقلىق [静] 的用适，的用能，的用中

يارالماق [动] 生产，生降。خوتۇن - قىزلار ئەرلەرنىڭ ئو-

بۇنچۇقى بولۇش ئۈچۈن يارالغان ئەمەس. 当了为是不女妇

天性偶而而降的生。دۇنيا يارالغاندىن بۇيان 天开自

来以地辟

يارام [静] 的用顶，的用有，的用中。ئات ~ ئات

业职的用有 كەسىپ ~ / 马

يارامسىز [静] 的次，的劲差，的用有没，的用中不

~ / 物废，西东的用中不 نەرسە ~ 的外等，的等下

~ / 茧下次 غوزا ~ / 钢废 پولات ~ / 品废 مەھسۇلات

ياراچ 材次 ~ / نەرسىلەرنى رېمونت قىلىپ ئۇنىڭدىن پايدىلان-

ماق 废利旧修

ياراملىق [静] 的息出有，的用顶，的用中。ئىشنىڭ كۈچىنىڭ

~ يىگىت ~ 的力得，的息出有، 的力得 كادىر ~ / 子伙小的息出有

يارانماق «ياراساق» 态复自的

يارەن [静] 友朋，人友

يار - بۇرادەر [静] 好相，人友，友朋

يارپ [静] 的实结，的固坚 <古>

يارپۇز [静] 属獾，獾

يارتا [静] 半

يارتۇ [静] 简木，片木 <古>

يارتىلانماق «يارتىلساق» 态动被的

يارتىلساق [动] 半两成劈。بىر قوينىڭ كۆشىنى ~ 一把

半两成劈羊只

يارتىم [静] 半一，部一，拨一 <古>

يارداك [静] 貌地丹雅 <地> 堆龙白，貌地干燥

(貌地蚀风种)

يارداخلىق [静] 方地的片连貌地丹雅

ياردەم [静] ① 助帮，助援。ئۇلار ياردەمگە موھتاج. 需们他

~ قولىنى سۇنماق 助帮要。护救②手之助援出伸

تېببىي ~ 护救疗医

ياردەم ئالماق 援受

ياردەم بەرمەك 助帮。ئۇنىڭ بوش ۋاقتى بولسلا، ئۆگىنىد-

شىمگە ياردەم بېرەتتى. 习学我助帮就空有要只他

ياردەم پۇل <经> 贴津，助补，贴补

يارا [静] <古> 水口，液唾

يارا [静] ① 疮，伤，溃。پىچاق يارىسى ئاشقازان / 伤刀

يارا [静] ② 转 <转> 苦痛，伤创。تاپاق يارىسى كېتەر،

كۆڭۈل يارىسى كەتمەس. <谚> 愈难伤心，治好伤外

يارا ئاغزى 口伤

يارا بولماق 疮生

يارا ئىزى 痕伤

يارىغا تۇز سەپمەك <成> 盐撒上疮

يارىنى تاتلىسماق = يارىغا تۇز سەپمەك

ياراتقۇچى [静] ① 者造创 <宗> ② 造物主

ياراتماق [动] 造创，建创，立创，造创。شەرت - شارائىت ~ 件条造创 / مۆجىزە ~ 迹奇造创 / ئىگىلىك

~ 业创 / يېڭىلىق ~ 新创 / ئامما ياقۇتىدىغان ئەسەرلەرنى

~ 品作的见乐闻喜众群作创 / يېڭى بەختىيار تۇرمۇش

~ 活生新的福幸造缔 / سانائەتلىشىشنىڭ ئاساسىنى ~

~ 奠定工业化的基础 / ئوقۇلىق ~ 方便供提

ياراتماق ① «ياراساق» 态动使的 ② 欢喜，中看，上爱

من بۇ يەرنى يارىتىپ قالدىم. 方地个这了上爱我

يارىتىپ قالغان ئوخشايدۇ. 了你上欢喜像好他

ياراتسىڭىز، شۇنى ئېلىڭ. 吧个哪拿就，个哪中看您

ياراشتۇرغۇچى [静] 者解调

ياراشتۇرماق ① «ياراشماق» 态动使的 ② 解和使，解调

ئۇلارنى بۇ ئەر - خوتۇن ئىككىسىنى ياراشتۇرۇپ قويدى. 这把们他

了合说妇夫对

ياراشتۇرماق ② «ياراشماق» 态动使的 ③ ۇ كىيىمنى بويغا يا-

راشتۇرۇپ كىيىپتۇ. 身合很得穿衣服他

ياراشماق ① [动] 解和，和好，和言，好于归言。ئۇلار ئۇ-

رۇشۇپ قالغاندى، لېكىن ھازىر يارىشىپ قاپتۇ. 过吵们他

ياراشماق ② [动] 称相，适合，身合。بۇ پەلتۇ سىزگە تازا

يارىشىپتۇ. 了身合太穿你衣大件这

بەك يارىشىدۇ. 适合很作工种这做他

动举的统体成不，动举的体得不

ياراغ ① [静] 器兵

ياراغ ② [静] <古> 会机，时机

ياراغ - جابدۇق [静] 备装器武

ياراغچى [静] <古> 的力得，的职称，的息出有，能

的练老，的练熟，的干

ياراغلىغ [静] <古> 的甲铠穿，的甲铠有

ياراق [静] 的用中 ~ ئات 的用适，的用能，的用中

痰吐，吐 <古>〔动〕 يارلاماق

的幸不，的困贫，的穷 <古>〔静〕 يارلىغ

壑沟〔静〕 يارلىق¹

旨降 چۈشۈرمەك ~ 旨圣②令命①〔静〕 يارلىق²

慈，赐赏，恩开，恩施，谅原 <古>〔动〕 يارلىقماق
怀关，悲

的悲慈，的祥慈，的慈仁 <古>〔静〕 يارلىقانچۇچى

花尿马，鳖水 <植>〔静〕 يارلىقئوت

儿糝米玉 يارما¹ : قوناق يارمىسى : 儿片麦，糝，糝〔静〕

桃保久，桃核离 <植> يارما شاپتۇل

接劈 <农> يارما ئۇلاق

粉雪，霰 <气>〔静〕 يارما²

子糝，子糝 <古>〔静〕 يارماش¹

的碎细，的细 <古>〔静〕 يارماش²

钱铜〔静〕 يارماق¹

يارماق² 〔动〕 劈① 剖，割，开破，割，开破， ئوتۇن يېرىپ / 柴劈

لىقىنىڭ قارىنىنى ~ 肚鱼开割 / قورساقنى ~ 腹剖 / دولقۇن

يېرىپ ئىلگىرىلىنىشەك ~ 进前浪破 / مۇز يېرىپ ~ 冰破② / 过穿

تۈتۈن يېرىپ / 群人过穿 / مۇھاسىرىنى تۈتۈن يېرىپ

تۈتۈن يېرىپ / 围包破突 / قۇلاقنى يېرىۋەتە

كۈدەك ئاۋاز - 音声的聾欲耳震

丹血活，草钱连 <植>〔静〕 يارماقگۈل

人的子糝碾〔静〕 يارمىچى

作工的子糝碾〔静〕 يارمىچىلىق

霞早，明黎 <古>〔静〕 يارۇن

态同共的¹ «ياراتماق» يارىتىشماق¹

态同共的² «ياراتماق» يارىتىشماق²

يارىتىشماق «ياراتماق» 态动被的: بىر مۇجىزە يارىتىلدى. 创
迹奇个一了造

يارىمدار 〔静〕 员伤① ~ 兵伤② 的伤负，的伤受
: 的 ~ 熊的伤受 ئېيىق

يارىمدار بولماق 的: 了伤负他. ئۇ يارىمدار بولدى.

يارىمدار بولغان ۋە مەجرۇھلانغان ھەربىيلەر 人军残伤

يارىمدار قىلماق 伤击，伤打

يارمىش¹ 〔静〕 分瓜，配分 <古>

يارمىش² 〔静〕 马赛 <古>

يارمىشا 〔助〕 应相，合符，宜适: ھەركىمنىڭ ئۆزىگە ~

ئىشى بار. 人人自有都 事的己自有 ھەركىم قابىلىيىتىگە ~

ئىشلەش، ھەركىمگە ھەمكىمگە قاراپ تەقسىم قىلىش 所尽各

份身合符做 ئىش قىلماق ~ 能 / 配分劳按، سۈپىتىگە ~

ياردمە قىلماق 援助，助帮

ياردمە مەجى 〔静〕 ① 手帮，② 助手: ~ سېسترا 助理
士护

ياردمە مەجى ئادۋوكات <法> 律师理助

ياردمە مەجى ئايروپىلان <军> 机僚

ياردمە مەجى بۇلۇڭ <数> 角助辅

ياردمە مەجى پېئىل <语> 词动助

ياردمە مەجى تەپتىش <法> 员察检理助

ياردمە مەجى تەرجىمان 译翻理助

ياردمە مەجى تەڭلىمە <数> 程方助辅

ياردمە مەجى رول <艺> ① 角配② 用作助辅

ياردمە مەجى سوتچى <法> 员判审理助

ياردمە مەجى سۆز <语> ① 词助② 词虚

ياردمە مەجى سىزىق <数> 线助辅，线助补

ياردمە مەجى ھۇجۇم <军，体> 攻助

ياردمە مەجى ھۈجەيرە <生> 胞细助

ياردمە مەجى ھېساب <经> 帐户分

ياردمە مەجىلىك «ياردمە مەجى» 词名象抽的

ياردمە مەسىز 〔静〕 的助无，的助援去失 去失 قالىق ~
助援

ياردمە مەلەشتۈرمەك «ياردمە مەلەشمەك» 态动使的

ياردمە مەلەشمەك 〔动〕 助协，助援，助帮: قوشنا دۆلەتكە ~
国邻助援

يار - دوست 人友，友朋〔静〕

يارسغاغ 〔静〕 <古> 处滑陡，坡陡(的上山)

يارسغاغ 〔静〕 <古> 的恶厌人令，的厌讨

يارسىماق 〔动〕 <古> 到受，到遭，到感，到得

يارسىنجىغ 〔静〕 <古> 厌人令，的烦厌人令，的厌讨
的恶

يارشىم 〔静〕 <古> 离距的跑马匹一(时马赛)

يارغا 〔静〕 <手> 刀箴

يارغان 〔静〕 <古> 手子剑

يارغۇۋا 〔静〕 <古> 断决，断判

يارغۇۋا² 〔静〕 <古> 收没

يارغۇزماق «يارماق» 态动使的

يارغۇزۇشماق «يارغۇزماق» 态同共的

يارغۇزۇلماق «يارغۇزماق» 态动被的

يارغۇنچاق 〔静〕 子碾，磨(的推手)

يارقىن 〔静〕 的明鲜，的艳鲜，的耀闪，的丽绚，的璀
的璨

يارسيار 下见

车大(的制木部全，高较子轮) يارسيار ھارۋا
 يار - يۆلەك [静] 靠依: بۇ بالا مېنىك بىردىنبىر يار - يۆلەك.
 靠依的一唯我是子孩这.
 يار - يۆلەك بولماق 靠依，持支，助扶: ئۇلار ئەزەل.
 ىن ماڭا يار - يۆلەك بولۇپ كەلدى. 我持扶在直一们他.
 يارىيلىم [静] 胶明
 ياز [静] 天夏，夏: 天夏، 夏 ~ ىزى كۈنى، 天夏، 日夏 / يازدا يېيىنچاڭنى
 ئۈتۈما، قىشتا ئۈزۈفۇڭنى. <谚> 裳衣带忘莫天夏
 粮干带忘别天
 ياز قىلماق 装夏换，衣夏换: بەلدۈرلا ياز قىلدىڭىزمۇ
 نېمە؟ 点一了早是不是装夏换你？
 يازاق [静] 子窝夏，场牧夏 <古>
 يازدۇرماق «يازماق» 态动使的: خىزمەتچىلەرگە دوكلات ~
 告报写员人作工让
 يازدۇرۇشماق «يازدۇرماق» 态同共的
 يازدۇرۇلماق 态动被的 «يازدۇرماق»
 يازغازىڭى [静] 草枯夏 <植>
 يازغۇچى [静] 家作②者写书①
 يازغۇچىلىق «يازغۇچى» 词名象抽的
 يازغۇچىلىق قىلماق 耕笔事从，作写事从
 يازغۇرماق [动] 罪怪，备责，责指 <古>
 يازغى [静] 的季夏，的天夏
 يازغى بۇغداي <植> 麦春
 يازغى يۇڭ <牧> (毛羊的剪天春)毛春
 يازلىق [静] 的天夏
 يازلىق ئارپا <植> 麦大春
 يازلىق تەتل [教] 假暑
 يازلىق زىرائەت <农> 物作熟夏
 يازلىق قوغۇن <植> 瓜甜熟夏
 يازلىق كىيىم 装夏
 يازلىق لاگىر 营令夏
 يازلىق ۋاقت <地> 时令夏
 يازلىق ئىسپورا <植> 子孢夏
 يازلىق يىغىم <农> 收夏
 يازلىماق [动] 夏消: بۇ يىل قەشقەردە يازلاشنى نىيەت قىلدىم.
 夏消什喀去算打年今我
 يازما [静] ①抄手，的写手，的面书②的文成
 يازما ئەدەبىيات <文> 学文面书
 يازما بايانات 明声面书

情事的

马赛 <古> [动] يارشماق
 疮，子疖 [静] يارشىرىق
 يارشىشق [静] ①称相，配般: ئۈستەك
 يارشىقتى تال، قىزنىڭ يارشىقتى خال. <谚> 垂点装渠水
 缀点痣美貌娘姑，美柳
 يارشىقىنى قىلماق 遇礼究讲: مېھمانلارنى يارشىقىنى
 قىلىپ ئۈزاتتۇق. 人客了走送地面体们我
 يارشىم [静] 体得，宜适，当适，适合
 يارشىمىسىز [静] 的体得不，的宜时合不，的适合不
 ~ كىيىم 服衣的身合不
 يارشىملىق [静] ①体得，当得，适合: ~ كىيىم 身合
 颜，样式指)方大②须胡的体得 بۇرۇن / 服衣的
 方大色颜 ~ رەڭگى: (气俗不等色
 يارىق [静] 甲铠，甲 <古>
 يارىلاندىرماق «يارىلانماق» 态动使的: تاياق ئۇنى ئېغىر يارد.
 伤重了成打他把子棍
 يارىلاندىرۇشماق «يارىلاندىرۇشماق» 态同共的
 يارىلانماق [动] 彩挂，伤负，伤受: ساۋۇت يارىلىنىپتۇ.
 左的他. 伤了受提伍萨
 了. 我. ىنىڭ پاقچىم ئىككى يەردىن يارىلاندى.
 彩挂处两腿小的
 يارىماس [静] ①不用，的事顶不，的处用无: ~
 的息出没，人的事顶不 ئادەم ~ / 头斧的用中不
 得不要②人 (好不物事或人示表): ~ ئىش
 为行的得不要 ~ / 事的统体成不，事的
 يارىماسلىق [静] 用无，用顶不，用中不
 يارىماق [动] ①行，干能，用中，用顶: بۇ نەرسە ھېچنېمە.
 گە يارىمايدۇ. 处用无毫西东这. مەن كېيىن ئىشقا يارىغۇدەك
 بولغاندا ئاتامنىڭ ئىشىغا ياردەملىشىمەن. 时的用顶后以我等.
 要行这你. 活干爸爸帮要候. بۇ قىلىڭىز يارىمايدۇ.
 得不. ②中看，上看: قايىسى يارىسا، شۇنى ئال.
 个哪买就个哪中看. ىشى يارىسا قاچىسىغا قارىما، قىزى
 يارىسا ئانىسىغا. <谚> 碗它管别物食上看
 娘姑中看، مېنىڭ قىلغان ئىشىم ئۇنىڭغا يارىمىدى. 的做我
 事不中他. ③值: بۇ شىبلىت ئون بەش يۈەنگە يارايدۇ.
 元五十值鞋皮双这
 يارىن! [静] 骨胛肩 <古>
 يارىن؟ [静] 天明 <古> 的来未，的来将
 يارىنىداق [静] 条皮皮羊山، 带皮皮羊山 <古>

~ / 齿义, 牙假 ۋە چىش ~ 的工人, 的假①〔静〕 ياسالما
 的生派②笑假 ۋە كۈلكە ~ / 肢假 يۈت
 词生派 <语> ياسالما سۆز
 态动被的 «ياسماق» ياسالماق
 作做, 作造揉矫〔静〕 ياسالمىلىق
 姑娘的扮打爱 ۋە قىز ~ 的扮打爱〔静〕 ياسانچۇق
 式形词名的 «ياسانچۇق» ياسانچۇقلۇق
 扮打 ياسانچۇقلۇق قىلماق
 扮打 ~ يېڭى كېلىننى: 态动使的 «ياسانماق» ياساندۇرماق
 漂亮漂漂得扮打们子孩把 ~ ياللىرى چىرايلىق / 娘新
 态同共的 «ياساندۇرماق» ياساندۇرۇشماق
 态动被的 «ياساندۇرماق» ياساندۇرۇلماق
 态复自的 «ياسماق» ياسانماق
 士卫, 卫护, (官)卫侍〔静〕 ياساۋۇل
 长卫侍 ياساۋۇل بېشى
 军卫近 ياساۋۇللار قوشۇنى
 作工士卫〔静〕 ياساۋۇللۇق
 靠依, 靠 <古>〔动〕 ياستاماق
 者持支, 山靠, 背靠 <古>〔静〕 ياستانچاق
 头枕毛羽 ~ يەي: 头枕〔静〕 ياستۇق¹
 骨枕 <理生> ياستۇق سۆھكەك
 套头枕 ياستۇق قېپى
 巾枕 ياستۇق لوڭگىسى
 忧无枕高 <成> ياستۇقنى قىرلاپ ياتماق
 ديگەن پەن - تېخنىكا دەۋرى, ياستۇقنى قىرلاپ ياتقان بىلەن ئىش
 ۋە ئالغۇ ئاتمايدۇ. 代时技科是在现. 无事一将忧无枕高, 成
 (位单币货)锭 <古>〔静〕 ياستۇق²
 的形枕〔静〕 ياستۇقسىمان
 变畸形枕 ياستۇقسىمان ئۆزگىرىش
 害危, 害损, 损亏, 失损 <古>〔静〕 ياسلىق
 军中 <古, 军>〔静〕 ياسۇل¹
 的扁, 扁 <古>〔静〕 ياسۇل²
 态同共的 «ياساتماق» ياستىشماق
 态动被的 «ياساتماق» ياستىلماق
 镞箭(的长而扁) <古>〔静〕 ياسىچ
 丽华饰装 ئۆي ~ 的美华, 的丽华饰装〔静〕 ياسىداق
 殿官的美华 ~ ساراى / 子屋的
 车造 ~ ھارۋا: 者造制②的……造①〔静〕 ياسغۇچى
 人车制, 人

译笔 يازما تەرجىمە
 辩答面书<法>②复答面书① يازما جاۋاب
 录记字文 يازما خاتىزە
 告报面书 يازما دوكلات
 谈笔 يازما سۆھبەت
 体写手 يازما شەكىل
 法文成 <法> يازما قانۇن
 则规文成 <法> يازما قائىدە
 定裁面书 <法> يازما كېسىم
 本抄手 يازما نۇسخا
 托委信书 <经> يازما ھاۋالە
 书遗, 嘱遗面书 <法> يازما ۋەسىيەت
 证书 <法> يازما ئىسپات
 试笔 <数> يازما ئىمتىھان
 献文 يازما يادىكارلىق
 说小写 ~ ھېكايە / 信写 ~ خەت: 写〔动〕 يازماق¹
 تېخى يېزىپ بولمىدى. 完写没还他. ۋە خەتنى كىم يازدى?
 的写谁是字个这
 误失, 错出, 错弄 <方>〔动〕 يازماق²
 的住绑未, 的开解 <古>〔静〕 يازۇق¹
 肉的干晒料调种各配 <古>〔静〕 يازۇق²
 罪, 错过, 失过 <古>〔静〕 يازۇق³
 捕逮, 罚处, 罚惩 <古>〔动〕 يازۇقلاماق
 地阔开, 天露 <方>〔静〕 يازى
 天夏一, 天夏个整〔静〕 يازىچە
 子褥 <古>〔静〕 يازىم¹
 算失, 策失, 误失, 错弄, 错搞 <古>〔静〕 يازىم²
 算失, 策失, 误失, 错弄, 错搞 <古>〔静〕 يازىنچ
 损亏, 失损, 害损 <古>〔静〕 ياس
 车造人让 ~ ھارۋا: 态动使的 «ياسماق» ياسن
 ئۇستامغا چېچىمنى ياساتتىم. 发了理我给傅师森亚让.
 态同共的 «ياسماق» ياساشماق: ۋەلار بىر كۆۋرۈك ياساشتى.
 桥座一了修们他
 税赋交 تاپشۇرماق ~ 税赋〔静〕 ياساق¹
 设陈室居 ئۆي ياساقلرى: 设摆, 设陈〔静〕 ياساق²
 者税收〔静〕 ياساقچى
 过经 ئۆي ~ 的修装过经, 的饰装过经〔静〕 ياساقلق
 子屋的修装
 兵士轻年 <古>〔静〕 ياساقى
 仪礼 <古>〔静〕 ياسال

的远偏，的僻偏 <方>〔静〕 **ياقا - ياۋان**

ياقتۇرماق¹ «ياقماق¹» 态动使: مەن بىلامغا ئوت ياقىتۇردۇم . 火了着生子孩叫我

ياقتۇرماق² «ياقماق²» 态动使: ئۇ خۇشامەتچىلىكىنى ياقىتۇرمايدۇ . 承奉欢喜不他 . ئۇ بۇ يەردە ئەتىيازدىكى قۇم - بوراننى ياقىتۇرمىدى . 沙风的天春方地这厌讨他 . بىز كەڭ ئامما ياقىتۇرىدىغان ئەسەرلەرنى كۆپلەپ يارىتىشىمىز لازىم . 多要们我 . 品作的见乐闻喜众群大广作创多

ياقتۇرماق³ «ياقماق³» 态动使: مەن پائەتەمخانغا نان ياقىتۇردۇم . 饷了打罕姆太帕让我

ياقتۇرۇشماق¹ «ياقتۇرماق¹» 态同共的

ياقتۇرۇشماق² «ياقتۇرماق²» 态同共的

ياقتۇرۇشماق³ «ياقتۇرماق³» 态同共的

ياقتۇرۇلماق¹ «ياقتۇرماق¹» 态动被的

ياقتۇرۇلماق² «ياقتۇرماق²» 态动被的

ياقچىرتماق <古>〔动〕 兴奋使，动冲使，发激，动激

ياقرى <古>〔静〕 油肠

ياقرىقان <古>〔静〕 油凝，油冻

ياقلاتماق «ياقلىماق» 态动使的

ياقلاشماق «ياقلىماق» 态同共的

ياقلىماق ①〔动〕 同赞，成赞: ئۇ مېنىڭ پىكىرىمنى ياقلايدۇ .

见意的我同赞他 ②义正持主 ~ ئادالەتتىكى . 辩申

护辩，辩答: دىسسىپلېناتىسىيە ~ 辩答文论 / ئۆز پىكىرىنى

护辩见意的己自为 ~

ياقماق¹ ①〔动〕 燃点: ئوت ~ 火点 / چىراغ ~ 点

灯 / شام ~ 蜡点 / بىر كىشى ياققان ئوت يۈز كىشىنى ئىس-

ستار . <谚> 身人百暖温，火起点人一

近: ئاغزىنى قۇلىقىغا يېقىپ پىچىرلىماق 声低边耳在附

话说

ياقماق² ①〔动〕 欢喜，意中: ئۇنىڭ گېپى ماڭا ياقىدى .

人得很他 . 意的我中不话的

心 . 心 . بۇ كىتاب ماڭا ياقىدۇ . 欢喜我书本这 . ئاينىڭ يورۇقى

ئوغرىغا ياقماس . <谚> 光月欢喜不偷小 . كۆزگە ياق-

مىسا، كۆڭۈلگە ياقماس . <谚> 眼顺不着看 . 喜不里心，

欢 . 欢 . بۇ سۆزلەر ئۇنىڭ قۇلىقىغا ناھايىتى يېقىپ قالدى .

欢 . 欢 . بۇ كىنو ئۇنىڭ دېتىغا تازا ياقىتى . 耳入分十话这得

个这 . 味口的他合适片影 . 处好有，益有② . بۇ يەرنىڭ ھاۋا-

سى ماڭا ياقىدى . 益无我对候气的里这 . قوي مېيى ماڭا

ياقىدۇ . 处好有我油羊

ياقماق³ ①〔动〕 挨紧，贴: نان ~ 饷打，饷贴 / مەڭزىگە

士斗，者斗战②

ياغدىماق <古>〔动〕 敌为，对敌

ياغىز <古>〔静〕 色褐

ياغىش <古>〔静〕 牲牺，牲宰 前以教兰斯伊奉信)

(畜牲的杀宰而萨菩教佛或神天祭人厥突

ياغىقماق <古>〔动〕 立对，抗对，对作相互

ياغىلماق <方>〔静〕 去死②对敌①

ياق¹ 〔叹〕 不，否，没有: ئۇ بىلىمىدىغاندۇ؟ ~ ، ئۇ بىلىدۇ .

道知他，不？吧道知不他 . سىز نېمە دېسىڭىز ، ئۇ ~ دە-

مەيدۇ . 你什说么，他都不说“不” . ~ ، بۇ مېنىڭ مەق-

سىتىم ئەمەس . 否，吾非此 . 意 . ئۇ كەتتىمۇ؟ ~ . 走了他 . ~

有没？吗

ياق² 〔静〕 ①边: بىر ياققا قويۇپ قويماق 边一到搁

بۇ ياققا ئۆت . 来边这到你 . 边 . بىر ياققا بارىدىڭىزمۇ؟ 没你？

的悉熟不指，用连词代示指回② ？吗去儿哪到有

人: بۇ ~ كىم؟ 谁是位这？

ياقا¹ 〔静〕 沿，边 僻偏，旁路，边路: يول ياقىسى

沿河，边河

ياقا يۇرت 壤僻乡偏，乡异，乡外

ياقا² 〔静〕 子领: ئۆرە ~ 领立，领直 / قايرىما ~ 翻

变子领 <谚> . ~ 变 . 时一彼时一此” 同喻: 子领变襟衣，襟衣

变 . 时一彼时一此” 同喻: 子领变襟衣，襟衣

团一作扭，打断 **ياقا سىقىشماق**

ياقا يىرتماق <成> 力尽，心尽(人别为)

心尽人苦穷为 ~ 力尽，心尽(人别为)

ياقسىدا ئىلەنگۈچ ئۇچماق <成> 泼撒，赖撒

泼撒夫丈给 ~ 泼撒

ياقسىدىن ئالماق 子领住揪

放不子领住揪 <成> **ياقسىغا ياماشماق**

ياقسىنى تۇتماق <成> 呆惊，讶惊: ئۇلار ياقسىنى

تۇتۇپ بىر - بىرىگە قارىشاتتى . 我，我着看你得讶惊们他 .

你着看

ياقسىنى چىشلىمەك <成> 懊悔，悔: دوستلار

ئۇنىڭ بۇ سۆزىگە ھەيران قالغىنىدىن ياقسىنى چىشلىشىپ چۈ-

رۈلدىشىپ كېتىشتى . 了极惊吃话席一的对们友朋

来起议论地懊悔是于

ياقا³ <方>〔静〕 租地

ياقا⁴ <古>〔静〕 款付应，金偿赔，酬报

ياقارماق <古>〔动〕 求恳，告央，求央

ياقاغلىماق <方>〔动〕 动晃，晃摇

坑蚀风 <地> يالانما ئورەك

يالانماق^۱ ① «يالاساق^۱» 态动被的 蚀剥 蚀侵 蚀剥 蚀侵 蚀剥 蚀侵 蚀剥
تاشنىڭ يېزىقى شامال ۋە يامغۇرنىڭ تەسىرى بىلەن يالنىپ ،
تونۇغلى بولمايدىغان ھالغا كېلىپ قاپتۇ . 蚀剥的雨风于由
。认辨法无已文碑

يالانماق^۲ «يالاساق^۲» 态动被的 态动被的 态动被的
دى . 了来解押被犯囚

ياللاۋ <古> [静] ① 子旗 ② 帜旗 子带 (的上子帽) 带彩

ياللاۋاج <古> [静] 人圣, 者使
يالباق [静] 的平扁, 的扁

يالباق مۇڭگۈزلۈك بۇغا <动> 鹿角扁

يالپاقلتماق «يالپاقلماق» 态动使的

يالپاقلاشماق «يالپاقلماق» 态同共的 态同共的 态同共的
ئۇلار سەۋزىنى بىردەمە يالپاقلششپ بولدى . 他 们 一 会 儿 就 把 胡 萝 卜 切 成 片
。了片

يالپاقلانماق «يالپاقلماق» 态动被的 态动被的 态动被的
پىچىق ساقاڭ ئۇچى سوقۇلۇپ يالپاقلاندى . 钉
。了扁砸给头子

يالپاقلماق [动] 扁压 扁砸 扁切 平压 平砸 平切
مۈرنى ~ 扁砸铁把 / گۆشنى ~ 把肉切成片 / ياك
يۈزى ~ 把土豆切成片

يالپايماق [动] 撒外向

يالپۇز <植> [静] 荷薄

يالت [模] 地忽 忽地 忽地 忽地 忽地 忽地 忽地
ئۇ ماڭا ~ قىلىپ بىر قارىدى - دە ، يەنە دەرھال
كۆزىنى چەتكە ئالدى . 我 一 望 地 忽 他
。线视了

يالنايتماق «يالنايتماق» 态动使的

يالنايتماق [静] 的卦变易, 的悔反易

يالنايتماق [动] 悔反, 卦变 (头念) 消打, 鼓堂退打
يالنىمۇئالدى . 了卦变他 . ئوقۇشتىن ~ 念的学上消打
头 / ئۇ تۈنۈگۈن ماقۇل دەپ قويۇپ ، بۈگۈن يالنىمۇئالدى . 他
كۆرۈپلا يالنايتماق بولمايدۇ ! 一 到 遇 能 不 ! 堂 退 打 就 难 困 点
! 呀鼓

يالتىتىدە [静] 闪忽 忽闪 忽闪 忽闪 忽闪 忽闪
ئۇ ماڭا ~ بىر قاراپ قويدى . 闪忽她
。眼一我了望睛眼着

يالنىغا <古> [静] 笑嘲, 苦挖, 刺讽

يالتراتماق «يالتراساق» 态动使的 态动使的 态动使的
دېرىزىدىن چۈشكەن ئاپ

يالسى . <谚> 烟锅染台锅近靠 言谤招人坏近接

يالچاپلىماق 人喷口血, 毁诋, 谤诽

يالانما [静] 膜压, 衣包

يالانما ئوغۇت <农> 料肥衣包

يالانماق «يالاساق» 态动使的 态动使的 态动使的
ئالتۇن يالانما / 镊手金镊 / ئالتۇن يالانما / 银镊

ئۈزۈك 指戒金包

يالنىسىپ سۇغىرىش <农> 灌排

يالچى [静] <古> 的人谤非常, 的人蔑诬常

يالاشماق^۱ «يالاساق^۱» 态同共的 态同共的 态同共的
بۇرۇن ~ 狺狼 奸为

يالاشماق^۲ «يالاساق^۲» 态同共的 态同共的 态同共的
ساقچىلار جىنايەتچىلەرنى يالدى . 了走人犯送押们察警

يالاق [静] 槽食狗

يالاق يالماق <成> 媚献, 屁马拍

يالقى يىرىلماق <成> 媚献白, 屁马拍白

يالاقچى [静] 子腿狗, 狗走, 精屁马, 子腿狗
ئون خوجاينىدىن بىر ~ يامان . 辣毒子腿狗个一如主子十个

يالاقچىلىق «يالاقچى» 词象抽的

يالاقچىلىق قىلماق 屁马拍, 子腿狗当

يالاق [静] ① 着光 (体身) 着露, 脚光, 脚赤

يالاق [静] ② 的单, 的薄单, 的薄单, 的单
يىپ / 单衣 ~ / يىپ ③ 线单

يالاق [静] ④ 的鞘出, 是净, 是净, 的鞘出
قىزىلار كەلدى . 来 . 女孩是净的

يالاق تورنىك <体> 杠单

يالاق تۈش <成> 子腿泥, 蛋光穷

يالاق ترناق <语> 号括单

يالاق قاپاق 皮眼单

يالاق ئۆسۈم <经> 利单

يالاقلاشماق «يالاقلاشماق» 态同共的

يالاقلاشماق «يالاقلاشماق» 态动被的

يالاقلاشماق [动] 出抽 : ئۇ قىلىچىنى يالاقلاشماق . 出了抽他
。刀马

يالاقلاش [静] 头光 : چۈشكەن سۈرەت يالاقلاشماق

يالاقلاشماق = يالاقلاش

يالاق [动] <古> 毁诋, 谤诽

يالاندى [静] 分部的残用品物 : سويۇن يالاندىسى يالاندى
儿

يالانما [静] 蚀侵

يالانما تۈزلەشكەن <地> 原平准, 原平冲外

ياغان پۇت 足伪

ياغان پۇتلۇقلار سنسېپى <生> 纲足肉

ياغان جېنتيانا <植> 胆龙假

ياغان چېتەن <植> 梅珠珍

ياغان چىش 牙假

ياغان دېلو <法> 案假

ياغان رەبھان <植> 薰香

ياغان ساقاق <动> 鳃伪

ياغان فرونت <气> 锋假

ياغان قاپاق <植> 葵冬

ياغان كۆز 眼假

ياغان مېھرىگىياھ <植> 七三

ياغان مېۋە <植> 果假

ياغان ئېيتماق 谎说, 话假说

ياغان يىلتىز <植> 根假

ياغانچى [静] 者的谎说爱, 者的谎撒 <静> 者谎撒

ياغانچىنىڭ بىل, سۆزدىن بىلەلمىسەڭ, كۆزدىن بىل. <谚>

ياغانچىنىڭ 露表会也神眼露不里话, 馅露会里话

ياغانچىلىق «ياغانچى» 词名象抽: ئۇ ياغانچىلىقنىڭ زىيە.

ياغانچىلىق «ياغانچى» 词名象抽: ئۇ ياغانچىلىقنىڭ زىيە.

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

تاپ ماس چۆگۈننى يالتىرىتىپ تۇراتتى. 下射里户窗从光阳

。光发闪闪壶铜得照来

ياالتسراق [静] 的光有, 的光发闪闪, 的光闪

ياالتسراق ئامىۋبا <动> 虫射放

ياالتسراق بېلىق <动> 鱼银

ياالتسراق قەغەز ① 纸光油② 纸的泽光有

ياالتسراق قوڭغۇز <动> 虫火萤

ياالتسراق ئېكران 屏光荧

ياالتسراق 璃玻 ~ ئەينەك: 光发闪闪, 烁闪, 光闪 [动]

ياالتسراق 光闪 / 光闪闪 / 刀马 ~ 光闪闪 / 刀马 ~ 光闪闪

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

ياالتسراق تۇراتتى. 光银着泛水河. 光银着泛水河

人文用御 的: ~ ئەدىبلەر

兵佣雇 <军> ياللانما ئەسكەر

动劳佣雇 <经> ياللانما ئەمگەك

者动劳佣雇 ياللانما ئەمگەكچى

农雇 دېھقان

军佣雇 <军> ياللانما قوشۇن

人工佣雇, 工佣 ياللانما ئىشچى

态动被的 «ياللسماق»

ياللانمىلىق [静] 佣雇: ~ ئىدىيىسى 想思佣雇 / ~ نۇق.

点观佣雇 تىشئەزىرى

的鬃有, 的鬣鬃有 [静] ياللىق

ياللىق بۆرە = سىرتلان

工雇 ~ ئىشچى / 人雇 ~ ئادەم: 佣雇, 雇 [动] ياللسماق

衣雨, 蓬斗, 风披 <古> [静] يالما

戈 [静] يالمان

鼠跳 <动> [静] يالمانتاقاق

手戈持 [静] يالمانچى

草锦地 <植> [静] يالمانقۇلاق

鬼魔, 魔恶 [静] يالماۋۇز

吃地口大口大畜牲① [动] يالسىماق

吞狼, 噬吞 <转>②. 草着吃地口大口大牛. يېدى

咽虎

يالۋۇرتماق «يالۋۇرماق» 态动使的: ئادەمنى تولا يالۋۇرتماي,

ماقۇل دەك. 了告求再人让别, 吧来下应答你.

يالۋۇرماق [动] 求央, 求央, 求央, 告求, 求求, 情求: خەققە

自靠如不人求. ۆزىگە تايانغان نۆزۈك. 我管不.

己. مەن ھەرقانچە يالۋۇرساممۇ, ئۇ ھامان كۆنىدى.

我管不. 应答应不是总他, 求央样怎

饶告情求

态同共的 «يالۋۇرماق» يالۋۇرۇشماق

者伤中, 者毁诋, 者告诬, 者谤诽 [静] يالخور

يالخورلۇق «يالخور» 词名象抽的: ~ قىلماق 中, 毁诋

蔑诬, 谤诽伤

子冠(的类鸟) <古> [静] يالغ

鞞鞍 <古> [静] يالغ

光发, 耀闪, 光闪 <古> [动] يالقىماق

着光 ~ يانماق 挂不丝一, 着露, 着光① [静] يالغۇچ

. 觉睡子身 / ~ سۇدىن قورقماس, كەچ قالغان قاراغۇدىن.

秃光②. 黑天怕不的归晚, 水怕不的子身光 <谚>

④蛋光穷 <转>③木树的秃秃光 دەرەخلەر ~ 的秃

路狭, 路小 يول ياغۇز ئاياغ

峰孤 <地> چوققا يالغۇز

唱独 <艺> كىشىلىك ناخشا يالغۇز

丘孤 <地> ئېدىر يالغۇز

桥木独 كۆۋرۈك يالغۇز ياغاچ

骨胫 <理生> [静] يالغۇزەك

笛 <方, 艺> [静] يالغۇزەك

يالغۇزچىلىق [静] 独孤: يالغۇزچىلىقتا بەزىدە مەنمۇ جېنىمدىن

جاق نويىمەن. 烦耐不得活也我时有中独孤在.

يالغۇزسىراتماق «يالغۇزسىرماق» 态动使的: مەن ئۇنى يال-

غۇزسىرىتىپ قويماسلىق ئۈچۈن پات - پات يوقلاپ تۇردۇم.

. 他望探去常时我, 独孤到感他叫不了为

يالغۇزسىراشماق «يالغۇزسىرماق» 态同共的: ئۇلار ياقا يۈرت-

قا بېرىپ, بىر نەچچە كۈن ئۆتمەيلا يالغۇزسىراشقا باشلىدى.

. 感独孤了生产始开便久多过没乡外到们

يالغۇزسىرماق [动] 寂孤到感, 独孤到感

يالغۇزكۆك <植> [静] 蒿枝一

يالغۇزلۇق [静] 独孤

يالغۇزلۇق تارتماق 独孤到感, 寂孤到感: ئانا, بىزنى

يولغا سېلىۋېتىپ, ئۆزىڭىز يالغۇزلۇق تارتىپ قالارسىزمۇ؟

呀 寂孤到感会不会已自后们我走送您, 妈

يالغۇزلۇق قىلماق 薄力单势到感: بۇ ئىشتا راستىنلا

. 薄力单势到感我使实确事这. يالغۇزلۇق قىلىپ قالدىم.

烟浓 <谚> 焰火 [静] 焰火: تۈتۈنى كۆپ, يالقۇنى ئاز.

. 少焰火, 多

يالقۇنسىمان [静] 焰火的状态

يالقۇنسىمان قۇرۇلما <地> 枸结状焰

熊熊火使 ~ 态动使的 «يالقۇنسىمان» ئوتنى

烧燃

يالقۇنلۇق [静] 的烈炽, 的烈炽①: 的茶如火如,

ئوت 的烈炽 / ~ ھېسىيات 的情感的热炽② <转>

~ / 心的热火 ~ يۈرەك 的情热, 的烈热, 的热火

سۆزلەر 的情热的话

يالقۇنلىماق [动] 烈炽, 烧燃熊熊, 腾升焰烈

يالغۇ <古> [静] 千秋荡 (名之戏游孩女)

يالغۇق [静] <古> 类人, 人

يالغۇماق [静] <古> 奋兴, 动激

ياللاتماق «ياللسماق» 态动使的

ياللاشماق «ياللسماق» 态同共的

ياللانما [静] ① 佣雇: ~ خادىم 员人佣雇② <转>

的体裸 <古>〔静〕 يالنداق

盆花大 <方>〔静〕 يام¹

的骑换中途在者信送，送递，递邮① <古>〔静〕 يام²

站转中送递，站驿②马

圾垃 <古>〔静〕 يام³

ياماپ - تۆمەپ <静> 补补缝缝，连连缝缝①

衣的们子孩 . يۈرۈپ ئاران قىشتىن ئۆتۈۋالدۇق . 天冬了过捱强勉补补缝缝服

我章文的他 . ماقالسىنى ~ يۈرۈپ ئاران ئېلان قىلدۇردۇق . 了表发强勉才改修经几们

子靴补人让 ~ ئۆتۈكىنى : 态动使的 «يامساق»

王罗阎，王阎，罗阎 <古，宗>〔静〕 ياماراجا

ياماشتۇرماق¹ «ياماشاق²» 态动使的

服衣补缝 ~ ياماشتۇرماق² 补缝〔动〕: كىيىملەرنى

的缘攀〔静〕 ياماشقاق

ياماشقاق ئۆسۈملۈك <植> 植物缘攀

ياماشقۇچى = ياماشقاق

茎缘攀 <植> ياماشقۇچى غول

ياماشماق¹ «يامساق¹» 态同共的: ئۇلار كىيىملىرىنى يامى-

شېپ، ساقال - بۇرۇتلىرىنى ئېلىشىپ، ئاز - تولا تازىلىق قىلد-

شۋالىدى . 了搞稍稍，子胡刮了刮，服衣补了补们他 . 生卫下一

ياماشماق² 攀①〔动〕: تاغقا يامىشىپ چىققاق

山爬 / ھەرەخكە ~ 树攀 / ئارغامچىغا يامىشىپ يۇقىرىغا چىق-

ماق 爬上往子绳着攀! 你 缠纠② 缠纠② 爬上往子绳着攀! 你

! 我缠纠别

ياماساق 〔静〕 丁补①: ~ چۈشكەن كىيىم دىن تېگۈپ كىيىم

服 / 服 〔静〕 丁补②: ~ كىيىم دىن تېگۈپ كىيىم

服衣丁补

ياماق - تۆمەك 〔静〕 补补缝缝: ئۇ ئەر كىشى بولغاچقا،

قىلىشتا بەكمۇ قىيىنالىدى . 人男是为因他 . 特

的补补缝缝，人男是为因他 . 力吃别

丁补小〔静〕 ياماچچە

匠鞋补，匠补缝〔静〕 ياماچچى

作工补缝〔静〕 ياماچچىلىق

补补缝缝 ياماچچىلىق قىلماق

ياماقسىز 〔静〕 丁补没

ياماقلق 〔静〕 丁补打①: 丁补带②: 丁补带②: 丁补带②: 丁补带②

子裤的丁补

يامالماق «يامساق» 态动使的: كىيىمنىڭ يىرتىقى يامالدى . 衣

的晃晃明，的裸裸赤空⑤刀马的晃晃明 قىلىچ ~ / 系关钱金的裸裸赤

的荡荡空里屋 . ئۆي ئىچى ~ بولۇپ قاپتۇ . 的荡荡

麦棵，稞青 <植> يالماق ئاربا

麦夜，麦燕 <植> يالماق سۇلۇز

子裸 <植> يالماق ئۈزۈك

态动使的 «يالماقلىماق»

态同共的 «يالماقلىماق»

态复自的 «يالماقلىماق» ① يالماقلىغان بە-

脱叶树 . دەن ىشىنى يالماقلىنىپ قالىدى . 子身的露袒

态动被的 «يالماقلىماق» ② . 光

يالماقلىماق 〔动〕 露袒，露裸，着露 (体身)①

~ (刀) 出拔，出抽② 服衣的子孩光脱 ~

落零使③ 刀马出拔 花得吹秋风 . دل - دەرخلەرنى يالماقلاپ قويدى .

剩不儿点一，光精④ . 落零木树，谢凋草

精个了偷家的他把贼窃 . نىڭ ئۆيىنى يالماقلاپ قويدى .

光

态动使的 «يالدىماق»

يالدىماق 〔动〕 闪一闪一，光闪 闪一闪一: ئوت يالدىلاپ كۆيدى .

着烧地闪一闪一火

的峭陡，的陡 <古>〔静〕 يالمى

小舔猫 猫 ①〔动〕: مۈشۈك يالدىسى يالدى . 小舔猫

猫 . ئىنەك موزايىنى يالدى . 犊舐牛老 . 犊舐牛老 . 犊舐牛老 . 犊舐牛老

冰舔去犊牛，水喝如牛老 <谚> 喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

喝 <谚> . 冰舔去犊牛，水喝如牛老 . 冰舔去犊牛，水喝如牛老

يامان سۈپەت 性恶
 يامان سۈپەتلىك 的性恶
 疾症性恶 <医> يامان سۈپەتلىك بەزگەك
 瘤肿性恶 <医> يامان سۈپەتلىك ئۆسمە
 يامان قىلماق 错做 糟搞: مەن بۇ ئىشنى يامان قىپتەن.
 了糟搞事这把我.
 يامان كۆرمەك 厌讨, 恶厌, 不见得: بۇ يەرنىڭ ئەتەن.
 天春方地这厌讨我. يامان كۆرمەن.
 懒得不见我. 沙风的. مەن ھورۇنلارنى يامان كۆرمەن.
 汉.
 يامان كۆز 狠凶, 恶邪, 崇邪: خۇدا ~ تېگىشتىن ساق.
 邪中要不你佑保达胡.
 يامان كۈن 子日的过好不, 计生的迫窘,
 يامان كۈنگە قالماق 迫窘计生, 过好不子日: بىز يا.
 مان كۈنگە قالساق, ئانا - ئانىمىزمۇ چىداپ تۇرالمايدۇ.
 我果如. 们的好不子日的, 受难会也母父,
 يامان گەپ 话坏: بىرى سىزگە مېنىڭ يامان گېپىمنى قىد.
 话坏的我了说你给人有乎似.
 يامان نىيەت 意恶, 心歹, 念邪, 心野: يامان نىيەتتە
 بولماق 怀心恶, 居心不良
 يامان ئۆگەنمەك 坏学: بۇ بالا يامان ئۆگىنىپ قالدى.
 了坏学孩子.
 يامان يەردىن تۇتماق <成> 害要往抓, 抓住弱点:
 يامان يېرىدىن تۇتۇۋېلىۋېتىش, ئۇنىڭ دەپى ئىچىگە چۈشۈپلا كەت.
 了言无口哑他使, 害要了住抓你.
 يامان يول 途歧, 途迷, 途邪: يامان يولدا ماڭماق
 途歧入 / 途歧入 / 正归邪改 قايتماق / يامان يولغا
 باشلىماق 途歧入引, 途迷入引,
 يامانغا ئايلانماق 变得更坏, 变得更糟: كېيىنكى
 چاغلاردا بۇ ئىش تېخىمۇ يامانغا ئايلاندى.
 得变事这来后. 了糟更
 يامانغا تارتماق 转逆: يامانغا تارتسا, ئىش تۈيۈك يولغا
 كىرىپ قېلىشى مۇمكىن. 转逆生发果如.
 人陷能可情事, 境绝.
 ياماننى كەلسە 不大: سىز ئۇنىڭدىن نېمانچە قورقسىز?
 ~, ئەرز قىلىدۇ, شۇ. 他怕样这么怎你. 了不大?
 去就, 状告.
 يامانلاشماق «يامانلىماق» 的动使态
 يامانلاشماق! «يامانلىماق» 的同共态
 يامانلاشماق² 动] 变坏, 化恶: بۇ بالا يامانلىشىپ كەتتى.

了补方地的破服
 يامان ① [静] 的坏, 的恶, 的不良: ~ ئادەم / 人坏 / ئۇند.
 ئىدىنى ياماننى يوق. 了坏更他比有没. ئۇنىڭ نېمە ياماننى
 بار? 好么什有那? ئۇنىڭ دادىسىنىڭ ئاچچىقى ~ .
 爸他. 躁暴气脾爸 (好不). ~ ھارۋا يول بۇزار, ~ ئادەم يۇرت.
 <谚> 路坏破车坏, 里乡毁人坏, 里乡毁人坏.
 条挂如不人路同坏识结 <谚>. ~ ئاتتىن ئاياغ.
 子棍把会马劣 <谚>. 行步自如不马劣匹骑. ~ ئات ئىگىسىنى يەرگە
 ئاتار, ~ دوست دوستىنى دۈشمەنگە ساتار. <谚>
 把会马劣. 人敌给卖友朋把会人坏, 上地到摔人主
 老刁个娶其与 <谚>. 老刁个娶其与 <谚>. ~ خوتۇن
 这. 过身单死至如不, 婆厉真嘴的他. ~
 害厉别特人个. 害厉别特人个. 害厉别特人个
 外格, 常非, 别特③. 害厉别特人个 / 好别特
 多外格人上街. 多外格人上街. 多外格人上街.
 痛常非头的. 痛常非头的.
 يامان ئات 马劣
 يامان ئاتاق 名恶, 名声坏: ~ بىلەن يۈرگەندىن ياخشى
 ئاتاق بىلەن ئۆلگەن ياخشى. <谚> 活名恶着背其与
 如带着美名死.
 يامان ئات كۆتۈرمەك 名声坏落, 名恶背
 يامان ئاتلىق 的坏名声, 的名恶背
 يامان ئاتلىق بولماق 锅黑背, 名声坏落, 名恶背
 يامان ئاتلىق قىلماق 谤毁, 名声坏败
 يامان ئاتلىق قىلما! 名声的我坏败要不你!
 يامان ئادەت 习恶: ~ يۇقتۇرۇۋالماق
 习恶染沾
 يامان ئالماق 忌讳
 يامان بولماس 妨不: كۆپچىلىك قوشۇلغاندىن كېيىن سى.
 妨不: 试试妨不们我, 意同伙大然既.
 يامان بولماق ① 地扫信威, 名声坏落: بۇنى دەپ سا.
 ؤاقداشلارنىڭ ئالدىدا يامان بولۇپ قالدىم.
 学同在我, 这就. 名声坏落, 名声坏落, 名声坏落
 ② 禁犯, 忌犯. 名声坏个得落前面
 يامان بولىدۇ. 了糟, 了坏③. 事的禁犯是那, 谎说别.
 يامان بولىدۇ, ئەمدى قانداق قىلارمەن? 了坏?
 怎么办我在现, 怎么办我在现, 怎么办我在现?
 呢?
 يامان تەسىر 响影劣恶, 响影坏
 قومايلى! 响影坏下留人别给要不!
 يامان چۈش 梦噩, 梦恶
 يامان سۆز 话坏, 语恶: ياخشى سۆز تاشنى يارار, ~
 باشنى. <谚> 人伤语恶, 石劈言良.

يامرماق ①〔动〕泛滥，延蔓，散扩； تاشقىن يامراپ كەت-
مەك 滥泛水洪 / ئوت يامراپ كەتمەك 延蔓势火 / كېسەل-
لىك يامراپ كەتمەك 延蔓病疾 / پەتنە - ئىغۇا ~ 扩言谣
②散 了洒水墨 ~ سىياھ

يامزال <方>〔静〕坡

يامغۇر 〔静〕雨: ~ تامچىسى 雨点 / فاتتىق ~ 雨大 / قارا
~ 雨暴 / سىم - سىم ~ 雨毛毛 / 雨细毛牛 / يامغۇرغا
قارماستىن ماخماق 雨冒 / 走雨 / 雨被他. 雨被
淋了. 雨从哪儿来, 雨从哪儿去. 雨从哪儿来, 雨从哪儿去.
“风头顶遇偏漏船”同喻: 雹冰上遇, 雨细过

يامغۇر بەلۇبىغى <地> 带雨

يامغۇر پەسلى <气> 季雨

يامغۇر سۈيى <气> 水雨

يامغۇر قالغىچى <动> 燕雨

يامغۇر كۆلەڭگىسى <气> 影雨

يامغۇر كۆنىكى <气> 团雨

يامغۇر مەزگىلى <气> 期雨淫

يامغۇر ئۆلچىگۈچ <气> 器量雨

يامغۇر باغماق 雨下

يامغۇرچى <古, 动>〔静〕鸟水

يامغۇرسىز 雨无〔静〕

يامغۇرلۇق¹ 雨多〔静〕

يامغۇرلۇق ئاياغ 鞋雨

يامغۇرلۇق بۇلۇت <气> 云雨

يامغۇرلۇق كۈن <地> 天雨阴, 日雨

يامغۇرلۇق² 衣雨〔静〕

يامغۇر - يادا 水雨〔静〕

يامغۇر - يېشىن 水降, 水雨〔静〕

ياملان <古, 动>〔静〕鼠跳

يامۇل 〔静〕门衙: يامۇلنىڭ ئىشىكى يۈچۈن, كىرەلمەيسەن پۇ-
لۇڭ يوق ئۈچۈن. <谚> 钱没若你, 蹊蹊真门的门衙
“来进莫钱没理有, 开南朝口门衙”同喻: 了不进

يامىدماق <动> 利流不得读, 读拼

يامىماق <动> 补, 补缝: كىيىم ~ 服衣补 / پەش كېسىپ,
يەڭنى يامايتۇ. <谚> 子袖补襟衣下载 “东折”同喻:

胎轮补 ~ بالون / 锅补 ~ قازان. “墙西补, 墙

يان <静> ① 旁, 旁, 边旁, 侧, 侧面: ئىشىك يېنىدا تۇرماق
在放子椅把 / 旁门在 / ئورۇندۇقنى شىرەنىڭ يېنىغا قويماق
边旁子桌 / ياندىن قارماق ② 看侧面从 / 旁身, 边身. 了
去过走边身们我从们他. 了去过走边身们我从们他.

的他. 了坏变子孩这两. 了化恶情病. 了化恶于趋系关的国
家娘回气赌 <静> 家娘回气赌. 家娘回气赌. 家娘回气赌. 家娘回气赌.

يامانلاق <静> 家娘回气赌: ئۇنىڭ كېلىنى ھازىرغىچە يامانلاق.

家娘回气赌. 家娘回气赌. 家娘回气赌. 家娘回气赌.

يامانلاقلىق <静> 家娘回气赌: ~ ئايال 家娘回气赌

人女的

يامانلىق ① «يامان» 式形词名的: ئۇنىڭ يامانلىقىنى ئەمدى

بىلىم. 坏他道知才在我. 坏他道知才在我. 坏他道知才在我.

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

لىق ئۇتۇلماس, 坏. ~ 怀忘以难事好件 - <谚> 怀忘以难事好件

يامانلىق كەلمەك 恶作, 事坏做, 害人: ئۇنىڭ قولى-
يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يامانلىق كۆرمەك 害损到受: 害损到受. 害损到受. 害损到受.

يېنىغا تارتماق 拢拉，来过拉；هازرچە ئەكبەرنى يېنىد-
ئىزغا تارتىمىسىڭىز بولمايدۇ. 过拉尔拜科艾把你下眼。
。啊行不来

يېنى قۇرۇق <成> 钱没，文分无身

يېنىنى ئالماق <成> 护；شەرخانىنىڭ يەنە سەپراسى
ئۆرلىدى، ئەمما رەيھانگۈل بوي بەرمەي، ئاچسىنىڭ يېنىنى ئال-
دى. 从屈不并丽古罕依热但，丈三冒火又罕尔谢。
。姐姐着护仍

يېنىنى توملىماق <成> 好打底家把؛ ئۇ قارماققا
نامرات كۆرۈنگەن بىلەن ئۆز ۋاقتىدا يېنىنى توملىۋالغان ئوخشايد-
دۇ. 了好打底家把已时当他，旁起来看他。

يېنىنى قۇرۇقدىماق <成> 空一劫洗؛ كىمدۇ بىرى
ئۇنىڭ يېنىنى قۇرۇقداپ قويۇپتۇ. 个了抢钱的他把谁知不。
。光精

يېنى يەر تارتماق <成> 觉睡想؛ بۈگۈن ماڭا ھېچ
ئىش خۇش ياقماي، يېنىم يەر تارتىپ تۇرىدۇ. 事么什我今天今。
。觉睡想是就，干想不都

يانار 下见

يانار تاغ <地> 山火

يانار تاغ بەلۋېغى <地> 带山火

يانار تاغ جىنسى <地> 岩出喷，岩山火

يانار تاغشۇناس 家学山火

يانار تاغشۇناسلىق 学山火

يانباغىر (يانباغرى) [静] 坡；تاغ يانباغرى 坡山

يانباغىرلاشماق «يانباغىرلىماق» 态同共的

يانباغىرلىماق [动] 走坡沿

يانپاش [静] <理生> 髌，胯

يانپاش سۆڭىكى <理生> 髌，骨胯

يانپاشقا ئالماق <体> ① 身在夹(方对将时跤摔)

② 侧 <转> 整，拾收；ئۇنى يانپاشقا ئالدىدىغان پەيت كەل-
دى. 了到机时的他整要我。

يانپاشقا چىقماق <成> 点弱住抓被

يانپاشقا كەلمەك <成> 柄把住抓，点弱住抓被

يانپاشقا ئۇرۇپ گەپ تاپماق 造捏空凭؛ ئۇ يانپاشقا

ئۇرۇپ گەپ تېپىشقا ئۇستا. 造捏空凭会最他

يانپاش ئۈچەي <理生> 肠回

يانپاشى يەرگە تەگمەك (中赛比跤摔) 输；چېلىشتا

ئۇنىڭ بۇرۇندىن تارتىپ يانپاشى يەرگە تەگمەگەندى. 中跤摔

他从没来过(过倒摔被有没)过输有没来从他

يانپاشلاشماق «يانپاشلىماق» 态同共的 ھەممەيلەن گۈلخاننى

كېسەلنىڭ يېنىدا ئادەم تۇرۇش كېرەك. 人有要需边身人病.
料照 争纷 <谚> . يېغى ياندىن قوپار، بالا قېرىنداشتىن.
胞同自来乱祸，边身自起. 牙駝駝数却，文分无边身 <谚> .
يان باسماق 袒偏، 袒袒؛ ئۇ ئەزەلدىن ھېچكىمگە يان باس-
مايدۇ. 人何任护袒不来从他. ھېچقايسى تەرەپكە يان باس-
ماسلىق 哪对一都方不袒偏 / سەن نېمە ئۈچۈن ئۇنىڭغا ھە-
مىشە يان باسسەن؟ 他着护是老吗干你？ يان باسماي ئوخ-
شاش قارماق 一平端水碗，一仁同视

يان بايان <艺> 白旁

يان باقالچاق سۆڭىكى <理生> 骨腓

يان پەردە <艺> 幕侧

يان تام <水> 墩岸

يان توقا 扣鞋

يان تېلېفون 话电动移، 话电绳无، 机手

يان چاك 缝边(的服衣)

يان سىرت <数> 积面侧

يان شاخ 枝侧

يان شامال <气> 风侧

يان فازا <电> 相边

يان قالقانبەز <理生> 腺旁状甲

يان قورال <军> 枪手，枪短

يان قۇدۇق <矿> 井副

يان كامىرا <电> 机象摄视电式携便

يان كەسمە <数> 面断侧

يان كۈچ 力侧

يان مەركەز <数> 心旁

يان ئېقىم <水> 流侧

يان ئىشىك 门侧，门旁，门边

يان ياغاچ <建> 子挺(的立直侧两窗门)

يان يىلتىز <植> 根侧

يېنى ئاغرىماسلىق <成> 疼不心؛ ئۆزى تەر تۆكۈپ

تاپمىغان پۇل بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ يېنى ئاغرىمايدۇ. 是不

。疼不心他来起花以所，钱的挣汗流己自

يېنى بوش <成> 薄底家，洗如空囊，钱缺头手

يېنى تومپايماق <成> 钱有头手

يېنى چىڭ <成> 厚底家，多钱؛ ئۇلارنىڭ ~ 他

。多钱们

يېنىدا بولماق 候守؛ 料照； مەن ئاغىرقى ئۈچ ئاخشام

ئۇنىڭ يېنىدا بولدۇم. 料照边身他在我上晚个三后最

يانجىلماق «يانجىماق» 态动被的

يانجىماق [动]: 研, 捣, 砸, 碾 ~ 子麦碾 / 子麦碾 ~ 药捣 ~

يانچە [静]: 身侧 ~ 卧侧 ياتماق ~ / 卧侧 ~ 身侧 像身侧 رەسم چۈشكەن ~ / 坐

يانچە ئۈزۈش <体> 泳侧

يانچۇق [静]: 兜衣, 袋衣

يانچۇق بوشىماق 了空袋口 (了钱有没): مەمەتنىڭ

يانچۇقى بوشاپ قالدى. 了空袋口的提麦赛

يانچۇق تومپايماق (了多钱)来起鼓袋口

يانچۇق سائەت 表怀

يانچۇق قۇرۇقدالماق <成> 了空袋口, 文分无身

يانچۇقچى [静]: 偷小, 手扒

يانچۇقچىلىق [静]: 为行窃扒, 为行手扒

يانچۇقچىلىق قىلماق 窃扒, 手扒当

يانچۇقلۇق [静]: 的兜有① ~ ئىشتان 子裤的兜有②

布袋

يانچى [静]: 奴衣

يانچىدار [静]: 主奴衣

يانچىلىق «يانچى» 词名象抽的

يانچىلىق تۈزۈمى 制奴衣

يانداش [静]: 排并① ~ ئولتۇرماق 排并 / 排并 ~ ماڭماق

ئۇ تۇرغان ئۆي باغچىغا ~ . 靠紧②行而肩并, 走排并

ئۇ تۇرغان ئۆي باغچىغا ~ . 园公靠紧子屋的住他

يانداش بۇلۇڭ <数> 角邻

يانداش پارامېتىر <数> 量参界临

يانداش تاۋۇش <语> 音配

يانداش تېخنىكا 术技套配

يانداش تېمپېراتۇرا <物> 度温界临

يانداش رادىئۇس <数> 径半界临

يانداش رولچى <艺> 角配

يانداش رېزونانس <物> 振共联并

يانداش سۈپەت <物> 量质界临

يانداش ئۇلاش <物> 联并

يانداش? <古> [静]: 伴伙的分可不密, 友密

يانداشتۇرماق «يانداشماق» 态动被的

يانداشماق [动]: 排并 ~ ياندېشىپ تۇرماق 立并 / 列并, 行并 ~ ياندېشىپ تۇرماق

يانداق [静]: 马梢 ~ ئىچ ئات تارتسا, ~ تارتىپتۇ, ئايغىر تارتسا, بايتال تارتىپتۇ. <谚> 拉马公: 拉不马梢, 车拉马辕

چۆرىدەپ يانپاشلاشتى. 下躺身侧火篝着围伙大. يانپاشلىماق [动]: 身侧 ~ يانپاشلاپ ياتماق 卧侧, 下躺身侧

يانپاشلاپ ئۈزۈمەك <体> 泳侧

يانپاي <地> [静]: 坡边

يانپۇچاق <方> [静]: 子钻

يانئاق <植> [静]: 刺驼骆

يانئاقچى [静]: 人的刺驼骆卖

يانئاقچىلىق [静]: 当行的刺驼骆卖

يانئاقشېكرى <植> [静]: 糖刺

يانئاقلىق [静]: 丛刺驼骆 方地的刺驼骆满长

يانئاياق [静]: 杖拐① ~ 者助扶, 者助辅 <转> ② 凶帮

يانئاياق بولماق <成> 凶帮当充

يانئاياقلىق «يانئاياق» 式形容词的 ~ رول ئوينىماق 起 色角的凶帮当充, 用作凶帮

يانئايماق «يانئايماق» 态动使的

يانئايماق [动]: 斜倾, 斜 ~ تام يانتىسىپ قاپتۇ. 了斜墙. يانتۇ [静]: 的斜倾, 的斜① ~ 边斜 / 边斜 ~ خادا

يانئۇ [静]: 的斜倾, 的斜① ~ 道坡 / 道坡 ~ پويىز / 坡② 杆斜

يانئۇ بۇلۇڭ <地, 数> 角倾

يانئۇ تەرەپ <数> 边斜

يانئۇ تەكشىلىك <数> 面斜

يانئۇ جېتىق <建> 筋拉斜

يانئۇ چىش لەھەڭ <动> 鲨齿斜

يانئۇ سىزىق <数> ① 线斜② (的时量测) 线坡示

يانئۇ قۇدۇق <矿> 井斜

يانئۇ كېسىشىش <数> 交斜

يانئۇ لىم <建> 梁斜

يانئۇ ئېگىزلىك <数> 高斜

يانئۇ يەر <地> 地坡

يانئۇق <方> [静]: 女孩小头歪

يانئۇلاشماق [动]: 斜倾

يانئۇلۇق [静]: ① 坡斜② 度坡, 率斜③ <地>

يانئۇلۇق خەرىتىسى 折坡架陆大 坡陆

يانئۇلۇق شامىلى <气> 风坡

يانئۇلۇق ئۆلچىگۈج 仪斜测

يانئىشىشماق «يانئايماق» 态同共的

يانجىتماق «يانجىماق» 态动使的

يانجىشماق «يانجىماق» 态同共的

从 ~ بازاردىن / 家回 ~ ئۆيگە / 校返 ~ مەكتەپكە / 回改, 消打, 退消②班下, 工下 ~ ئىشتىن / 来回上街 . ئۇنىڭ قىزىتمىسى يانمىدى . / 气消 ~ ئاچچىقى : 言食, 口打 ~ نىيىتىدىن / 意转心回 ~ پەيلىدىن . 退未烧的他改 ~ گېپىدىن / 正归邪改 ~ يامان يولىدىن / 头念消 . / 言食, 口失 ~ ۋەدىسىدىن . 了悔反又天今, 事的应答天昨他 . بۇ ئەبلەخ ھەرقانداق بۇزۇقچىلىقتىن يانمايدۇ . 来出得干能都事环么什蛋混个这 . 报, 报③ . 答 : سىز بىزگە كۆپ ياخشىلىق قىلىدىغىز , بۇنىڭغا مەندىن ياند . 不答报我, 山如重恩们我对你 . ىانار . بالىلىرىدىن يانار . 上决们我, 胜全获不 . ىانمايمىز . 的答报会们子孩, غەلبە قىلدى . 了 . 争斗止停不 : 嘴顶, 撞顶, 嘴回⑤ . ئاتا - ئانىسىغا ~ 母父撞顶

يانماق① [动] 亮, 着 : ئۆي ئىچىدە چىراغ يېنىپ تۇرىدۇ . 灯着亮里 . ئوت ياندى . قاراڭغۇ چۈشتى , يول چىراغلىرى يېنىپ كەتتى . 了黑天 . 了亮都灯路, 了 . سەرەڭگە ىانمىدى . 着火没柴火 . 烧燃② . غەزەپ ئوتى ~ 烧燃

يېنىش نۇقتىسى <化> 点燃

يانمۇيان [静] 排并, 肩并 ~ ئولتۇرماق 坐排并
تۇرماق 立站肩并肩
يانۇت① [静] <古> 价代
يانۇت② [静] <古> 答回
يانۇماق [动] <古> 磨
يانۋار [静] 月元, 月一
يانغ① [静] <古> 物吐呕
يانغ② [静] <古> 吓恫, 胁威
ياۋ [静] 人敌, 敌仇 : ياۋغا قارشى ئۇرۇش قىلىمىغان ئەر ئى . 汉子男是不就的仗打人敌同不 .
ياۋا① [静] 的野, 的生野② : بۇ بالا بەك ~ , ئادەمگە ئارىلاشمايدۇ . 群合不, 怪古太子孩这 .
ياۋا ئات <动> 马野
ياۋا ئارپا <植> 麦大野
ياۋا ئاق توشقان <动> 梨雪
ياۋا ئالما <植> 果苹生野
ياۋا ئامۇت <植> 梨山野
ياۋا ئەپيۇنگۈل <植> 栗罌野
ياۋا ئەنجۈر <植> 树榕

人—”, “调协不互, 是其行各”同喻: 拉不马母, 车 . “调的各吹各, 号把一 态动被的 «ياندىماق» ياندۇرماق 一下 يىل ~ : 的来将, 的来未, 个一下 [静] 期星个下 يەكشەنبە ~ / 年 复反 [静] ياندۇرماق ① «يانماق» 态动使的 : ماشىنىنى ~ 倒 / 车 意弃放使 ~ پىكىرىدىن / 头念消打使 ~ 见 退, 还交② 问反 سورىماق / 嘴顶 ~ سۆز / 还 子孩 . 吐呕③ 书的借所还交 ~ 了吐奶把

ياندىرماق② «يانماق» 态动使的
ياندىرماق «ياندىرماق» 态动使的
ياندىرماق [动] 复反, 复重 : ئۇ بۇ گەپنى ياندۇرماق . 话句这说复反他 . ئېيتتى .

ياندىرۇشماق① «ياندىرۇماق» 态同共的
ياندىرۇشماق② «ياندىرۇماق» 态同共的
ياندىرۇق [静] 绳引① 品礼的赠回②
ياندىرۇقچاي [静] 宴答谢
ياندىرۇلماق① «ياندىرۇماق» 态动被的
ياندىرۇلماق② «ياندىرۇماق» 态动被的

ياندىق [静] <古> 的通普, 的般一, 的凡平, 的常平
ياندىماق [动] 边擦, 身擦 : ئۇ مېنى يانداپ ئۆتۈپ كەتتى . 过而身擦旁身我从他 修排并又屋老着挨们他 . ئىككى ئېغىز يېڭى ئۆي سالىدى . 屋新闻两了 当应 . 备配③ . يەنە بىر ئادەم يانداش كېرەك . 人个一备配再

يانسۇج [静] <古> 歪边一
يانغاق① [静] 的爱后, 的复无常 : ئات ~ 好好不
يانغاق② [静] 的燃易 : ماددا 质物燃易 ~ / 马的车拉 牛的车拉好好不
يانغىن [静] 火野, 火大原燎 : ئۇچقۇندىن ~ چىقىدۇ . 星 . 原燎以可, 火之星星 : 原燎火

يانقى [静] <古> 价代
يانلىق [静] <古> 袋牧放 (子袋的) 物食放的带携身随人牧
يانما [静] 的回返, 的来回
يانما ئاۋاز <艺> 音回
يانماق① [动] 回返① : يېرىم يولىدىن ~ 返路半

香茴角 <植> ياۋا لاله

花黄叶针披，明决野 <植> ياۋا ماش

子食没 <植> ياۋا موزا

阻受，险遇 <成> ياۋا مۇشت

猫野 <动> ياۋا مۇشوك

梨棠，梨杜 <植> ياۋا نەشپوت

薇，菜巢大 <植> ياۋا نوقوت

ياۋا ئوق 枪冷: ئېھتىيات قىل، ~ يەپ كەتتە يەنە! 当
! 枪冷了中别，心

兔，鸭野 <动> ياۋا ئوردەك

物植生野 <植> ياۋا ئۆسۈملۈك

葡萄野 <植> ياۋا ئۈزۈم

刺白 <古，植> [静] ياۋا ①

ياۋاش [静] ① 实老: ~ ئادەم 实老 / بۇ بالا ناھايىتى

很子孩这. ئەزەلدىن كىشىلەر بىلەن ئۇرۇشقان ئەمەس. ~

温，顺温，顺驯，服驯②。架过打人跟没来从，实老

驯: 驯。 بۇ ئات ناھايىتى ~. 服驯很马匹这。 ياۋاشنىڭ مۇڭ-

كۈزى ئىچىدە. <谚> 里子肚在藏角特羊绵的驯温

。“角特有里肚人实老”同喻

负欺 ڪۆرمەك ياۋاش

ياۋاشلاشماق «ياۋاشلىماق» 态动使的

ياۋاشلاشماق 服驯变，顺温变，实老变 [动]

ؤاشلىشىپ قاپتۇ. 了实老变子孩这. ئات ياۋاشلاشتى. 变马

了服驯得

ياۋاشلىق «ياۋاش» 式形词名的: ياۋاشلىقىڭدىن ئۇ سېنى بو-

زەك قىپتۇ. 你负欺才他实老你为因. بۇيرۇققا ~ بىلەن

بويىنىماق 实老老实从服地命

顺驯变，实老变 [动] ياۋاشلىماق

ياۋاش - يۇمشاق [静] 巴实老 的: ~ ئايال 巴实老

人女的交

野荒 [静] ياۋان

ياۋايى [静] ① 的生野，的蛮野: ~ ھايۋان 物动生野

人蛮野②物植生野 ئۆسۈملۈك / 兽野

蛮野变，野变 [动] ياۋايىلاشماق

为行蛮野，性野 [静] ياۋايىلىق

ياۋروپا [静] <地> 巴罗欧，洲欧

ياۋروپا چامغۇرى <植> 甘紫，头菜红，菁茺红

蓝

ياۋروپا چۇغۇندىكى <动> 魔夜欧

ياۋروپا ساي چىقىچىقى <动> 砾石欧

桃扁矮 <植> ياۋا بادام

瓜木野 <植> ياۋا بېھى

菜巢 <植> ياۋا پۇرچاق

蛾蚕天 <动> ياۋا پىلە پەرۋانسى

葱野 <植> ياۋا پىياز

菘青 <植> ياۋا تاجىگۈل

鸡原 <动> ياۋا توخۇ

兔野 <动> ياۋا توشقان

猪野 <动> ياۋا توڭگۇز

驼骆野 <动> ياۋا تۆگە

茅甜 <植> ياۋا تېرىق

花天 <医> ياۋا چېچەك

麻野白 <植> ياۋا چىگە

枣酸 <植> ياۋا چىلان

凤金水 <植> ياۋا خېنە

豆大野 <植> ياۋا دادۇر

菜屈白 <植> ياۋا زاغۇن

麻胡野，草瓜道 <植> ياۋا زىغىر

蒜野，蒜根小 <植> ياۋا سامساق

卜萝胡野 <植> ياۋا سەۋزە

麦苲 <植> ياۋا سۇلۇ

香芸野 <植> ياۋا سۇزاپ

肤地 <植> ياۋا سۇپۇرگە

桃毛 <植> ياۋا شاپتۇل

稻生野 <植> ياۋا شال

雁鸿，雁大 <动> ياۋا غاز

菟枝反 <植> ياۋا قامچىگۈل

牛牦野 <动> ياۋا قوناز

吾橐叶大 <植> ياۋا قوقانگۈل

手黑 <成> ياۋا قول

花酒啤，草律 <植> ياۋا قۇلماق

芥蒜大 <植> ياۋا قىچا

牛野 <动> ياۋا كالا

子鸽野 <动> ياۋا كەپتەر

兰佩泻泽 <植> ياۋا كەشمىر

麻野青 <植> ياۋا كەندىر

草达斗，麻胡野 <植> ياۋا كۈنجۈت

爪爪盐，蓬盐 <植> ياۋا كۆيرەك

合百野 <植> ياۋا گۈلسامساق

桃樱山 <植> ياۋا گىلاس

ياپىڭ چىنە 碗口扁

ياپىڭ قازان 锅口敞

يايدۇرماق «يايماق» 态动使的

يايدۇرۇشماق «يايدۇرماق» 态同共的

يايدۇرۇلماق «يايدۇرماق» 态动被的

يايراپ - ياشناپ [静] 心开, 畅舒, 畅欢

يايراتماق «يايرماق» 态动使的

يايراشماق «يايرماق» 态同共的: قويلار يايرىشىپ ئوتلاۋاتىدۇ.

草着吃地兴尽在群羊

يايرىماق [动] 心开, 畅欢, 畅舒: بوۋاي تاماق.

تىن كېيىن غىغشىپ ناخشا ئېيتقاندا, مومىنىڭ جېنى يايىپ

كېتەتتى. 歌一啣啣哼哼爷大老后饭. 里心娘大老,

. 快畅到感就

يايسىمان [静] 的形弧

يايسىمان باكتېرىيە 菌弧

يايسىمان بالداق <建> 杆曲弧圆

يايسىمان بۇلۇت <气> 云状弧

يايسىمان تۇغان <水> 坝形弧

يايسىمان ئېكەك 铤圆半

يايغۇ [静] 杖面辮

يايلاتماق «يايلىماق» 态动使的

يايلاشماق «يايلىماق» 态同共的: قوي - كالىلار يايلىشىپ

. 草吃在羊牛. بۇرەتتى.

يايلاق [静] 场牧夏

يايلاق چاكاندىسى <植> 黄麻草

يايلىتىشماق «يايلىتماق» 态同共的

يايلىتىلماق «يايلىتماق» 态动被的

يايلىماق [动] 草吃: بالام, ماللارنى قويۇۋەتكەنە, بىردەم يايلىد.

! 吧草儿会一吃来出放畜性把, 子孩!

يايما [静] ① 位摊, ② 子摊 开摊

يايما بازار 的, 状开摊: مېۋە - چىۋە يايىمى

يايما بازار 场市位摊

يايما چاقماق <气> 电闪状片

يايما چۆپ <食> 皮面辮, 面辮手

يايما قاق <食> 皮丹果

يايماق [动] ① 开张, 开铺, 开摊, 开展: تورنى ~ 开张

يايماق / 网撒, 网鱼 / 网撒, 网鱼 / 网撒, 网鱼

نى ~ 抱怀开敞 / 布餐开铺 ~ 达斯坦خان

. 字写备准纸开铺他. ىزىشقا تەييارلاندى.

بۇرچاقنى يېيىپ ئاپتاپقا سالماق 把豆摊子晒一晒 / جو-

ياۋروپا كەپتىرى <动> 鸽鸽欧

ياۋروپا لەيلىگۈلى <植> 葵蜀欧

ياۋروپا نەشپۈتى <植> 梨洋

ياۋروپاچە [静] 欧的式, 西的式: ~ ئىمارەت 建式欧

ياۋروپاچە [静] 筑 ~ / 餐西 / 画洋西

ياۋروپا ياشتۇرماق «ياۋروپا ياشماق» 态动使的

ياۋروپا ياشتۇرۇشماق «ياۋروپا ياشتۇرماق» 态同共的

ياۋروپا ياشتۇرۇلماق «ياۋروپا ياشتۇرماق» 态动被的

ياۋروپا ياشماق [动] 化欧

ياۋروپالىق [静] 欧人: بۇ قىز ~ ئىكەن. 是姑娘个这.

. 人洲欧

ياۋزۇ [静] 族瑶

ياۋزۇچە [静] ① 语族瑶 ② 式族瑶

ياۋلاق [静] 的劣恶, 的坏 <古>

ياۋلاق? [静] 常非, 分十, 很 <古>

ياۋلاماق <古> [动] 战作, 战交

ياۋۇز [静] 的毒恶, 的狠凶, 的残凶, 的恶凶: ~ دۇش.

مەن ئۇنىڭ / 人敌的恶凶: ئۇنىڭ ~ ئەپتى - بەشرسى تولۇق ئاشكا.

رىلاندى. 露毕相凶他. 野子狼, 心的毒恶

. 心 / ~ تەبىئەتلىك 凶残成性

ياۋۇزلارچە [静] 地暴残, 地狠凶, 地毒恶

ياۋۇزلاشماق [动] 暴残变, 狠凶变, 恶凶变: ياۋۇزلاشقان

دۇشمەن 人敌的恶凶得变

ياۋۇزلۇق [静] 残凶, 横凶, 焰凶: ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ~

چىقىپ تۇراتتى. 焰凶股一出透里睛眼的他.

ياۋۇق [静] 亲, 近亲, 近邻, 近附, 近靠, 近 <古>

的密

ياۋۇماق <古> [动] 近临, 近靠, 近走

ياۋۇداق [静] 的背光, 的轡鞍加不: ~ / 马背光

. 骑骡

ياۋۇلاشماق [动] 野变: ئۇ بەكمۇ ياۋۇلىشىپ كېتىپتۇ.

. 了野太得

ياۋۇلىق [静] 性野: ئۇنىڭ ياۋۇلىقى يەنە تۇتتى. 性野的他.

. 了作发又

ياي (ياي) [静] <数> 弧线, 弧

ياي لامپا 灯光弧

يايا [静] <古> 部臀 (人于用只)

ياياق [静] 步徒, 行步: ~ / 走步徒, 行步

. 重嫌也紫衣人的行步 <谚> . كىشىگە يانچۇقمۇ ئېغىر.

يايىڭ [静] 的口扁, 口敞

层地 <地> يەر قاتلىمى

极地 <天> يەر قۇتۇپى

يەر قىلماق <成> 堪难使، 脸丢使: ئەرنى ئەر قىل-
غانمۇ خوتۇن، ئەرنى يەر قىلغانمۇ خوتۇن. <谚> 露夫丈让 <谚>
贤有家”同喻: 子妻是也的脸丢夫丈让، 子妻是的脸
。 “少祸夫妻

貌地 <地> يەر قىياپىتى

يەر كاۋىسى <植> 葛沙， 薯凉， 瓜地， 薯豆
يەرگە قارىماق <成> 脸丢: جامائەت ئالدىدا ~
众当 脸丢

يەرگە ئۇرماق <成> 使 (望希، 风威، 誉名) 使
失丧: ئابروپىنى ~ 地扫誉名使 / ئۈمىدىنى ~
空落望

يەرگە كىرىپ كەتكۈدەك بولماق <成> 容自地无
يەر ماگنىتى <物> 磁地: يەر ماگنىت قۇتۇپى 磁地

极 / يەر ماگنىت مەيدانى 磁地

يەر مەدىكى <植> 阳锁

يەر مەركىزى <地> 心地

يەر نامى <地> 名地

يەر نۇرى <地> 光地

يەر كۈچىنىشى <地> 力应地

يەر ئۆزلەشتۈرمەك 发开地土

يەر ئۆشنىسى <植> 衣地状枝， 萝松裂环

يەر ئۈستى <地> 表地

يەر ئىسسىقلىقى <地> 热地

يەر ئىسلاھاتى 革改地土

يەر ئىنقىلابى 命革地土

يەر يادروسى <地> 核地

يەر يۇتماق <成> 劈雷打天， 灭地诛天

يەر يۈزى ① 面地② 下天

يەر يۈزى ئاسترونومىيىسى <天> 学天文面地

يەر يۈزى تېمپېراتۇرىسى <地> 度温面地

يەر يۈزى خەرىتىسى 图面地

يەر يۈزى شامىلى <地> 风面地

يەر يۈزى نەملىكى <气> 度湿面地

يەرەتمەك <古> [动] 腻， 恶厌， 烦厌

يەر - ئاسمان [静] 壤天， 地天

يەر - جاھان [静] 地天， 地大， 球全: يەر - جاھاننى

زلزىلىگە كەلتۈرمەك 地动天惊، 地大撼震， 地大震雷

钩 / يەر - جاھاننى قاراڭغۇ بېسىپ كەتمەك 暗地昏天 / 钩

يەر ئاستى يولى <交> 道通下地

يەر بايلىقى 源资地土

يەر بېجى <经> 税地土

يەر بېغىرلىغۇچى <生> 的行爬

يەر بېغىرلىماق 行爬

يەر بىلەن يەكسان بولماق 水流花落， 地涂败一

يەر پارپىسى 儒侏

يەر پوستى <地> 壳地

يەر تەۋەلىكى 地属

يەر تەۋرەش جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社震地

يەر توزغىقى <植> 勃马

يەر توكى <电> 流电地

يەر تۈزۈلۈشى <地> 形地

يەر تېگىدىن قارىماق 看偷， 视窥

يەر تېمپېراتۇرىسى <地> 温地

يەر چىشلەمەك <成> 命丧， 命毙

يەر چىڭدىماق ① 地夯， ② 路马压 <转> 街大逛

قارا سېنى، يەر چىڭداپ يۈرۈشكە رازسەنكى، بىرەر ئىش - ئو-

قەتلىك بېشىنى ئۇتاي دېمەيسەن. 街大逛肯宁， 你看看

يەر چىڭداپ يۈرۈشكە رازسەنكى، بىرەر ئىش - ئو- 也

يەر خېتى 契地 一事点一找不

يەردە قالماق 没埋: تۆشۈك مۇنچاق يەردە قالماق، يەردە

قالسا توپا قونماس. 也没埋使即， 没埋会不珠串 <谚>

也 染不尘一会

يەردە قويماق 负责: خەلقنىڭ ئۈمىدىنى يەردە قويماقلىق

望希的民人负责不

يەردىن بېشىنى كۆتۈرەلمەسلىك <成> 起不抬

容自地无، 头 ۇ نومۇستىن يەردىن بېشىنى كۆتۈرەلمەي

قالدى. 了来头起不抬得着他

يەر سېلىقى <经> 捐地

يەر سىياسەتشۇناسلىقى <地> 学治政缘地

يەر شارى <地> 球地

يەر شارى رادىئوسى <地> 径半球地

يەر شارى سۈنئىي ھەمراھى 星卫球地造人

يەر شارى مەركەز تەلىماتى 说心中球地

يەر شارى ئوربىتىسى <地> 道轨球地

يەر شارى ئوقى <天> 轴地

يەر شارى ئىلمى 学地

يەر شەكلى = يەر تۈزۈلۈشى

يەر غاجىماق 泥啃嘴 个了摔， 马大

يەككە [静] 子袖: ~ قوندۇرماق (服衣给) 子袖上 / قول
折膊 < 谚 > . باش يېرىلسا بۆك ئىچىدە ، باش يېرىلسا بۆك ئىچىدە .
外可不丑家”同喻: 里子帽在了破袋脑，里子袖在了
。“扬

标袖，章袖 يەككە بەلگىسى

跃跃，掌擦拳摩 < 转 > ②子袖捋① يەككە تۈرمەك
试欲

图企，刀藏里袖 < 成 > يەككە پىچاق ساقلىماق
害暗

作操箱暗，易交中暗 < 成 > يەككە سودىسى

يەككە شىمايلىماق 子袖挽膊捋 掌擦拳摩: يەككە

شىمايلاپ مەيدانغا چىقماق 阵上膊赤

يەككەمەك [动] 斜倾，斜偏，向倾

يەككە ① [静] 子嫂: ئاكاڭ كىمنى ئالسا، يەككە شۇ .

嫂大③娘喜②. 子嫂你是就谁，谁娶哥哥你 < 谚 >

يەككەن < 方 > [静] 杆线电

يەككەش [静] 更，换

يەككەشلەتمەك «يەككەشلىك» 态动使的

يەككەشلەشمەك «يەككەشلىك» 态同共的

يەككەشلەنمەك «يەككەشلىك» 态动被的

يەككەشلىمەك [动] 换更: 换更 ~ 换更 / 服衣换 / دورا ~ 换

牙换(孩小) ~ چىش / 药

يەككەتمەك «يەككەشلىك» 态动使的: سلامت ~ 安平使

婉分

يەككەشلىك [静] ① 轻，松轻: ئۇنىڭ خىزمىتى ناھايىتى ~ .

他一作很轻松。 ۇ ~ نەپەس ئالدى . 他一吸轻轻他

气口 躁浮情性 ~ 躁浮②. 薄轻，躁浮: ىمجىزى ~

油柴质轻 يەككەشلىك دىزېلىن

属金轻 يەككەشلىك مېتال

يەككەشلىك [静] 狂癫 佻轻

يەككەشلىك [静] 为行浮轻，为行佻轻

يەككەشلىك «يەككەشلىك» 态动使的: ئازابى ~ 轻减

分处轻减 ~ 痛苦 / يۈكنى ~ 担负轻减 / جازانى ~

يەككەشلىك «يەككەشلىك» 态动使的

يەككەشلىك [动] 快轻，松轻: دېھقان ئۆز دەردىنى تۆ .

كۆپ بولۇپ، بىرئاز يەككەشلىك شتى . 农民完了苦，有到感

了松轻点

يەككەشلىك [静] 度态率轻: ىبلەن ئىش ~ 为行的浮轻

事从率轻 كۆرمەك

يەككەشلىك [研] 轻变，轻减: ئۇنىڭ كېسىلى يەككەشلىك .

يەككە تۈپ < 植 > 株单

يەككە تۈر 项单

يەككە تىجارەتچى 个个体户，个个体商

يەككە جنس < 生 > 性单

يەككە جنسلىق < 生 > 的性单

يەككە جنسلىق كۆپىيش < 生 > 单性繁殖

يەككە چەكلەش 单侧约束

يەككە ماتور < 机 > 机动原

يەككە دېھقان 个个体户，个个体农

يەككە سودا - سانائەتچى < 经 > 个个体户，个个体商

者营经工体

يەككە سۆز < 语 > 词纯单

يەككە قول سانائەت 个个体手工业

يەككە كرستال < 地 > 单晶，晶单

يەككە گۈل < 植 > 花生单

يەككە مۈلۈكچىلىك < 经 > 个个体所有制

يەككە ئۈسۈم < 经 > 利单

يەككە ئىگىلىك < 经 > 个个体经济

يەككە يانتۇلۇق < 地 > 斜单

يەككە - يېگانە [静] 孤身，孤单，孤零零，单影只

来独 ~ 战作军孤 ىلىماق / 战作军孤 ~ 独来

乞同形，单影只 < 谚 > . ىلىم دىۋان . ~ / 往独

。丐

يەككەلىك «يەككە» 的形词式

يەككەتمەك «يەككەلىك» 态动使的

يەككەشمەك «يەككەلىك» 态同共的

يەككەنمەك «يەككەلىك» 态动被的

يەككەلىك [动] 挤排: ىپانلارنى ~ 排斥已

يەككەچىلىك [静] 义主外排

يەككەلىك [静] 地个一对个: ىپلىشماق ~ 一

斗搏地个一对个，拼地个一对个

يەككەن 论结，结总 [静]

يەككەن چىقارماق 论结下，结总做

يەككەنلەتمەك «يەككەنلىك» 态动使的

يەككەنلەشمەك «يەككەنلىك» 态同共的

يەككەنلەنمەك «يەككەنلىك» 态动被的

يەككەنلىك [动] 结总: ىجىرىبە - ساۋاقلارنى ~ 经结总

训教训

يەككەتمەك < 古 > [动] 改进，善改

يەككەمەك < 古 > [动] 凡不命自，大自高自，大拿

يەملەشمەك «يەلمەك» 态同共的: ئىشچىلار ھەدەپ كىتاب
 . مۇقاۋىلىرىنى يەلمىشۋاتاتتى . 皮书粘地张紧在正们人工 .
 . 实牢真得粘画张这 . بۇ رەسىم بەك چىڭ يەلمىشپتۇ .
 يەملەنمەك^۱ «يەلمەك» 态动被的
 分养收吸, 养营收吸, 吃 <古>〔动〕
 يەملىك 子嗦〔静〕
 يەلمىمەك 糊, 粘〔动〕: كوتۇپرت ~ 封信粘 / دېرىزىنى ~
 户窗糊
 يەمۇ <古>〔叹〕 吗行, 吗好, 吗对
 يەنە <静> 是, 还, 再, 又: ئۇ ~ خىزمەت كۆرسەتتى .
 . ئۆگىنىش, ئۆگىنىش, ئۆگىنىش ~ ئۆگىنىش 习学
 ~ 习学再, 习学 / سىز ~ بارامسىز? 吗去还你? سىز ~
 . شۇنداق تۇرۇپسىز . 子样老是还你 .
 يەنە كېلىپ 且况, 况何: ھازىر ئايلىنىپ كېلىشكە بەك
 كېچىكتۇق: ~ يامغۇر يېغىۋاتىدۇ . 了晚太步散去出在现
 . 呢雨着下又且况
 يەنى <助> 是就也, 即: ئەتسى, ~ يەكشەنبە كۈنى ئۈنۈڭىڭىگە
 بارغانىدىم . 天二第是我 . 的儿那他去天期星是就也
 يەنىلا <静> 然仍, 然依, 旧依, 还: باشقىلار كېتىپ بولدى .
 دى, ئۇ ئاۋۇ يەردە ئولتۇرۇپ ~ كىتاب كۆرۈۋاتىدۇ . 都人别
 . 书看里那在坐旧依他, 了走
 يەنىمۇ <静> 再, 加更, 更: بۇ توغرىدىكى تەتقىقاتنى
 ~ چوڭقۇرلىتىش لازىم . 入深步一进要究研的面方这
 يەھ <古>〔叹〕 是, 好, 对, 以可, 行(表同意):
 (对定方的咐或意见)
 يەھۇدىي <静> 太犹
 يەھۇدىي تېشى (ھەجەرى يەھۇدى) <矿> 化果多吉
 石太犹, 石
 يەھۇدىي دىنى <宗> 教太犹: مۇرىتى تەھۇدىي
 音的食吃子鸽叫〔叹〕 يەھ - يەھ
 يەھتەك <动>〔古〕 应供, 供提, 供: 备装, 具器, 具用, 具工 <静>〔古〕
 يەھتىك <静>〔古〕 面汤(的做薄擀面米玉或面麦大)
 يوپىكا <静>〔子裙〕: گارمون ~ 裙褶百 / فسقا ~ 裙短
 يوپۇتماق <动> 闪躲, 饰掩: خاتالىقنى ~ 文, 误错饰掩
 躲他 / 非饰过 / ئۇ گەپنى يوپۇتۇپ, راست گەپ قىلمايۋاتىدۇ .
 词其烁闪 ~ 闪躲 . 话实讲肯不, 闪闪躲
 يوپۇتۇشماق «يوپۇتماق» 态同共的
 يوپۇرا <静>〔方〕 面对, 面对面
 يوپۇرغا <静>〔方〕 耙

يەلگۈرمەك 翔, 翔飞 <古>〔动〕
 يەلگىتمەك 奋兴使, 动冲使, 动激使 <古>〔动〕
 يەللەنمەك 炎发睛眼 ~ كۆز: 炎发〔动〕
 يەللىك^۱ 的性滞气 <医>②的风有, 的气有①〔静〕
 يەللىك ئەسۋاب <机> 具工动风, 具工动气
 يەللىك بوغۇم ئاغرىقى <医> 风痛
 يەللىك^۲ 症炎 <医>〔静〕: ئۈچەي - ئاشقازان يەللىكى
 炎胃肠
 يەلمە <静>〔古〕 追③的行先, 的遣先②的动机①
 的踪
 يەلمەك <静>〔古〕 跑奔, 跑
 يەلۇ <静>〔古〕 子绳的驹马拴(时奶挤马母给)
 يەلۇى <静>〔古〕 法魔, 术巫
 يەلۇچى <静>〔古〕 师法魔, 师巫
 يەللىك <静>〔古〕 的大风, 的多风, 的风有
 يەليارا <静>〔医> 疽坏性气
 يەل - يەك <静>〔古〕 神蛇鬼牛, 怪鬼魔妖
 يەل - يېغىن <静> 雨风
 يەل - يېمىش <静> 品果鲜干
 يەم <静>①〔料〕: ئات يېمى 料马 / ~ بەرمەك 料喂②
 料: بېلىق يېمى 饵鱼
 يەم بولماق <成> 灰炮当, 鬼死替当: بىز بىكار-
 دن, بىكار ئۈزۈمگەرگە يەم بولمايمىز . 地白白能不们我
 . 鬼死替当霸恶个那给
 يەم قىلماق 灰炮当让, 鬼死替当让, 料饵当让
 يەمە <静>〔古〕 还, 又, 更, 仍②及以, 及, 和①
 يەمەت <古>〔叹〕 对, 是 (表应, 答应): (诺应, 答应)
 يەمەچۈك <静>〔古〕 袋粮小
 يەمەن <静>〔地〕 门也
 يەمەن ھېقىتى <矿> 璫玛门也
 يەم - بوغۇز <静> 料饲
 يەم - چۆپ <静> 草饲
 يەمچۈك <静> 饵食
 يەم - خەشەك <静> 料草
 يەم - خەشەك زىرائىتى 物作料饲
 يەمخۇر <静>〔爱吃料饲〕: ئات ~ 爱吃料饲的马 / ~
 قوي 羊的料饲吃爱
 يەمشۈك 下见
 يەمشۈك ھارۋا 车马货运套双
 يەملەتمەك «يەلمەك» 态动使的

يوتقان [静] 子被: ~ يىغماق 叠被子 / يوتقانغا بېقىپ پۇت سۇن، بويغا قاراپ تۇن پىچ. <谚> 腿伸被看 裁体量，
 “宜制事因，宜制时因，宜制地因”同喻；衣里被 يوتقان ئەستىرى
 يوتقان تېشى 面被 يوتقان كىرلىكى 套被
 يوتقاننىڭ تېشىدىن بولغان <成> 子生私，种野، يوتقان - كۆرپە [静] 褥被، 盖铺，
 يوتقانلىق [静] ① 被子做的布料的被子，被子盖的，
 子 坡斜 <方> [静] يونۇق
 يوقۇق [静] ① 隙缝，隙空: ئىشكىنىڭ يوقۇقى 缝门 / نام.
 نىڭ يوقۇقى 缝墙② <转> 子空，洞漏: يوقۇققا كىرىۋال.
 子空钻 ىق
 يوقۇق ئاچماق ① 子口开② 子岔找
 يوقۇق ئۆلچىگۈچ 尺塞
 يۈچۈن [静] 古怪的，的: ~ ئىش 蹊跷 / 事
 قىلىق 古怪的行的 / ~ ئادەم 怪古的人 人生陌，
 يوخشىماق <方> [动] 马呆滞状
 يود [静] ① 碘酒: يارىغا ~ سۈرتىش 用碘酒擦伤
 يود كىرىستالى <药> 碘片
 يودا <方> [静] 瘦小
 يوداتماق «يودماق» 的使动态
 يودلاشتۇرغۇچ <化> [静] 碘化物
 يودلاشتۇرماق «يودلاشماق» 的使动态
 يودلاشتۇرۇلماق «يودلاشتۇرماق» 的被动态
 يودلاشماق <化> [动] 碘化
 يودوفورم <化> [静] 仿碘
 يودىچى [静] 驱邪者
 يودىماق [动] 压惊，俗旧，盐用，给感不到舒服
 (邪驱人的)
 يورتاۋۇل <古> [静] 侦察兵，子探，队
 يورتماق [动] 迈大步，走步大(马)
 يورتۇغ <古> [静] 侍卫，士卫
 يورچى <古> [静] 引路人，导向
 يورغا [静] 走马: ~ مىنگەن يولدىشىدىن ئايرىلار، كۆپ ياشد.
 خان تەختۇشىدىن ئايرىلار. <谚> 马走，伴同开离会的马走骑
 年同开离会的长命寿
 يورغلاماق «يورغىلىماق» 的使动态: سادىر ئېتىنى يورغىلىد.
 تىپ كەلدى. 来到步快马催尔迪萨. 词强 ~ ىپنى

يوپۇرماق¹ [静] 叶，子叶: دەرەخ يوپۇرمىقى 树叶 / دەرەخ
 ~ چىقاردى. 了子叶出长树. 叶落 ~ تۆكۈلمەك 叶落
 يوپۇرماق ئالقىنى <植> 叶片
 يوپۇرماق تومۇرى <植> 脉叶
 يوپۇرماق تومۇزغىسى <动> 蝉叶，子尘浮
 يوپۇرماق رېتى <植> 序叶
 يوپۇرماق ساپىقى <植> 柄叶
 يوپۇرماق غىلىپى = يوپۇرماق قىنى
 يوپۇرماق قوڭغۇزى <动> 虫甲叶
 يوپۇرماق قولتۇقچىسى <植> 腋叶
 يوپۇرماق قىنى <植> 鞘叶
 يوپۇرماق كېپىنىكى <动> 蛾叶卷
 يوپۇرماق كىسلاتاسى <化> 酸叶
 يوپۇرماق ھەرىسى <动> 蜂叶
 يوپۇرماق² [动] ① 假不装: قۇلاقنى ~ 闻不耳充② 缩
 يوپۇرماقخور [静] 食叶的
 يوپۇرماقخور مايىمۇن <动> 猴叶食
 يوپۇرماقسىز [静] 无叶的
 يوپۇرماقسىز ئىتسىگەك <植> 无叶木贼
 يوپۇرماقسىمان [静] 叶状的
 يوپۇرماقسىمان سىزىق <数> 线形叶
 يوپۇرماقسىمان كېپىنەك <动> 蝶叶木
 يوپۇرماقسىمان ئۆسۈملۈك <植> 植物状叶
 يوپۇرماقلىق [静] 有子叶的，子叶满长的，子叶茂密的
 的: يىغنى ~ دەرەخ 树叶针 / كەڭ ~ ئورمان 阔叶
 林 ~ دەرەخ 子叶茂密的树的
 يوپۇرۇشماق «يوپۇرماق²» 的共同态: ئۇلار بۇ ئىشقا قۇلاقلىد.
 رنى يوپۇرۇشۇپ ئولتۇرۇشتى. 闻不耳充事此对他们.
 يوپۇرۇلماق [动] 冲，闯，扑: ئاتلار گويا قارا بوراندەك
 يوپۇرۇلۇپ دۈشمەن تەرەپكە تاشلاندى. 向地似风暴像马战.
 去过冲人敌
 يوپۇق [静] ① 单，布苦，被鞍② 披马③ 膜薄
 يوپۇقدالماق «يوپۇقدىماق» 的被动态
 يوپۇقدىماق [动] 遮盖，罩
 يوپۇقسىز [静] ① 罩无② 的被鞍无，的披马无: قارا
 قىشتا ~ ئاتنى تالادا قويماسلىق كېرەك. 把能不节季冬严寒.
 天露在放马的披马无
 يوپۇقلۇق [静] ① 有罩的，有鞍的披马的
 يوتا [静] ① <理生> 大腿: ~ سۆڭىكى 大，骨股
 ② <转> 坡: تاغ يوتسى 坡山

يولۋاس <动>〔静〕 虎老: يىگىت سۆزىدىن قايتماس، ~
ئىزىدىن. <谚> 头回走不虎老，口改不话说汉好
。路

虎属 يىللىق يولۋاس

年虎 <天> يىلى يولۋاس

草耳虎 <植>〔静〕 يولۋاسقۇلاق

草尾虎 <植>〔静〕 يولۋاسقۇيرۇق

毛绒 <古>〔静〕 يولچ

布的道带 ~ رەخت 条条一，道道一〔静〕 يول - يول

يول - يولقاي 沿途，路沿〔静〕: پۈجۈك ئاغىچا ئىچكىرىدىن

شېنجاڭغا كېلىپ، ~ قۇمۇلغا چۈشكۈن قىلىدىغان ئەمەلدارلارنىڭ

خېنىملىرىنى قوبۇل قىلغاندا، ئۇلارغا تەرجىمانلىقمۇ قىلاتتى. 福

官的脚歇密哈在途沿，疆新来地内从见接在太太晋

。译翻过当们她给还，时人夫的们员

示训，示指〔静〕 يوليورۇق

示指，示指下 بەرمەك يوليورۇق

请 يوليورۇق سورىماق: يوليورۇق سوراش دوكلاتى

。告报示

角抹弯拐，子弯绕(话说)〔动〕 يوزاتماق

法手，段手，施措，法办 <古>〔静〕 يون

垫毡，鞣鞍 <古>〔静〕 يوناق

子刨皮刮 <古>〔静〕 يونغۇچ

态动使的 «يونۇماق» يونۇتماق

态同共的 «يونۇماق» يونۇشماق

的削切被 يونۇلماق «يونۇماق» 态动被的: يونۇلغان مېتال

属金

~ يونۇماق <动> ① 削切，削: ياغاچنى ~ 头木削 / مېتال ~

磨搪 ② 属金削切 يونۇپ سىلغايتماق 磨搪

下刮或下削类之头木) 屑碎，屑 <古>〔静〕 يونىندى

(屑碎的

鬼死饿②物怪的中说传①〔静〕 يوها

匿隐，藏隐，瞒隐 <古>〔动〕 يويماق

〔叹〕 يۇ (羞害示表以用女妇) 哟哎 <古>〔叹〕

يۇباغۇ 的睬理不，的视蔑，的视轻 <古>〔静〕

洗梳〔静〕 يۇپ - تاراپ

木春领 <植>〔静〕 يۇپتىلىيە

子被薄 يۇپقا 薄: ~ كۆڭلەك 衫衬薄 / ~ يوتقان 薄

薄单，薄 <方>〔静〕 يۇپۇك

箏风 <方>〔静〕 يۇپۇلاق

星岁，星木 <天>〔静〕 يۇپىتېر

人爱，侣伴③志同②。子棍的中手掉扔别
助帮的式志同 ياردەم ~ 的式志同〔静〕 يولداشلارچە

系关志同 مۇناسىۋەت ~ 的志同〔静〕 يولداشلىق

亮闪，光闪 <古>〔动〕 يولدراماق

讲不②坂达的路无 داۋان ~ 的路无①〔静〕 يولسىز

理无 ~ / 人的理讲不 ئادەم ~ 的理无، 的理

人的理有没 <谚> يولسىزنىڭ تىلى قىسقا. / 为行的

。“行难步寸理无，下天遍走理有”同喻: 短头舌

地理无〔静〕 يولسىزلارچە

指理无 يولسىزلىق ~ 为行理无〔静〕: بىلەن ئىيىلىمەك

闹取理无، 赖无耍 قىلماق ~ / 责

态同共的 «يوللىماق» يوللاشماق

يوللانما ① 寄② 文呈: تېز ~ 件快 / پوچتا يوللا-

مىسى 件邮

裹包 يوللانماق «يوللىماق» 态动被的: پوسۇلكلار يوللاندى.

。了去出寄

纹条有 ~ رەخت 的纹条有، 的儿道带①〔静〕 يوللۇق¹

道讲，的理有② 衣衬的儿道宽 كۆڭلەك ~ كەڭ / 布的

~ / 话的理有 گەپ ~ / 事的理有 ئىش ~ 的理

مۇناسى قىلماق 以礼相待 / يوللۇقلارغا ياردەم كۆپ بولىدۇ،

يولسىزلارغا ياردەم ئاز بولىدۇ. 助寡道失，助多道得。

يوللۇق قوغدىنىش <法> 卫防当正

玉碧缙 <地> يوللۇق ھېقىق

玉碧缙 <矿> يوللۇق يەشىم

物礼行钱送 ② 物礼行钱〔静〕: تۇتماق يوللۇق²

~ يوللىماق ① 寄: خەت ~ 信寄 / تېلېگرامما ~

发报② 报呈 ③ 报上，报申，告上: ماتېرىيالنى يۇقىرى

دەرىجىلىك ئورگانغا ~ 将材料呈报上级机关 / 报

شومىسىنى ~ 报营业额③ 致: يولداشلارغا يالغۇنلۇق

سلام ~ 候间的情热以致们志向同

يولۇچى 客乘，客旅，人行〔静〕

يولۇچى ئايروپىلانى 机客

يولۇچى پويىزى 车客

态动使的 «يولۇتماق» يولۇقتۇرماق

يولۇتماق <动> 到遇，见遇，见碰，遇遭，受遭: مەن ئۇ-

نىڭغا مەكتەپ ئالدىدا يولۇقۇپ قالدىم. 了见遇口门校在我

他. يولۇقساق يولۇقسا، يولۇقساڭمۇ مولۇقسا. <谚> 虎老

遭 ~ بالاغا / 险遇 ~ خەتەرگە. 慌惊别上遇，上遇莫

难灾受

态同共的 «يولۇتماق» يولۇقۇشماق

。乡同是他和我 . ~ بىلەن بىر ئۇنىڭ

人的系关乡老拉〔静〕 يۇرتتازا

系关乡老〔静〕 يۇرتتازلىق

派宗方地拉, 系关乡老拉 يۇرتتازلىق قىلماق

弟内, 子舅小 <古>〔静〕 يۇرچ

蛋坏, 胚流下, 货贱 <古, 骂>〔静〕 يۇزۇت

难灾, 祸灾 <古>〔静〕 يۇزۇغ

饼层干 <古>〔静〕 يۇغا

臣大厥突的身出民平给)士儒优 <古>〔静〕 يۇغۇرۇش

(街头的

瓜丝 <植>〔静〕¹ يۇغۇچ

布碗洗, 帚炊〔静〕² يۇغۇچ

族固裕〔静〕 يۇغۇر

态动使的「يۇغۇرماق」 يۇغۇرتماق

式固裕②语固裕①〔静〕 يۇغۇرچە

杖面擀, 杖擀 <古>〔静〕 يۇغۇرغۇچ

的型合融〔静〕 يۇغۇرما

济经式合融 <经> يۇغۇرما ئىقتىساد

面和, 面揉 ~ خېسىر: 和, 合揉〔动〕 يۇغۇرماق

态同共的「يۇغۇرماق」 يۇغۇرۇشماق

的合糅, 的合融〔静〕 يۇغۇرۇلما

态动被的「يۇغۇرماق」 يۇغۇرۇلماق

衣洗妈妈让也事无着闲肯尔艾. 态动使的「يۇماق」 يۇغۇرماق

نى ئانىسىغا يۇغۇزدۇ. 艾肯尔闲着无让妈妈洗衣服

巴嘎面 巴嘎 垢, 溃: 巴嘎 巴嘎 / 巴嘎面 / 巴嘎面

巴嘎油, 儿巴嘎油 / 巴嘎油 / 巴嘎油 / 巴嘎油

痕血

物衣的洗该, 物衣脏 <方>〔静〕² يۇق

的性入输〔静〕 يۇقتۇرما

胀膨货通性入输 <经> يۇقتۇرما پۇل پاخاللىقى

病疾染传蝇蚕. 病疾染传蝇蚕. ①「يۇتماق」态动使的: چىشۇن كېسەل يۇقتۇرما

衣到沾垢污让 ~ 习恶 习恶②使沾上, 上蹭: كېسىمگە كىر ~ 衣到沾垢污让

油上蹭子袖 油上蹭子袖 / 油上蹭子袖 / 油上蹭子袖

人的好自身洁, 人的染不尘一 ①「يۇققاق」态动使的: قەغەز ىنە يۇققاق

的力着黏有 ①「يۇققاق」态动使的: قەغەز ىنە يۇققاق

的人缠爱③的染传易容② ②易容传染的: ئۇ ئادەمگە بەك ~ بالا,

子孩的人缠爱个是他

染 ~ 染沾, 染侵, 染感, 染传①〔动〕 يۇققاق

染沾, 染侵, 染感, 染传①〔动〕 يۇققاق

(食蒸的儿卷层干似类)子香油 <食>〔静〕 يۇتازا

的噬吞〔静〕 يۇتقۇچى

胞细噬吞 <生> يۇتقۇچى ھۇجەيرە

态动使的「يۇتماق」 يۇتقۇزماق

态动被的「يۇتقۇزماق」 يۇتقۇزۇلماق

腔咽 <理生>〔静〕 يۇتقۇلۇق

涡旋 <古>〔静〕 يۇتقۇن

喉咽 <理生>〔静〕 يۇتقۇنچاق

炎咽 <医> يۇتقۇنچاق بەللىكى

溪小(的过流下桥从) <方>〔静〕 يۇتما

咽, 吞①〔动〕 يۇتماق: چاينى ~ 咽, 吞①〔动〕 يۇتماق

受忍 ~ 忍, 忍②茶咽 ~ 咽: چاينى ~ 咽, 吞①〔动〕 يۇتماق

痛受忍 ~ 忍, 忍②茶咽 ~ 咽: چاينى ~ 咽, 吞①〔动〕 يۇتماق

款公吞侵 款公吞侵 يۇتقۇلماق

人妇, 子妻 <古>〔静〕 يۇتۇز

态同共的「يۇتماق」 يۇتۇشماق

一口 ~ 水口 / 一口 ~ 水口 / 一口 ~ 水口

茶口

头拳 <古>〔静〕 يۇدۇرۇق

下见 ۇرا

系罗侏 <地> يۇرا سىستېمىسى

园家, 乡故, 乡家①〔静〕 يۇرت

园家建重 园家建重 يۇرتتا قايتماق / 园家建重

他在其 他在其 <谚> . 他在其 <谚> . 他在其 <谚> .

王为乡 王为乡 王为乡 王为乡 王为乡

贼无有没, 子林的狼无有没 <谚> . 贼无有没, 子林的狼无有没 <谚> .

子庄的 子庄的 子庄的 子庄的 子庄的

馆化文

下山打, 山江打 山下打, 山江打

民乡 民乡 民乡 民乡 民乡

老长 老长 老长 老长 老长

国治, 山江坐 国治, 山江坐 国治, 山江坐

者导指, 者导指 <古>〔静〕 يۇرتتاچى

人路

念观土乡, 情乡, 谊乡〔静〕 يۇرتدارچىلىق

亲乡, 乡老②乡同①〔静〕 يۇرتداش

会乡同 会乡同 会乡同 会乡同 会乡同

乡老是像好们咱, 音口的

人的井离乡背 ①「يۇرتسىز」态动使的: ئادەم ىنە يۇرتسىز

的井离乡背 ①「يۇرتسىز」态动使的: ئادەم ىنە يۇرتسىز

的井离乡背 ①「يۇرتسىز」态动使的: ئادەم ىنە يۇرتسىز

温高 تېمپېراتۇرا يۇقىرى

频高 <物> يۇقىرى چاستوتا

位高, 位数高 <数> خانانا يۇقىرى

院法级高, 庭法级高 <法> سوت يۇقىرى

官法级高 <法> يۇقىرى سودىيە

爬上向 ياماشماق يۇقىرىغا

层上 قاتلام يۇقىرى

病压血高 <医> يۇقىرى قان بېسىم كېسىلى

值高 <经> يۇقىرى قىممەت

标指高 كۆرسەتكۈچ يۇقىرى

子分高 <化> يۇقىرى مالېكولا

调高 مۇقام يۇقىرى

涨上, 高升, 升高 ئۆرلىمەك يۇقىرى

息高 <经> يۇقىرى ئۆسۈم

游上 ئېقىم يۇقىرى

理物能高 يۇقىرى ئېنېرگىيە: ~ 能高

يۇقىرىقى [静] 的, 的面上, 的高, 的, 的 ~ ىنەنەك ~ قەۋىتى

的楼 (层高) / مەن ئۇلارنىڭ ~ گەپ - سۆزلىرىدىن

。 惊吃到感话的上以们他对我. بولدۇم

底上 <数> يۇقىرىقى ئاساس

膊上 <理生> جاغ يۇقىرىقى

يۇقىرىلانماق «يۇقىرىلىماق» 态动使的: ئۆزىگە قويۇلغان تە.

求要的己自对高提 ~ لەپنى

يۇقىرىلاشماق «يۇقىرىلىماق» 态同共的

يۇقىرىلىق [静] 度高

يۇقىرىلىماق [动] 高升, 上升: ئايروپىلان يۇقىرىلاپ ئۈچ.

ماقتا. (飞高往在) 升上在正机飞

يۇڭ [静] 毛: قوي يۇڭى / 毛羊 / تۆگە يۇڭى / 毛驼 ~

ئەدىيال 毯毛 / ~ رەخت 布毛

يۇڭ تاجىلىق بۇغا <动> 鹿冠毛

يۇڭ توقماق <成> 子刀软: ئۇ ~ بىلەن ئادەمنىڭ

جېنىنى ئالدۇ. 人杀子刀软用他

يۇڭ توقۇلما 品织毛

يۇڭ يىپ 纱毛, 线毛

يۇڭ² [静] <古> 膜膈横, 膜膈

يۇقىداشماق «يۇقىدماق» 态动使的

يۇقىداشماق «يۇقىدماق» 态同共的

يۇقىدالماق «يۇقىدماق» 态动被的: يۇقىدالغان توخۇدەك تىترە.

抖发样一鸡的毛掉拔像 ەك

يۇقىدماق [动] 毛拔: توخۇنى / 毛鸡拔 / ساقالىنى ~

上沾衣大. 粘, 沾②病疾上

。 水沾不布种这. 泥了

上沾会脚的路过走 <谚> . ماغغان پۇتقا توپا يۇقار.

。 土

的粘易容 [静] يۇقۇشلۇق

يۇقۇشماق [动] 和随: بۇ ئادەمگە يۇقۇشۇپ تۇرىدىغان بالا.

。 子孩的和随个一是他

病疫 [静] يۇقۇم

疫检 تەكشۈرۈش يۇقۇم

区疫 <医> يۇقۇم رايونى

的强性染传 [静]: ~ كېسەل 强性染传的

病疾

性染传 [静] يۇقۇمچانلىق

病的染传不 [静]: ~ كېسەل 病的染传不

态动使的 «يۇقۇمسىزلانماق» يۇقۇمسىزلاندىرماق

态动被的 «يۇقۇمسىزلاندىرۇلماق» يۇقۇمسىزلاندىرۇلماق

染传免受 [静] يۇقۇمسىزلانماق

态动使的 «يۇقۇملانماق» يۇقۇملاندىرۇلماق

يۇقۇملانماق [动] 染感: سىز ئېغىر يارىلىنىپسىز, ئەگەر يۇ.

险危很是染感果如, 重很伤的你. قۇملانسا خەتەرلىك

的. 的 يۇقۇملانغان بوغۇم يەللىكى 炎节关性染感

的性染传, 的染传 [静] يۇقۇملۇق

病菌杆死坏 <牧> يۇقۇملۇق ئاقساق

感流, 冒感性染传 <医> يۇقۇملۇق زۇكام

病染传 <医> يۇقۇملۇق كېسەل

垢油, 渍油: ماي يۇقۇندىسى 物染沾 [静] يۇقۇندى

的房楼 يۇقىرى [静] ① 上, 面上: ئىمارەتنىڭ ~ قەۋىتى

高, 的级高, 的高② 面上在站 تۇرماق 层上 / يۇقىرىدا

的额: ~ سىنىپتىكى ئوقۇغۇچىلار 高年级学生 / 级

تەرەققىياتىنىڭ ~ باشقۇمچى 社 高阶段③ 上

级: يۇقىرىنىڭ بۇيرۇقى 上级的命令 / 令 级

تەلەپلىرىنى يۇقىرىغا يەتكۈزمەك 向级上转级 达民人的望愿

求要和

白蛋高 ىقىرى ئاقسىل

压高 <气> يۇقىرى بېسىم

的压高 ىقىرى بېسىملىق

数参高 <数> يۇقىرى پارامېتىر

院上, 院议上 پالاتا يۇقىرى

润利额高 <经> يۇقىرى پايدا

潮高, 点极, 点顶 يۇقىرى پەللە

人别取捞 捞取 取捞，取
西东的
，救营，救抢，救拯，救解，救 <古>〔动〕² **يۇلماق**
济救
毛腿〔动〕 **يۇللىماق**
金赎②施布，舍施① <古>〔静〕 **يۇلۇش**
态同共的「يۇلماق」
款赔，偿赔 <古>〔静〕 **يۇلۇغ**
身献，牲牺 <古>〔动〕 **يۇلۇغلاماق**
髓脊 <理生>〔静〕 **يۇلۇن**
炎质灰髓脊 <医> **يۇلۇن سۇر ماددا يەللىكى**
液脊脑 <理生> **يۇلۇن سۇيۇقلۇقى**
癆髓脊 <医> **يۇلۇن سىڧىلىسى**
克休髓脊 <医> **يۇلۇن شۇكى**
洞空髓脊 <医> **يۇلۇن كاۋاكلىشىش**
经神髓脊 <理生> **يۇلۇن نېرۋىسى**
炎髓脊 <医> **يۇلۇن يەللىكى**
يۇلۇنماق «يۇلماق» 态动被的: باغدىكى ئوت - چۆپلەر يۇلۇ-
نۇپ بولدى. 了光拔草杂的中园。
下见 **يۇلشان**
 (身前历公)历略儒 <天> **يۇلشان كالىندارى**
يۇماق ①〔动〕洗，涤洗，刷洗，كيسيم ~ 服衣洗 / رهسم
~ 吹风一②片照洗 ~ 销勾笔一， مۇشۇ سەۋەنلىك بىرنەچ-
چە يىلدىن بۇيان قىلغان ياخشى ئىشلىرىمنى يۇيۇۋەتتى. 这-
点 ~ 了吹风一事好的干来以年几我把就错
يۇمچۇقلىماق 〔动〕递 (色眼)使， (色眼)使: قاسم بۇ گەپ-
نى ئاڭلاپ، ماڭا قاراپ كۆزىنى يۇمچۇقلاپ قويدى. 听木斯喀
了. 色眼个了使我向话这了
يۇمدۇرماق «يۇماق» 态动使的
يۇمران 〔静〕的嫩柔，的嫩柔: مايسا مۇسا 的嫩柔 / بال-
نىڭ ~ ئېتى 子孩 的嫩皮肉
يۇمران توك <理生> 毛胎
يۇمرانقوزۇق <动>〔静〕鼠黄
يۇمرۇلماق <古>〔动〕溃崩，解瓦，毁摧被，翻推被
يۇمشاتماق «يۇمشاق» 态动使的: تېرىنى ~ 揉子皮把
软 / كۆڭلىنى ~ 把心说软 / مەلھەم تېرىنى يۇمشىتىدۇ.
场碾 ~ خاماننى. 肤皮润柔膏油
يۇمشاشماق «يۇمشاق» 态同共的
يۇمشاق ①〔静〕的绵绵软，的软柔，的和软，的软
的绵绵软 يوتقان ~ / 发头的软柔 چاچ ~ / 饊软 نان

子胡拔
的毛无〔静〕 **يۇڭسىز**
的有用，的要需 <古>〔静〕 **يۇڭلاغلىغ**
要需，用使，用 <古>〔动〕 **يۇڭلاماق**
皮毛 ~ تېرە: 的茸茸毛，的长毛，的毛有〔静〕 **يۇڭلۇق**
犀毛 <动> **يۇڭلۇق كەركىدان**
泉 <古>〔静〕 **يۇل**
灯 <古>〔静〕 **يۇلا**
头笼 <古>〔静〕 **يۇلار**
头笼套 <古>〔动〕 **يۇلارلاماق**
泉小 <古>〔静〕 **يۇلاق**
恒 ~ تۇرغۇن: 斗星，辰星，星星，星〔静〕 **يۇلتۇز**
星极北 قۇتۇب يۇلتۇزى / 星流 ~ ئاقار / 星
宿星，座星 <天> **يۇلتۇز تۈركۈمى**
教星拜 <宗> **يۇلتۇز ئېتىقادچىلىقى**
يۇلتۇزى بىر <成> 缘良结喜: 命为依相، 缘良结喜: خۇدا ئۇ-
لارنىڭ يۇلتۇزىنى بىر قىلغانىكەن. 缘良结喜们他使主真。
يۇلتۇزى ئۈچمەك <成> 命殒
يۇلتۇزسىمان 〔静〕的状星
يۇلتۇزسىمان نەنچە <医，生> 体星
يۇلتۇزسىمان جىسىم <天> 体星类
يۇلتۇزقوراي <植>〔静〕菀紫木
يۇلتۇزگۈل <植>〔静〕菀紫
يۇلتۇزلۇق 〔静〕的星星满布，的星星有: ئاسمان
空天的星星满布
يۇلتۇزئوت <植>〔静〕缕繁
يۇلدۇرماق «يۇلماق» 态动使的: بالاراغا ئوت ~ 让孩子让
草拔们
يۇلدۇرۇشماق «يۇلدۇرماق» 态同共的
يۇلدۇرۇلماق «يۇلدۇرماق» 态动被的
يۇلدۇزچى <古>〔静〕家学文天，家星占，家相星
يۇلغاق <古>〔静〕炬火
يۇلغۇن <植>〔静〕柳红，柳桤
色红粉，色花柳桤 **يۇلغۇن رەڭ**
يۇلغۇنلۇق 〔静〕丛柳红，林柳桤，丛柳桤
يۇلقۇنماق 〔动〕脱挣: ئۇ قولۇمدىن يۇلقۇنۇپ چىقىپ كەتتى.
了脱挣里手的我从他
يۇلقۇنۇشماق «يۇلقۇنماق» 态同共的
يۇلماق ①〔动〕拔 ~ 揪: ئوت ~ 草拔 / چىشىش ~ 拔
يۇلۇپ تاشلىماق <转>②发头揪 ~ چاچ / 掉拔 / 牙

度态和温取采 **يۇمشاقلىق قىلماق**

的子帽绿戴，八王〔静〕 **يۇمشاقۋاش**

为行八王〔静〕 **يۇمشاقۋاشلىق**

软子皮. يۇمشىدى. تېرە يۇمشىدى. 化了，软变①〔动〕 **يۇمشىماق**¹.
了. ئۇنىڭ كۆڭلى يۇمشىدى. 了软心的他. قارشى تەرەپنىڭ
缓②. 来了下软度态的方对. يۇمشاپ قالدى. 和缓始开势形. 和温变，和
了.

用使，用 <方>〔动〕 **يۇمشىماق**²

团线 <方>〔静〕 **يۇمغاق**

菜香，莛苳 <植>〔静〕 **يۇمغاقسۈت**

，眼合 ~ 嘴闭 / 嘴闭 ~ 眼合，闭①〔动〕 **يۇمىماق**¹.
功的眼眨一，间之眼转 **يۇمۇپ ئاچقۇچە** / 目闭
紧攥手，紧握手 ~ 攥，握②夫

默幽 <文>〔静〕 **يۇمۇر**¹

子噪，咙喉，喉咽 <方>〔静〕 **يۇمۇر**²

肠盲(的畜牲) <古>〔静〕 **يۇمۇر**³

柴绿药 <植>〔静〕 **يۇمۇرت**

丸塞②卵，蛋① <古>〔静〕 **يۇمۇرتغا**

人的事故默幽讲，家作默幽〔静〕 **يۇمۇرچى**

~ / 默幽话说 **يۇمۇرلۇق** 的默幽〔静〕. گەپ قىلماق 说小默幽，事故默幽 مېكايە

曲谑谐 <艺> **يۇمۇرلۇق ئاھاڭ**

翻，削，拔 <方>〔动〕 **يۇمۇرماق**¹

形圆成，圆变 <古>〔动〕 **يۇمۇرماق**²

通沟，络联，系联 <古>〔静〕 **يۇمۇش**

儿琪安，使天，者使，人系联 <古>〔静〕 **يۇمۇشچى**

يۇمۇشلىماق 使〔动〕(色眼): ئىترەت باشلىقى ئۇنىڭغا كۆز
يۇمۇشلاپ قويدى. 色眼个了使他向长队.

态同共的 «يۇمىماق» **يۇمۇشماق**

缝眯 眯的，的着眯，的着闭①〔静〕 **يۇمۇق**

手的着(攥)握 ~ 着的攥，的着握②眼

~ 眯着的(闭)闭，的着眯，的着闭〔静〕 **يۇمۇقلۇق**
. 牙着咬，眼着迷曼斯奥. چىشلىرى كىرىشكەندى.

يۇمۇلماق «يۇمىماق» 态复自的: ئۇنىڭ كىچىك كۆزلىرى كۆل-
كەندىن يۇمۇلۇپ كەتتى. 了他来起眯得笑睛眼小对一那他.

义主漠休 <哲>〔静〕 **يۇمۇزم**

者义主漠休 <哲>〔静〕 **يۇمۇزمچى**

态动使的 «يۇمىلماق» **يۇمىلماق**

态同共的 «يۇمىلماق» **يۇمىلماق**

子被 / قاغا ئېيتار ئايتاق بالام، كىرپە ئېيتار يۇمشاق بالام.
子孩的我我刺，雪如白子孩的我我鸦乌 <谚>
: “渣腐豆子孩家人，花支一子孩家自”同喻: 绵绵软
细，的和温，的和柔②. “好的家自是也丑再子孩”
鱼. ~ 嫩 / 话的和柔 / 的嫩
。嫩细分十肉

学科软 **يۇمشاق پەن**

钢炭低，钢软 **يۇمشاق پولات**

货通软 <经> **يۇمشاق پۇل**

腩软 <理生> **يۇمشاق تاڭلاي**

音颞软 <语> **يۇمشاق تاڭلاي تاۋۇشى**

体软 **يۇمشاق تەن**

物动体软 <动> **يۇمشاق تەنلىكلەر**

门物动体软 <动> **يۇمشاق تەنلىكلەر تىپى**

学医软 <医> **يۇمشاق تىبابەت**

术技软 **يۇمشاق تېخنىكا**

件软 <电> **يۇمشاق دېتال**

盘软 <电> **يۇمشاق دىسكا**

水软 <化> **يۇمشاق سۇ**

贼乌枪，鱼鱿，鱼柔 <动> **يۇمشاق سىياھ بېلىق**

疖下性软 <医> **يۇمشاق شانكىر**

疣软 <医> **يۇمشاق سۆگەل**

玉软 **يۇمشاق قاشتېشى**

款贷软 <经> **يۇمشاق قەرز**

器武软 **يۇمشاق قورال**

يۇمشاق قول <成> 肠心悲慈，软肠心: ئۇ ~ زات
ئىدى. 士人的肠心悲慈位一是他.

يۇمشاق قوللۇق <成> 软手: جىنايەتچىلەرگە ~ قىل-
لىشقا بولمايدۇ. 软手能不犯罪对.

标指软 **يۇمشاق كۆرسەتكۈچ**

肠心软 **يۇمشاق كۆڭۈل**

话软 **يۇمشاق گەپ**

件软 **يۇمشاق ماتېرىيال**

化文软 **يۇمشاق مەدەنىيەت**

境环软 **يۇمشاق مۇھىت**

产资软 <经> **يۇمشاق مۈلۈك**

备设软 **يۇمشاق ئۈسكۈنە**

务任软 **يۇمشاق ۋەزىپە**

源能软 **يۇمشاق ئېنېرگىيە**

式形词名的 «يۇمشاق» **يۇمشاقلىق**

池浴，室浴，堂澡 <古>〔静〕 **يۇنغۇق**
雀孔 <古，动>〔静〕 **يۇنقۇش**
橙香 <植>〔静〕 **يۇنۇس**
豚海 **يۇنۇس بېلىقى**
菜芥，菜油 <方，植>〔静〕 **يۇنۇسكا**
子养 <古>〔静〕 **يۇۋغا**
石巨(的来下冲洪山) <古>〔静〕 **يۇۋۇغ**
洗梳〔静〕 **تاراپ**
尸洗 <宗>① **يۇيۇپ** - تاراپ بەرلىكىدە قويماق
光而扫一 <转>② **葬安**
يۇيۇشماق «يۇماق» 态同共的: قىزلار قاقاقلاپ كۈلۈپ، مۇز-
دەك بۇلاق سۇلىرىدا يۇيۇشتى. 娘子哈哈嘻嘻地笑。
。脸洗水泉的凉冰用着
يۇيۇقسىز 〔静〕 洗没: قىچا - قۇچا 洗没的餐
服衣的洗没 **كىيم / 具**
يۇيۇقلۇق 〔静〕 的过洗，的了洗: چىنە 碗的过洗
يۇيۇلما 〔静〕 的刷水
يۇيۇلما تاش سۇۋاق: 石刷牙: **يۇيۇلما تاش سۇۋاقلق تام**
يۇيۇلما تاش سۇۋاق 面墙石刷牙
يۇيۇلما تۇپراق <农> 土溶淋
يۇيۇلماق «يۇماق» 态动被的: يۇيۇلغان ئەدىيال 子单的过洗
يۇيۇندۇرماق «يۇيۇنماق» 态动使的: بالىنى ~ 孩子给
يۇيۇنماق «يۇماق» 态复自的: بالا يۇيۇندى. 了澡过洗子孩。
يۆتەل 〔静〕 嗽咳: قۇرۇق ~ 咳干 / ئۇنى ~ تۈتۈپ كەتتى。
。止不嗽咳他
يۆتەلدۈرمەك «يۆتەلمەك» 态动使的
يۆتەللىك 〔静〕 的嗽咳有
يۆتەلمەك 〔动〕 嗽咳: مەن دائىم يۆتەلمەن. 嗽咳常经我。
。来起嗽咳得呛烟被他。
يۆتكەشمەك «يۆتكەشەك» 态同共的
يۆتكەلمەك «يۆتكەشەك» 态动被的: جوزا ئورنىدىن يۆتكىلىپ
كېتىپتۇ. 了方地挪子桌。
تۇرۇش / 动 / يۆتكەلگەن كىيىملەر 的过换 / قوشۇن دەريانىڭ
تۇرۇشقا يۆتكەلدى. 岸对的河了到移转伍队。
يۆتكەلگەن تۇپراق <农> 土客
يۆتكەلمە 下见
يۆتكەلمە پايدا <经> 润利移转
يۆتكىلىشچان 〔静〕 的移游
يۆتكىلىشچان كۆل <地> 湖移游

يۇمىلاق 〔静〕 的圆: ~ يۈز 圆脸 / ~ جوزا 桌圆
يۇمىلاق ئارچا <植> 柏圆
يۇمىلاق تاۋۇز <成> 珑玲面八，滑圆世处
يۇمىلاق جوغا 嘴壶形圆
يۇمىلاق چېرىپاشكا <动> 象蜻圆，蜻圆
يۇمىلاق زىراۋەندە <植> 风防广
يۇمىلاق شال <植> 稻粳
يۇمىلاق قاقىلە <植> 蔻豆草
يۇمىلاق گايكا 帽螺圆
يۇمىلاق ئېتىز قۇلۇلىسى <动> 螺田圆
يۇمىلاق ئېغىزلىقلار سىنىپى <动> 纲口圆
يۇمىلاق ئېكەك 镗圆
يۇمىلاق - تۈمۈلەك 〔静〕 的合凑，的酸寒，的单简
يۇمىلاقلىماق «يۇمىلاقلىماق» 态动使的
يۇمىلاقلىشماق «يۇمىلاقلىماق» 态同共的
يۇمىلاقلىنماق «يۇمىلاقلىماق» 态动被的
يۇمىلاقلىماق 〔动〕 圆弄: خېمىرنى ~ 面成揉面把
يۇمىلاقلىماق 〔动〕 球小成揉泥把 / لايىنى ~
يۇمىلاقلىماق «يۇمىلاقلىماق» 态复自的: ئۇ ئاغرىققا چىدىماي ھەدەپ
كارىۋاتتا يۇمىلاقلىدى. 滚翻直上床在住不忍得痛他。
يۇمىلاقلىماق 〔动〕 滚打，动滚: يەردە ~ 滚上地在
يۇم - يۇم 〔静〕 合一张一睛眼: يىغلىماق ~ 不泣，泪垂
يۇمان <古>〔静〕 腊希
يۇمانچە 〔静〕 的式腊希古②语腊希古，文腊希古①
يۇنچۇتماق <古>〔动〕 困窘使，恼气使，罪得，惹
يۇنچىغ <古>〔静〕 的糕糟，的劣恶，的坏
يۇند <古，动>〔静〕 匹马，马
يۇنداق <古>〔静〕 粪马
يۇندى 〔静〕 水桶水污: ~ چىلىكى
يۇندى چىراي 面垢头蓬，脸的(叭八里脏)乎乎脏
يۇندىسىنى ئىت كۆرمەيدىغان <成> 的拔不毛一
يۇندى ئېرىقى 沟阴
يۇندى يولى 道水下
يۇندىپۇرۇش 〔静〕 卒走②者饭剩汤残倒倾并送运①
يۇندىپۇرۇشلۇق 〔静〕 做人别替(马拍迎逢了为)①
يۇندىپۇرۇش 〔静〕 当勾的卒走②转台锅的人别着围，饭
يۇندى - چايقاندى 〔静〕 水浊泥污
يۇندىخور 〔静〕 客食，者食白吃，者饭剩汤残吃
يۇندىخورلۇق 〔静〕 为行的食白吃，马拍迎逢

线天向定 ئاتىبنا يۈنلىشىلىك

角向定 <数> يۈنلىشىلىك بۇلۇك

破爆向定 پارلىتىش يۈنلىشىلىك

体射发向定 <物> تارقاتقۇچ يۈنلىشىلىك

化极向取 <物> قۇتۇپلىنىش يۈنلىشىلىك

井向定 <石> قۇدۇق يۈنلىشىلىك

器音扩向定 <物> مكروفون يۈنلىشىلىك

培栽向定 <农> ئۆستۈرۈش يۈنلىشىلىك

蚀侵向定 <农> يالىنىش يۈنلىشىلىك

元 [静] يۈن

钱元两 ېۈل ئىككى ~ 式形词容形的 «يۈن» ئىككى

يۈدۈتمەك «يۈدۈمەك» 态动使的: ئۇ تاغارنى ماڭا يۈدۈتۈپ،

ئۆزى سالتاڭ ماڭدى. 走手着空己自而袋麻上背我让他.

了. يۈدۈرۈك [静] <古> (的褥被放) 榻壁

يۈدۈشمەك «يۈدۈمەك» 态同共的: ئۇلار خۇرجۈنلىرىنى يۈدۈ.

شۈپ، ئۈدۈل نىغمەتنىڭ ئۆيىگە كىرىپ كەتتى. 搭着背们他.

。去进了走家提麦格尼朝直

态动被的 «يۈدۈمەك» يۈدۈلمەك

的扛，的背 [静] يۈدۈمە

筭背، 筐背 يۈدۈمە سېۋەت

يۈدۈمەك [动] 扛، 背: ئوتۇن ~ 火柴背 / ياغاچ ~ 扛

头木

يۈرەك [静] <理生> ① 脏心، 心: يۈرەك ئاغرىساق 痛心

② 子胆: يۈرەك چوڭ 大子胆

يۈرەك ئارامىغا چۈشمەك 来心下安، 来下实踏实

ۋەھىمە ئىلكىدە ياتالمىۋاتقان ئانىنىڭ يۈرەكى ئوغلنى كۆرۈپ

بىردىنلا ئارامىغا چۈشتى. 见到见一妈妈的安不食寝得惧恐.

。来下心安刻立子儿

يۈرەك ئاغزىغا تىقىلماق 上眼子嗓到悬心

يۈرەك ئاغزىغا قاپلاشماق 胆吊心提 بۇ گەپنى ئاڭلاپ

ئەركىننىڭ يۈرەكى ئاغزىغا قاپلاشقانداك بولدى. 艾话这到听

。来起胆吊心提肯尔

يۈرەك ئاغماق 悸心، 惊心

يۈرەك ئاۋازى <医> 音心

يۈرەك ئەمىن تاپماق 安心

يۈرەك بوشلۇقى <理生> 腔心

يۈرەك پارە - پارە بولماق <成> 断寸肠肝، 碎心

يۈرەك پارىسى <成> 贝宝肝心

يۈرەك پوك - پوك 虚心 安不志志، 虚

پوك - پوك. <谚> 虚心贼作

يۆلەنچۈكلۈك [静] 的背靠有， 的手扶有: ~ ئورۇندۇق

子椅的手扶有

يۆلەنمەك ① «يۆلەمەك» 态复自的 依، 赖依， 靠依， 靠

附: تامغا يۆلىنىپ ئولتۇرماق / ئاتا - ئانا - ئانغا

يۆلىنىۋالماق 母父赖依

يۆلمەك [动] ① 扶， 扶搀: موماينى يۆلەپ ماڭماق 着扶搀

车行自把 ۋېلىسىپىتىنى تامغا يۆلەپ قويماق 靠② 走娘大老

扶， 持扶， 助扶③ 下放 植扶， 持扶， 助扶 扶 ~ 强抑弱扶 扶 ~ 困济危

给 ~ 困济危 给 ~ 困济危 给 ~ 困济危

يۆلمەك [静] 竖针一横 竖针一横

يۆلمەك [静] 竖针一横 竖针一横

يۆلمەك [静] 竖针一横 竖针一横

土壅薯铃马

يۆلمەك [静] 竖针一横 竖针一横

缝地针一

态动使的 «يۆلمەك» 态动使的

يۆلمەشتۈرمەك [动] 繚(复反)

态同共的 «يۆلمەك» 态同共的

繚 [静] 繚

يۆلمەكلىك [静] 过繚 过繚

。过繚已方地的了破服衣

态动被的 «يۆلمەك» 态动被的

يۆلمەك [动] 褫: پەۋازنى يۆلمەپ تىكىمەك 贴繚

上(缝) 繚方地的线开绽把 ~ 边

的导 [静] 的导

管导 <石> يۆنەلدۈرگۈچ

的向导 [静] 的向导

轮向导 <机> يۆنەلدۈرۈمە چاق

阀导 <石> يۆنەلدۈرۈمە كىلاپان

态动使的 «يۆنەلمەك» 态动使的

يۆنەلمەك [动] 走……往، 走……朝 走南朝

走南朝

يۆنەلىش [静] 位方， 向方， 面方 风 向

يۆنەلىشكە ھۆكۈم قىلماق 位方定判 向

لىمەك 向方定标

军面方 <军> يۆنەلىش ئارمىيە

格向 <语> يۆنەلىش كېلىش

يۆنەلىشچان [静] <物> 的向定 ~ ھەرىكەت 向定

动运

يۆنەلىشچانلىق [静] 性向定

的向定 [静] 的向定

跳心，悸心 <医> يۈرەك سالماق
 痛绞心 <医> يۈرەك سانجىقى
 跳心，动搏心 <理生> يۈرەك سوقماق
 快过搏心 تېزلىشى قۇشنىڭ زىيادە
 跳肉惊心، 慌心 <成> يۈرەك سۇ بولماق
 喜欢心满 <成> يۈرەك سۇ ئىچمەك
 话里心، 言之肺腑 يۈرەك سۆزى
 نى ئېيتتى . 话里心的们我了出说他
 放怒花 ىۈرەك سۇيۇنمەك 烈采高兴،
 心他، 话这了听 . ئۇنىڭ يۈرىكى سۇيۇنۇپ كەتتى .
 膜外心 <理生> يۈرەك سىرتقى پەردىسى
 酸心 يۈرەك سىقىلماق : ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، يۈرىكىم
 酸心到感我话的他了听 .
 焚如心忧 <成> يۈرەك قان بولماق
 足意满心 يۈرەك قانماق
 心 قەپىسى = يۈرەك قەپى
 耳心 <理生> يۈرەك قۇلقى
 包心 <理生> يۈرەك قەپى
 炎包心 <医> يۈرەك قەپى يەللىكى
 底心 يۈرەك قەپى : ئۇ نىيازغا يۈرەك قەپىدىن رەھمەت
 谢感示表孜亚尼向里底心从他 .
 室心 <理生> يۈرەك قەپىنىچىسى
 沥心呕، 血心尽费 يۈرەك قەپىنى سەرپ قىلماق
 血 : ئۇ بىر ئۆمۈر مائارىپ ئىشلىرى ئۈچۈن يۈرەك قەپىنى سەرپ
 قىلدى . 血沥心呕业事育教为生一他
 烦心 يۈرەك قىسىلماق
 分万， 畅舒情心 <成> يۈرەك قىنىغا پاتماسلىق
 动激
 如急心، 燎火急心 <成> يۈرەك كاۋاپ بولماق
 焚如心忧، 火
 ىۈرەككە تەگمەك 心伤 : ئۇنىڭ قىلغىنى يۈرىكىگە تەگ .
 心的我了伤为所作所的他 .
 胆破吓، 心伤 <成> يۈرەككە دەز كەتمەك
 了破吓几点差他 . ىنىدىن ئۇنىڭ يۈرىكىگە دەز كەتتى .
 胆
 探试 <成> يۈرەككە قول سالماق
 起燃中心 <成> يۈرەككە ئوت تۇتاشماق
 焰火(的 ىلبەرنى كۆرۈپلا ئۇنىڭ يۈرىكىگە ئوت تۇتاشتى .
 焰火的情爱起燃便中心他، 尔拜丽迪到见

惊心战胆، 跳心 يۈرەك پوكۇلدىماق
 焚如心忧، 忪忪心忧، 焦心 يۈرەك بۇچۇلانماق : سا .
 急心尔比萨 . ىر يۈرىكى بۇچۇلانغان ھالدا تۇراخۇنغا قارىدى .
 眼一洪拉图了望地焚如 .
 大胆، 壮胆 <成> يۈرەك پۈتۈن : ھەرقايسىلىرى بول .
 们在位诸有 . يۈرىكىمىز پۈتۈن تۇرىدۇ .
 胆
 肚挂肠牵 <成> يۈرەك تارتىشماق
 弦心动拨 يۈرەك تارى 弦心 : يۈرەك تارىنى تىترەتمەك
 伤创受灵心، 痕伤有留中心 يۈرەككە داغ قالماق
 止停动心 يۈرەك توختاش
 来下定心 يۈرەك توختىماق
 ىۈرەك توق = يۈرەك پۈتۈن
 感预 يۈرەك تۇيماق : ھاۋا ئىنتايىن دىمىق ، قاتتىق يامغۇر
 热闷常异气天 . ىغدىغانلىقىنى يۈرىكىم تۇيۇپ تۇرىدۇ .
 雨大场一下要到感预
 颤震心 يۈرەك تىترىمەك
 于耿耿， 忘不念念， 忘不 يۈرەكتىن چىقماسلىق
 怀 : ئۇنىڭ قىلىشى - ئەتىشىلىرى ئۆلسەمۇ يۈرىكىمدىن چىق .
 ىدۇ . 忘不死至我为所作所的他
 伤创的灵心 يۈرەك جاراھىتى
 心安 يۈرەك جايىغا چۈشمەك
 下一瞪咯里心 يۈرەك جىغ قىلماق : ئوغرىنى كۆرگەن
 偷小见看德乌斯麦 . ىغ قىلىپ كەتتى .
 下一了瞪咯里心
 跳地怦怦心 يۈرەك جىغىلدىماق
 愿， 愿情، 心忍 يۈرەك چىدىماق : بىر ئائىلىنى خاند .
 一掉毁心忍么怎 ؟ قانداق چىدايدۇ ؟
 呢庭家个 ؟
 ىۈرەك چىقىپ كەتمەك <成> (怕害或兴高因)
 来出跳心 : سېنى كۆرۈپ يۈرىكىم چىقىپ كەتكىلى تاس قال .
 了来出跳快心得兴高我你到看 .
 房心 <理生> يۈرەك دالانچىسى
 律心، 常失律心 <医> يۈرەك رىتىمىسىزلىكى
 乱紊
 律心 <理生> يۈرەك رىتىمى
 苦满充中心، 心痛 <成> يۈرەك زەرداپ بولماق
 水苦子肚一， 水
 竭衰力心 <医> يۈرەك زەئىپلىشىشى
 伤创到受， 击打受遭灵心 يۈرەك زېدە بولماق

纸上

态同共的 «يېپىشتۇرماق» يېپىشتۇرۇشماق

态动被的 «يېپىشتۇرماق» يېپىشتۇرۇلماق

有，的力着黏有，的性黏有，的黏①〔静〕 يېپىشماق¹

糊黏 لاي ~ . 黏很水胶 . ~ يېلىم ناھايىتى . 的力着附

孩小的磨缠爱²泥的糊 ~ بالا 磨缠爱

体流性黏 <物> يېپىشماق ئاقار جىسىم

梁高糯 <植> يېپىشماق ئاققۇناق

菌细黏 <生> يېپىشماق باكتېرىيە

鱼黏 <动> يېپىشماق بېلىق

语着黏 <语> يېپىشماق تىل

粒粘 <物> يېپىشماق دانچە

蛾夜螟 <动> يېپىشماق رەڭدار پەرۋانە

菌黏 <生> يېپىشماق زەمبۇرۇغ

菜陵委毛腺 <植> يېپىشماق غازتاپان

虫黏 <动> يېپىشماق قۇرت

米玉糯 <植> يېپىشماق كۆممىقوناق

米糯 <植> يېپىشماق گۈرۈچ

虱鹤 <植>〔静〕 يېپىشماق²

度黏 <化>〔静〕 يېپىشماقلىق

殃殃猪 <植>〔静〕 يېپىشماقئوت

态同共的 «ياپماق» يېپىشماق¹

يېپىشماق² 〔静〕 粘①，附粘，连粘： لاي چاپىنىمغا يېپىشپ

فالىدى . 我到粘泥 . 了上服衣的我到粘泥 . 紧得绷 (服衣)② . ئۆ-

نىڭ كىيىمى بەك تار ، بەدىنىڭ يېپىشپ تۇردۇ . 服衣的他 . 他

瘦太 ، 紧紧得绷上身穿着 . 的紧紧得绷上身穿着 . 太瘦 .

شېپ تۇرىدىغان ئادەم ئىنساننىڭ يېپىشپ تۇردۇ . 磨缠，缠③

سەن ماڭا يېپىشما! 我缠别你! 缠别你! 缠别你! 缠别你!

گە يېپىشمايدۇ . 缠别你! 缠别你! 缠别你! 缠别你!

فاج ، قاچقانىنى قوغلا . 缠别你! 缠别你! 缠别你! 缠别你!

的求追应人 . 缠别你! 缠别你! 缠别你! 缠别你!

ۋاپتۇ . 缠别你! 缠别你! 缠别你! 缠别你!

们我远疏他 . 缠别你! 缠别你! 缠别你! 缠别你!

层着附 يېپىشماق قەۋىتى

力着附 <物> يېپىشماق كۈچى

态同共的 «يېپىشماق» يېپىشماق²

的皮脸厚，的厌讨 <方>〔静〕 يېپىشماق¹

关门 ~ يېپىق 〔静〕 ① 的着关，的着闭，的住括，的住括

着 / يۈزى ~ ئايال 人脸的密秘② 的密秘 ② 的密秘

的: ~ يىغىن 密会议

命拼 ~ يۈگۈرمەك 〔动〕 ① 跑，跑 ① 跑 ① 跑

小个有 . 跑 / 跑 ① 跑 ① 跑 ① 跑

来跑 ~ بۇيان - ئۇيان . 了去过跑地快很旁身我从孩

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

众下丢有没我 . 跑 ② 去跑 ② 去跑 ② 去跑

بېرىملاپ قاپتۇ . 了半一下剩粉面的里袋口 .
 拉半干 截半، 拉半〔静〕 يېرىم - يارتا ~ ئىشلىمەك ~ / 解半知一 ىلمەك ~ / 话截半 ~ / 事
 疑将信将، 疑半信半 ~ ئىشەنمەك ~ / 熟不生半
 开劈，的好劈②片碎的柴劈，柴劈①〔静〕 بېرىندى
 柴的好劈 ~ ئوتۇن 柴的好劈 : 的
 家安村农在 ىزىدا ماكانلاشقاق : 村乡， 村农①〔静〕 يېزا
 市城围包村农 قورشماق شەھەرنى قورشماق ②户落 (位单层基的划区政行国我)乡 ~ يېزىغا چۈش-
 用信村农 <经> يېزا ئامانەت - قەرز كوپىراتىپى
 社作合
 融金村农 <经> يېزا پۇل مۇئامىلىسى
 学会社村农 يېزا جەمئىيەتشۇناسلىقى
 场市贸农، 市集贸农 <经> يېزا سودا بازىرى
 贷信村农 <经> يېزا كرىدىتى
 育教村乡 <教> يېزا مائارىپى
 校学(村乡)村农 <教> يېزا مەكتىپى
 俗民风村 - ئادەتلىرى يېزا ئورپ
 学古考业农 يېزا ئىگىلىك ئارخېئولوگىيىسى
 计会业农 يېزا ئىگىلىك بوغالتىرلىقى
 学物生业农 <经> يېزا ئىگىلىك بىئولوگىيىسى
 学壤土业农 يېزا ئىگىلىك تۇپراقشۇناسلىقى
 学理地业农 يېزا ئىگىلىك جۇغراپىيىسى
 国业农 يېزا ئىگىلىك دۆلىتى
 险保业农 <经> يېزا ئىگىلىك سۇغۇرتىسى
 机危业农 <经> يېزا ئىگىلىك كرىزىسى
 候气业农 <气> يېزا ئىگىلىك كىلىماتى
 具机农 يېزا ئىگىلىك ماشىنا - سايمانلىرى
 具机农
 学虫昆业农 يېزا ئىگىلىك ھاشاراتشۇناسلىقى
 学态生业农 يېزا ئىگىلىك ئېكولوگىيىسى
 源资业农 يېزا ئىگىلىك بايلىقى
 统业农 <经> يېزا ئىگىلىك ئىستاتىستىكىسى
 学计
 业农 <经> يېزا ئىگىلىك ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济经
 化械机业农 يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنلاشتۇرۇش
 化气电业农 يېزا ئىگىلىكىنى ئېلېكتىرلەشتۈرۈش
 社业农 يېزا ئىگىلىكىنى ئىجتىمائىيلاشتۇرۇش
 化会

影半 <天> بېرىم ساھە
 音元半 <语> بېرىم سوزۇق تاۋۇش
 膜透半 <物> بېرىم سۈزۈك پەردە
 球半 <数> بېرىم شار
 会社建封半 بېرىم فېئوداللىق جەمئىيەت
 饱半 قورساق بېرىم
 牧游半 بېرىم كۆچمەن چارۋىچىلىق
 校学制日半 <教> بېرىم كۈنلۈك مەكتەپ
 夜半 كېچە بېرىم
 化械机半 <机> بېرىم ماشىنلاشتۇرۇش
 地民殖半 بېرىم مۇستەملىكە
 属金半 <化> بېرىم مېتال
 候气润湿半 بېرىم نەم كىلىمات
 矿生伴 <矿> بېرىم ھەمراھلىق رۇدا
 迷昏半 <医> بېرىم ھوشسىزلىق
 间区开半 <数> بېرىم ئوچۇق ئارىلىق
 轴半 <数> بېرىم ئوق
 体导半 <物> بېرىم ئۆتكۈزگۈچ
 体导半 <电> بېرىم ئۆتكۈزگۈچلۈك پلاستىنكا
 片基
 器光激体导半 بېرىم ئۆتكۈزگۈچلۈك لازېر نۇر ئاپپاراتى <物>
 羊毛细半 <动> بېرىم ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي
 的体蔽不衣، 的子身截半着光 يېرىم يالڭاچ ~
 子孩的子身截半着光 ىلا
 بېرىم يول 途半، 道半، 途中، 截半، ىرىم يولدا ئو-
 قۇشنى تاشلاپ قويماق 途半 ىرىم يولدا ئۈزۈۋېتىپ چىقىپ كەتتىم . 断打截半我
 断打截半我 . ىرىم يولدا ئۈزۈۋېتىپ چىقىپ كەتتىم . 断打截半我
 了去出便话的他了
 海闭封半 <地> بېرىم يېپىق دېڭىز
 地盆闭封半 <地> بېرىم يېپىق ئويمان
 期衰半 <物> بېرىم يىمىرىلىش دەۋرى
 态动使的 «بېرىملىماق»
 态动使的 «بېرىملاشماق»
 态动被的 «بېرىملاشتۇرماق»
 بېرىملاشماق [动] 半过، 半一剩، 半一成变 : تون بېرىم-
 لاشقان بولسىمۇ ، ئۇنىڭدىن ھېچ خەۋەر بولمىدى . 了深已夜 ،
 息消何任有没仍他但
 بېرىملىماق [动] 半一下剩، 半一为成 : ساماۋاردىكى سۇ
 بېرىملاپ كەتتى . 半一了少水的里炊茶 . خالتىدىكى ئۇن

بېسى ئېكەك 铤扁

بېسىلاتماق «بېسىلماق» 态动使的

بېسىلاشماق «بېسىلماق» 态同共的

بېسىلانماق «بېسىلماق» 态动被的

بېسىلماق 扁弄, 扁砸, 扁轧, 扁压 [动] پولاتنى ~ 扁轧钢把

بېسىمۇق <植> [静] 豆腐

بېسىسۇبلەك <植> [静] 菜白

بېسىر [静] 妇寡

بېسىقاق <矿> [静] 层石岩的面下层石砂矿金

بېشىرقىماق [动] 瘠贫变: 瘠变越来越得变地土. 瘠. 瘠

بېشىق [静] ①力无弱软, ②尽力疲精, 的瘠贫

بېشىقماق <方> [动] 力地去失 (多太得进水于由)

بېشىك [静] 的出解, 的解开

بېشىكسىز [静] 的解难以答, 的解难: ~ سوتال 解难题的

بېشىكلىك [静] 的解开, 的着开: تاغارنىڭ ئاغزى ~ ئىكەن. 着开口袋麻

بېشىل [静] 的绿, 的色绿, 的色青: ~ ئوت 青, 草青

بېشىل باش چۈن 草 / 料颜绿, 雀孔绿 / 松青

بېشىل باش چۈن <动> 蝇苍头绿

بېشىل باش ئوردەك <动> 鸭头绿

بېشىل بېلىق <动> 鱼青

بېشىل پاقا <动> 蛙青

بېشىل پىگمېنت <生> 素色绿

بېشىل تارىشا جىنس <地> 岩片绿

بېشىل تاشپاقا <动> 龟海绿

بېشىل تاشلىق كىتاب 书皮绿

بېشىل توز <动> 雀孔绿

بېشىل تۇرۇلغا <动> 鸠绿

بېشىل جىنس <地> 岩绿

بېشىل چاي 茶绿

بېشىل چىت <植> 篱绿

بېشىل چىراغ 灯绿

بېشىل چىراغ ياقماق 灯绿开: كىممۇ بىزگە بېشىل چىراغ يېقىپ بېرىدۇ دەيدىلا, يەنىلا ئۆز كۈچىمىزگە تاياندىق. 灯绿开们咱靠是不还, 灯绿开们我给会谁有说你

بېشىل قۇرت 更生

بېشىل قۇرت <动> 虫青大, 虫螟

بېزا - بازار [静] 镇乡: ~ كارخانىسى 业企镇乡

بېزا - سەھرا [静] 村农

بېزا - قىشلاق [静] 村乡, 庄村

بېزا - كەنت [静] 村乡

بېزا - ياۋان [静] 村乡, 庄村

بېزەك <方> [静] 击冲, 击打, 斥训, 责斥

بېزى <植> [静] 子椰

بېزى مۇرابباسى <食> 酱子椰

بېزىداش [静] 乡同

بېزىشماق «يازماق» 态同共的: ئوقۇغۇچىلار ماقالە بېزىشۋاتادى. 章文写在正们生学. تى

بېزىق [静] ①字文: لاتىن بېزىقى 文丁拉 / ئۇيغۇر بېزىقى 文尔吾维 / تۈرى ②种文: ~ خاتالىقنى تۈزدەتەك

بېزىق تەرجىمىسى 译笔

بېزىق تىلى <语> 语面书

بېزىق ئۆزگەرتىش 革改字文

بېزىق ئۈستىلى 台字写

بېزىقچىلىق [静] 作写: ~ دەرسى 课作写

بېزىقسىز [静] 的载记字文有没, 的字文有没: ~ دەۋر 代时的字文有没

بېزىقشۇناس [静] 家学字文

بېزىقشۇناسلىق [静] 学字文

بېزىقلىق [静] ①的字文有: ~ مىللەت 族民的字文有没

بېزىقلىق ②: 着写: ئۆزىملىكتە مېنىڭ ئىسمىمۇ ~ ئىكەن. 登份那

بېزىقلىق ③: 字名的我着写也上表记

بېزىلماق ① «يازماق» 态动被的: ماڭا بېزىلغان خەت 给写 ②信的我 记登: ~ زۇرنالغا ~ 志杂订 / ئەسكەرلىككە

بېزىلىق [静] ① 的乡, 的村乡, 的村农: ~ 兵当名报 / زايومغا ~ 债公购认

بېزىلىق [静] ① 的乡, 的村乡, 的村农: ~ 兵当名报 / زايومغا ~ 债公购认

بېزىلىق [静] ① 的乡, 的村乡, 的村农: ~ 兵当名报 / زايومغا ~ 债公购认

بېسى [静] 的扁: ~ بىلەزۈك 镯手扁

بېسى بۇرمىلىق قۇلۇلە <动> 螺卷扁

بېسى بېلىق <动> 鱼鳊

بېسى پىيزەك <植> 莎偏侧, 草莎偏

بېسى تۇمشۇق ئاق قوتان <动> 鹭白嘴扁: 鹭白

بېسى تۇمشۇق قارا باش قوتان <动> 黑嘴扁

بېسى تۇمشۇق قارا باش قوتان <动> 黑嘴扁: 鹭头

②. 松轻很活生校学得觉他 . تۈۈلدى ~ ئۇنىڭغا خېلى
女的燥急个一是她 . خوتۇن . ئۇ ~ 躁浮, 浮轻, 燥急
物食的化消易 ③. 人 ~ تاماق 的化消易

径田 <体> يېنىك ئاتلېتىكا

动劳力体轻 يېنىك ئەمگەك

土凝混质轻 <建> يېنىك بېتون

枪机轻 <军> يېنىك پىلموت

墙的砌料材型轻 <建> يېنىك تام

声轻 <语> يېنىك تون

雾轻 <气> يېنىك تۇمان

枪锋冲型轻 <军> يېنىك تېلىق ئاپتومات

刑轻 <法> يېنىك جازا

罪轻 <法> يېنىك جىنايەت

炮轻 <军> يېنىك زەمبىرەك

土粘轻 <地> يېنىك سېغىز تۇپراق

器武轻 <军> يېنىك قورال

金合轻 <冶> يېنىك قېتىشما

气析凝 يېنىك گاز

乐音轻 <艺> يېنىك مۇزىكا

属金轻 يېنىك مېتال

油析凝, 油质轻 يېنىك نېفىت

素元轻 <化> يېنىك ئېلېمېنت

载负轻 <电> يېنىك يۈك

轻减 ~ يۈكنى ~ يېنىكلەتمەك ① «يېنىكلەشەك» 态动使的

担负 / خەلقنىڭ دەردىنى ~ 轻减的民人 苦疾的 / يېنىكلە-

; 松轻到感使 ② 罚处轻减, 分处轻减, 依瓦什塔使风凉 . يېنىكلەتتى .

依瓦什塔使风凉 . يېنىكلەتتى . 松轻分到感

程课轻减 يېنىكلەشتۈرمەك «يېنىكلەشمەك» 态动使的 : دەرسنى ~

程课轻减 يېنىكلەشمەك ① [动] 轻减 : ئىشچىلارنىڭ ئەمگەك سىجىللىقى

يېنىكلەشتى . 人工的劳动强减度了 . ئۇنىڭ كېسىلى يې-

نىكلەشتى . 他病的势减了 . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② . 了轻减 . 省轻, 松轻 ② .

生卫品食 يېمەكلىك تازىلىقى

业工品食 يېمەكلىك سانائىتى

品食, 食饮 [静] يېمەك - ئىچمەك

生卫食饮 يېمەك - ئىچمەك تازىلىقى

司公食饮 يېمەك - ئىچمەك شىركىتى

食缩衣节, 用俭吃省 [静] يېمەي - ئىچمەي

蹊鼠, 沟股腹 <方> [静] يېمىز

果鲜 [静] يېمىش

枣沙甜 يېمىش جىگدە

杏甜 يېمىش ئۈرۈك

يېمىشلىك [静] 的果鲜有 : ~ باغ 园果 / ~ ياغاچنىڭ

的垂下是总枝树的累累实果 <谚> . يېشى تۆۋەن .

يېنىپ - يېنىپ [静] 三再, 复反, 去复来反, ~ سورىد-

问复反 ىماق

侧 [静] ① 身侧 : ~ ئولتۇرماق 坐身侧 / ~ ياتماق 侧

跨斜 ② 下躺身 (边一到垂腿两) : ئىشكىتن ~ كىرمەك

上背驴在跨斜 ~ مېنەك 门进身闪 / ئېشەككە

يېنىچە - قىرىچە تەگمەك <成> 击侧敲旁 : شۇ-

نىڭدىن كېيىن ئۇلار ماڭا يېنىچە - قىرىچە تېگىدىغان بولۇپ

قىلشتى . 了击侧敲旁我对就们他此从 .

يېنىچىلاپ [静] 身侧 : ~ ياتماق 下躺身侧

يېنىسۇنۇق [静] <方, 动> 米虾, 虾小中泉

态动使的 «يېنىشماق» يېنىشتۇرماق

的燃可, 的燃易 [静] يېنىشچان

气燃, 体气燃易 گاز يېنىشچان

物燃易 يېنىشچان ماددا

性燃可 <化> [静] يېنىشچانلىق

问地复反 [静] ① 地复反 : ~ سورىماق 问地复反

يېنىشماق ① «ياتماق» 态同共的 : ئۇلار بازاردىن يېنىشتى .

了回返上街从们他 ② 婚复 : ئەر - خوتۇن ئىككىسى

悔翻 ③ . 了婚复俩夫妇 يېنىشۋاپتۇ .

灯里舍宿 . 着亮 (灯) [静] يېنىق

着亮 . 着亮

灯台 . ~ 着燃点, 着亮 [静] يېنىقلىق

烛蜡的着燃点 ~ . 着亮

يېنىك [静] ① 微轻, 松轻, 快轻, 捷轻, 轻 : ماي سۇدىن

不病的他 . 轻水比油 . ~ ئۇنىڭ كېسىلى ~ ئەمەس .

步脚 ~ 捷轻迈 ② 步脚的捷轻 : تاشلىماق / قەدىمى ~ 步脚

快轻 / 絮柳的飘飘轻 ③ 絮柳的飘飘轻 : تال تۈزغىنى

脚轻手轻 ④ 脚轻手轻 : ئىش 松轻的活 / مەكتەپ ھاياتى

松轻到感 قىلماق ~ ھېس قىلماق 事从率轻

浮轻 : 动妄举轻 يېنىكلىك قىلماق

تاتتى . 工收才们他时临降幕夜 .
يېسىلمەك «يېسەك» 态动被的 : تاماق يېيىلىپ بولغاندىن كې .
 يىن ، ھېچكىم زۇۋان سۈرمىدى . 气吭有没也谁后饭完吃 .
يېيىلىشچان 的展伸 ، 的开展 [静]
يېيىلىشچانلىق 性展 ، 性展伸 <物> [静]
يېيىم 面张一 خېمىر ~ بىر : 张 (的出擀) [静]
يى¹ 脚针 ، (作工纫缝) 线针 <古> [静]
يى² 的起一在缠 ، 的着缠紧 <古> [静]
يىپ [静] 线 : ~ تۈرمەك / 线绕 / 线绕 لىكەن لىكەن لىكەن .
 زەلمەيدىغان بولۇپ قالدى . 针上不纫 ، 了花眼太太老 .
يىپ ئاسقۇ 器线吊 (的用毯地织)
يىپ ئەشمەك 线搓
يىپ بازىرى <成> 乌 ، 腾腾乱 ، 哄哄乱 ، 纷纷乱
يىپ ئاشۇ بىكار تەلەپلەرنىڭ تۆتلا يىغىلسا ، بۇ يەرنى ~ قىلمۇتسىدۇ . 气瘴烟得闹就 ، 起一在聚一徒之闲好手游些这 .
 气瘴烟乌
يىپ ئۇچى ①头线 ② <转> 索线
يىپ ئېشىپ بېرەلمەسلىك <成> 自 ، 风下拜甘
 彩形榭 : ئۇ شاھماتقا بەك ئۇستا ئىكەن ، ئۇنىڭ ئالدىدا سلى
 بىلەن بىز يىپ ئېشىپ بېرەلمەيدىكەنمىز . 高在实艺棋的他 .
 明 : 风下拜甘有只我和你前面他在
يىپ ئېگىرمەك 线纺
يىپىدىن يىگىنىسىگىچە سورىماق 破打 ، 底问根刨
يىپىدىن يىگىنىسىگىچە سوراپ 底问到锅沙 : سەن بۇ ئىشنى يىپىدىن يىگىنىسىگىچە سوراپ
 نېمە قىلسەن ؟ 么什干底问根刨事件这对你 ؟
يىپەك [静] 丝 ، 绸丝 : خام ~ 丝生 / سۈنئىي ~ 丝造人
يىپەك ئاكاتسىيىسى 欢合 <植>
يىپەك پاختا 棉丝
يىپەك تارتماق 丝纛
يىپەك توقۇلما 纺绸 ، 品织丝
يىپەك دەرىخى <植> 花纛马
يىپەك رەخت 绸绢
يىپەك يولى 路之绸丝
يىپەكچى [静] 工丝纛
يىپەكچىلىك [静] 业丝纛
يىپەكچىلىك فابرىكىسى 厂丝纛
يىپەز [静] <生> 腺线
يىپسىز [静] ① 的线无 ② <转> : ~ باغلانماق
 系联地形无

يېنىكلەمەك ① [动] 轻减 : دەھقانلارنىڭ سېلىقى يېنىكلدى .
 了轻减担负的民农 : 快松 ، 松轻 ② .
 了快松到感上身我 . 了轻减担负的民农 .
يېنى - ۋىلى <方> [静] 右左 ، 近附 ، 周四 ، 围周
يېيىتما 的布散 ، 的开铺 ، 的开展 [静]
يېيىتما خش 砖面铺 <建>
يېيىتماق «يايماق» 态动使的 : يولغا شېغىل ~ 碎上垫面路
 子石 / قوتانغا تويما ~ 圈垫 / يەرگە قۇم ~ 沙铺上地
 子 / سامان ~ 草麦开摊
يېيىتىلماق «يېيىتماق» 态动被的 : ئۇ شېغىل يېيىتىلغان يولدا
 ئاستا كېتىۋاتاتتى . 行走慢慢上路的子石碎着铺在他 .
يېيىشلىك [静] ① 的吃好 ، 的可口 : ~ تاماق 的吃好
 ② 的吃能 ، 好欲食 : مېلىك ~ بولسا بەردى خۇدا ، خونتۇنۇڭ
 ~ بولسا ئۇردى خۇدا . <谚> 妻 ， 福赐达胡是吃能畜牲
 罚惩达胡是吃能子
يېيىشماق «يايماق» 态同共的 : ئۇلار يوققان - كۆرپىلىرىنى
 ئاپتاپقا يېيىشتى . 了晾晒褥把们他 .
يېيىشمەك «يېسەك» 态同共的
يېيىق [静] 的流漫 ، 的开展 ، 的开铺 ، 的开擀 ، 的着晾
يېيىق بۇلۇڭ <数> 角平
يېيىق جۈملە <语> 句展扩
يېيىق سۈيى <农> 水头 (的灌漫)
يېيىقلىق [静] 的开摊 ، 的开铺 ، 的开擀 : توخۇلار ~ بۇغ .
 داينى يەپ كېتىپتۇ . 了吃子麦的开摊把鸡 . ئۈستەلدە بۇ .
 گۈنكى يېڭى گېزىت ~ تۈرۈپتۇ . 新的天今着开铺上子桌 .
 纸报 .
يېيىلدۇرماق «يېيىلماق» 态动使的 : ئۇلار ئەندۇۋا بىلەن لايىنى
 يېيىلدۇراتتى . 了开抹泥把刀瓦用们他 .
يېيىلما [静] 的展伸 ، 的开伸
يېيىلما سىزىق <数> 线开伸
يېيىلماق ① «يايماق» 态动被的 : خېمىر يېيىلدى . 开擀面
 了 . كىر يېيىلغان ئارغامچا 晾衣服的子 / بۇ خەۋەر ھەش -
 پەش دېگۈچە پۈتۈن شەھەرگە يېيىلدى . 功阵一只息消个这 .
 就夫遍了全市 : 开漫 ، 开展 ، 开传 ② . كۆز ئالدىمىزدا
 كەڭ دالا يېيىلىپ ياتاتتى . 野田的阔广片一开展前眼 .
 ەر تەرەپكە يېيىلىپ ئاقتى . 了开流漫面四向水 . تۇمان
 پۈتۈن ئاسمانغا يېيىلدى . 天漫雾大 . بۇغدايلقنىڭ بىر ئۇچى
 ئۈپۈققىچە يېيىلىپ تۇراتتى . 边天的远远到伸田麦 .
 罩 ， 临来 ، 临降 : ئاينىڭ خىرە نۇرى دالىغا يېيىلغاندى .
 野原着罩笼光月的胧朦 . ئۇلار تۈن يېيىلغاندا ئىشنى توخ .

感遥 <物> يىراقتىن سېزىش

测遥 <物> يىراقتىن ئۆلچەش

东远 ىراق شەرق .

远眺 <体> يىراققا سەكرەش

代古远 <地> يىراق قەدىمكى ئېرا

景远 ىراق كۆرۈنۈش

视近 <医> يىراقنى كۆرەلمەسلىك

见远有 ىراقنى كۆرمەك

虑远谋深، 虑远 ىراقنى ئويلىماق

يىراقلاشتۇرماق «يىراقلاشماق» ەردان رۇقىيەمنى

ئۆزىدىن يىراقلاشتۇردى . 己自了离远耶柯茹使旦尔麦 .

يىراقلاشتۇرۇشماق «يىراقلاشتۇرماق» ەتتە

يىراقلاشتۇرۇلماق «يىراقلاشتۇرماق» ەتتە

يىراقلاشماق [动] 疏远، 离远① ； ناخشا ئاۋازى بارغانسېرى

يىراقلاشماقتا . 了去远越来越声歌 . 了去远越来越声歌 .

ارقلاشتى . 岸海了离远船轮 . 岸海了离远船轮 .

يىراقلاشتم . 远疏他和意有我 . 远疏他和意有我 .

ماتشاق ، ىولسىز يىراقلىشىپ كېتىدۇ . 话的路条这走 .

远变会

يىراقلىق ىراقنىڭ «ىراق» ەشەكلىمەسى

يىراقلىماق = يىراقلاشماق

ىراق - يېقىن [静] 疏亲， 近远 ； ئۇ ىراق - يېقىنغا

تونۇلدى . 名闻近远他 . 名闻近远他 .

仁同视一， 疏亲分不

ىراماق [动] 疏远， 离远， 开离 <古>

ىرايا [静] 方北， 边左 <古>

ىىرتقۇچ [静] 的猛凶

ىىرتقۇچ دنوزاۋۇر <动> 龙禽

ىىرتقۇچ قۇش <动> 禽猛

ىىرتقۇچ ەياۋان ىىرتقۇچ

ىىرتقۇچلۇق [静] 的恶凶 ； ～ ئەپتى - بەشەرە ەئەفەز

ىىرتقۇچلۇق، ىىرتقۇچلۇق

ىىرتقۇچلۇق «ىىرتقۇچلۇق» ەتتە

ىىرتقۇچلۇق «ىىرتقۇچلۇق» ەتتە

ىىرتقۇچلۇق «ىىرتقۇچلۇق» ەتتە

ىىرتقۇچلۇق [动] 撕， 破扯， 破撕， 毁撕 ； قەغەز ～ ىىرتقۇچلۇق

ىىرتقۇچلۇق / ىىرتقۇچلۇق رەسىمنى يىرتىپ تاشلىماق ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق

ىىرتقۇچلۇق / ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق

ىىرتقۇچلۇق / ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق

ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق ىىرتقۇچلۇق

يېسىز بۆلۈنۈش <生> 裂分丝无

的形线 [静] ىىسىمان

菌状线 <生> ىىسىمان باكتېرىيە

痣状线 ىىسىمان مەك

物动形线 <动> ىىسىمان ەياۋان

叶形线 <植> ىىسىمان يوپۇرماق

虫线 [静] ىىقۇرت

石信， 霜砒， 砒 <古> [静] ىىپىلىغ

的丝， 的线 [静] ىىپىلىق

裂分丝有 <生> ىىپىلىق بۆلۈنۈش

线针 [静] ىىپ - ىىغەنە

味油 [静] ىىت

饼油炸 (灵亡祀祭为) ىىت پۇراتماق

饼油炸 ىىت سالىماق

ىىتتۇرمەك «ىىتمەك» ەتتە ىىتتۇرمەك ىىتتۇرمەك . 他

笔支一了失丢

ىىتتۇرمەك «ىىتتۇرمەك» ەتتە

ىىتمەك [动] 失丢， 失遗① ； ىىتاب ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

了 . ىىتكەن پىچاقنىڭ سېپى ئالتۇن . 了 . ىىتكەن پىچاقنىڭ سېپى ئالتۇن .

， ىىتتىپ كەتتى . 了 . ىىتتىپ كەتتى . 了 . ىىتتىپ كەتتى .

？ ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى . ىىتتىپ كەتتى .

子。 كېلىشىمى يىرتىپ تاشلىماق 议协毁撕

破撕，破扯，撕〔动〕 يىرتىشتۇرماق

态同共的 «يىرتماق» يىرتىشماق

衣破 ~: 的碎破，的破撕，的破①〔静〕 يىرتىق

~ / 服 قەغەز 碎破 / 纸的碎破 ~ / 衣上破 چاپان ~ / 衣 ~ تۆشۈك-

~ / 子勺，窿窟笑缝破 <谚> . چۆمۈچ قازاندىن .

~ / 锅铁笑了不坐的破子靴 <谚> . ئاش يېيەلمەس .

~ / 损 损 ~: 的伤损② . 肴佳上不吃破子袖，席上

币破，币的伤

我 . يىرتىلماق «يىرتماق» 态动被的: ئايغىم يىرتىلىپ كەتتى .

了破鞋的 . كىيىمىڭ يىرتىلىپ كېتىپتۇ . يىرتىلماق

宙宇，界世 <古>〔静〕 يىرتىنچۇ

态动使的 «يىرتماق» يىرغۇزماق

人令 ~ كىشىنى: 态动使的 «يىرگەنمەك» يىرگەندۈرمەك

恨憎人令，恶憎

~ يىرگەنمەك 恨憎，恶憎: چىرىك، چاكننا ئىستىلدىن ~

风作的俗庸朽腐恶厌

恨憎，恶憎〔静〕 يىرگىنچ

作人令，的憎可，的恶丑，的恶厌〔静〕 يىرگىنچلىك

憎可目面 ~ ىرگىنچلىك / 态丑 / ىرگىنچلىك - بەشىرسى

态同共的 «يىرگەنمەك» يىرگىنىشمەك

②枝树瓣 ~ ىرگىنچلىك / ىرگىنچلىك / ىرگىنچلىك - بەشىرسى

有没他 . ئۇ مېنىڭ گېيىمىنى يىرمىدى . ىرگىنچلىك

断打③ . ىرگىنچلىك / ىرگىنچلىك / ىرگىنچلىك - بەشىرسى

的人诗断打有没们式把车 . ىرگىنچلىك / ىرگىنچلىك - بەشىرسى

着听地静静，话

坏弄，坏破②质变，坏变，坏① <古>〔动〕 يىرۈمەك

态同共的 «يىرماق» يىرىشماق

蹊鼠，沟股腹 <理生>②缝裂①〔静〕 يىرىق

销口开 <机> يىرىق چۈلۈك

~ / 活粗 ~: 的糙粗，的粗①〔静〕 يىرىك

~ / 发粗 ئۇن ~: 的大庞，的型大，的大②面粗 ~: ىرەك

某在指)巨，大③业企型大 كارخانا ~ / 业工大 نائەت

深精容内或长幅篇指或人的就成有，望声有面方

~: 重繁，重粗④著巨 ئەسەر ~: ىرەك

产生的重繁

营经放粗 <经> يىرىك باشقۇرۇش

器石粗 يىرىك تاش قورال

纤维粗 يىرىك تالا

毛刚 يىرىك تۈك

质殖腐粗 يىرىك چىرىندى

陶粗 يىرىك ساپال

济经大 <经> يىرىك ئىقتىساد

业农大 <农> يىرىك يېزا ئىگىلىكى

~ يىرىكچىلىك 漠冷系关، 膜隔〔静〕: ئۇلارنىڭ ئارىسىغا ~

~ يىرىكچىلىك 漠冷得变系关的们他使要不们我 . سېلىپ قويمايلى

~ (膜隔生产间

态动使的 «يىرىكلىشمەك» يىرىكلەشتۈرمەك

态同共的 «يىرىكلەشتۈرمەك» يىرىكلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «يىرىكلەشتۈرمەك» يىرىكلەشتۈرۈلمەك

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变手 ~ قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

~ يىرىكلەشمەك 糙粗变①〔动〕: قول: 糙粗变①〔动〕

سراپ سۆزلىدى . 说声哭着带他 .

يىغلىماق ① [动] 泣哭，哭 ~ ھۆگرەپ ~ 哭大啾嚎 / ئۆك .

حۈپ ~ 咽哽，咽鸣 / ئۇنسىز ~ 泣暗 / يىغلاپ ئۇنى پۈتۈپ

كەتمەك 泣成不泣 / زار = زار ~ 声悲放大 / ئۇ يىغلاپ

ئېقىپ كەتتى . 了人泪了成得哭她 . 了人泪了成得哭她

ئەمچەك سالماس . 奶喂不娘，哭不子孩 < 谚 > . 奶喂不娘，哭不子孩

ئىس، 诉 说， 诉 : ەن ئىدارە باشلىقىغا يىغلىسام ، سۆزۈمگە قۇلاق

سالىمدى . 睬理有没长局，说诉长局向我 .

يىغما [静] 的总归，的合集，的中集 的总归，的合集，的中集

قىش ئۈچۈن ، بىر يىل مەھەللىمىزنىڭ ~ قويلىرىنى باقتىم . 为

。年一了牧放中集羊的家各里村把我，口糊家养了

يىغما خۇلاسه < 罗 > 理推纳归

يىغما كارىۋات 床叠折

يىغما لوگىكا < 逻 > 辑逻辑

يىغماق ① [动] 征集，集召，合集，中集 征集，集召，合集，中集

نىشنى / 力意注中 / ئىشچىلارنى ~ 人工集招 / ئوقۇغۇچىلارنى

~ 拢归，拢收，容收，罗收，集收，收 ② 生学合集 ~

ئىشنى ~ 工收 / باج ~ 税收 / تور ~ 网收 / مەدەنىي

يادىكارلىقلارنى يىغىپ ساقلىماق 物文藏收 / تارىخى ماتېرى .

ياللارنى ~ 料史征集，料史罗收 / نەرسە - كېرەكلەرنى

بىر يەرگە ~ 起一到拢归西东把 聚，攒积，累积 ③

起曲蜷腿条两把 积蓄，集 积蓄，集 积蓄，集

来 / ئوغۇت ~ 肥积 / پۇل ~ 钱攒 / كۈچ ~ 来

量力 / يامغۇر سۈيىنى ~ 水雨积蓄 / خامان ~ 场起 ④

دۈكىنىنى يىغىپ ، ئالدىراپ ئۆيىگە قايتتى . 店上关刻立他 .

دۈكىنىنى يىغىپ ، ئالدىراپ ئۆيىگە قايتتى . 店上关刻立他 .

。家了回匆匆，门

يىغىۋېلىش رادىئوسى < 数 > 径半敛收，度敛收

يىغىپ - تۆشەپ [静] 攒积地滴一点一

يىغىپ - تېرىپ [静] 攒积

يىغىپ ئېيتقاندا [助] 之言而总

يىغىپ - يۆگەپ [静] 通通，统统

يىغىچى [静] 人的丧哭人代

يىغىش [静] 子份

يىغىش قىلماق 子份凑 : ئازراقتىن يىغىش قىلىپ ، ئۇنى

يوقلاپ قويايلى . 吧他望探去子份儿点凑家大 .

يىغىشتۇرماق ① [动] 撮拾，拾收 ~ يۈك - ئاقلارنى ~ 收

李行拾，装行点打 / نەنزىنى ~ 子摊收 / ئۆي ئىچىنى

يىغىشتۇرۇپ قوياق 把下一撮拾子房把 / ئەگەر مەسلە مۇۋا .

بق ھەل بولمىسا ، يىغىشتۇرۇش تېخىمۇ تەس بولىدۇ . 问果如

يشمن [静] < 古 > 悴憔，白苍，沉阴 (色脸)

يىغا [静] 哭 : ~ ئاۋازى يوق ئۆلۈم بولماس ،

كۈلكىسى يوق نوي . 没，葬丧为其成不声哭有没 < 谚 > .

。礼婚为其成不声笑有

يىغا سالماق 哭声大

يىغا ئولاشماق 水泪满噙 : بۇ شۇم خەۋەرنى ئاڭلاپ ، كۆز .

لىرىگە يىغا ئولاشتى . 耗噩个这到听 . 了满噙里眼的我，

。水泪

يىغا ياماشماق = يىغا ئولاشماق

يىغاچ [静] < 古，天 > 星木

يىغا - زار [静] 泣哭，啼啼哭哭 : ~ ئاۋازى ھەسە ياقنى

قاپلاپ كەتتى . 片一成响声泣哭 .

يىغا - زارلىق [静] 涕流哭痛，泪抹天哭

يىغا - يۆگەم [静] 统统笼笼，统统

يىغدۇرماق « يىغماق » 态动使的

يىغدۇرۇشماق « يىغدۇرماق » 态同共的

يىغدۇرۇلماق « يىغدۇرماق » 态动被的

يىغقان - تەرگەن [静] 的攒积 : ~ نەرسىلەر 攒积 西东的

يىغقان - تۈگەن [静] 蓄积，攒积

يىغقۇچى [静] 者邮集 ~ ماركا

يىغقۇچى تۈگۈن < 物，电 > 结电集

يىغقۇچى رايون < 电，物 > 区电集

يىغقۇچى قۇتۇپ < 电 > 极电集

يىغقۇچى لىنزا < 物 > 镜透聚会

يىغلاپ - قاقشاپ [静] 怨报啼哭，迭不苦叫啼啼哭哭

ئۆمۈ ~ ، ئاخىر بىر يىلنى ئۆتكۈزدى . 苦叫啼啼哭哭也他 .

。年一了过熬于终地天连

يىغلاماق « يىغلىماق » 态动使的 : ئۇ بالىنى يىغلاندى . 把他

了哭弄子孩 . دوست يىغلىتىپ ئېيتار ، دۈشمەن كۈلدۈرۈپ .

喻 : 笑你叫言谄的人敌，哭你叫言良的友朋 < 谚 > .

“行于利耳逆言忠，病于利药良口苦”同

كۈلكىسى بېخىلنى يىغلىتار . < 谚 > 让社会声笑的人方大

。泣哭鬼啻吝

يىغلاشماق « يىغلىماق » 态同共的

يىغلاڭغۇ [静] 的哭爱، 的哭爱، 的子鼻哭爱 : ~ بالالا 的哭爱

子孩

يىغلاڭغۇلۇق « يىغلاڭغۇ » 词名象抽的

يىغلاڭغۇلۇق قىلماق 涕啼哭哭，泪抹天哭

يىغلامسىر اشماق « يىغلامسىرماق » 态同共的

يىغلامسىرماق [动] 声哭着带，儿腔哭着带 : ئۇ يىغلام .

收秋 ~ كۈزلۈك / 收夏 ~ يازلىق: 割收 [静] ¹ يىغمم
 堆 <古> [静] ² يىغمم
 秋收秋 ~ كۈزلۈك: 播收, 种收 [静] تېرىم - يىغمم
 节时忙农 / 播 - يىغمم - تېرىمنىڭ قاتلاڭ پەيتى
 纪议会 议会, 会 [静] يىغىن
 程日议会 要 / يىغىن كۈنتەرتىپى
 会开 ىچماق يىغىن

يىغىنچاق [静] 括概, 练简, 凑紧, 要扼, 练精: ~ يى-
 زىلغان ماقالە 练精得写 / 章文的练精得写 ~ سۆزلىدى.
 这. 练简很话的他. 练简很话的他 ~ جايلاشقان.
 凑紧很得住民居上乡个. 练洗字文, 动生象形说小篇这. ئىكەن ~ تىلى

态动使的 «يىغىنچاقلىماق»
 态同共的 «يىغىنچاقلىماق»
 态动被的 «يىغىنچاقلىماق»
 性括概 [静] يىغىنچاقلىق

يىغىنچاقلىماق [动] 括概, 纳归, 结归: يىغىنچاقلاپ ئېيت-
 ىق ماقالە 讲地要扼, 讲来起括概 / 讲地要扼, 讲来起括概 پى-
 ىق كىتاردىن يىغىنچاقلاپ چىقارغان يىكۈنى. 量
 大从他是这. 论结的来出纳归中实事
 ىق يىغىنچاقلىغاندا, ئۈچ جەھەتتىن يىراقلاشمايدۇ.
 杂复很因原. 面方个三外不, 来起结归

辑逻辑纳归 <逻辑> يىغىنچاقلاش لوگىكىسى
 编汇律法 编汇, 集汇① [静] يىغىندى
 材部全 合总, 数总②
 合综④数和 <数>③合总的料
 闻新

集和 <数> يىغىندى توپلام
 度速合 <物> يىغىندى تېزلىك
 温积 <气> يىغىندى تېمپېراتۇرا
 刑和总 <法> يىغىندى جازا
 值合总 <经> يىغىندى قىممەت
 力合 <物> يىغىندى كۈچ
 念概合综 <逻辑> يىغىندى ئۇقۇم

的弃废, 的倒推被, 的翻推 <古> [静] يىقۇغ
 放, 倒割, 倒撞, 倒推, 倒吹, 倒摔① [动] يىقىتماق
 个三了倒摔士力大. 倒
 倒吹树把风大. 手跤摔
 了. ئەسكى ئۆيىنى ~ 子房旧倒推 / 子房旧倒推 يىقىتمۇتەس-
 ىق ئىز, يۈز يۈز تۆلەبىسىز. 瓶花个这倒撞要你

撤②. 了拾收难更就, 当不理处题
 ە - قاجىلارنى يىغىشتۇرۇۋېتىڭ. 了撤盥碗把你
 敛收: ئۇ كۈلكىسىنى يىغىشتۇردى - دە, جوزغا بېشىنى قو-
 ىق يۇپ يىغلاشقا باشلىدى. 容笑起敛他
 来起了. 来起了
 念的学上起收好只我, 钱有没为因. 钱有没为因
 头. 头
 一了保, 棍恶帮一惩严们他. 一了保, 棍恶帮一惩严们他
 安平

态同共的 «يىغىشتۇرۇشماق»
 态动被的 «يىغىشتۇرۇشماق»
 态同共的 «يىغىشماق»
 学失了助帮钱凑们他. 学失了助帮钱凑们他
 童儿
 下见 يىغىق

句展扩非 <语> يىغىق جۈملە
 的累积, 的合聚, 的中集 [静] يىغىلما
 波聚会 <物> يىغىلما دولقۇن
 欠积 <经> يىغىلما قەرز
 态复自的 «يىغىماق» ② 态动被的 «يىغىماق» ①
 不子孩那. 不子孩那
 了多敛收, 事坏干

يىغىلماق② [动] 集聚, 合集, 合集, 集聚①
 غۇن ئادەم يىغىلدى. 人多许了集聚场广
 ۋازا ئالدىغا يىغىلىمىز. ۋازا ئالدىغا يىغىلىمىز
 在合聚学同老. 在合聚学同老
 一, 齐聚口门大在们我时三下午. 一, 齐聚口门大在们我时三下午
 走儿块. 走儿块
 塔成沙积 <谚>. 塔成沙积
 物资的存积. 物资的存积
 天聊起一到拢凑儿伙大 / 天聊起一到拢凑儿伙大

围周员事炊在拢围 يىغىلماق
 敛收 <数> [静] يىغىلىش
 带聚汇 <地> يىغىلىش بەلۋېغى
 带集富 <地> يىغىلىش رايونى
 线合辐 يىغىلىش سىزىقى
 的敛收 [静] يىغىلىشچان
 性敛收 <数> [静] يىغىلىشچانلىق
 态同共的 «يىغىلماق» يىغىلىشماق

算预度年的年 1989 چوت
 核考度年，评年 يىللىق باھا
 配分终年 <经> يىللىق تەقسىمات
 入收年 يىللىق دارامەت
 谱年 يىللىق شەجەرە
 量产年 يىللىق مەھسۇلات
 核算度年 يىللىق ھېسابات
 息年，利年 <经> يىللىق ئۈسۈم ~ ئۈچ پىر-
 厘三利年 . سنت
 量水降年 <气，地> يىللىق يېغىن مىقدارى
 工长 [静] يىللىقچى
 词名象抽的 «يىللىقچى» يىللىقچىلىق
 工长扛 يىللىقچىلىق قىلماق
 年越，年过 [动] يىللىقماق
 لتقىنى يېزىپتۇ . 年过苏克阿在不说中在他 . يىللىق-
 مايدىغان پىلە ئۇرۇقى 年越不蚕种
 年连، 年年 [静] يىلمۇيىل
 大年连 ئالماق ~ مول ھوسۇل ئالماق
 收丰
 的②的嫩娇，的细纤① <古> [静] يىلىمىق
 的妙微，的致
 史年编，表年，鉴年 [静] يىلىنامە
 髓骨 <理生> [静] يىلىك
 素髓 <理生> يىلىك خوردىسى
 鞘髓 <理生> يىلىك غىلىپى
 实厚底家②盛旺力精，壮健变① يىلىكى توشماق
 ②沛充力精，盛旺力精，壮力强身① يىلىكى توق
 实殷道家
 ②来活去死得整① <成> يىلىكىدە سۇ ئىچمەك
 夺豪取巧
 弱虚 يىلىكى سۇيۇق
 尽力疲精得搞，垮搞 <成> يىلىكىنى چاقماق
 髓吸骨敲 <成> يىلىكىنى شورىماق
 子断使，产荡家倾使 <成> يىلىكىنى قۇرۇتماق
 孙绝: قۇرغاقچىلىق ئەل - يۇرتنىڭ يىلىكىنى قۇرۇتۇشقا باشلاپ-
 了产荡家倾得搞们亲乡把始开已灾旱 . تۇ
 薄底家②弱虚① <成> يىلىكى ئۈزۈك
 有所无一，洗如贫一 <成> يىلىكى ئۈزۈلمەك
 年那 . ئۇ يىللاردا قوشنىلىرىمىزنىڭ يىلىكى ئۈزۈلۈپ كەتكەندى .
 洗如贫一是都们居邻头
 的味滋无 <古> [静] يىلىنچىغا

鞘根 <生> يىلتىز غىلىپى
 数指根 <数> يىلتىز كۆرسەتكۈچى
 雕根 <艺> يىلتىز ئويما
 接根 <农> يىلتىز ئۇلاق
 除根，除铲: جاھالەتنىڭ ~
 根祸除铲 / 昧愚除根 / 根穷除铲 ~
 除铲根连 يىلتىزدىن قومۇرۇپ تاشلىماق
 除根，除根 يىلتىزدىن قۇرۇتماق
 除根 = يىلتىزغا پالتا چاقماق
 物动食根 [静] يىلتىزخور
 鼠田根 <动> يىلتىزخور چاشقان
 的根同 [静] يىلتىزداش
 词族同，词根同 <语> يىلتىزداش سۆز
 药山 <古，植> [静] يىلتىزكۆك
 的多根，的根有 [静] يىلتىزلىق
 头乌根多 <植> يىلتىزلىق بۇۋانە
 语根词 <语> يىلتىزلىق تىل
 层结盘根草 <地> يىلتىزلىق قەۋەت
 式根 <数> يىلتىزلىق ئىپادە
 年一，比年一，年年 [静] يىلغا - يىلدىن
 展发在年年 / ھازىر دېھقانلار ~ بېيىۋاتىدۇ . 在现
 富年一比年一民农
 年逐 [静] يىلسايىن
 年逐: بۇ يەرلەرنىڭ ئۈنۈمدارلىقى ~ تەۋۋەنلەپ
 降下年逐力肥的地土些这 . كەتتى .
 年逐，年一比年一 [静] يىلسېرى
 年逐: ئۇ كەسپتە ~ ئىلگىر-
 步进年一比年一上务业在他 . لىدى
 群马，马 [静] يىلقا
 人马牧 [静] يىلقىچى
 业马牧 [静] يىلقىچىلىق
 月累年成，年成 [静] يىللاپ
 成 ~ سىرتتا چېپىپ يۈرمەك
 波奔外在地月累年
 年周① [静] يىللىق
 50 يىللىقنى 6000 يۈەندىن كېلىشكەنمىز . 你定确商协们我
 资工年，薪年②年周十五立成区治自
 元千六为资工年的 ③年级 . 3 - 2 ~ سىنىپ
 班二级年 / مەن بۇ يىل 2 - يىللىققا كۆچمەن . 年今我
 级年二入升 ④年的度年，的: بەش ~ پىلان 年计
 划 / ئۈچ ~ ئوقۇش ۋاقتى 年三习学的 / 间时
 部干利水的年几十作工 / 1989 - ~ خاد-

ئايلىنىپ قالدى . 搓一儿花把他 . 团团花了成花些那 ، 搓一儿花把他 .
 儿 . تاغ چوڭ بولغان بىلەنمۇ ھامان يىمىرىلىدۇ . 大高虽山 ،
 . 化风会还总但
 带化风 <地> يىمىرىلگەن بەلۋاغ
 层化风 <地> يىمىرىلگەن فاتلام
 床矿化风 <地> يىمىرىلگەن كان
 律定变衰 <化，物> يىمىرىلىش قانۇنى
 草命益 <方，植> [静] يىمىغسو
 物留残的化消未胃物动与反 [静] يىن
 往往，常常，时时，常时，常经 <古> [静] يىنتەم
 头低，身俯，腰弯，跪 <古> [动] يىنچۆرمەك
 扬赞，赞称，奖夸 <古> [动] يىئوماق
 设摆，品缀点，品饰装 <古> [静] يىئوڭ
 品缀点，物饰，品饰妆 <古> [静] يىئوڭ - تىزىڭ
 (走转左向畜役令命) 咿，咿 [叹] يى - يى - يى

漠荒 <方> [静] يىمەن
 的脆，的嫩娇，的嫩 <古> [静] يىمىرتغا
 面心空，朵耳猫 <食> [静] يىمىرغا
 揉，搓① [动] يىمىرمەك ~ 揉；搓② 团面揉 ~ 揉；捻② 团面揉 - بۇ.
 溃击 ~ 溃击، 毁摧③ 髭胡捻 ~ 溃击، 毁摧③ 髭胡捻
 线阵人敌
 毁被，的毁摧被，的坏破被 <古> [静] يىمىرۋالگۈ
 的坏
 态同共的 «يىمىرمەك» يىمىرىشمەك
 的化风②物化风① [静] يىمىرىلمە
 壳化风 <地> يىمىرىلمە پوست
 层化风 <地> يىمىرىلمە قەۋەت
 的毁摧可不 كۈچ ~ 的毁摧可不 [静] يىمىرىلمەس
 量力
 态动被的 «يىمىرمەك» يىمىرىلمەك ~ 态动被的 «يىمىرمەك»
 لىغاندى، ھېلىقى چېچەكلەر يىمىرىلىپ، كىچىككەن كىچىككە

ئۇيغۇر تىلىدىكى قوشۇمچىلار

缀词语尔吾维

缀词词构 سۆز ياسغۇچى قوشۇمچىلار I

1. تۇرغۇن سۆزلەردىن تۇرغۇن سۆز ياسغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词静成构词静由

缀词	قوشۇمچىلار
ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە	子例
- انە	ئاقىلانى ، خالىسانە ، جەسۇرانە ، دوستانە ، شائىرانە ، بانۇرانە ، مەردانە ، مەيۇسانە ، ۋەھشىيانە ، غەيۇرانە . . .
- ەن	ئاساسەن ، جاۋابەن ، تامامەن ، قەستەن ، تەخمىنەن ، خىيالەن ، ھەقىقەتەن ، ئومۇمەن . . .
- با ، - بە	بامەسلىھەت ، بەدۈلەت ، بەئەينى ، بەقۇۋۋەت ، بەھۇزۇر . . .
- باز ، - ۋاز	دارۋاز ، قىمارۋاز ، تەرەپباز ، خوتۇنباز ، شەكىلۋاز ، پاهىشىۋاز ، تەركىبباز ، كىتابباز ، قېلىپباز ، گۇرۇھۋاز ، كەپتەرۋاز . . .
- بان ، - ۋەن	باغۋەن ، سارايۋەن ، دەرۋازىۋەن . . .
- بەت	بەتتىيەت ، بەتبەشىرە ، بەتنام ، بەتتەم ، بەتخۇي ،
- بەخش	ھاياتبەخش ، ئىلھامبەخش ، ئارامبەخش ، ھۇزۇربەخش . . .
- بەد	بىئارام ، بىسەرەمجان ، بىقارار ، بىمەھەل ، بىتاپ . . .
- پەرەس	ئابىرۋىپەرەس ، راھەتپەرەس ، مەنسەپپەرەس ، خىيالپەرەس ، ئۇرۇشپەرەس ، پۇرسەتپەرەس ، ئاپتاپپەرەس . . .
- پەرۋەر	ئادالەتپەرۋەر ، خەلقپەرۋەر ، ۋەتەنپەرۋەر ، تەرەققىيپەرۋەر ، ئىنساپپەرۋەر ، تىنچلىقپەرۋەر ، مەرىپەتپەرۋەر . . .
- پەز	ئاشپەز ، سامسپەز ، مانتىپەز ، كالىپەز ، ساختىپەز ، زاسۋىپەز
- چۈرۈش	كىتابچۈرۈش ، مەيپۈرۈش ، چاپچۈرۈش ، دورىچۈرۈش ، يۈندىچۈرۈش ، ئەسكىچۈرۈش . . .
- تاراش ، - تىراش	ھەيكەلتاراش ، ساتىراش ، سىمتىراش . . .
- تاق	قىلتاق ، شالتاق ، تومتاق . . .
- تالڭ ، دالڭ	شورتالڭ ، ئۇلتالڭ ، ياردالڭ ، ئويدالڭ . . .
- چا	قۇلاقچا ، قىزىلچا ، قىيىقچا . . .
- چە	سىزىقچە ، كىتابچە ، خەنزۇچە ، قازاقچە ، پۇقراچە ، سەھراچە ، يېڭىچە ، چىرايلىقچە ، سىزچە ، مەنچە . . .
- چان	ئاغرىقچان ، ئەمگەكچان ، ئىسسىقچان ، سوغۇقچان ، كۆڭلەكچان ، ئىشچان ، كۆيۈمچان ، نومۇسچان ، ئۇيقۇچان . . .

ياسالغان سۆزلەردىن ئۆلگە 缀词	قوشۇمچىلار 子例
ئاخباراتچى ، ئالدامچى ، ئەمگەكچى ، ئەينەكچى ، ئوقۇغۇچى ، جەڭچى ، بېلىقچى ، قىزىقچى ، خەۋەرچى ، مەنەنچى ، گۈپياڭچى ، يالغانچى ، يالاقچى ، چېقىمچى . . .	- چى
ئەپچىل ، ئىقتىسادچىل ، خەلقچىل ، كەمچىل ، ئىزچىل ، راستچىل ، سولچىل ، ئوڭچىل . . .	- چىل
دېھقانچىلىق ، پانئاقچىلىق ، يىپەكچىلىك ، ئارتۇقچىلىق ، كەمچىلىك ، ئازچىلىق ، قۇرغاقچىلىق ، قىيىنچىلىق ، خاپىچىلىق ، يېتەكچىلىك . . .	- چىلىك
كىتابخان ، غەزەلخان ، قىرائەتخان ، دۇئاخان	- خان
ئاشخانا ، تاماقخانا ، دەرسخانا ، دوختۇرخانا ، ئىشخانا ، مېھمانخانا ، ھاجەتخانا ، قۇشخانا ، كىنوخانا ، چاپخانا ، دورىخانا ، كىتابخانا ، قىرائەتخانا ، تىياتىرخانا ، كۈتۈپخانا . . .	- خانا
پارىخور ، جازانخور ، قانخور ، غەمخور ، قەسەمخور ، گۇمانخور ، پىتىنخور ، مىراسخور ، زىناخور ، گۆشخور ، ئوتخور . . .	- خور
بايراقدار ، بېسىمدار ، تاجدار ، ئالاقىدار ، قۇلدار ، ئەمەلدار ، چارۋىدار ، خەۋەردار ، چىقىمدار ، قەرزدار ، رەڭدار ، ھازىدار ، ۋاپادار ، يارىدار . . .	- دار
ئاھاڭداش ، ساۋاقداش ، يولداش ، مەسلەكداش ، پىكىرداش ، چېگرىداش ، ۋەتەنداش ، قولداش ، خىزمەتداش ، سەپداش ، تىلەكداش ، ئېمىلداش ، قاپىداش ، شەكىلداش ، مەنىداش . . .	- داش
چايدان ، چوغدان ، شامدان ، كاۋاپدان ، ئوقدان ، ئۇرۇقدان ، كۈلدىن ، گەپدىن ، قەدىردان ، سۇدان . . .	- دان
ساقالدۇرۇق ، ئېغىزدۇرۇق ، بويۇنتۇرۇق ، كەمەلدۈرۈك ، ئۆمۈلدۈرۈك . . .	- دۈرۈك ، - تۈرۈك
كۆچەتزار ، لالىزار ، چىمەنزار ، گۈلزار ، ئېكىنزار ، پاختىزار . . .	- زار
قۇلۇپساز ، ماشىنىساز (لىق) ، كېمىساز (لىق) ، سائەتساز (لىق)	- ساز
قەبرىستان ، قازاقىستان ، گۈلىستان ، ئەرەبىستان ، گۆرىستان . . .	- ستان ، - مىستان
تاڭسۇق ، خامسۇق . . .	سۇق
ئارمانسىز ، ئارسىز ، ئەقىلسىز ، ئاڭسىز ، ئەخلاقسىز ، باھاسىز ، بىلىمىسىز ، تېتىقسىز ، پەمىسىز ، تۇراقسىز ، تىنىمىسىز ، دېرەكسىز . . .	- سىز
ئادەمىسىمان ، قالقانىسىمان ، باشاقسىمان ، دولقۇنسىمان ، گۈمبەزسىمان ، قاناتسىمان ، شارسىمان ، زەنجىرسىمان ، مايىمۇنسىمان . . .	- سىمان
تارىخشۇناس ، تۇپراقشۇناس ، تۆرەلىمىشۇناس ، تىلشۇناس ، قانۇنشۇناس ، ئەدەبىياتشۇناس ، ئۇيغۇرشۇناس ، ئۆسۈملۈكشۇناس . . .	- شۇناس

يازغى ، ئاشامقى ، كەچكى ، كۈزگى ، بۈگۈنكى ، ئەتىكى ، ئەتىگەنكى ، تۈنۈگۈنكى ، ھازىرقى ، قەدىمكى ، كېيىنكى ، ئاخىرقى . . .	- غى ، - قى ، - گى ، - كى
تاشقىرى ، ئىچكىرى	- قىرى ، - كىرى
پاختىكار ، پىداكار ، جاۋابكار ، تەشەببۇسكار ، سەنئەتكار ، گۇناھكار ، ھەۋەسكار ، مىسكەر ، سودىگەر ، زەرگەر ، جادۇگەر ، دەۋاگەر ، دورىگەر ، ھىلىگەر ، ئىغۋاگەر . . .	- كار ، - كەر ، - گەر
ئەپپۈنكەش ، تەخسىكەش ، ئەنزىكەش ، زىيانكەش ، ھارۋىكەش ، گۆرۈكەش ، نەشكەش ، ھايانكەش ، مېھنەتكەش ، ھاراقكەش ، چاڭچىلىكەش . . .	- كەش
قارارگاھ ، سەجدىگاھ ، ئارامگاھ ، لەشكەرگاھ . . .	- گاھ
خۇداگۈي ، دۇئاگۈي ، پارسگۈي ، تۈركىيگۈي . . .	- گۈي
باجىگر ، جاھانگر ، كاللىگر ، لاخشىگر . . .	- گىر
ئايلاپ ، پاتمانلاپ ، تاغارلاپ ، خالتىلاپ ، چارەكلەپ ، كۆپلەپ . . .	- لاپ ، - لەپ
ئاتلارچە ، قەھرىمانلارچە ، باتۇرلارچە ، بالىلارچە ، مەردلەرچە ، يۈزلەرچە ، پەسكەشلەرچە . . .	- لارچە ، - لەرچە
بوتلاق ، تايلاق . . .	- لاق
ئاتاقلىق ، ئاجىزلىق ، ئاچلىق ، ئازلىق ، ئاشلىق ، ئەپلىك ، ئەدەپلىك ، شەرەپلىك ، سەمىمىيلىك ، ئابىرۋىلۇق ، ئاچقۇچلۇق ، قۇرۇقلۇق ، بۇزۇقلۇق ، سۈنلۈك ، سەزگۈرلۈك ، تەتۈرلۈك ، كۆرگۈلۈك . . .	- لىق ، - لىك ، - لۇق ، - لۈك
ئاتايىن ، ناتوغرا ، ناباپ ، نالايىق ، ناماقۇل ، ئاۋىستا ، نارازى ، نامەھرەم ، نامۇۋاپىق ، نارەسىدە . . .	- نا
باياننامە ، تەبرىكنامە ، تەزىيەنامە ، تەكلىپنامە ، چاقىرىقنامە ، خىتابنامە ، شەرتنامە ، گۇۋاھنامە ، نىزامنامە ، ۋەدىنامە ، ئەھدىنامە ، توختامنامە . . .	- نامە
ھەمئەۋاق ، ھەمداستىخان ، ھەمسەپەر ، ھەمسۆھبەت ، ھەمئەپەس ، ھەمدەرد ، ھەميان . . .	ھەم -
پاققىدە ، غىققىدە ، تىرىڭقىدە ، شاققىدە ، پالاققىدە ، تاراققىدە ، شاراققىدە ، تىرىققىدە ، توككىدە ، لىككىدە . . .	- ىدە
كاپىتالىزم ، سوتسىيالىزم ، بۇددىزم ، ئاتىزم ، فېئودالىزم ، ماتېرىيالىزم ، كوممۇنىزم . . .	- ىزم
ئالبانىيە ، رۇسىيە ، ياپونىيە ، گېرمانىيە ، بۇلغارىيە ، ئىتالىيە ، تۈركىيە . . .	- ىيە
كېچىچە ، يازىچە ، كۈزىچە ، قىشچە . . .	- ىچە
ئەنئەنىۋى ، پەلسەپىۋى ، خىمىيىۋى ، ئاساسىي ، ئەخلاقىي ، ئەقلىي ، تارىخىي ، قانۇنىي ، ۋىجدانىي ، ياۋايى ، سەھرايى ، سەۋدايى ، پىدايى . . .	- ۋى ، - ىي ، - ىي

2. تۇرغۇن سۆزلەردىن پېئىل ياسىغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词动成构词静由

ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە ئىچى	قوشۇمچىلار 缀词
بوشا ، - ، ئوينا ، - ، ياشا ، - ، يوغىنا ، - ، ئوتا ، - ، چۈشە ، - ، تۈنە ، - ، تۈزە ، - ، كۈچە ، - ، لېيە ، - ، بېيە ، - (بېيىماق) . . .	- ، ، ، ، ، ئى -
ئاقار ، - ، ياشار ، - ، بوزار ، - ، قىزار ، - ، كۆكەر ، - ، قىسقار ، - . . . ئازاي ، - ، قاراي ، - ، سارغاي ، - ، تاراي ، - ، كۆپەي ، - ، كۈچەي ، - ، پەسەي ، - . . .	- ار ، - ، ەر ، - ، ر ؛ - اي ، - ، ەي ، - ، ي
ياشاغىرا ، - ، ئېسەڭگىرە ، - . . .	- اغىرا ، - ، ەڭگىرە
ھاڭرا ، - ، ئىڭرا ، - ، ھۆڭرە ، - ، مەرە ، - ، مۆرە ، - ، يالتىرا ، - . . .	- را ، - ، رە ، - ، ىرا
تەڭسىتە ، - ، مەنسىتە ، - ، كەمسىتە ، - . . .	- ست
تۇزسىرا ، - ، سۇسىرا ، - ، قانسىرا ، - ، مايسىرا ، - ، يىغلامسىرا ، - ، كۈلۈمسىرە ، - ، خەۋپسىرە ، - ، ئەرسىرە ، - ، ئەنسىرە ، - . . .	- سىرا ، - ، سىرە
گازسىن ، - ، خۇدۇكىسىن ، - ، غېرىبىسىن ، - ، خۇرسىن ، - ، ئېغىرسىن ، - ، قىزىقسىن ، -	- سىن
كاپشى ، - ، تەمشە ، - ، غۇدۇڭشى ، - ، غىڭشى ، - ، ھاۋشى ، - ، پۇلاڭشى ، -	- شى
سۇغار ، - ، باشقۇر ، - ، ئاڭقار ، - ، مىشقىر ، - ، كېكىر ، - ، پۇشقۇر ، - ، تۈكۈر ، - . . .	- غار ، - ، قار ، - ، كىر ، - قىر ، - ، قۇر ، - ، كۈر
پارقىرا ، - ، شارقىرا ، - ، غارقىرا ، - ، كارقىرا ، - ، گۈركىرە ، - . . .	- قىرا ، - ، كىرا ، - ، كىرە
ئالقىشلا ، - ، تورلا ، - ، داۋالا ، - ، ئويلا ، - ، مەدھىيلە ، - ، تەقدىرلە ، - ، كەملە ، - ، جەملە ، - ، ئورۇندا ، - ، چىڭدا ، - ، ئۇلدا ، - ، ئىزدە ، - ، چۆرىدە ، - ، تىڭشا ، - ، تەڭشە ، - ، قىستا ، - ، يېلىنجا ، -	- لا ، - ، لە ، - ، دا ، - دە ، - ، شا ، - ، شە ، - تا ، - ، تە ، - ، جا
داۋاملاش ، - ، ماشىنلاش ، - ، قاراڭغۇلاش ، - ، ماكانلاش ، - ، قانۇنلاش ، - ، گۈزەللەش ، - ، سانائەتلەش ، - ، تىكەنلەش ، - ، رەزىلەش ، - ، زەئىپلەش ، - ، پۇچەكلەش ، - ، مەسلىھەتلەش ، - ، كېپەكلەش ، - . . .	- لاش ، - ، لەش
شادلان ، - ، قوراللان ، - ، روھلان ، - ، مۇڭلان ، - ، گۇمانلان ، - ، ھالسىزلان ، - ، ھوشسىزلان ، - ، ئوزۇقلان ، - ، غەزەپلەن ، - ، ھەۋەسلەن ، - ، گەۋدىلەن ، - ، قانائەتلەن ، - ، مەيۈسلەن ، - ، كۆڭۈلسىزلەن ، - . . .	- لان ، - ، لەن
تاشقىرغا ، - ، ئېچىرغا ، - ، يېتىرغا ، - ، تېغىرغا ، - ، چۈشەكە ، - ، ئۆچەكەش ، - . . .	- ىرغا ، - ، ئەركە
تاقىلدا ، - ، شاقىلدا ، - ، پىرىلدا ، - ، پىزىلدا ، - ، گۈرۈلدە ، - ، دۈرۈلدە ، - ، لەپىلدە ، - ، كۈسۈلدا ، - ، پۇشۇلدا ، - ، سوكۇلدا ، - ، بۇزۇلدا ، - . . .	- ىلدا ، - ، ىلدە ، - ۇلدا ، - ، ۇلدە
يولۇق ، - ، كۈنۈك ، - ، بىرىك ، - ، ئىچىك ، - ، تېرىك ، - ، جىمىق ، -	- ۇق ، - ، ۇك ، - ىق ، - ، ىك

3. پېئىللاردىن تۇرغۇن سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词静成构词动由

子例	ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە	缀词	قوشۇمچىلار
	سارقىت ، چېكىت ، كىيىت ، بوسۇت ، كۆچەت ، تۇغۇت ، قۇرۇت ، تۈزۈت ...	- ت ، - ست ، - ەت ، - ۈت ، - ۈت	
	تايانچ ، ئىشەنچ ، سۆيۈنچ ، ئۆكۈنچ ...	- چ	
	تامچا ، سېلىنچا ، يېپىنچا ، بوغچا ، ئېشىنچا ، پۈركەنچە ، چۈشەنچە ، سۆيۈنچە ...	- چا ، - چە	
	قونداق ، قورداق ، ياسداق ، كېكىردەك ، تاشلاندىق ، ھاردۇق ، قالدۇق ، سۈيدۈك ...	- داق ، - دەك ، - دۇق ، - دۈك	
	پالاندى ، ساقلاندى ، يۈندى ، يالاندى ، قېقىندى ، توزۇندى ، سۈپۈرۈندى ، ئاسراندى ، چىرىندى ، سارقىندى ، قوغلاندى ، ئۈزۈندى ، بېقىندى ، قىرىندى ...	- دى	
	ئوخشاش ، ئوقۇش ، ئۆگىنىش ، كىرىش ، چېلىش سوقۇش ، ئۇرۇش ، قوشۇش ، كۆرۈنۈش ...	- ش ، - ىش ، - ۇش ، - ۈش	
	سالغا ، ئىلغا ، تۇتقا ، سوققا ، سۈپۈرگە ، كۆيدۈرگە ، تۈرتكە ، كۈلكە ، ئاتالغۇ ، ئوتالغۇ ، يېقىلغۇ ، تېرىلغۇ ، تۇيغۇ ، يايغۇ ، تارتقۇ ، ئېرىتقۇ ، سەزگۈ ، تەپكۈ ...	- غا ، - قا ، - گە ، - كە ؛ - غۇ ، - قۇ ، - گۈ ، - كۈ	
	قورغان ، چېقىلغان ، تۇغقان ، قاپقان ...	- غان ، - قان	
	ئوينىغۇچ ، ئوتىغۇچ ، ئاچقۇچ ، باسقۇچ ، تەپكۈچ ، چەككۈچ ، يەلپۈگۈچ ، تۈگۈچ ...	- خۇچ ، - قۇچ ، - گۈچ ، - كۈچ	
	يازغۇچى ، ئوقۇغۇچى ، قىرغۇچى ، ئېنىقلىغۇچى ، ئوقۇتقۇچى ، ياراتقۇچى ، بۆلگۈچى ، بۆلۈنگۈچى ، كۈتكۈچى ، كۆزەتكۈچى ...	- خۇچى ، - قۇچى ، - گۈچى ، - كۈچى	
	جىمىغۇر ، بولمىغۇر ، ئۇچقۇر ، تاپقۇر ، ئۆلگۈر ، سەزگۈر ، ئۆتكۈر ...	- غۇر ، - قۇر ، - گۈر ، - كۈر	
	ئالغۇلۇق ، قىلغۇلۇق ، تارتقۇلۇق ، كۆرگۈلۈك ، كەلگۈلۈك ...	- غۇلۇق ، - قۇلۇق ، - گۈلۈك	
	تۇرغۇن ، سولغۇن ، قاچقۇن ، ساتقۇن ، توسقۇن ، تۈرگۈن ، سۈرگۈن ، كەلكۈن ، سەپكۈن ، ئازغىن ، يانغىن ، تاشقىن ، كەسكىن ...	- غۇن ، - قۇن ، - گۈن ، - كۈن ، - غىن ، - قىن ، - كىن	
	ئاقساق ، باغلاق ، سوراق ، قورۇق ، سۇلاق ، قىشلاق ، قالاق ، تۇراق ، سۇنۇق ، توسۇق ، تىرەك ، چىرىك ، كۈزلەك ، كېسەك ، كۆرەك ، ئۆلۈك ، كۆمۈك ، ئوسۇرغاق ، توغغاق ، بارغاق ، پانتاق ، چىچقاق ، تېرىككەك ، ئۈسكەك ، ئۆركۈگەك ، يىرتىق ، قىسىق ، ئېچىق ، كېسىك ، ئېزىك ، كېچىك ...	- ق ، - اق ، - ۇق ، - ك ، - ەك ، - ۈك ، - خاق ، - قاق ، - گەك ، - كەك ، - ىق ، - ىك	
	بوشاك ، قىستاك ، بۇلاك ، تالاک ، قوزغىلاك ، ئۆتەك ، كۆرەك ...	- ك ، - اك ، - ەك	

子例	ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە	缀词	قوشۇمچىلار
	ئالدىراغغۇ ، يىغلاغغۇ ، جۈدەڭگۈ ، تىترەڭگۈ ، سىبىرلاغغۇ ، چىچىلاغغۇ ، كۆتۈرەڭگۈ ، كۆمۈرەڭگۈ ، كېلىشەڭگۈ ، ئېگىشەڭگۈ . . .		- اغغۇ ، - ەڭگۈ ، - ئغغۇ ، - ڭگۈ
	قونالغۇ ، كۆنەلگۈ ، تۇرالغۇ ، توسالغۇ . . .		- الغۇ ، - ەلگۈ
	باغلام ، تاسقام ، يارام ، كىرىم ، چىقىم ، بوغۇم ، ئوقۇم ، كۆرۈم ، ئۈنۈم ، تۇتام ، كۈزەم . . .		- ام ، - ەم ، - م ، - ىم ، - ۈم ، - ۈم
	ئايلانما ، ئۇيۇشما ، قۇرۇلما ، باسما ، باشقارما ، تاللانما ، چاچما ، چاتما ، دارىتما ، سىزما ، ئەزمە ، ئەسلىمە ، كۆرگەزمە ، كۆرسەتمە ، ئەسلەتمە ، بىرلەشمە ، سۈزمە ، بەلگىلىمە ، ئۆسمە ، ئۈندۈرمە . . .		- ما ، - مە
	قوتۇرماچ ، قو (رۇ) ماچ ، تولغىماچ ، يۈگىمەچ ، چۆرگىلىمەچ ، ئەگمەچ ، كۆمەچ . . .		- ماچ ، - مەچ
	ئايىرلىماس ، بۇزۇلماس ، تۇغماس ، تويماس ، تېپىلماس ، چىدىماس ، قورقماس ، ئۈنتۈلماس ، يارىماس ، ئەرزىمەس ، ئۆلمەس ، يېڭىلمەس ، ئۆچمەس ، كۆچمەس . . .		- ماس ، - مەس
	باسماق ، تېپىشماق ، چاقماق ، ئويمان ، قىسماق ، يېمەك ، ئىچمەك . . .		- ماق ، - مەك
	تۈرمەل ، چۈچۈمەل ، تېجىمەل ، سۈرمەل . . .		- مەل
	يامغۇر (ياغمۇر) ، ئۆسمۈر . . .		- مۇر ، - مۇر
	تۇرمۇش ، ئۆتمۈش ، قىلمىش ، كەچمىش ، ئاتالمىش . . .		- مۇش ، - مۇش ، - مىش
	تولۇن ، قۇيۇن ، يۇلۇن ، تۈگۈن ، سېغىن ، يىغىن ، ئېقىن . . .		- ۈن ، - ۈن ، - ۈن
4. پېئىل ۋە تۇرغۇن سۆزلەردىن تۇرغۇن سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词静成构词静和词动由			
子例	ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە	缀词	قوشۇمچىلار
	تاشلاندىق ، قالدۇق ، ھاردۇق ، قولتۇق ، ئۆلۈمتۈك ، كەمتۈك . . .		- دۇق ، - تۇق ، - تۈك
	ئاچال ، يېشىل ، قاتمال ، قاقشال ، تۈگەل ، ئۇيۇل ، ئۇزۇل ، كېسىل (ئۇزۇل - كېسىل) ، چېقىل (چېقىل - چۇقۇل) . . .		- ل ، - ل ، - ل ، - ۇل ، - ۇل
	ئويمان ، ئىلمان ، دەردەمەن ، سۆزمەن ، ئىتائەتمەن ، ھاجەتمەن ، زوقمەن ، ئۆچمەن ، ئۆلەرمەن ، ئىچەرمەن ، چېكەرمەن ، ئاتارمەن . . .		- مان ، - مەن
	باقاۋۇل ، ياساۋۇل ، قاراۋۇل ، تۇتقاۋۇل ، مەشقاۋۇل . . .		- اۋۇل ، - ۋۇل
	تارتىنچاق ، ماختانچاق ، قىسلىچاق ، سوقىچاق ، ئوبدانچاق ، ئۇزۇنچاق ، ياخشىچاق ، كۆڭۈلچەك ، تۈگۈنچەك ، كۆلچەك ، دۈمچەك ، ئېرىنچەك ، كۈلگۈنچەك ، قارىچۇق ، تارچۇق ، ياسانچۇق ، قارانچۇق ، قىزغانچۇق ، يۆلەنچۈك ، كەسلەنچۈك ، يەمچۈك . . .		- چاق ، - چەك ، - چۇق ، - چۈك
5. پېئىلدىن پېئىل ياسىغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词动成构词动由			
	تاتلاشتۇر ، سلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر . . .		- شتۇر ، - شتۇر ، - شتۇر ، - شتۇر
	قىزىق ، بېسىق ، كۆنۈك . . .		- ق ، - ق ، - ق ، - ۈك

ئۇيغۇر تىلىدا بۇلاردىن باشقا يەنە «شىق» (شىلىمىش) ، «سۇل» (يوقسۇل) ، «كەل» (ئۆتكەل) ، «نەك» (كۆزەنەك) ، «چ» (ئاراج) ، «ساڭ» (قۇمساڭ) ، «تەك» (شۈمتەك) ، «گەي» (كۈنگەي) ، «كەي» (تەسكەي) — ئەسلى؛ تېرىسكەي) قاتارلىق ياسىغۇچى قوشۇمچىلار بولسىمۇ، ئەمما ئۇلار پەقەت بىرەر - يېرىم سۆز ياساش بىلەن چەكلىنىپ قالغان ئۈنۈمسىز قوشۇمچىلار بولغانلىقى ئۈچۈن بۇ جەدۋەلگە كىرگۈزۈلمىدى.

有还然虽，外之此除中语尔吾维 «شىق» (شىلىمىش) ، «سۇل» (يوقسۇل) ، «كەل» (ئۆتكەل) ، «نەك» (كۆزەنەك) ، «چ» (ئاراج) ، «ساڭ» (قۇمساڭ) ، «تەك» (شۈمتەك) ، «گەي» (كۈنگەي) ، «كەي» (تەسكەي) — ئەسلى؛ تېرىسكەي) قاتارلىق ياسىغۇچى قوشۇمچىلار بولغانلىقى ئۈچۈن بۇ جەدۋەلگە كىرگۈزۈلمىدى.

。入列有没中表此在故，分成加附效无的词个半个一成构于限仅是们它于由但。分成加附词构等(تېرىسكەي)

II ۋۆز تۈرلۈگۈچى قوشۇمچىلار 缀词形构

1. ئىسىمنىڭ گرامماتىكىلىق شەكىللىرى 式形法语词名

子例 مسالالار	记标 بەلگىسى	تۈرى 别类		سان شەكلى 数
بالا ، تۈگمە ، نان ، ئات ، قەغەز ، مەكتەپ ، پۈت ، كۆل ...	نۆل 零形式	بىرلىك 数单		
بالىلار ، تۈگمىلەر ، نانلار ، ئاتلار ، قەغەزلەر ، مەكتەپلەر ، پۈتلەر ، كۆللەر ...	- لار // - لەر	كۆپلۈك 数多		
بالام ، تۈگمەم ، نېنىم ، ئېتىم ، قەغىزىم ، مەكتىپىم ، پۈتۈم ، كۆلۈم ...	- م ، - م // - ۈم ، - ۈم	بىرلىك 数单		2 - شەخس 称人二第
بالىمىز ، تۈگىمىز ، نېنىمىز ، ئېتىمىز ، قەغىزىمىز ، مەكتىپىمىز ، پۈتۈمىز ، كۆلىمىز ...	- مىز // - مىز	كۆپلۈك 数多		
بالاڭ ، تۈگمەڭ ، نېنىڭ ، ئېتىڭ ، قەغىزىڭ ، مەكتىپىڭ ، پۈتۈڭ ، كۆلۈڭ ...	- ڭ ، - ڭ // - ۈڭ ، - ۈڭ	بىرلىك 数单		3 - شەخس 称人三第
بالاڭلار ، تۈگمەڭلار ، نېنىڭلار ، ئېتىڭلار ، قەغىزىڭلار ، مەكتىپىڭلار ، پۈتۈڭلار ، كۆلۈڭلار ...	- ڭلار // - ڭلار - ۈڭلار // - ۈڭلار	كۆپلۈك 数多		
بالىڭىز ، تۈگىڭىز ، نېنىڭىز ، ئېتىڭىز ، قەغىزىڭىز ، مەكتىپىڭىز ، پۈتۈڭىز ، كۆلىڭىز ...	- ڭىز // - ڭىز	بىرلىك 数单		4 - شەخس 称人四第
بالىڭىزلار ، تۈگىڭىزلەر ، نېنىڭىزلار ، ئېتىڭىزلەر ، مەكتىپىڭىزلەر ، پۈتۈڭىزلەر ، كۆلىڭىزلەر ...	- ڭىزلەر // - ڭىزلەر - ۈڭىزلەر // - ۈڭىزلەر	كۆپلۈك 数多		
بالىلىرى ، تۈگمىلىرى ، نانلىرى ، ئاتلىرى ، قەغەزلىرى ، مەكتەپلىرى ، پۈتلىرى ، كۆللىرى ...	- لىرى	بىرلىك ۋە 数单 كۆپلۈك 数多		5 - شەخس 称人五第
بالىسى ، تۈگىسى ، نېنى ، ئېتى ، قەغىزى ، مەكتىپى ، پۈتى ، كۆلى ...	- ى // - ىسى	بىرلىك ۋە 数单 كۆپلۈك 数多		

تەۋەلىك شەكلى 式形属领

2. ساننىڭ گرامماتىكىلىق شەكىللىرى 式形法语的词数

مىساللار 子例	بەلگىسى 记标	تۈرى 别类	
بىر ، ئىككى ، بەش ، ئون ، ئون بىر ، يۈز ، ئىككى يۈز ، مىڭ ، ئون مىڭ ، مىليون ...	نۆل 式形零	ساناق سان 词数基	
بەشچە ، يۈزچە ، ئۈندەك ، مىڭدەك ، بەشتەك ، بىر - ئىككى ، ئون - يىگىرمە ، قىرىق - ئەللىك ...	A . « - چە » ، « - دەك » ، تەك « قوشۇلدى . B . يېقىن ئىككى سان جۈپلىنىدۇ .	مۆلچەر سان 词数约	
بىرىنچى ، تۆتىنچى ، ئالتىنچى ، ئون بىرىنچى ، مىڭىنچى	- نچى // - نچى	تەرتىپ سان 词数序	
ئۈچتىن ئىككى ، ئوندىن ئۈچ ، مىڭدىن بىر ، يۈزدىن بەش ...	مەخرەجگە « - دىن // - تىن قوشۇلدى	كەسىر سان 词数分	
بىردىن ، ئىككىدىن ، ئوندىن ، يۈزدىن	- دىن // - تىن	تەقسىم سان 词数分区	
مىڭلىغان ، يۈزلىگەن ، مىليونلىغان ، تۈمەنلىگەن ...	- لىغان // - لىگەن	سۈپەت سان 词数约	
بىرلەپ - ئىككىلەپ ، بەشلەپ - ئونلاپ ، يۈزلەپ ، مىڭلاپ ، تۈمەنلەپ ...	- لاپ // - لەپ	رەۋىش سان 词数动付	
يەتتەيلەن ، بەشەيلەن ، بىرەيلەن ، ئىككىيلەن ...	- يلەن // - يەلەن	كىشىلىك سان 词数合集	
ئىككىمىز ، بىرىمىز ، بەشمىز ، ئونمىز ...	- مىز // - مىز	1 - شەخس 称人一第	ئالماش سان 词数称人
ئىككىڭلار ، بىرىڭلار ، بەشىڭلار ، ئونىڭلار ...	- ڭلار // - ڭلار	2 - شەخس 称人二第	
بىرى ، ئىككىسى ، بەشى ، يەتتىسى ...	- ى // - ىسى	3 - شەخس 称人三第	

3. سۈپەتنىڭ گرامماتىكىلىق شەكىللىرى (دەرىجىلىك سۈپەتلەردىلا كۆرۈلدى) 式形法语的词容形

مىساللار 子例	بەلگىسى 记标	تۈرى 别类	
يورۇق ، سىلىق ، ئەپچىل ، سۈزۈك	نۆل	ئەسلى دەرىجە 级原	دەرىجە 级
يورۇقراق ، سىلىقراق ، ئەپچىلرەك ، سۈزۈكرەك	- راق // - رەك	كېمەيتىمە دەرىجە 级较比	
يوپۇرۇق ، سېسىلىق ، قاپقارا ، سۈپسۈزۈك ...	ئالدىدىكى سوزۇق تاۋۇشقا «پ» قوشۇلۇپ ئاندىن تولۇق ئېيتىلىدۇ	ئاشۇرما دەرىجە 级重加	
يورۇققىنا ، سىلىققىنا ، ئوماققىنا ، سۈزۈككىنە ، ئەپچىلگىنە ...	- غىنا // - قىنا // - گىنە // - كىنە	ئەركىلەتمە دەرىجە 级爱表小指	
ئېنىق - ئېنىق ، چىرايلىق - چىرايلىق ، ئېگىز - ئېگىز ، پاكار - پاكار ، چوڭ - چوڭ ...	تەكرارلىنىدۇ 重复	كۆپلۈك شەكلى 式形数多	

4. پېئىلىنىڭ ئۆزەك شەكىللىرى 干词的词动

تەلەپپۇزى ۋە ئىملاسى 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	
ياسا ، ، باز ، ، تۇتە ، ، كۆر ، ، باشلا ، ، قىل ، ، يۈل ، ، بۆل ، ، ...	نۆل 零形式	ئەسلى دەرىجە 态本基	دەرىجە 态
ياسال ، ، يېزىل ، ، تۇتۇل ، ، كۆرۈل ، ، باشلان ، ، قىلىن ، ، يۈلۈن ، ، بۆلۈن ، ، ...	ل - ، ، ل // ۈل - ، ، ۈل ن - ، ، ن // ۈن - ، ، ۈن	مەجبۇل دەرىجە 态动被	
ياسان ، ، كىيىن ، ، ئۇرۇن ، ، يۈيۈن ، ، يېرىل ، ، ئېچىل ، ، سوزۇل ، ، سۈرۈن ، ، ...	ل - ، ، ل // ۈل - ، ، ۈل ن - ، ، ن // ۈن - ، ، ۈن	ئۆزلۈك دەرىجە 态复自	
سۆزلەش ، ، يېزىش ، ، تۇتۇش ، ، كۆرۈش ، ، ...	ش - ، ، ش // ۈش - ، ، ۈش	ئۆملۈك دەرىجە 态同共	
تاغدۇر ، ، باقتۇر ، ، كىيدۈر ، ، كەلتۈر ، ، چىقار ، ، ئۇچۇر ، ، چۈشۈر ، ، ئىشلەت ، ، ھارغۇز ، ، تۇتغۇز ، ، تەرگۈز ، ، پۈتكۈز -	دۈر ، ، تۇر // دۈر ، ، تۇر ، ت - ، ، غۈز ، ، قۇز // گۈز ، ، كۈز ، ، ار ، ، ۈر ، ، ۈر	مەجبۇرىي دەرىجە 态动使	
يازالا ، ، كۆرەلە ، ، ئوينىيالا ، ، سۆزلىيەلە -	ل - ، ، ە - ، ، ي رەۋىشىدىشى + ئال - ، ، ل - ، ، ە - ، ، ي رەۋىشىدىشى	ئىمكان تۈس 体动能	تۈس 体 *
يازىۋەر ، ، كۆرىۋەر ، ، ئوينىۋەر ، ، سۆزلەۋەر ، ، ...	ل - ، ، ە - ، ، ي رەۋىشىدىشى + بەر -	چەكلىمىسىز تۈس 体限无	
ياسىۋال ، ، يېزىۋال ، ، تۇتۇۋال ، ، كۆرۈۋال -	«پ» لىق رەۋىشىداش + ئال -	ئۆزلۈك تۈس 体身仅	
ياسىۋەت ، ، يېزىۋەت ، ، ئورۇۋەت ، ، كۆرۈۋەت -	«پ» لىق رەۋىشىداش + ئەت - ، ، > ئات -	كۈچەيتىمە تۈس 体重加	
ياساۋات ، ، يېزىۋات ، ، كۆرىۋات ، ، سۆزلەۋات ، ، يۈلۋات ، ، قىلىۋات ، ، ...	ل - ، ، ە - ، ، ي لىق رەۋىشىداش + يات -	ئىزچىل تۈس 体续持	
ياسىغىلىۋات ، ، يازغىلىۋات ، ، كۆرگىلىۋات ، ، سۆزلىگىلىۋات ، ، قىلغىلىۋات ، ، ...	مەقسەت رەۋىشىدىشى + يات -	تەمشەلمە تۈس 体欲望	
ياسا ، ، يېزىل ، ، كۆرۈن ، ، سۆزلەش ، ، كەلتۈر ، ، يازالا ، ، يازىۋەر ، ، تۇتۇۋال ، ، ...	نۆل	بولۇشلۇق 定肯	
ياسىما ، ، يېزىلما ، ، كۆرۈنمە ، ، سۆزلەشمە ، ، كەلتۈرمە ، ، يازالما ، ، يازىۋەرمە ، ، تۇتۇۋالما ، ، ...	ما // مە -	بولۇشىمىز 定否	

* پەقەت قوشۇمچىلاشقان (سېنتېتىك) تۈس شەكىللىرىلا كۆرسىتىلدى .
。式形体(成合)加附了示标仅仅

5. پېئىلىنىڭ تۇرغۇن سۆز شەكىللىرى 词形词静的词动

مىساللار 子例	بەلگىسى 记标	تۈرى 别类	
يازغان ، ساتقان ، كۆرگەن ، كەتكەن ؛ يازمىغان ، كۆرمىگەن . . .	- غان ، - قان // - گەن ، - كەن	پۈتكەن تۈر 类成完	سۈپەتدەش 词动形
يازىدىغان ، ساقلايدىغان ، كۆرىدىغان ، سۆزلەيدىغان ، يازمايدىغان ، دېمەيدىغان . . .	- ل ، - ە ، - ي لىق رەۋىشداش + دىغان	1 - خىلى 种一第	
يازار ، ئۇچار ، كۆرەر ، كېتەر ؛ يازماس ، كۆرمەس . . .	- ار ، - ەر ، - ر (- س *)	2 - خىلى 种二第	
ساقلاۋاتقان ، يېزىۋاتقان ، بولىۋاتقان ، كۆرىۋاتقان ؛ يازماۋاتقان . . .	ئىزچىل تۈسلۈك ئۆزەك + قان	ئىزچىل تۈر 类续持	
يازغىلىۋاتقان ، ساتقىلىۋاتقان ، كۆرگىلىۋاتقان ، كەتكىلىۋاتقان . . .	مەقسەت رەۋىشىدىشى + - يات - + - قان	تەمشەلمە تۈر 类欲意	
ساقلاپ ، يېزىپ ، بولۇپ ، كۆرۈپ ؛ يازماي ، دېمەي . . .	- پ ، - ىپ // - ۈپ ، - ۈپ (- ي *)	1 - خىلى 种一第	
يازما ، كۆرە ، سۆزلە (ي) ، يازما - يازما ، كۆرە - كۆرە ؛ كېلە - كەلمەي ، كۆرە - كۆرمەي . . .	- ل ، - ە ، - ي	2 - خىلى 种二第	
يازغانسىپى ، ساقلىغانسىپى ، كۆرگەنسىپى ، ئۆتكەنسىپى . . .	- سىپى	ئۆزارما 词动付层进	رەۋىشىداش 词动付
يازغۇچە ، يانتۇچە ، كۆرگۈچە ، كۈتكۈچە ؛ يازمىغۇچە . . .	- غۇچە ، - قۇچە // - گۇچە ، - كۇچە	چەك - سېلىشتۇرما 类较比	
يازغاچقا ، ساتقاچقا ، كۆرگەچكە ، كۈتكەچكە ؛ يازمىغاچقا ، كۆرمىگەچكە . . .	- غاچ ، - قاچ // - گەچ ، - كەچ + يۆنىلىش كېلىش قوشۇمچىلىرى	سەۋەب 类因原	
يازغىلى ، ساتقىلى ، كۆرگىلى ، كۈتكىلى ؛ يازمىغىلى ، كۆرمىگىلى . . .	- غىلى ، - قىلى // - گىلى ، - كىلى	مەقسەت 类的目	
يازغاچ ، ساتقاچ ، كۆرگەچ ، كۈتكەچ . . .	- غاچ ، - قاچ // - گەچ ، - كەچ	يولۇچى 类便顺	

داۋامى

مىساللار 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	ئىسمىداش 词动名
ساقلاش ، يېزىش ، بولۇش ، كۆرۈش ؛ يازماسلىق ، كۆرمەسلىك . . .	- ش ، - ش // - ۈش ، - ۈش ؛ (- س + - لىق // - لىك *)	«ش» لىق 的成构《ش》由	
يازماق ، كۆرمەك . . .	- ماق // - مەك //	«ماق» لىق 的丰收构《ماق》由	
يازغۇ ، ساتقۇ ، كۆرگۈ ، كەتكۈ . . .	- غۇ ، - قۇ // - گۈ ، - كۈ	«غۇ» لۇق 的成构《غۇ》由	
يازغانلىق ، ساتقانلىق ، كۆرگەنلىك ، كەتكەنلىك ؛ يازمىغانلىق ، كۆرمىگەنلىك . . .	پۈتكەن تۈر سۈپەتداش + - لىق // - لىك	پۈتكەن تۈرلۈك 式成完	
يازىدىغانلىق ، ساتىدىغانلىق ، كۆرىدىغانلىق ؛ يازمايدىغانلىق . . .	ئىزچىل تۈر سۈپەتداش + - لىق	پۈتمىگەن تۈر 式成完未	
يېزىۋاتقانلىق ، سېتىۋاتقانلىق ، كۆرىۋاتقانلىق ؛ يازمايۋاتقانلىق . . .	ئىزچىل تۈر سۈپەتداش + - لىق	ئىزچىل تۈرلۈك 式续持	
يازغۇچى ، ساقلىغۇچى ، ساتقۇچى ، سۆزلىگۈچى ، كەتكۈچى . . .	«غۇ» لۇق ئىسمىداش + - چى	سۈببىكت 体客	

* بولۇشىزىلىقتا قوشۇلىدىغان قوشۇمچە

分成加附的加所中式定否

6. پېئىلىنىڭ خەۋەر شەكىللىرى 词形语谓的动

① بۇيرۇق - تەلەپ مەيلى 式使析

A شەكلى A 式形

تۈرى 别类		قوشۇمچىسى 缀词	تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例
1 - شەخس 称人—第一	بىرلىك 数单	- اي // - ەي	يازاي ، كېتەي ، تۇتاي ، كۆرەي ، ئىشلەي ؛ يازماي ، كەتمەي ...
	كۆپلۈك 数多	- ايلى // - ەيلى	يازايلى ، كېتەيلى ، تۇتايلى ، كۆرەيلى ، ئىشلەيلى ؛ يازمايلى ، تۇتمايلى ...
2 - شەخس 称人—第二	بىرلىك 数单	نۆل	ياز ، كەت ، تۇت ، كۆر ، ئىشلە ؛ يازما ، كەتمە ...
	كۆپلۈك 数多	- لىك ، - لىك // - ۈلك ، - ۈلك + - لار	يېزىڭلار ، كېتىڭلار ، تۇتۇڭلار ، كۆرۈڭلار ، ئىشلەڭلار ؛ يازماڭلار ، كەتمەڭلار ...
	بىرلىك 数单	- لىك ، - لىك // - ۈلك ، - ۈلك	يېزىك ، كېتىك ، تۇتۇك ، كۆرۈك ، ئىشلەك ؛ يازماك ، كەتمەك ...
	كۆپلۈك 数多	- ڭىز ، - ڭىز // - ۈڭىز - ، - ۈڭىز + - لار // - لەر	يېزىڭىزلار ، تۇتۇڭىزلار ، يازمىڭىزلار ، كېتىڭىزلەر ، كۆرۈڭىزلەر ، ئىشلىڭىزلەر ، كېلىڭىزلەر ...
	بىرلىك 数单	پەرەز - قارشىلىق مەيلى قوشۇمچىسى : - سا // - سە + - لا // - لە	يازسلا ، كەتسە ، تۇتسلا ، كۆرسە ، ئىشلىسە ؛ يازمىسلا ، كەتمىسە ...
كۆپلۈك 数多	ئۆملۈك دەرىجە قوشۇمچىسى + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	يېزىشىلا ، كېتىشىلا ، تۇتۇشىلا ، كۆرۈشىلا ، ئىشلىشىلا ؛ يېزىشىمىسلا ، كېتىشىمىسە ...	
سەتلىمە تۈر 称蔑	ئۆملۈك دەرىجە 态同共	يېزىش ، كېتىش ، تۇتۇش ، كۆرۈش ، ئىشلەش ؛ يېزىشما ، كېتىشمە ...	
3 - شەخس 称人—第三	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	- سۇن	يازسۇن ، كەتسۇن ، تۇتسۇن ، كۆرسۇن ، ئىشلىسۇن ؛ يازمىسۇن ، كەتمىسۇن ...

B شەكلى * 式形 B

تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	
يازغايىمەن ، كەتكەيمەن ، تۇتقايمەن ، كۆرگەيمەن ، ئىشلىگەيمەن ؛ يازمىغايمەن ، كەتمىگەيمەن . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - مەن	بىرلىك 数 单	1 - شەخس 称人一第
يازغايىمىز ، كەتكەيمىز ، تۇتقايمىز ، كۆرگەيمىز ، ئىشلىگەيمىز ؛ يازمىغايمىز ، كەتمىگەيمىز . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - مىز	كۆپلۈك 数 多	
يازغايىسەن ، كەتكەيسەن ، تۇتقايسەن ، كۆرگەيسەن ، ئىشلىگەيسەن ؛ يازمىغايسەن ، كۆرمىگەيسەن . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - سەن	بىرلىك 数 单	ئاددىي تۈر 普通
يازغايىسىلەر ، كەتكەيسىلەر ، تۇتقايسىلەر ، كۆرگەيسىلەر ، ئىشلىگەيسىلەر ؛ تۇتمىغايسىلەر ، كۆرمىگەيسىلەر . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - سىلەر	كۆپلۈك 数 多	
يازغايىسىز ، كەتكەيسىز ، تۇتقايسىز ، كۆرگەيسىز ، ئىشلىگەيسىز ؛ يازمىغايسىز ، ئىشلىمىگەيسىز . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - سىز	بىرلىك 数 单	2 - شەخس 称人三第 سەپايە تۈر 气客 ھۆرمەت تۈرى 尊称
يازغايىسىزلەر ، كەتكەيسىزلەر ، تۇتقايسىزلەر ، كۆرگەيسىزلەر ، ئىشلىگەيسىزلەر ؛ تۇتمىغايسىزلەر ، كەتمىگەيسىزلەر . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - سىز - لەر	كۆپلۈك 数 多	
يازغايلا ، كەتكەيلا ، تۇتقايلا ، كۆرگەيلا ، ئىشلىگەيلا ؛ يازمىغايلا ، كۆرمىگەيلا . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - لا	بىرلىك 数 单	
يېزىشقايلا ، كېتىشكەيلا ، تۇتۇشقايلا ، كۆرۈشكەيلا ، ئىشلەشكەيلا ؛ يېزىشمىغايلا ، كېتىشمىگەيلا . . .	ئۆملۈك دەرىجە قوشۇمچىسى + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	كۆپلۈك 数 多	
يازغاي ، كەتكەي ، تۇتقاي ، كۆرگەي ، ئىشلىگەي ؛ يازمىغاي ، كەتمىگەي . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	3 - شەخس 称人三第

* بۇ پېئىلنىڭ 1 - ، 2 - شەخس شەكىللىرى ئاساسەن يېزىق تىلىدىلا قوللىنىلىدۇ .

。用使中语面书在要主式形称人二第，一第的词动种这

② پەرز - قارشىلىق مەبلى 式件条

تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	
يازسام ، كەتسەم ، تۇتسام ، كۆرسەم ، ئىشلىسەم ؛ يازمىسام ، كەتمىسەم . . .	- سا // - سە + - م	بىرلىك 数 单	1 - شەخس 称人一第
يازساق ، كەتسەك ، تۇتساق ، كۆرسەك ، ئىشلىسەك ؛ يازمىساق ، كەتمىسەك . . .	- سا // - سە + - ق ، - ك	كۆپلۈك 数 多	
يازساڭ ، كەتسەڭ ، تۇتساڭ ، كۆرسەڭ ئىشلىسەڭ ؛ يازمىساڭ ، كەتمىسەڭ . . .	- سا // - سە + - ڭ	بىرلىك 数 单	ئاددىي تۈر 普通
يازساڭلار ، كەتسەڭلار ، تۇتساڭلار ، كۆرسەڭلار ، ئىشلىسەڭلار ؛ يازمىساڭلار ، كەتمىسەڭلار . . .	- سا // - سە + - ڭ + - لار	كۆپلۈك 数 多	
يازسىڭىز ، كەتسىڭىز ، تۇتسىڭىز ، كۆرسىڭىز ، ئىشلىسىڭىز ؛ يازمىسىڭىز ، كەتمىسىڭىز . . .	- سا // - سە + - ڭىز	بىرلىك 数 单	سېپايە تۈر 气客
يازسىڭىزلار ، كەتسىڭىزلەر ، تۇتسىڭىزلار ، كۆرسىڭىزلەر ، ئىشلىسىڭىزلەر ؛ يازمىسىڭىزلار ، كەتمىسىڭىزلەر . . .	- سا // - سە + - ڭىز + - لار // - لەر	كۆپلۈك 数 多	
يازسىلا ، كەتسىلا ، تۇتسىلا ، كۆرسىلا ، ئىشلىسىلا ؛ يازمىسىلا ، كۆرمىسىلا . . .	- سا // - سە + - لا // - لە	بىرلىك 数 单	ھۆرمەت تۈرى 称尊
يېزىشىلا ، كېتىشىلا ، تۇتۇشىلا ، كۆرۈشىلا ، ئىشلەشىلا ؛ يېزىشىمىلا ، كېتىشىمىلا . . .	ئۆملۈك دەرىجە قوشۇمچىسى + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	كۆپلۈك 数 多	
يېزىشساڭ ، كېتىشساڭ ، تۇتۇشساڭ ، كۆرۈشساڭ ، ئىشلەشساڭ ؛ يېزىشساڭ ، كېتىشساڭ . . .	ئۆملۈك دەرىجە قوشۇمچىسى + - سا // - سە + - ڭ	سەتلىمە تۈر 称蔑	2 - شەخس 称人二第
يازسا ، كەتسە ، تۇتسا ، كۆرسە ، ئىشلىسە ؛ يازمىسا ، كەتمىسە . . .	- سا // - سە	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	
			3 - شەخس 称人三第

③ ئارمان مەيلى 式然或

تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	
يازسامدى (يازسامدىم) ، كەتسەمىدى (كەتسەمىدىم) ، كۆرسەمىدى (كۆرسەمىدىم) ، يازسامدى (يازسامدىم) . . .	- سا // - سە + م + ئىدىم ~ ئىدى	بىرلىك 数 单	1 - شەخس 称人—第一
يازساقدۇق ، كۆرسەكىدۇق ، كەتسەكىدۇق ؛ يازمىساقدۇق . . .	- سا // - سە + ق ، - ك + ئىدۇق	كۆپلۈك 数 多	
يازساغىدى (يازساغىدىڭ) ، كەتسەغىدى (كەتسەغىدىڭ) ، كۆرسەغىدى (كۆرسەغىدىڭ) ؛ يازمىساغىدى (يازمىساغىدىڭ) . . .	- سا // - سە + ڭ + ئىدىڭ ~ ئىدى	بىرلىك 数 单	ئاددىي تۈر 普通
يازساڭلاردى ، كەتسەڭلەردى ، تۇتساڭلاردى ، كۆرسەڭلەردى ، ئىشلىسەڭلەردى ؛ يازمىساڭلاردى ، كەتمىسەڭلەردى . . .	- سا // - سە + ڭ + - لار // - لەر + ئىدى	كۆپلۈك 数 多	
يازسىڭىزدى ، كەتسىڭىزدى ، تۇتسىڭىزدى ، كۆرسىڭىزدى ، ئىشلىسىڭىزدى ؛ يازمىسىڭىزدى ، كەتمىسىڭىزدى . . .	- سا // - سە + - ڭىز + ئىدى	بىرلىك 数 单	سەپايە تۈر 气客
يازسىڭىزلاردى ، تۇتسىڭىزلاردى ، يازمىسىڭىزلاردى ، كەتسىڭىزلەردى ، كۆرسىڭىزلەردى ، ئىشلىسىڭىزلەردى . . .	- سا // - سە + ڭىز + - لار // - لەر + ئىدى	كۆپلۈك 数 多	
يازسىلىدى ، كەتسىلىدى ، تۇتسىلىدى ، كۆرسىلىدى ، ئىشلىسىلىدى ؛ يازمىسىلىدى ، كەتمىسىلىدى . . .	- سا // - سە + - لار // - لە + ئىدى	بىرلىك 数 单	ھۆرمەت تۈرى 称尊
يېزىشىلىدى ، كېتىشىلىدى ، تۇتۇشىلىدى ، كۆرۈشىلىدى ، ئىشلەشىلىدى ؛ يازمىشىلىدى ، كەتمىشىلىدى . . .	ئۆملۈك دەرىجە + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	كۆپلۈك 数 多	
يېزىشاغىدى ، كېتىشەغىدى ، تۇتۇشاغىدى ، كۆرۈشەغىدى ، ئىشلەشەغىدى ؛ يېزىشماغىدى ، كېتىشمەسەغىدى . . .	ئۆملۈك دەرىجە + ئاددىي تۈر بىرلىك قوشۇمچىسى	سەتلىمە تۈر 称蔑	2 - شەخس 称人第二
يازسىدى ، كەتسىدى ، تۇتسىدى ، كۆرسىدى ، ئىشلىسىدى ، يازمىسىدى ، كەتمىسىدى . . .	- سا // - سە + ئىدى	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	

④ ئارزۇ - تەكلىپ مەيلى 式望愿

تۈرى 别类	قوشۇمچىسى 缀词	تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例
1 - شەخس 称人第一	بىرلىك 数 单	يازسامىكەن ، ئاتسامىكەن ، كۆرسەمىكەن ، كەتمىسەمىكەن ؛ يازمىسامىكەن ، كەتمىسەمىكەن ...
	كۆپلۈك 数 多	يازساقىكەن ، ئاتساقىكەن ، كۆرسەكىكەن ، كەتسەكىكەن ؛ يازمىساقىكەن ، كەتمىسەكىكەن ...
2 - شەخس 称人第二	ئاددىي تۈر بىرلىك 数 单	يازساڭىكەن ، ئاتساڭىكەن ، كۆرسەڭىكەن ، كەتسەڭىكەن ؛ يازمىساڭىكەن ، كۆرمىسەڭىكەن ...
	ئاددىي تۈر كۆپلۈك 数 多	يازساڭلارىكەن ، ئاتساڭلارىكەن ، كۆرسەڭلارىكەن ؛ يازمىساڭلارىكەن ، كەتمىسەڭلارىكەن ...
3 - شەخس 称人第三	سېپايە تۈر بىرلىك 数 单	يازسىڭىزىكەن ، ئاتسىڭىزىكەن ، كۆرسىڭىزىكەن ؛ يازمىسىڭىزىكەن ، كەتمىسىڭىزىكەن ...
	سېپايە تۈر كۆپلۈك 数 多	يازسىڭىزلارىكەن ، ئاتسىڭىزلارىكەن ، كۆرسىڭىزلارىكەن ، كەتمىسىڭىزلارىكەن ؛ يازمىسىڭىزلارىكەن ، كەتمىسىڭىزلارىكەن ...
4 - شەخس 称人第四	ھۆرمەت تۈرى بىرلىك 数 单	يازسىلىكەن ، ئاتسىلىكەن ، كۆرسىلىكەن ، كەتسىلىكەن ؛ يازمىسىلىكەن ، كەتمىسىلىكەن ...
	ھۆرمەت تۈرى كۆپلۈك 数 多	يېزىشىلىكەن ، ئېتىشىلىكەن ، كۆرۈشىلىكەن ، كېتىشىلىكەن ؛ يېزىشىلىكەن ، كېتىشىلىكەن ...
5 - شەخس 称人第五	بىرلىك 数 单	يازسىكەن ، ئاتسىكەن ، كۆرسىكەن ، كەتسىكەن ؛ يازمىسىكەن ، كۆرمىسىكەن ...

⑤ تىلەك مەيلى * 式使祈

تۈرى 別类		قوشۇمچىسى 缀词	تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例
1 - شەخس 称人—第	بىرلىك 数 单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىم	يازغىدىم ، كەتكىدىم ، تۇتقىدىم ، كۆرگىدىم ، ئىشلىگىدىم ؛ يازمىغىدىم ، كەتمىگىدىم ...
	كۆپلۈك 数 多	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدۇق	يازغىدۇق ، كەتكىدۇق ، تۇتقىدۇق ، كۆرگىدۇق ، ئىشلىگىدۇق ؛ يازمىغىدۇق ، كەتمىگىدۇق ...
ئاددىي تۈر 普通	بىرلىك 数 单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىڭ	يازغىدىڭ ، كەتكىدىڭ ، تۇتقىدىڭ ، كۆرگىدىڭ ، ئىشلىگىدىڭ ؛ يازمىغىدىڭ ، كەتمىگىدىڭ ...
	كۆپلۈك 数 多	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىڭ + لار	يازغىدىڭلار ، كەتكىدىڭلار ، تۇتقىدىڭلار ، كۆرگىدىڭلار ، ئىشلىگىدىڭلار ؛ يازمىغىدىڭلار ، كەتمىگىدىڭلار ...
سەپايە تۈر 气客	بىرلىك 数 单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىڭىز	يازغىدىڭىز ، كەتكىدىڭىز ، تۇتقىدىڭىز ، كۆرگىدىڭىز ، ئىشلىگىدىڭىز ؛ يازمىغىدىڭىز ، كەتمىگىدىڭىز ...
	كۆپلۈك 数 多	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىڭىز + لەر - لار // - لەر	يازغىدىڭىزلار ، كەتكىدىڭىزلەر ، تۇتقىدىڭىزلار ، كۆرگىدىڭىزلەر ، ئىشلىگىدىڭىزلەر ؛ يازمىغىدىڭىزلار ، كەتمىگىدىڭىزلەر ...
ھۆرمەت تۈرى 称尊	بىرلىك 数 单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدى + لە - لا // - لە	يازغىدىلا ، كەتكىدىلە ، تۇتقىدىلا ، كۆرگىدىلە ، ئىشلىگىدىلە ؛ يازمىغىدىلا ، كەتمىگىدىلە ...
	كۆپلۈك 数 多	ئۆملۈك دەرىجە + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	يېزىشقىدىلا ، تۇتۇشقىدىلا ، كۆرۈشكىدىلە ، كېتىشكىدىلە ؛ يېزىشمىغىدىلا ، كېتىشمىگىدىلە ...
سەتلىمە تۈر 称 蔑	ئۆملۈك دەرىجە + ئاددىي تۈر بىرلىك قوشۇمچىسى	يېزىشقىدىڭ ، كېتىشكىدىڭ ، تۇتۇشقىدىڭ ، كۆرۈشكىدىڭ ، ئىشلەشكىدىڭ ؛ يېزىشمىغىدىڭ ، كېتىشمىگىدىڭ ...	
3 - شەخس 称人—第	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدى	يازغىدى ، كەتكىدى ، تۇتقىدى ، كۆرگىدى ، ئىشلىگىدى ؛ يازمىغىدى ، كەتمىگىدى ...

⑥ 式述陈 بيان مەيلى

بيان مەيلى ۋاستىسىز بيان ، ۋاستىلىك بيان ، ئاڭلاتما بيان ، مۆلچەر بيان قاتارلىق بيان تۈرلىرىگە بۆلۈنىدۇ . ھەر بىر بيان تۈرى يەنە ئوخشاش بولمىغان تۈر - زامان شەكىللىرىدە ئىپادىلىنىدۇ . تۆۋەندە ھەر خىل بيان تۈرلىرىنىڭ ئوخشاش بولمىغان تۈر - زامان بويىچە تۈرلەنگەن شەكىللىرى گرامماتىكىلىق مەنە تۈركۈمى بويىچە ئەمەس ، بەلكى ياسىلىشى تۈرى بويىچە كۆرسىتىلدى ۋە پەقەت سىنتېتىكىلاشقان شەكىللەر بىلەنلا چەكلىنىلدى . ھەممە شەكىللەردە يەنىلا يۇقىرىدا ئېلىنغان «ياز -» ، «كەت -» ، «تۈت -» ، «كۆر -» ، «ئىشلە -» پېئىللىرى مىسال قىلىندى . شەخس تۈرلىرىمۇ يۇقىرىدىكى جەدۋەلدە كۆرسىتىلگەندەك I شەخس بىرلىك ، I شەخس كۆپلۈك ، II شەخس ئاددىي بىرلىك ، II شەخس ئاددىي كۆپلۈك ، II شەخس سىپايە بىرلىك ، II شەخس سىپايە كۆپلۈك ، II شەخس ھۆرمەت بىرلىك ، II شەخس ھۆرمەت كۆپلۈك ، II شەخس سەتلىمە تۈر (كۆپلۈك) ، III شەخس تۈرلىرى بويىچە بېرىلدى ؛ ئۇلارنىڭ بولۇشىمۇ ۋە سوئال شەكىللىرى مىسال سۈپىتىدە كۆرسىتىلدى . بيان مەيلىنىڭ پېئىللىرىنىڭ تۆس كاتېگورىيىسىدىن كېيىن كەلگەن شەكىللىرىدىن ۋەكىل خاراكتېرلىقلىرىلا ئېلىندى .

的同不以又式述陈类一每。式述陈类四等式述陈然或，* 式述陈述转，式述陈接间，式述陈接直为分可式述陈别类的义意法语其照按是不而类种的词构其照按，式形化变的态时同不照依别类式述陈种各下以。示表式形态时的，«كۆر-»، «ئىشلە-» 的过用面上以然依，中式形些这有所在。式形(成合)合综其于限仅且并，来出了示标二第，数复称人一第，数单称人一第照依，样那的出列所中表前如一也别类称人。例为词动等«ئىشلە-»، «كۆر-» 复称尊称人二第，数单称尊称人二第，数复气客称人二第，数单气客称人二第，数复称普称人二第，数单称普称人有仅则式形的后之畴范体的词动式述陈。示标以加中子例在仪式问疑和式定否的们它；出列类种等称人三第，数。来出了列地性表代

1) تۈپ پېئىل (جۈملىدىن ياسالغان پېئىل) :
(词动生派含)词动根

- (1) يازدىم ، يازدۇق ، يازدىڭ ، يازدىڭلار ، يازدىڭىز ، يازدىڭىزلار ، يازدىلا ، يېزىشتىلا ، يېزىشتىڭ ، يازدى ؛ يازمىدىم ، يازمىدىڭ ، يازمىدى ، يازمىدىمۇ ، يازدىڭىزمۇ ، يازدىڭىز ، يازمىدىمۇ ... ؛ يازمىدىمۇ ، يازمىدىڭلارمۇ ، يازمىدىمۇ ...
- كەتتىم ، كەتتۇق ، كەتتىڭ ، كەتتىڭلار ، كەتتىڭىز ، كەتتىڭىزلەر ، كەتتىلە ، كەتتىلە ، كەتتىشتە ، كەتتىشتىڭ ، كەتتى ؛ كەتتىدۇق ، كەتتىدىڭلار ، كەتتىدى ... ؛ كەتتىدۇقمۇ ، كەتتىلىمۇ ، كەتتىمۇ ... ؛ كەتتىدۇقمۇ ، كەتتىدىڭلارمۇ ، كەتتىدىمۇ ...
- تۈتتۈم ، تۈتتۇق ، تۈتتۈڭ ، تۈتتۈڭلار ، تۈتتىڭىز ، تۈتتىڭىزلار ، تۈتتىلا ، تۈتتۈشتىلا ، تۈتتۈشتۈڭ ، تۈتتى ؛ تۈتتىدىم ، تۈتتىدىڭىز ، تۈتتىدى ... ؛ تۈتتۈمۈمۇ ، تۈتتىڭىزمۇ ، تۈتتىمۇ ... ؛ تۈتتىدىمۇ ، تۈتتىدىڭىزمۇ ، تۈتتىدىمۇ ...
- كۆردۈم ، كۆردۈق ، كۆردۈڭلار ، كۆردىڭىز ، كۆردىڭىزلەر ، كۆردىلە ، كۆرۈشتىلە ، كۆرۈشتۈڭ ، كۆردى ؛ كۆرمىدىم ، كۆرمىدىڭ ، كۆرمىدى ... ؛ كۆردۈمۈمۇ ، كۆردۈڭمۇ ، كۆردىمۇ ... ؛ كۆرمىدىمۇ ، كۆرمىدىڭمۇ ، كۆرمىدىمۇ ...
- ئىشلىدىم ، ئىشلىدۇق ، ئىشلىدىڭلار ، ئىشلىدىڭىز ، ئىشلىدىڭىزلەر ، ئىشلىدىلە ، ئىشلىدىلە ، ئىشلىدىشتە ، ئىشلىدىشتىڭ ، ئىشلىدى ؛ ئىشلىمىدۇق ، ئىشلىمىدىڭلار ، ئىشلىمىدى ... ؛ ئىشلىمىدۇقمۇ ، ئىشلىمىدىڭلارمۇ ، ئىشلىمىدىمۇ ... ؛ ئىشلىمىدۇقمۇ ، ئىشلىمىدىمۇ ...

* «ئاڭلاتما بيان» دېگەن تۈر بەزى گرامماتىكا كىتابلاردا «گۇمان بيان» دەپ ئاتالغان .
“式述陈糊模”为之称曾也中书法语些一在“式述陈述转”

(2) رەۋشداش ئاساسدا ياسالغانلىرى :

的生派上础基词动副在

(2) يازمەن ، يازمىز ، يازسەن ، يازسىلەر ، يازسىز ، يازسىزلەر ، يازىدىلا ، يېزىشىدىلا ، يېزىشىسەن ، يازىدۇ ؛ يازماي-
مەن ، يازمايسەن ، يازمايدۇ ... ؛ يازامدىمەن ، يازامسىز ، يازامدۇ ... ؛ يازمامدىمەن ، يازمامسىز ، يازمامدۇ ...

كېتىمەن ، كېتىمىز ، كېتىسەن ، كېتىسىلەر ، كېتىسىز ، كېتىسىزلەر ، كېتىدىلا ، كېتىشىدىلا ، كېتىشىسەن ، كېتىدۇ ؛
كەتمەيمىز ، كەتمەيسىز ، كەتمەيدۇ ... ؛ كېتەمدىمىز ، كېتەمدىلا ، كېتەمدۇ ... ؛ كەتمەمدىمىز ، كەتمەمدىلا ،
كەتمەمدۇ ...

تۇتمەن ، تۇتىمىز ، تۇتسەن ، تۇتسىلەر ، تۇتسىز ، تۇتسىزلەر ، تۇتىدىلا ، تۇتۇشىدىلا ، تۇتۇشىسەن ، تۇتىدۇ ؛ تۇتايمەن ،
تۇتايسىزلەر ، تۇتايىدۇ ... ؛ تۇتامدىمەن ، تۇتامسىزلەر ، تۇتامىدۇ ... ؛ تۇتامدىمەن ، تۇتامسىزلەر ، تۇتامىدۇ ...

كۆرىمەن ، كۆرىمىز ، كۆرىسەن ، كۆرىسىلەر ، كۆرىسىز ، كۆرىسىزلەر ، كۆرىدىلا ، كۆرۈشىدىلا ، كۆرۈشىسەن ، كۆرىدۇ ؛
كۆرمەيمەن ، كۆرمەيدىلا ، كۆرمەيدۇ ... ؛ كۆرمەمدىمەن ، كۆرمەمدىلا ، كۆرمەمدۇ ... ؛ كۆرمەمدىمەن ، كۆرمەمدىلا ،
كۆرمەمدۇ ...

ئىشلەيمەن ، ئىشلەيمىز ، ئىشلەيسەن ، ئىشلەيسىلەر ، ئىشلەيسىز ، ئىشلەيسىزلەر ، ئىشلەيدىلا ، ئىشلىشىدىلا ، ئىشلىشى-
سەن ، ئىشلەيدۇ ؛ ئىشلىمەيمىز ، ئىشلىمەيسىلەر ، ئىشلىمەيدۇ ... ؛ ئىشلەمدىمىز ، ئىشلەمسىلەر ، ئىشلەمدۇ ... ؛ ئىشلە-
مەمدىمەن ، ئىشلىمەمسىلەر ، ئىشلىمەمدۇ ...

(3) يازاتتىم ، يازاتتۇق ، يازاتتىڭ ، يازاتتىڭلار ، يازاتتىڭىز ، يازاتتىڭىزلار ، يازاتتىلا ، يېزىشاتتىلا ، يېزىشاتتىڭ ، يازاتتى ؛
يازمايتتىم ، يازمايتتىڭ ، يازمايتتى ... ؛ يازامتىم ، يازامتىڭ ، يازامتى ... ؛ يازاماتتىم ، يازاماتتىڭ ، يازاماتتى ...

كېتەتتىم ، كېتەتتۇق ، كېتەتتىڭ ، كېتەتتىڭلار ، كېتەتتىڭىز ، كېتەتتىڭىزلەر ، كېتەتتىلە ، كېتەتتىلە ، كېتەتتىڭ ،
كېتەتتى ؛ كەتمەيتتۇق ، كەتمەيتتىڭلار ، كەتمەيتتى ؛ كېتەتتۇق ، كېتەتتىڭلار ... ؛ كەتمەيتتۇق ، كەتمەيتتىڭلار ،
كەتمەيتتى ...

تۇتاتتىم ، تۇتاتتۇق ، تۇتاتتىڭ ، تۇتاتتىڭلار ، تۇتاتتىڭىز ، تۇتاتتىڭىزلار ، تۇتاتتىلا ، تۇتۇشاتتىلا ، تۇتۇشاتتىڭ ، تۇتاتتى ؛
تۇتمايتتىم ، تۇتمايتتىڭىز ، تۇتمايتتى ... ؛ تۇتامتىم ، تۇتامتىڭىز ، تۇتامتى ... ؛ تۇتامتىم ، تۇتامتىڭىز ، تۇتامتى ...

كۆرەتتىم ، كۆرەتتۇق ، كۆرەتتىڭ ، كۆرەتتىڭلار ، كۆرەتتىڭىز ، كۆرەتتىڭىزلەر ، كۆرەتتىلە ، كۆرۈشەتتىلە ، كۆرۈشەت-
تىڭ ، كۆرەتتى ؛ كۆرمەيتتۇق ، كۆرمەيتتىڭىز ، كۆرمەيتتى ... ؛ كۆرەتتۇق ، كۆرەتتىڭىز ، كۆرەتتى ... ؛ كۆرمە-
تتۇق ، كۆرمەيتتىڭىز ، كۆرمەيتتى ...

ئىشلەيتتىم ، ئىشلەيتتۇق ، ئىشلەيتتىڭ ، ئىشلەيتتىڭلار ، ئىشلەيتتىڭىز ، ئىشلەيتتىڭىزلەر ، ئىشلەيتتىلە ، ئىشلەيتتىلە ،
ئىشلىشەتتىڭ ، ئىشلىشەيتتى ؛ ئىشلىمەيتتىم ، ئىشلىمەيتتىڭ ، ئىشلىمەيتتى ... ؛ ئىشلىمەيتتىم ، ئىشلىمەيتتىڭ ، ئىشلى-
تى ... ؛ ئىشلىمەيتتىم ، ئىشلىمەيتتىڭ ، ئىشلىمەيتتى ...

(4) يازىدىكەنمەن ، يازىدىكەنمىز ، يازىدىكەنسىز ، يازىدىكەنسىلەر ، يازىدىكەنسىز ، يازىدىكەنسىزلەر ، يازىدىكەنلا ، يېزىشىدى-
كەنلا ، يېزىشىدىكەنلا ، يېزىشىدىكەنسىز ، يازىدىكەن ؛ يازمايدىكەنمەن ، يازمايدىكەنسىز ، يازمايدىكەن ... ؛ يازامدىكەنمەن ،

مۇ ، كۆرمەپسىزمۇ ، كۆرمەپتىمۇ ...

ئىشلەپتىمەن ، ئىشلەپتىمىز ، ئىشلەپسەن ، ئىشلەپسەلەر ، ئىشلەپسىز ، ئىشلەپسىزلەر ، ئىشلەپتىلا ، ئىشلىشىپتىلا ، ئىشلىدىمۇ ؛ شىپسەن ، ئىشلەپتۇ ؛ ئىشلىمەپتىمەن ، ئىشلىمەپسەن ، ئىشلىمەپتۇ ... ؛ ئىشلىمەپتىمەنمۇ ، ئىشلىمەپسەنمۇ ، ئىشلىمەپتىمۇ ؛ ئىشلىمەپتىمەنمۇ ، ئىشلىمەپسەنمۇ ، ئىشلىمەپتىمۇ ...

(8) يېزىپتىدەكەمەن ، يېزىپتىدەكەمىز ، يېزىپتىدەكەسەن ، يېزىپتىدەكەسلەر ، يېزىپتىدەكەسىز ، يېزىپتىدەكەسىزلەر ، يېزىپتىدەكەلا ، يېزىپتىدەكەلا ، يېزىپتىدەكەلا ، يېزىپتىدەكەلا ، يېزىپتىدەكەلا ؛ يازماپتىدەكەمەن ، يازماپتىدەكەسەن ، يازماپتىدەكەلا ؛ يېزىپتىدەكەمەنمۇ ، يېزىپتىدەكەسەنمۇ ، يېزىپتىدەكەمۇ ؛ يازماپتىدەكەمەنمۇ ، يازماپتىدەكەسەنمۇ ، يازماپتىدەكەمۇ ...

كېتىپتىدەكەمەن ، كېتىپتىدەكەمىز ، كېتىپتىدەكەسەن ، كېتىپتىدەكەسلەر ، كېتىپتىدەكەسىز ، كېتىپتىدەكەسىزلەر ، كېتىپتىدەكەلا ، كېتىپتىدەكەلا ، كېتىپتىدەكەلا ، كېتىپتىدەكەلا ، كېتىپتىدەكەلا ؛ كەتمەپتىدەكەمىز ، كەتمەپتىدەكەسىلەر ، كەتمەپتىدەكەلا ... ؛ كېتىپتىدەكەمىزمۇ ، كېتىپتىدەكەسىلەرمۇ ، كېتىپتىدەكەمۇ ؛ كەتمەپتىدەكەمىزمۇ ، كەتمەپتىدەكەسىلەرمۇ ، كەتمەپتىدەكەمۇ ...

تۇتۇپتىدەكەمەن ، تۇتۇپتىدەكەمىز ، تۇتۇپتىدەكەسەن ، تۇتۇپتىدەكەسلەر ، تۇتۇپتىدەكەسىز ، تۇتۇپتىدەكەسىزلەر ، تۇتۇپتىدەكەلا ، تۇتۇشۇپتىدەكەلا ، تۇتۇشۇپتىدەكەسەن ، تۇتۇشۇپتىدەكەلا ؛ تۇتماپتىدەكەمەن ، تۇتماپتىدەكەسەن ، تۇتماپتىدەكەلا ... ؛ تۇتۇپتىدەكەمەنمۇ ، تۇتۇپتىدەكەسىلەرمۇ ، تۇتۇپتىدەكەمۇ ؛ تۇتماپتىدەكەمەنمۇ ، تۇتماپتىدەكەسىلەرمۇ ، تۇتماپتىدەكەمۇ ...

كۆرۈپتىدەكەمەن ، كۆرۈپتىدەكەمىز ، كۆرۈپتىدەكەسەن ، كۆرۈپتىدەكەسلەر ، كۆرۈپتىدەكەسىز ، كۆرۈپتىدەكەسىزلەر ، كۆرۈپتىدەكەلا ، كۆرۈشۈپتىدەكەلا ، كۆرۈشۈپتىدەكەسەن ، كۆرۈشۈپتىدەكەلا ؛ كۆرمەپتىدەكەمىز ، كۆرمەپتىدەكەلا ، كۆرمەپتىدەكەلا ... ؛ كۆرۈپتىدەكەمەنمۇ ، كۆرۈپتىدەكەسىلەرمۇ ، كۆرۈپتىدەكەمۇ ؛ كۆرمەپتىدەكەمەنمۇ ، كۆرمەپتىدەكەسىلەرمۇ ، كۆرمەپتىدەكەمۇ ...

ئىشلەپتىدەكەمەن ، ئىشلەپتىدەكەمىز ، ئىشلەپتىدەكەسەن ، ئىشلەپتىدەكەسلەر ، ئىشلەپتىدەكەسىز ، ئىشلەپتىدەكەسىزلەر ، ئىشلەپتىدەكەلا ، ئىشلىشىپتىدەكەلا ، ئىشلىشىپتىدەكەسەن ، ئىشلىشىپتىدەكەلا ؛ ئىشلىمەپتىدەكەمەن ، ئىشلىمەپتىدەكەسەن ، ئىشلىمەپتىدەكەلا ، ئىشلىمەپتىدەكەلا ... ؛ ئىشلەپتىدەكەمەنمۇ ، ئىشلەپتىدەكەسىلەرمۇ ، ئىشلەپتىدەكەمۇ ... ؛ ئىشلىمەپتىدەكەمەنمۇ ، ئىشلىمەپتىدەكەسىلەرمۇ ، ئىشلىمەپتىدەكەمۇ ...

(9) يېزىپتىمىشىمەن * يېزىپتىمىشىمىز ، يېزىپتىمىشىسەن ، يېزىپتىمىشىسىلەر ، يېزىپتىمىشىسىز ، يېزىپتىمىشىسىزلەر ، يېزىپتىمىشىشىلا ، يېزىپتىمىشىشىلا ، يېزىپتىمىشىشىسەن ، يېزىپتىمىشىشىسىلەر ، يېزىپتىمىشىشىسىز ، يېزىپتىمىشىشىسىزلەر ، يېزىپتىمىشىشىسىلا ... ؛ يېزىپتىمىشىشىمۇ ، يازماپتىمىشىشىمۇ ...

كېتىپتىمىشىمەن ، كېتىپتىمىشىمىز ، كېتىپتىمىشىسەن ، كېتىپتىمىشىسىلەر ، كېتىپتىمىشىسىز ، كېتىپتىمىشىسىزلەر ، كېتىپتىمىشىشىلا ، كېتىپتىمىشىشىلا ، كېتىپتىمىشىشىسەن ، كېتىپتىمىشىشىسىلەر ، كېتىپتىمىشىشىسىز ، كېتىپتىمىشىشىسىزلەر ، كېتىپتىمىشىشىسىلا ... ؛ كېتىپتىمىشىشىمۇ ، كېتىپتىمىشىشىمۇ ...

تۇتۇپتىمىشىمەن ، تۇتۇپتىمىشىمىز ، تۇتۇپتىمىشىسەن ، تۇتۇپتىمىشىسىلەر ، تۇتۇپتىمىشىسىز ، تۇتۇپتىمىشىسىزلەر ، تۇتۇپتىمىشىشىلا ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىلا ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىسەن ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىسىلەر ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىسىز ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىسىزلەر ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىسىلا ... ؛ تۇتۇپتىمىشىشىمۇ ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىمۇ ...

* «مىش» قوشۇلۇپ ياسالغان شەكىللەرنىڭ ھەممىسىدە بۇ قوشۇمچە «يېزىپتىمىشىشىمۇ» تەرىقىسىدە شەخس قوشۇمچىسىنىڭ كەينىگە قوشۇلۇپ كېلىشىمۇ مۇمكىن .

面后的分成加附称人在加样那中样式的 «يېزىپتىمىشىشىمۇ» 在象能可也分成加附该，中形词的 «مىش» 分成加附上加是凡

دىڭ ، تۇتۇۋىدى ؛ تۇتمىۋىدىم ، تۇتمىۋىدىڭىز ، تۇتمىۋىدى ... ؛ تۇتۇپمىدىم ، تۇتۇپمىدىڭىز ، تۇتۇپمىدى ؛ تۇتماپمىدىم ، تۇتماپمىدىڭىز ، تۇتماپمىدى ...

كۆرۈۋىدىم ، كۆرۈۋىدۇق ، كۆرۈۋىدىڭ ، كۆرۈۋىدىڭلار ، كۆرۈۋىدىڭىز ، كۆرۈۋىدىڭىزلەر ، كۆرۈۋىدىلە ، كۆرۈۋىدۇدە ، كۆرۈۋىدۇدىڭ ، كۆرۈۋىدۇدى ؛ كۆرمىۋىدۇق ، كۆرمىۋىدىڭىز ، كۆرمىۋىدى ... ؛ كۆرۈپمىدۇق ، كۆرۈپمىدىڭىز ، كۆرۈپمىدىڭىزلەر ، كۆرۈپمىدى ...

ئىشلىۋىدىم ، ئىشلىۋىدۇق ، ئىشلىۋىدىڭ ، ئىشلىۋىدىڭلار ، ئىشلىۋىدىڭىز ، ئىشلىۋىدىڭىزلەر ، ئىشلىۋىدىلە ، ئىشلىۋىدۇدە ، ئىشلىۋىدۇدىڭ ، ئىشلىۋىدۇدى ؛ ئىشلىمىۋىدۇق ، ئىشلىمىۋىدىڭ ، ئىشلىمىۋىدى ... ؛ ئىشلەپمىدۇق ، ئىشلەپمىدىڭ ، ئىشلەپمىدىڭىز ، ئىشلەپمىدىڭىزلەر ، ئىشلەپمىدى ...

(12) يازغىلىۋاتمەن ، يازغىلىۋاتىمىز ، يازغىلىۋاتسەن ، يازغىلىۋاتسىلەر ، يازغىلىۋاتسىز ، يازغىلىۋاتسىزلەر ، يازغىلىۋاتىدىلا ، يېزىشقىلىۋاتىدىلا ، يېزىشقىلىۋاتسەن ، يازغىلىۋاتىدۇ ؛ يازغىلىۋاتمىمەن ، يازغىلىۋاتامسەن ، يازغىلىۋاتامدۇ * ...
كەتكىلىۋاتمەن ، كەتكىلىۋاتىمىز ، كەتكىلىۋاتسەن ، كەتكىلىۋاتسىلەر ، كەتكىلىۋاتسىز ، كەتكىلىۋاتسىزلەر ، كەتكىلىۋاتىدىلا ، كېتىشكىلىۋاتىدىلا ، كېتىشكىلىۋاتسەن ، كەتكىلىۋاتىدۇ ؛ كەتكىلىۋاتمىمەن ، كەتكىلىۋاتامسەن ، كەتكىلىۋاتامدۇ ...

تۇتقىلىۋاتمەن ، تۇتقىلىۋاتىمىز ، تۇتقىلىۋاتسەن ، تۇتقىلىۋاتسىلەر ، تۇتقىلىۋاتسىز ، تۇتقىلىۋاتسىزلەر ، تۇتقىلىۋاتىدىلا ، تۇتۇشقىلىۋاتىدىلا ، تۇتۇشقىلىۋاتسەن ، تۇتۇشقىلىۋاتىدۇ ؛ تۇتقىلىۋاتمىمەن ، تۇتۇشقىلىۋاتامسەن ، تۇتۇشقىلىۋاتامدۇ ...

كۆرگىلىۋاتمەن ، كۆرگىلىۋاتىمىز ، كۆرگىلىۋاتسەن ، كۆرگىلىۋاتسىلەر ، كۆرگىلىۋاتسىز ، كۆرگىلىۋاتسىزلەر ، كۆرگىلىۋاتىدىلا ، كۆرۈشكىلىۋاتىدىلا ، كۆرۈشكىلىۋاتسەن ، كۆرگىلىۋاتىدۇ ؛ كۆرگىلىۋاتمىمەن ، كۆرگىلىۋاتامسەن ، كۆرگىلىۋاتامدۇ ...

ئىشلىگىلىۋاتمەن ، ئىشلىگىلىۋاتىمىز ، ئىشلىگىلىۋاتسەن ، ئىشلىگىلىۋاتسىلەر ، ئىشلىگىلىۋاتسىز ، ئىشلىگىلىۋاتسىزلەر ، ئىشلىگىلىۋاتىدىلا ، ئىشلەشكىلىۋاتىدىلا ، ئىشلەشكىلىۋاتسەن ، ئىشلىگىلىۋاتىدۇ ؛ ئىشلىگىلىۋاتمىمەن ، ئىشلىگىلىۋاتامسەن ، ئىشلىگىلىۋاتامدۇ ...

(13) يازغىلىۋاتاتتىم ، يازغىلىۋاتاتتۇق ، يازغىلىۋاتاتتىڭ ، يازغىلىۋاتاتتىڭلار ، يازغىلىۋاتاتتىڭىز ، يازغىلىۋاتاتتىڭىزلار ، يازغىلىۋاتاتتىلا ، يېزىشقىلىۋاتاتتىلا ، يېزىشقىلىۋاتاتتىڭ ، يازغىلىۋاتاتتى ؛ يازغىلىۋاتاتتىم ، يازغىلىۋاتاتتىڭ ، يازغىلىۋاتاتتىڭىز ، يازغىلىۋاتاتتىڭىزلار ، يازغىلىۋاتاتتىلا ، كەتكىلىۋاتاتتىم ، كەتكىلىۋاتاتتۇق ، كەتكىلىۋاتاتتىڭ ، كەتكىلىۋاتاتتىڭلار ، كەتكىلىۋاتاتتىڭىز ، كەتكىلىۋاتاتتىڭىزلار ، كەتكىلىۋاتاتتىلا ، كېتىشكىلىۋاتاتتىلا ، كېتىشكىلىۋاتاتتىڭ ، كەتكىلىۋاتاتتى ؛ كەتكىلىۋاتاتتىم ، كەتكىلىۋاتاتتۇق ، كەتكىلىۋاتاتتىڭلار ، كەتكىلىۋاتاتتىڭىز ، كەتكىلىۋاتاتتىڭىزلار ، كەتكىلىۋاتاتتىلا ...

تۇتقىلىۋاتاتتىم ، تۇتقىلىۋاتاتتۇق ، تۇتقىلىۋاتاتتىڭ ، تۇتقىلىۋاتاتتىڭلار ، تۇتقىلىۋاتاتتىڭىز ، تۇتقىلىۋاتاتتىڭىزلار ، تۇتقىلىۋاتاتتىلا ، تۇتۇشقىلىۋاتاتتىلا ، تۇتۇشقىلىۋاتاتتىڭ ، تۇتقىلىۋاتاتتى ؛ تۇتقىلىۋاتاتتىم ، تۇتۇشقىلىۋاتاتتىڭ ، تۇتۇشقىلىۋاتاتتىڭىز ، تۇتۇشقىلىۋاتاتتىڭىزلار ، تۇتۇشقىلىۋاتاتتىلا ...

* بۇ خىل تەشەببۇھ تۈرىنىڭ بولۇشىنىز شەكلى ئانچە قوللىنىلمايدۇ .
。用使大不式形定否的类向意种这

تۇتارمەن ، تۇتارمىز ، تۇتارسەن ، تۇتارسىلەر ، تۇتارسىز ، تۇتارسىزلەر ، تۇتارلا ، تۇتۇشارلا ، تۇتۇشارسەن ، تۇتار ؛ تۇتاس-
مەن ، تۇتاسسىز ، تۇتاسمۇ ؛ تۇتارمەنمۇ ، تۇتارسىزمۇ ، تۇتارمۇ ؛ تۇتاسمەنمۇ ، تۇتاسسىزمۇ ، تۇتاسمۇ ...

كۆرەرمەن ، كۆرەرمىز ، كۆرەرسەن ، كۆرەرسىلەر ، كۆرەرسىز ، كۆرەرلا ، كۆرۈشەرلا ، كۆرۈشەرسەن ، كۆرەر ؛ كۆرەمس-
مىز ، كۆرەمسسىزلەر ، كۆرەمس ؛ كۆرەرمىزمۇ ، كۆرەرسىزلەرمۇ ، كۆرەرمۇ ؛ كۆرەمسسىزمۇ ، كۆرەمسسىزلەرمۇ ،
كۆرەمسۇ ...

ئىشلەرمەن ، ئىشلەرمىز ، ئىشلەرسەن ، ئىشلەرسىلەر ، ئىشلەرسىز ، ئىشلەرسىزلەر ، ئىشلەرلا ، ئىشلەشەرلا ، ئىشلەش-
سەن ، ئىشلەر ؛ ئىشلەسمەن ، ئىشلەسلا ، ئىشلەمس ؛ ئىشلەرمەنمۇ ، ئىشلەرلىمۇ ، ئىشلەرمۇ ، ئىشلەسمەنمۇ ،
ئىشلەسلىمۇ ، ئىشلەسمۇ ...

(21) يازارىدىم ، يازارىدۇق ، يازارىدىڭ ، يازارىدىڭلار ، يازارىدىڭىز ، يازارىدىڭىزلار ، يازارىدىلە ، يېزىشارىدىڭ ،
يازارىدى ؛ يازامسىدىم ، يازامسىدىڭ ، يازامسىدى ... ؛ يازامىدىم ، يازامىدىڭ ، يازامىدى ؛ يازامسىدىم ، يازامسىدىڭ ،
يازامسىدى ...

كېتەرىدىم ، كېتەرىدۇق ، كېتەرىدىڭ ، كېتەرىدىڭلار ، كېتەرىدىڭىز ، كېتەرىدىلە ، كېتەشەرلىدىلە ، كېتەشەرىدىڭ ، كېتە-
دى ؛ كەتمەسىدۇق ، كەتمەسىدىڭلار ، كەتمەسىدى ... ؛ كېتەرمىدۇق ، كېتەرمىدىڭلار ، كېتەرمىدى ؛ كەتمەسىدۇق ، كە-
مەسىدىڭلار ، كەتمەسىدى ...

تۇتارىدىم ، تۇتارىدۇق ، تۇتارىدىڭ ، تۇتارىدىڭلار ، تۇتارىدىڭىز ، تۇتارىدىڭىزلار ، تۇتارىدىلە ، تۇتۇشارىدىڭ ،
تۇتارىدى ؛ تۇتاسمىدىم ، تۇتاسمىدىڭىز ، تۇتاسمىدى ... ؛ تۇتارىدىم ، تۇتارىدىڭىز ، تۇتارىدىم ؛ تۇتاسمىدىم ، تۇتاسمىدى-
ڭىز ، تۇتاسمىدى ...

كۆرەرىدىم ، كۆرەرىدۇق ، كۆرەرىدىڭ ، كۆرەرىدىڭلار ، كۆرەرىدىڭىز ، كۆرەرىدىڭىزلار ، كۆرەرىدىلە ، كۆرۈشەرىدىلە ،
كۆرۈشەرىدىڭ ، كۆرەرىدى ؛ كۆرەرسىدۇق ، كۆرەرسىدىڭىز ، كۆرەرسىدى ... ؛ كۆرەرمىدۇق ، كۆرەرمىدىڭىز ، كۆ-
رەرمىدى ؛ كۆرەرمىدۇق ، كۆرەرمىدىڭىز ، كۆرەرمىدى ...

ئىشلەرىدىم ، ئىشلەرىدۇق ، ئىشلەرىدىڭ ، ئىشلەرىدىڭلار ، ئىشلەرىدىڭىز ، ئىشلەرىدىڭىزلار ، ئىشلەرىدىلە ، ئىشلەشەرىدىلە ،
ئىشلەشەرىدىڭ ، ئىشلەرىدى ؛ ئىشلەسىدىم ، ئىشلەسىدىلە ، ئىشلەسىدى ... ؛ ئىشلەرمىدىم ، ئىشلەرمىدىلە ، ئىشلەر-
مىدى ؛ ئىشلەسىدىم ، ئىشلەسىدىلە ، ئىشلەسىدى ...

(22) يازغۇدەكمەن ، يازغۇدەكمىز ، يازغۇدەكسەن ، يازغۇدەكسىلەر ، يازغۇدەكسىز ، يازغۇدەكسىزلەر ، يازغۇدەكلا ، يېزىشقۇ-
دەكلا ، يېزىشقۇدەكسەن ، يازغۇدەك ؛ يازمىغۇدەكمەن ، يازمىغۇدەكسەن ، يازمىغۇدەك ... ؛ يازغۇدەكمەنمۇ ، يازغۇدەكسەنمۇ ،
يازغۇدەكمۇ ... ؛ يازمىغۇدەكمەنمۇ ، يازمىغۇدەكسەنمۇ ، يازمىغۇدەكمۇ ...

كەتكۈدەكمەن ، كەتكۈدەكمىز ، كەتكۈدەكسەن ، كەتكۈدەكسىلەر ، كەتكۈدەكسىز ، كەتكۈدەكسىزلەر ، كەتكۈدەكلا ، كېتەشكۈ-
دەكلا ، كېتەشكۈدەكسەن ، كەتكۈدەك ؛ كەتمىگۈدەكمىز ، كەتمىگۈدەكسىلەر ، كەتمىگۈدەك ... ؛ كەتكۈدەكمىزمۇ ، كەتكۈدەك-
سىلەرمۇ ، كەتكۈدەكمۇ ... ؛ كەتمىگۈدەكمىزمۇ ، كەتمىگۈدەكسىلەرمۇ ، كەتمىگۈدەكمۇ ...

تۇتقۇدەكمەن ، تۇتقۇدەكمىز ، تۇتقۇدەكسەن ، تۇتقۇدەكسىلەر ، تۇتقۇدەكسىز ، تۇتقۇدەكسىزلەر ، تۇتقۇدەكلا ، تۇتۇشقۇدەكلا ،
تۇتۇشقۇدەكسەن ، تۇتقۇدەك ؛ تۇتمىغۇدەكمەن ، تۇتمىغۇدەكسىز ، تۇتمىغۇدەك ... ؛ تۇتقۇدەكمەنمۇ ، تۇتقۇدەكسىزمۇ ، تۇتقۇ-
دەكمۇ ... ؛ تۇتمىغۇدەكمەنمۇ ، تۇتمىغۇدەكسىزمۇ ، تۇتمىغۇدەكمۇ ...

ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ھەرپلەر بىلەن خەلقئارا ترانسكرىپسىيە
 بەلگىلىرىنىڭ سېلىشتۇرۇلمىسى
 照对标音国际与母字文尔吾维

خەلقئارا ترانسكرىپسىيە بەلگىلىرى 标音国际 4	ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ھەرپلەر 母字文尔吾维 3	خەلقئارا ترانسكرىپسىيە بەلگىلىرى 标音国际 2	ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ھەرپلەر 母字文尔吾维 1
q'	ق	ɑ	ئا
k'	ك	ε	ئە
g	گ	b	ب
ŋ	ڭ	p'	پ
l	ل	t'	ت
m	م	dz	ج
n	ن	tʃ'	چ
h	ھ	x	خ
o	ئو	d	د
u	ئۇ	r	ر
∅	ئۆ	z	ز
y	ئۈ	z	ژ
w	ۋ	s	س
e	ئې	ʃ	ش
i	ئى	ʁ	غ
j	ي	f	ف

دۇنيادىكى تىل ۋە تىل سىستېمىلىرىنىڭ ئۇيغۇرچە - ئىنگلىزچە - خەنزۇچە ناملىرى

称名语汉，语英，语尔吾维的系语和言语各上界世

ئا

语亚尼齐巴阿	Abazinian	ئابازىن تىلى
语兹哈布阿	Abkhazian	ئابخاز تىلى
语什帕阿	Apache	ئاپاش تىلى
语尼钦阿	Achinese	ئاچىننى تىلى
言语诸部东一瓦马达阿	Adamawa - Eastern languages	ئاداماۋا تىلى
语姆格当阿	Adangme	ئادانگم تىلى
语格迪阿	Adygei	ئادىگې تىلى
语霍帕拉阿	Arapaho	ئاراپاخۇ تىلى
语米拉阿	Aramaic	ئارامى تىلى
语达兰阿	Aranda	ئاراندا تىلى
语克瓦拉阿	Arawak	ئاراۋاك تىلى
语亚尼堪劳阿	Araucanian	ئاراۋكانىيە تىلى
语塔龙阿	Arunta	ئارۇنتا تىلى
语姆萨阿	Assamese	ئاسسام تىلى
语恩博尼西阿	Assiniboine	ئاسسىنبوئىن تىلى
语述亚	Assyrian	ئاسۇرى تىلى
语尔法阿	Afar	ئافار تىلى
语斯堪利非阿	Afrikaans	ئافرىكانس تىلى
(安)亚底卡阿	Akkadian	ئاكادىيان تىلى
语里科阿	Acholi	ئاكولى تىلى
语尼格阿	Agni	ئاگنى تىلى
语亚尼巴尔阿	Albanian	ئالبان تىلى
语泰尔阿	Altai	ئالتاي تىلى
言语诸泰尔阿	Altai languages	ئالتاي تىللىرى
语尔卢阿	Alur	ئالۇر تىلى
语申留阿	Aleut	ئالېئوت تىلى
语博姆阿	Ambo	ئامبو تىلى
语拉哈姆阿	Amharic	ئامخار تىلى
语伊尼安	Anyi	ئانىي تىلى
语尔瓦阿	Avar	ئاۋار تىلى
语陀吠阿	Avestan	ئاۋېستا تىلى
语拉马艾	Aymara	ئايمارا تىلى
语努伊阿	Ainu	ئاينۇ تىلى

ئە

语伯拉阿	Arabic	ئەرەب تىلى
语亚尼美亚	Armenian	ئەرمەن تىلى
语疆拜塞阿	Azerbaijani	ئەزەربەيجان تىلى

ب

语伦比巴	Babylonian	بابىلون تىلى
语克塔巴	Batak	باتاك تىلى

语里巴	Bari	بارى تىلى
语巴里巴	Bariba	بارببا تىلى
语林巴	Balinese	بالىن تىلى
语萨巴	Bassa	باسا تىلى
语克斯巴	Basque	باسك تىلى
语尔基什巴	Bashkir	باشقىرد تىلى
语特兰巴	Balante	بالانت تىلى
语卡尔巴	Balkar	بالقار تىلى
语拉巴班	Bambara	بامبارا تىلى
语纳巴	Bahnar	بانا تىلى
语达班	Banda	باندا تىلى
语勒乌巴	Baule	باؤل تىلى
语宁因拜	Baining	باينىنگ تىلى
语支路俾	Baluchi	بەلۇچ تىلى
语伊什拉布	Brahui	براخوي تىلى
语特福克莱布	Blackfoot	بلاكفوت تىلى
语尼塔列布	Breton	برېتون تىلى
语尔普杰搏	Bhojpuri	بوجپۇر تىلى
语多搏	Bodo	بودو تىلى
语比布	Bubi	بۇبى تىلى
语基斯沙鲁布	Burushaski	بۇرۇشاسكى تىلى
语特亚里布	Buryat	بۇريات تىلى
语曼须布	Bushman	بۇشمېن تىلى
语金布	Buginese	بۇگىن تىلى
语亚利加保	Bulgarian	بۇلغار تىلى
语鲁布	Bulu	بۇلۇ تىلى
语依布	Puyi	بۇيى تىلى
语贾贝	Beja	بېجا تىلى
语斯罗俄白	Belorussian	بېلورۇس تىلى
语巴姆别	Bemba	بېمبا تىلى
语拉加孟	Bengali	بېنگال تىلى
语尔哈比	Bihari	بىخار تىلى
语甸緬	Burmese	بىرما تىلى
语里布利布	Bribri	بىرىبرى تىلى
语尔科比	Bikol	بىكول تىلى
语利比	Bhili	بىل تىلى

卐

语戈阿普波	Papago	پاپاگو تىلى
语托门亚皮帕	Papiamento	پاپيامېنتو تىلى
语斯波	Persian	پارس تىلى
语迪科马萨帕	Passamaquoddy	پاسساماكوددى تىلى
语兰帕	Palaung	پالان تىلى
语乌拉帕	Palau	پالاۋ تىلى
语牙板邦	Pampangan	پامپانگان تىلى
语楠西阿邦	Pangasinan	پانگاسىنان تىلى
语亚诺帕	Pnoan	پانوئا تىلى
语尼波	Pawnee	پونى تىلى
语特尤派	Paiute	پايۇت تىلى
语普遮旁	Punjabi	پەنجاب تىلى

语斯旺罗普	Provençal	پرووانسال تىلى
语牙葡葡	Portuguagese	پورتوگال تىلى
语特科波	Pokot	پوكوت تىلى
语兰波	Polish	پولهك تىلى
语图莫斯利玻	Police Moto	پولس موتو تىلى
语佩纳波	Ponapean	پوناپېئان تىلى
言语诸亚西尼利波	Polynesian languages	پولنېزىيە تىللىرى
语图什普	Pashto	پۇشتو تىلى
语迪培	Pedi	پېدى تىلى
语英钦皮	Pidgin	پىدگىن ئىنگلىز تىلى
语马皮	Pima	پىما تىلى

ت

语兰萨巴塔	Tabasaran	تاباساران تىلى
语鞑鞑	Tatar	تاتار تىلى
语克吉塔	Tadzhik	تاجىك تىلى
语拉马胡拉塔	Tarahumara	تاراخۇمارا تىلى
语科斯拉塔	Tarasco	تاراسكو تىلى
语纳卡塔	Tacana	تاكانا تىلى
语基塔—基塔	Taki—Taki	تاكى - تاكى تىلى
语禄加他	Tagalog	تاگالوگ تىلى
语特格齐马塔	Tamazight	تامازىگت تىلى
语提希塔	Tahitian	تاھىتى تىلى
语泰	Thai	تاي تىلى
语尔米泰	Tamil	تەمىل تىلى
语尔茨措	Tzotzil	تزوئزىل تىلى
语尔托尔泽	Tzeltal	تزلتال تىلى
语克鲁特	Trukese	ترۇك تىلى
语威特	Twi	تۋى تىلى
语克纳托托	Totonae	توتوناك تىلى
语罗托	Toro	تورو تىلى
语加通	Tonga	تونگا تىلى
语加汤	Tongan	تونگان تىلى
语瓦托	Towa	توۋا تىلى
语格列阿图	Tuareg	تۇئارېگ تىلى
语土莫阿土	Tuamotu	تۇئاموتۇ تىلى
语皮图	Tupi	تۇپى تىلى
语纳卡尔图	Turkana	تۇركانا تىلى
语侗	Tung	تۇنگ تىلى
语卢图	Tulu	تۇلۇ تىلى
语卡布姆图	Tumbuka	تۇمبۇكا تىلى
言语诸斯古通	Tungusic languages	تۇنگۇس تىللىرى
语瓦图	Tuvinian	تۇۋا تىلى
语斯耳土	Turkish	تۇرك تىلى
言语诸厥突	Turkic languages	تۇركىي تىللار
语曼库土	Turkmen	تۇركمەن تىلى
语达特	Teda	تېدا تىلى
语索泰	Teso	تېسو تىلى
语固卢泰	Telugu	تېلۇگۇ تىلى
语特吉林特	Tlingit	تېلىنگىت تىلى

语奈姆泰	Temne	تېمنا تىلى
语瓦特	Tewa	تېۋا تىلى
语维蒂	Tvi	تۋې تىلى
语藏	Tibetan	تېبەت (زاڭزۇ) تىلى
言语诸缅藏	Tibeto-Burman languages	تېبەت - بېرما تىللىرى
语布提	Tibbu	تېبۇ تىلى
语加宗	Tsonga	تسونگا تىلى
语亚尼里格提	Tigrinya	تىگرىنيا تىلى
雷格提	Tigre	تىگرې تىلى
语瓦蒂	Tiwa	تىۋا تىلى

ج

语雷爪	Jarai	جاراي تىلى
语罗瓦西	Jivaro	جاىۋارو تىلى
语伯拉阿南	SouthArabic	جەنۇبىي ئەرەب تىلى
语卡琼	Jonkha	جونكا تىلى
语家壮	Chuang chia	جۇڭخيا تىلى
语壮	Chuang	جۇاڭزۇ تىلى
语马尔哲	Djerma	جېرما تىلى
语颇景	Chingpaw	جىڭپو تىلى

چ

语加恰	Chagga	چاگا تىلى
语占	Cham	چام تىلى
语罗莫昌	Chamorro	چامورو تىلى
语托克乔	Choctaw	چوكتاۋ تىلى
语维克乔	Chokwe	چوكوۋې تىلى
语尔乔	Chol	چول تىلى
语尔托琼	Chontal	چونتال تىلى
语奇克楚	Chukchi	چۇكچى تىلى
语什瓦楚	Chuwash	چۇۋاش تىلى
语臣车	Chechen	چېچىن تىلى
语克捷	Czech	چېخ تىلى
语基罗切	Cherokee	چېروكى تىلى
语瓦契	Chewa	چېۋا تىلى
语扬尤皮奇	Chipewyan	چىپېۋيان تىلى
语索卡奇	Chichasaw	چىكاساۋ تىلى
语托基奇	Chiquito	چىكىتو تىلى
语加契	Chiga	چىگا تىلى
语廷科尔奇	Chilcotin	چىلكوتىن تىلى
语钦	Chin	چىن تىلى
语特南奇	Chinantec	چىنانتېك تىلى

خ

语察哈	Hatsa	خاتسا تىلى
语皮扎哈	Hadzapi	خادزاپى تىلى
语里拉哈	Harari	خارارى تىلى
语斯卡哈	Khakass	خاكاس تىلى

语家喀	Hakka	خاڪكا تىلى
语哈位哈	Khalkha	خالخا تىلى
语萨豪	Hausa	خاۋسا تىلى
语达海	Haida	خايدا تىلى
语汉	Chinese	خەنزۇ تىلى
言语诸藏汉	Sino-Tibetan languages	خەنزۇ - تىبەت تىللىرى
语霍	Ho	خو تىلى
语皮河	Hopi	خوپى تىلى
语督屯霍	Hottentot	خوتتېنتوت تىلى
语特斯亚胡	Huastec	خۇئاست تىلى
语赫赫	Hehe	خېخې تىلى
语罗里赫	Herero	خېرېرو تىلى
语湘	Hsiang	خىسيانگ تىلى
د		
语麦丹	Danish	دات (دانىش) تىلى
语金尔达	Dargin	دارغىن تىلى
语巴姆戈达	Dagomba	داگومبا تىلى
言语诸达维拉德	Dravidian languages	دراۋىد تىللىرى
语拉阿杜	Duala	دۇئالا تىلى
语界世	Esperanto	دۇنيا تىلى
语华拉特	Delaware	دېلاۋارې تىلى
语卡丁	Dinka	دىنكا تىلى
语拉奥迪	Dyola	دىئولا تىلى
语拉乌迪	Dyula	دىئولا تىلى
ر		
语坦斯贾拉	Rajasthani	راجاستانى تىلى
语曼罗-托拉	Rhaeto-Romanic	راتو - رومان تىلى
语加通罗拉	Rarotongan	راروتونگان تىلى
语斯曼罗	Romansch	رومانس تىلى
语亚尼马罗	Rumanian	رومان تىلى
语俄	Russian	رۇس تىلى
语迪隆	Rundi	رۇندى تىلى
语达旺卢	Ruanda	رۋاندا تىلى
语德雷	Rhade	رېددى تىلى
语安菲瑞	Riffian	رىففىيان تىلى
ز		
语特波扎	Zapotec	زاپوتېك تىلى
语德赞	Zande	زاندې تىلى
语基佐	Zoque	زوكۇي تىلى
语鲁祖	Zulu	زۇلۇ تىلى
语尼宗	Zuni	زۇنى تىلى

س

语霍萨	Saho	ساخو تىلى
语尔拉萨	Salar	سالار تىلى
语拉萨	Sara	سارا تىلى
语卡马拉萨	Saramacca	ساراماكا تىلى
语丁撒	Sardinian	ساردىن تىلى
语兰马萨	Samaran	ساماران تىلى
语亚摩萨	Samoaan	ساموئا تىلى
言语诸特米闪	Semitic languages	سامى تىللىرى
语利塔桑	Santali	ساتتالى تىلى
语维达散	Sandawe	سانداۋې تىلى
语梵	Sanskrit	سانسكرىت تىلى
语戈桑	Sango	سانگو تىلى
语拉瓦萨	Savara	ساۋارا تىلى
言语诸夫拉斯	Slavic languages	سلاۋىيان تىللىرى
语克伐洛斯	Slovak	سلوۋاك تىلى
语亚尼文洛斯	Slovenian	سلوۋېنىيە تىلى
语亚希姆策	Tsimisian	سىمىشان تىلى
语里希瓦斯	Swahili	سۋاخېلى تىلى
语土威斯	Swazi	سۋازى تىلى
语纳瓦茨	Tswana	سۋانا تىلى
语苏	Sioux	سيوكس تىلى
语托索	Sotho	سوتو تىلى
语拉索	Sora	سورا تىلى
语布索	Sorbian	سورب تىلى
语里马索	Somali	سومالى تىلى
语森姆索	Thompson	سومپسون تىلى
语加宋	Thonga	سونگا تىلى
语盖宋	Songhai	سونگاي تىلى
语凯宁索	Soninke	سونىنكى تىلى
语苏苏	Susu	سۇسۇ تىلى
语马库苏	Sukuma	سۇكۇما تىلى
语他巽	Sundanese	سۇندا تىلى
语当塞	Sedang	سېداڭ تىلى
语亚维乐塞	Serbian	سېرب تىلى
亚地罗克—亚维尔塞	Serbo—Croatian	سېرب - كروۋات تىلى
语尔列谢	Serer	سېرېر تىلى
语亚西卡塞	Circassian	سېكاسىيا تىلى
语普库尔塞	Selkup	سېلكۇپ تىلى
语尔诺密森	Seminole	سېمېنول تىلى
语佛努塞	Senufo	سېنۇفو تىلى
语卡内塞	Seneca	سېنېكا تىلى
语莫达锡	Sidamo	سىدامو تىلى
语赛普吉	Romany	سىگان تىلى
语德信	Sindhi	سىند تىلى
语罗伽僧	Sinhalese	سىنگال تىلى

ش

语掸

Shan

شان تىلى

语亚维沙	Shawia	شاؤويه تىلى
语延夏	Cheyenne	شاين تىلى
语兰格苏	Scottish	شوتلاند تىلى
语尼肖肖	Shoshone	شوشونى تىلى
语克卢施	Shilluk	شلوك تىلى
语赫卢什	Shluk	شلوه تىلى
语纳绍	Shona	شونا تىلى
语普活斯舒	Shuswap	شوسواپ تىلى
语瑞典	Swedish	شۋېد تىلى
语伯锡	Sibo	شبه تىلى
ف		
西尔法	Farsi	فارسى تىلى
语斯罗法	Faroese	فاروئېس تىلى
语芳	Fang	فالڭ تىلى
语洛卡纳法	Fanakalo	فاناكالو تىلى
语蒂芳	Fanti	فانتى تىلى
语法	French	فرانسوز تىلى
语亚西里弗	Frisian	فريسييا تىلى
语亚利留弗	Friulian	فريئوليا تىلى
语德海特拉弗	Flathead	فلاتخېئاد تىلى
语兰佛	Flemish	فلاماند (فلمېش) تىلى
语斯克福	Fox	فوكس تىلى
语丰	Fon	فون تىلى
语尔富	Fur	فور تىلى
语闽	Fukienese	فۇكېنې تىلى (مىن تىلى)
语尼拉弗	Fulani	فۇلانى تىلى
语济斐	Fijian	فمىجى تىلى
语宾律菲	Pilipino	فمىلېپىن تىلى
语兰芬	Finnish	فىن تىلى
言语诸尔戈乌兰芬	Finno-Ugric languages	فىن - ئۇگۇر تىللىرى
ق		
语伊恰拉卡	Karachi	قارا چاي تىلى
语克帕尔卡拉卡	Kara-kalpak	قارا قالپاق تىلى
语克萨哈	Kazakh	قازاق تىلى
语克梅尔卡	Kalmyk	قالماق تىلى
语克梅库	Kumyk	قۇمىق تىلى
语斯吉尔吉	Kirgiz	قىرغىز تىلى
ك		
语达尔巴卡	Kabardian	كاباردىن تىلى
语尔布卡	Kabre	كابرى تىلى
语列布卡	Kabyle	كابۇلى تىلى
语尔卡贝卡	Cabecar	كابېكار تىلى
语隆泰加	Catalan	كاتالان تىلى
语泰卡	Kate	كاتې تىلى
语多卡	Caddo	كاددو تىلى

语琼莫拉卡	Karamojong	كاراموجولڭ تىلى
语厄里卡	Carrier	كاررئېر تىلى
语伦克	Karen	كارېن تىلى
语比勒加	Carib	كارىب تىلى
语西卡	Khasi	كاسى تىلى
语布舒卡	Kashubian	كاشۇب تىلى
语尔凯奇克卡	Cakchiquel	كاكچىكېل تىلى
语巴姆卡	Kamba	كامبا تىلى
语柬	Cambodian	كامبودژا تىلى
语尔达察堪	Kamchadal	كامچادال تىلى
语雷纳卡	Kanarese	كانارى تىلى
语奥	Cantonese	كانتون تىلى
语里努卡	Kanuri	كانۇرى تىلى
语佉语	Kawa	كاۋا تىلى
言语诸索加高	Cau casian languages	كاۋكاز تىللىرى
语棉高	Khmer	كخمېر تىلى
语亚地罗克	Croatian	كروتىن تىلى
语鲁克	Kru	كرۇ تىلى
语劳克	Crow	كروۋ
语里克	Cree	كرى تىلى
语克雷克	Creek	كريك تىلى
语法耳奥里克	French Creole	كريبول فرانسۇز تىلى
语奥里克	Krio	كريبو تىلى
语思马拉克	Klamath	كلاماز تىلى
语尔特丘活克	Kwakiutl	كۋاكىۋتل تىلى
语尔米什克	Kashmiri	كەشمىر تىلى
语特科	Coptic	كوپت تىلى
库尔科	Korku	كوركو تىلى
语什尼科	Cornish	كورنىش تىلى
语克鲁库	Kurukh	كۇرۇك تىلى
语鲜朝	Korean	كورىيە تىلى
语克亚里科	Koryak	كورىياك تىلى
语萨柯	Xhosa	كوسا تىلى
语彻曼科	Comanche	كومانچې تىلى
语米科	Komi	كومى تىلى
语尼坎孔	Konkani	كونكانى تىلى
语果刚	Kongo	كونگو تىلى
语德尔库	Kurdish	كۇرد تىلى
语纳库	Cuna	كۇنا تىلى
语亚楚凯	Quechua	كۇئېچۋا تىلى
语伊库	Kui	كۇي تىلى
语务宿	Cebuano	كېبۇ تىلى
语特凯	Ket	كېت تىلى
语钦克	Kachin	كېچىن تىلى
语里瓦尔克	Kherwari	كېرۋارى تىلى
语萨雷凯	Keresan	كېرېسان تىلى
语奇克凯	Kekchi	كېكچى تىلى
语列培克	Kpelle	كېپېلې تىلى
语巴图基	Kituba	كىتۇبا تىلى
语切基	Quiche	كىچى تىلى
语西基	Kissi	كىسى تىلى

语犹库吉	Kikuyu	كىكۇيۇ تىلى
语加基	Kiga	كىگا تىلى
语杜崩姆基	Kimbundu	كىمبۇندۇ تىلى
语纳瓦格思基	Kingwana	كىنگۇانا تىلى
语瓦奥基	Kiowa	كىئوۋا تىلى
语怀基	Kiwai	كىۋاي تىلى

ئ

语加	Ga	گا تىلى
语罗加	Garo	گارو تىلى
语亚西利加	Galician	گالتسىيە تىلى
语达干	Ganda	گاندا تىلى
语拉盖	Galla	گالا تىلى
语亚巴格	Gbaya	گبايا تىلى
语亚吉鲁格	Georgian	گروزىن تىلى
语博列格	Grebo	گرېبو تىلى
语腊希	Greek	گرېك تىلى
语拉果	Gola	گولا تىلى
语兰荷	Dutch	گوللاند تىلى
语迪刚	Gondi	گوندى تىلى
语尼拉瓜	Guarani	گۇارانى تىلى
语米伊瓜	Guaymi	گۇايمى تىلى
语特拉吉古	Gujarati	گۇجارات تىلى
语格拉古	Gurago	گۇراگى تىلى
语马尔古	Gurma	گۇرما تىلى
语吉	Ge	گې تىلى
语德	German	گېرمان تىلى
语兹吉	Geez	گېز تىلى
语苏吉	Gisu	گىسۇ تىلى
语尔盖	Gaelic	گېل تىلى
语特伯尔吉	Gilbertese	گىلبېرت تىلى
语克亚利吉	Gilyak	گىلياك تىلى

ل

语普拉	Lappish	لاپ تىلى
语亚维脱拉	Latvian	لاتۋىيە تىلى
语丁拉	Latin	لاتىن تىلى
语祜拉	Lahu	لاخۇ تىلى
语廷拉	Ladin	لادىن تىلى
语诺迪拉	Ladino	لادىنو تىلى
语克拉	Lak	لاك تىلى
语特穆拉	Lamut	لامۇت تىلى
语戈兰	Lango	لانگو تىلى
语达思拉	Lahnda	لاھىندا تىلى
语挝老	Lao	لائوس تىلى
语科图罗	Lotuko	لوتۇكو تىلى
语兹洛	Lozi	لوزى تىلى
语马洛	Loma	لوما تىلى
语罗罗	Lolo	لولو تىلى

语巴鲁	Luba	لۇبا تىلى
语萨卢	Lusatian	لۇسا تىلى
语谢卢	Lushei	لۇشېي تىلى
语拉巴格卢	Lugbara	لۇگبارا تىلى
语达隆	Lunda	لۇندا تىلى
语奥卢	Luo	لۇئو تىلى
语纳埃卢	Lwena	لۇېنا تىلى
语普莱	Lepcha	لېپۇ تىلى
语金兹莱	Lezgin	لېزگىن تىلى
语卡伦	Lenca	لېنكا تىلى
语宛陶立	Lithuanian	لېتۋا تىلى
语傈僳	Lisu	لېسۇ تىلى
语特厄卢利	Lilloot	لېلوئېت تىلى
语拉加林	Lingala	لېنگالا تىلى
语堡森卢	Luxembourgian	لېوكسېمبۇرگ تىلى
۴		
语巴马	Maba	مابا تىلى
语莱贝塔马	Matabele	ماتابېل تىلى
语加斯加达马	Malagasy	ماداگاسقار (مالاگاس) تىلى
语拉都马	Madurese	مادۇرا تىلى
语迪马	Madi	مادى تىلى
语王拉马	Maranao	ماراناۋ تىلى
语蒂拉马	Marathi	ماراتھى تىلى
语尔绍马	Marshallese	مارشال تىلى
语斯萨克马	Marquesan	ماركېز تىلى
语里马	Mari	مارى تىلى
语德林马	Marind	مارىندى تىلى
语特扎马	Mazatec	مازاتېك تىلى
语华扎马	Mazahua	مازاخۇئا تىلى
语依萨马	Masai	ماسائى تىلى
语德孔马	Makonde	ماكوند تىلى
语阿库马	Makua	ماكۇئا تىلى
语顿基马	Macedonian	ماكېدون تىلى
语伊加马	Magahi	ماگائى تىلى
语图贝芒	Mangbetu	ماڭبېتۇ تىلى
言语诸亚西尼利波—来马	Malayo—poly—nesian languages	مالاي - پولونېزىيە تىللىرى
语来马	Malay	مالاي تىلى
语姆拉亚拉马	Malayualam	مالايلام تىلى
语他耳马	Maltese	مالتا تىلى
语夫代尔马	Maldivian	مالدىۋى تىلى
语凯林马	Malinke	مالىنكى تىلى
语曼	Mam	مام تىلى
语满	Manchu	مانچۇ تىلى
话官	Mandarin	ماندارىن تىلى
语哥丁曼	Mandingo	ماندىنگو تىلى
语斯克曼	Manx	مانكس تىلى
语利毛	Maori	ماۋرى تىلى
语雅玛	Maya	مايا تىلى
语利蒂迈	Maithili	مايسلى تىلى

语约马	Mayo	مايو تىلى
姆布姆	Mbum	مېۈم تىلى
语杜崩姆	Mbundu	مېۈندۇ تىلى
语苗	Miao(Meo)	مياۋ تىلى
语图莫	Motu	موتۇ تىلى
语克霍莫	Mohawk	موخاۋك تىلى
语维哈莫	Mohave	موخاۋې تىلى
语亚维多尔莫	Mordvian	موردۋا تىلى
语雷莫	More	مورې تىلى
言语诸古蒙	Mongolian languages	موڭغۇل تىللىرى
语古蒙	Mongolian	موڭغۇل تىلى
语亚维达尔摩	Moldavian	مولداۋا تىلى
语孟	Mon	مون تىلى
语戈蒙	Mongo	مونگو تىلى
语米尔穆	Murmi	مۇرمى تىلى
语金门	Murngin	مۇرىنگىن تىلى
语里达蒙	Mundari	مۇندارى تىلى
语塞梅	Meithei	مېسې تىلى
语猛	Muong	مېڭ تىلى
语得门	Mende	مېندې تىلى
语托基斯米	Miskito	مىسكىتو تىلى
语及埃	Egyptian	مىسىر تىلى
语特斯克米	Mixtec	مىكستېك تىلى
语斯克米	Mixe	مىكسى تىلى
语克马克米	Micmac	مىكماك تىلى
语包卡南米	MinangKabau	مىناڭكاباۋ تىلى

ن

语克蒂茨阿—蒂尤	Nahuatl	ناخۇئاتىل (يوت - ئازتېك) تىلى
语皮卡斯纳	Naskapi	ناسكاپى تىلى
语西纳	Nakhi	ناشى تىلى
语马纳	Nama	ناما تىلى
语奈纳	Nanai	ناناي تىلى
语迪南	Nandi	ناندې تىلى
语伐那	Navajo	ناۋاجو تىلى
语鲁	Nauruan	ناۋرۇ تىلى
语列别德恩	Ndebele	ندىبېلې تىلى
语列科思	Nkole	نكولى تىلى
语桑纳牙	Nganasan	نگاناسان تىلى
语威挪	Norwegian	نورۋېگىيە تىلى
语盖诺	Nogai	نوغاي تىلى
语卡特努	Nootka	نوۋوتكا تىلى
语怒	Nung	نۇ تىلى
语亚比努	Nubian	نۇبىيان تىلى
语培努	Nupe	نۇپې تىلى
语尔埃努	Nuer	نۇئېر تىلى
语尔泊尼	Nepali	نېپال تىلى
语塞尔佩兹内	Nez perce	نېزپېرسې تىلى
语茨涅涅	Nenets	نېنېتس تىلى
语里瓦内	Newari	نېۋارى تىلى

语巴科尼	Nicobarese	نېكوبار تىلى
语拉博宁	Nimboran	نېمبوران تىلى
语兹维姆亚尼	Nyamwezi	نيامۋېز تىلى
语列科昂尼	Nyankole	نيانكولې تىلى
语加昂尼	Nyanja	نيانجا تىلى
语罗约尼	Nyoro	نيورو تىلى
语克尤尼	Niukh	نيۇك تىلى
语埃纽	Niuean	نيۇئې تىلى
•		
言语诸特米闪—特米含	Hamito—Semitis languages	ھام - سامىي تىللىرى
语夷威夏	Hawaiian	ھاۋاي تىلى
语来伯希	Hebrew	ھېبرېۋ (ئىبراي) تىلى
语地印	Hindi	ھىند تىلى
语坦斯度印	Hindustani	ھىندىستان تىلى
言语诸欧印	Indo—European languages	ھىند - ياۋروپا تىللىرى
语农盖利希	Hiligaynon	ھىلىگاينون تىلى
•		
ئو		
语克台兹阿—托乌	Uto—Aztecan	ئوتو - ئازتېك تىلى
语米托奥	Otomi	ئوتومى تىلى
语华布杰奥	Ojibwa	ئوجىبۋا تىلى
语尔杜奥	Odul	ئودۇل تىلى
语昂拉奥	Oraon	ئورائۇن تىلى
语都尔乌	Urdu	ئوردۇ تىلى
语洛科罗奥	Orokolo	ئوروكولو تىلى
语亚里奥	Oriya	ئورىيا تىلى
语哲萨奥	Osage	ئوساگې تىلى
语克恰斯奥	Ostyak	ئوستياك تىلى
语梯塞奥	Ossetian	ئوسسېتىن تىلى
语干纳卡奥	Okanagan	ئوكاناگان تىلى
语塔登西克奥	Occidental	ئوكسىدېنتال تىلى
语哈马奥	Omaha	ئوماخا تىلى
语达奈欧	Oneida	ئونىيدا تىلى
语特乌	Ute	ئويت تىلى
•		
ئو		
语特穆德乌	Udmurt	ئۇدمۇرت تىلى
言语诸泰尔阿—尔位乌	Ural—Altaic languages	ئۇرال - ئالتاي تىللىرى
语博霍尔乌	Urhobo	ئۇرخوبو تىلى
语兰克乌	Ukrainian	ئۇكرائىن تىلى
言语诸乐戈乌	Ugric languages	ئۇگۇر تىللىرى
语杜崩姆乌	Umbundu	ئۇمبۇندۇ تىلى
语亚维乌	Uvea	ئۇۋېئا تىلى
语尔吾维	Uigur	ئۇيغۇر تىلى

ئۆ

语克别兹乌	Uzbek	ئۆزبېك تىلى
-------	-------	-------------

ۋ

语佤	Wa	ۋا تىلى
语伊瓦	Vai	ۋائى تىلى
语克恰沃	Votyak	ۋوتياك تىلى
语尔古沃	Vogul	ۋوگۇل تىلى
语克普拉沃	Volapuk	ۋولاپۇك تىلى
语夫洛沃	Wolof	ۋولوف تىلى
语吴	Wu	ۋۇ تىلى
语南越	Vietnamese	ۋيېتنام تىلى
语利牙匈	Hungarian	ۋېنگېر (ھۇنگار) تىلى
语土尔威	Welsh	ۋېلس تىلى
语达文	Venda	ۋېندا تىلى
语鄢沙米	Visayan	ۋىسايان تىلى
语戈贝尼温	Winnebago	ۋىننېباگو

ئې

语多埃	Edo	ئېدو تىلى
语斯尔埃	Erse	ئېرس تىلى
语亚尼沙爱	Estonian	ئېستون تىلى
语摩基斯爱	Eskimo	ئېسكىمو تىلى
语克菲埃	Efik	ئېفىك تىلى
言语诸亚比俄塞埃	Ethiopic languages	ئېفىئوپىيە تىللىرى
语加思	Enga	ئېنگا تىلى
语茨内埃	Enets	ئېنېتس تىلى
语维埃	Ewe	ئېۋې تىلى
语文埃	Even	ئېۋىن تىلى
语基文埃	Evenki	ئېۋىنكى تىلى

ئى

语博伊	Ibo	ئىبو تىلى
语奥比比伊	Ibibio	ئىبىبىئو تىلى
语利大意	Italian	ئىتالىيان تىلى
语门特伊	Itelmen	ئىتېلمېن تىلى
语卓伊	Ijaw (Ijo)	ئىجو تىلى
语马多伊	Idoma	ئىدوما تىلى
语兰尔爱	Irish	ئىرلاند تىلى
语牙班西	Spanish	ئىسپان تىلى
语冰	Icelandic	ئىسلاند تىلى
语特罗戈伊	Igorot	ئىگوروت تىلى
语诺卡洛伊	Ilocano	ئىلوكانو تىلى
语英	English	ئىنگلىز تىلى

语什古印

Ingush

ئىنگۇش تىلى

يا

语姆比雅	Yabim	يابىم تىلى
语日	Japanese	ياپون تىلى
语普雅	Yapese	ياپۇ تىلى
语哇爪	Javanese	ياۋا تىلى
语奥亚	Yao	يائو تىلى
语特库雅	Yakut	ياقۇت تىلى
语马基雅	Yakima	ياكىما تىلى
语瑶	yao	يائو تىلى
语德耶莫萨—塞尼叶	yenisei—samoyed	يەنسەي - سامويېد تىلى
语克恰斯奥—塞尼叶	Yenisei—Ostyak	يەنسەي - ئوستياك تىلى
语巴鲁约	Yoruba	يورۇبا تىلى
语坦卡尤	yucatec	يۇكاتان تىلى
语吉卡尤	Yukagir	يۇكاگىر تىلى
语马尤	Yuma	يۇما تىلى
语地依	Yiddish	يىدىش تىلى

ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى ئارۇز ۋەزنىنىڭ بەھەرلىرى 律格的诗孜鲁阿中歌诗尔吾维

勒维塔
德狄马
特色巴
尔非瓦
勒米卡
吉扎哈
孜贾拉
勒马拉
赫里萨蒙
里扎木
普扎塔克木
斯塔吉木
里萨
夫非哈
卜里卡塔木
克里达塔木
德锹贾
勒克沙木
卜里卡
勒克萨

تەۋىل بەھرى
مەدد بەھرى
بەست بەھرى
ۋافىر بەھرى
كامىل بەھرى
ھەزەج بەھرى
رەجەز بەھرى
رەمەل بەھرى
مۇنەسەھ بەھرى
مۇزارىئ بەھرى
مۇقتەزەپ بەھرى
مۇجتەس بەھرى
سەرىئ بەھرى
خەفىق بەھرى
مۇتەقارىب بەھرى
مۇتەدارىك بەھرى
جەدد (غەرىب) بەھرى
مۇشاكىل بەھرى
قەرىب بەھرى
ساكىل بەھرى

بۇلاردىن جەدد بەھرى، قەرىب بەھرى، مۇشاكىل بەھرىنى ئەرەبلەر قوللانمايدۇ، تەۋىل، مەدد، بەست، ۋافىر، كامىل بەھرىنى پارسلار بەك ئاز قوللىنىدۇ. ئۇيغۇر شېئىرىيىتى بولۇپمۇ چاغاتاي ئەدەبىياتى دەۋرىدە پارس ئەدەبىياتىنىڭ تەسىرى ئارقىسىدا بۇ بەھرىلەرنى خالىغانچە قوللانغان.

的人斯波律格勒米卡·尔非瓦·特色巴·德狄马·勒维塔。用使不人伯拉阿律格勒克沙木·卜里卡·德狄贾中其。
。泛广用运响影的学文斯波受期时学文台合察是别特中歌诗尔吾维在。少率使用

ئارۇز ۋەزنىدىكى ھەرقايسى بەھرىلەرنى تەشكىل قىلىدىغان جۈز (بۆلەك) لەر
分成的律格种各歌诗孜鲁阿成组

号符写书	يېزىق يۆنىلىشى بويىچە بەلگىسى	جۈز (بۆلەك) لەر	分成
	-	فە:	
	-	فە؟	
	-	فا:	
	- -	فەئلان	
	- -	فەئلون	
	v -	فەئلۇ	
	- v	فەئەل	
	- v	فەئۇل	

بېزىق يۆنىلىشى بويىچە بەلگىسى 号符写书	جۈز (بۆلەك) لەر 分成
- - -	مەفتو : لان
- - -	مەفتو : لۇن
v - -	مەفتو : لۇ
- v -	فا : ئىلان
- v -	فا : ئىلات
- v -	فا : ئىلۇن
- - v	فە ئۇ : لان
- - v	فە ئۇ : لۇن
- - v	مەفا : ئىل
- v v	فەئىلۇن
- v v	فەئىلان
v - v	فە ئۇ : لۇ
v - - -	مەفتو : لا : تۇ
- v - -	مۇستەفئىلان
- v - -	مۇستەفئىلۇن

بېزىق يۆنىلىشى بويىچە بەلگىسى 号符写书	جوز (بۆلەك) لەر 分成
- - v -	فا : ئىلىيان
- - v -	فا : ئىلا : تۇن
- v v -	مۇقتەئىلان
- v v -	مۇقتەئىلۇن
v - v -	فا : ئىلا : تۇ
- v - v	مەفا : ئىلۇن
- v - v	مەفا : ئىلان
- - - v	مەفا : ئىلۇن
- - - v	مەفا : ئىيلان
v - - v	مەفا : ئىيلۇ
- - v v	فە ئىلا : تۇن
- - - v	فە ئىلىيان
v - v v	فە ئىلا : تۇ
- v v v	فە ئىلە تان
- v v v	فە ئىلە تۇن

يۇلتۇزلار ۋە بۇرجلار

宫二十道黄与群星

1. يۇلتۇزلار تۈركۈمى

座星

座坛天	ئارا يۇلتۇز تۈركۈمى
座鹅天	ئاققۇ يۇلتۇز تۈركۈمى
座龙天	ئەجدىھا يۇلتۇز تۈركۈمى
座子狮	شىر يۇلتۇز تۈركۈمى
座蝎天	چايان يۇلتۇز تۈركۈمى
座麟麒	قىمات يۇلتۇز تۈركۈمى
座尺矩	بۇلۇڭمېتىر يۇلتۇز تۈركۈمى
座狼豺	بۆرە يۇلتۇز تۈركۈمى
座鹰天	بۈركۈت يۇلتۇز تۈركۈمى
座虎蝎	پاتمىچۇق يۇلتۇز تۈركۈمى
座夫牧	پادىچى يۇلتۇز تۈركۈمى
座女仙	پەرى يۇلتۇز تۈركۈمى
座仙英	پېرسىي يۇلتۇز تۈركۈمى
座雀孔	توز يۇلتۇز تۈركۈمى
座兔天	توشقان يۇلتۇز تۈركۈمى
座鹤天	تۇرنا يۇلتۇز تۈركۈمى
座狸狐	تۈلكە يۇلتۇز تۈركۈمى
座镜远望	تېلېسكوپ يۇلتۇز تۈركۈمى
座羯摩	جەدى يۇلتۇز تۈركۈمى
座燕天	جەننەت قۇشى يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼南	جەنۇبىي بېلىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座冕南	جەنۇبىي تاج يۇلتۇز تۈركۈمى
座极南	جەنۇبىي قۇتۇپ يۇلتۇز تۈركۈمى
座字十南	جەنۇبىي كرىست يۇلتۇز تۈركۈمى
座角三南	جەنۇبىي ئۈچ بۇلۇڭ يۇلتۇز تۈركۈمى
座子双	جەۋزا يۇلتۇز تۈركۈمى
座熊犬	چوڭ ئېيىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座犬大	چوڭ ئىت يۇلتۇز تۈركۈمى
座蛇巨	چوڭ يىلان يۇلتۇز تۈركۈمى
座蝇苍	چىۋىن يۇلتۇز تۈركۈمى
座虫	خامبېلىئون يۇلتۇز تۈركۈمى
座瓶宝	دەلۋە يۇلتۇز تۈركۈمى
座马飞	دۇلدۇل يۇلتۇز تۈركۈمى
座豚海	دېلفىن يۇلتۇز تۈركۈمى
座家绘	رەسسام يۇلتۇز تۈركۈمى

座豹鹿	زىراپە يۇلتۇز تۈركۈمى
座钟时	سائەت يۇلتۇز تۈركۈمى
座蟹巨	قىسقۇچپاقا يۇلتۇز تۈركۈمى
座牛金	سوۋر يۇلتۇز تۈركۈمى
座蛇水	سۇ يىلىنى يۇلتۇز تۈركۈمى
座发后	سۈمبۈل چاچ يۇلتۇز تۈركۈمى
座女室	سۈنبۈلە يۇلتۇز تۈركۈمى
座鳳凤	سۈمۈرغ يۇلتۇز تۈركۈمى
座王仙	سېغىي يۇلتۇز تۈركۈمى
座罟网	سېتىكا يۇلتۇز تۈركۈمى
座仪份六	سېكىستانت يۇلتۇز تۈركۈمى
座马人半	سېنتاۋر يۇلتۇز تۈركۈمى
座规圆	سىر كۈل يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼剑	شەمشەر بېلىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座冕北	شىمالىي تاج يۇلتۇز تۈركۈمى
座鸦乌	قاغا يۇلتۇز تۈركۈمى
座牌盾	قالقان يۇلتۇز تۈركۈمى
座马人	قەۋس يۇلتۇز تۈركۈمى
座爵巨	قۇمرا يۇلتۇز تۈركۈمى
座鵠杜	كاككۇك يۇلتۇز تۈركۈمى
座后仙	كاسسىئوپىيە يۇلتۇز تۈركۈمى
座底船	كارىنا يۇلتۇز تۈركۈمى
座鸽天	كەپتەر يۇلتۇز تۈركۈمى
座盘罗	كومپاس يۇلتۇز تۈركۈمى
座尾船	كېمە قۇيرۇق يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼鲸	كىت يۇلتۇز تۈركۈمى
座马小	كىچىك ئات يۇلتۇز تۈركۈمى
座子狮小	كىچىك شىر يۇلتۇز تۈركۈمى
座熊小	كىچىك ئېيىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座犬小	كىچىك ئىت يۇلتۇز تۈركۈمى
座仙武	گېركۈلېس يۇلتۇز تۈركۈمى
座琴天	لىرا يۇلتۇز تۈركۈمى
座猫天	مۈشۈك يۇلتۇز تۈركۈمى
座案山	مېنىسا يۇلتۇز تۈركۈمى
座秤天	مىزان يۇلتۇز تۈركۈمى
座镜微显	مىكروسكوپ يۇلتۇز تۈركۈمى
座筒唧	ناسوس يۇلتۇز تۈركۈمى
座夫御	ھارۋىكەش يۇلتۇز تۈركۈمى
座羊白	ھەمەل يۇلتۇز تۈركۈمى

座夫玉	ھەيكەلتاراش يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼双	ھوت يۇلتۇز تۈركۈمى
座炉天	ئوچاق يۇلتۇز تۈركۈمى
座犬猎	تايغان يۇلتۇز تۈركۈمى
座户猎	ئوۋچىلار يۇلتۇز تۈركۈمى
座箭天	ئوقيا يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼飞	ئوچار بېلىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座角三	ئۈچ بۇلۇڭ يۇلتۇز تۈركۈمى
座江波	ئېرىدان يۇلتۇز تۈركۈمى
座具雕	ئىسكىنە يۇلتۇز تۈركۈمى
座安第印	ئىندىئان يۇلتۇز تۈركۈمى
座帆船	يەلكەن يۇلتۇز تۈركۈمى
座蛇长	يىلان يۇلتۇز تۈركۈمى
座夫蛇	يىلانچى يۇلتۇز تۈركۈمى

2. يۇلتۇزلار سىستېمىسى

系星

系星龙天	ئەجدىھا يۇلتۇزلار سىستېمىسى
系星重双子狮	شەر قوش يۇلتۇزلار سىستېمىسى
群星星次女仙	پەرى ئىككىنچى ئاساسىي يۇلتۇز سىستېمىلىرى گۇرۇپپىسى
系星女仙	پەرى يۇلتۇزلار سىستېمىسى
云麦大	چوڭ ماگېللان بۇلۇتى
系星帽草	چىغ قالپاق يۇلتۇزلار سىستېمىسى
系星重五芬蒂斯	ستېفان بەشلىك يۇلتۇزلار سىستېمىسى
系星重六特弗赛	سېفېرت ئالتىلىك يۇلتۇزلار سىستېمىسى
团系星发后	سۇمبۇل چاچ يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
团系星超女室	سۇنبۇلە ئادەتتىن تاشقىرى يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
团系星女室	سۇنبۇلە يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
团系星冕北	شىمالىي تاج يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
系星状涡	قۇيۇنسىمان يۇلتۇزلار سىستېمىسى
云麦小	كىچىك ماگېللان بۇلۇتى
系星熊小	كىچىك ئېيىق يۇلتۇزلار سىستېمىسى
团系星仙武	گېركۇلېس يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
云伦哲麦	ماگېللان بۇلۇتى
1 伊费马	ماففېي 1
2 伊费马	ماففېي 2
系星夫玉	ھەيكەلتاراش يۇلتۇزلار سىستېمىسى
系星炉天	ئوچاق يۇلتۇزلار سىستېمىسى

3. يۇلتۇزلار توپى

团星

团星鬼
 协星马人半一蝎天
 团星熊大
 团星牛金
 团星毕
 群星毕
 团星大仙武
 集星户猎
 群星夫霍特斯奥
 团星昴
 团星 a 仙英
 团星 h 仙英
 团星 x 仙英

ئالۋاستى يۇلتۇزلار توپى
 چايان - سېنتاۋر يۇلتۇزلار جەمئىيىتى
 چوڭ ئېيىق يۇلتۇزلار توپى
 سەۋر يۇلتۇزلار توپى
 شولا يۇلتۇزلار توپى
 شولا يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 گېركۇلبس چوڭ يۇلتۇزلار توپى
 ئوۋچىلار يۇلتۇزلار يىغىلمىسى
 ئوستېرخوف يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 ئۈكەر يۇلتۇزلار توپى
 پېرسېي a يۇلتۇزلار توپى
 پېرسېي h يۇلتۇزلار توپى
 پېرسېي x يۇلتۇزلار توپى

4. ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى

群星流

群星流龙天
 群星流子狮
 群星流麟麒
 群星流拉比
 群星流夫牧
 群星流女仙
 群星流仙英
 群星流子双
 群星流瓶宝
 群星流牛金
 群星流后仙
 群星流仪限象
 群星流鱼鲸
 群星流熊小
 群星流琴天
 群星流秤天
 群星流羊白

ئەجدىھا ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 شىر ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 قىئات ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 بېيلا ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 پادىچى ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 پەرى ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 پېرسېي ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 جەۋزا ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 دەلۋە ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 سەۋر ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 كاسسىئوپىيە ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 كۋادرات ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 كىت ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 كىچىك ئېيىق ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 لىرا ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 مىزان ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 ھەمەل ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى

群星流夫玉
群星流户猎

ھەيكەلتاراش ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
ئوۋچى ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى

5. ئون ئىككى بۇرج
宫二十道黄

宫子狮	شىر ، شىر بۇرجى
宫蝎天	چايان بۇرجى
宫羯摩	جەدى ، جەدى بۇرجى
宫子双	جەۋزا ، جەۋزا بۇرجى
宫瓶宝	دەلۋە ، دەلۋە بۇرجى
宫蟹巨	قىسقۇچپاقا ، قىسقۇچپاقا بۇرجى
宫牛金	سەۋر ، سەۋر بۇرجى
宫女室	سۈنبۈلە ، سۈنبۈلە بۇرجى
宫马人	قەۋس ، قەۋس بۇرجى
宫秤天	مىزان ، مىزان بۇرجى
宫羊白	ھەمەل ، ھەمەل بۇرجى
宫鱼双	ھوت ، ھوت بۇرجى

يىگىرمە تۆت مەۋسۈم 气节四十二

مەۋسۈم 气节	باش باھار 春立	ئەگىز سۈيى 水雨	جانىۋارلارنىڭ ئويغىنىشى 蛰惊	ئەتىيازلىق كۈن-تۈن تەڭلىكى 分春	چوكانتال 明清	قىزىلكوس 雨谷
مەزگىل 期日	2.ئاينىڭ 4 - ياكى 5.كۈنى	2.ئاينىڭ 19 - ياكى 20.كۈنى	3.ئاينىڭ 5 - ياكى 6.كۈنى	3.ئاينىڭ 21 - ياكى 20.كۈنى	4.ئاينىڭ 5 - ياكى 6.كۈنى	4.ئاينىڭ 20 - ياكى 21.كۈنى
كۈن يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق (°)经黄达到阳太	315	330	345	0	15	30
مەۋسۈم 气节	باش ياز 夏立	دان تۈتۈش 满小	ئورما ۋاقتى 种芒	يازلىق كۈن- تۈن توختىشى 至夏	باش تومۇز 暑小	تومۇز 暑大
مەزگىل 期日	5.ئاينىڭ 5 - ياكى 6.كۈنى	5.ئاينىڭ 21 - ياكى 22.كۈنى	6.ئاينىڭ 6 - ياكى 7.كۈنى	6.ئاينىڭ 22 - ياكى 21.كۈنى	7.ئاينىڭ 8 - ياكى 7.كۈنى	7.ئاينىڭ 23 - ياكى 24.كۈنى
كۈن يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق (°)经黄达到阳太	45	60	75	90	105	120
مەۋسۈم 气节	باش كۈز 秋立	كۈزگى تېرىم 暑处	ئاق شەبنەم 露白	كۈزلۈك كۈن- تۈن تەڭلىكى 分秋	سوغۇق شەبنەم 露寒	قىرو چۈشۈكى 降霜
مەزگىل 期日	8.ئاينىڭ 7 - ياكى 8.كۈنى	8.ئاينىڭ 23 - ياكى 24.كۈنى	9.ئاينىڭ 7 - ياكى 8.كۈنى	9.ئاينىڭ 23 - ياكى 24.كۈنى	10.ئاينىڭ 8 - ياكى 9.كۈنى	10.ئاينىڭ 23 - ياكى 24.كۈنى
كۈن يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق (°)经黄达到阳太	135	150	165	180	195	210
مەۋسۈم 气节	باش قىش 冬立	تۇنجى قار 雪小	قىلپىن قار 雪大	قىشلىق كۈن- تۈن توختىشى 至冬	دەلۋىدىۋانە 寒小	قاپاقپاردى 寒大
مەزگىل 期日	11.ئاينىڭ 8 - ياكى 7.كۈنى	11.ئاينىڭ 23 - ياكى 22.كۈنى	12.ئاينىڭ 7 - ياكى 8.كۈنى	12.ئاينىڭ 22 - ياكى 23.كۈنى	1.ئاينىڭ 5 - ياكى 6.كۈنى	1.ئاينىڭ 20 - ياكى 21.كۈنى
كۈن يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق (°)经黄达到阳太	225	240	255	270	285	300

ئىسلاۋە: جەدۋەلدە يىگىرمە تۆت مەۋسۈم ۋە ئۇنىڭ مەزگىلى (قۇياش كالىپندارى مەزگىلى ۋە شۇ مەزگىلدە قۇياش يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق گرادۇسى) ئېنىق كۆرسىتىلدى.

注: 表中四十二气节及其日期(阳历)及该日所达到黄经度数(已明确标示)。

قەمەرىيە ۋە شەمسىيە كالىندارى بويىچە ئايلارنىڭ ناملىرى

称名份月历阳和历阴教兰斯伊

I قەمەرىيە كالىندارى بويىچە ئايلارنىڭ ناملىرى

称名份月(历拉吉希)历阴

(月正)月一历回	(木热海穆)	1. مۇھەررەم
月二历回	(尔派赛)	2. سەپەر
月三历回	(力外艾力吾比热)	3. رەبىئۇلئەۋۋەل
月四历回	(尔赫阿力吾比热)	4. رەبىئۇلتاخىر
月五历回	(力外艾力耶迪玛朱)	5. جۇمادىيەلئەۋۋەل
月六历回	(尔赫阿力耶迪玛朱)	6. جۇمادىيەلتاخىر
月七历回	(甫捷热)	7. رەجەب
月八历回	(班夏)	8. شەببان
月九历回	(丹麦莱)	9. رەمازان
月十历回	(勒娃夏)	10. شەۋۋال
月一十历回	(代凯勒祖)	11. زۇلقەئدە
月二十历回	(捷黑勒祖)	12. زۇلھىججە

II شەمسىيە كالىندارى بويىچە مەۋسۇم ۋە ئايلارنىڭ ناملىرى

称名份月和令时(年阳太)历阳

باھار مەۋسۇمى:

(季春)节时令春

ھەمەل (مىلادىيە 3 - ئاينىڭ 21 - كۈنىدىن 4 - ئاينىڭ 20 - كۈنىگىچە)

(日 20 月 4 至日 21 月 3 年纪元公)月 1

سەۋر (مىلادىيە 4 - ئاينىڭ 21 - كۈنىدىن 5 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگىچە)

(日 21 月 5 至日 21 月 4 年纪元公)月 2

جەۋزا (مىلادىيە 5 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 6 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگىچە)

(日 21 月 6 至日 22 月 5 年纪元公)月 3

ياز مەۋسۇمى:

(季夏)节时令夏

سەرەتان (مىلادىيە 6 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 7 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە)

(日 22 月 7 至日 22 月 6 年纪元公)月 4

ئەسەد (مىلادىيە 7 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 8 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە)

(日 22 月 8 至日 23 月 7 年纪元公)月 5

سۈنبۈلە (مىلادىيە 8 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 9 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە)

(日 22 月 9 至日 23 月 8 年纪元公)月 6

كۈز مەۋسۇمى:

(季秋)节时令秋

مىزان (مىلادىيە 9 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 10 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە)

(日 22 月 10 至日 23 月 9 年纪元公)月 7

ئەقرەب (مىلادىيە 10 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 11 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگىچە)

- (日 21 月 11 至日 23 月 10 年纪元公)月 8
 قەۋس (مىلادىيە 11 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 12 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگىچە)
- (日 21 月 12 至日 22 月 11 年纪元公)月 9
 قىش مەۋسۈمى :
 (季冬)节时令冬
- جەدى (مىلادىيە 12 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 1 - ئاينىڭ 20 - كۈنىگىچە)
 (日 20 月 1 至日 22 月 12 年纪元公)月 10
 دەلۋ (مىلادىيە 1 - ئاينىڭ 21 - كۈنىدىن 2 - ئاينىڭ 19 - كۈنىگىچە)
 (日 19 月 2 至日 21 月 1 年纪元公)月 11
 ھوت (مىلادىيە 2 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن 3 - ئاينىڭ 20 - كۈنىگىچە)
 (日 20 月 3 至日 20 月 2 年纪元公)月 12

قېتىملەر ، مەملىكەتلەر ، رايونلار ۋە ئۇلارنىڭ پايتەختلىرى ، مەركەزلىرى
ۋە پۇللىرى

表称名币货及府首和都首，区地和家国，洲各

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قېتىملەر 名洲
ئاڧغانى 尼汗富阿	كابۇل 尔布喀	ئاڧغانىستان 汗富阿	
درەم 姆拉德	يېرېۋان 温里埃	ئەرمېنىيە 亚尼美亚	
مانات 特纳马	باكۇ 库巴	ئەزەربەيجان 疆拜塞阿	
دىنار 尔纳第	ماناما 麦纳麦	بەھرەين 林巴	
تاككا 卡塔	داككا 卡达	باڭلادىش 国拉加孟	
نۇلتىرۇم 姆鲁特尔努	تىمپۇ 布廷	بۇتان 丹不	
دوللار 元	سىرى بېگاۋان 湾加巴里斯	برۇنېي 莱文	ئاسىيا
كىيات 元緬	رانگون 光仰	بىرما 甸緬	ئاسىيا
يۈەن 元	بېيجىڭ 京北	جۇڭگو 国中	ئاسىيا
پوند 镑	نىكوزىيە 亚西科尼	سىپرۇس 斯路浦塞	ئاسىيا
لارى 瑞拉	تىبلىس 斯利比第	گرۇزىيە 亚吉鲁格	ئاسىيا
رۇپىيە 比卢	يېڭى دېھلى 里德新	ھىندىستان 度印	ئاسىيا
رۇپىيە 盾	جاكارتا 达加雅	ھىندونېزىيە 亚西尼度印	ئاسىيا
رىيال 尔亚里	تېھران 兰黑德	ئىران 朗伊	ئاسىيا
دىنار 尔纳第	باغدات 达格巴	ئىراق 克拉伊	ئاسىيا
يېڭى شېكېل 尔克谢新	تېل ئاۋىق 夫维拉特	ئىسرائىلىيە 列色以	ئاسىيا

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
رۇپىيە 盾	دىلى 力帝	شەرقىي تىمور 汶帝东	ئاسىيا 亚洲
يېن 元日	توكيو 京东	ياپونىيە 本日	
دىنار 尔纳第	ئاممان 曼安	ئىئوردانىيە 旦约	
رىئىل 尔瑞	فىنوم پېن 边金	كامبۇدژا 寨埔柬	
تەڭگە 格滕	ئاستانە 纳塔斯阿	قازاقىستان 坦斯克萨哈	
سۇم 姆索	بىشكەك 克凯什比	قىرغىزىستان 坦斯斯吉尔吉	
ۋون 圆	پىوڭياڭ 壤平	چاۋشيەن 鲜朝	
ۋون 圆	سىئۇل 城汉	كورىيە 国韩	
دىنار 尔纳第	كۇۋەيت 特威科	كۇۋەيت 特威科	
پىڭى كىپ 普基新	ۋېينتىيان 象万	لائوس 挝老	
پوند 镑	بېيرۇت 特鲁贝	لېۋان 嫩巴黎	
رىڭگىت 特吉林	كۇئالا لۇمپۇر 坡隆吉	مالايسىيا 亚西来马	
رۇفىيە 亚非罗	مالى 累马	مالدىۋې 夫代尔马	
توگرىك 克里格图	ئۇلانباتور 托巴兰乌	موڭغۇلىيە 古蒙	
رۇپىيە 比卢	كاتماندۇ 都满德加	نېپال 尔泊尼	
رىيال 尔亚里	مەسقات 特喀斯马	ئومان 曼阿	
رۇپىيە 比卢	ئىسلامئاباد 堡兰斯伊	پاكىستان 坦斯基巴	
	②	پەلەستىن 坦斯勒巴	
پېسو 索比	مانىلا 拉尼马	فىلىپپىن 宾律菲	
رىيال 尔亚里	دوھا 哈多	قاتار 尔塔卡	

پۇللار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲	
رىيال 尔亚里	رىياد 得雅利	سەئۇدى ئەرەبىستان 伯拉阿特沙	ئاسىيا 亚洲	
رۇپىيە 比卢	گاڭتوك 克托甘	سىككىم 金锡		
دوللار 元	③	سىنگاپور 坡加新		
رۇپىيە 比卢	كولومبو 坡伦科	سىرى لانكا 卡兰里斯		
پوند 镑	دەمەشق 哥士马大	سۈرىيە 亚利		
رۇبلى 布卢	دۈشەنبە 别尚杜	تاجىكىستان 坦斯克吉塔		
بات 铢	باڭكوك 谷曼	تايلاند 国泰		
ليرا 拉里	ئەنقەرە 拉卡安	تۈركىيە 其耳土		
مانات 特纳马	ئاشخاباد 德巴哈什阿	تۈركمەنىستان 坦斯曼库土		
دەرھەم 姆拉迪	ئابدۇدەبى 比扎布阿	ئەرەپ بىرلەشمە خەلىپىلىكى 国王酋合联伯拉阿		
سۈم 姆素	ئاشكەنت 干什塔	ئۆزبېكىستان 坦斯克别兹乌		
دولك 盾	خانوي 内河	ۋىيتنام 南越		
رىيال 尔亚里	سانئا 那萨	يەمەن 门也		
لېك 克列	تىرانا 那拉地	ئالبانىيە 亚尼巴尔阿		ياۋرۇپا 欧洲
ياۋرو 元欧	ئاندورا 尔道安	ئاندورا 尔道安		
ياۋرو 元欧	ۋېيننا 纳也维	ئاۋستىرىيە 利地奥		
ياۋرو 元欧	برىۋسېل 尔塞鲁布	بېلگىيە 时利比		
رۇبلى 布卢	مىنسىكى 克斯明	بېلورۇسىيە 斯罗俄白		
تېگىشمە مارك 克马换兑可	سارايېۋو 窝热拉萨	بوسنىيە - خېرسكوۋىنا 那维哥塞黑和亚尼斯波		
لېۋا 弗列	سوفىيە 亚非索	بۇلغارىيە 亚利加保		

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
كۇنا 纳库	زاگرېب 布勒格萨	كرودىيە 亚地罗克	ياۋروپا 洲欧
كورۇنا 郎克	پراگا 格拉布	چېخ 克捷	
كرونا 郎克	كوپېنھاگېن 根哈本哥	دانىيە 麦丹	
كرۇن 郎克	تاللىن 林塔	ئېستونىيە 亚尼沙爱	
كرونا 郎克	تورس 港斯尔托	فارو تاقىم ئاراللىرى (دانىيە) (丹)岛群罗法	
ياۋرو 元欧	خېلسىنكى 基辛尔赫	فىنلاندىيە 兰芬	
ياۋرو 元欧	پارىژ 黎巴	فرانسىيە 国法	
ياۋرو 元欧	بېرلىن 林柏	گېرمانىيە 国德	
ياۋرو 元欧	ئافېنا 典雅	گىرىتسىيە 希腊	
فورنت 林福	بۇداپېشت 斯佩达布	ۋېنگرىيە 利牙匈	
كرونا 郎克	رېپىكياۋىك 克未雅克雷	ئىسلاندىيە 岛冰	
ياۋرو 元欧	دۇبلىن 林柏都	ئېرلاندىيە 兰尔爱	
ياۋرو 元欧	رېم 马罗	ئىتالىيە 利大意	
لاتىن 特拉	رىگا 加里	لاتۋىيە 亚维脱拉	
فرانك 郎法	ۋادۇز 兹杜瓦	لىچتېنشتېين 登士支列	
لىتاس 特立	ۋىلنىۋس 斯纽尔维	لىتۋا 宛陶立	
ياۋرو 元欧	لىۋكسېمبۇرگ 堡森卢	لىۋكسېمبۇرگ 堡森卢	
دېنار 尔纳代	سكوپلى 里普科斯	ماكدونىيە 顿其马	
پوند 镑	ۋاللىتتا 塔莱瓦	مالتا 他耳马	
لېۋ 伊列	كىشېنېۋ 乌纳希基	مولدوۋا 瓦多尔摩	

پۇللار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
ياۋرو 元欧	مونكو 哥纳摩	مونكو 哥纳摩	ياۋرۇپا 欧洲
ياۋرو 元欧	ئامستېردام 丹特斯姆阿	گوللاندىيە 兰荷	
كرونا 郎克	ئوسلو 陆斯奥	نورۋېگىيە 威挪	
زلوتى 提罗兹	ۋارشاۋا 沙华	پولشا 兰波	
ياۋرو 元欧	لسبون 本斯里	پورتۇگالىيە 牙葡葡	
لېۋ 伊列	بۇخارېست 特斯勒加布	رۇمىنىيە 亚尼马罗	
رۇبلى 布卢	موسكۋا 科斯莫	رۇسىيە 斯罗俄	
ياۋرو 元欧	سان مارينو 诺力马圣	سان مارينو 诺力马圣	
كورونا 郎克	براتسلاۋ 发拉斯迪拉布	سلوۋاكىيە 克伐洛斯	
تولار 尔拉托	ليۇبليانا 那雅尔布卢	سلوۋېنىيە 亚尼文洛斯	
ياۋرو 元欧	مادريت 里德马	ئىسپانىيە 牙班西	
كرونا 郎克	ستكهولم 摩尔哥德斯	شۋېتسىيە 典瑞	
فرانك 郎法	بېرن 尼尔伯	شۋېتسارىيە 士瑞	
گرىۋىن 亚尼夫里格	كېيۋ 辅基	ئۇكرائنا 兰克乌	
فوندىتېرلىك 镑英	لوندون 敦伦	ئەنگلىيە 国英	
	ۋاتىكان 城冈蒂梵	ۋاتىكان 国城冈蒂梵	
دىنار 尔纳第	بېلگراد 德莱格尔贝	سېربىيە - مونتېنېگرو 山黑和亚维尔塞	
دىنار 尔纳第	ئالجزىر 尔及尔阿	ئالجزىرىيە 亚利及尔阿	
كۋانزا 扎克整周	لۇئاند 达安罗	ئانگولا 拉哥安	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	پوتونوۋو 伏诺多波	بېنىن 宁贝	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
پۇلا 拉普	گابورون 内罗博哈	بوتسۋانا 纳瓦茨博	ئافرىقا 非洲
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	ۋاگادۇگۇ 古杜加瓦	بۇركىنا فاسو 索法纳基布	
فرانك 郎法	بۇجۇمبۇرا 拉布琼布	بۇرۇندى 迪隆布	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	يائوندى 得温雅	كامېرۇن 隆麦喀	
ئېسكۇدۇ 多库斯埃	برايا 亚拉普	بېشىل تۇمشۇق 角得佛	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	بانگۇي 吉班	ئوتتۇرا ئافرىقا 非中	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	نجامېنا 纳梅贾恩	چاد 得乍	
كومورو فرانكى 郎法科	مورونى 尼罗莫	كومورو 罗摩科	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	برازاۋىل 尔维柴拉布	كونگو 果刚	
فرانك 郎法	كىنشاسا 萨沙金	دېموكراتىك كونگو (金)果刚	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	يامۇسۇكرو 罗克苏穆亚	كوتېدىۋۇئىر 瓦迪特科	
فرانك 郎法	جىبۇتى 提布吉	جىبۇتى 提布吉	
پوند 镑	قاھىرە 罗开	مىسىر 及埃	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	مالابو 博拉马	ئېكۋاتور گۋىنېيىسى 亚内几道赤	
ناكفا 法克纳	ئاسمارا 拉马斯阿	ئېرىترېيە 亚里特立厄	
بىر 尔比	ئەددىس - ئەببە 巴贝亚斯的亚	ئېفىئوپىيە 亚比俄塞埃	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	لىمبېرېۋىل 尔维伯利	گابون 蓬加	
دالاس 西拉达	بانجۇل 尔珠班	گامبىيە 亚比冈	
سېدى 地塞	ئاككرا 拉克阿	گانا 纳加	
فرانك 郎法	كوناكرى 里克纳科	گۋىنېيە 亚内几	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首都或首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	بىماۋ 绍比	گۈنىيە بىماۋ 绍比亚内几	ئافرىقا 非洲
شلىك 令先	نايروي 毕罗内	كېنىيە 亚尼肯	
لوتى 蒂洛	ماسيرو 卢塞马	لسوتو 托索莱	
دوللار 元美, 元	مونروۋىيە 亚维罗蒙	لىبېرىيە 亚里比利	
دىنار 尔纳第	تەرىپولى 里波黎的	لىۋىيە 亚比利	
ماداگاسقار فرانكى 郎法马	نانانارۋو 佛利那那塔	ماداگاسقار 加斯加达马	
مالاۋى كۋاچاسى 查瓦克维拉马	لىلونگۋې 圭隆利	مالاۋى 维拉马	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	باماكو 科马巴	مالى 里马	
ئوۋگۇبىيا 亚吉乌	نوۋاكشوت 特肖克瓦努	ماۋرىتانىيە 亚尼塔里毛	
رۇبىيە 比卢	لۇئىس 港易路	ماۋرىتانىيە 斯求里毛	
دېرھەم 姆拉迪	رابات 特巴拉	ماراكەش 哥洛摩	
مېنتىكال 尔卡蒂梅	ماپۇتو 托普马	موزامبىك 克比桑莫	
راند 元纳	ۋىندخوك 克和得温	نامىبىيە 亚比米纳	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	نىئامبىيە 美亚尼	نىگېر 尔日尼	
ئاىرا 拉奈	ئابۇجا 贾布阿	نىگېرىيە 亚利日尼	
فرانسىيە فرانكى 郎法国法	ساينىيە - دېنى 尼但圣	رېئونئون (فرانسىيە) (法)汪尼留	
فرانك 郎法	كىگالى 利加基	رۋاندا 达旺卢	
ساينىت ھېلېنا فوندى 镑拿勒赫圣	جامېتون 敦斯姆詹	ساينىت ھېلېنا ئارىلى (ئەنگلىيە) (英)拿勒赫圣	
دوبرا 拉布多	سان تومې 美多圣	ساۋ تومې - پرنسېپى 比西林普和美多圣	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	داكار 尔喀达	سېنېگال 尔加内塞	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲	
رۇپىيە 比卢塞	ۋىكتورىيە 亚利多维	سېيشېل 尔舌塞	ئافرىقا 非洲	
لېئون 昂利	فرتون 敦里弗	سېررالېئون 昆利拉塞		
شلىك 令先	مۇقوشو 沙迪加摩	سومالى 里马索		
راند 特兰	پرېتورىيە 亚利陀勒比	جەنۇبىي ئافرىقا 非南		
دەنار 尔纳第	خارتوم 穆土喀	سۇدان 丹苏		
لېلانگېنى 尼吉兰马埃	مىبابانى 内巴巴姆	سۋېزىلاندى 兰士威斯		
شلىك 令先	دارېس سالام 姆拉萨斯累达	تانزانىيە 亚尼桑坦		
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	لومې 美洛	نوگو 哥多		
دەنار 尔纳第	تۇنس 斯尼突	تۇنس 斯尼突		
شلىك 令先	كامپالا 拉帕坎	ئۇگاندا 达干乌		
	④	غەربىي سەھرا 拉哈撒西		
كۇچا 查瓦克	لۇساکا 卡萨卢	زامبىيە 亚比赞		
دوللار 元津	ھارارى 雷拉哈	زىمبابۋې 韦布巴津		
دوللار 元美	چارلوت ئامالىيە 果帕果帕	ئامېرىكىغا قاراشلىق ۋىرگىن تاقىم ئاراللىرى 亚摩萨属美		ئوكيانىيە 大洋洲
دوللار 元澳	كانبېررا 拉培堪	ئاۋسترالىيە 亚利大澳		
دوللار 元兰西新	ئاۋارۇئا 阿鲁瓦阿	كۆك تاقىم ئاراللىرى (新)岛群克库		
دوللار 元济斐	سۇۋا 瓦苏	فىجى ⑤ 岛群济斐		
تىنچ ئوكيان فرانكى 郎法洋平太	پاپىت 提皮帕	فرانسىيىگە قاراشلىق پولىنىزىيە 亚西尼利波属法		
دوللار 元美	ئاگانىيە 亚尼加阿	گۇئام (美)岛关		
دوللار 元澳	تاراۋا 瓦拉塔	كېرىباتى 斯巴里基		

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
دوللار 元美	مايۇرو 罗朱马	مارشال تاقىم ئاراللىرى 岛群尔绍马	ئوكيانىيە 大洲
دوللار 元美	كولونىيە 尔基利帕	مىكرونېزىيە فېدېراتسىيىسى 邦联亚西尼罗克密	
دوللار 元澳	⑥	ناۋرۇ 鲁璦	
تىنچ ئوكيان فرانسى 郎法洋平太	نۇمېئا 阿美努	يېڭى كالېدونىيە (法)亚尼多里喀新	
دوللار 元兰西新	ۋېللىنگتون 顿灵惠	يېڭى زېلاندىيە 兰西新	
دوللار 元兰西新	ئالوفى 菲洛阿	نىئۇفى ئارىلى (新)埃纽	
دوللار 元美	ساپان 岛班塞	شىمالىي مارشانا (美)岛群纳亚里马北	
دوللار 元美	كورور 尔罗科	پالاۋ 劳帕	
كىنا 那基	مورىسبى 港比兹尔莫	پاپۇئا يېڭى گۈنىيىسى 亚内几新亚布巴	
دوللار 元兰西新	ئادامستون 敦斯当亚	پىتكېرىن (英)恩凯特皮	
تالا 拉塔	ئاپىيە 亚皮阿	ساموئا 亚摩萨	
دوللار 元所	خونئارا 拉亚尼霍	سولومون تاقىم ئاراللىرى 岛群门罗所	
دوللار 元兰西新	فاكاۋفو 福考法	توكېلاۋ تاقىم ئاراللىرى (新)劳克托	
دوللار 加潘	نۇكۇئالوفا 法洛阿库努	تونگا 加汤	
دوللار 元澳, 币卢瓦图	فۇنافۇتى 提富纳富	تۇۋالۇ 卢瓦图	
ۋاتو 图瓦	ۋىلا 港拉维	ۋانۇئانۇ 图阿努瓦	
تىنچ ئوكيان فرانسى 郎法洋平太	ماتشۇتۇ 图乌塔马	ۋاللىس ۋە فۇتۇنا تاقىم ئاراللىرى (法)纳图富和斯利瓦	
دوللار 元比勒加东	ۋاللىبى 利瓦	ئانگۇئىلا (英)拉圭安	
دوللار 元比勒加东	سانت جون 翰约圣	ئانتىگۇئا ۋە باربۇدا 达布巴和瓜提安	
پېسو 索比	بۇئېنوس ئايرېس 斯利艾斯诺宣布	ئارگېنتىنا 延根阿	

پۇللار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
فلورس 林罗弗	ئورانيېستاد 德塔斯涅拉奥	ئارۇبا (荷)巴鲁阿	
دوللار 元马哈巴	ناسائۇ 骚拿	باھاما 马哈巴	
دوللار 元斯多巴巴	برىجتون 敦奇里布	باربادوس 斯多巴巴	
دوللار 元兹利伯	بېلمۇپان 潘莫尔贝	بېلىز 兹利伯	
دوللار 元百	ھامىلىتون 顿尔密哈	بېرمۇدا تاقىم ئاراللىرى (英)大慕百	
بولىۋىيانو 诺亚维利玻	سۇكرې 雷克苏	بولىۋىيە 亚维利玻	
رېئال 尔亚雷	برازىلىيە 亚利西巴	برازىلىيە 西巴	
دوللار 元美	رود 城德棉	ئەنگلىيەگە قاراشلىق ۋىرگىن تاقىم ئاراللىرى 岛群京尔维属英	
دوللار 元大拿加	ئوتتاۋا 华太渥	كانادا 大拿加	
دوللار 元曼开	جورجتون 敦治乔	كايمان تاقىم ئاراللىرى (英)岛群曼开	
پېسو 索比	سانتىياگو 哥亚地圣	چىلى 利智	
پېسو 索比	سانتافي بوگوتا 大哥波菲圣	كولومبىيە 亚比伦哥	
كولون 郎科	سان خوسې 塞何圣	كوستارىكا 加黎达斯哥	
پېسو 索比	ھاۋانا 那瓦哈	كۇبا 巴古	
دوللار 元比勒加东	دوسېئاۋ 索罗	دومىنىكا 克尼米多	
پېسو 索比加尼米多	سانتو دومىنگو 各明多圣	دومىنىكا جۇمھۇرىيىتى 加尼米多	
سۇكرې 雷克苏	كتو 多基	ئېكۋادور 尔多瓜厄	
ياۋرو 元欧	كايېنې 婁卡	فرانسىيەگە قاراشلىق گۇيانا 那亚圭属法	
كرون 郎克麦丹	گودتخاب 布霍特戈	گرېنلاند (丹)兰陵格	
دوللار 元比勒加东	سانت جورج 治乔圣	گرېنادا 达纳林格	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
ياۋرو 元欧	باس تېر 尔特斯巴	گۇادېلۇپ (法)普罗德瓜	
كېتزال 尔查格	گۇاتېمالا 城拉马地危	گۇاتېمالا 拉马地危	
دوللار 元圭	جورجتون 敦治乔	گۇيانا 那亚圭	
كوئورد 德古	پورت-ئو-پرنس 港子太	خايتى 地海	
لېمپىرا 拉皮伦	تېگۇسكالپا 巴尔加西古特	خوندۇراس 斯拉都洪	
دوللار 元加买牙	كىنگستون 敦斯金	يامايكا 加买牙	
ياۋرو 元欧	فورت-دې-فرانسىيە 堡西兰法	مارتىنىكا (法)克尼提马	
پېسو 索比	مېكسىكا 城哥西墨	مېكسىكا 哥西墨	
دوللار 元比勒加东	پېلموئوت 斯茅利普	مونتسېرات (英)特拉塞特蒙	
گىلدېر ، فلورن 林罗弗·盾荷	ۋېللىستاد 德塔斯廉威	گوللاندىيەگە قاراشلىق ئانتىلېس 斯列的安属荷	
كوردوبا 巴多科	ماناگۇئا 瓜那马	نكاراگۇئا 瓜拉加尼	
البوئا 亚波巴	پاناما 城马拿巴	پاناما 马拿巴	
گۇئان 尼拉瓜	ئاسۇنسىئون 森松亚	پاراگۇاي 圭拉巴	
سول 尔索	لېما 马利	پېرۇ 鲁秘	
دوللار 元美	سان خۇئان 安胡圣	پۇئېرتورىكو (美)各黎多波	
دوللار 元比勒加东	باسسېتېر 尔特斯巴	ساينت كىتس ۋە نېۋىس 斯维尼和茨基圣	
دوللار 元比勒加东	كاسترېيس 里特斯卡	ساينت لۇتسىيە 亚西卢圣	
فرانك 郎法国法	ساينت پېئېر 尔埃皮圣	ساينت پېئېر ئارلى ۋە مىكېلون تاقىم ئاراللىرى (法)隆克密和尔埃皮圣	
دوللار 元比勒加东	كىنگستون 敦斯金	ساينت ۋىنسېنت ۋە گرېنادس 斯丁纳林格和特森文圣	
كرون 郎科	سان سالۋادور 多瓦尔萨圣	سالۋادور 多瓦尔萨	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
گىلدېر 盾苏	پارامارېبو 博里马拉帕	سۈرىنام 南里苏	ئاسىيا 美洲
دوللار 元多, 特	ئىسپانىيە پورتى 港牙班西	ترىنىداد ۋە توباگو 哥巴多和达尼立特	
دوللار 元美	كوكېۋورت 城恩伯科	تۈركس ۋە كايكوس تاقىم ئاراللىرى (英) 岛群斯科凯和斯克特	
دوللار 元美	ۋاشىنگتون 顿盛华	ئامېرىكا 国美	
دوللار 元美	چارلوت ئامالىيە 亚利马阿特洛夏	ئامېرىكا قاراشلىق ۋىرگىن تاقىم ئاراللىرى 岛群京尔维属美	
يېڭى پېسو 索比	مونتېۋېدېئو 亚的维得蒙	ئۇرۇگۋاي 圭拉乌	
بولۋار 瓦利博	كاراكاس 斯加拉加	ۋېنېزۇئېلا 拉瑞内委	

ئىلاۋە: بەزى مەملىكەتلەرنىڭ پۇل بىرلىكلىرى ئوخشاش نامدا ئاتالسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ قىممەت - مىقدارلىرى ئوخشاشمايدۇ.

备注: 同相不并值币的们它是但, 样一称名然虽位单币货的家国些一

ئىزاھاتلار:

明说:

① ئىسرائىلىيە دۆلەت بولۇپ قۇرۇلغاندا تېل ئاۋىنى پايتەخت قىلىپ بەلگىلىگەن، كېيىن ئېرۇسالىمغا يۆتكىگەنلىكىنى جاكارلىغان. 1980 - يىلى 7 - ئايدا پارلامېنت قانۇن ماقۇللاپ، ئېرۇسالىمنىڭ «مەڭگۈ ئايرىلماس پايتەخت» ئىكەنلىكىنى جاكارلىغان. ئەرەب دۆلەتلىرى بۇ توغرىدا ھېلىمۇ تالاش - تارتىش قىلماقتا.

以列国建时曾定都拉维夫，后宣布迁都耶路撒冷。1980年7月会议通过法律，宣布耶路撒冷是《永离不永》。

② 1988 - يىلى 11 - ئايدا پەلەستىن دۆلەتلىك كومىتېتى «مۇستەقىللىق خىتابنامىسى» ماقۇللاپ، ئېرۇسالىمنى يېڭى قۇرۇلغان پەلەستىن دۆلىتىنىڭ پايتەختى قىلىپ بەلگىلىگەنلىكىنى جاكارلىغان.

1988年11月巴坦斯勒家委会通过《独立宣言》，宣布耶路撒冷为新建立的巴坦斯勒国的首都。

③ سىنگاپورنىڭ پايتەختى بەلگىلەنمىگەن بولۇپ، سىنگاپور شەھىرى ئۇنىڭ مەمۇرىي مەركىزى.

新加坡的首都尚未确定，新加坡为其政治中心。

④ غەربىي سەھرانىڭ مەركىزى يوق بولۇپ، لايۋۇن ئۇنىڭ ئەڭ چوڭ شەھىرى.

西撒拉的拉哈心中的还有没有，拉温最大城市。

⑤ فىجى رېسپۇبلىكىسى 1999 - يىلى 2 - ئايدا نامىنى فىجى تاقىم ئاراللىرى رېسپۇبلىكىسىغا ئۆزگەرتكەن (قىسقارتىلىپ فىجى تاقىم ئاراللىرى دەپمۇ ئاتىلىدۇ).

斐济共和国1999年2月将其名称更改为斐济群岛共和国(也简称斐济群岛)。

⑥ ناۋرۇنىڭ پايتەختى بەلگىلەنمىگەن بولۇپ، ئۇنىڭ مەمۇرىيەت مەركىزى يارېن رايونى.

瑙鲁的首都尚未确定，其政治中心为雅仁区。

مەملىكىتىمىز تارىخىدىكى سۇلالىلەر يىللىرىنىڭ مىلادىيە يىللىرى

بىلەن سېلىشتۇرمىسى 表照对元公代朝史历国我

رېۋايەت بويىچە يىراق قەدىمكى دەۋردىكى ئاقساقاللىقلار (مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 21 - ئەسىرگىچە)	ئۈچ پادىشاھ ، بەش ئاقساقال 帝五，皇三	
تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 21 - ئەسىردىن تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 16 - ئەسىرگىچە	夏 شيا	
تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 16 - ئەسىردىن تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 11 - ئەسىرگىچە	商 شانگ	
تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 11 - ئەسىردىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 771 - يىلىغىچە	周西 جۇ غەربىي جۇ	周 جۇ تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 11 - ئەسىردىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 256 - يىلىغىچە
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 770 - يىلىدىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 256 - يىلىغىچە	周东 جۇ شەرقىي جۇ	
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 772 - يىلىدىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 476 - يىلىغىچە	代时秋春 ئەمىنىيە دەۋرى	
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 475 - يىلىدىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 221 - يىلىغىچە	代时国战 ① يېغىلىق دەۋرى	
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 221 - يىلىدىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 206 - يىلىغىچە	秦 چىن	
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 206 - يىلىدىن مىلادىيە 25 - يىلىغىچە	汉西 خەن غەربىي خەن	汉 ② خەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 206 - يىلىدىن مىلادىيە 220 - يىلىغىچە
220 — 25	汉东 خەن شەرقىي خەن	
220 — 265	魏 ۋېي	ئۈچ پادىشاھلىق 国三 280 — 220
221 — 263	蜀 شۇ	
222 — 280	吴 ۋۇ	
265 — 316	晋西 جىن غەربىي جىن	晋 جىن 420 — 265
317 — 420	晋东 جىن شەرقىي جىن ۋە ئون ئالتە پادىشاھلىق ③ 国六十، 晋东	
420 — 479	宋 سۇڭ	جەنۇبىي سۇلالە 589 — 420 ۋە شىمالىي سۇلالىلەر 朝北南 589 — 420
479 — 502	齐 چى	
502 — 557	梁 لياڭ	
557 — 589	陈 چىن	
386 — 534	魏北 ۋېي شىمالىي	
534 — 550	魏东 ۋېي شەرقىي	
550 — 577	齐北 چى شىمالىي	
535 — 556	魏西 ۋېي غەربىي	
557 — 581	周北 جۇ شىمالىي	

618 — 581		سۇي 隋
907 — 618		تياڭ 唐
923 — 907	كېيىنكى لياڭ 梁后	بىرىنچى سۇلالە ۋە ئون پادىشاھلىق 第十代五 960 — 907
936 — 923	كېيىنكى تياڭ 唐后	
946 — 936	كېيىنكى جىن 晋后	
950 — 646	كېيىنكى خەن 汉后	
960 — 951	كېيىنكى جۇ 周后	
979 — 901	ئون پادىشاھلىق ④ 国十	
1127 — 960	شىمالىي سۇڭ 宋北	سۇڭ 宋
1279 — 1127	جەنۇبىي سۇڭ 宋南	
1125 — 907		لياۋ 辽
1211 — 1124		غەربىي لياۋ 辽西
1227 — 1032		تاڭغىت 夏西
1234 — 1115		جىن 金
1368 — 1206		يۈەن 元
1644 — 1368		مىڭ 明
1644 — 1562	كېيىنكى جىن 金后	چىڭ 清
1911 — 1644	چىڭ 清	
1949 — 1912		جۇڭخۇا مىڭگو 国民华中
1949 - يىلى 10 - ئاينىڭ 1 - كۈنى قۇرۇلدى .		جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى 国和共民人华中

ئىزاھات :

: 明说

① بۇ دەۋردە ئاساسەن چىن، ۋېي، خەن (韩)، جاۋ، چۇ، يەن، چى قاتارلىق پادىشاھلىقلار ئۆتكەن .

。国王等齐，燕，楚，赵，韩，魏，秦有要主代时个这

② بۇ دەۋر ۋاڭ ماڭ قۇرغان «شىن» (新) خانىدانلىقى (مىلادىيە 9 - يىلىدىن 23 - يىلىغىچە) نى ئۆز ئىچىگە ئالدى . ۋاڭ ماڭ دەۋرىدە كەڭ كۆلەملىك دېھقانلار قوزغىلىڭى كۆتۈرۈلۈپ، دېھقانلار ھاكىمىيىتى قۇرۇلغان . مىلادىيە 23 - يىلى ۋاڭ ماڭنىڭ «شىن» خانىدانلىقى مۇنقەرز بولغان . مىلادىيە 25 - يىلى شەرقىي خەن (汉东) خانىدانلىقى قۇرۇلغان . 民农过立建，义起民农的模规大了发爆代时葬王。(年23元公至年9元公)朝王“新”的建所葬王括包代时个这

。立建朝王汉东年25元公。亡灭朝王“新”的葬王年23元公。权政

③ بۇ دەۋردە شەرقىي جىن خانىدانلىقىدىن باشقا، ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ بەزى فېئودال ھاكىمىيەتلەرمۇ بولغان، ئۇلار خەن (ئالدىنقى جاۋ)، چىڭ (چېڭخەن)، ئالدىنقى لياڭ، كېيىنكى جاۋ (ۋېي)، ئالدىنقى يەن، ئالدىنقى چىن، كېيىنكى يەن، كېيىنكى چىن، غەربىي چىن، كېيىنكى لياڭ، جەنۇبىي لياڭ، شىمالىي لياڭ، جەنۇبىي يەن، غەربىي لياڭ، شىمالىي يەن، شيا قاتارلىق پادىشاھلىقلاردىن ئىبارەت، ئۇلار تارىختا «ئون ئالتە پادىشاھلىق» دەپ ئاتالغان .

，燕前，(魏)赵后，凉前，(汉成)成，(赵前)汉是们它，权政建封些一过现出后先还，外之朝王晋东除代时个这

。“国六十”称史们它，国王等夏，燕北，凉西，燕南，凉北，凉南，凉后，秦西，秦后，燕后，秦前

④بۇ دەۋردە كېيىنكى لياڭ، كېيىنكى تاڭ، كېيىنكى جىن، كېيىنكى خەن (汉后)، كېيىنكى جۇ دىن باشقا، ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ بەزى فېئودال ھاكىمىيەتلەرمۇ بولغان، ئۇلار ۋۇ، ئالدىنقى شۇ، ۋۇيۇ، چۇ، مىن، جەنۇبىي خەن (汉南)، جىڭنەن (نەنپىڭ)، كېيىنكى شۇ، جەنۇبىي تاڭ، شىمالىي خەن (汉北) قاتارلىق پادىشاھلىقلاردىن ئىبارەت. ئۇلار تارىختا «ئون پادىشاھلىق» دەپ ئاتالغان.

南，闽，楚，越吴，蜀前，吴是们它，在存权政建封些一有后先还，外之周后，汉后，晋后，唐后，梁后除代时个这

。“国十”称史们它，国王等汉北，唐南，蜀后，(平南)南荆，汉

گېئولوگىيەلىك دەۋرلەر 表简代时质地

جانلىقلار تەرەققىياتى ىزوتوپلۇق ياش (مىليون يىل) (年万百) 龄年素位同	ئىزوتوپلۇق ياش (مىليون يىل) (年万百) 龄年素位同		قەرنە 世	ئەسىر 纪	دەۋر 代	ئالەم 宙
	داۋاملىشىش 续持	باشلىنىش 始开				
بۇ ئەسىرنىڭ دەسلەپىدە ئىنسانىيەت ئەجدادى پەيدا بولغان 现出先祖类人期初纪本	2.5	2.5	تولۇق يېڭىلىنىش قەرنەسى 世全新 (h)	IV 纪第四 (Q)		
			يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新更 (p)			
ئۆسۈملۈك ۋە ھايۋانلار ھازىرقى زاماندىكىگە پەيدىنپەي ئوخشاشقان 代现代近接渐逐物动和物植	64.5	67	يېڭىلىققا ئۆتۈش قەرنەسى 世新上 (N ₂)	III 纪第三 (R)	III 纪第三 (R)	
			ئارا يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新中 (N ₁)			
			پەيدىنپەي يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新渐 (E ₃)	K 纪第三 (R)		
			دەسلەپكى يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新始 (E ₂)			
قەدىمكى يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新古 (E ₁)						
بۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىدا يېپىق ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈك-لەر كۆپلەپ پەيدا بولغان. تۆشۈكچىلىكلەر كۆپەيگەن. ئاممونىتلار ۋە بېلبېنتلار تەدرىجىي يوقىلىشقا باشلىغان. كېيىنكى باسقۇچتا بېغىرلىغۇچىلارنىڭ يوقىلىشى تېزلىشىپ كەتكەن. 菊。盛兴虫孔有。现发量大物植子被。期后纪本。少减剧急期后至类行爬。迹绝趋渐石箭和石	70	137	بور ئەسىرى (K) 纪垩白		ئوتتۇرا ھايات دەۋرى	
پاپوروتنىك، سىكاش، كۆمۈشئۆرۈك ۋە قارىغاي، ئار-چىلار كۆپەيگەن. ئاممونىت ۋە بېلبېنتلار كۆپەيگەن. بېغىرلىغۇچىلارنىڭ كېلەكسىزلىرىدىن يەنى دە-نزاۋۇرلار كۆپەيگەن. قۇشلار پەيدا بولغان. 石菊和石箭。荣繁等类柏松和杏银。铁苏。蕨真。现出类鸟。展发(龙恐)类行爬的大巨。盛兴	58	195	يۇرا ئەسىرى (J) 纪罗侏		中生代中 دەۋرى	

ھاياتلىق ئالىسى ھايۋانلار دەۋرى ھاياتلىق ئالىسى ھايۋانلار دەۋرى

<p>يالىڭچاق ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈكلەر تېخىمۇ كۆپەيگەن. بېغىش پۇتلۇقلار ئازايغان. ئاممونىتلار ۋە ئېچىلما ساقاقلىقلار تەرەققىي قىلغان. قاتلىق چىشلىقلار يوقالغان. بېغىرلىغۇچىلار تەرەققىي قىلغان. سۈت ئەمگۈچىلەر پەيدا بولغان.</p> <p>鳃瓣和石菊. 少减类足腕. 展发步一进物植子裸. 现出类乳哺. 展发类行爬. 迹绝类齿迷. 育发类</p>	<p>35</p>	<p>230</p>	<p>ئۈچلەمچى ئەسىر (T) 纪叠三</p>	<p>كېيىنكى قەدىمكى ھايات دەۋرى</p>	<p>قەدىمكى ھايات دەۋرى</p>	<p>ھاياتلىق ئالىمى ھەيۋەت</p>
<p>ئەسىرنىڭ ئاخىرقى باسقۇچلىرىدا ياغاچ غوللۇق پىلا، ئون، بامبۇك، پاپوروتنىڭ ۋە ئۇرۇقلۇق پاپوروتنىڭ لار، كوردا دەرىخى قاتارلىقلار خارابىلىشىشقا يۈز تۈنۈپ، يالىڭچاق ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈكلەردىن قارىغاي، ئارچا قاتارلىقلار تەرەققىي قىلىشقا باشلىغان. ئاممونىد، بېغىش پۇتلۇقلار قاتارلىقلارنىڭ تەرەققىياتى داۋاملىشىۋەرگەن. ئەسىر ئاخىرلىرىدا شولىق مارجانلار، توپ مارجانلار، ئۈچ قاناتلىقلار، قەدىمكى ئۇمۇرتقىسىزىلار يوقالغان.</p> <p>于趋等树达科，蕨子种，木芦，松石本木，期晚至腕，石菊. 展发始开等类柏松如物植子裸. 落衰珊瑚板床，珊瑚射四，末纪本. 展发续继等类足. 灭绝类蜓，虫叶三，瑚</p>	<p>55</p>	<p>285</p>	<p>ئىككىلەمچى ئەسىر (P) 纪叠二</p>			
<p>پاپوروتنىڭ، ياغاچ غوللۇق پلائون، بامبۇك پاپوروتنىڭ، ئۇرۇقلۇق پاپوروتنىڭ، كوردا دەرىخى قاتارلىقلار زور مىقداردا كۆپەيگەن. ئۈرچۈقسىمان قۇلۇقلار ئۆلگەن. مارجانلار، قەدىمكى ئۇمۇرتقىسىزىلار، بېغىش پۇتلۇقلار ئىنتايىن كۆپەيگەن. قوش ماكانلىقلار تېخىمۇ تەرەققىي قىلغان. بېغىرلىغۇچىلار پەيدا بولغان.</p> <p>量大等树达科，蕨子种，木芦，松石本木，蕨真栖两. 多很类足腕，类蜓，珊瑚. 亡衰石笔. 荣繁. 现出类行爬. 展发步一进类</p>	<p>65</p>	<p>350</p>	<p>تاشكۆمۈر ئەسىرى (C) 纪炭石</p>			
<p>دەسلەپكى باسقۇچتا يالىڭچاق پاپوروتنىڭ كۆپەيگەن، ئوتتۇرا باسقۇچنىڭ ئاخىرلىرىدا پاپوروتنىڭ تۈرىدەكى ئۆسۈملۈكلەر ۋە ئىپتىدائىي يالىڭچاق ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈكلەر پەيدا بولغان. بېغىش پۇتلۇقلار ۋە مارجانلار تەرەققىي قىلغان. ئىپتىدائىي ئاممونىد پەيدا بولغان. دەسلەپتە ھاشارلار ۋە ئىپتىدائىي قوش ماكانلىقلار (قاتلىق چىشلىقلار) پەيدا بولغان، بېلىقلار تەرەققىي قىلغان. ئاخىرقى باسقۇچتا ئېگەكسىزلىرى يوق قىلىشقا باشلىغان.</p> <p>裸始原和物植类蕨. 后期中，荣繁类蕨裸期早在出石菊始原. 育发珊瑚和类足腕. 现出物植子类鱼. 现发初最(类齿迷)类栖两始原和虫昆. 现. 灭绝于趋类颌无. 期晚至. 展发</p>	<p>50</p>	<p>400</p>	<p>دېۋون ئەسىرى (D) 纪盆泥</p>			
<p>ئاخىرقى باسقۇچتا يالىڭچاق پاپوروتنىڭ پەيدا بولۇشقا باشلىغان. بېغىش پۇتلۇقلار ۋە مارجانلار كۆپەيگەن. ئۈچ قاناتلىقلار ۋە ئۈرچۈقسىمان قۇلۇقلار تېخىمۇ كۆپەيگەن. ئېگەكسىزلىرى تەرەققىي قىلغان. ئاخىرقى باسقۇچتا ئىپتىدائىي بېلىقلار پەيدا بولغان.</p> <p>荣繁珊瑚和类足腕. 现出始开类蕨裸. 期末在始原. 期晚至. 育发类颌无. 盛繁仍石笔和虫叶. 现出类鱼三</p>	<p>40</p>	<p>440</p>	<p>سەلور ئەسىرى (S) 纪留志</p>			
<p>يۈسۈنلەر ئومۇميۈزلۈك تەرەققىي قىلغان. دېڭىز - ئوكيان ئۇمۇرتقىسىز ھاياتلىرى ۋە ئۈچ قاناتلىقلار، ئۈرچۈقسىمان قۇلۇقلار، باشپۇتلۇقلار، بېغىش پۇتلۇقلار، تىكەنلىك ھاياتلىرى (دېڭىز قۇم ئالىمى) قاتارلىقلار ئىنتايىن كۆپەيگەن. پالاق پۇتلۇقلار پەيدا بولغان. ھەقىقىي شولىق مارجانلار بايقالغان. كالتەسىلىق يۈسۈنلەر تەرەققىي قىلغان.</p> <p>笔，虫叶三和物动椎脊无生海. 育发泛广类藻常非等(楯林海)物动皮棘，类足腕，类足头，石钙. 珊瑚射四的靠可现发. 现出类盖足板. 盛繁. 育发藻</p>	<p>60</p>	<p>500</p>	<p>ئوردوۋىك ئەسىرى (O) 纪陶奥</p>	<p>دەسلەپكى قەدىمكى ھايات دەۋرى</p>	<p>ئەدىمكى ھايات دەۋرى</p>	<p>ھاياتلىق ئالىمى ھەيۋەت</p>

<p>قىزىل يۈسۈن ، بېشىل يۈسۈن قاتارلىقلار كۆپىيىشكە باشلىغان . قەدىمكى ئالەم قاتنا ئىزلىرىغا سېلىشتۇر . غاندا ، مەلۇم تىپتىكى ئۇمۇرتقىسىز ھايۋانلار بولۇپمۇ ئۈچ قاناتلىقلارغا ئوخشاشلا كۆپىيىشكە باشلىغان . تۆۋەن دەرىجىلىك بېغىش پۈتۈنلۈقلەر ، قەدىمكى قۇلۇللىرى . گە ئوخشاش ھايۋانلار تەرەققىي قىلغان .</p> <p>相录记石化代古元与 。盛繁始开等藻绿，藻红始开等虫叶三是其尤，物动椎脊无类门干若，比。育发等物动杯古，类足腕等低。荣繁</p>	70	570	<p>كېمبىرى ئەسىرى (K)纪武寒</p>		
<p>كۆك يۈسۈن ۋە باكتېرىيىلەر چىقىشقا باشلىغان . ئاخىرقى باسقۇچقا كەلگەندە ئۇمۇرتقىسىز ھايۋانلار پەيدا بولغان .</p> <p>出物动椎脊无，期末至。盛繁始开菌细和藻蓝。现</p>	1830	2400	<p>خەلقئارالىق بېكىتىلىشتىن ئۆتىمگەن 案方分划牲际国有没</p>	<p>قەدىمكى ئالەم 宙古元 (pt)</p>	<p>يوشۇرۇن ھاياتلىق ئالىمى بۇغى</p>
<p>ئاخىرقى باسقۇچتا باكتېرىيىلەر ، زەمبۇرۇغ - يۈسۈنلەر ، تۆۋەن دەرىجىلىكلەردىن كۆك يۈسۈن پەيدا بولغان بولۇشى مۇمكىن ، ئەمما قاتنا ئىزلىرى يوق دېيىرىلىك .</p> <p>记石化的靠可但，在存藻蓝等低和类菌有期晚。多不录</p>	2100	4500	<p>خەلقئارالىق بېكىتىلىشتىن ئۆتىمگەن 案方分划牲际国有没</p>	<p>ئەڭ قەدىمكى ئالەم 宙古太 (Ar)</p>	
			<p>خەلقئارالىق بېكىتىلىشتىن ئۆتىمگەن 案方分划牲际国有没</p>	<p>قاراغۇ ئالەم 宙古冥</p>	

ئۆلچەم بىرلىكلىرى

表位单量计

1. مېتىر سىستېمىسىدىكى ئۆلچەم بىرلىكلىرى

表位单量计制公

度 长 ۈزۈنلۈق

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	μ	مىكرون 米 微
10 مىكرون	<i>cmm</i>	سانتىمىللىمېتىر 米 忽
10 سانتىمىللىمېتىر	<i>dmm</i>	دېتسىمىللىمېتىر 米 丝
10 دېتسىمىللىمېتىر	<i>mm</i>	مىللىمېتىر 米 毫
10 مىللىمېتىر	<i>cm</i>	سانتىمېتىر 米 厘
10 سانتىمېتىر	<i>dm</i>	دېتسىمېتىر 米 分
10 دېتسىمېتىر	<i>m</i>	مېتىر (尺公)米
10 مېتىر	<i>dam</i>	دېكامېتىر 米 十
100 مېتىر	<i>hm</i>	گېكتومېتىر 米 百
1000 مېتىر	<i>km</i>	كىلومېتىر (米千)里公

积 面 ۈز

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	mm^2	كۋادرات مىللىمېتىر 米毫方平
100 كۋادرات مىللىمېتىر	cm^2	كۋادرات سانتىمېتىر 米厘方平
10000 كۋادرات سانتىمېتىر	m^2	كۋادرات مېتىر 米方平
100000 كۋادرات مېتىر	km^2	كۋادرات كىلومېتىر 里公方平

积 地 مەيدان

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	m^2	كۋادرات مېتىر 米 方 平
100 كۋادرات مېتىر	a	ئار 亩 公
100 ئار	ha	گېكتار 顷 公
100 گېكتار	hm^2	كۋادرات كىلومېتىر 里 公 方

积 体 ھەجىم

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	mm^3	كۈب مىللىمېتىر 米 毫 方 立
1000 كۈب مىللىمېتىر	cm^3	كۈب سانتىمېتىر 米 厘 方 立
1000 كۈب سانتىمېتىر	dm^3	كۈب دېتسىمېتىر 米 分 方 立
1000 كۈب دېتسىمېتىر	m^3	كۈب مېتىر 米 方 立

积 容 سىغىم

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	ml	مىللىلىتىر 升 毫
10 مىللىلىتىر	cl	ساتىلىتىر 升 厘
10 ساتىلىتىر	dl	دېتسىلىتىر 升 分
10 دېتسىلىتىر	l	لىتىر 升
10 لىتىر	dal	دېكالىتىر 升 十
10 دېكالىتىر	hl	گېكتولىتىر 升 百
10 گېكتولىتىر	kl	كىلولىتىر 升 千

ئېغىرلىق ئېغىرلىق

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	mg	مىللىگرام 克 毫
10 مىللىگرام	cg	سانتىگرام 克 厘
10 سانتىگرام	dg	دېتسىگرام 克 分
10 دېتسىگرام	g	گرام (分公) 克
10 گرام	dag	دېكاگرام (分公) 克十
100 گرام	hg	گېكتوگرام 克 百
1000 گرام	kg	كىلوگرام (克千) 斤公
100 كىلوگرام	q	سېنتىنېر 担 公
1000 كىلوگرام	t	توننا 吨

2. بازار سىستېمىسىدىكى ئۆلچەم بىرلىكلىرى
表位单量计制市

ئۇزۇنلۇق ئۇزۇنلۇق

يول 里	جاڭ 丈	چى 尺	سۇڭ 寸	پۇڭ 分	لى 厘	خاۋ 毫	نامى 称 名
150 جاڭ	10 چى	10 سۇڭ	10 پۇڭ	10 لى	10 خاۋ		تەڭلىك مىقدارى 数 等

يۈز ئۆلچەم

كۋادرات يول 里方平	كۋادرات جاڭ 丈方平	كۋادرات چى 尺方平	كۋادرات سۇڭ 寸方平	كۋادرات پۇڭ 分方平	كۋادرات لى 厘方平	كۋادرات خاۋ 毫方平	نامى 称 名
22500 كۋادرات جاڭ	100 كۋادرات چى	100 كۋادرات سۇڭ	100 كۋادرات پۇڭ	100 كۋادرات لى	100 كۋادرات خاۋ		تەڭلىك مىقدارى 数 等

مەيدان ئۆلچەم

چىڭ 顷	مو 亩	پۇڭ 分	لى 厘	خاۋ 毫	نامى 称 名
100 مو	10 پۇڭ	10 لى	10 خاۋ		تەڭلىك مىقدارى 数 等

ئېغىرلىق ھېسابلىغۇچىسى

نامى 称名	سى 丝	خاۋ 毫	لى 厘	پۇڭ 分	مىسقال 钱	سەر 两	جىڭ 斤	دەن 担
تەڭلىك مىقدارى 数等		10 سى	10 خاۋ	10 لى	10 پۇڭ	10 مىسقال	10 * سەر	100 جىڭ

* كونا سىستېما بويىچە 16 سەر
斤 1 两 16 为制旧

سېغىم ھېسابلىغۇچىسى

نامى 称名	چىمدىم 撮	قوشۇق 勺	ئوچۇم 合	شېڭ 升	كۈرە 斗	دادەن 石
تەڭلىك مىقدارى 数等		10 چىمدىم	10 قوشۇق	10 ئوچۇم	10 شېڭ	10 كۈرە

3. ئۆلچەم بىرلىكلىرىنىڭ سېلىشتۇرۇمىسى
表较比位单量计

ئۇزۇنلۇق سېلىشتۇرۇمىسى 表较比度长

1 كىلومېتىر (里公) = 2 يول (里市) = 0.621 مىل (哩) = 0.540 دېڭىز مىلى () 1 مېتىر (米, 尺公) = 3 چى (尺市) = 3.281 فوت ()
1 يول (里市) = 0.500 كىلومېتىر (里公) = 0.311 مىل (哩) = 0.270 دېڭىز مىلى () 1 چى (尺市) = 0.333 مېتىر (米) = 1.094 فوت ()
1 مىل (哩) = 1.609 كىلومېتىر (里公) = 3.219 يول (里市) = 0.868 دېڭىز مىلى () 1 فوت () = 0.305 مېتىر (米) = 0.914 چى (尺市)
دېڭىز مىلى () = 1.852 كىلومېتىر (里公) = 3.704 يول (里市) = 1.150 مىل (哩)

مەيدان سېلىشتۇرۇمىسى 表较比积地

1 گېكتار (顷公) = 15 مو (亩市) = 2.47 ئىنگلىز موسى (亩英)
1 مو (亩市) * = 6.667 ئار (亩公) = 0.164 ئىنگلىز موسى (亩英)
1 ئىنگلىز موسى (亩英) = 0.405 گېكتار (顷公) = 6.070 مو (亩市)

ئېغىرلىق سېلىشتۇرۇمىسى 表较比量重

1 كىلوگرام (斤公) = 2 جىڭ (斤市) = 2.205 قاداق (磅)
1 جىڭ (斤市) = 0.500 كىلوگرام (斤公) = 1.102 قاداق (磅)
1 قاداق (磅) = 0.454 كىلوگرام (斤公) = 0.907 جىڭ (斤市)

سېغىم سېلىشتۇرۇمىسى 表较比量容

1 لىتر (升) = 1 شېڭ (升市) = 0.220 گاللون (仑加)
1 گاللون (仑加) = 4.546 لىتر (升) = 4.546 شېڭ (升市)

* بۇ جەدۋەلدە بىر مو 60 كۋادرات جىڭ ھېسابىدا ئېلىندى.
计丈方平 60 按亩市一中表本

4. خەلقئارا بىرلىك سىستېمىسىدا ئىشلىتىلىدىغان قونلۇق سىستېمىسىدىكى
 ھەسسەلىك سانلارنى ئىپادىلەيدىغان ئالدى قوشۇمچىلار ۋە بەلگىلەر

号符及头词的数倍制进十示表以用中制位单国际

Prefix & Symbols Indicating the Decimal Multiple
 System of International Units

① ئالدى قوشۇمچىلار ۋە بەلگىلەر 号符及头词

ئالدى قوشۇمچە 头词	بەلگىسى 号符	خەنزۇچىسى 文 汉	ئوقۇلۇشى 音 读	ئۇيغۇرچىسى 文 维	سانلىق قىممەت 值 数
tera	T	(拉)太	tài(lā)	تېرا	10^{12}
giga	G	(咖)吉	jī(gā)	گىگا	10^9
mega	M	兆	zhào	مېگا	10^6
kilo	k	千	qiān	كىلو (مىڭ)	10^3
hecto	h	百	bǎi	گېكتو (يۈز)	10^2
deca (deka)	da	十	shí	دېكا (ئون)	10
deci	d	分	fēn	دېتسى	10^{-1}
centi	c	厘	lǐ	سانتى	10^{-2}
milli	m	毫	háo	مىللى	10^{-3}
micro	μ	微	wēi	مىكرو	10^{-6}
nano	n	(诺)纳	nà(nuò)	نانو	10^{-9}
pico	p	(可)皮	pí(kě)	پىكو	10^{-12}
femto	f	(托母)飞	fēi(mǔtuò)	فېمتو	10^{-15}
atto	a	(托)阿	ā(tuō)	ئاتتو	10^{-18}

② مىسال (مېتىر مىسال قىلىندى) 例范 (例为米以)

1 Terametre	米太	تېرامېتىر	=	1Tm	=	1,000,000,000,000m	=	10^{12}	مېتىر
1 Gigametre	米吉	گىگامېتىر	=	1Gm	=	1,000,000,000m	=	10^9	مېتىر
1 Megametre	米兆	مېگامېتىر	=	1Mm	=	1,000,000m	=	10^6	مېتىر
1 Hectokilometre	米万十	گېكتو كىلومېتىر	=	1hkm	=	100,000m	=	10^5	مېتىر
1 Myriametre	米万	تۆمەن مېتىر	=	1mam	=	10,000m	=	10^4	مېتىر
1 Kilometre	米千	كىلومېتىر	=	1km	=	1,000	=	10^3	مېتىر
1 hectometre	米百	يۈز مېتىر	=	1hm	=	100m	=	10^2	مېتىر
1 decametre	米十	ئون مېتىر	=	1dam	=	10m	=	10	مېتىر
1 Metre	米	مېتىر	=	1m	=	1m	=	1	مېتىر
1 Decimetre	分米	دېتسىمېتىر	=	1dm	=	1/10m	=	10^{-1}	مېتىر
1 Centimetre	米厘	سانتىمېتىر	=	1cm	=	1/100m	=	10^{-2}	مېتىر
1 Millimetre	米毫	مىللىمېتىر	=	1mm	=	1/1,000m	=	10^{-3}	مېتىر
1 Decimillimetre	米丝	دېتسىمىللىمېتىر	=	1dmm	=	1/10,000m	=	10^{-4}	مېتىر
1 Centimillimetre	米忽	سانتىمىللىمېتىر	=	1cmm	=	1/100,000m	=		مېتىر
1 Micrometre	米微	مىكرو مىللىمېتىر	=	1 μ m	=	1/1,000,000m	=	10^{-6}	مېتىر
1 Nanometre	米(诺)纳	نانومېتىر	=	1nm	=	1/1,000,000,000m	=	10^{-9}	مېتىر
1 Picometre	米(可)皮	پىكومېتىر	=	1pm	=	1/1,000,000,000,000m	=	10^{-12}	مېتىر

③ ئىنگىلىيە، ئامېرىكىدا چوڭ سانلارنىڭ ئوقۇلۇش پەرقى ۋە ئىنگىلىيە، ئامېرىكىدا چوڭ سانلارنىڭ ئوقۇلۇش پەرقى

ئىنگىلىزچە 文 英	ئۇيغۇرچە 文 维	ئامېرىكىدا ئىنگىلىيە 圈 英	ئىنگىلىزچە 文 英	ئۇيغۇرچە 文 维	ئامېرىكىدا ئىنگىلىيە 圈 英	ئىنگىلىزچە 文 英	ئۇيغۇرچە 文 维
million	مىليون	10^6	10^6	duodecillion	دۇئودېتسىللىيون	10^{39}	10^{72}
billion	بىللىيون	10^9	10^{12}	tredecillion	تربىدېتسىللىيون	10^{42}	10^{78}
trillion	تىرللىيون	10^{12}	10^{18}	quattuordecillion	كۋاتتور دېتسىللىيون	10^{45}	10^{84}
quadrillion	كۋادىرللىيون	10^{15}	10^{24}	quindecillion	كۋىندېتسىللىيون	10^{48}	10^{90}
quintillion	كۋىنتىللىيون	10^{18}	10^{30}	sexdecillion	سېكس دېتسىللىيون	10^{51}	10^{96}
sextillion	سېكستىللىيون	10^{21}	10^{36}	septendecillion	سېپتىندېتسىللىيون	10^{54}	10^{102}
septillion	سېپتىللىيون	10^{24}	10^{42}	octodecillion	ئوكتودېتسىللىيون	10^{57}	10^{108}
octillion	ئوكتىللىيون	10^{27}	10^{48}	novemdecillion	نوۋېم دېتسىللىيون	10^{60}	10^{114}
nonillion	نونىللىيون	10^{30}	10^{54}	vigintillion	ۋىگىنتىللىيون	10^{63}	10^{120}
decillion	دېتسىللىيون	10^{33}	10^{60}	centillion	سېنتىللىيون	10^{303}	10^{600}
undecillion	ئۇندېتسىللىيون	10^{36}	10^{66}				

قۇرىقار (غەربىي دىيار) دىكى قەدىمكى بەگلىكلەر 名国城各的域西古

غەربىي دىياردىكى بەگلىكلەر «ئالدىنقى خەننامە»، «كېيىنكى خەننامە»، «ئۈچ پادىشاھلىق تەزكىرىسى»، «شىمالىي سۇلالىلەر تارىخى» قاتارلىق تارىخىي كىتابلاردا تىلغا ئېلىنغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ كىتابلاردا ھەرقايسى دەۋردىكى تارىخىي بەگلىكلەرنىڭ سانى، ئاتىلىشى (خەنزۇچە يېزىلىشى) بىردەك ئەمەس. بىز بۇ يەردە غەربىي دىياردىكى بەگلىكلەرنىڭ يۇقىرىقى كىتابلاردا بايان قىلىنغانلىرىدىن تۆۋەندىكىلەرنى كۆرسىتىپ ئۆتتۇق، بەگلىكلەرنىڭ خەنزۇچە ۋە ئۇيغۇرچە ئاتىلىشى بۇ تۆت كىتابنىڭ شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغان ئۇيغۇرچە نەشرىگە ئاساسەن ئېلىندى. ئىككى خىل ئاتالغانلىرىنىڭ ھەر ئىككى خىلى كۆرسىتىپ قويۇلدى.

时各中书史些这是但，过到提曾都中籍史等《史北》，《志国三》，《书汉后》，《书汉》在然虽(国城)家国的域西古
做述阐的中籍史述上据(国城)家国各的域西古将们我里这。致一不都(法写文汉)呼称，数国城的过在存上史历代
凡。的人收版文尔吾维的版出社版出民人疆新由书本四这据根是都呼称文尔吾维和文汉的国城些这，介绍下如了
。介绍了做均谓称种两，的谓称种两有

国后师车	ئارقا قۇس بەگلىكى
国前师车	ئالدى قۇس بەگلىكى
国循休～国雷休	ئەركەشتام بەگلىكى
国宛小	ئەندىرە بەگلىكى
国类蒲	بارىكۆل بەگلىكى
国陆卑	بەشبالىق (فۇكاڭ) بەگلىكى
国山皮	پاستان بەگلىكى ~ گۇما بەگلىكى
国兰楼	كروران بەگلىكى
国善鄯	پشامشان بەگلىكى
国勒渠	توخارا بەگلىكى ~ چىرا بەگلىكى
国胡狐	خۇزخۇر (يۇلغۇنتېرەك) بەگلىكى
国劫,国桓单	چانبالىق (جىيې) بەگلىكى
国技捷	چەرچى بەگلىكى
国毒捐	ئۇلۇغچات بەگلىكى
国摩於权	چۈەنيومۇ بەگلىكى
国末且	چۇرچان بەگلىكى ~ چەرچەن
国须危	چۇقۇ بەگلىكى ~ باغراش بەگلىكى
国犁渠	چېدىر بەگلىكى
国若德	دېرو بەگلىكى
国犁蒲～国黎蒲	سارىقول بەگلىكى ~ تاشقورغان بەگلىكى
国车莎～国莎渠	ساكارائۇل بەگلىكى
国头尉	سەپەرباي بەگلىكى
国勒疏	سۇلى بەگلىكى ~ قەشقەر بەگلىكى
国弥且车	شەرقىي جۇمى بەگلىكى
国弥且西	غەربىي جۇمى بەگلىكى
国居朱,国半居悉	قارغالىق بەگلىكى
国王山,国山墨,国山	قۇرۇق تاغ بەگلىكى
国墨姑	قۇم بەگلىكى
国勒渠	كورلى بەگلىكى
国合子	كۆكيار بەگلىكى
国兹龟	كۈسەن بەگلىكى

国耆焉
 国托乌
 国难
 国羌若
 国绝精
 国耐依
 国夜西
 国卢式
 国犁尉
 国禽警贪乌
 国闾于
 国垒乌
 国弥宁, 国弥扞, 城零扞, 国城弥, 国弥拘
 国须危
 国师立郁
 国宿温

۱. كىنگىت بەگلىكى ~ ئاگىنى بەگلىكى ، قاراشەھەر بەگلىكى
 ۲. لاداق بەگلىكى
 ۳. ناندۇ بەگلىكى
 ۴. نوبچان بەگلىكى
 ۵. نىمىيە بەگلىكى
 ۶. ئىناي بەگلىكى
 ۷. يولئېرىق بەگلىكى
 ۸. يول ئارش (رۇڭلۇ) بەگلىكى
 ۹. ۋائېرىيە بەگلىكى ~ كۆنچى بەگلىكى
 ۱۰. ئۇتازىل (ماناس) بەگلىكى
 ۱۱. ئۇدۇن بەگلىكى
 ۱۲. ئۇرۇياپ بەگلىكى
 ۱۳. ئۇزۇن تات بەگلىكى ~ ئۇزۇن تاتراڭ
 ۱۴. ئۇشاق بەگلىكى
 ۱۵. ئۈرۈمىسەنى (يول ئىچى) بەگلىكى
 ۱۶. ئۈرۈنسۇ (ئۈچ) بەگلىكى ، ئونسۇ

ئۇيغۇر خەلقىدىن مەملىكىتىمىزنىڭ مەدەنىيەت تارىخىدا زور

تۆھپە ياراتقان مۇھىم شەخسلەر

(X ئەسىردىن XX ئەسىرنىڭ 30 - يىللىرىغىچە)

物人要重族尔吾维的献贡大重有上史化文国我

(代年十三纪世十二至纪世十)

ئابدۇراھمان بىننى ئوسمان بەگ ئەدەبىي لەقىمى : ئەبدى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر ، يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «فەرەھۇلقۇلوب»

。详不籍祖，纪世 18 于活生。家学文，迪布艾名笔，克伯曼斯奥·本·曼合热杜布阿

《悦喜的灵心》：有作著

ئابدۇررەھىم (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) ، ئەدەبىي لەقىمى : نىزارى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1770 — 1850 . يۇرتى : قەشقەر

ئەسەرلىرى : 1. «دېباچە» 2. «فەرھاد ۋە شېرىن» 3. «لەيلى ۋە مەجنۇن» 4. «رابىيە ۋە سەئىدىن» 5. مەسئۇد ۋە دىلارا» 6. «مەھزۇن ۋە گۈلنەسا» 7. «ھېكاياتى غەرب ۋە رىۋاياتى ئىجىب» (4 ھېكايىنى ئۆز ئىچىگە ئالدى .) 8. «دەھرۇننەجات» (يېزىلغان ۋاقتى 1843) .

نورۇز ئاخۇن زىيائى بىلەن بىرلىكتە يازغان ئەسەرلىرى :

1. «ۋامۇق ۋە ئۇزرا» 2. «چەھار دەرۋىش» (5 داستاننى ئۆز ئىچىگە ئالدى)

。尔噶什喀籍祖，年 1850 — 1770 约于活生。家学文，里扎尼名笔，木依热杜布阿

拉迪与德吾斯麦》. 5 《丁赛与亚碧热》. 4 《依吉麦与拉莱》. 3 《琳希与德哈尔法》. 2 《言序》. 1 : 有作著

《热》. 6 《莎尼丽古与宗赫麦》. 7 《说传的弃奇与事故的甫日艾》. 8 《宝珠世济》. (成完年 1843)

：有品作的著合依亚孜·洪阿孜鲁努同

1. 《拉兹吾与克穆瓦》. 2. 《僧钵托个四》(诗长部五括包)

ئابدۇررەھىم بىننى مۇھەممەد فازىل كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XXI ئەسىر . يۇرتى :

قەشقەر

كۆچۈرگەن ئەسىرى : «كۈللىيات نەۋايى» (ۋاقتى : 1824 - يىلىدىن 1830 - يىلىغىچە)

。尔噶什喀籍祖，世纪 19 — 18 于活生。家法书，里噶什喀·利孜法·德默罕穆·本·木依热杜不阿

(写抄年 1830 — 1824)《集全诗依瓦纳》：有品作写抄

ئابدۇلقادىر بىننى ئابدۇلۋارىس كاشغەرىي تىلشۇناس ، ئەخلاقشۇناس . ياشىغان دەۋرى : 1862 — 1924 . يۇرتى :

قەشقەر — ئاتۇش

ئەسەرلىرى : 1. «سەرف ۋە نەھۇ» 2. «تەجۋىد تۈركىي» 3. «تەسەللۇلھېساب» 4. «ئەقائىدى زەرۋرىيە» 5.

«نەسەھتى ئاممە» 6. «تەئلىمى سەبىيان» 7. «مىفتاھۇلئەدەب» 8. «مېۋىلەر مۇنازىرىسى»

尔噶什喀籍祖，年 1924—1862 于活生。家学理论，家学言语，里噶什喀·斯日瓦杜布阿·本·尔迪哈杜布阿

。什图阿—

有作著 : 1. 《法句与法词》. 2. 《法音正语厥突》. 3. 《学数》. 4. 《仰信的要必》. 5. 《华精的仰信》. 6. 《民众给》

《辩争的类果》.9《匙钥的仪礼》.8《育教童儿》.7《戒劝的

ئابدۇلقادىر بىننى موللا بەھادۇر كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
 كۆچۈرگەن ئەسىرى : نەۋائىنىڭ «خەمسە» سى (كۆچۈرگەن ۋاقتى : 1833 — 1834)
 . 尔噶什喀籍祖, 纪世 19 — 18 于活生。家法书, 里噶什喀·尔杜哈巴拉毛·本·尔迪哈杜布阿
 : 有品作写抄
 (写抄年 1834 — 1833) 集诗卷五的《依瓦纳》

ئابدۇللا ئاخۇن شەرىف ئاخۇن ئوغلى ئەدەبىي لەقىمى : خەستە . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1854 — 1907 . يۇرتى :
 يەرگەن
 ئەسىرى : «دەۋانى خەستە»
 . 车莎尔噶什喀籍祖, 年 1907 — 1854 于活生。家学文, 太斯海名笔, 洪阿甫日谢·本·洪阿拉杜布阿
 《集诗太斯海》: 有著作

ئابدۇللا بىننى خەتب مۇھەممەد سادىق ئاخۇن پوسكامى ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX — XX ئەسىر . يۇرتى :
 قەشقەر — پوسكام
 ئەسىرى : «كىتابى ئابدۇللا»
 . 普泽什喀籍祖, 纪世 20 — 19 于活生。家学文, 米喀斯普·洪阿克迪沙德默罕穆·甫提哈·本·拉杜布阿
 《书拉杜布阿》: 有作者

ئابد (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) ، ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVII — XVIII ئەسىر . يۇرتى : قۇمۇل
 ئەسىرى : «دەۋانى ئابد»
 . 密哈籍祖, 纪世 18 — 17 于活生。家学文, 德比阿
 《集诗德比阿》: 有著作

ئاپرىنچۇر تېگىن ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى : تۇرپان — قوچۇ
 ئاپتونىڭ ئاز ساندىكى شېئىرىي پارچىلىرى 1919 - يىلى ئا. فون . لىكوك تەرىپىدىن «گېرمانىيە پەنلەر ئاكادېمىيە-
 يىسى مەجمۇئەسى» دە «قوچۇدىن چىققان ، تۈركىي تىلىدىكى مانى دىنى يادىكارلىقلىرى» نامى ئاستىدا ۋە ۋون گاباين
 بىلەن ۋ. بالڭ تەرىپىدىن «قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدىكى مانى دىنىغا مەدھىيە» نامى بىلەن ئېلان قىلىنغان .
 . 昌高籍祖, 纪世四十于活生。人诗, 勤特啜林普阿
 : 有著作

冯 (2) 《献文牧尼摩语厥突的土出昌高》的表发上《刊集院学科国德》在克寇勒年 1919 (1) 于见卷残歌诗量少
 《诗美赞教尼摩文鹤回》的表发格班及班加

ئاتايى (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIV — XV ئەسىر . يۇرتى :
 بەلخ — ھۇدىيان
 ئەسىرى : «دەۋانى شەيخزادە ئاتايى»
 . 类迪兹伊—赫尔巴籍祖, 纪世 15 — 14 于活生。家学文, 详不名姓, (名笔) 依塔阿
 《集诗依塔阿·德扎赫谢》: 有著作

ئاخۇن موللا كەلان (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) ، ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «رىيازۇلمۇزە ككىرىن»

。纪世 19 — 18 于活生。家学文，兰柯·拉毛·洪阿

《堂天的者教说》《述忆世身难苦》：有著作

ئارغۇن شەلى بىننى قۇت شەلى (چىتەي شەلى) بىننى ئاتاي شەلى ئەدىب ، تىلشۇناس . ياشىغان دەۋرى :

1245 — 1307 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار

قۇبلەيخان ئوردىسىدا ئوقۇتقۇچى بولغان ، قۇبلەيخاننىڭ بۇيرۇقىغا ئاساسەن بېيجىڭدا گوزىجەن (ئىختىساسلىق كىشىلەرنى تەربىيەلەيدىغان ئورۇن) نى تەشكىل قىلىپ ، نۇرغۇن ئىختىساسلىق كىشىلەرنى يېتىشتۈرگەن .

木吉一庭北籍祖，年 1307 — 1245 于活生。家学言语、家学文，里萨台阿·本·里萨台乞·本·里萨浑鲁阿

。尔萨

。才人批大了养培，监子国办创，命之视世之奉，师志当里庭宫祖世之在

ئالسن تۆمۈر تەرجىمان ، ياشىغان دەۋرى : XIII ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمى . يۇرتى : سۇلمى (ھازىرقى قارا

شەھەر) ، كېيىن بەشبالىق — جىمسارغا كۆچكەن .

1 . ئۆزى ۋە باشقىلار بىلەن بىرلىشىپ تەرجىمە قىلغان ئەسەرلىرى : 1 . «ئەلنى ئىدارە قىلىشقا پايدىلىق ئومۇمىي

ئۆرنەكلەر» نىڭ «جىنگۇەن يىللىرىدىكى مۇھىم سىياسىي ئىشلار» دېگەن قىسمى 2 . «ئۇلۇغ ئىلىم» غا دائىر ئىزاھات-

لار» 3 . «بۈيۈك پادىشاھلىقنىڭ زېمىن دائىرىسىدىكى تەجرىبە - ساۋاقلار» 4 . «يەتكەن يۇلتۇزى نومی» (موڭغۇل-

چىدىن ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە)

II . ئۆزى تۈزگەن ۋە تەھرىرلىك قىلغان ئەسەرلىرى :

1 . «توپچىيەن» («موڭغۇللارنىڭ مەخپىي تارىخى» دىكى «پادىشاھ يۈەن رىنۇڭنىڭ ئوردا خاتىرىلىرى») 2 .

«بۈيۈك يۈەن سۇلالىسىنىڭ قانۇن - تۈزۈملىرى»

。里八失别徒迁后，(耆焉疆新今)迷里唆藉祖。叶半上纪世三十于活生，家译翻，尔木帖邻阿

：有著作译合、译独

回为译文古家从)《经星七斗北》. 4 《训大图皇》. 3 《义衍学大》. 2 分部一之《滥通治资》 — 《要政观贞》. 1

(文鹄

：著作修编笔执

《制通元大》. 2 《录实宗仁》之《史秘古家》 — 《颜赤卜脱》. 1

ئاماننىساخان (ئايال ، ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەبىي لەقىمى : نەفىسىي . ئەدىب ، مۇزىكا شۇناس .

ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1534 — 1567 . يۇرتى : يەركەن

ئەسەرلىرى : 1 . «شۇرۇھۇلقۇلۇب» 2 . «ئەخلاقىي جەمىلە» 3 . «دېۋانى نەفىسىي»

مۇزىكا بويىچە : 1 . «ئىشەرەت ئەنگىز» كۈيىنى ئىجاد قىلغان . 2 . ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامىنى سىستېمىلاش-

تۇرغان ۋە تولۇقلىغان .

。车莎籍祖，年 1567 — 1534 约于活生。家乐音、家学文，斯裴娜名笔，汗莎尼曼阿

：有著作

《集诗斯裴娜》. 3 《操情的丽美》. 2 《篇说解声心》. 1

：有作创曲乐

.1 《乐欢发激》.2 将二十木卡姆系统和完整化

ئەبۇ يەئقۇب يۈسۈف بىننى ئەبۇبەكىر خارەزمىي ئەدەبىي لەقىمى : سەككاكى . ئەدەب ، مۇزىكا شۇناس . ياشىغان دەۋرى : 1228 — 1306 . يۇرتى : خارەزم — ئىلى (ئالمالىق) ئەسەرلىرى : 1. «سەفناھۇلئۇلۇم» 2. مۇزىكىدا : «چەبىيات مۇقامى»

祖, 1306 — 1228 年约于活生。家乐音、家学文, 克卡赛名笔, 密子喇花· 尔克巴布阿· 甫素玉· 布可雅· 布阿里玛阿力伊—模子喇花籍

《匙钥的学科》: 有著作
姆卡木《特亚比且》: 有创作

ئەللامە ئەلائىددىن مۇھەممەد خوتەننى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1150 — 1222 . يۇرتى : خوتەن ئەسەرلىرى : 1. «ئەلفىقەھۇتتىبىيە» 2. «زۇبەدەتۇلقەۋانلىئىلاج»

。田和籍祖, 1222 — 1150 年于活生。家学医, 尼田和· 德默罕穆· 丁依拉阿· 麦拉安

《萃精则规疗治》. 2 《典医》. 1. 有著作

ئەلى بەگ مۇراتبەگ ئوغلى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVI ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر ئەسىرى : «ئەغراز تىببىيە» (ئۇيغۇر تىلىدا)

。尔噶什喀籍祖, 纪世 17 于活生。家学医, 克伯提拉穆· 本· 克伯力艾

(文尔吾维)《论的目学医》: 有著作

ئەلمىشر (تولۇق ئاتىلىشى : نىزامۇددىن بىننى غىياسۇددىن) . ئەدەبىي لەقىمى : نەۋائىي . مۇتەپەككۇر ، ئەدەب ، تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : 1441 — 1501 . يۇرتى : ھىرات ئەسەرلىرى :

I . دىۋانلار

1. «غەرايىبۇسسەغەر» 2. «نەۋادىرۇششەبىباب» 3. «بەدايىئۇلۋەسەت» 4. «فەۋايدۇلكىبەر» 5. «فانى» تەخەللۇسدا يازغان پارسچە غەزەللەر دىۋانى .

II . خەمىسە

1. «ھەيرەتۇلئەبىر» 2. «فەرھاد ۋە شېرىن» 3. «لەيلا ۋە مەجنۇن» 4. «سەبئەئى سەييارە» 5. «سەددى ئىسكەندەرى»

III . تەزكىرەلەر

1. «مەجالسۇننەفائىس» 2. «نەسائىمۇلمۇھەببە»

IV . تىل ۋە ئەدەبىياتقا ئائىت ئەسەرلەر

1. «رىسالەئى مۇئەمما» 2. «مىزانۇلئەۋزان» 3. «مۇھاكەمەتۇللۇغەتەين»

V . دىنىي - ئەخلاقىي ئەسەرلەر

1. «مۇناجات» 2. «چېھل ھەدىس» 3. «نەزمۇلجەۋھىر» 4. «لىسانۇتتەير» 5. «سىراجۇلمۇسلىمىن» 6. «مەھبۇبۇلقۇلۇب»

VI . تارىخىي ئەسەرلەر

1. «تارىخى ئەنبىيا ۋە ھۆكەما» 2. «تارىخى مۇلۇكى ئەجەم» 3. «زۇبەدەتۇتتەۋارىخ»

VII . تەرجىمىھالغا ئائىت ئەسەرلەر

1. «هالاتى سەيىد ھەسەن ئەردەشەر» 2. «هالاتى بەھلەۋان مۇھەممەد»

VII . ۋەستىلەر

1. «ۋەقىيە» 2. «مۇنشەئات»

年于活生。家学史历、家学文、家想思，依瓦纳名笔，(丁斯亚格·本·丁木扎尼名本)依瓦纳·尔希利艾

。提拉赫籍祖，1501 — 1441

:有著作

集诗文斯波的作创名笔用 . 5 《益神的年老》. 4 《奇珍的年中》. 3 《事秩春青》. 2 《闻奇的年少》. 1 集诗、一

《尼法》

《诗长卷五》. 二

《堡城的尔德坎斯》. 5 《图星七》. 4 《依吉麦与拉莱》. 3 《琳希与德哈尔帕》. 2 《惑困的人直正》. 1

:有品作记传 . 三

《风之幕仰》. 2 《萃荟坛文》. 1

:品作论理艺文与言语 . 四

《辩争的言语种两》. 3 《绳准律韵》. 2 《全大语谜》. 1

:作著理伦与教宗 . 五

《人中意》. 6 《灯明的林斯穆》. 5 《语鸟》. 4 《谛真的诗》. 3 《训圣条十四》. 2 《告祷》. 1

:作著史历 . 六

《编选抖史》. 3 《略史国斯波》. 2 《史家言预与人圣》. 1

:作著平生物人 . 七

《闻奇个五》. 3 《传雄英德默罕穆》. 2 《传尔希德尔艾·山艾·德依赛》. 1

书证 . 八

《集信书》. 2 《书课天》. 1

ئەل يغمش دېگنچى . ياشىغان دەۋرى : ؟ — 1314 . 1272 - يىلىدىن 1294 - يىلىغىچە قۇبلەيخاننىڭ بۇيرۇقى بويىچە سودا فلوتىنى باشلاپ شەرقىي جەنۇبىي ئاسىياغا 5 قېتىم بارغان . (بۇ جىگىتخېدىن 130 يىل ئىلگىر - دۇر) .

。详不籍祖，年？ — 1314 年于活生。家海航；失米黑亦·勒艾

。年多 130 早要还洋西下和郑比，亚南东使出队船业商领率次五，命之祖世元奉，年 1294 — 1272 年

ئەسىر ئەمىن قۇربانبەگ ئەدەبىي لەقىمى : خەزانەچى . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVII — XVIII ئەسىر . يۇرتى :

بەركەن

تەرجىمە ئەسىرى : «تارىخى خەزانەچى» (پارسچىدىن تەرجىمە قىلىنغان . ۋاقتى : 1706 — 1707)

。车莎籍祖，纪世 18 — 17 于活生。家译翻，奇尼扎哈名笔，克伯班尔库·明艾·尔米艾

(文斯波自译 1707 — 1706 年《史奇尼扎哈》:有著译

ئەسىر ھۈسەيىن (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەبىي لەقىمى : سەبۇرىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى :

XVIII — XIX ئەسىر

1. «دېۋانى سەبۇرىي» 2. مەقالات . (يېزىلغان ۋاقتى : 1842 — 1843)

。尔噶什喀籍祖，纪世 19 — 18 于活生。家学文，里布赛名笔，因赛侯·尔米伊

(世问 1843 — 1842 年)《特拉卡玛》. 2 《集诗里布赛》. 1 : 有作者

ئەمىرىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVI ئەسىر . يۇرتى : خوتەن ئەسەرلىرى : 1 . «دەۋانى ئېرفان ئەمىرى فەرغانە» 2 . «غەزەللەر» (بايازغا كىرگۈزۈلگەن)

。田和籍祖，纪世 16 于活生。家学文，详不名姓，(名笔)里米艾
(集诗兹亚巴入编)《集诗里米艾》. 2 《集诗蒙启尼干尔费·里米艾》. 1 : 有作者

ئەنسائىك (زايداس) ئەدەبىي لەقىمى : گە ۋاۋ (ئەل گۆھىرى) . ئۆزىنىڭ لەقىمى : ئۇ رىدىكى ئاقساقال . تەرجىمان ، تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : ? — 1293 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار
تەرجىمە ئەسەرلىرى :

1 . «نەسىرنامە . ئارامسىزلىق» 2 . «جىنگۈزەن يىللىرىدىكى مۇھىم سىياسىي ئىشلار» دىكى «ئىبىرەتنامە» 3 .
«نەسىرنامە» 4 . «ئەلنى ئىدارە قىلىشقا پايدىلىق ئومۇمىي ئۆرنەكلەر» 5 . «داۋالاش قىيىن بولغان كېسەللىكلەرنىڭ
داۋاسى» 6 . «ئۆسۈملۈك دورىلار قامۇسى» 7 . «ئۇلۇغ ئاغلىق نوم بىتىك» ئىچىدىكى «ئارىياترانا بۇددا ھاماترىكا
ۋىمساتى پۇگا ستوترا سۇترا» 8 . «ئاغلىق نوملار ھەققىدە ئېيتىلغان پەندە - نەسىھەتلەر توپلىمى» (10 توم) .
木吉疆新(今)人里八失别籍祖。1293 年 — ? 于活生。师医、家译翻。人老官龙号，宝国字，思答牙札·藏安
(尔萨)

《草本》. 6 《经难》. 5 《鑑通治资》. 4 《书尚》. 3 《鉴申·要政观贞》. 2 《逸无·书尚》. 1 : 有，丰颇著译
。卷十《集汇玄论藏宝》. 8 卷一《经赞礼种一十二母佛度救圣》内之《经藏大》. 7

ئەھمەد باقى خوجامنىياز ئوغلى ئەدەبىي لەقىمى : قۇسۇرىي . ئەدەب . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى :
1750 — 1827 . يۇرتى : پىچان — لۈكچۈن
ئەسەرلىرى : 1 . «رەۋزەتۈزۈھرا» (يېزىلغان ۋاقتى 1782) 2 . «قەسەئى بۇردىيە» 3 . «تارىخى ئەسھابۇلكەئف»
(ئەرەبچىدىن تەرجىمە)

。沁克魯善鄯籍祖，1827—1750 年约于活生。家学文，里苏库名笔，孜亚尼木卓合·本·克巴提买合阿
(文伯拉阿自译)《传夫凯里布哈斯艾》. 3 《词颂得羸》. 2 (成完 1782 年《园翠集》译又)《园花》. 1 : 有作者

ئەھمەدشاھ بىنى مۇبارەكشاھ قاراقاشى ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1740 ~ 1750 ~ 1828 . يۇرتى :
خوتەن — قارىقاش

ئەسەرلىرى : 1 . «سالنامە» (نەزەر مۇفتىغا خەت) 2 . «پۇل» 3 . «مېۋىلەر ۋەسفى» 4 . «قىچىشقاق» 5 .
«شاھ پولو» 6 . «دوڭخاق» 7 . «ھەزەت»

。玉墨田和籍祖，1828—1740/1750 年约于活生。家学文，希卡里喀·夏克热巴穆·本·夏提买合艾
. 6 《饭抓王之品食》. 5 《疮疥》. 4 《钱》. 3 《辩争的类果》. 2 (信的提夫穆尔泽乃致)《信劳慰》. 1 : 有作者
《下阁》. 7 《倭佻》

ئەھمەدىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XV ئەسىر . يۇرتى : خوتەن
ئەسىرى : «سازلار مۇنازىرىسى»

。田和籍祖，纪世 15 于活生。家学文，详不名姓，(名笔)迪麦合艾
《辩争的器乐》 : 有作者

ئەھمەد يەسەۋى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : ? — 1166 . يۇرتى : سايرام — يەسى ئەسىرى : «دۋانى ھىكمەت»

。赛叶—木里赛籍祖,1166—? 于活生。家学文。维萨亚·德买合艾
《集言警》:有著作

ئەھمەد يۈكنەكى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XII — XIII ئەسىر . يۇرتى : يۈكنەك ئەسىرى : «ئەتەتۈلھەقايق»

。克纳格尤籍祖, 1180—1110 年约于活生。家学文,克纳格尤·德买合艾
《门入的理真》:有著作

بەدرىددىن سوفي ئاخۇنۇم بىننى مۇھەممەد ئىمىن بىننى كېپەك تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر

ئەسىرى : «شفا ئۇلۇقۇب» (ئۇيغۇرچە)

什喀籍祖,纪世 18 — 19 于活生。家学医,克帕柯·本·明伊·德默罕穆·本·姆诺洪阿·皮苏·丁日德拜
。尔噶

(文尔吾维)《疗治的灵心》:有著作

بۇيان بۇقاتېگىن ئەدىب ، رەسسام ، پۈتۈكچى ، سەنئەتكار . ياشىغان دەۋرى : ? — 1359 . يۇرتى : تۇرپان — قوچۇ

ئەسەرلىرى : 1. «خۇاڭشەن» (شېئىر ، چىلۇي ۋەزىندە يېزىلغان) 2. «گۇڭجى بىلەن سىزىلغان ئەجدىھا» (بۇ رەسىم «تۇخۇي باۋجىيەن» ناملىق توپلامغا كىرگۈزۈلگەن .)

。昌高籍祖,1359 年—? 于活生。人艺、家画、家法书、人诗,勤特花不颜伯
《龙画工》载记《鉴宝绘图》. 2 (首一)《山黄》诗律七 . 1 :有作创

بىلەنناشەلى تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : ? — 1332 يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار

تەرجىمە ئەسەرلىرى : 1. «ئۇلۇغ بۇرھان تۆپۈسى سۇدۇر (لېڭيەنجىڭ)» 2. «ماھايانا ۋىھاراتنا پارامىتا سۇترا»
3. «گانداھا پراجنا سۇترا» 4. «ماھاپارى نېرۋان تېگمە ئۇلۇغ تولۇن ئايرىلمىش ئاتلىغ سۇدۇر» 5. «ئۇلۇغ كۈلۈڭكۈ بۇيان سۇدۇر ئۆگدىسى» 6. «ئاجايىپ ديانا ۋىپا شيانا سۇترا»

。尔萨木吉 — 庭北籍祖,年 1332 — ? 于活生。家译翻,里萨纳兰必

。6 《经德动乘大赞称》. 5 《经槃涅大》. 4 《经苦般陀乾》. 3 《经度宝严庄乘大》. 2 《经严楞》. 1 :有著译
《经视禅议思不》

بىلەشە ئەدەبىي لەقىمى : يەنچېڭ ~ يەنچېن . ئەدىب . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى :

بەشبالىق — جىمسار ، كېيىن نەنچاڭغا كۆچۈپ بارغان .

ئەسەرلىرى : 1. «شخۇ بامبۇكىغا بېغىشلىما» (شۇ ناملىق شېئىرلار توپلىمىغا كىرگۈزۈلگەن شېئىر) 2. «خەنىدە قونۇپ قېلىش» (يۈەن دەۋرى شېئىرلىرى) ناملىق توپلامغا كىرگۈزۈلگەن شېئىر

。昌南居定后,里八失别籍祖,代元于活生。人诗,(臣彦)诚彦学,沙里别

《岩寒宿》诗律五 . 2 《词枝竹湖西》. 1 :有著作

بيەن لۇ پۈتۈكچى ، رەسسام ، ئەدىب . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار ، كېيىن كۇچاغا كۆچكەن .

ئەسەرلىرى :

رەسىملىرى : 1. «بامبۇكزارلىقتىكى توز قىرغاۋۇل» 2. «زىمىستاندىكى قارغىلار» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) 3. «قۇمۇشلۇقتىكى تۇرنا» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) 4. «سىياھ بىلەن سىزىلغان مودەنگۈل» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)

شېئىرى : «شېخۇ بامبۇكى ، دېگەن شېئىرغا بېغىشلىما»

。车库至迁后，尔萨木吉一庭北籍祖，代元于活生。家学文、家画、家法书，鲁边

《图丹牡墨水》. 4 (传失)《图雁宿汀芦》. 3 (传失)《图寒话鸦群》. 2 《轴图鸡锦竹花》. 1 ; 画绘 : 有著作

(传失)

(首一)《词枝竹湖西和》: 歌诗

پرتانراکشست ئەدەبىي لەقىمى : كىرماۋازىك . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : VIII — IX ئەسىر .

تەرجىمە ئەسىرى : «مايتىرى سىمىت» (توخرى تىلىدىن ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە)

。纪世 9 — 8 于活生。家译翻，克吉瓦摩仁卡名笔，提西克热那塔热波

(语罗火吐自译)《记见会勒弥》: 有著作

تاتوتوفا مائارىپچى ، تىلشۇناس . يۈەن سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى يىللىرىدا ياشىغان . يۇرتى ئېنىق ئەمەس . چىڭگىزخاننىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئوغۇللىرى ۋە ھەرقايسى بەگلەرگە ئۇيغۇر يېزىقىنى ئۆگەتكەن ۋە ئۇ ئارقىلىق موڭغۇل تىلى خاتىرىلەنگەن . كېيىنچە بۇ يېزىق ئاساسىدا موڭغۇل يېزىقى شەكىللەنگەن .

。详不籍祖，年初代之于活生。家学言语，家育教，阿统塔塔

古蒙了制创上础基此在，来后。语古蒙写拼母字文鹞回用并，母字文鹞回习学王诸和子太教命之汗思吉成奉

字文

تۇردى نازىم (تۇردۇش ئاخۇن) ئەدەبىي لەقىمى : غەربىي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1802 — 1862 . يۇرتى :

قەشقەر

ئەسەرلىرى : 1. «كىتابى غەرب» (يېزىلغان ۋاقتى 1841/1842 . 2. «بەھرام گور»

。尔噶什喀籍祖，1862 年于活生。家学文，毕尔艾名笔，(洪阿·希杜尔图名本)姆孜纳·迪尔图

《尔郭木热赫拜》. 2 (世问年 1842—1841)《书之毕日艾》名又《策对难苦》. 1 : 有作者

تىلەۋۈش ئەدەبىي لەقىمى : شوۋجى . ئەدىب . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسارنىڭ

غەربىي شىمالى

ئەسىرى : «تاغقا بەش قېتىم قاراش» ناملىق شېئىر

。北西尔萨木吉一庭北籍祖，代元于活生。家学文，之寿名笔，(失威里迭)实越里帖

(首一诗)《山望五》: 有著作

جەمال قارشى (ئەبۇلفەزل بىننى مۇھەممەد، بىننى ئۆمەر، بىننى خالىد) ئەدىب ، تارىخشۇناس . ياشىغان

دەۋرى : تەخمىنەن 1230 — 1310 . يۇرتى : ئىلى — قەشقەر

ئەسىرى : «مۇلھەقاتى سۇرراھ — سۇرراھ لۇغىتىغا تولۇقلىما» (بۇ ئەسەر دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن .)

约于活生。家学史历,家学文,德力哈本·尔买吾·本·德默罕穆·利孜法里布阿名全)西尔卡·勒马贾
。尔噶什喀—犁伊籍祖,年1310—1230
(传失书此)《编补典词赫拉苏》:有著作

جمالددىن ئاقسارايى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن — قارىقاش
ئەسىرى : «تېببى ئاقسارايى»
。玉墨田和籍祖,纪世18于活生。家学医,依莱萨克阿·丁勒马贾
《书医依莱萨克阿》:有著作

جمالددىن مەۋلەۋى بىننى داموللا ھاجى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1817 — 1902 . يۇرتى : كۇچا
ئەسىرى : «ئاب ۋە ئاتەشنىڭ كېسەل داۋالاشتىكى رولى»
。车库籍祖,年1902—1817于活生。家学医,吉阿·拉毛大·本·维莱毛·丁勒马贾
《用作的中疗治在火和水》:有著作

جى چىڭغۇ سەنئەتكار . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى : تۇرپان . ئوتتۇرا تۈزلەڭلىككە ساياھەت
قىلغان . شېئىر ۋە مۇزىكىسى بىلەن بىللە ئىجاد قىلغان ئەسەرلىرى : 1. «رەڭدار جۈملىلىك شېئىرلارنىڭ داۋامى»
2. «جىنيۇ ئوردىسىدىكى قەلبداش باش ئەلاچىلار»
。昌高籍祖,代元于活生。人艺,甫诚吉
《之状音知府乐今》. 2 《余诗句锦》. 1 : 有曲词的作创

چۈەن فۇيەن شەلى ئەدەبىي لەقىمى : زىرىن . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : ? — 1358 . يۇرتى : تۇرپان
ئەسىرى : «شاختىكى غورا» (شېئىرى ئەسەر) قالغان ئەسەرلىرى دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن .
。昌高籍祖,年1358—?于活生。家学文,仁子名笔,里萨庵普全
。传失品作余其,《结上枝儿子青青》:有著作

چىنەن قايا ئەدىب . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .
ئەسىرى : «ۋۇيى شەن» (داستان, «ۋۇيى شەن تەزكىرىسى» گە كىرگۈزۈلگەن .)
。洋不籍祖,代元于活生。家学文,涯海南倚
《《载记中志山夷武》首一诗长《山夷武》:有著作

چىەسۇن ~ چىە بەيلىياۋ ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى : تۇرپان
ئەسەرلىرى : 1. «خۇەن سىجەي سىرلىرى» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) 2. «تاغ يامغۇرى» (شېئىر)
。昌高籍祖,纪世四十于活生。家字文,(僚百傲)逊傲
。首一诗《雨山》. 2 (佚已)《稿逸斋思还》. 1 : 有著作

چىەن شەن (يەنە بىر ئىسمى : ناشىڭ) . ئەدەبىي لەقىمى : يىجى . ئۆزىنىڭ لەقىمى : خېي شو ۋەيشى . ئەدىب .
ياشىغان دەۋرى : 1310 — 1368 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسارنىڭ غەربىي شىمال تەرىپىدە بولۇپ , قارلۇق قەبىلىسىدىن .
ئەسەرلىرى : 1. «جىننەي شېئىرلار توپلىمى» 2. «چىەنگاڭدىكى شېئىرلار توپلىمى» 3. «خېيشودا قەدىمكى

بادىكارلىقلارنى كۆزدىن كەچۈرۈش خاتىرىسى» 4. «كۆڭتۇڭ تېغىغا چىقىش» 5. «سەنەپىگشەن ناخشىسى» 6. «ئۆتكەلدىكى بەش كۆي»

突,西之山金一北西尔莎木吉庭北籍祖,年1368—1310于活生。家学文。史外朔河号别,之易名笔,(新纳)贤迺。氏祿迺葛厥

《曲五上塞》,《歌山峰三》,《山峒崆登》,《记古访朔河》,《集诗冈前》,《集合金》:有作著

خوجا ئابدۇللەتىق بىننى خوجا ئابدۇلخالق ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: XVII ئەسىر.
ئەسىرى: «زۇبىدەتۇلمەسائىل مىن خۇلاسىەتۇررەسائىل»

。苏克阿籍祖,纪世17于活生。家学文,克力哈杜布阿·卓和·本·普提列杜布阿·卓和
《题问的出选中论结章文从》:有作著

خوجا بۇزۇرگى تارىخشۇناس. ياشىغان دەۋرى: XIX — XX ئەسىر. يۇرتى: كۇچا
ئەسىرى: «تەزكىرەئى ئەرشىدىن ۋەلى» (يېزىلغان ۋاقتى: 1905)

。车库籍祖,纪世20—19于活生。家学史历,格洛祖布·卓和
(成完年1905)《传力外·丁西尔艾》有作著

خوجارەھىم ئاخۇن تېۋىپ. ياشىغان دەۋرى: XVIII ئەسىر. يۇرتى: خوتەن
ئەسىرى: 1. «تېببى چوڭ» 2. «مەخزەنلەفەرئىد»

。田和籍祖,纪世18于活生。家学医,洪阿·木伊热·卓和
《库宝的佰无》. 2《典医大》. 1:有作著

خوجاسىددىق بىننى خوجا يەئقۇب ئەدەبىي لەقىمى: فۇتۇھى. ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن
1717 — 1756.

ئەسىرى: «دىۋانى فۇتۇھى»

。车莎籍祖,年1756 — 1717约于活生。家学文,伊托福名笔,普库亚·卓和·本·克迪斯·卓和
《集诗依托福》:有作著

خوجا يەئقۇب بىننى دانىيال ئەدەبىي لەقىمى: ئەرشى. ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن 1685 — 1756/
1756. يۇرتى: خوجەند — يەركەن

ئەسىرى: «دىۋانى ئەرشى»

。车莎—占霍籍祖,年1756—1751—1685约于活生。家学文,西尔艾名笔,力亚尼达·本·普库亚·卓和
《集诗西尔艾》:有作著

خۇشھال (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس). ئەدەبىي لەقىمى: غەربىي. ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: XIX ئەسىر.
يۇرتى: قەشقەر (جاھانگىر خوجا يېغىلىغىدىن كېيىن قوقەندگە چىقىپ كەتكەن).

ئەسىرى: «كۆللىيات غەربىي» (يېزىلغان ۋاقتى: 1845)

。 (罕浩居迁后乱骚尔格张在)尔噶什喀籍祖,纪世19于活生。家学文,毕里艾名笔,利合希胡
(成完年1845)《集全诗毕里艾》:有作著

خىسلەت (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1785 — ؟ . يۇرتى : قەشقەر — قوقەند
ئەسىرى : «مۈشۈك ۋە چاشقان قىسسەسى»
。罕浩 -- 什喀籍祖。? 1785 约于活生。家学文，详不名姓，(名笔)提莱斯黑
《鼠与猫》诗长事叙 : 有作著

دالى ما بوۋىسىنىڭ ئىسمى : ساجىس . مەشھۇر دورىگەر ۋە ئارخىتىكتور . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر .
يۇرتى : تۇرپان
دالى ما يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدىكى مەشھۇر دورىگەر ۋە ئارخىتىكتور بولۇپ ، ئۇ 1335 - يىلى خاننىڭ ئەمرى
بويىچە «چى شىڭ تاڭ» ئوردىسىنى رېمونت قىلىشقا نازارەتچىلىك قىلغان .
。纪世 14 — 13 : 于活生，家术艺筑建，家学物药名著。思志撒叫父祖其。麻里答
堂星七修监(年 1335) 年三统无常顺无昌高籍祖

دىلبەر دورغا ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر ، يۇرتى : خوتەن — قارىقاش
ئەسىرى : «مەزلۇملار ئاھى» (21 كۆپلەتتىن ئىبارەت مۇخەممەس ، يېزىلغان ۋاقتى 1844)
。玉墨田和籍祖，纪世 19 于活生。家学文，格尔多·尔拜利迪
(年 1844 于写)《诗行五首 21 — 息叹的者迫压被》: 有作著

دادۇلۇ ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار
ئەسىرى : «ۋۇئەنجۇن بۇتخانىسى» (چىلۇي ۋەزىنىدە يېزىلغان شېئىر)
。尔萨木吉一庭北籍祖，纪世四十于活生。家学文，阆都大
。首一律七《庙君安武》有作著

راھىلە (ئايال) . ئەدىب ، پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1860 — 1917 . يۇرتى : قەشقەر — ئاتۇش
ئەسىرى : «دەلايىلۇلئۇلۇم»
。什图阿尔噶什喀籍祖，年 1917—1860 于活生。家法书，家学文，女，莱伊热
《据根的学科》: 有作著

رەشىدىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : خوتەن —
چىرىيە
ئەسىرى : «تەزكىرەئى ئىمامى جەئفەرى تەيران»
。勒策—田和籍祖，纪世 19 于活生。家学史历，详不名姓，(名笔)德失拉
《传然泰尔帕贾目玛伊》: 有作著

زاھىرىددىن مۇھەممەد ئەدەبىي لەقىمى : بابۇر . تارىخشۇناس ، ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1483 — 1530 . يۇرتى :
سەمەرقەند
ئەسەرلىرى : 1. «بابۇرنامە» 2. «مۇبەييىنۇلئىسلام» 3. «مۇختەسەر» (ئەرۋز رسالىسى)
。罕尔马撒籍祖，年 1530—1483 于活生。家学文，家学史历，尔布巴名笔，德默罕穆·丁鲁胡扎
《册手律韵》. 3 《释诠教兰斯伊》. 2 《书尔布巴》. 1 : 有作著

زوھۇرىددىن ئەدەبىي لەقىمى : زوھۇرىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : تۇرپان ئەسىرى : «دىۋانى زوھۇرىي»
。番鲁吐籍祖, 纪世 19—18 于活生。家学文, 里胡祖名笔, 丁日胡祖
《集诗里胡祖》: 有著作

زۇلەيخا بېگىم (ئايال) . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
تەرجىمە قىلغان ئەسىرى : «ھافىز شىرازىينىڭ 12 غەزىلى»
。尔噶什喀籍祖, 纪世 17 于活生。家译翻, 姆克伯·哈莱祖
。首二十诗勒则格的子拉舍·兹菲哈译选 : 有著译

ساتلىمىش (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) . تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر . يۇرتى :
بەشبالىق — جىمسار
ئەسىرى : «بامبۇكزار سارايدىكى مۇجەررەب نۇسخىلار»
。尔萨木吉籍祖, 纪世 14 — 13 于活生。家学医, 失米勒特萨
《方偏床临的里殿林竹》: 有著作

سادۇلا بىننى ئولاجى بىننى سارابۇقا ئەدەبىي لەقىمى : تىەنشى . ئۆزىنىڭ لەقىمى : جى جەي . ئەدەب . رەسسام .
ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر . يۇرتى : ئەسلى غەربىي دىيار بولۇپ , ئاپتور سەنشى ئۆلكىسىنىڭ يەنمىن دېگەن
يېرىدە تۇغۇلغان .

شېئىرىي ئەسەرلىرى : 1. «يەنمىن توپلىمى» (بۇ توپلام 8 توم بولۇپ 780 دىن ئارتۇق شېئىرنى ئۆز ئىچىگە
ئالدى .) 2. «شېئىرنىڭ ئون مەنزىرىسى» , (بۇ توپلامغا ئون تۆت شېئىر كىرگۈزۈلگەن .)
رەسىملىرى : 1. «يەنلىگىدىياۋ راۋىقى» 2. «مېيخۇا گۈلى ۋە تۇمۇچۇق»
。域西:籍祖。纪世 14—13:于活生。家画, 家学文, 斋直号, 锡天:名笔, 哈布拉萨·本·齐拉傲·本·拉都萨
。门雁:于生出
(诗首四十有)《词景十湖西》(诗首余 780 有, 卷八共)《集门雁》: 有著
《雀梅》《图台钓陵严》: 有画

سارابان ئالمن تۆمۈر ئوغلى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى : سۇلمى (بۈگۈنكى
قاراشەھەر) , كېيىن جىمسارغا كۆچكەن .
ئەسىرى : «جىن سۇلالىسى تارىخى» نىڭ باش تەھرىرى (تەھرىرلىگەن ۋاقتى : 1343 ; تەھرىرلەشكە يەنە غەربىي
شىمال ئاز سانلىق مىللەت ئالىملىرىدىن ليەنخۇيشەن قايا , بوياي شىشىڭ , خەنيۇلۇنتۇ , تاي بۇقا , يۈجۈە قاتارلىقلار
قاتناشقان) .

。尔萨木吉一庭北至迁后, (書焉今)迷里唆籍祖, 纪世四十于活生。家学史历, 尔木帖领阿·本·班刺沙
。《史金》纂编起一人等厥余·华不泰·徒伦玉翰·圣师颜伯·牙海山惠廉与, 官修编《史金》任担诏奉, 年 1343

ساقىي (ئىسىم , فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .
تەرجىمە ئەسىرى : ئابدوررەھمان جامىينىڭ «يۈسۈپ ۋە زۇلەيخا» دېگەن ئەسىرى (تەرجىمە قىلىنغان ۋاقتى :
1755 — 1756) .

。详不籍祖, 纪世 18 于活生。家译翻, 详不名姓, (名笔)克萨

(作著名同的米贾自译年 1765—1755)《合莱祖与甫素玉》:有著译

— 1275 : ياشىغان دەۋرى . تارىخشۇناس . ساكياقايا (ليەن خۇيشەن قايا) ئارغۇن قايا (ليەن شىشەن) ئوغلى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : 1275 — 1346 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار

ئەسەرلىرى : «لياۋ سۇلالىسى تارىخى» (ۋاڭ يى ، شۈي بىڭ ، چېن يىزىڭ قاتارلىقلار بىلەن بىرلىكتە يېزىلغان ، بۇ ئەسەرنىڭ ئىچىگە 30 شەجەرە ، 32 تەزكىرە ، 8 رويخەت ۋە 46 تەرجىمىھال كىرگۈزۈلگەن .)
 里八失别城西籍祖 . 年 1346—1275 于活生 , 家学史历 . 孙之牙海鲁布 , 子之宪希廉 , 牙海山惠廉牙海迦撒名原
 (尔萨木吉疆新今)

。卷六十四传列、卷八表、卷二十三志、卷十三纪本:括包撰所。著合撰分曾绎陈、昆徐、沂王与,《史辽》为作著

سەئىد بىننى ئىبراھىم كاشغەرىي ئەدب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر .
 ئەسىرى : «جامئۇلھېكايات» (مۇشۇ ناملىق ئەسەرنىڭ بىر خىل ۋارىيانتى ، ۋاقتى 1839 - يىللىرى)
 。 尔噶什喀籍祖 , 纪世 19 于活生 . 家学文 , 里噶什喀 · 英拉布伊 · 本 · 尔贾桑
 (世问年 1839 体变种一另的名同)《萃荟事故》:有作著

سەئىد بىننى كاشغەرىي ئەدب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1377 — 1456 . يۇرتى : قەشقەر .
 ئەسەرلىرى : 1 . «مۇنىيەتۇلمۇسەللا ۋە غەنىيەتۇلمۇفتەدا» 2 . «كەلىمەئى خوجا بەھائىدىن» 3 . «رسالەئى لەتايىف» 4 . «ۋۇجودنامە»

。 尔噶什喀籍祖 , 年 1456—1377 于活生 . 家学文 , 尔噶什喀 · 丁迪赛
 《论在存》. 4 《子册小活笑》. 3 《丁哈巴 · 卓和论略》. 2 《愿祝的场祷体集外郊》. 1 : 有作著

سەئىد مۇختار بۇلاقبەگى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر ، يۇرتى : قەشقەر
 ئەسىرى : «تېببى شىفا»
 。 尔噶什喀籍祖 , 纪世 18 于活生 . 家学医 , 伯克拉布 · 尔塔合穆 · 德依赛
 《法疗治》:有作著

سەئىد مۇھەممەد قاشى ئەدب . ياشىغان دەۋرى : 1822 — 1890 . يۇرتى : غۇلجا — قاش
 ئەسىرى : «شەرھى شىكەستەئى نامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1882)
 。 什喀—宁伊籍祖 , 年 1890—1822 于活生 . 家学文 , 什喀 · 德默罕穆 · 德依赛
 (成完年 1822)《行记难苦》诗长 : 有作著

سەئىد ھۈسەيىنخان بىننى سەئىد مەزھەر قۇتېبىدىن شاھ ئەدەبىي لەقىمى : تەجەللى . ئەدب . ياشىغان دەۋرى :
 1849 / 1850 — 1930 ~ 1856 — 1925 . يۇرتى : قەشقەر — قاغىلىق
 ئەسىرى : 1 . «بەرقى تەجەللى ۋە سەبىقى مۇجەللى» 2 . «دىۋانى تەجەللى»
 — 1850/1849 于活生 . 家学文 , 里杰泰名笔 , 赫夏 · 丁比特库 · 尔合孜麦 · 德依赛 · 本 · 汗因赛胡 · 德依赛
 。 城叶什喀籍祖 , 年 1925—1856 或年 1930
 《集诗里杰泰》. 2 《辉光的越超和芒光的耀闪》. 1

سەيپادىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدب . ياشىغان دەۋرى ، يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «تاھىر ۋە زۆھرا»

。详不籍祖,详不代年活生。家学文,详不名姓,(名笔) 迪亚赛
《拉赫祖与尔依塔》:有著作

سۇلتان ئەلى تېۋىپ - ياشىغان دەۋرى : XVII ئەسىر ، يۇرتى : يەركەن

ئەسىرى : «دەستۇرىلئىلاج»

。车莎籍祖,纪世 17 于活生。家学医,力艾·坦力苏
《全大疗医》:有著作

سۈپۈرگى سانجاري ئەدەبىي لەقىمى : غەربىي . ئەدىب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر ، يۇرتى :

خوتەن — گۇما (سانجۇ)

ئەسەرلىرى : 1. «غەزەللەر» 2. نەفاھاتۇلئۇنس (تەرجىمە ئەسەر)

。株桑山皮田和籍祖,纪世 19 于活生。家译翻,家学文,毕日艾名笔,里贾桑·戈尔普苏

《集诗》:有著作

《芳芬》:有著译

شاھ مۇھەممەد ئىمىن بىننى خوجا نىزامۇددىن ئەدەبىي لەقىمى : شاھى ھىجران . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى :

XVIII ئەسىر ، يۇرتى : يەركەن

تەرجىمە ئەسىرى : «شاھنامەئى تۈركىي» 1 - توم

。车莎籍祖,纪世 18 于活生。家译翻,兰吉伊·赫夏名笔,丁木扎尼加和·本·敏伊德默罕穆·赫夏

卷一第《传王列语厥突》:著译

شەرىف بىننى جەمالددىن تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1666 — 1758 . يۇرتى : كۇچا

ئەسىرى : «جىنسىيەت ھەققىدە تەلىمات ۋە داۋاسى»

。车库籍祖,年 1758—1666 于活生。家学医,丁勒马贾·本·福日谢

《法方疗治其及病性论》有著作

شۈۋجۇڭ ئەدىب . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس . يۇرتى : تۇرپان

ئەسىرى : «شۋاڭيۈشەن شېئىرلىرى مۇقەددىمىسى» (بۇ ئەسەر دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن . ۋاڭ بىنىڭ

«مۇناجەھى توپلىمى» ناملىق ئەسىرىگە كىرگۈزۈلگەن .)

。昌高籍祖,详不代年活生。家学文,中守

见所中《集斋讷木》毅王在,传失)《序诗轩月霜》作著其

شۇئاڭفۇ ئۆزىنىڭ لەقىمى : جىيۇگاۋ (خەنزۇچە فامىلىسى ما — 马 بولغاچقا , كىشىلەر مائاڭخۇ , ماجىيۇگاۋ

دەپمۇ چاقىرىدىكەن .) ئەدىب ، مۇزىكانت . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1270 — 1351 . يۇرتى : ئەسلى غەربىي دىيار

بولۇپ ، كېيىن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىككە كۆچۈپ بارغان .

ئەسىرى : «جىيۇگاۋ شېئىرلىرى توپلىمى» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن .)

后,城西本籍祖,1351—1270 于活生。家乐音,家学文,臬九马,夫昂马称人,马姓汉因,臬九号,吾超名,夫昂薛

。原中徒内

(传失)《集诗泉九》:有作著

شېك شېمىڭ ئەدىب، پۈتۈكچى. ياشىغان دەۋرى: XIII — XIV ئەسىر. يۇرتى: كۇچا، كېيىن جياڭشىنىڭ نەنچاڭغا كۆچۈپ بارغان.

ئەسەرلىرى: 1. «پۈتۈكچىلىك ھەققىدە مۇھاكىمە» (8 توم، يېزىلغان ۋاقتى: 1344) 2. «بوتلۇكا تېغى توغرىسىدا مۇھاكىمە» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) 3. «بوتلۇكا تېغىغا ساياھەت» (چىلۇي ۋەزىنىدە يېزىلغان شېئىر)

。昌南亚江居移后(且车库疆新今)兹龟:籍祖。纪世 13—14 于活生。家法书,家学文,明熙盛 (首一诗律七)《山迦洛陀补游》(传失)《考山迦洛院补》(1344)卷八《考法书》:有作著

شىڭقۇ شەلى ~ شىڭقۇ سەلى تۈتۈڭ تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن X ئەسىر. يۇرتى: بەشبالق — جىمىسار
ئەسەرلىرى: 1. «شۇەنزىڭنىڭ تەرجىمىھالى» (خەنزۇچىدىن تەرجىمە) 2. «ئالتۇن يارۇق» (خەنزۇچىدىن تەرجىمە)

。(尔萨木吉今)里八失别籍祖,纪世 10 约于活生。家译翻学文,统都里萨古僧 (文汉自译)《经明光金》. 2 (文汉自译)《传奖玄》. 1

غەرب (ئىسىم، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس). ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: 1700/1699 — ؟. يۇرتى: خوتەن ئەسىرى: «غەزەللەر دىۋانى» (يېزىلغان ۋاقتى: 1757 -- 1758)
。田和籍祖, ? — 1700/1699 于活生。家学文, 详不名姓, (名笔)甫日艾 (成完年 1758 — 1757)《集诗》:有作著

غەرب خەستە (ئىسىم، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس). ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: XIX ئەسىر. يۇرتى: خوتەن ئەسەرلىرى: 1. «ھەمزەنامە» 2. «داستانى مۇھەممەد يەئقۇب بەگ»
。田和籍祖, 纪世 19 于活生。家学文, 详不名姓, (名笔)泰斯海甫日艾 《诗长的克伯·柏古阿·德默罕穆于关》. 2 《书则姆艾》有作著 . 1

غەيرەتسى (ئىسىم، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس). ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: XVIII — XIX ئەسىر. يۇرتى: يەركەن ئەسىرى: «مۇخەممەس» (48 كۆپلەت)
。车莎籍祖, 纪世 19 18 于活生。家学文, 详不名姓, (名笔)提热海 (首 48 共)《诗行五斯麦哈本》:有作著

قارۇناداس تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: ؟ — 1311. يۇرتى مەلۇم ئەمەس.
تەرجىمە ئەسىرى: «ئەنەتكەك، تۇبۇت سۇترا شاستىرلىرى» (سانسكرىت تىلىدىن ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلغان).

。详不籍祖, 年 1311 — ? 于活生。家译翻, 思答纳鲁迦 (文尔吾维成译文凡自)《论经香西·天西》:有著译

قاسىم بېگىم (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس. يۇرتى مەلۇم

ئەمەس .

تەرجىمە ئەسىرى : «چەھار دەرۋىش» (پارسچىدىن تەرجىمە)

。详不籍祖,详不代年活生。家译翻,克伯·木斯喀

(语斯波自译)《僧钵托个四》:有著译

قاسىمى ئەدىب ، تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن — گۇما (كەلىياڭ)

ئەسەرلىرى : 1. «تەزكىرەئى ئارسلانخان» (سۇتۇق بۇغراخان توغرىسىدىكى داستان) 2. «غەزەللەر»

。乡阳里克县山皮田和籍祖,纪世 18 于活生。家学史历,家学文,密斯喀

《集诗》. 2 (诗长的汗拉格布·克图苏于关)《传汗兰斯尔阿》. 1 :有著

قەلەندەر (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1747 — ؟ يۇرتى : ئافغانىستان .

تان قۇندۇز — خوتەن

ئەسىرى : «دىۋانى قەلەندەر»

。田和一士都昆汗富阿籍祖,? — 1747 于活生。家学文,详不名姓,(名笔)尔代兰凯

《集诗尔代兰凯》:有著

قۇتبىدىن شاھ تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1760 — 1866 . يۇرتى : يەركەن — قارغىلىق

ئەسەرلىرى : 1. «رسالەئى ئېرشادۇنسالىكىن» 2. «ساقىنامە» 3. «سەپەرنامە» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمەيدىغان)

گەن) 4. «ھىبىل بەھر» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)

。城叶一车莎籍祖,年 1866—1760 于活生。家学医,赫夏·丁比提库

(传失已)《珠海》. 4. (传失已)《记游周》3《歌的唱时神酒祭》. 2《南指徒教导引》. 1:有著

قۇسقۇي ئوزۇقلۇقشۇناس . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان (ئېنىق يىلى مەلۇم ئەمەس) . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسەرلىرى : «تاماق تەييارلاش دەستۇرى» بىرىنچى تومى ئوزۇقلۇق تاماقلار ۋە ئوزۇقلۇقلارنى ، ئىككىنچى تومى

ئوزۇقلۇق خام ئەشيارىنى ، ئۈچىنچى تومى ئاشلىق ، سەي - كۆكتات ، مېۋە - چېۋە ۋە ھەرخىل گۆشلەرنى ئۆز

ئىچىگە ئالىدۇ .

。详不籍祖,代元于活生。家学养营,慧思忽

水,食肉种各和类蔬,食粮讲卷三第。料原品食讲卷二第。品食养营讲卷一第。卷三共《要正膳饮》:有著

。等果

قىدىرخان ياركەندى ئەدىب ، مۇزىكا شۇناس . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن ؟ — 1571 / 1572

ئەمگىكى : 1. «ھەشتار» ناملىق چالغۇ ئەسۋابىنى ئىجاد قىلغان . 2. «ۋىسال» ناملىق بىر كۈينى ئىجاد قىلغان .

。车莎籍祖,年 1572/1571 --? 约于活生。家乐音,家学文,地坎尔吐·汗尔迪柯

《会幽》曲乐作创《尔塔什艾》器乐明发《集诗里柯》:有著

كەيلەباقشى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسەرلىرى : 1. «يۈەنغۇ كۈتۈپخانام» 2. «ماۋشەن تېغىدا يازغان شېئىرىمنى ئەسلەپ ئوقۇش ھەم ئۇنىڭغا يازغان

مۇقەددىمە» 3. «شىكى بۇلىقى» 4. «جۈەنچىڭ شىپاخى» 5. «جىشۋي ئۇستازىمغا بېغىشلىما»

。详不籍祖,纪世四十于活生。家学文,实拔烈凯

。首五等《师宗虚集赠》，《亭清金》，《泉客喜》，《序并诗山茅咏追》，《房山符元》：有作著

كۈن سۆيۈنچ قايا (گۈەن يۈنشى قايا) بىننى كۈنچىق بىننى ئالى قايا ئەدەبىي لەقىمى : سۈەن جەي ، قۇمۇش گۈللۈك تويىن . ئەدەب ، پۈتۈكچى ، سەنئەتكار . ياشىغان دەۋرى : 1286 — 1324 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار ئەسەرلىرى :

I . كۆي ۋە شېئىرىي تېكىستلەر :

1 . «ئوردا ئالدىدىكى شادلىق» كۆيگە يېزىلغان تېكىست — «نامسىز» 2 . «قوش كۆي» كۆيگە يېزىلغان تېكىست — «ئوردا ئالدىدىكى شادلىق» 3 . «چىڭ جاڭدىن باشلاپ» كۆيگە يېزىلغان تېكىست — «مىيخۇئا گۈلگە مەدھىيە»

II . داستانلىرى :

1 . «قۇمۇش گۈللۈك يوتقان» 2 . «ھىجران» 3 . «تاغ ۋە كېمە» ئاپتورنىڭ داستانلىرى شۇي زەيسى (ئەدەبىي لەقىمى : تىەن جەي) ئەسەرلىرى بىلەن بىرلىكتە «سۈەن ، تىەن داستانلىرى» نامىدا نەشىر قىلىنغان .

III . سەھنە ئەسەرلىرى :

1 . «شىڭجى يۇڭخەن» 2 . «مۇھەببەت خاتىرىسى» 3 . «شىمى لى» (زاجۇي تىياتىرى)

IV . مۇزىكا

1 . «خەييەنچاڭ» 2 . «ئىنسىنى ئۈزىتىش»

V . ھۆسنخەتلىرى :

1 . «جۇڭجۇ» ناملىق ھۆسنخەت ھازىرغىچە گۇگۇڭ مۇزىيىدا ساقلىنىۋاتىدۇ .

VI . رەسىملىرى :

1 . «لى بەينىڭ ئۆتۈك سېلىشى» 2 . «تاغ جىلغىسىدا كېمىنى ياندۇرۇش» 3 . «يېشىل قارىغاي» 4 . «ساكىامۇند-نىڭ راھەت - پاراغەت دۇنياسىدىكى كۆرۈنۈشى» 5 . «كۈسەن راھىبلىرى»

VII نەسرىي ئەسەرلىرى :

1 . «باھاردىكى ئاق قار مۇقەددىمىسى» 2 . «بۈگۈنكى داستانلارنىڭ مۇقەددىمىسى» 3 . «ۋاپادارلىق دەستۇرىنى بىۋاسىتە چۈشەندۈرۈش ، كە مۇقەددىمە»

庭北城西藉祖。年 1324—1286 于活生。家术艺、家法书、家学文。人道花节、斋酸号，涯海石云小名原，石云贯

。(尔萨木吉疆新今)

:有作著

作其。等《船与山》《别情》《被花芦》文诗府乐；《梅咏·引江清》《欢前殿·调双》《题无·欢前殿》曲散；歌诗。一

《府乐甜酸》为辑合的品作(斋甜号)思再徐与品

《里题戏》剧杂《记恋情》《憾咏记圣》：作剧。二

《弟兄别送》《唱盐海》：乐音。三

。院物博官故存今迹真《舟中》书手：法书。四

。等《僧兹龟》《观景界世乐极来如》《松青》《图棹返谷山》《亭靴脱白李》：画图。五

等《序经孝解直》《序府乐今》《序雪白春阳》：文散。六

گاۋكۈكۈن ئەدەبىي لەقىمى : يەنجىڭ . ئۆزىنىڭ لەقىمى : فاڭشەن تويىنى . ئەدەب ، رەسسام . ياشىغان دەۋرى : 1248 — 1310 . يۇرتى : ئەسلى غەربىي دىيار بولۇپ ، كېيىن داتوڭ شەھىرىدە تۇرغان ، ئاندىن كېيىن بېيجىڭ فاڭشەن ناھىيىسىدە ياشىغان .

ئەسەرلىرى :

I . شېئىرلار

ھازىرغىچە ساقلىنىپ كەلگەن «فاخشەن شېئىرلار توپلىمى» دېگەن شېئىرلار توپلىمى بار . بۇنىڭ ئىچىگە «تەرىقەتخانغا مۇقەددىمە» ، «ۋۇششەن تېغى خاتىرىسى» ، «گۇياڭدىن ئۆتكەندە» ، «شىنخۇادىن ئۆتكەندە» ، «جىڭكودىن ئۆتكەندە» ، «دوستۇمغا ئامانەت» ، «يۇياڭ راۋىقى» ، «گۈەن خانىمنىڭ بامبۇك ساتمىسى سۈرىتىگە بېغىشلەما» ، «قەھرىمانلارغا تەقدىم» قاتارلىق شېئىرلار كىرگۈزۈلگەن .

II . رەسىملەر

1 . «يامغۇردىكى تاغ سۈرىتى» 2 . «چيۈشەن تېغىدا گۇگۇم» 3 . «قىيا تاش ۋە بامبۇك» (قارا سىياھ بىلەن سىزىلغان) (بۇ رەسىملەر بېيجىڭ گۇگۇڭ مۇزېيىدا ۋە تەيپى مۇزېيىدا ساقلانماقتا .)

之京燕居后，同大藉占，域西藉祖。年 1310—1248 于活生。家画，家学文。人道山房号，敬彦字（恭克）恭克高
山房（县山房京北今）山房

: 有著作

夫关题《阁阳渔》《友挚寄》《口京过》《化新过》《阳固过》《记山溪五》《铭斋道》有内集，今至世传《集山房》作诗
。首多许等《豪英赠》《图棚竹人

。幅余十等《图石坡竹墨》《图霭暮山秋》《图山雨》有的官故北台省湾台和院物博官故京北于藏别分今作画

گۈلجېملىخان (ئايال) . تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1840 — 1910 . يۇرتى : قەشقەر

ئەسىرى : «شىفائى خاتون» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)

。尔噶什喀籍祖，年 1910—1840 于活生。家学医，女，丽米洁丽古

(传失)《册手疗治病女妇》: 有著作

لۈمىنشەن (تۆمۈر تۇۋرۇك) بىنى قارۇناداس ئاگرانوم ، مۇزىكانت . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى :

تۇرپان

ئەسەرلىرى : 1 . «دېھقانچىلىق ۋە پىلىچىلىك ئاساسلىرى» (يېزىلغان ۋاقتى : 1314 - يىللىرى ئەتراپىدا) 2 .
«چىڭفۇ» (سەككىز كۈي)

。昌高籍祖，纪世四十于活生。家乐音，家学农，思答纳善迦·本·善明鲁

卷八《谱琴》. 2 (年 1314 于书成)《要撮桑农》名又《要撮食衣桑农》. 1 : 有著作

ليەنچۈك ئەدەبىي لەقىمى : گۇڭمەي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIII ئەسىر . يۇرتى : غەربىي يۇرت

ئەسەرلىرى : ئۇنىڭ «ليەن ۋىنجىڭ بەگنىڭ ئەسەرلىرى» ناملىق توپلىمىغا ھەرخىل ئەسەرلىرىدىن 300 دىن
ئارتۇقى كىرگۈزۈلگەن .

。域西籍祖，纪世三十于活生。家学文，迈公字，博廉

。篇多 300 品作类各存保中其，《集公靖文廉》: 有著作

مەجلىسى (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى ، يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «سەيفۇلمۈلۈك ۋە بەدىئۇجەمال»

。详不籍祖，详不代年活生。家学文，详不名姓，(名笔)斯里吉麦

《里玛加吉吾迪拜与子王克吕木里福赛》: 有著作

مەھمۇد بىننى ئەھمەد شەيخ ئارقى ئەدەبىي لەقىمى : ئاسىي . تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX — XX ئەسىر .
يۇرتى : قەشقەر — ئاتۇش

ئەسەرلىرى : 1. «تارىخنامەئى يەئقۇب بەگ (يېزىلغان ۋاقتى : 1898) . 2. «زەھەرنامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1860) .
. 什图阿什喀籍祖, 纪世 20—19 于活生。家学史历, 斯阿名笔, 甫日阿赫谢·德麦合艾·本·德默合穆
(成完年 1860)《书旋凯》. 2 (成完年 1898)《史克伯·柏古阿》. 1. 有作著

مەھمۇد بىننى فازل چۇراس تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1626 — 1700 . يۇرتى : يەركەن
ئەسەرلىرى : 1. «سەئىدىيە خانلىقى تارىخىغا دائىر ماتېرىياللار» (يېزىلغان ۋاقتى : 1672 — 1676) .
2. «تارىخى رەشىدىي» داۋامى (يېزىلغان ۋاقتى : 1699) . 3. «رەفەقۇتتالىبىن» (يېزىلغان ۋاقتى : 1696) .
莎籍祖, 岁 80—70 年享, 来纪世 17 于卒, 代年 20 纪世 17 于生。家学史历, 思喇楚·利孜法·本·德穆赫麻
。车
之者求愚》. 3 (成完年 1699)《编续史德失拉》. 2 (成完年 1676--1672)《料资史历国汗德依赛》. 1. 有作著
(成完年 1696)《友

مەھمۇد بىننى ھۈسەيىن بىننى مۇھەممەد كاشغەرىي تىلشۇناس . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1008 — 1105 .
يۇرتى : قەشقەر — ئوپال (ئازىق كەنتى)
ئەسەرلىرى : 1. «كىتابۇ دىۋانى لۇغاتىتتۈرك» . 2. «كىتابۇ جەۋاھىرۇننەھۋفى لۇغاتىتتۈرك» (بۇ ئەسەر دەۋرىمىز-
گە يېتىپ كېلەلمىگەن)

。尔帕乌什喀籍祖。家学言语,(里噶什喀·德默罕穆·本·因赛胡·本·德穆赫麻名全)里噶什喀·德穆赫麻
(传失已)《义精法语语厥突》. 2《典词大语厥突》. 1. 有作著

مەۋلانا رەھىم ئەدەبىي ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىر . يۇرتى : يەركەن
ئەسەرلىرى : 1. «سىيەر تۈركىي» (پارسچىدىن تەرجىمە) . 2. «مۇھەببەتنامە» (يۈسۈف ۋە زۈلەيخا داستانى)
。详不籍祖, 详不代年活生。家译翻, 家学文, 木伊热·纳兰毛
《哈莱祖与福素尤》,《书情爱》,《厥突亚斯》: 有著译

مەۋلانا سەيىق ئەللامە ياركەندىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىر ، يۇرتى : يەركەن
ئەسىرى : «مۇفەررېھۇلقۇلۇب»
。车莎籍祖, 纪世 18 约于活生。家学医, 地坎尔叶·麦拉安·菲赛·纳兰毛
《奋兴的灵心》: 有作著

مەۋلانا مۇھەممەد ھاكىم بىننى مەۋلانا مۇھەممەد ھاشىم ياركەندىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس .
يۇرتى : يەركەن

ئەسەرلىرى : 1. «كەشفۇلئەسرار» . 2. «زۈبەدەتۈلئەنۋار»

莎籍祖, 详不代年活生。家学医, 地坎尔叶·木西阿·德默罕穆·纳兰毛·本·木克阿·德默罕穆·纳兰毛
。车

《最之辉光》. 2《秘奥开揭》. 1: 有作著

مەۋلانا ھەيدەر ئەدەبىي لەقىمى : سەككاكى . ياشىغان دەۋرى : XV ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «دىۋانى سەككاكى»

。详不籍祖,纪世 15—14 于活生。家学文,克卡赛名笔,尔代海·纳拉毛
《集诗克卡赛》:有著作

مەۋلانا يۈسۈف ئەدەبىي لەقىمى : ئەمىرىي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIV — XV ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس

ئەسەرلىرى : 1. «دەھنامە» 2. «بەك ۋە چاغىر مۇنازىرىسى»

。详不籍祖,纪世 15—14 于活生。家学文,里米艾名笔,甫苏玉·纳拉毛
《辩争的酒与烟麻》.2 《信封十》.1 :有著作

موللا ئابدۇسسەمەد كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس . يۇرتى : قەشقەر

كۆچۈرگەن ئەسىرى : «مەھبۇبۇلقولۇب» (كۆچۈرگەن ۋاقتى : 1857 - يىل 21 - ماي)

。尔噶什喀籍祖,详不代年活生。家法书,里噶什喀·德麦赛杜布阿·拉毛
(毕抄日 21 月 5 年 1857) 《钟所之心》:著作的写抄

موللا ئارىف خوتەنىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1564 — 1655 . يۇرتى : خوتەن

ئەسەرلىرى : 1. «گۈلدەستەئى ئافىيەت» (پارسچە) 2. «دەستۇرلىئىلاج» (ئۇيغۇرچە) 3. «مۇجەررىباتى ئارىف»

(پارسچە) 4. «ئەسرارۇلنەبىزى ۋەلبەۋلى ۋەلبىراز» (ئەرەبچە) 5. «مۇئالىجاتىل فۇقراىى ۋە ئەھلى سەھراىى»
(پارسچە) 6. «رىسالەئى فەسەد ۋەھجامەت» (پارسچە)

。田和贯籍,年 1655—1564 于活生。家学医,尼田和·甫日阿·拉毛
文斯波用)《方偏床临甫日阿》.3 (文尔吾维)《全大疗医》.2 (写文斯波用)《束花上献康健为》.1 :有著作

血败论》.6 (写文斯波用)《法疗治民牧农和民贫论》.5 (写文伯拉阿用)《力乏弱虚及便小大,秘奥的液血》.4 (写
(写文斯波用)《血抽和症

موللا ئەلەم شەھىيارىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىر . يۇرتى : ئاقسۇ — شاپار

كۆچۈرگەن ئەسىرى : «گۈل ۋە بۇلبۇل» (سالاهىنىڭ ئەسىرى) (كۆچۈرگەن ۋاقتى : 1740)

。雅沙—苏克阿籍祖,纪世 18 约于活生。家法书,里雅沙·姆兰艾·拉毛
(毕抄年 1740)《鸟灵百与儿花》:著作写抄

موللا ئەلى بىننى ئىمىن ئەدەبىي لەقىمى : قۇشچى . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1835 — 1902 . يۇرتى :

ئاقسۇ — شاپار

ئەسەرلىرى : 1. «دىۋانى ئەلى» 2. «بازنامە»

。雅沙·苏克阿籍祖,年 1902—1835 于活生。家学文,奇什库名笔,敏伊·本·力艾·拉毛
《书猎狩》.2 《集诗力艾》.1 :有著作

موللا ئەھمەد تەبەتپى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1150 - يىللار . يۇرتى : قەشقەر

ئەسىرى : «تارىخىي ھۈكەما»

。尔噶什喀籍祖,右左年 1150 约于活生。家学医,提拜太·德麦合艾·拉毛
《传生医》:有著作

موللا ئەيدى بىنى موللا غەرب تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى ۋە يۇرتى مەلۇم ئەمەس .
ئەسىرى : «جامئۇلھىكمەت»

。详不籍祖,详不代年活生。家学医,毕日艾·拉毛·本·德伊艾·拉毛
《全大疗医》:有著作

موللا ئەيساخان بىنى موللا تاشمۇھەممەد كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
كۆچۈرگەن ئەسىرى : «كىتابۇلغەزات دەرمۈلكى چىن» (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1889 — 1890)
。尔噶什喀籍祖,纪世 19 于活生。家法书,里噶什喀·德默罕穆·什塔·拉毛·本·汉萨艾·拉毛
(写抄年 1890—1889 元公,年 1307 历回)《战圣的奉》:有著作写抄

موللا باقى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1842 — 1917 . يۇرتى : كۇچا
ئەسىرى : «غەزەللەر»

。车库籍祖,年 1917—1842 于活生。家学文,克巴·拉毛
《集诗》:有著作

موللا بلال بىنى موللا يۈسۈف ئەدەبىي لەقىمى : نازىمىي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن
1824/1823 — 1900/1899 . يۇرتى : غۇلجا

ئەسەرلىرى : 1. «غەزەلىيات» (يېزىلغان ۋاقتى : 1851) 2. «كىتابۇلغەزات دەرمۈلكى چىن» (يېزىلغان ۋاقتى :
1876) 3. «چاگموزا يۈسۈفخان» (يېزىلغان ۋاقتى : 1881) 4. «نۇزۇگۇم» (يېزىلغان ۋاقتى : 1882)
。宁伊籍祖,年 1900/1899 — 1824/1823 约于活生。家学文,米兹纳名笔,福素玉·拉毛·本·里拉毕·拉毛
(成完年 1881)《汗甫苏玉子帽长》. 3 (成完年 1876)《成圣的奉》. 2 (成完年 1851)《集诗》. 1 : 有著作
4.《穆古祖纳》(成完年 1882)

موللا توختى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XIX ئەسىر . يۇرتى : ئاقسۇ
ئەسىرى : «ئەرزىيەت» (غەزەللەر توپلىمى)

。苏克阿籍祖,纪世 19 约于活生。家学文,提合托·拉毛
《苦诉》集诗:有著作

موللا توختىنىياز بىنى مۇھەممەد تۆمۈر تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : يەركەن
ئەسىرى : «ھېكاياتى ھۇرلىقا»

。车莎籍祖,纪世 19 — 18 于活生。家译翻,尔木铁·德默罕穆·拉毛·本·孜亚尼·提合托·拉毛
《事故的喀丽尔吾》:著译

موللا سابىر بىنى ئابدۇلقادىر ئەدەبىي لەقىمى : ناقىس . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1843 — 1922 .
يۇرتى : قەشقەر — يېڭىسار

ئەسەرلىرى : 1. «دىۋانى ناقىس» 2. «بەيس ھېكمبەگ» 3. «مەۋجۇدۇلقۇلۇب» 4. «نەسەھەتنامە» 5. «گۈلزا.
رى بىنىش» 6. «قۇتلۇقنامە»

。沙吉英一什喀籍祖,年 1922 — 1843 约于活生。家学文,斯克纳名笔,尔迪喀都布阿·本·尔毕萨·拉毛
. 6《园花的荆棘无》. 5《书诚告》. 4《有所之心》. 3《克伯本奇阿斯伊白》. 2《集诗斯克纳》. 1 : 有著作

موللا سالھ ئەدەبىي لەقىمى : سالھىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1742 / 1743 — ؟ . يۇرتى : خوتەن — قارىقاش ئەسىرى : «غەزەللەر»

。玉墨田和籍祖，(? — 1743/1742) 于活生。家学文，合力萨名笔，合力萨·拉毛
《集诗》：有著作

موللا سالھ كاتىب پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر ، يۇرتى : قەشقەر — يېڭىسار كۆچۈرگەن ئەسىرى : «ئاسارى ئىمامىيە» (كەلىلە ۋە دەمنە) ، (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1825)

。沙吉英—什喀籍祖，纪世 19 — 18 于活生。家法书，布提喀·合力萨·拉毛
(抄年 1825)《乃木笛与莱里卡》：作著写抄

موللا سەلىم بىنى موللا ئابۇلئەلىم ئاقسۇۋى پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVII ئەسىر ، يۇرتى : ئاقسۇ كۆچۈرگەن ئەسىرى : «زۇبىدە تۆلمە سائىل من خۇلاسى تۈررە سائىل» (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1672 / 1673)

。苏克阿籍祖，纪世 17 于活生。家法书，伊苏克阿·木力艾杜布阿·木力赛·拉毛
(写抄年 1673 - 1672)《题问的出选中构结章文从》：作著写抄

موللا سەئىدۇللا ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1840 -- 1913 . يۇرتى : قەشقەر -- يېڭىسار ئەسىرى : «دىۋانى موللا سەئىدۇللا»

。沙吉英什喀籍祖，年 1913 — 1840 于活生。家学文，拉杜萨·拉毛
《集诗拉杜萨·拉毛》：有著作

موللا سۇلتان بىنى موللا قوزى پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر ، يۇرتى : خوتەن — قارىقاش كۆچۈرگەن ئەسىرى : «تەرجىمەئى شاھنامە» (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1837 / 1838)

。玉墨田和籍祖，纪世 19 — 18 于活生。家法书，孜阔·拉毛·本·坦力苏·拉毛
(写抄年 1838/1837)《本译传王列语厥突》：作著写抄

موللا سىدىق تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى ۋە يۇرتى مەلۇم ئەمەس . تەرجىمە قىلغان ئەسىرى : «تەرجىمەئى روۋزە تۇلۇئاۋىزىن»

。详不籍祖，详不代年活生。家译翻，克迪斯·拉毛
《园花者教说》：著译

موللا سىدىق ياركەندىي ئەدەب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدىن XIX ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە . يۇرتى : يەركەن

ئەسەرلىرى : «نەسىرى مىرزا مۇھەممەد ھۈسەيىن بەگ ~ نەسىرى خەمسە» (ئەلىشىر نەۋائىينىڭ «خەمسە» سىنىڭ نەسىرلەشتۈرۈلگەن نۇسخىسى ، ۋاقتى : 1813 - يىل)

تەرجىمە ئەسىرى : «چەھار دەرۋىش» (خىسراۋ دېھلەۋىينىڭ شۇ ناملىق ئەسىرىنىڭ ئۇيغۇرچىلاشتۇرۇلغان نۇسخىسى)

。车莎籍祖，初纪世 19 末纪世 18 约于活生。家译翻，家学文，地坎尔叶·克迪斯·拉毛

《克伯音赛胡·德默罕穆·扎尔米·尔斯乃》的体文散为写改《诗卷五》的依瓦纳将：有作著
 (本译尔吾维的品作名同维里德·佬斯霍)《僧钵托个四》：有著译

موللا شاكىر بىنى موللا ناھىر كارۇك ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1805 — 1870 . يۇرتى : ئاقسۇ — ئۈچتۇرپان

ئەسىرى : «زەفەرنامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1866)

。什乌苏克阿籍祖，年 1870 — 1805 约于活生。家学文，克鲁卡·尔伊塔·拉毛·本·尔克夏·拉毛
 (成完年 1866)《书旋凯》：有作著

موللا فازىل خامۇش ئاخۇن ياركەندىي تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : بەركەن
 تەرجىمە ئەسىرى : «شاھنامەئى تۈركىي» 2 - توم . (تەرجىمە قىلىنغان ۋاقتى : 1780)
 。车莎籍祖，纪世 18 于活生，家译翻，洪阿斯木哈·里孜帕拉毛
 (成完年 1780) 卷二第《本译语厥突传王列》：有作著

موللا فەخرىدىن ئىمام بىنى موللا مۇھەممەد يۈسۈف پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : غۇلجا
 كۆچۈرگەن ئەسىرى : «ئاسارى ئىمامىيە» (كەلىلە ۋەدەمەنە) ، (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1877)
 。宁伊籍祖，纪世 19 于活生。家法书，甫苏玉·德默罕穆·拉毛·木麻伊·丁尔合法·拉毛
 (写抄年 1877)《乃木笛与莱里卡》：品作写抄

موللا قۇتلۇق تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس ، يۇرتى : قەشقەر
 ئەسىرى «ئارسلانخان تارىخى»

。什喀籍祖，详不代年活生。家学史历，克鲁提库·拉毛
 《记传汗兰斯尔阿》：有作著

موللا قۇربان ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : خوتەن — چىرا (گۇلاخما)
 ئەسىرى : 1. «داستانى ئىمامى جەئفەرىي سادىق» (يېزىلغان ۋاقتى : 1871/1870) 2. «مەسنەۋى ۋە مۇخەممەس-
 لەر» (يېزىلغان ۋاقتى : 1854)

。乡玛舍拉固勒策田和籍祖，纪世 19 于活生。家学文，班尔库·拉毛
 完年 1854)《集诗行五与诗行双》. 2 (成完年 1871 — 1870)《克迪沙·尔法贾·木麻依》诗长 . 1. 有作著

(成

موللا مەھمۇد قارى بىنى موللا مۇھەممەد شەمسىددىن ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1862 — 1910
 يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى : «دىۋانى قارى»

。田和籍祖，年 1910 — 1862 约于活生。家学文，丁斯木谢·德默罕穆·拉毛·本·日喀·德木合麦·拉毛
 《集诗日喀》：有作著

موللا مۇسا سايرامىي ئەيسا خوجا ئوغلى تارىخشۇناس ، ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1836 — 1917 . يۇرتى :
 ئاقسۇ — باي (سايرام)

ئەسەرلىرى: 1. «تەزكىرە تۇلئەۋلىيا» (يېزىلغان ۋاقتى: 1885) 2. «دەربەيانى ئەسھا بۇلكەئىف» (يېزىلغان ۋاقتى: 1898) 3. «تارىخى ئەمىنىيە» (يېزىلغان ۋاقتى: 1904/1903) 4. «قەسەدەئى سىددىق» (يېزىلغان ۋاقتى: 1903) 5. «غەزەلىيات» (يېزىلغان ۋاقتى: 1907) 6. «تارىخى ھەمىدىيە» (يېزىلغان ۋاقتى: 1908) 7. «سەلامنامە» (يېزىلغان ۋاقتى: 1916) 8. «دەۋانى مەسنەۋى» 9. «تەزكىرەئى خوجا ئافاق» 10. «فەرھاد ۋە شىرىن»

بىر. 城拜—苏克阿籍祖, 年 1917—1836 于活生。家学文, 家学史历, 卓和·萨艾·本·米拉赛·萨穆·拉毛
年 1904—1903) 《史宁安》. 3 (成完年 1898) 《传夫凯里布哈斯艾》. 2 (成完年 1885) 《传人圣》. 1 (有作著
1916) 《集信书》. 7 (成完年 1908) 《史德米伊》. 6 (成完年 1907) 《集诗》. 5 (成完年 1903) 《词颂克迪斯》. 4 (成完
《琳希与德哈尔帕》. 10 《传卓和克帕阿》. 9 《集诗事叙》. 8 (成完年

موللا مۇھەممەد ئابدۇلئەلىم بىننى ئاخۇن ئارزۇ مۇھەممەد ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: XVIII ئەسىر. يۇرتى: لوكچۇن ~ ئېرەن قابۇرغا
ئەسىرى: «ئىسلامنامە» (يېزىلغان ۋاقتى: 1768/1767)
بىر. 沁克鲁善都籍祖, 纪世 18 于活生。家学文, 德默罕穆·祖尔阿·洪阿·本·木力艾杜布阿·德默罕穆·拉毛
(世问年 1879—1878 之公, 年 1180 历回) 《书兰斯伊》: 有作著

موللا مۇھەممەد بىننى سەئىد نىياز تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن 1843 — 1931. يۇرتى: لوكچۇن
تەرجىمە ئەسىرى: «مەلۇماتى ئافاق» (ئوبۇلھەسەن ھاراۋىينىڭ پارسچە شۇ ناملىق ئەسىرىنىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمەسى)
بىر. 沁克鲁善都籍祖, 年 1931—1843 于活生。家译翻, 孜亚尼·德伊赛·德默罕穆·拉毛
(本译语尔吾维之作著语斯波名同维拉合·山艾力布艾) 《略史克帕阿》: 著译

موللا مۇھەممەد بىننى ھەسەن مۇتەۋەللى ئاخۇنۇم تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: XVIII — XIX ئەسىر. يۇرتى: ئاقسۇ
ئەسىرى: «ئەجايىبۇلمەخلۇقات» (بۇ ئەسەرنى 1835 - يىلى ئاقسۇدا مىرزا ئەھمەد ۋاڭ نامىغا ئاتاپ تەرجىمە قىلغان).
بىر. 苏克阿籍祖, 纪世 19 — 18 于活生。家译翻, 木诺洪阿·力外提穆·山艾·本·德默罕穆·拉毛
(出译命之王德麦哈艾·扎尔米奉苏克阿在年 1835) 《物怪》: 著译

موللا مۇھەممەد تۆمۈر بىننى ئۆمەر نۇر بىننى موللا توختىنىياز قۇمۇلى پۈتۈكچى. ياشىغان دەۋرى: XIX — XX ئەسىر.
كۆچۈرگەن ئەسەرلىرى: 1. «تارىخى ئەمىنىيە» (ۋاقتى: 1910) 2. «ھېكاياتى ھۇرلىقا» 3. «دۇررۇننەجات»
20—19 于活生。家法书, 里木库·孜亚尼提合托·拉毛·本·尔努·尔麦吾·本·尔木铁·德默罕穆·拉毛
。密哈籍祖, 纪世
《宝珠世济》. 3 《事故的喀丽尔吾》. 2 (写抄年 1910) 《史宁安》. 1 (作著写抄

موللا مۇھەممەد تۆمۈر ياركەندىي ئەدىب, تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: XVII — XVIII ئەسىر. يۇرتى: بەركەن
تەرجىمە ئەسىرى: 1. «ئاسارى ئىمامىيە» («كەلىلە ۋە دەمەنە» نىڭ تەرجىمىسى) 2. «يۈسۈف ۋە زۇلەيخا»
(پارسچىدىن تەرجىمە) 3. «ئەخلاقۇلمۇھىسنىن» (پارسچىدىن تەرجىمە)
بىر. 车莎籍祖, 纪世 18—17 于活生。家译翻。家学文, 地坎尔叶·尔木铁·德默罕穆·拉毛

译)《哈莱祖与甫苏玉》.2 (文斯波自译)《乃木笛与莱里卡——作著的克伯·木克艾·目玛伊给献》.1 :著译
(文斯波自译)《德道之人善》.3 (文斯波自

موللا مۇھەممەد سادىق كاشغەرىي ئەدەبىي لەقىمى : سادىقىي . تارىخشۇناس ، ئەخلاقشۇناس ، ئەدەب ، تەرجىمان .
باشىغان دەۋرى : 1726/1725 — 1849 . يۇرتى : قەشقەر
ئەسەرلىرى : 1. «تەزكىرەئى ئەزىزان» (يېزىلغان ۋاقتى : 1769/1768) . 2. «تەزكىرەئى خاجەگان» . 3. «تەزكىرە-
ئى ئەسە بۆلكەئىف» . 4. «زۇبىدە تۆلمە سائىل ۋە ئەقائىد» (يېزىلغان ۋاقتى : 1840 ~ 1844) . 5. «تارىخى ئىسكەندەرد-
بە ۋە تاجنامەئى شاھى» (يېزىلغان ۋاقتى : 1843 — 1846) . 6. «تارىخى رەشىدىي» (پارسچىدىن تەرجىمە قىلىنغان
ۋاقتى : 1840 — 1848) . 7. «ئادابۇسسالھىن» . 8. «قۇرئان تەفسىرى» . 9. «قىياپە تۆلبەشەر» . 10. «رسالەئى كەسبىدار» .
11. «غەزەل ۋە مەسنەۋىلەر»

—1726/1725. 于活生. 家译翻, 家学文, 家学理论, 家学史历, 克迪萨名笔, 里噶什喀·克迪沙·德默罕穆·拉毛
。尔噶什喀籍祖, 年 1849

《编选则规与题问》.4 《传夫凯里布哈斯艾》.3 《传卓和》.2 (成完年 1769 — 1768) 《传人贵》.1 : 有作著
人好》.7 (文斯波自译年 1844 — 1840) 《史德失拉》.6 《耀荣的王帝与史尔德坎斯》.5 《成完年 1844 — 1840)
《集诗》.11 《册手匠工》.10 《类诸谱脸》.9 《释解经兰古》.8 《仪礼的

موللا مۇھەممەد نىيازىي ئەدەب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر — يېڭىسار
(قوناساق)

تەرجىمە ئەسىرى : «داستانى مەنسۇر» (پارسچىدىن تەرجىمە ، ۋاقتى : 1855)
。村克萨纳库沙吉英——什喀籍祖。纪世 19 于活生。家译翻, 家学文, 孜亚尼·德默罕穆·拉毛
(文斯波自译年 1855) 《诗长尔苏曼》 : 有著译

موللا مېرسالمھ كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس ، يۇرتى : قەشقەر
كۆچۈرگەن ئەسىرى : يازغۇچىسى تېخى مەلۇم بولمىغان «قەشقەر تارىخى» («چىنگىزنامە» نامىدا ئېلان قىلىند-
(خان)

。尔噶什喀籍祖, 详不代年活生。家法书, 里噶什喀·里萨尔米·拉毛
。(版出名书的《书汗思吉成》以疆新在书此)书一《史尔噶什喀》的者作名佚写抄: 作著写抄

موللا نىياز خوتەنىي ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1777 / 1778 — ؟ . يۇرتى : خوتەن — چىرىيە
ئەسىرى : 1. «تەزكىرەئى تۆرت ئىمام زەبھۇللا» (نەسردىن نەزمىيە شتورۇلگەن ، ۋاقتى : 1797/1798) . 2
«ئەرزنامە» . 3. «غەزەللەر»

。勒策田和籍祖? 一年 1778/1777 于活生。家学文, 尼田和·孜亚尼·拉毛
《集诗》.3 《集状诉》.2 (体文韵成写改体文散将年 1798 — 1797) 《传目玛伊四》.1 : 有作著

موللا ھاجى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
ئەسىرى : «تەزكىرەئى بۇغراخان» (يېزىلغان ۋاقتى : 1829/1830)

。尔噶什喀籍祖, 纪世 19—18 于活生。家学史历, 吉阿·拉毛
(成完年 1830—1829)《传汗拉格布》 : 有著译

موللا ھەيدەر ئەدەبىي لەقىمى : مىسكىن . ئەدەب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن ئەسىرى : 1. «رەۋزەتۇششۇھەدا» (داستان ، يېزىلغان ۋاقتى : 1790) 2. «غەزەللەر» 3. «مەلىكە كىتابى؟» . 田和籍祖，纪世 18 于活生。家译翻，家学文，肯斯米名笔，尔代海·拉毛
《? 书之主公》. 3 (成完年 1790)《集诗》. 2《园花的者难殉》诗长 . 1 : 有作著

موللا ئىبراھىم ئەدەبىي لەقىمى : تاشلان . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : ئاقسۇ — ئۈچتۇرپان ئەسىرى : «سىلسىلەتۈزۈھەب»
。 什乌苏克阿籍祖，纪世 19 于活生，家学文，兰什塔名笔，音拉布伊·拉毛
《条链金》: 有作著

موللا ئىسمەتۇللا بىننى نېمەتۇللا ئەدەبىي لەقىمى : مۇجىزىي . تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : خوتەن ئەسىرى : «تەۋارىخى مۇسقىيۇن» (يېزىلغان ۋاقتى : 1854/1855)
。 田和籍祖，纪世 19 于活生。家学历史，孜吉穆名笔，拉吐买尼·本·拉吐买斯伊·拉毛
(成完年 1855—1854)《传师乐》: 作著

موللا ئىلمۇددىن بىننى موللا مۇھەممەد كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر كۆچۈرگەن ئەسىرى : نەۋائىنىڭ «خەمىسە»سى ، (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1830 — 1831)
。 尔噶什喀籍祖，纪世 19—18 于活生。家法书，里噶什喀·德默罕穆·拉毛·本·丁木利伊·拉毛
(写抄年 1831—1830)《诗卷五》的依瓦纳 : 作著写抄

موللا يۈنۈس بىننى موللا يۈسۈف ياركەندىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : يەركەن كۆچۈرگەن ئەسىرى : «مۇھەببەتنامە» (بۇ ئەسەر موللا رەھىم تەرىپىدىن ئابدۇررەھمان جامىنىڭ «يۈسۈف ۋە زۇلەيخا» دېگەن ئەسىرىگە تەقلىد قىلىنىپ يېزىلغان . ۋاقتى : 1807)
。 车莎籍祖，纪世 19—18 于活生。家法书，迪坎尔叶·甫素玉拉毛·本·斯努玉·拉毛
(作创再《哈莱祖与福素尤》作著的米贾·满哈热杜布阿据根年 1807 于《书情爱》: 有作著写抄

موللا يۈسۈف ياركەندىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىر . يۇرتى : يەركەن ئەسىرى : «تەرىقۇلئىلاج»
。 车莎籍祖，纪世 18 约于活生。家学医，地坎尔叶·甫素玉·拉毛
《法方疗治》: 有作著

مۇھەممەد ئەبۇ سەلاھىي ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVI — XVIII ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر ئەسەرلىرى : 1. «دىۋانى سالاھىي» 2. «گۈل ۋە بۇلبۇل»
。 尔噶什喀籍祖，纪世 18—17 于活生。家学文，依拉萨·布艾·德默罕穆
《灵百与儿花》. 2《集诗依拉萨》. 1 : 有作著

مۇھەممەد ئەلەم تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX — XX ئەسىر . يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى: «تارىخى كاشغەر — تەزكىرەئى ھاجى پادىشاھ راشىدىن خان ۋە يەئقۇب بەگ» (يېزىلغان ۋاقتى: 1894)

。田和籍祖, 纪世 20—19 于活生。家学史历, 姆兰艾·德默罕穆 (成完年 1894 元公, 年 1311 历回)《传克伯柏古阿与汗西热王国吉哈—史尔噶什喀》: 有作著

مۇھەممەد ئەمىن بىننى خوجامقۇلى ئەدەبىي لەقىمى: ھىرقەتتى, گۇمنام. ئەدەب. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن 1634 — 1724. يۇرتى: قەشقەر — تازغۇن

ئەسەرلىرى: 1. «مۇھەببەتنامە ۋە مېھنەتكام» (يېزىلغان ۋاقتى: 1670) 2. «غەزەللەر دىۋانى»
喀籍祖, 年 1724—1634 约于活生。家学文, 木纳穆古。提克尔赫名笔, 力库·姆卓和·本·明伊·德默罕穆
。人乡洪孜塔一什
《集诗》. 2 (成完年 1670)《情爱与动劳》. 1

مۇھەممەد بىننى ئابدۇللا ئەدەبىي لەقىمى: خەراباتى. ئەدەب. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن 1638 — 1730. يۇرتى: ئاقسۇ — چوغتال

ئەسەرلىرى: 1. «نەسەبنامە» 2. «كۆللىيات مەسنەۋى خەراباتى»
。村勒塔赫乔苏克阿籍祖, 年 1730—1638 于活生。家学文, 提巴拉哈名笔, 拉杜布阿·本·德默罕穆
《集全诗行双维纳斯玛提巴拉哈》. 2《书戒劝》. 1: 有作著

مۇھەممەد بىننى ئابدۇللاخان مەخدۇم تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: XVIII ئەسىر. يۇرتى: ئاقسۇ
تەرجىمە ئەسىرى: «ئەلف لەيلى ۋە لەيلە — مىگىر كېچە» (ئەرەبچىدىن ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە)
。苏克阿籍祖, 纪世 18 于活生。家译翻, 木杜合马·汗拉杜布阿·本·德默罕穆
(文尔吾维成译文伯拉阿由)《夜—零千—》: 著译

مۇھەممەد بىننى رەشىد بىننى ئەلى كاشغەرىي تېۋىپ. ياشىغان دەۋرى: ?—1083.
ئەسەرلىرى دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن.

。尔噶什喀籍祖, 年 1083—? 于活生。家学医, 里噶什喀·力艾·本·德西热·本·德默罕穆
。传失作著

مۇھەممەد تۆمۈر قاراقاشى ئەدەب. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن XVIII — XIX ئەسىر. يۇرتى: خوتەن — قارىقاش
ئەسىرى: «تەزكىرە تۇررەشاد» (يېزىلغان ۋاقتى: 1893)

。玉墨—田和籍祖, 纪世 19—18 于活生。家学文, 西卡拉喀·尔木铁·德默罕穆
(成完年 1893)《传统正》: 有作著

مۇھەممەد دۆلەت بىننى خوجەيار شەھىيارى ئەدەبىي لەقىمى: غەرب. ئەدەب. ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس.
يۇرتى: ئاقسۇ — شايار

ئەسىرى: «ئىشتىياقنامە»

。雅沙—苏克阿籍祖, 详不代年活生。家学文, 甫里艾名笔, 里雅沙·尔亚卓和·本·提来多·德默罕穆
《望愿的烈强》: 有作著

مۇھەممەد رەسۇل ئەدەبىي لەقىمى : شەۋقى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1853 — ؟ . يۇرتى : خوتەن — گۇما
ئەسىرى : «دېۋانى شەۋقى»
。山皮一田和籍祖，? 一年 1853 于活生。家学文，克吾谢名笔，力苏如·德默罕穆
《集诗克吾谢》：有著作

مۇھەممەد رەھىم ئەدەبىي لەقىمى : مىسكىن . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى ۋە يۇرتى تېخى مەلۇم ئەمەس .
تەرجىمە ئەسىرى : «مەئارىجۇننەبۇۋە»
。详不籍祖，详不代年活生。家译翻，肯斯米名笔，木依热·德默罕穆
《记天登人圣》：有著译

مۇھەممەد رەھىم بىننى شاھ بوۋا تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : ؟— 1856 . يۇرتى : خوتەن
ئەسىرى : «مەنبەئى قۇۋىيە» (ئۇيغۇرچە)
。田和籍祖，年 1856—? 于活生。家学医，瓦布·赫夏·本·木依热·德默罕穆
(文尔吾维)《源来的量能》：有著作

مۇھەممەد سادىق بىننى مۇھەممەد سالىھ كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى :
قەشقەر

كۆچۈرگەن ئەسىرى : «نەۋائى تەرمە دىۋانى»
。尔噶什喀籍祖，纪世 19—18 于活生。家法书，里噶什喀·合力萨·德默罕穆·本·克迪沙·德默罕穆
《编摘集诗依瓦纳》：有著作写抄

مۇھەممەد سادىق يېڭىسار يى تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVI ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر — يېڭىسار
تەرجىمە ئەسىرى : «تەرجىمەئى مەجۇئەتولمۇھەققەقن» (تەرجىمە قىلىنغان ۋاقتى : 1696/1697)
。沙吉英籍祖，纪世 17 于活生。家译翻，里沙吉英·克迪沙·德默罕穆
(年 1697—1696 间时译翻)《者理真求探》：有著译

مۇھەممەد سالىھ ياركەندىي ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : بەركەن
ئەسىرى : «ئەشئارى دەرنەئەت ھەزرەتى خان خوجام پادىشاھ»
。车莎籍祖，纪世 19 于活生。家学文，地坎尔叶·合力萨·德默罕穆
《王国卓和汗的贵尊颂赞》：有著作

مۇھەممەد سائىم بىننى سۇفى ئاللا يارى ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
ئەسىرى : «بەھرۇلئەنسابل»
。尔噶什喀籍祖，纪世 19 于活生。家学文，里亚拉安·皮苏·本·木依萨·德默罕穆
《海之系谱》：有著作

مۇھەممەد سىدىق ئەدەبىي لەقىمى : زەلىلىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1680/1676 — 1743/1745
يۇرتى : بەركەن
ئەسەرلىرى : 1. «دېۋانى زەلىلىي» 2. «سەپەرنامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1718/1719) 3. «تەزكىرەئى خوجا

مۇھەممەد شەرىف بۇزۇركۇار» (يېزىلغان ۋاقتى : 1742/1743—1744/1745) .4 «تەزكىرەئى جېھلەن»
 。车莎籍祖,年1745/1743—1680/1676 约于活生。家学文,里黎翟名笔,克迪斯·德默罕穆
 《传甫日谢·德默罕穆卓和的名著》.3 (成完年1719—1718)《书游周》.2《集诗里黎翟》.1 :有作著
 (年1745/1744—1743/1742)

مۇھەممەد سىدىق ئەدەبىي لەقىمى : رەشىدى . ئەدىب , تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : 1710 — ؟ . يۇرتى : خوتەن
 ئەسەرلىرى : 1. «سىدىق نامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1786/1787) .2 «تەزكىرەتۇلئەۋلىيا»
 。田和籍祖,? —1710 于活生。家译翻,家学文,迪西热名笔,克迪斯·德默罕穆
 《传人圣》.2 (成完年1787—1786)《书克迪斯》.1 :有作著

مۇھەممەد نىياز بىننى ئابدۇلغەفوربەگ ئەدەبىي لەقىمى : نىيازى . ئەدىب , تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى :
 ؟ — 1853/1854 . يۇرتى : يەركەن

ئەسەرلىرى : 1. «ئەمىر ئەبامۇسلىم» (پارسچىدىن نەزمىي تەرجىمە , ۋاقتى : 1791/1792) .2 «تارىخى رەشىدى»
 (پارسچىدىن تەرجىمە) .3 «قىسەسۇلغەرايىب» .4 «مۇناقىبۇتتاھىرىن» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) .5 «رەبب-
 ئۆلمەساكىن» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) .6 «ئەربەئىن» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)
 籍祖,年1854/1853—? 于活生。家译翻,家学文,孜亚尼名笔,克别·尔甫吾杜布阿·本·孜亚尼·德默罕穆
 。车莎

1. 有作著 (文斯波自译)《史德失拉》.2 文斯波自译体文韵用年1792—1791《林斯穆·布艾·尔米艾》.1
 (传失)《十四第》.6 (传失)《天春的人穷》.5 (传失)《干才的人洁请》.4《录闻奇》.3

مۇھەممەد ئېۋەز بىننى مەۋلانا سەدىددىن قاراقاشى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى :
 خوتەن — قارىقاش
 ئەسەرلىرى : 1. «مەخدۇمى ئەئزەم» .2 «مەجمۇئەتۇلئەھكام» (بۇ ئەسەر خوتەنلىك چورۇق خوجا ناملىق
 پۈتۈكچى تەرىپىدىن مىلادىيە 1819/1820 - يىلى كۆچۈرۈلگەن)
 。玉墨—田和籍祖,纪世18 于活生,家学史历,西卡拉喀·丁日德赛·约兰毛·本·孜瓦伊·德默罕穆
 和·克茹楚家法书田和由年1820—1819 元公,年1241 历回)《集决裁》.2《传姆赞艾·姆杜合麦》.1 :有作著
 (写抄卓

مۇھەممەد ئىبراھىم ئەدەبىي لەقىمى : گەدا . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : يەركەن
 تەرجىمە ئەسىرى : «تەزكىرەئى بۇغراخان» (پارسچىدىن تەرجىمە , ۋاقتى : 1769/1770)
 。车莎籍祖,纪世18 于活生。家译翻,达戈名笔,英拉布伊·德默罕穆
 (文斯波自译年1770—1769)《传汗拉格布》:有著译

مىرخالىددىن بىننى مەۋلانا قازى شاھ كىچىك ياركەندى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى :
 يەركەن

ئەسىرى : «ھىدايەتنامە» (ئافاق خوجا تەزكىرىسى , پارسچە)
 莎籍祖,纪世18 于活生。家学史历,地坎尔叶·克奇柯·赫夏·孜喀·纳拉毛·本·布提卡·丁力哈·尔米

。车
 (写文斯波用传卓和克帕阿)《路正引指》:有著译

مرزا مۇھەممەد ھەيدەر كورەگان بىننى مرزامۇھەممەد ھۈسەين ئەدەبىي لەقىمى : ئاياز . ئەدەب ، تارىخشۇ-
ناس . ياشىغان دەۋرى : 1499 — 1551 . يۇرتى : يەركەن
ئەسەرلىرى : 1 . «تارىخى رەشىدىي» (پارسچە ، يېزىلغان ۋاقتى : 1541/1542) . 2 . «جەھاننامە» (يېزىلغان
ۋاقتى : 1532/1533) . 3 . «مەھمۇدنامە»
生。家学文。家学史历，兹亚阿名笔，音赛胡·德默罕穆·扎尔米·本·干列古·儿达海·德默罕穆·扎尔米
。车莎籍祖，年 1551—1499 于活
提木合麦》. 3 (成完年 1533—1532) 《记事世》. 2 (成完文斯波用年 1542—1541) 《史德失拉》. 1 : 有著作
《书

مىرفازىل بىننى مولا كىچىك ئەدەبىي لەقىمى : ساقىي . ئەدەب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : 1653 — ؟
يۇرتى : يەركەن
ئەسەرلىرى : 1 . «تارىخى خاۋەندىشاھ» (پارسچە «رەۋزەتۇسسەفا» نىڭ تەرجىمىسى) . 2 . «لەيلا ۋە مەجنۇن»
(يېزىلغان ۋاقتى : 1705/1706)

。车莎籍祖。? — 1653 于活生。家译翻，家学文，克萨名笔，克奇柯拉毛·本·里孜法尔米
(成完年 1706—1705) 《侏吉麦与丽莱》. 2 (本译的法萨吐则吾热文斯波) 《史赫夏·达完哈》. 1 : 有著作

مىرھەسەن ئەدەبىي لەقىمى : سەدايى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1757/1758 — ؟ يۇرتى : قەشقەر —
بۇلاقبېشى
ئەسىرى : «دىۋانى سەدايى» (يېزىلغان ۋاقتى : 1806/1807)
。尔噶什喀籍祖，? — 1758/1757 于活生。家学文，伊达萨名笔，山艾·尔米
(成完年 1807—1806)《集诗伊达萨》: 有著作

ناسىرىددىن بىننى بۇرھانىددىن ئەدەبىي لەقىمى : رابغۇزى . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر . يۇرتى : رەبات
ئوغۇز
ئەسىرى : «قىسەسۇلئەنبىيا»
。兹胡特巴拉贯籍，纪世 14—13 于活生。家学文，兹胡·勃拉名笔，丁尼罕尔布·本·丁日斯纳
《传知先》: 有著作

نەۋبەتتى (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1690 — 1750 . يۇرتى :
خوتەن
ئەسىرى : «دىۋانى نەۋبەتتى»
。田和籍祖，年 1750—1690 约于活生。家学文，详不名姓，(名笔)提比诺
《集诗提比诺》: 有著作

نۇرۇز ئاخۇن ئەدەبىي لەقىمى : زىيائى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
ئەسەرلىرى : 1 . «ۋامۇق ۋە ئۇزرا» . 2 . «مەسئۇد ۋە دىلارا» . 3 . «چەھار دەرۋىش» (ئابدۇرەھىم نىزارىي بىلەن
بىرلىكتە يېزىلغان) . 4 . «مۇھىزىنۇلۋائىزىن» (يېزىلغان ۋاقتى : 1843) . 5 . «مۈشۈك ۋە چاشقان» . 6 . «ھەفت داستان»
。尔噶什喀籍祖，纪世 19—18 于活生。家学文，伊亚孜名笔，洪阿·孜鲁努
合里扎尼·木伊热杜布阿与) 《僧钵托个四》. 3 《拉阿里迪与德吾斯麦》. 2 《拉兹吾与克穆瓦》. 1 : 有著作
《诗长部七》. 6 《鼠与猫》. 5 (世问年 1843) 《伤忧的者诚训》. 4 (著

ھاجى زەينۇللەتتار تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر . يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى : «ئىختىياراتى بەدىئىي»

。田和籍祖，纪世 14—13 于活生。家学医，尔塔艾力努再·吉阿

《择选的术艺》：有著作

ھاجى يۈسۈف بىننى موللا ئوشۇر بىننى قۇربان سۈفۈى بىننى سەفەر باي ~ دەۋلەت سۈفۈى . ئەدەبىي لەقىمى : مۇغەننىي . تارىخشۇناس ، ئەدىب ، پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1836 — 1914 . يۇرتى : قەشقەر — تاشمىلىق ئەسەرلىرى : 1. «جامئۇلھېكايات» (مۇشۇ ناملىق ئەسەرنىڭ ئۈچىنچى ۋارىيانتى ، يېزىلغان ۋاقتى : 1906/1907) 2. «جامئۇتتەۋارىخ» (يېزىلغان ۋاقتى : 1908) كۆچۈرگەن ئەسىرى : «تارىخى رەشىدىي تۈركىي» (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1904)

،尼格穆名笔，(皮苏·提来多名又)依巴尔排赛·本·皮苏·班尔库·本·尔舒吾拉毛·本·甫苏玉·吉阿

。克里米什塔—什喀籍祖，年 1914—1836 约于活生。家法书，家学文，家学历史

抄年 1904)《史德失拉语厥突》. 2 (成完年 1907—1906, 体变种三第的品作名同是)《萃荟事故》. 1 : 有著作

(成完年 1908)《集史》. 3 (写

ھەيرەتەي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسەرلىرى : 1. «ئەزا تارتماقنىڭ بەيانى» 2. «دىۋانى ھەيرەتەي»

。详不籍祖，纪世 18 于活生。家学文，详不名姓，(名笔)提热艾

《集诗提热艾》. 2 《哀悲论》. 1 : 有著作

ئوسمان بەگ ۋە مۇراتبەگ (ئاكا - ئۇكىلار) . تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى : «تەجرىباتى تېببىيە»

。田和籍祖，纪世 18 于活生。家学医，弟兄克伯德拉穆和克伯曼斯奥

《验经床临》：有著作

ئوشۇر ئاخۇن بىننى ئىسمائىل بىننى مۇھەممەد ئەدەبىي لەقىمى : غەرىبىي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر ، يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى : «ئەسىرى ئالىي» (يېزىلغان ۋاقتى 1863/1864)

。田和籍祖，纪世 19—18 于活生。家学文，毕里艾名笔，德默罕穆·本·力伊马斯伊·本·洪阿尔舒吾

成完年 1864—1863)《尔米艾的贵高》：有著作

ئۈبەيدۇللا ئەدەبىي لەقىمى : لۇتفەي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1366 — 1465 . يۇرتى مەلۇم ئەمەس . ھىراتتا

ۋاپات بولغان .

ئەسەرلىرى : 1. «دىۋانى لۇتفەي» 2. «گۈل ۋە نەۋرۇز» (داستان ، يېزىلغان ۋاقتى : 1411) 3. «زۇفەرنامە»

(تەرجىمە ئەسەر ، دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)

。详不籍祖，特拉赫于卒，年 1465—1366 于活生。家学文，菲提鲁名笔，拉都预吾

(传失已，著译)《书旋凯》. 3 (成完年 1411, 诗长事叙)《兹鲁诺与丽古》. 2 《集诗菲提鲁》. 1 : 有著作

ئۆمەرباقى ياركەندىي ئەدىب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1730 — ؟ . يۇرتى : يەركەن

تەرجىمە ئەسەرلىرى : 1. «فەرھاد ۋە شېرىن» 2. «لەيلا ۋە مەجنۇن» (نەۋائىنىڭ شۇ ناملىق داستانلىرىنىڭ

نەسرەيلەشتۈرۈلگەن نۇسخىسى . ۋاقتى : 1792)

。车莎籍祖，? —1730 于活生。家译翻。家学文，地坎尔叶·克巴·尔买吾
(体文散成写改品作名同的依瓦纳将年 1792) 《依吉麦与拉莱》. 2 《琳希与德哈尔帕》. 1 : 有作著

ئىبراھىم ئەدەبىي لەقىمى : مەشھۇرىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : بەركەن
ئەسىرى : «دىۋانى مەشھۇرىي»

。车莎籍祖，纪世 19—18 于活生。家学文，里胡希麦名笔，英拉布伊
《集诗里胡希麦》: 有作著

ئىبراھىم بىننى يۈسۈف خوتەنىي ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVI — XVII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن
ئەسىرى : «مەنتىقوتتەير تۈركىي» (41 باب ، 1138 مىسرا ، مەسنەۋى)

。田和籍祖，纪世 18—17 于活生。家学文，尼田和·甫苏玉·本·英拉布伊
(律韵诗行双维纳斯为，行 1138 章 41 共) 《语鸟文厥突》: 有作著

ئىسمائىل ئەدەبىي لەقىمى : مەھزۇن . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن — ئېلچى
ئەسىرى : «دىۋانى مەھزۇن»

。其里依一田和籍祖，纪世 18 于活生。家学文，宗赫麦名笔，力伊马斯伊
《集诗宗赫麦》: 有作著

ئىسمائىل بەگ ئەدەبىي لەقىمى : بىنشان . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : مەلۇم ئەمەس .
ئەسىرى : 1 . «بەندنامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1842) . 2 . «دىۋانى بىنشان»

。详不籍祖，纪世 19 于活生。家学文，香尼毕名笔，克伯·力伊马斯伊
《集诗香尼毕》. 2 (成完年 1842, 诗长) 《书诚劝》. 1 : 有作著

ئىمادۇددىن كاشغەرىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : X ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
ئەسەرلىرى : 1 . «شەرھى قانۇن» (ئىبن سىنانىڭ «ئەلقانۇن» دېگەن ئەسىرىگە يېزىلغان شەرھ) . 2 . «رسالەئى

چۆپچىن»

。尔噶什喀籍祖，纪世 10 于活生。家学医，里噶什喀·丁杜马伊
《荟获论》. 2 作著的拿西·本伊对) 《释语典医》. 1 : 有作著

ئىمىن ئەدەب . ياشىغان دەۋرى ۋە يۇرتى مەلۇم ئەمەس .
ئەسىرى : «قىسسەئى بوغراخان» (نەزمىي ئەسەر)

。详不籍祖，详不代年活生。家学文，明伊
(体文韵) 《传汗拉格布》: 有作著

يۈسۈف خاس ھاجىپ مۇتەپەككۇر ، ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1019 — 1085 . يۇرتى : بالاساغۇن —
قەشقەر

ئەسىرى : «قۇتادغۇبىلىك» (يېزىلغان ۋاقتى : 1069)

。尔噶什喀—滚沙拉巴籍祖，年 1085—1019 约于活生。家学文，家想思，甫吉哈·斯哈·甫素玉
(年 1069) 《慧智乐福》: 有作著

نئىپى ئاتوم ماسسىسى جەدۋىلى
(年 1997) 表量子原际国
(ئېلېمېنت بەلگىلىرى لاتىنچە ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى)
(列排序顺母字丁拉按号符素元)

نئىپى ئاتوم ماسسىسى 量子原	ئېلېمېنت 素元		نئىپى ئاتوم ماسسىسى 量子原	ئېلېمېنت 素元	
	نامى 称 简	بەلگىسى 符		نامى 称 简	بەلگىسى 符
95.94(1)	钼	مولىبدېن	227.0278	锕	ئاكتىننىي
14.00674(7)	氮	ئازوت	107.8682(2)	银	كۈمۈش
22.989786(6)	钠	ناترىي	26.981539(5)	铝	ئاليۇمىن
92.90638(2)	铌	نئوبىي	[243]	镅	ئامېرىتسىي
144.24(3)	钹	نئودىم	39.948(1)	氩	ئارگون
20.1797(6)	氖	نېئون	74.92159(2)	砷	ئارسېن
58.6934(2)	镍	نېكېل	[210]	碲	ئاستاتىن
[259]	锆	نوبېلىي	196.96654(3)	金	ئالتۇن
237.0482	铷	نېپتۇنىي	10.811	硼	بور
15.9994(3)	氧	ئوكسىگېن	137.327(7)	钡	بارىي
190.23(3)	铀	ئوسمىي	9.012182(3)	铍	بېرىللىي
30.973762(4)	磷	فوسفور	208.98037(3)	铋	بىسمۇت
231.03588(2)	镨	پروتاكتىننىي	[247]	铊	بېرىكېلىي
207.2(1)	铅	قوغۇشۇن	79.904(1)	溴	بروم
10642(1)	钇	پاللادىي	12.011(1)	碳	كاربون
[147]	铈	پرومېتسىي	40.078(4)	钙	كالتسىي
[209]	钷	پولونىي	112.411(8)	镉	كادىمىي
140.90765(3)	镧	پرازېئودىم	140.115(4)	铯	سېرىي
195.08(1*)	铂	پلاتىنا	[251]	镅	كالىفورنىي
[244]	铀	پلۇتونىي	35.4527(9)	氯	خلور
226.0254	镭	رادىي	[247]	铜	كۈپۇرىي
85.4678(3)	铷	رۇبىدىي	58.93320(1)	钴	كوبالت
186.207	铯	رېنىي	51.9961(6)	铬	خروم
102.90550(3)	铊	رودىي	132.905443(5)	铯	سېزىي
[222]	氩	رادون	63.546(3)	铜	مىس
101.07(2)	钪	رۇتېنىي	162.50(3)	镱	دىسپىروزىي
32.066(6)	硫	گۈڭگۈرت	167.26(3)	铒	ئېرىي
121.760(1)	锑	سنتىيىي	[252]	镱	ئېنىشتېننىي
44.955910(9)	钪	سكاندىي	151.965(9)	镱	يېۋروپىي
78.96	硒	سېلېن	18.9984032(9)	镱	فىتور
28.0855(3)	硅	سىلىتسىي	55.847(2)	铁	تۆمۈر
15036(3)	钇	سامارىي	[257]	镱	فېرمىي
118.710(7)	锡	قىلەي	[223]	镱	فرانسىي
87.62(1)	锶	سترونتسىي	69.723(1)	镱	گالىي
180.9479(1)	钽	تانتال	157.25(3)	镱	گادولنىي
158.92534(3)	铽	تېرىي	72.61(2)	镱	گېرمانىي
[99]	铈	تېخنىتسىي	1.00794(7)	镱	ھىدروگېن
127.60(3)	铈	تېللۇر	4.002602(2)	镱	گېلىي
232.0381(1)	钷	تورىي	178.49(2)	镱	گافنىي
47.867(1)	钛	تىتان	200.59	镱	سىماب
204.3833(2)	铊	تاللىي	164.93032(3)	镱	گولسىي
168.93421(3)	铋	تولىي	126.90447(3)	镱	يود
238.0289(1)	铀	ئۇران	114.819	镱	ئىندىي
50.9415(1)	钒	ۋانادىي	192.217(3)	镱	ئىرېدىي

نسپىي ئاتوم ماسسىسى مىقدارى	ئېلېمېنت ھىمىيەت			نسپىي ئاتوم ماسسىسى مىقدارى	ئېلېمېنت ھىمىيەت		
	ئىسمى ئىسمى	بىرلىكى بىرلىكى			ئىسمى ئىسمى	بىرلىكى بىرلىكى	
183.84(3)	ۋولفرام	W		39.0983(1)	پوتاش	K	
131.29(2)	كسىپتون	Xe		83.80(1)	كرىپتون	Kr	
88.90585(2)	ئىتتىرىي	Y		138.9055(2)	لانتان	La	
173.04(3)	ئىتتىرىي	Yb		6.941(2)	لىتىي	Li	
65.39(2)	سىنك	Zn		174.967(7)	لۇتېتسىي	Lu	
91.224(2)	سىركونىي	Zr		[260]	لاۋرېنتسىي	Lr	
				[258]	مېندېلېۋىي	Md	
				24.3050(6)	ماگنىي	Mg	
				54.93805(1)	مانگان	Mn	

ئەسكەرتىش :

: ھەقىقەت

1. نىسپىي ئاتوم ماسسىسى 1995 - يىلىدىكى خەلقئارا ئاتوم ئېغىرلىقى جەدۋىلىدىن ئېلىنغان بولۇپ ، $C^{12}=12$ ئۆلچەم قىلىنغان .

。准标为 $C^{12}=12$ 以，入收表量质子原际国的年 1995 据量子原际国

2. ئاتوم ئېغىرلىقى تىزىمى ئىچىگە ئېلىنغانلىرى رادىئوئاكتىپ ئېلېمېنتلارنىڭ يېرىم يىمىرىلىش دەۋرى ئەڭ ئۇزۇن بولغان ئىزوتوپلىرىنىڭ ماسسا سانىنى كۆرسىتىدۇ .

。数量质的素位同的长最期衰半素元性射放指据数的中号括入纳量质子原

3. ئاتوم ئېغىرلىقىنىڭ ئاخىرقى سانىنىڭ ئېنىقلىق دەرىجىسى ئارقىسىدىكى تىزىم ئىچىگە ئەسكەرتىلدى .

。明注内号括的后其在均度确精的数位一后最量质子原

4. « * » بەلگىسى بىلەن ئىپادىلەنگەن سانلىق ئاساسلارنى قايتا تەكشۈرۈشكە توغرا كېلىدۇ .

。查复需尚据数的注标« * »号符以

پايدلانغان ماتېرياللار

料资考参

1. ئا. م. شېرباك : «ئوغۇزنامە ۋە مۇھەببەتنامە» ، «شەرق ئەدەبىياتى» نەشرىياتى ، موسكۋا ، 1959
- 1959 ، 科斯莫 ، 社版出《学文方东》《情爱与说传汗可斯古乌》：克巴尔谢 · M · A
2. ئا. ۋون . گاباين : «ئىدىقۇت ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ تۇرمۇشى» (خەنزۇچە) ، تۇرپان شەھەرلىك تەزكىرە تەھرىر بۆلۈمى نەشرگە تەييارلانغان ، 1998
- 1989 ، 版出室辑编志方地市番鲁吐 ، (文汉)《活生的国王鹑回昌高》：班佳冯
3. ئابلىز مۇھەممەت سايرامى ، ئابدۇرازاق توختى : «يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ئۆتكەن مەشھۇر ئۇيغۇر شەخسلەر» ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى ، 1991
- 1991 ، 社版出民人疆新，《志简物人族尔吾维名著朝元》：提合托 · 克扎热都布阿 ، 德穆罕穆 · 孜力布阿
4. ئە . ر . تېنىشۇ : «ئۇيغۇر تىلى دىئالېكتلىرى لۇغىتى» ، «پەن» نەشرىياتى ، موسكۋا ، 1990
- 1990 ، 科斯莫 ، 社版出《学科》《典词言方语尔吾维》：夫谢尼捷 · R · ε
5. ئەلىشىر نەۋائى : «مۇھاكىمە تۈللۈغە تەين» ، مىللەتلەر نەشرىياتى ، بېيجىڭ ، 1988
- 1988 ، 京北 ، 社版出族民，《辩之言语种两》：依沃纳 · 尔希里阿
6. ئەلىشىر نەۋائى : «مىزانۇلئۇزان» ، ئەتقەرە ، 1993
- 1993 ، 拉卡安，《准标的律韵》：依沃纳 · 尔希里阿
7. ئەمىر نەجىپ : «ئۇيغۇرچە - رۇسچە لۇغەت» ، «سوۋېت ئىنسىكلوپېدىيىسى» نەشرىياتى ، موسكۋا ، 1968
- 1968 ، 科斯莫 ، 社版出《书全科百联苏》《典词语俄语尔吾维》：甫吉纳 · 尔米艾
8. ئەھمەت جەپەر ئوغلى : «قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى سۆزلۈكى» ، ئىستانبۇل ، 1968
- 1968 ، 尔布坦斯伊，《典词语尔吾维代古》：尔拍加 · 提买合艾
9. ئەھمەد يۈكەنكىي : «ئەنئەنەتۈلھەقايق» ، مىللەتلەر نەشرىياتى ، بېيجىڭ ، 1980
- 1980 ، 京北 ، 社版出族民，《门入的理真》：克纳格尤 · 提麦合艾
10. «بەش تىللىق مانجۇچە لۇغەت» ، مىللەتلەر نەشرىياتى ، بېيجىڭ ، 1957
- 1957 ، 京北 ، 社版出族民，《件文清体五》
11. بىن گۇ : «خەننامە» ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى ، 1993
- 1993 ، 社版出民人疆新，《书汉》：固班
12. «بۇلاق» ژۇرنىلىنىڭ مۇناسىۋەتلىك سانلىرى
- 字数的关有志杂《(泉源)克拉布》与
13. تۇردى مۇھەممەد ئاخۇن : «ئۇيغۇر تېبابەتچىلىكى قوللانمىسى» ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى ، 1977
- 1977 ، 社版出民人疆新，《册手医民尔吾维》：提买买 · 地尔吐
14. «تۈركچە سۆزلۈك» (I ، II توم) ، ئەتقەرە ، 1998
- 1998 ، 拉卡安 ، (卷 II ، I) 《典词语其耳土》
15. «تىل ۋە تەرجىمە» ژۇرنىلىنىڭ مۇناسىۋەتلىك سانلىرى
- 字数的关有志杂《译翻与言语》与
16. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى سەھىيە مىنىستىرلىقىنىڭ دورا ئۆلچىمى» ، شىنجاڭ پەن - تېخنىكا سەھىيە نەشرىياتى
- 1998 ، (W)

1998، 社版出生卫技科疆新，(册分药尔吾维)《准标品药部生卫国和共民人华中》

17. چين شىمىڭ، لياۋزىيۇ: «ئەمەلىي قوللىنىلىدىغان ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە لۇغەت»، شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى، 1995
18. «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قىلىپلاشتۇرۇلغان يېڭى سۆز - ئاتالغۇلار لۇغىتى»، شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى، 2004
19. «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە لۇغەت»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1989
20. «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە تارىخ ئاتالغۇلىرى سېلىشتۇرمىسى»، شىنجاڭ پەن - تېخنىكا سەھىيە نەشرىياتى (W)، شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى، 2003
21. «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قىسقىچە پەن - تېخنىكا لۇغىتى»، جۇڭگو پەننى ئومۇملاشتۇرۇش نەشرىياتى شىنجاڭ ئۇيغۇر - قازاق شۆبىسى، 1990
22. «خەنزۇچە - ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە پەن - تېخنىكا چوڭ لۇغىتى»، شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى، 2002
23. ر. ھوشۇرۇق: «ئۇيغۇر ئاتالمىلىرى»، ئالما - ئاتا، 1985
24. «رۇسچە - خەنزۇچە لۇغەت»، سودا نەشرىياتى، بېيجىڭ، 2001
25. س. ي. مالىق: «ئۇيغۇر تىلىنىڭ قومۇل شېۋىسى»، «پەن» نەشرىياتى، موسكۋا - لېنىنگراد، 1954
26. شەيخ سۇلايمان بۇخارىي: «لۇغەت چاغاتاي ۋە تۈركىي ئوسمانىي»، ئىستانبۇل، ھىجرىيە 1298
27. «شىنجاڭ جۇڭخىي ئۆسۈملۈك دورىلىرى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1973
28. ش. باراتوف: «ئۇيغۇر تىلىنىڭ كەسپىي لېكسىكىسى»، قازاقىستان س. س. ر. «پەن» نەشرىياتى، ئالمۇتا، 1975
29. غۇلام غوپۇرىي: «ئۇيغۇر شېۋىلىرى سۆزلۈكى»، مىللەتلەر نەشرىياتى، بېيجىڭ، 1986
30. «پارسچە - خەنزۇچە لۇغەت»، سودا نەشرىياتى، بېيجىڭ، 1981
31. فەن يې. سمايياۋ: «كېيىنكى خەننامە»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1996
32. «قەدىمكى تۈركىي تىل لۇغىتى»، «پەن» نەشرىياتى، لېنىنگراد، 1969
33. كېنىت كازنېر: «دۇنيادىكى تىللار» (ئۇيغۇرچە)، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 2000

- 2000، 社版出民人疆新، (文尔吾维)《言语的界世》: 纳兹卡·克
34. گۇننار يارىك: «ئۇيغۇرچە - ئىنگلىزچە دىئالېكت لۇغىتى», لۇند, 1964
1964، 德隆,《典词言方英维》: 森雅·G
35. ل. ز. بۇداكوف: «تۈرك - تاتار تىللىرىنىڭ سېلىشتۇرما لۇغىتى», سانكت پېتېربۇرگ, 1869
1869، 堡得彼圣,《典辞照对言方鞞鞞其耳土》: 夫克达布·Z·L
36. قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدىكى «مايتىرى سىمىت», شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 1988
1988، 社版出民人疆新, 记见会勒弥文鹤回
37. مەھمۇد كاشغەرىي: «تۈركىي تىللار دىۋانى» (I, II, III توم), شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 1980 - 1984
1984 - 1980، 社版出民人疆新, (卷 III, II, I)《典词大语厥突》: 里噶什喀·德穆赫麻
38. مەرسۇلتان ئوسمانوف: «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ لوپنور دىئالېكتى» (خەنزۇچە), شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى, 1999
- 1999، 社版出学大疆新, (文汉)《言方泊布罗语尔吾维代现》: 夫诺曼斯乌·坦里苏尔米
39. مەرسۇلتان ئوسمانوف: «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ خوتەن دىئالېكتى», شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 2004
2004، 社版出民人疆新,《言方田和语尔吾维代现》: 夫诺曼斯乌·坦里苏尔米
40. مەرسۇلتان ئوسمانوف: «ئۇيغۇر تىلى دىئالېكتلىرى», شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى, 1989
1989، 社版出年少青疆新,《言方语尔吾维代现》: 夫诺曼斯乌·坦里苏尔米
42. «نەۋائىي ئەسەرلىرى لۇغىتى» (4 توملۇق), ئۆزبېكىستان س. س. ر., «پەن» نەشرىياتى, تاشكەنت, 1983
1983، 干什塔, 社版出《学科》, PCCC 坦斯克别兹乌, (卷 IV, III, II, I)《典词解详作著依沃纳》
43. «ھازىرقى زامان خەنزۇ تىلى لۇغىتى», سودا نەشرىياتى, بېيجىڭ, 1992
1992، 京北, 馆书印务商,《典词语汉代现》
44. ۋ. ۋ. رادلوڧ: «تۈركىي تىل دىئالېكتلىرى لۇغىتى» (رۇسچە), سانكت پېتېربۇرگ, 1893
1893، 堡得彼圣, (文俄)《典辞言方厥突验实》: 夫珞德拉·V·V
45. «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ ئىملا ۋە تەلەپپۇز لۇغىتى», شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 1997
1997، 社版出民人疆新,《典词音正字正言语学文尔吾维代现》
46. «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ قومۇل شېۋىسى», شىنجاڭ پەن - تېخنىكا نەشرىياتى, 1997
1997، 社版出生卫技科疆新,《语土密哈语尔吾维代现》
47. «ئوكيانوس», «CEM» نەشرىياتى, ئىستانبۇل, 1983
1983، 尔布坦斯伊, 社版出《CEM》,《海词语其耳土》
48. «ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى» (قىسقارتىلمىسى), شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 1999
1999، 社版出民人疆新, (本编缩)《典词解详语尔吾维》
49. «ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى» (6 توملۇق, كۆللىكتىپ نەشرگە تەييارلانغان), مىللەتلەر نەشرىياتى, بېيجىڭ, 1990 - 1998
1998 - 1990، 京北, 社版出族民, (卷 6, 5, 4, 3, 2, 1)《典词解详语尔吾维》
50. «ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى», جۇڭگو قامۇس نەشرىياتى, بېيجىڭ, 1997
1997، 京北, 社版出书全科百大国中,《姆卡木二十尔吾维》
51. «ئۇيغۇر مىللىي تېبابىتىدە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان دورىلار», شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى, 1980
1980، 社版出生卫民人疆新,《材药用常医尔吾维》
52. لياۋزېيۇ، ماجۇنمىن: «ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە لۇغەت», شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 2000

- 2000، 社版出民人疆新，《典词汉维》：民俊马，余泽廖
53. «ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە لۇغەت»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1982
- 1982، 社版出民人疆新，《典词汉维》
54. «ئۇيغۇرچە - رۇسچە لۇغەت»، قازاقىستان پەنلەر ئاكادېمىيىسى نەشرىياتى، ئالمۇتا، 1961
- 1961، 图木拉阿，社版出院学科坦斯克萨哈，《典词俄维》
55. ئابلىز ئەمەت: «ئۇيغۇر خەلق ماقال - تەمسىللىرى ئىزاھلىق لۇغىتى»، قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى، 2001
- 2001، 社版出文尔吾维什喀，《典词解详语谚尔吾维》：提买艾·孜利布阿
56. «ئۆزبەك تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى»، «رۇس تىلى» نەشرىياتى، موسكۋا، 1981
- 1981، 科斯莫，社版出《语俄》，《典词解详语克别兹乌》
57. خۇجېنخۇا، خۇاڭ رۇنخۇا: «ئىدىقۇت مەھكىمىسى سۆزلۈكى»، مىللەتلەر نەشرىياتى، بېيجىڭ، 1984
- 1984، 京北，社版出族民，《字杂馆昌高》：华润黄，华振胡
58. يۈسۈپ خاس ھاجىپ: «قۇتادغۇبىلىك» (ئىندېكس)، ئىستانبول، 1979
- 1979، 尔布坦斯伊，《引素慧智乐福》：甫吉哈·斯哈·甫素尤
59. «ئوكيانۇس»، شاڭخەي ئوكيانۇس نەشرىياتى، 1999
- 1999، 社版出书辞海上，《海辞》
60. «تۈرگە بۆلۈنگەن ھازىرقى زامان خەنزۇ تىلى لۇغىتى»، خەنزۇچە چوڭ لۇغەت نەشرىياتى، 1998
- 1998، 社版出典词大语汉，《典词类分语汉代现》

مەسئۇل مۇھەررىر : ياقۇپ مۇھەممەتتېرىزى
مەسئۇل كوررېكتور : ئابدۇغاپپار ئابدۇراخمان

ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە لۇغەت

تۈزگۈچى ئورۇن: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مىللەتلەر
قىلىم - يېزىق خىزمىتى كومىتېتى

نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېيىڭلى شىمالىي كوچا 14 - قورۇ
پوچتا نومۇرى : 100013، تېلېفون نومۇرى : 64290862 _ 010
سائىقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى : سەنخې شەھەرلىك يېيۈەن باسما زاۋۇتى
نەشرى : 2006 - يىلى 6 - ئايدا 1 - قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى : 2006 - يىلى 6 - ئايدا بېيجىڭدا 1 - قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى : 880×1230 م . م . 16 كەسەلم
باسما تاۋىقى : 87.75
سانى : 5000 _ 0001
باھاسى : 150.00 يۈەن

图书在版编目(CIP)数据

维汉大词典/新疆维吾尔自治区语言文字工作委员会编著.

—北京:民族出版社,2006.6

ISBN 7-105-07803-0

I.维... II.新... III.①维吾尔语(中国少数民族语言)—词典—②词典—汉语、维吾尔语(中国少数民族语言)

IV.H215.6

中国版本图书馆CIP数据核字(2006)第070524号

责任编辑:牙库甫·买买提肉孜

责任校对:阿布都哈帕尔·阿布都热合曼

出版发行:民族出版社 <http://www.e56.com.cn>

社 址:北京市和平里北街14号 邮编:100013

电 话:010-64290862(维文室)

印 刷:三河市艺苑印刷厂

版 次:2006年6月第1版 2006年6月北京第1次印刷

开 本:1/16 880×1230毫米

印 张:87.75

印 数:0001-5000册

定 价:150.00元

ئاپتۇۋا
洗手壶

ئارا
叉子

بادام دوپپا
巴旦花帽

ئاياق
浅底木碗

باليمان
芦笛

به قه سه م چاپان
白柯塞衫
(丝绵混纺、带条纹的土布所织)

بۇرھان تۇماق
布尔汗皮帽

بۆشۈك
摇床

پولۇ
抓饭

تارتقۇ
罗架

تەكپە
圆枕头

تەڭنە
木盆

توقاچ
小圆饅

تەمبۇر
弹拨尔

چاۋات
大而薄的饅

كۆرپە تۇماق
皮帽子

چالایچا
铜盆

چۈمبەل
面纱

داپ
手鼓

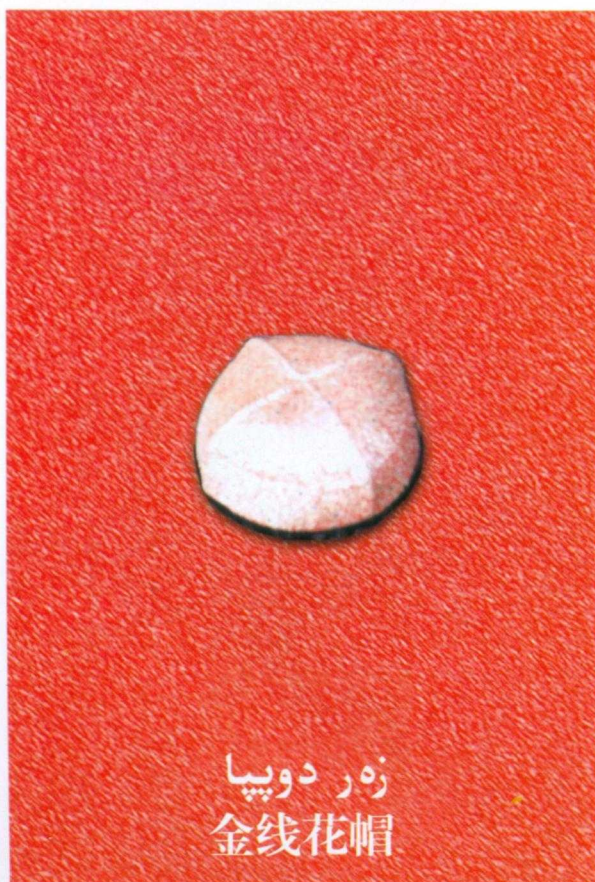
خۇشتار
胡喜塔尔

دۇتار
都他尔

دوپپا
花帽

زەر دوپپا
金线花帽

راۋاب
热瓦甫

ساتار
沙他尔

ساپايى
萨帕依

سۆسەر تۇماق
貂皮帽子

سەرىپۇش تۇماق
皮帽子

شادا قولۇپ
栅状锁

سۇناي
唢呐

قالۇن
卡龙琴

غېجەك
艾介克

كاۋاپ
烤肉

كالاۋاتۇن دوپپيا
克罗通花帽

گۆشگەردە
圆形烤包子

كەتمەن
坎土曼

لوك
木锁臼

گوردە
窝窝饅

مىس تەۋەك
铜笊筐

مىس چۆگۈن
铜壶

نان
馕

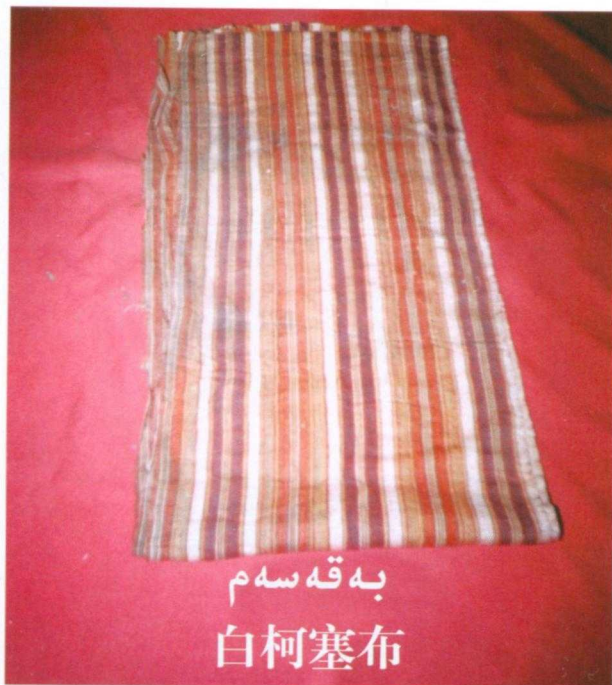
ناغرا
鼓

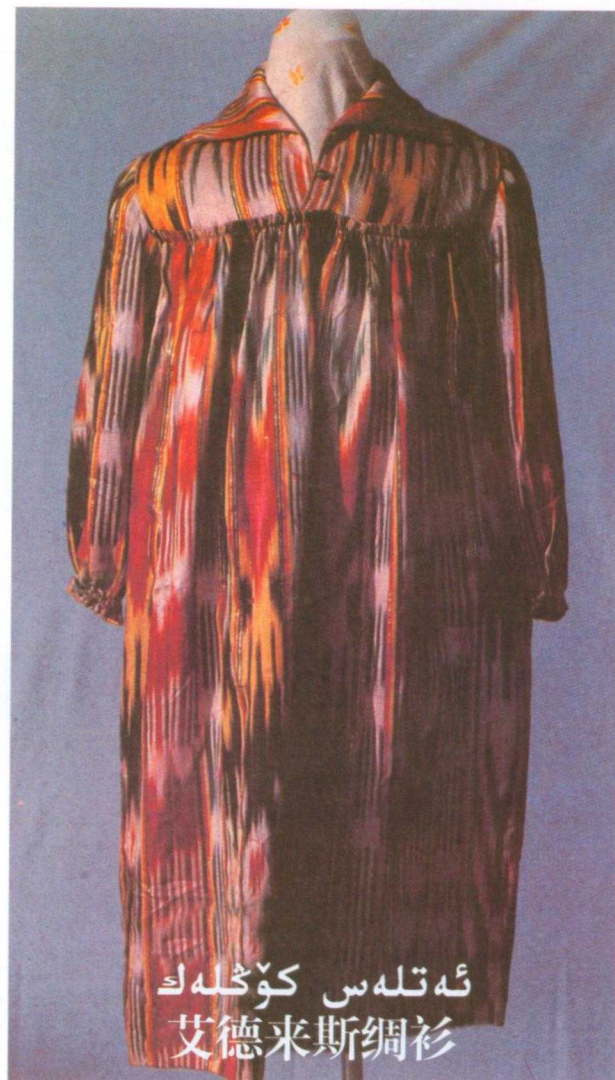
سۇرىق
洗手壶

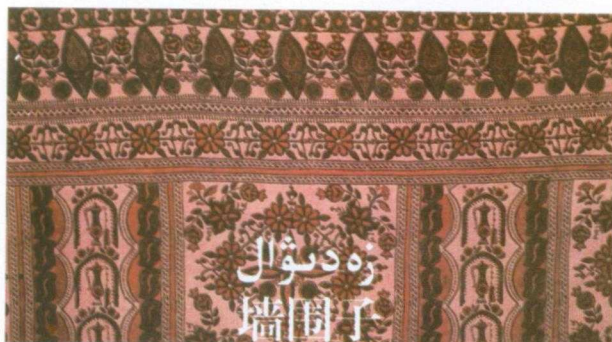
تۇغرا
细面条

به قەسەم
白柯塞布

ئەتلەس كۆڭلەك
艾德来斯绸衫

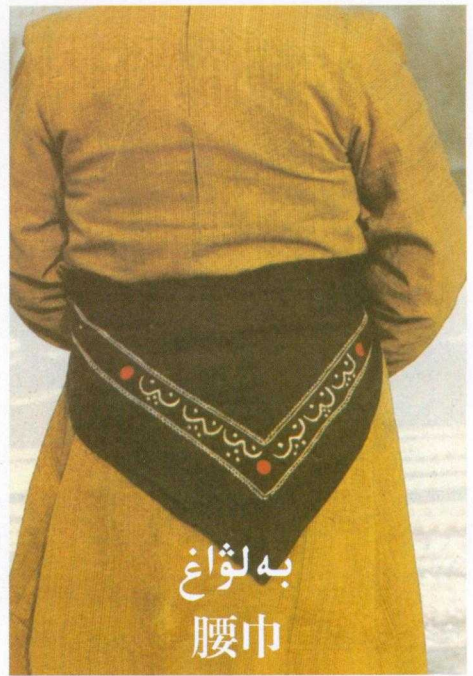
زەدىئۆل
墙围子

تاۋۇت
塔布匣

ئاق دوپپا
白帽

به لئاغ
腰巾

تاۋا
平底锅

پورۇچ
小木罐

تون
长衫

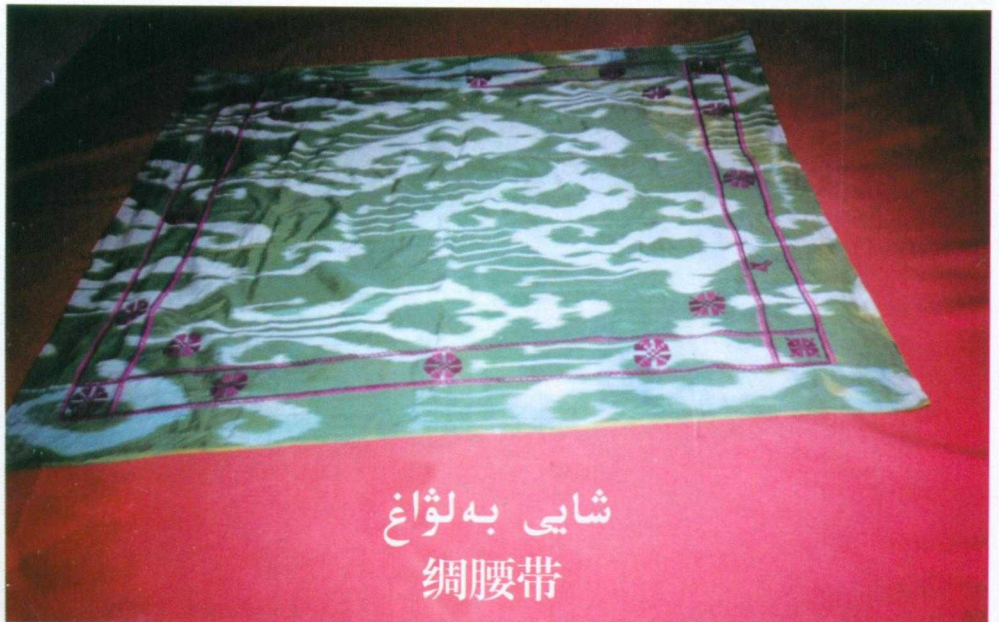
ئۆتۈك
皮靴

تونۇر كاۋاپ
烤全羊

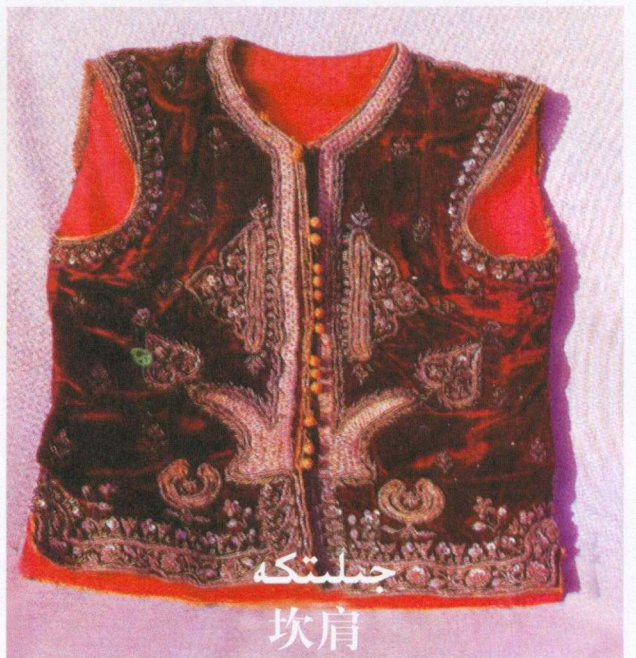
زىرە
耳坠

شايبى بەلۋاغ
绸腰带

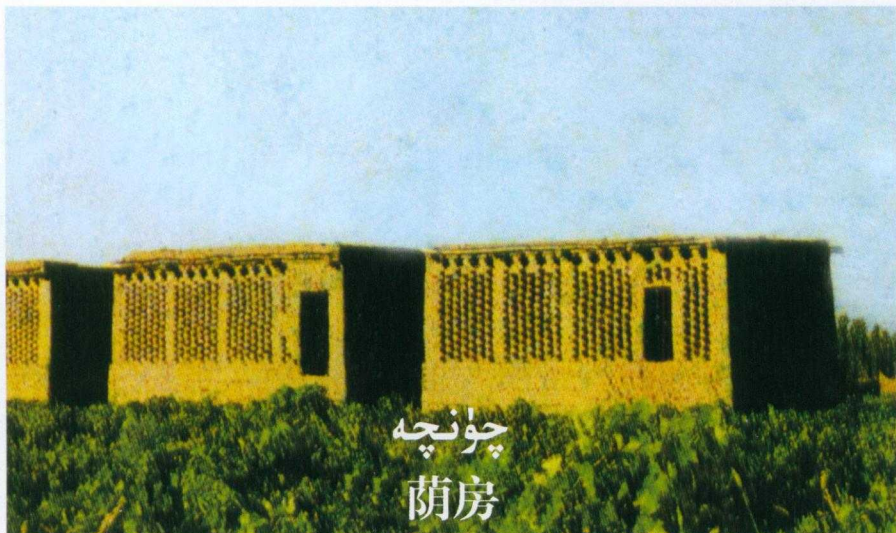
خۇرجۇن
褡裢

جىلتىكە
坎肩

رېھىل
折叠式木制书架

چۈنچە
荫房

ياغاچ قوشۇق
木勺子

ھالقا
耳环

戒指

ئۈزۈك

毡袜子
كگىز پايپاق

مەسە
软靴

